Adams
160.4

ADAMS 160.4

Richard Atkyns Back

A. 26. 51

MARTINI
ANTONII DELRII
EX SOCIETATE IESV

SYNTAGMA
TRAGOEDIÆ LATINÆ

In tres partes diſtinctum.

QVID IN IISDEM CONTINEATVR, SEQVENS PAGINA INDICABIT.

LVTETIÆ PARISIORVM,

Sumptibus PETRI BILLAINE, viâ Iacobæâ ſub ſigno Bonæ Fidei, & in Palatio iuxta D. Michaëlis Sacellum.

M. DCXX.

PARTE PRIMA CONTINENTVR

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ. Libri III.
ſcilicet:

De Tragœdia Lib. I.
De L. Annæi Senecæ vitâ & ſcriptis Lib. I.
De Verſibus tragicis, maximè Senecæ, Lib. I.

FRAGMENTA VETERVM TRAGICORVM.

OPINATIONES IN EADEM.

PARTE SECVNDA.

L. ANNÆI SENECÆ TRAGOEDIÆ NOVEM.

INCERTI AVCTORIS, OCTAVIA.

ADVERSARIA IN HAS TRAGOEDIAS, *olim excuſa, ſed nunc emendata.*

PARTE TERTIA.

COMMENTARIVS NOVVS IN EASDEM, &

INDICES TOTIVS SYNTAGMATIS.

ADAMS 160.4

AD ILLVSTREM

LÆVINVM TORRENTIVM, ANTVERPIÆ EPISCOPVM, MARTINI ANT. DELRII

PRÆFATIO.

QVI ſit, PRÆSTANTISSIME TORRENTI, vt, cùm mortales ferè cuncti ſcire & ſapere deſiderent, interno quodam & æterno doctore mentibus illud vetus occinente;

Οὐκ ἐςὶ σοφίας κτῆμα τιμιώτερον; &

Ἀναφαίρετον κτῆμ' ἐςὶ παιδεία βροτοῖς:

Non eſt ſapientiá poſſeſſio pretioſior.

Quæ auferri nequit poſſeſſio eſt doctrina mortalibus.

vel nullos tamen, vel vnum de mille, ſcientiæ & ſapientiæ poſſeſſiunculam aliquam tenere videamus? An, quia finem in diſcendo nullum certum & indubitatum ſibi præfigunt, & ſi quem, non rectum, ſin etiam rectum, non eâ, quæ ad illum fert, viâ gradiuntur? Vt enim nihil prodeſt cuiquam diligens conatus aliquò perueniendi, niſi ſimul tenuerit, quod eò perducit, quò cogitat: ita cùm eò venerit, ſi nō antè ratum aliquem σκοπὸν ſibi præſtituerit, in quem actiones & meditationes ſuas collimet vniuerſas; euenit neceſſariò, vt nullum ad exitum curæ, vigiliæ, cogitationéſque perueniant: veluti nautæ, quibus nullus portus propoſitus fuit, in vaſto mari, incerto curſu, certo ferè diſcrimine, dubij ac vagi fluctuant, & tandem in minùs commodum portum feruntur, vel naufragi in litus eiiciūtur. Qui verò non rectum finem eligunt, iis ſimiles, qui ſponte in Syrtes, aut præruptos ſcopulos nauigium adigunt; quos Æolo & Neptuno ludibrium, amicis mœrorem, gaudium hoſtibus, exitium ſibi debere, nemo ſanus vnquam dubitauit. Syrtes & ſcopuli in ſcientiæ Oceano tres, portus tuti duo. Hos nullæ Rhetorum ſcholæ, nullæ Philoſophorum academiæ, ſed nauarchi Eccleſiæ, oſten-

dunt. In his D. Bernardus, qui Symplegades iſtas, non Dodonеâ columbâ, ſed SANCTO SPIRITV duce, ſuperauit, cuius grauiſſimis & diſertiſſimis verbis nihil certius, verius,

Serm. 36. in Cantic. ſalutarius. *Quo* (ait) *fine?* [ſ. ſtudendum] *Vt non ad inanem gloriam, aut curioſitatem, aut aliquid ſimile; ſed tantùm ad ædificationem tuam, vel proximi. Sunt namque, qui ſcire tantùm volunt, vt ſciant, & turpis curioſitas eſt: & ſunt qui ſcire volunt, vt ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt; qui profectò non euadent ſubſannantem Satyricum, & ei, qui huiuſmodi eſt, decantantem,*

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter:

& ſunt item qui ſcire volunt, vt ſcientiam ſuam vendant, verbi causâ pro pecuniâ, pro honoribus, & turpis quæſtus eſt. ſed ſunt quoque qui ſcire volunt, vt ędificent, & caritas eſt: & item qui ſcire volunt vt ædificentur, & prudentia eſt: Horum omnium ſoli vltimi duo, non inueniuntur in abuſione ſcientiæ: quippe, qui ad hoc

Pſal. 110. *volunt intelligere, vt benefaciãt. Denique intellectus bonus omnibus facientibus eum. reliqui omnes audiant. Scienti bonum, & non facienti, peccatum eſt ei.* Infames ergo naufragiis ſcopuli. *Blanda pericla maris, terror quoque gratus in vndis*, & in quibus delectat naufragiũ, *Nec dolor vllus erat, mortem dabat ipſa voluptas*; Vana gloria, curioſitas, & cupiditas, quâ diuitiarum, quâ honorum. Quot verò, qui hoc mundi ſenio; cui litterarum cura maxima, virtutum minima; ad hoc enituntur, vt tam aliis, quàm ſibi proſint? prætexũt omnes malo panno purpureum clauum, bonum reipub.; ſed iiſdem vanitate diffluentes, inanem & falſam famæ immortalitatem dictis, factis, ſcriptis aucupantur; & miſera gloriæ animantia, vilia mancipia ambitionis, per mentis elationem, neſcio quem doctrinæ principatũ mutuò deferunt, & leuem atque futilem prorſus gloriolæ γαργαλισμὸν mutuis laudibus excitant: hinc illi vanæ adulationis tituli, maximi, termaximi, diuini, quos qui le-

Ioan. 8. gunt, vel rident, vel miſerantur. quorum, quia ſeipſos glorificant, gloria nihil eſt, & nouiſſima plena pudoris & confuſionis. Mentis homines vanæ, vel nullius. ſi qua foret, vel recta foret; frenaret illa tam inſolentes animos.

ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς

nunc digni audire;

ὡς οὐδὲν ἡ μάθησις ἣν μὴ νοῦς παρῇ

verè nihil, niſi flabellum inſolentiæ, & tympanites lethalis eius quæ inflat ſcientiæ, quam qui apponit, apponit ad dolorem. Tales, quia exiſtimant ſe ſcire aliquid, nondum cognouêre, quemadmodum oporteat eos ſcire. proinde nil mirum ſi operam & oleum perdunt, ſi ad cæca hæc & breuia naufragium faciunt. Ex illis ipſis, qui prudentiæ & charitatis portus ſibi proponunt, plerique, quod optant, nunquã conſequuntur; quia rectum nauigationis curſum non tenent, interdum etiam ad Syrenum ſcopulos adhæreſcunt, aut falſa pro veris, caſſa pro ſolidis amplectuntur. Quibus accidit, quod imperitis vindemiatoribus, qui ſufficere credũt, vineti emtionem, & ſtercorationem, & paſtinationem: ſed iugationis & palmitum deinde curam abiiciunt. Lubenter hac vtor comparatione, quia PATRIS æterni æternam SAPIENTIAM vitibus perſimilẽ eſſe ſacræ litteræ teſtantur, & ab illâ SAPIENTIA cuncta mortalium ſapientia profluxit, vt appareat hanc illi multis in rebus non diſſimilẽ. Sapientiæ igitur ſtudium tale in eius amatoribus ſit oportet, quale in vitiũ culturâ prudentes vindemiatores adhibent. Si viti, ſiue iugatam, ſiue pedatam, ſiue compluuiatam, ſiue arboream malis, defuerint adminicula, quæ clauiculis tanquam manibus apprehendat; flexuoſo & multiplici lapſu per terram repens, domini ſpem, putreſcentibus racemis, plerunque fruſtrabitur. Sapientia, niſi Dei timor adminiculetur, niſi pietas doctrinam erigat, niſi ſcientiam caritas ſufflaminet, non inutilis tantùm & infructuoſa ceteris, ſed noxia quoque, & pernicioſa cultoribus, & poſſeſſoribus ſuis exſiſtit, quos verticoſus tandem typhon, vel ecnephias dementatos, in miſeriarum barathrum præcipitat, hęreſes dico vel quam aliam impietatem. Illis ergo vitis adminiculis fulcienda. cùm fulcieris, & capita iugaueris; proximus labor, frondibus & ramuſculis impendendus. præſtantior illis racemus, ſed ipſa quoque folia neceſſaria. nulli

Animi magnum frenũ eſt hominibus, mens. Quàm nil eſt eruditio, niſi mens adeſt.

1. Cori 8.

rei pampini ſine gemmis, quę ſuccum lætificum promittant: aſpectu pulchri, ſed ſine fructu parum vtiles. imò inutiles, ſi luxuriari ſinas, & ὑλομανοῦσιν vaſtent vineam & defrugent. ideo ſæpe putatione, ſæpe pampinatione nimia hubertas ſarmentorum & foliorum compeſcenda, multæ quotidie frondariæ fiſcinæ implendæ. Verumtamen ſi teneriuſculis adhuc acinis, intempeſtiuè nimis largâ manu palmites defringas, aut ferro putes, aut frondes auellas; contra æſtum, & algum, & aliam cæli intemperiem, indefenſi & inueſtes botri, hinc humore ruptis folliculis defluent, illinc retorridi ſolibus exareſcent. Veſtes enim & integimenta racemorum, pampini, dant gemmis, vt moderato igne & aquâ decoctæ queant miteſcere, & maturatę dulceſcere. Non aliter ſapientię, quidam racemi, quidam pampini. grauiores diſciplinę, philoſophicę, medicæ, ciuiles, theologicæ; quæ corporeæ ſanitatis, vel pacis publicæ, vel animarum æternæ beatitudinis, & DEI OPT. MAX gloriæ ſatagunt; illæ ſolidum fructum, dulces vuas, ferunt: quæ tamen nunquam ſatis mites, aut ſuaues, ſed acerbiuſculæ futuræ, niſi, interea dum creſcunt, pampinis humiliorum & humaniorum litterarum contecti obumbrentur. Si non viriditate ſuâ vinetum oculos ſpectantium alliciat, manúſque ipſas amœno riſu quaſi irritet; ſi nuditate ſuà vileſcat, & horrore quodam deformis & inhonori ſarmenti, deſiderium tollat, & carpendi ſitim penitus exſtinguat; quomodo, aut quando,

Diſtendet vacuas pinguis vindemia cellas?

Arcet pleróſque & repellit, cùm ætatis, tum animorum nimis delicata teneritudo, à reconditis & arcanis ſapientiæ voluminibus: impares illi ferendis, qui ſubeundi, laboribus: reſtat in poëtarum, hiſtoricorum, & oratorum viridaria inuitentur, quorum nec aditus difficiles, & non laborioſa perambulatio. capiantur primò amœnitate culmi virentis, mittent poſtea falcem in meſſem maturam: inuitentur à pampino, manum ad vuas porrigent. inſerendi animulis puerulorum ſurculi, quorũ illi tunc odore & aſpectu, poſtea liquore

& fructu nutriantur. Φυτεύσω (inquiebat prudens agricola) ταῖς μὲν ἐν ἡλικίᾳ παιδικῇ ψυχαῖς μοσχεύματα ὧν ὁ καρπὸς αὐτὰς τιθηνήσεται. quales verò hi, mi Philo, ſurculi? cùm alij, tum præcipuè ἡ τῶν παρὰ σοφοῖς ποιηταῖς ἀκριβὴς ἔρευνα. Equidem hanc non vereor futuris etiam Theologis cõmendare: minùs metuo, ne qui, quòd aliter ſentiunt, ſuccẽſeant. illis; ſi nares contrahant, aut frontem caperent ſeueritudine; me quidem eripiam; ſed ipſorum ex caſtris alios multarũ palmarum athletas, triumphis actis nobiles imperatores opponam. non quia rationes deſint, ſed quòd iſtorũ apud illos meritò auctoritas maxima. Quid illi magno Baſilio, eloquentiâ, doctrinâ, ſapientiâ, ſanctitate illuſtriſſimo, reſpondeant, qui Poëtarum, & Grammaticorum, & Rhetorum, & omnium omnino hominum libris nos vti iubet, vnde aliquid emolumẽti ad animæ incolumitatem ſit acceſſurum? ſic enim, ἐπὶ τοῦτον παρασκευὴν, καὶ ποιηταῖς, καὶ λογοποιοῖς, καὶ ῥήτορσι, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμιλητέον, ὅθεν ἂν μέλλῃ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ὠφέλειά τις ἔσεσθαι. Quid Synæſio dicent, quid D. Nazianzeno, quid D. Cypriano, D. Hilario, Damaſo, Paullino, Prudentio, Damaſceno; qui cuncti, non modò poëſis lectores, ſed egregiorum poëmatũ ipſi auctores? Quid Iuſtino Martyri, Clementi Alex. duobus Cyrillis, Theodoreto, Chryſoſtomo, Hieronymo, quibus nulla profanæ litteraturæ portio incognita; & fuere, qui Poëtarũ libellis noctu, pro puluinis, vſi? Dicam dicant Moſi, Danieli, & D. Paullo. nam primus ſapientiæ nomen adeptus apud omnes maximum priùs Ægyptiorum diſciplinis mentem excoluit, quàm ad eius, QVI EST, contemplationem procederet. Daniel poſtquam Babylone Chaldæorum ſapientiam didicit, tunc demum diuinas attigit doctrinas, vt ſcribit D. Baſilius; & D. Hieronymus priùs illi datam teſtatur ſcientiam omnium ſæcularium litterarum; Symmachus, nominatim artis Grammaticæ peritiam. Demum S. Paullus, vas electionis, (quod à Clemente Alexand. fuit obſeruatum) non erubuit Poëtarum carmina euoluere, & ad aliorum medicinam, Arati, Menandri, & Epimenidis

Philo. Hebr. lib. de Agricultura.

Exacta eorũ quæ ſapienter à Poetis dicta inueſtigatio.

In Orat. quomodo ex Gentil. lib. profic.

אשר אהיה

In 1. c Daniel.

Actor. 17. 1. Cor. 15. ad Tit. 1.

teſtimonia laudare. Etenim quemadmodum infectores purpurarij priùs lanam medicamentis ſufficiunt, quàm conchylio tingant: fabri ferrum inauraturi, priùs cærulo imbuunt, quàm auri bracteolas inducant: in Olympiis depugnaturi, domeſticis antè ſciamachiis exercētur, & futuræ pugnæ præludunt: qui ſolis iubar volunt irretortis oculis intueri, infirmam priùs aciem in aquam vel vitrum intendunt, vt vel ſic radiato lumini aſſueſcant: ita quibus eſt animus imbuere ſe penitus germanâ ſapientiâ, qui meliorem ſui partem induere, & vndique armare diuinæ doctrinæ ſacris diſciplinis meditantur, qui cum malis moribus, vitiis, erroribus, paſſionibus, omnium certaminum difficillimum obire geſtiunt; qui, vt veri haliæthi, terrenæ prudentiæ nubila viſu tranſmittere, & ad cæleſtium cognitionem lumine intelligentiæ tranſuolare deſiderant, oportet antea huic æquori, huic cryſtallo aſſuefaciant oculos; in huius ſtadij vmbratili pugnâ vires comparent; his ſe priùs pigmentis colorent, his ſe quaſi pumicibus, vulſellis, ſtrigileculis pumicent, læuigent, expoliāt. Sed nonnulla in talibus libris non innocua, fateor. plura tamen, vel totidem, pellendis animi morbis, efformandis moribus apta & accommodata. Quid roſâ pulcrius? quid odoratius, quid cerebro conducibilius? an deſunt illi ſpinæ quæ lacerent, & qui pungant ſentes aculeati? an ex roſariis venena minùs phalangij, quàm mella ſugunt apiculæ? doceantur pueri ſpinas & hamulos vncinatos cauere, roſas legere? nectar Hyblæum ſugere, non tetrum virus præceptorum iſta officij, docentium hoc munus: quid arripiendum, quid abiiciendum, quid laude, quid vituperatione dignum, oſtendere. Familiam inter poëtas conſenſu omnium ducunt, & vtilitatis huius plurimum adferunt tragici. Sapiens Epictetus, apud Arrianum tragœdiam definit, ſpeculum eorum, qui à fortunâ pendent. cuiuſmodi cuncti, perpaucis exceptis, qui fortuita euenta præuidere, & ſecum antè ſolent peragere, ſequeita præmunire, vt præuiſi caſus fortuiti leuiùs feriant, & fortiùs ipſi excipiant inuadentes. plurimum huic rei contulerint

lib 1. de dict. Epict. c. 4.

rint exempla Regum & Heroum, quæ proponit & exponit orcheſtra. plurimum iuuerint breues, ſed animoſæ, & ſucci plenæ ſententię, interlocutorum, & chori ex mediis plerumque Philoſophorum Lycæis deſumti. In hos hortulos pueri deducendi, ex iiſdem adoleſcentes educendi. nam qui in illis conſeneſcat, cauſam non dico, quin cenſores illi, quam velint, notam inurant. cui vinitor videatur probus, qui pampinis contentus, racemos negligat? qui maturis vuis, vieta, & caduca folia legat? ad botros tum potiùs manus extendendæ; non oculi paſcendi tantùm, ſed vuæ ſanguine & viribus, vires iuuentæ roborandæ, adoleſcentiæ ſanguis fouendus, vt vegetam & viridem ſenectam pariat. Tenello lacte nutriti, ſolidiore mox cibo confirmandi. Equidem hoc mihi in *Syntagmate* iſto propoſitum; quo quantum in me fuit, reliquias *Romanę tragœdię* collegi, caſtigaui, illuſtraui. Collegi, ex ruderibus priſcorum Grammaticorum, & digeſſi in ordinem aptiorem, emendaui, collatione exemplarium, iudicio, coniectura illuſtraui, libellis additis, opinationibus, commentario. iſthæc recèns. nam quæ olim penè puero exciderant *Aduerſaria*, recognoui tantùm, & quas illis iudicij, ingenij, & doctrinæ infirmitas, vel feruor ætatis lubricæ maculas aſperſerat, seuerâ ſpongiâ & retractatione, ſuſtuli, deleui, Fabij conſilio, D. Auguſtini exemplo. In fragmenta quidem illa cothurni Latialis, parcior, quia minùs vtiliter quis apud illa deſideat. genus ſcribendi totum, vt Apollodorus aiebat, *ἄπορον καὶ περιληπτικόν*. icc irco nuncupaui *Opinationes*. Fuſior & liberalior in fabulas integras *Commentarius*. Hîc enim, quia quod non rectè legitur, nō rectè intelligitur; & quòd perperam intellectum eſt, perperam explicatur, dedi operam; vt emendata lectio enarrationem præcederet; illâ verò ſequeretur explicatio non merè Grammatica (quamquam huius habita ſtrictim ratio, quæ debita) ſed philoſophica potiùs, quæ non loquendi modò, ſed viuendi quoque normam tradat: non linguam inani dumtaxat verborum ſtrepitu inſtruat, ſed affectiones etiam corrigat, & homines ad meliora

Quinctilia. lib. 3. c. 6.

D. Aug lib. Retractat.

Ambiguum & præſumtum.

impellat. Non audio Criticos; qui à ſolis litteratoribus, aut antiquariis iſta petenda, qui ſolis eorum teſtimoniis vtendum iudicant. audio potiùs, quem vtinam & ipſi, diuum Bernardum; qui clamat tali ordine diſcendum; vt hoc priùs, quod maturius ad ſalutem: tali ſtudio, vt hoc ardentiùs, quod vehementius ad Dei amorem. Vereor ne palliati nolint audire virum pari ſapientiâ & ſanctitate, quia cucullatus. Audiant ergo, palliatum, Sex. Chæroneum ille negat Poëtas à Grammaticis explicari poſſe, contendit à ſolis ſapientiæ ſtudioſis. Dicite mihi comtuli, venuſti, faceti, vrbani Critici, taléſne Sextus poſtulat; qui de ritibus, formulis, voculis, ſyllabis, litteris, perpetuùm altercantur? non opinor, diceris. initia hęc dicetis, & quæ ad rerum cognitionem, ad vitæ integritatem, ad iugem beatitatem viam debent ſternere. Propterea capere me, non retinere par fuit cancellos Logodædaliæ veſtræ; illos egreſſum fortè ſeriùs quam decebat, egreſſum tamen, inuitare lectores æquum fuit à mulctris ad menſas & dapes ſalubriores, ſæculi Philoſophorum, Academicorum, Peripateticorum, Pythagoricorum, & Stoicorum: ita tamen inuitare, vt tempeſtiuè ad colles illos apricos clariſſimis diuinæ lampadis radiis perducerem. nam aliæ menſæ non vſquequaque ſalutares, nec illi ſatis idonei magiſtri, quibuſcum exigatur æuum. Verbis enim audaces & ſtrennui fuere, vitâ ignaui & timidi.: quicquid animo laudatæ formæ imprimebant, moribus id factiſque rurſus inducebant. de Stoicis, nónne queritur hoc Epictetus? queritur Seneca? quos Sextus ſcribit Laconum fuiſſe maximè diſſimiles; qui manu non calamo fortes, virtute conſtantes non linguâ. Stoicis (de quibus loquor, quia volunt ceteris meliores) ſimulata frugalitas, quæſtus huberrimus: pia verba, mens impia. animam illi humanam cum belluarum cadaueribus eodem ſarcophago includebant; verbis autem ſupra ceteros in maius efferebant. Maieſtatem Dei laudare & ornare videbantur: verè tamen diuinitatem viliſſimis animalculis largiebantur: Deum ipſum corporeum, & igne periturum, nunc extra mundum

d. ſerm. 36.

Cōtra Mathemat. fol. 52.

poſitum figuli modo hanc molem contorquere, & per materiam ſic decurrere, quomodo mel per fauos; vnum Deum alio meliorem, & huic materiam æqualem, ſapientem verò præſtantiorem, nugabantur. Accedit, quòd vt dogmata, ſic ipſorum ratio quoque loquendi ſcribendíque, prætextu & colore quodam maſculo libertatis humanæ, plurima & admodum gratia vitia parit atque nutrit. Nam ſi quis ſuperbus & ſibi fidens, ſi quis gloriæ cupiditate tenetur; huic indet Stoa maiorem ambitionis ſitim, illum verò aſſuefaciet omnem in ſeipſo fiduciam ponere, diuinam gratiam non expetere, ſuperiorem poteſtatem contemnere, ludere petulanter in magiſtratus populos, reges. eſt aliquis indole ferox, trux, ſæuus? acuent huius Chryſippæi crudelitatem; & quicquid humanitas indidit miſerationis, radicitùs exſtirpabunt. alius mordax, dicax, impudens? trahent ſtatim in detractionem, & maledicentiam, in affectatam ſcurrilitatem, & in verbis parum modeſtis ac pudicis vilem pudorem. capiunt interea & decipiunt ornatis & compoſitis dictis, & auro venena propinant. ſerpſit hoc malum & proſerpſit,

Hæc Tertul. contra Hermogenem, aduerſus Marcion. & in Apologet.

—— dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures. ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit & porrigine porci,
Vuáque conſpectâ liuorem ducit ab vuâ.

Quare conatus ſum poculis illorum, ſuccum panaceæ infundere & immiſcere, mortifera indicare gramina, & ſub frondibus nepam latentem digito commonſtrare: inſuper oſtendi duces itineris ſecuriores, quibus veræ fidei, veræ lucis lumen illuxit: quorum pectus inhabitante SANCTO SPIRITV plenum, ſolidam ſpirat ſapientiam, puram putam ſpirat virtutem, auram ſpirat penitus ſalutarem: ſententias iſtorum ſparſi Gentilium dictis, verba verbis, ſacra non ſacris, vt recentes hoc imbuantur odore teſtæ: veteres verò paullatim perfuſæ, veteris ſenſim fermenti acorem deponant. Tertius iam annus effluxit, cùm apud Bituriges Vibiſcos æger, etſi verè dictúm ſit ἀσθενεῖς οὐκ ἀργοί, quæſiui tamen

Ægri non otioſi.

aliud in otio negotium: & quia me Theologi non ſatis firmum reijciebant, ad quorum caſtra à ſubſelliis Iuriſconſultorum transfugeram; non ad litigioſos illos, ſed ad comes & faciles Aonides me recepi, in quorum contubernio manerem, donec per quartanæ perqueram tyrannidem, ad proprium munus, & ſeueriores doctores redire liceret. Non licuit ante decurſum à ſole Zodiaci circulum. interea dum per ſua veſtigia annus in ſe labitur, acerbo ſanè preſſus morbo peplum iſtud pertexui, vellem non morboſum; febri iactatus iſta qualiacumque, concinnaui, optarim non febriculoſa: laudem illa non ſperant, ſed veniam; applaudi ſibi non poſtulant, explodi deprecantur. nihil hîc Phydiacum, aut quod in Palladis arce; ſed quod in diuinæ gloriæ, & caritatis proximorum (quibus SOCIETAS IESV ſua deuouit omnia) gazophylacium cum pauperculæ viduæ denariolo reponatur: Et viſum maioribus meis, aliis etiam doctis hominibus, nonnullam vtilitatem iuuentuti, nonnullâ cum voluptate allaturum, ſi lucem aſpiceret hoc ęgri ſomnium: verùm ex morbo pallidum, pauidum, palpitans non audebat ſine duce, ſine patrono. nec immeritò. verebatur, ne confeſtim in petulantiam ſciolorùm, in Criticorum temeritatem, in zoilorum incurreret inuidiã. Occurrit in præmoleſtiâ commodùm tui memoria; qui fidus amicus, fortis patronus, ſponſor locuples: cui grata, iuſta, facilis defenſio. grata, quia clientis, &, quæ tua humanitas, olim amicitiæ & ſimilium ſtudiorum vinculis colligati. iuſta, quoniam contra laceſſentes eum, qui nullâ prouocauit iniuriâ; qui bene mereri conatus facilis, ſiue te, ſiue rei naturam intueor. Quid enim carpent? deeſſe flores eloquentię, & cincinnos orationis? non diffiteor. neque iuriſprudentia, neque theologia hoc profitetur, & ego fui ſemper ſtudioſior rerum, quàm vocularum. Prolixum dicent in comparatione Græcorum cum Latinis, priſcorum cum recentioribus, ethnicorum cum Chriſtianis, ſimilium cum ſimilibus? ſed nihil in hoc genere dulcius, nihil fructuoſius. Longiorem in fabularũ myſteriis eruendis?

credidi oportere: cùm tota poëſis tecta quædam & laruata ſapientiæ doctrina ſit. Nimis cumulatum in verbis auctorum, quos produxi, adſcribendis; conſulere volui pauperiorum egeſtati, quibus anguſta res libraria; & occupatorum diſtrictioni, quibus non vacat fontes ipſos adire. Multum in tradendis morũ præceptis, in gentilium deliriis refellẽdis, in Catholicâ veritate confirmanda; hoc malo, quàm λεπτολογεῖν. agnoſco. poſtulabat religioſæ vitæ inſtitutum; poſtulabat militia, cui nomen dedi; poſtulabat hoc æuum, quo inceſta pro caſtis placent, falſa ſanis præferuntur, & bene loquendi multa, bene agendi ferè nulla monita Criticorum ſcriptis proponuntur. At acerbiùs aliquando & ſeueriùs locutus. non nego, fuere pſeudo ſapientium fraudes detegẽdæ, ne falſâ quadam bonitatis & fortitudinis ſpecie iuuenibus ſurreperẽt, & quas iam perſentiſcimus ſtrages impietatis prophani ſcriptores porrò dare pergerẽt. Nam (mutuabor à doctiſſimo Tertulliano) ſæcularis ſcientia *temeraria interpres eſt diuinæ ſapientiæ. hereſes à philoſophia ſubornantur; & de Philoſophorum gentilium ingeniis omnis hereſis ordinatur. hæreticorum patriarchæ Philoſophi. mimicè Philoſophi affectãt veritatem, & affectando corrumpunt, vt qui gloriam captant: Chriſtiani eam neceſſariò appetunt, & integrè præſtant, vt qui ſaluti ſuæ curant.* Philoſophia D. quoque Paullo, concuſſio veritatis viſa. *Athenis enim* (ait idem Tertull.) *expertus linguatam ciuitatem, cùm omnes illic ſapientiæ atque facundię caupones deguſtaſſet, inde præcepit præmonitorium illud edictum*; quod ad Coloſſenſes miſit: βλέπετε μήτις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν. Numquid ergo lentiùs agendum, videnti Philoſophorum omnium fallaciſſimam porticum tam effusè paſſim laudari, & placere nonnullis gloriæ & eloquentiæ ſolius libidinoſis, eoſque trahere poſt ſe complures, & non florere hortulos illorum bono odore, ſine mali afflatu? nónne aſperiùs aliquando ducendus calamus, & duriùs hæc licentia retundenda, & malus nodus impietatis forti veritatis cuneo perfringendus?

De friuolis nugis ſubtiliter differere.

Lib. de reſur. mort.

Lib. 1. aduer Marcion.

Lib. contra Hermog.

In Apologet.

Lib. de anima.

Coloſſ. 2. Videte ne quis vos decipiat per philoſophiã & inanem fallaciã, ſecundùm traditionem hominum, ſecundùm elementa mundi, & non ſecundùm Chriſtum.

viderint? ſi Stoicos, orthodoxis patribus? ſi gentiles hiſtoricos, Eccleſiaſticis ſcriptoribus prætulerunt; ſi ſapientiam humanam adfectatricem & interpolatricem veritatis, tam exquiſitis, & toties iteratis præconiis ad importandam curioſitatem inculcarūt. An quod illis ſeminare mali ſeminij licuit, nobis herbeſcens euellere non licebit? an non, quæ hunc in modum de nidoribus philoſophiæ, candidum & purum aërem veritatis infuſcant, ea fuere Chriſtiano enubilanda? An non interdum manus cum iis conſerendæ, *aduerſus quos* (ait D. Irenęus) *victoria eſt, ſententię illorum manifeſtatio*? Si ergo, vt idem ſcribit, conatus ſum *vniuerſum malè compoſitū vulpeculæ corpuſculum in medium producere, & apertum facere manifeſtum*, huic labori non reprehenſio aut odium, ſed venia, & amor nonnullus debetur. Quemadmodum enim ſi ex denſo nemore lupus inſidiator in greges tranſeuntes impetum faciat, multaſque conuulneret, & abripiat: qui ſiluam frondibus & arbuſtis nudant, & latebras omnes detegunt, bene de paſtoribus ouium meriti cenſentur, quibus belluam effugere aut telis inuadere & confodere, vt eſſet non difficile, effecerunt. ſic cùm in conſpectum omnium (nullo ſcriptorum, ſed ſententiarum odio) abſtruſa illa & mentis penetralibus incluſa Stoę myſteria produxerim; facilè quiuis poterit pedicas vitare, & Circęum poculum non delibare, vel in ſolum effūdere. Aduerſus huiuſmodi obſtrepitacula; an non facilis tibi defenſio? fauet veritas. Nec minùs expedita, tali patrono; qui vult, qui poteſt. Facultas ab eruditione, eloquētiâ, dignitate. Dignitas ſumma quidem, ſed quam virtute exornas, & cui non minorem, quàm illa tibi, concilias dignitatem: & id Antuerpiæ, quæ me naſcentem excepit gremio, & natum ſuis aluit vberibus. Eloquentia fluens à natura, aucta ſtudio & vſu legationum grauiſſimarum, abundans verbis, copioſa ſententiis. Eruditio, complectens vno faſce, quæ vix alii ſingillatim; hiſtoriæ, philoſophiæ, iuris, rerum diuinarum humanarumque cognitio. Nam de poëſi quid dicam? carmen μεμουσωμένον, ſplendiduin, luculentum, plenū lūminibus imi-

Verba ſunt eiuſdem Tertulliani.

Lib. 1. contra hæreſ. in fine.

Docent commentarij, in Suetoniū, & ſacra poemata

Amuſis concinnatum.

tationis & ingenij, ſonorum, grande purum preſſum, prudens: Horatiano ſimillimum, niſi quòd Chriſtianum, & tu Catholicæ fidicen & princeps lyræ, tanto pleriſque noſtri ſęculi Poëtis excellentior, quanto diuina humanis, ſacra prophanis, tanto cultior & dulcior, quanto felix Auguſti imperium nitidius & mellitius rudi & horrido Ennij & Lucilij ſęculo, tanto melior & ſanctior, quanto largior in Dei & cælitum laudes, in quas illi parci, vel (nefas!) blaſphemi. Adiungit ſe ad huiuſmodi facultatem, quæ à virtute, voluntas, benefica & conſtans. ego defenſionis indigens: tu iuuandi & innocentes tuendi cupidus. tu, quos amore tuo dignos ſemel iudicaſti, nunquam deſeris. Tueberis ergo (PRÆSVL AMPLISSIME) Syntagma Romanæ Orcheſtræ, à Caniculâ maleuolentiæ, ſub tutelæ & præſidij tui ſypariis, vt,

——— ſicut Parnaſſia laurus
Parua ſub ingenti matris ſe ſubijcit vmbra;

ita nunc lucem aſpiciens tenellus pullus, ſub vmbellâ nominis tui deliteſcens, adoleſcat, & ætatem ferat. VIVE, VALE,

LOVANII, A. D. IX. KAL. IVN. CIↃ. IↃ. XXCIX.

I. LIPSI CARMEN,

Ad ipſum Mart. Antonium Delrium.

SI quemquam è veteri nouáque claſſe
Scriptorum colo diligóque, totâ
Mente & pectore; is eſt vterque ſcriptor,
Cui nomen SENIVM *dedit ſenî expers.*
Namque alter ſuperat Thalem vel ipſum,
Qui ſcriptis ſapientibus recluſit
Quidquid in Sophiæ ſinu latebat.
Alter, carmine ſe probat diſerto,
Et pleno grauitatis & ſonoris,
Quod ſuum quoque Pallas ipſa dici
Vellet. Hunc tenebræ, ſed occuparant,
Anne æui vitio? ánne quòd rotundè
Dicta pleraque erant, ſatiſque acutè?
Hoc tu DELRIE, *corculum Mineruæ,*
Sermones vtriuſque doctè linguæ,
Vidiſti: & faculam ſtatim ecce tollens,
Hanc præfers adeò aptè & eruditè,
Vt quem rarò aliquis vir antè lègit,
Nunc legant capiantque vel puelli.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ LIBER PRIMVS.

DE TRAGOEDIA.

Quid ſit tragœdia, & vnde dicta.

CAPVT I.

ETSI *varia poëtices genera, ſumma tamen tria Platoni lib. 3. de Repub. & Diomedi lib. 3. vt omnia poëmata ſint vel* δραματικά, *vel* ἐξηγηματικά, *vel* μικτά; *quæ nonnulli* κοινά, *vt & illa priora* μιμητικά *nuncupant.* Mixtum, *partim ab auctoris, partim ab aliarum in eo commemoratarum perſonis dependet; vt Epica pleraque, Æneis, Pharſalia, Ilias: in* exegematicis *ſola auctoris perſona attenditur; vt in Lycophronis Caſſandrâ, & multis Horatij Odis:* dramatica, *perſonarum, rerum, collocutionum viuâ expreſſione variantur; & in iis, quid à quoque dictum, geſtum, cogitatumque ſit, proponitur. huius generis ſunt* comœdia *&* tragœdia. *Hæc prius* τρυγῳδία *appellata, vel quòd in Attica vindemialibus inuenta ſit* κατὰ τὸν τῆς τρύγης καιρὸν, *inquit Athenæus lib. 2. olim namque* τρὺξ, *vinum recens dicebatur, & vindemia* τρυγητός; *& apud Atticos Liberi patris cantoribus, Liberalibus, pro corollario vinum dabatur, cuius rei Diomedes lib. 3. Lucilium laudat auctorem. primi verò illi tragici, nihil præter Dithyrambos canebant. Vnde mihi * videtur Ariſtophanes, in Acharnenſ., ſalsè Euripidis tragœdiam,* τρυγῳδίαν *nominaſſe, quaſi parum ſobrij auctoris fabulam. Tragœdiam tamen alij * dici malunt, quaſi* τραχεῖαν ᾠδὴν *ab aſpero & graui ſono, qualis eſt elephantorum barritus; qui non ſonant* λεπτὸν, *ſed (vt Plutarchus in Pyrrho)* φοβερὰν καὶ τραχεῖαν *vocem edunt, vt * ſuſpicer apud Lucianum in Zeuxide mendosè illis ſtridorem tribui, & pro* τετριγότων *dicendum;* τραχυτήτων. *Non deſunt qui ab hirco nomen ducunt, qui* τράγος *Græcis: vel quod ille Bacchi hoſtia Virgilio, Ouidio, cæteris, & tragœdia initiò ſolas Bacchi laudes continebat: vel potiùs à præmio tragœdorum, quod hircum fuiſſe, cenſent Seruius in Eclog. & Donatus in Terent. & Horatius ad Piſones;*

Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum.

aut ſanè vter muſto plenus, ſi Diomedi & Thomæ Mag. credimus; qui priſcæ vocis τρυγῳδίας *analogiam reddunt. Significat etiam* τρὺξ *vini fecem; & quia olim peruncti fecibus ora tragœdi recitabant, putant nonnulli nominis cauſam inde profluxiſſe. propterea Ariſtophanes in Nubibus, hoſce actores* τρυγοδαίμονας *vocat, quia (inquit Scholiaſtes)* τὴν τρύγα χριόμενοι, ἵνα μὴ γνώριμοι γίνωνται, οὕτω τὰ αὐτῶν ᾖδον ποιήματα κατὰ τὰς ὁδοὺς, ἁμάξαις ἐπικαθήμενοι: *quod expreſsit Horatius;*

τρὺξ muſtum, Heſychio & Athenæo lib. 15.
* Diſſentit Scholiaſtes, immeritò.
* Izacius, & Phauorinus.
Non exilẽ, ſed terribilẽ, & atrocem.
* Suſpicor, nõ cenſeo.
Pro elephãtorũ ſtridore audito, *legi debere;* horrido ſono elephantorum.
Feculẽtos dæmones, qui ſe fecibus obliniunt, vt nõ dignoſcãtur, cùm poëmata ſua in viis recitant plauſtris ſuperſtantes.

Ignotum tragicæ genus inueniſſe camœnæ
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis,
Quæ canerent, agerén tque peruncti fecibus ora.

Addit & alias nominis notationes Etymologiſtes, quæ minùs placent; dictam, quòd chori tragici tetragoni formam obtinerent: quòd choris ad voluptatem ſpectantium, Satyri adhibebantur, qui τράγοι dicti, vel illudendi & conuiciandi causâ, vel propter hirſutum & ſetoſum corpus, vel hircinum in morem ad res Venereas propenſionem; quòd denique perſonarum, quæ chorum agebant, capilli caprorum inſtar erigerentur. Addit idem tragœdiæ nomen, antiquitus comœdiæ commune fuiſſe, quod ipſum ex Ariſtophanis Scholiaſte, & emendatis Suidæ codicibus colligitur. Non minùs dubium, quomodo definienda tragœdia. Theophraſtus definit, ἡρωικῆς τύχης περίστασιν· ſed non Lib. 1. art. *omnis Heroicæ fortunæ narratio tragœdia eſt. Rectiùs Scaliger; Et imitatio* Poët. c. 6. *illuſtris fortunæ exitu infelici, oratione graui, metrica. ſed mihi, ſi Thyeſtem* Lib. 3. de *Senecæ quis proſâ oratione reddat, tragœdiam dare cenſebitur. Fuſior Myn-* Poët. f. 184. *„turnus, ſcribit, imitationem eſſe inſignem, ſeriamq́ aliquam, & abſolutam, „& magnitudine quadam comprehenſam actionem oratione ſuaui exprimentem: „ita vt eius partes ſuo ſingulæ quidem loco, atque ſeorſim adhibeantur; nec ſim„plici narratione, ſed inductione illorum, qui ita agant ac dicant, vt miſerationem terroremq́ concitent, ad id genus morborum expiationem. & quaſi conciſè nimis hæc tradita, pergit illa poſtmodum prolixiùs explicare. quæ eadem rectiùs Ariſtoteles, cui eſt in poëticis:* Μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας μέγεθος ἐχούσης, ἡδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἑκάστου τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις δρώντων, οὐ δι' ἐπαγγελλίας, ἀλλὰ δι' ἐλέου, καὶ φόβου περαίνουσα τῶν τοιούτων πα„θημάτων κάθαρσιν. *Imitatio actionum ſeriarum & grauium, earumq́ exitum „ac finem ſuaui oratione complectens, cuius ſingulæ quidem partes ſeorſim aptè „exprimantur, omnes tamen eò ſimul tendant, vt metus & commiſeratio in „animis ingenerentur, ad huiuſmodi morborum expiationem.*

Quomodo diſtinguatur à comœdia & dithyrambo. CAP. II.

LAVDAT *Plutarchus lib. de Athenienſ. gloria, & lib. de poët. audien. Simonidem, qui poëſim dixit eſſe picturam loquentem, & picturam eſſe tacentem poëſim. nam vtraque in rerum & naturæ vera imitatione poſita eſt; pictura quidem vultus & res ipſas; poëſis,* Vide Plut. lib. de gloria Athen. Theone & Aphton. in Progymn. *mores etiam, voces, actiones, & euenta ante oculos ponit. Zenoni poëſis vniuerſa diuinarum humanarumq́ rerum repræſentationem complectitur, teſte Laërtio lib. 7. Verùm cùm tanta ſit actionum, morumq́ humanorum diuerſitas, tam frequens rerum omnium commutatio, fortunæq́ viciſſitudo: neceſſe fuit diuerſa poematum genera excogitare ad hanc diuerſitatem idoneè explicandam: quæ quidem omnia verum imitari conantur, ſed ſuo quæque modo. aliter enim* Tragœdia, *aliter* Epopeïa, *aliter* Comœdia, *aliter* Dithyrambica, *aliter* Auletica, *aliter* Citharistica *eo munere fungitur. his enim*

ſpecies Ariſtoteles tradit: ſed Cicero, quod duæ vltimæ orationis expertes ſint, earum loco, in lib. de Opt. genere Orator. Melicam, *ſeu* Lyricam, *ſubſtituit. Eorum omnis imitatio (in hoc enim conſentiunt) ſit numero, ſermone, aut harmonia, iiſq́; vel ſingulis, vel coniunctis.* Numerus *in temporis menſuratione & dimenſione poſitus eſt, quam pedum obſeruationem dicunt:* Hermonia, *in concentu tam vocum, quàm inſtrumentorum, vt citharæ, vnde Citharistica; vel tibiæ, vnde Aulctica:* Sermo *in oratione conſiſtit.* Melici *ſermonem harmoniæ & numero ſolent coniungere: cæteri Poëtæ, harmoniam negligunt, numeros retinent, & ſermoni vacant; aliquando quidem carminum legi orationem aſtringentes, nonnunquam tamen, proſâ oratione narrationem contexentes, & Dialogos, vel Hiſtoriam confingentes. Meliorum namque iudicium ſecutus, contra vulgi ſententiam, arbitror poëſeos vim, & (vt vocant) eſſentiam, non in metro, ſed in imitatione ponendam, & illum abunde Poëtæ nomen mereri, quicumque aliquid ſcriptione repræſentat, vel ſingit, licet ſoluta oratione, vt Lucianus, Heliodorus, Achilles Statius, Martianus Capella, & in Eutopia Tho. Morus. nec aliter reor ſenſiſſe Ariſtotelem; qui Poët. c. 7. poëtam ab Hiſtorico, non carmine vel proſâ oratione, ſed veritate aut falſitate diſcerni fatetur; nec priſcos legiſlatores Solonem & alios, qui iura publica carmine ſunt complexi; nec etiam Romanos, qui xij. tabularum & alias leges, vt ex Cicerone lib. de Legib. & Liuio lib. 1. apparet, carmina nominabant; nec Iuriſconſultos, qui librorum ſuorum, quas lineas dicimus, verſus appellabant. Vt enim hæ à vertendo* verſus, *& illæ à canendo* carmina; *ita etiam hiſtoria quæuis ad lubitum conficta, quouis illa modo conſcripta ſit, à fingendo vel faciendo* poëma *poteſt appellari. Sed ad rem. Tragœdia harmoniam, numerum & orationem cum Epopeiâ, Comœdiâ, Dithyrambicâ, Melicâ, & (ſi vis) Mimiiambicâ communem habet: ſed à reliquis (præter comœdiam) differt, quòd reliquæ ſimul iis & eodem vbique ferme modo vtuntur; tragœdia verò ſeparatim in diuerſis partibus. nam extra choros, numeros & orationem tantùm retinet, in choris harmoniam adiungit. In comœdiâ idem principiò obtinuit, poſtea ſublati chori, & in eorum locum ſola harmonia recepta: ita vt poſt ſingulos actus tibiis paribus vel imparibus concineretur. Altera differentia; quòd prologos comœdia nunquam omittit; tragœdia, nunquam admittit, ſed eorum loco quaſdam quandoque* παρφάσεις *reponit. Cauſam produnt, quia Regum calamitates, regnorum euerſiones, ſimiléſque clades preponit tragœdia, quas nemo creditur ignorare: ideo prologis non indiget. Comœdia verò priuatorum hominum mores & caſus deſcribit, quos vix vllus, niſi edoctus, ſcire ſolet. Cauſſa ergo deſumpta à præcipuâ tragœdiæ notâ & proprietate; quam ſic proponit Diomedes lib. 3. In tragœdiâ introducuntur Heroës, duces, reges; in comœdiâ, humiles atque priuatæ perſonæ. in illâ luctus, exilia, cædes; in hac amores, & virginum raptus. denique in illâ (ſic lego) frequenter, & penè ſemper lætis rebus exitus triſtes, & liberorum fortunarúmque priorum in pœnis agnitio. Differunt ergo euentis & exitu, perſonarum quoque, negotiorum, & fortunarum qualitate, denique actione, ſtilo, & exhibendi modo, de quibus poſtea.*

Natalis l. 1. Mytolog. cap. 4.

Sed & origine. nam comœdia à Phallicis, tragœdia à Dithyrambicis fluxit, ſi Ariſtotelem audimus: ſignificauit & cetera non obſcurè ſuâ definitione idem Ariſtoteles: qui cùm grauium & illuſtrium rerum imitationem eſſe dixit, innuit materiam eius eſſe Regum, Heroumque facta & res, non priuatorum mores ac vitam: cùm deſinere illam ſcribit in miſericordiæ aut terroris commotionem; hoc ait, exitus eius timore & mœrore plenos eſſe debere: cùm poſtulat conuenientem rebus actionem; qualia verba, qui geſtus eſſe debeant, ſignificat. nempe debere non motus & corporis habitum modo graues, & maieſtatem quandam præ ſe ferentes eſſe, ſed verba quoque & dictionem materiæ reſpondere, grandem, ſublimem, à vulgi conſuetudine remotam: cùm è contra comœdiæ ſermo humi repat, nec è plebeiâ fece emergat. hæc riſus & leniores affectus concitat; moleſtiores illa & robuſtiores animi affectiones excitare conatur. permittit tamen Horatius contentionis huius aliquam remiſſionem:

Verſibus ornari tragicis res comica non vult.
Indignatur item priuatis, ac propè ſocco
Dignis carminibus narrari cæna Thyeſtæ,
Singula quæque locum teneant ſortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia tollit,
Iratúſque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri.

nimirum, quia, vt ſubiungit, ——Triſtia mæſtum
Vultum verba decent, iratum plena minarum,
Ludentem laſciua, ſeuerum ſeria dicta.

& olim in tragœdiâ Satyris laſciua verba tribuebantur, vt idem indicat eadem in Arte poëtica, & patet ex Cyclope Euripidis, vbi, Satyrici dramatis exemplum, Sales à Sileno & liberis eius admiſcentur. Sed poſtquam ratio & eruditior norma, Satyris omnino remotis, obtinuit; tam Græcis quàm Latinis Demetrij Phalerei præceptum placuit; qui laſciua & ſalacia omnia, ridicula, & ioco ſa, ab Orcheſtrâ repellit. Nihil ergo niſi ſerium in tragœdiam introducendum: lenioribus tamen verbis vtetur, & ad comicam moderationem ſe paululum deflectet, vocemque demittet, quando minarum expers, ſine iracundiâ, ſortem ſuam deplorabit. cauendum interea ne quid de ornatu & orationis magnificentiâ decedat. omnino namque ornata, & condita ſuaui grauitate debet eſſe tragici oratio. id conſequetur, ſi pedum apta collocatione, & numerorum varietate, & iucundo chororum cantu demulcens aures, ſimul etiam verborum figuris, pondere ſententiarum, dictis ſeueris, rebuſque illuſtrioribus, auctoritatem ſibi comparare, & ſpectatoribus admirationem incutere conetur. planè ſeueram eſſe debere tragœdiam, violentam, animoſam, & quæ grauitate genus omne ſcripti vincat, Horatius & Ouid. docuerunt. Illius illud laudarim;

(Ariſtot. in Poët. cap. 1.)

Effutire leues indigna tragœdia verſus;
Vt feſtis matrona moueri iuſſa diebus
Intererit Satyris paullum pudibunda proteruis:

(Horat. lib. 4. Odar. Ouid lib. 3. Eleg & li. 2. Triſt.)

Ad hæc mirum, quàm oportuna ſint, & quantum attentioni parandæ præſtent, crebra diuerbia, frequentes & incitatæ collocutiones, quæ vel ſingulis

verſibus, vel dimidiatis conſtent. excellunt autem illa diuerbia, quæ ſententias continent acutas & erectas, maximè ſi repugnantes eſſe videantur: quibus noſter vtitur, in Hercule Furente, *vbi Lycus & Megara; in* Oedipo, *vbi Oedipodes & Creon; in* Tyeſte, *vbi Atreus & ſeruus; in* Octauiâ, *vbi Nero & Seneca ſic altercantur. vtuntur his Græci in ſuis fabulis; ſed fortaſsis frequentiùs noſter, accuratiùs etiam & ornatiùs. Illud denique diſcrimen occurrit, comœdiam liberè fingi à quoque poſſe: tragœdiam res non fingere, nec fabulas receptas commutare, ſed vt ſemel receptæ fuerint (quod Ariſtoteles præcipit) retinere: ſanè in his quæ ad primariam pertinent actionem: in cæteris verò, quæ quaſi ornamenta & adiectitia & ad* οἰκονομίαν *tantùm fabulæ pertinent, vt Sophoclem & Euripidem ſæpe à ſe mutuò, & ab vtroque Senecam videmus diſſentire; liberum quoque alis; quæ inſtituto ſuo aptiora amplecti. Veteres tamen contra veritatem finxiſſe fabulam conſtat. nam Medea liberos non occidit; ſed id ab Euripide confictum, vt indicat Ariſtoteles, 2. Rhetor. & de Poët. & Aelianus teſtatur lib. 5. var. hiſtor. verùm quia iam recepta hæc fictio, nobis illam mutare non liceret. Quod diximus in tragœdiâ, initia ſedatiora, exitus funeſtos & horribiles; contrà in comœdiâ, principia perturbatiora, exitus lætos & pacatos eſſe debere; id & verum eſt, & Ariſtoteli d. operis c.* 11. *conſentaneum, cùm ait ex felicitate in miſeriam fieri debere commutationem; & à ſecundâ fortunâ in aduerſam; à lætâ & moderatâ, in infelicem & atrocem: non tamen diſſitetur ipſe cap. 5. tragicam actionem ex atroci calamitate in inopinatum gaudium erumpere poſſe, vt in Euripideis,* Oreſte, Alceſtâ, Andromachâ, Hippolyto, Iphigeniâ poſteriore, Iöne, *& aliqua ex parte* Oetæo *Senecæ videmus. ſed hæ à tragœdiæ naturâ non parum degenerant. Scitum enim quod Euripides Archelao petenti vt de illo tragœdiam componeret, reſpondit auerſatus; Ne (inquit) tantum mali permittat Iuppiter, vt quid tibi tragœdia dignum accidat. ſignificans eam non eſſe niſi euentuum infelicium poëma. Vnde fit, vt in tragœdiâ potiſsimùm vita moréſque fugiendi, in comœdiâ vt plurimum vitæ genus, quod capeſſere oportet, proponatur. hæc etiam fingit res quas exhibet; illa rerum geſtarum veris vtitur argumentis. Hinc tanto humanæ vitæ vtilior iſta, quanto vera fictis præſtant. Fatetur hoc Timocles Comicus luculentis verſibus;*

Narrat Diomedes l 3.

Citant Arſenius in Euripidem, Athenæus li. 6. c. 1. Stobæus ſerm. 133.

Ὦ τὰν, ἄκουσον ἤν τι σοι δοκῶ λέγειν,
Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπηρὸ ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Παραψυχὰς οὖν φροντίδων ἀνεύρατο
Ταύτας. ὁ γὰρ νοῦς τῶν ἰδίων λήθην λαβὼν,
Πρὸς ἀλλοτρίῳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
Μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε, παιδευθεὶς θ' ἅμα.
Τοὺς γὰρ τραγῳδοὺς πρῶτον, οἱ βούλει, σκόπει,
Ὡς ὠφελοῦσι πάντας. ὁ μὲν γὰρ ὢν πένης,
Πτωχότερον αὐτοῦ καταμαθὼν τὸν Τήλεφον
Γενόμενον, ἤδη τὴν πενίαν ῥᾷον φέρει.
ὁ νοσῶν τι μανικῶς, Ἀλκμαίων' ἐσκέ-
ψατο.

Aduerte, quæſo, num quod ex vſu eſt loquar.
Eſt calamitoſum animal ſuâ naturâ homo,
Multáſque ſecum vita fert moleſtias:
Mali leuamen repperit ſed hoc ſui,
Vt calamitatis immemor iam niens ſuæ,
Habénſque ab alieno malo ſolatia,
Documenta capiat recreata paullulum,
Primùm tragœdi quanta commoda adferant,
Perpende ſodes. ſi quis eſt pauperculus,
Maiore preſſum ſi videbit Telephum
Mendicitate, leniùs ſuam feret
Mendicitatem. inſanus eſt ne quiſpiam?
Furioſum is Alcmæona proponit ſibi.

ὀφθαλμιᾷ τις; Οἰδίπουν εἶδε τυφλόν.
τέθνηκέ τῳ παῖς; ἡ Νιόβη κεκούφικε.
χωλός τίς ἐστι· τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ.
γέρων τις ἀτυχεῖ; κατέμαθε τὸν Οἰνέα.
ἅπαντα γὰρ τὰ μείζον' ἢ πέπονθέ τις
ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονότ' ἀνθρώποις
τὰς αὐτὸς αὑτοῦ συμφορὰς ῥᾷον φέρει.

Captus quis oculis? aſpicit cæcum Oedipum.
Gnatus obiit? Niobe dabit ſolatium.
Claudus aliquiſne eſt? is Philoctetem aſpicit.
Miſer aliquis ſenex? tuetur Oeneum,
Alterius etenim quiſquis ærumnas viri
Eſſe grauiores viderit, quàm ſint ſuæ;
Animo æquiore miſerias feret ſuas.

qua parte Epicis præſtant. nam hi ſimplici narratione per aures irrepunt: Tragici per oculos etiam, quaſi vi, in animos ſpectantium viam aperiunt. minimum mouere ſolent, quæ per aures tantùm intrant; plurimum quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus. Illud quoque notandum, initiò Romæ fabulas omnes Grecanicas fuiſſe, hoc eſt à Græcis deſumptas, vt ſunt Plauti, Terentij, Attij, Ennij, Pacuuij pleræque, & hæ Senecæ philoſophi. Quæ conuerſa è Græcis, vel Græcorum geſta continentes, etiamſi non verſa ex Græco, Palliatæ *dicebantur: ſed poſteaquam,*

Horat. in Epiſt.

——Veſtigia Græca.
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta,
Vel qui Prætextas, vel qui docuere Togatas;

Fabulæ Romanæ non iam Palliatæ, *ſed vel* Prætextatæ *ſeu* Prætextæ, *vel* Togatæ, *vel* Tabernariæ *appellari cœperunt. Comœdiæ quidem,* Togatæ *dictæ, quia toga viliorum, & comici popularibus argumentis ludebant: Tragœdiæ,* Prætextatæ, *quia Prætexta magiſtratuum, quorum caſus cothurno quàm ſocco aptiores.* Tabernariarum *mixtum fuit argumentum, & in ijs perſonæ togatæ ſimul cum prætextatis introducebantur, vt ex Sex. Pompeio docti homines obſeruarunt. Quod mixtum mediumq́ poëmatis genus, valde ſuſpicor* Hilarotragœdiam, *vel (vt Plautus)* Tragicocomœdiam *dictum; quòd nec ad Tragœdiæ dignitatem aſſurgebat, nec ad Comœdiæ humilitatem deprimebatur: huiuſmodi eſt* Amphitryo *Plauti, & Græcorum* Hercules Licymnius. *Dithyrambica poëmata tragicis breuiora ſunt, & turgida potiùs ſunt, quàm grauia aut ſeuera, vtpote quæ Bacchantium veſaniam, non Heroum aut Regum maieſtatem repræſentant; nec etiam in actus diſtribuuntur, nec interloquentium perſonarum varietate exornantur. Satyrica initiò fuêre partes tragœdiæ, & comœdiæ. Quod vt intelligatur, paucis capite ex obſeruatis à Fr. Robortello lib. de Satyra, & in poët. Ariſtot. Fluxiſſe non à comœdia Satyram, vt cenſuit Fran. Floridus, ſed à Satyra comœdiam ortam additis multis perſonis, & aucta mole operis ſcenarum & actuum diuerſitate. Satyricæ enim perſonæ vna tantùm initiò Satyrus quiſpiam Sycinnida ſaltans (de qua conſulendus Athenæus): poſtmodum quinque, Satyrus caneſcens, Satyrus pubeſcens, Satyrus impubis, Silenus, & Papposilenus, de quibus Pollux lib. 4. & Dionyſ. Halycarnaſſ. lib. 7. habitum nobis eorum deſcribens; eorum oratio in peruellendis & carpendis hominum vitiis tota verſabatur, & huiuſmodi ſcommatiſmis riſum ciebat. Abijt in deſuetudinem poſtea: nam delicatiores hominum aures continuam conuiciandi licentiam non ferebant. ſed ſic abijt, vt ad tragœdiam ſe adiungeret. cùm enim hæc, atrocitate & ſeueritate rerum, quas exhibebat, animos ſpectatorum grauaret atque defatigaret: tragici, ne paullatim*

Vide Commentar in Feſtum.

exploderentur, iocos Satyricos intermiſcere optimum duxerunt, quibus ſpectatores aliquantulum exhilararent. quare (vt ait Horatius) agreſtes Satyros nudarunt, & incolumi grauitate iocum tentarunt, vt illecebris & gratâ nouitate ſpectatores morarentur. Placuit hoc diu Græcis, Aeſchylo, Euripidi, Sophocli, Achæo, ceteris. Euripidis Cyclops exſtat Satyricum drama quod luctuoſum, à Tragicâ perſonâ, quæ ingentem calamitatem patitur, & à quâ inſcriptio: ridiculum & ſalſum, à Satyrorum luſibus immixtis. ideo inſcriptionem geminam dabant. talis enim Aſtydamantis Hercules Satyricus; Achæi Alcmæon Satyricus, & Vulcanus Satyricus. Admiſcebant etiam cæteris tragœdiis huiuſmodi ludicra, vt auctarium quoddam aduentitium; non vt neceſſariam operis partem: indeq́; factum, vt, cum ipſis ſcriptis tragicis non edita in lucem, poſtmodum interierint. Seuerior deinde Criticorum trutina, has Satyricas inſertiones improbauit, licet ſerò; fortaſſis paullo ante Ariſtotelis æuum; qui hoc indicat, ἔτι δὲ τὸ μέγεθος ἐκ μικρῶν μύθων καὶ λέξεως γελοίας, διὰ τὸ ἐκ Σατυρικοῦ μεταβαλεῖν ὀψὲ ἀπεσεμνώθη. Ad hæc ad magnitudinem ab exiguis fabulis, & à ridiculâ dictione Satyris excluſis ad grauem habitum prouecta, ſerò tandem quieuit. *Latinis poſtea placuit genus illud Græcæ Satyrotragœdiæ: nam fragmenta quædam ex* Danaë, Proteſilao, Laodamiâ, Centauris, Atalantâ, *& aliis, huiuſmodi quid ſubindicant. An tamen Latini Satyras puris tragœdiis vt* ἀπροσδιόνυσα *quædam immiſcuerint & interiecerint, mihi nondum liquet. Nec arbitror Menippeas huc reducendas. hæ namque non Satyrotragica dramata, ſed puræ putæ Satyræ; niſi ſi quæ euentu tragica, vt nonnullæ Varronianæ. Noſtris temporibus, inter Hiſtriones & Scenicos Italos, viget hoc genus Satyrotragœdiæ; non quidem purum putum illud vetus, ſed quod lenitum Bucolica ſuauitate.* Paſtoritias, *appellant. tragœdiæ ſingulis actibus vnum Bucolicum drama interſerunt, quod aliqua ex parte cum tragœdiæ illius ſenſu cohæreat. Vulgo præterea, qui Latinas fabulas exhibent; ridicula & iocoſa multa, grauibus actionibus immiſcent, vt ſpectantium animi relaxentur. vix enim patiatur hæc ætas ſolidam tragœdiam: fucari illam mauult inani quadam petulcaq́; iocoſitate. Quod, quia peruicêre mores, & præſcriptum quodammodo; vt planè probare non poſſum, ita nec improbare penitus auſim. Duo dumtaxat monendi videntur Hilarotragœdi noſtri; ne vernacula & barbara commiſceant; & ne nimis ridiculis, vel laſciuia fractis abutantur, memores huius Horatiani;*

Verùm ita riſores, ita commendare procaces
Conueniet Satyros, ita vertere ſeria ludo,
Ne quicumque Deus, *&c.*

Summa. iudicium his in rebus, regulam ac normam eſſe. Sed an vlla tragœdia, ſoluta oratione ſcribi queat? cenſeo non temere id admittendum: etſi Cratetem Thebanum Tragicum memorent id factitaſſe: & ſanè propterea tragœdia eſſe non deſinat. Rectiùs noſtri, Tres Græcos ſuperſtites, & Senecam imitabuntur.

Athenæus lib. 10. c 1. lib 4. c. 23. & lib 14 c. 17.

Li. de Poët.

Robortellus in Ariſt. poët. ex Siuda & Laërtio.

Quotuplex ſit tragœdia.

CAP. III.

De his copioſè Mynturnus li. 3.

SI *ætatem ſpectes, tragœdia alia* vetus *eſt, partim Dithyrambica (nam ex Dithyrambis fluxit tragœdia, teſte Ariſtotele) partim Satyrica; quæ nihil aliud fuit, quàm chori continuum carmen, admirandum aliquem euentum continens; acceſsit poſtea altera perſona, quæ alternis reſponderet; mox tertia; denique ſic actio excreuit, vt quinque actus expleuerit: alia* recentior *eſt, quæ ſales cum ſatyris reiecit, Dithyrambum verò, vt partem dumtaxat operis, idque raro admiſit. Iocoſum etiam fuit illud in quo pleraque quibuſdam veris aſſumptis fingebantur, vt Agathonis* ἄνθος; *de quâ Ariſtoteles de Poët. Aelianus var. hiſtor. lib.* 14. *Athenæus, Lucianus, & alij. Si loci ratione malis diuidere; alia erit* Latina, *quæ &* Prætextata, *vt* Octauia, *& veterum* Brutus, Decius, Paulus, Scipio: *alia* Græca, *quales Senecæ norîm. A genere argumenti, duplex quoque tragœdia: quædam* pura, *quæ ſola nomen meretur: alia* mixta, *quæ ſalibus reſperſa, vel proſpero exitu clauſa, in quo genere Achæus excelluit. Ariſtoteles quatuor ſpecies prodidit,* πεπλεγμένην, *implicatam euentibus, & peripoëtiis, qualis eſt* Oedipus; παθητικὴν, *affectuoſam, qualis* Hippolytus; ἠθικὴν, *moribus formandis inſtitutam, vt Sophoclis* Philoctetes; *denique* θεολογικὴν, *in qua ab humanis rebus aliena ſpectantur, & Deorum colloquia inſeruntur, vt* Prometheus vinctus *Aeſchyli. priora duo genera maximè tragica ſunt, in quibus hæ decem Latinæ verſantur. Scaliger lib. 1. cap. 8. etiam* Grammaticæ *cuiuſdam meminit; quæ inutilis eſt, & ad impuras pertinet.*

De partibus tragœdiæ, quas vocant κατὰ τὸ ποσὸν. CAP. IIII.

PARTES *tragœdiæ, iuxta Ariſtotelem, conſiderantur, vel penes* molem *ſeu quantitatem, vel penes naturam &* qualitatem; κατὰ τὸ ποσὸν, καὶ κατὰ τὸ ποιὸν. Molis *partes diuidimus in actionem ſcenicam & choricam.* Scenicam *hiſtriones peragunt, & argumentum propoſitum exhibent, & conſtat actibus tantùm quinque, ex Horatij præcepto;* Néve minor, neu ſit quincto productior actu. Actus *Latini,* δράματα *Græci, ab agentium imitatione.* ὅτι μιμοῦνται δρῶντας, *quòd agentium & negociantium mores imitentur. Sunt autem quaſi ſingula tragœdiæ membra, quibus ſingulatim partes illius exhibentur. Hinc patet vnumquemque actum partem aliquam fabulæ abſoluere debere; ita tamen, vt à præcedente ſubſequens quodammodo trahatur, vtq́; res non diſsipatæ, ſed aptè diſtributa videatur. ſcio, quid alij de actuum modo: ſed ego nullos vltra ſeptimam ſcenam productos apud veteres inuenio; & quis hodie ſpectatorum ferat, ſi ad decimam vſque ſinguli extendantur? Omnino namque curandum, vt totius tragœdiæ, intra vnius potiſsimùm ſolis vel paullo plus minúſve, periodum actio ſit; hoc eſt,*

Ariſtot. Poët. c. 1.

vno

vno ferme die abſoluatur. Nam & Ariſtoteles hoc diſertè præcipit, & veteres omnes factitarunt: & Aeſchylus reprehenſus, quod Nioben triduò exhibuiſſet, vt colligitur ex Suida & Ariſtotele. Rurſus hanc actionem Scenicam accuratiùs diuidere poſſumus dupliciter. primò in πρόλογον, ἐπεισόδιον, ἔξοδον, καὶ χορικόν: Deinde in Protaſim, Epitaſim, & Cataſtrophen. Prologi nomen latè ſumimus, vt commune tragœdiæ & comœdiæ; nam preſſiùs, prophaſis in tragœdia; quod prologus in comœdia, exordium in oratione, procœmium in cæteris; pars ſcilicet, quæ primum chorum anteit, & qua patefit aditus ad fabulam. ea vt plurimum extra fabulam eſt, licet non ſemper, vt in Hercule Furente apparet; vbi Iunonis actio nec omnino in fabula, nec prorſus extra fabulam. Epiſodium, ſecunda pars tragœdiæ, complectitur id omne, quod intra choros eſt, vt ſunt plerumque ſecundus, tertius, & quartus actus: atque ita plerumque tria in vnaquaque tragœdia ſunt Epiſodia. Nam cùm principiò tragœdia tantùm ſimplici chorico (hoc eſt Dithyrambis) carmine conſtaret, ad augendum poëma, tollendúmque faſtidium, excogitata, quæ choris interiicerentur, Epiſodia, quaſi introductiones ad ipſa cantica: ea ſunt vel extrinſecus accerſita, vt in Hercule Furente, quæcunque ad Creontis mortem, Lyci tyrannidem, Megaræ & filiorum & ſoceri à Lyco pericula pertinent; vel in ipſa fabula nata, vt omnia quæ Herculis ab inferis reditum conſequuntur, vſque ad Exodum. In Hippolyto Epiſodia ſunt, colloquia nutricis & Phædræ, & vtriuſque cum Hippolyto & Theſeo. In Thyeſte, Atrei & ſerui, &c.; denique quidquid in tragœdiis præter rem, cum re tamen coniunctum, ad amplificandum ornandumq́ poëma apponitur. At Exodus dicitur, reliquum ſcenicæ actionis, quod euentum & exitum fabulæ continet, quo peracto, ſpectatores dimittuntur; nempe quicquid vltimum chorum ſubſequitur: qualis eſt ferè ſemper quinctus actus. quia rarenter quinctum actum chorus ſequitur, nec niſi vt pars & interlocutoris perſonam gerens; vt ex Hercule Oetæo, Oedipo, & Octauiâ colligitur. Protaſis prologi vice eſt, ſeu loco prophaſeos; in qua ſæpè vnus, ſæpè Sophoclis & Aeſchyli more duo colloquendo fabulam inchoant; & magnam argumenti partem, non omnem tamen declarant, vt in Thebaid, Thyeſte, Oedipo, Agamemn. huc ſpectat præceptum illud Mynturni lib. 3. vt neque ab vltimis, neque à nimis remotis incipiat. exemplo ſit Sophocles in Lorario, qui non ab armorum iudicio, quæ cauſa Aiacis inſaniæ, ſed ab ipſa orditur inſania; idem in Oedipo tyranno, non à Laij cæde, ſed ab oraculo illam expiari iubente; & Euripid. in Phœniſſ. qui non à bello Thebanis illato, ſed à pace per Iocaſtam fruſtra tentata; & in Alceſtide, non ab oraculo Admeti, ſed ab illa moritura; & noſter in Medeâ, non vt Ennius & Euripides ab Argus ædificatione, ſed à Iaſonis nuptiis cum Creusa; aliàs etiam ſemper vel ab ipsa re, vel à non remotis orditur. Protaſis ergo fabulæ priorem partem exponit, & periculum intentat, partem tamen potiſſimam reticet, vt ipsa ſuſpenſione & ignoratione ſpectatoribus auiditatem exitus cognoſcendi ingerat, & rerum maximarum exſpectatione ad cataſtrophen vſque lactet. Quod ipſum in Epitaſi ſtudioſiùs adhuc curandum. nihil enim aliud eſt Epitaſis, quàm ipſa inuolutio & perturbatio rerum om-

nium, in qua pericula, & iræ, & minæ creſcant, & malorum præparatio contineatur, mutatioq́; rerum, dubiâ quaſi luce, incipiat ſe prodere. Magnâ hic curâ & acri iudicio opus eſt, vt tota ſeries dramatum, quaſi cathenæ annelli, cohæreat: poſteriora vt mediis, media prioribus reſpondeant, ſemperq́; vnum ex alio quaſi naſcatur: vt nihil adducatur, quod non aut neceſſariò, aut valde probabiliter conſequi videatur. Epitaſis ergo totum id continet, quod inter propoſitionem & concluſionem fabulæ, hoc eſt inter protaſin & cataſtrophen, intercedit. Cataſtrophe *enim eſt, quæ exitum argumenti & conuerſionem fortunæ in melius, vel in deterius exponit, integra demonſtratio & abſolutio fabulæ. In qua præceptum Horatij obſeruandum;*

Ne pranſæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo:
Ne pueros coram populo Medea trucidet:

vt ſtupra, cædes, parricidia, cetera nimis atrocia, fœda, aut incredibilia, ab oculis remoueantur, & quaſi intus geſta, à perſonis idoneis, quibus maximè compertæ ſint; quæq́; miſericordiam, terrorem, indignationem mouere queant auditoribus, narrentur. ſit tamen aliquando, vt tam atrox ſit præparatio in Epitaſi poſita, vt neque ſatis aſſurgere cataſtrophe, niſi crudelia facinora in ipsâ ſcenâ peragantur; quod in Senecæ Medeâ contigit. Scio quartam partem à nonnullis adijci Prologum; *ſed eius loco tragicis, vt dixi, protaſis eſt, vel prophaſis:* cataſtraſis *etiam, quam addunt alij, aptiùs ad epitaſin reducitur. Igitur tres tantùm partes tragœdiæ, & prologus cum prophaſi, epiſodium cum epitaſi, exodus cum cataſtrophâ conuenit. Hæ porrò partes, cunctæ Scenicæ ſunt. nam choricum non habet partes, niſi ſingulos choros, de quibus ſuo loco.* *

Mynturn. lib. 3. Scalig. lib. 1. c. 9.

De exodio nihil addo, quia verè nõ fuit pars tragœdiæ. vide comm. antiquum in Iuuen. Sat. 3.

De partibus Tragœdiæ.

κτ̀ τὸ ποιόν. CAP. V.

HAs *Ariſtoteles Poët. cap. 5. quinque commemorat.* μῦθον, ἤθη, διάνοιαν, λέξιν, ὄψιν, μελοποιΐαν, *fabulam, mores, ſententiam, elocutionem, actionem, modulationem; ſiue, vt vertit Mynturnus, fabulam, mores, verba, ſententias, ſpectationem, cantica: ſiue, vt Scaliger cap. 10. lib. 1. fabulam, mores, ſententiam, dictionem, apparatum, melodiam.* Fabulæ *Philoſophus ſeriem ſeu tractationem* τὴν σύστασιν *attribuit: tractationi verò ſubijcit* περιπέτειαν, ἀναγνώρισιν, πάθον; *quas ſingulas deinde explicat; vt* περιπέτεια *ſignificet euentum vel exitum rei memorabilis, incredibilis, inexſpectatæ, quando actio in contrarium, quàm putabatur, euentum exit: vt cùm Corinthius ſenex læta cupiens Oedipo nunciare, in magnas illum conijcit moleſtias, in Senecæ* Oedipo: ἀναγνώρισμος *ſeu agnitio, quando ex ignotis noti, vt Oreſtes & Iphigenia,* in Iphigen. Aulidenſi; *ex hoſtibus amici, vt Atreus & Thyeſtes, in* Thyeſte; *ex amicis inimici fiunt, vt Phædra & Hippolytus, in* Hippolyto. πάθος *verò, inquit, eſt* πρᾶξις φθαρτικὴ ἢ ὀδυνηρά, *actio calamitoſa & moleſtiæ plena, vt exhibitio vulnerum, cædium, cruciatuum, ſicut Medeæ parricidium, Hippolyti diſtractio, Aſtyanactis præcipitatio, & ſimilia. Fabulæ ergo omnes vel ſunt ſimplices, vel con-*

Mynturn. lib. 3. de Poët.

nexæ, vel patheticæ. Simplices *vocant quæ vnam actionem complectuntur, ſine vlla agnitione, ſine vlla rerum quæ aguntur mutatione inexpectata, vt Eurip.* Medea, Antigona, Hecuba, & *Aeſchyli ferè omnes, & Senecæ* Medea, & Octauia. Connexæ *ſunt, quæ vel agnitionem, vel inopinatam mutationem referunt, vel rem vtramque ex ipſo rerum contextu ita nexam, vt ex his quæ euenerunt aut ſit neceſſe, aut ſit veriſimile ſic eueniſſe; vt apud Eurip.* in Iphig. Taurica, & *in* Ione, *apud Senecam in* Oedipo, & *in* vtroque Hercule. Patheticas *nominant, quæ per cædes, per vulnera, per ſupplicia, & huiuſmodi, triſtes exitus habent, vt* Medea, Hippolytus, Thyeſtes, *& ferè omnes Senecæ; cuius pleræque fabulæ mixtæ ſunt ex connexis & patheticis. hæc de fabula.*

Mores & perſonas *rectè Tragicus exprimet, ſi cuiuſque indolem, ingenium, inſtitutum, affectiones, conſuetudinem, quà verbis, quà actione declarabit, iuxta Ciceronis 3. de Orat. & Horatij in Arte ad Piſones normam. Moribus connexæ ſunt perturbationes; quibus ita ſe affectos, qui agunt, demonſtrant, vt miſerationem, terrorem, iram in auditorum animis accendant. Ad mores pertinet, mites, aſperos, liberales, auaros, intemperantes, modeſtos, probos ac improbos proponere; ad perturbationes verò, infelices, miſeros, calamitoſos. In Hippolyto vides expreſſum pudici, rigidi, ſeueri adoleſcentis ingenium; in Phædrâ, improbæ amantis, nimium ſe demittentis effigiem; in Theſeo, principem trucem, iræ impotentem, præcipitem, in quo tamen paterni amoris igniculi nondum penitus extincti: in Atreo, tyrannus vindictæ cupidus, immanis, crudelis, perfidus, & quales hodie (proh dolor) nonnulli, exprimitur; in eo cum quo tyrannus conſilia communicat, fidi & probi ſerui indolem cernimus; in nutrice Phædræ, fidam alumnæ, vel vltra aras, at impudentem & ſceleratam anum: atque ita deinceps de ceteris perſonis earumq; moribus, deq; perturbationum exemplis, fuſiſſimè Mynturnus d. lib. 3. à pag. 192. & poſtea de mouendis affectibus, lociſq; ad id idoneis, à pag. 241.*

Elocutio, *ſiue dictio perſpicua ſit oportet, non humilis tamen, nec abiecta. Perſpicua erit, ſi propria, & penè cum rebus ipſis nata. Lecta verba & illuſtria conſectanda, quæ plenum quiddam & ſonans auribus ingerant; obſoleta & abiecta abijcienda. quanquam interdum priſca quædam, & quæ nunc in honore non ſunt, augere videntur orationis dignitatem; vt apud Senecam,* clepere, cludere, anquirere, obducere, ſublimus; *apud Virgiliũ,* mî, olli, actutum. *Perſpicuam præterea reddes orationem, ſi nihil deficiat, nihil redundet, nec nimis longo ambitu concluſio circumferatur; ambiguitas, obſcuritas, loquacitas, vani & vacui verborum ductus fugiantur. at inuſitata, peregrina, nouata, tranſlata, ſi modicè adhibeas, dici nequit quantum ornatus addant, quantumque dignitatis adijciant: ſplendent enim & relucent vt ſereno cælo ſtellæ nocturnæ, rident vt verni viridanti in prato flores. Inuſitata quidem velim intelligi, non quæ noſtrâ temeritate confinguntur, ſed quæ aureâ illâ Auguſti ætate, & paulo pòſt ad Traiani vſque, eiuſmodi ducebantur, & è bonis ſcriptoribus poſtmodum recepta fuerunt, quamuis nunc pleriſque incognita, obſoleta videantur. Peregrina voco, quæ claſſici ſcriptores, vel ex Græcâ, vel ex aliâ*

lingua ſunt mutuati; non quæ hodie Galli, Hiſpani, Germani, Itali, patrio in ſolo nata, Latij iure donare conantur: nouata, quæ veteres aut deriuatione, aut litteræ, ſyllabæve additione, vel detractione, aut alia ratione (de quo Mynturnus conſulendus à pag.449.) nouarunt: tralata quæ dicantur notum eſt; quorum ſpecies ab eodem Mynturno quiuis poteſt petere, vt & numeri, & ſtructuræ, quomodo ſit interpungenda oratio, rationem. Accedet denique noua lux elocutioni, ſi verborum & ſententiarum figuris comatur & varietur oratio: nam iſta quaſi color & habitus ſunt orationis. ſed ea tractatio communis eſt poëſi vniuerſæ. & ad Rhetores pertinet. Pete, ſi lubet, à Mynturno lib.6. à pag.509. de exornationum verò locis à p.538. de variis etiam dicendi generibus à p.548.

à pag. 454. & à p. 464.

Sententiam *ex Ariſtotele idem d. lib.6. deſcribit, qua vir grauis, earumq́; rerum de quibus agit peritus, non quod lubeat, ſed quod ſequendum ſit, vt præſtantius, & quod vt deterius fugiendum, vniuersè non ſingulatim pronunciat. hæ vel rationi ſubiunguntur, vel ſubiunctam habent rationem; vel ſolæ ſine vlla ratione ſumuntur, quia ſimplices ſunt, & cuiuis credibiles. Robur accipiunt ſi à ſenibus & grauibus viris dicantur; vim amittunt, quando ab adoleſcentulis vel mulierculis pronunciantur. cauendum ne palàm falſæ, ne ineptæ, ne perplexæ, ne obſcuræ ſint, ne ſæpius & paſſim, ſed ſuis tantum locis collocentur. Nec vulgares & conciſæ omnino improbandæ. aptiſſimæ namque ſunt diuerbiis (ſine quibus friget tragœdia & hebetatur) quòd aduerſus eas facilè ſit cuique, prout inſtitutus affectúſque eſt, diſſerere. Aenigmaticæ quandoque, ſed rariſſimè admittuntur.*

Immeritò id Senecæ tragœdus quidam reprehendit.

Spectatio, *ſiue apparatus,* κοσμὸς ὄψεως, *potiùs alterius artificis videtur, quàm poëtæ. Spectat enim ad Choragum, propter machinationum & inſtrumentorum, rei ob oculos exhibendæ neceſſariorum, conſtructionem. Debet tamen hic artifex à tragœdo inſtrui & doceri, vt apta ſint illa & accommodata actioni, vtputa quando Medea in aërem à duobus draconibus ſublata rapitur; quando Iuno ex theologio loquens inducitur; quando Myrrha in arborem mutatur. Decorum etiam in perſonarum habitu ſeruandum, ne miſer pictis, felix pullis, ſenex iuuenilibus, plebeius purpuratis veſtibus induatur, ſed pro ſua ſinguli conditione exornentur. qui locus elegans eſt, & à Mynturno ita copioſe tractatus lib.3. de poëta pag.242. vt ineptus ſim, ſi braſſicam hanc recoctam vobis apponam.*

Reſtat Melopia, *quæ, vt aduertit Iulius d. c.11., prorsùs aliena eſt ab ipſo poëta. nam quoad ſonum, ad modulatorem; quoad geſticulationem, quæ interdum cantui adiicitur, ad ſaltatorem; quoad actionem, ad hiſtrionem pertinet.*

De perſonis tragicis. CAP. VI.

PERSONÆ *tragicæ primarum, ſecundarum, vel tertiarum partium ſunt* πρωταγωνισταὶ, δευτεραγωνισταὶ *(quos Aeſchylus)* & τριταγωνισταὶ *(quos Sophocles addidit). Primis præcipuum tragœdiæ pondus incumbebat, & his etiam cedebant voce reliqui, etiam ſi plus poterant, vt Cicero docet, & Plautus; & ex iis, aliiſq́; præterea Budæus in Comment. ling. Græc.*

& Cælius lib. 5. antiq. lection. Perſonæ verò omnes vel ſunt actuum, vel chororum. Actuum perſonæ, ſcenicæ; chororum, choricæ vocantur. Scenicæ introducuntur, quibuſcunque miſerabile, horrendum, vel admiratione dignum quid euenerit, boni, improbi, hoſtes, amici, affines, alieni, ciues, peregrini. In quibus id obſeruandum monent, ne vltrà quàm quinquies eadem perſona egrediatur, vt Donatus iubet. Dauus tamen in Andriâ *ſæpius exit. Quamuis tamen in ſcenam plures ſimul perſonæ prodeant aliquando, tres tamen loqui tantùm par eſt, Horatio Cenſore;* ---- nec quarta loqui perſona laboret. *credo, ne loquentium multitudo confuſionem pariat, & mentem auditorum in diuerſa diſtrahat. Diomedes tamen lib. 3. admittit quattuor interlocutores, ſed addit non frequenter faciendum: Plautus hac in re, vt in aliis pleriſque, exlex eſt. Tutius reor, ſi quartam non admittamus, niſi minimum quid vel ſecum, vel cum alia perſona obiter loquentem, quod apud Terentium obſeruaui* in Andr. *act. 3. & 4. & Senecam* in Troade & Agamemn. *Expediet etiam eandem aliquando perſonam aliquot actibus in ſcena relinquere, dummodo taceat. ſic Senecæ Medea videtur per actus aliquot è ſcena non abiuiſſe, & Hecuba Euripidis non paucioribus ante fores humi iacuiſſe. Vitioſum enim foret,* In Hecuba, *ſi vel minimo momento ſcena nuda remaneret. quare proſpiciendum, ſub actibus ſingulis, ne, donec abſoluantur, perſonæ omnes ita diſcedant, vt nulla in theatro reliqua maneat; ſed ſemper aliqua relinquenda ad actionem continuandam, & prudenter aliæ ſufficiendæ, quæ cum remanentibus colloquantur. Vnoquoque autem actu finito, tunc omnibus perſonis ſcenicis diſcedentibus, rectè theatrum nudatur, vt chorus vices ſuas obeat; non rarò tamen ſi res poſtulat, perſonarum aliqua, cum choricis locutura, non tamen cantatura, niſi fortè vt præfica, remanet. Porrò hîc ſe commodum offert illa dubitatio, an cælites in ſcenam inducendi? ait Plato, negat Ariſtoteles. placent qui ſententiam diuidunt, vt Comicis id nullo modo liceat, quod Plautus ipſe in Prologo Amphitryonis non diſſimulauit: tragicis tum demum concedatur, cùm, vt ait ille,* ——dignus vindice nodus inciderit.---- *veluti quando enarranda, quæ homini fas non eſt ſcire, vt ſunt futura, & præterita prorſus obliuione ſepulta. quod in protaſi quidem continget, quando poſtea nunquam, vel non ita commode fundamentum totius actionis iaceretur; vt apud Eurip.* in Alceſti, Troad. & Hippolyto coronato, *Sophoclem* in Aiace Lorario, *noſtrum in* Hercule Fur. *in Epitaſi fit eiſdem de cauſis, ſi ſe potiùs illic offert opportunitas: in cataſtropha quoque; cùm ſe aliter fabulæ exitus explicare nequit, vt in Euripidis* Hippoly. & Ione, *in Senecæ* Oetæo. *hoc enim Plato in Cratylo, & Cicero lib. 1. de nat. Deor. permiſerunt. Rarius eſt, nec imitandum, quòd aliquando maior totius actionis pars Deo tribuitur, vt apud Aeſchylum in* Prometheo vincto, *& Euripid.* in Bacchis. *Ex hac conſuetudine natum prouerb. Græcorum, Deum ex machina loqui. Quod de cælitibus introducendis dixi, idem de inferis accipiendum, vt in quauis actionis parte, ſi res poſcat, euocentur; non ex machina, ſed ex loco vnde ceteræ perſonæ, vel potiùs hiante & deducto tabulato, quaſi ex terræ viſceribus prodeuntes: ſicut apud Eurip. prodit vmbra Polydori in Protaſi, apud Senecam in eadem Megara & Thyeſtes:*

Vide Adagia, & Cælium lib. 8. antiq. lect. cap. 8.

at in Octauiâ, *prodit Agrippina in Epitaſi. Ceteræ perſonæ tragœdiarum (vt dixi) illuſtres & graues eſſe debent, vt Reges, Principes, Duces, Vates, Sacerdotes, &c. præcipuæ quidem, quibus fabulæ pars potiſſima quaſi fundamentis incumbit: nam & aliæ minùs illuſtres perſonæ, vt ſerui, nuncij, paſtores, nutrices, rerum geſtarum ordine exigente, ſolent interſeri. Quòd ſi his vilioribus perſonis præcipuæ partes attribuerentur, ex Palliatis vel Prætextis, in Tabernarias fabulæ degenerarent.*

De Choris. CAP. VII.

CHORVM *definiunt partem tragœdiæ inter actum & actum. non ſatis aptè. quid enim ſi poſt vltimum actum ponatur? placet ergo, quod Scaligero lib. 1. cap. 9. vt chorus ſit pars fabulæ poſt actum introducta cum concentu. Eſt velut altera fabulæ pars, conſtans præter hiſtriones certo perſonarum numero ex viris aut feminis, vrbanis vel ruſticis, pro argumenti varietate. interponendi chori cauſæ, vel feſtiuitas, vel ornatus & pompa, vel ipſa neceſſitas: vt cum ſcenicis ſermonem conferret, vel alia aliqua, quæ muneris eius erant, exſequeretur. quando in ipſa actione chorus interuenit, loquitur, in ipsâ ſtatim parodo. nam quod in Oedipode Tyranno Sophoclis in primâ parado chorus non loquitur; id fit quia proprius chorus non eſt, ſed puerorum qui vnà cum ſacerdote ab aris recedunt, vt notauit Robortellus.) aliàs, inter actum & actum canit, aliquando bonis fauens, vt Eurip.* Iphig. Aulidenſi, *& Senecæ* Hippol. *vel amicis conſulens, apud Senecam* Octauiâ *& Eurip.* Oreſte. ; *vel iratorum impetum refrenans, vt Sophocl.* Aiace, *Euripid.* Electrâ *&* Heraclid. *Senecæ Hippoly. vel ſecreta tegens, Euripid.* Hippoly. *vel Deos laudans, vt* Oedipo *&* Agamemn. *vel deniq; pro miſeris preces fundens, aut ſuperbis diras imprecans. quæ breuiter*

Horat. Actoris partes chorus, officiúmque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat & hæreat aptè.
Ille bonis faueátque, & concilietur amicis,
Et regat iratos, & amet peccare timentes:
Ille dapes laudet menſæ breuis, ille ſalubrem
Iuſtitiam, legéſque & apertis otia portis:
Ille tegat commiſſa; Deóſque precetur & oret,
Vt redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.

Sed & quando calamitas tanta, vt conſolationem reſpuat; tunc eâ omiſſâ luget cum lugente, vt in Oedipode tyranno Sophoclis, & in Hercule Oetæo Senecæ, & in Troadibus, & Octauiâ. Choros dictum eſt, principio tragœdiæ & comœdiæ communes fuiſſe; à comicis relictos, tragicis proprios factos. antiquiſſimi Satyris conſtabant, perſonis hirſutis, nudis, & hircino more comam ſtruentibus, vt auctor eſt Etymologiſtes, & Horatius;

Mox etiam agreſtes ſatyros nudauit, & aſper
Incolumi grauitate iocum tentauit, eo quod

Illecebris erat, & gratâ nouitate morandus

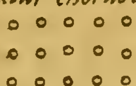
Spectator.——*non diu hæc obſcœnitas viguit. repudiati Satyri, & aliæ, pro ratione fabulæ quæ agebatur, cuiuſuis ætatis ſexus, conditionis perſonæ receptæ: quarum numerum ſcribit Diomedes lib. 3. definitum non eſſe. Aeſchyli tempore quinquaginta perſonas recepit; vt aſſerunt Victor lib. de Comœdia, & Pollux lib. 4.; ſed cùm ille tot Eumenidibus introductis Atheníenſium coronam conſternaſſet, lege latâ ſancitum, vt pauciores adhiberentur. Non ergo ſponte minuit Aeſchylus chorum; ſed causâ fuit, cur Athenienſium lege minueretur. Sic enim illud Ariſtotelis,* καὶ τὰ τοῦ χοροῦ ἠλάττωσε, & quæ circa chorum ſunt imminuit, *ad quod nihil vir doctiſſimus in commentar., putarim accipiendum. ita aliquamdiu chorus duodecim perſonis conſtitit: deinde Sophocles tres addidit, vnde cœpit quindecim habere. has in duos ordines diuidi ſolitas aiunt. nam Cyclicus ille chorus apud Xenophontem in Oeconom. ad tragicum non ſpectat, ſed ad dithyrambicum poëma; eius hæc forma:* Vide Pollucem d. l. 4. c. 15.

In tragœdiis chori ingrediebantur vel hoc modo;

& hoc ζυγὸν *ſeu* iugum *vocabant, retento priſco nomine: quia priùs in duas tantùm partes diuidebatur chorus. vel ingrediebantur quini tribus ordinibus;* Scalig. lib. 1. poët. c 9.

quod στίχον *ſiue* verſum *nominabant. priore modo* κατὰ ζυγὰ *per iuga ingredi, poſteriore* κατὰ στίχους *per verſus dicebantur. Hos ego ordines vnà cum quindecim perſonarum numero introductos puto. nam quando incerta & nimia illa Aeſchyli multitudo vigebat, arbitror ſingulos, vel ſanè binos Orcheſtram ingredi ſolitos; quando duodecim tantùm, vt ab Aeſchyli obitu, vſque ad Sophoclem obtinuit, arbitror ter nos ingreſſos. atque ita intelligo quod Etymologiſtes ſcribit, chori formam tetragonam fuiſſe, ſcilicet vel à fronte ingredientium.*

 vel ſanè ab eorundem latere

non enim video quomodo aliter ab errore ſcriptor ille vindicetur. Singulos ſiue ſtriatim credo quouis tempore ingredi potuiſſe: raró tamen id factitatum, nec, niſi veſtium diſſimilitudo, vel qua alia cauſa hortaretur. Semper etiam licuit chorum in duas partes diuidere, idq́; διχορία *dicebatur; ipſæ verò partes ſeu Cantica, quæ tum alternatim proferebantur,* ἡμιχόρια, & ἀντιχόρια, *teſte Polluce. Sic ergo diſtributi, peractâ protaſi (nam inſolens eſt fabulæ initium à choro duci, vt apud Aeſchylum* in Perſis, *& Eurip.* in Rheſo) *ſolo * chorago præcedente, chorici ſubſequebantur, à ſiniſtrâ quidem theatri parte egredien-*

*Choragus erat dux chori, eiq; curæ chori ducendi & reducẽdi, & ornamẽtorum aſſeruatio ſuppeditatióque.

tes, ſi vrbana multitudine conſtabant; à dextra verò, ſi ruſticana & peregrina, & ad choragi normam, mouebantur, conſiſtebant, lugebant. Mouebantur in ingreſſu & aditu: conſiſtebant calamitatem canere incipientes: lugebant & miſerabantur, quando ſuam vel communem miſeriam deplorabant: ſuam, in Troadib. & Herc Oetæo; *communem,* in Oedip. *chori prima perſona, coryphæus; ſecunda,* παραστάτης, *tertia,* τριτοστάτης *vocatur, vt docent Dydimus in Pindarum, & Fauſtus Victor. lib. de comœd. Coryphæo itaque inchoante, chorus in hanc atque illam partem mouebatur, primùm quidem à dextra in læuam, imitatione primi cæleſtis orbis, qui ab Oriente in Occidentem voluitur, quem motum* στροφὴν *vocant: deinde à læua in dextram, ad ſimilitudinem ſtellarum errantium, quæ contrario motu ab occaſu in ortum nituntur, qui reditus* ἀντιστροφὴ *nuncupatur: poſtremò cùm ita veſtigia ſua relegiſſent, in medio, & quaſi in conſpectu Deorum conſiſtebant, terræ ſitum in tanta cælorum rotatione immobilem ſignificantes. ſemper autem ita ſe mouentes, & quaſi ſaltantes, ſimul concinebant. canticum autem quod durante* στροφὴ *canebatur,* ᾠδὴν *vocabant; quod dum* ἀντιστροφὴν *conficiebant,* ἀντῳδὴν*; quod ſtantes concinebant,* ἐπῳδὸν, ἐκ τοῦ ἐπᾴδεσθαι, *quia prioribus accineretur. Hunc morem à Theſeo ex Creta redeunte in memoriam intorti & flexuoſi labyrinthi inſtitutum vult Victorinus. Chorum ad tibiam olim canere conſueuiſſe, ex Horatio conſtat, & aptum fuiſſe concentum, ſi cum præeunte magiſtro conueniret, numeris & modis eius reſpondens, docet ex Xenophontis Oeconom. Columella; item ſi luctuoſum harmoniæ genus, mœſtum, flebile, ſummiſſum, pacatum, minimè incitatum, ipſo ſono calamitatem præ ſe ferret. Omiſſo quoque cantu, chorus interdum loquebatur, idq́ vel loquente vno pro omnibus, vel pluribus ſimul, vel etiam cunctis, vt Diomedes notauit lib. 3. addens tunc omnes loqui debere, quaſi vna voce confuſa, & concentum* (ſic repono) *in vnam perſonam reformantes: & hoc voluit Ariſtot. dum aſſerit chorum tanquam vnum actorem æſtimari debere. Vt plurimum tamen vnum loqui expediet, idq́ in fine vel initio actus, ſi id fiat ad actuum connexionem, & alio id genere verſuum, quàm quo canentes fuerant vſi, vt videre eſt apud Sen.* in Her. Fur. act. 1.

Videtur Lābinus in Horat. putare perpetuò vnum dumtaxat loqui debere: ſed fallitur, nec voluit id Ariſtoteles.

Sed mæſta venit, *&c.* & in Oedip. *act.* 1. & in Agamemn. & *alibi: vel, ſi neceſſe ſit, in mediis actibus, vt* in Thyeſte. *tunc tamen ſummopere cauebit, ne intempeſtiuè intercinat,*

Quod non propoſito conducat & hæreat aptè.

Ex quibus chori officiis quattuor illæ partes natæ, quas quidam choro tribuunt; πάροδος, *primus in theatrum ingreſſus;* ἐπιπάροδος, *iteratus ingreſſus;* ἄφοδος, *finalis egreſſus; &* μετάστασις, *medius digreſſus, quando ſcilicet in medio fabulæ vtramque in partem chorus digrediebatur. ſed Ariſtotelem ſequor, qui conciſiùs, & agnoſcit tantùm* πάροδον, στάσιμον, κόμμον*: vt* πάροδος *ſit, prima chori locatio ſiue expoſitio;* στάσιμος *ſeu ſtaterius, ipſum chori canticum;* κόμμος, *communis chori & ſcenicorum, qui in theatro remanſerunt, lamentatio. Poſtremò his peractis, chorus eodem quo ingreſſus fuerat ordine, egrediebatur, non tamen ſemper totus; ſed vt plurimum chori pars dimidia in ſcena permanebat: tum vt vel inter ſe, vel cum ſpectatoribus colloquerentur, & fu-*

turis

turis viam aperiret, tum ne vnquam ſcena vacaret. Interdum totam fabulam claudebat; quod quando faciebat, graues quaſdam & ſplendidas, ſed perbreues ſententias pronunciare conſueuerat, vt ſit in Euripid. Hecuba, *&* Iphigen. *Nonnunquam à choro intus aliquid gerebatur, quod in theatro exaudiretur, quod* παρηγόρημα *vocabant, vt facit ranarum chorus apud Ariſtophanem: ſed exiſtimo hoc à tragœdiis alienum. Qu'd ſi quæ poëta loqui aſtantibus inſtituit, ea tranſiens chorus enarret:* tranſitionem *nuncupabant: ſed ea tragicis minùs frequens eſt. Vſi Sophocles* in Hippone, *& Euripides* in Danaë, *teſte Polluce lib. 4. cap. 16. Chori mulierum vel virorum fuère; quia pueri minùs idonei, propter ætatem & rationis infirmitatem in rebus agendis & cognoſcendis: quare munia chori nequibant exſequi. Apud Sophoclem in Oedipode tyranno, pueri illi cum ſacerdote hymnum concinunt vt Deum placent, chori verò vicem non ipſi, ſed ſenes Thebani funguntur.*

De apparatu tragico. CAP. VIII.

APPARATVS *iſte, vel perſonarum eſt, vel loci: perſonæ ſcenicæ, vel choricæ ſunt: vtræque, pro ſaltationis & actionis diuerſitate, variis modis exornandæ. Scribunt Phrygiam Dithyrambis, Lydiam* Natalis l. 1.
Muſicam comœdiæ, Doricam tragœdiæ propriam fuiſſe, & auctore Mytholog.
Plutarcho vtramque ſuum peculiare ſaltationis genus habuiſſe. Vnde non rarò c. 4. Plutarchus
legimus Nioben & Capanea ſaltatos. quare coniicio, paratus reuocare ſi quis lib. de Mu-
aliter me doceat, tragœdias ſolitas ſaltari, non à planipedibus, qui nudis pe- ſica. Robor-
dibus vel in tenui ſocco extra orcheſtram agebant; ſed in orcheſtrâ à mimis tell. in poët. Ariſt. p. 15.
ὀρχηστοδιδασκάλοις; *qui planipedibus paulo digniores. Exhibendæ tragœdiæ duo fuere modi,* ſaltatorius, *&, vt ita vocem,* gradarius: *hoc, vtebantur quando perſonæ ſuas partes viuâ voce agebant; illo, quando hiſtrio ſeu tragœdus* Sueton. in
res geſtas ſolo corporis motu exprimebat, quo pacto Nero Herculem Furentem Neron.
egit. Saltatio tragica ἐμμέλεια; *huius ſaltationis ſpecies multas inuenere Aeſchylus & Teleſtes; qui hac in re excelluit, vt & Bathyllus, & Pylades (de quibus videndi Pollux lib. 4. Athenæus lib. 1. & Plutarch. lib. 6. Sympoſ. c. 8.). & ille incertus tempore Neronis (fortè, Latinus) de quo & Demetrio mira Lucianus in lib.* περὶ ὀρχήσεως. *hic mos, altero retento, paulatim abiit in deſuetudinem. De gradario itaque ſeu ambulatorio & vocali dicendum, non de muto illo & ſaltatorio. Perſonati agebant, hoc eſt, perſonis tecti, vt ex Ari-* Perſona eſt
ſtotele & Demoſthene probè Lambinus; ſed hoc vltimò. nam primò minio fœ- vultus fi-
dati, poſtea ceruſſâ faciem obliti egerunt, vt Suidas de Theſpide ſcribit, & ctus ſeu larua.
addit poſtmodum illum portulacâ faciem obtexiſſe, denique perſonæ ex ſolo linteo confectæ vſum inueniſſe, quod & Diomedi videtur lib. 3. certiùs tamen perſonarum inuentum Aeſchylo deberi. quamuis enim nonnulli perſonarum & ſcenæ ornatui initium dediſſe Cherilum circa Olympiadem LXIV *autumant; iidem tamen non adimunt inuentionis laudem Aeſchylo; cui præter Syrma, & perſonam, cothurnum quoque Porphyrion in Horat. aſſerit, & plura præterea Philoſtratus in vitâ Apollonij, quæ ſuis locis referentur. Vt vt eſt, ſche-*

ma, & veſtis habitus ornatúſque, pro qualitate fortunæ, vel perſonæ agentis, ætate, moribúſque varius erat. Communia tragicis omnibus; ſyrma ſeu ciclas oblonga & humum verrens; item cothurnus, ſeu, vt Thomas Magiſter, Pollux & Ammonius vocant, ἔμβατα *vel* ἐμβάδια, *calceamenti altioris genus, quod (vt loquitur Tertull. lib. de ſpectaculis) tragœdos extollebat: crediderim ſimile illi, quo Hiſpanienſes feminæ vtuntur, vulgo* chapines *dicunt. Suadet hoc Iuuenalis illud:* ——Breuiórque videtur

Virgine Pygmæâ nullis adiuta cothurnis.

Scalig. li 1. c 16. Mynturn. l 3. Lilius Dial. de Poëtis 6.

Perſonæ cuique proprias veſtes enumerant Scalig. lib. 1. poët. & Mynturn. mutuati à Polluce lib. 18. Onomaſt. cap. 19. quibus hoc tantùm addiderim, notatum Lilio, Vlyſſem ſemper ſolitum induci palliatum, ob ſingularem fortè ſapientiam & aſtutiam; Achillem & Neoptolemum, quòd nunquam ſe Agamemnoni ſubiecerint, neque eius bello Troiano imperium agnouerint, diademata, ſed ſine ſceptro, gerentes.

Reliquum vt de theatri ſtructurâ & ornamentis nonnulla, de quo fuſiſſimè egiſſe video Pollucem lib. 4. cap. 19. Vitruuium lib. 5. de architect. à cap. 5. vſque ad 9. D. Iſidorum lib. 18. Orig. cap. 39. cum tribus ſeqq. Caſſiodorum lib. 4. Variar. epiſt. vlt. & recentiores Budæum Annotat. priorib. in Π. *Politianum in Miſcellan., Rhodiginum in Antiqu. lib. 5. cap. 8. Scalig. d. lib. 1. cap. 21. & Lilium d. dial. 6. à pag. 708. quare nonnulla tantùm mihi delibanda. Primò theatrum ex nudo ceſpite erigebatur: de quo Caſſiodorus ita ſcribit,*
» *Theatri frons* ſcena *dicitur, ab vmbrâ luci denſiſſimâ, vbi à paſtoribus in-*
» *choante verno tempore diuerſis ſonis carmina canebantur. ibi actus muſicus &*
» *prudentiſſimi ſeculi dicta floruerunt. Deinde artificioſum theatrum, & ſumtuoſum fieri cœpit, cuius partes præcipuæ, ſcena, ſcalæ cum ordinibus ſedilium.*

Vide Amphitheatralia Iuſti Lipſij.

de caueâ & ſcalis nihil hoc tempore dicendum. Scena triplex fuit, tragica, columnis, faſtigiis, ſignis, reliquíſque notis palatinis magnificè apparata; comica, ædificiorum priuatorum ſpecie, ianuis, feneſtris, menianis aptè inſtructa; & ſatyrica, arboribus, ſpeluncis, montibus, & cetero decore agrorum, topiario opere deformatis. Propriè loquendo ſcena vocatur interior tabulati pars, in qua latebant actores, priùs quidem aulæis tecti, poſteriùs ſupparis (vt in

Donati locus.

Donati codicib. legitur) vel potiùs ſypariis, quæ Feſto veli mimici genus: hæc ſcena fuit aliquando aurea, vt Petreij; vel argentea, vt Antonij & Murenæ; aliquando marmorea, vt Scauri; aliquando lignea; eáq. vel verſatilis, vt Curionis, * *vel ductilis, vel ſtabilis. Aliquando verò ſumitur ſcena, pro quadam tabulati parte quæ nonnunquam in proſcenio excitabatur. Proſcenium dicitur locus ante ſcenam porrectus, in quem ſcenici acturi prodibant. ſupra ſcenam epiſcenium erigebatur, ſeu podium. Ante proſcenium paullo demiſſior erat orcheſtra: in quâ vt plurimum thymele, ſiue pulpitum id eſſet; ſiue ara;*

* Vide Plin. l. 36. Valer. Max. lib. 2. cap. 1.

Húc quidã lib. ver. Albertus Erb. & alij eius ſæculi ſemper vocant Victurinũ.

& vt in ſcenâ hiſtrionum, ſic in orcheſtra chori partes peragebantur, auctore Polluce: quam orcheſtræ & ſcenæ diſtinctionem potiſſimùm Græcis in vſu fuiſſe docet Vitruuius, his verbis: Ampliorem habent orcheſtram Græci, & ſcenam receſſiorem, minoréque latitudine pulpitum, quod λογεῖον *appellant. ideoq; apud eos tragici & comici actores in ſcena peragunt; reliqui autem ar-*

tifices, nempe chorici & thymelici, ſuas per orcheſtram præſtant actiones. Ita vt ſcena altior eſſet proſcenio eiúſque pulpito, & iſto humilior orcheſtra. Quibuſdam fabulis in orcheſtræ latere chemicyclum exſtruebant, ad quem locum naufragi agebantur, vel in eo ſaltem vrbes longinquæ effingebantur. Dextrâ ſcenæ parte peregrini & hoſpites egrediebantur; in ſiniſtrâ, carcer erat; medium locum Regia obtinebat. Mediæ parti duæ præterea portæ adiunctæ erant, quarum poſtibus, ornatus gratiâ, duæ machinæ affigebantur, ab vſu περίακτοι dictæ, nos verſiles vel circumductiles appellamus; quibus repentè inexſpectati nuncij, peregrini, exules, aut ciues poſtliminio redeuntes exhibebantur. ad leuam narrabantur, quæ in vrbe dicta factáve fuiſſent, aut futura viderentur; ad dextram, quæ foris. Leua etiam porta Deos aquaticos emittebat. Eumenides & cæteri Dij inferi imis gradibus (ἀναβαθμοὺς vocant) exſiliebant; vmbræ & ſimulachra, vt Agrippina & Thyeſtes Senecæ, ſcalis Charoniis, quæ non erant machinæ, ſed machinis ſimiles. Vnde neceſſe fuit, in Thyeſte, vtrumque ſimul adhiberi, vt Tantalus ex ſcalis Charoniis eodem tempore, quo Megera ex imis gradibus, prodiret. Dij ſuperi ex improuiſo machinâ quadam ex loco editiore, vt opinor, ſupra epiſcenium, demittebantur: θεολογεῖον nominabant; non quidem vt planè in epiſcenio conſiſterent, ſed quaſi in aëre penderent: quæ machina in comœdiis κράδη iuxta quoſdam, in tragœdia abſolutè μηχανὴ dicebatur. hac Iuno in Hercule Fur. & Hercules ipſe in Oetæo inducuntur. Aliud inſtrumentum γέρανος, quo in aërem perſonæ rapiebantur, vt à Boreâ Orithyia, ab Aurorâ Memnon, ab anguibus Medea. quamquam hæc vna cum curru alio illo machinæ genere potuerit in ſublime ferri, quod rectiùs (meo iudicio) alij non tantùm in comœdiis, ſed & in tragœdiis vſurpatum cenſent; quod à ficus ſimilitudine Pollux κράδην vocatum ſcripſit, & vncus erat ferreus cum vinculis annexis attractùm retinentibus, quibus potuêre perſonæ eleuari, & ſimel in altum adductæ, eoris poſtea per aërem ferri & ſuſtineri. dicuntur enim αἰῶραι reſtes ſeu funes vehementiùs intenſi, quibus per aëra Heroes Diíque agebantur. His non diſsimilis machina verſatilis στροφεῖον, quâ Heroes in Deos transferebantur, vt Alcides in Oetæo. Aliud pegmatis genus fuit ἐξώστρα ſiue ἐγκύκλημα; ſedes quædam ſublicis elata, ſtrata longuriis, deputata vt circumuoluta oſtentaret ea quæ ſecretò in ædibus patrata fuiſſent; vt in Thyeſte Atrei parricidium, in Oedipo eius excæcatio. Acrobatica erat machina ſcanſoria: κεραυνοσκοπεῖον erat alia circumductilis, quæ fulmina excelſo poſt ſcenam loco iaculabatur; alia ſub ſcena tonitru effingebat quæ βροντεῖον nominabatur; cuiuſmodi apud Feſtum Claudiana tonitrua. Fuere & alia αὐτόματα, quæ ſponte ac minimo impulſu agebantur; fuere & νευροσπαστικὰ, quæ vnius nerui vel ſili conuerſione varios motus & vſus præbebant; de quibus Ariſtot. in lib. de Mundo, Apuleius lib. de mundo, & Gellius lib. 14. cap. 1. Hæc inter ſecretiora; publica verò & externa ornamenta ſcenæ fuerunt vela, parapetaſmata & aulæa, ſiue carbaſina, ſiuè byſsina, ſiue ſtellata; abaci, picturæ, tabulæ, ſigna, fontes per ſedilia ducti, ebur, argentum, aurum, ſumtuoſæ ſparſiones, vt florum, croceæ aquæ, croci triti, ſcobis aureæ, & ſimilia luxus immodici. Nobis ille apparatus amplectendus, qui quandam admiratio-

nem terrori & mæſtitiæ mixtam mentibus inſerat, nihil tamen monſtrificum vel portentoſum contineat. Monſtra enim quamuis terribilia ſint, naturæ tamen repugnant: tragœdia verò naturales & humanas actiones imitatur. quare monſtra ſunt remouenda, & qualis in ipſo poëmate terror animis ingeneratur, ad talem conſeruandum retinendumq́; idoneus apparatus comparandus; vt actioni ipſi quàm fieri poterit maximè ſit accommodatus.

A quo inuenta & exculta ſit tragœdia. Cap. vltimum.

Scriptores præcipui, vnde Tragici inferiùs laudati, excerpti à nobis (ne ſæpius nominare cogamur) hîc bona fide nominati.

Græci.

Athenæus, Ariſtoteles, Clemens Alexandrinus, Iuſtinus Martyr, Plutarchus, Sextus Empyricus, Secundus Philoſophus, Maximus Tyrius, Euſebius, Laërtius, Galenus, Demetrius, Phaleræus, Pollux, Philoſtratus, Hermogenes, Vlpianus Rhetor, Strabo, Pauſanias, Stephanus, vterque Tzetzes, Harpocration, Hephæſtion, Heſychius; Euſtathius, & ſcholiaſtæ Pindari, Apollonij, Ariſtophanis, Heſiodi, Arati & Theocriti. *Latini.*

Cicero, Plinius, & ceteri quorum fit mentio in fragmentis antiquorum tragicorum.

IN *vltimum locum hæc diſtuli, quoniam de illis ante multos annos in aduerſariis non indiligenter egeram; ſed nunc multis additis, accuratiùs tractanda. Plato* in Minoë *tragœdiam antiquiſſimam fuiſſe docet, Ariſtoteles* in Poët. *in Peloponneſo à Dorienſibus inuentam, & à Dithyrambis fluxiſſe, quibus initiò ſolis conſtabat, vt antè docuimus. Verumtamen quis tragœdiæ primus auctor fuerit, non ſatis conſtat. Natalis in Mytholog. neſcio quem Glaucum nobis obtrudit; plerique cum Horatio, & Donato in Terentium, Theſpim Athenienſem, qui fecibus ora inungebat, vel etiam minio, & in plauſtris actitabat: minij meminit Tibull. lib. 2. eleg. 2.*

Agricola, & minio ſuffuſus Bacche rubenti,
Primus inexpertâ duxit ab vrbe choros.

fecium ceteri; Horatius:

Ignotum tragicæ genus inueniſſe Camœnæ
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis
Quæ canerent, agerentque peruncti fecibus ora.

Sidonius; Pictum fecibus Æſchylum ſecutus. *Theſpim, cùm ita è plauſtris ædicularum in morem contectis, quorum etiam apud Sidonium mentio eſt, fabulas recitantem Solon audiſſet, inhibuit, ne ampliùs tragœdiam exhiberet, quod mendacium inutile exiſtimaret, auctoribus Ariſtotele, Plutarcho & Laertio. Suidas tamen docet ab aliis Epigeni Sicyonio hanc inuentæ tragœdiæ laudem tribui; à quo Theſpim ſecundum, vel etiam ſextum-*

decimum ſtatuunt nonnulli, referente Mynturno lib. 3. Theſpis ſucceſſores fuere Phrynicus & Aeſchylus: ille mulieres in ſcenam introduxit; hic perſonarum vſum & pleraque ſcenæ inſtrumenta excogitauit, ideo perſonæ, & pallæ honeſtæ repertor ab Horatio vocatur. ſed ab iis incultè tradita, tandem Sophocles & Euripides, expolita & illuſtrata perfecerunt; de quibus, non tam quid ego (cui Sophocles excellit) quàm quid Fabius iudicarit, aſcribam; Tragœdias (inquit lib. 10. Orat. inſtit. c. 1.) primùm in lucem Aeſchylus protulit, ſublimis & grauis & grandiloquus, ſæpe vſque ad vitium, ſed rudis in pleriſque & incompoſitus, propter quòd correctas eius fabulas in certamen deferre poſterioribus poëtis Athenienſes permiſerunt: ſuntq́; eo modo multi coronati. Sed longè clariùs illuſtrauerunt hoc opus Sophocles atque Euripides; quorum in diſpari dicendi viâ vter ſit melior poëta, inter plurimos quæritur. Idque ego ſanè, quoniam in præſentem materiam nihil pertinet, iniudicatum relinquo. Illud quidem nemo non fateatur neceſſe eſt, iis qui ſe ad agendum comparant, vtiliorem longè Euripidem fore. Nam is ſermone; quo ipſum reprehendunt, quibus grauitas & cothurnus & ſonus Sophoclis videtur eſſe ſublimior; magis accedit oratorio generi, & ſententiis denſus; & in iis quæ à ſapientibus tradita ſunt penè ipſis par; & in dicendo atque reſpondendo cuilibet eorum, qui fuerunt in foro diſerti, comparandus; in affectibus verò cùm omnibus mirus, tum in iis qui miſeratione conſtant facilè præcipuus & admirandus maximè eſt, vt ſæpe teſtatur, & eum ſecutus, quamquam in opere diuerſo, Menander. hæc Fabius. Ariſtoteles c. 11. poët. cenſet Euripidem, tametſi aliqua parum rectè diſpenſet, omnium poëtarum maximè tragicum videri poſſe. De vtroque Sophocle & Euripide tradit Origenes contra Celſum, ab Apollinis oraculo ſapientes vocatos. De Aeſchylo Philoſtratus, in Apollonij Tyanæi vita, cùm artem tragicam confuſam nimis, & crudelem immitémque videret, eam aliquantum moderatum. nam in vnum (ſic enim Lilius Latinè reddidit) choros contraxit, qui antea diſiuncti fuerant: abſtulit & frequentes crebraſq́; hiſtrionum reſponſiones: neces inſuper in ſcena fieri vetuit, ne ſcilicet præſente populo homines trucidarentur: addidit præterea habitus heroicos, & ornatiores apparatus, item pulpita, quo è ſublimi recitantes facilius & viderentur, & audirentur: quare Aeſchylum Athenienſes tragœdiæ parentem appellauere, mortuumq́; etiamnum in Dionyſiis vocabant. hactenus Philoſtratus. Eum Scholiaſtes ſeptuaginta fabulas edidiſſe ſcribit, alij nonaginta volunt; ſeptem ſuperſunt; à Sophocle iuuene victum Plutarchus memorat. Sophoclis, Sophili Colonei filij, tragœdiæ centum & viginti fuiſſe traduntur; quarum totidem (niſi fallor) quot Aeſchyli, habemus. Hoc paullo iunior, etiamſi prior, mortem obiit Euripides, incertum quibus parentibus natus; in Ethicis Socratis, in Phyſicis Anaxagoræ, (quem ſcenicum Philoſophum vocant Vitruuius & Athenæus) in rhetoricis Prodici auditor; Varrone auctore, tragœdias ſcripſit, quinque & ſeptuaginta; vt Lilius, duas & nonaginta; ego præter decem & octo, quot omnino exſtant, (nam Rheſus Euripidis non eſt) poſſem non magno labore ex probatis ſcriptoribus Græcis & Latinis, quinquaginta & quinque nominare; quæ ſi illis octodecim addantur, duabus exceptis, Varronis numerum

æquabunt. Ita ex innumera Græcarum tragœdiarum multitudine hodie triginta tres ſuperſunt, cùm dumtaxat Aeſchyli, Sophoclis, & Euripidis vel pluſquam trecentæ, vel ſaltem pluſquam ducentæ & ſexaginta fuerint. Reliquorum tragicorum, vt numerus magnus, ita fabulæ propè infinitæ. ingeram doloris cauſam, & quorum mentionem reperi nomina vobis adducam.

Veteris tragœdiæ Græcæ ſcriptores, ad Aeſchylum vſque fuerunt: quos quidem ab aliis ſparſim nominatos inuenire potui; primo loco Epigenes *Sicyonius, cuius Bacchas citat Athenæus; quæ fabula, ſi quibuſdam credimus, adagioni* οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον *dedit originem; quod tamen Theætetus & Chamæleon improbarunt.*

Theſpis *Athenienſis, cuius fabulæ (cùm fabulas nomino, hoc quidem libro tragœdias intellige) Phorbas, Pentheus, & aliæ.* Polyphradmon *Theſpidis F. Polyphradmonis F.* Phrynichus *Theſpidis diſcipulus, propter vnam, ex nouem fabulis, quas docuit, nimis luctuoſam, mille drachmis mulctatus, Strabone, & Herodoto, & Plutarcho auctoribus.*

Phrynichus *Melanthæ F. cuius fuêre Andromeda & Erigone.*

Alcæus, *cuius meminit & Macrobius & Pollux.*

Phormus *ſeu Phormys Siculus, mihi etiam tragœdias ſcripſiſſe videtur; nã* Cepheus, Alcyones, Ilij depopulatio, *non apparent Comœdiarum nomina.*

Chærilus, *ſeu, vt alij, Chærillus, non Iaſſæus, ſed Athenienſis, alius ab illo inepto,* CXX. *tragœdiarum auctor.*

Cephiſodorus *Athenienſ. quem Tragicum cenſent; ſed fabulæ quas referunt, Antilais, Trophonius Deus, & Sus; mihi omnes comœd. redolent;* Amazones, *fortè tragœdia.*

Apollophanes *Athenienſis, cuius,* Daulis, *tragœdia videtur, nimirum Terei & Procnes & Philomelæ atrocia facta comprehendens: etſi Suidas contra ſentiat. de Dauli, Pauſan. in Phocaic.*

NOVÆ TRAGOEDIÆ AVCTORES.

Æſchylus, Sophocles & Euripides *de quibus dictum eſt: hi ſuo exemplo, & poſteros tragœdiæ ſucceſſores habuerunt.*

In primis Aeſchyli duo filij Euphorion & Bion, *tragici fuere.*

Iophon, *Sophoclis F. ex Nicoſtrata, Valerio Max. cognitus, fecit Ilium, Achillem, Telephum & Actæonem.*

Philocles *Polypithis, Aeſchyli vel fratris vel ſororij F. adeò aſper vt* χολὺ *vocaretur, centum fabulas compoſuit, & in his Oedipum, Erigonem, Nauplium, Oeneum, Priamum, Penelopen, Philoctetem: è quibus (ni fallor) hæ duæ poſtremæ ex earum genere ſunt, quæ trucem & mæſtum exitum non habent.*

Morſimus *Philoclis F. Polypithis (vt puto) N. ab Ariſtophane vexatus.*

Aſtydamas *Morſimi F. Philoclis N. Iſocratis auditor, tam ſui laudator, vt Prouerbio cauſam præbuerit,* CC. & XL. *docuit.*

Aſtydamas *Aſtydamantis F. Morſimi N. cuius octo fabulæ.*

Euripides, *vel Iunior eius quem habemus nepos, vel ſecundùm alios ſenior eiuſdem auus: huic tribuuntur Medea, Oreſtes, Polyxena; ego & Rheſum illi tribuerim.*

Ex Sophoclis genere etiam alij duo Sophocles *fuere.* vnus Ariſtonis *F. Sophoclis noſtri N. auctor* XL, *fabularum :* alter *hoc poſterior, vnus eorum quos,* Pleiada Tragicam, *nominarunt, qui quindecim tragœdias compoſuit.*

Tragicorum autem Pleias circa Ptolemæi Philadelphi tempora hæc erat, teſte Iſaacio & Hephæſtione.

- Alexander *Aetolus ſeu Pleuronius.*
- Philiſcus *Corcyræus, cuius produntur fabulæ* XLII. *quem agnoſcit etiam Theocriti Scholiaſtes. Exiſtimo Themiſtoclem fabulam, quæ Philiſco Comico tribuitur, tragœdiam de Themiſtoclis obitu, & quidem huius tragici fuiſſe.*
- Soſitheus, *quem alij Athenienſem, alij Alexandrinum ex Troade, alij Syracuſium aſſerunt.*
- Homerus Iunior *Myrûs poëtriæ F.*
- Anantiades, *ſic enim vocat Hephæſt. at Schol. Theocriti, Aeantidem.*
- Soſiphanes, *quem ab aliis* Soſiclem *vocari reor.*
- Lycophron, *cuius tragœdias nominat Suidas.*

Alceſtis, *qui cùm iactitaret ſe centum triduò verſus compoſuiſſe, quo vix ternos Euripides extuderat; meritò ab Euripide illud audiuit, Alceſtidis carmina vix triduum victura, ſua in omne æuum duratura.*

Philocles *alius,* περικέφαλος *vocatus.*

Pratinas *Phliaſius, cum Aeſchylo & Chœrilo certaſſe, & innumerabiles penè ſcripſiſſe traditur.*

Ion Chion, *cuius Iſocrates, Strabo, & alij meminerunt, ab Ariſtophane vellicatus, tanti à Platone æſtimatus, vt eius nomine dialogum de poëtica inſcripſerit; ad quadraginta fabulas docuit.*

Crates *Thebanus Cynicus, de quo Demetr. Phaleræus in Rhetor. & alij.*

Anaxandrides *Colofonius vel Camyræus, fabulas* LXV. *ſcripſit (fortè & aliquas comœdias, vt indicat* Gerontomania *ab Ariſtot. citata. hic (vt canit Ouidius in Ibin) cùm parum ſtabili carmine læſiſſet Athenas, inuiſus, deficiente cibo, periit.*

Ariſtarchus *Tegeates, ex fabulis* LXX. *duabus tantùm victor: huius,* Achillis, *in Plauti Pœnulo prologus meminit; quem ex eo conuerſum ab Annio, mihi quoque* Feſtus *Pompeius perſuaſit.*

Achæum *Eretrienſem quidam* XLIV., *pauciores alij, tragœdias ſcripſiſſe tradunt.*

Achæus *autem Syracuſanus decem tantùm compoſuit.*

Hippias *Eleenſis, de quo Plato in Hippiâ.*

Cærephon *Socratis amicus, quem propter lucubrationes,* noctuam; *propter contractum ſtudiorum aſſiduitate pallorem,* buxeum *vocarunt, teſte Laërtio, & Philoſtrato.*

Plato *Philoſophus, eodem Laërtio teſtante.*

Carcinus *Agrigentinus, etſi illum quidam Comicum facere videantur.*

Carcinus *Athenienſis, de quo apud Harpocrationem Lyſias, centum ſexaginta ſcripſit, vicit vnâ.*

Callimachus, *cuius inter libellos octoginta, aliquot tragœdiæ; meminit Apollonij Scholiaſtes.*

Gorgias, *quem in Sympoſiac. Plutarchus reprehendit.*

Sannion, *tragicos choros docuit, vt teſtantur Vlpianus Rhetor & Hermog.*

Nicomachus *Athenienſis, qui aliquando Euripidem vicit: huius ſola fabula, Oedipus, laudatur; ceteræ ignobiles fuere.*

Nicomachus *Alexandrinus, qui præter comœdias, etiam tragicas fabulas docuit, cuiuſmodi puto fuiſſe eius Eriphylen, Neoptolemum, Oedipum, Perſas, Polyxenam, Teucrum, Alcmæonem, & Tyndarum.*

Theognis, *quem à poëmatum frigiditate* χιόνα *dixerunt.*

Morychus, *ille ganeo apud Ariſtophanem.*

Stheneli, *Lyſias in oratione pro Diogene, & Ariſtoteles, meminerunt.*

Acatus Argiuus ἀλιόπτερον *ſcripſit tragœdiam, teſte Athenæo.*

Polyides *Sophiſta, cuius Iphigeniam citat Ariſtoteles, de Poëticâ.*

Dionyſius Iunior, *teſte Plinio, item Luciano.*

Dion *cuius affinis & hoſtis.*

Agathon, *apud Ariſtophanem, & Ariſtotelem.*

Antiphon Rhamnuſius, *ſocius in tragicis Dionyſio tyran. apud Philoſt.*

Melitus *impius Socratis accuſator.*

Strattis *Athenienſis, Medeam, Phœniſſas, & alias xiij. fabulas compoſuit.*

Timeſitheus, *cuius fuerunt vndecim tragœdiæ.*

Diogenes *Oenomaus, cuius citantur, Hercules, Helena, Thyeſtes, Medea, Achilles, Oedipus, & Semele.*

Diogenes *Alexandrinus ex Troade, obſoletorum verborum aucupator.*

Melanthius, *de quo Heſiodi ſcholiaſt. Athenæus & alij.*

Ariſtodemus *Athenienſis, quem ex Cicerone D. Aug. lib. 2. de Ciuitate Dei tragicum* auctorem *vocat; niſi cum Lilio malis legere.* actorem *: quod ſatis veriſimile videtur. nam in Claudiano quoque id mendum irrepſerat lib. in Eutrop.*——damnóque nefandum Acturus pretium——*vt nos in notis ex fide n. l. repoſuimus.*

Spintharus Heracleotes, *qui Semelen Fulminatam & Herc. Ardentem edidit.*

Dicæogenes *apud Valer. Harpocrationem.*

Theodectes *Phaſelites, auctores Stephano,* L. *ſcripſit, ex quibus Mauſolum citat Higynus; qua tragœdia (de hac enim id accipio) Græci ſchol. referunt ab eo victos, Iſocratem Iuniorem, Naucratem, & alios: eiuſdem Philoctetem laudat Ariſtoteles: videtur & ſacra quædam compoſuiſſe, qua de re poſtea.*

Theopompus *Chius.* } *victi à Theodecte.*
Naucrates *Erythræus.* }

Theodotus, *qui cùm Mneſarchum tyrann. quadam fabulâ perſtrinxiſſet; ab eo in Apollinis templo, quò confugerat, occidi iuſſus eſt: quam rem Ouidius in Ibin ſignificat. hunc aliquoties in Præparat. Euangel. citat Euſebius.*

Iſocrates *Orator.* XXXVII. *tragœdiarum auctor dicitur: huius vitam Plutarchus & Philoſtratus ediderunt.*

Iſocrates

Iſocrates *Oratoris diſcipulus, vel Apolloniates, vel Heracleotes, & ipſe à Theodecte ſuperatus.*

Aſclepiades *huius iunioris Iſocratis condiſcipulus.*

Eubulides *Mileſius, Megaricus Philoſophus, multas docuit.*

Cantarus *Comicus, videtur etiam tragœdias feciſſe: hanc mihi eius, Medea, ſuſpicionem iniecit. Idem ſuſpicor de* Chæremone *Comico. nam, Pentheus, fabula quæ illi tribuitur, tragœdia videtur fuiſſe; & ſcripſiſſe dramata tragica ſubindicat Ariſtoteles.*

Neophron *ſeu Neophon Sicyonius, cui* C. *&* XX. *tragœdiæ aſcribuntur; & Medeam Euripidis, illi plerique tribuunt.*

Nearchus, *qui cum Calliſthene in Alexandrum traditur conſpiraſſe.*

Neanthes, *nonnullas tragœdias Empedocli traditur dedicaſſe.*

Empedocles *ipſe, ſi Neanthis vera eſt opinio. nam Heraclides Serapionis F. tragœdias quæ Empedocli tribuuntur, alterius fuiſſe cenſuit.*

Carcinus, *cuius Medeam refert Ariſtoteles in Poëticâ: hîc Medeam introduxit, fugâ liberis ſuis conſulentem: puto Athenienſem illum, de quo prius Theophilus, apud Athenæum, lib.*13.

Cleophon *Athenienſ. cuius Thyeſt. & alias decem citat Suidas; reprehenditur ab Ariſtotele non ſemel.*

Alcimenes *Megarenſis, aliis dicitur Alcimedes.*

Æſchines *antequam ſe reipub. addiceret, tragœdiis actitandis & componendis vacauit, vt ex Demoſthene & Cicerone didici.*

Euphantus *Olynthius, Eubulidis diſcipulus, Antigoni præceptor, cui lib. de regno inſcripſit.*

Rhinton *Tarentinus, Tragicomœdiarum vel Hilarotragœdiarum inuentor; eius generis* XXXIIX. *docuit, Varroni, Columellæ & aliis non incognitus.*

Apollodori *Tarſenſis ſex fabulas inuenio, & inter eas, Thyeſtem.*

Heraclidem *Pontium ſcribit Ariſtoxenus in muſic. ſuas tragœdias ſub Theſpidis nomine publicaſſe.*

Ariſtophon, *cuius Philoctenten refert Plutarchus.*

Lyſippus, *Athenæo & Suidæ.*

Callias *Athenienſis, aliorum iudicio, tragicus fuit, nam eius Grammatica tragœdia, ex qua quædam Athenæus adducit, item Atalanta, Cyclopes, &c. laudantur.*

Theodorum *quendam, quem credo* XX. *loco ponit Laërtius, multas tragœdias docuiſſe ferunt.*

Ariſton Chius, *quem propter maledicentiam in exſilium pulſum ſcribit Plutarchus: alius ab Ariſtone Chio Philoſopho, de quo Cicero; & ab* Ariſtone Syracuſano *tragœdo, de quo Liuius.*

Heliodorus *apud Galen. lib.* 2. *de antidotis.*

Cyliſcus, *niſi nomen apud Plinium lib.* 35. *corruptum; quem Protogenes meditantem depinxit. ſuſpicor eſſe,* Phyliſcum.

Nothippus; *apud Athenæum, ab edacitate Opſophagus dictus.*

Pythangelus, *homo flagitiis, quàm fabulis nobilior.*

Parthenij *Herculem & Iphiclum, quas citat Steph., tragœdias puto.*

Leonteus *Argiuus, quem Amaranthus in lib.* περὶ σκηνῆς *teſtatur Iubæ regi familiarem fuiſſe.*

Diodorus *Alexandrinus ex Troade, Auguſti tempore, apud Strabon.*

Nicolaus Damaſcenus *Peripateticus, Auguſto, vt referunt Athenæus & Plutarch.; & Herodi regi, vt docent Ioſeph. & Hegeſipp. gratiſſimus.*

Sacas, *quem fortè Pauſan. & Plutarch.* Sacadan *vocant.*

Simonides *Leoprepis F., cuius inter certa opera etiam tragœd. feruntur.*

Pindarus *non Scopelini, ſed iuxta veraciores Daiphanti, vel Pagonidæ F.*

Philoſtratus *Lemnius, à quo plus minus* XXXXIII. *ſunt ſcriptæ.*

Artabazes *Armeniæ rex, teſtibus Appiano in Parth. Plutarcho & aliis.*

Iſagoras *M. Antonini tempore, apud Philoſtratum in Sophiſt. & (vt finiam)* Timones *duo*, Herillus, Hipparchia *Metroclis ſoror*, Lucianus *Paſiphontes*, Arion, Autocrates, Ariſtonymus, Anaximander, Xenocles *Athenienſ.* Dionyſiades *Mallotes*, Dionyſides *Alexandrinus*, Epicharmus, Ephippus, Philoxenus, Demologus, Dorillus, *de quibus Hephæſtion, Harpocration, Athenæus, Plutarch., Laërtius & Suidas. Imperatorem denique* Titum *Veſpaſiani filium Græcè tragœdias compoſuiſſe, Suetonius, Eutropius & D. Iſidorus prodiderunt. Sacras veteris vel noui Teſtamenti hiſtorias tragœdiis Græcis proſecuti ſunt non pauci: ego ſequentium dumtaxát memoriam habeo.* Theodectes *Phaſelites, iam nominatus, cùm in quadam tragœdiâ quædam fidei veræ myſteria vulgaſſet, oculorum cæcitate fuit multatus, nec niſi multorum dierum ſupplicationibus viſum recuperauit. auctores ſunt Ioſeph. lib.* 12. *antiquit. & Ariſteas Ptolemæi regis Hyperaſpiſtes in lib. de ſeptuaginta duobus veteris Teſtamênti interpretibus.*

Ezechielus *quidam, quem Clemens Alexandrin. in Stromat. Iudaica Græcis tragœdiis complexum fuiſſe refert.*

Sozomenus in eccleſ. hiſtor. ſcribit Apollinarem *Syrum res ſacras tragœdiis incluſiſſe, atque Euripidem iis imitatum fuiſſe.*

D. Gregorij *Nazianzeni Chriſtus tragœdia exſtat etiam nunc.*

Stephanus *Monachus Chriſtianus, ex D. Sabbæ ſectatoribus, cuius Græci feſtum celebrant* V. *Kal. Nouemb. cuiuſdam tragœdiæ de Chriſti nece auctor creditur.*

Timotheus *tempore Anaſtaſij Imp. Demoſium Chriſtianam tragœd. compoſuit. Denique omitto Homerum (quem Tragicis Plato annumerat, in Theæteto) ne Epicos cum noſtris confundam.*

Ita Græcorum tragicorum plus minus centum & duodetriginta nomina ſuperſunt, quorum plus bis mille tragœdias fuiſſe ſuſpicor: exſtant vix triginta, Pauciores fuere Latini tragici; ſed pro numero tragœdiarum reliquarum, haud ſcio an par calamitas Latij. Id vt appareat, quam Græcis, eandem Romanis tragicis, ex Grammaticorum libris eruendis operam impendamus.

Igitur ab exceſſu Sophoclis, annis plus minus C. & XXX. *Romæ ab* V. C. *anno penè* D^mo *Cethego & Tuditano coſſ. tragœdia cœpit; quam primus docuit* L. Liuius Andronicus. *hunc ſubſecuti ſunt.*

Q. Ennius *Rudius, cuius ex Telepho, Alcmæone, Andromachâ, Thyeſte, Medea (quam ex Euripidis tranſtulit) Hecuba, Achille & aliis ſuperſunt multa fragmenta.*

Cn. Næuius, *quæ præter comœdias etiam tragœdias ſcripſiſſe videtur, eius enim citantur, Alceſtis, Lycurgus, Aegiſthus, Tereus; quæ ſunt indubitata dramata tragica.*

M. Pacuuius *Brunduſinus, Ennij, iuxta Plinium, ex ſorore; iuxta Euſebium, ex filiâ nepos.*

L. Attius, *ſeu* Actius, *ſeu* Accius, *(his enim tribus modis ſcriptum inuenias; mihi prima ſcriptura placet, marmorum, numiſmatum, Dionis, & Victorini auctoritate confirmata) quinquaginta annis iunior, cum Pacuuio tamen iiſdem Aedilibus fabulam docuit.*

L. Afranius *Comicus, tragœdias etiam, ſed minùs tragicè, auctore Cicerone compoſuit.*

M. Attilius, *Ciceroni tribus in locis, duriſſimus & planè ferreus ſcriptor.*

Sulpitius *trib. pl. (vt Aſconius teſtatur) non orator modò inſignis, ſed & tragicus bonus fuit, & tragœdias ſuas* Iulij *nomine inſcripſit.*

Puppium *Lilius lib.* 8. *tragicum facit. ſanè Horatius eius poëmata lacrymoſa vocauit.*

Rutilij Gemini, *Aſtyanax à Placiade citatur.*

M. Terentius Varro, *Romanorum doctiſſimus; de quo tamen non eſt omnino certum, tragœdiáſne quoque docuerit, an verò è Satyris aliquas tragœdiarum dumtaxat nominibus inſcripſerit.*

Q. Catulus, *dubium eſt an tragœdiam dederit.*

C. Iulius *L. F. Q. Catuli frater vterinus, cuius lenitatem tragœdiarum Cicero in Bruto prædicauit; Feſtus eius Adraſtum citat: Victorinus, Tecmuſam, (id eſt Tecmeſſam) cumq́ue docet etiam Strabonem, Seſquiculum, & Vopiſcum dictum, niſi nos codices fallunt.*

C. Iulij Cæſaris *Dictatorem laudat Sueton. timeo ibi aliquod vulnus ſubeſſ*

Q. Cicero, *Marco Cicerone teſte, tragœdiam ſcripſit.*

P. Virgilius Maro, *ſecundùm nonnullos, in hunc numerum referendus eſt, quos Donatus & Seruius referunt; à quibus traditur Virgilius,* Thyeſtem *tragœdiam compoſuiſſe, & Varij vxori (cui nimis familiaris erat) dediſſe, quam Varius poſtea pro ſuâ recitarit: atque hoc occultè ab ipſo Virgilio in Bucolicis illo verſu ſignificari,*

Quem mea carminibus meruiſſet fiſtula caprum.

ſed, ſiue tragœdiam Maro compoſuit, ſiue non: alienam hanc à Virgilij caſtiſſimis moribus narrationem puto; & Varium potuiſſe ſuo Marte fabulam componere, Horatij & Ouidij teſtimonio patet.

C. Octauius Auguſtus, *Achillem teſte Suida; & Aiacem imperfectum, teſte Suetonio.*

Caſij Seueri Parmenſis *Thyeſtem, Porphyrion citat: eius opuſcula Horatius laudat. Fuit & eodem tempore alius* Caſsius Seuerus; *quem Ouidius in lib. de Ponto ſcribit Regale carmen Latio dediſſe: quo tempore Parmenſis*

D ij

ille, iam Auguſti iuſſu, à Vario fuerat interfectus.

L. Varius *à Tacito, Fabio, & Horatio laudatus. caue hunc cum Quinctilio Varo confundas.*

Turanius, *de quo Ouid. 4. de Ponto;*

Muſáque Turani tragicis innixa cothurnis.

Iunius Gracchus; *qui, auctore Terentiano, Thyeſtem, docuit: Vnde Ouidius;* Cùm Varius Gracchúſque darent præcepta tyranno.

C. Cilnius Mæcenas, *citante Seneca compoſuit Prometheum, & citante Priſciano Octauiam. Sed profectò vel mendoſus eſt Priſcianus; vel* Octauia *cuiuſpiam recentioris eſt Mæcenatis. Si* Meliſsi Mæcenatis *contendas; de quo Grammatico Suetonius, & quem Plinius Octauianæ bibliothecæ ab ipſo Auguſto præpoſitum, & ſexageſimo ætatis anno Iocorum libros compoſuiſſe ſcribit; viciſſim hanc Octauiam non tragœdiam, ſed comœdiam fuiſſe contendam. hic enim Mæcenas Meliſſus togatarum, quas trachatas vocabant, primus auctor fuit, & ab Ouidio & Acrone in album Comicorum refertur; vt & alij obſeruarunt. Verùm putarim potiùs Cilnij Mæcenatis* Octauiâ, *infelix Marci Antonij & Octauiæ matrimonium deſcriptum. vel non fabulam, ſed quid aliud; nam conſtanter m. ſ. Priſciani lib.* 10. *habent,* Mæcenas in Octauiam.

Aſinius Pollio, *de cuius tragœdiis, præter Seruium, etiam Horat. in Od.*

Ariſtius Fuſcus, *tragicus, teſte Acrone. nam Porphyr. Comicum facit.*

P. Ouidij Naſonis *Medea celebratur, à Fabio, Tertulliano, & aliis.*

M. Aimilius Scaurus (*alij* Mamercum *faciunt) à Tiberio occidi iuſſus, Atreum fabulam compoſuit, teſtibus Tacito & Dione.*

Iul. Maternus, *cuius Medeam, Thieſtem, Catonem, Tacitus memorat.*

P. *vel* Q. Pomponius Secundus (*alius à L. Pomponio Altellanarum ſcriptore, quem Seneca & Cicero laudant, & cuius Grammatici plus minus* XXX. *comœdias referunt) Germanico, Caligulæ, & Claudio cariſſimus, conſulatu, & triumphalibus ornamentis; ſed Poëmatibus, maximè tragœdiis, nobilior; valde à Quinctiliano commendatur; & Plinius Secundus duos de vita eius libros conſcripſit.*

Trabeas, *non ille ſenior Cæcilius Trabeas Comicus, ſed alius recentior; apud Tacitum.*

Cornutus Stoicus, *teſte Lilio dialog.* 4.

L. Annæus Seneca, *cui nouem has tribuerim.*

M. Annæi Lucani *Medeam, Statius & Fabius laudant.*

Neronis Imp. *tragœdiarum, Philoſtratus & Tacitus mentionem fecerunt.*

P. Statius Papinius, *ex Iuuenale Sat.* VII. *videtur compoſuiſſe fabulam Agauen, & egeſtate preſſus illam Paridi hiſtrioni vendidiſſe.*

Codrus *quidam, (incertum an Cordus) de quo ita Commentarius antiquus in Iuuenalem, ad illud;* Rauci Theſeide Cordi. *Cordus hic Poëta fuit vitioſus, qui tragœdiam Theſei ſcripſit; de quo Virgilius dixit,* ——Sedet æternúmque ſedebit infelix Theſeus. *ex quibus verbis duo colligo, primum nouam verſiculi Virgiliani explicationem in Aeneid.* VI. *Alterum tragœdiam fuiſſe inſcriptam,* Theſeus; *vel potiùs legendum,* The-

ſcid. *pro* Theſeidem. *nam inſcriptionem*, Theſeis; *Satyricus ridet. Hunc tamen Seruius in* 1. *Aeneid.* Codrum *vocat.*

Ex Iuuenali quoque colliguntur & alij quidam tragici, ſed mali & inepti. nam Sat. 7. Alcithoën Pacci, Thebas & Terea Fauſti. *vbi notat Comment. hæc nomina & fabulas eſſe malorum Poëtarum. Mox.*

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno
Cuius & alucolos & læнam pignorat Atreus.

Tragicum Poëtam dicit idem Comment. & ſupellectilem fœnori oppoſuiſſe vt Atreum componeret. Pelopeam *quoque &* *Philomelam in eâdem Satyrâ exiſtimo nomina tragœdiarum.*

Alius quidam Varro, *quidam etiam* Baſſus *tragici à Martiale nominantur, quorum vnum laudat, alterum vituperat.*

Scæua Memor Auruncus, *frater Turni nobilis Satyrici, tempore Domitiani Imp. tragœdias docuit: horum fratrum bis Martialis, ſemel Probus in Iuuenalem, & ſemel Sidonius meminerunt: eius tragœd. Herculem, citat Placiades, meminit etiam Comment. Iuuenalis. Idem Placiades citat quendam* Criſpinum *in Heraclea, ſeu vt v.l.* Criſpilium, *ſed puto comœdiam vel hiſt.*

L. Verum L. F. Antoninum Imp. *ſuſpicor etiam Tragœdias factitaſſe ex iis, quæ de illo refert Sex. Aurelius.*

Denique cuiuſdam Lampridij *tragici mentio exſtat apud Sidonium Apollinarem lib.* 8. *Epiſt.* 11.

Atque hic vltimus eſt veterum Latinæ tragœdiæ ſcriptorum, de quo aliquid compererim: ex horum plus quàm triginta Poëtarum fabulis, decem integras habemus; quas quidam ſpernunt, alij admirari ſolent: his vt gratum faceremus, non exiguo labore, ſatis prolixis commentariis, ad vnam omnes vel ornauimus, vel onerauimus. Tribui ſolent L. Annæo Senecæ, cuius vitam Xicho Polentinus (ridiculi ſunt, qui illum D. Auguſtino aſcribunt) Rod. Agricola, Pet. Crinitus, Lilius Gregorius, & Ambroſius Morus Cordubenſis ita deſcripſerunt, vt coniecturâ tantùm niti, & ſolo ferè Cornelio Tacito auctore vſi videantur; méque excitarint magis, quàm deterruerint ad ſeriò Senecarum vitam, ex ipſorummet libris, ex Tacito etiam, Dione, Suetonio, ceteris contexendam: nam aliorum, qui potuiſſent elegantiùs, nihil præter nudas pollicitationes mihi contigit videre. hæc illis ſi probabuntur, bene eſt: ſin minùs, ſua promant. gaudebo, & melioribus plaudam, reipub. verò litterariæ gratulabor. Interea boni lectores, meo, qualis qualis eſt, labore nonnihil iuuabuntur.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ LIBER SECVNDVS.

DE L. ANNÆI SENECÆ VITA ET SCRIPTIS.

De nomine Senecæ. CAP. I.

LVCIOS *vel à Lucumonibus Hetruſcis, vel quòd initio lucis nati erant, appellatos, Valerius Maximus lib. x. & Sex. Pompeius ſcribunt. Annæam familiam Hiſpanienſem fuiſſe, Cordubenſem videlicet, & equeſtrem, conſtat: de orthographia non liquet. Pintianus vir impenſè doctus,* Annæus *cum diphthongo vult ſcribi, ex Terentiani ſententia, hoc verſu;*

In Caſtigat. Senecæ & in annotat. Plinianis.

Annæus Seneca & Pomponius ante Secundus.

id Martialis confirmat;

Annæi faceret manus Sereni.

& non ſemel antiquæ VRBIS *epigrammata à Iacobo Mazochio vulgata. Antiqua tamen vtriuſque Senecæ, L. Flori Lucani, Cornuti exemplaria (in inſcriptione librorum) Symmachi P. V. lib. 2. epiſt. 283. &* Π. *Florentinæ l. 1. ad S. C. Trebell.* Anneus *continent, vt & Latinus codex D. Hieronymi, Eccleſiaſticor. ſcriptorum, & Lactantij non ſemel; Sophronij quoque Græca D. Hieronymi interpretatio,* Αννεως; *Xiphilini liber in octaui forma excuſus perperam,* ἄννιος *pro* ἀνναῖος. *mihi placet,* Annæus. *Annij Romani, Annæi Bæthici, vt & Mela Pomponius, ex aliâ opinor familiâ, etſi Lilius diſſentit; certè non Cordubenſis.* SENECAM *Caſsiodorus inde dici putat, quòd, cui primùm hoc cognomen impoſitum, canus ſit natus, vt de Numa Pompilio traditur; & de Ergino Argonautâ, à Pindari ſcholiaſte; & de Tarcone & Cycno ab Euſtathio. Frequentius ſanè;*

Φυόνται δὲ καὶ νέοις ἐν ἀνδράσι πολιαὶ
Θαμὰ, καὶ παρὰ τὸν ἁλικίας ἐοικότα χρόνον

Naſci (inquit Pindarus Olymp. 4.) frequenter iuuenibus canos, & præter tempus congruum ætatis. Tyrrhenum ab ineunte pueritiâ incanuiſſe, Strabo, Xiphilinus in Galbâ, id puero cuidam ſacrificanti accidiſſe; Gellius in Albaniâ cuidam genti peculiare, docet. Et ſcio Patri quondam meo, bono & laudato viro, vnius noctis peruigilio & mortis metu, quoniam medicos conclamantes audierat, vix tertio ætatis luſtro, planè capillos omnes canuiſſe. Fieri potuit vt qui in Annæâ gente primus Seneca dictus eſt, hoc habitu corporis natus ſit, & ita poſteris cognomen ceſſerit, vt de Ciceronibus, Cæſaribus, Scipionibus, Priſcianus lib. 2. prodidit. An Senecæ gentilis fuerit Seneca ille XII. *Hieroſolymorum Epiſcopus, apud Euſebium lib. 4. Eccleſ. hiſt. & Nicephor. lib. 3. an verò nomen mendoſum ſit; an præter Annæos, aliis hoc nomen receptum; mihi, nil quod ſtatuam, certi eſt.*

De Maioribus Senecæ. CAP. II.

SENECAM *Cordubenſem (notiſſima Bæthicæ ciuitas Corduba, quæ in nummis Tiberij vocatur* PATRICIA COL. *) Annæâ, equeſtri familiâ, ortum nemo ignorat. Patrem habuit L. Annæum Senecam, matrem Elbiam, vt ex inſcriptione Controuerſ. & Suaſoriar. & lib. de Conſolatione ad Elbiam * colligitur. Nec eſt, quòd quis vulgatum errorem ſequi pergat, & Declamationes Controuerſiaſq. Philoſopho tribuat, quæ res multos * in errorem induxit: id enim fieri non poſſe, fuit ab aliis accuratè demonſtratum *. Senior itaque Seneca (ſic patrem deinceps vocabimus) fuit priſcis moribus, litteris mediocriter imbutus, philoſophiæ, quam oderat, cauſſâ, Philoſopho Senecæ minùs quàm fratribus æquus, memoria ſingulari & propè ſtupendâ : quæ quidem omnia ipſorummet teſtimonio comprobantur. Initio Declamationum * ſe iam ſenem illas conſcripſiſſe teſtatur, quo tempore filij ad honores ſe accingebant: mortuus fuit ante Philoſophi exilium, vt poſtea conuincam: ſe condiſcipulum Portij Latronis, Marulli Rhetoris diſcipulum facit, * quo loco de memoriæ ſuæ vi in hunc modum gloriatur; Hanc aliquando in me floruiſſe, vt non tantùm ad vſum ſufficeret, ſed in miraculum vſque procederet, non nego. Nam & duo * millia nomina recitata, quo ordine erant dicta, reddebam: & ab his, qui ad audiendum præceptorem meum conuenerant, ſingulos verſus à ſingulis datos, cùm plures quàm ducenti efficerentur, ab vltimo * incipiens vſque ad primum recitabam. Nec ad complectenda tantùm quæ vellem velox erat mihi memoria; ſed etiam, ad continendum, quæ acceperat, * fida. Nunc * autem & ætate quaſſata, & longâ deſidiâ, quæ iuuenilem quoque animum diſſoluit, eò perducta eſt, vt etiam ſi poſſit aliquid præſtare *, tamen promittere non poſſit. Et diu ab illâ nihil repetiui. ſolebat bonæ fidei eſſe. nunc, quia iubetis, experiar quid poſſit, & illam omni curâ ſcrutabor *. ex parte enim ſpero bene. Nam quæcumque apud illam aut puer, aut iuuenis depoſui, quaſi recentia & modò audita, ſine cunctatione, profert. At * ſi qua illi intra proximos annos commiſi, ſic perdidit & amiſit, vt etiamſi ſæpius ingerantur, totiens tamen tamquam noua audiam. Itaque ex memoriâ meâ, quantum vobis ſatis eſt, ſupereſt. Martiali doctus dicitur, Volaterrano eruditiſſimus. Inter Elbiæ laudes ſingulares, rara in aduerſis æquitas animi, magna felicitas fuit ingenij. ſic enim Philoſophus; Nullam tibi (inquit) fortuna vacationem dedit à grauiſſimis luctibus. amiſiſti matrem ſtatim nata, imò dum naſcereris, & ad vitam quodammodo expoſita, creuiſti ſub nouerca; quam tu quidem omni obſequio & pietate, quanta vel in filia conſpici poteſt, matrem fieri coëgiſti. Nulli tam magno conſtitit & bona nouerca. Auunculum indulgentiſſimum, optimum ac fortiſſimum virum, cùm aduentum eius exſpectares, amiſiſti. Et, ne ſæuitiam ſuam fortuna leuiorem ducendo faceret, cariſſimum virum tuum, ex quo mater trium liberorum eras, extuliſti. Lugenti tibi luctus nunciatus eſt, omnibus quidem abſentibus liberis: quaſi de induſtriâ in id tempus coniectis malis tuis, vt nihil eſſet, vbi ſe dolor tuus reclinaret. Tranſeo tot pericula, tot metus. quos ſine interuallo vitæ in-*

* Sic m. ſ. Hiſpanici & Burdegalenſ. vulgo, *Albinam*, ex ſtat. Elbiã legit etiam auctor Sophilogij.
* Agricolã. Xichonem & alios.
* Lipſ. in Elect. & meminit Volaterran. l. 19.
* Initio l. 2.
* In præfat. declamation.
* Sic m. ſ. Burd.
V. l. *ſuſcipiens.*
* *fida*, deeſt v. l. vt & *autem.*
Idem m. ſ. Burd. *præſtare, non poſsit promittere.* ſine, *tamen.*
* Idem lib. *De p. e. bene ſpero.*
* Sic ex mẽbranis lego.
Lib. ad Helbiam cap. 2.

curſantes pertuliſti. Modò in eundem ſinum, ex quo tres nepotes emiſeras, oſſa trium nepotum recepiſti. Intra viceſimum diem, quàm filium meum in manibus & in oculis meis mortuum funeraueras, raptum me audiſti. Hoc adhuc defuerat tibi, lugere viuos. Obiit ergo materna Senecæ auia partu; auus aliam vxorem duxit. Pater Declamator, ante Philoſophi exſilium, relictis tribus dumtaxat liberis, deceſſit: ipſa Elbia, quando obierit, non magis ſcitur, quàm quis ille auunculus eius fuerit: ad exſilium vſque filij vixiſſe, tribus nepotibus, in his vno Senecæ filio, ſuperſtitem, apparet. De patre ſic alibi ſcribit;

Epiſt. 109.

Patre meo rogante, qui non calumniam timebat, ſed philoſophiam oderat. Malebat nimirum filios ad rempub. accedere, quàm in ſtudiis ocioſis (vt horrida indicabat antiquitas) tanquam ad ſaxum adhæreſcere. Sanè nec vxori Elbiæ permiſit auidum litterarum animum exſaturare. Hoc vtrique parenti filius teſtimonium perhibet, in matris laudes liberalior. Noui (matrem affatur) animum tuum nihil in ſuis præter ipſos amantem. viderint illæ matres, quæ potentiam liberorum muliebri impotentiâ exercent; quæ, quia feminis honores non licet gerere, per illos ambitioſæ ſunt; quæ patrimonia filiorum & exhauriunt & captant; quæ eloquentiam commodando aliis fatigant. Tu filiorum tuorum bonis plurimum gauiſa es, minimum vſa. Tu liberalitati noſtræ ſemper impoſuiſti modum, cùm tuæ non imponeres. Tu filiafamilias locupletibus filiis vltro contuliſti. Tu patrimonia noſtra ſic adminiſtraſti; vt tanquam de tuis laborares, tanquam alienis abſtineres. Tu gratiæ noſtræ, tanquam alienis rebus vtereris, peperciſti: & ex honoribus noſtris ad te nihil, niſi voluptas, & impenſa pertinuit. Nunquam indulgentia ad voluptatem reſpexit. Non potes itaque, erepto filio, deſiderare, quæ incolumi nunquam ad te pertinere duxiſti.

De conſolat. c. 14.

*Et poſtea; A te plus exigit vita ab initio fortior. non poteſt muliebris excuſatio contingere ei, à qua omnia vitia muliebria abfuerunt. Non te maximum ſæculi malum impudicitia in numerum plurium adduxit: non gemmæ te, non * margaritæ flexerunt. non tibi diuitiæ, velut maximum generis humani bonum, refulſerunt. non te, bene in antiquâ & ſeuerâ inſtitutam domo, periculoſa etiam probis, detorſit peiorum imitatio. non te fecunditatis tuæ, quaſi exprobraret ætatem, puduit. nunquam, more aliarum; quibus omnis commendatio ex forma petitur; tumeſcentem vterum abſcondiſti, quaſi indecens onus, nec intra viſcera tua conceptas ſpes liberorum eliſiſti. non faciem coloribus, ac lenociniis polluiſti. numquam tibi placuit veſtis, quæ ampliùs nudaret, quàm componeret. vnicum tibi ornamentum pulcherrima, & nulli obnoxia ætati forma, maximum decus, viſa eſt pudicitia. Non potes itaque ad obtinendum dolorem muliebre nomen prætendere, ex quo te virtutes tuæ ſeduxerunt: tantum debes à feminarum lachrymis abeſſe, quantum à vitiis. Mox etiam ita ſcribit; Itaque illò te duco; quò omnibus, qui fortunam fugiunt, confugiendum eſt; ad liberalia ſtudia: illa ſanabunt vulnus tuum, illa omnem triſtitiam tibi euellent. His etſi numquam aſſueſſes*, nunc vtendum erat; ſed, quantum tibi patris mei antiquus rigor permiſit; omnes bonas artes, non quidem comprehendiſti, attigiſti tamen. Vtinam quidem virorum optimus pater meus, minùs maiorum conſuetudini deditus, voluiſſet te ſapientum præceptis erudiri potiùs, quàm*

* Sic o.l. quos vidi.

*Malè vulgo; *aſſueſces*

quàm imbui. Non parandum tibi nunc contra fortunam eſſet auxilium, ſed “
proferendum. propter iſtas, quæ litteris non ad ſapientiam vtuntur, ſed ad luxu- “
riam inſtruuntur; minus eſt indulgere ſtudiis paſſus: beneficio tamen rapacis in- “
genij, plus quàm pro tempore hauſiſti. iacta ſunt diſciplinarum omnium funda- “
menta. Nunc ad illas reuertere, tutam te præſtabant illæ, conſolabuntur illæ. &c. Ad Elbiam cap. 16.
Exiſtimo Elbiam Cordubâ, vel neſcio alicunde, Romam veniſſe, filiorum vi-
dendorum causâ; mox reditum in patriam cogitaſſe, iiſq́; valedixiſſe: tertiò pòſt,
à diſceſſu illius die, pulſum Senecam in exſilium. Quod quidem mihi ſequen-
tia perſuadent: Nam hoc quoque aduerſus te crudeliter fortuna molita eſt, quòd “
te ante tertium demum diem quo percuſſus ſum, ſecuram, nec quicquam tale “
metuentem,* aggredi voluit. bene nos locorum longinquitas diuiſerat. bene ali- *Poſſet etiã legi, digredi.
quot annorum abſentia huic te malo præparauerat. rediſti: non, vt voluptatem
ex filio perciperes; ſed ne conſuetudinem deſiderij perderes. Si multo antea fu- “
giſſes; fortiùs tuliſſes, ipſo interuallo deſiderium molliente. Si non receſsiſſes; “
vltimum certè fructum, biduo diutius videndi filium, tuliſſes. Nunc crudele “
fatum ita compoſuit; vt nec fortunæ meæ intereſſes, nec abſentiæ aſſueſceres: “
ſed quanto iſta duriora ſunt, tanto maior tibi virtus aduocanda eſt. &c. Vi- d. lib. c. 15.
uebat hoc tempore Senecæ auus, Elbiæ pater; viuebat & Senecæ * matertera. * Népe vxor auũculi, Elbiæ fratria.
Vtriuſq́; memoriam ille obliuionis tenebris eripuit. de auo; Numerarem (in-
quit) inter magna ſolatia, patrem quoque tuum, niſi abeſſet: nunc tamen, ex
affectu tuo, quid illius interſit cogita. intelliges quanto iuſtius ſit, te illi ſerua- “
ri, quàm mihi impendi. quotiens te immodica vis doloris inuaſerit & te ſequi “
iubebit; patrem cogita. cui, tu quidem tot nepotes, pronepotéſque dando effeci- “
ſti, ne vnica eſſes: conſummatio tamen ætatis actæ feliciter, in te vertitur. illo “
viuo, nefas eſt te, quod vixeris, queri. Materteræ laudatiſſimæ feminæ, fuſiùs d. cap. 16.
meminit, dignæ matronæ, cuius nemo laudes conticeſcat. Maximum (ait) ad-
huc ſolatium tuum tacueram, ſororem tuam, illud fideliſſimum pectus tibi, in “
quod * omnes curæ tuæ pro indiuiſo transferuntur, illum animum omnibus no- *Ita coniecι legendũ.
bis maternum. Cùm hac tu lachrymas tuas miſcuiſti. in hac tu primùm reſpira-
ſti. Illa quidem affectus tuos ſemper ſequitur: in meâ tamen perſona, non pro “
te dolet. illius manibus in vrbem perlatus ſum. illius pio, maternóque nutritio, “
per longum tempus æger, conualui. Illa pro Quæſturâ meâ gratiam ſuam ex- “
tendit: & quæ ne ſermonis quidem, aut claræ ſalutationis ſuſtinuit audaciam, “
pro me vicit indulgentiâ verecundiam. Nihil illi ſeductum vitæ genus, nihil “
modeſtia * [&] in tantâ feminarum petulantiâ ruſtica, nihil quies, nihil ſe- * Mallem [&] deleri.
creti, & ad ocium compoſiti mores obſtiterunt: quominùs pro me etiam ambi-
tioſa fieret. Hæc eſt, mater Kariſſima, ſolatium, quo reficiaris, Illi, quantum “
potes, te iunge, illius artiſſimis amplexibus alliga. Solent mœrentes ea quæ ma- “
ximè diligunt fugere, & libertatem dolori ſuo quærere. tu ad illam te, & quic- “
quid cogitaueris, confer: ſiue ſeruare iſtum habitum voles, ſiue deponere; apud “
illam inuenies vel finem dolori tuo, vel comitem. Sed, ſi prudentiam perfectiſ- “
ſimæ feminæ noui, non patietur te nihil profuturo mærore conſumi. & exem- “
plum tibi ſuum, cuius ego etiam ſpectator fui, narrabit. Kariſſimum virum “
amiſerat, auunculum noſtrum, cui virgo nupſerat, in ipſa nauigatione: tulit ta- “

,, *men, eodem tempore, & luctum & metum, euictisq́ tempeſtatibus corpus eius*
,, *naufraga euexit. O quàm multarum egregia opera in obſcuro iacent! Si huic illa*
,, *ſimplex ad memorandas virtutes contigiſſet antiquitas; quanto ingeniorum*
,, *certamine celebraretur vxor, quæ oblita tempeſtatis, oblita metuendi etiam fir-*
,, *miſſimis maris, caput ſuum periculis pro ſepulturâ obiecit, & dum cogitat de*
,, *viri funere, nihil de ſuo timuit! Nobilitatur carminibus omnium, quæ ſe pro*
,, *coniuge vicariam dedit: hoc amplius eſt, diſcrimine vitæ ſepulchrum viro quæ-*
,, *rere. maior eſt amor, qui pari periculo minus redimit. Poſt hoc nemo miratur,*
* Vt puto Poſterior. fortaſsis Gallio Senior. *quod per ſedecim annos, quibus * maritus eius Aegyptum obtinuit, nunquam in publico conſpecta eſt, neminem prouincialem in domum ſuam admiſit, nihil à viro petiit, nihil à ſe peti paſſa eſt. Itaque loquax & ingenioſa in contumelias præfectorum Prouincia; in qua etiam qui vitauerunt culpam, non effugerunt*
" *infamiam; velut vnicum ſanctitatis exemplum ſuſpexit: &, quod illi difficil-*
" *limum eſt, cui etiam perículoſi ſales placent, omnem verborum licentiam conti-*
" *nuit, & hoc die illi ſimilem, quamuis nunquam ſperet, ſemper optet. Multum*
" *erat, ſi per ſedecim annos illam Prouincia probaſſet: plus eſt, quod ignorauit.*
" *Hoc non ideo refero, vt laudes eius exſequar, quas circumſcribere potiùs eſt,*
" *tam parcè diſcurrere: ſed vt intelligas, magni animi eſſe feminam; quam non*
" *ambitio, non auaritia, comites omnis potentiæ & peſtes, vicerunt; non metus*
" *mortis eam, exarmatâ naui naufragium ſuum ſpectantem, deterruit; quo mi-*
" *nùs exanimi viro hærens quæreret, non quemadmodum exiret, ſed quemad-*
d Conſola. ad Elb. c. 17 *modum efferret. De Senecæ maioribus plura non habeo.*

De Senecæ fratribus. CAP. III.

DVOS *tantùm, ex Elbiâ, fratres habuit; quorum vnus Gallio honores geſſit; alter, equeſtri ordine contentus, à magiſtratu ſe abſtinuit, Mellà. Sororis nulla mentio, nec aliorum fratrum: neque Elbiam biuiram fuiſſe, nec Declamatorem Senecam, præter Elbiam, aliam vxorem habuiſſe, quiſquam (quod ſciam) prodidit. Duo ergo dumtaxat*
,, *eius fratres fuere; de quibus ita ſcribit: Reſpice fratres meos, quibus ſaluis fas*
,, *tibi non eſt accuſare fortunam. In vtroque habes, quod te diuerſà virtute dele-*
,, *ctet. alter honores induſtriâ conſecutus eſt, alter ſapienter contemſit. Acquieſce*
,, *alterius filij dignitate, alterius quiete, vtriuſque pietate. Noui fratrum meo-*
,, *rum intimos affectus. alter in hoc dignitatem excolit, vt tibi ornamento ſit: al-*
,, *ter in hoc ſe ad tranquillam quietámque vitam recepit; vt tibi vacet. Bene li-*
,, *beros tuos & in auxilium, & in oblectamentum fortuna diſpoſuit. poteris al-*
,, *terius dignitate defendi, alterius otio frui. Certabunt in te officiis, & vnius*
,, *deſiderium duorum pietate ſupplebitur. Audacter tibi poſſum promittere, ni-*
Cõſolat. ad Elb. c. 16. *hil tibi deerit præter numerum. Idem priùs ſcripſerat; Kariſſimum virum*
d. oper. c. 1. *tuum, ex quo mater trium liberorum eras, extuliſti. Ipſe Seneca pater hos ſuorum filiorum mores deſcripſit, commendans Mellæ ingenium, qui mihi*
,, *natu minimus fuiſſe videtur: Hæc eo lubentius (inquit) ô Mella fili Kariſſime*
,, *refero, quia video animum tuum à ciuilibus officiis abhorrentem, & ab*

omni * *ambitu auerſum, hoc vnum concupiſcentem, nihil concupiſcere, vt eloquentiæ tantùm ſtudeas. Facilis ab hac in omnes artes decurſus eſt. inſtruit etiam, quos non ſibi exercet. Nec eſt, quòd inſidias putes tibi fieri, quaſi id agam, vt te bene crediti ſtudij labor teneat. Ego verò non ſum bonæ mentis impedimentum. Perge, quò inclinat animus, & , paterno contentus ordine, ſubduc fortunæ magnam tui partem. Erat quidem tibi maius ingenium, quàm fratribus tuis, omnium bonarum artium capaciſſimum: eſt & hoc ipſum melioris ingenij pignus, non corrumpi bonitate eius, vt eo* * *malè vtaris. Sed quoniam fratribus tuis ambitioſæ curæ ſunt, foroq́; ſe & honoribus parant, in quibus ipſa quæ ſperantur timenda ſunt: ego quoque aliquando eius proceſſus auidus, & hortator, laudatorq́; vel periculoſæ, dum honeſtæ modò, induſtriæ duobus filiis nauigantibus, te in portu retineo. Sed proderit tibi, quam tota mente agitas, declamandi exercitatio, &c.* Mellam hunc conſentiunt omnes Lucani poetæ patrem fuiſſe ex Acilia; de quo Lucano adhuc puero accipio illa Senecæ matrem ſuam alloquentis; *Ab his ad nepotes quoque reſpice, Marcum blandiſſimum puerum, ad cuius conſpectum nulla poteſt durare triſtitia. nihil tam magnum, nihil tam recens in cuiuſquam pectore fuerit; quod non circumfuſus ille permulceat. cuius non lachrymas illius hilaritas ſupprimat? cuius non contractum ſollicitudine animum illius argutiæ ſoluant? quem non in iocos vocabit illa laſciuia? quem non in ſe conuertet, & abducet infixum cogitationibus, illa neminem ſatiatura garrulitas? Deos oro contingat hunc habere nobis ſuperſtitem. In me omnis fatorum crudelitas laſſata conſiſtat. Quidquid* * *matri dolendum fuerit, in me tranſierit; quidquid auiæ, in me. Floreat reliqua in ſuo ſtatu turba: nihil de orbitate, nihil de conditione meâ querar. Fuerim tantùm nihil ampliùs doliture domus piamentum.* Superuixiſſe Lucano Senecam, conſtat ex Euſebio, qui tradit Senecam interemtum anno Domini LXVII. Lucanum verò, anno LXVI. poſtea anno LXX. Mellam filij bona impetraſſe; quæ illi fuere exitio. Audite Tacitum; *Mella* (inquit) *quibus Gallio & Seneca parentibus natus, petitione honorum abſtinuerat, per ambitionem* * *præpoſteram, vt eques Romanus Conſularibus potentiâ æquaretur. ſimul acquirendæ pecuniæ breuius iter credebat, per procurationes adminiſtrandis Principis negotiis. Idem Annæum Lucanum genuerat, grande adiumentum claritudinis: quo interfecto, dum rem familiarem eius acriter requirit, accuſatorem conciuit Fabium Romanum, ex intimis Lucani amicis. Mixta inter Patrem filiúmque coniurationis ſcientia fingitur, aſſimulatis Lucani litteris. quas inſpectas Nero ferri ad eum iuſſit, opibus eius inhians. At Mella; quæ tum promtiſſima mortis via; exſoluit venas, ſcriptis codicillis; quibus grandem pecuniam in Tigellinum, generúmque eius Coſſutianum Capitonem erogabat, quo cætera manerent. additum codicillis tanquam de iniquitate exitij,* * *querens ita ſcripſiſſet: ſe quidem mori nullis ſupplicij cauſis, Rufum autem Criſpinum & Anicium Cerialem vitâ frui, infenſos Principi.* Duo ergo dumtaxat Senecæ fratres, ambo Germani; quorum vnus honores contemſit Mella, alter honoribus defunctus, L. Iunius Gallio, vt Euſeb. Tacitúſque vocant. Quid igitur ſibi vult inſcriptio illa non vno loco Declamationum repetita? AD NOVATVM, SENECAM

*Repugnat Tacit. Annal. XVI.

* Tacitè philoſophiæ ſtudiũ in aliis filiis reprehendit.

In Præfat. lib. 2. Declamat.

Lib de conſolat. ad matrem ca. 16.

* Viuebat ergo M. iſtius mater vnde patet non agere Senecam de fillo ſuo, cũ & ipſe hoc tempore orbus fuerit.

In chronic:

Annal XVI.

*Neſcio Tacito, an paréti credere debeam.

* Sic habetur in antiquo ante Beroaldi tempora excuſo. malè Lugdunen. anni lxxxiv exſilij.

Malè lib. 5. Contr. inſcribitur.

SENECA NOVATO & MELAE FILIIS; pro Senece, Nouato, &c

* Patet ex Præfat. li 2. Declamat.

*Conſolat. ad Elb. c. 16.

& MELAM FILIOS. *Rodolfus Agricola cenſet hos tres Senecæ Philoſophi filios fuiſſe. Sed falſus fallit. primo quia hic Mella, Tacito & Euſebio teſtibus, Senecæ Philoſophi, non filius, ſed frater fuit. tum quia ipſe Philoſophus paullo ante, ad matrem ſcribens, ſe filiis orbum fuiſſe docet, exſilij tempore: at hoc opus ante exſilium conſcriptum fuit, nondum geſtis * à Philoſopho aut Gallione honoribus. cùm tamen Seneca exſulabat, iam fuerat Quæſturam functus, iam Gallio in repub.* florebat, iam erat honores induſtriâ conſecutus. Et ſanè hodie nefas eſt doctis, opus illud Declamationum ſenioris Senecæ negare. Ipſe Seneca lib.* III. *Nat. quæſtion. in prin. Gallionem vocat fratrem ſuum, vt & Tacitus annal.* XV. *Quis ergo Nouatus ille Senecæ frater? opinor & ego Annæum Nouatum adoptione in aliam gentem tranſiuiſſe, & mutato nomine, Iunium Gallionem vocatum; & ſuſpicor apud Quinctilian. lib. 9. c. 2. pro* P. Nouanius Gallio, *legendum* Iunius Nouatus Gallio. *ſed ſuſpicor tantùm. Neminem fallat, quod me aliquamdiu torſit, Iunij Gallionis frequens mentio in illo Declamatoris Senecæ libello. Duo fuêre Galliones. Senior alter, qui ſe iiſdem ſtudiis dedit, quibus Seneca ſenior, clarus orator, quem Seneca pater noſtrum vocat (fortè affinitatis cauſa, quòd ſororem eius Elbiam duxerat; vel quòd frater Declamatoris erat). Hoc, inquit, nemo præſtitit vnquam Gallione noſtro decentiùs. Iam adoleſcens, dum declamaret, aptè & conuenienter, &c. Præfat. lib. 7. Declamat. Item; Monſtrabo vobis libellum, quem à Gallione noſtro petatis. Præfat. lib. 10. Verum eſt, quod de illo dicit Gallio noſter, Cùm diceret, rerum potiebatur. Præfat. lib. 3. Primum Tetradeum quorum faciam quæritis? Latronis, Fuſci, Albutij, Gallionis. Hi quotiens conflixiſſent; penes Latronem gloria fuiſſet, penes Gallionem palma: reliquos, vt vobis videtur, componite. Præfat. lib. 10. Declamat. & lib. 6. Controuerſ. Gallio noſter putat. Controu. 14. Hoc nemo præſtitit vnquam Gallione noſtro decentiùs. Lib. 4. Controuerſ. De eodem illa accipio lib. 1. Suaſor. in fine Suaſor. 3. Solet autem Gallio noſter hæc aptiſſimè ponere. Memini vna nos ab auditione Nicetis ad Meſſallam veniſſe. Nicetes ſuo impetu valde Græcis placuit. Quærebat à Gallione Meſſalla, quid illi viſus Nicetes eſſet? Gallio ait,* PLENA DEO. *Quotiens audiſſet aliquem ex his Declamatoribus, quos Scholaſtici caldos vocant, ſtatim dicebat,* PLENA DEO. *Ipſe Meſſalla * nunquam aliter eum agnouit ab hominis auditione venientem interrogat nihil aliud, quàm vt diceret, Numquid* PLENA DEO? *Denique hoc ipſi iam tam familiare erat, vt inuito excideret. Apud Cæſarem, cùm mentio eſſet de ingenio Haterij, conſuetudine prolapſus dixit, & ille erat* PLENA DEO. *Quærenti deinde, quid hoc eſſe vellet, verſum Virgilij retulit, & quomodo hoc ſemel ſibi apud Meſſallam excidiſſet, & nunquam poſtea potuiſſet excidere. Tiberius ipſe Theodoreus offendebatur Nicetis ingenio, atque delectatus eſt fabulâ Gallionis. Hoc autem dicebat Gallio Naſoni ſuo valde placuiſſe. Itaque feciſſe, quod in aliis multis verſibus Vergilius fecerat, non ſurripiendi cauſſa, ſed palàm imitandi; hoc animo vt vellet agnoſci. Eſſe autem in tragœdia eius;* Feror huc illuc, vt plena Deo, *&c. Vnde etiam intelligimus hunc Gallionem Tiberij familiarem, Ouidij verò amicum fuiſſe. Illis verò libris cùm exercitationes eorum*

*Dubia eſt vtraque coniectura: nec liquet mihi vtra verior.

* Mendoſus locus.

oratorum referantur, qui iuuene adhuc ſeniore Senecâ florebant, quorum nonnulli Ciceronem viderunt; ſtolidus ſit qui de Philoſophi fratre illa accipiat; qui quo tempore ei hæc à patre ſuo narrabantur, iuuentutem nondum exceſſerat, nec ſanè à patre in os laudatus fuiſſet; nec Ouidio familiaris eſſe potuit, eo tempore relegato, quo fortaſsis nondum natus erat iunior Gallio. Duo ergo Galliones, vt & duo Senecæ, oſcitanter pro vno accepti, has tenebras offuderunt. Senioris huius Gallionis fragmenta ſunt, quæ nobis Seneca ſenior ab interitu eripuit lib. II. *Controu.* I. II. V. VI. VII. XI. XII. XIV. XV. XVII. XXII. *& deinceps vſque ad* XXXIV. *De eodem ait Seneca Philoſophus; Illud mihi in ore erat Domini mei Gallionis; qui cùm in Achaiâ febrim habere cœpiſſet, protinus nauim aſcendit, clamitans, Non corporis eſſe, ſed loci morbum. Epiſt.* 105. *Huius tinnitus vnà cum Mæcenatis calamiſtris reprehendit auctor libri de Claris Oratoribus. hunc diſertiſsimum oratorem vocat Euſebius, & anno* LXVI. *quo Lucanus obiit, ſcribit ſibi necem conſciuiſſe. De eodem loqui arbitror D. Hieronymum in Præfat. lib.* 8. *in Eſaiam, & ſacras litteras in Act. Apoſtolorum c.*18. *Alter fuit Annæus Nouatus ſeu Iunius Gallio, Senecæ Declamatoris F. Philoſophi frater, quem laudat Papinius, in Genethl. Lucani, lib.* II. *Siluar.*

Lucanum potes imputare terris.
Hoc plus, quàm Senecam dediſſe mundo,
Aut dulcem generaſſe Gallionem.

*Fuit enim facetus ac comis, ſuauiſsimíſque moribus, nec remiſſo aut fracto, ſed forti magnóque animo. Huic lib. de vita beata dedicatur. Huius meminit Philoſophus, verbis his; quæ ex m. ſ. & coniectura, ſicuti puto caſtiganda, apponam: Solebam tibi dicere Gallionem, fratrem meum, quem modò parum amat, qui amare plus non poteſt, alia vitia non noſſe; hoc [ſ. adulationis] eum odiſſe. ab omni illum parte tentaſti. Ingenium ſuſpicere cœpiſti omnium maximum, & digniſsimum, quod conſecrari malles, quàm conteri: pedes abſtulit. frugalitatem laudare cœpiſti *; quæ ſic opibus vſa ſit, vt illas nec appetere, nec damnare videatur: prima ſtatim verba præſcidit. cœpiſti mirari comitatem & incompoſitam ſuauitatem; quæ illos quoque quos tranſit abducit, gratuitum etiam in obuios meritum: nemo enim mortalium vlli tam dulcis eſt. quàm hic omnibus: Cùm interim tanta naturalis boni vis eſt, vbi artem ſimulationémque non redoleat; nemo non imputari ſibi bonitatem publicam patitur: hoc quoque loco blanditiis tuis reſtitit. vt exclamares, inueniſſe te inexpugnabilem virum aduerſus inſidias, quas nemo non in ſinum recipit. Eo quidem magis hanc eius prudentiam, & in euitando ineuitabili malo pertinaciam te ſuſpicere confeſſus es. quia ſperaueras, poſſe apertis auribus recipi, quamuis blanda dicerentur, quia vera dicebas. Sed eo magis intellexit obſtandum. ſemper enim falſis à vero petitur veritas. Nolo tamen tibi diſpliceas, quaſi malè egeris mimum *, aut quaſi ille aliquid iocorum aut doli ſuſpicatus ſit. non deprehendit te, ſed repulit. Initio lib.* 4. *natural. quæſtion. Et de Eteſiis, lib.* 5. *natural. quæſtion. cap.* XI. *Propterea quòd (vt ait Gallio) manè neſciunt ſurgere. De hoc Gallione ſcribit ex Dione Xiphilinus, in Claudio; cùm eſſet conſuetudo necatos à carnificibus in forum magnis quibuſdam vncis trahi, deinde in flumen abiici, L.*

* Volgati libri; *quæ ſic à nobis reſiluit vt illos nec habere n. d. v.* Membranæ Burdegal. *cœpit. quare ſic à nobis reſiluit, vt in nos nec l. n. d. v.*

* Sic membranæ.

*Malè vulgo; Ιουλιὸν, pro Ιουνιὸν.

* *Iunium Gallionem Senecæ fratrem facetè & vrbanè dixiſſe, Claudium vnco in cælum attractum. Cornelius Tacitus narrata Senecæ & quorundam aliorum*
,, *nece, ſubiungit; at in Senatu, vt cuique plurimum mœroris, in adulatio-*
,, *nem demiſsis, Iunium Gallionem, Senecæ fratris morte pauidum, & pro ſuâ*
,, *incolumitate ſupplicem, increpuit Salienus Clemens, hoſtem & parricidam vo-*
,, *cans; donec conſenſu Patrum deterritus eſt, ne publicis malis abuti ad occaſio-*
,, *nem priuati odij videretur; neu compoſitam, & obliteratam manſuetudinem*
,, *Principis, nouam ad ſæuitiam retraheret. lib.* XV. *Annal. Non diu tamen Gallio ſuperuixit. occiſum enim poſt fratrem Dion tradidit. Nihil ad Annæam Gentem pertinet. alius quidam Iunius Galenus Gallio, apud Dionem lib.* 58.
,, *cuius obitum apertiùs narrat Tacitus, his verbis: At Iunium Gallionem, qui*
,, *cenſuerat, vt Prætoriani actis ſtipendiis ius adipiſcerentur in quattuordecim*
,, *ordinibus ſedendi, violenter increpuit, velut coram rogitans, quid illi cum*
,, *militibus; quos neque dicta, neque præmia niſi ab Imp. accipere par eſſet. re-*
,, *periſſe prorſus, quod D. Auguſtus non prouiderit. an potiùs diſcordiam & ſedi-*
,, *tionem à ſatellite Seiani quæſitam? qua rudes animos nomine honoris ad cor-*
,, *rumpendum militiæ morem propelleret. Hoc pretium Gallio meditatæ adulatio-*
,, *nis tulit, ſtatim curiâ, deinde Italiâ exactus: &, quia incuſabatur facilè to-*
,, *leraturus exſilium, dilectâ Lesbo inſulâ nobili & amœnâ, retrahitur in vr-*
,, *bem, cuſtoditurq́; domibus Magiſtratuum. Anal.* V. *At illo tempore Gallio Senecæ frater vix adoleuerat. Plinius lib.* XX. *natural. hiſtor. quædam à Gallione, neſcio quo, mutuatus fuit, vt ipſe lib.* I. *teſtatur. Non defuêre, qui libros Rhetoricorum ad Herenn. cuidam Gallioni adſcriberent.*

De vxoribus & liberis Senecæ. CAP. IIII.

COMPERTVM *habeo duas Senecam vxores duxiſſe. prioris nomen ignoro, quæ ante exſilium mariti deceſsit. poſteriorem Pompeiam Paullinam, iam grandis natu duxit, vel Suetonij Paullini viri Prætorij; & rebus geſtis clari, de quo multa Plinius, Tacitus, & Dion; vel potiùs Paullini Pompeij, cuius etiam Tacitus meminit, filiam, ad quem ſuſpicor ſcriptum lib. de breuitate vitæ; è quo libro patet Principis negotia per procurationes adminiſtraſſe, & publicæ annonæ curam geſſiſſe.*
,, *Tu quidem (inquit) orbis terrarum rationes adminiſtras, tam abſtinenter quàm*
,, *alienas, tam diligenter quàm tuas, tam religiosè quàm publicas. in officio amo-*
,, *rem conſequeris, in quo odium vitare difficile eſt. ſed tamen, mihi crede, ſatius*
,, *eſt vitæ ſuæ, quàm publici frumenti rationem noſſe. Iſtum animi vigorem, re-*
,, *rum maximarum capaciſsimum, à miniſterio honorifico quidem, ſed parum*
,, *ad beatam vitam apto, ad te reuoca, & cogita non id egiſſe te ab ætate primâ*
,, *omni cultu ſtudiorum liberalium, vt tibi multa millia frumenti committeren-*
,, *tur. maius quiddam & altius de te promiſeras. Et paulo antè; Excerpe itaq́;*
,, *te vulgo, Paulline Kariſsime, & in tranquilliorem portum non pro ætatis ſpa-*
,, *cio iactatus, tandem recede. Cogita quot fluctus ſubieris, quot tempeſtates par-*
,, *tim priuatas, partim publicas in te conuerteris. Satis iam per laborioſa & in-*

quieta documenta exhibita virtus eſt. experire quid in ocio faciat. Maior pars ætatis, certè melior, reip. data ſit, aliquid temporis tui ſume etiam tibi. Cap. XVIII. *Prioris ſuæ vxoris me commonuit, quando de filiolo ex ea ſuſcepto agit, qui immaturâ morte ſublatus fuit: Intra viceſimum diem, quàm filium meum in manibus & in oculis tuis mortuum funeraueras, &c Lib. ad Elbiam cap. 2. at eo tempore nondum Paulinam duxerat, & ſuſpicor nullam tunc vxorem habuiſſe, quòd eo libro nullam vxoris mentionem faciat. Præterea in orbitatis ſuæ ſolatium, (quam eodem opere queritur) vnius ex fratribus (opinor Gallionis) filiolam videtur adoptaſſe, Nouatillam. ſic enim ſcribit; Tene in gremio tuo, citò daturam tibi Pronepotes Nouatillam; quam ſic in me transtuleram, ſic mihi adſcripſeram, vt poſſit videri, quòd me amiſit, quamuis ſaluo patre, pupilla. hanc & pro me dilige. abſtulit illi nuper fortuna matrem; tua poteſt efficere pietas, vt perdidiſſe ſe matrem doleat tantùm, non & ſentiat. nunc mores eius compone, &c. d. lib. cap. 16. Magnâ concordiâ, & clariſsimis mutui amoris notis cum Paullinâ vixit, donec iuſſu Neronis interfecto, Paullina commori cœpit, vt poſtea ex Tacito proferemus. Ipſe ſic ad Lucillium ſcribit; In Nomentanum meum fugi, quid putas? Vrbem? imò febrem, & quidem ſurrepentem: iam manum mihi iniecerat. protinus itaque parari mihi vehiculum iuſſi, Paullinâ meâ retinente. & paulo pòſt. Hoc ego Paullinæ meæ dixi; quæ mihi valetudinem meam commendat. Nam cùm.* ſciam ſpiritum illius in meo verti; incipio, vt illi conſulam, mihi conſulere: & cùm me fortiorem ſenectus ad multa reddiderit, hoc beneficium ætatis amitto. Venit mihi in mentem, in hoc ſene & adoleſcentem eſſe cui parcitur. Itaque quoniam ego ab illâ non impetro, vt ſe fortiùs amet; impetrat illa, vt me diligentiùs amem. Et poſt pauca; Quid enim iucundius, quàm vxori tam carum eſſe, vt propter hoc tibi carior fias? Poteſt itaque Paullina mea, non tantùm ſuum mihi timorem imputare: ſed etiam meum. Epiſt.* CV. *Hæc illa eſt nobiliſsima illuſtriſsimaq; femina cum qua Dion Senecam nuptias feciſſe ſcribit. nullos ex ea, quod quidem legerim, liberos ſuſcepit; nec illi vlli liberi ſuperuixerunt.*

* Sic lego.

De iuuentute Senecæ & vita ſub Tiberio Imp.
CAPVT V.

SVB *Octauio natum arbitror Cordubæ priuſquam parens cum Elbia vxore, ſub Auguſto, Romam venit. initio lib.* I. *Natural. quæſt. ſcribit; Vidimus circa Diui Auguſti exceſſum, ſimile prodigium. Et lib. 7. cap. 17. Nec eſt quod putemus eundem viſum eſſe ſub Claudio, quem ſub Auguſto vidimus. Nec aſſerere, nec refellere, quod quidam adtulerunt, audeo; à Cn. Domitio Ahenobarbo, qui Cordubenſium rebellionem pacauit, captum cum duobus fratribus Senecam, Romam perductum, & libertate donatum. nam qui tradunt,* auctoritate carent, & temerè Senecam ſtatu motum, libertinum faciunt. Mihi propius videtur vero, Senecam, vt ipſe teſtatur, materteræ manibus, an inter obſides vel cum parentibus? in vrbem perlatum, quod ex iis, quæ ſuprà retulimus cap.* II. *non ineptè*

*Xicho Polentinus.

Vide cap. 17 cōſolat. ad Elbiam.

colligitur. Mox, vt ſe ſtudiis philoſophiæ dare cœpit, diligenter initiò Pythagoreos audiuit, poſtmodum tamen virilem illam & rigidam Stoicorum diſciplinam prætulit, vſus Socione & Attalo præceptoribus: quorum operâ non ſolùm doctrinæ laudem, ſed frugalitatis etiam ac abſtinentiæ fuit adeptus, iuuentutémque tranſegit, non luxurioſam, ſed inprimis ſobriam. Ego (inquit epiſt. CIX.) cùm Attalum audirem in vitia, in errores, in mala vitæ perorantem; ſæpè miſertus ſum generis humani, & illum ſublimiorem altiorémque humano*
,, faſtigio credidi. Ipſe regem ſe eſſe dicebat, ſed pluſquam regnare mihi videba-
,, tur, cui liceret cenſuras agerere regnantium. Cùm verò laudare paupertatem
,, cœperat, & oſtendere, quòd quicquid vſum excederet, pondus eſſet ſuperua-
,, cuum & graue ferenti: ſæpe exire è ſchola pauperi libuit. Cùm cœperat volu-
,, ptates noſtras traducere, laudare caſtum corpus, ſobriam menſam, puram
,, mentem; non tantùm ab illicitis voluptatibus, ſed etiam ſuperuacuis, lubebat
,, circumſcribere gulam & ventrem. Inde mihi quædam permanſêre, Lucilli.
,, magno enim impetu in omnia veneram. Deinde ad ciuitatis vitam reductus, ex benè cœptis pauca ſeruaui. Inde oſtreis, boletiſq́; in omnem vitam renunciatum eſt. hæc enim non cibi, ſed oblectamenta ſunt ad edendum ſaturos cogentia, quod gratiſsimum eſt edacibus, & ſe vltra quàm capiunt farcientibus, facilè deſcenſura, facilè reditura. Inde in omnem vitam vnguento abſtinemus: quem obtinemus, odor in corpore eſt. Nullo inde vino calet ſtomachus. Inde in omnem vitam balneum* fugimus. Decoquere corpus, atque exinanire ſudoribus, inutile ſimul delicatumq́; credimus. Cetera proiecta redierunt: ita tamen, vt quorum abſtinentiam interrupi,* modum ſeruem, & quidem abſtinentiæ proximiorem, neſcio an difficiliorem: quoniam quædam abſcinduntur faciliùs animo, quàm temperantur. Quoniam cœpi tibi exponere, quantum maiore impetu ad philoſophiam iuuenis acceſſerim, quàm ſenex pergam, non pudebit fateri, quem mihi amorem Pythagoræ iniecerit Socion. Diſſerebat quare ille animalibus abſtinuiſſet, quam poſteà Sextius, &c. His inſtinctus abſtinere animalibus cœpi: &, anno peracto, non tantum facilis erat mihi conſuetudo, ſed dulcis. Agitatiorem mihi animum eſſe credebam; nec affirmauerim, an fuerit. Quæris, quomodo deſierim! In Tiberij Cæſaris Principatum iuuentæ tempus inciderat*, alienigenarum ſacra mouebantur. Sed inter argumenta ſuperſtitionis ponebatur, quorundam animalium abſtinentia. Patre itaque meo rogante; qui non calumniam timebat, ſed philoſophiam oderat; ad priſtinam conſuetudinem redij: nec difficulter mihi, vt inciperem melius cœnare, perſuaſit. Laudare ſolebat Attalus culcitram, quæ reſiſteret corpori: tali vtor etiam ſenex, in qua veſtigium apparere non ſolet. Hæc retuli, vt probarem tibi, quàm vehementes haberent tyrunculi impetus primos ad optima quæque, ſi quis exhortaretur illos, ſi quis impelleret.*

* Mendosè apud D. Hieronymũ in Catalogo Eccleſiaſt. ſcriptorum legitur, *Sotionu.*

* Quæ tamẽ pluris Romæ quàm aurum. Vnde intelligitur iocus Martialis lib. XIII *Argentũ atque aurum facile eſt togãque lenãq. Mittere; boletos mittere difficile eſt.*

* Nõ lotionẽ frigidæ, ſed thermas. vide inf. c. 9.

* Sic lego, pro *modò.*

* Hæc de Chriſtianis ſunt intelligenda; licet eos cum Iudæis cõfundat: quæ erat illorum opinio, vt ex Tacito liquet.

De

De vita ſub Caio Caligula. CAP. VI.

VT *ad virilem ætatem peruenit, cauſas egit, & magni fieri cœpit eius eloquentia (teſte Suetonio); & parum abfuit, quin illi exitium ea gloria adferret. Nam (ita ſcribit Dion lib.* LIX. *& ex eo Xiphilinus in Caio) L. Annæus Seneca omnes ſui temporis Romanos, multóſque alios ſapientia ſuperans, nullo ſuo peccato, ac ne ſuſpicione quidem peccati, penè neci datus fuit: ſed quia cauſam quandam præſente Caio in Senatu egregiè egiſſet. Iam tamen damnatum Caius dimiſit, fidem ſcorto cuidam, quo* * *vtebatur, adhibens, Senecam tabe laborare, nec diu ſuperuicturum affirmanti. Quod & verum erat, vt patet ex epiſt. ad Lucill.* LXXIX., *& ego eo faciliùs creditum exiſtimo, quòd frugalitate & ſtudiorum aſſiduitate macilento & extenuato corporis habitu foret. Iuuenis volumen edidit, de Motu terrarum, cuius meminit lib.* VI. *Natural. quæſtion. cap.* 4. *Scripſit & imperante Caio Conſolationem ad Marciam, ſi modò Senecæ illa, vt puto. Sera ſanè conſolatio ſit, ſi in poſteriora tempora referas.*

Apud Dionem & Xiphilinū corruptè legitur annos.

* Ipſe ſcilicet Caius.

De vita ſub Claudio Imp. CAP. VII.

QVO *tempore ad rempubl. acceſſerit, nondum inueſtigando potui eruere: putarim Caio imperante honores ambire cœpiſſe. Poſtea quidem in Corſicam, primo Claudij imperij anno, functus iam Quæſtura, pulſus fuit. exſilij cauſam Dion tradit hanc, lib.* LX. *& ex eo Xiphilin. in Claudio. cùm Meſſalina, famoſiſſimum illud Iuuenalis carminibus proſtibulum, Iuliæ Germanici F. grauiter ſuccenſeret, quòd formæ ſuæ æmulam ferre nequiret, neque debitum ſibi honorem exhiberi ab ea crederet, neſcio quid etiam verita, quòd cum Claudio ſolam ſolere vidiſſet, illam extorrem egit, fictis cum aliis, tum adulterij criminibus: ea procella Senecam inuoluit, conſcium, vt prætexebant, Iuliæ adulteriorum. Exſilij caſum fortiſſimè pertulit; ſi credimus ipſi, & auctori,* Octauiæ; *vſus Philoſophiæ conſolatione.* Octa. Act. 2

Quid me potens Fortuna, fallaci mihi
Blandita vultu, ſorte contentum mea,
Altè extuliſti; grauiùs vt ruerem edita
Receptus arce, tótque proſpicerem metus?
Meliùs latebam procul ab inuidiæ malis
Remotus, inter Corſici rupes maris:
Vbi liber animus, & ſui iuris mihi
Semper vacabat ſtudia recolenti mea,
O quàm iuuabat, &c.

Suis ipſe verbis cap. 4. *ad Elbiam; Si oſtendero, nihil me pati, propter quod poſſim dici miſer----- Ego mihi ipſe ſatis placebo, quod inter eas res beatus ero, quæ ſolent miſeros facere.----- Ipſe tibi indico, me non eſſe miſerum: adiiciam, quo ſecurior ſis, nec fieri poſſe miſerum. Et ne iactare ſe gloriaríque falsò putetur, plurimis validiſsimiſq; id argumentis totis octo ſequentibus capitibus con-*

firmat. Tandem narrat, quid in Corſica egerit, quomodo ſe in rupibus illis
geſſerit; Qualem me cogites accipe, lætum & alacrem, velut optimis rebus.
,, *Sunt autem optimæ, cùm animus omnis cogitationis expers, operibus ſuis va-*
,, *cat, & modò ſe leuioribus ſtudiis oblectat, modò ad conſiderandam ſui vniuer-*
,, *ſique naturam veri auidus inſurgit. Terras primùm ſitúmque earum quærit.*
,, *Deinde conditionem circumfuſi maris, curſúſque eius alternos, & recurſus.*
,, *tunc quicquid inter cælos terráſque plenum formidinis interiacet, perſpicit,*
,, *& hoc tonitribus, fulminibus, ventorum flatibus, ac nimborum, niuiſque &*
,, *grandinis iactu tumultuoſum ſpacium. Tunc peragratis humilioribus ad ſum-*
,, *ma prorumpit, & pulcherrimo diuinorum ſpectaculo fruitur, æternitatíſque*
,, *ſuæ * memor, in omne quod fuit, futurúmque eſt omnibus ſeculis vadit. Cap.*
vlt. lib. ad matrem. O felicem exſulem! ô rupicem fortunatum! Scripſit tum,
initio Britannicæ expeditionis, etiam conſolationem ad Polybium libertum
Claudij Imp. vnum ex Meſſalinæ mœchis, & ab eadem poſtea interfici iuſſum,
ſi Zonaras non fallit lib. 2. Annal. in Claudio, cuius & opes & petulantiam
Dion perſtringit lib. LX. *vt & Suetonius in Claudio cap.* XXVIII. *huic Sene-*
ca, ſuis opinor id tribuens, quibus impurus iſte tum obeſſe, vel prodeſſe pote-
rat plurimum, ſatis demiſſè blanditur, Conſolat. ad Polybium cap. XXI. *&* XXV.
ipſi Claudio Imp. tam apertè adulatur, ſuáſque lacrymas, & fractum aduer-
ſâ fortunâ animum ita profitetur, vt me pudeat noſtri. Nihil enim vel Na-
,, *ſo, vel Cicero dixêre muliebrius. Non recuſo (ait) quicquid lachrymarum for-*
,, *tunæ meæ ſuperfuit, tuæ affundere. Inueniam etiam nunc per hos exhauſtos*
,, *fletibus domeſticis oculos, quod effluat; ſi modò tibi futurum bono eſt. Cap.* XXI.
,, *Cogita, quàm non poſſit is alienæ vacare conſolationi, quem ſua mala occupa-*
,, *tum tenent: & quàm non facilè Latina ei verba homini ſuccurrant; quem*
,, *Barbarorum inconditus grauíſque fremitus circumſonat. Cap. vlt. De Claudio*
Imp. loquens, oſtendit ſe ſpem reditus nunquam abieciſſe. ſic enim ſcribit; Hic
,, *[Claudius] Germaniam pacet, Britanniam operiat, & patris triumphos du-*
,, *cat, & nouos: quorum me quoque ſpectatorem futurum, quæ ex virtutibus eius*
,, *primum obtinet locum, promittit clementia. Nec enim ſic me deiecit, vt nollet*
,, *erigere: imò ne deiecit quidem, ſed impulſum à fortuna, & cadentem ſuſtinuit,*
,, *& in præceps euntem leuiter diuinæ manus vſus moderatione depoſuit. Depre-*
,, *catus eſt pro me Senatum, & vitam mihi non tantùm dedit, ſed etiam petiit.*
,, *Viderit, qualem volet eſſe; æſtimet cauſam meam: vel iuſtitia eius bonam per-*
,, *ſpiciet, vel clementia faciet bonam. vtrumque in æquo mihi eius beneficium erit,*
,, *ſiue innocentem me ſcierit eſſe, ſiue voluerit. Interim magnum miſeriarum*
,, *mearum ſolatium eſt, videre miſericordiam eius totum orbem peragrantem;*
,, *quæ cùm ex ipſo angulo, in quo ego defoſſus ſum, complures iam multorum an-*
,, *norum ruinâ obrutos effoderit, & in lucem reduxerit, non vereor ne me vnum*
,, *tranſeat. Ipſe autem optimè nouit tempus, quo cuique debeat ſuccurrere. ego*
,, *operam dabo, ne peruenire ad me erubeſcat. d. Conſolat. ad Polyb. cap.* XXXII.
,, *Ita accidit. nam poſt aliquod tempus Agrippina, cùm Claudio nupſiſſet; ne*
,, *malis tantùm (inquit Tacitus Annal.* XII.) *facinoribus noteſceret, veniam*
,, *exſilij pro Annæo Seneca, ſimul Præturam impetrat; lætum in publicum rata,*

* Videtur agnoſcere animæ immortalitatem.

ob claritudinem ſtudiorum eius vtque Domitij pueritia tali magiſtro adoleſce- “
ret, & conſiliis eiuſdem ad ſpem dominationis vteretur. quia Seneca fidus in “
Agrippinam memoriâ beneficij, & infenſus Claudio dolore iniuriæ credebatur. “
Itaque reuerſus nono Claudij anno, octauo verò exſilij ſui, etſi magno diſide-
rio Athenas tenderet (ait Schol. Iuuenalis) in palatium adductus, Neronis
adoleſcentiæ regendæ, docendæque curam ſuſcepit. qua de re Suetonius; Vnde-
cimo ætatis anno à Claudio adoptatus eſt, Annæóque Senecæ iam tum Senatori “
in diſciplinam traditus. Ferunt Senecam proximâ nocte viſum ſibi per quie- “
tem C. Cæſari præcipere, & fidem ſomnio Nero breui fecit; prodita immani- “
tate naturæ; quibus primùm potuit experimentis &c. in Nerone cap. VII. *idem* “
Dion & Zonaras confirmant. Odium Claudij prudenti calliditate diſſimula-
tum dum viueret, in mortuum Seneca impotenter effudit, edito libello, quem
vulgò Ludum in mortem Cæſaris Claudij inſcribunt; Dion verum titulum
prodidit ἀποκολοκύντωσιν, *quaſi dicas de immortalitate fungo parta, Dion lib.*
LX. *& Xiphilin. in Nerone. Ea verò Menippæa Satyra eſt, & fruſtra vir do-*
ctus ambigit, num Senecæ Philoſophi ſit. Porrò in Corſica ſcripſit, quæ exſtant * Lilius.
Epigrammata; & fortaſſis librum, de tranquillitate animi. *lib.* Cùm mun-
dus prouidentiâ regatur, quare multa mala bonis viris accidant. *lib.*
de ira. *lib.* in ſapientem non cadere iniuriam: *ex quibus dolori ſuo medici-*
nam faciebat.

De honoribus Senecæ. CAP. VIII.

HONORES *maximos geſsit. Senatoriâ ante exſilium dignitate,*
Quæſturam functus fuit: Poſt exſilium Præturam adiecit, &
Conſulatum. Senatoriæ dignitatis auctores ſunt Sueton. d. cap. VII.
& Xiphilin. in Caligula, & Tacitus, qui equeſtri ordine emerſiſſe
docet vnà cum fratre Gallione, vt ſuperiùs. Quæſturæ ipſemet meminit, Illa
pro Quæſtura mea gratiam ſuam extendit; conſolat. ad Elb. cap. 16. neque “
Præturam aliter geſturus fuit; cuius ab Agrippina impetratæ, modò teſtem
produxit Cornelium Tacitum. Conſul. extra ordinem creatus, vnà cum Tre-
bellio Maximo, ſuffectus in locum P. Marij Celſi & L. Aſinij Galli anno
V.C.DCCCXIV. *vt Vlpianus docet, & Iuſtinianus Imp. confirmat, ille l. 1. D.*
ad Trebellian. hic. §. reſtituta. inſtitut. de fideicom. hereditat. Nec audiendi,
qui negant. Nam quod Auſonius in gratiarum actione ad Gratianum Imper.
ſcripſit; Diues Seneca, nec tamen Conſul: *rectè Vinetus de ordinario*
conſulatu interpretatur. Non ergo Auſonius errauit: nec Vlpianus falſi reus a-
gendus. Zonaræ, ignorantiæ craſſæ, diem potiùs dixerim; qui lib. 2. Annal. in
Nerone Senecam facit militum Prætorianorum præfectum: quod perſpicuè fal-
ſum eſt. nam Nerone regnante hoc munus penes Burrum, Feniúmque, poſtea
penes Tigellinum fuit: nec vnquam militaribus negotiis ſe noſter immiſcuit,
vt ex Tacito mox liquebit. Zonaram an decepit Dion, de Seneca & Burro
perplexè loquens, & ambiguè inquiens alterum militiæ præfectum, alterum
pueritiæ moderatorem fuiſſe, vt etiam nunc ex Xiphilini Nerone apparet?

An potiùs librarij Græci Senecæ & Burri nomina tranſpoſuerunt, & interpretem virum doctum deceperunt? hoc opinor, & Zonaræ contextum ita corrigendum. Tergeminis ergo honoribus clarus Seneca: nec felicior vnquam Romana reſpub. nec lætius imperium fuit, quàm primis illis Neroniani regni annis, quibus Senecæ conſilia imperatoris in animo hærebant.

De geſtis Senecæ, Nerone imperante. CAP. IX.

De Seneca & Burro, φρονιμώτατοί τε ἅμα καὶ δυνατώτατοι τῶν περὶ τὸν Νέρωνα ὄντες,

EX Dione Xiphilinus prodidit Senecam ſapientiſſimum virum, & maximæ apud Neronem auctoritatis fuiſſe; eique compoſuiſſe, quæ initio imperij tam in Senatu, quàm apud exercitum diceret; illáque tanti feciſſe Senatum, vt columnæ argenteæ inſcribi iuſſerit, vt ea quotannis in creatione nouorum Coſſ. legerentur, eâ gratiâ; vt velut ad amuſſim, iuxta ea præcepta rempub. quamoptimè regerent. Nero tum ætatis XIX. *agebat annum, cùm imperij habenas ſuſcepit; eodem ad illum Seneca lib. de Clementia ſcripſit, vt ex lib.* I. *cap.* 9. *colligitur. Conſtat Agrippinam principiò omnia quæ ad Imperium ſpectabant adminiſtraſſe, ſed conſilio Senecæ & Burri muliebrem potentiam infractam, ipſos autem omnem reip. curam in ſe deriuaſſe; quam quo adVſque obtinuerunt, cuncta optimè & iuſtiſſimè adminiſtrata. Poſtmodum Nero, & voluptatibus, quibus ſe penitus immerſerat,*

διῴκησαν ἐφ' ὅσον ἠδυνήθησαν ἄριστα καὶ δικαιότατα.

» *& aſſentatorum blandimentis corruptus, paulatim illorum monitiones negli-*
» *gere cœpit, & ad C. Caligulæ mores vitam ſuam inſtituere. Hæc Xiphilinus.*
» *Eadem Tacitus, cui plus tribuo; Ibatur (inquit) in cædes, niſi Afranius*
» *Burrus, & Annæus Seneca obuiam iſſent. Hi rectores imperatoriæ iuuentæ, &*
» *pari in ſocietate potentiæ concordes diuersâ arte ex æquo pollebant; Burrus mi-*
» *litaribus curis, & ſeueritate morum; Seneca præceptis eloquentiæ, & comita-*
» *te honeſtâ; iuuantes inuicem, quo faciliùs lubricam Principis ætatem, ſi vir-*
» *tutem aſpernaretur, voluptatibus conceſſis retinerent. Certamen vtrique vnum erat, contra ferociam Agrippinæ; quæ cunctis malæ dominationis cupidinibus flagrans, &c. & mox ſubdit, monitu Senecæ, ſpecie pietatis obuiam itum ſummo dedecori, ne Agrippina ſuggeſtum Imperatoris aſcenderet, & vnà ſimul præſideret. Vocat etiam Burrum & Senecam, multarum rerum experientiâ cognitos: &, cùm Nero Burrum præfecturâ amouere deſtinaſſet, ope Senecæ dignitatem Burro retentam. Idem à Paride Agrippinâ accuſatâ, miſſos ad eam Burrum & Senecam, vt de criminatione cognoſcerent: in Suillij quoque damnatione Senecæ meminit. hæc Tacitus Annal.* XIII. *Cluuius & Fabius Ruſticus Neronis cum matre inceſtum, tantùm non patratum, Senecæ aſtu deiectum tradiderunt. Senecam necis Agrippinæ non ignarum fuiſſe, ſatis ex Tacito & Xiphilino apparet. Sed Romanus innuit parricidium Senecæ diſplicuiſſe; Igitur (inquit) longum * vtriuſque ſilentium, ne irriti diſſuaderent: & eo deſcenſum credebant, vt niſi præueniretur Agrippina, pereundum Neroni*
» *eſſet. Poſt Seneca, hactenus promtior, reſpicere Burrum, ac ſi ſcitaretur, an*
» *militi imperanda cædes eſſet. Ille Prætorianos, &c. Lib.* XIV. *Annal, Græculus apertè Senecæ vbicunque poteſt detrahens, ait à permultis fide dignis homi-*

* Senecæ & Burri.

nibus proditum, Senecam etiam incitaſſe Neronem ad parricidium; ſiue cri-
men à ſe deriuare cuperet, ſiue Neronem ad nefariam cædem perducere, vt
eum quàm celerrimè Dij hominéſque peſſumdarent. ita Xiphilin. in Nerone.
Idem inter rebellionis Britannicæ cauſas numerat; quòd cùm Seneca illis ad
CCCC. aureorum millia, ſub magnis vſuris crediditſſet, eam ſummam ſolidam
magnâ vi atque violentiâ exegerit. Verùm neque Sueton. de hac defectione
agens, in Nerone cap. 39. neque Tacitus, in Agricolæ vitâ, aut Annal. XIV.
huius auaritiæ Senecam accuſant. Cornelius quidem lib. XIV. ait auaritiam
Britannos in bellum egiſſe; ſed in vitâ Agricolæ eam auaritiam Procuratorum
Britanniæ fuiſſe docet, quo munere Seneca functus non legitur, nec aſsiduus
Neroni fungi potuit. Suſpicor Dionis commentum; etiam aliàs falſi. vt cùm
ſcribit Senecam vnà cum Burro Neroni hiſtrioniam facienti, vt magiſtrum
aſtitiſſe, & dicenda ſuggeſsiſſe, cúmque dixiſſet, manibus & veſtimentis ap-
plauſiſſe, vt reliquos ad idem faciendum inuitaret: quod Tacitus expreſsè ſoli
Burro tribuit; Poſtremò ipſe * ſcenam inſcendit, multa cura tentans citharam *Nero.
& præmeditans, aſsiſtentibus familiaribus. acceſſerat cohors militum, centu- “
riones, tribunique, & mærens Burrus, ac laudans. Tuncque primùm con- “
ſcripti ſunt equites Romani, cognomento Auguſtanorum, ætate ac robore con- “
ſpicui & pari ingenio procaces, alij in ſpe potentiæ. Hi dies ac noctes plauſibus “
perſonare, &c. Lib. XIV. Annal. Si inter familiares Seneca adfuiſſet; non mi-
nùs illum, quàm inter milites Burrum nominaſſet. Sed quis hîc locus Senecæ?
credo qui ceteros ludos aſpernabatur; auidè alumni ſui tantum dedecus aſpe-
xiſſet. potiùs obuiam iuiſſe Neroni, quantum potuit dehortatum, opinor. Si Ne-
ronis flagitiis aſſentari voluiſſet: non illi tyrannus mortis neceſsitatem impe-
raſſet. Quid? quòd ipſe Dio ſcribit, cùm haruſpices Neroni reſpondiſſent inte-
ritum prodigia portendere, & ſuaſiſſent in aliorum capita periculum auertere;
& Nero ſtatuiſſet multos interimere, prohibitum à Seneca, verè & pruden-
ter ſuggerente; quamuis cædibus orbem exhauriret, ſucceſſorem tamen eius in-
terfici non poſſe. ita Xiphilin. in Nerone. At iam multum de illius potentia de-
ceſſerat. Mors enim Burri (inquit Tacitus) infregit Senecæ potentiam: quia “
nec bonis artibus idem virium erat, altero velut duce amoto; & Nero ad de- “
teriores inclinabat. Hi variis criminationibus Senecam adoriuntur, tanquam “
ingentes*, & priuatum ſupra modum euectas opes adhuc augeret; quódque ſtu- *Hæc geſta poſt quatuor primos imperij Neroniani annos.
dia ciuium in ſe verteret; hortorum quoque amœnitate & villarum magnifi-
centiâ quaſi Principem ſupergrederetur. Obiiciebant etiam eloquentiæ laudem
vni ſibi adſciſcere, & carmina crebriùs factitare poſtquam Neroni amor eo-
rum veniſſet. Nam oblectamentis Principis palàm iniquum, detractare vim “
eius equos regentis; illudere voces, quotiens caneret. Quem ad finem? Nihil in “
repub. clarum fore, quod non ab illo reperiri credatur. Certè finitam Neronis “
pueritiam, & robur iuuentæ adeſſe. exueret magiſtrum, ſatis amplis doctoribus “
inſtructus, maioribus ſuis. At Seneca, criminantium non ignarus, prodenti- “
bus iis quibus aliqua honeſti cura, & familiaritatem eius magis aſpernante “
Cæſare, tempus ſermoni orat, & accepto, ita incipit: Quartus decimus annus “
eſt, Cæſar, ex quo ſpei tuæ admotus ſum, octauus, vt imperium obtines. Medio “

,, *temporis tantum honorum atque opum in me cumulaſti, vt nihil felicitati ,, meæ deſit, niſi moderatio eius. Vtar magnis exemplis, nec meæ fortunæ, ſed ,, tuæ. Atauus tuus Auguſtus M. Agrippæ Mytilenenſe ſecretum, C. Mæcenati ,, Vrbe in ipſa velut peregrinum ocium permiſit; quorum alter bellorum ſocius, ,, alter Romæ pluribus laboribus iactatus, ampla quidem, ſed pro ingentibus me- ,, ritis, præmia acceperant. Ego quid aliud munificentiæ adhibere potuit, quàm ,, ſtudia (vt ſic dixerim) in vmbra educata? è quibus claritudo venit, quòd iu- ,, uentæ tuæ rudimentis adfuiſſe videor; grande huius rei pretium. at tu gratiam ,, immenſam, innumeram pecuniam dediſti; adeò vt plerumque intra me ipſe ,, voluam. Egóne equeſtri & prouinciali loco ortus proceribus ciuitatis annume- ,, ror? Inter nobiles, & longa decora præferentes nouitas mea enituit? Vbi eſt ,, animus ille modicis contentus? Tales hortos inſtruit, & per hæc ſuburbana in- ,, cedit, & tantis agrorum ſpaciis, tam lato fœnore exuberat. Vna defenſio occur- ,, rit, quòd muneribus tuis obniti non debui. Sed vterque menſuram impleuimus: ,, & tu, quantum Princeps tribuere amico poſſet; & ego, quantum amicus à ,, Principe accipere. Cetera inuidiam augent. quæ quidem, vt omnia mortalia, ,, infra tuam magnitudinem iacet, ſed mihi incumbit. mihi ſubueniendum eſt. ,, Quomodo in militia, aut via feſſus, adminiculum orarem: ita in hoc itinere ,, vitæ ſenex, & leuiſsimis quoque curis impar, cùm opes meas vltra ſuſtinere ,, non poſſim, præſidium peto. Iube illas per procuratores tuos adminiſtrari, in ,, tuam fortunam recipi. Nec me in paupertatem ipſe detrudam: ſed traditis, ,, quorum fulgore præſtringor, quod temporis hortorum aut villarum curæ ſepo- ,, nitur, in animum reuocabo. Supereſt tibi robur, & tot per annos nixum faſti- ,, gij regimen. poſſumus ſeniores amici quietè reſpondere. Hoc quoque in tuam ,, gloriam cedet: eos ad ſumma vexiſſe, qui & modica tolerarent. Ad quæ Nero, ,, ſic fermè reſpondit: Quod meditatæ orationi tuæ ſtatim occurram, id primùm ,, tui muneris habeo; qui me non tantùm præuiſa, ſed ſubita expedire docuiſti. ,, Atauus meus Auguſtus Agrippæ & Mæcenati vſurpare otium poſt labores ,, conceſſit: ſed in ea ipſa ætate, cuius auctoritas tueretur, quidquid illud & qua- ,, lecunque tribuiſſet. attamen neutrum datis à ſe præmiis exuit. bello & pericu- ,, lis meruerant. in his enim iuuenta Auguſti verſata eſt. Nec mihi tela & ma- ,, nus tuæ defuiſſent in armis agenti. Sed, quod præſens conditio poſcebat, ratio- ,, ne, conſilio, præceptis pueritiam, dein iuuentam meam fouiſti. Et tua quidem ,, erga me munera, dum vita ſuppetet, æterna erunt. Quæ à me habes, & fœ- ,, nus, & horti, & villæ, caſibus obnoxia ſunt: ac licet multa videantur, pleri- ,, que haud quaquam artibus tuis pares plura tenuerunt. Pudet referre libertinos, ,, qui ditiores ſpectantur. Vnde etiam rubori mihi eſt, quod præcipuus caritate nondum omnes fortunâ antecellis. Verùm & tibi valida ætas, rebúſque & fru- ctui rerum ſufficiens, & nos prima imperij ſpacia ingredimur:* niſi fortè aut te Vitellio ter conſuli, aut me Claudio præponis. Sed quantum Voluſio longa parcimonia quæſiuit; tantum in te mea liberalitas explere non poteſt. Quin, ſi qua in parte lubricum noſtræ adoleſcentiæ declinat, reuocas; inornatúmque robur ſubſidio impenſius regis? Non tua moderatio, ſi reddideris pecuniam; nec quies, ſi reliqueris Principem: ſed mea auaritia, meæ crudelitatis metus in*

* Aſſentior amico & hoc loco quædam deeſſe, & *, poſtponis*, non, *præponis*, legendum.

re omnium verſabitur. Quòd ſi maximè continentia tua laudetur: non ta- “
men ſapienti viro decorum fuerit, vnde amico infamiam parat, inde gloriam “
ſibi recipere. His adiicit complexum & oſcula, factus natura & conſuetudine “
exercitus velare odium fallacibus blanditiis. Seneca; qui finis omnium cum do- “
minantes grates agit, ſed inſtituta prioris potentiæ commutat: prohibet cœtus “
ſalutantium, vitat comitantes, rarus per vrbem: quaſi valetudine infenſa aut “
ſapientiæ ſtudiis domi attineretur. Hactenus Tacit. lib. XIV. *Annal. Hac ego* “
tempeſtate iactatum ſcripſiſſe puto lib. de beata vita, *cuius cap.* 17. *& decem*
ſequentib, inimicorum calumnias diluit. Veruntamen ne ſic quidem delato-
rum inſidiis ſe potuit eripere. Nam Romanus (auctore Tacito) ſecretis crimi- “
nationibus incuſauit Senecam, vt C. Piſonis ſocium: ſed validiùs à Seneca eo- “
dem crimine perculſus eſt. Vnde Piſoni timor, & orta in Neronem inſidiarum “
magna moles, ſed improſpera. Sub idem tempus cùm iuſſu Neronis in Aſia* In fine d. lib. XIV.
& Achaia nullo ſacrilegij & rapinæ genere abſtineretur, Seneca (vt fertur)
quo inuidiam criminum à ſe auerteret, longinqui ruris ſeceſſum orauit; & poſt-
quam non concedebatur, ficta valetudine quaſi æger neruis, cubiculum non “
egrediebatur. Tradidêre quidam venenum illi per libertum eius cui nomen “
Cleonicus, paratum, iuſſu Neronis: vitatúmque à Seneca, proditione liberti, ſeu “
propria formidine; dum ſimplici victu, & agreſtibus pomis, ac, ſi ſitis admo- “
neret, profluente aqua, vitam tolerat. Campana deinde peregrinatione, Par-* * Tacitus lib. XV.
*thenopes amœna litora inuiſit, vt narrat Lucillio, his verbis; * Nos vtrumque* * Epiſt. LII.
poſſumus. contenti ſumus Baiis, quas poſtero die, quàm attigeram, reliqui, &c. “
*Item; * Solui mari languido. erat ſine dubio cælum graue ſordidis nubibus; quæ* * Epiſt. LIV.
fere aut in aquam, aut in ventum reſoluuntur: ſed putaui tam pauca milia à “
Parthenope tua vſque Puteolos ſurripi poſſe, quamuis dubio impendente cælo.* * An Lucilius hic Parthenopæus fuit; an verò legendum, à Parthenope adu[s]que; an integra linquenda lectio, & Lucilius Parthenopem verſu celebrauit; hoc vltimū perplacet.
Itaque quo celeriùs euaderem, protinus per altum ad Neſida direxi. Cùm iam
eo proceſſiſſem, vt mea nihil intereſſet, vtrùm irem an redirem: primò æquali-
tas illa, quæ me corruperat, periit. Nondum erat tempeſtas, ſed iam inclina-
tio maris, ac ſubinde crebrior fluctus. Cœpi gubernatorem rogare, vt me in ali-
quo litore exponeret. Aiebat ille aſpera eſſe & importuoſa, nec quicquam æquè ſe
in tempeſtate timere, quàm terram. Potiùs autem vexabar, quàm vt periculum
mihi ſuccurreret. Nauſea enim me ſegnis hæc & ſine exitu torquebat, quæ bi-
lem mouet, nec effundit. Inſtiti itaque gubernatori, & illum, vellet, nollet,
coëgi, vt peteret litus. Cuius vt viciniam attigimus, non exſpecto, vt quid-
quam ex præceptis Virgilij fiat, Obuertant pelago proras, aut anchora
de prora iaciatur: ſed memor artificij mei veteris, frigidæ cultor mitto me in ma- “
re; quomodo pſychrolutam decet gauſapatus. Quæ putas me paſſum dum per “
*aſpera erepo. (ſic lego) dum viam quæro, dum facio? * Intellexi non immeri-* * Perperam vulgò; intellexit.
tò à nautis terram timeri. Incredibilia ſunt quæ tulerim, cùm me ferre non poſ-
ſem. Illud ſcito Vlyſſem non fuiſſe tam irato mari natum, vt vbique naufra- “
gia faceret: nauſeator erat. Et ego quocunque nauigare debuero, viceſimo anno * Olei, non vnguentorū, his enim tota vita abſtinuit.
perueniam. vt primùm ſtomachum, quem ſcis non cum maris nauſea effugere,
collegi; vt corpus vnctione recreaui; occepi mecum cogitare, quanta nos vitio-*
rum noſtrorum ſequeretur obliuio, &c. Ibi prope Cumas Seruilij Vaciæ villam

vidit: Linterni in Scipionis villa reſtitit; vtramque nobis deſcripſit, ex vtraque, vitæ vtiles meditationes, elicuit, epiſt. LVI. *& epiſt.* LXXXVII. *In hoc ocio natus illi lib.de breuitate vitæ ad Paulinum. Habitauit aliquamdiu Baiis ſupra ipſum balneum, vbi innumera vocum genera, quæ auribus moleſtiam queunt adferre; ſed animi quietem turbare, vel mentem philoſophiæ intentam, diſtrahere nequiuerunt, vt ipſe elegantiſsimis verbis epiſt.* LVII. *narrauit. Nihil toto itinere vel audiuit, vel vidit, vel perpeſſus fuit, quo non melior ipſe fieri, & alios reddere conaretur. fauces illæ tenebricoſæ, quibus etiam nunc Neapolim peruenitur, timoris, horroris, mortis contemplationem præſtiterunt. Sic enim ſcribit; Cùm Baiis deberem Neapolim repetere, facilè credidi eſſe*
„ *tempeſtatem, ne iterum nauim experirer: ſed tantum tota viâ luti fuit, vt*
„ *poſsim videri nihilominus nauigaſſe. Totum* athletarum fatum toto illo die mihi perpetiendum fuit. A ceromate nos aphe excepit in crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil illis faucibus obſcurius; quæ nobis præſtant, non vt per tenebras videamus, ſed vt ipſas. Cæterùm etiamſi locus haberet lucem, puluis auferret, in aperto quoque res grauis & moleſta. quid illic vbi in ſe volutatur, & cùm ſine vllo ſpiramento ſit incluſus; in ipſos, à quibus excitatus eſt, recidit. Duo incommoda inter ſe contraria ſimul pertulimus, quia eadem viâ, eodem die, & luto, & puluere laborauimus. Aliquid tamen illa obſcuritas, quod cogitarem, dedit, &c. Epiſt.* LVIII. *Hoc eodem anno epiſtolas ad Lucillium ferme omnes, & lib.naturalium quæſtionum compoſuit, Lecanio & Licinio Coſs. quo Lugdun. Colonia incendio abſumpta, vt patet ex epiſt.* 91.

* Toto die labor, ſudor, puluis, defatigatio perferenda Facetè autẽ ſudorem luto mixtum *ceroma* Latinè vocat, Græci κήρωμα de aphe falluntur lexicographi qui cũ pulueris ſparſione confundunt, quæ ab aduerſariis fit. Aphe enim (ἀφὴ) Latio donatum, ſignificat illum dumtaxat puluerem, quo palæſtritæ initio pugnæ inſpargebantur vel à ſeipſis, vel à palæſtræ præfecto, vt ceromate lubrici prehendi ab inuicem poſſint: de quo dumtaxat hic Seneca loquitur, facetè admodum *aphen* vocans puluerem illius viæ, qui luto & ſudore madidum conſperſit. De pulueris alia conſperſione, Acheloum apud Ouid.lib.9.Metamorph. non de aphe, accipio; *Ille cauis hauſto ſparſit me puluere palmis;*
Inque vicem fuluæ tactu flaueſcit harenæ Id Græci κονίζειν dicunt Plinius lib. 35.c.11 *Dioxippum, qui Pancratio Olympia citra pulueris iactum (quod vocant aconiti) vicit: coniti, Nemea* Malè vulgò Græca enim Græcè ſcribenda, ἀκονιτὶ & κονιτὶ. Latini *ſine puluere, & cum puluere vincere*, inquiunt: ab hoc poſteriore, non verò à priore conſperſionis genere.

De morte Senecæ. CAP. X.

AB *hac peregrinatione reuerſus, cùm ad vrbem ſubſtitiſſet, Nero, detectâ Piſonianâ coniuratione, in ſenem inſontem ſæuiit. Senecam*
„ *(inquit Tranquillus) præceptorem ad necem compulit, quamuis ſæpe*
„ *commeatum petenti, boniſque cedenti perſanctè iuraſſet, ſuſpectum ſe fruſtra, pe-*
„ *riturumq́; potiùs quàm nociturum ſe ei Tacitus ſecundùm hoc Neronis parrici-*
„ *dium diſertiſsimè deſcribit hunc in modum: Prior tamen Natalis totius coniu-*
„ *rationis magis gnarus, ſimul arguendi peritior, de Piſone primùm fatetur. De-*
„ *inde adiicit Annæum Senecam, ſiue internuncius inter eum Piſonemq́; fuit, ſi-*
„ *ue vt Neronis gratiam pararet; qui infenſus Senecæ omnes ad eum opprimen-*
„ *dum artes conquirebat. Item: Sequitur cædes Annæi Senecæ, lætiſsima Princi-*
„ *pi; non quia coniurationis manifeſtum compererat: ſed vt ferro graſſaretur,*
„ *quando venenum non proceſſerat. Solus quippe Natalis, & hactenus promiſit:*
„ *miſſum ſe ad ægrotum Senecam, vt viſeret, conquereretur q́; cur Piſonem aditu*
„ *arceret,*

arceret, melius fore ſi amicitiam familiari congreſſu exercuiſſent. Et reſpondiſſe Senecam, ſermones mutuos & crebra colloquia neutri conducere: ceterùm ſalutem ſuam incolumitate Piſonis inniti. Hæc ferre Granius Siluanus Tribunus Prætoriæ cohortis, & an dicta Natalis, ſuaq́; reſponſa noſceret, percunctari Senecam iubetur. Is fortè an prudens, ad eum diem ex Campania remeauerat, quartumq́; apud lapidem in ſuburbano rure ſubſtiterat. Illo propinquâ veſperâ tribunus venit, & villam globus militum ſepſit. Tum ipſi, cùm Pompeia Paullina vxore, & amicis duobus epulanti, mandata Imperatoris edidit. Seneca miſſum ad ſe Natalem, conqueſtumq́; nomine Piſonis, quòd viſendo eo prohiberetur; ſe ratione valetudinis; & amore quietis excuſauiſſe, reſpondit. Cur ſalutem priuati hominis incolumitati ſuæ anteferret, cauſam non habuiſſe. nec ſibi promptum in adulationes ingenium. idq́; nulli magis gnarum, quàm Neroni; qui ſæpius libertatem Senecæ, quàm ſeruitium expertus eſſet. Vbi hæc à tribuno relata ſunt Poppeiâ & Tigellino coràm; quod erat ſæuienti Principi intimum conſiliorum; interrogat, an Seneca voluntariam mortem pararet. Tum tribunus nulla pauoris ſigna, nihil triſte in verbis eius aut vultu deprehenſum confirmauit. Ergo regredi, & indicere mortem iubetur. Tradit Fabius ruſticus non eo, quo venerat, itinere reditum, ſed flexiſſe ad Fenium præfectum, & expoſitis Cæſaris iuſſis; An obtemperaret, interrogauiſſe; monitumq́; ab eo, vt exſequeretur, fatali omnium ignauia. Nam & Siluanus inter coniuratos erat, augebatq́; ſcelera in quorum vltionem conſenſerat. Voci tamen & aſpectui pepercit. Intromiſitq́; ad Senecam vnum ex Centurionibus, qui neceſſitatem vltimam denunciaret. Ille interritus, poſcit teſtamenti tabulas; ac denegante Centurione, conuerſus ad amicos; quando meritis eorum referre gratiam prohiberetur, quod vnum iam tamen & pulcherrimum habebat, imaginem vitæ ſuæ, relinquere teſtatur: cuius, ſi memores eſſent bonarum artium, famam tam conſtantis amicitiæ laturos. Simul lachrymas eorum, modò ſermone, modò intentior in modum coërcentis ad firmitudinem reuocat, rogitans; Vbi præcepta ſapientiæ? vbi tot per annos meditata ratio aduerſum imminentia? cui enim ignaram fuiſſe ſæuitiam Neronis? Neque aliud ſupereſſe, poſt matrem, fratremq́; interfectos, quàm vt educatoris præceptoriſq́; necem adiiceret. Vbi hæc atque talia, velut in commune, diſſeruit, complectitur vxorem, & paullulum aduerſus præſentem formidinem mollitus rogat, oratq́; temperaret dolori, ne æternum ſuſciperet: ſed in contemplatione vitæ per virtutem actæ, deſiderium mariti ſolatiis honeſtis toleraret. Illa contrà, ſibi quoque deſtinatam mortem aſſeuerat, manumq́; percuſſoris expoſcit. Tum Seneca gloriæ eius non aduerſus, ſimul amore, ne ſibi vnicè dilectam ad iniurias relinqueret; Vitæ (inquit) delinimenta monſtraueram tibi, tu mortis decus mauis. Non inuidebo exemplo, Sit huius tam fortis exitus conſtantia penes vtroſque par: claritudinis plus in tuo fine. Poſt quæ, eodem ictu ferro brachia exſoluunt. Seneca, quoniam ſenile corpus & paruo victu tenuatum lenta effugia ſanguini præbebat, crurum quoque & poplitum venas abrumpit: ſæuiſq́; cruciatibus defeſſus, ne dolore ſuo animum vxoris infringeret, atq; ipſe viſendo eius tormenta ad impatientiam delaberetur, ſuadet in aliud cubiculum abſcederet. Et nouiſſimo quoque momento ſuppeditante eloquentia, aduoca-*

* fortè timore.

„ *tis ſcriptoribus pleraque tradidit, quæ, in vulgus edita eius verbis, inuertere ſuperſedeo: At Nero, nullo in Paullinam proprio odio, ac ne gliſceret inuidia crudelitatis, inhiberi mortem imperat. Hortantibus militibus ſerui libertiq́ obligant brachia, premunt ſanguinem incertum an ignaræ. Nam, vt eſt vulgus ad deteriora promptum, non defuere qui crederent, donec implacabilem Neronem timuerit, famam ſocietatæ cum marito mortis petiuiſſe; deinde oblata mitiore ſpe, blandimentis vitæ euictam: cui addidit paucos poſtea annos, laudabili in maritum memoria, & ore ac membris in eum pallorem albentibus, vt oſtentui eſſet multum vitalis ſpiritus egeſtum. Seneca interim durante tractu & lentitudine mortis, Statium Annæum diu ſibi amicitiæ fide, & arte medicinæ probatum, orat prouiſum pridem venenum, quo damnati publico Athenienſium iudicio exſtinguerentur, promeret: allatumq́ hauſit fruſtra, frigidis iam artubus, & clauſo corpore aduerſus vim veneni; poſtremò ſtagnum calidæ aquæ introiit, reſpergens proximos ſeruorum addita voce,* LIBARE SE LIQVOREM ILLVM IOVI LIBERATORI. *Exin balneo illatus, & vapore eius exanimatus, ſine vllo funeris ſolemni crematur. In codicillis præſcripſerat, cùm etiam tum prædiues & præpotens ſupremis ſuis conſuleret. Fama fuit Subrium Flauium cum Centurionibus occulto conſilio, neque tamen ignorante Senecâ, deſtinauiſſe, vt poſt occiſum ope Piſonis Neronem, Piſo quoque interficeretur, tradereturq́ imperium Senecæ, quaſi inſonti claritudine virtutum ad ſummum faſtigium delecto. Quin & verba Flauij vulgabantur; Non differre dedecori, ſi citharœdus dimoueretur; & tragœdus ſuccederet. quia vt Nero cithara, ita Piſo Tragico ornatu canebat. hæc Tacitus Annal.* XV. *Dion non immemor liuoris ſui in bonos, hanc tam illuſtrem mortem, quibus poteſt calumniis denigrare conatur. Certò Senecam in Neronis necem coniuraſſe affirmat; quod Tacitus incertæ famæ adſcribit. Addit Græculus Paullinæ necem inferre voluiſſe Senecam; & vt hominem imbecillo animo Neroni conſuetudinem priſtinam exprobraſſe: nec priùs ſibi mortem intuliſſe, quàm libellum, quem inchoarat, cæteráque ſcripta ſua ipſemet emendaſſet. Attende, quid poſsit maleuolentia: non videt homo leuis ſe diſparata dicere. ſi imbecillo animo necem tulit; qui fieri poteſt, vt tam ocioſè id temporis ſcripta ſua, non quædam, ſed omnia recenſeat; quædam inchoata perficiat? Si Neroni conſuetudinem exprobrauit, eiq́ inſultauit; cur illi omnes opes ad ædificiorum cœptorum ſtructuram reliquit? quod eodem loco huic Græculo excidit. Vide Xiphilin. in Dione. Obiit Seneca (vt dixi) vno poſt Lucanum anno, duobus ante D D. Petri & Paulli martyrium, iuxta D. Hieronymum. Vixit haut dubiè plus annis ſexaginta, cùm iuuentæ eius tempus in Tiberij principatum inciderit.*

De habitu corporis & morbis eius. CAP. XI.

FVIT illi (*vt ait Tacitus lib.* XV.) *paruo victu tenuatum corpus, &, vt ex ipſius epiſtolis didici, per varia morborum genera valetudine afflicta. Longum mihi * comitatum) inquit epiſt.* LV.) *dederat mala valetudo, repentè me inuaſit. Quo genere, inquis? prorſus meritò interrogas, adeò nullum mihi ignotum eſt. vni tamen morbo quaſi aſſignatus ſum; quem quare * Græco nomine appellem neſcio. ſatis enim aptè dici* * SVSPIRIVM *poteſt. Breuis autem valde, & procellæ ſimilis impetus eſt: intra hôram ferè deſinit. quis enim diu exſpirat? Omnia corporis aut incommoda, aut pericula per me tranſierunt: nullum mihi vidètur moleſtius. Quid ni? aliud enim quidquid eſt, ægrotare eſt: hoc eſt animam agere. Itaque medici hanc meditationem mortis vocant. Facit aliquando ſpiritus* illle quod ſæpe conatus eſt. Hilarem me putas hæc tibi ſcribere, quia effugi. Si hoc fine, quaſi bona valetudine delector; tam ridiculè facio, quam ille quiſquis ſe viciſſe putat cùm vadimonium diſtulit. Ego verò & in ipſa ſuffocatione, non deſij cogitationibus lætis ac fortibus acquieſcere.* Item epiſt. LXXIX. *Vexari te diſtillationibus cerebri ac febriculis; quæ longas diſtillationes & in conſuetudinem adductas ſequuntur; eo moleſtius mihi eſt, quia expertus ſum hoc genus valetudinis, quod inter initia contemſi. Poterat adhuc adoleſcentia iniurias ferre, & ſe aduerſus morbos contumaciter gerere: deinde ſuccubui, & eò perductus ſum, vt ipſe diſtillarem. ad ſummam maciem deductus, ſæpe impetum cœpi abrumpendæ vitæ: patris mei indulgentiſſimi ſenectus retinuit. Cogitaui enim, non quàm fortiter ego mori poſſem, ſed quàm ille fortiter deſiderare non poſſet. Itaque imperaui mihi vt viuerem. aliquando enim & viuere, fortiter facere eſt. Quæ mihi tunc fuerint ſolatio dicam, ſi priùs hoc dixerim, hæc ipſa quibus acquieſcebam: medicinæ vim habuiſſe. In remedium cedunt honeſta ſolatia, & quicquid animum erexit, etiam corpori prodeſt. Studia mihi noſtra ſalui fuerunt. philoſophiæ acceptum fero, quòd ſurrexi, quòd conualui. illi vitam debeo, & nihil illi minus debeo. Multum mihi ad bonam valetudinem contulerunt amici, quorum adhortationibus,* vigiliis, ſermonibus alleuabar. Hæc Senecæ tabes, quam quiſquis illa fuit mulier Caio Caligulæ narrauit, & ea loquacitate Senecam ex imminente nece eripuit, apud Dionem lib.* LIX. *& Xiphilin. in Caligula. Epiſt.* CV. *ita ſcribit; In Nomentanum meum fugi. quid putas? Vrbem? imò febrem, & quidem ſubrepentem. Iam manum mihi iniecerat. protinus itaque parari mihi vehiculum iuſſi, Paullinâ meâ retinente. Medicus initia eſſe dicebat motis venis, ſed incertis & naturalem turbantibus modum. Exire perſeueraui.——Quæris ergo, quomodo mihi conſilium profectionis ceſſerit? vt primùm grauitatem Vrbis exceſſi, & illum nidorem culinarum fumigantium;* quæ motæ, quidquid peſtiferi vaporis obruerant, cum puluere effundunt; protinus mutatam valetudinem ſenſi. Quantum deinde adiectum putas viribus, poſtquam vineas attigi? in paſcuum emiſſus, cibum meum inuaſi. Repetiui ergo iam me. non permanſit marcor ille corporis*

*Ægrimoleſtiarũ ſeriem pro comitatu habent. ſuſpicor tamẽ vitiolam eſſe hanc vocẽ hoc loco cur enim ſubdit, *repentè me*, &c.

* ἀσθμα.

*Sic Plinius vocat.

* Fortè, *il-lud*, vel potiùs delendum, *ille*.

* Mallem *officiis*.

* Fortè; *quæ quicquid uo-ſtri*.

,, *dubij & malè cogitantis. Incipio toto animo ſtudere. Contra hanc corporis im-*
,, *becillis moleſtiam geſtatione ſe vti alio loco tradidit, his verbis; A geſtatione*
,, *cùm maximè venio, non minùs fatigatus, quàm ſi tantum ambulaſſem, quan-*
,, *tum ſedi. labor eſt enim diu ferri, ac neſcio an eo maior, quia contra naturam*
,, *eſt: quæ pedes dedit, vt per nos ambularemus; oculos, vt per nos videremus.*
,, *Debilitatem nobis induxêre delitiæ, & quod diu noluimus, poſſe deſiuimus.*
,, *Mihi tamen neceſſarium erat concutere corpus; vt, ſiue bilis inſederat fauci-*
,, *bus, diſcuteretur: ſiue ipſe ex aliqua cauſa ſpiritus denſior erat, extenuaret il-*
,, *lum iactatio, quam profuiſſe mihi ſenſi. Epiſt.* LVI.

De religione & moribus Senecæ.

CAP. XII.

NONNVLLI *Senecam Chriſtianum faciunt: ſed mihi id non perſuadent. imprimis, quia leuiſſimis coniecturis nituntur. nam quod D. Paulli amicitia ſit vſus; parum ad hoc probandum facit. Gentilium namque amicitiam Apoſtolus non auerſabatur, ſed vt omnes lucrifaceret, omnia fiebat omnibus. Quod verò ad Epiſtolas illorum mutuas attinet, de iis poſtea videro. Præterea quamuis multæ ſententiæ in libris eius occurrant, à Chriſtianæ lege non alienæ; commune hoc illi cum Platone, Hermete, & aliis Paganis; & haut pauciores fortaſsis, plurimas certè, poſsim numerare fidei noſtræ prorſus repugnantes. Animam (quod & Tertullianus vidit) humanam interire cenſuit non ſemel; & ſicubi contrarium innuit, certè conſtat dubitaſſe ea de re; quæ niſi certa ſit & indubitata, fidei Catholicæ nil loci relinquatur. Ridet vbique ſupplicia improborum poſt mortem. Sapienti nihil Diis opus affirmat, & ſapientem Deo multis in rebus anteponit. Deo minimarum rerum prouidentiam adimit, & multa prorſus negligere contendit. Vnus an plures Dij ſint, vt rem ambiguam, ſub iudice relinquit. Deum mundi animam, ipſum mundum diuinum perfectiſsimúmque animal perhibet. Paucis ante obitum diebus de Chriſtiana religione agens, ſuperſtitionem alienigenarum appellat, epiſt.* CIV. *Moriens, ritu gentilium* IOVI LIBERATORI LIBAT. *hunc; qui mori certus, Chriſtum profiteri vel non audet, vel non vult; i ſodes, Chriſtianum nuncupa. Sed (ait vir doctus) Tertullianus occultè noſtrum vocat. Memoria liberis homo in Tertulliani lectione diligens. Ille non,* occultè noſtrum, *ſed* ſæpe noſtrum *vocat, lib. de anima. propter eam, quam dixi, cauſam, quia multa religioni noſtræ congrua ſæpe ſcribit. Si Chriſtianū putaſſet Tertullianus; liberum illud & intrepidum, celandiq́; neſcium pectus;* ἁπλῶς *ſanè noſtrum, non ſæpe dumtaxat, dixiſſet. D. autem Hieronymus illum Eccleſiaſticis ſcriptoribus annumerat, vt ipſemet ſignificat; quia D. Paulli ad eum epiſtolæ circumferebantur, quibus Eccleſiaſtica hiſtoria lucis aliquid accipere videbatur. Et, ſi quia in Catalogo Eccleſiaſticorum ſcriptorum à D. Hieronymo Seneca ponitur, Seneca Chriſtianus eſt Hieronymo; profectò neceſſe ſit, idem de Philone & Ioſepho dicere quod quis ferat? ſi ſanctus Seneca, eam ob cauſam; iam nihil cauſæ eſt, cur nō*

Lib. de anima.

Laurent. la Barre in ſcholiis ad D. Lini lib. de paſsione D. Paulli.

& Origenes, & Tertullianus, & Nouatus hæreticus, ſancti: quod impium ſit dicere. hos tamen omnes eo in libro recenſet Hieronymus. Denique D. Auguſtinus apertè lib. 6. de Ciuitate Dei cap. 10. & 11. nos docet. non auerſum prorſum *Senecam, nec hoſtili erga Chriſtianos animo præditum, ethnicum tamen fuiſſe. quod veriſſimum puto. Nunc de moribus eius videamus; quos cùm perpendo, rectè Lucretium ceciniſſe intelligo; lib.* v. *de rerum natura;*

——inuidiâ vt fulmine ſumma vaporant.

non deſunt enim, qui Ariſtidem, Miltiadem, Catonem, Socratem, Platonem ſugillent. Nec defuit qui Senecam bipedum nequiſſimum fuiſſe, & mortalium ſceleratiſſimum, perſuadere conetur. Is Dion eſt: cetera diligens hiſtoricus; Caſſio, Bruto, Ciceroni, Senecæ, bonis omnibus, animi vitio palàm iniquus. ex eo, hæc Xiphilinus, ἐνεκλήθη δὲ καὶ ὁ Σενέκας ἄλλ' ἄττα καὶ ὅτι τῇ Ἀγριππίνῃ συνεγίνετο. οὐ μόνον δὲ καὶ ἐν τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πάντα τὰ ἐναντιώτατα οἷς ἐφιλοσόφει ποιῶν ἠλέγχθη, *& quæ ſequuntur. pudet enim pigétque tantæ impudentiæ. ait* cum aliis Senecam reum multorum criminum factum, potiſſimùm quòd cum Agrippina id quod mœchi ſolent. *Vellem alia illa crimina expreſſiſſet; quorum ne minimam quidem ſuſpicionem apud ceteros ſcriptores deprehendas. illam ſanè cum Agrippina conſuetudinem ſolus Dion ſomniauit, quæ non facit ad mores Senecæ. ſi vnum quempiam Græculum dixiſſe ſufficiat, ad hominis grauiſſimi & continentiſſimi damnationem, quæ ſedes innocentiæ ſecura relinquetur? Sed ne confinxiſſe putes, ſubiungit,* in aliis etiam pleriſque non hac tantùm in re, mores à doctrina, vitam eius à philoſophiæ præceptis diſcrepaſſe. *Audite ergo quibus in rebus Seneca ſapientiæ fucum fecerit.* Qui tyrannidem (*inquit*) improbabat, Tyranni præceptor erat. *Quaſi, cùm curam Neronis ſuſcepit, Nero tyrannidem exercuerit: aut accepto à Nerone imperio, liberum vel honeſtum Senecæ fuerit, aliquâ ſpe melioris frugis reliquâ, iuuentutem Principis deſtituere, vt medio mari nauis ventis ac procellis agitantibus à gubernatore deſeritur. Statim vt Neroni erudiendo in* palatium adductus (*vtor verbis docti & antiqui comm. in Iuuenalem*) ſæuum immanémque & ſenſit citò & mitigauit: inter familiares ſolitus dicere, non fore ſæuo illi leoni, quin guſtato ſemel hominis cruore, ingenita redeat ſæuitia. *prudentis & prouidi fuit præuidere; ſapientis malum differre quamdiu potuit conſilij viribus.* Sed amiſſa ſpe omni, Nerone in nullum non vitium ruente, relinquere tyrannum debuit. *quid, quæſo, ſibi ad ſummam diligentiam reliqui fecit, vt ocioſum ſeceſſum impetraret? quem non lapidem mouit, vt ſe curis palatinis eriperet?* Aulicos reprehẽdebat. *meritò,* ipſe à palatio non recedebat. *inuitus retinebatur.* Reginas colebat & libertos, aliquorum etiam laudationes ſcribebat. *Immane facinus, eos qui in Principis aulâ gratiâ & potentiâ excellunt, bonis artibus colere, déque illis, abſque dedecore, quàm optimè mereri. Scire debuit Dion, inter adulatorem, & officioſum hominem multum intereſſe: aut ſi non ignorauit, oportuit oſtendere Senecam vitioſitate illorum non offenſum; quidquid agerent approbaſſe, peccata laudaſſe, ad virtutem illos non exſtimulaſſe. Si ſapientes à Principum familiaritate remoueas, ſi probos & inſontes*

ab aulâ iubeas exulare; virtutes vnà, artéſque bonas omnes è palatio expelles. Mox vitia & peſsima quæque morum inuadent regiam, inde in vniuerſam rempub. diffundentur. Diuitias immenſas ſibi, diuitiarum contemptor, parauit, cenſum ſeptuagies quinquies centenûm millium aureorum: acerbus accuſator luxus, quingentos lectulos cedrinos, pares ac planè ſimiles pedibus fultos eburneis, poſſidebat; tot lectulis comeſſabatur. *Non negauerim, quæ de diuitiis Senecæ, & Dion, & Iuuenalis, & reliqui; déque ſupellectilis varietate, de domeſticis ornamentis, de hortis, de villis, de fœnore. Miror potiùs exactum Dionis calculum. dicas illum à rationibus Senecæ fuiſſe: lectulorum numerum, modúmque digitis menſum; pecuniarum ſummam ita ſubduxiſſe, ne vnus quidem vt illum teruncius fugerit. Et quis illi non credat? Sed ipſe Seneca reſpondeat, ſuam per ſe cauſam nunc agat. egit*
„ *enim diſertiſsimè olim, lib. de vita beata cap.* XVII. *his verbis; Si quis itaque*
„ *ex iſtis, qui philoſophiam conlatrant, quod ſolent, dixerit, Quare ergo tu for-*
„ *tiùs loqueris, quàm viuis? Quare ſuperiori verba ſummittis, & pecuniam ne-*
„ *ceſſarium tibi inſtrumentum exiſtimas, & damno moueris, & lachrymas au-*
„ *dita coniugis aut amici morte demittis, & reſpicis famam, & malignis ſer-*
„ *monibus tangeris? Quare cultius rus tibi eſt, quàm naturalis vſus deſiderat?*
„ *Cur non ad præſcriptum tuum cenas? Cur tibi nitidior ſupellex eſt? &c.* multis
„ tandem enumeratis, qualia Dion obiicit. *Adiuuabo poſtmodum conuitia*
„ *(inquit) & plura mihi quàm putas obiiciam. Nunc hoc reſpondeo tibi. Non tan-*
„ *quam ſapiens, ſed ſolùm vt maleuolentiam tuam paſcam. Nec erro. Exigo ita-*
„ *que à me, non vt optimis par ſim, ſed vt malis melior. Hoc mihi ſatis eſt, quo-*
„ *tidie aliquid ex vitiis meis demere, & errores meos obiurgare. Non perueni ad*
„ *ſanitatem, ne perueniam quidem. Delinimenta magis quàm remedia poda-*
„ *gr.e meæ compono: contentus, ſi rariùs accedit, & ſi minùs fera minatur. Ve-*
„ *ſtris quidem pedibus comparatus debilis, curſor ſum.* Cap. XVIII. *Hæc pro me*
„ *non loquor. Ego enim in alto vitiorum omnium ſum, ſed pro illo cui aliquid*
„ *actum eſt. Aliter, inquit, loqueris, aliter viuis. Hoc per malignißima capita,*
„ *& optimo cuique inimiciſsima Platoni obiectum eſt, obiectum Epicuro, obie-*
„ *ctum Zenoni. Omnes enim iſti dicebant, non quemadmodum ipſi vixerunt,*
„ *ſed quemadmodum ipſis viuendum eſſet. De virtute, non de me loquor: & cùm*
„ *vitiis conuicium facio, imprimis meis facio. cùm potuero, viuam quomodo*
„ *oportet.-----Expectabo ſcilicet, vt quicquam maleuolentiæ inuiolatum ſit, cui*
„ *ſacer nec Rutilius fuit, nec Cato. Cur & aliquis non iſtis nimis diues videatur,*
„ *quibus Demetrius Cynicus parum pauper eſt?* -----Cap. XIX. *ad nomen ma-*
„ *gnorum ob aliquam eximiam laudem virorum, ſicut ad occurſum ignotorum ho-*
„ *minum minuti canes, latratis*———Cap. XXI. *Vos quidem qui virtutem, cul-*
„ *toremq́; eius odiſtis, nihil noui facitis. Nam & ſolem lumina ægra formidant,*
„ *& auerſantur diem ſplendidum nocturna animalia, quæ ad primum eius ortum*
„ *ſtupent, & latibula, &c.*——*Nec enim ſe ſapiens indignum vllis muneri-*
„ *bus fortuitis putat. Non amat diuitias, ſed mauult. Non in animum illas, ſed*
„ *in domum recipit: nec reſpuit poſſeſſas, ſed continet, & maiorem virtuti ſuæ ma-*
„ *teriam ſubminiſtrari vult.* Cap. XXII *Quid autem dubij eſt, quin maior ma-*

teria ſapienti viro ſit animum explicandi ſuum in diuitiis, quàm in paupertate? &c.—— Mihi diuitiæ ſi effluxerint, nihil auferent, niſi ſemetipſas: tu ſtupebis, & videberis tibi ſine te relictus, ſi illæ à te receſſerint. Apud me diuitiæ aliquem locum habebunt: apud te ſummum. Ad poſtremum diuitiæ meæ ſunt: tu diuitiarum es. Cap. XXIII. *Deſine ergo Philoſophis pecuniam interdicere. Nemo ſapientem paupertate damnauit. Habebit Philoſophus amplas opes, ſed nulli detractas, nec alieno ſanguine cruentas,* & alia multa quæ addit huiuſmodi, digniſſima quæ & litteris ſcribantur aureis, & in cedro aſſeruentur. *Vno etiam verbo apud Tacitum reſpondet, non licuiſſe ſibi liberalitati Principis reſiſtere. Laudabat ille ex animo acernos & viles lectulos Tuberonis epiſt.* XCVI. *&* CX. *&* CXX. *cenabat cedrinis, tribuens id conſuetudini, tribuens reipub. tribuens Imperatori, tribuens ſummis quos gerebat honoribus. Mihi profectò, cùm in tantis opibus, tam parum illis irretitum animum, tam parcum victum conſidero, vehementer ille laudem Senecæ augere videntur. O magnum virum, qui tales diuitias non magni fecit! iniurius illi ſum. contemſit, atque, quantum potuit, abiecit. plus eſt diuitias poſſeſſas alteri concedere, quàm illas initiò datas repudiare. plures inuenias, qui facilè diuitiis careant, quàm qui adeptas, & in tuto collocatas, amittere atque abiicere valeant.* Attamen ex his ait Dio omnia quæ his conſentanea ſint, quæque Seneca libidinosè egerit, poſſe deprehendi. *Virus hominis. diuites ergo cuncti libidinoſi, & opes haberi ſine nequitiâ, ſine libidine nequeunt. Qualem ego te, Dion, putem, qui locupletem te alibi fateris, & hoc loco diuitias vitiorum neceſſitatem indicere contendis?* Addit feminam illuſtriſſimam ſibi matrimonio copulaſſe. *fatemur. conſularem hoc virum, Imperatoris præceptorem, ſapientiâ, dignitate, opibus præſtantem decebat. Libertinam credo Dion aliquam, vel de tunicato popello ducere maluiſſet. En quò præcipitem egerit impotens maledicentia. Et huic ſoli credam nugatori, tam nefarium fuiſſe Senecam, vt eo crimine delectaretur, atque in id Neronem induceret, quod grauiſſimè epiſt.* XCVI. *deteſtatur? Vnde tanta tam ſubitò morum in deterius commutatio? hoc illum facere; qui neque oſculi, neque vnà accumbendi poteſtatem Neroni facere ſit ſolitus? Sed ego ridiculus, qui his refellendis inſiſtam. Dixiſſe ſufficeret: Improbum Senecam Dio affirmat; negant ceteri; quibus credendum? Suetonius ſæpe à Nerone commeatum oraſſe, ſæpe illi facultatibus ceſſiſſe affirmat. idem Tacitus teſtatur. en auaritiam & cupiditatem. Addit Cornelius, bonas artes; Neronis autem aurigationes, & hiſtrioniam ceteráque inquinamenta palàm improbaſſe; multos libertinos eo tum ditiores fuiſſe; quam primum potuit, inſtituta prioris potentiæ commutaſſe; comitantes vitaſſe; ſalutatorum cætus prohibuiſſe; ſimplici victu, agreſtibus pomis & profluente aqua vitam toleraſſe; illum tot lectulorum dominum, tam prodigum comeſſatorem, cum vxore & duobus dumtaxat amicis epulatum; non fuiſſe illi promtum in adulationes ingenium; ſæpius Neronem libertatem eius, quàm ſeruitium expertum; morte nunciatâ, nihil à tribuno in verbis eius, aut vultu terroris, nulla pauoris ſigna deprehenſa; neceſſitatem vltimam interritum excepiſſe; imaginem vitæ ſuæ, vt quid pulcherrimum & ſingulare, amicis ſuis*

reliquiſſe; eorum lacrymas modò ſermone, modò increpatione repreſſiſſe; nouiſſimo quoque momento aduocatis ſcriptoribus multa dictaſſe, quæ diu poſtea in ore & manibus omnium verſata fuerint; paruo victu tenuatum illi corpus fuiſſe; ſcilicet idoneum (ſi voluiſſet) ſceleribus, quæ mendax Græculus affingit: In codicillis adhuc præpotentem & prædiuitem, ne vllo funeris ſollemni efferretur perſcripſiſſe. d. lib. XIV. *&* XV. *Annal. An non hæc animum omnis ſuperbiæ, ambitionis; cupiditatis, adulationis & luxuriæ expertem teſtantur? an non hominem paucis contentum, frugalem, ſobrium, fortem, &, vno dicam verbo, verè ſapientem conuincunt? quid? quòd erupit inuito Dioni veritas, cùm* φρονιμωτάτον *(vt diximus) appellauit? D. Hieronymus lib. de viris illuſtribus, continentiſſimæ vitæ, vocat. Plinius lib.14. Nat.hiſt. c. 4. magno quidem pretio Palæmonis cuiuſdam vineam emiſſe tradidit, omni tamen conuitio abſtinet. Delectabatur vineis Seneca, abſtemius tamen penè, tam exiguo vtebatur. co pertinet illud epiſt.* LV. *Multum virium ſibi acceſſiſſe poſtquam vineas attigit;*
„ *& lib.3. nat.quæſt.cap. 7. Ego tibi vinearum diligens foſſor affirmo. Virtutum*
„ *indicia & notæ paſſim in ſcriptis occurrunt.* Humilitatis, *cùm ſcribit; Non*
„ *de me nunc tecum loquor; qui multum ab homine tolerabili, nedum perfecto,*
„ *abſum: ſed de illo in quem fortuna ius perdidit.* epiſt. LVIII. *Non perueni ad*
„ *ſanitatem, ne perueniam quidem.* de beata vita cap.XVII. *cùm vitiis conui-*
„ *cium facio, imprimis meis facio.* cap.XVIII. & ibidem, *Ego enim in alto vi-*
„ *tiorum omnium ſum.* fortitudinis & conſtantiæ, epiſt. LV. *ego verò & in*
„ *ipſa ſuffocatione, non deſij cogitationibus lætis ac fortibus acquieſcere.* Atten-
„ tæ & quæ diſtrahi non poterat contemplationis, *qualem in paucis deprehendas Therapeutis,* epiſt.LVII. *quam cùm lego, me meæ pudet diuagationis.* Vitatæ ſuperfluæ curioſitatis; *quæ ſanè nos animi facultates, errabun-*
„ *dum pecus, cogere non ſinit;* epiſt.LXXVIII. *Subitò nobis (inquit) hodie Ale-*
„ *xandrinæ naues apparuerunt, quæ præmitti ſolent, & nunciare ſecuturæ claſſis*
„ *aduentum, tabellarias vocant. Gratus illarum Campaniæ aſpectus eſt. Omnis in*
„ *pylis Puteolorum turba conſiſtit. In hoc omnium diſcurſu properantium ad litus,*
„ *magnam ex pigritiâ meâ ſenſi voluptatem, quòd epiſtolas meorum accepturus,*
„ *non properaui ſcire, quis illic eſſet rerum mearum ſtatus, quid adferrent.* Ad-
„ dit, vnde colligas, etiam à ſenili ætate abfuiſſe proprium ſenectutis
„ vitium, auaritiam; *Olim iam mihi nec perit quicquam, nec acquiritur. Hoc,*
„ *etiam ſi ſenex non eſſem, fuerat ſentiendum. Nunc verò multo magis, quia*
„ *quantulumcunque haberem, tamen plus iam mihi ſupereſſet viatici, quàm viæ.*
„ d.epiſt.LXXVIII. Auiditatem diſcendi, & aliquem ſemper in virtute ac doctrina progreſſum faciendi, *teſtatur illa ad Lucillium epiſt. qua; Inimi-*
„ *citias (inquit) mihi denuncias, ſi quicquam ex his, quæ quotidie facio, ignora-*
„ *ueris. Vide quàm ſimpliciter tecum viuam, hoc quoque tibi committam. Philoſo-*
„ *phum audio, & quidem quinctus iam dies abiit, ex quo in ſcholam eo, & ab*
„ *octauâ diſputantem audio. Bona, inquis, ætate. Quid ni bona? Quid autem*
„ *ſtultius eſt, quàm quia diu non didiceris non diſcere? quid ergo? idem faciam,*
„ *quod troſſuli, & iuuenes? Bene mecum agitur, ſi hoc vnum ſenectutem meam*
„ *dedecet. Omnis ætatis homines hæc ſchola admittit: in hac ſeneſcamus, vt iu-*

uenes

uenes ſequamur. In theatrum ſenex cito, & in circum deferar, & nullum par ſine me depugnabit; ad Philoſophum ire erubeſcam? Tādiu diſcendum eſt, quamdiu neſcias, & ſi prouerbio credimus, quamdiu viues. Nec vlli rei hoc magis conuenit, quàm huic; tam diu diſcendum eſt quemadmodum viuas, quàm diu viuis. Ego tamen hîc & aliquid doceo. quæris, quid doceā? etiam ſeni eſſe diſcendum. epiſt. LXXVII. Frugalitas & abſtinentia iuuenilis ætatis *ſuperiùs narrata nobis fuit*: idem ſenex factitauit; *ſi non omni, magna ex parte, Thermis calidioribus ſemper abſtinuit: iuuenis planè frigida, ſenex tepida alluebatur. In omnem (inquit) vitam* * *balneum fugimus. decoquere corpus atque exinanire ſudoribus, inutile ſimul delicatumq́ credimus.* epiſt. 109. *Memor artificij mei veteris, frigidæ cultor mitto me in mare, quomodo pſychrolutā decet gauſapatus.* epiſt. LIV. *Singulos dies tibi meos, & quidem totos indicari iubes. Bene de me iudicas, ſi nihil eſſe in illis putas, quod abſcondam —— Hodiernus dies ſolidus eſt, nemo ex illo quicquā mihi eripuit. totus inter ſtratū lectionemq́ diuiſus eſt. Minimū exercitationi corporis datū. Et hoc nomine ago gratias ſenectuti, non magno mihi conſtat: cùm me moui, laſſus ſum. hic autem eſt exercitationis, etiam fortiſsimis, finis.* * *Progymnaſios meos quæris? Vnus mihi ſufficit Earinus, puer, vt ſcis, amabilis; ſed mutabitur, aliquem tam teneriorem quæro. Hic quidem ait nos eandem Criſin habere, quia vtrique dentes cadunt. Sed iam vix illum aſſequor currentem, & intra paucißimos dies non potero. Vide quid exercitatio quotidiana proficiat. Citò magnum interuallum fit inter duos diuerſo itinere euntes. eodem tempore ille aſcendit, ego deſcendo: nec ignoras quanto ex his velocius alterum fiat. Mentitus ſum. iam enim ætas noſtra non deſcendit, ſed cadit. Quomodo tamen hodiernum certamen nobis ceſſerit, quæris? quòd rarò curſoribus euenit Hieram fecimus. Ab hac fatigatione magis, quàm exercitatione, in frigidam deſcendi: hoc apud me vocatur parum calda. Ille tantus pſychrolutes, qui Kal. Ianuar. in Euripum ſaltabam: qui anno nouo, quemadmodum legere, ſcribere, dicere aliquid, ſic auſpicabar in Virginem deſilire: primùm ad Tiberim tranſtuli caſtra, deinde ad hoc ſolium, quod, cùm fortiſsimus ſum, & omnia bona fide fiunt, ſol temperat. non multum mihi ad balneum ſupereſt. Panis deinde ſiccus, & ſine menſa prandium, poſt quod non ſunt lauandæ manus. Breuißimo ſomno vtor, & quaſi interiungo. Satis eſt mihi vigilare deſiſſe. aliquando dormiſſe neſcio, aliquando ſuſpicor. Ecce Circenſium obſtrepit clamor. ſubitâ aliquâ & immenſâ voce feriuntur aures meæ: nec cogitationem meam excutiunt, nec interrumpunt quidem. fremitum patientißimè fero. multæ voces & in vnum confuſæ, pro fluctu mihi ſunt, aut vento ſiluam verberante, & ceteris ſine intellectu ſonantibus. Quid ergo eſt? nunc cui animum adiecerim, dicam. ſupereſt ex heſterno mihi cogitatio.* epiſt. LXXXIIII. Item, *Malè mihi eſſe malo, quàm molliter. —— vtraque res deteſtabilis eſt, & contractio & torpor. Puto æquè, in odoribus qui iacet, mor-*

* Callidum intellige.

* Hinc colligo Romanis in vſu fuiſſe: ſeruulos, quos ſe præexercentes domini imitabantur, & quaſi ſubſequebantur, & hos progymnaſios dictos, ignotū lexicographis & Calepinis nomen: quod nolim cum Gymnaſta vel Gymnaſiarcho confundi. Earinū ergo Seneca iam adoleſcētem nimis velociter & robuſtè ſe gerētē, ſubſequi ſenex nequibat. hoc queritur. Quod de *Hiera* addit, ſcio quid de ſacro ſeu laborioſo curſu viri docti, ſed (niſi fallor) extra propoſitū; Coniicio, *Hiram fecimus*, hoc eſt, quicquid ciborū in corpore erat concoximus, optimum condimentū famem parauimus, nam hira ieiunum inteſtinum Feſto. Euripi, domeſtici ſunt aquæductus, de quibus Cicero l. de legibus, Plinius, Vitruuius, & alij Virginē accipio non publicā aquā, de qua Martialis lib 7. epigr. ad Atticum, & Frontinus lib 1. de aquæduct. ſed quinariam aquam horti Senecæ (quales concedi Principis beneficio conſueuiſſe idem Frontinus lib. 2.) ex Virgine aqua deriuatam.

,, *tuus eſt, quàm qui rapitur vnco. Otium ſine litteris, mors eſt, & viui hominis ſepultura.* Epiſt. LXXXIII. *Solebat lectionem ſtilo, ſtilum lectione interrumpe-*
,, *re, vt ex quadam epiſtola didici, vbi ſcribit; Itinera iſta, quæ ſegnitiem mihi*
,, *excutiunt, & valetudini prodeſſe iudico, & ſtudiis. Quare valetudinem adiu-*
,, *uent, vides. cùm pigrum me, & negligentem corporis litterarum amor faciat,*
,, *aliena opera exerceor. ſtudio quare proſint, indicabo. à lectione non receſſi. ſunt*
,, *autem (vt exiſtimo) neceſſariæ. primùm ne ſim me vno contentus. deinde vt,*
,, *cùm ab aliis quæſita cognouero, tum & de inuentis iudicem, & cogitem de inue-*
,, *niendis. Alit lectio ingenium, & ſtudio defatigatum, non ſine ſtudio tamen,*
,, *reficit. Nec ſcribere tantum, nec tantum legere debemus. Altera res contriſta-*
,, *bit & vires exhauriet, de ſtilo dico; altera ſoluet, ac diluet. Inuicem hoc illo com-*
,, *mutandum eſt, & alterum altero temperandum; vt quicquid lectione collectum*
,, *eſt, ſtilus redigat in corpus. Apes, vt aiunt, debemus imitari, &c.* Epiſt. LXXXV.
Quomodo ſit iter facere ſolitus, quot impedimentis, quo comitatu, videte; Hoc
,, *me (inquit) iter docuit, quàm multa haberemus ſuperuacua, & quàm cum fa-*
,, *cili iudicio poſſemus deponere; quæ, ſi quando neceſſitas abſtulit, non ſentimus*
,, *ablata. Cum pauciſſimis ſeruis, quos vnum vehiculum capere potuit; cum pau-*
,, *ciſſimis rebus, niſi quæ corpore noſtro continebantur, ego & Maximus meus*
,, *biduum iam beatiſſimum agimus. Culcita in terra iacet, ego in culcita. ex dua-*
,, *bus penulis, altera ſtragulum, altera opertorium facta eſt. De prandio nihil de-*
,, *trahi potuit: paratum fuit non magis horâ, nuſquam ſine caricis, nuſquam ſine*
,, *pugillaribus. Illæ, ſi panem habeo, pro pulmentario ſunt; ſi non, pro pane: quo-*
tidie mihi * *annum nouum faciunt; quem ego fauſtum & felicem reddo bonis*
cogitationibus, & animi magnitudine, qui nunquam maior eſt, quàm vbi alie-
na ſepoſuit, & fecit ſibi pacem, nihil timendo; fecit ſibi diuitias, nihil concu-
piſcendo. Vehiculum, in quod impoſitus ſum, ruſticum eſt. Mulæ viuere ſe am-
bulando teſtantur: mulio excalceatus, non propter æſtatem. vix à me obtineo,
vt hoc vehiculum velim videri meum. Durat adhuc peruerſa recti verecundia:
,, *quotiens in aliquem comitatum lautiorem incidimus, inuitus erubeſco. quod*
,, *argumentum eſt, iſta quæ probo, quæ laudo, nondum habere certam fidem &*
,, *immobilem. Qui ſordido vehiculo erubeſcit, pretioſo gloriabitur. Parum ad-*
,, *huc profeci. nondum audeo frugalitatem palàm ferre: etiam nunc curo opinio-*
,, *nes viatorum.* Epiſt. LXXXVIII. *Parentes omni obſequio coluit, vxorem tenerè*
,, *amauit, nam patris causâ vitam ſe produxiſſe, vxoris gratiâ valetudinis ma-*
gnam habuiſſe rationem, teſtatur Epiſt. LXXIX. & CV. *Erga amicos tanta be-*
neuolentia, vt mortes eorum nimis molliter ferre videretur, & inter eorum exem-
pla eſſet, quos mœror ſuperauit. Hæc (inquit) tibi ſcribo, is qui Annæum Sere-
,, num. *cariſſimum mihi, tam immodicè fleui; vt; quod minimè velim, inter*
,, *exempla ſim eorum, quos dolor vicit. hodie tamen factum meum damno, & in-*
,, *telligo, maximam mihi cauſam ſic lugendi fuiſſe, quòd nunquam cogitaueram*
,, *mori eum ante me poſſe, &c.* Epiſt. LXIV. *Veterum ſcriptorum non ſatis æquum*
,, *æſtimatorem fuiſſe, Suetonius ſignificat, in Nerone cap. 52. & apertè ſcribit*
Quinctilianus.

* Aliud ad morem cal. Ian. *Caricas* ſibi mutuo mittēdi, de quo Ouid. 1. Faſtor.

De Scriptis Senecæ. CAP. vltimum.

LACTANTIVS *Senecam Stoicorum acutiſsimum vocat, lib.2. Inſt.*
cap.9. Quinctiliani cenſura accuratior, neſcio an verior; Ex indu- “
ſtria (inquit) Senecam in omni genere eloquentiæ verſatum diſtuli, “
propter vulgatam falsò de me opinionem, qua damnare eum, & in- “
uiſum quoque habere ſum creditus. Quod accidit mihi, dum corruptum, & “
omnibus vitiis fractum dicendi genus, reuocare ad ſeueriora iudicia contendo. “
Tum autem ſolus hic in manibus adoleſcentium fuit. quem non equidem omni- “
no conabar excutere, ſed potioribus præferri non ſinebam; quos ille non deſti- “
terat inceſſere, cùm diuerſi conſcius generis, placere ſe in dicendo poſſe, in qui- “
bus illi placerent, diffideret. Amabant autem eum magis, quàm imitabantur: “
tantúmque ab eo defluebant, quantum ille ab antiquis deſcenderat. Foret enim “
optandum, pares, aut ſaltem proximos illi viro fieri. Sed placebat propter ſola “
vitia, & ad ea ſe quiſque dirigebat effingenda, quæ poterat: deinde cùm ſe “
iactaret eodem modo dicere, Senecam infamabat. Cuius & multæ alioquin & “
magnæ virtutes fuerunt, ingenium facile & copioſum, plurimum ſtudij, & “
multarum rerum cognitio: in qua tamen aliquando ab iis, quibus inquiren- “
da quædam mandabat, deceptus eſt. Tractauit etiam omnem ferè ſtudiorum “
materiam. Nam & orationes eius, & poëmata, & epiſtolæ, & dialogi feruntur. “
In philoſophia parum diligens, egregius tamen vitiorum inſectator fuit. mul- “
tæ in eo, claræq; ſententiæ, multa etiam morum gratia legenda: ſed in eloquen- “
do corrupta pleraque, atque eo pernicioſiſsima, quòd abundant dulcibus vitiis. “
velles eum ſuo ingenio dixiſſe, alieno iudicio. Nam ſi aliqua contemſiſſet, ſi “
parum concupiſſet, ſi non omnia ſua amaſſet, ſi rerum pondera minutiſsimis “
ſententiis non fregiſſet; conſenſu potiùs eruditorum, quàm puerorum amore “
comprobaretur. Verùm ſic quoque, iam robuſtis, & ſeueriore genere ſatis fir- “
matis legendus vel ideo, quòd exercere poteſt vtrumque iudicium. Multa enim “
(vt dixi) probando in eo, multa etiam admiranda ſunt: eligere modò curæ ſit, “
quod vtinam ipſe feciſſet. Digna enim fuit illa natura, quæ meliora vellet; quæ, “
quod voluit, effecit. Hæc Fabius lib. 10. Inſtit. orat. cap. 1. in fine. Idem in
his quos vidit Oratoribus copiam Senecæ, vires Africani, maturitatem Afri,
iucunditatem Criſpi, ſonum Trachali, elegantiam Secundi commendat lib. 12.
cap. 10. Plinius Secundus lib. XIV. cap. 4. Principem eruditionis vocat. Tacitus
eius verba ſi mutaret, peruertere ſe affirmat, lib. XV. Annal. Suetonius, in Ca-
ligula, lene & comptum eloquendi genus illi tribuit, his verbis Lenius com- “
tiuſq; ſcribendi genus adeò contemnens, vt Senecam tum maximè placentem, “
commiſsiones meras componere, & harenam ſine calce eſſe diceret. Martialis lib. “
7. facundum vocat;

Facundi Senecæ potens amicus
Caro proximus, aut prior Sereno.

idem Sidonij iudicium: idem grauiſsimi, & qui Grammaticorum ſubſellia
ſuperarit cuiuſque. Nam ſubſellij imi quidam, cuius nomen incertum eſt,
Noctium Atticarum ſcriptor (quem Baptiſta pius, Aleander, Maſerius,

Agellium vocandum prim° quod ſciam Stoa contendit, in fine epog. & ſic legitur in Salisberienſis Policratico.
*Editio vetus, & Aſulana: aut vt inepto inanique i. ſ. aut vt l. & quaſi.

Lambinus, & plerique A. Gellium, quo modo etiam à Iacobo Magno citatur; alij verò, vt Salisberienſis lib. 7. Quinctilianus Stoa, Vertranius, Lipſius, Giſanius, Agellium vocant;) lib. XII. cap. II. ita ſcribit; De Annæo Seneca partim exiſtimant, vt de ſcriptore minimè vtili, cuius libros attingere, nullum pretium operæ ſit: quòd oratio eius vulgaris videatur, & protrita: res atque ſententiæ, aut ineptæ, inaniq́; impetu ſint, aut leui quadam & quaſi dicaci argutia: eruditio autem vernacula & plebeia, nihilq́; ex veterum ſcriptis habens, neque gratiæ, neque dignitati.* Alij vero elegantiæ quidem in verbis parum eſſe, non inficias eunt, ſed & rerum, quas dicat, ſcientiam doctrinámque ei non deeſſe dicunt; & in vitiis morum obiurgandis, ſeueritatem, grauitatemq́; non inuenuſtam. Mihi de omni eius ingenio, déque omni ſcripto iudicium cenſurámque facere, non neceſſũ eſt. Paullo pòſt deinde conuiciis Momar iſte Senecam obruit, quæ adſcribam. Poſtea (inquit) hoc etiam addit inſulſiſſimè — atque ibi nugator homo Ciceronis errores deprecatur. — ſed iam verborum Senecæ piget. Hæc tamen inepti & inſipidi & inſulſi hominis ioca non prætéribo. — Dignus ſanè Seneca videatur ſtudio & lectione adoleſcentum — Audias tamen commemorari ac referri, pauca quædam, quæ ipſe Seneca bene dixerit — Bene hoc ſanè, bene, ſed adoleſcentium indolem non tam iuuant, quæ bene dicta ſunt; quàm inficiunt, quæ peſſimè, multóque magis, ſi & plura ſunt, quæ deteriora ſunt. Hæc ille, cuius ego iudicium hac in re non empſitem titiuillitio, homini tam inori inauritum me præbeo. Numerus & nomina librorum, quos Seneca compoſuit, iniri vel ſciri nequeunt: nam pauca ad manus noſtras peruenerunt, & ſuorum ſcriptorum raram mentionem facit. Quæ non interierunt, hæc ſunt.

1. Ad Ebutium Liberalem, de beneficiis lib. VII. hunc Ebutium ſunt qui Lugdunenſem putent.

2. Ad Lucilium Iuniorem Siciliæ Præſidem, epiſtolarum libri XXII. epiſtolæ CXXIV. fuiſſe à Seneca in libros tributas docet Gellius d.c. 2. ex quo etiam apparet lib. XXII. aliquid deeſſe. nam fragmentum illud quod Gellius adducit in lib. XXII. non inuenio. addendum itaque. Scio hunc Lucilium à multis Balbum vocari; ego tamen malui, Iuniorem nuncupare, vt paſſim Seneca compellat. Alius fuit Lucilius Balbus Stoicæ quoque diſciplinæ addictus, apud Ciceronem lib. de Natura Deor. Iuniorem hunc paſſim Seneca prædicat, maximè lib. 4. quæſtion. natural. poëta fuit non contemnendus; & hæret animo nonnulla ſuſpicio, quædam iſtius vulgò Lucilio Satyrico tribui.

3. De DIVINA prouidentia ad eundem lib. I.

4. Naturalium quæſtionum ad eundem lib. VI.

5. De paupertate liber I. quem, vix eſt, vt Senecæ credam.

6. De remediis fortuitorum ad Gallionem lib. I. quem critici Senecæ auferunt: membranæ Burdegal. tribuunt, ſed inſcribunt ad Callionem Poëtam. inuenitur in iis id, quod ex Seneca in Fortuitis, adducit Tertullianus, in Apologetico. & lib. de anima, & lib. de reſurrectione carnis.

7. De Ira ad Nouatum lib. 3. de hoc Nouato quæſitum à nobis ſuprà c. 2. & credo hos libros, ante quàm ſe in adoptionem daret, ei inſcriptos.

8. *De clementia, ad Neronem lib. 2. videntur initio imperij eius, quòd ſæuitiam naturæ Neronis perſpectam haberet, conſcripti.*

9. *De vita beata, ad Gallionem fratrem lib.* 1.

10. *De tranquillitate vitæ, ad Serenum lib. 2. in vulgatis codicib. ſed in ſchedis Burdegalenſ. lib. vnicus eſt, qui vulgò primus; ſecundus autem ſine inſcriptione ſeparatim ſcriptus eſt, & ſubiungitur lib. de prouidentia, errore fortaſſis librariorum. Hic opinor ille Serenus eſt, de quo egit epiſt.* LXIV. *& Martialis lib. 7. epigram. ad Ouidium.*

11. *De breuitate vitæ ad Pompeium Paullinum lib.* 1. *videtur hic Paullinus ſocer eius fuiſſe, cum Piſone & Gemino vectigalibus publicis præfectus; vt deprehendunt Critici ex cap.* 18. *eius libelli. vide ſup. cap.* 3.

12. *De conſolatione ad Polybium lib.* 1. ἀκέφαλος, *de quo Polybio Suetonius, Dio, & Zonaras in Claudio. vide ſuprà cap.* 6.

13. *De conſolatione ad Marciam lib.* 1. *quem membranæ vt & vulgati libri Senecæ aſcribunt, & elegantiſſimus eſt, paullo tamen diffuſiori & minùs contracto ſtilo, quàm reliqua Senecæ. Hæc Marcia fuit Cremutij Cordi F. quem malè Xiphilin.* κρεμούλιον *vocat. eius mortem & gnatæ pietatem celebrat Tacitus in Annal.* IV.

14. *Ad Elbiam matrem de conſolatione lib.* 1. *Sic in membranis, non,* Albina, *vt vulgò: & ſic ſemper vocaui. exiſtimo tamen potiùs dictam,* Heluiam. *Heluij noti ſunt, vt Heluius Pertinax apud Lampridium in Caracal. & Geta; Item,* Colonia Heluia Ricina *in vet. inſcript.* * *Sic ille apud Tacitum vocatur Heluidius Priſcus, non Elbidius. Confirmat coniecturam meam mendoſiſſimus locus, in Sophologio Iacobi Magni, ſcriptoris docti, & digni qui ſæculo minùs barbaro naſceretur, qui lib.* 8. *cap.* 9. *ſic editus exſtat;* Seneca Comeſſatoribus ad Elinam ſic loquitur. *Sed ſcripſerat ille;* Seneca ad Eluiam comeſſatoribus ſic loquitur. *Vnde ſaltem apparet per* v. *non per* b. *ſcribendum nomen. deprauatio orta inde, quòd Hiſpani, vt & Vaſcones ab iis oriundi, has litteras iam olim confundunt. Exiſtimo præterea Senecam hunc & duos præcedentes libros inſcripſiſſe.* De conſolatione, *exemplo Ciceronis (cuius fragmenta lib. de conſolatione ex Plinio in præfatione, & Lactant. lib. 2. & 3. Inſtit. & lib. de ira, Andreas Patricius & Car. Sigonius collegerunt. qui verò editus eſt, mihi quidem nondum perſuaſum eſt Ciceronis eſſe) non verò* Conſolationem, *vel* Conſolatorium, *vt Plutarchus ad vxorem & ad Apollonium.*

* In Theſauro Hub. Goltzij.

15. Ἀποκολοκύντωσις, *ſeu Ludus de morte Claudij. imitatus eſt eo libro Satyras Menippeas M. Terentij Varronis. Vide quæ dicta ſunt cap.* 7.

Hic liber primùm Venetiis, nunc iterum Pariſiis in volumine Hiſtoriæ ſacræ à Mich. Sōnio excuſus eſt: ſed auctoritatis dubiæ.

16. *Epiſtolas ſcripſiſſe D. Paulum Apoſtolum Senecæ, & Senecam D. Paullo meâ ſententiâ peruincit idoneis teſtibus Xiſtus Senenſis lib. 2. Biblioth. ſanctæ; inprimis D. Lino ſuffragante ſecundo poſt D. Petrum P. M. in cuius libro* de Paſsione D. Paulli, *de amicitia Apoſtoli & Philoſophi noſtri, ita ſcribitur; Concurſus de domo Cæſaris fiebant ad eum* [Paullum nempe] *ſed & inſtitutor Imperatoris* [ſ. Seneca] *adeò fuit ei amicitia copulatus, videns in eo diuinam ſcientiam, vt ſe à colloquio eius temperare vix poſſet: quo minùs ſi*

,, *ore ad os illum alloqui non valeret, frequentibus datis & acceptis epiſtolis,*
,, *ipſius dulcedine & amicabili colloquio atque conſilio frueretur. De Seneca Sa-*
,, *lisberienſis lib.* 8. *c.*13. Deſipere videntur, qui quemcunque ſecuti non
,, venerantur eum, quem Apoſtolicam familiaritatem meruiſſe cõſtat.
,, Deinde D. Hieronymus in Catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorũ, ait;
,, *Senecam non ponerem in Catalogo Sanctorum, niſi me illæ epiſtolæ prouoca-*
,, *rent, quæ leguntur à pluribus Paulli ad Senecam, & Senecæ ad Paullum: in*
,, *quibus, cùm eſſet Neronis præceptor, & illius temporis potentiſſimus, optare*
ſe dicit eius loci eſſe apud ſuos, cuius ſit Paullus apud Chriſtianos. Demum D. Auguſtinus in epiſt. 53 ad Macedonium; *Meritò ait Seneca (qui temporibus Apoſtolorum fuit, cuius etiam quædam ad Paullum Apoſtolum leguntur epiſtolæ) omnes odit, qui malos odit. Vnde ego quidem planè exiſtimo verè aliquod litterarum commercium Senecæ cum D. Paullo fuiſſe. An tamen hæ ſint illæ, quæ vulgò circumferuntur, litteræ, prorſus ambigo, & potiùs contendo has non eſſe. Nam nec D. Lini, nec D. Auguſtini hoc auctoritate probatur: & D. Hieronymus, non tam ex ſua, quàm plurium ſententia loqui videtur. Sanè quod ait illis epiſtolis à Seneca dictum, hodie in quibuſdam codicibus ita habetur:* nam qui meus, tuus apud te locus; qui tuus, velim vt meus. *ænigmaticè. in aliis apertiùs;* Nam qui tuus eſt apud tuos locus, velim vt apud meos ſit meus. *Præterea Sophologij lib.6. cap.6. & lib.7. c.9. hæc inuenio.* Seneca epiſt. 6. ad Paullum. Feramus æquo animo, vt vtamur foro quod ſors conceſſit, donec felicitas finem malis imponat. *Quæ verba in his quæ exſtant Senecæ ad Paullũ epiſtolis non inuenio. videndũ an Sophologij ſcriptor alias nactus ſit; an verò quod alicubi ad Luciliũ ſcriptum fuerit, ad Paullũ ſcriptũ dixerit; nam nec Lucilianas epiſtolas omnes habemus.*

Propterea quidã bonis humeris Hieronymũ, Auguſtinum nõ ſatis circumſpectũ & prudentẽ ſcribunt, quaſi verò viri illi prudentiſſimi, doctiſſimi, ſanctiſſimi, has ipſas quæ nunc circumferũtur Paulli & Senecæ eſſe affirmarint: vel Critici, rationibus euincãt nullam omnino litterarum viciſſitudinẽ interceſſiſſe inter Apoſtolum & Senecam. Quin potius Hieronymus ſatis indicat ſuſpectas illas ſibi, quæ tunc legebantur.

LIBRI QVI INTERCIDERVNT.

1. *In epiſtolis illis mentio ſit libri Senecæ de copia verborum. huius fides à fide epiſtolarum pendet.*

2. *Libri de ſuperſtitione, ex quibus nonnulla adducit D. Auguſtinus lib.6. de Ciuitate Dei cap.* 10 & 11. *de quibus intelligendus Florens Tertullianus, in Apologet. quando ſcribit gentilium ſuperſtitionem à Seneca ſeueriſſimè reprehenſam. Citatur hic liber à Diomede.*

3. *Liber de terræmotu, quem ſe iuuenem ſcripſiſſe teſtatur lib.* 6. *Natural. quæſtionum cap.* 4.

4. *Liber de matrimonio, quẽ laudat D. Hieronymus contra Iouinian. lib.* 1.

5. *Orationes*
6. *Poëmata.* } *quorum meminit Fabius lib.*10. *cap.* 1.
7. *Dialogi.*

8. *Laudationes Auguſtarum & Libertorum, quarum mentio apud Xiphilinum in Claudio.*

9. *Hiſtoria, fortaſſis vt innuit Lactantius lib.7. diuinar Inſtit. cap.* 15. *& ſi quæ illic refert, hodie in Annæi Flori libris leguntur.*

10. *Nouiſſima verba morientis, quæ vulgata fuiſſe Tacitus ſcribit lib.*15 *Annalium.*

11. *Pars quædam libri* XXII. *epiſtolarum Moralium, vt patet ex A. Gellio lib. 12. Noct. Attic. cap. 2. Multa quidem in iis epiſtolis, quæ exſtant, Ciceronis & Virgilÿ mentio, vt epiſt.* XXI. LIX. LX. LXVII. C. & CVIII. *ſed iis nihil huiuſmodi, quale narrat Gellius, continetur.*

12. *In Sophologio citantur lib. 3. cap. 1. & lib. 7. cap. 7. Senecæ liber de matura morte, quem ſuſpicor eſſe quandam ad Lucilium epiſtolam: hunc Lactantius lib. 1. c. 4. fortè vocat, de immatura morte. & liber de natura rerum, qui quis ſit neſcio, niſi ſi naturalium quæſtionum. Mendoſè apud eundem Iacobum Magnum laudatur Seneca* lib. 4. de Tragœd. *pro*, quarta Tragœdia. *in m. ſ. enim pleriſque hæ tragœdiæ vocantur*, prima, ſecunda, *&c.*

13. *Moralia citat Lactantius lib. 2. cap. 2. & ipſe ſe docet de tota morali Philoſophia ſcripſiſſe epiſt.* 108.

14. *Liber de fortuitis citatur à Tertulliano.*

15. *Liber de officiis citatur à Diomede.*

16. *Exhortationes citantur à Lactantio lib. 1. & lib. 3. & lib. 6.*

17. *Lib. de prouidentia, vt colligitur ex eo quem habemus.*

18. *De forma mundi, citante Boëtio lib. de Geometria, & Caßiodoro in Compend. Aſtronomiæ.*

19. *De ſitu Indiæ, teſte Seruio in 9. Aeneid. & Plinio lib. 9. Hiſt.*

20. *Declamationes & præfationes apud Fabium lib. 9. c. 11. & lib. 8. c. 3. & fortè quædam præcepta de arte diſcendi; vt ſignificatur d. cap.* 11.

21. *De ſacris & ſitu Aegypti, apud Seru. in lib. 6. Aeneid.*

22. *Epiſtolas Neronis nomine, teſte Dione & Fabio lib. 8. c. 5.*

23. *Epiſtolas ad Cæſonium Maximum (vide Martialem lib. 7. epigr. 43. & 44. & Senecam epiſt. 87.*

24. *Notarum libros teſte D. Iſidoro lib. 1. Origin. qui m. ſ. in Francia inueniuntur.*

LIBRI DE QVIBVS DVBITATVR AN SINT SENECÆ.

1. *Epiſtolæ illæ ad D. Paullum, quæ exſtant.*

2. *De conſolatione ad Marciam. Ego tamen eius puto.*

3. *Lib. de quatuor virtutibus, quem plerique prorſus indignum Seneca iudicant, & ſunt qui putent eſſe Martini Dumienſis ſiue Epiſcopi ſiue Abbatis (vtrumque enim traditur) qui vixit circa annum Domini.* DXL. *& eum libellum & alia quædam Mironi, Sueuorum, qui Galleciam Hiſpaniæ occuparant, dedicauit, & cuius lib. de Chriſtiani Principis inſtitutione, & alius lib. Epiſtolar. moralium, alicubi reperiuntur manuſcripti, nondum (quod ſciam) editi.*

4. *Librum de moribus, iidem illi Senecæ auferunt, vt puto prorſus meritò: hunc tamen & ſuperiorem membranæ & Sophologÿ auctor Senecæ aſcribunt. Lactantius lib. 2. Inſtit. cap. 2. Moralia Senecæ citat, quod non opinor de hoc libello accipiendum; ſed potiùs de aliquo alio libro.*

5. *Mimi, ſeu (vt habent membr. Burdegal. & vt citantur in Sopholog.) prouerb. P. Syri ſunt, mixtis nonnullis Laberianis; vt alÿ iampridem monuerunt.* Hos Saliſberienſis li. 8. tribuit Philoſopho malè.

6. *Declamationum lib. X. Suaſoriarum & Controuerſiarum lib. 6. à L. Annæo Seneca Philoſophi noſtri patre ſunt compoſiti. vide ſup. cap. 6.*

7. *L. Annæi Flori hiſtoria. lib.* IIII. *quidam membranacei codices L. Annæo Senecæ aſcribunt, vt teſtatur amicus, homo cognitæ doctrinæ, Aelias Vinetus in comment. in Florum, ſed, vt idem rectè cenſet, noſtri Senecæ eſſe nequeunt, cùm ſcriptor ille Traiani Imp. ætate vixerit. Quid ergo ſibi Lactantius vult, cùm lib. 7. diuin. inſtit. cap. 15. ſcribit;* " *Non inſcitè Seneca Romanæ vrbis tempora diſtribuit in ætates? Primam enim dixit infantiam ſub Rege Romulo* " *fuiſſe. equidem alterutrum cenſeo, vel cùm Lactantius ſcripſiſſet* Annæus Florus, *librarios mox hoc deprauaſſe in* Annæus Seneca; *poſteriores deinde, omiſſo* Ann. *ſolum cognomen retinuiſſe, quod ita citari à Firmiano ſolere animaduerterent. Vel, quod ampliùs placet, idem quod priùs Seneca de iuuentute populi Romani dixerat, poſtea illi Floro placuiſſe: & alieno dicto ſuam Hiſtoriam ornaſſe: cui par pari (quod aiunt) ſed cum fœnore, tandem Iornandes rettulit.*

8. *Reſtat difficilis quæſtio, de Tragœdiis decem quæ exſtant; hoc difficilior, quòd & ea quæ quondam ante* XIV. *annos,* in Aduerſariorum præludiis, *tradidi, nunc retractanda; & quæ ab amicis dicta ſunt, refellenda; & contrà quàm plurique iudicant diſſerendum ſit. ſed tanti veritas eſt.*

Imprimis has decem Tragœdias vnius auctoris eſſe, quod olim dixi, non rectè dixi. meliùs Eraſinus & Gellius Marmita, diuerſorum eſſe cenſuerunt: vt patet ex ſtili tunc temporis à me nondum deprehenſa diuerſitate: tum quia in membranis etiam emendatioribus verſ. 227. & verſ. 386. in ſecunda ſede trimetri iambici ſpondeus collocatur, contra morem reliquarum nouem fabularum. Non ſolet etiam in aliis nouem, perſonis extra chorum loquentibus ita frequens anapæſtus in ore eſſe. Nec quemquam paullo antiquiorem ſcriptorem inuenias, qui, Octauiam, *Senecæ aſcribat. Denique cùm vix, ac ne vix quidem, Philoſopho Senecæ tribui queat; ſi ceteræ Philoſophi ſunt; non vnius auctoris eſſe, neceſſe eſt. Cuius tamen illa ſit, mihi non liquet num Annæi Statij, qui Senecæ morienti adfuit, & cuius cognomen, in,* Senecæ, *facilè potuit mutari; num verò Annæi Flori, qui Hadriano imperante vixit; poſtea videro. Nunc de reliquis nouem. Non eſſe illas Philoſophi, voluêre Bocacius & Colluccius, citati à Xichone, Rudolphus Agricola in lib.* I. *Declamat. Crinitus lib.* 3. *de poët. Latin. Lilius Girald. Dialog. de poët.* 8. *Vinetus d. commentar. ſtatim initio, & Lipſius in Annal.* XIV. *Taciti. Sed hi mirè inter ſe diſſentiunt. Nam vnus quidem apertè opinatur eſſe cuiuſdam Senecæ, qui Traiano Imp. vixerit: hoc vno fretus, quod ex Lactantio paullo antè retulimus; quòd cùm in illo libello Hiſtoriar. contineatur, cuius auctorem Traiani tempora vidiſſe conſtat; veriſimile ſit, hunc, qui Traiani tempore vixit, Tragœdias has conſcripſiſſe. Verùm, hoc eſt dubia, magis incertis rationum momentis, aſtruere. Vt enim hoc Seneca, quod in Hiſtoria illa exſtat, ſcripſerit; quid impedit quin à duobus idem diuerſis temporibus ſcribi potuerit? Nec propterea quòd ille ſcriptor hiſtoriæ, qui, quod Senecæ tribuit Lactantius, ſcripſit, Traiani imperium cognouit; etiam Tragœdias, de quibus agimus, illius eſſe oportet. Vitioſè colligit; qui non videt id quod colligit, non neceſſariò conſequi. Prudentiùs Lipſius, qui has Tragœdias, quæ Senecæ nomine feruntur, eius dumtaxat ſe non*

Vinet. d. loco.

opinari

opinari tradit; cuius tamen ſint, non addidit, ſed in aliud tempus rem diſtulit: poſtmodum tamen vnam Medeam Philoſopho, duobus aliis ſeptem reliquas addicit. Ceteri, dum certo auctori aſſerere conantur, nugas agunt; præſertim cùm Octauiam *eidem cui ceteras tribuunt; Rudolphus, filio Philoſophi; & non coniecturis tantùm, vt falsò Crinitus obiicit, ſed inſcriptione Declamationum & Suaſoriarum nititur: Colluccius aſcribit fratri Senecæ, nullo prorſus argumento: alij nepoti ex fratre, quod ego quoque putaui aliquando, eo quòd fratres Senecæ, non diu poſt eius obitum, viuo adhuc Nerone perierunt. Sed hoc, vt ad Colluccij ſententiam refellendam, qui etiam* Octauiam *fratri Senecæ tribuit, multum valet; ita ad nepoti aſtruendas tragœdias prorſus infirmum eſt. Hos omnes, vt nouem tragœdias adimant Philoſopho, hæc potiſſimùm inducunt: Non videri grauitati & ſeueritati Senecæ conſentaneam tragœdiarum compoſitionem. Nullibi eum tragœdiæ à ſe compoſitæ meminiſſe. In Octauia ipſummet loquentem introduci: Octauiæ tamen eundem, qui ceterarum, ſcriptorem videri. In Suaſoriarum inſcriptione Senecæ filij mentionem occurrere: Suaſorias autem Philoſophi eſſe. Denique quia Martialis & Sidonius clariſsimè duos Senecas nobis proponunt; Terentianus autem Senecam Tragicum Pomponio Secundo multo Iuniorem facit. Eutropius denique, & Diaconus lib. 8. hiſtoriar. Senecam Tragicum appellant, vt à Philoſopho diſtinguant. Martialis (quem qua de cauſa auctor Sophologij pluſquam* XXV. *locis citans perpetuò vocat* Martialem Cocum; *vt & lib. 7. Policrat. Salisberienſis, an pro lubito, an ad membranarum fidem, neſcio.)*

Duoſq́ Senecas, vnicumq́ Lucanum
Facunda loquitur Corduba.

Item;

Et docti Senecæ ter numeranda domus.

Sidonius Apollinaris;

Non quod Corduba præpotens alumnis
Facundum ciet, hîc putes legendum;
Quorum vnus colit hiſpidum Platonem,
Incaſſumq́ ſuum monet Neronem:
Orcheſtram quatit alter Euripidis
Pictum fæcibus Aeſchylum ſecutus,
Aut plauſtris ſolitum ſonare Theſpim,
Qui, poſt pulpita trita ſub cothurno,
Ducebat olidæ marem capellæ.
Pugnam tertius ille Gallicanam
Dixit Cæſaris, vt gener ſocerq́, &c.

Terentianus Maurus.

Annæus Seneca & Pomponius antè Secundus.

Multi nihilominus putant Philoſophum harum tragœdiarum fuiſſe auctorem: Vincentius Lirinenſis lib. 9. Speculi hiſtor. cap. 102. Fran. Petrarcha lib. 5. epiſt. familiar. epiſt. 10. Item epiſt. ad Senecam, & lib. 3. rerum memorandar. cap. 3. & lib. 2. de vita ſolitaria ſect. 8. cap. 2. Iacobus Magnus Sopholog. lib. 8.

cap. 7. Albertus Eybius, Pij II. Cubicularius, in Margar. poëtica, Ambroſius
Moris tomo I. Hiſtor. Hiſpan. Eraſmus, in Ciceroniano, Daniel Caietan. &
Bernardin. Gellius, in Senecam, quorum aliqui omnes decem Senecæ tribuunt,
alij Octauiam excipiunt, quibus, etſi coniecturis nitantur, quia tamen minùs
incerti quàm ceteri, ſubſcribo. Primò, quia Octauia (vt dixi) Senecæ Philoſo-
phi nequit eſſe. Deinde quia duos adhuc tantùm L. Annæos Senecas repperi,
patrem Declamatorem, & Philoſophum filium: duos quoque dumtaxat fra-
* Vide ſu- tres Seneca habuit, Gallionem & Mellam,* vt non potuerit hic poëta eſſe fra-
prà cap.3. ter Philoſophi, alioqui etiam eodem & prænomine & cognomine non futu-
rus. Sed nec filius Philoſophi fuit, nec nepos ex filio, quoniam iam ante exſilium
Vide ſu- orbus erat Seneca, mortuo vnico filio puerulo; nec, ſi tam nobili ingenio filium
prà cap. 4. habuiſſet, tam profundo & perpetuo ſilentio illum inuoluiſſet: ex Paullina quo-
que nullos liberos ſuſcepiſſe patet. At nepos ex fratre fuit. Quæro ex quo? Gal-
lionem namque vllos habuiſſe liberos nullibi legi, de ſola Nouatilla id ſuſpicari
Vide d. c. poſſumus, probare non poſſumus. Nam quod Cataneus, in epiſt. Plinij Luca-
4. num facit Gallionis F. craſſus eſt error, nec refutatione dignus. Mellæ, præter
vnum Lucanum, alium filium non inuenio. Lucani verò tragædias eſſe, nemo
affirmauit; nec crediderim, ſi quis aſſeueret. Si ergo nec frater, nec filius, nec
ex filio vel fratre nepos; exſpecto me doceant, quis iſte Tragicus Seneca, ſi non
idem Philoſophus? Nam cognitum illum Quinctiliano mox docebo; quare non
eſt credibile Hadriano imperante vixiſſe, vaticinantur, qui hoc tradunt. De
inſcriptionis veritate nondum vidi qui dubitet; in ſummo ſcriptorum & im-
preſſorum codicum conſenſu, quorum nullus eſt, qui non L. Annæo Senecæ
aſtruat. Tertius Seneca præter Declamatorem & Philoſophum non reperitur:
(nam quod Lactantius ſcribit, de Philoſopho oſtendi intelligendum) & filij
teſtimonio Declamatorem conſtat litteris tinctum potius, quàm penitùs im-
butum fuiſſe, vt illi aſcribendæ non ſint: reſtat vt Philoſophus interdicto, vti
poſſidetis, obtineat. Præterea veriſimile non eſt, Statium Papinium, Annææ
familiæ viros doctos recenſentem, hunc tertium Poëtam Senecam fuiſſe omiſ-
ſurum; eoq́ ipſo, quòd vnicum Senecam nominat, ſatis indicat, non alium fuiſſe
poëtam à Philoſopho. Martialis quoque duos tantùm Senecas recenſet, quos
diximus, Declamatorem & Philoſophum. nam quòd idem Senecæ domum
ter numerandam dicit, meo iudicio ad ternionem illum lectiſſimorum fra-
trum, Gallionis, Senecæ, & Mellæ Declamatoris filiorum, eſt referendum. Cor-
nelius Tacitus, Annal. XIV. ſcribit Philoſophum ſæpius carmina factitaſſe,
poſtquam Neroni eorum amor veniſſet: quare putandum, tum animi cauſa,
tum vt Neroni placeret, tum vt eius quoque ſtudij laudem ſibi compararet, tra-
gœdias compoſuiſſe. Quinctilianus lib. 10. cap. 1. poëmata à Philoſopho com-
poſita teſtatur, quod Plinius Cæcilius lib. 5. epiſt. 3. confirmat. Alia, inquies;
non tragœdias. Imò & tragœdias, & has ipſas. Nam quem ſemiuerſum Fa-
bius ex Medeâ Senecæ adducit lib. 9. Inſtit. cap. 2. Quas peti terras iubes?
in hac ipſa Medeâ, quam nos Senecæ tribuimus, exſtat hodie num. 453. &
quos ex Seneca Terentianus adducit in Hercule Fur. etiam nunc leguntur;
& quæ Priſcianus, in Hippolyt. & Agamemn. & quæ Probus, in Troadibus;

& omnes hi æquè ac Fabius ἁπλῶς *Senecam nominant: nec plures vno videntur poëtas cognouiſſe, vt nec Luctatius, qui omnibus tragœdiis Periochas adiunxit, ſcriptor antiquus, cuius in Thebaidem Papinij Commentarius, & in Metamorphoſin Ouidij exſtant nonnulla. Quòd verò homines eruditi cenſent hos verſus,* Duc me pater, ſummíque dominator poli, *&c. qui ſequuntur epiſt.* CVIII. *ex prima tragœdia (ſic vocant* Hec. Fur.*) deſumta, verè nihil eſt: cùm hodie in his decem fabulis non inueniantur: &, vt ſuo loco, ad has tragœdias non pertinent. propterea hoc argumento non vtor. Prædicta ſatis euincunt, hanc noſtram ſententiam, minùs quidem dubiam, & veriſimiliorem eſſe, quàm ceteræ. Etenim cùm omnes codices membranei, chartacei, typis excuſi, calamo ſcripti, veteres, noui, in nomine & inſcriptione conſentiant; nec vllus L. Annæus Seneca, Philoſophi frater, nepos, filius oſtendatur; nec patri Declamatori conueniant; & poëmata ſcripſiſſe Philoſophum manifeſtum ſit; hodie etiam vnicum quidem hemiſtychium, ſed eodem, quo citatur à Quinctiliano, exſtet loco; denique ex epiſt. illa ad Lucill. & Satyra Menippæa, eluceat, propitiis Apolline & Muſis Philoſophum in poëſi verſatum: quid eſt cur has fabulas illi non addicamus? an quæ paullo priùs retulimus? at propter illa nec manum verterim. Quod de grauitate Senecæ dicitur, Plinius, Fabius, Tacitus refellunt. Neſcire videntur, qui huc confugiunt, tragœdiæ dignitatem, &, vt ille cecinit,* Omne genus ſcripti grauitate *tragœdiam vincere. Nec M. Varronem, nec duos Iulios Cæſares, nec Aug. Octauium, nec Scaurum, nec Thraſeam, quibus nihil grauius vidit orbis Romanus, huic ſcriptioni ſubſeciuas horas impendere puduit. Non meminit ſuarum tragœdiarum Seneca. Neceſſe non fuit. Nec orationum, nec dialogorum, nec poëmatum. falſúſne ergo Fabius, qui ea refert; an hoc argumentum nulli rei? ſic opinor. Suaſoriæ & Declamationes non Philoſophi, ſed patris eius ſunt. id ſi ſagax naſus Rudolphi ſubolfeciſſet, non ille poëtam à Philoſopho diſcreuiſſet: nec latiore negligentia Lucanum Philoſophi ex filio Mella Nepotem autumaſſet. Octauiam iam remouimus, in qua Philoſophus introducitur. Martialis teſtimonia ſi rectè accipias, nihil officient; ſi ſequiùs, aut ſupiniùs, in errorem impellent. Impulêre Sidonium; qui apertè tragœdias Philoſopho ademit, eo quòd Declamatorem Philoſophi patrem ignorabat. Agricola, Crinitus, & Lilius, videntur in idem ſaxum impegiſſe. Perpende hos ipſos Sidonij verſiculos, ſæpicule illum falli animaduertes. Quis vnquam à Lucano ſomniauit * Gallicanam Cæſaris pugnam deſcribi? Quis Platonis, quàm Zenonis Senecam fecit ſectatorem? quis hiſpidum Platonem, præter vnum Sidonium, nuncupauit; cuius ex labiis dulce verborum nectar, & Muſæum mel ſtillare credunt, quotquot Platonem nouerunt? Eius, qui hæc tria tam paucis verſibus effutiit, iudicium, ſi tot rationum momentis, & Fabij, Taciti, Plinij auctoritati non præfero, nec temerarius, nec in antiquitatem iniurius mihi videor. Porrò quòd Terentianus, emunctæ naris Grammaticus, Senecæ Pomponium Secundum præpoſuit, parum me mouet: cùm potuerit Maurus in eodem cum Sidonio errore fuiſſe, nullas à Philoſopho tragœdias ſcriptas; alioquin etiam ſciam Philoſophum & Secundum eadem propè ætate floruiſſe (nam vtrumque Quinctilian. vidit)*

* Fortè tamē *Gallicanam* poſuit pro temeraria; ſicuti Propertius *Gallicū militem* aut *Gallicani* legendum, vt, Cæſaris agnomen ſit, ſicut Africanus Scipionis.

priùs tamen à Pomponio, quàm Senecâ (qui, quantum Tacitus mihi ſignificat, multas ſenex compoſuit) tragœdias conſcriptas, & Pomponij quidem eo viuente, Senecæ verò poſt obitum eius vulgatas fuiſſe. Iam enim magnum Pomponij nomen erat, quando Portius Latro, Domitius Afer, Albutius Sylo in pretio habebantur. Pomponij, exceptis pauculis fragmentis, omnes fabulæ iam pridem interciderunt. Sola coniecturæ fiducia, ex his nouem aliquas Pomponio addicere, rectè ſentiunt; mentis pruritus eſt. manum tollant. Poſtremò quod ad Eutropium, ſequor cenſuram Schoonhouij, Pitthoei, Vineti; Baſileenſem illam editionem fuiſſe Pſeudo-Eutropij colluuiem quandam ſpurciſſimam narrationum ex Diacono & huius farinæ aliis; quorum nihil in vero Breuiario Eutropij, non ſemel iam excuſo, reperitur. Paullus quidem ipſe homo Langobardus non eſt teſtis aſſiduus. fuit antiquitatis omnis non apprimè peritus, immani audaciâ; qua Feſtum PompeIum crudeliſſimè lancinauit. Eodem illo Hiſtoriarum loco; qui Eutropio fuit, vt allium croco, commiſtus; Plutarchum Neronis imperio aſcribit, vt & lib. 7. Hiſtor. Terentium Auguſti. Ne tamen ſemper erraſſe credamus, malim dicere, Diaconum pro certo habuiſſe vnum eſſe Tragicum cum Philoſopho. nam Philoſophi Senecæ ne eo quidem loco meminit, quo de Philoſophis agit, qui Neronis ætate vixerunt: quem tamen vix eſt vt ignorarit, vel præterierit. Modica igitur caſtigatione locus ille Paulli ſic recenſeatur;* Huius temporibus poëtæ florebant Romæ, Lucanus, Iuuenalis, & Perſius; Seneca, Trabeas, Muſonius atque Plutarchus Philoſophi. *Trabeam Diacono Tacitus potuit ſuggerere. Vulgata lectio illos refellit, qui Tragicum Senecam in Hadriani Imp. reiiciunt, ob ſtyli diuerſitatem. quam ſi ad ſolam* Octauiam *referrent, aſſentirer: quia vlteriùs tendunt, ſubſiſto; non ſequor. gnarus frequenter ſcriptoribus contingere, vt cum ætate ſtylum mutent, vt etiam ille animi affectiones quodammodo imitetur. deiecto es animo? iacet & repit: erigeris? aſſurgit ille & attollitur: lætaris? luxuriat efflorescens: mœres? contrahitur, & quaſi exareſcit. quantum, quæſo, diſcrimen inter Ouidij Epiſtolas, & libros Triſtium? Lucani Pharſaliam, & carmen ad Piſonem? quàm ſibi diſſimilis noſter in Conſolatione ad Marciam, & alterâ ad matrem? Veſtra (Critici) ſi quis conferat, quæ quondam, & quæ nunc conſcribitis, vnius eſſe ſcriptoris vix credat. Quid, quòd nec ipſi idem ſentitis? eſt qui Thebaidem, eſt qui Medeam ceteris puriorem contendat. vni Oetæus, alteri aliæ magis ſcholam ſapiunt. quem ſequar? continua ſerie ſcripta Thebais, ſed imperfecta, cui deſunt chori. an tu tragœdiam vllam ſine choris ſcriptam illâ putes ætate? Latinior & melior, quàm ceteræ. fateor. ſed cur non potuerit tam purè noſter? Ignoſcite ergo, ex his nouem, nullam noſtro adimendam (niſi fortè* Oethæum) *cenſeo: & à Seneca in adoleſcentia ſcriptas* Oethæum *&* Agamemnonem, *quæ modicæ bonitatis: poſtea* Oedipum, Hippol. Hercul. Fur. *&* Troad. *quæ paulo meliores, ſed adhuc ſcholam ſapiunt. Maturiores & ſene dignæ reliquæ,* Thyeſtes, Medea, *&* Thebais. *quæ tres ita meo animo arrident, vt quam malim, non facilè dixerim. Quod addamus de Seneca, reliquum eſt nihil, niſi de ordine harum tragœdiarum; qui vulgò huiuſmodi eſt;*

1. Hercules Furens. 2. Thyeſtes. 3. Thebais. 4. Hippolytus.

* Rectè Crinit. hoc obſeruau. lib. 3. de poët. cap. 53.

Deſipiunt typographi Baſileenſ. qui in Feſti editione Pōtificem fuiſſe confingunt.

5. Oedipus. 6. Troas. 7. Medea. 8. Agamemnon. 9. Octauia. 10. Hercules Oethæus. *In re prorſus incerta temporis rationem haberi diſcuperem. futurum id memoriæ legentium. qua in re iuuit me Guilh. Canteri induſtria, lib. 5. Nouar. lect. cap. 4., uti faciliùs eum ordinem deprehenderem. Medea ab Iaſone repudiata, pellicem flammis vlta, propriis filiis necatis, Aegeo Athenarum regi nupſit. huic ex Aethra filius erat Theſeus; cui nupta Phædra, priuignum ſuum Hippolytum de ſtupro compellauit, & reiecta, crimen in inſontis caput retorſit. ille patriam fugiens paternis diris deuotus, curru decidens, ab equis diſtractus moritur; Phædra facti pœnitentiâ, ſeipſam gladio confodit. Theſeo intima cum Hercule familiaritas intercedebat; quem, cùm liberos & vxorem furore correptus occidiſſet, Athenas ductum expiauit. Mox poſt aliquot annos Hercules acceptâ ab altera vxore Deianira, tunicâ Neſſæ & Hydræ ſanguine imbutâ, doloris acerbitate victus, viuum ſe in Oetha comburi iuſſit. Paullo tamen antè Oedipus Thebis Bœotiæ imperarat, qui patre necato, matre verò inceſtis nuptiis ſibi copulatâ, ſeipſum excæcauit, Iocaſta ſeipſam interfecit. Tam funeſtarum nuptiarum liberi, furentes imperandi libidine, mutuis vulneribus commortui ſunt, Etheocles videlicet & Polynices. Non minora poſtmodum Mycenis & Argis ſcelera patrantur à gente Pelopidarum. Thyeſtes Atrei vxorem adulterio corrumpit: hic illi filios ſuos epulandos proponit. fit viuum filiorum trium ſepulchrum ignarus & infelix parens. Menelaus Atrei F. Helenam vxorem à Paride raptam, cum fratre Agamemnone repetit. Græcia Barbariæ lento bello colliditur: & poſt decennium Troiâ dirutâ, Calchantis iuſſu, Hectoris F. Aſtyanax de Scææ portæ faſtigio deiicitur; Polyxena Priami nata, Achilli in inferias mactatur. Ipſe rex regum, dux ducum Agamemnon, victor domum rediens, in conuiuio furiali veſte irretitus, vnà cum Caſſandra, ab vxore iugulatur: Oreſtes paruulus vindex futurus paternæ cædis, vix ſororis ope maternas manus effugit. Hac ergo ſerie hæ fabulæ legendæ;* 1. Medea. 2. Oedipus. 3. Thebaias. 4. Hercules Furens. 5. Hippolytus. 6. Hercules Oethæus. 7. Thyeſtes. 8. Troades. 9. Agamemnon.

Quas qui contemnunt, id faciunt, vel quia non ſatis eas intelligunt; vel quia non legerunt, quem lectione indignum iudicant. iis qui non intelligunt, commentarij noſtri ſatisfacere poterunt; qui verò, quem non legerunt, deſpiciunt, vel doctiſſimorum virorum cenſuris fidem ſunt opinor adhibituri; vel ſi ne id quidem, eos non moror. Omiſſis ergo Sidonij & aliorum citatis teſtimoniis; primo loco occurrit vir grauis, & pro illo ſeculo eruditus, Fran. Petrarcha, qui lib. 5. epiſt. de reb. familiarib. epiſt. 5. ita ſcribit; "Varro Satyrarum libros edidit, & Seneca Tragœdias, quæ apud Latinos profectò vel primum, vel primo proximum locum tenent.

ANGELVS *Politianus, in Nutricia.*

——ſuum iactet mihi Corduba vatem,
Cuius ad Herculeum tremefacta Orcheſtra furorem eſt.

DES. *Eraſmus, in Ciceroniano;*

Age num tibi Seneca videtur Ciceronianus? Nihil minùs. præſertim in ora-

„ *tione ſoluta. nam tragœdiæ, quæ probantur à doctis, vix videntur à Seneca ſcri-*
„ *bi potuiſſe.*

PET. *Crinitus. lib. 3. de poët. Latin. cap. 53.*

„ *Scripſit* [Seneca] *tragœdias decem, in quibus propter ſublimitatem carmi-*
„ *num, grauitatémque ſententiarum, non vulgarem laudem conſecutus eſt: etſi*
„ *tempora illa, in quæ incidit, magna ex parte exſtiterunt melioribus diſciplinis*
„ *inimica. In ſuis fabulis Euripidem atque Aeſchylum traditur imitatus; quæ*
„ *res facilè intelligitur ab iis, qui paullo diligentiùs eas obſeruabunt, &c.*

IVL. *Scaliger Poët. lib. 6. cap. 6.*

„ *Seneca ſeorſim ſuas tuetur partes, quem nullo Græcorum maieſtate inferiorem*
„ *exiſtimo; cultu verò ac nitore etiam Euripide maiorem. Inuentiones ſanè illo-*
„ *rum ſunt: at maieſtas carminis, ſpecies, ſonus ipſius. In quibus Sophoclis eſſe*
„ *ſe voluit ſimiliorem, fruſtra fuit.*

MAR. *Antonius Muretus lib. 2. var. lect. cap. 4.*

„ *Et eſt profectò* [Seneca] *poëta ille præclarior, & vetuſti ſermonis diligentior,*
„ *quàm quidam ineptè faſtidioſi ſuſpicantur.*

BARTHOLOMÆVS *Riccius lib. 1. de imitatione.*

„ *Comœdiam ſubſequitur tragœdia, etſi ſcio alio ordine hanc natam eſſe. In*
„ *hac autem ſi meum iudicium liberè proferam, vereor magnopere ne contra*
„ *multorum ſententiam ſatis id poſſim ſuſtinere. nam ſecus quàm ego ſentio*
„ *multis iam pridem perſuaſum eſſe intelligo. Sed ne ab hoc quoque deterrear,*
„ *Nauagerius efficit, qui Terentio hoc modo poſt multa ſæcula aduerſus multo-*
„ *rum ſententiam in comicis locum ſuum præclarè reſtituit. Secum igitur in*
„ *hoc genere fabulæ plerique peſſimè actum eſſe grauiter queruntur, neque id*
„ *tantùm tragicorum paucitate, qui ad vnum ex frequenti numero ſunt redacti*
„ *(id enim incommodi cum aliis multis artibus illi commune accidiſſe aliquam*
„ *conſolationem habere poſſet) ſed quia, qui reliquus eſt, ita eius ſcripta impro-*
„ *bantur, vt ne digna quidem ſint, quæ perlegantur, ne dum in vllum eum tra-*
„ *gicorum numerum perduxerint. Vtrùm autem id ita ſit, iam videamus. Tria*
„ *ſunt, quæ tragœdiæ maximè conueniunt, exſpectatio, geſtio, exitus: horum ni-*
„ *hil in tot eius tragœdiis deſiderari videtur. ſummam enim hic auditori, cùm*
„ *magnarum rerum excitat admirationem, tum illum vſque eò ſuſpenſum ſuſti-*
„ *net, vt quorſum tantus apparatus priùs, quàm ad rem ipſam ſit peruentum, mi-*
„ *nimè ſentiatur. Quod autem ad rei geſtionem, aut ea verbis tantùm explica-*
„ *tur, aut etiam re ipſa oſtenditur, & vt vera ante oculos geritur. dictionis qui-*
„ *dem id genus eſt, quod ſatis tolerabile videatur: certè quicquid habet minus*
„ *purgatæ locutionis, & illi ætati, & eius fortaſſis nationi potuit condonari, aut*
„ *tanti omnino eſſe non debuit, vt quæ eius cætera multa ſunt optima, tam iniquè*
„ *ex hominum lectione quaſi delerentur, præſertim cùm locutionis rationem pe-*
„ *nè totam aliunde petendam eſſe præcipiamus. Alterum erat, cùm res ante ocu-*
„ *los, vt eſt priùs verè geſta, iterum quaſi verè geritur: in quo neque hic exlex*
„ *aut temerarius eſt actor. nam etſi Medeàm coram populo filios necantem indu-*
„ *cit, vt item Herculis à patre furentis ſagittis confoſſos, dicere hoc quoque per*
„ *fabulæ legem, ſunt qui grauiſſimè teſtentur auctores: & qui Græcam ſcripsère*

fabulam, hoc ſuo arbitratu factitaſſe conſtat. At Horatius in Latinis aliter ſenſit. at etiam rectiùs ſenſerit, & naturam ſuam & fortaſſe etiam ſua tempora ſecutus, ab horum ſpectaculorum immanitate abhorruerit: ſubſecuta eſt alia ætas, & alius ſcriptoribus animus eſt datus. certè neque Horatio iniuriam, neque mihi nouam legem facio, ſi ad duarum legum alteram ſubſcriptionem meam accommodo, eius non ſequor. Quaſi verò & Terentius à comicorum lege non interdum recedat, & non in fabulam bonam meretricem, ſocrum nurus cupidam, ac prorſus alienas perſonas ad quoddam certum tempus minimè ineptè introducat. Exitus autem is eſt, qui maximè tragœdiæ conuenit, luctuoſus: quin etiam ſi paullo lætior adhibeatur, non is tamen eſt quo minùs fabula probari poſſit. Tragœdiæ vna grauitas maximè propria eſt: hæc aut perſonis, aut re, aut verbis ipſis contineri atque præſtari ſolet. Quod autem ad perſonas, eæ quidem in hanc ſunt inductæ, quæ tragœdiis conueniunt, regiæ, magnæ. Res autem, niſi ea quoque, quæ tragœdias excitet. Poſtremò verò ſic grauiter agit, vt neque rei verba, neque verbis res perampla deeſſe videatur. in re enim horribili, vbi eius oratio non grauis? vbi non triſtis? vbi non atrox? vbi autem remiſſa? vbi læta? vbi placida? vbi denique cum re tota non conſentit atque conuenit optimè? Tragœdiæ verò grauitatem, de qua nunc agitur, adiuuari inprimis grauitate ſententiarum, nemo non intelligit. Quis autem vnico Seneca in ſententiis eſt crebrior? quis etiam grauior? cùm in eo quot verſus, tot penè grauiſsimæ ſententiæ numerentur, eæq́; omnes & ſuo loco, & cum dignitate poſitæ atque dictæ ſint? Quanto tragœdiæ ſcriptor magis miſericordiam auditori commouebit, quanto rem crudeliorem ac magis atrocem faciet; tanto ab hoc maiorem ſibi plauſum concitabit, tanto eius gratiam inibit æquiorem. ac Seneca, cùm id exſequitur, vſque eò partem illam integerrimè præſtat, vt miras inter queſtus auditori ſuo acclamationes commoueat. Chori in tragœdia niſi cum re ipſa conſentiant, niſi pleni ſint ſententiis, niſi æquè ſcelus atque dignum eſt lamententur, aut contrà virtutem laudibus efferant paribus, ij vitio aliquo carere non poſſunt: vbi autem hic noſter legem eam non diligenter cuſtodiuerit, ac religioſè conſeruarit, vbi non ea omnia cumulatè præſtiterit, vbi aliquid admiſerit, exſpecto qui me doceant: quod tantum abeſt, vt facilè poſsint, vt (ſi cum hoc aliquando æquiore agant animo) in iis ipſis choris ſcribendis, Græcos omnes, qui exſtant, ſuperaſſe fateantur neceſſe ſit. Id verò mihi in hoc viro permirum videtur, quòd cùm tot fabulas eáſque tam copioſè omnes perſcripſerit, nouus tamen ſemper appareat, numquam ſui ſimilis, neque qui, quod à ſe antea dictum ſit, alias in alium item mutuetur locum: vt quaſi amnem imitetur, cuius idem perpetuò ſit curſus, quæ tamen aqua ſemel præterlapſa eſt, nunquam relabatur: vt iniquè, atque haut ſcio an impiè facere videantur, qui tam ob paruam cauſam vnicum poëtam, ne legendum quidem eſſe contendant. Siquidem totum hominem leuiſsima de cauſa prorſus tollere, belluarum magis quàm hominum eſt omnino. Equidem cùm in hoc genere plures ſcripſerint, ceteríque omnes prorſus interierint, réſque Tragica ad vnum hunc redacta ſit; huic, cui melior fortuna pepercerit, ab hominibus quoque parcendum; atque in quem cum locum

„ *ea ipſa poſuerit fortuna, ab iis quoque retinendum eſſe facilè cenſeo.*

IVSTVS *Lipſius in Animaduerſionibus.*

„ *De Thebaide: Scriptio (inquit) ita me Deus amet, alta, docta, grandis: & quæ ſuo iure ambulet in cothurnis. Nihil vſquam iuuenile, arceſſitum, fucatum. phraſis & verba lecta: ſententiarum mira & inopinata acumina. & acumina virilia & fortia: quæ me quidem ita feriunt, vt non exciter ſolùm ad ea, ſed ſubſultem. Quid tale in aliis? audebo rem dicere. Scripti gemmula hæc eſt, & quàm lubens retulerim vel ad Auguſti æuum. Per bellum quidem ciuile eam ſcriptam, & ex argumenti electione ſuſpicor, & ex verſibus qui quaſi datâ operâ huic rei inſerti. Quidquid huius eſt, tollenda ſanè ea, nec vltrà calcanda pedibus ignari vulgi. Vos, Critici, ponite, & habete audacter inter prima Romana ſcripta.*

IDEM *poſtea, de omnibus decem tragœdiis;*

„ *Duas duorum eximias cenſeo: quibus laudator ego, non cenſor. In aliis virtutes video, ſed non ſine mixturâ vitiorum. Magnus Scaliger quòd tam laudatum de his teſtimonium tulerit, vt etiam Græcis antepoſuerit, an ex vero? non dixeris, niſi ad primas illas adſpectu. Nam ceteræ profectò non aſcendunt culmen iſtud laudis. Sonus in iis & granditas quædam tragica, fateor: ſed nónne adfectatio ſæpe & tumor? Verba & dictio, an vſquequaque electa? Iam ſententiæ probæ, acutæ interdum ad miraculum: ſed nónne ſæpe & ſententiolæ? id eſt fracta, minuta quædam dicta, obſcura aut vana: quæ aſpectu blandiantur, excuſſa moueant riſum. Nec enim lumina, ſed ſcintillæ ſunt: nec veri fortéſque ictus, ſed vt in ſomnio parui & vani conatus. Quas tamen ipſas crebrò nimis & ad faſtidium inculcat, nec inuenit, ſed arripit: non tam ſuâ fortaſſis quàm æui culpâ, cui Scholaſticum & Declamatorium hoc genus ita placuit,* vt operum omnium *(Fabij verba ſunt)* ſolam virtutem ſententias putarent.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ LIBER TERTIVS.

DE VERSIBVS TRAGICIS, MAXIME SENECÆ.

De modis tragicorum verſuum Capvt. I.

OMNIA *poëmata eſſe* ſyſtematica, ſtichica, mixta, *vel* communia, *ſcribit Hephæſtion. Tragica, ſi diligenter attendas, mixta, partim* κατὰ στίχον, *partim* κατὰ σύστημα, *deprehendes. non ſunt omnino* κατὰ στίχον (*ſicuti Virgilij Aeneis*) *quia non vno carminis genere conſtant: nec ſunt prorſus* κατὰ σύστημα, *cum multa in iis ſtichica inueniantur, vt ferè omnes ſcenæ, & integri ſæpe chori: nec denique ſunt verè communia, quòd vix in illis, niſi initio fortè chori vel ſcenæ alicuius, ſimul* τὸ στιχικὸν καὶ συστηματικὸν *reperias.*

Syſtematum *tragicorum tria ſunt genera, vel enim ſunt carmina* ſimiliter diſsimilia (*quæ diuiduntur in* pericommata, *quæ poſt pericopam, ſiue variorum ſyſtematum congeriem, aliam planè ſimilem ſubiungunt, ita vt licet in vtraque congerie ſint ſyſtemata ſibi diſsimilia, ipſæ tamen pericopæ ſimiles partes habeant; & in* epodica, *quæ ſimilibus ſyſtematibus diſsimile adiunctum habent; & in* antiſtrophica, *quorum ſtrophæ ſtrophis reſpondent*): *vel ſunt* omnino diſsimilia, *quæ partiri ſolemus, in* monoſtrophica, *quæ vnicam ſtropham habent; &* anamioſtropha, *quæ nonnullis ſtrophis interiectis interrumpuntur: vel denique ſyſtematum carmina ſunt* ſimilia, *vt ſæpe Senecæ iambica, anapæſtica, trochaica, &c.* (*Horum modorum exempla commodiùs à Sophocle, Euripide, & Aeſchylo petuntur, quàm à Seneca; qui ſimiliter diſsimilium minimam rationem habuit, diſsimilibus verò, prorſus pro arbitrio, in choris vtitur*). *Diſsimilia etiam quædam ſunt* diſtropha, *quando poſt duos verſus ad primum reditur; quædam* triſtropha, *quando poſt tres; quando poſt quatuor,* tetraſtropha, *atque ita deinceps.*

Vide Guilhelm. Canter. προλεγομ. in Euri,

Senecæ verſus, aut ſunt monocoli, *quando vno tantùm carminis genere ſcena vel chorus conſtat; aut* dicoli, *quando duobus; aut tricoli, quando tribus, &c. Rurſus ſunt vel* monometri, *qui duobus pedibus gradiuntur, vt,*

Falſúmque decus;

vel dimetri, *qui quaternis, vt,*

Lugeat æther, magnúſque parens;

vel trimetri, *qui ſenis, vt,*

Soror Tonantis. hoc enim ſolum mihi;

vel tetrametri, qui pauci in Senecæ libris, & imperfecti, vt,

Palladi fauces Auerni, vóſque ferales ſpecus,

apud veteres plures & meliores, qualis ille;

Pelle tonſis terga ponti, vela tende. iam pergamus.

vera hæc, quando dipodiâ *ſcandimus; quod in iambicis, trochaicis, & anapæſtis ſolùm concedit Seruius; aliàs vetat. Quare ſi vtamur* monopodiâ, *quæ non ſumit duos ſimul pedes, ſed carpit ſingulos,* dimeter *vocabitur qui duos habet pedes, vt* Adonius; trimeter *qui tres, vt* Glyconius; tetrameter, *vt* dactylicus, *qui quattuor;* pentameter, *qui, vt* Phaleucius & Sapphicus, *quinque;* ſenarius, *qui ſex, quales* iambici *comici;* octonatius *qui octo, vt* tetrametri, *quos diximus. atque ita pro ſcanſionis ſeu percuſſionis varietate modus carminis, ſeu potiùs modi nomen mutatur. Apud antiquos tragicos aliquando* ſeptenarij *occurrunt.*

Vide Victorin. lib. 1. Grammat.

De carminum Tragicorum diſpoſitionibus. CAPVT II.

ΠΟΘΕΣΕΙΣ *verſuum, cum Attilio Donatiano, diſpoſitiones ſeu affectiones voco. eæ ſunt quattuor. Nam carmina vel ſunt* acatalectica, *vel* catalectica, *vel* hypercatalectica, *vel* brachycatalectica. Acatalectica, *dicuntur perfecta, quæ legitimo fine clauduntur, quibus nihil deeſt, neque ſupereſt.* catalecticis, *vna deeſt ſyllaba:* hypercatalectici, *ſeu* hypermetri, *vnâ exhuberant.* brachycatalecticos *gemina ſyllaba, ſeu pes integer deficit. auctores Diomedes, Seruius, & qui fuſiùs* Hephæſtion. *ſingulorum exempla poſtea dabo ex Senecâ.*

De Dithyrambico verſu. CAP. III.

HÆC in genere: de ſingulis nunc formis verſuum. primò ſe vt audacior, dithyrambus ingerit. de illo igitur primo loco nonnulla: tum quòd rarus, & in Latinæ Orcheſtræ finibus, vno tantùm loco apud noſtrum: tum quod ex variis potiùs generibus verſuum cinni in morem concinnatus, quàm ad certam carminis ſpeciem referendus. Non enim aliud eſt, quàm Liberi encomium, conſtans vario carminis genere, verbis nouatis & magnificè ornatâ dictione, crebræ in eo metaphoræ, crebræ verborum geminationes (teſte Demetrio Phalereo) nullâ numerorum, nullâ carminum recurrentium certa lex (vt docent Horat. in Odis, & Ariſtot. in Problem. & lib. 3. Rhet.) nullæ ſtrophæ vel antiſtrophæ, ſed vnâ velut comprehenſione, textura continua. Et quia Bacchus argumentum erat, veteres gloſſulæ Dionyſiaca, *exponunt* διθυράμβικα δράματα. *nam* Hymnus, *Steſichori Himeræi inuentum, Diis omnibus conuenit:* Dithyrambus, *Liberi peculiaris eſt, vt* Pæan & Philelias *Apollinis,* Lithyerſis *Rheæ,* Iulus *ſeu* Vlus *Cereris,* Vpingus *Dianæ apud Træzenios, apud reliquos Mineruæ,* Hypæpus *etiam Dianæ, vt docent Scholiaſt. Apollonij in lib. 1. verſ. 972. Athenæus lib. 14. conuiu. cap. 6. & Theodoret. lib. 4. curat. Græcan. affect. Vnde verò Dithyrambus dictus, non auſim affirmare, eo quòd nec veteres, Diomedes, Phauorinus, Phornutus, Suidas, Izacius, & Thomas Magiſter; nec recentiores,*

Cælius Rhodigin. Lilius, Rapicius, Mynturnus, & Scaliger, conueniant; & omnes illorum Etymologiæ ſatis veroſimiles videantur.

Primum auctorem dithyrambi, ſunt qui Corinthium putant, vt indicat Pindarus Olymp. 13. alij Arionem Metymnæum, vt Herodot. lib. 1. alij Laſſum Hermionæum, vt Clemens Alex. lib. 1. Stromat. alij denique Pericletum Leſbium, vt Iſaacius. vt vt eſt, hoc carmen vſos inuenio, præter iam nominatos, Arionem, Laſſum, Pericletum; apud Horatium, Pindarum: apud Xenophontem, Melanippidem; apud Clementem, Theſpin; apud Ariſtophanem, Cecidem; apud Plutarchum & Iſaacium, Philoxenum cum Teleſta: apud Athenæum occurrit Pratinas Phliaſius, & Cleomenes Rheginus: denique Sex. Empyricus nominat, Polydum & Diagoram Melium. nec plures repperi: niſi ſi annumeras Tragicos omnes, qui Aeſchylum præceſſerunt: cùm ad Aeſchyli vſque tempora, tragœdia, nudus quidam Dithyrambus variarum rerum narrationibus productus & extenſus fuerit. eò tamen differebant, quòd Tragicorum chori quadrati. Dithyrambicorum cyclici erant. Solius hodie (quod memini) Pratinæ exſtat non totus apud Athenæum, relatus à Scaligero lib. 1. poët. cap. 47. quem quicunque legerit, ſtatim intelliget non eſſe nudum hyporchema (quod nollem homini ſagaci excidiſſe) ſed dithyrambum ſaltationi aptatum. eſt enim illi & metrorum deſultoria varietas, & verborum compoſitio ampulloſa, & Baccho dicitur. Aegeſandri verò exaſtichon, quod idem Athenæus refert lib. 4. cap. 9. hoc in album referri non debet, etſi verbis audacter nouatis conſtet. nam nec in Bacchum eſt, nec numeri ſatis varij, & leniter nimis fluit. Crediderim magis initium ſeu particulam aliam eſſe dithyrambi, fragmentum illud Theſpidis, quod Clemens Alexandr. lib. 1. Strom. adducit; quod, Græci codicis defectu, non exhibeo.

Pindarus Dithyrambum βουλάτην vocat, quoniam antiquitus victori bos premium; vel potiùs, à clamore & boatu recitantium. nam vox carmini aptabatur, quod tumidum erat, & Bacchantium furorem exprimens, repentinâ quidam mentis alienatione fundi, non ſtudio aut curâ vllâ recitari videbatur: quare lymphaticorum & thyadum perſonis aptiſſimum cenſebant: idque propter verba inſolentiùs compoſita (vnde Euſtathius temeritatem, Demetrius licentiam Dithyrambicis tribuit), & verſuum connexiones multiplices ſeu πολυπλοκὰς quare temerarium, turgens, & ſeſquipedalibus verbis productum orationis genus διθυραμβώδη nominant, & qui talem præ ſe fert audaciam, dicitur διθυραμβώδης. ſic Platoni in Cratylo διθυραμβῶδες ὄνομα, verbi gratiâ (Euſtathij exemplum eſt) vt ſi quis lapides, oſſa telluris nuncuparet. Idem Plato, quæ in Phædro ſublimiùs differit, à dithyrambis, ait, haud procul abeſſe: & Suidas ſcribit, ab hac veſaniâ natum adagionem, διθυράμβων νοῦν ἔχεις ἐλάττονα, minus mentis habere dithyrambographis. Metri genus (vt dixi) liberum planè. non tantùm enim ab vno modulorum genere ad aliud pro libito deſilire licuit; ſed eorum quoque, quibus vtebantur, carminum leges tranſilire. ita Horatianum illud accipio, inuitis multis;

Vide Cicero. 3. de Orat. & Athenæum, qui multa lib. 14 Robortell. in lib. Ariſtot. de Poëtica. pag. 6.

Seu per audaces noua dithyrambos
Verba deuoluit, numeriſque fertur
Lege ſolutis.

Quod claro Senecæ exemplo conuincitur: qui in illo ſuo dithyrambo verſuum numeros & legem paſſim abutitur, & impuros puris mirè permiſcet. Nam Iouitæ Rapicio aſſentior; qui lib. 3. de numero oratorio, chorum ſecundum Oedipi, dithyrambum eſſe contendit. eſt ille in Bacchi laudem, turget verbis tralatis, vario metri genere contexitur, nullum ſtropharum vel antiſtropharum certum recurſum, nullum ſtabilem epodων morem retinet; ſed euantis more huc illuc rapitur, & maris inſtar concitati æſtuat. Vnde fit, vt vix certa verſuum ſcanſio queat adhiberi. conabor tamen, in ſtudioſæ iuuentutis gratiam, eumq́; hoc capite laborem exanclabo.

Primi duo verſus Hexametri ſunt; Tertius trochaicus ſenarius; Quartus (vt vulgò legitur) nec trochaicus, nam terminatur iambo; nec iambus, quia trochæos habet; nec alius generis vulgati. ideo mihi non poteſt non eſſe ſuſpectus de mendo. ſic enim exſtat;

Quæ tibi nobiles Thebæ, Bacche, tuæ.

credidi aliquando exiguâ tranſpoſitione, Aſclepiadeum faciendum, & cum ſequentibus Glyconiis ſic miſcendum;

Thebæ, Bacche, tuæ; quæ tibi nobiles
Palmis ſupplicibus ferunt,
Huc aduerte fauens virgineum caput.
Vultu ſidereo diſcute nubila,
Et triſtes Erebi minas.

vel, retentâ lectione vulgatâ, ſic mixtis & diuiſis verſibus:

Quæ tibi nobiles
Thebæ, Bacche, tuæ
Palmis ſupp. ferunt, &c.

Sequitur iambicus trimeter, & poſt monometer dactylicus

Cingi floribus:

mox ſapphicus impurus;

Te caput Tyriâ cohibere mitrâ.

qui ſequitur anapæſticus; cui proximus, initium eſt iambici. ſequuntur inde duodecim ſapphici: tum tres hexametri: mox duodecim anapæſtici dimetri, vno monometro terminati. Rurſus quattuor hexametri, & hos inter & ſex alios interiecti ſeptemdecim dactylici dimetri. Subſequitur ille, qui mihi magna crux;

Senſere terræ Zedacum feroces:

de cuius ſcanſione, donec certa lectio ſtabiliatur, non liquebit. huic proximus dactylicus trimeter. at ſubſequentes, meo iudicio, ſic diuidendi;

Arua mutantes:
Quáſque Mæotis
Gentes alluit
Frigida fluctu,
Quas deſpectat
Vertice ſummo.

Monometri enim trochaici dactylicis miſti, imperfecti perfectis. Qui ſuccedit,

Sidus Arcadium, geminúmque plauſtrum;

impuri ſapphici ſpeciem præfert: cùm in ſecundâ ſede dactylum habeat. tres ſequentes meri ſapphici; quos ſubſequitur vnus Phaleucius; & deinde iterum ſapphicus: cui qui ſubnectitur,

Mites factæ. ſacer & Cythæron
Sanguine inundat,
Ophioniáque cęde.

ſic ab N. fuit commutatus: cùm in aliis codicibus legeretur;

Mites ſunt factæ.
Sacer Cythæron ſanguine inundauit
Ophioniáque cæde.

Ego putarim ſcribendum,

Mites factæ. *nam* (ſunt) *meo iudicio melius in q. v. l. abeſt.*
Sacer Cythæron,
Sanguine inundauit
Ophioniáque cæde.

vt ſint monometri tres; vnus perfectus, redundantes duo; quartus verò dimeter iambicus catalecticus. his adiunguntur tres ſapphici. paullo pòſt iterum ſeiungerem, & ex vno impuro trimetro geminâ ſyllabâ mutilo, ſtatuerem duos monometros; Meliore penſans
Damna marito

Subditur adonius, & glyconius, & ſapphici duo, mox ſinguli anapæſtici, dactylici, & ſapphici: mox iambicus dimeter catalecticus;

Sollemne Phœbus carmen.

excipit ſapphicus,

Edit, infuſis humero capillis. *proximus ſapphicus; huic, aſclepiadeus cum alio ſapphico. Claudunt chorum ſex hexametri, ſed Bucolici iuxta nonnullos: non tamen penitus ad leges Bucolicorum: de qua re deinceps.*

De Hexametro. Cap. IIII.

Terentianvs *& Diomedes tradunt, tam iambicum, quàm hexametrum vocari carmen Heroicum. quare cùm Heroum fortuna tragœdiis narretur, placuit quibuſdam æqualiter huic fabulæ vtrumque carmen conuenire. Sed mihi vitioſè id colligere videntur. eadem namque ratione Epicis iambum tribuerim: quod non permittunt. Fateor hexametrum poſſe quidem, ſed illud ipſum* * *Bucolicum, & rarum inſeri, potiſſimùm ſi oraculi verba referantur, vt apud Senecam Oedip. Act. 2.*

Mitia Cadmęis remeabunt ſidera Thebis, *&c.*

vel in choris, aut dithyrambis, vt Oedip. chor. 2.

Mollia Niſſæis armati brachia thyrſis, *&c.*

aut Epithalamiis ſeu Feſcenninis, vt Medeæ act. 1.

Candida thyrſigeri proles generoſa Lyaci.

his enim tribus dumtaxat locis eos Seneca inſeruit (eosq; ipſos ferme Bucolicos, non planè) adeò parcè, vt totis nouem tragœdiis oraculo ſex tantùm, Feſcenninis totidem, dithyrambo non continuos, sed hîc illic diſperſos, vnum

Bucolicus verſus, teſte Seruio, eſt hexameter, cuius quartus pes orationem terminat: (alij plura requirunt) exemplum. *Ruſtica ſilueſtri reſonat bene fiſtula Muſâ.* In Latinis hanc legẽ vix ſeruari video: accuratè Theocritus inter Græcos, vt me Lipſ. monuit.

ſupra viginti conceſſerit; nuſquam verò perſonis loquentibus. In ſolo Euripide, cum admiratione, perpaucos Elegiacos extra chorum ab Andromachâ prolatos, inueni. Carent ergo exemplo, qui tam multos hexametros inſerunt. nec placet ratio, id fieri, quod iambici minùs ab auditoribus percipiuntur, & nimis ſimiles ſint proſæ, nec facilè diſcernantur. id enim ipſorum fortè culpâ fit qui ad comœdiæ numeros deflexerunt, nec ſeueram Senecæ in iambis & ſpondeis permiſcendis rationem ac normam ſatis accuratè tenuerunt. fit & pronunciantium actorum vitio, qui tonum, ac percuſſionem vocis non ſatis idoneam adhibent. Nec verò tantum imperitis auditoribus tribuendum; vt, dum ipſis placere nitimur, leges omnes tragœdiæ tranſiliamus, & exemplum antiquorum atque auctoritatem planè contemnamus. Noſter hexametri legem exactè ſeruat: niſi quod ad Bucolici carminis conditionem, frequentior eſt in dactylis conquirendis, cæſuris verò vitandis, & vt in vltimâ ſede diſſyllabum vocabulum ſit, ſtudioſè dat operam: ſaltationis credo choricæ causâ, & ad bacchantium lymphationem aptiùs exprimendam. Vnicus eſt apud eum ſpondaicus;

Feſta dicax fundat conuicia Feſcenninus.

De hexametro fuſiſſimè Lilius hiſt. poët. Dialog. 1. Erythræus in Indice Virgiliano, Giſanius in Collectaneis Lucretian.

De Iambico carmine. CAP. V.

ACCOMMODATISSIMVS *tragœdiæ iambus, cunctorum rectè ſentientium iudicio, nec magis extra chorum, quàm hexameter epicis deſerendus. eum verſum antiquiſſimum facit Ariſtoteles, & λεκτικὸν καὶ πρακτικὸν vocat, ſermonibus & rebus agendis aptum. Vnde dictus, varia Nicandri & Pindari Scholiaſt. Suidas, Hephæſtion & Heſychius, neque id mihi nunc magnopere curæ: cui ſufficit Ariſtotelis auctoritas, à conuiciando nominatum, quòd eo primùm conuiciari ſint ſoliti* ὅτι ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ ἰαμβίζειν ἀλλήλους. *vt nec illud, quis eo primus fuerit vſus; ſiue Ananias, ſiue Arius ſiue Simonides, ſiue Simmias, ſiue, quæ communis ſententia, Archilocus: hanc tenet Horatius, vehementer aſtruens opinionem meam:*

Archilocum proprio rabies armauit iambo,
Hunc ſocci cepêre pedem, grandéſque cothurni
Alternis aptum ſermonibus, & populares
Vincentem ſtrepitus, & natum rebus agendis.

Sunt qui putant Horatium primum Latio iambos dediſſe: ſed falluntur. dedit Horatius, non iambos ſimpliciter (diu enim ante illum iambicis vſa vetus comœdia & tragœdia) ſed iambos puros Archilochios. teſtis ipſemet;

——Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio, numeros animóſque ſecutus
Archilochi.—— *De iambo idem ad Piſones;*

Syllaba longa breui ſubiecta vocatur iambus,
Pes citus: vnde etiam trimetris accreſcere iuſſit
Nomen iambæis, cùm ſenos redderet ictus

Primus ad extremum ſimilis ſibi: non ita pridem,
Tardior vt paullo grauiórque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in iura paterna recepit
Commodus & patiens. non vt de ſede ſecundâ
Cederet; aut quartâ ſocialiter. hic & in AttI
Nobilibus trimetris apparet rarus, & EnnI.

pedis iſtius vim eleganter ad Paullinum expreſſit Auſonius;

Iambe Parthis, & Cidonum ſpiculis,
Iambe pennis alitum velocior,
Padi ruentis impetu torrentior,
Magni ſonorâ grandinis vi denſior,
Flammis coruſci fulminis vibratior.

Vt minùs tamen humilem pedem, Ariſtoteles & Demetrius oratori fugiendum monent. fruſtra. Vix enim effugiunt Oratores vel inuiti, quin in ſenarios & Hipponactæos ſæpe incidant, vt Cicero & Theon in Progym. fatentur.

Iambici duo ſunt genera, alterum perfectum, cuius penultima breuis; alterum claudum & imperfectum, cuius vltimam ſedem ſpondeus inuaſit, Scazonta ſeu χωλίαμβον *nominant. vtrumque breuiter ſignificauit Ouidius:*

Liber in aduerſos hoſtes ſtringatur iambus,
Seu celer, extremum ſeu trahit ille pedem.

celer enim τελέιος, *pedem trahit extremum claudicans. Leges eius ſatis notæ. Diomedes in ſiniſtris (hoc eſt paribus) ſemper iambum aut tribrachim, aut pyrrhichium; in dextris (hoc eſt imparibus) præter hos, etiam ſpondeum, dactylum, anapæſtum, & proceleuſmaticum tradit recipere. addit, ſi huic metro trinario quartam dipodiam adiunxeris, fieri verſum quadratum ſeu octonarium, cuius eædem quæ trimetri leges ſiat: in ſe autem catalectum habere. Octonariis quidem priſcos tragicos vſos, & interdum, ſed rariùs, ſeptenariis, ex fragmentis eorum patebit, idq́; de Græcis Ariſtoteles teſtatur. Pyrrhichium in locis paribus non admittit Seruius, &, à comicis, ibidem anapæſtum locari tradit. Ex Diomede apparet omnibus locis, præterquam ſexto, tribrachum poſſe ſtatui, quod Mallius Theodorus confirmat à Bedâ citatus, item Seruius. De dactylo locis imparibus, quòd pes ille trochæo ſimilior, diſſentit Scalig. lib. 2. cap. 34. verùm Diomedis, Seruij, Mallij, ceterorum potior auctoritas. à quibus ſtat clarus ſatis, cætera inuolutus & obſcurus Cenſorinus, his verbis;* Trimetros tragicus recipit in prima parte ſcanſionis ſpondeum, & alio loco dactylum & anapæſtum, & pro iambo chorium & tribrachym. *& Terentianus:*

Culpatur autem verſus in tragœdiis,
Et rarus intrat ex iambis omnibus;
Vt ille contrà, qui ſecundo & talibus (*hoc eſt* paribus)
Spondeon, aut quem comparem receperit.

ſi culpatur qui in paribus ſpondeum aut compares recipit; inculpatus, qui in imparibus illos locat. Priſcianus lib. 6. de metris comicis ſic ſcribit, ex Iubâ Grammatico, non Rege illo doctiſſimo; Erit probabilis iambicus verſus, &

tragœdiis aptus, ſi ſecundum & quartum pedem nō alios feceris quàm iambos, aut eum qui appellatur tribrachus, aut anapæſtus: quoniam ſunt pares: cacometros autem, ſi aliter. *Deinde reddit rationem. mihi Priſciani locus corruptus videtur. nam anapæſtus non eſt compar iambi: & ceteri omnes anapæſtum ab illâ ſede arcent: idq́, præter iam citatos, etiam Rufinus ex Baſſo in lib. de metris comicis docet. Cenſorini verò locus non rectè habet. nam ſi* chorium *prò throchæo poſuit, falſum dicitur: ſi pro tribrachi (quem ſic appellat Diomed. lib 3.) altera vox ſuperflua. libens reſcripſerim;* corium, *ſine aſpirationis notâ: quoniam ita vocari pyrrhichium docet Diomed. vt videatur mihi* choræus, *idem cum trochæo;* corius *idem cum pyrrhichio, quamuis ea vulgus confundat. & in vltima ſede pyrrhichius vim obtinet iambi; in aliis ſedibus non æquè, Optimum eſſe conſtat in quo ſoli ſuis locis iambi & ſpondei, vt ille Gracchi:*

Merſit ſequentis humidam plantis humum.

quemq́ Seruius Archilochium vocat;

Matrem fatigat prodigus vitæ furor.

Exactè quomodo vtatur Seneca, docuit olim Hieron. Auantius. eius ergo, non meis verbis, accipite. Verſus ſenarij vel trimetri ſunt iambici Archilochij omnes, & acatalectici apud Annæum Senecam tragicum, & hanc ſolidam legem ſeruant: vt quamuis ſedes ſecunda, quarta, & nouiſſima ſeruiant vni iambo; ſecunda tamen & quarta non repellant tribrachum iambo comparem. Primus autem pes, vltra iambum, recipit ſpōdeum, & ſpondei diſſolutiones id eſt dactylum, anapæſtum, & aliquādo proceleuſmaticum: tribrachum verò, qui par eſt iambo, in hac primâ ſede admittunt verſus vnus ſupra viginti. tertia ſedes admittit iambum, ſpondeum, dactylum, tribrachum; nunquam in hoc tertio loco inuenies anapæſtum, præter hunc verſum;

Inter ſenem iuuenemq́, ſed propior ſeni;

niſi dictio inſit quattuor ſyllabarum, quod accidit verſibus viginti. quinctus locus vt ſæpiſſime imò ſemper, habet aut ſpondeū aut anapæſtum, ita nunquam vtitur tribracho; iambum verò & dactylū non aſſumit, niſi in nouem verſibus, quorū vltimę dictiones ſunt quattuor ſyllabarum, ſcilicet; *nepotibus, cacumine, Prometheus, Caphar ides, Polyxena,* & ter, *memoria.* Senecæ igitur trimetri, non cacometri, ſed omnes probabiles appellantur à Victorino & Terentiano, prętertim cùm in nullâ ſede inueniatur trochæus, aut pyrrhichius, & cum vbique deuitet ſcazonta, cúmque nullus verſus conſtet ex iambis omnibus, vt tragicorum lex præſcribit. *Hæc Auantius: ſecundùm quæ ſchema trimetrorum Senecæ hoc fuerit;*

Quæ

– –	∪ –	– –	∪ –	– –	∪ –
∪ –	∪∪∪	∪ –	∪∪∪	∪ –	
∪∪ –		– ∪∪		∪∪ –	
∪∪∪		∪∪ –		– ∪∪	
– ∪∪		∪∪ –			
∪∪∪∪					

Quæ extra choros vera ſunt. niſi quis membranas ſequatur, in quibus aliquando in ſecundâ ſede ponitur ſpondeus, ſæpe in Octauiâ, *& in* Herc. Oetæo *ter. verſ.* 750. *& verſ.* 779. *in m. ſ. libris; verſu verò* 1308. *in excuſis. In choris hoc iugum Seneca excuſſit. nam & ſcazontes vſurpauit, & impuros, & mutilos, & redundantes.* Tetrametri, *quibus vno loco vtitur, legem ſeruant trimetrorum, niſi quòd octaua ſedes in ſextæ legem ſuccedit, & eius conditionem ſubit. idem de* dimetris *iudicium. ſed hi ſæpius apud noſtrum ex-leges. Acatalecticus eſt iſte;*

Procella fortunæ mouet. *Agam. chor.* 3.

Hypercatalectici;

Pax alta nullos ciuium cœtus. *Ibid.*
Monitúque Phœbi iuſſus erranti. *Oedip. chor.* 3.

Quidam ſunt quos ad trimetros catalecticos queas reducere, quibus vna deeſt ſyllaba, & vt plurimum impuri ſunt:

Tuus ille biſſeno meruit labore. *Agam. chor.* 4.
Non vrbe cum tota populos cadentes. *Oedip. chor.* 1.

duos etiam inuenias dicto choro 4. *Agam.*
vel ad brachycatalecticos;

Quæ ſtella mutat, ſéque mirata eſt. *Agam. act.* 4.

ſic enim reſtituo. & illi;

Sonuit reflexo claſſicum cornu. *Oedip. chor.* 3.
Aut fœta tellus impio partu.
Latrauit ore lucis ignotæ. *Agam. chor.* 4.

Si quis tamen eos, quia ſpondeo terminantur, ſcazontes brachycatalectos, ſeu quinarios, malit vocare, cum eo non velitabor. hoc obſeruari malim, ſæpe in his catalecticis & brachycatalect. in quarta ſede anapæſtum à Seneca ſtatui credo quia tunc illa ſedes penultima: vt in his;

Carúſque Pelidæ nimium feroci.
Aut cùm ipſe Pelides animos atroces.

Dimetri igitur catalectici hanc legem retinent apud noſtrum : raro in prima iambum, ſæpius ponit anapæſtum ; in ſecunda nunquam , quod meminerim,

∪ –	∪ –	∪ –	∪
– –		– –	–
∪∪ –		∪∪∪	
∪∪∪			

tribrachum ; in tertia , ſemel ſpondeum; Sollemne Phœbus carmen. *Oedip. chor. 2. Dictum , in his dimetris acatalecticis quartum pedem in ſextum ſuccedere : tertio loco aliquando Seneca anapæſtum collocat , vt ,*

Qui virus Herculeum bibit;

nunquam dactylum , quod recorder : primo quoque loco , vix dactylum vel anapæſtum recipit : rarus etiam in his illi tribrachus , etſi Grammatici in omnem ſedem aditum patefaciant , vt in illo veteris poëtæ ;

Agite, fugite, quatite, Satyri.

Quædam de iambicis Scalig. lib. 2. poët. cap. 9.

De Scazonte ſeu Choliambo. CAP. VI.

Vide Scalig. lib. 2. ca. 34.

SCAZON *iuxta Suidam Hippys Rhegini inuentum ; iuxta alios Anniæ , ſecundum pleroſque Hipponactis , vnde & Hipponacticum vocari ſcribit Diomedes ; addens a trimetro tantum differre, quod vltimam ſedem ſpondeo vel choræo largiatur. idem Seruius, & Cenſorinus. Terentianus Maurus etiam præcipit ne quinto loco præter iambum pes vllus ponatur. nam ſi ſpondeum loces , moroſo tractu verſus langueſcet ; ſi dactylum , nimis prope ad heroicum verſum accedes ; ſi quem alium pedem , minus volubile & incitatum carmen eſt futurum. ſed iugo ſe huic ſubdere noluere ex Græcis Theocritus , ex Latinis Boëtius , & noſter, cuius Scazontes ſæpe cacometri ;*

Vidimus ſimulata dona molis immenſæ. *Agamem. act. 3. & 4.*
Fatale munus Danaum traximus noſtra.
Vidimus patriam ruentem nocte funeſta.
Cum Dardana tecta Dorici raparent ignes.

hos non eſt quod quis imitetur : longe meliores Catulli & Martialis ; qui legem ſeruant.

De Trochaicis. CAP. VII.

IN *locis paribus ſpondeum, trochæum, anapæſtum, dactylum , tribrachum admittunt, iuxta Seruium & Diomedem ; in imparibus tantum trochæum & eius diſſolutiones , ſecundum pleroſque ; & ſecundum Seruium, aliquado dactylum. nunc quidam recentiores intacta imparia loca trochæo ſeruari volunt, & ne tribrachu quidem recipiunt, inter quos Scaliger cap. 35. Quod ad ſpondeum, viro cuidam docto*

non niſi in cœlo recipiendus videtur. Diomedes & Cenſorinus hos verſus vltra ſeptem & ſemipedem negant producendos, vt in illo;

Tela famuli, tela properè *, ſequitur me Thoas.

Ponit enim hoc exemplum Cenſorinus, ſi modò illius illa de metris, quod non facilè crediderim: tamen ille verſus vel ſex tantùm & ſemipede graditur, vel clauditat, vel non aptum exemplum. vt vt eſt, illa traditio ſoli Archilochio propria. nam Hipponactius tetrameter acatalecticus ad octo peruenit, & octonarius vocatur; Anacreonticus, ad octo & ſemipedem; Callimachus etiam hypercatalectico tetrametro vtebatur. Exempla Hipponactij & Anacreontici apud Seruium;

* Fulcit verſum Lipſius, & corrigit *properè tela, ſequitur me Thoas.*

Pelle tonſis terga ponti, vela tende, iam pergamus.
Parce iam camœna vati, parce iam meæ veſaniæ.

idem vndecim trochaicorum genera ponit. apud Senecam inuenias tetrametros catalecticos, trimetros & dimetros, puros, impuros, mutilos, integros. Catalectici ſunt tetrametri Med. act. 4. & Hippol. act. 5. vbi locis imparibus præter trochæum alij quoque pedes; in primâ ſede ter dactylum, ſemel tribrachum; in tertia ter tribrachum, ſemel anapæſtum; in quintâ bis anapæſtum, ſemel dactylum, ſæpius tribrachum: in locis verò paribus dactylum, anapæſtum, ſpondeum, choræum inuenias. Schema huiuſmodi;

–∪	– –	–∪	– –	–∪	– –	–∪	–
–∪∪	–∪∪	∪∪–	∪∪–	–∪∪	–∪∪		∪
∪∪∪	∪∪–	∪∪∪	–∪∪	∪∪∪			
	–∪		–∪	∪∪–	–∪		

valde impuri hi;

Suppliciis animæ remiſſis currite ad thalamos meos. *Med.*
Vltimo quodcumque Proteus æquoris abſcondit ſinu. *Hip.*

in quo qui pro abſcondit *legunt* condit, *ne ſic quidem ſanant.*

Trimeter purus;

Pectore è medio rapi ſpolium & ſagittas. *Agam. act. 4.*

impuri partim, mutili partim;

Argos iratæ carum nouercæ.
Allegi cælo magnus Alcides.
Senſit ortus, ſenſit occaſus. *Agam. act. 3.*
Nullus hunc terror, nec impotens.
Deſeruit fugas noménque genti. *Oedip. chor. 3.*
Si qua feruenti ſubiecta cancro eſt *Hipp. cor. 1.*
Protulit tellus, aut anguis imis. *Oedip. chor. 3.*
Vicit acceptis cùm fulſit armis. *Agam. chor. 3.*
Conditos reges bellúmque geſtans.
Nube percuſsâ Stymphalis alto. *chor. 4.*
Heſperum dici, aurora mouit. *vbi & hiatus.*

De monometris ſeu inchoatis trochaicis, ſuo loco. Porrò quoad catalecticos tetrametros attinet, notandum, poſſe, ſi Bedæ aſſentiamur, ſingulos in duos trochaicos diſtribui, vt ſcandendo prior ſit dimeter acatalectus, poſterior dimeter catalectus. verbigratia;

Vos precor vulgus ſilentum
Vóſque ferales Deos,
Et chaos cæcum, atque opacam
Ditis vmbroſi domum.

Sed quia hic verſus verè ex duobus colis conflandus videtur, & in omnibus exemplaribus ſic ſcribitur, religio fuit quicquam mutare. idem in Prudentio Aldus & Nebriſſenſis obſeruarunt, Sicchardus Bedæ ſententiam amplecti maluit.

De Anapæſticis. Cap. VIII.

ANAPÆSTICVM *à dominante pede nomen ſortitum. Spondeum quidem & alios pedes recipit, & nullo inſerto anapæſto nomen retinet; ſed frequentior ille, aptior, & gratior hoſpes. Varias ſpecies refert Iul. Scaligeræ decus familiæ lib. 2. cap. 12. vt pateat dormitaſſe Cenſorinum, quando Ariſtolechium, atque adeò omne anapæſticum, Ariſtophanium appellauit; nec verius eſt, quod addit, quamuis ſedem quibuſlibet quaternorum temporum pedibus calcari poſſe. Diomedes rectius vel ſolis anapæſtis permittit; vel in dextris, etiam ſpondeo, dactylo, tribracho; in ſiniſtris ſpondeo & tribracho, & omnibus quaternorum temporum, excepto dactylo (quod noſter Eman. Aluareſius ſecutus); in vltimâ tamen, triſyllabo nonniſi quando in penultimâ fuit ſpondeus. Recipit ergo & proceleuſmaticum, vt Scalig. obſeruauit lib. 2. cap. 36., & in ſiniſtris fortaſſis quoque dactilum reclamante licet Diomede. Scaliger credit contra legem dactylum vllâ in ſede receptum: debuiſſe enim omnino ab anapæſtico excludi, quia ſit tu contrarius: ſicut à dactylico, poëtico interdicto, exſulat anapæſtus, à trochaico iambus, ab iambico trochæus. Veruntamen obtinuit, vt quouis loco, præter vltimum, recipiatur. In ſecundo, non rarenter inuenias, & ſunt qui tuentur; nonnulli & vltimo, vt Belga Deſpauterius. Non accedo ſuffragator. nam Diomedes apertè interdicit: neque, ſi id facias, dactylicum ab anapæſtico queas diſcernere: nec auctoritas veterum perſuadet. Seneca videtur vno loco Med. verſ. 311.*

Non erat vſus nondum Pleiadas.

ſed cur non hunc dactylicum credamus? nam verſ. 295. Octau. mendosè excuſus.

Sunt bene manes, virgo dexterâ,

pro, dextrâ. *vnico loco fauet Boëtius libr. 1. de conſolat. etiam in membran. Siluæmaioris Aquitanici D. Benedicti monaſterij;*

Homines quatimur fortunæ ſalo.

In primâ & tertiâ ſede tribrachum ſtabilire nititur Diomedes: meritò ceteri repudiant. nec videtur admittendus trochæus. nam illud Seuerini Boëtij, quod adducitur; Totis fratris obuia flammis.
iudicio criticorum coniunctione additâ;

Totis, fratris & obuia flammis;

& fortè potiùs dactylicus cenſendus.

Sequentia certiora. lectiſsimus, qui cæſuris caret, cuius ſingula verba monopodiam conſtituant: duriſsimus, ſi omnes pedes ſpondei: mitior, quando ſpondeum dactylus præcedit: nam ſi ſubſequatur, reſilit quodammodo & alliditur. anapæſtus contrà, ſuauiùs ſubſequitur ſpondeum, vt illo liquidiſsimo;

Pigram referens hiemem gelidus.

cauendum ne multi, continui maximè, careant anapæſtis. Seruius permittit hoc carmen metiri dipodiâ, dactylicum non permittit.. rectiùs: alij, nec anapæſticum: ideo tetrametros vocabo, quos Seruius dimetros ratione dipodiæ. Sciant his verſibus hæ nouem Senecæ, & decima illa Octauia. ſic vtuntur.;

– –	∪∪–	–∪∪	– –
–∪∪	– –	∪∪–	∪∪–
∪∪–	∪∪∪	– –	–∪∪
	–∪∪		

Diligenter notandum primâ in ſede nunquam tribrachum poſuiſſe: dactylum in ſecundâ ſemel in Agamemn. & ſemel in Octau.

Qui vultus Acherontis atri.

Aut quid pectore portat anhelo.

Quarto loco ſemel dactylum, vt dixi; ſed ſuſpicor pro Pleiadas *ſcribendum* pluuias: *non tamen affirmo. Iambum non puto in hoc carmen recepiſſe, & ſicubi occurrit, mendoſum. nam illa*

Hederáve mollem Bacchiferá. *Oedip. chor. 2.*

beneficio cæſuræ defenduntur. mendoſus autem & fortè ſpurius iſte;

Spernit ſuperbos humiléſque ſimul. *Octau. act. 1.*

vt &, Audétque vitæ ponere finem. *Agam. chor. 3.*

caſtigandum; Vitæque audet ponere finem. *paullo pòſt quæ vulgò ſic edita;*

Tacitúmque murmur percuſſit aures

Et fremuit malè ſubd olo.

ego lubens ſic diuiderem;

Tacitúmque murmur

Percuſſit aures,

Et fremuit malè ſubdolo:

omnino enim chorus ille ex monometris paſsim in impuros verſus malè coaluit. Cacophonos monoſyllaborum & vocalis iteratæ concurſu;

Sed quicquid eſt, vtinam nox ſit. *Thy. act. 4.*

duriuſculus vnus ex ſolis ſpondeis,

Nudet ſiluas. nunc arbuſtis. *Hippol. chor. 3.*

illi ex meris anapæſtis exquiſiti,

Pharetræque leues date ſæua fero. *Herc. Fur.*

Dolor an metus eſt, an habet lacrymas.

elegantiſſimus cæſuræ defectu , & quia habet anadiploſin ;

Trepidant , trepidant pectora magno. *Thyeſt.*

frequens apud Senecam in his hiatus ,ſed in colo :

Linea piſcem. hæc innocuæ. *Herc. Fur. chor. 1.*
Phaëthonte tuli. habeo mediæ *Med. act. 3.*
Dona Chimeræ. habeo flammas.
Murmure ſæuo. amat inſani. *Hipp. chor. 1.*
Noctæ ſilenti Amphionios. *Oedip. chor. 1.*
Canuit Ide, Ide noſtris. *Troad. chor. 1.*
Contenta ſono. Hectora flemus.
Vicina polo. vbi cæruleis. *Agam. chor. 1.*
Reddit clarum eia age tantis. *Octau. act. 1.*
Miſtám gemitu animam tandem.

Oedip. chor. 1. *cùm in omnibus libris legatur ;*

Non ſuâ ſilua decorata comâ ,

numeris poſtulantibus repoſui ;

Non ſiluâ ſuâ decorata comâ.

Vitioſus ille ; Troad. act. 1. Bis pulſata Dardana Graio, *nam quod in aliis* , pulſari *,ſententia reſpuit. ego legerim ;*

Dardana Graio bis pulſata.

Catalecticis , qui ſuauiſſimi in hoc genere , non vſus noſter. tales ; Vndæ vnde colonus Eoæ
A flumine venit Oronti.

Fuſior fui de hoc carmine. quia tragœdiis aptiſſimum , & ferme neglectum reuocari in vſum velim.

De Dactylico carmine. CAP. IX.

DACTYLICVM *vbique ſpondeo patet interdum vltimo loco, etiam trochæo , vt vult Seruius : qui negat dipodia metiendum & genera recenſet vndeuiginti : id quo noſter gaudet , Alcmanium tetrametrum acatalecticum vocat ; alij Archilochium nominant. falluntur quidam recentiores dum tradunt in tertiâ ſede perpetuò dactylum ponendum : de quartâ enim id alij veriùs. Seneca in primâ trochæum non fugit ;*

Aut iniqui flamma tonantis. *Agam. chor,* 3.

vbi etiam ſpondeus in quartâ ſtatione , niſi anapæſticum impurum contendas. In tertiâ ſæpiùs ſpondæum quàm dactylum inuenio , in illo Agamemn. chor. 3 *vel dicendum vltimam τῶ* malis *productam , vel duos dimetros pro vno tetrametro acceptos ;*

Perdidit in malis extremum decus ,

pro ; Perdidit in malis
Extremum decus.

Eiuſdem chori verſus primus ;

Heu quàm dulc malum mortalibus additum,

vltimo vocabulo addito, mihi non adiutus, ſed perditus videtur. quo ſublato, purus erit dactylicus;

[Heu quàm dulce malum mortalibus,
Vitæ dirus amor.]

retento, redundat verſus, & futurus ventricoſus ſeu προγάστωρ, *contra Senecæ morem, choriambicus. Trimetrum vnum inuenio; Oedip. chor. 3.*

Cæruleum erexit caput.

Agamem. chor. 4. vitioſè dimeter cum iambico monometro hypercatalecto coaluit; Extimuit manus inſueta carpi.

pro; Extimuit manus
Inſueta carpi.

niſi malis eliſâ caninâ litterâ efficere anapæſticum;

Extimuit manus inſueta capi.

Paullo antè, vbi hactenus ſcriptum,

Fregit inſultans, duxit ad ortus
Heſperium pecus:

mallem priorem fieri trochaicum inchoatum, poſteriorem verò dactylicum tetrametrum; Fregit inſultans.
Duxit ad ortus Heſperium pecus.

Ceterùm dimeter acatalecticus eſt. 3. chor. Agamemn.

Non acies feras. *& Hippol. chor. 4.*
Imbriferúmque corum.

nam vltimam ſyllabam prima ſequentis verſus abſorbet. Ter Seneca vltimo tantùm loco dactylum collocat. Herc. Oet. act. 5.

Agnoſco, agnoſco victum eſt chaos.
Viciſti rurſus mortis loca.
Arſiſti certè verum vltima.

aliquando ſolo dactylo rapitur;

Vnde meas inhibet lacrymas fragor?

Schema Dactylicorum Senecæ.

-υυ	-υυ	-υυ	-υυ
--	--	--	--
υ-		υυυυ	

De Aſclepiadeis & Choriambicis.

CAPVT X.

SCIO *inter hæc diſcrimen traditum à Seruio & Diomede; ſed quia Senecæ omnes choriambici Aſclepiadei ſunt, vel Glyconij, pro iiſdem nunc accipio. Cum Diomede plerique volunt Aſclepiadeos ab auctore dictos: ſed Attilius prodidit ante Aſclepiadem hoc verſu Sappho quinque libros, multa quoque Alcæum compoſuiſſe. potiùs nomen*

inditum, quòd eo genere ceteris antiſtans Aſclepiades. conſtat ſpondeo, duobus choriambis & pyrrhichio, vel, vt alij metiuntur, ſpondeo, dactylo & ſyllabâ longâ, & duobus tandem dactilis. in eo, vt in Glyconio, multum ſibi Seneca permiſit, nec imitandus. interdum enim loco primi choriambi, moloſſum tempore æqualem ponit;

Vt primùm magni natus Agenoris *Oedip.act.3.*
Sub noſtræ ramis conſtitit arboris.

in prima ſede dactylum non effugit;

Effugium, & miſeros libera mors vocet. *Agam. chor.4.*

ſicut Martianus Capella lib. 2.

Atque reum rabido findere pectore.

Synæreſi vtitur Thyeſt. chor. 1.

Inſtat deinde ſitis non leuior fame.

Hypergaſter eſt Agamemn. chor. 3. vt diximus, niſi caſtigetur,

Heu quàm dulce malum mortalibus additum.

Schematiſmus iſte;

– –	–∪∪–	–∪∪–	∪∪
–∪∪	– – –		

De Glyconio. CAP. XI.

AB *auctore Glycone ſic vocatum tradit Hephæſtion: ſolet etiam choriambicum trimetrum dici. conſtat ſpondeo & duobus dactylis, vel ſpondeo, choriambo, & pyrrhichio. Horatius initiò choræum poſuit;*

Ignis Iliacas domos, *vt & Boët. lib. 4. de conſolat. Phil. metro tertio; idem non ſemel iambum ſecutus illud Catulli;*

Puellæ & pueri integri. *Sed nimis hoc in verſu liber Anicius: nam & breuis apud illum huius carminis antepenultima;*

Flere dum parat, vlulat.

quod imitari non auderem. æqualis, fateor, dactylo anapæſtus, ſed ſitu contrarius; &, niſi priuilegio vltimi loci, tribrachis fuerit. Seneca deditâ operâ choro Oedip. 4. bene tricies primâ ſede choræum ſtatuit, & ibidem ſæpiſſime moloſſum pro choriambo. ille verſus;

Vita decurrente via; *ſanandus, hoc modo*
Vita decurrens viâ.

Herc. Oet. chor. 3. catalecticus vnus;

Tunc oblita veneni.

niſi malis trimetrum dactylicum.

Schema Glyconiorum Senecæ.

– –	–∪∪–	∪∪
∪–	– – –	

De

De Phaleucio ſeu Hendecaſyllabo. CAP. XII.

LEGITIMVM, *quod ſpondeo, dactylo, tribus trocheis conſtat: princeps tamen Catullus pedes abutitur. nam primâ in ſede etiam dactylum, iambum, trochæum; & ſecundâ, ſpondeum inueni; alij addunt etiam tribrachum & trochæum. Semel, quantum commemini, Seneca anapæſtum admiſit;*

Tradit thalamis virginem relictam. *Oedip. chor. 2.*

at ille, Thermodoontiacæ graues cateruæ, *vna vocali minuendus, vt ſit* Thermodontiacæ.

Schema Senecæ.

– –	υυ–	–υ	¯υ	¯υ
	υυ–			

De Sapphico. CAP. XIII.

ATTILIVS, *Diomedes, Terentianus, Hephæſtion, ceteri, auctorem laudant Sappho: terminatur: trochæo, ſpondeo, dactylo, duobus trocheis. Sed Seneca in primam regionem recepit etiam ſpondeum, dactylum & anapæſtum; in ſecundâ etiam dactylum.*

Agam. chor. 3. Solus contemtor leuium Deorum.

Hippol. chor. 1. *in membranis;*

Quæque ad Heſperias iacet ora metas.
Si qua Parrhaſiæ glacialis vrſæ.

Agamemn. chor. 3.

Motam barbaricis equitum cateruis.
Vt quondam Herculeâ cecidit pharêtrâ.

Porrò eodem choro ille;

Non vrbe cum totâ populos cadentes.

Facilè ſic reſtituatur;

Vrbe non tota populos cadentes.

Agamemn. chor. 4.

Audiuit ſonitum crepitante lamnâ.
Fraude ſua capti caderent Pelaſgi. *chor.* 3.
Ad ſolitas vices caput, & relabens. *chor.* 4.

Synæreſis, vel etiam dactylus;

Et licuit verſare dolos vt ipſi. *Agam. chor.* 3.
Tardiùs celeres agitare currus. *Oedip. chor.* 3.

Anapæſtus in his;

Habeat, nec vlla dominetur aulla. *Octæo chor.* 4.
Triplici catenâ tacuit nec vllo *Agam. act.* 4.

Oedip. chor. 3. Lauítque Dirce Tyrios colonos,
& Agamemn. act. 4.

Vetuítque collo pereunte naſci.
Te caput Tyriâ cohibere mitrâ. *Oedip. chor. 2.*
Sidus Arcadium geminúmque plauſtrum
Cuncta diuitias metuítque caſus *Thyeſt. chor. 3.*
An ferax varij lapidis Cariſtos. *Troad. chor. 3.*

rariùs trochæo ſeruit, ſcilicet in citatis nonnullis; apud Catullum ter, ſæpius apud Sappho.

Schema igitur;

–∪	––	–∪∪	–∪	–∪
––	∪–			
–∪∪	–∪∪			
∪∪–	–∪			
∪–				

De Alcaico dactylo. CAP. XIIII.

FREQVENTISSIMVS *Horatio, conſtat ſpondeo (interdum trochæo) iambo & ſyllaba, quam duo dactyli ſequuntur. tales.*

Preſſus lacertis Herculeus leo. *Agam. chor. 4.*
Feſſus per orbem furta ſequi Iouis. *Oedip. chor. 3.*
Iræ ſequuntur Caſtalium nemus.

––	∪–	–	–∪∪	–∪∪

De Adoniis, & ceteris monometris.

CAP. vltimum.

ADONIO *ſapphicos & anapæſticos claudere, quandoque verè illis inſerere, conſueuit pro lubito, quàm certâ ſtropharum ratione, vt in aduerſar. monui. Græcorum etiam imitatione, in Agamemn. potiſſimùm & Oedipo, monometros verſus dactylicos, anapæſticos, iambos & trochaicos, mutilos ſæpe & inchoatos, vel ſyllaba redundantes, adhibuit; cuius rei clara veſtigia in manuſc. libris exſtant plurima, in quibus ſæpè monometri huiuſmodi, ſed non iiſdem locis in omnibus, occurrunt: quod non animaduerſum carcinomatibus quoſdam choros deformauit, vnum in carmen duobus mutilis coëuntibus, ita tamen vt nullam verſus legem, vel numeros ratos exhibeant. quæ mihi videor coniectando deprehendiſſe, hic repræſentabo, vt alij diligentiùs & feliciùs inueſtigent.*

Troad. Non illa bello
Victa, nec armis. *ſic diuiſerim. Oedip. cho. 3. manuſc. libri ſic habent;* Monitúque Phœbi
Iuſſus erranti comes ire vaccæ
Quam non flexerat
Vomer, aut tardi iuga curua plauſtri, *&c.*
& paullo pòſt;
Tempore ex illo noua monſtra ſemper
Protulit tellus
Aut anguis imis *&c.* *deinde;*
Annoſa ſuper robora ſibilat,
Supráque pinus
Supra Chaonias, *&c.*
Medeæ chor. act. 2. habent;
Peruius orbis
Indus gelidum
Potat Araxim,
Albim Perſæ.
In agam. chor. 3. hæc aduertenda;
Fortiter vinci. reſtitit annis;
melius enim;
Fortiter vinci.
Reſtitit annis
Troia bis quinis.
dactylicus enim monometer, inter duos trochaicos mutilos.
Item diuide hos;
Non maria aſperis
Inſana Coris.
dactylicus cum iambico. *& pro illo;*
Gemuítque taurus Dictæa linquens, *reſcribo;*
Gemuítque taurus
Dictæa linquens.
vt ſint duo iambici inchoati. *Item & illa reſoluo;*
Fregit inſultans
Duxítque ad ortus *Item;*
Fudítque Troas
Falſus Achilles.
In Eguiano & Moguntino m. ſ. ex uno paullo pòſt, facti duo verſus;
Pectore è medio rapi
Spolium & ſagittas.
cùm vulgò unicus ſit. *Item vulgò;*
Frigidus cuſtos, neſcius ſomni.
conijcio; Frigidus cuſtos
Neſcius ſomni.

& in eodem choro ſubtimidè iſta;

Cui, lege mundi
Iuppiter ruptâ,
Roſcidę noctis geminauit horas;
Iuſſitque Phœbum
Tardiùs celeres agitare currus
Et tuas lentè remeare bigas
Candida Phœbe.
Retulítque pedem
Alternis nomen
Stella quæ mutat,
Séque mirata eſt
Heſperum dici, *&c.* *Item.*
Metuens colorem.
Te duce ſuccidit
Mendax Dardaniæ domus.
Et ſenſit arcus iterum timendos.
Te duce concidit
Totidem diebus
Troia, quot annis.

Victorinus de monometris agens; Memento *(ait)* metra huiuſmodi variè in fine concludi, ſicut & cetera. nam aut acatalecta, aut catalectica, aut brachycatalecta, aut hypercatalecta, ab auctoribus promuntur.

HÆC habui de Senecæ modulis, rata futura, donec vel ego vel alij meliora, certioráve. Vtinam videre licuiſſet diu quæſitum N. libellum de his verſibus, viſum olim ante annos quatuordecim; quem nunc nec in Franciâ, nec in Germaniâ, nec in Belgio reperire potui, ſedulò per varios typographos, etiam in Francofurtienſibus nundinis, quæſitum. Nunc in tam denſis tenebris, intricatisq; laqueis, non quæ volui, ſed quæ potui. Nec alioquin ſum tam ſagaci corde, atque ingenio vnico; *neque in tam diuturno à Grammaticis iſtis ſpinetis diuortio tam rerum huiuſmodi præſenti memoriâ, vt non verendum ſit, ne non multa feſtinanti, & quaſi furtim grauioribus Theologiæ ſtudiis aliquid ſubducenti, exciderint, quæ à ſuperciliosis Palæmonibus in reprehenſionem trahantur.*

FRAGMENTA VETERVM TRAGICORVM LIVII ANDRONICI, ENNII, PACVVII, ACCII, ET ALIORVM,

Deſumpta ex

APVLEIO, Auct. libb. ad Henn. D. Auguſtino, Capro, Cariſio, Cenſorino, Cicerone, Diomede, Donato, Fabio Quinct. Feſto, Fulgentio, Gellio, D. Iſidoro; Macrobio, Nonio, Priſciano, Probo, Ruffino, Seneca, Seruio, Terentiano, Tertulliano, Varrone, Victorino, Veteri Commentatore Perſij & Iuuenalis.

Ad caſtigationem auxilio fuêre.

FRAGMENTA quæ N. N. P. & F. ediderunt.
Docti viri N. in Varronem Notæ, & in Feſtum Commentar.
Ant. Auguſtini Archiepiſcopi in Varronem & Feſtum Notæ.
Fuluij Vrſini in Feſtum caſtigationes, & Had. Turneb. in Varronem.
Notæ Anonymi in Nonium Pariſiis editæ.
Veteres impreſſiones, Varronis, Nonij, Feſti, Priſciani, Diomedis, Gellij, Macrobij ex Bibliotheca Societatis Collegij Moguntini.
Priſciano cum quatuor m. ſ. collato operâ D. Læu. Torrentij.
Fulgencio Placiade collato cum tribus m. ſ. operâ Caroli Langij.

L. LIVII. ANDRONICI.

ACHILLES.

*

—— ſi malos
Imitabo, tum tu pretium pro noxâ dabis. Non in, *Imitat.*

ADONIS.

* Priſc. lib. 6

Humum humidum pedibus fodit.

ÆGISTHVS.

*

Iámne oculos ſpecie letauiſti optabili. Non. in, *Latare.* & in, *Species.*

*

Nemo hæc voſter ruminabitur mulieri. Nō. *ruminor*

*

Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus. Nō. *pecus*

*

Non. *ſolemnitus.* *Solennitus à declitali laudet lubens.*

*

Nam vt Pergama accenſa, & præda per participes
Non. *Æquiter.* *Aequiter partita eſt.*

*

—— in ſedes collocat ſe regias,
Non. *iuxtim.* *Clytæmneſtra iuxtim, tertias natæ occupant.*

*

Non. *fligit.* *Ipſe ſe in terram ſaucius fligit cadens.*

*

Non. *procacitas.* *Quin, quòd parêre vos maieſtas mea procat,*
Toleratis? extemploq; illam deducitis?

AIAX.

*

Non. *iamdiu.* *Mirum videtur quod ſit factum iamdiu.*

ANDROMEDA.

*

Non. *confluges.* *Confluges vbi conuentu campum totum inhumigant.*

ANTIOPA.

*

Non. *ſeptuosè.* *Ita ſeptuosè dictio abs te datur*
Quod conſecutam ſapiens ægrè contulit.

CENTAVRI.

*

Feſtus. *vbi de duobus petrarum generibus.* *Vbi ego ſæpe petris.*

EQVVS TROIANVS.

*

Non. *opitula.* *Da mihi haſce opes quas peto, quas precor, porrige, opitula.*

*

Cicero l. 7. ad Famil. epiſt. 16. *Serò ſapiunt.*

HELENA.

*

Macrob. l. 6 c. 5. Satur. *Tu qui permenſus ponti maria alta velinola.*

HERMIONA.

*

Non. *ſuam.* *Obſecro te, Anticile, matri ne quid tuæ aduorſus ſuas.*

INO.

*

Priſcianus lib. 6. *Seq; in alta maria præcipem;*
Inops, ægra ſanitatis Heroïs

*

Terentianus. *Et iam purpureo ſuras include cothurno.*

Baltheus & remocet volucres in pectore ſinus:
Preſſaq́; iam grauidà crepitent tibi terga pharetra:
Dirige odoriſequos ad certa cubilia canes.

LAODAMIA.

*

Aut nunc alia te quæpiam Priſcianus lib. 10.
Aſiatico ornatu affluens,
Aut Sardiano, aut Ludio
Fulgens decore, & gloriâ
Pellicuit.

PROTESILAVS.

*

Cupidiùs miſerulo obito. Priſc. lib. 9.

TEREVS.

*

Rarenter venio. Non. *rarenter.*

*

Nimis pol imprudenter ſuis præſtolaras. Non. *præſtolo.*

*

Ego puerum interea ancillæ ſubdam lætantem meæ Non. *perbitere.*
Ne fame perbitet.

*

Credito cùm illos ſoli mea voluntate nunquam limauit caput. Non. *limare.*

EX LIVII INCERTIS vt puto Tragœdiis.

*

Matrem procitum plurimi venerunt. Feſt. *procitū*

*

Vecorde & maleficâ vecordiâ. Feſt. *vacorra.*

*

Partim errant, nequinunt Græciam redire.

*

Haud vt quem Chiron in Pelio docuit ocri. Feſt. in, *ocris.*

*

Florem anculabant Liberi ex carcheſiis. Feſt. in, *anclare.*

*

Namq́; Tænari celſos ocris. Feſt. *ocris.*

*

Celſoſq́; ocris, aruaq́; patria
Et mare magnum.

*

Sed qui ſunt hi qui aſcendunt altum ocrim.

Cetera ex Odyſſæa, vel Comœdiis arbitror.

Q. ENNII.

ACHILLES.

*

Non in, *defendere.* *Serua ciues; defende hoſtes, cùm potes defendere.*

*

Non. *regredere.* *Quò nunc incertâ re, atque ignoratâ gradum regredere conare?*

*

Non *obuarare.* *——— conſiliis obuarant, quibus tamen*
Concedit hic ordo———

*

Feſt. & Non. in, *ſubijces* & Gel. lib. 4. c. 17. *Per ego Deûm ſublimes ſubices: humidus*
Vnde oritur imber, ſonitu ſæuo & ſpiritu.

AIAX.

*

Feſt. *in tullij.* *Sanguine emiſſo tepido tulij efflantes volant*

*

Varro de lin Lat. c. 5. *Lumen iubárve in cælo cerno?*

*

Non. *ſtatim.* *Quis eſt cum Achiuis geſſerunt ſtatim.*

ALCESTIS.

*

Fulgent. *friguttire.* *Hæc anus admodum friguttit, nimirum ſe fauciauit flore Liberi,*

*

ALCMÆON.

*

Non. *iamdiu.* *Factum eſt iamdiu.*

*

Cicero lib. 4. de finibus *Circumuentus morbo, exſulio, atque inopiâ.*

*

Varro lib. 6 *Intendit crinitus Apollo*
Arcum auratum lunâ innixus.

ALEXANDER.

*

Gellius l 6 c. 5. noct. *Purum putum.*

*

Feſt. in, *ſtolidus.* *Quid laſciuis ſtolidè.*

*

Feſt. *tenia* *Volans de cælo cum corona & tæniis.*

*

Varro lib. 5 *Iamdudum ab ludeis animus atque aures auent*
Auidè exſpectantes nuntium.

*

Macrob. lib. 6. c. 1. *Multi alij aduentant paupertas quorum obſcurat nomina.*

*

Macrob. l. 6. c. 2. *Nam maximo ſaltu ſuperauit*
Grauidus armâtis equus;

Qui

Qui ſuo partu ardua perdat
Pergama ——

*

O lux Troiæ, Germane Hector
Quid ita cum tuo lacerato corpore miſer?
Aut qui te ſic reſpectantibus tractauere nobis? Macrob.l.6 cap.2.

ANDROMACHA.

*

Nam vbi introducta eſt, puerumq́, vt lauerent, locant in clupeo. Non.in, *lauere.*

*

Acheruſia templa alta Orci, pallida,
Lethi obnubila, obſita tenebris loca. Cicer.1.Tuſcul.& Varro lib.6.

*

Hæc omnia vidi inflammari:
Priamo vi vitam euitari: Varro lib.6 & Cicero.
Iouis aram ſanguine turpari:
Hectorem curru quadriiugo raptarier:
Hectoris natum de muro iactarier.

*

Dic iam, mater non eſt, ſummuſſare ſine. Feſtus in, *ſummuſſo.*

*

Malo torquetis cum ærumnis illum exanclari diē. Non. *exanclari.*

*

Annos malos multosq́, longinquè ab domo Non. in, *ſummum.*
Bellum gerentes ſummum, ſummâ induſtriâ.

*

Corpus contemplatur, vnde corporaret vulnere. Non. *corporare.*

*

Rapit ex alto naues veliuolas. Macrob. l. 6. c.5.

*

Sed quaſi ferrum aut lapis durat;
Rarenter gemitum conatu trahens. Non. *rarenter.*

*

Quid fit? ſeditio tabétne, an numeros augificat ſuos? Non. *augificat.*

*

Nam neque irati, neque blandi quicquam ſincerè ſonunt. Non. *ſonit.*

ANDROMEDA.

*

Quæ caua cæli ſignitenentibus. Varro lib.4
Conſici bigis.

*

Ad nationem cæli ingentes fornices. Ibid.

*

in terram cadentis, cubiteis pinſebant humum.

Feſtus in, quæſo. *liberûm quæſendûm cauſa familiæ matrem tuæ.*

*

Feſt in, *vruat.* *Circum ſeſe vruat ad pedes, terrâ occultat caput.*

*

Non. *viſceratim.* ——*alia fluctus differt, diſſipat*
Viſceratim membra, maria ſalſa ſpumant ſanguine.

*

Non. in, *ſcapres.* *Scrupeo inueſtita ſaxo, atque oſtreis, quam excaperent.*

*

Priſc. lib. 7. *Filiis propter te obiecta ſum innocens Nerei.*

*

Non. *rurſus* *Rurſus prorſus reciprocat fluctus feram.*

Athamas.

*

Cariſius in, *Euhoë.* lib. 2. *Iis erat in ore Bromius, his Bacchus pater,*
Illis Lyæus vitis inuentor ſacræ.
Tum, pariter, Euan, euhoë, euhoë, Euius,
Ignotus iuuenum cœtus, alternâ vice,
Inibat alacris, Bacchico inſultans modo.

*

Varro lib. 4 *O terra tritaui, in cuius mœro Liberi*
Fanum locaui.

Cresphontes.

*

Feſt. in, *redhoſtire.* *Audis atque auditis hoſtimentum adiungito.*

*

Feſt. *quæſere.* *Ducit me vxorem liberûm ſibi quæſendûm gratia.*

*

Non. *ſortio.* *An inter ſe ſortiunt vrbem atque agros.*

*

Non. *nitidant.* *O pie ſecum aduocant, cùm ad fontem, nitidant cor[p]*

*

Gell lib 6 c. vlt. *Ego cùm meæ vitæ parcam; lethum inimico deprecor.*

*

Macrob. li. 6 Sat c. 2. *Neque terram iniicere, neque cruenta*
Conueſtire mihi corpora licuit,
Neque miſeræ lauêre lachrymæ ſalſum ſanguinem

*

Auct. Rhet. ad Heren lib. 1. *Iniuriâ abs te afficior indignâ pater.*
Nam ſi improbum Creſphontem exiſtimaueras,
Cur me huic locabas nuptiis? ſin eſt probus,
Cur talem inuitam inuitum cogis linquere?
Nullâ te indignâ ô nata afficio iniuriâ.

Si probus eſt, bene locaui: ſin eſt improbus,
Diuortio te liberabo incommodis.
Cur me huic locabas nuptiis? duxi probum.
Erraui. pòſt cognoui, & fugio cognitum.

*

Eho tu, dij, quibus eſt poteſtas motus ſuperûm atq́; inferûm, Ibidem, & Cic. lib. 1. de inuent.
Pacem inter ſeſe conciliant, conferunt concordiam.

DVLORESTES.

*

Exemplo Aegiſthi, fidem nuncupantes conciebant populum. Nõ. cõciere.

ERECTHEVS.

*

Quibus nunc, ærumnâ meâ, libertatem paro: Gell lib. 6. c. vlt. mendosè.
Quibus ſeruitutem meâ miſeriâ deprecor.

*

Arma arrigunt, horreſcunt tela. Non. eadẽ. Macrob. li. 6. c. 4.

EVMENIDES.

*

Areopagiticam ea de re vocant petram. Varro. lib. 6

*

——tacere opino eſſe optumum, Non. opino.
vt pro viribus ſapere atq; fabulari tutò nouerint.

*

Id ego æquum aptius feciſſe me expedibo atque eloquar. Non. expedibo.

*

Niſi patrem materno ſanguine exanclando vlciſcerem. Idẽ exãclo.

*

Dico viciſſe Oreſtem vos ab hoc faceſſite. Non. faceſſere.

ILIONA.

*

Nepos quas ærumnas tetuliſti? Nõ. Nepos. Donatus in Terẽt. Cic. in Lucullo.

*

Mater te appello.

*

Age adſta, mane, audi, itera dum eadem & iſta mihi.

IPHIGENIA.

*

Quid nocti videtur? in altiſono Varro lib. 6
Cæli clupeo temo ſuperat
Stellas, cogens ſublime etiam
Atque etiam noctis iter.

*

Procede gradum, proferre pedem Feſt. in pedem.
Nitere. ceſſas?——

*

Feſt. in, Ob. *Acherontem obibo, vbi mortis theſauri obiacent.*

*

Gellius lib. 19. c. 10. *Otio qui neſcit vti, plus negotij habet;*
Quàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui quod agat inſtitutum eſt; nullo negotio
Id agit. ſtudet ibi. mentem atque animum delectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit quid velit.
Hoc idem eſt: neque domi nunc nos, nec militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum eſt, ire illinc lubet,
Incertè errat animus. præter propter vitam viuitur.

HECTORIS LYTRA.

*

Nō. *ſpernere* *Melius eſt virtute ius. nam ſæpe virtutem mali*
Nanciſcuntur: ius atq; æquum ſe à malis ſpernit procul.

*

Nō. *ſuam.* *At ego omnipotens te expoſco, vt hoc conſilium*
Achiuis auxilij fuat.

*

Nō. *ſonere.* *Sonit, franguntur haſtæ, terra ſudat ſanguine.*

*

Non. *tumulti.* *Quid hoc hîc clamoris? quid tumulti eſt? nomen qui vſurpat meum?*

*

Nō. *occupo* *Hector re ſummâ armato educit foras,*
Caſtriſq; caſtra vltro iam ferè occupat.

*

Non. *cunct.* *Qui cupiant dare arma Achilli, vt ipſi cunctent.*

*

Non. *derepente.* *Ecce autem caligo oborta eſt, omnem proſpectum abſtulit.*
Derepentè contulit ſeſe in pedes.

*

Non. *commiſereſcim⁹* *Per vos, & veſtrum imperium, & fidem, Myrmidonum vigiles cōmiſereſcite.*

*

Non. *ſpecus* *Inferûm vaſtos ſpecus.*

*

Non. *vagas* *Conſtitit, credo, Scamander, arbores vento vagant.*

*

Non *ſtrepiti.* *Quid in caſtris ſtrepiti eſt?*

*

Non. in *ſeueriter.* *Seueriter fortuna ferri cernunt de victoriâ.*

*

Feſt. *Redhoſtire.* *Quæ mea cominus machæra atque haſta hoſtiris manu.*

*

Non. *tenacia.* *Duce quadrupedem, iuga inuitum, doma infrenum, & iunge validè equorum tenacia infrenari minis nequit.*

*

Hector quidem haut ceſſat obſidionem obducere. Non. obſidio.

*

Nos quieſcere æquum eſt. nouimus ambo Vlixem Diomed. cap. 1.

*

Sublime iter quadrupedantes
Flammam tralitantes. Varro lib. 6 ecſi ſine auctoris nomine.

HECVBA.

*

O magna templa cælitum
Commiſta ſtellis ſplendidis.

*

Nunquam ſcripſiſtis, qui parentem aut hoſpitem
Necaſſet; quo quis cruciatu perbiteret. Non. perbitere.

*

—— *quid petam*
Præſidij? quid exſequar? quo nunc aut auxilio, aut fugâ
Freta ſim? arce & vrbe ſum orba. quò accedam? quò applicem?
Cui nec patriæ aræ domi ſtant, fractæ & diſiectæ iacent.
Fana flammâ deflagrata, toſti alti ſtant parietes,
Deformati, atque abiete criſpa. Cic. 3. Tuſc. & eſſe ex hac Ennij doctũ aliis

*

Heu me miſeram, interij, pergunt lauere ſanguen ſanguine. Non. lauere

*

Iuppiter tibi ſumme, tandem; malè re geſtâ, gratulor. Non. gratulari.

*

Vide hanc, meæ in quam lacrumæ guttatim cadunt. Non. guttatim.

*

Miſerete anuis, date ferrum, qui
Me animâ priuem. Non. Miſerete. Gell. lib. 11. c. 4.

*

Hæc tu etſi peruorsè dices, facilè Achiuos flexeris:
Namque opulenti cùm loquuntur pariter atque ignobiles;
Eadem dicta, eademq́; oratio æqua non æquè valet. Non. modicum. Non. ſaluũ. Non. in, Euenat. malè cit. idẽ in pauperies.

*

Quæ tibi in concubio verecundè & modicè morem gerit.

*

Vndantem ſalum. Varro lib. 6

*

Senex ſum, vtinam mortem oppetam,
Priuſquam euenat, quod in pauperie mea
Senex grauiter gemam. Cic. lib. 1. de inuent. & l. 3. de nat. deor. & lib de fato, lib. 1. Tuſc. Auct. ad Her. Priſc. lib. de verſib Comic & lib. 7.

MEDEA.

*

Vtinam ne in nemore Pelio ſecuribus

Cæſa adcidiſſet abiegna ad terram trabes.
Néve inde nauis inchoandæ exordium
Cepiſſet, quæ nunc nominatur nomine
Argo; qua vecti Argiui delecti viri
Petebant illam pellem inauratam arietis
Colchis, imperio Regis Peliæ, per dolum.
Nam nunquam hera errans mea, domo efferret pedem
Medea, animo ægra, amore ſæuo ſaucia.

*

Varro lib 5. & Diomed. lib 2. *Quis tu es mulier, qui me inſueto nuncupaſti nomine?*

*

Ibid. & Non. in, *cernere.* *Nam ter mallem ſub armis vitam cernere, quàm ſemel modò*
Parere——

*

Probus. *Iuppiter, túque adeò ſumme Sol,*
Qui res omnes inſpicis,
Quiq; tuo lumine
Mare, terram, ac cælum
Contuèris: hoc facinus dyſpice
Priuſquam ſit. prohibe ſcelus.

*

Cicero pro Rabirio. *Si te ſecundo lumine hîc offendero, Moriêre.*

*

Tuſc. 3. *Cupido cœpit miſeram nunc me proloqui*
Cælo atque terræ Medeæ miſerias.

*

Animum aduorte, & dicto pare ——

*

Præter rogatum ne querare——

*

Varro lib 6 & Non. in, *contempla.* *Aſta, atque Athenas antiquum opulentum oppidum*
Contempla, & templum Cereris ad læuam adſpice.

*

Feſt. *cōſipta* Non. *venor* *Teneor conſipta, vndique venor.*

*

Varro lib. 6 etſi ſine auctoris nomine. *Ad Helleſponti clauſtra.*

*

Antiqua herilis ſida cuſtos corporis,
Nòn. *elimi-nare.* *Quid ſic te extra ædes exanimata eliminas?*

*

Cic. lib 7. ad famil. *Multi ſuam rem bene geſſere & publicam*
Patriâ procul: multi, qui domi ætatem agerent,
Propterea ſunt improbati.

*

Non. *cette.* *Saluete optima corpora,*
Cette manus veſtras, meaſq; accipite.

*

Quò nunc me vertam? quod iter incipiam ingredi?
Domum paternamne an ad Peliæ filias? — Cic. lib. 3. de Orat.

*

Qui ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, nequicquam ſapit. — Cic. ibid. & 3. de offic.

*

Sol qui candentem in cælo ſublimat facem. — Non. ſublimare.

*

Fructus verborum auris aucupauit. — Non. aucupauit.

*

Tu me amoris magis, quàm honoris ſeruauiſti gratiâ. — Cic. lib. 4. Tuſcul.

*

Vtinam ne vnquam Medea Cholchis cupido corde pedem
Extuliſſes— — Non. offerre

*

Pecudi dare viuam vna marito. — Priſc. malè ex Nemea. lib 5.

*

MENALIPPA al. MENALIPPO.

*

Regnum noſtrum vt ſoſpitent, ſuperſtitentq́. — Non in, ſoſpito & alibi.

*

Mihi auſculta, nate, pueros cremari iube. — Non. auſculto.

*

Certò hic eſt nulla, quin monſtrum ſiet,
Hoc ego tibi dico, & coniecturâ auguro. — Nō. augere.

*

Quum ſaxum ſciſciderit. — Priſcian. de ſcindo, li. 10.

*

Lumine ſic tremulo terra & caua cærula candent. — Macrob. l. 6. c 4.

*

Statâ formâ. — Gellius lib. 5. cap. 11.

PHOENIX.

*

Sed virum verâ virtute viuere animatum addecet,
Fortiterq́, innoxium vacare aduorſus aduerſarios.
Ea libertà'ſt, qui pectus purum & firmum geſtitat:
Aliæ res obnoxiæ, nocte in obſcurâ latent. — Gellius lib. 7. cap. 17.

*

Quam tibi ex ore orationem duriter dictis dedit. — Non. in, duriter, & Soſipater.

*

Ibi tum derepentè ex alto in altum deſpexit mare. — Non. derepentè.

*

Sæuùm ſuſpicionem ferre falſam, futilium eſt. — Non ſæuū.

*

Vt quod factum eſt futilè, nos amici feramus fortiter. — Non. futilè.

*

Stultus eſt, qui cupida cupiens cupienter cupit. — Non. cupienter.

*

Nõ. *faxim.* *Plus miſer ſim, ſi ſceleſtum faxim quod dicam fore.*

SCIPIO.

*

Gell. lib. 4. c. 7. *Qui propter Hannibalis copias conſiderant.*

*

Macrob. li. 6. c. 4. *Sparſis haſtis longis campus ſplendet & horret.*

*

Macrob. lib. 6. c. 2. *Mundus cæli vaſtus conſtitit ſilentio,*
Et Neptunus ſæuus vndis aſperis pauſam dedit:
Sol equis iter repreſſit vngulis volantibus:
Conſtitêre amnes perennes, arbores vento vacant.

TELAMON.

*

Feſt. *obſidio.* *Scibas natum ingenuum Aiacem, cui tu obſidionem paras.*

*

Nõ. in *claret.* *Nam ita mihi Telamonis patris*
Atque facies proaui Iouis gratia ea eſt,
Atque hoc lumen candidum claret mihi.

*

Non. *audibo.* *Audibo, atque aures tibi contrà vtendas dabo.*

*

Non. *ſqualam.* *Strata terræ, lauêre lachrymis veſtem ſqualam & ſordidam*

*

Nõ. *porcet.* *Deûm me incendit facere pietas, ciuium porcet pudor.*

*

Non. *partiuit.* *Eandem in me ſuſpicionem ſceleris partiuit pater.*

*

Diomed. in, *abnuere.* *Ex eo futurum abnueant.*

TELEPHVS.

*

Nõ. *enodari.* *Verùm quorum liberi letho dati*
Sunt in bello, non lubenter hæc enodari audiunt.

*

Nõ. *ciuitas.* *Et ciuitatem video Argiuum incendier.*

*

Non *itiner.* *Deûmq́; de conſilio hoc itiner credo conatum modo.*

*

Feſt. *mutire.* *Palàm mutire plebeio piaculum eſt.*

*

Non. *aduorſum.* *Teipſum hoc oportet profiteri & proloqui*
Aduorſum illum mihi.

*

Non. *mactare.* *Qui illum Dij Deæq́; magno mactaſſint malo.*

Cœlo

*

Cedo, & caueo veſtitus; ſqualida ſeptus ſtolâ Non. *ſtola*.

*

Regnum reliqui ſeptus mendici ſtolâ.

THYESTES.

*

Aſpice hoc ſublimen candens, quem inuocant omnes Iouem Apul. & Feſt in, *ſublime*. Cic. de nat. deor. lib. 2.

*

Et me Apollo ipſe delectat, ductat Delphicus. Non. *delectat*.

*

Quàm mihi maximè hic hodie contigerit malum. Non. *contingere*.

*

Heu mea fortuna, vt omnia in me conglomeras mala! Non. *conglomerare*.

*

Impetrem facilè ab animo vt cernat vitalem Bæbium. Non. in, *cernere*.

*

Inſlacebunt conditiones, repudiato, & reddito. Non *flacet*.

*

Sed ſonitus aures meas pedum pulſu increpat. Non. in, *crepare*.

*

Ibi quid agat, ſecum cogitat, parat, putat. Non. in, *putare*.

EX INCERTIS ENNII TRAGOED.

*

Atque priùs pariet locuſta lucam bouem. Varro, li. 6.

*

Exemplo acceptum me necato & filium.

Vt tibi Titanis Triuia dederit ſtirpem liberûm.

*

Craſſa puluis oritur, omnem peruolgat cæli fretum. Non. *fretũ*.

*

Vindictam victis ſumſerunt perduellibus. Varro. li. 6.

*

Dictator vbi currum inſidit, peruehitur vſque ad oppidum. Varro. li. 4.

*

Ea Thelis illi mater. Varro, li. 6.

*

Si voles aduortere animum comiter, monſtrabitur.

*

He he, ipſe clupeus cecidit.

*

Nimium boni eſt, cui nihil eſt mali. Cic. l. 2. de finib.

*

Salmacida ſpolia ſine ſudore & ſanguine. Cic. l. 1. de offic. & Feſt

*

Tum pauor mihi ſapientiam omnem ex animo expectorat. Cic. 4. Tu-

*

Flagitij principium eſt nudare inter ciues corpora.

*

Cic. 1. de offic. *Homo qui erranti comiter monſtrat viam,*
Quaſi de ſuo lumine lumen accendat, facit;
Nihilominus ipſi lucet, cùm illi accenderit.

*

Nulla ſancta ſocietas, nec fides regni eſt.

*

Lib. 2 offic. *Quem metuunt, oderunt: quem quiſque odit, periſſe expetit.*

*

Benefacta malè locata malefacta arbitror.

*

O fides alma, apta pennis; & iusiurandum Iouis.

*

Lib. de Amicitia. *Amicus certus in re incertâ cernitur.*

*

Lib. 1. de Orat. *Suarum rerum incerti; quos ego mea ope ex*
Incertis certos, compoteſq; conſilI
Dimitto, vt ne res temere tractent turbidas.

*

Cic. lib. 4. de finibus. *Non refugiat timido ſanguen, atque exalbeſcat metu.*

*

Priſc. lib. 6. Lib. 1. de diuin. *Non habeo denique nauci Marſum augurem,*
Non vicanos aruſpices, non de circo aſtrologos,
Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomniûm.
Non enim ſunt ij aut arte diuini, aut ſcientiâ.
Sed ſuperſtitioſi vates, impudenteſq; arioli,
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas imperat:
Qui ſui quæſtus causâ fictas ſuſcitant ſententias.
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam.
Quibus diuitias pollicentur, ab his drachmam petunt.
De his diuitiis ſibi deducant drachmam, reddant cetera.

*

Ego Deûm genus eſſe ſemper dixi & dicam cælitum;
Sed eos non curare opinor, quid agat humanum genus.

*

Cic. in Lucullo. *O pietas animi.*

*

Seru. in 1. Aeneid. *Induta fuit ſæua ſtolâ.*

*

Seru. in 6. Aeneid. *Imprimitq; genæ genam.*

*

Cic. in Ora. *Vi patefecerunt Fruges*

*

Idem campus habet.

In templis iſdem.

*

Cui, quod in me eſt, exſecrabor hoc quod lucet, quicquid eſt.

*

Cæli palatium. Cic. de nat. deor. lib. 2. Gell. l. 19. c. 8. & Non.

*

Ego eo ingenio natus ſum, amicitiam
Atque inimicitiam in frontem promptam gero.

*

Andromachæ nomen qui indidit, rectè indidit Varro lib. 6

*

Quapropter Parim paſtores nunc Alexandrum vocant.

*

Quæque cæruleo freto orta, nare cœpta.

*

Habet is coronam vitulans victoriâ. Feſt. *vitulãs*

*

Apud emporium in campo hoſtium per mœna. Feſt. *mœna.*

*

Topper quàm nemo meliùs ſcit. Feſt. *Topper.*

*

Viuam, an moriar, nulla in me eſt metus. Feſt. *metus.*

*

Et quis illæc eſt, quæ lugubri ſuccincta eſt ſtola. Non. *quiſquis.*

*

Nec retrahi poteſtur imperiis. Diom. li. 1.

*

Aſſectari ſe omnes cupiunt. Priſcian. *affectari.* l. 8.

*

Labat, labuntur ſaxa, cæmentæ cadunt. Non. *cæmẽta.*

*

Effundit irarum quadrigas.

*

Eos deduci quã relinqui, euehi quàm deſerui malo. Seru. in 12. Æneid. Diom. lib. 2

*

An aliquid quod dono illi morares: ſed accipite. Diom. l. 1.

*

Tibi vita ſeu mors in mundo eſt. Chariſius de, *In mundo*, lib. 2.

*

Omnes mortales ſeſe laudari exoptant. D. Aug. lib. 13. de Trinit. c. 3

*

In luſtris nos quieſcere æquum eſt, nouimus Diom. l. 1.
Ambo Vlyxem

*

Philoſophandum eſt paucis. nam omnino haud placet. Gell. lib. 5. c. 15 & 16. Iſidor. l. 11. Orig. c. 1.

*

Atque genua comprimit artâ genâ.

CN. NÆVII.

ÆGISTHVS.

*

Non. *luſtrare.* *Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus,*
Ludens ad cantum clauſum luſtratur.

ALCESTIS.

*

Non. *obeſus* Gell. lib. 19. *Corpore pectoréque vndique obeſo*
Mente exſenſa, tardigenulo
Senio oppreſſum.

*

Varro li. 6. *Velata frondenteis comas.*

*

Manciolis tene illum.

*

Hoc fieri impendio ſit.

DANAE.

*

Non. *cõpos.* *Eam nunc eſſe inuentam opprobriis compotem ſcis.*

*

Non. *confidentia.* *Excidit orationis omnis confidentia.*

*

Non. *fama & deſubito.* *Deſubito famam tollunt, ſi quam ſolam vidêre in via.*

*

Non. *exigor* *Indignè exigor patriâ innocens.*

*

Non. *icit.* *Quam quondam fulmine icit Iuppiter.*

*

Non. *lauere* *Animi iubeo fonte lauere nemini manum.*

*

Non. *minitas.* *Etiam minitas? mitte quæ tua ſunt magis, quàm mea.*

*

Non. *manubias.* *Manubias ſuppetat pro me.*

*

Non. *pretiũ.* *Quia vt quiſque eſt meritus, præſens pretium pro factis ferat.*

*

Non *cõtẽplo.* *Contemplo placidè formam & faciem virginis.*

*

Non. *valentia.* *Omnes formidant hominis eius valentiam.*

DVLORESTES.

*

Caperata fronte.

HESIONA.

*

Gell. l. 10. c. 25. *Sine mihi gerere morem videar haud linguâ, verùm lingulâ.*

IPHIGENIA.

*

Paſſo vel hoc vicinum aquilone hortum fer foras. Non. in, *paſſum.*

LYCVRGVS.

*

——riſi egomet caſabundum ire ebrium
Diabathra in pedibus habebat, atque amictus erat epicroco. Varro li. 6. ſine auct.

*

Vos qui regalis corporis cuſtodias
Agitis, ite actutum in frondiferos lucos; vbi
Ingenio arbuſta innata ſunt, non obſita.
Ducite eò argutis linguis mutas quadrupedes:
Vt in venatu vitulantes ex auiis
Locis, nos mittant Pœnis decoratos feris.
Alij ſublimè alios ſaltus illicitè, vbi
Bipedes volucres lino linquant lumina. Vide Non. *ingenio*, & *mutus*, & *illicere*, & *vitulantes.*

*

Longè latéque trans noſtros féruere. Non. *féruere.*

*

Tuos qui celſos terminos tutant. Non. *tutat.*

*

Ignoti iteris ſumus, tute ſcis. Non. *iteris* & *ignoti.* Priſc. lib. 6.

*

——oderunt Dij homines.
Iniuriosè. egóne an ille iniuriam facimus. Non. *iniuriè.*

*

Sed quaſi amnis cis rapit, ſed tamen inflexa flectitur. Non. *amnis*

*

Iam Solis æſtu candor cùm liqueſceret. Non. *liquidum.*

*

Pallis, patagiis, crocotis, malaciis, mortalibus. Non. *crocotula.*

*

Quæq; incedunt omnes aruas obterunt. Non. *arua.*

*

Pergite thyrſigeræ Bacchæ modò,
Bacchico cum ſchemate. Non. *ſchema.*

*

Proin Dryante rege prognatum patre
Lycurgum cette. Non. *cette.*
Sine ferro, pecuda manibus vt ad mortem meant. Non. *pecua.*

*

Altè iugatos angues in ſe gerunt. Non. *angues.*

*

Suaue ſummum melos Non. *Melos*

*

Non. acrimonia. *Ne ille mei feri ingenij atque animi acrem acrimoniam.*

*

Non. vapos. *Iam vbi nos duplicant aduenientis timos, vapoſq́.*

*

Non. obſtinatus. *Vos qui aſtatis obſtinati.*

*

Non. fimbria. *Vt videam Volcani operâ, hæc flammis fieri flora.*

*

Non. potior. *Dic quo pacto eum potiti, pugnâ an dolis?*

PHOENISSÆ.

*

Non. *Sume arma. iam te occidam clauâ ſcirpeâ.*

PROTESILAVS.

*

Non. gracilens. *Demia gracilentis colorem, dum ex hoc gracilens fit.*

*

Non. ioca. *Clam ineunt, irruunt, cachinnos, ioca, dicta riſitant.*

*

Priſc. quie, lib. 6. *Laodamia complexa ſomno corpora operiuntur ac ſuaui quie dicantur.*

*

TELEPHVS.

*

Non. iteris. *Studiumq́ iteris reprime.*

EX INCERTA.

Non. metus. *Magni metus tumultus pectora poſſidet.*

*

Eccum venire video ferme iniuria

*

Varro. lib. 6 *Strionum hic moderator ruſticus.*

*

Hoc vbi æthrâ cæruleâ ſeptum ſtat hemiſphærium.

*

Feſt. in, numero. *Neminem vidi qui numerò ſciret, quique ſcit vt eſt opus.*

*

Feſt. in, parus. *Malè parta, malè dilabuntur.*

*

Feſt. in, rumitant. *Simul alius aliunde rumitant inter ſe.*

*

Feſt. topper. *Capeſſit flammam Volcani topper.*

*

Feſt. ſagmina. *Ius ſacratum Iouis iurandum ſagmine.*

*

Scapos atque verbenas ſagmina ſumpſerunt.

*

Mare interbibere.

*

——*lætus ſum*
Laudari me pater abs te laudato viro. Iſidor. Etym. vel Orig. Cicero Tuſc.

*

Siquidem loqui vis, non perdocere, multa longè promicanda oratio eſt. Non. *promicare.*

EX M. PACVVIO.

ANCHISES.

*

Id promontorium, cuius lingua in altum proijcit. Gell. lib 4. c. 17.

ANTIOPA.

*

—*perdita inluuie atque inſomniâ*
Frendere noctes miſera; quas perpeſſa ſum. Non. in, *frendere.* & Cariſ. lib. 1.

*

fruges frendeo ſolas ac ſicco robore.

*

Non vos hinc properè ſtabulis amolimini. Non. *amolior.*

*

Saluete gemini mea propages ſanguinis. Non. *propages.*

*

Sed cùm animum attendo ad quærendum quid ſiet. Nō. *attendo.*

*

flammeo vapore torrens terræ fœtum exuſſerit. Nō. *torrens.* & Iſidor.

*

Loca arida initis. Diom. l. 1.

*

Minitabiliterq́ increpare dictis ſæuis incipit. Non. *minitabiliter.*

*

Ceruicum floros diſpergite crines. *Ex emendat Cal. in Apul.*

ARMORVM IVDICIO.

*

Qui ſeſe ad finem eſſe ad cauſandum volunt
De virtute; his ego cernundi do poteſtatem omnibus. Non. in, *cauſari*, & in, *cernere.*

*

Seq́ ad ludos iam inde abhinc exerceant. Chariſ. in, *abhinc.* lib. 1.

*

Pro imperio agendum, quis vetat, quiſve attollat. Nō. *attollere.*

*

Quod ego inaudiui, accipite; & quod æquum eſt, decernite. Non. *inaudire.*

*

——*& æquum eſt & rectum quod poſtulas.*
Iurati cernant—— Nō. *cernere.*

*

Dic quid faciam? quod me moneri effectum dabo. Nō. *moneri*

*

Non. *pœnitebant.* ——*prologo*
Nunc pœnitebant, libant liberi grato ex loco.

*

Non. *certetur.* *An quis eſt qui te eſſe dignum, quî cùm certetur putes.*

*

Feſt. *reapſe.* *Si non eſt ingratum reapſe quod feci.*

*

Non. *veſci.* *Qui viget veſcatur armis, vt percipiat præmium.*

*

Feſt. *torvus.* *Feroci ingenio tortuus, prægrandi gradu.*

*

Quum recordor eius ferocem & toruam confidentiam.

*

——*nam canis*
Nō. in, *icit.* *Quando eſt percuſſa lapide, non tam illum appetit*
Qui ſe icit; quàm illum ipſum lapidem, à quo icta eſt petit.

*

Cic. in Ora. *Nihilne ad te de iudicio armorum accidit?*

ATALANTA.

*

Non. in, *libertatem.* *Regi vt memorabis nunc regnum potitur tranſmiſſu patris.*

*

Non. *ſtirps.* *Dubito quam inſiſtam viam, aut quod primordium*
Capiſſam ad ſtirpem exquirendum.

*

Non. *confidentia.* *Grandem atque atrocem coërce confidentiam.*

*

Non. *expedibo.* *Nam quod conabar, quum interuentum eſt, dicere*
Nunc expedibo.

*

Feſt. *ſexus.* *Triplicem virili ſexu partum procreat.*

*

Feſt. *vngulus.* *Suſpenſum in læuo brachio oſtendo vngulum.*

*

Non. *geminitudo.* *Habeo ego iſtam quî diſtinguam inter vos geminitudinem.*

*

Non *famulitas.* *Quæ famulitas.*

*

Non. in, *abdicare.* *Mortem oſtentant, regno expellunt, conſanguineam eſſe abdicant.*

*

Non *de caſibus.* *Parentûm incertûm inueſtigandûm gratiâ.*

*

Non *callere* *Omnes, qui, tanquam nos, ſub regno ſeruiunt,*
Callent domi cum imperio metuere.

Solli-

*

Sollicita ſtudio, obſtupida, ſuſpenſo animo, ciuitas. Non. ciuitas

*

Vbi ego me grauidam ſentio aggraueſcere Non. parti.
Propinquitate parti.

*

Dolet pigetq́, magis magiſq́, me conatum hoc nequicquam itiner. Non. itiner.

*

Quæ ægritudo inſolens mentem attentat tuam? Non. inſolẽs

*

Super ſatis agere, vt ne in mare animum occupes. Non. occupare.

*

Magnatè, vt verear loqui, porcet pudor. Non. porcet.

*

Quid iſthuc eſt vultum alligat quæ triſtitias? Non. triſtitias.

*

Quum in cultos perueſtigans inrimarer ſinus. Non. rimari.

*

Conſentire ac diſſentire partem da curſu æquiter. Non. æquiter.

*

—is veſtrorum vter ſit cui ſignum datū'ſt. Non. cette.
Cette.

*

Et ſi metuo pietate plaga palam. Non. plaga.

*

Calydonia altrix terra exuberantium virûm. Varro lib. 1.

*

Extremum intra campterem ipſum prægradat. Non. prægradat.
Parthenopæum—

CHRYSES.

*

Dij monerint meliora atque amentiam auerruncaſſint. Partim ex Varr. lib. 6. & Feſto, partim Nõ. Coniunxit ex variis Ciceronis & Varr. locis vir doctus.

*

Hoc vide circum circaq́, quod complexu continet
Terram; quod noſtri cælum memorant, Graij perhibent æthera.
Quicquid eſt hoc: omnia is animat, format, auget, alit, ſerat,
Sepelit, recipitq́; in ſeſe omnia, omniumq́; idem eſt pater:
Indidemq́; eadem quæ oriuntur, de integro, æquè eodem occidunt.

*

Nam iſtis qui linguam auium intelligunt; Cic. lib. 1. de diuinat & Non.
Pluſq́; ex alieno iecore ſapiunt, quàm ex ſuo:
Magis audiendum, quàm auſcultandum cenſeo.

*

Ciues antiqui, amici maiorum meûm, Cic. in Ora.
Conſiliûm ſocij, auguriûm atque extûm interpretes.

*

Poſtquam prodigiûm horriferûm, portentûm pauor.

P

*

Non. *aucupo.* *Incipio ſaxum tentans ſcandere verticem*
In ſummum, dein omnes in partes proſpectum aucupo.

*

Feſt. *ſpecus.* *Eſt ibi, ſub eo ſaxo, penitus ſtrata arenâ ingens ſpecus.*

*

Priſc. lib. 6. *Oſſum inhumatum, æſtuoſam auram.*

*

Non. *veſcimur.* *Fugimus, qui arce hac veſcimur.*

*

Non. *Aiutamini.* *Aiutamini & defendite.*

*

Non. *augurat.* *Propemodum animus coniecturâ de errore eius augurat.*

*

Non. *integrare.* *Sed ceſſo inimicitiam integrare.*

*

Non. *populare.* *Atque vt promeruit pater, mihi, patriam populauit meam.*

*

Non. *flucti.* *Interea loca flucti flacceſcunt, ſileſcunt venti, mollitur mare.*

*

Non. *Adiugare.* *Mater eſt terra, animam æther adiugat.*

*

Varr. lib. 4. Non. *æſti.* *Aeſti fortè ex arido.*

*

Non. *opino.* *Inueni opino eſſe optumum, Oreſtes vt heres ſiet.*

*

Non. *Nigret.* *Soliſq; exortu capeſſit candorem, occaſu nigret.*

*

Feſt. *redantruare.* *——promerendæ gratiæ;*
Simul cùm videam Graios nil mediocriter
Redantruare, opibuſq; ſummis perſequi.

*

Non. *deiugare;* &, *memoria.* *——perq; noſtram egregiam*
Vnanimitatem, quam memoria deiugat.

*

Non. *poteſtur.* *Si qua poteſtur inueſtigari via.*

*

Non. *certiſſent.* *Atque eccos vnde certiſſent.*

DVLORESTES.

*

Varro. lib. 6 *Allicui in Aegæo freto.*

*

Priſc. de *pleros.* lib. 5. *—— pater*
In Caphareis ſaxis pleros Achæos perdidit.

*

Non. *incertat.* *Sed incertat me dictio, quin rem expedi.*

*

—— *Hymenæum fremunt*
Aequales: aula reſonit crepitu muſico. Nõ. *reſonit.*

*

—— *Aeges*
Ferme aderant æquore in alto ratibus repentibus. Varro. li. 6.

*

Si Priamus adeſſet, & ipſe eius commiſereſceret. Seru. Aen. II.

*

Hiccine hic eſt, quem formæ gratia ante omnes nobilitat viros Feſt. *ſpectu.* Non. *nobilitare.*
Amplius, rubicundo colore, ſpectu proteruo, ferox
Caperata fronte?

*

Nam te in tenebris ſæpe lacerabo fame Non. *torto.*
Clauſum, & fatigans artus torto diſtraham.

*

Macte eſto virtute operáque, omenq́; approbo. Non. *Macte.*

*

Gnatam deſpondit, nuptiis hanc dat diem. Non. *diem.*

*

—— *quid? quondam & mihi* Non. *pudit.*
Piget paternum nomen, maternum pudet
Profari ——

*

Primùm hoc abs te oro, ne mi inexorabilem Non. *vanitudo.*
Faxis, ne turpaſsis vanitudine ætatem tuam.

*

Vbi illic eſt me miſeram quam clamor eliminat. Non. *eliminare.*

*

Nil coniectura quiui interpretarier Non. *contendere.*
Quorſum flexiuicè contenderet.

*

Nónne officium fungar vulgi, atq́; ægre madefactũ feram. Nõ de Accuſatiuo.

*

Reſponſa explanat. mandat ne mater fuat Non. *fuat.*
Cognoſcendi vnquam aut contuendi copia.

*

Non vetet animum ægritudine in re creperâ confici. Non. *crepera.*

*

Vel cùm illum videas ſollicitum orbitudine. Non Or bitud.

*

Delphos venum pecus ſecundæ abſtabula ac itiner contuli. Non *itiner*

*

—— *is quis eſt?* Nõ. *occupo*
Qui te, ni tu illum occupas, letho dabit.

*

Nec grandiri frugum fœtum poſſe, nec miteſcere. Non. in, *mitis*; corruptè autẽ, *grandiri.*

*

Non proli- xitudo. *Ori mi, ne flectas fandi mî prolixitudinem.*

*

Non-con- ſternari. *Vnde exoritur? quo præſidio fretus? auxiliis quibus?*
Quo conſilio conſternatur? qua vi? cuius copiis?

*

Cic. l. 3. de Orat & lib. 1. de Diu. *Interea propè iam occidente Sole inhorreſcit mare,*
Tenebræ conduplicantur, noctisq; & nimbûm occæcat nigror.
Flammâ inter nubes coruſcat, cælum tonitru contremit.
Grandô miſta imbri largiſluo ſubitâ turbine præcipitans cadit.
Vndique omnes venti erumpunt, ſæui exſiſtunt turbines,
Feruet æſtu pelagus.

*

Non. munes *Animum. quæ tum largitio multis ignota erat.*
Munificus nemo putabatur, niſi pariter volens.

*

Non. ſoniti. *Quidnam autem hoc ſoniti eſt, quòd ſtridunt fores?*

*

Non. inci- lare. *Si quis hac me oratione incilet, quid reſpondeam?*

*

Non. ma- treſcam. *Vtinam nunc matreſcam ingenio, vt meum patrem*
Vlciſci queam.

*

Non. teme- ritudo. *Egóne? tyranni noui temeritudinem.*

*

Non. calui- tur. *Me caluitur ſuſpicio: hoc eſſe illud, fore*
Quod occultè Aiax prædixit.

*

Non. autu- mo. *Aut hîc eſt, aut hîc adfore actutum autumo.*

*

Non. adiu- tatur. *Illum quæro qui adiutatur.*

*

Non. in ſatiſcere. & in, fatiſcun- tur. *Vt ſi ita ſunt promerita veſtra æquiperare vt queam;*
Vereor ſi vnquam fatiſcar facere quod quibo boni.

*

Non. ami- citer. *Nunc ne illum exſpectes, quando amico amiciter*
Feciſti.

HERMIONA.

*

Varro. li. 5. *Regni alieni cupiditas pellexit.*

*

Auct. ad Her lib. 2. *Fortunam inſanam eſſe, & cæcam, & brutam perhibent Philoſophi,*
Saxoq; inſtare eam globoſo prædicant volubilem.
Ideo quò ſaxum fors impulerit, cadere fortunam autumant.
Cæcam ob eam rem eſſe memorant; quia nihil cernat, quò ſeſe applicet.

Inſanam autem illam aiunt, quia atrox, incerta inſtabiliſq́ ſit.
Brutam autem, quia dignum atque indignum nequeat internoſcere.
Sunt autem & alij Philoſophi qui contrà fortunam negent
Eſſe vllam, ſed temeritate omnia autument regi. id magis
Veriſimile aiunt: quòd vſus reapſe experiundo edocet.
Velut hic Oreſtes modò fuit Rex, modò mendicus factus eſt:
Naufragio res hæc contigit. nempe ergo haud fortuna obtigit.

*

In turbâ Oreſti cognitâ, agnota eſt ſoror. Priſc. l. 10.

*

Quantumq́ ex diſcorditate cladem importem familiæ. Non. *diſcorditas.*

*

Non tute hinc à conſpectu amolire? Non. *amoliri.*

*

Tyndareo fieri contumeliam, cuius à te veretur maximè. Non. in, *genitiuo pro accuſat.*

*

Quòd ego in acie celebro obiectans vitam, bellando aptus ſum. Non, *aptus.*

*

Lamentas fletus facere compendi licet. Non. *lamentas.*

*

Et obnoxium eſſe, aut brutum, aut elinguem putes. Non. *brutũ*

*

Priùs data eſt, quàm tibi dari dicta, aut quam reditum eſt Pergamo. Non. *dicere*

*

Concorditatem hoſpitio adiunctam perpetem
Probitate conſeruetis. Non. *concorditas.*

Quum neque me aſpicere æquales dignarent meæ. Non. *dignarent* & Diomed. lib. 1.

*

Triſtitiâ atque animi intolerandâ anxitudine. Non. *anxitudo.*

*

Aut non cernam niſi tagam. Feſt. *tagit.*

*

Habet hoc ſenectus in ſe, cùm pigra eſt ipſa; vt ſpiſſa omnia
Videantur confieri. Nõ. *ſpiſſum.*

*

Currum liquit, chlamyde contortâ aſtu clupeat brachium. Varro lib. 4. & Non. in, *clypeat.*

*

O flexanima atque omnium regina rerum oratio. Non. in verbo, *Flexanima.*

*

Quod tamen ipſa orbitas grandæuitaſq́ Pelei per penuriam
Stirpis ſubaxet. Non. *grandæuitas.*

*

Sub iudicio quoque omnes gradus tetinerim. Non. *tetinerit.*

*

Non *memoret.* *Paucis abſoluit, ne memoret diutius.*

Diomed. lib. 1. *

Non. *clepo.* *Sermonem hîc noſtrum ex oculto clepit, quantum intellige.*

*

Non. *domutio.* *Nam ſolis Danais hîc domutionem dedit.*

*

Non. *gemini.* *Par fertitudo, gemina confidentia*

ILIONA.

*

Non. *altercata.* *Cur illa hîc mecum altercata eſt.*

*

Feſt. *repotia* *Ab ea depulſum mammâ, pædagogandum accipit Appotalus liber.*

*

Nõ. *adiugo.* *Blandam hortatricem adiugat voluntatem.*

*

Nõ. *cluētur.* *Sed hæc cluentur hoſpitum infideliſſimi.*

*

——quis Deos

Non. *dignet* *Infernos, quibus cæleſtes, dignet decorare hoſtiis.*

*

Nõ. *expetũt.* *Dÿ me etſi perdunt, tamen eſſe adiutam expetunt:*
Quod, priuſquam intereo, ſpacium vlciſcendi danunt.

*

Nõ. *lactare.* *Ne porrò te error, qui nunc lactat, maceret.*

*

Non. *poti.* *Vt ſi onere credo adhuc ſceptrum patienter poti.*

*

Non. *inibi.* *Profectò aut inibi eſt, aut iam potiuntur frugum.*

*

Nõ. *offendo.* *Quos ego ita vt volui offendo incolumes.*

*

Non. *vnosè* *Occidiſti, vt multa paucis verba vnosè obnuntiem.*

*

Non. *vngulus.* *Repugnanti ego porrò hunc vi detraxi vngulum.*

*

Feſt. *perpetē* *Fac vt cœpiſti, hanc operam mihi des perpetem*
Oculis traxerim.

MEDEA.

*

Non. *boũnt* *Clamore & ſonitu colles reſonantes boũnt.*

*

Non. *vagat* *Quid tandem, vbi ea eſt? quòd recepta exſul incerta vagat.*

*

Priſc. *egregius* lib. 3. *Mulier egregÿſſimâ formâ.*

*

Poſſum ego iſtam capite cladem auerruncaſſere? Non. *auerrunc.*

*

Diuerſi circumſpicimus, horror percipit. Macrob. li. 6. c. 1.

*

Illum amor quem dederat, qui plus pollet, potiórque eſt patre. Cic. 4. Tuſ.

MEDVS.

*

MEDEA: —— *Atque eccum ipſum in tempore* Varro. Feſtus. Nonius, Macrob.
Oſtentum ſenem. tueórne te ſenex? proh Iupiter!
SEN. *Quis tu es mulier quæ me inſueto nuncupaſti nomine?*
MEDVS. *Sentio pater te vocis calui ſimilitudine.*
Sed quid conſpicor? num me lactens caluitur ætitas?
Cælitum Camilla expectata aduenis. Salue hoſpita.

*

Populo qui fauſtum ſempiternè ſoſpitent. Non. in, *ſoſpitare.*

*

Credo quorſum itiner tetiniſſe aiunt. Non. *teti-niſſe.*

*

Linguæ biſulcis actu criſpo fulgere. Non. *fulgere.*

*

Quæ res te ab ſtabulis abiugat, certum eſt loqui. Non. *abiugat.*

*

Repudio auſpicium. regrediundum eſt illico. Non. *illico.*

*

Tonſilla pegi læuo in litore. Priſc *pango.*

*

Te Sol inuoco vt mihi poteſtatem duis Chariſ. li. 1.

*

Inquirendi mei parentis.

*

Ques ſunt iſti? ignoti, neſcio ques, ignobiles. Chariſ li. 1. & Priſc. l. 13

*

Cuſtodite iſtum vos, ne eum quis attollat, néve attigat. Non. in, *attollere.* & Diomed.

*

Ire ſi recto, pergit iter: iam ſi ire conor, prohibet betere. Non. in, *betere.*

NIPTRA.

*

Barbari eam peſtem nauibus noſtris obtulit Non. *infabre.* & *committere.*
Noua figura factam, commiſſam infabre.

*

Aetate integrâ, feroci ingenio, facie procerâ virum. Non *facies.* & Gellius l. 13 c. 28.

*

Aduenio in ſcrupoſam ſpecum. Priſc de, *ſpecus.* lib. 6.

*

Spartam repedare inſtat, id ſi perpetrat. Feſt. *perpet.*

*

Cic. 2. lib. Tuſcul.

Tu quoque Vlyxes, quamquam grauiter cernimus ictum, nimis
Es animo molli; qui conſuetus in armis æuum agere.

*

—— retinete, tenete, opprimite,
Vlcus nudate. heu miſerum me, excrucior.
Operite, abſcedite, iam iam dimittite.
Nam attrectatu & quaſſu ſæuum amplificatis dolorem.
Pedetentim ite, & ſedato niſu, ne ſuccuſſu arripiat maior dolor.

*

Feſtus in, *ſerilla*, & in *ſubſcudes*.

Nec vlla ſubſcus cohibet compagem aluei,
Sed ſuta lino & ſparteis ſerilibus.

*

Non. *pariter*

Pariter te eſſe erga illum video, vt illum te erga ſcio.

*

Gell. l. 2. c. 26.

Cedo tamen pedem, lymphis flauis; flauum vt puluerem
Manibus iiſdem, quibus Vlyxi ſæpe permulſi abluam;
Laſsitudinemq́ minuam manuum mollitudine.

*

Cic. 2. Tuſ.

Conqueri fortunam aduorſam, non lamentari decet:
Id viri eſt officium, fletus muliebri ingenio additus.

*

Non. *betite.*

Vos betite in pugnam defenſum patriam.

PAVLLVS.

*

Non *progeniј* & *celerè*. Gell. lib. 9. c. 14. & Cõiect. in Varron. lib. 6. Macrob. l. 6 Sat. c. 5 Priſ. lib. 6. Non. *niuit*.

Pater ſupreme noſtræ progeniј patris,
Nunc ted obteſtor celerè ſancto ſubueni
Cenſori.

*

Quamuis caprigeno pecori grandior greſsio'ſt

*

Sagittis, plumbo, & ſaxis grandinat, niuit.

PERIBOEA.

*

Non. *niti*. alia duo cõcinnauit Cõiec. in Varr. auct. lib. 6.

Ardua per loca agreſti
Nititur, ac trepidante gradu,
Saxáque ſcrupea Bacchi
Altáque templa propè aggreditur.

*

Non. *moderat*, & *leuare*.

Neque tuum te ingenium moderat, neque fraterna ira exilium léuat;

*

Non. *ætas mala*.

Parum eſt, quòd te ætas malè habet, ni etiam hîc ad malam
ætatem adiungas cruciatum reticentia?

*

Non. *gliſcit*.

Sed neſcio quidnam eſt, animi horreſcit & gliſcit gaudium.

Nam

*

Nam me perbitere, illis opitularier,
Quouis exitio cupio, dum proſim modò. Non. *perbitere.*

*

Theſiantem fremitus concidi melum. Non. *melum.*

*

Conſternatæ animæ, ex pectore hac & voluere
Conſilium, ſubit omnes quod de nata eſt modò
Quo pacto inimicis mortem & huic vitam efferas. Non. *conſternari.*

*

Belluarum ac ferarum aduentus ne tetret loca. Non. *tetret.*

*

Aut quæ egi, ago vel axim auerruncem. Non. *auerruncem.*

*

In triplici pertimefactus mærore animi, incertè errans vagat. Non. *vagat*

*

Poſtquam eſt oneratus frugum & floris Liberi. Non. de *Genitiuo.*

*

Tamen obfirmato animo miteſcit metus. Non. *tamẽ.*

*

Patior facilè iniuriam, ſi eſt vacua à contumeliâ. Nõ. *iniuria.*

*

Regnum potior, coniugem macto inferis. Non. de *Nominatiuo.*

*

Flexa, non falſa autumare dictio Delphis ſolet. Non. *autumare.*

*

Tu mulier tege & tuta templa Liberi. Non. *tuta.*

*

Non poteſt Menalippe hîc ſine tuo opera exanclari clauos. Non. *exanclari.*

*

Lapit cor cura, ærumna corpus conficit. Non. *lapit.*

*

Corpusq́; meum tabe, mærore, errore, macore ſenet. Non. *macor.*

*

Metus, egeſtas, mæror, ſenium, exſilium, & ſenectus. Non. *ſeniũ.*

*

Ecfare quæ cor tuum timiditas teritat. Non. *timor.*

*

Nam ſi te tegeret pudor, ſiue adeò cor ſapientiâ imbutum foret. Nõ. *imbuere.*

*

Mane mane expedibo factum, mihi, quòd contra rogo, reſpondeas. Non. *expedibo.*

*

Regnum Imperator, æternum morum ſator. Non. *de accuſatiuo ſing.*

*

Gnato ordinem omnem vt dederit, enodat patri. Non. *enodo.*

*

O multimodis variè dubium, & proſperum copem diem. Nõ. *copem.*

*

Priſc. de *ſenet*. lib. 10. *Quamquam ætas ſenet, ſatis habeo tamen virium vt te arâ arceam.*

TANTALVS.

*

Non. *prægreditur.* *Extremum intra campterem, ipſum*
Iam prægreditur Parthenopæum.

TEVCER.

*

Varr. lib. 6. de ling. Lat. *Flexanima tanquam lymphata & bacchi ſacris*
Commota, in tumulis Teucrum commemorans meum,
Alcyonis ritu litus peruolgans feror.

*

Cariſ. lib. 1. & Nō. *ſtirps.* *Qui ſtirpem occidit meum.*

*

Cic. li. 2. de Orat. *Segregare abs te auſus, aut ſine illo Salamina ingredi?*
Neque paternam aſpectum es veritus? cùm me ætate exactâ
Indignum liberûm laceraſti, orbaſti, exſtinxti: neq; fratris necis;
Neque gnati eius parui; qui tibi in tutelam eſt traditus.

*

Non. in, *alumnus*, & in, *pænitudo*, & *vaſtitudo*. *Quæ deſiderio alumnûm, pænitudine,*
Squale, ſcapreq; incultâ vaſtitudine.

*

Non. *facul.* *Nos illum interea perficiendo propitiaturos facul remus.*

*

Feſt. *reciprocare.* *Rapido, reciproco, percito, augusto, citare, rectem, reciprocare vnde, éque gremiis ſubiectare, adfigere.*

*

Cic. 3. de na. Deor. *Nam ſi curent; bene bonis ſit, male malis, quod nunc abeſt.*

*

Non. *putret.* *Quamquam annisq; & ætate hoc corpus putret.*

*

Feſt. *tagit.* *Vt ego, ſi quiſquam me tagit, & tagam.*

*

Priſc. lib. 4. *Poſtquam defeſſus perrogitando aduenas*
De natis, neque quemquam inuenit ſcium.

*

Ex Feſto. in *redhoſtire*, & Non. in, *hoſtire*. *Niſi coërceo proteruitatem, atque hoſtio ferociam.*

*

Feſt. in, *Sas.* *Nam Teucrum regi ſapſa res ſtetibilet.*

*

Nō. *prouideo* *Aut me occide, illa hinc ſine vſquam prouideam gradum.*

*

Nō *faceſſere* *Te repudio, nec recipio naturam dico faceſſi.*

*

Non. ibi. & Feſt. *Faceſſite hinc omnes, parumper tu mane.*

*

Quam te poſt multis tueor tempeſtatibus — Non. *tueri.* & *tempeſtas.*

*

Vbi poëtæ pro ſua parte falſa conficťáque canant, qui cauſam humilem dictis amplant. — Non *amplant.*

*

Profuſus gemitu, murmuro. — Feſt. *profuſus.*

*

Neque perpetrare precibus, nec precio quit. — Feſt. *perpetrare.*

*

Patria eſt, vbicumque eſt bene. — Cicero 5. Tuſcul.

*

Periere Danai, plera pars peſſundata eſt. — Priſc. lib. 5. & Feſt. in, *plera.*

*

Niſi inſcitiâ, ferocitate, atque ferociâ. — Non *ferocia*

*

Haud ſinam quicquam profari, priuſquam accepſo quod peto. — Non. *accepſo.*

*

Mihi claſſem impetrat Theſſalam, noſtrámque in altum vt properiter deducerem. — Non. *properiter.*

THYESTE.

*

Non illic luteis aurora bigis. — Fulgent. in, *luteum.*

EX INCERT. PACVVII TRAGOEDIIS.

*

Sanguine caſſa, domiporta, terrigenia graditur,
Quadrupes tardigrada, agreſtis. humilis, aſpera,
Capite breui, ceruice anguinâ, aſpectu truci,
Euiſcerata, inanima, cum animali ſono.

Cic. lib. 2. de diuinat. Tertull. de pall. Crinitus li. 11. c. 7.

*

Graiugena de iſto aperit ipſa oratio.

*

——quinetiam feræ
Quibus abeſt ad præcauendum intelligendi aſtutia.

Cic. lib. 5. de fin.

*

Ego odi homines ignauâ operâ, & philoſophâ ſententiâ — Gell. l. 13. cap. 8.

*

Nam ſi qui, quæ euentura ſunt, prouideant, æquiperent Ioui. — Gell. lib. 14. cap. 1.

*

Filias tibi procreaſſe eandem per Calypſonem autumant. — Cariſ. lib. 1. Priſc. lib. 6.

*

Hic tibi ſtrepitus, fremitus, clamor, tonitru, rudentiſibilus. — Varro lib. 4. & epiſt. Cælij.

*

—— Nerei
Repandiroſtrum, incurui ceruicum pecus.

Feſt. l. 1. c 6.

*

Tu curuifrontes paſcere armentas ſoles. — Non. *armenta.*

*

Varro.lib.4 *Exhalat auram terra atque auroram humidam.*

*

Varro lib 5. *Paſtor exorto iubare, noctis decurſo itinere*

*

Varro lib.1. de re ruſt. *Sol ſi perpetuò ſit aut nox flammeo vapore, aut frigore,*
Fructus omnes interire.

*

Varro lib.6 de L. L. *——nulla res neque*
Cicurare, neque mederier potis eſt, neque
Reficere.

*

Feſt. *gena.* *Nunc primùm opacàt flore lanugo genas.*

*

Feſt. *incicorem.* *Reprime incicorem iracundiam.*

*

Conſilium cicur.

*

Feſt *manticularum.* *Ad manticulandum aſtu aggreditor. ſcitè, quid pro me, erue.*

*

Educ, i, manticulator. ita me facti oppreſsit iugo.

*

Aggreditur aſtu regem. manticulandum eſt hîc mihi.

*

—— machinam ordiris nouam
Manticulatam aſtu, ſanctiora adicis

*

Iuraiuranda ——
— quibus quotidie
Paruæ noxæ extergeantur.

*

Feſt. *mulcere.* *Quid me obtutu terres, mulces laudibus?*

*

Feſt. *nequitum.* *Sed cùm contendi nequitum vi, clàm tendenda eſt plaga.*

*

Feſt. *obſtinati.* *Obſtinati exorſus.*

*

Feſt. *prologium.* *Quid eſt? nam me exanimaſti prologio tuo.*

*

Feſt. *repeda.* *Paulum repeda gnate à veſtibulo gradum.*

*

Feſt. *ſalacia* *Hinc ſæuitiam ſalaciæ fugimus.*

*

Feſt. *ſolari.* *Solatur, auxiliatur, hortaturq́ me.*

*

Feſt. *ſpira.* *Quid ceſſatis ſocij eiicere ſpiras ſparteas.*

*

Feſt. *Topper.* *Topper tecum ſit poteſtas, faxit ſi mecum velit.*

*

Labitur trabica in alueos. Feſt. *trabica.*

*

Nec ſatis reſarrire. Varro lib. 6.

*

At accepiſti me iſto cum verbo, miſeretur tui. Non. *miſeretur.*

*

Poſtquam calamitas plures annos aruas caluitur. Non. *aruas.*

*

Miſeret me, lacrymis lingua debiliter ſtupet. Non. *debiliter.*

*

Voce ſuppreſſâ, innatâ fronte, vultu turbido. Non. *frons.*

*

Improbus, confidens, nequam malus videatur Non. *confidens.*

*

Quæ te applicauiſti tamen ærumnis obruta Priſc. lib. 9.

*

Calchan. Chariſ. lib 1

*

Iteris.

L. ACCII, vel ACTII, vel ATTII.

ÆNEADÆ ſeu DECIVS.

*

Patrio exemplo me dicabo. animã deuorabo hoſtib. Non. *deuorabo.*

*

Te ſancte, venerans precibus, inuicte, inuoco,
Portenta vt popolo, patrio verruncent bene. Non. *verruncent.*

*

Vim Gallicam obduc contra in acie exercitúve
Patrum hoſtili fuſum ſanguen ſanguine. Non. *ſanguen.*

*

Clàmore & gemitu templum reſonit cælitum. Non. *ſonit.*

*

Eo nunc quòd eorum ſegnitate ardet focus. Non. *ſegnitas.*

*

Fateor; ſed ſæpè ignauit fortem in ſpe expectatio. Non. *ignauit.*

*

Calleci voce canora fremitu peragrant minitabiliter Non. *minitabiliter.*

*

Caſtra hæc veſtra eſt, optimè eſſis meritus à nobis. Non. *caſtra.*

*

Dij ſumma tibi perduellûm eſt, quorum aut quibus
ſe à partibus gliſcunt. Non. *gliſcit.*

*

Nihil neque periculi, neque tumulti eſt quod ſciam. Non. *tumulti.*

*

Non. callet. *Quod periti ſumus in vita atque vſu callemus magis.*

*

Non. adau-ctauit. *Quibus rem ſummam & patriam noſtram quondam adauctauit pater.*

ACHILLES.

*

Non. delica. *Quâ re aliâ ex crimine inimicorum effugere poſsis, delica.*

*

Non. feruat *Ne tum cùm feruat pectus iracundiâ.*

*

Non. flac-cent. *An ſceptra iam flaccent, ferat.*

ÆGISTHVS.

*

Non. callet. *Meliùs quàm viri callent mulieres.*

*

Non. celebri *Celebri gradu greſſum accelebraſſe decet.*

*

Non fligi. *Heu cuiatis ſtirpem penitus fligi ſtudet.*

*

Non. fra-geſcunt. *Neque fera hominum pectora frageſcunt, donec vim perſenſerint imperij.*

*

Non. ſordet. *Cùm manus materno ſordet ſparſa ſanguine.*

AGAMEMNONIDES.

*

Non. oblite-rare. *Inimicitias Pelopidarum exſtincta iam obliteratas memoriâ renouare.*

*

Non. compo-nere. *Sic multi, animus quorum atroci iunctus malitia eſt,*
Compoſita dicta ex pectore euoluunt ſuo,
Quæ, cùm componas dicta factis, diſcrepant.

ALCESTIS.

*

Priſc. lib. 9. *Cùm ſtrideret retracta rurſus inferis.*

ALCMÆON.

*

Non. va-nans, & la-ctare. *Tanta vt fruſtrando lactans, vanans protrahit*

*

Non. ſpecis. *Quod dij interdum inferam penitus depreſſum altis clauſêre ſpecis.*

*

Non Gran-dæuitas. *Quia nec vos nec ille impunè irrideret meam Grandæuitatem.*

*

Non. ſuper-ſtites. *Suos deſeruit liberos, ſuperſtites ſunt.*

*

Non. tardi-tudine. *Atque eccos ſegnes ſomno & tarditudine.*

*

Poſtremò amplexa, fructum quem Dij dant, cape. Non. amplexa.

*

Qui ducat, cùm te viderit ſocerum, generibus tantam eſſe impietatem. Non. generibus.

*

Vt me repoſitum immerentem repentino nuntio alacrem
Reddidiſti, ac me excitaſti ex luctu in lætitudinem. Non. lætitudinem.

ALPHESIBOEA.

*

Quid tam obſcuri dicunt? eſtne tam inenodabile? Non. enodat

*

Aduertor, cum te eſſe Alcmæonis fratrem factis dedicat Nō. dedicat.

*

Sed anguſtitatem incluſam ſaxis ſqualidam. Non. anguſtitatem.

*

——etſi eſt in malis
Depoſitus animus meus, quæ ſcribi exinde audiet. Non. deponere.

*

Ita territa mēbra animo ægroto cunctant ſufferre laborem. Non. cūcto.

*

Cum ipſa ſim & ſi miſeritudo eorum vlla eſt liberûm. Non miſeritudo.

*

Si tui veretur te progenitoris, cedo. Non. de Genitiuo.

*

Odiorum hoſtificumq́ diem obuiuim turbam aſpecti atq; horribilem. Non. aſpecti

*

Sed tibi cautim eſt adeundum ad virum. Nō. cautim

AMPHITRYO.

*

Si ſatis rectè aut verâ ratione augurent. Non. augurent.

*

Hoc in re eſt, quòd tu tam temeriter meam beneuolentiam
Interiiſſe es ratus. Non. temeriter.

*

Cedo ecquid te redhoſti tum cùm meaſſem obiectet facilius. Feſt. redhoſtire, & Non. redhoſtit

*

Aut tam obſtinato animo confiſus tuo. Feſt. obſtinatus.

*

An mala ætate vis multari exemplis omnibus? Non mala ætas.

*

Qui meum ſenium cum dolore tuo coniungam & cōparem? Non. comparare.

*

Miſeret lacrymarum, luctuum, orbitudinis. Non. orbitudo.

*

Sed quænam hæc eſt mulier, funeſta veſte, tonſu lugubri? Non. tonſu.

*

Non. gracilitudo. *Tamen, iſta tua gracilitudo, & luctus facit*
Propemodum ne dubitem.

*

Non. ſanguen. *Cum patre paruos patrum hoſtificè ſanguine ſanguen*
viſcere ſuo.

*

Non. ordiri. *Non paruam rem ordibor. ne retice obſecro.*

*

ANDROMACHA.

*

Non. longinquè. *Annos malos, multosq́; longinquè à domo*
Bellum gerentes ſummum ſummâ induſtriâ.

ANDROMEDA.

*

Non. vapos. *Qui neq́; terræ eſt datus nec cineris cauſa vnquam euaſit vapos.*

*

Non. proluuium. *Mulicbre ingenium, proluuium, occaſio.*

*

Non. alere. *Alui, educaui, id facite gratum vt ſit ſeni.*

*

Non. Fors. *Multi iniquo mulier animo ſibi mala auſere in malis,*
Quibus natura praua magis, quàm fors aut fortuna obfuit.

*

Priſc. ningo lib 10. *Quum ninxerit cæleſtium molem mihi.*

*

Non. immã *Immane te habeat templum obuallatum oſſibus.*

*

Non. tetuliſti. *Donec tu auxilium Perſeu tetuliſti mihi.*

*

Non. ſegnitate. *Namque vt dicam te metuant ſegnitate addubitare haut meum'ſt.*

*

Non. algo. *Miſera obuallata ſaxo, ſenio, pedore, alguq́;, & fame.*

*

Non. diuidos. *Nosq́; vt ſcorſum diuidos letho offeres.*

*

Non famulitas. *Nam poſtquam paruos vos oppreſſit famulitas.*
Vis atque egeſtas, fama, formido, pudor.

*

Non. *Quot luna circulos annuos inſtitit.*

*

Non. ſeges. *Quod beneficium haud ſterili in ſegete rex te obeſſe intelligis.*

*

Non. piget. *Nec quî te adiutem inuenio, hortari piget, non prodeſſe id pudet.*

ANTENORIDAE.

*

Non. integr. *Namque venio huic vt mea ope opes Troiæ integrem.*

*

Fortaſſe an ſit quod hic non mertet metus. Nõ. mertet

*

Ad popolom intelligo referundum quoniam æquiter
Sententiæ fuere. Nõ. æquiter

*

Qui aut illorum copias fundam in campo, aut naues
vram, aut caſtra mactabo in mare. Non. mactabo.

*

Sed quis hic eſt, qui matutinum curſum huc celeranter rapit? Non. celeranter.

ANTIGONA.

*

Ne iſtum numerum amittas ſubitum oblatum. Non. numerum.

*

At at, niſi me fallit in obitum ſonitus. Non. obitũ

*

Heu vigiles properate, expergite,
Pectora tarda ſopere, exſurgite. Non. expergite.

*

Quid agis? pertubas rem omnem ac reſupinas ſoror. Non. reſupinas.

*

——iam iam neque Dij regunt,
Neque profectò Deûm ſummus rex omnibus Macrob. l. 6
Curat—— Sat. c. 1.

*

Quanto magis te iſtiuſmodi eſſe intelligo;
Tanto, Antigona, magis me par eſt tibi Idem. c. 2.
Conſulere & parcere.

ARGONAVTÆ.

*

——tanta moles labitur Cic. de nat. Deor. l. 2. & Priſc. lib. de verſ. Comicis, ſed alio ordine
Fremebunda ex alto, ingenti ſonitu & ſpiritu
Præ ſe vndas voluit, vortices vi ſuſcitat,
Ruit prolapſa, pelagus reſpergit, reflat.
Ita dum interruptum credas nimbum voluier,
Dum quod ſublimè ventis expulſum rapi,
Saxum aut procellis, vel globoſos turbines
Exſiſtere ictos, vndis concurſantibus.
Niſi quas terreſtres pontus ſtrages conciet.
Aut fortè Triton fuſcinâ euertens ſpecus,
Subter radices penitus vndanti in freto
Molem ex profundo ſaxeam ac cœlum vomit.

*

Sicut citi atque alacres roſtris perfremunt Cicero d. loco.
Delphini.

*

——Syluani melo
Conſimilem ad aures cantum & auditum refert.

ARMORVM IVDICIVM.

*

Non. *hiſcere* *Hem vereor, plus, quàm fas eſt captiuum, hiſcere,*

*

Non. *veſci.* *Cedit, Achilli inclytis armis veſci ſtudet,*
Vt ea cuncta optimè is leuia præ illis putet.

*

Non. *ſubiti.* *Bene facis. ſed nunc quid ſubiti mihi febris * æſtuat mali?*

*Colu. *accinit.*

*

Non. *cõpon.* *Quid eſt cur componere auſis mihi te, aut me tibi?*

*

Non. *noxitudo.* *Ocule noxitudo obliteretur Pelopidarum, ac per nos ſanctescat genus.*

*

Macrob. l. 6. c. 1. *—nam trophæum ferre me à forti pulcrum eſt viro:*
Si autem & vincar; vinci à tali, nullum eſt probrum.

*

Non. *imbutos.* *Inter quos ſæpe ſanguine imbutos.*

*

Nõ. *peruico.* *Sed peruico Aiax animo atque morabilioni.*

*

Non. *propria* *Nam non facilè, ſine Deûm operâ, propria humana ſunt bona.*

*

Non. *anxitudo.* *Vbi cura eſt, ibi anxitudo, acerba ibi cuncta conſiliorum ratio, & fortunæ.*

*

Nõ. *exerciti.* *In quo ſalutis, ſpes ſummas ſibi habet exerciti.*

*

Macrob. li 6. c. 1. *Virtutis ſis par, diſpar fortunis patris.*

*

Ad Heren. lib. 2. *Apertè fatur dictio, ſi intelligas,*
Tali dari arma, qualis qui geſſit fuit
Iubet, potiri ſi ſtudeamus Pergamo.
Quæ ego profiteor eſſe mea: nam me æquum eſt frui
Fraternis armis; mihiq́; adiudicarier,
Vel quod propinquus, vel quod virtute æmulus.

ASTYANAX.

*

Non. *fors.* *Itera in quibus partibus (namque audire volo)*
Si eſt quem exopto, & quo captus modo
Fortunáne, an fortè reperitur?

*

Non. *miſeritudo.* *Troia eſt teſtis, quære ex aliis qui illius miſeritudinem,*
Nomen clarum in humili ſaxo multis memorant vocibus.

*

Non. *aucupant.* *Nunc in concilio id Reges Argiuum aucupant,*
Id quærunt.

*

Propter te tot tantáſque habemus vaſtitates funerum. — Non. vaſtates.

*

In celſis montibus pecua, atque inter colles paſcunt Danai in Phrygiæ terminis. — Non. pecua.

*

Qui noſtra per vim patria populauit bona — Non. popul.

*

Quorum crudelitatem nulla vnquam explet ſatias ſanguinis. — Non. ſatias.

*

Nihil credo auguribus, qui aures verbis diuitant
Alienas; ſuas vt auro locupletent domos. — Gell lib. 14. c. 1. Non. in diuit.

*

Hîc per matutinum lumen tardo properantem gradu
Derepentè aſpicio ex nemore pauidum & properantem egredi. — Non. derepentè.

*

—— abducite intrò. nam mihi
Miſeritudine commouit animum excelſa aſpecti dignitas. — Nō aſpecti.

*

Vtinam vnicam mihi antiſtitam arcitenens ſuam
Tutetur. — Non. antiſt.

*

Ferum feroci contundendum ſæuiter. — Non. ſæuiter.

*

—— hunc altiſpicem
Regionum fac. deſiſtat exercitum
Morari, nec me ab domuitione arceat
Obſcæno nomine. —— — Nō. obſcœnū

ATHAMAS.

*

Atque ita de illis merui, vt iure hæc nunquam miſerarent mala. — Non miſerarent.

*

Cuius ſit vita indecoris, mortem fugere turpem haud conuenit. — Non. indecoris.

*

Vt profugiens hoſtem, inimici inuadam in manus. — Nō. inuad.

*

An dubito? Vah, quid agis? caue ne in turbam te implices. — Non. turbā.

*

Beneficium graue in hoſtium peperiſti gratiam. — Non. graue.

*

Priùs, quàm infans eſſes, facinus oculi veſcuntur tui. — Non. veſcūt & infans.

ATREVS.

*

Epularum fictor, ſcelerum fratris delitor. — Priſc. delit. lib. 9.

*

Concoquit partem vapore, flammam tribuit verubus lacerta in focos. — Non. lacerti

*

Proinde ita parent ſe in vita, vt vinci neſciant. — Cic. Tuſc. 5.

*

Non. *veſci.* *Ne cum tyrannos quiſquam epulandi gratiâ*
Accumbat menſam, aut eandem veſcatur dapem.

*

Priſc. lib. 6. *Simul & Piſæa præmia arrepta à ſocru poſſedit ſuo.*

*

Non. *ſonere.* *Sed quid tonitru turbida toruo*
Concuſſa repentè æquora cæli
Senſimu' ſonere?

*

Nō. *digner.* *Egóne Argiuum imperium attingam, aut Pelopiâ digner domo?*
Quoi me oſtendam? quod templum adeam? quo more funeſto colloquar?

*

Cic. 3. offic. & lib. 1. & pro Sextio. *Fregiſtíne fidem? Neque dedi neque do infideli cuiquam.*

*

Oderint dum metuant.

*

Natis ſepulchrum ipſe eſt parens.

BACCHÆ.

*

Non. *fulgere.* *Lætum in Parnaſſo inter pinos tripudiantem, in circulis*
Ludere, atque tædis fúlgere.

*

Non. *magnitas.* *Quod neque ſat fingi, neque ſatis dici poteſt*
Pro magnitate.

*

Non. *modico.* *Agite modico gradu, niſus iacite leues.*

*

Non. *accommod.* *Tum ſylueſtres exuuias læuo pictas lateri accommodant.*

*

Non. in, *fœtis.* *Syluicolæ inuiſentes loca*
Vbi ſanctus Cythæron frondet viridantibus fœtis.

*

Non. *grandæuitas.* *Quæ neque vetuſtas, neque mors, neque grandæuitas.*

*

Non. *nitiditas.* *Formæ figura, nitiditate, hoſpes regius.*

*

Feſt. *oſtentum.* —— *Pentheus*
Præſto cerritus nobis ſe ſtupens vltro oſtentum obtulit.

*

Non. *nigret* *Splendet ſæpe, aſt idem nimbis interdum nigret.*

*

Varr lib. 5. de Lingua Latina. Macrob. l. 6 Saturn. c. 5.

CHO. *Quis me iubilat?*
BACH. *Vicinus tuus antiquus*
CHO. *O Dionyſe pater*
Optime vitiſator,
O Semelâ genitus Euie.
Almaq; curru noctiuago Phœbe.

*

Deinde omnes, ſtirpe cum inclyta Cadmi, deuagant matronæ percitæ tumultu. Non. vago.

*

Indecorabiliter alienos alunt. Chariſ. li.2.

*

Nam Floti crines video, vt propexi iacent. Ex emẽdat. Schol. in Apul.

BRVTVS.

*

Nocte intempeſtà noſtram deuenit domum. Varro. lib.5 de L. L.

*

Cùm iam quieti corpus nocturno impetu Cicer. lib. 1. de diuinat.
Dedi, ſopore placans artus languidos;
Viſum eſt in ſomnis paſtorem ad me adpellere,
Pecus lanigerûm eximiâ pulchritudine.
Duos conſanguineos arietes inde eligi,
Præclarioremq́. alterum inuolare me:
Deinde eius germanum cornibus connitier
In me arietare, coq́. ictu me ad caſum dari.
Exin proſtratum terrâ, grauiter ſaucium,
Reſupinum, in cælo contueri maximum
Ac mirificum facinus; dextrorſum orbem flammeum,
Radiatum Solis, liquier curſu nouo.

*

Rex quæ in vita vſurpant homines, cogitant, curant, vident,
Quæq́. agunt vigilantes, agitantq́., ea ſi cui in ſomno accidunt,
Minus mirum eſt. ſed in re tantâ haud temere viſa offerunt.
Proinde vide ne, quem tu eſſe hebetem deputes æquè ac pecus,
Is ſapientiâ munitum pectus egregium gerat,
Teq́. regno expellat. nam id, quod de ſole oſtentum eſt tibi,
Popolo commutationem rerum portendit fore
Per-propinquam. hæc bene verruncent popolo. nam quod ad dexteram
Cæpit curſum ab læuâ, ſignum præpotens, pulcherrimè
Auguratum eſt, rem Romanam publicam ſummam fore.

—— qui rectè conſulat, conſul fuat. Varro de L. L. lib. 4.

*

Tullius, qui libertatem ciuibus ſtabiliuerat. Cic. pro Sextio.

CHRYSIPPVS.

*

Aeternabilem diuitiam partiſſent. Non. partiſſent.

*

Quid agam? vox illius eſt. certè omnes idem cernimus. Non. cernere.

*

Melius pigraſſe, quàm properaſſe eſt nefas. Feſt. pigraſſ.

*

Feſt. *ſuperescit.* *Quin hinc ſupereſcit, Spartam atque Amyclas trado.*

*

Feſt. *rodus.* *Neque quiſquam à telis vacuus, ſed vti cuique obuiam fuerat ferrum, alius ſaxum, rodum.*

CLYTÆMNESTRA.

*

Priſc. *reſonunt.* lib 9. *Sed valuæ reſonunt regiæ.*

*

Non. *incilas* *Mater mea, iure factum incilas, genitorem iniuſtum approbas.*

*

Non. *tetinerit.* *Vt quæ tum abſentem rebus dubiis coniugem tetinerit,*
Nunc prodat vltorem.

*

Non. *pigre.* *Omnes gaudent facere rectè, mali pigrent.*

*

Non. *Scibam hanc mihi ſupremam lucem & ſeruitutis fidem dari.*

*

Non. *cõpos.* *Cur me miſeram irridet magnis compotem & multis malis?*

*

Non. *flucti.* *Flucti immiſericordes iacere, & atra ad ſaxa allidere.*

*

Nõ. *ſufferã.* *Aut ego illum eripiam, aut illi pœnam ſufferam.*

DEIPHOBVS.

*

Priſc. *nexi.* lib. 9. *Nos continuò ferrum eripimus, omnibus manicas neximus.*

*

Non. *lẽbus.* *Eo autem nocte extremâ, retia vt proueherem & ſtatuerem:*
Fortè aliquanto plus quàm ſolitus lembo ſum progreſſus longiùs.

*

Non. *grauis* *At infando homini gnatula erat, aut arena ſe exſule,*
Qui neque amico amicus vnquam grauis, neque hoſtis hoſti fuit.

DIOMEDES.

*

Non. *exanclare.* *Ferè exanclauimus tyranni ſæuum ingenium atque exſecrabile.*

*

Non. *attẽdo* *Simul aurem attendo, vt quirem exaudire ampliùs.*

*

Non. *apud.* *Adſum apud te genitor.*

*

Non. *pecua.* *Paſſim, quæ præda, pecua balabant agris.*

*

Feſt *gnobilis* *Me Argos referam (nam hîc ſuam nobilis)*
Non. *nobilis* *Ne cui cognoſcar noto.*

*

Non. *largi.* *Benignè & pro beneficio largi atque ampliter.*

*

Si vnquam perpediar gnato, puer ne attenderis Non. atten-der.
Petere à me, id, quod nefas ſit, conccdi tibi.

*

Et qualis fuerit fama celebreſcat tua. Nō. celebreſ

*

Multa amittuntur tarditie & ſecordiâ. Non. tardities.

*

Ogygia mœnia. Feſt Ogygia

*

Ita è fletu & tenebris obſtinatiùs Non. inſolentia.
Speciem amiſſi luminis conſpiciunt inſolentiam.

*

Non genus virum ornat, generi vir fortis loco. Non.

EPIGONIS.

*

Qui niſi genitores vlto, nullum meis dat finem miſeriis. Non. vlto.

*

Sapimus animo, fruimur animâ, ſine animo anima eſt debilis. Nō. animus

*

Sed iam Antylochum huc vadere cerno, & nobis datur Non pauſa.
bona pauſa loquendi.

*

Apud abundantem antiquam amnem, et rapidas vndas Inachi. Non. amnis.

*

Et nónne Argiuos fremere bellum & velle vi vulgum videt? Non. vulgus

*

Ita imperitus ſtupiditate erumpit ſe, impos conſilij. Non. ſtupor.

*

Viden' vt te impietas ſtimulat, nec moderat metus? Non. moderat.

*

Nunc pergamus, ſuppliciis placans cælitum aras expleam. Non. ſuppliciis.

*

Quid ceſſo ire ad eam? hem præſtò eſt, camo collum grauem. Non. collum

*

Eloquere properè ac pauorem hunc meum expectora. Non. expectorar.

*

Eaq́; hoc cauſa, vt ne quis noſtra auribus verba cleperet. Nō. clepere.

ΕΠΙΝΑΥΣΙΜΑΧΗ.

*

Martes armis duo congreſſos crederes. Chariſ. li. 1.

*

Contrà quantum obſueris, ſi victus ſies, Nō. exerciti.
Conſidera, & quo reuoces ſummam exerciti.

*

Vt nunc cùm animatus iero, ſatis armatus ſum. Non. anima

*

Non. *multos.* *Probis probatum potiùs, quàm multis fore.*

*

Chariſius lib. 1. *Incurſio ita erat acris.*

*

Non. *pœniturum.* *Quodſi procedit, neque te, neque quemquam tuæ*
Arbitror pœniturum laudis, quam vt ſerues vide.

*

Non. *terricula.* *Vbi non terricula cita ſunt.*

*

Priſc. lib. 6. *Luciferâ lampade exurat Iouis arietem.*

*

Non. *amnis* *Scamandriam vndam ſalſo ſanctã obtexi ſanguine,*
Atque aceruos alta in amni corpore expleui hoſtico.

*

Non. *de caſibus.* *Ab claſſe ad vrbem tendunt, neque quiſquam poteſt*
Fulgentium armûm armatus ardorem obtui.

Non. *fligi.*

*

Nec perdoleſcit fligi ſocios morte, campos contegi.

*

Nõ. *fatiſci & fatiſcere.* *Tamen haud fatiſcam, quin tuam implorem fidem.*

*

Non *cõpara* *Proin tu id cui fiat, non qui facias compara.*

*

Nõ. *cernere* *Primores procerum reuocarent nomina, niſi eſſet quis qui armis ſecum vellet cernere.*

*

Non. in exemp. accuſatiui pro genitiuo. *Eos mortalis ſœnis—*

*

Item ad mæſtitiam mutam infantium quadrupedum.

Nõ. *mutus.*

*

Non. *ſeniũ.* *Mors amici ſubigit, quod mihi ſenium eſt multo acerrimum.*

ERIGONA.

*

Feſt. *porcent* *Quibus oculis quiſque noſtrûm poterit illorum obtui*
voltus, quos iam ab armis anni porcent.

*

Non. *comitaſſet.* *Tu autem Aegiſthus ſime eodem lecto comitaſſet patri.*

*

Non. *pigrẽ* *Fateor. ſed cur propter te pigrem hæc, aut huius dubitem parcere capiti.*

*

Nõ. *putret.* *Quanquam exſangue hoc corpus mihi annis putret.*

*

Nõ. de. *Genitiuo.* *Locrorum latè viridia & frugum vbera.*

*

Nõ. *aſſentio* *Aſſentio. age nunc tu tuam progeniem, & ordine.*

Age

*

Age, age, amolire, amitte, caue veſtem attigas. Non. attig.

*

Sed vbi ad finem ventum eſt, in quo illum fors expectabat loco, Non. grauis
Ad quem Oreſtes grauis ſacerdos ferro prompto aſſiſtit.

*

Quod vtinam me ſuis arcitenens telis mactaſſet Dea. Non. mactare.

ERIPHILA.

*

Pallas bicorpor anguium ſpiras trahit. Priſc. lib. 6.

EVRYSACES.

*

Nunc per terras vagus, extorris, Ex Nonio & Varrone ſic iunxere quidam.
Exturbatus regno, atque mari,
Super Oceani ſtagna alta patris,
Terrarum amfracta reuiſam.

*

Tu autem quod quæro enoda, & qui ſis explica. Non. enoda.

*

Nam ea oblectat ſpes ærumnoſum hoſpitem, Non.
Dum id quod miſer eſt, clam eſſe cenſet alteros.

*

Iam potero incipiam, & ſine quid vi contendam vt hinc Non. contēdam.
comportet texum Salaminem habeam.

*

Sed vt ratuſta, & raueſte, & vaſtitudine tardè forma tuis. Non. vaſtit.

*

Numquam erit tam immanis, cùm mea opera extinctum, ſciet, quî frageſcat. Non. frageſcat.

*

Apud ipſum addiſcas. Non. apud.

*

Diffidam amantem cidere turbet vulgum ambigua Non. vulgus.

*

Perſuaſit mæror, anxitudo, error, dolor. Non. anxitudo.

*

Heu me miſerum, cùm hæc recordor, cùm illos reminiſcor dies. Non. de Accuſatiuo.

*

Opinione factum eſt, quanto minùs stirpem educabant, tanto vereremur magis cos eſſe. Non. opinione.

*

Tot tropæa tranſdes, ſummam gloriam euorti ſines Non. deſubito.
Tam deſubito.

*

Tuam ſolitatem memoras, formidas tibi. Non. ſolitas

*

Reprime parumper citatum quadrupedem. Non. de Accuſat. pro Genitiuo.

*

Diſertim id vnum incommodum deſit meis. Non. diſertim.

S

*

Non. *ſqualor.* *Prô Dij immortales ſpeciem humanam, inuſitatam, egregiam,*
Indignam clade & ſqualitudine.

*

Non. *caluor.* *Sed memet caluor. vos iſtum, vt iuſsi, ocius abſtrahite.*

*

Non. *occupatus.* *Quemadmodum impetum occupemus facere vltro in regem.*

*

Non. *comparare.* *Nihil eſt. ſi autem ad te retardat ſocium, in portu eſt*
copiáque ſubſiſtat modo tute ipſe efforma & compara.

*

Non. *miſerari.* *Heu mihi, vt etiam hæc ærumna mihi luctum addit luctibus. alia perſona.*
Quid miſerari id me Euryſacem tuam ſodalitatem memoras? formidas tibi?
te commiſerabar magis, quàm miſerabar mei, multis mei & aliquando vexata
generibus.

*

Non. *expers* *Ille orbus, expers liberûm.*

*

Non. *ilico.* *Ilico inquam habitat ouis quam propitius.*

HECVBA.

*

Priſc. lib. 6. *Veter fatorum terminus ſic iuſſerat.*

HELENI.

*

Feſt. *probrũ.* *Qui, niſi probrum, omnia alia indelicta æſtimant.*

*

Feſt. *mænia.* *Signo extemplo canere, ac tela ob mænia offerre imperat.*

ILIONA.

*

Non. *ſonũt.* *Ibo ad eam, vt ſciſcam quid velint. valuæ ſonunt.*

*

Non. *rimari* *Aut ſtagnorum humorem rimarentur loca*

*

Non. *memordiſſe.* *Attrice vrſum ſe memordiſſe autumat.*

ION.

*

Priſc. *aibãt.* lib 10. *Quibúſnam te aibant ortum locis.*

*

Priſc. lib. 6. *Ex taurigeno ſemine ortam fuiſſe, an humano eam.*

*

Chariſ. lib 1 *Cuſtodem aſsiduum Ioni appoſuit virgini.*

MEDEA.

*

Non. *aucupatus.* *Ego me extollo in abietem, altè ex tuto proſpectans aucupo.*

*

Non. *immane.* *Primò ex immani victum ad manſuetum applicans.*

*
Fors dominatur, neque vlli vita propria in vita eſt. Nō ꝓpria

*
Principiò extiſpicum ex prodigiis, congruens ars te arguit. Non. *extiſpicum.*

*
Niſi vt aſtu ingenium, lingua laudem, dictis lactem lenibus. Nō. *lactare*

*
Tun' dia Medea es, cuius aditum exſpectans peruixi vſq; adhuc. Non. *aditū.*

*
Apud vetuſtam turrem. Priſc. lib 7

*
Vagant, pauore pecuda in tumulis deſerunt. Non. *pecuda*

*
Quis nos paſcet poſtea?

*
Quî potis eſt repelli quiſquam, vbi nullus eſt cauſandi locus? Non. *cauſari.*

*
Par neci orbificor liberorum leto & tabificabili. Non. *tabificabile.*

*
Peritè in ſtabulis frænos immittens feris. Non. *feri.*

*
Vt triſtes turbinum toleraret hyemes, mare cùm horret fluctibus. Non. *horrendum.*

*
Lauere falſis vultum lacrymis. Non. *lauit.*

*
Exſul inter hoſtes, exſpes, expers, deſertus, vagus. Non *expes.*

MELEAGER.

*
Vagent ruſpantes ſiluas ſextam teſſeras. Non. *ruſpantes.*

*
Quæ vaſtitudo hæc, aut vnde inuaſit mihi? Non. *vaſtitudo.*

*
Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt, dona tenent
Pro ſe quiſque, cum coronâ clarum connectit caput. Non. *herbā*

*
Cuius exuuias & coronam huic numerauit virgini. Non de Datiuo.

*
Erat virile iſtuc ferre aduorſam fortunam facul. Non. *facul.*

*
——*frigit* Non. *frigit.*
Fricantem corpus aërium occultè abſtruſo in flumine

*
Frigit æſtas rubore ex oculis fulgens flammeo.

*
Em ſom vitæ finem ac fati internecionem fore. Non. *torris*
Meleagro torris cùm eſſet interfectus flammeus.

*

Nõ dignare. *Remanet gloria apud me: exuuias dignaui Atalantæ dare.*

*

Non. incilans. *Quiq́; non me ſpernens, incilans probris,*
Sermone indecorans, turpi famâ differet.

*

Non. ancillans. *Quàm inuita ancillans, dicto obediens viri.*

*

Non eliminor. *Tum vt eliminor clamore, ſimul ac nota vox ad aures accidit.*

*

Non. grandeſcere. *Fruges perhibet grandeſcere.*

*

Non. itiner. *Labore aut minuat itiner ingreſſum via.*

*

Non. leuare *Caue laſsitudo poplitum curſum leuet.*

*

Nõ. mãſues. *Nunc ſi me matrem manſues miſericordia capſit.*

*

Non. feruit. *Heu cor irâ feruit cæcum, amentiâ rapior, feror.*

MELANIPPVS, ſeu MENALIPPVS.

*

Feſt. obnoxium. *Te, te eſſe huic noxæ obnoxium.*

*

Non. imbuturum. *Credite me amici morte imbuturum manus.*

*

Non. torris. *Regina erit tempus cùm hic torris quem amburi vides.*

*

Varr. lib. 6. *Reÿcias abs te religionem, ſcrupeæ imponas.*

*

Feſt. rodus. *Conſtituit, cognouit, ſenſim conlocat ſeſe in celſum locum,*
Hinc manibus rapere rodus ſaxeum grande & graue.

*

Feſt. ratus. *Neque ratum eſt quod dicas, neque quæ agitas diſcendi eſt locus.*

*

Non. aptus. *Obuiat amens, idq́; aduerſum aptus, alter in promptu occupat.*

*

Non ceſte. *En eum aliquis cette in conſpectum, aut nos, vbi eſt, ducite ad eum.*

*

Nõ. præſente his. *Eſt res aliqua, quæ præſente his priùs maturè inſtitit.*

*

Non. inuidit. *Vnde, aut qui mortalis florem liberûm inuidit meum?*

*

Non. animato *Egóne auxilio motus, temere vt hoſti me animato offeram?*

*

Non. ſalti. *Hi Melanippum interea traiectus nemorum in ſalti faucibus.*

MINOTAVRVS.

*

Taurigeno ſemine ortum fuiſſe an humano. Macrob l. 6. Saturn. c. 5.

MYRMIDONES.

*

Tu pertinaciam eſſe Antiloche hanc prædicas: Non. perti- nax*vel, ed.
*Ego peruicaciam aio. & * hac me vti volo.*
Nam peruicacem dici me eſſe, & vincere,
Perfacilè patior. pertinacem, nihil moror.
Hæc fortes ſequitur: illam indocti poſſident.
Tu addis quod vitio eſt, demis quod probro datur.

*

Termen. Varro l. 4.
Mea fata in acie obliti. Non. de Accuſatiuo.

*

Nolo equidem. ſed tu huic, quem ſcis quali in te ſiet Nō. fidelitas
Fidelitate, ob fidam naturam viri ignoſce.

*

Quod ſicut decuit iſta res mecum, aut meus mertaret dolor; Nō. mertar.
Iam diu inflammari & ardere naues vidiſſent ſuas.

*

Laſsis trahere in ſalū, & vela ventorum animæ immittere. Non. animæ.

*

Regnum tibi permitti malunt. cernam, tradam exercitum. Nō. cernere.

*

Iram infrenes, obſtes animis, reprimas confidentiam. Non. confidentia.

*

Tua honeſtitudo Danaos decepit diu. Non. honeſtitudo.

NEOPTOLEMVS.

*

Vbi nihil contra rationem, & quam habuit aſſenſit ſilens. Non. aſſentio.

*

Haud quiſquam potis eſt tolerare acritudinem. Feſt. tolerare.

*

Vim, ferociam, animum, atrocitatem, iram, acrimoniam.

*

Do & pudet quæ grauium me, & verò piget. Non. pudet. Non. piget.

*

An pro me dane quiete adiutem inuenio hortari piget,
Non prodeſſe id putet.

*

Decorare eſt ſatius quàm vrbem tæniis. Feſt. tenia

*

Sed quem mihi iungent, cuiq; tu illo fuerint dignabor dari. Non. dignatus.

*

Non. ſonere. *Atque adeò valuas ſonere ſenſi regias.*

*

Non. de Genitiuo. *Quid ſi ex Græcia, omne nomen Ilium par nemo reperiri poteſt.*

*

Non. acritas *Vis veritatis atque acritas.*

*

Priſc. lib. 13. *Sed queſdam.*

NIPTRAE.

*

Non. ſpecus. *Inde aduenio in montem Oetam, ſcrupuloſam in ſpecum.*

NYCTEGRESIA.

*

Non. ruſpar *Iube nunc attentare, iube nunc animo ruſpari Phrygas?*

*

Non. feruit *Claſſis adit, clauditur, feruit.*

*

Non. expedibo. *Cuncta expedibo, id modo iuſiurandum date.*

*

Non. leuare *Illos ſuapte induxit virtus, tu laudem illorum leuas?*

*

Nō tumulti *Cuius vos tumulti cauſa accierim, & quid parem animum aduortite.*

*

Non. textus *Scandit ora laterum texta Volcani vorax.*

*

Non. lucti *Tunc quod ſupereſt ſocium mittis letho, an lucti pœnitet.*

*

Non. de Accuſat. *An ego Vlyſſem obliuiſcar vnquam, aut quemquam præponi velim?*

*

Non.

Annos malos multoſq; longinquè à domo
Bellum gerentes ſummum ſummâ induſtriâ.

OENOMAVS.

*

Non. in, ſegetem, & in fauentiam & in, obſcœnū.

Ferte ante Auroram radiorum ardentem indicem,
Cùm ſomno in ſegetem agreſtes cornutos cient.
Vt rorulentas terras ferro, roſidas
Proſcindant glebas, aruoq; ex molli excitent.
Vos ite actutum, atque opere magno edicite
Per vrbem; vt omnes qui arcem aſtuq; accolunt
Ciues, ominibus fauſtis auguſtam adhibeant
Fauentiam. ore obſcœna dicta ſegregent.

*

Citantur. in Not. ad Varron. de re ruſt.

Nam ſi lamentis alleuaretur dolor,
Longoq; fletu minueretur miſeria;
Tam turpe lacrymis indulgere non foret,

Fractaq́; voce Diuum obteſtari fidem ,
Tabifica donec pectore exceſſet lues.
Nunc hæc neque hilum de dolore detrahunt,
Potiusq́; cumulum miſeriis adiiciunt mali ,
Et indecoram mentis mollitiam arguunt.

*

Ego vt eſſem adfinis tibi, non vt te exſtinguerem, Feſt. & Non. numerò.
Tuam peti gnatam. numerò te expurgat timor.

*

Quemcunque inſtiteram grumum , aut præciſum iugum. Non. grumum.

*

Saxum id facit anguſtitatem & ſub eo ſaxo exuberans Non. anguſtitatem.
Scatebra fluuia eradit rupem.

*

Præſto etiam adſum. expromæ , quid fers ? nam te longo itere Non itere.
cerno vadere.

*

Coniugium Tiſis pateræt te itiner tendere. Non. itinere.

*

Atque hanc poſtremò Solis vſuram cape. Non. vſurã.

*

Horrida honeſtitudo Europæ principium primum ex loco. Non. honeſtitudo.

*

Atque ea coniectura auguro. Non. auguro.

PELOPIDÆ.

*

Nam me heredem ex tuo eſſe conceptum ſatu Non. ſatu.
Vt argumenta redigunt animum & commouent.

*

Et te vt triplici lætarem bono. Non. lætare.

*

Ceſſo hinc ire & rapere lucti veſtem in lecto coniugis ? Non. lucti.

*

Eius ſerpentis ſquamæ ſquallido auro & purpurâ Gell. lib. 2. c. 6. & Non.
Prætextæ.

PERSIDÆ.

*

Satis vt quem cuique tribuit fortuna ordinem , Priſc. lib. de metris comic.
Nunquam vlla humilitas ingenium infirmat bonum.

PHILOCTETES.

*

Contrà eſt eundum cautim & captandum mihi. Non. cautim.

*

Quis tu es mortalis , qui in deſerta Lemnia Varro lib. 6 de L. L.
Et teſca te apportas loca ?

*

Non. tetritudo.

Quod ted obſecro ne iſthæc aſpernabilem
Tetritudo mea me inculta faxit.

*

Non. contẽpla, & molitur. & Cicero 2. Tuſc.

Contempla hanc ſedem, in qua ego nouem hiemes ſaxo ſtratus pertuli?
Vbi horrifer Aquilonis ſtridor gelidas molitur niues.

*

Non. habet.

Vbi habet vrbe, agróne.

*

Cicero Tuſ. lib. 2.

Heu quis ſalſis fluctibu' mandet
Me ex ſublimi vertice ſaxi?
Iam iam abſumor. conficit animam
Vis vulneris, vlceris æſtus.

*

Cic. Tuſ. 2.

—— Qui iacet in lectulo humido,
Quid eiulatu, queſtu, gemitu, fremitibus,
Reſonando mutum flebiles voces refert.

*

Cicer. epiſt. ad Volumn. turbato or.

—— ingemiſcimus
Quòd heu pennigero, non armigero corpore,
Exerceantur tela, abiectâ gloriâ.

*

Primum 5. de fin. Cicero; alium Cenſorin.

Configo tardus celeres ſtans volatiles,
Pro veſte pennis membra textis contegens.

*

Varro lib. 5. de ling. Lat. & Cicero 2. Tuſcul.

—— qui Lemni aſpera
Teſca tuere & celſa Cabyrum
Delubra tenes, myſteriáque
Priſtina caſtis concepta ſacris.

*

Et Volcania templa ſub ipſis
Collibus, in quos delatu' locos
Dicitur alto ab limine cæli,
Aetnæâ vi ſpirante, vapor
Feruidus, vnde ignis mortalibus
Diuiſſe cluet doctu' Prometheus
Clepſiſſe dolo, pœnasq́; Ioui
Fato expendiſſe ſupremo.

*

Tendens neruo tela reciproca
Concita equino.

*

Loca aſpera, ſaxa teſca tuor

*

Macrob. l. 6 Satur. c 5.

—— Heu Mulciber
Arma ignauo inuictâ es fabricatus manu.

Quem

*

Quem neque tueri contra, nec affari queas. Clem lib. 6. c. 1.

*

Inclute paruâ prædite patriâ,
Nomine celebri, claróque potens
Pectore, Achiuis claſsibu' ductor,
Grau' Dardaniis gentibus vltor,
Laërtiade ——

Victorin. de orthogr & Salisberieſis. Polyc. li. 6.

*

Cui poteſtas detur, tua cupienter malis membra diſcerpat ſuis. Non. *cupitur.*

*

Agite, ac vulnus ne ſuccuſſet greſſus, cautè ingredimini. Non. *ſuccuſſare.*

*

Vt dixi his armis, macte, macte virtute patris. Non. *macte.*

*

Phrygiâ minorem eſſe immanem Græciam. Non. *immanis.*

*

Caprigenûm trita vngulis. Macrob. d. l. 6. c. 5.

*

Dracontem. Charif. li. 1.

*

Cùm ex viperino morſu venæ viſcerum
Veneno imbutæ tetros cruciatus cient

Cicer. lib. 2. Tuſcul. Non. *imbuo*

*

Si imperaſſes tibi, ego nunc non eſſem miſer. Fab. lib. 5 c. 10.

PHINIDÆ.

*

Ac vbi curuo litore latrans
Vnda ſub vndis labunda ſonit,
Simul & circum magniſonantibus
Excita ſaxis ſæua ſonando
Crepitu clangente cachinnat.

Non. *ſonit.* & *cachinn.*

*

Aut ſæpe ex humili ſede ſublimæ aduolant. Non. *ſublima.*

*

Nec vlla curas finis interea datur. Feſt. *finis.*

*

Tacete, & tonſillas litore in læuo edite, Feſt. *tonſillam.*

PHOENISSÆ.

*

Viciſsitatemq́ imperitandi tradidit:
Ne eorum diuidiæ diſcordes diſsipent,
Diſturbent tantas, & tam opimas ciuium
Diuitias.

Non. *diuidia*, & *viciſſitas.*

*

Iuſsit proficiſci exilium, quóuis gentium:
Ne ſcelere tuo Thebani vaſteſcant agri.
Egredere, exi, effer te ex vrbe, elimina.

Non. *vaſteſ.* & *elimino.*

*

Non. *ſaucij.* *Vbi nunc voſtra mœnia, & omnis ſaucios*
Conuiſit, vt curentur diligentiùs.

*

Non. *ſanctitud.* *Delubra cœlitum, mari ſanctitudines.*

*

Non. *expectorant.* *Incuſant vltro à fortunâ opibuſq́ omnibus*
Deſertum, abiectum, afflictum ex animo expectorant.

*

Priſc. lib. de verſ. Comicis. *Sol qui micantem candido curru atque equis*
Flammam citatis feruido ardore explicas;
Quàm natum aduerſo augurio & inimico omine
Thebis radiatum lumen oſtendis tuum!

*

Non. *medicina.* *Venenis ſterilem eſſe illius operâ medicinam autumas.*

*

Non. *libertatem.* *Natus virtute ſceptrum potiretur patris.*

*

Non. *caſtitudo.* *Ibi fas, ibi cunctam antiquam caſtitudinem.*

*

Non. *antiquior.* *Abdracontis ſurpe amata exoratus genere antiquior.*

*

Non. *crepera.* *Quæ ego cuncta eſſe fluxa, in meâ re creperâ comperi.*

*

Non. *Salſis cruorem guttis lacrymarum laui.*

*

Non. *veſci.* *Num pariter videor patris veſci præmiis?*

PROMETHEVS.

*

Non. *in gelu*, & Priſc. lib. 6. *Tum flamine profuſus hyberno gelus.*

*

Cic. 2. Tuſc. *Titanum ſoboles, ſocia noſtri ſanguinis,*
Generata cœlo, aſpicite religatum aſperis
Vinctumq́ ſaxis; nauem vt horriſono freto
Noctem pauentes timidi adnectunt nauitæ:
Saturnius me ſic infixit Iuppiter,
Iouiſq́ numen Mulcibri adſciuit manus.
Hos ille cuneos fabricâ crudeli inſerens.
Perrupit artus: quâ miſer ſollertiâ
Tranſuerberatus, caſtrum hoc furiarum incolo.
Iam tertiò me quoque funeſto die,
Triſti aduolatu aduncis lacerans vnguibus
Iouis ſatelles paſtu dilaniat fero.
Tum iecore opimo farta & ſatiata affatim

Clangorem fundit vaſtum, & ſublime auolans
Pinnatâ caudâ noſtrum adulat ſanguinem.
Quum verò adeſum inflatu renouatum eſt iecur,
Tum rurſus tetros auida ſe ad paſtus refert.
Sic hunc cuſtodem mœſti cruciatus alo,
Qui me perenni viuum fœdat miſeriâ.
Namque, vt videtis, vinclis conſtrictus Iouis,
Arcere nequeo diram volucrem à pectore.
Sic me ipſe viduus peſtes excipio anxias,
Amore mortis terminum inquirens mali:
Sed longè à letho numine aſpellor Iouis.
Atque hæc vetuſta, ſæclis glomerata horridis,
Luctifica clades noſtro infixa eſt corpori;
Ex quo liquatæ Solis ardore excidunt
Guttæ, quæ ſaxa aſſiduè inſtillant Caucaſi.

TELEPHVS.

*

Iam ſtupido Theſſala ſomno Priſc.lib.10
Pectora languéntque, ſenentq́;.

*

Nam ſi à me regnum fortuna atque opes Non. & Macrob. li. 6. c. 1.
Eripere quiuit, at virtutem non quiit.

*

Quem vbi ego aſpexi virum memorabilem intui viderer, ni veſtitus teter, mœſtitudo, vaſtitudo prædicarent hominem eſſe. Non. *mœſtitudo.*

*

Remisq́; nixi properiter nauem, in fugam Non *molle.*
Tradunt, ſubter ſaxa ad læuam, qua mons mollibat mare.

*

Nunc tu in re creperâ tuâ, quid capias conſilij vide. Non. *crepere*

*

Proinde iſta hæc tua aufer terricula, atque animum iratum comprime. Non. *terricula.*

*

Pro certo arbitrabor ſortis oracla, adytus augura. Non. *augura.*

*

Profectò quamquam eſt ortus meliori ſatu. Non. *ſatu.*

*

Qui neque cuiatis eſſet vnquam potuimus multi rogitantes ſcire. Non. *cuiatis*

*

Nam etſi operta ſqualitate eſt luctuq́; horrificali. Non. *ſqualor.*

*

Aere atque ferro féruere igni, inſignibus florére. Non. *féruere.*

*

Nam is demum miſer eſt, cuius nobilitat miſerias nobilitas, Non. *nobilitas.*

*

Priſc. lib. de verſ. Comicis. *Quantam Tyndareo gnata, & Menelai domus*
Molem excitarit belli, paſtorq́; illius.

*

Non. *flucti.* *Flucti cruoris voluerent mihi.*

TEREVS.

*

Nõ. *dulcitas* *O ſuauem linguæ ſonitum, ô ſuauitas conſpiritûm*
Animæ.

*

Non. *contẽdas.* *Video ego te mulier more multarum vtier,*
Vt vim contendas tuam ad maieſtatem viri.

*

Nõ. *depoſitus.* *Tereus indomito more atque animo barbaro*
Conſpexit in eam amore vecors, flammeus,
Depoſitus, facinus peſſimum ex dementiâ
Confingit.

*

Non. *famulanter.* *Deum Cadmo generatum, ſemel affare & famulanter pete.*

*

Non. *cõpar.* *Atque id ego ſemper mecum ſic agito & comparo, Quo pacto magnam molem minuam.*

*

Non. *ſanctitudo.* *Alia hîc ſanctitudo eſt, aliud & nomen & numen Iouis.*

*

Nõ. *vagat.* *Fama nam nobilitas lata ex ſtirpe præclarè viget, vagat.*

*

Non. *ferox.* *Nouus nouo dabunt, aduena animo audaci in medium proripit ſeſe ferox.*

*

Non. *occupatus.* *Sed vbi clamor is regem auferre ab reginâ occupo puerum.*

TRACHINIAE.

*

Cic. 2. Tuſc. *O multa dictu grauia, perpeſſu aſpera,*
Quæ corpore exanclaui atque animo pertuli.
Nec mihi Iunonis terror implacabilis,
Nec tantum inuexit triſtis Euryſtheus mali,
Quantum vna vecors Oenei partu edita.
Hæc me irretiuit veſte furiali inſcium,
Quæ lateri inhærens morſu lacerat viſcera,
Vrgensq́; grauiter pulmonum haurit ſpiritus.
Iam decolorem ſanguinem omnem exſorbuit.
Sic corpus clade horribili abſumptum extabuit.
Ipſe alligatus peſte interimor textili.
Hos non hoſtilis dextra, non terrâ edita
Moles Gigantum, non biformato impetu
Centaurus ictus corpori inflixit meo,
Non Graia vis, non barbara vlla immanitas,

Non ſæua terris gens relegata vltimis?
Quas peragrans vndique omnem hinc feritatem expuli:
Sed femineâ vir, femineâ interimor manu.
O nate, verè hoc nomen vſurpa patri:
Ne me occidentem matris ſuperet caritas.
Huc arripe ad me manibus abſtractam piis.
Iam cernam, méne an illam potiorem putes.
Perge, aude nate, illacryma patris peſtibus.
Miſerere. gentes noſtras flebunt miſerias.
Heu, virginalem me ore ploratum edere;
Quem vidit nemo vlli ingemiſcentem malo!
Sic feminata virtus afflicta occidit?
Accede nate, adſiſte, miſerandum aſpice
Euiſceratum corpus lacerati patris.
Videte cuncti. tuíq; cæleſtûm ſator
Iace, obſecro, in me vim coruſcam fulminis.
Nunc, nunc dolorum anxiferi torquent vortices.
Nunc ſerpit ardor. ô ante victrices manus!
O pectora: ô terga! ô lacertorum tori!
Veſtróne preſſu quondam Nemæus leo
Frendens efflauit grauiter extremum halitum?
Hæc dextra Lernam tetrâ mactatâ excetrâ
Placauit? hæc bicorporem afflixit manum?
Erymanthiam hæc vaſtificam abiecit beluam?
Hæc, è Tartareâ tenebricâ abſtractum plagâ,
Tricipitem eduxit hydrâ generatum canem?
Hæc interemit tortu multiplicabili
Draconem, auriferam obtutu aſſeruantem arborem?
Multa alia victrix noſtra luſtrauit manus.
Nec quiſquam è noſtris ſpolia cepit laudibus.

*

Rectè perfectis ſacris volt accipi. Varo lib. 6

THEBAIS.

*

Cùm id Circæo fonte aduenient mundulæ, nitidantur vulgò pripendantur ſoni. Non. *nitidare.*

TROADES.

*

Saxo fruges frendam. Non. *frendere.*

*

——nam neque
Precio, neque amicitiâ, neque vi impelli, neque prece quita ſum. Diomed. l. 1. de *quitus.*

*

Sed vtrùm terræmotus, ſonitúſve inferûm
Peruaſit auris inter tonitra & turbines? Priſc. lib 6.

EX INCERTIS ATTII FABVLIS.

*

Non. *ferox*, & *labaſcatur*. & *frageſcunt*. —— *neque vi tantâ quiſquam eſt, neque tam ferox*
Abundans fortunis, neque vllum eſt ingenium tantum, neque
Cor tam ferum, quod non labatur lingua, miteſcat malo.
Neque fera hominum pectora frageſcunt, donec vim perſenſerint
imperij. ——

*

Varro lib. 6 de L.L. ——— *peruade polum*
Splendida mundi ſidera bigis
Continuis ſex apti ſignis.

*

Non. *frena.* *Imparia frena tenſarij equorum accommodant.*

*

Varro lib. 5. *Obuiolauit.*

*

Varro lib. 6 *Myſtica ad dextram per vada vecti.*

*

Feſt. in, *mundus.* *Cum virginali mundo clam patre.*

*

Feſt. *repudium.* *Repudio eiecta ab Argis iamdudum exſul.*

*

Feſt. in, *reſes.* *Odi reſiduos, ſomno deditos atque inertes.*

*

Feſt. *ſoſpes.* *Si rite ad patriam ſaluus & ſoſpes perueniſſet.*

*

Feſt. *vaſtũ.* *Iam hanc vrbem ferro vaſtam faciet Peleus.*

*

Var. vbi ſup *Iamq; Auroram rutilare procul cerno.*

*

Priſc. *Io, Ionis.* *Cuſtodem aßiduum Ioni appoſuit virgini.*

*

Diom. li. 1 *Vnde omnia diſci ac percipi queuntur.*

*

Fab l. 8. c. 3. *Gradus eliminat.*

*

Cicero 3. Tuſc. *Scindens dolore identidem intonſam comam.*

*

Priſc. *experta.* lib. 8. *Multa inuenta expertaq; ex hoc ſunt bona.*

Non. *melos* *Vacci, acri, crepitantes melos.*

*

Cic. 2. ad Herenn. *Immune eſt facinus, verùm in ætate vtile.*

*

Chariſ. li. 1. *Quínam Tantalidarum internecioni ſit modus?*

*

Caper 3 & Priſc. lib. 7. *Quorum genitor fertur eſſe ops gentibus.*

*

Multi iniqui atque infideles regno, pauci boni ſunt. Cicer.lib.3. de offic.

*

Video ſepulchra duo duorum corporum. Cic.in orat.

*

Mulier vna duûm virûm. Priſc. lib 5

*

Non calida latice lautus.

*

An hæc iam obliti ſunt Phryges? Rufin.li.de met comic.

*

Ecquis hoc animaduertit? vincite. Cic.Tuſc.4.

ILII.

THEVTRAS.

*

Flammeam per æthram altè feruidam ferri facem. Macrob.l. 6.c.4.

C. GRANII.

PELIADES.

*

Sonat impulſu regia cardo. Non.*cardo.*

MEMORIS.

HERCVLES.

*

Ferte ſuppetias optimi comites. Fulgen. in, *ſuppetias.*

IVLII CÆSARIS.

ADRASTVS.

Cùm capita viridi lauro velare imperant
Profetæ, ſancta caſtè qui purant loca. Feſtus.

GRACCHI.

THYESTES.

*

Merſit ſequentis humidam plantis humum Cenſorin.

ATALANTA.

*

O grata cardo regium egreſſum indicans. Priſc. lib.6.

Q. LVTATII CATVLI.

ALCMÆON.

*

Intendit crinitus Apollo
Arcum auratum genu innixus:
Diana facem iacit à læua. Cic.in Lucullo.

*

Vnde hæc flamma oritur? Ibidem.

*

Incende, incende. adſunt, adſunt: me, me expetunt.
Fer mihi auxilium peſtem abige à me,
Flammiferam hanc vim, quæ me excruciat.
Cæruleæ incinctæ igni incendunt,
Circumſtant cum ardentibus tedis.

*

Sed mihi neutiquam cor conſentit cum oculorum aſpectu.

VARII.

THYESTES.

*

Fab. lib. 3. cap. 8. *Iam ferre infandiſsima, iam facere cogor.*

MÆCENATIS.

OCTAVIA.

*

Priſc. li. 10. *Pexiſti capillum naturæ muneribus gratum.*

OVIDII NASONIS, vel OSSIDII GETÆ.

MEDEA.

*

Fab. lib. 8. cap. 5. *Seruare potui. perdere an poſsim rogas?*

P. POMPONII SECVNDI.

*

Terentian. & D. Auguſtin. lib. 4. de Muſica.
Pendeat ex humeris dulcis chelys,
Et numeros edat varios, quibus
Aſſonet omne virens latè nemus,
Et tortis errans qui flexibus
Vdis ——

RVTILII GEMINI.

ASTYANAX.

*

Fulg. Placiades. *Meliùs ſuggrundarium quæreres, quàm ſepulchrum.*

EX INCERTIS INCERTORVM.

TRAGOEDIIS.

*

Cic. lib. 3. offic.
Cuiu' ipſe Princeps iuriſiurandi fuit,
Quod omnes ſcitis, ſolus neglexit fidem.
Furere aſsimilauit; ne coiret inſtitit.
Quòd, ni Palamedis perſpicax prudentia
Iſtiu' percepſet malitioſam audaciam,
Fides ſacratæ ius perpetuum falleret.

*

Quâ causâ accuſem hunc, nequeo exputando euoluere.
Nam ſi veretur: quid eum accuſem, qui eſt probus?

Sin inuerecundum animi ingenium poſſidet:
Quid eum accuſem, qui id parui auditu exiſtimet?

*

Nunc ego te ab ſummo iam detexam exordio.

*

Vidi te Vlyſſes ſaxo ſternentem Hectora, Charis. l.
Vidi tegentem clypeo claſſem Doricam.
Ego tunc pudendam trepidus hortabar fugam.

* Cic. lib 1. de diuinat.

Quia mater grauida parere ſe ardentem facem
Viſa eſt in ſomnis Hecuba: quo facto pater,
Rex ipſe Priamus, ſomnio mentis metu
Perculſus, curis ſumptis ſuſpirantibus,
Exſacrificabat hoſtiis balantibus.
Tum coniecturam poſtulat pacem petens,
Vt ſe edoceret obſecrans Apollinem,
Quò ſeſe vortant tantæ ſortes ſomniûm.
Ibi ex oraclo voce diuinâ edidit
Apollo; puerum, primus qui Priamo foret
Poſt illa natus tempora, hunc ſi tolleret,
Eum eſſe exitium Troiæ, peſtem Pergamo.

*

Præſagibat animus fruſtra me ire, cùm exibam domo. Idem lib. 1. de diuin.

*

Sed quid oculis viſa es derepentè ardentibus?
Vbi paullo antè ſapiens illa & virginal' modeſtia?
O Mater optuma, tum multo mulier melior,
Miſſa ſum ſuperſtitioſis ariolationibus.
Neque me Apollo fatisfandis dementem inuitam ciet.
Virgines verò æquales, patris mei, meûm factûm pudet.
Optimi viri mea mater, tui me miſeret, mei piget.
Optumam progeniem Priamo peperiſti extra me: hoc dolet,
Me obeſſe, illos prodeſſe: me obſtare, illos obſequi.

*

Adeſt, adeſt fax obuoluta ſanguine atque incendio: Ibid. & in Oratore.
Multos annos latuit: vos ciues ferte opem, & reſtinguite.
Iamq́ mari magno claſſis cita
Texitur, exitiûm examen rapit,
Aduenit, & fera velinolantibus
Nauibu' compleuit manu' litora.

*

——eheu videte iudicauit inclutum — Idem 1 de diuin.
Iudicium inter Deas tres aliquis, quo iudicio
Lacedæmonia mulier Furiarum vna aduenict.

*

Cicero 1. Tuſc.

Adſum atque aduenio Acheronte vix, viâ altâ atque arduâ,
Per ſpeluncas ſaxis ſtructas aſperis, pendentibus
Maximis; vbi rigida conſtat craſſa caligo inferûm.
Vnde animæ excitantur obſcurâ vmbrâ, aperto oſtio.
Alti Acherontis, falſo ſanguine imagines.
Mortuorum.

*

Ibidem. & 3. de orat. & pro Sextio.

O pater! ô patria! ô Priami domus,
Septum altiſono cardine templum!
Vidi ego te adſtante ope barbaricâ
Tectis cælatis, laqueatis;
Auro, ebore inſtructam regificè.
Hæc omnia vidi inflammari,
Priamo vi vitam euitari,
Iouis aram ſanguine turpari.
Vidi, videreq; me paſſa ſum ægerrimè
Curru Hectorem quadriiugo raptarier.

*

Tuſc 1. & in Lucullo.

Mater te appello, quæ curam ſomno ſuſpenſam leuas,
Neque te mei miſeret. ſurge & ſepeli natum, priuſquam feræ
Volucréſque

*

De finib. lib. 2.

Nemo pius eſt, qui pietatem cauet.

*

Tuſc 1.

Heu reliquias ſemiaſſi regis denudatis oſſibus,
Per terram ſanie delibutam fœdè diuexarier.

*

Cic. 2. Tuſc

Etſi in ſegetem ſunt deteriorem datæ
Fruges, tamen ipſæ ſuapte natura enitent.

*

Ibid. & in. orat.

O Patrocle, ad vos aduenieus auxilium & veſtras manus peto,
Priuſquam oppeto malam peſtem, mandatam hoſtili manu.
Neque ſanguis vllo potis eſt pacto profluens conſiſtere.
Si quâ ſapientiâ magis veſtrâ deuitari mors poteſt.
Namque Aeſculapij liberorum ſaucij opplent porticus.
Non poteſt accedi.

*

Cic. Tuſc. 4

qui alteri exitium parat
Eum ſcire oportet, ſibi paratam peſtem vt participet parem.

*

Eloquere res Argiuûm prœlio vt ſe ſuſtinet?

*

—— vbi fortunâ Hectoris
Noſtram acrem aciem inclinatam ——

*

Cic. 3. de orat. & 4.

Impius hortatur me frater, vt meos malis miſer.

*

Mandem natos, eorum adponit viſcera.

*

Ob ſcelera, animiq́. impotentiam, & ſuperbiloquentiam.

*

Iterum Thyeſtes Atreum attractum aduenit. Cic 3 de orat.
Iterum iam aggreditur me, & quietum exſuſcitat.
Maior mihi moles, maius miſcendum eſt malum,
Qui illius acerbum cor contundam & comprimam.

*

Quis homo te exſuperauit vnquam gentium impudentiâ? Cic. Tuſc 4
Quis autem malitiâ te?

*

Proinde ita parent ſe, in vitâ vt vinci neſciant. Tuſcul. 5.

*

Nequaquam iſtuc iſtac ibit. magna ineſt certatio. De nat. deor. lib. 3
Nam vt illis ſupplicarem tantâ blandiloquentia.

*

Qui volt quod volt, ita dat ſe res, vt operam dabit.

*

Neque tuum vnquam in gremium extollas liberorum ex te genus. Sice. orat.

*

Ille tranſuersâ mente mihi hodie tradidit repagula,
Quibus ego iram omnem recludam, atque illi perniciem dabo:
Mihi mœrores, illi luctum: exitium illi, exilium mihi.

*

Poſtquam pater appropinquat, iamq́. penè vt comprehendatur parat,
Puerum interea obtruncat, membraq́. articulatim diuidit,
Perq́. agros paſſim diſpergit corpus. id eâ gratiâ,
Vt dum nati diſſipatos artus captaret parens;
Ipſa interea effugeret illum vt mœror tardaret ſequi,
Sibi ſalutem vt familiari páreret parricidio.

*

Quod in re ſummâ ſummum eſſe arbitror
Periculum, matres coinquinari, regiam Lib. 3. de nat. deor.
Contaminari ſtirpem, admiſceri genus.
Addo huc quod mihi portento cæleſtum pater
Prodigium miſit, regni ſtabilimen mei;
Agnum inter pecudes aureâ clarum comâ;
Quondam Thyeſte clepere auſum eſſe è regiâ:
Quâ in re adiutricem coniugem cæpit ſibi.

*

Ipſe ſummis ſaxis fixus aſperis,
Euiſceratus, látere pendens, ſaxa ſpargens tabo, Lib. 3. de orat.
Sanie & ſanguine atro.

*

Neque ſepulchrum quò accipiat, habeat portum corporis
Vbi remiſſâ humanâ vitâ corpus requieſcat à malis.

*

Cic. in orat *Quémnam te eſſe dicam, qui tardâ in ſenectute.*

*

Tuſc. 3. *Nolite hoſpites adire ad me ilico iſthic, Ne contagio mea bonis, vmbráve obſit:*
Tanta vis ſceleris in corpore hæret.

*

Refugêre oculi, corpus macie extabuit,
Lacrymæ peredêre humore exſangues genas,
Situ nidoris, barba pedore horrida
Atque intonſa infuſcat pectus inluuie ſcabrum.

*

De orat. l. 3. *Quídnam eſt obſecro, quid te adiri abnutas?*

*

Tuſc. lib. 3. *Pol mihi fortuna magis nunc deſit, quàm genus.*
Namq; regnum ſuppetebat mihi. vt ſcias quanto è loco,
Quantis opibus, quibus de rebus lapſa fortuna occidat.

*

Ego cùm genui, tum moriturum ſciui, & ei rei ſuſtuli.
Præterea ad Troiam cùm miſi ad defendendam Græciam,
Scibam me in mortiferum bellum, non in epulas mittere.

*

Híccine eſt Telamon ille, modò quem gloriæ ad cælum extulit?
Quem aſpectabant? cuius ob os Graij ora obuertebant ſua?

*

Tuſc. 1. *Cælum niteſcere, arbores frondeſcere,*
Vites lætificæ pampinis pubeſcere,
Rami baccarum vbertate incuruiſcere,
Segetes largiri fruges, florere omnia,
Fontes ſcatere, herbis prata conueſtirier.

*

Immò enimuero corpus Priamo reddidi, Hectorem abſtuli.

*

Tuſc. 2. *Audíſne hæc Amphiaraë ſub terram abdite?*

*

Inter ſe ſtrepere, aperteq; artem obterere extiſpicum,
Soluere imperat ſecundo rumore, aduerſaq; aui.

*

Cic. in Lucullo. *Video, video, te viuum, Vlyxes dum licet.*

*

De diuin. lib. 2. *——quo genere nil eſt arrogantius:*
Quod eſt ante pedes, nemo ſpectat: cæli ſcrutantur plagas.

*

Aenea quis eſt, qui meum nomen nuncupat? Varro l. 5. de L. L.

*

Quis meum nominans nomen exciet, Cenſorin.
Quamuis tumultu inuocans incolarum fidem?

*

In altiſono cæli clypeo. Varr. lib. 4. de L. L.

*

Cornuat aurum, Varro. li. 6.
Vmbram iacit, icere paret.

*

Nihil horum ſimile apud Lacænas virgines; Cic. 2. Tuſc
Queis magis paleſtra, Eurota, Sol, poluis, labos,
Militia in ſtudio eſt, quàm fertilitas barbara.

*

O Apollo, qui vmbilicum certum terrarum obſides, Cic. 2. de diuin.
Vnde ſuperſtitioſa primùm ſæua euaſit vox fera.

*

Angues ingentes alites, iuncti iugo. Idem 1. de inuent.

*

Cùm te expetebant omnes, florentiſſimo Ibid. & 2. ad Herenn.
Regno reliqui: nunc deſertum ab omnibus,
Summo periclo, ſola vt reſtituam paro.

*

Ego ſum Oreſtes. Cic. lib. de Finib.

*

Immò enimuero ego ſum, inquam, Oreſtes.

*

Vbi initiantur gentes orarum vltimæ, Cic. li. 1. de nat. Deor.

*

Qua tempeſtate parens Helenam innuptis ſibi iunxit nuptiis, Lib. 3. de Orat.
Ego tum grauida fui expletis iam ferè ad pariendum menſibus,
Per idem propè tempus Polydorum Hecuba partu poſtremo parit.

*

Si quidem ſit quiſquam Deus, cui ego ſum curæ. Tuſcul. 4.

*

Heu me infelicem.

*

Sanúſne es, qui temere lamentare?

*

Te, Apollo ſancte, fer opem, teq́; omnipotens Neptune inuoco;
Voſq́; adeò venite.

*

Nam quid ego te appellem Venus?

*

Sed mihi cùm tetulit coronam ob collocandas nuptias, Lib. 3. de Orat.

Tibi ferebat. cùm ſimulabat ſeſe eam alteri dare,
Tum ad te ludibund' doctè & delicatè detulit.

*

In oratore *Num non vis huius me verſutiloquas malitias.*

*

Lib. 3. de orat. *——— neque me patior*
Iterum ad vnum ſcopulum & telum, claſſem Achiuûm offendere.

*

Erras, erras. nam exſultantem te, & præſidentem tibi
Repriment validæ legum habenæ, atque imperij inſiſtent iugo.

*

Fab. l. 9. c. 3. Diomil. 2. *Ioue propagatus eſt (vt perhibent) Tantalus,*
Ex Tantalo Pelops, ex Pelope autem ſatus
Atreus; qui noſtrum porrò propagat genus.

*

Seneca l. 11 epiſt. 81 Fab. lib. 9. c. vltimo. *En impero Argis, regna mihi liquit Pelops,*
Quà ponto ab Helles, atque ab Ionio mari
Vrgetur Iſthmos.

*

Quod niſi quieris Menelaë, hac dextra occides.

*

Chariſ. l. 4. *Theſprote, ſi quis ſanguine exortam tuo*
Prolem inter aras ſacras ſacram immolet:
Quid meritus hic ſit, dubium an cuiquam ſiat?

Fab l. 1. c. 5 *Mehe*

*

*

Chariſ. l 4. *Ritè Theſprotum pudeat reï, quòd ipſe à Tantalo ducat genus.*

*

Feſt. Erebũ. *Erebo creata fuſcis crinibus*
Nox, te inuoco.

*

Idem, de Metonymia. *Perſuaſit animo vinum, Deus qui multo eſt maximus.*

*

Feſt. obſtinet. *Sed iam ſe cælo candens aurora obſtinet ſuum patrem.*

*

Idem, vbi de Zeuxide *Nam quid modi facturus riſu denique?*
Niſi pictor fieri vult, qui riſu mortuus eſt.

*

Cicer. 4 Tuſcul. *Neque tam terribilis vlla fando ratio eſt,*
Nec fors, nec irâ cælitûm, inuectum malum:
Quod non natura humana patiendo ferat.

*

Cenſor in *Tela, famuli, tela properè ſequitur me Thoas.*

*

Axena Ponti per freta Colchos denique delatus adhæſi.

*

Ibant mala eluere venena corona.

*

Non memoro quòd Draconis ſæui ſopiui impetum, Chariſ.li.4
Non quòd viros domaui & ſegetis armatæ manus.

*

Ore beato lumine volitans, qui per cælum candidus equitas. Cenſorin.

*

Quædam terribilis tua pectora turbat, terrifico ſonitu intulit.
Proinde & abs te regimen Argos dum eſt poteſtas conſulendi.

*

Qui repens ſemipulſus onere grauiſores ſtrepitu terrent.

*

Hæc bellicoſus cui mater paterue Minerua.

*

Nam nos decebat cœtu celebranteis domum,
Lugere vbi eſſet aliquis in lucem editus, Lib.1. Tuſc
Humanæ vitæ varia reputanteis mala:
At qui labores morte finiſſet graueis,
Omnes amicos laude & lætitiâ exſequi.

*

Nec verò tantâ præditus ſapientiâ
Quiſquam eſt, qui aliorum ærumnam dictis alleuans, 3.Tuſcul.
Non idem, cùm fortuna mutata impetum
Conuertat, clade ſubitâ frangatur ſuâ:
Vt illa ad alios dicta & præcepta excidant.

*

Atqui Prometheu te hoc tenere exiſtimo,
Orationem mederi iracundiæ. PRO. *Siquidem*
Qui tempeſtiuam medicinam admouens,
Non adgraueſcens vulnus, illidat manus.

*

Nam facinus fecit maximum, cùm, Danais inclinantibus,
Summam rem erexit, prœlium cùm reſtituit inſaniens. 4. Tuſcul.

*

Quînam Tantalidarum internecioni modus 3. de nat. Deor.
Paretur? aut quænam vnquam, ob morem Myrtili,
Pœnis luendis dabitur ſatias ſupplici?

*

——vnde ſibi——conſilium expetunt
Suarum rerum incerti; quos ego, mea ope, ex Cic. 1. de orat.
Incertis certos compoteſq; conſilI
Dimitto, vt ne res temere tractent turbidas.

*

Quandoquidem iſte circumueſtit, dictis ſepit ſedulò. De orat.3.

*

Multimodis ſum circumuentus ; morbo, exſulio atque inopia:
Tum pauor ſapientiam mihi omnem ex animo expectorat,
Alter terribilem minitatur vitæ cruciatum & necem:
Quæ nemo eſt tam firmo ingenio, aut tantâ confidentiâ,
Quin refugiat timido ſanguen atque exalbeſcat metu.

*

Idem pro Sextio. *Labor, pericula magna, multæ inſidiæ ſunt bonis.*
Sed te id quod multi inuideant, multiq; expetant,
Inſcitia ſit poſtulare, ſi tu laborem ſummâ cum curâ efferas
Nullum.

*

Huic vitæ tuæ:

*

——principia atque exitus:
Vitioſæ vitæ ——

*

Summum amicum, ſummo in bello, ſummo ingenio præditum,
O ingratifici Argiui, inanes Graij, immemores beneſici,
Exſulare ſinitis, ſiſtis pelli, pulſum patimini.

*

Cic. pro Rabirio. *Animaduerte, & dicto pare*

*

Victorinus. *Præter rogitatum, ſi querare.*

*

Struunt ſorores Atticæ dirum nefas.

*

Seruius in cẽtimetro. *Matrem fatigat prodigus vitæ furor.*

*

D. Aug. li. 3. de Muſica. *Cunctæ igitur Camœnæ*
Fonticolæ puellæ;
Quæ canitis ſub antris
Mellifluos ſonores;
Quæ lauitis capillum
Purpureum Hippocrene
Fonte: vbi fuſus olim
Spumea lauit almus
Ora iubis aquoſis
Pegaſus, in nitentem
Peruolaturus æthram.

*

Apul. 4. Flor. *Liber qui auguſta hæc loca Cytheronis colis.*

OPINA-

OPINATIONES IN TRAGICORVM FRAGMENTA.

LECTORI S.

NIHIL hoc ſcribendi genere incertius. plerumque coniectores etiam acutiſſimi, araneas imitantur, & ex ſe telas texentes; quas facili negotio veſpæ crabronéſque perfringant, operas, olei & operæ non exiguâ iacturâ, laborioſè conferunt. hæc nouæ inſcriptionis cauſa: ne te ex Tripode quidquam hîc inuenturum putes. veriſimilia dumtaxat, & vtinam non prorſus improbabilia, offerimus. Vale.

IN LILIVM ANDRONICVM.

PRIMVS *Liuius poëſim bellicoſam in Romuli gentem intulit, Cicerone & Fabio teſtibus. ſolebat pueris Romæ prælegi, vt nunc Virgilius, & maximo erat in pretio. Horat. lib. 2. epiſt.* — emendata videri

Pulchráque & exactis minimum diſtantia, miror.

ACHILLES.

Mortem Achillis opinor narrabat, de qua Q. Smyrnæus lib. 3. παραλιπ. *Homeri.* Achillem *Carcyni, citant Græci.*

ADONIS.

Formoſi iſtius obitum deplorant elegantiſsimè eidylliographi poëtæ.

ÆGISTHVS.

Lætauiſti] *malè vulgò apud Non. in* ſpecies, *legitur;* læta viri. *fortaſsis hæc Clytæmneſtra dicit adultero, vel Aegiſthus adulteræ, occiſo maiore Atrida.*

Nemo hæc] *lego;* nemo hæc noſtræ. *Nullus (inquit Agamemno Caſſandræ) vxori meæ adulteria noſtra narrabit. vet. edit.* noſter. Laſciuum Nerei pecus] *Delphines. de naufragio Græcanicæ claſsis agit. Tyrrhenorum piſcium laſciuos luſus, eleganter deſcribit Seneca Agamemn. à verſ. 426.*

Solennitus, *&c.*] *monſtra verborum. quidam;* Solemnitáſque adeò ditem. *non melius. placuit mihi aliquando;* Solennitúſque à tali lauder libens. *vel ſanè;* S. à labe tali declinet iubent. *vel vt in Comm. in Agam. ver. 294.* Solennitus à Deo tali laud. lib.

Ipſe ſe] *Agamemno.*

Quin quod] *verba Clytæmneſtræ ad famulos de Caſſandra vel Electra ab aris abſtrahenda. Seneca extremo Agamemn.*

Arripite famuli monſtrum, & auectam procul, *&c.*

AIAX.

Ex Sophoclis lorario. Quod ſit factum] *Caſtigo;* quod fit? Factum.

ANTIOPE.

Antiopam Euripidis memorat Stobæus. Abs te.] *reponunt;* à Deo. *ſed quod ſi Deum oraculi datorem, vel Pythiam Sacerdotem alloquatur? Melius. Lipſius;* abs te te datur.

ANDROMEDA.

Ex Sophoclis Andromeda.

CENTAVRI.

Centauros, *fabulam dedere, Theodoridas & Pindarus apud Athenæum:* Centaurum, *Cheræmon illis, Centaurorum infelix cum Hercule pugna; hoc Chironis infortunium continebatur.*

EQVVS TROIANVS.

Videtur imitatus Phrygas *Aeſchyli, de quibus Stobæus. Vide Triphiodorum, & Smyrnæum.* Serò ſapiunt] *addunt alÿ* Phryges. *de ſuo. nam Cicero, non habet. Primus Eraſmus gloſſema hoc Ciceroni adfinxit; tanquam non ſatis adagio Sexti Pompeÿ auctoritate fulciretur. Manutius, an Næuianum ſit, ambigit. non arbitror.*

HELENA.

Ex Euripide tranſtulit. Maria veliuola,] mare veliuolum *Attius quoque;* naues veliuolas, *Ennius, bis opinor. Helenæ raptum ornatè Coluthus Thebæus.*

INO.

Non dubito quin perperam alibi; Ion. *Euripidis* Ion *exſtat:* Ino, *citatur à Græcis. in Priſciani membranis;* Liuius in Ioë, *vno etiam cod.* Leuius. Séque in alta.] *hic Priſciani locus damnat collectorem appendicis Virgilianæ, qui,* in Cirim, *reponit,* præcipitem, *pro,* præcipem. *Vult idem hoc fragmentum eſſe Leliÿ antiquiſsimi ſcriptoris, cuius Apuleius meminit. Sequor ego Priſciani codices.* Inops.] *cenſeo repon.* Ino. *nota hiſtoria, vide. Nonnum Dionyſ.* θ'. *&* ι'. *Pauſan. in Bæot. Ouidium* 4. *Metamorph. In fine pro,* Herois; *quidam,* deruit. Certa cubilia] *ſi* certa, *cur dirigantur? malim;* cæca. *ſunt ex choro quopiam.*

LAODAMIA.

Multæ fuere Laodamiæ: vna Proteſilai vxor, notæ pudicitiæ & fidei coniugalis, quam celebrat Catull. carmine ad Manlium; alia Homero mater Sarpedonis, alia Triphiodoro, aliis aliæ. Hic de illa prima agebatur, quæ viſa mariti vmbra, ruens in amplexus exſpirauit, auctore Volaterr. An hæc fabula eadem cum Proteſilao, *qui ſequitur? dubito.* Ornatu affluens] *pleræque membranæ,* fluens; *melius.*

TEREVS.

Tereum *ſcripſere Græci, Sophocles, Euripides, Anaxandrides & Philetærus; Latini, noſter, Actius, & alÿ.* Lactantem] *non malè Bongars.* lactantem: *ſed melius, ſi;* lactantem. *lactans mater, lactens fœtus: etſi aliquando confundantur. mendoſi ſæpe libri.* Credito] *Facilè apparet verba ſororis*

eſſe, ſe ſorori, Terei vxori, purgantis, nec vnquam vel oſculum ſponte Tyranno tetuliſſe affirmantis. quare ſuſpicor. reſcribend. Credito cum illo, ſoror, meâ volunt. n. limaui. c. *hæc verba: numeros meditetur alius. vet. editio anni* 1498. *habet;* Neui. in Terco: credito cum illos Sol in ca volunt. n. limauit caput. *His adiungi poſſent alia fragmenta Liuij, quæ opinor ex Comœdiis vel Odyſſæa. de vno tantùm monebo. apud Priſcian. lib. 7. vulgò legitur;* Liuius in Sereno, Cura nunc Laërtie velle para Ithacam. *ſed in optimis membranis;* Leuius in Sirene, Circa nunc Lertie, *&c. placet inſcriptio. nam præceſſerat continuò locus Liuij Andronici, vt videatur repetitione nominis ſuperſedendum; & verba ſunt, Sirenis Vlyxem adloquentis. Quæ etiam lib.* 10. *adfert Priſcian, impreſſus ex Erotopægn. Liuij, membranæ* Leuio, *ni fallor rectiùs, adſcribunt.*

IN Q. ENNIVM.

ACHILLES.

PER ego] *Feſtus ſic citat;* Nubes per ego Deum ſubices humidas, vnde oritur imber ſonitus aërio ſpiritu. *Nonius verò;* Per ergo Deum ſublimes ſ. h. *&c. vterque ex Gellio caſtigandus, vt repræſentaui. niſi quod non diſplicet;* ſublimas ſubicis; *vt legitur in veteri Veneto Nonij. Quattuor iſta fragmenta abſolutè citantur ex Ennij* Achille. *duo alia, ex* Achille Ariſtarchi, *cum addito. Vnum apud Non. in,* præliant, *ſcilicet;* Ita mortales, inter ſe pugnant, præliant: *alterum;* Prolato ære, *apud Feſtum, quæ dubio procul Comica ſunt.*

AIAX.

Conuertit ex Sophocle, ſicut Liuius. idem narrat Q. Smyrnæus lib. 5. Volant. *quidam;* euolant. *ſed tunc foret leg.* efflant, euolant. *vtrumque ſalientibus conuenit. iidem, pro,* ſanguine emiſſo; *malunt,* miſſo ſanguine.

Quis eſt] *Sic omnia Nonij, quæ vidi exemplaria, ineptè. quid ſi?* Phryges tum Achiuis ceſſerunt ſt.

ALCESTIS.

Alceſtim Antiphanis citat Athenæus. puto, hanc fuiſſe comœdiam. nam in membranis Fulgentij habetur. Enn. Teleſpide comœdia. *quid ſi pro,* nimirum, *corrigas?* nimium.

ALCMÆON.

Nota hiſtoria, ex Statio in Thebaid. Athenæo lib. 6. Ariſtotele 3. Eth. Virgilio in 6. Aeneid. & aliis. Intendit] *Si hæc Ennij, vt puto; profectò & alia quæ inf. Q. Catulo adſcribemus. ibidem enim omnia ex Cicerone. Non auſi tamen fuimus, Catulo adimere, eo quòd Cicero Alcmæonem Catuli vocet. Sed hoc intelligi poteſt dictum, quia Catulus Alcmæonis teſtimonium produxerat. liberum ergo cuiuis iudicium relinquo.*

ALEXANDER.

Alexander ſeu Paris, Philoctetæ vulnere, Oenones contemtu, periit: ipſáque Oenone ſe in rogum eius præcipitem dedit; Q. Smyrnæus lib. 10. an hoc igitur fabulæ argumentum? ſanè, ſi vera inſcriptio. Sed nutat animus potiùs, Alexandræ, *hoc eſt Caſſandræ nomen reponendum, in omnibus his Grammatico-*

rum locis quod in multis codicibus, quibuſdam locis, reperitur. ſcripſit Alexandram *Euripides, ſcripſit & Sophocles, & ſic ſupplenda Stephani lacuna in voce* ἔφεσος. Multi alij.] *Idem Ennius Annal.* x I.

Multi præterea quos fama obſcura recondit.

Nam maximo] *diuidendus mihi fuit tertius verſus.*

ANDROMACHE.

Tranſlata ex Euripide. Primum verò fragmentum de cadauere Aſtyanactis eſſe liquet. quare mendosè nunc in Nonio legas; Andromeda. Acheruſia.] *ſecutus ſum Ciceronem, etſi nonnulli eius lib.* Acheruntia. *Varro, ſic;* Acheruſia templa alta Orci ſaluete infera Leti obn. *&c.* Hæc omnia] *alienâ hac fide coniunxi.* Summuſſare] *ſic repoſui ex mente Festi. Vulgò legitur;* nam muſſare. Quid fit] *Lubens repoſui hanc Iuſti Lipſij, quam approbo, caſtigationem; vt & in præcedenti fragmento, quod feliciſſimè caſtigauit. Nonnulli legunt in illo,* conatur grauem. *non placet.* Nam neque] *citat Non. ex* Andromachâ & Hermaphrodito; *quod poſterius aliquod latens vitium ſubindicat.*

ANDROMEDA.

Vertit ex Euripide. Ad nationem cœli] *quidam lib.* cauationem cæli. *melius.* Scrupeo inueſtita ſaxo.] *non videtur mihi ſanus hic verſus. quid enim attinet ad,* ſcapres. *Non inuitus illum cum ſequenti, nonnullis mutatis, conglutinarim, hoc pacto;*

Filiis propter te obiecta ſum innocens Nerei,
Scapreo inueſtita ſaxo, atque oſtreis, quam excalperent.

Scapreo, *inquam ad ſenſum Nonij;* excalperent *Nerei filij monſtra marina, cete grandia.*

ATHAMAS.

Hoc nomine dramata dedere Aeſchylus & Amphis; ſed huius fortè Comœdia. Secundum fragm. Varro ex incertâ Ennij citat: arbitror me non immeritò in hanc ſedem recepiſſe.

CRESPHONTES.

Sumpta ab Euripide; meminit Stobæus. de quodam Creſphonte vide Pauſan. in Meſſeniac. & Polyænum lib. 1. *Sed res tota meliùs colligitur ex Plutarcho lib.* 2. περὶ σαρκοφαγίας *& Ariſt. in lib. de poët. vnde apparet. Meropen Polypi vxorem, quæ Creſphontem exiſtimabat filium ſuum fuiſſe necatum ab ipſomet Creſphonte; dum eum vt hoſtem necare parat, agnouiſſe hunc illum eſſe filium, quem vlciſci conabatur.* O Pie ſecum] *fortaſſis ſcrib.* Properè ſecum aduocant, eunt ad, *&c.* Iniuria abs te] *adſcripſi ex auctore ad Heren. ſed duos vltimos verſus puto non Ennij, ſed ipſius auctoris ad Heren. volentis artem conuertendi argumenta oſtendere.*

ERECTHEVS.

Euripidis Erectheum citat Stephanus. Quibus nunc.] *Muretus emendauit olim;* Quibu' nunc.

EVMENIDES.

Conuerſa ex Aeſchylo. continetur iudicium, & accuſatio, liberatióque Oreſtis. accuſatum vult Simonides ab Aegiſthi filiabus; Nymphodorus, ab Erynnibus; ab auo Tindaro, plerique.

HECVBA.

Nunquam ſcripſiſtis] *Liſius coniiciebat;*

Sed numquid ſcripſiſti; qui parentem aut hoſpitem
Necaſſit, quo is cruciatu perbiteret?

ILIONE.

Quam Virgil. 1. *Aeneid.* Ilionam, *Homer. Iliad.* ζ'. *Laodicem nominat. ca natarum Priami maxima, captâ Troiâ impetrauit à Diis, vt, ne in Græcorum poteſtatem veniret, terra ſibi dehiſceret. auctor Q. Smyrn.* παραλιπ. 13.

IPHIGENIA.

Vertit ex Euripide, quamuis & Sophocles ediderat. Quid nocti] *ſemel monuerim quæ ex Varrone, præclarè emendata, accepi, ea me doctiſſimis in eum Coniectaneis debere, vt & conglutinationes quaſdam lacerarum partium.* Procede.] *exhibui emendationem alterius. mihi Feſtus videtur ſcripſiſſe;* procede. gradum proferre pedum ceſſas? nitere. *imperat, increpat, hortatur ſaltem conari.* Mortis theſauri] *ſic Næuius,* Orciuum theſaurum, *& Tertull.* theſaurum incendiorum.

HECTORIS LYTRA.

Alij Lytra, *alij* luſtra, *eodem ſenſu. nam & luſtra à luendo Varroni. redimebatur à mæſto patre Hectoreum cadauer. vide Iliad.* 22. *&* 24. *Scripſit etiam Aeſchylus Hectoris lytra, à quo noſter. Sciendum porrò hanc inſcriptionem* (Hectoris lytra) *inde natam, quòd veteres longè aliter citabant Homeri ſcripta. nos Iliad.* α'. β'. *&c. Illi à rei narratæ materiâ ſeu hiſtoriâ denominabāt. ſic Athenæus laudat* ἐν τῷ ἐπιταφίῳ, *quod erat ex Iliad.* ψ'. *Strabo,* ταῖς Λιταῖς, *quod Iliad.* ί. ἐν τῇ πρεσβείᾳ, *quod Iliad.* γ'. *atque alia huiuſmodi; & omnium ſæpiſſimè Aelianus, ex Iliad.* Δολώνια, Πατρόκλεια, ἐπὶ ναυσὶ μάχη, Λύτρα *ſimpliciter ſine addito: Ex Odyſſ. verò,* τὰ ἐν Πύλῳ, Καλυψοῦς ἄντρον, Κυκλωπία, Νεκυία, Νίπτρα, μνηστήρων φόνοι, *&c.* Melius] *Vide Notas in lib.* 2. *Varron. de re ruſt..* Hector re ſummâ] *excuſorum meliorum lectionem exhibui: veteres habent;* Hectorei ſumma armatos educit vi foras, caſtríſque caſtra vltro iam ferre occupat. *quid ſi reſcribatur;* Hector vi ſ. a. e. f. Caſtríſque c. v. confe‸re oc. *nota vis verbi,* occupo. *de quo nonnulla in Senecam.* Caligo oborta eſt, omnem] *concinnius;* caligo oborta, vt o. Per vos & veſtrum imperium] *quidam cod.* noſtrum. *Verùm intempeſtiuè Priamus ſui faceret imperij mentionem.* Quæ mea cominus.] *non infeliciter Critici;* Quem mea c. m. a. h. hoſtiuit manu. Duce quadrupedem.] *paucisſimis mutatis in Lipſij caſtigationem conceſſi. diſſentiunt enim ſummi Critici. confutata prorſus omnium exemplarium lectio. cur ergo id & amicitiæ & veritati non tribuerem? nec tamen etiam nunc perſonatum locum Nonij affirmem. ſanior certè, quàm hoc pacto;* Ducet quadrupedum iugo inuita, indoma, infrænis, & iugo valida quorum tenacia infrænari minis nequit. No, quieſcere] *Hoc & ſequens fragm. adducit Diomedes ex* Ennij Luſtris. *ſed opinor intelligi de* Hectoris luſtris, *non, etiam alia luſtra Ennius; hæc fortè ſimpliciter,* Lytra, *vel* luſtra *inſcripſerat, vt & Hom.*

HECVBA.

Accepta ab Euripide. Quid petam] *ſic emendant Critici. apud Ciceronem tamen legitur;* Quid petã præſidij, aut exſequar? quóve nunc auxilio, *&c.* *Vltimum etiam Hemiſtychium additum ex Cicerone.* Meæ inquam] *mallem diſpeſcere;* meæ, inquam; *ſcilicet Polyxenam. verba Helenæ natam retinentis.* Miſerete anuis] *vulgò,* manus. *vox nauci. Critici;* mei anus. *ego;* anuis. *ex Non. in,* anuis. *Varro, Cato.* Anuis enim vt ſanguis deterior.

MEDEA.

Quidam duas ab Ennio ſcriptas volunt: vnam ἁπλῶς, Medeam; *alteram,* Medeam exulem: *ambas ex Euripide. aliis vnica videtur, vt his, ita illis nonnulla ſuffragantur. mihi tutius viſum, vtriúſque reliquias in vnum cogere. In ſecundo carmine Priſciani ſcripturam reieci, quòd putem ex Tullio caſtigandum.* Argo qua.] *apud Ciceronem* 1. *Tuſcul.* Argo, quia Argiui in ea delecti viri. *minùs rectè quàm apud Priſcian.* Petebant illam] *Ranconetus & Lambin.* petebant villo. Nam ter] *non eodem planè modo Non. & alij citant; putem vbique leg.* Nam ter ſub armis mallem vitam cernere. *hoc eſt dimicare, vt rectè contra Non. Muretus.*

Aſta atque] *Sunt Critici, qui;* Aſty. *Sed quid opus?* Teneor conſipta] *Feſtus docet ex* Medea *eſſe. Non.* Nemeam *citat. mendoſus. potuit tamen Ennius* Nemeam *quoque ſcripſiſſe imitatione Theopompi Comici, cuius Nemeam citat Athenæus. ſanè Priſcian. lib. 5. ex Nemea Ennij quiddam profert; quod nos tamen in Medeam (etſi timidè) tranſcripſimus.* Fructus] *aliàs legitur;* f. v. aures aucupant. Medea Colchis] *aſſenſus ſum Lipſio. priùs legebatur;* Medea cordis. Vna marito] *In vet. impreſſ. non exſtat* τὸ, vna *credo rectè. & pro,* marito, *fors an?* Marito, *vt loquatur de Colchico Dracone. quidam;* arietino.

PHOENIX.

Sic inſcripſit tragœdiam, teſte Stobæo, Eripides; teſte Athenæo, Sophocles & Eubulus. exſilij ſui cauſam narrat Phœnix Iliad. 1. Stultus eſt] *ſcrib.* ſtultu'ſt, qui. Plus miſer ſum] *repono* —— plus miſer
Sim, ſi ſceleſtum faxim, quod dicam fore.
miſerior ſim (ait) ſi id faxim, de quo quale ſit facinus ſi interroger, ſceleſtum id eſſe pronunticm.

SCIPIO.

Gellius lib. indigetat: ego prætextatam puto. Qui] *notat Gell.* Hannibâlis, *productâ penult.* Conſiſtere] *Lipſ.* conſtitêre. *quod fui amplexus.*

TELAMON.

Ipſe & Peleus propter fratris Phoci necem exſularunt: meminit Apollonius & Scholiaſt. lib. 1. *Argonaut.* Gratia ea eſt] *venuſtius foret, & Gratiis acceptius, ſi ſcriberetur;* grata eſt; *vt quidam. Aeacum auum omittit, quod eius aſpectus tetricus & minimè iucundus, vt indicem decet tetræ oræ.*

Atque aures] *vulgò;* neque. *nequiui committere quin vinulam Nic. Fabri correctionem amplecterer.* Deum me ſentit] *Lipſius;* Deum me incendit. *quod perplacet.*

THELEPHVS.

Scripſere τήλεφον, *Archilochus & Agathon, citantur Stobæo & Athenæo: ſed Ennius Euripidem expreſsit. de Telephi miſeria etiam Horat. ad Piſon. & de eius vulnere idem in Epodis: de mendicitate, Suidas.*

THYESTES.

Scripſere Euripides, Agathon, Chæremon, alij. idem porrò, Thyeſtis, Atrei, Pelopidarum, *argumentum fuiſſe opinor.* Sublimen] *ſic Agennenſis Ariſtarchus ex Apuleio.* Impetrem.] *quidam cod.* Impetrent facile ab animo vt c. v. halitum. *hinc mihi ſuſpicio (quia vox illa, Bæbium, futilis omnino) hæc dici Thyeſtæ filiis, vti patri perſuadeant ſuſtineat redire in patriam, & fratrem contueri; & ſcriptum fuiſſe ab Ennio;* Impetret facite ab animo, vt cernat vitalem Atreum. Sed ſonitus] *de,* crepo, *agitur, non,* increpo. *quare repon.* —— Sed ſonitus aures in meas

Pedum pulſu crepat. ——

INCERTÆ TRAGOEDIÆ.

Atque priùs] *o l. quos vidi, tribuunt Ennio: Turnebus tamen ſcribit manuſc. cod. dare Næuio.* Peruolgat.] *ſic Critici, pro,* peruolat. *Sed quid ſibi vult, quod in aliis codicibus habetur;* Ennius, Creſſis: Poluis oritur, *&c.? hæreo. nam* Creſſas *Ennium ſcripſiſſe ſcio. ſed & femin. genere* poluis *ſolitum vti. ſcio. Annal.* 8.

Iamque ferè poluis ad cælum vaſta videtur.

Item; Iamque ferè poluis fulua volat:

Thelis.] *hoc eſt Thetis, auctore Varrone de re ruſt.* Salmacida] *à Salmacis notæ libidine, & fontis obſcœnitate ſolent deducere. ſed veteres illi magiſtri Latino Græci in Gloſſar.* Salmacia Ἀμφιζήτη· Salmacia aqua ἁλμυρὸν ὕδωρ. Salmacidus ἁλμυρός· Salmacidum ἁλμυρόν· Non habeo denique nauci] *Addubito an totum hoc fragmen ex Satyris; an primus Ennij verſus, an verba Tullij; an ſeptimus aptè à me inſertus ex alio eiuſdem lib.* 1. *de Diuinat. loco.* Ego Deum] *ſapiunt iſta Euhemerum.*

Ego eo ingenio] *Achilles vel Neoptolemus apud Gellium mendosè;* fronte. Philoſophandum] *fruſtra de huius carminis emendatione exſultat Turneb. lib.* 2. *aduerſ. c.* 8. *oleum non perdidiſſet, ſi Gellium conſuluiſſet; à quo Neoptolemo datur, ſed ex qua Tragœdia non additur. Fragmenta ex Ennij* Ambraciâ *omiſi, quod Comœdiam putem. qui requiret, Nonius ſuggerit, in* cluet, *in* veget, *in* cunctant, *in* populat. Morares] *puto ſcribendum;* muneres.

IN CN. NÆVIVM.

Melior Comicus, quàm Tragicus. quod ad Ægiſthum *attinet; ſcio Næuij Aegiſthum citari à Nonio in,* luſtrare, *& fragmen hîc exhibui. Credo tamen eſſe Liuij, quoniam ipſe Non. in* pecus, *priorem verſum aſsignat Liuio: & in* luſtrare, *m. ſ. pro* Næuio, Liuium *agnoſcunt. quod probè probum.*

ALCESTIS.

Corpore] *non patior hoc Næuio detrahi, & Læuio cuidam adiudicari à Criticis. conſtanter enim Nonius in o. l. tribuit Næuio: & Næuij Alceſtis etiam Varroni cognita. Quod verò Leuij mentio apud Gellium lib.* 19. *c.* 7. & 9. *agnoſco recens nomen à Criticis inſertum, neſcio an ex m.ſcriptis, an ex huius ſæculi audaciâ. nam vet. impreſ. vnus Venetus anni* 1472. *alter Argentinenſ.*1517. *continent vtrobique* Næuius. *item*, tardigremulo; *non*, tardigenulo, *vt vt eſt, Alceſtim ſcripſit Eurip. ab eo mutuatus Næuius. De Læuij Proteſilaodamia mox.* Leuij *nomen pro* Liuij, *non pro* Næuij, *paſſim membr. Priſc.*

DANAE.

Quomodo pater vt grauidam comperit, vltus ſit, dictum à me in Aduerſariis: tragœdiam fuiſſe vt non dubitem facit Ouid. 2. *Triſt.* Animi iubeo] *mendoſum ſuſpicor. quid ſi;* Aurij iubeo l. homini m. *vt ſit conſilium lenonium.*

IPHIGENIA.

Paſſo vel hoc] *implicata, falſa lectio. an non magis arridet hæc ingenioſi Batraui;* Paſſo velo, vicinam Aquilone horiam fer foras. *ego nec probo, nec improbo. Lipſius malebat,* Aquilone orto. *nondum liquet.*

LYCVRGVS.

Accepit ab Aeſchylo vel Anaxandride. Thracis exitium Lycurgi, Ouidius in Metam. Nonnus Dionyſ. κά. Epicroco] *gloſſ.* Epicrocum πλαυγὶς. & *paullo antè;* ἐσθῆτος εἶδος, ἡ χοινίον ἀραιὸν κατώτερον. Vos qui Regalis] *coniuncta & emendata, quæ apud Non. quattuor diſperſa locis, à Iulij F. feliciſsimè, exhibui. varo ſit ingenio oportet, qui factum velit improbare.* Pœnæ feræ, *leones, lynces, tigres; non quòd in Africa iſta venatio; ſed propter Punicarum ferarum feritatem, magnitudinem, multitudinem.* Oderunt Dij homines.] *ſunt qui Ennij velint, ego, cuiuſcuius ſit, ad Nonij mentem corrigo;*

——oderunt Dij homines iniurios.
Egóne, an ille iniuriè facimus?

Proin Dryante] *hæc aurea boni Critici: vulgata,* pro induſtria ne te regem, *plumbea vel ærea. Glaucus ſit qui volet, ego Diomedes dici malui:* Suaue ſummum] *corrigunt;* ſuauiſſonem. Iam vbi nos] *emendant;* Iam ibi nos duplicat aduenientis timos Panos: *vt non ſit exemplum de,* vapos, *ſed,* timos. Vt videam] *alij,* flaminis, *alij,* flammis; *alij,* fimbriis. *quidam etiam,* fimbriis fieri florida. *tu indica. mihi placet,* flammis f. flora.

PHENISSÆ.

Hoc nomine, tragœdias ſcripſerunt, Phrynichus, Strattis, Euripides; comœdiam, Ariſtophanes. quod adferimus ex Nonio, comœdiam redolet.

PROTESILAVS.

Proteſilaus Euripidis & Anaxandridæ memoratur à Græcis. Nos tria fragmenta exhibemus, quæ Sphyngæa ænigmata dici queant. Inprimis ſedet animo illa non ex Proteſilao *tragœdia, ſi quam talem dedit Næuius, & Priſcianus mendoſus non eſt lib.* 6. *ſed vel ex Liuij, vel Leuij,* Proteſilaodamiâ, *accepta: Mouent me veſtigia ſcripturæ. Mouet, quòd apud Gellium lib.*10. *c.*12. *legerim* Proteſilaodamiam *fabulam; vt habet Venetus ille,* Leuinij; *vt*

Argen-

Argentinenſis, Liuij; vt recentiſ. Pariſienſis, Leuij. *Conſtat ergo de fabulæ nomine, de auctore non æquè: ego Liuium Andronicum puto, vel Næuium, vt omnes Nonij & Priſciani codices, quos vidi. His ergo tribus fragmentis & Nonio Priſcianoq́ hanc facio, miſſis aliorum coniecturis, medicinam. Primùm, Nonio in Gracilens*: Næuius Proteſilaodamiâ: Gracilentis colorem. Idem: Orco gracilens exiit. *Secundo eidem in* Ioca, *hoc modo;* Næuius, Proteſilaodamiâ; eunt, irruunt, ioca, dicta, riſitant, *vel*, ioca, dicteria ititant. *Denique; Priſciano lib. 6. reponens;* Næuius, Proteſilaodamiâ; Complexa ſomno corpora, *&c. hæc arbitror veris proxima. Quam ego fabulam puto fuiſſe de iteratis poſt obitum Laodamiæ & Proteſilai nuptiis.*

IN INCERTÆ TRAGOED.

Vt eſt opus.] *ſic ego; alij*, id eſt opus.

IN M. PACVVIVM.

Quinctilianus lib. 10. Tragœdiæ ſcriptores Attius atque Pacuuius clariſſimi, grauitate ſententiarum, verborum pondere, & auctoritate perſonarum: ceterum ſumma in excolendis operibus manus, magis videri poteſt temporibus, quàm ipſis defuiſſe. Virium tamen Attio plus tribuitur. Pacuuium videri doctiorem, qui eſſe docti affectant, volunt. *Horatius idem ex Criticorum ſui temporis iudicio:*

Ambigitur quoties vter vtro ſit prior: aufert
Pacuuius docti famam ſenis, Accius alti.

ANCHISES.

Laudat Euripidis Anchiſen, Stobæus; Anaxandridis, Athenæus. materia, fulminatio Anchiſæ, de qua Virgil. Aeneid. 2. Lingua] *ſic vert. Venet. & Argentinenſ.*

ANTIOPE.

Fruges frendeo] *explicat Lucret.* —— Fruges quoque ſæpe minaces
Robore cum ſaxi franguntur.
Saluete] *agnoſcit Antiope Zethum & Amphionem filios.* Flammeo vapore] *an potiùs leg.* Torrens vapore flammeo Terræ fœtum exuſſerit.

ARMORVM IVDICIVM.

Vertit ex Aeſchylo, vide Q. Smyrn. lib. 5. *& Ouid. Metamorph.* Effectum dabo] *ſic repono; pro,* da. Nunc Pœnitebant] *apud Non. legitur;* Pacuu. arm. iudic. prologo. Nunc, *&c. latet aliquid vitij. In antiq. Venet.* prologo nunc pœnitebunt. libunt liberi g.e.l. *fortè;* prœlio, *&c.*

ATALANTA.

Atalantas comœdias ſcripſere Epicharmus & Phormus, teſte Athenæo; & multa hic Comicæ lætitiæ. potuit tamen eſſe tragœdia de certamine procorum cum virgine Schœnæide, eiusq́ infelici morte: idq́. confirmat Ouid. eleg. 1. *lib.* 2. *Triſt. quem conſule* 10. *Met. & Muſæum de Hero & Leandro. & Apollonij Scholiaſ. in lib.* 1. 769. *verſ.* Vbi ego me] *facilè hoc cum ſequentibus coaleſceret.* Magnate vt verear] *lego;* Megnate vt verear.

Cùm incultos] *malim,* in rimarer; *vel,* quia, *pro,* cùm. Et ſi metuo] *alibi etiam legitur,* pictâ de plagâ pallam. Calydonia] *ex coniecturâ non incommodè hoc lòco ſic legetur. ſin; cedo commodiorem.*

CHRYSES.

De repulſa Smynthæi Sacerdotis & peſte ſubſecuta ex prima Iliade.

Quicquid eſt hoc] *Scio aliter legi in Lambiniana editione, ſed minùs felix correctòr Lambinus, quàm Varronianus coniector; quem ſequor.*
Aiutamini] *corrigendus ex Nonio Donatus in Adelph. vbi legitur;* Adiuta mihi. Animam æther adiugat] *ſic quidam; alij,* animam æther adiungat, *contra Nonij ſententiam. priùs mendoſiùs;* anima mater.
Oreſtes vt heres ſiet] *Spero hanc coniecturam noſtram non prorſus diſplicituram naris emunctæ Criticis. Nonium certè mendoſum eſſe claret. ego ſic emendo;* Oreſtes vt heres ſiet. Varro in Eumenid. *&c. pro, quod nunc exſtat;* Oreſtes vt heres ſit, ſed tamen Enn. Eumenid. Redantruare] *certant Grammatici, & lis adhuc ſub iudice, ſic ſcribendum, an* redandruare, *an* redamptruare. *Vide Caſtigationes in Sex. Pompejum.*
Certiſſent.] *Non. corrumpunt, qui,* certiſcant, *obtrudunt.*

DVLORESTES.

Ex Euripidis Oreſte, Aeſchyli Agamemnone, & Cöephoris, concinnata.
Incaphareis] *Secutus ſum pleros codices quidam in* Caphe[illegible]ei ſaxis pleros didit. Aula.] *adiecta vox à Criticis, verſu[illegible] cauſa.* Formæ gratia] *vulgò Non.* famæ gratia. Nam te in tenebris] *ſic Nonij etiam emendatiſſ. codd. Antuerp. & Pariſ. anni* 1583. *ego ex coniectura,* Nam te in tenebris ſæua lacerabo fame Clauſum, *&c. minatur malam manſionem tenebricoſam, famem, eculeum.* Macte eſto] *nonne venuſtiùs legeris;* Macte eſto virtute, operáque Omen approba. Quid quondam] *verſus aptè ordinaui.* quondam, *retinui, pro, iampridem: ſuperflua enim diligentia,* quoniam. *ſubſtituere.* Flexiuice] *aliàs;* Flexa ceruice tum tenderet.
Atque ægre madefactum feram] *quib. lib. deeſt vox ſecunda, aliis & tertia.*

Delphos venum pecus] *valde deprauatus locus: nec aliquid iuuant tot in Marcellum Critici, vnum præter; qui monet etiam legi in libris,* Delph. v. p. egi vnde ad ſtabula ac i. c. *melius paullo; ſed nec prorſus ſincerè.*
Is quis eſt? Qui te in] *fortaſſis;* Ægiſthus eſt, Qui, *&c.* Oro] *cur bis, mi? quale illud,* flecti prolixitudine fandi? *audacter lego;* Oro ne me afflictes fandi prolixitudine. Animum. Quæ tum largitio] *ſic iſta in Nonio habentur: ſic à Collectore fragmentor. poëticorum exhibentur. nec auſus fui reijcere, veritus inuidiam. omnino tamen credo non eſſe Pacuuij: niſi Salluſtius ad verbum illa à Tragico ſumſit. ſcio vt verba antiqui Catonis multum furatum malè audiuiſſe Criſpum, vt furem tamen cothurnatorum, non memini. ſanè in Iugurthina hiſtoria hæc hodie ad verbum. Quare cenſeo apud Non. reponi debere potiùs:* Apud Salluſtium in Iugurthina: Nam quæ tum, *& cet. nec difficilè degeneratio iſtorum verborum in iſta mendoſa edition.*

Pacuu Duloreſte: animum quæ tum. *Scio quid alij Critici. ſed eoſdem fefellit memoria. Fortaſsis etiam initio apud Non. pro*, munes, *legendum* munifici. *hoc enim exempla producta, non illud præferunt.* Me caluitur] *reſtitui numeris verba.* Vereor ſi vnquam] *hic verſus ſecundus, in* fatiſcuntur, *tribuitur Attio, perperam; vel in* fatiſcere, *mendoſè Pacuuio: niſi vterque eundem, vt nonnunquam Virgilius Enniúſque, Ouidius & Tibullus, item alij.*

HERMIONE.

In Duloreſte, matrem, Oreſtes; hîc, Pyrrhum necat, & cum vxore fratris filia vix effugit meritum ſupplicium. Tragœdiam fuiſſe patet ex Ouid. 2. Triſt.

Sunt autem & alij Philoſ.] *hunc verſum mendoſum arbitror, non quin de mente conſtet, ſed quia varia lectio. nam cod. quid.* Qui contrà fortunam negent miſeriam eſſe vllam. *Num legendum;* Sunt autem alij qui contrà à fortuna miſeriam negent Eſſe vllam, *&c. Vult à quibuſdam fortunam coli vt Deam, quæ proſpera & calamitoſa cæco quodam impetu largiatur modò his, modò ab aliis negari vllam talem eſſe Deam, cui effectus hi vt cauſæ efficienti tribuendi; ſed temere iſta euenire, puta incendio, ruina, naufragio &c. hanc ergo temeritatem volunt eſſe ipſam fortunam, non Deam aliquam, quæ ſententia ex vtraque lectione colligitur.*

Veretur maximè] *addunt vulgati,* acta gratulatione; *ſed id Critici meritò ſuſtulère,* Quod ego in acie celebro] *vel dele,* celebro, *quod vet. impreſ. Aldi non habet. vel lege ex coniectura:*

Quod ego in acie obiectans vitam crebrò
Bellando aptus ſum.

Probitate conſeruetis] *ſic repoſui legebatur.* probitatem.

Quum neque me] *ſic Nonius. at Diomedes,* Cùm neque aſpicere æquales dignarent eius.

ILIONA.

Ab ea depulſum mamma] *egregiè quidam;* ——— abeo
Depulſum mamma pædagogandum accipit
Repotialis liber. ——— *alij;* ab hoc.

Vt ſi onere] *quid. l.* vſi, *&*, patientur. *Valde ſuſpicor, cùm in membranis Nonij per errorem bis ſcriptum eſſet,* Iliona; *ex poſteriore natum,* vſi onere. *Credo reſtituend. Pacuu. in Iliona:* Sin verò me adhuc ſc. patientur poti. *An de illo ſuo ſceptro loquitur Iliona, de quo Maro lib. 1.?* Vno ſe obnuntiem] *hoc malo, quàm,* obnuntient. Des perpetem] Des, *deeſt al. lib.*

MEDEA.

Mulier] *Secutus ſum excuſos libros Priſciani; nam in 4. manuſcr. codicibus hoc fragmentum tribuitur Pacuuij* Medo. Illum amor] *ſatis indicat Cicero Medeæ verba eſſe; ſed non ex Ennij Medea. ſuſpicor, potiùs Attij vel Pacuuij, iccirco, quia Cicero quod huic præpoſuit poëtæ fragmentum alterius eſſe ait; at illud Nonius Ennij eſſe me docuit. non ergo iſtud Ennij.*

MEDVS.

Comœdia fuit hoc nomine Theopompi, de læta Medeæ matris & Medi agnitione: de Medo, conſule Pauſan. in Corinth. Strabonem, alios. mihi hæc Pacuuÿ ad Soccum pertinere videtur, non cothurnum. Atque eccum ipſum, *&c.*] *cui non placebit hæc conglutinatio docti Coniectoris in Varron.; diſſoluat compagem; ſua Varroni, ſua Feſto, ſua Nonio, ſua Macrobio reddat. Feſtus habet,* in ipſo tempore. *Perperam Ennio tribuuntur, tertius à Diomede lib.* 1. *à Varrone & Macrob. lib.* 3. *c.* 8. *vltimus. vide Non. in* caluitur, *& in* Quis.

Credo quorſum] *fortaßis,* Cedo. Linguæ biſulcis actu] *pulchrè Critici;* linguæ biſulcæ iactu. Ques ſunt iſti] *aliàs,* Ques ſunt ij. Ne quis attollat] *apud Diomed.* Et c. e. v. n. q eum abſtulat. *nec ipſum,* attollat, *Nonÿ planè placet. Videntur veteres etiam,* abſtulo, *vſi.* Ire ſi reſto] *hanc emendationem partim à me, partim ab aliis. vulgò;* bibite ſi reſto pergit iter, nam ſi ire conor prohibet betere.

NIPTRA.

Niptram *Gellius, alÿ* Niptras *vocant. Agi de pugna ad naues primum frag. ſubindicat. inſcriptionis cauſa, ex antepenultimo clara & ex Homero, cuius ea pars Odyſſeæ, vbi Vlyſſem, pedes abluens, nutrix agnoſcit, etiam ab Aeliano vocatur,* Νίπτρα. *Sed dubitare me facit, quòd pleráque fragmenta ad* ἐπιναυσὶ μαχὴν *pertinere videntur; & quòd (cùm Vlyſſem diu pòſt Telegonus occiderit, de quo Chæremon apud Athenæum lib.* 13. *& Aſtydamas apud Ariſtotelem) in Niptris morientem induci Vlyſſem docet Cicero* 2. *Tuſcul. diſſentit ergo ab Homero & reliquis Pacuuius; niſi Cicero memoriæ lapſu addiderit,* idque moriens, *vel id aliunde irrepſerit.* Scrupuloſam.] *ſic Priſcianus, apud quem mendosè recentiores; In Nuptiis apud Non. in* ſpecus *legitur;* ſcrupoſam. *in m. ſ. Priſciani;* ſcruploſam *puto diuerſa eſſe; vnum Actÿ, alterum Pacuuÿ.* Spartam] *debetur hæc emendatio Fuluio Vrſino, viro erudito, &, quod hac ætate rarum, bono.* Tu quoque Vlyxes] *diſpoſui, vt viſum, è ſecundo;* penè, *ſuſtuli.* Retinete] *tres haſce reliquias commodiùs ita collimari poſſe iudicaui, eodem Cicer. lib. tribus locis ſparſas.*

PAVLLVS.

Prætextata eſt, à Nonio vno loco Ennio tributa, non rectè. Quamuis caprigeno.] *ſequor Macrobÿ fidem. apud Priſcian. vet. impreſſ.* gradibus greſſio eſt. *recentiores;* Quæ via cap. g. gradibilis g. eſt. *manuſcr. verò quatuor;* Quia via.

PERIBOEA.

De Peribœa, vxore Lelantis, Auræ matre, multa tragica Nonn. Dionyſ. μη. *an hoc argumentum; an idem quod Perrhæbis Aeſchyli, cuius meminit non ſemel Athenæus; an de Eurymedontis Gigantis filiâ, de qua Homer.* 7. *Odyſſ. agatur, planè ignoro.* Parum eſt, quod te] *Venit in mentem multa poſſe in vnum cogi paruo negocio quæ ex hac fabulâ citat Non. in* ſenium, lapit, macor, ætas mala, timor, & expedibo; *quam ad rem, cui lubebit, vtetur operâ Iani Guilhelmÿ lib.* 1. *veriſimilium; addat etiam ex aliis vocibus quas*

ego addidi. Theſiantem] *Reponunt,* thyaſiantem. *rectè.* Thyaſus *Baccharum canticum.* Conſternatæ animæ] *Lipſ. lib. 3. ep. 22. priori verſu;* expectoratæ *&* voluere; *ſecundo;* ſubiit omnes quod natum eſt modo. *ingenioſè. In vltimo ego muginor, an;* offeras. Exanclari clauos] *quid clauum texitis Critici, & laborem fugitis? omnino retineo;* labos.

Factum mihi] *legendum;* fac tu mihi, quòd contra rogo, reſpondeas. Multimodis] *ſic ego, pro;* multis modis. Quanquam ætas ſenet ſatis, habeam rem virium; vt te ab ara arceam] *ſic vulgò nunc: olim impreſſ.* te arca arceam. *num,* arce arceam? *mihi etiam,* τὸ, rem, *&* τὸ, ab, *reÿcienda, vtiq́; exhibui ſcrib. videtur.*

TANTALVS.

Quod ſuprà retulit in Atalanta, *ſecutus Nonium: hìc rurſus poſui deferens doctiſſimorum hominum ſententiæ, & emendationi.*

TEVCER.

Ex Teucro Sophoclis, quem citat Stephanus. Segregare] *duo conglutinaui fragmenta.* Quæ deſiderio] *Lud. Carrio I.C. lib. 1. antiquar. lect. conſtanter vult reponi,* ſqualles, ſcapréſque. Rapido reciproco] *Sic impreſſ. Venet. Aldini, Pariſ. & Romani: in aliis eſt;* rapito, reciproca, patcito, augeto, citare, nectere, reciprocare, nudíque gremiis ſubuectare. *æquè ſcabre & rediuiosè; velim vt quis affabre expolita præſtet. nunc ex Criticis vnus de mendo monet: alter ſic corrigit;* rapio, reciproco, pedem cito, vt vltro citro reſtem. *reliqua putat Feſti verba. ceteris altum ſilentium. quos imitari decretum mihi, nec verbum addo.* Nam ſi] *verba Telamonis, negantis res humanas Diis curæ; quæ ex coniecturâ hìc inſerui.* Illa hinc ſine vſquam prouideam] *quid.* prouegeam. *& initiò apud Non.* prouegere. *in reliquis an corrigendum;* illâ hinc ſine ſi vſquam : *vel;* ſi ſine vſquam?

Naturam dico faceſſi] *rectè alij cod.* faceſſe. *ſunt qui corrigant;* matura, dictum, faceſſe. *propius erit à recepta lectione;* matura dico, faceſſe. *pellit Telamon Teucrum Salaminâ, nec moram vllam fert, nec Tecmeſſam vnà patitur abire; quod præcedenti fragmento poſtulatum.* Hinc omnes.] *Feſtus; omnes hinc.* Vbi poëtæ] *pace Nonij, non puto hoc ex tragœdiâ.*

Murmuro] *al.* murmure. Neque Perpetrare] *vulgò malè. recta tamen lectio in margine, vt Vrſinus monet. quidam repon.* imperio, quiti.

Patria] *viſum conuenire Teucro. quare hìc poſui.* Mihi claſſem impetrat] *legendum* —— mihi claſſem imperat vt Theſſalam,

Noſtrámque in altum properiter deducerem.

IN EX INCERTIS:

Quadrupes] *Amphionis eſſe verba docet Cicero, ſuſpicor, in* Antiopâ. Ego odi] *Hunc verſum Macedo Philoſophus pro foribus templorum omnium ſcribi debere cenſebat: ego in animis & cordibus totius iuuentutis malim. ne illos imitetur, qui cùm leuiſſimi & vanitate toti diffluant, præcepta tamen ſapientiæ & grauitatis, & meram virtutem calamo crepant. quàm verè Fabius;* Tum dignum operæpretium venit, cùm inter ſe congruunt præ-

cepta & experimenta. Filias tibi] *puto ex Nyptris*. Hic tibi ſtrepitus] *hoc & ſequens in Duloreſtem tranſcribo*. Curuifrontes] *non malè m.ſ.* cornifrontes. Sol ſi perpetuo] *hæc ſic à Varrone referuntur, vt Pacuuij verba pateat mutata. fortè reſpexit Varro ad illud ex Antiopa;* flammeo vapore, *&c. vt animaduertit Pet. Victorius.* Ad manticulandum] *hoc fragm. cum ſeqq. quattuor, ex orco, vt Eurydicen Orpheus, Criticorum optimus reduxit. Vide Caſtigat. in Feſtum fol.* 85. *vulgata lectio talis, vt nec deſcribendam putarim.* Spitas ſparteas] *rudentes anchorarios.* Nec ſatis reſarrire] *citat Varro, eo tamen modo, vt non videatur Pacuuij.* Turbido.] *al.* turpido. *ſed quæ illa frons* innata? *non capio. an,* inarata? *hoc eſt rugoſa.* Improbus, confidens] *apud Nonium, ſic;* Idem lib. 10. Improbus confidens, nequam malus habeatur. *quid. cod.* æquum malus. *Num ergo caſtigandus Tiberius; Ennius lib.* 10. Improbu', confidens, æquè ac malus vt videatur. *vel:* æquum malus vt vid. *ſed non aſſeuero. opinationes ſcribo.*

IN L. ACTIVM.

Hunc alij Attium, *alij* Actium, *alij* Accium. *quouis vtere. Animoſioris vocat Ouid. altum Horatius, diſertiſsimum Cicero: Moderat. Columella in Præfat. Virgilio, vt alterum poëtarum Principem coniungit. Velleius Paterculus extremo lib.* 1. *tragœdiæ Principatum adiudicauit his verbis;* Niſi aſpera & rudia repetas (*Liuium & Ennium perſtringit*) & inuenti laudanda nomine, in Attio, circáque eum Romana tragœdia eſt. *Sequente deinde lib.* clara etiam per idem æui ſpacium fuêre ingenia, in togatis Afranij, in tragœdiis Pacuuij atque Attij, vſque in Græcorum ingeniorum comparationem euecti; magnúmq; (*ſic lego*) inter hos ipſos facientis operi ſuo locum adeò quidem, vt in illis limæ, in hoc (*Attio*) pene plus videatur fuiſſe ſanguinis. *Salue igitur Romanæ tragœdiæ Princeps Atti. tuæ has ego inferias memoriæ. Imitabor Theſeum,*

Diſiecta dolens membra laceri corporis

In ordinem diſponam, & errantes loco partes reſtituere conabor, ſi non ſuo, at vacuo loco: ſed Quàm magna lachrymis pars adhuc noſtris abeſt! *anquirent alij feliciùs fortaſsis, & per ſcriptorum agros corporis partes reliquas inuenient.* Ne tum] *Fruterius reponit;* Ne dum cùm feruat victus irac. *quod non placet.*

ÆGISTVS.

Cùm manus] *ſunt qui;* Quoi manus.

ÆNEADÆ.

Prætextata eſt. nam Diomed. hoc inter Tragœdias & Prætextatas intereſſe docet; quòd in illis Heroës; in his Romani proceres. vide Diomed. lib. 3.
Deuorabo] *quid* deuotabo. *non muto. ſimilis varietas in Bibliis;* Deuotare ſanctos, *vel,* deuorare. *& apud Apuleium lib.* 9. *de Aſino. manuſcr.* deierando deuoraſti: *impreſsi,* deuotaſti, *vt aliis teſtatum.* Eo nunc, quæ] *huic verſui bonorum ſcriptorum Aeſculapius, noſter Lipſius;* Et nunc, quę eorum ſegnitas, ardet locus. *nam focum ardere quæ ſegnitas?*
Vim Gallicam] *intelligis, qui legis? non ego. Arbitrarer;* Vim Gallicam

obduc contra in aciem exercitum. *Secundo quî medear, non habeo.* Calleci voce] *an hic de Gallæcis mentio? nugæ. non illi Galli, de quibus agitur. videndum an ſcripſerit;* Gallici voce can. *vel;* Calles hi deuios canoro fremitu, *&c. vel ſanè;* Cales hi, *&c. de vrbe,* Cales, *Liuius lib.* 8. *& Ptolomæo,* χαλὴς *dicitur; Stephano,* χαλησία. *Fruterius in veriſimil. emendat.* Gallanti voce, canoro fremitu peragrant minit. *vel etiam;* Galle tibi voce canora fremitũ peragunt minit. *ſed nec prior coniectura ſatis dextera, & magis læua poſterior.* Dij ſumma tibi] *mera vulnera. laudo manum Ios. Merceri, qui;* De ſumma tibi rerum duellum eſt, quod ab iis ſe partibus Gliſcit: quibus rem ſummam & patriam quondam adauctauit pater.

A L C E S T I S.

Ad imitationem Euripidis. Cùm ſtrideret] *ſunt vet. lib. in quibus,* ſtrident. *in aliis,* ſtriderat. *malo,* ſtrideret. *proprium id Vmbris ac Manibus. Lucanus lib.* 6. Auribus incertum feralis ſtrideat Vmbra.
Statius Papin. 4. *Thebaid.*
Huius inaſpectæ luco ſtridere ſagittæ.
& 9. *Thebaid.* Stridebit veſtros Tydeus inhumatus ad ignes.

A L C M AE O N.

Ex Alcmæone Euripidis, vel Aſtydamantis, citante Ariſtotele; de Alcmæone conſulendus etiam Thucyd. lib. 2. *Fortaſsis etiam, quæ infrà Catulo tribuimus, Attiana ſunt.* Quod Dij] *monent in quib. lib. legi,* interpreſſum, *pro,* depreſſum; *& reſtituunt,* interdiu inferûm, *& anapæſticos cenſent.* Suos deſeruit] *Quidam,* Duos deſeruit, *& delet* τὸ ſunt. *placet deleri: alterum illud mallem non mutari.* Repoſitum immerentem] *certa lectio,* depoſitum & merentem.

A L P H E S I B OE A.

*Chæremoni puto ſcriptam Alpheſiboeam, ſed in Athenæo lib.*13. *corruptè haberi* Ἀλευσιβοία, *facili lapſu. hæc Alcmæonis vxor, infauſtum illud Eriphiles monile nacta, ſortem quoque. Propert. lib.*1. *Eleg.*14. Etſi eſt] *emẽdat Lipſius:* Etſi eſt in malis depoſitus animus meus; quæ ſciui exinde audiet. Ita territa] *haut facilè perſuadear integrum eſſe locum Nonij. deeſſe puto totum Accij teſtimonium, præterea nomen auctoris, eius qui ſequitur verſus Heroici,* Membra animo, *&c. vt planè exiſtimem ſic Nonium caſtigandum.* Accius Alpheſiboea: Ita territa
——— Membra animo ægroto cunctant ſufferre laborem.
Odiorum] *facio medicinam;* Odioſum hoſt. d. obuiam r. *&c. ſunt qui,* ô dirum.

A M P H I T R Y O.

Puto tragœdiam, ídque & fragmenta indicant, & Athenæus, qui Amphitryonem citat, non Archippi modò, ſed & Aeſchyli: diuerſum ergo à Plautino argumentum. Hocin re eſt] *fortaſsis,* hoccine eſt. Cedo ecquid te] *mira lectionis varietas. hæc vna apud Feſtum: alia,* redhoſtitum cùm eaſſem obiectet: *tertia,* redhoſtitum cùm ea ſe oblectet. *Nonius ſic:* Quid

hic redhoſtit viam, cometet obtet faciliùs. *Eſt qui non malè corrigat:* Cedo ecquid hic redhoſtit, cùm mi aſſem obhiet faciliùs. *ſed meliùs alter:* —— cedo ecquid te redhoſtit, cùm ea ſeni

Obiectet faciliùs?

Tamen iſta tua] *tranſpoſitione exigua verſum concinnaui.* Cum patre paruos] *ſubuenite diligentiùs Critici: parum hactenus opis tuliſtis. nondum ſententia conſtat, licet moneatis in quib. lib. legi,* hiſcere, *pro,* viſcere; *licet reponatis,* miſcere. Non paruam] *vel poſt,* ordibor; *alia perſona inſerenda, vel,* retine; *pro,* retice, legendum.

ANDROMACHE.

Hæc Malos annos] *numeris conſules, ſi reſcribas:* malos hæc: *ſententiæ quoque, ſi,* malos hoc.

ANDROMEDA.

Multi iniquo mulier animo] *ſecutus ſum in priore verſu Criticorum ſententiam; in poſteriore nihil mutandum duxi.* Miſera obuallata] *addidi ſyllabam voci,* obualla. Obeſſe intelligis.] *probum illud Fruterij lib. 2. Veriſimil.* obſeſſe, *pro,* obſeuiſſe.

ANTENORIDÆ.

Ex Antenoridis Sophoclis citat Athenæus. Namque venio huic] *vulgò malè:* namque huic inuenio, vt mea ope opes togæ integrent. *Inde ego,* Namque haud inuenio vt mea ope opes Troiæ integrem. *Eruditi tamen Critici cenſuram meæ prætuli, eiusq́; lectionem excudi volui. facilè illi, & cuiuis alteri, laudem artis & induſtriæ huius conceſſero.*

Qui aut illorum] *reduc ad ſeſquiuerſum.*

ANTIGONA.

Hanc etiam à Sophocle mutuatus. Heu vigiles] *ita me non malè concinnaſſe arbitror.*

ARGONAVTÆ.

Talis fuit, & tam infelix Argonautarum exitus, vt Tragicum poëma dici debeat. Vide Apollon. Argonaut. & Medæam Senecæ chor. 2. primum ego fragmentum non ſatis ſanum, ſed verſuum praua tranſpoſitione ægrum arbitror.

Vomit] *quidam,* eruit. *Turnebus lib. 26. Aduerſ. c.* 33. cernit, *contra carminis legem. valde mihi placet,* eruit, *quod eſt in Priſciani m. ſ.*

ARMORVM IVDICIVM.

Cedit Achilli] *ita nonnulli cod. vulgò habetur;* Cedit Achilli indutis armis, veſci ſtudet, vt ea cuncta optimè Achilli induto, leuia præ illis putet. *Sed cui malo, ſi meam adiecero coniecturam;*

Sed ita Achillis incluti armis veſci ſtudet,

Vt etiam cuncta optima is leuia præ illis putet.

meliora hæc certè. Æſtuat] *quidam,* acciuit, *corrigunt. quid ſi legas:*

——bene facis.

Sed nunc quid ſubiti mihi febris mali æſtuat?

Nam trophæum] *debetur caſtigatio huius loci Fruterio.*

Mora-

Morabilioni.] *mirabilis morio, qui hoc ſanum putet. Lipſius legit;* inorabili. *præclarè. vide not. varior. in Non.* Spes ſummas] *alij*, ſpes ſupremas. *nónne rectiùs;* In quo ſalutis ſpes ſummas ſitas habet exerciti? Dictio.] *Lambin. legit;* Pithius: *ſed corrumpit. Vide Turneb. lib.* 30. *aduerſ. c.* 1.

Virtuti ſis] *rectè alij* ſis, *pro*, is; *nam puto verba eſſe Aiacis, Euryſatem alloquentis: quæ fortè expreſsit noſter cùm Aeneas iubet Aſcanium virtutem ex ſe, ex aliis fortunam diſcere.*

ASTYANAX.

Primum fragm. continet Andromachæ verba. Nunc in] *fortaſsis addititium ex gloſſ.* id quærunt. Propter te] *Helenæ id obÿcit Andromacha apud Senec. in Troad. vt & illud de Græcis, quod ſequitur,* Quorum crudelitatem. Properantem egredi] *hoc repoſui pro*, aggredi. *vltimum* properantem, *ſcilicet præ metu, ſed primum vitioſum. quid ſi ſcrib.* Hic per matutinum lumen dum vado trepidanti gradu, *&c.* Abducite.] *eſt de Aſtyanacte, idem enim Seneca.* Vtinam] *Hecubæ votum de Caſſandrâ.*

Hunc Altiſpicem] *vulgata lectione nil pote monſtrificabilius, quis enim malum hæc intelligat?* hunc altaiſpinem regionum fac, ac deſiſtet exercitum morari, nec me ab domuitione marceretur obſcœno homine. *Nunc verò, vt exhibui, legentibus peruia & expedita cuncta. Vltimum verſum ego, ceteros Ioſ. Mercerus recenſuit. cur in vltimo diſſentiam hæc eſt cauſſa. ille reponit; N.* ô obſcœnum hominem; *vt ſint alterius perſonæ verba. Ego, obſcæno* nomine, *vt cohæreat ſuperioribus, nihil adÿcio, demo nihil, ſolum* h, *in*, n, *muto.* obſcœnum *pro vitabili & malè auſpicato ſumi ſciunt, qui Non. legêre & Seruium: inde aues obſcœnæ Ouidio, fames Maroni, & Accio, obſcœna dicta. obſcœnum ergo nomen Aſtyanactis, ait Græcorum aliquis, & malè ominatum, morari claſſem: primò quia Aſtyanax regnatorem vrbium ſignificat; eoq́ magis ſi ad* Aſty *Atticum reſpexerit. Sic omen ex nominis etymologiâ quidam, cùm Verres in prouinciam Siciliam miſſus, acceperunt, eum prouinciam euerriturum, teſte Cicerone (etſi obſcuriùs) in* 4. *Verrin. Deinde quia eæ litteræ nomen eius conficiunt, quæ & vocalium multiplicatione, & numeris per eas ſignificatis (Græcis enim litteræ, vt & Arabibus & Hebræis, numerandi rationem obtinent) futurum in bello, & imperio victorem ſuperſtiteq́, ſuperſtitioſo hominum ridiculorum errore, portendebant. cuius opinionis ſtultæ pulcrum veſtigium reperias apud Terentianum Maurum, hanc cauſam reddentem, cur Hector Patroclum, Hectorem Achilles ſuperarit:*

Et nomina tradunt ita litteris facta;
Hæc vt numeris pluribus, illa ſint minutis:
Quandóque ſubibunt dubiæ pericla pugnæ,
Maior numerus quâ ſteterit, fauere palmam:
Præſagia lethi, minimâ parte ſumma.
Sic & Patroclum Hectoreâ manu periſſe,
Sic Hectora tradunt cecidiſſe mox Achillis.

Ex ſententiâ Pythagoræorum, quorum ſors his numeris litterariis vaniſsimè nitebatur, cuius meminit Plinius lib. 28. *Nat. hiſt. c.* 4. *Cic.* 1. *de Diuinat.*

Neque ſolùm Deorum voces Pythagoræi obſeruauerunt, ſed etiam hominum quæ vocant omnia, quæ maiores noſtri, quia valere cenſebant, idcirco omnibus rebus agendis, *Quod bonum, fauſtum, felix fortunatumq́. eſſet*, præfabantur. *Eo loco non ineptè*, nomina, *reponeretur: illa namque Pythagoræôrum opinio, non ex quibuſuis vocabulis, ſed ex nominibus maximè, & primis dictionibus. Nominum quoque ratio in victimarum ductoribus, & in templorum dedicatoribus, & in locorum emptionibus ſollemnis Romanis, idem Cicero, & Plinius lib.* 28. *c.* 11. *& Tacitus lib.* 20. *& Feſtus, non vno loco, docent. Vide* Briſſon. *lib.* 1. *de form. fol.* 102. *Poſſet etiam legi eâdem ſententiâ* obſcœuo nomine, *ex Nonio*, in obſcœuo. *Subtiliora hæc fateor, germanè tamen germana ad Attij mentem.*

ATHAMAS.

Argumentum Athamanteæ inſaniæ proſequitur Nonnus Panopolita Διονυσιακ. *lib.* θ'. *&* ι'.

ATREVS.

Hanc ſenior Pacuuius ſonoram & grandem, ſed duriorem paullo & acerbiorem iudicauit Vide Gellium lib. 13. *Noct. Attic. c.* 2. Concoquit partem] *commodiùs profectò, ſi;*

—— concoquit partem vapore flammeo,

Tribuit verubus lacerta in focos. —— *vel;* in focum. Quo more funeſto colloquar] *mallem;* Quoi ore funeſto loquar. *Meliùs Douza iunior;* —— aut Pelopiâ digner domo?

Quoi me oſtendam? q. t. a? quem c. f. alloquar?

Infideli cuiquam] *mallem;* quoipiam.

BACCHÆ.

Ex Euripide acceptam ipſa collatio docet. ſcripsére præter Eurip. Bacchas, Antiphanes, Epicharmus, Epigenes, Lyſippus, & Sopater. Siluicolæ] *coniunxi duo fragmenta.* Formæ figura] *ampliùs arrideret;* formâ, figurâ.

Euie] *alij;* Euthya. *in Macrobio etiam ſequens carmen;*

Almáq. curru noctiuago Phœbe; *ita adducitur, vt non videatur huic fragmento coniungendum; ſed alteri alicui. quia ſubditur Egnatij exemplum;*

Roſcida. noctiuagis aſtris labentibu' Phœbe:

cùm tamen Attij verba componantur cum illis;

Vitiſator curuam ſeruans ſub imagine falcem.

Stirpe cum inclyta] *Vide an non probum mage;* Deinde o. ſt. c. i. Cadmi vagant Matronæ p. t.

BRVTVS.

Nocte] *verba Lucretiæ de Sex. Tarquinio.* Cùm iam] *ſomnium Regis Tarquini, cui meâ ope verſuum ordo, ſententia exigente, quarti & quincti tranſpoſitione, redditus.* Rex quæ] *interpretatio coniectorum.* Haud temere viſa] *alij;* temere improuiſo. Egregium] *fortaſſis;* egregiâ.

CHRYSIPPVS.

Edidit & Strattis, ſed ex Euripide iſta.

CLYTÆMNESTRA.

Valuæ reſonunt] *ſunt, qui,* valde; *minùs bene. In vet. imp. additur vox vna,* ſed valde r.r. domus. Mali pigrent] *eſt in multis lib.* pigne. *vox nihili.*

Scibam hanc mihi] *verba Caſſandræ, vt & apud Senecam Agamemn.*

Aut ego] *ait Electra clepens Oreſtem.*

DEIPHOBVS.

An hoc drama de morte Deiphobi, quam Virg. in 6. Æneid; an aliquid Comici ſocci continet, vt ·· noſtri, Demetrius *: quem planè comœdiam puto fuiſſe.*

At infando] *ſic quid. alij verò;* Aut infando homine gnatula erat, aut arena ſi ex ſole, Qui neque, *&c. Denique nonnulli;* Aut infando homine gnatula ait à cœna ſe exule, Quinque annos, neque amicus vnquã grauis, neque hoſtis fuit. *Æquè omnes deſcobinatè. mihi medicamentum, quod dem, non ſuppetit. Vereor, ne duo Attij & Attæ teſtimonia coaluerint, aliquâ parte interceptâ. nam illa,* at gnatula ait à cœna; *non difficulter ex iſtis,* Atta in Gratulatione, *demigrarint, ſed hariolor.*

DIOMEDES.

Paſſim quæ præda] *ſunt qui, quia præcia à præciendo, iccirco corrigunt;* Paſſimque præcia. *mallem;* paſſimque prædæ. Me Argos] *ſic Non. in Feſti libb. inconſtans lectio, in quibuſdam;* Ergo Argos referam; nam hîc ſum gnobilis. *in aliis;* Ego me Argos referam (nam hîc ſuam gnobilis) *&c. quam puto rectiorem.* Inſolentiam] *ſcribe,* inſolentiâ] *Latino caſu.*

EPIGONI.

Ex Æſchylo. vide Papinium in Thebaid. Sed iam] *ad ſenarios hi reuocandi.* Nunc pergamus] *Lipſius;* nunc pergam vt.

ΕΠΙΝΑΥΣΙΜΑΧΗ.

Ego vellem vbique Latinis verbis ſcribi Epinauſimache. *coaluit enim ex Græcis tribus,* ἐπὶ ναυσὶ μάχη, *de induſtria. vide Iliad. 15.* Martes] *Hectorem & Aiacem* Scamandriam] *vulgò,* Vmandriam. *hinc Aldus;* Cùm Andriam. *Ego;* Scamandriam. *loquitur de victoriâ Achillis ad Simoentem, cùm eius curſum rapidum, cadauerum ſtitit multitudine. nota res ex Homero, Catullo, ceteris.* Haud fatiſcam] *nonnulli lib.* antefatiſcar.

Primores] *quid. lib.* Ni, *pro* niſi. *hinc recenſeo;*

—— primores procerum reuocarent nomina
Ni eſſet quis, qui armis, *&c.*

Eos mortalis fænis] *corruptiſſ. locus. Ariſtarchi legunt,* Mortaleis felicis miſereri ſæpe ſtudio nolo. *ignoſcant, nec hoc placet.*

ERIGONE.

Erigona Icarij filia, patris deſiderium non ferens, ſuſpendium elegit. vide præter ceteros Nonn. Dionyſ. μζ. Tum autem Aeg.] *ſic vulgò, quam lectionem ego non comitaſſim aſſenſu meo; minùs etiam illos, qui ſufficiunt,* cobitaſſet. *Egregia Palmerij coniectatio, niſi ſi paullo audacior,* Accius Antigona;

Tum autem Ægiſthus ſi med eodem letho comitaſſet patri.

Inprimis aſſentior non eſſe ex Erigona, *ſed mendoſè citaſſe Nonium: ſed putem ad Epigonos potiùs pertinere, quàm Antigonam; vel ſanè ad Ægiſthum.*

Sed vbi ad finem] *Et hic duplex Nonij mendum: vnum quod ex* Erigone *adducatur, cùm pertineat ad Ægiſt. alterum, quod malè,* aſſiſtit, *pro,* aſtitit. *Lipſius totum ſic recenſebat;* Sed vbi ad fanum v. e. v. i. f. e. l. Atq; Oreſtem g. ſ, ſ, p. adſtitit *de arâ Tauriâ.*

ERIPHILE.

Amphyarai vxor à filio necata, de qua Propert, lib 2.

EVRYSACES.

Aiacis & Tecmeſſæ filius Euryſaces à Sophocle nominatur. an de hoc; hic Teucrum mortuo patre Salaminem redeuntem acceſſu prohibuit, teſte Iuſtino lib. vlt. Iam potero]*petit Euryſaces liceat ſibi Salaminem incolere. quare ſcribendum, vt volunt Critici,* Iam pater. *&* Salaminem. *addo,* tecum. *pro* texum. *nondum tamen planè ſana verba. Lipſius caſtigat:* Iam petere incipiam, etſi nequit id, cōtendam quaſi ex compoſito tecum Salaminem abeam. Sed vt ratuſta & raueſte] *nolo, dum conor fieri Oedipus, Dauus eſſe. & magis turbare omnia. proponam emendationes aliorum; Quidam,* atrâ veſte & vaſtitudine tetrâ formatus. *alij;* ſed vtere tu iſtâ veſte & vaſtitudine. trade formam tuis. Diffidam] *mira mera: mihi crede, & curationem hominis eruditi vtere;* Diffidam autem, & de re turbat vulgum ambiguâ, ac ius vitat, mœros diſiicit. Heu me] *Quid ſi huic annectas quod ſequitur;* Hei mihi, *&c.* Magis eos eſſe] *quid ſi;* magis creſcere?

Tot Tropæ] *abene ſit ſcriptori, qui ſua caſtigatione denſiſſimas nubes diſcuſſit errorum. cuius operâ, clara nunc quæ prius erant prorſus nebula.*

Nihil eſt. ſi autem ad te] *adiuuant caſtigantes;* ad te ire tardat ſocium. *nec amplius. ego ſic totum locum reſtituo;* Nihil eſt. ſi autem ad te ire tardat, ſocium in portu copiæ ſubſiſtent. modo tute ipſe effer arma *(vel effirma)* & compara. Heu, mihi] *Augiæ cerno ſtabulum, conabor κοπρεῖν egerere, Inprimis poſt Accij verba duplex vocabulum* (alia perſona) *inſeritur, perperam. id per N. litteram noto. tum amplector, quod in aliis libris eſt;* ſolitatem. *tertio ex eo quod iidem continent,* multis talia; *elicio,* multi mali. *denique ſic recenſeo:* Hei mi, vt etiam hæc ærumna luctũ addit luctibus!

N. Quid miſeraris, Euryſace, ſolitatem memorans tuam?
Quid formidas; te commiſerabar magis, quàm miſerabar mei,
Tam multis mali aliquando vexata generibus?

Ilico inquam] *vet impreſſi;* i. i. habitato vis quam propius. *quid ſi,* habitat iſtam] ropius; *vel.* nobis quam propitius.

ILIONA.

Rimarentur loca.] *alij;* rimarem loca. *quid ſi,* humore, *pro* humorem? *humoris enim indiciis aquilegi vtuntur.* Attricæ vrſum.] *quidam lib.* Atriſe. *fortè* Atrum ſe vrſum; *vel,* Atticum vrſum; *multi enim in Parnetho monte.*

IŌN, ſeu IŌ.

Ionem ſcripſit Eubulus, & Euripides etiam, vnde noſter. Appoſuit] *citatur hoc fragm. eadem à Priſciano pag. bis vno loco habetur,* inſtituit; *altero,*

appoſuit. Ex Taurino.] *citat Priſcian. lib. 6. vbi manuſc. quatuor* in Ioë, *vt & vulgati. Sequenti verò fragmento excuſi*, Ione; *manuſcripti* Ioë, *vt etiam conſtanter lib.* 10.

MEDEA.

Non tota, magna tamen parte ex Euripide. Niſi vt aſtu] *ſunt qui legant; Niſi vt aſtu ingenium fingam, laudem d. l. l.* Tun' Dia Medea es] *belliſſima hæc Paſſeratij caſtigatio, digna vaſa, quam in contextum reciperem. quid enim loci hìc nondum fortaſſis nato Diomedi?* Par neci] *ſequor*; pernici.

MELEAGER.

Ex Euripide. laudatur etiam Athenæo Meleager *Sciræ Comici. hiſtoriam pete ex* 8. *Metamorph.* Sextam Teſſeras] *feliciter iampridem alij*; ſectantes feras. Gaudent] *alij lib.* dona tenent. *item*, conſtat caput. *Lipſius* currum celebrant, *pro*, currunt celebrant. *& ſtatim*, Munerauit, *pro*, numerauit. Abſtruſo] *v. l.* obſtruſo, *vt & m. ſ. Claudiani, Prudentij, & Senecæ non vno loco.* Tum vt] *alij libri*; Timidè vt e. c. ſ. agnita. v. a. a. accinit.

MELANIPPVS.

Scripſit Ennius Menalippam; *Euripides* Melanippum: *niſi fallunt codices. & ſic Critici Actianam hanc indigetant, quæ vulgò* Menalippus *dicitur.* Menalippæ, *) ſi ſic dicenda) argumentum Amazon à Theſeo capta, qua de re Pauſan. in Atticis, & Plutar. in Theſeo:* Melanippi *verò ambiguum, an Tidei fratricidium; an crudelis laniatio Melanippi Thebani, de quibus Statius lib.* 1. & 8. *Thebaid. & Pauſan. in Bœotic. Quid etiam ſi infelices amores Melanippi & Comethus, de quibus Pauſan. in Achaic? Sed omnino puto Attium & Ennium vocaſſe Melanippam. ſic enim Euripides vocat apud Athenæum lib.* 12. & 14. &, *qui de eâ fuſiùs egit, Dionyſium Halicarnaſſ. in Rhetoric. non ſemel, qui ſic vocant. Ariſtoteles tamen vocat,* Μελανίππην, *in Poët. Notandum verò Euripidem duas ſcripſiſſe Melanippas, vnam Sapientem (Dionyſio* σοφὴ *dicitur) de qua loquitur Ariſtoteles; aliam ligatam* δεσμώτιν *nominat vtraque loco Athenæus*: Sapientis *argumentum ex Dionyſio petendum.* Ligatæ, *quod fuerit neſcio, ſi non idem, quod Sapientis; & differentia in eo quòd* Ligata *non philoſophetur: vel ligatâ fortè captiuam Amazona exhibebat. Vtram verterit Attius, non liquet.*

Rodus ſaxeum] *ſecutus ſum caſtigationem Criticorum, vt & in præcedenti.* Diſcendi] *aliàs*; dicendi. En eum] *ſecutus ſum vet. ſcripturam, non*, æneum, *recentiorem. in extremum etiam locum, putem*, ad eum, *alicundè adrepiſſe.* Vnde, aut quis] *ſic Non. Cicero verò* 2. *Tuſculan.*

Florem quiſnam liberûm inuidit meûm.

MINOTAVRVS.

Quî fit quòd à Priſciano lib. 6. fragm. hoc ſingulare ex Ione *adfertur, ſed paullo aliter?* Ex taurigeno ſemine ortam fuiſſe, an humano eam? *duobúſne in locis Attius eundem verſum? an quia Macrobius, vel Priſcianus errarunt citando? in recentioribus Macrobij*, fuiſſe, *deeſt.*

MYRMIDONES.

Ex Æſchylo vel Sophocle. Tu pertinaciam] *ſic emendant Critici; mihi*

nec vulgata lectio videtur reijcienda prorſus; Tu pertinaciam e. A.h.p. Ego peruicaciam aio, & à me vti volo. Nam p. dicis me e. & v. Perf. p. p. nil moror. H.f.ſ.i.i. p.T.a. q. v. e. d. q. laudi datur. Laſſis trahere] *tẽto;* claſſis. Infrenes] *litterulæ immutatione curata omnia. priùs;* infrenis.

Quòd ſi iſta] *ſuccenſentis raptâ Briſeide Achillis verba ſunt: ideo mihi illud bonæ frugis perplacet; è lib. 2. Veriſimil.* Quòd ſi vt decuit iſta mœchum, aut me eius mœraret dolor, Iamdiu inflammari, ardere naues vidiſſet ſuas.

NEOPTOLEMVS.

Cuiuſdam Theophili Neoptolemum adducit Athenæus. Vbi nihil cõtra rationem & quam habuit] *interpolandum iudico;* v. n. c. orationem æquum h. *Fruterius,* Vbi nihil contra rationem æquum habuit, aſſenſit libens. *Lipſius autem;* contra orationẽ eam quam habui, aſſenſit ſilens,

Do & pudet] *cœpit alius, ego perſanabo, reſcribens;* Dolet pudétque, Graiium me & v.p. An pro me Daue] *belliſſimè Cuiacius olim, Idem Andromeda;* Nec qui te adiutem. *ſecutus id ego, ſuo loco repoſui.*

Decorare] *Fruterius recenſet;* Deos ornare eſt ſatius, quàm vrbẽ tæniis.

Sed quem mihi] *quidam lib.* ſed cùm, *non iuuant antiquarij, nec lectionum varietas ad manum, quam ruſpemur. tacitus laudarim eum qui ad amuſſim iſta dedolabit.* Acritas] *de hoc loquitur Gellius lib.* 13. *c.* 3.

NYCTEGRESIA.

Sunt qui diſtinguant à Nyctegerſiâ, *ſunt qui vnam velint, & hoc vltimum mendoſum. vidi qui* Nyctegræciam *inſcriberet. mihi non liquet, vna an duæ, variant enim Grammatici Nonij codices. quare tutiſs. viſum vnum in locum omnia cogere. de argumento conſtat, nocturnam eſſe conſultationẽ Agamemnonis & primorum Græciæ. Vide Homer. Iliad. κ'. quæ pars opinor illo tempore Attij priſco more, de quo ſuprà, laudabatur.*

OENOMAVS.

Arcem aſtúque] *ſic cum Mureto legerim. nam vulgata lectio* arcana aſteúmque, *prorſus blitea; quorundam emendatio,* Arpinam Aſámque, *aliena, longè petita, præter mentem & rem.* Coniugium Tiſis patereat te itiner tendere] *in aliis lib.* coniugẽ ciſiis patere, ad te itiner tendere. *me neutrum ſatullat; nec magis fortaſsis alios mea coniectura, quam tamen adſcribo;* Coniugium Piſis petere, eò te itiner tendere. *Piſis enim hæc geſta, eò proci Hippodamiæ gratiâ contendebant. Vide Comment. in Troad. verſ.* 848. Horrida] *legitur hoc fragm. ab omnibus, affirmatè tamen aſſero non intelligi à quoquam. ita conſpurcatum eſt maculis: quas nunc nequeo eluere.*

PELOPIDÆ.

Et commouent] *tolerabile. ſed numquid melius?* commonent.

Ceſſo hinc ire] *niſi hæc Atreus inſit de adulterio vxoris cum Thyëſte; præſtaret, reponere,* letho, *pro* lecto: *qui mihi quidem iſthic non commodè ſtratus.* Prætextæ.] *ſic Gellius, quem conſule, ſi vacat, de voc.* ſquallidus. *in Nonio legitur;* textæ.

PERSIDÆ.

An idem argumentum cum Perſis *Aeſchyli & aliorum? vt & hîc,* Perſæ, *legendum? Scio;* Perſas *fuiſſe comœdiæ nomen apud Græcos, ex Athenæo; vbi luxus Perſarum carpebatur; qua de re fusè Robortellus in Poëticam Ariſtotelis pag.* 19. *&* 20. *ſed Attij hanc tragœdiam ex Aeſchylo fuiſſe reor. in manuſcr. Priſciani continetur.* Satinus vt quemcunque.

PHILOCTETES.

Scripsêre Aeſchylus, Sophocles, Euripides, Antiphanes, Euphorion, Strattis; ex tribus primis multa noſter. Vide Coniectan. in 6. *Varron. de ling. Lat. quæ me multum iuuerunt.* Contempla] *Duo fragm. conſarcinaui.*

Niues] *hunc verſum etiam Cenſorin. refert, ſed nec integrum, nec laudato auctore; quemadmodũ nec Cicero Tuſcul.* 1. Qui iacet in lectulo humido] *hæc quinque verba, ſunt qui Attij, ſunt qui Ciceronis eſſe contendunt. vtriſque ſatisfeci. illis, quibus aſſentior, ea in contextum referendo; his ſententiam ipſorum non prætermittendo.* Contegens] *vulgò apud Cenſorin. legitur;* contegit. *nec dicit cuius Poëtæ ſit: ſed ſententia monet huc pertinere, & Cicero qui de Philoctete, ad hunc locum reſpiciens, ſcribit;* pennarúmque contextu corpori integumenta faciebat. Fato] *Doctiores nunc omnes arbitror præ hac alterius Critici caſtigatione, aliam Turneb. lib.* 2. *aduerſ. c.* 8. *faſtidire.* Phrygiam Minorem] *ſic recenſui, pro,* Phrygiâ.

Caprigenum trita vngulis] *hæc verba ſodes commiſce cum ſuperiori fruſtulo, hoc pacto;* Loca aſpera, ſaxea teſca tuor, Caprigenum trita vngulis.

Cùm ex viperino] *hæc ego illis annecterem, quæ paullò antè poſui;* — qui iacet in lectulo humido, *&c. in fine fateor,* cient, *legendum; licet Cicero,* cierent, *contineat. non tamen Ciceronis contextus emendandus ex Attij loco. data namque Tullius opera ita ſcripſit, vt illi quod præceſſerat (nempe,* tum conſolabantur, cùm, *&c.) reſponderet.* Claſſibus auctor, Grauis Dardaniis] *emendaui numeros,* Claſſibu' ductor, Graui Dardaniis, *& cet.* Si imperaſſes] *quidam lib.* Si par tibi eſſes, non ego nunc e. m.

PHINIDÆ.

Fortaſsis ſumta fabula ex Phineo *Sophoclis, quem Stephanus citat; vel Aeſchyli, quem Athenæus, à quo citatur etiam Phineus Theopompi Comici. Putem narratum, quo pacto Phineus Cambrin & Parthenium filios ſuos excæcarit, & ipſe poſtea ab Harpyiis fuerit infeſtatus: & ab Hercule interemtus, qua de re Apollon. lib.* 2. *eiúſque Scholiaſtes non pauca.* Phinidas *cuiuſdam citat Ariſtoteles in Poët. vbi rectè m. ſ.* ἐν τοῖς Φινίδαις· *nec viro docto de hac lectione fuit dubitandum, & apud Suidam mallem* Φινεῖδης· *de Phinidis enim Theolectæ drama.* Crepitu] *alij malunt;* cum crepitu.

PHOENISSÆ.

Ex Euripidis Phœniſsis, vt fragmentorum collatione plures iam docuerunt.

Quàm natum] *in impreſſ. Priſciani libris;* quique natum. *ſed ſic quædam membranæ: aliæ:* quia natum. *& mox*, oſtentum, *pro*, oſtendis.

Ab dracontis ſurpe amata exoratus genere antiquior] *portenta. ſic ex⸤ tant libri ſpices;*

—— ab dracontis es
Stirpe armatâ exaratus, genere antiquior.

De Sparticis iſtis, egi in Senecæ Med. Fortè meliùs reponas; ab dracontis is Stirpe. *frequens in libris omitti ſyllabam ſequentem, ſi ſimilis præcedenti proximæ. exempla paſſim, maximè Π' Florentinis. & amplector Lipſij coniecturam;* exortus, *pro,* exoratus,

PROMETHEVS.

Conuerſa ex Aeſchylo, teſte Cicerone 2. Tuſcul. Attij eſſe, Nonius, in adulo, *& Priſcian. conuincunt.* Profuſus flamine] *Lipſius;* flamine profuſus. *& recepi in contextū; & vidi aliis quoque placere poſtea.* Iouis ſatelles] *de quo idem Attius lib.* 1. *Sotadicor.;* Non ergo aquila, ita vt hi prædicant,
Seciderat pectus. ——

has pœnas ſupremo fato Prometheum pendiſſe, in Philoctete. Attius etiam narrauit, verbis quidem à Cicerone relatis 2. Tuſcul. ſed ſuo more detortis poëtæ verſibus. Turnebo non aſſentior, qui 2. Aduerſar. c. 9. hæc Ciceronis eſſe vult, refellunt Priſc. & Nonius. Auolans] *ſic Turnebus & Lambinus, cùm priùs legeretur,* aduolans; *vitioſè.*

TELEPHVS.

De hoc Horat. ad Piſones; Telephe vel Peleu malè ſi mandata loqueris, *& cet,* Pectora] *vet. imp.* pecora. *non probo.* Quem ego vbi] *Aeſculapium accerſe, qui ſanet depoſitum, ego quid applicem impræſentiarum, non habeo, præter ſuſpicionem, legendum.*

Quem vbi ego adſpexi, Diuorum aliquem intus
Viderer; nî veſtitus teter, mæſtitudo, vaſtitas
Deprædicarent hominem eſſe.

Mollibat] *tranquillabat, pacabat.* Profectò] *ſic ego litterulâ mutatâ. nam qui reponunt,* nequaquam eſt ortus mediocri ſatu, *nimis quàm à libris abeunt.* Hortificali] *fortaſſis;* horrificabili. Paſtórque illius] *deme vnum l. & lege;* Ilius *ſcilicet Paris.*

TEREVS.

Tragœdiam fuiſſe docet Ouid. 2. Triſtium eleg. 1. ſcripſere Græcè: teſtibus Suidâ, Ariſtotele, & Athenæo, Sophocles, Cantarus, Anaxandrides (quorum duorum, Terei *comœdiæ fuere) Aſtydamas & Carcinus. Vidi aliquando incerti auctoris* Procnen *ab Academia Venetâ excuſam.* Suauitas conſpiritum] *Sic Ariſtarchus Gallicus, & explicat* συναυλίαν. *vulgò;* conſpiritantis animæ. *& erit fortè qui id tueatur, me tamen non ſubſcribente.*

Tereus indomito more] *lubentius ego;* indomito corde. *etſi illud etiam defendi queat, ſicuti apud Virgil. in Ciri;* meritorum more.

Deum Cadmo] *ſic nonnulli. alij;* Deum Cadmo generatum ſemel aſſare & famulanter pete. *Nonius in* famulāter, *ſic;* Deuincat, moneratum, Semelâ aſſure, & famulanter pete. *in,* affari *autem hoc modo;* Deum Cadmo generatū ſemel affare, & famularent perpetuere. *Ego aliquādo ſcribebā;* Deum Cadmigenam, natū Semelâ, affare, & famulanter pete.

Fama] *quid lib.* flamma. *quid. etiam omittunt verbum;* viget.

Nouus

Nouus nouo] *verba videntur Terei nolentis monita Philomenæ æqua in aures admittere; vt & illa paulo prius poſita:.*

Alia hic ſanctitudo, aliud & nomen & numen Iouis. *ſed non occurrit quo pacto caſtigem prima verba.* Exanclaui] *exanclo an exantlo ſcribendum, certant Grammatici. de hoc loco vide Turneb. lib. 2. Aduerſ. c. 8.*

Virginalem me ore] *ſic plerique. Lambinus autem;* more.

Lacertorum toros] *vulgò lacertos eſſe volunt eam partem, quæ à cubito ad carpum; nec deſunt teſtimonia; hic videtur ſubijcere proximè humeris, vt & Ouid. in Metam.* —— laudat digitóſque manúſque,

Brachiáque & nudos media plus parte lacertos.

Idem:

—— redeunt humeri & ſubiecta lacertis

Brachia —— *ſcio tamen nec ipſum perpetuo exactè hoc diſcrimen obſeruaſſe.* Hæc è Tartarea] *quid à, pro è, & paullo poſt,* obſeruantem; *non,* aſſeruantem.

THEBAIS.

Scripsere Antiphanes & alij, de quibus egi olim in Aduerſar. Septem ad Thebas, *præter Æſchylum dedit Amphis Comicus.* Cum id Circæo] *ſic Non. in:* nitidare; *quidam cod. alij;* quin idcirco fonte aduenìunt mundulæ, nitidantur vulgò quæ præpediuntur vi ſonipedum. *paullo minus prodigiosè. cenſebam capiti ſic mederi poſſe;* Cum è Dircæo fonte. *nequeo ceteris membris.*

TROADES.

Liberiùs hanc ex Euripide vertit, potuit etiam nonnulla ex Æſchili Phrygibus: *quatuor manuſc. Priſciani vocant.* Troiades.

IN EX INCERTIS ATTII.

Obuiolauit] *ita Turneb. & explicat, vitium obtulit. at rectiùs alij monent eo loco nihil Actianum contineri.* Sumno] *hoc eſt ſomno. ſecutus ſum Fuluij & aliorum caſtigationem.* Cuſtodem aſſiduum Ioni] *hunc eundem verſum adducit Cariſ. ſed ſcribit;* Inoni: *nos etſi ſup. in.* Inone; *dedimus; hic rurſus, quòd neſciamus an bis aliter ac aliter ab Attio poſitus.* Scindens dolore] *Agamemnon Attianus, teſte Cicerone.* Vacci acri] *alij lib.* Vacci acreis crepitanteis melos. *fortè an;* Bacchæ acreis crep. melos? Immune] *explicat Turneb. lib. 15. c. 11.* Quorum genitor] *Hercules.*

IN ILIVM.

Quis iſte Ilius; nuſquam alibi eius nomen reperio: an forte reponendum apud Macrob. Lælij *nomen, cuius meminit Appuleius; an* Rutilij, *cuius Placiades, & primæ litteræ euanuerunt; an* Liuij; *an* Iulij; *vide quæ de Sulpitio retuli lib. de Tragœd. cap. vlt. nam vltima hæc coniectura potior. nihil definio.*

Flammeam per æthram] *ad Etymologiam Olympi alludit, de qua nos alibi.*

IN MEMOREM.

De hoc diximus in lib. de Tragœd. Membranæ quædam Fulgentij eo loco continent; non. Memor *ſed* Mummius in Herculis tragœdiâ.

In Granivm.

Corruptum huius vatis nomen, apud Fabium lib. 2. ab ijs qui Caninium (vt Valla) vel Gabinium repoſuerunt; apud Nonium quoque & Cenſorinum. pro, impulſa; *mallem,* impulſu.

In Gracchvm.

Humidam] *ſic Cenſorin. ſed ex Priſciano lib. 6. reſcribe,* humidum; *ſic etiam Liuius in Adon.* humum humidum pedibus fodit.

In Q. Catvlvm.

Vnde hæc] *Catulo tribui, quia Cicero Catulum alloquens;* Quid ipſe *(inquit)* Alcmæo tuus, qui negat, *&c. & iſta adducit. vide quæ ſup. ad Attij Alcmæonem diximus.*

In Varivm, Ovidivm, Pomponivm, et Rvtilivm.

Hæc Varij, ſunt Atrei loquentis verba. apud Fabium *correctum à Gallandio habetur,* Iam fero; *cùm in ceteris,* iam ferre. *Idem* Fab. *lib.* 10. Varij Thyeſtes cuilibet Græcorum cõparari poteſt. Ouidij Medea videtur mihi oſtendere, quantum vir ille præſtare potuerit; ſi ingenio ſuo temperare, quàm indulgere maluiſſet. Eorum quos viderim, longè Princeps Pomponius Secundus; quem ſenes parum Tragicum putabant, eruditione ac nitore præſtare fatebantur. *Idem lib.* 11. Senecæ copiam *tribuit,* Pomponio autem elegantiam. *Ego miror cur Critici noſtri Thebaidem Senecæ ademptam Pomponio non aſcripſerint. ego me id ſuſpicatum aliquando non diffiteor: nec dubitauerim æquè illum ornata dare potuiſſe. ſed de hoc ſuo loco. De Rutilio nihil equidem alibi legi. in manuſc. etiam vno Lutacij, ſeu Fulgencij Placiadis, legitur;* queſieris miſer, quam ſep. *in alio;* quereris m. q. ſ. *De Mæcenatis Octauia egi, quando de ipſis Tragicis.*

In fragmenta incertorvm tragicorvm.

Quattuor priora videntur verba Aiacis, in Armorum iudicio.

Falleret] *ſubiungit Cicero;* Illi verò non modò cum hoſtibus, verũetiam cum fluctibus (id quod fecit) dimicare melius fuit, quàm deſerere cõſentientem Græciam ad bellum Barbaris inferendum. *In quibus verbis pellucent mihi quædam ipſius poëtæ, quæ ſuis Cicero intexuit.*

Accuſem] *ſic lib. 3. ad Herenn. ſed primò de Inuent.* accuſes.

Vidi te Vlyſſes] *Sarcaſmus Aiacis.* Quia Mater] *multa ſequentia fragmenta videntur ad Attij Troades referenda: quæ vnum in faſciculum collegaui. Diſceptantibus autem Criticis cuinam, Attio, an Pacuuio reddenda, Attio crediderim. facit ſtylus, huic ſimilior. facit Ciceronis conſuetudo, qui Attiana ſine auctoris nomine, Pacuuiana nominatim ſolet laudare.*

Eheu iudicauit] *vt qui ſæpe ſcopum petunt, aberrant ſæpe: ita Criticis accidit in conijciendo. exemplum præbet Turnebus lib.* 15. *Aduerſar. cap.* 23. *de hoc loco differens.* Aduenit] *hæc & præcedentia omnia ad vaticinium Alexandræ in* Troadib: *Attij: quæ ſequuntur, ad* Hecubam *eiuſdem retulerim. nonnulla namque reſpondent Euripid. Hecubæ.*

Mortuorum] *vox hæc ab adtextu. ſunt autem verba Polydori.* O pater, ô patria] *horum conferruminationem vt probem, inducor quòd oratio pro Sextio indicet omnia ex eadem fabula eſſe.* Mater te appello] *qui Ciceronis Lucullum & Horatij lib. 2. Sat. 3. & Ciceron. pro Sextio legerit attentè, facilè deprehendet ad Ilionam referenda.* O Patrocle] *hoc cum tribus ſequentibus perſpicuè ad eam fabulam referendum; quâ Græcorum. aduerſa ad naues pugna deſcribebatur. ſunt enim, Cicerone teſte, Eurypili & Patrocli verba. vide Turneb. lib. 4. Aduerſ.* Æſculapij] *in orat. legitur,* Æſclapij. Impius.] *ſequentia, vſque,* nequaquam; *partim Atrei, partim Thyeſtæ verba ſunt, ex Attij* Atreo; *vel Pelopidis. poſui ex caſtigatione Andr. Turnebi lib. 7. cap. 18.* Vnquam] *concinnius legas;* vſquam. Proinde] *prius hoc ex conιecturâ poſui, in* Atreo. Nequaquam] *hunc verſum, & proximum illum,* Qui volt, *loquitur Niobe, in Athamante vel Bacchis.* Qui volt] *hunc Cicero aſſerit eſſe omnium malorum ſeminatorem.* Neque tuum] *Cicero ſignificat eiuſdem eſſe, cuius ille,* Namque Æſculapij, *&c. qui Attij eſt. Attij ergo & iſte.* Ille tranſuerſa.] *hoc fragm. & ſequens, ex Medea ſunt.* Quod in re.] *iſta & ſeqq. aliqua poterant reponi in Attij Atreo.*

Ipſe ſummis, *Item,* Neque ſepul.] *Thyeſteas hæc preces continent; Turnebus commutat, ſed non in melius.* Quemnam] *ex Thyeſte, neſcio cuius citat Cicero.* Nolite] *Thyeſtæ verba, dubio procul; ſed innumera, numeris conentur alij reddere.* Refugere] *Æethæ. querela; niſi ſi apud Ciceronem Thyeſtis nomen deprauatum; quod non omnino à vero alienum.*

Pol mihi] *An Medeæ verba? ſimilia etenim apud Senecam loquitur.*

Ego cùm] *verba Telamonis de Aiace.* Hiccine eſt] *ex Attij Telamone.*

Imò] *Achillis apud eundem verba.* Audiſne] *Cicero ait ex* Epigonis *eſſe.*

Summam] *vide Turneb. lib. 7. Aduerſ. c. 18.* Quo genere] *cur hoc hemiſtychium poëtæ eſſe nequit? at vulgus tribuit Ciceroni; non poëtæ. non pugnabo, tribue & tu, ſi libet.* Ænea] *hoc ego fateor ex Nyctegreſia videri; ſequens, ego non arbitror.* Nihil horum] *Andromacham contemnentis Hermionæ verba, ni fallor, apud Pacuuium. Fertilitatem barbaram ad luxum & mundi muliebris ornatum refert Turneb. lib. 4. c. 18. non placet. quin potiùs fertilitatem ſterilitati ſuæ (quòd liberos ipſa nullos pareret) opponit. cui rei vxoriæ, & agri nomen, metaphoricè accommodari, quis neſcit?* O Apollo.] *Priorem verſum Varro lib. 6. videtur Manlio tribuere: ſed malo plus ſoluere, quàm partem detrahere. Sequentia duo fragmenta ad Medeam pertinent.* Ioue] *Ex Eurip.* Oreſte. *Diomedes paullo aliter;* Ioue prognatus eſt v. p. T. Ex T. ortus Pelops. ex Pelope ſatus, *& cetera.* Impero Argis.] *Primus hic verſus in o. l. quos vidi Quinctiliani, etiam Aldinis lib. 9. cap. vlt. mendoſè legitur.* Hypero-Argus ſceptra mihi liquit *P. mendum vidit Gallandius, & Græcaturiens reponit* ὑπερούχος ſceptra, *& cet. ſed hoc credant pueri, & qui nondum ære lauantur, Tragicum Latinum Græca ſuis miſcuiſſe. Ex Seneca lib. 10. epiſt. 81. ad Lucill. corrigendus Fabius. licet & ipſe Seneca in vet. impreſſ. ante annum milleſimum quingenteſimum decimum ſextum ſic;*

Impero agris, *in excuſis verò anno* 1521. Impero Argis. *ſed deerat adhuc verſui ſyllaba, quam ſe Muretus ex Siculo cod primùm ſcribit reddidiſſe:* En Impero Arg. *in contextu tamen ab eodem caſtigato legitur mendoſè;* Eximpero *ex veſtigiis opinor ſcribendum; tam apud Fabium quàm Senecam;* Rex impero Argis regna (l. ſceptra) m. l. P *&c. nec indecora repetitio ad exaggerationem.* Rex impero, regna. Quod niſi] *verba Teucri in Aiace, ex Sophocle.* Sacras ſacram] *legebatur;* Sacrare ſacram. *repoſui;* ſacras ſacram. *ludit in contraria vocis* ſacer *ſignificatione. videntur verba Clytæmneſtræ excuſantis ſe quòd maritum necarit.* Mehe] *pro* me, *frequens Tragicis, notat Fabius lib. 1. c 5.* Ritæ] *non intelligo. fortaßis;* Ni te Theſprotûm pudeat Regis, quod, *&c.* Sed iam] *malè ſana verba; ſummus Criticus,* de cælo, *non,* ſe cælo. *ſed quis ille pater Auroræ; an Sol?*

Nam quid] *Dignum quod adſcribatur, non tamen ex tragœdiâ.*

Ore beato] *quid ſi;* Phœbe; *Hæc verò Cenſorini plera mendoſa, & fortaßis exempli tantùm gratiâ conficta; quapropter multa eiuſmodi omiſi, tum à Cenſorino, tum à Seruio in Centimetro relata.* Nam nos] *Ex Euripidis Creſphonte monet Cicero: videntur tamen, vt & ſequentium major pars, ab ipſo Cicerone, non ab aliis, conuerſa. ſed malo prodigalitatis, quàm parcimoniæ reus, veſtro cum bono, fieri.* Vnde ſibi] *Cicero;* idem quod apud Ennium dicat Pythius ille Apollo ſe eſſe eum, vnde ſibi, ſi non populi & reges, at omnes ſui ciues conſilium expectant, *&c. Ex his ego verbis exputando colligo primi verſus medicinam;* Vnde ſibi populi atq. rēges conſilium expetunt. Multi'modis] *Dion. Lambinus hæc edi curauit, vt quinque verſus continuos. id ſi verum eſt, quod mihi non liquet, omnes Enniani ſunt; cui quinctum ego iam ex Grammaticis veteribus tribui.*

Labor, pericula] *vt potui hæc ex orat. pro Sextio exſcalpſi. Attio adiudicarim, nec prorſus à mendis libera præſtiterim.* Summum amicum] *apud Ciceron. pro Sextio tribus diſſecta locis conglutinaui, vt puto, non infeliciter, certum mihi ſic Attium edidiſſe. Attij quidem; quem diſertiſſ. poëtam nuncupat, ipſemet paulo poſt docet.* Animaduerte] *Regum hæc eſſe imperia Cicero ait.* Struunt] *Procne & Philomela.* Cunctæ] *Mallem* cultæ *puto eſſe Pomponij Secundi. vide Comment. in Oedip.*

Hæc habui in Fragmenta. fruere (lector) & memento quot à nobis verba Tragicorum correcta, totidem ſcriptorum, qui adducunt, vulnera ſanata. Ne erres, & inutilem hanc operam putes.

FINIS.

MARTINI ANTONII DELRII

EX SOCIETATE IESV

SYNTAGMATIS TRAGOEDIÆ LATINÆ

Pars ſecunda.

In qua L. ANNÆI SENECÆ TRAGOEDIÆ *cum Aduerſariis recognitis, &c. uti ſequens pagina indicabit.*

LVTETIÆ PARISIORVM,

Sumptibus PETRI BILLAINE, iuxta D. Michaëlis Sacellum in Palatio.

M. DCXIX.

In hac ſecunda Syntagmatis parte continentur.

L. ANNÆI SENECÆ TRAGOEDIÆ

I. *Medea*
II. *Oedipus.*
III. *Thebais.*
IIII. *Hippolytus*, ſeu *Phædra.*
V. *Hercules Furens.*
VI. *Hercules Oetæus.*
VII. *Thyeſtes.*
VIII. *Troas* ſeu *Hecuba*, ſeu *Troades.*
IX. *Agamemnon.*
Incerti poëtæ, Octauia.

Nunc primùm à Mart. Ant. Delrio caſtigatæ,
& in eas

ADVERSARIA OLIM EDITA, ET FELIC.
MEMOR. V. CL. LVDOV. DELRIO
dicata; nunc recognita, & in melius
mutata, auctáque.

AVXILIARIA CASTIGATIONI CONTEXTVS.

1 MANVSCRIPTVS codex meus, omnium quibus vſus, optimus, cui pauca initio, & fine foliola deerant.
2 Alius Winkeliani collegij Louanij, x. trag. continens.
3 Burdegalenſis tertius, quem ab *Eliâ Vineto* mihi conceſſit vtendum *Martialis Campanus* Medicus: ſed iſte non tam tragœdias, quàm ſcedia præſtitit.

4 Quartus omnium tragœdiarũ integer; quem mihi *Simon Milangius* Typographus commodauit, acceptum à Cl. V. *Ioanne Chaunnio* Præſide Eguiano.

5. Quinctus m. ſ. etiam integer collegij Societatis IESV Moguntiaci; ſed prorſus recens.

6. Exemplar Lugdunenſe excuſum à Gryphio anno 1536. quod *Ludouicus Carrio* I.C. cum tribus m. ſ. contulerat,

7. Exemplar Complutenſe excuſum, propria *Gundiſalui Suarij Oblancæ* manu nonnullis locis caſtigatum, & notis breuibus hîc illic illuſtratum; accepi à *Societatis* IESV collegio Legionenſi.

8. Editio vetus Herbipolenſis, earum quas vidi optima & arbitror, emendatiſſima, forte & prima, cui non additur annus impreſſionis, ſed in calce hoc epigramma;

Clauditur iſte liber Senecæ, repetendus in omne
Æuum, hunc ardenti pectore, Lector, ama,
Preſſerat Herbipolis Martinus in vrbe decenter
Lipzec. hoc munus, candide Lector, ama.

9. Editio Veneta prima, caſtigata & commentar. ornata à Bernardino Gellio Marmita, Anni 1492. apud Laſarum Iſoardam. hæc in paucis diſſentit à m. ſ. meis, & ab Herbipolenſi.

10. Secunda Veneta, anni 1493. apud Matthæum Capcaſam Parmenſem emendata & illuſtrata commentar. Danielis Caietani Cremonenſis: hæc incepit innouationum nonnullarum ſementem iacere.

11. Tertia Veneta, anni 1510. apud Philipp. Pincium: hæc admodum vitioſa, ſuis erroribus anſam præbuit ſequentibus multa commutandi, ſed in deterius.

12. Editio Pariſienſis, Iudoci Badij Aſcenſij, cum eiuſdem commentar. anni 1515. videtur expreſſa ex Pinciana, ſed præſtat, & præfert emendationem Maſerij & aliorum duorum.

13. Baſileenſis Henrico Petriana. anni 1529. in cuius margine quædam lectiones variæ: hæc prima longiſſimè à veterib. libb. cœpit recedere, ſuſpicor ex coniecturâ: & hanc ſecutus in pleriſque N. in ſuis caſtigationibus.

14. Lipſica ſeu Lipſienſis Erneſti Vœgelini, ex emendatione N. viri

aliàs eruditi,ſed cuius in hunc auctorem opera parum laudabilis hanc ad litteram expreſſit Chriſtoph. Plantinus Antuerpiæ Anno CIↃ.IↃ.LXXVI. cum meis Aduerſariis. nec eſt quod quis mihi quidquam illius tribuat. nam quæ in Aduerſariis monueram, non ſunt in contextum relata: & contextus ille purus putus Saxonicus eſt.

15. Excerpta ex his decem tragœdiis, collecta ab *Alberto Eib* in *Margarita poëtica*; qui *Pij Secundi* cubicularius fuit; & videtur m. ſ. tantum libris vſus nonnullis etiam, qui nobis perierunt.

16. Denique CL. V. I. *Lipſij Animaduerſiones* in has tragœdias: (qui vno ex m. ſ. ſane præclaro, plura reſtituit, & felicius, quàm ceteri omnes; & mihi plus adiumenti attulit, cunctis iis quos recenſui) editæ Lugduni Batauorum Anno. CIↃ.IↃ.LXXXVIII.

17. Vſus ſum & Fr. Raphelengij Iunioris Caſtigationibus.

18. *Thebais*, edita Pariſiis, à Frid. Morellio, cum ſcholiis *Q. Florentis Septimij Chriſtiani.*

MODVS *in caſtigatione adhibitus*, vt nullam coniecturam meam in contextum retulerim, contentus in Aduerſar. vel Commentaria monuiſſe. quidquid mutatum Lector deprehendet; factum id m. ſ. vel impreſſorum codicum auctoritate ſciat.

Plurima quoque, quâ ab interpũctis, quâ ab orthographia, quâ ab ordine, & perſonis interloquentibus ſublata vitia, quorum quòd indubitata videbantur, nulla in commentariis, tædij vitandi cauſa, mentio facta.

Planè in corrigendo cautus & ſubtimidus, quàm more multorum præceps & temerarius, eſſe malui.

Vale, quiſquis hæc legis, & Deum pro me deprecare.

L·ANN·SENECÆ Medea.

TRAGOEDIA I.

PERSONÆ.

Medea.	Creon.	Chorus.
Iaſon.	Nutrix.	Nuncius.

ACTVS PRIMVS.

MEDEA.

DIi coniugales, tuq́, genialis tori
Lucina cuſtos; queq́, domitorem freti,
Tiphyn nouam frenare docuiſti ratem;
Et tu profundi ſæue dominator maris;
Clarumq́, Titan diuidens orbi diem;
Tacitiſq; prębens conſcium ſacris iubar
Hecate triformis; quóſq; iurauit mihi
Deos Iaſon, quáſq; Medeę magis
Fas eſt precari; noctis ęternę chaos,
Aduerſa ſuperis regna, maneſq; impios,
Dominúmq; regni triſtis, & dominam fide
Meliore raptam; voce non fauſta precor:
Adeſte, adeſte ſceleris vltrices deę,
Crinem ſolutis ſquallidę ſerpentibus,
Atram cruentis manibus amplexę facem:
Adeſte, thalamis horridę quondam meis
Quales ſtetiſtis: coniugi lethum nouę,
Lethúmq; ſocero & regię ſtirpi date.
Mihi peius aliquod precer ſponſo malum
Viuat: per vrbes erret ignotas egens,
Exul, pauens, inuiſus, incerti laris:
Me coniugem optet, limen alienum expetat.
Iam notus hoſpes: quoq; non aliud queam

Peius

ADVERSARIA IN MEDEAM.

Medea. Medeas multi ſcripſerunt apud Græcos occurrunt Eubulus, Stratis & Cantharus, ſed horum Medeæ comœdiæ fuerunt: tragœdias hoc nomine inuenio compoſuiſſe, Græcè quidem Euripidem, (cuius tragœdiam noſter imitatur, & quam nonnulli Neophoni, ſeu Neophtoni aſcribunt) Hetillum, Diogenem, Philiſcum, & Demologum; Latinè verò Ennium, Attium, Pacuuiũ, Varronem, & Ouidium; cuius Medeam Tertullianus ſcribit ex Virgilianis verſibus centonis inſtar conſutam fuiſſe: quod verum ſit necne, alij cogitent. equidem ex ea verſus iſte citatur:

Seruare potui, perdere an poſſim rogas?

qui non eſt ex Virgilio, niſi fortaſſis ex illo; in Ciri:

Vt me ſi ſeruare potes, ne perdere malis:

Lucanus quoque fertur Medeam inchoaſſe.

1 *Dij coniugales.* quos noſter infrà eodem actu, & Plutarchus in αἰτίοις, & Alexand. Sardius lib. 1. de morib. gent. c. 7. recenſent; nempe Iuppiter τέλειος, nuptialis ſeu patrator; Iuno τελεία, Venus, Diana, Hymenæus, Πειθὼ; quam Ennius Suadam, Cicero Leporem, Horatius Suadelam vocauit.

2 *Lucina.* Iuno, Diana; de qua Catullus in ſæculari carmine:

Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis.

Terent. in Andria:

Iuno Lucina fer opem, ſerua me obſecro.

Lucina Græcis εἰλείθυια. Virg. in Ciri.

Per te & ſacra precor. per flumina Ilithyia

alij εὔλιναν teſte Pauſaniâ appellant. Athenis inter deas ἀμφιπολίδας colebatur.

Tiphyn nouam frenare docuiſti ratem. tam audaci tralatione vſi ſunt Catullus, qui currum pro naui; & Horatius, qui Eurum per Siculas vndas equitare dixit. tale illud ex veteri poëta apud Cariſium, libro 4.

Tiphyn aurigam celeris fecere carinæ.

quod, ſi vera refert Iul. Pollux, è Græcâ tragœdiâ fuit expreſſum. *Docuiſti.* Mineruam alloquitur.

11 *Dominam.* Proſerpinam. Virgilius 6. Æneid.

Hi dominã Ditis thalamo deducere adorti.

12 *Meliore.* raptam Pluto vxorem duxit, ductam non repudiauit vnquam, vt Iaſon Medeam.

13 *Vltrices deæ.* Eumenides Athenienſibus dictæ σεμναὶ θεαὶ, auctoribus Sophocle, Ariſtophane, Plutarcho, ceteris. Inde factum vt Pœnæ dicantur à Virgilio, in Ciri:

Ergo iam cauſam mortis me dicere iuncta.
Verberibus ſæuo cogunt ſub iudice Pœnæ.

20. *Ignotas.* non ſimpliciter accipiendum, ſed pro inimicis. nam quemadmodum notus amicum ſignificat, apud Virgilium; *Nec mihi notorum deflebunt lumina vultus.* ſic hoc loco *ignota* pro hoſte ſumitur.

28 *Spectat hoc noſtri ſator Sol generis.* Ennius, in Medea, eam ſic loquentem introducit:

Iuppiter, túque adeò Sol, qui res omnes inſpicis,
Quique tuo lumine mare, terram ac cælum contines,
Inſpice hoc facinus priuſquam fiat, prohibe ſcelus.

37 *Pronubam thalamo feram, Vt ipſa pinum.* Catullus: —— *manu*
Pineam quate tædam.

quo loco Palladius Fuſcus, Anton. Parthenius, Mar. Anton. Muretus, & Philippus Beroaldus in lib. 4. & in lib. 10. Apuleij de aſino aureo, ex Feſto & Plinio reponũt *Spineam*. alius in Coniectaneis in Varronis libros de ling. Latina, vnum Varronis & alterum Ouidij locum eodem pacto emendauit. eiuſdem opinionis eſt Alexander Sardius libro 1. de moribus & ritibus gentium cap. 7. Me autem valde mouent omnia Senecæ exemplaria, quæ & hîc & paullo inferius ſemper *pinum* continent. Virgilius etiam, in Ciri ſcripſit;

Pronuba nec caſtos incendet pinus odores.

nec eſt qui eò loci aliter legerit. quid? quòd in Nonio, vbi Varronis hac de re verba ponuntur, quas vidi membranæ omnes vulgatis libris conſentiũt? Et verò ex diuerſis arborum generibus hæ faces confici potuerunt. Plinius ſanè ſuis temporibus ex corylo confici conſueuiſſe ſcribit. Quamobrem, viro optimo & doctiſſimo, Barnabæ Briſſonio, in lib. ſingular. de ritu nuptiarum, aſſentior, exiſtimanti tam pinum, quàm ſpinam albam huic vſui ſolitam accommodari. Vt ea ſummorum virorum emendatione ſcriptoribus illis opus non ſit.

49 *Hæc virgo feci.* cùm Abſyrtum fratrem meum diſcerpſi: qua de re lubet aſcribere antiqui poëtæ verſus; à Cicerone relatos libro 3. de natura Deorum:

Poſtquam pater appropinquat, iamque penè vt comprehendatur parat;
Puerum interea obtruncat, membráque articulatim diuidit,
Perque agros paſſim diſpergit corpus: idque ea gratia;
Vt dum nati diſſipatos artus captaret parens,
Ipſa interim effugeret: illum vt mæror tardaret ſequi,
Sibi ſalutem vt familiari pareret parricidio.

58 *Adſint.* hoc ait, quia tũc teſte Catull.
—— *Præſentes domos inuiſere caſtas*
Sæpius & ſeſe mortali oſtendere cœtu

Peius precari, liberos ſimiles patri,
Simileſq́ matri. parta iam, parta vltio eſt. 2
Peperi querelas, verbaq́ incaſſum ſero.
Non ibo in hoſtes? manibus excutiam faces,
Cæloq́ lucem? ſpectat hoc noſtri ſator
Sol generis, & ſpectatur, & curru inſidens
Per ſolita puri ſpacia decurrit poli? 3
Non redit in ortus, & remetitur diem?
Da, da per auras curribus patriis vehi,
Committe habenas genitor, & flagrantibus
Ignifera lauris tribue moderari iuga.
Gemino Corinthus litori opponens moras,
Cremata flammis maria committat duo.
Hoc reſtat vnum; pronubam thalamo feram
Vt ipſa pinum; poſtq́ ſacrificas preces,
Cædam dicatis victimas altaribus.
Per viſcera ipſa quære ſupplicio viam, 4
Si viuis anime; ſi quid antiqui tibi
Remanet vigoris: pelle fœmineos metus,
Et inhoſpitalem Caucaſum mente indue.
Quodcunque vidit Phaſis aut Pontus nefas,
Videbit Iſthmos. effera, ignota, horrida,
Tremenda cœlo pariter, ac terris mala.
Mens intus agitat; vulnera, & cædem, & vagum
Funus per artus: leuia memoraui nimis.
Hæc virgo feci: grauior exſurgat dolor.
Maiora iam me ſcelera poſt partus decent.
Accingere ira, teque in exitium para
Furore toto: paria narrentur tua
Repudia thalamis. quo virum linques modo?
Hoc quo ſecuta es. rumpe iam ſegnes moras.
Quæ ſcelere parta eſt, ſcelere linquetur domus.

CHORVS.

Aſclepiadei, Glyconici, & Hexametri.

Ad regum thalamos numine proſpero,
Qui cælum ſuperi, quiq́ regunt fretum.
Adſint, cum populis rite fauentibus.
Primus ſceptriferis colla tonantibus
Taurus celſa ferat tergore candido.
Lucinam niuei fœmina corporis
Intentata iugo placet: & aſperi
Martis ſanguineas quæ cohibet manus.
Quæ dat belligeris fœdera gentibus,

Et cornu retinet diuite copiam;
Donetur tenerâ mitior hoſtiâ.
Et tu, qui facibus legitimis ades,
Noctem diſcutiens auſpice dextera,
Huc incede gradu marcidus ebrio,
Præcingens roſeo tempora vinculo.
Et tu, quæ gemini præuia temporis
Tardè ſtella redis ſemper amantibus,
Te matres auidæ, te cupiunt nurus,
Quamprimùm radios ſpargere lucidos.
Vincit virgineus decor
Longè Cecropias nurus;
Et quas Taygeti iugis
Exercet iuuenum modo,

Cælicolæ, nendum ſpreta pietate ſolebant. quo tempore Pelei & Thetidis nuptias Dij præſentia ſua honorarunt.

Rite fauentibus. rite fauebant, qui bona verba loquebantur, & malis verbis ſe abſtinebant, tale eſt illud Ouidij;

Et bene te, bene me, patriæ pater optime, dixi.

63 *Martis ſanguineas quæ cohibet manus.* vel de Venere intelligas, de qua ſunt illa Petri Bargæi:

Sancta Venus procul hinc, diros procul eſſe furores
Ipſa iube; in ſæuos reijce bella Getas,
Ac iam ſupplicibus Tuſcis da diua perenni
Pace frui. Martem cogere ſola potes.
Namq; ille æterno deuictus vulnere amoris
Reiicit in molles ſe tibi ſæpe ſinus,
Excipit & recubans ſuaues ex ore loquelas

† *Quis iras nimium mitigat ille truces.*
Hunc tu igitur placidam nobis dea candida pacem,
Otiáq; amoto dulcia poſce metu.
Otia nam, pacémq; ſimul, modò fauerís, ipſe,
Dum renouant reges impia bella, dabit.

67 *Qui facibus legitimis ades.* Hymenæe. de quo Claudianus:

Hunc Muſa genitum legit Cytherea, ducémq;
Præfecit Thalamis: nullum vinx.ſſe cubile
Hoc ſine, nec primas fas eſt attollere tædas

71 *Quæ.* Heſpere, qui diem noctémque annuncias.

72 *Tardè ſtella redis ſemper amantibus.* optant enim amantes tuum aduentum noctis nuncium. Vnde Catulliani iuuenes:

Heſpere qui cælo lucet iucundior ignis?
Qui deſponſa tua firmes connubia flamma.
Quod pepigere viri, pepigerunt antè parentes,
Nec iunxere priùs quàm ſe tuus extulit ardor.
Quid detur à Diuis felici optatius hora?

at Virgilianæ virgines inter ſpem & metum fluctuant, eandémque ſtellã amant & oderunt, in Ciri:

Poſtera lux vbi læta diem mortalibus almum,
Egelido veniens mani quatiebat ab O Eta;
Quem pauidæ alternis fugitant optantq; puellæ,
Heſperium vitant, optant ardeſcere ſolem.

quarocæ dem apud Catullum;

Heſpere qui cælo fertur crudelior ignis?

77 *Taygeti iugis.* de Spartanis virginibus loquitur, de quibus ſunt illa antiqua,

Nihil horum ſimile apud Lacænas virgines,
Queis magi palæſtra Eurota, ſol, puluis, labos,
Militia in ſtudio eſt, quàm fertilitas barbara.

de his etiam integra exſtat Propertij eleg. lib. 3. vbi inter cetera legitur:

Et modo Taygeti, crines aſperſa pruinis,
Hortatur patrios per iuga longa canes.

qui poëta quod ait paulo antè

Quòd non infames exercet corpore ludos,
Inter luctantes nuda puella viros: †

Muris hoc intellige quaſi Spartæ turpe nõ fuerit. mos enim & cõſuetudo turpitudinem excuſat. Ouidius in epiſt. Paridis:

More tuæ gentis nitida dum nuda palæſtra
Ludis, & es nudis femina miſta viris.

Lycurgi hoc inſtitutum fuit, quod cum in Lycurgi vita Plutarchus conatur excuſare, egregie operã ludit, & tandem vi veritatis compulſus, inquit, ἦν μὲν οὖν καὶ ταῦτα παρορμητικὰ πρὸς γάμον, λέγω δὲ τὰς πομπὰς τῶν παρθένων, καὶ τὰς ἀποδύσεις, καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐν ὄψει τῶν νέων ἀγομένων, οὐ γεωμετρικαῖς ἀλλ' ἐρωτικαῖς, ὥς φησιν Πλάτων, ἀνάγκαις. prudenter Euripides, in Androm.

——οὐδ' ἂν εἰ βούλοιτό τις,
σώφρων γένοιτο Σπαρτιατίδων κόρη,
αἳ ξὺν νέοισιν ἐξερημοῦσαι δόμους,
γυμνοῖσι μηροῖς καὶ πέπλοις ἀνειμένοις,
δρόμους, παλαίστρας τ' οὐκ ἀνασχετοὺς ἐμοὶ,
κοινὰς ἔχουσι——

numquam ſanè legem illam Platonis lib. 5. de republ. probare potui, qua feminas nudare corpora præcepit. quamobrem non immeritò grauiter reprehenſus fuit à Cyrenenſi Theodoreto, in eo opere cui titulum fecit Θεραπευτικὴ τῶν Ἑλληνικῶν παθημάτων. quid enim ſi non hæc impudẽtia eſt? an quidquam tam pronum ad libidines, quàm operta membrorũ nudare? *D. Ambroſ. lib. 3. de virginibus.* an nõ mulier vna cum tunica pudorem pudicitiámque exuit? *Herodotus lib. 1. Clemens Alexandrin. in Pædagogo. D. Cyprianus, de habitu virginum.* an non nuditas illa regium Prophetam, virum ſanctiſſimum, in ſcelus grauiſſimum impulit? nónne Caracallam nefariis nuptiis ſe commaculare coegit? nónne nuda Ariſtoclea viſa mox amatorum manibus diſcerpta interiit, ac propterea Strato ſe ipſum interemit? *Plutarchus, in narrationibus amatoriis.* Prudenter itaque Ennius: *Flagitij principium eſt, nudare inter ciues corpora.*

Muris quod caret opidum;
Et quas Aonius latex,
Alpheuſque ſacer lauat.
Cedent Æſonio duci,
Si forma velit aſpici;
Proles fulminis improbi,
Aptat qui iuga tigribus;
Nec non qui tripodas mouet,
Frater virginis aſperæ:
Cedet Caſtore cum ſuo
Pollux, cæſtibus aptior.
Sic ſic cælicolæ, precor,
Vincat femina coniuges,
Vir longè vt ſuperat viros.
Hæc cùm virgineo conſtitit in choro,
Vnius facies præminet omnibus.
Sic cum ſole perit ſideribus decor,
Et denſi latitant Plëiadum greges;
Cùm Phœbe ſolitum, lumine non ſuo,
Orbem circuitis cornibus alligat.
Oſtro ſic niueus Phœniceo color
Perfuſus rubuit: ſic nitidum iubar
Paſtor, luce nouâ, roſcidus aſpicit.
Ereptus thalamis Phaſidos horridis,
Effrenæ ſolitus pectora coniugis
Inuitâ trepidus pendere dexterâ;
Felix Aoniam prendito virginem.
Nunc primùm ſoceris ſponte volentibus,
Conceſſo iuuenes ludite iurgio.
Hinc illinc iuuenes mittite carmina.

79 *Muris quod caret opidum.* Sparte.
81 *Alpheúſq; ſacer.* Sacer, quia fluuij, teſte Theocrito, θεῶν γένος. & quia, vt ait Pauſanias ἠλιακ ά. Alphei aqua Ioui Olympio grata putabatur; iccircóque Elei hac ſacrificiorum cineres abluebant, iiſque Iouis Olympij ſimulacrum illinebant. Sic intelliges illa Moſchi:

Ἀλφειὸς μετ' Πίσαν ἐπὴν μετ' πόντον ὁδεύῃ,
ἔρχεται εἰς Ἀρέθουσαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ,
ἕδνα φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα καὶ κόνιν

ἱράν. hoc eſt, non puluerem ſacrum, ſed cinerem ſacrum. Sic interpretor, licet omnes diſſentiant. moneor Pauſaniæ verbis: κατ' ἔτος δὲ ἕκαστον φυλάξαντες οἱ μάντεις τὴν ἐνάτην ἐπὶ δέκα τοῦ ἐλαφίου μηνὸς, κομίζουσι ἐκ τοῦ Πρυτανείου τὴν τέφραν· φυράσαντες δὲ τῷ ὕδατι τοῦ Ἀλφειοῦ, κονιῶσιν οὕτω τὸν βωμόν. ὕδατι δὲ ἄλλῳ τὴν τέφραν ὕδατι κοινωθῆναι πηλὸν οὐ μήποτε ἰσχύσαι. καὶ τούτου ἕνεκα ὁ Ἀλφειὸς νομίζεται τῷ Ὀλυμπίῳ Διῒ ποταμῶν μάλιστα εἶναι φίλος. quod autem de Alpheo dixit Moſchus, etiam teſtatur Hugo Falcandus, qui ante trecentos annos vixit, ſcriptor non malus, cuius de Arethuſa fonte in Si-
„ cula Hiſtoria verba ſunt hæc: Ideóne
„ ſolum natale fugiens, & immenſa (*ſic*
„ *lege, non immerſa*) maris ſpacia longis
„ tractibus ſubterlabens, in ciuitate Sy-
„ racuſana caput attollis, proximóque
„ mari influens, Alpheum, quē antè fu-
„ geras, in maiori portu ſe tibi immi-
ſcentem offendis?

82 *Cedent Æſonio duci.* ait Iaſonem formoſiorem eſſe Phœbo, Baccho, Caſtore & Polluce, quos antiqui optimâ formâ fuiſſe memorant. ad hunc locum reſpexit Claudianus, in epithalā. Honorij A. & Mariæ his verſibus:

Quæ digna formæ laus erit igneæ?
Te Leda mallet, quàm dare Caſtor?
Præfert Achilli te proprio Thetis.
Victum fatetur Delos Apollinem.
Credit minorem Lydia Liberum.

eo excellentior Claudianus, quòd non contentus dixiſſe, hos illi cedere quem laudabat; addit etiam amicis iudicibus illi ceſſuros; quæ maxima victoria eſt. tale illud Maronis:

Pan deus Arcadia mecum ſi iudice certet;
Pan deus Arcadia dicet ſe iudice victum.

89 *Pollux, caſtib. aptior.* Homer. Odyſ. λ.
Κάστορά θ' ἱππόδαμον καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα.
Theocritus εἰδ. κγ'.

— φοβερὸν Πολυδεύκεα πὺξ ἐρεθίζειν,
χεῖρας ἐπιζεύξαντα μέσοις βοέοισιν ἱμᾶσιν.

Arnobius lib. 1. contra gentes: Caſtores, equos
„ vnus domitare conſuetus, alter pugillator bonus. Ideo non Caſtor, ſed Pollux dicitur ἀμώμητος ab Homero, ſiue quiſquis ille eſt, in hymnis; κρατερὸς, ab Apollonio libro 1. ἀεθλοφόρος, à Theocrito dicto loco, & Staſimo, in verſibus infrà adductis.

91 *Vincat femina coniuges,* &c. exprimit Catullianum illud in epithalamio;

— *non tibi*
Herculeia periculum eſt,
Ne qua femina pulcrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit venientem.

97 *Lumine non ſuo.* ad etymum alludit. nam lunam dictam volunt quod luce luceat aliena. qua de re dicetur alibi.

99 *Oſtro ſic.* tale illud boni poëtæ:

Indum ſanguineo veluti violauerit oſtro
Si quis ebur; vel miſta rubent vbi lilia multa
Alba roſâ: tales virgo dabat ore colores.

Phœniceo. nõnulli manuſcripti *puniceo.* vtrūq;

Rara eſt in dominos iuſta licentia.
Candida thyrſigeri proles generoſa Lyæi,
Multifidam iam tempus erat ſuccendere pinum:
Excute ſolemnem digitis marcentibus ignem.
Feſta dicax fundat conuicia Feſcenninus.
Soluat turba iocos: tacitis eat illa tenebris,
Siqua peregrino nubit fugitiua marito.

ACTVS SECVNDVS.

MEDEA. NVTRIX.

ME. *Occidimus, aures pepulit Hymenæus meas.*
Vix ipſa tantum, vix adhuc, credo malum.
Hæc facere Iaſon potuit? erepto patre,
Patriâ, atque regno, ſedibus ſolam exteris
Deſerere? durus merita contemſit mea,
Qui ſcelere flammas viderat vinci, & mare?
Adeóne credit omne conſumtum nefas?
Incerta, vecors, mente non ſanâ feror
Partes in omnes vnde me vlciſci queam?
Vtinam eſſet illi frater. eſt coniux: in hanc
Ferrum exigatur: hæc meis ſatis eſt malis.
Si quod Pelaſgæ, ſi quod vrbes barbaræ
Nouere facinus, quod tuæ ignorant manus,
Nunc eſt parandum: ſcelera te hortentur tua,
Et cuncta redeant: inclytum regni decus
Raptum, & nefandæ virginis paruus comes
Diuiſus enſe, funus incertum patri,
Sparſumq́; ponto corpus, & Peliæ ſenis
Decocta aheno membra: funeſtum impiè
Quàm ſæpe fudi ſanguinem? at nullum ſcelus
Irata feci, ſæuit infelix amor.
Quid tamen Iaſon potuit alieni arbitrij
Iurisq́; factus? debuit ferro obuium
Offerre pectus. meliùs, ac meliùs dolor
Furioſe loquere: ſi poteſt, viuat meus,
Vt fuit, Iaſon: ſin minùs, viuat tamen,
Memorq́; noſtri, muneri parcat meo.
Culpa eſt Creontis tota; qui ſceptro impotens
Coniugia ſoluit, quiq́; genitricem abſtrahit
Natis, & arcto pignore aſtrictam fidem
Dirimit: petatur ſolus hic: pœnas luat,
Quas debet, alto cinere cumulabo domum.
Videbit atrum verticem flammis agi,
Malea longas nauibus flectens moras.

recipi poteſt. nam Phœnicius color, puniceus eſt, vt docent Anton. Thyleſius lib. de colorib. cap. 10. Cęſar Scaliger, de ſubtilitate ad Cardanum, exercitat. 325. num. 13. Claudianus: *Album puniceo pectus diſcriminat oſtro.* de oſtro Vitruuius lib. 7. Architect. c. 13. 109. *Rara eſt in dominos iuſta licentia.* rarò iure ac legibus permittitur dominis conuiciari. ad hunc locum attendit Claudianus ita canens:

Permiſſisq́; iocis, turba licentior,
Exſultet tetricis libera legibus.

quamquã Claudius de militibus agat. Spargi autem in ſponſum & ſponſam quædam conuicia conſueuiſſe, infrà docet, aiens:

Feſta dicax fundat cõuicia Feſcenninus.

(quo loco conuicium in bonam partẽ ſumitur) Feſcennina carmina ſunt illa Catulliana:

Diceris malè te à tuis
Vnguentate glabris marite

Abſtinere: ſed abſtine, &c. nec aliud illuſtrius inuenire potui exemplũ huiuſmodi conuiciorum; idq; addi poteſt illi Senecæ exẽplo, quod refert Briſſon. de ritu nuptiar. pag. 52.

110 *Thyrſigeri.* Palladius Rutilius, de inſitionibus lib. 12.

Robora thyrſigero platani concordia Baccho.

Proles. Hymenæe.

Feſcenninus. bene Briſſonius d. libro pag. 53. cõiecit ad Feſcenninos ſpectare locum hunc Varronis, in Agathone: » Pueri obſcœnis verbis nouę nuptę aures returant. Hoc malo, quàm, *reſtaurant*, vel, *riturant*.

121 *Qui ſcelere flammas viderat vinci & mare.* flãmam taurorum ſacris magicis, mare lacerato fratre. hæc autem duo nominat, quia ex tribus quæ Græci mala exiſtimant, duo ſunt, mare & ignis, tertium eſt mulier.

132 *Inceſtum.* optimè, meo iudicio, in quibuſdam mẽbranis legitur *incertum.*

149 *Malea lõgas nauibus flectens moras.* Malea promontoriũ per quinque millia paſſuum in mare protenditur: vbi quia, propter continuas vẽtorum procellas, periculi plena eſt nauigatio, natum eſt prouerbium, μαλεὰν κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε in cuius explicatione multa à collectore adducuntur. iis addo Ouidij carmen, è libro 2. Amorum eleg. 16.

Nec timeam veſtros curua Malea ſinus.

adde & ea quæ Plutarchus, in vita Arati, ſcripſit. Facit itaque morã nauibus Malea, dum prætervehentes tempeſtatibus & inquiete fluctuum, ac ſinuoſis longiſſimíſque excurrentium & recedentium litorum ſpacijs detinet atq;

NV. *Sile obſecro, queſtusq́; ſecretò abditos*
Manda dolori. grauia quiſquis vulnera “
Patiente, & æquo motus animo pertulit; “
Referre potuit. ira, quæ tegitur, nocet. “
Profeſſa produnt odia vindictæ locum. “
ME. *Leuis eſt dolor, qui capere conſilium poteſt,* “
Et clepere ſeſe: magna non latitant mala. “
Libet ire contrà. NV. *ſiſte furialem impetum*
Alumna, vix te tacita defendit quies.
ME. *Fortuna fortes metuit, ignauos premit.* “
NV. *Tunc eſt probanda, ſi locum virtus habet.*
ME. *Nunquam poteſt non eſſe virtuti locus.* “
NV. *Spes nulla monſtrat rebus afflictis viam.*
ME. *Qui nil poteſt ſperare, deſperet nihil.* “
NV. *Abiere Colchi, coniugis nulla eſt fides,*
Nihilq́; ſupereſt opibus è tantis tibi.
ME. *Medea ſupereſt. hîc mare & terras vides,*
Ferrumque, & ignes, & deos, & fulmina.
NV. *Rex eſt timendus.* ME. *rex meus fuerat pater.*
NV. *Non metuis arma?* ME. *ſint licet terrâ edita.*
NV. *Moriêre.* ME. *cupio.* NV. *profuge.* ME. *pœnituit fugæ.*
Medea fugiam? NV. *mater es.* ME. *cui ſim, vides.*
NV. *Profugere dubitas?* M. *fugiã: at vlciſcar priùs.*
NV. *Vindex ſequetur.* ME. *forſan inueniã moras.*
NV. *Compeſce verba, parce iam demens minis,*
Animosq́; minue. tempori aptari decet. “
ME. *Fortuna opes auferre, non animum poteſt.* “
Sed cuius ictu regius cardo ſtrepit;
Ipſe eſt Pelaſgo tumidus imperio Creo.

CREO. MEDEA.

CR. *Medea, Colchi noxium Æëte genus,*
Nondum meis exportat è regnis pedem;
Molitur aliquid, nota fraus, nota eſt manus.
Cui parcet illa? quémve ſecurum ſinet?
Abolere properè peſſimam fero luem
Equidem parabam: precibus euicit gener.
Conceſſa vita eſt. liberet fines metu,
Abeatque tuta. fert gradum contrà ferox,
Minaxque noſtros propius affatus petit.
Arcete famuli tactu & acceſſu procul.
Iubete ſileat, regium imperium pati
Aliquando diſcat: vade veloci via,

Mon-

moratur. Simile illud Lucani l. 6. *Et ratibus longa flexum donare Malea,*

154 *Perdunt odia.* in o. v l. continetur *prodũt.* nec arbitror aliter à poëta noſtro ſcriptum fuiſſe. Sententia ſcita & perſpicua eſt.

159 *Fortuna fortes metuit, ignauos premit.* frequens ſententia, quam primus vſurpaſſe fertur Philetas Cous. Ennius annal. lib. 7.

Fortibus eſt fortuna viris data.

Terentius;

Fortes fortuna adiuuat.

„ Salluſtius: Fortuna meliores ſequi-
„ tur. Cicero 2. Tuſcul. Fortes enim
„ non modò fortuna adiuuat, vt eſt in
„ veteri prouerbio. Virgilius:

Audentes fortuna iuuat, timidóſque repellit. Ouid. 10. Metamorph.

Audentes Deus ipſe iuuat.

& Faſtorum 2.

—— *audentes forſq; Deúſq; iuuat.*

„ T. Liuius, lib. 8. Sed euentus docuit
„ fortes fortunam iuuare. Cl. Claudia-
„ nus:

Fors iuuat audẽtes, Coi ſentẽtia vatis.

Viden' vt hæc quaſi de manu in manum tradita ſint?

160 *Tunc eſt.* tunc, inquit, conuenit vti virtute; vbi non deſperes te aliquid ea conſecuturum. alioquin non fortitudo, hoc eſt virtus; ſed deſperatio dicenda eſt. conueniunt hæc Ethicis præceptis.

161 *Nunquam*, &c. Verum hoc eſt in ſe: ſed falſum, ſi referas ad id ad quod à Medea profertur.

169 *Sint licet terrâ edita.* negat ſe cuiuſquam arma timere, ne Gigantum quidem, aut aliorum monſtrorum terrâ editorum. terræ enim filij ſemper monſtroſi finguntur. Reſpicit ad terrigenas à Iaſone ope ſua debellatos.

176 *Fortuna opes auferre, non animũ poteſt.* non eſt dubium quin hoc ex Attij Telepho ſumſerit, in quo Telephus inquit;

Nam ſi à me regnũ fortuna atq; opes
Eripere quit, at virtutem nequiuit.

Monſtrumq́; ſæuum, horribile iamdudum auehe.
ME. *Quod crimen, aut quæ culpa multatur fuga?*
CR. *Quæ cauſſa pellat, innocens mulier rogat?*
ME. *Si iudicas, cognoſce: ſi regnas, iube.*
CR. *Æquum atq; iniquũ regis imperiũ feras.* "
ME. *Iniqua nunquam regna perpetuò manent.* "
CR. *I, querere Colchis.* ME. *redeo: qui auexit, ferat.*
CR. *Vox conſtituto ſera decreto venit.*
ME. *Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera,* "
Æquum licet ſtatuerit, haud æquus fuit. "
CR. *Auditus à te Pelia ſupplicium tulit,*
Sed fare, cauſæ detur egregiæ locus.
ME. *Difficile quàm ſit animum ab irâ flectere*
Iam concitatum, quamq́; regale hoc putet,
Sceptris ſuperbas quiſquis admouit manus,
Quâ cepit ire: regiâ didici meâ.
Quamuis enim ſim clade miſerandâ obruta,
Expulſa, ſupplex, ſola, deſerta, vndique
Afflicta; quondam nobili fulſi patre,
Auoq́; clarum Sole deduxi genus.
Quodcunque placidis flexibus Phaſis rigat;
Pontusq́; quicquid Scythicus à tergo videt,
Paluſtribus quâ maria dulceſcunt aquis;

Ar-

191 *Monſtrúmq; ſæuum.* in ſolo codice Lipſiano habetur, *Monſtrum ſuperbum.*

194 *Si iudicas, cognoſce; ſi regnas, iube.* Si tyrannus es, inauditâ causâ me eiice: ſi rex iuſtus es, de cauſa mea cognoſce. aptiſſimè autem paulo pòſt reſpondet Creo:

Vox conſtituto ſera decreto venit.

indicans ſe plenè cognouiſſe. nam decretum, vt docet Briſſon. de ver.ſignif. col. 167. nihil eſt aliud, quã quod cauſa cognita pronunciatur.

199 *Qui ſtatuit aliquid,* &c. tyrannicum eſt, vnâ tantùm parte audita iudicare. hoc enim pacto defenſio, quæ iuris naturalis eſt, & nemini debet adimi, *Sebaſtian. Vantius de nullitate ſententiarum, cap. de nullitat. ex defectu citationis)* tollitur. ideo inauditi damnari non poſſunt. Apuleius lib. 10. de aſino: Nec ad inſtar barbaricæ feritatis, vel tyrannicæ impotentiæ, damnaretur aliquis inauditus, & in pace placida tam dirum ſæculo proderetur exemplum. Tertull. in Apologetico: Reſpondendi altercandíque poteſtas patet, quando nec liceat inauditos & indefenſos omnino damnari. huc ſpectat l. 1. C. de cõdemnan. reis. & quæ Lactan. lib. 5. cap. 1 & Lucianus in Hermotymo. Olim ſi inauditi condemnati fuerant, necari non poterant: quoniam inauditi pro indemnatis habebantur, & indemnatos leges decemuirales interfici prohibebant, teſte Saluiano Epiſcopo, de iudicio & prouidẽtia Dei lib. 8. Lycurgi legum imitatione, quibus idem cautum fuit, teſte Valerio Maximo libro ſeptimo, cap. Sapienter dicta, vel facta. Illud omnino conſtat, niſi audiantur partes, & cauſſæ agitentur, neminem iuſtè iudicare poſſe: ſed tamen iudicem rectè facturum ſi inanes quaſdam diſputationes cauſidicorum & pugnas verborum, quæ magis ad obruendam quàm ad inueniendam veritatem proficiunt, amputauerit. qua de re eleganter & copioſè diuus Bernardus lib. 1. de Conſideratione ad Eugenium. vbi nonnulla habes ad officium aduocatorum ſpectantia, quemadmodum apud D. Auguſtinum epiſt. 50. Quinctilianum lib. 12. inſtit. orat cap 7. & Patritium lib. 3. de inſtit. reipub.

202 *Cauſſæ,* &c. in Attij Medea quoque Creo rogabatur cauſam audire, ſi quidem huc pertinent illa adducta à Grammaticis: *Qui potis eſt repelli quiſquam, vbi nullus eſt cauſandi locus?* eſt enim cauſari, ſe defendere, & aliquid cauſæ prętexere. vt in illo; *Cauſando noſtros in longum ducis amores.*

203 *Difficile quàm ſit,* &c. mirè artificioſa oratio, vt & alię pleręque iſtius operis. mea ſententia noſter Seneca hac in parte Græcos tragœdiographos, qui quidem exſtant, longè ſuperauit. & ſanè videntur Hiſpani illius temporis declamandi præcepta egregiè calluiſſe. teſtis noſter poëta & Lucanus, quorum in ſcriptis artis illius plurima veſtigia deprehendas. teſtis Seneca ſenior, cuius Controuerſiæ & Declamationes omnium manibus teruntur. teſtis Fabius Quinctilianus, cuius non tantùm Inſtitutiones oratorię, ſed & Declamationes (de illis loquor quas P. Aerodius I.C. recenſuit, aliæ enim ſuppoſititiæ ſunt, fortaſſis ſenioris Quinctiliani) apud eruditos in pretio habentur. teſtis Gallio, teſtis Latro.

208 *Deſerta.* Attius, Medea; *Exſul inter hoſtes, exſpes, expers, deſertus, vagus.* quę ego verba diras fuiſſe ſuſpicor quas Medea Iaſoni imprecabatur. Vnde ſuprà dixit:

Mihi peius aliquod quod precer ſponſo malum,
Viuat, per vrbes erret ignotas egens,
Exſul, pauens, inuiſus, incerti laris,
Me coniugem optet, limen alienum expetat.

209 *Nobili fulſi patre.* Æëta. matrẽ habuit Medea Idyiam. Cicero lib. 3. de natura Deorum: Quid Medeę reſpondebis? quæ duobus auis Sole & Oceano, AEëta patre, matre Idyia procreata eſt. Idem ſcribit Heſiodus in Theogonia. Ergo apud Ouid. in epiſt. Heroid. legi debet:

Non erat Æëtes, ad quem deſpecta veniret,
Non Idyia parens, Chalciopéq; ſoror.

210 *Auóq;.* apud Euripidem ait Medea: πατέρα θ' ἥλιον πατρὸς τὸν ἐμὸν.

213 *Paluſtribus qua maria dulceſcunt aquis.* cur mare Ponticum, vt ait Salluſtius in lib. hiſtoriar. dulcius ſit quàm cetera, hanc ipſam rationem pręſtantes Geographi reddiderunt; quia Męotidi cõmiſcetur, & irruentium fluentorum multitudine temperatur. Vide Ammianum Marcellin. lib. 22.

Armata peltis quicquid exterret cohors
Incluſa ripis vidua Thermodontiis:
Hoc omne noſter genitor imperio regit.
Generoſa, felix, decore regali potens
Fulſi. petebant tunc meos thalamos viri,
Qui nunc petuntur. rapida fortuna ac leuis,
Præcepsq; regno eripuit, exilio dedit.
Confide regnis: cùm leuis magnas opes „
Huc ferat, & illuc, caſus. hoc reges habent „
Magnificum & ingens, nulla quod rapiat dies; „
Prodeſſe miſeris, ſupplices fido lare „
Protegere. ſolum hoc Colchico regno extuli: „
Decus illud ingens, Græciæ florem inclytum,
Præſidia Achiuæ gentis, & prolem deûm
Seruaſſe memet. munus eſt Orpheus meum;
Qui ſaxa cantu mulcet, & ſiluas trahit.
Geminumq; munus Caſtor & Pollux, meum eſt:

Satiq;

215 *Vidua.* quæcumque mulieres nuptiis abſtinēt, viduæ dici poſſunt. noſter alibi,

An te morantur virgines viduæ domi.

Iabolenus (quem Plinius lib. 6. epiſtolar. vt dubiæ mentis notat, qua de re nonnulla Frāciſcus Sarmientus Epiſc. & magni nominis I. C. lib. 2. ſelection. cap. 1. nu. 4.) lib. 2. ex poſterioribus Labeonis, „ Viduam, inquit, non ſolùm eam quæ aliquando nupta fuiſſet; ſed eam quoque mulierem quę virum non habuiſſet, appellari ait Labeo. quia vidua ſic dicta eſt quaſi vecors, veſanus, qui ſine corde aut ſanitate eſſet, ſimiliter viduā dictam eſſe ſine duitate. l. 242. §. 3. D. de verb. ſignificat. Ceterùm hic ille eſt Labeo quē Horatius lib. 1. inſanum appellat. vulgo rātionem reddunt ſingularem contumaciam Labeonis erga Auguſtum. aliam etiā refert Antonius Queſada I. C. Hiſpanus, mihi amiciſſimus, & cuius nobilitatem eruditio & virtus nobilitant, lib. 1. diuerſar. quæſtion. iuris, cap. 17. nu. 17. Ego & aliam cauſam ſubeſſe exiſtimo. Pomponius enim noſter l. 2. circa fin. D. de orig. iuris &c. ita ſcribit „ Ateius Capito in iis quæ ei tradita fuerant perſeuerabat, Labeo ingenij qualitate & fiducia doctrinę, quia & ceteris operis ſapientiæ operā dederat, plurima innouare inſtituit. Hęc Pomponius in Enchiridio. Videmus autem vulgò eos, qui à præceptorum traditionibus recedunt, qui illorum traditiones conuellunt, nouas ipſi comminiſcuntur, quantumuis iure id faciant, à pleriſque contemni, rideri, temerarios demum, impudentes ac ſtultos nuncupari: quod Labeoni veriſimile eſt contigiſſe. vt ſcilicet à vulgo deſpiceretur & inſanus vocaretur, quòd primus maiorum ſententias negligeret, plurimáque innouaret. cum vulgo igitur Horatius locutus eſt. Et vt ita ſenſerit; quis poëtam de viro grauiſſimo, de I. C. principe tam temere iudicantem ferat? cur ego Horatio, quā A. Gellio, qui lib. 13. de eo pręclarè ſentit; quàm Octauio Auguſto, qui ſi non ſapientem iudicaſſet, ei conſulatum non detuliſſet, auctore Pomponio in d. l. 2. quàm Suetonio, qui lib. 2. quiddam hominis conſtantiſſimi de illo refert; quàm pleriſque, ſentētias illius ſumma cum voluptate & admiratione frequenter percurrentibus, fidem adhibeam? Non miror poëtam Lyricum tam contemtim de iuſtitiæ ſacerdote locutum: at hominis eruditi in iure idem aſſerentis contumaciam quis queat pati? an quia Flaccus Labeonem inſanum vocat, omnia Labeonis, quæ in iuris libris occurrunt, ſcripta reijciemus? cohibere me non potui quin hæc dicerem. Legi namque non ita pridem P. Velle I. Gueuarę librum, non malum, de doli mali definitione; quo Vlpiani & Labeonis ſententiam ſubuertere conatur, argumentis parum validis: atque inter cetera illud ægrè ferre ſe profitetur, Labeonem inſanum, Vlpianum autem Chriſtianę religionis hoſtem de virtutibus aut vitiis diſſerere. potuit vna eadémque operâ Platonis, Ciceronis, Ariſtotelis, omnium denique ethnicorum morales diſputationes reiicere. næ de iſthac mehercle argumentatione idem dici poſſet quod idem Velleius de Labeonis argumento prodidit, initio pag. 91 ieiunam eſſe & frigidam calumniam, ſanctiſſimæ ciuilis ſapientiæ ſacerdote indignam.

226 *Græciæ florem* Theocritus, in Hyla, ait cum Iaſone Heroum florem nauigaſſe.

τῆμος ναυτιλίας μιμνάσκετο δῖος Ἰάσων ——— ἡρώων. ———

„ Æſchylus, in Perſis: ὃ Περσῶν δ' ἄνθος. & in Agamemn. ἄνθος Ἀργείων. ſic Liuius lib. 8. prima frōs in acie florem iuuenū pubeſcentium ad militiā habebat. Lucanus: *Tunc flos Heſperiæ Latij tunc ſola iuuentus.* Auſonius, in Centone nuptiali: *Flos veterum virtúſq; virum.* Fabius Declamat. 276. qua florem ætatis amiſit. Deterior mihi videtur quorundam lib. ſcrip. lectio; *gloriæ florem.*

227 *Præſidia Achiuæ gentis.* Ennius; *Argo qua vecti Argiui delecti viri.* Catullus:

Cum lecti iuuenes Argiuæ robora pubis. *Prolem Deum.* Catullus: *Heroes ſaluete, Deum genus.* Manilius lib. 1. Argonautas deos appellauit, de Argo ſic ſcribens *Seruando dea facta deos.* non igitur tam ridicula eſt, quàm voluēre Maſerius & alij, eorum ſententia, qui apud Valerium Flaccū initio lib. 1. legunt; *Prima deûm magnis canimus freta peruia natis.*

229 *Qui ſaxa cantu, &c.* Apollon. Argonaut. α'

αὐτὰρ τόνγ' ἐνέπουσιν ἀτειρέας οὔρεσι πέτρας θέλξαι ἀοιδάων ἐνοπῇ, ποταμῶν τε ῥέεθρα.
φηγοὶ δ' ἀγριάδες κείνης ἔτι σήματα μολπῆς ἀκτῆς Θρηϊκίης Ζώνης ἔπι τηλεθόωσαι
ἑξείης στιχόωσιν ἐπήτριμοι.

Mulcet. Virgilius. *Mulcentem tigres & agentem carmine quercus.*

Satiq; Borea; quiq; trans Pontum quoque
Summota Lynceus lumine immiſſo videt;
Omnéſq; Minyæ. nam ducum taceo ducem,
Pro quo nihil debetur, hunc nulli imputo:
Vobis reuexi ceteros, vnum mihi.
Inceſſe nunc, & cuncta flagitia ingere.
Fatebor; obijci crimen hoc ſolum poteſt,
Argo reuerſa. virgini placeat pudor,
Patérq; placeat: tota cum ducibus ruet
Pelaſga tellus: hic tuus primus gener
Tauri ferocis ore flagranti occidet.
Fortuna cauſam, quâ volet, noſtram premat:
Non pœnitet ſeruaſſe tot regum decus.
Quodcunque culpâ præmium ex omni tuli;
Hoc eſt penes te. ſi placet; damna ream:
Sed redde crimen. ſum nocens, fateor, Creo:
Talem ſciebas eſſe, cùm genua attigi,
Fidémq; ſupplex præſidis dextræ petI:
Terrâ hac miſeriis angulum & ſedem rogo,
Latebráſq; viles. vrbe ſi pelli placet,
Detur remotus aliquis in regnis locus.
CR. *Non eſſe me, qui ſceptra violenter geram,*
Nec qui ſuperbo miſeros calcem pede;
Teſtatus equidem videor haud clarè parum,
Generum exulem legendo, & afflictũ, & graui
Terrore pauidum: quippe te pœnæ expetit
Lethóq; Acaſtus, regna Theſſalica obtinens;
Senio trementem debili, atque æuo grauem,
Patrem peremptum queritur, & cæſi ſenis
Diſciſſa membra: cùm, dolo captæ tuo,
Piæ ſorores impium auderent nefas.
Poteſt Iaſon, ſi tuam cauſam amoues,
Suam tueri: nullus innocuum cruor
Contaminauit, abfuit ferro manus,
Procúlq; veſtro purus à cœtu ſtetit.
Sed tu malorum machinatrix facinorum;
Cui feminea nequitia, ad audendum omnia,
Virile robur, nulla famæ memoria eſt;
Egredere, purga regna, lethales ſimul
Tecum aufer herbas, libera ciues metu.
Aliâ ſedens tellure ſollicita deos.
ME. *Profugere cogis, redde fugienti ratem,*
Vel redde comitem, fugere cur ſolam iubes?
Non ſola veni: bella ſi metuis pati,

Vtrunq;

231 *Satiq; Borea.* Zetes & Calais. Apollon. Argonaut. α'.

Ζήτης αὖ Κάλαΐς τε Βορήιοι υἷες ἵκοντο
οὕς ποτ' Ἐρεχθηὶς Βορέῃ τέκεν Ὠρείθυια
ἐσχατιῇ Θρῄκης δυσχειμέρου ——

232 *Lynceus.* fuit hic viſus acutiſſimi. Horatius:

Non poßis oculis quantum contendere
Lynceus.

Tzetzes Chiliad 2. hiſtor. 48.

Λυγκεὺς δ' ὀξυωπέστατος πάντων πελῶν ἀνθρώπων.

Subiungit deinde antiqui cuiuſdam poëtæ verſus: qui poëta licet vulgò ſcribatur ςασῖνος, quia tamen Nicolaus Gerbelius teſtatur in quibuſdam exemplaribus haberi ςασιάδος mea ſententia ςασῖνος eſt; cuius apud Clementem Alexandrum, alióſque ſcriptores frequens mentio fit. Sed quiſquis ille fuit, de Lynceo agit. verba Tzetzæ ſunt:

καί γε Στασῖνος σὺν αὐτοῖς οὕτω τὰ ἔπη γράφων,
ἡρωϊκοῖς ἐν ἔπεσι λέγων Αἶψα δὲ Λυγκεὺς
Ταΰγετον προσέβαινε, ποσὶ ταχέεσσι πεποιθώς·
ἀκρότατον δ' ἀναβὰς, διεδέρκετο νῆσον ἅπασαν
Τανταλίδου Πέλοπος. τάχα δ' εἴσιδεν ὄβριμος ἥρως
δεινοῖς ὀφθαλμοῖσιν ἔσω δρυὸς ἄμφω κοίλης,
Κάστορά θ' ἱππόδαμον, καὶ ἀεθλοφόρον Πολυδεύκεα.

247 *Cùm genua attigi.* Medea, apud Euripidem:

ἀλλ' ἄντομαί σε τῆσδε πρὸς γενειάδος,
γονάτων τε τῶν σῶν ——

olim, Plinio teſte, lib. 11. cap. 45. ſupplices genua attingebant, quia illis vitalitas ineſt.

248 *Præſidis dextræ fidem.* meritò ait præſidis: quia, vt alibi docui, dexteræ fidei pignus ſunt. Cicero, in Philippicis: "Dextræ, quæ fidei teſtes eſſe ſolebant. Plinius, vbi ſuprà: "Dextra oſculis auerſa apetitur, in fide porrigitur." eius rei ratio fortaſſis fuit, quòd omnis veterum auctoritas dextræ manus virtute conſtaret. videor enim mihi hoc neſcio vbinam legiſſe.

259 *Patrem.* Peliam. Ouidius, in Metamorph. latiſſimè hiſtoriam illam ex Polycratis Samij traditione proſequitur.

265 *Prorſuſq; veſtro.* In o. v. l. habetur *procúlque.*

Vtrumque regno pelle. cur ſontes duos
Diſtinguis? illi Pelia, non nobis iacet.
Fugam, rapinas, adice deſertum patrem,
Lacerumq́; fratrem, quicquid etiamnum nouam
Docet maritus coniugem, non eſt meum.
Toties nocens ſum facta, ſed numquam mihi.
CR. *Iam exiſſe decuit, quid ſeris fando moras?*
ME. *Supplex recedens illud extremum precor,*
Ne culpa natos matris inſontes trahat.
CR. *Vade, hos paterno, vt genitor excipiam ſinu.*
ME. *Per ego auſpicatos regii thalami thoros,*
Per ſpes futuras, pérq; regnorum ſtatus,
Fortuna variâ dubia quos agitat vice;
Precor, breuem largire fugienti moram:
Dum extrema gnatis mater infigo oſcula
Fortaſſe moriens. CR. *fraudibus tempus petis.*
ME. *Quæ fraus timeri tempore exiguo poteſt?*
CR. *Nullũ ad nocendũ tẽpus anguſtũ eſt malis.*
ME. *Parúmne miſeræ temporis lachrymis negas?*
CR. *Et ſi repugnat precibus infelix timor,*
Vnus parando dabitur exilio dies.
ME. *Nimis eſt; & ex hoc aliquid abſcindas licet.*
CR. *Et ipſa propera, capite ſupplicium lues,*
Clarus priuſquam Phœbus attollit diem,
Niſi cedis Iſthmo. ſacra me thalami vocant:
Vocat precari feſtus Hymenæo dies.

CHORVS.

Anapæſtici.

Audax nimium, qui freta primus
Rate tam fragili perfida rupit,
Terráſq; ſuas poſt terga videns,
Animam leuibus credidit auris,
Dubióq; ſecans æquora curſu
Potuit tenui fidere ligno,
Inter vitæ mortiſq; vias
Nimium gracili limite ducto.
Nondum quiſquam ſidera norat,
Stelliſq; , quibus pingitur æther,
Non erat vſus: nondum Pleiadas,
Hyadas poterant vitare rates,
Non Oleniæ ſidera capræ:

Non

276 *Illi Pelia.* hoc vult; nocentem eſſe, cui ſcelus prodeſt, Caſſianum iudicium ſecutus, de quo Cicero pro Sex. Roſcio Amerino: L. Caſſius ille, quem populus Romanus veriſſimum & ſapientiſſimum iudicem putabat, identidem in cauſis quærere ſolebat, cui bono fuiſſet. Sic vita hominum eſt, vt ad ſcelus nemo ſine ſpe conetur atq; emolumento accedere. Ipſe Cicero, in Miloniania, hoc argumento conatur docere Clodium occidendi Milonis animum habuiſſe. Huc etiã pertinet illud Fabij Declamat. 387. Quare ergo mater ſepeliuit? neſcio. hoc vnum dico, non poterat agnoſci. Feſtinauit, cui bono. Sic enim illa diſtinguo. Eò fortè Seneca reſpexit infrà actu 3. cùm ait: —— *cui prodeſt ſcelus.*
Is fecit ——

298 *Clarus priuſquã.* Euripid. in Medea:
εἴ σ' ἡ πιοῦσα λαμπὰς ὄψεται θεοῦ,
καὶ παῖδας ἐντὸς τῆσδε τερμόνων χθονός,
θανῇ. Ex quo Ennius, in Medea;
Si te ſecundo lumine hîc offendero.
Apuleius, de aſino aureo, ſeu Metamor. lib. 1. Et vt illa Medea, vnius diei impetratis à Creonte induciis, totam domum eius filiámq; cum ipſo ſene flammis coronalibus deuſſerat.

301 *Audax.* Horatius, quem hoc choro noſter imitatur;
Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, &c.

304 *Leuibus.* Ouid. lib. 1 Metamorph.
Et leuis impulſos retro dabat aura capillos.
Credidit auris. propriè dictum, Lucilius Sat. 28. *Vitam ac fortunas quoi crediderim meas?* Virg. 5. Aeneid.
Æneam quid enim credam fallacibus auſtris? Horat. lib. 1. carm. ode 3.
——— *tibi creditum*
Debes Virgilium ———

306 *Potuit tenui fidere ligno.* Simili modo Iuuen.
I nunc, & ventis animã committe, dolato
Confiſus ligno, digitis à morte remotus
Quattuor, aut ſeptẽ, ſi ſit latiſſima theda.

308 *Nimium gracili limite ducto.* ex Anacharſis ſententia, qui, vt ſcribit Laërtius, μαθὼν τέτταρας δακτύλους εἶναι τὸ πάχος τῆς νεὼς, τοσοῦτον ἔφη τοῦ θανάτου τοὺς πλέοντας ἀπέχειν. Ouidius, quem citauit Menochius lib. 2. de arbitrar. iudic. centur. 1. caſu 61. *Nam prope tam lethum, quàm prope cernit aquam.*

311 *Pleiadas, Hyadas.* hæc eſt o. v. l. lectio: ſubuereor tamen, ne alterũ ex duobus his ex alterius epithero in nomen proprium deprauatum ſit.

313 *Oleniæ ſidera capræ.* Aratus in Phænomenis;
ὠλενίην δέ μιν αἶγα Διὸς καλέουσ' ὑποφῆται. Ouidius 3. Metamorph. —— *Oleniæ ſidus pluuiale capellæ.* idem. ſic ſæpius vocat Faſtor. lib. 2. & 5.

Non quæ ſequitur, flectitq́; ſenex
Arctica tardus plauſtra Bootes.
Nondum Boreas, nondum Zephyrus
Nomen habebant.
Auſus Tiphys pandere vaſto
Carbaſa ponto, legesq́; nouas
Scribere ventis: nunc lina ſinu
Tendere toto: nunc prolato
Pede tranſuerſos captare notos:
Nunc antennas medio tutas
Ponere malo: nunc in ſummo
Religare loco, cùm iam totos
Auidus nimium nauita flatus
Optat, & alto rubicunda tremunt
Suppara velo.
Candida noſtri ſecula patres
Vidêre. procul fraude remotâ,
Sua quiſque piger litora tangens,
Patrioq́; ſenex factus in aruo,
Paruo diues, niſi quas tulerat
Natale ſolum, non norat opes.
Bene diſſepti fœdera mundi
Traxit in vnum Theſſala pinus,
Iuſsitq́; pati verbera pontum,
Partemq́; metus fieri noſtri
Mare ſepoſitum. dedit illa graues
Improba pœnas, per tam longos
Ducta timores: cùm duo montes,
Clauſtra profundi, hinc atque illinc
Subito impulſu, velut æthereo
Gemerent ſonitu; ſpargeret aſtra
Nubesq́; ipſas mare deprenſum.
Palluit audax Tiphys, & omnes
Labente manu miſit habenas:
Orpheus tacuit torpente lyrâ,
Ipſaq́; vocem perdidit Argo.
Quid? cùm Siculi virgo Pelori

Rabi-

314 *Flectitq; ſenex Arctica tardus plauſtra Bootes.* Germanicus:

Inde Helicen ſequitur ſenior, baculóque minatus
Se velle Arctophylax brachiorum munera, cacus
Icarus ereptam penſauit munere natam.

ſic fortè legendum. Satis autem apparet, Senecam eorum opinionem ſequi, qui putāt Booten, eſſe Icarium Erigones patrem. Germanici interpres, Bootes, inquit, qui & Arcturus, fertur eſſe cuſtos plauſtri, eo quòd ſequitur plauſtrum, hoc eſt Septentriones. Cicero:

Arctophylax, vulgò qui dicitur eſſe Bootes,
Quòd quaſi temone adiunctam præ ſe quatit Arcton. Aratus Solenſis:

ἐξόπιθεν δ' Ἑλίκης φέρεται ἐλάοντι ἐοικὼς
Ἀρκτοφύλαξ, τόν ῥ' ἄνδρες ἐπικλείουσι Βοώτην,
οὕνεχ' ἁμαξαίης ἐπαφώμενος εἴδεται Ἄρκτου.

322 *Pede.* parte veli infima, quæ ad nauis latus religatur, (Bayfius de re nauali, mihi pag. 129. cū ſeq.) quam nautę, prout tempeſtas poſcit, aut contrahūt aut laxant. Catull.

—— ſiue vtrumque Iuppiter
Simul ſecundus incidiſſet in pedem.

quo ex loco duos hos eſſe nauticos pedes colligit Turnebus, & Pimpuntius multa ad illud Virgil. lib. 5. Aeneid.

Vna omnes fecere pedem.

vbi Seruius, Podiā (lego *pedem*, vel *podeon*) hoc eſt, funem quo tenditur velū, quod Græci πόδα vocant, vt eſt apud Pindarum & Ariſtophanem. Hæc Seruius. Ego verò etiam apud Homerum Odyſſ. ε. & Euripidē, in Taurica Iphigenia, idem inuenio. Plinius quoque ſcripſit: Iiſdem ventis in contrarium nauigatur, ſimul prolatis pedibus. Nonius Marcellus explicans hoc verbum, *Reuocare pedem*, ait; Plautus remos nauium, pedes dixit. & in verbo *Remi* ait; Remi ſunt nauales pedes. Sed Nonius hæc ſcribens planè aliud agebat. nam Plautus de his pedibus de quibus hîc agitur, quos Græci etiam ποδεῶνας vocabant, ſenſit.

328 *Suppara.* Hadrian. Turnebus lib. 21. Aduerſar. cap. 4. quid ſint ſuppara docet.

332 *Patrioq; ſenex factus in aruo.* huc pertinet Horatij Epod. ode 2. & Claudiani epigramma de ſene Veronenſi,

Felix qui patrus æuum tranſegit in aruis, *Ipſa domus puerum quem videt, ipſa ſenem.*

333 *Paruo diues.* ſecundùm Philoſophos loquitur. Turpilius, in Lindia;

Profectò vt quiſque minime contentus fuit, *Ita fortunatam vitam duxit maximè;*
Vt Philoſophi aiunt iſti, quiduis ſat eſt

336 *Theſſala pinus.* Sic Horatius; Pōtica pinus. hoc eſt, nauis ex pinu Ponticâ. 337 *Verbera.* remorum. Vel fortè ad amentiam Xerxis reſpicit, qui Helleſponto trecenta verbera infligi, & colaphos incuti iuſſit. vide Herodotum in Polymnia.

346 *Palluit audax Tiphys.* expreſſit illa Horatij; *—— & ſcatentem Belluis pontum, mediáſq; fraudes Palluit audax.* 349 *Ipſáq; vocem perdidit Argo.* cuius carina vocalis erat, teſtibus Apollonio, Valerio, Claudiano, Lycophrone in Caſſandra, & ibi Izacio.

Rabidos vtero ſuccincta canes,
Omnes pariter ſoluit hiatus?
Quis non totos horruit artus,
Toties vno latrante malo?
Quid? cùm Auſonium diræ peſtes
Voce canorâ mare mulcerent?
Cùm Pieriâ reſonans citharâ
Thra-

351 *Succincta canens.* Lucretius:
Aut rapidis canibus ſuccinctas ſemimarinis
Corporibus Scyllas. Tibullus:
Scylláq; virgineam canibus ſuccincta figuram. Virgil in Ciri:
Quid loquar aut Scyllam Niſi, aut quam fama ſecuta eſt
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris
Dulichias vexaſſe rates.

quibus verſibus Virgil. poëtico more duarum Scyllarum fabulam confudit.

355 *Diræ peſtes.* Sirenes, ſiue Acheloi & Terpſichores, ſecundùm Nonnum & Izacium; ſiue Acheloi & Steropes, iuxta Homeri ſcholiaſtẽ; ſiue Acheloi & Melpomenes, ex Nicandri 3. mutatorum ſententia; ſiue Acheloi & Calliopes, vt Seruius 5. Æneid. voluit. Quæ nomina habuerint, non ſatis conſtat. Sunt qui vocitent Aglaopen, Thelxiopeian, Piſinoen: Apollonij verò ſcholiaſtes, Thelxinoen, Molpen, Aglaophonen; Chærylus, Thelxiopen, Molpen, Aglaophonem; Dionyſius Halicarnaſſeus, Solinus, & alij plerique, Parthenopen, Ligiam, Leucoſiam. quorum vltimorum nominum etymon earum officia exprimit: vnde Alciatus emblema 115.
Aſpectu, verbis, animi candore trahuntur
Parthenope, Ligia, Leucoſiáq; viri.

Hæ Iunonis inſtinctu Muſas cantu prouocarunt, à quibus victæ, implumes abierunt; earúmque plumas Muſæ capitibus ſuis impoſuerunt, teſte Crobylo lib. 1. ideo indignatæ Sirenes, cantus ſuos in perniciem hominum conuerterunt: aliam tamen cauſam reddit Claudianus lib. 3. de raptu Proſerp.
Diſcedunt aliæ rapidis Acheloides alis
Sublatæ, Siculi latus obſedere Pelori,
Accenſæq; malo, iam non impunè canoras
In peſtem vertere lyras. Vox blanda carinas
Alligat; audito frenantur carmine remi.

eiuſdem exſtat hoc de Sirenibus epigramma:
Dulce malum pelago Siren, volucréſq; puellæ,
Scyllæos inter fremitus, auidámq; Charybdim,
Muſica ſaxa fretis habitabant dulcia monſtra,
Blanda pericla maris terror quoq; gratus in vndis.
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Impleſſentq; ſinus venti de puppe ferentes:
Figebat vox vna ratem; nec tendere certum
Delectabat iter, reditus odiúmq; iuuabat,
Nec dolor vllus erat. mortẽ dabat ipſa voluptas.

Hi verſus difficiles ſunt, & aliter vulgo diſpunguntur: eo, vt videtur, adcripſi: nunc explicabo. Cur vocet dulce malum, ex poſtremo verſu appatet. Volucres dicit, quia, Theopõpo, Suida, & Izacio auctoribus, præter faciem cetera corporis, auium habebant. Ouid. 5. Metam.
——— *vobis Acheloides vnde*
Pluma pedéſq; auium, cùm virginis ora geratis?
An quia cùm legeret flores Proſerpina vernos,
In comitum numero miſtæ Sirenes eratis?
Quam poſtquam toto fruſtra quæſiſtis in orbe;
Protinus, vt veſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis
Optaſtis, faciléſq; deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaueſcere pennis.

Muſica ſaxa, cùm ait, ad earum metamorphoſim reſpicit, quam Orpheus, ſi modò ipſe eſt Argonauticorum auctor, deſcribit de ſcopulis iſtis Virg. lib. 5. Æneid. ait:
——— *ſcopulos Sirenum aduecta ſubibat.*

Mirum illud quod ex Archippo, lib. 5. de piſcibus, Natalis lib. 7. Mythol. cap. 13. refert, Sirenes has non virgines, ſed loca marina in anguſtias quaſdam præruptis montibus contracta fuiſſe, in quas illiſi fluctus ſonum cum ſuauitate & harmonia emittentes, nauigantes illicerent ad videndum: quò cùm appuliſſent, vndarum impetu delati; cęcis vorticibus hauriebantur. inde natam fabulam. Sed Plutarchus Iunior, Dorion, & Seruius meretrices fuiſſe ſcribunt; quæ nauigantes tamdiu retinebant blanditiis ſuis, donec ad ſummam egeſtatem reducerentur; ideóque dictæ ſint illis naufragium inferre. Horatius lib. 2. ſermonũ Sirenes deſidiã interpretatur. nam hęc, quia neglectum rei familiaris gignit, inopiam parit. Izacius, ἀλληγορικώτερον, inquit, δὲ Σειρῆνές εἰσιν αἱ ἡδοναί. hãc mythologiã, ſuppreſſo Izacii nomine, Natalis quã elegantiſſimè dicto loco perſequitur.

357 *Dùm Pieria*, &c. hęc explicabunt hi verſus Apollonii è lib. 4. Argonaut. — αἶψα δὲ νῆσον
καλὴν ἀνθεμόεσσαν ἐσέδρακον, ἔνθα λίγειαι
Σειρῆνες σίνοντ' Ἀχελωΐδες ἡδείῃσι
θέλγουσαι μολπῇσιν, ὅτις παρὰ πεῖσμα βάλοιτο.
τὰς μὲν ἄρ' εὐειδὴς Ἀχελωΐῳ εὐνηθεῖσα
γείνατο Τερψιχόρη Μουσέων μία, καί ποτε Δηοῦς
θυγατέρ' ἰφθίμην ἀδμῆτ' ἔτι πορσαίνεσκον
ἄμμιγα μελπόμεναι. τότε δ' ἄλλο μὲν οἰωνοῖσιν
ἄλλο δὲ παρθενικῇς ἐναλίγκιαι ἔσκον ἰδέσθαι.
αἰεὶ δ' εὐόρμου δεδοκημέναι ἐκ περιωπῆς,
ἦ θαμὰ δὴ πολέων μελιηδέα νόστον ἕλοντο
τηκεδόνι φθινύθουσαι. ἀπηλεγέως δ' ἄρα καὶ τοῖς
ἵεσαν ἐκ στομάτων ὄπα λείριον· οἱ δ' ἀπὸ νηὸς
ἤδη πείσματ' ἔμελλον ἐπ' ἠιόνεσσι βαλέσθαι,
εἰ μὴ ἄρ' Οἰάγροιο πάϊς Θρηΐκιος Ὀρφεὺς
Βιστονίην ἐνὶ χερσὶν ἑῇς φόρμιγγα τανύσσας
κραιπνὸν ἐϋτροχάλοιο μέλος κανάχησεν ἀοιδῆς,
ὄφρ' ἄμυδις κλονέοντος ἐπιβρομέωνται ἀκουαὶ
κρεγμῷ. παρθενικὴν δ' ἐνοπὴν ἐβιήσατο φόρμιγξ.

idem tradidit Orpheus, in Argonauticis.

Thracius Orpheus, ſolitam cantu
Retinere rates, penè coëgit
Sirena ſequi; quod fuit huius
Precium curſus; aurea pellis,
Maiusq́ mari Medea malum,
Merces primâ digna carinâ.
Nunc iam ceſsit Pontus, & omnes
Patitur leges: non Palladia
Compacta manu regum referens
Inclyta remos quæritur Argo.
Quælibet altum cymba pererrat,
Terminus omnis motus, & vrbes
Muros terrâ poſuere nouos:
Nil, quâ fuerat ſede, reliquit
Peruius orbis. Indus gelidum
Potat Araxem: Albim Perſæ,
Rhenumq́ bibunt, venient annis
Sæcula ſeris; quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, & ingens
Pateat tellus, Tiphysq́ nouos
Detegat orbes, nec ſit terris
Vltima Thule.

ACTVS TERTIVS.

NVTRIX MEDEA.

Alumna celerem quò rapis tectis pedem;
Reſiſte, & iram comprime, ac retine impetum,
Incerta, qualis entheos curſus tulit,
Cùm iam recepto Mænas inſanit deo,
Pindi niualis vertice, aut Nyſæ iugis:
Talis recurſat huc & huc motu effero,
Furoris ore ſigna lymphati gerens.
Flammata facies ſpiritum ex alto citat,
Proclamat, & ſuperiſ oculos fletu rigat,
Renidet, omnis ſpecimen affectus capit,
Hæret, minatur, æſtuat, queritur, gemit.
Quò pondus iſtud verget; vbi ponet minas?
Vbi ſe iſte fluctus franget; exundat furor.
Non facilè ſecum verſat, aut medium ſcelus
Se vincet, iræ nouimus veteres notas.
Magnū aliquid inſtat, efferū, immane, impium.
Vultum furoris cerno: dÿ fallant metum.
ME. *Si quæris odio miſera quē ſtatuas modū,*
Imitare amorem: regias egon' vt faces

362 *Maiúſq; mari Medea malum*, mare malum eſt in Græco trimetro:

πῦρ καὶ θάλασσα καὶ γυνὴ κακὰ τρία.

verùm peior mari Medea. ergo maius malum. Vnde Simocatus, in epiſtolis; ὢ καὶ Μηδείας καὶ Φαίδρας φοβερώτερα. ideo cùm maximè crudelem, immanem, impiam feminam innuere quis volet, Medeam vocet licebit. Ouidius ſanè, in epiſt. Hypſip.

Pellicis ipſa meos impleſſem ſanguine vultus
Quóſq; veneficiis abſtulit illa mihi;
Medea Medea forem. &c.

365 *Palladia.* Argo Mineruæ operâ confectam fuiſſe primus Simonides ſcripſit. idem poſtea Seneca, Claudianus, aliique permulti tradiderunt.

372 *Indúſq;* ſimili argumento Virgil. vtitur.

Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.

Gelidum potat Araxem. Lucanus;

Non tibi cùm primùm gelidum tranſibis Araxim.

381 *Iras.* o. v. l. *iram.*

382 *Qualis.* Vſitatiſſima poëtarum comparatio. poſſem enim nullo negocio oſtendere hac vſos non Aeſchylum modò, Nicandrum, Pacuuium, Virgilium ac Propertium; ſed etiam Ouid. lib. 9. Metamorph. in epiſt. Laodamiæ, Silium lib. 4. noſtrum actu 2. Herc. OEtæi, Lucan. lib. 1. Statium lib. 5. Theb. Corn. Tacitum lib. 11. audacior Valerius Flaccus (quem Lud. Carrio meus dextrè, vt eſt felix in reſtituendo, recenſuit) Medeam ipſi Baccho comparare non dubitauit.

393 *Non facilè ſecum verſat* in quibuſdam m. ſ. legitur; *Non facilè ferum verſat*: quorum verborum ſententia mihi non placet.

398 *Imitare amorem*, hoc eſt, odio modum nullum ſtatue. quia amor nullum modum habet. Terent. Eunuchi actu 1. ſce. 1. de amore:

—— quæ res in ſe neq; conſiliū neq; modum
Habet vllū eam conſilio regere non poteſ.
In amore hæc omnia inſunt vitia, iniuriæ,
Suſpectiones, inimicitiæ, induciæ,
Bellum, pax rurſum. incerta hæc ſi tu poſtules
Ratione certa facere, nihilò plus agas
Quàm ſi des operam vt cum ratione inſanias.

Et, qui (quod à Mureto priùs fuit animaduerſum) hos verſus eleganter expreſſit, Horatius: ———— *quæ res*

Nec modum habet neque conſilium, ratione modóq;
Tractari non vult. In amore hæc ſunt mala, bellum,
Pax rurſum: hæc ſi quis, tēpeſtatis prope ritu

Inulta patiar? ſegnis hic ibit dies?
Tanto petitus ambitu, tanto datus?
Dum terra cælum media libratum feret,
Nitidusq́; certas mundus euoluet vices,
Numerusq́; arenis deerit, & ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra, dum ſiccas polus
Verſabit arctos, flumina in pontum cadent,
Nunquam meus ceſſabit in pœnas furor,
Creſcetq́; ſemper: quæ ferarum immanitas,
Quæ Scylla, quæ Charybdis, Ionium mare
Siculumq́; ſorbens, quæq́; anhelantem premens
Titana, tantis Ætna feruebit minis?
Non rapidus amnis, non procelloſum mare,
Pontusq́; coro ſæuus, aut vis ignium
Adiuta flatu poſſit inhibere impetum,
Irasq́; noſtras: ſternam & euertam omnia.
Timuit Creontem, ac bella Theſſalici ducis:
« *Amor timere neminem verus poteſt.*
Sed ceſſerit conuictus, & dederit manus,
Adire certè, & coniugem extremo alloqui
Sermone potuit: hoc quoque extimuit ferox.
Laxare certè tempus immitis fugæ
Genero licebat: liberis vnus dies
Datus duobus. non queror tempus breue:
Multum patebit. faciet, hic faciet dies,
Quod nullus vnquam taceat. inuadam deos,
Et cuncta quatiam. NV. *recipe turbatum malis*
Hera pectus, animũ mitiga. ME. *ſola eſt quies,*
Mecum ruinâ cuncta ſi video obruta.
Mecum omnia abeant: trahere, cùm pereas, licet.
NV. *Quàm multa ſint timenda, ſi perſtas, vide.*
Nemo potentes aggredi tutus poteſt.

I A-

Mobilia & cæca fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa; ſibi nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire paret certa ratione modóq;.

Propertius quoque:

Errat veſani finem qui quærit amoris.
Verus amor nullum nouit habere modũ.

405 *Flumina in pontum cadent.* Sic Virgilius 1. Aeneid.

In freta dum fluuij current ———

408 *Quæ Scylla, quæ Charybdis.* Sic Catullus: *Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vaſta Charybdis.*

de Sicula Charybdi. Eſt & alia veteribus incognita in Scrickfinnia, inter Suuentinos promontorium & Caienska Semla. Vide Abrahamum Ortelium, in deſcriptione gentium Septentrionalium, & Scalig. contra Cardanum.

410 *Titana.* Typhoeum, iuxta Pindarum, Heſiodum, Euphorionem, & qui eum diligentiſs. imitatur, Ouidium, & Valerium Flaccum: vel potiùs Enceladum, ex ſententia Callimachi, Orphei, Smyrnæi, Oppiani, Virgilij, Seueri, Lucani, Claudiani ac Sidonij: dixi potiùs, quia hanc opinionem ſequitur Seneca Hercule OEtæo actu 4. his verſibus:

Vincet ſcopulos inde Typhoeus
Et Tyrrhenam feret Inarimen.
Feret Ætnæos inde caminos,
Scindétq; latus montis aperti,
Nondum Enceladus fulmine victus.

411 *Rapidus amnis.* Lucretius:

Et rapidos tranant amnes.

415 *Theſſalici ducis.* Acaſti. Suprà habuimus; ——— *quippe te pœna expetit*
Lethóq; Acaſtus ———

416 *Amor timere neminem verus poteſt.* audaciæ amantium pleni ſunt poëtarum libri. Sidonius: *Amor timere neſcit.*

Propertius:

Solus amans nouit quando periturus, & à qua
Morte, neque hic Boreæ flabra nec arma timet. Tibullus

Nec docet hoc omnes, ſed quos nec inertia tardat,
Nec vetat obſcura ſurgere nocte timor.
En ego cùm tenebris tota vagor anxius vrbe,
Securum in tenebris me facit eſſe Venus.
Nec ſinit occurrat quiſquam qui corpora ferro
Vulneret, aut rapta præmia veſte petat.
Quiſquis amore tenetur, eat tutúſq; ſacérque,
Qualibet inſidias non timuiſſe decet.

his contentus Propertius lib.3. eleg.15.

Nec tamen eſt quiſquam ſacros qui lædat amantes,
Scironis mediâ ſic licet ire viâ.
Quiſquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus eſſe velit
Luna miniſtrat iter, demonſtrant aſtra ſalebras,
Ipſe amor accenſas percutit ante faces.
Sæua canum rabies morſus auertit hiantes.
Huic generi quouis tempore tuta via eſt.

Diuino hæc amori accommoda. nihil verius.

428 *Mecum omnia abeant.* potuit vetus illud dictum imitari, quod ex Dionis lib. 58. Xiphilinus retulit:

ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.

Libet. membranæ, *licet.* idque, quoad ſententiã, deterius non eſt.

430. *Nemo potentes aggredi tutus poteſt.* nam potentiorum ira grauis eſt ſemper, regum præcipuè. Homerus Iliad. 6.

κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ.

IASON. MEDEA.

IA. *O dura fata ſemper, & ſortem aſperam.*
Cùm ſæuit, & cùm parcit, ex æquo malam.
Remedia toties inuenit nobis Deus
Periculis peiora. ſi vellem fidem
Præſtare meritis coniugis; letho fuit
Caput offerendum: ſi mori nolim; fide
Miſero carendum eſt. non timor vincit virum,
Sed trepida pietas: quippe ſequeretur necem
Proles parentum. ô ſancta, ſi cælum incolis,
Iuſtitia, numen inuoco ac teſtor tuum;
Nati patrem vicere. quin ipſam quoque;
Etſi ferox eſt corde, nec patiens iugi;
Conſulere natis malle, quàm thalamis, reor.
Conſtituit animus precibus iratam aggredi.
Atque ecce, viſo memet, exſiluit, furit,
Fert odia præ ſe, totus in vultu eſt dolor.
ME. *Fugimus Iaſon, fugimus. hoc non eſt nouum*
Mutare ſedes: cauſa fugiendi, noua eſt.
Pro te ſolebam fugere: diſcedo, exeo,
Penatibus profugere quam cogis tuis.
Ad quos remittis? Phaſin & Colchos petam,
Patriumq; regnum quæq; fraternus cruor
Perfudit arua; quas peti terras iubes?
Quæ maria monſtras; Pontici fauces freti;
Per quas reuexi nobiles regum manus,
Adulterum ſecuta per Symplegadas?
Paruámne Iolchon, Theſſala an Tempe petam?
Quaſcunque aperui tibi vias, clauſi mihi.
Quò me remittis? exſuli exſilium imperas,
Nec das. eatur, regius iuſſit gener.
Nihil recuſo: dira ſupplicia ingere.
Merui. cruentis pellicem pœnis premat
Regalis ira; vinculis oneret manus,
Cluſamq; ſaxo noctis æternæ obruat.
Minora meritis patiar. ingratum caput!
Reuoluat animus igneos tauri halitus,
Interq; ſæuos gentis indomitæ metus,
Armifero in aruo flammeum Æetæ pecus,
Hoſtiſq; ſubiti tela: cùm iuſſu meo
Terrigena miles mutua cæde occidit.
Adice expetita ſpolia Phryxei arietis,
Somnoq; iuſſum lumina ignoto dare
Inſomne monſtrum; traditum fratrem neci;

Et,

vel quia, vt ſubiungit Homerus, iræ non facilè obliuiſcuntur: vel quia, vt poëta indignus qui cum Chœrylo cõparetur, dixit, regibus longæ ſunt manus.

437 *Vincit virum.* quidam libri ſcripti, *vicit virum.*

442 *Ferox.* ait Horatius, in epiſt. ad Piſones, de arte poëtica:

Sit Medea ferox ———

446 *Totus in vultu eſt dolor.* Agmemn. actu 2.

Licet ipſa ſileas, totus in vultu eſt dolor.

Hercule OEtæo, actu 2.

——— *in vultus dolor*
Proceßit omnis ———

452 *Patriumq; regnum*; apud Euripidem Medea:

νῦν ποῖ τράπωμαι; πότερα πρὸς πατρὸς δόμους,
οὓς σοι προδοῦσα καὶ πάτραν, ἀφικόμην.
ἢ πρὸς ταλαίνας Πιλιάδας; καλῶς γ' ἂν οὖν
δέξαιντό μ' οἴκοις, ὧν πατέρα κατέκτανον.

Ennius, in Medea:

Quò nunc me vortam? quod iter incipiam ingredi?
Domum paternámne, an ad Peliæ filias?

Solent poëtę miſeros ſic facere ratiocinantes, vt oſtendant nullo loco poſſe ſe tutò conſiſtere. exempla ſunt illuſtria in Oratione Gracchi lib. 3. de Orat. in Hercule furente Euripidis, Aiace μαστιγοφόρῳ Sophoclis, Ariadna Catuli, Didone Virgilij, Alcmena Senecæ in Herc. OEtæo, aliiſque multis.

464 *Saxo noctis æternæ.* hoc eſt, ſpecu tenebroſo,

466 *Igneos tauri halitus.* ex Euripide, apud quem Medea:

ἔσωσά σ', ὡς ἴσασιν Ἑλλήνων ὅσοι
ταὐτὸν συνεισέβησαν Ἀργῷον σκάφος,
πεμφθέντα ταύρων πυρπνόων ἐπιστάτην,
ζεύγλῃσι, καὶ σπεροῦντα θανάσιμον γύην·
δράκοντά θ', ὃς πάγχρυσον ἀμπέχων δέρας
σπείραις ἔσῳζε πολυπλόκοις, ἄυπνος ὤν,
κτείνασ', ἀνέσχον σοι φάος σωτήριον,

470 *Terrigena miles.* Ouidius 7. Metamorph.

Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres.

& Claudianus ſic eoſdem vocauit, de bello Geticò:

An ego terrigenas potiùs mirabor in ipſis
Procubuiſſe ſatis; vitæ quibus attulit idem
Principium finémq; dies ———

471 *Expetita.* optata. Catullus:

Auratam optantes Colchis auertere pellem.

472 *Somnoq; iuſſum lumina ignoto dare Inſomne monſtrũ.* Libanius Sophiſta

Et, ſcelere in vno, non ſemel factum ſcelus;
Iuſſasq́ natas, fraude deceptas meâ,
Secare membra non reuicturi ſenis:
[Alienaq́ ſequens regna, deſerui mea.]
Per ſpes tuorum liberûm, & certum larem, *
Per victa monſtra, per manus; pro te, quibus
Nunquam peperci; perq́ præteritos metus,
Per cælum, & vndas, coniugii teſtes mei,
Miſerere. redde ſupplici felix vicem.
Ex opibus illis quas procul raptas Scythæ
Vſque à peruſtis Indiæ populis petunt,
Referta quáſq; vix domus gazas capit,
(Ornamus auro nemora) nil exul tuli
Niſi fratris artus, hos quoque impendi tibi.
Tibi patria ceſſit, tibi pater, frater, pudor:
Hac dote nupſi, redde fugienti ſua.
IA. *Perimere cùm te vellet infectus Creo,*
Lachrymis meis euictus, exilium dedit.
ME. *Pœnam putabã: munus, vt video, eſt fuga.*
IA. *Dum licet abire, profuge, téq; hinc eripe.*
Grauis ira regũ eſt ſẽper. ME. *hoc ſuades mihi;*
Præſtas Creuſæ pellicem inuiſam amoues.
IA. *Medea amores obiicis;* ME. *& cædẽ, & dolos.*
IA. *Obiicere crimen quod potes tandem mihi?*
ME. *Quodcunq; feci.* IA. *reſtat hoc vnũ inſuper,*
Tuis vt etiam ſceleribus fiam nocens.
ME. *Tua illa, tua ſunt illa. cui prodeſt ſcelus,* "
Is fecit. omnes coniugem infamem arguant; "
Solus tuere, ſolus inſontem voca.
Tibi innocens ſit, quiſquis eſt pro te nocens.
IA. *Ingrata vita eſt, cuius acceptæ pudet.*
ME. *Retinenda non eſt, cuius acceptæ pudet.*
IA. *Quin potiùs irâ concitum pectus doma:*
Placare natis. ME. *abdico, abiuro, abnuo.*
Meis Creuſa liberis fratres dabit?
IA. *Regina gnatis exſulum afflictis potens?*
ME. *Non veniat vnquã tã malus miſeris dies;*
Qui prole fœdâ miſceat prolem inclytam,
Phœbi nepotes Siſyphi nepotibus,
IA. *Quid miſera meq́ teq́ in exitium trahis?*
Abſcede, quæſo. ME. *ſupplicem audiuit Creo.*
IA. *Quid facere poſſim, eloquere.* ME. *pro me; vel ſcelus.*
IA. *Hinc rex, & illinc.* ME. *eſt & his maior metus*

καθεύδων ὤφθη δράκων ὅπως περίπεργι τοῦ παθῶν Claudianus:

—— *inſopitiſq; refuſum*
Tractibus aurati cuſtodem velleris anguem.

476 *Senis.* Peliæ. nota res ex Polycratis Samij, & Ouidij traditione.

494 *Grauis ira regum eſt ſemper.* Suprà nu. 430. vbi vide quæ ſcripſimus, dixit:

Nemo potentes aggredi tutus poteſt.

& ſuprà actu 2.

Nec me fugit quàm durus & verè inſolens
Ad recta flecti regius nolit tumor.

Pindarus:

—— χόλος
δ᾽ ὐκ ἀλίπος
γίνεται παίδων Διός.

515 *Loquere.* antiquiſs. libri *eloquere.*

516 *Eſt & his maior metus.* in o. v. l. continetur: *eſt & hinc maior metus Medeæ.* dixerat Iaſon ab vna parte duos reges eſſe Acaſtum & Creontem; quorum metu Medeam non auſit retinere: reſpondet illa, ſint illinc Acaſtus & Creo, hinc ego; plus ſola quàm vterque potero.

Medea.nos confligere,certemus,ſine:
Sit precium Iaſon. IA.*cedo defeſſus malis:*
Et ipſa caſus ſæpe iam expertos time.
ME. *Fortuna ſemper omnis intra me ſtetit.*
IA. *Acaſtus inſtat, propior eſt hoſtis Creo.*
ME. *Vtrunq́ profuge. nolo vt in ſocerum manus*
Armes: nec vt te cæde cognatâ inquines,
Medea cogit. innocens mecum fuge.
IA. *Et quis reſiſtet,gemina ſi bella ingruant?*
Creo atque Acaſtus arma ſi iungant ſua?
ME. *His adiice Colchos,adiiçe Æetem ducem;*
Scythas Pelaſgis iunge; demerſos dabo.
IA. *Alta extimeſco ſceptra.* ME. *ne cupias, vide.*
IA. *Suſpecta ne ſint, longa colloquia amputa.*
ME. *Nunc ſumme toto Iuppiter cælo tona,*
Intende dextram, vindices flammas para,
Omnémq; ruptis nubibus mundum quate:
Nec diligenti tela librentur manu;
In me,vel iſtum.quiſquis è nobis cadet,
Nocens peribit:non poteſt in nos tuum
Errare fulmen. IA.*ſana meditari incipe,*
Et placida fare;ſi quid ex ſoceri domo
Poteſt fugam leuare,ſolamen pete.
ME. *Contemnere animus regias,vt ſcis,opes*
Poteſt,ſoletq́:liberos tantum fuge
Habere comites liceat;in quorum ſinu
Lachrymas profundam.te noui gnati manent.
IA. *Parêre precibus cupere me fateor tuis,*
Pietas vetat,namq́ iſtud haud poſſum pati:
Non ſi ipſe memet cogat & rex,& ſocer.
Hæc cauſa vitæ eſt:hoc peruſti pectoris
Curis leuamen:ſpiritu citius queam
Carere,membris,luce. ME. *Sic gnatos amat;*
Bene eſt,tenetur,vulneri patuit locus.
Suprema certè liceat abeuntem loqui
Mandata,liceat vltimum amplexum dare.
IA. *Gratū eſt.* ME. *& illud, voce iam extremâ,peto:*
Ne,ſi qua noſter dubius effudit dolor:
Maneant in animo verba:ſed melior tibi
Memoria noſtri ſubeat:hæc iræ data
Obliterentur. IA.*omnia ex animo expuli,*
Precorq́ & ipſa feruidam vt mentem regas,
Placideq́ tractes:miſerias lenit quies.
ME. *Diſceſſit,itán' eſt?vadis oblitus mei,*

517 *His adijce.* Sic apud Valerium Flaccum vltimo libro inchoati operis inquit Medea:

An fratris te bella mei, patriaq; triremes
Terrificant, magnóque impar vrgeris ab hoſte?
Finge rates alias, & adhuc maiora coire
Agmina. & quæ ſequuntur.

538 *Si quid ex ſoceri domo.* Euripides:
ἀλλ' εἴ τι βούλει παισὶν ἢ σαυτῆς φυγῇ
προσωφέλημα χρημάτων ἐμῶν λαβεῖν,
λέγ'· ὡς ἕτοιμος ἀφθόνῳ δοῦναι χερὶ &c.

550 *Vulneri patuit locus.* à gladiatoribus ducta figura. nam vt hi aliquod membrum detegunt, locum vulneri infligēdo præbent, & tum vulneri locus patet.

554 *Ne ſi qua noſter,* &c. Medea apud Euripidem:

——— αἰτοῦμαί σε τῶν εἰρημένων
συγγνώμον' εἶν ———

Porrò quemadmodum Medea, vt poſſit liberos necare, ſe ad meliorem mentem rediiſſe ſimulat: ſic planè Sophocleus Aiax à priore ſententia receſſiſſe ſe fingit, Tecmeſſæ remouendæ cauſa, ne ſe interficere volenti impedimento foret. illáq; Sophoclis fictio ſic Virgilio placuit, vt in diuinum opus lib.4. eam transtulerit. ibi namque Dido certa iam mori, & deliberata morte fortior, *conſilium vultu tegit, & ſpem fronte ſerenat.*

Et tot meorum facinorum? excidimus tibi;
Nunquam excidimus, hoc age, omnes, aduoca
Vires & artes, fructus eſt ſcelerum tibi,
Nullum ſcelus putare. vix fraudi eſt locus:
Timemur, hac aggredere, quâ nemo poteſt
Quicquam timere. perge, nunc aude, incipe,
Quicquid potes Medea, quicquid non potes.
Tu fida nutrix, ſocia mœroris mei,
Variíq; caſus, miſera concilia adiuua:
Eſt palla nobis, munus ætheriæ domus,
Decuſq; regni, pignus Æetæ datum
A Sole: gemmis eſt & auro textili
Monile fulgens; quod & gemmarum nitor
Diſtinguit aurum quo ſolent cingi comæ:
Hæc noſtra nati dona nubenti ferant;
Sed antè diris illita ac tincta artibus.
Vocetur Hecate: ſacra luctifica appara;
Struantur aræ: flamma iam tectis ſonet.

CHORVS.

Sapphici.

Nulla vis flammæ, tumidiq; venti ‟
Tanta, nec teli metuenda torti; ‟
Quanta, cùm coniux viduata tedis ‟
Ardet & odit. ‟

Non vbi hibernos nebuloſus imbres
Auſter aduexit, properatq; torrens
Iſter, & iunctos vetat eſſe pontes,
Ac vagus errat.

Non

564 *Vix fraudi eſt locus: Timemur.* difficile eſt eum fallere, qui falli timet: è contrà, facile eſt illum circumuenire, qui ſe decipi non poſſe confidit. planè confidētia inſidiis expoſita eſt: metuentē non niſi aperto Marte opprimere queas. ideo in Thyeſte dictum:

——— ſed quibus captus dolis
Noſtros dabit perductus in laqueos pedē?
Inimica credit cuncta.

567 *Quicquid potes Medea, quicquid non potes.* Græca phraſis. Sic etiam Catullus:

Hoc facies ſiue hoc non pote, ſiue pote.

572 *A ſole.* de ornatu iſto ait Euripid.

——— ὅν ποθ' Ἥλιος
πατὴρ πατρὸς δίδωσιν ἐκγόνοισιν οἷς.

581 *Quanta cùm coniux viduata tedis.* adulterium virorum mulieres maximè exaſperat. Euripides, Medea:

—— γυνὴ γὰρ τἄλλα μὲν φόβου πλέα,
κακή τ' ἐς ἀλκὴν, καὶ σίδηρον εἰσορᾶν.
ὅταν δ' ἐς εὐνὴν ἠδικημένη κυρῇ,
οὐκ ἔστιν ἄλλη φρὴν μιαιφονωτέρα.

Ideo noſter Hercule OEtæo:

O quàm cruentus feminas ſtimulat dolor,
Cùm patuit vna pellici & nuptæ domus!
Scylla & Charybdis Sicula torquens freta
Minùs eſt timenda. nulla non melior fera eſt.

Ouidius 2. de arte:

Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes:
Nec lea cum catulis lactantibus vbera præbet,
Nec breuis ignaro vipera læſa pede:
Femina quàm ſocij deprenſa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mētis habet.
In ferrū flammáſq; ruit, poſitóq; decore
Fertur vt Aonij cornibus icta Dei.

Aurel. Prudentius:

—— odit vxor pellicem. Seneca epiſt. 96. *Sciet in vxorē grauiſſimū eſſe iniuriæ genus, pellicem.* Meritò: ſi credimus Menelao Euripidis, in Andromacha. Pindarus ᾠδ. ια. Pyth. dubitat an Clytæmneſtram ad occidendum maritum dolor filiæ necatæ, an ira inductę pellicis excitarit. Subiungit tandem nuptæ odioſiſs. eſſe. Si vir in mala, vt ait ille, ſit deditus adultera. Sanè eam ob rem multæ maritos ſuos occiderunt, vt ex Cicerone 2. offic. Capitolino, Apollonio, Palæphato, Euſebio, Appiano, Iuſtino patet; Thebe Alexandrū Pheræum, Lucilla Antonium Verum, Lemnię viros omnes vna excepta vniuerſæ; hęc cauſa fuit cur Sphinx Cadmo marito bellum mouerit; cur Demetrius Antigoni filius, & Demetrius Nicanor, ab vxoribus fuerint interemti. aſſentior enim Scaligero lib. 3. artis poët. & Steph. Forcatulo in Cupidine iuriſperito cap. 6. in teminis eſſe extremum ſummúmq; affectum zelotypiam ſcribentibus. Huc ſpectant illa Matthæi Mariæ Boiardi:

L'animal che più crudo, e ſpauenteuole,
Et più ardente, che fuoco che ſia,
La moglie che fù vn tempo amoreuole,
Che diſprezzata caddè in geloſia,
Non è leon ferito più ſpiaceuole,
Ne la ſerpe calcata è tanto ria;
Quanto la moglie era quella fiata;
Che per altrui ſe veda abbandonnata.

582 *Ardet.* amat. Virgilius.

Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim.

Horat. *Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo*
Anacreonta Teium.

Seneca: *Arſit obſcuri dea clara mundi.*

583 *Nebuloſus imbres Hauſter aduexit.* Phauorinus apud Gelliū lib. 2. cap. 22. Hauſter, inquit, Græcè ‟ νότος nominatur: quia eſt nebuloſus atq. hume- ‟ ctus. Horat. *Albus vt obſcuro deterget nubila cælo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu; &c.

584 *Torrens Iſter.* ſic Virgilius;

——— torrentia flumina ———

Non vbi impellit Rhodanus profundum;
Aut vbi, in riuos niuibus ſolutis,
Sole iam forti, medioq́; vere,
Tabuit Hæmus.
Cæcus eſt ignis ſtimulatus irâ,
Nec regi curat, patitúrve frenos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipſos
Obuius enſes.
Parcite ô diui, veniam precamur,
Viuat vt tutus mare qui ſubegit:
Sed furit vinci dominus profundi
Regna ſecunda.
Auſus æternos agitare currus,
Immemor metæ iuuenis paternæ;
Quos polo ſparſit furioſus ignes
Ipſe recepit.
Conſtitit nulli via nota magno.
Vade, qua tutum populo priori:
Rumpe nec ſancti violente mundi
Fœd[illegible]a ſacra.
Quiſquis audacis tetigit carinæ
Nobiles remos; nemoris ſacrati
Pelion denſâ ſpoliauit vmbrâ:
Quiſquis intrauit ſcopulos vagantes;
Et, tot emenſus pelagi labores,
Barbarâ funem religauit orâ,
Raptor externi rediturus auri;
Exitu diro temerata ponti
Iura piauit.
Exigit pœnas mare prouocatum.
Tiphys in primis domitor profundi,
Liquit indocto regimen magiſtro
Litore externo, procul à paternis
Occidens regnis; tumuloq́; vili
Tectus, ignotas iacet inter vmbras.
Aulis amiſſi memor inde regis
Portubus lentis retinet carinas
Stare querentes.

596 *Qui ſubegit.* Iaſonem intelligit, quemadmodum infrà, cùm ait; *Parcite iuſſo.*

598 *Regna ſecunda.* maria dicit regna ſecunda, quia ſecunda ſorte Neptuno obtigerunt. quemadmodum inferi Plutoni tertia ſorte. Vnde Claudianus lib. 1. de raptu, Plutonem ſic loquentem inducit;

——— grati quòd luminis expers
Tertia ſupremæ patior diſpendia ſortis?

600 *Iuuenis.* Phaëthō, Apollinis & Clymenes, vt volunt Ouidius & Lucianus; vel Apollinis & Protes, vt Tzetzes; vel Cephali & Auroræ, vt Heſiodus & Pauſanias, filius: cuius mors Apollonij. 4. Argonaut. Tzetzę Chiliad. 4. hiſtor. 137. & Ouidij 2. Metam. notior eſt, quàm vt debeat inculcari. ea docet adoleſcentes quomodo rempub. capeſſere debeant, qui enim ſola nobilitate fretus, animi bonis virtutibus ſcilicet neceſſariis deſtitutus, ad regimen ciuitatis accedat, & temere habenas reipub. moderari præſumat, fieri non poteſt quin ſtatim eius concutiat, concuſſum labefactet, labefactatum penitus diruat atque ſubuertat: quare regi ſuo & domino ſuperiori inconſultæ audaciæ grauiſſimas tandem pœnas det. hoc Phaëthon, qui lucentē ſignificat, Clymenes, (id eſt, gloriæ cumulatæ, ἀπὸ τοῦ κλύω) ſeu Protes (hoc eſt, primariæ feminæ, ἀπὸ τοῦ πρώτου) & Solis filius, paternos auſus agitare currus, & poſtremo vindice Iouis fulmine ambuſtus, videtur innuere.

603 *Conſtitit nulli via nota magno.* ait: via nulli nota ante Argoam nauigationē magno conſtitit omnibus Argonautis. vel ſanè, Nulli vnquam damno fuit, viâ communi & regiâ inceſſiſſe.

606 *Fœdera.* ſuprà hac tragœdia:
Bene diſſepti fœdera mundi
Traxit in vnum Theſſala pinus.
de his fœderibus eſt illud Horatij;
Ne quicquam deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras, ſi tamen impiè
Non tangenda rates tranſiliant vada.

607 *Audacis.* Argus temerariæ. Claudianus, de bello Getico;
Intacti cùm clauſtra freti, coëuntibus æquor
Armatum ſcopulis audax irrumperet Argo.

608 *Sacrati.* Ioui Dodonæo.

Ille,

612 *Religauit ora.* benè & propriè. Catullus; *Perfidus in Cretam religaſſet nauita funem.* & Horat. *Siue iactatam religarat vdo Litore nauim.*

614 *Exitu diro.* Iaſon ſanè; de quo hic non tradit, quòd eo viuo hęc agi fingantur; mala morte periit: animi ſcilicet dolore, iuxta Diodorum Siculenſem, quia cūcti eum, ob ingratitudinem in Medeam, calamitatibus quibus premebatur dignum iudicabant, necem ſibi ipſi conſciuit. Euripides tamen, in fine Medeæ, innuit illum ruina Argus, ſub qua dormiebat, vetuſtate collabentis oppreſſum. idque eo loco Scholiaſtes probat.

618 *Indocto.* Ergyno. Apollon. & Valer. Flacc. 622 *Aulis.* Aulis portus Euboicus, memor regē ſuum.

Ille, vocali genitus Camœna;
Cuius ad chordas modulante plectro
Reſtitit torrens, ſiluere venti;
Cui ſuo cantu volucris relicto,
Adfuit totâ comitante ſiluâ;
Thracios ſparſus iacuit per agros;
Ad caput tractus fluuialis Hebri,
Contigit notam Styga, Tartarumq;
Non rediturus.

Strauit Alcides Aquilone natos,
Patre Neptuno genitum, necauit,
Sumere innumeras ſolitum figuras;
Ipſe poſt terræ pelagiq; pacem,
Poſt feri Ditis patefacta regna,
Viuus ardenti recubans in OEtâ,
Præbuit ſæuis ſua membra flammis,
Tabe conſumtus gemini cruoris,
Munere nuptæ.

Strauit Ancæum violentus ictu

Seti-

Tiphyn cum Argonautis naui vectum abiiſſe, neque vnquam repedaſſe, naues omnes moratur & detinet, vel odio primæ nauis, vel vt de rege ſuo certior fiat. alludit autem ad moram quam Græci in Aulide traxerunt. Nolo aliorum interpretationes adſcribere, quia non placent: nec Codri quidem, qui ſerm. 1. de Cantho Eubœæ rege hæc accipit: nec eius qui (in Propertium) hunc cum Propertiano Argynno confudit.

625 *Ille, vocali genitus Camœna.* Orpheus Calliopes & OEagri vel Apollinis filius prioris ſententiæ auctores Apollonius, & Propertius lib. 2. eleg. 3. alterius Chæris, his verſibus;

Πίερις αἰνοπαθὴς συγγνῶ ἀπέπνευσε λώβαν
Ορφέ᾽ ἀποκτείναντες Ἀπόλλωνος φίλον
υἱόν.

632 *Notam.* priùs enim illam viderat.

634 *Aquilone natos.* Zethē & Calaim. Propertius lib. 1. eleg. 20.

Hunc duo ſectati fratres Aquilonia proles,
Hunc ſuper & Zethes, hunc ſuper & Calais.

635 *Patre Neptuno genitum*, &c. rectè Codrus ſermone 1. & lib. 15. fabularum interpretatur, Periclymenūm, de quo Nōnus Dionyſiac. κγ'. & Ouidius Metamorph. 12. qui ait à Neptuno illum dono accepiſſe, vt in varias figuras mutaretur; & cùm in aquilæ formam verſus eſſet, ab Hercule occiſum: quod Nonnus in apis formam verſo Periclymenō, Tzetzes Chil. 2. hiſt. 45. in muſcam conuerſo contigiſſe ſcribit.

Heſiodus (vt quidam volunt) formas, in quas ſe vertebat, enumerat his verſibus, (quos Valent. Rotmarus in Apollon. cap. 7. decur. 7. Euphorioni tribuit.)

——— Περικλύμενόν τ᾽ ἀγέρωχον
ὄλβιον, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
παντοῖ᾽. ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
αἰετὸς, ἄλλοτε δ᾽ αὖτε πελέσκετο, θαῦμα ἰδέσθαι,
μύρμηξ, ἄλλοτε δ᾽ αὖτε μελισσῶν ἀγλαὰ φῦλα,
ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα
παντοῖ᾽ οὐκ ὀνομαστὰ, τά μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε
βουλῇ Ἀθηναίης ———

quæ omnia crediderim à morali conſideratione, non aliena. certè ſi nomen Periclymenis perpendentes etymon inueſtigemus, à περὶ καὶ κλέω formati inueniemus: quod hominem procliuem ad laudādum, & celebratione glorioſa illuſtrādum ſignificat. itaque in Periclymene veram paraſiti & aſſentatoris effigiē intuemur. Paraſiti enim hominum illi generi qui ſe primos rerum omnium volunt, nec ſunt tamen, vltro ſemper arrident, atque eorū ingenia, dicta factáq; admirātur; quidquid dicant laudant, id rurſum ſi negant, laudāt id quoque; negat quis, negant; ait quis, aiunt & illi; poſtremò imperarunt ipſimet ſibi, vt omnia aſſentari queant, omnes formas induere, & tarandi more, ad quam ſe rem applicuerint, illius colorem aſſumere. Faciunt hoc impunè donec ad ſummum impudentiç gradum venerint: tunc intolerabiles facti, ab iis ipſis qui illos promouerunt, de omni dignitatis gradu deiiciuntur. ideo Periclymenem ab Hercule ſub muſcæ (quod animal impudentiſs. eſt) forma occiſum fabulantur. Sic ego hanc fabulam interpretor. aliter Tzetza.

Ceterùm ridiculus eſt omnium hoc loco ſcribentium error, qui hæc Senecæ verba de Acheloo acceperunt. cùm is nec ab Hercule occiſus, nec Argonautarum vnus, nec Neptuni filius fuerit: niſi Neptunū cum Oceano confundas. Plutarchus enim in libello περὶ ποταμῶν, Acheloum tradit Oceani & Naidis nymphæ filiū fuiſſe; Achæus, Oceani & Terræ; alij aliorum. At, inquies, ne Periclymenus quidem Neptuni filius fuit, ſed Nelei, teſte Apollonio lib. 1. fateor. nec verò hoc Seneca aſſerit, ſed tantùm Neptuno genitum fuiſſe. quod quinetiam nepoti queat accommodari, quis non videt? Porrò illud, *Patre Neptuno*, pro epitheto poſitum eſt quemadmodum apud Lucillium;

Vt nemo ſit noſtrū, quin pater optimu' Diuum,
Vt Neptunu' pater, Liber, Saturnu' pater, Mars,
Ianu', Quirinu' pater, nomen dicātur ad vnū.

nam Dij omnes patres, Deæ matres vocabantur. vide Briſſon. in Formulis pag. 48.

641 *Gemini cruoris.* Hydræ & Neſſi.

643 *Antæum.* lege cum vet. lib. *Ancæum.* tum quia Ancæus inter Argonautas numeratur non tantùm à Valerio & Apollonio, ſed & Orpheo, non quidem antiquo illo (cuius opera Onomacrito, Timocli Syracuſio, Pergyni Mileſio, Zopyro Heracleotę, Brontino, Herodico Perinthio & Niciæ Eleati attribuuntur

Setiger: fratres, Meleagre, matris
Impius mactas, morerisq; dextra
Matris iratæ. meruere cuncti,
Raptus at tutas puer inter vndas
Morte quod crimen tener expiauit;
Herculi magno puer irrepertus?
Ite nunc fortes, perarate pontum
Sorte timenda.
Idmonem, quamuis bene fata noſſet,
Condidit. ſerpens Libycis arenis,
Omnibus verax, ſibi falſus vni,
Concidit Mopſus, caruitq; Thebis,
Ille qui verè cecinit futura.
Exſul errauit Thetidis maritus.
Igne fallaci nociturus Argis

Nau-

† *Herculi magno puer irrepertus?*
Ite nunc fortes, perarate pontum
Sorte timenda;
Idmonem, quamuis bene fata noſſet,
Condidit. Serpens Libycis arenis
Omnibus verax, ſibi falſus vni,
Concidit Mopſus, caruitq; Thebis
Ille qui verè cecinit futura.
Exſul errauit Thetidis maritus.
Igne fallaci nociturus Argis
Nauplius, præceps cadit in profundum.
Crimini pœnas patrio pependit,
Fulmine & ponto moriens Oileus.

Valde corrupta habebantur hęc carmina in excuſis omnibus. hæc eſt ſententia: Tiphys, Orpheus, Zethes, Calais, Periclymenus, Hercules, Ancæus, Plexippus, Toxeus & Meleager malè mortui ſunt. quod quia dici poſſet ob alia crimina quàm maris violationem illis contigiſſe: ſubiungit de Hyla, de quo id ſuſpicari nō liceat. apparet enim illum propter nullum aliud crimen interemtum, quàm quia cum Argonautis vnà nauigarat. cùm igitur Hylas, in cuius ætatem nullum ſcelus morte dignum cadebat, in tutis vndis Bythini fontis ſit interemtus; ite vos, qui fortes haberi vultis, & nauigate contemta periculoſa ac dubia nauigantium ſorte; quę Idmonem vatem condidit, h. in cauſa fuit, vt mortuus conderetur. iccirco etiam Mopſus, dum longiorem vitam ſibi ſpondens in vaſtis Libyę arenis ſerpit, hoc eſt, gradum fallentibus repit quodammodo, mortuus eſt, ac Thebis patria ſua caruit. Peleus etiā exſulauit. Nauplius verò pręceps in mare cecidit. Reliqua ſuo loco exponentur.

648 *Puer.* Hylas: cuius raptum poſt Theocrit. εἰδυλ. 13. & Propertium lib. 1. eleg. 20. ſic deſcripſit Flaminius, vt dici elegantius nihil queat. *Irrepertus.* vidi vnum cod. perantiquum in quo habebatur, *interemtus.* vt ſcilicet Herculi interemtus fuerit, quāuis illo Nymphę potirentur.

651 *Sorte timenda Idmonem.* ante hanc vocem vltimam ſubaudienda eſt vocula, hęc, vel, quæ.

attribuuntur) ſed iunior Crotoniata; quem familiarem fuiſſe Piſiſtrato refert Aſclepiades, cui Sudæ lexicon Argonautica, quæ habemus, aſcribit, quique ſibi antiqui illius Orphei nomē aſſumſit. tum etiam quia Ancæus iſte ab apro Calydonio fuit interemtus, teſte Ouidio lib. 8. Metā. vnde Gracius in lib. de venatione:

—— *ceciditq; ſuis Ancæus in aruis.*

multa in hanc rem tradidit Codrus Vrceus in libro de fabulis, & ſerm. 1.

644 *Fratres.* Plexippum & Toxea, iuxta Ouidium.

645 *Morerisq; dextra,* &c. qui ſequitur locus difficillimus eſt, nec eum intellexēre interpretes, nec Iacobus à Cruce, nec Codrus Vrceus. ego, re diligenter examinata, tandem ex veſtigiis veterum librorum deprehendi totum locum, ſic legi & diſtingui debere:

Matris iratæ. meruere cuncti.
Raptus at tutas puer inter vndas,
Morte quod crimen tener expiauit, †

652 *Quamuis bene fata noſſet.* ex Apollonio 2. Argonaut. vbi Idmon ait;

αὐτὰρ ἐμοὶ θανέειν στυγερῇ ὑπὸ δαίμονος αἴσῃ
τηλόθι που πέπρωται ἐπ' Ἀσίδος ἠπείροιο.

Pindari ſcholiaſtes ſcribit tres vates Argonautas fuiſſe, Idmonem filium Abantis, Mopſum Ampyci, & Amphiaraum Oiclis. Auſon.

Idmona quod vatē, medicū quod Iapyga dicūt.

Pherecydes & Higynus Idmonem Apollinis & Cyrenes vel Aſteries filium, non Abantis fuiſſe ſcribūt: quod ſequitur Politianus, in Nutricia: —— *plenúmq; parente*
Idmona fulminet proſtratum dentibus apri,
Ampycidémq; pium, Libycis quem fudit arenis
Vipera fatifero fauces accenſa veneno.

quo loco quędam huc pertinentia refert poſt Braſſicanum Fr. Sanctius Brocenſis.

653 *Serpens.* Bene Cęlius lib. 29. antiq. c. 15. aduertit participium eſſe: quod nobis loci huius intelligentiam aperuit.

654 *Omnibus verax.* non loquitur de Mopſo Apollinis & Mantus filio, qui Calchantem ſuperauit: ſed de Mopſo, quem Apollonij interpres & Izacius Ampyci & Chloridis filium fuiſſe tradunt, qui vates fuit & Argonautarum vnus. Apollon. 4. Argonaut.

ἔνθα καὶ Ἀμπυκίδην αὐτῷ ἐνὶ ἤματι Μόψον
νηλειὴς ἕλε πότμος, ἀδευκέα δ' οὐ φύγεν αἶσαν
μαντοσύναις, οὐ γάρ τις ἀποτροπίη θανάτοιο.

Ouid. Metamorph. 12.

Nec tu credideris tantum cecinisse futura
Ampycidem Mopſum.

657 *Thetidis maritus.* Peleus falsò ab Hippodamia accuſatus, exſulauit. Pindar. in Nemeis, Horat. in od. & in epiſt. ad Piſon. aliās etiam ob necem fratris.

658 *Igne fallaci,* &c. Palamedis pater Nauplius à Capharæis ſaxis, in quæ Gręcos fraude ſua traxerat, in mare cecidit, & fuit ſubmerſus.

D

Nauplius præceps cadit, in profundum.
Crimini, pœnas patrio pependit
Fulmine & ponto moriens, Oileus,
Coniugis fatum redimens Pheræi
Vxor impendit animam marito.
Ipſe qui prædam ſpoliumq́; iuſsit
Aureum primâ reuehi carinâ;
Vſtus accenſo Pelias aheno,
Arſit anguſtas vagus inter vndas.
Iam ſatis diui mare vindicaſtis,
Parcite iuſſo.

659 *Nauplius*, &c. vult hoc choro poëta oſtendere nemini Argonautarum temeritatem ſuam impunè ceſſiſſe: ſed maris ius violatum deos acriter vindicaſſe. dixerat:

Quiſquis intrauit ſcopulos vagantes,
Et, tot emenſus pelagi labores,
Barbara funem religauit ora,
Raptor externi rediturus auri;
Exitu diro temerata ponti
Iura piauit.

cuius rei confirmandæ cauſa varios Argonautarum interitus memorauit. ſubiungit deinde de Olleo; qui, quoniam cum ceteris Argiuis delectis viris auratam pellem Colchis auerterat, neque vllo tamen læſus infortunio videbatur: iccirco ingenioſiſſimè cōminiſcitur deos non quidem ab ipſo mettre-meratorum fœderum (de quibus ſup. num. 606.) pœnas exegiſſe; ſed ab ipſius filio Aiace Oileo: immiſſo ſcilicet huic furioſo amore Caſſandræ (Maro furias Aiacis Oilei vocat) Priami filiæ: quam cùm in Palladis æde ſtupraſſet, ab hac fulmine traiectus, & à Neptuno ictus ſaxo, in mari ſubmerſus interiit, atque hoc modo patris ſui crimen quaſi expiauit. Hęc cùm ita ſint, ſatis iam hunc Senecæ locum intelligimus, & vulgatam, quam repræſentaui, lectionem, ſinceram eſſe cognoſcimus. apparet & illud, iuſtiſs. nos queri poſſe de N. qui hoc loco poëtam noſtrū multis vocibus ſublatis penè confecit. nimis enim temerario caſtigationis genere, contra o. v. l. qui vulgatis cōſentiunt, fidem; repoſuit; *Igne fallaci nociturus Argis,*
Nauplius præceps cadit, atq; pendit Crimine pœnas. Fulmine & ponto moriens Oileus &c.
Hæc alijs riſum, mihi (qui huic poëtæ bene volo) bilem mouent. etenim ſi hoc exemplo in bonos ſcriptores graſſari liceat, quid non mutilum, quid non adulterinum breui ſumus habituri? minus incommodi maiorum noſtrorum ſimplex ignoratio peperit, quàm noſtra temeraria ſcientia, & inſatiabile emendandi cacoëthes, breui, ni Deus talem peſtem auertat, videtur paritura. Inuaſit ille doctiſſimos quoſque viros morbus, vt malint cum acumine ſuo ingenioſè delirare, quàm cum recepta lectione & ſententia verè ſentire. Ego quoque, qui olim in Notis ad Claudianum pag. 39. mendoſiſſimum quendam locum è Fabij declamat. 270. recenſui, inde intelligo me temere *confuderat* pro *confundebat*, quod in P. Aerodij editione legitur, repoſuiſſe. cetera quę recenſui, ne nunc quidem diſplicent. Quod ad iſtam temerariam deprauationem attinet, ſenſum illa ineptiſſimum, imò planè nullum efficit. & quod ille credit poſt octauum quemque Sapphicum, vnum Adonium ſequi debere, illud verò nihil eſt omnino. quis ignorat Senecam illud vbique, nullo certo ordine, pro arbitrio factitaſſe? an non in chor. 2. act. Hippol. ſemel poſt Sapphicos quattuor, ſemel poſt vndecim Adonium vnum poſuit? an non ab eodem OEdipi act. 1 primum poſt tredecim, mox poſt vndecim, rurſus poſtremò poſt tredecim Sapphicos Adonius vnus collocatur? certè in Troade actu 3. primò poſt Sapphicos vndecim, ſecundò poſt nouem, tertiò poſt quattuordecim, inuenies ſingulos Adonios. quid mirum ſi idem verſus in hoc choro ſepties poſt tres, poſt octo quinquies, denique poſt ſeptemdecim Sapphicos ſemel ſtatuatur?

663 *Vxor.* Alceſtis marito propria morte vitam ſeruauit: Eurip. in Alceſt. & Plato 1. Sympoſ. Apollodor. lib. 1. & Claudian. de laudib. Serenæ. Hinc patet maiorem eſſe amorem coniugis erga coniugem, quàm parentis erga liberos. Alceſtis Peliæ filia ſola voluit pro viro ſuo Admeto, Theſſaliæ rege, qui Pheris agebat, mori; cùm tamen ille & patrem & matrem haberet, quos illa caritate ſic ſuperauit, vt illos nomine dumtaxat filio coniunctos eſſe oſtenderit. Quod quidem ſic hominibus, diiſq; placuit, vt, cū paucis admodū —— *quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus* dij reuiuiſcendi munus conceſſiſſent; hanc ab inferis continuò, propter tam bonum facinus, Herculis operá ſuſcitarint; oſtendentes quantus eſſe debeat coniugalis amor, immortaliáque propoſita illis præmia, qui eum, vt par eſt, coluerint. Horum pleraque Platonica ſunt.

669 *Parcite iuſſo.* Iaſoni; qui mandato Peliæ nauigationem ſuſcepit: ipſum enim, qui iuſſit, ſatis caſtigaſtis.

671 *Immane quantum.* Helleniſmus. Horatius ode 27. lib. 1.

Immane quantum diſcrepat.

672 *Integrat.* antiquę tragœdię verbum. Attius, Antenoridis:

Namq; venio huc vt mea ope opes Troiæ integrem.

Pacuuius, Chryſe:

Sed ceſſo inimicitias integrare.

ACTVS QVARTVS.

NVTRIX.

Pauet animus, horret, magna pernicies adeſt.
Immane quantum augeſcit, & ſemet dolor
Accendit ipſe, vimq́; præteritam integrat.
Vidi furentem ſæpe, & aggreſſam deos
Cælum trahentem: maius his, maius parat

Medea

Medea monſtrum. namque vt attonito gradu
Euaſit, & penetrale funeſtum attigit,
Totas opes effudit, & quicquid diu
Etiam ipſa timuit, promit, atq́; omnem explicat
Turbam malorum: arcana, ſecreta, abdita,
Et, triſte læuâ complicans ſacrum manu,
Peſtes vocat, quaſcunque feruentis creat
Arena Libyæ; quasq́; perpetuâ niue
Taurus coërcet frigore Arctoo rigens,
Et omne monſtrum. tracta magicis cantibus
Squammea latebris turba deſertis adeſt.
Hic ſera ſerpens corpus immenſum trahit,
Triſidamq́; linguam exſertat, & quærens quibus
Mortifera veniat, carmine audito ſtupet,
Tumidumq́; nobis corpus aggeſtis plicat,
Cogitq́; in orbes, parua ſunt, inquit, mala,
Et vile telum eſt, ima quod tellus creat:
Cælo petam venena, iam nunc tempus eſt
Aliud mouere fraude vulgari altius.
Huc ille, vaſti more torrentis iacens,
Deſcendat anguis, cuius immenſos duæ
Maior minorq; ſentiunt nodos feræ;
Maior Pelaſgis, apta Sidoniis minor;
Preſſasq́; tandem ſoluat Ophiuchus manus,
Viruſq́;

Sic Paulus lib. 2. ſentent. cap 15. Mandati iudicio precij ſummam poteſt integrare. Papinianus l quamuis. D. de tut. & rat. diſtrah. tutelam priſtinam integrare. Idem alibi, integrato iure debiti, dixit. Cõtrarium eſt de integro, quo vſus fuit Cæcilius comicus;

Nomen virginis, niſi mitum eſt, deintegrauit.

680 *Complicans.* de licio loquitur, quod huic rei ſagę adhibebant, vt apud Theocritum & Virgilium, in Pharmaceut.

686 *Sera ſerpens.* ſerò propter immenſam ſuam molem adueniens. Varius, apud Macrob. 6. Saturnal.

——— *ſera meminit decedere nocti.*

Virgil. —— *nocte natat ſerus freta* ——

Horatius:

Serus enim Græcis admouit acumina chartis. Tibullus:

Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

Seneca Agamemn. actu 1.

Sed ſera tandem reſpicit fiſſos malis
Poſt fata demum ſortis inceſtæ fides.

687 *Triſidámq;* Ouid. Metamorph. 3.

Martius anguis erat criſtis præſignis & auro,
Igne micant oculi, corpus tumet omne veneno,
Tréſq; micant linguæ.

689 *Tumidúmq;.* veneno. Ouidius:

——— *corpus tumet omne veneno.*

690 *Cogitq; in orbes.* Virgilius, in Culice, de ſerpente agens hoc aliter expreſſit; *

* *Squammoſos latè torquebat motibus orbes.*

Idem:

Flexibus euerſis torquetur corporis orbis.

Ouidius:

Ille volubilibus ſquammoſos nexibus orbes
Torquet ——— Idem;
Ipſe modò immenſum ſpiris facientibus orbem
Cingitur ———

694 *Huc ille.* totus iſte locus pertinet ad verſus Arati, initio operis:

τὰς δὲ δι' ἀμφοτέρας, οἵη ποταμοῖο ἀπορρώξ,
εἰλεῖται, μέγα θαῦμα, δράκων περί τ' ἀμφί τ' ἐαγὼς
μυρίος· αἱ δ' ἄρα οἱ σπείρης ἑκάτερθε φύονται
Ἄρκτοι ——

quo loco Theõ iſta ſic explicat; παραβάλλει τὸ πολυκαμπὲς τῶν ποταμίων ὑδάτων πρὸς τὸ τοῦ δράκοντος μέγεθος. καὶ ἐν τούτῳ δὲ Ἡσιόδου ζηλωτὴς φαίνεται. ἐκεῖνος γὰρ τὸν ποταμὸν εἴκασε δράκοντι, εἰπών,

καί τε διερχόμενος ἑπταχυθοῖς ἐπὶ δράκων ὥς,

υἱὸς δὲ πυθώνιον δράκοντα ποταμὸν ὠνόμασε, μᾶλλον δὲ ἀπείκασε. δράκων δὲ ἐστιν, ὃν ἀνεῖλε Κάδμος· καθ' ἑτέρους δὲ ὁ τὰ μῆλα φυλάσσων τῶν Ἑσπερίδων· ὡς δὲ ὁ πολὺς λόγος, ὁ ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἀναιρεθεὶς Πύθων.

697 *Maior Pelaſgis aptior.* Aratus:

ἢ τὴν μὲν, Κυνόσουραν ἐπίκλησιν καλέουσι·
τὴν δ' ἑτέρην, Ἑλίκην. Ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες Ἀχαιοὶ
εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν.
τῇ δ' ἄρα Φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασσαν.

Manilius 1. ἀστρονομικῶν:

Minoremq, Helice maior decircinat Arcton:
Septem illam ſtellæ certantes lumine cingunt,
Qua duce per altum Graiæ dant vela carinæ.
Anguſto Cynoſura breuis torquetur in orbe,
Tam ſpacio quàm luce minor: ſed iudice vincit
Maiorem Tyrio. Pœnis hæc certior auctor
Non apparentem pelago quærentibus orbem.

Sic legendi ſunt hi verſus. Feſtus Auienus autem;

Namq; Helice Graios, Tyrios Cyneſura per altum. *Regit* ——

Apta Sidoniis minor. Aratus:

μειοτέρη γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι,
τῇ καὶ Σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται.

698 *Preſſáſq; tandem.* locum iſtum hęc Arati interpretantur;

σκέπτεο παρ κεφαλὴν ὀφιούχου· ἐκ δ' ἄρ ἐκείνης
αὐτὸν ἐπιφράσσαιο φαεινόμενον ὀφιοῦχον.
τοῖοί οἱ κεφαλῇ ὑποκείμενοι ἀγλαοὶ ὦμοι
εἴδονται. κεῖνοί γε καὶ ἂν διχόμηνι σελήνῃ
εἰσωποὶ τελέθοιεν· ἀτὰρ χέρες οὐ μάλα ἶσαι·
λεπτὴ γὰρ τῇ καὶ τῇ ἐπιδέδρομεν αἴγλη.

Viruſq́ fundat: adſit ad cantus meos
Laceſſere auſus gemina Python numina:
Et Hydra, & omnis redeat Herculeâ manu
Succiſa ſerpens, cæde ſe reparans ſuâ.
Tu quoque relictis peruigil Colchis ades,
Sopite primùm cantibus ſerpens meis.
Poſtquam euocauit omne ſerpentum genus:
Congerit in vnum frugis infauſtæ mala;
Quæcunque generat inuius ſaxis Eryx;
Quæ fert opertis hieme perpetuâ iugis
Sparſus cruore Caucaſus Promethei,
Pharetráq; pugnax Medus, aut Parthus leuis;
Et quis ſagittas diuites Arabes linunt;
Aut quos, ſub axe frigido, ſucos legunt
Lucis Suëui nobiles Hercyniis.
Quodcunque tellus vere nidifico creat,
Aut rigida cùm iam bruma diſcuſſit decus
Nemorum, & niuali cuncta conſtrinxit gelu;
Quodcunque gramen flore mortifero viret,
Dirúſue tortis ſucus in radicibus
Cauſas nocendi gignit; attrectat manu.
Æmonius illas contulit peſtes Athos,
Has Pindus ingens, illa Pangæi iugis
Teneram cruentâ falce depoſuit comam:
Has aluit altum gurgitem Tigris premens.
Danubius illas: has per arentes plagas

Tepidis

ἀλλ' ἐυπηκὴς κἀκεῖναι ἐπίψιαι ὑπὸ ἱλαρεῖαι.
ἀμφότεραι δ' ὄφιος πεπονήαται, ὅς ῥά τε μέσσον
δινεύει ὀφιοῦχον. ὁ δ' ἐμμενὲς εὖ ἐπαρηρὼς
ποσσὶν, ἐπιθλίβει μέγα θηρίον, ἀμφοτέροισι
σκορπίον ὀφθαλμῷ τε καὶ ἐν θώρηκι βεβηκὼς
ὀρθός. ἀτάρ οἱ ὄφις γε δύω στρέφεται μετὰ χερσί,
δεξιτερῇ ὀλίγος, σκαιῇ γε μὲν ὑψόθι πολλός.

Ophiuchus. dictus, teſte Proclo, quaſi ὀφιοῦχος, quod ſerpentem teneat. Græcã vocem Seneca poſt Germanicum Cæſarem retinuit. Cicero Latinam finxit;

——— *anguitenentis*
Quem claro perhibent ὀφιοῦχον nomine Graij.

quis anguitenens iſte ſit, variè traditur. Baſſus & Auienus dicunt eſſe Aeſculapium; Hegeſianax Carnabontem, Getarum regẽ; Polyzelus, Rhodius, Phorbantem Triopæ & Hiſcilles filium; alij, Herculem; nonnulli, Triopam Theſſalum; quidam Promethea; ceteri vel Tantalum, vel Thybrin, vel Theſea, vel Ixionem. hęc Theon, & Higynus libro 2. qui multa.

700 *Numina.* Apollinem & Dianam recèns à Latona editos. de Pythone multa Nicander & Scholiaſtes eius in Theriacis, & Ouid. Metamorph. 1.

709 *Caucaſus Promethei.* Propert. eleg. 12. lib. 1. ——— *an qua*
Lecta Prometheis diuidit herba iugis.

in qua elegia Propertij, vbi legitur in o. l. nullo diſcrepante;

Quid mihi deſidiæ non ceſſas fingere crimen,
Quod faciat nobis conſcia Roma moram:

Carrio meus ex coniectura reponit;

Quod faciat nobis Roma in amore moram.

iccirco, credo, quòd in ſeq. eleg. legatur:

Certus & in nullo quæris amore moram.

Verùm nolim ego quicquam mutari: neque enim valde vrget hæc ratio. Conſciam Romam dicit figuratè, quaſi Roma ſciret cauſas tam diuturnę moræ. quæ ſententia mihi ſatis arridet. Sed ad rem. de herba Promethea Valerius Flaccus lib. 7. ait.

—— *Promethea florem de ſanguine fibræ*
Caucaſeum, tonitru nutritáq; gramina promit;
Quæ ſacer ille niues inter triſtéſq; pruinas
Durat, editq; cruor; cùm viſcere vultur adeſo
Tollitur è ſcopulis, roſtróq; irrorat aperto.

idem tradit Apollon. lib. 3. vbi vide Scholiaſt. & Plutarchum in lib. de fluminib. & Turnebum lib. 2. adu. c. 9. & lib. 18. c. 1. & Cęlium Rhodigin. lib. 7. antiq. lection. cap. 21. & Ioan. Hartungum Decuria ſecunda.

711 *Diuites Arabes*, qui Arabiam felicem incolunt. de quibus Venantius Fortunatianus, in Phœnice cecinit;

Quos legit Aſſyrius, quos opulentus Arabs.

Tibullus:

Quos tener è terra diuite mittit Arabs.

Sagittas venenis linebant non Arabes modò, ſed & Gręci, teſte Homero Odyſſ. á. Itali, teſte Virgilio lib. 9. & 10. Parthi, teſte Virgil. lib. 12. & Ouid. de triſtibus, Daci; Dalmatæ, teſte Paullo Ægineta lib. 6. cap. 88. Gyrrhęi, auctore Theophraſto lib. 9. plan. hiſt. Æthiopes, auctore Nicandro in Alexipharm. Scythę teſte Ouid. de Ponto, & Plinio lib. 12. Galli, teſte Ariſtotele lib. de admir. audition. num. 84. denique & omnes Barbari, ſi credimus Dioſcoridi lib. 6.

713 *Sueui.* vel hinc patet Sueuorum fines olim quàm hodie latiores fuiſſe. ſiquidẽ teſte Strabone libro 7. (de quo me frater meus Hieronymus admonuit) intra & extra Hercyniam habitabant.

Hercyniis. Gręci hanc ſiluam Orcyniam appellarũt, auctore Cęſare lib. 6. de bello gallico. optimè deſcripſit Irenicus lib. 7. Exegeſ. c. 16.

714 *Vere nidifico.* vere enim aues nidificant.

722 *Cruenta falce.* Ouidius:

Diráq; cantata pabula falce metit.

Tepidis Hydaſpes gemmifer currens aquis,
Nomenq́; terris qui dedit Bætis ſuis,
Heſperia pulſans maria languenti vado.
Hæc paſſa ferrum eſt, dum parat Phœbus diem,
Illius aliâ nocte ſucciſus frutex,
At huius vngue ſecta cantato ſeges.
Mortifera carpit gramina, ac ſerpentium
Saniem exprimit, miſcetq́; & obſcœnas aues.
Mœſtiq́; cor bubonis, & rancæ ſtrigis
Exſecta viuæ viſcera, hæc ſcelerum artifex
Diſcreta ponit: his rapax vis ignium,
His gelida pigri frigoris glacies ineſt.
Addit venenis verba, non iſtis minùs
Metuenda: ſonuit ecce veſano gradu,
Cantiq́; mundus vocibus primis tremit.

MEDEA.

Tetrametri, trochaici in initio, mox iambici varij & anapæſtici.

Vos precor vulgus ſilentum, voſq́; ferales deos,
Et chaos cæcum, atq́; opacā Ditis vmbroſi domū,
Tartari ripis ligatos ſqualidæ mortis ſpec⁹, (uos.
Supplicis animæ remiſſis currite ad thalamos no-
Rota reſiſtat mēbra torquens, tāgat Ixion humū.
Tantalus ſecurus vndas hauriat Pirenidas.
Longè grauior pœna cedat coniugis ſocero mei,
Lubricus per ſaxa retro Siſyphum voluat lapis.
Vos quoq́;, vrnis quas foratis irritus ludit labor,
Danaides, coite, veſtras hic dies quærit manus.
Nunc meis vocata ſacris noctium ſidus veni,
Peſſimos induta vultus: fronte non vnâ minax.
Tibi more gentis vinculo ſoluens comam,
Secreta nudo nemora luſtraui pede,
Et euocaui nubibus ſiccis aquas,
Egiq; ad ima maria, & Oceanus graues
Interiùs vndas æſtibus victis dedit:

Pari-

Valerius:

—— *cunctaq; tremunt ſub falce catenæ.*

fuiſſe has aëneas Macrobius 5. Saturn. c. 19. docet, adducto Sophoclis fragmento è tragœdia, quæ ῥιζοτόμοι inſcribitur, cuius imitatione ait Virgilium ſcripſiſſe;

Falcibus & meſſæ ad lunam quæruntur ahenis
Pubentes herbæ, nigri cum lacte veneni.

Ouidius Metamorph. 7.

——— *plantas partim radice reuellit,*
Partim ſuccidit curuamine falcis ahenæ.

ad rem enim diuinam procurandā pleraq; aënea adhibebantur, teſte, præter alios, Catminio lib. de Italia ſecundo his verbis: Priùs itaque & Thuſcos æneo vomere vti, cùm conderentur vrbes, ſolitos, in traiectitiis eorum ſacris inuenio: & in Sabinis ex ære cultros, quibus ſacerdotes tonderentur.

725 *Gemmifer.* in cuius alueo magna gemmarum copia reperitur, veluti lychnis, adamas, beryllus, achates, & alij innumerabiles.

727 *Heſperia pulſans maria.* mutuatus hoc eſt à Lucano lib. 2.

Occaſus mea iura timet, Tethymq; fugacem,
Qui ferit Heſperias poſt omnia flumina Bæthis.

Languenti vado. nā dimiſſus ex Tarraconenſi prouinciâ diuisáque Hiſpania, priuſquam in mare labatur, efficit magnū lacum, vnde fit vt minore impetu in Oceanum incidat.

736 *Pigri frigoris.* ab effectu frequenter epitheta ducuntur. Ouidius:

Triſtis & ignaui pleniſſima frigoris ——

Idem:

Frigus iners illic habitant, pallorq;, tremorq;.

Moderatus Columella lib. 10.

Poſt vbi Riphæi torpētia frigora brumæ.

Martialis:

Concretaſq; pigro frigore ridet aquas.

frigore enim pigri, inertes, ignaui, & quodāmodo torpentes efficimur. quia frigus vehemens ἀπελαύνει καὶ ἀπολύει τὸ ἔμφυτον θερμὸν εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος, inquit Xenophō ἀναβάσει. itaque interiùs in penitiſſimis corporis partibus incluſo calore, fit vt extremitates veluti manus ac pedes, pigræ & languidæ reddantur.

746 *Sedeat.* Creontem maneat pœna longè grauior Tantali ſupplicio.

752 *Tibi more gentis vinculo ſoluens comam,*
Secreta nudo nemora luſtraui pede. Solebant magæ nudis pedibus & paſſo capillo ſacra ſua peragere. apud Virg. Aeneid. 4. magicis ſacris operatura vnum exuta pedem inducitur. apud Valer. Flacc. vates idem facturis.

——— *Vincula ſoluere monſtrat*
Prima pedum. ———

Horatius ſcribit ſe vidiſſe

Canidiam pedibus nudis, paſſoq; capillo.

Ouid. lib. 7. Metamorph.

Egreditur tectis veſtes induta recinctas,
Nuda pedem, nudos humeris infuſa capillos.

754 *Euocaui nubibus ſiccis aquas.* de magiæ vì apud Laërtium lib. 8. Empedocles ait:

παύσεις δ' ἀκαμάτων ἀνέμων μένος, οἵ τ' ἐπὶ γαῖαν
ὀρνύμενοι πνοιῆσι κατὰ φθινύθουσιν ἀρούρας.
καὶ πάλιν ἢν κ' ἐθέλῃσθα παλίντιτα πνεύματ' ἐπάξεις.
θήσεις δ' ἐξ ὄμβροιο κελαινοῦ καίριον αὐχμὸν
ἀνθρώποις· θήσεις δ' αὖ καὶ ἐξ αὐχμοῖο θερείου
ῥεύματα δενδρεόθρεπτα, τὰ δ' ἐν θέρει ἀήσαντα.
ἄξεις δ' ἐξ Ἀΐδαο καταφθιμένου μένος ἀνδρός.

758 *Et ſolem & aſtra vidit.* ſimul nempe vno eodémque tempore. cùm alioqui lucente ſole aſtra non appareant.

763 *In tot ora.* qui plurima, Iſtro ſeptem oſtia aſſignarunt.

765 *Tumuit.* quanto vehementior, & poëtæ congruentior eſt, niſi fallor, o. v. l. ſcriptura, *tonuit*! Porrò Medeam cuncta quæ hîc iactitat, facere potuiſſe teſtantur Apollon. in Argonaut. & Ouid. Metamorph. 14. & in epiſt. Hypſip. à quibus noſter ea ſumſit.

773 *Diſcors.* cur hoc dixit, malè explicant interpretes dixit. quia Typhoeus quemadmodum ceteri gigantes, ſuperiore parte hominem, inferiore angues referebat, auctor Izacius.

779 *Pia ſororis, impiæ matris.* Ouidius 8. Metam. hanc fabulam deſcribens, eleganter iſta duo coniunxit:

Incipit eſſe tamen melior germana parente,
Et conſanguineas vt ſanguine leniat vmbras
Impietate pia eſt ———

Facem. apud Homerum Meleager Altheæ imprecationibus confixus moritur. Minyadis & OEarum auctores, (ſiue ille Heſiodus, ſiue Rhianus, ſiue alius quiſpiam) ab Apolline in bello contra Curetes, interfectum tradũt. eius verò opinionis, quam noſter, Ouidius in Metam. & Apollod. lib. 1. & plerique tenuerunt, auctor fuit Phrynichus ἐν Πλευρωνίαις, teſte Pauſania. Quidam ſtipitem fatalem fuiſſe aiunt è rogo raptum, cuius interitus ſecum Meleagri necem trahebat: alij fuiſſe non è rogo raptum ſtipitem, ſed oleaſtri ramum ſcribunt: vide Izacium in Lycophronem, & Antonin. Liberalem in Metamorph.

782 *Dum Zetum fugit.* expulſa è Phinei regia, Apollon. & Valerius.

790 *Cùm Theſſalicis vexata minis.* antiqui credebant lunam cælo carminibus magicis deduci, Theſſalarum potiſſimùm, quarũ cantus efficacior putabatur, cuius rei paſſim apud Plutarch. lib. de defect. orac. & Apollon. lib. 3. Argonaut. & alios teſtimonia occurrunt. quem errorem egregiè refellit vetus poëta, quiſquis ille eſt, his verſibus:

Non illam, vt populi credunt, nigrantibus antris
Infernas vlulans mulier prædira ſub vmbras
Detrahit altiuago è ſpeculo, nec carmine victa
Vel rore Stygias ———

Pariterq́ mundus, lege confuſâætherâ,
Et ſolem & aſtra vidit; & vetitum mare
Tetigiſtis Vrſæ. temporum flexi vices.
Æſtiua tellus floruit; cantu meo:
Meſſem coacta vidit hibernam Ceres.
Violenta Phaſis vertit in fontem vada,
Et Iſter in tot ora diuiſus, truces
Compreſſit vndas omnibus ripis piger;
Sonuere fluctus, ſonuit inſanum mare
Tacente vento, nemoris antiqui domus
Amiſit vmbram, vocis imperio meæ,
Die relicto Phœbus in medio ſtetit,
Hyadesq́ noſtris cantibus motæ labant.
Adeſſe ſacris tempus eſt Phœbe tuis.
Tibi hæc cruenta ſerta texuntur manu,
Nouena quæ ſerpens ligat;
Tibi hæc Typhoeus, membra qui diſcors tulit,
Qui regna concuſſit Iouis.
Vectoris iſtic perfidi ſanguis ineſt,
Quem Neſſus exſpirans dedit.
O Etæus iſto cinere defecit rogus,
Qui virus Herculeum bibit.
Piæ ſororis, impiæ matris facem,
Vltricis Altheæ vides.
Reliquit iſtas inuio plumas ſpecu
Harpyia, dum Zetum fugit.
His adiice pinnas ſauciæ Stymphalidos,
Lernæa paſſæ ſpicula.
Sonuiſtis aræ: tripodas agnoſco meos,
Fauente commotos deâ.
Video Triuiæ currus agiles;
Non quos pleno lucida vultu
Pernox agitat; ſed quos facie
Lurida mœſtâ, cùm Theſſalicis
Vexata minis, cælum freno
Propiore legit. ſic face triſtem
Pallida lucem funde per auras,
Horrore nouo terre populos,
Inq́ auxilium Dictynna tuum

Pre-

Precioſa ſonent æra Corinthi.
Tibi ſanguineo ceſpite ſacrum
Solenne damus: tibi de medio
Rapta ſepulchro fax nocturnos
Suſtulit ignes: tibi mota caput
Flexâ voces ceruice dedi:
Tibi funereo de more iacens
Paſſos vincit vitta capillos:
Tibi iactatur triſtis Stygiâ
Ramus ab vndâ: tibi nudato
Pectore Mænas ſacro feriam
Brachia cultro.
Mánet noſter ſanguis ad aras;
Aſſueſce manus ſtringere ferrum
Caroſq́; pati poſſe cruores.
Sacrum laticem percuſſa dedi.
Quod ſi nimium ſæpe vocari
Quereris, votis ignoſce, precor.
Cauſa vocandi Perſei tuos
Sæpius arcus, vna atque eadem
Semper, Iaſon, tu nunc veſtes
Tingue Creuſæ; quas cùm primùm
Sumſerit, imas vrat repens
Flamma medullas. ignis fuluo
Cluſus in auro latet obſcurus;
Quem mihi, cæli qui furta luit
Viſcere fœto. dedit, & docuit
Condere vires arte, Prometheus.
Dedit ac, tenui ſulphure tectos,
Mulciber ignes: & viuacis
Fulgura flammæ de cognato
Phaëthonte tuli. habeo mediæ
Dona Chimæræ. habeo flammas

Vsto

* pulcris, buſtis, vel rogis eruta, ad maleficia deligebantur. Horat. epod. ode 17.

Iubet ſepulchris caprificus erutas,
Iubet cupreſſus funebres.

Lucanus autem hoc ad nauſeam vſque plus 40. verſibus perſequitur, lib. 6.

806 *Sacro feriam Brachia cultro.* & hoc quoque in magicis ſacris fiebat, vide Tibullum lib. 1. eleg. 6.

814 *Perſei.* Hecate quam Perſeida vocat Apollon. vbi ſuprà, & Ouid. 7. Metam. quia ſcilicet, teſte Heſiodo, & Diodoro, Perſei filia fuit. Orpheus tamen Tartari & Ceteris filiam putauit; Muſæus, Iouis & Aſteriæ, ſed à Perſeo nutritam; Pherecydes, Ariſtei, Bacchylides, Noctis.

818 *Serpens Flamma.* in o. v. l. inuenio *repens.*
Vincibilémq; petit clamorem. quippe per æthram,
Qua citimus limes diſpeſcit turbida puris,
Inuiolata meat: ſed vaſto corpore tellus,
Quæ medium tenet ima polum, dum lumina fratris
Detinet vmbriferis metis, tum ſidere caſſo,
Palleſcit teres vmbra rotæ: dum tranſeat axem
Aggerei velox tumuli, ſpeculóq; roſanti
Fraternas reparet per cælum libera flãmas.

796 *Precioſa ſonent æra Corinthi. Precioſa,* quia æri Corinthio nonnihil erat auri admiſtum. Muretus lib. 3. variar. lect. cap. 5. & priùs Leonicus lib. 1. var. hiſtor. c. 58. *Sonent.* ne luna carmen magicum exaudiens cælo detrahatur. vide Cælium lib. 19. cap. 10. *Æra Corinthi.* hoc eſt, peluες ex hoc ære contectæ. nominat autem hoc æs, vel quia ſonus eius acutior, vel quia Corinthi hęc agebantur.

797 *Sanguineo ceſpite.* egeſtò viuo ceſpite ex foueâ cauatâ perfuſâ hoſtiæ ſanguine, ſcilicet agnæ nigræ; & in areæ quadratæ figuram conformato, Apollonius lib. 3. de hoc ritu & ſequentibus nonnulla tradidit, his verſibus;

δὴ τότε μέσσην νύκτα διχαμμοιρηδὰ φυλάξας
ἀενάοιο ῥοῇσι λοεσσάμενος ποταμοῖο,
οἶος ἄνευθ' ἄλλων ἐνὶ φάρεσι κυανέοισι
βόθρον ὀρύξασθαι περιηγέα· τῷ δ' ἔνι θῆλυν
ἀρνειὸν σφάζειν καὶ ἀδαίετον ὠμοθετῆσαι
αὐτῷ πυρκαϊὴν εὖ νηήσας ἐπὶ βόθρῳ.
μουνογενῆ δ' Ἑκάτην Περσηΐδα μειλίσσοιο,
λείβων ἐκ δέπαος σιμβλήϊα ἔργα μελισσῶν.
ἔνθα δ' ἐπεί κε θεὰν μεμνημένος ἱλάσσηαι.
ἂψ ἀπὸ πυρκαϊῆς ἀναχάζεο. μηδέ σε δοῦπος
ἠὲ ποδῶν ὄρσῃσι μεταστρεφθῆναι ὀπίσσω,
ἠὲ κυνῶν ὑλακή. μήπως τὰ ἕκαστα κολούσας.

798 *Tibi de medio Raptâ ſepulcro.* olim * ſe-

826 *Cognato Phaëthonte.* nam ille Solis filius, Medea Solis neptis fuit. in vno cod. antiquo legitur *flammato Phaëthonte,* apto epitheto & Lucretiano.

828 *Mediæ Dona Chimæræ.* hoc eſt ignem. nam, vt inquiunt Homerus & Heſiodus.

πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος ——

de Chimęra & Bellerophonte varię mythologię traduntur, ab Alcymo, Nymphodoro, Agatharchide, Caryſtio, aliiſque. Vide Tzetzem chil. 7. hiſtor. 149. Izacium in Lycophronem, Scholiaſten Theogonię Heſiodi, Cęliũ libro 13. antiquarum lectionum cap. 9. Natalẽ Comitẽ lib. 9 mytholog. cap. tertio & quarto.

Vſto Tauri gutture raptas;
Quas permiſto felle Meduſæ,
Tacitum iuſsi ſeruare malum.
Adde venenis ſtimulos, Hecate,
Doniſq; meis ſemina flammæ
Condita ſerua, fallant viſus,
Tactuſq; ferant, meet in pectus
Venaſq; calor, ſtillent artus,
Oſſaq; fument, vincatq; ſuas,
Flagrante comâ, noua nupta faces.
Vota tenentur. ter latratus
Audax Hecate dedit & ſacros
Edidit ignes face luctifera.
Peracta vis eſt omnis. huc gnatos voca,
Precioſa per quos dona nubenti feras.
Ite, ite nati, matris infauſte genus,
Placate vobis munere & multâ prece
Dominam & nouercã: vadite, & celeres domum
Referte greſſus, vltimo amplexu vt fruar.

CHORVS.

Iambici dimetri catalecti.

Quónam cruenta Mænas
Præceps amore ſæuo
Rapitur; quod impotenti
Facinus parat furore;
Vultus citatus irâ
Riget, & caput feroci
Quatiens ſuperba motu
Regi minatur vltro.
Quis credat exſulantem;
Flagrant genæ rubentes,
Pallor fugat ruborem.
Nullum vagante formâ
Seruat diu colorem.
Vt tigris orba gnatis.
Curſu furente luſtrat
Gangeticum nemus: ſic
Huc fert pedes & illuc.
Frenare neſcit iras
Medea, non amores.
Nunc ira, amorq; cauſam
Iunxere: quid ſequetur;
Quando efferet Pelaſgis

Neſan-

829 *Tauri.* à Iaſone ſubiugati.

830 *Semina flammæ.* Pindarus dixit σπέρμα φλογός, & Virgil. in 6.
—— *quærit pars ſemina flammæ.*

840 *Audax Hecate.* de hac Cælius libro 20. antiq. lect. cap. 6. & Natalis Mytholog. lib. 3. cap. 15.

857 *Flagrant genæ rubentes.* hoc ex Apollonio ſumtum Daniel monet.

862 *Tigris.* ſic Claudianus;
Arduus Hyrcanæ quatitur ſic matre Nyphates,
Cuius Achemenio regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques; furit illa marito
Mobilior Zephyro, totámque virentibus iram
Diſpergit maculis, nimiúmque hauſtura profundo
Ore virum, vitreæ tardatur imagine formæ:
Haud aliter genitrix, &c. ——
in quibus verſibus illud; *totámq; virentibus iram Diſpergit maculis*, Iano Parrhaſio dictum videtur imitatione iſtorum Statij;
Qualis vbi audito venantum vulnere tigris
Horruit in maculas ——

865 *Frenare non ſcit.* à N. hoc loco temere intruſum, *non ſcit.* nam non tantùm impreſſi libri ferè omnes, ſed cuncta etiam manuſc. exemplaria, quibus vſus ſum, continent, *frenare neſcit.* & Cicero, in perfecto oratore, ſua ætate *non ſcire*, barbarum; *neſcire*, dulcius videri cœpiſſe ſcribit.

Nefanda Colchis aruis
Greſſum; metuq́ ſoluet
Regnum, ſimulq́ reges?
Nunc Phœbe mitte currus
Nullo morante loro,
Nox condat alma lucem.
Mergat diem timendum
Dux noctis heſperugo.

ACTVS QVINTVS.

NVNCIVS. CHORVS. NVTRIX. MEDEA. IASON.

NVN. *Periere cuncta, concidit regni ſtatus,*
Gnata atque genitor cinere permiſto iacent.
CH. *Qua fraude capti?* NV. *qua ſolēt reges capi,*
Donis. CHO. *in illis eſſe quis potuit dolus?*
NVN. *Et ipſe miror, vixq́ iam facto malo,*
Potuiſſe fieri credo. CHO. *quis cladis modus?*
NVN. *Auidus per omnem regiæ partem furit,*
Vt iuſſus, ignis. iam domus tota occidit,
Vrbi timetur. CHO. *vnda flammas opprimat.*
NVN. *Et hoc in iſtâ clade mirandum accidit:*
Alit vnda flammas; quoq́ prohibetur magis,
Magis ardet ignis, ipſa præſidia occupat.
NVT. *Effer citatum ſede Pelopeiâ gradum,*
Medea præceps quaſlibet terras pete.
ME. *Egón' vt recedam? ſi profugiſſem priùs,*
Ad hoc redirem. nuptias ſpecto nouas.
Quid anime ceſſas? ſequere felicem impetum.
Pars vltionis iſta, quâ gaudes quota eſt?
Amas adhuc furioſa? ſic ſatis eſt tibi
Cælebs Iaſon? quære pœnarum genus
Haud vſitatum: iamq́ ſic temet para:
Fas omne cedat, abeat expulſus pudor,
Vindicta leuis eſt, quam ferunt paruæ manus:
Incumbe in iras, teq́ languentem excita,
Penitusq́ veteres pectore ex imo impetus
Violentiùs hauri: quicquid admiſſum eſt adhuc,
Pietas vocetur. hoc age, & faxo: ſciant,
Quàm leuia fuerint, quamq́ vulgaris notæ,
Quæ commodaui ſcelera. præluſit dolor
Per iſta noſter. quid manus poterant rudes
Audere magnum? quid puellaris furor?

877 *Heſperugo.* Lucifer, Eoüs Phoſphorus, Heſperus, Veſperus, Heſperugo, Veſperugo, vna eadémq; ſtella eſt. *Heſperus*, quod Bernardino placuit, verſum facit claudicare. Plautus:

Nec iugula, neque Veſperugo, neque Virgiliæ occidunt.

Terentius Varro lib. 6. de ling. Latina: « Veſperugo, ſtella quæ veſpere oritur; à quo etiam Opilius ſcribit veſperum. Vitruuius Pollio lib. 9. de Architectura, de hoc aſtro ita ſcripſit: « Cùm Solē ſequitur, poſt occaſum apparēs in cælo, clariſſiméque lucens; veſperugo vocatur: alijs autem temporibus, eum antecurrens, & oriens ante lucem, lucifer appellatur. »

880 *Qua ſolent reges capi, Donis.* ideo reges δωροφάγους vocat Heſiodus, quòd olim donorum forent appetentiſſimi, ad quos ſine munere non licuit accedere. facilè autem auarus donis, luxurioſus formoſā muliere, gumia & nepos propoſitis epulis, denique vnuſquiſque eo quo capitur, in inſidias pertrahi poteſt.

889 *Magis ardet.* conſtabat hoc pharmacū ſulphure & aſphalto humectiore: vide Cęlium lib. 15. cap. 13. Comitem lib. 6. Mythol. cap. 7.

890 *Effer citatum.* Euripides;

ὦ δεινὸν ἔργον παρανόμως ἠργασμένη
Μήδεια, φεῦγε, φεῦγε, μήτε ναΐαν
λιποῦσ' ἀπήνην, μήτ' ὄχον πεδοστιβῆ.

898. *Iamq; ſic temet.* plerique v. l. *ſicq; iam temet para.*

906 *Commodaui.* Iaſoni, non mihi feci: iſtud ſcelus mihi faciendum eſt.

Medea nunc ſum. creuit ingenium malis.
Iuuat, iuuat rapuiſſe fraternum caput,
Artus iuuat ſeciſſe, & arcano patrem
Spoliaſſe ſacro. iuuat in exitium ſenis
Armaſſe natas. quære materiam dolor.
Ad omne facinus non rudem dextram afferes.
Quò te igitur ira mittis? aut quæ perfido
Intendis hoſti tela? neſcio quid ferox
Decreuit animus intus, & nondum ſibi
Audet fateri. ſtulta properaui nimis.
Ex pellice vtinam liberos hoſtis meus
Aliquos haberet. quicquid ex illo tuum eſt,
Creuſa peperit. placuit hoc pœnæ genus,
Meritoq́; placuit. vltimum magno ſcelus
Animo parandum eſt. liberi quondam mei
Vos, pro paternis ſceleribus pœnas date.
Cor pepulit horror, membra torpeſcunt gelu,
Pectuſq́; tremuit, ira diſceſſit loco,
Materq́; tota coniuge expulsâ redit,
Egôn' vt meorum liberûm, ac prolis meæ
Fundam cruorem? melius ah demens furor.
Incognitum iſtud facinus, ac dirum nefas
A me quoque abſit. quod ſcelus miſeri luent?
Scelus eſt Iaſon genitor, & maius ſcelus
Medea mater occidant: non ſunt mei.
Pereant: mei ſunt. crimine & culpa carent,
Sunt innocentes, fateor: & frater fuit.
Quid anime titubas? ora quid lacrymæ rigant?
Variamq́; nunc huc ira, nunc illuc amor
Diducit? anceps æſtus incertam rapit.
Vt ſæua rapidi bella cùm venti gerunt,
Vtrinque fluctus maria diſcordes agunt,
Dubiumq́; pelagus feruet: haud aliter meum
Cor fluctuatur: ira pietatem fugat,
Iramq́; pietas: cede pietati dolor.
Huc cara proles, vnicum afflictæ domus
Solamen: huc vos ferte, & infuſos mihi
Coniungite artus: habeat incolumes pater,
Dum & mater habeat. vrget exilium, ac fuga:
Iam iam meo rapientur auulſi ſinu,
Flentes, gementes. oſculis pereant patris,
Periere matris. rurſus increſcit dolor,
Et feruet odium: repetit inuiſam manum
Antiqua mentis ira; quâ ducis ſequor.

923 *Liberi quondam mei.* apud quendam Sophiſtam ait Medea; ἴωτε ὦ παῖδες ὑπὸ τὸ ξίφος ἥκετε, τοῦτο εἰς ὑμᾶς ὠθεῖ δὲ ἐμοῦ. quæ declamatio iſtius Sophiſtæ Latinè exſtat compoſita ab Eraſmo, qui non ſemel Γλαυκὴν, Creontis filiæ nomē proprium, Noctuam reddidit, tam rectè, quàm ſi quis pro Philippo, vel Demosthene, equorum amatorem, vel populi robur interpretaretur. Cùm propria hominum, familiarum, vel locorum nomina quacūque lingua retineri, neque in aliam linguam per interpretationem transfundi debeant, vt poſt Hermolaum Barbarum in caſtigationibus Plinianis notauit Iacob. Curtius Burgenſis lib. 1. οἰκαστῶν. cap. 28. poſſe tamen ea nomina pro cuiuſque linguæ more inflecti & terminari, omnes viri docti admittunt: adeò vt ſi ego me Delrium dicam, non malè; ſi Flumineum, planè ridiculè facturus videar.

933 *Non ſunt mei.* idem Sophiſta; quem nos alibi, quoſdam ſecuti, malè Libaniū nominauimus: πλήττει Μήδεια παῖδας τοῦ Ἰάσονος, ἀνδρὸς ἀδίκου, πονηροῦ πατρός, ξένου κακοῦ. Ioannes Stobæus περὶ ὀργῆς λόγ. κ'. fragmentum quoddam Neophronis adducit, quo arbitror Medeæ deliberantis num filios occidat, verba contineri; eſt autem hoc:

εἶεν· τί δράσεις θυμέ; βούλευσαι καλῶς,
πρὶν ἢ ξαμαρτεῖν, καὶ τὰ προσφιλέστατα
ἔχθιστα θέσθαι. ποῖ ποτ' ἐξῇξαι τάλας;
κάτισχε λῆμα καὶ σθένος θεοστυγές.
καὶ πρὸς τί ταῦτ' ὀδύρομαι, ψυχὴν ἐμὴν
ὁρῶσ' ἔρημον, καὶ παρημελημένην
πρὸς ὧν ἐχρῆν ἥκιστα; μαλθακοὶ δὲ δὴ
τοιαῦτα γιγνόμεσθα πάσχοντες κακά.
οὐ μὴ προδώσεις θυμὲ σαυτὸν ἐν κακοῖς.
οἴμοι δέδοκται· παῖδες ἐκτὸς ὀμμάτων
ἀπέλθετ'. ἤδη γάρ με φοινία μέγαν
δέδυκε λύσσα θυμόν. ὦ χέρες, χέρες
πρὸς οἷον ἔργον ἐξοπλιζόμεσθα; φεῦ
τάλαινα τόλμης, ἣ πολὺν πόνον βραχεῖ
διαφθεροῦσα τὸν ἐμὸν ἔρχομαι χρόνῳ.

938 *Vt ſæua.* Sic Ouid. lib. 7. Metam.

——— *vtq; carina*
Quam ventus ventóq; rapit contrarius æſtus,
Vim geminam ſentit parétque incerta duobus:
Theſtias haut aliter dubiis affectibus errat, &c.

Seneca Agamemn. act. 2.

——— *fluctibus variis agor,*
Vt cùm hinc profundum ventus, hinc æſtus rapit,
Incerta dubitat vnda cui cedat malo.

Rapidi. in q. v. l. *rabidi*, ſed non placet.

948 *Euulſi ſinu.* omnes ſchedę; *auulſi.*

Vtinam

Vtinam ſuperbæ turba Tantalidos meo
Exiſſet vtero, biſq; ſeptenos parens
Natos tuliſſem: ſterilis in pœnas fui.
Fratri, patriq; quod ſat eſt, peperi duos.
Quónam iſta tendit turba furiarum impotens?
Quem quærit? aut quò flammeos ictus parat?
Aut cui cruentas agmen infernum faces
Intentat? ingens anguis excuſſo ſonat
Tortus flagello. quem trabe infeſtâ petit
Megæra? cuius vmbra diſperſis venit
Incerta membris? frater eſt, pœnas petit:
Dabimus. ſed omnes fige luminibus faces:
Lania, perure: pectus en furiis patet.
Diſcedere à me, frater, vltrices deas,
Maneſq; ad imos ire ſecuras iube:
Mihi me relinque, & vtere hac frater manu,
Quæ ſtrinxit enſem. victimâ manes tuos
Placemus iſtâ. quid repens affert ſonus?
Parantur arma, meq; in exitium petunt.
Excelſa noſtræ tecta conſcendam domus
Cæde inchoatâ: perge tu mecum comes,
Tuum quoque ipſe corpus hinc mecum auehe.
Nunc hoc age anime. non in occulto tibi eſt
Perdenda virtus, approba populo manum.
IA. *Quicunque regum es cladibus fidus, dolens*
Concurre: vt ipſam ſceleris auctorem horridi
Capiamus: huc huc fortis armigeri cohors
Conferte tela, vertite ex imo domum.
ME. *Iam iam recepi ſceptra, germanum, patrem,*
Spoliumq; Colchi pecudis auratæ tenent,
Rediere regna, rapta virginitas redit.
O placida tandem numina! ô feſtum diem!
O nuptialem! vade. perfectum eſt ſcelus,
Vindicta nondum: perage, dum faciunt manus.
Quid nunc moraris anime? quid dubitas? potens
Iam cecidit ira: pœnitet, facti pudet.
Quid miſera feci? miſera pœniteat licet,
Feci. voluptas magna me inuiſam ſubit:
Et ecce creſcit. deerat hoc vnum mihi
Spectator ipſe: nil adhuc factum reor.
Quicquid ſine iſto fecimus ſceleris, perit.
IA. *En ipſa tecti parte præcipiti imminet.*
Huc rapiat ignes aliquis; vt flammis cadat
Suis peruſta. ME. *congere extremum tuis*

Sic Catullus.

Qui natam poſſis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam.

955 *Natos.* quot Medea filios habuerit, ex Parmeniſci & aliorum ſententiis refert ſcholiaſtes Eurip. in Medea. hos omnes, vno Theſſalo excepto, à Medeâ necatos ſcribit Diodorus lib. 4. Sed AElianus lib. I. ποικιλ. ἱστορ. cap. vlt. refert eos à Corinthiis interemtos fuiſſe. addit Pauſan. in Corinth. lapidibus obrutos propter allata Creuſæ munera.

956 *Duos.* conſentaneum hoc eſt Euripidis traditioni. Izacius eos Mormorum & Pheretem, Hyginus Macarium & Pheretum appellat; alij aliter.

959 *Cruentas.* tales faces inferorum depinguntur. Ouidius 4. Metamorph.

Nec mora, Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit Importuna facem.

Petronius:

Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra.

962 *Megæra.* dicta quaſi μεγάλη ἔρις: quamuis aliter ſentiat Natalis.

970 *Placamus.* in pleriſque v. l. eſt *placemus.*

992 *Spectator ipſe.* membranæ habent *Spectator iſte.*

996 *Congere extremum tuis.* his repugnant illa Euripidis, in Medea:

[illegible] μοι [illegible], καὶ κλαῦσαι [illegible]
[illegible], ἐπεὶ σφας τῇδ' ἐγὼ θάψω [illegible]
[illegible] τέμενος Ἀκραίας θεοῦ.

Natis Iaſon funus, ac tumulum ſtrue.
Coniux, ſocérq;, iuſta iam functis habent
A me ſepulti: natus hic fatum tulit:
Hic, te vidente, dabitur exitio pari.
IA. *Per numen omne, perq́; communes fugas,*
Toroſq́;, quos non noſtra violauit fides;
Iam parce nato: ſi quod eſt crimen, meum eſt:
Me dede morti, noxium macta caput.
ME. *Hac, quâ recuſas quà doles, ferrũ exigam.*
I nunc ſuperbe, virginum thalamos pete,
Relinque matres. IA. *vnus eſt pœnæ ſatis.*
ME. *Si poſſet vnâ cæde ſatiari manus,*
Nullam petiſſet. vt duos perimam tamen,
Nimium eſt dolori numerus anguſtus meo.
In matre, ſi quod pignus etiamnum latet,
Scrutabor enſe viſcera, & ferro extraham.
IA. *Iam perage cœptũ facinus, haud vltrà precor.*
Moramq́; ſaltem ſuppliciis dona meis.
ME. *Perfruere lento ſcelere, ne propera dolor.*
Meus dies eſt: tempore accepto vtimur.
IA. *Infeſta memet perime.* ME. *miſereri iubes.*
Bene eſt, peractum eſt, plura non habui dolor
Quæ tibi litarem. lumina huc tumida alleua
Ingrate Iaſon, coniugem agnoſcis tuam?
Sic fugere ſoleo. patuit in cælum via:
Squammoſa gemini colla ſerpentes iugo
Summiſſa præbent. recipe iam natos parens.
Ego inter auras aliti curru vehar.
IA. *Per alta vade ſpacia ſublimi ætheris:*
Teſtare nullos eſſe, quâ veheris, deos.

1002 *Non voſtra.* non fides mea erga te imminuta has nuptias me, ſed liberorum amor facere coëgit: in quibuſdam autographis legitur, *non veſtra.* quod ineptum eſt, & ſolœciſat. paullo inferiùs vbi in vulgatis exſtat, *vt duos perimam tamen*; antiq. exemp. continent. *vt duos perimat tamen.*

1008. *Si poſſet.* hoc dicit: Si vnius cædes iram meam exſaturare poſſet, aliquid pietatis adhuc in animo reliquum foret; & ſi quid in animo pietatis remanſiſſet, nullum è natis interficere ſuſtinuiſſem. nunc quia omnem animo pietatem expuli, ne duorum quidem cędes animũ meum placat. ideo meamet viſcera ſcrutabor enſe, vt ſi qua tui pars corpore meo clauſa latitet, illam inde extraham.

L. ANN. SENECÆ OEdipus.

TRAGOEDIA II.

INTERLOCVTORES.

OEdipus. Iocaſta.
Chorus. Creon.
Tireſias. Manto.
Senex. Phorbas.
Nuncius.

ACTVS PRIMVS.

OEDIPVS. IOCASTA.

IAM nocte pulsâ dubius effulſit dies,
Et nube mœſtum ſqualλida exoritur iubar,
Lumenq́; flammâ triſte luctiferâ gerens,
Proſpiciet auidâ peſte ſolatas domos,
Stragemq́; quam nox fecit, oſtendet dies.
Quiſquámne regno gaudet? ô fallax bonum, "
Quantum malorum fronte quàm blanda tegis? "
Vt alta ventos ſemper excipiunt iuga; "
Rupemq́; ſaxis vaſta dirimentem freta, "
Quamuis quieti, verberant fluctus maris: "
Imperia ſic excelſa fortunæ obiacent. "
Quàm bene parentis ſceptra Polybi fugeram,
Curis ſolutus, exſul, intrepidus, vagans!
Cælum deosq́; teſtor, in regnum incidi.
Infanda timeo. ne meâ genitor manu
Perimatur: hoc me Delphicæ laurus monent,
Aliudq́; nobis indicant maius ſcelus.
IOC. *Eſt maius aliud patre mactato nefas?*
OED. *Prô miſera pietas! eloqui fatum pudet.*
Thalamos parentis Phœbus, & diros toros
Gnato minatur, impia inceſtos face.
Hic me paternis expulit regnis timor.
Non ego penates profugus exceſſi meos:
Parum ipſe fidens mihimet; in tuto tua
Natura poſui iura: cùm magna horreas, "
Quæ poſſe fieri non putes, metuas tamen. "

Cun-

IN OEDIPVM ADVERSARIA.

Inuenio OEdipum tragœdiam cõpoſuiſſe apud Græcos Aeſchylum, Sophoclem, Euripidem, Lycophronem, Philoclem Atheniẽſem, Xenoclem (qui ea fabula, teſte Aeliano, vicit Euripidem) & Diogenem Cynicum, iuxta Laërtium. nam Satyrus, in 4. de vitis, illam tragœdiam non à Diogene, ſed à Philiſco Aegynenſi ſcriptam contendit: Suidas verò illam Diogeni Oenomao aſcribit, ſicuti & Helenam, Herculem, Achillem, Thyeſtem, Chryſippum, Semelẽ, Medeam, de quibus eadem controuerſia eſt. Aſconius tradit Iulium Cæſarem Latinam quandam tragœdiam Oedipi nomine inſcripſiſſe. Athenæus lib. 6. Eubulum ἐν Οἰδίποδι citat, quæ comœdia fuit. A Nonio Marcello adducitur Terentij Varronis teſtimonium ex Oedipothyeſte; quæ comœdia an tragœdia fuerit, non habeo affirmare: nam tragœdiam ſcio Varronem compoſuiſſe: ſed inſcriptio ſatyram vel hilarotragœdiam ſapere videtur. Porrò hac fabula multa noſter ex Sophoclis Oedipo tyranno accepit, nonnulla etiam fortaſſis ex Silanionis Iocaſta. etenim in ea tragœdia Iocaſtæ mors, quemadmodũ & in hac, repræſentabatur, teſte Plutarcho.

4 *Iam cernet.* duo lib. ſcripti, *Perſpiciet.* lego *Proſpiciet.*

11 *Parentis.* ex opinione, non rei veritate loquitur.

36 *Fecimus cælum nocens.* ſequitur peſtis deſcriptio, quales habentur apud Sophoclem in Oedipo tyranno, Thucydidem lib. 2. Lucretium lib. 6. Virgilium 3. Georg. Manilium lib. 1. Ouidium 7. Metam. Lucanum lib. 6. Silium lib. 14. Capitolinum, in M. Antonino Philoſopho, Herodianum lib. 1. Ammian. Marcellinum lib. 19. denique. Homerum Iliad. ά.

7 *Non aura gelido.* Ouidius:
Lethiferis calidi ſpirarunt æſtibus auſtri.

44 *Obſcura cælo.* Sophocles:
τάς τε πυρφόρους Ἀρτέμιδος
αἴγλας, ξὺν αἷς Λύκει᾽ ὄρεα
διαΐσσει ———

49 *Denegat fructum Ceres.* Sophocles:
——— οὔτε γὰρ
ἔκγονα κλυτᾶς χθονὸς
αὔξεται ———

50 *Cremat.* cur æſtiuo tempore hanc luem viguiſſe refert? quia, quo ſiccior eſt tempeſtas, eo peſtis eſt perniciosior. Ammianus, Nimietatem, inquit, frigoris "aut caloris, vel humoris vel ſiccitatis "peſtilentiam gignere Philoſophi & il-"luſtres medici tradiderunt. Vnde ac-"colentes loca paluſtria vel humecta, "tuſſes, oculares caſus & ſimilia perfe-"runt: contra confines caloribus, tepore "febrium areſcunt. Sed quanto ignis ma-"teries ceteris efficacior, tanto ad peri-"mendum celerior ſiccitas.

51 *Pars nulla.* in o. v. l. legitur;
Nec vlla pars immunis exitio vacat.

54 *Iuuenésq; ſenibus.* Lucretius:
Exanimis pueri ſuper exanimata parentum
Corpora nonnunquam poſſes, retróque videre
Matribus aut patribus natos ſuper edere vitam.

56 *Quæſtu carent.* Sophocles:
——— νηλέα δὲ γένεθλα
πρὸς πέδῳ θαναταφόρα
κεῖται ἀνοίκτως ———

57 *Quin iſta tanti.* v. l. *quin ipſa tanti.*

63 *Suaq; circa funus.* cod. Winxeiianus; *Duæq; circa funus.*

64 *Flammis corpora alienis.* Thucydides: ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας φθάσαντες τοὺς νοσώσαντας, οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφῆπτον· οἱ δὲ καιομένου ἄλλου, ἄνωθεν ἐπιβάλλοντες, ὃν φέροιεν, ἀπῄεσαν.

Lucretius:
Multaq; vis ſubita & paupertas horrida ſuaſit.
Namq; ſuos conſanguineos aliena rogorum
Inſuper exſtructa ingenti clamore locabãt,
Subdebantq; faces ———

Cuncta expaueſco, meq́ non credo mihi.
Iamiam aliquid in nos fata moliri parant.
Nam quid rear, quòd iſta Cadmeæ lues
Infeſta genti, ſtrage tam latè editâ,
Mihi parcit vni? cui reſeruamur malo;
Inter ruinas vrbis, & ſemper nouis
Deflenda lachrymis funera, ac populi ſtruem?
Incolumis ergo, ſcilicet Phœbi reus,
Sperare poteras ſceleribus tantis dari
Regnum ſalubre? fecimus cælum nocens.
Non aura gelido lenis afflatu fouet
Anhela flammis corda: non Zephyri leues
Spirant, ſed ignes auget æſtiferi Canis
Titan Leonis terga Nemeæi premens.
Deſeruit amnes humor, atque herbas color,
Aretq́ Dirce, tenuis Iſmenos fluit,
Et tingit inopi nuda vix vndâ vada;
Obſcura cælo labitur Phœbi ſoror,
Triſtisq́ mundus nubilo pallet nouo,
Nullum ſerenis noctibus ſidus micat;
Sed grauis & ater incubat terris vapor.
Obtexit arces cælitum, ac ſummas domos
Inferna facies. Denegat fructum Ceres
Adulta, & altis flaua cum ſpicis cremat,
Arente culmo ſterilis emoritur ſeges.
Pars nulla regni immunis exitio vacat:
Sed omnis ætas pariter, & ſexus ruit,
Iuueneſq́ ſenibus iungit, & gnatis patres
Funeſta peſtis: vna fax thalamos cremat,
Fletuq́ acerbo funera, & quæſtu carent.
Quin iſta tanti peruicax clades mali
Siccauit oculos: quodq́ in extremis ſolet,
Periere lachrymæ. portat hunc æger parens
Supremum ad ignem, mater hunc amens gerit,
Properatq́, vt alium regerat in eundem rogum.
Quin luctu in ipſo luctus exoritur nouus;
Suæq́ circa funus exſequiæ cadunt.
Tum propria flammis corpora alienis cremant;
Diripitur ignis. nullus eſt miſeris pudor.
Non oſſa tumuli ſancta diſcreti tegunt:
Arſiſſe ſatis eſt. pars quota in cineres abit?
Deeſt terra tumulis: iam rogos ſiluæ negant:
Non vota, non ars vlla correptos leuant:

Ouidius: ——— *& iam reuerentia nulla eſt, Deq; rogis pugnant, alieniſque ignibus ardent.*

Cadunt

Cadunt medentes: morbus auxilium trahit.
Affuſus aris ſupplices tendo manus,
Matura poſcens fata: præcurram vt prior
Patriam ruentem: néve poſt omnes cadam,
Fiamq́; regni funus extremum mei.
O ſæua nimium numina! ô fatum graue!
Negatur vni nempe in hoc populo mihi
Mors tam parata? ſperne lethali manu
Contacta regna: linque lachrymas, funera,
Tabifica cæli vitia; quæ tecum inuehis
Infauſtus hoſpes: profuge iamdudum ocyus,
Vel ad parentes. IO. *quid iuuat coniux mala*
Grauare queſtu? regium hoc ipſum reor, "
Aduerſa capere: quoq́; ſit dubius magis "
Status, & cadentis imperij moles labat; "
Hoc ſtare certo preſsiùs fortem gradu. "
Haud eſt virile, terga fortunæ dare. "
OED. *Abeſt pauoris crimen, ac probrum procul,*
Virtusq́; noſtra neſcit ignauos metus.
Si tela contrà ſtricta, ſi vis horrida
Mauortis in me rueret; aduerſus feros
Audax gigantes obuias ferrem manus.
Nec Sphinga cæcis verba nectentem modis
Fugi: cruentos peſtis infandæ tuli
Rictus, & albens oſsibus ſparſis ſolum.
Cumq́; è ſupernâ rupe, iam prædæ imminens,
Aptaret ales verbera, & caudam mouens
Sæui leonis more, conciperet minas:
Carmen popoſci. ſonuit horrendum, inſuper
Crepuere malæ, ſaxaq́; impatiens moræ
Reuulſit vnguis, viſcera exſpectans mea.
Nodoſa ſortis verba, & implexos dolos,
Ac triſte carmen alitis ſolui feræ.
IO. *Quid ſera mortis vota nunc demēs facis?*
Licuit perire. laudis hoc precium tibi
Sceptrū, & peremtæ Sphingis hæc merces da-
OED. *Ille ille dirus callidi monſtri cinis (tur.*
In nos rebellat: illa nunc Thebas lues
Peremta perdit: vna iam ſupereſt ſalus;
Si quam ſalutis Phœbus oſtendit viam.

CHO-

* καὶ τρίπον, ἀλλάσσει δὲ φυὴν μόνον ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν
ἑρπετὰ κινεῖται, ἀνά τ' αἰθέρα, καὶ κατὰ πόντον·
ἀλλ' ὁπόταν πλείστοισιν ἐπειγόμενον ποσὶ βαίνῃ,
ἔνθα τάχος γυίοισιν ἀφαυρότατον πέλει αὐτοῦ.

70 *Cadunt medentes.* Thucydides: ἕτεροι δ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι. Ouidius:

—— *inq; ipſos ſæua medentes*
Erumpit clades, obſúntque auctoribus artes.

82 *Regium hoc ipſum reor.* in Herc. Furente dixit:

Animo ruinas quòd capis magno tuas,
Et rege coniux digna. ——

quod verò nunc ait, aduerſis non deprimi, regium eſſe, non caret ratione inquit enim Attius, Perſidis:

Nulla vnquam humilitas ingenium infirmat bonum.

non minùs prudenter. itaque apud eundem poëtam, quàm fortiter à Telepho miſero & exſule dicitur:

Nam ſi à me regnum atque opes fortuna
Auferre quiuit, at virtutem nequiuit.

91 *Gigantes.* fuerint gigantes necne, diſputant Hieronymus Magius in Miſcellaneis, & Ioannes Goropius in Originibus. ego propter ea, quæ de Pallantis cadauere Martinus Polonus in chronicis, & de muliere quadam Cælius Rhodiginus lib. 2. antiq. lect. cap. 6. & ſacræ litteræ de Goliath, déque aliis alij, veluti Pauſan. in Attic. Solinus cap. 5. Plinius lib. 7. cap. 16. & 20. Herodotus libro 1. Saxo Grammaticus in præfatione hiſtoriæ Danicæ, & Hector Boëthius Scot. hiſt. lib. 2. prodiderūt, gigantes fuiſſe crediderim, quod nec theologi, teſte Camerte Minorita commentar. in Solinum, pag. 37. negant. & verò ſacræ ſcripturæ conuincunt. Hodie quoque in America Auſtrali homines monſtroſę magnitudinis inueniuntur, quos Patagonas, à pedum magnitudine, victores Hiſpani nominauerunt. vide Abrahamum Ortelium Theatri orbis terrar. tab. 2. & Gomaram hiſt. Indicæ cap. 91. De his atque immanibus oſſis in locis quibuſdam inuctis eleganțiſſimè Chriſtophorus Stella Caluetus, homo nobilis & egregiè doctus, mihíque peramicus ſcripſit lib. 1. & 2. Peruræ; quos commentarios iuſſu Regis noſtri breui in lucem editurus eſt. Quinetiam, quod vulgo notiſſimum eſt, anno ∞ Iↄ. LXXII. erat Rothomagi Pedemontanus quidam, quem ipſe vidi, & mecum complures alij, nouem pedes altitudine longè excedens. Falſa ſunt igitur quæ Gellius libro 3. cap. 10. ex Varrone, de ſummo adoleſcendi humani corporis modo ſcripſit.

102 *Triſte carmen.* ſcilicet,

ἔστι δίπουν ἐπὶ γῆς καὶ τετράπον, οὗ μία φωνή. τ' auctor Aſclepiades.

Alitis. Sphigis, de qua conſule Natalem Comitem lib. 9. Mytholog. cap. 28.

CHORVS.

Sapphici, & Anapæſtici, & in fine Iambici.

Occidis Cadmi generoſa proles
Vrbe cum totâ, viduas colonis
Reſpicis terras miſeranda Thebe.
Carpitur letho tuus ille, Bacche,
Miles, extremos comes vſque ad Indos.
Auſus Eois equitare campis,
Figere & mundo tua ſigna primo.
Cinnamis ſiluas Arabum beatas
Vidit, & verſas equitis ſagittas
Terga fallacis metuenda Parthi.
Litus intrauit pelagi rubentis.
Promit hic ortus, aperitq́; lucem
Phœbus, & flammâ propiore nudos
Inficit Indos.
Stirpis inuictæ genus interimus:
Labimur ſæuo rapiente fato:
Ducitur ſemper noua pompa morti:
Longus ad manes properatur ordo.
Agminis mœſti, ſeriesq́; triſtis
Hæret, & turbæ tumulos petenti
Non ſatis ſeptem patuere portæ:
Stat grauis ſtrages, premiturq́; iuncto
Funere funus.
Prima vis tardas tetigit bidentes,
Laniger pingues malè carpſit herbas.
Colla tacturus ſteterat ſacerdos,
Dum manus certum parat alta vulnus;
Aureo taurus rutilante cornu
Labitur ſegnis: patuit ſub ictu
Ponderis vaſti reſoluta ceruix:
Nec cruor ferrum maculauit, atrâ
Turpis è plagâ ſanies profuſa eſt.

Segnior

110 *Cadmi generoſa proles.* Sophocles:
ὦ τέκνα Κάδμου τοῦ πάλαι νέα τροφή.

117 *Beatas.* de Arabia, quæ εὐδαίμων dicitur, intellige; quemadmodum & illud Horatij:
Icci beatis nunc Arabum gazis.
" Solinus pag. 180. Arabiam Græci εὐδαίμονα noſtri beatam nominauerũt. Felicem vulgus vocat: quemadmodum εὐδαιμονίαν vulgus felicitatem, doctiores beatitudinem reddiderunt.

130 *Non ſatis ſeptem patuere portæ.* Ouidius:
Neque enim capiebant funera portæ.

132 *Funere funus.* Lucretius:
Idq; vel inprimis cumulabat funere funus.
Sophocles:
—— ἄλλον δ' ἂν
ἄλλῳ προσίδοις
ἅπερ εὔπτερον ὄρνιν
κρεῖσσον ἀμαιμακέτου πυρὸς
ὄρμενον ἀκτὰν πρὸς ἑσπέρου
θεοῦ. ——

133 *Prima vis tardas.* Homerus, de peſte Apollinis ira excitata, Iliad. ά.
οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο, καὶ κύνας ἀργούς.
Ad quem Homeri locum Ammianus libro " 19. reſpicit ita ſcribens: Affirmant etiam " aliqui terrarum halitu denſiore craſſarum " aëra, emittendis corporis ſpiraminibus " reſiſtentem necare nonnullos: qua cauſſa " animalia, præter homines, cetera iugiter " prona, Homero auctore, & experimentis " deinceps multis, cùm talis inceſſerit la" bes, antè nouimus interire. hæc ille. qui cùm ſcriberet, *animalia præter,* &c. meminerat Ouid. 1. Metamorph. ſcripſiſſe:
Pronáq; cùm ſpectant animalia cetera terram,
Os homini ſublime dedit, &c.
Idem Ouid. 7. Metamorph.
Strage canum primò, volucrumq;, auiumq;, boumq;,
Inq; feris ſubiti deprenſa potentia morbi.
idem teſtantur Heraclides Ponticus, in allegoriis Homericis, Philoſtratus in Heroïcis, & Plutarchus in Sympoſ. l. 4. Symp. 41. Homeri Scholiaſtæ d. loco. Claudian. lib. 1. in Rufin.
Summaq; ieiuna ſanie infuſcatur arena.
Ouidius:
—— *dum vota ſacerdos*
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
Haut exſpectato ceciderunt vulnere tauri.

135 *Colla tacturus.* Virgilius:
Sæpe in honore deum medio ſtans hoſtia ad aram,
Lanea dum niuea circũdatur infula vitta,
Inter cunctantes cecidit moribunda miniſtros:
Aut, ſi quam ferro mactauerat antè ſacerdos;
Inde neque impoſitis ardent altaria fibris,
Nec reſponſa poteſt conſultus reddere vates,
Ac vix ſuppoſiti tinguntur ſanguine cultri,

137 *Aureo.* inaurato, ex more ſacrificantium. Virgilius:
Et ſtatuam ante aras aurata fronte iuuencum.
Tibullus:
Semper inaurato taurus cadit hoſtia cornu.

Segnior curſu ſonipes in ipſo
Concidit gyro, dominumq́ prono
Prodidit armo.
Incubant pratis pecudes relictæ:
Taurus armento pereunte marcet:
Deficit paſtor, grege diminuto,
Tabidos inter moriens iuuencos.
Non lupos cerui metuunt rapaces:
Ceſſat irati fremitus leonis:
Nulla villoſis feritas in vrſis.
Perbibit peſtem latebroſa ſerpens,
Aret, & ſicco moritur veneno.
Non ſilua ſuâ decorata comâ,
Fundit opacis montibus vmbras.
Non rura virent vbere glebæ,
Non plena ſuo vitis Iaccho
Brachia curuat.
Omnia noſtrum ſenſere malum.
Rupere Erebi *clauſtra profundi*
Turba ſororum face tartareâ,
Phlegethonq́ ſuâ motam ripâ
Miſcuit vndis Styga Sidoniis.
Mors alta auidos oris hiatus
Pandit, & omnes explicat alas:
Quiq́ capaci turbida cymba
Flumina ſeruat, durus ſenior.
Nauita Charon, vix aſſiduo
Brachia conto laſſata refert,
Feſſus turbam vectare nouam.
Quam Tenarij vincula ferri
Rupiſſe canem fama, & noſtris
Erraſſe locis, mugiſſe ſolum,
Vaga per lucos ſimulachra virûm
Maiora viris; bis Cadmeum,
Niue diſcuſſâ, tremuiſſe nemus.
Bis turbatam ſanguine Dircen,
Nocte ſilenti Amphionios
Vlulaſſe canes.

O dira

* quibus ſi addideris, *Perdidit peſtem latebroſa ſerpens.* omnia ſibi inuicem pulcherrimè cohærebunt.
Latebroſa ſerpens. ſic Maro:
Interit, & curuis fruſtra defenſa latebris
Vipera. & attoniti ſquamis adſtantibus hydri.

160 *Rupere Erebi.* Virgilius:

Ouid. 11. Metamorph.
——— *blandis inductæ cornibus aurum*
Conciderant icta niuea ceruice iuuenca.
Iuuenalis:
——— *& auratam Iunoni cæde iuuencam.*
Tertullianus: Hunc tibi Iuppiter bouem cornibus inauratis vouemus eſſe futurum. In Liuij etiam hiſtoria lib. ab v. c. 7. tale quid inuenitur. Plinius lib. 33. Natural hiſt. cap. 3. Deorum honori in ſacris nihil aliud excogitatum eſt, quàm vt auratis cornibus hoſtiæ maiores dumtaxat immolarentur.

142 *Segnior curſu ſonipes.* Ouidius:
Acer equus quondam, magnaq; in puluere fama
Degenerat.

144 *Prodidit armo.* vnus cod. ant. *perdidit.*

145 *Incubant pratis.* Virgilius:
Hinc latis vituli vulgò moriuntur in herbis.

147 *Deficit paſtor.* Lucretius:
Præterea iam paſtor & armentarius omnis
Et robuſtus item curui moderator aratri
Languebant, penitúſque caſis contruſa iacebant
Corpora, paupertate & morbo dedita morti.

149 *Cerui.* Ouidius:
——— *meminit nec fidere curſu*
Cerua, nec armentis incurrere fortibus vrſi.
latius hunc locum Virgilius tractauit:
Non lupus inſidias explorat ouilia circum,
Nec gregibus nocturnus obambulat, acrior illum
Cura domat: timidi damæ, ceruiq; fugaces
Nunc interq; canes, & circum tecta vagantur.

151 *Nulla villoſis feritas in vrſis.* Ouid.
Villoſæ catulos ſummis de montibus vrſæ.

152 *Perbibit peſtem.* h. ſerpens imis medullis hauſit aëris corrupti contagionem. meus lib. m. ſ. optimus & antiquiſſ. continet *perbidit.* vnde quis conijciat legendum *perdidit.* vt ſignificetur ſerpens ſic morbo confecta eſſe, vt, cùm nemini nocere queat, omne ſuum virus, quod peſti vocat, amiſiſſe videatur, hoc eſt (vt ait Seneca epiſt. 42.) cui non deſit, ſed torpet venenum: hanc coniecturam aſtruunt præcedentia;
Ceſſat irati fremitus leonis,
Nulla villoſis feritas in vrſis.
——— *in lucem Stygiis emiſſa tenebris.* *
Pallida Tiſiphone morbos agitante metumq;
Inq; dies auidũ ſurgens caput altius effert.
eo reſpexit Seneca. Porrò, *turba rupere,* ſicut, *Pars in fruſta ſecant.*

178 *Nocte ſilenti.* Petronius, in Satyra; quæ

O dira noui facies lethi,
Grauior letho! piger ignauos
Alligat artus languor, & ægro
Rubor in vultu, maculæq; caput
Sparſere leues: tum vapor ipſam
Corporis arcem flammeus vrit,
Multoq; genas ſanguine tingit,
Oculiq; rigent, & ſacer ignis
Paſcitur artus: reſonant aures,
Stillatq; niger naris aduncæ
Cruor, & venas rumpit hiantes.
Intima creber viſcera quaſſat
Gemitus ſtridens. iamq; amplexu
Frigida preſſo ſaxa fatigant.
Quos liberior domus elato
Cuſtode ſinit; petitis fontes,
Alitúrque ſitis latice ingeſto.
Proſtrata iacet turba per aras,
Oratq; mori. ſolùm hoc faciles
Tribuere dei. delubra petunt,
Haud vt voto numina placent;
Sed iuuat ipſos ſatiare deos.
Quiſnam ille propero regiam greſſu petit?
Adéſtne clarus ſanguine ac factis Creo?
An æger animus falſa pro veris videt?
Adeſt petitus omnibus votis Creo.

ACTVS

Ioannis Sambuci & Pythœi labore ante aliquot annos renata eſt;

Qualis ſilente nocte remorum ſonus
Longè refertur ———

Scilicet quia nocte cuncta ſilent, noctíque proprium eſt ſilentiũ. Turpilius, Epiclero:

Quæſo ædepol quo ante lucem te ſubitò rapis,
Here, cum vno puero?
Nequeo eſſe intus Stephanio.
Quid ita? præ vt ſolent me ſomno curæ ſegregant,
Foraſq; noctis excitant ſilentio.

In quibus verſibus neque carminis ratio cõſtat, neque perſonarum loquentium nomina ſuis locis interiiciuntur. denique vocem, *Stephanio*, ſuſpicor non heri loquentis eſſe, ſed à poëta ipſo inſertam, & prioribus tantùm litteris STE. ſignificatam fuiſſe.

181 *Piger ignauos.* Lucretius:

Atq; animi prorſum vires totius & omne
Languebat corpus lethi iam limine in ipſo.

183 *Rubor in vultu.* Ouidius:

Indicium rubor eſt & ductus anhelitus igni.

184 *Tum vapor ipſam.* Lucretius:

Principio caput incenſum feruore ferebant.

idem ponit Thucydides.

185 *Corporis arcem.* caput, Claudianus de 4. conſulat. Honorij A. rationem à Deo immortali in hominis capite tanquam in arce conſtitutam eſſe cecinit, his verbis:

——— *hanc alta capitis fundauit in arce*
Mandatricem operum, proſpecturámque labori.

186 *Multoq; genas.* Lucretius:

——— *duplices oculos ſuffuſa luce rubentes.*

187 *Oculiq; rigent.* Virgilius:

——— *oculos ſtupor vrget inertes.*

Sacer ignis. Virgilius:

——— *contactos artus ſacer ignis edebat.*

Quo loco malè Seruius putauit ſacrum ignem eſſe; quem Græci ἱερὰν νόσον vocant. cùm ἱερὰ νόσος, teſte Hieronymo Mercuriali in variis lection. nihil ſit aliud, quàm epilepſia: *ignis* verò *ſacer* apud Latinos idem ſit, quod apud Arabes *formica*, apud Plinium *zoſter* & *circinus*, apud Scribonium *zona*; de quo Plato egit 2. de legibus. Græcis ἕρπης vocatur; cuius quot ſint genera, ex Gorræo petas. Porrò ſacri ignis, ſeu herpetis vim optimè declarauit Lucretius lib. 6.

Exurit ſacer ignis & vrit corpora ſerpens
Quamcumque arripuit partem, repitq; per artus.

188 *Reſonant aures.* Lucretius:

Sollicitæ porrò plenæq; ſonoribus aures.

189 *Stillatq; niger naris aduncæ Cruor.* Virgilius:

——— *it naribus ater*
Sanguis ———

191 *Intima creber viſcera quaſſat Gemitus ſtridens.* ait Virgilius:

Tum verò ardentes oculi, atq; attractus ab alto
Spiritus interdum gemitu grauis, imaq; longo
Ilia ſingultu tendunt ———

Creber. quia, teſte Hippocrate, πνεῦμα πυκνὸν μὲν ἐὸν πόνον σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοισι. confirmat hoc Thucydides.

195 *Petitis fontes.* Ouidius:

Fontibus & fluuiis puteiſque capacibus hærent,
Nec ſitis eſt exſtincta priùs, quàm vita, bibendo.

idem Thucydides & Procopius lib. 2. de bello Perſico.

199 *Delubra petunt.* Sophocles ait infinitos ante aras & delubra ſe proſtrauiſſe: & Lucretius,

Omnia denique ſancta deûm delubra replerat
Corporibus mors exanimis, onerat aq; paſſim
Cuncta cadaueribus cæleſtum templa manebant
Hoſpitibus, loca quæ complerant æditui entes.

Hos Paullus l. 1. de tutel. & Iuſtinianus, inſtit. e. & antiq. inſcriptiones, teſte Onuphrio lib. 2. reip. Romanæ, æditues appellant. Varro æditumos dicere maluit. Feſtus vtrumque agnoſcit.

ACTVS SECVNDVS.

OEDIPVS. CREO.

Trimetri Iambici, & Tetrametri Trochaici, & quidam Heroïci Hexametri.

OED. *Horrore quatior, fata quò vergant timens,*
Trepidumq́; gemino pectus euentu labat.
Vbi læta duris miſta in ambiguo iacent,
Incertus animus ſcire cùm cupiat, timet,
Germane noſtræ coniugis, feſsis opem
Si quam reportas, voce properata edoce.
CR. *Reſponſa dubiâ ſorte perplexa latent.*
OED. *Dubiam ſalutem qui dat afflictis, negat.*
CR. *Ambage nexâ Delphico mos eſt deo*
Arcana tegere. OED. *fare, ſit dubium licet,*
Ambigua ſoli noſcere OEdipodæ datur.
CR. *Cædem expiari regiam exilio deus,*
Et interemtum Laium vlciſci iubet.
Non antè cælo lucidus curret dies,
Hauſtusq́; tutos ætheris puri dabit.
OED. *Ecquis peremtor inclyti regis fuit?*
Quem memoret, ede, Phœbus, vt pœnas luat.
CR. *Sit precor dixiſſe tutum: viſu & auditu horridum.*
Torpor inſedit per artus, frigidus ſanguis coit,
Vt ſacrata templa Phœbi ſupplici intraui pede,
Et pias, numen precatus, ritè ſummiſi manus:
Gemina Parnaſsi niualis arx trucem ſonitũ dedit,
Imminẽs Phœbea laurus tremuit, & mouit domũ:
At repentè ſancta fontis lympha Caſtalij ſtetit:
Incipit Lethæa vates ſpargere horrentes comas,
Et pati cõmota Phœbum: contigit nondum ſpecum;
Emicat vaſto fragore maior humano ſonus.
Mitia Cadmeis remeabunt ſidera Thebis,
Si profugus Dircẽ Iſmenida liqueris hoſpes,
Regis cęde nocẽs, Phœbo iã notus & infans.
Nec tibi lõga manẽt ſceleratæ gaudia cędis:
Tecum bella geres, gnatis quoq; bella relinques,
Turpis maternos iterum reuolutus in ortus.
OED. *Quod facere monitu cælitum iuſſus paro,*
Functi cineribus regis hoc decuit dari,
Ne ſancta quiſquam ſceptra violaret dolo.
Regi tuenda maximè regum eſt ſalus.

214 *Ambage nexa.* plerique libri antiqui, *ambage flexa.* quod mea ſententia longè melius eſt. videtur enim ſumtum ex illo Pacuuij, in Peribœa:
Flexa non falſa autumare dictio Delphis ſolet.
Quamobrem, teſte Ariſtophanis ſcholiaſte, & Seruio 6. Aeneid. Apollo λοξίας paſſim nominatur ab Euripide, Aeſchylo, Pindaro; addo & D. Hieronymo. licet quidã mythologici alias eius nominis cauſas comminiſcantur, ad quas reſpexiſſe poëtam non eſt quod ſuſpicemur. Cleanthes: ἐπειδὴ καθ' ἕλικας κινεῖται. λοξαὶ γάρ εἰσι καὶ αὗται. Ænopides: ὅτι ἐκπορεύεται τὸν λοξὸν κύκλον ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς κινούμενος. Phornutus & Iſacius; ἀπὸ δὲ τοῦ λοξῶς ἰέναι καὶ πορεύεσθαι. vel, ἀπὸ δὲ λοξὴν ἰὰν καὶ φωνὴν πέμπειν, λοξόχρησμοι.
Macrobius, quòd tranſuerſos in nos à meridie immittat radios, cùm ſimus ad ipſum Septentrionales.

217 *Sedem expiari* Sophocles:
ἄνωγεν ἡμᾶς Φοῖβος ἐμφανῶς ἄναξ,
μίασμα χώρας ὡς τεθραμμένον χθονί,
&c.

227 *Gemina Parnaſsi niualis arx.* duo ſunt Parnaſſi vertices: in vno Phœbus, in altero Bacchus colitur. Lucã. lib. 4.
——*Parnaſſus gemino petit æthera colle*
Mons Bromio, Phœboq; ſacer: cui numine mixto
Delphica Thebanæ referunt Trieterica Bacchæ.
quæ Lucani carmina adiungantur teſtimonijs Granij Flacci, Cornelij Labeonis, & aliorũ apud Macrobiũ lib. 1 Saturnal. quo loco probat Bacchum & Apollinem vnum & eundem eſſe.
Parnaſsi niualis. proprium huius montis epithetum. Sophocles νιφόεσσα vocat: & Panyaſis,
Παρνασὸν νιφόεντα θοοῖς διὰ ποσσὶ περήσας,
ἵκετο Κασταλίης Ἀχελωΐδος ἄμβροτον ὕδωρ.
Dionyſius Afer ἐν τῇ οἰκουμ. περιηγ.
Παρνασοῦ νιφόεντος ὑπὸ πτυχὶ ———

229 *At repentè.* m. ſ. pro aduerſatiua particula cõiunctiuã habẽt, *ac repẽtè.*

232 *Maior humano ſonus.* Virgil. 6. Aeneid. ——— *maiorq; videri,*
Nec mortale ſonans ———

235 *Phœbo iam notus & infans.* quem Phœbus etiam tunc cùm infans eſſet, Laiũ interfecturũ pręſciebat. acceperat enim Laius ab Apolline oraculũ:
μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ,
εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς.
Auctores Lucianus & ſcholiaſtes Aeſchyli.

242 *Regi tuẽda eſt.* Oedipus Sophocle*s*

Que-

Queritur peremptū nemo, quem incolumē timet,
CR. *Curam perempti maior excuſſit timor.*
OED. *Pium prohibuit vllus officium metus?*
CR. *Prohibent nefandi carminis triſtes minæ.*
OED. *Nunc expietur numinum imperio ſcelus.*
Quiſquis deorum regna placatus vides;
Tu tu, penes quem iura præcipitis poli;
Tuq́; ô ſereni maximum mundi decus,
Bis ſena curſu ſigna qui vario regis,
Qui tarda celeri ſecula euoluis rotâ;
Sororq́; fratri ſemper occurrens tuo,
Noctiuaga Phœbe; *quiq́; ventorum potens*
Æquor per altum cærulos currus agis;
Et qui carentes luce diſponis domos;
Adeſte. cuius Laius *dextra occidit;*
Hunc non quieta tecta, non fidi lares,
Non hoſpitalis exulem tellus ferat;
Thalamus pudendis doleat, & prole impiâ.
Hic & parentem dexterâ perimat ſuâ,
Faciatq́; (nunquid grauius optari poteſt?)
Quicquid ego fugi. non erit veniæ locus:
Per regna iuro, quæq́; nunc hoſpes rego,
Et quæ reliqui, perq́; penetrales deos;
Per te, pater Neptune, qui fluctu breui
Vtrimq́; noſtro geminus alludis ſolo.
Et ipſe noſtris vocibus teſtis veni,
Fatidica vatis ora Cirrheæ mouens.
Ita molle ſenium ducat, & ſummum diem
Securus alto degat in ſolio parens,
Solaſq́; Merope nouerit Polybi faces:
Vt nulla ſontem gratia eripiet mihi.
Sed quo nefandum facinus admiſſum loco eſt.
Memorato: aperto Marte, an inſidiis iacet?
CR. *Frondifera ſanctæ nemora Caſtaliæ petens,*
Calcauit altis obſitum dumis iter,
Trigemina qua ſe ſpargit in campos via;
Secat vna gratum Phocidos Baccho ſolum,
Vnde altus arua deſerit cælum petens.

rationem reddit:

ὅστις γὰρ ἦν ἐκεῖνον ὁ κτανών, τάχ' ἂν
κἄμ' ἂν τοιαύτῃ χειρὶ τιμωρεῖν θέλοι.
κείνῳ προσαρκῶν οὖν, ἐμαυτὸν ὠφελῶ.

243 *Queritur.* duo lib. ſcripti *quærit.*

254 *Noctiuaga Phœbe.* Statius Papinius;

Lumina noctiuaga tollit Pharos æmula lunæ.

Quiq; vētorum potens. non AEolum, ſed Neptunum inuocat.

258 *Hunc non.* has diras fuſius Sophocles in OEdipo tyrāno perſequitur. Similes Perſis Cambyſes apud Herodotum in Thalia imprecatur; apud Statium 1. Thebaid. Thebanis OEdipus; aliis apud Maronem Iuno & Dido, Aeneid. 1. & 4. apud Ouid. in Heroid. epiſt. Hypſipyle; apud Horatium in Epod. puer; apud Catullum Ariadne. exſtant etiam diræ Ouidij in Ibin; & Catonis, non Virgilij, in Arium centurionem; & diræ Leonis ac Alexandri Impp. apud Conſtantin. Harmenopulum in præfat. προχείρου νόμων.

266 *Pater Neptune.* Lucilius:

Vt nemo ſit noſtrum, quin pater optimu' Diuum,
Vt Neptunu' pater, &c.

Pater dicitur Neptunus, quia aquam ſignificat, & ex aqua oriri cuncta quidam Philoſophi voluerunt: ideo Homerus,

Ὠκεανός θ', ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται.

& Virgilius noſter:

Oceanúmque patrem rerum.

Sic intellige illa Claudiani, in Panegyr. de Theodoſij conſulatu:

Hic conſidit aquis, hic procreat omnia flammis,

Idem tradidit Epiphan. lib. 3. cōtra hæreſes, quod & Cicero 2. Academic. prodidit his verbis; "Princeps Thales, vnus ex ſeptem, cui ſex reliquos conſenſiſſe ferunt, ex aqua dixit conſtare omnia. Heraclitus omnia ex igne gigni voluit: Anaximenes & Archelaus omnia ex aëre. nulli verò ex Phyſicis, vſque ad Ariſtotelis tempora, principium rerum terram dixerunt. Ariſtot. lib. 1. τῶν μετὰ τὰ φυσ. poſt Ariſtotelem nonnullos huius ſententiæ defenſores exſtitiſſe vt putem, facit Lucretius lib. 1. de rer. natura his verſibus.

—— aut humorem quicumq; putarunt
Fingere res ipſum per ſe, terrámve creare
Omnia, & in rerum naturas vertier omnes.

Niſi enim hoc dicamus, aut Ariſtotelem inſcitiæ, aut Lucretium mendacij accuſemus oportet.

274 *Nefaſtum facinus.* ſic cod. Lipſiæ impreſſus. Sed ego cum membranis & Pariſienſi exemplari lego *Nefandum facinus.* 278 *Trigemina.* manuſc. quotquot vidi, *tergemina.* atque ita loquuntur Lucretius, Virgilius, Tibullus, Horatius & Seneca Philoſophus; quamquā in nonnullis Horatij & Senecæ ſcriptis codicibus alterum etiā contineatur quemadmodum in Sex. Rufi, & P. Victoris libris de regionibus vrbis Romæ, qui in Circi maximi regione portam Trigeminam non Tergeminam ſta-

Cle-

Clementer acto colle, Parnaſſus biceps:
At vna bimares Siſyphi terras adit,
Olenia in arua: tertius trames cauâ
Conualle ſerpens, tangit errantes aquas,
Gelidumq́; dirimit amnis Elei vadum?
Hîc pace fretum, ſubita prædonum manus
Aggreſſa ferro facinus occultum tulit.
In tempore ipſo, ſorte Phœbeiâ excitus,
Tireſia tremulo tardus accelerat gradu,
Comesq́; Manto luce viduatum trahens.

OEDIPVS. TIRESIAS. MANTO.

OED. *Sacrate diuis, proximum Phœbo caput,*
Reſponſa ſolue, fare quem pœnæ petant.
TIR. *Quod tardo fatũ, lingua quod quærit moras,*
Haud te quidem magnanime mirari addecet.
Viſu carentem magna pars veri latet.
Sed quò vocat me patria, quò Phœbus, ſequar,
Fata eruantur: ſi foret viridis mihi
Calidusq́; ſanguis, pectore exciperem deum.
Adpellite aris candidum tergo bouem,
Curuoq́; nunquam colla depreſſum iugo.
Tu lucis inopem gnata genitorem regens,
Manifeſta ſacri ſigna fatidici refer.
MAN. *Opima ſanctas victima ante aras ſtetit.*
TIR. *In vota ſuperos voce ſolenni voca,*
Arasq́; dono thuris Eoi exſtrue.
MAN. *Iam thura ſacris cælitum ingeſsi focis.*
TIR. *Quid flãma? largas iámne cõprendit dapes?*
MAN. *Subitò refulſit lumen, & ſubitò occidit.*
TIR. *Vtrúmne clarus ignis, & nitidus ſtetit,*
Rectusq́; purum verticem cælo tulit,
Et ſummam in auras fuſus explicuit comam?
An latera circa ſerpit incertus viæ,
Et fluctuante turbidus fumo labat?
MAN. *Non vna facies mobilis flammæ fuit:*
Imbrifera qualis implicat varios ſibi
Iris colores, parte quæ magna poli
Curuata picto nunciat nimbos ſinu.
Quis deſit illi, quíſve ſit dubites color:
Cærulea fuluis miſta oberrauit notis,
Sanguinea rurſus, vltimum in tenebras abit.
Sed ecce pugnax ignis in partes duas
Diſcedit, & ſe ſcindit vnius ſacri

euunt. Verùm huius deciſio quæſtionis à logodædalis petenda eſt. Vt vt eſt, Laium in triuio hoc necatum Sophocles etiam teſtatur.

181 *Parnaſſus biceps.* Perſius initio operis, quod Martialis Marſi Amazonidi prætulit;

Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo.

adde quæ ſuprà poſui nu. 227.

282 *Bimares.* Corinthum intellige. Horat. lib. 1. odar.

—— bimariſve Corinthi
Mœnia ——

Ouid. 5. Metamorph.

—— bimari gens orta Corintho.

idem 4. Faſtorum:

Adriacumq; patens latè bimaremq; Corinthum.

& in epiſt. Med. *Ephyren bimarem:* Sic in illo verſu, quem Sudę lexicon ſuppeditat:

αἶδ᾽ ἔχω πολίηας ἀλιζώνοιο Κορίνθου.

Iulius Pollux Onomaſt. lib. 9. ἀμφιθάλαττος ὡς ἡ Κόρινθος. Errauit ergo Dion. Lambinus, Muretum reprehendens, quòd ἀμφιθάλαττος de Corintho dixiſſet. ea Lambini opinio exſtat in illis clarorum virorũ epiſtolis, quas à Michaële Bruto collectas, Lugdunenſes ediderũt, quantum memini lib. 3. epiſt. 29. Paulin. *Calpen bimarem* vocauit.

286 *Prædonum manus.* Sophocles:

λῃστὰς ἔφασκε συντυχόντα, σ᾽, οὐ μιᾷ
ῥώμῃ κτανεῖν νιν, ἀλλὰ σὺν πλήθει χερῶν.

290 *Luce viduatum.* Tireſiam cæcum fuiſſe nemo negat, ſed in cæcitatis cauſa tradenda diſſentiunt Callimachus in hymno εἰς λουτρά τῆς Πάλλαδος, Homeri ſcholiaſtes Odyſſ. κ'. Nonnus Dionyſ. έ. Lucian. in Aſtrolog. Apollodor. lib. 3. Bibliot. Ouid. in Metamorph. vide Politianum in Miſcell. cap. 89. & Falckenburgium in Nonnum.

294 *Haud te quidem.* in membranis legitur *haut equidem.* quod non placet.

298 *Excuterem.* in o. v. l. *exciperẽ.* quod non eſt cur ſequamur, reſpexit enim Seneca ad illa 6. Aeneid.

At Phœbi nondum patiens immanis in antro
Bacchatur vates, magno ſi pectore poſſet
Excuſſiſſe Deum ——

309 *Et nitidus.* duo m. ſ. cod. *& viridis.*

312 *Circa ſerpit.* in o. v. l. eſt *circum ſerpit.*

321 *In partes duas.* Lucanus lib. 1.

—— Veſtali raptus ab ara
Ignis, & oſtendens confectas flamma Latinas
Scinditur in partes, geminoq; cacumine ſurgit
Thebanos imitata rogos ——

328 *Quid fari queam?* malè interpp. *fari*, exponunt, loqui. eſt enim hîc προφητεύειν. Varro lib. 5. de ling Latina, " ita ſcripſit; Qui diuina prædiuinãdo " ſolent fari, fatidici dicti. Ennius;

Atq; Anchiſes doctu' Venus quem polcra dearum
Fari donauit, diuinum & pectus habere.

336 *Placidóne vultu.* magnopere veteres referre putabant, num hoſtiæ popæ reluctarentur. num verò ſe feriendas quietæ ſtantes, atque etiam, ſi dis placet, annuentes, præberent. ex hoc deis gratum ſacrificium, ex illo ingratum fore colligebant. Vnde Virgil.

Et ductus cornu ſtabit ſacer hircus ad arã.

Myrtilus lib. 2. Lesbicorũ: οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς τὸ ὕδωρ εἰώθασιν ἐμβαλεῖν εἰς τὸ οὖς τοῦ ἱερείου, ὡς ἐπινεύῃ ταῖς τελεταῖς.

341 *Oppoſito induit.* m. ſ. meus, *impoſito* Virg. 3. Georg.

Ac vix ſuppoſiti tinguntur ſanguine cultri.

Sed hæc contraria ſunt? nequaquam. Nam à Cleone t. Argonaut. ſi Natali in Mytholog. credimus, proditum fuit, veteres ſuperis ſacrificantes, reſupinatarum iugulum ſurſum cõuertiſſe; cùm inferis faciebant, earumdem collum deorſum terram verſus deprimere ſolitos. quod & Myrtilus vbi ſuprà docet his verbis; εἰώθασιν οἱ ἱερεῖς τὰ ἔντομα τοῖς κάτω θεοῖς ἐναγιζόμενοι ἐν τῇ γῇ ἀποτέμνειν τὰς κεφαλάς· οὕτω γὰρ θύουσι τοῖς ὑποχθονίοις. τοῖς δὲ οὐρανίοις ἄνω ἀναστρέφοντες τῶν ἱερείων τὸν τράχηλον σφάξαντες. Rectè ergo Virgilius dixit *ſuppoſiti*, cùm loquatur de inferorum ſacrificio, quo culter quodammodo victimæ iugulo ſupponebatur: quare & lib. 6. Aeneid.

Supponunt alij cultros. ———

rectè etiam noſter dixit *impoſito*, cùm agat de ſuperorum ſacrificio, quo culter hoſtiæ collo quaſi imponebatur. Vnde apparet veriſſimam eſſe optimi mei cod. ſcripturam.

347 *Viuus per ipſam.* vide num melius in vno libro ſcripto habeatur, *huius per ipſam.* fit enim de tauro & iuuenca ſermo; atque de altero eorum ſequenti carmine dicitur, *huius exiguo.*

355 *Nouisq;.* quidam libri antiqui habent *nouusq;*.

360 *En capita paribus.* T. Liuius, Valerius, & Plutarchus affirmant M. Marcello Deorum voluntatem exploranti, eo qui necem præceſſit die, primæ hoſtiæ iecur non apparuiſſe, ſecundam iocinoris caput duplex habuiſſe.

Diſcors fauilla: genitor horreſco intuens.
Libata Bacchi dona permutat cruor,
Ambitúq; denſus regium fumus caput,
Ipſosq; circa ſpiſſior vultus ſedet,
Et nube denſâ ſordidam lucem abdidit.
Quid ſit, parens effare. TIR. *quid fari queam?*
Inter tumultus mentis attonitæ vagos,
Quidnam loquar? ſunt dira, ſed in alto, mala.
Solet ira certis numinum oſtendi notis.
Quid iſtud eſt, quod eſſe prolatum volunt,
Iterumq; nolunt, & truces iras tegunt?
Pudet deos, neſcio quid. huc properè admoue,
Et ſparge ſalsâ colla taurorum molâ.
Placidóne vultu ſacra, & admotas manus
Patiuntur? MAN. *altum taurus attollens caput,*
Primos ad ortus poſitus, expauit diem,
Trepidusq; vultum obliquat, & radios fugit.
TIR. *Vnóne terram vulnere afflicti petunt?*
MAN. *Iuuenca ferro ſemet impoſito induit,*
Et vulnere vno cecidit: at taurus duos
Perpeſſus ictus, huc & huc dubius ruit,
Animamq; feſſus vix reluctantem exprimit.
TIR. *Vtrùm citatus vulnere anguſto micat,*
An lentus altas irrigat plagas cruor?
MAN. *Huius per ipſam, quâ patet pectus, viam*
Effuſus amnis; huius exiguo graues
Maculantur ictus imbre; ſed verſus retro
Per ora multus ſanguis atque oculos redit.
TIR. *Infauſta magnos ſacra terrores cient.*
Sed ede certas viſcerum nobis notas.
MAN. *Genitor quid hoc eſt? nõ leui motu, vt ſolent,*
Agitata trepidant exta, ſed totas manus
Quatiunt, nouisq; proſilit venis cruor.
Cor marcet ægrum penitus, ac merſum latet,
Liuentq; venæ, magna pars fibris abeſt,
Et felle nigro tabidum ſpumat iecur.
Ac ſemper omen vnico imperio graue,
En capita paribus bina conſurgunt toris:
Sed vtrumque cæſum tenuis abſcondit caput
Membrana, latebram rebus occultis negans.

Hoſtile

361 *Abſcondit.* exiſtimabant iocinoris caput non apparens graue Imperatori aut Reipub. infortunium portendere. Iul. Obſequens in lib. de prodigijs; Q. " Metello. & T. Didio (*vulgò malè habetur, Tullio Didio*) conſulibus, apud ædem Apollinis Xyris im-" molantibus, caput iocinoris non apparuiſſe. accidit hoc ipſum Poſtumio, Catoni, Herennio, & Lucilio Lupo. Arrianus lib. 7. hiſtor. Alex. ſcribit Pythagoram, antequam Alexander obiret, hoſtiam

Hoſtile valido robore inſurgit latus,
Septemq́; venas tendit; has omnes retro
Prohibens reuerti limes obliquus ſecat.
Mutatus ordo eſt, ſede nil propriâ iacet,
Sed acta retro cuncta. non animæ capax
In parte dextrâ pulmo ſanguineus iacet.
Non læua cordis regio: non molli ambitu
Omenta pingues viſcerum obtendunt ſinus.
Natura verſa eſt, nulla lex vtero manet.
TIR. *Scrutemur vnde tantus hic extis rigor?*
MAN. *Quod hoc nefas? conceptus innuptæ bouis,*
Nec more ſolito poſitus, alieno in loco
Implet parentem, membra cum gemitu mouet,
Tremulo rigore debiles artus micant,
Infecit atras liuidus fibras cruor,
Tentantq́; turpes mobilem trunci gradum,
Et inane ſurgit corpus, ac ſacros petit
Cornu miniſtros, viſcera effugiunt manu.
Neque ipſa, quæ te pepulit, armenti grauis
Vox eſt, nec vſquam territi reſonant greges.
Immugit aris ignis, & trepidant foci.
OED. *Quid iſta ſacri ſigna terrifici ferant,*
Exprome: voces aure non timida hauriam.
Solent ſuprema facere ſecuros mala.
TIR. *His inuidebis, quibus opem quæris, malis.*
OED. *Memora, quod vnum ſcire cælicolæ volunt,*
Contaminarit rege quis cæſo manus.
TIR. *Nec alta cæli pinna quæ leuis ſecat,*
Nec fibra viuis rapta pectoribus poteſt
Ciêre nomen: alia tentanda eſt via.
Ipſe euocandus noctis æternæ plagis
Emiſſus Erebo; vt cædis auctorem indicet.
Reſeranda tellus, Ditis implacabile
Numen precandum, populus infernæ Stygis
Huc extrahendus. ede, cui mandes ſacrum:
Nam te, penes quem ſumma regnorum eſt, nefas
Inuiſere vmbras. OED. *Te Creo hic poſcit labor,*
Ad quem ſecundum regna reſpiciunt mea.
TIR. *Dũ nos profundæ clauſtra laxamus Stygis:*
Populare Bacchi laudibus carmen ſonet.

CHO-

immolaſſe, & ſine capite iecur inuentum, idémque illi contigiſſe pro Epheſtione & Perdicca ſacrificanti; qui omnes ſtatim pòſt mortui ſunt.

163 *Hoſtile valido.* ſummo artificio poëta totam OEdipi & filiorum hiſtoriam prodigiis iſtis texit. Ait:

Iuuenca ferro ſemet impoſito induit
Et vulnere vno cecidit.

nam Iocaſta ſeipſam vno ictu traiecit, & confeſtim exſpirauit. quare Manto ſubiungit:

Huius per ipſam, qua patet pectus, viam
Effuſus amnis: huius exiguo graues
Maculantur ictus imbre. ſed verſus retro
Per ora multus ſanguis atq; oculos redit.

quia ſcilicet OEdipus, antè effoſſis ſibi oculis, non niſi maximis miſeriis perfunctus obiit. Quoniam verò Polynices & Eteocles, vter rex foret pugnantes, mutuis vulneribus ceciderunt, addit:

En capita paribus bina conſurgunt toris.
Sed vtrumq; cæſum tenuis abſcondit caput
Membrana ———

Eteoclem iuuabant ſui ciues, Polynici cum magnis copiis adfuerunt ſex fortiſſimi duces; quorum nulli, excepto Adraſto, contigit in patriam redire, ſed ante Thebas omnes occubuerunt. hoc portendunt iſta;

Hoſtile valido robore inſurgit latus,
Septemq; venas tendit: has omnes retro
Prohibens reuerti limes obliquus ſecat.

Iam per illud:

——— *latebram rebus occultis negans.*

indicat parricidium & incæſtum OEdipi cunctis nota fore. Reliqua porrò ſignificant omnium rerum confuſionem & perturbationem Thebis Bœotiis, ac potiſſimùm OEdipi regiæ imminere.

380 *Viſcera effugiunt manu.* quidam cod. ſcripti, *manum.*

382 *Fugiunt.* o. v. l. *reſonant.*

386 *Solent ſuprema facere ſecuros mala.* ſuprema dicit grauiſſima vel vltima, vltimáque potiùs. huic ſententiæ ſimilis eſt illa ſuperior: *Fortem vicina facit libertas ſenem.* quo ſpectat imprimis quod de Solone ac Piſiſtrato, Caſtritio & Conſidio Sebaſtianus Corradus obſeruauit. in Cõmentariis in Ciceronis Brutum pag. 36. edition. Florentinæ. Porrò hîc in membranis non *ſupremæ*, ſed *extrema habetur,* & infra verſu 389. *contaminanit*, pro *contaminarit.*

402 *Populare.* ſolemne populo noſtro è quo Bacchus fuit. populare enim de toto populo dicitur, non de vico vno vel platea, vt quidam ſomniant. ſic popularis actio, popularia iudicia, popularia interdicta. vnde apud Comicos frequenter populares vocantur ciues. vt apud Terentium Phorm. actu 1. ſce. 1.

Amicus ſummus meus & popularis Geta. Nam eo loci Dauus innuit Getam eiuſdem

ciuitatis eſſe cuius ipſe ſit, hoc eſt, vt ita dicam, conciuem ſuum, reſpiciendo non ad prȩſens tempus, ſed ad præteritum. quamuis enim tunc cùm ſeruiebant ſeruitutem, neuter eorũ ciuis erat, ante ſeruitutem tamen eiuſdem ciuitatis ciues eſſe potuerunt. & hoc quidem plus mihi ſatisfacit, quàm quȩ alij de populis Getarum & Dacorum, vel de plateæ vnius incolis ſeu vicinis cõminiſcuntur. Eodem ſenſu populares dixit Vlpian. in l. 1. § quis, D. de offic. præfect. vrb. Quis quoque popularium & " diſciplina ſpectaculorum ad Præfecti vrbi curam pertinere videtur? Si plura cupis de popularis ſi- " gnificatione, vide Turneb. in aduerſar. Cataneum in lib 1. epiſt Plinij epiſt. 2. Beroaldum in lib. 7. Apulei de aſino Nannium Miſcell. lib. 2. & Oroſcium ad d. l. 1. num. 3.

403 *Redimite comam nutante corymbo.* Dionyſius Afer;

ὀρχύμεναι τελέθουσι κατ' οὔνομα ἱερὰ Βάκχου
στεψάμεναι· κισσοῖο μελαμφύλλοιο κορύμβοις
ἐννύχιαι ——

404 *Thyrſis.* apud Euripidem, in Bacchis, ait Bacchus;

Θύρσον τε δοὺς εἰς χεῖρα κίσσινον βέλος.

408 *Virgineum caput.* Ouid. 4. Metam.

—— *tibi cùm ſine cornibus adſtas*
Virgineum caput eſt ——

& alius, neſcio qui;

Trahit figuram virginis tener Bacchus.

409 *Vultu ſidereo.* formoſi, quæque in ijs erant ſpecioſi ora, ſideribus paſſim comparantur. Seneca:

Hæc illa facies igne ſidereo micans.

Item:

Qui modò paterni certus imperij comes
Et certus heres ſiderum fulſit modo.

& alibi: —— *puer*
Modo ſidus orbis ——

Virgilius Aeneid. 8.

Qualis vbi Oceani perfuſus Lucifer vnda, &c.

Ouid. 2. Metam. de cadente Phaëtonte;

Fertur, vt interdum de cælo ſtella ſereno.

& alibi;

—— *geminum ceu lumina ſidus.*

Item:

—— *oculiq; tui quibus ignea cedunt*
Sidera ——

idem quodam loco Ceycem ſidereum vocat, quemadmodum poſtea Claudianus ſerenæ vlnas ſidereas appellauit.

414 *Ederáve.* teſte Homero Bacchus edera coronabatur. Demarchus Dionyſiacorum 9.

ὃν μὲν ἀνηρπάξαντο διογενέος πατρὸς
στέμματι κισσήεντι λιγυίδες ἔστεφον ὧραι.

Fingitur autem Bacchus coronari, quia vapores è vini potu immoderato nati, capitis dolorem excitant.

421 *Luteam veſtem.* in mẽbranis cõtinetur:

Lutea veſtem retinente zona,
Inde tam molles &c.

425 *Veſte cùm longa regeres leones.* non diſplicet, *tegeres leones.* quod inuenitur in ſcriptis libris.

422 *Vnde tam molles placuere cultus.* Origenes lib. 3. contra Celſum, tradit Bacchum muliebri habitu amictum eſſe, vocátque Mænalam.

429 —— *Senior turpi ſequitur Silenus aſello.* Ouid. Metamor. 4. —— *Bacchæ Satyriq; ſequuntur, Quiq; ſenex ferula titubantes ebrius artus Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello.*

CHORVS.

Verſus Hexametri, Trochaici, Choriambici, Iambici, Dactylici, Sapphici, Anapæſtici, puri & impuri, integri & mutilati, & aliquot ſyllabis ſuperflui.

Effuſam redimite comam nutante corymbo,
Mollia Niſæis armati brachia Thyrſis.
Lucidum cæli decus, huc ades votis,
Quæ tibi nobiles Thebæ Bacche tuæ
Palmis ſupplicibus ferunt.
Huc aduerte fauens virgineum caput:
Vultu ſidereo diſcute nubila,
Et triſtes Erebi minas,
Auidumq́; fatum. te decet vernis comam
Cingi floribus.
Te caput Tyriâ cohibere mitrâ,
Ederáve mollem Bacchiferâ
Religare frontem,
Spargere effuſos ſine lege crines,
Rurſus adducto reuocare nodo:
Qualis, iratam metuens nouercam
Creueras, falſos imitatus artus,
Crine flauenti ſimulata virgo,
Luteam veſtem retinente zona:
Vnde tam molles placuere cultus,
Et ſinus laxi, fluidumq́; ſyrma?
Vidit aurato reſidere curru,
Veſte cùm longa tegeres leones,
Omnis Eoæ plaga vaſta terræ,
Qui bibit Gangem, niueumq́; quiſquis
Frangit Araxem:
Te ſenior turpi ſequitur Silenus aſello,
Turgida pampineis redimitus tempora ſertis,
Condita laſciui deducunt orgia myſtæ.

Te

Te Baſſaridum comitata cohors:
Nunc Edoni pede pulſauit
Sola Pangæi; nunc Threicio
Vertice Pindi, nunc Cadmeas
Inter matres impia Mænas
Comes Ogygio vênit Iaccho,
Nebride ſacrâ præcincta latus.
Tibi commotæ pectora matres
Fudere comam, thyrſumq́ leuem
Vibrante manu, iam poſt laceros
Pentheos artus Thyades œſtro
Membra remiſſæ, velut ignotum
Videre nefas.
Ponti regna tenet nitidi matertera Bacchi,
Nereidumq́ choris Cadmeia cingitur Ino.
Ius habet in fluctus magni puer aduena ponti,
Cognatus Bacchi, numen non vile Palæmon.
Te Tyrrhena puer rapuit manus,
Et tumidum Nereus poſuit mare,
Cærula cum pratis mutat freta.
Hinc verno Platanus folio viret,
Et Phœbo laurus carum nemus.
Garrula per ramos auis obſtrepit,
Viuaces ederas ramus tenet,
Summa ligat vitis carcheſia,
Idæus prorâ fremuit leo,
Tigris puppe ſedet Gangetica;
Tum pirata freto pauidus natat,
Et noua demerſos facies habet:
Brachia prima cadunt prædonibus,
Illiſumq́ vtero pectus coit:
Paruula dependet lateri manus,
Et dorſo fluctum curuo ſubit,
Lunatâ ſcindit caudâ mare,
Et ſequitur curuus fugientia carbaſa delphin.
Diuite Pactolus vexit te Lydius vnda,
Aurea torrenti deducens flumina ripâ.
Laxauit victos arcus, Geticasq́ ſagittas
Lactea Maſſagetes qui pocula ſanguine miſcet,
Regna ſecurigeri Bacchum ſenſere Lycurgi.

Sen-

Sileni Mythologiam docet Natalis libro 5. Mytholog. cap. 8. Silenos Nicandri ſcholiaſtes in Alexipharm. dici tradit ἀπὸ τοῦ σιλλαίνειν, ὅ ἐστι λοιδορεῖν, & eoſdem appellari ſatyros: cui repugnat Nonnus, eos diſtinguens his verbis:

καὶ λασίων σατύρων κενταυρείδος αἷμα
φυλῆς,
σιληνῶν τε φάλαγγα, &c.

432 *Baſſaridum.* harum nomina habes apud Nonnum Dionyſ. ιδ΄.

446 *Cadmeia.* Sic Claudianus.

——— *Cadmeia ludit*
Leucothoë ———

De Ino ſeu Leucothoë multa Pauſanias in Atticis, & Natalis libro 9. Mytholog. cap. 4.

454 *Garrula auis.* quidam ait:

Aues canoros garrulæ fundunt ſonos,
Et ſemper auras cantibus mulcent ſuis.

455 *Viuaces.* quæ iuge virentes, ne hieme quidem decus ſuum amittunt.

456 *Carcheſia.* mali partem ſummã. Cinna, in Smyrna:

Atque anquina regit ſtabilem firmiſſima curſum.
Lucidaq; quà fulgent ſummi carcheſia mali.

ſic hæc carmina, apud Grammaticos diuerſis locis ſparſa, videntur poſſe conglutinari. Guilhel. Philander in commen. Vitruuij lib. 10. Mali, inquit, vt id addam ex Macrobij Saturnal. lib. 5. pars inferior, pterna; pars media, trachelon; pars ſumma carcheſion dicitur.

457 *Idæus.* Claudianus:

Verberat Idæos torua cum matre leones.

459 *Dum pirata.* v. l. emendatiùs. *tum pirata.*

461 *Brachia prima.* hoc carminis genere vſus fuit Pomponius Secundus, apud Terentianum his verbis:

Pendeat ex humero dulcis chelys
Et numeros edat varios; quibus
Aſſonet omne virens latè nemus
Et tortis errans qui flexibus.

463 *Paruula dependet lateri manus.* Ouidius Metamorph. 3. hanc rem fuſiùs expreſſit, hoc modo:

In ſpacium reſilire manus breue vidit, & illas
Iam non eſſe manus, iam pinnas poſſe vocari.

465 *Lunata ſcindit cauda mare* Ouidius,

——— *falcata nouiſſima cauda eſt:*
Qualia dimidiæ ſinuantur cornua lunæ.

Bacchi geſta Natalis lib. 5. Mytholog. cap. 13. morali Philoſophiæ non infeliciter accommodauit, naturali, Pierius lib. 27. Hieroglyph.

* 470 *Lactea Maſſagetes qui pocula ſanguine miſcet* videtur ſecutus Dionyſium Carthaginienſem, qui ἐν τῇ οἰκουμ. περιηγ. cecinit:

τοὺς δὲ μετ' ἀντολίηνδε, πέρην κελάδοντος Ἀράξεω
Μασσαγέται ναίουσι, θοῶν ῥυτῆρες οἰστῶν·
ἀνέρες οἷς μήτ' αὐτὸς ἐγὼ, μήτ' ἔστι ἑταῖρος

ἐμπελάσαι· μάλα γάρ τε κακοξεινώτεροι ἄλ-
λων·
οὐ γάρ σφιν σίτοιο μελίφρονός ἐστιν ἐδωδὴ,
οὐ μὲν οὐδ' οἶνος μεταδήμιος· ἀλλὰ σὺν ἵπ-
ποις
αἵματι μίσγοντες λευκὸν γάλα, δαῖτα πένον-
ται.

Rhemnius Fannius:

Poſt hos Meſſageta, poſt flumen Araxis, ad ortum
Hoſpitibus ſaui cunctis, belloq; feroces,
Non Bacchi donum, Cereris nec munera norunt:
Sed lac commiſtum potant cum ſanguine equino.

472 *Zedacum.* in emendationibus Solini cap. 52. nu. 3. monui, hîc legendum eſſe *Zacarum.* in qua ſententia adhuc ſum. malè in v. l. continetur *Zadacum.*

486 *Prœtides.* Prœti filiæ cùm ſe Iunone formoſiores eſſe iactitarent, numinis ira in eum errorem inciderunt, vt ſibi ipſis vaccæ viderentur, & aratra metuentes agricolas fugerent, vt docent Seruius in Virgil. eclog. 6. & Luctatius in lib. 3. Thebaid. Papinij. has poſtmodum Melampus purgauit, & purgamina in Clytorium proiecit, vt tradit Ouid. vlt. Metamorph. Eudoxus ἐν ἕκτῃ γῆς περιόδου apud Stephanum: ἔστι κρήνη τῆς Ἀζανίας, ἣ τοὺς γευσαμένους τοῦ ὕδατος ποιεῖ μηδὲ τὴν ὀσμὴν τοῦ οἴνου ἀνέχεσθαι. εἰς ἣν λέγουσι Μελάμποδα, ὅτε τὰς Προιτίδας ἐκάθαιρεν, ἐμβαλεῖν τὰ ἀποκαθάρματα. Scribendum *Prœtides*, non *Pretides*, docet etiam epigramma iuxta Clytorium lapidi inciſum, quod tale fuiſſe refert M. Pollio;

φεῦγε σὺ ἐμὴν πηγὴν μισάμπελον ἔνθα Με-
λάμπους,
λουσάμενος λύσσης Προιτίδας ἀργαλέης.

489 *Virginem relictam.* Ariadne à Theſeo in Naxo deſerta, ibidem Baccho nupſit: qua in re tamen non ſatis Plutarchus in Theſeo & Nonnus. Dionyſ. μα'. conueniunt. ex ea autẽ fabula vitæ vtilia documenta, quãuis à Poëtarum mente prorſus aliena eliciuntur. Cùm Ariadnes opera Theſeum ex Dædaleo Labyrintho ereptum legimus: monemur inimicis noſtris non bene velle tantùm, ſed etiam prodeſſe. quamuis enim illi acceptorum beneficiorum immemores, neque habeant neque agant gratias, ſed oblata occaſione pro beneficio iniuriam referant, pro accepta vita mortem inferre conentur: eſt tamen Deus Opt. Max. qui nos ex calamitatibus eripiet, cuius auxilio miſerias ſuperabimus, à quo larga manu cum fœnore gratia referetur. Quoniam ille, quæ eius eſt clementia & æquitas, quæcumque in alios beneficia conferimus, tanquam in ſe collata forent, accepta habebit, & pro iis veræ beatitudinis mercedem nobis perſoluet, ac nos florentiſſima corona munerabitur immortalibus contexta floribus.

Senſere terræ Zedacum feroces,
Et quos vicinus Boreas ferit
Arua mutantes; quasq; Mæotis
Alluit gentes frigida fluctu;
Quasq; deſpectat vertice ſummo
Sidus Arcadium, geminumq; plauſtrum.
Ille diſperſos domuit Gelonos,
Arma detraxit trucibus puellis,
Ore deiecto petiere terram
Thermodontiacæ graues cateruæ,
Poſitis tandem leuibus ſagittis,
Mites factæ. ſacer & Cythæron
Sanguine inundauit,
Ophioniaq; cæde.
Prœtides ſiluas petiere, & agros,
Præſidem Bacchum coluit nouerca.
Naxos Ægeo redimita ponto,
Tradidit thalamis virginem relictam,
Meliore penſans damna marito.
Pumice ſicco
Fluxit Nyctileus latex.
Garruli gramen ſecuere riui,
Combibit dulces humus alta ſucos,
Niueiq; lactis candidos fontes
Miſtaq; odoro Lesbya cum thymo.

Duci-

Quos neque frigoribus boreas, nec Sirius vret
Æſtibus ———

hoc illud nimirum eſt, quod Ariadne Baccho, (qui à ſoluendis curis Lyæus, à miſericordia Eleleus Græcis dicitur) matrimonio iuncta & corona eius in cælum tranſlata ſignificat.

490 *Meliore.* ſic Ouidius.

Illa, nec inuideo fruitur meliore marito.

491 *Pumice ſicco.* Euripides in Bacchis:

θύρσον δέ τις λαβοῦσ' ἔπαισεν εἰς πέτραν,
ὅθεν δροσώδης ὕδατος ἐκπηδᾷ νοτίς.
ἄλλη δὲ νάρθηκ' εἰς πέδον καθῆκε γῆς,
καὶ τῇδε κρήνην ἐξανῆκ' οἴνου θεός

idem teſtatur Nonnus Dionyſiac. μή.

492 *Nyctileus latex.* vinum, quia Bacchus ipſe Nyctileus vocatur. Ouid. Metam. 4.

——— *Bacchumq; vocant, Bromiumq;, Lyæumq;,*
Ignigenamq;, ſatumq; iterum, ſolumq; bimatrem,
Additur his Nyſeusq;, indetonſusq; Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis conſitor vuæ,
Nyctileusq;, Eleleusq; parens, & Iacchus & Euan,
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina Liber habes ———

493 *Garruli gramen ſecuere riui.* ait hoc verſu & duo-

Ducitur magno noua nupta cælo:
Solemne Phœbus carmen
Edit infuſis humero capillis.
Concutit tædas geminus Cupido,
Telum depoſuit Iuppiter igneum,
Condidit Baccho veniente fulmen.
Lucida dum current annoſi ſidera mundi;
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem;
Lunaq́; dimiſſos dum plena recolliget ignes;
Dum matutinos prædicet Lucifer ortus;
Altaq́; cæruleam dum Nerea neſciet arctos;
Candida formoſi venerabimur ora Lyæi.

ACTVS TERTIVS.

OEDIPVS. CREO.

OED. *Etſi ipſe vultus flebiles præfert notas,*
Exprome cuius capite placemus deos.
CR. *Fari iubes, tacere quæ ſuadet metus.*
OED. *Si te ruentes non ſatis Thebæ mouent,*
At ſceptra moueant lapſa cognatæ domus.
CR. *Neſciſſe cupies, noſſe quæ nimium expetis.*
“ OED. *Iners malorum remedium ignorantia eſt.*
Itan' & ſalutis publicæ indicium obrues?
CR. *Vbi turpis eſt medicina, ſanari piget.*
OED. *Audita fare, vel malo domitus graui,*
Quid arma poßint regis irati ſcies.
“ CR. *Odere reges dicta, quæ dici iubent.*
OED. *Mittêris Erebo vile pro cunctis caput,*
Arcana ſacri voce ni retegis tuâ.
CR. *Tacere liceat: nulla libertas minor*
A rege petitur. OED. *Sæpe vel linguâ, magis*
Regi atque regno muta libertas obeſt.
CR. *Vbi non licet tacere, quid cuiquam licet?*
“ OED. *Imperia ſoluit, qui tacet, iuſſus loqui.*
CR. *Coacta verba placidus accipias precor.*
OED. *Vlline pœna vocis expreſſæ fuit?*
CR. *Eſt procul ab vrbe lucus, ilicibus niger,*
Dircea circa vallis irriguæ loca.
Cupreſſus altis exſerens ſiluis caput
Virente ſemper alligat trunco nemus:
Curuosq́; tendit quercus & putres ſitu
Annoſa ramos: huius abrupit latus
Edax vetuſtas: illa iam feſſâ cadens
Radice, fulta pendet aliena trabe.

Amara

bus ſequentibus Bacchum aquam, mel & lac è terra elicuiſſe. de aqua ex Euripide ſuprà diximus, de melle & lacte idem in Bacchis teſtatur:

ὅσαις δὲ λευκοῦ πώματος πόθος παρῆν,
ἄκροισι δακτύλοισι διαμῶσαι χθόνα,
γάλακτος ἑσμοὺς εἶχον. ἐκ δὲ κισσίνων
θύρσων γλυκεῖαι μέλιτος ἔσταζον ῥοαί.

508 *Lyæi.* Bacchi. Ennius, in Athamante:

His erat in ore Bromius, *his Bacchus pater,*
Illis Lyæus vitis inuentor ſacræ.
Tum pariter Euan, Euius,
Ignotus iuuenum cœtus alterna vice
Inibat alacris Bacchico inſultans modo.

520 *Odére reges dicta, quæ dici iubent.* nihil verius. vbique enim, & maximè in aulis principum, *Obſequium amicos, veritas odium parit:* & vt ait Satyric. *Accuſator erit, qui verum dixerit.* Fl. Vopiſcus in Aureliano refert Diocletianum dicere ſolitum, Imperatorem vera neſcire. accidit hoc ipſorum Imperatorum vitio, qui magis impuro illo paraſitorum grege, quàm viris bonis & prudentibus delectantur. exempla ſuppeditant, & de hac re multa Volaterranus Philolog. lib. 28. & Hieron. Cagnolus de vita boni principis nu. 96. cum ſeq. & Vaſquius Menchacenſis de ſucceſſion. creatione, tomo 3. circa finem.

524 *Sæpe vel lingua.* non aſſentior reponentibus; *ſæpe quam lingua.* nam legendo *vel*, vt in o. vulgatis legitur, eadem erit ſententia quã ipſi conſtituunt, & *lingua* auferendi caſu ſumetur. præterea in v. l. habetur *vili lingua* & *vili* ad *vel* proximè accedit, à *quam* abeſt longiſſimè. demum ſic ſumitur *vel*, initio Thebaid.

——— *vel ſic deſere infauſtum patrem.*

& in extremo Oedipo;

——— *profuge iamdudum ocyus.*
Vel ad parentes ———

T. Liuius lib. 2. ne Romana plebs me-“
tu perculſa, receptis in vrbẽ regibus, “
vel cum ſeruitute pacẽ acciperet. Non“
diſſimulabo in Badiano cod. legi; *Sæpe quam lingua magis*: ſed ille codex mendis ſcatet, vt & antiqua Caietani Veneta editio. & imperiti librarij *quam* repoſuerunt, cùm *vel* non intelligerent: aut ſanè cùm *vili* mendoſum viderent, non aliud illis occurrit quod eius loco ſtatuerent.

535 *Abrupit latus.* membrana *obrumpit.*

Amara baccis laurus, & tiliæ leues,
Et Paphia myrtus, & per immenſum mare
Motura remos alnus, & Phœbo obuia
Enode zephyris pinus opponens latus.
Medio ſtat ingens arbor, atque vmbrâ graui
Siluas minores vrget, & magno ambitu
Diffuſa ramis vna defendit nemus.
Triſtis ſub illâ, lucis & Phœbi inſcius,
Reſtagnat humor, frigore æterno rigens.
Limoſa pigrum circuit fontem palus.
Huc vt ſacerdos intulit ſenior gradum,
Haud eſt moratus, præſtitit noctem locus,
Tunc foſſa tellus, & ſuper rapti rogis
Iaciuntur ignes. ipſe funeſto integit
Vates amictu corpus, & frontem quatit:
Lugubris imos palla perfundit pedes:
Squallente cultu mœſtus ingreditur ſenex:
Mortifera canam taxus aſtringit comam,
Nigro bidentes vellere, atque boues
Retro trahuntur, flamma prædatur dapes,
Viuumq́, trepidat igne ferali pecus.
Vocat inde manes, teq́, qui manes regis,
Et obſidentem clauſtra letalis lacus:
Carmenq́, magicum voluit, & rapido minax
Decantat ore, quicquid aut placat leues
Aut cogit vmbras: irrigat ſanguis focos:
Solidasq́, pecudes vrit, & multo ſpecum
Saturat cruore: libat & niueum inſuper
Lactis liquorem, fundit & Bacchum manu.

Leuâ,

538 *Amara baccis laurus.* Δαφνίδες, teſtibus Dioſcoride, Matthiolo, & Ruellio, deſiccant & excalfaciunt, eóque potentiùs quò ſunt amariores. ideo Columella;

Rutáq; Palladiæ baccæ victura ſaporem.

tũc enim ruta excellit, cũ amariſſima eſt.

Tiliæ leues. ſic Virg. 2. Georg.

——— *nec tiliæ leues.*

539 *Paphia mrytus.* à Virgilio dicto loco ſumtum epithetum.

541 *Enode.* ſic Ouidius;

Enodiſq; abies ———

Sic Claudianus;

Et magis enodes properat proſternere cedros.

544 *Diffuſa ramis.* Cicero, in trium ſenatorum qui apud illum de ſtudio diſſerunt eloquentiæ diſputationis initio: Nã hęc, inquit, me tua platanus admonuit, quę non minùs ad opacandum hunc locũ patulis eſt diffuſa ramis, quàm illa, &c.

549 *Præſtitit noctẽ locus.* hoc dicit, quia inferis occidẽte ſole fiebat, vt ſuperis oriẽte. Callixenus Rhodius: τοῖς μὲν οὖν κατοιχομένοις, περὶ τοῦ ἡλίου δυσμὰς ἐναγίζομεν· τοῖς δ' οὐρανίδαις, ὑπὸ τὴν ἕω τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος ἱερεύομεν.

55 *Tunc foſſa tellus.* de ſcrobe ſeu ſpecu loquitur effodi ſolito. Homer. Odyſſ. κ'.

βόθρον ὀρύξαι ὅσον τε πυγούσιον ἔνθα καὶ ἔνθα

Apollonius Argonaut. γ'.

πηχυῖον οἱ ἄρ ἔπειτα πέδῳ ἔνι βόθρον ὀρύξας

νήησε σχίζας, &c,

Harum meminit Lucianus, in Charonte, & Ouid. 7. Metamorph.

551 *Funeſto integit.* inferis ſacrificantes nigris veſtibus amiciebantur.

556 *Nigro bidentes vellere.* Inferis nigras victimas cædi conſueuiſſe docent præcepta Apollinis apud Euſebium, Euangel. præparat. lib. 4. & Virgilius Aeneid. 6.

557 *Retro trahuntur.* hoc, quemadmodũ ſuperiorum pleraque, necnon ſequentia ferè omnia, ab Homero Odyſſ. λ'. mutuatus videtur.

561 *Carmenq;. magicum.* Ouid. 7. Metamorph.

Verba ſimul fundit ———

563 *Irrigat ſanguis focos.* vidi qui legerẽt; *ſanguinem libat focis.* eleganter quidem & admodum accommodatè, ſed cõtra. o. v. l. & codicum Pariſijs, Venetijs, Lugduni, Compluti, Antuerpiæ, & Baſileæ excuſorum auctoritatem.

564 *Solidaſq;.* nam in hoc ſacrificio hoſtia integra comburebatur. Virg. AEneid. 6.

Et ſolida imponit taurorum viſcera flammis.

Multo ſpecum Saturat cruore.

Ouidius;

—— *patulas perfudit ſanguine foſſas.*

565 *Libat & niueum inſuper Lactis liquorem.*

Ouidius ait:

Alteraq; inuergens tepidi carcheſia lactis.

Euripides, in Oreſte:

μελίκρατ' ἄφεις γάλακτος οἴνοπος τ' ἄχνην.

Virgilius AEneid. 3.

Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte.

Silius:

Fundunt mella ſuper, Bacchiq; & lactis honorem.

566 *Fundit & Bacchum manu.*

Ouidius:

Tum ſuper inuergens liquidi carcheſia Bacchi.

Homerus Odyſſ. λ'.

πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δ' ἡδέϊ οἴνῳ,

τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι ———

igitur etiam aqua inuergebatur cum mulſo, vino, & lacte. aliquando etiam victimæ exta oleo perfundebãtur. Virgilius:

Pingue ſuperq; oleum fundens fumantibus extis.

Læui, canitq́; rurſus, & terram intuens
Grauiore manes voce, & attonita, ciet.
Latrauit Hecates turba, ter valles cauæ
Sonuere mœſtum, tota ſuccuſſo ſolo
Pulſata tellus. audior, vates ait,
Rata verba fudi. rumpitur cæcum chaos,
Iterq́; populis Ditis ad ſuperos datur.
Subſedit omnis ſilua, & erexit comam,
Duxere rimas robora, & totum nemus
Concuſſit horror: terra ſe retro dedit,
Gemuitq́; penitus: ſiue tentari abditum
Acheron profundum mente non æquâ tulit:
Siue ipſa tellus, vt daret functis viam,
Compage ruptâ ſonuit: aut ira furens
Triceps catenas Cerberus mouit graues.
Subitò dehiſcit terra, & immenſo ſinu
Laxata patuit. ipſe pallentes deos
Vidi inter vmbras; ipſe torpentes lacus,
Noctemq́; veram: gelidus in venis ſtetit
Hæſitq́; ſanguis: ſæua proſiluit cohors,
Et ſtetit in armis omne vipereum genus
Fratrum, cateruæ dente Dircæo ſatæ,
Auidumq́; populi Peſtis Ogygij malum.
Tum torua Erinnys ſonuit, & cæcus furor
Horrorq́;, & vnà quicquid æternæ creant
Cælantq́; tenebræ: Luctus auellens comam,
Ægreq́; lapſum ſuſtinens Morbus caput,
Grauis Senectus ſibimet, & pendens Metus.
Nos liquit animus. ipſa, quæ ritus ſenis
Artesq́; norat, ſtupuit: intrepidus parens,
Audaxq́; damno, conuocat Ditis feri
Exſangue vulgus, ilico vt nebulæ leues
Volitant, & auras libero cælo trahunt.
Non tot caducas educat frondes Eryx,
Nec verè flores Hybla tot medio creat,
Cùm examen alio nectitur denſum globo:
Fluctusq́; non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
Permutat hiemes ales, & cælum ſecans,
Tepente Nilo penſat Arctoas niues:
Quot ille populos vatis eduxit ſonus.
Pauidæ latebras nemoris vmbroſi petunt
Animæ trementes. primus emergit ſolo,
Dextrâ ferocem cornibus taurum premens

569 *Latrauit Hecates turba.* quãdo Hecatæ malis coacta carminibus aduentabat, latratus & vlulatus canum exaudiebantur. noſter Thyeſte;

Sæpe latratu nemus trino remugit.

& Medea;

Ter latratus Hecate dedit ——

Apollonius:

—πέριξ δέ μιν ἐστεφάνωντο
σμερδαλέοι δρυΐνοισι μετὰ πτόρθοισι δράκοντες,
στράπτε δ' ἀπειρέσιον δαΐδων σέλας, ἀμφὶ δὲ τήν γε
ὀξείῃ ὑλακῇ χθόνιοι κύνες ἐφθέγγοντο.

adde quæ dixi in Medea.

Tum valles cauæ. ſic in vno cod. impreſſo habetur; ceteri & lib. ſcripti habent, *ter valles cauæ.* quæ lectio ſincera eſt. Non obſtat quod Aſcenſius adfert, inferis non imparem, ſed parem numerum ſacrum eſſe. noſter Poëta namque ea in re non valde religioſus fuit, in Thyeſte & Medea, quemadmodum nec Virgilius Georg. 4.

581 *Triceps Cerberus.* Heſiodus Cerbero quinquaginta capita tribuit, Horatius & Izacius centum. Seneca Sophoclem, Apollodorum, Ciceronem, Tibullum, & alios ſequitur.

593 *Lapſum.* quidam antiqui libri habent *laſſum.*

597 *Damno.* orbitate oculorũ. timuiſſet enim & ipſe ſi ea vidiſſet.

600 *Non tot caducas.* hanc comparationem multi vſurparunt. Homer. Iliad. β'.

ἔσταν δ' ἐν λειμῶνι Σκαμανδρίῳ ἀνθεμόεντι
μυρίοι ὅσσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίγνεται ὥρῃ.

Virgilius Aeneid. 6.

Quàm multa in ſiluis auctumni frigore primo
Lapſa cadunt folia.

Claudian. lib. 2. de raptu:

Conueniunt animæ quantas violentior auſter
Decutit arboribus frondes ——

605 *Ales.* grus. Virgilius:

—— *aut ad terram gurgite ab alto*
Quàm multæ glomerantur aues; vbi frigidus annus.
Trans pontum fugat, & terris immittit apricis.

Lucanus lib. 5.

Strymona ſic gelidum, bruma pellente, relinquunt.
Poturæ te Nile grues ——

Claudianus, de bello Gildonico:

Pendula ceu paruis motura bella colonis,
Ingenti clangore grues æſtiua relinquunt
Thracia, cũ tepido permutãt Strymona Nilo.

Zetus: manuq́; ſuſtinet leuâ chelym,
Qui ſaxa dulci traxit Amphion ſono.
Interq́; natos Tantalis tandem ſuos,
Tutò ſuperba fert caput faſtu graui,
Et numerat vmbras: peior hac genitrix adeſt
Furibunda Agaue; tota quam ſequitur manus
Partita regem. ſequitur & Bacchas, lacer
Pentheus, tenetq́; ſæuus etiam nunc minas.
Tandem vocatus ſæpe pudibundum extulit
Caput, atque ab omni deſidet turbâ procul,
Celatq́; ſemet. inſtat, & Stygias preces
Geminat ſacerdos, donec in apertum efferat
Vultus opertos Laius: fari horreo,
Stetit per artus ſanguine effuſo horridus,
Pædore fœdo ſquallidam obtectus comam,
Et ore rabido fatur: ô Cadmi effera,
Cruore ſemper læta cognato domus
Vibrate thyrſos: entheâ gnatos manu
Lacerate potiùs. maximum Thebis ſcelus
Maternus amor eſt. patria non ira deûm,
Sed ſcelere raperis. non graui flatu tibi
Luctificus auſter, nec parum pluuio æthere
Satiata tellus halitu ſicco nocet:
Sed rex cruentus, præmia qui ſæuæ necis
Sceptra, & nefandos occupat thalamos patris,
Inuiſa proles: ſed tamen peior parens,
Quàm gnatus; vtero rurſus infauſto grauis,
Egit qui in ortus ſemet, & matri impios
Fœtus regeſſit: quiq́; (vix mos eſt feris)
Fratres ſibi ipſe genuit, implicitum malum,
Magisq́; monſtrum Sphinge perplexum ſua.
Te te, cruentâ ſceptra qui dextrâ geris,
Te pater inultus, vrbe cum totâ, petam,
Et mecum Erynnes pronubas thalami traham,
Traham ſonantes verbera, inceſtam domum
Vertam, & penates impio Marte obteram.
Proinde pulſum finibus regem ocyus
Agite exulem. quacunque funeſto gradu
Solum relinquet, vere florifero virens
Reparabit herbas, ſpiritus puros dabit,
Vitalis aura veniet, & ſiluis decor.
Lethum, lueſq́;, mors, labor, tabes, dolor,
Comitatus illo dignus, excedent ſimul.
Et ipſe rapidis greſſibus ſedes volet

611 *Zetus.* locus iſte confirmat rationem quam adſcripſi Thebaid. nu. 20. eoque ibi videatur legendum; *Zethi iuuencus.* quod tamen affirmare non audeo.

613 *Interq; natos.* vt Homerus & Propertius, duodecim; vt Euripides, Lazus Hermioneus, Apollodotus, Antipater Sidonius, & noſter Seneca, quatuordecim; vt Sappho, octodecim; vt Mimnermus, Bacchylides, Pindarus, &, teſte Apollodoro, Heſiodus, viginti; vt idē Heſiodus, ſibi contrarius, (niſi ſi fortè illa non ſunt Heſiodi, vt putat Aelianus) nouemdecim; vt Alcman, decem; vt alij, teſte Gellio, tradiderunt, tres; vt apud Apollodorum Herodotus, quinque.

914 *Tutò ſuperba.* nequit enim ampliùs illis orbari.

615 *Peior hac.* vnus m. ſ. *peior at.*

651 *Siluis decor.* folia. Varro Attacinus: *Frigidus & ſiluis aquilo decuſſit honorē.*

661 *Tori iugalis.* ſententia eſt; matrem non duxi, quia Merope, (quam matrem ſuam eſſe credebat) adhuc matrimonio iuncta eſt Polybo (eum patrē ſuum opinabatur eſſe) qui quoniam adhuc viuit, patrem non interfeci; ac ne Laium quidem, qui diu mortuus fuit, priuſquam Bœotiam vidi. Mentitur ergo Tireſias. at cur mentiatur vir fide dignus? quia, inquit, à Creonte ad id inductus fuit, vt hic regno pulſo ipſe Creo rex fiat.

Effugere noſtras: ſed graues pedibus moras
Addam, & tenebo: reptet incertus viæ,
Baculo ſenili triſte prætentans iter.
Præripite terras: auferam cælum pater.
OED. *Et oſſa & artus gelidus inuaſit tremor.*
Quicquid timebam facere; feciſſe arguor.
Tori iugalis abnuit Merope nefas,
Sociata Polybo. ſoſpes abſoluit manus
Polybus meas: vterque defendit parens
Cædem, ſtuprumq́. quis locus culpæ eſt ſuper?
Multo antè Thebæ Laium amiſſum gemunt,
Bœota greſſu quàm meo tetigi loca.
Falsúſne ſenior, an Deus *Thebis grauis?*
Iamiam tenemus callidi ſocios doli.
Mentitur iſta præferens fraudi deos
Vates, tibiq́. ſceptra deſpondet mea.
CR. *Egon' vt ſororem regiâ expelli velim?*
Si me fides ſacrata cognati laris
Non contineret in meo certum ſtatu:
T*amen ipſa me* F*ortuna terreret, nimis*
Sollicita ſemper. liceat hoc tutò tibi
Exuere pondus, ne recedentem opprimat.
Iam te minore tutior pones loco.
OED. *Hortaris etiam, ſponte deponam vt mea*
Tam grauia regna? CR. *ſuadeam hoc illis ego;*
In vtrumque quis eſt liber etiam nunc ſtatus:
Tibi iam neceſſe ferre fortunam tuam.
OED. *Certiſſima eſt regnare cupienti via,* "
Laudare modica, & ocium ac ſomnum ſequi. "
Ab inquieto ſæpe ſimulatur quies. "
CR. *Parúmne me tam longa defendit fides?*
OED. *Aditum nocendi perfido præſtat fides.*
CR. *Solutus onere regio, regni bonis*
F*ruor, domusq́. ciuium cœtu viget,*
Nec vlla vicibus ſurgit alternis dies;
Quâ non propinqui munera ad noſtros lares
Sceptri redundent; cultus, opulentæ dapes,
Donata multis gratiâ noſtrâ ſalus,
Quid tam beatæ deeſſe fortunæ rear?
OED. *Quòd res ſecundæ non habent vnquam modum.* "
CR. *Incógnita igitur vt nocens cauſa cadam?*
OED. *Num ratio vobis reddita eſt vitæ meæ?*
Num audita cauſa eſt noſtra Tireſiæ? tamen
Sontes

687 *Solutus*. hoc argumentum, quo Creo conatur Oedipo fidem facere à regnandi cupiditate alienum eſſe ſe, abs Sophocle in Oedipo tyranno tranſlatum eſt. quò pertinent hæc Hyſtiæi apud Herodotum libro quinto: τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος, ποιέοιμι ταῦτα; τεῦ δὲ ἐνδεὴς ἐών; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοὶ, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιοῦμαι;

Sontes videmur: facitis exemplum, ſequor.
CR. *Quid ſi innocens ſum?* OED. *dubia pro certis ſolent*
Timere reges. CR. *qui pauet vanos metus,* “
Veros fatetur. OED. *quiſquis in culpa fuit* “
Dimiſſus, odit omne quod dubium putat. “
CR. *Sic odia fiunt.* OED. *odia qui nimium timet,* “
Regnare neſcit: regna cuſtodit metus. “
CR. *Qui ſceptra duro ſæuus imperio regit,*
Timet timentes, metus in auctorem redit.
OED. *Seruate ſontem ſaxeo incluſum ſpecu,*
Ipſe ad penates regios referam gradum.

CHORVS.

Anapæſtici, Choriambici, Sapphici, Trochaici & Iambici inter ſe mixti & confuſi.

Non tu tantis cauſa periclis,
Non hæc Labdacidas *premunt*
Fata: ſed veteres Deûm
Iræ ſequuntur. Caſtalium nemus
Vmbram Sidonio præbuit hoſpiti,
Lauitq; Dirce Tyrios colonos:
Vt primùm magni natus Agenoris
Feſſus per orbem furta ſequi Iouis,
Sub noſtræ ramis conſtitit arboris,
Prædonem numerans ſuum,
Monituq; Phœbi iuſſus erranti
Comes ire vaccæ; quam non flexerat
Vomer, aut tardi iuga curua plauſtri:
Deſeruit fugas, nomenq; genti
Inauſpicatâ de boue tradidit:
Tempore ex illo noua monſtra ſemper
Protulit tellus: aut anguis imis
Vallibus editus, annoſa ſupra
Robora ſibilat, ſupraq; pinus,
Supra Chaonias celſior arbores
Cæruleum erexit caput,
Cùm maiore ſui parte recumberet.
Aut fœta tellus, impio partu
Effudit arma.
Sonuit reflexo claſſicum cornu,
Lituuſq; adunco ſtridulos cantus
Eliſit ære, ante non linguas
Alias

706 *Timet timentes.* Laberius; *Neceſſe eſt multos timeat, quem multi timent.*

715 *Natus Agenoris.* totus iſte chorus ex Ouidij 3. Metam. cōmodè poterit explicari.

716 *Furta ſequi Iouis.* Ouidius:
Orbe pererrato (quis enim deprendere poſſet
Furta Iouis?) profugus, &c.

718 *Prædonem numerans.* alij libri cōtinent, *prædonem memorans*; alij *prædones memorans.* quarum lectionum interpretationem pete à Bernardino. mihi placet prima lectio, &, *numerans prædonem*, interpretor interualla locorum, & temporis ſpatia furta Iouis ſequendo emenſa.

719 *Monituq; Phœbi.* Ouidius;
Bos tibi, Phœbus ait, ſolis occurret in aruis,
Nullum paſſa iugum, curuiq; immunis aratri:
Hac duce carpe viam, & quà requieuerit herba,
Mœnia fac cōdas, Bœtiáq; illa vocato.
Vix bene Caſtalio Cadmus deſcenderat antro,
Incuſtoditam lentè videt ire iuuencam,
Nullum ſeruitij ſignum ceruice ferentem.

723 *Supra Chaonias.* Ouidius:
Ac media plus parte leues erectus in auras
Deſpicit omne nemus ——

Alias, & arma vocis ignotæ
Clamore primùm hoſtico experti,
Agmina campos cognata tenent:
Dignáq; tacto ſemine proles
Vno ætatem permenſa die,
Poſt luciferi nata meatus,
Ante Heſperios occidit ortus.
Horret tantis aduena monſtris,
Populiq; timet bella recentis,
Donec cecidit ſæua iuuentus,
Genitrixq; ſuo reddi gremio
Modò productos vidit alumnos.
Hâc tranſierit ciuile nefas:
Illa Herculeæ norint Thebæ
Prælia fratrum.
Quid Cadmei fata nepotis,
Cùm viuacis cornua cerui
Fron-

747 *Modò productos.* Ouidius:
—— *exſpirat modò quas acceperat auras.*

Iſta Cadmi fabula egregium vitæ ſpecimen præferre videtur. Agenor Græcis virum ſtrennuum ſignificat. idcóque Cadmum huius filium dicentes, indicarunt fortes fortibus creari, nec imbelles columbas ferocem aquilam progenerare. quippe Cadmus à paternis virtutibus nō degenerauit, ſed difficillimū virtutis iter ingreſſus fuit, vt verā gloriam, quæ ſummo bono cohæret, aſſequeretur. hæc illa eſt Europa, cuius inueniendæ cauſa pater illum domo ablegauit. foris nimirum peregrinantes, quàm domi deſidentes, rerum cognitionem aſſequimur. Vlyſſes ille tam ſapiens non fuiſſet, niſi multorum mores hominū nouiſſet, niſi multas prouincias peragraſſet. Summum bonum, quod quærimus, in Dei contemplatione homines ſapientiſſimi poſuerunt: ideo Europam Iuppiter fingitur rapuiſſe. fuit perquam arduum illam inuenire. quod cùm Cadmus præuideret, cogitans antequam quid incipiamus, conſultò; & cùm conſuluerimus, maturè facto opus eſſe; vtrumque præſtitit. nam & Apollinem conſuluit; & quæcumque iubebat, fecit diligentiſſimè. quo docemur omnium virtutum præcepta à diuinis philoſophiæ ſanctiſſimæ traditionibus haurire; & quæ neſciuerimus, ex alijs diſcere non vereri. neſcire enim non eſt inhoneſtum, ſed nolle diſcere tam turpe eſt quàm quod turpiſſimū. Itaq. Cadmum imitabimur, cui reſponſum fuit, bouem ducem ſequeretur. ſuo mehercle more Delphicus Deus, hoc eſt, ambiguè & obſcurè, reſpondit. verùm, quia audere cœpi, ne hoc quidem ſilētio prætenbo. credo dicere voluit, Cadmo in ſuſcepto itinere multos labores exantlandos, multa pericula ſuperanda, multa ferenda, multa facienda, ſudandum algendūque, priuſquam optatam metam contingeret: eam ob rem animum ſuum continua exercitatione planè ſubigeret, donec fortitudinem ſibi cōpararet; cuius ope, auxilio facillimum fuit draconem Dirces cuſtodem ſuperare, euulſoſque ipſius dentes terræ mandare: hoc eſt, vt interpretor, fortitudini & iuſtitiæ temperantiā adiungere; ſine quibus illa non modò laudabilis non eſt, ſed vitij etiam ac ſceleris naturam induit. Vir fortis debet ante omnia prauas animi cupiditates comprimere; quas draconem interpretor: neque hoc tantùm, ſed debet etiam ex iuſtitiæ præceptis vnicuique ſuum tribuere; dentes ſcilicet draconis ſerere, & animalis maximè terreſtris portionem non minimam terræ matri ipſius (nam hæc à poëtis monſtrorum mater fingitur) reſtituere. hoc eſt, fortitudinem tēperantia & iuſtitia condire debet. hæc illum bonis amabilem, malis inuiſum reddent. vnde illorum inuidia naſcetur, qui nequeunt alienam virtutem ferre quorum vt inſidias effugiat, minas, calumnias, & gladios retundat, vtque ab illis latere tecto diſcedat, hoc opus, hic labor eſt. non iuſtitia, non temperantia, non fortitudo ſatis illum tueri poſſint: accedat oportet prudentia; qua duce Cadmus noſter hos viperino dente genitos terrigenas ſic in ſemetipſos conciret, vt in ſuamet viſcera ferrum conuertant, ſecum vt bellum gerant, quæ inuidiæ conditio eſt. nam, vt ait quidam

Liuor tabificum malis venenum,
Intactis vorat oſſibus medullas,
Et totum bibit artubus cruorem.
Quod quiſque ſterit, inuidétq; ſorti
Vt debet, ſibi pœna ſemper ipſe eſt.

roſtis cetera. idcirco ex draconis dentibus natos, mutuis mox vulneribus cōcidiſſe, commenti poëtæ fuerunt. propter harum verò virtutū concordiam & conſenſum, qui in eo erat, Cadmum Harmoniam vxorem duxiſſe, eáque potitum à Ioue in campos Elyſios tranſlatum ferunt: quo nihil aliud indicarunt quàm hac virtutum coniunctione veram beatitudinem, in qua eſt ſummum illum Philoſophorum bonum, comparari.

751 *Cadmei fata nepotis.* Ouid. Metam. 4.

Prima nepos inter res tot tibi Cadme ſecundas
Cauſſa fuit luctus, alienaq; cornua fronti
Addita, voſq; canes ſatiati ſanguine herili.

hanc fabulam aliàs explicui ex Placiadis ſententia, quam video priùs Palæphati fuiſſe.

752 *Viuacis cornua cerui.* Ouidius:
Dat ſparſo capiti viuacis cornua cerui.

Virgilius:
—— *ramoſa Micon viuacis cornua cerui.*

Auſonius, eidyl. 9.
Ter binos decieſq; nouem ſuperexit in annos
Iuſta ſeneſcētum quos implet vita virorum:
Hos nouies ſuperat viuendo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis ſecula ceruus.

de ceruorum ætate vide Plinium libro 7. cap.

H

48.& Solinum cap. 21.

Cerui ceruinorum cornuum ſimilitudine, iuxta Varronem & Seruium, furcæ, quibus ruſtici caſas ſuas ſtabiliunt, cerui vocantur. vnde Virgilius ecloga 2.

Atque humiles habitare caſas, & figere ceruos.

hos in caſtrorum quoque munitionibus adhiberi ſolitos patet ex Iulij Cæſaris cōmentar. de bello ciuili & Gallico: eoſque nobis pictos propoſuit Ioannes Iucundus Veronenſis. apud Tibullum verò lib. 4. ad Meſſallam, horum mētionem factam exiſtimo, & legi debere

Nam te non alius belli tenet aptiùs artes,
Quà deceat tutam caſtris praducere foſſam,
Qualiter aduerſos hoſti defigere ceruos,
Quémve locum ducto melius ſit claudere vallo.

760 *In vnda.* Ouidius:

Vt verò vultus & cornua vidit in vnda.

763 *Nimium ſæui diua pudoris.* quare vt immitem ac crudelem Dianam elegantiſſimo carmine Fr. Ducatius 1. carminum exagitauit.

772 *Phocea trifidas.* iſtud Oedipi & Iocaſtæ colloquium magnâ ex parte à Sophocle in Oedipo tyranno accepit.

776 *Inter iuuenem ſenemq;.* Ouidius Metamorph. 12.

——— *huic ætas inter iuuenemq; ſenemq;.*

788 *Animam ſenilem mollis exſoluit ſopor,* quia, vt ait Sophocles,

σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.

Themiſtius: καταγωγῇ γὰρ ἔοικεν ὁ γηραιὸς θάνατος, ὁ δὲ βίαιος καὶ ἀναγκαῖός ἐστι ὁ τῶν νέων. Cato apud Ciceronem, in dialogo de ſenectute; Quid eſt autem tam ſecundùm naturam quàm ſenibus emori? quod idē contingit adoleſcentibus aduerſante & repugnante natura. Itaque adoleſcentes mori mihi videntur; vt, cùm aquæ multitudine vis flammæ opprimitur: ſenes autem; ſicut ſua ſponte, nulla adhibita vi, conſumtus ignis extinguitur. Et quaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi auelluntur; ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis aufert, ſenibus maturitas.

Frontem ramis texêre nouis,
Dominumq́, canes egêre ſuum?
Præceps ſiluas monteſq́, fugit
Citus Actæon, agiliq́, magis
Pede per ſaltus & ſaxa vagus
Metuit motas zephyris plumas,
Et quæ poſuit retia vitat:
Donec placidi fontis in vnda
Cornua vidit, vultuſq́, feros,
Vbi virgineos fouerat artus
Nimium ſæui diua pudoris.

ACTVS QVARTVS.

OEDIPVS. IOCASTA.

OED. *Curas reuoluit animus, & repetit metus,*
Obiiſſe noſtro Laium ſcelere autumant
Superi, inferiq́,: ſed animus contrà innocens,
Sibiq́, meliùs, quàm deis notus, negat.
Redit memoria tenue per veſtigium,
Cecidiſſe noſtri ſtipitis pulſu obuium,
Datumq́, Diti, cùm prior iuuenem ſenex
Curru ſuperbus pelleret, Thebis *procul;*
Phocea trifidas regio quâ ſcindit vias.
Vnanima coniux explica errorem precor.
Quæ ſpacia moriens Laius *vitæ tulit,*
Primóne in æuo viridis, an fracto occidit?
IO. *Inter iuuenem, ſenemq́,: ſed propior ſeni.*
OED. *Frequénſne turba regium cinxit latus?*
IO. *Plures feſellit error ancipitis viæ,*
Paucos fidelis curribus iunxit labor.
OED. *Aliquíſne cecidit regio fato comes?*
IO. *Vnum fides virtuſq́, conſortem addidit.*
OED. *Teneo nocentem: conuenit numerus, locus:*
Sed tēpus adde. IO. *decima iam metitur ſeges.*

SENEX. OEDIPVS.

SE. *Corinthius te populus in regnum vocat*
Patrium, quietem Polybus æternam obtinet.
OED. *Vt vndique in me ſæua fortuna irruit.*
Ediſſere agedum, quo cadat fato parens.
SE. *Animam ſenilem mollis exſoluit ſopor.*
OED. *Genitor ſine vllâ cæde defunctus iacet.*
Teſtor, licet iam tollere ad cælum piè
Puras, nec vlla ſcelera metuentes, manus.

Sed pars magis metuenda fatorum manet.
SE. *Omnem paterna regna diſcutient metum.*
OED. *Repetam paterna regna, ſed matrem horreo.*
SE. *Metuis parentem, quæ tuum reditum expetens*
Sollicita pendet? OED. *ipſa me pietas fugat.*
SE. *Viduam relinques?* OED. *tangis en ipſos metus.*
SE. *Effare, merſus quis premat mentem timor.*
Præſtare tacitam regibus ſoleo fidem.
OED. *Connubia matris Delphico admonitu tremo.*
SE. *Timere vana deſine, & turpes metus*
Depone, Merope vera non fuerat parens.
OED. *Quod ſubditiui præmium gnati petijt?*
SE. *Regum ſuperbam liberi aſtringunt fidem.*
OED. *Secreta thalami, fare, quo excipias modo.*
SE. *Hæ te parenti paruulum tradunt manus.*
OED. *Tu me parenti tradis? at quis me tibi?*
SE. *Paſtor niuoſo ſub Cithæronis iugo.*
OED. *In illa temet nemora quis caſus tulit?*
SE. *Illo ſequebar monte cornigeros greges.*
OED. *Nunc adice certas corporis noſtri notas.*
SE *Forata ferro geſſeras veſtigia,*
Tumore nactus nomen, ac vitio pedum.
OED. *Quis fuerit ille, qui meum dono dedit*
Corpus, requiro. SE. *regios pauit greges,*
Minor ſub illo turba paſtorum fuit.
OED. *Eloquere nomen.* SE *prima lãgueſcit ſenũ* “
“ *Memoria, longo laſſa ſublabens ſitu.*
OED. *Poteſne facie noſcere ac vultu virum?*
SE. *Fortaſſe noſcam: ſæpe iam ſpacio obrutam*
Leuis exoletam memoriam reuocat nota.
OED. *Ad ſacra & aras omne compulſum pecus*
Duces ſequantur: ite properè, accerſite
Famuli, penes quos ſumma conſiſtit gregum.
SE. *Siue iſta ratio, ſiue fortuna occulit;*
Latére ſemper patere, quod latuit diu.
“ *Sæpe eruentis veritas patuit malo.*
OED. *Malum timeri maius his aliquod poteſt?*
SE. *Magnum eſſe, magnâ mole quod petitur, ſcias.*
Concurrit illinc publica, hinc regis ſalus,
Vtrimque patria: contine medias manus.
Vt nil laceſſas, ipſa ſe fata explicant.
Non expedit concutere felicem ſtatum. ”
OED. *Tutò mouetur, quicquid extremo in loco eſt.* “
SE. *Nobilius aliquid genere regali appetis?*

806 *Hæ te parenti.* hæc quoque & ſequentia penè omnia qui cum Sophocle, in Oed. tyranno, contulerit, non aliunde ſumta deprehendet.
813 *Tumore nactus nomen, ac vitio pedũ.* Euripides in Phœniſſis;
δίδωσι βουκόλοισιν ἐκθεῖναι βρέφος,
σφυρῶν σιδηρᾶ κέντρα διαπείρας μέσων,
ὅθεν νιν Ἑλλὰς ὠνόμαζεν Οἰδίπουν.
ſiquidem antea Iocaſtus vocabatur. ſic enim legitur in Sudæ lexico.
817 *Prima langueſcit ſenum memoria.* Ariſtoteles, in lib. de memoria, ſenes negat memoriâ valere. à T. Liuio lib. 5. inducitur Licinius ſenectutis incommoda recenſens his verbis: Vires corporis affectæ, ſenſus oculorum atq; aurium hebetes, memoria labat, vigor animi obtuſus. Sed & Seneca pater, à quo fortaſſis noſter hæc deſumſit, lib. 1. controuerſiarũ, ita ſcripſit: Cùm multa iam mihi ex me deſiderãda ſenectus fecerit, oculorum aciem retuderit, aurium ſenſum hebetauerit, neruorum firmitatem fatigauerit; inter ea quæ retuli, memoria eſt, res ex omnibus partibus animi maximè delicata & fragilis, in quam ſenectus primùm incurrit.
825 *Latére*, &c. contra curioſitatem locus hic eſt, qua de re elegans Plutarchi liber exſtat.

Ne te parentis pigeat inuenti vide.
OED. *Nec pœnitendi ſanguinis quæram fidem.*
Sed noſſe certum eſt. ecce grandæuus ſenex,
Arbitria ſub quo regij fuerant gregis,
Phorbas. refér'ſne nomen, aut vultum ſenis?
SE. *Arridet animo forma: nec notus ſatis,*
Nec rurſus iſte vultus ignotus mihi.
Regnum obtinente Laio, famulus greges
Agitaſti opimos, ſub Cithæronis plaga.

PHORBAS. SENEX.
OEDIPVS.

PH. *Lætus Cithæron pabulo ſemper nouo,*
Æſtiua noſtro prata ſummittit gregi.
SE. *Noſciſne memet?* P. *dubitat anceps memoria.*
OED. *Huic aliquis à te traditur quondam puer?*
Effare. dubitas? cur genas mutat color?
Quid verba quæris? veritas odit moras.
PH. *Obducta longo temporum tractu moues.*
OED. *Fatere, nec te cogat ad verum dolor.*
PH. *Inutile iſti munus infantem dedi.*
Non potuit ille luce, non cælo frui.
SE. *Procul ſit omen: viuit, & viuat precor.*
OED. *Supereſſe quare traditum infantem negas?*
PH. *Ferrum per ambos tenue tranſactum pedes*
Ligabat artus: vulneri innatus tumor,
Puerile fœda corpus vrebat lue.
SE. *Quid quæris vltrà? fata iam accedunt propè.*
OED. *Quis fuerit infans, edoce.* PH. *prohibet fides.*
OED. *Huc aliquis ignem: flāma iam excutiet fidem,*
Per tam cruentas vera quærenti vias.
PH. *Ignoſce, quæſo, ſi ferus videor tibi,*
Et impotens: iam parta vindicta in manu eſt.
OED. *Dic vera; quiſnam, quóve generatus patre,*
Quâ Matre genitus? PH. *coniuge eſt genitus tuâ.*
OED. *Dehiſce tellus, tuq; tenebrarum potens,*
In tartara ima rector vmbrarum rape
Retro reuerſas generis ac ſtirpis vices.
Congerite ciues ſaxa in inceſtum caput,
Mactate telis: me petat ferro parens,
Me natus, in me coniuges arment manus,
Fratreſq;, & æger populus ereptos rogis
Iaculetur ignes. ſæculi crimen vagor,
Odium deorum, iuris exitium ſacri.

859 *Lues.* in o. m.ſ. legitur, *lue.*

871 *Infandum caput.* Toſanus cod. m.ſ. *inceſtum caput.*

Quæ

Qua luce primùm ſpiritus hauſi rudes,
Iam morte dignus. redde nunc animos parens.
Nunc aliquid aude ſceleribus dignum tuis.
I, perge, propero regiam curſu pete,
Gratare matri, liberis auctâ domo.

CHORVS.
Choriambici.

Fata ſi liceat mihi
Fingere arbitrio meo:
Temperem zephyro leui
Vela, ne preſſæ graui
Spiritu antennæ tremant:
Lene, ſed modicum fluens
Aura, nec vrgens latus,
Ducat intrepidam ratem:
Tuta me mediâ vehat
Vita, decurrens viâ.
Cnoſsium regem timens,
Alta dum demens petit,
Artibus fidens nouis,
Certat & veras aues
Vincere, ac falſis nimis
Imperat pennis puer,
Nomen eripuit freto.
Callidus medium ſenex
Dædalus librans iter,
Nube ſub mediâ ſtetit,
Alitem exſpectans ſuum:
Qualis accipitris minas
Fugit, & ſparſos metu
Colligit fœtus auis:
Donec in ponto manus
Mouit implicitas puer,
Comes audacis viæ.
" *Quicquid exceſſit modum,*
" *Pendet inſtabili loco.*
Sed quid hoc? poſtis ſonat,
Mœſtus & famulus manu
Regius, quaſſat caput.
Ede, quid portes noui.

ACTVS

881 *Liberis aucta domo.* plerique v. l. *liberis auctam domum.* Egnian. vt vulgati.

892 *Cnoſsium regem timens.* Proſequitur Dædali & Icari fabulam; quæ (iuxta Luciã. in imaginib.) indicat omnibus actionibus mediocritatem adhibendam, ne, dum nimis alta petimus, decidamus; vel dũ terrenis cogitationibus inhæremus; nunquã attollamur. illa enim prudẽtis patris præcepta,

Me pennis ſectare datis, ego præuius ibo,
Sit tibi cura ſequi, me duce tutus eris.
Nam ſiue ætherias vicino ſole per auras
Ibimus, impatiens cera caloris erit:
Siue humiles propiore freto iactabimus alas,
Mobilis æquoreis penna madeſcet aquis.
Inter vtrumque vola.

hæc, inquam, annon cum Horatianis illis, ad Licinium, planè conueniunt?

Rectiùs viues, Licini, neque altum
Semper vrgendo, neque, dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Litus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.

& quæ eadem oda, quæ eſt 20. lib. 2. Carminum, ſequuntur.

898 *Nomen eripuit freto* Varronem ſequitur, qui, Solino teſte, tradidit Icarium mare ab Icaro nominatum, quod & Ouidio lib. 2. de arte amandi placuit. Sed Androetas Tenedius, in nauigatione Propõtidis, ab vna Cycladum, quæ Macris & Icarus vocabatur, appellatum fuiſſe, ſcripſit.

911 *Poſtis ſonat.* in omnibus membranis ſcribitur; *Poſtes ſonant.*

ACTVS QVINTVS.

NVNCIVS.

Prædicta poſtquam fata, & infandum genus
Deprendit, ac ſe ſcelere conuictum OEdipus
Damnauit: ipſe regiam infectus petens
Inuiſa propero tecta penetrauit gradu.
Qualis per arua Libycus inſanit leo,
Fuluam minaci fronte concutiens iubam:
Vultus furore toruus, atque oculi truces,
Gemitus, & altum murmur, & gelidus fluit
Sudor per artus, ſpumat, & voluit minas,
Ac merſus altè magnus exundat dolor.
Secum ipſe ſæuus grande neſcio quid parat,
Suisq́; fatis ſimile. Quid pœnas moror?
Vt hoc ſceleſtum pectus aut ferro petat.
Aut feruido aliquis igne vel ſaxo domet?
Quæ Tigris, aut quæ ſæua viſceribus meis
Incurret ales? ipſe tu ſcelerum capax
Sacer Cithæron, vel feras in me tuis
Emitte ſiluis, mitte vel rabidos canes:
Nunc redde Agauen. anime quid mortem times?
Mors innocentem ſola fortunæ eripit.
Hæc fatus, aptat impiam capulo manum,
Enſemq́; ducit. itáne tam magnis breues
Pœnas ſceleribus ſoluis? atque vno omnia
Penſabis ictu? moreris? hoc patri ſat eſt.
Quid deinde matri? quid malè in lucem editis
Gnatis? quid ipſi, quæ tuum magna luit
Scelus ruina, flebili patriæ dabis?
Soluenda non eſt illa, quæ leges ratas
Natura in vno vertit Oedipode. nouos
Commenta partus. ſupplicij eadem meis
Nouetur. iterum viuere, atque iterum mori
Liceat, renaſci ſemper; vt toties noua
Supplicia pendas. vtere ingenio miſer.
Quod ſæpe fieri non poteſt, fiat diu.
Mors eligatur longa: quæratur via,
Qua nec ſepultis miſtus, & viuis tamen
Exemtus erres. morere, ſed citra patrem.
Cunctaris anime? ſubitus an vultus grauat
Profuſus imber, ac rigat fletu genas?
Et flere ſatis eſt? hactenus fundent leuem
Oculi liquorem? ſedibus pulſi ſuis
Lachrymas ſequantur: hi maritales ſtatim
Fodian-

920 *Fuluam.* fuluus propriè leonum color eſt. Lucretius;
——— *corpora fulua leonum.*
Virgilius:
——— *fuluiq; inſternor pelle leonis.*
Tibullus:
Armenias Tigres, & fuluas ille leænas.

926 *Suiſq; fatis ſimile.* duo libri ſcripti; *ſuiſq; factis ſimile.*

953 *Perfuſus.* vnus lib. ſcrip *profuſus.*
956 *Maritales oculi.* ſic Apuleius lib. 2. de aſino; iſtos amatores tuos oculos. *Maritales* autem vocat; quia oculis, qui ſunt in amore duces, vt ſcribit Nonnus Dionyſius ί. ſub finem, & ιέ & λδ' & μά. matris amorem hauſerat, amatam ſibi matrimonio copulauerat. Sic Philoſtratus oculos amoris δᾳδούχους nominauit his verbis: ὦ καλοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι κατ᾽ ἡμῖν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε. Euripides, in Hippolyto:
ἔρως ἔρως, ὁ κατ᾽ ὀμμάτων
στάζεις πόθον, εἰσάγων γλυκεῖαν
ψυχᾷ χάριν, &c.
Plato; ἡμεῖς δὲ τοῦτο δέξομεν ἂν ἴσως οὐκ ἀπίστως, ὅτι ἀρχὴ μὲν ἔρωτος ὅρασις· μέσον δὲ τὸ πάθος, ἐλπίς· τρίψις δὲ, μνήμη· τέλος δὲ συνήθεια. Philæmon.
ὁρῶσι πάντες πρῶτον, εἶτ᾽ ἐθαύμασαν,
εἶτ᾽ ἐπεθεώρησαν, εἶτ᾽ εἰς ἐλπίδα ἐνέπεσον,
οὕτω γίνεται ἐκ τούτων ἔρως.
Lucianus, in dialogo ἔρωτες ſcribit: ἔρως πρῶτον ἰχνῶ βαθυνεῖ ὄψεως, teſtatur idem Ariſtoteles lib. 9. Eth. Nicomach. c. 5. Athenæus quoque li. 13. ex Licymnij Chij, & aliorum auctoritate docet amantes oculos potiſſimùm inſpicere, in oculis itaque debere amoris ſedem conſtitui: Cauſa fortaſſis, inſita cuique φιλαυτία: in oculis verò aliorum noſtram cernimus imaginem. his adde quæ ſcripſi Herculis Oetæi num. 452.

Fodiantur oculi. dixit, atque irâ furit.
Ardent minaces igne truculento genæ,
Oculiq́, vix ſe ſedibus retinent ſuis.
Violentus, audax, mutus, iratus, ferox.
Tantum cruentus gemuit, & dirùm fremens
Manus in ora torſit: at contrà truces
Oculi ſteterunt, & ſuam intenti manum
Vltro inſequantur, vulneri occurrunt ſuo.
Scrutatur auidus manibus vncis lumina,
Radice ab imâ funditus vulſos ſimul
Euoluit orbes: hæret in vacuo manus,
Et fixa penitus vnguibus lacerat cauos
Altè receſſus luminum, & inanes ſinus:
Sæuitq́, fruſtra, plusq́, quàm ſat eſt furit.
Tantum eſt periclum lucis. attollit caput,
Cauisq́, luſtrans orbibus cæli plagas,
Noctem experitur: quicquid effoſsis malè
Dependet oculis, rumpit, & victor deos
Conclamat omnes. parcite en patriæ, precor:
Iam iuſſa feci, debitas pœnas tuli,
Inuenta thalamis digna nox tandem meis.
Rigat ora fœdus imber, & lacerum caput
Largum reuulſis ſanguinem venis vomit.

CHORVS.

Anapæſtici.

Fatis agimur, cedite fatis.
Non ſollicitæ poſſunt curæ
Mutare rati ſtamina fuſi:
Quicquid patimur mortale genus,
Quicquid facimus, venit ex alto:
Seruatq́, ſuæ decreta colus
Lacheſis: durâ reuoluta manu.
Omnia certo tramite vadunt:
Primusq́, dies dedit extremum.
Non illa Deo vertiſſe licet,
Quæ nexa ſuis currunt cauſis.
It cuique ratus, prece non vllâ
Mobilis, ordo multis ipſum
Timuiſſe nocet: multi ad fatum
Venêre ſuum, dum fata timent.
Sonuêre fores, atque ipſe ſuum
Duce non vllo molitur iter,
Luminis orbus.

965 *Scrutatur.* Statius, in Thebaide, de OEdipo:

Impia iam merita ſcrutatus lumina dextra.

967 *Euoluit orbes.* Ouid. 2. Metam.

Vertit ad hunc torui Dea bellica luminis orbes.

Prudentius Cathemerinῶ, hymno 9.

Mox apertis hac medela lux reducta eſt orbibus.

hoc eſt oculis; qui quodammodo orbe, & quaſi circulo circumſcribuntur. ideo Græci κύκλους appellant, Sophocles, in Oedipotyranno:

ἄρθρα ἔπαισεν ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων.

980 *Fatis agimur,* &c. Stolidi veteres non poëtæ tantùm (Homerus Iliad. ζ'. Apollon. Argonaut. ά. Euripides in Ione, Aeſchylus in Prometheo vincto, Virgilius lib. 10.) ſed etiam teſte Cicerone lib. de fato, & lib. 2. de diuinat. ex Philoſophis Democritus, Heraclides, Empedocles crediderunt cuncta fato fieri, quò pertinet illud:

Quod fore paratum eſt, id ſummum exſuperat Iouem.

idipſum ſcribunt Herodotus in Clio, Lucianus in Ioue ἐλεγχομένῳ, & Liuius lib. 78. Sed, vt inquit D. Gregorius in Homilia Epiphaniç, abſit à cordibus fidelium, vt fatum aliquid eſſe dicant. Ac in vniuerſum de fato, an ſit, in quo ſit, quibus imperet, an ineuitabile ſit, diſſeruit Iacob. Carpentarius commentarijs in Alcinoū de doctrina Platonis cap. 19. digreſſione vndecima.

OEDIPVS. CHORVS. IOCASTA.

OED. *Bene habet, peractũ eſt. iuſta perſolui patri.*
Iuuant tenebræ. quis Deus tandem mihi
Placatus, atrâ nube perfundit caput?
Quis ſcelera donat? conſcium euaſi diem.
Nil parricida dexteræ debes tuæ:
Lux te refugit. vultus OEdipodem hic decet.
CH. *En ecce rapido ſæua proſiluit gradu*
Iocaſta vecors: qualis attonita & furens
Cadmea mater abſtulit gnato caput,
Senſitq́ raptum. dubitat: afflictum alloqui
Cupit, pauetq́. iam malis ceſſit pudor.
IO. *Cupiunt, & horrent ora. nam quid te vocẽ?*
Gnatúmne? dubitas? gnatus es, gnati pudet.
Immitis oro gnate, quò auertis caput,
Vacuoſq́ vultus? OED. *quis frui tenebris vetat?*
Quis reddit oculos? matris, en matris ſonus.
Perdidimus operam. congredi fâs amplius
Haud eſt. nefandos diuidat vaſtum mare,
Dirimatq́ tellus abdita: & quiſquis ſub hoc
In alia verſus ſidera, ac ſolem auium
Dependet orbis, alterum ex nobis ferat.
IO. *Fati iſta culpa eſt, nemo fit fato nocens.* "
OED. *Iã parce verbis mater, & parce auribus.*
Per has reliquias corporis trunci precor,
Per inauſpicatum ſanguinis pignus mei,
Per omne noſtri nominis fas & nefas.
IO. *Quid anime torpes? ſocia cur ſcelerũ dare*
Pœnas recuſas? omne confuſum perit
Inceſta per te iuris humani decus.
Morere, ac nefaſtum ſpiritum ferro exige.
Non ſi ipſe mundum concitans diuûm pater
Coruſca ſæuâ tela iaculetur manu,
Vnquam rependam ſceleribus pœnas pares,
Mater nefanda. mors placet, mortis via
Quæratur: agedum commoda matri manum.
Si parricida es; reſtat hoc operi vltimum,
Rapiatur enſis. hoc iacet ferro meus
Coniux. quid illum nomine haud vero vocas?
Socer eſt. vtrúmne pectori infigam meo
Telum, an patenti conditum iugulo imprimã?
Eligere neſcis vulnus: hunc dextra, hunc pete
Vterum capacem; qui virum & gnatum tulit.

CH. *Ia-*

998 *Bene habet, peractum eſt.* Medeæ actu 5.
Bene eſt, peractum eſt.
Agamemn. actu 5.
Habet. peractum eſt.
Herc. Oetæo, actu 4.
Gemit peractum eſt.
& actu 5.
Habet, peractum eſt.

1006 *Cadmea mater.* Agaue.

1017 *Solem auium.* In pleríſque manuſc. legitur *ſolem alium.* ſic Virgilius:
Atque alio patriam quærunt ſub ſole iacentem.
Horatius:
——— *quid terras alio calentes*
Sole mutamus?

1028 *Mundum.* mundi appellatione præter totum, ſingulas etiam partes venire admonui. nunc addo & aliam ſignificationem. " Sex. Pompeius ſcribit: Mundus, vt ait Ca- " pito Atteius in lib. ſexto Pontificali, ter " in anno patere ſolet, diebus his, poſtridie " Volcanalia & A. D. tertium NON. Octob. " & A. D. Sextum Id Nouem. Qui quid ita " dicatur, ſic refert Cato, in commentariis " iuris ciuilis. Mundo nomen impoſitum eſt " eo mundo qui ſupra nos eſt. Forma enim " eius eſt, vt ex iis qui intrauerunt cogno- " ſcere potui, adſimilis illi. eius inferiorem " partem, veluti conſecratam Diis Mani- " bus, clauſam omni tempore, niſi iis die- " bus, qui ſupraſcripti ſunt, maiores tenue- " runt: quos dies etiam religioſos iudica-

CH. *Iacet peremta, vulneri immoritur manus,*
Ferrumq́ ſecum nimius eiecit cruor.
OED. *Te fatidice, te præſidem veri Deum*
Compello, ſolum debui fatis patrem:
Bis parricida, plusq́ quàm timui nocens,
Matrem peremi: ſcelere confecta eſt meo.
O Phœbe mendax! fata ſuperaui impia.
Pauitante greſſu ſequere fallaces vias,
Suſpenſa plantis efferens veſtigia,
Cæcam tremente dexterà noctem rege.
I, gradere præceps, lubricos ponens gradus,
I, profuge, vade: ſiſte, ne in matrem incidas.
Quicunque feſſi corpore, & morbo graues
Semianima trahitis corpora: en fugio, exeo,
Releuate colla, mitior cæli ſtatus
Poſt terga ſequitur: quiſquis exilem iacens
Animam retentat, viuidos hauſtus leuis
Concipiat. ite, ferte depoſitis opem:
Mortifera mecum vitia terris extraho.
Violenta fata, & horridus mortis tremor,
Macieśq́ & atra peſtis, & rabidus dolor
Mecum, ite mecum. ducibus his vti libet.

L. ANN.

uerunt. ea de cauſa; quòd quo tēpore ea, " quæ occulta & abdita religionis Deorum " Manium eſſent, veluti in lucem quandam " adducerentur & pateſierent; nihil eo tem- " pore in repub. geri voluerūt. Itaque per " eos dies non cum hoſte manus conſere- " bant: non exercitus ſcribebatur: non co- " mitia habebantur: non aliud quicquam " in repub. niſi quod vltima neceſſitas ad- " monebat, adminiſtrabatur. Integrum lo- " cum Feſti adſcripſi ex veriſimili cōiectura, emendatis quæ corrupta erant, & ſuppletis ijs quæ deſiderabantur. Macrobius lib. I. Saturnal. cap. 16. quoddam fragmentum Varronis profert, quod eſt huiuſmodi: Mundus cùm patet, Deorum triſtium, at- " que inferùm quaſi ianua patet. Propterea " non modò prælium committi, verùm " etiam delectum rei militaris cauſa habe- " re ac militū (*fortè legend. militatum*) pro- " ficiſci, nauem ſoluere, vxorem liberûm " quærendorū cauſa ducere, religioſum eſt. " Ex Plutarcho, in vita Romuli, didici, hunc mundum ſeu foſſam iſtam, in comitio, in ipſo vrbis cētro, Etruſco ritu, Romuli tempore factam fuiſſe: hoc enim Græca Plutarchi verba ſonant. Porrò non aſſentior cuidam amico meo, homini erudito, exiſtimanti de hoc mundo intelligendum ænigma illud Virgilianum;

Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,
Tres pateat cæli ſpacium non amplus vlnas.

placet enim interpretatio Andreæ Alciati lib. I. parerg. cap. 18. 1040 *Iacet perempta.* ſibi repugnat poëta. nam in Thebaid. Iocaſtam viuam introducit. 1049 *Cæcam.* vel à Virgilio, vel à Lucretio hoc epithetū accepit: quorum vterque illud nocti tribuit, vtroque tamen aptiùs Seneca fuit vſus. 1050 *I, gradere.* m. ſ. libri vna voce, *ingredere* 1051 *I, profuge.* idipſum OEdipus, in Attij Phœniſſis, facere iubetur, vt ex fragmento ſuperſtite patet, videlicet: *Iuſsit proficiſci exulium quoruis gentium,*
Ne ſcelere tuo Thebani vaſtieſcerent agri. *Egredere, exi, effer te ex vrbe, elimina.*
1058 *Mortifera mecum,* &c. iccirco cùm amici illum mortuum Thebis ſepelire pararent prohibiti ſunt à Thebanis id facere, veritis ne in priſtinas calamitates inciderent. Lyſimachus Alexandrinus in hiſtoria Thebana: Οἰδίπου δὲ τελευτήσαντος, καὶ τῶν φίλων ἐν Θήβαις θάπτειν αὐτὸν διανοουμένων, ἐκώλυον οἱ Θηβαῖοι, διὰ τὰς προγεγενημένας συμφοράς· ὡς ὄντος ἀσεβοῦς. οἱ δὲ κομίσαντες αὐτὸν εἴς τινα τόπον τῆς Βοιωτίας καλούμενον Κεὸν, ἔθαψαν αὐτόν. γινομένων δὲ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ κατοικοῦσιν ἀτυχημάτων τινῶν, οἰηθέντες αἴτιον εἶναι τὴν Οἰδίπου ταφὴν, ἐκέλευον τοὺς φίλους ἀναιρεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς χώρας. οἱ δὲ ἀπορούμενοι τοῖς συμβαίνουσιν, ἀνελόντες ἐκόμισαν εἰς Ἐτεωνόν. βουλόμενοι δὲ λάθρα τὴν ταφὴν ποιήσασθαι, καταθάπτουσι νυκτὸς ἐν ἱερῷ Δήμητρος, ἀγνοήσαντες τὸν τόπον. καταφανοῦς δὲ γενομένου, πέμψαντες οἱ τὸν Ἐτεωνὸν κατοικοῦντες, τὸν θεὸν ἐπηρώτων τί ποιῶσιν. ὁ δὲ θεὸς εἶπε, μὴ κινεῖν τὸν ἱκέτην τῆς θεοῦ, διόπερ αὐτοῦ τέθαπται.
1060 *Atra peſtis.* —— *atram* *Immittit paſsim dumoſa per auia peſtem,* inquit Silius: cui Carolus Sigonius, in lib. de dialogo, poſt multa ſæcula, aduerſus multorum ſententiam, in poëtis locum ſuum præclarè reſtituit; quemadmodum & Lucano Scaliger pater, Terentio in Comicis Nauagerius, Senecæ in Tragicis Bartholomæus Riccius. *Rabidus dolor.* ait Papinius:
Si damnis rabidum queat exſaturare dolorem.

L. ANN. SENECÆ Thebais.

TRAGOEDIA III.

MVTILA.

PERSONÆ.

OEdipus. Antigone.
Nuncius. Iocaſta.

ACTVS PRIMVS.

OEDIPVS. ANTIGONE.

CÆCI parentis regimen, ac feſſi vnicum
Patris leuamen gnata; quam tanti eſt mihi
Genuiſſe vel ſic, deſere infauſtum patrem:
In recta quid deflectis errantem gradum?
Permitte labi. meliùs inueniam viam
Quam quæro ſolus; quæ me ab hac vita extrahat,
Et hoc nefandi capitis aſpectu leuet
Cælum atque terras. quantulum hac egi manu?
Non video noxæ conſcium noſtræ diem,
Sed videor. hinc iam ſolue inhærentem manum,
Et patere cæcum, quà volet, ferri pedem.
Ibo, ibo, quà prærupta prætendit iuga
Meus Cithæron; quâ peragrati celer
Per ſaxa montis iacuit Actæon, ſuis
Noua præda canibus; quà per obſcurum nemus,
Siluamq́; opacæ vallis inſtinctas deo
Egit ſorores mater, & gaudens malo
Vibrante thyrſo prætulit fixum caput;
Vel quâ cucurrit corpus inuiſum trahens
Zethi iuuentus; quà per horrentes rubos

Tauri

IN THEBAIDEM ADVERSARIA.

THEBAIS. Thebaidem tragœdiam olim Latinè Attius ſcripſit. Heroïcis verſibus Græcè Thebaides ſcripſerunt Antimachus & Menelaus Aegeus; quorũ imitatorem fuiſſe Statium Papinium ſuſpicor: ſanè Antimacho non eſt diſſimilis, vtriuſque enim tumor reprehenditur. Ponticus etiam, teſtibus Ouidio ac Propertio, hoc argumentum tractauit. hac tragœdia noſter multa ex Euripidis Phœniſſis accepit.

9 *Noxæ.* delicti. quomodo frequenter apud Iureconſultos (vide l.131.D.de verb. ſignific. & ibi Alciat. & Brechæum, & lexicographos in voce *noxa*) & apud Salluſtium ac Liuium ſumitur. Pro corpore quoque ipſo quod nocuit, ex Iuſtiniani ſententia §.1.inſtit. de noxal.action.contra Fr. Balduinũ ſumi poſſe docet Anton. Contius ad d. §. 1. cui adde, ſic apud Comicos ſcelus pro ſceleſto poni. Sufficiet vnum Terentij in And. teſtimonium:
• *Vbi illic ſcelus eſt, qui me*, &c.

12 *Prærupta protendit*. o. v. l. habent, *prætendit*.

14 *Actæon*. de Actæone vide Nonnum Dionyſiac. έ. Anaximenes lib. 2. de picturis antiquis prodidit Actæonem ab ineunte quidem ætate venationis ſtudioſum fuiſſe; adoleſcentem verò, cùm illius ſtudij periculoſos euentus perpenderet, multum de ſtudio priſtino remiſiſſe, periculorum magnitudine deterritum: vnde ortum rumorem cerui figuram illum induiſſe. attamen quia naturam expellere nequibat, canes dilexiſſe ita, vt domi illos ocioſos alere non grauaretur: quo pacto cùm facultates omnes dilapidaſſet, natam fabulam, a canibus ſuis Actæonem fuiſſe laceratum. auctor Fulgent. 3. Mytholog. Vt vt eſt, exiſtimo poëtas illo cõmento nos ab earum rerum ſtudio deducere voluiſſe, quæ nudam voluptatem ſine vtilitate continent. Aliter ſentit Natalis lib 6. Mythol. cap. 24.

18 *Prætulit fixum caput*. Penthei. cuius obitus ab Euripide in Bacchis eſt petendus. Monet ea fabula rectores ciuitatum non frangere concitati populi impetus, ſed ſedare; &, quæ longa conſuetudine radices egerint, vitia, non vno impetu exſtirpare, verùm paullatim labefactando tandem illa tollere. ſi enim multitudinis iratæ rabies ſpectetur, quauis illa fera truculentior in illos vt plurimum ſæuit qui ſalutaria conſilia adferunt Erit ergo prudentis, occaſionem exſpectare; & non antè iratis ſe offerre, quàm primi illi furoris impetus, qui ne in ipſorum quidem ſunt manu, reſederint. Periti ſanè medici morbos nonnullos lentis remedijs ſolent perſanare. Si hæc Pentheus perpendiſſet, non eum tam crudeliter laniaſſent Mænades; quæ finguntur illarum ferarum formas induiſſe, quarũ naturam exprimebant. Indicant præterea ebrios inſanis perſimiles eſſe; qui nec amicis, nec fratribus, nec filiis ſuis parcũt. 20 *Zethi iuuentus*. hoc eſt Zethus ipſe. Helleniſmus, imò & Hebraiſmus ſic Claudianus, in Rufin. *flammam Chimæræ, vim Hydræ, famem Scyllæ* poſuit, pro Scylla, Hy-

Tauri ferocis ſanguis oſtentat fugas:
Vel quà alta maria vertice immerſo premit,
Inoq́ præceps, quà ſcelus fugiens ſuum,
Nouumq́ faciens, mater inſiluit freto
Merſura gnatum, ſeq́ felices, quibus
Fortuna melior tam bonas matres dedit.
Eſt alius iſtis noſter in ſiluis locus,
Qui me repoſcit: hunc petam curſu incito,
Non hæſitabit greſſus; huc omni duce
Spoliatus ibo. quid moror ſedes meas?
Montem Cithæron redde, & hoſpitium mihi
Illud meum reſtitue, vt exſpirem ſenex,
Vbi debui infans. recipe ſupplicium vetus
Semper cruente, ſæue, crudelis, ferox,
Cùm occîdis, & cùm parcis: olim iam tuum
Eſt hoc cadauer: perage mandatum patris,
Iam & matris. animus geſtit antiqua exſequi
Supplicia. quid me gnata peſtifero tenes
Amore vinctum? quid tenes? genitor vocat.
Sequor, ſequor, iam parce: ſanguineum gerens
Inſigne, regni Laius erepti furit,
Et ecce inanes manibus infeſtis petit
Foditq́ vultus. gnata genitorem vides?
Ego video. tandem ſpiritum inimicum exue
Deſertor animæ; fortis in partem tui,
Omitte pœnas languidas longæ moræ,
Mortemq́ totam admitte. quid ſegnis traho?
Quid viuo? nullum facere iam poſſum ſcelus.
Poſſum miſer. prædico, diſcede à patre.
Diſcede virgo. timeo poſt matrem omnia.
AN. *Vis nulla genitor à tuo noſtram manum*
Corpore reſoluet, nemo me comitem tui
Eripiet vnquam. Labdaci claram domum,
Opulenta ferro regna germani petant:
Pars magna patris optimo è regno mea eſt,
Pater ipſe: non hunc auferet frater mihi,
Thebana rapto ſceptra qui regno tenet:
Non hunc cateruas alter Argolicas agens.
Non ſi reuulſo Iuppiter mundo tonet,
Mediumq́ noſtros fulmen in nexus cadat,
Manum hanc remittam: prohibeas genitor licet,
Regam abnuentem, dirigam inuitum gradum.
In plana tendis? vado: prærupta expetis?
Non obſto, ſed præcedo: quouis vtere

dra, Chimæra. Sic verò ſe res habet: Zethus & Amphion agnita matre ſua Antiopa; quam Dyrce, Lyci vxor, perſequebatur; Dyrcen tauro alligatam, eo concitato, miſerabilem in modum diſcerpſerunt. Zethi potiùs quàm Amphionis meminit: quia Amphion, vt pote humanior, à tali crudelitate alienior videtur.

22 *Immerſo* aliàs legitur *immenſo*. videtur aliquid deeſſe.

23 *Scelus fugiens ſuum* Ino, nefario ſcelere, Orchomeniis immiſſa fame, Nepheles filios interimere tentarat: ideo Athamantem fugiebat.

26 *Tam bonas matres.* meliorem matrem putat eam quæ filium occidit, quàm quæ filio concumbat.

48 *Quid viuo?* ſententia eſt: cur viuo? cùm, ad quod natus ſum, ampliùs peccare non poſſim? poſſum tamen natam meam ſtuprare. poſſum ergo ſcelus facere. diſcede à me nata dum virgo es, ne te violem. cùm enim nec à matre me abſtinuerim, nullam non auſim.

Duce è duobus, omnis eligitur via.
Perire ſine me non potes: mecum potes.
Hîc alta rupes arduo ſurgit iugo,
Spectatq́; longè ſpacia ſubiecti maris.
Vis hanc petamus? nudus hîc pendet ſilex,
Hîc ſciſſa tellus faucibus ruptis hiat:
Vis hanc petamus? hîc rapax torrens cadit,
Parteſq́; lapſi montis exeſas rotat;
In hunc ruamus? dum prior, quò vis, eo;
Non deprecor, non hortor. exſtingui cupis;
Votumq́; genitor maximum mors eſt tibi?
Si moreris, antecedo: ſi viuis, ſequor:
Sed flecte mentem, pectus antiquum aduoca,
Victaſq́; magno pectore ærumnas doma.
Reſiſte, tantis in malis vinci malum eſt. "
OED. Vnde in nefandâ ſpecimē egregium domo?
Vnde iſta generi virgo diſſimilis ſuo?
Fortuna credis? aliquis eſt ex me pius.
Non eſſet vnquam (fata bene noui mea)
Niſi vt noceret. ipſa ſe in leges nouas
Natura vertet, regeret in fontem citas
Reuolutus vndas amnis, & noctem afferet
Phœbea lampas, heſperus faciet diem:
Vt ad miſerias aliquid accedat meas.
Pij quoque erimus. vnica Oedipo eſt ſalus,
Non eſſe ſaluum: liceat vlciſci patrem
Adhuc inultum. dextra quid ceſſas iners
Exigere pœnas? quicquid exactum eſt adhuc,
Matri dediſti. mitte genitoris manum
Animoſa virgo: funus extendis meum,
Longaſq́; viui ducis exſequias patris.
Aliquando terrâ corpus inuiſum tege.
Peccas honeſtâ mente: pietatem vocas,
Patrem inſepultum trahere. qui cogit mori
Nolentem, in æquo eſt, quiq́; properantē impedit.
Occidere eſt, vetare cupientem mori. "
Nec tamen in æquo eſt: alterum grauius reor.
Malo imperari, quàm eripi mortem mihi.
Deſiſte cœpto virgo. ius vitæ ac necis
Meæ penes me eſt. regna deſerui libens,
Regnum mei retineo. ſi fida es comes,
Enſem parenti trade. ſed notum ncce
Enſem paterna tradis; angnati tenent
Cum regno & illum? faciet, vbicunq; eſt, ſcelus.

Ibi

71 *Rapax.* proprium torrentis epithetum. Lucretius & Virgilius fluuios rapaces dixerunt.
" *Torrens.* torrens inquit Feſtus, ſigni- " ficat fluuium ſubitis imbribus concita- " tum, qui alioquin ſiccitatibus exare- " ſcit. Græcè, teſte I. C. dicitur χείμαρρος l. 1. D. de flumin.

74 *Deprecor.* Ouidius:
Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idem.

85 *Regeret in fontem.* ſic Ouid. in Triſt.
In caput ante ſuum labentur ab æquore retro
Flumina, conuerſis ſolq; recurret equis, & cet.

87 *Phœbea lampas.* Sol. Virg. 3. AEneid.
Argolici clypei aut Phœbeæ lampadis inſtar.
Euripides:
ὕσ' ὑ πῦρα λαμπάδ' ὄψεται θεοῦ.

89 *Vnica Oedipo deeſt ſalus. Non eſſe ſaluum.* ſic in o. v. legitur. vulgò excuſum eſt, *vnica Oedipodæ eſt ſalus, &c.* ſimile autem eſt illi;
Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.

95 *Longaſq; viui ducis exequias patris.* penè eſt ſimile Ciceroniano illi, pro " Quinctio; Huic acerbiſſimum viuo " videntíque funus ducitur.

99 *In æquo eſt.* alludit ad dictum Horatij:
Inuitum qui ſeruat, idem facit occidenti.

101 *Nec tamen in æquo eſt.* Aſcenſius & Daniel exiſtimant Senecam dicere, plus peccare eum qui inuitum occidit, quàm qui nolentem ſeruat: contrà Bernardinus, hunc quàm illum peccare grauiùs; cuius ſententiam ſequor. loquitur enim Oedipus, cui mors erat optatiſſima,

Ibi ſit: relinquo. gnatus hunc habeat meus;
Sed vterque flammas potiùs, & vaſtum aggerem
Compone: in altos ipſe me immittam rogos.
Erectam ad ignes funebrem adſcendam ſtruem,
Pectusq́; ſoluam durum, & in cineres dabo
Hoc quicquid in me viuit. vbi ſæuum eſt mare?
Duc, vbi ſit altis prærutum ſaxis iugum,
Vbi torta rapidus ducat Iſmenos vada:
Duc, vbi feræ ſint, vbi fretum, vbi præceps locus,
Si dux es: illuc ire morituro placet,
Vbi ſedit altâ rupe ſemifero dolos
Sphinx ore nectens. dirige huc greſſu pedem:
Hîc ſiſte patrem. dira ne ſedes vacet,
Monſtrum repone maius: hoc ſaxum incidens
Obſcura noſtræ verba fortunæ loquar,
Quæ nemo ſoluat. quiſquis Aſſyrio loca
Poſſeſſa regi ſcindis, & Cadmi nemus
Serpente notum, ſacra quo Dirce latet
Supplex ad aras; quiſquis Eurotem bibis,
Spartamq́; fratre nobilem gemino colis,
Quicunque Elim, Parnaſſon, & Bœotios
Colonus agros vberis tondes ſoli;
Aduerte mentem: ſæua Thebarum lues
Luctifica cæcis verba committens modis,
Quid ſimile poſuit; quid tam inextricabile;
Aui gener, patrisq́; riualis ſui,
Frater ſuorum liberûm, & fratrum parens,
Vno auia partu liberos peperit viro,
Ac ſibi nepotes. monſtra quis tanta explicet;
Ego ipſe, victæ ſpolia qui Sphingis tuli,
Hærebo, fati tardus interpres mei.
Quid perdis vltrà verba; quid pectus ferum
Mollire tentas precibus? hoc animo ſedet,
Effundere hanc cum morte luctantem diu
Animam, & tenebras petere. nam ſceleri hæc meo
Parum alta nox eſt. Tartaro condi iuuat,
Et ſi quid vltra Tartarum eſt. tandem libet,
Quod olim oportet. morte prohiberi haud queo.
Ferrum negabis; noxias lapſo vias
Cludes; & arctis colla laqueis inſeri
Prohibebis; herbas, quæ ferunt lethum, auferes
Quid iſta tandem cura proficiet tua?
Vbique mors eſt. optimè hoc cauit Deus,
Eripere vitam nemo non homini poteſt:

112 *Adſcendam ſtruem.* in vno m. ſ. inueni, *conſcendam.*

116 *Rapidus.* verum fluuij epichetum. Attius in Epigonis;
—— *rapidum flumen Inachi.*
Virgilius, rapidum Oaxem; noſter alibi, rapidum Hebrum.

122 *Saxum inſidens.* in m. ſ. continetur, *ſaxo.*
124 *Aſſyrio.* Cadmo, Phœnici. Zenodotus Stoicus:
εἰ δ' ἡ πάτρα Φοίνισσα, τίς ὁ φθόνος; ἦν καὶ ὁ Κάδμος
κεῖνος ἀφ' οὗ γραπτὰς Ἑλλὰς ἔχει σελίδας.
126 *Sacra.* exſecrabilis.
130 *Tondes.* hanc vocem Latini tralatione ad agros traxerunt, ſicut apud Virgilium & Ouidium videre eſt, Græcos ſecuti; qui κείρω non hominibus modò aut pecoribus, ſed & ciuitatibus, arboribus, fruticibus ac agris accommodarunt. Pindarus ētiam longè alia in re: ἁλιχίοι κῆρυ μαλινδία πόιας.

134 *Riualis.* Donatus, in Eunuchum Terentij, & Acron in artem poët. Horatij prodiderunt riuales propriè eſſe, qui in agris riuum habent communem, & per eundem riuum aquam ducunt. vnde ad amatores eandem procantes tranſlatum vocabulum fuit.

53 *At nemo mortem.* nihil neceſſe eſt exempla congerere eorum, qui vel inedia, vel capitis in parietem illiſione, vel ſpiritus retentione, vel ſimili modo ſeipſos necarunt. ſolum adſcribam elegans epigramma Martialis de Portia Bruti;

Coniugis audiſſet fatum cùm Portia Bruti,
Et ſubtracta ſibi quæreret arma dolor;
Nondum ſcitis ait, mortẽ non poſſe negari?
Credideram ſatis hoc edocuiſſe patrem.
Dixit: & ardentes auido bibit ore fauillas:
I nunc, & ferrum turba moleſta nega.

180 *Quàm præſtitiſti.* non vult aliud dicere, niſi longè audaciùs ſe oculos obtuliſſe manibus ſuis excæcandos, quàm manus illos euulſerint. dixit idem ſuprà inquiens:

——— *cùm reluctantem manum*
Preſſere vultus ———

185 *Habitumq; regni flore pollentem inclytis.* hæc eſt pura puta v. l. o. lectio. *Regni flore* Bacides vates:

καὶ τότε δὴ Σπάρτης μὲν ἀπ' ἀγλαὸν ἄνθος ὀλεῖται,
Μεσσηνῶν σ' αὐτῆς οἰκήσεται ἤματα πάντα.

190 *Non eſt, vt putas, virtus pater, &c.* legerat poëta doctiſs. Ariſtotelem lib. 3. Ethic. ad Nicomach. cap. 7. ſcribentem, τὸ δ' ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον, δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Nonnulla Iud. Damhauderius V. C. in praxi rerum criminal. ca. 88. nu. 12. quibus addo ſequentia. apud Salluſt., in Iugurth. ait Atherbal: "Vtinam emori fortunis meis honeſtus exitus eſſet, ne viuere contemtus viderer. ſi defeſſus malis iniuriæ conceſſiſſem. nunc quia neque viuere libet, neque mori ſine dedecore licet, &c. Iul. Cæſar, de bello Gallico lib. 7. Animi eſt, inquit, iſta mollities, non virtus, inopiã paulìſper ferre non poſſe. qui ſe morti vltro offerant faciliùs reperiuntur, quã qui dolorẽ patienter ferant. Q. Curtius de geſtis Alexãdri lib. 5. Fortium virorũ eſt magis mortem contemnere, quàm odiſſe vitam. ſæpe tædio laboris ad vilitatem ſui compelluntur ignaui. Diuus Auguſtinus in lib. de Ciuitate Dei, Catonis Vticenſis factum timori, quàm fortitudini adſcribit. apud Euripidem Hercules Furens ſic ratiocinatur:

ἐσκεψάμην δὲ καίπερ ἐν κακοῖσιν ὤν,
μὴ δειλίαν ὄφλω τιν' ἐκλιπὼν φάος.
ταῖς συμφοραῖς γὰρ ὅστις οὐχ ὑφίσταται,
οὐδ' ἀνδρὸς ἂν δύναιθ' ὑποστῆναι βέλος.
ἐγκαρτερήσω θάνατον ———

At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent. "
Nil quæro. dextrâ noſter & nudâ ſolet
Bene animus vti: dextra nunc toto impetu,
Toto dolore, viribus totis veni:
Non deſtino vnum vulneri noſtro locum:
Totus nocens ſum: quâ voles, mortem exige.
Effringe corpus, corq; tot ſcelerum capax
Euelle, totos viſcerum nuda ſinus:
Fractum incitatis ictibus guttur ſonet,
Laceræue fixis vnguibus venæ fluant.
Aut dirige iras, quò ſoles. hæc vulnera
Reſciſſa multo ſanguine ac tabe irriga:
Hanc extrahe animam, duram, inexpugnabilẽ.
Et tu parens, vbicunque pœnarum arbiter
Aſtas mearum (non ego hoc tantum ſcelus
Vllâ expiari credidi pœnâ ſatis
Vnquam; nec iſtâ morte contentus fui,
Nec me redemi parte; membratim tibi
Volui perire) debitum tandem exige.
Nunc ſoluo pœnas, tunc tibi inferias dedi.
Ades, atq; inertem dexteram introrſus preme.
Magiſq; merge. timida tum paruo caput
Libauit hauſtu, vixq; cupientes ſequi
Eduxit oculos. hæret etiam nunc mihi
Ille animus, hæret; cùm recuſantem manum
Preſſere vultus. audias verum Oedipe.
Minùs eruiſti lumina audacter tua,
Quàm præſtitiſti. nunc manum cerebro indue.
Hac parte mortem perage, qua cœpi mori.
AN. *Pauca, ô parẽs magnanime, miſerẽdæ precor*
Vt verba gnatæ mente placatâ audias.
Non te vt reducam veteris ad ſpecimen domus,
Habitumq; regni flore pollentis inclyto
Peto, aut vt iras tempore, aut ipſa mora
Fractas, remiſſo pectore ac placido feras.
Et hoc decebat roboris tanti virum,
Non eſſe ſub dolore, nec victum malis
Dare terga: non eſt, vt putas, virtus pater "
Timere vitam, ſed malis ingentibus "
Obſtare, nec ſe vertere, ac retro dare. "
Qui fata proculcauit, ac vitæ bona
Proiecit, atque abſcidit, & caſus ſuos
Onerauit: ipſi, ceu video, nullo eſt opus,
Quare ipſe mortem cupiat, aut quare petat.

Vtrum-

Vtrumque timidi eſt velle: contemſit mori,
Qui non cupiſcit: cuius haud vltrà mala
Exire poſſunt, in loco tutò eſt ſitus.
Quis iam deorum (velle fac) quicquam poteſt
Malis tuis adÿcere? iam nec tu potes:
Niſi hoc, vt eſſe te putes dignum nece.
Non es, nec vlla pectus hoc culpa attigit.
Et hoc magis te genitor inſontem voca,
Quòd innocens es, dÿs quoque inuitis. quid eſt,
Quod te efferarit? quod nouos ſuffixerit
Stimulos dolori? quid te ad infernas agit
Sedes? quid ex his pellit? vt careas die?
Cares. vt altis nobilem muris domum,
Patriamq́ fugias? patria tibi viuo perit.
Gnatos fugis, matremq́? ab aſpectu omnium
Fortuna te ſummouit: & quicquid poteſt
Auferre cuiquam mors, tibi hoc vita abſtulit.
Regni tumultus, turba fortunæ prior
Abſceſſit ante iuſta. quem genitor fugis?
OED. *Me fugio, fugio conſcium ſcelerum omnium*
Pectus, manumq́, hanc fugio, & hoc cælũ, & deos:
Et dira fugio ſcelera, quæ feci nocens.
Ego hoc ſolum, frugifera quo ſurgit Ceres,
Premo? has ego auras ore peſtifero traho?
Ego laticis hauſtu ſatior, aut vllo fruor
Almæ parentis munere? ego caſtam manum
Nefandus, inceſtificus, exſecrabilis
Attrecto? ego vllos aure concipio ſonos,
Per quos parentis nomen, aut gnati, audiam?
Vtinam quidem reſcindere has quirem vias,
Manibusq́ adactis omne, quo voces meant,
Aditusq́ verbis tramite anguſto patet,
Eruere poſſem: gnata, iam ſenſum tui,
Quæ pars meorum es criminum, infelix pater
Fugiſſem: inhæret ac recrudeſcit nefas,
Subinde & aures ingerunt, quicquid mihi
Negaſtis oculi. cur caput tenebris graue
Non mitto ad vmbras Ditis æternas? quid hic
Manes meos detineo? quid terram grauo,
Miſtusq́ ſuperis erro? quid reſtat mali?
Regnum, parentes, liberi, virtus quoque,
Et ingenÿ ſollertis eximiam decus
Periere: cuncta ſors mihi infeſta abſtulit:
Lachrymæ ſupererant; has quoque eripui mihi.

Abſiſte.

" 200 *Quis iam Deorum (velle fac) quidquam,* &c. videtur ad Ouidij imitationem ſcriptum, apud quem lib. 14. Metamorph.

——— Agmon
Feruidus ingenio, tum vero & cladibus aſper,
Quid ſupereſt, quod iam patientia noſtra recuſet
Ferre viri? dixit. quid habet Cytherea, quod vltrà
(Velle puta) faciat? nam dum peiora timentur,
Eſt locus in voto: ſors autem vbi peſſima rerum,
Sub pedibus timor eſt, ſecuraq; ſumma malorum.

205 *Quòd innocens es, Dÿs inuitis.* nam ſuprà dixit, non eſſe nocentem, qui ſponte nocens non eſt.

215 *Abſceſſit ante iuſſa.* ſic vulgò vt plurimum legitur. in meo m. ſ eſt *à te iuſſa.* optimè ceteri codices ſcripti; *abſceſſit ante iuſta.* hoc eſt, ante exſequias, ante ſuprema funera, ante obitum: quam ſcripturam etiam Bernardinus agnoſcit. Briſſonius de verb. ſignificat. lib. 10. funerum ſollemnia ſcribit à Latinis *iuſta* dici, quòd lege duodecim tabularũ præſcripta eſſent. ſcio lege 12. tab. ſollemnia funerum fuiſſe præſcripta, eáque eleganter deſcribit Iacobus Reuardus ad leg. 12. tab. cap. 15. verum inde nominis rationem deduci non placet. cur non enim legitima potiùs dicta ſunt? ego Iuſta vocari crediderim, quia iuſtum ſit & æquum illa mortuis fieri.

222 *Almæ parentis.* Cereris. Virgilius 1. Georg.

Liber & alma Ceres, veſtro ſi munere tellus, &c.

Eumque verſum imitatus Octauius Aug. ſi modò eius ſunt carmina quæ vulgò circumferuntur nomine edicti de conſeruat. AEneid.

Liber & alma Ceres ſuccurrite, veſter in aruis
Miles erat ———

Apuleius lib. XI. de aſino: Sine tu Ceres alma, frugum parens. "

Abſiſte. nullas animus admittit preces,
Nouamq́ pœnam ſceleribus quærit parem.
Et eſſe par quæ poterit? infanti quoque
Decreta mors eſt. fata quis tam triſtia
Sortitus vnquam? videram nondum diem,
Vterique nondum ſolueram clauſi moras;
Et iam timebar. protinus quoſdam editos
Nox occupauit, & nouæ luci abſtulit:
Mors me anteceſſit: aliquis intra viſcera
Materna lethum præcoquis fati tulit:
Sed nunquid & peccauit? obſtruſum, abditum,
Dubiumq́, an eſſem, ſceleris infandi reum
Deus egit: illo teſte damnauit parens,
Calidoq́ teneros tranſuit ferro pedes,
Et in alta nemora pabulum miſit feris,
Auibusq́ auidis, quas Cithæron noxius
Cruore ſæpe regio tinctas alit.
Sed quem deus damnauit, abiecit pater,
Mors quoque refugit: præſtiti Delphis fidem.
Genitorem adortus impiâ straui nece.
Hoc alia pietas redimet. occidi patrem,
Sed matrem amaui proloqui hymenæum pudet,
Tædasq́ noſtras. has quoque inuitum pati
Te coge pœnas: facinus ignotum, efferum,
Inuſitatum fare, quod populi horreant,
Quod eſſe factum nulla non ætas neget,
Quod patricidam pudeat. in patrios toros
Tuli paterno ſanguine aſperſas manus,
Scelerisq́ precium maius accepi ſcelus:
Leue eſt paternum facinus, in thalamos meos
Deducta mater, ne parum ſcelerum foret,
Fœcunda, nullum crimen hoc maius poteſt
Natura ferre. ſi quod etiamnum eſt tamen,
Qui facere poſſint, dedimus. abieci necis
Precium paternæ ſceptrum & hoc iterū manus
Armauit alias: optimè regni mei
Fatum ipſe noui, nemo ſine ſacro feret
Illud cruore. magna præſagit mala
Paternus animus. iacta iam ſunt ſemina
Cladis futuræ. ſpernitur pacti fides.
Hic occupato cedere imperio negat:
Ius ille, & icti fœderis teſtes deos
Inuocat, & Argos exſul, atque vrbes mouet
Graias in arma. non leuis feſſis venit

Ruina

248 *Nec occupauit.* non repugnabo, ſi quis volet ex v.l reponere *nox.* tum propter ſequēs *luci*, tum etiam quia Aeſchylo in Agamemn. & frequenter Catullo, Virgilio, Horario & Ouidio, *nox* mortem ſignificat.

250 *Præcocis.* o.v. l. habent, *præcoquis.* Afranius, in Nouo:

Adpetis dominatum demens præmaturè præcoquem.

Nouius Comicus:

Huic puellæ præcoquis libido ineſt.

" Columella lib. 1. Præcoquem maturi- " tatem trahunt. dicitur ergo etiam *præcoquis.*

251 *Abſtruſum.* m. ſ. *obſtruſum.* quod vocabulum etiam in Claudiani membranis inueni, & in Prudentij m. ſ. inueniſſe ſe, Victor Giſelinus mihi affirmauit.

257 *Attractas.* v. l. *tinctas.* nihil muto.

265 *Inuſitatum fare.* Vvinexcliani collegij m. ſ. *inuſitatu negare.*

274 *Qui facere poſſunt.* in cod. ſcriptis, ijſque de meliore nota, legitur *poſſent.* de Eteocle & Polynice loquitur; quos Euripides, Ouidius, Seneca & Papinius Oedipi & Iocaſtæ filios fuiſſe ſcripſerunt: ſed hoc refellit, in Bœoticis, Pauſanias, fretus teſtimonio auctoris Oedipodiorum carminum, contenditque illos Oedipi ex Euryganea filios fuiſſe.

277 *Sacro.* nefario, ſcelesto. ſic Virgilius, auri famem ſacram, & Catullus, ſacrum libellum, dixerunt.

278 *Magna præſagit mala Paternus animus.* parentum præſagia nec vana, nec inania eſſe ſcire vatij poëtæ docuerunt. exemplo Ceteris, Claudianus in lib. de raptu; Thetidis, Papinius in Achilleide; Dædali, Ouid. in Metamorph.

Ruina Thebis: tela, flammæ, vulnera
Inſtant, & iſtis ſi quod eſt maius malum:
Vt eſſe genitos nemo non ex me ſciat.
AN. Si nullâ genitor cauſa viuendi tibi eſt,
Hæc vna abunde eſt: vt pater gnatos regas
Grauiter furentes. tu impij belli minas
Auertere vnus, tuq́; vecordes potes
Inhibere iuuenes, ciuibus pacem dare,
Patriæ quietem, fœderi læſo fidem.
Vitam tibi ipſe ſi negas, multis negas. "
OED. Illis parentis vllus, aut æqui eſt amor,
Auidis cruoris, imperij, armorum, doli,
Diris, ſceleſtis; breuiter vt dicam, meis?
Certant in omne facinus, & penſi nihil
Ducunt, vbi illos ira præcipites agat:
Nefasq́; nullum, per nefas nati, putant: "
Non patris illos tangit afflicti pudor,
Non patria: regno pectus attonitum furit.
Scio quò ferantur, quanta moliri parent:
Ideoq́; lethi quæro maturi viam,
Moriq́; propero, dum in domo nemo eſt mea
Nocentior me. gnata quid genubus meis
Fles aduoluta? quid prece indomitum domas?
Vnum hoc habet fortuna, quo poſſim capi,
Inuictus alijs. ſola tu affectus potes
Mollire duros, ſola pietatem in domo
Docere noſtra. nil graue aut miſerū eſt mihi,
Quod te ſciam voluiſſe. tu tantùm impera.
Hic Oedipus Ægea tranabit freta,
Iubente te: flammasq́;, quas Siculo vomit
De monte tellus, igneos voluens globos,
Excipiet ore; ſeq́; ſerpenti offeret,
Quæ ſæua furto nemoris Herculeo furit,
Iubente te præbebit alitibus iecur,
Iubente te vel viuet

ACTVS SECVNDVS.

NVNCIVS. OEDIPVS.
ANTIGONE.

NVN. Exemplum in ingens, regiâ ſtirpe edite,
Thebæ pauentes arma fraterna inuocant,
Rogantq́; tectis arceas patriis faces.
Non ſunt minæ, iam propius acceſſit malum.
Nam regna repetens frater, & pactas vices,
In bella cunctos Græciæ populos agit,
Septe-

304 *Lethi.* ſine aſpirationis nota inuenitur Romæ in lapide, in domo Attilij Delphinij;

Heu oculo errante quei aſpitis leti domus, &c.

317 *Sæua.* de hoc dracone ait Varro, Meleagris adde Hydram Lernæā & draconē " Heſperidū. quòd beſtiæ fuerūt immanes. "

Furto nemoris. quia Hercules aurea mala cuſtodiæ eius commiſſa auertit. Lucretius:

Aureaque Heſperidum ſeruans fulgentia mala,
Aſper, acerba tuens, immani corpore ſerpens,
Arboris amplexus ſtirpem ———

Lucanus:

Abſtulit arboribus precium, nemoriq; laborem
Alcides, paſſusq; inopes ſine pondere ramos,
Rettulit Argolico fulgentia poma tyranno.

Agrœtas, in Libycis, ait; non poma fuiſſe, ſed oues fului coloris: ortam verò fabulam ex ambigua ſignificatione vocis μῆλα.

324 *Pactas vices.* de quibus L. Attius, in Phœniſſis:

Viciſſitatemq; imperitandi tradidit:
Ne eorum diuidia diſcordes diſſipent,
Diſturbent tantas & tam opimas ciuium
Diuitias.

Septena muros caſtra Thebanos premunt.
Succurre, prohibe pariter & bellum, & nefas.
OED. *Ego ille ſum, qui ſcelera committi vetem?*
Et abſtineri ſanguine à caro manus
Doceam? magiſter iuris, & amoris pij
Ego ſum? meorum exempla facinorum appetunt.
Me nunc ſequuntur, laudo & agnoſco libens:
Exhortor, aliquid vt patre hoc dignum gerant.
Agite ô propago clara, generoſam indolem
Probate factis, gloriam ac laudes meas
Superate; & aliquid facite, propter quod patrem
Adhuc iuuet vixiſſe. facietis ſcio,
Sic eſtis orti. ſcelere defungi haud leui,
Haud vſitato, tanta nobilitas poteſt.
Ferte arma, facibus petite penetrales deos,
Frugemq́; flamma metite natalis ſoli,
Miſcete cuncta, rapite in exitium omnia,
Deijcite paſſim mœnia, in planum date,
Templis deos obruite, maculatos lares
Conflate: ab imo tota concidat domus,
Vrbs concremetur: primus à thalamis meis
Incipiat ignis. AN. *mitte violentum impetum*
Doloris, ac te publica exorent mala,
Auctorq́; placidæ liberis pacis veni.
OED. *Vides modeſtæ deditum menti ſenem:*
Placidæq́; amantem pacis ad partes vocas.
Tumet animus irâ, feruet immenſum dolor.
Maiusq́; quàm quod caſus & iuuenum furor
Conatur, aliquid cupio. non ſatis eſt adhuc
Ciuile bellum: frater in fratrem ruat.
Nec hoc ſat eſt. quod debet, vt fiat nefas
De more noſtro, quod meos deceat toros;
Date arma patri. nemo me ex his eruat
Siluis: latebo rupis exeſæ cauo,
Aut ſæpe denſâ corpus abſtruſum tegam:
Hinc aucupabor verba rumoris vagi,
Et ſæua fratrum bella, quod poſſum, audiam.

ACTVS TERTIVS.

IOCASTA. NVNCIVS.

IOC. *Felix Agaue, facinus horrendum, manu,*
Qua fecerat, geſtauit, & ſpolium tulit
Cruenta nati Mænas in partes dati.
Fecit ſcelus: ſed miſera non vltra ſuum
Scelus hoc cucurrit. hoc leue eſt, quòd ſum nocens:
Feci

326 *Septena.* vide Aeſchylum, in tragœdia, Septem ad Thebas; ex qua nonnulla Seneca in hac tragœdia accepit.

337 *Facietis ſcio, Sic eſtis orti.* quia dixit ſuprà;
Nefasq; nullum per nefas nati putant.

339 *Nobilitas.* in malam & in bonam partem ſumi poteſt: hic in malam ſumitur.

351 *Placidæq;* Virgilius, Aeneid. 8.
—— *placidâ populos in pace regebat.*

359 *Rupis exeſæ.* alibi ait:
Num latuit infans rupis exeſæ ſpecu?

361 *Rumoris vagi.* Ouidius:
—— *non iſta vagis rumoribus audis.*

363 *Felix Agaue.* hoc loco in multis v. l. alia ſcena conſtituitur; alij vulgatis conſentiunt.

365 *Cruenta nati Mænas.* Perſius:
Et raptum vitulo caput ablatura ſuperbo Baſſaris, & lyncem Mænas flexura corymbis.
Agauen, vt noſter, Mænadem appellat. vide Apollodor. lib. 3. Bibl.

Feci nocentes. hoc quoque etiamnum leue eſt:
Peperi nocentes. deerat ærumnis meis,
Vt & hoſtem amarem. bruma ter poſuit niues,
Et tertiâ iam falce decubuit Ceres;
Vt exſul errat gnatus, & patriâ caret,
Profugusq́; regum auxilia Graiorum rogat:
Gener eſt Adraſti; cuius imperio mare
Quod cingit Iſthmon, regitur. hic gentes ſuas,
Septemq́; ſecum regna ad auxilium trahit
Generi. quid optem, quidve decernã, haud ſcio.
Regnum repoſcit: cauſa repetentis bona eſt;
Mala, ſic petentis. vota quæ faciam parens?
Vtrumque natum video. nil poſſum piè
Pietate ſaluâ facere: quodcunque alteri
Optabo nato, fiet alterius malo.
Sed vtrumque quamuis diligam affectu pari;
Quò cauſa melior ſorsq́; deterior trahit,
Inclinat animus, ſemper infirmo fauens.
Miſeros magis fortuna conciliat ſuis. “
NVN. *Regina, dum tu flebiles queſtus cies,*
Terisq́; tempus tota nudatis ſtetit
Acies in armis: æra iam bellum cient,
Aquilaq́; pugnam ſignifer motâ vocat:
Septena reges bella diſpoſiti parant,
Animo pari Cadmea progenies ſubit.
Curſu citato miles hinc atq́; hinc ruit.
Vide, vt atra nubes puluere abſcondat diem,
Fumoq́; ſimiles campus in cælum erigat
Nebulas, equeſtri fracta quas tellus pede
Submittit: &, ſi vera mutuentes vident,
Infeſta fulgent ſigna: ſurrectis adeſt
Frons prima telis, aureâ clarum notâ
Nomen ducum vexilla præſcriptum ferunt.
I, redde amorem fratribus, pacem omnibus,
Et impia arma mater oppoſita impedi.
Perge, i parens, & concita celerem gradum:
Compeſce tela, fratribus ferrum excute,
Nudum inter enſes pectus infeſtos tene:
Aut ſolue bellum mater, aut prima excipe.
IO. *Ibo, ibo, & armis obuium opponam caput,*
Stabo inter arma. petere qui fratrem volet,
Petat ante matrem. tela, qui fuerit pius, “
Rogante ponat matre: qui non eſt pius, “
Incipiat à me. feruidos iuuenes anus “

Tenebo.

370 *Vt & hoſtem amarem.* vt eum, qui patriæ meæ bellum infert, amare non deſiſterem.

Bruma ter poſuit niues, Et tertia iam falce decubuit Ceres. ita quoque Rhianus annos deſcripſit:

ὔριος ἀργυροῖο περὶ πτύχας ἐστρατόωντο
χείματά τε ποίας τε δύω καὶ εἴκοσι πάσας.

hoc eſt, vt vertit Romulus Amaſæus, fidelis & elegans Pauſaniæ interpres:

Seruarunt inter candentis deuia montis
Caſtra bis vndenas herbas, totidémque pruinas.

ita noſter alibi;

——— *decies niuibus*
Canuit Ide, Ide noſtris
Nudata rogis, & Sigæis
Trepidus campis decies ſecuit
Meſſor ariſtas.

375 *Cingit Iſthmon.* in vno cod. non valde antiquis characteribus deſcripto, inuenio, *tingit Iſthmon.*

390 *Aquilaq́;.* num Græci aquilas inter ſigna militaria habuerunt, quod poëta hic videtur velle innuere; num verò ex Romanorum more locutus? hoc arbitror.

392 *Cadmea progenies.* Thebani. ſuprà ſcripſit in Herc. Fur. actu. 2. Cadmea proles. eſt hoc ab Aeſchylo ſumtum: qui Thebas Καδμείων πόλιν, & Thebanum exercitum, στρατὸν καδμογενῆ vocat.

397 *Si vera metuentes vident.* pauor enim metúſque ſic augent omnia, vt quæ, etſi non ſunt, eſſe cogitas, aut vt ſint vereris, quaſi eſſent re vera, videre te putes.

400 *Vexilla.* Paullus ex Feſto, vexillum “ inquit, diminutiuum à velo. videntur au-“ tem vexilla fuiſſe propriè vela, ſeu flammulæ illæ, quæ etiamnum hodie equitibus præferuntur. Sanè Vegetius lib. 2. cap. I. ſcribit, equitum alas dici vexillationes, ab eo quòd velis, id eſt, flammulis vtantur. idem penè ad verbum Modeſtus in lib. de re milit. qua de re conſule B. Briſſonium de verb. ſignific. lib. 19. & P. Prateium theſauri Iuris ciuilis & Canonici lib. 20.

Tenebo. nullum teſte me fiet nefas:
Aut ſi quod, & me teſte, committi poteſt;
Non fiet vnum. NVN. *ſigna collatis micant*
Vicina ſignis, clamor hoſtilis fremit,
Scelus in propinquo eſt, occupa mater preces.
IOC. *Et ecce motos fletibus credas meis,*
Sic agmen armis ſegne compoſitis venit,
Procedit acies tarda, ſed properant duces.
Quis me procellæ turbine inſanæ vehens
Volucer per auras ventus ætherias aget?
Quæ Sphinx, vel atra nube ſubtexens diem
Stymphalis, auidis præpetem pennis feret?
Aut quæ per altas aëris rapiet vias
Harpyia, ſæui regis obſeruans famem,
Et inter acies proijciet raptam duas?
NVN. *Vadit furenti ſimilis, aut etiam furit.*
Sagitta qualis Parthicâ velox manu
Excuſſa fertur; qualis inſano ratis
Premente vento rapitur; aut qualis cadit
Delapſa cælo ſtella; cùm ſtringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit viam:
Attonita curſu fugit, & binas ſtatim
Diduxit acies: victa maternâ prece
Hæſere bella. iamq; in alternam necem
Illinc & hinc miſcere cupientes manus
Vibrata tela continent dextrâ ſuâ:
Paci fauetur, omnium ferrum latet,
Ceſſatq;: telum vibrat in fratrum manu.
Laniata canas mater oſtendit comas,
Rogat abnuentes, irrigat fletu genas:
Negare matri, qui diu dubitat, poteſt.

423 *Præpetem.* Virgilius: *Præpetibus pennis auſus ſe credere cælo.*

428 *Parthicâ.* hoc ait, quia Parthi erãt boni ſagittarij. Vnde Parthi nomen ſortiti fuerint, docet Rodericus Archiepiſcopus Toletanus, lib. 1. rerũ in Hiſpan. geſtarum cap. 11. de Tanai Scytharum "rege ſic ſcribens: Reuertẽs ferè totam "Aſiam ſubiugauit, & Formi regi Me"dorum tunc ſibi caro ad perſoluen"dum tributum ſubditam eſſe fecit; ex "cuius exercitu victore nonnulli, pro"uincias ſubditas conuentes in omni "fertilitate pollere, deſerto ſuorum ag"mine in Aſiæ partibus reſederunt. Ex "quorum genere dicit Pompeius Tro"gus Parthorum proſapiam deſcendiſ"ſe. vnde & lingua Scythica Parthi, id "eſt, fugaces ſiue exſules, dicũtur: ſuoq; "generi reſpondentes, inter omnes pe"nè Aſiæ nationes ſoli ſunt ſagittarij & "acerrimi bellatores. De nomine verò "Parthorum aliqui etymologiã traxe"runt, vt dicerentur Parthi, quaſi pa"rentum fugaces, quia à parentibus re"ceſſerunt.

ACTVS QVARTVS.

IOCASTA. POLYNICES.

IO. *In me arma & ignes vertite, in me omnis ruat*
Vnam iuuentus, quæque ab Inachio venit
Animoſa muro, quæq; Thebana ferox
Deſcendit arce: ciuis atque hoſtis ſimul,
Hunc petite ventrem, qui dedit fratres viro.
Mea membra ſparſim ſpargite, ac diuellite,
Ego vtrunque peperi: ponitis ferrum ocyus?
Ac dico? & ex æquo mihi dextras datis?
Date, dum piæ ſunt: error inuitos adhuc
Fecit nocentes: omne fortunæ fuit

444 *Ab Inachio.* ab Argis.

448 *Paſſim.* in quatuor v. l. inuenio, *ſparſim.* qua voce, ſi bene memini, L. Siſenna vſus fuit. id retinendum.

Peccantis in vos crimen: hoc primum nefas
Inter ſcientes geritur. in veſtra manu eſt,
Vtrum velitis. ſancta ſi pietas placet,
Donate matrem pace: ſi placuit ſcelus,
Maius paratum eſt. media ſe opponit parens:
Proinde bellum tollite, aut belli moram.
Sollicita cui nunc mater alternâ prece
Verba admouebo? miſera quem amplectar priùs?
In vtramque partem ducor affectu pari.
Hic abfuit: ſed, pacta ſi fratrum valent,
Nunc alter aberit: ergo iam numquam duos,
Niſi ſic, videbo. iunge complexus prior
Tu, tot labores, totq; perpeſſus mala,
Longo parentem feſſus exilio vides,
Accede propiùs: clude vagina impium
Enſem, & trementem, iamq; cupientem excuti
Haſtam ſolo defige. maternum tuo
Coire pectus pectori clypeus vetat:
Hunc quoque repone. vinculo frontem exue,
Tegmenq; capitis triſte belligeri leua;
Et ora matri redde. quò vultus refers,
Acieq; pauidâ fratris obſeruas manum?
Affuſa totum corpus amplexu tegam,
Tuo cruori per meum fiet via.
Quid dubius hæres? an times matris fidem?
PO. *Timeo. nihil iam iura naturæ valent:*
Poſt iſta fratrum exempla, ne matri quidem
Fides habenda eſt. IO. *redde iam capulo manũ,*
Aſtringe galeam, læua ſe clypeo ingerat,
Dum frater exarmatur, armatus mane.
Tu pone ferrum, cauſa qui es ferri prior.
Si pacis odium eſt, furere ſi bello placet:
Inducias te mater exiguas rogat,
Ferat vt reuerſo poſt fugam nato oſcula,
Vel prima, vel ſuprema. dum pacem peto,
Audite inermes. ille te, tu illum times:
Ego vtrunq;, ſed pro vtroq;. quid ſtrictum abnuis
Recondere enſem? qualibet gaude morâ.
Id gerere bellum cupitis, in quo eſt optimum
Vinci. vereris fratris infeſti dolos?
" *Quoties neceſſe eſt fallere, aut falli à ſuis;*
" *Patiare potiùs ipſe, quàm facias, ſcelus.*
Sed ne verere: mater inſidias & hinc,
Et rurſus illinc abiget. exoro, an patri

Inui-

456 *Donate matrem pace.* tres lib. ſcripti habent; *donate matri pacem.* ſicque legit Badius, teſtatus alteram illam lectionem Vallæ placuiſſe.

464 *Iunge complexus prior.* hoc inde eſt, quia Euripides, in Phœniſſis, eodem modo Polynici priores loquendi partes defert.

469 *Maternum tuo, &c.* Euripides;
ἀμφίβαλλε μαστὸν ὠλέναισι ματρὸς,
παρῄδων τ᾽ ὄρεγμα ——

479 *Ne matri quidem.* Polynice apud Euripidem:
πέποιθα μὴ δεῖ ματρί, κοὐ πέποιθ᾽ ἅμα.

496 *Patri Inuideo veſtro?* ſi non exorem, cur autem? effecit ille oculorum iacturâ ne pugnam veſtram videret: ego verò hanc intueri cogar.

499 *Reclinis.* ex m. ſ. lege *reclinis.*
504 *Tot caſus.* ſic Aeneas:
Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum.
505 *Non te duxit in thalamos parens.* Euripides: ἐγὼ δ' ὔτέ σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς νόμιμον ἐν γάμοις, ὡς πρέπει ματρὶ μακαρίᾳ.
515 *Erraſſe thalamis.* quomodo, erraſſe? quia cùm ciuem, vel ſaltem non hoſtem ducere debuiſſet, externi ſanguinis & hoſtilis vxorē duxit. errauit ergo Polynices thalamis, ſicut Oedipus; oraculo vxorem accepit, quemadmodum Oedipus: exulauit quoque ſine culpa Thebis, vt Corintho Oedipus. Ex hoc autem loco ſi quis colligat, Thebanis nō niſi Thebanas vxores ducere licuiſſe; fortaſſis non æquè errauerit atque Sigonius, antiquitatis quàm iuris peritior, qui lib. 1. de antiquo iure ciuium Romanorum cap. 9. Iuſtinianum reprehendit, in princip. Inſtit. de nuptiis, affirmantem iuſtas nuptias inter ſe ciues Romanos contrahere; quaſi neget idcirco Imp. iuſtas nuptias eſſe quas cum Latina Romanus ciuis cōtraxiſſet. At ſcire debuit, etiam Latinos, Romanorū ciuium numero haberi à Iuſtiniano. Poſt Antonini enim conſtitutionem, omnes qui in orbe Romano ſunt, Romani ciues ſunt. l. in orbe, D. de ſtatu hominum. Sanè ante Antonini cōſtitutionem cum Latina Romanus matrimonium contrahere non potuit; & quod contraxerant matrimonium, iniuſtum cenſebatur, vt docent Caius lib. 1. Inſtitut. tit. 4. & Boëtius lib. 2. in Topic. Ciceronis. Vlpianus etiam (cui omnes omnino Græculos ſcriptores longo interuallo ,, poſtponendos, cùm de Romanorum iure agitur, nemo opinor dubitat) regularum tit. 5. ita ſcri- ,, bit: Connubium habent ciues Romani cum ciuibus Romanis: cum Latinis autem & peregrinis ,, ita ſi conceſſum ſit. Subiungit deinde: Ex ciue Romano & Latina, Latinus naſcitur; & ex libero ,, & ancilla, ſeruus: quoniam cùm his caſibus connubia non ſint, partus ſequitur matrē. Seneca lib. 4. de benefic. poſtquam ſcripſit licere non præſtare beneficium promiſſum, ſi lex lata erit, quæ id fieri vetet; ſubiungit exemplum huiuſmodi: *Promiſi tibi filiam in matrimonium, poſtea peregrinus apparuiſti; non eſt mihi cum externo connubium. eadem res me defendit, quæ vetat.* Videtis opinor id defendi etiam antiquo iure poſſe, quod falsò Iuſtiniano Sigonius tribuit. quod elegantiſſimè defendit Gabriel Paleottus in lib. de nothis & ſpuriis cap. 2. nu. 4. cum 2. ſeqq. præterea videtis Latinū fuiſſe qui ex Latinâ matre naſcebatur: videlicet quia non intercedente coniugio, matris conditionem liberi ſequuntur. l. lex naturæ. D. de ſtatu hominum. niſi fortè pater peregrinus, mater Romana ſit. tunc enim deterioris parentis conditioni liberi accedent, vt ſpecialiter iubet lex Menſia, teſte Vlpiano d. tit. 5. Ceterùm verè Iuſtinianus noſter eas iuſtas nuptias eſſe dixit, quas Romanus ciuis cum ciue Romana contraxerat. agens non de vrbis Romæ incolis tantùm, ſed de vniuerſi orbis Romani ciuibus; qui cum iis qui extra Romanum orbem erāt, hoc eſt, gentilibus ſeu Barbaris, iuſtas nuptias contrahere nequibant, Iuſtiniani temporibus, vt docet Agathias, qui eo imperante floruit, his verbis:

εἰ δὲ καὶ ἐθνείην ποτὲ σοι νόμος αἶσχος ἀνάψει.
ὕβριν ἀνιχνεύων σώματος ἀλλοτρίου.

Fuit hoc fortaſſis, ad imitationem antiqui iuris, à Valentiniano & Valente Impp. primò cautum, quos conſtat legem tuliſſe, ne quis Romanorum barbaram cuiuſlibet gentis vxorem caperet; neque vlla mulier Romana barbaris nuberet; quod ſi contra feciſſent, capitali ſententiæ ſubiacerent. hanc enim conſtitutionis illius ſententiam fuiſſe ·nianus tradidit. Ipſa conſtitutio etiamnum ho- " die exſtat lib. 3. C. Theodoſ. tit. 14. de nupt. gent. his verbis deſcripta: Nulli prouincialium, cu- " iuſcumque ordinis & loci fuerint, cum barbara ſit vxore coniugium: nec vlli gentilium prouin- " cialis femina copuletur. Quòd ſi quæ inter prouinciales atque gentiles affinitates ex huiuſmodi " nuptijs exſtiterint, quod in ijs ſuſceptum vel natum detegitur, capitaliter expietur. Demoſthenes etiam κτ̀ Νεαιρ. ſatis oſtendit, Athenienſes non niſi inter ſe iuſtas nuptias contrahere potuiſſe; atque, vt ſcribit Plutarchus, pro nothis habitos qui non ambobus parentibus Athenienſibus nati erant. ab Athenienſibus itaque Romani hoc inſtitutum acceperunt; Athenienſes verò fortè ab Hebræis, qui nec ipſi alienigenis poterant commiſceri. Fieri, poteſt vt etiam apud Thebanos talis aliqua lex fuerit.

Inuideo veſtro? veni, vt arcerem nefas,
An vt viderem? propiùs hic ferrum abdidit
Reclinis haſtæ, & arma defixa incubant.
Ad te preces nunc nate maternas feram,
Sed ante lachrymas. teneo longo tempore
Petita votis ora. te profugum ſolo
Patrio, penates regis externi tegunt:
Te maria tot diuerſa, tot caſus vagum
Egere: non te duxit in thalamos parens
Comitata primos, nec ſuâ feſtas manu
Ornauit ædes, nec ſuâ lætas faces
Vittâ reuinxit. dona non auro, & graues
Gazas ſocer, non arua, non vrbes dedit:
Dotale bellum eſt. hoſtium es factus gener,
Patriâ remotus, hoſpes alieni laris,
Externa conſecutus, expulſus tuis:
Sine crimine exul. ne quid è fatis tibi
Deeſſet paternis: hoc quoque ex illis habes,
Erraſſe thalamis. nate poſt multos mihi
Remiſſe

Remiſſe ſoles. natæ ſollicitæ metus
Et ſpes parentis, cuius aſpectum deos
Semper rogaui: cùm tuus reditus mihi
Tantum eſſet erepturus aduentu tuo,
Quantum daturus. quando pro te deſinam,
Dixi, timere? dixi irridens Deus,
Ipſum timebis. nempe, niſi bellum foret,
Ego te carerem: nempe, ſi tu non fores,
Bello carerem. triſte conſpectus datur
Pretium tui, durumq́; ſed matri placet.
Hinc modò recedant arma, dum nullum nefas
Mars ſæuus audet. hoc quoq́; eſt magnum nefas,
Tam propè fuiſſe. ſtupeo, & exſanguis tremo:
Cùm ſtare fratres hinc & hinc video duos
Sceleris ſub ictu. membra quaſſantur metu.
Quàm penè mater maius aſpexi nefas,
Quàm quod miſer videre non potuit pater!
Licet timore facinoris tanti vacem,
Videamq́; iam nil tale; ſum infelix tamen,
Quòd penè vidi. Per decem menſûm graues
Vteri

516 *Soles.* dies. Catullus:
Soles occidere & redire poſſunt. & :
Fulſere quondam candidi tibi ſoles.
Virgil. 3. Aeneid.
Tres adeò incertos cæca caligine ſoles
Erramus.

523 *Nempe, ſi tu.* exſtat in hoc figuræ genere elegans Alcinoi epigramma:
De numero vatum ſi quis ſeponat Homerum,
Proximus à primo tum Maro primus erit:
At ſi poſt primum Maro ſeponatur Homerum,
Longè erit à primo quiſquis ſecundus erit:

535 *Per decem menſûm.* quamuis partus à ſeptimo ad decimũ vſque menſem & vndecimi principium naturaliter edi poſſit ex ſententia Ariſtotelis lib. 7. de natura animal. Hippocratis multis in locis, Plutarchi lib. 5. de plac. Philoſoph. Laërtij in vitâ Pythagoræ, Cenſorini in lib. de die natali, Paulli lib. 4. recep. ſent. tit. 9. Gellij lib. 3. noctium Atticar. Macrobij in ſomnium Scipionis lib. 1. Auſonij eidyl. 21. & D. Ambroſij in Hexamero: ſcriptores tamen plerique vel augendi laboris gratia, vel quia veteres vt nos nono, ſic illi decimo potiſſimùm mẽſe mulierem parere credebant, hac in re frequentiùs decimum menſem vſurpant. Solomon, in lib. σοφία Σολομῶντος (nam licet Hebræi, & ex eorum ſententia Renatus Guillonius & And. Tiraquel. in lib. de nobilitate illum librum Philoni Iudæo tribuant: nos tamen ſecuti S.R.E. traditionem, ex Irenæi, Euſebij, & Hegeſippi auctoritate, Regis ſapientiſſ. eſſe contendimus. vide Couarruuiam lib. 4. reſolut. cap. 14. & Pamelium in D. Cyprian. lib. de mortalitate, & Xyſtum Senenſ. in Biblioth. ſacra) ait:

ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφθην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ, παγεὶς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνελθούσης.

Menander, Plotio: γυνὴ κυεῖ δεκάμηνος. Moſchus: ἐπεὶ δέκα μῆνας ἔχε μιν. Scæuola lib. 6. quæſtionũ „Gallus ſic poſſe inſtitui poſtumos nepotes induxit: Si filius viuo me moriatur, tunc ſi quis mihi ex „eo nepos, ſiue quæ neptis, in decem mẽſibus proximis, quibus filius meus moreretur, natus nata „erit, heredes ſunto. l. Gallus in princ. D. de lib. & poſtu. Plautus in Ciſtellaria, Amphytryone, Sticho, Aulularia, & Truculento multa exempla ſuppeditat. Cæcilius:

Inſoléntne mulier decumo menſe parere? Pol nono quoque, ſeptimo atque octauo.

Terentius: —— *virgo ex eo Compreſſu grauida facta eſt, menſis hic decimus eſt.*

Ad quem locum Aelius Donatus, ſi modò illius & non Aſperi, Cornuti, vel alterius ea ſunt, ita: „Præterea quia & hoc potuit dici, ille quidem vitiauit virginem, ſed quid ſi ex alio cõcepit poſtea? „iccirco & à vitio tempus oſtendit, vt cum facto ratio conueniret. Virgilius in Pollione: „

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes. Ouidius, in epiſt. Canaces:

Iam nouies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi, Denaq; luciferos Luna mouebat equos:
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores, Et rudis ad partus & noua miles eram.

Vndecimi quoque, à morte mariti, menſis initio natos legitimos eſſe non autem natos in fine eiuſdem menſis, docuit ex Nouel 39. noſtræ ætatis I. C. princeps Cuiacius ad dictum locum ſententiar. Pauli, cui addo Iacobum Menochium de arbitrar. iudic. lib. 2. centur. 1. caſu 89. & Stephanũ Forcatulum in Cupidine Iuriſperitor. cap 21. num. 5. Ferandum Adduenſem, lib. 1. explicat. cap. 6. Attamen Homerus affecto anno, vt Phauorinus loquebatur, mulierem parere poſſe cenſuit. Ariſtoteles lib. 7. de hiſtoria animalium prodidit, mulieres etiam vndecimo menſe partu liberari. Maſſurius apud Plinium lib. 7. cap. 5. auctor eſt, quandam tredecim menſibus vterum tuliſſe. Auicenna refert, lib. 9. de animalib. probatæ fidei auctores tradere, inuentam feminam, quæ decimoquarto demum menſe, quam conceperat, prolem pepererit. Quid dicendum? ſanè quod ad Plinium, veram lectionem Plinij eſſe exiſtimo, quam Cuiacius ad d. Nouel. 39. ſcribit ſe in v. l. inueniſſe: Maſſurius auctor eſt, L. Papitium Prætorem, coherede lege agente, bonorũ poſſeſſionem contra eum „dediſſe cùm mulier partum ſe decem menſibus diceret tuliſſe. Ariſtotelem autem de vndecimi „menſis initio, non fine, ſenſiſſe arbitror. Iam quæ ex Homero & Auicenna addidimus, parum me mouent. vt enim ſcripſit Theophraſtus: τὸ γὰρ ἅπαξ ἢ δὶς παραβαίνουσιν οἱ νομοθέται. l. 5. D. de legib. & S. C. & l. 4. & 9. eodẽ tit. *Menſûm.* pro menſium. τῇ ἐξαιρέσει. idque non ab Ouidio tantũ, Lactantio, & Honorio Fortunato poëtis, ſed etiã à Paullo I. C. vſurpatur, lib. ſingulari de cognitionibus: Vbi lex

" duorum menſum fecerit mentionem. l. 101. D. de diuerſ. reg. iur. antiq. ibi enim multi codices, mensûm, non, menſium, habent.

536 *Labores.* rectè ergo apud Claudianum lib. 2. de laudibus Stilichonis ſcriptum fuit:

Et ſacri Mariæ partus, Lucina labores
Solatur ———

560 *Quòd armis vertis infeſtis ſolum.* placet hæc lectio o. tamen v. l. habent; *quòd armis noſtrum infeſtas ſolum.* nonnulli verò vulgati; *quòd armis vris infeſtus ſolum.*

566 *Has Amphionis.* Euripides, in Phœniſſis;

Ἁρμονίας δέ ποτ' εἰς ὑμεναίους
ἦλθον οὐρανίδαι, φόρμιγγί τε τείχεα Θήβας,
τᾶς Ἀμφιονίας τε λύρας ὕπο, πύργος ἀνέ-
στα, &c.

Vteri labores, perq́ pietate inclytas
Precor ſorores, & per irati ſibi
Genas parentis; ſcelere quas nullo nocens,
Erroris à ſe dira ſupplicia exigens,
Hauſit; nefandas mœnibus patriis faces
Auerte: ſigna bellici retro agminis
Flecte. vt recedas; magna pars ſceleris tamen
Veſtri peracta eſt. vidit hoſtili grege
Campos repleri patria, fulgentes procul
Armis cateruas; vidit equitatu leui
Cadmea frangi prata, & excelſos rotis
Volitare proceres, igne flagrantes trabes
Fumare, cineri quæ petunt noſtras domos:
Fratresq́ (facinus quod nouum & Thebis fuit)
In ſe ruentes: totus hic exercitus
Et populus omnis, & vtraque hoc vidit ſoror,
Genitrixq́ vidit: nam pater debet ſibi,
Quod iſta non ſpectauit. occurrat tibi
Nunc Oedipus; quo iudice, erroris quoque
Pœnæ petuntur. ne, precor, ferro erue
Patriam, ac penates: néve, quas regere expetis,
Euerte Thebas. quis tenet mentem furor?
Petendo patriam perdis. vt fiat tua,
Vis eſſe nullam? quin tuæ cauſæ nocet
Ipſum hoc; quòd armis vertis infeſtis ſolum,
Segetesq́ aduſtas ſternis, & totos fugam
Edis per agros. nemo ſic vaſtat ſua.
Quæ corripi igne, quæ meti gladio iubes,
Aliena credis? rex ſit è vobis vter,
Manente regno quærite. hæc telis petes,
Flammisq́ tecta? poteris has Amphionis
Quaſſare moles? nulla quas ſtruxit manus,
Stridente tardum machinâ ducens opus.
Sed conuocatus, vocis & citharæ ſono,
Per ſe ipſe turres venit in ſummas lapis.
Hæc ſaxa franges victor? hinc ſpolia aufercs,
Vinctosq́ duces patris æquales tui?
Matres ab ipſo coniugum raptas ſinu,
Sæuus catenâ miles impoſitâ trahet:
Vt adulta virgo, miſta captiuo gregi,
Thebana nuribus munus Argolicis eat?
An & ipſa palmas vinctâ poſt tergum datas
Mater triumphi præda fraterni vehar?
Potéſne ciues lætus exitio datos

Videre

Videre paſſim? mœnibus charis potes
Hoſtem admouere? ſanguine & flamma potes
Implere Thebas? tam ferum & durum geris
Sæuumq́. in iras pectus, & nondum imperas?
Quid ſceptra facient? pone veſanos, precor,
Animi tumores, teq́. pietati refer.
PO. *Vt profugus errem ſemper? vt patria arcear,*
Opemq́. gentis hoſpes externæ ſequar?
Quid paterer aliud, ſi fefelliſſem fidem,
Si peieraſſem? fraudis alienæ dabo
Pœnas? at ille præmium ſcelerum feret?
Iubes abire. matris imperio obſequor:
Da, quò reuertar. regiâ frater meus
Habitet ſuperbâ: parua me abſcondat caſa;
Hanc da repulſo. liceat exiguo lare
Penſare regnum. coniugi donum datus
Arbitria thalami dura felicis feram,
Humilisq́. ſocerum lixa dominantem ſequar?
In ſeruitutem cadere de regno, graue eſt.
IO. *Si regna quæris, nec poteſt ſceptro manus*
Vacare ſæuo: multa, quæ poſſunt peti
In orbe toto, quælibet tellus dabit.
Hinc nota Baccho Tmolus attollit iuga,
Quâ lata terris ſpacia frugiferis iacent;
Et quâ trahens opulenta Pactolus vada,
Inundat auro rura; nec lætis minùs
Mæandros aruis flectit errantes aquas,
Rapidusq́. campos fertiles Hebrus ſecat.
Hinc grata Cereri Gargara, & diues ſolum,
Quod Xanthus ambit niuibus Idæis tumens.
Hinc, qua relinquit nomen Ionij maris,
Fauces Abydi Seſtos oppoſitæ premit.
Aut, quâ latus iam propior Orienti dedit,
Tutamq́. crebris portubus Lyciam videt:
Hæc regna ferro quære, in hos populus ferat
Socer arma fortis: has paret ſceptro tuo,
Tradatq́. gentes. hoc adhuc regnum puta
Tenere patrem. melius exſilium eſt tibi,
Quàm reditus iſte. crimine alieno exſulas,
Tuo redibis. meliùs vſus viribus,
Noua regna nullo ſcelere maculata appetes.
Quin ipſe frater, arma comitatus tua,
Tibi militabit. vade, & id bellum gere,
In quo pater materq́. pugnanti tibi

Fauere

593 *Superbus.* in o. v. l. ſcriptis & excuſis legitur, *ſuperba.*

596 *Arbitria thalami.* qui enim ditiorem vxorem ducit, dominam ducit cui ſeruiat, teſte Ariſtotele lib. 8. ethic. cap. 10. Vnde Euripides, in Menalippe;

ὅσοι γαμοῦσι δ' ἢ γένει κρείσσους γάμους,
ἢ πολλὰ χρήματ', οὐκ ἐπίστανται γαμεῖν.
τὰ τῆς γυναικὸς γὰρ κρατοῦντ' ἐν δώμασι.
δουλοῖ τὸν ἄνδρα, οὐκ ἔτ' ἔστ' ἐλεύθερος.

Anaxandrides:

"*ὅστις γὰρ πένης ὢν, τὴν γυναῖκα χρήματα*
λαβὼν, ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ' ἔτι,
ἧς ἐστι δοῦλος καὶ πένης ——

idem ſentiunt Plautus in Menæchmis, in Milite glorioſo, in Aulularia, & in Aſinaria, Aelius Fuſcus & Silius Baſſus apud Senecam Patrem lib. 2. Controuerſiar. vbi fortaſſis *Silij Baſſi*, pro *Salei Baſſi*, legitur. Ceterùm quod in præcedenti verſu dixit, *coniugi donum datus*; non multum diſſidet ab his Menandri;

ὅταν πένης ὢν, καὶ γαμεῖν τις ἑλόμενος,
τὰ μετὰ γυναικὸς ἐπιδέχηται χρήματα,
αὑτὸν δίδωσιν, οὐκ ἐκείνην λαμβάνει.

598 *In ſeruitutem cadere de regno graue eſt.* quia, vt ait Xenophon, *οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ, οὕτω χαλεπὸν, ὥσπερ τὸν λαβόντα στερηθῆναι λυπηρόν.*

602 *Nota Baccho Tmolus.* ait Baccho nota, quia Tmolus Lydiæ mons maximam vini copiam gignit, vel quia eum ſuperauit Bacchus. Mutianus ter conſul, tradit in Tmoli vertice habitantes centum & quinquaginta annos viuere.

604 *Quâ trahens opulenta Pactolus vada.* Oedipi actu 2.

Diuite Pactolus vexit te Lydius vnda
Aurea torrenti deducens flumina ripa.

Terentius Varro, in lege Mænia,

Non hos Pactolus aureas vndas agens
Eripiet vnquam è miſerijs.

608 *Grata Cereri Gargara.* Virgilius 1. Georg.

—— *ipſa ſuas mirantur Gargara meſſes.*

omnino vide Macrobium Saturnal. libro 5. cap. 20.

Fauere poſſint. regna cum ſcelere, omnibus
Sunt exſiliis grauiora. nunc belli mala
Propone, dubias Martis incerti vices.
Licet omne tecum Græciæ robur trahas,
Licet arma longè miles ac latè explicet:
Fortuna belli ſemper ancipiti in loco eſt.
Quodcumque Mars decernit: exæquat duos,
Licet impares ſint, gladius: & ſpes, & metus
Sors cæca verſat. premium incertum petis,
Certum ſcelus. fauiſſe fac votis deos
Omnes tuis: ceſſere, & auerſi fugam
Petiere ciues, clade funeſtâ iacens
Obtexit agros miles: exſultes licet,
Victorq́ fratris ſpolia deiecti geras;
Frangenda palma eſt. quale tu id bellũ putas,
In quo execrandum victor admittit nefas,
Si gaudet? hunc, quem vincere infelix cupis,
Cùm viceris, lugebis. infauſtas age
Dimitte pugnas. libera patriam metu,
Luctu parentes. PO. *ſceleris & fraudis ſuæ*
Pœnas nefandus frater, vt nullas ferat?
IO. *Ne metue, pœnas & quidẽ ſoluet graues.*
Regnabit. PO. *hæc eſt pœna?* IO. *ſi dubitas, auo*
Patriq́ crede: Cadmus hoc dicet tibi,
Cadmiq́ proles. ſceptra Thebarum fuit
Impune nulli gerere, nec quiſquam fide
Rupta tenebat illa: iam numeres licet
Fratrẽ inter iſtos. PO. *numero, & eſt tãti mihi*
Cum regibus iacere. IO. *te turbæ exulum*
Aſſcribo: regna, dummodo inuiſus tuis.
PO. *Regnare non vult eſſe qui inuiſus timet*
Simul iſta mundi conditor poſuit Deus,
Odium, atque regnum. regis & magni reor
Odia iſta premere. multa dominãtem vetat
Amor ſuorum: plus in iratos licet.
Qui vult amari, languidâ regnet manu.
IO. *Inuiſa nunquam imperia retinentur diu.*
PO. *Præcepta meliùs imperij reges dabunt.*
IO. *Exſilia tu diſpone.* PO. *pro regno velim*
Patriam, penates, coniugem flammis dare.
Imperia precio quolibet conſtant bene.

Deeſt in hac Tragœdia finis.

626 *Dubias Martis incerti vices.* belli exitus incertos eſſe ſcripſit Cicero in epiſtolis ad familiares duobus locis, ſemel in epiſt. ad Atticum, Philippica 10. & 13. in orat. pro Milone, & in orat. pro M. Marcello. Thucydides lib. 2. ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων. Liuius " lib 30. Nuſquam minùs quàm in bello " euentus reſpondent.

629 *Fortuna belli.* ſic paſſim ſcriptores loquuntur, idque quia in bellis maximè fortuna dominatur, teſte Cicerone pro Marcello. Ennius, in Annal.

Quorum virtuti belli fortuna pepercit.

" Salluſt. in Catilinar. Optimum ratus in " tali re fortunã belli tentare. Idem, in orat. " Lepidi; Quos fortuna belli conſumſerat. " Quintus Curtius lib. 5. Experto belli fortunam. Ouid 7. Metamorph.

——— *pendebat adhuc belli fortuna* ———

630 *Exæquat duos.* apud Claudianum ait Stilicho;

Qui ſtetit æquatur campo ———

633 *Fauiſſe fac.* hæc etiam ab Euripide ſumſit; ſed meliùs tractauit.

645 *Ne metue, pœnas equidem ſoluet graues, Regnabit.* PO. *hæc eſt pœna?* IO. *ſi dubitas, auo Patriq; crede.* ſic in o. v. l. legitur. in vulgatis exſtant edita hoc modo: *Ne metue, pœnas equidem ſoluet graues, Regnabit. hæc eſt pœna. ſi dubitas, auo Patriq; crede.*

664 *Imperia precio quolibet conſtant bene.* Euripides:

εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν. τ᾽ ἄλλα δ᾽ εὐσεβεῖν χρεών.

hos verſus auctor eſt Suetonius lib. 1. ſic à Cicerone conuerſos fuiſſe:

Si violandum eſt ius, imperij gratia
Violandum eſt: alijs in rebus pietatem colas.

quæ cùm Cæſar Iulius continuò haberet in ore, omnia iura diuina & humana, inquit Cicero lib. 1. offic. peruertit, propter eum quem ſibi opinionis errore finxerat principatum. Meritò Ennius ſcripſit:

Nulla ſancta ſocietas, nec fides regni eſt.

Porrò ab hoc verſu cetera deſiderantur, vt arbitror, non tam iniuria temporis, quàm quia auctor ea non compoſuerit: ſed vel morte præuentus, vel aliam ob cauſam extremam huic tragœdiæ manum imponere vel non voluerit, vel non potuerit: certè non impoſuit.

L. ANN. SENECÆ Hippolytus.

TRAGOEDIA IIII.

PERSONÆ.

Hippolytus. Chorus.
Phædra. Theſeus.
Nuncius. Nutrix.

ACTVS PRIMVS.

HIPPOLYTVS.

Anapæſtici.

ITE, vmbroſas cingite ſiluas,
Summaq́; montis iuga Cecropij,
Celeri plantâ luſtrate vagi:
Quæ ſaxa ſolo Carpeneito
Subiecta iacent; quæq́; Thriaſiis
Vallibus amnis rapidâ currens
Verberat vndâ: ſcandite colles
Semper canos niue Riphæâ.
Hac hac alij; quâ nemus altâ
Texitur alno, quâ prata iacent,
Quâ rorifera mulcens aura
Zephyrus vernas euocat herbas.
Vbi per glacies lenis Iliſſus;
Vbi Mæander ſuper æquales
Labitur agros piger, & ſteriles
Amne maligno radit arenas.
Vos, quâ Marathon tramite læuo
Saltus aperit; quâ comitatæ
Gregibus paruis nocturna petunt
Pabula fœtæ: vos, quâ tepidis
Subditus auſtris, frigora mollit
Durus Acarnan. alius rupem
Dulcis Hymetti; paruas alius
Calcet Aphydnas. pars illa diu
Vacat immunis, quâ curuati
Litora

IN HIPPOLYTVM ADVERSARIA.

HIPPOLYTVS ſic tragœdias inſcripſerunt, Euripides, cuius exſtat; & Lycophron, cuius interijt. Sopatri Hippolytum citat Athenæus. Hippolyti hiſtoriæ planè ſimilem Comminij cuiuſdam refert Plutarchus in Parallelis, ex Doſithei Italica hiſtoria.

4 *Solo*. deſerto. Solinus Polyhiſt. cap. 41. Quod à Tigrane Armenio ſubactum & " diu ſolum. ceterùm iſta Hippolyti verba θηρευτικῷ carmini ſunt ſimillima: quale fuit venatoriũ poëma, quod Eriphanis poëtria Menalcæ amore capta fertur cõpoſuiſſe: cuius hiſtoriam Elearchus deſcripſit.

8 *Niue Riphæa*. Lucanus;

Riphæas huc ſolue niues ———

12 *Zephyrus vernas*. Claudianus, de Zephyro;

——— *pater ô gratiſsime veris, &c.*

ac paullo pòſt;

——— *ille nouo madidantes nectare pennas*
Concutit, & glebas fœcundo rore maritat;
Quaq; volat vernus ſequitur color, omnis in herbas
Turget humus, medioq; patent conuexa ſereno,
Sanguineo ſplendore roſas, vaccinia nigro
Imbuit, & dulci violas ferrugine pingit.

Porrò in antiq. Pariſienſi, ſequens verſus; *vbi per glacies lenis Iliſſus*. quem agnoſcũt quidam v. l. non habetur.

15 *Piger*. propter crebros flexus & reflexus. Seneca:

Qualis incerta vagus Mæander vnda ludit, & cedit ſibi.

Ouidius autem;

Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in vndis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitque, fluitque.

16 *Maligno*. cur maligno? an quia non ſatis terras, quas ſolùm radit, vndis ſuis irrigat & fecundat; ſed tantùm leuiter aſpergit, nunquam eodem loco ſtabilis permanens? an maligno, hoc eſt, doloſo, ſeu tortuoſo? ſanè Anna Alexiad. lib. 4. σκολιώτατον ποταμῶν ἁπάντων καὶ καμπὰς συνεχεῖς ποιούμενον vocat.

22 *Durus Acarnan*. noſter durum, Statius aſperum, non alia opinor de cauſa, quàm quia Acarnanes ſtrennui bellatores fuerunt. vnde Pindarus:

Ἀχάρναι δ᾽ παλαίφατοι εὐάνορες. †

† 23 *Dulcis Hymetti*. dulcis propter mellis copiam. Iuuenalis;

——— *dulciq; ſenex vicinus Hymetto.*

25 *Quâ curuati litora Põti Sunion vrget*. Põponius Mela lib. 2. Aegæũ ſtatim pelagus vaſtè longum "

Litora ponti Sunion vrget.
Si quem tangit gloria ſiluæ,
Vocat hunc Philipis: hîc verſatur
Metus agricolis, vulnere multo
Iam notus aper. at vos laxas
Canibus tacitis mittite habenas:
Teneant acres lora Moloſſos,
Et pugnaces tendant Creſſæ
Fortia trito vincula collo.
At Spartanos (genus eſt audax
Auidumq́ feræ) nodo cautus
Propiore liga: veniet tempus,
Cùm latratu caua ſaxa ſonent:
Nunc demiſſi nare ſagaci
Captent auras, luſtraq́ preſſo
Quærant roſtro; dum lux dubia eſt,
Dum ſigna pedum roſcida tellus
Impreſſa tenet: alius raras
Ceruice graui portare plagas,
Alius teretes properet laqueos:
Picta rubenti linea pennâ
Vano cludat terrore feras.
Tibi libretur miſſile telum:
Tu graue, dextrâ læuâq́ ſimul,
Robur lato dirige ferro:
Tu præcipites clamore feras
Subſeſſor ages: tu iam victor
Curuo ſolues viſcera cultro.
Ades en comiti diua virago;
Cuius regno pars terrarum
Secreta vacat: cuius certis
Petitur telis fera, quæ gelidum
Potat Araxen, & quæ ſtanti
Ludit in Iſtro: tua Getulos
Dextra leones, tua Cretæas
Sequitur ceruas: nunc veloces
Figis damas leuiore manu.
Tibi dant variæ pectora tigres,
Tibi villoſi terga biſontes,
Latiſq́ feri cornibus vri.
Quicquid ſolis paſcitur aruis;
Siue illud inops nouit Garamas,
Siue illud Arabs diuite ſiluæ,
Siue ferocis iuga Pyrenes,

Siue

" litus impellit, hinc ad promontorium " quod Sunion vocatur, magno ambitu " molliq; circumagit.

28 *Philipis.* autographa *Philippis.*

32 *Acres.* Virgilius Georg. 3.
Veloces Spartæ catulos, acremq; moloſſum.

33 *Creſſæ.* m. ſ. *Cretes.* ſed & Claudianus:
Hirſutæq; fremant Creſſæ ——

35 *At Spartanos.* Laconici canes etiam ab Euſtathio Odyſſ. ρ. Ariſtæneto in epiſtolis, Xenophonte, Oppiano & Nemeſiano in Cynegeticis, Virgilio 3. Georg. demum Sophocle, Nonno & Claudiano commendantur.

36 *Nodo.* olim venaticæ canes non funibus modò, vt hîc, ſed & catenis retinebantur. Ennius hoc docet;
Sicuti ſi quando vinclo venatica aëno
Apta ſolet cani, fortè feram ſi ex nare ſagaci
Senſit, voce ſua nictatque vlulatque ibi acutè.
vbi pro *apta,* fortè reponendum, *capta.*

46 *Picta rubenti linea penna.* hoc genus retis, formido dicitur; quod erat cōparatum, vt id effugere cupientes feræ in veros caſſes inciderent: eius confectionem docet Gracius in lib. de Venatione. Virgil. 3. Georg.
—— *nec caſſibus vllis*
Puniceæue agitant pauidos formidine pennæ.
idem Aeneid. 12.
—— *puniceæ ſeptum formidine pennæ.*
Ouidius Metamorph. 15.
Nec formidatis ceruos includite pennis.
& Faſtorum 5.
—— *pauidos formidine ceruos*
Terret ——

48 *Libretur.* quidam v. l. *vibretur.*

57 *Gelidum potat Araxem.* Lucanus:
Non tibi cùm primùm gelidum tranſibis Araxem.

65 *Latiſq; feri cornibus vri.* vros fingit ζρυμοτόμους, vt loquitur Heſiodus. quod Plautus patales reddidit.

Siue Hyrcani celant ſaltus,
Vacuiſq; vagus Sarmata campis;
Arcus metuit Diana tuos.
Tua ſi gratus numina cultor
Tulit in ſaltus, retia vinctas
Tenuere feras, nulli laqueum
Rupere pedes: fertur plauſtro
Præda gementi: tum roſtra canes
Sanguine multo rubicunda gerunt;
Repetitq; caſas ruſtica longo
Turba triumpho. en Diua faue,
Signum arguti miſere canes,
Vocor in ſiluas: hac hac pergam,
Quà via longum compenſat iter.

PHÆDRA. NVTRIX.

PH. *O magna vaſti Creta dominatrix freti;*
Cuius per omne litus innumeræ rates
Tenuere pontum, quicquid Aſſyriâ tenus
Tellure Nereus peruium roſtris ſecat;
Cur me in penates obſidem inuiſos datam,
Hoſtiq; nuptam degere ætatem in malis,
Lachrymiſq; cogis? profugus en coniux abeſt,
Præſtatq; nuptæ, quam ſolet, Theſeus fidem.
Fortis per altas inuij retro lacus
Vadit tenebras miles audacis proci,
Solio vt reuulſam regis inferni abſtrahat,
Pergit furoris ſocius: haud illum timor
Pudorq; tenuit: ſtupra & illicitos toros
Acheronte in imo quærit Hippolyti pater.
Sed maior alius incubat mæſtæ dolor:
Non me quies nocturna, non altus ſopor
Soluêre curis: alitur, & creſcit malum,
Et ardet intus, qualis Æthnæo vapor
Exundat antro: Palladis telæ vacant,
Et inter ipſas penſa labuntur manus.
Non colere donis templa votiuis libet,
Non inter aras Atthidum miſtam choris,
Iactare tacitis conſcias ſacris faces;
Nec adire caſtis precibus aut ritu pio
Adiudicatam præſidem terræ deam.
Iuuat excitatas conſequi curſu feras,
Et rigida molli geſa iaculari manu.
Quò tendis anime? quid furens ſaltus amas?
Fatale

71 *Vagus.* carens certis ſedibus. Papinius;
Qua modo Marcomanos poſt horrida bella vagoſque
Sauromatas.
& alio loco;
——— *mutatoreſq; domorum*
Sauromatæ ———
Sauromatę & Sarmatę iidem ſunt.
75 *Tenuere.* quia ſicut aues glutino, ſic feræ retibus tenentur. ideo Varrò, in Parmenone, retia viſcum appellat:
Lepuſculi timentis hoc quadrangulum
Dedit Diana rete nexile, arcyas,
Viſcum fugarum lineamq; compedem.
77 *Gementi.* Virgilius:
Nec ceſſant plauſtris vectare gementibus ornos.
quidam m. ſ. *trementi.*
Roſtra. impropriè, pro rictibus.

84 *O magna vaſti Creta dominatrix freti.* hunc locum in Solini emendationibus expoſui. nunc addo Thucydidis iſta è lib. I. Μίνως γὰρ παλαιότατος ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, ναυτικὸν ἐκτήσατο, καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον ἐκράτησε, καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἦρξέ τε, &c.
91 *Quam ſolet.* quam pręſtitit Ariadnę, Helenę, Hippolytę, Melibœę, aliiſq; non paucis, Catullo, in carmine de nuptiis Pelei & Thetidis, Athenęo lib. 13. Ouidio in Epiſt. Helenæ, & Plutarcho in Theſeo, auctoribus.
92 *Inuij retro.* alibi ait;
Acheron inuius Renauigari.
93 *Audacis proci.* Pyrithoi Proſerpinam Ditis thalamo deducere adorti.
97 *Hyppoliti.* hic primo vocabatur Demophon, teſte Plutarcho in Theſeo; teſte verò Pauſania, Tyndarides: quomodo illum vocauit Plinius lib. 29. hiſt. natural. cap. 1. poſtea dictus Virbius.
102 *Palladis telæ.* Pallas arti textoriæ & lanificæ pręficitur ab Ouidio, Ariſtide, & Claudiano, cuius quidem lib. 2. in Eutrop. ſunt hæc;
Tu potes alterius ſtudiis hærere Mineruæ,
Et telas non tela pati ———
alterius, dicit ex eorum ſententia, qui Mineruam lanificiorum pręſidem, à bellica Minerua ſeiungebant.
109 *Iuuat* apud Ouidium in Heroid. epiſt. ait Phædra;
Iam quoque, vix credas, ignotas mittor in artes,
Eſt mihi per ſæuas impetus ire feras.
In nemus ire libet, preſſiſq; in retia ceruis
Hortari celeres per iuga longa canes.

114 *Genitrix tui me, &c.* Euripides, Hippolyto;

Φαι. ὦ τλῆμον, οἷον μῆτερ ἠράσθης ἔρων;
Τρο. ὃν ἔσχε ταύρου, τέκνον. ἢ τί φῂς τόδε;

Paſiphaës amor à Marone, in Sileno, deſcribitur. fabulam verò ἀλληγορικῶς expoſuit Natalis lib 6. Mytholog. c. 5.

116 *Toruus.* proprium tauri epithetum. nam à tauro fit toruus, & à ferocia taurorum toruitas dicta eſt, teſte Sex. Pompeio.

127 *Iungitur ſemper nefas.* ideo Euripides in Hippol. ait;

τελευτήσεται τι καινὸν δόμοις.

128 *Clara.* o. v. l. *cara*, ſed alterum malo.

131 *In primo obſtitit.* amandi peritiſſimi Naſonis præceptum eſt amori venienti occurrere, ne ſerò medicina pareretur.

Cùm mala per longas inualuere moras.

135 *Verè inſolens.* duo m. ſ. cod *veri.* iidem paucis verſibus interpoſitis *aggrauas*, pro *grauas*.

Fatale miſeræ matris agnoſco malum:
Peccare noſter nouit in ſiluis amor.
Genitrix tui me miſeret: infando malo
Correpta, pecoris efferi ſæuum ducem
Audax amaſti. toruus, impatiens iugi,
Adulter ille, ductor indomiti gregis:
Sed amabat aliquid: quis meas miſeræ Deus,
Aut quis iuuare Dædalus flammas queat?
Non, ſi ille remeet arte Mopſopiâ potens;
Qui noſtra cæcâ monſtra concluſit domo;
Promittat vllam caſibus noſtris opem.
Stirpem peroſa Solis inuiſi Venus,
Per nos catenas vindicat Martis ſui,
Suasq́; probris omne Phœbeum genus
Onerat nefandis: nulla Minois leui
Defuncta amore eſt. iungitur ſemper nefas.
NVT. *Theſea coniux, clara progenies Iouis,*
Nefanda caſto pectore exturba ocyus,
Extingue flammas, néve te diræ ſpei
Præbe obſequentem. quiſquis in primo obſtitit, “
Repulitq́; amorem; tutus ac victor fuit: “
Qui blandiendo dulce nutriuit malum; “
Serò recuſat ferre, quod ſubijt, iugum. “
Nec me fugit, quàm durus, & veri inſolens,
Ad recta flecti regius nolit tumor.
Quemcunque dederit exitum caſus, feram:
Fortem facit vicina libertas ſenem. “
[*Obſtare primum eſt velle, nec labi via:* “
Pudor eſt ſecundus, noſſe peccandi modum.] “
Quò miſera pergis? quid domũ infamen grauas,
Superasq́; matrem? maius eſt monſtro nefas:
Nam monſtra fato, moribus ſcelera imputes. “
Si, quòd maritus ſupera non cernit loca,
Tutum eſſe facinus credis, & vacuum metu;
Erras. teneri crede Lethæo abditum
Theſea profundo, ferre perpetuam Stygem.
Quid ille? lato maria qui regno premit,
Populisq́; reddit iura centenis pater,
Latêre tantum facinus occultum ſinet?
Sagax parentum eſt cura. credamus tamen “
Aſtu doloq́; tegere nos tantum nefas.
Quid ille, rebus lumen infundens ſuum
Matris parens? quid ille, qui mundum quatit,
Vibrans coruſcâ fulmen Æthnæum manu

Sator deorum? credis hoc poſſe effici,
Inter videntes omnia vt lateas auos?
Sed, vt ſecundus numinum abſcondat fauor
Coitus nefandos, vtq; contingat ſtupro
Negata magnis ſceleribus ſemper fides:
Quid pœna præſens, conſcius mentis pauor,
Animusq; culpâ plenus, & ſemet timens?
Scelus aliqua tutum, nulla ſecurum tulit.
Compeſce amoris impij flammas precor,
Nefasq; ; quod non vlla tellus barbara
Commiſit vnquam, non vagus campis Geta,
Non inhoſpitalis Taurus, aut ſparſus Scythes.
Expelle facinus mente caſtificâ horridum,
Memorq; matris, metue concubitus nouos.
Miſcere thalamos patris & gnati apparas,
Vteroq; prolem capere confuſam impio?
Perge, & nefandis verte naturam ignibus.
Cur monſtra ceſſant? aula cur fratris vacat?
Prodigia toties orbis inſueta audiet,
Natura toties legibus cedet ſuis;
Quoties amabit Creſſa. PH. *quæ memoras ſcio*
Vera eſſe nutrix: ſed furor cogit ſequi
Peiora: vadit animus in præceps ſciens,
Remeatq;, fruſtra ſana conſilia appetens:
Sic cùm grauatam nauita aduerſâ ratem
Propellit vndâ; cedit in vanum labor,
Et victa prono puppis aufertur vado.
Quod ratio poſcit, vincit ac regnat furor,
Potensq; totâ mente dominatur Deus.

Hic

161 *Quid pœna præſens, conſcius mentis pauor* hæc plurium v. lib. ſcriptura mihi placet. huc ſpectant iſta Iuuenalis Sat. 13.

Exemplo quodcumq; malo committitur, ipſi
Diſplicet auctori. prima eſt hæc vltio, quòd ſe
Iudice nemo nocens abſoluitur: improba quamuis
Gratia fallacis prætoris vicerit vrnam.

Et eadem Satyra;

——— cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum? &c.

multa huc pertinentia Cicero Orat. in Piſonem, & in paradoxis, quæ apud illum legi malo. In quibuſdam lib. *conſcia noctu pauor.*

163 *Scelus aliqua tutum, nulla ſecurum tulit.* aſcribam Senecæ Philoſophi verba, è quibus hæc ſententia deſumta videtur, & quorū collatione faciliùs intelligetur. locus eſt epiſt. 98. Tuta ſcelera eſſe, ſecura nō poſſunt. quare? quia prima illa & maxima peccātium eſt pœna, peccaſſe. Nec vllū ſcelus (licet illud fortuna exornet muneribus ſuis, licet tueatur ac vindicet) impunitū eſt, quia ſceleris in ſcelere ſupplicium eſt. Sed nihilominus & hæc & illa (ſecundæ pœna) premunt ac ſequūtur, timere ſemper & expaueſcere & ſecuritati diffidere. Illic diſſentiamus cum Epicuro, vbi dicit nihil iuſtum eſſe naturâ, & crimina vitanda eſſe, quia metus vitari nō poſſit. hic conſentiamus, mala facinora conſcientiâ flagellari, & plurimum illi tormentorū eſſe, eo quòd perpetuò illā ſolicitudo vrget ac verberat, quod ſpōſo i[illegible]us ſecuritatis ſuę non poteſt credere. Hoc enim ipſū argumentū Epicuri eſt, natu- * * râ nos à ſcelere abhorrere. quòd nulli non etiam inter tuta timor eſt. Multos fortuna liberat pœnâ, metu neminem. quare? quia infixa nobis eius rei auerſatio eſt, quam natura damnauit. Ideo nunquam fides latendi fit etiam latentibus, quia coarguit illos conſcientia, & ipſos ſibi oſtendit. Proprium autem eſt nocētium trepidare. Malè de nobis actum erat, quòd multa ſcelera legem & iudicem effugiunt & ſcripta ſupplicia, niſi illa naturalia & grauia de præſentibus ſoluerent, & in locum patientiæ timor cederet. hæc Seneca. nonnulla quoque hac de re Cicero lib. 1. de legib. ſcripſit.

172 *ignibus* Horatius lib. 1. carmin. ode. 27.

——— Venus.
Non erubeſcendis adurit ignibus.

ſed ſanè poëtis familiare vſque adeò eſt ignem pro amore & venerea libidine ponere, vt putidum ſit exemplis id confirmare. Sacræ etiam litteræ eodem quandoque modo ignem accipiunt. legitur Iobi 31. Ignis vſque ad perditionem omnia deuorans, & omnia eradicans genimina. & illud Pſalmi 57. Supercidit ignis, & non viderunt Solem. Sic enim ignem D. Auguſtinus eo loco interpretatur.

177 *Sed furor cogit ſequi Peiora.* Euripides.

τὰ χρήστ' ἐπιστάμεσθα καὶ γιγνώσκομεν,
οὐκ ἐκπονοῦμεν δέ.

apud Ouidium Medea inquit:

——— ſcio meliora, proboq;
Deteriora ſequor ——— Petrarcha;
Cerco del viuir mio nouo conſiglio
Et veggio il meglio, & al peggior m'appiglio.

180 *Sic cùm grauatam.* Virgil. 1. Georg.

Non aliter quàm qui aduerſo vix flumine lembum
Remigiis ſubigit, ſi brachia fortè remiſit,
Atque illum in præceps prono rapit alueus amne.

Hic volucer omni regnat in terrâ potens,
Ipſumq́; flammis torret indomitus Iouem:
Gradiuus iſtas belliger ſenſit faces,
Opifex triſulci fulminis ſenſit deus;
Et, qui furentes ſemper Æthnæis iugis
Verſat caminos, igne tam paruo calet:
Ipſumq́; Phœbum, tela qui neruo regit,
Figit ſagittâ certior miſſâ puer;
Volitatq́; cælo pariter, & terris grauis.
NVT. *Deum eſſe Amorem, turpi ſeruitio fauẽs*
Finxit libido; quoq́; liberior foret,
Titulum furori numinis falſi addidit.
Natum per omnes, ſcilicet terras vagum
Erycina mittit: ille per cælum volans,
Proterua tenerâ tela molitur manu;
Regnumq́; tantum minimus in ſuperos habet.
Vana iſta demens animus aſciuit ſibi,
Venerisq́; numen finxit, atque arcus dei.
Quiſquis ſecundis rebus exſultat nimis,
Fluitq́; luxu, ſemper inſolita appetens;
Hunc illa magnæ dira fortunæ comes
Subit libido: non placent ſuetæ dapes,
Non tecta ſani moris, aut vilis cibus.
Cur in penates rariùs tenues ſubit
Hæc delicatas eligens peſtis domos?
Cur ſancta paruis habitat in tectis Venus,
Mediumq́; ſanos vulgus affectus tenet,
Et ſe coërcent modica? contrà diuites,
Regnoq́; fulti, plura quàm fas eſt, petunt?
Quod nõ poteſt, vult poſſe, qui nimiũ poteſt.
Quid deceat alto præditam ſolio vides:
Metue ac verere ſceptra remeantis viri.
PH. *Amoris in me maximum regnum fero,*
Reditusq́; nullos metuo. nõ vnquam ampliùs
Connexa tetigit ſupera; qui merſus ſemel
Adyt

185 *Regnat.* Euripides Amorem deorum omniũ ſupremum eſſe cecinit, his verſibus:

ἔρωτα δ᾽ ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν ἢ καλῶν ἄμοιρος
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

& Ouidius, de amore:

Regnat, & in ſuperos ius habet ille deos.

187 *Gradiuus iſtas belliger.* non ſine cauſa addit *belliger.* quia Romani Martem ſæuientem, & bellum ac cędes ſpirantem, Gradiuum; eundem verò tranquillum ac pacificum, Quirinum appellabant, vt præter ceteros docet Silueſter Aldobrandinus in commentar. lib. 1. Inſtitutionum Iuſtiniani Imperatoris pag. 16. Vnde verò Gradiuus dicatur, docet Feſtus; & Iulianus Aurel. lib. 1. de cognom. deorum cap. 6. & Lilius Syntag. 10.

191 *Ipſumq;* v. l. *Iæſumq;*.

192 *Figit ſagitta certior miſſa puer.* apud Ouid. Phœbus ſic queritur:

Certa quidem noſtra eſt, noſtra eſt tamen vna ſagitta
Certior, in vacuo quæ pectore vulnera fecit.

huc ergo reſpicit Seneca. Qui Cupidini ſagittas tribuit, quia formoſi eminus feriunt. Xenophon ἀπομνημ. ά, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι.

201 *Vana iſta demens animus.* Atchias poëta, quem Cicero defendit;

οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ᾽ ἀκόλαστοι
ψυχαῖς ἀνθρώπων εἰσθ᾽ ὁ ἔρως πρόφασις.

ſatis confirmans ea, quæ noſter poëta hoc loco ſapientiſſimè ſcribit. huc refer illud diuini poëtæ;

——— *an ſua cuiq; deus fit dira cupido,*

Michaël Marullus, de amore:

Qui cælo dignati? homines. quæ cauſa coëgit?
Mitior auctore eſt credita culpa deo.

205 *Hanc illa.* ex ciborum copia & varietate naſci amorem teſtatur Phocyllid.

οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ·
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.

D. Hieronymus, ad Furiam de viduitate ſeruandâ: Adoleſcentia, feruente cibis corpore, de caſtitate ſecura eſt? neque verò hæc dicens condemno cibos, quos Deus creauit ad vtendum cum gratiarum actione: ſed iuuenibus ac puellis incenſiua aſſero voluptatum. Non Aethnæi ignes, nõ Vulcania tellus, non Veſuuius & Olympus tantis ardoribus æſtuant vt iuueniles medullę vino plenę & dapibus inflammatæ. In quibus verbis vox *Olympus* ſuperuacua aut mendoſa eſt, aut notandum Olympo idem quod Aethnę olim accidiſſe. quod de Olympo ad mare rubrum ſito traditur. Omnino conſulenda cenſeo vetera exemplaria, quæ vulgatis ſemper ſunt fideliora. Gratianus etiam diſtinctione 44. cap. 1. ita ſcripſit, ſi memini: Ventris namque ingluuies ad luxuriam prouocat facilè, & omne bonum opus diſſoluit.

208 *Cur in penates rariùs tenues ſubit?* an quia, teſte Apulcio lib. 5 aſini, ſobrietas Veneris eſt inimica? Sine Cerere & Baccho, ait ille, friget Venus. Athenęus lib. 6 ex Euripide, ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶσι δ᾽ οὔ.

Idem lib. 1. ἐν πλησμονῇ γὰρ Κύπρις. ἐν δὲ τοῖς κακῶς πράττουσιν οὐκ ἔστιν Ἀφροδίτη βροτοῖς.

Adijt ſilentem nocte perpetuâ domum.
NVT. *Ne crede, Ditis cluſerit regnum licet,*
Caniſq́; dirus Stygius obſeruet fores:
Solus negatas inuenit Theſeus vias.
PH. *Veniam ille amori forſitan noſtro dabit,*
NVT. *Immitis etiam coniugi caſtæ fuit,*
Experta ſæuam eſt barbara Antiopè manum.
Sed poſſe flecti coniugem iratum puta:
Quis huius animum flectet intractabilem?
Exoſus omne feminæ nomen fugit,
Immitis annos cælibi vitæ dicat,
Connubia vitat. genus Amazonium ſcias.
PH. *Hunc in niuoſi collis hærentem iugis,*
Et aſpera agili ſaxa calcantem pede,
Sequi per alta nemora, per montes placet.
Reſiſtet ille, ſeq́; mulcendum dabit.
NVT. *Caſtoſq́; ritus Venere non caſtâ exuet.*
Tibi ponet odium; cuius odio forſitan
Perſequitur omnes. PH. *precib. haud vinci poteſt?*
NV. *Ferus eſt.* PH. *amore didicimus vinci feros.*
NV. *Fugiet.* PH. *per ipſa maria, ſi fugiat, ſequar.*
NV. *Patris memẽto.* PH. *meminimus matris ſimul.*
NV. *Genus omne profugit.* PH. *pellicis careo metu.*
NV. *Aderit maritus.* PH. *nempe Pirithoi comes.*
NV. *Aderitq́; genitor.* PH. *mitis Ariadnæ pater.*
NV. *Per has ſenectæ ſplendidas ſupplex comas,*
Feſſumq́; curis pectus, & cara vbera.
Precor; furorem ſiſte, téque ipſam adiuua.
Pars ſanitatis, velle ſanari fuit.
PH. *Non omnis animo ceſsit ingenio pudor.*
Paremus altrix. qui regi non vult amor
Vincatur. haud te fama maculari ſinam.
Hæc ſola ratio eſt, vnicum effugium mali:
Virum ſequamur: morte præuertam nefas.
NV. *Moderare alumna mentis effrenæ impetus,*
Animos coërce: dignam ob hoc vitâ reor,
Quòd eſſe temet autumas dignam nece.
PH. *Decreta mors eſt, quæritur fati genus:*
Laqueóne vitam finiam, an ferro incubem,
An miſſa præceps arce Palladia cadam?
Prô caſtitatis vindicem armemus manum.
NV. *Sic te ſenectus noſtræ præcipiti ſinet*
Perire letho? ſiſte furibundum impetum.
Haud facilè quiſquam ad vitam reuocari poteſt.

PH. *Pro-*

226 *Antiopé* idem Ouidius & Higynus tradunt. Sed Pauſanias: Ἀθηναῖοι δὲ φασιν ἐπεὶ τε ἦλθον Ἀμαζόνες Ἀντιόπην μὲν ὑπὸ Μολπαδίας τοξευθῆναι. Ceterùm Clydimus hiſtoriæ ſcriptor credidit Amazona, quę fuit Theſei vxor, Hippolytam vocatam fuiſſe; ſed Plutarchus id referens, in Theſeo, perpetuò Antiopen vocat.

241 *Patris memento.* qui Scyllam per mare crinibus tractam malè multauit. Virgilius in Ciri. alij aliter, ego ſic intelligo.

245 *Splendidas.* capilli cani ſplendorẽ argenti æmulantur. Vnde Martialis:
Et facies multo ſplendeat alba pilo.

252 *Hæc ſola ratio eſt.* Crates primum amoris remedium aiebat eſſe famem, ſecundum tempus, tertium reſtim. Laërt. in eius vita. Eam verò ſententiã ſic Crates expreſſit:

ἔρωτα παύει λιμός. εἰ δὲ μή, χρόνος.
ἐὰν μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
θεραπεία σοὶ τὸ λοιπὸν [illegible] βρόχος.

259 *Arce Palladia.* Athenis enim Pallas in arce colebatur, quia arcibus præſidere putabant. Catullus:
Diua quibus retinens in ſummis vrbibus arces.
quo loco vide Muretum.

273 *Diua non miti generata ponto.* Muſæus:

ἀγνώσσεις ὅτι Κύπρις ἀπὸ πόντοιο ἐστὶ θαλάσσης.

Ouidius:

——— *quia mater amorum*
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.

idem affirmant præter Solinum in Ponticis, Virgilius, Tibullus, Auſonius, alijque. cur verò è mari nata fingatur, ex Porphyrij & Iubę auctoritate ſcribit Placiades Mytholog. lib. 2. Vide Euſebium lib. 3. Præparat. Euangel. cap. 3. Clementem Aegyptium lib. 1. Pædag. Ariſtotelem lib. 2. Rhet. ad Theodect. & Heraclidem Ponticum, in allegoriis Homericis.

274 *Quam vocat matrem geminus Cupido.* alter vulgaris, diuinus alter, de quibus Plato in Sympoſio, & latiùs egit Lucianus in dialogo ἔρωτες: vel ἔρως καὶ ἀντέρως, de quibus Cælius Chalcagninus ſingularem libellum compoſuit, & quorum meminerunt Cælius Rhodigin. lib. 16. antiq. lect & lib. 23. ac Auguſtinus Nyphus, de amore cap. 19. 60. & 98. eodem ſenſu noſter ait Oedipi actu 3.

Concinit thedas geminus Cupido.

Horatius etiam Venerem ſæuam Cupidinum matrem vocauit, lib. 4. od. 1. & lib. 1. ode 19. quo loco Lambinus inquit: Multos eſſe vnius Veneris Cupidines, à nemine, quod ſciam, traditur. ego verò à multis hoc traditum eſſe ſcio. Orpheus:

ὑμνήσομεν σεμνὴν πολυώνυμον ἀφρογενείην,
καὶ πηγὴν μεγάλην βασιλήιον, ἧς ἄπο πάντες
ἀθάνατοι πτερόεντες ἀνεβλάστησαν ἔρωτες.

Ouidius lib. 1. Faſtor.

Alma faue dixi geminorum mater amorum.

& 3. Amor.

Quære nouum vatem tenerorum mater amorum.

apud Stobæum Orphei exſtat hymnus in Venerem, vbi inter cetera nominatur μῆτερ ἐρώτων. Non ignoto Claudianum ſcribere;

Mille pharetrati ludunt in margine fratres
Ore pares, uuo ſimiles, gens mollis amorum:
Hos nymphæ pariunt, illum Venus aurea ſolum
Edidit. ———

Sed, vt exiſtimo, Claudianus Philoſtratum, alij alios ſequi maluerunt.

276 *Iſte laſciuus puer.* pueri figura Cupido fingitur. Moſchus de amore fugitiuo:

ἔστι δὲ ὁ παῖς. Marull.

Quis puer hic? Veneris. plena quæ cauſa pharetræ?
Non bene pronitus certa quòd arma mouet.
Cur ſine veſte deus? ſimplex puer odit opertum.
Vnde puer? pueros quòd facit eſſe ſenes.

Porrò locus hic in ſcriptis cod. pleriſque ſic legitur:

Impotens flammis ſimul & ſagittis
Iſte laſciuus puer & renidens
Tela quàm certo moderatur arcu!
Labitur totas furor in medullas,
Igne furtiuè populante venas.

& paulo pôſt ijdem continent;

Quæq; naſcentem videt ora Solem,
Quæq; ad Heſperias iacet ora metas.

PH. *Prohibere ratio nulla periturum poteſt,* "
Vbi quis mori conſtituit, & debet mori. "

NVT. *Solamen annis vnicum feſſis, hera.*
Si tam proteruus incubat menti furor,
Contemne famam: fama vix vero fauet, "
Peius merenti melior, & peior bono. "
Tentemus animum triſtem & intractabilem:
Meus iſte labor eſt, aggredi iuuenem ferum,
Mentemq́; ſæuam flectere immitis viri.

CHORVS.

Sapphici & Anapęſtici.

Diua non miti generata ponto;
Quam vocat matrem geminus Cupido.
Impotens flammis ſimul & ſagittis
Iſte laſciuus puer, & renidens,
Tela quàm certo moderatur arcu!
Labitur totas furor in medullas,
Igne furtiuè populante venas:
Non habet latam data plaga frontem,
Sed vorat tectas penitus medullas.
Nulla pax iſti puero: per orbem
Spargit effuſas agilis ſagittas,
Quæq́; naſcentem videt ora ſolem,
Quæq́; ad Heſperias iacet ora metas,
Si qua feruenti ſubiecta Cancro eſt,
Si qua Parrhaſiæ glacialis Vrſæ
Semper errantes patitur colonos,
Nouit hos æſtus. iuuenum feroces
Concitat flammas, ſenibusq́; feſſis
Rurſus exſtinctos reuocat calores:
Virginum ignoto ferit igne pectus,
Et iubet cælo ſuperos relicto
Vultibus falſis habitare terras.
Theſſali Phœbus pecoris magiſter
Egit armentum, poſitoq́; plectro
Impari tauros calamo vocauit.
Induit formas quoties minores,

Ipſe

Ipſe qui cælum nebulasq́ ducit?
Candidus ales modò mouit alas,
Dulcior vocem moriente cygno:
Fronte nunc torua petulans iuuencus
Virginum ſtrauit ſua terga ludo,
Perq́ fraternos noua regna fluctus,
Vngulà lentos imitante remos,
Pectore aduerſo domuit profundum,
Pro ſua vector timidus rapinâ.
Arſit obſcuri dea clara mundi
Nocte deſertâ, nitidosq́ fratri
Tradidit currus aliter regendos.
Ille nocturnas agitare bigas
Diſcit, & gyro breuiore flecti.
Nec ſuum tempus tenuere noctes,
Et dies tardo remeauit ortu,
Dum tremunt axes grauiore curru.
Natus Alcmenâ poſuit pharetram,
Et minax vaſti ſpolium leonis,
Paſſus aptari digitis ſmaragdos,
Et dari legem rudibus capillis:
Crura diſtincto religauit auro,
Luteo plantas cohibente ſocco:
Et manu, clauam modò qua gerebat,
Fila deduxit properante fuſo.
Vidit Perſes, ditisq́ ferax
Lydia regni, deiecta feri
Terga leonis, humerisq́ quibus
Sederat alti regia cæli,
Tenuem Tyrio flamine pallam.
Sacer eſt ignis (credite læſis)
Nimiumq́ potens; quà terra ſalo
Cingitur alto; quaq́ ætherio
Candida mundo ſidera currunt.
Hæc regna tenet puer immitis,
Spicula cuius ſentit in imis
Cærulus vndis grex Nereidum,
Flammamq́ nequit releuare mari.
Ignes ſentit genus aligerum.
Venere inſtinctus ſuſcipit audax
Grege pro toto bella iuuencus.
Si coniugio timuere ſuo,
Poſcunt timidi prælia cerui,
Et mugitu dant concepti

299 *Nebulasq; ducit.* plurimæ membranæ; *fecit*, pro *ducit*.

301 *Dulcior vocem moriente cygno.* Callimachus, Aeſchylus, Theocritus, Ariſtophanes, Antipater, Euripides, Plato, Ariſtoteles, Aegyptij ſacerdotes, Philoſtratus, Oppianus Tzetzes, Lucretius, Ouidius, Seneca, Martialis, nec non Cicero Tuſcul. quæſt. 5. Vvottonus lib. 7. cap. 148. & Hieron. Cardanus de ſubtilit. lib. 10. teſtantur cygnos cum cantu & voluptate mori. Athenęus verò, Aelianus, Plinius, & ex recentioribus Iul Scaliger exercitat. ad Cardanum libro 15. nec non Brodeus comment. in Epigr. Gręca, & Pierius lib. 23. Hieroglyph. totum illud fabuloſum eſſe contẽdunt. quorum ſententiam, quia veritati conſentaneam comperio, lubens amplector.

Cygno. ſic Ouidius, in epiſt.

Sic vbi fata vocant vdis abiectus in herbis
Ad vada Mæandri concinit albus olor.

& Faſtorum 2.

Flebilibus numeris veluti canentia dura
Traiectus penna tempora cantat olor.

304 *Perq; fraternos.* per mare Neptuni, qui apud Homerum Iliad. ό. ait:

τρεῖς γάρ τ' ἐκ Κρόνου εἰμὲν ἀδελφεοὶ, οὓς τέκε Ῥεία,
Ζεὺς καὶ ἐγὼ, τρίτατος δ' Ἀΐδης ἐνέροισιν ἀνάσσων.
τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς.
ἤτοι ἐγὼν ἔλαχον πολιὴν ἅλα ναιέμεν αἰεὶ πολλομένων.

Næuius, in carmine belli Punici;

Summi deum regis fratrem Neptunum, regnatorem marium.

Mala regna hoc malim propter maris naturã, quàm *noua regna*, quod in Vvinckeliano cod. habetur.

308 *Arſit obſcuri dea clara mundi.* Luna, teſtibus Theocrito εἰδ'. 3. & 21. Catullo, & Ouidio, Endymionem, Calyces & Aetlij, ſeu Iouis F. amauit, eique in montibus Aſelenis cõcubuit, vt ſcribunt Rhianus & Nicãder hiſtoricus. fictionis cauſam habes apud Plinium, in naturali hiſtoria.

Obſcuri dea clara mundi. pleriq. eandem Lunam, Dianam, ac Proſerpinam eſſe contendunt.

325 *Deiecta.* in meo m. ſ. eſt *reiecta*.

337 *Ignes ſentit genus aligerum.* Virgil. 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumq;,
Et genus æquoreum, pecudes, pictaq; volucres
In furias, Veneremq; ruunt. amor omnibus idem.

338 *Venere inſtincti, quã magna.* tres lib.

Signa furoris : tunc virgatas
India tigres decolor horret.
Tunc vulnificos acuit dentes
Aper, & toto eſt ſpumeus ore.
Pœni quatiunt colla leones,
Cùm mouit amor : tum ſilua gemit
Murmure ſæuo. amat inſane
Bellua ponti, Lucæq́; boues.
Vendicat omnes natura ſibi.
Nihil immune eſt, odiumq́; perit,
Cùm iuſſit amor ; veteres cedunt
Ignibus iræ. quid plura canam?
Vincit ſæuas cura nouercas.

ver. habent. *Venere inſtinctus ſuſcipit audax, Grege pro toto, bella iuuencus.* de quibus bellis conſule Virgil. Georg. 3. ac eius imitatorem Oppianum 2. Cyneget.

346 *Spumeus.* apri à Lucretio ſpumigeri, à Virgilio ſpumantes dicuntur.

350 *Lucæq; boues.* ſuaues ſunt hoc loco interpretes noſtri, reponentes, *Luciq; boues;* & ne patellę dignum deſit operculum, idipſum interpretantes, boues luci, id eſt, in ſilua incædua verſari ſolitos. At Ennius inquit;

Prius pariet locuſta Lucam bouem.

& Lucretius lib. 5.

Inde boues Lucas turrito corpore tætros
Anguimanos belli docuerunt volnera Pœni
Sufferre ———

„ Plinius Hiſt. natural. lib. 8 Elephãtos Italia primũ vidit Pyrrhi regis bello, & boues Lucas appellauit. Latiùs etiam hac „ de re πολυγραφότατος ille Varro lib. 6. de lingua Latina; Luca bos, inquit, elephas : cur ita ſit dicta, „ duobus modis inuenio ſcriptum. nam in C. Aelij commentario erat, à Libycis Lucas; & in Virginij „ comment. ab Lucanis Lucas, ab eo quòd noſtri maximam quadrupedem, quam ipſi haberent, vo„ carent bouem, & cùm in Lucanis, Pyrrhi bello, primùm vidiſſent apud hoſteis elephantos, identi„ dem quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi dicunt, ſunt cornua) Lucam bouem appellaſſe. „ Si à Libya dictæ ſunt Lucæ; pantheræ & leones non Africanæ beſtiæ dicerentur, ſed Lucæ : ſi ab Lu„ canis dictæ; vrſi cur potiùs Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego arbitror potiùs Lucas ab luce: „ quòd longè relucebant propter inauratos regios clypeos; quibus eorum tum ornatæ erant turres. Hęc ille: cuius verba facilè apparet non eſſe mendoſa, & Vertranium Maurum; qui pro, *Vrſi cur potius Lucani, quàm Luci dicti,* legendum conijcit, *v. c p. L. quàm lupi l.* Varronis verba, ſatis per ſe dilucida & aperta, non ſatis aſſecutum fuiſſe. 355 *Sæuas cura nouercas.* nouercæ funeſtæ nominantur infrà actu 5. ſeuę à Seneca Octauię actu 1. Virg. 2. Georg. Ouidio 2. triſtium, Valerio Flacco Argon. 5. & Papinio 2. ſiluar. terribiles ab Ouidio 1. Metam. iniuſtæ à Virgilio in eclogis; diræ ab Ouidio in epiſt. & Claudiano 3. de raptu. Seneca Hercule Fur. actu. 1. ——— *facere ſi quicquam apparo Dignum nouerca* ——— & Hercule Fur. actu. 5. ——— *ô nouercales manus!* Agamemn. actu. 2. ——— *quod nouercales manus Auſa* ——— Afranius, Diuortio : *Mulier, nouercæ nomen huic* „ *adde impium.* Ceſtius Pius, apud Senecam controuerſ. lib. 4. Sed adhuc, inquit, crudelis & perti„ nax nouerca, poſt omnia deuicta nihilominus ſæuit. Euripides, Ione : φθονεῖν γὰρ φασὶ μητρυιὰς τέκνοις. & Alceſtide; ἐχθρὰ γὰρ ἡ 'πιοῦσα μητρυιὰ τέκνοις τοῖς πρόσθ', ἐχίδνης οὐδὲν ἠπιωτέρα. nec non : προγόνοις δ' ἁμαρτεῖς δυσμενῆς ἀεί ποτε. harum perfidia & erga priuignos odium patet etiam ex quodam Diocletiani & Maximiani reſcripto l. 1. C. quib. cauſis ceſ. long. temp. præſcr. atque ea cauſſa eſt cur Caius noſter l. „ 4. D. de inof. teſtam. ſcripſerit : Non eſt conſentiendum parentibus, qui iniuriam aduerſus liberos „ ſuos teſtamento inducunt : quod plerumque faciunt, malignè contra ſanguinem ſuum inferentes iudicium, nouercalibus delinimentis inſtigationibuſque corrupti. Quæ verba libri Etruſci, quos ſequitur Iacob. Labittus Indicis pag. 47. col. 4. & Cuiacius lib. 2. obſeruat. cap. 21. præferunt eſſe deſumta ex Caij lib. ſingulari ad legem Gliciam, non, vt voluit Haloander, Leuticam : in ceteris codicibus tribuuntur Maximo ad legem Falcidiam : quod placuit Eguinario Baroni, in commentario legis illius, quia, inquit, Maximum ad legem hanc ſcripſiſſe conſtat. vnde conſtet, ille non expreſſit. conſtat ex l. 125. D. de leg. 1. in Fl. Florentinis inſcriptione. Nonnulla de nouercarum ſæuitia & iniquitate habes apud Siluest. Aldobrandin. §. ſocrum quoque. Inſtit. de nupt.

ACTVS SECVNDVS.

PHÆDRA. NVTRIX.

Altrix profare, quid feras? quonã in loco eſt?
NVT. *Spes nulla tantum poſſe leniri malum,*
Finisq́; flammis nullus inſanis erit.
Torretur æſtu tacito, & incluſus quoque, "
Quamuis tegatur proditur vultu furor. "
Erumpit oculis ignis, & lapſæ genæ

360 *Quamuis tegatur.* cùm cæteræ affectiones animi vultu indicentur, tum potiſs. amor. Seneca Agamemn. actu. 5. & Hercul. Oeteo actu. 2.

Vultuſq; ipſe ſcelera truculenti ferunt. &:
Vultus loquitur quodcumque negas.

Ouid. 2. Metamorph.

Heu quam difficile eſt crimen non prodere vultu!

& idem in epiſt. Paridis :

——— *quis namque abſconderet ignem,*
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Lucem

Lucem recuſant. nil idem dubiæ placet,
Artusq́, variè iactat incertus dolor.
Nunc vt ſoluto labitur moriens gradu,
Et vix labante ſuſtinet collo caput,
Nunc ſe quieti reddit, & ſomni immemor
Noctem querelis ducit: attolli iubet,
Iterumq́, poni corpus, & ſolui comas,
Rurſusq́, fingi. ſemper impatiens ſui
Mutatur habitus. nulla iam Cereris ſubit
Cura, aut ſalutis. vadit incerto pede,
Iam viribus defecta: non idem vigor,
Non ora tingens nitida purpureus rubor:
Populatur artus cura: iam greſſus tremunt,
Tenerq; nitidi corporis cecidit decor.
Et, qui ferebant ſigna Phœbeæ facis
Oculi, nihil gentile, nec patrium micant.
Lachrymæ cadunt per ora, & aſſiduo genæ
Rore irrigantur: qualiter Tauri iugis

Tepi-

* Philoſophi Senecæ opera doctiſſimæ annotationes; quarum ſpecimen pulcherrimum vidi, & Pet. Suifridus in annot. Offic. Ciceronis, meminit. Sed illum nobis in ipſo iuuentę flore, non ſine mœrore omnium, mors eripuit. Ferenda quidem mors, quòd omnes ea lege viuimus, vt moriamur: lugenda tamen, quò d pauci ita viuimus, vt noſtra commoda publicæ vtilitati poſtponamus. de Martinio ſanè meritò mihi videor ceciniſſe:

Ferte pios manibus iuuenes ac ſpargite flores.
Flos iuuenum meritam marcuit ante diem.
Quid nocuit iuueni? virtus, ſapientia, mores:
Hæc fecere ſenem crederet vt Lacheſis.

Sed hæc amici bene meriti memoriæ data: nunc ad rem. illud quod ſuprà dixit Seneca: *torretur æſtu tacito*, fortaſſis ex illo Virgilij 4. Aeneid. ſumtum fuit:

Interea tacitum viuit ſub pectore vulnus,
Vritur infelix Dido.

362 *Nil idem dubiæ placet.* propria amātium perturbatio ſumta ex illo Euripidis, in Hippolyto;

Ταχὺ γὰρ σφάλ. &c.

" Plautus: Ita me amor lapſum animi ludificat, fugat, agit, appetit, raptat, retinet, iactat, largitur, quod dat non dat, maritimis moribus mecum experitur. & Ouidius de Myrtha, lib. 10. Metamorph.

Noctis erat medium, curaſq; & corpora ſomnus
Soluerat, at virgo Cynereia peruigil igne
Carpitur indomito, furioſaq; vota retractat,
Et modò deſperat, modò vult tentare, pudetq;
Et cupit & quid agat non inuenit. vtq; ſecuri
Saucia trabs ingens, vbi plaga nouiſſima reſtat,
Quò cadat in dubio eſt omniq; à parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc leuis atque illuc, momentaq; ſumit vtroque,

Maximianus, in querela ſenectutis:

Certè difficile eſt abſcondere pectoris ignes,
Panditur & clauſo ſæpius ore furor.

Furorem poſuit pro amore, quod Plato lib. 3. de repub. & Cicero 4. Tuſcul. confirmant, & Virgil. 4. Aeneid.

Seu quicumque furor ———

hoc eſt, interprete Pomponio Sabino, amor. rationem Seruius reddit, quia amor omnis plenus furoris eſt. Vnde & Tragicus;

τὸ μαίνεσθαι γὰρ ἦν ἐν ἀνθρώποις ἔρως.

Notum eſt illud Prodici:

ἔρωτα διπλασιασθέντα μανίαν γίνεσθαι.

Dixi autem Maximianus, cum auctoribus Sophologij, & Poëticæ Margaritæ; non cum vulgo, Cornelius Gallus. ex tribus enim codicibus manuſcr. comperi hunc Maximianum, qui temporibus Boëthij vixit, verſuum illorum non valde lepidorum auctorem eſſe. Vnus codex penes me eſt dono Lud. Carrionis I. C. alter penes Victorem Giſelinum Medicum: tertius fuit Fr. Martinij Gandenſis, amici mei intimi; in quo adoleſcente omnia bona erāt, quæ laudabilia dicit magnus Ariſtoteles. Sciunt hoc quotquot illo familiariter vſi fuerunt: ceteris fidē feciſſent in omnia *

Nec modus aut requies, niſi mors, reperitur amoris.

Mors placet, &c.

Marullus:

Iactor, diſpereo, crucior, trahor huc miſer atq; huc,
Ipſe ego nec quis ſim neſcio, nec vbi ſim.

363 *Dolor.* ſic amor ab Ouidio etiā epiſt. 15. vocatur; *Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.*

366 *Nec.* meus cod. ſcript. habet *non.*

Somni immemor. Ouid. epiſt. 11.

Nec ſomni faciles & nox erat annua nobis.

370 *Nulla iam Cereris.* ſolent amantes cibos aſpernari. Virgilius, in Ciri,

Nam quæ te cauſa nec dulcis pocula Bacchi,
Nec grauidos Cereris dicam contingere fœtus?

Ouid. iſtud & duo ſequētia expreſſit epiſt. 12.

Fugerat ore color, maciesq, adduxerat artus,
Sumebant minimos ora coacta cibos.

372 *Viribus defœta.* optimè in veter. libris cōtinetur; *virib⁹ defecta.* Sic Ouidius li. 5. Metā.

Sanguine defectos cecidit collapſus in artus.

& Metamorph. 9.

——— *quæ vires defecto reddat amori.*

Sic Martialis;

Dulcia defecta moderatur carmina lingua
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.

373 *Purpureus rubor.* Sic Papinius Thebaid. 2.

Candida purpureum fuſa ſuper ora ruborem.

Rubor. Virg. ſi modò ipſe auctor, de Scylla:

Null⁹ in ore rubor, vbi enim rubor, obſtat amori.

quia rubor pudoris indicium eſt: pallor ex Ouidij & Propertij ſententia amantes decet. de genarū ſignificatione vide Sex. Pōpeium.

380 *Perfuſæ niues.* Sic Ouidius lib. 1. amor. eleg. 8.

Suſpenſaq; diu lacrymæ fluxêre per ora:
Qualiter abiectâ de niue manat aqua.

383 *Solitos amictus mẽte non ſanâ abnuit.* de Scylla Valerius, in Ciri;

Non florace Idæo flagrantes picta capillos,
Cognita non teneris pedibus Sicyonia ſeruans;
Non niueo retinens baccata monilia collo.

386 *Seres.* noſter, Hercule Oetæo:

Quæ Phœbeis ſubditus Euris
Legit Eois Ser arboribus.

de ſerico multa Tiraquellus in legibus connub. Quo verò tempore texendi ſerici artificium Occidenti innotuerit, docet ex Otthone Phriſingenſi Briſſonius, de verb. ſignificat. lib. 17.

389 *Diducat* o.v.l. *deducat*, rectè deducat autem pondere ſuo.

390 *Aſſyrio.* odores Aſſyrij fuerunt in magno pretio apud veteres. vnde Catullus;

Fragrantem Aſſyrio venit odore domum.

Tibullus:

Non ſoror, Aſſyrios cineri quæ dedat odores.

Senecam de amomo loqui exiſtimo.

394 *Haſtile Theſſalicum.* Euripides, Θέσσαλον ὄρπακα.

397 *Atticum pulſans ſolum.* Lyſias orator prodidit Amazonas primas mortaliũ equo vſas fuiſſe, & gratiâ roboris periclitandi, cùm alia percurriſſe loca, tum Atticam etiam; in qua ægrè tandem vinci potuerint. Hellanicus Lesbius ſcripſit illas, vt in Atticam peruenirent, Thracium Boſporum gelu conſtrictum (qua de re vide Plutarchum, in Theſeo) equis plauſtriſque traieciſſe: quo tempore Antiope capta, poſtea Theſeo Hippolytum peperit, auctore, poſt Heraclidem Ponticum, Iſacio in Lycophronem.

399 *Lunata pelta.* Virgilius;

Ducit Amazonidũ lunatis agmina peltis.

404 *Regina nemorum.* viri amantes, ſolem, feminæ lunam precabantur. teſtes Seneca hoc loco, Euripides in Hippolyto, & Theocritus εἰδυλ. β'. cuius Scholiaſtes huius conſuetudinis varias rationes reddit, multa etiam Cęlius lib. 5. c. 6.

Quæ montes colis. Horatius:

Montium cuſtos, nemorumq; virgo.

410. *Hecate triformis.* Vide ſup. Med. verſ. 7. in Comment.

414 *Inuerte mentem.* o.v.l. *innecte.* eodem verò verſu ex ijſdem duo deteriores; *aduerſus.*

417 Lunę cornua tribuuntur etiam ab Ouidio, Horatio, Lucano, Statio, Solino & Martiano Capella: quorum teſtimonia proferre nihil eſt neceſſe: icirco

Tepido madeſcunt imbre perfuſæ niues.
Sed en pateſcunt regiæ faſtigia.
Reclinis ipſa ſedis auratæ toro,
Solitos amictus mente non ſanâ abnuit.
PH. *Remouete famulæ purpurâ atq; auro illitas*
Veſtes, procul ſit muricis Tyrij rubor,
Quæ fila ramis vltimis Seres legunt.
Breuis expeditos zona conſtringat ſinus,
Ceruix monili vacua: nec niueus lapis
Deducat aures, Indici donum maris.
Odore crinis ſparſus Aſſyrio vacet.
Sic temerè iactæ colla perfundant comæ,
Humeroſq; ſummos: curſibus motæ citis
Ventos ſequantur. læua ſe pharetræ dabit,
Haſtile vibret dextra Theſſalicum manus.
Talis ſeueri mater Hippolyti fuit.
Qualis relictis frigidi ponti plagis,
Egit cateruas, Atticum pulſans ſolum
Aut Tanais, aut Mæotis, & nodo comas
Coëgit, emiſitq;, lunatâ latus
Protecta peltâ: talis in ſiluas ferar.
NVT. *Sepone queſtus. non leuat miſeros dolor,*
Regina. ſæuis ecquis eſt flammis modus?
Agreſte placa virginis numen deæ.
Regina nemorum, ſola quæ montes colis,
Et vna ſolis montibus coleris dea,
Conuerte triſtes omnium in melius minas.
O magna ſiluas inter & lucos dea,
Clarumq; cæli ſidus, & noctis decus;
Cuius relucet mundus alternâ face,
Hecate triformis: en ades cœptis fauens,
Animum rigentem triſtis Hippolyti doma:
Amare diſcat, mutuos ignes ferat,
Det faciles aures, mitiga pectus ferum,
Innecte mentem: toruus, auerſus, ferox,
In iura Veneris redeat, huc vires tuas
Intende. ſic te lucidi vultus ferant;
Et nube ruptâ cornibus puris eas.
Sic te regentem frena nocturni ætheris
Detrahere nunquam Theſſali cantus queant,
Nullusq; de te gloriam paſtor ferat.
Ades inuocata. Iam fauet votis dea.
Ipſum intueor ſolenne venerantem ſacrum,
Nullo latus comitante. quid dubitas? dedit

Tem-

Tempus locumq́ caſus. vtendum artibus.
Trepidamus? haud eſt facile mandatum ſcelus
Audere: verùm iuſta, qui reges timet,
Deponat, omne pellat ex animo decus,
Malus eſt miniſter regij imperij pudor.

HIPPOLYTVS. NVTRIX.

HIP. *Quid huc ſeniles feſſa moliris gradus*
O fida nutrix, turbidam frontem gerens,
Et mœſta vultus? ſoſpes eſt certè parens,
Soſpesq́ Phædra, ſtirpis & geminæ iugum.
NVT. *Metus remitte. proſpero regnum in ſtatu eſt,*
Domusq́ florens ſorte felici viget.
Sed tu beatis mitior rebus veni:
Namque anxiam me cura ſollicitat tui,
Quòd te ipſe pœnis grauibus infeſtus grauas.
Quem fata cogunt, hic quidem viuat miſer:
At ſi quis vltro ſe malis offert volens,
Seq́ ipſe torquet; perdere eſt dignus bona,
Quis neſcit vti. potiùs annorum memor,
Mentem relaxa, motibus feſtis facem
Attolle, curas Bacchus exoneret graues.
Ætate fruere, mobili curſu fugit.
Nunc facile pectus, grata nunc iuueni Venus,
Exſultet animus. cur toro viduo iaces?
Triſtem iuuentam ſolue. nunc luxus rape,
Effunde habenas. optimos vitæ dies
Effluere prohibe propria deſcripſit Deus
Officia, & æuum per ſuos ducit gradus.
Lætitia iuuenem, frons decet triſtis ſenem.
Quid te coërces, & necas rectam indolem?
Seges illa magnum fenus agricolæ dabit,
Quæcunque lætis tenera luxuriat ſatis;
Arborq́ celſo vertice euincet nemus,
Quam non maligna cædit aut reſecat manus.
Ingenia meliùs recta ſe in laudes ferunt,
Si nobilem animum vegeta libertas alit.
Truculentus, & ſilueſter, & vitæ inſcius,
Triſtem iuuentam, Venere deſertâ, colis.
Hoc eſſe munus credis indictum viris,
Vt dura tolerent, curſibus domitent equos,
Et Marte ſæua bella ſanguineo gerant?
Prouidit ille maximus mundi parens,
Cùm tam rapaces cerneret fati minas,

pictores, ſculptores & ceteri formarum exprimendarum artifices, Dianæ ſeu Lunæ duo ſemper veluti paruula cornua affingunt. cuius moris etiam Claudianus de raptu Proſerp. lib. 2. meminit;

Hic Hyperionio ſolem de ſemine naſci
Fecerat, & pariter Lunam, ſed diſpare forma,
Auroræ noctiſq; ducet. cunabula Tethys
Præbet, et infãtes gremio ſolatur anheles:
Cæruleuſq; ſinus roſeis radiatur alumnis
Inualidum dextro portat Titana lacerto,
Nondũ luce grauẽ nec pubeſcentibus altè
Criſtatum radiis. primo clementior æuo
Fingitur, & tenerũ vagitu deſpuit ignẽ:
Læua parte ſoror vitrei libamina potat
Vberis, & paruo ſignantur tẽpora cornu.

In his doctiſs. verſibus exponendis Parrhaſius & Cęlius valde laborarunt, nec tamen omnia ſunt aſſecuti: ego fortaſſis aliquando latiùs id exſequar.

432 *Stirpis & geminæ iugum.* vtriuſque matrimonij liberi, ego, Demophoon & Antigonus: quos duos poſteriores Phędra Theſeo pepetit. Plutarch. in Theſ.

437 *Grauas.* pro eo in q. v. l. eſt *domas*, & ſequenti proximè verſu habetur; *Quem fata cogunt, ille eſt cum venia miſer.*

444 *Mobili curſu fugit.* ætatem iccirco Ouidius volatilem dixit. meritò. ætatis enim curſus idem qui tempóris. at tempus non eſt omnino, vel vix & obſcurè eſt. quia alia eius pars pręterijt & non eſt, alia inſtat & nondum eſt: & quod conſtat ex partibus quæ non ſunt, vix videtur eſſe poſſe, auctore Ariſtot. lib. 4. Phyſic. vnde Lucretius:

Tempus item per ſe non eſt. ſed rebus ab ipſis
Conſequitur ſenſus, tranſactum quid ſit in æuo,
Tum quæ res inſtet, quid porrò deinde ſequatur.
Nec per ſe quemquam tempus ſentire fatendum eſt,
Semotum ab rerum motu placidaque quiete.

447 *Iuuentam.* Virgil. lib. 4. Aeneid.
Soláne perpetua mœrens carpere iuuenta.

448 *Optimos vitæ dies.* vt enim matutinum tempus diei pars potior: ſic iuuentus vitę pars melior exiſtimanda eſt.

450 *Ducit.* m. ſ. *duxit*, quemadmodum *deſcripſit.*

455 *Euincit.* v. l. in futuro.

464 *Prouidit, &c.* hunc verſum citat Raphaël Cumanus ad l. 1. nu. 4. D. ſolut. matrimonio. ſed mendosè.

Vt damna ſemper ſobole repararet nouâ.
Excedat, agedum, rebus humanis Venus,
Quæ ſupplet ac reſtituit exhauſtum genus,
Orbis iacebit ſquallido turpis ſitu,
Vacuum ſine vllis claſſibus ſtabit mare,
Aleſq; cælo deerit, & ſiluis fera,
Solis & aër peruius ventis erit.
Quàm varia lethi genera mortalem trahunt, “
Carpuntq; turbam; pontus, & ferrum, & doli. “
Sed fata credas deeſſe? ſic atram Styga
Iam petimus vltro. cælibem vitam probet
Sterilis iuuentus: hoc erit, quicquid vides,
Vnius æui turba, & in ſemet ruet.
Proinde vitæ ſequere naturam ducem,
Vrbem frequenta, ciuium cœtus cole.
HIP. Non alia magis eſt libera, & vitio carens,
Rituſq; meliùs vita quæ priſcos colat;
Quàm quæ, relictis mœnibus, ſiluas amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Qui ſe dicauit montium inſontem iugis;
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non peſtilens inuidia, non fragilis fauor:
Non ille regno ſeruit, aut regno imminens
Vanos honores ſequitur, aut fluxas opes,
Spei metuſq; liber. haud illum niger
Edaxq; liuor dente degeneri petit:
Nec ſcelera populos inter atque vrbes ſita
Nouit, nec omnes conſcius ſtrepitus pauet:
Haud verba fingit: mille non quærit tegi
Diues columnis, nec trabes multo inſolens
Suffigit auro. non cruor largus pias
Inundat aras, fruge nec ſparſi ſacrâ
Centena niuei colla ſubmittunt boues:
Sed rure vacuo potitur, & aperto æthere
Innocuus errat: callidas tantùm feris
Struxiſſe fraudes nouit, & feſſus graui
Labore, niueo corpus Iliſſo fouet.
Nunc ille ripam celeris Alphei legit:
Nunc nemoris alti denſa metitur loca,
Vbi Lerna puro gelida perlucet vado,
Sedemq; mutat. hîc aues querulæ fremunt,
Ramiq; ventis lenè percuſſi tremunt,
Vetereſq; fagi. iuuat hîc aut amnis vagi
Preſſiſſe ripas, ceſpite aut nudo leues

502 *Iliſſo.* ſic in o. v. l. legitur, & eſt Iliſſus Platoni, Ptolemæo, Euſtathio, Melæ, Plinio & Papinio notus:

506 Sedemq; m. ſ. *ſedeſq;*.
Aues querulæ. Claudianus;
Et murmur querula blandius alite.

508 *Iuuat aut amnis, &c.* Horatius;
——— *nunc leni membra ſub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ.

Duxiſſe

Duxiſſe ſomnos: ſiue fons largus citas
Defundit vndas, ſiue per flores nouos
Fugiente dulcis murmurat riuo ſonus.
Excuſſa ſiluis poma compeſcunt famem,
Et fraga paruis vulſa dumetis cibos
Faciles miniſtrant. regios luxus procul
Eſt impetus fugiſſe: ſolicito bibant
Auro ſuperbi. quàm iuuat nudâ manu
Captaſſe fontem? certior ſomnus premit,
Secura duro membra verſantem toro.
Non in receſſu furta, & obſcuro improbus
Quærit cubili, ſeq́; multiplici timens
Domo recondit: æthera ac lucem petit,
Et teſte cælo viuit. hoc equidem reor
Vixiſſe ritu prima quos, miſtos deis,
Profudit ætas: nullus his auri fuit
Cæcus cupido, nullus in campo ſacer
Diuiſit agros arbiter populis lapis.
Nondum ſecabant credulæ pontum rates:
Sua quiſque norat maria. non vaſto aggere
Crebraq́; turre cinxerant vrbes latus:
Non arma ſæuâ miles aptabat manu,
Nec torta clauſas fregerat ſaxo graui
Baliſta portas: iuſſa nec dominum pati
Iuncto ferebat terra ſeruitium boue.
Sed arua per ſe fœta, poſcentes nihil
Pauêre gentes: ſilua natiuas opes,
Et opaca dederant antra natiuas domos.
Rupêre fœdus, impius lucri furor,
Et ira præceps, quæq́; ſuccenſas agit
Libi-

516 *Eſt impetus fugiſſe.* hanc phraſim apud Naſonem lib. 2. 5. 6. 8. & 9. Metamor. & paſſim in epiſt. & alibi, plus decies obſeruaui.

Sollicito bibant. m. ſ. *bibunt.* Sollicitum verò aurum accipe, quemadmodũ apud Tibullum;

Somnus ſollicitas deficit ante fores.

“ 518 *Celer ſomnus.* aliquot membranæ; *certior ſomnus.*

“ 526 *Cæcus cupido.* cæcum vocat, quia qui eo èxagitantur, cęci fiant; neq. quid pulchrum, quid turpe, quid vtile, quid perniciosum videre poſſunt. quamobrem amorem cęcum pingi voluerunt Ariſtoteles lib. 7. Ethicor. ad Nicomachum cap. 9. (ſi modò ipſe, & non Nicomachus, quod Ciceroni in lib. de finibus placuit, operis illius auctor eſt) & Oribaſius Euporiſt. lib. 1. c. 22. quòd ſcilicet coitus prudentiæ & ingenij animique robori plurimum obſit: omnis autem à Venere abſtinentia animi vires maximè corroboret, teſte Simplicio in Enchir. Epicteti cap. 43. Non ignoro fuiſſe nonnullos qui aliam rationem iſtius fictionis tradiderint, eoſque magni nominis viros Ariſtotelem probl. 4 cap. 2. & 3. & ibi Pet. Aponenſem, & c. 32. Galenum lib. 4. κτ̃ τόπους cap. 8. Aetium Tetrabib. 2. ſerm. 3. cap. 40. qui omnes putarunt amorem cęcum dici, quia immodica libido oculis plurimum noceat. Sed & Stephanus Forcatulus, in Cupidine iuriſperito, & alij nonnulli rectè hanc fictionem excogitatam fuiſſe negarunt; amorem oculatum pingi debere cenſentes. verùm his omiſſis ad alia pergamus.

Nullus in campo ſacer. Iuuenalis;

Aut ſacrum effodit medio de limite ſaxum.

Sed quare ſacrum? an quia Numa Terminum pro Deo coli, eiq; hoſtias inanimas cædi voluit, atque illi templum conſtituit, vt Plutarchus in Numa & in Romaicis, Ouid. 2. Faſtorum docent? poſtmodum tamen etiam agnam illi immolari conſueuiſſe videtur colligi ex illo Horatij;

Et agna feſtis cæſa Terminalibus. Prudentius quoque (ni fallor) in libris contra Symmachũ auctor eſt
“ extis gallinæ Termino fieri ſolitum. Porrò ea ſacra ſub dio fiebant. nam vt Paulus Feſti abbreuiator
“ ſcribit; Terminus quo loco colebatur, ſuper eum foramen patebat in tecto, quòd nefas eſſe puta-
“ rent Terminum intra tectum conſiſtere. idem Paullus; Termino, inquit, ſacrificabant, quòd in eius
“ tutela fines agrorum eſſe putabant. denique Numa Pompilius ſtatuit eum qui Terminum exaraſſet, & ipſum, & boues ſacros eſſe. Vnde apparet rectius hanc Numæ legem conceptam fuiſſe à Lud. Charonda in lib. Veterum leg. Rom. quàm à Ioanne Oroſcio in l. 5. num. 29. D. de Iuſtit. & Iure. quã legem falsò Balduinus, in commentario [illegible] Iuſtiniani, ſtatim in principio, duodecim tabulis tribuit. 527 *Diuiſit agros arbiter populis lapis.* Tibullus: —— *non fixus in agris.*

Qui regeret certis finibus arua lapis. potuit etiam noſter hoc ab Ouidio lib. 3 Amor. eleg. 7. aut lib. 2. Faſtor. deſumere. De finib. & terminis fratres Aruales cognouiſſe docet Cuiacius li. 11. obſeruat. c. 5. 528 *Nondum ſecabant.* Tibullus lib. 1. *Nondum cæruleas pinus contemſerat vndas, Effuſum ventis præbueratq; ſinum.* 530 *Vrbes lacus.* hoc eſt, foſſæ perpetuam habẽtes aquam, l. vni. D. vt in flum. publ. l. vn. in fin. D. de ripa munien. meus codex ſcriptus & alter collegij Vvinckeliani habent, *vrbes latus,* quod non recipio. natum ex; *latus.* [illegible] *Iuncto ferebat terra.* & hoc quoque Tibullus lib. 1. eleg. 3. tradidit, ad cuius imitationem hæc fortaſſis ſcripta ſint; vel ſanè ad Heſiodi.

Libido mentes : venit imperij ſitis
Cruenta, factus præda maiori minor :
Pro iure vires eſſe. tum primùm manu
Bellare nuda, ſaxaq́; & ramos rudes
Vertêre in arma. non erat gracili leuis
Armata ferro cornus, aut longo latus
Mucrone cingens enſis, aut criſtæ caput
Galeæ comantes: tela faciebat dolor. "
Inuenit artes bellicus Mauors nouas,
Et mille formas mortis. hinc terras cruor
Infecit omnes fuſus, & rubuit mare.
Tum ſcelera, demto fine, per cunctas domos
Iere : nullum caruit exemplo nefas.
A fratre frater, dexterá nati parens
Cecidit, maritus coniugis ferro iacet,
Perimuntq́; fœtus impiæ matres ſuos.
Taceo nouercas : mitius nil eſt feris.
Sed dux malorum femina, & ſcelerum artifex
Obſedit animos; cuius inceſtæ ſtupris
Fumant tot vrbes, bella tot gentes gerunt,
Euerſa

541 *Præda maiori minor.* Varro Margopoli, ſeu περὶ ἀρχῆς;
Natura humanis omnia ſunt paria.
Qui pote plus, vrget : piſces vt ſæpe minutos
Magnu' comeſt: vt aues enecat accipiter.

542 *Pro iure vires eſſe* ex quorundam ſententia fortior imbecilliori debet imperare, auctore Platone in Gorgia. vnde Thucydides lib. 1. οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' ἀεὶ καθεστῶτος, τὸν ἥσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι.

546 *Criſtæ caput galeæ comantes.* ſic Claudianus :
Exercentur equis, & colla comantia pectunt.

549 *Et mille formas mortis.* Tibullus :
Nunc Ioue ſub domino cædes & vulnera ſemper,
Nunc mare, nunc lethi mille repentè viæ.

557 *Dux malorum femina.* mala muliere nihil neque peius neque grauius. Orpheus:
ὡς οὐ κύντερον ἦν καὶ ῥίγιον ἄλλο γυναικός.
Homerus :
οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός.
Menander :
θησαυρός ἐστι τῶν κακῶν γυνή.
bonam mulierem inuentu eſſe difficilem dixit Diphilus :
γυναῖκα ἀγαθὴν ἐπιτυχεῖν οὐ ῥᾴδιον.
cui conſentit Euripides in Iphigenia Aulidenſi. nam cùm Clytæmneſtram bonam coniugem eſſe dixiſſet; mox ſubiungit,
σπάνιον δ' εὑρεῖν ἀνδρὶ τοιαύτην λαβεῖν
δάμαρτα, φλαύραν δ' οὐ σπάνις γυναῖκ' ἔχειν.
Pacuuius :
Haud facul femina inuenietur bona.
Lucilius :
Haud facul eſt homini inuentu femina bona.
quare Terentio omnes vno ludo ad maliciam doctæ videntur, imitato illud Menandri:
γυνὴ γυναικὸς πάντοτ' οὐδὲν διαφέρει.
Euripides :
ἐρᾶτε, ἄπιστον ὡς γυναικεῖον μέρος.
Sed hi omnes, quemadmodum & Anaxilas, Xenarchus, Eubulus, Philocærus, Amphis, Alexis, Antiphanes, Carcinus, Ariſtophon apud Athenæum lib. 13. cap. 3. & Rodomontes apud Arioſtum cantu 27. circa finem, & Menchacenſis de ſucceſſionum creatione par. 1. lib. 2. §. 12. nu. 34. non ſatis attenderũt, vt virorum ſic mulierum quaſdam malas, quaſdam bonas eſſe, iuxta Heſiodum;
οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖ τε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο.
Simonides Amorgynus :
γυναικὸς οὐδὲν χρῆμ' ἀνὴρ ληΐζεται
ἐσθλῆς ἄμεινον, οὐδὲ ῥίγιον κακῆς.
Theognis :
οὐδὲν κῦρν' ἀγαθῆς γλυκύτερόν ἐστι γυναικός.
Euripides vi veritatis coactus cecinit; οὐδὲ ἔλεος, οὐδέ τι μηδὲν θεοῦ ἔχει ἰδίας, ὥσπερ * ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ γυναικὸς εὐσεβοῦς. etenim inter multa commoda, quæ à Fr. Barbaro in lib. de re vxoria cap. 1. enumerantur, domus erit optimè conſtituta, vniuerſaque familia commodiſſimè regetur. Metrodorus :
——— ἔχεις γάμον; οἶκος ἄριστος
ἔσται. οὐ γαμέεις; ζῇς ἔτ' ἐλαφρότερος.
quæ Poſſidonius ſic in contrarium torquebat:
——— ἔχεις γάμον; οὐκ ἀμέριμνος ἔσται. οὐ γαμέεις; ζῇς ἔτ' ἐρημότερος. Poſteriorem ſententiam aſtruunt Menandri verſus apud Lucianum, in dialogo qui inſcribitur ἔρωτες. Metellus Numidicus in oratione de ducendis vxoribus apud Aulum Gellium ait: Si ſine vxore poſſemus, Quirites, eſſe; omnes ea " moleſtia careremus : ſed quoniam ita natura tra- " didit, vt nec cum illis ſatis commodè nec ſine il- " lis vllo modo viui poſſit; ſaluti perpetuæ potiùs, " quàm breui voluptati conſulendum. Videtur au- " tem Metellus Suſarionem imitatus, qui apud Sudam ita ſcribit :
κακὸν γυναῖκες, ἀλλ' ὅμως ὦ δημόται
οὐκ ἔστιν εὑρεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ.
atque ea fuit cauſa cur Secundus Philoſophus, teſte Maximo Martyre & Philoſopho locorũ comm. cap. 39. nec non Menander & Philæmon mulierem vocent ἀναγκαῖον κακόν. ceterùm quod antiquè & populariter mares mali & feminæ bonæ dici conſueuerant, vt Plautus, Catullus, & Cicero teſtantur, hoc κατ' [illegible] dictum videtur. Sed hæc parum ad rem, ad voluptatem & vtilitatem magnum momentum habent. ac, teſte Agathone apud Athenæum, πάρεργα nonnunquam veluti ἔργα expedien-

Euerſa ab imo regna tot populos premunt.
Sileantur aliæ: ſola coniux Ægei
Medea, reddit feminas dirum genus.
NVT. *Cur omnium ſit culpa, paucarum ſcelus?*
HIP. *Deteſtor omnes, horreo, fugio, exſecror.*
Sit ratio, ſit natura, ſit dirus furor:
Odiſſe placuit. ignibus iunges aquas,
Et amica ratibus antè promittet vada
Incerta Syrtis: antè ab extremo ſinu
Heſperia Tethys lucidum attollet diem,
Et ora damis blanda præbebunt lupi;
Quàm victus animum feminæ mitem geram.
NVT. *Sæpe obſtinatis induit frenos amor,*
Et odia mutat. regna materna aſpice:
Illæ ferocis ſentiunt Veneris iugum.
Teſtaris iſtud vnicus genitus puer.
HIP. *Solamen vnum matris amiſſæ fero:*
Odiſſe quòd iam feminas omnes licet.
NVT. *Vt dura cautes vndique intractabilis,*
Reſiſtit vndis, & laceſſentes aquas
Longè remittit: verba ſic ſpernit mea.
Sed Phædra præceps graditur, impatiens moræ.
Quò ſe dabit fortuna? quò verget furor?
Terrâ repentè corpus exanimum cadit,
Et ora morti ſimilis obduxit color.
Attolle vultus, dimoue vocis moras,
Tuus en alumna temet Hippolytus tenet.

PHÆDRA. HIPPOLYTVS.
NVTRIX.

PH. *Quis me dolori reddit, atque æſtus graues*
Reponit animo? quàm bene excideram mihi?
Cur dulce munus redditæ lucis fugis?
Aude anime, tenta, perage mandatum tuum,
Intrepida conſtent verba. qui timidè rogat,
Docet negare. magna pars ſceleris mei
Olim peracta eſt: ſerus eſt nobis pudor.
Amauimus nefanda. ſi cœpta exſequor,
Forſan iugali crimen abſcondam face.
Honeſta quædam ſcelera ſucceſſus facit.
Age, incipe anime. Commodes paulum, precor,
Secretus aures: ſi quis eſt, abeat comes.
HIP. *En locus ab omni liber arbitrio vacat.*
PH. *Sed ora cœptis tranſitum verbis negant,*

Vis

da ſunt. *Scelerum artifex.* Euripides, in Medea:
γυναῖκες, ἐς μὲν ἔσθλ' ἀμηχανώταται,
κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται.
& ἐν τῷ Ορέστῃ:
δεινὴ γὰρ αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας.
Scholiaſtes Euripidis, in Hippolyto: ὥσπερ γὰρ τὸ ἰδίως ἔχειν δέδοται τοῖς ἀνδράσι, οὕτως τὸ πανουργεῖν καὶ μηχανὰς ἐξευρίσκειν ταῖς γυναιξί. Nicoſtratus, apud Stobæum: ὡς ἀεὶ πάντων τέχνας τε ἐξευρεῖν καὶ πλέξαι σοφώταται. P. Syrus:
Malo in conſilio feminæ ſuperant viros.
quo ſenſu accipe illud L. Attij, in Aegiſtho:
Melius quàm viri callent mulieres.
560 *Et verſa.* lego ex pleriſque v. l. *euerſa.* Eguian. *Et verſa.*
561 *Sola coniux Ægei.* cùm Iaſon Creōtis filiam in vxorem accepiſſet; Medea pharmacis Creontem & Glaucam, gladio liberos ſuos Mormorum ac Pheretem occidit: quare Athenas fugit, vbi Aegeo nupta, illi Medum peperit: tandem Theſeo inſidiari deprehenſa, ab Aegeo vnà cum filio expellitur. auctor Pherecydes.
563 *Cur omnium ſit culpa, paucarum ſcelus?* Huc ſpectant iſta Euripidis, in Menalippa:
ἀλγιστόν ἐστι θῆλυ μισηθὲν γένος·
αἱ γὰρ σφαλεῖσαι ταῖσιν οὐκ ἐσφαλμέναις
αἶσχος γυναιξί, καὶ κεκοίνωνται ψόγον
ταῖς οὐ κακαῖσιν αἱ κακαί.
idem, in Ione:
τὰ γὰρ γυναικῶν δυσχερῆ πρὸς ἄρσενας,
κἀν ταῖς κακαῖσιν ἀγαθαὶ μεμιγμέναι
μισούμεθ', οὕτω δυστυχεῖς πεφύκαμεν.
Vnde fortaſſis deſumta ſunt hęc Terentij, in Hecyra:
Ædepol na nos mulieres ſumus iniquè omnes inuiſæ viris
Propter paucas, quæ omnes faciunt vt dignæ videantur malo.
Ouidius lib. 3. de arte:
Parcite paucarum diffundere crimen in omnes,
Spectetur meritis quæq; puella ſuis.
566 *Odiſſe placuit.* ſimiliter Eurip. Hippolytus; μισῶν δ' οὔποτ' ἐμπλήσομαι γυναῖκας.
578 *Vt dura cautes.* Euripides, in Medea;
——— ὡς δὲ πέτρος, ἢ θαλάσσιος
κλύδων ἀκούει. Virgilius;
Nec magis incepto vultũ ſermone mouetur,
Quàm ſi dura ſilex aut ſtet Marpeſia cautes. Ouid. 2. Metam.
Quæ pater haud aliter quàm cautes murmura Ponti
Excipit ——— Seneca, Agamemnone:
Nil ille motus, ardua vt cautes ———
595 *Forſan iugali.* quia nupta ſum, facilè

Vis magna vocem emittit, at maior tenet.
Vos teſtor omnes cælites : hoc, quod volo,
Me nolle.
HIP. *Animúſne cupiens aliquid effari, nequit?*
PH. *Curæ leues loquuntur, ingentes ſtupent.*
HIP. *Committe curas auribus mater meis.*
PH. *Matris ſuperbũ eſt nomen, & nimiũ potens:*
Noſtros humilius nomen affectus decet.
Me vel ſororem, Hippolyte, vel famulam voca,
Famulamq́ potiùs : omne ſeruitium feram.
Non me per altas ire, ſi iubeas, niues;
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis.
Non, ſi per ignes ire, & infeſta agmina;
Cunctèr paratis enſibus pectus dare.
Mandata recipe ſceptra : me famulam accipe.
Te imperia regere, me decet iuſſa exſequi.
Muliebre non eſt regna tutari vrbium.
Tu, qui iuuentæ flore primæuo viges,
Ciues paterno fortis imperio rege :
Sinu receptam, ſupplicem, ac ſeruam tege.
Miſerere viduæ. HIP. *ſummus hoc omen Deus*
Auertat, aderit ſoſpes actutum parens.
PH. *Regni tenacis dominus, & tacitæ Stygis,*
Nullam relictos fecit ad ſuperos viam.
Thalami remittet ille raptorem ſui?
Niſi fortè amori placidus & Pluto ſedet.
HIP. *Illum quidem æqui cælites reducem dabũt.*
Sed, dum tenebit vota in incerto Deus;
Pietate caros debitâ fratres colam,
Et te tuebor : eſſe ne viduam putes;
Ac tibi parentis ipſe ſupplebo locum.
PH. *O ſpes amantum credula, ô fallax amor,*
Satíſ-

hoc velamine inceſtum tegam. ſi vterum ferre cœpero, ex Theſeo grauidam ſuſpicabuntur: ſi liberiùs quicquam cum Hippolyto egero; Theſei amori hoc me omnes tribuere iudicabunt. omnino nullus ſuſpicabitur nouercam priuigni amore furere.

608 *Me vel ſororem.* ſororis & fratris nomina fuiſſe amatoria Iuſtus Lipſius meus lib. 3. variar. lection. cap. 1. poſt Danielem Caietanum obſeruauit, & probauit teſtimonio Martialis, cuius verſus ad iſtius loci imitationem compoſiti. addas præter hunc Senecæ locum; qui mirificè ad id, quo de agitur, facit; illa Palladæ,

ἢν ὁ φίλος τι λάβῃ, δόμεν φράτερ αὐτὸς ἔγραψεν,
ὧν δ' ἂν μὴ πλάβῃ, τὸ φράτερ εἶπε νύ-νεν.

Sed quare amantes ita ſe mutuò compellabant? an vt indicarent amoris ſui magnitudinem, qui ne fraterno quidem cederet? Aliter Ouidius ſororis voce vtitur, ſororia oſcula pro caſtis ponens, Metamorph. 4.

Poſcenti Nymphæ, ſine fine, ſororia ſaltem
Oſcula ———

& idem lib. 9.

——— & quæ, ſi fortè notaſti,
Oſcula ſentiri non eſſe ſororia poſſint.

609 *Famulamq; potiùs.* ſimili in re ſimiliter Tibullus:

Siue tibi coniux, ſiue futura ſoror.
Sed potiùs coniux ———

616 *Regna tutari patris.* in meo cod. ſcripto habetur, *regna tutari vrbium.*

617 *Iuuentæ flore.* Claudianus lib. 1 in Ruſin. ——— *fruſtraq; iuuentæ*
Conſumis florem patriis inglorius aruis.

h. e. iuuentę partem optimam. quod enim optimum puriſſimũque in vnaquaque re eſt, id veteres florem appellaſſe, ex multis ſcriptoribus obſeruarunt alij, quorum teſtimonijs noſtri poëtæ locos aliquos, cum eo quem aliàs citaui Bacidis verſu, necnon ſequentia coniunge. T. Liuius, lib ab V. C. 8. Florem ætatis eius, fructum aduētitium crediti ratus. Q. Curtius, lib. 5. In flore ætatis & rerum. Porcius Latro, in Declamatione in Catilinam: Flos pueritiæ venuſtiſſimus ad intuentium iucunditatem, cui non libidini paruit flagitioſę iuuentutis? Apuleius, lib. 10. de aſino, Aetatis tuę flore. Lucret. lib. 1.

——— *quibus poſsint æui contingere florem.* Si Aeſchyli codex foret ad manum, ex Perſ. & Agamemn. duo teſtimonia aſcriberem. Pacuuius, in Peribœa: *Poſtquam eſt oneratus frugum & floris Liberi.* è quo fortè Plautinum illud, Flos Liberi: item & id, Flos veteris vini. Lucretius etiam lib. 3. dixit, Flos Bacchi. hoc loquēdi genus etiã Galli mutuati ſunt. 619 *Seruam tege.* ex v. l. repono, *tege.* 630 *Supplebo locum.* de pietate ſentiebat Hippolytus: nouerca dubium ſermonem aliter accipiebat. quod ſatis oſtendit ſequens, *Satiſne dixit?* quo tamen loco in o v. *dixi*, continetur. hoc ſenſu: quæ dixi ſufficiúntne ad Hippolytum in amorem mei pelliciendũ, detegendúmque ardorem illum penitum, qui me planè conſumit? ſed placet vulgata lectio. 631 *Spes amantum credula.* Spes amantũ, vt ait, credula eſt valde. nec eorum tantùm, ſed omnium hominum. quare non ſine ratione de ſpe Dardanus cecinit:

Tu quæ ſuſtentas tereti veſtigia ligno,
Eſ-ne Dea? an noſtro ſanguine creta? Dea.
Vnde ſata? ex cæca rerum caligine. & etqua
Admouit nutrix vbera? credulitas.
Et quinam à tergo plaudunt tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo ſemper te preit ore? timor.

Satiſne dixit? precibus admotis agam.
Miſerere, tacitæ mentis exaudi preces.
Libet loqui, pigetq́. HIP. *quódnã iſtud malum eſt?*
PH. *Quod in nouercam cadere vix credas, malũ.*
HIP. *Ambigua voce verba perplexè iacis,*
Effare apertè. PH. *pectus inſanum vapor*
Amorq́ torret, intimas ſæuus vorat
Penitus medullas, atque per venas meat
Viſceribus ignis merſus, & venis latens;
Vt agilis altas flamma percurrit trabes.
HIP. *Amore nempe Theſei caſto furis?*
PH. *Hippolyte, ſic eſt: Theſei vultus amo*
Illos priores; quos tulit quondam puer:
Cùm prima puras barba ſignaret genas,
Monſtriq́ cæcam Cnoſſij vidit domum,
Et longa curuâ fila collegit viâ.
Quis tum ille fulſit? preſſerant vittæ comam,
Et ora flauus tenera pingebat rubor.
Inerant lacertis mollibus fortes tori;
Tuæue Phœbes vultus, aut Phœbi mei,
Tuusq́ potiùs. talis, en talis fuit
Cùm placuit hoſti. ſic tulit celſum caput.
In te magis refulget incomtus decor,
Et genitor in te totus, & toruæ tamen
Pars aliqua matris, miſcet ex æquo decus:
In ore Graio Scythicus apparet rigor.
Si cum parente Creticum intraſſes fretum,
Tibi fila potiùs noſtra neuiſſet ſoror.
Te te ſoror, quacunque ſiderei poli
In parte fulges, inuoco ad cauſam parem:
Domus ſorores vna corripuit duas:
Te genitor, at me natus. en ſupplex iacet
Allapſa genubus regiæ proles domus,
Reſperſa nullâ labe, & intacta, innocens,
Tibi mutor vni. certa deſcendi ad preces.
Finem hic dolori faciet, aut vitæ, dies.
Miſerere amantis. HIP. *magne regnator deûm*
Tam lentus audis ſcelera? tam lentus vides?
Ecquando ſæua fulmen emittes manu,
Si nunc ſerenum eſt? omnis impulſus ruat
Æther & atris nubibus condat diem,
Ac verſa retro ſidera obliquos agant
Retorta curſus: tuq́ ſidereum caput
Radiate Titan; tu nefas ſtirpis tuæ.

Suſpicis intento cur cælũ lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta ſuprema meis.
Fare age, quæ vultus deturpat cauſa ſerenos?
Excrucior quotiens irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum paſcit opimo mentem,
Cæca meam irrepſit curua ſenecta mihi.
Cur titubas pedibus? rerum eſt ſpes lubrica: ſæpe
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Vulgò dicitur viridis color, ſpei ſimulacrũ eſſe. quamobrem? an quia in herbis, plantis, arboribuſq; color iſte, incipientibus naſci foliis ſpem facit frugum, fructuumq; naſciturorum?

635 *Vix credas.* monſtri enim ſimillimũ eſt, vt non dicam nouerca priuignũ non oderit, ſed etiam ardentiſſimè amet. Vnde Quinctilianus Declamat. 327. "Nouũ & inauditum antea crimen, Nouerca nimirũ dicitur amare priuignos." apud Laberium Bello Hiſtrion. "Domina priuignum ſuum amat efflictim."

641 *Vt agilis altas flamma percurrit trabes.* Ouidius eadem in re alia comparatione æquè apta vtitur, 1. Metamorph.

Vtq; leues ſtipulæ demtis adolentur ariſtis,
Vt facibus ſepes ardent; quas fortè viator
Vel nimis admouit, vel iã ſub luce reliquit:
Sic Deus in flammas abijt, ſic pectore toto
Vritur.

643 *Theſei vultus amo.* ſic apud Apuleiũ lib. 10. aſini, nouerca priuignum, quem amabat, alloquitur: "Nec te religio patris omnino deterreat, cui moriturã prorſus ſeruabis vxorẽ. illius enim recognoſcẽs imaginẽ, mutua facie te meritò diligo."

645 *Cùm prima, &c.* Pacuuius:

Primùm opacat flore lanugo genas.

Lucilius Satyr. 8.

Vnde parectato chlamydes & barbula prima.

Virgilius:

——— prima genas veſtibat flore iuuenta.

Ouidius:

Quid mirum ſi me primæ lanuginis ætas
Abſtulit.

vide quàm diuerſimodè idẽ protulerint.

Puras. quemadmodũ pura lanx, cælatæ Ciceroni 6. Verrina, & argentũ purũ, cælato: Plinio li. 3. epiſt. & purus locus, inædificato: l. 6. D. de rei vindicat. puræ chartæ, inſcriptis. l. 32. §. quod tamẽ. D. de leg. 3. ſic genæ puræ barbatis opponuntur.

649 *Pingebat.* ſic m. ſ. lib. vulgò legitur, *tingebat.*

652 *Tuuſq;.* ad Hippolytum refer.

664 *Allapſa genubus.* Phædra apud Ouid. in epiſt. Heroid.

Victa precor, genubuſq; tuis regalia tendo
Bracchia. quid deceat non videt omnis amans.

666 *Mutor.* lego *mutor.* mei m. ſ. lib. auctoritatem ſecutus.

Speculare; lucem merge, & in tenebras fuge.
Cur dextrâ diuûm rector atque hominum vacat
Tua? nec triſulcâ mundus ardeſcit face?
In me tona, me fige, me velox cremet
Tranſactus ignis. ſum nocens, merui mori:
Placui nouercæ. dignus an ſtupris ego?
Sceleriq́; tanto viſus ego ſolus tibi
Materia facilis? hoc meus meruit rigor?
O ſcelere vincens omne femineum genus!
O maius auſa matre monſtriferâ malum,
Genitrice peior! illa ſe tantùm ſtupro
Contaminauit; & tamen tacitum diu
Crimen biformi partus exhibuit notâ;
Sceluſq́; matris arguit, vultu truci,
Ambiguus infans: ille te venter tulit.
O ter quaterq́; proſpero fato dati,
Quos hauſit, & peremit, & letho dedit
Odium, doluſq́! genitor inuideo tibi.
Colchide nouercâ maius hoc, maius malum eſt.
PH. *Et ipſa noſtræ fata cognoſco domus,*
Fugienda petimus, ſed mei non ſum potens.
Te vel per ignes, per mare inſanum ſequar,
Rupeſq́; & amnes, vnda quos torrens rapit.
Quacunque greſſus tuleris, hac amens ferar:
Iterum ſuperbe genibus aduoluor tuis.
HIP. *Procul impudicos corpore à caſto amoue*
Tactus. quid hoc eſt? etiam in amplexus ruit?
Stringatur enſis, merita ſupplicia exigat.
En impudicum crine contorto caput
Læuâ reflexi. iuſtior nunquam focis
Datus tuis eſt ſanguis, arcitenens dea.
PH. *Hippolyte, nunc me compotem voti facis,*
Sanas furentem. maius hoc voto meo eſt;
Saluo vt pudore manibus immoriar tuis.
HIP. *Abſcede, viue, nequid exores. & hic*
Contactus enſis deſerat caſtum latus.
Quis eluet me Tanais? aut quæ barbaris
Mæotis vndis Pontico incumbens mari?
Non ipſe toto magnus Oceano pater
Tantum expiarit ſceleris. ô ſiluæ! ô feræ!
NV. *Deprenſa culpa eſt. anime quid ſegnis ſtupes?*
Regeramus ipſi crimen, atque vltro impiam
Venerem arguamus, ſcelere velandum eſt ſcelus.
Tutiſſimum eſt inferre, cùm timeas, gradum, "

Auſæ

688 *Biformis.* meus vet. lib. *biformi.* melius omnino.

691 *O terq; quaterq; proſpero fato dati.* Homerus Odyſſ. ί.
τρισμάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις ——
Oraculum Clarium, apud Pauſaniam:
τρισμάκαρες κεῖνοι καὶ τετράκις ἄνδρες ἔσονται.
Virgilius 1. Aenid.
—— *ô terq; quaterq; beati*
propter numeri ſeptenarij perfectionem.

694 *Colchide.* Medea, quę nouerca fuit tua, longè peior hæc mea nouerca. illa te occidere tentauit, hæc me ad inceſtū inuitat.

697 *Te vel per ignes, per mare inſanum ſequar, Rupeſq;.* Horatius:
Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.
In Euangelio; *Circuitis mare & aridam.*

699 *Amens ferar.* ſic quidam m. ſ. alij *agar*, nonnulli *ſequar.*

714 *Non ipſe toto.* Catullus:
Suſcipit, ô Gelli, quantum non vltima Tethys,
Non genitor vndarum abluat Oceanus.
Seneca, in Hercule Furente actu 5.
Quis Tanais, aut quis Nilus, aut quis Perſica:
Violentus vnda Tigris, aut Rhenus ferox,
Tagúſve Ibera turbidus gaza fluens
Abluere dextram poterit? Arctoum licet
Mæotis in me gelida transfundat mare,
Et tota Tethys per meas currat manus;
Hærebit altum facinus ——

Auſæ priores ſimus, an paſſæ nefas,
Secreta cùm ſit culpa, quis teſtis ſciet?
Adeſte Athenæ, fida famulorum manus
Fer opem. nefandi raptor Hippolytus ſtupri
Inſtat, premitq́; mortis intentans metum Ferro.
Pudicam terret. en præceps abit,
Enſemq́, trepidâ liquit attonitus fugâ.
Pignus tenemus ſceleris. hanc mœſtam priùs
Recreate. crinis tractus, & laceræ comæ,
Vt ſunt remaneant: facinoris tanti notas
Referte in vrbem. recipe iam ſenſus hera.
Quid te ipſa lacerans omnium aſpectum fugis?
Mens impudicam facere, non caſus, ſolet. "

CHORVS.

Sapphici & Choriambici, inſertis duobus Adonijs, & tribus Dactylicis.

Fugit inſanæ ſimilis procellæ,
Ocyor nubes glomerante Coro,
Ocyor curſum rapiente flammâ;
Stella cum ventis agitata longos
Porrigit ignes.
Conferat tecum decus omne priſcum
Fama miratrix ſenioris æui:
Pulchrior tanto tua forma lucet,
Clarior quanto micat orbe pleno;
Cùm ſuos ignes coëunte cornu
Iunxit, & curru properante pernox
Exſerit vultus rubicunda Phœbe,
Nec tenent ſtellæ faciem minores.
Qualis eſt, primas referens tenebras
Nuncius noctis, modò lotus vndis
Heſperus; pulſis iterum tenebris
Lucifer idem.
Et tu thyrſigerâ Liber ab Indiâ,
Intonsâ iuuenis perpetuùm comâ,
Tigres pampineâ cuſpide territans,
Ac mitrâ cohibens cornigerum caput,
Non vinces rigidas Hippolyti comas.
Ne vultus nimium ſuſpicias tuos.
[Omnes per populos fabula diſtulit,]
Phædræ quem Bromio prætulerit ſoror,
Anceps forma bonum mortalibus,

737 *Corripit* o.v.l. *porrigit*, hoc eſt, quoſdam ex ſe radios quaſi emittit.

741 *Clarior quanto.* eadem ſimilitudine vtitur Horatius:

——— *micat inter omnes*
Iulium ſidus, velut inter ignes
Luna minores.

742 *Suos ignes.* ſui vox proprietatem & dominium quoddam in re ſignificat. at lunam dictam volunt, quòd luce luceat aliena. qua in ſententia apud Plutarchum, in lib. contra Colotem epicureum, eſt Parmenides hoc verſu:

Νυκτὶ φάος περὶ γαῖαν ἀλώμενον, ἀλλότριον φῶς.

vnde ait Catullus, in ſecular. carmine;

——— *notho eſt dicta lumine luna.*

" Errauítne ergo Seneca? nequaquam. quia Epicuro, vt in eius vita ſcribit Laërtius, placuit fieri poſſe, vt Luna & à ſeipſa, & à Sole lumen habeat. Chaldæi verò lunam proprij & perpetui luminis compotẽ eſſe voluerunt, ſi Apuleio in lib. de Deo Socratis credimus.

747 *Modò lotus vndis Heſperus.* antiqui credebant humore ſiderum ſplendorẽ accendi. ex qua etiam opinione noſter Apollo cecinit:

Qualis vbi Oceani perfuſus Lucifer vnda
Extulit os ſacrum ———

Eum noſter potiùs hoc loco imitatus fuit, quàm Homerum Iliad. χ'.

751 *Intonſa iuuenis.* Tibullus:

Solis æterna eſt Baccho Phœboq; iuuenta,
Nam decet intonſus crinis vtrumque Deum.

753 *Cornigerũ caput.* Euripides Bacchũ vocat θεὸν ταυρόκερων, Orpheus δίκερων, Sophocles βούκερων. Propertius lib. 3.

Quod ſupereſt vitæ per te & tua cornua viuam,
Virtutiſq; tuæ Bacche poëta ferar.

Conſule Athenæũ lib. 11. [illegible]. Euſtathium Iliad. θ'. & Nicandri in Alexipharmac. Scholiaſten.

758 *Anceps forma bonum.* hoc & ſequentem cum floribus comparationẽ multi poëtæ vſurparunt. Seneca Herc. Oetæi actu 2.

Vt alta ſiluas forma vernantes alit,
Quas nemore nudo prim⁹ inueſtit tepor;
At cùm ſolutos expulit Boreas notos,
Et ſæua totas bruma diſcuſſit comas,
Deforme foliis aſpicis truncis nemus:
Sic noſtra longũ forma percurrens iter
Deperdit aliquid ſẽper & fulget minùt.

Theocritus, ἐν ἐραστῇ:

καὶ τὸ ῥόδον καλόν ἐστι, καὶ ὁ χρόνος αὐτὸ μαραίνει,
καὶ τὸ ἴον καλόν ἐστιν ἐν εἴαρι, καὶ ταχὺ γηρᾷ.
" λευκὸν τὸ κρίνον ἐστί, μαραίνεται ἁνίκα πίπτει.

Exigui

ἁ δὲ χιὼν λευκά, καὶ τάκεται ἁνίκα παχθῇ, &c.

Virgilius:

Collige virgo roſas, dum flos nouus & noua pubes,
Et memor eſto æuum ſic properare tuum.

Ouidius 2. de arte.

Forma bonum fragile eſt, quantumq; accedit ad annos
Fit minus, & ſpacio carpitur illa ſuo:
Nec ſemper violæ, nec ſemper lilia florent,
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.

Nemeſianus, ecloga vlt.

Non hoc ſemper eris, perdunt & gramina flores,
Perdit ſpina roſas, nec ſemper lilia candent,
Nec longum tenet vua comas, nec populus vmbras:
Donum forma breue eſt. ———

Iul. Scaliger:

Aſpice conſpicuos cæli vernantis honores;
Cùm facit hos in te quos imitetur habet
Hos tibi ver Venus ipſa ſuo finxere labores,
Cui totum ſimili tempore ſeruit opus.
Candida luteolis arrident lilia calthis:
Luteola at violis calthula pallidulis.
Vis & Acidalio lucentes ſanguine flores,
Ipſa videre tuas luce referre genas?
Quidnam opus eſt, quæ flos florũ es, tibi mittere flores?
Quam paruo vt videas tẽpore forma viget.

eleganter etiam Marullus, iniquè tantùm à Scaligero contemtus:

Has violas atq; hæc tibi candida lilia mitto,
Legi hodie violas, candida lilia heri.
Lilia, vt inſtantis monearis virgo ſenectæ,
Tam citò quæ lapſis marcida ſunt foliis:
Illa vt vere ſuo doceant ver carpere vitæ,
Inuida quod miſeris tam breue Parca dedit.

Angerianus:

Si quæris donum, quid vult ſibi tale corolla?
Vt viret hæc, paruo tempore forma viret.

Exigui donum breue temporis,
Vt velox celeri pede laberis.
Non ſic prata nouo vere decentia
Æſtatis calidæ diſſpoliat vapor,
Sæuit ſolſtitio cùm medius dies,
Et noctem breuibus præcipitat rotis.
Langueſcunt folio vt lilia pallido,
Et gratæ capiti deficiunt roſæ.
Vt fulgor, teneris qui radiat genis,
Momento rapitur, nullaq; non dies
Formoſi ſpolium corporis abſtulit.
Res eſt forma fugax. quis ſapiens bono
Confidat fragili? dum licet, vtere.
Tempus te tacitum ſubruit, horaq;
Semper præteritâ deterior ſubit.
Quid deſerta petis? tutior auiis
Non eſt forma locis: te nemore abditum
Cùm Titan medium conſtituit diem,
Cinget turba licens, Naiades improbæ,
Formoſos ſolitæ claudere fontibus:
Et ſomnis facient inſidias tuis
Laſciuæ nemorum multiuagæ deæ,
Panes quas Dryadas montiuagi petunt.
Aut te ſtellifero deſpiciens polo
Sidus, poſt veteres Arcadas editum,
Currus non poterit flectere candidos:
Et nuper rubuit, nullaq; lucidis
Nubes ſordidior vultibus obſtitit.
At nos ſolliciti lumine turbido,
Tractam Theſſalicis carminibus rati,

764 *Et noctem.* membranæ; *& noctes.* *Breuibus.* æſtiua nox breuior hyberna. Ouidius 2. de Ponto:

Longa dies citior brumali tempore, noxq;
Tardior hybernæ ſolſtitialis erit.

ſequitur enim:

Quàm tibi noſtrarum veniant obliuia rerum.

adde quæ dicam infrà Agamemn. nu. 53.

766 *Grata capiti.* quia capitis dolorem leniunt.

772 *Tempus ſed.* in o. v. l. continetur; *tempus te.*

775 *Te nemore abditum, &c.* Claudian.

Cùm, poſt labores, ſub platani voles
Virentis vmbra, vel gelido ſpecu
Torrentiorem fallere Syrium,
Et membra ſomno feſſa reſolueris;
O quantus vret tum Dryadas calor!
Quot æſtuantes, ancipiti gradu,
Furtiua carpent oſcula Naiades!

778 *Solitæ.* propter Hylã hoc dicit; cuius raptus, Theocriti, Propertij, & M. Flaminij ſcriptis notiſſimus eſt. rectè ait *ſolitæ.* nam ex vno actu conſuetudo præſumitur, vt colligũt dd. noſtri ex l. Mela. D. de alimen. leg. neſcio quàm rectè.

781 *Panes quas* in exemplari Aſcenſiano verſus hic non habetur.

782 *Stellifero polo.* poëta, neſcio qui;

Et maria & terras ſtelliferumq; polum.

783 *Sidus poſt veteres Arcadas editum.* Luna. Ariſtophanis Scholiaſtes refert Arcades ante Lunam natos fuiſſe: ideo à Lycophrone προσέληνοι dicuntur. Apollonius Argonaut. δ'.

Ἀρκάδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Nonnus, Dionyſ. μα'.

Ἀρκάδιη προσέληνος, ἀναβλάστησε δὲ μούνη πρεσβυτέρους φαέθοντος, ὅθι φάος εἶχε σελήνη.

Tinni-

Tinnitus dedimus. tu fueras labor,
Et tu cauſa moræ: te dea noctium
Dum ſpectat, celeres ſuſtinuit vias.
Vexent hanc faciem frigora parcius,
Hæc ſolem facies rariùs appetat,
Lucebit Pario marmore clarius.
Quàm grata eſt facies torua viriliter,
Et pondus veteris triſte ſupercili!
Phœbo colla licet ſplendida compares:
Illum cæſaries, neſcia colligi,
Perfundens humeros ornat, & integit:
Te frons hirta decet, te breuior coma
Nullâ lege iacens: tu licet aſperos
Pugnaceſq; deos viribus arceas,
Et vaſti ſpacio vincere corporis,
Æquas Herculeos iam iuuenis toros,
Martis belligeri pectore latior.
Si dorſo libeat cornipedis vehi,
Frenis Caſtoreâ mobilior manu
Spartanum poteris flectere Cyllarum.
Amentum digitis tende prioribus,
Et totis iaculum dirige viribus:
Tam longè, dociles ſpicula figere,
Non mittent gracilem Cretes arundinem.
Aut ſi tela modo ſpargere Parthico
In cælum placeat; nulla ſine alite
Deſcendent tepido viſcere condita,
Prædam de medijs nubibus afferes.
Raris forma viris (ſæcula proſpice)
Impunita fuit: te melior deus
Tutum prætereat, formaq; nobilis
Deformis ſenij limina tranſeat,
Quid ſinat inauſum feminæ præceps furor?
Nefanda iuueni crimina inſonti parat.
In ſcelere quærit crine lacerato fidem,
Decus omne turbat, capitis humectat genas:

Inſtrui-

Eudoxus ἐν γῆς περιόδῳ:

Ἀρκάδες δοκοῦσι πρὸ τῆς σελήνης γεγονέναι.

Iccirco Strabo lib. VIII. δοκεῖ δ' παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων.

Pauſan. Eliacor. α. docet Arcades ſemper idem ſolum incoluiſſe: quare, vt & Athenienſes à ſcriptoribus αὐτόχθονες vocantur. & hoc verum, cetera falſa, quemadmodũ & quod ab Ouid. 1. 2. & 5. Faſt. & à Senec. alibi traditur;

Flete Herculeos Arcades obitus,
Nondum Phœbo naſcente genus.

789 *Tinnitus dedimus.* ſolebant antiqui peluium tinnitu & tubarum ſtrepitu deficienti lunæ auxiliari, vt, præter poëtas paſſim, docent Tacit. lib. I. & Plutar. in vita Paulli Aemilij.

794 *Lucebit Pario marmore clarius.* Horatius I. carminum:

Vrit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore pulcrius.

Ouid. lib. I. amorum:

Aſtitit illa gemens albo & ſine ſanguine vultu,
Caduntur Pariis qualia ſaxa iugis.

796 *Et pondus veteris triſte ſupercili.* priſci homines grauitate ac maieſtate maximâ, habitu, vultu, oculis, contracto ſupercilio triſtitiam quandam, & morum ſeueritatem præ ſe ferebant. Vnde quis appetere priſca dicebatur, qui ſe, moreſque ſuos illi veterum tetricæ viuendi diſciplinæ ab omni remiſſione animi, & morum lepore maximè alienæ conformare ſtudebat. talis hîc proponitur Hippolytus: de quo infrà.

Vbi vultus ille, & ficta maieſtas viri,
Atque habitus horrens, priſca & antiqua appetens;
Morumq; ſenium triſte, & aſpectu graue?

Hinc apparet quare dixerit, *veteris ſupercili.* cui ſimile eſt illud Maronis, in Copa:

Ah pereant cui ſunt priſca ſupercilia.

quo loco neceſſe non eſt cum Fuluio Vrſino reponere *criſpa.* Sic enim in Græco epigram. quod refert Adrian. Puluæus ad leg. Atiniam cap. 12.

ὅς οἱ ὅτε μύρμηκες, καὶ ἴδρεως βίβλον ἐχούσης,
εἶπεν ἐπιστρέψας γρυφὸν ἐπισκύνιον.

quod vertit Alciatus hoc modo;

Ille anceps, raptus per multa volumina tandem
Suſtulit hac vetulum voce ſupercilium.

Iam quod Seneca ait *tondes*, Horatius Sophoclis & Euripidis imitatione nubem appellauit. 798 *Cæſaries.* Apollo ab Orpheo laudatur à coma: χρυσοκόμα καθαρὰς στέμας, χρυσομύς τ' ἀναφαίνων. 807 *Cyllarum.* Claudianus, de 4. conſulat. Honorij A. *Seruiretq; tuis, contemto Caſtore, frenis Cyllarus ——* 809 *Amentum.* Sex Pompeius, Amentum, inquit, quibus vt mitti poſſint vinciuntur iacula ſiue ſolearum lora. ex Græco, quod eſt ἅμματα, ſic appellata, vel quia aptantes ea ad mentum trahunt. vtitur Prudent. in Pſychomach. 817 *Raris forma viris, &c.* forma eximia periculoſa eſt. ait quidam, τὸ γὰρ πολὺ κάλλος καὶ φθόνον πολλῶν γέμει. virorum quibus forma multum nocuit exempla Muretus in varijs, & Canterus in nouis lectionibus, collegerunt. 822 *Inſonti parat.* o. m. ſ. *inſonti apparat.* 823 *In ſcelere.* emendo, ſuadentibus pleriſque membranis, & *ſcelere.*

Inſtruitur omnis arte femineâ dolus.
Sed iſte quiſnam eſt regium in vultu decus
Gerens, & alto vertice attollens caput?
Vt ora iuueni paria Perithoo gerit,
Ni languido candore pallerent genæ,
Staretq; rectâ ſquallor incultus comâ.
En ipſe Theſeus redditus terris adeſt.

825 *Fraude.* quidam, *arte*, repoſuit. Scio à Martiale artem femineam pro fraude poni: tamen mihi religio eſt, ab omniũ omnino librorum ſcriptura tam temere reſilire.

829 *Candore pallerent.* quidam lib. ſcripti; *pallore canderent.*

ACTVS TERTIVS.

THESEVS. NVTRIX.

TH. *Tandem profugi noctis æternæ plagam,*
Vaſtoq; manes carcere vmbrantem polum.
Vt vix cupitum ſufferunt oculi diem?
Iam quarta Eleuſis dona Triptolemi ſecat,
Paremq; toties Libra compoſuit diem;
Ambiguus vt me ſortis ignotæ labor
Detinuit inter mortis & vitæ mala.
Pars vna vitæ manſit exſtincto mihi.
Senſus malorum finis Alcides fuit;
Qui cùm reuulſum Tartaro extraheret canem,
Me quoque ſupernas pariter ad ſedes tulit.
Sed feſſa virtus robore antiquo caret,
Trepidantq; greſſus: heu labor quantus fuit
Phlegethonte ab imo petere longinquũ æthera,
Pariterq; mortem fugere, & Alcidem ſequi!
Quis fremitus aures flebilis pepulit meas?
Expromat aliquis. luct⁹, & lachrymæ, & dolor,
Et limine in ipſo mœſta lamentatio,
Hoſpitia digna prorſus inferno hoſpite.
NVT. *Tenet obſtinatum Phædra cõſilium necis,*
Fletusq; noſtros ſpernit, ac morti imminet.
TH. *Quæ cauſa lethi? reduce cur moritur viro?*
NVT. *Hæc ipſa lethum cauſa maturum attulit.*
TH. *Perplexa magnũ verba neſcio quid tegunt,*
Effare aperte, quis grauet mentem dolor.
NVT. *Haud pandit vlli, mœſta ſecretum occulit,*
Statuitq; ſecum ferre, quo moritur, malum,
Iam perge quæſo, perge properato eſt opus.
TH. *Reſerate clauſos regij poſtes laris.*

835 *Iam quartã.* ait Theſeus ſe quattuor annis apud inferos fuiſſe.
836 *Libra compoſuit* Manilius:
——— *æquantem tempora libram.*
qua de re diximus in Notis ad Claudianum pag. 22. quo loco σταθμίζει ἢ ζυγοστατεῖ ſcribendum.
840 *Merſus malorum.* o. ferè v. l. *ſenſus malorum.* hac ſententia, malorum ſenſum Alcides mihi ademit, hoc eſt, malis me liberauit. vulgati, *Merſus.* & ſic Moguntin.

849 *Vaſta.* o. v. l. continent; *mœſta.*

859 *Iam perge.* hic verſus in membranis etiamnum Nutrici, ſequens verò Theſeo tribuitur.
860 *Poſtis lares.* lege cum m. ſ. omnibus; *poſtes laris.*

THESEVS. PHAEDRA.

TH. *O ſocia thalami, ſiccine aduentum viri,*
Et expetiti coniugis vultum excipis?

Quin

Quin enſe viduas dexteram, atque animum mihi
Reſtituis, & te quicquid è vita fugat
Expromis? PH. *heu per tui ſceptrum imperi,*
Magnanime Theſeu, perq́; natorum indolem,
Tuosq́; reditus, perq́; iam cineres meos;
Permitte mortem. TH. *cauſa quæ cogit mori?*
PH. *Si cauſa lethi dicitur, fructus perit.*
TH. *Nemo iſtud alius, me quidem excepto, audiet.*
Aures pudicas coniugis ſolas times?
Effare, fido pectore arcana occulam.
PH. *Alium ſilere quod voles, primus ſile.* “
TH. *Lethi facultas nulla continget tibi.*
PH. *Mori volenti, deeſſe nunquam mors poteſt.* “
TH. *Quod ſit luendum morte delictum, indica.*
PH. *Quod viuo.* TH. *lachrymæ nónne te noſtræ mouent?*
PH. *Mors optima eſt perire, dum lachrymant ſui.*
TH. *Silere pergit: verbere ac vinclis anus*
Altrixq́; prodet, quicquid hæc fari abnuit.
Vincite ferro, verberum vis extrahat
Secreta mentis. PH. *ipſa iam fabor, mane.*
TH. *Quidnam ora mœſta auertis, & lachrymas genis*
Subitò coartas, veſte prætentâ obtegis?
PH. *Te te creator cælitum, teſtem inuoco,*
Et te coruſcum lucis ætheræ iubar,
Ex cuius ortu noſtra dependet domus:
Tentata precibus reſtiti, ferro ac minis
Non ceſſit animus, vim tamen corpus tulit.
Labem hanc pudoris eluet noſter cruor.
TH. *Quis, ede, noſtri decoris euerſor fuit?*
PH. *Quem rere minimè.* TH. *quis ſit, audire expeto.*
PH. *Hic dicet enſis, quem tumultu territus*
Liquit ſtuprator, ciuium accurſum timens.
TH. *Quod facinus, heu me, cerno? quod monſtrum intuor?*
Regale paruis aſperum ſignis ebur
Capulo refulget, gentis Atthææ decus.
Sed ipſe quónam euaſit? PH. *hi trepidum fugâ*
Videre famuli concitum celeri pede.

THESEVS.

Prò ſancta pietas, prò gubernator poli,
Et qui ſecundum in fluctibus regnum tenes;
Vnde iſta venit generis infandi lues?
Hunc Graia tellus aluit, an Taurus Scythes,
Colchúſve Phaſis? redit ad auctores genus,

873 *Aliū ſilere quod voles, primus ſile.* Seneca Philoſoph. in lib. de moribus: “Quod tacitum eſſe velis, nemini dixeris. Si enim tibi non imperaſti, quomodo ab alio ſilentium ſperas?”
875 *Mori volenti deeſſe nunquam mors poteſt.* Thebaid. actu 1.

—— *morte prohiberi haut queo.*
Ferrum negabis? noxias lapſo vias
Cludes? & artis colla laqueis inſeri
Prohibebis? herbas, quæ ferunt lethum auferes?
Quid iſta tandem cura proficiet tua?
Vbique mors eſt. optimè hoc cauit Deus:
Eripere vitam nemo non homini poteſt,
At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent.

Stir-

Stirpemq́ primam degener ſanguis refert.
Eſt prorſus iſte gentis armigeræ furor,
Odiſſe Veneris fœdera, & caſtum diu
Vulgare populis corpus. ô tetrum genus,
Nullaq́ victum lege melioris ſoli!
Feræ quoque ipſæ Veneris euitant nefas,
Generisq́ leges inſcius ſeruat pudor.
Vbi vultus ille, & ficta maieſtas viri,
Atq́ habitus horrens, priſca & antiqua appetẽs;
Morumq́ ſenium triſte, & aſpectu graue?
O vita fallax, abditos ſenſus geris,
Animisq́ pulchram turpibus faciem induis.
Pudor impudentem celat, audacem quies, “
Pietas nefandum, vera fallaces probant, “
Simulantq́ molles dura. ſiluarum incola “
Ille efferatus, caſtus, intactus, rudis,
Mihi te reſeruas? à meo primùm toro
Et ſcelere tanto placuit ordiri virum?
Iam iam ſuperno numini grates ago,
Quòd icta noſtra cecidit Antiope manu:
Quòd non ad antra Stygia deſcendens, tibi
Matrem reliqui. profugus ignotas procul
Percurre gentes: te licet terra vltimo
Summota mundo dirimat Oceani plagis,
Orbemq́ noſtris pedibus obuerſum colas;
Licet in receſſu penitus. extremo abditus
Horrifera celſi regna tranſieris poli,
Hiemesq́ ſupra poſitus, & canas niues,
Gelidi frementes liqueris Boreæ minas
Poſt te; furentes ſceleribus pœnas dabis. “
Profugum per omnes pertinax latebras premam:
Longinqua, cluſa, obſtruſa, diuerſa, inuia
Emetiemur: nullus obſtabit locus.
Huc vota mittam, tela quò mitti haud queunt. “
Scis, vnde redeam. genitor æquoreus dedit,
Vt vota prono trina concipam Deo,
Et inuocatâ munus hoc ſanxit Styge.
En perage donum triſte regnator freti,
Non cernat vltra lucidum Hippolytus diem,
Adeatq́ manes iuuenis irato patre.
Per abominandam nunc opem nato parens.
Nunquam ſupremum numinis munus tui
Conſumeremus, magna ni premerent mala.
Inter profunda Tartara, & Ditem horridum,

Et

906 *Armigeræ.* v. l. *armiferæ.* ſcilicet Amazonum; quas Diodorus Siculus, quòd vtraque mamma; Euſtathius, quòd altera tantùm careant, appellatas putat.

910 *Feræ quoque,* &c. Ariſtoteles, Plinius, & Oppianus exempla ſuppeditant. ideo Iuſtinianus eum, qui hac copula ſe fœdat, ait Nouel. 12. πράττειν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνόσια, καὶ τοιαῦτά γε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποζεύγνυται ζώων.

914 *Morumq; ſenium triſte.* ſenes graues ſunt vt plurimum & tetrici. hinc morum ſeniũ pro triſtitia & grauitate ponitur: & quia hoc hominum genus cunctis moleſtum eſt, ſenium pro moleſtia accipitur. Titinnius:

Quot peſtes, ſenia, & iurgia ſeſemet diebus emigrarunt.

ſic legitur apud Nonium: ſed pro *ſeſemet,* velim reponi, *ſeptem,* vel, *hiſcemet,* vel, *ſeſe meis ædibus,* vt alij.

922 *Ordiri virum?* Claudianus:

Ordiriq; virum non luxuriante iuuenta.

926 *Matrem reliqui.* non magis enim illi, quàm nouercæ peperciſſes.

929 *Orbemq; noſtris.* hîc de loco in quo degunt Antipodes, non de ipſis Antipodibus agitur.

936 *Abſtruſa.* Vvinckelian. cod. *obſtruſa.*

942 *En perage.* ſic apud Euripid. Hippol. actu 4. Theſeus Neptunum precatur:

ἀλλ' ὦ πάτερ Πόσειδον, &c.

943 *Lucidum diem.* alibi ait;

Heſperia Tethys lucidum attollit diem.

946 *Supremum.* tertium. Cicero de offic. “lib. 1. ait; Nam ſi, vt in fabulis eſt, Ne- “ptunus quod Theſeo promiſerat, non “feciſſet; Theſeus Hippolyto filio non “eſſet orbatus. ex tribus enim optatis, vt “dicitur, hoc erat vltimũ, quod de Hip- “polyti interitu iratus optauit: quo im- “petrato, in maximos luctus incidit.

Et imminentes regis inferni minas,
Voto peperci. redde nunc pactam fidem
Genitor. moraris? cur adhuc vndæ ſilent?
Nunc atra ventis nubila impellentibus
Subtexe noctem, ſidera & cælum eripe:
Effunde pontum, vulgus æquoreum cie,
Fluctusq; tumidos ipſo ab Oceano voca.

CHORVS.

Dimetri, Anapæſtici, Monometer vnus.

O magna parens Natura deûm,
Tuq; igniferi rector Olympi;
Qui ſparſa citò ſidera mundo,
Curſusq; vagos rapis aſtrorum,
Celeriq; polos cardine verſas;
Cur tibi tanta eſt cura perennes
Agitare vias ætheris alti?
Vt nunc canæ frigora brumæ
Nudent ſiluas; nunc arbuſtis
Redeant vmbræ; nunc æſtiui
Colla Leonis, Cererem magno
Feruore coquant, viresq; ſuas
Temperet annus? ſed cur idem,
Qui tanta regis; ſub quo vaſti
Pondera mundi librata ſuos
Ducunt orbes; hominum nimium
Securus ades, non ſollicitus
Prodeſſe bonis, nocuiſſe malis?
Res humanas ordine nullo
Fortuna regit, ſpargitq; manu
Munera cæcâ, peiora fouens.
Vincit ſanctos dira libido,
Fraus ſublimi regnat in aulâ:
Tradere turpi faſces populus
Gaudet, eoſdem colit atque odit.
Triſtis virtus peruerſa tulit
Præmia recti: caſtos ſequitur
Mala paupertas, vitioq; potens
Regnat adulter: ô vanè pudor,
Falſumq; decus!
Sed quid citato nuncius portat gradu,
Reſtatq; mæſtus lugubrem vultum gerens?

ACTVS

972 *Non ſollicitus Prodeſſe bonis, nocuiſſe malis?* vetus querela. quam proſequuntur Euripides Hecub. actu 3. Claudianus in Rufin. lib. 2. & omnium elegantiſſimè Propheta regius Pſal. 73. Quàm bonus Iſraël Deus, &c.

987 *Reſtatq;*. auctiores ſunt hoc loco plerique v. l. vno verſu:
Rigatq; mæſtis lugubrem vultum genis,
Reſtatq; mæſtus lugubrẽ vultum gerens.
& mihi ſanè ſecundus iſte, qui in excuſis, minùs placet.

ACTVS QVARTVS.

NVNCIVS. THESEVS.

NVN. *O Sors acerba & dura famulatus grauis,*
Cur me ad nefandos nuncium caſus vocas?
TH. *Ne metue clades fortiter fari aſperas,*
Non imparatum pectus ærumnis gero.
NVN. *Vocem dolori lingua luctifica negat.*
TH. *Proloquere, quæ ſors aggrauet quaſſam domum.*
NVN. *Hippolytus (heu me!) flebili letho occubat.*
TH. *Gnatum parens obiſſe iam pridem ſcio;*
Nunc raptor obijt: mortis effare ordinem.
NVN. *Vt profugus vrbem liquit infeſto gradu;*
Celerem citatis paſſibus currum explicans,
Celſos ſonipedes ocyus ſubigit iugo,
Et ora frenis domita ſubſtrictis ligat.
Tum multa ſecum effatus, & patrium ſolum
Abominatus, ſæpe genitorem ciet,
Acerq; habenis lora permiſſis quatit:
Cùm ſubitò vaſtum tumuit ex alto mare,
Creuitq; in aſtra: nullus inſpirat ſalo
Ventus, quieti nulla pars cæli ſtrepit,
Placidumq; pelagus propria tempeſtas agit.
Non tantus auſter Sicula diſturbat freta,
Nec tam furenti pontus exſurgit ſinu
Regnante coro, ſaxa cum fluctu tremunt,
Et cana ſummum ſpuma Leucatem ferit.
Conſurgit ingens pontus in vaſtum aggerem;
Tumidumq; monſtro pelagus in terram ruit.
Nec iſta ratibus tanta conſtruitur lues;
Terris minatur. fluctus haud curſu leui
Prouoluitur: neſcio quid onerato ſinu
Grauis vnda portat. quæ nouum tellus caput
Oſtendet aſtris? Cyclas exoritur noua?
Latuere nube numen Epidauri Dei,
Et ſcelere petræ nobiles Scironides,
Et quæ duobus terra comprimitur fretis.
Hæc dum ſtupentes querimur, en totum mare
Immugit: omnes vndique ſcopuli aſtrepunt:
Summum cacumen rorat expulſo ſalo,
Spumat vomitq; vicibus alternis aquas:
Qualis per alta vehitur Oceani freta,
Fluctus refundens, ore Phyſeter capax.
Inhorruit concuſſus vndarum globus,
Soluitq;

991 *Gero.* m. ſ. *fero.* & ſequenti verſu *luctifera.*

994 *Hippolytus.* paucis verbis, quæ poſtea latiùs eſt declaraturus, comprehendit. vt Euripides:
Ἱππόλυτος οὐκ ἔτ' ἔστιν, ὡς εἰπεῖν ἔπος.

998 *Curſum.* tres lib. antiq. *currum.*

1001 *Multa ſecum effatus.* Euripides in Hippolyto:
Ζεῦ, μηκέτ' εἴην, εἰ κακὸς πέφυκ' ἀνήρ.
αἴσθοιτο δ' ἡμᾶς ὡς ἀτιμάζει, πατὴρ,
ἤτοι θανόντας, ἢ φάος δεδορκότας.

1004 *Vaſtum tonuit ex alto mare.* hæc eſt membranarum lectio.

1013 *Terras.* ſic antiq. libri, non *terram.*

1019 *Latuêre nube.* Euripidē imitatur. ille cùm ingentem ortu monſtri fluctū ſublatum fuiſſe dixiſſet:
——— ὥς ἀφῃρέθη
Σκείρωνος ἀκτὰς ὄμμα τοὐμὸν εἰσορᾶν.
ἔκρυπτε δ' Ἰσθμὸν, ϗ πέτραν Ἀσκληπιοῦ.

Soluitq́; ſeſe, & litori inuexit malum
Maius timore. pontus in terras ruit,
Suumq́; monſtrum ſequitur: hos quaſſat tremor.
TH. *Quis habitus ille corporis vaſti fuit?*
NVN. *Cærulea taurus colla ſublimis gerens,*
Erexit altam fronte viridanti iubam.
Stant hiſpidæ aures, cornibus varius color;
Et quem feri dominator habuiſſet gregis,
Et quem ſub vndis natus. hinc flammã vomit,
Oculi hinc relucent: cærulâ inſignis notâ.
Opima ceruix, arduos tollit toros;
Nareſq́; hiulcis hauſtibus patulæ fremunt:
Muſco tenaci pectus ac palear viret,
Longum rubenti ſpargitur fuco latus.
Tum, ponè tergus, vltima in monſtrum coit
Facies, & ingens bellua immenſam trahit
Squammoſa partem: talis extremo mari
Piſtrix citatas ſorbet aut reddit rates.
Tremuere terræ, fugit attonitum pecus
Paßim per agros, nec ſuos paſtor ſeqni
Meminit iuuencos: omnis è ſaltu fera
Diſceßit, omnis frigido exſanguis metu
Venator horret. ſolus immunis metu
Hippolytus artis continet frenis equos,
Pauidoſq́; notæ vocis hortatu ciet.
Eſt alta ad Argos collibus ruptis via,
Vicina tangens ſpacia ſuppoſiti maris:
Hîc ſe illa moles acuit, atque iras parat.
Vt cepit animos, ſeq́; prætentans ſatis
Præluſit iræ; præpeti curſu euolat
Summum citato vix gradu tangens humum,
Et torua currus ante trepidantes ſtetit.
Contrà feroci gnatus inſurgens minax
Vultu, nec ora mutat, & magnum intonat.
Haud frangit animũ vanus hic terror meum,
Nam mihi paternus vincere eſt tauros labor.
Inobſequentes protinus frenis equi
Rapuere currum; iamq́; deerrantes viâ,
Quacunque pauidos rapidus euexit furor,
Hac ire pergunt, ſeq́; per ſcopulos agunt.
At ille, qualis turbido rector mari
Ratem retentat, ne det obliquum latus,
Et arte fluctus fallit: haud aliter citos
Currus gubernat. ora nunc preßis trahit

Con-

1054 *Eſt alta.* omnes membr. *eſt arta.*

1058 *Præluſit iræ.* In Herc. Fur. *præluſit Hydra.* In Troa. *præludens tuis iam Troia fatis.*

1060 *Toruuſq;* ſuprà præceſſit, *moles.* ideo lego ex membranis, *& torua*; vel ex coniectura, *tauruſq;*.

1064 *Paternus vincere eſt tauros labor.* nam Theſeus Maratonium taurum & Cnoſſium Minotaurum interfecerat.

1069 *At ille qualis.* ait Euripides in Hippolyto:

καὶ δεσπότης μὲν ἱππικοῖς ἐν ἤθεσι
πολὺς ξυνοικῶν, ἥρπασ' ἡνίας χεροῖν.
ἕλκει δὲ, κώπην ὥστε ναυβάτης ἀνήρ.
ἱμᾶσιν εἰς τὸ ὕπισθεν ἀρτήσας δέμας.

Sanè totum hunc de morte Hippolyti locum ab Euripide accepit.

Conſtricta frenis, terga nunc torto frequens
Verbere coërcet. ſequitur aßiduus comes,
Nunc æqua carpens ſpacia, nunc contrà obuius
Oberrat, omni parte terrorem mouens.
Non licuit vltrà fugere.. nam toruo obuius
Incurrit ore corniger ponti horridus.
Tum verò pauidâ ſonipedes mente exciti
Imperia ſoluunt, ſeq́ꝫ luctantur iugo
Eripere, rectiq́ꝫ in pedes iactant onus.

1082 *In lora præceps fuſus.* Badiana editio & Eguian. m. ſ. continet; *præceps in ora gnatus implicuit.* m. ſ. autem reliqui; *In ora præceps gnatus implicuit.* &c quos ſecutus ſum. Lipſienſis edit. *In lora præceps fuſus.*

In ora præceps gnatus implicuit cadens
Laqueo tenaci corpus : & quanto magis
Pugnat, ſequaces hoc magis nodos ligat.
Senſere pecudes facinus, &, curru leui
Dominante nullo, quâ timor iuſsit, ruunt.
Talis per auras non ſuum agnoſcens onus,
Soliq́ꝫ falsò creditum indignans diem,
Phaëthonta currus deuio excuſsit polo.
Latè cruentat arua, & illiſum caput
Scopulis reſultat : auferunt dumi comas,
Et ora durus pulchra populatur lapis,
Peritq́ꝫ multo vulnere infelix decor.
Moribunda celeres membra peruoluunt rotæ,
Tandemq́ꝫ raptum truncus ambuſtâ ſude,
Medium per inguen ſtipite eiecto tenet,
Paulumq́ꝫ domino currus affixo ſtetit:
Hæſere biiuges vulnere, & pariter moram
Dominumq́ꝫ rumpunt. inde ſemianimem ſecant
Virgulta, acutis aſperi vepres rubis,
Omnisq́ꝫ truncus corporis partem tulit.

1101 *Errant.* meus lib. ſcript. habet *errat.*

Errant per agros, funebris famuli manus,
Per illa, quâ diſtractus Hippolytus, loca,
Longum cruentâ tramitem ſignat notâ,
Mœſtæq́ꝫ domini membra veſtigant canes.
Necdum dolentum ſedulus potuit labor
Explere corpus. hoccine eſt formæ decus?
Qui modò paterni clarus imperij comes,
Et certus heres, ſiderum fulſit modo:
Paßim ad ſupremos ille colligitur rogos,
Et funeri confertur. TH. *ô nimium potens,*

1111 *Quanto parentes,* &c. Aeſchylus: τὸ συγγενές τοι δεινὸν, ἥθ᾽ ὁμιλία. Idem in tragœd. ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις ſimile quiddam ſcripſit, quod nunc non occurrit.

“ *Quanto parentes ſanguinis vinclo tenes*
“ *Natura; quàm te colimus inuiti quoque!*
Occidere volui noxium, amiſſum fleo.
NV. *Haud flere quiſquam honeſtè, quod voluit, poteſt.*

TH. *Equi-*

TH. *Equidem malorũ maximum hunc cumulum reor,*
Si abominanda caſus optata efficit.
NVN. *Et ſi odia ſeruas, cur madent fletu genæ?*
TH. *Quod interemi, non quod amiſi, fleo.*

CHORVS.

Anapæſtici Tetrametri, Choriambicus Tetrameter vnus, Trimetri duo, Dimeter vnus, Sapphici quinque.

“ *Quanti caſus humana rotant,*
“ *Minùs in paruis fortuna furit,*
“ *Leuiusq́; ferit leuiora Deus.*
“ *Seruat placidos obſcura quies,*
“ *Præbet ſomnos caſa ſecuros.*
Admota ætherijs culmina ſedibus
Euros excipiunt, excipiunt Notos,
Inſani Boreæ minas,
Imbriferumq́; Corum:
Humida vallis raros patitur
Fulminis ictus: tremuit telo
Iouis altiſoni Caucaſus ingens,
Phrygiumq́; nemus matris Cybeles.
“ *Metuens cælo Iuppiter alto*
“ *Vicina petit. non capit vnquam*
“ *Magnos motus humilis tecti*
“ *Plebeia domus:*
“ *Circa regna tonat.*
“ *Volat ambiguis*
“ *Mobilis alis hora, nec vlli*
“ *Præſtat velox fortuna fidem.*
Qui clara videt ſidera mundi,
Nitidumq́; diem, morte relictâ,
Luget mæſtos triſtis reditus,
Ipſoq́; magis flebile Auerno
Sedis patriæ videt hoſpitium.
Pallas Atthææ veneranda genti,
Quòd tuus cælum, ſuperosq́; Theſeus
Spectat, & fugit Stygias paludes,
Caſta, nil debes patruo rapaci:
Conſtat inferno numerus tyranno.
Quæ vox ab altis flebilis tectis ſonat,
Strictoq́; vecors Phædra quid ferro parat?

ACTVS

1139 *Nec vlli Præſtat velox fortuna fidem.* Ennius, annal. 7.
——— multa dies in bello cõficit vnus:
Et rurſus multæ fortunæ fortè recumbunt:
Haut quaquam quemquam ſemper fortuna ſecuta eſt.
Varro, Margopoli, περὶ ἀρχῆς:
Fortuna nulli currum miſſum à carcere intimo
Labi inoffenſum per æquor ad candidum calcem ſinit.
prior à me, poſterior verſus ab alijs emendatus. Firminian. Simphoſius:
O fortuna potens, quàm variabilis,
Tantũ iuris, atrox, quæ tibi vindicas,
Euertiſq; bonos, eligis improbos,
Nec ſeruare potes muneribus fidem.
Fortuna immeritos auget honoribus,
Fortuna innocuos cladibus afficit;
Iuſtos illa viros pauperie grauat,
Indignos eadem diuitijs beat;
Hæc aufert iuuenes, & retinet ſenes,
Iniuſto arbitrio tempora diuidens:
Quod dignis adimit, tranſit ad impios;
Nec diſcrimen habet, rectáve iudicat,
Inconſtans, fragilis, perfida, lubrica;
Nec quos clarificat, perpetuò fouet;
Nec quos deſeruit, perpetuò premit.
Hæc Simphoſius. in cuius verſu tertio meliùs quadraret, *erigis.* dixit enim *euertiſq;*, quod huic opponitur.

1149 *Caſta.* Pallas, virgo, intacta. *Patruo.* Plutoni.

1150 *Conſtat.* quia Theſei loco illi ceſſit Hippolytus.

ACTVS QVINTVS.

THESEVS. PHÆDRA.

TH. *Quis te dolore percitam inſtigat furor?*
Quid enſis iſte, quídve vociferatio,
Planctuſq́ſupra corpus inuiſum volunt?
PH. *Me me profundi ſæue dominator freti,*
Inuade, & in me monſtra cærulei maris
Emitte; quicquid intimo Tethys ſinu
Extrema geſtat; quicquid Oceanus vagis
Complexus vndis vltimo fluctu tegit.
O dire Theſeu ſemper! ô nunquam tuis
Tutò reuerſe! gnatus & genitor nece
Reditus tuos luêre. peruertis domum
Amore ſemper coniugum, aut odio nocens.
Hippolyte tales intuor vultus tuos?
Taleſq́ feci? membra quis ſæuus Scinis,
Aut quis Procruſtes ſparſit? aut quis Creſſius
Dædalea vaſto clauſtra mugitu replens,
Taurus biformis, ore cornigero ferox
Diuulſit? heu me! quò tuus fugit decor,
Oculiq́, noſtrum ſidus? exanimus iaces?
Ades parumper, verbaq́ exaudi mea.
Nil turpe loquimur. hac manu pœnas tibi
Soluam, & nefando pectori ferrum inſeram,
Animaq́ Phædram pariter ac ſcelere exuam:
Et te per vndas, perq́ Tartareos lacus,
Per Styga, per amnes igneos amens ſequar.
Placemus vmbras. capitis exuuias cape,
Laceræq́ frontis accipe abſciſſam comam.
Non licuit animos iungere: at certè licet
Iunxiſſe fata. morere, ſi caſta es, viro;
Si inceſta, amori. coniugis thalamos petam
Tanto impiatos facinore? hoc deerat nefas,
Vt vindicati ſancta fruereris toro.
O mors amoris vna ſolamen mali,
O mors pudoris maximum læſi decus.
Confugimus ad te, pande placatos ſinus.
Audite Athenæ, tuq́ funeſtâ pater
Peior nouercâ: falſa memoraui, & nefas,
Quod ipſa demens pectore inſano hauſeram,
Mentita finxi: falſa puniſti pater,
Iuueniſq́ caſtus crimine inceſtæ iacet,
Pudicus, inſons. recipe iam mores tuos,

1160 *Gnatus & genitor.* Hippolytus filius tuus, nũc: genitor Aegeus tunc cùm ex Creta rediiſti. quod elegantiſs. & ſuauiſs. carmine de Nupt. Pelei & Thetidis Catullus proſequitur.
1162 *Amore.* mei.
Odio. Antiopæ vel Ariadnes.
1166 *Dædalea.* Horatius:
——— *ceratis ope Dædalea*
Nititur pennis vitreo daturus
Nomina ponto.

1177 *Abſciſſam comam.* moris erat ad ſepulcrum cæſa coma mortuos quodammodo munerari. teſtes Homerus Odyſſ. δ' & Euripides in Iphigenia Taurica, & in Oreſte, apud quem etiã Electræ exclamatio diuerſimodè accipitur à Ioanne Caſa, & P. Victorio epiſt. 1. & 2. lib. 1. epiſt. clarorum virorum, dico excuſarum Lugduni à Griphij heredibus. ego Caſam ſequor.
1183 *Sedamen* in o. v. l. legitur *ſolamen.* & verſus hic proximè præcedenti præponitur.

1189 *Falſo puniſti.* m. ſ. habent *vana puniſti.*

Mucro-

Mucrone pectus impium iuſto patet,
Cruorq́; ſancto ſoluat inferias viro.
Quid facere rapto debeas gnato parens
Diſce ex Nouercâ condere Acherontis plagis.

THESEVS. CHORVS.
Trochaici tetrametri, & Iambici ſenarij.

TH. *Pallidi fauces Auerni, vosq́; Tænarei ſpecus,*
Vnda miſeris grata Lethes, vosq́; torpentes lacus,
Impium rapite, atq́; merſum premite perpetuis malis.
Nunc adeſte ſæua ponti monſtra, nunc vaſtum mare,
Vltimo quodcunq́; Proteus æquoris abſcondit ſinu,
Meq́; ouantẽ ſcelere tanto, rapite in altos gurgites.
Tuq́; ſemper genitor iræ facilis aſſenſor meæ,
Morte dignum facinus auſus; qui nouâ natum nece
Segregem ſparſi per agros; quiq́; dum falſum nefas
Exequor, vindex ſceleſtus incidi in verum ſcelus,
Sidera, & manes, & vndas ſcelere compleui meo.
Amplius ſors nulla reſtat: regna me norunt tria.
In hoc redimus, patuit ad cælum via,
Bina vt viderem funera, & geminam necem?
Cælebs & orbus, funebres vnâ face
Vt concremarem prolis ac thalami rogos?
Donator atræ lucis Alcide tuum
Diti remitte munus; ereptos mihi
Reſtitue manes. impius fruſtra inuoco
Mortem relictam. crudus, & lethi artifex,
Exitia machinatus inſolita, effera,
Nunc tibi met ipſe iuſta ſupplicia irroga.
Pinus coacto vertice attingens humum
Cælo remiſſa findat in geminas trabes,
Mittarq́; præceps ſaxa per Scironia.
Grauiora vidi, quæ pati cluſos iubet
Phlegethon, nocentes igneo cingens vado.
Quæ pœna maneat memet, & ſedes, ſcio.
Vmbræ nocentes cedite, & ceruicibus
His his repoſitum degrauet feſſas manus
Saxum, ſenis perennis Æolij labor:
Me ludat amnis ora vicina alluens:
Vultur relicto tranſuolet Tityo ferus,
Meumq́; pœnæ ſemper accreſcat iecur.
Et tu mei requieſce Pirithei pater:
Hæc incitatis membra turbinibus ferat
Nunquam reſiſtens orbe reuoluto rota.

1197 *Miſeris grata.* quia illius potu malorum obliuio inducitur.

1204 *Segregem.* hac voce Seneca Philoſophus vtitur, item Aſconius, Prudentius, Sidonius, alij.
1205 *Verum nefas.* egregiè o.v.l. *ſcelus.* præter Mogunt. qui, *nefas.*

1218 *Pinus coacta* ad ſupplicium alludit, quo, quem ipſe ſuſtulit Sinis homines enecabat. qua de re diximus ad Claudianum libro 2. in Rufinum.

1223 *Quæ pœna.* vide Virgilium Aeneid. lib. 6.

1226 *Senis* Siſyphi.
1227 *ora.* Tantali.

1230 *Pater.* Ixion.

Dehiſce tellus, recipe me dirum chaos,
Recipe: hæc ad vmbras iuſtior nobis via eſt.
Gnatum ſequor: ne metue, qui manes regis,
Caſti venimus. recipe me æternâ domo
Non exiturum. Non mouent diuos preces:
At ſi rogarem ſcelera, quàm proni forent.
CHO. *Theſeu querelis tempus æternum manet:*
Nunc iuſta gnato ſolue, & abſconde ocyus
Diſperſa fœdè membra laniatu effero.
TH. *Huc huc reliquias vehite cari corporis,*
Pondusq́; & artus temere congeſtos date.
Hippolytus hic eſt? facinus agnoſco meum.
Ego te peremi. neu nocens tantùm ſemel,
Solúſve fierem; facinus auſurus parens,
Patrem aduocaui. munere en patrio fruor.
O triſte fractis orbitas annis malum!
Complectere artus, quodq́; de gnato eſt ſuper,
Miſerande mæſto pectore incumbens foue.
Diſiecta genitor membra laceri corporis
In ordinem diſpone, & errantes loco
Reſtitue partes. fortis hîc dextræ locus,
Hîc læua frenis docta moderandis manus
Ponenda: læui lateris agnoſco notas.
Quã magna lachrymis pars adhuc noſtris abeſt!
Durate trepidæ lugubri officio manus,
Fletusq́; largos ſiſtite arentes genæ,
Dum membra gnato genitor annumerat ſuo,
Corpusq́; fingit. hoc quidem eſt formâ carens,
Et turpe, multo & vulnere ambeſum vndique:
Quæ pars tui ſit dubito, ſed pars eſt tui:
Hîc hîc repone, non ſuo, at vacuo loco,
Hæc illa facies igne ſidereo nitens,
Inimica flectens lumina? hic cecidit decor.
O dira fata numinum! ô ſæuus furor!
Sic ad parentem gnatus ex voto redit?
En hæc ſuprema dona genitoris cape,
Sæpe efferendus. interim hæc ignes ferant.
Patefacite acerbâ cæde funeſtam domum.
Mopſopia claris tota lamentis ſonet.
Vos apparate regij flammam rogi:
At vos per agros corporis partes vagas
Anquirite. iſtam terra defoſſam premat,
Grauisq́; tellus impio capiti incubet.

L. ANN.

1246 *Facinus.* membranæ, *crimen.*
1255 *Notas.* ſic quidam m. ſ. alij, *nodos.* ceteri, *modos.*
1261 *Ambeſum.* dubito num meliùs antiq. cod. *abruptum*, habeant.
1268 *Vota.* nonnulli v. l. *dona.*
1275 *Grauiſq; tellus.* extrema Troade Polyxena cadit, vt Achilli grauem factura terram. ideo dictum hoc eſt, quia qui defunctis bene cupiebant, terram illis leuem dicebant. idque eſt quod in innumerabilibus ſepulcrorum monumentis ſcriptum extat; S.T.T.L. ſit tibi terra leuis. Romæ, in domo Cæſia:

Sit tibi terra leuis mulier digniſſima vita.

ibidem, in ædibus Attilij Delphinij;

Rogo vt diſcedens terram mihi dicas leuem.

Euripides, in Alceſti.

——— κούφα σοὶ
χθὼν ἐπάνω πέσοι, γύναι ———

Tibullus lib. 2. eleg. 4.

Et bene, diſcedens dicet, placidéq; quieſcas,
Terraq; ſecura ſit ſuper oſſa leuis.

Ouidius.

Oſſa quieta precor tuta requieſcite in vrna,
Et ſit humus cineri non oneroſa tuo.

Pedo Albinouanus:

Nunc ego quid poſſum? tellus leuis oſſa teneto.
Pendula librato pondus & ipſa tuum.

Seneca, Troad. actu 3.

Patria tellus Hectorem leuiter premat.

huc etiam reſpicit Iuuenalis:

Dij maiorum vmbris tenuem & ſine puluere terram.

& Martialis lib. 5.

Mollia nec rigidus ceſpes tegat oſſa, nec illi
Terra grauis fueris, non fuit illa mihi.

Et Bartholomæus Naharrus Lamentacion. 3.

Y mandares,
Quando mi hueſſa topares
Hecha de triſtes agueros,
Si por encima paſſares,
Y de mi te recordares,
Haz tus pies algoligeros.

Cui verò male volebant, illi tumulũ grauem & oneroſum imprecabantur, quò ſcilicet vmbra hoc onere depreſſa, è ſepulchro nequiret ad locum deſtinatum euolare. vnde Propertius:

Sit tumulus lenæ curto vetus amphora collo,
Vrgeat hunc ſupra vis caprifice tua.

Idem:

Si fallo, cinis, heu, ſit mihi vterq; grauis.

L. ANN. SENECÆ

Hercules furens.

TRAGOEDIA V.

PERSONÆ.

Iuno. Megara.
Amphitryon. Lycus.
Hercules. Theſeus.

ACTVS PRIMVS.

IVNO.

Trimetri Iambici.

SOROR *Tonantis (hoc enim ſolum mihi*
Nomen relictum eſt) ſemper alienum Iouem,
Ac templa ſummi vidua deſerui ætheris,
Locumq́, cælo pulſa, pellicibus dedi.
Tellus colenda eſt. pellices cælum tenent.
Hinc arctos, altâ parte glacialis poli
Sublime claſſes ſidus Argolicas agit:
Hinc; quâ tepente vere laxatur dies;
Tyriæ per vndas vector Europæ nitet:

Illinc

IN HERCVLEM FVRENTEM ADVERSARIA.

HERCVLES FVRENS. hoc modo Euripides tragœdiam quãdam inſcripſit; quam ſibi hac fabula noſter propoſuit imitandam.

1 *Soror tonantis.* fortè ad Ouidiani lib. 3. Metamorph. verſus imitationem dictum.

——— ſi ſum regina Iouiſq́;
Et ſoror & coniux: certè ſoror ———

equidem quàm ſtudioſè Naſonem noſter expreſſerit, efficiam vt ſucceſſu operis appareat. Vxorem Iouis, veteres Iunonẽ eſſe finxerunt, quia aër, quem Orpheus, in hymnis, Iunonem eſſe dixit, ab igne, hoc eſt, Ioue calefactus, cũcta gignit. Soror dicitur, vt intelligamus omnia elementa ſimul eodem patre eſſe genita, Deo immortali videlicet, qui omne tempus in ſe continet. ideo illi Saturnum, Iouis & Iunonis patrem, pro tempore poſuerunt.

6 *Hinc Arctos.* Heſiodus & eum ſecuti plerique omnes, hanc aſſerunt Calliſto, filiã Lycaonis, fuiſſe; ſed Arietes Tegeates hiſtoricus, eius ex Ceteo neptem, nomine Megiſtho, contendit. Hæc Calliſtus fabula virgines monet ſummam in pudore cuſtodiendo curam adhibere; ne, dum culpa ſua virgineum florem amittunt, à cunctis ludibrio habitæ, in proximorum etiam odium incurrant. nam cùm venatione feſſam, ſomno indulgere, & mox à Ioue tradunt deceptam comprimi: nihil aliud volunt innuere, quàm virgines eſſe nonnullas, quæ initiò quidem diligenter ab amatorum inſidiis ſibi cauent, aſſiduò honeſtis occupationibus vacantes; mox tamen ocio delinitæ (nam ſomnus ille ocium eſt) in amoris retia incidunt; & iuuenum delenimentis captę, libidini eorum obſequuntur. Calliſto à Iunone, comperto ſcelere, in vrſam mutatam, & ab Arcade, quem ex furtiuo illo coitu conceperat, ad necem petitam fuiſſe poëtæ tradunt, indicantes eos qui corporis voluptati ſe dedunt, brutorum induere habitum, & ne ab iis ipſis quidem eſſe ſecutos, quorum in beneuolentia maximam fiduciam ponunt. Siue, quòd per ſcelus nati à nullo, quantumuis nefario, facinore ſeſe abſtineant. Poſtremò, Ioue miſerante, in cælum tranſlata Lycaonis filia, diuinam miſericordiam ac pœnitentiæ fructum denotat.

7 *Agit.* in vno cod. antiq. *vehit* legitur. 9 *Tyriæ.* Tyriam vocat Europam; quemadmodum eius fratrem Cadmum, vetus quidam poëta Tyrium vocauit. *Vector Europæ.* Taurum, inquit Calpurnius Baſſus in comment. Phænom. Cæſaris Germanici, quidam inter aſtra putant poſitum propter Iouem, quòd in bouem fabuloſè ſit conuerſus. Nigidij ſummæ auctoritàtis grammatici alia fuit ſententia, ea quoque à Baſſo refertur, cuius verba, quia vulgò non ſatis emẽdata exſtant, adſcribam vt legi puto debere. igitur ſcribit ille: „Nigidius hunc ait Iouem à Neptuno fratre per gratiã abduxiſſe, qui in figura tauri ſenſum humanum haberet: quem Iupiter Sydonem miſit, vt Europam, Agenoris filiam, ad ſe portaret: iſque per pelagus Sydonem venit, ibique Europam inter æquales ſuas ludentem in templo Aeſculapij conſpexit, eamque repentino raptu collocatam, ſuo tergo deuexit ad Iouem, in inſulam Cretam. ob hanc itaque cauſam Iupiter taurum ſideribus dignatus eſt immortali memoria inferre. Hæc Euripidi, teſte Higyno congruunt. Eratoſthenes autem hunc eum eſſe putat, qui Paſiphaën iniit. de hoc tauro citantur à Probo & Pomponio Sabino, in 1. Georg. Virgilij, illa Getulici, in epigram. vereor vt mendoſa, quam Pomponius ita citat:

Non aries illum verno feret aëre cornu,
Gnoſia nec gemini præcidunt cornua tantùm.

Probus verò ita:

Non aries illum verno feret aëre cornu,
Gnoßia nec geminos præcidunt cornua taurum.

Illinc timendum ratibus ac ponto gregem
Paſſim vagantes exerunt Atlantides,
Ferro minax hinc terret Orion deos,
Suasq́ Perſeus aureus ſtellas habet.
Hinc clara gemini ſigna Tyndaridæ micant,
Quibusq́ natis mobilis tellus ſtetit.
Nec ipſe tantùm Bacchus, aut Bacchi parens,
Adiere ſuperos: néqua pars probro vacet,
Mundus puellæ ſerta Cnoſſiacæ gerit.
Sed vetera querimur. vna me dira ac fera
Thebana, nuribus ſparſa tellus impijs,
Quoties

10 *Illinc timendum.* ſiue ſic, ſiue, quod eſt in quibuſdam mēbranis, legas, *tremendum*, aut, *verendum*, minimum refert. Atlantides Iuno oderat, quia earum tres, Maia, Electra, Taygete, Ioui morigeræ fuerant. Timendas nauigantibus dicit, quia à nautis, ob futuram, quam denunciant, tempeſtatem timentur, auct. Germanico in Phænom. Heſiod.

ἢ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῇ,
εὖτ' ἂν Πληϊάδες σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος
φεύγουσαι πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θυίουσιν ἀῆται,
καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.

11 *Atlantides.* Sic quas Ouidius Pleiades vocat, Virgilius in Georg. nuncupauit:
Ante tibi Eoæ Atlantides abſcondantur.

12 *Exterret Orion deos.* exterret, quia ſtricto gladio videtur taurum petere. Statius, in ſiluis:
——— *quanto mucrone minatur*
Noctibus hybernis, & ſidera terret Orion. Sed cur hoc loco Iuno Orionem nominat, quem non ex pellice, ſed ex bubula pelle Iupiter cum Neptuno & Mercurio, ſecundùm Euphorionem & Ouidium, vel Apolline, vt ſcribit Iſacius in Lycophronem, ſuſceperat? dolebátne mulier zelotypa deceſſiſſe ſibi, quicquid corio bubulo obtigerat? Quomodo, & cur Orion occiſus fuerit, varia à varijs ſcripta ſunt: quibus tamen omnibus facile fuerit ſenſum moralem attribuere. Vide Apolodorum 1. Biblioth. Nicand. in Theriacis. Ouidium 5. Faſtor. Higyn. lib. Aſtron. 2. Si enim interiit quia Dianā attentare præſūmſerit, ex Nicandri, Euphorionis, & Horatij ſententia; ſignificarunt poëtæ, Deum omne ſtuprum, præſertim violentum, grauiſſimis pœnis perſequi conſueuiſſe. Sin Corino Delio, ſcribenti, illum propter iactantiam à Scorpio, Dianæ iuſſu, occiſum, aſſentiamur; ab omni arrogantia monemur eſſe alieni, vtpote cuius vindicem Nemeſim veteres eſſe voluerunt, teſte Theæteto. At ſi à Diana adamatum ob formam dicas, & fraude Apollinis ab eadem ignorante interemtum; ſit illud ipſum exemplo, ne quis potentiorem ducere, néve cum nobiliore vel ditiore audeat congredi: quoniam huiuſmodi amores & nuptias infelix vt plurimum exitus conſequatur. quod in Antonij Bolognij, & ducis Melfitanæ connubio patuit. Bandellus in tragœdiis Italicis, Belleforeſtus Gallicarum tragœdiar. to. 2. trag. 1. 13 *Perſeus.* de Perſeo, legendus Ouid. in Metamorph. cuius natiuitas docuit auro cuncta eſſe peruia; de Meduſa victoria, virum bonum meretricum inſidias, Deo duce, effugere; in ſtellam mutatio, eorum qui miſeros iuuerint, vt Perſeus Andromedam, & luxuriæ ſtimulum retuderint, nomen immortale fore. *Aureus.* pulcher. Sic apud neſcio quem;
μοῦσά μοι ἔννεπε ἔργα πολυχρύσου Ἀφροδίτης. & Mimnermum: τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσῆς Ἀφροδίτης.
atque Virgilium: ——— *at non Venus aurea contra Pauca refert* ——— 14 *Clara.* icirco hęc ſtella ab Horatio lib. 1. Carm. alba dicitur: *Tyndaridæ.* Sic ab Homero in hymnis Dioſcuri appellātur: quia Caſtor à Tyndaro fuit genitus: quamuis Polluci Iouem patrem vetuſtas aſſignarit. Natalis lib. 8. Mytholog. cap. 9. eadem hoc alterna vita frui finxit, vt hominibus fraternam caritatem ac beneuolentiam commendaret. hoc enim volunt, cùm aiunt Caſtorem alterna morte redemtum. Obijciunt hoc loco Senecæ nonnulli, Caſtores ſeu Tyndaridas tunc temporis nondum mortuos, proinde neque adhuc in cęlum tranſlatos fuiſſe. Sed multa apud poëtas talia inueniri diſcant. tale eſt apud Sophoclem, in Electra, nunciari Clytęmneſtrę Oreſtem in Pythiis obiiſſe, cùm tamen Pythia annis poſt Oreſtem penè ſexcentis, Triptolemi temporibus, cœperint, vt notant ſcholaſtæ. tale apud Virgil. illud, ——— *portuſq; require Velinos* 6. Aeneid. cùm illo tempore Velium non foret. Sanè hoc loco, quia Iuno loquitur, nihil mirum eſt, eam futura tanquam præſentia fari. deam enim credebat antiquitas. porrò hęc figura vocatur anachoriſmus. 15 *Quibuſq; natis mobilis tellus ſtetit.* explicatur locus iſte à Strabone, lib. 10. vbi de Delo agit his verbis: μυθεύεται γὰρ ἐνταῦθα ἡ Λητὼ τὰς ὠδῖνας ἀπολύσασθαι τοῦ τε Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος. ἦν γὰρ πάροιθε, φησὶ, φορητὰ, φησὶν ὁ Πίνδαρος, κυμάτεσσι παντοδαπῶν ἀνέμων ῥιπαῖσιν, ἀλλ' ἁ Κοιογενὴς ὁπότ' ὠδίνεσσι θυίοισ' ἀγχιτόκοις ἐπέβα νιν, δὴ τότε τέσσαρες ὀρθαὶ πρέμνων ἀπώρουσαν χθονίων. ἂν δ' ἐπικράνοις σχέθον πέτραν ἀδαμαντοπέδιλοι κίονες. ἔνθα τεκοῖσ' εὐδαίμον' ἐπόψατο γένναν. 16 *Bacchus, aut Bacchi parens.* conſule Ouid. 3. Metamorph. Semelen in cęlum tranſlatam memini me apud Philoſtratum in imagin. & Nonnum lib. 7. Dionyſ. legere. Semele fulmine cremata fingitur, vt nihil niſi æquum & bonum à Deo petere doceamur. Bacchum Iupiter ex igne eripuit, & femori ſuo aſſuit, quia parentum noxa filijs obeſſe non debet. Orpheus in hymn. in Dionyſum, Bacchum non Semeles, ſed Proſerpinæ filium facit, indicans ebrietatem ex cacodæmonum regno erupiſſe. 18 *Mundus.* mundum pro cælo & hic, & ſępiculè poni alijs, docui in notis ad Claudianum. addo ſumi nonnunquam pro inferorum ſedibus. Seneca volens innuere apud inferos perpetuas eſſe tenebras, ait infrà actu 3. *Immotus aer hæret & nigro ſedet Nox atra mundo* ——— Item Hippol. actu 2. *Arſit obſcuri dea clara mundi.* *Puellæ ſerta Cnoſſiacæ.* coronam Ariadnæ,

Quoties nouercam fecit? aſcendat licet,
Meumq́ victrix teneat Alcmene locum,
Pariterq́ natus aſtra promiſſa occupet;
In cuius ortu mundus impendit diem,
Tarduſq́ Eoo Phœbus effulſit mari,
Retinere merſum iuſſus Oceano iubar.
Non ſic abibunt odia viuaces aget
Violentus iras animus, & ſæuus dolor
Æterna bella pace ſublata geret.
Quæ bella? quicquid horridum tellus creat
Inimica; quicquid pontus, aut aer tulit
Terribile, dirum, peſtilens, atrox, ferum,
Fractum atq́ domitũ eſt. ſuperat, & creſcit malis,
Iraq́ noſtra fruitur. in laudes ſuas
Mea vertit odia. dum nimis ſæua impero;
Patrem probauit inde, quà lucem premit,
Aperitq́ Tethis; quà, ferens Titan diem,
Binos propinqua tingit Æthiopas face.
Indomita virtus colitur, & toto Deus
Narratur orbe. monſtra iam deſunt mihi:
Minorq́ labor eſt Herculi iuſſa exequi,
Quàm mihi, iubere: lætus imperia excipit.
Quæ fera tyranni iuſſa violento queant
Nocere iuueni? nempe pro telis gerit,
Quæ timuit, & quæ fudit: armatus venit
Leone & hydra. nec ſatis terræ patent.
Effregit ecce limen inferni Iouis,
Et opima victi regis ad ſuperos refert.
Parum eſt reuerti. fœdus vmbrarum perit.
Vidi ipſa, vidi nocte diſcuſſa inferûm,
Et Dite domito, ſpolia iactantem patri
Fraterna. cur non vinctum & oppreſſum trahit
Ipſum catenis, paria ſortitum Ioui,
Ereboq́

Virgil. 1. Georg.
Cnoſſiaq; ardentis decedat ſtella coronæ.
Cæſar Germanicus, in Phænom. ex Arato:
Claræ Ariadneæ propiùs ſtant ſigna coronæ,
Hunc illi Bacchus thalami memor addit honorem.
Horatius lib. 2. Carminum:
Fas, & beatæ coniugis additum
Stellis honorem ———
21 *Quoties.* bis. ſemel ibi nato Baccho, & iterum Alcmena pariente Herculem.
22 *Viuaces aget violentus iras animus.* Iuno enim ſuſceptas inimicitias pertinaciter retinebat. ideo Virgilius lib. 1. Aeneid.
——— *memorem Iunonis ob iram.*
lib. 5. Aeneid.
Iunonis grauis ira & inexſaturabile pectus,
Quã nec lõga dies pietas nec mitigat vlla,
Nec Iouis imperio fatiſve infracta quieſcit.
Hæc dea Baccho & Herculi grauis ſemper & infeſta fuit. de iis ait Sidonius Antipater:
ἥρη δ' ἀμφοτέροις χαλεπὴ θεός.
cæterùm malè hoc loco libri antiq. vel *minaces aget* vel *viuaceſq;* habent.
37 *Quâ, ferens Titan diem Binos propinqua tingit Æthiopas face.* hoc eſt, ab ortu ad occaſum. nam ait Homerus Odyſſ. ά.
Αἰθίοπάς τοι διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν,
οἱ μὲν δυσομένου ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος.
Sic enim poſteriorẽ verſum legit Ariſtarchus, licet eundem Crates aliter caſtigauerit. Strabo 1. Apuleius lib. 1. de aſino aureo: Indi, vel Aethiopes vtrique.
39 *Toto deus narratur orbe.* ex veterum more; qui à quibus inſignia beneficia acceperant, aras illis conſecrabant, & diuinos honores decernebant. Hercules per totum orbem latrociniis à ſe & ſceleribus repurgatum, veluti θεὸς ἀλεξίκακος colebatur. hoc Iuno queritur.
45 *Armatus venit leone & hydra.* Herculem finxerunt, vt eſt apud Hyginum in fabulis, Nemeæi leonis pellem pro armis habuiſſe, ſagittis verò vſum tinctis felle & ſanguine hydræ lernææ. quo indicant bonum Imperatorem, cuius exemplum nobis Herculem proponunt, ad reportandas de hoſtibus victorias, calliditatem ſimul & fortitudinem coniungere debere. etenim his virtutibus ducibus, comiteq; fortuna, quiuis exercitus vinci, omnia poſſint opida expugnari, nullæ non prouinciæ queant ſubiugari. Notius eſt Lyſandri Lacedæmonij dictum, quàm vt hoc loco debeat commemorari. 47 *Inferni Iouis.* Homerus Iliad. ί. de Plutone, Ζεύς τε καταχθόνιος ——— eundem Statius, profundum Iouem; noſter dirum Iouem; Virgilius Stygium Iouem vocauit. Sic Proſerpina Virgilio & Claudiano, inferna & profunda Iuno dicitur. Stoici, reſte Seruio, vnum Deum pro varijs actibus & poteſtate varia nomina habere cenſebant. ideo vnum eundemque modò Iouem, modò Neptunum, modò Plutonem vocatum; & vnam eandemque Iunonem, modò ſic, modò Amphitriten, modò Proſerpinam dici. Sanè quia in cælo, terris, & mari Iuppiter imperare credebatur, Troiani, auctore Agatharchide in Aſiaticis, tres oculos illi affinxerunt.
49 *Fœdus vmbrarum perit.* lex inferorum violata. exſtat antiqui ſcriptoris incerti huiuſmodi epigramma:
Iuppiter aſtra, fretum Neptunus, tartara Pluto, Regna paterna tenent tres tria quiſque ſuum. huic ſortitioni addita fuiſſe quædã fœdera, veriſimile eſt. videlicet, vt neque vita functi cælũ infeſtarẽt, ne-

Ereboq́, capto potitur, & retegit Stygâ?
Patefacta ab imis manibus retro via eſt,
Et ſacra diræ mortis in aperto iacent.
At ille, rupto carcere vmbrarum, ferox
De me triumphat, & ſuperbificâ manu
Atrum per vrbes ducit Argolicas canem.
Viſo labantem Cerbero vidi diem,
Pauidumq́, ſolem: me quoque inuaſit tremor,
Et terna monſtri colla deuicti intuens,
Timui imperaſſe. leuia ſed nimium queror.
Cælo timendum eſt, regna ne ſumma occupet,
Qui vicit ima. ſceptra præripiet patri:
Nec in aſtra lentâ veniet, vt Bacchus, viâ:
Iter ruinâ quæret, & vacuo volet
Regnare mundo. robore expenſo tumet,
Et, poſſe cælum viribus vinci ſuis,
Didicit ferendo: ſubdidit mundo caput:
Nec flexit humeros molis immenſæ labor,
Mediusq́, collo ſedit Herculeo polus,
Immota ceruix ſidera & cælum tulit,
Et me prementem. quærit ad ſuperos viam.
Perge ira, perge, & magna meditantẽ opprime,
Congredere, manibus ipſa iam lacera tuis.
Quid tanta mandas odia? diſcedant feræ:
Ipſe imperando feſſus Euryſtheus vacet.
Titanas auſos rumpere imperium Iouis
Emitte, Siculi verticis laxa ſpecum.
Tellus gigante Doris excuſſo tremens
Suppoſita monſtri colla terrifici leuet,
Sublimis alias luna concipiat feras.
Sed vicit iſta. quæris Alcidæ parem;
Nemo eſt, niſi ipſe: bella iam ſecum gerat.
Adſint ab imo Tartari fundo excitæ
Eumenides, ignem flammeæ ſpargant comæ,
Viperea ſæuæ verbera incutiant manus.
I nunc ſuperbe, cælitum ſedes pete:

Huma-

que viui ad orcum penetraret, neque quiſpiam nauigaret. confirmat eam coniecturam Seneca cùm hoc loco, tum alibi ſæpè, item Claudianus lib. 1. de raptu Proſerp.

Ne pete firmatas pacis diſſoluere leges
Quas dedimus, neuitq; colus. ne fœdera fratrum
Ciuili conuerte tuba. cur impia tollis
Signa? quid inceſtis aperis Titanibus auras?

ibi enim Lacheſis Plutonem alloquitur. & paulo pòſt ipſe Pluto ait:

Atlantis Tegeææ nepos commune profundis
Et ſuperis numen; qui fas per limen vtrũq;
Solus habes, geminoq; facis commercia mundo.

huc ſpectant quæ infrà dicemus.

54 *Ereboq;*. non ſequor m. ſ. in quo legitur; *Cerberoq;*. nam Cerberum ceperat. eſt autem Erebus profunditas inferorum. Seruius & Sabinus in 4. Aeneid. hîc pars, pro toto inferno.

59 *Atrum.* Hercules ab inferis inuitum & reluctantem Cerberum extraxit, quem quidam rectiſs. auaritiam interpretantur, theſauros in tenebris occultatos diligenter aſſeruantem, nec in lucem patientem etui: quæ ſi à viro honoris cupido debelletur, & ex animi receſſu, in quo ſe abdiderat, eiiciatur, atq; opes illæ vſibus hominum accommodentur, ad illuſtrandum nomen, & acquirendam illuſtrem gloriam maximum proculdubio momentum adferent. quia, licet in diuitiis vera gloria non ſit collocanda, ad gloriam tamen adipiſcendam vtiliſſimas illas eſſe qui neget, pleriſque quidem ſanus non eſſe & ad Anticyras relegandus videtur.

72 *Mediuſq; collo.* ad hunc locum Claudianus reſpexit in præfat. lib. 2. de raptu Proſerp. inquiens:

——— te maximus Atlas
Horruit impoſito cùm premerere polo.
Firmior Herculeâ mũdus ceruice pependit.

Et Sydonius:

Cùm Lybicæ ſe rupe gigas ſubduceret, & cùm
Tutior Herculeo ſediſſet machina dorſo.

quare fortaſſis hoc loco legendum ſit; *meliuſq; collo*: ſed nihil muto.

74 *Quærit.* in nonnullis autographis, *quæret*, continetur: ſed prius malo.

78 *Imperando feſſus.* ſic inuenies apud Ouidium 9. Metamorph. de Hercule.

——— defeſſa iubendo Sæua Iouis coniux, ego ſum indefeſſus agendo

81 *Tellus Doris.* Sicilia, in quam Græci frequentes colonias miſerunt: quamobrem Græcis Siculi ſunt annumerati, & omiſſa patria Græcam linguam addidicerunt, Diodor. lib. 5. & partim Dorica, partim Ionica, illa tamen maximè dialecto ſunt vſi, vt patet ex Siculorum poëtarum eidylliis: nil mirum, cùm teſte Thucydide lib. 6. & Pauſan. lib. 1. Eliacor. magnam Siciliæ partem ex Peloponneſo Dores incoluerint. qua de re nonnulla etiam M. Tullius in accuſationibus in Verrem. 85 *Alias.* Ioan. Picus Mirandulæ comes, in opere contra Aſtrologos, tradit quoſdam exiſtimaſſe, omnia, quæ apud nos ſunt, in orbe lunæ inueniri. 86 *Tartari.* qui *bis patet in præceps tantùm, tenditq; ſub vmbras.*

Quantus ad æthereum cæli ſuſpectus Olympum. Virgilius 6. Aeneidos.

Humana temne: iam Styga & manes ferox
Fugiſſe credis? hîc tibi oſtendam inferos.
Reuocabo, in altâ conditam caligine
Vltra nocentum exilia, diſcordem deam,
Quam munit ingens montis oppoſiti ſpecus,
Educam, & imo Ditis è regno extraham,
Quicquid relictum eſt. veniat inuiſum ſcelus,
Suumq́; lambens ſanguinem impietas ferox,
Errorq́;, & in ſe ſemper armatus furor.
Hoc, hoc miniſtro noſter vtatur dolor.
Incipite famulæ Ditis, ardentem incitæ
Concutite pinum, & agmen horrendũ anguibus
Megæra ducat, atque luctifica manu
Vaſtam rogo flagrante corripiat trabem
Hoc agite. pœnas petite violatæ Stygis.
Concutite pectus. acrior mentem excoquat,
Quàm qui caminis ignis Ætnæis furit.
Vt poſſit animo captus Alcides agi,
Magno furore percitus; nobis priùs
Inſaniendum eſt. Iuno cur nondum furit?
Me, me ſorores, mente deiectam meâ,
Verſate primam: facere ſi quicquam apparo
Dignum nouerca: iam odia mutentur mea.
Natos reuerſus videat incolumes, precor,
Manuq́; fortis redeat. inueni diem,
Inuiſa quo nos Herculis virtus iuuet.
Me pariter & ſe vincat, & cupiat mori
Ab inferis reuerſus. hoc proſit mihi,
Ioue eſſe genitum. ſtabo, & vt certo exeant
Emiſſa neruo tela, librabo manum:
Regam furentis arma: pugnanti Herculi
Tandem fauebo, ſcelere perfecto, licet
Admittat illas genitor in cælum manus.
Mouenda iam ſunt bella. clareſcit dies,
Ortuq́; Titan lucidus croceo ſubit.

CHO-

93 *Diſcordem deam.* Megæram.

99 *In ſe ſemper armatus furor.* infrà, act 5.
——— *quodque habet proprium furor,*
In ſe ipſe ſæuit———

102 *Agmen horrendum anguibus.* agmen. ſororum, Tiſiphonen & Alecto: vide Medeæ verſu 14.

104 *Trabem.* trabs, pro face, ἐμφατικῶς. ſic Maro trabale telum; Horatius, clauos trabales; Papinius, haſtam trabalem; Claudianus, trabale ſceptrum; Silius, trabem pro haſta, poſuerunt.

106 *Mentem excoquat.* ita Prudentius;
At Chriſtiani nominis
Hoſtem coquebat irrita
Cordis venena, & liuidum
Cor efferata exuſſerant.
Virgilius etiam:
Femineæ ardentem curæq; iræq; coquebant
Ennius; ——— *curamq; leuaſſo*
Quæ nunc te coquit & verſat ſub pectore fixa.

107 *Quàm qui caminis ignis Ætnæis.* noſter Hippolyto:
Et ardet intus qualis Ætnæo vapor
Exundat antro———
Catullus:
Cùm tantum arderem quantum Tinacria rupes.
Ouidius, in epiſt. Sapphus:
Me calor Ætnæo non minor igne tenet:
item. 13. Metamorph.
Vro enim, læſuſq; exæſtuat acrior ignis,
Cumque ſuis videor tranſlatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo———
Noſter Thyeſte:
Ignis Ætnæis reſonans caminis.
Hippolyto:
Et qui furentes ſemper Ætnæis iugis
Verſat caminos———
Hercule Oetæo:
Feret Ætnæos inde caminos.
Lucanus lib. 1. vocat, *ora*, noſter caminos, cauernas illas per quas ignis erumpit, ſecutus Virgilium lib. 3. Aeneid.
Fama eſt Enceladi ſemuſtum fulmine corpus
Vrgeri mole hac, ingentemque inſuper Aetnã
Impoſitam ruptis flammam exſpirare caminis.
hoc eſt, vt ait Sabinus cauernis. de his Aetnæ incendiis, (citante eodem Pomponio Sabino) ita ſcribit Trogus lib. 4. Sicilia terra eſt cauernoſa & fiſtuloſa, quo fit vt ventorum flatibus pateat, vnde ignis concipitur. intrinſecus ſulphur habetur, & bitumen; vbi cùm ventus per ſpiramenta cauernarũ incubuit, diu luctatus, ignem concipit. ſic Aetnæ durat incendium. de quo exſtat poëma Cornelij Seueri.

108 *Animo captus.* o. v. l. *animum captus*, habent. 110 *Furit.* in vno m. ſ. l. *furis*, legitur.

119 *Stabo.* ad finem vſque manebo & durabo. Statius, extrema Achilleide:
Stare iubet contrà, tumidoſq; repellere fluctus;
Quos vix ipſe gradu totiens obſtante tuliſſet.
Stabam equidem, nec me referebat concitus amnis.

CHORVS.

Anapæſtici.

Iam rara micant ſidera prono
Languida mundo, nox victa vagos
Contrahit ignes, luce renata
Cogit nitidum Phoſphoros agmen.
Signum celſi glaciale poli,
Septem ſtellis Arcades vrſæ
Lucem verſo temone vocant.
Iam cæruleis euectus equis
Titan, ſummum proſpicit Oetam,
Iam Cadmæis inclyta baccis
Aſperſa die dumeta rubent,
Phœbiq; fugit reditura ſoror.
Labor exoritur durus, & omnes
Agitat curas, aperitq; domos
Paſtor, gelidâ cana pruinâ,
Grege immiſſo, pabula carpit.
Ludit prato liber aperto
Nondum ruptâ fronte iuuencus,
Vacuæ reparant vbera matres,
Errat curſu leuis incerto
Molli petulans hœdus in herba.
Pendet ſummo ſtridula ramo,
Pennasq; nouo tradere ſoli
Geſtit, querulos inter nidos,
Thracia pellex, turbaq; circum
Confuſa ſonat, murmure miſto.
Teſtata diem. carbaſa ventis
Credit, dubius nauita vitæ,
Laxos aurâ complente ſinus.
Hic exeſis pendens ſcopulis,
Aut deceptos inſtruit hamos,
Aut ſuſpenſus ſpectat preſſâ
Præmia dextrâ: ſentit tremulum
Linea piſcem. hæc, innocuæ
Quibus eſt vitæ tranquilla quies,
Et læta ſuo paruoq; domus,
Spes & in agris.
Turbine magno ſpes ſollicitæ
Vrbibus errant, trepidiq; metus.
Ille ſuperbos aditus regum,
Durasq; fores, expers ſomni

127 *Cogit nitidum.* Ouid 2. Metam.
—— *diffugiunt ſtellæ quarum agmina cogit*
Lucifer —— id eſt, Phoſphoros.
Martialis:
Phoſphore redde diem, quid gaudia noſtra moraris?

128 *Celſi poli.* poli Arctici; qui nobis ſemper ſublimis: ſed Antarcticum, ſub pedibus Styx atra videt, maneſque profundi. Virgil. 1. Georg.

132 *Summum proſpicit Oetam.* cùm ſol à montis cacumine occidit aut oritur, præ ſe fert nobis ſpeciem cacumen tangentis. ideo ait præſtantiſſimus Poëta:
Iamq; iugis ſummæ ſurgebat Lucifer Idæ.
&:
Sparge marite nuces, tibi deſerit Heſperus Oetam.

144 *Petulans hœdus.* proprium hœdi epithetum, qui naturá petulans & laſciuus eſt admodum. Virgil. 2. Georg.
—— *hœdiq; petulci*
Floribus inſultent.

154 *Deceptos.* à piſcibus, qui vel eos contemſerunt, vel potius, erepta callidè eſca, illæſi effugerunt.

157 *Innocuæ.* non, quæ non nocet; ſed cui „ ab alijs non nocetur. Seruius 2. Aeneid. „ Innocuus, inquit, cui non nocetur: innoxius, qui non nocet. Sed hæc plerumque „ poëtæ confundunt.

161 *Spes ſollicitæ.* bene, ſollicitæ. nam qui ſperat, inter gaudium & timorem verſatur. ſperamus non bona ſolùm, vt Grammatici quidam ſomniant, ſed & mala. Virg. 10.
Nunc etiam horribili viſu portenta ſequuntur.
Et ſocij amiſſi petierunt æthera pennis,
Fluminibusq; vagantur aues (heu dira meorum
Supplicia) & ſcopulos lacrymoſis vocibus implent.
Hæc adeò ex illo mihi iam ſperanda fuerunt
Tempore, cùm, &c.
& quia vt bona, ſic mala ſperamus, ideo ſperare pro timere, & ſpes pro mæſtitia ponitur. Virgil. 1. Aeneid.
At ſperate deos. memores fandi atque nefandi
Idem 4. Aeneid.
Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem

169 *Fluctuq; magis mobile vulgus.* vulgi inconſtantia fluminum fluctibus, & maris

Colit:

Colit: hic nullo fine beatus
Componit opes, gazis inhians,
Et congeſto pauper in auro eſt.
Illum populi fauor attonitum,
Fluctuq; magis mobile vulgus,
Aurâ tumidum tollit inani.
Hic clamoſi rabioſa fori
Iurgia vendens improbus, iras
Et verba locat. nouit paucos
Secura quies; qui, velocis
Memores æui, tempora nunquam
Reditura tenent. dum fata ſinunt,
Viuite læti. properat curſu
Vita citato, volucriq; die
Rota præcipitis voluitur anni.
Duræ

procellis ſolet comparari. Herodotus, in Thalia:

ὁμίλου γὰρ ἀχρηΐου οὐδέν ἐστι ἀξυνετώτερον, οὐδ' ὑβριστικώτερον. καὶ τυράννου ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας, ἐς δήμου ἀκολάστου ὕβριν πεσεῖν, οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι ὃς οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν οὐδέν, οὐδ' οἰκήϊον; ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἴκελος; Polyb. lib. 11. Ταῦτα δ' ἐστι, διότι πᾶς ὄχλος εὐπαραλόγιστος ὑπάρχει, καὶ πρὸς πᾶν εὐάγωγος. ὅθεν ἀεὶ τὸ παραπλήσιον πάθος συμβαίνει περί τε τοὺς ὄχλους καὶ τὴν θάλατταν. καθάπερ γὰρ κἀκείνης ἡ μὲν ἰδία φύσις ἐστὶν ἀβλαβὴς τοῖς χρωμένοις καὶ στάσιμος, ὅταν δ' εἰς αὐτὴν ἐμπέσῃ τὰ πνεύματα βίᾳ, τοιαύτη φαίνεται τοῖς χρωμένοις οἷοί τινες ἂν ὦσιν οἱ κινοῦντες αὐτὴν ἄνεμοι· οὕτω καὶ τὸ πλῆθος ἀεὶ καὶ φαίνεται καὶ γίγνεται πρὸς τοὺς χρωμένους, οἵους ἂν ἔχῃ προστάτας καὶ συμβούλους.

Cicero in ea quæ eſt pro Muræna: Quòd enim fretum, quem Euripum, tot motus, tantas, tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quantos æſtus habet, & quantas perturbationes ratio comitiorum? Titus Liuius lib. 27. Polybij locum ſuprà citatum expreſſit, his verbis: Sed multitudo omnis, ſicut natura maris, per ſe immobilis eſt: vt venti & auræ cient, ita aut tranquillum aut procellę in vobis ſunt. *Mobile.* Sic Horat. 1. carm. od. 1. *Hunc ſi mobilium turba Quiritium.* Sic Prudent. περὶ στεφ. hymno 10.

Tu ventilator vrbu & vulgi leuis *Procella mentes inquietas mobiles.* Statius 2. Thebaid.

——— *non mobile vulgus.* 176 *Dum fata ſinunt.* Varro περὶ φιλονεικίας idem monet: Properate viuere pueræ, quas ſinit ætatula ludere. Tibullus, à quo noſter hęc verba accepit:

At tu dum primi floret tibi temporis ætas, Vtere. non tardo labitur illa pede. Interea dum fata ſinunt.

179 *Rota præcipitis voluitur anni.* ad hanc annorum & temporis circumuolutionem haut dubiè puriſſimus poëta Tibullus reſpexit ijs verſibus, qui, quod ſummorum virorum pace dixerim, nulla de cauſa illis negocium exhibuerunt, adeò vt de ipſorum integritate planè dubitarint viri alioquin ſagaciſſimi: at nobis inprimis elegantes & admodum faciles videntur. ait Tibullus lib. 1. eleg. 4.

——— *tranſiet ætas* *Quàm citò non ſegnis ſtat remeatq; dies.* nihil aliud volens innuere, quàm ętatem noſtram tranſire tam citò; quàm dies, qui nunc *ſtat*, hoc eſt, pręſens conſiſtere & conquieſcere à reuolutione illa videtur, mox idem *non ſegnis* (hoc eſt, non ſegniter) remeat, anno ſcilicet reuoluto. nam poëtæ annum rotę cuiuſdam inſtar volui fingebant, vt hoc loco Seneca. Aegyptij ſerpenti caudam voranti aſſimilant. Claudianus lib. 2. de laudibus Stilichonis:

Eſt ignota procul, noſtræq; imperuia menti,
Vix adeunda deis, annorum ſqualida mater.
Immenſi ſpelunca æui; quæ tempora vaſto
Suppeditat reuocatq; ſinu. complectitur antrum
Omnia qui placido conſumit numine ſerpens,
Perpetuumq; viret ſquammis, caudamq; reducto.
Ore vorat, tacito relegens exordia lapſu.

Papinius: *In terga reuoluitur annus.* Virgilius:

——— *atque in ſe ſua per veſtigia voluitur annus.* vnde & dictum cenſet Macrobius.

Hęc poëtarum de rota & ſerpente fictio, planè rationi naturę conuenit, illique circulorum circuitioni, ex qua dierum noctiumq; varietas & menſis annique menſura procedit, de qua, poſt Platonem, Cicero in Timęo. Voluit autem Seneca humanę vitę breuitatem oſtendere, quam vltra centeſimum annum extendi Caius & Iuſtinianus negarũt, l. an vſusfructus, D. de vſufruct. l. municipijs, D. de vſu & vſuf. leg. l. fin. C. de ſacroſanct. eccleſ. qua de re poſt Alexand. & Aretinum eleganter Oroſcius ad l. ſi quis ex argentarijs, col. 741. nu. 50. D. de eden. & Crinitus de honeſt. diſcipl. lib. 7 c. 9. & Ioan. Corraſius lib. 5. miſcellan. cap. 18. & Iacobus Curtius εἰκαστῶν ad fratrem lib. 1. cap. 36. Sanè complures centeſimum ętatis annum exceſſiſſe, ex Plinio, Valerio Maximo, & alijs ab illis relatis, conſtat. quibus ego addo Lucianum in Macrobijs; Phlegontem in lib. περὶ θαυμασίων, & Cenſorin. de die Natali. Seres quoque ducenteſimum ętatis annum ſuperare, Strabo lib. 15. Hyperboreos milleſimum Oneſicritus, Simonides, & alij produnt; quod fabuloſum videtur. Herodotus, in Thalia, Aethiopes, quos μακροβίους vocant, centum & viginti annis viuere ſolere ſcripſit: eorundem vitam Solinus meę editionis cap. 33. dimidio eſſe protenſiorem noſtrâ tradidit. vt omnino videatur is humanę vitę terminũ octoginta annos cõſtituiſſe, quod nec ratione, nec auctoritate nititur. Cautiùs Mela lib. 3. eorum vitam dimidio ferè longiorem noſtrâ tradit. quod ipſum de incolis oppidi Acrothonis, ſiti in cacumine montis Athus, idem Põponius, Solinus, & Plinius lib. 7. natural. hiſt. c. 2. teſtantur, eiuſq; rei naturalem rationẽ licet videre apud Ariſtotelẽ problem. 7. ſection. 14. Quæ autẽ

ex Trebellio Pollione, & Dioſcoride retulit Corraſius loco ſuprà citato, ad verbum ferè ex Cælio Rhodigino, lib. 19. antiq. lection. cap. 21. vel Petro Crinito vbi ſuprà cap. 10. deſumſit. idem Cælius ſeq. cap. docet, quomodo intelligenda ſint, quæ Homerus & alij de Neſtoris ætate fabulantur. Ex Cenſorino, Iulio Materno, aliiſque, conſtat, annos climactericos homini periculoſiſſimos eſſe, qui ſeptenariis & nouenariis numeris conficiuntur, eorũque quamlibet conduplicationẽ valde cauendam humano generi; maximè autem ex Platonis & Firmici ſententiâ annũ ſexageſimum tertiũ, quia tunc vterque numerus concurrit; eoque anno Ariſtotelem & Ciceronem mortuos accepimus; & extat Auguſti epiſtola hunc annũ gaudentis ſe exceſſiſſe. Beatam virginem Deiparam diutiſſimè vi-
,, xiſſe quidam tradiderunt. Volaterranus tamen lib. 31. Philologiæ ita ſcribit: Diua genitrix, quãquã
,, extra ſortem eſt humanam, ac ſpeciali Dei prouidentia reſeruata, annũ ipſum vndequinquageſi-
,, mum non exceſſiſſe, apud receptũ auctorem inueni ex Helizabethæ virginis ſanctæ de Sconnagiâ
,, cõmentario, quæ anno 1160. emicuit. Hęc in diuinâ contẽplatione eam annum poſt filium & quic-
,, quid eſt vltrà vſque ad eius aſſumtionẽ vixiſſe clarè aſpexit, quod mihi veriſimile fit. Neque enim
,, aſſentior his qui multis dicunt eam ſuperſtitem annis, cùm, Dionyſio teſte, omnes Apoſtoli in eius
,, funere conuenerint: ipſi verò palàm eſt quòd nõ tot annis, quod vulgò dicunt illam ſuperſtitem
,, fuiſſe, ſimul fuere. hęc Volaterranus. Sed Nicephorus lib. 2. Eccleſ. hiſt. cap. 21. probat eam LIX. annos vixiſſe. Iam quod ex Gaguino de Ioanne de Stampis Corraſius vbi ſuprà ſcripſit, multo ele-
,, gantiùs ab Paullo Aemilio proditum fuit, cuius lib. 5. de rebus Francorum verba ſunt hęc: Sub idẽ
,, tempus obiit Ioannes de Stampis, quem per errorem à Temporibus multi vocitant, ob diuturnam
,, vitam. Plus trecentis ſexaginta annis vixiſſe eum faciunt: ſub Carolo meruiſſe, Ludouico Craſſi fi-
,, lio deceſſiſſe: cùm interea nulla in tot motibus mentio eius facta fuerit: nec latere ignoraríve po-
,, tuiſſet virtus, quæ ſpecimen ſui iam inde à clariſſimi Imperatoris ætate præbuiſſet. Libentius cre-
,, diderim eum militaſſe ſub Carolo ſimplicis nepote: quẽ regnũ paternum auitũque petentẽ, & in Ca-
,, rolum Magnum originem ſuam referentem, Capetus regni æmulus cepit, ſpéque rerum potien-
,, darum exuit: nec trecentorum ſexaginta, ſed centum circiter & ſexaginta annorum vitam ei conti-
,, giſſe: id quod etiam cõſeneſcente mundo magnum & memorabile ſit. Ex quibus Aemilij verbis etiam apparet, Corraſij codices mendoſè CCLX. continere. Cardanus lib. 12. de Subtilitate ſcribit quendam Turcam CCC. annis vixiſſe. Dauide teſte humanæ vitæ terminus eſt ſeptuageſimus, vel vt ſummum octogeſimus ætatis annus. Pſal. 89. eamque iam tum ordinariam vitæ periodum fuiſſe docet Thoſtatus ad 3. Reg. 1. q. 1. Hodie ſanè plures videmus quinquageſimum ætatis annum non attingere, quàm ſuperare. Et quamquam ego nouerim Louanij & in Hiſpania nonnullos quos fama ferebat centeſimum ætatis annum exceſſiſſe, non temere tamen ſoleo fidem àdhibere; non ignarus eos qui nonaginta annis ſunt ſeniores, vt plurimùm propriæ ætatis nõ meminiſſe, vel eam in maius efferre conſueuiſſe. Planè Caius I.C. & Iuſtinian. Imp. cùm ſui temporis rationem habuerint, & ad id, quod non ἐκ παραλόγου, ſed ἐπὶ τὸ πλεῖστον accidit, reſpexerint, reprehendi non poſſe, quotidiana experientia docet: adeò, vt meritò cum egregio poëta dicamus: *Vita ſumma breuis ſpes nos vetat inchoare longas.* & ab Hippòcrate: βραχὺς μὲν ὁ βίος.

180 *Sorores.* Parcæ, quibus varia nomina tribuuntur, vt ex Pauſania conſtat in Att. in Corinth. & in Achaic. quæ quid ſignificent, auctor lib. de mundo ad Alexand. docet his verbis: τρεῖς αἱ μοῖραι, κατὰ τοὺς χρόνους μεμερισμέναι. νῆμα ἀτράκτου, τὸ μὲν ἐξειργασμένον, τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ περιστρεφόμενον. τέτακται δὲ, κατὰ μὲν τὸ γεγονὸς, μία τῶν μοιρῶν, ἄτροπος, ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστι· κατὰ δὲ τὸ μέλλον, λάχεσις, εἰς πάντα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν μένει λῆξις· κατὰ δὲ τὸ ἐνεστὸς, κλωθὼ, συμπεραίνουσά τε καὶ κλώθουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα.

195 *Me mea.* &c. mihi hęc opinio non probatur; & qui ſic exiſtimant, non modeſti, ſed puſillanimes iudicandi videntur. nam periculorum magnitudine à verâ gloriâ & virtute capeſſenda deterreri, hominis eſt non virtute præditi, aut ſapientis, ſed illius qui priuatam quietem bono publico præferat, & cùm verâ gloriâ non excitetur, qua optimus quiſque maximè ducitur, humanum nihil, aut potiùs homine dignum habere ſit iudicandus. Sola diuinæ laudis & gloriæ cupiditas mortales ad præclara quæque facinora impellit. quem enim illa ad rectè faciendum non poteſt inducere, eum nec me-

Duræ peragunt penſa Sorores,
Nec ſua retro fila reuoluunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obuia fatis, incerta ſui.
Stygias vltro quærimus vndas.
Nimium, Alcide, pectore forti
Properas mæſtos viſere manes.
Certo veniunt ordine Parcæ.
Nulli iuſſo ceſſare licet,
Nulli ſcriptum proferre diem.
Recipit populos vrna citatos.
Alium multis gloria terris
Tradat, & omnes fama per vrbes
Garrula laudet, cæloq́; parem
Tollat, & aſtris: alius curru
Sublimis eat: me mea tellus
Lare ſecreto tutoq́; tegat.
Venit ad pigros cana ſenectus: "
Humiliq́; loco, ſed certa, ſedet "

Sor-

Sordida paruæ fortuna domus:
Altè virtus animoſa cadit.
Sed mæſta venit crine ſoluto
Megara, paruum comitata gregem,
Tarduſq́; ſenio graditur Alcidæ parens.

ACTVS SECVNDVS.

MEGARA.

O magne Olympi rector, & mundi arbiter,
Iam ſtatue tandem grauibus ærumnis modum,
Finemq́; cladi. nulla lux vnquam mihi
Secura fulſit. finis alterius mali,
Gradus eſt futuri: protinus reduci nouus
Paratur hoſtis: antequam lætam domum
Contingat, aliud iuſſus ad bellum meat:
Nec vlla requies, tempus aut vllum datur,
Niſi dum iubetur: ſequitur apprimè ſtatim
Infeſta Iuno. nunquid immunis fuit
Infantis ætas? monſtra ſuperauit priùs,
Quàm noſſe poſſet. gemina criſtati caput
Angues ferebant ora; quos contra obuius
Reptauit infans, igneos ſerpentium
Oculos, remiſſo pectore ac placido intuens,
Arctos ſerenis vultibus nodos tulit,
Et tumida tenerâ gutture elidens manu,
Præluſit Hydræ. Mænali pernix fera,
Multo decòrum præferens auro caput,
Deprenſa curſu eſt. maximus Nemeæ timor
Gemuit lacertis preſſus Herculeis leo.
Quid ſtabula memorem dira Biſtonij gregis
Suiſq́; regem pabulum armentis datum?
Solitumq́; denſis hiſpidum Erymanthi iugis
Arcadia quatere nemora Mænalium ſuem?
Taurumq́; centum non leuem populis metum?
Inter remotos gentis Heſperiæ greges
Paſtor

« tus indignationis diuinæ quidem à fœdiſ-« ſimis factis diu poterit auocare: & cuius animus nihil præſentit in poſterum, verùm quibus regionibus vitæ ſpacium circumſcriptum eſt, eiſdem omnes cogitationes terminat ſuas; ille nullis laboribus ſe franget, neque vllis curis aut vigilijs pro repub. ſe offeret: ſed qui ab adoleſcentia ſibi perſuaſit, nihil eſſe in vita magnopere expetendum, niſi Dei honorem, & bonum reſp. & in ijs conſequendis, omnes cruciatus corporis, omnia pericula mortis atque exilij parui eſſe ducenda; ille, mehercle, pro ſalute patriæ, pro commodis ac emolumẽtis regis ſui in plurimas & maximas dimicationes, in profligatorum hominũ quotidianos impetus inijcere ſe non dubitabit.

203 *Tarduſq; ſenio.* ſenectus enim tardos homines reddit. vade Virg. 2. Aeneidos:

——— *quorum Iphitus æuo*
Iam grauior ———

& 9. eiuſdem operis:

——— *tarda ſenectus.*

215 *Gemina.* per angues hos à Iunone Herculi Decimeſtri obiectos, & ab eo ſtrãgulatos, monemur ab ineunte ætate ferendis laboribus, ſuperandiſque ærumnis nos aſſuefacere, ſi cupimus eximiam conſtantię & fortitudinis laudem adipiſci.

221 *Mænali pernix fera.* quartus Herculis labor fuit, æripidem ceruam curſu conſequi, eique aurea cornua detrahere. Q. Smyrnęus:

χρυσόκερων δ' ἔλαφον μετὰ ταῦτ' ἤγρευσε τέταρτον.

auctor incertus:

Æripidis quarto tulit aurea cornua ceruæ.

cùm hanc fabulam poëtę ſunt commenti, voluerunt innuere, viro qui ſuperbiam ſubiugarit, iracundiam repreſſerit, reliquos animi prauos motus ſuſtulerit ad vnum omnes, hoc eſt, leonem, aprum, & hydram reſecatis cunctis capitibus interemerit, ad immortalem gloriam comparandã, quam indicant aurea cornua, inprimis neceſſariũ eſſe ęripedem ceruam conſequi, eamque non antè dimittere; quã quod petit, fuerit aſſecutus: videlicet eouſque animũ ſuum in humilitate, patientiâ, ceteris virtutibus ſubigere, donec hac aſſiduitate bene viuendi habitus comparetur; qui eum nũquam ſinat ab ęquo bonoque deflectere. quod qui fecerit, debitâ claris hominibus gloriâ ne poſt mortem quidem carebit: ſed nomen ipſius, omni auri ſplendore clarius, in omni memoria elucеſcet. 222 *Multo decorum præferens auro caput.* Euripides: τάν τε χρυσοκάρανον δόρκαν ποικιλόνωτον συλήτειραν ἀγρωστᾶν κτείνας θηροφόνον θεάν. Pindarus Olymp. ᾠδῇ γ'. vocat χρυσόκερων ἔλαφον. 225 *Quid ſtabula.* ſemel dixiſſe ſufficiet, monſtra ab Hercule domita, Buſirim, Antęum, Diomedem, alios tyrannos occiſos, corruptos animi affectus compreſſos ſignificare.

226 *Suiſq; regem.* Hercules eo ſupplicio Diomedem Thracem interfecit, quo ille viatores è medio ſuſtulerat; quod iuſtitię exemplum in Sinni necando Theſeus æmulatus fuit. vide quę dixi in Notis ad Claudianum lib. 2. in Rufinum. placuit ergo heroibus iſtis talionis pœna, quę & decemuiris, & Moſi, & Rhadamantho viſa eſt æquiſſima. Lex Moſaica, & lex XII. tabularum de talione notiſſi-

Paſtor triformis litoris Tarteſſij
Peremptus: acta eſt præda ab occaſu vltimo:
Notum Cithæron pauit Oceano pecus.
Penetrare iuſſus ſolis æſtiui plagas,
Et aduſta medius regna quæ torret dies;
Vtrinque montes ſoluit abrupto obice,
Etiam ruenti fecit Oceano viam.
Poſthæc, adortus nemoris opulenti domos,
Aurifera vigilis ſpolia ſerpentis tulit.
Quid ſæua Lernæ mõſtra, numeroſum malũ,
Non igne demum vicit, & docuit mori?
Solitasq; pinnis condere obductis diem,
Petijt ab ipſis nubibus Stymphalidas?
Non vicit illum cælibis ſemper tori
Regina gentis vidua Thermodontiæ,
Nec ad omne clarum facinus audaces manus
Stabili fugauit turpis Augiæ labor.
Quid iſta proſunt? orbe defenſo caret.
Senſere terræ pacis auctorem ſuæ
Abeſſe terris proſperum ac felix ſcelus, "
Virtus vocatur. ſontibus parent boni. "
Ius eſt in armis. opprimit leges timor. "
Ante ora vidi noſtra, truculentâ manu,
Gnatos paterni cadere regni vindices,
Ipſamq; Cadmi nobilis ſtirpem vltimam
Occidere. vidi regium capitis decus
Cum capite raptum. quis ſatis Thebas fleat?
Ferax deorum terra, quem dominum tremit?
E cuius aruis, éq; fœcundo ſinu
Stricto iuuentus orta cum ferro ſtetit:
Cuiúſque muros natus Amphion Ioue
Struxit, canoro ſaxa modulatu trahens.
In cuius vrbem non ſemel diuûm parens
Cælo relicto vênit. hæc; quæ cælites
Recepit, & quæ fecit, & (fas ſit loqui)

For-

mæ ſunt: Rhadamnathi legem hanc fuiſſe;
εἴ κε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη ἰθεῖα γένοιτο.
refert Ariſtot. 5. ethicorum.

231 *Triformis.* Aeſchylus & Euripides Geryonem vocant τρισώματον. Lucret lib. 5.
Quidve tripectora tergemini vis Geryonai.

240 *Numeroſum.* hęc vox Plinio iuniori, Claudiano, Iuſtiniano, & alijs nota eſt. vide notas meas in Claudian. de bello Gildon. Euripides:
τάν τε μυριόκρανον πολύφονον κύνα
Λέρνας ὕδραν ἐξεπύρωσε.
Veram huius fabulę allegoriam non à Palęphato, ſed ab Albrico Philoſopho, in lib. de Deor. imagin. petere oportet.

243 *Stymphalidas.* hæ aues fuerunt, humanis carnibus veſci ſolitę; quas Hercules, vt Seneca hoc loco innuit, ſagittis interemit; vt verò Charon Lampſacenus & Seleucus in Miſcellaneis tradiderunt, ęrei crotali à Pallade accepti tinnitu fugauit, quod ipſum etiam Nonnus in Dionyſiac. prodidit. Sed iſta quid ſibi volunt? nónne ſcortillorum illecebras effugere, earumque inſidias poſſe nos detegere, ſi ęneum crepitaculum à Minerua ſumamus; hoc eſt, ſi ſanctorum Patrum & Philoſophorum libros nocturna diurnaque manu verſantes, inde hauſta cõtinentię pręcepta illis opponamus? nam illorum voce, quę veluti tubę ſonitus in aures penetrat, teſte D. Baſilio in princ. orat. de ieiunio, protinus communes illę peſtes adoleſcentię diffugient. Nec immeritò humanis carnibus veſci ſunt dictę; quoniam meretrices mortalium ſanguinem medullitus hirudinum inſtar exſugunt; mortales ipſos, veluti Lamię voraciſſimæ, penitus exedunt atque conſumunt.

261 *Natus Amphion Ioue.* Secundùm Homerum Odyſ. λ'. & Heraclid. Ponticum apud Plut. lib. de Muſicâ. Sed Diophanes lib. 1. hiſt. Ponticæ, & Zezes chil. 1. hiſt. 13. Theoboontis filium ſcribunt fuiſſe. Horat. ad Piſones:
Dictus & Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quò vellet.
quia ſcilicet dicendo homines paſſim ferarum more ſine tectis viuentes in vnum locum coëgit, eiſque perſuaſit Thebas communem habitationem condere: quo impetrato, mox, ad maiorem ſecuritatem incolentium, eas muro circumdedit, poſteris teſtatum relinquens, ad ſubitos hoſtium incurſus repellendos, & nocturna latrocinia prohibenda, reſiſtendumque hoſtibus potentioribus, ciuitatibus mœnia magnopere conducere. Qua ratione perpenſam, num Lycurgus errauerit; qui Spartam muris cingi vetuit, quòd robur vrbium non muros, ſed ciues eſſe iudicaret, politicę diſciplinę periti viderint. Ego quidem conſilium Amphionis tutius & ſecurius, legem Lycurgi priſcæ ſimplicitati cõuenire exiſtimo, & aſſentior Platoni lib. 6. de legib. & Ariſtoteli lib. 7. Polit. cap. 11.

265 *Quæ fecit.* in Deorum numerum retulit. ad hunc penè modum Claudian.
" *Mœrent indigetes, & ſi quos Roma recepit* *Vel dedit ipſa Deos* ———
" & Seneca Philoſoph. in ludo de morte Claudij: Quam ipſe Deam eſſe iuſſit.

Fortaſſe faciet; ſordido premitur iugo.
Cadmea proles, atque Ophionius cinis,
Quò recidiſtis? tremitis ignauum exulem,
Suis carentem finibus noſtris grauem?
Qui ſcelera terrâ, quiq; perſequitur mari,
Ac iuſta ſæua ſceptra confregit manu;
Nunc ſeruit abſens, fertq; quæ fieri vetat:
Tenetq; Thebas exſul Herculeas Lycus.
Sed non tenebit. aderit, & pœnas petet,
Subitusq; ad aſtra emerget. inueniet viam,
Aut faciet. adſis ſoſpes, & remees tuis,
Tandemq; venias victor ad victam domum.
Emerge coniux, atque diſpulſas manu
Abrumpe tenebras: nulla ſi vetito via,
Iterq; clauſum eſt; orbe diducto redi.
Et quicquid atra nocte poſſeſſum latet,
Emitte tecum: dirutis qualis iugis,
Præceps citato flumini quærens iter,
Quondam dediſti; ſciſſa cùm vaſto impetu
Patuere Tempe, pectore impulſus tuo
Huc mons, & illuc cecidit, & rupto aggere
Noua cucurrit Theſſalus torrens via.
Talis parentes, liberos, patriam petens
Erumpe, rerum terminos tecum efferens,
Et quicquid auida tot per annorum gradus
Abſcondit ætas, redde: & oblitos ſui
Luciſq; pauidos, ante te populos age.
Indigna te ſunt ſpolia, ſi tantum refers,
Quantum imperatũ eſt. magna, ſed nimiũ loquor,
Ignara noſtræ ſortis. vnde illum mihi,
Quo te, tuamq; dexteram amplectar, diem,
Reditusq; lentos, nec mei memores querar?
Tibi, ô deorum ductor, indomiti ferent
Centena tauri colla: tibi frugum potens
Secreta reddam ſacra: tibi multa fide
Longas Eleuſi tacitæ iactabo faces.
Tum reſtitutas fratribus rebor meis
Animas, & ipſum, regna moderantem ſua,
Florere patrem. Si qua te maior tenet
Clauſum poteſtas, ſequimur. aut omnes tuo
Defende reditu ſoſpes, aut omnes trahe.
Trahes, nec vllus eriget fractos Deus.

266 *Faciet.* propter Herculem hoc dicit, quem indigetem fore ſperabat.
267 *Ophionius cinis.* Sic Claud. lib. 2. in Eutrop.

Mygdoniyi cineres, & ſi quid reſtat Eoi
Quod pereat regni ———

282 *Diruptis.* o. v. l. *dirutis,* habent, & pro *dediſti,* quidam continent, *feciſti.* quod verò hîc Seneca, Catullum & Diodorum ſecutus, Herculi tribuit; hoc Herodotus in Polyhymnia, & Claudian. libro 2. de raptu, Neptuno aſſcripſerunt.

289 *Afferens.* mihi, *efferens,* quę eſt duorum m. ſ. lectio, non diſplicet.

299 *Centena tauri.* non fuit ergo nefas Ioui taurum immolare; vt putat Natalis 1. Mytholog. quem in errorem induxit Seruius lib 3. & 9. Aen. Seruio Donatus repugnat: cuius auctoritate iſte Senecæ locus defenditur.
Frugum parens. Ceres. Lucretius lib. 5.

Nãq; Ceres fertur fruges, Liberq; liquoris
Vitigeni laticem mortalibus inſtituiſſe.

porrò pro *parens,* m. ſ. *potens habent.*
300 *Secreta reddam ſacra.* de ſacris Cereris loquitur. vide Hippolyt. verſ. 106.
Secreta. quia fas nõ fuit illa non initiatis reuelare. Briſſõ. cõſule initio Formular.
307 *Deus.* in quibuſdam autographis legitur *dies.*

AMPHI-

AMPHITRYO, MEGARA.

AM. *O ſocia noſtri ſanguinis, caſtâ fide*
Seruans torum, natosq́; magnanimi Herculis,
Meliora mente concipe, atq́; animum excita.
Aderit profectò, qualis ex omni ſolet
Labore, maior. ME. *quod nimis miſeri volunt,* "
Hoc facilè credũt. AM. *imò quod metuũt nimis,* "
Nunquam amoueri poſſe, nec tolli putant. "
Prona eſt timori ſemper in peius fides. "
ME. *Demerſus ac defoſſus, & toto inſuper*
Oppreſſus orbe, quam viam ad ſuperos habet?
AM. *Quam tunc habebat; cùm per arentem plagam,*
Et fluctuantes, more turbati maris,
Abyt arenas, bisq́; diſcedens fretum,
Et bis recurrens; cumq́; deſertâ rate
Deprenſus hæſit Syrtium breuibus vadis,
Et puppe fixâ, maria ſuperauit pedes.
ME. *Iniqua raro maximis virtutibus* "
Fortuna parcit: nemo ſe tutò diu "
Periculis offerre tam crebris poteſt. "
Quem ſæpe tranſit caſus, aliquando inuenit. "
Sed ecce ſæuus, ac minas vultu gerens,
Et qualis animo eſt, talis inceſſu venit,
Aliena dextrâ ſceptra concutiens Lycus,
Vrbis regens opulenta Thebanæ loca;
Et omne, quicquid vberi cingit ſolo
Obliqua Phocis, quicquid Iſmenus rigat,
Quicquid Cithæron vertice excelſo videt,
Et bina findens Iſthmos exilis freta.

LYCVS, MEGARA, AMPHITRYO.

LY. *Non vetera patriæ iura poſsideo domus,*
Ignauus heres: nobiles non ſunt mihi
Aui, nec altis inclytum titulis genus;
Sed clara virtus. qui genus iactat ſuum, "
Aliena laudat. Rapta ſed trepidâ manu "
Sceptra obtinentur: omnis in ferro eſt ſalus. "
Quod ciuibus tenere te inuitis ſcias, "
Strictus tuetur enſis. alieno in loco "
Haud ſtabile regnum eſt. vna ſed noſtras poteſt "
Fundare vires, iuncta regali face,
Thalamisq́; Megara. ducet è genere inclyto
Nouitas colorem noſtra. non equidem reor
Fore vt recuſet, ac meos ſpernat toros.

Quòd

---

313 *Facilè credunt.* Menander:
εὔπιστον ἀτυχῶν ἐστιν ἄνθρωπος φύσει.

323 *Pedes.* Natalis Mytholog. lib. 7. c. 1. fabulatur aureum poculum ab Apolline Herculẽ dono accepiſſe, atque eo Oceanum tranaſſe: Eliſius Calentius, ętate ſua poëta non omnino maius, lib. 1. eleg. aëneam ollam fuiſſe docet:

Siue quòd is ventis, ollaq; inuectus aëna
Per mare, ad extremos Heſperiæ populos.

omnino veriſimilius eſt Senecę noſtri mendacium.

335 *Findens.* ſunt v. l. in quibus *ſcindens* legitur.

336 *Non vetera.* contrarium tamen tradit Euripides, in Hercule μαινομένῳ, his verſibus:

γέρων δέ τις ἐστὶ Καδμείων λόγος,
ὡς ἦν πάρος Δίρκης εὐνήτωρ λύκος,
τὴν ἑπτάπυργον τήνδε δεσπόζων πόλιν,
τὼ λευκοπώλω πρὶν τυραννῆσαι χθονὸς
ἀμφίον' ἠδὲ ζῆθον, ἐκγόνω Διός.
οὗ ταυτὸν ὄνομα παῖς πατρὸς κεκλημένος,
καδμεῖος οὐκ ὢν, ἀλλ' ἀπ' Εὐβοίας μολὼν,
κτείνει κρέοντα, καὶ κτανὼν ἄρχει χθονὸς,
στάσει νοσοῦσαν τήνδ' ἐπεσπεσὼν πόλιν.

Iulius Hyginus in fabulis, non quidem, vt arbitror antiquus ille qui Auguſti tempore vixit, & de Virgilio teſte Gellio lib. 16. & de vrbibus Italię auctore Seruio 7. Aeneidos ſcripſit, ſed alius recentior; Lycum, inquit, Neptuni filium, quòd Megaram Creontis filiam, vxorem eius, & filios Theremachum & Ophitem occidere voluit, interfecit. Nunc ergo intelligimus vera eſſe quę de Lyci genere Seneca prodidit. antiqui enim eorum principum, qui incerto & obſcuro genere nati erant, originem ad deos referre conſueuerunt, vt de Hercule, Romulo & Remo, alijſque multis conſtat. Pręterea immanes & crudeles homines, Neptuni filios dicebant: quod de Polyphemo, Amyco, & multis notiſſimum eſt. de quo nos alio loco agemus.

Quòd ſi impotenti pertinax animo abnuet:
Stat tollere omnem penitus Herculeam domum.
Inuidia faſtum ac ſermo popularis premet:
Ars prima regni eſt, poſſe te inuidiam pati. “
Tentemus igitur: fors dedit nobis locum.
Namque ipſa, triſtis veſtis obtentu caput
Velata, iuxta præſides adſtat deos,
Lateriq́, adhæret verus Alcidæ ſator.
ME. *Quidnam iſte noſtri generis exitiũ ac lues,*
Noui parat? quid tentat? LY. *O clarum trahens*
A ſtirpe nomen regiâ, facilis mea
Parumper aure verba patienti excipe.
Si æterna ſemper odia mortales agant, “
Nec cœptus vnquam cedat ex animis furor; “
Sed arma felix teneat, infelix paret; “
Nihil relinquent bella: tum vaſtis ager “
Squallebit aruis, ſubditâ tectis face
Altus ſepultas obruet gentes cinis.
Pacem reduci velle, victori expedit, “
Victo neceſſe eſt particeps regni veni, “
Sociemus animos, pignus hoc fidei cape,
Continge dextram: quid truci vultu ſiles?
ME. *Egon' vt parentis ſanguine aſperſam manũ,*
Fratrumq́, geminâ cæde contingam? priùs
Exſtinguet ortus, referet occaſus, diem:
Pax antè fida niuibus & flammis erit:
Et Scylla Siculum iunget Auſonio latus:
Priusq́, multo, vicibus alternis fugax
Euripus, vndâ ſtabit Euboicâ piger.
Patrem abſtuliſti, regna, germanos, larem,
Patriam: quid vltrà eſt? vna res ſupereſt mihi,
Fratre ac parente carior, regno ac lare,
Odium tui: quod eſſe cum populo mihi
Commune doleo. pars quota ex iſto mea eſt?
Dominare tumidus, ſpiritus altos gere: “
Sequitur ſuperbos victor à tergo deus.

The-

351 *Ac ſermo.* ſcribendum videtur ex membranis, *at ſermo.*

372 *Priùs extinguet, &c.* hæc & ſimilia ἀδύνατα adagium ſapiunt. Sic Thyeſte:

——— *ætherias priùs*
Perfundet Arctos pontus, & Ionio ſeges
Matura pelago ſurget, & lucem dabit
Nox atra terris; antè cum flammis aquæ,
Cum morte vita, cum mari ventus fidem
Fœduſq; iungent ———

Hippolyto:

——— *ignibus iunges aquas,*
Et amica ratibus antè promittet freta
Incerta Syrtis, antè ab extremo ſinu
Heſperia Tethys lucidum attollet diem,
Et ora damis blandis præbebunt lupi.

Troade:

Dum terra cælum media libratum feret,
Nitiduſq; certas mundus euoluet vices,
Numeruſq; harenis deerit; & ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra; dum ſiccas polus
Verſabit Arctos, flumina in pontũ cadent.

Octauia:

Iungentur antè ſæua ſideribus freta,
Et ignis vnda, tartaro triſti polus,
Lux alma tenebris, roſcidæ nocti dies.

Hercule Oetæo:

——— *antè ab occaſu dies*
Naſcetur Indis; antè glacialem polum,
Scythâſve tepidâ Phœbus afficiet rotâ.

eadem tragœdia actu 4.

Antè naſcetur ſeges in profundo,
Vel fretum dulci reſonabit vnda;
Antè diſcedet glacialis vrſæ
Sidus, & ponto vetito fruetur.

Sunt hæc tragœdiæ, & tragici verſus maieſtate digna: ſed illa Virg. in ecl. 1.

Antè leues ergo paſcẽtur in æquore cerui,
Et freta deſtituent nudos in litore piſces,
Antè, pererratis amborum finibus, exul
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim;

bucolici carminis humilitati lõgè aptiora & accommodatiora ſunt.

376 *Scylla.* cuius formam habes apud Homerum in Odyſſ. μ'. & Izacium in Lycophronem. mater ipſius iuxta Acuſilaũ & Apollonium lib. 4. fuit Hecate; quæ etiam fuit Charielidæ, in catena opinio; iuxta Steſichorum, Lamia; Homerus, Plinius, Solinus tradiderunt Cratæim fluuium fuiſſe, quemadmodum contra Cameſtem tradidi in emendationibus in Solinum. verùm, vt quæ de Scylla traduntur inſtitutioni vitæ applicemus, Scylla virgo videtur; quę, quàm diu mentem, cogitationéſq; à Venereis libidinibus abſtinuerit, quàmdiu corpus ſuum illibatum ab omni ſpurcitie ſeruauerit, forma egregia cenſebitur, omnium rapiet oculos atque mentes: ſed ſimulac animo titillationes carnis ſuſcipiet, ſimul ac intactum priùs virginitatis florem corpore amitret; ab ipſa voluptate (*hæc Circe eſt*) cuius illecebris ſe dedit, in immanium monſtrorum ſpeciem immutatur. neque immutatur illa modò, verùm ceteros quoque in hoc mundi freto periculoſiſſimo nauigantes (tanta eſt feminarum huiuſmodi malitia, tanta rabies) abſorbere, atque in eandem ſecum calamitatem pertrahere conatur. 384 *Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.* de Nemeſi loquitur: Græcorum enim imitatione & Virgilij ac Calui, deum pro dea poſuit, vt copioſè docet Pius Bononienſis in annota-

ment. cap. 70.

386 *Geminum nefas.* necem patris, & matris nuptias. vide Oedipum.

388 *Bina fratrum caſtra.* conſule noſtri Thebaidem.

Totidem rogos. lege Statij Thebaid. lib. penult. & vlt.

389 *Riget ſuperba Tantalis.* conſule Apollod. lib. 1. & 3. Bibliothecę Zezem chil. 3. hiſt. 141. Ouidium Metamorph. lib. 6. Niobe eſt exemplo ſuperbiā Deo maximè odioſam eſſe, &, vt ſupra dixit, ſuperbos à tergo Deum ſequi vltorē. niſi enim ſuperbia fuiſſet elata, ſeq; Diis æquaſſet, in miſerias illas grauiſſimas non incidiſſet; quibus æquales eos manent, qui idem peccati genus non ſtudent euitare. Verum cum homines ſimus, ſitque errare, labi, decipi humanum; ſi ob delicta noſtra in diuinam iram continget incurrere, in ſaxum mutemur oportet, id fiet, æterno cum ſilentio, ſine querelis & murmurationibus meritas ęrūnas perferendo. quia tamen idipſum nō ſufficit, & ad Dei miſericordiā obtinendā, contritione cordis & pœnitentia opus eſt ſaxum illud perpetuo guttis quaſi lacrymis quibuſdam madet. In Sipyli vertice ſaxea effigies ſtatuitur, quia pœnitentiæ peragēdæ accommodatiſſima ſit ſolitudo, montium præſertim; qui propter aſperos & difficiles acceſſus, non niſi rariſſimè ab hominibus adeuntur.

362 *Illyrica Cadmus.* Cadmus & Harmonia relictis Thebis Illyricum petierunt, atque cùm ibi diu iuxta Drilon & Naitona fluuios vixiſſent, tandem in angues mutati ſunt. auctores ſunt Metrodorus, in lib. de conſuetudine, Nicander in Theriacis, & Dionyſius Carthaginenſis in libro de ſitu orbis, Apollodor. lib. 3. Biblioth. Statius lib 2. Thebaid.

395 *Dum ſolita.* vt enim in fine Thebaid. dicit —— *Sceptra Thebarum fuit.*
Impune nulli gerere ——

397 *Ab Alcide.* Ex Alcide. Virg. Aen. 12.
Diſce puer virtutem ex me, verumq; laborē,
Fortunam ex aliis ——

Thebana noui regna quid matres loquar
Paſſas & auſas ſcelera? quid geminum nefas,
Miſtumq́; nomen coniugis, nati, patris;
Quid bina fratrum caſtra, quid totidem rogos?
Riget ſuperba Tantalis luctu parens,
Mœſtusq́; Phrygio manat in Sipylo lapis.
Quin ipſe, toruum ſubrigens criſta caput,
Illyrica Cadmus regna permenſus fuga,
Longas reliquit corporis tracti notas.
Hæc te manent exempla. dominare vt lubet,
Dum ſolita regni fata te noſtri vocent,
LY. *Agedum efferatas rabida voces amoue,*
Et diſce regum imperia ab Alcide pati,
Ego rapta quamuis ſceptra victrici geram
Dextrâ, geramq́; cuncta ſine legum metu,
Quas arma vincunt; pauca pro cauſa loquar
Noſtra: cruento cecidit in bello pater.
Cecidere fratres: arma non ſeruant modum: “
Nec temperari facilè, nec reprimi poteſt “
Stricti enſis ira: bella delectat cruor. “
Sed ille regno pro ſuo: nos improbâ
Cupidine acti, quæritur belli exitus,
Non cauſa: ſed nunc pereat omnis memoria. “
Cùm victor arma poſuit, & victum decet “
Deponere odia, non, vt inflexo genu “
Regnantem adores, petimus: hoc ipſum placet: “
Animo ruinas quod capis magno tuas.
Es rege coniunx digna, ſociemus toros.
ME. *Gelidus per artus vadit exſangues tremor.*
Quod facinus aures pepulit; haud equidē horrui,
Cum pace rupta bellicos muros fragor
Circumſonaret. pertuli intrepidè omnia:
Thalamos tremiſco. capta nunc videor mihi.

Gra-

399 *Sine legum metu.* nam lege ſolutus ſum, hoc iuri congruit. eò enim traditur, principem legibus ſolutum eſſe. l. ex imperfecto. C. de teſtam. quamquam rationi conſentaneum ſit vt exiſtimet ſe lege teneri, & iuxta legū pręcepta viuere d. l. ex imperfecto, & l. digna vox. C de legib. nam cuſtos non violator legum Princeps eſſe debet. ideo Pittacus præcepit; *Pareto legi quiſquis legem ſanxeris.*
etenim diuina & naturali lege vt priuati, ſic reges & principes aſtringuntur. Abbas in c. propoſuit, de conceſ. prębend, & in c. ſunt quidam, 25. q. 1. Anton. de Butrio, & Felinus in c. 1. de conſtit. nam ratio quæ ex diuino fonte promanauit, etiam Imperatore & quouis Rege ſuperior eſt. Ioan. Andreę in c. ſignificaſti de for. compet. Baldus in l. Aemilius. D. de minor. & in l. 2. C. de ſeru. & aqu. hęc autem ratio, vt diuinæ & naturali legi pareamus, iubet. 400 *Arma vincunt.* notum eſt illud, Inter arma leges ſilent. notum & illud Marianum, ſe inter armorum ſtrepitum iuris ciuilis verba exaudire non potuiſſe.

410 *Adores.* honores. Græcis enim mos non fuit, quemadmodum Perſis & Aſſyriis, reges ſuos adorare.

413 *Tremor.* in vno codice peruetuſto *Timor* inuenitur.

420 *Noſtram.* ſic o. v. l. vulgò legitur *noſtra.* non æquè eleganter.

422 *Supera.* cælum, non terram intellige.

Grauent catenæ corpus, & longa fame
Mors protrahatur lenta: non vincet fidem
Vis vlla noſtram: moriar Alcide tua.
LY. *Animoſne merſus inferis coniunx facit?*
ME. *Inferna tetigit, poſſet vt ſupera aſſequi.*
LY. *Telluris illum pondus immenſæ premit.*
ME. *Nullo premetur onere, qui cælum tulit.*
LY. *Cogêre.* ME. *cogi qui poteſt, neſcit mori.* “
LY. *Effare, thalamis quod nouis potius parem*
Regale munus. ME. *aut tuam mortem, aut meam.*
LY. *Moriere demens.* ME. *coniugi occurram meo.*
LY. *Sceptróne noſtro potior eſt famulus tibi?*
ME. *Quot iſte famulus tradidit reges neci?*
LY. *Cur ergo regi ſeruit, & patitur iugum?*
ME. *Imperia dura tolle: quid virtus erit?* ”
LY. *Obiici feris monſtriſq; virtutem putas?*
ME. *Virtutis eſt domare, quæ cuncti pauent,* “
LY. *Tenebræ loquentem magna tartareæ premunt.*
ME. *Non eſt ad aſtra mollis è terris via.* ”
LY. *Quo patre genitus, cælitum penetret domos?*
AM. *Miſeranda coniux Herculis magni ſile,*
Partes meæ hæ ſunt, reddere Alcidæ patrem,
Genuſq; verum poſt tot ingentis viri
Memoranda facta, poſtq; pacatum manu
Quodcumq; Titan ortus & labens videt,
Poſt monſtra tot perdomita, poſt Phlegram impio
Sparſam cruore, poſtq; defenſos deos?
Nondum liquet de patre; mentimur Iouem?
Iunonis odio crede. LY. *quid violas Iouem?*
Mortale cælo non poteſt iungi genus.
AM. *Communis iſta pluribus cauſa eſt deis.*
LY. *Famuline fuerant antè, quàm fierent dei?*
AM. *Paſtor. Pheræos Delius pauit greges.*
LY. *Sed non per omnes exſul errauit plagas.*
AM. *Quem profuga terræ mater erranti dedit.*
LY. *Non monſtra, ſæuas Phœbus aut timuit feras.*
AM. *Primus ſagittas imbuit Phœbi Draco.*
Quam grauia paruus tulerit, ignoras mala?
E matris vtero fulmine eiectus puer,
Mox fulminanti proximus patri ſtetit.
Quid? qui gubernat aſtra, qui nubes quatit,
Non latuit infans rupis exeſæ ſpecu?
Sollicita tanti precia natales habent,
Semperq; magno conſtitit, naſci Deum.

429 *Sceptreſq;* ex m. ſ. *Sceptróne*, reponendum eſt.

443 *Phlegram.* multi enim ſcribunt Herculis potiſſimùm opera à Ioue gigantes victos fuiſſe.

446 *Iunonis odio crede.* quorſum enim tam pertinaci odio illum perſequeretur, niſi non à me, ſed à Ioue genitus eſſet?

448 *Communis.* non diis modo, ſed & deabus, quæ & ipſæ hominum amplexus expertæ ſunt, vide Heſiod. in Theo. & Clementem Alexandr. ἐν προτρεπτικῷ.

449 *Famuline fuerãt.* deos nonnullos hominibus ſeruiuiſſe ſeruitutem tradit Panyaſis, in Heraclea.

τλῆ μὲν Δημήτηρ, τλῆ δὲ κλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
τλῆ δὲ Ποσειδάων, τλῆ δ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων,
ἀνδρὶ παρὰ θνητῷ θητευσέμεν εἰς ἐνιαυτόν,
τλῆ δ' ὀβριμόθυμος Ἄρης ὑπὸ πατρὸς ἀνάγκης.

450 *Greges.* ouium Admeti regis iuxta Amphryſum fluuiũ, & Pheras Theſſaliæ vrbem, teſte Orpheo, Rhiano, Pindaro & Tibullo. Sed Callimachus, in hymno de lauacro Palladis, ait eum armenta equarum cuſtodiiſſe; Homerus in Hymno in Mercurium, & Nonnius in Dionyſiac. boum, quod Horat. lib. 1. carm. ſequitur:

Te boues olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas puerum minaci.
Voce dum terret, viduus pharetra
Riſit Apollo.

454 *Draco*, Python ab Apolline cæſus, teſte Dionyſ. ἐν τῆς γῆς περιηγ. iuxta Cephiſſum. Vide Ouid. 1. Metamorph. Claudian. in præfat. lib. 1. in Rufin. Nicand. in Theriacis.

456 *Fulmine eiectus puer.* Bacchus, teſtibus Orpheo, Meleagro, Eurip. Ouidio., ceteris.

459 *Latuit infans* latuit Iuppiter,
Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus, inquit Lucretius.
Specu antro Dictæo. Apollon. 1. Argonaut. Virgilius 4. Georg.

LY. *Quemcunq; miſerũ videris, hominẽ ſcias.* “
AM. *Quemcunq; fortem videris, miſerũ neges.* “
LY. *Fortem vocemus; cuius ex humeris, leo*
Donum puellæ factus, & claua excidit,
Fulſitq; pictum veſte Sidoniâ latus?
Fortem vocemus; cuius horrentes comæ
Maduere nardo? laude qui notas manus
Ad non virilem tympani mouit ſonum,
Mitrâ ferocem barbarâ frontem premens?
AM. *Non erubeſcit Bacchus effuſos tener*
Sparſiſſe crines, nec manu molli leuem
Vibraſſe thyrſum, cum parum forti gradu
Auro decorum ſyrma barbaricum trahit.
Poſt multa virtus opera laxari ſolet.
LY. *Hoc Euryti fatetur euerſi domus,*
Pecorumq; ritu virginum oppreſſi greges.
Hoc nulla Iuno, nullus Euryſtheus iubet.
Ipſius hæc ſunt opera. AM. *non noſti omnia.*
Ipſius opus eſt, ceſtibus fractus ſuis.
Eryx, & Eryci iunctus Antæus Libys;
Et qui, hoſpitali cæde manantes, foci
Bibêre iuſtum ſanguinem Buſiridis.
Ipſius opus eſt, vulneri & ferro obuius
Mortem coactus, ante Geryones, pati,
Nec vnus vnâ Geryon victus manu.
Eris inter iſtos; qui tamen nullo ſtupro
Læſere thalamos. LY. *quod Ioui, hoc regi licet:* “
Ioui dediſti coniugem, regi dabis.
Et, te magiſtro, non nouum hoc diſcet nurus,
Etiam viro probante, meliorem ſequi.
Sin copulari pertinax tædis negat;
Vel ex coactâ, nobilem partum feram.
ME. *Vmbræ Creontis, & penates Labdaci,*
Et nuptiales impij Oedipodæ faces,
Nunc ſolita noſtro fata coniugio date.
Nunc nunc cruentæ regis Ægypti nurus
Adeſte, multo ſanguine infectæ manus:
Deeſt vna numero Danais. explebo nefas.

LY. *Con-*

464 *Fortem.* Nunc Herculi Omphales, reginæ Lydorum, ſeruitutem Lycus exprobrat: quæ ſeruitus facit ne quid humanum à nobis alienum putemus. Si enim ille Hercules, ſumma fortitudine, ſumma prudentia, ſumma iuſtitia, vno dicam verbo, virtute ſumma præditus, tam grauiter in ſaxum impegit: num eſt quod arbitremur omni nos ſemper parte beatos fore, & nullo vnquam tempore vitijs, quæ hominum fert natura, deditos, auriculas aſini, vt ait Perſius, habituros?

476 *Hoc Euryti.* vide Sophoclis Trachinias, & Senecæ Herculem Oetæum.

481 *Eryx & Eryci.* de Eryce ait Virgilius in carmine ad villam Scironis;

Victor adeſt magni magnum decus ecce triumphi,
Victor qua terra, quaq; patent maria.
Horrida barbaricæ portans inſignia pugnæ,
Magnus vt Æneides vtq; ſuperbus Eryx.

Sed in vltimo verſu, malim reponi.

Magnus vt Alcides, vtq; ſuperbus Eryx.

nam horum pugnæ, eius quem laudat pugnã conferre vult Maro; ſi modò ipſe carminis illius auctor eſt. quod quia mendis ſcatet, quędam ἐν τῷ παρέργῳ indicabimus, ſecuti Fabricianam editionẽ, qua vtimur. poſt verſum, *Mantua quod fuerat, quodque Cremona priùs*, ponendus aſteriſcus & defectus nota, ſic; *Mantua quod fuerat, quodq; Cremona priùs.* * *Pauca mihi, niueo ſed non incognita Phœbo, &c.* quia hinc poëta aliam rem tractare incipit, & non ampliùs agit de villa Scironis, ſed de alicuius laudibus. intercidit autem laudati viri nomen, & carminis inſcriptio. Qui deinde verſus ſequitur.

Alter non famam dixerit eſſe prior,

mihi omnino ſuſpectus eſt, & videtur planè hulcus aliquod Chironeum tegere; non tamen habeo quomodo emendem, veterũ lib. ope deſtitutus. Iam vbi legitur, *Qua volucrem curſu vicerat Hippomanem*, cùm de Atalanta loquatur, legendum, *Hippomenen.* Sequitur;

Non defenſa diu multum certamine equorum,
Optabant grauidæ quod ſibi quemq; manus.

poſterior verſ⁹ planè vitioſus eſt: & ego hîc olim gerras meras. rectè Plantini editio;

Optabant Graiæ quam ſibi quæq; manus.

Quæ ſequuntur, indubitata ſunt;

Sæpe animam generi pro qua pater impius hauſit; pro *hauſi.* item; *Cuius & ob raptũ, &c.* non; *huius.* nec non *Præmia Meſſallis maxima Poplicolis.* Vbi verò legitur; *Sternere vel dura poſſe ſuper ſilice.* rectiùs, flagitante ſententia, legas *ſtertere*, pro *ſternere.* 499 *Deeſt vna numero Danais.* Euripides, in Hercule furente:

νὺξ ἄρ᾽ ἀπείη Δαναΐδων μ᾽ ἕξ μίαν. Danai filiæ quinquaginta fuerunt, quarum quadraginta nouem Aegypti filijs, maritis ſuis, occiſis, eorum capita in Lerna defoderunt, teſte Herodoro in Argonauticis; vna Hypermneſtra Lynceo marito ſuo pepercit. Ouid. in epiſt. Hypermneſtræ. itaq; excepta damnatæ apud inferos reliquę omnes, aquam vaſe perforato hauriunt: meritò. qui enim, præceptis Dei neglectis, iniqua præcipientibus parentibus obtemperant, digni ſunt æterno cruciatu. quo-

niam quamuis multum ijs debeamus, quorum operâ nati & educati ſumus : tamen iſte obligationis nexus, cum eo qui nos Deo Opt. Max. deuincit, comparari nec poteſt, nec debet. ideirco ſi tam occæcati fuerimus, vt diuina monita paternis iuſſionibus poſtponere non dubitemus, æterni cruciatus nos manent. ea propter videlicet Belides perpetuò vas pertuſum conantur aquá implere : quod quia nunquam efficere poterunt, numquam etiam laborem hunc omittent.

LY. *Coniugia quoniam peruicax noſtra abnuis,*
Regemq́ terres; ſceptra quid poſſint, ſcies.
Complectere aras. nullus eripiet deus
Te mihi: nec, orbe ſi remolito queat
Ad ſupera victor numina Alcides vehi.
Congerite ſiluas: templa ſupplicibus ſuis
Iniecta flagrent: coniugem, & totum gregem
Conſumat vnus igne ſubiecto rogus.
AM. *Hoc munus à te genitor Alcidæ peto,*
Rogare quod me deceat, vt primus cadam.
LY. *Qui morte cunctos luere ſupplicium iubet,*
Neſcit tyrannus eſſe. diuerſa irroga:
Miſerum veta perire, felicem iube.
Ego, dum cremandis trabibus accreſcit rogus,
Sacro regentem maria votiuo rogem.
AM. *Prò numinum vis ſumma, prò cæleſtium*
Rector parensq́; cuius excuſſis tremunt
Humana telis; impiam reges feri
Compeſce dextram. quid deos fruſtra precor?
Vbicunque es, audi nate. cur ſubitò labant
Agitata motu templa? cur mugit ſolum?
Infernus imo ſonuit è fundo fragor.
Audimur. en en ſonitus Herculei gradus.

CHORVS.

Choriambici Tetrametri Aſclepiadei.

O fortuna viris inuida fortibus,
Quàm non æqua bonis præmia diuidis!
Euryſtheus facili regnet in ocio:
Alcmenâ genitus, bella per omnia,
Monſtris exagitet cæliferam manum:
Serpentis reſecet colla ferocia:
Deceptis referat mála ſororibus;
Cùm ſomno dederit peruigiles genas,
Pomis diuitibus præpoſitus, draco.
Intrauit Scythiæ multiuagas domos,
Et gentes patrijs ſedibus hoſpitas,
Calcauitq́; freti terga rigentia,
Et mutis tacitum litoribus mare.

500 *Peruicax.* ſic quidam, alij v. l. *pertinax.* inter quæ quantum interſit, patet ex Attij, in Myrmidonibus, loco;

Tu pertinaciam hanc eſſe Archiloche prædicas,
Ego peruicaciam eſſe aio, et hac me vti volo.
Nam peruicacem dicis me eſſe & vincere:
Perfacilè patior. pertinacem nihil moror.
Hæc fortes ſequitur, illã indocti poſſident:
Tu addis quod vitio eſt, demis quod laudi datur.

quos verſus ſi quis mendoſos contenderet, fortaſſis non toto cælo erraret. illud ſanè ex iis conſtat: peruicaciã laudabilem, pertinaciam vitioſam eſſe. Tacitus lib. de moribus Germanorum : Ea eſt in re praua " peruicacia: ipſi fidẽ vocant. quaſi dicat, ea " eſt in malo conſtantiæ virtus.

503 *Remolito.* non deſunt m. ſ. qui contineant, *reuoluto.*

505 *Congerite ſiluas.* ex Euripide:

πέμπετ' ἄνωχθ' ἐλθόντας ὑλουργοὺς δρυὸς
κορμούς. ἐπειδὰν δ' εἰσκομισθῶσιν πόλει,
βωμῶι πέριξ νήσαντες ἀμφήρη ξύλα,
ἐμπίπρατ' αὐτῶν καὶ πυροῦτε σώματα
πάντων.

quem morem fugandi ab aris ſupplices ſolemnem fuiſſe ex Euripidis ſcholiaſte' didici.

512 *Miſerum veta perire.* Euripides:

ταχὺς γὰρ ᾅδης ῥᾷστος ἀνδρὶ δυστυχεῖ.

Plautus in Rudente:

Neq; eſt melius morte in malis rebus miſeris.

Salluſt. in Catilin. In luctu atque miſerijs " mortem ærumnarũ requiem, non cruciatum eſſe. Ad quam ſententiam haut dubiè " M. Tullius 4. inuect. in Catilinam reſpexit ita ſcribẽs: Alter intelligit mortem à dijs " immortalibus non eſſe ſupplicij cauſa cõ" ſtitutam: ſed aut neceſſitatem naturæ, aut " laborem ac miſeriarum quietem eſſe, &c." Quinctilianus autem declamat. 11. Mor" tem, inquit, quiſquis damnatis pręſtat, in" dulget. quod ipſum non fugiebat Tibe" rium Imp. de quo Tranquillus lib. 3. in " hunc modum: Mori volenti, vis adhibita " viuendi. nam mortem adeò leue ſupplicium putabat; vt, cùm audiſſet vnum ex " reis, Carnuliũ nomine, anticipaſſe eam, " exclamarit, Carnulius me euaſit: & in recognoſcendis cuſtodijs, precanti cuidam " pœnæ maturitatem, reſpondit, Nondum " tecum in gratiam redij. "

532 *Scythiæ multiuagas domos.* Scythę domos portatiles plauſtris circumferunt.

τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ᾖ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι, ἱπποτοξόται, ζῶντές τε μὴ ἀπ' ἀρότρου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τέ σφι ᾖ ἐπὶ ζευγέων, ait Herodotus ἐν μελπομ.

537 *Qua plena rates.* Virgilius.

Qua ratis egit iter iuncto boue plauſtra trahuntur. Idem:

Quas modo plauſtra premunt vndas, ratis antè ſecabat.

540 *Nunc equidem pati.* Virgilius:

Vnda rotam patitur, celerem nunc paſſa carinam.

547 *Audax.* Virgilius 9. Aeneid.

Audacem ad Turnum ———

quo loco ait Seruius, Audacem ſignificare fortem ſine felicitate: meliùs ibidem Tib. „ Donatus, Audacem, inquit, inconſultum „ & temerarium accipiendum eſt. quæ Donati expoſitio iſto Senecę loco aſtruitur, vt & ſequentibus teſtimoniis. Catullus in carmine de nupt. Pelei & Thetidis:

Auſi ſunt vada ſalſa citis percurrere remis.

Horatius lib. 1. carm.

Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus, &c.

Claudianus, de bello Getico:

Intacti cùm clauſtra freti, coëuntibus æquor
Armatum ſcopulis, audax irrumperet Argo.

Aliud quoque teſtimonium ſuppeditat Valerius Flaccus 3. operis ſui carmine; vt de hac ſignificatione non ſit ambigendum.

549 *Fauonio.* apud Gellium lib. 2. cap. 22. „ Phauorinus inquit: Item alter Fauonius, „ qui Grecè vocatur ζέφυρος. quę opinio veriſſima eſt, ſecundùm Plinium & Fr. Floridum 2. lib. ſucciſiuarum lection. cap. 5. Vegetius tamen lib. 4. de re militari. & Strabo, vt notat Turnebus in Aduerſariis, crediderunt Fauonium & Zephyrum duos eſſe ventos diuerſos: quam ſententiam erroneā etiam Garcias Laſſus Hiſpanorum poëtarū princeps ſequi videtur, his verbis:

Quando Fauonio y Zephiro ſoplando
Al campo tornan ſu beldad primera.

551 *Tyndaridæ genus.* pro, *genus*, plerique cod. vet. *ſidus* habent. malè meo iudicio.

552 *Succurrunt.* Homerus in hymn. Euripides in Oreſte, Horat. lib. 1. carm.

558 *Irreuocabiles.* non ſequor vet. libros in quibus legitur; *non reuocabiles.*

563 *Tenui vulnere.* Homerus Iliad. ε'.

τλῆ δ' Ἀΐδης ἐν τοῖσι πελώριος ὠκὺν ὀϊστὸν,
εὖτέ μιν αὐτὸς ἀνὴρ υἱὸς Διὸς αἰγιόχοιο
ἐν Πύλῳ ἐν νεκύεσσι βαλὼν ὀδύνῃσιν ἔδωκεν.

570 *Eurydicen.* citante Athenęo, Hermeſianax poëta, in eleg. εἰς ὄρφεα, Ἀγριόπην appellat, quemadmodum & Mimnermus. Vide Athen. lib. 13. cap. 25.

Illic dura carent æquora fluctibus,
Et, quâ plena rates carbaſa tenderant,
Intonſis teritur ſemita Sarmatis:
Stat pontus vicibus mobilis annuis,
Nauem nunc facilis, nunc equitem pati.
Illic, quæ viduis gentibus imperat,
Aurato religans ilia baltheo,
Detraxit ſpolium nobile corpori,
Et peltam, & niuei vincula pectoris,
Victorem poſito ſuſpiciens genu.
Qua ſpe præcipites actus ad inferos,
Audax ire vias irremeabiles,
Vidiſti Siculæ regna Proſerpinæ?
Illic nulla noto, nulla fauonio
Conſurgunt tumidis fluctibus æquora:
Non illic geminum Tyndaridæ genus
Succurrunt timidis ſidera nauibus.
Stat nigro pelagus gurgite languidum;
Et, cùm mors auidis pallida dentibus
Gentes innumeras manibus intulit,
Vno tot populi remige tranſeunt.
Euincas vtinam iura feræ Stygis,
Parcarumq́; colos irreuocabiles.
Hîc, qui rex populis pluribus imperat,
Bello cùm peteres Neſtoream Pylon,
Tecum conſeruit peſtiferas manus,
Telum tergemina cuſpide præferens:
Effugit tenui vulnere ſaucius,
Et mortis dominus pertimuit mori.
Fatum rumpe manu: triſtibus inferis
Proſpectus pateat lucis, & inuius
Limes det faciles ad ſuperos vias.
Immites potuit flectere cantibus
Vmbrarum dominos, & prece ſupplici
Orpheus, Eurydicen dum repetit ſuam.
Quæ ſiluas, & aues, ſaxaq́; traxerat
Ars; quæ præbuerat fluminibus moras;
Ad cuius ſonitum conſtiterant feræ;
Mulcet non ſolitis vocibus inferos,
Et ſurdis reſonat clariùs in locis.
Deflent Eurydicen Threiciæ nurus:
Deflent & lachrymis difficiles dei?
Et, qui fronte nimis crimina tetricâ
Quærunt, ac veteres excutiunt reos;

Flen-

Flentes Eurydicen iuridici ſedent.
Tandem mortis, ait, vincimur, arbiter:
Euade ad ſuperos, lege tamen datâ:
Tu poſt terga tui perge viri comes,
Tu non antè tuam reſpice coniugem;
Quàm cùm clara deos obtulerit dies,
Spartaniq́; aderit ianua Tænari.
Odit verus amor, nec patitur, moras.
Munus dum properat cernere, perdidit.
Quæ vinci potuit regia cantibus;
Hæc vinci poterit regia viribus.

ACTVS TERTIVS.

HERCVLES.

O lucis alme rector, & cæli decus;
Qui alterna curru ſpacia flammifero ambiens,
Illuſtre lætis exſeris terris caput;
Da Phœbe veniam, ſi quid illicitum tui
Videre vultus. iuſſus in lucem extuli
Secreta mundi. tuq́; cæleſtûm arbiter
Parensq́;, viſus fulmine oppoſito tege.
Et tu, ſecundo maria qui ſceptro regis,
Imas pete vndas. quiſquis ex alto aſpicit
Terrena, facie pollui metuens nouâ;
Aciem reflectat, oraq́; in cælum erigat,
Portenta fugiens. hoc nefas cernant duo,
Qui aduexit, & quæ iuſſit. In pœnas meas
Atque in labores non ſatis terræ patent.
Iunonis odio. vidi inacceſſa omnibus,
Ignota Phœbo; quæq́; deterior polus
Obſcura diro ſpacia conceſſit Ioui:
Et, ſi placerent tertiæ ſortis loca,
Regnare potui. noctis æternæ chaos,
Et nocte quiddam grauius, & triſtes deos,
Et fata vici. morte contemtâ redi.
Quid reſtat aliud? vidi, & oſtendi inferos.
Da, ſi quid vltrà eſt. tam diu pateris manus
Ceſſare noſtras Iuno? quid vinci iubes?
Sed templa quare miles infeſtus tenet,
Limenq́; ſacrum terror armorum obſidet?

571 *Quæ ſiluas, &c.* Euripides, Bacchis;
—— ἔνθα ποτ' Ὀρ ——
φεὺς κιθαρίζων
σύναγε δένδρεα μού ——
σαις, σύναγε θῆρας ἀγρώτας.
Orpheus ſuppoſititius quaſi de ipſo in Argonaur. canit:
" ἵστη δ' ἄκρα κάρηνα καὶ ἄγκεα δενδρήεντα
" Πηλίου, ὑψηλάς τε μετὰ δρύας ἤλυθε γῆρυς.
καί ῥ' αἱ μὲν πρόρριζοι ἐπ' αὐλείοις ἐθρώσκοντο,
πέτραι τ' ἐσμαράγουν· θῆρες δ' ἀΐοντες ἀοιδῆς,
σπήλυγγος προπάροιθεν ἀλυσκάζοντες ἔμιμνον·
οἰωνοί τ' ἐκυκλοῦντο βουλύσια Κενταύροιο,
ταρσοῖς κεκμηῶσιν, ἑῆς δ' ἐλάθοντο καλιῆς.
Caſſius Parmenſis, in Orpheo:
Conuulſosq; ſuis ſcopulos radicibus egit.
Ouidius lib. 3. de arte amandi:
Saxa feraſque lyra mouit Rhodopeius Orpheus,
Tartareoſq; lacus, tergeminumq; canem.
581 *Tandem mortis, ait, vincimur arbiter.*
Seuerinus Boëtius lib. 3. de conſolat. Philoſoph. hoc mutuatur, inquiens:
Tandem vincimur, arbiter
Vmbrarum miſerans ait,
Donamus comitem viro
Emtam carmine coniugem.
Fabula hæc Orphei etiam à Platone lib. 1. Sympoſ. Virg. 4. Georg. & Ouid. 4. Metam. commemoratur. Mortis autem vitęque arbitrum Plutonem ſtatuit Lacheſis Claudiani de raptu Proſerp. lib. 1.
——— *ô maximè noctis*
Arbiter, vmbrarumq; potens; cui noſtra laborant
Stamina, qui finem cunctis & ſemina prębes,
Naſcendiq; vices alterna morte rependis,
Qui vitam letumq; regis ———
Porrò quia, auctore Horatio in arte poëtica ad Piſones,
Silueſtres homines ſacer, interpreſq; Deorum,
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres, rapidóſque leones.

613 *Agnoſco toros.* fuit Hercules valde toroſus: quod fortitudinis indicium Phyſiognomici putant. noſter Hippolyto:

Æquas Herculeos iam iuuenis toros.

Valerius Flaccus:

Conſpicuuſq; toris Tirynthius ——

Plerique qui Herculei corporis habitum nobis deſcripſerunt, fuiſſe memorant, nigrum, gracilem, & puſillum potiùs, quàm procerum. qua in re tamen diſſentiunt à ceteris Heraclides Ponticus & Herodorus, ei pedis vnius & quattuor cubitorum longitudinem tribuentes. Seneca etiam, in Oetæo, Gigantem appellat. In eo conſentiunt omnes, fuiſſe corpore inprimis vegeto, neruis & oſſibus firmiter compacto; valetudine autem tam bona, vt ea ſemper optima ad annum ętatis vſque quinquageſimum ſit vſus. Ion Chius, & Apollodorus habuiſſe tres ordines dentium prodidit, & igneum ſplendorem ex oculis emicuiſſe. Dicæarchus tribuit aduncum naſum, oculos rauiſtellos, capillos longos, & iuxta Hieronymum Philoſophum, hirſutos, atque ſetarum modo erectos.

631 *Vidit.* o. v. l. *videt.* & ſanè neſcio quo pacto hoc rei indignitatem vehementiùs exprimit.

643 *Lentum.* hoc eſt, tardum. apud Afranium, Plautum, Ouidium, & alibi ſæpe apud Senecam. Cicero lib. 5. de Repub. vt vulgò apud Nonium legitur, ita ſcri-
„ pſit: Marcellus vt taceret pugnax, Ma-
„ ximus vt conſideratus, & lentus. Sed
„ omnino Cicero ſcripſit: Marcellus vt
„ acer & pugnax, &c.

648 *Canis.* Canem etiam Sophocles in Thrachin. Cerberũ vocauit, & Tibullus:

Nec canis anguinea redimitus terga catena,
Cui tres ſunt linguæ, tergeminúmque caput.

653 *Peruince.* molem & grauitatem rei denotat. Catullus.

Vna ſalus hæc eſt, hoc eſt tibi peruincendũ.

655 *Quod fuit durum pati, meminiſſe dulce eſt.* Euripides:

ὡς ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

quem verſum Macrobius lib. 7. Saturnal. latè explicat. Xenophon id ſciebat. dum ἀναβάσ. ς. ſcripſit: καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων ἀναμιμνήσκοντες πόνων. & Virgilius:

——*forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit,*
Per varios caſus, &c.

„ Cicero, ad famil. lib. 5. Habet pręteriti
„ doloris ſecura recordatio delectatio-
„ nẽ, & lib. 2. de finibus bon, & malor.
„ Iucunda eſt malorũ pręteritorum me-
„ moria. Huc ſpectat illud eiuſdẽ Xenophontis, Hiſtorici, Oratoris, Philoſophi, & Imperatoris optimi, lib. 7.

AMPHITYO. HERCVLES.

THESEVS.

AM. *Vtrúmne viſus vota decipiunt meos?*
An ille domitor orbis, & Graiûm decus,
Triſti ſilentem nubilo liquit domum;
Eſt ne iſte natus; membra lætitiâ ſtupent.
O nate, certa & ſera Thebarum ſalus;
Verúmne cerno corpus; an fallor tuâ
Deceptus vmbrâ: tu ne es; agnoſco toros,
Humeroſq;, & alto nobilem trunco manum.
HER. *Vnde iſte, genitor ſquallor, & lugubribus*
Amicta coniux; vnde tam fœdo obſiti
Pœdore nati; quæ domum clades grauat?
AM. *Socer eſt peremptus, regna poſſidet Lycus:*
Natos, parentem, coniugem letho petit.
HER. *Ingrata tellus, nemo ad Herculeæ domus*
Auxilia vênit; videt hoc tantum nefas
Defenſus orbis; cur diem queſtu tero;
Mactetur hoſtis. TH. *hanc ferat virtus notam,*
Fiatq́; ſummus hoſtis Alcidæ Lycus,
Ad hauriendum ſanguinem inimicum feror.
HER. *Theſeu reſiſte: ne qua vis ſubita ingruat.*
Me bella poſcunt. differ amplexus parens,
Coniunxq́; differ. nunciet Diti Lycus
Me iam rediſſe. TH. *flebilem ex oculis fugæ*
Reginæ vultum, tuq́; nato ſoſpite
Lacrymas cadentes reprime. ſi noui Herculem:
Lycus Creontem debitas pœnas dabit.
Lentum eſt; dabit: dat; hoc quoq́; eſt lentum: dedit
AM. *Votum ſecundet, qui poteſt. noſtrum deus,*
Rebuſq́; laſſis adſit. ô magni comes
Magnanime nati, pande virtutum ordinem:
Quàm longa mœſtos ducat ad manes via.
Vt vincula tulerit dura tartareus canis.
TH. *Memorare cogis acta, ſecuræ quoque*
Horrenda menti: vix adhuc certa eſt fides
Vitalis auræ. torpet acies luminum,
Hebeteſq́; viſus vix diem inſuetum ferunt.
AM. *Peruince, Theſeu, quicquid alto pectore*
Remanet pauoris: ne ve te fructu optimo
Frauda laborum. quod fuit durum pati, “
Meminiſſe dulce eſt. fare caſus horridos. “
TH. *Fas omne mundi. teq́; dominantem precor*

ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ καταμαθεῖν, ὅτι τοσούτῳ τἀγαθὰ μᾶλλον εὐφραίνει ὅσῳ ἂν μᾶλλον προπονήσας τις ἐπ' αὐτὰ ἀφίκηται (οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς) ἄνευ δὲ τοῦ δεόμενον τυγχάνειν τινὸς, οὐδὲν οὕτω πολυτελῶς παρασκευασθὲν ἂν ὥσθ' ἡδὺ εἶναι.

662 *Tænarus*. etiamſi nonnulli è ſpelęo Heracleæ vicino Cerberum extractum memorent, inter quos Xenophon ἀναβάσ. ζ´. Euripides tamen ἐν τῷ μαινομένῳ à Senecæ partibus ſtat. non deſunt qui hæc omnia fabuloſa credentes, hunc fuiſſe quendam immanem ſerpentem ſtabulãtem in ſpecu Tænario arbitrentur, cumque ab Hercule ſuperatum. Pauſanias, in Laconicis: Ἑκαταῖος μὲν γὰρ ὁ Μιλήσιος λόγον εὗρεν εἰκότα, ὄφιν φήσας ἐπὶ Ταινάρῳ τραφῆναι δεινόν. κληθῆναι δὲ ἅδου κύνα· ὅτι ἔδει τὸν δηχθέντα τεθνάναι παραυτίκα ὑπὸ τοῦ ἰοῦ. καὶ τοῦτον ἔφη τὸν ὄφιν ὑπὸ Ἡρακλέους ἀχθῆναι παρ' Εὐρυσθέα. Ὅμηρος δὲ, πρῶτος γὰρ ἐκάλεσεν * τὸν ἅδου κύνα, ὅντινα Ἡρακλῆς ἦγεν, οὔτε ὄνομα ἐπέθηκεν οὐδὲν, οὔτε συνέπλασεν ἐς τὸ εἶδος. ὥσπερ ἐπὶ τῇ Χιμαίρᾳ. οἱ δὲ ὕστερον Κέρβερον ὄνομα ἐποίησαν, καὶ κυνὶ τὰ ἄλλα εἰκάζοντες, τρεῖς κεφαλὰς φασὶν ἔχειν αὐτόν. οὐδέν τι μᾶλλον Ὁμήρου κύνα τῷ ἀνθρώπῳ σύντροφον εἰρηκότος, ἢ εἰ δράκοντα ὄντα ὠνόμασεν ἅδου κύνα. Plutarchus, in Theſeo, perhibet fuiſſe canem Aïdonei regis Moloſſorum.

Regno capaci; teq́, quam totâ irrita
Quæſiuit Ætnâ mater; vt iura abdita,
Et operta terris, liceat impunè eloqui.
Spartana tellus nobile attollit iugum,
Denſis vbi æquor Tænarus ſiluis premit:
Hic ora ſoluit Ditis inuicti domus,
Hiatq́, rupes alta, & immenſo ſpecu
Ingens vorago faucibus vaſtis patet;
Latumq́, pandit omnibus populis iter,
Non cæca tenebris incipit primò via:
Tenuis relictæ lucis à tergo nitor,
Fulgorq́, dubius ſolis afflicti cadit,
Et ludit aciem. tale non dubiè ſolet
Præbere lumen primus, aut ſerus dies.
Hinc ampla vacuis ſpacia laxantur locis;
In quæ omne merſum pereat humanum genus.
Nec ire labor eſt. ipſa deducit via:
Vt ſæpe puppes æſtus inuitas rapit,
Sic pronus aër vrget, atque auidum chaos,
Gradumq́, retrò flectere haud vnquam ſinunt
Vmbræ tenaces. Intus immenſo ſinu
Placido quieta labitur Lethe vado,
Demitq́, curas: néve remeandi amplius
Pateat facultas, flexibus multis grauem
Inuoluit amnem: qualis incertâ vagus
Mæander vndâ ludit, & cedit ſibi,
Inſtatq́, dubius, litus an fontem petat.
Palus inertis fœda Cocyti iacet,
Hic vultu, illic luctifer bubo gemit,
Omenq́, triſte reſonat infauſtæ ſtrigis.
Horrent opacâ fronde nigrantes comæ,
Taxo imminente; quam tenet ſegnis Sopor,
Fameſq; mœſta tabido rictu iacens:
Pudorq; ſerus conſcios vultus tegit:
Metus, Pauorq;, Funus, & frendens Dolor,
Aterq; Luctus ſequitur, & Morbus tremens,
Et cincta ferro Bella: in extremo abdita
Iners Senectus adiuuat baculo gradum.

663 *Ditis inuiſi*. alias; *inuicti*: quod tres lib. ſcripti continent.

672 *Ampla vacuis ſpacia laxantur locis* ad ingens illud inane inferorum alludit, quemadmodum & Claudianus ſub finem lib. 1. de raptu Proſerpinę:

——— *ſpaciiſq; Erebi pigrantibus errant.*

Sic enim legendum, non *pratiſq;*: & quondam in notis meis docui, & nunc hoc Senecę loco planè inducor, vt credam. Sequuntur Seneca & Claudianus eorum Philoſophorum ſententiam, qui exiſtimabant ἐντὸς τοῦ κόσμου μηδὲν εἶναι κενὸν, ἐκτὸς δὲ ἄπειρον: quæ fuit opinio Stoicorum. Alij fatentur tantũ inanis extra mundum eſſe, quantum cęlo, quod natura igneum ſit, ad reſpirandum ſufficit. Empedocles, Ariſtoteles & Plato nullum omnino inane admiſerunt. Leucippus, Democritus, Metrodorus & Epicurus, Lucret. aiebãt rerum naturam inani & corporibus per inane illud vagantibus conſtare. Claudianus & noſter hoc inane, de quo agitur, ſpacia vocant, Epicurum ſecuti; qui ſuum τὸ κενὸν, ſemper nuncupabat χώραν vel διάστημα. Vnde Lucretius:

Tum verò locus ac ſpacium, quod inane vocamus Vtrumque Seneca expreſſit.

674 *Nec ire labor*. Virgilius 6. Aeneid.

——— *facilis deſcenſus Auerni:*
Sed reuocare gradum, ſuperaſq; euadere ad auras,
Hoc opus hic labor eſt ———

677 *Gradũq, retrò flectere*. Anacreon Teïus:

Ἀΐδεω γάρ ἐστι δεινὸς
μυχὸς, ἀργαλέη δ' ἐς αὐτὸν
κάθοδος· καὶ γὰρ ἑτοῖμον
καταβάντι μὴ ἀναβῆναι.

679 *Lethe*. ex Virgil. 6. Aeneid.

685 *Palus inertis fœda Cocyti iacet*. Cocytus tum demũ eſt iners, cùm in Acheruſiæ ſtagno Pyriphlegethonti fit obuius. Plato, in Phędone.

689 *Taxo*. Ouid. 4. Metamorph.

Eſt via declinis funeſta nubila taxo,
Ducit ad infernas per muta ſilentia ſedes.

A M. *Eſt-*

S

Quam tenet ſegnis ſopor. Virgilius:

In medio ramos, annoſaq; brachia pandit
Vlmus opaca, ingens; quam ſedem ſomnia vulgò
Vana tenere ferunt. ———

illa quoque, quæ mox latè noſter proſequitur, omnia ad Virgilij imitationem dicta ſunt. ait Maro:

Veſtibulum ante ipſum, primiſq; in faucibus Orci
Luctus & vltrices poſuere cubilia curæ,
Pallenteſq; habitant morbi, triſtiſq; ſenectus,
Et metus, & maleſuada fames, & turpis egeſtas:
Terribiles viſu formæ, letumq; laborq;,
Tum conſanguineus leti ſopor, & mala mentis
Gaudia, mortiferumq; aduerſo in limine bellum.

707 *Populos leues.* Manes. alibi, leues deos vocat.

712 *Tacente.* quia, vt ait Simonides,

σιγὰ δ' ἐν νεκύεσσι.

Vnde Orcus, ſilentum domus; inferi, ſilentes dij; inferorum cœnæ, ſilicernium vocantur.

713 *At hic.* vnus m. ſ. optimus continet; *aſt hinc.* de altero latice.

714 *Acheron.* non qui in agro Bruttiorum eſt, apud quem Alexander Moloſſus fuit interfectus. *Strabo, Liuiuſq;.* ſed alter Epiri, ex Acheruſia palude pone Pandoſiam ortus, multis in ſe receptis fluminibus, magno impetu in Maryandinorum regionem influens. *Apolloñ. 2. Argonaut.* hunc enim inferorum fluuium eſſe antiqui fabulantur, quemadmodum ex Aretadis Cnidij lib. 2. rerum Macedonic. & Nymphodori Samij lib. 1. Heracl. doctiſſimus Apollonij Scholiaſtes commemorat, lib. 2. Argonaut. quo poëta dicit, Acherontem ſub terra multis volui vorticibus, tandemque ſe ſumma vi è maximo ſpecu effundere. item;

ἐνθάδε καὶ προχοαὶ ποταμοῦ Ἀχέροντος ἔχουσιν.

Meritò ergo Seneca:

Aſt hinc tumultu rapitur ingenti ferox,
Et ſaxa fluctu voluit Acheron.

Et Silius Italicus:

——— *hic Acheron ſanie craſſoq; veneno*
Æſtuat, & gelidam eructans cum murmure harenam,
Deſcendit nigra lentus per ſtagna palude.

721 *Dira maieſtas deo.* Plutonis forma etiam à Claudiano deſcribitur lib. 1. de raptu Proſerp.

Ipſe rudi fultus ſolio, nigraq; verendus
Maieſtate ſedet: ſqualent immania fœdo
Sceptra ſitu. ſub nube caput mœſtiſſima nubes
Aſperat, & diræ riget inclementia formæ.

Sed Senecam non adæquauit,

AM. *Eſtne aliqua tellus Cereris aut Bacchi ferax?*
TH. *Non prata viridi læta facie germinant,*
Nec adulta leni fluctuant zephyro ſeges:
Non vlla ramos ſilua pomiferos habet:
Sterilis profundi vaſtitas ſqualet ſoli,
Et fœda tellus torpet æterno ſitu,
Rerumq́ mœſtus finis, & mundi vltima:
Immotus aër hæret, & pigro ſedet
Nox atra mundo: cuncta mœrore horrida,
Ipſaq́ morte peior eſt mortis locus.
AM. *Quid ille? opaca qui regit ſceptro loca,*
Qua ſede poſitus temperat populos leues?
TH. *Eſt in receſſu Tartari obſcuro locus,*
Quem grauibus vmbris ſpiſſa caligo alligat.
A fonte diſcors manat hinc vno latex:
Alter, quieto ſimilis; hunc iurant dei,
Tacente ſacram deuehens fluuio Styga:
Aſt hinc tumultu rapitur ingenti ferox,
Et ſaxa fluctu voluit Acheron, inuius
Renauigari. cingitur duplici vado,
Aduerſa Ditis regia, atque ingens domus
Vmbrante luco tegitur. hîc vaſto ſpecu
Pendent tyranni limina: hoc vmbris iter:
Hæc porta regni. campus hanc circa iacet,
In quo ſuperbo digerit vultu ſedens
Animas recentes. dira maieſtas deo:
Frons torua, fratrũ quæ tamen ſpecimen gerat,
Gentiſq́ tantæ: vultus eſt illi Iouis,
Sed Fulminantis magna pars regni trucis
Eſt ipſe dominus, cuius aſpectus timet,
Quicquid timetur. AM. *veráne eſt fama, infe-*
Tam ſera reddi iura, &, oblitos ſui (ris
Sceleris, nocentes debitas pœnas dare?
Quis iſte veri rector, atque æqui arbiter?
TH. *Non vnus altâ ſede Quæſitor ſedens*
Iudicia trepidis ſera ſortitur reis.
Auditur illo Gnoſſius Minos foro,
Rhadamanthus illo, Thetidis hoc audit ſocer.
Quod quiſque fecit, patitur: auctorẽ ſcelus “
Repetit, ſuoq́ premitur exemplo nocens. “
Vidi cruentos carcere includi duces,
Et impotentis terga plebeiâ manu
Scindi tyranni. quiſquis eſt placidè potens, “
Dominuſq; vitæ, ſeruat innocuas manus, “

Et

Et incruentum mitis imperium regit,
Animoq; parcit: longa permenſus diu
Felicis æui ſpacia, vel cælum petit,
Vel Leta felix nemoris Elyſij loca.
Index futurus, ſanguine humano abſtine,
Quicunque regnas. ſcelera taxantur modo
Maiore noſtra. AM. *certus incluſos tenet*
Locus nocentes; vtq; fert fama, impios
Supplicia vinclis ſæua perpetuis domant?
TH. *Rapitur volucri tortus Ixion rotâ.*
Ceruice ſaxum grande Siſyphia ſedet.
In amne medio faucibus ſiccis ſenex
Sectatur vndas: abluit mentum latex,
Fidemq; cùm iam ſæpe decepto dedit,
Perit vnda: in ore poma deſtituunt famem.
Præbet volucri Tityus æternas dapes:
Vrnaſq; fruſtra Danaides plenas ferunt.
Errant furentes impiæ Cadmeides;
Terretq; menſas auida Phineas auis.
AM. *Nunc ede nati nobilem pugnam mei,*
Patrui volentis munus, an ſpolium refert?
TH. *Ferale tardis imminet ſaxum vadis,*
Stupente vbi vndâ ſegne torpeſcit fretum:
Hunc ſeruat amnem, cultu & aſpectu horridus,
Pauidoſq; manes ſqualidus geſtat ſenex:

Impexa

732 *Minos.* poëtæ tres inferorum iudices conſtituerunt, ſicut & Plato in Gorgia. idem tamen Plato in Apolog. Socratis, & Cicero 1. Tuſcul. Minoi, Rhadamantho, & Acaco, quartum adiungunt Triptolemum.

733 *Socer.* Aeacus.

734 *Auctorum ſcelus repetit.* hoc eſt exemplo ſuo nocens plectitur, ex lege Rhadamanthi, quam ſuprà actu 1. nu. 226. poſui, quam etiam Heſiodus laudauit. alio ſenſu dicitur in Thyeſte:

Sæpe in magiſtrum ſcelera redierunt ſua.

quia ſcilicet, vt apud Salluſtium in hiſtoriarum fragm. Philippus ait: Praua incepta conſultoribus ſunt noxæ. Malum inquit ille, conſiliũ conſultori peſſimum.

749 *Ixion.* Plutarchus, in vita Agidis & Cleom. Ixionem hominis ambitioſi typum eſſe ſcribit. rectè. Ixion enim ad gloriam, quam ſibi opinionis errore finxerat, conſequendam opes neceſſarias eſſe iudicans, ſocerum Deioneum interfecit: ne pecunię, quas illi promiſerat, ſibi decederent. nam qui gloriam falſam petunt, facultates vndique quo iure quáque iniuria congerere cupiunt; non quo iis rectè fruantur, ſed vt eaſdem poſtea queant cuiuis immoderatè largiri: eaq; prodiga numorum effuſione veram ſe laudem conſecutos exiſtimant, &, pro rei veritate, fictum eius ſimulacrum amplectuntur. ambitione tamen occæcati idipſum non intelligunt: verùm ſe ſolos prudentes, ſolos beatos exiſtimant; amiciſque ſuis & fautoribus ob intolerabilem faſtum atque iactantiam graues facti, in cunctorum odium incurrunt. Igitur conſumtis opibus redacti ad egeſtatem, nullius adiutis auxilio, ſed omnium inimicitijs oppreſſi fieri non poteſt, quin hominum calamitoſiſſimi exſiſtant, & perpetua pręteritæ felicitatis recordatione non minùs torqueantur quàm Ixion, cuius membra celeri rotâ verſantur.

750 *Siſyphia.* Siſyphum cùm poëtæ nobis proponunt, propter vulgata Iouis conſilia, vel raptum (vt Pauſan. ſcribit in Corinth.) apud inferos ſaxum ingens ad verticem montis impellentem, quod ſaxum ſemper relabitur; monent ne regum arcana temerè effutientes, eorum in nos iram prouocemus. quia regum ira grauis eſt ſemper. nam quos reges odêre, miſerrimos faciunt, & paupertatem cogunt perferre, quando minimum; quod (vtar verbis Lucretij)

——— eſt aduerſo nixantem trudere monte
Saxum: quod tamen à ſummo iam vertice rurſum
Voluitur, & plani raptim petit æquora campi.

751 *Senex.* Tantalus, de quo quæ poëtæ tradiderunt, alio loco explicabimus. 755 *Tytius.* hunc immani hominem corpore, ex Apollonij ſententia, Latonæ, vel, vt Euphorion credit, Dianæ vim parantem, ab Apolline necatum, aſſiduè à vulture laniari prodiderunt. cuius amantes exemplo à raptu deterrentur.

——— per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur, roſtroq. immanis vultur adunco
Immortale iecur tondens, fœcundaq; pœnis
Viſcera, rimaturq; epulis. habitatq; ſub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

Virgil. Aeneid. 6. Dicitur ab Apolline interfectus. quia nullus tantum robur, nullius tanta vis aut fortitudo; qui, ſi viribus ad humanæ ſocietatis perniciem abutatur, non facillimè à quocumque Dei ope, vinci & necari queat.

757 *Cadmeides.* Agaue, Ino, Autonoë, ceteræ quæ Pentheum lacerauerunt.

758 *Phineas.* quod viuo Phineo accidit; vt, vel ob occæcatos filios ſuos, vel ob vulgata Deorum conſilia, ab Harpyijs infeſtaretur; id mortuo tribuit. hæc etiam ad morum diſciplinam pertinent. nam quòd deorum conſilia diuulgarit, indicat auaritiæ deditos, cauſa, omnia arcana detegere. eodem tendunt, à quibus dicitur filios occæcaſſe atque trucidaſſe: quòd auari nemini parcunt, nec filijs quidem; ſed cunctos circumuenire deſiderant, vt quæſtum faciant. in quam rem vnam cùm incumbant omni animo, victui ſuo neceſſaria detrahunt,

neque audent bonis partis frui. hos cæcos eſſe, & quid decet non videre, quis neget? alimenta ſibi ſubtrahi patiuntur ab auaritia; quæ cùm rapere aliena geſtiat, cùm famem ſitimque cogat pati, cùm in arcam quaſi in ventrem inſatiabilem, omnia congerat; an non vncas manus, an non ora pallida, an non fœdiſſimam ventris proluuiem habere, an non vera Harpyia, qua triſtius haut vllum monſtrum nec ſæuior vlla peſtis, eſſe videatur? huic virgineus vultus attribuitur, quia mulieres quàm viri ad rem ferme ſunt attentiores. Harpyias à Phinei menſa Zethes & Calais abegerunt. qui quid ſignificant? ambitionem. etenim ſi ſordidi animum gloriæ cupiditas occupet: confeſtim multo ſudore & diuturno tempore corraſas opes profundet, nec vllum expenſarum finem faciet. ſtulti enim dum vnum vitium fugiunt, facilè in contrarium incidunt. Quid Terentiano Demea parciùs? quid eodem mox largiùs? ille agreſtis, ſæuus, triſtis, parcus, truculentus, tenax, de repente alius factus, ſic mutatur, vt prodigum quàm liberalem potiùs cognoſcas.

Ego quoque à meis me amari & magni pendi poſtulo, Si id fit dando atq; obſequendo, non poſterioreis feram. Deerit: id mea minimè refert, qui ſum natu maximus. apud eundem Comicum talem ſe oſtendit Menedemus, vt ab amico Sene meritò audiat; *Vehemens in vtramque partem Menedeme es nimis: Aut largitate nimia, aut parſimonia.* Et ne his quidem verbis deterretur, quin dicat; *—— faciat quod lubet; Sumat, conſumat, perdat, decretum eſt pati.* Adeò faciliùs ex vno extremo in alterum incurras, quàm in medio, vbi virtus ſita eſt, queas conſiſtere. Alati dicuntur & Boreę filij Zethes ac Calais, credo quia gloria, venti inſtar, per totum orbem volitat: huius vt vmbrã ambitio aſſequatur, leuiſſima ſit oportet, atque adeò alis indiget. Aliter fabulam expoſuit Petrus Angelius Bargęus, ad improbos & iniquos iudices eam referens lib. 2 carminum. vide Medea. 782.

765 *Impexa pendet barba.* Virg. 6. Aen:

Portitor has horrendus aquas & flumina ſeruat
Terribili ſquallore Charon; cui plurima mento
Canicies inculta iacet: ſtant lumina flãma:
Sordidus ex humeris nodo dependet amictus.

766 *Concaua ſquallent genæ.* hac ſententia nihil facilius, nihil dilucidius. obſcurior eſt o.v.l. lectio; *concaua lucent genæ*, ſed melius (fateor) ſi dicas macie eò genas redactas, vt videantur pellucidæ, quod hieme apibus accidit, vel ſanè, quod potiùs eſt, ad illud Virgilij reſpexerit;

—— ſtant lumina flamma ——

Et Ouid. 11. Metam.

—— rubra ſuffuſus lumina flamma.

vt iracundiam illius hęc notent.

770 *Charon.* Petronius Arbiter, in ſatyris, inferorum portitorem vocat Proteum:

—— vix nauita Proteus
Sufficiet ſimulacra virum traducere cymba:
Claſſe opus eſt, túque ingenti ſatiare ruina
Pallida Tiſiphone, conciſáque vulnera mande.
Per Stygios manes laceratus ducitur orbis.

Verùm omnes poëtæ Arbitro repugnant.

775 *Succumbit vni.* ex illo diuini vatis carmine,

—— Simul accipit alueo
Ingentem Æneam, gemuit ſub pondere cymba
Sutilis, & multam accepit rimoſa paludem

777 *Centauri.* hos etiam cum Hydra Virgil. 6. Aeneid. in foribus inferorum ſtatuit.

Impexa pendet barba, deformem ſinum
Nodus coërcet, concauæ lucent genæ,
Regit ipſe conto portitor longo ratem.
Hic onere vacuam littori puppim applicans,
Repetebat vmbras. poſcit Alcides viam,
Cedente turbâ. dirus exclamat Charon,
Quò pergis audax? ſiſte properantem gradum.
Non paſſus vllas natus Alcmena moras,
Ipſo coactum nauitam conto domat,
Scanditq́ puppem. cymba populorum capax,
Succumbit vni, ſedit: & grauior ratis,
Vtrimque Lethen latere titubante bibit.
Tunc victa trepidãt monſtra, Centauri truces
Lapithæq́, multo in bella ſuccenſi mero.
Stygiæ paludis vltimos quærens ſinus
Fœcunda mergit capita Lernæus labor.
Poſt hæc auari Ditis apparet domus:
Hic ſæuus vmbras territat Stygius canis,
Qui terna vaſto capita concutiens ſono,
Regnum tuetur: ſordidum tabo caput
Lambunt colubri, viperis horrent iubæ,
Longuſq; torta ſibilat cauda draco.
Par ira formæ. ſenſit vt motus pedum,
Attollit hirtas angue vibrato comas,
Miſſumq; captat aure ſubiecta ſonum,
Sentire & vmbras ſolitus. vt propior ſtetit
Ioue natus, antro ſedit incertus canis,
Et vterque timuit. ecce latratu graui
Loca muta terret: ſibilat totos minax
Serpens per armos: vocis horrendæ fragor

Per

Per ora miſſus terna, felices quoque
Exterret vmbras. ſoluit à læua feros
Tunc ipſe rictus, & Cleoneum caput
Opponit, ac ſe tegmine ingenti clepit:
Victrice magnum dextera robur gerens,
Huc nunc & illuc verbere aſſiduo rotat,
Ingeminat ictus. domitus infregit minas,
Et cuncta laſſus capita ſummiſit canis,
Antroq́; toto ceſſit. extimuit ſedens
Vterque ſolio dominus, & duci iubet:
Me quoque petenti munus Alcidæ dedit.
Tunc grauia monſtri colla permulcens manu
Adamante texto vincit: oblitus ſui
Cuſtos opaci peruigil regni canis,
Componit aures timidus, & patiens trahi,
Herumq́; faſſus, ore ſummiſſò obſequens,
Vtrumque caudâ pulſat anguiferâ latus.
Poſtquam eſt ad oras Tænari ventum, & nitor
Percuſſit oculos lucis ignotæ, bonos
Reſumit animos victus, & vaſtas furens
Quaſſat catenas: penè victorem abſtulit,
Pronumq́; retro vexit, & mouit gradu.
Tunc & meas reſpexit Alcides manus:
Geminis vterque viribus tractum canem,
Irâ furentem, & bella tentantem irrita,
Intulimus orbi. vidit vt clarum æthera,
Et pura nitidi ſpacia conſpexit poli:
Oborta nox eſt, lumina in terram dedit,
Compreſſit oculos, & diem inuiſum expulit,
Aciemq́; retro flexit, atque omni pet It
Ceruice terram: tum ſub Herculea caput
Abſcondit vmbra. Denſa ſed læto venit
Clamore turba, frontibus laurum gerens,
Magniq́; meritas Herculis laudes canit.

CHORVS.

Sapphici & choriambici trimetri.

NAtus Euriſtheus properante partu,
Iuſſerat mundi penetrare fundum:
Deerat hoc ſolum numero laborum,
Tertiæ regem ſpoliare ſortis.
Auſus eſt cæcos aditus inire,
Ducit ad manes via quâ remotos
Triſtis, & ſiluâ metuenda nigrâ;

783 *Terna* quidam v.l *trina.*

785 *Viperis horrens iuba.* Sumtum à Virgilio, eodem libro;

Cui vates horrere videns iam colla colubris.

793 *Loca muta.* κτ̔ σιωπιδοχῶ, vt & Catullus,

Si quidquam mutis gratum acceptumque ſepulchris.

798 *Tegmine ingenti clepit.* qui ſe tegit, ex alterius aſpectu ſe ſubducit: qui verò quid alteri clepit, id, ne videat, tegit, quare clepit. poſitum eſt pro ſubducit, tegit, abſcondit: quemadmodum & furandi verbum in Agamemnone;

Germane vultus veſte furabor tuos.

804 *Vterque ſolio dominus.* Sic vulgati libri, hoc eſt, Pluto & Proſerpina m. ſ. verò habent, *vtrumque*, hoc eſt, Cerberum & Herculem: malo, *Vterque*, propter præcedens *extimuit.*

815 *Vectorem.* o. v. l. victorem.

829 *Properante partu.* Septimo menſe, vt Herculi imperaret. vide Homerum Iliad. π'

843 *Libra.* hæc noctes diebus ęquat. hoc eſt, cùm ſol eſt in libra, ęquales noctibus ſunt dies. Q. Cicero, Virgilius, Manilius, & Claudianus.

852 *Comis nondum poſitis ephebi.* impuberibus, vt dinoſci poſſent, cùm alia, tum illud dabatur, vt comam alerent. Iacobus Ræuardus, elegans iuris interpres, lib. 4. variorum, cap. 10. quam anno demum quartodecimo (quando eos puberes eſſe incipere definitum eſt, §. 1. inſtit. quib. mod. tutel. fin.) decurtare, & numinis alicuius aræ conſecrare ſolebāt; idque non concubini tantùm, vt Lambinus in Horatium exiſtimat; ſed omnes omnino pueri. nam vt dignoſcerentur puberes ab impuberibus, id fuit factitatum, & hic eſt habitus ille ex quo Iureconſultorum nonnulli pubertatem corporis æſtimari volebāt, iuxta Ræuardum dicto cap. 10. qui etiam, ſi Dis placet, Iuſtiniani ſententiam §. 1. quib. mod. tutela finiatur, auſus fuit reprehendere. at ego Iuſtinianum temere reprehendi non dubito. etenim idipſum teſtatur Quinctilianus declamat. 279. de impubere marito agens, his verbis: „Quo enim tandē modo defenderetur filius tuus, ſi quis exſtitiſſet qui diceret, Occidiſti hominem nondum maritus. nec enim vis iſta, nominis huiuſce appellatione prima conſiſtit: nec ſatis eſt maritum tantùm oſculo putari. Poſtea nudari filiū, atque in conſpectu iudicum conſtitui coëgiſſet: atque interrogaret an ille maritus eſſet qui fieri pater nō poſſet.

858 *Senſit.* nonnulli manuſc. libri continent *ſentit.*

860 *Tenebræq; turpes.* vetus poëta, neſcio qui, apud Ciceronem:

Adſum atque aduenio Acheronte vix, via alta atque ardua,
Per ſpeluncas ſaxis ſtructas aſperis, pendentibus,
Maximis; vbi rigida conſtat craſſa caligo inferûm.

Ennius Andromacha;

Acheruſia templa alta, Orci pallida,
Leti obnubila, obſita tenebris loca.

Catullus:

Qui nunc it per iter tenebricoſum. Idem:
At vobis malè ſit malæ tenebræ
Orci ———

866 *Properare.* differentiam inter properare & feſtinare, citante Gellio li. 16. c. 14. Cato, in orat. de ſuis virtutibus, tradit his verbis „Aliud eſt properare, aliud feſtinare. qui vnum maturè tranſigit, properat: qui multa incipit, neque perficit, is feſtinat. Virgilius Aeneid. 9.

——*pulcram properet per vulnera mortem.*

Sed frequens, magnâ comitante turbâ.
Quantus incedit populus per vrbes
Ad noui ludos auidus theatri:
Qualis Eleum coit ad Tonantem,
Quincta cùm ſacrum reuocauit æſtas:
Quanta; cùm longæ redit hora noctis,
Creſcere & ſomnos cupiens quietos
Libra, Phœbeos tenet æqua currus;
Turba ſecretam Cererem frequentat,
Et citi tectis properant relictis,
Attici noctem celebrare myſtæ:
Tanta per campos agitur ſilentes
Turba: pars, tardâ gradiens ſenecta,
Triſtis, & longa ſatiata vita:
Pars adhuc currit melioris æui,
Virgines nondum thalamis iugatæ,
Et comis nondum poſitis ephebi,
Matris & nomen modò doctus infans:
His datum ſolis, minùs vt timerent,
Igne prælato releuare noctem:
Cæteri vadunt per opaca triſtes.
Qualis eſt nobis animus remota
Luce, cùm mæſtus ſibi quiſque ſentit
Obrutum tota caput eſſe terra?
Stat chaos denſum, tenebræq́. turpes,
Et color noctis malus, ac ſilentis
Ocium mundi, vacuæq́. nubes.
Sera nos illo reſerat ſenectus.
„Nemo ad id ſerò venit, vnde nunquam,
„Cùm ſemel venit, potuit reuerti.
Quid iuuat durum properare fatum?
Omnis hæc magnis vaga turba terris
Ibit ad manes, facietq́. inerti
Vela Cocyto. tibi creſcit omne,
Et quod occaſus videt, & quod ortus;
Parce venturis, tibi mors paramur:
Sis licet ſegnis, properamus ipſi
„Prima, quæ vitam dedit, hora carpſit.
Thebis læta dies adeſt:
Aras tangite ſupplices,
Pingues cædite victimas.
Permiſtæ maribus nurus
Solennes agitent choros.
Ceſſent depoſito iugo

Arui

Arui fertilis incolæ,
Pax eſt Herculea manu
Auroram inter, & Heſperum;
Et, qua ſol medium tenens
Vmbras corporibus negat.
Quodcunque abluitur ſolum
Longo Tethyos ambitu
Alcidæ domuit labor.
Tranſuectus vada Tartari,
Pacatis redit inferis.
Iam nullusupereſt timor,
Nil vltra iacet inferos.
Stantes ſacrificus comas
Dilecta tege populo.

ACTVS QVARTVS.

HERCVLES. THESEVS. AMPHITRYO. MEGARA.

HER. *Vltrice dextra fuſus aduerſo Lycus*
Terram petiuit ore: tum quiſquis comes
Fuerat tyranni, iacuit & pœnæ comes.
Nunc ſacra Patri victor, & ſuperis feram,
Cæſisq́; meritas victimis aras colam.
Te te laborum ſocia & adiutrix precor
Belligera Pallas; cuius in læua ciet
Ægis feroces ore ſaxifico minas.
Adſit Lycurgi domitor, & rubri maris
Tectam

Seneca infrà actu 5.
——— *ſi quod etiamnum eſt ſcelus*
Latura terra properet ———
quo loco Seneca hac voce admodum propriè ex Catonis ſententia vſus fuit.

867 *Omnis hac, &c.* notiſſima veriſſimaq; eſt Homerici verſus ſententia, neminē Parcam effugere poſſe; ſed nos noſtraque morti debere omnia. nam, vt ait Steſichorus,
πάμπαν δ' ἄμωμος ὃυς, ὅτ' ἀκήριος.
Phanocles ἐν ἔρωσιν, vt in Clemente Alexandr. Florentiæ excuſo legitur:
ἀλλὰ τὸ μοιρίδιον ἦμ' ἄλυτον οὐδέπως ἐστὶν
ἐκφυγεῖν, ὁπόσοι γῆν ἐπιφερβόμεθα.
Sed Paulus Leopardus lib. 4. emendat. cap. 4. prius carmen ſic emendat:
ἀλλὰ τὸ μοιρίδιον ἦμ' ἄλυτον οὐδέ ποτ' ἐστίν.

873 *Carpſit.* vitæ ſpacium minuit. Catull.
Illa mihi ſedes, illic mihi carpitur ætas.
Virgilius;
Soláne perpetua mœrens carpère iuuenta?

883 *Qua ſol medium tenens Vmbras corporibus negat.* Ego arbitror Senecam per Syenem, quæ intelligitur, meridiem ſignificare. de Syene Macrobius, in ſomnium Scipionis, lib. 1. Ciuitas Syene, quæ prouinciæ Thebaidos, poſt Superiorum montium deſerta, principium ſub ipſo æſtiuo tropico conſtituta eſt: & eo die quo ſol certam partem ingreditur Cancri, hora diei ſexta, quoniam tunc ſol ſuper ipſum inuenitur verticem ciuitatis, nulla poteſt illic in terram de quolibet corpore vmbra iactari. Lucanus lib. 2.
——— *vmbras nuſquam flectente Syene.*

893 *Dilecta tege populo.* Olympionicus in lib. de plantis ſcribit, Herculem, inuenta in ripa Acherontis alba populo, inde ſibi coronam contexuiſſe. hinc venit in conſuetudinem, vt hæc arbor Herculi ſacra putaretur.

In membranis pro *dilècta*, habetur *delecta*. quo confirmatur Aldi Paulli F. Manutij opinio, in lib. de orthograph. pag. 283. contra Feſti auctoritatem, & Dionyſ. Lambini ſententiam. Porò quod in præcedenti verſu habetur; *ſtantes ſacrificus comas*; intellige, *ſtantes*, præ timore & horrore. alludit ad Virgilianum illud; —— *ſteteruntq; comæ, vox faucibus hæſit.* vel, *ſtantes*, hoc eſt, horridas, inpexas (vt vocat Herc. Oetæo verſ. 587.) rigentes & horrentes, vt ibid. verſ. 789.

895 *Terram petiuit ore.* olim viri fortes cadentes terram mordebant, ne quis gemitus, anteacta vita indignus, à circumſtantibus exciperetur. Claudianus, de bello Getico;
——— *Italamq; momordit harenam* Pleni ſunt Heroicorum poëtarum libri huiuſmodi teſtimonijs. Aquilonares verò pugiles etiam ridentes vulnera excepiſſe & occubuiſſe memorant. de Agnero quodam Ingelli filio, à Biarcone ingenti vulnere peremto, Saxo Grammaticus hiſtor. Danicæ lib. 2. ita ſcribit: Sunt qui aſſerant morientem Agnerum, ſoluto in riſum ore, per ſummam doloris diſſimulationem, ſpiritum reddidiſſe. & paulo pòſt ipſum Biarconem introducit, pugnam illam & Agneri conſtantiam prædicantem his verſibus: ——— *vt Agner*
Ingelli natum fudi retuliq; trophæum.
Eliſum morſu gladium, maiora daturus
Cui contrà læuam lateris cum parte ſiniſtri
Incidit in medias ferrum penetrabile coſtas.
Semiuigil ſubſedit enim, cubitoq; reclinis
*Spreuit, & Elyſium gaudens * ſucceſſit in orbem.*
Supremam celare necem, ſummumq; dolorem
Ille meo capiti inpactum perfregit Hothingum
Vulnera ſi melius ferri viguiſſet acumen.
Diſſecui, dextrumq; pedem, labensq; ſub artus
Hercule nemo illo viſus mihi fortior vnquam.
Ridendo excepit lethum, mortemq; cachinno
Magna viri virtus, quæ riſu calluit vno
Corporis ac mentis læto compeſcere vultu.

mal- em ecef. t) vel lecet t.)

902 *Adſit.* legitur in antiquo codice *aſſis.* aduocat Palladem, Liberum Phœbum, Perſeum, Pollucem, ceteroſque non ex nouerca fratres, vt excludat Martē; (ſine operâ viri, floris cuiuſdā contactu

à Iunone editum, teſte Ouidio.) Vulcanum & (ſiquidem, vt alias l. 45. in prin. D. de leg.1.l.62.&l.81. D.de leg.2. ſic hoc loco etiam maſculinũ genus femininum cõplectitur) Heben; quę illi poſtea nupſit.

910 *Exſudet vapor.* in o. v. l. inuenio *exundet.*

912 *Fronde gentili.* Theſeus rex fuit Athenarum. olea autem primo Athenis Neptuno & Pallade, de condenda & nominanda vrbe contendentibus, exſtitit. ideo ait: fronte gentili.

915 *Zethi* vulgò legitur; *Ceti.* in membranis quotquot vidi, ſcriptum eſt; *Tethi*: quare emendandum opinor *Zethi.* Zethus enim & Amphion in Cythæronis cauernis enutriti fuere, vbi illos Antiopa pepererat. Trucẽ appellat, quia natura immanis, agreſtis, ab omni humanitate & Muſis maximè alienus fuit, vt docet Dion Chryſoſtomus in ſermone περὶ σχήματος; & Propertius,

Et durum Zethum, & lacrymis Amphiona mollem
Experta eſt ſtabulis mater abacta ſuis.

Palephatis tamen etiam Zetum Muſices peritum ſcribit. Si quis contendat, *Ceti*, retinendum, & cum Badio & Bernardino interpretetur draconem Dirces cuſtodem, exſpecto me doceat alibi Cetum pro dracone poni. quod vereor vt probare poſſit.

Dirces aquas. Dirce quia Antiopam, Amphionis & Zethi matrem, perſequebatur; ab iis crudeliter necata vt declarat Nicocrates in Cypriis, poſtea in fontem conuerſa fuit, Euripid. in Bacchis. hic nimirum malos manet exitus, vt cùm diu bonos vexauerint, meritas tandem pœnas bonis dent.

916 *Aduena.* Cadmi; cui Tyrus patria. vnde Tyrius dicitur à Cinna, in propompt. Pollionis:

Nec tam donorum ingentes mirabere aceruos
Innumerabilibus congeſtos vndiq; ſaclis,
Iam inde à Belidis, natalique vrbis ab anno
Cecropis, atque alta Tyrij ab origine Cadmi.

918 Expia. quia diis nefas fuit pollutis cęde manibus ſacrificare, patet id ex Homero Iliad. ζ' & Virgilio 2. Aeneid. Anticlides etiam lib. 74. redituum ſcripſit: ἔθος δὲ ἦν τοῖς παλαιοῖ, ὃ νῦν καὶ νῦν ἁρμάζει, ὅταν ἢ φόνοι ἀνθρώπων, ἢ καὶ ἄλλας σφαγὰς ἐποίουν, ὕδατι ἀπονίπτω τὰς χεῖρας ἀπονίπτειν εἰς τοῦ μιάσματος καθαρσιν.

920 *Gratior nullus liquor*, &c. hunc locum citare voluit Ioan. Næuizanus lib. 1. ſiluæ nuptial.num 7 hanc ſententiam, in Didone tragœdia Italica, mutuatus eſt Ludouicus Dulcis: —— *perche niſſun liquore*
E a Dio piu grato, ò vittima piu cara,
Che quella d'vn tiran crudele & empio.

Tectam virenti cuſpidem thyrſo gerens;
Geminumq́; numen Phœbus, & Phœbi ſoror,
Soror ſagittis aptior, Phœbus lyræ;
Fraterq́; quiſquis incolit cælum meus,
Non ex nouerca frater. huc appellite
Greges opimos. quicquid Indorum ſeges,
Arabesq́; odoris quicquid arboribus legunt,
Conferte in aras: pinguis exundet vapor:
Populea noſtras arbor exornet comas:
Te ramus oleæ fronde gentili tegat
Theſeu: Tonantem noſtra adorabit manus.
TH. *Dij conditores vrbis, & ſilueſtria*
Trucis antra Zethi, nobiles Dirces aquas,
Laremq́; regis qui aduenæ Tyrium colis;
Date thura flãmis. AM. *nate, manantes priùs*
Manus cruentâ cæde & hoſtili, expia.
HER. *Vtinam cruorem capitis inuiſi deis*
Libare poſſem. gratior nullus liquor
Tinxiſſet aras: victima haud vlla amplior "
Poteſt, magisq́; opima mactari Ioui, "
Quàm rex iniquus. AM. *finiat genitor tuos*
Opta labores, detur aliquando ocium
Quieſq́; feſſis. HER. *ipſe concipiam preces*
Ioue, meq́; dignas. ſtet ſuo cælum loco,
Tellusq́; & æther. aſtra inoffenſos agant
Æterna curſus: alta pax gentes alat,
Ferrum omne teneat ruris innocui labor,
Enſesq́; lateant. nulla tempeſtas fretum
Violenta turbet; nullus irato Ioue
Exſiliat ignis: nullus hiberna niue
Nutritus agros amnis euerſos trahat.
Venena ceſſent: nulla nocituro grauis
Suco tumeſcat herba. non ſæui ac truces
Regnent tyranni. Si quod etiamnum eſt ſcelus
Latura tellus: properet, &, ſi quod parat
Monſtrum, meum ſit. Sed quid hoc? mediũ diem
Cinxêre tenebræ: Phœbus obſcuro meat
Sine nube vultu. quid diem retro fugat,
Agitq́; in ortus? vnde nox atrum caput
Ignota profert? vnde tot ſtellæ polum
Implent diurnæ? primus en noſter labor
Cæli refulget parte non minimâ Leo,
Iraq́; totus feruet, & morſus parat.
Iam rapiet aliquod ſidus, ingenti minax

Stat

Stat ore, & ignes efflat, & rutilat, iubam
Ceruice iactans. quicquid auctumnus grauis,
Hiemsq́ gelido frigida ſpacio refert,
Vno impetu tranſiliet, & verni petet
Frangétque Tauri colla. AM. *quod ſubitum hoc malum eſt?*
Quò nate vultus huc & huc acres refers,
Acieq́ falſum turbidâ cælum vides?
HER. *Perdomita tellus, tumida ceſſerunt freta:*
Inferna noſtros regna ſenſere impetus:
Immune cælum, eſt dignus Alcidæ labor.
In alta mundi ſpacia ſublimis ferar:
Petatur æther. aſtra promittit pater.
Quid ſi negaret? non capit terra Herculem,
Tandemq́ ſuperis reddit. en vltro vocat
Omnis deorum cœtus, & laxat fores,
Vnâ vetante. recipis & reſeras polum:
An contumacis ianuam mundi traho?
Dubitatur etiam? vincla Saturno exuam,
Contraq́ patris impij regnum impotens
Auum reſoluam. bella Titanes parent
Me duce furentes. ſaxa cum ſiluis traham,
Rapiamq́ dextrâ plena Centauris iuga.
Iam monte gemino limitem ad ſuperos agam.
Videat ſub Oſſa Pelion Chiron ſuum:
In cælum Olympus tertio poſitus gradu
Perueniet, aut mittetur. AM. *infandos procul*
Auerte ſenſus: pectoris ſani parum,
Magni tamen, compeſce dementem impetum.
HER. *Quid hoc? gigãtes arma peſtiferi mouẽt,*
Profugit & vmbras Tityus, ac lacerum gerens
Et inane pectus, quàm propè à cælo ſtetit?
Labat Cithæron, alta Pallene tremit:
Marcentq́ Tempe. rapuit hic Pindi iuga,
Hic rapuit OEten, ſæuit horrendum Mimas.
Flammifera Erinnys verbere excuſſo ſonat,
Rogisq́ aduſtas propiùs ac propiùs ſudes
In ora tendit. ſæua Tiſiphone, caput
Serpentibus vallata, poſt raptum canem,
Portam vacantem clauſit oppoſitâ face.
Sed ecce proles regis inimici latet,
Lyci nefandum ſemen: inuiſo patri
Hæc dextra iam vos reddet: excutiat leues
Neruus ſagittas. tela ſic mitti decet

Diuus Thomas etiam de Aquino alicubi affirmat eum, qui Tyrannum interficiat, rẽ Deo gratam facere; quę ſententia vt periculoſa, ſi abſolutè de quouis Tyranno, & à quouis, quouis etiam modo accipiatur, à Felino in c. cùm nobis, ex. de pręſcript. & Fr. Auguſtin. de Ancona de poteſt. eccleſiaſt. art. 3. q. 54. verſic. omnia autem, & communiter reiicitur ab omnibus, teſte Cæſare de Perinis, in addition. conſtit. Neapolitan. in tit. de homicid. & damnis clandeſtin. conſtit. incip. Si damna clandeſtina. & contra Thomę ſententiam concluſum fuiſſe in Concil. Conſtantienſi, referunt Brixienſis in repertorio ſuo, in verbo, tyrannus: & Curtius in tractat. feud. relati à Bartholomæo Romuleio in l. filiusfamilias, §. Diui. num. 64. D. de leg. 1. Planè tyrannum, qui principatum occupauit, ſi tyrannis aliter tolli non poſſit, interficere, cuilibet licitum eſt. *ita Paris de Puteo in tract. Syndic. Cataldin. de Boncompagnis conſ. 55. tomo 1. conſil. crimin. Babtis. Zileti & ſic intelligendus D. Thom.* Sed illũ qui iure ſucceſſionis electioníſve princeps eſt, quamuis tyrannus fiat, priuato non licet occidere. ita *Alph. à Caſtro lib. contra hæreſ. v. tyrãnus, & Dominicus à Soto lib. 5. de iuſt. & iur. q. 1. art. 3.* niſi vno caſu, quo etiam Imperatorem & Pontificem occidere fas eſſe voluerunt Cardinalis & Capicius, teſte Carrerio in pract. crimin. mihi, fol. 144. col. 4. ſcilicet ad corporis ſui defenſionem. arg. l. 3. D. de iuſt. & iur. qua de re Duennas reg. 191. Anton. Gomez de delict. cap. 3. & Iul. Clarus in pract. crimin. de homic. quos referunt Fran. Vinius lib. 2. commun. opin. voce, tyrannus; & Eman Zoares à Ribeira, in theſau. recept. ſentent.

943 *Primus en.* Q Smyrnęus,
πρῶτα μὲν, ὃ νημίη βελαερὸν κατέπεφνε λέοντα.

967 *Saxa cum ſiluis traham.* Sic legitur in autographis: vulgati libri habent; *feram.*

988 *Excutiat. excutiet*, habetur in vet. cod.

989 *Tela ſic mitti decet Herculea.* puero, quem petebat, interemtọ hoc ait. quia, vt Sophocles in Philoctete, prodidit, ea cõditio telorum Herculis fuit, vt à ſcopo propoſito nunquam aberrarent, & ſemper id figerent, quod petebatur. de his noſter in Oetęo Hercule actu 5.

—— has enim nunquam irritas
Mittes in hoſtem; ſiue de media voles
Auferre volucres nube deſcendent aues,
Et certam prædam tela de cælo ferent,
Nec fallet vnquam dexteram hic arcus tuam,
Librare telum didicit, & certam dare
Fugam ſagittis: ipſa non fallunt iter
Emiſſa neruo tela.

Her-

T

Herculea. AM. *quò ſe cæcus inuergit furor?*
Vaſtum coactis flexit arcum cornibus,
Pharetramq́; ſoluit, ſtridet emiſſa impetu
Arundo, medio ſpiculum collo fugit
Vulnere relicto. HER. *ceteram prolem eruam,*
Omneſq́; latebras. quid moror? maius mihi
Bellum Mycenis reſtat: vt Cyclopea
Euerſa manibus ſaxa noſtris concidant.
Huc eat & illuc aula, diſiecto obice,
Rumpatq́; poſtes, columen impulſum labet:
Procumbat omnis regia. hîc video abditum
Gnatum ſceleſti patris. AM. *en blandas manus*
Ad genua tendens voce miſeranda rogat.
Scelus nefandum, triſte, & aſpectu horridum!
Dextrâ precantem rapuit, & circa furens
Bis ter rotatum miſit: aſt illi caput
Sonat, cerebro terra diſperſo madet.
At miſera paruum protegens natum ſinu
Megara, furenti ſimilis, è latebris fugit.
HER. *Licet Tonantis profuga condaris ſinu,*
Petet vndecumque temet hæc dextra, & feret.
AM. *Quò miſera pergis? quam fugam aut latebras petis?*
Nullus ſalutis Hercule infenſo eſt locus:
Amplectere ipſum potiùs, & blanda prece
Lenire tenta. ME. *parce iam coniunx precor,*
Agnoſce Megaram. natus hic vultus tuos,
Habituſq́; reddit: cernis, vt tendat manus?
HER. *Teneo nouercam. ſequere, da pœnas mihi,*
Iugoq́; preſſum libera turpi Iouem.
Sed ante matrē paruulum hoc monſtrum auferam.
ME. *Quò tendis amēs? ſanguinē fundes tuum?*
AM. *Pauefactus infans igneo vultu patris*
Perit ante vulnus, ſpiritum rapuit pauor.
In coniugem nunc claua libratur grauis;
Perfregit oſſa: corpori trunco caput
Abeſt, nec vſquā eſt. cernere hoc audes, nimis
Viuax ſenectus? ſi piget luctus, habes
Mortem paratam. pectus in tela indue:
Vel ſtipitem iſtum, cæde monſtrorum illitum,
Conuerte: falſum, ac nomini turpem tuo
Remoue parentem, ne tuæ laudi obſtrepat.
TH. *Quò te ipſe genitor obuium morti ingeris?*
Quò pergis amens? profuge, & obtectus late,

995 *Medio ſpiculum collo fugit.* hoc eſt, per medium collum tranſiuit. Fugiſſe autem dicit, vt ſagittæ emiſſæ velocitatem indicet.

996 *Cyclopea.* videndus ſuper hac re Arſenius interpres Euripidis, vt aliàs monui.

1005 *Miſit: aſt.* tam ridicula eſt Danielis Cayetani lectio, *miſſitat*; vt, quam referre non piguit, pudeat confutare.

1010 *Feret.* auferet. Virgilius;

Hos ego verſiculos feci, tulit alter honorē.

1012 *Infenſo.* o.v.l. *infeſto.*

1015 *Vultus tuos.* hoc inter aureæ ætatis felicitates Heſiodus ἐν ἔργ. numerat. Horat.

Laudantur ſimili prole puerperæ.

Tūc enim omnis adulrerij ſuſpicio abeſt. Spynthyos illud περὶ γυναικὸς σωφροσύνης apud Stobęum, dignum eſt quod adſcribatur: κάλλιστος δ' κόσμος γυναικὸς ἐλευθέρας πράξει αὐτ' εἶδος τὸ διὰ τῶν αὐτᾶς τέκνων ἐπιμαρτύρασθαι τὰν σωφροσύναν τὰν ποτὶ τὸν ἄνδρα, αἴκα τὸν τύπον τᾶς ὁμοιότατος ἐμφέρωντι τῷ κατασπείραντος αὐτὼς πατρός. eſſe hoc certiſſimum maternæ pudicitiæ teſtimonium Martialis docet;

Eſt tibi quæ patrij ſignatur imagine vultus,
Teſtis maternæ nata pudicitiæ.

Hunc Martialis locum mihi ſuppeditauit Ioan. Corraſ. lib. 2. Miſcellan cap. 22. quo loco contra But. & aliorum ſententiam multa de hac ſimilitudine differit. quibus addo quod à Sorano Epheſio Iſagog. Medices capite 17. proditur, fœtum hanc ſimilitudinem ſeptimo menſe induere.

1017 *Renuo nouercam.* ſic quidam antiq. codices, ſed in pluribus continetur *teneo*: & quamquam neutra lectio diſplicet, poſterior tamen quo ad ſententiam valde elegantior eſt.

1021 *Igneo vultu patris.* iratorum oculi ardere videntur. Homerus Iliad. ά.

πίμπλαντ', ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

„ M. Tullius: Nam cùm ſpumas ageret in „ ore, arderent oculi. Idem: Inflamma„ tus ſcelere ac furore, in forum venit: „ ardebant oculi, toto ex ore crudelitas „ eminebat. Virgilius:

His agitur furijs, totoq; ardentis in ore
Scintillæ abſiſtunt, oculis micat acribus ignis.

Et ſic fortè intelligēdū quod Ion Chiō, vt ſuprà dictū eſt, prodidit, Herculem ex oculis quendam igneum ſplendorē emiſiſſe. Vide ſuprà actu 3. nu. 624.

1027 *Pectus in tela indue.* Theb. actu. 1.
——— *nunc manum cerebro indue.*

Vnumq; manibus aufer Herculeis ſcelus.
HER. *Bene habet. pudendi regis exciſa eſt domus.*
Tibi hunc dicatum maximi coniunx Iouis
Gregem cecîdi. vota perſolui libens
Te digna: & Argos victimas alias dabit.
AM. *Nondum litaſti nate, conſumma ſacrum.*
Stat ecce ad aras hoſtia, exſpectat manum
Ceruice pronâ. præbeo, occurro, inſequor,
Macta. quid hoc eſt? errat acies luminum,
Viſusq; mœror hebetat? an video Herculis
Manus trementes? vultus in ſomnum cadit,
Et feſſa ceruix capite ſummiſſo labat,
Flexo genu, iam totus ad terram ruit:
Vt cæſa ſiluis ornus, aut portus mari
Datura moles. viuis? an letho dedit
Idem, tuos qui miſit ad mortem, furor?
Sopor eſt, reciprocos ſpiritus motus agit.
Detur quieti tempus: vt ſomno grauis
Vis victa morbi pectus oppreſſum leuet.
Remouete famuli tela, ne repetat furens.

CHORVS.

Anapæſtici, & duo Adonij.

Lugeat æther, magnusq; parens
Ætheris alti, tellusq; ferax,
Et vaga ponti mobilis vnda;
Tuq; ante omnes; qui per terras,
Tractusq; maris fundis radios,
Noctemq; fugas ore decoro,
Feruide Titan: obitus pariter
Tecum Alcides vidit, & ortus,
Nouitq; tuas vtraſque domos.
Soluite tantis animum monſtris,
Soluite ſuperi: rectam in melius

Flecti-

1044 *Feſſa* qui ſomno opprimebantur, feſſos dicebant. Maro:
——— *quale ſopor feſſis in gramine.*
Idem:
——— *placidum carpebant feſſa ſoporem*
Corpora per terras.

1046 *Vt cæſa ſiluis ornus.* Virg. 2. Aeneid.
At veluti ſummis antiquam in montibus ornum
Cùm ferro acciſam, crebriſq; bipennibus inſtant
Eruere agricolæ certatim: illa vſq; minatur,
Et tremefacta comam concuſſo vertice nutat,
Vulnerib. donec paulatim euicta, ſupremum
Congemuit, traxitq; iugis auulſa ruinã.
Simili comparatione tribus locis Iliad. δ'. ί. & π'. vſus fuit Homerus: itẽ Lucanus li. 1. Pharſal. & Statius lib. 9. Thebaid.
Aut portus mari datura moles.
Sic Virgilius 9. Aeneid.
——— *collapſa ruunt immania membra.*
Dat tellus gemitum, & clypeum ſuper intonat ingens:
Qualis in Euboico Baiarũ litore quondam
Saxea pila cadit; magnis quam molib. ante
Conſtructam iaciunt ponto; ſic illa ruinam
Prona trahit, penituſq; vndis illiſa recũbit.
Hunc Virgilij locum Silius lib. 4. fuit imitatus, vt mihi quidem ſemper viſum fuit, ſatis inuitâ Mineruâ:
Procumbit lata porrectus in arua ruinam,
Et percuſſa gemit tellus ingentibus armis:
Haud aliter ſtructo Tyrrhena ad litora ſaxo
Pugnatura fretis ſubter cæciſq; procellis
Pila immane ſonãs impingitur ardua põto:
Immugit Nereus, diuiſaq; cærula pulſu
Illiſum accipiunt irata ſub æquora montẽ.

1052 *Ne.* hanc vocem, cùm prohibet, ſine diphthongo ſcribit Aldus in Orthogr. cùm affirmat, diphthongũ addit: cui ne aſſentiar, faciũt ea quæ Leonhardus Malaſpina, in emendation. epiſtol. Ciceronis ad Atticum, &, poſtea Dion. Lambinus in emendation. in Orat. Ciceronis pro Fonteio, & in 2. Catilin. ſcripſerunt: quorum ſententiam ſequi non dubito.

1053 *Parens ætheris* hoc eſt, Iupiter, interpretes inquiunt. Sed quomodo Iupiter ætheris parens? cùm Iupiter Saturni filius eſt. Saturnus Cæli, qui, teſte Cicerone lib. 3. de natura deor., ipſe Aetheris filius fuit. ego arbitror ætheris vocabulum pro cælo poni: vt apud Pacuuium, *Hoc quod memoro, noſtri cælum, Graij perhibent æthera.* Orpheus enim, in hymnis, nihil aliud cælum eſſe credidit quàm æthera. Non verò hic æther ponitur pro Ioue. Itaque huius ætheris ſeu cæli patrem intellige non tam Iouem Saturni filium, & Aetheris, vt dixi, pronepotem; quàm illum Deum optimum & maximum, cęli & terræ creatorem; quem antiquorum multi eſſe ſciebant quidem; ſed quis ille foret, ignorantiæ tenebris occęcati non aſſequebantur. Ideo Seneca noſter, quem ignorabat, non nominat, deſcripſiſſe contentus, ne in nomine erraret. eadẽ opinor cauſa eſt, cur Virgilius Georg. 2 æthera potiùs quàm Iouem dixerit: *Tum pater omnipotens fœcundis imbribus æther*
Coniugis in gremium lætæ deſcendit, & omnes *Magnus alit magno commiſtus corpore fetus.*
ideo etiam antiqui cęlum exprimere volentes, *hoc* appellarunt: vnde, *Luceſcit hoc. iam ceſſo pultare oſtium*; apud Comicum, in Heautont.

1064 *Tuq; ô domitor Somne malorum.* ſic o.v.l. quidam excuſi habent; *laborum*: quam lectionem Cicero aſtruit, „ inquiens, li.2. de diuinat. Perfugium „ videtur omnium laborum & ſolicitudinum eſſe ſomnus. Homerus, Odyſſ. 20.

νύκτας δ' ὕπνος ἔχησιν· ὁ γάρ τ' ἐπέλησεν ἅπαντας
ἐσθλῶν ἠδὲ κακῶν.

Ouidius 2. Metamorph.

Somne quies rerum, placidiſſime ſomne Deorum,
Pax animi; quem cura fugit, qui corpora duris
Feſſa miniſterijs mulces, reparaſq; labori.

Iccirco ſomnus vati ter maximo γλυκὺς; Theocrito, νήδυμος; Apollinari γλυκίων μέλιτος; Theognidi λυσίκακος; Pindaro, σύγκοιτος γλυκὺς; Catullo, dulcis; Virgilio, dulcis, iucundus & mollis; Furio annal. 1. mitis; Papinio, diuûm mitiſſimus; Ennio, li. 12. annal. molliſſimus; Laberio, in aquis caldis, optimus; Varroni Atracino, placidus dicitur. Euripides:

ὕπνου γλυκυτάταν φερομένῳ χάριν.

Item: ἥσυχον ὕπνου χάριν. & alibi: ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον, ἐπίκουρον νόσου.

Seneca, Agamemnone: *curarum Somne domitor.*

1067 *Genus Aſtreæ.* ſummo conſenſu traditur Somnus Noctis & Erebi filius eſſe. cur Seneca hoc loco Aſtręę genus nominauit? an quòd, qui iuſti ſunt, ſomno vt plurimum quieto fruātur; qui verò animum ſceleribus inquinarunt, nunquā quieſcere aut ſomnum capere queant? an verò, quia, cùm iuſtitia viget, tutò liceat omnibus, abſque latronum metu, ſomno indulgere?

1068 *Frater duræ languidæ mortis.* Orpheus, in hymnis, ſic ſomnum affatur:

καὶ θανάτου μελέτην ἐπάγεις, ψυχὰς διασώζων.
αὐτοκασίγνητος γὰρ ἔφυς λήθης θανάτου τε.

Homerus Iliad. ξ'.

ἔνθ' ὕπνῳ ξύμβλητο κασιγνήτῳ θανάτοιο.

Heſiodus, in Theogon.

ἡ δ' ὕπνον μετὰ χερσί, κασίγνητον θανάτοιο.

D. Baſilius in περὶ νηστείας orat.

μέθη γὰρ ὕπνον μὲν ἐπάγει, ἀδελφὸν θανάτου.

Petrarcha ſonet. 191.

Il ſonno è veramente qual huom dice,
Parente di la morte ———

Leontinus Gorgias morti vicinus ſenſim in ſomnum delabebatur; rogantibuſque amicis quid ageret, reſpondit, teſte Stobæo: ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τ' ἀδελφῷ.

Flectite mentem. tuq́; ô domitor
Somne malorum, requies animi,
Pars humanæ melior vitæ,
Volucer, matris genus Aſtrææ.
Frater duræ languide mortis,
Veris miſcens falſa, futuri
Certus, & idem peſſimus auctor;
Pater ô rerum, portus vitæ,
Lucis requies, noctiſq́; comes;
Qui par regi, famuloq́; venis;
Placidus feſſum lenisq́; foues;
Pauidum lethi, genus humanum
Cogis longam diſcere mortem:
Preme deuictum torpore graui,
Sopor indomitos alliget artus;
Nec torua priùs pectora linquat,
Quàm mens repetat priſtina curſum.
En fuſus humi ſæua feroci
Corde volutat ſomnia: nondum eſt
Tanti peſtis ſuperata mali:
Clauæq́; graui laſſum ſolitus
Mandare caput; quærit vacuâ
Pondera dextrâ, motu iactans
Brachia vano. nec adhuc omnes
Expulit æſtus: ſed, vt ingenti
Vexata noto ſeruat longos
Vnda tumultus, &, iam vento
Ceſſante, tumet. pelle inſanos
Fluctus animi, redeat pietas
Virtuſq́; viro: vel ſit potiùs
Mens veſano concita motu:
Error cæcus, quà cœpit, eat.
Solus te iam præſtare poteſt
Furor inſontem. proxima puris „
Sors eſt manibus neſcire nefas. „
Nunc Herculeis percuſſa ſonent
Pectora palmis, mundum ſolitos
Ferre lacertos verbera pulſent
Victrice manu: gemitus vaſtos
Audiat æther, audiat atri
Regina poli; vaſtiſq́; ferox
Qui colla gerit vincta catenis,
Imo latitans Cerberus antro.
Reſonet mæſto clamore chaos,

Latiáq; patens vnda profundi,
Et, qui meliùs tua tela tamen
Senſerat, æther.
Pectora tantis obſeſſa malis
Non ſunt ictu ferienda leui:
Vno planctu tria regna ſonent.
Et tu collo decus, ac telum
Suſpenſa diu, fortis arundo,
Pharetræq; leues; date ſæua fero
Verbera tergo: cedant humeros
Robora fortes, ſtipesq; potens
Duris oneret pectora nodis.
Plangant tantos arma dolores,
Non vos patriæ laudis comites,
Vlti ſæuos vulnere reges:
Non Argiuâ membra palæſtrâ,
Flectere docti, fortes cæſtu,
Forteſq; manu; iam tamen auſi
Telum Scythici leue coryti
Miſſum certâ librare manu,
Tutoſq; fuga figere ceruos,
Nondumq; feræ terga iubatæ.
Ite ad Stygios vmbræ portus,
Ite innocuæ; quas in primo
Limine vitæ ſcelus oppreſſit,
Patriuſq; furor: ite infauſtum
Genus, ô pueri noti, per iter
Triſte laboris: ite, iratos
Viſite reges.

ACTVS QVINTVS.

HERCVLES. AMPHITRYO. THESEVS.

HER. *Quis hic locus? quæ regio? quæ mundi plaga?*
Vbi ſum? ſub ortu ſolis, an ſub cardine
Glacialis vrſæ? nunquid Heſperij maris
Extrema tellus hunc dat Oceano modum?
Quas trahimus auras? quod ſolum feſſo ſubeſt?
Certè redimus. vnde proſtratâ domo
Video cruenta corpora? an nondum exuit
Simu-

1076 *Cogis longam diſcere mortem.* quoniam illi es ſimillimus. huc ſpectat Orphei teſtimonium ſuprà poſitum. Xenophon in orat. Cyri morientis ad filios: ἐννοήσατε δ' ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῶν ἀνθρωπίνων θανάτῳ οὐδέν ἐστιν ὕπνου. Cicero, 1. Tuſc. Mors ſomno ſimilis. item; " Somnus eſt imago mortis. Sic Ouid. "

Stulte quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago? Sic Silius:

Nox ſimiles morti dederat placidiſſima ſomnos.

1096 *Solus te iam præſtare poteſt Furor inſontem.* qui neſcit ſe peccare, in peccatum non conſentit, & in maleficijs conſenſus potiſſimùm ac voluntas ſpectatur. l. Diuus Hadrianus, D. ad leg. Cornel. de ſicar. l. 1. C. eodem tit. l. quod reip. D. de iniur. adeò vt qui iniuriæ cauſa ianuam effregit; licet inde per alios res amotæ ſint; furti non teneatur. l. qui iniuriæ, in princip. D. de furt. propterea enim furioſus, quamdiu furore vrgetur, nihil velle, ſed dormire & quieſcere cenſeatur. l. ſi ei qui, §. furioſus. D. de iu. codicil. furor delicta eius excuſat. l. D. Marcus. D. de offic. præſid. l. pœna D. de leg. Pompeia. de patricid. l. infans, D. ad leg. Cornel. de ſicar.

1106 *Cerberus.* ab Euryſtheo dimiſſus, & à Plutone antiquæ cuſtodiæ iterum præpoſitus.

1109 *Meliùs tua tela.* ſ. pulſis Stymphalidibus.

1110 *Æther.* cælum, vt ſuprà.

1116 *Date ſæua fero.* in duobus cod. ſcriptis legitur, *date fera fero*; quod ipſum quoque recipi poteſt.

1124 *Flectere docti.* ſic in quibuſdam memb. legitur: in alijs, *flectere forti fortes cæſtu.* in nonnullis etiam; *flectere fortes forti cæſtu.* placet;

Non Argiuâ membra palæſtrâ
Flectere docti, fortes cæſtu
Forteſq; manu.

Sic Horatius 3. carmin.

——— ludere doctior
Seu Græco iubeas trocho, &c.

1126 *Coryti.* o. v. l. *corichi.* & quod apud Virgilium 10. Aeneid. legitur,

Corytiq; leues humeris,

hoc in vulgatis lib. Nonij Marcelli habetur, *Coriſciq;*, in m. ſ. verò eiuſdem codicibus; *coriciq;*. in Seruij quoque membranis nõ vno modo vox iſta ſcribitur. quare, dum certiùs quid compercro, hic & apud Virgilium, Statium 9. Thebaid. & vbique ſcribam *corytus.* quia Græcè apud Homerum Odyſſ. φ'. ſcribitur γωρυτός. Qui *corythus* malunt, errant. eſt enim hoc oppidum Tuſciæ, cuius etiam Maro meminit 9. Aeneid.

1136 *Viſite.* vnum cod. vidi, in quo continebatur, *viſere*: ſed erat ille codex ante centum dumtaxat annos non nimis emendatè ſcriptus. REGES] Plutonem & Proſerpinam.

40 *Modum.* finem, terminum. ita apud Horatium, modus agri non ita magnus, dicitur.

Simulachra mens inferna; poſt reditus quoque
Oberrat oculos turba feralis meos;
Pudet fateri, pauco: neſcio quod mihi,
Neſcio quod animus grande præſagit malum.
Vbi eſt parens; vbi illa natorum grege
Animoſa coniux? cur latus læuum vacat
Spolio leonis? quonam abiit tegmen meum?
Idemq; ſomno mollis Herculeo torus?
Vbi tela? vbi arcus? arma quis viuo mihi
Detrahere potuit? ſpolia quis tanta abſtulit?
Ipſumq; quis non Herculis ſomnum horruit?
Libet meum videre victorem, libet:
Exſurge victor; quem nouum cælo pater
Genuit relicto: cuius inceſtu ſtetit
Nox longior, quam noſtra, quod cerno nefas?
Nati cruenta cæde confecti iacent,
Peremta coniux. quis Lycus regnum obtinet?
Quis tanta Thebis ſcelera moliri auſus eſt,
Hercule reuerſo? quiſquis Iſmei loca;
Actæa quiſquis arua; qui gemino mari
Pulſata Pelopis regna Dardanii colis,
Succurre; ſæuæ cladis auctorem indica.
Ruat ira in omnes. hoſtis eſt, quiſquis mihi
Non monſtrat hoſtem. victor Alcidæ lates?
Procede: ſeu tu vincas currus truces
Thracis cruenti; ſeu tu Geryonis pecus,
Libyæve dominos; nulla pugnandi mora eſt.
En nudus aſto. vel meis armis licet
Petas inermem. cur meos Theſeus fugit
Paterq; vultus? ora cur condunt ſua?
Differte fletus, quis meos dederit neci
Omnes ſimul profare. quid genitor, ſiles?
At tu ede Theſeu, ſed tua Theſeu fide.
Vterq; tacitus ora pudibunda obtegit,
Furtimq; lachrymas fundit. in tantis malis,
Quid eſt pudendum? nunquid Argiuæ potens
Dominator vrbis? nunquid infeſtum Lyci
Pereuntis agmen clade nos tanta obruit?
Per te meorum facinorum laudem precor
Genitor, tuiq; nominis ſemper mihi
Numen ſecundum; fare quis fudit domum?
Cui præda iacui? AM. *tacita ſic abeant mala.*
HE. *Vt inultus ego ſim?* AM. *ſæpe vindicta obfuit*
Quiſquámne ſegnis tanta tolerauit mala?

1145 *Feralis.* mortuorum. nam quęcumque ad mortuos vel manes ſpectabant, vocabãtur feralia: quia veteribus mors, dicebatur *Fera*, vt notat Beroald. in Apuleium. vnde ferales cypariſſi apud Ouidium: feralia officia, apud Apuleium lib. 1. de aſino aureo: epulum ferale Plinio: ligna feralia, apud Minucium in Octauio; reliquiæ ferales, apud Tacitum lib. 2. vrna feralis, apud eundem lib. 3. peſtis feralis l. 6. C. de malef. hoc eſt, mors. Vide Iac. Rȩuardum lib. 5. varior. c. 3. Beroald. in Apuleium, & Turneb. lib. 14. aduerſar. cap. 22.

1159 *Nati.* Pindarus octo fuiſſe ſcribit: Izacius quatuor, Onitem, Therimachum, Democoontem, & Creõtidem: Apollodorus Therimachum, Creõtiadem, Lamium, & Deicontẽ: Euripides & Philoſtratus tres: Higynus duos, Theremachum & Ophyten.

1163 *Actæa*. ſic legitur in o. v. l. non *Actea*. *Actæa*, hoc eſt, παραθαλασσίδια. vt Fuluius Vrſinus exponit illud poëtæ; ——— *Actæo Aracyntho*. ducta voce ab actis, quę litus ſignificant Ciceroni, Aemilio Probo, Seruio, Prudentio, Auſonio Paullino, Theocrito εἰδυλ. 23. vide Stephan. in ἀκτὴ, & Cuiacium lib. 8. obſeru. cap. 1. Sic Virgilius Aeneid. 5.

At propè in ſola ſecretæ Troades actæ.

Sic Turpilius comicus, in Demetrio:

In acta cooperta age inoreis oſtreas.

acta cooperta, litus fluctibus aut alga, aut alia quapiam re tectum interpretor. Poſſis etiam hoc loco, cum Marmita, legere *Atthæa*. Atthis eſt Attica regio; hinc Atthęus; quod mihi non placet, propter inſolentem deriuationem. Sanè Maro ab ea voce deduxit Atthias, 4. Georg. Seneca etiam Hippolyt. actu 1. dixit Atthidum. iccirco retineo *Actæa*, quod eſt explicandum vt ſuprà explicui; vel, vt dicamus, *Actæa* hoc eſt, Attica, quemadmodum Daniel accipit illud noſtri poëtæ Hipp. act. 3.

——*gentis Actææ decus.*

Ab Acte fit Actæus, & quæ regio poſtea ab Atthide Granai regis filia, dicta fuit Attica. ea priùs Acte vocabatur, ita Pauſã. in Attic. & Plinius lib 4. cap. 7. vel ab Acteo rege, iuxta Stephanũ de vrbibus, vel quia litoralis eſt maxima ex parte. Solet huc reſcriri verſus Ouidii lib. 3 Metamorph.

Separat Ionios Actæis Phocis ab aruis.

Verum arbitratur Fr. Sanctius, vir eruditiſſimus, in ſchol. in ſiluas Politiani, verſum illũ emendandum hoc modo:

Separat Ionios Oetæis Phocis ab aruis.

Sed profecto etiam Tyri epiſcopus qui ferè ante quadringentos annos vixit, lib. 4. belli ſacri capite decimo citat, quemadmodum vulgo legitur: verior tamen eſt fortaſſis Sanctii emendatio.

1176 *Tua Theſeu fide*, id eſt, bona. Ouidius, in Triſtibus:

AM. Ma-

AM. *Maiora quiſquis timuit.* HER. *his etiam pater*
Quidquam timeri maius aut grauius poteſt?
AM. *Cladis tuæ pars iſta, quam noſti, quota eſt?*
HER. *Miſerere genitor, ſupplices tendo manus.*
Quid hoc? manus refugit. hîc errat ſcelus.
Vnde hic cruor? quid illa puerili madens
Arundo letho, tincta Lernæa nece?
Iam tela video noſtra: non quæro manum.
Quæ potuit arcum flectere? aut quæ dextra
Sinuare neruum vix recedentem mihi?
Ad vos reuertor: genitor hoc noſtrum eſt ſcelus?
Tacuere. noſtrum eſt. AM. *luctus eſt iſtic tuus.*
Crimen nouercæ: caſus hic culpa caret.
HER. *Nunc parte ab omni genitor iratus tona*
Oblite noſtri, vindica ſera manu
Saltem nepotes: ſtelliger mundus ſonet,
Flammasq́; & hic & ille iaculetur polus.
Rupes ligatum Caſpiæ corpus trahant,
Atque ales auida. cur Promethei vacant
Scopuli? paretur vertice immenſo feras
Volucresq́; paſcens Caucaſi abruptum latus,
Nudumq́; ſiluis. illa, quæ pontum Scythen
Symplegas arctat, hinc & hinc victas manus
Diſtendat alto: cumq́; reuocata vice
In ſe coibunt, ſaxaq́; in cælum expriment,
Actis vtrinque rupibus, medium mare,
Ego inquieta montium iaceam mora.
Quin ſtructum aceruans nemore congeſto aggerē,
Cruore corpus impio ſparſum cremem;
Sic agendum eſt, inferis reddam Herculem.
AM. *Nondum tumultu pectus attonitum caret,*
Mutauit iras: quodq́; habet proprium furor,
In ſe ipſe ſæuit. HER. *dira furiarum loca,*
Et inferorum carcer, & ſonti plaga
Decreta turbæ, & ſi quod exilium latet
Vlterius Erebo. Cerbero ignotum, & mihi;
Huc me abde tellus: Tartari ad finem vltimum
Manſurus ibo. pectus ô nimium ferum!
Quis vos per omnem liberi ſparſos domum
Deflere dignè poterit? hic durus malis

Lachry-

O mihi Theſeu pectora iuncta fide: contrà ſumitur in Hippolyto, pro mala:

Præſtatq; nuptæ quā ſolet Theſeus fidē.

vtrūque rectè. nam fidus amicis, vxoribus infidus fuit.

1184 *Secundum.* à Ioue.

1185 *Tacita ſic abeāt mala.* Euripides: in Hercule μαινομένῳ, dixit:

ποῦ πῆ 'ίδοι τῶν κακῶν· τὰ δ' ἄλλ' ἔα.

1199 *Tacuere. noſtrum eſt.* dici vulgò ſolet, qui tacet, eum conſentire. ideo Sophocles in Trachinijs.

τί σῖγ' ἀφέρπεις; οὐ κάτοισθ' ὅθ' οὕνεκα
ξυνηγορεῖς σιγῶσα τῷ κατηγόροις;

Euripides, Oreſte:

φησὶ σιωπῶν· ἀρκέσω δ' ἐγὼ λέγων.

apud eundē Theſeus Hippolytum hoc modo coarguit:

τί τοὺς ἀφώνους μάρτυρας φθόγγας; σαφῶς
τόδ' ἔργον οὐ λέγον σε μηνύει κακόν.

Sic intelligēdum illud Marij apud Salluſtium de bello Iugurthino: Cùm „ omnib' locis me volq; maledictis la- „ cerent, non placuit reticere, ne quis „ modeſtiam in conſcientiam duceret. „ D. Gregorius magnus hom. 18. Vnum „ negauit, aliud tacendo conſenſit. In „ Catilin. ait Cicero: Quid exſpectas „ loquentium auctoritatem, quorū vo- „ luntatem tacitorum perſpicis? Quæ „ omnia, quia in cauſis præiudicium afferentibus dicuntur, iuris noſtri diſpoſitioni conueniunt. eo namque cautū eſt vt nonnunquam qui contrariæ voluntatis teſtationem, cùm poſſit, continuo non interpoſuit, tacendo conſentire videatur. l. ſi filiusfamilias, D. de ſenatuſconſ Macedonian. dixt *nonnunquā*, quia licet multi ſemper id & promiſcuè in omni contractu putent obtinere: aſſentior tamen tradentibus hoc in mutuo tantum eo caſu procedere, quia contractus ille ex patris tantum ſcientiâ etiamſi expreſsè non conſenſerit, defenditur; iuxta I.C. traditionem in l. ſi tamen, D. de S.C. Macedon. quo loco diſertè traditur ſolam patris ſcientiam ſufficere. in aliis contractibus non idem iuris eſt. in iis enim conſenſu obligationes fiunt, l. conſenſu, D. de action. & oblig. qui verò tacet, non vtique conſentir dicta l. qui tacet. Bar. in l. quę dotis, D. ſolu. matrimon Decius. Cagnolus, & alij ad d. l. qui tacet: cuius regulę potiſſimas exceptiones enumerat Silueſt. Aldobrandinus §. ſed & ſi pater, inſt. quib. modis ius pat. poteſt ſolu.

1200 *Caſus hic culpa caret.* & quia culpa caret, ideo de hoc caſu non teneris. 26. §. nō omnia, D. mandati. l. 24. §. hęc ſtipulatio D. de dāno infecto. Fortuiti enim caſus nullo humano cōſilio poſſunt pręuideri l. 2. §. Si eo, D. de admin. rerum ad ciuit. pertinen. Meritò autem diſtinxit caſum à culpa ſeu peccato: inter quę quid interſit, docet Ariſtot. lib. 5. eth. ad Nicom. c. 8.

1218 *Caret.* v. l. *carens.*

1236 *Errori.* meritò errorem à ſcelere diſtinguit. aliud eſt enim culpa, aliud erratum. Cicero pro Ligario, ſtatim in principio, Cùm à te non ſolùm liberationem culpæ, ſed errati veniam impetraſſent. Seneca in Herc. Oetæo:

Haut eſt nocens, quicunque non ſponte eſt nocens.

Thucydides lib. 3. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δ' ἐπιβεβουλεύκασι. ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. Vide quæ dixi ſuprà nu. 1096. Sed qui errat, non eſt ſponte nocens. errantis enim nulla voluntas eſt. l. 20. D. de aqu. & aqu. plu. arc. neque cõſentiunt qui errant. l. 15. D. de iuriſdict. omn. iud. l. 2. D. de iud. ideo erranti ignoſcendum eſt. Quò ſpectat illud Ouidij:

——— *quod enim ſcelus error habebat?*

1238 *Nunc Hercule opus eſt.* eâ opus eſt animi cõſtantiâ & fortitudine, quâ hactenus vſus fuiſti. Sic Euripidis Amphitryo, in μαινομένῳ Hercule:

ἆρ' αὖ γ' ὁ κλεινὸς Ἡρακλῆς, ποῦ χεῖρος ὤν;

noſter infrà; *Herculem iraſci veta.* hoc eſt, teipſum vince, & iram tuam compeſce: quę victoria eſt longè pulcherrima. P. Syrus:

Iracundiam qui vincit, hoſtem vincit maximum.

Idem: *Bis vincit, qui ſe vincit.*

1240 *Impio aſpectu fugem.* ſimiliter in Agamemn. actu 1.

Fugio Thyeſtes inferos, ſuperos fugo.

1242 *Reddi.* redde, eſt in membranis.

1245 *Generis ſacra.* gentilitia ſacra intelligit: quorum mentio apud Liuium lib. 5. quæ gentilibus erant communia. Gentiles verò dicuntur, qui ex eodem genere orti ſunt, vt Sex. Pompeius ſcribit: & qui ſimili nomine appellantur, vt ait Cincius, gentiles mihi ſunt: Quo ſenſu, ſecundùm quoſdam Cicero Seruium Tullium regem gentilem ſuum appellauit, cùm interim ab eo genus non traheret. vide Paul. Manutium ad 1. epiſt. famil. Ciceron.

1246 *Vtrumque.* patris & altoris.

1253 *Monſtra.* quidam manuſc. continet, *Aut terram.*

1257 *Cur animam.* Euripides:

τί δῆτα φείδομαι ψυχῆς ἐμῆς;

1261 *Morte ſanandũ eſt ſcelus.* tradit Phalaris (ſi ipſe auctor) in epiſt. ad Alcibonũ, neminem animi morbo, qualis eſt inſania, aliter quàm morte mederi poſſe.

1262 TH. *Perimes parentem?* HER *facere ne poſſim, occidam, Genitore coram.* TH. *cernere hunc docui nefas.* AM. *Memorãda potiùs.* ita hęc leguntur in Lipſicâ editione, ſanè ineptiſſimè. nos aliter cum quibuſdam m. ſ. & (niſi fallor) optimè, legimus hoc modo:

Lachrymare vultus neſcit. huc enſem date,
Date huc ſagittas, ſtipitem huc vaſtum date.
Tibi tela frangam noſtra, tibi noſtros puer
Rumpemus arcus, ac tuis ſtipes grauis
Ardebit vmbris, ipſa Lernæis freqnens
Pharetra telis in tuos ibit rogos.
Dent arma pœnas. vos quoque infauſtas meis
Cremabo telis, ô nouercales manus.
TH. *Quis nomen vnquam ſceleris errori dedit?*
HER. *Sæpe error ingens ſceleris obtinuit locum.*
TH. *Nunc Hercule opus eſt. perfer hanc molẽ mali.*
HER. *Non ſic furori ceſſit extinctus pudor,*
Populos vt omnes impio aſpectu fugem.
Arma, arma, Theſeu, flagito properè mihi
Subtracta reddi. ſana ſi mens eſt mihi,
Referte manibus tela: ſi remanet furor,
Pater recede. mortis inueniam viam.
AM. *Per ſãcta generis ſacra, per ius nominis*
Vtrunque noſtri; ſiue me altorem vocas,
Seu tu parentem; perq́; venerandos piis
Canos; ſenectæ parce deſertæ precor,
Anniſq́; feſſis. vnicum lapſæ domus
Firmamen, vnum lumen afflicto malis;
Temet reſerua. nullus ex te contigit
Fructus laborum. ſemper aut dubium mare,
Aut monſtra timui. quiſquis in toto furit
Rex ſæuus orbe, manibus aut aris nocens,
A me timetur. ſemper abſentis pater
Fructum tui, tactumq́; & aſpectum peto.
HER. *Cur animã in iſta luce detineam ampliùs,*
Morerq́; nihil eſt. cuncta iam amiſi bona;
Mentem, arma, famam, coniugem, natos, manus;
Etiam furorem. nemo polluto queat
Animo mederi: morte ſanandum eſt ſcelus.
TH. *Perimes parenti?* HE. *facere ne poſſim, occidã.*
TH. *Genitore corã?* HE. *cernere hunc docui nefas.*
AM. *Memoranda potiùs omnibus facta intuens,*
Vnius à te criminis veniam pete.
HER. *Veniam dabit ſibi ipſe, qui nulli dedit?*
Laudanda feci iuſſus. hoc vnum, meum eſt.
Succurre genitor, ſiue te pietas mouet,
Seu triſte fatum, ſiue violatæ decus
Virtutis; effer arma, vincatur meâ
Fortuna dextrâ. TH. *ſunt quidem patriæ preces*

Satis

Satis efficaces, ſed tamen noſtro quoque
Moueare fletu. ſurge, & aduerſa impetu
Perfringe ſolito: nunc tuum nulli imparem
Animum malo reſume: nunc magnâ tibi
Virtute agendum eſt: Herculem iraſci veta.
HER. *Si viuo, feci ſcelera: ſi morior, tuli.*
Purgare terras propero: iamdudum mihi
Monſtrum impium, ſæuumq́, & immite, ac ferum
Oberrat: agedum dextra, conare aggredi
Ingens opus, labore biſſeno amplius.
Ignaue ceſſas? fortis in pueros modò,
Pauidamq́ matrem? arma niſi dentur mihi:
Aut omne Pindi Thracis exſcindam nemus,
Bacchiq; lucos, & Cithæronis iuga
Mecum cremabo; tota, cum domibus ſuis
Dominiſq; tecta; cum deis, templa omnibus
Thebana, ſupra corpus excipiam meum,
Atque vrbe verſâ condar: &, ſi fortibus
Leue pondus humeris mœnia immiſſa incident,
Septemq; opertus non ſatis portis premar:
Onus omne media parte qua mundus ſedet,
Dirimitq; ſuperos, in meum vertam caput.
Redde arma. AM. *vox eſt digna genitore Herculis.*
Hoc en peremtus ſpi.ulo cecidit puer:
Hoc Iuno telum manibus emiſit tuis:
Hoc nunc ego vtar. THE. *ecce quàm miſerũ metu*
Cor palpitat, corpuſq; ſollicitum ferit.
Aptata arundo eſt: ecce iam facies ſcelus
Volens ſcienſq;: pande, quid fieri iubes?
HER. *Nihil rogamus, noſter in tuto eſt dolor.*
AM. *Natum potes ſeruare tu ſolus mihi*
Theſeu, ipſe necdum maximum euaſi metum.
Miſerum haud potes me facere, felicem potes.
Sic ſtatue, quicquid ſtatuis, vt cauſam tuam,
Famamq́ in arcto ſtare & ancipiti ſcias.
Aut viuis, aut occidis. hanc animam leuem,
Feſſamq́ ſenio, nec minùs quaſſam malis
In ore primo teneo. tam tardè patri
Vitam dat aliquis? non feram vlteriùs moram,
Lethale ferrum pectori impreſſum induam,
Hic hic iacebit Herculis ſan ſcelus.
HER. *Iam parce genitor, parce, iam reuoca manũ:*
Succumbe virtus, perfer imperium patris.
Eat ad labores hic quoque Herculeos labor.

1277 *Si viuo, feci.* quia viuendo videbor ea, quæ furore cogente feci, ſcelera rata habere & confirmare.

Si morior, tuli. tunc apparebit me in ſcelera illa non conſenſiſſe, propter quæ à me ipſo pœnas exegerim.

Tuli. hoc eſt, à furore illata pertuli.

1290 *Incident.* quidam v. l. habent, *excident.* fortè elegantiùs.

1296 *Hoc Iuno telũ manibus emiſit tuis.* homicidæ ſolebant excuſationis loco adferre telum non à ſe emiſſum, ſed vel effugiſſe manus, vel ab alio emiſſum fuiſſe. poſterioris exemplum hic apud Senecam, prioris habes apud Euripidem, in Oreſte:

——— παρηΐδων τ' ἐξ ἐμῶν
ἀφευγᾶσθ', ὥστε χέρας ἐμὰς λιπεῖν βέλος.

1307 *Aut occidis.* ſi non viuis, me occidis, cauſam mortis præbendo.

1309 *In ore primo teneo.* ita apud Laërtium & Gellium. Plato; de Agathone.

τὴν ψυχὴν ἀγάθωνα φιλῶν ἐπὶ χείλεσιν ἔσχον.
ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων ὡς διαβησομένη.

Lucilius Satyr. 20. vt ego apud Noniũ lego, in Priores;

Eduxiq; ollis animam in primoribu' labris.

& ſequenti fragmento reponendum; *animam in labris primoribus vix pertuli.* Seneca epiſt. 30. Senilis anima in primis labris eſſet. & incertus poëta apud Gellium & Macrob.

Anima tunc ægra & ſautia
Cucurrit ad labias mihi
Oruq; rictu pertuium
Et labra pueri mollia,
Rimata itineri tranſitus
Vbi tranſiret nititur.

Viuamus. artus alleua afflictos ſolo
Theſeu parentis. dextra contactus pios
Scelerata refugit. AM. *hanc manum amplector*
libens;
Hac nixus ibo; pectori hanc ego admouens
Pellã dolores. HER. *quem locũ profugus petã?*
Vbi me recondam? quáve tellure obruam?
Quis Tanais, aut quis Nilus, aut quis Perſicâ
Violentus vndâ Tigris, aut Rhenus ferox,
Tagúſve Iberâ turbidus gaza fluens,
Abluere dextram poterit? Arctoum licet
Mæotis in me gelida transfundat mare;
Et tota Tethys per meas currat manus;
Hærebit altum facinus. in quas impius
Terras recedes? ortum, an occaſum petes?
Vbique notus, perdidi exilio locum.
Me refugit orbis, aſtra tranſuerſos agunt
Obliqua curſus, ipſe Titan Cerberum
Meliore vultu vidit. ô fidum caput
Theſeu; latebram quære longinquam, abditam.
Quicunque ſemper ſceleris alieni arbiter
Amas nocentes, gratiam meritis refer,
Vicemq́ noſtris. redde me infernis precor
Vmbris reductum, meq́ ſubiectum tuis
Reſtitue vinclis. ille me abſcondet locus,
Sed & ille nouit. THE. *noſtra te tellus manet:*
Illic ſolutam cæde Gradiuus manum
Reſtituit armis. illa te, Alcide, vocat,
Facere innocentes terra quæ ſuperos ſolet.

1318 *Hanc manum.* Herculis.

1327 *Tota Tethys.* Catullus, in Gellium:
Suſcipit, ô Gelli, quantum non vltima Tethys,
Non genitor Nympharum abluat Oceanus.

1336 *Amas nocentes.* hoc dicit, quia Theſeus amauerat Pirithoum, atque eum iuuerat in rapienda Proſerpina; nunc ſe liberos necantem, & ſummum furentem furorem non deſeruerat.

1339 *Reſtitue vinclis.* redde me catenis quibus te apud inferos vinctum exemi.

1342 *Illa te, &c.* Euripides in Herc. fur.
Θήβας μὲν οὖν ἔκλειπε, τοῦ νόμου χάριν·
ἕπου δ' ἅμ' ἡμῖν πρὸς πόλισμα Παλλάδος.
ἐκεῖ χέρας σὰς ἁγνίσας μιάσματος, &c.

1343 *Quæ ſuperos.* Mars enim in Areopago, de Halirrothij Neptuni F. cæde cauſam dixit, & abſolutus fuit omnium deorum ſententijs. quia vim vi repuliſſet. quod vtique gentium iure permittitur. l. 1. §. vim vi, D. de vi & vi arma. l. ſed & partus. §. quæri poterit, D. quod met. cau. &c. l. vt vim, D. de iuſt. & iur. l. ſcientiam, §. qui eum, D. ad leg. Aquil. l. 3. D. vnde vi, & de vi arma.

L. ANN.

L. ANN. SENECÆ Hercules OEtæus.

TRAGOEDIA VI.

PERSONÆ.

Hercules. Chorus mulierum.
Iole. Nutrix.
Hyllus. Alcmena.
Philoctetes. Deianira.

ACTVS PRIMVS.

HERCVLES.

SAtor deorum; cuius excuſſum manu
Vtraq; Phœbi ſentiunt fulmen domus;
Secare regna: protuli pacem tibi,
Quacunque Nereus porrigi terras vetat.
Non eſt tonandum. perfidi reges iacent,
Sæui tyranni: fregimus, quicquid fuit
Tibi fulminandum. ſed mihi cælum parens
Adhuc negatur. parui certè, Ioue
Vbique dignus: teq; teſtata eſt meum
Patrem nouerca. quid tamen nectis moras?
Nunquid timemur? nunquid impoſitum ſibi
Non poterit Atlas ferre cum cælo Herculem?
Quid aſtra genitor, quid negas? mors me tibi
Certè remiſit. omne conceſſit malum,
Quod terra genuit, pontus, aër, inferi.
Nullus per vrbes errat Arcadias leo,
Stymphalis icta eſt, Mænali nulla eſt fera.
Sparſit peremtus aureum ſerpens nemus,
Et Hydra vires poſuit, & notos Hebro
Cruore pingues hoſpitum fudi greges;
Hoſtiſq; traxi ſpolia Thermodontiæ.
Vidi regentem fata, nec tantùm redi,
Sed trepidus atrum Cerberum vidit dies,
Et ille ſolem. nullus Antæus Libys
Animam reſumit. cecidit ante aras ſuas
Buſiris. vnâ eſt Geryon ſparſus manu,
Taurusq; populis horridus centum pauor.

Quod-

IN HERCVLEM OETÆVM.

ADVERSARIA.

Hercules OEtæus. licet noſter hac tragœdia eam Sophoclis, quæ τραχίνιαι inſcribitur, imitatus fuerit: inſcriptionem tamen ab Euripide maluit accipere. quia illa Sophoclea reprehenſione non vacat, ſi Scaligero patri lib. 3. de arte poët. cap. 97. credimus. Porrò ex hac Senecæ tragœdia Martianus Coriolanus multa in tragœdiam ſuam, Chriſtum tranſtulit.

2 *Vtraque Phœbi ſentiunt fulmen domus,* id eſt, oriens & occidens. Sic Ouid. 1. Metamorph.

Littora voce replet ſub vtroque iacentia Phœbo.

& in epiſtolis:

Impleſti meritis ſolis vtramque domum.

16 *Leo.* hic fuit primus labor Herculis, Hilaſius:

Oppreſſit Nemea primùm virtute leonem.

17 *Stymphalis.* quinctus labor. Euphorbus:

Deijcit horriſono quincto Stymphalidas arcu.

Mænali. Euſtenius:

Tertius, enectus ſus eſt Erymanthius ingens.

18 *Serpens.* cuſtos Heſperidum. Vitalis:

Poſtremò Heſperidum victor tulit aurea mala.

Fuit ergo hic labor duodecimus.

19 *Hydra.* Secundus labor. Maximian.

Exſtincta eſt anguis quæ pullulat hydra ſecundo.

20 *Fudi.* quotquot vidi antiq. cod. non *fudi,* habent, ſed *fregi.*

Greges. Diomedis equos. Vomanus:

Tum Diomedis equos nono, cum rege, peremit.

21 *Hoſtiſque traxi ſpolia Thermodontiæ.* Hippolytes Amazonũ reginæ. Pompeian.

Abſtulit Hippolyta ſexto ſua cingula victa.

23 *Cerberum.* Aſmenus:

Vndecimo extractus vidit noua Cerberus aſtra.

Atrum Cerberum. ſic alibi dixit:

Atrum per vrbes traxit Argolicas canem.

24 *Antæus.* cur Antæus iſte terræ filius ſit dictus, à Procopio, lib. 4. de bello Vandalico, traditum memini: ſcilicet, quia Tingitani, quorum Rex Antæus, ſe veros Africæ indigenas gloriabantur.

26 *Geryon.* Palladius:

Geryonem decimo triplici cum corpore vicit.

27 *Taurusq;* Iulianus:

Octauo domuit magno luctamine taurum.

Populis horridus centum pauor. iratus Neptunus taurum Cretenſibus immiſerat: quia Minos, eius beneficio latè mari imperans, nihilo quàm ceteris diis maiorem ſibi honorem habuiſſet. eum taurum ab Hercule in Creta occiſum Claudianus teſtatur: alij in Peloponneſo necatum volunt. fortè quia, vt conſtat, è Creta in Pelopõneſum traiecit Pauſanias, in Atticis: καὶ τοῦτον οἱ Κρῆτες τὸν ταῦρον ἐς γῆν πέμψαι σφίσι Ποσειδῶνα φασὶν, ὅτι θαλάσσης ἄρχων Μίνως τῆς Ἑλληνικῆς, οὐδένα Ποσειδῶνα ἦγεν ἄλλου θεοῦ μᾶλλον ἐν τιμῇ. κομισθῆναι δὲ δὴ τὸν ταῦρον τοῦτον φασὶν ἐς Πελοπόννησον ἐκ Κρήτης, καὶ Ἡρακλεῖ τῶν δώδεκα καλουμένων ἕνα καὶ τοῦτον γενέσθαι τὸν ἆθλον. nõ eſt igitur facilè iudicare de Creta an Peloponneſo loquatur Seneca: cùm vtraque centum vrbes habuerit.

46 *Terra defecit gradum.* hæc omnium omnino librorum lectio eſt: quidam tamen.

οὔτε μουσῶν οὔτε χαιτῶν ἐπιδεὴς ἀνὴρ

ex coniectura repoſuit; *terra deſeruit gradũ.* quia dehiſcens tellus viam Herculi ad inferos, & ab inferis rurſus ad ſuperos præbuit. Sed huic emendationi non priùs aſſentiendum, quàm libri alicuius ſcripti auctoritate, aut firmioribus rationum momentis aſtruatur. fortè legendum; *terra defecit gradu.* Sic deficere facultatibus, cõditione, & ſimilia apud probos ſcriptores inuenias: & eadem erit ſententia, quæ futura eſſet, ſi, *deſeruit gradum*, legeremus.

51 *Proſequor? perſequor*, eſt in nonnullis autographis.

56 *Quanta nunc fregi mala.* hoc mihi eſt ſuſpectum: an ſcripſit Seneca? *quanta cõfregi mala.*

69 *Annum fugata tradit Aſtrææ leo.* fugatæ ab hominum impietate & iniuſtitia, vt aliàs dixi. Obſeruabis quàm peritè hæc ſigna à poëta ſuo quæque ordine collocentur. ante virginem leo, ante leonem cancer. de quibus & ceteris Zodiaci ſignis Q. Cicero ita ſcripſit:

Flumina verna cient obſcuro lumine piſces:
Curriculumq; aries *æquat noctiſq; diiq;*
Cornua quem comunt, florum prænuncia tauri:
Aridaq; æſtatis gemini *primordia pandunt:*
Longaq; iã minuit præclarus lumina cancer:
Languificuſq; leo *proflat feruis ore calores:*
Poſt modicum quatiens virgo *fugat orta vaporem:*
Auctumni reſerat portas, æquatq; diurna
Tempora nocturnis, diſpenſo ſidere, libra:
Et fœtos ramos denudat flamma nepai:
Pigra ſagittipotens *iaculatur frigora terris:*
Bruma gelu glacians iubare ſpirat capricorni:
Quam ſequitur nebulas rorans liquor altus aquarij;
Tanta ſuper circaq; vigent vbi flumina, &c.

80 *Siculus.* loci iſtius hæc eſſe debet ſen-

Quodcunque tellus genuit infeſtum, occidit,
Meaq; fuſum eſt dexterâ. iratis deis
Non licuit eſſe. ſi negat mundus feras,
Animum nouercæ: redde nunc gnato patrem,
Vel aſtra forti. nec peto, vt monſtres iter:
Permitte tantùm, genitor, inueniam viam.
Vel ſi times, ne terra concipiat feras:
Properet malũ quodcunq;, dum terra Herculem
Habet, videtq;. nam quis inuideat mala?
Aut quis per vrbes rurſus Argolicas erit
Iunonis odio dignus? in tutum meas
Laudes recepi. nulla me tellus ſilet.
Me ſenſit Vrſæ frigidum Scythicæ genus,
Indusq; Phœbo ſubditus, Cancro Libys.
Te clare Titan teſtor, occurri tibi
Quacunque fulges: nec meos lux proſequi
Potuit triumphos: ſolis exceſſi vices,
Infraq; noſtras ſubſtitit metas dies.
Natura ceſſit. terra defecit gradum.
Laxata per me nox, & extremum chaos
In me cucurrit: inde ad hunc orbem redij,
Vnde retro nemo. tulimus Oceani minas:
Nec vlla valuit quatere tempeſtas ratem,
Quacunq; preſſi. pars quota eſt, quam proſequor?
Iam vacuus æther non poteſt odio tuæ
Sufficere nuptæ: quaſq; deuincam feras
Tellus timet concipere, nec monſtra inuenit.
Feræ negantur: Hercules monſtri loco
Iam cœpit eſſe. quanta nunc fregi mala,
Quot ſcelera nudus? quicquid immane obſtitit,
Solæ manus ſtrauere: nec iuuenis feras
Timui, nec infans: quicquid eſt iuſſum, leue eſt.
Nec vlla nobis ſegnis illuxit dies.
O quanta fudi monſtra, quæ nullus mihi
Rex imperauit! inſtitit virtus mihi,
Iunone peior. ſed quid impauidum genus
Feciſſe prodeſt? non habent pacem dei.
Purgata tellus omnis, in cælo videt
Quodcunque timuit. tranſtulit Iuno feras.
Ambit peremtus Cancer ardentem plagam,
Libyæq; ſidus fertur, & meſſes alit.
Annum fugatæ tradit Aſtrææ Leo:
At ille iactans feruidam cælo iubam
Auſtrum madentem ſiccat, & nimbos trahit.
Inua-

Inuaſit omnis ecce iam cælum fera,
Meq́ antecesſit. victor è terris meos
Specto labores. aſtra portentis priùs
Feriſq́ Iuno tribuit: vt cælum mihi
Faciat timendum. ſparſerit mundum licet;
Cælumq́ terris peius ac peius Styge
Irata faciat; dabitur Alcidæ locus.
Si poſt feras, poſt bella, poſt Stygium canem
Nondum aſtra merui; Siculus Heſperium latus
Tangat Pelorus, vna iam tellus erit;
Illinc fugabo maria: ſi iungi iubes;
Committat vndas Iſthmos, & iuncto ſalo
Nouâ ferantur Atticæ puppes viâ:
Mutetur orbis: vallibus currat nouis
Iſter, nouasq́ Tanais accipiat vias.
Da da tuendos Iuppiter ſaltem deos.
Illâ licebit fulmen à parte auferas,
Ego quam tuebor. ſiue glacialem polum,
Seu me tueri feruidam partem iubes;
Hac eſſe ſuperos parte ſecuros puta.
Cirrhæa Pæan templa, & ætheriam domum
Serpente cæſo meruit: at quoties iacet
Python in Hydra? Bacchus & Perſeus deis
Iam ſe intulere: ſed quota eſt mundi plaga
Oriens ſubactus? aut quota eſt Gorgon fera?
Quis aſtra gnatus laudibus meruit ſuis
Ex te, & nouerca? quem tuli, mundum peto.
Sed tu comes laboris Herculei Lycha
Præfer triumphos, Euryti victos lares,
Stratumq́ regnum. vos pecus rapite ocyus;
Quâ templa tollens ara Cenæi Iouis
Auſtro timendum ſpectat Euboicum mare.

CHORVS. IOLE.
Choriambici & Anapæſtici.

Par ille eſt ſuperis, cui pariter dies
Et fortuna fuit: mortis habet vices,
Lentè cùm trahitur vita gementibus,
Quiſquis ſub pedibus fata rapacia,
Et puppem poſuit luminis vltimi,
Non captiua dabit brachia vinculis,
Nec pompæ veniet nobile ferculum:
Nunquam eſt ille miſer, cui facile eſt mori.
Illum ſi medio decipiat ratis

Ponto,

rentia. Si poſt tot exanclatos labores nōdum merui vt in cælum transferar, maius opus aggrediar. Siciliam Italiç, fugato quod interiacet freto, coniungam: quemadmodum olim coniuncta fuit, cùm vna continens erat. ita tamen ſi hoc tibi, genitor, videbitur. Si verò non terras coniungi, ſed maria confundi & commiſceri iubes, Iſthmon Corinthium perfodiam. quare verſus hos ſic olim recenſebam:

Si poſt feras, poſt bella, poſt Stygium canē
Nondum aſtra merui. Siculus Heſperium latus
Tangat Pelorus; vt vnà cùm tellus erat;
Illinc fugabo maria. Si iungi iubes;
Committat vndas, &c.

Dixit, *vt vna cùm tellus erat.* Salluſt. in hiſtor. citante Iſidoro lib. 14. etymolog. cap. 7. Italiæ olim, inquit, Siciliā con- " iunctam fuiſſe; &, cùm eſſet vna tellus, " medium ſpaciū aut per humilitatem ab- " ruptū eſt aquis, aut per anguſtiam ſciſ- " ſum, & inde Rhegium nominatum, quia " Græcè abruptum hoc nomine nuncu- " patur. idem Strabo lib. 4. & magnus " Caſſiodorus lib. 12. variar. Virgil. Aen. 3. Lucan. lib. 1. docuerunt. Seneca videtur à Salluſtio hoc ſumſiſſe. Dixit; *ſi iungi.* non quidem Siciliam cum Italia; ſed maria, quæ dixerat ſeſe fugaturum. dixerat autem ſe fugaturum mare quod inter Siciliam & Italiam iacet: nunc verò ſe dicit Aegeum & Ionium, perfoſſo Iſthmo, qui illa diſpeſcit, confuſurum.

102 *Cenæi Iouis.* Sophocles in Trachiniis:

ἀκτὴ τίς ἐστ' Εὐβοιὶς ἔνθ' ὁρίζεται
βωμοὺς, τελεῖτ' ἔγκαρπα Κηναίῳ Διΐ.

Aeſchylus ἐν τῷ Ποντίῳ γλαύκῳ,

Εὐβοΐδα καμπτῶν ἀμφὶ Κηναίου Διὸς ἀκτὼ
κατ' αὐτὸν τύμβον ἀθλίου Δίχα.

Igitur ſcribe; *Cenai Iouis.* cum Strabone & Ptolomęo. nam Stephanus hic mendoſus videtur.

103 *Auſtro.* Arturo, qui Euboico mari dominatur; de quo Virgilius Aeneid. 2.

——*ſcit triſte Mineruæ*
Sidus & Euboicæ cautes, vltorq; Caphareus.

110 *Nobile ferculum.* non ducetur in triūpho. ferculum, inquit Placiades, eſt miſſus carnium. Sed hoc loco ponitur pro inſtrumento, quo ſpolia ſuſpendebantur, vt Liuius vſurpauit lib. 1. his verbis: Inde exercitu victore reducto, ipſe cùm " factis vir magnificus, tum factorum " oſtentatur haut minor, ſpolia, ducis ho- " ſtiū cęſi ſuſpenſa, & fabricato ad id aptè " ferculo gerēs in Capitoliū, &c. Nec enim audiendus eſt Nicol. Perrottus, in verbo Feretrius Iuppiter, qui apud Liuium non *ferculo*, ſed *feretro* legendum exiſtimat; & errat Oliuerius Arziganenſis, in cōmen-

tarijs in Valerium Maximum, in hanc ſen-
„ tentiam inclinans. Aſconius Pedianus,
„ Ferculis, inquit, ſigna ante triumphan-
„ tem vehi per pompam ſolebant.

114 *Mare diuidunt.* venti victores, Eurus & Africus.

125 *Gelidus Dolops.* Nam Dolopes ad Pindum in extrema Phthia habitant.

134 *Ieiuna ſoli iugera Theſſali.* vnus m. ſ. liber habet: *ieiuna Pholi*, &c. vt de Pholoë monte locutus fuerit.

142 *Quæ cautes Scythiæ.*

—— *duris genuit te Caucaſus horrens*
Cautibus —— ait Virgilius.

Idem:

—— *duris in cautibus illum*
Iſmarus aut Rhodope aut extremi Garamantes:

Quis genuit lapis? Aeſchylus, in Prometheo vincto:

σιδηρόφρων κἀκ πέτρης εἰργασμένος.

Idem loquẽdi genus Homer. vſurpat Il. π'.

144 *Te fera Caſpia.* tigris. Virgilius:

—— *Hyrcanæq; admorunt vbera tigres*

Ouid 7. Metamorph.

—— *tum me de tigride natam.*

145 *Virgata.* maculis diſperſa. ſic alibi:

Virgatas India tigres ——

151 *Senſit.* m. ſ. *ſentit.* rectè. vt ſequentibus conueniat.

156 *Poterunt.* lege ex v. l. *poterant.*

167 *Tumidus Gyges.* in omnibus apographis legitur *Gygas.* vnde poſſit videri legẽdum *Gyas*, ſicut apud Horatium Muretus & Lambinus repoſuerunt ex Apollodori bibliotheca. retineo tamen *Gyges*, quam vocem Heſiodus, Apollonij Scholiaſtes, Higynus Capitolinus, & Priſcianus agnoſcunt. Ouidius quoque cecinit:

Centimanum Gygen, ſemibouemq; virum.

Idem 2. Amorum:

Auſus eram memini cæleſtia dicere bella,
Centimanumq; Gygen, & ſatis oris erat.

Faſtor. lib. 5.

Quid grauiùs victore Gyge captiua tuliſſem?

vnde apparet inane eſſe quod Dion. Lambino ad od. 17. lib. 2. carm. Horatij ſcrupulum iniecit. patet namque idem quod in alijs nominibus proprijs vſuuenire ſolet, in hoc nomine quoque veriſimiliter contingere; vt *Gyges* priorem ſyllabam modò corripiat, modò producat. Quare non video cur in Horatij odis tantopere *Gyas* pro *Gyges* iuuet reponere. potuit faciliùs vnius Apollodori liber vitiari; quàm omnia Heſiodi, Apollonij Scholiaſtæ, Ouidij, Higyni Capitolini, & Priſciani exemplaria. Præterea carminis conditio non minùs vnum quàm alterum recipit. Quinetiam nec ipſi diſſimulant in multis autographis *Gyges* contineri. Sane quod nonnulla exemplaria *Gygas*

Ponto, cùm borean expulit africus,
Aut eurus zephyrum, cum mare diuidunt,
Non puppis laceræ fragmina colligit,
Vt litus medio ſperet in æquore.
Vitam qui poterit reddere protinus,
Solus naufragium non poterit pati.
Nos turpis macies, & lachrymæ tenent,
Et crinis patrio puluere ſordidus.
Nos non flamma rapax, non fragor obruit.
Felices ſequeris mors, miſeros fugis.
Stamus. nec patriæ mœnibus (heu) locus
Et ſiluis dabitur, lapſaq; ſordidæ
Fient templa caſæ: iam gelidus Dolops
Hâc ducet pecudes; quâ tepet obrutus
Stratæ qui ſupereſt Oechaliæ cinis:
Illo Theſſalicus paſtor in epido
Indoctâ referens carmina fiſtulâ,
Cantu noſtra canet tempora flebili.
Et dum pauca Deus ſæcula contahit
Quæretur patriæ quis fuerit locus.
Felix, incolui non ſteriles locos,
Nec ieiuna ſoli iugera Theſſali:
Ad Trachyna vocor, ſaxa rigentia,
Et dumeta iugis horrida torridis,
Vix gratum pecori montiuago nemus.
At ſi quas melior ſors famulas vocat;
Illas, aut volucer transferet Inachus,
Aut Dircæa colent mœnia; quâ fluit
Iſmenus tenui flumine languidus:
Hic mater tumidi nupſerat Herculis.
Quæ cautes Scythiæ, quis genuit lapis?
Num Titana ferunt? te Rhodope tulit,
Te præruptus Athos, te fera Caſpia,
Quæ virgata tibi præbuit vbera.
Falſa eſt de geminis fabula noctibus,
Æther cùm tenuit ſidera longiùs,
Commiſitq; vices Lucifer Heſpero,
Et ſoles vetuit Delia tardior.
Nullis vulneribus peruia membra ſunt:
Ferrum ſentit hebes, lentior eſt chalybs,
In nudo gladius corpore frangitur,
Et ſaxum reſilit, fataq; negligit,
Et mortem indomito corpore prouocat.
Non illum poterant figere cuſpides,

Non

Non arcus Scythicâ tenſus arundine,
Non quæ tela gerit Sarmata frigidus,
Aut; qui ſoliferæ ſuppoſitus plagæ
Vicino Nabathæ vulnera dirigit;
Parthus Cnoſſiacis certior ictibus.
Muros OEchaliæ corpore propulit.
Nil obſtare valet: vincere quod parat,
Iam victum eſt. quota pars vulnere concidit?
Pro fato potuit vultus iniquior,
Et vidiſſe ſat eſt Herculeas minas.
Qui vaſtus Briareus, qui tumidus Gyges
Supra Theſſalicos conſtitit aggeres,
Vt cælo insereret vipereas manus;
Hoc vultu riguit. commoda cladibus
Magnis magna patent. nil ſupereſt mali,
Iratum miſeræ vidimus Herculem.
IOL. *At ego infelix non templa ſuis*
Collapſa deis, ſparſóſve focos,
Natis miſtos arſiſſe patres,
Hominiq́; deos, templa ſepulchris:
Nullum querimur commune malum.
Aliò noſtras fortuna vocat
Lachrymas: alias flere ruinas
Mea fata iubent. quæ prima querar?
Quæ ſumma gemam? pariter cuncta
Deflere iuuat: nec plura dedit
Pectora tellus. vt digna ſonent
Verbera planctu: me vel Sipyli
Flebile ſaxum figite ſuperi,
Vel in Eridani ponite ripis;
Vbi mœſta ſonat Phaëtontiadum
Turba ſororum: me vel Siculis
Addite ſaxis; vbi fata gemit
Theſſala Siren: vel in Edonas
Tollite ſiluas: qualis natum
Daulias ales ſolet Iſmariâ
Flere ſub vmbrâ, formam lachrymis
Aptate meis, reſonetq́; malis
Aſpera Trachyn. Cyprias lachrymas
Myrrha tuetur: raptum coniux
Ceyca gemit: ſibi Tantalis eſt
Facta ſuperſtes: fugit vultus
Philomela ſuos, natumq; ſonat
Flebilis Itym: cur mea nondum

habeãt, quid ad rem? cur *Gygas* potiùs ex *Gyas* ſit deprauatũ, quàm ex *Gyges*? imò iſtuc magis crediderim facit hic Senecæ locus, in quo eadem ratione pro *Gyges* ſcriptũ fuit mendosè *gygas*.

173 *Templa ſuis Collapſa Deis.* item; *templa ſepulcris.* hęc duo ex cunctis miſeriis quæ in vrbium expugnationibus perferuntur, miſerrima veteres exiſtimarunt. vnde eleganter Cornificius li. 4. ad Heren. O feros animos! ô crudeles cogitationes! ô derelictos ab humanitate homines! qui agere auſi ſunt, aut qui cogitare potuerũt, quo pacto hoſtes reuulſis maiorum ſepulcris, deiectis mœnibus ouantes irruerent in ciuitatem, quomodo Deorum templis ſpoliatis, optimatibus trucidatis, aliis abreptis in ſeruitutem, virginibus, matribusfamilias, ingenuis pueris ſub hoſtilem libidinem ſubiectis, vrbs acerbiſſimo concidat incẽdio conflagrata.

184 *Sipyli.* me adinſtar Niobes in ſaxum Dij mutent, & in Sipylo ſtatuãt. caue ſcribas *Sypilus.* Aeſchylus ἐν τῇ Νιόβῃ,

Σίπυλον Ἰδαίαν ἀνὰ χθόνα.

id confirmant Strabo lib. 1. Pauſanias in Atticis, Stephanus de vrbibus, & Plutarchus in lib. de fluuiis. quod autem in quibuſdã libris legitur *Siſiphi*, non placet. quia Siſiphi lapis non eſt flebilis: infrà autem dicitur,

Flebile ſaxum.

Niobes autem ſtatua:

Liquitur, & lachrymis etiamnunc
marmora manant.

vt teſtantur Ouidius, Pauſanias & Q. Smyrnæus lib. 1.

190 *Theſſala Siren.* Theſſalam dicit. vel quia Sirenes Acheloi filiæ ſunt, Nonnus in Dionyſiacis; vel quia opera earũ veneficiis erãt non abſimilia; Theſſali autẽ venefici quondam nobiliſſimi exſtiterũt, vt docẽt Ariſtoph. in Nubibus, & ibi Schol. Plin. lib. 30. Apuleius de aſino aureo li. 1. & 2. vnde venefici Theſſali sũt appellati, Horat. lib. 1. odar. Plautus in Amphitruone.

192 *Daulias.* C. Albinouanus, in eleg. de morte Neronis ad Liuiam:

Talis in vmbroſis mitis nũc deniq; ſiluis
Deflet Threicium Daulias ales Ityn.

199 *Philomela.* non eſt hic mulieris nomẽ propriũ, nam omnes conſentiunt, Procnen non Philomelam Ityli matrem fuiſſe: ſed eſt nomen auis, quam luſciniam vocamus; in quam Procnen fuiſſe cõuerſam pleriq; ſcriptores tenuerũt, vt à Iacobo Crucio, in annotatiõ. Virgilianis; Pierio li. 22

Capiunt

Hieroglyphic. Petro Victorio, in comment. Rhetoric. Ariſtotelis; & Fuluio Vrſino, in collationibus Virgilianis, fuit obſeruatum: ego tamen plures (ni fallor) ſcriptorum locos ſubieci, quam illi collegerunt. Hom. Odyſſ. τ'.

ὡς δ' ὅτε Πανδαρέϋ κέρη χλωρηῒς ἀηδὼν
καλὸν ἀείδῃσιν ἔαρος νέον ἱσαμένοιο
δενδρέων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκινοῖσιν,
ἥτε θαμὰ τρωπῶσα χέει πολυηχέα φωνὴν,
παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἴτυλον φίλον.

Virgilius;

Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit,
Quo curſu deſerta petiuerit, & quibus ante
Infelix ſua tecta ſuperuolitauerit alis.

Tzetzes Chiliad. 7. hiſtor. 142.

——— οἱ δὲ θεοὶ ἐκείνας
εἰς ὄρνεις μεταβάλλουσι Πρόκνην εἰς ἀηδόνα,
τὴν Φιλομήλαν ἤμειψαν πάλιν εἰς χελιδόνα.

Ariſtophanis Scholiaſtes: Πρόκνη εἰς ἀηδόνα, ἡ δὲ Φιλομήλα εἰς χελιδόνα μεταβληθεῖσα. quibus conſentit Gabrias in fabulis, dicens Ityn filium Luſciniæ, & Probus ac Seruius ad 15. carmen lib. 4. Georg. & noſter poëta his verbis:

——— *qualis natum*
Daulias ales ſolet Iſmaria
Flere ſub vmbra;

quæ, vt dixi, imitatione Albinouani ſunt ſcripta.

200 *Flebilis Itym.* Horatius lib. 4. carm.

Nidum ponit Itym *flebiliter gemens*
Infelix auis.

206 *Turba loquetur*, egregiè duo lib. vet. *Fama loquetur*. Catullus:

——— *nam te omnia ſæcla*
Noſcent, & qui ſis fama loquetur auus.

„ *Vidi, vidi*, Higynus, ſiue Hyginus, ſiue „ Hygenus, in fabulis, Hercules, inquit, cùm „ Iolem Euryti filiam in coniugium petijſ„ ſet, illeque cum repudiaſſet, Oechaliam „ expugnauit: qui, vt à virgine rogaretur, „ (*ſic emendo*) parentes eius coram ea inter„ ficere velle cœpit; illa animo pertinacior, parentes ſuos ante ſe necari eſt perpeſſa.

213 *Veſtite.* barbate. nam barba veſtis dicitur. inde, teſte Seruio, imberbes dicuntur inueſtes.

219 *Sæpe dolor.* in multis v. l. continetur; *ſæue dolor.* in alijs; *ſæpè.* hoc eſt, quoties iuſſa perferre cogar.

220 *Formaq; mortem paritura mihi.* Deianeira apud Sophoclem, in Trachinijs, ait venuſtam formam Iolę exitio fuiſſe:

——— περιβλέψασ' ὅτι
τὸ κάλλος αὐτῆς τὸν βίον διώλεσεν.

Plutarch. in Parallelis, ex Nicia Mallote, re-

Capiunt volucres brachia plumas?
Felix, felix; cùm ſilua domus
Noſtra feretur, patrioq; ſedens
Ales in agro referam querulo
Murmure queſtus, volucremq; Iolem
Fama loquetur. vidi vidi
Miſeranda mei fata parentis;
Cùm lethifero ſtipite pulſus,
Totâ iacuit ſparſus in aulâ.
Prô ſi tumulum fata dediſſent,
Quotiens genitor quærendus eras?
Potuine tuam ſpectare necem,
Nondum teneras veſtite genas,
Necdum fortis ſanguine Thoxeu?
Quid veſtra querar fata parentes?
Quos in tutum mors æqua tulit.
Mea me lachrymas fortuna rogat:
Iam iam dominæ captiua, colos,
Fuſosq; legam: prô, ſæpe decor,
Formaq; mortem paritura mihi.
Tibi cuncta domus concidit vni:
Dum me genitor negat Alcidæ,
Atque Herculeus ſocer eſſe timet.
Sed iam dominæ tecta petantur,
CH. *Quid regna tui clara parentis,*
Proauosq; tuos reſpicis amens?
Fugiat vultus fortuna prior.
Patiens quiſquis nouit famulum,
Regemq; pati; vultusq; ſuos
Variare poteſt; vires pepulit
Pondusq; mali: caſus animo
Qui tulit æquo.

ACTVS SECVNDVS.

NVTRIX. DEIANIRA.

NV. *O quàm cruentus feminas ſtimulat dolor,*
Cùm patuit vna pellici & nuptæ domus.
Scylla & Charybdis Siculæ contorquens freta
Minus eſt timenda: nulla non melior fera eſt.
Namq; vt reluxit pellicis captæ decus,
Et fulſit Iole, qualis innubis dies,
Purúmve claris noctibus ſidus micat:
Stetit furenti ſimilis, ac toruum intuens

Her-

Herculea coniux: fœta vt Armeniâ iacens
Sub rupe tigris, hoste conſpecto exilit:
Aut iuſſa thyrſum quatere, conceptum ferens
Mœnas Lyæum, dubia quò greſſus agat,
Hæſit parumper: tum per Herculeos *lares*
Lymphata rapitur, tota vix ſatis eſt domus:
Incurrit, errat, ſiſtit, in vultus dolor
Proceſſit omnis: pectori penè intimo
Nihil eſt relictum: fletus inſequitur genas:
Nec vnus habitus durat, aut vno furit
Contenta vultu: nunc inardeſcunt genæ,
Pallor ruborem pellit, & formas dolor
Errat per omnes: queritur, implorat, gemit.
Sonuere poſtes: ecce præcipiti gradu
Secreta mentis ore confuſo exerit.
DE. *Quamcunq; partem ſedis ætheriæ premis*
Coniux Tonantis, mitte in Alcidem feram
Quæ mihi ſatis ſit. ſi qua fœcundum caput
Palude totâ vaſtior ſerpens mouet,
Ignara vinci: ſi quid exceſſit feras
Immane, dirum, horribile; quo viſo Herculis
Auertat oculos, hoc ſpecu immenſo exeat:
Vel ſi feræ negantur, hanc animam precor
Conuerte in aliquod, quodlibet poſſum malum
Hac mente fieri: commoda effigiem mihi
Parem dolori: non capit pectus minas.
Quid excutis telluris extremæ ſinus,
Orbemq; verſas? quid rogas Ditem mala?
Omnes in iſto pectore inuenias feras,
Quas timeat. odiis accipe hoc telum tuis:
Ego ſum nouerca. perdere Alcidem potes.
Profer manus quocumque. quid ceſſas Dea?
Vtere furente. quod iubes, fiat nefas?
Reperi. quid hæres? ipſa iam ceſſes licet
Hæc ira ſatis eſt. NVT *pectoris ſani parum*
Alumna queſtus comprime, & flammas doma,
Frena dolorem, coniugem oſtende Herculis.
DE. *Iole meis captiua germanos dabit*
Natis, Iouisq; fiet ex famulâ nurus?
Non flamma curſus pariter, & torrens feret,
Et vrſa pontum ſicca cæruleum bibet?
Non ibo inulta: geſſeris cælum licet,
Totusq; pacem debeat mundus tibi.
Eſt aliquid Hydrâ peius iratæ dolor

Nuptæ.

tulit, Iolem, cùm Hercules Oechaliam oppugnaret, ſe de muro præcipitem dediſſe; caſu autem vento veſtem ſinuante, nihil mali perpeſſam fuiſſe.

238 *Innubis.* ἀνέφελος Ariſtoteli, innubilus Lucretio.

246 *Lymphata.* Pacuuius,
——— *tanquam lymphata & Bacchi ſacris commota.*

254 *Sonuêre poteſt.* Attius, Iliona:
Ibo ad eam, vt ſciſcam quid volunt, valuæ ſonunt.
Idem, Neoptolemo:
Atque adeo valuas ſonere ſenſi regias.
Pacuuius in Duloreſte:
Quódnam autem hoc ſoniti eſt quod ſtridunt fores?
Gracchus, in Atalanta:
O grata cardo regium egreſſum indicans.
Cæcilius, Calchis:
Nam quidnam fores fecere ſoniti?
quæ omnia cùm in Græcia agantur, non mirum ſi ex more Græcorum, quem Plutarchus in Poplicola commemorat, dicta fuerint. Plutarchi verba ſunt: τῶν δ' ἄλλων τότε θυρῶν εἴσω τῆς οἰκίας εἰς τὸ κλεισίον ἀνοιγομένων, ἐκείνης μόνης τῆς οἰκίας ἐποίησαν ἐκτὸς ἀπάγεσθαι τὴν αὔλειον· ὡς δὴ κατὰ τὸ συγχώρημα τῆς τιμῆς ἀεὶ τοῦ δημοσίου προσεπιλαμβανομένου. τὰς δ' Ἑλληνικὰς πρότερον οὕτως ἔχειν ἁπάσας λέγουσι, ἀπὸ τῶν κωμῳδιῶν λαμβάνοντες· ὅτι κόπτουσι καὶ ψοφοῦσι τὰς αὐτῶν θύρας ἔσωθεν, οἱ προϊέναι μέλλοντες, ὅπως αἴσθησις ἔξω γένοιτο τοῖς παρερχομένοις, ἢ προεστῶσι, καὶ μὴ καταλαμβάνοιντο προϊούσαις ταῖς κλεισιάσιν εἰς τὸν στενωπόν. Subiungit deinde Plutarchus ſoli L. Valerio, Poplicolæ fratri, hoc fuiſſe tributum: quod etiam Dionyſ. voluit lib. 5. ſed repugnat Plinio lib. 36 cap. 18. ita ſcribenti: Sicut in P. Valerio Poplicola (*malè in meo Plinio legitur; L, pro P.* vel " M. vt Plutarch. & Dionyſ. vocant.) qui " primus conſul fuit cum L. Bruto, poſt " tot merita; & fratre eius, qui bis in eo " dem magiſtratu Sabinos deuicerat, adii- " ci decreto, vt domus eorum fores ex- " tra aperirentur, & ianua in publicum " reiiceretur. "

261 *Specu immenſo.* o. v. l. repræſentant. *ſinu immenſo,* & ita Daniel Cayetanus legebat.

269 *Inuenias* poſſet etiam legi *inuenies,* vt eſt in autographis.

278 *Germanos.* impropriè poſitum pro conſanguineis fratribus.

284 *Pocius? ego; eſt aliquid hydrâ peius.* quæ eſt vulgata lectio, & o. v. l. conſentanea, retineo: alij *po ius,* pro *peius*; repoſuerunt: ſolummodo quia Iouianus Pontanus ita hunc verſum citauerat. Verùm potuit Iouianus memoria labi.

Nuptæ. quis ignis tantus in cælum furit
Ardentis Ætnæ? quicquid eſt victum tibi,
Hic vincet animus. capta præripiet toros?
Adhuc timebam monſtra, iam nullum eſt malum.
Ceſſere peſtes: in locum venit feræ
Inuiſa pellex. ſumme prô rector deum:
Et clare Titan! Herculis tantum fui
Coniux timentis. vota quæ ſuperis tuli,
Ceſſere captæ: pellici felix fui:
Illi meas audiſtis ô ſuperi preces:
Incolumis illi remeat. ô nullâ dolor
Contente pœna, quære ſupplicia horrida,
Incogitata, infanda: Iunonem doce,
Quid odia valeant: neſcit iraſci ſatis.
Pro me gerebas bella, propter me vagas
Achelous vndas ſanguine infecit ſuo;
Cùm lenta ſerpens fieret; in taurum trucem
Nunc flecteret, ſerpente depoſitâ, minas,
Et mille in hoſte vinceres vno feras.
Iam diſplicemus? capta prælata eſt mihi?
Non præferetur. qui dies thalami vltimus
Noſtri eſt futurus, hic erit vitæ tuæ.
Quid hoc? recedit animus, & ponit minas.
Iam ceſſit ira. quid miſer langues dolor?
Perdis furorem? coniugis ſanctæ fidem
Mihi reddis iterum? quid vetas flammas ali?
Quid frangis ignes? hunc mihi ſerua impetum.
Pares eramus. non erit votis opus.
Aderit nouerca, quæ manus noſtras regat,
Nec inuocata. NV. *quod paras demens ſcelus?*
Perimes maritum? cuius extremus dies
Primuſq; laudes nouit, & cælo tenus
Erecta terras fama ſuppoſitas habet?
Rogos in iſtos terra conſurget parens;
Domuſq; ſoceri prima, & Aetolûm genus
Sternetur omne: ſaxa iamdudum & faces
In te ferentur: vindicem tellus ſuum
Defendet omnis. vna quot pœnas dabis?
Effugere terras crede, & humanum genus
Te poſſe: fulmen genitor Alcidæ gerit.
Iam iam minaces ire per cælum faces
Specta, & tonantem fulmine excuſſo diem.
Mortem quoque ipſam, quam putas tutam, time.
Dominatur illic patruus Alcidæ tui.

Quo-

301 *Cùm lenta ſerpens.* Sophocles, in Trachiniis, Acheloum triplicem formam induiſſe ſcribit:

μνηστὴρ γὰρ ἦν μοι ποταμὸς Ἀχελῷον λέγω,
ὅς μ' ἐν τρισὶ μορφαῖσιν ἐξῄτει πατρὸς,
φοιτῶν ἐναργὴς ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος
δράκων ἑλικτὸς, ἄλλοτ' ἀνδρείῳ τύπῳ
βούκρανος ———

Taurum trucem. Ab Ouidio acceptũ, qui eadem de re 9. Metam.

——— *reſtabat tertia tauri*
Forma trucis ———

314 *Nec.* vt Gręci οὐδὲ, pro οὐκ; ſic nos ſæpe *nec*, pro *non*.

Quocunque pergis miſera, cognatos deos
Illic videbis. DE. *maximum fieri ſcelus*
Et ipſa fateor; ſed dolor fieri iubet.
NVT. *Moriere.* DE. *moriar* Herculis *nempe inclyti*
Coniux: nec vllus nocte diſcuſſâ dies
Viduam vocabit: nec meos pellex toros
Captiua capiet: antè ab occaſu dies
Naſcetur Indis: antè glacialem polum,
Scytháſve tepida Phœbus afficiet rota;
Quàm me relictam Theſſalæ aſpiciant nurus.
Meo iugales ſanguine exſtinguam faces.
Aut pereat, aut me perimat. eliſis feris
Et coniugem addat. inter Herculeos *licet*
Me quoque labores numeret: Alcidæ toros
Moritura certè corpore amplectar meo.
Ire, ire ad vmbras Herculi *iunctam licet,*
Sed non inultam. ſi quid è noſtro Hercule
Concepit Iole, manibus euellam meis
Antè; & per ipſas pellicem inuadam faces.
Me nuptiali victimam feriat die
Infeſtus: Iolem dum ſuprà exanimem ruam.
Felix iacet, quicunque, quos odit, premit.
NVT. *Quid ipſa flammas paſcis? & vaſtum foues*
Vltrò dolorem miſera? quid caſſùm times?
Dilexit Iolem; nempe dum ſtarent lares,
Regiſq; natam peteret. in famulæ locum
Regina cecidit; perdidit vires amor,
Multumq; ab illo traxit infelix ſtatus.
Illicita amantur, excidit quicquid licet.
DE. *Fortuna amorem peior inflammat magis,*
Amat vel ipſum; quòd caret patrio lare,
Quòd nudus auro crinis & gemma iacet:
Ipſas miſericors forſan ærumnas amat.
NVT. *Hoc vſitatum eſt* Herculi, *captas amat.*
Dilecta Priami nempe Dardanij ſoror
Conceſſa famulo eſt. adice, quot nuptas priùs,
Quot virgines dilexit. errauit vagus.
Arcadia nempe virgo, Palladios choros
Dum nectit, Auge, vim ſtupri paſſa excidit,
Nullamq; amoris retinet Herculei *notam.*
Referam quid alias? Thyméne Theſpiades vocant?
Breuiq; in illas arſit Alcides face.
Hoſpes Tymoli Lydiam fouit nurum,
Et, amore captus, ad leues ſedit colos:

Vdum

334 *Viduam notabit.* o.v.l. *viduam vocabit.*

344 *Herculis nuptam.* o.l.v.&. pleríque excuſi habent; *Herculi iunctam libet.*

350 *Felix iacet quicumque quos odit premit* ſuprà dixit:

Mors miſera non eſt commori quocum velis.

357 *Illicita amantur, excidit quidquid licet.* hoc non ignorans Nonnus Dio-nyſ. λσ'. fugiente puella amorem duplicari ſcripſit. Ouidius:

Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſq; negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.

Petronius Arbiter:

Nolo, quod cupio ſtatim tenere;
Nec victoria mi placet parata.

Auſonius:

Hanc volo, quæ nō vult; illam, quæ vult, ego nolo.
Vincere vult animos, nō ſatiare Venus.
Oblatas ſperno illecebras.

huc ſpectat illud Turpilij, in Demiurgo:

Ego edepol docta dico; quæ mulier volet ſibi
Suum amicum eſſe indulgentē & diutinum.
Modicè atq; parcè eius ſeruiat cupidini.

Phylarchus hiſtor. lib. 19. fabulam quādam recenſet; quæ poëtæ noſtri ſententiam valdè confirmat. ait olim Iunonē Ioui iratā in Eubœam ſeceſſiſſe; quam cū placare Iuppiter conaretur, ad Cytheronem Platæenſium regem, hominem vaferrimū, conſilij capiendi cauſa, acceſſit: à quo edoctus, ligneum ſimulacrum affabrè dedolauit ad muliebrem effigiem, idque plauſtro impoſitum veſtibus ornatiſſimis induit, rumoremque ſparſit ſe Platæam, Aſopi filiam, vxorem ducturum. quo nuncio accepto, Iuno, quæ nullis precibus placari potuerat, vltrò Iouem accedit, procatur, amplexatur; ipſi ſimulacro, pellicem vltura, manus iniicit: vt verò ſe ludum fieri ſenſit, nullâ morâ interpoſitâ, cum Ioue in gratiam redit, eique confeſtim morigera fit. Huc etiā ſpectat callidū Aeſopi fabulatoris, qui Crœſi tempore floruit, de reducenda Xanthi philoſophi vxore, quæ diuerterat, commentum à Maximo Planude, in Aeſopi vita, relatum.

373 *Vnum feroci ſtamen intorquens manu.* Aſcenſius interpretatur, texendo inijciens ſingula fila; quod eſt ridiculum. melius Guil. Canterus in lib. nouarum lection. reponit:

Vdum feroci ſtamen, &c.

quamuis in o.v.l. legatur; vtrumq; *forti ſtamen,* &c.

377 *Leui caluit face.* amori facem & ignes antiqui tribuerunt. Zenodotus:

τίς γλύψας τὸν ἔρωτα παρὰ κρήνῃσιν ἔθηκεν,
οἰόμενος παύσειν τοῦτο τὸ πῦρ ὕδατι;

Antipater Sidonius:

μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δόκει, Τηλέμβροτε, πείσειν,
μηδ' ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἀτενές.
χρυσὸς ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος. ἐσβέσθη δ'
οὐδὲ τὸν ἐν πολλῷ πικτόμενος πελάγει.

Aſcribam & Porcij Lucini elegans epigramma, ſolùm vt appareat vnde fuerit deſumtum: parum enim pertinet ad id de quo agitur. ait Lucinus:

Cuſtodes ouiũ, teneræq; propaginis agnũ
Quæritis ignem? ite huc. quæritis? ignis homo eſt.
Si digito attigero, incendam ſiluam ſimul omnem,
Omne pecus. flamma eſt omnia quæ video.

hæc ſuſpicor accepta ex iſto incerti poëtæ tetraſticho:

αὐτὸ τὸ πῦρ καύσειν διζήμενος οὗτος, ὁ νύκτωρ
τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον [illegible]·
δεῦρ', ἀπ' ἐμῆς ψυχῆς ἅψον σέλας, ἔνδοθι γάρ μου
χαιρόμενον πολλὴν ἐξανίησι φλόγα.

huc ſpectat & illud:

Quid faculam præfers, Phileros, qua nil opu' nobis?
Ibimus, hoc lucet pectore flamma ſatis.

& reliqua quæ refert Gellius lib. 19. cap. 9. Ceterùm cur amor igneus, amantes verò igne dicantur ardere, Paullus Silētiarius docet, his verbis:

——— ἀντιτύπου γὰρ
εὐθὺς ἀποθρώσκων πῦρ ἐς ἴσους κραδίης.
οἶστρος ὀλισθήσας ἂν ἔχῃ φύσιν. ἥν τις οἴστου
ἀκρογενῆ, φλογέου δύεται [illegible] ὅλος.
ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι γι.-
βόεργον γὰρ
πῦρ ἐπιμαστίζει θυμὸν ἐπειλάμενον.

385 *Sic noſtra longum.* quæ ſequũtur, dicta ſunt propterea quæ apud Sophoclem in Trachinijs Deianeira ſic ait:

ὁρῶ γὰρ ἥβην τὴν μὲν ἕρπουσαν πρόσω,
τὴν δὲ φθίνουσαν. ὧν ἀφαρπάζειν φιλεῖ
ὀφθαλμὸς ἄνθος, τῶν δ' ὑπεκτρέπειν πόδα.

399 *Quo nimis quiſquis deos Orabat vllos.* non mirum ſi interpretibus hic locus magna crux fuit. eſt enim mēdoſus. legendum opinor: *quod nimis, quiſquis deos Orabat vllos.* hac ſententia: quęcumque deos vllos orabat nimis orabat vt Herculis coniux fieret. & ne quis miretur me ita interpretari: ſingillatim vnumquodque perſequar. Pro *quo* repoſui *quod.* hoc eſt,

Vdum feroci ſtamen intorquens manu.
Nempe illa ceruix ſpolia depoſuit feræ,
Crinemq́ mitrâ preſſit, & famulus ſtetit
Hirtam Sabæâ marcidus myrrhâ comam:
Vbique caluit, ſed leui caluit face.
Herere amantes poſt vagos ignes ſolent.
Famulámne, & hoſtis præferet gnatam tibi?
DE. *Vt alta ſiluas forma vernantes alit,*
Quas nemore nudo primus inueſtit tepor:
Aut cùm ſolutos expulit boreas notos,
Et ſæua totas bruma decuſſit comas,
Deforme ſolis aſpicis truncis nemus:
Sic noſtra longum forma percurrens iter,
Deperdit aliquid ſemper, & fulget minus,
Maliuſq́ minus eſt. quicquid in nobis fuit
Olim petitum, cecidit, & partu labat,
Materq́ multum rapuit ex illo mihi,
Ætas citato ſenior & rapuit gradu.
Vides vt altum famula non perdat decus?
Ceſſere vultus penitus, & pædor ſedet,
Tamen per ipſas fulget ærumnas decor,
Nihilq́ ab illa caſus & fatum graue,
Niſi regna traxit. hinc meum pectus timor
Altrix laceſſit, hinc rapit ſomnos pauor.
Præclara noti gentibus coniux eram,
Thalamoſq́ noſtros inuido fato nurus
* *Optabat omnis. quo nimis quiſquis deos*
Orabat vllos: nuribus Argolicis fui
Menſura voti. quem Ioui ſocerum parem
Altrix habebo? quis ſub hoc mundo mihi
Dabitur maritus? ipſe qui Alcidæ imperat,
Facibus ſuis me iungat Eurryſtheus licet;
Minus eſt. toros meruiſſe regnantis, leue eſt
Altè illa cecidit, quæ viro caret Hercule.
NVT. *Conciliat animos coniugum partus ferè.*
DE. *Sic ipſe forſan diuidet partus toros.*
NV. *Famula illa trahitur interim donum tibi.*
DE. *Hic quem per vrbes ire præclarum vides,*
Et viua tergo ſpolia geſtantem feræ,
Qui regna miſeris donat; & celſis rapit,
Vaſtâ grauatus horridam clauâ manum,
Cuius triumphos vltimi Seres canunt,
Et quiſquis alius orbe concepto iacet;
Leuis eſt, nec illum gloriæ ſtimulat decor,

Errat

Errat per orbem, non vt æquetur Ioni,
Nec vt per vrbes magnus Argolicas eat.
Quod amet requirit: virginum thalamos petit.
Si qua eſt negata, rapitur: in populos furit.
Nuptas ruinis quærit, & vitium impotens,
Virtus vocatur. cecidit OEchalia inclita,
Vnuſq́; Titan vidit, atque vnus dies,
Stantem & cadentem: cauſa bellandi, eſt amor.
Toties timebit, Herculi gnatam parens
Quoties negabit. hoſtis eſt, quoties ſocer
Fieri recuſat: ſi gener non eſt, furit.
Poſt hæc quid iſtas innocens ſeruo manus?
Donec furentem ſimulet, ac ſæuâ manu
Intendat arcus, meq́; natumq́; opprimat?
Sic coniuges expellit Alcides ſuas,
Hæc ſunt repudia. nec poteſt fieri nocens:
Terris videri ſceleribus cauſam ſuis
Fecit nouercam. quid ſtupes ſegnis furor?
Scelus occupandum eſt: perge, dum feruet manus.
NV. *Perimes maritum?* DE. *pellicis certè meæ.*
NV. *At Ioue creatū.* DE. *nempe & Alcmena ſatum.*
NV. *Ferróne?* D. *ferro* N. *ſi nequis?* D. *perimā dolo.*
NV. *Quis iſte furor eſt?* D. *quē meus coniux docet.*
NV. *Quē nec nouerca perimit, hunc perimes virū?*
D. *Cæleſtis ira quos premit, miſeros facit,* "
Humana nullos. NV. *parce miſeranda, & time.* "
D. *Contemſit omnes ille, qui mortem prius.*
Libet ire in enſes. NV. *maior admiſſo tuus*
Alumna dolor eſt. culpa par odium exigat.
Cur ſæua modicis ſtatuis? vt paſſa es, dole.
D. *Leue eſſe credis pellicis nuptæ malum?*
Quicquid dolorem paſcit, id nimium puta. "
NV. *Amorne clari fugit Alcidæ tibi?*
D. *Non fugit, altrix: remanet, & penitus ſedet*
Fixus medullis, crede: ſed magnus dolor, "
Iratus amor eſt. NV. *artibus magicis ferè* "

Con-

thalamos noſtros, Herculis coniugiū. dixit *nimis*. hoc eſt, valdè; & ſubauditur, orabat. *Quiſquis* poſitū pro quęcūque. Nonius in voce, quiſquis Cęcilius:

Quæſo igitur, quiſquis es mea mulier.

Pacuuius:

Quiſquis tu es mulier, quæ me inſueto.
nuncupaſti nomine.

Liuius Andronicus:

Mulier quiſquis es, te volumus.

Ennius:

Et quis illic eſt, quæ lugubri accincta eſt
ſtola?

hęc illis addi poſſunt, quę à Cępola, Alciato, Calcagnino, & Brechæo ſcripta ſunt ad l. I D. de verbor. ſignificat.

426 *Furit.* in membranis eſt *ferit.*

442 *Humana nullos.* Dij, quos oderūt, illos miſeros faciūt; homines eos quos odêre, interimunt. hoc dicit.

445 *Exigat.* in v. l. eſt *exigit.*

452 *Artibus magicis.* Lucanus:

——— *quos non concordia mixti*
Alligat vlla tori, blandæq́; potētia formæ;
Traxerunt torti magica vertigine fili.

Ideo ait Virgilius:

Cōiugis vt magicis ſanos auertere ſenſus
Experiar ſacris ———

profectò magicas artes rebus amatorijs ſceleratos mortales adhibere, præter antiquos Theocr. & Virg. in Pharmaceut. Virg. 4. Aeneid. Ouid. de arte amandi, & de remedio amoris Apuleiū in lib. de aſino aureo, Ariſtot. lib. 2. de hiſtor. Animal. cap. 14. & lib. 6. cap. 22. Plutarch. in pręcept. connubialib. & Lucianum in vita Demonactis, etiam complures Neoterici, veluti Marſilius Ficinus lib. 13. de theol. Platonis, Iacob. Sprenger, mallei malefic. par. 1. quęſt. 7. Albert. in rubri. C. de hęret. col. 3. Matthęus Afflictus in conſtitut. Neapolita. & Tiraquel. in leg. connub. prodiderunt. Quamquam ea omnia inprimis noxia eſſe ſæpè compertum ſit. nam & Lucretium, & Antiochum, & Caligulā philtris in furorem verſos conſtat ex Suetonio, Euſebio, & Ioſepho; & Lucullum, alioſque interemtos legimus apud Cornelium Nepotem, Plutarchū, Albertum Magnum & alios. Vide Antonium Guibertum Coſtanum lib. I. quęſt. iur. cap. 16. Propterea tamen, inquiunt nonnulli, amor Platoni δεινὸς γόης καὶ φαρμακεὺς dicitur. quod ego potiùs cum Ludou. Regio, in comment. Gallicis ad Sympoſ. Platonis, factum exſtimem, quia amantium oculi neſcio quid maleficum & incantatorium in ſe habere videantur. ecce, vidiſti mulierem bona viſa eſt, placuit. hęc affectio, quam videndo hauſiſti, ab oculis ad cor tranſmittitur. eam vocamus amorem; qui in corde ſedem figit, &, vt inquietus eſt, ſanguinem cordi circumfuſum agitat: agitatus ſanguis ſubtiliſſimos quoſdam calidiſſimoſque vapores per vniuerſum corpus diffundit: hi, cum in omnia membra faculas quaſdam ſeu ſcintillas diuidant, potiſſimam tamen partem ad oculos mittūt. vapores enim leues admodum, altiora petunt, & qua ingreſſi ſunt, exitum quærunt. oculi itaque his faculis pleni, in aciem oculorum amicæ intenti, igniculos ſeu radios ſuos in radios oculorum amicæ immittunt, & eos contagione ſua inficiunt; deinde non ſecus in amaſiæ cor illabuntur, atque

Coniugia nuptæ precibus admiſtis ligant.
Vernare iuſsi frigore in medio nemus,
Miſſumq́; fulmen ſtare, concuſsi fretum
Ceſſante vento; turbidum explicui mare;
Et ſicca tellus fontibus patuit nouis:
Habuere motum ſaxa, diſcuſsi fores:
Vmbræ ſtetiſtis, & mea iuſsi prece
Manes loquuntur, ſonuit infernus canis:
Mare, terra, cælum, & tartarus ſeruit mihi.
Nox media ſolem vidit, & noctem dies,
Nihilq́; leges ad meos cantus tenent.
Flectemus illum, carmina inuenient iter. (*ſalâ*
D. *Quas Pontus herbas generat, aut quas Theſ-*
Sub rupe Pindus, aut vbi inueniam malum,
Cui cedat ille? carmine in terras mago
Deſcendat aſtris luna deſertis licet,
Et bruma meſſes videat, & cantu fugax
Stet deprehenſum fulmen, & verſa vice
Medius coactis fugerit ſtellis dies:

Non

ſolis radij vitreas feneſtras penetrant. inde confeſtim vt cor occuparunt, ἀὸ ἔρως naſcitur. Nec eſt quod id mirum videatur. ſi etenim

Dum ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi,
Multaq; corporibus tranſitione nocent:

& ſi qui in lipporum oculos viſu incidunt, lippitudine tanguntur: cur non amantium oculi, ſubtiliſſimo puriſſimi & acerrimi ſanguinis vapore venenato imbuti, inuicem mixtis radijs, contagionẽ ſuam communicabunt, & ita veneno ad cor tranſmiſſo, facient vt vterque mutuo amore incipiat deflagrare? an neſcimus amorem ἔρωτα dici, non quidem, vt in Phædro Plato dixit, ἀπὸ τῆς ῥώμης: ſed, vt idem in Cratylo docuit, ἀπὸ τοῦ εἰσρεῖν vel, ex ſententia Plotini lib. 3. de amore, ἀπὸ τῆς ὁράσεως? iccirco Propertius:

Cynthia prima ſuis miſerũ me cepit ocellis
Contactum nullis ante cupidinibus.

Idem:

Creſcit enim aſſiduè ſpectando cura puellæ,
Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.

& poëtarum princeps Aeneid. 4.

Carpit enim vires paulatim vritq; videndo
Femina:

Muſæus:

κάλλος γὰρ περίπυστον ἀμωμήτοιο γυναικὸς,
ὀξύτερον μερόπεσσι πέλει πτερόεντος οἰστοῦ.
ὀφθαλμὸς δ' ὁδός ἐστιν· ἀπ' ὀφθαλμοῖο βολάων
ἕλκος ὀλισθαίνει, καὶ ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὁδεύει.

adde quæ dicam infrà actu 5. Oedipi, num. 956.

455 *Miſſumq; fulmen ſtare.* apud Claudian. lib. 1. in Rufin. iactitat Megæra:

Ire vagas quercus & flumina ſtare coëgi.

quo loco in m. ſ. libro legitur *flumina.* ſed ſuſpicor ex hoc Senecæ verſu legendum *fulmina.* in proximo enim carmine habetur;

Verſaq; non prono curuauit flumina lapſu.

Qua de re Apollonius Medeæ potentiam memorans lib. 3.

πῦρ τ' ἀκαμάτοιο πυρὸς μειλίσσεται ἀτμὴν,
καὶ ποταμοὺς ἵστησιν ἄφαρ κελαδεινὰ ῥέοντας.

Ouidius de eadem Medea, in epiſt. Hypſipyles:

*Illa refrenat aquas, obliquaq; * flumina ſiſtit.*
Concuſſi fretum ceſſante vento.

* maxim, (ſulmina) quæ propriè obliqua.

Lucanus lib. 7.

———Ventis ceſſantibus æquor
Intumuit; rurſus vetitum ſentire procellas,
Conticuit turbante Noto.

457 *Sicca tellus fontibus patuit nouis.* Petronius Arbiter de venefica quadam,

———florida tellus
Cùm volo, ſiccatis areſcit languida ſuccis;
Cùm volo fundit aquas, ſcopulis atq; arida ſaxa
Niligenas iaculantur aquas.

458 *Habuere motum ſaxa.* Ouidius dicto loco:

Illa etiam ſiluas, viuaq; ſaxa mouet.

Idem de Circe lib. 14. Metamorph.

Exſiluere loco, dictu mirabile, ſiluæ,
Ingemuitq; ſolum, vicinaq; palluit arbor,
Sparſaq; ſanguineis rubuerunt pabula guttis,
Et lapides viſi mugitus edere raucos.

Lucanus, de Eriichtho venefica:

——— ſubmiſſo vertice montes
Explicuere iugum ———

460 *Manes loquuntur.* Empedocles, de ſeipſo:

ἄξεις δ' ἐξ Ἀΐδαο καταφθιμένου μένος ἀνδρός.

Tibullus:

Hæc cantu finditq; ſolum, maneſq; ſepulchris
Elicit, & tepido deuocat oſſa rogo:
Iam ciet infernas magico ſtridore cateruas,
Iam iubet aſperſas lacte referre pedem.

Ouidius, de Circe:

——— & tenues animæ volitare videntur.

Sonuit infernus canis. Ouidius:

Et lapides viſi mugitus edere raucos,
Et latrare canes ———

461 *Mare, terra, cælum, & tartarus ſeruit mihi.* Similia ſagæ cuidam Apuleius lib. 1. & 2. de aſino aureo tribuit.

463 *Nihilq; leges ad meos cantus tenent.* Lucanus:

Ceſſauere vices rerum dilataq; longa
Hæſit nocte dies, legi non paruit æther.

Apollonius:

ἄστρα τε καὶ μήνης ἱερῆς ἐπέδησε κελεύθους.

465 *Quas pontus herbas generat.* Virg. eclog. 9.

Has herbas atque hæc ponto mihi lecta venena
Ipſe dedit Mœris, naſcuntur plurima ponto.

Theſſala ſub rupe. Theſſalia fœta eſt venenis. Vnde Lucanus:

Theſſala quin etiam tellus herbaſq; nocentes
Rupibus ingenuit, ſenſuraq; ſaxa canentes.

Non flectet vnum. NVT. *vicit & ſuperos amor.*
DE. *Vincetur vni forſan, & ſpolium dabit,*
Amorq́; ſummus fiet Alcidæ labor.
Sed te per omne cælitum numen precor,
Per hunc timorem; quicquid arcani apparo,
Penitus recondas, & fide tacita premas.
NVT. *Quid iſtud eſt, quod eſſe ſecretum iubes?*
DE. *Non tela ſunt, non arma, non ignis minæ.*
NVT. *Præſtare fateor poſſe me tacitam fidem,*
Si ſcelere careat, interim ſcelus eſt fides.
DE. *Circunſpice, agedum, ne quis arcana occupet,*
Partemq́; in omnem vultus inquirens eat.
NVT. *En locus ab omni tutus arbitro vacat.*
DE. *Eſt in remoto regiæ ſedis loco*
Arcana tacitus noſtra defendens ſpecus:
Non ille primos accipit ſoles locus,
Non ille ſeros, cùm ferens Titan diem,
Laſſam rubenti mergit Oceano rotam,
Illic amoris pignus Herculei latet.
Altrix fatebor, Neſſus eſt auctor mali;
Quem grauida nubes Theſſalo genuit duci,
Qua celſus aſtris inſerit Pindus caput,
Vltraq́; nubes Othrys eductus riget.
Namq́; vt ſubactus Herculis claua horridi
Achelous, omnes facilis in ſpecies dari,
Tandem peractis omnibus patuit feris,
Vnoq́; turpis ſubdidit cornu caput:
Me coniugem dum victor Alcides habet,
Repetebat Argos: fortè per campos vagus
Euenus altum gurgitem in pontum ferens,
Iam penè ſummis turbidus ripis erat:
Tranſire Neſſus verticem ſolitus vagum,
Precium popoſcit: meq́; iam dorſo ferens,
Qua iungit hominem ſpina deficiens equo,

Arcanum ferale magos ibi plurima ſurgunt
Vim factura deis, & terris hoſpita Colchis
Legit in Æmoniis quas non aduexerat herbas.

472 *Vicit & ſuperos amor.* ſuprà dixit:
Maximum numen Venus.
Sophocles, in Trachiniis:
μέγα τι σθένος ἁ
Κύπρις ἐκφέρεται νίκας ἀεί.
καὶ τὰ μὲν θεῶν,
παρέβαν· καὶ ὅπως
Κρονίδαν ἀπάτασεν, οὐ λέγω·
οὐδὲ τὸν ἔννυχον Ἅιδαν
ἢ Ποσειδάωνα τινάκτορα γαίας.
Idem, in Oedipo tyranno:
——— ἄμαχος γὰρ ἐμ-
παίζει θεὸς ἀφροδίτα. Caluus:
Potentemque Deum Venerem.

485 *Loco.* vidi duos v. l. in quibus ſcriptum erat *luco.*

497 *Patuit.* ſiue ſic, ſiue cùm m. ſ. legas *paruit*, eadem erit ſententia. nã paruit, hoc eſt, apparuit, comparuit. vide Antonium Auguſtinum. Tarraconenſis Hiſpaniæ decus clariſs. in annotat. ad Feſtum, & adde l. 5. D. de rei vindicat. l. 179. D. de verb. ſignificat. & § ſic itaque. Inſtit. de action. quo loco ex veteribus libris paret, legi debere docent Cuiacius, Hotomanus Contius, & Ruſſardus. Theoph. φαίνεται reddidit.

501 *Euenus altum gurgitem in pontum ferens.* Sophocles Euenum βαθύρροου ποταμὸν appellat.

502 *Iam penè ſummis turbidus ripis erat.* Ouid. 9. Metamorph.
Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad vndas,
Vberior ſolito, nimbis hiemalibus auctus,
Verticibusq; frequens erat atque impertuius amnis.

Vibius Sequeſter, in libro de fluminibus: Eſper, inquit, qua Neſſus Centaurus Deianeiram Herculis traiecit. quæ verba mendo non vacant, & pro *Eſper* legendum *Euenus.* Subiungit enim idem Sequeſter; Euenus Calydoniæ, vbi Hercules ſagittis Neſſum Centaurum interfecit. Quis verò Deianiræ pater fuerit, non poſſum definire. Seneca & plerique, Oeneum; Didymus in Odyſſ. Homeri, Luctatius in Papinium, & Hygenus in fabulis, Dexamenum appellant. iidem tradunt Eurytionem Centaurum ab Hercule occiſum, quia Deianeiram Eurytioni à Dexameno metu coacto deſponſam, coram ipſo liberiùs contrectaſſet. vnde declaratur Ouidii, in Ibin, locus: *Aut duo diuerſis ſub eodem vindice caſi*
Temporibus, Neſſus, Dexamenìq; gener. hoc & Leopardus obſeruauit. 503 *Tranſire Neſſus verticem ſolitus.* Ouidius: *Neſſus adeſt membriſq; valens ſcituſq; vadorum.*

504 *Pretium popoſcit* Sophocles, de Neſſo:
ὃς τὸν βαθύρροον ποταμὸν Εὔηνον βροτοὺς μισθοῦ πόρευε χεροῖν. Strabo lib. 10. καὶ ὁ Νέσσος ἐνταῦθα λέγεται πορθμεὺς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ Ἡρακλέους ἀποθανεῖν, ἐπειδὴ πορθμεύων τὴν Δηϊάνειραν ἐπεχείρει βιάσασθαι.

505 *Equo.* Centauri ſemiuiri & ſemiequi fuiſſe finguntur; dico finguntur, quia, vt ait Lucretius lib. 5.
——*n que Centaur. fuerant, neque tempore in vllo* *Eſſe queunt duplici natura & corpore bino,*
Ex alienigenis membris compacta poteſtas. Sic Hippocentaurus inueniri poſſe negatur in princ. inſt. de inutil. ſtipulation. negat id etiam Cicero 1. Tuſcul. quæſtion. & lib. 2. de nat. Deor. & Galenus

lib.3.de vſu partium, & dubitat Xenophon lib. 4. κυρουπαιδ. & Celſus l. ſi ita ſtipulatus, 97.D.de verbor. obligat. Sed in contrarium eſt auctoritas diui Hieronymi, in vita Paulli heremitæ, & Plinij lib. 7. omnino vide Ioan. Corraſium lib.5.miſcellã. cap. 2. & Couarruuiã lib. 4. reſolut. cap. 1. Cæterum fictionis cauſam huiuſmodi memorant, fuiſſe Centauros Pelei Theſſaliæ montis accolas, à quibus primò fuerit monſtrata ratio ex equis dimicandi. Ferunt autem accidiſſe vt dum fortè iuxta Peneum amnem aquarētur, quorum equi potantes habebant immerſa fluctibus ora, eam procul ſpectantibus ſpeciem præbuiſſe, quam in biformibus Centauris poſtea credula fabuloſáque expreſſit vetuſtas. hæc nonnulli. Ego verò fictionis cauſam arbitror fuiſſe non aliam, quàm quod homines fuerint ſceleſtiſſimi, & in omne malum facinus procliues. quod cũ totius gentis nomen, tum etiam ſingulorum ferè nomina teſtantur. nam quia omnes aduenas iniurijs pungebant & laceſſebant, ἀπὸ τοῦ κεντεῖν, Centauri ſunt dicti. Harpaſus, ab ἁρπάζω, raptorem ſignificat: Arius, ab ἄρης, pugnacem: Aphidas contemtorem, ab ἀφειδέω: Antimachus hoſtem, ab ἀντὶ καὶ μάχομαι: Asbolus, à fuligine, hoc eſt, ἀσβόλη, tenebris gaudentem; vel, ſi mauis, atrum & nigrum: Bromus rixoſum, à rixantium ſtrepitu, ἀπὸ τοῦ βρόμου: Bianor violentum, à vi, quam βίαν dicunt: Cæneus amatorem nouitatis, à καινίζω: Craneus durum, à κρανέα: Dryalus furem, ἀπὸ τοῦ δρύειν: Gripheus, à γρῖφος, deceptorem Poſſet hoc ipſum in ceteris ferè omnium Centaurorum nominibus oſtendi; potiſſimùm in Aſtylo, Amyco, Abryto, Breto, Croneo, Cyllaro, Dyneo, Dorpo, Demoloonte, Elope, Emmachio, Ripheo, Thaumaſe, Thereo, Teleboa, Thurio, Sylantho, Latreo, Lyco, Pholo, Petræo, Pyreto, Orneo, Nycto, Mermeto, Mymante, & alijs: verum his mythologia noſtra ſatis confirmatur.

506 *Fluminis tumidi.* in autographis *turbidi*, habetur.

512 *Prohibetur vndis.* ſcilicet Hercules. ſunt autem hęc verba Neſſi.

519 *Iam quærens diem* iam moriens (Sophocles ait ἐκθνήσκων) ſumtum à Virgilio lib.4 Aeneid. de Didone moriente:

Quæſiuit cælo lucem.

525 *Mycale.* Ouidius Metamorph. 12.

——— *Orco*

Mater erat Mycale, quam deduxiſſe canendo,
Sæpe reluctantis conſtabat cornua lunæ.

hinc itaque locus iſte deſumtus fuit.

531 *Conſpiciat.* o. v. l. *aſpiciat.*

543 *Timende matri.* cùm ne ab ipſa quidẽ te abſtineas. hoc enim Venus apud Lucianũ

Frangebat ipſas fluminis tumidi minas.
Iam totus vndis Neſſus exierat ferox,
Medioq́ adhuc errabat Alcides vado,
Vaſto rapacem verticem ſcindens gradu.
Aſt ille vt eſſe vidit Alcidem procul,
Tu præda nobis, inquit, & coniux eris.
Prohibetur vndis, meq́ complexam ferens
Greſſum citabat. non tenent vndæ Herculem:
Infide vector, inquit, immiſti licet
Ganges & Iſter vallibus iunctis eant;
Vincemus ambos, conſequar telo fugam.
Præceſſit arcus verba: tum longum ferens
Harundo vulnus, tenuit hærentem fugam,
Mortemq́ fixit. ille, iam quærens diem,
Tabem fluentis vulneris dextrâ excipit,
Traditq́ nobis vngulâ inſertam ſua,
Quam forte ſæuâ ſciderat auulſam manu.
Tum verba moriens addit: hoc, inquit, magæ
Dixere amorem poſſe defigi malo.
Hoc docta Mycale Theſſalas monuit nurus,
Vnam inter omnes luna quam ſequitur magam,
Aſtris relictis. illitas veſtes dabis
Hac, inquit, ipſa tabe, ſi pellex tuos
Inuiſa thalamos tulerit, & coniux leuis
Aliam parenti dederit altiſono nurum.
Hoc nulla lux aſpiciat, hoc tenebræ tegant
Tantum remotæ. ſic potens vires ſuas
Sanguis tenebit. verba deprēndit quies,
Mortemq́ laſſis intulit membris ſopor.
Tu, quam meis admittit arcanis fides,
Pergè, vt nitentes virus in veſtes ſatum,
Mentem per artus adeat, & tactus ſinus
Intret medullas. NVT. *ocyus iuſſa exſequar*
Alumna: precibus tu Deum inuictum aduoca:
Qui certa tenera tela dimittit manu.
DE. *Te te precor, quem mundus & ſuperi timent,*
Et æquor, & qui fulmen Ætnæum quatit,
Timende matri teliger ſæue puer;
Intende certa ſpiculum velox manu,
Non è ſagittis leuibus, è neruo precor
Grauiore profer; quod tuæ nondum manus
Miſēre in aliquem. non leui telo eſt opus,
Vt amare poſſit Hercules: rigidas manus
Intende, & arcum cornibus iunctis para.

Nunc

Nunc nunc ſagittam prome, qua quondã horridus
Iouem petiſti; fulmine abiecto deus,
Cùm fronte ſubitâ tumuit, & rapidum mare
Taurus puellæ vector Aſſyriæ ſcidit.
Immite amorem, vincat exempla omnia:
Amare diſcat coniuges. ſi quas decor
Immiſit Ioles pectori Herculeo faces;
Exſtingue totas: perbibat flammas mei.
Tu fulminantem ſæpe domuiſti Iouem,
Tu furua nigri ſceptra geſtantem poli,
Turbæ ducem maioris, & dominum Stygis.
Tu, qui nouercâ es grauior iratâ deus,
Cape hunc triumphum. ſolus euince Herculem.
NVT. *Prolata vis eſt, quæq; Palladiâ colu*
Laſſauit omnem texta famularem manum:
Nunc congregetur virus, vt veſtis bibat
Herculea peſtem: precibus augebo malum.
In tempore ipſo gnauus occurrit Lichas:
Celanda vis eſt, illa ne pateant malâ.
D. *O, quod ſuperbæ non habent vnquam domus,* "
Fidele ſemper regibus nomen, Licha, "
Cape hos amictus; noſtra quos neuit manus:
Dum vagus in orbem fertur, & victus mero
Tenet feroci Lydiam gremio nurum.
Nunc poſcit Iolem: ſed iecur fors horridum
Flectam emerendo. merita vincunt & malos. "
Non antè veſtes induat coniux, iube;
Quàm thure flammas ſpargat, & poſcat deos,
Canâ rigentem populo vinctus comam.
Ipſa ad penates regios greſſus feram,
Precibusq; Amoris horridi matrem colam.
Vos, quas paternis extuli comites focis,
Calydoniæ, deflete lugendas vices.

CHORVS.
Anapæſtici.

Flemus caſus OEnei tuos,
Comitum primos turba per annos,
Flemus dubios miſeranda toros:
Nos Acheloi tecum ſolitæ
Pulſare vadum; cùm iam tumidas
Vere peracto poneret vndas,
Gracilisq; vado ſerperet æquo,
Nec præcipitem volueret amnem.

queritur. *Teliger.* Cupido Luciano τοξότης, Orpheo τοξάλκης, Leonidi τοξοβόλος dicitur eius tela non vniuſmodi eſſe. Ouidius, Aeneas Siluius & Michaël Marullus ſcripſerunt, quædam eſſe aurea, quæ amorem concilient; quædam plumbea, quæ amorẽ ex animo eiiciant.

565 *Congregetur.* in membranis quibuſdam *aggregetur.* alij, *congeratur.* mihi placebat, ingeretur.

569 *O, quod ſuperbæ non habent vnquam domus,*
Fidele ſemper regibus nomen, Lyca. Seneca, mox paucis interpoſitis.
Tu quicumque es, qui ſceptra tenes,
Licet omne tua vulgus in aula
Centum pariter limina pulſet;
Cùm tot populis ſtipatus eas,
In tot populis vix vna fides.
Attius:
Multi iniqui atque infideles regno, pauci boni ſunt.
quid mirum? ſiquidem, vt ait Aeſchyl.
ἔνεστι γάρ πως τοῦτο τῇ τυραννίδι
νόσημα, τοῖς φίλοισι μὴ πεποιθέναι.

571 *Noſtra quos neuit manus.* apud Sophoclem eſt:
——— πέπλον
δώρημ' ἐκείνῳ τ' ἀνδρὶ τῆς ἐμῆς χερός.

574 *Iecur.* in quo amoris ſedes ſtatuitur: iuxta illud,
Splen ridere facit, cogit amare iecur.
ideo Horatius:
Non ancilla tuum iecur vlceret vlla puérve.

578 *Cana.* alba:

591 *Flauus.* Ouidius 1. Metamorph.
——— *flauus Lycormas.*
Valerius Flaccus :
——— *flaui triſtis quem nata Lycormæ.*
Lycormas. Euenus. Strabo lib. 7. ὁ Εὔηνος, ὁ Λυκόρμας πρότερον καλούμενος. Archelaus lib. 1. de fluminibus : Λυκόρμας τῆς Αἰτωλίας ποταμὸς, μετωνομάσθη δ' Εὔηνος. γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη ζάθισα προσαγορευομένη, λόγχῃ παρόμοιος, πάνυ πρὸς ἀμβλυωπίαν ἄριστα fluuius iſte priùs Lycormas, poſtea Euenus dictus fuit. quia Euenus Idam, Marpeſſæ filiæ ſuæ raptorem, inſecutus, cùm ad eum fluuium perueniſſet, videretque omnem vlteriùs inſequendi occaſionem ſibi eripi amens ſeſe in Lycormam præcipitauit, vt eſt apud Apollodor. lib. 1. biblioth. & Plutarchum in Parallelis, ex Doſitheo, nec non in libello περὶ ποταμῶν. qui vnus nobis hodie ſupereſt ex multis qui de fluminibus olim Græcè ſcripſerũt, veluti Chryſermus, Archelaus, Timagoras, Aſclepiades, alijque.
598 *Spicifera.* Cereri. Manilius:
Spicifera eſt virgo Cereris.
602 *Nam rara fides vbi iam melior Fortuna ruit.* Pindarus in Nem. ᾠδ. ι.
οἴχεται τιμὰ φίλων τατωμένῳ
φωτί· παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιστοὶ βροτῶν
καμάτου μεταλαμβάνειν.
huc pertinet illud Petronij :
Nomen amicitiæ ſi quatenus expedit hæret,
Calculus in tabula mobile ducit opus.
Cùm fortuna manet, vultum ſeruatis amici;
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga.

622 *Nec tamen omnis,&c.* oſtendit auaritiam inſatiabilem eſſe. Lucanus lib. 7.
Sed non impleuit cupientes omnia mentes,
Quicquid fodit Hiber, quicquid Tagus extulit auri,
Quodq; legit diues ſummis Arimaſpus arenis.
Eandem ſententiam habes apud Horatium. lib 3. od. 24. Boëtium lib. 2. de conſolat. philoſoph. met. 2. & lib. 3. met. 3. & Claudianum lib. 1. in Rufin.

Flauus rapido fonte Lycormas:
Nos Palladias ire per aras,
Et virgineos celebrare choros;
Nos Cadmeis orgia ferre
Tecum ſolitæ condita ciſtis,
Cùm iam pulſo ſidere brumæ
Tertia ſoles euocat æſtas,
Et ſpiciferæ conceſſa deæ
Attica myſtas claudit Eleuſis:
Nunc quoque fatum quodcunque times,
Fidas comites accipe fatis.
Nam rara fides, vbi iam melior
Fortuna ruit.
Tu quicunque es, qui ſceptra tenes,
Licet omne tuâ vulgus in aulâ
Centum pariter limina pulſet;
Cùm tot populis ſtipatus eas,
In tot populis vix vna fides.
Tenet auratum limen Erinnys,
Et cùm magnæ patuere fores.
Intrant fraudes, cautiq́; doli,
Ferrumq́; latens : cumq́; in populos
Prodire parant, comes inuidia eſt.
Noctem quoties ſummouet Eos,
Regem toties credite naſci.
Pauci reges, non regna colunt:
Plures fulgor conuocat aulæ.
Cupit hic regi proximus ipſi,
Clarus claras ire per vrbes:
Vrit miſerum gloria pectus.
Cupit hic gazis implere famem:
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit Iſtri, nec tota ſitim
Lydia vincit; nec, quæ, zephyro
Subdita tellus, ſtupet aurato
Flumine clarum radiare Tagum;
Nec ſi totus ſeruiat Hebrus,
Ruraq́; diues cingat Hydaſpes,
Intraq́; ſuos currere fines
Spectet toto flumine Gangem.
Auidis auidis natura parum eſt.
Colit hic reges, regumq́; lares,
Non, vt preſſo vomere ſemper
Nunquam ceſſet curuus arator,

Vel

Vel mille ſecent arua coloni:
Solus optat, quas donet, opes.
Colit hic reges, calcet vt omnes,
Perdatq́; aliquos, nullumq́; leuet:
Tantùm vt noceat, cupit eſſe potens.
Quota pars moritur tempore fati?
Quos felices Cynthia vidit,
Vidit miſeros abitura dies.
Rarum eſt, felix, idemq́; ſenex.
Ceſpes Tyrio mollior oſtro
Solet impauidos ducere ſomnos:
Aurea rumpunt tecta quietem,
Vigilesq́; trahit purpura noctes.
O ſi pateant pectora ditum,
Quantos intus ſublimis agit
Fortuna metus. Bruttia coro
Pulſante fretum mitior vnda eſt.
Pectora pauper ſecura gerit:
Tenet è patulâ pocula fago;
Sed non trepidâ tenet ipſa manu:
Carpit faciles vilesq́; cibos,
Sed non ſtrictos reſpicit enſes:
Aurea miſcet pocula ſanguis.
Coniux modico nupta marito,
Non diſpoſito clara monîli,
Geſtat pelagi dona rubentis,
Nec gemmiferas detrahit aures
Lapis Eoâ lectus in vnda:
Nec Sidonio mollis aheno
Repetita bibit lana rubores:
Nec Mæoniâ diſtinguit acu,
Quæ Phœbeis ſubditus euris,
Legit Eois Ser arboribus;
Quælibet herbæ tinxere colos,
Quas indoctæ neuere manus.
Sed non dubios fouet illa toros.
Sequitur dira lampade Erinnys
Quorum populi coluere diem.
Nec ſibi felix pauper habetur,
Niſi felices cecidiſſe videt.
Quiſquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret.
Dum petit vnum præbere diem,
Patriosq́; puer concitat axes.

640 *Quota pars moritur tempore fati.* Indicat paucos tyrannos non violenta morte mori. Iuuenalis ait:

Ad generum Cereris ſine cæde & ſanguine pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.

643 *Rarum eſt felix. idemq; ſenex.* talem Bathonis ſententiam alibi poſui.

653 *Patula pocula fago.* ita Virgilius:
Tityre tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.

661 *Detrahit aures.* pondere & magnitudine ſua deprimit ac deducit. de ornamentis loquitur muliebribus, quæ inaures vocat Vlpianus l. 26. D. de auro & arg. leg. de quibus ait Seneca, quid refert quantum habeat, quot lecticarios, quàm oneratas aures, quàm laxā ſellam. quibus addes & illud D. Ambroſij lib. 1. de Abraham; quod huc pertinet: Inaures habebat, quæ non grauarent aurem, ſed demulcerēt: virias, quæ manum non materiali auro onerarent, ſed ſpirituali actu leuarent. quem locum, à, nunquam ſatis laudato viro, Iacobo Cuiacio accepi. adde quæ ex Iuliano & alijs refert Iacobus Rçuardus lib. 1. variorum, cap. 4.

664 *Repetita bibit lana rubores.* de dibapha purpura loquitur, de qua Lazarus Bayfius ad legem veſtis, D. de auro & arg. leg. cap. 5. Horat. lib. 2. carmin.

——— *te bis Afro*
Murice tinctæ veſtiunt lanæ.

Item in Epod.

Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ.

666 *Phœbeis* Orientalibus.

667 *Ser.* ait *arboribus.* quia apud Seres, vt refert Ammianus lib. 23. ſiluæ ſunt ſublucidæ, à quibus arborum fœtus, aquarū crebris aſperginibus, velut quædam vellera mollientes, ex lanugine & liquore mixtam quandam ſubtilitatem tenerrimā, pectunt, nenteſque ſubtemina, conficiunt ſericum. Idem referūt Plinius & Solinus, ille lib. 6. nat. hiſtor cap. 27. hic cap. 51.

672 *Quorum populi coluere diem.* principum & regum, quorum olim natales dies colebantur, nunc etiam publica lætitia celebrantur.

678 *Puer.* Phaëthon.

Nec per ſolitum percurrit iter;
Sed Phœbeis ignota ſecat
Sidera flammis, errante rotâ;
Secum pariter perdidit orbem.
Medium cæli dum ſulcat iter;
Tenuit Latias Dædalus oras,
Nulliq́ dedit nomina ponto.
Sed dum volucres vincere veras
Icarus audet, patriasq́ puer
Deſpicit alas, Phœboq́ volat
Proximus ipſi, dedit ignoto
Nomina ponto.
Malè penſantur magna ruinis.
Felix alius, magnusq́ volet: “
Me nulla vocet turba potentem. “
Stringat tenuis litora puppis,
Nec magna meos aura phaſelos
Iubeat medium ſcindere pontum.
Tranſit tutos fortuna ſinus, “
Medieq́ rates quærit in alto, “
Quarum feriunt ſuppara nubes. “
Sed quid pauido territa vultu,
Qualis Baccho ſaucia Thyas,
Fertur rapido regina gradu?
Quæ te rurſus fortuna rotat,
Miſeranda? refer. licet ipſa neges:
Vultus loquitur, quodcunque negas. “

ACTVS TERTIVS.

DEIANIRA. CHORVS.

DE. *Vagus per artus errat excuſſos tremor,*
Erectus horret crinis, impulſis adhuc
Stat terror animis, & cor attonitum ſalit,
Pauidumq́ trepidis palpitat venis iecur.
Vt fractus auſtro pontus etiamnum tumet,
Quamuis quieſcat languidis ventis dies.
Ita mens adhuc vexatur excuſſo metu.
Semel profectò premere felices Deus “
Cùm cœpit, vrget. hos habent magna exitus. “
CH. *Quis tã impotẽs, ô miſera, te caſus rotat?*
DE. *Vt miſſa palla eſt, tabe Neſſeâ illita,*
Thalamisq́ mœrens intuli greſſum meis,
Neſcio quid animus timuit, & fraudem aſtruit.
Libet

687 *Patriaſq; puer Deſpicit alas.* humilem Dædali volatum contemnit.

698 *Medioq; rates quærit in alto* naues quæ ſecundis ventis, & plenis velis nauigãt, fortuna quærit, vt demergat: quæ verò remis circa litus propelluntur, & metu tempeſtatis ſe non audent alto credere, illas præterit. vnde Clitomachus:

τοῖς εὐπαθοῦσιν ἀντιπνεύσασ' ἡ τύχη
πάντα συγχεῖ.

707 *Erectus horret crinis.* contingit hoc territis. Virgilius:

——*ſteteruntq; comæ* ——

Ouidius 3. Metamorph.

—— *gelidoq; comæ terrore rigebant.*

713 *Semel profectò premere felices Deus Cùm cœpit, vrget.* Idem ſcripſit Philœtas, qui corporis exiguitatem, eruditionis magnitudine penſauit:

κἀπὸ μηρίνθου πέλοι τι ἀγκῶν φέρει· ἀλλὰ φέρουσιν
ἔμπεδα καὶ τοῖσιν ἄλλα προσαυξόνται.

718 *Fraudem ſtruit.* ſic m. ſ. & Lipſiæ impreſſi: ſed Pariſienſ. Lugdunenſ. Veneti quidam, alijque, *aſtruit*, magis perſpicuè. & ſic legit Bernard. Gellius.

Libet experiri: ſolibus virus ferum,
Flammisq. Neſſus ſanguinem oſtendi arcuit.
Hic ipſe fraudes eſſe præmonuit Deus.
Et fortè nullâ nube reſperſus iubar
Laxabat ardens feruidum Titan diem.
Vix ora ſolui patitur etiam nunc timor.
Medios in ignes ſolis, & claram facem
Quo tincta fuerat palla, veſtiſq. illita
Abiectus horret ſanguis, & Phœbi comâ
Tepefactus ardet: vix queo monſtrum eloqui,
Niues vt eurus ſoluit, aut tepidus notus,
Quas vere primo lubricus perdit Mimas:
Vtq. euolutos frangit Ionio ſalo
Oppoſita fluctus Leucas & laſſus tumor
In litore ipſo ſpumat; aut cæleſtibus
Aſperſa tepidis thura laxantur focis:
Sic languet omne virus, & perdit comam.
Dumq. ipſa miror, cauſa mirandi perit.
Quin ipſa tellus ſpumeos motus agit,
Et quicquid illa tabe contactum eſt, labat.
[Tumenſq. tacita ſequitur, & quaſſat
Natum pauentē cerno, & ardenti pede [caput.
Greſſus ferentem, prome quid portes noui.

HYLLVS. DEIANIRA.
NVTRIX.

HYL. *I, profuge, quære ſi quid vlteriùs patet*
Terris, freto, ſideribus, Oceano, inferis,
Vltra labores mater Alcidæ fuge.
DE. *Neſcio quod animus grāde præſagit malū.*
HYL. *Regia triumphi templa Iunonis pete:*
Hæc tibi patent. delubra præcluſa omnia.
DE. *Effare, qui me caſus inſontem premat.*
HYL. *Decus illud orbis, atque præſidiū vnicum,*
Quem fata terris in locum dederant Iouis,
O mater, obijt. membra, & Herculeos *toros*
Vrit lues Neſſea. qui domuit feras;
Ille ille victor, vincitur, mœret, dolet.
Quid quæris vltrà? DE. *miſerias properāt ſuas*
Audire miſeri. fare, quo poſita in ſtatu
Iam noſtra domus eſt. ô lares, miſeri lares!
Nunc vidua, nunc expulſa, nunc feror obruta.
HYL. *Non ſola mœres, Hercules toto tacet*
Mundo gemendus. fata ne mater tua

727 *Abiectus horret ſanguis.* in quibuſdam v. l. continetur; *Abiectum horret virus, & Phœbi coma Tepeſcens ardet.* Porrò quia totus iſte locus facilè nequit intelligi, niſi ex Sophocle, vnde deſumitur, ipſius verba ſubijciam:

ᾧ γὰρ τὸν ἐνδυτῆρα πέπλον ἀρτίως
ἔχριον, ἀργῆτ' οἰὸς εὐείρῳ πόκῳ,
τοῦτ' ἠφάνισται διάβορον πρὸς οὐδενὸς
τῶν ἔνδον, ἀλλ' ἐδεστὸν ἐξ αὑτοῦ φθίνει,
καὶ ψῇ κατ' ἄκρας σπιλάδος.

& paullo poſtea:

τὸ γὰρ κάταγμα τυγχάνω ῥίψασά πως
τῆς οἰός, ᾧ προὔχριον, εἰς μέσην φλόγα,
ἀκτῖν' ἐς ἡλιῶτιν. ὡς δ' ἐθάλπετο,
ῥεῖ πᾶν ἄδηλον, καὶ κατέψηκται χθονί.
μορφῇ μάλιστ' εἰκαστὸν, ὥστε πρίονος
ἐκβρώματ' ἂν βλέψειας ἐν τομῇ ξύλου.
τοιόνδε κεῖται προπετές. ἐκ δὲ γῆς ὅθεν
προὔκειτ', ἀναζέουσι θρομβώδεις ἀφροί,
γλαυκῆς ὀπώρας ὥστε πίονος ποτοῦ
χυθέντος εἰς γῆν Βακχίας ἀπ' ἀμπέλου.

732 *Leucas.* pro Leucate. Leucadia eſt regio, (Nerite Plinio) Leucas eius regionis vrbs Straboni: Leucates verò in eadem promotorium; Virgilio lib. 3. Aeneid. ſed hæc ſæpe confunduntur.

Laxus. quidam manuſc. *lapſus*, alij *laſſus.* vtrumque recipi poteſt.

749 *Decus illud orbis, atq; præſidium vnicum.* Sic iſta coniunxit etiam Horatius:
O & præſidium & dulce decus meum.

750 *Vrit lues Neſſea: qui domuit feras.* o. v. l. *Vrit lues neſcio quæ: qui domuit feras.* quoad ſententiam, præclarè. quia Hyllus adhuc neſciebat quæ lues Herculem vreret. quoad legem verſus, malè.

752 *Miſerias properant ſuas Audire miſeri.* videtur Aeſchylum imitatus, qui, in Prometheo vincto, ſcripſerat:

—— τοῖς νοσοῦσί τοι γλυκὺ
τὸ λοιπὸν ἄλγος προὐξεπίστασθαι τορῶς.

Pri-

769 *Magnus Alcides.* Seneca, Medeæ act.3.
Herculi magno puer irrepertus.
Criſpinus, in Heraclea:
Diuinis virtutibus antiſtans Alcides.
Sic enim in Fulgentij Placiadis libello de expoſitione ſermonum antiquorum, in verbo *Antiſtare*, legitur: vbi interpretatur eam vocem, pręcellere. Symmachus, in epiſt. *Qui Romanis rebus antiſtat*: quorum locorũ auctoritate videtur illorum ſententia confirmari, quĩ apud Catullum legunt;
Veranni omnibus è meis amicis
Antiſtans mihi millibus trecentis.
aſſentior tamen legentibus *Antiſtes.*
774 *Pulſatur omni parte.* Sophocles, in Trachinijs:
ἀκτή τις ἀμφίκλυστος Εὐβοίας ἄκρον
Κύναιόν ἐστιν.
vide Strab. lib. 10. & Lilium Syntagm. 2.
776 *Niuoſi.* Plinius, nam memini, alicubi niualem vocat.
778 *Septemq;.* iuxta Pomponium Melam lib. 4.
779 *Dum laſſum Titan mergit Oceano iubar.* hęc eſt o. v. l. lectio, & ſic ante Aſcenſium legebatur: primus ille repoſuit, *Dum laſſa Titan mergat Oceano iuga.* quod (ni fallor) etiam Aegidio Maſerio, in Argonaut. Valerij, placuit. ſcilicet ne verſus κακόμετρος.
780 *Hic rupe celſa.* non immeritò templum Cænei Iouis in rupe celſa fuit ſitum. nam Ioui in mõtibus ſacra fiebant. Vnde ait poëta neſcio qui;
καὶ βωμὸν ποίησε μέγαν Διὸς ἰκμαίοιο
ἱερά τ' εὖ ἔρρεξεν ἐν οὔρεσιν ———
Herodotus, in Clio: οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν. Melanthes in lib. de ſacrificijs: πᾶν δὲ ὄρος, τοῦ Διὸς ὄρος ὀνομάζεται, ἐπεὶ ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς, ὑψίστῳ ὄντι τῷ θεῷ, ἐν ὕψει θυσίας ποιεῖσθαι.
785 *Pharetra graues, graui.* eſt in v. l.
788 *Aſpice has inquit.* vetus hęc eſt lect.
795 *Hic cælum horrido Clamore complet.* Ouid. 9. Metamorph. tantùm dixerat:
Impleuitq; ſuis nemoroſam vocibus Oethen: at quanto noſter grauior?
796 *Qualis impreſſa fugax.* hanc ſimilitudinem ab Ouidio commodato accipit. ait enim Ouidius dicto loco;
Haud aliter graditur, quàm ſi venabula taurus
Corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.

Priuata credas: iam genus totum obſtrepit.
Hunc eiulatu, quem gemis, cuncti gemunt.
Commune terris omnibus pateris malum.
Luctum occupaſti prima: non ſola Herculem
Miſeranda mæres. DE. *quàm propè à letho tamẽ,*
Ede, ede, quæſo, iaceat Alcides meus.
HYL. *Mors refugit illum, victa quæ in regno ſuo*
Semel eſt, nec audent fata tam vaſtũ nefas
Admittere. ipſa forſitan trepida colos
Clotho manu proiecit, & fatum Herculis
Timet peragere: prò diem, infandum diem!
Hôcne ille ſummo magnus Alcides eat
Ad fata, & vmbras, atque peiorem polum?
DE. *Præcedere tu illum dicis? an poſſum prior*
Mortem occupare? fare, ſi nondum occidit.
HYL. *Euboica tellus vertice immenſo tumens*
Pulſatur omni parte: Phryxeum mare
Scindit Caphareus, ſeruit hoc auſtro latus:
At quâ niuoſi patitur aquilonis minas,
Euripus vndas flectit inſtabilis vagas,
Septemq́ curſus flectit, & totidem refert,
Dum laſſum Titan mergat Oceano iubar.
Hic rupe celsâ, nulla quam nubes ferit,
Annoſa fulgent templa Cænei Iouis.
Vt ſtetit ad aras omne votiuum pecus,
Totumq́ tantis gemuit armentis nemus:
Spolium Leonis ſordidum tabo exuit,
Poſuitq́ clauæ pondus, & pharetrâ graues
Laxauit humeros: veſte tunc fulgens tuâ,
Canâ reuinctus populo horrentem comam
Succendit aras: accipe has, inquit, focis
Non falſe meſſes genitor, & largo ſacer
Splendeſcat ignis thure, quod Phœbũ colens,
Diues Sabæis colligit truncis Arabs:
Pacata tellus, inquit, & cælum, & freta,
Feris ſubactis omnibus victor redi.
Depone fulmen, gemitus in medias preces
Stupente & ipſo, cecidit. hic cælum horrido
Clamore complet: qualis impreſſâ fugax
Taurus bipenni, vulnus & telum ferens,
Delubra vaſto trepida mugitu replet.
Aut quale mundo fulmen emiſſum tonat:
Sic ille gemitus ſidera & pontum ferit,
Et vaſta Chalcis ſonuit, & voces Cyclas

Exce-

Excepit omnis. hinc petræ Capharides,
Hinc omne voces reddit Herculeas nemus.
Flentem videmus, vulgus antiquam putat
Rabiem rediſſe: tunc fugam famuli petunt.
At ille vultus igneâ torquens face,
Vnum inter omnes quærit & ſequitur Licham.
Complexus aras ille tremebundâ manu
Mortem metu conſumſit, & parum ſui
Pœnæ reliquit: dumq́ tremebundum manu
Tenuit cadauer; hac manu, inquit, hac ferar
O fata! victus? Herculem perimit Lichas.
Ecce alia clades: Hercules perimit Licham.
Fata inquinantur. fiet hic ſummus labor.
In aſtra miſſus fertur, & nubes vago
Spargit cruore: talis in cælum exilit
Harundo, Geticâ iuſſa dimitti manu,
Aut quam Cydon excuſſit: inferiùs tamen
Et tela fugient. truncus in pontum cadit,
In ſaxa ceruix: funus ambobus iacet.
Reſiſtite, inquit, non furor mentem abſtulit.
Furore grauiùs iſtud atque irâ, malum eſt.
In me iuuat ſæuire. vix peſtem indicat,
Et ſæuit, artus ipſe dilacerat ſuos,
Et membra vaſtâ carpit auellens manu:
Exuere amictus quærit: hoc ſolum Herculem
Non poſſe vidit: trahere conatus tamen,
Et membra traxit: corporis palla horridi
Pars eſt, & ipſa veſtis immiſcet cutem.
Nec cauſa diræ cladis in medio patet:
Sed cauſa tamen eſt, vixq́ ſufficiens malo.
Nunc ore terram languidus prono ferit,
Nunc poſcit vndas; vnda non vincit malum;
Et nota quærit litora, & pontum occupat.
Famularis illum retinet errantem manus,
O ſortem acerbam, fuimus Alcidæ pares.
Nunc puppis illum litore Euboico refert,
Auſterq́ lenis pondus Herculeum rapit.
DE. *Deſtituit animus membra, nox oculos premit:*
Quid anime ceſſas? quid ſtupes factum ſcelus?
Gnatum repoſcit Iuppiter, Iuno æmulum,
Reddendus orbi eſt: quod poteſt reddi, exhibe.
Eat per artus enſis exactus meos.
Sic ſic agendum eſt? tam leues pœnas manus
Tantis repoſcit? tolle fulminibus ſocer

827 *Trahere conatus tamen.* Ouidius lib. 9. Metamorph.

Qua trahitur trahit illa cutem, (fœdumq; relatu)
Aut hæret membris fruſtrà tentata reuelli,
Aut laceros artus & grandia detegit oſſa.

832 *Nunc ore terram.* Sophoc. in Trachin.

——— πολλὰ μὲν τάλας χθονὶ
ῥίπτων ἑαυτὸν ———

833 *Vnda non vincit malum.* Hyginus, in Parerg. Herculis, de hac re ait: cùm ſe in flumen conieciſſet vt ardorem extingueret, maior flamma exibat.

839 *Nox oculos premit.* Virgilius:

Olli dura quies oculos & ferreus vrget
Somnus, in æternam clauduntur lumina noctem.

Horatius lib. 1. carm.

Iam te premet nox, fabulæq; manes.

Nurum

Nurum ſceleſtam: nec leui telo manus
Armetur: iſtud fulmen exſiliat polo,
Quo, ni fuiſſet genitus Alcides tibi,
Hydram cremaſſes: peſtem vt inſolitam feri,
Et vt nouercâ peius iratâ malum:
Emitte telum; quale in errantem priùs
Phaëthonta miſſum eſt. perdidi erepto Hercule
Et ipſa populos. quid rogas telum deos?
Iam parce ſocero. coniugem Alcidæ, necem
Optare pudeat: hæc erit voto manus.
A me petatur. occupa ferrum ocyùs.
Cur? deme ferrum. quicquid in mortem trahit.
Telum eſt abundè. rupe ab ætheriâ ferar.
Hæc, hæc renatum prima quæ poſcit diem,
OEta eligatur: corpus hinc mitti placet.
Abrupta cautes ſcindat, & partem mei
Ferat omne ſaxum, pendeant laceræ manus,
Totumq; rubeat aſperi montis latus.
Leuis vna mors eſt: leuis, at extendi poteſt.
Eligere neſcis anime cui telo incubes.
Vtinam eſſet; vtinam fixus in thalamis meis
Herculeus enſis: huic decet ferro immori.
Vna perire dextera nobis ſat eſt?
Coite gentes, ſaxa & incenſas faces
Iaculetur orbis, nulla nunc ceſſet manus:
Corripite tela, vindicem veſtrum abſtuli.
Impunè ſæui ſceptra iam reges gerent,
Impunè iam naſcetur indomitum malum.
Reddentur aræ cernere aſſuetæ hoſtiam
Similem colenti. ſceleribus feci viam.
Ego vos tyrannis, regibus, monſtris, feris,
Sæuiſq; rapto vindice, oppoſui deis.
Ceſſas Tonantis ſocia? non ſpargis facem
Imitata fratrem, & mittis ereptam Ioui,
Meq; ipſa perdis? laus tibi erepta inclita eſt,
Ingens triumphus: æmuli Iuno tui
Mortē occupaui. NV. *quid domū impulſam trahis?*
Erroris iſtuc omne quodcunque eſt nefas.
Haud eſt nocens; quicunq; nō ſponte eſt nocens. "
DE. *Quicunque facto ignoſcit, & parcit ſibi,*
Errare meruit, morte damnari placet.
NVT. *Nocens videri qui petit, mortem cupit.*
DE. *Mors innocentes ſola deceptos facit.*
NVT. *Titana fugies?* DE. *ipſe me Titan fugit.*

NVT. *Vi-*

846 *Nec leui telo.* fulminum alia grauiora, leuiora alia. illius generis eſt, quo Phaëthon & Gygantes interemti leguntur: iſtius quo Semele combuſta fuit. Ouid. 3. Metam.

Nec quo centimanum deiecerat igne Typhoea.
Nūc armatur eo, nimirū feritatis in illo eſt:
Eſt aliud leuius fulmē, cui dextra Cyclopū
Sæuitiæ flāmæq; minus. minus addidit iræ:
Tela ſecunda vocant ſuperi.

huc reſpexit Seneca tum hic, tum in Thyeſte, ita ſcribens:

Manuq; nō qua tecta & immeritas domos
Telo petis minore: ſed qua montium
Tergemina moles cecidit, & qui montibus
Stabant pares Gygantes, hæc arma expedi.

vbi Tergemina moles dicitur, Olympus, Oſſa, & Pelius.

851 *Emitte telum.* fulmen vocat telum Græcorum imitatione. ſic Herodotus: βέλος ἀπέσκηψε θεός. Sophocles:

—— ἐγκατάσκηψον βέλος
πάτερ κεραυνοῦ ——

inuenias ſimile quid apud Virgil 9. Aenei.

857 *Quicquid in mortem trahit telum eſt abundè.* etiam quoad verbi ſignificationē. in ſcheda quadam fragmentorum Iuriſconſultorum ſcriptum habetur, Teli appellatione non tantùm ferrum continetur, ſed omne quod nocēdi cauſa portatur. Sic Caius lib. I. ad leg. 12. tab. Teli, inquit, appellatione, & ferrum, & fuſtis, & lapis, & denique omne quod nocendi cauſa habetur ſignificatur. l. 233. §. fin. D. de verbor. ſignif. Attius, in Chryſippo: Neque quiſquam à telis vacuus, ſed vti cuique obuiam fuerat, ferrum alius, alius ſaxum raudémve. Virgil. lib. 7. Aeneid.

—— *quod cuique repertum*
Rimanti telum ira facit.

Telorum genera proſequuntur Leo Imp. in lib. τῶν τακτικῶν, Alexander ab Alexand. lib. 6. genial. dierum. cap. 2. Lazius commentar. Reip. Rom. lib. 4. Vegetius, Valturius, & ceteri militaris rei ſcriptores: & Crinitus de honeſt. diſcipl. lib. 13. c. 6. & lib. 19. c. 2.

867 *Herculeus enſis.* ſumtum à Virgilio, qui ab Aenea in Eliſæ thalamis enſem relictum fingit, quo Dido ſeipſam interemit. vnde Ouidius:

Præbuit Æneas & cauſam mortis & enſem,
Ipſa ſua Dido concidit vſa manu.

875 *Similem colenti.* propter Buſirim hoc dicit. 878 *Facem.* m. ſ. libri plurium numero *faces.*

884 *Haud eſt nocens, quicumque haud ſponte eſt nocens.* omne enim, vt inquiunt Theologi, delictum voluntarium eſt. vnde & Sophocles:

—— ἀμφὶ τοῖς σφαλεῖσι μὴ 'ξ ἑκουσίας,
ὀργὴ πέπειρα ——

NV. *Vitã relinques miſera?* DE. *vt Alcidẽ ſequar.*
NV. *Supereſt, & auras ille cæleſtes trahit.*
DE. *Vinci Hercules cùm potuit, hinc cœpit mori.*
NV. *Natum relinques, fataq́, abrumpes tua?*
DE. *Quæcunque natum ſepelit, hæc vixit diu.*
NV. *Virum ſequeris?* DE. *prægredi caſtæ ſolent.*
NV. *Si te ipſa damnas, ſceleris te miſera arguis.*
DE. *Nemo nocens ſibi ipſe pœnas irrogat.* “
NV. *Multis remiſſa eſt vita, quorum error nocens,*
Non dextra fuerat. fata quis damnat ſua?
DE. *Quicunque fata iniqua ſortitus fugit.*
NV. *Hic ipſe Megaram nempe confixam ſuis*
Strauit ſagittis, atque natorum indoles
Lernea flectens tela furibundâ manu
Ter parricida factus, ignouit tamen
Sibi: nam furoris fonte Cyniphio ſcelus
Sub axe Libyco terſit, & dextram abluit.
Quò miſera pergis? quid tuas damnas manus?
DE. *Damnat meas deuictus Alcides manus:*
Fraudem placet punire. NV. *ſi noui Herculem,*
Aderit cruenti forſitan victor mali,
Doloreq́, fractus cedet Alcidæ tuo.
DE. *Exedit artus virus, vt fama eſt, Hydræ:*
Immenſa peſtis coniugis membra abſtulit.
NV. *Serpentis illud virus enectæ autumas*
Haud poſſe vinci, qui malum & viuum tulit?
Eliſit Hydram, dente cùm infixo ſtetit
Media palude victor, effuſo obrutus
Artus veneno. ſanguis hunc Neſſi opprimet,
Qui vicit ipſas horridi Neſſi manus?
DE. *Fruſtrà tenetur ille, qui ſtatuit mori.* “
Proinde lucem fugere decretum eſt mihi.
Vixit ſatis, quicunque cum Alcide occidit.
NV. *Per has aniles ecce te ſupplex comas,*
Atque vbera iſta penè materna obſecro,
Depone tumidas pectoris læſi minas,
Mortiſq́, diræ expelle decretum horridum.
DE. *Quicunque miſero fortè diſſuadet mori,*
Crudelis ille eſt. NV. *interim pœna eſt mori.*
DE. *Sed ſæpe donum.* NV. *in pluribus venia fuit.*
Defende ſaltem dexteram infelix tuam:
Fraudiſq́, facinus eſſe, non nuptæ ſciat.
DE. *Defendar illic, inferi ſoluent ream.*
A me ipsâ damnor: purget has Pluto manus.

Stabo

890 *At Alcidem ſequar.* ita vulgò legitur: o. v. l. habent *vt a. ſ.*

894 *Quæcunque natum ſepelit.* vt ego, quæ eo ipſo quod Herculem occidi, filium quoque meum interemi. ille enim paterno præſidio orbatus, viuere non poterit. locus eſt difficilis, & mihi de mendo ſuſpectus.

899 *Facta quis damnat ſua?* malo cum membranis legere *fata*, quam *facta*. tribuit enim Herculis necem fatali neceſſitati; quæ quia (ſic illi opinabantur) euitari non potuerit; immeritò ſibi imputet Deianeita ſe fatis viam aperuiſſe. eò ſpectat quod inf. dicitur:

Ignoſce fatis, error à culpa vacat.

quod ſatis probat proximè ſequens verſiculus,

Quicumque fata iniqua ſortitus fugit.

902 *Natorum indolem.* natos ſuos ex Megara. Helleniſmus eſt.

905 *Fonte Cyniphio.* Euripides, in μαινομένῳ, & Seneca in furente Hercule, indicant hanc cędẽ non fonte Cyniphio, qui iuxta Iouis Ammonis eſt; ſed Athenis Herculem expiaſſe.

922 *Vixit ſatis.* Ego hunc verſum adhuc Deianirę; ſequentem demum nutrici tribuo: ſic,

Vixit ſatis, &c.
NVT. *Per has aniles,* &c.

928 *Interim pœna eſt mori.* fortè legendum: *Interim pœna eſt mora.* ſic Ouidius cecinit;

Morſq; minùs pœnæ quàm mora mortis habet.

qua de re ſcripſi Troad. actu 4. num. 996.

Stabo ante ripas immemor Lethe tuas,
Et vmbra triſtis coniugem excipiam meum.
Sed tu, nigrantis regna qui torques poli,
Para laborem. ſcelera quæ quiſque auſus eſt:
Hic vicit error. Iuno non auſa Herculem eſt
Eripere terris. horridam pœnam para.
Siſyphia ceruix ceſſet, & noſtros lapis
Impellat humeros. me vagus fugiat latex,
Meamq́; fallax vnda decipiat ſitim.
Merui manus præbere turbinibus tuis,
Quæcunque regem Theſſalum torques rota.
Effodiat auidus hinc & hinc vultur fibras.
Vacet vna Danais: has ego explebo vices.
Laxate manes. recipe me comitem tui
Phaſiaca coniux, peior hæc, peior tuo
Vtroque dextra eſt ſcelere; ſeu mater nocens,
Seu dira ſoror es: adde me comitem tuis
Threicia coniux ſceleribus: gnatam tuam
Althæa mater recipe: nunc veram tuam
Agnoſce prolem. quid tamen tantum manus
Veſtræ abſtulerunt? claudite Elyſium mihi,
Quæcunque fidæ coniuges nemoris ſacri
Lucos tenetis: ſi qua reſperſit manus
Viri cruore, nec memor caſtæ facis
Stricto cruenta Belias ferro ſtetit;
In me ſuas cognoſcat & laudet manus:
In hanc abire coniugum turbam libet.
Sed & illa fugiet turba tam diras manus.
Inuicte coniux, innocens animus mihi,
Sceleſta manus eſt: prò nimis mens credula!
Prò Neſſe fallax! namque ſemiferi dolis
Auferre cupiens pellici, eripui mihi.
Recede Titan; tuq́; quæ blandâ tenes
In luce miſeros, vita caritura Hercule.
Lux vilis iſta eſt. exigam pœnas tibi,
Reddamq́; vitam. fatáne extendam mea?
Mortemq́; coniux in tuas ſeruem manus?
Virtúſne ſupereſt aliqua? armata & manus
Intendere arcum tela miſſurum valet?
An arma ceſſant, teq́; languenti manu
Non audit arcus? ſi poteſt telum dare
Animoſa coniux, dexteram expecto tuam.
Mors differatur: frange vt inſontem Licham,
Alias in vrbes ſparge, & ignotum tibi

940 *Siſyphia ceruix ceſſet.* Sic Propert. *Siſyphe mole vaces.*

950 *Seu dira ſoror es.* Medeam alloquitur. ideo malè, qui *es* in *eſt* mutatunt.

951 *Threicia coniux.* Procne.

952 *Nunc veram tuam agnoſce prolē.* Similiter Deianira apud Naſonem;
Tu quoq; cognoſces in me Meleagre ſororem.
vtpote quæ ſtuduerim tibi ſcelere ſimilis eſſe. Meleager auunculos; Althæa, filium; Deianeira, maritum, & proinde, vt dixi ſuperiùs, filium ſuſtulit.

969 *Fatáne extendam mea*: hoc verſu plerique m. ſ. *extendo*, ſequenti verò *ſeruo* habent. item paulo pòſt; *timuit manus* pro *tremuit*. poſtremo *dextera parcunt ipſa*, non verò, *parcant*.

Emitte

Emitte in orbem. perde vt Arcadiæ nefas,
Et quicquid aliud reſtitit, ab illis tamen
Coniux rediſti. HYL. *parce iam mater precor,*
Ignoſce fatis, error à culpâ vacat.
DE. *Si vera pietas, Hylle, quærenda eſt tibi,*
Iam perime matrem. pauida quid tremuit manus?
Quid ora flectis? hoc erit pietas ſcelus.
Ignaue dubitas? Herculem eripui tibi.
Hæc, hæc peremit dextra; cui debes patri
Auum Tonantem: maius eripui decus,
Quàm in luce tribui. ſi tibi ignotum eſt nefas,
A matre diſce. ſeu tibi iugulo placet
Merſiſſe ferrum, ſiue maternum libet
Inuadere vterum; mater intrepidum tibi
Præbebit animum. non erit totum ſcelus
A te peractum. dextera ſternar tua,
Sed mente noſtra. gnatus Alcidæ times?
Ita nulla peragas iuſſa: nec peragens mala
Erres per orbem. ſi qua naſcetur fera,
Referas parentem. dexteram intrepidam para.
Patet ecce plenum pectus ærumnis: feri.
Scelus remitto. dexteræ parcunt tuæ
Eumenides ipſæ. verberum crepuit ſonus.
Quænam iſta torquens angue vipereo comam
Temporibus atras ſquallidis pinnas quatit?
Quid me flagrante dira perſequeris face
Megæra? pœnas poſcit Alcides? dabo.
Iámne inferorum, diræ, ſedere arbitri?
Sed ecce diras carceris video fores.
Quis iſte ſaxum immane detritis gerit
Iam ſenior humeris? ecce iam vectus lapis
Quærit relabi. membra quis præbet rotæ?
Hîc ecce pallens dira Tiſiphone ſtetit,
Cauſam popoſcit: parce verberibus precor,
Megæra, parce, ſuſtine Stygias faces.
Scelus eſt amoris. ſed quid hoc? tellus labat,
Et aula tectis crepuit. exceſſit minax
Vnde iſte cœtus? totus in vultus meos
Decurrit orbis, hinc & hinc populi premunt,
Totusq; poſcit vindicem mundus ſuum.
Iam parcite vrbes. quò fugam præceps agam?
Mors ſola portus. dabitur ærumnis locus.
Teſtor nitentis flammeam Phœbi rotam,
Superosq; teſtor, Herculem terris adhuc

1005 *Iámne inferorum diræ ſedere arbitri.* Iudex ſententiam ſedẽs ferebat, ſiue pro tribunali, ſiue de plano ſella extra ordinem poſita iudicabat. quod apud inferos etiã à trucibus illis quæſitoribus obſeruari Seneca indicat, imitatus Propertium, cuius ſunt hæc:

Aut ſi quis poſita iudex ſedet Æacus vrna,
In mea ſortita iudicet oſſa pila.
Aſſideant fratres iuxta Minoida ſellam,
Eumenidum intento turba ſeuera foro.

1012 *Suſtine.* contine pauliſper. Ouid.

Sæpè Iouem vidi, cùm iam ſua mittere vellet
Fulmina, thure dato, ſubſtinuiſſe manum.

1016 *Fremunt.* o.v.l. habent *premunt.* nec malè.

1032 *Calliopæ genus.* Phanoclem, Apollonium, Aſclepiadem, & Virgilium ſequitur, qui Orpheum Calliopæ filium faciunt.

1033 *Æternum fieri nihil.* Anicius Boëtius lib. 2. de conſolat. philoſoph.

Conſtat, æterna poſitumq; lege eſt
Vt conſtet genitum nihil.

1034 *Illius ſtetit ad modos.* idem Boëtius lib. 3. eiuſdem operis:

Quondam funera coniugis
Vates Threicius gemens,
Poſtquam flebilibus modis,
Siluas currere mobiles,
Amnes ſtare coëgerat.

1039 *Geten, Hebrum.* Claudianus in præfat. lib. 2. de raptu Proſerp

Vix auditus erat, venti ſternuntur & vndæ,
Pigrior aſtrictis torpuit Hebrus aquis.

1047 *Centauris obitum ferens* tres lib. ſcripti, & Badiana editio habent, *Centauros obiter ferens.* vtriuſque lectionis perſpicua eſt ſententia.

1048 *Et iuxta Rhodope ſtetit, Laxata niue cantibus.* Claudianus:

Porrexit Rhodope ſitientes carmina rupes,
Excuſſit gelidas pronior Oſſa niues

1050 *Quercum fugiens ſuam.* quibuſdam arboribus pagani vnam ſingulis Dryadem præeſſe credebant, quarum mors ab arboris eius fato dependeret, vt teſtis eſt Ouidius in Metamorph. non vno loco.

1055 *Marmaricus.* ſic,

Et ſua Marmaricos cogit iuga ferre leones,

inquit Nemeſianus, in eclogis; qui non vixit ſub Auguſto, vt ſtultè Diomedes Guidalottus in comment. in Nemeſian. & Calpurnium, exiſtimauit, ſed diu poſtea, vt rectè Crinitus tradidit.

1056 *Damæ trepidant lupos.* Claudianus:

Securum blandi leporem fouere Moloſſi,
Vicinumq; latus præbuit agna lupo,
Concordes varia ludunt cum tigride damæ.

Primum Claudiani carmen Boëtius his verbis, expreſſit.

Nec viſum timuit lepus
Iam cantu placidum canem.

1059 *Per Tænarias fores.* Moſchus Siculus, in eclogis:

——— τὶ δ' ἀν ἀμύμων ῇ,
ὡς Ὀρφεὺς κατέβας ποτὶ τάρταρον, ὥς ποκ' Ὀδυσσεύς,
ὡς πάρος Ἀλκείδας, κἠγὼ τάχ' ἂν ἐς δόμον ἦλθον
Πλουτέος ———

Virgilius:

Tænarias etiam fauces, alta oſtia Ditis,
Et caligantem nigra formidine lucum
Ingreſſus, manesq; adiit regemque timendum.

Ouid. 12. Metamorph.

Ad Styga Tænaria eſt auſus deſcendere porta.

Moritura linquo. HYL. *fugit attonita, hei mihi,*
Peracta iam pars matris eſt: ſtatuit mori.
Nunc noſtra ſupereſt, mortis auferre impetum.
O miſera pietas? ſi mori matrem vetas;
Patri es ſceleſtus: ſi mori pateris tamen;
In matre peccas. ſurgit hinc illinc nefas.
Inhibenda tamen eſt: pergam, & eripiam ſcelus.

CHORVS.

Choriambici.

Verum eſt, quod cecinit ſacer
Threſſæ ſub Rhodopes iugis,
Tangens Threiciam chelym,
Orpheus, Calliopæ genus;
Æternum fieri nihil.
Illius ſtetit ad modos
Torrentis rapidi fragor,
Oblituſq; ſequi fugas
Amiſit liquor impetum:
Et, dum fluminibus mora eſt,
Defeciſſe putant Geten
Hebrum Biſtones vltimi.
Aduexit volucres nemus,
Et ſiluâ reſidens venit;
Aut, ſi quâ aëra peruolat,
Auditis vaga cantibus
Ales deficiens cadit.
Abrupit ſcopulos Athos,
Centauris obitum ferens,
Et iuxtà Rhodope ſtetit
Laxatâ niue cantibus.
Et quercum fugiens ſuam,
Ad vatem properat Dryas:
Ad cantus veniunt ſuis
Ipſæ cum latebris feræ.
Iuxtaq; impauidum pecus
Sedit Marmaricus leo:
Nec damæ trepidant lupos:
Et ſerpens latebras fugit,
Tunc oblita veneni.
Quin per Tænarias fores,
Manes commeatos adit:
Mærentem feriens chelym,
Cantu tartara flebili

Et

Et triſtes Erebi deos
Mouit,nec timuit Stygis
Iuratos ſuperis lacus.
Hæſit non ſtabilis rota
Victo languida turbine.
Increuit Tityi iecur,
Dum cantus volucres tenet.
Audito quoque nauita
Inferni ratis æquoris
Nullo remigio venit.
Tunc primùm Phrygius ſenex
Vndis ſtantibus immemor
Excuſſit rabidam ſitim,
Nec pomis adhibet manus.
Sed cùm linqueret inferos
Orpheus carmina fundens;
Et vinci lapis improbus,
Et vatem potuit ſequi.
Conſumtas iterum deæ
Supplent Eurydices colos.
Sed dum reſpicit immemor,
Nec credens ſibi redditam
Orpheus Eurydicen ſequi;
Cantus præmia perdidit:
Quæ nata eſt iterum perit.
Tunc ſolamina cantibus
Quærens, flebilibus modis,
Hæc Orpheus cecinit Getis.
Leges in ſuperos datas,
Et qui tempora digerens,
Quattuor præcipitis Deus
Anni diſpoſuit vices,
Nulli non auidas * *polo*
Parcas ſtamina nectere.
Quod natum eſt, poterit mori.
Vati credere Thracio
Deuictus iubet Hercules.
Iam iam legibus obrutis
Mundo cùm veniet dies;
Auſtralis polus obruet

Quic-

* leg. *colo.*

Caſſius Parmenſis,in Orpheo:
Auſus & ire viam mortalibus inconceſſam
Pœnarum oblitos demulſit carmine manes.

1066 *Hæſit non ſtabilis rota Victo languida turbine.* Virgilius:
Atque Ixionei vento rota conſtitit orbis.
Ouidius:
——— *ſtupuitq; Ixionis orbis.*
Boëtius Seuerinus:
Non Ixioneum caput
Velox præcipitat rota.

1069 *Dum cantus volucres tenet.* Ouid.
Nec carpſere iecur volucres.
Boëtius:
Vultur, dum ſatur eſt modis,
Non carpſit Tityi iecur.

1070 *Nauita.* Charō, qui Sanctij mei, hominis doctiſſimi, iudicio eſt à χάρωπος dictus. Natalis à χαίρω deducit. Ego Ægyptium nomen eſſe cenſeo. nam Ægyptij portitorē ſic appellant, vt docet Caietanus, & alij quidam. Vnde videntur Græcis dicta χαρώνεια, quaſi Charontis oſtia & portus, quæ Romani Deorum Manium ſeu inferorum oſtia appellabant.

1073 *Phrygius ſenex.* Tantalus. Ouid.
——— *Nec Tantalus vndam*
Captauit refugam ——
Boëtius:
Et longa ſite perditus
Spernit flumina Tantalus.

1087 *Quæ nata eſt.* o.v.l. habent; *quæ data eſt.* non placet.

1097 *Quod natum eſt, poterit mori.* Seneca ſenior, in epiſtolis, ait: Cui naſci contigit, reſtat mori. Item: Lex" vetus eſt, quæ iubet naſci & mori. "

1098 *Vati credere Thracio.* hoc epi-" thetum Orpheo Phanocles, Ouidius, Virgilius & Claudianus tribuunt. De Orpheo ἀλληγορικῶς iſta Feſtus Auienus:
Threicius quondam vates fide creditur canora
Mouiſſe ſenſus acrium ferarum,
Atque amnes tenuiſſe vagos ——
Et ſurda cantu concitaſſe ſaxa:
Suauiſonóſq; modos teſtudinis arbores ſecutæ
Vmbram feruntur præbuiſſe vati.
Sed placida hominum dictu fera corda mitigauit,
Doctáque vitam voce temperauit,
Iuſtitiam docuit, cætu quoque congregauit vno,
Moréſque agreſtes expoliuit Orpheus.

" hunc Orphea Ariſtoteles & Cicero fuiſſe negant. At Arnobius etiam ſcripſiſſe teſtatur lib. 5. contra gentes ita ſcribens: Libros ſumant Threicij vatis, quos eſſe memorant antiquitatis diuinæ. hic Ar-" nobij locus me admonet alterius apud eundem loci, qui hunc, aliquot lineis interpoſitis, præcedit: quem adſcribam, vt emendari debet. eſt autem huiuſmodi: Sitienti ardori oggerit potionem cin- "

num, cycconem quem nuncupat Græcia: pro *cynum* repoſui *cinnũ*. cinnus apud veteres, teſte Nonio, potionis genus eſt ex multis liquoribus confectum. de cyceone Clemens Alexandrinus ἐν τῷ προτρεπτικῷ inquit: ξεινίσασα ἡ Βαυβὼ τὴν Δηὼ ὀρέγει κυκεῶνα αὐτῇ.

1103 *Libyam*. Africam, quam ſic antiqui vocabant. ſic accipe Pompeiorum epitaphia quæ ſequuntur:

Magne premis Libyam, fortes tua pignora nati
Europam atque Aſiam, nomina quanta iacent? Item:
Membra pater Libyco poſuit male tecta ſepulcro, &c. Item:
Diuerſis iuuenes Aſia atque Europa ſepulcris
Diſtinet, infida Magne iaces Libya.

Varro Atracinus de Pompeio Magno, Catone Vticenſi, & quodam Licino.

Litore diuerſo Libya, clariſſima quondam
Nomina, vix vllo condita ſunt tumulo
Magnus, & humano maior Cato, qui procul à te
Aſpicit, heu, cineres Roma iacere ſuos.
Marmoreo Licinus tumulo iacet, at Cato paruo,
Pompeius nullo: credimus eſſe Deos?

1107 *Siccus boreas*. ſic Lucanus:

Pigro bruma gelu ſiccíſque aquilonibus hærens.

boreas enim idem qui aquilo.

1131 *Atra nube*. in v. l. *nube atra* legitur.

1136 *Partem in omnem*. cùm in omnibus m. ſ. & in pleriſq; impreſſis lib. legatur; *Nunc parte in omni Iuppiter ſpecta poli*. ſunt qui reponant: *Nunc partem in omnem Iuppiter ſpecta poli*. idque aiunt ſe facere propter verſiculum hunc; *Nunc parte ab omni genitor iratus tona*. qui tamen faceret vt ego mallem legere, *Nunc parte ab omni Iuppiter ſpecta poli.*

1137 *Gigas*. Gigantomachiam alibi perduellium conatibus accommodaui poſſet etiam plebeiorum contra optimates bellis applicari. Iouis enim filij à Pindaro diuites ac nobiles dicuntur; & Deorum plerique Iouis filij fuerunt, & Iuppiter Diuûm pater à bono poëta vocatur. Terræ filij homines viles & ignobiles appellantur à Cicerone. Minucius quoque, in Octauio, ait: Ignobiles & ignotos, terræ filios nũcupamus. Porrò gigantes dicti videntur παρὰ τὸ ἐκ γῆς ἰέναι, quòd è terra exiuerint.

1138 *Othrys*. non ſic Othrym dixit, quaſi pateat ſub eo Enceladum oppreſſum iacere: ſed exempli cauſa, quia præcedenti carmine dixerat,

Ne quis gigas Theſſalica iaculetur iuga.

1140 *Patri*. Saturno hoc Ioui apud Claudian. lib. 1. de raptu Proſerp. Pluto minatur:

——— *patefacta ciebo*
Tartara, Saturni veteres laxabo catenas.

Quicquid per Libyam iacet,
Et ſparſus Garamas tenet:
Arctous polus obruet,
Quicquid ſubiacet axibus,
Et ſiccus boreas ferit:
Amiſſum trepidus polo
Titan excutiet diem.
Cæli regia concidet,
Certos atque obitus trahet,
Atque omnes pariter deos
Perdet mors aliqua, & chaos.
Et mors fata nouiſſima
In ſe conſtituet ſibi.
Quis mundum capiet locus?
Diſcedet via tartari,
Stratis vt pateat polis?
An quod diuidit æthera
A terris ſpacium, ſat eſt,
Et mundi nimium malis?
Quis tantum capiet nefas
Fati? quis ſuperis locus?
Pontum, ſidera, tartara,
Regna vnus capiet tria.
Sed quis non modicus fragor
Aures attonitas mouet?
Eſt, eſt Herculeus ſonus.

ACTVS QVARTVS.

Trimetri & Anapæſtici.

HERCVLES. CHORVS.

HER. *Conuerte Titan clare anhelantes equos,*
Emitte noctem, pereat hic mundo dies,
Quo moriar: atra nube inhorreſcat polus.
Obſtet nouercæ. nunc pater cæcum chaos
Reddi decebat: hinc & hinc compagibus
Ruptis vterque debuit frangi polus.
Quid parcis aſtris? Herculem amittis pater.
Nunc parte in omni Iuppiter ſpecta poli:
Ne quis gigas Theſſalica iaculetur iuga,
Et fiat Othrys pondus Encelado leue.
Laxabit atri carceris iam iam fores
Pluton ſuperbus, vincula excutiet patri,
Cælumq; reddet. ille, qui, pro fulmine

Tuisq;

Tuiſq́; facibus, natus in terris eram,
Ad Styga reuertor. ſurget Enceladus ferox,
Mittetq́;, quo nunc premitur, in ſuperos onus.
Regnum omne genitor ætheris dubium tibi
Mors noſtra faciet. antequam ſpolium tui
Cælum omne fiat; conde me totâ pater
Mundi ruinâ: frange, quem perdis polum.
CH. *Non vana times nate Tonantis,*
Iam Theſſalica Pelion Oſſa
Premet, & Pindo congeſtus Athos
Nemus ætheriis inſeret aſtris.
Vincet ſcopulos inde Typhoeus,
Et Tyrrhenam feret Inarimen.
Feret Æ naeos inde caminos,
Scindetq́; latus montis aperti,
Nondum Enceladus fulmine victus.
Iam te cæli ſigna ſequentur.
HER. *Ego, qui relictâ morte, contemta Styge,*
Per media Lethes ſtadia cum ſpolio redi,
Cùm penè trepidis excidit Titan equis:
Ego, quem deorum regna ſenſerunt tria,
Morior: nec vllus per meum ſtridet latus
Tranſmiſſus enſis. haud meæ telum necis
Saxum eſt, nec inſtar montis abrupti latus,
Aut totus Othrys. non truci vultu Gigas,
Pindo cadauer obruit toto meum.
Sine hoſte vincor: quodq́; me torquet magis,
(O mi-

1155 *Inarimen.* poſt Virgilium omnes Latini poëtæ hoc vſurparunt. Virgilius à multis reprehenſus fuit. & quæ Nicolaus Erythræus in indice Virgiliano adfert, talia ſunt, ipſa vt magis defenſoribus indigeant, quàm Maronem defendant. quid, quæſo, ſimile habet Inalpinus cum Inarimis? hoc proprium, illud appellatiuum eſt. quæ terrarum portio Inalpes, aut Inalpinia dicitur? at duo hæc vt ſint ſimilia, illud neceſſe fuerit.

1160 *Per media Lethes ſtadia.* ſic in o. v. l. legitur, nec ſenſus ratio, nec carminis natura repugnat, quin hoc amplectamur. ſcanſio erit iſta;

– v v Per mediv-a Le-vv thes ſtadi v-a
cum v v-ſpolio v-redij

nam *redij* contrahetur quemadmodum in hoc verſu;

Et fata vici morte contemta redij.

Iam Lethes ſtadia dixit, ſicut Claudianus Erebi ſpacia,

——— qui paſcua mandunt
Cocyti, ſpaciiſq; Erebi nigrantibus errant.

alludens ad immenſum illud inane in quo inferos ſtatuebant.

1163 *Nec vllus per meum ſtridit latus.* querela hæc Herculis magna ex parte à Sophocle in Trachinijs deſumta fuit. ait ille:

κοὐ ταῦτα λόγχη πεδιάς, οὔθ᾽ ὁ γηγενὴς
στρατὸς Γιγάντων, οὔτε θήρειος βία,
οὔθ᾽ Ἑλλάς, οὔτ᾽ ἄγλωσσος, οὔθ᾽ ὅσην ἐγὼ
γαῖαν καθαίρων ἱκόμην, ἔδρασέ πω.
γυνὴ δέ, θῆλυς οὖσα, κοὐκ ἀνδρὸς φύσιν,
μόνη με δὴ καθεῖλε φασγάνου δίχα.

quæ carmina ſic Cicero 2. Tuſculan. vel potiùs Attius reddidit:

Hos non hoſtilis dextra non terra edita
Moles Gigantum, non biformato impetu
** Centaurus ictus corpori inflixit meo,*
Non Graia vis, non barbara vlla immanitas,
Non ſæua terris gens relegata vltimis,
Quas peragrans vndiq; omnem hinc feritatem expuli:
Sed feminea vir, feminea interimor manu.

Nihil autem obſtat quo minùs eadem opera ex eodem etiam libro reliquos etiam verſus adſcribam, Sophocleis quibus reſpondent, appoſitis, quo faciliùs vnuſquiſque poſſit illos cum Græcis conferre; vt meo labore, quantum in me quidem, aliorum labori conſulatur. Cicero ait:

O multa dictu grauia, perpeſſu aſpera,
Quæ corpore exanclaui, atque animo pertuli.

Sophocles

ὦ πολλὰ δὴ καὶ θερμὰ, καὶ λόγῳ κακὰ,
καὶ χερσὶ καὶ νώτοισι μοχθήσας ἐγώ.

Cicero:

Nec mihi Iunonis terror implacabilis,
Nec tantum innexit triſtis Euryſtheus mali,
Quantum vna vecors Oenei partu edita.
Hæc me irretiuit veſte furiali inſcium,
Quæ lateri adhærens morſu lacerat viſcera,
Vrgenſq; grauiter pulmonum haurit ſpiritus,
Iam decolorem ſanguinem omnem exſorbuit,
Sic corpus clade horribili abſumtum extabuit,
Ipſe illigatus peſte interimor textili.

Sophocles:

κοὔπω τοιοῦτον οὔτ᾽ ἄκοιτις ἡ Διὸς
προὔθηκεν, οὔθ᾽ ὁ στυγνὸς Εὐρυσθεὺς ἐμοὶ,
οἷον τόδ᾽ ἡ δολῶπις Οἰνέως κόρη
καθῆψεν ὤμοις τοῖς ἐμοῖς Ἐρινύων
ὑφαντὸν ἀμφίβληστρον, ᾧ διόλλυμαι.
πλευραῖσι γὰρ προσμαχθὲν, ἐκ μὲν ἐσχάτας
βέβρωκε σάρκας, πλεύμονός τ᾽ ἀρτηρίας
ῥοφεῖ ξυνοικοῦν· ἐκ δὲ χλωρὸν αἷμά μου
πέπωκεν ἤδη. καὶ διέφθαρμαι δέμας
τὸ πᾶν, ἀφράστῳ τῇδε χειρωθεὶς πέδῃ.

bona ſunt hæc: ſed aut fallor, aut longè τραγικώτερα iſta Senecæ:

Eheu quis intus ſcorpio, quis feruida
Plaga reuerſus cancer infixus meas

Vrit medullas? ſanguinis quondam capax
Tumidi iecur pulmonis arentes fibras
Diſtendit; ardet felle ſiccato iecur,
Totumq; lentus ſanguinem auexit vapor.
Primum cutem conſumſit: hinc aditus (nefas)
In membra fecit: abſtulit coſtis iecur:
Exedit artus penitus, & totas malum
Hauſit medullas, oſſibus vacuis ſedet:
Nec oſſa durant ipſa; ſed compagibus
Diſcuſſa ruptis mole collapſa fluunt.
Defecit ingens corpus & peſti ſatis
Herculea non ſunt membra.

Cicero:
O nate, verè hoc nomen vſurpa patri,
Ne me occidentem matris ſuperet caritas.
Huc arripe ad me manibus abſtractam piis,
Iam cernam mea' an illam potiorem putes.
Perge, aude nate, illacruma patris peſtibus,
Miſerere, gentes noſtras flebunt miſerias.

Sophocles:
ὦ παῖ, γενοῦ μοι παῖς ἐτήτυμος γεγώς,
καὶ μὴ τὸ μητρὸς ὄνομα πρεσβεύσῃς πλέον.
δός μοι χεροῖν σαῖν αὐτὸς ἐξ οἴκου λαβὼν
εἰς χεῖρα τὴν τεκοῦσαν, ὡς εἰδῶ σάφα
εἰ τοὐμὸν ἀλγεῖς μᾶλλον, ἢ κείνης ὁρῶν
λωβητὸν εἶδος ἐν δίκῃ κακούμενον.
ἴθ' ὦ τέκνον, τόλμησον, οἴκτειρόν τέ με
πολλοῖσιν οἰκτρόν.

quod vltimum interpretatus Cicero,
——— *gentes noſtras flebunt miſerias.*
longiuſculè à Græco receſſit: verum noluit verbum verbo reddere, quod nec fidus interpres curat, vt ex ſequentibus etiam patet.

Cicero:
Heu virginalem me ore ploratum edere,
Quem vidit nemo, vlli ingemiſcentem malo?
Sic feminata virtus afflicta occidit?
Accede nate, aſſiste, miſerandum aſpice
Euiſceratum corpus lacerati patris.
Videte cuncti ———

at Sophocles:
——— ὅστις ὥστε παρθένος
βέβρυχα κλαίων, καὶ τόδ' οὐδ' ἂν εἷς ποτε
τόνδ' ἄνδρα φαίη πρόσθ' ἰδεῖν δεδρακότα,
ἀλλ' ἀστένακτος αἰὲν ἑσπόμην κακοῖς.
νῦν δ' ἐκ τοιούτου θῆλυς ηὕρημαι τάλας.
καί μοι προσελθὼν στῆθι πλησίον πατρός·
σκέψαι δ' ὁποίας ταῦτα συμφορᾶς ὕπο
πέπονθα· δείξω γὰρ τάδ' ἐκ καλυμμάτων·
ἰδού, θεᾶσθε πάντες ἄθλιον δέμας·
ὁρᾶτε τὸν δύστηνον, ὡς οἰκτρῶς ἔχω.

horum verſuum priorem partem Seneca imitatur:
Vnde iſte fletus? vnde in has lacrymæ genas?
Inuictus olim vultus, & nunquam malis
Lacrymas ſuis præbere conſuetus (pudor)
Iam flere didicit. quis dies fletum Herculis,
Quæ terra vidit? ſiccus ærumnas tuli.
adeo apud eundem Hercules furore ſolutus dixerat:
——— *hic durus malis*
Lacrymare vultus neſcit ———

quamuis apud Euripidem ἐν τῷ μαινομένῳ inquiat, innumeris laboribus perfunctus, neque vllum mali genus fugi.
——— οὔτ' ἀπ' ὀμμάτων
ἔσταξα πηγάς. οὐδ' ἂν ᾠόμην ποτὲ
εἰς τοῦθ' ἱκέσθαι, δάκρυ' ἀπ' ὀμμάτων βαλεῖν.

Cicero:
——— *tuq; cæleſtûm pater*
Iace obſecro in me vim coruſcam fulminis.

Sophocles:
ἔνσεισον ὦ 'ναξ, ἐγκατάσκηψον βέλος
πάτερ κεραυνοῦ.

Seneca:
Vnicum fulmen peto, &c.

hanc enim partem noſter poëta latiùs quàm Sophocles, vt & Sophocles fuſiùs Cicerone, tractauit.

Cicero:
Nunc nunc dolorum anxiferi torquent vertices.
Nunc ſerpit ardor ô ante victrices manus!
O pectora! ô terga! ô lacertorum tori!

Sophocles:
ἔθαλψεν ἄτης σπασμὸς ἀρτίως ὅδ' αὖ
διῆξε πλευρῶν ———

Idem paullo poſtea:
——— δαίνυται γὰρ αὖ πάλιν.
ἤνθηκεν, ἐξώρμηκεν. ὦ χέρες, χέρες!
ὦ νῶτα, καὶ στέρν', ὦ φίλοι βραχίονες·

Cicero:
Veſtróne preſſu quondam Nemeæus leo
Frendens efflauit grauiter extremum halitum?
Hæc dextra Lernam tetra mactata excetra
Placauit?

Sophocles:
ὑμεῖς ἐκεῖνοι δὴ καθέσταθ', οἵ ποτε
Νεμέας ἔνοικον, βουκόλων ἀλάστορα,
λέοντ' ἄπλατον θρέμμα, κἀπροσήγορον
βίᾳ κατειργάσασθε, Λερναίαν θ' ὕδραν.

quæ quadamtenus Seneca expreſſit:
His ego lacertis ſpolia Nemeæi mali
Eliſa preſſi?

poſtremo quæ Sophocles protulerat in hunc modum:
διφυῆ τ' ἄμικτον ἱπποβάμονα στρατὸν
θηρῶν, ὑβριστήν, ἄνομον, ὑπέροχον βίαν,
Ἐρυμάνθιόν τε θῆρα, τόν θ' ὑπὸ χθονὸς
Ἅιδου τρίκρανον σκύλακ', ἀπρόσμαχον τέρας,
δεινῆς Ἐχίδνης θρέμμα, τόν τε χρυσέων
δράκοντα μήλων φύλακ' ἐπ' ἐσχάτοις τόποις.
ἄλλων τε μόχθων μυρίων ἐγευσάμην,
κοὐδεὶς τροπαῖ' ἔστησε τῶν ἐμῶν χερῶν.

illa Cicero ſic expreſſit:
——— *hæc bicorporem afflixit manum:*
Erymanthiam hæc vaſtificam abiecit belluam:
Hæc à Tartarea tenebrica abſtractum plaga
Tricipitem eduxit Hydra generatum canem:
Hæc interemit tortu multiplicabili
Draconem, auriferam obtutu obſeruantem arborem.
Multa alia victrix noſtra luſtrauit manus,
Nec quiſquam è noſtris ſpolia cepit laudibus.

(O miſera virtus!) ſummus Alcidæ dies
Nullum malum proſternit. impendo, hei mihi,
In nulla vitam facta. prò mundi arbiter,
Superiq́; quondam dexteræ teſtes meæ!
Prò cuncta tellus! Herculis veſtri placet
Mortem perire? dirus ô nobis pudor!
O turpe fatum! femina Herculeæ necis
Auctor feretur, auctor Alcides quibus?
Inuicta ſi me cadere femineâ manu
Voluere fata; perq́; tam turpes colos
Mea mors cucurrit; cadere potuiſſem hei mihi,
Iunonis odio. feminæ caderem minis,
Sed cælum habentis. Si nimis ſuperis fuit:
Scythico ſub axe genita domuiſſet meas
Vires Amazon. feminæ cuius manu
Iunonis hoſtis vincor? hinc grauior tui
Nouercæ pudor eſt: quid diem hunc lethum vocas?
Quid tale tellus genuit iratæ tibi?
Mortalis odia femina exceſſit tua.
Adhuc ferebas eſſe te Alcidæ imparem:
Victa es duobus. pudeant irarum deos,
Vtinam meo cruore ſatiaſſet ſuos.
Nemeæa rictus peſtis: aut centum anguibus
Vallatus Hydram tabe pauiſſem meâ.
Vtinam fuiſſem præda, Centauris datus:
Aut inter vmbras vinctus, æterno miſer
Saxo ſederem, ſpolia cùm traxi vltima
Fato ſtupente. tunc ab infernâ Styge
Lucem recepi, Ditis euici moras.
Vbique me mors fugit: vt letho inclito
Fortis carerem. prò feræ victæ! ô feræ!
Non me triformis ſole conſpecto canis
Ad Styga reduxit: non ſub Heſperio polo
Ibera vicit turba paſtoris feri,
Non gemina ſerpens: perdidi mortem, hei mihi,
Toties honeſtam. titulus extremus quis eſt?
CH. *Viden' vt laudis conſcia virtus*
Non Lethæos horreat amnes?
Pudet auctoris, non morte dolet.
Cupit extremum finire diem
Vaſtâ preſſus mole gigantum,
Et montiferum Titana pati,
Rabidæq́; necem debere feræ.
Si tuæ cauſa eſt miſeranda necis;

1169 O *miſera virtus*. de hoc Herculis dicto ſunt hæc Dionis hiſtorici lib. 47. ἀπογνοὺς μὲν τὴν σωτηρίαν, ἀπαξιώσας δὲ τὴν ἅλωσιν, ἐς τὸν θάνατον καὶ αὐτὸς κατέφυγε, καὶ ἀναβοήσας τοῦτο δὴ τὸ Ἡράκλειον, ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα ἄλλως, ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρ' ἐδούλευες τύχῃ.

1181 *Sed nimis ſuperis fuit*. ſic priùs legebatur: nos edi curauimus; *Si nimis ſuperis fuit. Scythico, &c.* o. ſcilicet v. l. lectionem amplexi: neque de ea dubitandum quidquam putamus; cuius valdè commodior eſt ſententia. defendi tamen poteſt vulgata lectio.

1187 *Femina exceſſit tua*. in v. l. legitur *exſtinxit*: ſed non auſim receptam lectionem reiicere. nam Mogunt. etiam *exceſſit*.

1194 *Victus*. omnes membranæ *vinctus* habent; præter Mogunt. qui, *victus*.

1210 *Monſtriferum*. in antiq. codicibus continetur *montiferum*. nec malè. poteſt videri dictum, quia gigãtes fulmine icti, iis montibus oppreſſi iacent, quibus ſibi viam in cælum ſtruxerant. q. m. ſ. *mortiferum*. non probo.

Quòd nulla fera eſt, nullusq́; gigas:
Iam quis dignus necis Herculeæ
Supereſt auctor, niſi dextra tui?
HER. *Eheu quis intus ſcorpius, quis feruidâ*
Plagâ reuerſus cancer infixus meas
Vrit medullas? ſanguinis quondam capax
Tumidi iecur pulmonis arentes fibras
Diſtendit; ardet felle ſiccato iecur;
Totumq́; lentus ſanguinem auexit vapor.
Primam cutem conſumſit: hinc aditus nefas
In membra fecit, abſtulit coſtis latus.
Exedit artus penitus, & totas malum
Hauſit medullas, oſsibus vacuis ſedet:
Nec oſſa durant ipſa; ſed compagibus
Diſcuſſa ruptis mole collapſâ fluunt:
Defecit ingens corpus, & peſti ſatis
Herculea non ſunt mẽbra prò quantũ eſt malum,
Quod eſſe vaſtum fateor! ô dirum nefas!
En cernite vrbes, cernite ex illo Hercule
Quid iam ſuperſit. Herculem agnoſcis pater?
His ego lacertis ſpolia Nemeæi mali
Eliſa preſsi? tenſus hac arcus manu.
Aſtris ab ipſis detulit Stymphalidas?
His ego citatam greſsibus vici feram,
Radiante clarum fronte geſtantem caput?
His fracta Calpe manibus eliſit fretum?
His tot feræ, tot ſcelera, tot reges iacent?
His mundus humeris ſedit? hæc moles mei eſt?
Hæc illa ceruix? has ego oppoſui manus
Cælo ruenti? cuius ô cuſtos manu
Trahetur vltra Stygius? vbi vires priùs
In me? ſepultæ. quid patrem appello Iouem?
Quid per Tonantem vendico cælum mihi?
Iam iam meus credetur Amphitryo pater.
Quæcunque peſtis viſcere in noſtro lates,
Procede, quid me vulnere occulto petis?
Quis te ſub axe frigido pontus Scythes,
Quæ pigra Tethys genuit, aut Maurum premẽs
Ibera Calpe litus? ô dirum malum!
Vtrúmne ſerpens, ſquallidũm criſtâ caput
Vibrans, an aliquod es mihi ignotum malum?
Nunquid cruore es genita Lernææ feræ?
An te reliquit Stygius in terris canis?
Omne es malum, nullumq́;. quis vultus tibi eſt?
Con-

1232 *Agnoſcis.* antea erat *agnoſcas.* ego ſecutus v. l. *agnoſcis.* repoſui.
1233 *His ego lacertis.* ſic Ouid. 9. Metamorph.
His eliſa iacet moles Nemeæa lacertis.
1235 *Stymphalidas.* hoc quoque Ouidius poſuerat.
1240 *His mundus humeris ſedit.* Ouid.
Hac cælum ceruice tuli.
1256 *Omne es malum, nullumq;.* omne, quia quoduis malum te exſuperare ſentio; nullum, quia quid ſis ignoro.

Concede ſaltem ſcire, quo peream malo.
Quæcunque peſtis, ſæua quæcunque es fera;
Palàm timeres. quis tibi in medias locum
Fecit medullas? ecce, direptâ cute
Viſcera manus detexit: vlterior tamen
Inuenta latebra eſt. ô malum ſimile Herculi!
Vnde iſte fletus? vnde in has lachrymæ genas?
Inuictus olim vultus & nunquam malis
Lachrymas ſuis præbere conſuetus (pudor!)
Iam flere didicit. quis dies fletum Herculis,
Quæ terra vidit? ſiccus ærumnas tuli.
Tibi illa virtus; quæ tot eliſit mala,
Tibi ceſſit vni. prima, & ante omnes mihi
Fletum abſtuliſti. durior ſaxo horrido,
Et chalybe vultus, & vaga Symplegade
Rictus meos infregit, & lachrymam extulit.
Flentem, gementem, ſumme prò rector poli,
Me terra vidit: quodq; me torquet magis,
Nouerca vidit. vrit ecce iterum fibras,
Incaluit ardor: vnde nunc fulmen mihi?
CHO. *Quid non poſſit ſuperare dolor?*
Quondam Getico durior Hæmo,
Nec Parrhaſio lentior axe,
Sæuo ceſſit membra dolori,
Feſſumq; mouens per colla caput
Latus alterno pondere flectit.
Fletum luctus ſæpe reſoluit.
Sic Arctoas laxare niues,
Quamuis tepido ſidere Titan,
Non tamen audet: vicitq; faces
Solis aduſti glaciale iubar.

HERCVLES. ALCMENA.

HER. *Conuerte vltus ad meas clades pater.*
Nunquam ad tuas confugit Alcides manus:
Non, cùm per artus Hydra fœcundum meos
Caput implicaret. inter infernos lacus
Poſſeſſus atrâ nocte cum fato ſteti,
Nec inuocaui: tot feras vici horridas,
Reges, tyrannos: non tamen vultus meos
In aſtra torſi. ſemper hæc nobis manus
Votum ſpopondit: nulla propter me ſacro
Micuere cælo fulmina: hic aliquid dies
Optare iuſſit: primus audierit preces,

1264 *Inuictus olim vultus, & nunquam malis Lachrymas ſuis præbere conſuetus, (pudor) Iam flere didicit.* hanc lectionem in omnibus ſchedis inueni: niſi quòd pro *ſuis*, malè quædam *ſuas* continebant.

1270 *Durior ſaxo horrido Et chalybe vultus.* monent nonnulli hanc comparationem ſumtam ex Ouidio lib. 14. Metamorph. de Anaxarete:

Sæuior illa freto ſurgẽte cadentib. auſtris,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit enſis,
Et ſaxo, quod adhuc viuum radice tenetur.

Sic Moſchus ἐν τῇ Μεγάρᾳ de Hercule;

πέτρης ὅγ' ἔχων νόον ἠὲ σιδήρου
καρτερὸν ἐν στήθεσι ———

Ennius, Andromacha, vt lego;

Sed quaſi ferrum aut lapis dura eſt.

1283 *Fletum virtus ſæpe reſoluit.* o. v. l. pro *virtus*, habent *luctus.*

1298 *Audierit.* m. ſ. *audiuit.* nil muto.

Idemq;

Idemq́; ſummus. vnicum fulmen peto.
Giganta crede. non minùs cælum mihi
Aſſerere potui: dum patrem verum puto,
Cælo peperci. ſiue crudelis pater,
Siue es miſericors; commoda gnato manum.
Propera ante mortem, & occupa hanc laudem tibi.
Vel, ſi piget, manusq́; detrectat nefas,
Emitte Siculo vertice ardentes, pater,
Titanas in me; qui manu Pindum ferant,
Aut te, Oſſa; qui me monte proiecto opprimant.
Abrumpe & Erebi clauſtra. me ſtricto petat
Bellona ferro. mitte Gradiuum trucem,
Armetur in me dirus, & frater quidem,
Sed ex nouercâ. tu quoque Alcidæ ſoror
Tamtum ex parente, cuſpidem in fratrem tuum

1314 *Pallas*, apud Sophoclem quoque in Trachiniis, Hercules Palladis opem implorat.

Iaculare Pallas. ſupplices tendo manus
Ad te nouerca; ſparge tu ſaltem, precor,
Telum: perire feminæ poſſum manu.
Iam fracta, iam ſatiata, quid paſcis minas?
Quid quæris vltrà? ſupplicem Alciden vides.
Et nulla tellus, nulla me vidit fera
Te deprecantem: nunc mihi iratâ quidem
Opus eſt nouercâ, nunc tuus ceſſat dolor?
Nunc odia ponis? parcis, vbi votum eſt mori?
O terræ & vrbes? non facem quiſquam Herculi,
Non arma tradet? tela ſubtrahitis mihi?
Ita nulla ſæuas terra concipiat feras
Poſt me ſepultum: nec meas vnquam manus
Imploret orbis: ſi qua naſcetur fera,

1328 *Naſcatur alius.* mihi ſimilis: qui illas interimat.

Naſcatur alius: vndique infelix caput
Mactate ſaxis: vincite ærumnas meas.

1330 *Ingrate ceſſas orbis?* ſic Sophocles in eadem tragœdia:
——— πόθεν ἐσ' ὦ
πάντων Ἑλλάνων
ὠδικώτατοι ἀνέρες, οὓς δὴ
πολλὰ μὲν ἐν πόντῳ
κατά τε δρία πάντα καθαίρων,
ὠλεκόμαν ὁ τάλας. & quæ ſequuntur.

Ingrate ceſſas orbis? excidimus tibi?
Adhuc malis ferisq́; ſuppoſitus fores,
Ni me tuliſſes: vindicem veſtrum malis
Excipite populi: tempus hoc vobis datur,
Penſate merita. mors erit precium omnium.
AL. *Quas miſera terras mater Alcidæ petam?*
Vbi natus, vbinam eſt? certa ſi viſus notat,
Reclinis ecce corde anhelanti æſtuat,
Gemit, peractum eſt. membra complecti vltima
O nate liceat: ſpiritus fugiens meo
Legatur ore: brachia in amplexus cape.
Vbi membra ſunt? vbi illa, quæ mundum tulit,
Stelligera ceruix? quis tibi exiguam tui

Partem reliquit? HER. *Herculem ſpectas quidem*
Mater, ſed vmbræ ſimile neſcio quid mei
Agnoſce mater: ora quid flectis retro,
Vultumq́; mœrens? Herculem dici tuum
Partum erubeſcis? AL. *quis feram mũdus nouam,*
Quæ terra genuit? quódve tam dirum nefas
De te triumphat? victor Herculis quis eſt?
HER. *Nuptæ iacentem cernis Alciden dolis.*
AL. *Quis tantus eſt, qui vincat Alciden dolus?*
HER. *Quicunque mater feminæ iratæ ſat eſt.*
AL. *At vnde in artus peſtis, aut oſſa incidit?*
HER. *Aditum venenis palla femineis dedit.*
AL. *Vbinam ipſa palla eſt? membra nudata intuor.*
H. *Conſumpta mecũ eſt.* A. *tantáne inuicta eſt lues?*
HER. *Errare medijs credo viſceribus meis,*
O mater, Hydram; & mille cum lerna feras.
Quæ tanta nubes flamma Sicanias bibit?
Quæ Lemnos ardens? quæ plaga inferni poli,
Vetans flagranti currere in zona diem?
In ipſa me iactate, prò comites, freta,
Mediosq́; in amnes: qui ſat eſt Iſter mihi?
Non ipſe terris maior Oceanus meos
Franget vapores: omnis in noſtris malis
Deficiet humor, omnis areſcet latex.
Quid rector Erebi me remittebas Ioui?
Decuit tenere. redde me tenebris tuis:
Talem ſubactis Herculem oſtende inferis:
Nil inde ducam. quid? times iterum Herculem?
Inuade mors non trepida. iam poſſum mori.
AL. *Compeſce lachrymas ſaltem, & ærũnas doma,*
Malisq́; tantis Herculem indomitum refer,
Mortemq́; vince, quod ſoles, vince inferos.
HER. *Si me catenis horridus vinctum ſuis*
Præberet auidæ Caucaſus volucri dapem,
Scythiâ gemente, flebilis gemitus mihi
Non exſtitiſſet. ſi vagæ Symplegades
Vtraque premerent rupe; redeuntis minas
Ferrem ruinæ. Pindus incumbat mihi
Atque Hæmus, & qui Thracios fluctus Athos
Frangit, Tonantis fulmen excipiens Iouis:
Non ipſe ſi in me, mater, hic mundus ruat,
Superq́; noſtros flagret incenſus rogos
Phœbeus axis; degener mentem Herculis
Clamor domaret. mille decurrant feræ,

1358 *Errare.* N. ex vno m. ſ. hunc verſum tranſpoſuit: cui, quia quotquot vidi v. l. vulgatis conſentientes repugnant, non aſſentior.

1367 *Rector Erebi.* Sophocleus etiam Hercules Plutonem inuocat.

1377 *Scythia gementem.* quid ſi legas *gemente*? planè in ſequenti verſu elegantiùs legeretur *excidiſſet*. ſed non quia elegantiùs ſtatim reponendum: quia aliter cuncti libri. nec malè.

Pari-

Pariterq́ lacerent, hinc feris clangoribus
Ætheria me Stymphalis, hinc taurus minax
Ceruice totâ pulſet, & quicquid furit:
Solum quoque ingens ſurgat, hinc illinc fremens,
Artusq́ noſtros durus imminuat dolor;
Sparſus ſilebo. non feræ excutient mihi,
Non arma gemitus: nil, quod impelli poteſt.
AL. *Non virus artus nate femineum coquit,*
Sed dura ſeries operis, & longus tibi
Fauet cruentis forſitan morbis dolor.
HER. *Vbi mors? vbi illa? teſtis eſt aliquis mali?*
Intendat arcus, nuda ſufficiet manus:
In orbe mecum veniat, huc aliquis mihi
Procedat, agedum huc. AL. *hei mihi ſenſus quoque*
Excuſsit ille, nimius impulſus dolor.
Remouete quæſo tela, & infeſtas precor
Rapite hinc ſagittas. igne ſuffuſæ genæ
Scelus minantur. quâ fugâ latebras petam?
Dolor iſte furor eſt: Herculem ſolus domat.
Cur deinde latebras aut fugam vecors petam?
Obire forti meruit Alcmene manu:
Vel ſcelere pereat: antequàm lethum mihi
Ignauus aliquis mandet, ac turpis manus
De me triumphet. ecce laſſatus malis
Sopore feſſas alligat venas dolor,
Grauiq́ anhelum pectus impulſu quatit.
Fauete ſuperi: ſi mihi gnatum inclitum
Miſeræ negatis; vindicem ſaltem, precor,
Seruate terris. abeat excuſſus dolor,
Corpusq́ vires reparet Herculeum ſuas.

1407 *Meruit.* pro *meruit* in antiquis impreſſis, qui recentioribus plerumque ſunt fideliores, & in libris ſcriptis legitur, *meminit.*

HYLLVS. ALCMENA.
HERCVLES.

HYL. *Prò lux acerba! prò capax ſcelerum! dolor!*
Nurus Tonantis occidit, natus iacet,
Nepos ſuperſum: ſcelere materno hic perit,
Fraude illa capta eſt. quis per annorum vices,
Totoq́ in æuo poterit ærumnas ſenex
Referre tantas? vnus eripiet dies.
Parentem vtrunque. cætera vt ſileam mala,
Parcamq́ fatis; Herculem amitto patrem.
AL. *Compeſce voces inclitum Alcidæ genus,*
Miſeræq́ fato ſimilis Alcmenæ nepos:
Longus dolorem forſitan vincet ſopor.

1422 *Eripiet.* in Sophoclis Trachiniis, non quidem hoc ipſe Hyllus queritur, ſed nutrix introducitur inquiens;
κλαίων ὀδύρεθ' οὕνεκ' ἐκ δυοῖν ἔσοιθ' ἅμα
πατρός τ' ἐκείνης τ' ὠρφανισμένος βίου.
1425 *Compeſce vocem.* eſt hoc quoque è Sophocle:
σίγα τέκνον ——
&
—— ἀλλ' ἔχει θανών,
εἰμαρτὸν ——

de

Sed ecce laſſam deſerit mentem quies,
Redditq́; morbo corpus, & luctus mihi.
HER. *Quid hoc? rigenti cernitur Trachyn iugo;*
At inter aſtra poſitus euaſi genus
Mortale? tandem quis mihi cælum parat?
Te te pater iam video, placatam quoque
Specto nouercam. qui ſonus noſtras ferit
Cæleſtis aures? Iuno me generum vocat.
Video nitentem regiam clari ætheris;
Phœbiq́; tritam flammeâ zonam rotâ:
Cubile video Noctis, hinc tenebras vocat.
Quid hoc? quis axem cludit, & ab ipſis pater
Deducor aſtris? ora Phœbeus modò
Afflabat axis. tam propè à cælo fui.
Trachyna video: quis mihi terras dedit?
Modò nempe me infra ſteterat, ac totus mihi
Suppoſitus orbis. tam benè excideras dolor.
Cogis fateri: parce, & hanc vocem occupa.
Hæc, Hylle, dona matris, hoc munus parat.
Vtinam liceret ſtipite ingeſto impiam
Effringere animam; quale Amazonium malum
Circa niualis Caucaſi domui latus.
O clara Megara, túne, cùm furerem, mihi
Coniux fuiſti? ſtipitem atque arcus date:
Dextra inquinetur, laudibus maculam imprimam.
Summus legatur femina Herculeus labor.
HYL. *Compeſce diras genitor irarum minas.*
Habet, peractum eſt: quas petis pœnas, dedit:
Suâ peremta dexterâ mater iacet.
HER. *Cæci dolores, manibus irati Herculis*
Occidere meruit: perdidit comitem Lychas.
Sæuire in ipſum corpus exanime impetus
Atque ira cogit. cur minis noſtris caret?
Ipſum cadauer pabulum accipiant feræ.
HYL. *Plus miſera læſo doluit: huic aliquid quoque*
Detrahere velles. occidit dextrâ ſuâ,
Tuo dolore. plura, quàm poſcis, tulit.
Sed non cruentæ ſceleribus nuptæ iaces,
Nec fraude matris: Neſſus hos ſtruxit dolos;
Ictus ſagittis qui tuis vitam expulit.
Cruore tincta eſt palla ſemiferi, pater,
Neſſusq́; nunc has exigit pœnas ſibi.
HE. *Habet, peractum eſt: fata ſe noſtra explicant.*
Lux iſta ſumma eſt: quercus hanc ſortem mihi

Fati-

1435 *Generum.* Heben mihi deſpondet.

1456 *Sua peremta dextera mater iacet.* Sophocles:

Υλ. αὐτὴ πρὸς αὑτῆς, οὐδενὸς πρὸς ἐκτόπου.
Ηρα. οἴμοι. πρὶν ὡς χρῆν σφ' ἐξ ἐμῆς θανεῖν χερός;

1458 *Perdidit comitem Lychas.* me ſcilicet. fortaſſis tamen tectiùs legeretur; *Perdidit comitem Lycham.* hoc eſt, cauſa fuit cur ego comitem meũ Lycham occiderim.

1470 *Habet, peractum eſt.* idem ante aliquot verſus poſuit. Quod verò ſequitur;

——— *fata ſe noſtra explicant,*
Lux iſta ſumma eſt ———

hoc in nullis v. l. inuenitur. Porrò decorum hoc loco noſter in Herculis perſona diligẽtiùs ſeruauit, quàm Sophocles; qui Herculem, vt intellexit mortem ſibi inſtare, viro forti non ſatis dignas voces tribuit:

ἰὼ ἰὼ δύστηνος. οἴχομαι τάλας.
ὄλωλ', ὄλωλα. φέγγος οὐκέτ' ἔστι μοι.
οἴμοι.

quis quæſo virorum? eia mitto virorum, quæ quæſo muliercula tam flebiliter eiularet?

Fatidica quondam dederat, & Parnaſſio
Cirrhea quatiens templa mugitu nemus.
Dextra perempti victor Alcide viri
Olim iacebis: hic tibi emenſo freta,
Terraſque & vmbras, finis extremus datur.
Nil querimur vltra. decuit hunc finem dari,
Ne quis ſuperſtes Herculis victor foret.
Nunc mors legatur, clara, memoranda, inclita,
Me digna prorſus, nobilem hunc faciam diem.
Cædatur omnis ſilua, & OEteum nemus
Suſcipiat ignis: Herculem accipiat rogus.
Sed ante mortem tu, genus Pœantium,
Hoc triſte nobis iuuenis officium appara,
Herculea totum flamma ſuccendat diem.
Ad te preces nunc Hylle ſupremas fero:
Eſt clara, captas inter inclytum genus
Regnumq́ referens, Euryto virgo edita,
Iole: tuis hanc facibus & flammis para.
Victor cruentus abſtuli patrio à lare,
Nihilq́ miſeræ præter Alciden dedi;
Et ipſe rapitur: penſet ærumnas ſuas,
Iouis nepotem foueat, & natum HERCULIS.
Tibi illa pariat quicquid ex nobis habet.
Tuq́ ipſa planctus pone funebres, precor,
O clara genitrix. viuet Alcides tuus.
Virtute noſtrâ pellicem feci tuam
Credi nouercam. ſiue naſcente HERCULE
Nox illa certa eſt; ſiue mortalis meus
Pater eſt, licet ſit falſa progenies mihi;
Materna culpa ceſſet, & crimen Iouis.
Merui parentem: contulit cælo decus.
Natura me concepit in laudes Iouis.
Quin ipſe quanquam Iuppiter credi meus
Pater eſſe gaudet: parce iam lacrymis parens,
Superba matres inter Argolicas eris.
Quid tale Iuno peperit, ætherium gerens
Sceptrum, & Tonanti nupta? mortali tamen
Cælum tenens inuidit, Alciden ſuum
Dici eſſe voluit. Perage nunc Titan vices
Solus relictus: ille qui veſter comes
Vbique fueram, tartara & manes peto.
Hanc tamen ad imos perferam laudem inclitam:
Quòd nulla peſtis vicit Alciden palàm,
Omnemq́ peſtem vicit Alcides palàm.

CHO-

1474 *Dextra perempti. &c.* Sophocles:
ἐμοὶ γὰρ ἦν πρόφαντον ἐκ πατρὸς πάλαι,
πρὸς τῶν πνεόντων μηδενὸς θανεῖν ὕπο,
ἀλλ' ὅστις ᾅδου φθίμενος οἰκήτωρ πέλοι.

1475 *Olim.* hæc vox, vt Nonius & Seruius ſcribunt, etiam futurum tempus ſignificat. Sic hic capitur, & apud Virgilium;
Hunc tu olim cælo ſpolijs Orientis onuſtum
Accipies ſecura.
Lucilius, ſi quidem emendentur verſus ex coniectura noſtra, Sat. lib. 19.
Sic tu illos fructus quæras aduerſa hieme olim,
Quis vti poſſis & delectare domi te.
poſterior verſus apud Nonium habetur ita ſcriptus;
Quæ vti poſſis hac delectare domi ve.
planè mendoſè. Romæ in quodam marmore Trãſtiberinę regionis ſculptum eſt:
Quiſquis es, aut olim noſtra de ſtirpe futurus,
Sis memor antiqui nominis & tituli.

1483 *Genus Pœantium* Philocteta.

1487 *Eſt clara captas inter, inclytum genus Regnumq; referens.* ex hac antiqua lectione nihil mutari velim. ſenſus enim eſt luce meridiana clarior. Præterea hæc à Sophocle accepit.

1492 *Et iſte rapitur.* o. v. l. continent *ipſe.*

CHORVS.

Sapphici.

O decus mundi, radiate Titan;
Cuius ad primos Hecate vapores
Laſſa nocturnæ leuat ora bigæ;
Dic ſub aurora poſitis Sabæis,
Dic ſub occaſu poſitis Iberis,
Quiq; feruentem patiuntur axem,
Quiq; ſub plauſtro patiuntur vrſæ;
Dic, ad æternos properare manes
Herculem, & regnum canis inquieti,
Vnde non vnquam remeauit vllus.
Sume, quos nubes radios ſequantur.
Pallidus mœſtas ſpeculare terras,
Et caput turpes nebulæ pererrent.
Quando, prò Titan, vbi, quóve ſumme
Herculem in terris alium ſequeris?
Quas manus orbis miſer inuocabis,
Si qua ſub terra numeroſa peſtis
Sparget intentam rabiem draconis;
Arcadum ſi quis, populi vetuſti,
Fecerit ſiluas aper inquietas;
Thraciæ ſi quis Rhodopes alumnus
Durior terris Helices niuoſæ
Sparget humano ſtabulum cruore?
Quis dabit pacem populo timenti;
Si quid irati ſuperi per vrbes
Iuſſerint naſci? iacet omnibus par;
Quem parem tellus genuit Tonanti.
Planctus immenſas reſonet per vrbes,
Et, comas nullo cohibente nodo,
Femina exſertos feriat lacertos;
Solaq; obductis foribus deorum,
Templa ſecuræ pateant nouercæ.
Vadis ad Lethen, Stygiumq; litus,
Vnde te nullæ referent carinæ.
Vadis ad manes miſerandus, vnde
Morte deuicta tuleras triumphum.
Vmbra nudatis venies lacertis,
Languido vultu, trepidoq; collo.
Teq; non ſolum feret illa puppis,
Non tamen viles eris inter vmbras,
Æacumq; inter, geminoſq; Cretas,

Facta

1516 *Radiate Titan.* Sol radiis coronate. Attius in Phœniſſis, citante Priſciano, in libello de verſibus comicis:

Sol, qui micantẽ candido curru atq; equis
Flammã citatus feruido ardore explicas,
Quàm natum aduerſo augurio atque inimico omine
Thebis radiatum lumen oſtendis tuum.

Lucretius:

Matutina rubent radiati lumina ſolis.

Idem;

——— dum veniat radiatum inſigne dici.

Ouidius:

——— quid nunc Hyperione nate,
Forma colorq; tibi, radiataq; lumina proſunt?

1518 *Laſſa nocturnæ leuat ora bigæ.* Caius Cæſar lib. 1. de analogia; non poſſe dici Latinè quadrigam credidit, vnde nec biga dicendum videretur. Cæſaris verba ſunt hęc: Num tu harum rerũ natura accidere arbitraris, quod vnam terram & plures terras, & vrbem & vrbes, & imperium & imperia dicamus; neque quadrigam in vnã nominis figuram redigere, neque arenas in multitudinis appellationem conuertere poſſimus. Varro etiam lib. 9. de ling. Latina in eam ſentẽtiam pronior videtur, vt non ſatis aptè in vnius numero bigam vel quadrigam dicamus. Sed neutra Cæſaris opinio poſteritati placuit, vt ex ſubiectis teſtimoniis apparet. Ipſe Varro, in Exdemetrico, non quadrigas, ſed, ſi vera referunt antiqui Grammatici, quadrigam dixit. & Papinius:

Roriferæ gelidum tenuauit aëra bigæ.

& Vlpianus quadrigæ, inquit, vſufructu legato. Virgilius;

——— quàm multæ Zephyro turbatur arena.

Ouidius:

Ille poteſt vacuo furari litore arenas.

Catullus:

Laſerpiti feris iacet arenis.

Seneca:

——— ſerpens Libycis arenis
Concidit Mopſus ———

1525 *Vnde non vmquam remeauit vllus.* Philetas:

——— ἀτραπὸν εἰς ἀΐδαο ἣν νεα τὴν ὅπω δὲ ἀνάπνοι ἦλθον ὁδῖται. Seneca Hippolyti actu 1.

——— non vmquam amplius
Connexa tetigit ſupera, qui merſus ſemel
Adiit ſilentem nocte perpetua domum.

Seneca Philoſophus, in ludo de morte Claudij: Cyllenius illũ obtorto collo trahit è cęlo ad inferos, vnde negant redire quẽquã. quę poſtrema verba Catulli ſunt.

1557 *Fata diſcernens.* melius v. l. *facta*, continent.

Facta diſcernens. fieri tyranni
Parcite ô dites, inhibete dextras.
Laudis eſt, purum tenuiſſe ferrum:
Dumq́ regnabas, minimum cruentis
In tuas vrbes licuiſſe fatis.
Sed locum virtus habet inter aſtra:
Sedis Arctoæ ſpacium tenebis?
An grauis Titan vbi promit æſtus,
An ſub occaſu tepido nitebis;
Vnde commiſſo reſonare Ponto
Audies Calpen? loca quæ ſereni
Deprimes cæli? quis erit recepto
Tutus Alcidæ locus inter aſtra?
Horrido tantum procul à Leone
Det pater ſedes, calidoq́ Cancro,
Ne tuo vultu tremefacta leges
Aſtra conturbent, trepidetq́ Titan.

1576 *Tepenti.* Maximianus:
Veris honos tepidi flores, vere omnia rident.

Vere dum flores venient tepenti;
Et comam ſiluis hiemes recident;
Vel comam ſiluis reuocabit æſtas;
Pomaq́ autumno fugiente cedent;
Nulla te terris rapiet vetuſtas.
Tu comes Phœbo, comes ibis aſtris.
Antè naſcetur ſeges in profundo,
Vel fretum dulci reſonabit vnda:

1583 *Vetito fruetur.* Idem tradit antiquus ille poëta, qui Cretica conſcripſit:
Teq; Lycaonia mutata ſemine nympha,
Quam gelido raptam de vertice Nonacrinæ,
Oceano prohibet ſemper ſe tinguere Tethys:
Auſa ſuæ quia ſis quondam ſubcumbere alumnæ.
apud Higyn. leguntur mendoſi.
vides igitur cauſam cur vrſa ſe mari abluere nequeat.

Antè diſcedet glacialis vrſæ
Sidus, & ponto vetito fruetur;
Quàm tuas laudes populi quieſcant.
Te pater rerum miſeri precamur,
Nulla naſcatur fera, nulla peſtis,
Non duces ſæuos miſeranda tellus
Habeat, nec vlla dominetur aula;
Cui poteſt ſolum decus eſſe regni,
Semper impenſum tenuiſſe ferrum.
Si quid in terris iterum timetur,
Vindicem terræ petimus relictæ.
Heu quid hoc? mundus ſonat. ecce mœret,
Mœret Alcidæ pater? an deorum
Clamor, an vox eſt timidæ nouercæ?
Hercule an viſo fugit aſtra Iuno?
Laſſus an pondus titubauit Atlas?
An magis diri tremuere manes
Herculem, an viſum canis inferorum
Fugit abruptis trepidus catenis?

Falli-

Fallimur. læto venit ecce vultu,
Quem tulit Pæas, humeriſq; tela
Geſtat, & notas populis pharetras,
Herculis heres.

ACTVS QVINTVS.

NVTRIX. PHILOCTETES.

NV. *Effare caſus iuuenis Herculeos precor,*
Vultuq; quonam tulerit Alcides necem.
PH. *Quo nemo vitam.* NV *lætus adeone vltimos*
Inuaſit ignes? PH. *eſſe iam flammas nihil*
Oſtendit ille, qui ſub occaſu Hercules
Virtute vinci docuit indomita omnia.
NV. *Inter vapores quis fuit forti locus?*
PH. *Quod vnum in orbe venerat nondũ malum,*
Et flamma victa eſt: hæc quoque acceſſit feris:
Inter labores ignis Herculeos abit.
NV. *Ediſſere agedum, flamma quo victa eſt modò?*
PH. *Vt omnis OEten mœſta corripuit manus:*
Hinc fagus vmbras perdit, & tota iacet
Succiſa trunco, flexit hinc pinum ferox
Aſtris minantem, & nube de mediâ vocat.
Ruitura cautes mouit, & ſiluam trahit
Secum minorem. Chaonis quondam loquax
Stat vaſta latè quercus, & Phœbum vetat,
Vltraq; totos porrigit ramos nemus:
Gemit illa multo vulnere impreſſo minax,
Frangitq; cuneos: reſilit excuſſus chalybs,
Vulnusq; ferrum patitur, & truncum fugit:
Commota tandem eſt: tunc cadens lentâ morâ
Duxit ruinam. protinus radios locus
Admiſit omnes. ſedibus pulſæ ſuis
Volucres pererrant nemore ſucciſo diem,
Quæruntq; laſſis garrulæ pinnis nemus.
Iamq; omnis arbor ſonuit, & ſacræ quoque
Senſere quercus horridam ferro manum,
Nulliq; priſcum profuit ligno nemus.
Aggeritur omnis ſilua, & alternæ trabes
In aſtra tollunt Herculi anguſtum rogum.
Rapit alta flammas pinus, & robur tenax,
Et breuior ilex: ſilua contexit pyram,
Populea ſilua frondis Herculeæ nemus.
At ille; vt ingens, nemore ſub Naſamonio,
Æger recliui pectore admugit leo;
Fer-

16:7 *Fagus vmbras perdit.* fagus, cùm ſit vt plurimum patulis diffuſa ramis, multam vmbram facit: ijſque abſciſſis, vmbram perdit. Theocr.

——— σκιερὰν δ' ὑπὸ φαγόν.

1621 *Chaonis quondam loquax.* de hac quercu ait Sophocles:

——— καὶ πολυγλώσσου δρυός.

Sophocli conſentiunt Lycophron in Caſſandra, Apollonius in Argonauticis, Higynus lib. 2. aſtronom. & Claudianus in panegyr. de 6. conſulat. Honorij.

1622 *Stat lata vaſti quercus.* Ouidius 7. Metamorph.

Stabat in his ingens annoſa robore quercus
Vna nemus.

1623 *Vltraq; totos porrigit ramos nemus.* Ouidius:

——— *cetera tamtum*
Silua ſub hac omnis, quamtum fuit herba ſub illa.

1624 *Gemit illa.* Ouidius:

——— *gemitumq; dedit decidua quercus.*

1628 *Duxit ruinam.* Ouidius:

——— *labefactaq; tandem*
Ictibus innumeris, adductaq; funibus arbor
Corruit, & multam proſtrauit pondere ſiluam.

1636 *Herculi anguſtum rogum.* legendum ſine dubio cum v. . eſt *anguſtum.* ait enim inferius:

——— *latuit in ſpolio rogus.*

Fertur, quis illum credat ad flammas rapi?
Vultus petentis aſtra, non ignes erant.
Vt preſſit OEten, ac ſuis oculis rogum
Luſtrauit; omnes fregit impoſitus trabes.
Arcumq; poſcit: accipe hæc, inquit, ſate
Pæante dona, munus Alcidæ cape.
Has Hydra ſenſit, his iacent Stymphalides,
Et quicquid aliud eminus vici malum.
Victure felix. has enim numquam irritas
Mittes in hoſtes: ſiue de media voles
Auferre volucres nube; deſcendent aues,
Et certa prædam tela de cælo ferent:
Nec fallet vnquam dexteram hic arcus tuam.
Librare telum didicit, & certam dare
Fugam ſagittis, ipſa non fallunt iter
Emiſſa neruo tela. tu tantum, precor,
Accommoda ignes, & facem extremam mihi.
Hic nodus, inquit, nulla quem capiet manus,
Mecum per ignem flagret: hoc telum Herculem
Tantum ſequetur. hoc quoque acciperes, ait,
Si ferre poſſes: adiuuet domini rogum.
Tum rigida ſecum ſpolia Nemeæi mali
Arſura poſcit. latuit in ſpolio rogus.
Ingemuit omnis turba, nec lachrymas dolor
Cuiquam remiſit. mater in luctum furens
Diduxit auidum pectus, atque vterotenus
Exſerta, vaſtos vbera in planctus ferit:
Superosq; & ipſum vocibus pulſans Iouem,
Impleuit omnem voce femineâ locum.
Deforme lethum mater Herculeum *facis,*
Compeſce lachrymas, inquit; introrſus dolor
Femineus abeat: Iuno cur lætum diem
Te flente ducat? pellicis gaudet ſuæ
Spectare lachrymas. comprime infirmum iecur
Mater: nefas eſt vbera atque vterum tibi
Laniare, qui me genuit. & dirum fremens,
Qualis per vrbes duxit Argolicas canem
Cùm victor Erebi Dite contemto redit
Tremente fato; talis incubuit rogo.
Quis ſic triumphans lætus in curru ſtetit
Victor? quis illo gentibus vultu dedit
Leges tyrannus? quanta pax obitus tulit?
Hæſere lachrymæ, cecidit expulſus dolor
Nobis quoque ipſis: nemo morituro ingemit.

Iam

1659 *Hic nodus.* Senecæ repugnat Piſander; qui clauam Herculis æream fuiſſe refert; at Seneca ligneam. Nondũ enim hic, clauam interpretor nodoſam: vnde dictum, nodoſæ robora clauæ. Scio quę de nodo Herculeo prodita ſunt à Plinio lib. 26. cap. 6. Macrobio lib. 1. Saturnal. cap. 19. & Feſto, in voce, cingulum: ſed hunc locum ad ea accommodare, hominis foret aliud agentis.

1660 *Hoc telum.* Nodus hic.

1664 *Spolio.* pelle leonis Nemeæi, qua Hercules indutus fingitur. quia priſci homines pellibus corpora contegebant. qui quia, nondum reperto telorum vſu, lignis vim hoſtium retundebant, ideo Herculi clauam veteres attribuerunt. Diodor. Siculus lib. 1.

1670 *Voce feminea.* clamore, qui femineus dicitur Philoſtrato in Heroicis, Virgilio 2. Aeneid. Ouidio 12. Metamorph. & Silio libro 15. Sicut & vlulatus feminei, Virg. 4. & 9. Aeneid. Valerius Flaccus 4. Argonaut. Silius lib. 13. eiulatus muliebres. Tacitus libro 15. & querelas muliebres. Claudianus de victoria Stilicho. cont. Alari. dixerunt. D. Cyrillus ait: φιλόδακρύ πως ἀεὶ τὸ θῆλυ γένος. quo ſpectat illud:

Vt fleant oculos erudiêre ſuos.

eſt enim de mulieribus dictum. vetus poëta;

Fletus muliebri ingenio eſt additus.

1672 *Dolor femineus.* ab Archilocho ſumtum, qui ait:

τλῆτε, γυναικεῖον πένθος ἀπωσάμενοι.

1675 *Comprime.* m. ſ. habent *contine.*

Infirmum. tenerum.

Iecur. iecur nominat, quia in eo amoris & beneuolentiæ ſedes ſtatuitur, vt diximus.

Iam flere pudor eſt: ipſa, quam ſexus iubet
Mærere, ſiccis hæſit Alcmene genis,
Stetitq́; nato penè iam ſimilis parens.
NVT. *Nullaſne in aſtra miſit ad ſuperos preces*
Arſurus? aut in vota reſpexit Iouem?
PH. *Iacuit ſui ſecurus, & cælum intuens*
Quæſiuit oculis; arce an ex aliquâ pater
Deſpiceret illum. tum manus tendens ait;
Quacunque parte proſpicis natum pater,
Iſte eſt pater; quem nocte commiſſâ dies
Quæſiuit vnus. ſi meas laudes canit
Vtrumque Phœbi litus, & Scythiæ genus,
Et omnis ardens ora quam torret dies:
Si pace tellus plena, ſi nullæ gemunt
Vrbes, nec aras impias quiſquam inquinat;
Si ſcelera deſunt; ſpiritum admitti hunc precor
In aſtra. nec me mortis infernæ locus,
Nec mæſta nigri regna conterrent Iouis:
Sed ire ad illos vmbra, quos vici, deos,
Pater, erubeſco. nube diſcuſſâ diem
Pande, vt deorum vultus ardentem Herculem
Spectet. licet tu ſidera & mundum neges,
Vltrò pater cogêre. ſi voces dolor
Abſtulerit vllas; pande tum Stygios lacus,
Et redde fatis. approba gnatum prius.
Vt dignus aſtris videar, hic faciet dies.
Leue eſt quod actum eſt. Herculem genitor prius
Inuenit, an damnauit? hoc poſtquam addidit;
Nouerca cernat, quo feram flammas modo;
Flammas popoſcit. hoc age Alcidæ comes,
Non ſegnis, inquit, corripe OEteam facem.
Quid dextra tremuit? num manus pauida impiũ
Scelus refugit? redde iam pharetras mihi
Ignaue, iners. inermis eſt noſtros manus
Quæ tendat arcus. quis ſedet pallor genis?
Animo faces inuade, quo Alciden vides
Vultu iacêre. reſpice arſurum miſer.
Rogat ecce me iam genitor, & pandit polos.
Venio pater. vultuſq́; non idem fuit.
Tremente pinum dexterâ ardentem impuli:
Refûgit ignis, & reluctantur faces,
Et membra vitant. ſed recedentem Hercules
Inſequitur ignem. Caucaſum, aut Pindũ, aut Atho
Ardere credas. nullus erupit ſonus,

Tan-

Tantum ingemiſcit ignis ad durum iecur.
Typhon in illo poſitus immanis rogo
Gemuiſſet ipſe, quiq́ conuulſam ſolo
Impoſuit humeris Oſſan Enceladus ferox.
At ille medias inter exſurgens faces
Semuſtus ac laniatus, intrepidus, rubens;
Nunc, ô parens Herculea, ſic ſtare ad rogum
Te mater, inquit, ſic decet fleri Herculem.
Inter vapores poſitus, & flammæ minas
Immotus, inconcuſſus, in neutrum latus
Correpta flectens membra adhortatur, monet,
Gerit aliquid ardens: omnibus fortem addidit
Animum miniſtris. vrere ardentem putes.
Stupet omne vulgus, vix habent flammæ fidem!
Tam placida frons eſt, tanta maieſtas viro.
Nec properat vri: cumq́ iam forti datum
Letho ſatis penſauit, igniferas trabes
Hinc inde traxit, minima quas flamma occupat,
Totasq́ in ignem vertit, & quâ plurimus
Exundat ignis; recipit intrepidus: ferox.
Nunc ora flammis implet: aſt illi graues
Luxêre barbæ: cumq́ iam vultum minax
Appeteret ignis, lamberent flammæ caput;
Non preſſit oculos. ſed quid hoc? mœſtam intuor
Sinu gerentem reliquias magni Herculis,
Crinemq́ iactans ſquallidum Alcmene gemit.

ALCMENA. PHILOCTETES.

AL. *Timete ſuperi fata tam paruus cinis*
Herculeus eſt, huc ille decreuit gigas.
O quanta Titan in nihil moles abit!
Anilis, heu me, cepit Alciden ſinus.
Hic tumulus illi eſt: ecce vix totam Hercules
Compleuit vrnam: quàm leue eſt pondus mihi,
Cui totus æther, pondus incubuit leue.
Ad Tartara olim regnaq́, ô gnate, vltima
Rediturus ibas: quando ab inferna Styge
Remeabis iterum? non vti ſpolium trahas,
Rurſumq́ Theſeus debeat lucem tibi:
Sed quando ſolus? ignis impoſitus tuas
Compeſcet vmbras? teq́ tartareus canis
Inhibere poterit, quando Tænareos fores
Pulſabis? ah quas mater ad fauces agar?
Quà mors aditur? vadis ad manes iter
Habiturus vnum. quid diem queſtu tero?

1760 *Vix totam Hercules Compleuit vrnam.* imitatur Ouidianum illud 12. Metamorph.
——— *de tam magno reſtat Achille.*
Neſcio quid paruam quod non bene compleat vrnam.

1771 *Iter Habiturus vnū.* Telephus Aeſchyli apud Clementem Alexandrinum vnam ad inferos viam eſſe contendit: Ariſtophanes autem, in Ranis aliud agens quàm Aeſchylus, lepidè plures enumerat.

Quid

Quid miſera duras vitæ? quid lucem hanc tenes?
Quem parere rurſus Herculem poſſum Ioui?
Quis me parentem gnatus Alcmenam ſuam
Tantus vocabit? ô nimis felix, nimis
Thebane coniux! Tartari intraſti loca
Florente gnato; teq; venientem inferi
Timuere forſan; quod pater tantum Herculis
Vel falſus aderas. quas petam terras anus,
Inuiſa ſæuis regibus? ſi quis tamen
Rex eſt relictus ſæuus. hei miſeræ mihi?
Quicunque cæſos ingemunt gnati patres,
A me petent ſupplicia: me cuncti obruent.
Si quis minor Buſiris, aut ſi quis minor
Antæus, vrbes perfidæ terrent plagæ:
Ego præda ducar. ſi quis Iſmarios greges
Thracis cruenti vindicat: carpent greges
Mea membra diri. forſitan pœnas petet
Irata Iuno. totus vretur dolor:
Secura victo tandem ab Alcide vacat:
Pellex ſuperſum, ſupplicia de quâ exigat.
Ne parere poſſem, fecit hic gnatus mihi
Vterum timendum. quæ petam Alcmene loca?
Quis me locus, quæ regio, quæ mundi plaga
Defendet? aut quas mater in latebras agar?
Vbique certè nota. ſi patriam petam,
Laresq; miſeros; Argos Euryſtheus tenet.
Orbata Thebas, regnum & Iſmenum petam
Thalamosq; noſtros, in quibus quondam Iouem
Dilecta vidi? prò nimis felix, nimix,
Si fulminantem & ipſa ſenſiſſem Iouem.
Vtinam meis viſceribus Alcides foret
Exſectus infans. nunc datum eſt miſeræ, datum,
Videre gnatum laude certantem Ioui:
Et hoc daretur ſcire, quod fatum mihi
Eripere poſſet. quis memor viuet tui
O gnate populus? omne iam ingratum eſt genus.
Petam Cleonas? Arcadum an populos petam?
Meritisq; terram nobilem quæram tuis?
Hîc dira ſerpens cecidit, hîc ales fera,
Hîc rex cruentus, hîc tua fractus manu;
Qui te ſepulto poſſidet cælum Leo.
Si grata terra eſt, populus Alcmenam tuam
Defendat omnis. Thracias gentes petam,
Hebriq; populos? hæc quoque eſt meritis tuis

De-

1808 *Omne iam ingratum eſt genus.* in v. l. apertè ſcriptum exſtat non *iam*, ſed *nam*.

1810 *Terram nobilem.* D. Hieronymus, in prologo Machabæorum, bis hoc epithetum terræ tribuit.

Defenſa tellus. ſtabula cum regno iacent:
Hic pax cruento rege proſtrato data eſt.
Vbi enim negata eſt? quod tibi infelix anus
Quæram ſepulchrum? de tuis totus rogis
Contendat orbis. reliquias magni Herculis
Quis populus, aut quæ templa, quæ gentes colent?
Quis iam petet, quis poſcet Alcmenes onus?
Quæ tibi ſepulchra gnate, quis tumulus ſat eſt?
Hic totus orbis. fama erit tumulus tibi.
Quid anime trepidas? Herculis cineres tene,
Complectere oſſa, reliquiæ auxilium dabunt,
Erunt ſatis præſidia, terrebunt tuæ
Reges vel vmbræ. PH. *debitos gnato quidem*
Compeſce fletus mater Alcmene incliti.
Non eſt gemendus, nec graui vrgendus nece, "
Virtute quiſquis abſtulit fatis iter. "
Æterna virtus Herculem fleri vetat; "
Fortes vetat mœrere, degeneres iubet. "
AL. *Sedabo queſtus? vindicem amiſi parens.*
Terræ atque pelagi, quaque purpureus dies
Vtrunque clarâ ſpectat Oceanum rotâ.
Quot miſera in vno condidi gnato parens?
Regno carebam, regna ſed poteram dare.
Vna inter omnes terra quas matres gerit,
Votis pepercit: nil ego à ſuperis peti,
Incolume gnato: quid dare Herculeus mihi
Non poterat ardor? quis deus quicquam mihi
Negare poterat? vota in hac fuerant manu:
Quicquid negaret Iuppiter, daret Hercules.
Quid tale genitrix vlla mortalis tulit?
Defleuit aliqua mater, & toto ſtetit
Succiſa fætu, biſque ſeptenos greges
Deplanxit vna: gregibus æquari meus
Quot ille poterat? matribus miſeris adhuc
Exemplar ingens deerat; Alcmene dabit.
Caſſate matres, pertinax ſi quas dolor
Adhuc iubet lugere; quas luctus grauis
In ſaxa vertit; cedite his cunctæ malis.
Agedum. ſenile pectus ô miſeræ manus
Pulſate. & vna funeri tanto ſat eſt
Grandæua anus, defecta, quod totus breui
Iam quæret orbis? expedi in planctus tamen,
Defeſſa quamquam brachia: vt inuidiam deis
Lugendo facias, aduoca in planctum genas.

1829 *Debitos gnato quidem.* prius editum fuit *indebitos*; id alij mutarunt & repoſuerunt *debitos*, quod o. v. l. confirmant: ſed quæ ſequuntur, prima facie videntur priſtinam lectionem magis aſtruere.

1833 *Æterna virtus Herculem fleri vetat.* Solon mortem ſuam fleri ab amicis voluit: contrà Ennius,

Nemo me lacrumeis decoret, nec funera fletu
Facſit. cur? volito viuu' per ora virom.

Puppius amicos in morte ſua fleturos confidebat. eius enim tale fragmentum circumfertur:

Flebunt amici & bene noti morte in mea,
Nam populus etiam viuo me lacrumatus eſt.

Sed ad rem. rectè Seneca. Hercules enim famam incomparabili fortitudine perennem ſibi compararat. Eorum verò mortem immodicè flere oportet. qui nihil in vita egerunt quo poſteris bene vixiſſe ſe teſtentur. Non poſſum Charondæ Catanæi legem probare, qua indiſtinctè vllum omnino lugeri vetuit. eſt hoc hominis prorſus inhumani. eleganter & recte Euphorion:

καὶ τόκα μέτρια μέν τις ἐπὶ φθιμένῳ ἀκάχοιτο,
μέτρια καὶ κλαύσειεν, ἐπεὶ καὶ πάμπαν ἄδακρυν
μοῖραν ἐπεμήνατο.

1836 *Purpureus dies.* Ouid. 3. Faſtor.
Purpureum rapido qui vehit axe diem.

ALC-

ALCMENA.
Anapæſtici.

Flete Alcmenen, magniq́ue Iouis
Plangite gnatum; cui concepto
Lux vna perit, noctesq́ue duas
Contulit Eos: ipſa quiddam
Plus luce perit. totæ pariter
Plangite gentes; quarum ſæuos
Ille tyrannos iuſsit Stygias
Penetrare domos, populiſq́ue madens
Ponere ferrum: fletum meritis
Reddite tantis. totus, totus
Perſonet orbis: fleat Alciden
Cærula Crete; magno tellus
Clara Tonante. centum populi
Brachia pulſent: nunc Curetes,
Nunc Corybantes arma Idæa
Quaſſate manu: armis illum
Lugere decet: nunc nunc funus
Plangite verum: iacet Alcides
Non minor ipſo, Creta, tonante.
Flete Herculeos Arcades obitus,
Nondum Phœbo naſcente genus.
Et iuga Spartes Nemeæq́ue ſonent,
Feriatq́ue grauis Mænala planctus:
Poſcite magno Alciden gemitu:
Stratus veſtris ſetiger oris,
Alesq́ue ſequi iuſſa ſagittas,
Totum pinnis velata diem.
Flete Argolici, flete Cleonæ:
Hic terrentem mœnia quondam
Veſtra leonem fregit noſtri
Dextera nati. date Sitoniæ
Verbera matres, gelidusq́ue ſonet
Planctibus Hebrus, flete Alciden;
Quod non ſtabulis veſcitur infans,
Nec veſtra greges viſcera carpunt.
Fleat Antæo libera tellus,
Et rapta fero plaga Geryone.
Mecum miſeræ plangite gentes:
Audiat ictus vtraq; Tethys.
Vos quoque mundi turba citati,
Flete Herculeos numina caſus.

1874 *Nunc Curetes, Nunc Corybantes.* Ex veteribus Euphorion, Eratoſthenes, Orpheus & Calliſthenes; ex neotericis Scaliger in libro de arte poetica, & Diō. Lambinus in lib. 2. Lucretij, Curetes & Corybantes eoſdem eſſe ſcripſerunt: ſed Semus Delius, Archemachus Euboicus & Echemenes diuerſos eſſe crediderunt · quos Seneca hic ſequitur; & Ouidius ſcribens,

Hoc Curetes habent hoc Corybantes opus.

1894 *Veſcitur.* non alitur eſca futurus equis illaudati Diomedis.

Veſtrum C

Veſtrum Alcides ceruice meus
Mundum, ſuperi, cælumq́ tulit:
Cùm ſtelligeri vector olympi,
Pondere liber ſpirauit Atlas.

1906 *Vbi nunc noſtra.* o. v. l. *veſtra.*

Vbi nunc noſtræ Iuppiter arces?
Vbi promiſſi regia mundi?
Nempe Alcides mortalis obit,
Nempe ſepultus. quoties telis
Facibusq́ tuis ille pepercit?
Quoties ignis ſpargendus erat?
In me ſaltem iaculare facem,
Semelemq; puta.
Iámne Elyſias ô gnate domus,

1915 *Ad quod populos Natura vocat?* Aeſchylus:
τοῦ ἀποθανεῖν ὁμοίως ἐπικεκλωσμένου πᾶσι.
Iuncus: ἀνθρώπῳ δὲ, καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἡμέροις τε καὶ ἀγρίοις, ἐξιέναι τοῦ βίου πᾶσα ἀνάγκη. Vide Stobæum ſerm. 118.

1919 *Monſtra morantur.* æquè bene in antiq. lib. continetur *fata morantur.*

Iam litus habes; ad quod populos
Natura vocat? an poſt raptum
Styx atra canem præcluſit iter,
Teq; in primo limine Ditis
Monſtra morantur? quis nunc vmbras
Gnate tumultus, manesq; tenet?
Fugit abductâ nauita cymbâ,
Et Centauris Theſſala motis
Ferit attonitos vngula manes?
Anguesq; ſuos Hydra ſub vndis
Territa merſit? teq; labores
O gnate timent?
Fallor, fallor, veſana parens,

1928 *Nec te manes.* v. l. *non te manes.*

Nec te manes, vmbræq; timent.
Non Argolico rapta leoni
Fuluâ pellis contecta iubâ
Læuos operit dura lacertos,
Vallantq; feri tempora dentes:
Donum phâretræ ceſſere tuæ,
Telaq; mittet iam dextra minor:
Vadis inermis gnate per vmbras;
Ad quas ſemper manſurus eris.

Hercvles. Alcmena.
Iambici & dactylici.

1937 *Quid me.* prodit Hercules ex loco extraordinario, qui erat ſublimis ſine machina, & ex quo numina in theatrum introducebantur, Iul. Scaliger in Hiſtorico.

Quid me tenentem regna ſiderei poli,
Cæloq; tandem redditum planctu iubes
Sentire fatum? parce. nam virtus mihi
In aſtra, & ipſos fecit ad ſuperos iter.
Al. *Vnde ſonus trepidas aures ferit?*
Vnde meas inhibet lachrymas fragor?

Agnoſco

Agnoſco agnoſco, victum eſt chaos.
A Styge, gnate, redis iterum mihi:
Fractaq; non ſemel eſt mors horrida:
Viciſti rurſus noctis loca,
Puppis & infernæ vada triſtia.
Peruius eſt Acheron iam languidus,
Et remeare licet ſoli tibi,
Nec te fata tenent poſt funera.
An tibi præcluſit Pluton iter,
Et pauidus regni metuit ſibi?
Certè ego te vidi flagrantibus
Impoſitum ſiluis: cùm pluribus
In cælum furerent flammæ minis.
Arſiſti certè. verùm vltima
Non tenuere tuas vmbras loca.
Quid timuere tui manes precor?
Vmbra quoque eſt Diti nimis horrida?
HER. *Non me rigentis ſtagna Cocyti tenent,*
Non puppis vmbras furua tranſuexit meas.
Iam parce mater queſtibus. manes ſemel
Vmbraſq; vidi: quicquid in nobis tui
Mortale fuerat, ignis iniectus tulit:
Paterna cælo pars data eſt, flammis tua.
Proinde planctus pone; quos gnato paras,
Genitrix in ortu luctus in turpes eat.
Virtus in aſtra tendit, in mortem timor.
Præſens ab aſtris mater Alcides cano:
Pœnas cruentus iam tibi Euryſtheus dabit,
Curru ſuperbum vecta tranſcendes caput.
Me iam decet ſubire cæleſtem plagam.
Inferna vinco rurſus Alcides loca.
AL. *Mane parumper. ceſſit, ex oculis abit,*
In aſtra fertur. fallor, an vultus putat
Vidiſſe gnatum? miſera mens eſt credula.
Es numen, & te mundus æternus tenet.
Credo triumphis. regna Thebarum petam,
Nouumq; templis additum numen canam.

CHORVS.
Anapæſtici.

Nunquam Stygias fertur ad vmbras
Inclita virtus. viuite fortes,
Nec letheos ſæua per amnes
Vos fata trahent: ſed, cùm ſummas

1965 *Paterna cælo pars.* apud Ouidium 9. Metamorph. ait Iuppiter:
Omnia qui vicit, vincet quos cernitis ignes,
Nec niſi materna Vulcanum parte potentem
Sentiet: æterna eſt à me quod traxit, & expers.
Atq; immune necis, nullaq; domabile flāmæ;
Idq; ego defunctum terra cæleſtibus oris
Excipiam.

1966 *Proinde planctus pone, quos gnate pater, Genitrix inertis: luctus in turpes eat.* Sic iſti verſus in Fabriciana editione leguntur omnino deteriùs quàm in ceteris: qui habent, *Proinde planctus pone. quos gnato paras Genitrix in ortu, luctus in turpes eat.* quā ſanè lectionē retinebo, donec certi aliquid de hoc loco conſtituero. nunc valde ambigo, non tam propter eāquam modò retuli varietatē: quā quia in nulla membranatum quibus vſus ſum, duo hæc carmina habentur. Si in vno aliquo codice deſiderarentur, minus mirarer: ſed in nullo exſtare eum mihi ſcrupulum inijcit, vt ampliem, & hoc tempore mihi non liquere pronunciem.

1968 *Virtus in aſtra tendit.* Euripides, Heraclidis:
ἀλλ' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθων.

1970 *Pœnas cruentus iam tibi Euryſtheus dabit*, vide Euripidem dicto loco; à quo Strabo lib. 8. diſſentit. Euripides ſcribit Euryſtheum non in pugna ab Iolao interemtum, ſed in pugna captum, viuum Alcmenæ traditum fuiſſe. Strabo autem lib. 8. Εὐρυσθεὺς μὲν οὖν στρατεύσας εἰς Μαραθῶνα ἐπὶ τοὺς Ἡρακλέους παῖδας καὶ Ἰόλαον, βοηθησάντων Ἀθηναίων, ἱστορεῖται πεσεῖν ἐν τῇ μάχῃ. τὸ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα Γαργηττοῖ ταφῆναι; τὴν δὲ κεφαλὴν χωρὶς ἐν τῇ Κορίνθῳ, ἀποκόψαντος αὐτὴν Ἰολάου περὶ τὴν κρήνην Ἀχαρίαν, ὑπὸ ἁμαξιτόν. Pauſanias in Atticis ſimpliciter ab Iolao cæſum teſtatur, non addēs in pugna an à pugna idipſum contigerit.

1976 *Miſera mens eſt credula.* ſic in pleriſque v. l. & in antiquis editionibus legitur. Lipſienſis cod. habet, *miſera mens incredula eſt.* quæ lectio inelegans non eſt, & confirmatur toto cap. 1. lib. 2. miſcellan. Nannii. Ego priſtinam lectionem ſeruaui, cùm propter librorum antiquitas ſcriptorum & excuſorum multorum conſenſum quem nemo ſanus vnquàm contemſit: tum quia Seneca noſter in Hercule furente ſcripſerat,
—— *quod nimis*
Miſeri volunt, hoc facilè credunt.
nec ad rē pertinet, quod ibi ſubiungitur:
—— *imo quod metuunt nimis,*
Nunquam amoueri poſſe, nec tolli putant.
Prona eſt timori ſemper in peius fides.

Exiget horas conſumta dies,
Iter ad ſuperos gloria pandet.
Sed tu domitor magne ferarum,
Orbiſq; ſimul pacator ades:
Nunc quoq; noſtras reſpice terras:
Et ſi qua nouo bellua vultu
Quatiet populos terrore graui;
Tu fulminibus frange triſulcis,
Fortius ipſo genitore tuo
Fulmina mittens.

1993 *Mittens.* ſic legitur in o.v.l. ideo miror Aſcenſ. qui maluit; *mittes.*

IN THYESTEM ADVERSARIA.

THYESTES] hoc nomine tragœdias ſcripſerunt Græci Euripides, Agathon, Nicomachus Athenienſis, Theognides, Cleophon, Carcinus, quem citat Ariſtoteles, Diogenes, ſiue Philiſcus AEginenſis (neq; enim conſtat vtri è duobus tribuenda ſit.) & Apollodorus Tharſenſis, teſte Suidæ lexico. Chæremō, auctore Athenæo Thyeſtem comœdiam compoſuit. Latinorum, qui *Thyeſtem* tragœdiam ediderint Enniū inuenio, &, citante Cornelio Tacito, Maternum, L. Varium, ſeu, vt volunt Helenius & Porphyrion, potiùs Caſſium Parmenſem. Non dubito quin idem argumentum perſecuti fuerint alij in Atreo, & Pelopidis, vt Attius, Aemilius Scaurus, & ceteri. Italicè tragœdiam Thyeſtem non ineleganter Lud. Dulcis compoſuit. Porrò malè Ioan. le Cirier lib. 1. de iure primogeni. q.7. hanc tragœdiam Senecæ vocat, *Tantalum.*

2 *Auido fugaces ore captantem cibos?* hæc de Tantali ſupplicio, Alcmanis, Euripidis, Alcęi, Pindari, Archilochi, Latinorum verò ferè omnium eſt opinio.

3 *Quis malè deorum.* poëtis familiare fuit Diis ſuis tam mala quàm bona omnia accepta ferre. Archilochus:
τοῖς θεοῖς τίθει τὰ πάντα.
Virgilius:
——— *quis te Palinure Deorum*
Eripuit nobis? Idem:
Quis Deus Italiam, qua vos dementia adegit?
Ouidius:
——— *quis Deus hunc formoſis, inquit iniquus,*
Perdere vult? ——— Seneca infrà actu 3.
Otium è tanto ſubditum tumultu
Quis Deus fecit? Euripides:
ἢ θεὸς, ἢ βροτὸς, ἢ
τὸ τῶν ἀδικήτων
πόρον ἄπορον ἐξανύσας.

L. ANN. SENECÆ

Thyeſtes.

TRAGOEDIA VII.

PERSONÆ.

Tantalus.	Atreus.
Thyeſtes.	Nuncius.
Megæra.	Seruus.
Pliſthenes.	Chorus.

ACTVS PRIMVS.

TANTALVS. MEGAERA.

QVIS *me furor nunc ſede ab infauſta extrahit,*
Auido fugaces ore captantem cibos?
Quis malè deorum Tantalo viuas domos
Oſtendit iterum? peius inuentum eſt ſiti
Arente in vndis aliquid, & peius fame
Hiante ſemper? Siſyphi nunquid lapis
Geſtandus humeris lubricus noſtris venit?
Aut membra celeri differens curſu rota?
Aut pœna Tityi ſemper acreſcens iecur
Viſceribus atras paſcit effoßis aues?
Et nocte reparans, quicquid amiſit die,
Plenum recenti pabulum monſtro iacet?
In quod malum tranſcribor? ô quiſquis noua
Supplicia functis durus vmbrarum arbiter
Diſponis; adde ſi quid ad pœnas potes
Quod ipſe cuſtos carceris diri horreat,

Quod

Quod mæſtus Acheron paueat; ad cuius metum
Nos quoque tremamus: quære. iam noſtra ſubit
E ſtirpe turba, quæ ſuum vincat genus,
Ac me innocentem faciat, & inauſa audeat.
Regione quidquid impiâ ceſſat loci,
Complebo: nunquam ſtante Pelopeiâ domo,
Minos vacabit. ME. *perge deteſtabilis*
Vmbra, & penates impios furiis age.
Certetur omni ſcelere, & alternâ vice
Stringantur enſes, nec ſit irarum modus,
Pudorve: mentes cæcus inſtiget furor,
Rabies parentum duret, & longum nefas
Eat in nepotes: nec vacet cuiquam vetus
Odiſſe crimen, ſemper oriatur nouum,
Nec vnum in vno: dumq́; punitur ſcelus
Creſcat. ſuperbis fratribus regna excidant,
Repetantq́; profugos: dubia violentæ domus
Fortuna reges inter incertos labet:
Miſer ex potente fiat, ex miſero potens,
Fluctuq́; regnum caſus aſſiduo ferat.
Ob ſcelera pulſi; cùm dabit patriam deus,
In ſcelera redeant: ſintq́; tam inuiſi omnibus,
Quàm ſibi. nihil ſit ira quod vetitum putet.
Fratrem expaueſcat frater, & natum parens,
Natusq́; patrem. liberi pereant malè,
Peius tamen naſcantur. immineat viro
Infeſta coniunx. bella trans pontum vehant:
Effuſus omnes irriget terras cruor,
Supraq́; magnos gentium exſultet duces
Libido victrix. impiâ ſtuprum in domo
Leuiſſimum ſit: fratris & fas, & fides,
Iusq́; omne pereat. non ſit à veſtris malis
Immune cælum: cùm micant ſtellæ polo,
Flammæq́; ſeruant debitum mundo decus;
Nox atra fiat, excidat cælo dies.
Miſce penates: odia, cædes, funera
Accerſe, & imple ſcelere Tantaleam domum.
Ornetur altum columen, & lauro fores
Lætæ vireſcant, dignus aduentu tuo
Splendeſcat ignis. Thracium fiat nefas
Maiore numero: dextra cur patrui vacat?
Nondum Thyeſtes liberos deflet ſuos?
Ecquando tollet ignibus iam ſubditis
Spumante aheno membra? per partes eant

Di-

His adde quę ſuppoſititius Donatus ſcribit ad illa Eunuchi Terẽtiani act. 5.

—— *quid ſi hoc quiſquam voluit deus?*

10 *Paſcit effoſſis aues.* ita o. v. l. *aues,* autem dicit ſecutus Homerum Odyſſ. λ'. Lucretium lib. 3. & Tibullum lib. 1. Virgilius 6. Aeneid. vnicum vulturem agnoſcit.

22 *Pelopeia domo.* nullum ſcelus fuit, quo ſe Pelopidę abſtinuerint. nam parentes liberos, liberi parentes, vxor maritum, maritus vxorẽ, frater fratrẽ, affines affinitate iunctos occiderunt; pater liberos comedit; demũ affinem patruelis, glorẽ leuir, filiã pater ſtuprauit. meritò igitur eorum familia conuiciis omnium proſciſſa fuit adeo, vt *Pelopeia domus,* pro ſæua & impia, adagij loco etiam hodie vſurpetur. Xenarcho dicitur ἄϛυτος οἶκος, Euripidi δυϛυχῶν δόμος, Horatio *ſæua Pelopis domus.* huc refero illud L. Attij, in armorum iudicio:

Ocule, noxitudo obliteretur Pelopidarũ,
ac per nos ſanctescat genus.

Seneca, infrà actu 4.

—— *ô domus Pelopi quoque*
Et Tantalo pudenda ——

& in Agamemnone:

Reuoluit animus virginis thalamos meæ,
Quos ille dignos Pelopeia fecit domo.

& in Troade ironicè ait Pyrrhus:

Atrei & Thyeſtæ nobilem noui domum.

Auorum memoria Pelopeiæ familiæ ſimilis fuit domus illa Buffali ciuis Romani, de qua Raph. Volaterranus, in Geograph.

26 *Nec ſit.* duo m. ſ. *ne ſit.*

31 *Dũq; punitur, ſcelus Creſcat.* Thyeſtes cùm Aerope vxore Atrei adulteriũ commiſerat, hoc ſcelus vt puniret Atreus, illi liberos epulãdos propoſuit: Thyeſtes antẽ, vt Atreũ vlciſceretur, filiam ſuam Pelopeiam compreſſit.

A Pauſania in Atti.

56 *Thracium fiat nefas.* Terei, Martis & nymphæ Byſtonidis filij calamitas notiſſima eſt, ex Ouidio Metam. 6. qui, quod vxori, ſororẽ adduceret orãti, conſenſit; docet virum prudentem nõ ſemper vxoris precibus, potiſſimũ ſi non vacent periculo, debere. proueniunt hinc ſæpenumero multa & magna mala. Tereus cùm Philomenã adduceret, in amoris retia incidit, illamque cœpit amare, vitanda fuerat occaſio, neque ad eum ignem, quo incaluit, poſtea plus ſatis, accedẽdũ. Viris enim coniugatis minimè tutũ eſt, formas aliarum mulierum ſpectare: cùm amor oculis hauriatur. debuerat itaque Tereus periculo ſe non offerre; aut, quia ſe obtulit, ſapiẽtis fuiſſet, oculos continere: quod, quia ne ipſum quidem

Terei hiſtoria ſic narratur, vt, præter Metam. ſtas, omnia verè videãtur accidiſſe.

preſtitit, Philomenã ardere cœpit, amatam deinde, vitiauit. hęc amoris, an furoris ſunt opera? opinor vtriuſque. nam tanta eſt horum cognatio & affinitas; vt amantes furere dicantur, & in omne ſcelus, tanquam furioſi, ruant: ſic, vt patratum facinus ſemper gradus ſit futuri. Hircus iſte Mendeſius Philomenam amat; amatã ſtuprat; ſtupratę linguam ex intimis faucibus euellit; ipſam verò in ſolitario nemore cum feris victuram includit, videlicet, ne crimen ſuum diuulgetur. ea nempe ſceleratorum eſt conditio, nunquam vt eorum animus conquieſcat, ſemper vt timeant cunctis nota fore quę deliquerunt. ideo, vt fit, ſcelus ſcelere conantur obruere, quemadmodum Phędræ nutrix in Hippolyto noſtri poëtę: ſed laterem lauant. ſiquidem nihil eſt tam occultum, vt non in lucem prodeat aliquando: nec valet humana calliditas abſcondere, quod diuina prudentia vult manifeſtare. Equidem hoc Tyranni factum tam atrox & truculentum non diu latuit: ſed Progne de tota re facta certior, ad vltionem accingitur nouam, inauditam, & quæ poſteris narrari quàm perſuaderi faciliùs queat. tãta nimirum mulieris lęſę eſt iracundia, vt, dum quem vult vlciſcatur, ſuſque deque ferat, qua ratione id faciat; ſibique interdum nocere non vereatur, dummodo hoſtem lędat. vt de Medea taceam, teſtis Progne, teſtis Philomena; quarum vna proprium filium, altera ſororis filium trucidauit; nec hoc tantùm, ſed & patri epulandum propoſuit. Poſtea ſceleris conſcientia, & pœnarum metu exagitatę, fuga ſibi conſuluerunt. quas quia Tereus, re comperta, fuit inſecutus, propter fugientium & inſequentis velocitatem, omnes in aues mutati finguntur. Docet hoc facinoroſis nihil tutum eſſe, eoſque ſeſe inuicem perſequi ſolere. Vide Attium *in Tereo.*

92 *Taxata pœnâ lingua.* nam Tantalus iuxta nonnullos apud inferos cruciatur:

ἐν θεοῖς ἄνθρωπος ὢν
κοινῆς τραπέζης ἀξίωμ' ἔχων ἴσον
ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, αἰσχίστην νόσον.

ait Euripides in Oreſte: cui conſentit Cornelius Gallus, his verſibus:

οὗτος ὁ πρὶν μακάρεσσι συνέστιος, οὗτος ὁ νηδὺν
πολλάκι νεκταρέου πλησάμενος πόματος,
νῦν λιβάδος θνητῆς ἱμείρεται· ἡ φθονερὴ δὲ
κρᾶσις ἀεὶ χείλευς ἐστὶ ταπεινοτέρη.
πῖνε, λέγει, τὸ τρέμμα, καὶ ὄργια μανθάνετε σιγῆς·
οἱ γλώσσῃ προπετεῖς ταῦτα κολαζόμεθα.

Monet nos Tantalus linguam compeſcere, & principum arcana non reuelare. In libello illo non inutili, qui de Moribus, vulgò quidẽ Cenſorii Catonis titulo; in membranis verò, Ouidij (cùm ſit cuiuſdam Dionyſii Catonis, teſte Vineto in Auſon.) circumfertur, ſcriptum eſt:

Diſcerpta, patrios polluat ſanguis focos,
Epulæ inſtruantur. non noui ſceleris tibi
Conuiua venies, liberum dedimus diem,
Tuamq́; ad iſtas ſoluimus menſas famem.
Ieiunia exple. miſtus in Bacchum cruor
Spectante te potetur. inueni dapes,
Quas ipſe fugeres. ſiſte, quò præceps ruis?
TAN. *Ad ſtagna, & amnes, & recedẽtes aquas,*
Labriſq́; ab ipſis arboris plenæ fugas,
Abire in atrum carceris liceat mei
Cubile: liceat, ſi parum videor miſer,
Mutare ripas: alueo medius tuo
Phlegethon relinquar, igneo cinctus freto.
Quicunque pœnas lege fatorum datas
Pati iuberis; quiſquis exeſo iaces
Pauidus ſub antro; quiq́; venturi times
Montis ruinam; quiſquis auidorum feros
Rictus leonum, & dira furiarum agmina
Implicitus horres; quiſquis immiſſas faces
Semiuſtus abigis; Tantali vocem excipe
Properantis ad vos: credite experto mihi,
Amate pœnas. quando continget mihi,
Effugere ſuperos? ME. *antè perturba domum,*
Inferq́; tecum prælia, & ferri malum
Regibus amorem. concute inſano ferum
Pectus tumultu. TAN. *me pati pœnas decet,*
Non eſſe pœnam. mittor, vt dirus vapor
Tellure ruptâ, vel grauem populis luem
Sparſura peſtis. ducam in horrendum nefas
Auus nepotes? magne diuorum parens,
Noſterq́; quamuis pudeat, ingenti licet
Taxata pœna lingua crucietur, loquar:
Nec hoc tacebo. moneo, ne ſacra manus
Violata cæde, néve furiali malo
Aſpergat aras. ſtabo, & arcebo ſcelus.
Quid ora terres verbere, & tortos ferox
Minaris angues? quis famem fixam intimis
Agitas medullis? flagrat incenſum ſiti
Cor, & peruſtis flamma viſceribus micat.
Sequor. ME. *furorem diuide in totam domum.*
Sic ſic ferantur, & ſuum infenſi inuicem
Sitiant cruorem. ſenſit introitus tuos
Domus, & nefando tota contactu horruit.
Actum eſt abundè gradere ad inferos ſpecus,

Amnemq;

Amnemq́, notum. iam tuum meſtæ pedem
Terræ grauantur. cernis vt fontes liquor
Introrſus actus linquat? vt ripæ vacent,
Ventusq́, raras igneus nubes ferat?
Palleſcit omnis arbor, ac nudus ſtetit
Fugiente pomo ramus: & qui fluctibus
Illinc propinquis Iſthmos atque illinc fremit,
Vicina gracili diuidens terrâ vada,
Longè remotos latus exaudit ſonos.
Iam Lerna retroceſſit, & Phoronides
Latuere venæ: nec ſuas profert ſacras
Alpheus vndas, & Cithæronis iuga
Stant parte nullâ cana depoſitâ niue,
Timentq́, veterem nobiles Argi ſitim:
En ipſe Titan dubitat, an iubeat ſequi,
Cogatq; habenis ire periturum diem.

CHORVS.
Choriambici Tetrametri.

Argos de Superis ſi quis Achaicum,
Piſeaſq; domos turribus inclitas:
Iſthmi ſi quis amat regna Corinthij,
Et portus geminos, & mare diſcidens:
Si quis Taygeti conſpicuas niues;
Quas, cùm Sarmaticus tempore frigido
In ſummis boreas compoſuit iugis,
Æſtas veliferis ſoluit Eteſiis:
Quem tangit gelido flumine lucidus
Alpheus, ſtadio notus Olympico;
Aduertat placidum numen, & arceat
Alternæ ſcelerum ne redeant vices,
Neu ſuccedat auo deterior nepos,
Et maior placeat culpa minoribus.
Tandem laſſa feros exuat impetus
Sicci progenies impia Tantali:
Peccatum ſatis eſt: fas valuit nihil,
Aut commune nefas. proditus occidit
Deceptor domini Myrtilus, & fide

Vectus

Virtutem primã puta eſſe compeſcere linguam.
Proximus ille deo, qui ſcit ratione tacere.

96 *Tortos angues.* Varro Attacinus:

Cuius vt adſpexit torto caput angue reuinctũ.

Virgilius:

——— *tortoſq; Ixionis angues.*

Ouidius quarto Metamorph.

——— *tortoq; incingitur angue.*

Seneca in Medea actu 5.

——— *anguis excuſſo ſonat.*
Tortus flagello ———

104 *Ad inferos.* quidam libri ſcripti habent; *ad intimos.*

110 *Pomo.* pomi ſignificatio valde generalis eſt, complectitur enim malum & nucem. Sic Paullus I. C vt pomũ, inquit, decerpe-" re liceat. l. vt pomum, & ibi Ioãnes Pyran-" dus, D. de ſeruitut. nux eſt omne pomum, " quod foris duro regitur, & int' habet quod " eſui eſt: malum verò, quod intus durũ in-" cludit, foris autem habet quod eſui eſt. Macrob. lib. 3. Saturnal. ex Cloatij Verrij lib. 4. à Græcis tractorum, ſeu ordinatorum Græcorum.

Qui fluctibus. Ionio & Helleſponto. apud Senecam philoſophum lib. 2. epiſt. veteris cuiuſdam poëtæ de Iſthmo carmina hæc habentur: *Impero Argis, regna mihi liquit Pelops,*

Qua pontus Helles & qua ab Ionio mari
Vrgetur Iſthmos ———

quæ verba ſunt fortaſſis ex Attij Atreo.

115 *Profert ſacras Alpheus vndas.* noſter Medeæ actu 1. *Et quas Aonius latex.*

Alpheuſq; ſacer lauat.

vide quæ ibi ſcripſimus.

118 *Veterem.* ineptè Aſcenſius *ſitum* legit: ineptiùs Marmita *ſitim*, ad ſiccitatem quæ fuit tempore Phaethontis, refert. Rectè Aegyd. Maſerius, in comment. Valerij Flacci, & Cælius Rhodiginus ſcribunt loqui Senecam de ſiti quæ ante Danai tempora fuit: cùm, nondum inuentis puteis Argos in loco arido ſitum, aquarum penuria laborabat; quam Danaus teſte Plinio natur. hiſt. lib. 7. ſuſtulit inuentis puteis. vnde Heſiodus teſte Euſtathio Iliad. δ'.

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον.

122 *Turribus.* in quibuſdam membranis inuenio *curribus.* nõ omnino abſurdè. poteſt enim intelligi de Oenomai, Pelopis, ac aliorum procorum curribus.

128 *Veliferis Eteſiis.* his enim flantibus mare nauigationi accommodatiſſimum exiſtit.

133 *Neu ſuccedat auo,* &c. fortè reſpicit ad illud Horatij lib. 3. od. 6.

——— *ætas tulit*
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

139 *Fide Vectus, quam tulerat.* quemadmodum Myrtylus Oenomai axem, ab Hippodamia perſuaſus, prodidit: ſic ab Hippodamia falsò accuſatus, ex Gerǫſto à Pelope prǫcipitatus, interiit. vide Iſaciũ in Lycophronẽ. quǫ, quia hiſtoria eſt, nõ fabula; etſi fabuloſa quǫdã admiſcẽtur; non eſt quod anxiè de eius interpretatione laboremus. Illud tantũ, proditores vt plurimũ illis, quibus proditione ſua pro-

Vectus quâ tulerat, nobile reddidit
Mutato pelagus nomine. notior
Nulla eſt Ioniis fabula nauibus.
Exceptus gladio paruulus impio
Dum currit patrium natus ad oſculum,
Immatura focis victima concidit.
Diuiſusq́; tuâ eſt Tantale dexterâ,
Menſas vt ſtrueres hoſpitibus deis.
Hos æterna fames proſequitur cibos,
Hos æterna ſitis: nec dapibus feris
Decerni potuit pœna decentior.
Stat luſus vacuo gutture Tantalus,
Impendet capiti plurima noxio
Phineis auibus præda fugacior.
Hinc illinc grauidis frondibus incubat,
Incuruata ſuis fœtibus, ac tremens
Alludit patulis arbor hiatibus.
Nec quamuis auidus, nec patiens moræ,
Deceptus toties tangere negligit,
Obliquatq́; oculos, oraq́; comprimit,
Incluſisq́; famem dentibus alligat:
Sed tunc diuitias omne nemus ſuas
Demittit propiùs, pomaq́; deſuper
Inſultant foliis mitia languidis,
Accenduntq́; famem; quæ iubet irritas
Exercere manus: has vbi protulit,
Et falli libuit; totus in arduum
Autumnus rapitur, ſiluaq́; mobilis.
Inſtat deinde ſitis non leuior fame;
Qua cùm percaluit ſanguis, & igneis
Exarſit facibus: ſtat miſer obuios
Fluctus ore petens; quos profugus latex
Auertit, ſterili deficiens vado,
Conantemq́; ſequi deſerit: hic bibit
Altum de rapido gurgite puluerem.

ACTVS

fuerunt, iuſtas tandem pœnas dare. ſicuti hoc loco Myrtilus, ſi communem traditionem ſequimur. nā Iſtrus, in Atticis, ſcripſit Myrtilum ſingulari certamine pro Hippodamia cum Pelope decertantem cecidiſſe.

140 *Nobile reddidit*, &c. Pauſanias tamen, in Arcadicis, Myrtoum mare non à Myrtilo, ſed à Myrto puella appellatum fuiſſe affirmat.

143 *Exceptus gladio*, &c. Tantalus (iuxta Ioannem Diaconum & Didymum Od. λ'. & Nonnum Dionyſiac. α'; Iouis ac Plutus nymphæ filius, vel ſecundùm Euſebium lib. 2. Euangelicæ præparationis, Iouis & Plotæ) filium ſuum Dijs epulandum appoſuit; quem cibum reliquis auerſantibus, ſola Ceres humerum edit, cuius loco eburneum Dij ſubſtituerunt. eam ob rem Tantalus

Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat.

Hac fabula conſilium fuit antiquis ſordidos homines exprimere: & quod voluerūt optimè ſunt aſſecuti. Tantali parētes ſunt, Iuppiter & Pluto (nam Euſebij codicem mendoſum puto, Diaconi, Didymi, Nonnij, & Tzetzis chiliad. 5. hiſtor. 10. libros ſequor) nympha. ex felicitate enim & diuitijs plerūque naſcitur auaritia: quæ auari animum totum ſibi ſic vindicat, eo etiam vt tempore quo preces concipit, hoc eſt, Deum excipit conuiuio, non ſinat illum alia eſculenta proponere, quàm filium proprium; impuras videlicet de coaceruanda pecunia ſollicitudines & cogitationes; quas Claudianus 1. in Rufin. auaritiæ filias nuncupat:

Fœdaq; auaritiæ complexæ pectora matris
Inſomnes longo veniunt examine curæ.

Quia verò huiuſmodi cogitationes apprimè turpes, tetræ & nefandæ ſunt, atque veteres quæ abominabantur vt mala, nigra vocabant, (vnde Pythagoras inquiebat μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, vetans teſte Plutarcho περὶ παίδων ἀγωγῆς, συνδιατρίβειν μέλασιν ἀνθρώποις, διὰ κακοήθειαν. & Horatius;

Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.)

meritò illas Pelopem, hoc eſt, nigrum facie, nominarunt. Deinde quia tales cogitationes terram ſapiunt, neque diuinum aliquid habent, Iuppiter illas reſpuit; Ceres, terram denotans, naturæ ſuæ conuenientibus veſcitur, earumque partem abſumit, eamq; partem in qua totius corporis potiſſimum robur conſiſtit. Poſtmodum, illo abſumto, eburneum Dij ſubſtituunt: quod qui ſic terrenis cogitationibus intendat, qui ſic gazis inhiet, vt poſt nummos pietatem ac virtutem ſtatuat; verſa illi in naturam peccandi conſuetudine, animus eius inſtar eboris indureſcat, atque monitores, ſicut ebur malleos, aſpernetur. Quamobrem inſatiabili opum comparandarū cupiditate vexatus, partis diuitijs auarus frui non audebit; eique tam deerit quod habet, quàm quod non habet. auaritia illa furiarum eſt maxima, quæ, teſte poëta, Tantalo, *Accubat, & manibus prohibet contingere menſas*. Eſt eadē ſaxū illud quod, ex quorundā ſententia (Homeri Odyſſ. λ'. Pindari Olymp. α. Eurip. in Oreſte, & Seruij in 6. Aeneid.) eius capiti impendet. etenim perpetuò auari paupertatē metuunt, hanc ſibi nunquam non exiſtimant imminere; huius effugiendę gratia patiuntur miſerias ipſa paupertate triplo grauiores.

ACTVS SECVNDVS.

ATREVS. SERVVS.

AT. *Ignaue, iners, eneruis, & (quod maximum*
Probrum tyranno rebus in ſummis reor)
Inulte; poſt tot ſcelera, poſt fratris dolos,
Faſq; omne ruptum, queſtibus vanis agis
Iras; at Argos fremere iam totum tuis
Debebat armis, omnes & geminum mare
Innare claſſes: iam tuis flammis agros
Lucere, & vrbes decuit, ac ſtrictum vndique
Micare ferrum. tota ſub noſtro ſonet
Argolica tellus equite. non ſiluæ tegant
Hoſtem, nec altis montium ſtructæ iugis
Arces. relictis bellicum totus canat
Populus Mycenis. quiſquis inuiſum caput
Tegit ac tuetur, clade funeſtâ occidat.
Hæc ipſa pollens incliti Pelopis domus
Ruat, vel in me, dummodo in fratrem ruat.
Age anime, fac quod nulla poſteritas probet;
Sed nulla taceat. aliquod audendum eſt nefas
Atrox, cruentum, tale; quod frater meus
Suum eſſe malit. ſcelera non vlciſceris,
Niſi vincis. & quid eſſe tam ſæuum poteſt,
Quod ſuperet illum? nunquid abiectus iacet?
Nunquid ſecundis patitur in rebus modum,
Feſſis quietem? noui ego ingenium viri
Indocile; flecti non poteſt, frangi poteſt.
Proin, antequam ſe firmet, aut vires paret;
Petatur vltrò; ne quieſcentem petat.
Aut perdet, aut peribit. in medio eſt ſcelus
Poſitum occupanti. SER. *fama te populi nihil*
Aduerſa terret? AT. *maximũ hoc regni bonum eſt,*
Quòd facta domini cogitur populus ſui, “
Quàm ferre, tam laudare. SER. *quos cogit metus* “
Laudare, eoſdem reddit inimicos metus. “
At qui fauoris gloriam veri petit, “
Animo magis, quàm voce, laudari volet. “
ATR. *Laus vera, & humili ſæpe contingit viro;* “
Non niſi potenti falſa. quod nolunt, velint. “
SER. *Rex velit honeſta, nemo non eadem volet.* “
ATR. *Vbicunq; tantũ honeſta dominanti licent;* “

Pre-

167 *Autumnus.* hoc eſt, omnia poma. poſuit autem Autumnum pro pomis, quia hac anni parte pomorum prouentus maximus eſt. vnde Horatius,

——*ſimul*
Pomifer autumnus fruges effuderit &:
Vel cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit ——

162 *Mitibus pomis* hoc eſt, maturis. ſic noſter ſuprà. —— *pomaq; deſuper*
Inſultant foliis mitia languidis.
& Virgilius.
——*ſunt nobis mitia poma.*

188 *Tegit.* hoc formam æquitatis habet. nam Marcianus ſcripſit perinde puniendos receptatores, ac ipſos facinoroſos. l.1.D.de receptator. quod congruit l.13. D. de offic. præſid. & variis Imperatorũ reſcriptis l.1.& 2. C. Iuſtin. de iis qui latro. vel aliorum crim. reos occultau. l.1. & 2.C.Theodoſ.tit.29.l.9.

203 *Fama te.* aptiſſimum argumentum deducendi aliquem à peccati cogitatione. nam, vt ait Cicero, nemo eſt tã agreſtis, quem ſi non ipſa honeſtas, contumelia tamẽ & dedecus magnoperè moueat.

205 *Domini.* tyrãnicè loquitur. nam domini vocabulum ad ſeruos habet relationem. vnde Auguſtum, Tiberium, & Alexandrum Romanorum Imperatores hoc nomẽ repudiaſſe legimus, apud Dionem lib.55. Tertullianum in Apologetico, & alios, vide Anton. Guibertum Coſtanum Polyhiſtoris c. 16. antiqui etiam omnem dominis inuidiam, omnem ſeruis contumeliam detrahentes, dominũ, patremfamilias; ſeruos, familiares nuncuparunt: auctores Seneca lib.6.epiſt.& ex eo ferè ad verbũ Macrob. l.1.Saturn.

207 *Eoſdem reddit inimicos metus.* apud Macrob.lib.1.Saturnal.cap.11. Prætextatus in hunc modum diſſerit: Deinde qui colitur, etiam amatur: nõ poteſt amor cum timore miſceri. vnde putas arrogãtiſſ. illud manaſſe prouerbium, quod iactatur: Totidẽ nobis hoſtes eſſe quot ſeruos? non habemus illos hoſtes, ſed facimus: cùm in illos ſuperbiſſimi, cõtumelioſiſſimi, crudeliſſimi ſumus. & ad rabiem nos cogunt peruenire deliciæ, vt quicquid non ex voluntate reſpondit, iram furorémque euocet. Domini enim animos induimus tyrannorum, & non quantum decet. ſed quantum libet, exercere volumus in ſeruos.

212 *Rex velit honeſta, nemo non eadem volet.* Plinius, in Panegyrico: Vita principis cenſura eſt, eaque perpetua: ad hãc dirigimur. itẽ; Melius homines exemplis docentur. Claudianus: —— *componitur orbis Regis ad exemplum: nec ſic inflectere ſenſus Humanos edicta valent, quam vita regentis. Mobile mutatur ſemper cum principe vulgus.*

Idem affirmant Plato libro quarto de legib. Iſocrates in orat. de regno. Cicero lib. 3. de legib. Xenophon in Cyropæd. Salluſt. in Iugurth. D. Greg. Naziã. in Apologet. Chryſoſtomus, & alij.

214 *Precariò*. regnatur nõ abſolutè, ſed cum timore reddendæ rationis adminiſtrati regni tum, cùm de regno diſcedetur. hanc interpretationẽ exigit precarij ſignificatio apud Vlpianum l. 1. D. de precario.

Vbi non eſt pudor. rectè ratiocinatur. omnis enim ciuitas nullo vinculo melius retinetur, quàm iuſtitia; quę quãuis vna ex quatuor virtutibus ſit auctore Platone de legib. Cicerone, & D. Ambroſio de officiis; propriè tamen virtus eſt & ceteras in ſe complectitur, iuxta Ariſtot. 5. ethic. ad Nicomachum. nam ſine ea nec prudẽtia nec fortitudo, nec temperantia eſſe poteſt, vt ait Eguinar. Baro ad tit. Inſtitut. de iuſt. & iure. Iuſtitiæ officia tria ſunt, honeſte viuere, alterum nõ lædere, ſuum vnicuique tribuere: ad primum refertur pudor, ad ſecundum ſanctitas, ad tertium pietas & fides; ad omnia tria ſimul cura iuris. hæc enim tria ſunt ipſa iuris præcepta, l. iuſtitia, D. de iuſt. & iur. §. iuris pręcepta, inſtit. e. tit. Cumque omne regnum maximè per hæc tria conſeruetur, meritò inſtabile regnum eſſe dicit vbi illa omnia deſunt.

217 *Priuata*. curam iuris omiſit: quia illa potiùs publicum bonum ſit, & potiſſimum ad principem pertinet.

221 *Stupro*. hoc eſt, adulterio. loquitur καταχρηστικῶς quemadmodum & lex Iulia de adulteriis, teſte Papiniano & Modeſtino l. inter liberas, l. ſtuprum D. ad leg. Iul. de adulter. l. 101. D. de verb. ſignific. vide Alciatum lib. 1 diſpunct c. 26. & 2. prętermiſſor. Catellianum Cottam in Memor. in voce adulterium. dixi in Repet. l. transfigere. C. de tranſaction.

224 *Eſt Pelopis* apud Ciceronem 3. de natura Deorum exſtant de hoc ariete antiqui poëtæ, fortaſſis Attij in Atreo, carmina huiuſmodi:

Addo huc, quod mihi portẽto cæleſtũ pater
Prodigium miſit, regni ſtabilimen mei;
Agnum inter pecudes aurea clara coma.
Quondam Thyeſtem clepere aurum eſſe è regia:
Qua in re adiutricem cõiugem cepit ſibi.

229 *Poſſeſſor huius regnat*. hoc nõ abs re confictum fuit. nam in libro Etruſcorũ, teſte Macrob. 3. Saturn traditur, ſi aries inſolito colore fuerit indutus, portendi imperatori rerum omniũ felicitatem. & „Tarquinius in Epitomá. Oſtẽtarij Tu„ſci, inquit: Purpureo aureóve colore ouis ariéſve ſi aſpergetur, principi or-

Precariò regnatur. SER. *vbi non eſt pudor,*
Nec cura iuris, ſanctitas, pietas, fides;
Inſtabile regnum eſt. AT. *ſanctitas, pietas, fides*
Priuata bona ſunt: quà iuuat, reges eant.
SER. *Nefas nocere vel malo fratri puta.*
AT. *Fas eſt in illo, quicquid in fratre eſt nefas.*
Quid enim reliquit crimine intactum, aut vbi
Sceleri pepercit? coniugem ſtupro abſtulit,
Regnúmque furto: ſpecimen antiquum imperi,
Fraude eſt adeptus, fraude turbauit domum.
Eſt Pelopis altis nobile in ſtabulis pecus,
Arcanus aries, ductor opulenti gregis;
Huius per omne corpus effuſo coma
Dependet auro; cuius è tergo, noui
Aurata reges ſceptra Tantalici gerunt:
Poſſeſſor huius regnat: hunc tantæ domus
Fortuna ſequitur: tuta ſepoſitâ ſacer
In parte carpit prata; quæ cludit lapis,
Fatale ſacro paſcuum muro tegens.
Hunc, facinus ingens auſus, aſſumptâ in ſcelus
Conſorte noſtri perfidus thalami auehit.
Hinc omne cladis mutuæ fluxit malum,
Per regna trepidus exſul errauit mea,
Pars nulla noſtri tuta ab inſidiis vacat.
Corrupta coniux, imperij quaſſa eſt fides:
Domus ægra dubius ſanguis eſt, certi nihil,
Niſi frater hoſtis. quid ſtupes? tandem incipe,
Animóſque ſume, Tantalum & Pelopem aſpice:
Ad hæc manus exempla poſcuntur meæ.
Profare, dirum quâ caput mactem via.
SER. *Ferro peremptus ſpiritum inimicum expuat.*
AT. *De fine pœnæ loqueris, ego pœnam volo:*
Perimat tyrannus: lenis in regno meo
Mors impetratur. SER. *nulla te pietas mouet?*
AT. *Excede pietas, ſi modo noſtra in domo*
Vnquam fuiſti: dira furiarum cohors,
Diſcorsq́; Erinnys veniat, & geminas faces
Megæra quatiens. non ſatis magno meum
Ardet furore pectus, impleri iuuat
Maiore monſtro. SER. *quid noui rabidus ſtruis?*
AT. *Nil, quod doloris capiat aſſueti modum.*
Nullum relinquam facinus, & nullum eſt ſatis.
SER. *Ferrum?* AT. *parum eſt.* SER. *Quid ignis?*
(AT. *etiámnum parum eſt.*

SER. *Quó-*

dinis & generis ſumma cum felicitate largitatem auget, genus progeniémque propagat in clari-„ tate lætiorémque efficit. non eſt igitur mirum ſi Phryxus & Helle ab aureo ariete ſeruati fingantur,„ &, qui agnum aurea clarum coma poſſideret, Argis imperaturum cum reſponſum fuerit. hūc agnum Atreus, interfecto Chryſippo fratre, ſuit adeptus; eundem amiſit Æropes vxoris & Thyeſtæ fratris fraude. hoc eſt ſcilicet quod dicitur. Malè parta malè dilabi: quò ſpectat illud Cl. Paradini ſymbolum de ſimia fœneratoris nummos extra feneſtram diſpargente.

SER. *Quónam ergo telo tantus vtetur dolor?*
ATR. *Ipſo Thyeſte.* SER. *maius eſt irâ hoc malum.*
ATR. *Fateor, tumultus pectora attonitus quatit,*
Penitusq́; voluit: rapior, & quò neſcio,
Sed rapior. imò mugit è fundo ſolum,
Tonat dies ſerenus, ac totis domus
Vt fracta tectis crepuit, & moti lares
Vertêre vultum. fiat hoc, fiat nefas,
Quod dij timetis. SER. *facere quid tandem paras?*
ATR. *Neſcio quid animus maius, & ſolito ampliùs*
Supráque fines moris humani tumet,
Inſtátque pigris manibus: haud, quid ſit, ſcio.
Sed grande quiddam eſt: ita ſit, hoc anime incipe,
Dignum Thyeſte facinus, & dignum Atreo
Vterque faciat. vidit infandas domus
Odryſia menſas. fateor; immane eſt ſcelus,
Sed occupatum: maius hoc aliquid dolor
Inueniat. animum filio inſpira parens,
Sororq́; cauſa eſt ſimilis: aſſiſte, & manum
Impelle noſtram. liberos auidus parens,
Gaudénſque laceret, & ſuos artus edat.
Benè eſt, abundè eſt. hic placet pœnæ modus.
Tantiſper, vbínam eſt? tam diu cur innocens
Verſatur Atreus? tota iam ante oculos meos
Imago cædis errat, ingeſta orbitas
In ora patris. anime quid rurſus times,
Et ante rem ſubſidis? audendum eſt, age.
Quod eſt in iſto ſcelere præcipuum nefas,
Hoc ipſe faciat. SER. *ſed quibus captus dolis,*
Noſtros dabit perductus in laqueos pedem?
Inimica credit cuncta. ATR. *non poterit capi,*
Niſi capere vellet. regna nunc ſperat mea:
Hac ſpe, minanti fulmen, occurret Ioui;
Hac ſpe ſubibit gurgitis tumidi minas,
Dubiúmque Libycæ Syrtis intrabit fretum.
Hac ſpe, quod eſſe maximum retur malum,
Fratrem videbit. SER. *quis fidem pacis dabit?*
Cui tanta credet? ATR. *credula eſt ſpes improba,*
Gnatis tamen mandata, quæ patruo ferant,
Dabimus; relictis exſul hoſpitiis, vagus
Regno vt miſerias mutet, atque Argos regat

234 *Conſorte.* vxor dicitur conſors: quēadmodum nuptiæ totius vitæ conſortium l. 1. D. de ritu nuptiar. & conſortio, l. 96. D. ſol. matr. CONSORTE. Ærope.

245 *De fine pœna.* vide quæ dixi Hercule Fur. num. 512.

263 *Tonat dies ſerenus.* habebatur hoc pro prodigio, teſtis Homerus Odyſſ. υ. Ex hac opinione eſt illud Maron. 9. Æneid.

Audiit & cæli genitor de parte ſerena.
Intonuit læuum ———

264 *Lares.* Penates. eoſdem eſſe indicat Cicero pro Quinctio, çùm enim dixiſſet: at hic quidem iam de fundo d. pulſus, iā à ſuis diis Penatibus eiectus eſſet: mox ſubiungit; illud dico, dominum depulſum eſſe de prædio, domino à fa-“ milia ſua manus illatas eſſe ante ſuos“ Lares familiares.

267 *Neſcio quid animus maius.* antiquus ille poëta, in Atreo, apud Tullium:

Maior mihi moles, maius miſcendum eſt malum,
Qui illius acerbum cor contundam & comprimam.

In quibuſdam membranis legitur: *Neſcio quid animus magnum.*

273 *Odryſia.* de Tereo loquitur; qui fuit rex Odryſarum, (Thraciæ pars eſt, Thucidides l. 2. Plinius l. 4. hiſt. natural.) quibus ſollemne fuit in conuiuiis preliari, & ſe inuicem vulneribus deformare, teſte Ammiano Marcellino. de his loqui puto Horatium l. 1. ode 18. & 27.

——— *mones Sithoniis nō leuis Euius &,*
Natis in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt. tollite barbarum
Morem ———

& Anacreonta Teïum:

ἄγε, δῶτε, μηκέθ' οὕτω
πατάγῳ τε κ' ἀλαλητῷ
Σκυθικὴν πόσιν παρ' οἴνῳ
μελετῶμεν, ἀλλὰ καλοῖς
ὑποπίνοντες ἐν ὕμνοις.

279 *Bene eſt.* ſic loquitur infrà actu 5. & Medeæ actu 5. & Agamemn. actu 5.

Ex parte dominus. ſi nimis durus preces
Spernet Thyeſtes, liberos eius rudes,
Maliſque feſſos grauibus, & faciles capi
Preces mouebunt. hinc vetus regni furor,
Illinc egeſtas triſtis, hinc durus labor,
Quamuis rigentem tot malis ſubigent virum.
SER. *Iam tempus illi fecit ærumnas leues.*
ATR. *Erras. malorum ſenſus accreſcit die.*
Leue eſt miſerias ferre, perferre graue.
SER. *Alios miniſtros conſiliis iſtis lege:*
Peiora iuuenes facilè præcepta audiunt.
In patre facient, quicquid in patruo doces;
Sæpe in magiſtrum ſcelera redierunt ſua.
ATR. *Vt nemo doceat fraudis & ſceleris vias,*
Regnum docebit. ne mali ſiant, times?
Naſcuntur: iſtud, quod vocas ſæuum, aſperum,
Agíque dirè credis, & nimium impiè;
Fortaſſe & illic agitur. SER. *hanc fraudem ſcient*
Gnati parari? tacita iam rudibus fides
Non eſt in annis. detegent forſan dolos.
ATR. *Tacere multis diſcitur vitæ malis.*
SER. *Ipsóſne, per quos fallere alium cogitas,*
Falles? ATR. *at ipſi crimine & culpa vacent,*
Quid enim eſt neceſſe liberos ſceleri meo
Inſerere? per nos odia ſe noſtra explicent.
Malè agis, recedis anime: ſi parcis tuis,
Parces & illi, conſilij Agamemnon mei
Sciens miniſter fiat, & patris cliens
Menelaus adſit. prolis incertæ fides.
Ex hoc petatur ſcelere. ſi bella abnuunt,
Et gerere nolunt odia; ſi patruum vocant;
Pater eſt. eatur. multa ſed trepidus ſolet
Detegere vultus, magno nolentem quoque
Conſilia produnt. neſciant quantæ rei
Fiant miniſtri. noſtra tu cœpta occule.
SER. *Haud ſum monendus: iſta noſtro in pectore*
Fides, timórque; ſed magis cludit fides.

309 *Peiora iuuenes facilè præcepta audiũt.* de iuuene ait Horatius in arte poëtica: *Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper.*

330 *Multa turbatus ſolet Detegere vultus* nam ex vultu certiſſima affectuum animi indicia ducuntur. vide Lambinum in comment. Horat. lib. 1. epiſt. 18. in verbis; *deme ſupercilio nubem.*

CHORVS.

Choriambici trimetri.

Tandem regia nobilis
Antiqui genus Inachi,
Fratrum compoſuit minas.
Quis vos exagitat furor,

337 *Antiqui Inachi.* Horat. lib. 2. od. 3.
Diuéſne priſco natus ab Inacho.
Genus. quia Inachus Argiuorum rex fuit.

338 *Compoſuit.* condidit. Virg. 1. Æneid.
Ante diem clauſo componet veſper Olympo.
Horat. lib. 4. od. 14.
Te cæde gaudentes Sycambri
Compoſitis venerantur armis.

Alter-

Alternis dare ſanguinem,
Et ſceptrum ſcelere aggredi?
Neſcitis cupidi arcium,
Regnum quo iaceat loco.
Regem non faciunt opes,
Non veſtis Tyriæ color,
Non frontis nota regiæ,
Non auro nitidæ trabes.
Rex eſt, qui poſuit metus,
Et diri mala pectoris:
Quem non ambitio impotens,
Et nunquam ſtabilis fauor,
Vulgi præcipitis mouet;
Non quicquid fodit Occidens,
Aut vndâ Tagus aureâ
Claro deuehit alueo;
Non quicquid Libycis terit
Feruens area meſſibus:
Quem non concutiet cadens
Obliqui via fulminis;
Non eurus rapiens mare,
Aut ſæuo rapidus freto
Ventoſi tumor Adriæ:
Quem non lancea militis,
Non ſtrictus domuit chalybs:
Qui tuto poſitus loco,
Infra ſe videt omnia,
Occurritq́; ſuo libens
Fato, nec queritur mori.
Reges conueniant licet;
Qui ſparſos agitant Dacas,
Qui rubri vada litoris,
Aut gemmis mare lucidum
Latè ſanguineum tenent;
Aut qui Caſpia fortibus
Recludunt iuga Sarmatis.
Cernet Danubium licet,
Audet qui pedes ingredi;
Et, quocunque loco iacent,
Seres vellere nobiles.
Mens regnum bona poſſidet:
Nil vllis opus eſt equis,
Nil armis, & inertibus
Telis, quæ procul ingerit

340 *Alternis dare ſanguinem.* a. v. l. *alternum dare ſanguinem.*

345 *Claro deuehit alueo.* in vno cod. antiquo habetur *caro.* Porrò Tagi arenas & meſſes Libycas, vt noſter ſic Martialis etiam coniunxit: *Poſſideat Libycas Meſſes, Hermúmque Tagumque.*

350 *Non quicquid Libycis terit Feruens area, &c.* ſic Horat. ode 1.
Illum, ſi proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis.

355 *Ventoſi tumor Adriæ.* mare Adriaticum vt ventis & tempeſtatibus obnoxium, damnat Horatius lib. 1. ode 33. lib. 3. ode 9. & ode 27.

381 *Nil vllis opus, &c.* ſimilia ſunt hæc Horatij lib. 1. ode 22.
Integer vitæ, ſceleriſque purus
Non eget Mauri iaculis nec arcu,
Nec venenatis grauida ſagittis,
Fuſce, pharetra.

382 *Inertibus.* quia à fugientibus ſparguntur. Virg. Georg. 3. Horat. ode 13. lib. 2.

Par-

Parthus, cùm ſimulat fugas:
Admotis nihil eſt opus
Vrbes ſternere machinis,
Longè ſaxa rotantibus:
Rex eſt, qui metuit nihil:
[*Rex eſt quiſque cupit nihil.*]
Hoc regnum ſibi quiſque dat. “
Stet, quicunque volet, potens “
Aulæ culmine lubrico: “
Me dulcis ſaturet quies. “
Obſcuro poſitus loco, “
Leni perfruar ocio: “
Nullis nota Quiritibus “
Ætas per tacitum fluat. “
Sic cùm tranſierint mei “
Nullo cum ſtrepitu dies, “
Plebeius moriar ſenex. “
Illi mors grauis incubat; “
Qui notus nimis omnibus, “
Ignotus moritur ſibi. “

ACTVS TERTIVS.

THYESTES. PLISTHENES.

TH. *Optata patriæ tecta, & Argolicas opes,*
Miſeriſq; ſummum ac maximum exſulibus bonum,
Tactum ſoli natalis, & patrios deos,
(Si ſunt tamen dij) cerno; Cyclopum ſacras
Turres, labore maius humano decus,
Celebrata iuueni ſtadia; per quæ nobilis
Palmam paterno non ſemel curru tuli.
Occurret Argos, populus occurret frequens;
Sed nempe & Atreus: repete ſilueſtres fugas,
Saltúſque denſos potiùs, & miſtam feris
Similémque vitam. clarus hic regni nitor
Fulgore non eſt quod oculos falſo auferat.
Cùm, quid datur, ſpectabis; & dantem aſpice.
Modò inter illa quæ putant cuncti aſpera
Fortis fui, lætúſque: nunc contrà in metus
Reuoluor: animus hæret; ac retrò cupit
Corpus referre: moueo nolentem gradum.
PL. *Pigro (quid hoc eſt?) genitor inceſſu ſtupet,*
Vultúmque verſat, ſéque in incerto tenet.
THY. *Quid anime pendes? quidve conſilium diu*
Tam

386 *Machinis.* Vitruuius tradit machinã eſſe continentem ex materia coniunctionem, maximas ad onerũ motus habentem virtutes: eáque mouetur ex arte circulorum rotundationibus, per κυκλικὴν κίνησιν.

388 *Rex eſt, qui metuit nihil.* horũ & quadantenus ſequentium ſententiam fortè ex Euripidis Ione fuit mutuatus. ait Eurip.

τυραννίδος δὲ τῆς μάτην αἰνουμένης
τὸ μὲν πρόσωπον ἡδὺ, τἀν δόμοισι δὲ
λυπηρά. τίς γὰρ μακάριος, τίς εὐτυχὴς,
ὅστις δεδοικὼς καὶ περιβλέπων βίαν,
αἰῶνα τείνει. δημότης δ᾽ ἂν εὐτυχὴς
ζῆν θέλοιμι μᾶλλον, ἢ τύραννος ὤν.

& quæ ſequuntur.

395 *Nullis nota Quiritibus.* ocioſam vitam, & à publicis muneribus remotam laudat, ad Epicureorum λάθε βιώσας reſpiciens; qua de re integer Plutarchi liber exſtat. vulgò dicitur:

Bene qui latuit, bene vixit.

quod ſi cunctis placeret, nulla non ciuitas periret breui

400 *Illi mors grauis &c.* Euripides, in Iphigenia priore.

ζηλῶ δ᾽ ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον
βίον ἐξεπέρασ᾽ ἀγνὼς, ἀκλεής.
τοὺς δ᾽ ἐν τιμαῖς ἧσσον ζηλῶ.

402 *Ignotus moritur ſibi.* ſolus ſapiens felix eſt ex Zenonis ſententia, (Cicero 4. de finib.) ſtultus verò omnis infelix & miſer, auctore Cicerone in Paradoxis: qui autem ſeipſum non nouit, ſtultus eſt. quia ſapientis potiſſimùm munus eſt, ſeipſum noſſe. Infelix ergo eſt qui ſibi ipſi ignotus moritur.

405 *Tactum ſoli natalis.* patria, nihil poteſt eſſe iucundius.

406 *Cyclopum ſacras Turres.* ſuprà Herculente Furente dixit:

Bellum Mycenis reſtat, vt Cyclopea
Euerſa manibus ſaxa noſtris concidant.

Euripides, in Iphigenia Taurica;

——— ὦ Κυκλωπίδες ἑστίαι,
ὦ πατρὶς Μυκήνα φίλα.

quæ quomodo ſunt intelligenda, ex Arſenio interprete petere licet.

408 *Per quæ nobilis* &c vnus m. ſ *nobilẽ.* Licet autem hîc notare ſenilem iactantiam; quam in Neſtore Homerus, in Euandro Virgilius bene expreſſerunt. Ariſtoteles 2 Rhetoric. huius iactantiæ cauſam reddit; διαπλέουσι γὰρ τὰ γενόμενα λέγοντες. ἀναμιμνησκόμενοι γὰρ ἥδονται.

413 *Clarus hic regni nitor Fulgore non eſt, quod oculos falſo auferat.* quoniam magno alicuius rei ſplendore oculi offenduntur, & quaſi cæcantur. Laberius apud Gellium lib. 10.

Democritus Abderites, phyſicus philoſoph.

Tam facilè torques? rebus incertiſsimis,
Fratri atque regno, credis? an metuis mala
Iam victa, iam manſueta, & ærumnas fugis
Bene collocatas? eſſe iam miſerum iuuat.
Reflecte greſſum, dum licet, téque eripe.
PL. *Quæ cauſa cogit genitor à patria gradum*
Referre viſa? cur bonis tantis ſinum
Subducis? irâ frater abiectâ redit,
Partémque regni reddit, & laceræ domus
Componit artus, téque reſtituit tibi.
THY. *Cauſam timoris ipſe quam ignoro, exigis.*
Nihil timendum video, ſed timeo tamen.
Placet ire: pigris membra ſed genubus labant,
Alióque quàm quò nitor, abductus feror:
Sic concitatam remige & vento ratem
Aeſtus reſiſtens remigi & velo refert.
PL. *Peruince, quicquid obſtat, & mentẽ impedit,*
Reducémque quanta præmia expectent vide.
Pater potes regnare. THY. *cùm poſſim mori,*
Summa eſt poteſtas. PL. *nulla, ſi cupias nihil,* "
Gnatis relinques. TH. *non capit regnum duos.*
PL. *Miſer eſſe mauult, eſſe qui felix poteſt?*
TH. *Mihi crede, falſis magna nominib. placent.* "
Fruſtrà timentur dura: dum excelſus ſteti,
Nunquam pauere deſtiti, atque ipſum mei
Ferrum timere lateris. ô quantum bonum eſt, "
Obſtare nulli, capere ſecuras dapes! "
Humi iacentem ſcelera non intrant caſam, "
Tutúſque mensâ capitur anguſtâ cibus. "
Venenum in auro bibitur. expertus loquor. "
Malam bonæ præferre fortunam licet. "
Non vertice alti montis impoſitam domum,
Et eminentem ciuitas humilis tremit:
Nec

Clypeum conſtituit contra exortum Hyperionis,
Oculos effodere vt poſſet ſplendore æreo, &
Radiis ſolis aciem effodit luminis;
Malis bene eſſe ne videret ciuibus:
Sic ego ſplendore fulgentis pecuniæ,
Volo eludificare exitum ætatis meæ;
Ne in re bona videã eſſe nequam filium.

Rationem reddit Lucretius his verſibus,
Splẽdida porrò oculi fugiũt vitantq; tueri:
Sol etiam cæcat contra ſi tendere pergas,
Propterea quia vis magna eſt ipſius, & altẽ
Aëra per purũ grauiter ſimulacra feruntur,
Et feriunt oculos turbantia compoſituras.
Præterea ſplendor quicunq; eſt acer, adurit
Sæpe oculos: ideo quòd ſemina poſsidet ignis
Multa, dolorem oculis quæ gignunt inſinuando.

414 *Falſo.* non ſunt omnino aliena quæ Cicero ad Brutum quadam epiſt. ſcribit, oſtendens timere ſe ne animus Octauiani propter flexibilem eius ætatem corrumpatur à nonnullis venenis & peſtibus iuuentutis. verba Ciceronis, ni fallor, ſunt hæc: multi ad deprauandum parati, qui ſplendore falſi honoris obiecto, aciẽ boni ingenij præſtringi poſſe confidunt.

441 THY. *Cùm poſſim mori, ſumma eſt poteſtas.* PL *nulla, ſi cupias nihil gnatis relinques.* THY. *non, &c.* ſic legitur in o.v.l.

443 *Non capit regnum duos.* ſic Lucanus.
Nulla fides regni ſociis, omniſq; poteſtas
Impatiens conſortis erit.

nonnulla huc pertinentia tradit Sozinus in conſil. nouis in 1. volum. conſ. 88.

444 *Miſer eſſe mauult eſſe qui felix poteſt* meus codex ſcriptus continet *m. e. mauis, e. q. f. potes.*

448 *O quantum bonum eſt, &c.* Euripides, in Iphigenia Aulidenſi:
ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον
βίον ἐξεπέρασ' ἀγνὼς ἀκλεής·
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἧσσον ζηλῶ.
Π. καὶ μὴν τὸ καλόν γ' ἐνταῦθα βίου.
Αγ. τοῦτο δέ γ' ἐστὶ τὸ καλὸν, σφαλερόν,
καὶ τὸ φιλότιμον
γλυκὺ μέν, λυπεῖ δὲ προσιστάμενον.

452 *Venenum in auro bibitur.* Satyricus idipſum ſenſit, inquiens; —— *non aconita bibuntur*
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula ſumes
Gemmata ——

454 *Non vertice alti montis.* dictum videtur propter Valerium Poplicolam qui cùm in ſumma Velia ædificaret, venit in ſuſpicionẽ affectati regni. itaque ne à ciuibus ſuis timeretur, nõ in planũ modò ædes ſuas detulit, ſed etiam cliui ipſi ſubiecit, id ſe facere inquiens, vt populus ſuprà ſuſpectum ſe ciuem habitaret, & in Velia ædificarent, quibus meliùs publica libertas, quàm ſibi patriæ liberatori credebatur, Liuius libro ſecundo. hunc verò locum traxit totum ab aliis, nec infeliciùs tractauit Lucretius libro primo.
Si non aurea ſunt iuuenum ſimulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis vt ſuppeditentur:
Nec domus argento fulget, auróque renidet,
Nec cytharis reboant laqueata aurataque templa:
At tamen inter ſe proſtrati in gramine molli,
Propter aquæ riuum ſub ramis arboris altæ,
Non magnis opibus iucundè corpora curant.

Virgilius:
Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis
Mane ſalutantum totis vomit ædibus vndam,
Nec varios inhiant pulchra teſtudine poſtes,

Illuſaſq; auro veſtes, Ephyreiáque æra,
Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno,
Nec caſia liquidi corrũpitur vſus oliui:
At ſecura quies & neſcia fallere vita,
Diues opum variarũ: at latis otia fundis,
Speluncæ, viuiq; lacus: at frigida Tempe,
Mugituſque boum, molleſque ſub arbore ſomni &c.

Item alius, neſcio quis:

Si non Aſſyrio fuerint bis lauta colore
Attalicis opibus data vellera: ſi nitor auri
Sublaqueare domus animum non tangit auarum,
Picturæq; decus, lapidum nec fulgor in vlla
Cognitus vtilitate manet: nec pocula gratum
Alconis referunt Boëtiq; toreuma, nec Indi
Conchea baccha maris pretio eſt: at pectore puro
Sæpe ſuper tenero proſternit gramine corpus;
Florida cùm tellus gemmantes picta per herbas, &c.

Quæcumq; enim plus viginti verſibus comprehenſa ſequuntur, omnia huc pertinent.

456 *Tectis.* loquitur de tectis laqueatis, de quibus Cicero 2. de legib. & Horat. 2. carm.

458 *Claſſibus piſcamur.* inſanam Romanorum in conquirendis vndique piſcibus luxuriam, quaſi aliud agens reprehendit: de qua vide Macrobium lib. 3. Saturnal. cap. 15. ſequẽtibus verbis profuſiſſimam illam libidinem villarum in Baiano ſinu, aliiſque locis exſtruendarum notat.

495 *Tempore animo.* tres m. ſ. *animum.*

496 *Sic cùm feras.* ſic Vlyſſem cani latranti comparat Homerus Odyſſ. υ'.

——— κραδίη δέ οἱ ἔνδον ὑλάκτει.
ὡς δὲ κύων ἀμαλῇσι περὶ σκυλάκεσσι βεβῶσα,
ἄνδρ' ἀγνοιήσασ' ὑλάει μέμονέν τε μάχεσθαι.

&, quod ad rẽ propiùs accedit, Ennius:

——— *animúſque in pectore latrat:*
Sicuti ſi quando vinclo venatica aeno
Apta ſolet canis, forte feram ſi ex nare ſagaci
Senſit; voce ſua nictátque vluláque ibi acutè.

Nec fulget altis ſplendidum tectis ebur,
Somnoſq́; non defendit excubitor meos:
Non claſſibus piſcamur, & retro mare
Iacta fugamus mole: non ventrem improbum
Alimus tributo gentium: nullus mihi
Vltra Getas metitur, & Parthos ager:
Non thure colimur, nec meæ excluſo Ioue
Ornantur aræ: nulla culminibus meis
Impoſita nutat ſilua: nec fumant manu
Succenſa multâ ſtagna; nec ſomno dies,
Bacchóque nox ducenda peruigili datur:
Sed non timemus: tuta ſine telo eſt domus,
Rebúſque paruis alta præſtatur quies.
Immane regnum eſt, poſſe ſine regno pati.
PL. *Nec abnuendum eſt, ſi dat imperium deus.*
THY. *Nec appetendum.* PL. *frater vt regnes rogat.*
THY. *Rogat? timendum eſt: errat hic aliquis dolus.*
PL. *Redire pietas, vnde ſummota eſt, ſolet,*
Reparátque vires iuſtus amiſſas amor.
THY. *Amat Thyſten frater? ætherias priùs*
Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax
Conſiſtet æſtus vnda, & Ionio ſeges
Matura pelago ſurget, & lucem dabit
Nox atra terris: antè cum flammis aquæ,
Cum morte vita, cum mari ventus fidem
Fœduſq́; iungent. PL. *quam tamen fraudem times?*
TH. *Omnem. timori quem meo ſtatuam modum?*
Quãtum poteſt, tantum odit. PL. *in te quid poteſt?*
THY. *Pro me nihil iam metuo. vos facitis mihi*
Atrea timendum. PL. *decipi captus times?*
Serum eſt cauendi tempus in mediis malis.
TH. *Eatur. vnum genitor hoc teſtor tamen:*
Ego vos ſequor, non duco. PL. *Reſpiciat deus*
Bene cogitata. perge non dubio gradu.

ATREVS. THIESTES.

ATR. *Plagis tenetur cluſa diſpoſitis fera,*
Et ipſum, & vnâ generis inuiſi indolem
Iunctam parenti cerno. iam tuto in loco
Verſantur odia: vênit in noſtras manus
Tandem Thyeſtes, vênit, & totus quidem.
Vix tempore animo, vix dolor frenos capit.
Sic, cùm feras veſtigat, & longo ſagax
Loro tenetur Vmber, ac preſſo vias

Scru-

Scrutatur ore, dum procul lento ſuem
Odore ſentit; pâret, & tacito locum
Roſtro pererrat: præda cùm propior fuit;
Ceruice totâ pugnat, & geſtu vocat
Dominum morantem, ſéque retinenti eripit.
Cùm ſpirat ira ſanguinem, neſcit tegi,
Tamen tegatur. Aſpice, vt multo grauis
Squallore vultus obruat mæſtos coma;
Quàm fœda iaceat barba. præſtetur fides.
Fratrem iuuat videre: complexus mihi
Redde expetitos: quicquid irarum fuit,
Tranſierit: ex hoc ſanguis ac pietas die
Colantur: animis odia damnata excidant.
THY. *Diluere poſſem cuncta, niſi talis fores:*
Sed fateor, Atreu fateor, admiſi omnia
Quæ credidiſti. peſſimam cauſam meam
Hodierna pietas fecit. eſt prorſus nocens,
Quicunque viſus tam bono fratri eſt nocens.
Lachrymis agendum eſt. ſupplicem primus vides.
Hæ te precantur pedibus iniectæ manus:
Ponatur omnis ira, & ex animo tumor
Eraſus abeat: obſides fidei accipe
Hos innocentes frater. ATR. *à genubus manus*
Aufer, meóſque potiùs amplexus pete.
Vos quoque, ſenum præſidia, tot iuuenes, meo
Pendete collo. ſquallidam veſtem exue,
Oculiſque noſtris parce, & ornatus cape,
Quales mei: lætuſque frater, imperi
Capeſſe partem: maior hæc laus eſt mea,
Fratri paternum reddere incolumi decus.
Habere regnum caſus eſt, virtus dare.
THY. *Dij paria frater precta pro tantis tibi*
Meritis rependant: regiam capitis notam
Squallor recuſat noſter, & ſceptrum manus
Infauſta refugit: liceat in mediâ mihi
Latêre turbâ. ATR. *recipit hoc regnum duos.*
THY. *Meum eſſe credo, quicquid eſt frater tuum.*
ATR. *Quis influentis dona fortunæ abnuit?*
THY. *Expertus eſt quicũq̃, quàm facilè effluant.*
ATR. *Fratrem potiri gloriâ ingenti vetas?*
TH. *Tua iam peracta gloria eſt, reſtat mea.*
Reſpuere certum eſt regna conſilium mihi.
ATR. *Meam relinquam, niſi tuam partem accipis.*
TH. *Accipio, regni nomen impoſiti feram:*

506 *Quàm fœda iaceat barba.* de Thyeſte videtur illa antiquæ tragœdiæ (ſunt tamen de Aeëtha) apud Ciceronem 3. Tuſc. quæſt.

Refugere oculi, corpus macie extabuit,
Lacrumæ peredere humore exſangues genas,
Situ nidoris barba pedore horrida
Atque intonſa infuſcat pectus inluuie ſcabrum.

536 *Quàm facilè effluant.* P. Syrus:
Leuis eſt fortuna, citò repoſcit quæ dedit;
Q. Curtius li. 6. Fortunam tuam preſſis manibus tene, lubrica eſt, nec teneri poteſt. alibi lib. 5. idem verſatilem appellat: quod fortè dictum fuit, quia vt ait Tibullus lib. 1. eleg. 5.
Verſatur celeri fors leuis orbe rota
Herodotus lib. 1. qui inſcribitur Clio: ἐκεῖνο πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπίων ἐστὶ πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν.

556 *Sanguinem Mauors cupiẽs.* Orpheus:

Ἄρης ἄναξ ὀλβόδωρε, φόνοις πεπαλαγμένος αἰεὶ,
αἵματι ἀνδροφόνῳ χαίρων, πολεμόκλονε, φρικτὲ,
ὃς ποθέεις ξίφεσίν τε καὶ ἔγχεσι δῆριν ἄμωμον.

562 *Pallidæ matres timuere natis.* hoc Fabricius ex coniectura repoſuit, & ſanè eſt elegantiſſimum; non auſim tamen hoc amplecti, quia in o. v. l. tam excuſis quàm ſcriptis habetur; *pallidæ matres tenuere natos.* & poteſt videri dictum ad imitationem illius Virgiliani lib. 7. Aeneid.

Et trepidæ matres preſſere ad vbera natos.

Statius 1. Thebaid.

——*gremioque Palæmona preſsit.*

quod in Orlãdo furioſo cantu 27. Stanz. 101. ſic expreſſit Ludou. Arioſt.

Si ſtrinzere le madri il figli al ſeno,

& Ludouic. de Camoes, in Luſiadib. cant. 4.

E as mãis que o ſom terribil eſcuit ârão
A oſpeitos os filhinhos apertá rão.

574 *Litui ſtrepentis.* Lituus incuruus erat, auctore feſto, ideo ſonum ſtreperum & acutum edebat. Ennius:

Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.

iccirco ait *ſtrepentis.* imitatus Horatiũ, qui 2. carmin. ait;

Iam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures, iam litui ſtrepunt.

580 *Quod rapax hauſtum reuomit Charybdis.* ab Homero Odyſſ. μ'.

—— δῖα Χάρυβδις ἀναρροιβδεῖ μέλαν ὕδωρ.
τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ
δεινόν ——

quæ ſic expreſſit P. Virgilius Aeneid. 3.

—— *Charybdis*
Obſidet, atque imo barathri ter gurgite vaſtos
Sorbet in abruptum fluctus, rurſuſque ſub auras
Erigit alternos, & ſidera verberat vnda.

581 *Cyclops metuit parentem.* Conon in Heraclea ſcribit Polyphemi patrẽ fuiſſe Elaſum; quem Andron Teïus, in lib. de affinitatibus, Elatam appellat; Homer. Odyſſ. ά. Euripides in Cyclope, Apollonius 1. Argonaut. & Lucianus in dialog. marinor deor. Neptunum fuiſſe dicunt. quod noſter hic ſequitur: fortè quia vt Tzetza chil. 2. hiſtor. 51. ſcribit, τοὺς θυμικοὺς γὰρ σύμπαντας καὶ πάντας τοὺς ἀνδρείους, υἱοὺς καὶ φίλους, ἱστοροῦσι φασὶ τοῦ Ποσειδῶνος. Præterea rectè noſter per Neptunum voluit vim maris ſignificare. nam Cicero lib. 1. de nat. deor. ex Chryſippi ſententia, prodidit Neptunum nihil eſſe aliud quàm ſpiritum qui mare commouet.

Sed iura & arma ſeruient mecum tibi.

ATR. *Impoſita capiti vincla venerando gere.*
Ego deſtinatas victimas ſuperis dabo.

CHORVS.

Sapphici, & vnus Adonius.

Credat hoc quiſquam? ferus ille & acer,
Nec potens mentis, truculentus Atreus,
Fratris aſpectu ſtupefactus hæſit.
Nulla vis maior pietate verâ eſt:
Iurgia externis inimica durant,
Quos amor verus tenuit, tenebit.
Ira cùm magnis agitata cauſis
Gratiam rupit, cecinítque bellum;
Cùm leues frenis ſonuere turmæ,
Fulſit hinc illinc agitatus enſis;
Quem mouet crebro furibundus ictu
Sanguinem Mauors cupiens recentem;
Opprimit ferrum, manibúſque iunctis
Ducit ad pacem pietas negantes.
Ocium è tanto ſubitum tumultu
Quis deus fecit? modò per Mycenas
Arma ciuilis crepuere belli.
Pallidæ matres tenuere natos,
Vxor armato timuit marito;
Cùm manum inuitus ſequeretur enſis,
Sordidus pacis vitio quietæ:
Ille labentes renouare muros,
Hic ſitu quaſſas ſtabilire turres,
Ferreis portas cohibere clauſtris
Ille certabat, pauidúſque pinnis
Anxiæ nocti vigil incubabat.
Peior eſt bello, timor ipſe belli.
Iam minæ ſæui cecidere ferri,
Iam ſilet murmur graue claſſicorum,
Iam tacet ſtridor litui ſtrepentis,
Alta pax vrbis reuocata lætæ eſt.
Sic vbi ex alto tumuere fluctus,
Bruttium Coro feriente pontum,
Scylla pulſatis reſonat cauernis,
Ac mare in portu timuere nautæ,
Quod rapax hauſtum reuomit Charybdis;
Et ferus Cyclops metuit parentem

Rupe feruentis reſidens in Ætnæ,
Ne ſuper fuſis v.oletur vadis
Ignis Aetneis reſonans caminis.
Et putat mergi ſua poſſe pauper
Regna Laërtes Ithacâ tremente.
Si ſuæ ventis cecidere vires,
Mitius ſtagno pelagus recumbit:
Alta quæ nauis timuit ſecare
Hinc & hinc fuſis ſpacioſa velis,
Strata, ludenti patuere cymbæ:
Et vacat merſos numerare piſces;
Hic, vbi ingenti modò ſub procella
Cyclades pontum timuere motæ.
Nulla ſors longa eſt. dolor ac voluptas
Inuicem cedunt. breuior voluptas.
Ima permutat breuis hora ſummis.
Ille qui donat diadema fronti,
Quem genu nixæ tremuere gentes,
Cuius ad nutum poſuere bella
Medus, & Phœbi propioris Indus,
Et Dacæ Parthis equitem minati:

582 *Ætna* Ætnæi incendij cauſam tradit Lucretius lib. 6. his verſibus:

——— primùm totius ſubcaua montis
Eſt natura fere, ſilicum ſuffulta cauernis:
Omnibus eſt porrò in ſpeluncis ventus & aër,
Ventus enim fit vbi eſt agitando percitus aer:
Hic vbi percaluit, calefecitq; omnia circum
Saxa furens, qua contingit, terramque & ab ollis
Excuſſit calidū flammis velocibus ignem;
Tollit ſe ac rectis ita faucibus eiicit altè,
Funditq; ardorem longè longéq; fauillam
Differt, & craſſa voluit caligine fumum,
Extruditq; ſimul mirando pondere ſaxa, &c.

addit Claudian. lib. 1. de raptu Proſerp.

Quæ ſcopulos tormenta rotant? quæ tanta cauernas
"*Vis glomerat? quo fonte ruit Vulcanius ignis?*
"*Siue quod obicibus diſcurrēs ventus opertis*
"*Offenſo per ſaxa ruens rimoſa meatu,*
Dum ſcrutatur iter, libertatemq; repoſcens
Putrida multiuagis populatur flatibus antra:
Seu mare ſulphurei ductum per viſcera montis
Oppreſſis igneſcit aquis & pondera librat, &c.

Anxius

Auctor libri de mundo docet terrā multos flatus & ignis fontes in ſe continere: quorum alij ſub terra ſint occulti & obſcuri, alij verò ἀναπνοὰς ἔχουσι καὶ ἀναφυσήσεις, ὥσπερ Λιπάρα τε καὶ Αἴτνη καὶ τὰ ἐν Αἰόλου νήσοις· αἳ δὴ καὶ ῥέουσι πολλάκις ποταμῶν δίκην καὶ μύδρους ἀναρριπτοῦσι διαπύρους. adde quæ diximus ſuperiùs in Hercule Furente ex Trogi Pompeij ſententia.

595 *Dolor ac voluptas.* Iouem tradunt fabulę, cùm dolorem ac voluptatem grauiter diſſidentes, nullo modo conciliare poſſet, adamantina catena ſimul vinxiſſe: vt, manente etiamnum diſſidio, ſe mutuo tamen ſemper conſequantur.

597 *Ima permutat breuis hora ſummis.* rectiùs noſter quàm tragicus Grecus; qui diem dixerat. quāobrem in Demetrij Phalerei reprehenſionem incidit, vt à Plutarcho accepi, cuius verba in conſolatoria ad Apollonium ſunt hęc: ὅθεν ὀρθῶς ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος, εἰπόντος Εὐριπίδου, ὁ δ᾽ ὄλβος οὐ βέβαιος ἀλλ᾽ ἐφήμερος, καὶ ὅτι μικρότατα φαίνεται, καὶ ἰσμέγα τὰ μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν, τὰ δ᾽ ἦρ᾽ ἄνω· τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔφη λέγειν αὐτόν, βέλτιον δ᾽ ἂν ἔχειν εἰ μὴ μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ στιγμὴν εἶπε χρόνου. Carmina Euripidis, quę Demetrius reprehendebat, ſi coniecturę licentia datur, fortè fuerunt, in Hecuba:

οὐδ᾽ εὐτυχοῦντας, εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί,
κἀγὼ γὰρ ἦν ποτ᾽, ἀλλὰ νῦν οὐκ εἴμ᾽ ἔτι,
ὅτι πάντα δ᾽ ὄλβον ἦμαρ ἕν μ᾽ ἀφείλετο.

Vt vt eſt, inſtè Demetrius. celerrima enim eſt rerum vicisſitudo. Simonides,

ὠκεῖα γὰρ οὐδὲ τανυπτερύγου μυίας
οὕτως ἁ μετάστασις.

quia, vt idem inquit,

οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι μένει χρῆμ᾽ ἔμπεδον αἰεί.

neque enim vllus vnquam tam fuit fortunatus, vt non ſępiſſimè illi multa aduerſa acciderint, ne illi quidem qui vixiſſe feliciſſimè traduntur. Pindarus:

——— αἰὼν δ᾽ ἀσφαλὴς
οὐκ ἔγεντ᾽ οὔτ᾽ Αἰακίδᾳ παρὰ Πηλεῖ,
οὔτε παρ᾽ ἀντιθέῳ
Κάδμῳ· λέγονταί γε μὰν βροτῶν
ὄλβον ὑπέρτατον οἳ
σχεῖν ———

Simonides:

οὐδὲ γὰρ οἳ πρότερόν ποτ᾽ ἐπέλοντο
θεῶν δ᾽ ἐξ ἀνάκτων ἐγένονθ᾽ υἷες
ἡμίθεοι, ἄπονον, οὐδ᾽ ἄφθιτον,
οὐδ᾽ ἀκίνδυνον βίον ἐς γῆρας
ἐξίκοντο τελέσαντες ———

rationem reddit Pindarus: ——— ἄλ-
λοτε δ᾽ ἀλλοῖαι πνοαὶ
ὑψιπετᾶν ἀνέμων.
ὄλβος δ᾽ οὐκ ἐς μακρὸν ἀνδρῶν ἔρχεται
&c.

Ideo Theodectes ait βεβαίους eſſe hominum fortunas: & noſter Seneca alibi, in lib. de remed. fortunę:

Neminem illæſum fata tranſmittunt.

B. Nylus epiſcop⁹ & mart. quę nobis proſpera cō tingūt, rotę, fumo, ac vmbrę cōparauit. quia vt vmbrę nō permanēt, vt fum⁹ euaneſcūt, & veluti rota

Anxius ſceptrum tenet, & mouentes
Cuncta diuitias, metuitq́ casus
Mobiles rerum, dubiumque tempus.
Vos, quibus rector maris atque terræ
Ius dedit magnum necis atque vitæ,
Ponite inflatos tumidóſque vultus:
Quicquid à vobis minor expaueſcit,
Maior hoc vobis dominus minatur.
Omne ſub regno grauiore regnum eſt.
Quem dies vidit veniens ſuperbum,
Hunc dies vidit fugiens iacentem.
Nemo confidat nimium ſecundis,
Nemo deſperet meliora lapſis.
Miſcet hæc illis, prohibétque Clotho
Stare fortunam: rotat omne fatum.
Nemo tam diuos habuit fauentes,
Craſtinum vt poſſit ſibi polliceri.
Res Deus noſtras celeri citatas
Turbine verſat.

ACTVS

vertuntur. In Nelei carmine legitur;
Topper fortunæ commutantur hominibus.
Quin etiã ſi rem recta via reputemus, tum demũ nos extra ictus fortunæ conſtitutos cõperiemus; cùm anima noſtra hoc corporis carcere emiſſa in cælum, vnde ducit originem, euolarit. Hoc neque Solonem, neque Euripidem, neque Ouidium latuit. (quorum tamen ſententiam malignè, & non ſine calumnia vellicat Ariſtoteles lib. 1. Ethicorum ad Nicomachum cap. 10.) Solon Crœſi gazas deſpiciens, dixit eum ſe beatum nominare, cui deus ad mortem vſque felicem vitam tribuiſſet. auctores ſunt Herodotus & Plutarchus. Euripides teſtatur omnium, quotquot hoc cæli munere veſcimur, vitam lubricam eſſe & laborioſam, hos erigi afflictos, illos affligi erectos, neque huius viciſſitudinis vllum terminum eſſe ante mortem; quam Diphilus vult eſſe malorum medicinã his verbis,

—— οὐκ ἔστι βίος ὃς οὐ κέκτηται κακά,
λύπας, μερίμνας, ἁρπαγάς, στρέβλας, νόσους.
τούτων ὁ θάνατος καθάπερ ἰατρὸς φανεὶς
ἀνέπαυσε τοὺς ἔχοντας, ἀναπαύσας ὕπνῳ.

Ouidius autem:

———*vltima ſemper*
Expectanda dies homini, dicique beatus
Ante obitum nemo ſupremáque funera debet.

quod fortè mutuatus fuit ab Euripide, qui in Andromache, χρὴ δ' οὔποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν, πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς ὅπως περάσας ἡμέραν ἥξει κάτω. nec non in Troadibus; τῶν δ' εὐδαιμόνων μηδένα νομίζετ' εὐτυχεῖν, πρὶν ἂν θάνῃ. vel equidem mutuatus fuit à Sophocle, in Oedipo Tyranno: ὥστε θνητὸν ὄντ' ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν ἡμέραν ἐπισκοποῦντα, μηδέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν τέρμα τοῦ βίου περάσῃ μηδὲν ἀλγεινὸν παθών. quod ipſum etiam Dionyſius Tyrannus, in Leda, litteris ,, prodidit: eáque causa eſt, cur D. Auguſtinus alicubi inquiat, Lauda poſt mortem, cùm ad triumphum venit. 605 *Mouentes Cuncta diuitias.* cur mouentes cuncta diuitias? an quia nihil tam ſanctum, quod non violari; nihil tam munitum, quod nõ expugnari pecunia poſſit? Cicero, in Verrem. Ideo prudenter Pythia conſulenti Philippo, quomodo aduerſarios vinceret, dicitur reſpondiſſe: Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις. quia, vt ait Æſchylus:, τὰ πάντα χρυσῷ τέμνεται καὶ πράττεται. Ariſtodemi dictum celebratur hoc: Χρήματ' ἀνήρ, πενιχρὸς δ' οὐδεὶς πέλετ' ἐσθλός, οὐδὲ τίμιος: Menander. Χρυσὸς δ' ἀνοίγει πάντα, καὶ ᾅδου πύλας. Apuleius lib 9. de aſino, ſcripſit pecuniæ difficultates omnes eſſe peruias, auróque adamantinas perfringi fores. Archidamus Spartanus l. 1. Thucidydis inquit, καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τὸ πλέον, ἀλλὰ δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ, ἄλλως τε καὶ ἠπειρώταις πρὸς θαλασσίους. Porrò in hac Archidami oratione nonnulla videntur eſſe tranſpoſita, non quidem in his verbis, ſed alibi. Idem Thucydides lib. 6. tradit. 614 *Nemo confidat nimium ſecun-* ,, *dis.* Q. Curtius lib. 4. Breues & mutabiles vices rerum ſunt. T. Liuius lib. 45. Exemplum inſigne ,, cernitis mutationis rerum humanarum. vobis hoc præcipuè dico, iuuenes. Ideo in ſecundis re- ,, bus nihil in quemquam ſuperbè ac violenter conſulere decet, nec præſenti credere fortunæ: ,, cùm, quid veſper ferat, incertum ſit. Is demum vir erit; cuius animum nec proſpera flatu ſuo ,, efferet, nec aduerſa infringet. Laberius apud Macrobium; *Non poſſunt primi eſſe omnes omni tempore. Summum ad gradum cùm claritatis veneris, Conſiſtes ægrè, & citiùs, quàm aſcendas, decides.* 619 *Craſtinum.* Euripides, in Alceſti.

βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται, κοὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἐξεπίσταται τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.

Horatius: *Quis ſcit an adiiciant hodiernæ tempora vitæ*
Craſtina Dij ſuperi? Theocritus: τί θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ' αὔριον οὐκ ἐσορῶμες. Guilhelmus Tirius de bello ſacro lib. 1. c. 17. Ignorat enim mortalis infirmitas, quid ſibi craſtina pariat dies.

ACTVS QVARTVS.

NVNCIVS. CHORVS.

NVN. *Quis me per auras turbo præcipitem vehet,*
Atráque nube inuoluet, vt tantum nefas
Eripiat oculis? ô domus Pelopi quoque,
Et Tantalo pudenda. CH. *quid portas noui?*
NVN. *Quænam iſta regio eſt? Sparte & Argos, impios*
Sortita fratres, & maris gemini premens
Fauces Corinthus? an feris Iſter fugam
Præbens Alanis? an ſub æternâ niue
Hyrcana tellus? an vagi paſſim Scythæ?
Quis hic nefandi eſt conſcius monſtri locus?
CH. *Effare, & iſtud pande, quodcunq; eſt malum.*
NVN. *Si ſteterit animus, ſi metu corpus rigens*
Remittet artus: hæret in vultu trucis
Imago facti. ferte me inſanæ procul
Illò procellæ: ferte, quò fertur dies
Hinc raptus. CH. *animos grauiùs incertos tenes.*
Quid ſit quod horres ede, & auctorem indica.
Non quæro quis ſit, ſed vter. effare ocyus.
NVN. *In arce ſummâ, Pelopeæ pars eſt domus*
Conuerſa ad auſtros; cuius extremum latus
Aequale monti creſcit, atque vrbem premit,
Et contumacem regibus populum ſuis
Habet ſub ictu: fulget hîc turbæ capax
Immane tectum; cuius auratas trabes
Variis columnæ nobiles maculis ferunt.
Poſt iſta vulgo nota, quæ populi colunt,
In multa diues ſpacia diſcedit domus.
Arcana in imo regia ſeceſſu patet,
Altà vetuſtum valle compeſcens nemus,
Penetrale regni: nulla quæ lætos ſolet
Præbere ramos arbor, aut ferro coli.
Sed taxus, & cupreſſus, & nigrâ ilice
Obſcura nutat ſilua; quam ſupra eminens
Deſpectat altè quercus, & vincit nemus.
Hinc auſpicari regna Tantalidæ ſolent,
Hinc petere lapſis rebus & dubiis opem.
Affixa inhærent dona, vocales tubæ,
Fractique currus, ſpolia Myrtoi maris,
Victæque falſis axibus pendent rotæ,
Et omne gentis facinus: hoc Phrygius loco
Fixus

629 *Alanis*.hi, iuxta Pliniū & Ammianum Sarmatiam Europæam incoluerunt; iuxta alios vel Daciæ partem, vel vlterioris Scythiæ. Alanorum formam habes apud Claudianum, de bello Gethico:

Cui natura breues, animis ingētibus artus
Finxerat, immaniq; oculos infecerat ira:
Vulneribus pars nulla vacat, reciſáque cunctis
Gloria fœdati ſplendet iactantior oris.

Lucanus lib. 10. feritatis & crudelitatis exempla, Mauros, Scythas, & Alanos proponit.

649. PATET] ampla eſt & capax.

648 *In multa diues ſpacia diſcedit domus.*] pars domus interior deſcribitur, quæ reliquis vt plurimum ditior & auguſtior erat. Catull.

Ipſius at ſedes quacunq; opulenta receſſit
Regia, fulgenti ſplendet auro atque argento,
Candet ebur ſoliis, collucent pocula menſis,
Tota domus gaudet regali ſplēdida gaza.

Virgilius:

At domus interior regali ſplendida luxu
Inſtruitur.

653 *Nigra ilice* Virgilius:

Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas.

Claudianus lib. 1. in Rufin.

—— caligantia nigris
Ilicibus ——

quo loco rationem reddidi, cur ilex nigra dicatur.

Fixus tiaras Pelopis: hic præda hoſtium,
Et de triumpho picta barbarico chlamys.
Fons ſtat ſub vmbrâ triſtis, & nigrâ piger
Hæret palude: talis eſt diræ Stygis
Deformis vnda, quæ facit cælo fidem.
Hîc nocte cæca gemere ferales deos
Fama eſt: catenis lucus excuſſis ſonat,
Vlulantq́ manes: quicquid audire eſt metus,
Illic videtur: errat antiquis vetus
Emiſſa buſtis turba, & inſultant loco
Maiora notis monſtra: quin tota ſolet
Micare flammis ſilua, & excelſæ trabes
Ardent ſine igne: ſæpe latratu nemus
Trino remugit: ſæpe ſimulachris domus
Attonita magnis: nec dies ſedat metum:
Nox propria luco eſt, & ſuperſtitio inferûm
In luce mediâ regnat: hinc orantibus
Reſponſa dantur certa, cùm ingenti ſono
Laxantur adyto fata, & immugit ſpecus
Vocem deo ſoluente: quò poſtquam furens
Intrauit Atreus liberos fratris trahens,
Ornantur aræ. quis queat dignè eloqui?
Poſt terga iuuenum nobiles religat manus,
Et mæſta vittâ capita purpureâ ligat:
Non thura deſunt, non ſacer Bacchi liquor,
Tangénſve ſalsâ victimam culter molâ.
Seruatur omnis ordo, ne tantum nefas
Non ritè fiat. CH. *quis manum ferro admouet?*
NVN. *Ipſe eſt ſacerdos, ipſe funeſta prece*
Lethale carmen ore violento canit,
Stat ipſe ad aras, ipſe deuotos neci
Contrectat & componit, & ferro admouet.
Attendit ipſe. nulla pars ſacri perit.
Lucus tremiſcit, tota ſuccuſſo ſolo
Nutauit aula, dubia quò pondus daret,
Ac fluctuanti ſimilis: è læuo æthere
Atrum cucurrit limitem ſidus trahens:
Libata in ignes vina mutato fluunt
Cruenta Baccho: regium capiti decus
Bis térque lapſum eſt: fleuit in templis ebur.
Mouere cunctos monſtra: ſed ſolus ſibi
Immotus Atreus conſtat, atque vltrò deos
Terret minantes: iamque dimiſſâ morâ
Aſſiluit aris, toruum & obliquum intuens.

662 *Tiaras.* vide quæ dixi in not. ad Claudiani Panegyr. de 4. conſulatu Honorij A.

666 *Quæ facit cælo fidem.* facit vt diis credatur; qui eius iurare timent & fallere numen, iuxta Heſiodum in Theogon. Homerum Odyſſ. ε. & Apolloniū Argonaut. β'. vide Herc. Fur. 711.

„ 682 *Liberos.* hic liberos pro filiis poſuit. „ rectè, iuxta l. 10. de Senator. l. 10. §. „ liberos, D. de in ius voc. l. liberorum, D. de verb. ſignific. vbi traditur liberorum appellatione omnes deſcendentes contineri, vt parentum nomine omnes ſuperiores l. 51. d. tit. ſed & Papirius Frōto lib. 3. reſponſorum ſcripſit, filij appellatione etiam aliquando nepotes accipi, quod & Iuliano placuit l. 201. d. tit.

697 *Læuo æthere.* q. v. l. *leuo.* alij *leuo.* priorem orthographiam cōfirmat Nonius, poſteriorem Feſtus. Lapides vtrãque ſcripturam agnoſcunt, non alteram tantùm, vt voluit Aldus Manutius orthographh. pag. 477. niſi nos idem fallit pag 302.

701 *Fleuit in templis ebur.* ſolemne prodigium. Tibullus lib. 2.

Et ſimulacra Deûm lachrymas ſudere tepentes.

Ouidius 15. Metamorph.

Mille locis lachrymauit ebur ——

Lucanus lib. 7.

—— *rorantia fletu*
Vſque ad Theſſaliam Romana & publica ſigna.

Silius lib. 8.

—— *lachrymaque vetuſta*
Effigie patris latè fluxere Quirini.

Iulius Obſequens, in lib. de prodigiis; teſtatur L. Aemilio Paullo & Cn. Bæbio Tamphilo Lanuuij Iunonis ſoſpitæ ſimulacrum lacrymaſſe Ap. verò Claudio & M. Perperna coſſ. Apollinis effigiem per quatriduum fleuiſſe.

Ieiuna

Ieiuna ſiluis qualis in Gangeticis
Inter iuuencos Tigris errauit duos,
Vtriuſque prædæ cupida, quò primos ferat
Incerta morſus, flectit huc rictus ſuos,
Illò reflectit, & famem dubiam tenet:
Sic dirus Atreus capita deuota impiæ
Speculatur iræ: quem priùs mactet ſibi,
Dubitat; ſecunda deinde quem cæde immolet.
Nec intereſt: ſed dubitat, & tantum ſcelus
Iuuat ordinare. CH. *quem tamen ferro occupat?*
NVN. *Primus locus (ne deeſſe pietatem putes)*
Auo dicatur: Tantalus prima hoſtia eſt.
CH. *Quo iuuenis animo, quo tulit vultu necem?*
NVN. *Stetit ſui ſecurus, & non eſt preces*
Perire fruſtrà paſſus: aſt illi ferus
In vulnere enſem abſcondit, & penitus premens
Iugulo manum commiſit: educto ſtetit
Ferro cadauer; cùmq; dubitaſſet diu
Hac parte an illà caderet, in patruum cadit.
Tunc ille ad aras Pliſthenem ſæuus trahit,
Adicitq; fratri: colla percuſſa amputat,
Ceruice cæsâ truncus in pronum ruit,
Querulum cucurrit murmure incerto caput.
CH. *Quid deinde geminâ cæde perfunctus facit?*
Pueróne parcit? an ſcelus ſceleri ingerit?
NVN. *Siluâ iubatus qualis Armeniâ leo,*
In cæde multâ victor armento incubat,
Cruore rictus madidus, & pulsâ fame
Non ponit iras: hinc & hinc tauros premens
Vitulis minatur, dente iam laſſo piger:
Non aliter Atreus ſæuit, atque irâ tumet,
Ferrúmque geminâ cæde perfuſum tenens,
Oblitus in quem rueret, infeſtâ manu
Exegit vltra corpus. at pueri ſtatim
Pectore receptus enſis, in tergo exſtitit:
Cadit ille, & aras ſanguine exſtinguens ſuo,
Per vtrúmq; vulnus moritur. CH. *ô ſæuum ſcelus!*
NVN. *Exhorruiſtis? hactenus non ſtat nefas:*
Plus eſt. CH. *an vltra maius, aut atrocius*
Natura recipit? NVN. *ſceleris hunc finem putas?*
Gradus eſt. CH. *quid vltra potuit? obiecit feris*
Lanianda forſan corpora, atque igne arcuit?
NVN. *Vtinam arcuiſſet, ne tegat functos humus,*
Ne ſoluat ignis. auibus epulandos licet

Feriſq;

707 *Inter iuuencos.* Ouid. 5. Metamorphoſ.

Tigris vt auditis diuerſa valle duorum
Exſtimulata fame mugitibus armentorum,
Neſcit vtro potiùs ruat, & ruere ardet vtroque.

708 *Primos.* o. v. l. habent *primùm.*

711 *Sic dirus Atreus.* hanc animi ęſtuantis anxietatem pręclarè Ennius expreſſit, in Thyeſte:

Ibi quid agat, ſecum cogitat, parat, putat.

725 *Sæuus.* in nonnullis membranis legitur malè, *ferus.*

731 *Silua iubatus qualis Armenia leo.* quotquot crudelia facinora vel fortia perpetrant, leonibus comparãtur, apud Euripidem, Virgilium & Ouidium paſſim, apud Homerum Iliad. γ'. Iliad. ί. λ'. ρ'. & σ'. Heſiodum in Scuto. Lucanum lib. 1. & 4. Statium Theb. li. 1. & 6. Silium lib. 5. 10. & 11. & Claudianum lib. 2. in Rufin. & lib. 2. de raptu Proſerpinæ.

738 *Fureret.* m. ſ. *rueret* habent.

740 *Exiit.* tres cod ſcripti continent *exſtitit.*

747 *Igne arcuit?* fuit hoc ſepulturę genus, vt ſcilicet mortuorum corpora cõburerentur, Gręcis, Romanis, & Barbaris valde familiare: vide Claudiũ Guicciardum lib. 1. de Funerib. cap. 4 cuius conſuetudinis varias rationes refert Euſtathius Iliad. ά. mihi prę ceteris illa placet, voluiſſe hoc modo cadauera, quę erant impura, igne purgare. fuit hoc ab Heraclide Pontico inſtitutum, vt docet M. Varro, περὶ ταφῆς, his verbis, “Quare Heraclides Ponticus plus ſapit qui pręcipit vt comburerent; quã Democritus, qui vt in melle ſeruarẽt: quem ſi vulgus ſecutus eſſet, peream ſi centum denariis calicem mulſi bibere poſſimus.

Feriſque triſte pabulum ſæuis trahat;
Votum eſt ſub hoc. quod eſſe ſupplicium ſolet,
Pater inſepultos ſpectet. ô nullo ſcelus
Credibile in æuo, quodq́; poſteritas neget.
Erepta viuis exta pectoribus tremunt,
Spirantq́; venæ, corq́; adhuc pauidum ſalit.
At ille fibras tractat, ac fata inſpicit,
Et adhuc calentes viſcerum venas notat.
Poſtquam hoſtiæ placuere; ſecurus vacat
Iam fratris epulis, ipſe diuiſim ſecat
In membra corpus, amputat truncotenus
Humeros patentes, & lacertorum moras:
Denudat artus dirus, atque oſſa amputat:
Tantum ora ſeruat, & datas fidei manus.
Hæc verubus hærent viſcera, & lentis data
Stillant caminis: illa flammatus latex
Querente aheno iactat: impoſitas dapes
Tranſiluit ignis, inq́; crepitantes focos
Bis ter regeſtus, & pati iuſſus moram
Inuitus ardet: ſtridet in verubus iecur.
Nec facilè dicam, corpora an flammæ magis
Gemuere. piceus ignis in fumos abit:
Et ipſe fumus triſtis, ac nebulâ grauis
Non rectus exit, ſéque in excelſum leuat,
Ipſos penates nube deformi obſidet.
O Phœbe patiens, fugeris retrò licet,
Medióque ruptum merſeris cælo diem;
Serò occidiſti. lancinat gnatos pater,
Artúſque mandit ore funeſto ſuos:
Nitet fluente madidus vnguento comam,
Grauiſque vino: ſæpe præcluſæ cibum
Tenuere fauces. In malis vnum hoc tuis
Bonum eſt Thyeſta, quòd mala ignoras tua.
Sed & hoc peribit. verterit currus licet
Sibi ipſe Titan, obuium ducens iter,
Tenebriſque facinus obruat tetrum nouis,
Nox miſſa ab ortu tempore alieno grauis:
Tamen videndum eſt, tota patefient mala.

CHORVS.

Anapæſtici, & vnus Adonicus.

Quò terrarum, ſuperûmque parens;
Cuius ad ortus noctis opacæ,
Decus omne fugit; quò vertis iter,

Medióque

754 *Erepta viuis.* plerique lib. antiq. *eiecta viuis.* non minori ſanè elegantia.

765 *Illa flammatus latex.* Seruius 1. Aeneid. heroes elixis carnibus negat vſos: verùm vt illi non credam faciunt quæ ſequuntur. Euripides, in Cyclope, ait Polyphemo parata fuiſſe ἑφθὰ καὶ ὀπτά. Attius, in Atreo, de hac ipſa immanitate agēs, inquit, „Concoquit partem vapo- „re flammam tribuit verubus, lacerta „in focos. Fuit ergo pars carnium elixa. Ouidius de Lycaone:

Atque ita ſemineces partim feruentibus artus
Mollit aquis, partim ſubiecto torruit igne.

&, de Itylo, idem;

——— pars inde cauis exſultat ahenis,
Pars verubus ſtridit, &c.

767 *Crepitantes focos.* v. l. continent; *trepidantes focos.*

769 *Stridet in verubus iecur.* ab Ouidio ſumtum; cuius verſus ſuprà poſui.

770 *Corpora an flammæ gemunt, Gemuêre* in o. m. ſ. legitur; *corpora an flammæ magis Gemuere* poſtea in ſolo Moguntino; vulgatam inueni lectionem, ſed non placet.

776 *Ruptum.* ex vno cod. peruetuſto corrigo *raptum.*

779 *Nitet.* vnguentis nitere, apud Anacreontem & Horatium inuenitur.

783 *Verterit curſus.* ſic omnes vulgati & quidam libri ſcripti; alij autem, *verterit currus.*

788 *Ad ortus.* pleræque membranæ; *adortum.*

Medióque diem perdis Olympo?
Cur Phœbe tuos rapis aſpectus?
Nondum ſeræ nuncius horæ
Nocturna vocat lumina veſper:
Nondum Heſperiæ flexura rota
Iubet emeritos ſoluere currus.
Nondum in noctem vergente die
Tertia miſit bucina ſignum:
Stupet ad ſubitæ tempora cœnæ,
Nondum feſſis bubus, arator.
Quid te ætherio pepulit curſu?
Quæ cauſa tuos limite certo
Deiecit equos? nunquid aperto
Carcere Ditis victi tentant
Bella gigantes? nunquid Tityus
Pectore feſſo renouat veteres
Saucius iras? num reiecto
Latus explicuit monte Typhoeus?
Nunquid ſtruitur via Phlegræos
Alta per hoſtes, & Theſſalicum
Threſsâ premitur Pelion Oſsâ?
Solitæ mundi periere vices,
Nihil occaſus, nihil ortus erit.
Stupet eos aſſueta deo
Tradere frenos, genitrix primæ
Roſcida lucis, peruerſa ſui
Lumina regni; neſcit feſſos
Tingere currus, nec fumantes
Sudore iubas mergere ponto.
Ipſe inſueto nouus hoſpitio,
Sol auroram videt occiduus,
Tenebraſque iubet ſurgere, nondum
Nocte parata. non ſuccedunt
Aſtra, nec vllo micat igne polus.
Nec luna graues digerit vmbras.
Sed quicquid id eſt, vtinam nox ſit.
Trepidant, trepidant pectora magno
Perculſa metu; ne fatali
Cuncta ruina quaſſata labent,
Iterumque deos, hominéſque premat
Deforme chaos: iterum terras,
Et mare & ignes, & vaga picti
Sidera mundi natura tegat.
Non æternæ facis exortu

799 *Tertia miſit.* quemadmodum nox, ſic & dies in tres partes diuiditur; eæq; partes, vt nunc horologiis horæ, bucinarum clangore indicabantur.

Bucina. ita ad vnum o. v. l. & ita ſcribendum docet Aldus Manutius ex Iſidori & marmorum auctoritate.

808 *Typhoeus.* hic etiam Typhon vocatur, de quo Homerus in hymno Apollinis, & Heſiodus in Theogonia. Fuit iſte germanus hominis ambitioſi typus. nã & ambitionis origo, vnde & aliorum vitiorum, ex inferno fluxit; ideo Typhõ Erebi filius. ambitioſus æqualis aſtris graditur, & ſidera ſublimi ferit vertice: idcirco Typhon cælum manu contingebat, cui æſt ambitioſo cunctis ſe accommodare: ideo Typhon pedes habebat omni labori perferendo pares. erat illi lingua ſerpentis, & oculi ignei, tum quòd ita ambitronis comes ſit, tum etiã quòd ambitioſi nulli non detrahunt, ex aliorum infamia decus ſuum petentes. centũ capita habebat, quia ambitioſus variis ſemper cogitationibus æſtuat. varias brutorum animaliũ voces edebat: quoniam qui hoc morbo laborant, nihil humanum loqui, ſed omnia ſonare immania, omnia belluina conſueuerũt. Poſtremò Typhoeum Iuppiter fulmine deiecit & Aetna obruit, quoniam ambitioſi ſic à Deo puniuntur, vt, cùm ſe iã iã votis ſuis fruituros confidunt, omni tũc ſpe prorſus decidant, & illorum, quos contemſerunt aliquãdo, cachinnos naſóſque onus Ætna grauius perpeti cogantur. vide ſup. Med. 773.

816 *Roſcida.* verũ Auroræ epithetũ Maro;
Roſcida puniceo Pallantias exit amictu.
quod Egnatius l. 1. de rer. nat. Lunæ tribuit;
Roſcida noctiuagis aſtris labẽtibus Phœbe
Pulſa loco ceſſit concedens noctibus altis.

817 *Neſcit feſſos Tingere currus.* Virgil.
Ni roſeus feſſos iam gurgite Phœbus Ibero
Tingat equos. Sidonius & Claudian. Soli tribuunt Gryphes.

818 *Nec fumantes Sudore iubas mergere ponto.* Solem veteres aſtrologi cùm apparere deſinebat occidere & interire, & cũ rurſus apparere incipiebat naſci credebant, in quo errore etiã Epicurũ fuiſſe docet Cleomedes l. 2. quo loco miram quandam veterum Hiſpaoorũ fabulam narrat: ἐμπίπτοντα δ' ἥλιον τῷ ὠκεανῷ, ψόφον ἐμποιεῖν σβεννύμενον ὡς διάπυρον σίδηρον ἐν ὕδατι.

828 *Perculſa.* in o. v. l. continetur *percuſſa.* ſic Lucret. lib. 1. —— *ſed acri*
Percuſſit thyrſo laudis ſpes magna meũ cor.
ſi quis tamen vulgatã lectionem malit, eſt quo ſe tueatur. dixit enim Virgilius;
Quarũ ſacra fero ingẽti perculſus amore.

835 *Dux aſtrorum.* Cicero, de nat. deor.; Sol, qui aſtrorum obtinet principatum.

848 *Zephyro vela tepenti.* meritò *tepenti.* nam Zephyrus aëris, qui eſt tepidus, habet temperaturam. Ouidius;

Aut niue, quæ Zephyro victa tepente fluit.

849 *Aries.* Aries ille aureo vellere inſignis fingitur Hellen; à cuius caſu Helleſpontus dicitur; & Phryxũ Athamantis iram fugientes per mare vexiſſe, deinde inter aſtra collocatus: quę quòd ad fortunę inconſtantiam retulerunt, laudo: ſed illud deſidero, quod aliàs fere ſemper requirere ſoleo; ſcilicet vt quæ ſecundùm ipſos temerè; vt ego ſentio, magno iudicio, ſunt addita, accuratiùs ſingula perpẽdantur. neq; enim inducar facilè, vt credã nihil præterea hac fabula indicari: verũ ex illa arbitror cõplura nos debere documẽta elicere. Vtpote cũ ab Athamãte legimus Nephelen vxorẽ repudiatã fuiſſe, & Ino ductã; mouemur non temerè ad ſecundas nuptias cõuolare, ne prioribus liberis ſimus iniurij, & nobis nocumento: vnde, ſi non hinc, illæ lachrymæ? vnde in Phryxũ & Hellẽ proprios liberos odiũ? ſolent nouercarũ delinimentis patres capti, erga prioris matrimonij liberos paternũ affectũ exuere, ſic vt illos nõnunquã odio proſequantur. Ino ſanè priuignis ſuis Athamantẽ infenſum reddidit: illi ariete duce fugam arripiunt. Helle metu perculſa decidit in mare, cui nomen indidit. Phryxus impauidè fretũ ſuperat, & Colchorum regis filiam vxorẽ ducit. Aries inter aſtra ſtatuitur. Docemur miſerias conſtanter ferre, neque ab iis perferendis vlla mollitie animi aut metu deterreri. ſi enim illis obrui nos patimur, nũquã ex iis emergemus; ſin rebus aduerſis fortes ac animoſos nos exhibemus, iis ſuperatis, melior ſors nos manet. Monemur amicitiã colere, & amicos in calamitatibus nõ deſerere. quia qui, quos in proſpera fortuna coluerunt, eoſdem in miſeriis conſtitutos amant; illorum memoriam nulla vnquã temporis diuturnitas valet exſtinguere.

852 *Perfert Hyadas.* malo, quod eſt in o. v. l. *præfert.*

855 *Iterum.* ſemel deciderat cùm ab Hercule fuit ſuffocatus.

859 *Et qui neruo.* Chirõ Centaurus, nõ quidẽ, vt Sudas nugatur, Ixionis; ſed potiùs Saturni filius ex Cratini & Acuſilai comicorũ ſentẽtia, vulneris impatiens ſagittâ Herculis in pedẽ eius delapsâ, vel, teſtè Mneſagora, longioris vitæ tędio, à Ioue impetrauit vt ſibi mori liceret. itaq; inter ſidera fuit tranſlatus Higyno auctore. nil mirum: cùm à Pin-

Dux aſtrorum ſecula ducens
Dabit æſtatis brumæque notas.
Non Phœbeis obuia flammis,
Demet nocti luna timores,
Vincétque ſui fratris habenas
Curuo breuius limite currens.
Ibit in vnum congeſta ſinum
Turba deorum.
Hic, qui ſacris peruius aſtris
Secat obliquo tramite zonas,
Flectens longos ſignifer annos,
Lapſa videbit ſidera labens.
Hic qui nondum vere benigno,
Reddit zephyro vela tepenti,
Aries præceps ibit in vndas,
Per quas pauidam vexerat Hellen.
Hic qui nitido taurus cornu
Perfert Hyadas, ſecum Geminos
Trahet, & curui brachia Cancri.
Leo flammiferis æſtibus ardens
Iterum è cælo cadet Herculeus:
Cadet in terras virgo relictas,
Iuſtæque cadent pondera Libræ,
Secúmque trahent Scorpion acrem;
Et, qui neruo tenet Æmonio
Pennata ſenex ſpicula, Chiron,
Rupto perdet ſpicula neruo.
Pigram referens hiemem gelidus
Cadet Aegoceros, frangétque tuam,
Quiſquis es, vrnam: tecum excedent
Vltima cæli ſidera Piſces:
Monſtráque nunquam perfuſa mari
Merget condens omnia gurges:
Et qui medias diuidit vrſas,
Fluminis inſtar, lubricus Anguis;
Magnóque minor iuncta draconi
Frigida duro Cynoſura gelu;
Cuſtóſque ſui tardus plauſtri,
Iam non ſtabilis, ruet Artophylax.
Nos è tanto viſi populo
Digni, premeret quos euerſo
Cardine mundus: in nos ætas
Vltima venit. ô nos durâ
Sorte creatos, ſeu perdidimus

Solem

Solem miſeri, ſine expulimus.
Abeant queſtus, diſcede timor:
Vitæ eſt auidus; quiſquis non vult,
Mundo ſecum pereunte, mori.

ACTVS QVINTVS.

ATREVS.

Aequalis aſtris gradior, & cunctos ſuper
Altum ſuperbo vertice atingens polum,
Nunc decora regni teneo, nunc ſolium patris.
Dimitto ſuperos: ſumma votorum attigi.
Benè eſt, abundè eſt, iam ſat eſt etiam mihi.
Sed cur ſatis ſit? pergam, & implebo patrem
Funere ſuorum. nequid obſtaret pudor,
Dies receſſit: perge dum cælum vocat.
Vtinam quidem tenere fugientes deos
Poſſem, & coactos trahere, vt vltricem dapem
Omnes viderent: quod ſat eſt, videat pater.
Etiam die nolente diſcutiam tibi
Tenebras, miſeriæ ſub quibus lætitant tuæ:
Nimis diu conuiua ſecuro iaces,
Hilariq́; vultu: iam ſatis menſis datum eſt,
Satiſque Baccho: ſobrio tanta ad mala
Opus eſt Thyeſte. turba famularis fores
Templi relaxa, feſta pateſiat domus:
Libet videre, capita natorum intuens
Quos det colores, verba quæ primus dolor
Effundat, aut vt ſpiritu expulſo ſtupens
Corpus rigeſcat: fructus hic operis mei eſt.
Miſerum videre nolo; ſed dum fit miſer;
Aperta multâ tecta collucent face.
Reſupinus ipſe purpurâ atque auro incubat,
Vino grauatum fulciens læuâ caput:
Eructat. ô me cælitum excelſiſſimum;
Regúmque regem, vota tranſcendi mea:
Satur eſt, capaci ducit argento merum.
Ne parce potu, reſtat etiam nunc cruor
Tot hoſtiarum. veteris hunc Bacchi color
Abſcondit, hoc hæc menſa claudatur ſcypho,
Miſtum ſuorum ſanguinem genitor bibat,
Meum bibiſſet. ecce iam cantus ciet,
Feſtáſque voces, nec ſatis menti imperat.

daro in Pyth. Homero Iliad. 11. Apollonio l. 3. & 4 Xenophonte in Hipparcho, Philoſtrato l. 2 imaginum, Clemente l. 1. Stromat. Ouido lib. 5. Faſtor. Germanico in Phænom. Statio & Claudiano proditum ſit ſingulari illum iuſtitia ac pietate fuiſſe.

856 *Senex ſpicula Chiron.* Theocritus:
κριτῆρ' Ἡρακλῆι γέρων ἰςάσατο Χείρων:

864 *Quiſquis es.* diuerſi enim diuerſos eſſe credunt, Eubulus Cecropem, Hegeſianax & Nigidius Deucaliona Theſſalum, Euanthes Ariſteum Apollinis F. Echemenes aliique Ganymedem Iouis catamitum & pincernam.

884 *Altum ſuperbo vertice attingens polum.* talia ſunt illa Herodoti in Thalia; ψαύσει τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. Horatius:

Sublimi feriam ſidera vertice.

Ouidius:

——*quo coniuge felix*
Et diis cara ferar, & ſidera vertice tangam.

943 *Flore recenti.* quidam m. ſ. *decenti.*

945 *Roſa.* ſcriptum eſt ab Ariſtotele & Ariſtone Chio, veteres, ne ex immodico potu capite dolerent, tempora coronis vinxiſſe, roſeis potiſſimum (quæ cephalalgiæ proſunt. vide Mizaldum Centuria. 2. memorabil. aphoriſmo 101) : quod Athenæo non probatur, qui exiſtimat huius moris cauſam eſſe, quòd in capite omnes ſenſus contineantur. Plutarchus verò in Sympoſ. cauſam reddit, factum ad ſignificandam hilarem ingenij libertatem, & ſales ab omni moroſitate alienos, proprios eſſe conuiuiorũ. Ceterùm non caput modò aut pectora, ſed collum etiã coronari conſueuiſſe didici ex Stephani Nigri Muſonio. Vtebantur conuiuæ vt plurimũ triplici coronarũ genere; duobus roſaceis, tertio myrteo; quod, Polycharmo teſte, Naucratiten vocabãt. aliæ quoq; herbæ coronarũ vſum præbebant, vt ex Anacreõte & aliis ſcriptoribus conſtat. vitex auctore Anacreonte & Theodoro Samio; lotos, Callixeno Rhodio; palma, Soſibino; acis, Androne : hyacinthus, anyſa, coriandria, demũ omnes herbæ oculos vel nares delectãtes vt docet Pollux in Onomaſtico. Vtrum verò antiqui initio conuiuij an demũ ſecũdis menſis coronari fuerint ſoliti, quia Philoxenꝰ & Nicoſtratus diſſentiũt, nequeo dicere. Plura inuenies apud Athenæum l. 15. c. 5. 6. & ſeqq. Steph. Nigrum in Muſonio, & Leonicum l. 1. variar. hiſt. c. 70. & 71.

946 *Pingui madidus crinis amomo.* antiqui coronati & vnguentis delibuti conuiuabantur. De coronis dictum eſt: nũc de vnguentis quædam ponamus. Vnguenta quia variè conficiebantur & diuerſis morbis occurrebant, non iiſdem locis applicabantur. de Metopio multa Hieron. Mercurialis l. 2. variar. lection. cap. 19. fuit hoc vnguentum Ægyptiũ, ſicut & Mendeſium. vtroque crura & pedes; inungebantur Phœnicino, malæ & mammæ; herpyllino genua & collũ; ſiſymbrino alterum brachium; amaracino ſupercilia & coma; amomo coma, vt patet ex hoc loco Senecæ, & ex aliorum teſtimoniis. Ouidius:

Spiſſáq; de nitidis tergit amoma comis.

Statius:

——nec pingui crinem deducere amomo,

Sollius Sidonius.

Indus odorifero crinẽ madefactus amomo.

Præterea fuiſſe vnguentum hoc, non liquidũ, vt Bernardinus opinatur, ſed valde ſpiſſum; cùm ex ſupracitato Ouidij verſu, tum ex hoc Perſij carmine patet;

Cõpoſitus lecto craſſiſq; lutatus amomis;

quem locũ ceteris meliùs Annæus Cornutus Perſij præceptor (niſi fallit inſcri-

THYESTES.

Anapæſtici, cum Adonio.

Pectora longis hebetata malis,
Iam ſollicitas ponite curas:
Fugiat mœror, fugiátque pauor,
Fugiat trepidi comes exſilij
Triſtis egeſtas, rebúſque grauis
Pudor afflictis. magis vnde cadas,
Quàm quò, refert: magnum ex alto
Culmine lapſum, ſtabilem in plano
Figere greſſum: magnum ingenti
Strage malorum preſſum, fracti
Pondera regni non inflexâ
Ceruice pati; nec degenerem
Victúmque malis, rectum impoſitas
Ferre ruinas. ſed iam ſæui
Nubila fati pelle, ac miſeri
Temporis omnes dimitte notas:
Redeant vultus ad læta boni,
Veterem ex animo mitte Thyeſten.
Proprium hoc miſeros ſequitur vitium,
Nunquam rebus credere lætis.
Redeat felix fortuna licet,
Tamen afflictos gaudere piget.
Quid me reuocas, feſtúmque vetas
Celebrare diem, quid flere iubes
Nullâ ſurgens dolor ex causâ?
Quis me prohibet flore recenti
Vincire comam? prohibet, prohibet.
Vernæ capiti fluxere roſæ:
Pingui madidus crinis amomo
Inter ſubitos ſtetit horrores:
Imber vultu nolente cadit.
Venit in medias voces gemitus,
Mœror lachrymas amat aſſuetas.
Flendi miſeris dira cupido eſt.
Libet infauſtos mittere queſtus,
Libet & Tyrio ſaturas oſtro
Rumpere veſtes: vlulare libet.
Mittit luctus ſigna futuri
Mens, antè ſui præſaga mali.
Inſtat nautis fera tempeſtas,
Cùm, ſine vento tranquilla, tument.

Quos

Quos tibi vultus, quóſve tumultus
Fingis demens? credula præſta
Pectora fratri: iam quicquid id eſt,
Vel ſine cauſâ, vel ſerò times.
Nolo infelix, ſed vagus intrà
Terror oberrat. ſubitos fundunt
Oculi fletus, nec cauſa ſubeſt.
Dolor an metus eſt? an habet lachrymas
Magna voluptas?

ATREVS. THYESTES.

Feſtum diem germane conſenſu pari
Celebremus: hic eſt ſceptra qui firmet mea,
Solidámque pacis alliget certæ fidem.
THY. *Saties dapis me, nec minùs Bacchi tenet:*
Augere cumulus hic voluptatem poteſt,
Si cum meis gaudere felici datur.
ATR. *Hic eſſe natos crede in amplexu patris,*
Hic ſunt, eruntque, nulla pars prolis tuæ
Tibi ſubtrahetur: ora, quæ exoptas, dabo,
Totumque turbâ iam ſuâ implebo patrem.
Satiaberis, ne metue. nunc miſti meis,
Iucunda menſæ ſacra iuuenilis colunt,
Sed accientur. poculum infuſo cape
Gentile Baccho THY. *capio fraternæ dapis*
Donum, paternis vina libentur diis,
Tunc hauriantur: ſed quid hoc? non vult manus
Parêre: creſcit pondus, & dextram grauat.
Admotus ipſis Bacchus à labris fugit,
Circáque rictus ore decepto effluit,
Et ipſa trepido menſa ſubſiluit ſolo:
Vix lucet ignis: ipſe quin æther grauis
Inter diem noctémque deſertus ſtupet.
Quid hoc? magis magíſque concuſſi labant
Conuexa cæli. ſpiſſior denſis coit
Caligo tenebris, noxque ſe in nocte abdidit.
Fugit omne ſidus. quicquid eſt, fratri precor,
Gnatíſque parcat: omnis in vile hoc caput
Abeat procella. redde iam gnatos mihi.
ATR. *Reddam, & tibi illos nullus eripiet dies.*
THY. *Quis hic tumultus viſcera exagitat mea?*
Quid tremuit intus? ſentio impatiens onus,
Meúmque gemitu non meo pectus gemit.
Adeſte gnati, genitor infelix vocat:

ptio) & ſcholiaſtes expoſuit. Fuit autem maximè in precio nō Aegyptiū illud, de quo Daniel hoc loco, qui inſcitè amomum cum metopio confundit: ſed Aſſyrium, de quo Virgilius in eclogis;

Aſſyrium vulgò naſcetur amomum.

De quibuſdam vnguenti generibus veluti commageno, rhodino, nardino, crinino, atque aliis, mentio fit à Pomponio lib. 6. ad Sabynum lib. 21. D. de aur. argent. &c. leg.

962 *Sine cauſa.* ſi nihil in te molitur Atreus.

Serò. ſi quid molitur. nūc enim in manu ipſius conſtitutus nequis euadere. debebas itaque vel priùs timuiſſe, vel nunc timere non debes.

969 *Hic eſt ſceptra* ambiguè loquitur. aliter enim intelligit Thyeſtes, aliter Atreus ſentit. ille Atreū hoc dicere exiſtimat propter pacem factam: hic propter ocioſos à ſe nepotes hoc dicebat.

Adeſte, viſis fugiet hic vobis dolor.
Vnde obloquuntur? ATR. *expedi amplexus pater.*
Venêre, gnatos ecquid agnoſcis tuos?
THY. *Agnoſco fratrem ſuſtines tantum nefas*
Geſtare tellus? non ad infernam Styga
Te, noſque mergis, rupta & ingenti viâ

1007 *Chaos inane.* Ouid. lib. 4. Faſt.
Poſſidet alter aquas, alter inane chaos.
vterque de inferis loquitur, apud quos maximum inane, de quo ſuprà in Herc. Fur. dictum eſt ſatis, vide Med. 9.

Ad chaos inane regna cum rege abripis?
Non tota ab imo tecta conuellens ſolo,
Vertis Mycenas? ſtare circa Tantalum,
Auoſq́; noſtros, ſi quis intra Tartara eſt,
Vterque iam debuimus. hinc compagibus
Et hinc reuulſis; huc tuam immani ſinu
Demitte vallem, noſque defoſſos tege
Acheronte toto: noxiæ ſupra caput
Animæ vagentur noſtrum, & ardenti freto
Phlegethon arenas igneus totas agens,
Exitia ſupra noſtra violentus fluat.
Immota tellus pondus ignauum iaces?
Fugêre ſuperi. ATR. *accipe hos potiùs libens,*
Recipe hoſce citiùs: liberis tandem tuis
Diu expetitis, nulla per fratrem eſt mora,
Fruere: oſculare: diuide amplexus tribus.

1022 *Diuide amplexus tribus.* ita Horat.
——— *carnis multa ſodalibus.*
Nulli tamen plura diuidit oſcula,
Quam carò Lamiæ ———
Seneca, Troad.
Laſſabar in tot oſculá & in totum gregẽ
Diuidere matrem ———
vnde patet Latinè dictum à Claudiano lib. 2. in Rufin.
——— *cladem diuiſit in orbem.*
qua de re memini me in Notis meis ampliaſſe.

THY. *Hoc fœdus? hæc eſt gratia? hæc fratris fides?*
Sic odia ponis? non peto, incolumes pater
Gnatos vt habeam, ſcelere quod ſaluo dari
Odioque poſſit; frater hoc fratrem rogo,
Sepelire liceat. redde quod cernas ſtatim
Vri. nihil te genitor habiturus rogo,
Sed perditurus. ATR. *quicquid è gnatis tuis*
Supereſt, habebis: quódque non ſupereſt, habes.
THY. *Vtrúmne ſæuis pabulum alitibus iacent?*
An belluis ſeruantur? an paſcunt feras?
ATR. *Epulatus ipſe es impiâ gnatos dape.*
THY. *Hoc eſt, deos quod puduit: hoc egit diem*
Auerſum in ortus. quas miſer voces dabo?
Queſtuſque quos? quæ verba ſufficient mihi?
Abſciſſa cerno capita, & auulſas manus,
Et rupta fractis cruribus veſtigia.
Hoc eſt, quod auidus capere non potuit pater.
Voluuntur intus viſcera, & cluſum nefas
Sine exitu luctatur, & quærit viam.
Da frater enſem, ſanguinis multum mei
Habet ille: ferro liberis demus viam.
Negatur enſis: pectora illiſo ſonent

1042 *Sanguinis multum mei.* liberos vocat ſuum ſanguinẽ. ſic in Herc. Furente;
Quò tendis amens? ſanguinẽ fundis tuũ.
Tibullus:
——— *ſanguis eſt tamen ille tuus.*
Ouid. in epiſt. Canaces;
Cùm mea, me coram, ſiluas inimicus in altas
Viſcera montanis ferret edenda lupis.
Item, in epiſtola Didus;
Forſitan & grauidam Dido ſcelerate relinquis,
Parſq; tui latitat corpore clauſa meo.
apud Q. Curtium lib. 4. Darius de matre & liberis ſuis agens, Eripite, inquit, viſcera mea ex vinculis.

Con-

Concuſſa planctu. ſuſtine infelix manum.
Parcamus vmbris. tale quis vidit nefas?
Quis inhoſpitalis Caucaſi rupem aſperam
Heniochus habitans, quiſve Cecropiis metus
Terris Procruſtes? genitor en gnatos premo
Premórque gnatis. ſceleris eſt aliquis modus?
ATR. *Sceleri modus debetur, vbi facias ſcelus,*
Non vbi reponas. hoc quoque exiguum eſt mihi.
Ex vulnere ipſo ſanguinem calidum in tua
Diffundere ora debui, vt viuentium
Biberes cruorem: verba ſunt iræ data,
Dum propero, ferro vulnera impreſſo dedi.
Cecidi ad aras, cæde votiuâ focos
Placaui; & artus, corpora exanima amputans,
In parua carpſi fruſta: & hæc feruentibus
Demerſi ahenis: illa lentis ignibus
Stillare iuſſi: membra, neruoſque abſcidi
Viuentibus, gracilique traiectas veru
Mugire fibras vidi, & aggeſſi manu
Meâ ipſe flammas. omnia hæc meliùs pater
Feciſſe potuit. cecidit incaſſum dolor.
Scidit ore natos impio, ſed neſciens,
Sed neſcientes. THY. *cluſa litoribus vagis*
Audite maria, voſque dij audite hoc ſcelus,
Quocunque diffugiſtis; audite inferi,
Audite terræ; noxque Tartareâ grauis
Et atra nube, vocibus noſtris vaca.
Tibi ſum relictus, ſola tu miſerum vides,
Tu quoque ſine aſtris. vota non faciam improba,
Pro me nihil precabor: ecquid iam poteſt
Pro me eſſe? vobis vota proſpicient mea.
Tu ſumme cæli rector ætheriæ potens
Dominator aulæ, nubibus totum horridis
Conuolue mundum, bella ventorum vndique
Committe, & omni parte violentum intona,
Manúque, non quâ tecta, & immeritas domos
Telo petis minore; ſed quâ montium
Tergemina moles cecidit, & qui montibus
Stabant pares Gigantes: hæc arma expedi,
Ignéſque torque, vindica amiſſum diem.
Iaculare flammas, lumen ereptum polo
Fulminibus exple: cauſa, ne dubites diu,
Vtriuſque mala ſit: ſi minus, mala ſit mea,
Me pete: triſulco flammeam telo facem

1047 *Inhoſpitalis Caucaſi.* hoc illi epithetum Horatius & Valerius Flaccus tribuunt.

1052 *Non vbi reponas.* æquè impiè Euripides, in Ione;
τὴν δ' εὐσέβειαν, εὐτυχοῦσι μὲν, καλὸν τιμᾶν· ὅταν δὲ πολεμίους δρᾶσαι κακῶς θέλῃ τις, οὐδεὶς ἐμποδὼν κεῖται νόμος.

1082 *Qui montibus Stabant pares.* Virgilius 9. Æneid.
Abietibus iuuenes patriis & montibus æquos.

1085 *Lumen ereptum polo.* huius rei mythologiam habes apud Hyginum in fabulis.

Per pectus hoc tranſmitte. ſi gnatos pater
Humare, & igni tradere extremo volo,
Ego ſum cremandus. ſi nihil ſuperos mouet,
Nullumque telis impios numen petit;
Aeterna nox permaneat, & tenebris tegat
Immenſa longis ſcelera. nil Titan queror
Si perſeueras. ATR. *nunc meas laudo manus,*
Nunc parta vera eſt palma. perdideram ſcelus,
Niſi ſic doleres, liberos naſci mihi
Nunc credo, caſtis nunc fidem reddi toris.
TH. *Quid liberi meruere?* ATR. *quòd fuerant tui.*
THY. *Gnatos parenti?* ATR. *fateor, &, quod me iuuat,*
Certos. THY. *piorum præſides teſtor deos.*
ATR. *Quid coniugales?* THY. *ſcelere quis penſat ſcelus?*
ATR. *Scio, quid queraris. ſcelere prærepto, doles:*
Nec, quòd nefandas hauſeris tangit dapes,
Quod non pararis: fuerat hic animus tibi,
Inſtruere ſimiles inſcio fratri cibos,
Et adiuuante liberos matre aggredi,
Similique letho ſternere. hoc vnum obſtitit,
Tuos putaſti. THY. *vindices aderunt dei,*
His puniendum vota te tradunt mea.
ATR. *Te puniendum liberis trado tuis.*

1099 *Quid liberi meruêre.* ſcelus patris æquum non eſt filios ſuſtinere, quod diuino & humano iuri congruere oſtendit Hieronymus Gygas lib. 3. de crim. læſæ maieſtatis q.1. in princ. niſi in quibuſdam caſibus, quorum aliquos refert illuſtriſſimus præſes Didacus Couarruuias à Leyua lib. 2. variar. reſolut. cap. 8. Quomodo autem hac in re diuina iuſtitia procedat, vide Abulenſ. in lib. 4. Reg. c. 10. q. 6. & c. 14. q. 5. & 6. Hadrian. Pontif. Quodli. 12. circà princip. & Adamum Sasbault Quodlib. 3.

L. ANN.

L. ANN. SENECÆ Troas.

TRAGOEDIA VIII.

PERSONÆ.

Hecuba	Pyrrhus.
Chorus mulierum.	Andromacha.
Talthybius.	Senex.
Agamemnon.	Vlyſſes.
Calchas.	Aſtyanax.
Helena.	Nuncius.

ACTVS PRIMVS.

HECVBA.

QVICVNQVE *regno fidit, & magnâ potens* “
Dominatur aula, nec leues metuit deos, “
Animúmque rebus credulum lætis dedit; “
Me videat, & te Troia: non vnquam tulit
Documenta Fors maiora, quàm fragili locos
Sta-

IN TROADES ADVERSARIA.

TROAS. Iulius Scaliger Ideæ cap. 97. hanc inſcriptionem vellicat. immeritò. nam in quibuſdam codicibus antiq. non *Troas*, ſed *Troades* habetur. quod Luctatius agnoſcit, & Euripidis, & Attij auctoritate aſtruitur, & verò elegantiſſimum eſt. Poteſt etiam vulgata inſcriptio defendi, ſiquidem ipſemet Scaliger paullo antè ſcripſerat, titulum eſſe imponendũ ab ea perſona, quæ eſt celeberrima dignitate aut infelicitate, aut quæ plurimum verſatur in toto argumento: eſt autem hic aut dubiè talis Hecuba, cui hæc omnia ſimul conueniunt: noluerit tamen Hecubam (etſi non immeritò putes, *Hecubam* fuiſſe inſcriptam) inſcribere, vel quia Andromachæ, Polyxenæ, ceterarum Troadum calamitates inſerũtur; vel quia Troadis appellatione Hecuba intelligitur; quemadmodum *poeta* Homerus & Virgilius; (Cicero in Topic. Seneca lib. 8. epiſt. Ariſtot. 1. Rhetor. l. aut facta, §. euẽtus, D. de pœn. §. ſed ius quidem, inſt. de iur nat. gent. & ciu.) *Ponti*, mare quod à Mæotide palude vſque ad Tenedum decurrit, (Strabo lib. 1.) *prudentium* & *prudentia*, iuriſprudentia & iuriſprudentes, l. 7. D. de inſtit. & iur. & in conſtitut. de conceptione, D. in §. omnes verò, procem. inſtit. Quamquam, verum vt fatear, malim hãc tragœdiam inſcribi *Troades*, propter ea quæ dixi. Vir autem doctiſſimus, quia iudicis & cenſoris munus obibat, omni affectione liber eſſe debuerat, odio potiſſimùm, quo qui non vacat, tantum abeſt vt iuſtè iudicare queat, vt etiam ſæpiùs litem ſuam faciat; maniſ ſtè iniqua pronuncians, quod illi nimirum accidit, cùm, quod neſcio an non imprimis ridiculum ſit, Hiſpanos, quos omnium gentium minimi potus eſſe conſiat, idem bibaces ſcribere veritus non fuit, eadem arte poëtica. Ceterùm *Troades* ediderunt Attius & Euripides, è quibus, & huius Hecuba, multa noſter deſumpſit. Troadem etiam tragœdiam Q. Cicero ſcripſit, vt ex M. Ciceronis ad eum epiſtolis patet. Macrobius lib. 5. Saturnal. ait Epicharmum *Troes* compoſuiſſe. τὰ τρωικά, & res ſub Priamo geſtas memoriæ prodiderunt Græcè quidem Demetrius Scepſius, Dionyſius Mileſius, Metrophanes Phrygius ſophiſta, Palæphatus Abydenus, Polemon Euergeti filius, Timolaus Lariſſæus Philoſtratus Neruiani F. Phormus Syracuſanus, Heſtiæa Alexandrina Metrodorus Chius, Piſander, Hegeſianax Alexandrinus, Acatus Argiuus, Phileas, Chamæleon, Hellanicus, Hermogenes, Idomeneus & Ariſtonymus, qui Ptolemæi bibliothecæ præfuit; hos omnes citant Athenæus, Plutarchus, Pauſanias, Strabo Laërtius, Suidas, Clemẽs Alexand. & Scholiaſtæ Homeri Heſiodi, Dioniſii, Apollonij, Theocriti, Euripidis, Arati, Æſchyli, Sophoclis, Pindari, Lycophronis & Ariſtophanis; quos qui non legerit, vix eſt vt huiuſmodi de rebus ſcribere queat, vix etiam vt poëtarum fabulas probè intelligat. Idem argumentum proſecuti ſunt Dictys, Leſches, Tryphiodorus, Dares, Coluthus, Smyrnæus, Lycophron & Homerus: qui tamen, quod vulgò creditur, primus non fuit. Nam Plutarchus in l. de Muſica refert Phemium Ithacenſem ante Homerum ſcripſiſſe de Græcorum reditu à Troia & Dionyſ. Halycarnaſſ. lib. 1. Antiqu. eſt auctor, Atratinum quendam omnium antiquiſſimum poëtam Troianas res ſcripſiſſe: & Ælianus lib. 4 var hiſtor. teſtatur poëtam quendam Syagium ante omnes bellum Troianum ceciniſſe: & in Sudæ lexico legitur Corinnum Ilienſem poëtam belli Troiani tempore vixiſſe, & primum Iliada ſcripſiſſe, atque ab eo Homerum Iliada ſuam mutuatum fuiſſe. quod ipſum de Siſypho Coo tradidit Ioan. Meleles teſte Tzetze Chiliad 5. hiſtor. 29. Illud penè exciderat, Neſtorem Larandenſem, Piſandri patrem, Seueri Imp. tempore Iliadem ſcripſiſſe vt arbitror, non inuita Minerua eius namque Metamorphoſes Parthenii Niceni, in primis laudati ſcriptoris, Metamorphoſium libris com-

parantur. Teſte Laërtio, tertius quidam Ariſtoteles opus edidit περὶ Ἰλιάδος. Peplum fortè, qui exſtat. Dionis libellus de Troia non capta ad Ilienſes exſtat. Latinum qui ex profeſſo hoc argumentum tractauerit ſcio neminem, exceptis Trimatio, & Nummio Craſſo, & Cn. Matillio, quos Iliades ſcripſiſſe refert ex Priſciano Lilius dialog. 4. Sed ego nomina duo priora corrupta non dubito, & reponendum C. Matij & Næuij nomen. Addo Clodium Sabinum, quem de bello Troiano ſcripſiſſe comperio; & Lucanum, quem P. Crinitus de poët. Latin. l. 3. ait quædam de Troiæ incendio & Priami calamitate compoſuiſſe Macrum etiam Æmilium. Auorum noſtrorum memoria à quodam Guidone (qui & quando vixerit, & cuias fuerit, neſcio) Troianum bellum oratione ſoluta deſcriptum fuiſſe inuenio à Ioan. Scopa citatur Ioan. iudex de columna, in Troiana hiſtoria, quem ſcriptorem non vidi puto eſſe illum quem ſæpe D. Antoninus in Sum. hiſtor. adducit. Exſtat Martirani Coriolani Odyſſea ex Homero deſumta. & de raptu Helenæ Sfondrati poëma non inelegans. Obiter iſtam expeditionem attigerunt Virgilius lib. 2. Æneid. Ouid. 12. & 13. Metamorph. & ceteri poëtæ variis locis.

Starent Superbi. columen euerſum occidit
Pollentis Aſiæ, cælitum egregius labor:
Ad cuius arma vênit, & qui frigidum
Septena Tanain ora pandentem bibit;
Et, qui renatum prorſus excipiens diem,
Tepidum rubenti Tigrin immiſcet freto;
Et quæ vagos vicina proſpiciens Scythas
Ripam cateruis Ponticam viduis ferit.
Exciſa ferro eſt Pergamos, incubuit ſibi.

En

6 *Superbi.* quia *ſuperbia* commune nobilitatis malũ eſt, teſte Salluſtio in Iugurth. & Petro Arboriuio lib. 1. Nanceidos, inualuit apud Latinos vt *ſuperbia* pro nobilitate, & *ſuperbi* pro nobilibus dicatur, vt ait Seruius Aeneid. 1. 3. & 7. & ſequitur Merula in commentar. Ouidianis, in 5. Triſtium eleg. vlt. Virgilius;

—— *ceciditque ſuperbum*
Ilium ——

& Silius, de annulis in Cannenſi clade nobilibus Romanis detractis agens;

Teſtes hi ſtragis; quos, ſignum illuſtre, ſuperbis
Mos læua geſtare viris. tum funditur ante   Ora admirantum præfulgens annulus auro.

7 *Cælitum.* Neptuni & Apollinis, qui, à Laomedonte mercede conducti Troiæ muros ædificarũt, auctoribus Virg. 3. Aeneid. Ouidio in epiſt. Paridis, & Aphthonio in Progymnaſmat. 8 *Frigidum.* Claudianus; —— *ſeu fortè rigentem Thermodontiaca Tanaim fregere ſecuri.* Idem; *Trans gelidum Tanaim* —— apud Senecam Nat. quæſt. lib. 6. c. 7. legendum, *Tanais & Rhenus.* 9 *Septena.* Rhœſum ſignificat. porrò quod Iſtri eſt, mulier, coſmographiæ ignara, Tanai tribuit: in quo præclarè Seneca decorũ ſeruauit. 10 *Qui renatum.* Euphratis accolam Memnonem deſcribit; qui non ex Aethiopia, ſed ex Suſis, auctore Pauſania, Troiam venit. Euphrates ortus in penitiſſima Aſia, ſupra Zimaram, ad Capotis montis radices, totus in paludem quandam influens, & mox egreſſus ac, Dione teſte, Tigri amni commiſtus in Perſicũ mare influit, non, vt ait noſter, in rubrum mare. *Prorſus.* in Armenia enim maiore oritur; quæ in Orientem vergit. itaque Solis ortum ante ſe videt, & orientem diem quaſi excipit. *Prorſus* autem hic idem valet quod rectà. Plautus, in Pſeudolo; *Non prorſus, velut in tranſuerſum cedit, quaſi cancer ſolet.* Terentius, in Hecyra; *Trepidari ſentio, curſari ſurſum, prorſum.* 11 *Tepidum rubenti.* Herodoti ἐν κλειοῖ, Diodori τῷ τῆς ἱστορ. βιβλίῳ. β'. Q. Curtij lib. 6. Ioſephi lib. 1. antiq. cap. 2. D. Hieronymi & aliorum veterum ſententia hæc eſt. Res tamen ipſa teſtatur Euphratem & Tigrim in mare Perſicum, non in Erythræum mare, ſe exonerare: idque ab Arriano lib. 7. Hiſtoriæ Alexandri, Ptolomæo, Mela Plinio & Solino traditur. Fallitur etiam Philoſtratus lib. 1. ſcribens Euphratem in nullum pelagus ſe exonerare, ſed in quandam paludem maximam eius partem illabi, rurſúſque in terra ſui finem recipere. de hoc flumine quædam admiratione digna refert Procopius lib. 1. de bello Perſico. 13 *Viduis.* caſtis virorum amplexus non expertis. hoc enim inter cetera *viduum* ſignificat. vnde & virgines, viduæ dicuntur. de quo nos alibi ex Antiſtio Labeone diximus; cuius ſententiam in l. malum, D. de verb. ſign. immeritò And. Alciatus reprehendit. Scio veteribus *viduare* idẽ fuiſſe, quod priuare. vnde Horatius; —— *Viduus pharetra Riſit Apollo.* Scio *viduertatem* dici calamitatem, quòd viduet bonis, auctore Feſto. nec ignoro vidui etymologiam à Macrobio lib. 1. Saturnal. cap. 15 traditam. Non me fugit poſtremò *viduam* plerumque dici eam, cuius maritus mortuus eſt. c. vidua, 34. diſtinct. ſed quid tum? obtinent illa omnia, quando in propria ſignificatione, & iuxta vſum quotidianum vocem illam accipimus, vt etiam cenſuit illuſtriſſimus & optimè meritus epiſcopus & præſes Couatruuias Practicar. quæſt. cap. 7. nu. 2. Labeonis autem ſententia confirmatur auctoritate Senecæ in Agamemnone, ſcribentis; *Ante morantur virgines viduæ domi?* & Plauti, in Ciſtellaria;

Hæc quidem ecaſtor cottidie viro nubit, nupſitque hodie, Nubet mox noctu, nunquam ego hanc viduam cubare ſiui. Sic etiam *vidua* dicitur cuius maritus abeſt. apud Senecã in Agamem. ait Clytæmneſtra;

Decem per annos vidua reſpiciam virum? apud Ouidium in epiſt. Heroid. Deianira; *Vir mihi ſemper abeſt, & coniuge notior hoſpes, Monſtráque, terribiles perſequiturque feras; Ipſa domo vidua votis operoſa pudicis Torqueor infeſto ne vir ab hoſte cadat.* Plautus in Stycho; *Credo ego miſeram fuiſſe Penelopem ſoror, ſuo Ex animo, quæ tam diu vidua viro ſuo caruit.* vnde à iuris interpretibus paſſim receptum eſt viduam dici quæ maritum inutilem vel ſenem nacta eſt, quod & Plautus in milite glorioſo probat.

En alta muri decôra congeſti iacent,
Tectis aduſtis regiam flammæ ambiunt,
Omniſque latè fumat Aſſaraci domus.
Non prohibet auidas flamma victoris manus,
Diripitur ardens Troia: nec cælum patet
Vndante fumo, nube ceu densâ obſitus
Ater fauillâ ſquallet Iliacâ dies.
Stat auidus irâ victor, & lentum Ilium
Metitur oculis, ac decem tandem ferus
Igneſcit annis. horret afflictam quoque,
Victámque quamuis videat, haud credit ſibi
Potuiſſe vinci. ſpolia populator rapit
Dardania, prædam mille non capiunt rates.
Teſtor deorum numen, aduerſum mihi,
Patriæque cineres; teque rectorem Phrygum,
Quem Troia toto conditum regno tegit;
Tuóſque manes, quo ſtetit ſtante, Ilion:
Et vos meorum liberûm magni greges,
Vmbræ minores: quicquid aduerſi accidit,
Quæcunque Phœbas ore lymphato furens,
Credi Deo vetante, prædixit mala;
Prior Hecuba vidi grauida, nec tacui metus,
Et vana vates ante Caſſandram fui.
Non cautus ignes Ithacus, aut Ithaci comes
Nocturnus in vos ſparſit, aut fallax Sinon:
Meus ignis iſte eſt, facibus ardetis meis.
Sed quid ruinas vrbis euerſæ gemis
Viuax ſenectus? reſpice infelix ad hos
Luctus recentes. Troia iam vetus eſt malum.

15 *En alta.* Cicero lib. 3. Tuſculan.
Quid petam præſidij aut exequar? quo nunc exſilio aut fuga
Freta ſim? arce & vrbe orba ſum. quò accedam? quò applicem?
Quoi nec aræ patriæ domi ſtant, fractæ & diſiectæ iacent.
Fana flamma deflagrata, toſti alti ſunt parietes.

16 *Tectis aduſtis regiam flamma ambiunt.*
Cicero dicto loco, ex veteri poëta:
O pater, ô patria, ô Priami domus,
Septum altiſono cardine templum;
Vidi ego te, adſtante ope barbarica,
Tectis cælatis, laqueatis.
Auro, ebore, inſtructam magnificè:
Hæc omnia vidi inflammari.
Porrò eius imitatione, quod iſte vetus poëta, qui, exiſtimo, fuit Attius, dixit; *ope barbaricâ*; ſcriptum fuit à Virgilio 2. Aeneid.
Barbarico poſtes auro, ſpoliiſque ſuperbi.

17 *Omniſque latè fumat.* Virgil. 3. Æneid.
——— *& omnis humo fumat Neptunia Troia.*
Aſſaraci domus. Virgilius Æneid. 1.
Cùm domus Aſſaraci, &c.
Horatius, in Epod.
Te manet Aſſaraci tellus.

32 *Liberûm magni greges.* Homerus, Euripides & Virgilius Hecubæ quinquaginta liberos tribuũt; pauciores Theocritus; Cicero 1. Tuſcul. ſeptemdecim.

34 *Phœbas.* Caſsãdrę vaticinia habes apud Lycophronem, nonnulla etiam apud Ciceronẽ lib. 1. de diuinat. his verbis: "Illud quod volumus expreſſum eſt, vt vaticinari vera furor ſoleat:"
Adeſt, adeſt fax obuoluta ſanguine atque incendio:
Multos annos latuit. ciues ferte opem & reſtinguite.
Deus incluſus corpori humano iam non Caſſandra loquitur; *Iamque mari magno claſſis cita*
Texitur, exitiûm examen capiti.
Claſſis aduenit, & fera veliuolantibus
Nauibus compleuit manus litora.
In eodem libro etiam hæc carmina ponuntur, quæ & ipſa ex Caſſandræ vaticiniis eſſe arbitror:
Eheu videte iudicauit iudicium inclutum
Inter deas tres aliquis, quo iudicio
Mulier, furiarum vna, adueniet.

35 *Credi Deo vetante.* Virgil. 2. Aeneid.
Tunc etiam fatis aperit Caſſandra futuris
Ora, Dei iuſſu non vmquam credita Teucris.

39 *Prior Hecuba vidi grauida, nec tacui metus*) per ſomnium ſcilicet, de quo idem Tullius ſuprà citato loco cecinit;
Quia mater grauida parere ſe ardentem facem
Viſa eſt in ſomnis Hecuba; quo facto pater.
Rex ipſe Priamus, ſomnio mentis metu
Perculſus, curis ſumtis ſuſpirantibus,
Exſacrificabat hoſtiis balantibus:
Tum coniectorem poſtulat, pacem petens,
Vt ſe edoceret obſecrans Apollinem,
Quò ſe vortant tantæ ſortes ſomnium.
Ibi ex oraclo voce diuina edidit
Apollo, puerum, primus qui Priamo foret
Poſt illa natus tempora, hunc ne tolleret,
Eum eſſe exitium Troiæ, peſtem pergamo.
Ouidius, in epiſt. Paridis;
Matris adhuc vtero partu remorante tenebar;
Iam grauidus iuſto pondere venter erat;
Illa ſibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni,
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa conſurgit, metuendáque noctis opacæ
Viſa, ſeni Priamo; vatibus ille, refert.
Arſurum Paridis vates canit Ilion igni.

44 *Vidi execrandum.* hoc concinit Euripidis verſibus, quorum initium eſt, ἢ δ' ὃν φυτουργὸν Πρίαμον, &c.

45 *Ipſaſque ad aras.* Iouis. Tryphiodorus;

Αἰακίδης δ' γέροντα Νεοπτόλεμος βασιλῆα
πήμασι κεκμηῶτα παρ' ἑρκείῳ κτάνε βωμῷ.

Attius;

Hæc omnia vidi inflammari,
Priamo vi vitam euitari,
Iouis aram ſanguine turpari.

46 *Sæua manu.* læuâ, quam ver. ſcæuam vocabant. Virgil. 2. Æneid.

Implicuitque comam læua, dextraque coruſcum
Extulit, ac lateri capulo tenus abdidit enſem.

53 *Quondam ſacrum Regni iacentis.* quõdam ait; quia dii omnes antequã Troia caperetur, vrbem deſeruiſſe credebantur. Virgilius dicto loco:

Exceſſere omnes adytis, ſacriſq; relictis
Dij; quibus imperium hoc ſteterat.

Æſchyli ſcholiaſtes; λέγεται γὰρ ὅτι ὅταν ἔμελλε πορθεῖσθαι ἡ Τροία ἐφαίνοντο οἱ θεοὶ τῆς Τροίας ἀπερχόμενοι ἐκ τῶν ναῶν τὰ ἀγάλματα αὐτῶν. Veientium quoque vrbem tutelares deos deſeruiſſe Liuius ſcribit lib. 5. ſed hoc facta euocatione; cuius ritus à Sammonico Sereno lib. 5. rerum reconditarum ex Furio quodam refertur, teſte Macrobio: qua de re latè Rober. Valturius lib. 6. de re milit. cap. 2. poſt Plinium lib. 28. cap. 2.

56 *Superi.* o. v l. *ſuperis.*

58 *Sortitur.* veteres pleraque ſortibus decidebant, l. ſi cùm ambo D. de iudic. l. ſi duobus in prin. D comm de legat. c. hi qui. c. illud. 26. q. 2. cum ſimilib. vt copioſè oſtendit more ſuo And. Tiraquellus, magnus librorum hèlluo, de iure primogen. q. 17. pag. 527. & de ſortis iudicio nonnulla Ioannes le Cirier Pariſienſis li. 1. de iure primogenituræ, ſeu Maioricatus quæſt. 9.

59 *Deſpondet.* in m. ſ. legitur *depoſcit.*

66 *Fatalis Idæ iudicis.* Ouidius & alii penè omnes ſcriptores Paridem in Ida mõte referunt iudicaſſe; quam ſententiam hoc loco Seneca probat. Strabo autem γεωγρα. ν'. tradit in Antandro iudicium illud fuiſſe celebratum.

Diri. propriè, quaſi deorum ira ad ſententiam illam ferendam electi.

70 *Graias.* hoc addidit ad earum diſtinctionem quæ ſunt in Campania.

Hoſpes Amyclas. ex Ouidio, qui ait lib. 2. de arte,

Talis ab armiferis Priameius hoſpes Amyclis
Candida cum rapta coniuge, vela dedit.

71 *Pinus matri Sacra Cybeli.* Ouidius libro 10. Metamorph.

Vidi exſecrandum regiæ cædis nefas,
Ipſáſque ad aras maius admiſſum ſcelus
Æacidæ armis: cùm ferox ſæuâ manu
Comâ reflectens regium tortâ caput,
Alto nefandum vulneri ferrum abdidit;
Quod penitus actum, cùm recepiſſet libens,
Enſis ſenili tinctus è iugulo redit.
Placare quem non potuit à cæde efferâ,
Mortalis æui cardinem extremum premens,
Superique teſtes ſceleris, & quondam ſacrum
Regni iacentis? ille tot regum parens
Caret ſepulchro Priamus, & flamma indiget
Ardente Troia. non tamen ſuperis ſat eſt,
Dominum ecce Priami nuribus & natis, legens
Sortitur vrna. præda quem vilis ſequar?
Hic Hectoris coniugia deſpondet ſibi,
Hic optat Heleni coniugem, hic Antenoris,
Nec deeſt tuos Caſſandra qui thalamos petat.
Mea ſors timetur: ſola ſum Danais metus.
Lamenta ceſſant? turba captiuæ mea
Ferite palmis pectora, & planctus date,
Et iuſta Troiæ facite: iamdudum ſonet
Fatalis Idæ iudicis diri domus.

CHORVS MVLIERVM.
HECVBA.

Anapæſtici.

Non rude vulgus, lachrymíſque nouum
Lugere iubes: hoc continuis
Egimus annis; ex quo tetigit
Phrygius Graias hoſpes Amyclas,
Secuítque fretum pinus matri
Sacra Cybeli: decies niuibus
Canuit Ide, Ide noſtris
Nudata rogis; & Sigeis
Trepidus campis decies ſecuit
"*Meſſor ariſtas: vt nulla dies*
"*Mœrore caret, ſed noua fletus*
"*Cauſa miniſtrat. ite ad planctus,*
"*Miſerámque leua regina manum,*
"*Vulgus dominam vile ſequemur:*
Non indociles lugere ſumus.
HE. *Fidæ caſus noſtri comites,*

Sol-

Soluite crinem, per colla fluant
Mæſta capilli tepido Troiæ
Puluere turpes, paret exertos
Turba lacertos: veſte remiſſa
Subſtringe ſinus, vteróque tenus
Pateant artus. cui coniugio
Pectora velas captiue pudor?
Cingat tunicas palla ſolutas,
Vacet ad crebri verbera planctus
Furibunda manus. placet hic habitus,
Placet. agnoſco Troada turbam.
Iterum luctus redeant veteres,
Solitum flendi vincite morem,
Hectora flemus. CH. *Soluimus omnes*
Lacerum multo funere crinem,
Coma demiſſo eſt libera nodo,
Sparſitque cinis feruidus ora.
HE. *Complete manus, hoc ex Troia*
Sumſiſſe licet: cadat ex humeris
Veſtis apertis, vtrunque tegat
Suffulta latus: iam nuda vocant
Pectora dextras. nunc nunc vires
Exprome dolor: Rhœtæa ſonent
Litora planctu: habitanſque cauis
Montibus Echo, non (vt ſolita eſt)
Extrema breuis verba remittat;
Totos reddat Troiæ gemitus.
Audiat omnis pontus, & æther.
Sæuite manus, pulſu vaſto
Tundite pectus: non ſum ſolito
Contenta ſono. Hectora flemus.
CH. *Tibi noſtra ferit dextra lacertos,*
Humeróſque ferit tibi ſanguineos,
Tibi noſtra caput dextra pulſat,
Tibi maternis vbera palmis
Laniata iacent: fluit, & multo
Sanguine manat, quamcunque tuo
Funere feci rupta cicatrix;

Colu-

Et ſuccinctâ comas, hirſutáque vertice pinus
Grata Deûm Matri. ſiquidem Cybeleius Atis
Exuit hac hominem, truncóque induruit illo.

plura Pierius lib. 52. Hieroglyphic.

76 *Meſſor ariſtas.* ſimile eſt illud Catulli;
Smyrna mei Cinnæ nonam poſt denique meſſem
Quàm cepta eſt, nonámque edita poſt hyemem.

fieri poteſt, vt Sophoclem Catullus imitatus fuerit. nam apud illum ἄροτος annum denotat.

80 *Sequemur.* tres lib. m. ſ. *ſequamur.*

83 *Soluite crinem.* mos fuit Troianarum mulierum in luctu crinem ſoluere. Virg.
Et circum Iliades crinem de more ſolutæ.

communis etiam mos Græcis Seneca, in Herc. Fur.
Sed mæſta venit crine ſoluto Megara.

Et Herc. Oetæo, Græcanicæ mulieres,
Et comas nullo cohibente nodo
Femina exertos feriat lacertos.

Italicis quoque & Gallicis feminis hunc morem cõmunem fuiſſe oſtendunt Propertius Eleg. l. 2 eleg. 15. Ouidius Faſtor. lib. 3. T. Liuius ab V. C. lib. 1. & Iulius Cæſar lib. 7. de bello Gallico.

100 *Hoc ex Troia.* licet meus cod. m. ſ. contineat *hac*; placet tamen vulgata lectio. Hecuba cùm iſtud diceret pauxillum cineris Troiani manu acceptũ ſpargebat.

103 *Suffulta.*] ſubſibulata.

107 *Non, vt ſolita eſt* Ouid. 3. Metamor.
Corpus adhuc Echo, non vox, erat, & tamen vſum
Garrula non alium, quàm nunc habet, oris habebat;
Reddere de multis vt verba nouiſſima poſſet.

Auſonius;
Commoritur, Narciſſe, tibi reſonabilis Echo,
Vocis ad extremos exanimata modos,
Et pereuntis adhuc gemitum proſecuta querelis,
Vltima nunc etiam verba loquentis amat.

ideo quidam poëta vocat Echo ῥήματος ὕβριν. Penes me eſt Cælij Symphoſij libellus Ænigmatum manuſcriptus, in quo de Echo tale Ænigma habetur;
Virgo modeſta, ſacri legem bene ſeruo pudoris,
Ore procax non ſum, nec ſum temeraria lingua;
Vltrò nolo loqui, ſed de reſponſa loquenti.

Echo alicubi à Varrone appellatur Pieridum comes. Echus cuiuſdam in Charentonio primò à Lutetia Pariſ. lapide, exemplum mirabile, ſed quod verum eſſe non ſemel comperi, refert Petrus Boyſteauus in hiſtoriis prodigioſis, Pauſanias Heptophõi Attici meminit de quo loqui videtur Lucret. lib. 4 Quomodo verò fiat iſta ſoni iteratio, vide Ariſtotelem ſect. 11. problem. 23. & 51. & Fran. Toletum & alios ad lib. 2. Ariſt. de Anima.

Columen patriæ, mora fatorum:
Tu præſidium Phrygibus feſſis,
Tu murus eras, humeriſque tuis
Stetit illa decem fulta per annos:
Tecum cecidit: ſummúſque dies
Hectoris idem, patriæque fuit.
HE. *Vertite planctus, Priamo veſtros*
Fundite fletus: ſatis Hector habet.
CHO. *Accipe rector Phrygiæ planctus,*
Accipe fletus bis capte ſenex:
Nil Troia ſemel te rege tulit.
Bis pulſata Dardana Graio
Mœnia ferro, biſque pharetras
Paſſa Herculeas. poſt elatos
Hecubæ partus, regúmque rogos,
Poſtrema pater funera cludis,
Magnóque Ioui victima cæſus
Sigea premis litora truncus.
H. *Aliò lachrymas flectite veſtras,*
Non eſt Priami miſeranda mei
Mors, Iliades. felix Priamus,
Dicite cunctæ. liber manes
Vadit ad imos, nec feret vnquam
Victâ Graium ceruice iugum.
Non ille duos vidit Atridas,
Nec fallacem cernit Vlyſſem:
Non Argolici præda triumphi
Subiecta feret colla tropheis:
Non aſſuetas ad ſceptra manus
Poſt terga dabit, currúſque ſequens
Agamemnonios aurea dextrâ
Vincula geſtans lætis fiet
Pompa Mycenis. CH. *Felix Priamus,*
Dicimus omnes: ſecum excedens
Sua regna tulit: nunc Elyſii
Nemoris tutis errat in vmbris,
Intérque pias felix animas
Hectora quærit. felix Priamus.
Felix quiſquis bello moriens
Omnia ſecum conſumta videt.

ACTVS

171 *Mora fatorum.* viuo Hectore Troia capi non potuit: tantum in eo ad victoriã Græcorum differendam momenti poſitum erat. ideo Vigilius 9. Aeneid.

Haut ſibi cum Danais rem ſaxo, aut pube Pelaſga
Eſſe putent, decimum quos diſtulit Hector in annum.

Horatius; —— *& ademptus Hector*
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Graiis.

noſter, in Agamemnone;
—— *ſola Danais Hector & bello mora.*

qui verſus fortè ex illis Abroni Silonis, apud Senecam deſumtus fuit;

Ite, agite Danai magnum Paana canentes;
Ite triumphantes, belli mora concidit hora.

nam de Hectore occiſo hoc fragmentũ accipio. exſtant etiam in hanc rem iſta Pentadij;

Hectore ſub magno ſumma eſt mihi gloria cæſo,
Qui ſæpe Argolicas debilitauit opes:
Ille interfectus ſubiit, me vindice pœnas:
Pergama tunc ferro procubuere meo.

123 *Tu murus eras.* in vno eorum epigrãmatum, qui Maronis operibus ſolent ſubiungi; legitur:

Defenſor patriæ, iuuenũ fortiſſimus Hector;
Qui murus miſeris ciuibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis;
Occubuere ſimul ſpeſque ſaluſque Phrygum.

auctor eſt Higynus Achillem, cùm Hectorem raptaret, exclamaſſe, Expugnaui Troiam.

133 *Biſque pharetras Paſſa Herculeas.* Hercules in Sophoclis Philoctete ait bis debere Troiam telis ſuis expugnari: ὃ δεύτερον γὰρ τοῖς ἐμοῖς αὐτὴν χρεὼν τόξοις ἁλῶναι. vnde Propertius lib. 3. eleg. 1.

Exiguo ſermone fores nunc Ilion & tu
Troia, bis Oetæi numine capta dei.

In eadem elegia obſcuriùs eſt illud;

Idæum Simoenta, Iouis cunabula parui.

Nam Iuppiter in Creta verè natus & ſepultus traditur à Callimacho & pleriſq;, alij in Siciliæ Meſſana, alij in Thebis Bœotiis, alij in Arcadię Olympo natum ferunt. Propertium igitur in errorem videatur induxiſſe Callimachus ſcribens;

Ζεῦ σὲ μὲν Ἰδαίοισιν ἐν οὔρεσι φασὶ γενέσθαι.

cùm tamen Callimachus de Ida Cretę loqueretur. Virgilius 3. Aeneid.

Creta Iouis magni medio iacet inſula ponto,
Mons Idæus vbi & gentis cunabula noſtræ.

Sed nõ eſt cur Properrium erraſſe credamus. Nam didici ex ſcholiaſte Apollonij lib. 3. Demetrium Scepſium tradidiſſe Phrygas Iouem apud ſe natum & educatum contendere cum Cretenſibus & Arcadibus: ideóque omnia quæ Arcades & Cretenſes de eius natali ac Rheę puerperio vlulatibus & fanatico diſcurſu exhibebant, eadem Gallos in Phrygia repręſentare. Quò non dubito Propertium reſpexiſſe.

138 *Truncus.* Virgilius 2. Aeneid. —— *iacet ingens litore truncus.* Manilius lib 4. aſtronom.

ACTVS SECVNDVS.

TALTHYBIVS. CHORVS.

TAL. *Quàm longa Danais ſemper in portu mora,*
Seu petere bellum, petere ſeu patriam volunt.
CH. *Quæ cauſa ratibus faciat, & Danais morã,*
Effare, reduces quis Deus cludat vias?
TA. *Pauet animus, artus horridus quaſſat tremor,*
Maiora veris monſtra vix capiunt fidem.
Vidi, ipſe vidi: ſumma iam Titan iuga
Stringebat, ortus vicerat noctem dies;
Cùm ſubitò cæco terra mugitu fremens
Concuſſa, cæcos traxit ex imo ſinus.
Mouêre ſiluæ capita, & excelſum nemus
Fragore vaſto tonuit, & lucus ſacer,
Idea ruptis ſaxa ceciderunt iugis:
Nec ſola tellus tremuit, & pontus ſuum
Adeſſe Achillem ſenſit, ac ſtrauit vada.
Tunc ſciſſa tellus aperit immenſos ſpecus,
Et hiatus Erebi: peruium ad ſuperos iter
Tellure fractâ præbet, ac tumulum leuat.
Emicuit ingens vmbra Theſſalici ducis,
Threicia qualis arma præludens tuis
Iam Troia fatis ſtrauit. aut Neptunium
Canâ nitentem perculit iuuenem comâ:
Aut cùm inter acies Marte violento furens,
Corporibus amnes cluſit, & quærens iter
Tardus cruento Xanthus errauit vado:
Aut cùm ſuperbo victor in curru ſtetit,
Egítque habenas, Hectorem & Troiam trahens;
Impleuit omne litus irati ſonus:
Ite, ite inertes, debitos manibus meis
Auferte honores, ſoluite ingratas rates
Per noſtra ituri maria. non paruo luet
Iras Achillis Græcia: at magno luet
Deſponſa noſtris cineribus Polyxena.
Pyrrhi manu mactetur, & tumulum riget.
Hæc fatus altâ voce, dimiſit diem.
Repetenſque Ditem, merſus ingentem ſpecum
Coeunte terra iunxit: immoti iacent

Tran-

Inque rogo Craſum, Priamumque in litore truncum
Cui nec Troia rogus ——
quod poſteriùs hemiſtichiũ noſter poëta imitatus ſuprà cecinit:
—— *ille tot regum parens*
Caret ſepulchro Priamus, & flãma indiget
Ardente Troia ——

146 *Nec fallacem.* Ouidius;
Naryciaſque domos regnum fallacis Vlyſſis.

159 *Felix quiſquis.* ideò olidus ille ſenex Tiberius Priamum felicẽ cenſebat. Identidem, inquit Suetonius, felicem Priamum vocabat, quod ſuperſtes omnium ſuorum exſtitiſſet. hæc verba Suetonii ſunt è lib.3. hiſtoriar. nam in libros ſcriptorem illum partiẽdum eſſe, non vt vulgò fit, ex m. ſ. apparet; & quia ſic adducitur à Iacobo Magno Sophologii l.2.c.17. capitum quoque diſtinctio ab iiſdẽ abeſt, & ſanè eſt planè commentitia. vtique in m.ſ. D. Martini Tornacenſis recenter ab aliquo capitum diſtinctio margini fuit aſcripta, fortaſſis ab Eraſmo vel Glareano; qui eo libro vſi fuerunt.

168 *Vicerat noctem dies.* maior noctis pars erat peracta: quo tempore, quæ apparent ſomnia, vera veteres exiſtimabant, alibi docemus.

174 *Pontus ſuum.* ideo *ſuum*, quia Achilles Thetidis filius fuit, Nerei nepos. ſic infrà ait Achilles; —— *per noſtra ituri maria.*

179 *Theſſali ducis.* Achillis alibi legitur;
Mactanda virgo Theſſali buſto ducis.
Horatius, in Odis, Achillem, Theſſalum vocat. rectè Eguian. cod. *Theſſalici.*

180 *Threicia qualis arma.* Thracum & Myſorum exercitũ, Telepho duce, Græcos repellentem, Achilles fudit, teſtis eſt Dictys Cretenſis.

181 *Neptunium.* Cycnum, Neptuni & Mandrodicæ vel, iuxta alios, Hapalæ filium, de quo Ouidius lib.12. Metamorph. Izacius in Lycophronem, & Theon ſophiſta, in Encomio Achillis.

182 *Cana nitentem.* in Agamemn. leges;
Non niuea proles Cycnus æquorei Dei.

185 *Tardus cruento.* vide Homer. Iliad. φ. huc reſpicit Papinius, in Achilleide;
—— *modo craſſa exire vetabit*
Flumina ——
in quatuor codicibus ſcriptis, Statii Achilleis vnicus eſt liber.

187 *Egitq; habenas.* Homerus Iliad. χ.

191 *Per noſtra ituri maria.* communem ſcriptorum ſententiam noſter ſequitur, arbitrantium Achillem Thetidis filium fuiſſe Daimachus lib.2. redituum, Achillis matrem nominat Caloen, Staphylus in l. de Theſſalia, Philomelam vocat; Tzetza ſcribit Chironis filiam fuiſſe.

197 *Coeunte terra iunxit.* o v.l quos vidi, omnes etiam prælo impreſſi ita continent, & ſententia eſt minimè obſcura. quare non audio eum, qui pro *iunxit* emendat *viſit.* SPECVM hiatum quem egrediens aperuerat.

Tranquilla pelagi, ventus abiecit minas,
Placidumque fluctu murmurat leni mare,
Triton ab alto cecinit hymenæum choro.

PYRRHVS. AGAMEMNON. CALCAS.

PYR. *Cùm læta pelago vela rediturus dares,*
Excidit Achilles; cuius vnius manu
Impulſa Troia corruit tandem ſolo,
Breui repenſans quicquid obiecit moræ
Scyros, fretumque Lesbos Aegeum ſecans;
Illo remoto, dubia quò caderet ſtetit:
Velis licet, quod petitur, ac properes dare,
Serò es daturus: iam ſuum cuncti duces
Tulere precium. quæ minor merces poteſt
Tantæ dari virtuti? an is meruit parum,
Qui; fugere bellum iuſſus, & longa ſedens
Aeuum ſenecta degere, ac Pylij ſenis
Tranſcendere annos; exuit matris dolos,
Falſaſq; veſtes, faſſus eſt armis virum?
In hoſpitali Telephus regno impotens,
Dum Myſiæ ferocis introitus negat,
Rudem cruore regio dextram imbuit,
Fortémq; eandem ſenſit, & mitem manum.
Cecidere Thebæ, vidit Eetion capi
Sua regna victus: clade ſubuerſa eſt pari
Appoſita celſo parua Lyrneſſos iugo,
Captáq; tellus nobilis Briſeide,
Et, cauſa litis regibus, Chryſe iacet,
Et nota fama Tenedos, & quæ paſcuo
Fœcunda pingui Thracios nutrit greges,
Et ſacra Phœbo Cilla: quid? quas alluit
Vernis Caycus gurgitem attollens aquis?
Hæc tanta clades gentium, ac tantus pauor,
Sparſæ tot vrbes, turbinis vaſti modo,
Alterius eſſet gloria, ac ſummum decus,
Iter eſt Achillis ſic meus venit pater,
Et tanta geſſit bella, dum bellum parat.
Vt alia ſileam merita: non vnus ſatis
Hector fuiſſet? Ilium vicit pater,
Vos diruiſtis. inclytas laudes iuuat,
Et clara magni facta genitoris ſequi.
Iacuit peremptus Hector ante oculos patris,
Patruúque Memnon; cuius ob luctum parens

Pal-

200 *Triton.* Tritonis, iuxta Aceſandrum, Neptuni & Celænus; vel ſecundùm Numenium in lib. de piſcationibus, Oceani & Tethyos; vel, ex Heſiodi, in Theogonia, ſententia, Neptuni & Amphitrites filij, habes formam apud Apollonium Argonaut. δ'. & Claudianũ in carm. de nupt. Honor. & Mariæ. hic teſtibus Virg. lib. 10. Aeneid. & Ouid. lib. 1. Metamorph. & Seuero in Aethna, eſt maris bucinator. ideo Seneca fingit illum Achilli & Polyxenæ hymenem ceciniſſe.

212 *Pylij ſenis.* Neſtoris. Horatius;
—— non Pylium Neſtora adſpicis?
Albinouanus Pedo, in elegia de obitu Mæcenatis;
Ter Pylij fleuere ſuum ter Neſtora canum.

218 *Et mitem manum.* Telephus, Herculis F. rex Myſorum, ſtrennuè Græcos aditu regni ſui arcens, Bacchi dolo cadens, in Pergami cacumine, iuxta Suidam, ab Achille lancea percuſſus, ab eodem ſanatus fuit, auctore Higyno c. 101. Dicty, & Izacio in Lycophronem. Propertius;
Myſus & Hæmoniæ iuuenis qua cuſpide vulnus
Senſerat, hac ipſa cuſpide ſenſit opem.
Q. Serenus;
Vt Lariſſæa curatur Telephus haſta.
idem Ouidius & alij plerique affirmant, nempe curatum Telephum ferrugine haſtæ Achilleæ. vnde:
Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.
quod inde confictum puto, quia ſyderite herba à ſe inuẽta, Telephi vulnus Achilles ſanauit. vide Dioſcoridem lib. 4. cap. 33. Plinium lib. 25. cap. 5. & Apuleium de herbarum viribus cap. 89. qui, ne quis fallatur, non eſt Madaurenſis ille qui de Aſino ſcripſit; ſed ab eo alius, cuius liber ab Aldo excuſus, exſtat, & citatur etiam à Scribonio Largo, ac Marcello Burdegalenſi: qui verò à Conſtantino Imp. in Geoponicis citatur alius eſt antiquior. Hinc intelliges illa Claudiani;
Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis;
Cuius pertulerat vires, & ſenſit in vno
Lethalem placidámque manum, medicina per hoſtem
Contigit & pepulit, quos fecerat ipſe, dolores.
nec mirum. medicinam etenim Achilles didicit à Chirone, vt teſtatur idem Claudianus de 3. conſul. Honorij agens;
—— nec ocyus hauſit Achilles
Semiferi præcepta ſenis; ſeu cuſpidis artes,
Siue lyræ cantus, ſocias ſeu diſceret herbas,
Porrò ab hoc vulnere Telephi, immedicabilia vulnera dicuntur Τηλέφεια τραύματα, auctore Paullo Aegineta lib. 4. cap. 46. quo loco idem de Chironeo vulnere tradit, poſt Galenum lib. 4. de

Pallente mæſtum protulit vultu diem,
Suiq́; victor operis exemplum horruit,
Didicitq́; Achilles, & deâ natos mori.
Tum verſa Amazon vltimus cecidit timor:
Debes Achilli, merita ſi dignè æſtimas,
Etſi Mycenis virginem, atque Argis petat.
Dubitatur etiam? placita nec ſubitò probas?
Priamíque natam, Pelei nato, ferum
Mactare credis? at tuam natam parens
Helenæ immolaſti: ſolita iam, & facta expeto.
AG. *Iuuenile vitium eſt, regere non poſſe impetũ.*
Ætatis alios feruor hic primæ rapit,
Pyrrhum paternus: ſpiritus quondam truces,
Mináſque tumidi lentus Aeacidæ tuli.
Quò plura poſsis, plura patienter feras.
Quid cæde dira nobilem clari ducis
Aſpergis vmbram? noſcere hoc primùm decet,
Quid facere victor debeat, victus pati.
Violenta nemo imperia continuit diu.
Moderata durant: quoque fortuna altiùs
Euexit, ac leuauit humanas opes;
Hoc ſe magis ſupprimere felicem decet,
Varióſque caſus tremere, metuentem deos
Nimium fauentes. magna momento obrui
Vincendo didici. Troia nos tumidos facit,
Nimium ac feroces: ſtamus hoc Danai loco,
Vnde illa cecidit. fateor, aliquando impotens
Regno ac ſuperbus, altiùs memet tuli.
Sed fregit illos ſpiritus hæc, quæ dare
Potuiſſet alij, cauſa, fortunæ fauor.
Tu me ſuperbum Priame, tu timidum facis.
Ego eſſe quicquam ſceptra, niſi vano putem
Fulgore tectum nomen, & falſo comam
Vinclo decentem? caſus hæc rapiet breuis,
Nec mille forſan ratibus, aut annis decem.
Non omnibus fortuna tam lenta imminet.
Equidem fatebor (pace dixiſſe hoc tuâ
Argiua tellus liceat) affligi Phrygas,
Vincique volui: ruere, & æquari ſolo,

Etiam

compoſit. med. & Therapeut. lib. 2.

220 *Sua regna.* eam Ciliciæ partem, cuius metropolis Thebæ. Ouidius;

Eetioneas impleui ſanguine Thebas.

Horatius; —— *Eetionaue Thebæ.* Propertius lib. 2.

Et Thebæ ſteterant, altáque Troia fuit.

Macrobius lib. 5. Saturnal. cap. 14. Theben, vnius, non plurium, numero efferre Græcos ſecutus. cuius rei duo quidem exempla ipſe adducit; ego verò etiam altera duo proferre poſſem, Strabonis lib. 13. & Q. Smyrn. lib. 3.

221 *Lyrneſſos.* ſic ſcribendum ex Homero, Smyrnæo, Strabone, Ouidio, cæteris: quamquam vitio operarum proximè citato Macrobii loco λυρνήσσος, pro λυρνησσὸς exſtet.

223 *Cauſſa litis.* vide Homerum, Iliad. ά.

226 *Sacra Phœbo Cilla.* Homerus, Κίλλαν τε ζαθέην. pro *ſacra*, meus cod. animum bet *cara.* 231 *Iter eſt Achillis* … ægyt. de 1. eſt illud Claudiani, in 1. … conſulat. Stilichonis;

Veſtra manus dubio [illegible]*uicquid diſcrimine geſſit,*
Tranſcurrens egit Stilicho ——

2[illegible]9 *Pallente mæſtum.* Ouidius de Aurora Memnonis matre lib. 13. Metam. ſcripſit;

Cura deũ propior luctuſo[illegible]*e domeſticus angit*
Memnonis amiſſi, Ph[illegible]*ygiis quem lutea cãpis*
Vidit, Achillea p[illegible]*untem cuſpide mater,*
Vidit & ille [illegible]*or. quo matutina rubeſcunt*
Tẽpora, p[illegible]*uerat; latuitq; in nubibus æther.*

idem [illegible]adidit Triphiodorus.

241 [illegible]*iis natos mori.* o. v. l. quos vidi cõtinet; *Deâ natos mori.* quod amplector. nã & ante Memnonem, Troiano bello, multi diis nati oppetierunt; Memnone verò Auroræ filio, à ſe occiſo, Achilles, Thetidis filius, ſe quoq; mortalem eſſe, didicit.

242 *Amazon.* Penthaſilea; quam Dares à Neoptolemo interfectam ſcribit.

247 *At tuam natam parens.* Iphigeniam noſter, vt Euripides, Agamemnonis ex Clytemneſtra; alij eiuſdem ex Chryſeide, Aſtynomæ filia; Duris, & alij nonnulli Theſei ex Helena filiam fuiſſe tradiderunt. Non minor cõtrouerſia eſt, de Iphigeniæ in ſacrificio metamorphoſi. Sunt à quibus proditur in anum transformata; Nicandrus ait mutatam in Taurum; Phanodemus hiſtoricus in vrſum; plerique in ceruam, Meryllus, primo Bœoticorum in buculam. Simile quidpiam Romanæ cuidam virgini Metellæ accidiſſe, tradit alicubi Plutarch. ex Pythocle, in Italicis. 249 *Impetum.* quidam v. l. *impetus.*

252 *Tuli.* Iliad. ά. 260 *Felicem decet.* Horatius; *Contrahes vento nimium ſecundo Turgida vela.*

261 *Varioſque caſus tremere.* Horatius lib. 2. odar. *Sperat infeſtis, metuit ſecundis*

Alteram ſortem bene præparatum Pectus &c.

262 *Magna momento obrui.* dici ſolet, facilius eſt diruere, quàm ædificare. Iſocrates πρὸς Φίλιππον τὸ συστῆσαι μὲν ἐστὶν ἅπαντα χαλεπὸν, διαλῦσαι δὲ ῥᾴδιον. quò ſpectat dictum illud Laconis cuiuſ-

dam de Philippo, qui Olynthum diruerat, apud Plutarchum περὶ τοῦ ἀκούειν.

209 *Qui non vetat peccare, cùm poſſit iubet.* ex Thucydide lib. 1. οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ, ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. Cicero in offic. „ Nam qui iniuſtè „ impetum in aliquem facit, aut ira, aut „ aliqua perturbatione incitatus, is quaſi „ manus videtur adferre ſocio: qui au- „ tem non defendit, nec obſiſtit, ſi po- „ teſt, iniuriæ; tam eſt in vitio, quàm ſi parentes aut patriam aut ſocios deſerat. Conuenit autem hæc Senecæ ſententia cum nonnullis reſponſis Pauli, l. 4. D. de noxal. action. l. 45. D. ad leg. Aquil. l. 50. & l. 109. D. de diuerſ. regul. iur. antiq. & Vlpiani l. 25. §. 5. D. de Damn. infec. l. 11. in illud de his qui notan. infam. huc ſpectat Apulei l. 6. de aſino aureo; „ An ignoras etiam „ ſalutare deos, qui morituris auxilium „ nos mores denegarint, quòd contra boiecerint, ſolere puniri? de hac re plura Decius, Cagnol. Faber & Reuard. ad d. l. 50. & ad d. lib. 109. Bart. Alex. Iaſ. & omnes in l. quæ dotis. D. ſolu. matri. Phantucius de lucro dot. gloſ. 13. num. 8. Imbertus Rupellanus in Euchiridio, pag. 160. & alij paſſim.

297 *Quando in inferias homo.* ab Achille Patroclo duodecim homines in inferias impenduntur apud Homerum Iliad ψ'. & Pallanti ab Ænea, apud Virgilium Æneid. 10. Præterea pſeudodiis antiquorum homines immolari non fuit inſolens. Fecerunt hoc Carthaginenſes & Celtæ, teſte Dionyſio Halicarnaſſ. lib. 1. Scythæ auctore Herodoto in Melpom. Leucadij & Albani, ſi Straboni credimus lib. 10. & 11. Achæi & Lacedæmonij, vt ſcribit Pauſanias in Lacon. & Achaicis, fecere Ariſtomenes, Pellæi, Phocenſes, Lesbij, Lycij teſte Clemente Alex. in Protrept. & Euſeb. lib. 4. de præparat. c. 7. & 8. Rhodij, Salaminij, Spartani, & alij de quibus Theodoret. lib. 7. curation. Græcan. necnon Gotthi, vt teſtantur Olaus Magnus, & Ioannes Magnus in eorum hiſtoria.

303 *Solito.* propter Briſeidem & Chryſeidem hoc dicit. ſed in o. v. l. legitur *ſubitò.* vtroque modo πολυφιλίαν eius carpit.

306 *Maiorem.* teipſum.

312 *Supplex paternus.* Iliad. Ω.

315 *Aiaci preces.* Iliad. ι.

320 *Chelym.* apud Homerum dicto loco.

Etiam arcuiſſem, ſed regi frenis nequit,
Et ira, & ardens hoſtis, & victoria
Commiſſa nocti. quicquid indignum, aut ferū
Cuiquam videri potuit, hoc fecit dolor,
Tenebræque per quas ipſe ſe irritat furor,
Gladiuſque felix; cuius infecti ſemel
Vecors libido eſt. quicquid euerſæ poteſt
Supereſſe Troiæ, maneat: exactum ſatis
Pœnarum, & vltra eſt. regia vt virgo occidat.
Tumulóque donum detur, & cineres riget,
Et facinus atrox cædis, vt thalamos vocem,
Non patiar. in me culpa cunctorum redit.
Qui non vetat peccare, cùm poſſit, iubet.
PYR. *Nullúmne Achillis præmium manes ferent?*
AG. *Ferent, & illum laudibus cunctis canent,*
Magnumque terræ nomen ignotæ audient.
Quòd ſi leuatur ſanguine infuſo cinis;
Opima Phrygij colla cædantur gregis,
Fluatque nulli flebilis matri cruor.
Quis iſte mos eſt, quando in inferias homo eſt
Impenſus homini? detrahe inuidiam tuo
Odiumque patri, quem coli pœnâ iubes.
PYR. *O tumide, rerum dum ſecundarum ſtatus*
Extollit animos: timide, cùm increpuit metus.
Regum Tyranne: iámne flammatum geris
Amore ſubito pectus, ac Veneris nouæ?
Solúſne toties ſpolia de nobis feres?
Hac dextrâ Achilli victimam reddam ſuam:
Quam ſi negas, retinéſque maiorem dabo,
Dignamque quam det Pyrrhus. & nimium diu
A cæde noſtra regiâ ceſſat manus,
Parémque poſcit Priamus. AG. *haud equidem nego*
Hoc eſſe Pyrrhi maximum in bello decus,
Sæuo peremtus enſe quòd Priamus iacet,
Supplex paternus. PYR. *ſupplices noſtri patris,*
Hoſteſque eoſdem nouimus. Priamus tamen
Præſens rogauit: tu graui pauidus metu
Nec ad rogandum fortis, Aiaci preces
Ithacóque mandas, cluſus, atque hoſtem tremens.
AG. *At non timebat tunc tuus, fateor, parens,*
Intérque cædes Græciæ, atque vſtas rates,
Segnis iacebat, belli & armorum immemor,
Leui canoram verberans plectro chelym.
PYR. *Tunc magnus Hector arma contemnens tua,*

Cantus

Cantus Achillis timuit: & tanto in metu
Naualibus pax alta Theſſalicis fuit.
AG. *Nempe iiſdem in iſtis Theſſalis naualibus,*
Pax alta rurſus Hectoris patri fuit.
PYR. *Eſt regis alti, ſpiritum regi dare.*
AG. *Cur dextra regi ſpiritum eripuit tua?*
PYR. *Mortem miſericors ſæpe pro vitâ dabit*
AG. *At non miſericors virgines buſto petis.*
PYR. *Iámne immolari virgines credis nefas?*
AG. *Præferre patriam liberis regem decet.*
PYR. *Lex nulla capto parcit, aut pœnam impedit,*
AG. *Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.*
PYR. *Quodcunque libuit, facere victori licet.*
AG. *Minimum decet libêre, cui multum licet.*
PYR. *His iſta iacta, quos decem annorum graui*
Regno ſubactos Pyrrhus exoluit iugo.
AG. *Hos Scyros animos?* P. *ſcelere quæ fratrũ caret.*
AG. *Incluſa fluctu.* PY. *nempe cognati maris.*
Atrei & Thyeſtæ nobilem noui domum.
AG. *Ex virginis concepte furtiuo ſtupro,*
Et ex Achille nate, ſed nondum viro.
PYR. *Illo ex Achille, genere qui mundum ſuo*
Sparſus per omnem, cælitum regnum tenet.
Thetide æquor, vmbras Aeaco, cælum Ioue.
AG. *Illo ex Achille, qui manu Paridis iacet.*
PYR. *Quem nec deorũ cominus quiſquam petiit.*
AG. *Compeſcere equidem verba, & audacẽ malo*
Poteram domare: ſed meus captis quoque
Scit parcere enſis. potiùs interpres deûm
Calchas vocetur: fata ſi poſcunt, dabo.
Tu qui Pelaſgæ vincla ſoluiſti rati,
Moraſque bellis, arte qui reſeras polum,
Cui viſcerum ſecreta, cui mundi fragor,
Et ſtella longâ ſemitam flammâ trahens
Dant ſigna fati: cuius ingenti mihi
Mercede conſtant ora, quid iubeat Deus
Effare Calcha, nóſque conſilio rege.
CAL. *Dant fata Danais, quo ſolent precio, viam.*
Mactanda virgo eſt Theſſali buſto ducis:
Sed quo iugari Theſſalæ cultu ſolent,
Ionidéſve, vel Mycenææ nurus.
Pyrrhus parenti coniugem tradat ſuo.
Sic ritè dabitur. non tamen noſtras tenet
Hæc vna puppes cauſa. nobilior tuo,
Polyxe-

329. *At nunc miſericors.* lib. im. ſ. *non* pro *nunc.*

338 *Hos Scyros animos?* .. regnum, vt eius inopia & humilitas adagio, ἀρχὴ σκυρεία originem dederit.

342 *Sed nondum viro.* non abs re hôc dictum eſt. nam qui à iuuenibus procreantur, non æquè robuſti aut perfecti eſſe ſolent, ac illi qui gignuntur à viris, auctore Ariſtotele lib. 7. Politic. cap. 16. quare plerique viros matrimonium ante trigeſimum ætatis annum contrahere noluerunt, Ariſtoteles dicto loco, Plato lib. 6. de Repub. Solon apud Philonem lib. 2. de mundi opificio.

352 *Rati.* quædam membranæ, *ratis.*

361 *Iugari.* matrimonio iungi. metaphora à bubus ducta, qui, quando idem iugũ ſubeunt, iugantur. ea figura ſic vſum comperio Plautum, in Curculione:

—— *iámne ea fert iugum?*

& Horatium;

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice ——

Sanè poſſet quis ſuſpicari, Senecam alluſiſſe ad morem, quem Seruius & S. Iſidorus commemorant, ſponſo & ſponſæ iugum imponendi, vnde *Iuga Iuno* Sex. Põpeio; ζυγία Dionyſio, Muſonio & Apuleio, vt rectè ſenſuerunt Briſſonius in l. ſingulari de ri. nupt. & M. Anton. Antimachus, teſte Alexandro Sardio in libro de moribus gentium. à Nonno etiam Panoplitano Dionyſiac. δ'. ſic nominatur. Muſæus citante & emendante Gerarto Falcxenburgio ad dictum locum Nonni cecinit;

καὶ γάμοι, ἀλλ' ἀχόρευτοι. ἔαν λέχος, ἀλλ' ἄτερ ὕμνων·
ὃ ζυγίων [illegible] &c.

367 *Turre de ſumma.* pro *ſumma*, in mẽbranis vel *dira*, vel *dura* legitur.

371 *Coniux oculis impoſuit manum.* olim propinquiores quique morientium oculos claudebant. Virgil. 9. Aeneid.

——nec te, tua funera mater,
Produxi, preſſive oculos——

quo loco Donatus ſcribit hoc moris fuiſſe. Ouid. lib. 4. amor. eleg. 8.

Hic certè manibus fugientes preſſit ocellos
Mater, & in cineres vltima dona dedit.

Non lubet alia teſtimonia cõgerere. ſunt enim infinita.

384 *Pegaſeo corripiet gradu.* prouerbialiter, pro celerrimo. Sic Valer. Catullus;

Non ſi Pegaſeo ferar volatu,

399 *Quo iaceas.* in v. l. inuenio; *quo iaceant*, malè.

405 *Non facili* ſic Horatius, in elegantiſſima ode ad Virgilium, de morte Quinctilij Vari;

Quam virga ſemel horrida,
Non leuis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.

435 *Sopor.* varia ſomniorum genera ab Hippocrate, in libro de inſomniis, referũtur. noſter ſoporis nomine id comprehendit quod Theſſalus Hippocratis filius, in legatione, φάσμα vocauit: Herodotus verò non ſemel ὄψιν ἐνυπνίου Homerus Iliad. τ'. ὕπαρ. ὄν δ ὄντως ὕπαρ, ait doctiſſimus Scaliger, in commentario dicti libri Hippocratis huiuſmodi φάσματα ſiue ἰνδάλματα, multa refert Valerius Maximus, & Tullius lib. 1. de nat. deor. & lib. 1. de diuinat.

Polyxena, cruore debetur cruor,
Quem fata quærunt: turre de ſummâ cadat
Priami nepos Hectoreus, & lethum oppetat.
Tum mille velis impleat claſſis freta.

CHORVS.

Choriambici.

Verum eſt, an timidos fabula decipit,
Vmbras corporibus viuere conditis?
Cùm coniux oculis impoſuit manum,
Supremúſque dies ſolibus obſtitit,
Et triſtes cineres vrna coercuit;
Non prodeſt animam tradere funeri,
Sed reſtat miſeris viuere longius?
An toti morimur? nulláque pars manet
Noſtri; cùm profugo ſpiritus halitu
Immiſtus nebulis ceſſit in aera,
Et nudum tetigit ſubdita fax latus?
Quicquid ſol oriens, quicquid & occidens
Nouit: cæruleis Oceanus fretis
Quicquid vel veniens, vel fugiens lauat,
Aetas Pegaſeo corripiet gradu.
Quo biſſena volant ſidera turbine.
Quo curſu properat ſæcula voluere
Aſtrorum dominus, quo properat modo
Obliquis Hecate currere flexibus.
Hoc omnes petimus fata, nec ampliùs,
Iuratos ſuperis qui tetigit lacus,
Vſquam eſt. vt calidis fumus ab ignibus
Vaneſcit ſpacium per breue ſordidus:
Vt nubes grauidas, quas modò vidimus,
Arctoi boreæ diſſicit impetus:
Sic hic, quo regimur, ſpiritus effluet.
Poſt mortem nihil eſt, ipſaque mors nihil,
Velocis ſpacij meta nouiſſima.
Spem ponant auidi ſolliciti metum.
Quæris quo iaceas poſt obitum loco?
Quo non nata iacent.
Tempus nos auidum deuorat, & chaos.
Mors indiuidua eſt noxia corpori,
Nec parcens animæ. Tænara, & aſpero
Regnum ſub domino, limen & obſidens
Cuſtos non facili Cerberus oſtio,
Rumores vacui, verbáque inania
Et par ſollicito fabula ſomnio.

ACTVS

ACTVS TERTIVS.

ANDROMACHA. SENEX. VLYSSES.

AN. *Quid mæſta Phrygiæ turba laceratis comas?*
Miſerumque tunſæ pectus, effuſo genas
Fletu rigatis? leuia perpeſſæ ſumus,
Si flenda patimur. Ilium vobis modò,
Mihi cecidit olim: cùm ferus curru incito
Mea membra raperet, & graui gemeret ſono
Peliacus axis pondere Hectoreo tremens.
Tunc obruta atque euerſa Troia concidit.
Torpens malis, rigénſque ſine ſenſu feror:
Iam erepta Danais coniugem ſequerer meum,
Niſi hic teneret. hic meos animos domat,
Morique prohibet: cogit hic aliquid deos
Adhuc rogare. tempus ærumnæ addidit.
Hic mihi malorum maximum fructum abſtulit,
Nihil timere. proſperis rebus locus
Ereptus omnis: dira, quà veniant, habent.
Miſerrimum eſt timere, cùm ſperes nihil.
SE. *Quis te repens commouit afflictam metus?*
AN. *Exoritur aliquod maius è malo malum.*
Nondum ruentis Ilij fatum ſtetit.
SE. *Et quas reperiet, vt velit, clades Deus?*
AN. *Stygij profundi clauſtra, & obſcuri ſpecus*
Laxantur: & ne deſit euerſis metus,
Hoſtes ab imo conditi tumulo exeunt.
Soliſne retro peruium eſt Danais iter?
Certè æqua mors eſt: turbat, atq; agitat Phrygas
Communis iſte terror. hic propriè meum
Exterret animum, noctis horrendæ ſopor.
SE. *Quæ viſa portent, effer in medium, metus.*
AN. *Partes ferè nox alma tranſierat duas,*
Clarumque ſeptem verterant ſtellæ iugum:
Ignota tandem vênit afflictæ quies,
Breuiſque feſſis ſomnus obrepſit genis,
(Si ſomnus ille eſt mentis attonitæ ſtupor)
Cùm ſubitò noſtros Hector ante oculos ſtetit,
Non qualis vltrò bella in Argiuos ferens,
Graias petebat facibus Idæis rates;
Nec cæde vaſtâ qualis in Danaos furens
Vera ex Achille ſpolia ſimulato tulit;
Non ille vultus flammeum incendens iubar;

436 *Viſa.* ὁράματα hęc triplicia ſunt, vt ait Scaliger d. loco, pag. 9. aut enim præſentē rem oſtendunt, vt apud Virgil. Hector Æneæ: aut præteritam, vt Elyſæ Sichæus & Alcyonę Ceyx Ouidianus: aut futuram, vt Anchiſes Æneę & hîc Hector Andromachę; item boues Pharaoni, ſtatua regi Aſſyriorum in ſacris litteris, necnon apud Claudianum Vmbrę Ruffino. ea pars χρηματισμὸς Gręcis, noſtris diuinatio appellatur.

437 *Partes fere nox alma tranſierat duas.* Renatus Vegetius lib. 3. de re milit. Romanos ſcribit noctem in quatuor partes diuiſiſſe: quod huc nō pertinet. Arbitror enim Senecam hoc loco noctem in tres partes diſtribuiſſe. nam Andromacham, Gręcorum captiuam, in Gręcis caſtris agentem, veriſimile eſt iuxta Gręcorum conſuetudinem loqui. quę conſuetudo traditur ab Homero Odyſſ. ξ'.

ἦμοςτε δὴ τριχὰ νυκτὸς ἔω, μετὰ δ' ἄστρα βεβήκει.

poſt mediam igitur noctem ait ſibi φάσμα oblatum, vt verum eſſe credatur. Theocritus;

Εὐρώπῃ ποτὲ Κύπρις ἐπὶ γλυκὺν ἧκεν ὄνειρον,
νυκτὸς ὅτε τρίτατον λάχος ἵσταται, ἐγγύθι δ' ἠώς,
ὕπνος ὅτε γλυκίων μέλιτος βλεφάροισιν ἐφίζων
λυσιμελὴς πεδάᾳ μαλακῷ κατὰ φάεα δεσμῷ.
εὖτε καὶ ἀτρεκέων ποιμαίνεται ἔθνος ὀνείρων,

Nox alma. almam dici Cererem ab alēdo, alibi ſcripſi. nox etiam alma vocatur, quia nocturna quies, cibi inſtar, homines alit, vel quia noctem ſiderum matrem ſeu nutricem veteres dixerunt. Euripides;

ὦ νὺξ μέλαινα, χρυσέων ἄστρων τροφέ.

Tibullus lib. 2.

Ludite, iam nox iungit equos, currumque ſequuntur
Matris, laſciuo ſidera fulua choro.

quod etiā Theocritus in Pharmaceutria. *Tranſierat.* al. *tranſmiſerat.* vtrumque quoad ſententiam recipi poteſt. tranſmitto enim pro tranſeo non eſt inſolens. Lucr. lib. 2.

Et circū volitant equites, medioſq; repentè
Tranſmittunt valido quatientes impetu campos.

apud Macrobium l. 6. Saturn. c. 4. ſcriptū eſt: ſed & Peſtanus Vibonenſis ſic ait: Pedibus equos tranſmiſimus. ſic vulgò exſtat: fortaſſis tamen tutiùs ſit reponere; *Pedibus Æquos tranſmiſimus.*

444 *Facibus Ideis.* Iliad. ς'. & Iliad. χ'.

446 *Vera ex Achille ſpolia ſimulato.* Patroclum intellige, qui Achillis arma induerat, Iliad. π'. ceterùm ſunt hęc ex Virgilio l. 2. Æneid.

Sed feſſus, ac deiectus, & fletu grauis,
Similíſque noſtro, ſqualidâ obtectus comâ.
Iuuat tamen vidiſſe. tum quaſſans caput,
Depelle ſomnos, inquit, & natum eripe
O fida coniux. lateat, hæc vna eſt ſalus.
Omitte fletus. Troia quod cecidit, gemis?
Vtinam iaceret tota: feſtina, amoue
Quocunque noſtræ paruulam ſtirpem domus.
Mihi gelidus horror ac tremor ſomnum excutit,
Oculoſque nunc huc pauida, nunc illuc ferens,
Oblita nati, miſera quæſiui Hectorem.
Fallax per ipſos vmbra complexus abit.
O gnate, magni certa progenies patris,
Spes vnica Phrygibus, vnica afflictæ domus,
Veteriſque ſoboles ſanguinis nimium inclyti,
Nimiumque patri ſimilis. hos vultus meus
Habebat Hector, talis inceſſu fuit,
Habituque talis: ſic tulit fortes manu;
Sic celſus humeris, fronte ſic toruâ minax,
Ceruice fuſam diſſipans latâ comam.
O nate ſerò Phrygibus, at matri citò,
Erit ne tempus illud, ac felix dies;
Quo Troici defenſor & vindex ſoli,
Recidiua ponas Pergama, & ſparſos fuga
Ciues reducas? nomen & patriæ ſuum,
Phrygibuſque reddas? ſed mei fati immemor,
Tam magna timeo vota quod captis ſat eſt,
Viuamus. heu me! quis locus fidus meæ
Erit timori? quáve te ſede occulam?
Arx illa pollens opibus, & muris deûm
Gentes per omnes clara, & inuidiæ capax,
Nunc puluis altus. ſtrata ſunt flamma omnia;
Supereſtque vaſta ex vrbe ne tantum quidem,
Quo lateat infans. quem locum fraudi legam?
Eſt tumulus ingens coniugis cari ſacer,
Verendus hoſti, mole quem immenſa parens,
Opibúſque magnis ſtruxit in luctus ſuos,
Rex non auarus. optimè credam patri.
Sudor per artus frigidus totos cadit:
Omen tremiſco miſera feralis loci.
SE. *Hæc cauſſa multos vna ab interitu arcuit.*
Crede periſſe. AN. *vix ſpei quicquam eſt ſuper.*
Graue pondus illum, magna nobilitas, premit.
SEN. *Ne prodat aliquis: amoue teſtes doli.*

Hei mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo
Hectore, qui redit exuuias indutus Achillis,
Vel Danaum Phrygios iaculatus puppibus ignes.

449 *Squallida obtectus coma.* Virgilius, de Hectore;
Squallentemque barbam & concretos ſanguine crines,
Vulneráque illa gerens quæ circum plurima muros
Accepit patrios ——.

459 *Fallax per ipſos.* Virgilius Æneid. 6.
Ter conatus ibi collo dare bracchia circum,
Ter fruſtra comprenſa manus effugit imago,
Par leuibus ventis, volucrique ſimillima ſomno.
A. Sabinus, in epiſt. heroid.
Rettulit illa domus eadem mala, méque querentem
Fugit ab amplexu ter reſoluta meo.
quo loco pro *méque*, fortè legendum *térque*, vt Virgilij dictis verſibus, & Homericis Odyſſ. λ'. quos imitatur, reſpondeat.

462 *Nimium inclyti.* nobilis. ſic ſumitur Hercule Fur. actu 2. Hercule Oetæo actu 4. Medæa actu 3. ſic interpretatur Feſtus, cui aſſentitur Seruius lib. 6. Æneid. qui à Græco κλυτὸς deducit.

463 *Hos vultus.* Dares ait Hectorem blæſum, barbatum, criſpum, ſtrabum, candidum, pernicibus membris, venerabili vultu fuiſſe

471 *Recidiua ponas Pergama.* Virgilianum illud imitatur;
Et recidiua manu poſuiſſem Pergama victis.

481 *Fraudi.* infra dolum dicit,
—— *amoue teſtes doli.*
ſcilicet quia omnis fraus dolus eſt. non omnis tamen dolus eſt fraus. quidã enim dolus bonus eſt. ideo edicto Prætoris adiicitur malus, l. 1. D. de dolo malo. fraudem quoque veteres delictum dixerunt: & quia iure omni delicto pœna adiuncta eſt, fraudem etiam pœnam nominarunt, vt aduertit Hugo Donellus, in tract. de ædil. edict. pag. 279.

AN.

AN. *Si quæret hoſtis?* SE. *vrbe in euerſa perit.*
AN. *Quid proderit latuiſſe redituro in manus?*
SE. *Victor feroces impetus primos habet.*
AN. *Quid? quòd latere ſine metu magno nequit?*
SE. *Miſer occupet præſidia, ſecurus legat.*
AN. *Quis te locus, quæ regio ſeducta, inuia*
Tutò reponet? quis feret trepidis opem?
Quis proteget? qui ſemper, etiam nunc tuos
Hector tuere: coniugis furtum piæ
Serua, & fideli cinere victurum excipe.
Succede tumulo nate: quid retrò fugis,
Turpéſque latebras ſpernis? agnoſco indolem.
Pudet timere: ſpiritus magnos fuge,
Animóſque veteres, ſume quos caſus dedit.
En intuere, turba quæ ſimus ſuper,
Tumulus, puer, captiua: cedendum eſt malis.
Sanctas parentis conditi ſedes, age,
Aude ſubire. fata ſi miſeros iuuant,
Habes ſalutem: fata ſi vitam negant,
Habes ſepulchrum. SE. *clauſtra cõmiſſum tegunt.*
Quem ne tuus producat in medium timor,
Procul hinc recede, téque diuerſam amoue.
AN. *Leuius ſolet timere, qui propius timet.*
Sed ſi placet, referamus hinc altò pedem.
SE. *Cohibe parumper ora, queſtuſque opprime:*
Greſſus nefandos dux Cephalenûm admouet.
AN. *Dehiſce tellus, tuque coniux vltimo*
Specu reuulſam ſcinde tellurem Stygis,
Sinu profundo conde depoſitum meum.
Adeſt Vlyſſes, & quidem dubio gradu
Vultúque, nectit pectore aſtus callidos.
VL. *Duræ miniſter ſortis, hoc primùm peto;*
Vt ore quamuis verba dicantur meo,
Non eſſe credas noſtra: Graiorum omnium,
Procerumque vox eſt: petere quos ſeras domus
Hectorea ſoboles prohibet: hanc fata expetunt.
Sollicita Danaos pacis incertæ fides
Semper tenebit, ſemper à tergo timor
Reſpicere coget, arma nec poni ſinet;
Dum Phrygibus animos natus euerſis dabit,
Andromacha. A. *veſter augur hoc Calchas, canit?*
VL. *Et ſi taceret augur hæc Calchas, tamen*
Dicebat Hector; cuius & ſtirpem horreo,
Generoſa in ortus ſemina exſurgunt ſuos:

Sic

506 *En intuere, turba quæ ſimus ſuper, Tumulus, puer, captiua.* tale eſt Penelopes apud Ouidium argumentum;
Tres ſumus imbelles numero, ſine viribus vxor,
Laertéſque ſenex, Telemachuſque puer.

523 *Hoc primum pete.* ſolent, qui mala nũciant, ante precari, ne ſibi hoc imputetur. Talthybius apud Euripidem Troadib.
μή με στυγήσῃς, οὐχ ἑκὼν γὰρ ἀγγελῶ
Δαναῶν τε κοινὰ Πελοπιδῶν τ' ἀγγέλματα.
apud Sophoclem, in Antigone, nuncius:
φράσαι θέλω σοὶ πρῶτα τἀμαυτοῦ. τὸ γὰρ
πρᾶγμ' οὔτ' ἔδρασ', οὔτ' εἶδον ὅστις ἦν ὁ δρῶν.
Terentius Eunuch. actu 5.
P. Here primùm te arbitrari id quod res eſt, velim:
Quicquid huius factum eſt, culpa non factum eſt mea.
L. Quid? P. rectè ſane interrogaſti. oportuit
Rem prænarraſſe me. Emit *quendam Phædria, &c.*
huiuſmodi proloquium antiqui *prologium* vocabant. Feſtus.

535 *Generoſa in ortus.* ab Euripide tranſlatum, qui in Heraclidis;
δεινοὶ γὰρ ἐχθροῖς βλαστάνοντες εὐγενεῖς
νεανίαι τε, καὶ πατρὸς μεμνημένοι
λύμας.
Item, in eadem fabula;
ἐχθροῦ λέοντος δυσγενῆ βλαστήματα
ἤλαυνες οὐ χαλῶσιν.
ea verò de cauſa, quam hic Vlyſſes prætexit, ſcribit Staſimus;
νήπιος ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείπει.
quod ipſum etiam à Xenophonte alicubi ſcriptum memini.

Sic ille magni paruus armenti comes,
Primiſque nondum cornibus findens cutem,
Ceruice ſubitò celſus, & fronte arduus,
Gregem paternum ducit, ac pecori imperat.
Quæ tenera cæſo virga de trunco ſtetit,
Par ipſa matri tempore exiguo ſubit,
Vmbraſque terris reddit, & cælo nemus.
Sic malè relictus igne de magno cinis,
Vires reſumit. eſt quidem iniuſtus dolor
Rerum æſtimator: ſi tamen tecum exigas,
Veniam dabis, quòd bella, poſt hiemes decem,
Totidémque meſſes, iam ſenex miles timet,
Aliáſque clades rurſus, ac nunquam benè
Troiam iacentem. magna res Danaos mouet,
Futurus Hector. libera nos hoc metu.
Hæc vna naues cauſa deductas tenet,
Hîc claſſis hæret. néve crudelem putes,
Quòd ſorte iuſſus Hectoris natum petam,
Petiſſem Oreſtem: pátere quod victor tulit.
AN. *Vtinam quidem eſſes nate maternâ in manu,*
Noſſémque quis te caſus ereptum mihi
Teneret, aut quæ regio: non hoſtilibus
Confoſſa telis pectus, aut vinclis manus
Secantibus præſtricta, non acri latus
Vtrunque flammâ cincta, maternam fidem
Vnquam exuiſſem. nate quis te nunc locus,
Fortuna quæ poſſedit? errore auio

Vagus

540 *Quæ tenera cæſo virga.* hanc virgæ comparationem Naſo quoque non neglexit, inquiens;

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo primum poſita eſt tempore virga fuit:
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.

541 *Matri.* arborem plantarum, quæ ab eius trunco, quaſi pulli, naſcuntur, matrē vocauit, vt Virgilius;

Hic plantas tenero abſcindens de corpore matrum.

Item; —— *Parnaſſia laurus*
Parua ſub ingenti matris ſe ſubiicit vmbra.

554 *Victor.* Agamemnon. Euripides, in Iphigenia priore.

559 *Præſtricta.* manus ferro præſtringũtur. oculi etiam ſplendore præſtringuntur. quod poſteriùs nolim mutari in præſtinguuntur; cùm propter omnium librorum vnanimem cōſenſum: tum quia Nonius ait; Stricturæ dicuntur propriè ſcintillæ, quæ de ferro feruenti exeunt, quod aut ſtrictè emittantur, hoc eſt, celeriter: aut oculos ſuo fulgore præſtringant: Et Aſconius Pedianus, digniſſimus cui credatur in re longè maiori: PRAESTRINGAT aciem. Vel à præſtigiatoribus tranſtulit verbum: vel à tironibus, qui ignari & rudes pugnæ etiam vano armorum ſonitu terrentur præſtrictis luminibus. Si à præſtigiatoribus, præſtringo; non ab antiquo verbo ſtinguo, deducitur. ſi à præſtringo, ſtricturæ; præſtringo, non præſtinguo dicendum. alioquin ſtincturas vel ſticturas diceremus. quod quis ferat?

560 *Latus flamma cincta.* veteres flammam & ignem ad exprimendum, quod volebant, quæſtionibus adhibuiſſe, ex Martyrum hiſtoriis patet à Prudentio & aliis compoſitis: & Lucretio; *Verbera, carnifices, robur, pix, lamina, tædæ.* Iudocus Damhauderius V. C. in praxi rerum crimin. c. 37. num. 18. vt & Ludouic. Carrerius in pract. crimin. pagina 69. num. 10. negant vſpiam in iure alterius tormenti fieri mentionem, quam eius quod funibus fit, cuius exſtat veſtigium l. nullus C. ad leg. Iul. Maieſt. exſtat tamē in iure noſtro eculei, vngularũ ſeu fidicularũ mentio l. 8 C. de malefic. & mathemat. l. 4. ad leg. Iul. Maieſt. l. 16. C. de quæſtion. & malæ manſionis, l. 15. §. quæſtion. D de iniur. l. 7. D. depoſ. de qua Furnerius l. 2. ſelection c 1. & Cuiacius l. 9. obſeruat. c. 37 D. Cyprianus de his quæſtionibus & tormentis agens l. 2. epiſt. Inciſæ ſint, inquit, leges XII. tabulis & publico ære præfixa iura, præſcriptáque ſint: inter ipſas leges delinquitur, inter iura peccatur: innocentia nec illic, vbi defenditur, reſeruatur. Sæuit inuicem diſcordantium rabies: inter togas omnia repleta ſunt litibus, haſta illic & gladius & carnifex præſto eſt, vngula effodiens, eculeus extendens, ignis exurens, ad hominis corpus vnum plura ſunt ſupplicia, quàm membra. Iam Ammianus Marcellinus quodam loco ita ſcribit; Intenduntur eculei, expenduntur pondera plumbea, fidiculis & verberibus reſultabant omnia. vngularum etiam Euſebius & Tertullianus meminerunt. Syneſius nouit δακτυλήθραν, ποδοστράβην, πιεστεῖον, ῥινολαβίδα, ὠτάγραν, χειλοστρόφιον. hæc igitur omnia & ſi qua olim alia fuerunt tormentorum ad verum exculpendum genera, veluti rota, taureæ, hyſtrices, icrion, intelligo in Martiani reſponſo d. l. fin. C. ad leg. Iul. Maieſt. & præterea quotieſcunque ſimpliciter de quæſtionibus & tormentis in iure agitur. Ferulam verò & habenam, cuius mentio fit in l. 1. D. ad Syllanian. non æquè: quia non tam quæſtionis, quàm ad terrendum loco pœnæ adhibetur. ſed & virgis veritas eruebatur. c. circumcelliones 23. q. 1. Carrerium & Damhauderium fortè impulit fidicularum ſignificatio ab Acurſio vbique tradita, & ab Alberi. & aliis antiquis iuris interpretibus paſſim, &, quod magis miror, à Cælio antiq. lect. lib. 10. c. 5. & Turnebo lib. 4 aduerſar. cap. 3. recepta. cùm ſit alia fidicularum ſignificatio magis vſitata, & propria. Iſidorus lib. 5. etymolog. cap. 27. Vngulæ dictę,

inquit, quod effodiant. hæ & fidiculæ: quia his rei in eculeo torquentur, vt fides inueniatur. eculeus " autem dictus, quòd extendat. Papias etiam in Dictionario ſcribit; Fidiculæ ſunt vngulæ, quibus " torquentur in eculeo appenſi. quod etiam vetus gloſſarium confirmat. Hinc apparet, vngulas & " fidiculas idem quandoque fuiſſe. & apparet etiam fidiculas, quando in iure earum mentio occurrit, poſſe non tantùm pro funibus illis & tendiculis (vt apud Maximum & Tranquillum ſumuntur) accipi, ſed etiam pro vngulis; & temerè D. Iſidorum à nonnullis reprehendi. Porrò, vt nec illud taceam, exiſtimo olim veteres reum primò in eculeo extendiſſe, deinde fidiculas, poſtremò ignem & flãmam adhibuiſſe. Patet hoc ex Prudentio, in hymno de Eulalia, vbi non fidiculę poſt flammam, ſed flamma poſt vngulas lateri & ſtomacho applicatur. & in hymno de S. Vincentio, præfectus iubet vinctum retortis brachiis ſurſum ac deorſum extendi, ſcilicet in eculeo; deinde vngulis extentum diſſecari. Q. Curtius quoque ſcribit lib. 6. Philotam poſt fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuiſſe. Suetonius lib. 3. Excogitauerunt inter genera cruciatus, vt repentè veretris diligatis fidicularum ſimul " vrinæque tormento diſtenderet. Hodie experientia conſtat nullum tormenti genus efficacius aut " præſtantius & minus noxium eſſe, coacta plurium dierum vigilia & ſomni prohibitione.

Vagus arua luſtras, vaſtus an patriæ vapor
Corripuit artus? ſæuus an victor tuo
Luſit cruore? nunquid immanis feræ
Morſu peremptus paſcis Idæas aues?
VLYS. *Simulata remoue verba. non facile eſt tibi*
Decipere Vlyſſem. vicimus matrum dolos,
Etiam dearum: caſſa conſilia amoue.
Vbi natus eſt? AN. *vbi Hector? vbi cuncti Phryges?*
Vbi Priamus? vnum quæris, ego quæro omnia.
VLYS. *Coacta dices, ſponte quod fari abnuis.*
AN. *Tuta eſt, perire quæ poteſt, debet, cupit.*
VLY. *Magnifica verba mors propè admota excutit.*
AN. *Si vis Vlyſſe cogere Andromacham metu,*
Vitam minare: nam mori votum eſt mihi.
VLYS. *Verberibus, igne, morte, cruciatu, eloqui*
Quodcunque celas, adiget inuitam dolor,
Et pectore imo condita arcana eruet.
Neceſſitas plus poſſe, quàm pietas ſolet.
Stulta eſt fides, celare, quod prodas, ſtatim.
AN. *Propone flammas, vulnera, & diras mali*
Doloris artes, & famem, & ſæuam ſitim,
Variaſq́ pestes vndique, & ferrum inditum
Viſceribus vſtis, carceris cæci luem,
Et quicquid audet victor iratus, tumens.
Vt animoſa nullos mater admittit metus?
Hic ipſe, quo nunc contumax perſtas, amor
Conſulere paruis liberis Danaos monet.
Poſt arma tam longinqua, poſt annos decem.
Minus timerem, quos facit Calchas metus;
Si mihi timerem: bella Telemacho paras.
AN. *Inuita Vlyſſi gaudium, ac Danais dabo.*
Dandum eſt: fatere, quos premis, luctus dolor.
Gaudete Atridæ tuq́, lætifica, vt ſoles,
Refer Pelaſgis: Hectoris proles obit.

563 *Vaſtus an.* duo li. ſcr. continent *notus an.*

568 *Vlyſſem.* de quo ſunt illa Hom. Iliad. γ'.

εἰδὼς παντοίους τε δόλους καὶ μήδεα πυκνά.

& Odyſſ. α'.

πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.

Vicimus matrũ dolos. Thetidis. vide Statij Achilleidem.

577 *Morte, cruciatu.* o. v. l. *mortis cruciatu.* & ſanè ridiculum ſit, ſi ſententiã ſpectes, mori volenti mortem minari: mortis verò cruciatum illi minari, hoc eſt minari per cruentos cruciatuum modos ſe enecaturum, magis metuendum ſit.

580 *Neceſſitas plus poſſe, quã pietas ſolet.* maxima neceſſitatis vis eſt. Aeſchylus, in Prometheo vincto,

τὸ τῆς ἀνάγκης ἔστ' ἀδήριτον σθένος.

idem;

τέχνη δ' ἀνάγκης ἀσθενεστέρα μακρῷ.

Euripides;

δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύει πλέον.

Simonides;

ἀνάγκῃ δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται.

Thales, apud Laërtiũ: ἰσχυρότατον ἀνάγκη, κρατεῖ γὰρ πάντων. Laberius;

Neceſſitas (cuius curſus tranſuerſi impetũ
Voluerunt multi effugere, pauci potuerũt)
Quò me detruſit penè extremis ſenſibus?

Salluſtius, in bello Catilinario: Præterea neceſſitudo, quæ etiã timidos fortes " facit. T. Liuius; Neceſſitate, quæ vltimũ ac maximũ telũ eſt, fortiores eſtis. " Q. Curtius li. 5. Ignauiam quoque neceſſitas acuit, & ſæpe deſperatio ſpei " cauſa eſt. Porrò ex omnium membranarum fide poſt hunc verſum, alium, qui in vulgatis libris ab hoc eſt ſextus ordine, collocandum crediderim exigente ſententia. nempe;

Neceſſitas plus poſſe quàm pietas ſolet. "
Stulta eſt fides, celare quod prodas ſtatim. "
AN. *Propone flammas, &c.* "

583 *Famem.* teſte Menãdro, famis dolor eſt maximus. Cicero lib. 5. ad Atticum; Fames, qua nihil miſerius eſt. Homerus Odyſſ. μ'

VLYS. *Et eſſe verum hoc, qua probas Danais fide?*
AN. *Ita quod minari maximum victor poteſt,*
Contingat, & me fata maturo exitu
Faciliq́; ſoluant, ac meo condant ſolo,
Et patria tellus Hectorem leuiter premat:
Vt luce caret, vt inter exſtinctos iacet,
Datusq́; tumulo debita exanimis tulit.
VL. *Expleta fata ſtirpe ſublatâ Hectoris.*
Solidamq́; pacem lætus ad Danaos feram.
Quid agis Vlyſſe? Danaidæ credent tibi,
Tu cui? parenti: fingit an quicquam parens,
Nec abominandæ mortis auſpicium pauet?
Auſpicia metuunt, qui nihil maius timent.
Fidem alligauit iureiurando ſuam.
Si peierat, timere quid grauius poteſt?
Nunc aduoca aſtus anime, nunc fraudes, dolos,
Et totum Vlyſſem: veritas nunquam latet.
Scrutare matrem: mæret, illachrymat, gemit,
Et huc & illuc anxios greſſus refert,
Miſſaſq́; voces aure ſollicita excipit.
Magis hæc timet, quàm mæret: ingenio eſt opus.
Alios parentes alloqui in luctu decet:
Tibi gratulandum eſt, miſera, quòd nato cares;
Quem mors manebit ſæua, præcipitem datum
E turre, lapſis ſola quæ muris manet.
AN. *Reliquit animus, membra quatiuntur, labant,*
Torpetq́; vinctus frigido ſanguis gelu.
VL. *En tremuit hac, hac parte quærenda eſt mihi:*
Matrem timor detexit. iterabo metum.
Ite ite celeres, fraude maternâ abditum
Hoſtem Pelaſgi nominis, peſtem vltimam,
Vbicunque latitat, erutam in medium date.
Benè eſt, tenetur: perge, feſtina, attrahe.
Quid reſpicis, trepidaſq́; iam certè perit.
AN. *Vtinam timerem, ſolitus ex longo eſt metus.*
Dediſcit animus ſerò, quod didicit diu.
VL. *Luſtrale quoniam debitum muris puer*
Sacrum anteceſſit, nec poteſt vatem ſequi
Meliore fato raptus: hoc Calchas ait
Modo piari poſſe redituras rates:
Si placet vndas Hectoris ſparſi cinis,
Ac tumulus imo totus æquetur ſolo.
Nunc ille quoniam debitam effugit necem;
Erit admouenda ſedibus ſacris manus.

AN.

πάντες μὲν συγεροὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι,
λιμῷ δ' οἴκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν.

& iccirco propter famem licet patri filios ſuos vendere, l. final. C. de patrib. qui lib. diſtraxer. Lucas de penna in l. 1. C. de quib. muner. vel præſtat. nem. lic. ſe excuſ. Ceterum iſtud famis tormentum hodierno die inter quæſtionum genera receptum eſt à criminalium rerum ſcriptoribus, Gaudino, de malefic. in tit. de quæſtionib. Angel. de malefic. in gloſ. fama publica, in verſic. tortura. Hippol. de Marſil. in l. 1. D. de quæſtion. Iacob. de Bellouiſ. in pract. crimin. tit. de quæſtion. Fran. Bruno in tract. de indiciis & tortura, Paullo Grillando in tract. de quæſtion. & tortura.

584 *Carceris cæci.* Virgilius;

Reſpiciunt clauſæ tenebris & carcere cæco.

603 *Debita.* iuſta.

618. *Alloqui.* de hoc loco Mar. Antonius Muretus lib. 2. variar. lection. cap. 4. iampridem eleganter & copioſè diſſeruit.

640 *Sedibus ſacris.* hoc eſt, ſepulchro. nam ſepulchra eorumq; iura, ſacra fuiſſe antiquis docent Paullus Manutius de legibus, & Cælius lib. 17. antiq. lection. vide Claudium Guicchiardum lib. de funerib. 1. c. 1. & 3. & lib. 2. c. 2 & patet ex multis legibus per totum penè titulum D. de relig. & ſumtib. funerum, &c. & D. de ſepul. viol. adeò vt mortuum in locum ſuum putum inferendo, locus ille religioſus factus, l. 6. §. religioſum. D. de rerum diuiſ. §. religioſum. eod. tit. inſtit. nullius efficiatur, l. 1. in princ. D. & §. nullius, inſtit dic. titulo: ſic vt eius dominium nullus vindicare queat: ius tamen eius ad illum, in cuius fundo eſt ſepulchrum, vel inferentem eiuſque heredes omnemque familiam pertinet, vt latè docet Ioan. Robertus Aurelius lib. 1. recept. iur. ciuil. lection. cap. 5.

AN. *Quid agimus? animum diſtrahit geminus timor,*
Hinc gnatus, illinc coniugis cari cinis.
Pars vtra vincet; teſtor immites deos;
Deoſq́; veros, coniugis manes mei;
Non aliud Hector in meo nato mihi
Placere, quàm te: viuat, vt poſſit tuos
Referre vultus. prorutus tumulo cinis
Mergetur? oſſa fluctibus ſpargi ſinam
Diſiecta vaſtis? potius hic mortem oppetat.
Poteris nefandæ deditum mater neci
Videre? poteris celſa per faſtigia
Miſſum rotari? potero, perpetiar, feram,
Dum non meus poſt fata victoris manu
Iactetur Hector. hic ſuam pœnam poteſt
Sentire, at illum fata iam in tuto locant.
Quid fluctuaris? ſtatue, quem pœnæ extrahas.
Ingrata dubitas? Hector eſt illinc tuus.
Erras, vtrinque eſt Hector: hîc ſenſu potens,
Forſan futurus vltor exſtincti patris.
Vtrique parci non poteſt, quídnam facis?
Serua è duobus anime, quem Danai timent.
VL. *Reſponſa peragam, funditus buſta eruam.*
AN. *Quæ vendidiſtis?* VL. *pergam, & è ſummo aggere*
Traham ſepulchra. AN. *cælitum appello fidem,*
Fidemq́; Achillis. Pyrrhe, genitoris tui
Munus tuere. VL. *tumulus hic campo ſtatim*
Toto iacebit. AN. *fuerat hoc prorſus nefas*
Danais inauſum: templa violaſtis, deos
Etiam fauentes: buſta tranſierat furor.
Reſiſtam, inermes offeram armatis manus:
Dabit ira vires. qualis Argolicas ferox
Turmas Amazon ſtrauit: aut qualis deo
Percuſſa Mænas entheo ſiluas gradu
Armata thyrſo terret, atque expers ſui
Vulnus dedit, nec ſenſit: in medios ruam,
Tumuloq́; cineris ſocia defenſo cadam.
VL. *Ceſſatis? & vos flebilis clamor mouet?*
Furorque caſſus feminæ? iuſſa ocyus
Peragite. AN. *me me ſternite hîc ferro prius.*
Reuelle Auernum: rumpe fatorum moras.
Molire terras, Hector; vt Vlyſſem domes,
Vel vmbra ſatis es. arma concuſſit manu:
Iaculatur ignes: cernitis Danai Hectorem,
An ſola video? VL. *funditus cuncta erue.*

661 *Serua è duobus anime, quem Danai timent.* variant libri antiq. ſunt in quibus legitur; *Serua è duobus illum quem Danai timent* in aliis continetur; *Serua è duobus malum, quod Danai timent.*

663 *Quæ vendidiſtis?* Græci vendiderant Priamo non ipſum ſepulchrũ, ſed locum ſepulchro ædificando deſtinatum. hoc eſt, non ſuperficiem, ſed ſolum, loquor more iuriſconſultorum, quorum ſuperficies alia eſt à ſuperficie mathematicorum, id eſt, lata extremitate corporis. Iuriſconſultis enim ſuperficies eſt terræ ſuperior pars, faciéſque cuiuſq; rei quæ oculis cernitur: etiamſi profunditatem habeat. auctore Vaconio lib. 2. declarat. iur. cap. 82. Tu vide Briſſonium de verb. ſignificat. lib. 17. pag. 558. & 578. Scaligerum, in Idea cap. 5.

668 *Deos Etiam fauentes.* propter Palladẽ hoc dicit, in cuius æde Aiax Oileus Caſſandram ſtuprauerat.

673 *Percuſſa.* vnus lib. ſcriptus, *perculſa.*

AN. *Quid agis? ruinâ mater & gnatum & virum*
Proſternis vnâ: forſitan Danaos prece
Placare poteris: conditum elidet ſtatim
Immane buſti pondus: intereat miſer,
Vbicunque potius, ne pater gnatum obruat,
Prematq́ patrem gnatus. ad genua accido
Supplex Vlyſſe, quamq́ nullius pedes
Nouere dextram, pedibus admoueo tuis:
Miſerere matris, & preces placidus pias
Patienſq́ recipe: quoque te celſum altius
Superi leuarunt, mitius lapſos preme.
Miſero datur, quodcunque fortunæ datur.
Sic te reuiſat coniugis ſanctæ torus,
Annoſq́ dum te recipit, extendat ſuos
Laërta: ſic te iuuenis excipiat tuus,
Et vota vincens veſtra felici indole,
Aetate auum tranſcendat, ingenio patrem.
Miſerere matris: vnicum afflictæ mihi
Solamen hic eſt. VLYS. *exhibe gnatum, & roga.*

699 *Iuuenis.* Telemachus. nam Telegonum nondum genuerat.

ANDROMACHA.
Anapæſtici.

Huc è latebris procede tuis,
Flebile matris furtum miſeræ.
Hic puer, hic eſt terror, Vlyſſe
Mille carinis. ſubmitte manus,
Dominiq́ pedes ſupplice dextrâ
Stratus adora: nec turpe puta,
Quicquid miſeros fortuna iubet:
Pone ex animo reges atauos,
Magnique ſenis iura per omnes
Inclita terras. excidat Hector;
Gere captiuum, poſitoque genu,
Si tua nondum funera ſentis,
Matris fletus imitare tuæ.
Vidit pueri regis lachrymas
Et Troia prior, paruusq́ minas
Trucis Alcidæ flexit Priamus.
Ille, ille ferox, cuius vaſtis
Viribus omnes ceſſere feræ;
Qui perfracto limine Ditis
Cæcum retro patefecit iter,
Hoſtis parui victus lachrymis;
Suſcipe, dixit, rector habenas,

718 *Prior.* hoc eſt, prius veluti *ſerus*, pro *ſerò*.

Patrioq́

Patrioq́ſede celſius ſolio,
Sed ſceptra fide meliore tene.
Hoc fuit, illo victore capi.
Diſcite mites Herculis iras.
An ſola placent Herculis arma?
Iacet ante pedes, non minor illo
Supplice; ſupplex, vitamq́ petit.
Regnum Troiæ, quocunque volet,
Fortuna ferat.

VLYSSES. ANDROMACHA. ASTYANAX.

VL. *Matris quidem me mæror attonitæ mouet:*
Magis Pelaſgæ me tamen matres mouent;
Quarum iſte magnos creſcit in luctus puer.
AN. *An has ruinas vrbis in cinerem datas*
Hic excitabit? hæ manus Troiam erigent?
Nullas habet ſpes Troia, ſi tales habet.
Non ſic iacemus Troes, vt cuiquam metus
Poſſimus eſſe. ſpiritus genitor facit?
Sed nempe tractus ipſe poſt Troiam pater
Poſuiſſet animos, magna quos frangunt mala.
Si pœna petitur; quæ peti grauior poteſt?
Famulare collo nobili ſubeat iugum:
Seruire liceat. aliquis hoc regi negat?
VL. *Non hoc Vlyſſes, ſed negat Calchas tibi.*
AN. *O machinator fraudis, ô ſcelerum artifex,*
Virtute cuius bellicâ nemo occidit,
Dolis & aſtu maleficæ mentis iacent
Etiam Pelaſgi. vatem & inſontes deos
Prætendis? hoc eſt pectoris facinus tui
Nocturne miles, fortis in pueri necem.
Iam ſolus audes aliquid, & claro die.
VL. *Virtus Vlyſſis nota Danais eſt ſatis,*
Nimiſq́ Phrygibus: non vacat vanis diem
Conterere verbis: anchoras claſſis legit,
AN. *Breuem moram largire, dum officium parens*
Gnato ſupremum reddo, & amplexu vltimo
Auidos dolores ſatio. VL. *miſereri tui*
Vtinam liceret. quod tamen ſolùm licet,
Tempus moramq́ dabimus, arbitrio tuo
Implere lachrymis: fletus ærumnas leuat.
AN. *O dulce pignus! ô decus lapſæ domus,*
Summumq́ Troiæ funus! ô Danaûm timor?

727 *Fide meliore.* quàm pater tuus Laomedon.

746 *Collo nobili.* ſic Euripides, in Helena;
φαεὶ βρόχων εὐγενῆ δέρην, &c.
Epitetum hoc additum vim habet. nam, vt ait Attius,
Is demum miſer eſt, cuius miſerias nobilitas nobilitat.

752 *Etiam Pelaſgi.* Iphigenia, Palamedes, Aiax Telamonius.

758 *Legit.* o.v.l. *legat.* continent.
761 *Miſereri tui.* duo m. ſ. habent *miſerere.* nec verò id exemplo caret. Attius in Athamante.
Atque ita de illis merui, vt iure hæc numquam miſererent mala.
Ennius in Hecubâ;
Miſerete anuis, date ferrum, qui me anima priuem.
764 *Fletus ærumnas leuat.* Ouidius;
Expletur lachrymis, egeriturq; dolor.
Hieron. Cardanus, in libris de ſubtilitate, ſcripſit nonnullis lethale fuiſſe fletum continere, neque dolori ſuo indulgere.

770 *Non tu.* hæc vota Andromachæ conueniunt, quæ vbique fingitur mulier virilis animi & nomini ſuo reſpondēs: talia etiam Theodoſius Honorio, apud Claudianum de tertio conſulat. Honorij A. & filio ſuo Telamonius Aiax optat, apud Sophoclē in Aiace flagellifero. Sed quę ſequūtur muliebria ſunt; iis tamen quæ nutricula Flacci lib. 1. epiſt. alumno optat ſuo nonnihil grauiora.

777 *Solemne referens Troici luſtri ſacrū.* ſcilicet ludorum qui poſtea Troiani vocati fuerunt, & à Virgilio 5. Aeneid. & Suetonio lib. 1. deſcribuntur.

780 *Concitos cornu modos.* Phtygios modos, de quibus loquitur, meritò cōcitos nominat. quia tam erant concitati, vt iis homines ad furorem, non ad hilaritatem commouerentur, ſi quidē Ariſtoteli lib. 8. Politicorum, & Galeno lib. 5. ſententiarum Hippocratis & Platonis credimus. de his ſunt Teleſtæ Selinuntij hi verſus:

πρῶτοι παρὰ κρητῆρας Ἑλλήνων ἐν αὐλοῖς
συνοπαδοὶ Πέλοπος ματρὸς ὀρείας
Φρύγιον ἄεισαν νόμον,
τοὶ δ᾽ ὀξυφώνοις πηκτίδων ψαλμοῖς
κρέκον Λύδιον ὕμνον.

781 *Saltatu.* Phtygio, de quo ait Euripides in Troadib.

Λιβύς τε λωτὸς ἐκτύπει,
Φρύγιά τε μέλεα παρθένοι
δ᾽ ἄρξοι ἀνὰ κρότον ποδῶν
βόαν τ᾽ ἔμελπον εὔφρον᾽.

782 *O morte dira triſtius lethi genus.* Oedipi actu 1. dixit;

O dira noui facies lethi
Grauior letho ———

Sic Martialis:

Triſtius eſt letho lethi genus ———

790 *Quid meos retines ſinus.* conueniunt hæc cum illis Euripideis;

πῶυ δὲ δέξει χερσὶ, κἄι δέχῃ πέπλοις;

797 *Talis è noſtro ſinu.* cōparatio iſta prius fuit vſurpata ab Euripide, apud quem Polyxena:

σκύμνοι γάρ μ᾽ ὥστ᾽ οὐρεσθρέπτα
μόσχον, δειλαία δειλαίαν
ἰσόψει χειρὸς ἀναρπαστάν.

813 *Quæ.* velim hunc chorum diligēter comparari cum exactiſſima Gręcię deſcriptione, quam compoſuit Nicolaus Sophianus.

818 *Iolchos.* Gręci libri plerique docent ſcribendum *Iolcos.* Steph. *iolchos.* maris domitrix dicitur, propter Iaſonem Argonautarum ducem.

820 *Trice.* ex Homero, Stephano, Strabone, & Ptolomęo ſcribas *Tricce.* Porphyrius in libro de Reſponſis, citante Euſebio lib. 3. de pręparat. euangelica: Τρίκκης ἐξ ἱερῆς ἥκω θεὸς, &c. co-

Genitricis ô ſpes vana! cui demens ego
Laudes parentis bellicas, annos aui
Medios precabar: vota deſtituit Deus.
Iliaca non tu ſceptra regali potens
Geſtabis aulâ, iura nec populis dabis,
Victasq; gentes ſub tuum mittes iugum;
Non Graia cædes terga, non Pyrrhum trahes;
Non arma tenerâ parua tractabis manu,
Sparſasq; paſſim ſaltibus latis feras
Audax ſequêris; nec ſtato luſtri die
Solenne referens Troici luſtri ſacrum,
Puer citatas nobilis turmas ages:
Non inter aras mobili velox pede,
Reuocante flexo concitos cornu modos,
Barbarica priſco templa ſaltatu coles.
O morte dira triſtius lethi genus! “
Flebilius aliquid Hectoris magni nece
Muri videbunt. VL. *rumpe iam fletus parens.*
Magnus ſibi ipſi non facit finem dolor. “
A. *Lachrymis Vlyſſe parua, quam petimus, mora eſt.*
Concede paruos vt meâ condam manu
Viuentis oculos. occidis paruus quidem,
Sed iam timendus. Troia te exſpectat tua.
I, vade, liber liberos Troas vide.
AST. *Miſerere mater.* AN. *quid meos retines ſinus,*
Manusq; matris? caſſa præſidia occupas.
Fremitu leonis qualis audito tener
Timidum iuuencus applicat matri latus:
At ille ſæuus matre ſummota leo,
Prædam minorem morſibus vaſtis premens
Frangit, vehitq; : talis è noſtro ſinu
Te rapiet hoſtis oſcula, & fletus puer,
Laceroſq; crines excipe, & plenus mei
Occurre patri: pauca maternæ tamen
Perfer querelæ verba; ſi manes habent
Curas priores, nec perit flammis amor:
Seruire Graio pateris Andromachen viro
Crudelis Hector? lentus & ſegnis iaces?
Rediit Achilles. ſume nunc iterum comas,
Et ſume lachrymas, quicquid è miſero viri
Funere relictum eſt. ſume, quæ reddas tuo
Oſcula parenti. matris hanc ſolatio
Relinque veſtem, tumulus hanc tetigit meus,
Manesq; cari: quicquid hîc cineris latet,

Scru-

Scrutabor ore. VL. *nullus eſt flendi modus.*
Abripite properè claſſis Argolicæ moram.

CHORVS.

Sapphici.

Quæ vocat ſedes habitanda captas?
Theſſali montes, & opaca Tempe,
An viros tellus dare militares
Aptior Phthie? meliorq; fœtu
Fortis armenti lapidoſa Trachyn?
An maris vaſti domitrix Iolcos?
Vrbibus centum ſpacioſa Crete?
Parua Gortyne, ſterilisq; Tricce?
An frequens ruſcis leuibus Methone,
Quæ ſub OEtæis latebroſa ſiluis
Miſit infeſtos Troiæ ruinis
Non ſemel arcus?
Olenos tectis habitata raris
Virginis Pleuros inimica diuæ?
An lati maris ſinuoſa Træzen?
Pelion regnum Protei ſuperbum
Tertius cælo gradus? hic recumbens
Montis exeſi ſpacioſus antro
Iam trucis Chiron pueri magiſter.
Tinnulas plectro feriente chordas,
Tunc quoque ingentes acuebat iras
Bella canendo.
An ferax varij lapidis Caryſtos?
An premens litus maris inquieti
Semper Euripo properante Chalcis?
Quolibet vento faciles Echinæ?
An carens nunquam Gonoëſſa vento?
Quęq́ formidant Borean Eniſpæ?
Atticâ pendens Peparethos ora?
An ſacris gaudens tacitis Eleuſis?
Nunquid Aiacis Salamina veri?
An ferâ notam Calydona ſæuâ?
Quáſve perfundit ſubiturus æquor

dem modo ſcriptum eſt in Heliodori ἀπολίτοις ad Nicomachum, ſi non eſt mendoſus Galeni contextus lib. 2. antidororum. Domitius Calderinus in Commentario ſuper Statium, Triccencum Trachyne confundit: ſed vel ex hoc Senecæ loco, eas ſeparantis, manifeſtiſſimè refellitur: ideóque meritò ab Hermolao, in emendationibus Plinianis, fuit reprehenſus.

824 *Non ſemel,* ſemel tantùm miſit: ſed ijdem arcus bis Troiæ infeſti fuerunt.

826 *Inimica diuæ?* Dianæ, cuius ira aprum Calydonijs immiſit.

828 *Pelion regnum Protei ſuperbum.* Proteus enim in Theſſalia & Thracia regnauit, quemadmodum in Aegypto. Izacius in Lycophronis Caſſandram; Πρωτεὺς Ποσειδῶνος υἱὸς τῷ γένει Αἰγύπτιος, εἰς Φλέγραν τῆς Παλλήνης ἐκ Θρᾴκης ἐλθὼν ἐξ Αἰγύπτου Τορώνην γαμεῖ, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες Τμῶλος καὶ Τηλέγονος, οἳ καταπαλαίοντες τοὺς ξένους ἀνῄρουν. τὴν ξενοκτονίαν μὴ φέρων ὁ Πρωτεὺς, ηὔξατο τῷ αὐτοῦ πατρὶ Ποσειδῶνι, πάλιν καταστῆσαι αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον. ὁ δὲ ἐπακούσας αὐτοῦ, σπήλαια ἐκ τοῦ χάσματος τῆς Παλλήνης ποιήσας ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, οὕτως διήγαγεν αὐτὸν ἀβρόχως μέχρι Αἰγύπτου. quem locum mihi indicauit Fr. Sanctius meus, homo doctiſſimus & humaniſſimus. vide Lilium Syntagm. 5.

830 *Montis exeſi.* Chironis antrum deſcribens Papinius, ait;

Longæuum Chirona petit. domus ardua montem
Perforat & certo ſuſpendit Pelion arcu:
Pars exhauſta manu, partem ſua ruperat ætas.

833 *Tunc quoque ingẽtes acuebat iras Bella canẽdo.* Papinius in Achilleide de eadẽ re;

Elicit extremo chelym, & ſolantia curas
Fila mouet, leuitérq; expertas pollice chordas
Dat puero: canit ille libens ingentia laudũ
Semina, &c.

Ingentes iras dicit, propter iracundiam Achillis, vnde Ilias Homeri inchoatur.

835 *Varij lapidis.* nonnulli m. ſ. habent *rari lapidis.* Caryſtos, teſte Plinio, priùs Chalcodoris dicta eſt, ſi Ephoro credimus; ſin Callidemo apud Solinum Chalcis. ſed eas ſeparat poëta noſter hoc choro. ſubiungit enim;

Semper Euripo properante Chalcis.

838 *Echidna.* m. ſ. *echina.* & ἐχῖναι appellant Homerus, Callimachus, Euripides, Strabo; &, quem in compendium redegit Hermolaus Byzantius grammaticus, Srephanus περὶ πόλεων.

839 *Genoeſſa.* lege *Gonoëſſa,* ex Homero, qui alto loco ſitam ſcribit: ideo noſter ait;

——— *nunquam carens Gonoeſſa vento.* 840 *Formidant Borean Eniſpæ.* iccirco Homerus Iliad. β' è quo multa iu hunc chorum tranſlata ſunt; ——— ἠνεμόεσσαν Ἐνίσπην.

843 *Veri.* vel quia eius nomini exitus vitę bellè reſpõdit: vel recti & veracis miniméque ſoliti mentiri; qualem Aiacem Telamonium vbique pingit Homerus. dicit porrò, Salamina Aiacis, quia Aiax Telamonius in illa inſula natus ſit, vt, ex Aretade Cnidio, Plutarchus in Parallelis memorat.

Segni-

853 *Sparte.* odio Helenę, quæ Spartana fuit, negat ſe Spartam proficiſci velle.
854 *Pelopis Mycenæ.* hoc & proximè precedenti verſu ad Ouidij locum reſpexit;
Argoſq; & Sparte Pelopeiadeſq; Mycenæ.
856 *Nocens ſaxis Ithace.* ſaxoſam enim & aſperam eſſe Ithacam Homericus Telemachus Menelao affirmat. Cicero etiã, de Oratore, ſic ſcribit; Ithacam illam in aſperrimis ſaxis tanquam nidulum affixam. Marius Niger Geograph. lib. 11. tradit eam hodie vocari; *val de Compagno.* Sophianus autem appellat *Compare,* vt teſtatur Ortelius in Theatro orbis. adeo hodierna regionum nomina incerta ſunt.
862 *Auſpice.* Romanos conſtat nihil neque priuatim neque publicè inauſpicato geſſiſſe. quo ex more, inquit, poſt Ciceronem Valerius Maximus, nuptiis auſpices interponuntur. Lucanus de nuptiis Catonis & Martiæ;
Iunguntur taciti, contentiq; auſpice Bruto.
quem locum Sulpitius non ſatis videtur intellexiſſe. hunc morem Græcis quoque familiarem fuiſſe præter Senecam hic, docet Claudianus;
——— *hac auſpice tædæ*
OEdipodem matri, natæ iunxêre Thyeſtē.
Porrò de hac re copioſè & eleganter illuſtriſſimus Cardinalis Gabriel Paleottus libro de ſpuriis & nothis cap. 4.
Helena. Staſimus, Pauſanias & Higynus Helenæ matrem Nemeſim vocant: Homerus, Theocritus, Euripides, Theon Arati ſcholiaſtes & Ouidius Ledam nominant; quæ contraria non ſunt. cùm Baſſus, in Germanicum, Lactantius lib. 1. de falſa religione, & Crates tradiderint Ledam mortuam Nemeſis nomen aſſumſiſſe. Apollodorus lib. 3. bibliot. credit Nemeſim à Ioue adamatam, cùm periculi euitãdi cauſa in anſerẽ ſe mutaſſet, à Ioue, qui cygni formam induerat cõpreſſam, & eo compreſſu grauidam decumo poſt menſe ouum peperiſſe, quod Ledæ cuſtodiendum tradiderit: inde natã Helenam; quæ quia à Leda educabatur pro ſua, Ledæ filia dicta fuit. Clearchus, in amatoriis, teſte Athenęo lib. 2. cap. 17. prodidit Helenã in cœnaculis, quæ ὠὰ dicebantur, educatam fuiſſe: vnde fabula Helenam ouo prognatam. quod tamen Lucianus in Gallo, quia Helena olorinũ collum, candidũ habuerit & oblongum, putat confictum. Ridicula etiam eſt Meliſſi Euboici fabulæ iſtius interpretatio, quam Fulgentius li. 2. Mytholog. refert. Magis etiam ridiculum Neoclis Crotoniatæ commentum, cecidiſſe ouum è luna, è quo Helena nata ſit, & mulieres lunares oua parere, è quibus nati ceteros homines quinquies & decies proceritate

Segnibus terras Titareſſos vndis,
Beſſan & Scarphen? Pilon an ſenilem?
Pharin, an Piſam Iouis, & coronis
Elida claram?
Quolibet triſtis miſeras procella
Mittat, & donet cuicunque terræ:
Dum luem tantam Troiæ atque Achiuis
Quæ tulit, Sparte, procul abſit, abſit
Argos, & ſæui Pelopis Mycenæ;
Neritos parua breuior Zacyntho,
Et nocens ſaxis Ithace doloſis.
Quod manet fatum, dominuſq; quis te
Aut quibus terris Hecube videndam
Ducet? in cuius moriere regno?

ACTVS QVARTVS.

HELENA. ANDROMACHA.

HECVBA.

HE. *Quicunque hymen funeſtus illætabilis,*
Lamenta, cædes, ſanguinem, gemitus habet;
Eſt auſpice Helena dignus. euerſis quoque
Nocere cogor Phrygibus. ego Pyrrhi toros
Narrare falſos iubeor, ego cultus dare,
Habituſq; Graios: arte capietur meâ,
Meaque fraude concidet Paridis ſoror.
Fraudetur. ipſi leuius hoc equidem reor.
Optanda mors eſt, ſine metu mortis, mori. “
Quid iuſſa ceſſas agere? ad auctorem redit
Sceleris coacti culpa. Dardaniæ domus “
Generoſa virgo, melior afflictos Deus “
Reſpicere cœpit, teq; felici parat “
Dotare thalamo: tale coniugium tibi
Non ipſa ſoſpes Troia, non Priamus daret.
Nam te Pelaſgæ maximum gentis decus
Ad ſancta lecti iura legitimi petit,
Cui regna campi lata Theſſalici iacent.
Te magna Tethys, teq; tot pelagi deæ,
Placidumq; numen æquoris tumidi Thetys
Suam vocabunt: te datam Pyrrho ſocer
Peleus nurum vocabit, & Nereus nurum.
Depone cultus ſqualidos, feſtos cape.
Dediſce captam. deprime horrentes comas,
Crinemq; doctâ patere diſtingui manu.

Hic

Hic forſitan te caſus excelſo magis
Solio reponet: profuit multis capi.
AN. *Hoc deerat vnum Phrygibus euerſis malum,*
Gaudere. flagrant ſtrata paſsim Pergama.
O coniugale tempus! an quiſquam audeat
Negare, quiſquam dubius ad thalamos eat;
Quos Helena ſuadet? peſtis, exitium, lues
Vtriuſque populi, cernis hos tumulos ducum;
Et nuda totis oſſa quæ paſsim iacent
Inhumata campis? hæc hymen ſparſit tuus.
Tibi fluxit Aſiæ, fluxit Europæ cruor.
Cùm dimicantes læta proſpiceres viros,
Incerta voti, perge, thalamos appara.
Tædis quid opus eſt? quídve ſolenni face?
Quid igne? thalamis Troia prælucet nouis.
Celebrate Pyrrhi Troades connubia,
Celebrate: digni planctus & gemitus ſonent.
HEL. *Ratione quamuis careat, & flecti neget*
Magnus dolor, ſociosq́; nonnumquam ſui
Mœroris ipſos oderit: cauſſam tamen
Poſſum tueri iudice infeſto meam.
Grauiora paſſa luget Andromacha Hectorem,
Et Hecuba Priamum: ſolus occultè Paris
Lugẽdus Helenæ eſt. durũ & inuiſũ & graue eſt
Seruitia ferre: patior hoc olim iugum
Annis decem captiua. proſtratum Ilium eſt,
Verſi penates; perdere eſt patriam graue:
Grauius timere. vos leuat tanti mali
Comitatus: in me victus & victor furit.
Quam quiſque famulam traheret, incerto diu
Caſu pependit: me meus traxit ſtatim
Sine ſorte dominus. cauſſa bellorum fui,
Tantæque Teucris cladis. hoc verum puta,
Spartana puppis veſtra ſi ſecuit freta:
Sin rapta Phrygiis præda remigibus fui,
Deditáq; donum iudici victrix dea;
Ignoſce Paridi. iudicem iratum mea
Habitura cauſſa eſt. iſta Menelaum manent
Arbitria. nunc hanc luctibus paulum tuis,
Andromacha, omiſsis flecte. vix lachrymas queo
Retinere. AN. *quantum eſt, Helena quod lachrymat, malum!*
Cur lachrymat autem? fare quos Ithacus dolos,
Quæ ſcelera nectat: vtrum ab Idæis iugis

excedant, auctore Herodoto Heracleote. hæc partim ab alijs accepi, partim addidi de meo.

868 *Optanda mors eſt, ſine metu mortis mori.* huc ſpectat quod de Iulio Cæſare his verbis traditur à Suetonio lib. 1. Illud planè inter omnes conſtitit, talem ei mortẽ penè ex ſententia contigiſſe. nam & quondam cùm apud Xenophontem legiſſet Cyrum vltima valetudine mandaſſe quædam de funere ſuo, aſpernatus tam lẽtum mortis genus, ſubitã ſibi celeremq; optauerat, & pridie quàm occideretur in ſermone ſuper cænam nato apud M. Lepidum, quíſnam eſſet vitæ finis commodiſſimus, repentinum inopinatumq; prętulerat. hoc ergo mortis genus pręoptauerat Cæſar.

869 *Ad auctorem.* m. ſ. nonnulli *ad auctores.*

Coacti. noſter, in Thyeſte;
Sæpe in magiſtrum ſcelera redierunt ſua.
Mimographus;
Malum conſilium conſultori peſſimum.
vbi notandum, conſultòris nomen pro eo qui dat conſilium eſſe poſitum; cùm frequentius ponatur, pro eo qui conſilium accipit. Horat.
——— *conſultor vbi oſtia pulſat.*

875 *Nam te.* in nonnullis v. l. legitur *iam te.*

879 *Æquoris tumidi.* Ouidius;
Obſtitit inceptis tumidum iuuenilibus æquor.

887 *Hoc deerat.* hæc verba quibuſdam in m. ſ. Polyxenæ potiùs, quàm Andromachæ tribuuntur. ſed infrà, Helena oſtendit Andromachæ verba fuiſſe.

896 *Proſpiceres viros.* Iliad. γ'.

902 *Ratione quamuis, &c.* auctor eſt Plutarchus in orat. conſolatoria omnium animi perturbationum grauiſſimum eſſe dolorem: eumque tradit Ariſtoteles lib. 6. ethic. cap. 5. iudicium rectamque exiſtimationem ad res gerendas corrumpere atque peruertere. eaq; eſt huius Senecæ loci ratio, quemadmodum & alterius vbi ait, Leuis eſt dolor qui conſilium capere poteſt.

Iactanda virgo eſt, arcis an celſæ edito
Mittenda ſaxo? num per has vaſtum in mare
Voluenda rupes, latere quas ſciſſo leuat
Altum vadoſos Sigeon ſpectans ſinus?
Dic, fare, quicquid ſubdolo vultu tegis.
Leuiora mala ſunt cuncta; quàm Priami gener,
Hecubæq́ Pyrrhus. fare, quam pœnam pares,
Exprome, & vnum hoc deme noſtris cladibus,
Falli, paratas perpeti mortem vides.
HEL. *Vtinam iuberet me quoque interpres deûm*
Abrumpere enſe lucis inuiſæ moras,
Vel Achillis ante buſta, furibundâ manu
Occidere Pyrrhi, fata comitantem tua
Polyxena miſeranda; quam tradi ſibi,
Cineremq́ Achilles ante mactari ſuum,
Campo maritus vt ſit Elyſio, iubet.
AN. *Vide vt animus ingens, lætus audierit necem.*
Cultus decoros regiæ veſtis petit,
Et admoueri crinibus patitur manum.
Mortem putabat illud, hoc thalamos putat.
At miſera luctu mater audito ſtupet,
Labefacta mens ſuccubuit. aſſurge, alleua
Animum, & cadentem miſera firma ſpiritum.
Quàm tenuis animæ vinculo pendet leui!
Minimum eſt quod Hecubam facere felicem poteſt.
Spirat, reuixit. prima mors miſeros fugit.
HEC. *Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum?*
Adhuc rebellat? ô manum Paridis leuem!
Cinis ipſe noſtrum ſanguinem, ac tumulus ſitit.
Modò turba felix latera cingebat mea,
Laſſabar in tot oſcula, & in totum gregem
Diuidere matrem. ſola nunc hæc eſt ſuper,
Votum, comes, leuamen, afflictæ quies.
Hæc totus Hecubæ fœtus hac ſolâ vocor
Iam voce mater. dura & infelix age
Elabere anima: denique hoc vnum mihi
Remitte funus. irrigat fletus genas,
Imberq́ victo ſubitus è vultu cadit.
Lætare, gaude gnata; quàm vellet tuos
Caſſandra thalamos, vellet Andromache tuos!
AN. *Nos Hecuba, nos nos Hecuba lugendæ ſumus.*
Quas mota claſsis huc & huc ſparſas feret,
Hanc cara tellus ſedibus patriis teget.
HEL. *Magis inuidebis, ſi tuam ſortem ſcias.*

944 *Viden' animus ingens.* in Hecuba Euripidis ait Polyxena;
καὶ σε μὲν μᾶτερ δύστανε
κλαίω πανοδύρτοις θρήνοις.
τὸν ἐμὸν δὲ βίον, λώβαν, λύμαν
τ' οὐ μετακλαίομαι, ἀλλὰ θανεῖν μοι
ξυντυχία κρείσσων ἐκύρησεν.

965 *E vultu cadit.* Hecuba apud Euripidem dicto loco idem ait. & apud Ennium, in Andromacha;
Vide hinc, meæ inquam lachrumæ guttatim cadunt.

971 *Scias.* o. v. l. *ſcies.*

986 *Armis Achillis.* quæ Vlyſſes iudicio obtinuerat.

989 *Hectoris ſpolium feret.* ſpolium eſt quod corpori hęrens, & corpus quodãmodo veſtiens, corpori detrahitur. ſuprà in Herc. Fur.
Illic quæ viduis gentibus imperat.
Aurato religans ilia baltheo,
Detraxit ſpolium nobile corpori.
Vlpianus in l. 6. D. de bon dãnator. ſpolia definit, quibus quis indutus eſt, cùm ad ſupplicium ducitur. Ideo Hecuba ſe, quę Hectorem vtero clauſum geſtauerat, Hectoris ſpolium vocat. ſimile ferè eſt quod ad Claudianum lib. 2. in Rufin. notaui, in notis meis pag. 25 ibi;

AN.

AN. *An aliqua pœnæ pars meæ ignota eſt mihi?*
HEL. *Verſata dominos vrna captiuis dedit.*
AN. *Cui famula tradar, ede: quem dominum voco?*
HEL. *Te ſorte prima Scyrius iuuenis tulit.*
AN. *Caſſandra felix, quam furor ſorte eximit,*
Phœbuſq́. HEL. *regum hāc maximus rector tenet.*
HEC. *Eſtne aliquis, Hecubam qui ſuam dici velit?*
HEL. *Ithaco obtigiſti præda nolenti breuis.*
HEC. *Quis tam impotēs, ac dirus, & iniquæ ferus*
Sortitor vrnæ, regibus reges dedit?
Quis tam ſiniſter diuidit captas Deus?
Quis arbiter crudelis, & miſeris grauis?
Eligere dominos neſcit, & ſæuâ manu
Dat iniqua miſeris fata. quis matrem Hectoris
Armis Achillis miſcet? ad Vlyſſem vocor.
Nunc victa, nunc captiua nunc cunctis mihi
Obſeſſa videor cladibus: domini pudet,
Non ſeruitutis: Hectoris ſpolium feret,
Qui tulit Achillis. ſterilis, & ſæuis fretis
Incluſa tellus, num capit tumulos meos?
Duc, duc Vlyſſe: nil moror dominum ſequor,
Me mea ſequentur fata. non pelago quies
Tranquilla veniat, ſæuiat ventis mare,
Et bella, & ignis, & mea, & Priami mala:
Dumq́, iſta venient, interim hæc pœna in loco eſt.
Sortem occupaui, præmium eripuit mihi.
Sed incitato Pyrrhus accurrit gradu,
Vultuq́, toruo. Pyrrhe quid ceſſas? age
Reclude ferro pectus, & Achillis tui
Coniunge ſoceros. perge mactator ſenum,
Et hic decet te ſanguis. abreptam trahite,
Maculate ſuperos cæde feneſtâ deos,
Maculate manes. quid precer vobis? precor
His digna ſacris æquora. hoc claſſi accidat
Toti Pelaſgæ, ratibus hoc mille accidat;
Meæ precabor, cùm vehar, quicquid rati.

CHORVS.

Sapphici.

Dulce mœrenti populus dolentum,
Dulce lamentis reſonare gentes.
Lenius luctus lachrymæq́, mordent,
Turba quas fletu ſimili frequentat.
Semper ah ſemper dolor ipſe magnus

Gau-

Flexilis inductis animatur lamina membris.

quam lectionem Pulmannus in contextum recipere debebat.

993 *Sequentur.* melius in m. ſ. legitur *ſequantur*, vt apparet ex ſequentibus.

996 *Interim hæc pœna in loco eſt.* omnes libri impreſſi ita habent: ſcripti verò; *interim hoc pœna in loco eſt.* fuit tempus cùm credidi poſſe reponi; *interim hoc pœna loco eſt.* hac ſententia; interim dum iſta mala eos manent & ceruicibus eorum, quaſi iam iam caſura imminent, ipſa hęc mali expectatio pœnę loco eſt. nam qui in continuo metu verſatur infortunij, grauius nonnunquam cruciatur, & affligitur vehementius, quàm qui malum ipſum patitur. metus enim & ſpes cuncta in maius efferunt, ſuntque tyranni mentis noſtræ crudeliſſimi: qui verò nec ſpe nec metu vrgeatur, feliciſſimus putandus eſt. nobis non licet eſſe tam beatis. Catholicus noſter Rex Philippus II. Symboli loco ferebat olim; NEC SPE NEC METV. de quo Symbolo P. Ronſardus, poëta Gallus ita cecinit:

Eſpoir & crainte eſt la ſeule miſere
Qui nous tourmēte: et qui en ce bas lieu,
Ainſi que toy, ne craint plus ny eſpere,
Se doit nōmer non pas hōme, mais Dieu.

Ideo poëtæ Tantalū æterno metu capiti impendentis ſaxi cruciari finxerūt; ideo vana carpendorum pomorum & aquarum ſorbendarum ſpe ludi tradiderunt. ideo ſcripſit Ouidius;

Morſque minus pœnæ quàm mora mortis habet.

huc alludit noſter, in Hercule OEtæo;

Quicumque miſero fortè diſſuadet mori,
Crudelis ille eſt. interim pœna eſt mori.

Item, in Thyeſte;

Peior eſt bello, timor ipſe belli.

Fuit olim hęc mea de recenſendo & explicando hoc loco ſententia: cuius me (dicam quod res eſt) ne nunc quidem valde pœnitet. de ſententia quidem omnino certus ſum, de emendatione non æquè. ideo ſi quis hunc ſenſum ex m. ſ. codicum lectione, quam poſui, eliciat, facilè illi aſſentiar.

1000 *Reclude ferro pectus.* Euripidis Hecuba mori exoptat:

ὑμᾶς δ' ἄγοντες πρὸς πυρὰν Ἀχιλλέως
κεντεῖτε, μὴ φείδεσθε ———

& apud Ennium ait eadem;

Miſerere annis, date ferrum, qui
Me anima priuem.

1008 *Dulce.* hanc vocem eodem modo repetit Horatius;

Dulce ridentem Lalagen amabo
Dulce loquentem.

Gaudet in multos ſua fata mitti, „
Seque non ſolum patuiſſe pœnæ. „
Ferre, quam ſortem patiuntur omnes „
Nemo recuſat. „
Nemo ſe credit miſerum, licet ſit:
Tolle felices, remoueto multo
Diuites auro, remoueto centum
Rura qui ſcindant opulenta bubus;
Pauperi ſurgent animi iacentes.
Eſt miſer nemo, niſi comparatus. „
Dulce in immenſis poſito ruinis,
Neminem lætos habuiſſe vultus.
Ille deplorat, queriturq́; fatum,
Qui ſecans fluctum rate ſingulari
Nudus in portus cecidit petitos:
Æquior caſum tulit, & procellas, „
Mille qui ponto pariter carinas „
Obrui vidit, tabulaque litus
Naufragâ ſpargi, mare cùm coactis
Fluctibus corus prohibet reuerti.
Queſtus eſt Hellen cecidiſſe Phryxus,
Cùm gregis ductor radiante villo
Aureo, fratrem ſimul, & ſororem
Suſtulit tergo, medioque iactum
Fecit in ponto: tenuit querelas
Et vir, & Pyrrha, mare cùm viderent,
Et nihil præter mare cùm viderent,
Vnici terris homines relicti.
Soluet hunc queſtum, lachrymaſque noſtras
Sparget huc illuc agitata claſſis.
Et tubâ iuſſi dare vela nautæ,
Cùm ſemel ventis properante remo
Prenderint altum, fugientq́; litus.
Quis ſtatus mentis miſeris, vbi omnis
Terra decreſcet, pelaguſq́; creſcet,
Celſa cùm longè latitabit Ide:
Tum puer matri, genitrixq́; gnato,
Troia qua iaceat regione monſtrans
Dicet, & longè digito notabit:
Ilium eſt illic, vbi fumus altè
Serpit in cælum, nebulæque turpes.
Troes hoc ſigno patriam videbunt.

ACTVS

1013 *Gaudet*. tractat eleganter & copioſè vulgatiſſimum illud; „Solatium eſt „miſeris ſocium habere in pœnis. Item, Mala communia leuius tangunt. Sumta occaſione eius, quod Helena dixerat;

——— vos leuat tanti mali
Comitatus, in me victus & victor furit.

1019 *Remoueto centum*. ſimili in re hunc numerum Horatius poſuit;

Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ ———

& Virgilius de Galeſo;

Terram centum vertebat aratris,

quia numerorum perfectiſſimus. vide Iulianum epiſt. ad Serapionem.

1021 *Animi iacentes*. membranæ continent; *animi recentes*.

1026 *Rate ſingulari*. vnica & ſola, vel, vt Plautus loquitur, ſingula, vel, vt Turpilius, ſingularia.

„1036 *Iactum fecit*. iecit. Paullus lib. 2. „recept. ſentent. ſi leuandæ nauis gratia „iactus mercium factus eſt. Calliſtratus etiam, non infimę auctoritatis I.C. lib. 2. quæſtionum: cùm autem iactus de naue factus eſt. Quod Paullus & Calliſtratus facere iactum, hoc Iulianus, in quem Marcellus & Paullus notas ſcripſere, dixit, proijcere, lib. 2. ad Minicium his verbis: „qui leuandæ nauis gratia res aliquas „proijciunt. Hæc Iuriſconſultorum teſtimonia ex lib. 14. Pandectarum ſeu Digeſtorum tit. 11. deſumſi: quibus congruit illud Senecæ patris lib. 4. decla„mation. Neceſſitas eſt, quæ nauigia ia„ctu exonerat.

1038 *Et vir*. Deucalion Promethei filius iuxta Hellanicum, Heſiodum, & Apollonium.

Pyrrha. Epimethei filia, auctore Proclo in Heſiodicis enarrationib. de qua & iſto diluuio multa Natalis lib. 8. Mytholog. cap. 17.

1039 *Et nihil præter mare cùm viderent*. nullum vidi co. m. ſ. vidi autem multos, in quo iſte verſus haberetur, ſed aberat ab omnibus.

1043 *Tuba*. imitatur Euripidem, qui in Rhœſo,

πόνους δ᾽ ἔχοντας ἐσήμηνεν τυρσηνικῆς
σάλπιγγος αὐδῶ.

& in Heraclidis;

——— ἐσήμην᾽ ὄρθρον τυρσηνικῇ
σάλπιγγι.

Sophoclis tamen & Euripidis ſcholiaſtæ tradiderunt neque Græcos neque Barbaros Troiani belli tempore tuba vſos fuiſſe; quibus Euripides & Seneca, vt videtis, alij etiã poëtæ repugnant. vide Cõm. Agamemn. ver. 424.

1045 *Fugientque litus*. vnus manuſcr. habet *fugietque*. ſanè è portu ſoluentibus ac altum petentibus litus recedere; contra

ACTVS QVINTVS.

NVNCIVS. ANDROMACHA. HECVBA.

NVN. *O dira fata, ſæua, miſeranda, horrida!*
Quod tam ferum, tam triſte, bis quinis ſcelus
Mars vidit annis? quod prius referens gemam?
Tuóſne potiùs, an tuos luctus, anus?
HEC. *Quoſcunque luctus fleueris, flebis meos,*
Sua quenque tantùm, me omnium clades premit.
Mihi cuncta pereunt quiſquis eſt, Hecubæ eſt miſer.
NV. *Mactata virgo eſt, miſſus è muris puer:*
Sed vterque lethum mente generoſa tulit.
AN. *Expone ſeriem cædis, & duplex nefas*
Proſequere: gaudet animus ærumnas meus
Tractare totas: ede, & enarra omnia.
NVN. *Eſt vna magnâ turris è Troiâ ſuper,*
Aſſueta Priamo; cuius è faſtigio
Summiſq́; pinnis, arbiter belli ſedens
Regebat acies: turre in hac blando ſinu
Fouens nepotem, cùm metu verſos graui
Danaos fugaret Hector & ferro & face,
Paterna puero bella monſtrabat ſenex.
Hæc nota quondam turris, & muri decus,
Nunc ſæua cautes, vndique effusâ ducum
Plebiſque turbâ cingitur. totum coit
Ratibus relictis vulgus. his collis procul
Aciem patenti liberam præbet loco:
His alta rupes; cuius è cacumine
Erecta ſummos turba librauit pedes:
Hunc pinus, illum laurus, hunc fagus gerit,
Et tota populo ſilua ſuſpenſo tremit.
Extrema montis ille prærupti petit,
Semuſta at ille tecta, vel ſaxum imminens
Muri cadentis preſſat: atque aliquis (nefas)
Tumulo ferus ſpectator Hectoreo ſedet.
Per ſpacia latè plena ſublimi gradu
Incedit Ithacus, paruulum dextrâ trahens
Priami nepotem: nec gradu ſegni puer
Ad alta pergit mœnia: vt ſummâ ſtetit
Pro turre; vultus huc & huc acres tulit,
Intrepidus animo: qualis ingentis feræ
Paruus tenerq́; fœtus, & nondum potens
Sæuire dente, iam tamen tollit minas,

ex alto portui appropinquantibus, idem accedere videtur. Vnde Virgilius libro 3. Aeneid.

Prouehimur portu, terraque vrbeſque recedunt.

Lucretius lib. 4 de rerum natura;

Qua vehimur naui fertur, cùm ſtare videtur;
Quæ manet in ſtatione, ea præter creditur ire,
Et fugere ad puppim colles campique videntur,
Quos agimus præter nauim, veliſque volamus.

Seneca alibi;

——— *terra procul*
Quantum recedunt vela fugientes notat.

1060 *Sua quemque tamtum, &c.* num iſtud ſumſit ex Sophocle in OEdipo Tyranno,

——— καὶ νοσοῦντες ὡς ἐγὼ
οὐκ ἔστιν ὑμῶν ὅστις ἐξ ἴσου νοσεῖ.
τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς ἓν ἔρχεται
μόνον καθ' αὑτὸν κ' οὐδέν' ἄλλον. ἡ δ' ἐμὴ
ψυχὴ πόλιν τε κἀμὲ καὶ σ' ὁμοῦ στένει.

1068 *Cuius è faſtigio.* de turri Scææ portæ loquitur: è qua Priamus vnà cum ſenioribus vtrumque exercitum contemplatur. Iliad. γ'.

Mor-

Morſuq; inanes tentat, atque animis tumet:
Sic ille dextrâ prenſus hoſtili puer
Ferox, ſuperbè mouerat vulgum, ac duces,
Ipſumq; Vlyſſem: non flet è turba omnium,
Qui fletur: ac dum verba fatidici, & preces
Concipit Vlyſſes vatis, & ſæuos ciet
Ad ſacra ſuperos; ſpontè deſiluit ſua
In media Priami regna.
AN. *Quis Colchus hoc, quis ſedis incertæ Scytha*
Commiſit? aut quæ Caſpium tangens mare
Gens iuris expers auſa? non Buſiridis
Puerilis aras ſanguis aſperſit feri.
Nec parua gregibus membra Diomedes ſuis
Epulanda poſuit. quis tuos artus teget,
Tumuloq; tradet? NVN. *quos enim præceps locus*
Reliquit artus? oſſa diſiecta & graui
Eliſa caſu, ſigna clari corporis,
Et ora, & illas nobiles patris notas
Confudit imam pondus ad terram datum.
Soluta ceruix, ſilicis incuſſu caput
Ruptum, cerebro penitus expreſſo, iacet
Deforme corpus. AN. *hic quoque eſt ſimilis patri.*
NVN. *Præceps vt altis cecidit è muris puer,*
Fleuitq; Achiuûm turba, quod fecit, nefas.
Idem ille populus aliud ad facinus redit,
Tumulumq; Achillis; huius extremum latus
Rhætea leni verberant fluctu vada:
Aduerſa cingit campus, & cliuo leui
Erecta medium vallis includens locum
Creſcit theatri more: concurſus frequens
Impleuit omne litus: hi claſſis moras
Hac morte ſolui rentur; hi ſtirpem hoſtium
Gaudent recidi: magna pars vulgi leuis
Odit ſcelus, ſpectatq;: nec Troes minus
Suum frequentant funus, & pauidi metu
Partem ruentis vltimam Troiæ vident.
Cùm ſubitò, thalami more, præcedunt faces.
It pronuba illi Tyndaris, mæſtum caput
Demiſſa. tali nubat Hermione modo,
Phryges precantur; ſic viro turpis ſuo
Reddatur Helena. terror attonitos mouet
Vtroſque populos. ipſa deiectos gerit
Vultus pudore, ſed tamen fulgent genæ,
Magiſq; ſolito ſplendet extremus decor.

1101 *Diſſiluit.* o. v. l. *deſiluit.* melius.

1112 *Nobilis.* o. m. ſ. *nobiles patris notas.*

1115 *Cerebro penitus expreſſo.* ſi quis contenderet hoc loco Senecam parum decori meminiſſe, ex eo quod ſcribit Euripid. in Troad.

ὃν πόλλ' ἐκήπευσ' ἡ τεκοῦσα βόστρυχον,
φιλήμασίν τ' ἔδωκεν. ἔνθεν ἐκγελᾷ,
ἀστέων ῥαγέντων, φόνος, ἵν' αἰσχρὰ μὴ λέγω.

& quia Apollodorus, teſte Athenæo lib. 2. c 27. tradidit, nullum antiquorum nominaſſe cerebrum: dicerem me Apollodoro non credere, & Senecam id aliorum, atque ipſius etiam Euripidis exemplo feciſſe. ait Euripides, in Cyclope;

τὸν δ' αὖ τένοντος ἁρπάσας ἄκρου ποδὸς,
παίων πρὸς ὀξὺν γ' ὄνυχα πετραίου λίθου,
ἐγκέφαλον ἐξέρρανε.

Sophocles, in Trachiniis;

κόμης δὲ λευκὸν μυελὸν ἐκραίνει μέσου
κρατὸς διασπαρέντος αἵματός θ' ὁμοῦ.

Virgil. 8. Aeneid.

——— *atque arma cruenta cerebro*
Sternit humi moriens ———

Ouid. 12. Metamorph.

Perque cauas nares, auresque oculosque cerebrum
Molle fluit: veluti concretum vimine querno
Lac ſolet, vtue liquor rari ſub pondere cribri
Manat, & exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.

Silius Italicus lib. 9.

——— *concreta cruento*
Per nares cerebro ſanies fluit ———

Seneca, in Hercule Furente;

——— *cerebro terra diſperſo madet.*

Aurel. Prudentius;

O barbarum ſpectaculum,
Illiſa ceruix cautibus
Spargit cerebrum lacteum.

1116 *Similis patri.* quia pater raptatus toto corpore lacer fuit.

1133 *Hermione face.* in o. v. l. ſcriptum inuenio; *Hermione modo.*

Vt eſſe Phœbi dulcius lumen ſolet
Iam iam cadentis, aſtra cùm repetunt vices,
Premiturq́ dubius nocte viciná dies.
Stupet omne vulgus, & ferè cuncti magis “
Peritura laudant: hos mouet formæ decus, “
Hos mollis ætas, hos vagæ rerum vices:
Mouet animus omnes fortis, & letho obuius.
Pyrrhum antecedit: omnium mentes tremunt,
Miſerentur, ac mirantur. vt primum ardui
Sublime montis tetigit, atque altè editus
Iuuenis paterni vertice in buſti ſtetit;
Audax virago non tulit retrò gradum,
Conuerſa ad ictum ſtat truci vultu ferox.
Tam fortis animus omnium mentes ferit:
Nouumq́ monſtrum eſt, Pyrrhus ad cædem piger.
Vt dextrá ferrum penitus exactá abdidit,
Subitus receptá morte prorupit cruor,
Per vulnus ingens. nec tamen moriens adhuc
Deponit animos. cecidit, vt Achilli grauem
Factura terram, prona, & irato impetu.
Vterque flevit cœtus: at timidum Phryges
Miſêre gemitum. clarius victor gemit.
Hic ordo ſacri. non ſtetit fuſus cruor,
Humóve ſummá fluxit: abduxit ſtatim,
Sæuuſque totum ſanguinem tumulus bibit.
HEC. *Ite, ite Danai, petite iam tuti domos,*
Optata velis maria diffuſis ſecet
Secura claſſis: concidit virgo, ac puer.
Bellum peractum eſt. quò meas lachrymas feram?
Vbi hanc anilis expuam lethi moram?
Gnatam, an nepotem, coniugem, an patriam fleam?
An omnia? an me? ſola mors votum meum,
Infantibus violenta, virginibus venis,
Vbicunque properas, ſæua: me ſolam times,
Vitaſque gladios inter, ac tela & faces;
Quæſita tota nocte cupientem fugis.
Non hoſtis, aut ruina, non ignis meos
Abſumſit artus. quàm propè à Priamo ſteti?
NVN. *Repetite celeri maria captiuæ gradu,*
Iam vela puppis laxat, & claſſis mouet.

1150 *Virago.* virilis animi virgo. ſic in Hippolyto Dianam, ſic in Agamemnone Caſſandram appellat. ſic Iuturna apud Virgilium 12. Aeneid. Pallas apud Ouidium. 6 Metamorph. & Statiũ lib. 4. Siluar. & Bellona apud Auſonium in Epigram. 1. de Auguſto, viragines dicũtur. Iulij Firmici locos lib. 6. & 8. Aſtrõ. vbi *virago* videtur *viroſam* ſignificare, idque nonnulli autumant, potiùs mendoſos ſuſpicor. minimo enim negotio, cùm malè ſcriptum foret, *viroga* pro *viroſa*, potuit *virago* perperam ſcribi.

1153 *Pyrrhus ad cædem piger.* hoc Euripides prior his verbis expreſſit:

ὁ δ᾽ οὐ θέλων τε καὶ θέλων οἴκτῳ κόρης
τέμνει σιδήρῳ πνεύματος διαρροάς

1157 *Cecidit.* Euripides & Ouidius ſollicitam faciunt, nequid inter cadendum aſtantium oculis aperiretur, quod natura tectum voluit. Euripides.

—— ἡ δὲ καὶ θνήσκουσ᾽ ὅμως
πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν,
κρύπτειν δ᾽ ἃ κρύπτειν ὄμματ᾽ ἀρσένων
χρεών.

Ouidius:

Tunc quoque cura fuit partes velare pudendas
Cùm caderet, caſtique decus ſeruare pudoris.

De aliis quoque mulieribus id traditum eſt ab aliis; de Lucretia Ouidius 2. Faſt. de Micæa Ariſtodemi filia Plutarchus in lib. de claris mulieribus. Olympiade Alexandri matre Iuſtinus libro 14. & Cornelia veſtali Plinius Cæcilius lib. 4. epiſtolar. Vide Magium lib. 2. miſcel. ca. vlt.

1166 *Concidit virgo.* ab aliis Philoſtratus diſſenrit, ſcribens Polyxenam, ſtante Troia, Achillis deſiderio egreſſam vrbe ad ipſius tumulum mortem ſibi conſciuiſſe. credo vt à Græcis tantæ crudelitatis notam amoueret.

1168 *Anilis expuam lethi moram.* Prudent.

Abſoluas precor, Optime,
Huius nunc animæ moras.

Expuam. ita loquitur Varro περὶ ἐξαγωγῆς: Andromeda vincta & propoſita “ Ceto, debuit patri ſuo, homini ſtupi- “ diſſimo, in os exſpuere vitam. Seneca “ Thyeſte; “

Ferro peremtus ſpiritum inimicũ expuat.

Sed & Merlinus Cocalius, Macaronicorum poëmatum princeps, Baldi lib. 18. id vſurpauit.

L. ANN.

ADVERSARIA IN AGAMEMNONEM.

AGAMEMNON, Agamemnones tragœdias ſctipſerunt Ion & Aeſchylus; è quo tamen pauca noſter fuit mutuatus. Nonius citat L. Pomponij, Agamemnonem ſuppoſitum, ſed illa vel comœdia vel ſanè hilarotragœdia fuit. à Latinis Grammaticis nonnullæ tragœdię nominantur, quibus venit aliquando mihi in mentem ſuſpicari, huius fabulę materiam fuiſſe tractatam: ex hoc numero ſunt Attij Aegiſthus, Agamẽnonides, Clytęmneſtta; Liuij Andronici Aegiſthus; Nęuij Aegiſthus, & ſimiles.

14 *Trigemina*. o.v.l. *tergemina*.

15 *Corpus euinctus*. malè in quibuſdam membranis, *deuinctus*, vel *reuinctus*,

23 *Reputemus*. m. ſ. cod. continent *repetamus*.

L. ANN. SENECÆ Agamemnon.

TRAGOEDIA IX.

PERSONÆ.

Thyeſtes.	Eurybates.
Clytæmneſtra.	Caſſandra.
Nutrix.	Agamemnon.
Ægiſthus.	Electra.
Chorus.	Strophius.

ACTVS PRIMVS.

THYESTES.

OPACA *linquens Ditis inferni loca,*
Adſum profundo tartari emiſſus ſpecu,
Incertus vtras oderim ſedes magis.
Fugio Thyeſtes inferos, ſuperos fugo.
En horret animus, & pauor membra excutit,
Video paternos, imo fraternos lares:
Hoc eſt vetuſtum Pelopeæ limen domus.
Hinc auſpicari regium capiti decus
Mos eſt Pelaſgis. hoc ſedent alti toro;
Quibus ſuperbâ ſceptra geſtantur manu.
Locus hîc habendæ curiæ, hîc epulis locus.
Libet reuerti. nónne vel triſtes lacus
Incolere ſatius? nónne cuſtodem Stygis
Trigemina nigris colla iactantem iubis?
Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ
In ſe refertur: vbi per aduerſum irritus
Redeunte toties luditur ſaxo labor:
Vbi tondet ales auida fœcundum iecur,
Et inter vndas feruidâ exuſtus ſiti
Aquas fugaces ore decepto appetit,
Pœnas daturus cælitum dapibus graues.
Sed ille noſtræ pars quota eſt culpæ ſenex?
Repetamus omnes, quos ob infandas manus
Quæſitor vrna Cnoſsius verſat reos:
Vincam Thyeſtes ſceleribus cunctos meis,

Afra-

A fratre vincar liberis plenus tribus
In me ſepultis. viſcera exedi mea.
Nec hactenus fortuna maculauit patrem:
Sed maius aliud auſa commiſſo ſcelus;
Natæ nefandos petere concubitus iubet.
Non pauidus hauſi dicta, ſed cœpi nefas.
Ergo vt per omnes liberos irem parens
Coacta fatis nata fert vterum grauem,
Me patre dignum. verſa natura eſt retro:
Auo parentem, (prò nefas) patri virum,
Natis nepotes miſcui, nocti diem.
Sed ſera tandem reſpicit feſſos malis
Poſt facta demum ſortis inceſtæ fides.
Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum,
Cuius ſecutæ mille vexillum rates.
Iliaca velis maria texerunt ſuis;
Poſt bina Phœbi luſtra, deuicto Ilio,
Adeſt, daturus coniugi iugulum ſuæ.
Iam iam natabit ſanguine alterno domus.
Enſes, ſecures, tela, diuiſum graui
Ictu bipennis regium video caput.
Iam ſcelera propè ſunt, iam dolus, cædes, cruor.
Parantur epulæ. cauſa natalis tui
Ægyſthe vênit. quid pudor vultus grauat?
Quid dextra dubio trepida conſilio labat?
Quid ipſe temet conſulis, torques, rogas;
An deceat hoc te? reſpice ad matrem: decet.
Sed cur repentè noctis æſtiuæ vices
Hyberna longâ ſpacia producunt morâ?
Aut quid cadentes detinet ſtellas polo?
Phœbum moramur. redde iam mundo diem.

CHORVS.
Anapæſtici.

O Regnorum magnis fallax “
Fortuna bonis, in præcipiti “
Dubioq; nimis excelſa locas. “
Nunquam placidam ſceptra quietem, “
Certúmve ſui tenuere diem. “
Alia ex aliâ cura fatigat.
Vexatq; animos noua tempeſtas.
Non ſic Lybicis Syrtibus æquor
Furit alternos voluere fluctus,

30 *Natæ.* Pelopeiæ.

41 *Velis maria texerunt.* ingens hyperbole. ſic infrà actu 3.
Splendetque claſſe pelagus & pariter latet.
& Octauiæ actu 1.
Ignota tantis claſſibus texit freta.

53 *Noctis æſtiuæ vices Hyberna longa ſpacia producunt mora?* æſtiuæ noctes hybernis natura breuiores ſunt. Ouidius volens rem impoſſibilem ſignificare, ait lib. 2. de Ponto;
Longa dies citior brumali tempore; noxque
Tardior hyberna ſolſtitialis erit.
inter horas quoque æſtiuas & hybernas magnum diſcrimen eſt longitudinis; qua de re vide Pierium Valerianum in compendio ſphæræ cap. 17. Cælium Chalcagninum, & Ioan. Brechæum ad l. 2. §. cuiuſque diei, D. de verb. ſignific.

64 *Libycis Syrtibus.* Lucanus:
Reppulit à Lybicis immenſum Syrtibus æquor.

Non Euxini turget ab imis
Commota vadis vnda, niuali
Vicina polo; vbi cæruleis
Immunis aquis, lucida verſat
Plauſtra Bootes;
Vt præcipites regum caſus
Fortuna rotat. metui cupiunt,
Metuiq́; timent: non nox illis
Alma receſſus præbet tutos,
Non curarum ſomnus domitor
Pectora ſoluit.
Quas non arces ſcelus alternum
Dedit in præceps? impia quas non
Arma fatigant? iura, pudorq́;,
Et coniugij ſacrata fides,
Fugiunt aulas. ſequitur triſtis
Sanguinolentâ Bellona manu,
Quæq; ſuperbos vrit Erinnys,
Tumidas ſemper comitata domos:
Quas in planum quælibet hora
Tulit ex alto. licet arma vacent,
Ceſſentque doli, ſidunt ipſo
Pondere magna, ceditque oneri
Fortuna ſuo.
Vela ſecundis inflata notis,
Ventos nimium timuere ſuos.
Nubibus ipſis inſerta caput
Turris pluuio vapulat auſtro,
Denſaſq; nemus ſpargens vmbras
Annoſa videt robora frangi.
Feriunt celſos fulmina colles.
Corpora morbis maiora patent.
Et cùm in paſtus armenta vagos
Vilia currant; placet in vulnus
Maxima ceruix. quicquid in altum
Fortuna tulit, ruitura leuat.
Modicis rebus longius æuum eſt.
Felix, mediæ quiſquis turbæ
Parte quietus, aura ſtringit
Litora tuta, timiduſque mari
Credere cymbam, remo terras
Propiore legit.

75 *Non curarum ſomnus domitor Pectora ſoluit.* eleganter pectus vel animus curis ſolui dicitur. inde ſolutus, liber & vacuus. Lucret.

——— animi curas è pectore ſoluat.

Euripides: σὺ νῦν χάριν μοὶ τὸν φόβον λῦσαι σὺ δεῖ. Varro περὶ γενεθλίων.

Non fit theſaurus, non auro pectu' ſolutum,
Non animis demunt curas aut relligiones,
Perſarum montes, non atria diuiti' Craſſi.

verum, vt hoc loco noſter ait, hoc ſomnus præſtat. vnde Themiſtius: ὅτι τῶν περὶ ἡμᾶς παθῶν ὁ ὕπνος ἥδιστόν ἐστι. πρῶτα μὲν γὰρ αἰσθήσεις ἀλγηδόνας πάσας σβέννυσι διὰ τὴν ἡσυχίαν, πολλῷ τῷ οἰκείῳ κεκρατημένης· ἔπειτα τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν κρατεῖ, κἂν ὦσι σφοδρόταται. Horum effectuū cauſam pete à Plutarcho lib. 5. de placit. philoſophor. cap. 24. & Ariſtot. lib. de ſomn. & vigilia.

96 *Feriunt celſos fulmina colles,* &c. Lucret.

Inuidia quoniam, ſeu fulmine, ſumma vaporant
Plerumque & quæ ſunt alijs magis edita cumque,

Horatius, quem Seneca imitatur;

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celſæ grauiore caſu
Decidunt turres, feriúntque ſummos
Fulmina montes.

P. Syrus;

Excelſis multo facilius caſus nocet.

Herodotus, in Polymnia; ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεός, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν &c. In hāc ſent. multa vlt. chorus Hippolyti.

102 *Modicis rebus longius æuum eſt.* huius chori ſententia fortè deſumta eſt ex quodam fragmento Apollodori.

τὰ μεγάλα δῶρα, τῆς τύχης ἔχει φόβον·
καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ·
οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
ὃ περιμένει ψόφον ἢ χρόνος τις, ἢ φθόνος,
ἐπὰν ἐπ' ἄκρον τοῦ καλῶς πράττειν δράμῃ,
ἡ δὲ μεσότης ἐν πᾶσιν ἀσφαλεστέρα.
τοῦ μήτε λίαν ἐν ταπεινῷ τῆς ψυχῆς
μέρει φέρεσθαι μήτ' ἐν ὑψηλῷ πάλιν.
κἂν γὰρ στένῃ τις ἐξελάττονος μέτρου,
οὐ περικάλυπτον ἔχει τὴν δυσπραξίαν.
ὄγκου δὲ μεγάλου πτῶμα γίνεται μέγα·
πρὸς γὰρ τὸ λαμπρὸν ὁ φθόνος βιάζεται,
σφάλλει δ' ἐκεῖνος, οὓς ἂν ὑψώσῃ τύχη.

ACTVS

ACTVS SECVNDVS.

CLYTAEMNESTRA. NVTRIX.

CLY. *Quid ſegnis anime tuta conſilia expetis?*
Quid fluctuaris? cluſa iam melior via eſt.
Licuit pudicos coniugis quondam toros,
Et ſceptra caſtâ vidua tutari fide.
Periere mores, ius, decus, pietas, fides;
Et qui redire, cùm perit, neſcit pudor.
Da frena, & omnem prona nequitiam incita.
Per ſcelera ſemper ſceleribus tutum eſt iter.
Tecum ipſa nunc euolue femineos dolos.
Quod vlla coniux perfida, atque impos ſui,
Amore cæco; quod nouercales manus
Auſæ; quod ardens impiâ virgo face,
Phaſiaca fugiens regna Theſſalicâ trabe;
Ferrum, venena: vel Mycenæa domo,
Coniuncta ſocio, profuge furtiua rate.
Quid timida loqueris furta, & exſilium, & fugas?
Soror iſta fecit: te decet maius nefas.
NVT. *Regina Danaûm, & inclytum Ledæ genus,*
Quid tacita verſas? quídve conſilij impotens
Tumido feroces impetus animo geris?
Licet ipſa ſileas, totus in vultu eſt dolor.
Proin quicquid eſt, da tempus ac ſpacium tibi.
Quod ratio nequiit, ſæpe ſanauit mora.
CLY. *Maiora cruciant, quàm vt moras poſſim pati.*
Flammæ medullas & cor exurunt meum,
Miſtus dolori ſubdidit ſtimulos timor:
Inuidia pulſat pectus: hinc animum iugo
Premit Cupido turpis, & vinci vetat.
Et inter iſtas mentis obſeſſæ faces;
Feſſus quidem, & deiectus, & peſſundatus
Pudor rebellat. fluctibus variis agor:
Vt, cùm hinc profundum ventus, hinc æſtus rapit,
Incerta dubitat vnda, cui cedat malo.
Proinde omiſi regimen è manibus meis:
Quocunque me ira, quò dolor, quò ſpes feret,
Huc ire pergam. fluctibus dedi ratem.
Vbi animus errat, optimum eſt caſum ſequi
NV. *Cæca eſt temeritas, quæ petit caſum ducem.*
CLY. *Cui vltima eſt fortuna, quid dubium timet?*
NV. *Tuta eſt, latetq́; culpa, ſi pateris, tua.*
CLY. *Perlucet omne regiæ vitium domus.*

120 *Theſſalica trabe.* ſic Horatius ode 1. Cypriam trabem dixit.

137 *Deiectus.* in v. l. eſt deuictus.

143 *Dedi ratem.* membranæ continēt *dedam ratem.*

146 *Cui vltima eſt fortuna.* cuius ita ſe res habent, illi vt peſſima fortuna, hoc eſt, grauiſſimæ miſeriæ ſint ſubeundæ; ſic vltimum ſumitur. Cicero lib 3. de finibus bonorum & malorum; eorum dico qui ſummũ bonum, quod vltimum appellant, in animo reponerent Seneca;

——— vltimum eſt nuptæ malum
Palam mariti poſſidens pellex domum.

148 *Perlucet omne regiæ vitium domus.* id ipſum ſenſit Cl. Claudianus, poëta prudentiſſimus;

——— te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoſcas; cunctis tua gentibus eſſe
Facta palam; nec poſſe dari regalibus vnquam
Secretum vitijs. nam lux altiſſima fati
Occultum nihil eſſe ſinit, latebráſque per omnes
Intrat & obſtruſos explorat fama receſſus.

NV. *Piget prioris, & nouum crimen ſtruis?*
CLY. *Res eſt profectò ſtulta, nequitiæ modus.*
NV. *Quod meruit, auget, qui ſcelus ſceleri obruit.*
CLY. *Et ferrum & ignis ſæpe medicinæ loco eſt.*
NV. *Extrema primo nemo tentauit loco.* "
CLY. *Capienda rebus in malis præceps via eſt.* "
NV. *At te reflectat coniugis nomen ſacrum.*
CLY. *Decem per annos vidua reſpiciam virum?*
NV. *Meminiſſe debes ſobolis ex illo tuæ.*
CLY. *Equidem & iugales filiæ memini faces,*
Et generum Achillem: præſtitit matri fidem.
NV. *Redemit illa claſsis immotæ moras,*
Et maria pigro fixa languore impulit.
CLY. *Pudet, pigetq́, Tyndaris cæli genus,*
Luſtrale claſsi Doricæ peperit caput.
Reuoluit animus virginis thalamos meæ,
Quos ille dignos Pelopeâ fecit domo:
Cum ſtetit ad aras ore ſacrilego pater
Quaſi nuptiales. horruit Calchas ſuæ
Reſponſa vocis, & recedentes focos.
O ſcelera ſemper ſceleribus vincens domus!
Cruore ventos emimus, bellum nece.
NV. *Sed vela pariter mille fecerunt rates.*
CLY. *Non eſt ſoluta proſpero claſsis Deo.*
Eiecit Aulis impias portu rates.
Sic auſpicatus bella, non melius gerit.
Amore captæ captus, immotus prece
Smynthea tenuit ſpolia Phœbei ducis,
Ardore ſacræ Virginis iam tum furens.
Non illum Achilles flexit indomitus minis,
Non ille ſolus fata qui mundi videt,
In nos fidelis augur, in captas leuis:
Non populus æger, & relucentes rogi,
Inter ruentis Græciæ ſtragem vltimam
Sine hoſte victus marcet, ac Veneri vacat,
Reparatq́ amores: néve deſertus foret
A pellice vnquam barbarâ cælebs torus,
Ablatam Achilli diligit Briſeida:
Nec rapere puduit è ſinu vulſam viri.
En Paridis hoſtem. nunc nouum vulnus gerens
Amore Phrygiæ vatis incenſus furit:
Et poſt trophæa Troica, ac verſum Ilium,
Captæ maritus remeat, & Priami gener.
Accingere anime, bella non leuia apparas:

151 *Scelus ſcelere obruit* in antiq. lib. legitur *ſcelus ſcelere obſtruit.*

156 *Vidua.* de hac voce ſuprà in Hippolyth. & in Troadib. plura diximus.
158 *Filiæ.* Iphigeniæ. Euripides in Iphigenia priore.
170 *Cruore vẽtos emimus.* Virg Aen 2. *Sanguine placaſtis vẽtos & virgine cæſa.*
176 *Phœbei ducis.* Chryſæ Apollinis ſacerdotis. Iliad. ά.
177 *Iam tum.* vt nũc rurſus Caſsãdræ.
178 *Indomitus.* talem nobis Achillẽ Homerus vbique, & Horat. in epiſt. ad Piſones de arte poëtica depingunt. poſſet etiam legi *indomitum*, vt ad Agamemnonem referas.
179 *Solus fata qui mundi videt.* Calchas, Homerus Iliad. ά:

Κάλχας Θεστορίδης οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος,
ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.

180 *In nos fidelis augur.* quia ſtatim illi Agamemnon credidit, vt Iphigeniam Dianæ ſacrificandam dixit.
In captas leuis. quia cùm Chryſeida reddi debere faretur, mox Agamemnon illius fidem his verbis eleuauit;
μάντι κακῶν &c. Iliad. ά.
181 *Relucentes rogi.* de hac peſte eodẽ loco ait Homerus;
—— αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
182 *Græciæ.* huius Troianæ expeditionis poëtæ ſemper ita meminerunt, veluti ſi illi tota Græcia interfuiſſet. Sed refragatur Artemidorus inquiẽs: μόνοι οἱ Θηβαῖοι τῶν Βοιωτῶν οὐκ ἐστράτευσαν εἰς Ἴλιον. verum fortè voluit Homerus eos etiam ad Ilium pugnaſſe: ſiquidẽ in nauium catalogo, hos inter Bœotios enumerat, Iliad. β'.

οἵ θ' Ὑποθήβας εἶχον ἐϋκτίμενον πτολίεθρον.

188 *Hem Paridis hoſtem.* mihi verò, quia dicendum eſt, cum o.v.l. & excuſis ferè omnibus placet legi, *En Paridis hoſtem*, ἐρωτικῶς.
193 *Scelus occupandum eſt.* antequam Agamemnon me interficiat, tollendus ipſe è medio. ea eſt vis verbi, occupo. ſic ſumitur Thyeſtes actu 2. & Hercule OEtæo actu 2 Sic accipi docet Nonius Marcellus, apud quem, veſtigia membranarum ſecutus, Pacuuij teſtimoniũ ex Duloreſte ſic lego; Vlyſſes eſt, quem, ſi occupas, letho dabis.

Scelus

Scelus occupãdum eſt. pigra quem exſpectas diem?
Pelopea Phrygiæ ſceptra dum teneant nurus?
Ante morantur virgines viduæ domi,
Patriq́; Oreſtes ſimilis? horum te mala
Ventura moueant, turbo quis rerum imminet.
Quid miſera ceſſas? en adeſt natis tuis
Furens nouerca. per tuum, ſi aliud nequit.
Latus exigatur enſis, & perimat duos.
Miſce cruorem. perde pereundo virum.
Mors miſera non eſt, commori quîcum velis.
NV. *Regina frena temet, & ſiſte impetus,*
Et, quanta tentas, cogita: victor venit
Aſiæ ferocis, vltor Europæ, trahens
Captiua pergama, & diu victos Phrygas.
Hunc fraude nunc conaris inſana aggredi;
Quem non Achilles enſe violauit fero,
Quamuis procacem toruus armaſſet manum;
Non melior Aiax morte decretâ furens,
Non ſola Danais Hector, & bello mora;
Non tela Paridis certa; non Memnon niger;
Non Xanthus armis corpora immiſtis gerens;
Fluctuſq́; Simois cæde purpureos agens;
Non niuea proles Cycnus æquorei dei;
Non bellicoſo Threſſa cum Rhæſo phalanx;
Non picta pharetras, & ſecurigerâ manu
Peltata Amazon. hunc domi reducem paras
Mactare, & aras cæde maculare impiâ?
Vltrix inultum Græcia hoc facinus feret?
Equos & arma, claſſibuſq́; horrens fretum
Propone, & alto ſanguine exundans ſolum,
Et tota captæ fata Dardaniæ domus
Regeſta Danais. comprime affectus truces,
Mentemq́; tibimet ipſa pacifica tuam.

ÆGI-

195 *Virgines viduæ.* loquitur Clytæmneſtra de ſuis & Agamẽnonis filiabus. ideo ridiculus eſt Ferãdus Adduenſis lib. 1. explicationũ c. vlt. exiſtimãs hic viduas dici virgines, quæ matre carent. viuebat enim Clytæmneſtra, ac ipſamet loquitur.
201 *Perde pereundo.* talis traductio eſt illa Catulli;
Dux bonæ virginis boni Cõiugator amoris.
apud Senecam huiuſmodi traductiones vigintiquinque poſſem oſtendere, apud Aeſchylum quoque complures inuenio.
202 *Commori qui cum velis.* quid ſi legas? " *cõmmori quo cum velis.* ſic loquitur auctor Epitomarum Liuianarum lib. 2. quas nos quoque fuimus conati reſtituere (exſtant in Plantiniana editione. nam qui iteratò Solinum edidit, ea omnia me inconſulto reliquit, largus alieni laboris, nec bono exemplo) in acie cum Arunte filio Superbi commortuus eſt. vidẽtur pro, *quo cum,* qui hanc phraſim non intelligebant, *qui cum,* repoſuiſſe.
208 *Quem non Achilles.* Homerus Iliad. ά. narrat Achillem gladium ſtrinxiſſe, vt Agamemnonem occideret, ſed Palladis interuentu ſe abſtinuiſſe: quo monemur iram ratione temperare.
209 *Procacem.* cædis appetentem. nam *procax* eſt petax, teſte Donato, in Terentij Hecyram actu 2. *procari* enim nihil aliud ſignificat, quàm impudenter petere, auctore Nonio Marcello. inde *procacitas,* immodicè petendi vitium, ſeu immenſa lucrandi cupiditas; quam, *procaciam,* vocant Imperatores in l. ſi traditio, C. de action. empt. vbi factum erat venditoris procacia, ne res tradi poſſet. *procacia,* hoc eſt immodica lucri appetentia, quia videlicet venditor non contentus vni vendidiſſe, maioris lucri cauſa, ſecundo vendidit, & tradidit. quæ fortaſſis vera eſt l. illius interpretatio: quod ſi verũ ſit, vtique hac lege non confirmaretur Ioannis, Bulgari, Azonis, Zari, Alciati, & aliorum ſententia, putantium venditorem non teneri præciſè ad rei traditionem, ſed pręſtatione eius quod intereſt liberari.
210 *Melior Aiax.* melior, non Achillis, ſed *niuea,* dicit. propter candidam cæſariem.
Æquorei Dei. Neptuni. additum ad differentiam alterius Cycni, Martis filij, ab Hercule ſuperati, de quo Heſiodus in fragmento Oearum, de Herculis ſcuto.
216 *Threſſa cum Rhæſo* vide Rhœſum tragœdiã incerti auctoris, quæ vulgò perperã Euripidi aſcribitur, & nos vulgus ſecuti ſic eã ſępe citauimus, & Homerũ Iliad. κ'.
218 *Peltata Amazon.* Pentheſilæa. conſule Q. Smyrnæum, quem non vulgus tantum, ſed & doctiores nonnulli Q. Calabrum appellant. non benè.

Aiacis Oilei reſpectu. quod confirmat Homerus;
Λοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν Ὀϊλῆος ταχὺς Αἴας
μείων, οὔ τι τόσος γε ὅσος Τελαμώνιος Αἴας,
ἀλλὰ πολὺ μείων ——
Morte decreta. hoc eſt, vt ait Horatius de Cleopatra, deliberata morte.
Furens. vide Sophoclem ἐν τῷ μαστιγοφόρῳ, & Ouidium 13. Metamorph.
212 *Memnon niger.* Virgilius;
—— *nigri Memnonis arma.*
213 *Xanthus.* Homerus Iliad. φ'
215 *Niuea proles Cygnus.* m. ſ. *vnica.* quod non placet.

ÆGISTHVS. CLYTÆMNESTRA.

AEG. *Quod tempus animo ſemper ac mente horrui,*
Adeſt profectò rebus extremum meis.
Quid terga vertis anime? quid primo impetu
Deponis arma? crede perniciem tibi,
Et dira ſæuos fata moliri deos:
Oppone meritis vile ſuppliciis caput,
Ferrumq; & ignes pectore aduerſo excipe.
CLY. *Ægiſthe non eſt pœna ſic nato mori.*
AEG. *Tu nos pericli ſocia, tu Ledâ ſata*
Comitare tantum. ſanguinem reddet tibi
Ignauus iſte ductor, ac fortis pater.
Sed quid trementes circuit pallor genas,
Iacenſq; vultus languido obtutu ſtupet?
CLY. *Amor iugalis vincit, ac flectit retrò.*
Remeemus illuc, vndè non decuit prius
Abire: ſed nunc caſta repetatur fides.
Nam ſera nunquam eſt, ad bonos mores via. "
Quem pænitet peccaſſe, penè eſt innocens. "
AEG. *Quò raperis amens, credis aut ſperas tibi*
Agamemnonis fidele coniugium? vt nihil
Subeſſet animo, quod graues faceret metus:
Tamen ſuperba & impotens flatu nimis
Fortuna magno, ſpiritus tumidos daret.
Grauis ille ſociis ſtante adhuc Troiâ fuit:
Quid rere ad animum ſuapte natura trucem,
Troiam addidiſſe? rex Mycenarum fuit,
Veniet tyrannus. proſpera animos efferunt. "
Effuſa circa pellicum quanto venit
Turba apparatu? ſola ſed longè eminet,
Tenetq; regem famula veridici dei.
Feréſne thalami victa conſortem tui?
At illa nolet, vltimum eſt nuptæ malum,
Palàm mariti poßidens pellex domum.
Nec regna ſocium ferre, nec tedæ ſciunt. "
CLY. *Ægiſthe, quid me rurſus in præceps rapis,*
Iramque flammis iam reſidentem excitas?
Permiſit aliquid victor in captas ſibi:
Non coniugem hoc reſpicere, non dominam decet.
Lex alia ſolio eſt, alia priuato toro.
Quid quòd ſeueras ferre me leges viro
Non patitur animus, turpis admiſi memor?

Det

234 *Ledâ ſata.* plerique v.l. *Leda nata.* quidam, *Leda nata* habent. non probo.
236 *Ignauus iſte ductor.* omnes ſchedæ continent; *ignauus iſte victor*: quod fortaſſis deterius non eſt.
At fortis pater. qui filiæ necem fortiter tulit; vel qui ſtrennuam liberis procreandis operam det cum concubinis.
„ 241 *Remeemus.* ſic Cicero ad Atticũ. „ Eò, vnde diſcedere non oportuit, ali„ quando reuertamur.
249 *Grauis ille ſociis.* hoc illi exprobrat Achilles Iliad. ά.
252 *Proſpera animos efferũt.* ſtultorũ ſci" licet. Varro περὶ τύχης. ſapiens & bo" num ferre poteſt modicè, & malum " fortiter ac leuiter.
255 *Tenetq; regẽ*: regi imperat. Horatius;
O quæ beatam Diua tenes Cyprum
259 *Nec regna ſocium ferre.* dixit hoc etiã Lucanus, ſed verſus nũc nõ occurrunt. alibi etiam Seneca inquit; Non capit regnum duos. & Matthæi 12. Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur. Cyprianus de idolorum vanitate, relatus à Simanca lib. 2. de repub. c. 3. Quando " vmquam regni ſocietas aut cum fide " cœpit, aut ſine cruore deſiit?
260 *In præceps.* ſic Virgilius;
Atque illum in præceps prono rapit alueus amne.
262 *Permiſit aliquid victor in captam ſibi, Nec coniugem hoc reſpicere, nec dominã decet.* in o. v. l. conſtanter legitur; *P. a. v. in captas ſibi, Non c. h. r. non d. decet.* Dominam, hoc eſt, reginam. aliâs domina ſignificat matremfamilias. Catullus;
——— *domum dominam voca.*
quo verò ſenſu matresfamiliæ dominæ vocatæ fuerint, docuit Guilhelmus Fornerius lib. 1. ſelection. cap. 11. Si Seneca dominam pro matrefamilias poſuit, vt potuit poſuiſſe; aptiſſimè hæc duo dominam & coniugem coniunxit. ſicut Menander;
ἥ γ᾽ εὔγνωστος ἔχει μεγ γυνὴ δέσποινα.
ibi enim γυνὴ pro vxore ponitur. Heſychius: δέσποιναι, γυναῖκες Θετταλοί. Epictetus, in Enchir. αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κύριαι καλοῦνται neque enim aliæ mulieres quã vxores, nec ab aliis quàm à maritis ſic appellabantur, vt Simplicius ad illum Epicteti locum innuit. Sic apud Scæuolam in l. 41. D. de leg. 3. maritus ait; Peto à te domina vxor.

Det ille veniam facile, cui veniâ eſt opus.
AEG. *Ita eſt. paciſci mutuam veniam licet.*
Ignota tibi ſunt iura regnorum, haud noua:
Nobis maligni iudices, æqui ſibi,
Id eſſe regni maximum pignus putant:
Si quicquid aliis non licet, ſolis licet.
CLY. *Ignouit Helenæ, iuncta Menelao redit,*
Quæ Europam & Aſiam paribus afflixit malis.
AEG. *Sed nulla Atridē Venere furtiuâ abſtulit,*
Nec cepit animum coniugi obſtrictum ſuæ.
Iam crimen ille quærit, & cauſas parat.
Nil eſſe crede turpe commiſſum tibi.
Quid honeſta prodeſt vita, flagitio carens:
Vbi dominus odit? fit nocens, non quæritur.
Spartámne repetes ſpreta, & à tanto viro,
Patriaſq́; ſedes profuga? non dant exitum
Repudia regum: ſpe metum falſa leuas.
CLY. *Delicta nouit nemo, niſi fidus, mea.*
AEG. *Non intrat vnquam regium limen fides.*
CLY. *Opibus merebor, vt fidem precio obligem.*
AEG. *Precio parata, vincitur precio fides.*
CLY. *Surgit reſiduus priſtinæ mentis pudor,*
Quid obſtrepis? quid voce blandiloqua, mala
Conſilia dictas? ſcilicet nubet tibi
Regum relicto rege, generoſa exſuli?
AEG. *Et cur Atrida videor inferior tibi,*
Natus Thyeſte? CLY. *ſi parum eſt, adde & nepos.*
AEG. *Auctore Phœbo gignor, haud generis pudet.*
CLY. *Phœbum nefandæ ſtirpis auctorem vocas;*
Quem nocte ſubita frena reuocantem ſua
Cælo expuliſtis? quid deos probro aduocas,
Surripere doctus fraude genitales toros,
Quem Venere tantum ſcimus illicita virum?
Secede properè, dedecus claræ domus,
Aſporta ab oculis: hæc vacat regi ac viro.
AEG. *Exilia mihi ſunt haud noua, aſſueui malis.*
Si tu imperas regina, non tantum domo
Argíſve cedo: nil moror iuſſu tuo
Aperire ferro pectus ærumnis graue.
CLY. *Siquidem hoc cruenta Tyndaris fieri ſinam?*
Quæ inuita peccat, debet & culpæ fidem.
Secede mecum potius, vt rerum ſtatum
Dubium ac minacem iuncta conſilia explicent.

CHO-

267 *Det ille veniam facile, cui venia eſt opus.* ideo Vlpianus lib. 2. de adulteriis in l. ſi vxor, §. iudex, D. ad leg. Iul. de adulterijs, ſcripſit; Iudex adulterij ante oculos habere debet & inquirere, an maritus pudicè viuēs, mulieri quoque bonos mores colendi auctor fuerit. periniquū enim videtur eſſe, vt pudicitiam vir ab vxore exigat, quam ipſe non exhibuit. è quo Vlpiani reſponſo eſt deſumtum illud Lactantij lib. 6. Exemplo continentiæ docēda eſt vxor, vt caſtè ſe gerat. iniquum eſt enim vt id exigas, quod ipſe præſtare non poſſis.

275 *Atridem.* Menelaum.

277 *Ille.* Agamemnon.

280 *Dominus.* rex & maritus. Marcus Brutus, in lib. de officio, Itaque, inquit, patresfamiliæ, domini ſumus. Virgilius;
——— *connubia noſtra*
Reppulit & dominum Ænean in regna recepit.

Fit nocens, non quæritur. non inquiritur num deliquerit; ſed quaſi deliquiſſet indicta cauſa damnatur.

289 *Blandiloqua.* χρηστολόγῃ, quam Cicero blandiloquentiam, Græci χρηστολογίαν, & blandiloquos χρηστολόγους vocant. ſic vocatus fuit Pertinax Imp. teſtibus Capitolino & Aurelio Victore.

294 *Auctore Phœbo.* Thyeſtæ redditum erat oraculum, quem ex Pelopeia filia ſua gigneret, illum ab Atreo pœnas exacturum. ideo filiam ſuam compreſſit, eáque illi Aegiſthum peperit. vide Higynum, in fabulis.

301 *Hæc vacat regia viro.* v. l. diſſentiunt, quidam ſic habent. alij; *hæc vacat regi ac viro.* nonnulli; *regia hæc vacat viro.* quomodo olim ab Aſcenſio excuſum fuit.

CHORVS.

Anapæſtici.

Canite ô pubes inclita Phœbum,
Tibi feſta caput turba coronat:
Tibi virgineas laurum quatiens
De more comas innuba fundit
Stirps Inachia. tu quoque noſtros
Thebana manus comitare choros,
Quæque Eraſini gelidos fontes,
Quæque Eurotam, quæque virenti
Tacitum ripâ bibis Iſmenon;
Quam fatorum præſcia Manto
Sata Tireſiâ, Latonigenas
Monuit, ſacris celebrare deos.
Arcus victor pace relata
Phœbe relaxa, humeroq́; graues
Leuibus telis pone pharetras,
Reſonetque manu pulſa citatâ
Vocale chelys: nil acre velim,
Magnumq́; modis intonet altis:
Sed quale ſoles leuiore lyra
Flectere carmen ſimplex, luſus
Cùm docta tuos Muſa recenſet.
Licet & chorda grauiore ſones,
Quale ſonabas; cùm Titanas
Fulmine miſſo fregere Dei.
Vel cùm montes montibus altis
Superimpoſiti, ſtruxere gradus
Trucibus monſtris: ſtetit impoſita
Pelion Oſſa, pinifer ambos
Preſſit Olympus. Ades ô magni
Soror & coniux conſors ſceptri,
Regia Iuno: tua te colimus
Turba Mycenæ: tu ſollicitum
Supplexque tui numinis Argos
Sola tueris: tu bella manu
Pacemque regis: tu nunc lauros
Agamemnonias accipe victrix:
Tibi multifora tibia buxo
Solenne canit: tibi fila mouent
Docta puellæ carmine molli:
Tibi votiuam matres Graiæ
Lampada iactant: ad tua coniux

311 *Coronat.* videlicet ex lauro. nam fuit hoc in Apollinis ſacris ſolemne. Apollonius;

ξανθά δ' ἐρεψάμενοι δάφνῃ καθύπερθε μέτωπα.

313 *Innuba* ἄγαμος. Ouidius;

——— *contenta munere Phœbi*
Innuba permaneo ———

M. Varro, in Baiis. Quod nõ ſolùm innubæ fiunt cõmunes, ſed etiã veteres puellaſcũt, & multi pueri puellaſcũt.

319 *Fatorum præſcia Manto.* omnino ſumſit hæc ab Ouid. lib. 6. Metam.

Nam ſata Tyreſia venturi præſcia Manto,
Per medias fuerat diuino cõcita motu
Vaticinata vias. Iſmenides ite frequentes
Et date Latonæ Latonigeniſq; duobus
Cum prece turapia, lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona iubet.

322 *Arcus victor.* ad illud Horatij reſpicit;

——— *neque ſemper arcum*
Tendit Apolio.

337 *Pelion Oſſa.* Antipater Sidonius;

——— οὐκ Ὄσσῃ Πήλιον ἀνθέμενος·

Homerus Odyſſ. λ'.

Ὄσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐτὰρ ἐπ' Ὄσσῃ
Πήλιον εἰνοσίφυλλον, ἵν' οὐρανὸς ἀμβατὸς εἴη.

Virgilius, Georg. I.

Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam,
Scilicet atque Oſſæ frõdoſum inuoluere Olympum.

Ouidius Metamorph. I.

Tum pater omnipotens miſſo perfregit Olympum
Fulmine, & excuſſit ſubiectum Pelion Oſſa.

338 *Soror & coniux.* Virgilius;

Aſt ego quæ diuũ incedo regina, Iouiſq;
Et ſoror & coniux ———

340 *Tua te colimus Turba Mycenæ.* ex Homero Iliad. δ'. vbi Iuno loquitur;

ἤτοι ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλταταί εἰσι πόληες,
Ἄργος τε, Σπάρτη τε, καὶ εὐρυάγυια Μυκήνη.

342 *Argos Sola tueris.* ideo Pindarus in Nemeis, Argos vocat Ἥρας δῶμα, iccirco Euripides in Iphig. Aulidenſi, ait de Iunone; καὶ τὴν ἄνασσαν θεὰν Ἀργείαν &c. & in Heracl.

——— θεοῖσι γὰρ οὐ κακίοσι
χρώμεσθα συμμάχοισιν Ἀργείων ἄναξ.
τῶν μὲν γὰρ Ἥρα προστατεῖ Διὸς δάμαρ,
ἡμῶν δ' Ἀθηνᾶ ———

ideo ſcripſit Horatius;

Plurimus in Iunonis honorem
Aptũ dicit equis Argos diteſq; Mycenas.

345 *Multifora tibia Buxo.* Ouidius;

Longaq; multifori delectat tibia buxi.

Can-

Candida tauri delubra cadit,
Neſcia aratri, nullo colum
Signata iugo. Tuq́ ô magni
Nata Tonantis, inclita Pallas;
Quæ Dardanias ſæpe petiſti
Cuſpide turres: te permiſto
Matrona minor maiorq́ choro
Colit, & reſerat veniente deâ
Templa ſacerdos: tibi nexilibus
Turba coronis redimita venit:
Tibi grandæui laſſiq́ ſenes,
Compote voto reddunt grates,
Libantque manu vina trementi.
Et te Triuia gratâ memores
Voce precamur: tu maternam
Siſtere Delon Lucina iubes,
Huc atque illuc prius errantem
Cyclada ventis. nunc iam ſtabilis
Fixâ terras radice tenet;
Reſpuit auras, religatq́ rates
Aſſueta ſequi: tu Tantalidos
Funera matris victrix numeras.
Stat nunc Sipyli vertice ſummo
Flebile ſaxum; & adhuc lachrymas
Marmora fundunt antiqua nouas.
Colit impensè femina virque
Numen geminum. tuque ante omnes
Pater ac rector, fulmine pollens;
Cuius nutu ſimul extremi
Tremuere poli, generis noſtri
Iuppiter autor; cape dona libens,
Abauusq́ tuam non degenerem
Reſpice prolem.
Sed ecce vaſto concitus miles gradu
Manifeſta properat ſigna lætitiæ gerens.
Namq́ haſta ſummo lauream ferro gerit,
Fidusq́ regi ſemper Eurybates adeſt.

ACTVS TERTIVS.

EVRYBATES. CLYTÆMNESTRA.

EVR. *Delubra & aras cælitum, & patrios lares*
Poſt longa feſſus ſpacia. vix credens mihi.

Sup-

multifora tibia, quę multa habet foramina. Apuleius, in Floridis, multiforatiles tibias dixit. Harum inuentionem Oſyridi tribuit Scaliger in arte poëtica.

370 *Coniux Candida Tauri.* diis enim feminis feminæ, maribus mares, ſuperis albæ, inferis atræ victimæ cædebantur.

353 *Signata iugo.* nullum paſſa iugum. antiqui tria armentorum genera habebant; vt docet Virgilius 3. Georg.

Continuo notas & nomina gentis inurunt,
Et quos aut pecori malunt ſummittere habendo,
Aut aris ſeruare ſacris aut ſcindere terram.

365 *Tu maternam Siſtere Delon.* Cicero lib. 3. Accuſat. Verrinar. Latonam ex longo errore & fuga grauidam, & iam ad pariendum vicinam temporibus exactis fugiſſe Delon, atque ibi Apollinem Dianamque peperiſſe. Innixam ſcilicet vel oleaſtro, vel palmæ, vt Homerus tradidit. Virgilius;

——— *Delon maternam inuiſit Apollo.*

366 *Lucina iubes.* Virgilius Aeneid. 3. hoc Apollini tribuit, Lucianus, in dialogo Neptuni & Iridis, Neptuno.

374 *Et adhuc lachrymis.* Ouid. Metam. 6.

——— *fixa cacumine montis*
Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.

quæ ſunt ex Callimacho, in hymno Apollinis. verſus adduxi in Herc. Furente.

379 *Cuius nutu.* ab Homero Iliad. ά. accepit, cuius verſus notiſſimi ſunt. Catull. etiam;

Annuit inuito cæleſtum numine rector,
Quo tunc & tellus atque horrida contremuerunt
Æquora, concuſſitque micantia ſidera mũdi.

Virgilius;

Annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Ouidius:

Terrificam capitis concuſſit terque quaterque,
Cæſariem, cum qua terram, mare, ſidera mouit.

Si rectè memini de Ioue Horatius alicubi dixit, cuncta ſupercilio mouentis.

382 *Abauuſque.* Iupiter Tantalum genuit, Tantalus Pelopem, Pelops Atreum, Atreus Agamemnonem. Iupiter igitur Agamemnonis Abauus, hic illius abnepos.

387 *Eurybates* huius apud Homerũ multa mentio.

388 *Delubra & aras cælitum.* Antonius Muretus, vnus ex luminibus litterarum, in elegantiſs. commentario Catulli, adductis Menandri, Plauti, & aliorũ auctoritatibus, obſeruauit, morem antiquis fuiſſe, vt qui primum ingrederentur aliquam regionem, ad eámve ex interuallo aliquo reuerterentur, religiosè eam ſalutarent: quoniã cuique loco ſuum genium præeſſe arbitrabantur. teſtimoniis ipſius, & huic Senecæ loco ad-

m

dc quæ ſequuntur. Seneca alibi;

Tandem reuertor ſoſpes ad patrios lares,
O cara ſalue terra ———

Virgil. 7. Aeneid.

——— *ſalue fatis mihi debita tellus,*
Voſque ait ô fidi Troiæ ſaluete penates.

Ouidius I. Faſtor.

Dijque petitorum dixit ſaluete locorum,
Tuque nouos cælo terra datura deos;
Fluminaque & fontes, quibus vtitur hoſpita tellus,
Et nemorum Nymphæ Naiadúmque chori.

Scholiaſtes Apollonij lib. 2. τοὺς ἐπιδημοῦντας ἔθος ἦν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ θύειν θεοῖς ἐπιχωρίοις καὶ ἥρωσι. τοῦτο φασὶ καὶ Ἀλέξανδρον ποιῆσαι τοῖς Μακέδοσιν ἐν Ἰλίῳ.

395 *Terras terram.* habent antiq. codic.

412 *Infauſtum iubes.* ſic Aeneas apud Virgilium 2. Aeneid.

Infandum regina iubes renouare dolorē.

414 *Inhorreſcit malis.* Aeneas autem,

Quamquam animus meminiſſe horret, luctuque refugit.

423 *Regia vt fulſit rate.* Virgilius dicto loco. —— *flammas vt regia puppis Extulerat.* 435 *Nixu.* o. v. l. *niſu.*

437 *Canæ.* albæ. Catullus:

Tortaque remigio ſpumis incanuit vnda.

Ouidius;

——— *ſpumiſque ſonantibus albet.*

Cærulum mare. Aratus:

——— κυανέου πεφυλαγμένοι ὠκεανοῖο.

444 *Herceum Iouem.* vide Virgilium, Tryphiodorum, & Cęlium Rhodiginum lib. 21. antiq. lect. cap. 1.

447 *Tyrrhenus.* hoc confirmant Lucanus, Plinius, & S. Iſidorus, vide commētarium Hiſpanicum Ioannis de Mena poëtæ Cordubenſis. idem tradiderat Antonius Mizaldus ephimeridum aëris claſ. 3. aphoriſ. 69. ſcilicet delphinos per maris tranquillitatem laſciuientes, ventorum impetum ex eo tractu, vnde primùm viſi fuerunt, portendere. Rationem reddit Cælius Rhodiginus lib. 8. antiq. lection. cap. 6.

451 *Milleſimam* Aeſchylus, in Agamemnon.

στόλον Ἀργείων χιλιοναύτην.

vt & Virg. Propert. & alij. eáque cōmunis poëtarum eſt opinio, vt mille fuerint Græcorum naues. quod intelligendum eſt, iuxta illud Varronis lib. 2. de re „ ruſt. cap. 1. Si inquam numerus non eſt „ ad amuſſim, vt cùm dicimus mille na- “ ues iſſe ad Troiam, centumuirale eſſe “ iudicium Romæ. Equidem ſi quis cum Homero Iliad. β'. rationem ſubducat, inueniet mille & octoginta naues. Dares autem Phrygius ſcribit fuiſſe naues mille, centum & quadraginta. Dictys mille ducentas nonaginta quinque.

Supplex adoro. vota ſuperis ſoluite.
Telluris altum remeat Argolicæ decus,
Tandem ad penates victor Agamemnon ſuos.
CLY. *Felix ad aures nuncius venit meas.*
Vbínam petitus per decem coniux mihi
Annos moratur? pelagus, an terras premit?
EV. *Incolumis, auctus gloriâ, laude inclitus,*
Reducem expetito litori impreſſit pedem.
CLY. *Sacris colamus proſperum tandem diem,*
Et ſi propitios, attamen lentos, deos.
Tu pande, viuat coniugis frater mei,
Et pande, teneat quas ſoror ſedes mea.
EV. *Meliora votis poſco, & obteſtor deos.*
Nam certa fari ſors maris dubij vetat.
Vt ſparſa tumidum claſſis excepit mare,
Ratis videre ſocia non potuit ratem.
Quin ipſe Atrides æquore immenſo vagus,
Grauiora pelago damna, quàm bello tulit,
Remeatque victo ſimilis, exiguas trahens
Laceraſque victor claſſe de tantâ rates.
CLY. *Quis, fare, noſtras hauſerit caſus rates,*
Aut quæ maris fortuna diſpulerit duces?
EV. *Acerba fatu poſcis, infauſtum iubes*
Miſcere leto nuncium: refugit loqui
Mens ægra, tantis atque inhorreſcit malis.
CLY. *Exprome: clades ſcire qui refugit ſuas,*
Grauat timorem. dubia plus torquent mala.
EV. *Vt Pergamum omne Doricâ cecidit face;*
Diuiſa præda eſt: maria properantes petunt,
Iamque enſe feſſum miles exonerat latus,
Neglecta ſummas ſcuta per puppes iacent,
Ad militares remus aptatur manus,
Omniſq́ nimium longa properanti mora eſt. “
Signum recurſus regiâ vt fulſit rate,
Et clara lentum remigem monuit tuba,
Aurata primas prora ſignauit vias,
Aperitq́ curſus, mille quos puppes ſecent.
Hinc aura primo lenis impellit rates,
Allapſa velis, vnda vix tactu leuis
Tranquilla zephyri mollis afflatu tremit,
Splendetq́ claſſe pelagus, & pariter latet.
Iuuat videre nuda Troiæ litora,
Iuuat relicti ſola Sigæi loca.
Properat iuuentus omnis adductos ſimul

Len-

Lentare remos: adiuuat ventos manu,
Et valida niſu brachia alterno mouet:
Sulcata vibrant æquora, & latera increpant,
Dirimuntque canæ cærulum ſpumæ mare.
Vt aura plenos fortior tendit ſinus,
Poſuere tonſas: credita eſt vento ratis,
Fuſuſque tranſtris miles, aut terras procul,
Quantum recedunt vela, fugientes notat,
Aut bella narrat; Hectoris fortis minas,
Curruſque, & emto redditum corpus rogo,
Sparſum cruore regis Herceum Iouem.
Tum qui iacente reciprocus ludit ſalo,
Tumidúmque pando tranſilit dorſo mare,
Tyrrhenus omni piſcis exſultat freto,
Agitque gyros, & comes lateri annatat,
Anteire naues lætus, & rurſus ſequi.
Nunc prima tangens roſtra laſciuit chorus,
Milleſimam nunc ambit & luſtrat ratem.
Iam litus omne tegitur, & campi latent,
Et dubia parent montis Idæi iuga:
Et iam, quod vnum peruicax acies videt,
Iliacus atrâ fumus apparet notâ.
Iam laſſa Titan colla releuabat iugo,
In aſtra iam lux prona, iam præceps dies:
Exigua nubes ſordido creſcens globo,
Nitidum cadentis inquinat Phœbi iubar,
Suſpecta varius occidens fecit freta.
Nox prima cælum ſparſerat ſtellis: iacent
Deſerta vento vela: tum murmur graue
Maiora minitans collibus ſummis cadit,
Tractúque longo litus ac petræ gemunt,

Agi-

453 *Parent.* apparent, conſpicua ſunt. Iuriſconſultorum verbum, ad quorum formulam, SI PARET, alludens Petronius, inquit:

Iuriſconſultus PARET, NON PARET, *habeto;*
Atque eſto quicquid Seruius & Labeo.

459 *Phœbi iubar.* Caluus:

Heſperium ante iubar quatiens.

Varro quoque tempeſtatem quamdam deſcripſit his verbis;

Repentè noctis circiter meridiem,
Cùm pictus aër feruidis latè ignibus
Cæli choreas aſtricas oſtenderet:
Nubes aquales frigido velo leues
Cæli cauernas aureas ſubduxerant,
Ventique frigido ſe ab axe eruperant
Phrenetici Septemtrionum filij,
Secum ferentes tegulas, ramos, ſirus.
At nos caduci naufragij ciconiæ,
Quarum bipennis fulminis plumas vapos
Peruſſit altè, mœſtè in terram cecidimus.

460 *Suſpecta varius.* Sol occidens maculis conſperſus ventos & pluuias portendit. Aratus;

ἢν μὲν ὑποσκιάῃσι μελαινομένῃ εἰκυῖα
ἠέλιον νεφέλη, τοὶ δ' ἀμφί μιν ἔνθα καὶ ἔνθα
ἀκτῖνες μεσηγὺς ἑλισσόμεναι διχόωνται,
ἤ τ' ἂν ἔτ' εἰς ἠῶ σκέπαος κεχρημένος εἴης.
εἰ δ' ὁ μὲν &c.

Virgilius 1. Georg.

Hoc etiam immenſo cùm iam decedit Olympo
Profuerit meminiſſe magis. nam ſæpe videmus
Illius in vultu varios errare colores:
Cæruleus pluuiam denunciat, igneus Euros.
Sin maculæ incipient rutilo immiſcerier igni;
Omnia tunc pariter nimbis, ventiſque videbis
Feruere, non illa quiſquam me nocte per altum
Ire, neque à terra moneat conuellere funem,

„ Nigidius; Si pallidus, inquit, Sol in nigras „ nubes occidat Aquilonem ventum ſigni„ficat. Claudianus, de bello Gildonico, circa finem;

*Heu nimium ſegnes cauta qui mente notatis,**

** Si reuolent mergi graditur ſi litore cornix,*
Ora licet maculis adſperſerit occiduus Sol,
Lunaque conceptis lineſcat turbida coris,
Et concuſſa vagos iaculentur ſidera crines.
Imbribus humeſcant hœdi, nimboſaq; taurum
Ducat hyas, totuſque fretis deſcendat Orion.

quæ cuncta ferè Claudianus ex Marone decerpſit, vt vel eo ſolo peruincat quis magnam Claudianum imitationis curam habuiſſe, non omnia illum ſua, at aliquid alienum adferre. ecce ait;

Si reuolent mergi.

Virgilius;

Cùm medio celeres reuolant ex æquore mergi.

Claudianus;

—— graditur ſi litore cornix.

Virgilius;

Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur harena.

Sanè ex cornicis cantu etiam alia auguria veteres colligebant. vide Virgilius;

Sæpe ſiniſtra mihi prædixit ab ilice cornix.

idque imitatur poeta Hiſpanus;

Bien claro con ſu voz me lo dezia
La ſinieſtra corneia repetiendo
La deſuentura mia. item;
Acuerdaſe me agora, que el ſinieſtro
Canto de la corneia y el aguero, &c.

Claudianus;
Ora licet maculis, &c.

quod vnde ſumtum ſit, iam vidimus. Claudianus;
Lunaque conceptis liueſcat, &c.

Virgilius;
Luna reuertentes cùm primùm colligit ignes,
Si nigrum obſcuro comprenderit aera cornu;
Maximus agricolis pelagoque parabitur imber.

idem teſtatur etiam Dominicus Cyllenius lib. 3. de diſciplina militari cap. 10. Claudianus:
——— *vagos iaculentur ſidera crines.*

Virgilius;
Sæpe etiam ſtellas vento impendente videbis
Præcipites cælo labi, noctiſque per vmbras
Flammarum longos à tergo albeſcere tractus.

Claudianus;
Imbribus humeſcant hœdi ——

Virgilius;
Præterea tam ſunt Arturi ſidera nobis
Hœdorumque dies ſeruandi ——

Columella lib. 11. ait; Quincto Kal. Octobris hœdi oriuntur: Fauonius, nonnumquam Hauſter cum pluuia. Claudianus:
——— *nimboſaque taurum*
Ducat Hyas ——

hoc non planè à Virgilio, ſed partim etiam à Germanico Cæſare, in Phænom. accepit. Germanicus;
Aſt vbi ſe taurus ſinuoſis cornibus effert,
Grandine ſignificat.

de Hyade Virgilius 3. Aeneid.
Sidera cuncta notat tacito labentia cælo,
Arcturum, pluuiaſque Hyadas, geminoſque triones,
Armatumque auro circumſpicit Oriona.

Claudianus;
—— *totuſque fretis deſcendat Orion.*

Virgilius;
Cùm ſubitò aſſurgens fluctu nimboſus Orion.

Propertius lib. 2.
Non hæc Pleiades faciunt, neque aquoſus Orion.

Nec repugnat Calpurnius Baſſus, Germanici interpres, in hunc modum ſcribens: Tempeſtates vocamus in " quibus grandines, procellæ, ceteraque ſimilia intel-" liguntur; quæ cùm in plenilunio acciderint, maiore " vi impelluntur. hæc ab horridis ſideribus exeunt, " vt ſæpe diximus, veluti Arcturo, Orione, hæ " dis &c. nonnulla huc ſpectantia tradidit Galeottus Martius, de doctrina promiſcua cap. 37. quem vide,

Agitata ventis vnda venturis tumet:
Cùm luna ſubitò conditur, ſtellæ cadunt,
In aſtra pontus tollitur, cælum perit.
Nec vna nox eſt, denſa tenebras obruit
Caligo: & omni luce ſubducta fretum
Cælumq́ miſcet: vndique incumbunt ſimul,
Rapiuntq́ pelagus, infimo euerſum ſolo,
Aduerſus euro zephyrus, & boreæ notus.
Sua quiſque mittunt tela, & infeſti fretum
Emoliuntur, turbo conuoluit mare.
Strymonius altas aquilo contorquet niues,
Libycuſq́ arenas auſter, ad Syrtes agit.
Nec manet in auſtro. fit grauis nimbis notus,
Imbre auget vndas: eurus Orientem mouet,
Nabathæa quatiens regna, & Eoos ſinus.
Quid rapidus ora corus oceano exerens?
Mundum reuelli ſedibus totum ſuis,
Ipſoſque rupto crederes cælo deos
Decidere, & atrum rebus induci chaos.
Vento reſiſtit æſtus, & ventus retrò
Æſtum reuoluit: non capit ſeſe mare,
Vndaſque miſcent imber & fluctus ſuas.
Nec hoc leuamen denique ærumnis datum eſt.
Videre ſaltem, & noſſe, quo pereant malo.
Premunt tenebræ lumina, & diræ Stygis

465 *Agitata ventis vnda venturis tumet.* Virgilius; ——— *freta ponti*
Incipiunt agitata tumeſcere.

Hinc incipit elegantiſſima tempeſtatis deſcriptio: qua in re multi poëtę ingenium ſuum exercuerunt; pace tamen aliorum dixero, cunctos (Virgilium excipio, qui nihil molitur ineptè, lib. 1. Aeneid.) facilè poëta noſter hac in re ſuperauit. nec enim furit, vt Lucanus libro 5. nec nugatur, vt Ouidius 1. Triſtium, & 11. Metamorph. & copioſior eſt & diligentior epithetorum quam Papinius 5. Thebaid. accuratior quoque & verior quàm Valerius Flaccus 1. Argonaut. qui verò illum cum Homero Odyſſ. ί. aut Apollonio lib. 2. velit componere, næ ille valde iniquus ſit rerum æſtimator. nã in Homerica deſcriptione multa ſunt Homeri ingenio prorſus indigna, quę inuenies apud Iulium Scaligerum art. poet. lib. 5. cap. 3. Apollonius verò ſui ſimilis eſt, hoc eſt totus plebeius & vilis, & non meo, ſed doctorum quorumdam iudicio, ferè indignus qui legatur.

467 *In aſtra pontus tollitur.* Ouidius;
—— *cælumque æquare videtur*
Pontus, & inductas aſpergine tangere nubes.

Cælum perit. Virgilius;
Eripiũt ſubitò nubes cælumque diemque
Teucrorum ex oculis, ponto nox incubat atra.

468 *Denſa tenebras obruit Caligo.* Apollonius:

Inferna

—— ὦρσε δὲ κῦμα
ἐκπάγλως πρήσσει· κελαινὴ δ' ὑπερχεν ἀχλὺς
ἄμπεχεν, οὐδέ τι ἄστρα διαυγέα φαίνετ' ἰδέσθαι
ἐκ νεφέων, σκοπέλοις δὲ περὶ ζόφος ἠέριος ἔστο.

472 *Aduerſus Euro Zephyrus.* doctiſſimus poëta rectiſſimè ſuas vnicuique vento ſedes attribuit. hæc autem ſunt ſimilia illis Homeri:

—— πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ,
σὺν δ' Εὖρός τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαὴς
καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.

475 *Aquilo.* à Septemtrione flans. Varro Attacinus, in Chorographia; (quos Diomedes lib. vlt. tribuit Pacuuio, & citat mendoſiſſimè.)

Omniuomo Oceano Hyperion fulgurat Euro,
Arctæo plauſtro Boreas bacchatur ab Æmo,
Heſperio Zephyro ſed Orion voluitur Iſtro,
Fuluo acrique Noto vaga Cynthia proruit Afro.

479 *Nabathæa quatiens regna.* adſcribam Ouidij locum vnde hæc reor deſumta;

Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna receſſit;
Perſidaque & radiis iuga ſubdita matutinis:
Veſper & occiduo quæ litora Sole tepeſcunt,
Proxima ſunt Zephyro: Scythiã Septemq; triones
Horrifer inuaſit Boreas: contraria tellus,
Nubibus aſſiduis pluuioq; madeſcit ab Hauſtro.

porrò noſter poeta à ſe ipſo diſſenſit, qui lib. 5. natural. quæſt. c. 6. poſſe fieri negat, vt vno eodémque tempore hi venti contrarij flent. Sed contrarium tenent Homerus, Muſæus, Virgilius, ceteríque poetæ: & Lucretius quidem libro 4. ait;

Inferna nox eſt: excidunt ignes tamen,
Et nube dirum fulmen eliſâ micat,
Miſeriſq; lucis tanta dulcedo eſt malæ:
Hoc lumen optant. ipſa ſe claſſis premit,
Et prora proræ nocuit, & lateri latus.
Illam dehiſcens pontus in præceps rapit,
Hauritq;, et alto redditam reuomit mare.
Hæc onere ſidit: illa conuulſum latus
Summittit vndis: fluctus hanc decimus tegit:
Hæc lacera, & omni decore populáto leuis
Fluit: nec illi vela, nec tonſæ manent,
Nec rectus altas malus antemnas ferens;
Sed fracta toto puppis Ionio natat.

Nil

Vides etiam diuerſis nubila ventis
Diuerſas ire in partes ——

& Lucanus lib. 5.

Primus ab Oceano caput exeris Atlanteo
Core, mouens æſtus; tam te tollente furebat
Pontus, & in ſcopulos totas erexerat vndas:
Occurrit gelidus Boreas, pelaguſque retundit,
&c.

quem vltimum verſum Iul. Scaliger lib. 5. de arte poetica cap. 12. planè meritò reprehendit: niſi dicas, retundit, ibi non in propria ſignificatione poſitum, ſed pro obruit aut confundit: & venti duo ab eadem parte flantes vnus alterius fluctus obruere ac vndæ ſuæ ſuperuentu confundere poſſunt. Fluctus autem à fluctu alterius venti obrutus ſiſtitur primò, mox quaſi reſilit, quemadmodum ſi in ſolidius quid & durius impegiſſet: quæ res ſenſu comprehendi facilius, quàm verbis declarari queat. quomodo Lucanum, poetam non malum in pleriſque, magnæ & ſupinæ negligentiæ nota liberari poſſe cenſeo.

480 *Corus.* Corus ab Occidentis latere Septemtrionem ſtipat, quemadmodum Boreas ab Orientis latere.

483 *Et atrum rebus induci chaos.* Furit Lucanus non canit;

Extimuit natura chaos, rupiſſe videntur
Concordes elementa moras, rurſuſque redire
Nox manes miſtura deis ——

486 *Vndáſque miſcent imber & fluctus ſuas.* ſimiliter poeta;

—— *latet obſitus aer*
Inferna pallore domus: nimbiſque grauatus
Deprimitur, fluctuſque in nubibus accipit imbrem.

490 *Inferna nox eſt.* interpretatur illud poetę;
Non cæli nox illa fuit ——
Excidunt ignes tamen. ſed obſcuri. Virg.
—— *nec fulgura currunt*
Clara; ſed obſcurum nimboſus diſſilit aer.

Valerius Flaccus:

—— *nec ſola tridentis*
Regna mouent: vaſto pariter ruit igneus æther
Cum tonitru, piceóque premit nox omnia cælo.

Pacuuius autem;

Interea prope iam occidente ſole inhorreſcit mare,
Tenebræ conduplicantur, noctiſque & nimbum occæcat nigror,
Flamma inter nubes coruſcat, cælum tonitru contremit,
Grando miſta imbri largifluo ſubita turbine præcipitans cadit,
Vndique omnes venti erumpunt, ſæui exiſtunt turbines,
Feruet æſtu pelagus.

quos verſus citat Cicero lib. 1. de diuinat. & lib. 3. de Oratore.

498 *Fluctus hanc decimus tegit.* decimus fluctus fluctuum maximus eſt ſecundùm Valer. Flacc. lib. 2. Silium Ital. lib. 14. Lucanum lib. 5. & Ouidium 1. Triſtium & 11. Metamorph. & Latinis decumanus dicitur, auctore Feſto, propter denarij numeri perfectionem, de qua Cælius lib. 12 antiq lection. c. 14. à Græcis vocatur Τρικυμία, teſte Heſychio. Euripides in Troadib. de hac tẽpeſtate agens, inquit; Αἰγαῖοι πόροι τρικυμίαις βρέμοντα. vtuntur etiam hac voce Syneſius & Ariſtides. Sunt qui de decumano fluctu intelligant l. 96. & l. 112. D. de verb. ſignific. & §. flumina, Inſtitut. de rerum diuiſ. & acquir. car. domin.

503 *Ars ceſſit malis.* ſic Maro;
—— cedit quoniam ſpoliata magiſtro eſt.
Ouidius:
Tanta mali moles, tantoque potentior arte eſt.
Idem;
Deficit ars, animique cadunt ——
Lucanus;
Artis opem vicere metus, neſcitque Magiſter
Quam frangat, cui cedat aquæ ——
511 *Felix vocatur.* deſumtum ex Homero Odyſſ.ε. vel ex Virg. Aeneid.1.
Qui meruit. plerique libri ſcripti habent, *qui potuit.*
518 *Vel Troia lachrymas.* magna ſit oportet miſeria, cuius hoſtem miſereat. ideo ſcriptores volentes ſummas calamitates exprimere, paſſim hoc addunt. eamque Suidas περοιμίαν vocat. Pacuuius;
Si Priamus adeſſet, & ipſe eius commiſereſceret.
Ennius, Annal.5.
Cogebant hoſteis lachrymantes vt miſererent.
Virgilius 11 Aeneid.
——— infanda per orbem
Supplicia & ſcelerum pœnas expendimus omnes,
Vel Priamo miſeranda manus ——
Ouidius 14. Metamorph.
Græcia tunc potuit Priamo quoque flenda videri.
Sophocles:
ὡς καὶ παρ' ἐχθροῖς ἄξιος θρήνων τυχεῖν.
P.Aemylius hiſt. Francorum lib.2. inhumana vaſtitas, ac, ſi in alio hoſte contigiſſet, victori etiam miſeranda.
524 *Fulmine irati Iouis Armata Pallas.* non eſt hoc abs re confictum. nam in libris Hetruſcorum ſcriptum fuit, Manubias, id eſt fulminum iactus, tres deos poſſidere, Iouem, Palladē, & Vulcanum. docet hoc Seruius, ad illud Virgilij,
Ipſa Iouis rapidum iaculata è nubibus ignem
Disiecitque rates, &c.
eadem de cauſſa Pallas apud Euripidem, in Troadibus,
ἐμοὶ δ' δώσειν φησὶ πῦρ κεραύνιον
βαλεῖν Ἀχαιούς, ναῦς τε πιμπράναι πυρί.
528 *Solus inuictus malis.* vide Virgilium 1. Aeneid. Q. Smyrnæum lib. 14 Philoſtratum in Imaginibus, & Izacium in Lycophron.
540 *Furibundum intonat.* multa ex ſequentibus tranſlata ſunt ex Homero Odyſſ. δ'. non vacat totum locum aſcribere; incipit ibi,
Αἴας μὲν μετὰ νηυσὶ δάμη δολιχηρέτμοισι,
Γυρῇσι μὲν, &c.

Nil ratio & vſus audent in magnis malis. "
Tenet horror artus, omnis officio ſtupet
Nauita relicto, remus effugit manus.
In vota miſeros vltimus cogit timor, "
Eademq́ ſuperos Troes & Danai rogant.
Quid fata poſſunt? inuidet Pyrrhus patri,
Aiaci Vlyſſes, Hectori Atrides minor,
Priamo Agamemnon. quiſquis ad Troiam iacet,
Felix vocatur; cadere qui meruit manu,
Quem fama ſeruat, victa quem tellus tegit.
Nil nobile auſos pontus atque vndæ ferent?
Ignaua fortes fata conſument viros?
Pudenda mors eſt. quiſquis es nondum malis
Satiate tantis cælitum, tandem tuum
Numen ſerena. cladibus noſtris daret
Vel Troia lachrymas: odia ſi durant tua,
Placetq́ mitti Doricum exitio genus;
Quid hos ſimul perire nobiſcum iuuat,
Quibus perimus? ſiſtite infeſtum mare.
Vehit iſta Danaos claſsis, & Troas ſimul.
Nec plura poſſunt: occupat vocem mare.
Ecce alia clades: fulmine irati Iouis
Armata Pallas, quicquid aut haſtâ minax,
Aut Ægide, aut furore Gorgoneo poteſt,
Aut igne patrio, tentat, & cælo nouæ
Spirant procellæ: ſolus inuictus malis
Luctatur Aiax; vela cogentem hunc ſua
Tenſo rudente flamma perſtrinxit cadens.
Libratur aliud fulmen: hoc toto impetu
Tortum reductâ Pallas excuſsit manu,
Imitata patrem, tranſit Aiacem, & ratem,
Ratisq́ partem ſecum, & Aiacem tulit.
Nil ille motus; ardua vt cautes ſalo
Ambuſtus exſtat, dirimit inſanum mare;
Fluctuſque rumpit pectore, & nauem manu
Complexus in ſe traxit: & cæco mari
Collucet Aiax, omne reſplendet fretum.
Tandem occupatâ rupe, furibundum intonat,
Superaſſe nunc ſe pelagus, atque ignes: iuuat
Viciſſe cælum, Palladem, fulmen, mare.
Non me fugauit bellici terror Dei:
Et Hectorem vnà ſolus, & Martem tuli,
Phœbea nec me tela pepulerunt gradu:
Cum Phrygibus iſtos vicimus. tandem horream

Aliena

Aliena inerti tela mitti dextera?
Quid ſi ipſe mittat? plura cùm auderet furens
Tridente rupem ſubruit pulſam pater
Neptunus, imis exerens vndis caput,
Soluitq́; montem; quem cadens ſecum tulit,
Terraq́; & igne victus, & pelago iacet.
Nos alia maior naufragos peſtis vocat.
Eſt humilis vnda, ſcrupeis mendax vadis,
Vbi ſaxa rapidis cluſa verticibus tegit
Fallax Caphareus: æſtuat ſcopulis fretum,
Feruetq; ſemper fluctus alternâ vice.
Arx imminet prærupta, quæ ſpectat mare
Vtrinque geminum; Pelopis hinc oras tui,
Et Iſthmon, arcto qui recuruatus ſolo
Ionia iungi maria Phryxeis vetat.
Hinc ſcelere Lemnon nobilē, & hinc Chalcida,
Tardamq́; ratibus Aulida: hanc arcem occupat
Palamedis ille genitor, & clarum manu
Lumen nefandâ vertice è ſummo efferens,
In ſaxa ducit perfida claſſem face.
Hærent acutis rupibus fixæ rates,
Has inopis vndæ breuia comminuunt vada:
Pars vehitur, huius prima pars ſcopulo ſedet,
Hanc alia retro ſpacia relegentem ferit,
Et fracta frangit: iam timent terram rates,
Voluntque maria: cedit in luctum furor.
Poſtquam litatum eſt: Phœbus in lucem redit,
Et damna noctis triſtis oſtendit dies.
CLY. *Vtrúmne doleam, lætor an, reducem virum?*
Remeaſſe, lætor: vulnus at regni graue,
Lugere cogor. redde iam Graiis pater,
Altiſona quatiens regna, placatos deos.
Nunc omne læta fronde veletur caput,
Sacrifica dulces tibia effundat modos,
Et niuea magnas victima ante aras cadat.
Sed ecce turba triſtis, incomtæ comas
Iliades adſunt; quas ſuper celſo gradu
Effrena Phœbas entheas lauros quatit.

CHO-

549 *Pater Neptunus.* ex multis ſupra docui hoc eſſe Neptuni epithetum. quibus adde hoc fragmentum Varronis;

Te Neptune pater cui flumina cana ſonanti
Cincta ſalo reſonant: magnus cui prapete nimbo
Perfluit Oceanus, & flumina crinibus errant.

556 *Fallax Caphareus.* hoc loco Nauplius Palamedis pater Græcos in cęca ſaxa pertraxit. vnde Pacuuius;

——— *pater*
In Caphareis ſaxis pleros Achiuos perdidit.

Virgil. Aeneid. 11. hanc cladem Mineruæ ſideri aſcribit;

——— *ſcit triſte Mineruæ*
Sidus & Euboicæ cautes, vltorque Caphareus.

quæ Virgilij ſententia Straboni vera videtur lib. 8. & ſit ſanè vera. Seneca Euripidem ſequitur, cuius ſunt illa, in Helena;

πολλοὺς δὲ πυρσεύσας
φλογερὸν σέλας ἀμφὶ ῥύταν
Εὔβοιαν, εἷλ' Ἀχαιῶν
μονόκωπος ἀνὴρ, πέτραις
Καφηρείαις ἐμβαλὼν,
Αἰγαίαις τ' ἐναλίοις ἀκταῖς
δόλιον ἀστέρα λάμψας.

562 *Scelere Lemnon nobilem*, ſic Plautus in Rudente;

——— *qui ſe ſcelere fieri volunt nobiles.*

D. Hieronymus, contra Eluidium: "nobilis factus eſt ſcelere. Q. Cicero, de pe- "tit. conſulatus, eodem modo dixit, Flagitio nobiles. Lemniades autem mares omnes occiderunt, excepta vna Hypſipyle; quæ patri Thoanti pepercit.

Hinc Chalcida. ſunt qui referant Chalcidenſes mulieres maritos ſuos occidiſſe. quo de dubito. quidam m. ſ. *hinc Calcedona.*

564 *Palamedis ille genitor.* Nauplius; quem, vt id faceret, impulſum volunt cupiditate vlciſcendi Agamemnonem & Vlyſſem, qui Palamedem occiderant iuxta pleroſque. nam Dares à Paride interfectum fuiſſe ſcribit, vt vt eſt, Xenophon in Cynægetico tradidit mortem Palamedis deos vindicaſſe.

CHORVS. CASSANDRA.

Verſus choriambici, dactylici, iambici, trochaici, ſapphici, anapæſtici, acatalecti, hypercatalecti, & brachycatalecti, & catalecti, ſcazontes, mirificè inter ſe permixti.

Heu quàm dulce malum mortalibus (additum)
Vitæ dirus amor; cùm pateat malis
Effugium, & miſeros libera mors vocet,
Portus æterna placidus quiete.
Nullus hunc terror, nec impotens
Procella fortunæ mouet,
Aut iniqui flamma Tonantis,
Pax alta nullos ciuium cœtus
Timet, aut minaces victoris iras;
Non maria aſperis inſana coris,
Non acies feras
Puluereamque nubem,
Motam barbaricis equitum cateruis;
Non vrbe cum totâ populos cadentes,
Hoſticâ muros populante flammâ,
Indomitúmve bellum. Perrumpet omne,
Solus contemtor leuium deorum;
Qui vultus Acherontis atri,
Qui Styga triſtem non triſtis videt,
Audetq; vitæ ponere finem;
Par ille regi, par ſuperis erit.
O quàm miſerum eſt neſcire mori!
Vidimus patriam ruentem nocte funeſtâ,
Cùm Dardana tecta Dorici raperent ignes:
Non illa bello victa, nec armis,
Vt quondam Herculeâ cecidit pharetrâ:
Quam non Pelei, Thetidisq; natus,
Caruſq; Pelidæ nimium feroci
Vicit; acceptis cùm fulſit armis,
Fuditq; Troas falſus Achilles:
Aut cùm ipſe Pelides animos feroces
Suſtulit luctu, celeremq; ſaltu
Troades ſummis timuere muris.
Perdidit in malis extremum decus,
Fortiter vinci. reſtitit annis
Troia bis quinis,
Vnius noctis peritura fato.
Vidimus ſimulata dona molis immenſæ,

586 *Vitæ dirus amor.* nullus non viuere cupit, quamuis miſerè ſit victurus. rectè tamen Iamblichus; ὐ τὸ ζῆν ἐπὶ πλεῖστον ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

606 *O quàm miſerum eſt neſcire mori!* tam miſer eſt qui mori neſcit, quàm naufragus qui portum nequit inuenire. quia, vt ait Sotades; πάντων λιμὴν τῶν μερόπων ὁ θάνατός ἐστιν.

607. *Nocte funeſta.* excidium Troiæ in noctem incidiſſe conſentaneum eſt Aeſchylo in Agamemn. & Euripidi in Hecuba. auctor paruæ Iliadis idipſum probat:

νὺξ μὲν ἔην μεσάτα, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελήνη.

Petronius Arbiter, in Troiæ Haloſi:

Iam plena Phœbe candidum extulerat iubar,
Minora ducens aſtra radiante face,
Cùm inter ſepultos Priamidas nocte & mero
Danai relaxant clauſtra, &c.

Sed quæ nox illa fuerit, nemo facilè certò dixerit; qui ſciat Hellanicum, Dionyſium Argiuum & Lyſimachum prodidiſſe Troiam captam XII. Febr. Calliſthenem verò lib. 2 Græcanicæ hiſtoriæ, Februario incunte. Qui Attica ſcripſerunt, in octauum diem huius menſis deſinentis hanc cladem reiiciunt: nec defuerunt, qui ad octauum deſinentis Martij id retulerint. Dercylas autem & Aegias contendunt funeſtæ huius noctis diem fuiſſe octauum deſinentis Πανέμου, hoc eſt, ſi Corinthios audimus, Iulij; ſin Bæotios ſequimur, Maij. hæc ex Euripidis ſcholiis Græcis, & Clemẽte Aegyptio decerpſi.

614 *Falſus.* Patroclus, Iliad. π'.

616 *Suſtulit luctu.* Iliad. σ. τ. υ.

Celeremque ſaltu. Achillem Homerus, ὠκύποδα, πόδας ταχὺν πόδας ὠκὺν appellat. quemadmodum Seneca Achillem, celerẽ ſaltu, ſic Ennius Annal. 2. Coclitem, inclutum ſaltu, vocauit.

——— *at Horatius inclutu' ſaltu.*

Saltu. de ſaltu Achillis, cuius Lycophron in Caſſandra, meminit, non vulgaria, ex Antimacho & Euripide ibi refert Izacius. datum Græcis reſpõſum, eum qui primus Troianæ terræ veſtigium imprimeret, primum occubiturum: quod cùm Proteſilaus morte ſua confirmaſſet; deſiluiſſe Achillem à naui in terram, & eo loco, quem conculcarat, repentè aquæ fontem emanaſſe. Sed eò non reſpicit Seneca, verùm ſolummodo ad Achillis pernicitatem.

622 *Molis immẽſæ.* magnus fuerit oportet equus Durateus, in cuius aluo tot duces incluſi fuerunt, quot refert Izacius, dicto loco; ἱπποτέκτων ὁ Πανοπεὺς

Fatale

Fatale munus Danaûm traximus noſtrâ
Creduli dextrâ: tremuitque ſæpe
Limine in primo ſonipes, cauernis
Conditos reges bellumque geſtans:
Et licuit verſare dolos, vt ipſi
Fraude ſua capti caderent Pelaſgi.
Sæpe commotæ ſonuere parmæ,
Tacitumque murmur percuſſit aures,
Et fremuit malè ſubdolo
Parens Pyrrhus Vlyſſi.
Secura metu Troica pubes,
Sacros gaudet tangere funes,
Hinc æquæui gregis Aſtyanax,
Hinc Æmonio deſponſa rogo,
Ducunt turmas; hæc femineas,
Ille viriles.
Feſtæ matres votiua ferunt
Munera diuis: feſti patres
Adeunt aras: vnus tota eſt
Vultus in vrbe.
Et, quod nunquam poſt Hectoreos
Vidimus ignes, læta eſt Hecube.
Quid nunc primùm dolor infelix
Quídve extremum deflere paras?
Mœnia diuûm fabricata manu,
Diruta noſtrâ?
An templa deos ſuper vſta ſuos?
Non vacat iſtis lachrymare malis:
Te magne parens flent Iliades.
Vidi, vidi ſenis in iugulo,
Telum Pyrrhi vix exiguo
Sanguine tingui.
CA. *Cohibete lachrymas, omne quas tempus petit,*
Troades, & ipſæ veſtra lamentabili
Lugete gemitu funera: ærumnæ meæ
Socium recuſant. cladibus queſtus meis
Remouete: noſtris ipſa ſufficiam malis.
CHO. *Lachrymas lachrymis miſcere iuuat.*
Magis exurunt, quos ſecretæ

Lace-

υἱὸς Ἐπειὸς ἵππον τοῦ Δούρειον πάντες ὃν πάντοσε, ἢ τριχίλιοι, ἢ κατ' ἐμὲ ἄνδρες κοιλώσαντες Ἑλλήνων ἐκάθισαν. ideo ait Petronius;

Cùm, Delio profante caſi vertices
Idæ trahuntur, ſciſſaque in molem cadunt
Robora minacem quæ figurarent equum,
Aperitur ingens clauſtrum & obducti ſpecus,
Qui caſtra caperent ——

molem huius equi declarauit Homer. dicens;

αὐτὰρ ὅτ' εἰς ἵππον κατεβαίνομεν.

& Virgilius;

Demiſſum lapſi per funem.

nam ſic quoque altitudo demonſtrata " eſt, inquit Fabius lib. 8. Inſtit. Oratoriar. " cap. 3.

623 *Fatale munus.* Virgil. 6. Aeneid.
Cùm fatalis equus ſaltu ſuper ardua venit
Pergama.
de quo equo ait Petronius;
—— *vteri notauit fata*
Traximus noſtra creduli dextra. ex Virg. 2. Aeneid.

627 *Verſare dolos.* Virgilius;
Seu verſare dolos ſeu certæ occumbere morti.

631 *Male ſubdolo Parens Pyrrhus Vlyſſi.* videtur Sophoclem adumbraſſe, qui, in Phyloctete, Pyrrho ſimplex & minimè ſubdolum ingenium tribuit, ægréque fingit ab Vlyſſe induci, vt fallaciis & aſtu vtatur; quod magni & excelſi animi proprium eſſe docet Ariſtoteles lib. 4. ad Nicomachũ. De morib. cap. 3. Cùm Vlyſſes dixiſſet debere illum callidè Philoctetæ arcus ſubducere, reſpondet Pyrrhus;

ἐγὼ μὲν οὓς ἂν τῶν λόγων ἀλγῶ κλύων,
Λαερτίου παῖ, τούσδε καὶ πράσσειν στυγῶ.
ἔφυν γὰρ οὐδὲν ἐκ τέχνης πράσσειν κακῆς,
οὔτ' αὐτὸς, οὔθ', ὥς φασιν, οὑκφύσας ἐμέ·
ἀλλ' εἰμ' ἕτοιμος πρὸς βίαν τὸν ἄνδρ' ἄγειν,
καὶ μὴ δόλοισιν ——

quæ Pyrrho vt iuueni & magnanimo conueniunt optimè; fraudes verò Vlyſſi, vt ſeni & cauto. porrò quod ait οὔθ' ὥς φασιν, οὑκφύσας ἐμέ, iis quadrãt quæ de ſeipſo Achilles Euripidis in Iphigenia Aulidenſi ait hoc modo:

ἐγὼ δ' ἐν ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου τραφεὶς
Χείρωνος, ἔμαθον τοὺς τρόπους ἁπλοῦς ἔχειν.

talem ſe apud Euripidem in Licymnio Hercules; & apud incertum poëtam, in Rheſo, tales ſe Hector & Rheſus eſſe profitentur. apud Ennium etiam neſcioqui, " his verbis;

Ego eo ingenio natus ſum amicitiam
Atq; inimicitiam in fronte promptã gero.

quæ omnia exemplorum loco ad d. cap. 3. Ariſtotelis adferri poſſunt, quod nullus Interpretum præſtitit, & ſane indigent illi decem De moribus libri, vberioribus commentariis quàm in illos hactenus editi fuerunt, à Græcis & Latinis. 634 *Tangere funes.* Virgilius;
—— *circum pueri, innuptæque puellæ Sacra canunt funemque manu contingere gaudent.*

661 *Magis exurunt, quos ſecretæ Lacerant curæ* lachrymæ enim triſtitiam leuant, vt alibi dixi. Huc ſpectat etiam illud Ludouici Arioſti, in Orlando Furioſo;

n

Coſi fa ch' ella vn poco il duol rafrena;
Ch' auendo oue sfogarlo, è meno acerbo.

„ & illud Actij Sinceri, in Arcadia: Perche „ lo sfogare con parole ali miſeri ſuole. ſſer „ aleuolte aleuiamenro di peſo.

666 *Nobile carmen.* ſic Cornelius Seuerus, in Ætna;

——— hinc auget nobile carmen
Plurima pars ſcena ———

Virgilius ecloga 6.

Si valeam meminiſſe, neque eſt ignobile carmen.

hoc carmen etiam celebrat Callimachus in lauacro Palladis.

667 *Querula Edonis.* in Octauia ait:

Repete aſſuetos
Iam tibi queſtus, atque equoreas
Vince Halcyonas, vince & volucres
Pandionias ———

Moſchus, in Bionis epitaphio;

ὐδὲ πόσον πυκ' ἄεισεν ἐπὶ σκοπέλοισιν ἀηδὼν,
ὐδὲ πόσον θρήνησεν ἀν' ὤρεα μακρὰ χελιδὼν,
ἀλκύονος δ' ὐ πόσον ἐπ' ἄλγεσιν ἴαχετο κήυξ.

comparationē verò luſciniæ etiam alij vſurparunt. Homerus Odyſſ. τ' relatus in Herculc Octæo. &, Sophocles Trachiniis. & ex Latinis Virgilius;

Qualis populea mærens Philomela ſub vmbra
Amiſſos quærit fœtus.

Euripides, in Helena, luſciniam aduocat, vt ſecum lugubres cantus moduletur.

671 *Garrula.* de hirundine, in quam mutata fuit ex Senecæ ſentētia Procne, loquitur; quæ à Virgilio 4. Georg. garrula dicitur. quo loco idipsū ex Steſichoro, Simonide & Sappho Fuluius Vrſinus obſeruauit, ex Smyrnæo & Oppiano Griellius.

676 *Halcyones.* cum Græcis malo ſcribere *Alcyones.* quomodo referunt Ciceronem poëma quoddam inſcripſiſſe; cuius imitatione ipſe quoque Gordianus Imp. poëma Alcyones compoſuit, teſte Capitolino.

678 *Fluctu leuiter Plangente.* Lucanus;

——— & planctus illiſæ cautibus vndæ.

Sic Attius vndas latrare & cachinnare dixit;

Ac vbi curuo litore latrans
Vnda ſub vndis labunda ſonit:
Simul & circum magni ſonantibus
Excita ſaxis, ſæua ſonando
Crepitu clangente cachinnat.

682 *Molles.* ſic Claudianus de Eutropio, cuius à puero teſtes fuerant exſecti;

——— mediaque tamen molliſſimus ira.

Imitata viros. Deæ magnæ Cybeles ſacerdotes Gallos, qui, cùm ea parte carerent qua viri ſumus & molles erant, & male audiebāt, quaſi muliebria paterētur, teſte Apuleio de aſino aureo lib. penult & vltimo. vnde à Catullo in Galliambo *Gallæ* vocantur, & *Attis*, quod ipſe ſibi pondera acuto ſilice deuoluerat, dicitur *noua mulier.* Gallos idem Catullus ſemiuiros vocat, vt & Teren-

Lacerant curæ: iuuat in medium “
Deflere ſuos. nec enim quamuis “
Dura virago, patienſque mali,
Poteris tantas flere ruinas.
Non quæ verno nobile carmen
Ramo cantat querula Edonis,
Ityn in varios modulata ſonos:
Non quæ tectis Biſtonis ales
Reſidens ſummis impia diri
Furta mariti garrula deflet:
Lugere tuam poterit dignè
Conqueſta domum, licet ipſe velit
Clarus niueos inter olores,
Iſtrum cygnus, Tanaimque colens,
Extrema loqui: licet Halcyones
Ceyca ſuum fluctu leuiter
Plangente ſonent; cùm tranquillo
Malè confiſæ credunt iterum
Pelago audaces, fœtuſque ſuos
Nido pauidæ titubante fouent.
Non ſi molles imitata viros
Triſtis laceret brachia tecum,
Quæ turritæ turba parenti
Pectore rauco concita, buxum
Ferit, vt Phrygium lugeat Atym.
Non eſt lachrymis Caſſandra modus, “
Quia quæ patimur, vicere modum.
Sed cur ſacratas diripis capiti infulas?
Miſeris colendos maximè ſuperos reor. “
CAS. *Vicere noſtra iam metus omnes mala.*
Equidem nec vllâ cælites placo prece:
Nec, ſi velint ſæuire, quo noceant, habent.
Fortuna vires ipſa conſumſit ſuas.
Quæ patria reſtat? quis pater? quæ iam ſoror?
Bibêre tumuli ſanguinem, atque aræ, meum.
Quid illa felix turba fraterni gregis?
Exhauſta nempe: regiam miſeri ſenis
Vacuam relicti, totque per thalamos vident,
Præter Lacænam, cæteras viduas nurus.
Tot illa regum mater, & regimen Phrygum
Fœcunda in ignes Hecuba, fatorum nouas
Experta leges, induit vultus feros:
Circa ruinas rabida latrauit ſuas,
Troiæ ſuperſtes, Hectori, Priamo, ſibi.

CHO.

CHO. *Silet repentè Phœbas, & pallor genas,*
Creberq́; totum poſſidet corpus tremor.
Stetere vittæ, mollis horreſcit coma,
Anhela corda murmure incluſo fremunt:
Incerta nutant lumina, & verſi retrò
Torquentur oculi; rurſus immites rigent.
Nunc leuat in auras altior ſolito caput,
Graditurq́; celſa: nunc reluctantes parat
Reſerare fauces: verba nunc cluſo malè
Cuſtodit ore, Mænas impatiens dei.
CAS. *Quid me furoris incitam ſtimulis noui,*
Quid mentis inopem ſacra Parnaſſi iuga
Rapitis? recede Phœbe. iam non ſum tua.
Exſtingue flammas pectori infixas meo.
Cui nunc vagor væſana? cui bacchor furens?
Iam Troia cecidit: falſa quid vates ago?
Vbi ſum? fugit lux alma, & obſcurat genas
Nox atra, & æther abditus tenebris latet.
Sed ecce gemino ſole præfulget dies,
Geminumq́; duplices Argos attollit domos:
Idæa cerno nemora: fatalis ſedet
Inter potentes arbiter paſtor deas.
Timete reges, moneo, furtiuum genus.

Agreſtis

bus nonnulla ad Virgilij Aeneid. 6. nonnulla ad Lucani lib. 5. imitationem dixit.

Pallor. Lucanus;
——— *nec qui ſolet eſſe timenti*
Terribilis ſed pallor ineſt ———

707 *Creberque totum.* infrà actu 4.
Cur iſta vates corpus effuſa ac tremens
Dubia labat ceruice?
Lucanus;
——— *nec feſſa quieſcunt*
Corda: ſed, vt tumidus boreæ poſt flamina, pontus
Rauca gemit; ſic multa leuant ſuſpiria vatem.
Idem?
——— *rupta trementi*
Verba ſono ———

708 *Stetere vittæ.* Virgilius:
——— *ſubitò non vultus, non color vnus,*
Non comtæ manſere comæ: ſed pectus anhelum
Et rabie fera corda tument ———
Lucanus:
——— *bacchatur demens, aliena per antrum*
Colla ferens, vitaſque dei, Phœbæaque ſerta
Erectis diſcuſſa comis ———

709 *Anhela corda.* Virgilius;
——— *ſed pectus anhelum*
Et rabie fera corda tument ———
Lucanus autem;
Effudit & gemitus & anhelo clara meatu, &c.

tius Varro;
Tibi tympana haud inani ſonitu, dea, tonimus,
Sonitum æris intonamus tibi nos ſemiuiri,
Teretem comam volantem Galli tibi iacimus.

684 *Turritæ* Cybelæ. de qua C. Cilnius Mæcenas;
Ades huc, ades Cybele, dea, montigena dea,
Age tympano ſonanti quate flexibile caput,
Latus horreat flagello, comitum chorus vlulet.

686 *Atym* de Atti ab Arnobio, Euſebio & Fulgentio, poſt Epicharmum, Soſidem Atticum, alioſque multa digna lectione & cognitu iucunda referũtur.

699 *Totque per thalamos.* quinquaginta. Virg. Aeneid. 2.
Quinquaginta illi thalami ſpes tanta nepotum.

703 *Induit vultus feros.* mutata fuit Hecuba in canem, iuxta Euripidem, Lycophronem, & Aſclepiadem. alij, quia, vt fures canis latratu, Græcos Hecuba maledictis & conuitijs ſit inſecuta, fabulam cõfictam volunt, in Menæchm. Plautus, & Cicero 3. Tuſc.

705 *Sibi.* humana forma deperdita, & Hecuba homine quaſi mortua. Sic, Hercule Oetæo, inquit;
——— *ſibi Tantalis eſt facta ſuperſtes.*

706 *Silet repentè Phœbas.* ex ſequenti-

710 *Incerta nutant lumina.* duo m. ſ. *micant lumina.* Lucanus;
Torquet ad hæc oculos, totóq; vagãtia cælo
Lumina, nunc vultu pauido, nunc toruo minaci.

712 *Altior ſolito.* Virgilius;
——— *maiorque videri.*

724 *Gemino.* rectè quia Enthei & ebrij, quæ ſingula ſunt, cũcta gemina vident. exempla habes apud Euripidẽ in Bacchis, Q. Smyrnæum lib. 12 & Nonnum in Dionyſiacis in princ. lib. ιέ. & ις'. ſeptima à fine libri pagina. Virgilius hoc non ignorauit, ſcripſit. n. Aen. 4.
Eumenidum demens veluti videt agmina Pentheus,
Et ſolem geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas.

728 *Timete reges moneo.* quædam membranæ continent *timere.*

Furtiuum genus. Furtiua Venere editum, Aegyſthum. monet Caſſandra cauendũ eſſe à natis ex furtiuo coitu. quare? an quia, vt dixit alibi, nullum nefas per nefas nati putãt? quã rationẽ reddidit auctor libelli Gallici, *de la police Chreſtienne*, vbi docet cur huiuſmodi liberi, vt plurimũ, ceteris ſalaciores ſunt & ne-

quiores, adde & prauiores: quare fortaſſis Veneti, homines prudentiſſimi & maximè cordati, illegitimos, quamuis natalibus fuerint reſtituti, in conſilium non admittunt, teſte Fulgoſ. conſil. 62. Incip. Stante ſtatuto. Neſcio tamen, quàm rectè. nam

——— πολλάκις δέ τοι
ξηρὰ βαθεῖαν γῆν ἐνίκησε σπορᾷ,
νόθοι τε πολλοὶ γνησίων ἀμείνονες.

inquit Euripides, in Andromache, indicans ſæpe ſpurios legitimis eſſe meliores. quoniã, vt idem alibi ſcripſit, nomen diſpar, natura æqualis eſt;

ὀνόματι μεμπτὸν τὸ νόθον, ἡ φύσις δ' ἴση.

quod verò in eandem ſententiam ſcripſit Euripides;

ἐγὼ γὰρ παῖδας οὐκ ἰῶ νόθους λαβεῖν.
τῶν γνησίων γὰρ οὐδὲν ὄντες ἐνδεεῖς
νόμῳ νοσοῦσιν.

iuri noſtro conuenit, quo tam male audiunt ſpurij, vt infames & vilis conditionis eſſe cenſeantur, vt docet Andr. Tiraquellus De nobilitate c. 15. nu. 14. cum aliquot ſequẽtibus. poſt quẽ pro ſpuriorũ vituperatione & defenſione multa cõgeſſit Palæottus in lib. De ſpuriis & nothis filiis à cap. 55. vſque ad lib. finẽ.

732 *Lacæna ferrum cultu Amazonio gerens.* more Amazonum ſecurim geſtans in o. v. l. valdè conſtanter legitur; *Lacæna ferrum, cultum Amazoniũ gerens.* quid ſi *cultrum*? vt cultrum Amazonium vocet ſecurim, qua Clytæmneſtra Agamemnonem occidit ſed nihil muto. nam vet. lib. eandem ſententiam admittit; & verſus repugnat m. ſ. lectioni.

733 *Alta.* v. l. *alia*, idque recipi debet.

739 *Troia ſepulta.* lege *ſepulte.*

Frater. Hector. loquitur iuxta communem ſententiam. nam Porphyrius teſtimoniis Ibyci & aliorum probat Hectorem non Priami, ſed Apollinis filium fuiſſe. vide Scholiaſtem Homeri Iliad. γ'.

742 *Saucios vinclo graui.* reſpicit ad illud Virgilij 2. Aeneid.

——— *perque pedes traiectus lora tumentes.*

743 *Nimium cito congreſſe Achilli Troile.* non dubito quin Virgilij 1. Aeneid. verſum voluerit exprimere,

Parte alia fugiens amiſſis Troilus armis
Infelix puer & impar congreſſus Achilli.

de Troilo quædam notauit amicus meus, homo egregiè doctus, Guilhelmus Canterus lib. 2. nouarum lectionum: quæ tamen quàm parum conueniant Virgilio, olim Seb. Corradus, & poſtea Guellius docuerunt minus Senecæ quadrant. quis enim credat ſororem fratri tale flagitium affingere? Troili mors vnũ ex fatis Troię fuit. Plautus, Bacchidibus;

Ilio tria audiui fuiſſe fata, quæ illi exitio forent.
Signum ex arce ſi periſſet, alterum eſt etiam Troili mors,
Tertium cùm portæ Scææ limen ſuperum ſcinderetur.

Agreſtis ille alumnus euertet domum.
Quid iſta vecors tela feminea manu
Diſtricta præfert? quem petit dextrâ virum
Lacæna cultu ferrum Amazonio gerens?
Quæ verſat oculos alia nunc facies meos?
Victor ferarum colla vexatus iacet,
Ignobili ſub dente Marmaricus leo,
Morſus cruentos paſſus audacis leæ.
Quid me vocatis ſoſpitem ſolam è meis,
Vmbræ meorum? te ſequor tota pater
Troia ſepulte. frater auxilium Phrygum,
Terrorq́; Danaûm: non ego antiquum decus
Video, aut calentes ratibus exuſtis manus;
Sed lacera membra, & ſaucios vinclo graui
Fortes lacertos. te ſequor nimium citò
Congreſſe Achilli Troile. incertos geris
Deiphobe vultus, coniugis munus nouæ.
Iuuat per ipſos ingredi Stygios lacus:
Iuuat videre Tartari ſæuum canem,
Auidiq́; regna Ditis. hæc hodie ratis
Phlegethontis atri regias animas vehet,
Victamq́; victricemq́;: vos vmbræ precor,
Iurata ſuperis vnda te pariter precor,
Reſerate paulum terga nigrantis poli,
Leuis vt Mycenas turba proſpiciat Phrygum.
Spectate miſeri: fata ſe voluunt retro.
Inſtant ſorores ſqualidæ,
Sanguinea iactant verbera,
Fert læua ſemuſtas faces,
Ardentque pallentes genæ,
Et veſtis atri funeris
Exeſa cingit ilia,
Strepuntque nocturni metus,
Et oſſa vaſti corporis
Corrupta longinquo ſitu
Palude limoſâ iacent.
Et ecce defeſſus ſenex,
Ad ora ludentes aquas
Non captat, oblitus ſitis,
Mœſtus futuro funere.
Exſultat, & ponit gradus
Pater decoros Dardanus.
CH. *Iam peruagatus ipſe ſe fregit furor,*
Caditque flexo qualis ante aras gradu

Cer-

Ceruice taurus vulnus incisâ gerens.
Releuemus artus entheos. Tandem ſuos
Victrice lauro cinctus Agamemnon adit;
Coniuxq́ pariter obuios illi tulit
Greſſus, reditq́ iuncta concordi gradu.

ACTVS QVARTVS.

AGAMEMNON. CASSANDRA.

AG. *Tandem reuertor ſoſpes ad patrios lares.*
O cara ſalue terra: tibi tot barbaræ
Dedère gentes ſpolia: tibi felix diu
Potentis Aſiæ Troia ſummiſit manus.
Cur iſta vates corpus effuſa, ac tremens
Dubiâ labat ceruice? famuli attollite,
Refouete gelido latice. iam recipit diem
Marcente viſu: ſuſcita ſenſus tuos.
Optatus ille portus ærumnis adeſt.
Feſtus dies eſt. CAS. *feſtus & Troiæ fuit.*
AG. *Veneremur aras.* CAS. *cecidit ante aras pater.*
A. *Iouem precemur pariter.* C. *Herceum Iouem?*
A. *Credis videre te Ilium?* C. *& Priamum ſimul.*
A. *Hic Troia non eſt.* C. *vbi Helena eſt, Troiã puto.*
AG. *Ne metue dominam famula.* C. *libertas adeſt.*
A. *Secura viue.* C. *mors mihi eſt ſecuritas.*
A. *Nullum eſt periclũ tibimet.* C. *at magnũ tibi eſt.*
A. *Victor timere quid poteſt?* C. *quod non timet.*
A. *Hanc fida famuli turba, dum excutiat deum,*
Retinete, nequid impotens peccet furor.
At te pater, qui ſæua torques fulmina,
Pelliſq́ nubes, ſidera & terras regis,
Ad quem triumphi ſpolia victores ferunt;
Et te ſororem cuncta pollentis viri
Argolica Iuno; pecore votiuo libens
Arabumq́ donis, ſupplice & fibrâ colam.

744 *Incertos.* tales, vt quis dubitare queat tuáne ſit facies an alterius; quod etiam Virgilius innuit lib. 6.

Atque hic Priamidem laniatum corpore toto
Deiphobum vidit, lacerum crudeliter ora,
Ora, manuſque ambas, populatáque tempora raptis
Auribus, & truncas inhoneſto vulnere nares:
Vix adeò agnouit pauitantem ———

772 *Caditque.* Lucanus, de Phœbade, lib. 5.

——— *Vixque refecta cadit* ———

784 *Refouete gelido latice.* frigida eis qui deliquium animi patiuntur prodeſt, auctore Hippocrate in Aphoriſmis, & Ariſtotele in Problematibus: quia frigus ſpiritus cogit, & impedit ne diſſoluantur; qui ſpiritus plurimi ad faciem venire ſolent. itaque aqua frigida in faciem diffuſa illos congregat, quibus congregatis, ſenſibus functiones ſuæ redduntur, ſicque euaneſcit λειποψυχία. Calida autem aqua illis prodeſt qui timuerunt vel laborarunt vehementius. De gelida aqua habes exempla hic, & apud Homerum Iliad. ί. & ξ'. ait etiam Ouidius, in epiſt. Laodamiæ;

Lux quoque tecum abijt, tenebris exſanguis obortis,
Succiduo dicor procubuiſſe genu.
Vix ſocer Iphiclus, vix me grandæuus Acaſtus,
Vix mater gelida mœſta refecit aqua.

Poſterioris, ſcilicet de calida, exẽpla ſuppeditat Homerus Odyſſ. ί. & Odyſſ. ί. & Plautus in Bacchidibus, inquiens;

BA. *dabitur opera. aqua calet. eamus intro, vt laues.*
Nam, vt in naui vecta es, credo timida es.
B. *aliquantum ſoror.*
Simul hic neſcio quid turbæ eſt ———

788 *Cecidit ante aras pater.* autographa habent; *concidit ante aras pater.*

791 *Vbi Helena eſt, Troiam puto.* Helena hic eſt in Græcia. ideo videor mihi adhuc in Troia agere.

792 *Ne metue dominam famula.* exiſtimabat Agamemnon Caſſandram nondũ furere deſiiſſe, ideo ſuperiore verſu cùm Helenam dixerat, Clytæmneſtram dicere voluiſſe. iccirco ſubiungit, ne metue dominam Clytæmneſtram. ego enim, qui te maritali affectu diligo, proſpiciam ne illa tibi fit iniuria, vel te manumittam. atque ita mihi non quaſi famulæ, ſed dominę & reginæ futura es loco. Tale illud Propertij lib. 4.

Sic hoſpes, pariámne tuâ regina ſub aulâ;
Dos tibi non humilis prodita Roma venit.

Vel ſanè, Caſſandræ mentem non ſatis aſſecutus ait, Helenam non futuram ipſius dominam.

Libertas adeſt. ego, inquit, non timeo me illius famulam futuram, quia confeſtim moriar; mors autem, quæ eſt vltima rerum linea, me manumittet.

794 *Tibimet.* vox; *met*, ſuperflua eſt, & ſolum pro tibicine ad fulciendum verſum eſt addita: nec poſſis dicere ἔμφασιν aut πρὸς ἀναπλήρωσιν eſſe.

807 *Imparem æquaſti.* in huius verſus expoſitione mera inſomnia ab omnibus adferuntur. Videtur Seneca non ad duodecim Deos magnos reſpexiſſe, inter quos Hercules non eſt, & ſine quo eorum numerus eſt par, ſunt enim quos ita refert Ennius:

Iuno, Veſta, Ceres, Deiana, Minerua, Venus, Mars,
Mercurius, Ioui', Neptunus, Volcanus, Apollo.

neque ad alios *Selectos*, qui ſine Hercule octo erant, Ianus, Saturnus, genius, Pluto, Bacchus, Sol, Luna, Tellus, vide Aurelium lib. 1. de cognomin. Deor. cap. 2. Sed Seneca reſpexiſſe videtur eo, quod Hercules Heben duxit vxorem, & ſic imparem numerum Deorum æquauit, Hercules, quod poëta tribuit Argis, quoniam ex ea originem Hercules ducebat, ibique fuerat educatus; hanc interpretationem memini Lipſio meo placere. Vel ſanè intellexit Seneca, de communibus Diis; qui ante Herculem tãtum tres erant, Mars, Bellona, Victoria; additúſque iis Hercules, quaternarium numerum cõpleuit, ſicque imparem numerum æquauit. quia autem de communibus Diis multa non ſatis nota ſunt omnibus, cenſeo legendos Seruium, Sabinum, & Hartũgum ad illud Virg. lib. 12. Aeneid.

——— *& dijs communibus aras.*

Lilium Giraldum, de hiſtoria Deorum Syntagmat. 1. & Antonium Roſcium memorabilium lib. 2.

811 *Geminauit.* Seneca hic & in Hercule OEtæo, docet Herculem duabus noctibus fuiſſe genitum, vt Propertius lib. 2.

Iuppiter Alcmenæ geminas requieuerat Arctos,
Et cælum noctu bis ſine rege fuit.

Lycophron adiicit vnam noctem; Clemens Alexãdrinus liberalior in προτρεπτ. inquiens; ὁ Ζεὺς ἀνῆκος, ὁ μετ' Ἀλκμήνης πο-αύξας ἡδυπαθήσας νύκτας. οὐδὲ γὰρ αἱ, νύκτες αἱ ἀνεῖχε τῷ ἀκολάστῳ μακραὶ &c. & Arnobius, hoc imitatus, lib. 4. cõtra gentes, ait; Hercules natus eſt, qui in rebus huiuſmodi patris ſui tranſiret exſuperaretque virtutes. ille noctibus vix nouem, vnam potuit prolem extundere, concinnare, compingere: at Hercules, Sanctus deus, natas de Theſtio quinquaginta nocte vna perdocuit, & nomen virginitatis ponere, & genitricum pondera ſuſtinere.

825 *Nemeæus.* qui, vt alibi dictum eſt, ex orbe Lunari deciderat. Epimenides;

καὶ γὰρ ἐγὼ γένος εἰμὶ σελάνας ἠϋκόμοιο,
ἃ δεινὸν φρίξασ' ἀπετινάξατο θῆρα λέοντα,
ἐς Νεμέαν ἄγοισ' αὐτὴν διὰ ποτνίας Ἥραν.

826 *Fulmineus leo.* hoc eſt, rapidus, impotens, præceps, pernix, &c. ſic Claudianus;

CHORVS GRÆCORVM.

Verſus choriambici, iambici, ſapphici, trochaici, dactylici, valde confuſi.

Argos nobilibus nobile ciuibus,
Argos iratæ carum nouercæ,
Semper ingentes educas alumnos,
Imparem æquaſti numerum deorum,
Tuus ille biſſeno meruit labore
Allegi cælo magnus Alcides:
Cui lege mundi Iuppiter ruptâ,
Roſcidæ noctis geminauit horas,
Iuſsitq́, Phœbum tardius celeres
Agitare currus, & tuas lentè
Remeare bigas, candida Phœbe;
Retulitque pedem, alternis nomen
Stella quæ mutat, ſeque mirata eſt
Heſperum dici. Aurora mouit
Ad ſolitas vices caput, & relabens
Impôſuit ſenis humero mariti.
Senſit ortus, ſenſit occaſus,
Herculem naſci: violentus ille
Nocte non vnâ poterat creari.
Tibi concitatus ſubſtitit mundus,
O puer magnum ſubiture cælum.
Te ſenſit Nemeæus arcto
Preſſus lacerto fulmineus leo,
Cernaque Parrhaſis:
Senſit Arcadij populator agri,
Gemuitq́, taurus Dictæa linquens
Horridus arua.
Morte fœcundum domuit draconem,
Vetuitque collo pereunte naſci:
Geminoſque fratres pectore ab vno
Tria monſtra natos, ſtipite incuſſo
Fregit inſultans: duxit ad ortus
Heſperium pecus
Geryonis ſpolium triformis.
Egit Thrëicium gregem;
Quem non Strymonij gramine fluminis,
Hebríve ripis pauit tyrannus
Hoſpitum dirus, ſtabulis cruorem
Præbuit ſæuis, tinxitque crudos
Vltimus rictus ſanguis aurigæ.

Vidit

Vidit Hippolyte ferox,
Pectore è medio rapi ſpolium, & ſagittas.
Nube percuſſà Stymphalis alto
Decidit cælo.
Arborque pomis fertilis aureis
Extimuit manus inſueta carpi,
Fugitque in auras leuiore ramo.
Audiuit ſonitum crepitante lamnâ
Frigidus cuſtos neſcius ſomni;
Linqueret cùm iam nemus omne fuluo
Plenus Alcides vacuum metallo.
Tractus ad cælum canis inferorum
Triplici catena, tacuit, nec vllo
Latrauit ore, lucis ignotæ
Metuens colorem. te duce ſuccidit
Mendax Dardaniæ domus,
Et ſenſit arcus iterum timendos:
Te duce concidit totidem diebus
Troia quotannis.

ACTVS QVINTVS.

CASSANDRA.

Res agitur intus magna, par annis decem.
Eheu quid hoc eſt? anime conſurge, & cape
Precium furoris: vicimus victi Phryges.
Bene eſt, reſurgis Troia, traxiſti iacens
Pares Mycenas: terga dat victor tuus.
Tam clara nunquam prouidæ mentis furor
Oſtendit oculis: video, & interſum, & fruor,
Imago viſus dubia non fallit meos.
Spectamus: epulæ regia inſtructæ domo,
Quales fuerunt vltimæ Phrygibus dapes,
Celebrantur: oſtro lectus Iliaco nitet,
Merumq́; in auro veteris Aſſarici trahunt,
Et ipſe picta veſte ſublimis iacet,
Priami ſuperbas corpore exuuias gerens.
Detrahere cultus vxor hoſtiles iubet,
Induere potiùs coniugis fidæ manu
Textos amictus. horreo, atque animo tremo.
Regémne perimet exſul, & adulter virum?
Venêre fata, ſanguinem extremæ dapes
Domini videbunt, & cruor Baccho incidet,
Mortifera vinctum perfidæ tradet neci.
Induta veſtis exitum manibus negat,

Caputq́;

Obuia fulminei properent ad vulnera pardi,

Aliam rationẽ habet; illud Martialis;

Fulmineo ſpumantis apri sũ dente petita

nam iccirco hoc dictum eſt, quia, vt Xenophon & Pollux teſtantur, ille in Cynegetico, hic lib. 5. Onomaſt. ca. 12. apri cùm iraſcuntur, dẽtibus vrunt, vt videatur iis neſcio quid igneum contineri: alioquin crines admoti, quod ſæpe accidit, non adurerentur. ideo etiã Apuleius lib. 8. aſini, dixit de apro; Impetu ſæuo fremẽtis oris totus fulmineus. Ouidius;

Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

& alibi, in apri deſcriptione;

——— dentes æquantur dentibus Indis,
Fulmen ab ore venit frondéſque afflatibus ardent.

Vnde apparet hoc naturæ miraculum veteribus fuiſſe notiſſimũ. ideo miror Iulium Scaligerum lib. 5. de arte poët. cap. 14. exiſtimaſſe, Silium & Statium latuiſſe. quãuis enim expreſsè illius nõ meminerint; inde tamen non conſequitur, ignorantia, non voluntate prætermiſſum. quinimo ex ijs ipſis Silij li. 1. & Statij li. 11. Thebaid. verſibus, quos Scaliger adducit, arbitrer ſatis probabiliter contrariũ colligi. quoniam ſcilicet vterque apros fulmineos appellauit. nec enim temerè tam laborioſis & doctis poëtis tam craſſa ignoratio tribui debet, vt rem vulgo notã ignoraſſe potius quàm leuiter eã vno verbo indicare contenti fuiſſe videãtur. Porrò quod Ouid. dicit.

——— dentes æquantur dentibus Indis:

non ſolùm Elephantinorũ cornuũ reſpectu dictũ accipi poteſt; ſed etiã Indicorũ aprorũ, quos Plinius l. 8 auctor eſt dentium flexus cubitales habere.

827 *Ceruaq́; Parrhaſis* hoc ordine recenſet labores Herculis: 1. Nemeæum leonẽ, 2. aëripidẽ ceruã. 3 aprũ Arcadium. 4 Cretenſem taurum. 5. hydram Lernæã. 6. Geryonem. 7. Diomedem 8. Hippolytes Amazonis baltheũ. 9. Stymphalides 10. Heſperidum draconẽ. 11. Cerberum. 12 Ilij expugnationem.

851 *Lamna* pro, lamina. Sic vocat aurea poma Heſperidum. malè vulgò legitur *flamma* Sic in Florentinis Pandectis *lamna* ſcriptũ eſt, l. Q. Mucius. 27 §. fin. D. de aur. arg. leg. differt autem lamina à bractea, vt docet Valla; quamuis D. Hieronymus ad Fabiolum ea confuderit. Vide Catellianum Cottam, in voce *Lamina*.

860 *Totidem*. Troiam igitur Hercules decem dierum ſpacio expugnauit.

865 *Vicimus victi*. videtur fuiſſe adagium. Plautus, in Caſina; *Noſtro omine it dies, iam victi vicimus.*

Cæſius Baſſus:
Romani à Gallis deuicti ſunt victores.
Ouidius 1. Faſtor.
Victa tamen vinces, euerſaque Troia reſurges. alius quidam;
——— *victos vincere poſſe putet.*
„ Liuius li. 26. omnibus b lis victi vicerimus. nec longe recedit illud Herodoti, in Vrania: ἤδη νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶν. itaque quotieſcumque maiorem cladem victis victores acceperunt, dici poterit victos viciſſe. vt auorum noſtrorum memoria in Rauennati prælio (quod melius ceteris deſcribunt Franciſcus Guicciardinus hiſt. lib. 10. & Arnoldus Ferronus Gallicarum rerum lib. 4 & Gondiſaluus Illeſcas Pontificalis Hiſtoriæ, lib. 6. cap. 23. §. 3) accidit, ſingulari Hiſpani peditis virtute; " de quo prælio dici ſolet; Los vençidos, " vençidos: los vencedores perdidos. Flere victum, at victorem perdi ab ipſa victoria idem licebit vſurpare, quando qui vno prœlio fuſus fuit, ſecundo victorem profligat.
866 *Traxiſti.* in vno cod. ſcripto legitur, *ſtrauiſti.*
880 *Perimet.* o. v. l. habent *perimat.*
888 *At ille.* ſic etiam Heſiodus in Scuto, Herculem. Homerus Iliad. λ'. Vlyſſem, Virgilius Aeneid 10 Mezentium. Ouidius Faſtor 2 Fabios, Statius 2. Thebaid. & Silius libro 1. alios apris compararunt Izaacius ſolus Agamemnonem irretito piſci.
897 *Habet, peractum eſt.* Hercule Oetæo actu 4. *Habet, peractum eſt. quas petis pœnas, dedit.*
900 *Exanimem petit* hoc vel timidi eſt, vel ira furentis, vel crudelis, hic timidi potiùs, videtur.
901 *Illa fodientem adiuuat.* ſic apud Euripidem Electra Oreſtem adiuuat in Clytæmneſtra necanda

Ορ. ἐγὼ μὲν ἐπιβαλὼν φάρη κόραις ἐμαῖ-
σι, φασγάνῳ κατηρξάμαν,
ματέρος ἔσω δέρας μεθείς.
Ηλ. ἐγὼ δ' ἐπεκέλευσά σοι
ξίφους τ' ἐφαψάμην ἅμα.

videlicet ſemper qua menſura menſi fuerimus, eadem Deus nobis remetitur. Audiui à viris fide dignis in Friſia non ita pridem contigiſſe, vt quidam, qui patri ſuo ſæpe iniurius fuerat, adeò vt illũ pugnis contundere, & crinibus raptare proſtratum ſuſtinuerit; à filio ſuo eodem modo per domum raptatus, cùm ad limen peruentum foret, & nefandi iſtius rabies etiam vlterius progreſſura videretur; miſer iſte parens, intelligens iuſto Dei iudicio hæc ſe perpeti; exclamarit: Hactenus fili. nec enim ego parentem meum auum tuum vltra domus limen crinibus traxi. Immane me hercle, horrendumque exẽplum, quod ſi Bruſonio, Sabellico, Fulgo-

Caputque laxi & inuij cludunt ſinus.
Haurit trementi ſemiuir dextrâ latus,
Nec penitus adigit, vulnere in medio ſtupet.
At ille, vt altis hiſpidus ſiluis aper,
Cum caſſe vinctus, tentat egreſſus tamen,
Arctatq́; motu vincla, & incaſſum furit;
Cupit fluentes vndique & cæcos ſinus
Diſicere, & hoſtem quærit implicitus ſuum.
Armat bipenni Tyndaris dextram furens;
Qualisq́; ad aras colla taurorum prius
Deſignat oculis, antequàm ferro petat:
Sic huc & illuc impiam librat manum.
Habet, peractum eſt. pendet exiguâ malè
Caput amputatum parte, & hinc trunco cruor
Exundat, illinc ora cum fremitu iacent.
Nondum recedunt. ille iam exanimem petit.
Laceratque corpus: illa fodientem adiuuat.
Vterque tanto ſcelere reſpondet ſuis.
Hic eſt Thyeſte natus, hæc Helenæ ſoror.
Stat ecce Titan dubius emerito die,
Suáne currat an Thyeſteâ viâ.

ELECTRA. STROPHIVS.

EL. *Fuge ô paternæ mortis auxilium vnicum,*
Fuge, ſceleſtas hoſtium euita manus.
Euerſa domus eſt funditus, regna occidunt.
Quis iſte celeres concitus currus agit?
Germane vultus veſte furabor tuos.
Quos anime demens refugis? externos fugis?
Domus timenda eſt, pone iam trepidos metus
Oreſta: amici fida præſidia intuor.
ST. *Phocide relictâ Strophius, Eleâ inclytus*
Palmâ reuertor. cauſa veniendi fuit,
Gratari amico; cuius impulſum manu
Cecidit decenni Marte concuſſum Ilium.
Quænam iſta lachrymis lugubrem vultum rigat?
Pauetque mœſta? regium agnoſco genus.
Electra, luctus cauſa quæ læta in domo eſt?
EL. *Pater peremtus ſcelere materno iacet.*
Comes paternæ quæritur natus neci.
Ægiſthus arces Venere quæſitas tenet.
ST. *O nulla longi temporis felicitas!*
EL. *Per te parentis memoriam obteſtor mei,*
Per ſceptra terris nota, per dubios deos;

Recipe hunc Oreſten, ac pium furtum occule.
ST. *Etſi timendum cæſus Agamemnon docet,*
Aggrediar, & te Oreſta furabor libens.
Poſcunt fidem ſecunda, at aduerſa exigunt.
Cape hoc decòrum ludicri certaminis
Inſigne frontis, læua victricem tenens
Frondem virenti protegat ramo caput:
Et iſta donum palma Piſæi Iouis,
Velamen eadem præſtet, atque omen tibi.
Tuque ô paternis aſſidens frenis comes,
Condiſce Pylade patris exemplo fidem.
Vos, Græcia nunc teſte, veloces equi
Infida curſu fugite præcipiti loca.
EL. *Exceſſit, abijt, currus effreno impetu,*
Effugit aciem: tuta iam operiar meos
Hoſtes, & vltrò vulneri opponam caput.
Adeſt cruenta coniugis victrix ſui,
Et ſigna cædis veſte maculata gerit:
Manus recenti ſanguine etiamnum madent,
Vultuſque præ ſe ſcelera truculenti ferunt.
Concedam ad aras. Patere me vittis tuis
Caſſandra iungi, paria metuentem tibi.

CLYTAEMNESTRA. ELECTRA. ÆGISTHVS. CASSANDRA.

CLY. *Hoſtis parentis, impium atque audax caput,*
Quo more cœtus publicos virgo petis?
EL. *Adulterorum virgo deſerui domum.*
CL. *Quis eſſe credat virginem?* EL. *gnatam tuam.*
CLY. *Modeſtius cum matre.* EL. *pietatem doces.*
CLY. *Animos viriles corde tumefacto geris,*
Sed agere domita feminam diſces malo.
EL. *Ni fortè fallor, feminas ferrum decet.*
CLY. *Et eſſe demens te parem nobis putas?*
EL. *Vobis? quis iſte eſt alter Agamemnon tuus?*
CLY. *Indomita poſt hæc virginis verba impiæ*
Regina frangam. EL. *mitius interea mihi*
Tu vidua loquere: vir caret vita tuus.
CLY. *Ediſſere vbi ſit gnatus, vbi frater tuus?*
EL. *Exijt Mycenas.* CL. *redde nunc gnatum mihi.*
EL. *Et tu parentem redde.* EL. *quo latitat loco?*
EL. *Tuto: quietus regna non metuens noua:*
Iuſtæ parenti ſatis, at iratæ parum.
C. *Morieris hodie.* EL *dummodo hac moriar manu.*
Recedo

ſo, & alijs exemplorum collectoribus notum fuiſſet, haut dubiè ab illis non foret omiſſum.

904 *Emerito die.* finito. ducta Metaphora à militum ſtipendiis.

920 *Electra.* tunc temporis Laodice dicebatur, poſtea autem Electra vocari cœpit. Aelianus var. hiſtor. lib. 4. Ξάνθος ὁ ποιητὴς τῶν μελῶν, ἐγένετο δὲ οὗτος πρεσβύτερος Στησιχόρου τοῦ Ἱμεραίου, λέγει τὴν Ἠλέκτραν τοῦ Ἀγαμέμνονος οὐ τοῦτο ἔχειν τοὔνομα πρῶτον, ἀλλὰ Λαοδίκην· ἐπεὶ δὲ Ἀγαμέμνων ἀνῃρέθη, τὴν δὲ Κλυταιμνήστραν ὁ Αἴγισθος ἔγημε, καὶ ἐβασίλευσεν, ἄλεκτρον οὖσαν, καὶ καταγηρῶσαν παρθένον Ἀργεῖοι Ἠλέκτραν ἐκάλεσαν, διὰ τὸ ἀμοιρεῖν ἀνδρὸς καὶ μὴ πεπειρᾶσθαι λέκτρου. Porrò Oreſtem à Strophio educatum fuiſſe etiam Pilander in Peloponneſiacis, teſte Plutarcho, tradidit.

950 *Quo more cœtus publicos virgo petis.* inhoneſtum veteres exiſtimarunt virginem in publico verſari, nec virginem ſolùm, ſed etiam matremfamiliæ, vt cõſtat ex multis Euripidis locis, in Heraclidis, in Oreſte, in Iphigenia Aulidenſi. & alibi (vide Tiraquel. lege 10. Connub. nu. 12. & Rhodigin. lib. 10. antiq. cap. 3. & lib. 13. cap 6.) Menander;
ἔνδον μένουσαν τὴν γυναῖκ' εἶναι χρεὼν
ἐσθλὴν, θύραζε δ' ἀξίαν τοῦ μηδενός.
quam rem copiosè & eleganter perſequitur D. Gregorius Nazianzenus, in lib. De documentis virginum. hac ratione motus Cõſtantinus Imp. l. nemo. C. de offic. diuerſor. iudic. matrẽfamil. quæ intra domum ſemet continet, in publicũ protrahi vetuit, propter ſexus verecundiam, l. 2. §. 1. C. de his qui ven. ætat. impetrar. c. 43. §. porrò ſi. de election. in 6. ob quam illis virorum cœtibus immiſceri non conuenit, auctore Bonifacio octauo, in c. mulieres. de iudic. in 6. Sanè D. Paullo mulier οἰκουρὸς, Auguſto apud Dionẽ οἰκουρὸς, οἰκονόμος, vocatur. ait Philo, teſte Cuiacio lib. 7. obſeruat. cap. 16. θηλείαις οἰκουρία καὶ ἔνδον μονὴ ἐφαρμόζουσι. notum eſt illud οἰκουρίας ſymbolũ Venus teſtudinẽ calcans.

952 *Quis eſſe credat virginem? EL natam tuam.* ait Electra, rectè ſuſpicaris neminem crediturum me eſſe virginẽ, non quia cœtus publicos peto; ſed quia filia tua ſum. te ſciunt omnes pudicitiã tuam Aegiſtho proſtituiſſe: me ſuſpicabuntur matris veſtigia ſecutam pudori meo non temperaſſe. & meritò. ſunt enim parentibus filij plerumque ſimiles auctore Ariſtotele lib. 3. polit. cap. 8. & lib 3. Rhetor. ad Theodectem, & filiæ matrum mores imitãtur, vnde Ezechielus vates; ſicut mater, ita & filia " eius. D. Ambroſius autem lib. 3. De "

„ virginitate; Quid potuit filia de adultera „ matre diſcere, niſi damnum pudoris? meritò igitur Peleus apud Euripidem, in Andromache;

——— ἐκφέρουσι γὰρ
μητρῷ᾽ ὀνείδη. τοῦτο καὶ σκοπεῖτέ μοι
μνηστῆρες, ἐσθλῆς θυγατέρ᾽ ἐκ μητρὸς λαβεῖν.

960 *Regina frangam.* huc ſpectat illud Attij „ in Aegiſtho; Neque fera hominum pecto- „ ra frageſcunt, donec vim perſenſerint imperij. ceterùm in veteribus libris legitur ita;

Indomitæ poſthac virginis verba impiè
Regina frangam citius. interea mihi
Ediſſere, vbi ſit natus, vbi frater tuus.
EL. *exijt &c.*

980 *Nomen ambiguum ſuis.* ait per parentum ſcelera AEgiſthum nactum eſſe nomen ambiguum ſuis. id eſt, quem neſcirent parentes (quos ſuos vocat) quo nomine compellarent. Thyeſtes dubius filiúmne an nepotem; Pelopeia ignara filiúmne an fratrem nuncupet.

988 *Vidua ante thalamos.* locus hic confirmat Labeonis ſententiam de vidua. l. malum. D. de verbor. ſignific.

1008 *Veniet & vobis furor.* ſolent eorum, qui morti vicini ſunt vaticinia exitum habere. teſtis hoc loco Seneca teſtis Homerus, apud quem Iliad. χ' Hector Achilli mortem prædicit. teſtis Sophocles in μαστιγοφόρῳ, vbi Aiax moriens imprecatur Agamemnoni & Vlyſſi, vt à cariſſimis occidantur. teſtis Virgilius lib. 10. Aeneid. vbi Orodes Mezentio vicinam mortem imminere vaticinatur. teſtis Ouidiana Dryas. lib. 7. Metamorph. inquiens;

Nympha ſub hoc ego ſum Cereri gratiſſima ligno;
Quæ tibi factorum pœnas inſtare tuorum
Vaticinor moriens, noſtri ſolatia lethi.

teſtis Lucani Domitius lib. 7. his verbis;

Non te funeſta ſcelerum mercede potitum,
Sed dubium fati, Cæſar, generoque minorem
Aſpiciens, Stygias, Magno duce, liber ad vndas
Et ſecurus eo te ſæuo Marte ſubactum,
Pompeioque graues pœnas, nobiſque daturum,
Cùm morior ſp rare licet – ———

Teſtis Calanus Indus, qui, ſciſcitanti Alexandro Macedoni numquid vellet, reſpondit; Nihil breui te videbo. teſtis poſtremo Socrates apud Xenophontem ἐν τῇ Σωκράτους ἀπολογ, πρὸς τοὺς δικαστάς nam Clytæmneſtram & Ægiſthum occidit Oreſtes, qui quia exinde furere cœpit, ait; *veniet & vobis furor.* ſcilicet Oreſtis. Agamemnon ab vxore & cognato, Vlyſſes a filio Telegono occiſus fuit. Peliam filiæ conſciderunt. Mezentius eodem libro ab Aenea interficitur. Eriſichthō paullo poſt miſerabili fame confectus interit. C. Cæſar corā Pompei ſtatua plus viginti vulneribus confectus cecidit. Non multis à Calani morte diebus Alexander Babylone veneno interijt. Anyti quoque filio omnia euenerunt, quæ veriſſimè euentura Socrates moriens diuinarat. quæ cuncta vt ab optimis ſcriptoribus ſunt prodita; lubuit annotare, vt appareat vnde Ethnicorum illa vetus opinio, quam initio poſui, promanarit.

Recedendo ab aris. ſiue te iugulo iuuat
Merſiſſe ferrum, præbeo iugulum volens:
Seu more pecudum colla reſecari placet;
Intenta ceruix vulnus exſpectat tuum.
Scelus peractum eſt: cæde reſperſam viri,
Atque obſoletam, ſanguine hoc dextram ablue.
CLY. *Conſors pericli pariter, ac regni mei*
Ægiſthe gaudes? gnata genitricem impiè
Probris laceſſit, abditum fratrem occulit.
AEG *Furibunda virgo vocis infandæ ſonum,*
Et aure verba indignæ materna opprime.
EL. *Etiam monebit ſceleris infandi artifex,*
Per ſcelera nactus nomen ambiguum ſuis,
Idem ſororis gnatus, & patris nepos.
CLY. *Ægiſthe ceſſas impium ferro caput*
Demetere? fratrem reddat, aut animam ſtatim.
Abſtruſa cæco carcere, & ſaxo exigat
Æuum, per omnes torta pœnarum modos:
Referre, quem nunc occulit, forſan volet
Inops, egens, incluſa, pædore obſita,
Vidua ante thalamos, exul, inuiſa omnibus,
Æthere negato. ſerò ſuccumbet malis.
EL. *Concede mortē.* CLY *ſi recuſares, darem.*
Rudis eſt tyrannus, morte qui pœnam exigit.
EL. *Mortē aliquid vltra eſt?* C. *vita, ſi cupias mori.*
Arripite famuli monſtrum, & auectam procul
Vltra Mycenas, vltimo in regni angulo
Vincite, ſeptam nocte tenebroſi ſpecus,
Vt inquietam virginem carcer domet.
At iſta pœnas capite perſoluat ſuo,
Captiua coniux, regij pellex tori:
Trahite, vt ſequatur coniugem ereptum mihi.
CAS. *Ne trahite, veſtros ipſa præcedā gradus,*
Perferre prima nuncium Phrygibus meis
Propero, repletum ratibus euerſis mare,
Captas Mycenas, mille ductorem ducum,
Vt paria fata Troicis lueret malis;
Periſſe dono feminæ, ſtupro, dolo.
Nihil moramur, rapite: quin grates ago.
Iam iam iuuat vixiſſe, poſt Troiam iuuat.
CL. *Furibunda morere.* CA. *veniet & vobis furor.*

L. ANN.

Octauia.

TRAGOEDIA X.

PERSONÆ.

Octauia.	Nuncius.
Nutrix	Agrippina.
Chorus.	Seneca.
Poppæa.	Nero.

Præfectus.

ACTVS PRIMVS.

OCTAVIA.

Anapæſtici.

IAm vaga cælo ſidera fulgens
Aurora fugat: ſurgit Titan
Radiante comâ, mundoq́ diem
Reddit clarum: age tot tantis
Onerata malis, repete aſſuetos
Iam tibi queſtus; atque æquoreas
Vince Halcyonas, vince & volucres
Pandionias, grauior namque his
Fortuna tua eſt: ſemper genitrix
Deflenda mihi, prima meorum
Cauſa malorum, triſtes queſtus
Natæ exaudi, ſi quis remanet
Senſus in vmbris. vtinam antè manu
Grandæua ſuâ, mea rapiſſet
Stamina Clotho; tua quàm mœrens
Vulnera vidi,
Oraq́ fœdo ſparſa cruore.
O lux ſemper funeſta mihi!
Tempore ab illo lux eſt tenebris
Inuiſa magis.
Tulimus ſæuæ iuſſa nouercæ,
Hoſtilem animum, vultusq́ truces.
Illa illa meis triſtis Erinnys
Thalamis Stygios prætulit ignes,
Teq́ exſtinxit miſerande pater:
Modò cui totus paruit orbis

OCTAVIA. Hæc tragœdia tota Latina & tota Senecæ eſt.

4 *Eia age tantis.* ſic repoſuit N. cùm antè legeretur; *age tot tantiſque.* ego in membranis inuenio; *age tot tantis.* quod placet hiatu recepto.

7 *Vince Alcyonas.* hac comparatione vtitur Euripides in Iphigenia Taurica, & Pacuuius, in Teucro, inquit;

Alcyonis ritu litus peruolgans feror.

9 *Genitrix.* Valeria Meſſalina; quam cum ſuper cetera dedecora etiam Claudius C. Silio nupſiſſe comperiſſet, ſupplicio affecit.

21 *Nouercæ.* Agrippæ: hæc mortua Meſſalina, Claudio patruo ſuo nupſit.

27 *Vltra Oceanum, cuique Britanni.* de hac Claudij Britannica victoria, ſunt hæc incerti poëtæ carmina;

Auſoniis numquam tellus violata triumphis,
Ictà tuo, Cæſar, fulmine procubuit,
Oceanuſque tuas, vltra ſe proſpicit aras,
Qui finis mundo nunc erit imperio.
Victa prius nullo, iam iam ſpectata triumpho
Illibata tuos gens iacet in titulos.
Fabula viſa diu, medioque recondita ponto
Libera, victori iam modo colla dedit.
Eufrates ortus, Rhenus incluſerat Arctos,
Oceanus medium venit in imperium.
Libera non hoſtem, non paſſa Britannia regem,
Æternum noſtro quæ procul orbe iacet,
Felix aduerſis & ſorte oppreſſa ſecunda,
Communis nobis & tibi Cæſar, erit.
Vltima cingebat Tibris tua, Romule regna,
Hic tibi finis erat relligioſe Numa;
Et tua, Diue, tuum ſacrata potentia cælo
Extremum citrà conſtitit Oceanum:
At nunc Oceanus geminos interluit orbes,
Pars eſt imperij, terminus ante fuit.
Mars pater, & noſtræ gẽtis tutela, Quirine
Et magno poſitus Cæſar vterque polo,
Cernitis ignotos Latia ſub lege Britannos.
Sol citra noſtrum flectitur imperium.
Vltima ceſſerunt adoperto clauſtra profundo,
Et iã Romano cingimur (ſic lego) *Oceano.*
Opponis fruſtrà rapidũ Germania Rhenum,
Eufrates prodeſt nihil tibi, Parthe fugax;
Oceanus iam terga dedit, nec peruius vlli
Cæſarios faſces imperiumque tulit.
Illa procul noſtro ſemota excluſaque cælo
Alluitur noſtra victa Britannis aqua,
Semota & vaſto diſiuncta Britannia ponto,
Cinctáque inacceſſis horrida litoribus:
Quam pater iunctis Nereus vallauerat vndis,
Quam fallax æſtu circuit Oceanus,
Brumalem ſortita plagam; quà frigida ſemper
Præfulget ſtellis Arctos inocciduis:
Conſpectu deuicta tuo Germania Cæſar
Subdidit inſueto colla premenda iugo,
Adſpice confundit populos imperuia tellus.
Coniunctum eſt quod adhuc orbis & orbis erat.

In quarto à fine verſu ſententia poſtulat, vt legatur *Britannia*: nam vnicam hanc expeditionem Claudius ſuſcepit quare *Germania* legi non poteſt

31 *Oppreſſe.* boleto venenato.

32 *Tyranno* Neroni.

40 *Ora Tanais.* agit de Britãnica Claudij expeditione & victoria, cuius frequẽs mentio apud Dionem, Zonaram, Pliniũ, Eutropium, Oroſium & Adonem Vienenſem. quare cùm à Britannia valde

Vltra Oceanum: cuique Britanni
Terga dedere, ducibus noſtris
Antè ignoti, iuriſque ſui.
Coniugis (heu me) pater inſidijs
Oppreſſe iaces, ſeruitq́; domus
Cum prole tua capta tyranno.

NVTRIX.

Fulgore primo captus, & facili bono
Fallacis aulæ, quiſquis attonitus ſtupet;
Subito latentis ecce fortunæ impetu
Modò præpotentem cernat euerſam domum,
Stirpemq́; Claudi; cuius imperio fuit
Subiectus orbis; paruit liber diu
Oceanus, & recepit inuitus rates.
En qui Britannis primus impoſuit iugum,
Ignota tantis claſſibus texit freta,
Interque gentes barbaras tutus fuit,
Et ſæua maria, coniugis ſcelere occidit;
Mox illa gnati, cuius exſtinctus iacet
Frater venenis: mœret infelix ſoror,
Eademq́; coniux, nec graues luctus valet
Ira coacta tegere: crudelis viri
Secreta refugit ſemper, atque odio pari
Ardens mariti, mutua flagrat face.
Animum dolentis noſtra ſolatur fides,
Pietaſque fruſtra: mutat immitis dolor
Conſilia noſtra. nec regi mentis poteſt
Generoſus ardor, ſed malis vires capit.
Heu quàm nefandum proſpicit noſter timor
Scelus! quòd vtinam numen auertat deûm.

OCTAVIA. NVTRIX.

Anapæſtici.

O mea nullis æquanda malis
Fortuna, licet repetam luctus
Electra tuos: tibi mœrenti
Cæſum licuit flere parentem,
Scelus vlciſci vindice fratre,
Tua quem pietas hoſti rapuit,
Texitque fides.
Me crudeli ſorte parentes
Raptos prohibet lugere timor,

Fra-

Fratriſque necem deflere vetat;
In quo fuerat ſpes vna mihi,
Totque malorum breue ſolamen.
Nunc in luctus ſeruata meos,
Magni reſto nominis vmbra.
NVT. *Vox en noſtras perculit aures*
Triſtis alumnæ: ceſſat thalamis
Inferre gradus tarda ſenectus.
OCT. *Excipe noſtras lachrymas nutrix,*
Teſtis noſtri fida doloris.
NVT. *Quis te tantis ſoluet curis*
Miſeranda dies?
OCT. *Qui me Stygias mittet ad vmbras.*
NVT. *Omina, quæſo, ſint iſta procul.*
OCT. *Non vota meos tua nunc caſus,*
Sed fata regunt.
NVT. *Dabit afflictæ meliora Deus* "
Tempora mitis: tu modò blando "
Vince obſequio placata virum.
OCT. *Vincam ſæuos antè leones,*
Tigréſque truces, fera quàm ſæui
Corda tyranni.
Odit genitos ſanguine claro,
Spernit ſuperbos humiléſque ſimul,
Nec fortunam capit ipſe ſuam;
Quam dedit illi, per ſcelus ingens,
Infanda parens: licet ingratum
Diræ pudeat munere matris,
Hoc imperium cepiſſe: licet
Tantum munus morte rependat:
Feret hunc titulum poſt fata tamen
Femina longo ſemper in æuo.
NVT. *Animi retine verba furentis,*
Temere emiſſam comprime vocem.
OCT. *Toleranda quamuis patiar: haud vnquam queant,*
Niſi morte triſti, noſtra finiri mala.
Genitrice cæſâ, per ſcelus rapto patre,
Orbata fratre, miſeriis, luctu obruta,
Mærore preſſa, coniugi inuiſa, ac meæ
Subiecta famulæ, luce non grata fruor:
Trepidante ſemper corde, non mortis metu,
Sed ſceleris. abſit crimen à fatis meis.
Mori iuuabit: pœna nam grauior nece eſt,

alienus ſit Tanais, quare cenſui aliquando hoc loco legendum *Tameſis*, cuius fluminis bis apud Cæſarem ſit mentio, & Dion lib. 60. tradidit Britannos, accepta clade à C. Sidio Geta, perculſos, ſeque ad τάμισαν ποταμον recipientes, cùm Romani, Germanorum auxiliariorum virtute, pontem, quo fluuius ſtratus erat, tranſiuiſſent, cæſos fugatoſque.

43 *Coniugis* Agrippinæ.

44 *Gnati*. Neronis.

45 *Frater*. Nero Britannicum Octauiæ fratrem veneno à Locuſta accepto ſuſtulit.

49 *Mutua flagrat face*. hoc eſt, quantum Nero odit Octauiam, tãtum illa odit Neronem.

69 *Magni reſto nominis vmbra*. ne exiſtimes imitari illud Virgilij;
Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.
ſunt enim planè diuerſa.

84 *Sæuos ante leones*. Euforbus;
Inſequitur leo ſæuus & almæ virginis aſtrum.

95 *Hunc titulum*. parti filio imperij. fecerat hoc prius Semiramis, ſed modo honeſtiore.

107 *Pœna nam grauior*. in duobus m. ſ. *pœna nunc grauior.*

Videre tumidos & truces miſeræ mihi
Vultus tyranni, iungere atque hoſti oſcula,
Timere nutus; cuius obſequium meus
Haud ferre poſſet fata poſt fratris dolor,
Scelere interemti; cuius imperium tenet,
Et morte gaudet auctor infandæ necis.
Quàm ſæpe triſtis vmbra germani meis
Offertur oculis, membra cùm ſoluit quies,
Et feſſa fletu lumina oppreſſit ſopor?
Modò facibus atris armat infirmas manus,
Oculoſq́; & ora fratris infeſtus petit:
Modò trepidus idem refugit in thalamos meos.
Proſequitur hoſtis, atque inhærenti mihi,
Violentus enſem per latus noſtrum rapit.
Tunc tremor, & ingens excutit ſomnos pauor,
Renouatq́; luctus & metus miſeræ mihi.
Adice his ſuperbam pellicem, noſtræ domus
Spoliis nitentem; cuius in munus ſuam
Stygiæ parentem natus impoſuit rati.
Quam dira poſt naufragia, ſuperato mari,
Ferro interemit, ſæuior pelagi fretis.
Quæ ſpes ſalutis poſt nefas tantum mihi?
Inimica, victrix, imminet thalamis meis,
Odioq́; noſtri flagrat, & precium ſtupri
Iuſtæ maritum coniugis captat caput.
Emergere vndis, & fer auxilium tuæ
Gnatæ inuocanti genitor: aut Stygios ſinus
Tellure ruptâ pande, quò præceps ferar.
NVT. *Fruſtrà parentis inuocas manes tui,*
Miſeranda, fruſtrà: nulla cui prolis ſuæ
Manet inter vmbras cura: qui gnato ſuo
Præferre potuit ſanguine alieno ſatum,
Genitamq́; fratris coniugem captus ſibi
Toris nefandis flebili iunxit face.
Hinc orta ſeries facinorum, cædes, doli,
Regni cupido; ſanguinis diri ſitis.
Mactata ſoceri concidit thalamis gener
Victima, tuis ne fieret hymenæis potens.
Prò facinus ingens! feminæ eſt munus datus
Syllanus, & cruore fœdauit ſuo
Patrios penates, criminis factus reus.
Intrauit hoſtis (hei mihi) captam domum:
Dolis nouercæ, principis factus gener,
Idemq́; gnatus, iuuenis infandi ingeni,

Capaxq́;

115 *Membra cùm ſoluit quies.* membrorum enim compages ſomno ſoluuntur, auctore Paullo Aegineta lib. 1. cap. 97. Homerus Odyſſ. σ'.

ὦδ' αἰ ἀνακλινθεῖσα, λύθεν δέ οἱ ἅψεα πάντα.

quare ab eodem ſomnus vocatur λυσιμελὴς. quemadmodum & ab Apollonio 4. Argon. & Orpheo in hymnis.

120 *Proſequitur hoſtis.* m. ſ. habent *perſequitur hoſtis.*

125 *Nitentem.* in vno cod. antiquo legitur *intentam.*

128 *Sæuior Pelagi fretis.* quæ illi pepercerant. ſic Ouidius Metamorph. 11.

——— *crudelior ipſo*
Sit mihi mens pelago ———

132 *Iuſtæ maritum coniugis.* à Nerone pro præmio poſcit meam necem, quæ iuſta ipſius vxor ſum. Claudius enim Octauiam Neroni, quem adoptauerat, in matrimonium traditurus, ne ſoror fratri nuberet (nam ſororem, ne adoptiuam quidem durante adoptione, ducere leges ſinebant) eam prius alteri in adoptionem dedit; vt, eo modo in alienam familiam tranſiens, iuſtè Neroni nuberet. Erat ergo Octauia iuſta Neronis vxor. quid verò inter iuſtā & iniuſta n vxorem interſit, docet Reuardus lib. 4. de iuris ambiguitatibus cap. 16.

138 *Gnato ſuo.* Britannico.

Sanguine alieno ſatum. Neronem.

141 *Toris nefandis.* fratris enim vel ſororis filiam vxorem ducere non licet Suetonius Tranquillus lib. 5. Agrippinæ, inquit, Germanici fratris ſui filiæ per ius oſculi & blanditiarum occaſiones illectus in amorem, ſubornauit proximo Senatu qui cogerent ſe ad ducendam eam vxorem, quaſi reip. intereſſet, dandamque ceteris veniam talium coniugiorum; quæ ad id tempus iniuſta habebantur. ac, vix vno interpoſito die, confecit nuptias, nō repertis qui ſequerentur exemplum, excepto libertino quodam, & altero primipilari; cuius officiū nuptiarum & ipſe vna cum Agrippina celebrauit. Eadem à Cornelio Tacito lib. 12. commemorantur, niſi quod Tacitus vnum Taledium Seuerum equitem Romanum exemplum hoc ſecutum fuiſſe refert.

Flebili iunxit face. ſiquidem interfectis triginta Senatoribus & innumeris equitibus Romanis nuptias celebrauit, vt tradit Seneca philoſophus ἐν τῇ ἀποκολ.

Face. Facem hanc ſponſæ mater præferebat. noſter inferius;

——— *dira cui genitrix facem*
Accendit ———

& actu 3. Agrippina dicit ſe Stygiam facē Neronis & Poppeæ nuptiis præferre. licet haut ſciam ex Græco hoc an Romano more dicatur. Vide ſuprà Medeç verſu 27.

Capaxq́; ſcelerum; dira cui genitrix facem
Accendit, & te iunxit inuitam metu.
Tantoq́; victrix facta ſucceſſu ferox,
Auſa imminere eſt orbis imperio ſacri.
Quis tot referre facinorum formas poteſt,
Et ſpes nefandas feminæ, & blandos dolos
Regnum petentis, per gradum ſcelerum omnium?
Tunc ſancta pietas extulit trepidos gradus,
Vacuamq́; Erinnys ſæua funeſto pede
Intrauit aulam; polluit Stygiâ face
Sacros penates; iura naturæ furens
Faſque omne rupit: miſcuit coniux viro
Venena ſæua: cecidit atque eadem ſui
Mox ſcelere gnati. tu quoque exſtinctus iaces
Deflende nobis ſemper infelix puer,
Modò ſidus orbis, columen auguſtæ domus
Britannice: heu me! nunc leuis tantùm cinis,
Et triſtis vmbra; ſæua cui lachrymas dedit
Etiam nouerca; cùm rogis artus tuos
Dedit cremandos, membráque & vultus deo
Similes volanti flamma feruens abſtulit.
OCT. *Exſtinguat & me, ne manu noſtra cadat.*
NVT. *Natura vires non dedit tantas tibi.*
OCT. *Dolor, ira, mæror, miſeriæ, luctus dabunt.*
NV. *Vince obſequendo potius immitem virum.*
OC. *Vt fratrem ademtum ſcelere reſtituat mihi?*
NV. *Incolumis vt ſis ipſa, labentem vt domum*
Genitoris olim ſobole reſtituas tua.
OC. *Exſpectet aliam principis ſobolem domus:*
Me dira miſeri fata germani trahunt.
NVT.

Romæ enim pueri videntur facem prætuliſſe. In Plauti Caſina Villicus Chalino armigero ſeruo minatur;

Primò omnium lucebis huic nouæ nuptæ facem. Catullus;
Tollite ô pueri facem.

apud Græcos & pleroſque Barbaros hoc munus matris erat, vt oſtendit Euripides in Iphigenia Aulidenſi, apud quem iubenti Agamemnoni domum rediret, dicentique curaturum ſe omnia, quæ ad filiæ nuptias pertinerent, reſpondet Clytæmneſtra;

——— τίς δ᾽ ἀνασχήσει φλόγα;
Αγ. ἐγὼ παρέξω φῶς ὃ νυμφίοις πρέπει.
Κλυ. οὐχ ὁ νόμος οὗτος ———

& in Phœniſſis ait Iocaſtæ;

ἐγὼ δ᾽ οὔτε σοὶ πυρὸς ἀνῆψα φῶς
νόμιμον ἐν γάμοις, ὡς πρέπει ματρὶ μακαρίᾳ.

in Troadibus cùm Caſſandra furore percita ſibi ipſi facem præferret, non aliam ob cauſam dixit Hecuba:

παράδος ἐμοὶ φῶς, οὐ γὰρ ὀρθὰ πυρφορεῖς
μαινὰς θράσκουσ᾽.

Apollonij ſcholiaſtes Argonaut. 4. τὸ παλαιὸν τὰς μητέρας τῶν γαμούντων ἐν τοῖς γάμοις δᾳδουχεῖν ἔθος ἦν.

147 *Sillanus.* tres hoc tempore Sillani fuerunt; Appius pater, & duo filij M. & L. hic de Lucio Sillano fit ſermo, qui Octauiæ ſponſus funeſto die nuptiarum Claudij & Agrippinæ fuit interfectus: auctores Seneca, Tacitus, & Suetonius.

148 *Criminis factus reus.* Tacitus Annal. lib. 12. Igitur Vitellius, nomine Cenſoris ſeruiles fallacias tegens, ingruentiúmque dominationũ prouiſor, quo gratiam Agrippinæ pararet, conſiliis eius implicari, ſerere crimina in Sillanum; cui ſanè decora & procax ſoror Iunia Caluina, haut multum ante Vitellij nurus fuerat: hinc initium accuſationis, fratríſque non inceſtum, ſed incuſtoditum amorem ad infamiam traxit. hæc ille. Vnde apparet inceſtus crimen, cuius damnatus fuit Sillanus, confictum fuiſſe. quare mihi non diſplicet conſtans ſchedarum lectio; *criminis facti reus.* niſi potiùs quàm intelligere, malis legere; *criminis ficti reus.*

158 *Per gradum ſcelerum omnium.* Suauius legitur in vno codice antiquo; *per gradus ſcelerum omnium.*

167 *Sidus orbis.* non eſt abſimile illud Horatii; *Quamquam ſidere pulcrior Ille eſt* ———

171 *Membraque & vultus Deo ſimiles.* Homerus; ὄμματα καὶ κεφαλὴν ἴκελος Διῒ τερπικεραύνῳ, Ἄρεϊ δὲ ζώνην, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι. idem; ——— θεῷ ἐναλίγκιος αὐτήν ——— Ruffinus in epigrammatibus; ὄμματ᾽ ἔχεις Ἥρας, Μελίτη, τὰς χεῖρας Ἀθήνης, τοὺς μαζοὺς Παφίης, τὰ σφυρὰ τῆς Θέτιδος. Virgilius; *Os humeroſque deo ſimilis.* Q. Catulus; *Mortalis viſus pulcrior eſſe Deo.* Calpurnius ecclogа 7.

——— *& niſi me decepit viſus, in vno Et Martis vultus & Apollinis eſſe putaui.*

Inter antiquæ vrbis inſcriptiones à Iacobo Mazochio collectas vna eſt perantiqua, in qua habetur, FONDI HVIVS DOMINOS INFANS HIC IACET SIMILIS DEO &c. prætereа ex AEſchyli Perſis tria exempla poſſem adducere: ſed hæc ſufficiunt, vt ſciamus veteres formoſa quæque Diis ſuis comparaſſe qui autem virtute præſtabant, eos Lacedæmonij Diuos vocabãt, auctore Ariſtotele & ibi Aſpaſio, lib. 7. Ethicorum. ad Nicom. cap. 1. Hodie etiamnum Belgæ; qui Germanicо idiomate vtimur, cùm volumus infantulum aliquem innuere eſſe formoſulum & pulchellum, dicimus: *een kint ge'ijck een Ieſusken.*

182 *Fauor.* amici mei, docti homines, qui *fauor*, negant in hac ſignificatione ſatis caſtum aut Latinum eſſe, cum iſthac ſua ſuperſtitioſa religione, putidiuſculi ſunt. nam Lucretius, Liuius, Tacitus, Plinius, Seneca, Cornelius Seuerus, Silius Italicus, & alij innumeri ſcriptores, ſic vtuntur. Nec Quinctiliano aſſerenti Ciceronem non fuiſſe vſum, eſt credendum exſtat enim illa etiā hodie in oratione pro Quinčto Roſcio & ille Quinctiliani locus valdè mihi ſuſpectus eſt quia inuenio ipſum quoque Quinctilianum in Declamat. 280. „ ſcripſiſſe: timeo fauorem illum populi, „ miſericordiam ciuitatis. Similis eſt error aliorum; qui inter vocabula Prudentij Poëtæ, quæ quàm longiſſimè à Latinæ linguæ puritate abeſſe iudicant, retulerūt, *ſequeſtrare.* non enim *ſequeſter* modo, *ſequeſtratio*, & *ſequeſtrum* Latinè ac purè dicitur, quæ Feſtus, Vlpianus, Paulus, Aſconius, Cicero, Theodoſius ſenior, Symmachus & apud Gellium P. Lauinius ac Modeſtinus vſurparunt; ſed etiam, *ſequeſtrare*, vt docent, poſt Briſſonium, Prateius & Verrutius in lexicis iuris. quid verò ſit *ſequeſtratio*, quid *ſequeſter*, abunde docent Budæus ad Pandectas, Alciatus & Brechæus ad leg. ſequeſter. D. de verborum ſignificat. Conanus lib. 7. commentar. iur. ciuilis. Corraſius lib. 2. miſcellan. cap. 2. & obiter Ræuardus ad leges XII. tabularum, necnon lexicographi ſuis locis; è quorum ſcriptis manifeſtum fit, quid ſit *ſequeſtrare.* Explodendi ſimiliter qui, *referre gratiam*, nouam Sexti Victoris phraſim putant. obuia enim in Cicerone.

188 *Iuuenilis ardor impetu primo furit.* nam, vt ait Homerus;

ἀεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

Theophraſtus, aliàs Theophanes, lib. 2. de moribus; χαλεπὸν καὶ ταμιευτέον περὶ τῶν νέων. ἄστατος γὰρ ἡλικία, καὶ πολλὰς ἔχουσα μεταβολάς, ἄλλοτε ἐπ' ἄλλο φερομένη. Plato libro 2. de legib.; τὰ γὰρ τῶν νέων ἤθη πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἑκάστοτε πέφυκε.

190 *Amor perennis* &c. nam coniugalis amor ex virtute oritur, virtus autem eſt habitus, qui conſtans eſt & perpetuus: ſed amor concubinæ vel pellicis, quia vt pluſumum ex pulchritudine naſcitur, cum ea perit; auctore Ariſtotele lib. 8. Ethicorū ad Nicomachum. huc ſpectat illud Terentij, in Heautontim.

Quippe forma impulſi noſtra nos amatores colunt;
Hæc vbi imminuta eſt, illi ſuum amorem aliò conferunt.

198 *Volucer Cupido.* Ouidianum epithetum libro 5. Metamorph. Moſchus eidyllio ά. de amore,

καὶ πτερόεις ὄρνις.

NVT. *Confirmet animum ciuium tantus fauor.*
OCT. *Solatur iſte noſtra, non releuat mala.*
NVT. *Vis magna populi eſt.* OCT. *principis maior tamen:*
NVT. *Reſpiciet ipſe coniugem.* OCT. *pellex vetat.*
NVT. *Inuiſa cunctis nempe.* OCT. *ſed cara eſt viro.*
NVT. *Nondum vxor eſt.* OCT. *iam fiet, & genitrix ſimul.*
NVT. *Iuuenilis ardor impetu primo furit:* "
Langueſcit idem facile, nec durat diu "
In Venere turpi, ceu leuis flammæ vapor: "
Amor perennis coniugis caſtæ manet. "
Violare prima quæ toros auſa eſt tuos,
Animumq́ue domini famula poſſedit diu,
Iam metuet eadem; nempe prælatam ſibi,
Subiecta & humilis. atq́ue monumenta extruit,
Quibus timorem faſſa teſtatur ſuum.
Et hanc leuis fallaxq́ue deſtituet deus
Volucer Cupido: ſic licet forma eminens,
Opibus ſuperba, gaudium capiet breue.
Paſſa eſt ſimiles ipſa dolores
Regina deûm,
Cùm ſe formas vertit in omnes
Dominus cæli, diuûmq́ue pater,
Et modò pennas ſumſit oloris,
Modò Sidonij cornua tauri:
Aureus idem fluxit in imbri.
Fulgent cælo ſidera Ledæ,
Patrio reſidet Bacchus olympo.
Deus Alcides poſſidet Heben,
Nec Iunonis iam timet iras,
Cuius gener eſt, qui fuit hoſtis.
Vicit ſapiens tamen obſequium, "
Coniugis altæ, preſſuſque dolor. "
Sola Tonantem tenet æthereo
Secura toro maxima Iuno:
Nec mortali captus forma
Deſerit altam Iuppiter aulam.
Tu quoque terris altera Iuno,
Soror Auguſti, coniuxq́ue graues
Vince dolores.
OCT. *Iungentur antè ſæua ſideribus freta,*
Et ignis vndæ, Tartaro triſti polus,
Lux alma tenebris, roſcidæ nocti dies;

Quàm

Quam cum ſceleſti coniugis mente impiâ
Mens noſtra, ſemper fratris exſtincti memor.
Vtinam nefandi principis dirum caput
Obruere flammis cælitum rector paret;
Qui ſæpe terras fulmine infeſto quatit,
Mentéſque noſtras ignibus terret ſacris,
Nouiſque monſtris. vidimus cælo iubar
Ardens, cometam pandere infeſtam facem;
Quà plauſtra tardus noctis æterna vice
Regit Bootes, frigido arctoo rigens.
En ipſe diro ſpiritu ſæui ducis
Polluitur æther, gentibus clades nouas
Minantur aſtra; quas regit dux impius.
Non tam ferum Typhona neglecto Ioue
Irata tellus edidit quondam parens:
Hæc grauior illo peſtis. hic hoſtis deûm
Hominumq́, templis expulit ſuperos ſuis,
Ciueſq́, patriâ ſpiritum fratri abſtulit,
Hauſit cruorem matris. & lucem videt,
Fruiturq́, vitâ; noxiam atque animam trahit?
Pro ſumme genitor, tela cur fruſtra iacis
Inuicta toties temerè regali manu?
In tam nocentem dextra cur ceſſat tua?
Vtinam ſuorum facinorum pœnas luat
Nero: ipſe diuo Domitio genitus patre,
Orbis tyrannus, quem premit turpi iugo,
Morumq́, vitiis nomen auguſtum inquinat.
NVT. *Indignus ille fateor eſt thalamis tuis.*
Sed cede fatis, atque fortunæ tuæ,
Alumna quæſo, néve violenti moue
Iram mariti: forſitan vindex deus
Exiſtet aliquis, lætus & veniet dies.
OCT. *Graui deorum noſtra iampridem domus*
Vrgetur irâ; prima quam preſſit Venus,
Furore miſeræ dira genitricis meæ.
Quæ nupta demens nupſit inceſtâ face,
Oblita noſtri, coniugis, legum immemor.
Illo ſoluta crine, ſuccincta anguibus,
Vltrix Erinnys vênit ad Stygios toros,
Raptaſq́, thalamis ſanguine exſtinxit faces.
Incendit irâ principis pectus truci

Cædem

259 *Nupta.* Claudio. NVPSIT. C. Silio.

Proclus, in hymno Veneris;
ἀθάνατοι, πτερόεντες ἀπειλήσαντες ἔρωτες.
Orpheus, in hymnis;
κικλήσκω μέγαν, ἁγνὸν, ἐράσμιον, ἡδὺν ἔρωτα, τοξαλκῆ, πτερόεντα, πυρίδρομον, εὔδρομον ὁρμῇ.
qui verſus ſi antiqui illius ſunt Orphei; quem Ariſtoteles & Cicero negant fuiſſe; iam intelligitis quale ſit, quod Græci quidam tradiderunt, vetuſtiſſimos poëtas Cupidini non attribuiſſe alas, ſed hoc tantum à recentioribus fuiſſe proditum. Propertius lib. 2.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum.
quia amantium cupido ſit admodum leuis & inſtabilis, vt Alexander Aphrodiſienſis exiſtimat, & noſter poëta hoc loco videtur innuere. Heliodorus autem hiſt. Aethiopicæ lib. 4. vult pictores amorem alatum pinxiſſe, vt agilitatem amantium & pernicitatem ſignificarent.
207 *Sidera Ledæ.* Caſtor & Pollux. meritò dixit *fulgent.* ſunt enim lucida ſidera, teſte Horatio ode 5. lib. 1. qui lib. 4. ode 8. ait;
——— *clarum Tyndaridæ ſidus,*
è quo verſu ſuprà in Herc. Furente, noſter;
—— clara gemini ſigna Tindaridæ micant.
221 *Sæua ſideribus freta.* Ouidius;
Nec dederit nauti per freta ſæua manum.
222 *Tartaro triſti.* Virgilius;
——— *alias ſub triſtia tartara mittit.*
223 *Lux alma.* neſcio quis in Tetraſtichis;
Conceſſere Deo tenebræ, rebuſque colores
Lux iterum cunctis reddidit alma ſuos.
227 *Obruere flammis.* legitur etiam in. v. l. *Obrueret flammis cælitum rector potens.*
229 *Ignibus terret ſacris.* Virg. Aeneid. 4.
——— *an te genitor cùm fulmina torques*
Nequicquam horremus, cæcique in nubibus ignes
Terrificant animos, & inania murmura miſcent?
230 *Nouiſque monſtris.* maximam humanis mentibus cæleſtium rerum ignaris religionem, metuſque grauiſſimos nouæ in cęlo facies lunæ ſoliſque defectiones, crinitæ ſtellæ, & hoc genus alia incutiunt, vt notauit Matthæus Fortunatus in præfatione annotationum ſuarum, in naturales quæſtiones Senecæ: illa hoc loco vocat, noua monſtra.
238 *Irata tellus.* Heſiodus in Theogonia;
αὐτὰρ ἐπεὶ πτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασε ζεὺς,
ὁπλότατον τέκε παῖδα τυφώεα γαῖα πελώρη,
ταρτάρου ἐν φιλότητι διὰ χρυσέην ἀφροδίτην.
alii Iunonis filium eſſe contendunt.
239 *Hoſtis Deum.* Euripides;
μῖσος θεοῖς τε, παντί τ' ἀνθρώπων γένει.
243 *Fruiturque vita.* Salluſtius; Quoniam vita ipſa, qua fruimur, breuis eſt.

Cædem in nefandam: cecidit infelix parens
(Heu) noſtra ferro, meque perpetuo obruit
Exſtincta luctu, coniugem traxit ſuum,
Natumq́; ad vmbras: perdidit lapſam domum.
NVT. *Renouare luctus parce cum fletu pios,*
Manes parentis néve ſollicita tuæ;
Graues furoris quæ ſui pœnas dedit.

CHORVS ROMANORVM.
Anapæſtici.

Quæ fama modò vènit ad aures,
Vtinam falsò credita, perdat,
Fruſtra toties iactata, fidem:
Nec noua noſtri coniux thalamos
Principis intret, teneatq́; ſuos
Nupta penates Claudia proles,
Edat partu pignora pacis,
Qua tranquillus gaudeat orbis,
Seruétque decus Roma æternum.
Fratris thalamos ſortita tenet
Maxima Iuno: ſoror Auguſti
Sociata toris, cur à patriâ
Pellitur aulâ? ſancta quid illi
Prodeſt pietas, diuuſque pater?
Quid virginitas, caſtuſque pudor?
Nos quoque noſtri ſumus immemores
Poſt fata ducis; cuius ſtirpem
Prodimus ſæuo ſuadente metu.
Vera priorum virtus quondam
Romana fuit, verumque genus
Martis in illis, ſanguiſque viris.
Illi reges hac expulerant
Vrbe ſuperbos, vltíque tuos
Sunt benè manes virgo, dextrâ
Cæſa parentis, ne ſeruitium
Paterere graue, aut improba ferret
Præmia victrix dira libido.
Te quóque bellum triſte ſecutum eſt,
Mactata tuâ miſeranda manu
Nata Lucreti, ſtuprum ſæui
Paſſa tyranni: dedit infandi
Sceleris pœnas cum Tarquinio
Tullia coniux; quæ per cæſi

267 *Truſit.* m.ſ. *traxit.*

280 *Roma.* quo tempore vrbs, & à quo condita, & vocata fuerit, tam variè traditur, vt tutius exiſtimem poſt alios locos tãtum ſcriptorum apponere, & digitum, vt fertur, ad fontem intendere. vide auctorem de viris illuſtrib. cap. 1 Meſſallam Coruinum in libello ad Cæſarem A. ſi modo eius liber eſt, Lactantium lib. 2. cap. 7. AElianum lib. 7. var. hiſtor. Dionyſium Halicarnaſſ. lib. 1. & 2. Plutarchum in Romulo, Diodorum lib. 5. Strabonem lib. 5. Euſtatium Iliad ύ. Salluſtiũ de bello Catilinario, Liuium lib. 1. Velleium volumine 1. Iuſtinum lib. 43. Florum lib. 1. cap. 1. Eutropium lib 1. Oroſium lib. 1. cap. 18. lib. 2. c. 4. Varronem de ling. Latina lib. 4. Ciceronem lib. 2. de diuinatione, Sex Pompeium in voce Roma, Plinium lib. 15. cap. 15. Solinum cap. 1. & 2. demum illos Annij ſcriptores, vt credo, commentitios, Beroſum lib. 5. Manethonem in ſupputationibus, Catonem in Originib. Fabium Pictore, de aureo ſæculo, & Sempronium, de diuiſione Italiæ.

295 *Virgo.* L. Virginius filiam ſuam, ne Appij Xviri libidini ſubiaceret, cultro è laniena rapto transfixit.

Membra parentis ſæuos egit
Impia currus, laceróque ſeni
Violenta rogos nata negauit.
Hoc quoque noſtra videre nefas
Sæcula magnum; cùm Tyrrhenum
Rate ferali princeps captam
Fraude parentem miſit in æquor.
Properant placidos linquere portus
Iuſſi nautæ, reſonant remis
Pulſata freta, fertur in altum
Prouecta ratis; quæ reſoluto
Robore labens preſſa dehiſcit,
Sorbetque mare. tollitur ingens
Clamor ad aſtra cum femineo
Miſtus planctu: mors ante oculos
Dira vagatur. quærit lethi
Sibi quiſque fugam: alij laceræ
Puppis tabulis hærent nudi,
Fluctuſque ſecant: repetunt alij
Litora nantes: multos mergunt
Fata profunda: ſcindit veſtes
Auguſta ſuas, laceratq́; comas,
Rigat & mæſtis flectibus ora.
Poſtquam ſpes eſt nulla ſalutis,
Ardens ira, iam victa malis;
Hæc, exclamat, mihi pro tanto
Munere reddis præmia gnate?
Hac ſum, fateor, digna carina,
Quæ te genui, quæ tibi lucem
Atque imperium, nomenque dedi
Cæſaris amens. exſere vultus
Acheronte tuos, pœniſque meis
Paſcere coniux. ego cauſa tuæ
Miſerande necis, gnatóque tuo
Funeris auctor: en, vt merui,
Ferar ad manes inhumata tuos,
Obruta ſæuis æquoris vndis.
Feriunt fluctus ora loquentis,
Ruit in pelagus, rurſumque ſalo
Preſſa reſurgit: pellit palmis
Cogente metu fata, & cedit
Feſſa labori. manſit tacitis
In pectoribus ſpreta triſti
Iam morte fides: multi dominæ

Ferre auxilium pelago fractis
Viribus audent, brachia quamuis
Lenta trahentem, voce hortantur,
Manibuſque leuant. quid tibi ſæui
Fugiſſe maris profuit vndas?
Ferro es gnati moritura tui;
" *Cuius facinus vix poſteritas,*
" *Tardè ſemper credula, credet.*
Furit, ereptam pelagoq; dolet
Viuere matrem impius: ingens
Geminatque nefas: ruit in miſeræ
Fata parentis, patiturque moram
Sceleris nullam. miſſus peragit
Iuſſa ſatelles, reſerat dominæ
Pectora ferro: cædis moriens
Illa miniſtrum rogat infelix;
Vtero dirum condat vt enſem.
Hic eſt, hic eſt fodiendus, ait,
Ferro; monſtrum qui tale tulit,
Poſt hanc vocem cum ſupremo
Miſtam gemitu animam tandem
Per fera triſtem vulnera reddit.

363 *Pectora ferro*. hic, & ſex verſus ſequentes apud Tacitum paucis verbis mutatis, „ pro Taciti verbis leguntur, hoc modo; „ exclamauit, rogans miniſtrum, vt vtero „ dirum enſem conderet, adijciens, hic eſt „ hic eſt fodiendus ferro, monſtrum qui „ tale tulit. poſt hanc vocem cum ſupre„mo mixtam gemitu animam tandem „ per fera triſtem vulnera reddidit. Quæ verba, quamuis in omnibus vulgatis Taciti codicibus contineantur, ſemper tamen mihi ſpuria, & à quopiam librario, lacunæ complēdæ cauſa inſerta, viſa ſunt: de quo dubitare deſii poſtquam Lipſius mihi affirmauit, in Taciti Vaticanis autographis ea omnia deſiderari.

ACTVS SECVNDVS.

SENECA.

Quid me potens Fortuna, fallaci mihi,
Blandita vultu, ſorte contentum mea
Altè extuliſti? grauius vt ruerem editâ
Receptus arce, totque proſpicerem metus.
Melius latebam procul ab inuidiæ malis
Remotus, inter Corſici rupes maris:
Vbi liber animus, & ſui iuris, mihi
Semper vacabat ſtudia recolenti mea.
O quàm iuuabat (quo nihil maius parens
Natura genuit, operis immenſi artifex)
Cælum intueri, ſolis & curſus ſacros,
Mundique motus, ſolis alternas vices,
Orbemque Phœbes, aſtra quem cingunt vaga,
Lateque fulgens ætheris magni decus;
Qui ſeſe neſcit tantus in cæcum chaos
Caſurus iterum. nunc adeſt mundo dies
Supremus ille, qui premat genus impium
Cæli ruinâ, rurſus vt ſtirpem nouam

376 *Inter Corſici rupes maris* Claudius Senecam in Corſicam relegarat; ſed poſtmodum, Agrippina faciente, illum reuocauit, & Neroni præfecit, auctore Xichone Polentino, in vita Senecę.

381 *Currus*. malo cum membranis, *curſus*.

386 *Nunc adeſt*. integrior eſt v. l. lectio *nunc aſſit*. quia noluit dicere diem illum adeſſe, ſed vt aſſit optas.

Gene-

Generet, renaſcens melior: vt quondam tulit
Iuuenis tenente regna Saturno poli.
Tunc illa virgo, numinis magni dea,
Iuſtitia cælo miſſa cum ſancta Fide,
Terras regebat mitis. humanum genus
Non bella norat, non turbæ fremitus truces,
Non arma gentes, cingere aſſuerant ſuas
Muris nec vrbes · peruium cunctis iter,
Communis vſus omnium rerum fuit:
Et ipſa tellus læta fœcundos ſinus
Pandebat vltro, tam piis felix parens,
Et tuta alumnis. alia ſed ſoboles minus
Conſpecta mitis. tertium ſolers genus,
Nouas ad artes exſtitit: ſanctum tamen,
Mox inquietum; quod ſequi curſu feras
Auderet acres, fluctibus tectos graues
Extrahere piſces rete, vel calamo leui:
Decipere volucres crate: ceruos aut leues
Tenere laqueo: premere ſubiectos iugo
Tauros feroces: vulnere immunem prius
Sulcare terram; læſa quæ fruges ſuas
Interiùs altè condidit ſacro ſinu.
Sed in parentis viſcera intrauit ſuæ
Dete-

392 *Sancta fide.* Iuſtitiæ fidem coniungit: quia iuſtitiæ fundamentum eſt fides, teſte Cicerone in officijs. ideo ait Horatius;

——— cui Iuſtitiæ ſoror
Incorrupta fides ———

394 *Non bella norat.* reſpexit fortaſſis ad illa Ouidij lib. 1. Metamorph.

Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ,
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non enſis erat: ſine militis vſu
Mollia ſecuræ peragebant otia gentes.

Tibullus lib. 1.

Non acies, non ira fuit; non bella, nec enſem
Immiti ſæuus duxerat arte faber.

397 *Communis vſus.* ait aurea ætate res omnes fuiſſe communes. quod ſanè primario illo naturali iure obtinuit, ſed mutatum fuit à iure gentium; quo iure dominia rerum fuerunt diſtincta. l. 5. D. de iuſt. & iure. idque planè neceſſarium fuit, vt ciuilis hominum ſocietas tranquillè foueretur, ſine litibus, quas parere ſolet communio l. cùm pater. §. dulciſſimis. D. de legat. 2. Præterea, ne agricultura intermitteretur, fuit hoc præſens remedium. nam quæ communiter poſſidentur, plerũque ſolent negligi, l. 2. C. quando & quibus quar. lib 10. Sic quoque factum eſt, vt omnia hominum negocia, diſtributis hoc modo rebus, certo ordine tractari cœperint. c. cùm ſingul. de præbend. in 6. c. 1. 89. diſtinct. Faceſſat igitur Lycurgi & Platonis imaginaria communio; quæ & Ariſtoteli & Ciceroni meritò diſplicuit, & contra quã multa eleganter Lactantius lib. 3. Inſtitution. Chriſtian.

398 *Et ipſa tellus.* Heſiodus; *καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα αὐτομάτη, πολλόν τε καὶ ἄφθονον.* Virgilius; *—— ipſaque tellus Omnia liberius nullo poſcente ferebat.* Ouidius; *Ipſa quoque immunis, raſtroque intacta, nec vllis Saucia vulneribus per ſe dabat omnia tellus.* 405 *Rete.* non ſum neſcius, rete & plagas ſæpe confundi, ſed puto proprie rete eſſe, quo piſces; plagas, quibus feras capimus. Vlpianus in l. ex emto. 11. §. qui autem, ſub finem D. de act. emt. veluti, inquit, cùm futurum iactum retis à piſcatore emimus, aut indaginem plagis poſitis à venatore, vel pantheram ab aucupe. quæ vltima verba nec Budæus, nec Alciatus intellexerunt, non animaduertentes locum eſſe mendoſum, & reponendum; "*vel pantherem ab aucupe.* Nam teſte Varrone in libris de lingua Latina, panther eſt rete aucupis, quod ante Pardulſum Prateium, in lexico iuris, iampridem plurimæ lectionis vir Ioannes Brodæus, in Annotationibus in Oppianum, obſeruauerat. 406 *Crate.* de hoc venationis genere idem Brodæus lib. 1 miſcellaneorum egit, adductis his Plauti verbis; *Hoc vno excepto quod non crate, ſed retibus hæ aues capiuntur.* Fit iſta venatio hoc modo. cùm humus niue contecta eſt, venator, niue ablata, areolas quaſdam concinnat in his ſuperiecta crate, ordeum effundit, variáque ſemina ad ineſcandas aues ſpargit. eæ verò ſub hac deſuper incumbente paſcentes, fune, qui cratem ſuſpendit, clam laxato, omnes facilè opprimuntur. hæc Brodæus. Alio quoque modo æquè expedito aues crate capere poſſumus, vt tãtum terræ egeratur quantum opus ſit foſſæ faciendæ; ſuper quam craticula leuis, palo vel bacillo traiecta ſuſpenditur eo vtrimque in terram immiſſo, tum ſemina ad ineſcandas alites ſuper craticulam ſparguntur; in quam illæ deuolantes craticulæ vnum latus pondere ſuo deprimunt, eóque cedente incidunt in foueam; ipſa verò craticula rurſus aſſurgit, ſic vt euolare nequeant. ab hoc aucupij genere non multum diſtat illa ratio lupos capiendi, quam tradidit Ioannes de Clamorgan in libro, De luporum venatione cap. 11 ſeu finali porrò alias quaſdam aucupiorum ſpecies valde expeditas & certas refert Garcias Laſſus poëta Hiſpanus, in ecloga 2. Sed hæc omnia pueris & ruſticis notiſſima, ſatius fortè fuerat præterire: illud prætereundum non eſt, hoc loco maximè graſſatam fuiſſe cuiuſdam eruditi viri audaciam; qui cùm rectiſſimè in o. v. l. legeretur; *—— fluctibus tectos graues Extrahere piſces rete, vel calamo leui: Decipere volucres crate: ceruos aut leues Tenere laqueo: premere ſubiectos iugo &c.* flagitiosè repoſuit, & excudi mandauit; *—— fluctibus tectos graues Extrahere piſces rete, vel calamo leui Decipere volucres, premere ſubiectos iugo.* ô immanem licẽtiam! ô temeritatẽ non ferendam! ſi quis βιβλιογράφων hoc attentaſſet, facilè hoc contemnerẽ: ſed magnæ

doctrinæ & nominis clari virum, tam temerè tot verba reijcere, non poſſum vtique tacitus ferre. vſus ille fuiſſet ſaltem ea modeſtia, vt in annotationibus ſolũmodo ſententiam ſuam & cauſam poſuiſſet, non verò ex ipſo poëtæ contextu ſex vocabula ſuſtuliſſet.

411 *Eruit ferrum graue.* hæc, quemadmodum penè tota iſta ætatum deſcriptio ex Ouidio 1. Metamorph. vel Arato aut Heſiodo ſumta ſunt.

413 *Regna conſtituit.* regna propriè dicuntur regiones illæ ſimul iunctæ, quæ, ab vno principe ſupremum imperium habẽte, poſſidentur; qui à regendo rex vocatur. Sic Seneca hic, ſic regni nomen accepit Hermogenianus l. 5. D de iuſt. & iure. diſcretæ gentes, regna condita, dominia diſtincta, &c.

418 *Aſtræa virgo.* eadem tradunt Aratus ἐν τοῖς φαινομένοις. Virgilius 2. Georg. Ouidius 1. Metamorph. Iuuenalis Satyr. 10. & Plato in Gorgia. Nigidius grammaticus, virginem „ inquit, Iuſtitiam dici, ſiue æquitatem; quę „ ab hominibus receſſerit, & ad immorta„ les meritò tranſierit.

419 *Auri fames.* Virgilius;

——— quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames? ———

427 *Luxuria victrix.* ſic legendum, non *vltrix*, vt ſomniat Badius. nam videri vult luxuriam viciſſe mundum, ideo victricem vocat, quomodo legitur in o. v. l. nec repugnat Iuuenalis;

——— ſæuior armis
Luxuria incubuit, victumque vlciſcitur orbem.

431 *Plauti mihi Syllæque.* de his conſule Tacitum & Suetonium.

441 *Regenda magis*, &c. idipſum diſertè Plutarchus tradit in libro De liberis educandis. eiúſque rationem reddit. ipſum videte. nam mihi nunc aliò properanti verba non vacat aſſcribere.

446 *Crede obſequenti parcius, leuis eſt dea.* de fortuna loquitur, ſicut Alexis,

Κἂν ἀτυχῇ τις, ὡς ἔοικε περισσὸν
ἀλλ' ἤ τι δεῖ, καὶ μήτις ὤνει τύχῃ.

448 *Id facere laus eſt quod decet, non quod licet.* Cicero, pro Rabirio; hic iam iudices „ veſtri conſilii res eſt, veſtræ ſapientiæ, quid „ deceat vos, non quantum liceat ſpectare „ debetis. & copioſius in Oratione pro Cor„ nelio Balbo: Quid ait accuſator feciſſe „ Pompeium, quod ei facere non licuerit; „ quod grauius eſt quam ſi diceret hoc ab „ eo factum quod non oportuiſſet. eſt enim „ aliquid quod non oporteat, etiamſi licet: „ quicquid verò non licet, certè non opor„ tet: quicquid enim non licet, honeſtum „ non eſt, ideóq; non oportet, at non quic„ quid licet, hoc etiam honeſtum eſt, imò „ verò plerumque non oportet. Claudianus „ in Panegyr. de 4. conſulat. Honorii A.

Deterior ætas, eruit ferrum graue,
Aurumq́; ſæuas mox & armauit manus:
Partita fines regna conſtituit, nouas
Exſtruxit vrbes: tecta defendit ſuis
Aliena telis, aut petit, prædæ imminens.
Neglecta terras fugit, & mores feros,
Hominum cruentâ cæde pollutas manus
Aſtrea virgo, ſiderum magnum decus.
Cupido belli creuit, atque auri fames.
Totum per orbem maximũ exortum eſt malũ,
Luxuria, peſtis blanda; cui vires dedit,
Roburq́; longum tempus, atque error grauis.
Collecta vitia per tot ætates diu
In nos redundant, ſæculo premimur graui;
Quo ſcelera regnant, ſæuit impietas furens,
Turpi libido Venere dominatur potens:
Luxuriæ victrix orbis immenſas opes
Iampridem auaris manibus, vt perdat, rapit.
Sed ecce greſſu fertur attonito Nero,
Trucíq; vultu. quid ferat, mente horreo.

NERO. PRÆFECTVS. SENECA.

NE. *Perage imperata, mitte: qui Plauti mihi,*
Syllæque cæſi referat abſciſſum caput.
PR. *Iuſſa haud morabor, caſtra confeſtim petam.*
SE. *Nihil in propinquos temerè conſtitui decet.*
NE. *Iuſtũ eſſe facile eſt, cui vacat pectus metu.* "
SE. *Magnum timoris remediũ clementia eſt.* "
NE. *Exſtinguere hoſtem, maxima eſt virtus ducis.*
SE. *Seruare ciues maior eſt patriæ patri.* "
NE. *Præcipere mitem conuenit pueris ſenem.*
SE *Regenda magis eſt feruida adoleſcentia.* "
NE. *Ætate in hac ſatis eſſe conſilij reor.*
SE. *Vt facta ſuperi comprobent ſemper tua.*
NE. *Stultè verebor; eſſe cùm faciam deos.*
SE. *Hoc plus verere, quòd licet tantum tibi.*
NE. *Fortuna noſtra cuncta permittit mihi.*
SE. *Crede obſequenti parcius, leuis eſt dea.*
NE. *Inertis eſt, neſcire quid liceat ſibi.*
SE. *Id facere laus eſt, quod decet, non quod licet.* "
NE. *Calcat iacentem vulgus.* SEN. *inuiſum opprimet.* "

NE. *Fer-*

NE. *Ferrum tuetur principem.* SE. *melius fides.*
NE. *Decet timeri Cæſarem.* SE. *at plus diligi.*
NE. *Metuant neceſſe eſt.* SE. *quicquid exprimitur, graue eſt.*
NE. *Iuſſisq́ noſtris pareant.* SE. *iuſta impera.*
NE. *Statuam ipſe.* SE. *quæ conſenſus efficiat rata.*
NE. *Deſpectus enſis faciet.* SE. *hoc abſit nefas.*
NE. *An patiar, vltrò ſanguinem noſtrum peti,*
Inuiſus, & contemtus: vt ſubitò opprimar?
Exſilia non fregere ſummotos procul
Plautum atque Syllam, pertinax quorum furor
Armat miniſtros ſceleris in cædem meam.
Abſentium cùm maneat etiam ingens fauor
In vrbe noſtrâ, qui fouet ſpes exſulum:
Tollantur hoſtes enſe ſuſpecti mihi.
Inuiſa coniux pereat, vt carum ſibi
Fratrem ſequatur. quicquid excelſum eſt, cadat.
SE. *Pulchrum eminere eſt inter illuſtres viros:*
Conſulere patriæ, parcere afflictis, ferâ
Cæde abſtinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſeculo pacem ſuo.
Hæc ſumma virtus: petitur hac cælum via,
Sic ille patriæ primus Auguſtus parens,
Complexus aſtra eſt, colitur & templis deus.
Illum tamen fortuna iactauit diu
Terra mariq́, per graues belli vices
Hoſtes parentis donec oppreſſit ſui.
Tibi numen incruenta ſummiſit ſuum,
Et dedit habenas imperi facili manu.
Nutuiq́ terras, maria ſubiecit tuo.
Inui-

Nec tibi quid liceat, ſed quid feciſſe decebit
Occurrat, mentémque domet reſpectus honeſti.

plura de hac re collegit Pet. Faber ad l. non omne 144. D. de diuerſ. reg. iur. antiq.

450 *Ferrum tuetur principem.* SE. *melius fides.* ait quidam,

Non ſic excubiæ, non circumſtantia pila
Vt tutatur amor ———

Cyrus apud Xenophontem; Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σὺ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασῷζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ φίλοι πιστοὶ σκῆπτροι βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. πιστοὺς δὲ μὴ νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους (πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τ' ἄλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ φαίνεται) ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς ποιεῖσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. apud Herodianum quoque moriens Marcus, inquit; οὔτε γὰρ χρημάτων πλῆθος οὐδὲν αὔταρκες πρὸς τυραννίδος ἀκρασίαν, οὔτε δορυφόρων φρουρὰ ἱκανὴ ῥύεσθαι τὸν ἄρχοντα, εἰ μὴ προϋπάρχοι ἡ τῶν ὑπηκόων εὔνοια. μάλιστα δὲ ἐκεῖνοι εἰς ἀρχῆς μῆκος ἀκινδύνως ἤλασαν, ὅσοι μὴ φόβον ἐξ ὠμότητος, πόθον δὲ τῆς αὐτῶν χρηστότητος ταῖς τῶν ἀρχομένων ψυχαῖς ἐνέσταξαν. οὐ γὰρ οἱ ἐξ ἀνάγκης δουλεύοντες, ἀλλ' οἱ μετὰ πειθοῦς ὑπακούοντες ἀνύποπτοι, καὶ ἔξω κολακείας προσποιήτου δρῶντές τε καὶ πάσχοντες διατελοῦσιν, οὐδέποτε ἀφηνιάζουσιν, ἢν μὴ βίᾳ καὶ ὕβρει ἐπὶ τοῦτο ἀχθῶσι. χαλεπὸν δὲ μετρῆσαί τε καὶ ὅρον ἐπιθεῖναι ἐπιθυμίαις, ὑπηρετούσης ἐξουσίας. Q. Curtius ait; Nō eſt diuturna poſſeſſio, in quā gladio inducimur. Beneficiorū gratia ſempiterna eſt. nam vt ſcribit in vita Agricolæ Cornelius Tacitus fideliſſimus & prudētiſſimus hiſtoricus: pleroſque dominationi alienæ ſanguinem accommodantes, diutius tamen hoſtes quàm ſeruos, fide & affectu teneri putatis? metus & terror eſt, infirma vincula caritatis; quæ vbi remoueris, qui timere deſierint, odiſſe incipient. Ideo T. Liuius lib. 8. tradidit id firmiſſimum longè imperium eſſe, quo obedientes gaudent. hæc grauiſſimorum auctorum teſtimonia addi poſſunt ijs, quę Pet. Velleius Gueuara ſcripſit ad l. 19. D. de Offic. Præſidis, & collectis à Simanca lib. 3. de repub. cap. 12.

464 *Vt carum ſibi* v. l. habent; *& carum ſibi.*

465 *Quicquid excelſum eſt cadat.* meminerat Nero hac arte Sex. Tarquinium Gabios in poteſtatem ſuam redegiſſe: quam hiſtoriam ſic deſcribit Liuius lib. 1. vt facilè mihi perſuadeam verum tradidiſſe Dionyſium Halicarnaſſ. lib. 4 cùm ſcribit Tarquinium imitatum fuiſſe Cypſeli Corinthij & Thraſybuli Mileſij ſtratagema; quod à quo Thraſybulus acceperit, docet Ariſtoteles lib. 3. Politicorum his verbis; ὅθεν καὶ τὸ Περιάνδρου πρὸς Θρασύβουλον συμβούλευμά ἐστιν, ἡ τῶν ὑπερεχόντων σταχύων κόλουσις, ὡς δέον ἀεὶ τοὺς ὑπερέχοντας τῶν πολιτῶν ἀναιρεῖν. cuius conſilij etiam Herodotus in Terpſichore meminit, ſed à Thraſybulo ſcribit Periandro datum fuiſſe, contra ſcilicet quàm refert Ariſtoteles, vt obſeruauit Geneſius Sepulueda in commentarijs ad dictum locum Ariſtotelis, ſcilicet lib. 3. cap. 9 Fuit igitur hęc Periandri ſeu Thraſybuli, deinde Cypſeli, poſtea Tarquinij, demū Neronis de ſtabilienda tyrannide opinio, improba illa quidem, iniuſta & tyrannica: ſed quæ, quod eorum cogitationibus conueniebat optimè aſtuta & callida dicatur. vtilis enim erat, ſed non honeſta; quæ duo in omni conſilio capiendo, vel coniuncta ſimul, vel ſeparatim per ſe ſingula conſiderantur. 470 *Petitur hac cælum via.* egregiis enim factis, vt gradibus, in cælū aſcēditur, non inertia aut ignauia, non crudelitate aut ſceleribus. virtutes colendæ, vitia fugienda, labores ferendi ſunt. rectè Alexāder Magnus, apud Arrianum ni fallor;

ἀλλὰ παραμείνατε ἄνδρες Μακεδόνες καὶ ξύμμαχοι. πονούντων τοι καὶ κινδυνευόντων τὰ καλὰ ἔργα καὶ ζῆν τε ξὺν ἀρετῇ ἡδὺ, καὶ ἀποθνήσκειν κλέος ἀθάνατον ὑπολειπομένους. ἢ οὐκ ἴστε ὅτι ὁ πρόγονος ὁ ἡμέτερος οὐκ ἐν Θιρύνθῳ, οὐδ' ἐν Ἄργει, ἀλλ' οὐδὲ ἐν Πελοποννήσῳ ἢ Θήβαις μένων, ἐς τοσόνδε κλέος ἦλθεν, ὡς θεὸς ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι, ἢ δοκεῖν· οὐ μὲν δὴ οὐδὲ Διονύσου, ἀβροτέρου τούτου θεοῦ ἢ καθ' Ἡρακλέα, ὀλίγοι πόνοι. Calliſthenes apud Q. Curtium lib. 8. Interuallo opus eſt, vt credatur deus: ſempérque hanc gratiam magnis viris poſteri reddunt. Ego autem ſeram immortalitatem precor regi, vt vita diuturna ſit & æterna maieſtas. Hominem conſequitur aliquando, numquam comitatur diuinitas. Herculem modò & patrem Liberũ conſecutæ immortalitatis exempla referebas. credíſne illos vnius conuiuij decreto deos factos? prius ab oculis mortalium natura amolita eſt; quàm in cęlum fama perueheret. Horatius lib. 2. epiſtolarum:

Romulus & Liber pater & cum Caſtore Pollux
Poſt ingentia facta Deorum in templa recepti,
Dum terras hominúmque colunt genus, aſpera bello
Componunt, agros aſſignant, opida cõdunt.

ad quem Horatij locum alia teſtimonia congeſſit Lambinus.

489 *Seruare ciues.* pro *ciues*, in m.ſ. legitur; *viros.*

492 *In cædem ducis.* C. Iulij Cæſaris.

500 *Quot interemit.* Octauius enim, qui, initio collegis ne qua fieret proſcriptio aliquandiu reſtiterat, incœptam crudelius vtroque exercuit. illi ſæpe nõnullis mortem remiſiſſe: hic ne cui parceretur magnopere fertur contendiſſe. Iunius Saturninus auctor eſt, cùm peracta proſcriptione Lepidus in Senatu excuſaſſet pręterita, & ſpem clementiæ in poſterum feciſſet; Octauium è contra profeſſum, ita modum ſe proſcribendi ſtatuiſſe, vt omnia ſibi libera relicta meminerit. hæc ex Suetonio.

502 *Trium.* Lepidi, Antonij & Octauij III. virorum.

510 *Triſtes Philippi.* Siculum bellum cum Philippenſi prœlio ſemper coniungunt poëtæ. Propertius lib. 2.

——— quotiens Mutinam aut ciuilia buſta Philippos,
Aut canerem Sicula claſſica bella fuga.

Ouidius vltimo Metamorph.

Illius auſpicijs obſeſſæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ, Pharſalia ſentiet illũ,
Æmathijque iterũ madeſcent cæde Philippi.
Et magnũ Siculis nomen ſuperabitur vndis.

513 *Superatus.* M. Antonius, vel Pompeius.

Inuidia triſtis victa conſenſu pio
Ceſſit Senatus. Equitis accenſus fauor,
Plebiſq; votum eſt, atque iudicium patrum.
Tu pacis auctor, generis humani arbiter
Electus, orbem tu ſacrâ ſpecie regis,
Patriæ parens: quod nomen, vt ſerues, petit,
Suoſque ciues Roma commendat tibi.
NE. *Munus deorum eſt, ipſa quod ſeruit mihi*
Roma, & Senatus; quodque ab inuitis preces,
Humileſque voces exprimit noſtri metus.
Seruare ciues principi & patriæ graues,
Claro tumentes genere, quæ dementia eſt?
Cùm liceat vnâ voce ſuſpectos ſibi
Mori iubere? Brutus in cædem ducis,
A quo ſalutem tulerat armauit manus.
Inuictus acie, gentium domitor, Ioui
AEquatus, altos ſæpe per honorum gradus,
Cæſar, nefando ciuium ſcelere occidit.
Quantum cruoris Roma tunc vidit ſui,
Lacerata toties? ille qui meruit piâ
Virtute cælum, diuus Auguſtus; viros
Quot interemit nobiles, iuuenes, ſenes,
Sparſos per orbem? cùm ſuos mortis metu
Fugerent penates, & trium ferrum ducum
Tabulâ notante deditos triſti neci?
Expoſita roſtris capita cæſorum patres
Videre mæſti, flere nec licuit ſuos,
Non gemere, dirâ tabe polluto foro.
Stillante ſanie per putres vultus graui.
Nec finis his cruoris aut cædis ſtetit:
Pauere volucres, & feras ſæuas diu
Triſtes Philippi: hauſit & Siculum mare
Claſſes, viroſque ſæpe cædentes ſuos.
Concuſſus orbis viribus magnis ducum.
Superatus acie, puppibus Nilum petit
Fugæ paratis, ipſe periturus breui.
Hauſit cruorem inceſta Romani ducis
AEgyptus iterum, nunc leues vmbras tegit.
Illic ſepultum eſt impiè geſtum diu
Ciuile bellum. condidit tandem ſuos
Iam feſſus enſes victor, hebetatos feris
Vulneribus, & continuit imperium metu.
Armis, fidéque militis tutus fuit,
Pietate gnati factus eximia deus,

Poſt

Poſt fata conſecratus, & templis datus.
Nos quoque manebunt aſtra: ſi ſæuo prior
Enſe occuparo, quicquid infeſtum eſt mihi,
Dignaq; noſtram ſobole fundaro domum.
SE. *Implebit aulam ſtirpe cæleſti tuam*
Generata Diuo, Claudiæ gentis decus,
Sortita fratris more Iunonis toros.
NE. *Inceſta genitrix detrahit generi fidem,*
Animuſq; nunquam coniugis iunctus mihi.
SE. *Teneris in annis haud ſatis clara eſt fides,*
Pudore victus cùm tegit flammas amor.
NE. *Hoc equidem & ipſe credidi fruſtrà diu,*
Manifeſta quamuis pectore inſociabili,
Vultuque ſigna proderent odium mei.
Tandem quod ardens ſtatuit vlciſci dolor,
Dignamq; thalamis coniugem inueni meis;
Genere atque formà, victa cui cedat Venus,
Iouiſque coniux, & ferox armis dea.
SE. *Probitas, fideſq; coniugis, mores, pudor,*
Placeant marito: ſola perpetuò manent
Subiecta nulli, mentis atque animi bona:
Florem decòris ſinguli carpunt dies.
NE. *Omnes in vnam contulit laudes deus,*
Talemq; naſci fata voluerunt mihi.
SE. *Recedat à te, temerè ne credas, amor.*
NE. *Quem ſubmouere fulminis Dominus nequit,*
Cæli tyrannum; ſæua qui penetrat freta,
Ditiſque regna, detrahit ſuperos polo.
SE *Volucrem eſſe Amorem fingit, immitem deum,*
Mortalis error, armat & telis manus,
Arcuſque ſacros inſtruit ſæua face:
Genitumque credit Venere, Vulcano ſatum.
Vis magna mentis, blandus atque animi calor,
Amor eſt; iuuentâ gignitur; luxu, otio
Nutritur, inter læta fortunæ bona:
Quem ſi fouere atque alere deſiſtas, cadit,
Breuique vires perdit exſtinctus ſuas.
NE. *Hanc eſſe vitæ maximam cauſam reor,*
Per quam voluptas oritur; interitu caret,
Cùm procreetur ſemper, humanum genus
Amore grato; qui truces mulcet feras.
Hic mihi iugales præferat tedas deus,
Iugetque noſtris igne Poppeam toris.
SE. *Vix ſuſtinere poſſet hos thalamos dolor*

Vide-

516 *Iterum.* ſemel Cn. Pompeij Magni. iterum M. Antonij, III. viri.

525 *Enſe occuparo.* malè in membranis *occupato.*

539 *Cui cedat Venus.* Ouidianum hoc eſt.
540 *Ferox armis Dea.* Minerua.
549 *Cæli tyrannum.* de amore ait Anacreon.
" ὁ δ᾽ καὶ θεῶν δυνάστης.
" Menander;
" ἔρως δὲ τῶν θεῶν ἰσχὺν ἔχων πλείστην.
Sophocles de eodem;
" οὗτος γὰρ ἄρχει καὶ θεῶν ὅπως θέλει.
Eodem nomine Plato & Euripides vocant.
Sæua qui penetrat freta. cuidam Cupidinis ſtatuæ olim ſubſcriptum legebatur;
Sol calet igne meo, flagrat Neptunus in vndis,
Penſa dedi Alcidæ, Bacchum ſeruire coegi.
556 *Otio.* otio amorem nutriri docet Ouidius lib. 1. de remed.
Fac monitus fugias otia prima meis:
Hæc vt ames faciunt; hæc vt fecere tuentur,
Hæc ſunt iucundi cauſa cibuſque mali.
Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemtæque iacent & ſine luce faces.
adde quæ ſcribunt Antonius Guibertus Polyhiſtoris cap. 8. pag. 28. & hunc locum nominatim laudans Pius II. lib. 1. epiſt. 106.
560 *Hanc eſſe.* hæc Neroni, non Senecæ tribuenda ſunt.
563 *Qui truces mulcet feras.* Argentarius;
αὐγάζω τὸν ἄψυχον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα
χερσὶ λεοντείαν ἡνία χειρῶντα βίαν.
ὃς τῇ μὲν μάστιγα κατ᾽ αὐχένος, ᾗ δὲ χαλινούς
ἰθύνει. πολλὴ δ᾽ ἀμφιτέθηλε χάρις.
φρίσσω τὸν βροτολοιγόν. ὁ γὰρ καὶ θῆρα δαμάσδων
ἄγριον, οὐδ᾽ ὀλίγον φείσεται ἀμερίων.
566 *Vix ſuſtinere poſſet hos thalamos dolor videre populi: ſancta nec pietas ſinat.* hæc eſt o. v. l. lectio probatiſſima.

Videre populi, ſancta nec pietas ſinat.
NE. Prohibebor vnus facere, quod cunctis licet?
SE. Maiora populus ſemper à ſummo exigit.
NE. Libet experiri, viribus fractus meis
An cedat animus, temerè conceptus furor.
SE. Obſequere potiùs ciuibus placidus tuis.
NE. Malè imperatur, cùm regit vulgus duces.
SE. Nihil impetrare cùm valet, iuſtè dolet.
NE. Exprimere ius eſt ferro, quod nequeunt preces.
SE. Negare durum eſt. NE. principem cogi nefas.
SE. Remittat ipſe. NE. fama ſed victum feret.
SE. Leuis atque vana. NE ſit licet, multos notat.
SE. Excelſa metuit. NE, non minus carpit tamen.
SE. Facile opprimetur: merita te Diui patris,
Ætasq́; frangant, coniugis probitas, pudor.
NE. Deſiſte tandem, iam grauis nimium mihi,
Inſtare: liceat facere quod Seneca improbat.
Et ipſe populi vota iampridem moror,
Cùm portet vtero pignus, & partem mei,
Quin deſtinamus proximam thalamis diem?

ACTVS TERTIVS.

AGRIPPINA.

Tellure ruptâ Tartaro greſſum extuli,
Stygiam cruentâ præferens dextrâ facem
Thalamis ſceleſtis: nubat his flammis meo
Poppea gnato iuncta; quas vindex manus,
Dolorque matris vertet ad triſtes rogos.
Manet inter vmbras impiæ cædis mihi
Semper memoria, manibus noſtris grauis
Adhuc inultis, reddita & meritis meis
Funeſta merces puppis, & precium imperi,
Nox illa; qua naufragia defleui mea.
Comitum necem, natique crudelis nefas
Deflere votum fuerat: haud tempus datum eſt
Lachrymis, ſed ingens ſcelere geminauit nefas.
Peremta ferro, fœda vulneribus, ſacros
Intra penates ſpiritum effudi grauem,
Erepta pelago. ſanguine exſtinxi meo
Nec odia gnati. ſæuit in nomen ferus
Matris tyrannus, obrui meritum cupit,
Simulachra, titulos deſtruit, mortis metu,
Totum per orbem, quem dedit pœnam in meam,

Puero

571 *Furor.* o. v. l. *fauor.*

585 *Partem mei.* Ouidius; *Parſque tui latitat corpore clauſa meo.*

588 *Præferens.* in ſcriptis libris legitur, *deferens.*

603 *Sæuit in nomen.* impetrauerat enim Nero à Senatu, vt natalis Agrippinæ inter nefaſtos dies haberetur: eradere etiam nomen & titulos conabatur, & delere memoriam.

Puero regendum noſter infelix Amor.
Exſtinctus vmbras agitat infeſtus meas,
Flammiſq; vultus noxios coniux petit,
Inſtat, minatur, imputat fatum mihi,
Tumulumq; gnati poſcit auctorem necis,
Iam, parce, dabitur. tempus haud longum peto.
Vltrix Erinnys impio dignum parat
Lethum tyranno; verbera, & turpem fugam,
Pœnaſq; quis & Tantali vincat ſitim,
Dirum laborem Siſyphi, Tityi alitem,
Ixioniſq; membra rapientem rotam.
Licet exſtruat marmoribus, atque auro tegat
Superbus aulam, limen armatæ ducis
Seruent cohortes, mittat immenſas opes
Exhauſtus orbis, ſupplices dextram petant
Parthi cruentam, regna diuitias ferant:
Veniet dies tempúſque, quo reddat ſuis
Animam nocentem ſceleribus, iugulum hoſtibus,
Deſertus, & deſtructus, & cunctis egens.
Heu quò labor, quò vota ceciderunt mea!
Quò te furor prouexit attonitum tuus,
Et fata gnate: cedat vt tantis malis
Genitricis ira, quæ tuo ſcelere occidit!
Vtinam antequàm te paruulum in lucem dedi
Aluiq; ſæuæ noſtra laceraſſent feræ
Viſcera: ſine vllo ſcelere, ſine ſenſu innocens
Meus occidiſſes, iunctus atque hærens mihi,
Semper quietam cerneres ſedem inferûm,
Proauos, patremque, nominis magni viros;
Quos nunc pudor, luctuſq; perpetuus manet
Ex te, nefande, méque; quæ talem tuli.
Quid tegere ceſſo Tartaro vultus meos,
Nouerca, coniux, mater infelix meis?

OCTAVIA. CHORVS.
Anapæſtici.

Parcite lachrymis vrbis feſto
Lætóque die: ne tantus amor,
Noſtríque fauor, principis acres
Suſcitet iras, vobíſque ego ſim
Cauſa malorum. non hoc primum
Pectora vulnus mea ſenſerunt,
Grauiora tuli, dabit hic noſtris
Finem curis, vel morte, dies.

611 *Tumulumque gnati* Britannici. *Auctorem.* Neronem.

638 *Quid tegere ceſſo.* in ſchedis quibuſdam habetur; *non tegere.*
639 *Nouerca.* Britannici. *Coniux.* Claudij. *Mater* Neronis.
646 *Grauiora tuli.* conſuetudine mala fiunt leuiora, vt docet Ouidius libro 2. de arte amandi, lib 3. & 5. Triſtium, & 3. de Ponto; quo loco quod ait:
Ductus ab armento taurus detrectat aratrum,
Subtrahit & duro colla nouella iugo.
eſt ex illis Propertij, lib. 2.
Ac veluti primò taurus detrectat aratra,
Poſt venit aſſuetus mollis ad arma iugo.
Dabit. ſic Virgilius; Aeneid. 1.
O ſocij, neque enim ignari ſumus ante malorum,
O paſſi grauiora; dabit deus his quoque finem.
huc noſter reſpexit.
647 *Vel morte.* omnino, inquit, hodie his malis liberabor: vt enim aliter hoc mihi contingere nequeat, at certè moriar. mors autem vltima linea rerum eſt.
" *Famule.* Poppeæ: cuius nomen mendosè excuſum eſt apud Ioſephum lib. 20. antiquit. Iudaic. vbi reponas; δι' ἑῶ φίλην οὖσαν Ποππηίας τῆς Νέρωνος γυναικός.

Non ego ſæui cernere cogar
Coniugis ora, non inuiſos
Intrare mihi thalamos famulæ:
Soror Auguſti, non vxor, ero.
Abſint tantum triſtes pœnæ,
Lethique metus.
Socerûm diri miſeranda viri
Potes hæc demens ſperare memor?
Hos ad thalamos ſeruata diu,
Victima tandem funeſta cades.
Sed quid patrios ſæpe penates
Reſpicis vdis confuſa genis;
Propera tectis efferre gradus,
Linque cruentam principis aulam.
CH. *En illuxit ſuſpecta diu,*
Fama toties iactata, dies.
Ceſsit thalamis Claudia diri
Pulſa Neronis, quos iam victrix
Poppea tenet: ceſſat pietas
Dum noſtra, graui compreſſa metu,
Segniſque dolor. vbi Romani
Vis eſt populi? fregit claros
Quæ ſæpe duces; dedit inuictæ
Leges patriæ, faſces dignis
Ciuibus olim; iuſsit bellum,
Pacemque, feras gentes domuit,
Captos reges carcere cluſit.
Grauis en oculis vndique noſtris
Iam Poppeæ fulget imago
Iuncta Neroni.
Affligat humo violenta manus
Similes nimium vultus dominæ,
Ipſamque toris detrahat altis:
Petat infelix mox & flammis
Teliſque feri principis aulam.

654 *Socerûm.* Claudij patris mei, & Poppeæ patris viri quæſtorij, quem Iacobus de Strada in Epit. Theſauri antiquitatum pag. 36. vocat Titum Ollium; quod Taciti auctoritate lib. 14. Annal. 14. confirmatur.

674 *Reges.* Syphacem, Perſen, Iugurtham, Herodem.

682 *Feris* ſcio in o. vulgat. libris ſic haberi; malo tamen ex membranis legere; *teliſque feri principis*, vt Nero ferus vocetur.

ACTVS QVARTVS.

NVTRIX. POPPEA.

NV. *Quò trepida greſſum coniugis thalamis tui*
Effers alumna? quódve ſecretum petis
Turbata vultu? cur genæ fletu madent?
Certè petitus precibus & votis dies
Noſtris refulſit: Cæſari iuncta es tuo

685 *Fletu madent.* o. v. l. *fletu manant.*

Tæda

Tæda iugali; quem tuus cepit decor,
Et culpa Senecæ; tradidit vinctum tibi
Genitrix amoris, maximum numen Venus.
O qualis, altos quanta preſsiſti toros
Reſidens in aula! vidit attonitus tuam
Formam Senatus, thura cùm ſuperis dares,
Sacráſque grato ſpargeres aras mero,
Velata ſummum flammeo tenui caput:
Et ipſe lateri iunctus atque hærens tuo
Sublimis inter ciuium læta omina
Inceſsit, habitu atque ore lætitiam gerens
Princeps ſuperbo: talis emerſam freto
Spumante Peleus coniugem accepit Thetin;
Quorum toros celebraſſe cæleſtes ferunt,
Pelagiq́; numen omne conſenſu pari.
Quæ ſubita vultus cauſa mutauit tuos?
Quid pallor iſte, quid ferant lachrymæ, doce.
POP. *Confuſa triſti proximæ noctis metu,*
Viſuq́; nutrix mente turbata feror,
Defecta ſenſu. læta nam poſtquam dies
Sideribus atris ceſsit, & nocti polus;
Inter Neronis iuncta complexus mei
Somno reſoluor, nec diu placida frui
Quiete licuit. viſa nam thalamos meos
Celebrare turba eſt mæſta, reſolutis comis
Matres Latinæ flebiles planctus dabant;
Inter tubarum ſæpe terribilem ſonum
Sparſa cruore coniugis genitrix mei
Vultu minaci ſæua quatiebat facem:
Quam dum ſequor coacta præſenti metu,
Diducta ſubitò patuit ingenti mihi
Tellus hiatu: lata. quo præceps toros
Cerno iugales pariter, & miror meos
In quîs reſedi feſſa. venientem intuor
Comitante turba coniugem quondam meum,
Gnatumq́; properat petere complexus meos
Criſpinus, & intermiſſa libare oſcula.
Irrupit intra tecta tum trepidus mea,
Enſemq́; iugulo condidit ſæuum Nero.
Tandem quietem magnus excuſsit timor,
Quatit ora, & artus horridus noſtros tremor,
Pulſatq́; pectus: continet vocem timor,
Quam nunc fides pietaſq́; produxit tua.
Heu quid minantur inferûm manes mihi,
Aut

689 *Culpa Senecæ.* quæ culpa? an quia is diſſuadendo vehementius Neronem impulit:
Nitimur, enim, *in vetitum ſemper, cupimuſque negata:*
Sic interdictis imminet æger aquis.
690 . *Maximum numen Venus.* Bion:
ἁ μεγάλα μοι Κύπρις. Theocritus:
Κύπρις οὐ μεγάλα, &c.
Sophocles: μεγάλοσθένος ἁ Κύπρις, ἐκφέρεται νίκας ἀεὶ
693 *Tura cùm ſuperis.* Seruius tradit vxorem olim, non niſi peractis ſacrificijs domum duci conſueuiſſe. quo ſpectat etiam illud Valerij Balbi:
Inde vbi ſacrificas cum coniuge venit ad aras
Æſonides, vnaque adeunt, vnaque precari
Incipiunt. ignem Pollux, vndamque iugalem, &c.
697 *Omina.* vnus cod. antiq. *agmina.*
699 *Talis emerſam freto ſpumante.* Catul.
Quæ ſimul ac roſtro ventoſum proſcidit æquor,
Tortaque remigio ſpumis incanuit vnda;
Emerſere feri canenti è gurgite vultus
Æquoreæ monſtrum Nereides admirantes.
Illaque atque alia viderunt luce marinas
Mortales oculi, nudato corpore, Nymphas
Nutricum tenus exſtantes è gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incenſus fertur amore,
Tum Thetis humanos non deſpexit Hymenæos,
Tum Thetidi pater ipſe iugandum Pelea ſenſit.
710 *Placida.* Virgilius;
——— *placidam per membra quietem*
Irrigat ———
715 *Sparſa cruore.* malo ex v. l. *ſparſam*, legere. quia ferè ſemper inferis ſanguineæ videlicet cruentæ faces attribuuntur, vt alibi docui.
722 *Coniugem.* equitem Romanum, teſte Suetonio, Tacito, Plutarcho.
723 *Gnatumque* Rufrium Criſpinum; quem adhuc impuberem, quia ferebatur imperia & ducatus ludere, mergendum mari, dum piſcaretur, ſeruis ſuis Nero mandarat. auctor Sueton.
729 *Continet vocem.* Virgilius Aeneid. 3.
Obſtupui, ſteteruntque comæ, & vox faucibus hæſit.
734 *Quæcunque mentis*: ſimiles Attij Lucretij & Claudiani locos memini obſeruare me in notis ad Claudianum pag. 65. nunc addam alios. Nonnus Dionyſiac. μβ'.
——— ἐντίτυποι γὰρ
ἔργων, ὅσσα πελεῖ τις ἐν ἤματι, νυκτὶ δοκεύει·
βουκόλος ὑπνώων ἀγελαίους βόας εἰς νομὸν ἕλκει,
δίκτυα θηρητῆρι φαείνεται ὄψις ὀνείρου.
γλώσσῃ δ' ὑδατόεσσαν ἀερτρώουσι ἀργυρέοις,
&c.

Petronius Arbiter;

Somnia, quæ mentes ludunt volitantibus vmbris,
Non delubra deûm, nec ab æthere numina mittunt;
Sed ſibi quiſque facit. nam cùm proſtrata ſopore
Languent membra, quies & mens ſine pondere ludit.
Quicquid luce fugit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit & flammis miſerandas ſæuit in vrbes;
Tela videt, verſaſque acies & funera regum,
Atque exundantes profuſo ſanguine campos.
Qui cauſas orare ſolent; regeſque forumque,
Et pauido cernunt incluſum corde tribunal.
Condit auarus opes, defoſſumq; inuenit aurum,
Venator ſaltus canibus quatit: eripit vndis,
Aut premit euerſam periturus nauita puppim.
Scribit amatori meretrix. dat adultera munus
Et canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.
In noctis ſpacio miſerorum vulnera durant.

Herodotus, in Polymnia: πεπλανῆσθαι αὗται μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνειράτων τά τις ἡμέρης φροντίζει. Sed & Tertullianus ni fallor, in eo opere, quo de inſomniis agitur, ſimile quid prodidit. ſuntque hęc Galeno, Ariſtoteli, & Hippocrati conſentanea; quorum vltimus in libro de inſomniis ſcribit, idipſum animum fortem valetudinemque conſtantem ſignificare.

750 *Numen deûm.* at quorum deûm? num *Telluris & Heroum*? ſic opinor. quia Hippocrates, de inſomniis, auctor eſt, ſecundis in rebus Iouem cæleſtem, Iouem opulentum, Solem, Mineruam, Iunonem, Mercuriũ & Apollinem ſupplicationibus adiri ſolere: in aduerſis verò, pro malis auerruncandis, placari conſueuiſſe Tellurem & Heroës malorum auerrũcatores, quos noctu multum pollere probat Athenæus lib. 11. Quibus addes me auctore *Iouem prodigialem*, de quo Plautus in Amphitryone;

Rectè dicit, vt commeminit, ſomnium narrat tibi.
Sed mulier, poſtquã experrecta es, prodigiali Ioui
Aut mola ſalſa hodie aut ture comprecatam oportuit.

Aut quem cruorem coniugis vidi mei?
NVT. *Quæcunque mentis agitat infeſtus vigor,*
Ea per quietem ſacer & arcanus refert,
Veloxque ſenſus. coniugem, thalamos, rogos,
Vidiſſe te miraris, amplexu noui
Hærens mariti? ſed mouent læto die
Pulſata palmis pectora, & fuſæ comæ.
Octauiæ diſſidia planxerunt ſacros
Intra penates fratris, & patrium larem.
Fax illa, quam ſecuta es Auguſtæ manu
Prælata; clarum nomen inuidiâ tibi
Partum ominatur. inferûm ſedes; toros
Stabiles futuros ſpondet æternæ domus.
Iugulo quòd enſem condidit princeps tuo;
Bella haud mouebit, pace ſed ferrum teget.
Recollige animum, recipe lætitiam, precor:
Timore pulſo, redde te thalamis tuis.
POP. *Delubra & aras petere conſtitui ſacras,*
Cæſis litare victimis numen Deûm:
Vt expientur noctis & ſomni minæ,
Terrorque in hoſtes redeat attonitus meos.
Et vota pro me ſuſcipe, & precibus piis
Superos adora, mânet vt præſens metus.

CHORVS.

Anapæſtici.

Si vera loquax fama Tonantis
Furta & gratos narrat amores:
Quem modò Ledæ preſſiſſe ſinum
Tectum plumis pinniſque ferunt;
Modò per fluctus raptam Europen
Taurum tergo portaſſe trucem:
Quæ regit, & nunc deſeret aſtra,
Petet amplexus Poppea tuos;
Quos & Ledæ preferre poteſt,
Et tibi quondam; cui miranti
Fuluo Danaë fluxit in auro.
Formam Sparte iactet alumnæ.
Licet, & Phrygius præmia paſtor;
Vincet vultus hæc Tyndaridos,
Qui mouerunt horrida bella,
Phrygiæque ſolo regna dedère.
Sed quis greſſu ruit attonito?
Aut quid pectore portat anhelo?

NVN.

NVNCIVS. CHORVS.

NVN. *Quicunque tectis miles exſultat ducis,*
Defendat aulam; cui furor populi imminet.
Trepidi cohortes ecce præfecti trahunt
Præſidia ad vrbis victa, nec cædit metu
Concepta rabies temerè, ſed vires capit.
CHO. *Quis iſte mentes agitat attonitus furor?*
NVN. *Octauiæ furore perculſa agmina,*
Et efferata per nefas ingens ruunt.
CHO. *Quid auſa facere, quóve conſilio doce.*
NVN. *Reddere penates Claudiæ Diui parant,*
Torosq́. fratris, debitam partem imperi.
CHO. *Quos iam tenet Poppea concordi fide?*
NVN. *Hic vrit animos pertinax nimium furor,*
Et in furorem temere præcipites agit.
Quæcunque claro marmore effigies ſtetit,
Aut ara fulgens, ora Poppeæ gerens,
Afflicta vulgi manibus, & ſæuo iacet
Euerſa ferro, membra per partes trahunt
Diducta laqueis, obruunt turpi diu
Calcata cœno. verba conueniunt feris
Immiſta factis. quæ timor recipit meus.
Sepire flammis principis ſedem parant,
Populi niſi iræ coniugem reddat nouam,
Reddat penates Claudiæ victus ſuos.
Vt noſcat ipſe ciuium motus mea
Voce, haud morabor iuſſa præfecti exequi.
CHO. *Quid fera fruſtra bella mouetis?*
Inuicta geris tela Cupido,
Flammis veſtros obruet ignes:
Quîs extinxit fulmina ſæpe,
Captumq́, Iouem cælo traxit.
Læſi triſtes dabitis pœnas
Sanguine veſtro. non eſt patiens
Feruidus iræ faciliſque regi.
Ille ferocem iuſsit Achillem
Pulſare lyram: fregit Danaos,
Fregit Atridem, regna euertit
Priami, claras diruit vrbes.
Et nunc animus quid ferat horret,
Vis immitis violenta dei.

ACTVS

754 *Vt expiëtur noctis & ſomni minæ.* antiqui mane mala ſomnia expiabant, apud Apollonium Circe;

——— ἔνθα καὶ Κίρκην
εὗρον ἁλὸς νοτίδεσσι κάρη ἐπιφαιδρύνουσαν,
τοῖον γὰρ νυχίοισιν ὀνείρασιν ἐπτοίητο.

idem ex Sophocle, Aeſchylo & Perſio annotauit Cælius Rhodiginus libro 27. antiq. lect. cap. 17.

765 *Danae fluxit in auro.* Cornelius Seuerus, in AEtna;

Taurus in Europen, in Ledam candidus Olor,
Iuppiter in Danaën pretioſus fluxerit imber.

de Danaë Horatius inquit;

Incluſam Danaën turris ahenea,
Robuſtæque fores & vigilum canum
Triſtes excubiæ munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acriſium virginis abditæ
Cuſtodem pauidum Iuppiter & Venus
Riſiſſent. fore enim tutum iter & patens
Conuerſo in pretium deo.
Aurum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo, &c.

quibus verſibus innuitur, per hanc fabulam docere poëtas, auro quiduis impetrari, & auro largitionibuſque omnia eſſe peruia; quæ mythologia Natali Comiti placet nec mihi diſplicet: excogitaui tamen & aliam, quæ, vt mihi quidem videtur, nec ipſa malè conuenit. nempe Acriſium hominem eſſe magnæ eruditionis; quæ eruditio (hæc eſt Danaë filia eius) animo & mente abdita latet, & quia mentis ſedes caput eſt, in turri ahenea concluſa dicitur. corporis enim arx ſeu turris eſt caput. hęc eruditio latet abdita & quaſi mancipata carceri, eſtque ſterilis & infœcunda, donec aureo imbre irrigetur, hoc eſt, donec potentis alicuius munificentia foueatur & excitetur: quod cùm euenit, confeſtim hæc Danaë Perſeum parit, qui ſaxificam Meduſam interficit. Enimuerò tunc eruditio iſta præmiis excitata, diſcuſſa tenuis fortunæ caligine, & effractis paupertatis compedibus, pariet liberos præſtantiſſimos, videlicet libros, æterna ſcientiæ monumenta; à quibus ignorantia & inſcitia debellabuntur. ignorantia, inquam, quæ ſtupidos, hebetes, & planè ſaxeos homines reddebat. hi libri quia per ora virum volitant: ideo alata talaria Perſeo tribuuntur. Idem Andromedam Ceto eripuiſſe fingitur: quia his monumentis ſalutaria vitæ hominum præcepta ab antiquis compoſita, ab interitu vindicantur. Andromeda namque

ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ϗ μέδω formatur, & virum curans ſignificat. Demum poëtæ fabulantur Perſeum vna cum Andromeda in cælum fuiſſe tranſlatum : propterea quod huiuſmodi ſcripta, cum antiquorum illis placitis à ſe ſanatis & cõſeruatis perpetuò viuunt, & quodãmodo immortalitatẽ cõſequũtur. Docemur itaque per hanc fabulam ſine emolumenti & præmiorum ope, quantumuis clara ingenia iacere ac deliteſcere. inquit ille;

Haut facilè emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

& alius;

Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones.

Nec fruſtra Muſas Andronicus Diuæ Monetæ filias vocauit, vt & Higynus; & quæ Græcis μνημοσύνη, Latinis Moneta dicta. qui plura volet, legat elegantiſſimum Lucani Panegyricum ad Calpurnium Piſonem, circa finem.

Fluxit. quidam manuſc. *fulſit.* ſed nihil muto.

778 *Quis iſte mentes agitat attonitus furor.* membranæ continent:

Quid 1. m. a. attonitus furor. Sed malè.

817 *Funerea.* tres libri ſcripti; *funeſta.*

826 *Turpis egeſtas.* Virgilius;

—— maleſuada fames & turpis egeſtas.

Sæua, cum luctu, fames. Lucanus;

Sed patitur ſæuam, veluti circumdatus arta
Obſidione, famem ——

„ 832 *Malis domanda.* T. Liuius lib. 2. Pa-
„ lamque ferrent malo domandam Tri-
„ buniciam poteſtatem.

ACTVS QVINTVS.

NERO.

O lenta nimium militis noſtri manus,
Et ira patiens poſt nefas tantum mea.
Quod non cruor ciuilis accenſas faces
Exſtinguit in nos, cæde nec populi madet
Funerea Roma; quæ viros tales tulit.
Admiſſa ſed iam morte puniri parum eſt,
Grauiora meruit impium plebis ſcelus:
Et illa, cui me ciuium ſubiecit furor,
Suſpecta coniux & ſoror ſemper mihi.
Tandem dolori ſpiritum reddat meo,
Iramque noſtram ſanguine exſtinguat ſuo:
Mox tecta flammis concidant vrbis meis,
Ignes, ruinæ, noxium populum premant,
Turpiſq; egeſtas, ſæua cum luctu fames.
Exſultat ingens ſeculi noſtri bonis
Corrupta turba, nec capit clementiam
Ingrata noſtram, ferre nec pacem poteſt;
Sed inquieta rapitur; hinc audacia,
Hinc temeritate fertur in præceps ſua.
Malis domanda eſt, & graui ſemper iugo
Premenda: ne quid ſimile tentare audeat,
Contraque ſanctos coniugis vultus meæ
Attollere oculos. fracta per pœnas metu
Parêre diſcet Principis nutu ſui.
Sed adeſſe cerno, rara quem pietas virum
Fidéſque caſtris nota præpoſuit meis.

PRAEFECTVS NERO.

PRAEF. *Populi furorem, cæde paucorum, diu*
Qui reſtiterunt temerè, compreſſum affero.
NE. *Et hoc ſat eſt? ſic miles audiſti ducem?*
Compeſcis? hæc vindicta debetur mihi?
PR. *Cecidere motus inpij ferro duces.*
NE. *Quid illa turba, petere quæ flammis meos*
Auſa eſt penates, Principi legem dare,
Abſtrahere noſtris coniugem caram toris:
Violare quantum licuit, inceſta manu
Et voce dira, debita pœna vacat?
PR. *Pœnam dolor conſtituet in ciues tuos.*
NE. *Conſtituet, ætas nulla quam famæ eximat.*
PR. *Quam temperet non ira, non noſter timor?*

NE. *Iram*

NE. *Iram expiabit, prima quæ meruit meam.*
PR. *Quam poſcat cæde, noſtra ne parcat manus.*
NE. *Cædem ſororis poſcit, & dirum caput.*
PR. *Horrore victum trepidus aſtrinxit rigor.*
N. *Parêre dubitas?* PR. *cur meam damnas fidem?*
N. *Quod parcis hoſti.* PR. *femina hoc nomen capit?*
N. *Si ſcelera cepit?* PR. *éſtne qui ſontem arguat?*
N. *Populi furor.* PR. *quis regere dementes valet?*
N. *Qui concitare potuit.* PR. *haud quemquam reor.*
N. *Mulier, dedit natura cui pronum malo*
Animum, ad nocendum pectus inſtruxit dolis.
Sed vim negauit, vt ne inexpugnabilis
Eſſet, ſed ægras frangeret vires timor,
Vel pœna: quæ tam ſera damnatam premit,
Diu nocentem. tolle conſilium, ac preces,
Et imperata perage: deuectam rate
Procul in remotum litus interimi iube,
Tandem vt reſidat pectoris noſtri tumor.

CHORVS OCTAVIÆ.
Anapæſtici.

O funeſtus multis populi
Diruſque fauor; qui cùm flatu
Vela ſecundo ratis impleuit,
Vexitque procul; languidus idem
Deſerit alto ſæuóque mari.
Fleuit gnatos miſeranda parens,
Perdidit ingens quos plebis amor,
Nimiuſque fauor, genere illuſtres,
Pietate, fide, linguâ claros,
Pectore fortes, legibus acres.
Te quoque lenis ſimili letho
Fortuna dedit; quem neque faſces
Texêre ſui, nec tecta domus.
Plura referre prohibet præſens
Exempla dolor. modò cui patriam
Reddere ciues aulam, & fratris
Voluere toros; nunc ad pœnam
Lethumq́, trahi, flentem, miſeram
Cernere poſſunt. benè paupertas
Humili tecto contenta latet.
Quatiunt altas ſæpe procellæ,
Aut euertit fortuna domos.

855 *Aſtringit.* ſic pro *aſtrinxit*, in membranis legitur.

861 *Mulier dedit natura cui pronum malo animum.* de muliere ait Simonides Amorgynus:
οὐδ' ἄν τι εὖ ἔρξειν· ἀλλὰ τοῦθ' ὁρᾷ,
καὶ τοῦτο πᾶσαν ἡμέρην βουλεύεται,
ὅκως τι χ' ὡς μέγιστον ἔρξειεν κακόν.

863 *Sed vim negauit.* Anacreon mulieribus à natura non prudentiam, non robur, neque fortitudinem, ſed horum loco datam pulchritudinem aſſerit, his verſibus (ſi modò ipſius ſunt, quod Fran. Robortellius negauit.)
γυναιξὶν οὐκ ἔτ' εἶχεν·
τί οὖν δίδωσι; κάλλος,
ἀντ' ἀσπίδων ἁπασῶν,
ἀντ' ἐγχέων ἁπάντων.

870 *O funeſtus multis populi diruſque fauor.* Pauſanias, in Atticis, aſſerit nemini vmquam qui ſe effusè ad rempub. gerendam contulerit, ſeſéque auræ populari crediderit, optabilem vitæ exitum contigiſſe: ὡς δέ μοι λελέχθω δοκεῖ, ἄνδρα ἀφειδῶς ἐσπεσόντα ἐς πολιτείαν, καὶ πιστὰ ἡγησάμενον τὰ τοῦ δήμου, μήπω καλῶς τελευτῆσαι. & ſanè hoc tam verũ eſt, quàm quod veriſſimum. & facilè eſſet non modò ex ſuperiori memoria multis hoc exemplis confirmare, ſed ijs etiam quæ ipſi in hac tam nõ multorum annorum ætate vidimus: verùm nolo nondum planè obductas cicatrices retegere.

875. *Fleuit.* Ti. & C. Gracchos homines mirè populares, Agrariarũ legum auctores acerrimos, Cornelia mater luxit.

880 *Te quoque leuis.* omiſſis aliorum nugis intellige de M. Liuio Druſo tribunopl. quem cùm potiſſima Pop. Romani pars maximo fauore complecteretur, incertum, à quo domi ſuæ fuit interfectus. hunc Bruſonius lib. 7. c. 16. mendosè Iulium Druſum vocat.

Lenis. legendum, non cum Badio *leuir*; nec cum N, *lenis.* ſed cum v. libris *leuis.* fortuna enim quid leuius? quid inconſtantius? quid volubilius? in illo
" Varronis fragmento, quod iam ſemel
" poſuimus, forte commodius legeretur;
" *Nemini fortuna currum à carcere vltimi leuis*
" *Miſſum, inoffenſum per æquor, cãdidum ad calcem ſubit.*

OC. *Quò me trahitis? quodve tyrannus*
Aut exilium regina iubet?
Si mihi vitam fracta remittit
Tot iam noſtris euicta malis;
Si cæde meâ cumulare parat
Luctus noſtros: inuidet etiam
Cur in patriâ mihi ſæua mori?
Sed iam ſpes eſt nulla ſalutis.
Fratris cerno miſeranda ratem:
Hæc eſt; cuius vecta carinâ
Quondam genitrix, nunc & thalamis
Expulſa ſoror miſeranda vehar.
Nullum pietas hunc numen habet,
Nec ſunt ſuperi: regnat mundo
Triſtis Erinnys.
Quis mea dignè deflere poteſt
Mala? quæ lachrymis noſtris queſtus
Reddet Aëdon? cuius pinnas
Vtinam miſeræ mihi fata darent:
Fugerem luctus ablata meos
Pennâ volucri, procul & cœtus
Hominum triſtes, cædemq́ue feram;
Sola in vacuo nemore, & tenui
Ramo pendens, querulo poſſem
Gutture mæſtum fundere murmur.
CH. *Regitur fatis mortale genus,*
Nec ſibi quicquam ſpondere poteſt
Firmum & ſtabile: perquàm caſus
Voluit varios ſemper nobis
Metuenda dies. animum firment
Exempla tuum iam multa, domus
Quæ veſtra tulit. quid ſæuior eſt
Fortuna tibi? tu mihi primùm
Tot natorum memoranda parens
Nata Agrippæ, nurus Auguſti,
Cæſaris vxor; cuius nomen
Clarum toto fulſit in orbe,
Vtero toties enixa graui
Pignora pacis; mox exſilium,
Verbera, ſæuas paſſa catenas,
Funera, luctus, tandem lethum
Cruciata diu. felix thalamis
Liuia Druſi, natiſq́ue ferum
Ruit in facinus, pœnamque ſuam.

893 *Reginæ.* cùm in o.v. l. & antiquis editionibus ita legatur, cur non eam lectionem retineamus? etenim *fortuna*, quod M. intruſit, ex gloſſa interlineari in contextum irrepſit *Regina*, hoc eſt, vel Poppea, vel potius fortuna; quam Ennius quoque ſimpliciter heram vocauit;
Véſne velit, an me regnare-hera, quidve ferat fors,
Virtute experiamur ———
900 *Fratris.* ἐμφατικῶς. ſic ſupra Thyeſt.
Agnoſco fratrem. ſuſtines tantum ſcelus, &c.

906 *Triſtis Erinnys.* ſic Maro;
——— *quo triſtis Erinnys*
Quo fremitus vocat.

913 *Cædemque feram.* Ouidius;
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.

918 *Nec ſibi quicquam ſpondere poteſt.* Euripides in Ione;
ἠλιθόμεσθ᾽ ἐκεῖθεν
ἐνθάδε δυστυχίαισιν,
εὐτυχίαις τε πάλιν
μεθίσταται δὲ πνεύματα.
ideo Bathon, in Aetolo, inquit:
ἄνθρωπος οὐκ ἔχ τα. ·ις ὢν δὲ τῷ βίῳ
τέχνας ἐστὶν, εἴπερ ἄτι ...καὶ διὰ βίου.
929 *Toties.* nouies peperit enim hæc Agrippina (quæ M. Agrippæ & Iuliæ filia, Germanici vxor, Tiberij nurus fuit) nouem liberos, quorum duo infantes, vnus puerascens mortuus eſt; ceteri, Agrippina, Druſilla, Liuilla, Nero, Druſus, & C. Cæſar diutius vixerunt. hanc Agrippinam Tiberius, primo quidem dedignatus alloqui, vocari deſiit; mox in Pandatariam relegauit, conuiciantique per centurionem oculum excuſſit; rurſus ei, per vim ore diducto, cibum inſulciri iuſſit: poſtremò voluntaria inedia abſumtam, crimi noſiſſimè fuit inſectatus, diem quoque natalem illius nefaſtum eſſe, cadauer verò in Gemonias proijci voluit.
934 *Ferum.* Liuia Druſi vxor, quia maritum Druſum interfici curarat, Tiberij, cuius nurus erat, iuſſu fuit infecta.

Iuliæ

Iulia matris fata ſecuta eſt:
Poſt longa tamen tempora ferro
Cæſa eſt, quamuis crimine nullo.
Quid non potuit quondam genitrix
Tua, quæ rexit Principis aulam,
Cara marito, partuq́; potens?
Eadem famulo ſubiecta ſuo,
Cecidit diri militis enſe.
Quid, cui licuit regnum in cælum
Sperare, parens tanta Neronis:
Num funeſtâ violata manu
Remigis antè, mox & ferro
Lacerata diu, ſæui iacuit
Victima nati?
OC. *Me quoque triſtes mittet ad vmbras*
Ferus, & manes, ecce tyrannus.
Quid iam fruſtrà miſeranda moror?
Rapite ad lethum; quîs ius in nos
Fortuna dedit. teſtor ſuperos.
Quid agis demens? parce precari,
Quîs inuiſa es, numina diuûm.
Tartara teſtor, Erebíque deas
Scelerum vltrices, & te genitor
Dignum tali morte, & pœna:
Non inuiſa eſt mors iſta mihi.
Armate ratem, date vela fretis,
Ventiſque, petat puppis rector
Tandem Phariæ litora terræ.
CH. *Lenes auræ, Zephyrique leues;*
Tectam quondam nube ætheriâ
Qui vexiſtis raptam ſæuæ
Virginis aris Iphigeniam:
Hanc quoque triſti procul à pœnâ
Portate precor templa ad Triuiæ.
Vrbe eſt noſtrâ mitior Aulis,
Et Maurorum barbara tellus.
Hoſpitis illic cæde litatur
Numen ſuperûm: ciuis gaudet
Roma cruore.

FINIS.

MARTINI ANTONII DELRII
EX SOCIETATE IESV
SYNTAGMATIS TRAGICI
Pars vltima.
SEV

Nouus Commentarius in decem Tragœdias, quæ vulgò SENECÆ *aſcribuntur.*

Cum Indicibus.

LVTETIÆ PARISIORVM,
Sumptibus PETRI BILLAINE, iuxta D. Michaëlis Sacellum in Palatio.

M. DCXX.

IVSTO LIPSIO V. C. MART. ANT. DELRIO S.

NEc duos mundus ſoles, nec rubeculas duas ſaltus capit: *nec regna ſocium ferre, nec tedæ ſciunt.* malo id exemplo multi ſcriptores imitantur, CRITICI præcipuè, qui, ſi eandem quis cum illis ſpartam nitatur ornare, mox calamis ſæuiunt, & ſepiæ atque loliginis ſuco cruentum bellum gerunt, & Archilochi melos mutuum occinunt. quot eorum amicitias riualitas reſoluit? ſed illæ nec probè colligatæ, nec veræ amicitiæ fuerunt; quæ tales, æmulationem ignorant, obtrectationem auerſantur. veræ non erant; quas vel ambitio, vel cupiditas, vel ſimulatio coniunxerat. veras, non niſi probitas & virtus & fides conciliant; connectunt, & conſeruant. Audeo dicere talem noſtram, IVSTE LIPSI: quam, nec tot annorum, tot locorum interualla; nec partium aduerſariarum (quæ te vel inuitum, vel inopinantem, & improuidum abſtraxerant) factiones, nec aliæ quæ aliis graues cauſſæ viderentur; reſcindere potuerunt. Nec mirum. nam quod aliud illi principium, quam animorum quædam ſimilitudo, & ad humanitatem atque honeſtatem conſpiratio? quis finis, niſi fructus tam ingenuæ voluntatis, artium bonarum ac ſtudiorum liberalium incrementum? ita dum idem volumus, idem admiramur, & conamur, vnus ambos *Annæus* pari voluntate, ſucceſſu non pari, nos cœpit. Prior ego lucis perpaullulum dedi penè puer, planè tiro. Mox tu, Sol litteratorum, Princeps veræ Criticæ huius æui, radiatum ingenij & iudicij lumen intuliſti; &, quæ haut ſcio an quis alius arroſis ad Ariſtophanis & Cleanthis lucernam vnguibus tandem peperiſſet; ea tu, quaſi ludens, effudiſti. Quòd ſi vt næuos tantum tollere, ſic animus tibi fuiſſet commentariis præterea illuſtrare; cum ramento & puluiſ-

culo cunĉta euertiſſes; mihi quercus alia fuiſſet excutienda. Nunc quod præſtare voluiſti, præclarè tu quidem, vt ſoles, & feliciter: ſed quod à te neglectum, id vt poſterioribus curis præſtarem, inuaſi. Prodeunt nunc qualiacumque, hac ſpe & mente vt tuis apponantur; vt componantur, non magis, quàm vt rauca picarum garrulitas, luſciniarum canori ſuauiſſimo, vel noctuæ cæcutientia, perſpicacitati aquilæ comparetur. Adderem illa mihi diſplicere, ſi poſſent, quæ tibi placuere. Tuum mihi iudicium multorum inſtar millium. legiſti, recenſuiſti, probaſti. cur lucem paueant? tu obſtetricatus manu, auctor & impulſor typographo edendi, tibi debebunt, quam adſpicient lucem. Accipies igitur, in duas Tragœdiarum Senecæ optimas Comment. MEDEAM & THEBAIDA, & quia patrem infauſtum non vult Antigone deſerere, ſimul in OEDIPVM: vt litterario tuo theſauro hanc opellam, Crœſi opibus teruncium adiungas; quódque debes amicitiæ & iudicio tuo, vt contra Zoilorum Claudiana tonitrua defenſionem ſuſcipias. Faxit DEVS OPT. MAX. qui te tot periculis falſorum fratrum, & ex Orci faucibus ereptum, patriæ, & veris amicis reddidit; vt quam animo religionis puritatem tuebaris, eam nunc tibi palam profitenti, & in matris Eccleſiæ Catholicæ gremio conquieſcenti; hoc amicitiæ & pietatis in te meæ teſtimonium ſit ſempiternum. Leodici, CIↃ. IↃ. XCII. menſe Iunio.

COMMENTARIVS IN MEDEAM.

Lectori S.

QV Æ in *Aduerſariis olim, hîc non repetam: eò tibi recurrendum: Duntaxat Græcorum teſtimoniorum Latinam nunc interpretationem accipies; quia plerique illam poſtularunt. Vtar autem eorum qui extant interpretum verſionibus; ſi non exſtet vlla, ſententiam meis verbis exprimam, hactenus vt intelligatur. Quorum Græca exemplaria non erunt ad manum; ignoſce ſi mentem, non ipſa verba exhibebo. Vale.*

ARGVMENTVM.

REPVDIATA Medeâ Iaſon, Creuſam Creontis, Corinthiorum Regis, filiam ducit: iuſſa in exilium proficiſci Colchis, vnius diei inducias impetrat. interea dona diris venenis illita, per filios ad Creuſam mittit. exornat ſe iis miſella noua nupta, & repentè flammis erumpẽtibus, vnâ cum patre, qui accurrerat, filiámque complexus eripere conabatur, cúmque ipsâ regiâ, incendio abſumitur. Medea ſecum aſportatis in domus faſtigium filiis, in Iaſonis conſpectu, crudeliter eos trucidat: & à draconibus mox per aërem Athenas deuehitur.

MEDEA] *quidam etiam Melanthius Græcè*, Medeam *tragœdiam edidit. Paccuuij fabulam, non* Medeam, *ſed* Medum *inſcriptam cenſet Manutius comment. in lib. 7. epiſt. Ciceron. ad familiar. epiſt. 6. ſed verius*, Medum *&* Medeam *ab illo editas: Vide fragmenta quæ nos parte primâ ex vtraque. Tertullianus in lib. de præſcript. aduerſ. hæretic. fortè ad ſententiam magis, quàm ad verba reſpexit, dum Ouidij* Medeam, *ex Virgilio centonem nuncupat.: quanquam illud, quod Seneca libro* 1. *Suaſoriar. ex eadem laudat;*

Feror huc illuc, vt plena Deo.

Sanè Virgilianum fermè. ſed fortè rectius quidam Cod. Tertulliani eum ſcriptorem vocant Oſidium Getam; quod placuit Domino Lindano in Panopliâ, Arbitror Medeæ nefariam crudelitatem à Sophocle celebratam duabus fabulis, quarum vni titulus; Colchides, *alteri;* Scythæ. *huius noſtræ tragœdiæ materiam narrant Diodorus Siculus lib. 5. & Apollodorus lib. 1. bibliothec. Ouidius in Metamorph. & epiſt. Heroid. & Iuſtinus lib. 42.*

IN ACTV I.

Hoc Actu iras nutrit Medea, & ſuperos inferóſque ad vltionem vocat.

Cõiugales Deos Græci ἀπογαμέτας: Phocenſes ſolas Deas geniales, Γενναΐδας nominarunt. *Pauſan. in Attic.*

Verſu 1. Dij coniugales] *agendum de his nunc paullo fuſius.* Coniugales *dicti, teſte D. Auguſtino lib. 3. de ciuit. Dei, quia nubentes eis commendabantur, vt bene coniugarentur. iugum enim matrimonio iungendis imponebatur, ad ſignificandum concordiam futuram & ſeparationis difficultatem, vt tradit D. Iſidorus. lib. 9. Origin. ſeu Etimolog. c. de coniugiis. ſolitæ horum deorum effigies in geniale cubiculum inferri, erántque numero penè infiniti, vt idem Auguſtinus docuit lib. 6. de ciuit. Dei cap. 9. præcipui, & quaſi anteſignani, qui hîc nominantur, &* Iupiter γαμήλιος, *de quo D. Hieron. in* Iouinian. *Pauſanias, Diodorus & alij;* Iuno γαμήλια; Venus, *variis ob id nominibus appellat;* Hymenæus, *de quo poſtea;* Πειθὼ, *de qua Coluthus,*

καὶ στέφος ἀσκήσασα γαμήλιον ἤλυθε Πειθώ

Et coronam nectens nuptialem venit Pytho:

& Diana, *quam Locri & Boëotij* Encliam *vocarunt, eiq́ in foro ſtatuam & aram dedicarunt, & ſponſum ſponſámque antè nuptias ei ſacrificare iuſſerunt. auctor Plutarchus in Ariſtide. His addendus* Genius; *qui A. Furio dicitur,* Deorum filius, hominúmque parens, *ſic dictus quaſi ſuus quemq́ genius genuerit. vnde Laberius in Imagine;*

Plaut. in Menachm. Horat. lib. 2. epiſt. 2.

Genius generis noſtri parens.

ideo à Tibullo dicitur, deus Natalis; *à Planto & Horatio,* naturæ Deus humanæ. *quia (vt ait Feſtus, eiusq́ tranſcribens verba D. Iſidorus)* Genium vocabant, Deum rerum omnium genendarum. *Coniugalis ergo Deus. nam & in coniugatorum tantum ædibus, teſte Cenſorino, duo Genij colebantur, quo ſenſu* torus genialis, & epulæ geniales *dicuntur, pro nuptialibus, vt hic & apud Ciceronem pro Cluentio & alios. Martianus Capella tradit* Genium *dici Deum, qui, quo primum momento homo gignitur, illi aſſocietur. Ammianus Marcellinus ex Gentilium doctrinâ lib. 21. Hiſtor. ſcribit Conſtantio Imp.* Genium ſalutis tutelæ (*ſic loquitur*) appoſitum, *paullo ante mortem eum deſeruiſſe:* & cunctis in lucem editis hominibus, ſaluâ firmitate fatali, huiuſmodi velut actus rectura ſociari: *à paucis viſa, vt à Pythagorâ, Socrate, Numâ, Scipione maiore, Mario, Octauiano Aug. Triſmegiſto, Apollonio, & Plotino; qui etiam ſcripſerit,* quibus primordiis hi Genij animis connexi mortalium, *& quomodo animas* tanquam gremiis ſuis ſuſceptas tueantur, &, quoad licitum eſt, doceant maiora, ſi ſenſerint puras, & à colluuione peccandi immaculatâ corporis ſocietate diſcretas. *Menandri ſenarios duos addit; quibus docet cunctis naſcentibus datum dæmonem cuſtodem & rectorem vitæ;*

Απαντι δαίμων ἀνδρὶ τῷ γεννωμένῳ

Απαντος ἐστὶ μυσταγωγὸς τοῦ βίου.

Sic nimirum cacodæmon veritatem fidei, de bonorum Angelorum ſingulis hominibus tutelâ additâ, conatus iam tum his de Geniis commentis infirmare; vt & nunc per emiſſarios ſuos; qui negãt ſuum cuique aſſociatum Angelum cuſtodem; de quo theologi conſulendi: nos, quid Ethnici de ſuis Geniis, proſequamur. Cenſorinus ergo in hæc verba; Genium eſſe Deum, cuius in tutelâ vt quiſque natus eſt, viuit: ſiue quòd vt generemur curat; ſiue etiã, quòd nos genitos ſuſcipiat ac tueatur; certè à gignendo Genius appellatur. Euclides Socraticus duplicem dicit nobis omnibus genium appoſitum; quod & Lucillius lib. 9. Satyrarum confirmarat. Et licet alij ſint Dij complures homini vitam pro ſuâ quiſque portione adminiculantes, quos libri indigitamentorum enumerant: ij tamen ſemel in vnoquoque hominum numinum ſuorũ affectum repræſentant. ideo illis non quotannis ſacrificabatur. Genio autem; quia ita nobis eſt obſeruator aſſiduus appoſitus, vt ne puncto quidem temporis longius abſcedat; ſed ab vtero matris exceptos, ad extremũ vitæ diem comitetur: ideo illi potiſſimum, per omnem ætatem quotidie ſacrificabant; non quidem factâ hoſtiâ, ſed mero fuſo, quia iuxta Varronem, in lib. *Articulus ſeu de numeris, in* Genij feſto, qui erat natali die, manum à cæde & ſanguine abſtinebant: ne die, quâ ipſi lucem accepiſſent, aliis demerent. *Quæ cum Varronis ſententia fuerit Romanorum doctiſsimi, eumq́; Cenſorinus ſequatur; quærendum ſedulò, cur homo eruditus ex illo Horatij;*

Vide D. Hieron. cap. 18. Matthei. D. Chryſoſt. Hom 60. in Matth. & D. Thom. 1. par. q. 113. Tertullianus Apol. c. 32. Neſcitis Genios dæmones dici, & inde diminutiua voce dæmonia.

—— cras Genium mero
Curabis, & porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis;

cenſuerit Genio, vt & Lari, porcum immolari conſueuiſſe; maximè cùm & Acron ea verba manifeſtè ad ſacrificium referat. An quod Natali die floribus & vino tantum, ceteris per annum etiam porco, fiebat? ſed Varronis ratio ſemper locum obtinet. quare omnino cenſeo viuas ſenſileſque hoſtias ab omni ſacrificio genij alienas; illiq́; cædem omnem creditam diſplicere. Horat. lib. 2. epiſt. 1. —— Siluanum lacte piabant,

Floribus & vino Genium memorem breuis æui.

Memorem ſcilicet, quia vitæ breuis homines admonet. Perſius. Sat. 2.

Funde merum Genio ——

Thura quoque adolebant. Tibullus, de Natali Cherinthi;

Magne Geni, cape thura libens.

Sed Horatius, porci bimeſtris meminit. Verùm aliud facere Genio, *ſeu* placare Genium; *aliud,* curare Genium. *illud ad ſacrificia & diuinæ rei curationem perſpicuè pertinet: hoc ad lætitiam, hilaritatémque animi, corporis inuitationem, & largioris menſæ apparatum, vnde dicti* homines Geniales, *&* Genio indulgere, *cui* Genium defrudare *opponitur. Genium namque voluptatis quoque Deum putabant. Fauet huic Horatiani loci explicationi Porphyrion interpres, & alij. Sed & pro fortunâ, Genius gloſſar.* Genius

Vide Turnebum lib. 16 aduerſ. c.19.

τύχη ἑκάστου ἀνθρώπου. & Genium τύχη. Genium *viri colebant*, Iunonem natalem *feminæ; per Genium viri, per Iunonem feminæ iurabant. An quia negabant feminis eſſe Genium, vel viris Iunonem propitiam? non crediderim. altius quid ſuberat. fortè quia gignendi actum ſolis viris, cum Ariſtotele in libris de Generat. animal.; feminis ſolam perpeſſionem & pariendi laborem, cui præerat Iuno, tribuebant. Certè nimis apertè veteres ſcripsêre, vt queant illorum verba aliò detorqueri, ad feminas excludendas. Cenſorinus, vnumquemque vt natus eſt, dixit in Genij tutelâ viuere. Seneca de antiquis Romanis epiſt. III.* Singulis & Genium & Iunonem dederunt. *Plinius lib. 1. nat. hiſtor.* Cùm ſingulos ex ſemetipſis Deos faciant, Genios Iunonéſque adoptant ſibi. *Ammianus etiam, Plautus, Horatius, Laberius generatim loquuntur. Viris ergo non Genij modò, ſed & Iunones, Natales dij, mulieribus iidem. iuuat etiam Tibullus, qui lib. 4. de Cherinthi pueri natali agens, primò quidem Genium precatur, mox Sulpitiæ, quæ adoleſcentem amabat perditè, votum in eodem Natali Cherinthi ſubdit;* Natalis Iuno ſanctos cape thuris aceruos. *decuit enim mulierem natalis potius Deæ, quàm Dei, tamen adoleſcentis gratiâ, meminiſſe. Hæc de Genio, vtinam non ſine genio. multa Lilius Syntagm. 15. ſed non ſatis à Lare diſtinguit. Iulian. Aurelian. lib. 1. de cognominib. Deorum cap. vlt. refert etiam* Neptunum Genethlium, *vt cui liberorum quærendorum cura nonnulla. Romanis præterea coniugales Dij peculiares*, Picumnus & Pilumnus. *docet Nonius;* Pilumnus (*inquit*) & Picumnus dij præſides auſpicijs coniugalibus deputantur. *Varro, de vita pop. Rom. lib. 2.* Natus ſi erat vitalis, & ſublatus ab obſtetrice ſtatuebatur in terrâ, aut aſpicaretur (*lego*, vt auſpicaretur, *hoc eſt, auſpicato inciperet*) rectus eſſe. Diis coniugalibus, Pilumno, & Picumno, in ædibus lectus ſternebatur. F*uit & huius generis* Dea Virginenſis, *de qua S. Auguſtinus lib. 6. de ciuit. Dei, cap. 9. & lib. 4. c. 11. vbi etiam* Domiduci, Iugatini, Subigi, Priapi, Manturnæ, Premæ, Partundæ, *meminit; quos omnes ego* Genitalium Deorum *in numerum retulerim; veteres enim, quos æternos rerum omnium parentes & auctores putabant, ſic nominarunt, teſte Cicerone 3. de Orat Ennius apud Seruium in 6. Æneid.*

Sçio hæc non conuincere. ſed quid in mendaciis & errore certi?

> Romulus in cælo cum Diis Genitalibus æuum
> Degit —— *ex quo verſu viderentur hi Romanorum proprij, niſi*

Auſonius illud. perioch. 4. ſcripſiſſet;

> Iupiter interea, cum Diis Genitalibus vnà,
> Concilium cogit ſuperûm de rebus Achiuis.

Claudiano quoque Nox *Dea huiuſmodi lib. 2. de rap. Proſerp.*

> Ducitur in talamum virgo. ſtat Pronuba iuxta
> Stellantes Nox picta ſinus, tangénſque cubile
> Omina perpetuo genitalia fœdere ſanxit.

Accedant & Nixij Dij; *quo nomine ſcribit Feſtus appellari tria ſigna, in Capitolio ante cellam Mineruæ, genibus nixa, velut præſidentes parientium nixibus: de quibus Turnebus lib. 7. aduerſar. cap. 8. Ceterum* Leuana, Cunina, Rumina, Eduſa, Potina, Vagitanus, *& ſimilia portenta; quæ ad infantes iam*

iam natos potius ſpectabant, & non coniugalia, nec genitalia, ſed educatoria, numina; huc non pertinent. conſule ſi vis Lilium Syntagm. 1.

Genialis tori] *thalami nuptialis. Feſtus;* Genialis lectus, qui nuptiis ſternitur in honorem Genij, vnde & appellatur. *quæ D. Iſidorus, ad verbum lib.* 8. *Orig. cap. vl.* Genium dicunt quod quaſi vim habeat omnium rerum gignendarum, ſeu à gignendis liberis. vnde & geniales lecti dicebantur à gentibus, (*fortaſsis reponendum ex Feſto, à geniis*) qui nouo marito ſternebantur. *horum lectorum meminere Virgilius 6. Aeneidos, & Claudianus lib. de raptu Proſerp.* 2.

2. Lucina] *Iuno. Ouidius;*

Iunonémque thoris quæ præſidet alma maritis.

& in epiſt. Medeæ

Conſcia ſit Iuno ſacris præfecta maritis. *Virgilius;*

—— cui (*Iunoni*) vincla iugalia curæ. *Vnde in veteri marmore;* IVNONI IVGALI: *quod eius auſpiciis coniugia inirentur: à quo munere, varia nomina fuit ſortita. dicta* Opigina, *quòd parturientibus opem ferret, auctor Feſtus:* Vnxia, *quòd ſponſa mariti domum ingreſſura prius poſtes oleo, axungiâ, vel adipe lupino inungeret, vnde vxores quaſi vnxiores dictæ B. Iſidoro lib. 9. cap. vlt. Orig.* Cinxia, λυσιζώνη, *quòd cinguli ſolutionem fortunaret:* Iuga, *quod nuptias iungeret.* Socigena, *quòd nubentes ſociaret:* Interduca, Domiduca, *& ſimilia, de quibus Martianus Capella, his verbis;* Iuno pulchra, licet aliud nomen tibi conſortium cæleſte tribuerit, & nos à iuuando *Iunonem*, vnde & Iouem dicimus, nominemus: ſiue te *Lucinam*, quòd lucem naſcentibus tribuas, ac *Luceiam* conuenit nūcupari. Nam *Fluuoniam, Februalemq́;* ac *Februam*, mihi poſcere nō neceſſe eſt, cùm nihil contagionis corporeæ ſexu intemerata pertulerim. *Interducam* & *Domiducam, Vnxiam, Cinctiam,* mortales puellæ debēt in nuptias conuocare, vt earū & itinera protegas, & in optatas domos inducas, & cùm poſtes vngent fauſtum omen affigas, & cingulū ponentes, in thalamis non relinquas * *Sotigenam te* quas vel in partus diſcrimine, vel in bello protexeris, precabuntur. *Populonam* plebes, *Curitim* debent memorare bellantes. *hæc ille lib. 2. de Nuptiis Philologiæ. Idem quod de Iunone, de Dianâ dicendum. Vnde in inſcription. antiqu. vtraque dicitur* LVCINA, *& in nummis Iuliæ Piæ,* LVNA LVCIFERA, *&* TEMPLVM DIANÆ LVCIFERÆ. *eadem enim Iuno & Diana creditur, teſte Cicerone lib. 2. de nat. Deor.* Luna (*inquit*) à lucendo nominata. ea eſt enim Lucina. itaque vt apud Gręcos Dianam, eámque Luciferam; ſic, apud noſtros, Iunonem Lucinam in pariendo inuocāt: quæ eadem Diana omniuaga dicitur, non à venando, ſed quod in ſeptem numeratur tāquam vagantibus. Diana dicta, quia noctem quaſi diem efficeret. Adhibetur autem ad partus, quòd hi matureſcunt, aut ſeptem nonnunquam, aut plerúmque nouem Lunæ curſibus; qui quia menſa ſpacia conficiunt. menſes nominantur. concinnéque, vt multa, Timęus; qui cùm in Hiſtoriâ dixiſſet, qua nocte natus Alexāder eſſet, eadem Dianę Epheſiæ

* *Ex Feſto legerim; Opigenam.*

In Goltzij theſauro.

templum deflagraſſe; adiungit minimè id eſſe mirandum, quòd Diana cùm in partu Olympiadis adeſſe voluiſſet, abfuiſſet domo. *Plato in Theæteto ſcribit Dianam, cùm ſterilis ſit, partuum tutelam ſuſcepiſſe, quia ſit eadem cum Lunâ, quæ ad pariendum multum confert.* Lucinam, *alij dictam volunt, vel à luco vbi eius ædes condita, vt Plinius lib.10.cap.vlt.; vel à luce, quod in lucem recens natos educat. Ouid.2. Faſtorum,*

—— dedit hæc tibi nomina lucus:
Vel quia principium tu Dea lucis habes.

*aliam cauſam phyſicam petere poteſtis à Plinio lib.2.cap.*101. *L. Piſo lib.*1. *Annal. auctor eſt, Ilythiæ pro naſcentibus, Veneri Libitinæ (quam alij Proſerpinam putant) pro mortuis nummum pendi ſolitum. vide Plutarch. in Numâ, & Dionyſ. Halycarnaſſ. lib.4. antiq.*

Domitorem freti] *vide inf. verſu* 318.

Auſus Tiphys pandere vaſto
Carbaſa ponto, legéſque nouas
Scribere ventis, *&c.*

*& verſu.*617. Tiphys inprimis domitor profundi.

3. Nouam.] *Argo primam nauem.*

Frenare docuiſti ratem] *haud aliter etiam Plautus;*

Nempe de equo ligneo cæruleas per vndas vectæ eſtis.

& Varro, Marcipore; Quam nautici equiſones per viam conducerent loro *ſic m.ſ. apud Nonium in* equiſo: *vulgati,* quâ ducerent loco. *Metaphoræ ratio in eo poſita, quòd, vt ait Homerus, Odyſſ. δ'. celeres in mari naues equorum loco ſunt,* —— αἵθ' ἁλὸς ἵπποι

Ἀνδράσι γίγνονται —— *contra Martianus ſolis equos remigium nominat lib.*2. An Leucothea ſuccenderet facem, luménq; purpureum, & an ſolis remigia vigilarent, ſonipéſque Phoſphori comeretur. *niſi malis de naui ſolis & ſeptem eius remigibus id accipere; de qua nos alibi.*

5. Diuidens orbi diem] *alternis vtrumque hemiſpherium illuminans.*

6. Tacitíſque] *quia ſecretò nocte ſilente fiunt.*

7. Hecate trifórmis] *ſic Luna vocata, aut quia centum victimis placanda, aut quod centum annos errare cogeret inſepultos; aut propter plurimas eius virtutes. conſule Cælium lib.* 20. *antiq.lect.cap.*6. *Natal.Comitem lib.*3. *Mytholog. cap.*15. *Lilium Syntagm.*12. *quoad Orthographiam, quædam inſcriptiones peruetuſtæ* ÆCATE, *quædam* HECATE. Triformis *etiam dicitur Horatio. citat Athenæus hæc Charicllide in cathena;* δέσποιν' Ἑκάτη τριοδῖτι, τρίμορφε, τριπρόσωπε, τρίγλαις κελευθίη: Domina Hecate, Triuia, triformis, trifacies, triglis allecta *& iſta Apollodori* ἐν τοῖς περὶ θεῶν, τῇ Ἑκάτῃ θύεσθαι τρίγλην διὰ τὴν ὀνόματος οἰκειότητα, τρίμορφος γὰρ ἡ θεός, *in lib. de Diis;* triglam Hecate ſacrificari, ob nominis proprietatem, eſt enim Dea triformis: *ſcilicet propter triplex nomen Dianæ, Lunæ, Proſerpinæ; vel quia triceps pingebatur, medio capite hominis, dextro equi, ſiniſtro canis. Phurnutus cauſam reddit Lunæ formam triplicem, quem explicat Cælius d.c.*6. *vide Parrhaſ. in lib.*1. *Claud. de rap. Proſer. & quæ dicemus ad verſ.*788.

Quoſque iurauit mihi Deo Iaſon] *Sidera nocturna, & Horas. Valerius Flaccus lib.7. introducit Iaſonem ſic Medeæ iurantem:*

Per te, quæ Superis, Diuíſque potentior imis,
Pérque hæc ergo tuo redeuntia ſidera nutu;
Atque per has noſtri iuro diſcriminis horas:
Vnquam ego ſi, &c. *Apollodorus quoque lib.1. Biblioth. diſertè teſtatur, Medeam obteſtatam Deos, quos ſibi Iaſon iuraſſet. Sanè in nuptiis contrahendis Deorum teſtimonium iureiurando adhiberi ſolitum, Lucanus ſignificat, neque id à Catone & Marcia, vt reliqua ſolēnia, prætermiſſum, lib.2.*

Fœdera ſola tamen, vanáque carentia pompâ
Iura placent, ſacríſque Deos admittere teſtes.

ad hunc morem Valerij & Senecæ iſta pertinent.

9. Chaos] *hic ſumitur pro loco, quem habitant inferi, quem vocant Orcum. ſic etiam* Thyeſte *verſu* 1007.

Ad chaos inane regna cum rege abripis.

Ariſtophanes in Nubib. χάος *poſuit pro aëre. propriè ſumtum deſcribitur à Platone in Timæo, Virgilio Eclo.6: Ouidio 1. Met. & Lucano lib.1. Pharſal.*

10. Aduerſa.] *oppoſita. illa bona, hæc mala: illa ſuprema, hæc ima: illa vitæ, hæc mortis: illa læta, hæc triſtis: illa lucida, hæc obſcura & caliginoſa.*

Manéſque] *de Manibus Lilius Syntag. 6. & nos multa in Oed. v.559.*

11. Dominúmque] *inferorum regem Plutonem.* Triſtis] *alibi;* Aſpectus pateat triſtibus inferis. *Inuocat noſter Plutonem, Proſerpinam, Hecatem, (nam hîc videtur diſtinguere Hecatem à Corâ) Eumenides, ceteros inferos Deos; quia hi, Magica numina. Vnde Tibulli illud;*

Concidit ad magicos hoſtia pulla focos;

de aris inferorum Deorum Turneb. accepit lib.16. aduerſar. cap. 4. Dianam certè magicas artes exercuiſſe Tatianus lib. contra Græcos eſt auctor: hæc eſt, quam noſter hîc, Dominam, *more Græco, qui* Δέσποιναν *Proſerpinam nominabant, teſte Lilio d. Syntagmat. 6. nos paullo antè Chariclidæ teſtimonium dedimus.*

12. Raptam] *Hiſtoriam raptus Proſerpinæ tribus lib. Claudianus, breuius Ouidius lib.5. Metamorph. id cur confictum, ex Firmico didici lib. de myſteriis & errorib. prophanarum religion. cap. 7. plures procos habuiſſe Proſerpinam, & inter eos diuitem quendam ruſticum, nomine Plutonem; qui cùm amoris impatiens moram non ferret, inuentam veſperi, in Ennæ finibus prope Percum lacum amœniſſimum, vehiculo ſuperimpoſitam auexit. raptorem cum armatorum turmis Ceres perſequitur; qui vitæ ſuæ timens, & prædæ retinendæ ſpem abiiciens, equos per medium lacum impulit; cuius profundis voraginibus vterque demerſus interiit. Poſtea ſolatio matris, Ennenſes ab inferorum Deo Plutone raptam finxerunt. Quæſiuit interea toto ferè terrarum orbe filiam Ceres, & Atticis frumentum ſecum è Siciliâ delatum diuiſit, iaciendi ſeminis & frugis colligendæ diſciplinam tradidit: eo deuincti beneficio, Cereri natæque illius diuinos honores decreuerunt. quæ cuncta amplè Firmicus, ſcriptor Chriſtianus, alius ab aſtrologo nugaciſſimo, qui ratus in*

Alij ſcriptores vocant, *Pergũ* melius opinor.

meis libris; quare Chriſtianum in hoc commentario ſemper ἁπλῶς *Firmicum noncupabo.*

13. Adeſte] *fauete. de quo alibi.*

Vltrices Deæ] *Eumenides, ideo dictæ* Pœnæ. *Statius lib.* 8. *Thebaid.*

Sæuáque multiſonas exercet Pœna cathenas. *diſtinxit tamen Lucianus ab Eumenidibus Pœnas, in Necyomant.* δαίμονας τε ὁμοῦ πάντας ἐπιβοᾶται, καὶ Ποινὰς, καὶ Ἐριννύας, καὶ νυχίαν Ἑκάτην. Dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, & Erinnyes, & Hecaten nocturnam. *& poſtea;* παρεστήκεισαν δὲ αὐτῷ Ποιναὶ, καὶ ἀλάστορες, καὶ Ἐριννύες. aſtabant autem illi Pœnæ, mali Genij, & Furiæ. *quas, cum Æſchyne in Timarch. & Cicerone in Piſonem, ad conſcientiæ terrorem, & interna illa ſupplicia refero. lege Victorium lib.* 17. *var. lect. cap.* 21. *& Lilium Syntagm.* 6.

14. Crinem ſolutis ſquallidæ ſerp. *&c.*] *en habitum, quo Furiæ depingebantur: Vetulæ, caput anguibus pro capillitio cinctæ, ſanguineam manu facem geſtantes & flagellum. primus illis Aeſchylus angues attribuit, mox ceteri. Catullus;*

Eumenides; quibus, anguineo redimita capillo,
Frons exſpirantis præportat pectoris ignes.

Horatius: —— intorti capillis
Eumenidum recreantur angues.

Seneca, Herc. Fur. verſu 102.

Incipite famulæ Ditis, ardentem incitæ
Concutite pinum, & agmen horrendum anguibus
Megæra ducat, atque luctifica manu
Vaſtam rogo flagranti corripiat trabem.

hos angues fingebantur in homines iacere, Thyeſt. verſ. 96.

Quid ora terres verbere, & tortos ferox
Minaris angues? *quo loco inuenies plura in Aduerſariis. & in hac tragœdia inferius ver.* 957.

Quónam iſta tendit turba Furiarum impotens?
Quem quærit? aut quò flammeos ictus parat?
Aut cui cruentas agmen infernum faces
Intentat? ingens anguis excuſſo ſonat
Tortus flagello. quem trabe infeſtá petit
Megæra? ——

Hercule Oetæo ver. 1000. —— dexteræ parcant tuæ
Eumenides ipſæ. verberum crepuit ſonus.
Quænam iſta, torquens angue vipereo comam,
Tuménſque tacita ſequitur, & quaſſans caput,
Temporibus atras ſquallidis pinnas quatit?
Quid me flagrante dira perſequeris face
Megæra? —— *Ouidius lib.* 4. *Metamorph.*
Nec mora, Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem

Petronius Arbiter, obſcænus alioquin & paganus; quem nollem D. Antoninus in Summ. Hiſtor. & alij quidam cum S. Petronio Epiſcopo confudiſſent: nam refellit Satyra Arbitri, Sambuci & Pithoei ſtudio edita, in quâ verſus illi, quos homini huic beato adſcribunt, errore graui. Arbiter inquam:

Sanguineam tremulâ quatiebat lampada dextrâ. *Furiis Sicyonij hoc ritu faciebant. ſtato die prægnantes oues mactabant, & mulſo pro libaminibus, floribus pro coronis vtebantur; quo ferè & ritu Parcis, Pauſania auctore in Corinth. ſeu lib. 2. Notum tres eſſe, vel ex Varrone in* Eumenidib. *apud Nonium duobus locis diſcerptis & mendoſis reliquiis, quæ nos reſtituere conabamur hoc pacto;*

Sed ſimul atque in ſummam ſpeculam peruenimus;
Videmus populum, Furiis inſtinctum tribus,
Diuerſum ferri, exterritum formidine.

17. Quales ſteriſtis] *ideo dicit, quia nuptiis, quarum infauſtus exitus, auſpicandis, adfuiſſe Furias Pronubas putabant. infrà Octau. principiò:*

Illa, illa meis triſtis Erinnys
Thalamis ſtygios prætulit ignes. *& verſu* 160.
Vacuámque Erinnys ſæua funeſto pede
Intrauit aulam; polluit ſtygia face.
Sacros penates ——

& act. 3. ait Agrippina;

Tellure ruptâ, Tartaro greſſum extuli,
Stygiam cruentâ præferens dextrâ facem
Thalamis ſceleſtis. nubat his flammis meo
Poppæa gnato iuncta; quas vindex manus
Dolórque matris vertet in triſtes rogos.

Ouidius in epiſt. Phyllidis;

Pronuba Tiſiphone thalamis vlulauit in illis,
Et cecinit mæſtum deuia carmen auis.
Adfuit Alecto, breuibus torquata colubris,
Súntque ſepulchrali lumina mota face.

epiſt. Hypſipiles:

At mihi nec Iuno, nec Hymen, ſed triſtis Erinnys
Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces.

Simile quid in epiſt. Canaces inuenitur. apud Papinium lib. 11. Thebaid. ſic ait Tiſiphone; —— dum lampade noſtrâ
In thalamos, quæ caſta, venit ——

Propertius lib. 4. eleg. 3.

Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa
Traxit ab euerſo lumina nigra rogo;
Et ſtygio ſum ſparſa lacu, nec recta capillis
Vitta data eſt, nupſi non comitante Deo.

quibus verbis quatuor aduerſa nubentium omina comprehendit. de vltimo nunc agimus. negat comitatum pompam nuptialem Deum, nempe Hymenæum;

Ominoſum ſi fax nuptialis vel ex rogo ſumta, vel è rogo accēſa; ſi obſcura flāma emicaret; ſi non pura aqua noua nupta aſpergeretur; ſi nō recta vitta capiti imponeretur; ſi Hymenæus abeſſet.

qui ſi præſens erat, nuptias fortunatas fore exiſtimabant; quēadmodum quando Parcæ aderant, & albo vel aurato vellere notabant. Statius l.1. Siluar.

Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere; quo Stellæ Violantillæque profeſſus
Clamaretur Hymen ———

Sidonius, in epithalamio Polemij & Araneolæ:

Proſper connubio dies coruſcat:
Quem Clotho niueis benigna penſis;
Albus quem picei lapillus Indi;
Quem, Pacis ſimul arbor & Iuuentæ
Æternúmque virens, oliua ſignet.

& poſtea ——— probat Atropos omen.

Fuluáque (*hoc eſt aurea*) concordes ſanxerunt fila ſorores.

Hæc proculdubiò cauſa, cur Catullus, in nuptiis Pelei & Thetidis, Parcas albam lanam pollice deducentes ita deſcripſerit, vt cùm legis, netrices ipſas videre tibi videaris:

Quum interea, infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens vndique veſtis
Candidâ, purpureâ Tyrios excinxerat orâ,
Et roſeo niueæ reſidebant vertice vittæ,
Æternúmque manus carpebant ritè laborem.
Læua colum molli lanâ retinebat amictum:
Dextera tum leuiter deducens fila ſupinis
Formabat digitis, tum prono in pollice torquens
Libratum tereti verſabat pollice fuſum.
Atque ita decerpens æquabat ſemper opus dens,
Laneáque aridulis hærebant morſa labellis;
Quæ prius in leni fuerant exſtantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera virgati cuſtodibant calathiſci; &c.

19. Peius aliquod.] *concedite & date mihi malum letho deterius quod imprecer perfido Iaſoni. & mox, quaſi hoc repererit, ſubdit; viuat, &c.*

20. Per vrbes erret.] *exſilium cum egeſtate coniunctum malū peſsimum arbitrabantur, ſi diuagatio per incertas ſedes accederet. Ouidius in Ibin;*

Exſul, inops erres, alienáque limina luſtres.

*Iuſtinus lib.*14. Has vobis diras, atque inferias dico, vt inopes extoriéſque omne æuum in hoc caſtrenſi exſilio agatis.

26. Peperi] *peſsimos liberos patriſſaturos.*

27. Excutiam faces] *faces excutiam ex manibus, illas Creuſæ nuptiis præferentium. apud Romanos ſolebant δᾳδουχεῖν, hoc eſt, faces præferebant pueri patrimi matrimiq́, eaſq́. numero quinque, vt teſtatur Plutarch. in Problem.*5. *Romanar. quæſtion. Feſtus;* Facem (*inquit*) in nuptiis in honorem Cereris præferebant, aquâq; ſpargebatur noua nupta, ſiue vt caſta pu-

Alexander lib.1. Gen. Dier. cap.5.

ráque ad virum veniret, ſiue vt ignem atq. aquam cum viro communicaret. *Idem;* rapi ſolet fax, quâ prælucente noua nupta deducta eſt, ab vtriſque amicis: ne aut vxor eam ſub lecto viri câ nocte ponat, aut vir in ſepulchro eam comburẽdam curet: quo vtroque mors propinqua alterius vtrius captari putatur. *in liberorum nuptijs Daduchus iſte puer ingenuus, in ſeruorũ verò ſeruus erat, vt ſcribit Varro lib. 2. de vita pop. Rom. ideo Plautus in Caſinâ, nihil extrà morem Romanorum, cùm villicus Chalino ſeruo minatur hoc munus. Apud Græcos deducebatur quidem ſponſa à puero ἀμφιθαλεῖ, ſed matris erat facem prælucere. ideo Agamemnoni volenti curare filiæ nuptias, obijcit vxor; apud Eurip. in Iphig. Aulid.* **Vide hæc copioſè in Oct. verſ. 141.**

——— quis verò ſuſtollet facem?

AGAM. Ego præbebo facem quam præbere ſponſis conuenit.

CLYT. Haud moris eſt hoc ———

& in Phœniſſ. Iocaſta; Ego neque igneas accendi faces
In nuptiis ſollemnes, vt beatam matrem decet,

& in Troad., Caſſandræ, ſibi ipſi facem præferenti, Hecuba;
Trade mihi lumen, non enim ritè præfers facem
Furore percita Mænas ——— *Iuno apud Apollonium lib. 4. Argonaut. dicit ſe matris officio functam Thetidi præluxiſſe; quo loco Scholiaſtes ſcribit; Antiquitus moris fuit in nuptijs faces à nubentium matribus præferri. Apud "Nonnum Agaue queritur, quod filij nuptijs ignem nuptialem non prætulerit, lib. 46.*

οὔπω τοῖς ταλάμοισιν ἐκούφισα νυμφοκόμον πῦρ.
Neque nuptijs pronubum ignem prætulit.

quod de face accipio. nam alius ille ignis nuptialis, de quo ſuo loco, non à matre, ſed fratre, vel quopiam alio affine gerebatur. Apud Claudianum Ceres lib. 3. de raptu;

Non tales geſtare tibi Proſerpina thedas
Sperabam; ſed vota mihi communia matrum,
Et thalami, feſtæque faces ———

Sperarat nuptiales, funereas lucebat. de vtriſq. Ouidius in epiſt. ad Acontium;
Et face pro thalami fax mihi mortis adeſt. *pro pineâ cipariſſina. Heſiodi æuo veriſimile etiam ancillarum hoc munus fuiſſe. ait enim in Herculis ſcuto, longè reſplenduiſſe lumen duarum thedarum, in nuptijs, quas duæ ancillæ præferebant. Inuenio & Vulcanum prætuliſſe. Euripid. in Troadib.* Ἥφαιστε δᾳδουχεῖς μὲν ἐν γάμοις βροτῶν. In nuptijs mortalium Vulcane fers facem: *Niſi hoc potius alio ſenſu, quia nimirum ignis largitor. Deniq; felicibus nuptijs etiam Hymenæũ faces quatere creditum. Seneca illum alloquens;*

Excute ſollemnem digitis marcentibus ignem.

(vbi de hoc plura) & in alterius morte coniugis faces exſtingui ab eodem. Bion in Epitaphio Adonidis; ἔσβεσε λαμπάδα πᾶσαν ἐπὶ φλιαῖς Ὑμέναιος.

καὶ στέφος ἐξεπέτασσε γαμήλιον ———
Exſtinxit totam facem in limine Hymenæus,
Et coronam nuptialem expandit.

In nuptiis quæ ægrè & difficulter perficiebantur, ægrè quoque & difficulter faces accendi finxit Ouidius in epiſt. Cydippes (ſic enim accipio)

Ter mihi iam veniens poſitas Hymenæus ad aures
Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigrâ toties infuſa reſurgunt
Lumina, vix moto corripit igne faces.

Apud Barbaros Mæothidis accolas abſentibus parentibus, fratris id officium fuiſſe, ex Valerij Flacci lib. 8. conijcio; apud quem ait Abſyrtus Medeæ;

Nec tibi digna (ſoror) deſum ad connubia frater,
Primus & ecce fero, quatióque hanc lampada veſtro,
Coniugio; primus celebro dotalia ſacra,
Qui potui. patriæ veniam da quæſo ſenectæ.

Ineptè etiã libri excuſi, *Fax pro ace.* niſi addas, nuptiali.

Vnde etiam illud, apud Barbaros id patri licuiſſe, quamuis non apud Græcos, Romani has faces incendebant in foco domus ſponſæ, niſi me Varronis verba fallunt, planè depoſita, vt nunc apud Nonium in fax; *ſed aliquis ſenſus ſi ita reponamus:* Varro de vita pop. Rom. lib. 2. cùm à nouâ nuptâ ignis in face afferretur, foco eius ſumtus; ſi fax ex ſpinu alba eſſet, eam puer ingenuus præferret.

28. Cælóque lucem] *tenebras inducam.*

Spectat.] *non tantùm videt obiter, ſed lentè conſiderat, & quaſi ſpectator in theatro, ſic ille ocioſus ſedens in curru, fruitur tanti inſpectione flagitij. Hoc autem dicit, quia, teſte Homero, ſol cuncta videt & audit: ideo ab Heſiodo* Iouis oculus vocatur. *Piſidas:* τὸ κοινὸν ὄμμα, τὴν πανοπτείαν κόρην. Commune lumen, peruidentem omnia oculum. *Philoſtratus refert Gymnoſophiſtas Solem, pro ſummo Deo coluiſſe. Mercurius, Pimandri cap. 5. Cicero in ſomn. Scipionis, & Plinius lib. 2. nat. hiſt. c. 6. magnifica Solis Encomia proferunt. Senecæ verborum ordo eſt, & Sol ſpectator hoc ſpectat, & curru inſidens, &c. Cur ergo mutant? ludit enim in voce,* ſpectator ſpectat; *nec ſuperflua altera coniunctio, ſed apta exaggerationi.*

Inſidens] *m. ſ. Moguntinus;* reſidens. *ſed ceteri.* inſidens.

30. Puri poli] *nulla nube maculati, nitentíſque cæli: non malè amici lib.* curui. *hoc eſt, conuexi.*

31. Num redit] *m. ſ. & veteres excuſi Herbipoli & Venetiis;* Non redit. *alludit ad Atrei & Thyeſte fabulam. vide Thyeſtem actu* 4. *&* 5.

32. Da, da] *Solis currum poſtulat, vt Corinthum exurat, quemadmodum eodem curru orbem Phaëton.*

32. Patriis] *hoc eſt, auitis. neptis enim, non filia ſolis Medea. vulgò;* patris. *nato errore ex antiquâ ſcribendi ratione;* patrIs.

33. Flagrantibus ignifera] *ſuccincta deſcriptio curruum Solis: quã ſplendidius Naſo lib. 2. Metamorph.*

35. Gemino Corinthus] *Corinthus in Iſthmo Peloponneſi ſita, Ægeum mare ab Ionio diuidit, & interpoſiturâ ſuâ impedit ne inuicem commiſceantur. Ouidius in Epiſt. Medeæ;*

Quique maris gemini diſtinet Iſthmos aquas.

Luca-

Lucanus lib.1. Pharſal. —— qualiter vndas

Qui ſecat, & geminum gracilis mare ſeparat Iſthmos,
Nec patitur conferre fretum; ſi terra recedat,
Ionium Ægæo franget mare ——

Corinthi & Iſthmi deſcriptionem habes elegantem apud Ariſtidem tom.1. in Orat. Iſthmica, quo loco Corinthum à Corintho Iouis F. nominatam ſignificat.

Cremata] *exuſta Corinthus deſinat impedire vtrumque mare quo alluitur, quo minùs in inuicem ferantur, & mutuo collidantur.*

Committat] *componat, veluti par gladiatorum. nam ex Arena ſumtum verbum.*

37 Pronubam pinum] *infrà.*

Multifidam iam tempus erat ſuccendere pinum.

Idem quod Briſſonius (de quo vide aduerſar. noſtra) Turnebus voluit lib. 21. aduerſar. cap. vlt. In ſpinâ tamen irrito labore thedam quæras; quæ pini & reſiniferarum arborum propria. Sed haſtæ ſpineæ fortaſſis reſinam inducebant, vt nos nunc noſtris facibus ceram. Superſtitionem veterum ex his facibus ominandi lege apud Pierium Valerianum lib. 46. Hieroglyphicor.

38 Poſtq; ſacrificas preces] *ſolemnia ſacrificia & preces in nuptiis adhibebantur. docent Dionyſius Halycarnaſſ. in* περὶ τῶν γαμηλίων, *& Plato libro 5. de legibus. & noſter verſu 300.*

—— Sacra me thalami vocant.
Vocat precari feſtus Hymenæo dies.

40 Viſcera] *liberorum meorum. quos, victimas dicatas & deuotas, cædam.*

42 Pelle] *omnem ex animo timorem fuga, qui muliebri naturæ & ingenio additus.*

43 Inhoſpitalem Caucaſum] *ab Horatio ſumſit. de Caucaſo aliàs.*

44. Phaſis] *Lycus, Araxes, Phaſis maximi fluuij, Colchorum regionem perfluunt. Phaſis, apud quem Medea lacerauit Abſyrtum fratrem ſuum, teſte Ptolomæo, ex montibus Caucaſiis; teſte Strabone, ex Armenia; teſte Plinio, ex Moſchis naſcens, Hippum, Glaucum, Cyaneum, & alios amnes recipit, & antequam propè Phaſim vrbem mari illabatur, centum & viginti pontibus iungitur. Hecatæus Mileſius putauit influere in Oceanum, ſed errorem confutauit Artemidorus Epheſius, & Eratoſthenes lib. 3. Geograph. verè enim illabitur in Euxinum pontum, vt Apollonij Scholiaſtes tradidit. Prius* Arcturus *vocabatur, mutati nominis cauſam, ſed fabuloſam, narrat Plutarchus* ἐν τῷ περὶ ποταμῶν. *Procopius lib. 2. de bello Perſico indicat, circa fontem vocari,* Boas. *Lucanus:*

Colchorum qui rura ſecat ditiſſima Phaſis.

Valerius Flaccus;

Magnus vbi aduerſum ſpumanti Phaſis in æquor
Ore ruit ——

Pontus] *Euxinus, per* ἀντίφρασιν; *cùm prius ob incolarum immanem crudelitatem* ἄξενος *diceretur, vide Ammianum Marcellinum lib. 22.*

50 Poſt partus] *reſpicit ad illud Ouidij in epiſt. Medeæ, vbi ait:*

Nec tamen extimui (quid enim poſt illa timerem?)
Credere me pelago femina, iámque nocens.

54. Paria] *æquè crudelia & ſceleſta nuptias fraterna cæde, & fugá contaminaſti: repudium, ornent fuga & parricidium, ſecuta es virum, occiſo fratre; linque maritum, necatis liberis. quam familiam Iaſonis ingredi meruiſti tam nefariis ſceleribus; eamdem deſere & amitte nouis, non minoribus contaminata.*

COMMENT. IN CHOR.

Mulieres Corinthiæ nuptiis Iaſonis & Creuſæ Epithalamium præcinunt, nuptialibus iocis mixtum.

58 Ritè fauentibus] *hoc eſt quod Attius vult; vt* omnes ominibus fauſtis adhibeant fauentiã auguſtam, & ore obſcæna dicta ſegregent. *opinor ſicuti in inaugurationibus, ita in nuptiis Principum, fauſtis vocibus populum acclamare ſolitum: his locis & aliis veſtigia moris inuenio. Iuu. Sat. 2.*

——ſignatæ tabulæ: dictum, *feliciter*, ingens
Cæna ſedet—— *noſter Octauiæ verſ. 697.*
——ſublimis inter ciuium læta omina.

Item in Antonij & Octauiæ nuptiis apud Appianum lib. 5. de bello ciuili. vide Briſſonium lib. 8. Formular.

59 Sceptriferis tonantibus] *Ioui & ceteris Diis, quorum in poteſtate manubiarum iactus; de quibus in Agamemn. Vide de tauri ſacrificio Herc. Fur. verſ. 299.*

60 Lucinã] *Iunonẽ, cui vacca candida mactabatur, docet id Virg. 4. Aen.*

Intentata iugo] *nondum paſſa iugum, iniugis. ſic enim has hoſtias Latini, quas Græci ἀζύγους & ἀκεντρίστους, Macrob. lib. 3. Saturn. c. 5. Virgilius* —— intactâ ceruice iuuencas; *Horatius*, Nondum expertas iugum; *Ouidius*, rudes operum.

63 Martis ſangu. quæ cohibes manus] *vel Venus, cui etiam Papinius Thebaid. 3. Martem ſic loquentem inducit;*

*Fortè leg. *ſera* vel *certa*.

O mihi bellorum requies, & * ſacra voluptas.
Vnáque pax animo; ſoli cui tanta poteſtas
Diuúmque hominúmque, meis occurrere telis
Impunè, &, mediâ quamuis in cæde, furentes
Hos aſſiſtere equos, hunc enſem auellere dextrâ.

vel potiùs, ſuadente verſu ſequente, Pax aut Concordia. nam Cornucopiæ, *pacis & concordiæ proprium eſt; de quibus Horatius lib.* 1. *od.* 17.

——hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigna, *&c.*

& in carmine ſeculari, cùm dixiſſet, Iam fides & pax, *&c. ſubiungit:*

—— apparétque beata pleno
Copia cornu.

confirmat idem Ariſtides in Orat. pro concordia. & propter hanc rerum omnium affluentiam, quæ pacem conſequitur; Pax ab Athenienſibus dicebatur Plutonis ſeu Pluti nutrix, & vlnis eum gerens effingebatur, teſte Pauſaniâ

in Attic. & in Bœotic. Pluto enim diuitiarum & opulentiæ Deus, Straboni lib. 3. vnde & nomen ſortitum Plato in Cratylo cenſet. Paci primum Athenis ara ſtatuta publicè, poſt Cimonis victoriam ad Eurymedontem, ſi Plutarcho credimus in Cimone; ſin Aimilio Probo, poſt Timothei victoriam de Lacedæmoniis. Martis] *quem alij Thracem, alij Spartanũ, alij Arcadem faciunt. homo fuit ſæuus, iracundus, homicida, adulter, vulneratus à Diomede & Hercule, vinctus ab Aloidis. Homerus hominum perniciem vocat. bellum numen.*

66 Tenera] *Oue. nam hæc Pacis hoſtia, quæ illi cædebatur ſeorſum extra conſpectũ Deæ, cuius nec aram ſanguine licebat aſpergere, quia neces & ſanguinis effuſiones Paci aduerſantur, docent Ariſtophanes, ciúſque Scholiaſt. in comœd.* Pax.

Hoſtia.] *Ouidius*: Hoſtibus à domitis hoſtia nomen habet. *propriè ergo* hoſtia, *quæ deuictis hoſtibus mactatur. Verùm Sex. Pompeius, hoc nomen omni victimæ quæ feritur commune docet. quia ferire, veteres* hoſtire *dixerunt, & ab hoſtiendo* hoſtia. *Seruio auctore,* Hoſtiæ *dicuntur ſacrificia eorum, qui in hoſtem pergunt;* victimæ, *ſacrificia quæ poſt victoriam fiunt. ſed hæc (ait) licenter confundit auctoritas. Seruio aſſentit D. Iſidorus lib. 6. Orig. cap de offic. & addit*: alij victimam dictam putauerunt, quia ictu percuſſa cadebat, vel quia vincta ad aras ducebatur.

67 Qui facibus leg.] *Hymenæus, quem noſter Bacchi Filium, Aſclepiades Apollinis, alij Magnetis volunt; Deus nuptialis, pingebatur iuuenis marcidus, voluptate diſſolutus, temulentus, coronatus roſis, vt noſter innuit, vel amaraco, vt Catullus, dextrâ faces, ſiniſtrâ flammeum oſtentans, in pedibus ſoccos luteos gerens. Catullus in Epithalamio Iuliæ & Mallij*:

Collis ô Heliconij
Cultor, Vraniæ genus;
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, ô Hymenæe Hymen;
Cinge tempora floribus
Suaue olentis amaraci:
Flammeum cape lætus: huc,
Huc veni, niueo gerens
Luteum pede ſoccum;
Excitúſque hilari die
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnulâ,
Pelle humum pedibus
Pineam quate thedam.

In nuptiis Palladij & Celerinæ, vt exiſtimo, neptis Celerini illius, de quo diuus Hieronymus tom. 1. epiſt. ad Gerontiam de Monogamia, ait Hymenæus:

—— marcentes cupio vibrare coronas,
Et quaſſare faces, & noctem ducere ludo:
Hæc quoque non vilem mihi fiſtula commodat vſum
Reſponſura choris —— *ita enim Claudianus; cuius (vt hoc*

dicam obiter) locus de Celerino notandus ad D. Hieronymi lucem, purgandus etiam fœdo mendo, nam pro, Reſpuit inceſtum, quod vi, quod poſcere ferro, Poſthabitâ pietate ſolent ——— *caſtigandum:* Reſpuit hic ſceptrum, quod *&c. plura de Hymenæo Lilius Syntagm. 3. de Deor, hiſtor. & lib. 2. de poët. hiſtor.*

68. Noctem diſcutiens] *face quam præfers nocturnas tenebras diſpellens.* Auſpice dextera] *qua auſpicium præbes nuptiis, & facis vt auſpicatò contrahantur. auſpicia enim attendi in nuptiis monuit Turneb. lib. 3. aduerſar. cap. 14. Seneca;* Per ego auſpicatos regij thalami thoros.

69. Huc incede gradu marcidus ebrio] *temulentum fingebant. an quia ſine Cerere & Baccho friget Venus?* Marcidus, *hoc eſt eneruatis & fractis viribus, languens ac titubans præ vinolentia. hunc gradum & marcorem in ſomnolentis cernimus, ſomno nondum plenè diſcuſſo. hinc Plinius Cæcilius* ſomno marcidos *dixit.* 76. Cecropias] *Atticas.*

77. Taygeti] *Taygetus Laconiæ mons, tam altus, vt Lynceum ex eius cacumine totam Pelopis inſulam conſpicere potuiſſe cecinerint poëtæ, Staſinus & alii. vide Izacium in Lycophron. & Strabon. lib. 7.*

78. Exercet] *non otioſas, ſed virilibus deditas ſtudiis & exercitiis adoleſcentum. Lacedæmoniarum virginum formam antiquum illud commendat:*

ἵπποι θεσσαλικαὶ, Λακεδαιμόνιαι τε γυναῖκες.

Equæ Theſſalæ, feminæ Lacedæmoniæ.

De exercitiis & palæſtra earum vide Aduerſar. vbi quæ ex Plutarcho attuli, hanc ſententiam habent; Illa igitur virginum ſpectacula, nudationes, certaminaq; in iuuenum conſpectu edita, eos ad matrimonia adigebant, ſtimulabántque, vt ait Plato, non Geometrica, ſed amatoria neceſsitate. Quare ſapienter Euripidis Andromacha:

——— neque, ſi quæ cupiat,
Spartiadum puellarum caſta eſſe queat:
Quæ cum iuuenibus, deſerentes domos,
Nudis cruribus, & laxis peplis,
Curſus & palæſtras, non tolerabiles mihi,
Communes exercent ——— *male N. primus repoſuit*; quæ Taygeti iugis exercent, *&c. pro eo quod m. ſ.* quas T. 1. exercet.

79. Muris quod caret opidum] *Sparte. poſtea tamen muris cingi cœpit: Iuſtin. lib* 14.

80. Aonius latex] *Dirce fons Bœotiæ prope Thebas. Muſis ſacer. nã Bœotia prius Aönia dicta, Agell. li. 14. noct. Attic. cap. 6. & Stephano, in* Ἄονες. *Callimachum & Dionyſium* Ἄονιον *pro Thebano poſuiſſe ſcribit Euſtathius. Dicti etiam Bœotij, Ectines à Lycophrone: Tembyces & Hyantes, à Strabone lib. 7. Videtur autem Seneca hoc verſu Creuſam Muſis velle comparare, & ſequenti Nymphis, quibus Alphæus gratiſsimus creditus. quem ſacrum nuncupat propter cauſam illam generalem: quia fluuij, vt ait ille, Deorum filij, & quia fluuij & fontes ſacri, vel Ouid. teſte in 2. Metamorph. & in 8. imo & paludes & ſtagna. Seneca epiſt.* 41. Magnorum fluminum capita ve-

neramur. ſubita ex abdito vaſti amnis eruptio aras habet. coluntur aquarum calentium fontes, & ſtagna quædam, vel opacitas, vel immẽſa altitudo ſacrauit. *Ob peculiarem Alphei quoque cultum, de quo vide hic Aduerſar. Moſchus ait; Alphæum poſt Piſam, vbi mare ingreſſus eſt, procedere in Arethuſam aqua oleaſtros vegetante, & dona ferre frondes pulcras & ſacrum puluerum ſeu potiùs cinerem. Nam Pauſan. teſtatur; ſtato die quotannis* XIX. *Februar. aruſpices cinerem ex Prytanæo deportare; eóque aqua Alphæi diluto aram Iouis oblinere. & religione ſancitum hunc cinerem ſola Alphæi aqua dilui, & eo tantum luto aræ tectorium ſuperinduci. eam obrem Alphæum omnium fluuiorum Ioui amiciſsimum credi. Idem de Alphæi itinere ſubterraneo, quod Moſchus, referunt oraculum citatum à Pauſan. lib.* I. *Philoſtratus lib.* 2. *in imag. Arrichionis, Lucianus in Dialog. Marinis, Virgilius Æneid.* 3. *Statius lib.* I. *Silu. & Ammianus Marcell. lib.* 15. *ſed refellit Schalig. in exerc. contra Cardan.*

82 Æſonio] *malè Lugdunenſ.* Auſonio. *Aeſonium vocat Iaſonem, quia Aeſonis filius, Aeſon Cretæi, Cretæus Aeoli. de matre non conſtat. Andron, Theogniten; Herodorus, Polyphemen; Steſichorus, Eteoclymenem; Pherecydes, Alcymedem Philaci filiam; Apollonius, Alcymeden, ſed Clymenes filiam, autumat. Iaſon* ϖϱὸ τὴν ἴασιν, *quòd medicinam à Chirone didicerit, vocatus. hæc Apollonij & Pindari Scholiographi. Mallem hunc verſum ſequenti poſtponi, hoc pacto:* Si formâ velit aſpici;

Cedent Æſonio duci
Proles fulminis improbi, &c.

Si formæ & pulchritudinis certamen Iaſon ſubire velit, cedent illi formoſiſsimi quique Deorum. Ad formam Iaſonis indicandam facit illud Atratini Cælium vocantis Iaſonem pulcellum apud Fortunatianũ lib. 2. *Rhetor. Scholicæ.*

Proles] *Bacchus à Ioue fulminante & flammis Semelem comburente genitus. nota res. Sic Colutus Paridis formam Bacchi formoſitati præponit.*

85 Tripodas mouet] *Phœbus; qui reſponſa reddebat per vocem ſtantem ſuper tripode: hoc eſt, menſa tribus fulta pedibus. ideo ait mouere tripodas.*

86 Virginis aſperæ] *Dianæ feras aſsiduo venatu fatigantis, & hominum commercium fugientis.*

89 Pollux] *Homerus vocat* Caſtorem equorum domitorem, *Pollucem* bonum pugillatorem: *Theocritus;* cùm manus loris bubulis cinxerat, terribilem in pugilum certamine *canit; ideo ab Homero Pollux* inculpatus, *ab Apollonio* fortis, *à Theocrito* certaminum victor, *dicitur.*

Cæſtibus] *de cæſtuum certamine conſule Virgilium lib.* 4. *Aeneïd.*

91 Coniuges] *Deorum. nam humanas formas iam vincere, dicent paullo poſt; & à Iaſone non homines modò, ſed & Deos ſuperari cecinerunt.*

96 Pleiadum.] *Synecdoche, pro omnibus ſideribus. Pleiades etiam Pleiones dictæ. de his multa Schol. in Apollonij lib.* 3. *verſ.* 225. *& nos alibi in Herc. Fur.* Denſi greges] *ad etymon alludit, de quo ſic D. Gregorius in Iob. lib.* 29. *cap.* 27. Pleiades ſtellæ ἀπὸ τοῦ πλείστου, id eſt, à pluralitate vocatæ ſunt, ita vicinæ ſibi & diuiſæ ſunt conditæ, vt & ſimul ſint, & ta-

men coniungi nequaquam poſſint. *Ex quibus verbis mendam vnam ſuſtuli. nam legebatur:* ita vt vicinæ ſibi. *Quia ſtipatæ, & quaſi conglomeratæ, ideo Manilius vocat* ſidus glomerabile. *Latinus Callimachus;* Pleïadum ſpiſſo cur coit igne chorus. *ideo noſter;* denſo.

98 Orbem] *hoc eſt, cùm luna plena eſt; cùm orbem ſuum implet, & cornua in vnum coierunt.*

99 Oſtro ſic.] *vtitur his ſimilitudinibus Ouidius:*

Quale coloratum Tithoni coniuge cælum
Subrubet, aut ſponſo viſa puella nouo:
Quale roſæ fulgent inter ſua lilia miſtæ:
Aut vbi cantatis Luna laborat equis;
Aut quod, ne longis flaueſcere poſſit ab annis,
Mæonis aſſiduum femina tinxit ebur.
Hic erat aut aliquis color ille ſimillimus horum.

aliis ſuauiſſimis Tibullus lib. 3. *eleg.* 4.

Candor erat, qualem præfert Latonia Luna,
Et color in niueo corpore purpureus:
Vt iuueni primùm virgo deducta marito
Inficitur teneras ore rubente genas:
Vt cùm contexunt amaranthis alba puellæ
Lilia, & auctumno candida mala rubent.

Propertius lib. 2. *eleg.* 3.

Lilia non dominâ ſint magis alba meâ.
Vt Mæothica nix minio ſi certet Hibero,
Vtque roſæ puro lacte natant folia.

Phœniceo.] *de oſtro & purpura lubet hîc nonnulla. Purpuræ vſus antiquiſſimus, vt patet ex Plinio lib. 9. nat. hiſt. ca. 39. & Plutarcho in vita Alexand. ſuggerebat exiguus ſanguis minuti conchilij, cui nomen Purpura: vnda* oſtrũ, *quaſi* ὀστρεακὸν. *colligitur etiam ex buccino ſeu murice: nam murex generale nomen eſt, buccinum & purpuram continens, propriè tamen ſolum buccinum ſignificat, vt docet Edoardus Wottonus lib.* 10. *de different. animal. cap.* 137. *Tertulliano cap.* 2. *de pallio,* buccinæ *vocantur in plurali, timeo ne mendosè. nam Plinio & aliis,* buccinum *&* buccina. *Optatus Mileuitanus* piſcem *vocat, li.* 5. *contra Parmenian.* Non (*inquit*) admixto ſanguine piſcis purpuram ſolo contactu conficiat. *paullo priùs dixerat;* dum conuectione vellus candidum purpuraſcit: *ſed lego:* confectione. *Eum ſanguinem viuo animalculo educere oportebat, ne color elangueſceret, vel ſucus deperiret. Plinius lib.* 9. *cap.* 36. Purpuræ florem illum, tingendis expetitum veſtibus, in mediis habent faucibus: liquoris hîc eſt minimi candida vena, vnde pretioſus ille bibitur ſucus, nigrantis colore roſę ſublucens. reliquum corpus, ſterile. viuas illas capere contendunt, quia cum vitâ ſuâ ſucum illum euomunt. *Ideo, Æliano teſte, vnico à purpurariis ictu contundebantur: pretium par penè margaritis, & Tyriæ dybaphæ vnam libram vix centum aureis noſtris emi potuiſſe, Plinius lib.* 9. *c.* 35. *&* 39. *ſerici verò*

purpurei libram auri librâ penſari ſolitam, Vopiſcus in Aureliano, produnt. Sarrana pretioſiſſima, vt etiam Strabo teſtatur, Sarrana dicebatur, Tyria. quia Tyros inſula, Sarra ſeu Sar dicta, vnde Ennius Poënos Sarrâ oriundos ſcripſit, auctoribus Probo & Feſto. inuentio cani Herculis debetur, ſi Polluci in Onomaſt. & Nonno credimus lib. 40. quod breuiter aſtruit Caſſiodorus 2. Varior. epiſt. 2 Cùm fame canis auida, in Tyrio litore proiecta conchylia impreſſis mandibulis contudiſſet; illa naturaliter humorem ſanguineum defluentia ora eius mirabili colore tinxerunt: &, vt eſt mos hominibus, occaſiones repentinas ad artes ducere; talia exempla meditantes, fecère Principibus nobile decus dare. Ex Ciceronis Hortenſio (apud Non. in imbuere) didici eos qui combibi purpùram volunt, prius lanam medicamentis quibuſdam ſufficere; & ex Iſidoro lib. 19. origin. cap. 28. omnem purpuram primâ tincturâ ferruginei coloris exſiſtere (quod verum vt ſit vereor:) reliqua ad confectionem pertinentia, petenda ex Plinio d. lib. 9. c. 36. Vitruuio lib. 7. Architect. & Caſſiodoro d. loco, vbi illud notatu inprimis dignum, eum qui ſericum purpuræ intingeret, puriſſimam habere debuiſſe corporis caſtitatem. quia (inquit) talium rerum ſecreta refugere dicuntur immunda. Inficiebantur purpurâ initio ſolæ lanæ: nam omnia tunc veſtimenta erant lanea. ideo noſter in Herc. Oetæo: Vide Politian. c. 12. Miſcell.

Nec Sidonio mollis aheno
Repetita bibit lana rubores.

& Virgilius: Ipſe ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti
Murice———

Horatius: Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ.

Tibullus: Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Ouidius; Phocaico bibulas tingebat murice lanas.

Vitruuius auctor eſt, purpuras colore diſtingui: Septentrionales, nigriuſculas eſſe & ſubobſcuras; Orientales & Occidentales, liuidas; Meridionales, rubras & genuinas. Iſidorus autem etiam Occidenti tribuit ſubnigras, dum ſcribit ferrūginem eſſe colorem purpuræ ſubnigræ, quæ ſit in Hiſpania, iuxta illud: Ferrugine clarus Iberâ. Omne Oſtrum purpura eſt, ſed non omnis purpura oſtrum. quia oſtrum (vt Gellius tradidit lib. 2. Noct. Attic. cap. 26.) exuberantiam, ſplendoremq́ue ruboris habet, hoc eſt, illuſtratur ſplendore; quo reliqua purpura caret. Hunc ſplendorem coccô incendi tradunt. κόκκον (ait D. Iſidorus) Græcè, nos rubrum ſeu vermiculum dicimus. eſt enim vermiculus ex ſilueſtribus frondibus, qui vocatur ſecundùm quoſdam Arabicè, Chermes, vel vt alij Carmen, ſeu vt ex Laonico Chalcondylâ colligo, * χρήμεσιν; qui Laonicus eos vermiculos in Aſſyriæ vrbe Samachiâ naſci prodit lib. 3. hiſtor. Turcicæ. D. Hieronymus etiam vermiculum interpretatur 1 Iſa. cap. quod ad ſolum coccum σκωλήκιον referendum. nam alioqui κόκκος frutex eſt notiſſimus Dioſcoridi & Plinio, & aliis: cuius granum acuit purpuræ colorem: ipſum etiam, ſine purpurâ ſeu murice, tincturæ rubræ idoneum: ex huius fruticis grano naſcitur תולע vermiculus quidam piſi aut lentis figurâ: multus in Narbonenſi Galliâ hodie & in Luſitaniâ prope Setubalam. Quidam libri χείμεσι mendoſè.

Gloſſariis, Grana κόκκοι, Granitum κοκκωτόν· Granarium ὀστελοθήκη, *vt corrigendum. Inter coccum itaque & purpuram propriè dictam hoc intereſſe volunt, quòd ille ex ſurculoſo frutice, hæc ex piſciculo ſeu conchyli; qua in ſententia Brodæus eſt lib.* 1. *miſcel.cap.* 8. *& verè: licet plerúmque diſcrimen hoc à ſcriptoribus contemnatur. coccum Hiſpani*, Granam *à grano fruticis, & à Granà Granatam vrbem propter cocci copiam. Olim arbitror ſerica ferè ſemper cocco tingi ſolita: hodie coccina ſerica Hiſpani & Galli* Charmeſina, *ab Arabica voce; lanea Galli*, Eſcarlatte; *Hiſpani*, Grana *vocant. Commentar. Iuuenal. Quod Græci* coccum, *Latini* byrrum *vocarunt.* (*Emendo*, κόκκον *&* pyrrum.) *Idem teſtatur, inter coccum & muricem, medium eſſe colorem ampelinum ſeu xerampelinum. Coccina rubri tantùm, hoc eſt ſanguinei; purpurea, varij coloris. nam purpura quædam rubra, quæ oſtrum dicitur ſi ſplendeſcat; ab hac ſanguis vocatur purpureus; quæ quo obſcurior & nigricantior, eò carior: fuit fortè huiuſmodi quàm in Britannia naſci laudatiſsimam Beda memorat initio Eccleſ.hiſt. gent. Anglor. aliud genus eſt rubræ purpuræ, ſine luce & ſplendore, deterius, quale Tarentinum. aliud amethyſtinum, quod ianthinum ſeu violaceum appellant, quod quo clarius & ſplendidius, eò melius, quo obſcurius eò vilius. aliud cæruleum, viliſsimum, quod prope Succubin Africæ vrbem colligebatur: à quo mare purpureum nominatur. Meminit etiam Lazius purpuræ pictæ & ſimilium mixtarum. Denique de cauſis diuerſi coloris in purpuris idem dicendum, quod de aliorum colorum cauſis; de quibus Plato in Timæo, & Ariſtot. lib. de coloribus, lib. de ſenſu, cap.* 3. *& libro* 3. *Meteor. cap.* 4. *ex recentioribus, Simon Portius lib. de coloribus oculorum, Pernumia in libb. de Naturali philoſoph. & Fran. Valleſius lib.* 1. *Controuerſ. cap.* 21. *& lib.* 3. *c.* 19. *Illud penè omiſſum: à ſcriptoribus minus antiquis, Vopiſco, Caſsiodoro, Sidonio, Gregorio Turon. purpuram, vocari* blattam. *Gloſſarium*, Blattia θρόμβος αἵματος· Idem Battatum coccinum. *Suſpicabar legendum*, blattatum. *nam ſubditur*, Blattela θρόμβος αἵματος τῶν κογχυλίων· *ex quo vltimo loco prior ille ſupplendus.*

Vide Pliniũ lib. 9. *c.* 41.

Lazius lib. 8. *comment. reip. Romæ cap.* 8.

Vide Celiũ lib. 8. *antiq. lect. cap.* 11.

100 Nitidum iubar] *naſcentem Solem, vel Auroram matutinam.*

101 Roſcidus] *rore nocturno madens.*

102 Phaſidos] *Medeæ coniugio liberatus.*

103 Effrenæ] *cuius amores & iræ nullis frenis, cuius crudelitas & audacia nullis repagulis coërceri vnquam potuerunt. mulieris efferæ, ferocis, terribilis, verè Barbaræ, ad Phaſim natæ.*

104 Prendere] *aptè vtitur. nam ita contractum, nuptum verbum eſſe patet ex Catullo & aliis.* Inuita trepidus] *dixit imitatione Ouidij, apud quem Hypſipile id miratur,*

Hanc potes amplecti? thalamóque relictus in vno
Impauidus ſomno nocte ſilente frui.

105 Aoniam] *tradete alacrem melioribus nuptiis. fruere Græcâ virgine, liberaliter inſtitutâ, nec à Muſis aut Gratiis alienâ. nam & paullo antè Muſis eam comparauit.* Aoniam *ergo pro Græcâ ſumit & opponit Barbaræ: fortè etiam ad Muſarum fontem Pirenen, qui fuit Corinthi, alludit. mirum*

quam

quàm hîc mendoſi quidam libri ſcripti, nam membranæ, quas ab Eliâ Vincto, homine de litteris benè merito, accepi; Auſoniam : *codex Moguntinus;* armam. *quæ quid ſibi velint, nondum video.*

106 Nunc primum] *nam in priores Iaſonis & Medeæ, nec Aeſon, nec Acethes conſenſerant.* 107 Carmina] *alternate verſus nuptiales. habemus exemplum virginum & adoleſcentum Catullianorum.*

109 Rara eſt in dom. iuſta lic.] *nam nuptiarū dumtaxat, & paucis aliis diebus id licuit, quibus ſcilicet mos Dominos ſeruire, vt Mercurialibus apud Cretenſes, Geræſtionis quodam die apud Trezænios, Sacææ feſto quinque diebus apud Babylonios, Peloriis apud Theſſalos, auctore Athenæo lib.* 14. *Conuiu. Sophiſt. cap.* 17. *fortè & Croniis apud Athenienſes, de quibus ex Actij Annalibus Macrobius lib.* 1. *Saturnal. cap.* 7. *quæ Romani Saturnalibus imitabantur, vt docent idem Athenæus eodem loco, & Macrob. lib.* 1. *Saturn. c.* 10. *de quo feſto intelligo Senecæ iſta epiſt.* 47. Inſtituerunt diem feſtum, non quo ſolum cum ſeruis domini veſcerentur; ſed quo vtique honores illis in domo gerere, & ius dicere permiſerunt.

110 Lyæi proles] *Hymenæum Bacchi & Vraniæ filium etiam Catullus & Claudianus aſſerunt; & Martianus Capella his verſibus:*

Tu, quem pſallentem thalamis, quem matre Camœna
  Progenitum perhibent; copula ſacra Deûm :
Semina qui arcànis ſtringens pugnantia vinclis,
  Complexúque ſacro diſſona nexa foues.
Namq. elementa ligas vicibus. mundúmq. maritas,
  Atque auram mentis corporibus ſocias.
Fœdere complacito ſub quo natura iugatur,
  Sexus concilias & ſub amore fidem :
O Hymenæe decens, Cypridis tu maxima cura.
  Hinc tibi nam flagrans ore cupido micat.
Seu tibi, quod Bacchus pater eſt, placuiſſe choreas,
  Cantare ad thalamos ſeu genitricis habes;
Comere verniferis florentia limina ſertis
  Seu conſanguineo Gratia trina dedit.

quot hic officia Hymenæi, totidem cauſæ, cur chorus illum inuocet, vt adſit nubentibus: quæ non facilè ſic breuiter enumerata inuenias alibi.

111. Multifidam] *ſpicatam, adſpici & ariſtarum ſimilitudinem inciſam. Papinius* 3. *Theb.* Multifida attollens antiquâ lumina cedro. *veteres* inſpicare *dicebant. Virgilius:* —— ferróque faces inſpicat acuto.

Pinum] *cur, ſpinum, Critici ſubſtituitis? expers illa reſinæ, & thedis inidonea. æque moleſti Grammatici (vt hoc obiter) qui* reſinæ *mediam producere non ſinunt. reprehendant illi Plautum, Martialem, & Serenum, qui ſic vſi: communem cenſeo.*

112 Excute] *iacta facibus accenſis flammas, à ſilice ſumta tralatio, è cuius propriè veris ignis excutitur.*

113 Feſcenninus] *Feſcenninos cantaturi pueri prætextam ponebant, ne*

pudorem & ius eius violarent. notat Pierius lib. 40. *Hieroglyph. Feſcennini exemplum aliud ſufficit Capella Mineus lib. vlt. Auſonius epiſt. ad Paullum, laudat quendam Annianum Feſcenninorum ſcriptorem. dicti à Feſcennio vetuſto Hetruriæ opido: de quo Annius Viterb. lib. 17. antiqu. q. 37.*

Conuicia] *Eguianus liber;* ſollennia, *non omnino malè. ſic Horatius:*

Inſanire putas ſollennia me, neque rides.

ſuſpicor iocos iſtos peculiari nomine, ſollennia *vocatos,*

114. Tacitis eat illa tenebris] *moriatur ingloria & illaudata: obliuione nomen eius deleatur, ſic ad inferorum tacitas ſedes migret; vt apud ſuperos etiam memoria damnetur & penitus intereat. mira ſanè locutio. Simplicius & apertius Lipſius; ſine facibus illa eat.*

115. Peregrino marito] *auget odium. nam cum peregrinis nuptiæ improbabantur, de quo in Thebaidem. & peregrinæ vſque adeo malè audiebant, vt pro ſcortis earum nomen acciperetur, quod fuit à Donato obſeruatum in Terent. Andria, Eunucho, & Phormione: quotquot etiam à patria procul degebant, vix improbitatis aut ignominiæ nota ſe eximere poterant, vt indicat Ennius apud Ciceronem lib. 7. epiſt. ad Trebatium.*

Vide Landin in Hor. lib. 3. od. 3.

116. Fugitiua] *ſic vocat Medeam, quia domo patris profuga raptorem ſecuta; atque ita fugitiua Iaſoni peregrino nupſit. ſed vbi nupſit; Timæus, Apollonius, & Orpheus in Corcyra inſula tradunt; Dionyſius Mileſius libro 2. Argonaut. Byzantij; Antimachus in Lyde, prope fluuium neſcio quem; Philetas, Telepho, in domo Alcinoi; Timonax lib. 1. hiſtor. Scythicæ, in ipſa Colchide Aeëtha ſciẽte; Valerius Flaccus canit in Peuce inſula cœptas nuptias, aduentu Abſyrti impeditas, ne perficerentur. Quidam manuſcripti* fugitura, *pro;* fugitiua.

Vide Lucill. Tharraeum Schol. in Apollonium.

IN ACTV. II

Alit iras Medea, & accenditur in furorem audito Hymenæo: conatur eam ad ſanam mentem nutrix reuocare; ſed incaſſum. vt enim ſi flammis oleum inijcias, ſic huius augeſcit furor. Superuenit Creon, & in exſilium iubet abire: verũ fallacibus precibus emollitus, dieculæ inducias parando diſceſſu largitur.

116. Hymenæus] *docet Muſæus etiam parentem vtrumque ſolitum concinere carmen nuptiale; dum id prætermiſſum malo omine teſtatur,*

οὐχ ὑμέναιον ἄεισε πατὴρ ϗ πότνια μήτηρ.

Non cecinit pater aut mater veneranda hymenæum.

quod nomen cur inditum carmini, ex Donato in Terent. Seruio in Virgilium, & Luctatio in Statium didici. Athenis iuuenem fuiſſe formoſiſſimum, Hymenæum; qui puerili facie virum tegens, & feminam ſimulans, Eleuſinia cum mulieribus ſacra celebrarit; & à piratis cum ijſdem ſimul raptus fuerit; qui cum eum id quod habitu mentiebatur crederent, virginem illi, quam amabat, crediderunt: mox piratæ ſomno depreſſi, ab ipſo, an ab inſequentibus, iugulantur. feſtinat deinde Athenas Hymenæus, & nuntium primus parentibus perferens, ſi natas eis reddidiſſet, amaſiæ ſuæ nuptias ſibi paciſcitur. Fuit hoc coniugium felix & ſine querela. inde obtinuit vt deinceps Athenienſes boni ominis cauſa Hymenæi nomen in nuptiis iterarent. imitati id

In Adelph. in Æneid in 6. Thebaid.

Corynthij (teſte Senecâ) & ceteri Græci ac Romani, vt Terentij, Virgilij, Catulli, Claudiani, & aliorum conuincit auctoritas. inde ſic dictum carmen nuptiale, vel etiam vt Claudianus & Alcymus Auitus vocant, Hymen, *Turpilius,* Pedio; *inquit:* Age tu Hymenæum increpa. *hoc eſt, teſte Nonio, ingemina. canebatur enim per choros alternatim. Pacuuius, Duloreſte:* Hymenæum fremunt æquales, aula reſonit crepitu muſico.

Chororum ratio & modus ex Catulli Epithalamio petenda: mentionem etiam inuenio apud Claudianum, de nuptiis Palladij & Celerinæ. Ticidæ Hymenæum laudat Priſcianus; inſignis exſtat Martiani Capellæ lib. vlt. de nuptiis Philologiæ. Apud Græcos Epithalamia ſcripſerunt Heſiodus, Stheſichorus, Theocritus & Agameſtor; apud Latinos Catullus, Claudianus, Papinius, & Capella. Vide Izaac. in Lycophr.

121 Flammas] *Taurorum, Valer. Flac. lib. 7. & 8. Argon. Ouid. 7. Met.*

Mare] *quod fugiens artibus ſuis tranquillarat.*

122 Nefas] *vim herbarum & artium malarum ad ſcelera patranda.*

126 Exigatur] *Eguian. lib.* agitetur. *improbo.*

Hæc meis ſatis eſt malis] *fulcieris ſententiam, ſi reſcribas:* Hæc meis ſatis eſt malis? *quaſi neget, ſufficere vnam Creuſam exigendæ vltioni. aliàs languet ſine interrogationis nota.*

127 Barbaræ *Græcorum morem ſequitur; qui mundum in duas partes diuidebant, in Græcos ſeu Pelaſgos, & Barbaros: quod Platoni, in* Ciuili, *meritò diſplicuit, vt & Eratoſtheni, qui malebat homines in bonos & malos diuidi. tales enim tum ex Græcis, tum ex aliis omnes. auctor Strabo lib. 1. Caſſiodorus (riſum contine)* Barbaros *dictos vult, à barba & rure, quòd hiſpidi ſint pagani, & nunquam in vrbibus vixerint. ſed certum eſt, Græcum nomen eſſe, de cuius origine diſſerit Strabo lib. 14. & cenſet eos initiò* Barbaros *vocatos, qui difficulter, aſperè, craſsè, & duriter loquerentur: huiuſmodi Græcis viſas nationes reliquas, & barbaros nominari cœptas, tum quòd vernaculus illarum ſermo inconcinnus erat; tum quòd Græcum idioma minus expeditè pronunciarent. Stephanus etiam;* βάρβαρος οὐκ ἐπὶ ἔθνους, ἀλλ' ἐπὶ φωνῆς ἐλαμβάνετο. *Non deſunt hodie, qui Græcorum iactantiam imitantur, fex ipſi & reliquiæ Aquilonarium. nec mirum, cum Getis Naſo barbarus; ait enim;*

Barbarus hîc ego ſum, quia non intelligor vlli.

Strictè ac propriè; barbari. *vocabulum, de Phrygibus accipiebatur. Horatius:*

Græcia Barbariæ lento colliſa duello.

Vnde Sophocles in Aiace, βάρβαρον Φρύγα. *plura Turneb. lib. 9. Aduerſ. c. 18. Cui addiderim, Arabiæ quandam regionem dici Barbariam, & inde denominari* Barbaricum pelagus. *auctor Stephanus. Sanè hodie Hiſpani Africam, a. in e, mutato nomine;* Barueria, *vocant: & Itali equos Africanos ſeu Arabicos,* Barbareſcos.

130 Regni decus] *Vellus aureum.*

131 Virginis paruus comes] *frater Abſyrtus.*

133 Incertum] *in recent. impreſsis;* inceſtum. *malè. orta deprauatio ab antiquis impreſsis, Venet. & Herbipol. qui;* infeſtum. *quanto rectius, con-*

cinnius quidam v. l. incertum. *hoc eſt, ita laniatum, ac prorſus deformatum, vt nec cuius cadaueris fruſta, nec quo quæq; loco partes reponendæ, ſatis parenti liqueret. placuit hoc aliis; ſed pluſquam decennium antè in aduerſariis mihi traditum. nec vno tantùm id loco, accidit pluribus; quæ non enumerabo. nec amicis, vt coniuge raptâ Atridæ, bellum indicam. gaudeo potiùs quæ mihi viſa, probari naris emunctæ criticis: quàm, vel præoccupata, ab aliis inuadi indigner, ridiculum prorſus tam acriter, quis prior, quis poſterior; id quod feliciter coniectando cecidit. an non vnus largitor omnis boni; à quo omnia, ſupremus ille, parens cunctorum Deus? aut aliquid fortè, quod non acceperimus? cur ergo gloriemur? Pulchrè Fabius*, Omnis ſui vitioſa iactatio, quæ adfert audientibus non faſtidium modò, ſed plerúnque etiam odium. *Fuit hoc ſemel dicendum. non addam amplius.*

134 Decocta aheno membra] *non meâ, ſed Iaſonis vlciſcendi gratiâ.*

136 Sæuit] *mimimeſis, pro; ſæuiit, vt aliàs ſæpè.*

141 Viuat tamen] *manifeſta imitatio huius Ouidiani:*

—— viuat, an illa
Occidat, in DIs eſt. viuat tamen ——

142 Muneri parcat meo] *ſi fieri queat, & viuum; & maritum, & ſui amantem, optat viuere; ſi nequeat, viuere tamen ſui non immemorem, & vitam quam ipſa quaſi dederit, retinere. ſed quomodo,* parcat? *ſalutis ſuæ tuendæ ſi curam gerat. mallem tamen;* parcas. *ſcilicet ira, furor, dolor. ne opta (inquit) illi mortem cui vitam dedi; parce meo muneri: ſine ſaluum meum beneficium. De hoc affectu liberalitatis egregiè noſter lib. 4. de benefic.* Non mentiar (*ait*) ſi dixero, neminem non amare beneficia ſua: neminẽ ita compoſito animo, vt non libentius eum videat, in quem multa congeſſit: cui non cauſa ſit, iterũ dandi beneficij, ſemel dediſſe. quod non accideret, niſi ipſa nos delectarent beneficia. quam ſæpè dicentem audias: Non ſuſtineo illum deſerere cui dedi vitam, quem à periculo eripui. rogat me, vt cauſam ſuam contra gratioſos homines agam, nolo: ſed quid faciam? iam illi ſemel, iterúmque adfui. Non vides ineſſe iſti rei *propriam quãdam vim; quæ nos beneficia dare cogit, primùm, quia oportet; deinde quia dedimus? cui initiò non fuiſſet ratio præſtandi, aliquid ei præſtamus, quia præſtitimus. adeóque nos ad beneficia non impellit vtilitas: vt & inutilia tueri ac fouere perſeueremus, ſolâ beneficij caritate; cui, etiam infeliciter dato, indulgere, tam naturale eſt, quàm liberis paruis. *Vides cur Medea viuere velit ingratum Iaſonem? in eandem ſententiam nonnulla Ariſtoteles lib. 9 Ethic. Nicomach.*

* Membranæ Burdegalenſ. *proximam.*

143 Creontis] *Corinthi Regis. Siſiphi F.*

147 Cumulabo] *m. ſ. Moguntin.* tumulabo. *ſuâ & rectâ ſententiâ.*

148 Atrum verticem] *denſum nigrúmque fumum ſinuoſo flexu per aërem ſubeuntem ferri ad cælum.*

152 Æquo motus] *imò;* immotus, *vt probè Lipſius. nam ſi moueatur ab animi æquabilitate, & irâ vincatur; quomodo perferet animo patiente? an vt leuiter tantùm concutiatur, ſtet tamen, & de gradu non deturbetur? ma-*

net enim ſæpè, concuſſa fortuna, & vincit ſeipſam colligens. Nec infeliciter, qui, mutus, *caſtigauit. h. premens ſilentio, & vltionem lingua proditrice non perdens. N. in ſuſpicion. libb.*

154 Perdunt.] *nullum vidi manuſc. in quo non legeretur;* produnt. *Alb. tamen Eyb. in ſuis membranis videtur olim inueniſſe,* perdunt. *ſic enim citat. eadem eſt ſententia. ſic de equo moriente in Oedip. dicitur.*

——— dominúmque prono

Prodidit aruo - —— *Cornel. Tacitus libro 4. Annal.* aperta, *ſcribit,* odia, armáque palam depelli, fraudem & dolum obſcura, eóque ineuitabilia. *& Salluſtius monet Cæſarem, haut difficile eſſe homini ſtrennuo hoſtem aduerſum opprimere: occulta pericula, neque facere, neque vitare bonis in promptu eſſe. Noſter ab Euripide accepit, apud quem Creon Medeæ ferme eadem dicit; inquiens, quo ſe illa pacatiorem ſimulet, eò ſibi amplius cauendam. Seneca pater, initio Declamationum:* Magis nocent inſidiæ, quæ latent. *Inſidiabantur Iacobo Eſau, Dauidi Saul; ſed quia palam, fruſtrà effugit vterque. Ioabum nec Abner, nec Amaſa effugere potuit, quia doloſè iram tegebat Ioab, nec illi prius hoſtilem animum, quàm latus fodi ſibi, ſenſerunt.*

155 Leuis eſt dolor] *nam grauis ira nec conſilium, nec rationem admittit. ſumtum ex Eurip. act. 4. ſub fin. vbi Medea:* θυμὸς δὲ κρείσσων, *&c.*

156 Clepere ſeſe.] *ſubtrahere, ſubducere. ac furari.* ἀπὸ τοῦ κλέπτειν. *vtitur Cicero 3. de legib. & 4. de repub.*

159 Fortuna fortes metuit] *ſic o. v. l. & excuſi, quos vidi: ſunt tamen, qui in marg. notant etiam legi;* f. f. iuuat. *Tacitus libro 4. dixit,* Fortes à Diis iuuari.

160 Tunc eſt] *in aduerſariis ſententiam explicui. in limine offendunt, qui mutant;* nunc. *non quia codices nonnullos ſequuntur, quàm quòd eam adiungunt interpretationem; cui Medeæ reſponſio non conuenit.*

163 Deſperet nihil] *ludit in vocis ſimilitudine: ſenſus: ei cui cuncta ſunt aduerſa, in omnem euentum intrepidè tentanda omnia. quid enim metuat in extremâ fortunâ? quid malis eius adijci queat? lucrari poteſt, perdere non poteſt, qui nihil poſſidet. ex deſperatione nata non rarò victoria. Vegetius lib. 3. de re militari cap.* 21. Ex deſperatione creſcit audacia: &, cùm ſpei nihil ſit, ſumit arma formido. *quò refert illud Virgilij:*

Vna ſalus victis nullam ſperare ſalutem.

Seneca potiùs reſpexit ad dictum Hecatonis.

Deſines timere, ſi ſperare deſieris.

quod explicat epiſt. 5. ad Lucill. quomodo iſta tam diuerſa pariter ſunt? ita eſt (mi Lucilli) cùm videantur diſſidere, coniuncta ſunt. quemadmodum eadem cathena, & cuſtodem & militem copulat: ſic iſta quæ tam diſſimilia ſunt, pariter incedunt. ſpem metus ſequitur. nec miror iſta ſic ire. vtrumque pendentis animi eſt, vtrumque futuri exſpectatione ſolliciti. *Igitur ſi, qui ſperat, ſollicitus eſt & pendet animo futuri exſpectatione, & proptereà timet: qui, ſpem omnem abiecit, nulla futuri ſollici-*

tudine torquebitur, & proinde timore omni vacabit. ſed qui timere nequit, quid ille vereatur attentare vel aggredi? quid ſe confecturum deſperet?

166 Medea ſupereſt] *cui cum nocendi peritia, potentiaq́, voluntas ſuppetit: quæ quantum nocere poteſt, tantum nocere deſiderat.*

169 Sint licet terra edita] *Moguntin. cod.* terris. *vt vitetur hiatus. nullum vidi codicem, in quo,* ſcilicet, *quod conatur N. inuehere ex ſuſpicione: nec neceſſe.* 171 Medea fugiam] *commutatis interlocutorum perſonis, turbellam ſuſtuli, ſecutus membranas meas; in quibus cunctis illa verba reppe-ri, quæ Lipſius ſuo cod. deeſſe fatetur.*

172 At vlciſcar] *omnes vett. impreſſi,* & vlciſcar: *membranæ,* at.

175 Non animum poteſt] *Seneca de prouidentia extrem.* Contemne fortunam. nullum illi telum, quo feriret animum dedi. *Vide Cicer-ron. 4. paradox.* Animum, *pro poteſtate, viribus, & habitibus poſuit, hoc eſt, pro fortitudine, conſtantia, virtute animi. Sic apud Nonium, in Neoptolemo Attius:* Viri ferociam, animum, attrocitatem, iram, acrimoniam. *ſic legi poteſt, vel;* iræ acrimoniam. *Cicero Philipp.* 4. omnia alia falſa, incerta ſunt, caduca, mobilia: virtus eſt vna altiſſimis defixa radicibus, quæ nunquam vllâ vi labefactari poteſt, nunquam dimoueri loco. *Ideo virtutem nobis propriam. & ſempiternam eſſe cenſuerunt. Varro, Caprino prœlio;* Virtutem propriam mortalibus fecit: cetera promiſcuè voluit communia haberi. *rectè. nam quod proprium, ſuum cuique; & quod ſuum, extra fortunæ ius: ſin ab ea dari tolliq́ conſueuit, proprium nobis dici non meretur. Viderunt id antiqui poëtæ. Attius, Armorum iudicio:* Fors dominatur, neque vita vlli propria in vitâ eſt: *vbi vitam vocat ipſum vitæ fructum & caducorum bonorum fruitionem. Lucilius Satyr. lib.* 17.

Cetera contemnit, & in vſurâ omnia ponit
Non magnâ: proprium verò nil neminem habere.

idem lib. 27. Cùm ſciam nil in vitâ proprium mortali datum eſſe. *ſic ex Nonij ſtercore veræ ſapientiæ lubens aurum colligo; & iuuenibus, vt in poëtarum & grammaticorum libris idem ſedulò faciant, vehementer ſuadeo. Seneca (vt ad rem redeam)* animum, *pro fortitudine poſuit, quàm Attius* ἁπλῶς *virtutem; quod tritum veteribus, quia virtus à viro dicta, & viris fortitudo propria, teſtibus Plutarcho in vita Coriolani, & Cicerone li. 2. Tuſculan. Vide Pet. Fabrum li.* 1. *Semeſtri. cap.* 19.

179 Æethæ genus] *Medeæ pater Aeëthas, vt ſcripſerunt Herodorus, Dionyſius Mileſius & ceteri; Solis filius: varias vxores duxit, ideo neſcitur quæ Medeæ mater, plerique credunt Idyiam (vt aliàs docui), Epimenides Ephyren, Dionyſius Mileſius* 1. *Argonaut. Hecaten: auctor Naupacticorum Eurylitem: Sophocles, Neæram: Apollonius; Aſterodiam: Eumelus & Diophanes, Antiopen. Vide Scholaſt. Apollonij lib.* 3. *& Diodorum Siculum li.* 4. *Biblioth. Ceterum hæc ſcena cum actu.* 11. *Euripidis conferenda, vnde deſumta.*

194 Si regnas] *Si quodvis, iubes. ſi tibi voluntas, pro ratione. ſi ex libidine, non iure, imperas.*

195 Æquum atque] *qui ſe Regiæ committit poteſtati, omnem amittit*

poteſtatem neceſſariò Regi, cui ſe ſubiecit, obediendum. etſi enim liber eò venerit, ſui iam iuris eſſe deſiit: vt docuit Sophocles iis verſib. quos in Aegyptum confugiens Pompeius pronunciauit, & refert Plutarch. in vitâ Pompeij, & in lib. de vtilitate ex poëtis capiendâ. Plautinum illud conſonat; Indigna, digna habenda ſunt Rex quæ facit. *Hiſtoricorum neſcio an non ſapientiſsimus Tacitus: Quomodo ſterilitatem, aut nimios imbres, & cetera naturæ mala; ſic nos improbitatem dominantium iubet tolerare. Hiſt. 4. Et hoc Spiritus ſancti tuba; etiam diſcolis principibus obediendum.*

197 I, quære Colchos] *hoc N. repoſuit malo exemplo, cùm rectè legeretur;* I, querere Colchis. *idem pro.* auexit, *reſcripſit;* aduexit, *in eodem carmine. Qui (ait) me abduxit, reducat, cur illum retines, me fugas?*

198 Vox conſtituto] *ſerò quereris latâ ſententiâ: prius oportuit. ſed editio Herbipolenſ. & Veneta Pintiani;* Nox. *debebat ante noctem abire. adeſt (inquit) nox. quid moras ſurdo nectis?* 201 Pelia] *vocandi caſus, pro nominandi, more Græco. ſic apud Homer. Iliad.* ε. εὐρύοπα Ζεύς· *latè ſonans Iupiter. & ſimilia Iliad.* α. *ver. 75. & Odyſſ. vlt. ver. 10.*

204 Quámque regale hoc putet] *non amoueo hanc lectionem claram, & facilem, & plurimarum membranar. ſed quid ſibi volunt antiquiores impreſſi Herbipolenſ. & tres Veneti;* quámque regale hoc caput. *quod etiam retinet m. ſ. Moguntin. Euripides ait tyrannos iras, leuiculis de cauſsis conceptas, pertinaciter fouere, nec facilè deponere:*

ὀλίγ᾽ ἀρχόμενοι, πολλὰ κρατοῦντες,
χαλεπῶς ὀργὰς μεταβάλλουσι.

nolunt in melius mutare ſententiam. quia regium id putant (vide pulchra exempla apud Senecam lib. 3. de ira cap. 16. cum ſeqq. Commune omnium fermè, ſed Regum quaſi peculiare vitium. Seneca d. lib. 3. cap. 29. Nunc autem primùm, impetum ſequimur. deinde, quamuis vana nos concitauerint, perſeueramus: ne videamur cœpiſſe ſine causâ: &, quod iniquiſſimum eſt, pertinaciores nos facit iniquitas iræ. retinemus enim illã, & augemus: quaſi argumentũ ſit iuſte iraſcendi, grauiter iraſci. Quanto melius eſt, initia ipſa perſpicere, quàm leuia ſint, quàm innoxia?

210 Auóque ſole] *Euripid. ait Medea; ſolem patris mei patrem.*

211 Pontúſque Scythicus] *Euxinum mare. ſic Lucanus.*

Idem per Scythici profugum diuortia Ponti.

212 Paluſtribus] *quia tot fluminum affluxu Pontus bimo impletur & aggere: adeò vt Strabonis æuo, ſiniſtra iam Ponti pars, inde in paludem fuerit conuerſa. Videndi Strabo lib. 1. & Polybius lib. 4. Neoterici tamen oculati teſtes id verum eſſe negant: ſed Seneca ſui æui ſcriptores ſecutus fuit.*

Dulceſcunt] *ingreſſu tot fluuiorum, quot affluunt, vincitur ſal, ait Plinius: idem in libris de Ponto teſtatur Ouid. De Ionio mari quid ſimile, ad Acherontis fluuij oſtium, prodit Strabo lib. 7.*

213 Exterret] *Moguntin. cod.* exercet *vtrumuis, probum.*

215 Thermodontiis] *agit de Amazonib. de quibus nos poſtea* Θερμώδων *fluuius ad quem habitant, de quo Apoll. l. 2. ad quem Schol. v. 370. & ſeq. conſulendus.*

Vidua] *de vocis ſignificatione plura alibi. nunc addo tantum; quod Nonius ſcribit, biuiras omnes, viduas vocatas; de iis, quarum ſecundus maritus viuebat, verùm non videri, neque id adſtruit Varro, quem adducit. de illis quarum maritus obierat, verum; ſed etiamſi vni viro dumtaxat nupſiſſent.*

218 Petebant] *procos Medeæ ex Apollonio & Valerio Flacco petas. fuêre non multi, nec quod Penelopes; de qua illud Liuij Andronici accipio, apud Feſtum, in* Procitum, *vbi Telemachus*; Matrem procitũ plurimi venerunt.

223 Nulla quod rapiat] *quidam manuſc.* Quod nulla abſtulerit. *mira varietas: ſed ex gloſsâ.*

226 Græciæ florem] *ſic plerique, ſed recentiores excuſi, & quidam manuſc. nam alij, & veteres impreſſi,* gloriæ florem. *Tyrtæus:*

ὄφρ' ἄρα τῆς ἥβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχῃ.

Vt pulcrum pubertatis florem habeat.

Caſſiodor. in varior. libb. florem generis humani.

227 Prolem Deum] *Theocritus in Gemin.* θεῶν φίλα τέκνα, Dilectæ Deorum proles. *Mira porrò varietas eſt apud Græcos, de Argonautarum reditu in patriam. Timagetus* ἐν τῷ α περὶ λιμένων, *ſcribit Iſtrum ex Germaniæ montibus ortum, in Germanicam paludem magnam defluere: mox in duo ſcindi brachia, & vnum in Germanicum mare, & alterum in Euxinum porrigere, & per prius illud nauigaſſe Argonautas, & in Hetruriam perueniſſe. idem Apollonius refert. Herodorus Epheſius, quâ venerant viâ rediiſſe. Hecatæus Mileſius, ex Phaſi in Oceanum, ex Oceano in Nilum, ex Nilo in noſtrum mare: quod Artemidorus Epheſius, vt & Eratoſthenes refellit lib.* 3. *Geograph. quia Phaſis Oceano ſe non infundit. Scymnis auctor eſt, in magnum mare per Tanaim nauigaſſe, inde in Helleſpontum. Heſiodus, & Pindarus in Pythionicis, & Antimachus in Lyde, per Oceanum in Libyam appulſos nauim humeris portantes, ad Mediterraneum perueniſſe, canunt. Callimachus denique & Sophocles Herodoro aſſentiuntur. Vide Scholiaſt. Apollonij libro* 4. *verſu* 259. & 284. *ſcilicet certi aliquid in prophanis narrationibus; vel vtilis opera, ſi quis ſe in hiſce nugis excarnificet.*

229 Qui ſaxa cantu mulcet & ſiluas trahit] *Ouidius:*

Cùm traheret ſiluas Orpheus ———

Apollon. Hunc referunt duros lapides & flumina cantu
Detinuiſſe, ſuæ captos dulcedine vocis:
Silueſtres fagos intra confinia terræ
Threiciæ, quæ nunc frondent, veſtigia cantus
Illius eſſe ferunt ——— *quas nempe attraxerat.*

230 Satique Borea] *Apollonius:*

Zetes & Calais Boreæ de ſemine nati
Rurſus, Erechtei peperit quos Orithija.

de his ad nauſeam vſque ſententias varias Schol. Apollonij in lib. 1. *à ver.* 211.

231 Lynceus] *Lynceum Tzetzes mortalium omnium viſu acutiſſimum certiſſimumque vocauit, & ex Staſino in Heroum geſtis, refert ex Taygeti cacumine totam Peloponneſum oculis luſtrare potuiſſe, & vidiſſe Tindaridas*

Gemi-

Geminos in caua quercu latitantes. vnde & Pindarus apud Pauſan. in Meſſeniac. ſeu lib. 4.] ait in quercetis medios arborum truncos viſu penetraſſe; & Appollonius, quæ ſub terra erant vidiſſe, Argonaut. l. 1. Valerius quoque Flaccus

——poſſit qui rumpere terras
Et Styga tranſmiſſo tacitam deprehendere viſu;
Fluctibus è mediis terras dabit ille magiſtro,
Et dabit aſtra rati: cumque æthera Iuppiter vmbrâ
Perdiderit, ſolus tranſibit nubila Lynceus.

Plinius li. 2. Nat. hiſt. c. 7. orbem lunæ viſu tranſmiſiſſe: Plutarchus li. de percipienda ex hoſtib. vtilitate, & in lib. contra Stoicos, per arbores & ſaxa, longiſſimè diſſitis portubus ſoluentes naues cernere ſolitum. Sunt qui in Hiſpania, fortaſſis & alibi, genus hominum oculatiſſimorum eſſe perhibent, quod Lynceos, *vel* Zahuris *vocant, ea viſus perſpicacia, vt quo loco ſub tellure fontes aquarum, & ſi quid aliud ſub ea, vel ſub ſarcophagis lateat, clare perſpiciant, imo & viſcera & penita quæq; humano in corpore, credit hæc vulgus. nec vulgus tantum, ſed ex doctis etiam nonnulli, vt Cælius lib. 16. antiq. lect. cap. 2. Quaſi vero terra vel lapides, opacitate & denſitate ſua, idoneum ſint medium, quod viſiuas ſpecies recipiat, cum illuminationis expertia ſint, (auctore Ariſtotele lib. 2. de anima cap. 6.) vel, ſi qua eis diaphaneitas, vt illi contendunt, ſatis illa magna eſſe queat. quare mihi huiuſmodi, naturæ vim ſuperare videntur, & ſi fiant, malis artibus fieri, quæ Alfonſi Veracruzij ſententia eſt; in lib 2. de anima, Speculat. 2. idq; confirmatur non leui iudicio, quia vim huiuſmodi ad certos dies reſtringunt, feriam ſcilicet tertiam & ſextam: quod vix poteſt ſuperſtitionis vitio aut ſuſpicione carere. Fontes quidem reor, & metalla, ex herbis quibuſdam iis in locis naſci ſolitis, cognoſci, ac aliis indiciis, quæ congeſſit magnus Caſſiodorus li. 3. varior. epiſt. vlt.*

Immiſſo] *radiis emiſſis ab oculo in ipſum obiectum. Stoici enim viſionem fieri emiſſione radiorum credebant, non per ſpeciei introſumptionem beneficio externi luminis, vt Ariſtoteles: cum Stoicis ſentiunt Platonici, & Pythagoræi, Euclides, Plutarchus, Galenus, Priſcianus, Lydus, D. Gregor. Nyſſenus, Nemeſius, & alij plerique antiquorum; nec deſunt Neoterici pereruditi philoſophi, vt Beſſarion Card. Græcus. Cardanus, & Chriſtophor. Marcellus Itali; Sebaſt. Foxius, & Franciſ. Valles. Hiſpani. ſed conciliare diſcidium nituntur Gabr. Buratellus lib. 5. conciliat. maximè fol. 157. & Carpentarius Digreſſ. 7. in Alcinoum. Ait etiam Seneca:* Lumine immiſſo. *hoc eſt, interno illo ſplendore, quem iidem Stoici, & reliqui illi in oculis ponebant, de quo Galenus lib. 7. de placit. & Thomas Garbus ſumm. med. lib. 1. tract. 4. Scio pleroſque Peripateticos cum Auerroë id reijcere; ſed non ego nunc vtra opinio verior ſit, ſed quæ ſcriptoris noſtri fuerit, inueſtigo.*

233. Minyæ] *Apollonius vult ſic dictos Argonautas: quod eorum præſtantiſſimi* Minyæ *erant; hoc eſt, Theſſali. nam* Minyæ, *poſtea generali nomine Theſſali nuncupati, ab Orchomeno Theſſaliæ fluuio, qui prius Minyeus vocatus fuerat, teſte Plinio: propriè verò, vt auctor eſt Demetrius Scepſius, ſic dicti, qui Iolchum incolebant. vide Scholiaſt. Apollon. in lib. 1. verſu 230. de*

his ergo Minyis Seneca. Alij fuere incolæ Orchomeni oppidi Bœotiæ, à Rege Minya dicti Minyæ, vt tradunt Pauſan.in Boeotic.& Homeri Schol.

236. Flagitia ingere] *ſic plerique libri ſcripti & editi ad vnum omnes. Moguntin.verò*; Flammis ingere. *ſed nō muto. ait; obijce quæcūque crimina voles*

240 Pelaſga tellus,] *tota Græcia. potiſsimum tamen Theſſalia. propriè enim Pelaſgi, ſunt Theſſali & Argiui. Sophocles in Inacho, Argiuos vocat Pelaſgos. Staphylus Naucratites tradidit Pelaſgum Argiuum in Theſſaliam veniſſe, eamque ab illo dictam Pelaſgiam: ſed & Tyrrheni,* Pel*aſgi vocati. Argiui verò ſic dicti, vel à Pelaſgo Neptuni aut Inachi filio, vel à Pelaſgis quibuſdam Barbaris, qui Argos & Theſſaliam occuparunt.*

Schol. Apollonij in lib. 1.

242 Quæ volet] *aliàs legitur;* qua volet. *quod placet. premat fortuna vt volet, noſtram cauſam: iniqua ſit, quomodo libet.*

243 Regum decus] *Herbipolenſ.* duces *pro* decus.

247 Genua attigi] *Medea apud Euripidem:*

At oro te per hanc ego cæſariem,
Et per tua genua ſupplex fio tibi.

moris rationem Phyſicam reddit D. Iſidorus Orig. lib 11. *cap.* 1. Genua (*inquit*) ſunt commiſſiones femorum & crurum, & dicta genua, eo quod in vtero ſint genis oppoſita. cohærent enim ſibi, & cognata ſunt oculis lacrymarum indicibus, & miſericordię, nam à genis genua dicuntur: denique complicatum gigni, formarique hominē dicunt: ita vt genua ſurſum ſint, quibus oculi formantur, vt caui & reconditi fiant. *Ennius:*

Atque genua comprimit arta gena.

Mendoſus locus Ennij fortè; Atque genua comprimit arta genua vel a. genua c. ara gena. quod potius. nam *genua* pro *genu.* inſolens.

Inde eſt quod homines, dum ad genua ſe proſternunt, ſtatim lacrymātur: cogit enim eos natura vterum maternum rememorari; vbi quaſi in tenebris conſedebant, antequam ad lucem peruenirent. *Nonnulla in hanc rem Seruius in* 3. *&* 10. *Æneid. ſed plura Euſtathius in Iliad. ά. & Pierius lib.* 35. *Hieroglyph. Veſtigia priſci moris amplectendi genua, apud Homerum Iliad. ά & ώ. Odyſſ. δ' & ν'. Euripid. in Hecuba, Virgil.* 3. *&* 10 *Æneid. Ouidium* 9. *&* 13. *Metam. Plautum in Rudente, Liuium lib.* 45. *& paſsim Sueton. Tacitum. Apuleium. Salutantes etiam, non ſupplices tantum, genua tangere ſolites. Sueton. in Tiberio & alibi docet.*

248 Petiique ſupplex Præſidis dextræ fidem] *in Mogunt. & aliis ſcriptis, item in veteribus excuſis omnibus;* fidemque ſupplex præſ. dex, petij: *quod ni fallor primi Baſileenſ. immutarunt, eos Lugdunenſ. & Lipſienſes ſecuti. cur; neſcio, nihil ſanè neceſſe, illud conſtat, dextras olim firmandæ promiſsioni ſolitas iungi. Ouidius 6. Metamorph.*

Vt pignus fidei dextras vtrinque popoſcit.

noſter Thyeſt. verſ. 763. *ait*: datas fidei manus.. *Romani quando inuicē poſt ciuilis belli diſcidia reconciliabantur, mutuò dextras aureas argenteaſve mittebant, vt ex Tacito conſtat. D. Iſidorus vbi ſuprà*: Dextra vocatur à dando: ipſa enim pignus pacis datur, ipſa fidei teſtis atq. ſalutis adhibetur. *Vnde apud Tullium*: fidem publicam iuſſu ſenatus dedi. *exponunt nonnulli, dextram dedi. Vnde & Apoſtolus ait Iacobum & Ioannem dextras ſibi*

dediſſe. Porrigebant olim hoſpites hoſpitibus, & hoſpes hoſpitis dexteram apprehendebat, vt apud Homerum Neſtoris filij, & Telemachus in Odyſſ. Cicero, pro Deiotaro: Per dexteram te iſtam oro, quam Regi Deiotaro hoſpes hoſpiti porrexiſti. *Supplices dexteram poſtulabant, & apprehendebant eius, cuius ſe fidei credebant: hic dexterâ porrectâ ſe in fidem illos ſuſcipere, & ſecuritatem promittere ſignificabat: auctor Euſtath. Odyſſ. ά. ſic Iliad. ώ. Priamo dextram dat Achilles, vt hoc pignore confirmet trepidantem. Ammianus lib. 21. hiſtor. de Nebridio:* Supplicémque iacentem orare, vt leuandi causâ timoris, ei porrigeret dextram. Et quid, ait, præcipuum ſeruabitur amicis, ſi tu manum tetigeris meam? *(ex eodem paullo pòſt colligo Imperatores Romanos captiuis, vt pauere deſinerent, adorandam purpuram porrigere ſolitos; ſicuti Reges Aſſyriorum virgam ſeu ſceptrum, in libro Eſther) Probus in Themiſtocle:* Rex eum datâ dexterâ in fidem reciperet. *Xenophon, de Inſtitut. Cyri.* ἐ καὶ Ὑρκανίους οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπεδώσω Hyrcanios dextris datis iuſiurandum confirmare. *Scholiaſtes Ariſtophanis:* ἔθος δ' ἐπὶ πίστει καὶ συνθήκαις βεβαίαις τὰς δεξιὰς διδόναι ἀλλήλοις· mos fuit in fide & fœderibus ineundis dextras inuicem dare. *In ſalutationibus idem factitatum innuit Varro relatus à Cælio lib. 4. antiq. lect. cap. 3. vide Lilium Hiſt. Deorum Syntagm. 1.*

252 Non eſſe me] *ex Euripide:* ἥκιστα τοὐμὸν λῆμ' ἔφυ τυραννικόν· minimè mihi animus eſt tyrannicus.

253 Miſerias calcem.] *ſic Moguntin. & alij m. ſ. ſic etiam Lugdun. & Baſil. probè. nam quod antiqui impreſſi Herbipol. & tres Veneti;* miſeros calcem, *verſum mutilat. in quibuſdam:* miſeros conculcem. *Graue autem crimen miſerorum oppreſſio. Plato in Minoë monet, ne quis calamitoſos & pauperes deſpiciat, eo quòd Deum ſolum adiutorem habent: nec vllum tam ſeuerè inimicum vlciſci, ac Deus ſolitus ſit miſerorum oppreſſores.*

258 Acaſtus] *Peliæ filius Rex Theſſaliæ, niſi Medea ſibi in vltionem paternæ necis dederetur, bellum Corinthiis indixerat.*

Theſſalica] *Nota Græciæ portio Theſſalia, cuius primus Rex Deucalion Promethei F. Iapeti N. iuxta Apollonium 3. Argonaut. & Hellanicum Hiſtor. Deucalioneæ lib. 1. ab huius vxore Pyrrhâ vocata etiam* Pyrrhodia, *vel iuxta Rhianum,* Pyrrha; *ab Hæmone Pelaſgi* F. Hæmonia; *à Theſſalo Hæmonis* F. Theſſalia. *Rhiani verſus ſuppeditat Scholiaſt. in lib. 3. Apollonij:*

Πύῤῥαν δή ποτε τήνγε παλαιότεροι καλέεσκον.
Πύῤῥης Δευκαλίωνος ἀπ' ἀρχαίης ἀλόχοιο.
Αἱμονίην δ' ἐξαῦτις, ἀφ' Αἵμονος, ὅν ῥα Πελασγὸς
Γείνατο, φέρτατον υἱόν. ὁ δ' αὖ τέκε Θεσσαλὸν Αἵμων.
Τοῦ δ' ἄπο Θεσσαλίην λαοὶ μετεφημίξαντο.

Alij à Theſſalo Phidippi dictam volunt. diuiditur in Πελασγιῶτιν, Θεσσαλιῶτιν, Ἰωλκῶτιν, Φθιῶτιν, *teſte Apollodoro in Catalogo. Acaſtus ſecundæ portioni iure imperabat; Iaſoni iure tertia debebatur, ſed Pelias illam quoque vſurparat. ideo dicitur filius eius* regna Theſſalica obtinens.

261 Piæ ſorores impium aud. nefas] *quatuor filiæ Peliæ, Alceſtis, Am-*

phinome, Euadne, Pelopia ſorores Acaſti, vel iuxta Apollodorum, Piſidice, Pelopæa, Hippote & Alceſtis: vide Diodor. lib. 5. Biblioth. & Apollonium lib. 1. Argonaut. eſt autem hoc loco perelegans ἀντανάκλασις, *ſeu (vt Latini vocant)* contrariæ ſignificationis figura, *de qua Fabius lib. 9. Inſtit. cap. 3. Imitatur hoc loco noſter Ouidium, qui 7. Metam. de hac ipſa re:*

His, vt quæque pia eſt, hortatibus impia prima eſt,
Et ne ſit ſcelerata facit ſcelus ——

& lib. 8. Impietate pia eſt ——

Frequens Seneca in his coniugatis connectendis. Herc. Fur.

Et mortis dominus pertimuit mori

Medea: Pars ſanitatis velle ſanari fuit.

Hippolyto: —— ſcelere velandum eſt ſcelus.

Item: Mori volenti deeſſe nunquam mors poteſt.

Oedipo: Timet timentes, metus in auctorem redit.

Vide Pimpuntium in 1. Aeneid.

Sic Æſchylus, ἄδωρα δῶρα; *Euripides,* νύμφην ἄνυμφον; παρθένον ἀπάρθενον; *alij,* ταφὴν ἄταφον; *Optatus lib. 3. inſepultam ſepulturam; Cicero, innuptas nuptias; Catullus, funera non funera.*

270 Herbas] *quibus ad veneficia vteris. à Medea nomen accepit herbæ illud genus Ephemerum, adeo deleterium & lethale, vt eodem die enecet, vnde dictam vult Theophraſtus; eſt hellebori folio, radice rotundâ, Latinis dicitur* bulbus agreſtis: *diuerſum ab alio Ephemero, cui oblonga radix, caulis lilio ſimilis,* Iris agreſtis *dictum. Nicander in Alexipharm.*

Vide Gorrhæum in Nicădrum.

ἢ δὲ τὸ Μηδείης Κολχηΐδος ἐχθόμενον πῦρ
κεῖνο ποτὸν δέξηται ἐφήμερον οὗ περὶ χεῖλη
δευομένου δυσάλυκτος ἰάπτεται ἔνδοθι κνηθμός, &c.

Si quiſquam, infeſtos Medeæ Colchidos ignes,
Incautus guſtarit Ephemeron, ille repentè
Vritur internis ſæuâ prurigine labris.

hanc ergo præcipuè iubetur herbam ſecum aſportare. cùm enim plurima naſcatur in Colchide & prope Tanaim, teſte Græco Nicandri ſcholiaſte (qui perperã cum naphtâ confundit) veriſimile eſt hanc quoque ſecum attuliſſe & aſſeruaſſe Medeam, vt colligitur ex ver. inf. 677. de eadem herba Tibull. intelligo lib. 1.

Sola tenere malas Medeæ dicitur herbas.

præteritum hoc vel non animaduerſum à doctis hominibus, qui Tibullũ eiúſque contubernales duos, penè intermortuos, in dias luminis auras *reuocarunt.*

271 Sollicita] *malis carnalibus & ſceleribus deis eſto moleſta. hæc propria verbi ſignificatio. Tibullus:*

Et teneram ferro ſollicitauit humum.

Ouidius: Et magnum bello ſollicitare Iouem.

Idem: Auſus es, ante oculos, adductâ pellice, noſtros,
Iam bene compoſitum ſollicitare torum.

Claudianus: Et rudibus remis ſollicitauit aquas.

276 Illi Pelia] *ſic Gorgias in defenſione Palamedis, aſſerit neminem gratis fœdum facinus committere, aut magno ſe obijcere diſcrimini: cuncta cun-*

ctos facere, vel vt lucrum faciant, vel vt iacturam ne faciant. Saluianus Maſſilienſ. lib. ad Eccleſiam: Numquid eſt vllus hominũ, qui non omnia quę fecit, vel ſalutis ſuæ, vel certe vtilitatis gratiâ faciat? nemo opinor. omnes enim ad affectum atque appetitũ vtilitatis ſuæ, naturæ ipſius magiſterio atque impulſione ducuntur. Ideóque & qui militant, *&c. eleganter deinde id exemplis confirmat Apuleius Apolog.* 1. Scires omnium factorum rationes diligentius examinandas, ac ſæpius cauſas quæri, facta concedi. cóque etiam patronos litigatorum CAVSIDICOS nominari, quod cur quæque facta ſint, expediant. Ceterùm negare factũ facilis res eſt, & nullo patrono indiget: rectè factum vel perperã docere, id verò multò arduũ & difficile eſt. fruſtrà igitur an factum ſit quæritur; quod nullam malã cauſam habuit, vt fieret. Ita facti reus apud bonũ iudicẽ ſcrupulo quæſtionis liberatur, ſi nulla fuit ei ratio peccãdi.

278 Etiamnum nouam docet maritus coniugem] *quibus nunc Creuſam, me olim, malis præceptis imbuit. ſic autem in pleriſq; libris. Moguntin.* etiam nunc nouas docet mar. coniuges. *veteres impreſſi Herbip. & Ven.* quicquid etiã nouas d. m. coniuges. *placet præ ceteris lectio ſcripti Mogunt.*

293 Parúmne tẽporis miſeris] *ſic quidam, melius alij;* Parúmne miſeræ temporis, *adeóne durus es, vt miſerrimæ mulierculæ exiguam fundendis lachrymis morulam deneges?* 298 Clarus] *Euripides:*

Si te aſpiciet poſterum Dei iubar
Ac filios tuos, intra huius terræ limites,
Moriere —— *Apud Attium Medea de his induciis ait:*
Ille trauersâ mente mihi hodie tradidit repagula,
Quibus ego iram omnem recludã, atque illi perniciem dabo,
Mihi mœrores, illi luctum; exitium illi, exſulium mihi.

300 Vocat precari] *admonet & vellit aurem, vt abeam ad Hymenæo preces offerendas, carmen etiam nuptiale concinendum.*

IN CHOR. II.

301 Audax] *de audaciâ primorum nautarũ multa Oppian. Halieuticῶν α. & Propert. lib. 3. eleg. in obitu Pæti. Sophocles etiam in Antiq. actu 2.*

πολλὰ τὰ δεινὰ, κοὐδὲν ἀν-
θρώπου δεινότερον πέλει.
τοῦτο καὶ πολιοῦ πέραν
πόντου χειμερίῳ νότῳ
χωρεῖ περιβρυχίοισι:
περῶν ὑπ' οἴδμασι, &c.

Plurima vbique ſtupenda videmus,
Sed nihil æquè ſtupendum atque hominem
Natura parens protulit vnquam.
Ille canas æquoris vndas,
Obruentibus ratem
Fluctibus, tranſire aquas, dum
Sæuit notis hyems proteruis.

304 Credidit] *Tibullus*: Prima ratem ventis credere docta Tyros.

308 Nimium gracili.] *Anacharſis cùm didiciſſet nauis craſsitudinem eſſe quatuor digitos;* tantùm, *inquit*, à morte abſunt, qui nauigant.

302 Primus] *cenſent poëtæ primum Iaſonem cum Argonautis nauigaſſe. Manilius lib.*1. ——— tum nobilis Argo

In cælum ſubducta, mari quòd prima cucurrit,
Seruando Dea facta Deos ——— *Ouidius*:
Per mare non notum primâ petiere carinâ.

& inde mutuatus noſter infrà, verſu 363.

Merces primâ digna carinâ.

idem Salluſtius tradit apud Priſcian. libro 6. idem quotquot Argonautica ſcripſerunt, Græci quidem Orpheus Crotoniata, Epimenides; Cleon, Herodorus, Apollonius, Dionyſius Mileſius; Latini, Catullus, Varro Attacinus, & Valerius Flaccus. Quod tamen, ſi de naui longâ; verum non eſſe tradit Diodorus lib.5. priùs illam Danaus ex Aegypto adduxerat. ſed & ratibus anteà nauigabatur. alia ergo alij quidam primùm nauigaſſe Erythram, quidam Myſos, Dionyſius Afer Aegyptios, Tibullus & Mela Phœnyces, Diodorus Cretenſes. Seneca lib. de breuit. vitæ cap. 13. Romanis *(ait)* primus perſuaſit nauim conſcendere Claudius, Caudex, ob hoc ipſum appellatus. quia plurium tabularum contextus, *caudex* apud antiquos vocabatur. vnde publicæ tabulæ *codices* dicuntur, & naues nunc quoque, quæ ex antiquâ conſuetudine per Tiberim commeatus ſubuehunt, *caudicariæ* vocantur. *Ceterum hunc integrum verſum Diomedes libro* 3. *tribuit Horatio lapſu memoriæ.*

Vide Pliniũ lib.7. nat. hiſt. cap.56.

309 Nondum quiſquam ſidera norat] *nemo ſiderum leges & naturam exactè cognitam & perſpectam habebat; quibus ſecunda, quibus aduerſa nauigatio, & propterea ſubdit, nullum tunc ſtellarum, quibus cælum diſtinguitur & ornatur, vſum fuiſſe. erant ſidera vtcunque nota, ſed peritia aſtronomiæ neceſſaria nauigationi nondum aderat. Fauet huic expoſitioni Valerius Flaccus lib.*1. Peruigil Arcadiô Typhis pendebat ab aſtrô

Agniades: felix, ſtellis qui ſegnibus vſus,
Et dedit æquoreos, cælo duce, tendere curſus.

vſus ergo ita primus ſtellis Typhis.

312 Pleiadas, Hyadas] *rarum in fine anapæſtici poni dactylum, niſi hic dactylicus verſ. potiùs. ſic ſanè legitur in libris omnibus: atque ita Virgilius*:

Pleiades, Hyades, clarúmque Lycaonis Arcton.

Pleiades, *iuxta Probum, Athlantis & Pleiones filiæ in cælum tranſlatæ: etiam à veteribus* Pleïones. Peliæ, & Peliades *dictæ, ab Apollonio, Simonide, Pindaro & aliis: & quia* πέλεια *quoque columbam ſignificat, factum vt propter ſignificationis ſimilitudinem Homerus, in deſcriptione Scyphi Neſtorei, columbas pro Pleiadibus poſuerit, cùm cecinit columbas Ioui ambroſiam pocillari; quod de his puellis accipiendum, vt & quæ ſimilia prodiderunt Crates & Mœro poëtria, docet Athenæus lib.* 11. *Conuiuij cap.* 13. *ſeptem ſtellæ ſunt caudæ Tauri inhærentes, vt ſcribit Plinius libro* 2. *nat. hiſtor. cap.* 41.

Romani Virgilias *nominant, auctore A. Gellio lib.* 13. *Noct. Attic. cap.* 9. *Proclus, ſex tantùm eſſe contendit: earum nomina ſuggerent Aratus & Germanicus. apud quem mendoſè legitur,* Mero, *pro;* Merope. *pluuiam prænunciant Hilarius (vt puto alius ab illo magno Antiſtite Pictauorum) in Geneſi:*

Anguis agit ſudum: aſt important Pleiades imbres.

an ergo hîc reſcribemus ——pluuias Hyadas? *nihil affirmo.* Hyades *fuere aliæ ſeptem Athlantis filiæ; quæ fratrem Hyam à leæna laniatum, ſic defleuerunt, vt & nomen ab eo ſortitæ, & aſtris illatæ, ſeptem in tauri capite ſtellæ putarentur, Latinis* ſuculæ, *ſeu* hœdi *nuncupatæ. Septenarium tuetur numerum Aratus cum ſuis interpretibus: ſex eſſe voluit Proclus, quinque tantùm Muſæus & Heſiodus. Videndi de vtriſque Baſſus Scholiaſtes Germanici, Apollonij Scholiaſt. in lib.* 3. *Apollodorus lib.* 3. *Biblioth. Higynus libro* 2. *Aſtronom. Euſtathius in Iliad.* ζ'. *Probus in* 1. *Georg. & D. Iſidorus lib.* 3. *Orig. cap. de ſtellis.*

313 Oleniæ ſidera capræ.] *Amaltheæ; quæ Olenia ab oppido Oleno. quidam Iouis nutricem fuiſſe volunt. alij alia fabulantur. conſule Higynum l.* 2. *Aſtronom. cap. de Heniocho. de hac Aratus ait:* Capram Oleniam quam fama eſt Ioui mammam præbuiſſe.

314 Flectitque ſenex] *cod. Moguntin.* deflétque ſenex *non malè. deflet vel crimen ſuum, vel filiæ luctum. ſed non muto vulgatam, quæ perſpicua & clara. Aratus:*

At poſt Helicen circumfertur auriganti ſimilis
Arctophylax; quem quidē homines cognominant Bootem,
Quia plauſtrum contrectare videtur vrſæ.

315 Tardus] *ſic Bootem vocat Ouid* 2. *Metamorph. at Iuuenalis & Claudianus, pigrum: Propertius ſegnem. dicitur* Bootes, *quia more bubulci plauſtrum ſubſequitur;* Arctophilax, *quod vrſæ cuſtos videatur. fuſiſſimè, quæ ad illum, Higynus libro* 2. *Aſtronom.*

321 Prolato pede] *Lugdunenſ.* prælato, *ſed non placet. Plinius:* ſimul prolatis pedibus. *proferre pedem, eſt longius producere & laxare imam veli partem, non æqualiter, ſed ita vt veli pars obliquetur. Cæcilius:*

Venerio curſu veni prolato pede vſque ad Saphonem. *Adeundus Turnebus lib.* 20. *aduerſar. cap.* 4.

Pede] *Seneca lib.* 2. *de beneficiis:* Ingens copia eſt rerum ſine nomine; quas non propriis appellationibus notamus, ſed* aliunde commodatis. quia *pedem,* & noſtrū dicimus, & lecti, & veli, & carminis. *De veli pede Lucianus,* ἢ ἐνδοῦναι ὀλίγον τοῦ ποδός· pedem pauliſper accommodare. *Funis quo pes ligatur,* propes *dicitur, teſte D. Iſidoro lib.* 19. *Orig. c.* 4. *vbi adducit iſta Turpilij:* Quaſi cùm ventus fert nauim in mare ſecundus, ſi quis propedem miſit, ſi veli ſiniſtrum.

*Membranæ melius, *alienis commodatiſq.*

Tranuerſos] *non ſecundos planè nec à puppi, ſed quaſi ad latus flantes, ne flabri vehementia nauem ſubuertat.*

322 Medio tutas ponere malo] *hoc faciunt nautæ, quando vel non ſatis vehemens ventus, vel totum excipere nolunt: attollunt autem antennas*

cùm plenis velis auram volunt infundi, vt mox ait. Auidus *vero, hoc eſt, cupidus nimis corradendæ pecuniæ. fere namq́; omnibus hæc per maria Neptuni commeandi cauſſa. Vnde Furius poëmatis apud Aull. Gellium lib.8. Noct. Attic.c.*11. Sicut fulica leuis volat ſuper æquora claſſis

Spiritus Eurorum virides dum purpurat vndas:
Quo magis in patriis poſſint opuleſcere campis.

pro, patriis, *Nonius citat;* comptis, *puto mendosè.*

Timidè moneo apud Iſidor pro *ſiparo* ſcribendum *ſupparum*, vel *ſypariũ*. Leg. *ſuppara.*

328 Suppara] *D. Iſidorus lib.*19. *Origin.cap.*3. Siparum, ait, genus veli vnum pedem habens, quo iuuari ſolent nauigia in nauigatione, quoties vis venti langueſcit. de quo Lucanus:

——— ſummáque tendens
Sypara velorum perituras colligit auras.

quod ex ſeparatione exiſtimant nominatum. *eſt ergo linteum, quod malo annexum ſuper vela antennamq́; expanditur. Papinius Statius Siluar.lib.*3.

—— ſummis annectite ſuppara velis.

*Locus Senecæ, qui citatur à Turnebo li.*21.*c.*4. *habetur epiſt.* 78. *ſed &* ſupparum, *muliebre ornamentum inuenias apud Sidon. in Paneg. Anthemij v.*326.

Pérque humeros teretes, rutilantéſque lacertos
Pendula gemmiferæ mordebant ſuppara bullæ: *eſt & ſcænæ*

quoque, de quo lib. de Tragœdiâ actum: eſt & labari, reliquorúmque vexillorum apud Tertullianum.

Velo] *noua & elegans velorum deſcriptio apud Caſsiodorum lib.*5. *varior.* Vela alas nauium facientia, linũ volatile, quidam ſpiritus currentium catinarum, prænuntia mercium, auxilia quieta nautarum; quorũ beneficio conficiunt ocioſi, quod à celerrimis auibus vix probatur impleri. Hoc Iſis rati prima ſuſpendit, cùm per maria * Apochran filium ſuum, audaci femina pietate, perquireret. *Sed Plinius vela inueniſſe Icarum ſcribit.*

reſcribe *Epaphum.*

332 Patrióque ſenex] *his omnino contraria & de nauigationis fructu eiúſque laudibus veriora Ariſtides in oratione Iſthmicâ. In noſtri tamen ſententiam Schol. antiq. in Iuuenal. Sat.*14. Apollinis oraculo declaratus eſt feliciſſimus Aglas Areas; qui nunquam patrium agellum exceſſerat, cùm à Deo quæreretur quis fidem veræ felicitatis impleſſet.

336 Traxit in vnum] *confudit, mare terræ commiſcuit, & quaſi copulauit matrimonio, inſtitutâ nauigatione. Manilius lib.* 5. *de natis ſub ſidere Argus:*

His ducibus cæco ducentur in æquore claſſes,
Et coit ipſa ſibi tellus ——

336 Diſſepti] *perperam hoc mutatum in Lipſicâ editione. Papinius* 10. *Thebaid.* —— diſſeptóque aggere. *diſſepio idem quod ſepta diſiicio & diuido. Vnde Feſto* diſſepimentum διάφραγμα. diſſepti *ergo, diuiſi, diſtincti, in quo ſua cuique rei loca & officia deſignata.*

338 Partémque metus] *Propertius de Peti naufragio:*

Ite rates curuæ, & lethi texite cauſam.
Iſta per humanas mors venit acta manus.

Terra

Terra parum fuerat fatis: adiecimus vndas.

Fortunæ miſeras auximus arte vias. *addidit ergo genus humanum reliquis timoris ſui cauſsis, naufragia & ſubmerſiones.* 341 Cùm duo montes] *Cyaneæ*, ſcopuli, *vt ait infrà*, vagantes, *ſcu, vt Claudianus vocat.* coëuntes; *inuicem enim crediti collidi, vnde dicti* Syndromides *&* Symplegades: *eos tranſmisêre Argonautæ, non ſine periculo, columbæ ducatu, iuxta Aſclepiadem. Arrianus;* αἱ ὡς δὲ αἱ κυάνεαι εἰσὶν, ἃς λέγουσιν οἱ ποιηταὶ πλανήτας πάλαι εἶναι, καὶ διὰ τούτων πρώτην ναῦν περᾶσαι τὴν Ἀργὼ, ἥτις ἐς Κόλχους Ἰάσονα ἤγαγεν. Sunt & ipſæ Cyaneæ, quas aiunt poëtæ erraticas olim fuiſſe & primam omnium nauem per eas tranſiuiſſe Argo quæ in Colchos Iaſonem vexit. *Pompon. Mela lib. 2. cap. 7.* contra Thracium Boſphorũ duæ paruæ ſunt, paruóque diſtãtes ſpaciô, & aliquando creditæ dictæque concurrere, & Cyaneæ vocãtur & Symplegades. *rectè,* creditæ. *non enim ſe res ita habuit; ſed, quia ex aduerſo ſpectantibus geminæ apparebant, ſi quis propè aberat; longius verò recedenti, & ad latus alterum deflectenti, vna videbatur; poëtæ iſta confinxêre.* Cyaneæ *à colore fuſco;* Symplegades ἀπὸ τοῦ συμπλήττεσθαι, *à colliſione: ab errore verò etiam* Planetæ *dictæ Timæo, & Piſiſtrato Liparenſi, & Apollonio lib. 4. Erraticas creditas multi referunt: ſed an erraticæ ſeu* Planetæ *dictæ, non conſtat. cenſet Hermolaus Barbarus, negat Pintianus ad d. cap. 7. Pompon. Vide de his Herodotum in Melpom. Strabonem lib. 1. & 3. Plinium lib. 4. cap. 13. & li. 6. cap. 12. Fabula, quam noſter attingit, deſcribitur copiosè ab aliis, Homero Odyſſ. μ'. Pindaro Pyth. od. 4. Apollonio lib. 2. Argonaut. Apollodoro libro 1. Biblioth. Ouidio lib. 15. Metamorph. Valerio Flacco lib. 4 & Ammiano Marcell. lib. 22. Noſter,* clauſtra profundi, *vocat; quia maris Pontici aditum claudere videntur.*

348 Spargeret aſtra nubéſque ipſas mare depreſſum] *olim rectè legebatur,* deprenſum. *nam ſic legit Bernardin. Gellius: ſed quia mendosè cod. exhibebant,* deprehenſum, *quod exſtat in pleris m ſ. & Venetis antiquis excuſis, ideo Baſileenſ. vt puto primi, poſuerunt;* depreſſum. *incommodè. ait, quando hi ſcopuli collidebantur, in medio deprehenſum & compreſſum mare ſic exprimebant, vt eius guttæ in cælum ipſum exſilirent. Pro,* ſpargeret, *quod in reliquis eſt, ſolus Moguntin.* ſpergeret. *inde alij:* pergeret. *in quibus ſ, abeſſe puto vitio tranſcriptorum, ſimillima enim illa Herc. Fur. actu 5.*

——— cúmque reuocatâ vice
In ſe coibunt, ſaxáque in cælum exprimeut,
Actis vtrimque rupibus, medium mare.

nec eſt quòd aliam nobis imaginem quæramus ſententiæ Senecæ. proba hæc, vera, germana, ſi quid mutandum; legerim, aſpergeret.

347 Habenas] *metaphoricè pro clauo. Virgilius;*

——— claſsíque immittit habenas.

ſic Varro, habenas animæ, *apud Nonium, vt diſpungo;*

Detis habenas animæ leni;
Dum ventus vos, flamine ſudo;

Suauem in patriam perducat.

349 Vocem perdidit Argo] *Diodorus lib. 4. Biblioth. à velocitate dictam vult, quaſi ἀργὸν, Cicero Tuſcul. 1. quòd Argiuos vexerit delectos viros; Apollonius lib. 1. & plerique ab Argo fabricatore. In cælum tranſlatam, ponè canis caudam locant, Aratus & Cicero in Phænum. Carina eius vocalis; ſi credimus Sophocli in Trachin. Apollonio li. 1. 2. 4. Phyloſtrato in imagin. Lycophroni in Caſſand. Aeſchylo, Luciano, Valerio, Claudiano, ex quercu Dodonaâ: de qua Ouidius libro 13. Metamorph.*

Vocalémque ſuâ terram Dodonida quercu.

Nam in eâ quercu duæ columbæ, aureæ ſiue atræ, vel quod verius, duæ mulieres; columbæ vocatæ, quia peregrè aduenerant, reſponſa reddebant. auctores Homer. Odyſſ. 14. & 19. & Aeſchylus in Prometh. vincto. vide Didymum in 14. Odiſſ. Pauſaniam in Achaic. Herodotum in Euterp. Strabon. lib. 9. & Suidam. Sed Heſiodus garrulam iſtam carinam ex tiliâ confectam cecinit: Lucianus vult, in dialog. Amorum, ex fago, vt & Sophocles in Trachin. licet, in extremo fabulæ eiuſdem, quercum nominet. nec tamen ſibi repugnat. nam quercus quinque ſpecies ſunt; quas ex Idæorum traditione Theophraſtus his nominibus nuncupari ſcribit ἡμερὶς, αἰγίλωψ, πλατόφυλλος, ἁλίφλοιος, *ſeu,* εὐθύφλοιος *&* φηγὸς: *de quibus Plinius lib. 16. Nat. hiſt. cap. 6. & 7. qui præterea Argo, ex arbore eone confectam ſcribit, ſimilem rubori viſcum ferente, quæ nec aquâ nec igne corrumpatur, & auctorem laudat Alexandrum Cornelium, lib. 13. Nat. hiſt. cap. 22.*

350 Siculi virgo Pelori] *degebat enim Scylla Phorci F. iuxta Siciliæ Peiorum promontorium. de qua verius ceteris, Apollonij Scholiaſtes in lib. 1. iſta tradidit. in mari eminens eſſe promontorium, muliebrem formam vtcunque præferens: infra promontoriū plurima ſaxa maxima concauitatibus & ſpeluncis plena, quas marinæ incolunt belluæ. Et naues quidem, quæ conantur has petras effugere, à fluctibus in Charybdim impulſas, actutum cum mari ab eâ abſorberi; quæ verò vitatâ Charybdi, impetu fluctuum in Scyllam compelluntur, ilicò à ſaxis confringi, & comminui. mox canes & alias feras ſpelæis egredi, ac miſeros nautas deuorare. quia verò hæ belluæ ex imis cauitatibus ſaxorum emergentes ſurſum nituntur, quaſi commiſſæ lateribus Scyllæ videntur. hinc natam & fabulam, & fabuloſam Scyllæ formam: quam nos in Hercule Fur. meretricibus accommodauimus: nam & Anaxilas, facetus Comicus;* in Iuuencâ, *pulchrè Nanno, ſcortillum improbum, dicit Scyllam videri; quòd cùm duos tam amicos ſuffocarit, tertium venetur corpore; Phrynen verò aliam Charybdim facit, quòd nauicularium cum ipſa naui deglutierit. ſic & Horatius, de quadam proſtituta:*

O quantâ laboras in Charybdi.

Digne puer meliore flammâ. *de his plura Schol. Apollonij ad verſ. 825. & nos infer. in Thyeſt. verſ. 580. in aduerſar. Strabo libro 1. vult natam fabulam, eo quòd illa loca pyratis infeſta ſint. hoc enim Græca verba ſonant; etſi non Latini interpretis.*

354 Toties vno latrante malo] *malè, Lugdun. & plerique, tot. pro,*

toties, *malè Herbipolenſ.* immo. *ex quo errore Veneti, & eos ſecuti ceteri;* imo. *cum ſincere in Eguiano, & Moguntin. manuſ. contineatur*, vno. *hoc eſt, vno monſtro tot ſimul latratus edente: quot canibus Scylla ſuccingebatur. Simile mendum repperi in illo, ſiue Damaſi, ſiue Claudiani (non quidem Alexandrini, cui à nobis aliqua aliquando lux, & quem D. Auguſtinus & Oroſius pertinaciſſimum paganum vocant; ſed alterius Viennenſis, cui* Mamercus *cognomen. Claudiano ſanè tribuunt quædam collegij noſtri Burdegalenſis membranæ) de Chriſto epigrammate:*

——— latuitque ſub imo
Pectore, qui totum late complectitur orbem.

ſic edidit Pulmanus. ſed illæ membranæ; ſub vno. *ſyncerè, eiuſdem tertius à fine verſus in excuſis malè intelligi poteſt: at clariſſimus in m. ſ.*

Purgata repetens lætum tellure parentem.

procliuè ex, tellure, *in*; te luce, *decidere*.

355 Diræ peſtes] *Sirenes. de quibus nonnulla Lilius Syntagm. 5. Affirmant eſſe in India Sirenes aues, quæ cantu homines demulcent & ſopiunt, deinde lacerant vnguibus. vide Edoard. VVottonum. lib. 7. de differ. animal. c.* 152. *Izacius*: magis allegoricè Sirenes ſunt voluptates,

357 Cum pieria] *hac de re Apollonius in hanc ſententiam.*

——— eſt inſula protinus illis
Fertilis aſpectu & florens. coluere canoræ
Sirenes illam, proles Acheloia; quarum
Dira lues cantus mortalibus exſtitit ollis,
Qui mare ſulcantes iecere ad litora funes.
Olim Terpſichore has Acheloo in luminis auras
Eddit: illa vna eſt Muſarum. tum quoque natam
Cantabant Cereris formoſam. tum quoque earum
Altera pars virgo fuit, altera rurſus & ales.
E ſpecula ſemper ſpectabant aduenientes.
In patriam reditu multi caruere per illas.
Fundere & his dulcem vocem cœpere. rudentes
E puppi fuerant iacturi ad litora; clarus
Filius Oeagri niſi mox, & Thracius Orpheus
Biſtoniam manibus cytharam ſumſiſſet, & aures
Sublimi cantu, cantu reuocaſſet ab illo,
Virgineamque chelym voce exſuperaſſet acuta.

365 Aurea pellis] *Phryxi arietem aureo inſignem vellere ex Mercurij contactu Apollonius, Orpheus, Catullus, & plerique ſcribunt; Simonides aliquando candidum, aliquando purpureum vocat,* πορφυροῦν; *ſed opinor more Græco; quibus albus color quandoque dicitur purpureus. Acuſilaus maris contactu huncpurpureum colorem credit accepiſſe. Mythologiam tradit Dionyſius Mytilenæus: Crion (ſic vocant illi arietem) Phryxi pædagogum fuiſſe, & cum eo in Colchos nauigaſſe. addunt alij nauigij in prora pictam fuiſſe arietis effigiem, forte auratam. plura Higynus in Fabulis cap.* 188. *&*

Lucillius Tharræus in Apollon. libro primo, verſu 256.

362 Maiuſq; mari malũ] *Græcorum adagio*, Ignis & mare, & mulier tria mala. *peior Medea. vnde Simocatus*, Sicut formidabiliora Medea & Phædra. 369 Terminus omnis motus] *perperam Saxonica editio* notus, *ceteræ;* motus. *omnes inquit terminos maris ac terræ prima nauis tranſtulit.* 370 Nouos] *incognitis in terris nouæ vrbes ædificari cœptæ. quare vel hypallage. vel reſcribendum;* Muros terra poſuere noua.

373 Araxem] *Armeniæ fluuium, de quo Mela. lib. 3. c. 5. poetæ, Scythiæ faciunt: Metrodorus lib. de Tigrane.* I. *credidit eũdem cũ Thermodonte. falsò. Rhenus & Albis noti amnes Germaniæ. vide Irenicum lib. 8. exegeſ. cap. 38.*

374 Venient annis ſecula ſeris] *poſt multa ſecula. Loquitur (vt puto) non de annis vertentibus, quales noſtri, ſed de magnis: quos alij vertentibus duobus autumant conſtare, alij quatuor, Chaldæi* XII, *Meton* XIX, *Philolaus* LIX, *Callippus* LXXVI, *Democritus* LXXXII, *Hipparchus* XXXIV. *Non tamen loquitur de anno maximo Platonis & Ariſtotelis, quem faciunt ex Hipparchi ſententia* MM. CCCC. LXXXIV, *ex Arethæ, quinque millium quingentorum quinquaginta duorum; ex Lini, decem millium octingentorum; iuxta Dionem, tredecim millium noningentorum octoginta quattuor; iuxta* Or*pheum centum millium & viginti; ex Caſſandri ſupputatione tricies ſexies centum millium; ex aliorum denique infinitum. auctor Cenſorinus. Annus dictus D. Iſidoro lib.* 5. Orig. *quia menſibus in ſe recurrentibus voluitur; vel* ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι *ab innouatione, continuò quippe renouatur. Paullo pòſt D. Iſidorus annum diuidit in lunarem; qui triginta diebus conſtat, & ſolſtitialem; qui continet duodecim menſes, & magnum; qui omnibus planetis in eundem locum recurrentibus, perficitur. ſed apertè magnum vocat, quem Cenſorinus; maximum, ſolſtitialem, quem alij vertentem. de his conſule Lalamantium in libello de tempore & eius partibus.*

376 Vincula rerum] *ſimiliter in conſolat. ad Martiam cap.* 18. & vinculum terrarum Occeanus continuationem gentium triplici ſinu ſcindens. *vinculum vocat, quia terras vt faſcia videtur cingere.*

377 Pateat] *nunc incognita, & quaſi latens.*

378 Nec ſit terris vltima Thule] *De Thule, multa Fr. Petrarcha lib.* 3. *epiſt.* 1. *nota cunctis. Sed vnde hæc Seneca? an enthuſiaſmô poëtico? an potius quia legerat, quæ de incognito orbe Plato in Phædone tradidit; & quæ Silenum Midæ narraſſe, poſtea retulit Ælianus in varia hiſtoria. Sanè non vana. ſi de Hiſpanis Hiſpanus. docent id America, Iaponia, & reliquæ inſulæ; in quas arma miles victricia, noſtri homines fidei lucẽ intulerunt.* Peruram *Bened. Arias, non futilibus argumentis notam Salomoni, regionẽ ſcilicet auri puriſſimi feracẽ Ophir* אופר *(quam Ioſephus auream terram nominari ſcribit) probat, in præfatione ſuæ Geographiæ. Vide de hoc Senecæ fortuito vaticinio, ciuem meum, inſignem Geographum, Abrahamum Ortelium in tab. Ind. Occidental.*

IN ACT. III.

380 Pedem] *quidam lib.* gradum.

381 Iras] *o.v.l.* iram. *excuſi*; iras.

382 Entheos curſus] *furioſos, fanaticos.* ἔνθεος· *quaſi* ἐντὸς θεὸν ἔχειν: *Deo afflatus & agitatus, ſic Ouid. in Tragœd. de hac eadem Medeà, ni fallor:* *Deum intra ſe habens.*

Feror huc illuc, vt plena Deo.

apud Senecam patrem lib. 1. *Suaſoriar. noſter aptè vſurpat Græcam vocem, vt & Statius, poëta Neapolitanus, non vt collegij Societatis Confluentini codex manuſc. habet Toloſani, lib.* 1. *Siluarum.*

Hîc thyrſos, hic plectra ferit, hic enthea lauro
Limina —— *Martialis vatum plectra vocat* entheata

384 Pindi] *Theſſaliæ montis, in quo ſolitæ bacchari Mænades. Lucan. li.* 1.

—— nam qualis vertice Pindi
Edonis Ogygio decurrit plena Lyæo, *&c.*

Neſcio quid Lugd. & Baſil. mouerit, vt excuderēt, Pindi iugalis, *pro* niualis.

Nyſæ] *Græci quidam* νύσαν, *alij* νίσσαι, *alij* νύσσαι *ſcribunt. Nyſſæ porrò tam vrbes, quàm montes nominantur à Stephano & reliquis Geographis decem. hîc agitur, vel de altero Parnaſsi vertice, vel de vrbe Indicâ, ad radices mōtis Meri; in cuius antro Dithyro Bacchus fuit educatus. Q. Curtius Ruffus (ſic eum vocat Alb. Eybius in Margarita Poët.) lib.* 8. *de rebus geſt. Alex.* Sita eſt *(Indiæ vrbs Niſſa)* ſub radicibus montis, quem Meron incolæ appellant. Inde Græci mentiendi traxêre licentiam, Iouis femine Liberum patrem eſſe celatum. *quod ab Arriano.*

386 Furoris ore ſigna Lymph. gerens] *iram vocat furorem. nam* ira furor breuis eſt, *vel Horatio teſte. at quæ ſigna? luculentis ea verbis Seneca, lib.* 1. *de ira cap.* 1. Quidam itaque è ſapientibus viris iram dixere breuem inſaniam. æquè enim impotens ſui eſt, decoris oblita, neceſſitudinum immemor, in quod cœpit pertinax & intenta, rationi conſiliiſque præcluſa, vanis agitata cauſis, ad conſpectum æqui veríque inhabilis, ruinis ſimillima, quæ ſuper id quod oppreſsêre frangūtur. Vt autem ſcias inſanos eſſe, quos ira poſſedit; ipſum eorū habitum intuere. nam vt furentium certa indicia ſunt; audax & minax vultus, triſtis frons, torua facies, citatus gradus, inquietæ manus, color verſus, crebra & vehementius acta ſuſpiria: ita iraſcentium eadē ſigna ſunt. Flagrant & micant oculi, multus toto ore rubor, exæſtuante ab imis præcordiis ſanguine, labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent ac ſubriguntur capilli, ſpiritus coactus ac ſtridens, articulorum ſeipſos torquentium ſonus, gemitus, mugitúſque, & parum explanatis vocibus ſermo præruptus, & comploſæ ſæpius manus, & pulſata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnáſque iræ minas agens, fœda viſu & horrenda facies deprauantium ſe atque intumeſcentium. *ſimilia habet lib.* 2 *de ira cap.* 35. *& lib.* 3. *cap.* 3. *&* 4. *hæc furoris ergo ſigna hoc loco inferius* veteris iræ notæ *dicuntur. ſequentibus autem verſibus irati habitus non ineleganter exprimitur.*

Lymphati] *m. ſ. Moguntin. & excuſi Herbipolen. & tres Venet.* Lymphatici. 387 Citat] *melius fortaſsis ;* Ciet.

388 Proclamat, ô Superi ! oculos fletu rigat.] *interrumpere fletu ſermonem vix inchoatum oſtendit. vehemens hæc nota. non tamen improbo aliam illam quorumdam manuſc. lectionem* : Proclamat. oculos vberi fletu rigat. *ſed prior vehementior.*

389 Renidet] *ridet, gaudet, lætatur. Horatius lib.3. od.6.*

—— & adieciſſe prædam
Torquibus exiguis renidet.

Vide eo loci quæ Dion. Lambinus, & docebit originem Metaphoræ.

393 Non facile ſecum] *ſcelus meditatur grauiſsimum, & quod difficile cogitatu etiam atque aſſenſu ſiet. eſt autem iſta omnium excuſorum, plurimarum quoque membranarum lectio. quam cur mutes? nam qui recedunt m. ſ. ſiue illi;* ſerum, *ſiue,* induit, *pro; ſecum, apertè vitioſi. nō erit vllus modus, non limes coniecturis ; ſi ex deprauationibus ſchedarū omnium, ariolari pergamus.*

398 Imitare amorem] *cur amor modum non admittat, petenda ab Ariſtotele ratio libro 2. Ethic. Nicom. cap.6. videlicet id inde prouenire ; quia carnalis amor ex iis affectionibus eſt, quarum virtus regula eſſe non poteſt : mediocritas autem & modus affectionum à virtute dependet. ſunt enim affectiones & actiones multæ adeo flagitioſæ, vt nullo velo cohoneſtari queant : ſunt aliæ ſic reipsâ deteſtabiles, vt medium nullū admittāt; quia in extremo poſitæ. vitiis enim extremis adhiberi mediocritas non poteſt. non magis in extremitatibus medium, quàm in mediocritate exceſſum vel defectum inuenias : aliàs ei quod caret modo modus ineſſet, & exſuperationis foret exſuperatio. dicta hæc ad explicationem Terentij, Horatij, Propertij, quorum hîc dicta in aduerſ.*

401 Dum terra] *in perpetuum. iræ namque ſuæ perpetuitatem neceſſariorum multorum accumulatione ſignificat. ſic in Oedipo :*

Lucida dum current annoſi ſidera mundi:
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem.
Lunáque, *&c.*

actu 3. chor. ſic Lucanus libro 1.

—— dum terra fretum, terrámque leuabit
Aër, & longi voluent Titana labores,
Nóxque diem cælo totidem per ſigna ſequetur.

403 Numerúſque arenis deerit.] *quod arenæ multitudo erit infinita: non re ipſa, ſed noſtra ignoratione, qui numerare neſcimus, in ſe finitam & numero circumſcriptam, vt verè Archimedes in Pſammit. Quamuis enim Seleucus Erythræus & Heraclides Ponticuus mundum, Diogenes & Meliſſus vniuerſum, infinitum actu eſſe dixerint, teſte Stobæo, eclog. Phyſ. 1. c.25. alij etiam arenæ maris numerum, quos Archimedes refellit ; reliqui tamen philoſophi, vt Ocellus, Timæus, Plato, Ariſtoteles id meritò improbarunt. Theologi quoque ſaniùs philoſophantes, ne abſoluta quidem Dei potentia infinitam quantitatem, ſiue continuam, ſiue diſcretam, dari poſſe cenſent, paucis reclamantibus. ſed hoc huius non eſt loci.*

405 Siccas] *inocciduæ enim nobis vrſæ: de quo alibi.*

409 Ionium] *dictum, teſte Theopompo, ab Ionio Illyrio, vel iuxta alios: ab Ionis erroribus.*

412 Pontúſque] *Euxinus: in quo Corus ſeu Argeſtes flans ab occaſu ſolſtitij æſtiui procellas & temp. ſtates excitare ſolitus.*

427 Mecum ruina, *&c.*] *rectè ergo alibi noſter; iratos ruinis ſimillimos, quæ ſuper id quod oppreſsêre franguntur. tale illud apud Dionem:* Me moriente terra miſceatur incendio.

428 Trahere cùm pereas] *indicabo varietatem lectionis. ſic ceteri, præter Moguntin. qui,* nubere, *pro* trahere; *& duos Venetos, qui;* agere. *minus vtrique rectè.*

430 Nemo potentes] *quia, vt Homerus cenſet, ſemper plus poteſt Rex, quando viro inferiori iraſcitur.*

439 Sancta] *Aſtræa in cælum recepta, pro Deâ colebatur. ideo ſanctam vocat. proprium enim hoc Deorum epithetum. vide Briſſon. lib. 1: de Formulis pag. 49. conſiſtit in duobus potiſsimùm ſanctitas, munditiâ & firmitate: (vide D. Thom. 2. 2. q. 81. a. 8.) quid autem Deo purius, quid firmius? ipſa ille munditia, ipſa firmitas, ipſum robur: ſed hæc in Deo, non niſi Deus.*

446 Totus in vultu eſt dolor] *vultus dolorem integrũ, quantus quantus eſt, exprimit. nihil illa neceſſe eſt iram profiteatur, ex vultu manifeſtè deprehendas. Dolorem pro irâ etiam Herc. Oet. actu 2. & Agamemn. actu 2. poſuit. Quàm verò certa ex toto corpore, vultu maximè, animi affectionum indicia colligantur, cumulatè docuit Bened. Arias Montanus lib. cui titulum indidit Ieremiam, ſeu de actione.*

452 Patriúmque regnum] *Euripidis locus ſimilis, hic:*

Quò nunc me vertam? num ad patris domum,
Quam tibi cum patriâ prodens huc appulſa ſum?
Num ad miſeras Peliadas? me ſane egregiè
Tectis accipient; quarum mactaui patrem.

Quæque paternus cruor] *Douza Iunior caſtigauit;* quæne fraternus cruor, *&c. ad iſta Catulli:*

An patris auxilium ſperem? quémne ipſa reliqui
Reſperſum iuuenem fraternâ cæde ſequuta?

453 Quas peti terras iubes] *citantur hæc verba à Fabio libro 9. Inſtit. Orat. cap. 2. Senecæ nomine,* ἁπλῶς, *quod de alio quàm philoſopho minimè accipiendum. eſt autem hæc interrogatio apta concitandæ inuidiæ, ex iis, quæ reſponſione carent. multiplex enim interrogatio. nam vel inſtamus eâ; vel commiſerationem aut inuidiam mouemus; vel ridemus; vel ſcire aliquid cupimus, quod neſcimus.*

457 Iolchon] *ſic Græci, non* Hiolchon, *vel* Hiolcon.

Theſſala Tempe] *Tempe dicta, quæuis ſitu amæna loca; quædam Bœotiæ, quæ Teumeſsia; quædam Siciliæ, quæ Elorii; quædam Theſſaliæ, quæ ſimpliciter Tempe vocari conſueuêre à ſcriptoribus: deſcribuntur ab Æliano lib. 3. var. hiſt. in princ. & Ouidio lib. 1. Metamorph.*

465 Ingratum caput] *quidam lib.* ô ingratum caput.

467 Reuoluat animus] *petit ab Iaſone vt accepta beneficia in memoriam reuocet, quaſi ab oblito: quæ ſumma ingratitudo. Seneca li. 3. de benefic.* Ingratus eſt, qui beneficiũ accepiſſe ſe negat quod accepit: ingratus, qui nõ reddit: ingratiſſimus omniũ qui oblitus eſt. *quod deinde pergit probatum.*

466 Igneos tauri halitus] *de quibus Euripides:*

Seruaui te; quod ſciunt omnes Græcorum Principes,
Quicumque tecum conſcenderunt Argoam ratem;
Cum miſſus eſſes vt tauros igniuomos
Iugis domares ferreis, & aruum ſereres lethiferum;
Draconémque, qui obſeruans vellus aureum
Cuſtodiebat, flexuoſis formidandus orbibus
Peruigil, occîdi: quò vita eſſes incolumi.

470 Terrigena miles] *Obſeruaui Iaſonem ſeminaſſe dentes draconis non illius Colchici, ſed eius quem Cadmus prius in Boeotia occiderat. Nam Apollonius in 3. & Pherecydes in 7. ſcribunt, Boeotij illius dentes æquis partibus à Mineruâ diuiſos Cadmo & Æethæ: hos Aethas Iaſoni ſeminandos dedit. Hunc draconem Pherecydes & Herodorus autumant occiſum ab Iaſone; Antimachus verò, Apollonius & Valerius dumtaxat veneficiis Medeæ conſopitum memorant. Lyſimachus in Thebaicis, & Hellanicus in lib. 1. Phoronid. ſcribit Cadmum volente Marte dentes ſeminaſſe, & enatos quinque viros arma quatientes, Vdæum, Chronium, Pelorum, Hyperionem, & Echionem. Pherecydes lib. 5. & Apollonius lib. 2. plures cenſent fuiſſe, ſed hos tantùm quinque ſuperfuiſſe; cùm reliqui iacto à Cadmo lapide rati vnuſquiſque id ab alio factum, mutuis vulneribus concidiſſent. Sidonius etiam in carmine ad Felicem ſuperiora omnia Medeæ in Iaſonem beneficia refert:*

Formâ percita cùm ducis Pelaſgi
Molliret rapidos virago tauros,
Nec tum territa; cùm ſuus colonus,
Poſt anguis domiti ſatos molares,
Armatas tremebundus inter herbas
Florere in ſegetem ſtuperet hoſtem,
Et pugnantibus hinc & inde ariſtis,
Supra belliferas madêre glebas
Culmoſos viridi cruore fratres.

hi fratres etiam Spartiatæ *olim vocati. Lactant. lib. 3. cap. 4.* pereunt igitur vniuerſi hoc modo, & tanquam Spartiatę illi poëtarum, ſic inuicẽ iugulant, vt nemo ex omnibus reſtet. *iidem Græcis σπαρτοὶ ex Euripide in Phœnyſſ. & Æſchylo in Sept ad Theb. & ex Hippy Delio & Atrometo Scholiaſtes Apollonij in lib. 3. verſu* 1184. *Sed & Latinis,* Sparti *Ammian. li. 19.* Quo exemplo terrigenas illos, nõ finibus terræ emerſos, ſed exhuberanti pernicitate credimus natos; qui quoniam inopini per varia cernebantur. *Sparti* vocitati, humo exſiluiſſe, vetuſtate vt cetera fabuloſius extollente, ſunt æſtimati. *Lactantius vocat* præſeminatos *libro 6.*

Inſtit.

*Inſtit.cap.*10.*ab his Spartæ origo, iuxta Stephanum, & ab his oriundi Spartiatæ Lacones, iuxta Timagoram, licet alij à Sparto Phoronei filio denominent.*

471 Adiice] *lege* adice, *more Manilij, Martialis, aliorum, primâ correpta. Vide Lud. Carrionem comment. in lect. antiq. cuiuſmodi multa noſter exempla paſsim ſuggerit.*

472 Somnóque iuſ. lum.ignoto] *Ouidius hac ipsâ de re lib.*7.*Metam.*

—— ſomnus in ignotos oculos venit ——

473 Inſomne monſtrum] *Ouidius in epiſt. Medeæ:*

Lumina cuſtodis ſuccumbere neſcia ſomno
Vltimus eſt aliquâ decipere arte labor.

idem tradit Apollon. libro 2.*Noſter Dracones ſemper inſomnes, vel vigiles, vel quid tale ſignificantibus nominibus vocat. meritò. nam ab acutiſsimo viſu,* παρὰ τὸ δέρκεσθαι δράκων. *ideo Phidias Palladis ſtatuæ draconem appoſuit, poëtæ hortis Heſperidum, & aureo Aeëthæ pecori.*

477 Alienâque] *Herbipol. & Venetus Pinciani, & alius Capcaſæ, cui Daniel Caietanus præfuit emendando:* Aliena ſequens. *non melius. Critici inquiunt. Fortius multo ſcripturos & interrogando prolaturos;*

Aliena ſequeris regna? deſerui mea.

idq́; probè probum putant. fateor, ſententiâ non incommodâ. ſed an non, alias Lyncei, aduertitis ἀταξίαν? *quouis modo legas; fidenter dico, non ſuo loco poſita. Credidi iampridem hunc verſum ſtatuendum infrà poſt* 486.*hoc modo;*

Niſi fratris artus. hos quoque impendi tibi.
Aliena ſequens regna, deſerui mea.
Tibi patria ceſſit, &c.

Sed repugnat lex carminis: quia ſecunda ſyllaba pyrrhichium reijcit, vel Senecæ ſaltem id inconſuetum. crediderim ergo Senecam; Aliena ſectans, *ſcripſiſſe; poſt ex gloſſemate irrepſiſſe;* ſequens *denique recentiores, tibicinem addidiſſe ſtabiliendo carmini;* Alienáque ſequens.

481 Per cælum & vndas] *ſequitur eos, qui in mari demum celebratas Iaſonis & Medeæ nuptias volunt: de quo alibi perperam Lugdunenſ.* per cælum, per vndas.

484 Indiæ] *de Indoſcythis agit, quos Gedroſiæ & Arachoſiæ Ptolomæus opponit.* 486 Ornamus auro nemora] *propter vellus aureum. Alioquin Plinius de Soanis gente Colchica ſcribit, eorum regi fuiſſe aureas cameras, trabes, columnas, & peraſtatas argenteas. Turditanis Strabo præſepia argentea tribuit.* 490 Perimere] *Idem Creo dixit ſup. ver.* 186. *eſtq́; ex Euripide deſumtum.* 494 Grauis ira regum eſt] *Pindarus:*

—— ira
Non innoxia
Exiſtit filiorum Iouis, *hoc eſt Regum.*

495 Præſtas Creuſæ] *benè illi conſulis pellicem me remouendo, ne noceam nouæ nuptæ. hoc* præſtare, & præſtationes *in libris iuris. Porrò quam, vt noſter, Propertius & Ouidius, Creuſam; Euripides, Apollodorus, Athenæus, Libanius, Glaucam vocant.*

502 Solus tuere] *apud Ouidium ait:*

Vt culpent alij tibi me laudare neceſſe eſt;
Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens.

505 Retinenda non eſt] *Seneca lib. 2. de benefic.* Quod pudet debere, ne acceperis. *hoc malo occurrere eſt: hîc; poſtquam acceperis, quid tum faciendum, præſcribit.*

509 Regina] *actum agunt, qui hîc monent, hunc verſum Iaſoni, ſequentem Medeæ tribuendum. viderat hoc olim Oblanca. atque ita veteres impreſſi omnes, ipſi etiam Lugdun. error in Lipſienſ. primùm editionem irrepſit.*

512 Phœbi nepotes] *hoc eſt, poſteros. nā erant Aeëthæ nepotes, & Creontis nepotibus miſcendi. Creon autem Siſyphi, Aeëthes ſolis filius.*

517 Nos confligere, certemus, ſine] *ſic o. l. quos vidi manuſc. ſic omnes excuſi præter Baſileenſ. in quo;* nos conflige certemus ſine, *& in margine;* confugere. *mendosè. illa altera etiam videtur reÿcienda. Non propter ſententiam, vel phraſim, proba enim. ſine (ait) nos confligere, certemus hinc ego, inde Acaſtus cum Creonte. cedat Iaſon victori. Nullum in phraſi vitium;* ſine confligere, certemus. *foret, ſi legeretur ſine diſpunctione,* certemus confligere. *ſed quis ita cenſet? vitium in verſu. nam quartâ in ſede anapæſtus contra legem metricam. quare vnius litterulæ mutatione, fulcio:*

Medea. Non conflige, certemus ſine.

tu ſede ſpectator pugnæ futurus. ego cum hoſtibus ſola congrediar. mihi bella poſco: tibi ſpectaculum præbebo.

538 Si quid ex ſoceri domo] *ex Euripide, apud quem huiuſmodi:*

Tu ſi quid velis liberis aut fugæ tuæ
De meis facultatibus ſubſidij accipere,
Dic. id enim benignâ promptus dabo manu.

554 Ne ſi quá] *Medea apud Euripidem:*

——— peto, vt ſi quid te dictis offenderim
Ignoſcas ———

553 Gratum eſt] *frigidum ſanè. ſed perſonarum interiectione ſubueniebam.* IAS. Gratum eſt. MED. & illud, *&c.*

559 Miſerias lenit quies] *leniores videntur miſeriæ ſi leuiter illas ferat, nec querendo exaſperet: augeſcunt iracundiâ & impatientiâ. Horatius:*

leuius fit patientiâ
Quicquid corrigere eſt nefas.

idem de ſenectæ incommodis cenſuit Anaxandrides his verbis:

οὔτοι τὸ γῆρας ἐστιν (ὡς οἴει πάτερ)
τῶν φορτίων μέγιστον, ἀλλ' ὅς ἂν φέρῃ
ἀγνωμόνως αὔτ', οὗτός ἐστιν αἴτιος,
ὁ δ' εὐκόλως, ἔνιοτε κοιμίζειν ποιεῖ.
μεταλαμβάνων ἐπιδέξι' αὐτοῦ τὸν τρόπον,
λύπην ἀφαιρῶν, ἡδονήν τε προστιθείς.

Non eſt ſenectus (vt tu opinaris pater)
Onus grauiſſimum, ſed impatientius

Qui fert, ſibi ipſe eſt auctor mali:
Patienter atqui, ſibi quietem comparat,
Dum dextrè eius moribus ſe accómmodat:
Nec ille ſolum detrahit moleſtiam,
Accerſit aliquam ſed voluptatem ſibi.

Ouidius eleg. 1. *lib.* 2.

—— leue fit quod benè fertur onus.
Vidi ego iactatas motâ face creſcere flammas;
Et vidi nullo concutiente moti.
Verbera plura ferunt, quàm quos iuuat vſus aratri;
Detrectant preſſi dum iuga prima boues.
Aſper equus duris contunditur ora lupatis;
Frena minus ſentit, quiſquis ad arma facit.

Seneca libro 3. *de Ira, cap.* 16. Omnis indignatio in tormentum ſuum proficit, & imperia grauiora ſentit, quò contumaciùs patitur. ſic laqueos fera dum iactat, aſtringit; ſic aues viſcum dum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt. Nulli tam artum eſt iugum, quod non minus lædat ducentem, quàm repugnãtem. Vnum eſt remedium malorum ingentium, pati & neceſſitatibus ſuis obſequi. *In eandem ſententiam quædam epiſt.* 108. *at exempla plurimorum, qui mala placidè ferendo edulcarunt, refert idem lib. de conſolat. ad Marciam, à cap.* 12. *vſque ad cap.* 17. *Et Hegeſippi illud dignum memoriâ:* Nihil tam exaſperat feruorem vulneris, quàm ferendi impatientia. *libro* 2. *dè Excid. Hieroſ. cap.* 9. *& addit ſimilitudinem quam paulo antè ex noſtro:* In agreſtibus feris artiſſima vincla ſi ſe excitent, imprimuntur; ſi quieſcant, relaxantur.

Lenit] *quidam, ſex excuſi;* leuat.

562 Hoc age] *loquelare verbum: quo ſacrificantes & ſacrificio adſtantes monebantur, vt, curis aliis excluſis, huic vni rei animo attenderent. formulæ mentio fit apud Senecam lib.* 1. *de clementia; vſum & ſignificationem Plutarchus tradidit in Numâ, & in Coriolano. videndus adagio,* hoc age, *& Briſſon. libro* 1. *de formul. noſter actu* 5.

—— hoc age & faxo ſciant. *Item:*
Nunc hoc age anime non occulto, *&c.*

566 Quicquam] *nonnulli;* Fraudem.

567 Quicquid potes med. q. n. potes] *pro,* potes, *m. ſ. Moguntin. Herbipolenſis excuſus & tres vet. Veneti;* poteſt.

570 Palla] *De hac Euripides:*

—— quam olim Sol
Pater patris dat ſuis nepotibus.

commemorantur autem hic tria dona, palla, monile, & aurum crinale.

IN CHORVM.

580 Teli torti] *Fulminis. Narrat Chorus quantus dolor ſit vxoribus, virorum adulterium: Quas etiam pœnas violati maris primi nautæ dederint.*

281 Quanta cum coniux] *Euripides:*

Mulier alioquin formidoloſa & timida
Inutiliſque ad pugnam vix intueri ferrum ſuſtinens;
Si læſa thori fide violatâ furit;
Non eſt alia mens magis ſanguinaria & crudelior.

585 Iunctos vetat eſſe pontes] *rumpit impetu fibulas, pilas, & compages pontium. Non diſplicet mihi ſcriptura Moguntini cod.* Vinctos.v.e.p.

587 Rhodanus] *notus amnis Lugdunenſis Galliæ, quam accuratiſsimè deſcribit Ammianus Marcellinus libro* 15. *vbi Ararim*; Sauconnam *dicit vocari, melius fortaßis legeretur;* Saonnam. *De oſtiis eius non conſentiunt; Polybius & Ptolomæus, duo faciunt; Artemidorus & Plinius, tria; Diodorus & Timæus, quinque; prudenter Liuius ſcribit pluribus in mare oſtiis diuiſum incurrere. Vide Strabonem libro* 4.

Impellit profundum] *quia* rapido concitus *(ait D. Iſidorus lib.* 13. *Origin. cap.* 21. curſu Tyrrheni æquoris freta ſcindens, non modicum ſæpe nauigantium facit periculum, dum inter ſe maris fluxus & amnis fluenta decertant.

Superũ vocat mediam regionem, aliàs falſa.

588 Niuibus ſolutis] *Agricola libro* 1. *de ortu & cauſ. ſubterraneor.* Halitu *(inquit)* in aëre ſupero refrigerato, triplex ille humidi fœtus exſiſtit. nam ſi mediocriter frigeſcit, gignitur aqua; ſin valde, nix; ſin in diuerſis locis diuerſo modo, hoc eſt, in ſuperiori mediocriter, in inferiori vehementius, grando. *Sed hoc minus accuratè. potiùs differunt, quia ex vapore frigido & humido, ſeu nube in mediâ regione aëris denſatâ, immediatè fit pluuia, quando nubes congelationem non patitur; ſi congeletur eadem aqua, ex eâ grando gignitur; at ſi vapor conſtringatur frigore priuſquam in aquam conuertatur, naſcitur nix. alij aliter: ego hæc veriora puto. Vide Ariſtotelem libro* 1. *Meteor. cap.* 9. *&* 10. *Senecam lib.* 4. *nat. quæſt. à cap.* 3. *Plinium libro* 2. *nat. quæſt. cap.* 38. *&* 42.

591 Ignis] *Amor.*

599 Agitare] *quid manuſc.* rogitare.

600 Iuuenis] *Phaëton. fabulam Lucianus libro de aſtrolog. ad mathematicas cauſas; Lucretius verò libro* 5. *ad naturales conatur reducere. Ille ſcribit Phaëtontem Solis curſum deprehendiſſe, non perfectè; ſed imperfectam artem, quia morte immaturâ præuentus, reliquiſſe. Lucretius, vt diluuium, ſic & ecpyroſim quandam regnante Phaëtonte comminiſcitur libro* 5.

Cùm ſemel in terrâ fuerit ſuperantior ignis,
Et ſemel (vt fama'ſt) humor regnarit in aruis.
Ignis enim ſuperauit, & ambens multa peruſſit;
Auia cùm Phaëtonta rapax vis ſolis equorum
Æthere raptauit toto terráſque per omnes.
At pater omnipotens, ira tum percitus acri,
Magnanimum Phaëtonta repenti fulminis ictu
Deturbauit equis in terram: Sólque cadenti
Obuius, æternam ſuſcepit lampada mundi,

Diſiectóſque redegit equos, iunxitque trementes,
Inde ſuum per iter recreauit cuncta gubernans:
Scilicet vt veteres Graiûm cecinere poëtæ.
Quod procul à verâ'ſt animi regione repulſum.
Ignis enim ſuperare poteſt vbi materiaj
Ex infinito ſunt corpora plura coorta:
Inde cadunt, vires aliquâ ratione reuictæ,
Aut pereunt res exuſtæ torrentibus auris.

Diuus Cyprianus, vel, vt rectius alij, Tertullianus, ab hiſtoriâ natum commentum voluit, ſcilicet à Pentapoleœs incendio: poſtquam enim, in Sodomâ, *flammas illas vindices nefandæ fœditatis deſcripſerat. addit:*

Hinc habet in falſo de vero fabula famam,
Solis progeniem currus optaſſe paternos:
Nec valuiſſe leuem puerum frenare ſuperbos
Ignis equos: arſiſſe orbem: tunc fulmine raptum
Aurigam, illicitum planctum mutaſſe ſorores, *&c.*

605 Violenta] *ſic perperam Lugdun. ceteri rectè;* violente.

609 Pelion] *ex Pelio Theſſaliæ monte exciſa materia ad Argo exſtruendam; Ennius:* Vtinam ne in nemore Pelio ſecuribus
Cæſa cecidiſſent abiegnæ in terram trabes.
idem docet Euripid. Medeæ initio.

612 Religauit] *rediturum dixit non* ligaſſe, *ſed* religaſſe *funem: hoc eſt, ſoluiſſe nauim. ligare autem funem, eſt anchoram iacere, ſeu, vt ille loquitur, anchoris nauim fundare.*

617 Tiphys] *ſubitò, clauum manu tenens, mortuus, teſte Valerio Flacco lib.3 ſed incertum an id antequam Colchos peruenirent Argonautæ, an in reditu. quia Nymphis & Herodorus diſſentiunt, vt refert Schol. Apoll. in l.2.*

618 Indocto] *Secundùm Simonidem, Apollodorum, Athenæum, Higynum cap.14. Ancæo: iuxta Theotimum & Pindarum, Euphemo: iuxta Herodorum, Apollonium, Valerium, Ergyno Neptuni filio, quod mihi amplius placet. hunc Ergynum poſtea interemit Hercules, teſte Apollodoro lib. 2. Caue cum Argymno confundas Agamemnonis, de quo Propertius:*

Sunt Agamemnonias teſtantia litora curas,
Quæ notat Argynni pœna natantis aquæ.
Hoc iuuene amiſſo claſſem non ſoluit Atrides.

cuius hiſtoriam narrat Athenæus libro 13. fallitur luculenter N. qui Senecam à Propertio, & Propertium à Senecâ mutuam lucem iubet accipere. nam à noſtro non Argyni, ſed Tiphys mors deſcribitur. diuerſi etiam Ergynus, & Argynus. Agamemnonius ille iuuenis vnus Argonautarũ fuiſſe non poteſt, nec alter Argonauta ab Atridâ amari. vix natus Agamemnon, quando hic in Tiphys locum ſuffectus. bellum ſanè populûm fuiſſe oporteret, ſed iis ſimilem qui de ponte deturbabantur: imo iam non hominem, ſed cadauer. prius enim ab Hercule interemptus, quàm Helena rapta, lento Græciam barbariæ duello colliſit. Ceterùm pro; externo. *Moguntin.* extremo.

622 Aulis] *Euboeæ portus, periculoſa nauium ſtatio, teſte Strabone lib. 9. dictus ab Aulide Euonymi F. Cephiſsi N. vel quòd in eo cunctati Græci* ἀπὸ τοῦ αὐτόθι αὐλισθῆναι καὶ κεῖναι Ἕλληνας, *auctore Euſtathio. noster ad hanc Etymologium, vel cauſam potius alluſit inquiens*, portubus lentis retinet. *ideo etiam Lucanus lib.* 1. *Aulida vocat iniquam claſsibus.*

625 Ille vocali] *Orpheum volunt omnes Phœbi filium: in his Chæris, his verſibus:* Pieres acerbam vindicarunt iniuriam,

Orpheum occidentes Apollinis carum filium.

631 Ad caput tractus fluuialis Hebri] *ſolæcum inuexere typographi Saxonici, dum excuderunt:* At caput tractu fluuialis. *quis enim credat vllum Criticum ſic repoſuiſſe, pro eo quod omnes libri continent:* Ad caput tractus. *vult Orpheum à Tracits mulieribus occiſum (quas Pieres vocauit Chæris) & caput abſciſſum in Hebrum proiectum. Phanocles apud Stobæum ſermone* 62. *ſic narrat:*

τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθεῖσαι
  ἔκτανον, εὐ μήκη φάσγανα θηξάμεναι·
τοῦ δ' ἀπὸ μὲν κεφαλὴν χαλκῷ τάμον, αὐτίκα δ' ὑπὴρ
  εἰς ἅλα Θρηϊκίην ῥῖψαν ὁμοῦ χέλυϊ·
ἥλῳ καρτυνάσαι, ἵν' ἐμφορέοιντο θαλάσσῃ
  ἄμφω ἅμα, γλαυκοῖς τεγγόμεναι ῥοθίοις.
τὰς δ' ἱερῇ Λέσβῳ πολιὴ ἐπέκελσε θάλασσα·
  ἠχὴ δ' ὣς λιγυρῆς πόντον ἐπέχε λύρης,
νήσους τ' αἰγιαλούς θ' ἁλιμυρέας, ἔνθα λίγειαι
  ἀνέρες Ὀρφείην ἐκτέρισαν κεφαλήν.
ἐν δὲ χέλυν τύμβῳ λιγυρὴν θέσαν ———

Eum Biſtonides mala molientes ei, circumfuſæ
Occiderunt, enſes longos acuentes:
Amputarunt igitur eius ære caput, & ſtatim vnà cum
Teſtudine in mare Threicium abiecerunt
Clauo affigentes: vt per mare veherentur
Ambo ſimul, glaucis madida vndis:
At verò ad ſacram Leſbum admouit canum mare:
Edebatur autem per mare ſonitus velut argutæ lyræ,
Pérque inſulas, & litora ſalſa. ibi vocale
Viri Orphei ſepelierunt caput,
Teſtudinem autem in tumulo poſuerunt argutam.

Virgilius 4. *Georg.*

Tum quoque marmoreâ caput à ceruice reuulſum
Gurgite cùm medio portans Oeagrius Hebrus
Volueret; Eurydicen vox ipſa & frigida lingua,
Ah miſeram Eurydicen, animâ fugiente vocabat:
Eurydicen toto referebant flumine ripæ.

Ouidius: ——— caput Hebre lyrámque
Excipis, & (mirum) medio dum labitur amne,

Flebile neſcio quid queritur lyra. flebile lingua
Murmurat exanimis———

Silius libro 11. *belli Punici*:

O dirę Ciconum matres Geticique furores
Et damnata Deis Rhodope. tulit ora reuulſa
In pontum ripis vtrimque ſequentibus Hebrus.
Tunc quoque cum ripis caput à ceruice reciſum
Portarent fluctus, ſubitò emicuêre per vndas
Ad murmur toto cete exultantia ponto

Statius lib. 2. *Siluarum*:

Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheos ſequebar.

Idem eleganter proſequitur veteribus poëtis par Hieronymus Amaltheus in Od. ad Maximilianum Imp. quæ exſtat libro 1. *carm. illuſt. Poëtar. Italorum. Vide plura inf. Thyeſt.* 728.

632 Notam] *quam prius adierat repetendæ vxoris gratia.*

633 Aquilone natos] *Boreæ filios Zethem ac Calaim. Proper. li.* 1. *El.* 20.

Hunc duo ſectati fratres, Aquilonia proles,
Hunc ſuper & Zethes, hunc ſuper & Calais.

Occidit eos Hercules in Teno inſula, & ad rei memoriam ſepulchro duas columnas impoſuit, quarum alteram ferunt flante Borea ſolitam moueri. cauſam necis prodit Apollonius, quod Argo nauem in Myſiam, Herculis recipiendi cauſa, redire prohibuiſſent: Nicander, quod pater illorum Boreas *Herculem in Co inſula tempeſtate afflixiſſet: Steſimbrotus, quia cum Hercule de datis ab Iaſone muneribus contendiſſent: Æneſydemus. quod exceptum hoſpitio Herculem conati fuiſſent occidere. Vide Scholiaſt. Apollonij in lib.* 1. *à verſu* 211. *& verſu* 1300.

635 Patre Neptuno] *de Periclymeno multa ex Aſclepiade, Euphorione, Heſiodo & aliis, Apollonij Scholiaſt. in libro* 1. *verſu* 156. *Heſiodi verſuum ſenſus hic eſt*:

——Periclymenumque ſuperbum,
Felicem, cui dona dedit præſtantia quondam
Neptunus, volucres inter fit namque volucris,
Tum fit rurſus apis. rurſus (mirabile viſu)
Formica apparet, rurſus fit frigida ſerpens.
Munera multa habuit, quæ ſingula dicere non eſt.
Denique principium cædis, cauſæque fuerunt,
Pallas vti monuit——

643 Ancæum] *ſic ſemper vocat Apollonius. cuius Scholiaſtes in libro* 1. *ver.* 188. *multa de hac cum apro funeſta pugna. vbi etiam docet ab eo natum Prouerbium, Multa incidere inter calicem & labra ſumma*; Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος, καὶ χείλεος ἄκρου. *de eodem Ancæo agit initio lib.* 2. *Porro noſtri carmen imitatur Boëtius; multa quoque alia ex hoc choro mutuatus*:

Strauit Ancæum (*ſic lego*) Libycis arenis:

648 Puer] *Hylas. Apollonius & Valerius tradunt Argonautas, dum Hercules moram trahit in quærendo Hyla, præ tædio exſpectationis, illum in Myſia deſeruiſſe; Heſiodus, in Magneſia. Aliam quoque alij cauſam relicti Herculis tradunt. Poſidippus, Pherecydes, Antimachus, veritos ne mole Herculis nauis tandem deprimeretur; Ephorus, ſua ſponte apud Omphalem Lydiæ reginam manſiſſe. Omnia hæc refellunt Demaratus, Diodorus, & Dionyſius Mitylenæus. nam cenſent eum ad Colchos vſque cum Argonautis nauigaſſe. De raptu Hylæ, deq. parente par incertitudo. Apollonius & Valerius ab vna nympha raptum; Theocritus à tribus; Nicander & Orpheus à pluribus. ceteri verius, cum aquam hauriret incidiſſe in fontem, eoq. non comparente factum locum fabulis; in his* Onatus *lib. 1. Amazonicor. Strabo lib. 12. & Solinus in Polyhiſt. Hylam Apollonius & Mnaſeas faciunt. Theodamantis filium, Euphorion Euphemi. Hellanicus Theamenetis, Socrates in lib. ad Idotheum ipſius Herculis. qua fretus auctoritate Balbus Lilienſis Annotatione* 20. *in Valer. Flaccum, illud è lib. 4.*

Socrates iſte, vt puto, Socrates Iunior eſt de quo Ariſtoteles & Alex. Aphrodiſæus lib. 6. Metaphyſ. cap. 11. ſi modo ipſe commentariorum auctor & non Alexander Ægæus.

——natique pios miſeratus amores,

ad paternum Herculis erga Hylam affectum refert. Velim verè. & turpem hanc notam à forti Heroë amoliri poſſemus. ſed ipſe Valerius eos amores, vt minimè paternos deſcribit: & mihi perſuadeo, illum quiſquis eſt, Socratem, Hyllum Herculis & Deianyræ filium (de quo in Herc. Oetæo) cum Hyla Herculis armigerulo confudiſſe. pios *ergo poſuit, pro gratis & erga benè meritum officioſis. ſæpe enim Latinis pietas gratitudinem quamcunque ſignificat. Vide Paul. Manutium in Cicer, ad Famil. lib. 1. epiſt. 1. & 6. & lib. 9. epiſt. 6. De Hyla, quæ diximus & alia Scholiaſt. Apollonii in verſ.* 1207. 1257. *&* 1290

Irrepertus] *Moguntin. Herbipolenſ. & tres Veneti;* interemptus.

650 Perarate] *Moguntin.* peragrate.

652 Idmonem] *Apud Apollonium ſuam mortem prædicit:*

At mihi emori odioſi dæmonis fato
Procul ſancitum eſt in Aſidis continente.

Mortuus enim apud Mariandynos. Vide Scholiaſt. Apollonij in lib. 1. verſu 139 *&* 475.

654 Verax] *Vates enim certiſſimus & conijciendi optimus, vt probat Strabo lib. 6. Geogr. & lib. 14. Apollon. lib. 4.*

Ibi & Ampycidem die illa Mopſum
Crudelis mors abſtulit: amarum vero non vitauit fatum
Vaticiniis. non enim aliqua eſt euaſio mortis.

657 Qui verè] *Moguntin. Herbipolenſ. & antiquiſſimus Venetus Marmitæ;* ſi vere.

658 Igne fallaci] *Nauplium Palamedis patrem, quod Andocydes, in Orat. Vlyſſis, pauperculum piſcatorem & portitorem facit, oratoriè potius quam verè dictum. fuit namque rex Euboeæ. Neptuni & Amymones F. qui volens vlciſci indignam filij necem; quem Græci ad Troiam, Diomedis & Vlyſſis dolo malo circumuenti lapidibus obruerant; plurimorum ex Argiuorum Principibus vxores, in adulterium illexit, vt Agamemnonis Clytemnæſtram,*

naſtram, Aegyaleam Diomedis, Medam Idomenei, vt docet Leonicus libro 3. *var.hiſt. cap.*66. *Nec co contentus, redeunte à Troiâ victrice claſſe, ſæuâ iactatos tempeſtate, vt in cæcos ſcopulos & præruptas rupes pertraheret, in Caphareo promontorio, & Opheltis rupibus ignes accendit. eò naufragi curſum dirigentes, portum rati, quod ſupererat nauium confregerunt. deſcribitur hoc naufragium à Baſſo in Antholog. epigr. Græcor. & Smyrnæo derelictorum ab Homero lib.ξ. & Senecâ in Agamemn. actu* 2. *vbi nos nonnulla ver.*556. *Ceterùm cùm Nauplius Vlyſſem & Diomedem, quos vt præ ceteris oderat, potiſsimùm perire expetebat, incolumes euaſiſſe intellexit; impotens animi, in mare ſe præcipitem dedit. conſule ſi videtur Boccatium li.*10. *geneal. Deor. c.*59.

663 Vxor] *Claudianus Alceſtim ab Hercule vi liberatam indicat:*

Creditur Herculeis lucem renouaſſe lacertis
Femina, dilecti fatis impenſa mariti.

alij volunt ſponte redditam: ſunt qui ſcribant obuiam ab Hercule mortem adamantinis catenis colligatam, Alceſtim vitæ reddere coactam. ceteri mendacij hos arguunt; tantum enim ab Acaſto ereptam, ab Hercule marito redditam.

668 Anguſtas inter vndas] *in anguſti cacabi bulliente latice.*

Vagus] *in fruſta diſcerptus.*

669 Parcite iuſſo] *Non muto ſententiam priſtinam, nec quicquam dubito veram hanc lectionem, atque ſententiam. ingenioſa illa* κολακία, *& acuta, fateor. ſed an quia acuta, iccirco Senecæ in mentem venit? at liber vnus continet.* viuo. *eſto. ſed quinque manuſc. quibus vſus, vnanimiter ſine liturâ,* iuſſo. *nec aliter in hunc vſque diem excuſi omnes. nec incommoda ſententia. denique iuſſum à Pelia Iaſonem omnes fatentur, Apollonius, Ouidius, Valerius, ceteri. ſolius Minermi verba ſufficiant in re notiſsima: præbet Strabo lib.*1.

οὐδ᾽ ὅκοτ᾽ ἂν μετὰ κῶας ἀνήγαγεν αὐτὸς Ἰήσων
ἐξ Αἴης τελέσας ἀλγινόεσσαν ὁδὸν,
ὑβριστῇ Πελίῃ τελέων χαλεπῆρες ἄεθλον, *&c.*

Nec rutilum ex Aeâ portans ſatus Æſone vellus
Difficile vndoſum per mare menſus iter
Iniuſti iuſſu Peliæ certamen obiuit, *&c.*

IN ACT. IIII.

Creſcit ira Medeæ magis magisq́, & parat veneficia, inuocat Hecaten, & illita dona malis artibus atque carminibus, dat liberis Creuſæ offerenda.

673 Aggreſſam Deos] *incantationibus ſuis eos ſubigens, & compellens parere.* 674 Cælum] *aſtra tam erratica, quam fixa. pars pro toto. ſi cælum eiuſdem ſpeciei cum aſtris, & aſtra cæli pars, vt quidam volunt; vel continens pro contento, ſi aſtra ſpecie à cælo diſcrepant, eiq́ dumtaxat infixa ſunt, vt plerique malunt. Aſtra antiqui Deos eſſe putabant, & à maleficis cælo deduci; Plutarch. in lib. de oraculor. defectu, & Schol. Apollonij in lib.* 3. *Argon.*

678 Triſte leua complicans ſac. manu] *infauſtis enim & triſtibus rebus læuam manum adhibebant: triſtia quoque & aduerſa à Diis læuâ manu dari credebant.*

681 Quaſcunque] *perite ſerpentes & venena ex iis locis aduocat, quæ vel frigore rigent, vel æſtu torrentur. in his enim herbas lethales, & venenata naſci animantia cuncti geographi teſtantur.*

682 Feruentis creat arena Lybiæ] *Libya Africæ regio Ægypto ab occaſu contermina tota arenis, æſtu, ſiccitate ſqualet. Lucanus æſtiferam vocat & ſitientem; Claudianus, peruſtam, & nimio calore munitam, ſqualentem, anhelantem, ſemper ſolibus torridam, lib. 2. in Rufin. & libro de bello Gildon. Sunt qui nomen deducant* ἀπὸ τοῦ λείπεσθαι τὸν ὕειν, *quod ſit pluuiæ indiga; licet alij malint à Libya Epaphi filia, vel quod inde Libs ventus ſpiret. Serpentes in Libya naſci ſolitas deſcribit, Nicandrum imitatus, Lucanus lib. 9. ſcilicet aſpides, dipſades, hæmorrhoum, cherſydrum, chelydrum, cenchrim, hammoditem, ceraſtem, ſcytalen, amphisbænam, natricem, paream, iaculum, preſterem, ſepa, baſiliſcum, ſolpugam, ſcorpium, draconem, & alias; quarum formam & ingenium docet Nicander in Theriac. & Wottonus lib. 6. de different. animal. multis capitibus. quarumdam meminerunt etiam ſacri poetæ, viperæ & aſpidis, Prudentius lib. 1. contra Symmach. & in Hamartigen. ſcorpij & ceraſtarum, Dracontius in Hexamero; ſepis, Tertullian. multorum, Fortunatianus hoc diſtycho, de partu virginis agens:*

Regulus atque aſpis; cedunt quîs cuncta venena,
Vipera, cherſydros, ſeps, draco, cenchrys, hydris.

Vnde autem in Libya tam fertilis malorum ſeges anguium, non ſatis definitum. Lucanus cauſam in Meduſæ fabulam, & ſtillantes illic cruoris Gorgonei guttas refert, cui Silius lib. 3. adſentit, & prior prodiderat Apollonius ἐν τῇ τῆς Ἀλεξανδρείας κτίσει. *Acuſilaus mauult ea ex Typhonis nata ſanguine. Nicander, producens auctorem* Heſiodum, *ex Titanum cruore;*

ἀλλ' ἤτοι κακοεργὰ φαλάγγια, σὺν καὶ ἀνιγροὺς
ἑρπηστὰς, ἔχιάς τε καὶ ἄχθεα μυρία γαίης
Τιτήνων ἐνέπουσιν ἀφ' αἵματος, εἰ ἐτεόν περ
Ἀσκραῖος μυχάτοιο μελισσήεντος ἐν ὄχθαις
Ἡσίοδος κατέλεξε παρ' ὕδασι Περμησσοῖο.

Gorreus: Serpentes ſæuos, terráque phalangia morſu,
Vipereumque genus, terræque incommoda mille,
Titanum fama eſt fuſo exſiliiſſe cruore:
Vera Meliſſæo ſi quondam Aſcræus in antro
Heſiodus cecinit Permeſſi ad fluminis vndas.

Zenodotus Theophelos hiſtoriam arceſſit; in Attica pueros fuiſſe duos, Mari nomen Phalangius, ſorori Arachne; & ſingulos inſolenter arte, quam profitebantur, cum Pallade contendiſſe: at victos à Dea, in ſerpentes commutatos: ab his deinde noxium genus pullulaſſe. auctor Nicandri Scholiaſtes.

Feruenti] *pertinax in cunctis vitium excuſis, legendum proculdubio* Feruentis. *ad ſenſum, & ad verſum. nam ſi;* feruenti. *ſequens verſus labat: nam* arena *auferēdi caſu, intruderet in ſecundam ſedem dactylum. ſi retineas;* arena *recto caſu, ſolæcum tuearis oportebit.*

683 Taurus] *Ptolomæus libro 5. & 6. Geograph. & Mela libro. 1. cap, 15,*

montem Aſiæ tradunt, orbis maximum, ſi Euſtathio fides à magnitudine nomen ſortitus (nam à veteribus omnia quæ robore, aut mole corporis præſtant, ταῦροι dicuntur) vniuerſam Aſiam diſcriminat. In Lucia Taurus vocatur, deinde Hæmodes, mox ſupra Ibertam in Bactris Caucaſus, tum Paropamiſus, inde Caſpiæ pilæ, mox Niphates, tum Armeniæ pilæ, & vbi iam noſtra maria attingit, iterum Taurus, vt ſcribit Pomponius: numeroſis & nouis nominibus quacunque incedit inſignem dicit Plinius: plurima námque præter dicta, alia quoque nomina habet, vt Imaus, Cragus, Circius, Pariedrus, &c. de quibus Ptolomæus dictis locis, Strabo lib. 2. & 11. Plinius lib. 5. cap. 27. Solinus Polyhiſt. cap. 41. Oroſius lib. 1. Hormiſtæ cap: 2. Ammian. Marcellin. lib. 23. & D. Iſidorus lib. 14. Orig. cap. 8. Dionyſius Periegetes à forma, quòd tauriformis ſit, vocatum ſcribit. Propriè Taurus *dicitur, quâ Pamphiliam & Ciliciam ab Armeniâ minore & Cappadociâ diſtinguit, quæ cauſa Tibullo ſcribendi lib. 1.*

> Quantus & ætherio contingens vertice nubes
> Frigidus intonſos Taurus arat Cilices.

& Ouidius Metamorph. 2.

> Ardet Athos, Taurúſque Cilix ——

Seneca non tam de Tauro propriè dicto, quàm de Boraldi eius parte agit; quæ Caucaſus dicebatur, perpetuis niuibus obſeſſa, vnde & teſte D. Iſidoro d. cap. 8. nomen nacta. quæ pars tum frigidiſsima, tum venenorum feraciſsima. Valer. lib. 5. Argonaut.

> Vltimus inde ſinus ſæuúmque cubile Promethei
> Cernitur in geminas conſurgens Caucaſus Arctos.

Claudianus lib. 1. in Ruffin.

> ——— quicquid lethali germine pollens
> Caucaſus, aut Scythicæ vernant in gramine rupes.

684 Et omne monſtrum tractat Magicis cantibus. Squamea latebris &] *ſic Lugdunenſ. ſic excuſi omnes ante Lipſienſem editionem. haut dubiè mendosè, & contra numerorum legem. Lipſienſ. edidere;* tracta *probè, ſi iuues aptâ diſpunctione,* & omne monſtrum. tracta mag. cantibus ſquamea, *&c. vocat omne monſtrum, vocatum trahit & cogit adeſſe cantibus. nam Magi cantu ſerpentes attrahebant. vt hic, vt infrà verſu* 704.

> Poſtquam euocauit omne ſerpentum genus.

Sed & cantu rumpebant, Virgilius:

> Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

huc pertinet illud Pomponÿ in Pictoribus: Mirum eſt nî hæc Marſa eſt, in colubros callet canticulam. *meminit etiam ſerpentum incantationis Ariſtoteles in lib. de admirand. audition. meminere Plinius & alÿ de Marſis agentes. meminere D. Baſilius, & D. Ambroſius in Hexam. D. Auguſtinus & Euthym. in Pſalm. D. Chryſoſtom. ſerm. 2. de fato. & ipſe Rex ac Propheta Deo plenus Dauid. Pſal.* 57. Furor illis ſecundùm ſimilitudinem ſerpentis: ſicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas. Quæ nō exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis ſapienter. *& ſignificat Ieremias cap.* 8. Ecce ego mittā ſerpentes regulos, quibus non eſt incan-

tatio. *Negari ergo non debet id ſieri, vt videtur negare Franciſc. Valleſius de ſacra philoſophia cap.3. ſed negari debet, virtute verborum id contingere; quibus nimiam vim aſcripsère olim Zoroaſter, Platonici, Magi & Caballiſtæ, non enim hoc Magus incantator verbis ſuis efficit; ſed ex pactô dæmon ipſe: vt docet Bern. Baſinus, de artib. Magic. propoſ.5.*

Cantibus] *hoc malo, quàm;* artibus.

686 Sera ſerpens] *ſic lib. ſcripti, ſic legit Bernardinus. poſt quem Veneti excudere;* fera, *ſuſpicor iubente Dan. Caietano. mox alij, vt metro conſulerent;* ſæua.

687 Exertat] *hoc Germanum eſt. Moguntin. Herbipolenſ. & duo Veneti;* exerit. *ſed liber Venet. cui præfuit Bernardin.* exſcreat. *ſunt etiam qui pro;* & quærens, *habent; inquirens.*

691 Ima] *Moguntin.* vna quod. *procliui errore.*

692 Venena] *intellige, mala. nam Iuriſconſulti tradunt venena quædam eſſe bona; ſed vſus obtinuit pro malo tantùm accipi. hinc lucem adfero illis Senecæ lib.2. de benefic. cap.18.* Venenum aliquando pro remedio fuit: non ideo numeratur inter ſalubria *quod de bono nequit accipi. & lib.5. vt tanto rectiùs in membranis Burdegal. legitur;* Ita & qui veri beneficij ſpeciem fefellit tam ingratus eſt, quàm veneficus; qui ſoporem, cùm venenum crederet, miſcuit. *vulgati;* ſaporem. *peſſimè.* ſopor *dicitur medicamentum ſoporiferum. Probus in Dione;* patri ſoporem medicos dare coëgit: hoc æger ſumpto, ſomno ſopitus, diem obiit extremum. *vt venenum quandóque in bonam, ſic medicamentum nonnunquam in malam partem ſumi docet Non. Marcellus. Herbas venenatas ab initio mundi creatas non fuiſſe, ſed poſt primum peccatum hominis natas, cenſent Iunilius & Beda in 1. cap. Geneſ. Potiùs crediderim naturalia venena, helleborum, cicutem, ſimilia initio mundi à Deo creata, cum D. Baſilio in Hexam. ſed artificialia diuerſis poſtea temporibus hominum peruerſitatem excogitaſſe, de quibus multa Mathiolus in libro 6. Dioſcorid. Vide Hieron. Vielmium lect. 16. & 29. in 1. cap. Geneſ.*

694 Huc ille] *Aratus:*

Has verò per ambas qualis fluuij decurſus
Volutatur (horrēdum!) ingens draco circumcircà diſtractus,
Immenſus: verum ei ex vtraque parte ſpiræ hærent·
Vrſæ —— *Higynus lib.2. cap.3. docet quomodo hic anguis ambas vrſas amplectatur, minorem collo & capite, maiorem caudâ. Firmicus lib. 8. Aſtron. cap.17.* Anguis *(ait)* extremus eſt qui inter duas Arctos poſitus eſt, in modum fluminis quod ſinuoſis flexibus labitur. *Idem ex Heſiodo confirmat Theon in Aratum, & præterea ſcribit, ſecundùm quoſdam, hunc eſſe ſerpentem à Cadmo occiſum, cuſtodem horti Heſperidum iuxta alios; iuxta pleróſque Pythonem, quem Apollo iaculis confixit.*

697 Maior] *Arati, hoc ſonant;*

Qui hanc quidem Cynoſuram cognomine dicunt,
Alteram verò Helicen. Helicen quidem viri Achiui

In mari ſignant quô oporteat naues dirigere:
Alterâ verò Phœnices fiſi perſulcant mare.

idem tradunt Ouidius *lib.3. Faſtor. & 4. Triſtium eleg. 3. Valerius Flaccus lib.1. & Higynus lib.2. Aſtronom.*

Sidoniis minor] *idem Aratus:*

Minori enim tota circumuerſatur orbe;
Hac quoque Sidonij rectiſſimè nauigant.

698 Preſſaſque tandem] *Arat. eorum carminum; quibus Senecæ locus conlucatur; ſenſus hic,*

Obſerua iuxta caput Serpentarii. ex illo namque
Ipſum deprehendes licet ſplendidum ſerpentarium,
Quales ſibi capiti ſubiacentes clari humeri
Apparent. ii quidem etiam plena luna
Conſpicui eſſent: ſed manus non admodùm æquales.
Tenuis namque hinc inde exit ſplendor:
Attamen etiam illæ contemplabiles. non enim modicæ ſunt.
Ambæ autem ſerpente fatigantur; qui quidem medium
Inuoluit ſerpentarium, hic verò conſtanter aptéque innixus,
Pedibus conterit magnam feram ambobus
Scorpium, oculóſque & in pectore calcans
Rectus: ſed ei ſerpens ambas voluitur per manus,
Dextram modicus, ſiniſtram verò supernè multus.

704 Sopite] *Pherecydes occiſum vult, ſed Antimachus & Apollonius ſopitum dumtaxat.*

706 Frugis infauſtæ] *cuiuſmodi ſunt ſelectæ deliriis illarum herbæ. coriaceſia, calicia, apraxis, agaophotis, achemænidon, & ſimiles, quas ſparſim Plinius & Apuleius recenſent.*

707 Eryx] *nobilis mons Siciliæ, dictus ab Eryce, quem Hercules cæſtubus ſuperauit; mari imminet ad Italiæ proſpectum, & inter Drepanum & Panormum altè eminet, præruptis vndique rupibus circinatus: in ſummo planicies iacet duodecim millium paſſuum peruia & culturæ aptiſſima. maritimis auris præclarè expoſitus eſt, & mortiferarum ferarum omnino expers. à mari & Mediterranea regione rupes habet inacceſſas. hæc Polybius. vnde intelligitur cur ab Italico dicatur lib. 14.* Nec non altus Eryx——— *nam (teſte Pompon.) poſt Ætnam eſt Siciliæ montium altiſsimus. item cur ab Ouid. lib. 4. Faſtor. dictum:* ———Zephyro ſemper apertus Eryx. *cur denique noſter niuium ſaxis vocarit. Herbas noxias & veneficiis aptas gignere, nuſquam legi. niſi hoc loco.*

709 Promethi] *hæc herba à Prometheo vocata, quod ex eius cruore nata. nam vt ait Attius:*

Ex *eo* liquatæ ſolis ardore excidunt
Guttæ, quæ ſaxa aſſiduè inſtillant Caucaſi.

ideo dicitur Caucaſus ſparſus ſanguine Promethei. Fugauit hanc auem. ſiue illa vultur, ſiue aquila, Hercules, & Iapeti F. liberauit, vt poetæ canunt, He-

ſiodus Apollonius, Horatius, ceteri. ſed alia partim hiſtorica, partim mythologica, ex Duri, Pherecyde, Herodoro, Agroctâ & Theophraſto, adfert Apollonij Scholiaſt. lib. 2. verſu 1251. multa etiam ex illo, etſi non nominent, Cælius lib. 7. cap. 19. & 20. Natalis lib. 4. Mythol. cap. 6. & Pierius Hieroglyph. lib. 18. & 19. Alludit ad hanc Promethei pœnam, non Lucilius lib. 19. (vt mendosè legitur in Nonij codicibus) ſed Ennius, vt colligitur ex Cicerone 1. Tuſculan. & Orat in Piſonem:

> Tu naufragio expulſus vſpiam ſaxis fixus aſperis,
> Euiſceratus, latere penderes, ſaxa ſpargens tabo,
> Sanie, ſanguine atro ——

710 Pharetráque pugnax Medus] *Dionyſius Periegetes; τοξοφόρων Μήδων. idem Mediam à Medeâ, eò ſe ex Atticâ recipientem vocatam, & inde venenis affluere cecinit. De nomine cenſet Strabo in li. 11. à Medo Medeæ filio, cui ceteri Geographi aſſentiuntur. ἀναχρονισμὸς ergo noſtri forct ſi Mediæ nutrix Medeæ meminit, nondum nato Medo, nec in Atticam profectâ Medeâ. ſed falluntur Græci, vt ſolent in nominum rationibus reddendis. Origo enim Hebræa. nam ſic nominata prouincia, à Madai Iapheti filio, iuxta Ioſephum* מָדַי *lib. 1. Iudaicarum antiquit. cap. 14. conſulendi de illâ Plinius lib. 6. Ptolomæus lib. 6. & D. Hieron. in Ieremiam.*

Parthus leuis] *veloces enim Parthi equites. vtebantur veneno patrio, quod Scythicum nominatum, teſte Ariſtotele lib. de admirand. audition. dicti Parthi, quia ſic Scythæ fugaces & exules vocant, vt ſuo loco docebimus ex Iuſtino, qui conſulendus lib. 41. & Strabo lib. 15. & Ptolomæus lib. 6. Teſte Plinio lib. 6. cap. 25. Parthia Aſiæ maioris regio eſt circa Perſas, inter flumen Indum & Arios ab Oriente, Tigrim & Mediam ab occaſu, deſertum Carmaniæ à meridie, & Hircaniam à ſeptentrione, ſita. Caue confundas* Perſiam *cum* Parthiâ. *illa antiquior, & Perſiæ partem occupauere Parthi. Perſia ſiue Perſis* פָּרַס *Pharas Hebræis (vt ab equitatu fortè, dicta, vel quia illic equites optimi. nam* Pharas *Hebræis eques, vnde paraſanga ſpacium triginta ſtadiorum, quod etiam* Parſam *dixêre.) ab oriente Iudæam, à ſeptentrione Mediam, ab occaſu Suſianam, ab oriente duas Carmanias, ab auſtro ſinum Perſicum habet, vt docet Volaterranus Geograph. lib. 12. Dionyſius quoque Periegetes clariſsimè Perſas à Parthis diſtinguit, etſi vicinos ponat: & à iaculandi peritiâ commendat Parthos, à verſu 1040. vſque ad 1052. Dices confuſi poſtmodum populi, ſcio Sed cur apud Claudianum*, Perſica, *quàm;* Parthica, *maluerim; cauſæ quòd cùm Eunuchiſmum inuenêre, nondum* Parthi *dicti, ſed adhuc* Perſæ: *quòd diſertè Stephanus; cuius ego locum prior laudaui; de Perſis id, non de Parthis: quod eodem modo Sidonius, plerúmque ex profeſſo palam Claudiani imitator, nec tamen alteram illam reieci, ſed quid probabilius indicaui.*

711 Queis] *Moguntin. & cuncti vett. impreſſi;* Qui.

Arabes] *Gemino* ρρ *ſemper Dionyſius, ſed ſolus. ceteri ἀραβίαι vnico* ρ: *ſicut Latini: & ab Heſiodo primam ſyllabam correptam teſtatur Euſtathius. Felicem Arabiam deſcribit eleganter Dionyſ. à verſu 626. de eadem Pom-*

ponius lib. 3. peninſulæ formâ inter ſinus, Arabicum & Perſicum, tenditur, à ſeptentrione attingit Arabiam deſertam. notum enim, triplicem eſſe Arabiam Felicem, Petream, (quam etiam Nabathæam vocari docet Strabo;) & Deſertam, quæ Scenites dicitur. Vide Plinium lib. 5. & 6. Strabonem li. 16. Ptolomæum lib. 5. Genericum ergo nomen Arabia, vt & Hebræis עֲרָב*; ſed ſpecifica vt vocant ſeu partialia Petrea, Deſerta, Felix. & ſola Petrea, Nabathæa; ſola Deſerta, Scenitis; ſola Felix, Sabæa, Saba, vel Seba* שְׁבָא*. Hæc ego propter vulgum, qui temerè miſcet omnia & confundit. Adeo autem Arabes latrociniis infames, vt Hebræis;* Arabs, *latronem denotet, ſicut Cananæus mercatorem, Chaldæus Mathematicum; teſte D. Hieronymo in cap. 3. Ierem.*

713 Sueui-Hercyniis] *recens Bataniæ deſcriptor minus accuratè Suenos à Saxonibus diſtinxit. Hercyniæ ſiluæ etiam meminit Apollonius libro 4. vbi Schol.* Ερκύνιον ὄρος Κελτῶν ἢ δρυμός. *meminit etiam Periegetes Dionyſ. & addit Priſcianus:*

——paſcere volucres fulgentibus alis,
Quîs ducibus noctu cernuntur flexa viarum.

Vide Solin. cap. 22. in prin.

714 Vere nidifico] *Ver potiſsimùm nominat, quòd eo annì tempore, herbæ vt plurimum excreſcunt, earúmque ſuccus efficacior. Vnde de Vere pulchrè & verè vetus poëta:*

Cælum niteſcere, arbores frondeſcere,
Vites lætificæ pampinis pubeſcere,
Rami baccarum vbertate incurueſcere,
Segetes largiri fruges, florere omnia,
Fontes ſcatere, prata herbis conueſtirier.

Nidifico. *nam verno tempore nidificant aues. Annum, Horo teſte, priſci Aegyptij in tria tantùm tempora diuidebant, ver, æſtatem, autumnum: alij quartum addunt, hiemem. eaq; ſingula eleganter depingunt Nonnus in Dionyſiac. Philoſtratus in imaginib. Georg. Piſides lib. de mundi opiſicio à verſu 266. vſque 317. Virgilius in Catalectis, Ouidius lib. 2. Metamorph. & noſter Hippol. 963. His anni partibus, iuxta Heſiodum in Theogon. & Orpheum in Hymn. Horæ præſidebant: vnde verò dictæ, & quomodo computandæ diſcere poteſtis ab Hippocrate lib. 3. de diætâ, Aëtio lib. 3. Tetrab. 1. cap. 164. & Paulo Aeginetâ libro 1. cap. 100. & (qui ex illis) Ioanne Lalamantio in lib. de temp. & eius partibus.*

717 Gramen] *pro quauis herbâ hoc loco, vt & apud Maronem.*

Qualis vbi in lucem coluber mala gramina paſtus.

Vide Victorium li. 6. var. lect. cap. 16. De gramine propriè dicto, (quod Marti ſacrum fuiſſe refert Ouidius lib. 5. Faſt. & ego ſuſpicor illud ſolùm initiò victos victoribus porrexiſſe, vnde prouerb. Herbam porrigere; ἄγρωστιν *nuncupant) conſule D. Hier. in Oſeæ c. 10. ab hoc dicta corona graminea militaris, de quâ Plin. lib. 22. nat. hiſt. & Lazius lib. 9. Commentar. reip. Rom. cap. 8.*

720 Æmonius] *Theſſalus, qui cum adſpirationis notâ malunt, Apollonio, Stephano, ceteris Græcis* [illegible]

Athos] *mons editiſſimus, adeò vt vmbram in Lesbum vſque iaciat: (vide Schol. Apollonij in lib.1. verſ. 601. & Steph. περὶ πόλεων) falluntur tamen qui putant eum mediam aëris regionem ſuperare, vt & Teneram in Fortunatis inſulis. nullus enim mons medium aërem excedit, vt docent veriùs Hieron. Vielmius Epiſc. Argolicenſis in Hexameri lect.15. & Hier. Cardanus in lib. de Varietate, cap.4.*

721 Pindus] *de hoc alibi iſto opere, de Pangæo diximus Not. in Claudian.*

722 Falce] *arcâ. Magicis enim æs potiùs adhibebatur, quàm aliud metallum, quod ei vim quandam medicatam ineſſe opinabantur, teſte Turnebo in Aduerſar.*

723 Tigris] *de hoc fluuio ſuo loco. ortus in Armeniâ maiore Meſopotamiam amplectitur Hebræis Hidækel.* הִדְקֶל *acumen velocitatis ſignificat, vel ſingularem velocitatem.*

724 Danubius] *Stephanus ſcribit Iſtrum aliquando Matoam vocatum: ſed cùm Scythæ eum prædas acturi traieciſſent, & magnam cladem accepiſſent, à damno hoc, cuius ille auctor videbatur δανούσιον dictum, & poſtea δανούβιον. idem memorat Euſtathius. Plinius cenſet à capite ad Illyricum vſque vocari Danubium; inde Iſtrum dici incipere, & ex auriferis fluminibus cenſeri. De ortu & curſu non ſatis exactè veteres, qui ex Hyperboreis oriri putarunt (vt Æſchylus & Apollonius) & vnum cornu eius in Euxinum, alterum in Tyrrhenum (vt Polemon vult in Italicis) vel iuxta nonnullos in Hadriam, aut in Acheloum amnem. vide Scholiaſt. Apollonij in lib. 4. & Diodorum lib. 4. qui hæc Apollonij & Timageti commenta refellit.*

725 Hydaſpes] *alibi diuitem vocat, vt nos ſuo loco.*

Alterũ nomen medoſum, vt puto Stephani.

726 Bæthys] *Græci omnes βαῖτις. Latini variè ſcribunt: ideo Græcos ſequor. Iſidoro lib.13. Orig. Baitis quaſi βαθὺ, quod humili ſolo decurrat, ab eo dici Bæticam prouinciam. olim vocatus* Certis, *teſte Liuio lib. 28. vel* Percis, *auctore Stephano. item* Tarteſſus *teſte Strabone, Pauſania, Ariſtotele. Nobilis Bætis oliuetis, nobilis auro. de oliuitate, Silius libro 3.*

—— genuit quos vbere ripâ
Palladio Bætis velatus cornua ramo.

& Papinius Siluar. lib.2.

Vnctis Bætica prouocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris. *& mox:*
Attollat refluos in aſtra fontes
Graio nobilior Melete Bætis.
Bætim Mantua prouocare noli.

Martialis:

Bætis oliuiferâ crinem redimite coronâ,
Aurea qui nitidis vellera tingis aquis.

De auro Ariſtoteles in Admirand. audition. ſed & Stephanus, cùm de Ἰβύλλα agit, quam ego Hiſpalim opinor, & ait παρ' οἷς μέταλλα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ex quo reſtituo dignitatem antiquitatis nomini quo hodie nuncupatur vrbs illa nobilis, ampla, diues, & quæ ex orbis oculis. Non mireris additam

poſtea

poſtea litteram ſibilantem. nam fuit illa veterum conſuetudo, vt multa nomina modò ſibilarent, modò ſine ſibilo efferrent. ſic noſtra Salmantica (cui tantum debeo) Polybio ἀλμάντικα, *Stephano* ἐλμαντίκη *; ſic* Ἀρδιαῖοι *&* Σαρδιαῖοι *; Aſtura Plinio, Stora Straboni; ſic Selli, & Helli; Andracoptos, & Sandracoptos; Hexitania; & Sexitania; Sueſſones, Ptolomeo Veſſones; Straboni Sammitæ, Dionyſio Amnitæ. Sic ergo* Ἴβυλλα *eadem &* Σίβυλλα. *quæ tamen prius Hiſpalis Poſidonio, & Straboni, & Plinio, qui cognominatam ſcribit Romulenſem, quia ſcilicet vt primo Phœnycum, poſtea Romanorum colonia. dicebatur & Hiſpal. Silius Italicus:* Οδυσσείς πόλις

Et celebre Occeano atque alternis æſtibus Hiſpal.

Alter Hiſpaniæ oculus Luſitana Olyſippo, aurifero nobilis Tago; quam ego nihil dubito eam eſſe, quæ Stephano & Straboni lib.3.

726 Languenti] *propter amplâ ſpacia terrarum quæ tunc occupat, lacui fermè ſimilior. Bætis hodie* Guadalquiuir, *Arabicè, Latini* Magnum *amnem dicerent.*

728 Hæc paſſa ferrum] *qui non niſi æs ad hæc recipiunt, æs fortaſſis pro ferro ſumunt poeticè, quod Turnebo viſum li.6. aduerſ. c.* 10 *ego non arbitror.*

Dum parat Phœbus diem] *Ante ortum ſolis, lucente luna. nam (vt idem Turneb.) lectas ad Lunam herbas efficacitatis plus obtinere credebant, quia luna præſes veneficiorum herbas quadam ſua ſaliua ſeu ſpuma aſpergeret. Lucanus de luna:* · Donec ſuppoſitas propior deſpumet in herbas. *Valerius Flaccus:* Quamuis Athracio lunam ſpumare veneno
Sciret—— *Quamobrem cenſebant lunæ plenæ maiorem eſſe vim. iccirco Ouidius:*

——poſtquam pleniſſima fulſit
Et ſolida terras ſpectauit imagine luna.

vide Turneb. *d. cap.* 10. *& lib.* 9. *cap.* 26. *binc intelligas quare ſubiungit Seneca:* Illius alta nocte ſuccisus frutex. *quo videlicet tempore luna. medio itinere confecto, totam noſtro ſe infert hemiſpherio.*

732 Obſcœnas aues] *ferales, inauſpicatas. Maro.*

——ne me terrete timentem
Obſcœnæ volucres—— *quæ ſint, declarat verſu ſequenti:*

Mæſtique cor bubonis & raucæ ſtrigis.] *quæ duæ mali ominis & diri euentus aues plerumque coniungi ſolent. Papin. libro* 3. *Thebaid.*

Monſtra volant, diræ ſtrident in nube volucres,
Nocturnæque gemunt ſtriges, & feralia bubo
Damna canens —— *eſt in hoc numero Incendiaria auis. ſeu Spinturnix, de qua Plinius lib.* 10. *Nat. hiſt. cap.* 13. *Bubo quidem ſoliuaga eſt auis & nocturna, gemens verius quàm cantans. ideo mœſtum vocat. de quo multa Crinitus lib.*21. *de honeſ. diſcipl. cap.* 21. *Alexander ab Alex. li.* 5. *Genial. dier. cap.* 13. *Pierius lib.* 20. *Hieroglyph. Edoard.* Wotton. *de different. animal. cap.* 136. *P. Ouidius de Aſcalapho.* 5. *Metamorph.*

Fœdaque fit volucris, venturi nuncia luctus,
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Strix, *ſeu* ſtridula, *& ipſa volucris funeſta, quæ ſit, & qualis, non ſatis notum, vt fatetur* Wottonus *d. operis lib. 7. cap. 152. poſt Plinium lib. 11. cap. 39. neque plenè explicat Feſtus in voce,* Strix, *inſuper mendoſus teſte Turnebo; lib. 14. aduerſ. cap. 1. Neque Hermolaus in voce* ſtriâ, *poſt Plinianas annotat. N. in ſupplemento linguæ Latinæ eandem putat cum Caprimulgo; qui* αἰγοθήλας *Ariſtoteli & Aeliano, Gallis* effrayé; *colore & magnitudine haut abſimilem cuculo reſupinam, pedibusq́; conuerſis in altum volare. Græcis* ςρίγξ, *&* κέρχνη, *vel* κερχνῆς, *ſic deſcribitur ab Ouidio 6. Faſtor.*

Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinis,
  Canicies pennis, vnguibus hamus ineſt.
Nocte volant, pueróſq. petunt nutricis egentes,
  Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris,
  Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis ſtrigibus nomen; ſed nominis huius
  Cauſa, quòd horrendâ ſtridere nocte ſolent.

Alij venenata ſua vbera infantibus præbere exiſtimant, atque ita perimere ſpecie pietatis. Serenus:

Præterea ſi fortè premit ſtrix atra puellos,
Viroſa immulgens exſertis vbera labris.

Quod Plinius fabuloſum aſſerit, non negans eſſe in maledictis iam ſtrigem. Credunt nonnulli in has aues ſe vertere quodam vnguine ſagas, qua de re conſulendi Sprenger in Malleo par. 2. & Alb. de Spina in quæſt. de Strigibus, & in Apolog. de Lamiis contra Ponſinibium; quod independet, an dæmones queant vnam creaturam in alterius ſpeciem commutare, qua de re nonnulla nos alibi. Sanè quod Strigæ, *ſiue vt Salicæ leges habent* Striæ, *vocentur huiuſmodi muliereulæ, ex hac opinione natum, & quia infantulis exitiũ moliuntur ſiue exſugendo illorum ſanguinem; vt vulgus credit, ſiue venenatum quid puerulorum labellis ingerẽdo, vt ex plurimarum Iudiciali confeſſione à Quæſitoribus Pompe Iopoli anno* 1583. *exceptâ conſtat. Alia auis eſt* Sorix *vel* Saurix, *de qua Victorin. lib. 1. Grammat. c. de orthograph.*

Solẽt vulgò Lamias & Striges pro iiſdem Sagis accipere. Sed ego loquor de vera horũ vocabulorum ſignificatione; non de abutendi licentiâ.

Vehementer falli arbitror, qui Lamias cũ Strigibus confundunt: idq́; patet ex iis quæ modo de Strigibus, & olim Louanij de Lamiis in Quodlibeticâ diximus: quam orationem, quia in hanc editionem inſerere non fuit viſum, dicam nunc breuiter hoc loco, quæ fuſiùs illic. Lamiæ, vt rectè Strabo, & Lucilius apud Lactantium, inania ſunt terriculamenta. idque vel inde poteſt colligi, quòd certi nihil de illis traditur. quidam Dæmones quoſdam, vel ſpectra tantùm eſſe cenſent, quæ Empuſæ *dicuntur, ita Philoſtratus in vitâ Apollonij Tyanæi: Saxo Grammaticus in hiſt. Danicâ: & Olaus in deſcriptione Septentrional. regionum; quarum forma penitus fabuloſa, ab Ariſtophane, Plutarcho & Euſtathio eſt petenda. Alij Lamiam fuiſſe mulierem Ponticam quæ grauidarum feminarum aluos cædebat. & extractos inde pueros deuorabat, ita Ariſtoteles in Ethicis Nicomach. Clemens Alexand. in Protrept. Horatius epiſt. ad Piſon. Diodorus autem, Phauorinus; & Suidas*

in Aſia apud Automolas montem eſſe in quo habitarit Lamia regina, eximiæ pulchritudinis mulier à Ioue adamata; quæ cùm filium amiſiſſet, & orbitatem non ferret, præ zelotypiâ omnes ex matrum gremio rapi pueros & occidi iuſsit: ingurgitare etiam ſe vino ſolitam, & domi manere, nec negotia regni curare, ideo creditam domi cæcam eſſe: tandem ob morum feritatem in feram commutatam. Eadem fere prodidit Græcus ſcriptor Antoninus Liberalis in Metamorph. Sed Dion in Libycâ hiſtoriâ, feras eſſe hoc nomine ſcribit vmbilico tenus femineâ formâ præſtantiſsimâ, reliquum corporis ſquammis confertis & impenetrabilibus contegi, & imum in ſerpentem horribilem deſinere; cuius extremum ſit caput: brachia ſquammis ſimilibus veſtita, manus aquilino more vncungues eſſe. has abſcondere, & ſororiantibus mammis homines ſibilo quodam ſono (hæc illarum vox) allicere: tum propè accedentes vnguibus arripere, & ſerpente circumuolutos necare, & cadaueribus veſci. Gloſſa interlinearis & Lyran. monſtra volunt eſſe femineâ formâ, ſed equinis pedibus. Lamiæ quoque ſacri vates Iſaias & Ieremias meminerunt; hic etiam mammam nudaſſe teſtatur. Sed adumbratè loquuntur, & huiuſmodi monſtra nominant, non quòd vlla vnquam fuerint; ſed cum vulgo loquentes hiſce confictis nominibus vel ipſos dæmones monſtroſorum criminum ſuggeſtores, vel eorumdem patratores impios homines ſignificabant, vt ex ſanctis Baſilio, Athanaſio, Theodoreto, Ambroſio, & Gregorio docet Leo Caſtrus ad Eſaiæ cap. 34. Sanè D. Hieronym. eo loco ſatis apertè ſignificat Lamias, Piloſos, & Onocentauros poëtarum figmenta & gentilium eſſe deliria. Vide de Lamiis, Adag. Lamiæ turres, Braſſicanum in Politiani Lamiam, & Chartarium lib. de Deorum imaginibus.

739 Exſecta viuæ viſcera] *ſolemne in Magicis. Propert. lib.3. in re ſimili:*

Illum turgentis ranæ portenta rubetæ,
Et lecta exſectis anguibus oſſa trahunt;
Et Strigis inuentæ per buſta iacentia plumæ, *&c.*

740 Pigri frigoris] *Moguntin.* nigri frigoris. *non muto. nam reddit frigus torpentes, quia vt dicit Xenophon* abigit & deducit ingenitum calorem ad penitas corporis partes. *Et frigus (vt inquit Contarenus lib.3. de element.) congregat tam homogenea, quàm heterogenea, conſtipatq; omnia, & vnumquodq; reddit ſuâ naturâ immobile, ac veluti mortuum. Etenim ſicut motus indicium eſt vitæ, ita immobilitas mortis & interitus. Ideo calor collatus frigori, rationem habet naturæ & vitæ; frigus verò, interitus. Sunt alia præterea multa frigoris incommoda, quæ refert Cornel. Celſus lib.1. Medicinæ cap.2. Vnde fit, vt frigidus pro noxio ponatur, vt accipit Seruius illud Virgilij:*

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

& ego illud in Cyri:

Inde Ioui geminat magno frigidula ſacra.

amatoribus enim ipſis magica ſacra nocent, vt alibi docui Herc. Octæo 452. *& Troad.* 486. *Comment. Antiq. in Iuuenal. Sat.7.* Gelidum *(ait)* pro mortifero, quia mors frigida eſt.

737 Verba non iſtis] *Moguntin.* illis, *pro,* iſtis. *non magni refert. Maior*

error noſtri, qui verbis incantatoriis vllam vim ineſſe putat: vt & Pici in lib. de Poſitionibus & aliorum, qui ſcripsêre verbis Barbaris, & nihil ſignificantibus plus energiæ contineri, quàm Latinis, Græcis, vel aliquid ſignificantibus. cur ſi vis verbis ineſt, non idem illa à quocunque pronunciata operantur? cur ſolum ſequitur effectus quando proferuntur ab iis, qui dæmoni tacito vel expreſſo pacto ſe addixerunt? vel addicentibus conſentiunt, vel quo alio modo dæmoni fidem habent? Nugantur ergo, qui hæc perſuadere volunt, & meritò ridentur ab Ethnicis, Plinio lib. 28. cap. 2. Galeno lib. de pharmacis. 6. Theophraſto lib. 9. de hiſt. plantar. Plutarcho in vitâ Periclis, & aliis; damnantur à Chriſtianis D. Chryſoſt. in Matth. D. Thomâ. 2. 2. q. 96. ar. 4. & ceteris Theologis. ridentur à Medicis doctioribus noſtri temporis Fernelio lib. 2. de abditis cauſis cap. de curatione ſupra natur. & Valleſio lib. de ſacra philoſophia cap. 3. Cauendum ergo à ſuperſtitioſis Aetij li. 8. cap. 50. & Tralliani lib. 9. cap. 4. traditionibus: Nec temerè admittendum quod Origen. in libris contra Celſum ſcripſit, aliquam vim habere in vnâ linguâ, & effectus producere nomina, quos in aliam tranſlata, aut alio ſono dicta non producerent.

740 Vos precor] *Furibunda fertur, & dithyrambico more vario carminis genere abutitur.*

742 Tartari ripis, &c.] *ſpecus mortis circumdatos, & quodãmodo incluſos ripis Tartari, hoc eſt infernorũ fluminũ. ſic Virgil. de vmbris dixit 4. Georg.*

Quos circum limus niger & deformis arundo
Cocyti, tardáque palus innabilis vndâ
Alligat, & nouies Styx interfuſa coërcet.

745 Pyrenidas] *ſcribe;* Pirenidas. πειρήνη *fons Corinthius ad radices fluens Acrocorynthi, Strabo li. 8. cuius aquas leuiſſimas eſſe ſcribit Atheneus li. 2. ca. 2. Vulgatum de eo fabulis, tradit Pauſan. in Corinth., Pirenen Nympham propter obitum filij ſui Ceuchriæ, tantam lacrymarum copiam profudiſſe, vt in fontem ſit conuerſa. Pallidam vocat Perſius initiò operis de eadem. vide Plinium li. 4. nat. hiſt. cap. 4. Prima eius ſyllaba ſemper producitur, in eóque differt à Pyrene monte, cuius prima anceps. Mons Pyrenæus duplex; Hiſpaniæ notiſsimus; alter Tyrolenſis, qui Brennerus hodie, non æquè. de quo Plinius Nepos in Panegyr.* Germaniam cùm plurimæ gentes ac propè infinita vaſtitas interiacentis ſoli, tum Pyrenæus, Alpes, immenſíque alij montes, niſi his comparentur, muniunt. *Planudes etiam in Epigramm. cum Alpibus coniungit. hunc Diodorus ſcribit Celtas à Gallis diuidere. Hic Pyrenæus fortaſsis Ariſtotelẽ in errorem induxit; qui lib. 1. Meteor. cap. 13. ſcribit verſus Occidentem ex Pyrenæo monte Danubium & Tarteſſum fluere. quod perſpicuè falſum, cùm eorum fluuiorum origines tam diuerſæ, & tot locorum diſsitæ interuallis; Tarteſſus etiam ex Tyrolenſi Pyrenæo, Danubius ex Hiſpanienſi nulla ratione fluere queat. Sed ad noſtrum. Verſus huius hæc ſententia; cùm optaſſet Medea noxiorum Manes omnes, pœnis intermiſsis, ad hos thalamos conuolare, ſcilicet mali ominis gratiâ; ipſum quoque Tantalum deſiderat Corinthum venire, vbi hæc geruntur, & ibi longam ſitim limpidis aquis Pirenes ſecurè explere.*

747 Lubricus] *odio Creontis, à ceterorum numero Siſyphum excipit; cui pœnæ continuationem imprecatur, ipſi etiam Creonti grauiora. Non dubia eſt hæc Senecæ mens; ſed obſcurata & offuſa duorum verſuum tranſpoſitione, quos ita in ordinem redigo:*

Lubricus per ſaxa retrò Siſyphum voluat lapis:
Longè grauior pœna ſedeat coniugis ſocero mei.

& poſterior hic variè habetur in libris excuſis; nam in Lipſ. legitur vt exhibui; rectè, niſi quod ex Mogunt. (in quo:

Grauior pœna cedat coniugis ſocero mei.)

amplector vocem; cedat. *pro eo quod ceteri;* ſedeat. *quod quàm Latinum, viderint alij: mihi non placet. Tres vett. Veneti:*

Grauior pœna ſedeat coniug. ſoc. mei.

Herbipolenſ. Lugdunen. & plerique: Grauiórq. pœna ſed. con. ſoc. mei. *quaſi ſint hi verſus iambici. Non deſunt, qui;* Pœna grauior ſed. vſto coniug. ſoc. mei. *Vide quanta deprauatio in hoc ſcriptore, & ſunt qui emendatione non multum indigere profiteantur? quorſum ergo tot in locis ex libris, ex coniecturis tam multa reſcribunt? Mos iſte Criticorum huius temporis: quæ alij caſtigant ſana quæ lubet ipſis commutare, ſaucia, conciſa, depoſita pronunciant.*

748 Vos quoque quas] *quibuſdam placet ex quorumdam codicum ſide, vt ſu ius.* Vóſq. quas vrnis. *ſed an id lex carminis patiatur, ipſi viderint.*

749 Danaides] *de his in Herc. Fur.*

752 Noctium ſidus] *Moguntin.* noxium ſidus *quod hîc non recipio. Nam Proſerpina, quæ eadem Hecate (Apollin. lib. 3. verſu 845. & 860.) & Luna Nocti prælucet, & noctium Dea dicitur. vnde & à poëtis νυχία: cuius nominis Apollonij Scholiaſtes rationem in d. lib. 3. reddit, quod noctu illi litabatur, vel quod in ſpaciis inferorũ latè imperabat; quem locum veteres νύκτα vocabant. verba eius ſunt:* νυχίαν δὲ εἶπεν, ἤτοι διὰ τὸ χθονίων βασιλεύειν (νύκτα γὰρ τὸν ἀφώτιστον τόπον φασὶν) ἢ ἣν νυκτὸς οὔσης ἐξιλάσκονται. εὔλογον γὰρ τὴν τῶν νυχίων τόπον κρατοῦσαν, κατὰ τὴν τῆς νυκτὸς ὥραν ἱλάσκεσθαι.

754 Euocaui] *Empedocles apud Laërtium, de Magiæ vi:*

Compeſcéſque truces ventorum rite procellas;
Exorti inſanis qui vaſtant flatibus agros.
Rurſum ſi libeat mox flamina pigra ciebis:
Et mediâ educes è tempeſtate ſerenum.
Induces mediâ pluuias æſtate ſalubres;
Et flatus ſiccâ, qui perflent omnia, meſſe.
Exſtinctúmque hominem nigro reuocabis ab orco,

Noſter in Hercule Oet. de eadem ſuperſtitione multa; à verſu 452. & varij ſcriptores quos ibi retuli. Virg. eclog. 8. & Aen. 4. Tibullus li. 1. eleg. 2. & 8. Ouidius epiſt. 6. Claudian. li. 1. in Rufin. Arbiter. & Lucanus: quibus addo Apuleium in Apolog. Columellam in li. de cura hortorum, Senecam nat. quæſt. li. 4. Plinium li. 18. cap. 2. & li. 30. cap. 10. D. Auguſt. in li. de doct. Chriſtiana; & lib. de nat. dæmon. apud quos miræ artis (ſi ars dicenda) iſtius effectiones. Quæ tamen an veræ an falſæ, ſolet quæri. Videri duntaxat veras, non

eſſe, placuit Platoni lib. 11. de legib. Prophyrio lib. 2. de abſtinent. animat. Plinio lib. 12. cap. 1. & D. Iuſtino Martyri in quæſtionib. proponi ſolitis Chriſtianis. Non tantum videri, ſed eſſe multas, multò verius viſum non Iamblico tantum & aliis prophanis, ſed etiam D. Auguſtino lib. 3. de Trinitate. & lib. 33. quæſt. 79. D. Thom. D. Bonauent. & aliis Theologis. Agimus autem (vt Seneca hic) non de Magia in genere; nec de Magia artificiali; neque de naturali; ſed de illa tantum quæ diabolica nuncupatur, & quam damnans agnoſcit Scriptura. Leuit. 20. Deut, 18. 1. Reg. 28. Act. 16. & Patres, vt ſanctus Auguſtinus lib. 21. de ciuit. cap. 8. & fusè S. Thomas lib. 3. contra gent. cap. 104. In quaque fiunt, certum eſt ea non à Magis, ſed ab ipſo dæmone fieri; quare hos omnes effectus veros eſſe poſſe, qui dæmonum poteſtatem & vires non excedunt. Difficillimum verò eſt homini ſcire quanta ſit naturalis poteſtas eius, vt ait D. Auguſtinus lib. 3. de Trinit. cap. 9. Quæcumque tamen operatur huiuſmodi, ea vel per motum localem, nam maxima corpora de loco in locum & breuiſſimo tempore transferre poteſt; vel operatur actione cauſarum naturalium, applicando actiua paſſiuis: vel denique ſenſibus noſtris illudendo, vt indicat D. Auguſtinus lib. de diuinat. dæmon. cap. 3. & d. libro 3. de Trinit. cap. 8. His ille modis mira operatur per Magos. Aliquando enim impedit actiones rerum naturalium licet indirectè, vel impedimento contrariæ cauſſæ, vel impulſione aut motu nimio, vt pleraque quæ hic Seneca memorat: aliquando imprimit miras qualitates in res corporeas; licet non permanentes. idq́ per naturales cauſas quas applicat. nocet beſtiis & rebus externis, Iob 1. cap. excitat tempeſtates (quamuis Wierus homo impius neget. quem refellit Pſ. 77. & in eum D. Auguſt. verſ. 49. (facit ignem deſcendere de cælo, Iob 1. Apocal. 13. & dicitur Princeps aëris, ad Epheſ. 2. & . 6. & confirmant l. 4. & 6. C. de maleſic. c. fin. in prin. 26. q. 6. Nam poſſunt hæc ſolo motu locali ab eo effici. Curſum tamen aſtrorum, vel orbium cæleſtium mutare non poteſt, nec Solem vel Lunam deducere, vt docet D. Aug. nec poteſt integrum elementum mouere loco, quia nihil poteſt contra ordinem vniuerſi conſtitutum à Deo, vt dicit D. Thom. q. 16. de malo. Vnde apparet hac in re Senecæ & reliquorum Gentilium error.

Vide Auguſt. lib. 21 de ciuit. Dei & Michael. Medim. de recta in Deũ fide li. 2. c. 7. à fol. 56.

Euocaui] vi carminis magici elicui. hoc enim vt plurimum ſignificat verbum euocandi; δυνάμιν, & imperium quoddam. ideo tribuitur vel Diis, Virgilius 4. Æneid. Manes euocat orco. vel Magis, vt hic; vel dominis, vt frequenter in Comœd, vel magiſtratibus & Imperatoribus. vnde & Euocati milites. Vide Oedip. actu 3.

758 Vetitum mare] Ouid. 2. Metamorph.

Et vetito rurſum tentarunt æquore tingui.

Claudianus 2. de raptu:

——vetito ſe proluit Arctos
Æquore —— fabulam altiùs. vide Higyn. lib. 2. & 3. Aſtron.

763 Iſter in tot ora] quidam illi quinque. alij plura; qui plurimum, ſeptem oſtia. vt Ouid. 2. Triſt. & Valerius Flaccus lib. 8. Dionyſius Afer verò & Claudian. de bello Gethico, quinque tantum. vide inf. Thyeſt. 376.

766 Tacente vento] *Non tollo: tamen aptius foret*; tumuit inſan. mare iacente vento. *vel*; ſonuit (*aut tonuit*) inſ. m. Tacente v.

Nemoris antiqui.] *ſcilicet lapſis frondibus, vel potius aliò tranſlato nemore, & ſic nudata domo. de Medea Ouid.*

Illa refrenat aquas, obliquaque flumina ſiſtit,
Illa loco ſiluas viuaque ſaxa mouet. *Idem:*
——conuulſaque robora terrâ Et ſiluas moueo.

771 Serta] *non amœnis floribus. ſed venenatis ex herbis.*

772 Nouena] *ſacer numerus iuxta Pythagoreos, cui vis, quia ex tribus ternariis* 773 Typhoeus] *numeratur inter venenata propter anguineos pedes, & ex eius ſanguine quidam venenata animalia nata credunt. huius formam deſcribunt Heſiodus in Theogon. & Apollodor. li. 1. Biblioth. & eius cum Ioue conflictum & ſuperum trepidationem narrant, propter quam noſter;* Qui regna concuſſit Iouis. *Typhonis in Cilicia cubile oſtenditur: ſpecus ingens, ore anguſto, in quem demiſſa confeſtim exanimantur. Vide Melam lib. 1. cap. 13. Solinum Polyhiſt. cap. 47. & quæ dicemus Thyeſt.* 808.

Diſcors] *item quia vt ait Heſiodus, de Genealog. Deorum.*

——ἐκ δέ οἱ ὤμων
ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,
γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες
——ex humeris verò ei
Erant centum capita ſerpentis horrendi draconis
Linguis nigris lambentes——

quibus ille varios edebat ſonos, interdum loquebatur. interdum mugiebat, aliàs rugiebat, aliquando latrabat, nonnunquam ſtridebat.

774 Regna concuſſit Iouis] *omnes enim cælicolæ varias illius metu formas induerunt.* Ouidius 5. *Metamorph.*

Emiſſumque imâ de ſede Typhoëa terræ
Cælicolis feciſſe metum, cunctoſque dediſſe
Terga fugæ: donec feſſos Ægyptia tellus
Cœperit, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.
Huc quoque terrigenam veniſſe Typhoëa narrat,
Et ſe mentitis ſuperos celaſſe figuris.

plura de Typhone Scholiaſt. Apollonij in extremum lib. 2.

776 Vectoris] *perperam Moguntin.* Victoris. *Vector ille Deianiræ, & victus ab Hercule.*

777 Quem Neſſus] *quàm violentus iſte cruor fuerit, oſtendit Oetæus Hercules: item quia flumen in quod defluxit tam tetri odoris factum, vt ab eo accolæ Ozolæ dicti, teſtes Strabo lib.* 1. *& Euſtath. Iliad.* ζ´.

780 Vltricis] *& hic quoque Moguntin. Malè*; victricis.

782 Harpiia] *quæ ad Harpiias pertinent, nota, & narrantur ab Orpheo in Argon. Apollonio lib.* 2. *Argonaut. Heſiodo in Theogon. Apollodoro lib.* 1. *Biblioth. Euſtathio in Odyſſ.* μ´. *&* Izaacio *in Lycophron.*

Zethum fugit] *expulſa è Phinei regia. vide Herc. Fur.* 758.

783 Sauciæ] *quidam manuſ.* ſociæ; *non opinor probè.*

Stymphalidas] *ſic dictæ volucres à Stymphalo Arcadiæ lacu, prope quam nidificabant, vel à Stymphalo quodam Heroë, quibus alæ, roſtra, vngues ferreæ; immanes & humanis carnibus inſaturabiles. Pauſan. in Arcad. Apollon. lib.2. Higynus lib. Fabular. cap.20. & 31 ſibi contrarius. vide Herc. Fur.*

785 Sonuiſtis] *latrarunt Hecates canes.*

Aræ] *confectæ ex ſanguineo ceſpite, vt ſtatim.*

Tripodas meos.] *oraculum meum, certius mihi & ſacratius Delfico tripode; de quo conſule Cælium lib.8. cap.15.*

787 Triuiæ] *Hecates, ſeu Dianæ, ſeu Proſerpinæ; quæ triuiis præerat, & triplici facie pingebatur. Ouidius:*

Ora vides Hecates, in tres vergentia formas:
Seruet vt in ternas compita ſecta vias.

tergemina Virgilio, triformis Horatio & aliis. Latius exponit Euſebius li.3. de præparat. Euangel. cap.3. tradens Lunam dici Hecaten, propter varias corporis eius formas, quas à diſtantia Solis ſumere videtur. Triformem quoque eius eſſe virtutem, nouiluniĳ virtutem, candidis & aureis veſtibus & ardenti face ſignificare: calathum verò, cùm iam media ſit, deſignare, quoniam creſcente lumine fruges maturat: pleniluniĳ virtutem ferrugineo colore denotare. verba ſunt; ἑκάτη δὴ ἡ σελήνη πάλιν, τῆς περὶ αὐτὴν μετασχηματίσεως καὶ κατὰ τοὺς σχηματισμοὺς δυνάμεως διὸ τρίμορφος ἡ δύναμις, τῆς μὲν νουμηνίας φέρουσα τὴν λευχείμονα καὶ χρυσοσάνδαλον, καὶ τὰς λαμπάδας ἡμμένας. ὁ δὲ κάλαθος, ὃν ἐπὶ τοῖς μετεώροις φέρει, τῆς τῶν καρπῶν κατεργασίας, οὓς ἀναθρέφει κατὰ τὴν τοῦ φωτὸς παραύξησιν. τῆς δ' αὖ πανσελήνου, ἡ χαλκοσάνδαλος σύμβολον, *&c. Apud Porphyrium ſic loquitur Luna; citante Euſebio extremo. lib. 4.*

Ἤδ' ἐγὼ εἰμι κόρη πολυφάσματος, οὐρανόφοιτος,
Ταυρῶπις, τρικάρηνος ἀπηνής, χρυσοβέλεμνος,
Φοίβη ἀπειροτεχνής, φαεσίμβροτος εἰλείθυια
Τριστοίχου φύσεως συνθήματα τρισσὰ φέρουσα.
Αἰθέρι μὲν, πυρόεσσιν ἐειδομένη εἰδώλοις,
ἠέρι δ' ἀργεννοῖσι τροχάσμασιν ἀμφικάθημαι.
Γαῖα δ' ἐμῶν σκυλάκων δνοφερῶν γένος ἡνιοχεύει.

quorum compendium continet vulgata verſio non ſententiam, vt alia quoque pleráque conciſè nimis reddita; neque ex fide:

Naturæ triplicis ego ſum Lucina puella;
Taurea, itémque triceps, miſſa è cælo aurea Phœbe
Quam multæ variant formæque, triáque ſigna:
Quæ terna & ſimulacra fero, terræ, aëris, ignis.

Incertus auctor, ſed vetus:

Terret, luſtrat, agit; Proſerpina, Luna, Diana;
Ima, ſuperna, feras; ſceptro, fulgore, ſagittâ.

& Prudentius libro 1. contra Symmachum: de Proſerpina:

Et regnare ſimul cæloque, ereboque putatur;

Nunc

Nunc biiuges frenare boues, nunc ſæua ſororum
Agmina vipereo ſuperis immittere flagro:
Nunc etiam volucres caprearum in terga ſagittas
Spargere: terque ſuas eadem variare figuras.
Denique cùm Luna'ſt, ſubluſtri ſplendet amictu.
Cùm ſubcincta iacit calamos, Latonia virgo'ſt:
Cùm ſubnixa ſedet ſolio, Plutonia coniux.
Si verum quæris, Triuiæ ſub nomine dæmon. &c.

Qui locus me admonet, ne lectorem celem, aliquando me aduertiſſe verſum illum Prudentij: Denique cùm Luna'ſt. &c.
cum duobus ſequentibus referri ab Higyno lib 4. *Aſtronom. c. de Luna, non citato auctore, ſi vulgatis exemplaribus, quæ ſola vidi, credimus. nam ego quidem cenſeo nunquam illos ab Higyno poſitos, ſed ab impudenti quopiam ſciolo inſertos. conferas præcedentia cum ſubſequentibus; facile deprehendes eo loci, minimè neceſſarios. Idem opinor bonorum adulterator librorum etiam lutulentas manus iniecit paullo prius in cap. de Sole, tribus eodem modo Prudentij verſibus intruſis. Etſi enim hunc Higynum ab antiquo illo, Augusti liberto, (diſſentit Turneb. lib.* 16. *aduerſar. cap.*1.) *alium credam; non tamen tanto poſteriorem Prudentio, vt eius verſus eo nec nominato planè præter rem mutuari voluerit. Citantur etiam priores duo à Calpurnio Baſſo comment. in Germanici Phænom. ſimili ſimilis plani flagitio: niſi Baſſus iſte ignobilis quiſpiam & tanto recentior Prudentio; vel imponant, qui Calpurnio Baſſo commentarios illos inſcribunt.*

792 Propiore] *præ metu artius ſtricto, & ad ſe propius adducto: vel propiore nobis, quia cælo deducitur.*

795 Dictynna] *Cretenſibus quidem Dictynna dicitur Dianæ ſocia Britomartys, quæ, caſtitatis tuendæ cauſa, ſe in mare præcipitauit (Pauſan. Corinthiac. ſeu lib.* 2.) *obtinuit tamen, vt hoc nomine Diana intelligatur, cui id tribuunt Græci Latinique: & in Laconia fuit ædes Dianæ Dictynnæ, teſte Pauſania in Lacon. ſeu lib.*3. *quod retib.*1. *delectetur, rete enim* δίκτυον.

797 Ceſpite] *Apollonij verſus, ſic vertunt:*

Obſerua, medium vt nox fecit humida curſum,
Fluminis ipſe petas vndas, vbi lotus: & vnus
Cyanea veſte indutus, fodere ipſe memento
Mox foueam. iugulata tibi ſit protinus agna
Femina, & ibi ſuper foueâ pyra ſtructa cremetur.
Atque voces Hecaten Perſeida, mellaque libans
Dulcia munera apum, places hanc. ſacriſque peractis
Rurſus abire pyra moneo conuertere nullus
Te retrò ſtrepitusve pedum, fremituſque caninus
Cogat. nam ſacri fiet labor irritus omnis.

confer etiam cum ſacro Tyreſiæ in Oedipo.

805 Ramus] *qualem ſomno tribuit Virgilius:*

Ecce Deus ramum Lethæo rore madentem

Viqueſoporatum Stygiâ —— *arbores ad Stygem natæ veneficiis idoneæ habebantur.*

806 Sacro feriam brachia cultro] *ritus ſacerdotum Baal.* 3. *Reg.*18. *item Cybelles , & Bellonæ.*

812 Quod ſi nim] *inuocabant Hecaten Magæ ; ſed quia ſciebant iracundam & terribilem, & ad malum pronam, id non ſine præfatione : ab iracundiâ enim Brimo dicta, & à ſæuis terriculamentis , quæ in aduentu eius cernebantur, & à fremitu qui tum terribilis audiebatur . declarant enim hoc pacto hunc locum iſta Scholiaſtæ Apollonij in lib.* 3. δοκοῦσι γὰρ αἱ φαρμακίδες τὴν Ἑκάτην ἐπάγεσθαι· Βριμὼ δὲ αὐτὴν προσηγόρευσε , διὰ τὸ φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν τῆς δαίμονος καὶ φάσματα ἐπιπέμπειν τὰ καλούμενα ἑκαταῖα· καὶ πολλάκις αὐτὰ μεταβάλλειν τὸ εἶδος, διὰ τὸ Ἔμπουσαν καλεῖσθαι, ἢ παρὰ τὸν βρόμον , τὸν τοῦ πυρὸς ψόφον· τόσσος γὰρ πέλεται βρόμος· ἡ γὰρ θεὸς λαμπαδοῦχος· τὸ δὲ βρι ἐπιτάσεώς ἐστιν, ὡς τὸ βρι-ήπυος ὄβριμος Ἄρης ἴσως οὖν Βριμώ, ἡ μεγάλην ἔχουσα μῆνιν βριμήνις τις οὖσα·

814 Perſei] *Hecate Perſei Regis filia , Solis neptis , teſte Dionyſio Mileſio; vel Ariſtæi iuxta Pherecydem filia , vel Iouis & Aſteriæ iuxta Muſæum Bacchylides noctem illi dat matrem;* Ἑκάτα δᾳδοφόρε νυκτὸς μεγαλοκόλπου θύγατερ· *In Orphicis dicitur Cerere nata :*

καὶ τότε δὴ Ἑκάτην Δηὼ τέκεν εὐπατέρειαν·

*Hanc Dionyſ. Mileſius in Argonaut. ſcribit, occiſo patre Perſeo, Aeethæ patruo nupſiſſe, eique peperiſſe Medeam & Circem ; fuiſſe virilis animi mulierem, venationi & medicinæ veneficiiſque deditam . vide verba Dionyſij apud Schol. Apollonij in lib.*3.*ver.*200. *Heſiodus & alij diſſentiunt. vide aduerſar.*

823 Prometheus] *alludit ad vulgatam traditionem Heſiodi, Horatij & aliorum ; Prometheum ſubduxiſſe furto ignem cæleſtem , atque mortales ignis vſum docuiſſe. Plato , de hac re latè agens in Protagorâ inter cætera ;* ἀπορίᾳ οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι , κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί· ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῳ ἢ χρησίμην γενέσθαι· καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ· τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχε· Cúmque aliam ſalutis humanæ viam conſultans Prometheus non inueniret, ſurripuit Vulcani Mineruæque artificioſam pariter cum igne ſapientiam. neque enim fieri poterat , vt eam ſine igne quis nanciſceretur, vel etiam vteretur. Eum itaque ſic hominum generi Prometheus intulit, atque ita ſapientiam, quæ victum ſuppeditat, conſecuti ſumus.

826 Mulciber] *Vulcani ignes inſopibiles eſſe putabant. ideo meminit Martianus Capella lib.*1. Lemnius faber inſopibilis illi perennitatis igniculos accendit.

828 Mediæ dona Chimæræ] *Mediæ . quia auctoribus Heſiodo & Homero , capite leo , ad caudam draco , medio corpore chimæra , horrendè efflabat vim ignis ardentis . ideo flammiuomam vocat Epinicus in Suppoſitit. apud Athenæum lib.* 11. *& apud eundem lib.*13. *dicitur Chimæra ſcortum ſignificare; eodémque ſenſu Pierius lib.* 1. 10. *&* 14. *Hieroglyph. ad laſciuiam retulit,*

quia (vt tradit Fulgentius li.3. Mytholog.) laſciuia amoris inuadit ſaltu leonino, procacitatem deinde igneam inducit, vltimo venenum & pœnitentiam infundit. Heſiodi interp. & D. Nazianzenus orat. 1. in Iulian. accommodant tribus partibus Rhetorices: per leonem denotari iudicialem, ob terrorem qui reis incutitur: per capram, demonſtratiuum, quòd in eo dicto plurimum laſciuiat: per draconem, deliberatiuum propter argumentorum varietatem, longioréſque circumductus, & quaſi ſpiras quibus opus in perſuadendo. Re ipsâ fuit Chimæra mons Lyciæ igniuomus, teſte Pomponio lib. 1. cap. 15. cuius aquis flammas accendi, fœno aut terrâ exſtingui tradit Plinius lib. 2. in eius cacumine leones, in medio capræ, in imo ſerpentes degebant: vnde nata fabula, de qua conſule Heſiod. in Theogon. Homerũ & Euſtath. Iliad. ζ'. Pindarum Olymp. 13. Apollodor. lib. 2. Biblioth. Strabonem lib. 15. Plutarch. in Parallel. Higyn. Palæphatum & Albricum.

830 Tauri] *flamminomi, quem Hercules occidit; vel potiùs quos Iaſon domuit, de quibus alibi*: Flammeum Aeethæ pecus.

831 Meduſæ] *Tres Gorgones Phorci filiæ, Meduſa, Steno, Euryale, vnicum oculum, quo viciſſim vtebantur, humeros alis, caput anguibus pro comâ ornatum, dentes inſtar apri quadriennis, vngues æreos habebant. Surrepto Perſeus oculo, Meduſæ caput amputauit; cuius è cruore ſtatim nati Chryſaor & Pegaſus, & in Africâ varium genus ſerpentium. qui caput intuebantur, ſaxei fiebant. Heſiod. in Theog. Ouid. in Metamorph. Apollodor. lib. 2 Biblioth. Higyn. in fabulis, & Baſſus in Germanic. Apollonius & Scholiaſt. ſub fin. lib. 4. Mythologias ſuggerunt Piſidas lib. de vitæ vanitate. Izaac. in Lycophron. Fulgent. lib. 1. & 3. Pierius lib. 16. Hieroglyph. Ad hiſtoriam reducunt Diodorus lib. 3. Athenæus lib. 5. cap. vlt. Pauſanias in Corinth. ſeu lib. 2. & Albricus lib. de Imaginib. Gorgonidum inſularum meminit Plinius lib. 6. cap. 31. Quædam Lilius Syntagm. 5.*

830 Semina flammæ] *ſic Lucretius lib.* 1. Semina ardoris.

839 Latratus] *latrabant canes Hecatæ comites.*

Theocrit. εἰδ'. 2.

—— κύνες ἄμμιν ἀνὰ πτόλιν ὠρύονται·
ἁ θεὸς ἐν τριόδοισι.
—— canes nobis per vrbem latrant:
Dea autem adeſt in triuiis.

Virgilius 6. Æneid.

—— viſæque canes vlulare per vrbem
Aduentante Deâ ——

Horatius libro 1. Sat. 8.

—— ſerpentes, atque videres
Nocturnas errare canes ——

Videndi Lilius Syntagm. 12. Turnebus lib. 13. aduerſar. cap. 12. & lib. 16. cap. 4. & quæ dicemus Oedip. verſ. 569.

840 Sacros edidit ignes] *nam illâ aduentante ſolum tremebat, & thedarum fulgur cernebatur, auctor Scholiaſt. Apollonij, & Turn. li. 15. cap. 8.*

IN CHORVM.

857 Genæ] *pro parte quâ viris primùm barba naſcitur . ita Pacuuius:*

Nunc primùm opacat flore lanugo genas. *notat Feſtus, addens etiam eas partes, quæ ſub oculis, genas dici , & ipſas quandoq; palpebras.*

862 Tigris] *De tigridis amore in catulos & arte quâ capitur , de furore relictæ in litore , de ſpeculo quo retardatur , de ſpontaneâ morte multa , præter Claudianum Plinius lib. 8. cap. 10. Solin. Polyhiſt. cap. 21. D. Ambroſ. libro 4. Hexamer. & Eucherius eò refert illud Iobi , iuxta Hebræorum contextum.* Tigris periit eo quod prædam non fuerit aſſecuta. *fuſiſſimè omnium Wottonus lib. 5. de different. animal. cap. 81.*

865 Frenare] *præcedentem verſum , ex coniectura, poſt tres qui ſequebantur, edi iuſſi. Non comparat Medeam chorus tigridi , quod iras & amores nequeat frenare ; ſed quod furore cæca huc & illuc pedes ferebat , nullo in loco valens conſiſtere , quam iræ vehementiam poſtquam graphicè chorus ; ſubiungit* ἐπιφωνηματικῶς, Frenare neſcit, *&c. Quod ſi vulgatum tuearis ordinem, cogêre cum vett. impreſsis,* τὸ, ſic, *omittere.*

870 Colchis] *à patriâ. ſic etiam vocat Archias lib. 1 Epigramm. ſic Latini poëtæ cuncti. Corintheam tamen fuiſſe Medeam, cenſent Scholiaſt. Apollonij & Pindar. Olymp. 13. quia Corinthus paterna eius poſſeſsio. vt docet Eumelus his verſibus:*

ἀλλ᾽ ὅτε δ᾽ Αἰήτης καὶ Ἀλωεὺς ἐξεγένοντο,
Ἠελίου τε καὶ Ἀντιόπης, τότε ἄνδιχα χώρην
δ᾽ ἄσαυτο παισὶν ἑοῖς, Ὑπερίονος ἀγλαὸς υἱός.
ἣν μὲν ἔχ᾽ Ἀσωπὸς, ταύτην πόρε δίῳ Ἀλωεῖ.
ἣν δ᾽ Ἐφύρην, κτέατεσσ᾽ Αἰήτῃ δῶκεν ἅπασαν
Αἰήτης δ᾽ ἄρ᾽ ἑκὼν, Βούνῳ παρέδωκε φυλάσσειν
εἰσόκεν αὐτὸς ἵκοιτ᾽ ἢ ἐξαῦτις ὅτις ἄλλος
ἢ παῖς ἠδὲ υἱωνὸς ὁ δ᾽ ἵκετο κόλχιδα γαῖαν.

ait Hyperionis filium Apollinem , filiis ſuis ex Antiopâ , Aeetæ & Aloëo , hereditatem ſic diuiſiſſe ; vt Aloëus vicinam Aſopo Regionem , ſed Corinthum Aeetes acciperet vniuerſam. Aeëthæ portionem ſuam diſplicuiſſe , & Buno retinendam cuſtodiendamq; tradidiſſe ; donec quis ex ipſo filius nepóſve , olim illam reddi poſtularet : atque ita Aeëtem Colchos profectum , ibi imperaſſe neglectâ Corintho. Aliam præterea rationem reddit Pindari Scholiaſtes, ſed minus veriſimilem.

877 Dux noctis heſperugo.] *hoc loco Moguntin. manuſc. & impreſsi tres Venetiis , vnus Herbipol. & vnus Baſileæ conſtanter;* Dux noctis Heſperus. *ſic etiam idem ſup. ver. 856.* Quis credat exulem *non;* exulantem. *& ver. 864.* Gangeticum nemus, *abſque;* ſic. *Sed alij codices agnoſcunt,* Heſperugo , *& numeri poſtulant. Stella Veneris, de qua Plinius lib. 2. cap. 8. Cicero de nat. Deorum. Cleomedes libro 1. Meteor. de eadem Iob. cap. 38.* Numquid producis Luciferum in tempore ſuo , & Veſperum ſuper fines terræ conſurgere facis? *paſsim poëtæ. Piſidas:*

Ἡ τίς τὸν αὐτὸν εὐστινόπλως ἀπέρχ,

Καὶ Φωσφόρον γνῷς, καὶ σκοτίους Ἕσπερον,
Οὐκ οἶδεν αὐτὸν ἐργάτην διπλοδρόμων,
Κήρυκα νυκτὸς καὶ προφήτην ἡμέρας· *Morellius:*
Quiſve vnum & idem ſidus acri lumine
Modò Phoſphorum, modò Veſperum, ſi perſpicit,
Hoc neſciat binorum opificem curſuum,
Lucis prophetam, noctis eſſe nuncium?

Cinna in Smyrnâ:
Te matutinus flentem conſpexit Eous,
Et flentem paullo vidit pòſt Heſperus idem.

Manilius lib. 1.
Nec matutinis fulgeret Lucifer horis,
Heſperus immerſo dederat qui lumen Olympo.

Seuerinus Boëtius:
Et qui primæ tempore noctis
Agit algentes Heſperus horas,
Solitas iterum mutat habenas
Phœbi pallens Lucifer ortu.

*Martianus Capella lib.*8. *de Nupt. Philolog. ſcribit Veneris ſtellam aliquando ſolem tranſcurrere, aliquando ſubſequi; aliquando ſuperferri, nonnumquam ſubiacere: nunc facere ortum, & vocari Luciferum; nunc poſt occaſum Solis effulgere, & veſperum vel veſperuginem nominari. Diuerſis ergo, non eodem die; manè ſolis ortum præcedit, & veſperi ſubſequitur: quod etiam ex Vitruuio deprehendas. Cicero quoque in lib. de Vniuerſit. teſtatur Luciferum curſum habere ſolis celeritati parem, & ita fieri vt modò vincat, modò vincatur. quando ſole tardior eſt, tunc oritur mane ante ortum ſolis, eúmque præcedit; quando celerior, tunc veſperi ſubſequitur occidentem. Gloſſar.* Veſperugo ἕσπερος. *Vocatur Heſperus etiam Noctifer & Nocturnus, teſte Turnebo libro* 24. *aduerſ. cap.* 27. *Catullus:*
Iamdudum Oetæos oſtendit Noctifer ignes.

Plautus in Amphitruone:
Credo Nocturnum obdormiuiſſe ebrium.

Papinius: Roſcida iam nouies cælo dimiſerat aſtra
Lucifer, & totidem Lunæ præuenerat ignes
Mutato Nocturnus equo —— *qui locus potuit virum doctum admonere, cuius demortui in Plautum commentarij editi, ne Nocturnum noctis Deum exponeret. Quis enim apud poëtas noctis Deus? Noctem ipſam, Deam dici inuenio: noctis Deum, non magis quàm diei. Niſi fortè ſic Martianus Nocturnũ accepit lib.*1. *cùm illum Conſentibus, Penatibus, Laribus, & Opertaneis adnumerat. Gloſſar.* Noctiuago νυκτιδρόμος.

IN ACT. V.

886 Vt iuſſus] *ſic Herbip. & Venet. Bernardini. ſic Lugdunenſ. ſic m. ſ. Caietan. neſcio cur mutarit, in;* Et iuſſus. *inde N.* Emiſſus. *ait: ſic furere flammas, quaſi ex præſcripto & mandato.*

890 Effer citatum.] *Euripides:*

O quæ dirum nefariè deſignaſti facinus
Medea, fuge, fuge; ſeu potes, nauigio;
Seu volucri per terram vehiculo.

Pelopeia] *Corintho.nam & Iſthmo Pelops imperauit.*

899 Iámque ſic temet] *vulgatis conſentiunt Eguian & Mogunt.m.ſ.*

933 Non ſunt mei] *Sophiſta quidam ſic facit loquentem;* Occide Medea Iaſonis filios, hominis iniqui, improbi patris, hoſpitis mali: *apud Stobæi Neophronem ita Medea ſecum deliberat:*

Age verò: quid facies anime? conſulta benè
Priuſquam pecces, & cariſſima
Tibi reddas inſenſiſſima, quo tandem exis miſer?
Reprime voluntatem & vim impiam.
Sed quid hæc lugeo: cùm animam meam
Videam deſeri atque negligi,
A quibus id minimè oportebat? molles ſcilicet.
Et timidi ſunt, huiuſmodi mala qui tolerant.
Ne relinquas anime teipſum in malis.
Hei mihi! ſtat ſententia. ô pueri ex oculis
Diſcedite. iam mihi cruenta magnum
Subiit rabies animum. ô manus! ô manus!
Ad quale facinus armamur! Heu quid
Tantum infelix audebo; quæ diuturnum laborem breui
Perditura meum pergo tempore!

939 Vt ſæua] *Ouidius in epiſt. Cydippes:*

Ipſa velut nauis iactor, quam certus in altum
Propellit Boreas, æſtus & vnda refert.

Papinius libro 1. *Thebaid.*

Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus
Vela trahunt: nutat mediæ fortuna carinæ.

eadem comparatione vtitur lib. 3.

849 Oculis pereant patris]*ſic Moguntin. Herbipol. & tres Veneti: recentiores addiderunt;* ſed oculis per. pat. *quidam;* in oculis per. pat. *amplector vet.cod.Lipſij in quo;* gementes, oſculis pereant patris.

853 Inuiſam manum] *non malè quidam lib.* domum. *ſolitum ſuum hoſpitium, pectus meum, inuadit ira & furor.*

955 Natos] *Duos fuiſſe voluit etiam Ouidius* 7. *Metamorph. Apollodor. lib.*1. *Biblioth. & Higynus cap.* 25.

960 Anguis]*viſis furiis & audito verberum ſono, ad inſaniam homines adigi credebant, patet hic & Herc.Fur. actu* 4.

Flammifera Erinnys verbere excuſſo ſonat, *&c.*

*idem Horatius, vt intelligo, de Bellonâ ſignificauit lib.*2. *Sat.*5.

——— quem cœpit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis

hic inquit inſanus, non attonitus tantum, cenſendus.

963 Frater] *Abſyrtus, quem conueniunt omnes ab impia ſorore laniatum: ſed Pacuuius & Diodorus Aegyaleum vocant. plerique volunt fuiſſe germanum fratrem, Sophocles in Scythis vterinum tantum. Timonax* τῶν σκυθικῶν. ϐ. *& Apollonius lib. 3. ob formæ præſtantiam Phaëtontem nominarunt. Quidam Medea natu maiorem faciunt, quibus ſauet Valerius Flaccus: Pherecydes in lib. 7. à Medea ex cunis infantulum ſublatum, & in mari poſtea necatum tradidit. quod tamen in patriis ædibus patratum mauult Sophocles in Colchid. ſed Apollonius propè Iſtrum, Plinius in inſulis quæ ab hoc facinore Abſyrtides nuncupatæ. vide Scholiaſt. Apollonij in lib. 4.*

976 Approba populo manum] *contra Horatij præceptum filios coram populo trucidat. quia tantus furor, quantum ſuperius deſcripſit, ſupremo actu, quem oportet multum aſſurgere, nuda commemoratione, pro dignitate exprimi nequiuiſſet. ſpectandum facinus, non narrandum auditoribus fuit. decorum ergo ſeruatum, aliter Riccius conatur excuſare, lib. 1. de imitat. Mihi videtur melior cauſa, quam dixi.*

978 Auctorem] *manuſc. Eguianus;* auctricem. *nouè.*

986 Dum faciunt] *dum ſuſtinent facere* ἐμφατικῶς.

992 Inuitam] *manuſc. Moguntin. & excuſi veteres omnes;* inuiſam. *vno ſenſu: odit me voluptas & lætitia, ſubit tamen.*

996 Congere] *Euripides:*

IA. Me hæc funera ſepelire & lugere ſinas.
MED. Minimè. quando ego ipſos hac ſepeliam manu,
Delatos in templum Iunonis Acreæ Deæ.

1010 Nimium eſt] *Moguntin.* Minimum. *rectè, ſi ſic diſpungas.*

—— vt duos perimat, tamen
Minimum eſt. dolori numerus anguſtus meo.

1014. Morámque ſaltem, &c. *vt excudi, legitur in o. l. impreſſis & m. ſ. Lipſius tamen cenſet* hæc confuſa, nec ſanæ mentis. Iaſon (inquit) cupit ſtatim interimi liberos, nō tractim mori & per ſingulos artus. Ea enim ſententia primi verſus. At pugnat ecce alter, & quærit ſupplicij morā Denique Medea reſpondet quaſi ex voto, & exorata. Omnia *(addit)* contra ſunt. *& ſuſpicatur verſus præpoſterè locatos, & digerendos ſic:*

——— haud vltrà precor,
MED. Perfruere lento ſcelere. ne propera dolor,
Morámque ſaltem ſupplicibus dona meis.

ita enim ſe malle quàm, ſuppliciis. *Iſta mente.* Optas, inquit Medea, citò defungi hoc ſpectaculo? haud fiet. & cum irriſione, Ne propera mi dolor, & moram ſaltem indulge his qui tibi ſupplices. *Hæc ille. Fateor multo cōcinnius. ſi quis mauult nihil mutari, Bernardinum fortè ſequatur; qui vult poſtulare Iaſonem, vt ſi filium velit occidere, moram donet ad fugiendum, ne ſcelus tantum ſpectare cogatur. & Medeam reſpondere, id ſibi gratum, nolle ſe feſtinare. reſtare temporis ſatis. ſed quis frigere iſtud non videt? Acutius N. lib. 2. ſuſpicion. cap.* XI. *ſecundo verſu non quæri ſupplicij moram,*

„ *ſed feſtinationem.cùm enim (ait) petit donari moram ſuppliciis ſuis, nihil*
„ *aliud petit, quam vt maturentur. Ratio hæc eſt, ſi moram donauerit Medea,*
„ *non iam amplius erit in eius manu. acumen eſt ſcholaſticum.* Quod *ego quidem non capio. monſtri ſimile, moram qui petit, feſtinationem petere; qui petit differri ſupplicium, petere vt maturius ſumatur. quaſi dicas, qui ait, negare; qui abnuit, annuere. Auſi hæc alij, audendum & nobis nonnihil. verſiculum* 1017. *puto non ſua in ſede nunc inueniri, reduxerim ad* 1006. *hoc modò:*

Me dede neci, noxium macta caput,
Infeſta memet perime. MED. miſereri iubes,
Hac qua recuſas, *&c.*
& poſtea:
Meus dies eſt, tempore accepto vtimur.
Benè eſt, peractum eſt, *&c.*

Ipſe occidi malebat Iaſon, quàm filios ſe coram. At Medea, Velles (ait) mori remedium & portum malis quæris. aſt mihi certum te nece filiorum in oculos ingeſta, quod ſummè malum metuis, excruciare. & ſimul cum minis vno infantulorum iugulato, alterius quoque cædem parat. vt hunc eripiat; vnum dicit Iaſon pœnæ ſufficere. Nec duos iram & tumorem animi ſui explere ſubinfert illa poſſe. & occiſo reliquo; ſcrutaturam ſe gladio numquid Iaſonium adhuc in viſceribus lateat. Refert Iaſ. non ingratum id ſibi ſpectaculum fore, nec ſupplicem ſe illi vltrà: mortuis liberis, peragat cœpta; ſe quoque ipſam interficiat. hoc ſpectaculum ſibi remiſſionem quandam & moram doloris fore (moramque ſaltem) *Quibus verbis efferatur aſpis illa, & abiecta ſuæ necis mentione, pergit inſultare afflicto. Ego verò largiar tibi moram lugendis, lauandis, ſepeliendis liberis: adſpectum quoque vindicis tuæ. quæ duo Iaſonis acerbiſſima, viperam illam videre ſanguine liberorum madentem, audire inſultantem, & vlciſci nequire.*

1017 Miſereri iubes *vide Herc. Fur. verſu* 512.

1022 Gemini ſerpentes *Ouidius:*

Nunc ego Medeæ vellem frenare dracones:

1024 Aliti curru.] *de quo Terentius, Varro, Marcipore*: Dixit Aeetæ Regi Medeam aduectam per aëra in rheda anguibus. *ſic reſcribo apud Nonium in* rheda, *vbi legebatur*: Varro Marcipore dixit, dixi regi Medeam, *&c. & Nonius monet ibi rhedam pro curru poni: propriè tamen Gallica vox eſt, & duarum rotarum vehiculi genus. An ab anguibus Medea vocatur* Anguicia? *nam gloſ.* Μηδεία, anguicia. *nempe ab anguibus carmine ciendis. Quare apud Horatium lib.*1. *Odar.* Te nemus Anguiciæ, *& apud Silium lib.*8. Anguiciam *non* Anguitiam *legendum, idque de Medea ipſa, non eius ſorore, vt volunt, capiendum. Porrò non temerè hoc de curru alite confictum. dæmones enim, etſi naturâ ſuâ corpus graue huc illuc ferri per aërem nequeat, præſtare id poſſunt; quod non de aſſumptis modo corporibus; quod communiter theologi concedunt; (D. Thom. in 2. d. 8. a. 3. D. Bonauent. ibidem. q. 8. Scotus q. 1. Durand. q. 2. & ceteri) ſed de nō aſſumtis etiam quantumuis magna ſint, dummodo per id vniuerſi ordo à Deo præſtitutus non immute-*

*Fabius lib.*1. *Inſt. cap.*5.

moueatur, omnino certum exiſtimo. Transferre ergo poteſt homines de loco in locum, etiam valde diſtantem, idque fecit interdum. nam duo millia porcorum præcipitarunt mali angeli in more, Marci 5. & Satanas tranſtulit Chriſtum Dominum à deſerto in Hieruſalem, & ab Hieroſolymis in montem excelſum, Matth. 4. vt SS. Chryſoſt. Auguſtinus, Ambroſ. Gregorius, & ceteri Patres omnes obſeruant: imò & D. Euſebius Emiſſenus à malo ſpiritu in deſertum ductum ſignificat, ſed hoc à D. Chryſoſt. Euthym. Gregorio; & reliquis non recipitur. Boni angeli Philippum Diaconum, & Abacuck aſportarunt, in Act. cap. 8. Daniel. vlt. Simon Magus à multis inſpectantibus viſus eſt in cælum eleuari, vt referunt D. Clemens Rom. lib 6. conſtit. Apoſtolicar. Hegeſippus lib. 3. D. Cyrillus Hieroſol. Catech. Myſtagog. 6. D. Epiphanius, Theodoretus, & alij. Confirmatur idem, quia multi reperti ſunt in locis diſtantiſſimis eò à Diabolo tranſlati, vt teſtantur Alphonſus Caſtro libro 1. de hæret. punit. cap. 16. & Silueſt. libro 2. de Strigib. de Pythagora Laërtius, de Apollonio id teſtatur Philoſtratus, de aliis Pompon. Mela lib. 3. cap. de Atlante monte. Plinius li. 1. cap. 5. Solinus in Polyhiſt. *Olaus Magnus lib. 3. Region. Aquilonar. cap. 11. Spranger in Malleo malefic. & Spina q. de Strigib. cap. 5. & 12. & contra Ponzinibium Apolog. 1. cap. 4. Grillandus lib. de Sortileg. Nec audio pleroſque iuris Canonici interp. qui vehementer ab hac ſententia abhorrent, auctoritate c. Epiſcopi. 26. q. 1. vbi id ludificationi ſenſuum adſcribitur. Vellem attenderent verba canonis; quæ ſatis innuunt, ibi non tradi hoc nunquam fieri, vt verè loco moueantur; ſed duntaxat, non ſemper id fieri, verum ſæpenumero decipi maleficos. Voluit enim Conc.* Ancyranum, *non vim eam dæmoni adimere, ſed maleficarum opinionem conuellere, quæ nunquam ſe falli, ſed ſemper id vere euenire credebant. Nam, vt plurimum, mente duntaxat abalienantur, quod etiam Olaus ipſe vidiſſe ſe teſtatur. De huiuſmodi exſtaſi, quam agnouit Plato, non malè accipias illud Virgilij 4. Æneid. alio quoque ſenſu intelligendum:*

Sic explicãt Caſtro vbi ſup. & Bernard. Baſin. de Artibus Magicis propoſ. 9.

Hæc ſe carminibus promittit ſoluere mentes
Quas volet ——

Vehar] *euaſit ergo, vt & poſtea manus Theſei: poſt obitum credita Medea nupſiſſe Achilli, auctores Ibycus, Simonides, & Apollonius, & in Ambrâ Politianus.*

1025 Sublimi ętheris] *ſic manuſcripti fere omnes. ſic veteres impreſſi quattuor. ſic Lugdunenſ. ſic Baſileenſ. malè ergo N.* ; æthere. *& manuſc. Moguntin.* ſublimis ætheris. *porro* ſublimus, *notum Priſciano & Nonio, ſicut* ſterilus, hilarus, *&c. Salluſtius libro 3. hiſtor.* ſublima nebula cælum obſcurabat. *Lucretius lib.* 1.

At nunc per maria ac terras ſublimaque cæli

1026 Teſtare nullos.] *nam ſi qui forent, tantum ſcelus vincere non paterentur. Ethnicorum more: quibus ſupplicia malorum, Deos eſſe; impunitas non eſſe perſuadebat. apud Euripidem in Bacchis Cadmus:*

εἰ δ' ἐστὶν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
εἰς τοῦδ' ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς.

Quod ſi ſit vllus qui Deos contemſerit;
Huiuſce viſâ morte iam credat Deos.

Electra apud Sophoclem:

οἱ δὲ μὴ πάλιν
δώσουσ᾽ ἀντιφώνους δίκας,
ἔῤῥοιτ᾽ ἂν αἰδὼς. ἁπάντων
τ᾽ εὐσέβεια θνητῶν.

Neque rurſum illi
Iuſtas ſoluant pœnas:
Effluet omnis pudor, & pietas
Homines inter nulla futura eſt.

Huc pertinent illa Virgilij I. *Æneid.*

Et quiſquam numen Iunonis adoret
Præterea, aut ſupplex aris imponat honorem.

Athenagoras in legatione ſcribit ab Alcmane & Heſiodo Medeæ diuinos honores tributos.

COMMENT. IN OEDIPVM.

ARGVMENTVM.

OEdipus Laij & Iocaſtæ filius, huius etiam maritus, illius occiſor, Thebis regnabat, quando dira peſtilitas ciuitatem inuaſit. conſultus Apollo; Laij necem, interfectoris exilio expiãdam, & luis finem fore, reſpondit. Ignorabatur nomen interfectoris. Creon itaque vnà cum Tireſia vate mittitur vmbras per Necromantiam euocaturus, vt ab illis, quod extiſpicio & capnomantia nequiuerant, reſciſcãt: quis reus ille, quem Phœbus innuebat. Reſpondet Laij vmbra, ipſum eſſe regem Oedipum. Negat ille: ſed tandẽ nimia curioſitate mala ſua ſibi & aliis patefacit. Denique ingenti in ſeipſum irâ percitus, ſibi oculos effodit in pœnã criminum quæ ignarus & imprudens conſciuerat. Iocaſta quoque ſe gladio confodit. Fugit orbus oculis in exilium.

In Actv. I.

DVBIVS] *quia obſcurus, nubilus, & quid medium inter lumen & tenebras.*

3 Luctifera] *ſic plerique N.* luctifica.

4 Iam cernet] *Burdigal.* perſpiciet. *rectè Moguntin.* proſpiciet.

Solatas] *viduatas, deſertas hominibus.*

11 Obiacent] *minùs rectè Moguntin.* adiacent.

12 Parentis] *putatiui. nam Polybus Corinthi Rex, OEdipum, regis Laÿ patris iuſſu expoſitum feris, pro ſuo aluerat.*

13 Vagans] *Moguntin.* vagus.

19 Delphicæ Laurus] *duo fuere oracula Delphica, ſine quibus hæc fabula nequit intelligi. prius Laio de liberis ſciſcitanti, redditum in hanc ſententiam;* Poſcere Laium liberos eique filium naſciturum, à quo ipſum necari fata ſanxiſſent. Id enim illi Pelopem imprecatum, ob occiſum à Laio filium, *poſterius accepit OEdipus; huiuſmodi*: Procul à templo Diis inuiſa proles abſcede; qui necati à te patris thalamum conſcendes, & tibi ex matre fratres procreabis. *priore territus Laius natum OEdipum, pedibus ferro ignito foratis, feris obÿci mandauit: poſterioris metu OEdipus Corintho in exilium profugit, & nolens oraculo fidem fecit.*

23 Non ego penates] *ſic omnes præter N. Non inquit à quoquam inſ-*

ſus, vel ſupplicium meritus, diſceſsi Corintho: ſed metuens, ne ſcelera de me prædicta committerem, naturæ iuri conſului. vitaui parricidium, & inceſtum cum matre.

29 Cadmeæ lues] Thebanæ, à quo etiam tota Bœotia olim vocata Cadmea, teſte Thucydide lib. 1. inde Propertius:

Cùm tibi Cadmeæ dicentur Pontice Thebæ.

32 Semper nouis] non ornatus cauſâ additum, ſemper, ſed vt funerum quandam continuationem ſignificet. Liuius lib. 5. Nec vllum erat tempus, quod à nouæ ſemper cladis aliquo ſpectaculo ceſſaret. ſic frequenter ſumunt ἀεὶ & inſerunt.

34 Incolumis ergo, ſcilicet Phœbi reus] ſic omnes codices, præter Mogunt. qui; incolumis ègo, tu ſcilicet. quid ſi Incolumis ergo tu, licet Ph. r. Tu, inquit, quem Apollo parricidam & inceſtum iudicauit, audebíſne ſperare Diis inuitis, & quaſi præmium facinorum, ſalubre regnum? ſed nihil muto.

36 Fecimus cælum nocens] ſequitur elegans peſtis deſcriptio, valdè elaborata, & plena imitationis. nam videntur præcipui poëtæ, in hunc quaſi communem artis oſtendendæ campum excurriſſe. longum foret ſi ſingula hîc in commentariis referrem: melius duxi & vtilius, vt vno curſu iuuenes imitationis cupidi queant percurrere, quæ olim collegeram, in finem libri reÿcere.

38 Leues] quidam; lenes.

39 Æſtiferi] Moguntin. æſtigeri.

Canis] orto ergo Cane ſeu Sirio hæc peſtis viguit. nam ait, ſolem tunc in leonem primùm ingreſſum. Plinius: Ardentiſſimo æſtatis tempore exoritur Caniculæ ſidus, ſole primam partem Leonis ingrediente. li. 2. c. 47. mens ergo noſtri; Sed vectus Leone, auget æſtum & calorem canis, flammâ ſuâ nos adurentis. verum id eſt. nam Calpurnius Baſſus tradit, cùm Sol ad Sirium acceſſerit, Siriÿ calorem duplicari, & languore affici corpora. Sirium Græcè propter flammæ candorem; caniculam Latinè vocari. inde dies caniculares dici. Germanicus, de caniculâ:

Cùm radios Solis tetigit, accenditur æſtu.

Plinius effectus miros huius ſideris recenſet libro 2. cap. 40. & lib. 9. cap. 16. multa etiam ex Timoſthene & aliis, Scholiaſtes Apolloniÿ in lib. 2. ver. 518. De nomine non conuenit, nam ſæpè canis cum caniculâ confunditur. cùm verè differant. nam duo ſidera canum. Vnum canis maior: alterum canis minor. Minor, vocatur Græco nomine Procyon à Manilio lib. 5. Firmico li. 8. cap. 9. Plinio lib. 18. cap. 28. & Anieno in Arati verſione, à Cicerone Latinè Anticanis, prior enim oritur & maiorem præuenit; hic propriè dicitur Canicula Maior, propriè loquendo appellatur ἁπλῶς Canis, idem eſt Sirius, de quo noſter, etſi fortaſsis vtrumque ſidus vno nomine complexus ſit. Calpurnius Baſſus apertè Maiorem vocauit Caniculam, his verbis: Sirium autem ſtellam vocatam putãt. propter flammæ candorem, Latini autẽ ipſam Caniculam vocant, vnde & dies Caniculares dicuntur: quia quandiu Sol in ipsâ eſt, peſtifera eſt: ſed pro qualitate, &c. Plinius etiam turbat. nam maiorem, vocat Caniculam d. lib. 2. cap. 40. & 47. & lib. 9. cap. 16. minorem

verò li.18.cap.28.vt omnino ex præcedentibus & ſubſequentibus verbis oporteat conijcere, de vtrâ loquantur ſcriptores, quando Caniculam *memorant. Ambigua etiam eſt vox.* Canis *de ipſo ſidere Maioris toto, & de ſtella vnicâ eius in linguâ; quæ fulgentiſſima lucidiſſimaque eſt, & propriè* Sirius *nuncupatur, teſte Ptolomæo. Etſi Higynus lib. 2.* Sirium *aliam eſſe ſtellam velit, quæ ſit non in linguâ, ſed in capite Canis maioris: verum Aſtrologi Ptolomæū ſequuntur. Quod tamen Higynus ſcribit, eam eſſe ſtellam Iſidis, hoc Ægyptiorum traditione aſtruitur; qui Iſidem in cælū tranſlatam à ſe* Sothim *a Græcis* canem *vocari cenſent. & eſſe Sirium Iſidis ſignum. quia Iſis fertilitatis dea putetur, &* Sothim *ipſis fœturam ſignificet, quæ Grecis* κύησις *ita factum vt ab his illa ſtella* κύων*, à Romanis canis dicatur. quæ prolixius Mercurius Ægyptius, & ex eo Plutarchus lib. de Iſide & Oſiride.*

41 Deſeruit amnes humor] *Aratus tradit Sirium vehementer exſiccare, & plerique volunt dictum à* σειριάω*, quia tunc fontes & flumina maximè areſiunt, & terra ſiccitatè ſqualleſcit,* *deſicco, arefacio.*

44 Obſcura cælo] *Sophocles:*

Vtinam igniferas excitet
Lampades Artemis;
Lyciorum quibus errat per
Culmina montium.

hoc eſt, vtinam ſerenos fundat radios, & clarâ luce micet.

45 Nouo] *inſolita ferrugine, & tenebris obnubilatur. Mogunt.* vano. *vanè.*

49 Denegat fructum Ceres] *Sophocles;* —— ὔτε γαὶ
ἔκγονα, κλυτᾶς χθονὸς
αὔξεται, *Item:*
φθίνουσα μὲν κάλυξιν ἐγκάρποις χθονός.
Nil tellus producit, fertilis olim. *item:*
Corrupta fertilis periit ſeges. *ad ſenſum, non ad verbum.*

Opinabantur etiam Ethnici Deum infenſum ſceleribus, non ſinere (vt loquitur Pacuuius) grandiri frugum fœtum, nec miteſcere. *vide Victorium libro 15. variar. cap. 20.*

Ceres] *Segetes ipſæ. Attici (teſtatur Clemens Alexand. in Protrept.) frumentum vocabant, Cererem: Thebani vitem, Bacchum. obſeruo idem apud Romanos. hoc enim ſenſu Næuius:* Cocus edit Neptunum, Venerem, Cererem. *quo loco* Veneri *mallem* Liberum, *vel* Palladem *ſubſtituere. vt cocum ſignificet abliguriſſe, piſces, panem & oleum, vel vinum. nam, vt Venus pro oleribus; exemplum requiro. certe non pro lactucis, aut betâ. Et etiam aliàs ſcio apud Nonium Veneris nomen pro Bacchi nomine ſuppoſitum. Vide inf. ad ver. 488. De hoc loquendi modo Plutarch. in lib. de Iſide;* ὥσπερ οἱ Διόνυσον τὸν οἶνον, Ἥφαιστον δὲ φλόγα, Περσεφόνην δὲ φησί που Κλεάνθης τὸ διὰ τῶν καρπῶν φερόμενον πνεῦμα ποιητὴς δὲ τῆς ἐπὶ τῶν θεριζόντων,
τῆμος ὅτ' αἰζηοὶ Δημήτερα κωλοτομεῦσιν.

vt hi qui Bacchum pro vino, Vulcanum pro flamma accipiunt. ſic & Cleãthes alicubi Perſephonem ait eſſe ſpiritum, qui per fruges fertur.

& quidam poëta de meſſoribus dixit: Cùm lecti iuuenes Cereris iam membra ſecarent. *mox eum morem reprehendit, vt non ſatis pietati conſentaneum. Craſſus verò apud Ciceronem 3. de Orat. quando proprium verbum proprio commutatur, grauem eſſe in oratione modum & ſæpè ſumendum cenſet:* ex quo genere *(inquit)* hæc ſunt: Martem belli eſſe communem, Cererem pro frugibus, Liberum appellare pro vino, Neptunum pro mari *&c. erat illi fortaſsis ante oculos locus ille Næuij.*

Ceres adulta] *creſcit quidem culmus & ſpicum; ſed ardore exareſcit. fatebor, tamen, mallem diſpunctione aliâ, & mente: videlicet,*

—— denegat fructum Ceres,
Adulta, & altis flaua cum ſpicis cremat, *&c.*

Fallit agricolarum ſpem Ceres frugum Dea. ſinit quidem adoleſcere & grandiri fruges; ſed priuſquam matureſcant, præuenit meſſorum falcem. ipſa iam adultum, & altum, & flauum culmum, cum ipſis ſpicis ſuccendit & adurit: atque ita exareſcente culmo, ſterilis fit meſsis, nec vlli rei, non ſeges, ſed paleæ.

53 Sed omnis] *Baſileenſ.* & omnis. 55 Thalamos] *virum & vxorem.* 56 Quæſtu carent] *Sophocles:*

Aſt innumera ex vrbe,
Quæ cadit indefleta per agros,
Paſſim turba iacet —— *idem etiam Liuius lib. 25.* Poſtremò ita aſſuetudine mali efferauerant animos, vt non modò lacrymis, iuſtóq. cõploratu non proſequerentur mortuos; ſed ne efferrent quidẽ.

60 Properátque] *ipsâ numerorum celeritate properationem indicat.*

63 Suæque] *illi ipſi qui funus curabant, funus efferuntur: & illis exequiis, quibus alios honorabant, ipſi tumulantur. Nec malè;* Duæque *geminæ vnius funeris exequiæ; cui ducebatur, & qui ducebat.*

64 Tum] *præterea, quinctiam.*

Corpora alienis] *Thucydides:* nam alij occupatis, quas alieni extruxerant, pyris, mortuum ſuum imponebant, ignémque ſubiiciebant: alij cùm alter arderet, ſuperiecto, quem ferebant, abibant.

67 Pars quota] *ſignificat non cinefacta, ſed vſtulata tantùm cadauera.*

70 Cadunt medentes] *Thucydides:* Ipsâ curatione alij ab aliis luem accipiebant. 71 Affuſus] aduolutus.

85 Hoc ſtare certo] *tralatione à militibus ſumta, quibus de gradu deijci turpiſsimum.* Gradum, *Liuius, Tacitus, ceteri, vocant locum quem in acie miles occupauit. Neque id* Regium *tantùm, ſed virorum omniũ officium. Nam; vt Cornelius ait decus illud Hiſtoriæ; & prudentiæ ciuilis doctor optimus; fortes & ſtrennuos oportet contra fortunam ſpei inſiſtere: timidi & ignaui ſolent ad deſperationem formidine properare.*

91 Gigantes] *Gigantum vox ſumitur ſæpe pro quibuſuis hominibus, feris, robuſtis, audacibus, ſuperbis, impiis, confidentibus in vi brachij ſui. ſic ſumi docent Gennadius in Geneſim, & Theodoretus; item D. Damaſcenus, & D. Chryſoſtomus: cuius hæc ſunt:* γίγαντας, ȣ̓ ξείνην πλάσιν, ȣ̓ δὲ ξένην μορφὴν, ἀλλὰ τοὺς ἥρωας, τοὺς πολεμικοὺς, τοὺς ἰσχυρȣ̀ς, Gigantes, non in-

vſitatum hominum genus aut peregrinum, non inſolitam formam, ſed Heroas & viros bellatores & fortes: *maxime tamen ſi vaſta ac procera mole corporis forent, quos Theodoretus vocat παμμεγέθεις ἀνθρώπους. Diuus Auguſtinus in Pſal. 32. & 87. docet ſumi pro ſuperbis & fortiſſimis. Diuus Hieronymus pro inexpugnabilibus. & D. Hieronymi diſcipulus Philippus Presbyter lib. in Iob 2. cap. 26.* Gigantes appellat ſcriptura diuina, homines ſuperbos, rebelles, & contumaces, vt fuit ille Nemroth Gigas venator contra Dominum. Diabolus quoque & ſui, tranſlato nomine Gigantes, propter ſuperbiam nũcupantur. *Si tamen liber ille non potiùs Bedæ eſt. à Chaldæis dicuntur Gibbarin, à robore, Prouerb. 2. verſ. 18. Dicti terrigenæ, quaſi terrà geniti. quod Græcum γίγας ſatis oſtendit quaſi γηγενής. genitus tellure. filios terræ vocat Paraphraſt. Chaldæus Prouerb. 21. ſic ſuprà in Hercule OEteo, bis Hercules vocatur Gigas. Preſsiùs tamen loquens Seneca, & ceteri etiam poëtæ, ſolis Titanibus nomen Gigantum tribuunt.*

92 Modis] *Moguntin.* nodis, *ſed in marg.* modis.

95 Superba] *rectè Mogunt. Herbipol. & primus Venetus*; ſupernâ.

97 Conciperet] *non muto, etſi alij, vt Veneti, & Herbip.* concuteret. *notũ vel ex Alciati Emblem. Leones ſeipſos caudâ flagellare, vt iram ſtimulẽt.*

101 Fortis] *Moguntin.* ſortis. *hoc eſt, ænigmatis, à cuius ſolutione, vel mea, vel feræ mors penderet. mea, ſi nequirem; illius, ſi ſoluerem.*

102 Triſte carmen] *ſcilicet:*

Eſt bipes, eſt quadrupes in terris (ſoláque vox huic)
Atque tripes: mutat vocem ſolum, omnia campis
Inter quæ ſerpunt, quæ cælo & fluctibus errant.
Aſt vbi contendit pedibus iam pluribus; illi
Deficiunt vires, & lentis robora neruis.

Alitis] *Sphingem Echidnæ & Typhonis filiam fabulantur, corpus canis, vultum puellæ, vocem humanam, alas auium, pedes leoninos habuiſſe; & , obſeſſo monte Sphincio, Thebanis ænigmata propoſuiſſe, quæ qui explicare non poterant, occidere ſolitam. cùm verò ſuum ſoluiſſet OEdipus; adeo ægrè id monſtrum tuliſſe, vt ſe de ſaxo præceps iecerit. copioſè iſta narrant Apollodorus lib. 3. Biblioth. Higynus in Fab. cap. 151. & Palephatus, qui docet ex hiſtoriâ natam fabulam, vt & Strabo lib. 9. Sphingem facetè Anaxilas, in Iuuencâ, apud Athenæum, lenæ typum eſſe contendit, alludens ad ænigma paullo ante aſſcriptum.* Solui] *docui de homine intelligendum, qui* infans, *quadrupes*; vir, *bipes*; decrepitus, *aſſumtò ſcipione tripes.*

104 Licuit perire] *amiſiſti occaſionem fortiter occumbendi, cùm ænigma Sphingæum ſoluiſti. nunc incaſſum optas mortem. capillatâ fronte, occaſio: præterire ſiuiſti, occipitium caluum non potes prehendere.*

105 Hæc] *ſe oſtẽdit. nam Iocaſta, & cum illâ regnũ; merces interentæ feræ.*

109 Phœbus] *Apollinem poëtæ ſemper cum Phœbo confundunt, cùm tamen vel ſex iuxta Clementem in Protrept. vel quinque iuxta Arnobium lib. 5. fuerint Apollines; & ſolus Iouis F. Phœbus ſit vocatus. huic ceterorum res geſtas adſcribunt; de hoc, quæ poëtæ canunt, intelligenda omnia.*

Si quam] *ſi fortè aliquam ſalutis rationem & peſtis ſedandæ modum Delphicum oraculum nos doceat : quo Creontem miſi. & ad Apollinem potius quàm quemuis alium Deum ; tum quia hunc veridicum putabant : tum quia Soli peſtilitatis ortum & ceſſationem aſcribebant. vnde non Marti modò ante prælium, ſed & Apollini* Pæan *concinebatur*, ὅτι παύει τὸν λοιμὸν, *quod peſtem ſedet. teſtimonium dicit Homerus Iliad.* ά. *quo loco de* Pæane, *ſeu* Pæeane, *ſeu* Pæone *interpretes videndi, necnon Suidas. Hæc carmina, quæ in peſtilentiæ remiſſione canebantur, etiam* ἐπιλοίμια *dicta*, *& ipſe Apollo* λοίμιος, *&* ἴηιος, *&* ἀκήσιος, *&* ἀλεξίκακος· *Vide Lilium Syntagm.* 7.

IN CHORVM.

Pergit luis magnitudinem celebrare.

110 Cadmi proles] T*hebani. Sophocles:*

O ſtirps noua veteris alumna Cadmi.

111 Vrbe cum tota] *Ouidius lib.* 2. *Metamorph.*

Cúmque ſuis totas populis incendia gentes.

eadem phraſi vtitur Diodorus Siculus lib. 19. *Biblioth. cum dicit vrbes cum ſuis incolis omnino euanuiſſe* ; ὥστε δὲ τὰς πόλεις καὶ οἰκοῦντας ἅπαντας ἀφανισθῆναι. *pulchre* Manilius *de morbi huius rapacitate*:

Extulit antiquas per funera pacis Athenas.

item: Ac tanto quondam populo vix contigit heres.

rectè noſter ; occidis *quia vt hominum, ſic vrbium naturales quidam interitus ac mortes, Stoicis. Vide Pet. Fabrum lib.* 1. *Semeſtrium cap.* 9.

115 Mundo primo] *Orienti.*

117 Cinnamis] *Solinus*: Cinnamolgus perinde Arabiæ auis, in excelſiſſimis lucis texit nidos è fruticibus cinnamorum; ad quos quoniã non eſt peruenire propter ramorum altitudinem & fragilitatem : accolæ illas congeries plumbatis petunt iaculis, deiectaſque preciis vendunt amplioribus: quod hoc cinnamum, magis quàm aliud mercatores probent. *de cinnamomo vide Iſidorum lib.* 17. *Orig. cap.* 8. *Aegynetam lib. de ſimplicib. medic. & Cadamuſtum in nauigationib. Indicis. Sequentes duos verſiculos, vt expeditior ſententia fiat, duxi tranſponendos. in quibus, quidam lib.* conuerſi Parthi; *alij, & in his manuſ* fallacis *eadem mente.*

Hoc malo; quam *excellentiſſimis.*

123 Inficit Indos [*Moguntin. addit*; igne vicino. *ſed Veneti*; Sole vicino. *vtrumque ab adtextu.*

130 Septem] *quarum apud Pauſaniam in Boeot. hæc nomina. Electrides, Proetides, Netides, Crenecæ, Ogygiæ, Homoloides.*

131 Stat grauis] *plena eſt & perfecta, nihil illi vt grauis dicatur deeſt. ſic illud Virg. lib.* 12. cælum ſtare puluere; *exponit Maurus, plenum eſſe. & Porphyrion illud Horatij*: Vides vt alta ſtet niue candidum Soracte, *hoc eſt, plenum ſit niue. Nonius etiam inter ceteras ſtandi ſignificationes hanc agnoſcit.* Plenam ſtragem *vocat figuratè, locum ipſum cadaueribus ſtratis oppletum*

132 Funere funus] *Sophocles*:

Haud aliter quam præpete penna
Liquidas ſcindunt auras auium denſata agmina:

Sic

Sic alium aſpicias ſuper alium
Rapidóque ocius igne
Triſtia ferri ad litora Ditis.

Manilius: Alter in alterius labens cùm fata ruebant.

133 Prima vis tardas] *Homerus Iliad. ά. primò correpta veterinaria iumenta, & veloces canes ſcribit. Silius Italicus:*

Vim primi ſenſêre canes: mox nubibus atris
Fluxit deficiēns, pennâ labente volucris:
Inde feræ ſiluis ſterni: mox ſerpere labes
Tartarea, atque hauſtis populari caſtra maniplis.

137 Aureo cornu] *Valerius Flaccus lib.* 1.

—— dabit auratis & cornibus igni
Colla pater —— *& lib.* 3.
Ibat agens lectas auratâ fronte iuuencas.

Sed, ſi Plinio credimus, cùm de minoribus hoſtiis, & inferorum ſacris agat Valerius, poëticè, non verò ritè locutus videtur. Plato in Alcibiade prodidit, exceptis Lacedæmoniis, Græcos omnes boues cornibus auratis ſacrificaſſe. Homerus Odyſſ. γ'. —— βοῦν ἦνιν εὐρυμέτωπον,

ἀδμήτην ἣ οὔπω ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀνὴρ,
τήν τοι ἐγὼ ῥέξω, χρυσὸν κέρασιν περιχεύας.
—— bouem iniugem, patalem,
Indomitam, quam nullus ſub iugum duxit vir,
Hanc ego tibi ſacrificabo, aurum cornibus circumfundens,

Cicero 2. de diuinat.

Nos circum latices gelidos, fumantibus aris,
Aurigeris Diuum placantes numina tauris.

boum epithetum à Tullio additum, ſolito in poëtarum carminibus vertendis multum ſibi permittere. apud Homerum Iliad. ζ'., vnde tranſtulit, nihil inuenies quod illi reſpondeat. Aurigeros, *interpretor indutos aurum cornibus. Seneca lib.* 1. *de benefic.* Nec in victimis quidem, licet opimæ ſint, auróque præfulgeant. *Trebellius Pollio, in vita Galienorum;* Proceſſerunt etiam altrinſecus centeni albi boues, cornibus auro iugatis, & dorſualibus ſericis diſcoloribus præfulgentes. *ergo etiam iungebantur, & quaſi iugo ſeu paxillo aureo impoſito cornua vinciebãtur. In antiquo lapide Romæ inſculptũ:*

* Vota Fauentinus bis deni ſuſcipit orbis,
Vt mactet repetens auratâ fronte bicornes.

* Hoc eſt, ſuſcipit votum vicennale.

Sed etiam coronabantur victimæ, vt docent Plin. lib. 16. cap. 4. & Lucianus Dial. de ſacrificiis. Vtrumq́ morem confirmat Prudent. de Romano Martyre:

Huc taurus ingens fronte toruâ & hiſpidâ
Sertis reuinctus, aut per armos, floreis,
Aut impeditus cornibus deducitur:
Necnon & auro frons coruſcat hoſtiæ
Setáſque fulgor bractealis inficit.
Hic vt ſtatuta eſt immolanda bellua, *&c.*

M

& prior Plutarchus Pauli Aemilij triumphum deſcribens: μετὰ δὲ τούτους ἤγοντο χρυσόκερω τροφίαι βοῦς ἑκατὸν εἴκοσι μίτραις ἠσκημένοι καὶ στέμμασιν. poſt eos ducebantur auratis cornibus boues centum viginti, vittis ornati & ſertis. *videor obſeruare, non tantùm quando immolandi; ſed etiam quibus diebus agricolæ Cereri operabantur, boues aratores in ipſis ſtabulis ſolere coronari. Tibullus indicat lib. 2.*

Luce ſacrâ requieſcat humus, requieſcat arator,
 Et graue, ſuſpenſo vomere, ceſſet opus.
Soluite vincla iugis. nunc ad præſepia debent
 Plena coronato ſtare boues capite.

142 Segnior curſu ſonipes in ipſo] *Lucanus.*

Belliger aſſumtis ſonipes defeſſus in aruis
Aduectos cùm plena ferant præſepia culmos,
Ore nouas paſcens moribundus labitur herbas;
Et tremulo medios abrumpit poplite gyros.

143 Armo] *concidens in latus. non probo Eguiani ſcripturam;* aruo.

145 Pecudes] *de pecudibus conſule* Wottonum *lib.* 5. *de different. animal. cap.* 93. *de diuerſis boum generibus eundem cap.* 92.

149 Lupi ceruos-leonis-vrſis] *de lupis* Wotton. *lib.* 5. *cap.* 78. *de ceruis cap.* 95. *de leonibus cap.* 81. *de vrſis, cap.* 83. Cerui] *Ouidianum verſum citans Seneca philoſophus legit;* non fidere, *pro,* nec fidere.

150 Irati] *efferati, incitati. ſic exponit ipſemet lib.* 1. *de ira cap.* 3. Dicendum feras irâ carere, & omnia præter hominem. nam cùm ſit inimica rationi, nuſquam tamen naſcitur, niſi vbi rationi locus eſt. Impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incurſum: iram quidem, non magis quàm luxuriam. Non eſt quod credas illi, qui dicit,

Non aper iraſci meminit, non fidere curſu
Cerua, nec armentis incurrere fortibus vrſi. Iraſci dicit, incitari, impingi. Iraſci quidem non magis ſciunt, quàm ignoſcere, *&c.*

151 Nulla villoſis] *vrſis denſitatem cutis & tergoris, vt propriam tribuit, lib.* 2. *de beneſic.* Queruntur quod non magnitudine corporis æquamus elephãtos, velocitate ceruos, leuitate aues, impetu tauros: quòd ſolidior ſit cutis belluis.* denſior vrſis, mollior fibris: quòd ſagacitate narium nos canes vincant; quod acie luminum aquilæ, ſpacio ætatis corui, multa animalia nandi felicitate.

* *Sic m. ſ. Burdegal.*

155 Non ſilua ſua] *ſic legendum ſuadent numeri.*

162 Phlegethon] *Deus fluuij genius: & quia amnis ille igneus; propter peſtilitatis ardorem, huius meminit.*

163 Miſcuit vndis-Sidoniis] *aquis Thebanis. nam Cadmus Sidonius fuit, qui Thebas condidit.*

Styga] *venenatis aquis Stygiæ paludis, amnes, fontes, puteos infecit. ſic alij poëtæ: Claudianus in Rufin. lib.* 1.

Ac velut infecto morbus crudeſcere cælo
Incipiens, primò pecudum depaſcitur artus,

Mox populos, vrbéſque rapit; ventíſque peruſtis,
Corruptos Stygiam peſtem diffundit in amnes.

Silius: Et patulam Cyanem, latéque paluſtribus vndis
Stagnantem Stygio Cocyti impleuit odore.

Lucanus, paullo aliter: —— tali ſpiramine Neſſus
Emittit Stygium nebuloſis aëra ſaxis,
Antráque letiferi rabiem Typhonis anhelant.

Styx, fons Arcadiæ ponè Nonacrim, aquam habet, nimio frigore, letalem, adeò corroſiuam, vt omne metalli genus perfringat, ſolâque muli vel aſini vngulâ queat contineri. teſtib. Plutarcho in Alexandro, Arriano lib. 7. de geſt. Alex. Plinio libro 30. cap. 16. & Iuſtino libro 12. Stygiam ergo aquam pro ipsâ morte videtur, vel quouis deleterio ſumere: & fingit factam huiuſmodi commixtionem; quia docet experientia, aquarum corruptione peſtilentiæ vim latiſsimè proſerpere. 167 Nauita crudus] *ſic Virgilius de eodem:*

Cruda Deo viridíſque ſenectus. *& Tacitus in vita Agricolæ:* quibus cruda ac viridis ſenectus, clari bello, *&c. alludens ad Virgilianum illud. multi codices habent,* Nauita Charon. *quod retinui, quia ſic m. ſ. & veteres impreſsi omnes, etiam Lugdun. vt neſciam vnde N. illud,* crudus.

170 Vectare] *Schidæ Burdegal.* portare. *& præcedenti carmine Eguian.* laxata, *pro;* laſſata.

172 Erraſſe locis] *hoc tempore peſtis, multi credebant contingere, & in Loimographiâ dabimus exempla ex Procopio, Cedreno, Sigisberto.*

174 Simulacra virum] *vel quòd ita ſe res habeat, vel quod in cladibus publicis metus ipſe faciat huiuſmodi apparere. Dion, in Tito, auctor eſt, exundante incendiâ Veſuuio, homines giganteæ magnitudinis interdiu, noctúque per vrbes oberraſſe. idem confirmat in Traiano. Pro prodigio hoc habuerunt etiam alij. Petronius Arbiter:*

Ecce, inter tumulos atque oſſa arentia buſtis,
Vmbrarum facies diro ſtridore minantur.

Lucanus, lib 1. —— venientes cominus vmbras.

Item: Tollentémque caput gelidas Anienis ad vndas,
Agricolæ fracto Marium videre ſepulcro.

Ciceronis Vrania in 2. *Conſulatu.*

Aut cùm ſe grauido tremefecit corpore tellus:
Iam verò variæ nocturno tempore viſæ
Terribiles formæ, bellum motúſque mouebant.

Dionyſ. Halycarnaſſ. lib. 8. ſub finem, ſcribit, Romæ obſeruata multa prodigia, Deorum iram nunciantia; exauditas ominoſas voces incerto auctore, obſeruatas oculis nouas ſpectrorum facies, & hæc oculis atque auribus hominum ſæpè oblata. & lib. 10. cælum arſiſſe, terram cum mugitu tremuiſſe, varias ſpectrorum facies horrendáſque voces auribus atque oculis hominum frequenter exceptas. Ouidius 2. Faſtorum:

Vix equidem credo. buſtis exiſſe feruntur,
Et tacitæ quæſti tempore noctis aui,

Pérque vias vrbis, latôſque vlulaſſe per agros
Deformes animas, vulgus inane, ferunt.

Maiora viris] *cur Critici mutatis? non aduertitis* Maiora veris, bis Cadmeum; *legi carminis aduerſari? quin & Lepidius illud:* Simulacra virum Maiora viris. *Scitis quàm lubenter Seneca ſic ludat. ſententia denique eadem futura; & hoc omnes ad vnum codices aſtruunt. quæ ad explicationem, dicentur Troad. verſu* 179. *ad illud:*

Emicuit ingens vmbra Theſſ. ducis,

181 Mugiſſe ſolum] *ſic Thyeſte:*

—— imo mugit è fundo ſolum.

Virgil. 6. Aeneid. Sub pedibus mugire ſolum, & iuga cœpta moueri
Siluarum —— *quem locum videtur hîc noſter imitatus, nam vtrumque ponit, addens*, bis Cadmeum tremuiſſe nemus.

De Mugitus terræ omine, teſtis etiam Dion, in Tito, in Traiano, & in Seuero. & Salisberienſis li. 1. Polycratici in fine: Sanè vt plurimum luem hanc terræmotus præcedit, vt docebo in Loimographiâ. Effici autem ſub terrâ ſonitus, qui mugitus imitantur, quod pro portento quidam arripiunt, id naturale eſſe, & ab incluſis exhalationibus, percuſſis vel percutientibus, prouenire docet Ariſtoteles lib. 2. Meteor. cap. 8.

175 Amphionios vlul. canes] *Thebanos canes. idem portentum habes Thyeſt. actu* 4.

180 Piger ignauos] *nunc ſequitur notarum morbi deſcriptio: quas ſimiles præter Lucretium, Thucydidem, Virgilium, quos antea retuli in Aduerſar. etiam alij deſcripſerunt. Ouidius:*

Viſcera torrentur primò, flammæque latentis
Indicium rubor eſt, & ductus anhelitus igni.
Aſpera lingua tumet, tepidíſque arentia ventis
Ora patent, auræque graues captantur hiatu.
Non ſtratum, non vlla pati velamina poſſunt, *&c.*

Silius Italicus:

Arebat lingua, & gelidus per viſcera ſudor
Corpore manabat tremulo, deſcendere fauces
Abnuerant ſiccæ iuſſorum alimenta ciborum:
Aſpera pulmonem tuſſis quatit, & per anhela
Igneus efflatur ſitientum ſpiritus ora.
Lumina ferre grauem vix ſufficientia lucem
Vncâ nare iacent, ſaniéſque immiſta cruore
Expuitur, membríſque cutis tegit oſſa pereſis.

Lucanus autem:

Iam riget atra cutis, diſtentáque lumina rumpit,
Igneáque in vultus & ſacro feruida morbo,
Peſtis abit, feſſúmque caput ſe ferre recuſat.

186 Tingit] *ſuffundit. ſic om. mei cod. tolerari tamen poſſe;* tendit, *docet Lucan. qui,* diſtentáq; lumina. *ſed ſatis hanc notã noſter cùm addit;* oculíq; rigent.

187 Sacer ignis] *Gloſſ. vet.* ἐρυσίπελας. *Lucanus vocat* ſacrũ morbum: *ſed non intelligendus de morbo qui propriè ſacer vocatur, ſic enim* ἕρπης (*de quo Seneca, & quem ponit, poſt Lucretium, comitem iſtius luis*) *alius, quàm* ἱερὰ νόσος: *verum ſacrum morbum appellat, dirum & abominabilem, eamque ſignificationem confirmat etymologia tradita ab Alexandro Tralliano libro* 1. *cap.* 14. *& Arethæo li.* 4. *de diutur. affectionibus. Sacer morbus* (*vt docui*) *propriè epilepſia, caducus ſeu comitialis morbus, qui vnde nomen acceperit, diſputat Mizaldus Centur.* 4. *Memorabil. aphor.* 2. *Sacer ignis in hominibus Zoſter vel Zona; in gregibus, vocatur puſula, teſte Columellâ lib.* 7. *de re ruſt. cap.* 1.

188 Paſcitur] *exeſt. Silius hoc expreſsit, dicens pereſa membra & cutem ſolis oſsis tegimen. ſic Virgilius.* Miſeros depaſcitur artus. *probat hanc Metaphoram Ariſtoteles de poët. Et cũ vſos Euripidem & Aeſchylum eodem in verſu oſtendit: ſed ita vt quod propter minus accommodatum vocabulum in iſto abiectum viſum, in illo eius verbi mutatione ſplendidum & illuſtre apparuerit. vterque in Philoctete oſtendens quomodo hulcera pedis carnem exederent, ſic dixit Aeſchylus:* φαγέδαινα ἥ μου σάρκας ἐσθίει ποδός, Phagedæna mihi carnes vorat pedis. *at Euripides epulari dixit,* φαγέδαινα ἥ μου σάρκας θοινᾶται ποδός. *eodem ſenſu Virgil. carpendi verbo vſus:*

—— cæco carpitur igni.

192 Iámque] *toties amplexantur, vt ipſa ſaxa tot amplexibus iam fatigentur.* 195 Elato cuſtode] *Defuncto eo ipſo, qui ægrorum curam gerebat.*

198 Solum hoc] *mori.*

199 Delubra] *maximè Apollinis. cauſam dixi.*

201 Iuuat ipſos ſatiare Deos] *iuuat crudelitatem Deorum explere, & ipſis quaſi exprobrare, in eorum conſpectu emoriendo. ſic Ouidius:*

Ante ſacros vidi proiecta cadauera poſtes,
Ante ipſas; quo mors foret inuidioſior; aras.

Attius: Nunc pergamus, vt ſuppliciis cælitum aras expleam.

IN ACT. II.

Refert Delphicum reſponſum Creo: quo, quia auctor luis, non nominabatur, accerſitus Tireſias conatur extiſpicio verum nomen eruere. Sed incaſſum omnia molitur. eſt autem hic actus plenus reconditæ haruſpicinæ & ſuperſtitionum.

214 Nexa] *Moguntin. & pleríque libri ſcripti;* flexâ. *rectè. flexiloqua vocauit Cicero. nam li.* 2. *de Diuinat. poſtquam dixerat:* ſed iam ad te venio,

O ſancte Apollo, qui vmbilicum terrarum obſides,
Vnde ſuperſtitioſa primum euaſit vox fera:

Subiungit: Tuis enim oraculis Chryſippus totum volumen impleuit, partim falſis, partim caſu veris, vt fit in omni oratione ſæpiſſimè, partim flexiloquis & obſcuris. *vaticinantibus omnibus, præcipuè Apollini, hãc in fando* ἀμφιβολογίαν *perfamiliarem teſtatur Ariſtoteles lib.* 3. *Rhetor. ideo Tacitus li.* 2. *ſcribit:* Ferebatur Germanico per ambages vt mos eſt oraculis, maturum exitium cecinisse. *ideo tradunt Syneſius in lib. de ſomniis, Scholiaſtæ Pindari, & Sophoclis, & Seruius in* 6. *Aeneid. Apollinem vocari* λοξίαν *ab Euripide, Aeſchylo & Pindaro, addo & D. Hieronymum: etſi*

alias cauſas phyſiologiæ accommodas comminiſcantur. alij vt Phurnutus, Aenæpides & Cleanthes apud Macrob. li. 1. Saturn. cap. 17. & Izacius in Lycophr. quæ ad hunc locum nihil faciunt. Delphos orbis vmbilicum, ſtatuunt etiam Pindar. Pyth. δ'. Sophocles in OEdipo tyr. Euripides in Oreſte, Plutarchus in lib. de ceſſat. oracul. Ouidius lib. 10. Metam. & Claudianus & alij; quibus Coſmographiæ ratio repugnat: ibi in profundo adytus anguſti ſpecu oracula fundebantur, hoc modo: ponebatur tripes ſacer in adyto, cum conſcendebat Pythia, & inſiſtens tripodi vaticinabatur, agitante dæmone. ita Strabo libro 6. Verius, amentem, vel temulentam ſaltem, malâ ſpecus exhalatione fieri conſueuiſſe, vt placuit Plutar. d. opere, & Plinio lib. 2. cap. 95. Diodorus autem lib. 16. Biblioth. narrat, quomodo oraculum innotuerit. ſcilicet paſcentibus haut longè à ſpecu capris, propius vnam acceſsiſſe, & confeſtim ecce tibi illam ſaltitare quaſi lymphatam, diſcurrere, rotari, cernuari, & motus adeò incompoſitos edere, vt paſtor (Plutarchus eum nominat Coretam) ſtupefactus rei nouitate, ipſemet ſpecus illius periculum fecerit; & ingreſſus, ebrio ſimilis, mente turbatâ, oracula fundens egreſſus ſit. idipſum pluribus aliis accidiſſe, longóque tempore accolas, ita mutuò ſibi futura ſolitos prædicere. Verùm poſtquam per inſaniam non pauci ſe in ſpecum præcipites iecerunt; placuit vnicam virginem deligi, quæ tripode conſcenſo conſulentibus ſatisfaceret. Hæc Diodorus, & Trogus apud Iuſtin. lib. 24.

Ambagæ] *eodem caſu Prudentius:*

Inſtigat bacchantis anus ambage Sibyllæ.

216 Ambigua ſoli nocere Oedippo datur] *ſic quidam m. ſ. Moguntin.* Oedipe. *legendum;* Oedipodæ. *ſic enim meliores quique codices, & Probus agnoſcit Oedipodis & Oedipodæ, & ait ſic vti Senecam, cùm dicit:* Oedipodæ domus. *vbi ſi legeretur;* datur. *haut dubiè de hoc loco: & ſic etiam, Probo teſte, hæc fabula Senecæ. Poteſt etiam Græco accentu;* Oedipo, *mediâ productâ legi, vt nonnulli volunt.*

217 Sedem] *ſic Lugdun. Baſileenſ. Lipſienſ. ſed melius Herbipol. & Veneti, cum m. ſ. Burdegal. & Moguntin.* Cædem. *ſcilicet Laij; quem interfectum volunt propter diras, quas illi Pelops, cuius filium Chryſippum rapuerat, imprecatus. auctor Ariſtophanes Grammat. in Euripid. Doſitheus tamen ſcribit Laio Pelopem ignouiſſe. Sophocles:*

Dilucido explicuit Apollo oraculo,
Piaculum hoc, quod terra nutriuit diu
Procul vltimas abigendum oras protinus.

223 Horridũ] *alij lib.* horrida. *Veneti,* horrido. *num legendũ;* horreo.

227 Parnaſſi] *Parnaſſus mons Phocidis dictus à Parneſſo Heroe, teſte Hellanico; vel, ſecundùm alios à Neptuni filio Parnaſſo. priùs Larnaſſus, à Larnace filio Deucalionis, vt ſcribit Andron. alij malunt ipſam arcam Deucalionis, quæ in eo quieuit, Larnacen vocatam, vide Schol. Apollonij & Stephanum. Herodotus duos eius eſſe vertices ſcribit, quorum vnus* Tithoreus, *alter* Hyampeus *vocetur: ceteri* Cyrrham & Nyſſan *appellant.*

229 Caſtalij] *fontis ad ima Parnaſsi, Virgilius & alij ſæpè meminere.*

Sacer Muſis, quæ illum accolunt. apud D. Auguſtinum libro 3. de Muſica ſunt hi verſus, quos ſuſpicor eſſe Pomponij Secundi, nam & eodem opere alios eius adducit, eo non nominato:

* Cunctæ igitur Camœnæ
Fonticolæ puellæ;
Quæ canitis ſub antris
Mellifluos ſonores,
Quæ lauitis capillum
Purpureum Hippocrene
Fonte; vbi fuſus olim
Spumea lauit almus
Ora iubis aquoſis
Pegaſus, in nitentem
Peruolaturus æthram.

*For. cultæ vel, cinctæ.

230 Lethea] *dira, vel ſui & decoris oblita.*

Commota] *Oecumenius in cap. 16. Act.* Pythia dicitur mulier quæpiam quæ inſidere ſolet tripodi Apollinis diuaricatis cruribus; deinde hoc modo ſpiritus prauus infernè aſcendens, & per loca mulieris tranſiens, eam inſaniâ replebat; & hanc ſolutis crinibus ſub hæc bacchari, ſpumámq; ore cogebat emittere, & ita in debacchatione conſtitutam, inſaniæ verba proferre. *En tibi oraculi Delphici ritum apertum: & horum, & ſimilium apud poëtas, explicationem; quomodo Pythia intelligenda inſediſſe vel inſtitiſſe tripodi: quomodo illo* ψευδοθείῳ *plena: quomodo commota à Phœbo. Nil fingo, en Græca verba:* λέγεται ἡ Πυθία αὕτη γυνή τις οὖσα ἐπικαθῆσθαι τῷ τρίποδι τοῦ Ἀπόλλωνος, διαιροῦσα τὰ σκέλη, εἶθ' οὕτως πνεῦμα πονηρὸν κάτωθεν ἀναδιδόμενον, καὶ διὰ τῶν γεννητικῶν αὐτῆς διαδυόμενον μορίων πληροῦν τὴν γυναῖκα τῆς μανίας, καὶ ταύτην τὰς τρίχας λύουσαν λοιπὸν βακχεύεσθαί τε καὶ ἀφρὸν τοῦ στόματος ἀφιέναι, καὶ οὕτως ἐν παροινίᾳ γενομένην τὰ τῆς μανίας φθέγγεσθαι ῥήματα.

232 Maior humano] *ſic Plutarchus, in Camillo;* φωνῆς δὲ μείζονος ἢ κατ' ἀνθρωπίνην ἀκοῦσαι: vocem verò humanâ maiorem audiuiſſe. *Liuius appellat vocem* humanâ clariorem. *Porrò ſequens oraculum paullo aliter refert Sophocles in Oedipo tyranno.*

235 Phœbo iam notus [*propter redditum oraculum Laio, quod explicui ſuprà ver. 16. & cuius mentio apud Proclum in lib. de animâ. Alcinoum. cap. 19. & Euſebium lib. 6. Præparat. cap. 6. Euripidis Scholiaſtes refert fuiſſe tale:*

Λάϊε Λαβδακίδη, παίδων γένος ὄλβιον αἰτῇς;
Δώσω τοι φίλον υἱόν· ἀτὰρ πεπρωμένον ἐστὶ
Σοῦ παιδὸς χείρεσσι λιπεῖν φάος.
Laïæ Labdacidæ ſobolis felix genus optas?
Ecce, dabo carum natum: ſors at feret olim
Illius vt pereas manibus, & lumen amittas.

242 Regi tuenda] *teſte Sophocle.*

Quæ enim peremit in illum, eadem in me quoque

Irruere poſſet dextera. itaque ſtatuo me
Mihi ferre opem, dum ei opitulor.

Darius moriens inter cetera hæc Alexandro dici iubet; Quod ad vltionem pertineat, iam non ſuam, ſed exempli, communémque omnium regũ eſſe cauſam; quam negligere illi & indecorum eſſe, & periculoſum. quippe cùm in altero iũſtitiæ, in altero etiam vtilitatis cauſa verſetur. *ita Iuſtin. Norunt hoc reges. nam (ſcribit Tacitus) Regicidij vltorem eſſe, quiſquis ſucceſſit: & hanc vltionem illis ad præſens munimentum.*

243 Queritur] *nemo enim ſubditorum vlciſci ſolet necem Regis quem timuerunt. non lugent, nec dolent: lætantur potiùs, & gaudent ſe iugo liberatos. hoc amplius regni ſucceſſoribus ſatagendum, ne inulta regicidia. Quid in hac mente vitij? nec in ſequentib. Nam aptè reſpondet Creo. Non ea (quam putas) cauſa omiſſæ vltionis, & officij: ſed quod maior metus imminens, excuſſit illam ſollicitudinem. Maior hic metus: Sphinx Thebas obſidens, & diras illas ſortes ciuibus proponens, quas mox vocat, nefandi carminis triſtes minas.*

255 Currus] *Moguntin.* tauros.

265 Penetrales Deos] *Penates, de quibus poſtea.*

266 Pater Neptune] *quidam in Cyri:*

Ipſe pater nudam ſæuâ Neptunus arenâ.

quòd ex aquâ genita cuncta multi crediderint. Quare Martianus Capella, multiplicis ſed abſconditæ doctrinæ ſcriptor, Neptuni Genium, omnium rerum genitorem Larem eſſe ſignificat, his verbis: Iunonis Hoſpitæ Genius accitus ex nonâ, Neptuni autem Lar omnium cunctalis. *Plura de primis rerum omnium principiis, Sidonius in epithal. Araneolæ, & Ariſtoteles 1. Phyſ. & 1. Metaphyſ. & ibi Fonſeca cap. 7. q. 2. & Pererius lib. 4. Phyſic.*

* Vulgò malè; *Neptune.* mallem etiam *Soſpita.*

269 Cirrheæ] *Phocidis oppidum, vbi Apollinis oraculum, Plinio diuerſum à Criſâ, Homero & Pauſaniæ idem. Lucanus lib. 1.*

—— ſecreta velim Cirrhea mouentem
Sollicitare Deum.

270 Degat] *non modò in longum extendat tempus vitam; ſed, & diu viuens, ſecurus in ſolio degat, ſine periculo regnet.* Degat, *habent Baſileenſ. Lugdun. Lipſienſ. & multi m. ſ. ſed tres Veneti & Herbipolenſis;* regat, *quod ex;* degat, *potiùs deprauatum videtur, quàm ex,* reddat.

278 Trigemina] *hoc triuium ducebat, Thebas, Corinthum, in Atticam, & dicebatur* Schiſte. *ita Pauſan. in Phocaic.*

280 Ima] *Moguntin.* arua. *planiciem.*

285 Amnis Elei] *Alphei, κατ' ἀντονομασίαν. Herbipolenſ. & Veneti;* amnis Elidis. *ſic Statius lib. 1. Siluar.*

An ſolum Ioniis ſub fluctibus Elidis amnem
Dulcis ad Ætnæos deducat ſemita portus.

286 Prædonum] *Sophocles:*

—— à latronum copiis
Facto impetu oppreſſum refert, non vnius
Dextrâ necatum ——

288 Sor-

288 Sorte] *monitus & iuſſus oraculo Phœbi.*

In tempore ipſo] *valdè oportunè.*

289 Tireſia] *Quia cæcus iſte vates, ideo de quouis cæco nomen eius vſurpatum. Iuuenalis Sat.* XIII. —— fatebere lætus

Nec ſurdum, nec Tireſiam quenquam eſſe Deorum.

vbi antiqua cõment. Dicturus es & viſipotẽtes & exaudibiles eſſe Deos. *ſic corrigo, mutila namque editio;* potẽtes, *ſed opponit cæco, non cuiuis infirmo.*

290 Manto] *Filia Tireſiæ, à cuius lacrymis denominatam* Claron, *ſacram Apollini, ex ſcriptore Thebaidis refert Scholiaſt. Apollonij in lib.* 1. *ver.* 308. *etſi Nearchus & Theopompus aliter, vt refert idem Schol. rara quædam adferens. vide etiam Pauſan. in Achaic. qui prodit: cùm Thebas Therander Polynicis filius & Argiui cœpiſſent; inter captiuos Delphos abductam Manto, cùm eius pater Tireſias ad Haliartum in viâ fato fuiſſet functus. Iuſſi ab oraculo captiui in Aſiam Coloniam ducere, eò tranſmiſêre; ad Claron inde poſitis caſtris, Cretenſes cum exercitu occurrêre, eóſque ad Rhacium deduxêre; qui Manto ſibi in coniugem accepit, & ex eâ Mopſum genuit.*

292 Petant] *membrana Burdegalenſ.* exigant,

299 Candidum tergo bouem] *album. talis hoſtia ſuperorum.*

300 Curuóque] *iniugem. & hoc ſollemne.*

303 Opima victima] *vide Herc. Fur.* 921.

Stetit] *admota aris hoſtia, interim dum vota concipiebantur, eique vinum & mola inſpargebatur; ſi modo tunc non abnueret, neque reluctaretur,* ſtare *dicebatur. Ouidius* 1. *Faſtorum.*

Rode caper vitem: tamen hinc, cùm ſtabis ad aram,
In tua quod ſpargi cornua poſſit erit.

Seneca Herc. Oetæo: Vt ſtetit ad aras omne votiuum pecus. *&* ſtantes hoſtiæ, *ſolæ idoneæ. talem ſe Amphitryo profitetur Herc. Fur.*

Stat ecce ad aras hoſtia, exſpectat manum
Ceruice pronâ. præbeo, occurro, inſequor.

vide Briſſon. libro 1. *Formul. pag.* 19.

305 Dono] *propriè quæ Diis propitiandis aris inferebantur,* dona, *auctore Nonio. Cicero:* impiis vetuit, ne Deos donis auſint placare; *Ouid.*

Placatur donis Iuppiter ipſe datis. *ſæpe tamen hæc;* munera, *vocantur, contra Donat. & Frontonem, vide Briſſon. pag.* 34.

306 Ingeſſi] *dedi, vt loquitur Herc. Fur.* 917. *Plinius libro* 12. *cap.* 14. ingere thura aris dixit. vtrumque ſollemne vocabulum.

309 Vtrúmne clarus ignis] *Habes in iis quæ ſequuntur Pyromantiæ, Capnomantiæ, & Hieroſcopiæ accuratiſsimam deſcriptionem, cui ſimilem apud alios ſcriptores non inuenio.* Pyromantia *diuinationis genus, quod à flammâ capiebatur:* Capnomantia *aliud quod à fumo:* Hieroſcopia, *extiſpicium eſt. de quibus vaniſsimis ſuperſtitionibus, quid ſentiendum, & quàm exſecrabiles ſint, docere te poterunt D. Iſidorus lib.* 8. *Origin. cap. de Magis, Rhabanus lib. de præſtigiis Magorum, D. Thomas* 2. 2 *q.* 95. *Ius canonicum c. illud. c. qui ſine* 26. *q.* 2. *c. igitur q.* 4. *& c. nec mirum q.* 5. *& qui ſpecies harum*

magicarum deluſionum accuratè recenſent. Ioan, Salisberienſis lib. 1. Polycratici cap. 12. & lib. 2. à cap. 17. Gaudentius Merula in Memorabilium libris, & fuſiſſimè Michael Medina lib. 2. de verâ fide cap. 2.

Et nitidus] *tres manuſc.* & viridis.

312 Circa ſerpit] *in pleriſque manuſc.* circumſerpit.

316 Iris colores] *De Iridis nomine & etymo conſulendus Plato in Cratylo, & in Theæteto. colores tres habet certos, cæruleum ſeu vinoſum, oſtrinum ſeu purpureum, praſynum ſeu viridem: à quibus alij multi, ſed incerti naſcuntur, auctore Ariſtotele lib. 3. Meteor. c. 3. & 4. & lib. 1. de cælo cap. 1. Sunt tamen, qui duos tantum colores admittunt, cæruleum & igneum. de cauſis illius, multa Seneca lib. 1. Nat. quæſtion. cap. 3. vt typographi diſtinxerunt. nam in m. ſ. deſunt capita. Multa Ammianus de Iride lib. 20. quæ commodius petas ex ipſo, vnde ille, fonte, Ariſtotele, præter id quod tandem addit:* indicium eſt permutationis auræ. à ſudo aëre nubium cōcitans globos, aut contra ex concreto, immutans in ſerenam lætitiā cælū. ideo apud poëtas legimus ſępe, Irim de cælo mitti, cum præſentiū rerū ſit ſtatus mutatio. *Alia quæ ad poëſim pertinent, de Iride, Lilius Syntagm. 9.*

320 In tenebras] *fit niger & obſcurus. Statius lib. 5. Thebaid.*

——niger omnibus aris

Ignis —— *quod ſollemne obſeruari in capnomantiâ, quam ibi etiam Statius deſcribit. Vide Crinitum lib. 23. de honeſta diſciplina. cap. 23. Prædicitur autem cæcitas Oedipi.*

321 In partes duas] *loquitur de diſcidio à flammâ rogi Ethcoclis facto, cùm in eum Polynicis cadauer fuiſſet iniectum. & acutè fingit hoc accidiſſe in iſto ſacro pyromantico, quod poſtea reipsâ contigit. ſecundum Æſchylum in ſept. ad Theb. Sophoclem Oedipo Colon. Euripidem Phœnyſ. Apollodorum lib. 3. Biblioth. Ouidium lib. 5. Triſt. eleg. 6. Papinium lib. 12. Thebaid. Higynum cap. 68. & Auſonium epigramm.* 136.

328 Fari] *ſuprà verſu* 92.

Reſponſa ſolue, fare quem pœnæ petant.

Attius, aut quis alius:

Neque me Apollo fatis fandis dementem inuitam ciet.

Vlpianus l. 1. de ædili edicto; ſi ſeruus inter fanaticos non ſemper caput iactaret, & aliquid profatus eſſet. Fatidicos, *nos prophetas dicimus voce Latinâ quidem ex Græco, ſed aliter acceptâ, quam veteres vtebantur pagani. Feſtus.* Prophetas Iulius in Adraſto nominat antiſtites fanorum, oraculorumque antiſtites. *Iulij verſus ſic emendat N.*

Cum capita viridi lauro velare imperant
Prophetæ, ſancta caſtè qui purant loca.

Multa ex his Briſſon. lib. 1 Formular.

331 Solet ira] *iram Deorum per exta, eorumq́ indicia denotari exiſtimabant. Statius 4. Thebaid.* —— aut verum ſpirantibus extis. *Tibullus li.* 1. *eleg.* 9. fibram *vocat* Deorum conſciam, *& eleg.* 11. Deorum nunciam. *Ouid. 5. Metamorph.*

Fibra quoque ægra, notas veri monituſque Deorum
Perdiderat ——

hæ notæ dicebantur Notæ, triſtes *aut* minaces. *Virgilius* 1. *Georg.*

Triſtibus aut extis fibræ apparuêre minaces.

non bona autem exta, triſtia, irata: &, vt loquitur Ammianus, ominoſa; quando pallida, liuida, tabida, marcida, vitioſa, aut (vt ait Briſſon.) quæ omnibus ſuis partibus non conſtabant; quibus aliquid deerat; quæ aliquâ labe & tetris notis aſperſa; quæ loco mota, & naturali ſitu minimè poſita: at quæ ſplendida, benè colorata, integra, plena, ſolida, abſque vlla denique macula & vitio; hæc bona, læta, felicia dicebantur. Vide Briſſon. pag. 25. & 26.

Ita certis] *ſic Plutarch. in Camillo;* οἵτε μάντεις ἤγγελον ἐπὶ τοῖς ἱερείοις προφαινομένην θεῶν μῆνιν. à vatibus nunciabatur iram Deorum ſacrificiis præſignificari. *Exta certum quid indicantia, vocabant* Adiutoria: *ex quibus verò nihil poterat coniici,* Muta, *teſte Feſto. hîc ergo exta Muta deſcribi, apertum ex iis, quæ ſubdit:*

Nec viuis fibra rapta pectoribus poteſt
Ciere nomen: alia tentanda eſt via.

334 Properè admoue] *Ritum ſacrificandi ſic accuratè Dionyſ. Halycarnaſſ. lib. 7.* ἐθυθύτουν εὐθὺς εἴτε ὕπατοι, μετὰ τῶν ἱερέων οἷς ὅσιον, καὶ τῶν θυηπόλων τρόπος ὁ αὐτὸς ἦν τῷ παρ' ἡμῖν. χερνιψάμενοί τε γὰρ αὐτοί, καὶ τὰ ἱερὰ καθαρῷ περιαγνίσαντες ὕδατι, καὶ δημήτρος καρποὺς ἐπιῤῥάναντες αὐτῶν ταῖς κεφαλαῖς ἔπειτα κατευξάμενοι, θύειν τότε τοῖς ὑπηρέταις αὐτὰ ἐκέλευον. τῶν δὲ οἱ μὲν, ἑστῶτος ἔτι τοῦ θύματος, σκυτάλῃ τοὺς κροτάφους ἔπαιον. οἱ δὲ πίπτον πρὸς ὑποτιθέσαι τὰς σφαγίδας, καὶ μετὰ τοῦτο δείραντές τε καὶ μελίσαντες, ἀπαρχὰς ἐλάμβανον ἐξ ἑκάστου σπλάγχνου καὶ παντὸς ἄλλου μέλους, ἃς ἀλφίτοις ζέας ἀναδεύσαντες, προσέφερον τοῖς θύουσιν ἐπὶ κανῶν. οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἐπιθέντες, ὑφῆπτον, καὶ προσέσπενδον οἶνον κατὰ τῶν ἁγιαζομένων. ἕκαστον δ' ὅτι κατὰ νόμους ἐγίνετο τοὺς ἀμφὶ θυσίας, ὑφ' Ἑλλήνων καταςαθέντας, ἐκ τῆς Ὁμήρου ποιήσεως γνῶναι ῥᾴδιον. *& poſt verſus Homericos:* ταῦτα δὲ ῥωμαίους ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ πράττοντας ἐπὶ ταῖς θυσίαις ἰδὼν ἐπίσταμαι. Conſules ſacerdotéſque quibus fas erat, lotis manibus, & luſtratis aquâ purâ victimis, moláque conſperſis earum capitibus, votíſque nuncupatis, miniſtros eas mactare iubebant: quorum alij ſtantem tum etiam hoſtiam vecte feriebant in tempora, alij cadentem cultris excipiebant; mox direpto tergore, concidebãt membratim, delibatáſque ex ſingulis extis, aliiſq. membris primitias, farre obuolutas, in caniſtris offerebant ſacrificantibus; qui aris impoſitas ſuccendebant, & vinum inſuper adfundebãt: quæ ſingula in ſacrificiis Græcorum factitari ſolita apud Homerum licet videre. (*mox ſubiungit Homeri loca*) eáque etiam ætate meâ Romanos in ſacris obſeruare comperi. *Hæc ille.*

Admoue] *ante aram ſtatue. rituale vocabulum, vt docet Briſſonius, & alij. Piaculare ſacrum cenſebatur, quando aut hoſtia ab ara profugerat, aut icta mugitum dederat, aut in aliam partem corporis, quàm oportebat, ceciderat, auctor Feſtus.*

335 Sparge-ſalſa-mola] *quando victimis ſalſa mola inſpargebatur, tunc demum dicebantur* immolari, *auctore Seruio in 4. & in 10. Aeneid. Gloſſar.*

Græco-latin. molacio, ἄλεσμα molator ἀλεστής. *num fortè rectiùs legamus, ἄλισμα & ἀλιστής? nam ἅλις ſalſugo &* mola *in ſacrificiis ſalſa . nam quid* mola *ſit, docet Feſtus, his verbis:* Immolare, eſt molâ, id eſt, farre molito & ſale hoſtiam perſperſam ſacrare. *qui locus interpres huius verſus Senecæ, quem vult Briſſon molam vocare far molitum & ſalitum; addere potuit & toſtum, hoc eſt, ador ſeu adus ex eodem Feſto & Auſonio. Verùm quia hîc non Romanum, ſed Græcanicum ſacrificium deſcribitur, opinor Senecæ molam accipiendam de farre non freſo, ſed integris frugibus. Scribit enim Turnebus lib. 7. aduerſar. cap. 13. Græcis in more poſitum fuiſſe, hoſtiis fruges integras, non tritas nec molitas inſpargere: & argumento eſſe, quod eorum molæ vocentur* οὖλαι *ſeu* οὐλοχύται, *quæ erant hordei integri, & frugum cum ſale admixto: vſos autem Græcos, vt Theophraſtus prodidit, in ſacris hordeo non molito, in priſcæ vitæ memoriam, quando homines, ſolidis, non contuſis, aut fractis, frugibus veſcebantur. Hanc ego cauſam cenſeo, cur Dionyſius Halycarnaſſ. dixerit victimæ capitibus inſpergi* Δημητρὸς καρποὺς, fructus Cereris. *& Ouid. lib. 15. Metamorph.*

Imponíque ſuæ videt inter cornua fronti
Quas coluit fruges —— *loquitur enim Samius Pythagoras.*

& huius conſuetudinis Græcanicæ etiam, ſine Turnebo, me memorem reddidit Suidas: Οὐλοθυτεῖν, κριθὰς ἐπιχέειν τοῖς θύμασι. οὐλὰς γὰρ ἔλεγον τὰς κριθὰς, κατ' ἀντίθεσιν τῶν φαιστῶν. ἅπερ ἦν ἄλφιτα ἀπὸ τῆς μύλης κατεψηνισμένα. τὰς γὰρ οὐλὰς, πρόσθεν ἔκοπτον ἐσθίοντες, οὔπω τῆς κατεργασίας αὐτῶν ὠρημένης. καὶ τὰς μὲν κριθὰς, μέχρι νῦν ὅλας χέουσιν οἱ ἐπιθύοντες ταῖς σπονδαῖς ἐπὶ σύμβολον τῆς παλαΐας τροφῆς. τὰ δὲ πόπανα, τῆς ἄρτι ὥρας. τουτέστι, τῆς αὖθις. hordeum effundere in ſacrificiis. οὐλὰς enim vocabant hordeum oppoſitione placentarum, quæ farina molâ comminuta erat. οὐλὰς enim eſuri concidebant, eorum confectione nondum inuentâ. ac hordeum quidem etiam hodie integrum affundunt libationibus ſacrificantes, argumentum veteris victus: placentas autem rotundas addunt, ad ſignificandam huius temporis elegantiam. *idem memorat Euſtathius in Homerum.. Frons ergo victimæ à Græcis ſolido farre perſpergebatur: poſtquam tamen mactata & in partes erat diuiſa, ſingulæ partes adolendæ, polline, quemadmodum apud Romanos, conſpergebantur, vt ex Homero Dionyſ. lib. 7. affirmauit. Homerus Odyſſ.* ξ'.

καὶ τὰ μὲν ἐν πυρὶ βάλλε, παλύνας ἀλφίτου ἀκτῇ.
Et partem quidem in ignem iecit, miſcens farinæ flori.

336 Placidóne vultu] *hoc neceſſe, ne ſacra ſint piacularia, vt modò dixi. Myrtilus, in Lesbicis;* Nam ſanè ſacerdotes aquam in aurem victimæ infundere conſueuerunt, vt illa his ſacris annuat. *vide Macrob. lib. 3. Saturnal. cap. 5.*

340 Vnóne] *obſeruabant ergo quoto vectis aut mallei ictu caderent. clarus hic locus.*

341 Oppoſito] *Ferrum, vel cultrum, vel ſecurim accipe. quidam Venet. ſed trium vltimus;* ſuppoſito. *credo ex Virgilij illo 3. Georg.*

Suppoſiti tinguntur ſanguine cultri. *& lib. 6. Aeneid.*

Supponunt alij cultros. *de quibus locis Virgilianis multa Turnebus lib.* 15. *aduerſ. cap.* 12. *ſed aliquod debuiſſet inter victimas diſcrimen ſtatuere. Nimis enim clarè Myrtilus;* Solent *(inquit)* ſacerdotes, victimis quæ mactantur inferis, humi capita incidere: ſic enim ſubterraneis ſacrificant, at cæleſtibus immolantes, colla ſurſum conuertentes, iugulant. *Quod verò alij eum morem nituntur probare his Ouidij ex* 7. *Metam.*

Tum ſuperinuergens liquidi carcheſia vini:

Alteráque inuergens tepidi carcheſia lactis.

mihi non ſatis probant. potius enim inuergens *&* ſuperinuergens *tantùm poſuit pro infundens & ſuperinfundens, & ſi qua alia diuerſitas, potiùs illa ex manus poſiturâ, quàm ex hoſtiæ modo, Naſoni. Seruius enim in* 4. *Aeneid. teſtis in ſuperorum ſacris ſolitos fundere vinum, hoc eſt, ſupinâ manu libare: in Inferorum verò ſacris, non niſi paterâ conuersâ, quod* inuergere *dicebant. an ergo* ſuperinuergere, *idem quod infundere? amplio.*

350 Per ora multus ſanguis] *Moguntin. Veneti, & Herbipol.* per ora, vultus ſanguis atque oc. r.

352 Sed ede] *Aruſpices exta inſpicientes, & ex eorum notis voluntatem Deorum explorantes,* conſulere *dicebantur. cæcus Tireſias conſulturus, operâ & oculis gnatæ ſuæ vtitur: & dum ſingula quærit, nihil omiſit, nihil præteriit Seneca.*

353 Leui motu, vt ſolent] *hanc inſpectionem ritè fieri putabant, ſi, adhuc viuæ pecudis vtero erepta exta, palpitarent, trepidarentq́, vt patet ex Arnobio lib.* 7. *aduerſ. gent. hîc dicit;* non leui motu, *quia ingentes tumultus inſtabant.* Vt ſolent] *quando læta nunciant.*

Exta] *ex viſceribus, propriè cor, iecur, & pulmo vocantur exta; quia hæc maximè exſtantia Diis proſecabantur. ſæpe hæc vocula corrupta apud ſcriptores. occurrit nunc Seneca, in cuius li.* 2. *nat. quæſt. cap.* 32, *&* 34. *in Lugdunenſi Griphiano, quo vtor; his,* extra, *pro,* exta *legitur.*

356 Cor marcet ægrum] *iam enim Haruſpices Græci cor inſpiciebant; quod Romani, demum poſt Pyrrhi ex Italiâ diſceſſum, facere cœperunt. Plinius lib.* 11. *cap.* 37.

357 Liuéntque venæ] *plena eſt hæc Senecæ ominoſorum extorum deſcriptio: cum qua videtur certare voluiſſe Lucanus lib.* 1. *quem fuerit non inutile cum eâ conferre.*

Terruit ipſe color vatem, nam pallida tetris
Viſcera tincta notis, gelidóque infecta cruore
Plurimus aſpero variabat ſanguine liuor.
Cernit tabe iecur madidum, venáſque minaces
Hoſtili de parte videt. pulmonis anheli
Fibra latet, paruúſque ſecat vitalia limes.
Cor iacet, & ſaniem per hiantes viſcera rimas
Emittunt, prodúntque ſuas omenta latebras:
Quódque nefas nullis impunè apparuit extis;

Ecce videt capiti fibrarum increſcere molem:
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & venas celeri mouet improba pulſu.
His vbi concepit magnorum fata malorum, *&c.*

Felle nigro] *probatur hoc verſiculo inſpectoribus etiam atræ bilis folliculum curæ fuiſſe: quem ſuo hîc loco, nempe in iecore, cui adhæret, poſuit.*

359 Semper omen vnico imp.] *duos enim Principes, & de Principatus contentionem minatur.* Vnico] *huic maximè, omni tamen imperio minax. quare huiuſmodi exta Liuius lib.* 27. *& Valerius lib.* 1. *cap.* 6. nimis læta, *vocant. M. Marcello Coſ. duo iecinoris capita viſa, eo qui necem præceſſit die, affirmant, Liuius, Valerius, Plinius, & Plutarchus.*

Cælius li. 4. antiq. c. 17. Turn. li. 11. aduerſ. cap. 27. & 28. & lib. 15. ca. 18. & 19. B. Briſſon. pag. 35. de Form.

360 En capita-bina] *de duplici hoc capite egere viri doctiſſimi Cælius, Turnebus, Briſſonius; ſed non ſatis clarè in re non clarâ. dicam apertius.* Caput *dicebatur initium vel ſummitas ipſarum fibrarum: hoc illi in omnibus extis obſeruabant, potiſſimum in iecore. ideo quando* ἁπλῶς caput *dicebant, hoc* κατ᾽ ἐξοχὴν *de capite iecoris intelligendum Plinius auctor eſt lib.* 11. *cap.* 37. *Capita verò duplicia, vera & imaginaria. verum caput, reipsâ ſemper vnum, niſi quid præter naturæ conſuetudinem in animali: vna namque ſummitas iſta fibrarum. ſi duo vera capita, vt præter naturam, ſic etiam ominoſum putabant, & huiuſmodi exta non bona, ſed triſtia. de veris his capitibus locuti hoc loco noſter Liuius lib.* 27. *Valerius lib.* 1. *cap.* 6. *& Plinius li.* 11. *cap.* 37. *& cap.* 1. *lib.* 28. *vbi ſcribit iecinoris caput aliquando geminum inueniri: opinor tum, quando tam pingue & auctum illud vnicum caput, vt geminum videatur. ſuadet Lucanus cùm ait:*

Ecce videt capiti fibrarum increſcere molem, *&c.*

Alia erant commentitia capita & imaginaria, quæ cunctis ſemper extis ineſſe aruſpices fingebant. Mente namque & cogitatione exta diuidebant in duas partes; vnam, Hoſtilem, *inimicis; alteram,* Familiarem, *amicis ſeu ſacrificium offerentibus tribuebant: atque ex vtriuſque partis colore, tabe, habitu, plenitudine, diminutione; quid aduerſariis, quid ipſis euenturum ariolabantur, vt docet Cicero lib.* 2. *de Diuinat. ſingulas has partes ſuum habere caput fingebant. Vnde iam manifeſtum cur Liuius lib.* 8. *tradiderit;* caput iecinoris, à familiari parte cæſum haruſpex dicitur oſtēdiſſe; *& Lucanus* hoſtilem partem, *noſter* hoſtile latus *nominarint. Ad duplex iſtud latus, partem, ſeu caput, videbatur conſequi etiam duplex* fiſſum, *vnum hoſtile & noxium, alterum propitium & amicum.* Fiſſum, *puto vocaſſe, lineam ſeu tramitem quendam imaginarium, exta & fibras bipartito diuidentem & interſecantem; quem fruſtrà quæras in corporis verâ diſſectione. meminit Cicero in lib. de Diuinat. & de Nat. Deorum. Fiſſum hoc diuidebant etiam in* familiare & vitale, *vt notat Turnebus lib.* 4. *cap.* 18. & vitale *dictum putat ceterorum extorum;* familiare, *tantum iecoris: & nititur auctoritate Lucani; cuius, vt vides, verba citata ſuperius nihil pro illo; & Ciceronis, qui inquit:* Fiſſum familiare & vitale tractant. *quæ verba non video cur me à ſententiâ meâ dimoueant, ne putem Romanis idem fuiſſe fiſſum familiare,*

proprium, & vitale; idque hoſtili & inimico, & alieno oppoſitum; nec aliud nomen fuiſſe fiſſo iecinoris; aliud extorum ceterorum. Iudicent Critici; mihi quidem ſine vllo diſpendio hæc nugacia deliria ſtultæ gentilitatis neſciri poſſe videantur.

360 Vtrumque cæſum] *quando vel cor in extis, vel in iecinore caput non inueniebatur, exta illa vocabantur* peſtifera. *docent Cicero* 1. *de Diuinat. & ex Feſto Paul. Diaconus.*

Cæſum] *Ouid.* 15. *Metamorph.*

——magnoſque inſtare tumultus
Fibra monet, cæſumque caput reperitur in extis.

ſimilem Liuij locum paullo antè exhibui. Triſte hoc oſtentum niſi in graui ſollicitudine & metu, ſi Plinio fides lib. 11. *cap.* 37.

Abſcondit] *non cæſum modo caput erat, ſed etiam in membranæ cuiuſdam inuolucris deliteſcens, vt vix potuerit magnâ curâ & diligenti inueſtigatione inueniri. exempla producit Barnabas pag.* 26. *&* 27. *Ego etiam nonnulla prior aduerſar.*

363 Hoſtile] *alienum, inimicum.*

Septemque venas] *prætendit venas ſalientes & celeri (vt ait Lucanus) pulſu motas; quod hoſtilium præliorum ſignum vetuſto Scholiaſti Lucani apud Briſſonium.*

365 Limes] *fiſſum.*

366 Mutatus ordo] *lege Veſalium, & alios Anatomicos, & videbis adcurarationem noſtri etiam in iſtis.*

367 Animæ] *reſpirationis & aëris vitalis.*

370 Omenta] *ſic fatiſcunt, vt quæ debebant obnubere viſcera, rimis ſuis illa potiùs prodant. ſic Lucanus interpretatur. addit*, non molli ambitu, *ſolent eſſe tactu mollia, vt pinguia: ſed nunc ſunt rigida & aſpera. Aliena ab hoc loco, quæ de carnibus immolatitiis omento tegendis referuntur à Turnebo lib.* 7. *aduerſ. cap.* 13.

373 Innuptæ bouis] *ſupra vocauit verſ.* 341. iuuencam, *quæ nondum pepererat: ſed forda tamen erat.*

378 Tentantque] *fingit victimam ſeminecem ſurgere, & conari effugere, quod admodum dirum. Vide Briſſon. fol.* 17. *&* 18.

379 Inane] *iam extractis extis.*

382 Fugiunt] *etiam Eguian. &* Mogunt. *vt ceteri mei m. ſ.* reſonant.

384 Aris ignis] *nil mutandum etſi lib. valde varij. ſic plerique. ſed Mogunt.* are ſegnis. *Herbip. & Veneti*; ore ſegnis. *quidam in marg.* arę ſanguis. *quid dirius, quàm ſi ipſe ignis mugiat foco tremente; omnem mugitum dirum conſtat.*

386 Suprema facere ſecuros mala] *vltima grauiſſimaq. mala metum tollunt. ſimile illud Hippol*, Fortem facit vicina libertas ſenem. *Tacitus Annal.* 13. præter ferociam animi extremâ ſenectâ liber. *Papinius*:

Vnde ea libertas; iuxta illi finis & ætas,
Tota retrò, feræque velit decus addere morti.

audax ergo & ſecurus Oedipus; quia miſer; quia ſenex.

387 Inuidebis] *tam grauia inſtant mala, vt hæc, quæ dicis ſuprema, præ illis bona & lucra cenſeri debeant: vt hoc tibi tempus aureum & felix adeò videatur, vt etiam inuidentiâ dignum; tibi ipſi, vt tunc inuideas, quam nunc ſortem abominaris,*

388 Scire cælicolæ] *ſciunt ipſi, ſed quod nos vnum ſcire volunt, cetera neſcire.* 390 Nec penna nec fibra] *ſolent iſta duo poëtæ coniungere, augurium nempe cum aruſpicinâ: primus Euripides dixit, obſcura & quæ non liquent, ea nos flammæ inſpectione cognoſcere, & vates illa per extiſpicinam & auguria conicere; ſic enim in ſupplicibus:*

ἃ δ' ἐστ' ἄσημα, κοὐ σαφῆ, γινώσκομεν
εἰς πῦρ βλέποντες, καὶ κατὰ σπλάγχνων πτυχὰς
μάντεις προσημαίνουσιν, οἰωνῶν τ' ἄπο.

Ouidius lib.1. Triſtium eleg.8.

Hæc mihi non ouium fibræ, tonitrúſve ſiniſtri,
Linguáque ſeruatæ, pennáve dixit auis. *Manilius lib. 4.*
Hinc in tanta fidem petimus, quàm ſæpe volucres
Accipiunt, trepidæque ſuo ſub pectore fibræ.

Lucanus autem ——— quis noſcere fibrâ
Facta queat? quis prodat auis? quis fulgura cæli
Seruet? & Aſſyriâ ſcrutetur ſidera curâ?

Penna] *augurium. de quo doctè Michaël Medina li. 2. de vera fide cap. 1. fol. 27.* Fibra] *extiſpicium: de quo idem Medina fol. 29. Porrò pulmonis duas eſſe, iecoris quatuor fibras docet Cornel. Celſus lib. 4. cap. 1. Fibras verò dici extremitates iecoris, docent Seruius, & D. Iſidorus lib. 11. Origin. cap. 1.*

Viuis rapta pectoribus] *ſic Thyeſt. cap. 4.*

Erepta viuis exta pectoribus tremunt.

Rapi illa conſueuiſſe, vt ſpirantia & palpitantia conſulerentur, Arnobij, Virgilij & aliorum teſtimoniis probat Barnabas pag. 23.

393 Ipſe euocandus] *confugit ad Necromantiam, ſiue Sciomantiam, de quâ poſtmodum.*

398 Nam te] *Nota, regibus non licuiſſe intereſſe ſacris inferorum; quibus manes inuocabantur. Nam inferos adiêre (ſecundùm poëtas) Aeneas, & Vlyſſes. Fortaſsis tectum quid & ingenioſum hic latet, & in adulationem Principis; quem negat fas adire inferos. Mos enim inualuerat, mortuos Impp. numero Deorum aſcribere. An etiam reſpexit ad Dialis flaminis conditionem? cui certè non licuit locum in quo buſtum erat, vnquam ingredi; neque mortuum attingere, vt ex Aulo Gellio refert Dominicus Floccus in lib. de Magiſtratibus; quem (mirâ inſcitiâ dicam an pertinaciâ?) pergunt Feneſtellam vocare. cùm ex Feneſtellâ multa ipſe Gellius; ex Gellio multa nominatim Floccus. Sed prius illud amplius placet.*

402 Populare carmen] *hymnus Thebanis peculiaris, & ſolitus. Feſtus:* Popularia ſacra ſunt (vt ait Labeo) quæ omnes ciues faciunt, nec certis familiis attributa ſunt. *populare ergo quod totius populi. Ennius Annal.*
Quam de tuas omnes legiones ac populares,

IN CHORVM.

Dithyrambus eſt in Bacchi laudem, eius geſta continens.

403 Redimite] *Bacchi legem iuſsiſſe, vt comites eius nigræ hederæ foliis & corymbis coronarentur, docet Dionyſ. Afer, & Bacchum comâtum pingi conſtat.* Corymbo] *Calpurnius:*

—— Bacchæis Muſa corymbis
Munerat —— *pleraſque laudes Bacchi hic decantatas breuiter recenſuit Propertius lib.3.eleg.16.*

Dicam ego maternos Æthæo fulmine partus,
Indica Nyſſeis arma fugata choris,
Væſanumque nouâ nequicquam in vite Lycurgum,
Pentheos in triplices funera grata greges,
Curuáque Tyrrhenos Delphinum corpora nautas
In vada pampineâ deſiluiſſe rate:
Et tibi per mediam benè olentia flumina Naxon?
Vnde tuum potant Naxia turba merum;
Candida laxatis onerato colla corymbis,
Cinget Baſſaricas Lydia mitra comas:
Leuis odorato ceruix manabit oliuo,
Et feries nudos veſte fluente pedes.
Mollia Dirceæ pulſabunt tympana Thebæ:
Capripedes calamo Panes hiante canent.

harum rerum mythologiam, omnium ferè, ſuggerit Ariſtides Orat. in Bacchum de feſtis, cognominibus, ceremoniis, miniſtris, & aliis. quæ commentarij loco ſint huic choro, plurima Strabo lib.10. & Lilius Syntagm.8. veſtitum & habitũ ſimilem ei, quem noſter. tradit Tibullus lib.1.

Sed varij flores, & frons remidita corymbis,
Fuſa ſed ad teneros lutea palla pedes:
Et Tyriæ veſtes, & dulcis tibia cantu,
Et leuis occultis conſcia ciſta ſacris.

404 Niſſæis] *Nyſas vel Nyſſas inuenio decem, apud Stephanun, omnes Baccho ſacras vrbes, 1. in Helicone, 2. in Thraciâ, 3. in Cariâ. 4. in Arabiâ, 5. in Ægypto, 6. in Naxo, 7. in Indiâ. 8. ad Caucaſum, 9. in Lybiâ. 10. in Euboeâ. Indiæ Nyſa intelligenda, quando ſine addito dicitur. iuxta hanc fuit mons Mero, ex ſententia Arriani, Philoſtrati, Curtij, Melæ, Plinij; in cuius antro Bacchus nutritus à Nymphis, vt etiam Lucianus ſcribit in dialog. Iouis & Iunonis, & dial. Neptuni & Mercurij. Idem tradit Homerus in Bacchi hymno, addens eo loco primùm à puero bacchari cum nutricibus eius cœptum. vt veriſimile ſit ibi quoque thyrſorum vſum inuentum. quare rectè* Niſſæi *vocantur. Longè tamen ab his diſcrepant, quæ, ex Braſienſium traditione, de Bacchi ortu ſcribit Pauſanias in Laconic. multa etiam non triuialia Diodorus lib.3. Biblioth, cui montem Mero Arabiæ tribuenti, non aſſentior. Nec etiam Apollonij Scholiaſti in lib.2. ſcribendi Nyſam eſſe montem Indiæ, & in ea naſci plantam ſimilem hederæ, quæ Scindapſos vocetur. ait:* Νύσα

ὄρος ἐστὶν ἐν Ἰνδικῇ. καὶ κισσῷ προσόμοιον φυτὸν φυτεύεται, ἐκεῖ ὃ προσαγορεύεται σκινδαψός. *Videtur enim Nyſam cum Mero confundere.*

Thyrſis] *Euripidicus Bacchus:*

Thyrſóque dato in manu, lambente hederâ.

Homerus : κισσοκόμην Διόνυσον ἐρίβρομον ἄρχομ' ἀείδειν.

Hederâ coronatum Bacchum, altiſonum incipio canere.

Latinus poëta : Sutilibus Liber committit prœlia thyrſis.

Thyrſus erat lancea hederæ frondibus occultata, vt hedera amicis metum tolleret; hoſtibus, doloſa cuſpis lanceæ vulnus infligeret. ab hoc thyrſo Bacchus thyrſiger, Bacchæ thyrſigeræ Latinis : Næuius Lycurgo:

Pergite thyrſigeræ Bacchæ, Bacchico cum ſchema. Græcis θυρσόλογχοι, *quæ vox doloſam illam cuſpidem indicat. Athenæus auream thyrſolanceam in manu habuiſſe docet Liberum, cùm de illo inquit:* εἶχεν ἐν ταῖς χερσὶ χρυσοῦν θυρσόλογχον. *Tribuitur illi thyrſus, quia luctator doloſus eſt, amœnâ vini ſpecie decipiens, pedéſque vinciens, & caput, niſi vinculis ſobrietatis & temperantiæ diligenter ipſe prius conſtringatur. ita Macrobius & Phurnutus.*

Armati]*ſic Mogunt. Herbip. & Veneti, & Lipſienſ. at Lugdun.* armate.

410 Erebi minas] *enumeratas ver. 160. & ver. 170. cum ſeq. ſup. chor. 1.*

411 Vernis comam cingi floribus] *alludit ad epithetum Bacchi* ἀνθιος, *quo cognomine cultus Athenis & Pataris, teſte Pauſaniâ in Achaic. vnde Catullus:* At parte ex aliâ florens volitabat Iacchus.

Tibullus lib. 1. eleg. 6. de Oſyri, qui idem Bacchus;

Te varij flores, & frons redimita corymbis.

413 Tyria-mitra.] *Propertius Lydiam tribuit. Tyriam accipio pro quauis Aſiaticâ mitrâ. nam Tyriis nullæ peculiares mitræ: niſi velis intelligi de mitrâ purpureâ, quod ſuſpicor. Euſebius lib. 2. Præparat. Euang. cap. 2. ſcribit mitram tribui Baccho, ad cohibendos vapores vini, caput petentes. Statius lib. 1. ſiluarum in epithal. Stellæ;*

——— eat enthea vitris

Atque hederis redimita cohors.

vbi repono; eat enthea mitris. מיתרא Mitra *autem vox Syriaca tam matrum quàm virginum ornamentum quo caput vinciebant, ſignificans; Latinè,* vitta. *Propertius:* Cinxit & acceptas altera vitta comas. *Fuit hæc Barbaris etiam virorum, Europeis tantùm feminarum, vna mulierum, alia virginum, vt patet ex Propertio. Et virginum non modò profana ethnicarum, ſed & ſacra Chriſtianarum; quas hodie vocamus* Nonnas, *D. Hieronymo & Arnobio notâ voce. de huiuſmodi mitrâ, Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Donatiſt.* compreſſam (*ait*) ab eo puellam; cui mitram ipſe impoſuerat; à qua paullo antè pater vocabatur; nefariè inceſtare minimè dubitauit. *ſcilicet Felix Donatiſtarum partis Epiſcopus. & lib. 6. eam vocat* mitrellam, *& ſpiritale genus nubendi eſſe dicit, alludens ad flammeum nuptiale. nam D. Hieronymus hanc mitrellam, paſſim in epiſt.* flammeum *appellauit.*

Hoc notãt nõnulli. tamen didici *Mithri*, ſiue illud Hæbreum ſiue Chaldæũ, ſiue Syrũ, dominium ſignificare, vnde & Mithridath nomẽ propriũ legis dominum denotans מִתְרִדָת

414 Ederáve] *coronabatur Bacchus ederâ, teſtibus Homero in hymn Demarcho lib. 9. Dionyſiac. & Nonno in Dionyſ. non quauis tamen, ſed nigrâ dumtaxat, quæ propterea dicta Dionyſias & Nyſſæa. quod docet Dionyſius cùm ſcribit Bacchas ſollemnia ſacra peragere, frontem redimitas nigris hederæ corymbis:* —— κατὰ νόμον ἱερὰ Βάκχῳ

στεψάμεναι κισσοῖο μελαφύλλοιο κορύμβοις.

plures enim ſpecies hederæ. vna hedera celſa, quæ vel per ſe ſtans arboreſcit, hæc dendrociſſos vocatur, vel iuxta Columellam orthociſſos: vel per ſe non arboreſcet, ſed indiget adminiculo, ideo ſuis cyrris & clauiculis parietes conſcendit, vel arbores amplectitur, & hæc vel eſt alba quæ Plinÿ ſemina, de qua Virgilius: Candidior cycnis, hedera formoſior albâ, *candida non ligno tantùm, vt putat Seruius (cui fortè Hebenus, nigra hedera) ſed fructu & folio, aut ſemine & folio: vel eſt nigra, quæ corymbos furuos habet, & à Plinio mas vocatur, qua in Dionyſiis coronabantur, de qua Virgilius:*

—— atque hederæ pandunt veſtigia nigræ ——

vel eſt omni carens fructu, teſte Theophraſto, multo minoribus quàm ceteræ foliis, plures habens inuolutiones, magisq́; cyrrhata, quare felix nominatur. Alia hedera terreſtris & humilis, humi ſerpens minutis & raris foliis, chamæciſſos iuxta pleróſque. quod de nigra dixi, confirmat Dioſcorides lib. 2. c. 2. κισσὸς πολλὰς ἔχει διαφορὰς τὰς κατ᾽ εἶδος· τὰς δὲ γενικωτάτας τρεῖς. λέγεται γὰρ ὁ μέν τις λευκὸς, ὁ δὲ μέλας, ὁ δὲ ἕλιξ, ὁ μὲν οὖν λευκὸς, φέρει τὸν καρπὸν λευκὸν, ὁ δὲ μέλας, μέλανα καὶ κροκίζοντα, ὃν δὴ καὶ ἰδιῶται Διόνυσον καλοῦσιν. ὁ δὲ καὶ ἕλιξ ἄκαρπός τε καὶ λεῖα ἔχει τὰ κλήματα, καὶ τὰ φύλλα λεπτὰ, καὶ γωνιώδη καὶ ἐρυθρά. *Quæ ferè fideliter nos paullo antè, licet fuſiùs; magna etiam ex parte Plinius reddidit ſcribens li. 16. ca. 34. triplicem eſſe ederam, candidam, nigrã, & helicen. has etiã in plures ſpecies diuidi. aliam tantùm fructu candidam aliã & folio fructũ candidũ ferent. um, aliis denſum acinũ & grandiorẽ, racemis in orbem circumactis, qui vocãtur* corymbi: *aliis minorẽ acinũ, ſparſioremq́; racemum, has* ſelenitias *dici. ſimili modo in nigrâ, alicui ſemen nigrum, aliis crocatum; cuius coronis poëtæ vtantur, minus nigris; quam quidam Dionyſiacam vel Bacchicam vocent, maximis inter nigras corymbis. Helicen quoque plures habere differentias. Nigræ ergo ſpecies illa quæ fructum habet* κροκίζοντα, *Baccho ſacra. & ab hac vocatus fuit* hedereus Deus, *teſte Pauſaniâ: quia ſcilicet, vt Plinius auctor eſt eodem lib. 4. primus ſe nigra hederæ foliis coronauit: & quia, vt canit Ouidius 3. Faſtorum,*

Nyſſiades Nymphæ, puerum quærente nouercâ,
Hanc frondem cunis circumpoſuiſſe feruntur,

& in memoriam Ciſſi comitis quem in hederam mortuum mutauit, vt cenſet auctor Geoponicorum; & propter ſimilitudinem quam cum fructu & foliis vitis ipſa hedera habet, quod Plutarcho videtur lib. 3. quæſt. 2. Sympoſ. denique quia frondes hederæ, frigiditate ſummâ, vini fumis reſiſtunt, auctore eodem Plutarcho d. lib. 3. q. 5. Vide Sancium Brocenſ. in Alciat. Emblem. 204. Pierium lib. 51. Hieroglyph. & Miſaldum cent. 1. Memorabil. aphoriſmo 99. Ad ſcripturam quod attinet, ſi ab edendo dicta, ederam; *ſi ab herendo,* he-

deram *ſcribere oporteret; nunc quia id incertum, vtrouis modo licet.*

Bacchifera] *quæ fertur à Baccho & Bacchis. non diſplicet etiam quod quidam m.ſ.* Baccifera. *hoc eſt, corymbifera.*

419 Falſos artus] *ſimulans te nympharum vnam tenellulam & mollicellam. vnde etiam propria hæc Bacchi forma cuidam veteri poetæ:*

Notas habemus quiſque corporis formas.
Phœbus comoſus, Hercules lacertoſus,
Trahitque Bacchus virginis tener formam.
Minerua flauo lumine eſt, Venus pæto.
At fronte crinitâ Arcades vides Faunos.
Habet decentes nuncius deûm plantas.
Tutela Lemni diſpares mouet greſſus.
Intonſa ſemper Æſculapio barba eſt.
Nemo eſt feroci pectoroſior Marte.

Virgo] *imò etiam ſub hœdi ſpecie delituit iuxta Apollodorum lib.3. Bibl.*

421 Luteam] *rectè. non zonam voluit luteam dicere, ſed ipſam veſtẽ, ſicut & Tibullus*: Effuſa ad teneros lutea palla pedes.

Veſtem] *pallam, teſte Tibullo.*

422 Vnde] *Moguntin.* Inde. *muliebrem habitum Bacchi etiam Celſo obiicit Origenes lib.3. eúmque vocat Menalam.*

425 Regeres] *virgâ potius & lupatis, quam pallâ tam molli. quare rectè v.l.* tegeres. *Herbipol. & Veneti continent*; premeres.

426 Eoæ] *totus Oriens, maximè Scythia & India. Bacchi bellum cum Indis deſcripsêre olim, teſte Apollonij Scholiaſt. Chamæleon lib.5. Iliad. Ariſtodemus lib. 1. Thebanor. epigramm. & Cletarchus in hiſtoriâ Alexandri Magni; item teſte Stephano Dionyſius in Baſſaricis. ſolus hodie ſupereſt Nonnus Panopolitanus, cuius fructu ex lectione carent plerique quòd Latio nondum ſit donatus.*

429 Senior-Silenus] *Salisberienſis, neſcio quo auctore Chironem dat Baccho præceptorem, lib. 1. de nugis curialium cap. 4. ceteri omnes Silenum, vt Euſebius lib. 2. Præpar. Euangel. cap. 2. inde Horatius:*

——— famulúſque Dei Silenus alumni.

Nemeſianus de Sileno ſic ex Virgilio;

Tum primus roſeo Silenus cymbia muſto
Plena ſenex auidè non æquis viribus hauſit:
Ex illo venas inflatus nectare dulci,
Heſternóque grauis ſemper ridetur Iaccho.

Sileni filij iuxta Eurip. in Cyclope ſunt Satyri, etiam ab eo dicti Sileni. Nicander in Alexopharm.

ὡς δ' ὁποτ' ἀγριοέσσαι ὑποθλίψαντες ὀπώρην
Σιληνοὶ κεραοῖο Διωνύσοιο τιθηνοί,
πρῶτον ἐπ' ἀφρείζοντι ποτῷ φρένα θωρηχθέντες,
ὄμμασι δινήθησαν, ἐπὶ σφαλεροῖσι δὲ κώλοις
Νυσαίην ἀνὰ κλυτὺν ὑπέδραμον ἀφραίνοντες.

ὡς οἵγε σκοτόωσι χαχῇ βεβαρηκότες ἄτῃ.

Gorrhєus:

Aut veluti expreſſis Sileni agreſtibus vuis;
Cornibus inſignem qui nutriuere Lyæum;
Poſtquam tentarunt ſpumantia pocula mentem,
Primùm oculis variant, titubantes inde per imas
Incedunt Nyſſæ malefidis paſſibus oras.
Talis eos premit epoto vertigo veneno.

quo loco Scholiaſtes tradit dictos à verbo σιλλαίνειν, *quod ſignificat conuiciari, & eoſdem eſſe Satyros. Nonnus tamen videtur diſtinguere hoc verſu:*

Et ſetoſorum ſatyrorum aculeati ſanguis generis,
Silenorúmque phalangem.

huiuſmodi monſtra multi negant fuiſſe; ſed docent contrariũ D. Hieronymus & S. Athanaſius in vita S. Antonÿ, Plinius lib.6. ſub fin. lib.7. cap.2. & li.9. cap.54. Pauſanias in Elyacis, & Ptolomæus lib.7. Geograph. Sunt & Bacchi comites quidam, quos Aelianus & alÿ vocant Tytiros, *quos plerique eoſdem cum Satyris arbitrantur. Vide Scalig. lib. 1. art. poët. cap. 12. & Natalem Comitem lib.5. Mytholog. cap.8. Poſt hunc verſum in Eguiano m. ſ. deſunt omnia, vſque ad verſ.472.* Senſere terræ, *&c.*

431 Condita] *occulta, ſecreta. Tibullus:*

Et leuis occultis conſcia ciſta ſacris.

Orgia] *myſteria Bacchi, ſic dicta ab irâ Cereris illuſæ in Iouem,* ἀπὸ τῆς ὀργῆς: *& quia in Dionyſi generatione & nece multum abominationis & execrationis fuit, dicta* μυστήρια ἀπὸ τοῦ μύσεος. *ita Clemens Alexandr. in Protrept. Alÿ quia fabellæ, volunt dicta quaſi* μυθάεια, *vt Euſebius lib. 2. de Præparat. Euang. cap.5. alÿ à quodam venatore nuncupata, inter quos Apollodorus in Biblioth.* Myſtæ] *initiati orgiis.*

432 Baſſaridum] *ſic vocatæ Mænalæ, à baſſarâ indumenti genere apud Pollucem & Heſychium. Gloſſæ veteres in Perſium; docent dictas quòd vulpinis veſtibus cingerentur. quia Thracibus vulpes dicuntur Baſſares:* (inde German. Voſſen) *vel à veſte demiſsâ ad talos qua Bacchus vtebatur, quia iidem Thraces talem veſtem vocent Baſſarim. hæc ille. an fortè hinc Hiſpan.* Baſquiña?

437 Ogygio] *Thebano. nam Thebæ dictæ Ogygiæ ab Ogyge rege, quem Corinna nominauit Bæoti filium, teſte Schol. Apollonÿ in lib.3.*

438 Nebride ſacra] *Nebris dicata Baccho: nam ille hinnulorum pellibus veſtiebatur. vnde in Epigramm.* νεβρώδης *&* νεβριδόπεπλος *dicitur. gemma etiam his pellibus colore ſimilis,* Nebrotes *vocata, Libero ſacra. ipſæ quoque Baſſarides nebridibus amiciebantur. ſic enim intelligo illud Attÿ in Bacchis:*

Tunc ſilueſtres exuuias ſæuo pictas lateri accommodant.

Nebriſſa Hiſpaniæ ciuitas (Aelio Antonio Grammatico celebris) à nebride nomen accepit, eo quòd illic olim Bacchica orgia frequentia, & Bacchæ veſtitæ nebridibus. docet Silius Italicus:

Nebriſſa Dionyſæis conſcia ſacris,

Quam Satyri coluere leues, redimitáque ſacrâ
Nebride, &c. *Ita præcinctæ ſaltitabant & tripudiabant, vt paullo antè dixit:* —— pede pulſauit ſola —— *quod de peculiari Bacchica ſaltatione accipiendum; quam σικιννίδα nuncupant, de quâ Euripides in Cyclope, Lucianus περὶ ὀρχήσεως, & Athenæus lib.14.cap.12. & Ennius:* Bacchico inſultans modo: *Virgilius etiam Aeneid.11.*

Aut vbi curua choros induxit tibia Bacchi.

à Sicinnide, Bacchi comites dicuntur Sicinniſtæ, Athenæo. Dionyſiacarum ſaltationum tria ſcio genera commemorari, ſingula à Bacchi ſociis inuenta & nominata, κόρδακα, σικίννιδα, ἐμμέλειαν: Peculiariter tamen Senecam ſenſiſſe putauerim de Sicinnide, quia hæc vt magis incondita, ita & lepidior, & concitatior (nam Dionyſ. Halicar. teſtatur lib.7. ludicris & ridiculis geſticulationibus Pyrrhicæ geſtum ac motus imitatam) & Thyrſigeris Bacchis, Satyrisque accommodatior: quare Pollux lib.4. Onom.cap.14. ſcripſit Cordacem propriam comicis, emmeliam tragicis, ſicinnidem Satyris peculia em. Sanè apud Euripidem Satyri ſicinnidem ſaltant, apud Terentium verò non ambigo quin Demea de cordace ſenſerit:

Tu inter illos reſtim ductans ſaltabis.

Cordacem à ſicinnide, præter Pollucem, etiam Athenæus & Lucianus diſtinxerunt. ideo perperam Tuſanus confundit.

Pede pulſauit] *terram pede pepulit. Lucretius:*

—— terram pede pellere matrem.

Ennius, pulſare dixit:

Muſæ quæ pedibus magnum pulſatis Olympum.

442 Thyades] *Bacchæ Thebanæ.* Thyades (*ait Pauſan. in Phoc.*) ſunt Atticæ feminæ, quæ in Parnaſſum quotidie venientes, cum Delphicis mulieribus arcana Libero patri ſacra peragunt. *ſed poëtæ latius ſumere conſueuerunt.*

Oeſtro] *Latinè* aſilus, *Græcè* οἶστρος. *Virgilius 3 Georg.*

Eſt lucos Silari circa, ilicibúſque virentem
Plurimus Alburnum volitans; cui nomen aſilo
Romanum eſt, oeſtrum Graij vertêre vocantes,
Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſiluis
Diffugiunt armenta: —— *Romanum nomen ſuo iam tempore periiſſe, & Græcum tantùm in vſu fuiſſe ſcribit Seneca epiſt. 59. Oeſtrum quidam cum tauano confundunt, quem Græci μύωπα vocant, in quibus Plinius lib. 11. cap. 28. & Apollonius lib.1. vbi cùm de oeſtro ageret, dicit:* ὅντε μύωπα βοῶν κλείουσι νομῆες quem tauanum vocant bubulci. *& gloſſarium Latino-Græcum;* Aquilio κέντρον βοῶν καὶ σκορπίων. *Emendandum ex Græco-Latino, vbi;* οἶστρος ὁ μύωψ Tabanus, aſilio. *Quod vero prius illud etiam exhibet,* Aquilio βορρᾶς, *puto apertè prauum, pro;* Aquilo. *Sed; ad rem, Soſtratus lib. 4. de animalib. vt & Ariſtot. in animal. hiſtor. docent* οἶστρον *circa fluuios,* μύωπα *in ſiluis naſci. vide Scholiaſt. Apollon. in lib. 1. verſ. 205. & Wottonum lib.9. de differ. animal. cap. 213. obtinuit, vt* μετα-

φοιβάδες *furioſi dicantur Oeſtro perciti ab Euripide apud Galenum lib. 3. de Hippocrat. & Plat, dogmat.cap. 4. & Latinis paſſim. Philoſtratus in Imag. Pentbei pingit* τὸν δὲ οἶστρον προσβακχεύουσας ταῖς γυναιξίν. oeſtrum pungentem & furiantem mulieres, *vt hic noſter. Aelianus quoque lib. 3. var. hiſtor. refert Lacænas, Sicyonias, & Thebaides olim hoc Bacchi oeſtro infeſtatas; treſque Minyades, Leucippem, Alcippem & Alcithoëm eodem aſilo ſtimulatas, infantulum Leucippes, quem hinnuleum putabant, diſcerpſiſſe. Addit Seneca, eodem percitas Agauen matrem, Autonoën & Ino materteras, Pentheum ſuâ manu interemiſſe. ſed non eſt aperta mens verborum Senecæ; cùm addit;* ——— oeſtro membra remiſſæ, velut ignotum videre nefas. *Puto, voluit potentiam Bacchi ſignificare. neque videbatur ſatis efficax probatio, ſi diceret Thyades beneficio affectas, vel ſaltem non læſas à Baccho, orgia frequentaſſe. cognatæ illius, iſtæ quidem, & affines, in quas honoris multũ redundabat. addit ergo etiam tunc bacchatum ab illis. fuſam comam, thyrſum iactatum, & curſitatum, & quæ ſolebant alia; quando iam ad ſanam mentem redierant, & parricidij ſui turpitudinem, eiuſque Euhium auctorem cognoſcebant. plus illas videlicet honori numinis, quam naturæ neceſsitudini tribuiſſe, plus Bacchi ſtimulos iam remiſſos, quàm acerbiſsimi doloris præſentem memoriam valuiſſe. Magnifica hæc & dithyrambicá. ſed quàm flebiliter Pentheum Agaue mater luxerit ita deſcribit Nonnus lib. 46. Dionyſ. vt vix queat mæſtius & lacrymabilius.*

446 Ino] *Ino Athamenti Melicertam peperit, cum quo mariti furorem fugiens, in mari ſubmerſa; credita marinorum Deorum numero addita. Græci Leucothean; Latini Matutam filium, illi Palæmonem, hi Portunum nuncupant. latè hæc Nonnus lib.* θ'. & ι'. *Pauſã. in Attic. & Meſſeniac. Plutarchus in Camillo. Apollodor. lib. 3. Biblioth. Ouid. lib. 1. & 4. Metam. & 6. Faſt. ſed alia longè narrat Ariſtides in Iſthmica to. 1. quem legat, qui multa de Leucotheâ &* Palæmone *volet. vide etiam verſ. 22. Thebaid.*

449 Tyrrhena] *de Tyrrhenorum nomine & origine multus eſt Dionyſius Halycarnaſ. lib. 1. vbi quæ ex Myrſilo Lesbio adducuntur, validiſsimè confirmant Annianum* Myr*ſilum veri Myrſili quandam eſſe laruam. Tyrrheni olim infames pyraticæ ſtudio, vt docet Cicero in Hortenſio. Vide etiam Strabon. lib. 5. Poſtea Thuſcos dictos cenſet Seruius* ἀπὸ τοῦ θύειν.

449 Rapuit] *cùm Bacchus ab Icariâ in Naxum vellet tranſuehi, prædatoriam Tyrrhenorum triremem mercede conduxit; qui, Deo in nauem recepto, Naxum præteruecti, in Aſiâ Bacchum vendituri vlterius tendere. ſed Bacchus malum & remos in ſerpentes vertit, triremim hederæ ramis implicat, & omnia ſonitu tibiarum replet, pyratas in furorem agit, illi in mare ſe eijciunt & Delphines fiunt. ita Apollod. li. 3. Biblioth. & Ouid. li. 3. Metam. Higynus autem cap. 134. tradit remos in Thryſos, vela in pampinos, rudẽtes in hederam abijſſe: deinde tygres, pantheras & leones in pyratas inuaſiſſe. ſimilia Lucian. in* Bacchis, *Philoſtrat. in Imaginib. & Homerus in Hymnis, in eo cuius initium;* ἀμφὶ Διώνυσον, *&c. quem, & Ouidij locum cum iſto Senecæ, qui contulerit; loci huius habiturus eſt perelegantem commentarium.*

Cærula] *æquor in pratum viride tranſit plenum frondibus, floribus, fructibus. malè Pintiani lib.* Cærulea cum patris. *pro*, mutat; *Mogunt.* imitat. *mallem*; mutas. *nam Nereus mare pacauit, mutante Baccho cærula in prata.*

456 Ramus] *acutè Raphèleng.* remus. *vult hederas ſerpſiſſe per remos: & hypallage fuerit, pro hederæ tenent atque impediunt remos.*

456 Carcheſia] *Cinnæ verſus ex Smyrnâ, coniunxi in aduerſar. nec mutò factum. nam non ſinit D. Iſidorus vt* anguinam *legam, & anchoram interpreter. nam lib.* 19. *Orig. ſcribit* Anquina, qua ad malum antemna conſtringitur. *& Cinnæ deinde verſum ſubiungit pro exemplo*: anguinam *illam non nouit. Nonium, qui poſteriorem verſum Catullo tribuit, non moror; ſoles aliàs quoque memoriâ labi. ſed de carcheſiis agendum. Lucanus lib.* 5.

Hic vtinam curuet ſummi carcheſia mali.

Lucilius: Tertius hic mali ſuperat carcheſia ſumma.

Deprauant Griph. & alij. qui; *pateram.*

Macrobius lib. 5. *cap.* 21. *Saturn.* Aſclepiades vir inter Græcos apprimè doctus & diligẽs. carcheſia à naualire exiſtimat dicta. ait enim naualis veli partem inferiorem pternam. at circa mediam fermè partem trachelon dici, ſummam verò partem carcheſium nominari, & inde diffundi in vtrumque veli latus, eaque cornua vocantur. *quid ais Macrobi? veli pars carcheſium, pterna, trachelos? non tu quidem hoc dicas: ſed ſcioli: & operæ nobis, non tu impoſuiſti. credo à te ſcriptum*; naualis mali partem, *quod præter D. Iſidorum lib.* 19. *& Vitruuium lib.* 10. *& Apollonij Scholiaſt. in li.* 1. *ver.* 563. *etiam Lucianus. Heſych. & Pollux confirmãt. in fine etiam concinnius legeretur*; & inde diffundi velum in vtrumq; antennæ latus.

460 Noua facies] *pro humana, piſcina, quiſquis ilic eſt qui exſtat. Myrſilus Lesbius de Origine Italiæ, ſcribit*; Tyrrhenos ob pyraticam & potẽtiam quam in mari obtinebant, & quia multas in omnes terrarum regiones colonias deducebãt, Delphines fuiſſe nominatos: idcircò Græcos fabuloſam hanc Metamorphoſim finxiſſe.

Te ſequitur] *mallem*; & ſequitur. *nam pendet à ſuperioribus.*

467 Diuite] *Totum Orientem aiunt à Baccho deuictum. Ouid. lib.* 4.

Oriens tibi victus, aduſque
Decolor extremo quâ cingitur India Gange.

hic enumerãtur Lydi, Getæ, Maſſagetæ, Thraces, Scythæ, Mæotis accolæ, & omnes Aquilonares, Geloni etiam & Amazones.

470 Maſſagetes] *Dionyſ. Afer*:

Hos verò retrò Orientem verſus trans reſonantem Araxem
Maſſagetæ degunt, velocium emiſſores ſagittarum;
Viri, quibus nec egomet, nec quiſquis eſt ſodalis,
Appropinquet. multo namque inhoſpitaliores ſunt aliis.
Neque enim ipſis ſuauis frumenti eſt cibus,
Neque ſanè vinum indigenum; ſed, equorum
Sanguini miſcentes candidum lac, epulas apponunt.

471 Securigeri- Licurgi] *Lycurgus, Dryantis F. rex Thraciæ, Bacchum omni, quâ potuit iniuriâ affecit, bello ſuperauit, egit in exilium, interfecit, vt ſcribit*

ſcribit Iul. Firmicus lib. de myſteriis & errorib. prophan. religion. cap. 6. Verum ethnici finxerunt contraria, victum Bacchi artibus Lycurgum contemtæ religionis grauiſſimas pœnas dependiſſe. Plutarchus in lib. de poët. legend. ſcribit eum, cùm vites omnes è Thraciâ conaretur exſcindere, ſibi crura ſecuri incidiſſe; huc noſter reſpicit. Higyn. cap. 132. tradit furore correptum, vxorem & liberos trucidaſſe, & à Pantheris, quas Dionyſius immiſerat, in Rhodope laceratum; Apollodorus lib. 3. Biblioth. putat ab equis in Pangæo diſcerptum; Homerus vult excæcatum dumtaxat; alij ſibi manus intuliſſe. multa Euſtathius ad 6. Iliad.

472 Zedacum] *Moguntin.* terræ Bacchum ferocem. *vt repetatur vox quæ in præcedenti; quod ſi quis amplectatur, multis ſe moleſtiis liberarit. Verùm hoc inter lineas: nam in contextu erat;* Zedacum. *quaſi ſit cognomen Bacchi. ſed nullus mihi* Zedacus Bacchus *notus. Zabaſum ſeu Zabaſium non ignoro. an hoc ſubſtituas? ſed puto potiùs gentis alicuius nomen poſitum. libri omnes;* Zedacûm *præter vnum m. ſ. qui;* Zadacum. *credidi aliquando legendum;* Zacarum. *quia non dubitabā de Scythiæ populis aliquibus loqui, tum ex ſequentibus;* Et quos vicinus Boreas ferit Arua mutantes. *tum quia de Scythis & Indis triumphaſſe, teſtatur Ouidius lib. 3. Faſtor.*

Biſtonas, & Scythicos longum eſt narrare triumphos,
Et domitas gentes thurifer Inde tuas.

& communi nomine Perſæ, Scythas omnes Sacas vocarunt, teſtante Herodoto & Plinio. & Sacas eſſe Nomadas, Scythicam gentem docuit Chærylus, apud Strabonem:

μηλονόμοί τε Σάκαι, γενεᾷ Σκύθαι, αὐτὰρ ἔναιον
Ἀσίδα πυροφόρον· Νομάδων γε μὲν ἦσαν ἄποικοι
ἀνθρώπων νομίμων ——

Opiliones Sacæ, origine Scythæ tum incolebant Aſiam tritici feracem, à iuſtâ hominum Nomadum gente in coloniam miſſi. *Sed ſyllabæ moduli hoc non videntur admittere. Ad alia igitur coniectanea, & ſi vis, mera mapalia deferor. ſumat quiſque quod placebit; &, ſi nihil, ipſe meliora apponat. quid ſi?* Sagarum. *vicini hi Scythis Melæ lib. 3. cap. 6. quid ſi?* Sedochum, *vt ſint illi quos Tacitus vocat lib. 3. hiſtor.* Sedochezos. *quid ſi?* Siracum, *qui ad Caucaſum Straboni li. 11. vel,* Sydrachûm; *quos Alexander debellauit, apud Iuſtinum & alios. quid ſi?* Zabiûm, *vel;* Gaziûm. *nam hi populi Indiæ cum Debrice contra Bacchum pugnarunt, teſtibus Dionyſio. 3. Baſſaricor. & Stephano. num legendum?* Sāciûm. *nā Stephano,* Sacis *incola vrbis Scythicæ Sacæ. num verò?* Sidacum. *nam* Sidacæ *Stephano vrbs Lydiæ, & Lydi etiam à Baccho domiti. Num verò legendum, minima mutatione?* te Dachûm. *hoc eſt, Dacorum: quorum primam Seneca corripere ſolet, vt oſtendam Thyeſt. ver. 602. & Dithyrambo proprium tam deſultoriè, modò res Bacchi geſtas narrare, modò ipſum Bacchum alloqui: denique Geticos arcus paullo antè memorauit, quibus proximi Daci; mox Scythas addit, quibus Daci coniungi ſolent, etiam ab Horatio:* Poſtea inueni etiam Raphelengio hoc viſum.

Te Dacus aſper, te profugus Scythes.

Hæc diuinatio mihi potior aliis omnibus; illà quoque quæ quodam die placuit;

P

terræ Iſſidûm feroces, *admiſſo hiatu. vt de Eſſedonibus agat; qui Stephano* Ἴσσιδοι Σισιλλάζας: *quorum ferocia & crudelitas inter omnes Scythas decantatiſsima. parentum cadauera deuorabant, & craniis in pocula vtebantur, vt Solinus teſtatur. & prior Mela lib. 2. etſi ex ſolo Herodoto Pintianus Melæ contextum mutet, & homo ſobrius temulentæ genti poculis ademtis iconculas obtrudat. bellas iconculas, quas præfiſcini ad collum geſtent. Poculorum huiuſmodi vſum omnes * omnino codices Melæ confirmant; vt & mos aliarū gentium apud alios. Liuius lib. 33. auctor eſt, Boios Poſtumi ducis ſui caput templo intuliſſe; eoq́ purgato caluam auro incluſiſſe, vt ſacrum vas eſſet, quo ſolemnibus libarent: & hoc poculo ſacerdotes, templiq́ antiſtites vti conſueuiſſe: & Boiis hanc conſuetudinem ex humani capitis oſsibus bibendi ad ſuam vſque ætatem perduraſſe ſcribit N. lib. 1. Annal. Boior. de Celtis Silius lib. 13.*

** Confirmāt Hermolaus, Oliuarius, Vinetus, & noſter Scottus.*

At Celtæ vacui capitis circumdare gaudent
Oſſa (nefas) auro, & menſis ea pocula ſeruant.

quod de Germanis, ſcilicet Boiis, intelligendum. Alboinus Longobardorum rex, abſciſſum caput Chunimundi regis ſoceri ſui, in ſcyphum efformauit, & Roſimundæ vxori, Chunimundi filiæ, propinauit hauriendum; quæ ipſi necis cauſa: ſcribit poculi inſpector Luitprandus lib. 2. Hiſt. Longobard. cap. 14. Denique de Cure, Principe Pieczenigerum, idem narrat Sigiſmundus Baro in commentar. rerum Moſcouitarum. Hæc ego, de Zedacis. *velim alios meliora, & lubens accinam:*

μάντις δ' ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς.

Vates ille optimus, qui benè coniicit.

478 Gelonos] γελωνὸν *vrbs Sarmatiæ Stephano, condita à Gelono Herculis filio. incolæ Geloni: apud hos naſcitur Tarandus, villoſum animal bouis magnitudine, de quo eadem quæ de Chamæleonte & Polypo, quoad coloris mutationem prodita ab Ariſtotele in lib. de admir. audition. Ariſtoteli enim hunc librum aſſcribit etiam Stephanus in* Γελωνὸν, *quod propter Criticos quoſdam temerarios monuerim.*

481 Thermodontiache] *Moguntin.* Thermoduntiadæ.

485 Ophioniáque] *Thebanâ, maximè Penthei.*

486 Prœtides] *ſic ſcribendum, non* Prætides, *Prœti filiæ Bacchum colere recuſabant, teſte Apollodoro lib. 2. Biblioth. & Iunonis formæ ſuam præponebant. vltio mox ſubſecuta. nam in eum mentis errorem inciderunt, vt ſibiipſis vaccæ viſæ, humanum conſortium fugerent, ſed tandem Aeſculapius, vel (vt alij) Melampus, ſiue vates ſiue paſtor, purgauit, & purgamina in Clytorium fontem abiecit. Teſtatur epigramma apud Vitruuium.*

Fuge meum fontem, in quo Melampus
Abluit furores Prœtidum duros.

Eudoxus in deſcriptione terræ apud Stephanum: Eſt fons in Azaniâ, qui guſtantes aquam eius facit nec odorem vini tolerare: in quem aiunt Melampodem, quando Prœtidas expiauit, purgamēta inieciſſe. *Plura Callimachus, in hymn. Dianæ. Sex. Empyr. lib. 4. Pyrrhon. hypotyp. & Ouid. vlt. Metam. Seruium & Probum in 6. eclog. Virgilij, conſulere potes.*

Et agros] *Virgilius:* Proetides implerunt falſis mugitibus agros.

470 Præſidem] *plerique excuſi;* præſentem. *& ſic m. ſ. Eguianus & Moguntin. ſed verſus non patitur. Lipſienſ.* præſidem. *quando aut quomodo Bacchum Iuno coluit præſentem, vel præſidem; fuit illa Vulcano Bacchi operâ reconciliata, quod narrat Ariſtides. ſed quid hoc, ad rem, de qua nunc ſermo? ſedet animo: Iunoni ſpretæ à Prœtidibus formæ contumeliam fuiſſe acerbiſſimam, ita vt vindictã ſolam animo volueret, læsêre interea miſellæ virginis etiã Liberi numen: qui confeſtim pœnas exegit, immiſſo quem modo dicebam, errore. Tam grata iratæ Iunoni hæc vltio, vt priuignũ quem prius oderat, deinceps amare & colere cœperit. cogita igitur num rectius ſcriberetur:* Vindicem B. c. n. *vel ſi retines* Præſidem. *intellige Bacchũ Naxi Deum tutelarẽ; quem Iuno honorauit conceſſa Naxijs puerperij Breniorij partûs prærogatiuâ.*

488 Naxos] *Cyclades inſulæ in Ægæo ſunt, Andros, Myconos, Tenedos, Naxos, Delos, Seryphus, Gyaros, Rhenia. omnium altiſſima Naxos, quæ etiam Dia, teſte Callimacho, & Strongyle & Dionyſias vocata, teſte Plinio lib. 4. cap. 12. à vinearum fertilitate. quare à Papinio in Achilleid.* Bacchica *dicitur, vt Baccho ſacra. Scaturibat in ea fons vini, & in Bacchi honorem Naxiis feminis Iuno tribuit, vt octauo ſolæ menſe parerent, quo menſe natus Bacchus, vt refert Stephanus ex Aſclepiade. Sidonius de Burgo:*

—— Nyſſa vale Bromio, Phœbo Parnaſſe biuertex:
Non illum Naxos, non iſtum Cyrrha requirat.

Lactantius lib. 1. cap. 15. enumerans quos Deos quæq; ciuitas priuatim ſummâ veneratione coluerit; vt Ægyptij Iſidẽ, Mauri Iubam, Macedones Cabyrum, Pœni Vranum, Latini Faunum, Sabini Sancum, Romani Quirinum. Eodem vtique modo Athenæ Mineruam, Samos Iunonem, Paphos Venerem, Lemnos Vulcanum, Naxos Liberũ, Apollinem Delphi. *quæ fere ad verbum omnia mutuatur D. Iſidorus lib. 8. Origin. cap. de Diis gentium; apud quem tamen recti caſus;* Lemnos, Paphos, Naxos, Delos; *pro accuſatiuo poſiti, vel* ἀρχαϊκῶς *datâ operâ, vel operarum culpâ. Apud Nonium, in* Gerræ, *reſcibo;* & ſunt gerræ faſcini, qui ſic in Naxo inſulâ Liberi ab incolis appellantur. *vulgo legitur* inſulâ Veneris.

Aegeo] *mare Ægeum ab inſulâ; quam Aegas vocat Homerus, ſacram Neptuno ſpectris infeſtam; teſte Nicocrate: vel à Neptuno, qui Aegeus quoque dicitur, auctore Pherecyde; vel à formâ promontoriorum in mare excurrentiũ cornutæ capræ ſpecie. Vide Schol. Apoll. in li. 1. ver.* 1165. 489 Tradit] *ſic ſoli Lipſienſ. ceteri omnes;* tradidit Virginem relictã] *Ariadnen Minois filiã. ex hoc loco patet abductã Ariadnen à Theſeo in illã Diã, quæ & Naxos; non in aliam Cretæ vicinã, quod mirum homini docto excidiſſe, contra ipſum Ouidium, quem exponebat, & alios omnes. Vnde Columella Ariadneæ coronæ ſidus, vocat* Naxium ardorem. *Tertullianus etiam meminerat, ſed operarum errore deprauatus lib. de coronâ milit. cap. 7. excuſi habent.* Dat & Ariadnæ ſertum ex auro & Indicis gemmis Vulcani opus, Liberi munus, poſt & ſidus. *Non damnem, niſi damnarent m. ſ. qui cõtinent* Theſidus, *pro,* poſt & ſidus. *cenſeo ſcriptum fuiſſe, vel;* Theſei ſidus. *vel;* Diæ ſidus. *vel;* Liberi

munus,& ſidus;*vel denique;* Theſei munus, Liberi ſidus. *nam Hyginus ſcribit, quoſdam tradere, hoc aureo ſerto à Vulcano accepto, Theſeum Ariadnam ſibi conciliaſſe. De Theſeo flore, quædam Athenæus, ſed ad hunc locum non pertinent. Ex his coniecturis, prior quæque melior.*

490 Meliore marito] *Ouidius:*

Illa, nec inuideo, fruitur meliore marito.

491 Pumice ſicco] *Euripides:*

Tum vna correpto thyrſo verberat petram,
Vnde rorulentus aquę proſiliebat humor.
Alia autem ferulam demiſit in terræ ſolum,
Et iſthic mox fontem vini emiſit Deus.

492 Nyctileus] *quorumdã Bacchi cognominum rationem reddidit quidã*

A ſtrepitu Bromius; quod vociferetur, Iacchus:
Quod curis ſoluat corda, Lyæus erit.

Liber, *ſeu* ἐλευθέριος, *vel quia apud vrbem Boeotiæ Eleutheras colebatur; vel quia libertatem quandam bibentibus ingeneret, dictus, auctore Plutarcho in Quæstion. Roman. ineptum quid Blondus attulit aliud. li.1. Romæ triumphant. Vocatus etiam* Menoles, *quod totus inſaniat, Euſebio lib.2. præpar. Euang. c.* 5. Bryſæus, *ab vuis exprimendis. Perſio* Sat.1. Byrſeus, *à byrsâ pelle qua in præliis vtebatur, Diodoro li.*5. Maſaris, *à Masâ nutrice, Leonico li.1. var. hiſt. cap.*98. Oſyris, Phanoces, Adoneus, Pantheus, Bicornis, *Auſonio epigr.* 30. *Æliano quoque lib.3. var. hiſt. dicitur;* Phleonas, Protyges, Omphacites, *&c. eum adi. qui vnà cum Nonno in Dionyſiac. & Florilegio Græcorum epigram. plura cognomina Bacchi ſuppeditant. vide Iulianum Aurel. lib.3. de cognomin. Deor. cap.5. & Lilium d. Syntagm.* 8.

493 Garruli gramen] *Euripides:*

Quibus denique niuei lactis erat deſiderium,
Summis digitis ſcindentes ſolum,
Ilico lactis flumina habebant: porrò ex ederaceis
Thyrſis, guttis flaua ſtillabant mella dulcibus.

Item: ῥεῖ δὲ γάλακτι πέδον,
ῥεῖ δ' οἴνῳ, ῥεῖ δὲ μελισσᾶν
νέκταρι ——
Fluit & lacte campus:
Fluit vino, fluit & apum
Nectare. *Catullus:*
Quę vbicunque tu puellus loca dexter adieras
Vbicunque ſeſſitaras; noua germine tenero
Feriebat arbor auras redimita pampinis;
Vbicunque ſeſſitaras, noua flumina temeti
Placido viam ſecabant fluitantia ſonitu.

quæ ex Homero, in hymno Bacchi tranſtulit. ex carminibus, quorum initium, οἶνος μὲν πρώτιστα, *&c. In Naxo Bacchi opera ſtato quotannis die mero manaſſe tradit Leonicus d. lib.*1. *cap.*99. *de quo intelligendum illud Propertij.*

Et tibi per mediam benè olentia flumina Naxon;
Vnde tuum potat Naxia turba merum.

idem Andri, in Bacchi æde, ſingulis annis vel bienniis contingere ſcribunt Plinius li.2.cap.6. Pauſan.in Eliac.& Philoſt in Imagin. Non vini tantum, ſed & cereuiſiæ inuentorem Bacchũ, colligunt ex Euſebio li.2.de præp.Euang.c.2.

Lesbia] *vina Lesbi laudant Horatius & Athenæus.* Niueíq. lactis] *Mogunt. Herbip. & Ven.* lacus. Candida] *ſic Lipſienſ. ceteri;* candidos.

502 Fulmen] *cuius memoria Baccho, ob matrem peremptam, funeſta.*

504 Oceanus] *terram inſulæ modo comprehendi ab Oceano, & cingi omnem ſignificat. ſic Dionyſius Afer:* οὗτος Ὠκεανὸς ὃς περιδέδραμε γαῖαν ἅπασαν· *quod, teſte Strabone, primus Homerus fuit commentus, ceteri Geographi quoque poſtea ſunt ſecuti: adeo vt Aethicus affirmet Senatui compertum, orbem terrarum mari, vt limbo quodam cingi. nata opinio, quòd terram per ſe globum efficere & rotundam putabant. Verùm nec illa perfectè ſpherica eſt, ſed fundæ inſtar ad Orientem ſe latius porrigit & expandit, vt fatetur ipſe Dionyſius; & nauigationibus compertum eam ſimul cum mari in vnum orbem conuenire, vt docent Philalteus in Ariſtot. de cælo, & noſter Clauius in c.1. Sphe. Sacrobuſti.*

505 Lunâque] *Luna cùm plena fuit, paullatim lucem deperdit, & obſcuratur, donec Nouilunium ſeu Neomenia ſit: tum ſe recolligens rurſus & corniculans, paullatim amiſſam recuperat: & primò Menoeides, mox Dichotomos, deinde Amphicyrtos effecta, tandem rurſus Panſelenos ſeu plena apparet, & ſic dimiſſos plena ignes recolligit. docet Ariſtoteles & Græci eius interpretes in lib. 2. de cælo cap. 11.*

Dum matutinos] *his ſex verſibus ait: perpetuò Bacchum venerabimur.*

IN ACT. III.

Narrat Creon Oedipo, ipſum Laij indicio reum cædis eſſe; negat Oedipus, & poſt iurgium cum Creonte, eum in carcerem detrudi imperat.

514 Noſſe] *membranæ Burdegal.* ſcire. *Perſimile autem colloquium Tireſiæ & Creontis in Phœniſſ. Euripidis, vnde iſta noſter:*

κρ. Φράσον πολίταις καὶ πόλει σωτηρίαν.
τειρ. βούλει σὺ μὲν τοι, κοὐχὶ βουλήσῃ τάχα.
κρ. καὶ πῶς πατρῴαν γαῖαν οὐ σῶσαι θέλω;
CR. Vrbi ſalutem ciuibúſque ediſſere.
TIR. Nunc expetis dicta, auribus mox reſpues.
CR. Quid, non tuendæ flagro curis patriæ?

520 Odere Reges] *verè de tyrannis Satyricus:*

Accuſator erit, qui verum dixerit.

521 Vile pro cunctis caput] *fuit hæc impij Caiphæ ſententia de Chriſto* IESV *D. N. digna quæ puriore linguâ diceretur. Fuit etiam Syluij Othonis apud Xiphilinum:* πολὺ γὰρ που καὶ κρεῖττον καὶ δικαιότερόν ἐστιν ἕνα ὑπὲρ πάντων, καὶ πολλοὺς ὑπὲρ ἑνὸς ἀπολέσθαι· multo enim melius & iuſtius eſt, vnum pro omnibus, quàm omnes pro vno perire.

532 Cupreſſus] *nota arbor. vide* Pierum *lib.* 52. *Hieroglyph. Porro hanc ipſam ſiluam ſic deſcribit Statius* 4. *Thebaid.*

Silua capax æui, validaque incurua ſenecta
Æternum intonſæ frondis ſtat peruia nullis
Solibus. haud illam brumæ minuêre, notúſve
Ius habet, aut Geticâ Boreas impactus ab Vrſâ
Subter opaca quies, vacuuſque ſilentia ſeruat
Horror, & excluſæ pallet mala lucis imago.
Nec caret vmbra Deo nemori Latonia cultrix
Additur hanc piceæ, cedrique & robore in omni
Effictam, ſanctis occultat ſilua latebris.

535 Annoſa] viuax. *talis enim eſt quercus. vnde ab eâ Feſtus vult dictũ robur; & ſolet diuturni imperij, item firmitatis ac fortitudinis eſſe ſymbolum. lege Pierium lib.* 51. *Hiero.*

Huius abrupit latus edax vetuſtas] *abſunt hæc omnia ab Herb. & Ven.*

539 Paphia myrtus] *Veneria. quia tam Paphos vrbs, quàm myrtus Veneri ſacræ. Paphos quidem Aratori Act. Apoſtol. cap.* 2.

—— Cyprum, Salaminaque linquens,
Pergit adire Paphum; quæ fertur amoribus olim
Dedita, ſacrilegæ manſiſſe libidinis antrum,
Aligeroſque vagos ſtudio coluiſſe procaci:

in quibus verſibus primum vocabulum fortè mendoſum, nam Paphos & Salamis in ipsâ inſulâ Cypro ſunt. Myrtus cur Veneri dicata cauſas recenſet Pierius in Hieroglyph. quas vel modicè docti auditarunt.

542 Enode] *rectum, nullis nodis, vel flexibus deformatum. Moguntin.* Enoda, *ab enodus.*

544 Vna defendit] *ſic Lipſienſ. hoc eſt ſola tuetur. ceteri codices;* vmbra defendit. *vmbra ſimul prodeſt nemori, dum aëris arcet & ventorum inclementiam; & ſimul nocet, dum radios ſolis excludit.*

548 Senior] *volunt Tireſiam tres ætates vixiſſe.*

549 Præſtitit noctem] *dicit, quia, (inquit Callixenus)* inferis quidem ſub occaſum ſolis ſacrificant: cæleſtibus verò Diis, ſub ſolis naſcentis ortum operantur.

550 Foſſa tellus] *Feſto auctore, antiqui Diis ſuperis, in altaribus; terreſtribus, in terrâ; inferis, in effoſſa humo ſacra faciebant. vide Medea.* 797.

Rapti rogis] *& hoc ergo ſollemne, vt non quouis igne in his infernalibus ſacris, ſed hoc tantum quem ex rogo rapuiſſent. ſic in Medea act.* 4.

Tibi ſanguineo ceſpite ſacrum
Solenne damus: tibi de medio
Rapta ſepulcro fáx nocturnos
Suſtulit ignes.

Lucanus lib. 6. *de Erichto:*

—— funereas aris imponere flammas
Gaudet, & accenſo rapuit quæ thura ſepulcro.

& Fumantes iuuenum cineres ardentiáque oſſa
E mediis rapit illa rogis, ipſámque parentes,
Quam tenuere facem ———

Statius lib. 4. de hac noſtra Necyomantiâ Tireſiæ:

——— nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subiectare faces. *mendosè. reſcribendum,* raptas *nam id rituale.*

551 Funeſto] *nigro, obſito, fulgurito, vel maculoſo, & impuro. nam ſuperis ſacrificantes puris induebantur. puræ, quæ candidæ, non obſitæ, non fulguritæ, non maculam habentes, non funeſtæ. Erichto apud Lucanum induitur* vario amictu, *hoc eſt, vt arbitror, maculoſo & ſordido.*

555 Ferfundit] *quidam cod.* pertundit.

556 Nigro bidentes] *conferendus cum hoc loco Papinius 4. Thebaid.* bidentes, *bimæ oues.* Oues, *quia verres & aliæ hoſtiæ quæ hoc nomine veniunt, in inferorum ſacris non erant idoneæ.* bimæ, *quia hac ætas apta ſacrificiis, &* bidentes *non à dentium, ſed annorum numero appellatæ, vt ex Nigidio & Higyno docent A. Gellius lib. 16. cap. 6. Feſtus, in* bidental, *& Nonius in* bidentes. *bidentes ergo hîc oues, ætatis ſtatæ; quæ nec* agnæ *ſint, nec* adaſiæ. *Silius lib.* 13.

Corpora lanigerûm procumbunt lecta bidentûm.

Statius de hoc noſtro ſacro, ——— circúmque bidentûm. *Malè vulgò* odoris.
Viſceribus laceris, & odori ſulfuris aurâ,
Graminibúſque nouis & longo ſulfure purgat.

& poſtea: Velleris obſcuri pecudes armentáque ſiſti
Atra monet. ——— *Sed quis hæc melius, quam nefariorum rituum auctor ipſe cacodæmon; qui ea familiari ſuo Porphyrio, apoſtatæ & mago, iſtis verſibus indicau.*

Indignum, tanti hunc in Chriſtianorum fieri ſcholis; vt, in eius verba philoſophiæ ſacris initientur.

ἐργάζευ φίλε τὴν δὲ θεόσδοτον ἐς τρίβον ἐλθὼν,
μηδ' ἐπιλήθεο τῶν μακάρων θυσίας ἐναρίζων,
πῆ μὲν ἐπιχθονίοις, πῆ δ' οὐρανίοις, ποτὲ δ' αἴθρης
αὐτοῖσιν βασιλεῦσι καὶ ἠέρος ὑγροπόροιο,
ἠδὲ θαλασσαίοις καὶ ὑποχθονίοισιν ἅπασι.
πάντα γὰρ εἰδέχεται φύσεως μεστώμασι τῶνδε,
ζώων δ' ὡς θέμις ἐστὶ τελευτῆσαι καταγισμοὺς
ἀείσω, δέλτοις δὲ χαράσσετε χρησμὸν ἐμοῖο.
τρεῖς μὲν ἐπιχθονίοις, τρεῖς δ' οὐρανίοισι θεοῖσι.
φαιδρὰ μὲν οὐρανίοις, χθονίοις δ' εἰναλίγκια χροιῇ.
τῶν χθονίων διάειρε τριχῇ θυσίας ἐναρίζων.
νερτερίων κατάθαπτε, καὶ εἰς βόθρον. αἷμα ἴαλλε,
χεῦε μέλι νύμφαις, Διονύσοιό τε δῶρα
ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαῖαν ποτώμενοι αἰὲν ἔασι,
τοῖς δὲ φόνου πλήσας πάντη πυρὶ πλήθεια βωμὸν,
εἰ πυρὶ βάλλε δέμας, θύσας ζώοιο πολαιοῦ,
καὶ μέλι φερήσας δ' οἴῳ ἀλφίτῳ ἔνθεν,
ἀλμοὺς τε λιβάνοιο καὶ οὐλοχύτας ἐπίβαλλε

εὖτε δ' ἐπὶ ψαμάθοισιν ἴης γλαυκὴν ἅλα χεύας
κὰκ κεφαλῆς θυηκάζε, καὶ ἐς βαθὺ κῦμα θαλάσσης
ζῶον ὅλον προΐαλλε. τελευτήσας τὰ δὲ πάντα
ἐς πλατὺν ἠερίων χορὸν ἔρχεο οὐρανιώναι.
ἀστερίοις δ' ἤπειτα καὶ αἰθερίοις ἐπὶ πᾶσιν,
αἷμα μὲν ἐκ λαιμῶν κρουνώμασιν ἀμφὶ θυηλὰς
λιμνάζει· τὰ δὲ γυῖα θεοῖς ἐν δαιτὶ πονεῖσθαι.
ἄκρα μὲν ἡφαίστῳ δόμεναι, τὰ δὲ λοιπὰ πάσασθαι,
ἀτμοῖσιν λαροῖσιν ἐνιπλήσαντες ἅπαντα
ἠέρα ῥευσταλέον. ἐπὶ δ' εὐχὰς πέμπετε τοῖσδε.

Hæc age, qui nutu Diuorum ingreſſus amice es
Huius iter vitæ. mactanda eſt hoſtia cunctis
Multa Deis: ſeu qui terram, ſeu qui mare vaſtum,
Aëra ſeu qui habitant, latum ſeu qui æthera, ſeu qui
Alta colunt cæli, ſeu qui infima regna barathri.
Quæ quibus obſeruanda modis ſint ſingula dicam:
Tu memori conſcripta animo mea dicta teneto.
Terna quidem Diuis cæleſtibus hoſtia, & ipſa
Candida mactanda eſt; terna & terreſtribus, atque
Atra eadem. gaudent porrò & capiuntur apertis
Terreſtres aris: foueas cum numina contra
Expoſcant atro imbutas inferna cruore;
Nec placeat niſi quæ terræ mandatur humata
Hoſtia. Mel verò nymphæ atque liquentia vina
Offerri lætantur. at ignem accendier aris,
Quæ circumvolitant terras ſibi numina quærunt,
Imponíque atrum corpus: tum thura ſimúlque
Iniicier ſalſas fruges, & dulcia liba.
Hæc facito. verùm, quibus eſt data cura profundi;
His ipſo ſemper fer ſacra in litore, totum
Proiicéque in fluctus animal: cæleſtibus autem
Extremas reddes partes, atque igne cremabis:
Quod ſupereſt propone tibi, dapibúſque reſerua.
Sudet odoratis craſsíſque vaporibus aër.

Vnde apparet terreſtribus & infernis Diis non niſi atra immolari, & nunquam volatilia: & terreſtribus, ſupra aras; infernis, in foueis. Vide Euſebium lib. 4. præparat. Euang. cap. 4. vbi etiam numerum habes hoſtiarum, ternum, quem noſter prætermiſit, vt & ararum; non Statius, lib. 4. Thebaid.

Trunca dehinc nemora aduoluit, mæſtúſque ſacerdos
Tres Hecatæ, totidémque ſatis Acheronte nefaſto
Virginibus iubet eſſe focos. tibi rector Auerni,
Quanquam infoſſus humo, ſuperat tamen agger in auras
Pineus; hunc iuxta cumulo minor ara profundæ
Erigitur Cereri frondes atque omne cupreſſus
Intexit plorata latus.

558 Vi

558 Viuúmque] *Statius*:

Ter circumacta pyras ſancti de more parentis
Semineces fibras,& adhuc ſpirantia reddit
Viſcera —.

559 Manes] *quid propriè Manes, quid Heroes, &c. docet Martianus Capella his verbis*: A medietate aëris vſque in montium terræque confinia, Hemithei Heroëſque verſantur; qui ex eo quòd *Heram* terram veteres dixerũt, *Heroës* nuncupati ibìque *Manes*, id eſt, corpori humano præſules attributi, qui parentum ſeminibus manauerunt. Denique hæc omnis aëris à Lunâ diffuſio, ſub Plutonis poteſtate conſiſtit; qui etiam *Sumanus* dicitur, quaſi ſummus Manium. Hic Luna, quæ huic aëri propior eſt, *Proſerpina* nominatur. Verùm illi Manes, quoniã corporibus eo tempore tribuuntur, quo fit prima conceptio, etiã poſt vitam hiſdẽ corporibus delectantur, atque cum his manentes appellantur *Lemures*. qui, ſi vitæ prioris adiuti fuerint honeſtate, in *Lares* domorum, vrbiúmque vertuntur: ſi autem deprauantur ex corpore, *Laruæ* perhibẽtur ac *Maniæ*. Manes igitur hic tam boni, quàm truces ſunt conſtituti; quos ἀγαθοὺς καὶ κακοὺς δαίμονας memorat Graia diſcretio. In his etiam locis *Sumanes*, eorúmque præſtites, *Mana* & *Manuana*: Dij etiam, quos *Aquilos* dicunt. Item *Fura*, *Furináque* & mater *Mania*, *Intemperiæque*, & alij triptes Deorum degunt. *hæc ille de ridiculâ theologia Gentilium*; *quæ viſum aſcribere, eo quòd auctor hic non multorum in manibus, & ſunt rara. Sed & Iſidorus lib.* 8. Manes Deos dicunt mortuorum, quorum poteſtatem inter Lunam & terram aſſerunt, à quibus & mane dictum exiſtimant: quos putant ab aëre, qui manus, id eſt rarus eſt, manes dictos; ſiue quia latè manant per auras, ſiue quia mites ſunt in manibus (*fortè leg. quia immites ſunt hominibus*) contrario nomine hoc appellãtur. Apuleius namque (*ſic lego*) ait eos κατ' ἀντίφρασιν dici Manes, hoc eſt, mites ac modeſtos, cùm ſint terribiles & immanes. *Apud Feſtum Paullus idem ſentit*; Manos (*ſic lego*) in carminibus Saliaribus Ælius Stilo ſignificare ait bonos. & inferi Dij manes, pro bonis dicuntur à ſuppliciter eos venerantibus, propter metum mortis: vt immanes quoque, pro valde nõ bonis dicuntur. *Hos malos genios pari adulatione Paracelſus & ſimiles magi honeſtiore vocabulo vocant* Eueſtra.

Qui manes regis] *Sumanc. Statius ipſum carmen recenſet*:

Tartareæ ſedes & formidabile regnum
Mortis inexpletæ: túque ô ſæuiſſime fratrum,
Cui ſeruire dati Manes, æternáque ſontum
Supplicia, atque imi famulatur regia mundi, *&c.*

560 Obſidentem] *Charontem, vel Cerberum.*

561 Rapido] *Lugdunenſ. & Herbip. & Veneti*; rabido.

561 Minax] *Moguntin.* minas.

563 Aut cogit] *Statius*:

Scimus enim & quicquid dici, noſcíq. timetis: *vmbras alloquitur.*

565 Libat] *Statius:*

Principiò largos nouies tellure cauatâ
Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres, ſuadúmque cruorem
Manibus aggeritur, quantum bibit arida tellus.

Eurip. Mulſum effunde, lactis & vini laticem.

566 Bacchum] *Homerus*: primum mulſo, deinde verò dulci vino, tertiò demum aquâ. *hanc aquam veteres vocarunt*, arferiam, adferiam & adferias, *vt docent Feſtus & gloſſæ veteres. Vinum autem victimæ bis ſuperinfundebatur, primùm ad explorandam an eſſet idonea, vt docent Seruius in 4. Aeneid. & Plutar. lib.* 1. *de defect. oracul. poſtea verò victimæ in fruſta conciſæ, vt fit apud Homerum Iliad.* λ´. *& Odyſſ.* μ´. *& Apollon. lib.* 1. *Argon.*

567 Læua] *hæc manus inferis ſacra putabatur. Statius:*

Læuáque conuulſæ dedimus carcheſia terræ.

568 Grauiore] *nam primo carmine non adiunxerant: vt nec apud Papin.*

569 Latrauit Hecates turba] *Statius:*

Huius inaſpectæ luco ſtridere ſagittæ,
Nocturníque canum gemitus ——

Tum] *quidam lib.* etiam. *Moguntin.* ter.

570 Tota ſuccuſſo ſolo] *alludit ad augurium*, ſoniuium, *quod terrâ ſpontè tremente; imitatus Virgilianum illud:*

—— tremere omnia viſa repentè.

vide Feſtum, in Soniuio. *Statius:*

Exclamat. tremuere rogi, vox impulit ignem.

571 Audior] *Alludit ad preces* Auditas, *de quibus Briſſon. lib.* 1.

Audior] *hoc eſt impetraui. Statius:*

Iam nequeo tolerare moram, caſſúſne ſacerdos
Audior? *& poſtea:*
Audiris genitor, vulgúſque exſangue propinquat.

572 Rata] *non irrita vel caſſa, ſed efficacia & impetratoria. Vide Briſſon. lib.* 1. *de Form. cap.* 112.

Rumpitur cæcum chaos] *Statius:*

Panditur Elyſium chaos, & telluris opertæ
Diſſilit vmbra capax, ſiluæque & nigra pateſcunt
Tartara, *&c.*

575 Rimas] *egêre rimas. Ouidius:*

Fiſſus erat tenui rimâ quam duxerat olim.

Moguntin. ruinas.

585 Sæua proſiluit cohors] *hæc omnia quæ ſequuntur, & plura etiam Statius*: Primus ſanguineo ſubmittit inertia Cadmus
Ora lacu, *&c.*

confer ſi placet, videbis vincere noſtrum ſæpius, rarò vinci.

586 Vipereum] *nec hoc omiſit Papinius.*

587 Ogygij] *Thebani. mirum quid mouerit Periegeten vt de Thebis Aegyptiis:*

Θήβην Ὠγυγίην ἑκατόμπυλον, ἔνθα γεραιὸς
Μέμνων ἀντέλλουσαν ἑὴν ἀσπάζεται ἠῶ.

Papius:

Qui celebres centum diuerſis ordine portis
Ogygias habitant Thebas; vbi mane micantem
Auroram claro Memnon clamore ſalutat.

quorum ſententiam non videtur aſſecutus Priſcianus, vertens:

Filius Auroræ Memnon dum regna tenebat.

pertinet enim ad ſtatuæ Memnoniæ miraculum, de quo poſtea.

600 Educat frondes Eryx] educat frōdes Oeta. *Veneti.* Oeta frondes educat. *ceteri. Sequitur autem Seneca illorum ſententiam, qui magicis artibus Manes euocari credebant. At D. Iſidor. lib. 8. ita ſcribit:* Necromantici ſunt, quorum incantationibus vidētur reſuſcitati mortui diuinare, & ad interrogata reſpondere. (νεκρὸς enim Græcè mortuus, μαντεία diuinatio nuncupatur.) ad quos ſuſcitādos cadaueri ſanguis adiicitur. Nam amare dæmones ſanguinem dicunt. ideóq. quoties Necromantia fit; cruor aquâ miſcetur, vt colore ſanguinis facilius prouocentur. *ait videri ſuſcitatos, quia cenſuit eſſe tantum phantaſiæ illuſiones. Vide Herc. Oetæum ver. 460. Sunt qui inter* Necromantiam *&* Sciomantiam *diſtinguant. in hac nullo cadauere opus eſſe, ſed ſola vmbræ euocatione; in illâ mortui cadauer adhibendum, & ſanguine aſpergendum, auctor Beroald. in 1. Tuſculan. Cicer. Ergo hîc apud Senecam & Statium lib. 4. Theb. Sciomantia, apud Lucanum lib. 6. vera Necyomantia deſcribitur.*

Lego; aqua, vel; *cruore aquâ.*

605 Ales] *Statius lib. 5. Thebaid.*

Qualia trans Pontum Phariis defenſa ſerenis,
Rauca Parætonio decedunt agmina Nilo:
Cùm fera ponit hyems, illæ clangore fugaci,
Vmbra fretis aruíſque volant, ſonat auius æther.
Iam Borean, imbréſque pati, iam nare ſolutis
Amnibus, & niueo iuuat æſtiuare ſub Hæmo.

primus hac vſus comparatione Homerus Il. γ'. vbi Troianos gruibus comparat;

Τρῶες μὲν κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν, ὄρνιθες ὥς·
ἠΰτε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει οὐρανόθι πρό,
αἵ τ' ἐπεὶ οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον,
κλαγγῇ ταί γε πέτονται ἐπ' Ὠκεανοῖο ῥοάων,
ἀνδράσι πυγμαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.

Troiani quidem ſonitu, clangoréque ibant ſicut aues,
Velútque clangor gruum eſt in aëre;
Quæ poſtquam hyemem fugerunt, & immenſum imbrem
Clangore hæ volant ad Oceani fluctus
Viris Pygmæis cædem & mortem ferentes.

ab Homero procreati Pygmæi, etiam in Geographicis locum adepti. Qui eſſe volunt, de loco habitationis diſſentiunt. Scholiaſtes Homeri in Aegypto ſemitâ ponit: Plinius lib. 7. nat. hiſt. cap. 2. in Thraciâ, & etiam lib. 4. cap. 11.

Sed lib.5.cap.29.in Aſiâ; lib.6.cap.30.in Aethiopiâ, lib.6.cap.19. in Indiâ. Ariſtoteles, Ammianus & Philoſtratus volunt in terræ cauernis more formicarum degere. Alb. Magnus lib.1. de animal.cap.3. ait eſſe homines ſylueſtres, & nonnihil humanæ naturæ, quoad primos motus deliberatiuos, obtinere; ſed cap. 21. omnem illis rationis ſcintillam adimit. Paullus Iouius lib.de Moſcouit. legatione vltrà Iapones ſtatuit, & magis ad ſimias, quàm homines accedere docet. Dixi ab Homero procreatos, non quoad nomen (notum id etiam ſacris litteris Ezech.27.in vulgatâ noſtrâ.nam Chaldæa paraphraſ. Cappadoces, *& Septuaginta* Medos; *alij* custodes *Hebræum nomen interpretantur)ſed quoad ſtaturam cubitalem, &* ὀρνιθομαχίαν *illam. A quodam ſimiarum genere natam fabulam, vult Cardanus, quem vide lib.11.de ſubtilit.& lib.8. de variet. cap.40.*

612 Intérque natos] *Statius:*

Ecce autem magnâ ſubit inuidioſa cateruâ
Tantalis, & tumido percenſet funera luctu
Nil deiecta malis, iuuat euaſiſſe Deorum
Numina, & inſanæ iam plus permittere linguæ.

de Tantalidis Niobes liberis vide Aelianum lib.12. plerique putant ad vnum omnes necatos vnâ: ſed Pauſan. in Corinth.ex Teleſillâ poëtriâ, refert, Amyclam & Melibœã ſeruatas, quia Latonam fuerant deprecatæ; & hanc viridem cutis colorem, quem ex timore contraxerat, deinceps retinuiſſe, indéque Chlorin vocatam. 615 Agaue tota quam, *&c.*] *Statius:*

Penthea iam fractis genitrix Cadmeïa thyrſis,
Iam dimiſſa Deo, pectúſque adoperta cruentum
Inſequitur planctu, fugit ille per auia Lethes.

Peior hac] *quidam;* peior at.

620 Atque ab omni deſidet] *ita & Statius non ſemel, lib.2.*

Pone ſenex trepidâ ſuccedit Laius vmbrâ
Vulnere tardus adhuc. capulo nam largius illi
Tranſabiit coſtas cognatis ictibus enſis
Impius —— *Item:*
—— gemuit prope limina nati
Laïus, & notos cunctatur inire penates.

& lib.4. Stabat inops comitum Cocyti in litore mæſto
Laïus; immiti quem iam Deus ales Auerno
Reddiderat. dirúmque tuens obliqua nepotem
(Noſcit enim vultum.) non ille ad ſanguinis hauſtum,
Cetera, ſeu plebes, aliúmne accedit ad imbrem,
Immortale odium ſpirans.

620 Efferat] *ſic Baſileenſ. & Lipſienſ.* afferat, *Herbipol. & Ven.* offerat, *Moguntin.* extulit. *Lugdunenſ.*

624 Stetit per artus] *Moguntin.* ſtetítque artus. *idem;* apertos vultus. *&;* obtentus comam.

634 Præmia] *ſic Moguntin. Herbipolenſ. & Venet.* pretia *Lugdunenſ.*

malè Baſileenſ. & Lipſienſ. prima. *Sic autem Theb. actu* 1. *Oedipus matrem ſuam vocat*, precium ſceleris.

638 Egit qui in ortus] *Statius:*

——illum, illum ſacris adhibete nefaſtis
Qui letho dedit enſe patrem, qui ſemet in ortus
Vertit, & * indignæ regerit ſua pignora matri.

* num meliùs, (indignum)

639 Vix mos] *ſic Baſileenſ. & Lipſienſ. verè. nam quibuſdam feris eſt mos. ceteri libri;* nec mos. *quod efficacius. De Camelorum hac in parte continentiâ lege Piſidam; de Orbis opificio.*

655 Moras] *cæcitatem, laſſitudinem, natam quæ mori non ſinat.*

656 Reptet] *Moguntin.* repetet.

661 Merope] *Peribœam vocant Apollod. lib. 3. & Hyginus in fab. c. 66.*

675 Sollicita] *ſic alibi vocat,* aurum ſollicitum; *Tibullus,* fores ſollicitas. *Vide Hippol.* 516.

678 Deponam] *Eguian.* deponam mea, *ſine τὸ· vt*

679 Suadeam hoc] *prudenter iſta & πολιτικωτατέρως. ſuſcipere. namque tyrannidem liberum, ſuſceptam ſemel retinere neceſſarium: niſi cum illâ vitam ponere ſit paratus. docet id non vno loco crudelis ille, ſed præceptis imperij tuendi plus ſatis instructus Phalaris, cuius nonnulla adſcribam. epiſt. ad Epicharmum* 61. τὸ μὲν γὰρ ἄρξασθαι τυραννίδος, ὀρεγομένου· τὸ παύσασθαι δὲ, οὐκ ἔτι διὰ τὸ πολλὰ μὴ δεόντως πρᾶξαι· ὥσπερ οὐδὲ τοξότῃ μεθέντι τὸν οἰστὸν, ἀναλαβεῖν τὸ βεβλημένον. Incipere enim tyrannidem in voluntate appetentis eſt: deſiſtere autem, non iam. quia multa non rectè perpetrata. quemadmodum neque ſagittarij in manu poſitum, recipere telum ſemel emiſſum. *Idem epiſt. 67. & 146. ibi legite; & quæ omnium fuſiſſimè ad Demotelem epiſt. 38. vbi inter cetera, vt homini priuato vtilius tyrannidem non occupare, quàm occupare: ſic tyranno non deponere, quàm deponere tyrannidis principatum. Tutum id quidem & innoxium Sullæ, & Diocletiano: ſed duo iſti dumtaxat: & priorem Cæſar litteras neſciuiſſe cauillabatur. Vt vt eſt, vtilius fortè retinere: ſanctius & ſaluti animæ melius, quouis cum periculo iniuſtè parta dimittere. quis autem ſapiens, & non impius; aliquot dierum vitam æternitati illi præponat? Quanto rectius idem ille Phalaris alibi:* τὸ μηδὲν ἁμαρτάνειν, εἰκότως ἴσως καὶ δικαίως θεοῦ νομίζεται. τὸ δ᾽ ἁμαρτόντα, τούτῳ αὐτῷ πρὸς τὸ μέλλον σεσωφρονίσθαι, ἀνθρώπου. τὸ μέντοι μηδὲ πταίσαντα καὶ ἀτυχήσαντα πεφυλάχθαι, οὐκ οἶδα ἄλλου τινὸς ὑπολειφθῆναι δυναμένους, ἢ κακοῦ. Nihil peccare meritò forſan ac iuſtè Dei eſſe cenſetur: in poſterum autem corrigi eo ipſo quod quis peccauit, hominis. porrò ſe non cuſtodire poſt lapſum atque infortunium, haut ſcio cuius alterius poſſit exiſtimari, quam mali. *Cur ergo qui, quod inuadere non licuit, inuaſit; non id deponat potiùs & reddat, quàm in iniquitate perſeueret?*

683 Et ocium ac ſomnum ſequi] *quidā.* laudare ocium & ſomnum ſequi. *omnes certè quos vid.* ; ſequi. *neſcio cur hîc alij nolunt;* ſequi, *& malunt,* loqui. *parum eſt reg. um & [illegible] tractare; nec illud tam fa-*

cilè re aſſequantur; niſi ipſo vitæ inſtituto, & factis ſegnitiē ſimulent. hoc autem ſimulatorem illum ſegnitiæ feciſſe, ex illo Hiſtoricorum prudentiſſimo Tacito manifeſtum. quis credat, otium & ſomnum verbis crepanti, ſi vita factioſus & appetens adminiſtrationis, contraria ſtudia verbis præ ſe ferat? In eo quod; fidem, *malunt inſequentibus, quàm;* diem. *& ego præfero. etſi nec incommoda ſententia alterius lectionis.*

685 Dies] *tam diuturni temporis ſpacia an non ſufficiunt ad mei expurgationem? Imò verò (ait Oedipus) hæc ipſa temporis diuturnitas tibi perfidiæ exſequendæ aditum aperit. illâ fretus, latere credis. Sin;* fides, *legamus: hic erit ſenſus.* CRE. *tot annis explorata fidelitas, nónne euidens innocentiæ meæ teſtimonium?* OED. *Imò hæc ipſa fides hactenus à te ſimulata, vt mihi caueam monet. Perfido ſæpè ad proditionem locum fecit præterita fides.*

687 Solutus] *Hyſtieus apud Herodotum.* Quid mihi quærens iſta facerem? aut cuius rei indigens? cui omnia adſunt, quæ tibi; quem tu omnium conſiliorum tuorum communione dignaris? *In eandem ſententiam, quædam Scipionis apud Polybium lib.* 10. *& Ciceronis pro Ligario, ponderauit Victorius lib. 6. Var. lect. cap.* 4.

696 Num] *Mogunt.* non, *& etiam ſeq. ver. in quo ſolo Herb. & Ven.* nō.

698 Facitis exemplū] *improbe, nam* Demoſthenes *(inquit Ammian. lib.* 30.) Græciæ decus affirmat, ſimilitudine, aut impunitate alterius criminis, nunquam dilui id, quod, contra ac liceat, arguitur factum.

699 Dubia pro certis] *nam teſte Salluſt. in Iugurth. ingenia regum prona ad formidinem: & Tacito lib. 4. Annal. ſuapte naturâ ſunt potentiæ anxij.*

701 Quiſquis] *ſenſus. quiſquis verè noxius, & deprehenſus, falsò tamen innocentem ſe eſſe ſimulans, impunè tulit. nunquam verè reconciliatur ignoſcenti. quia, dubius ipſe vel fictus amicus cùm ſit, idem ſibi de alio perſuadet. ita fit vt eum odio proſequatur, quem ſibi dubium, non certum, amicum credit. ſic putem has tenebras penetrari. Quas quod aliter Lipſius diſpellit, probæ diſpunctionis ope, & litterulæ vnius extritione, non improbo. legit:*

—— quiſquis in culpa fuit Dimiſſus, odit. Omne quod dubiū, puta. *& bicipitem eſſe ſententiam inquit. primùm dici, omnem qui accuſatus & dimiſſus, odiſſe eum apud quem & ob quem in periculo. Deinde in vniuerſum Regibus præcipi, vt de quo ambigunt, pro certo habeant, & dubiam culpam vt certam puniant. quo, quid tyranno accommodatius?*

703 Odia qui] *ſic in Thebaid.*

Regnare non vult, eſſe qui inuiſus timet.

Nam regna ſemper odiis obiecta; nec fieri videtur poſſe, vt qui regnant, non alicui ſint odio. infra Theb. 655. Simul iſta mundi conditor poſuit Deus Odium atque Regnum. *Nam nullus alteri imperium ſponte ſua concedit, nemo volens ſeruit; & (vt Salluſtius ait ad Cæſ.) quamuis bonus atque clemens ſit, qui plus poteſt; tamen, quia malo eſſe licet, formidatur. Naturâ cunctis odio, [illegible] minimâ ex parte libertatem minuit; quæ iuxta bonis & malis, ſtrenuis & ignauis optabilis eſt. Itaque Princeps odia prorſus vitare non poteſt. quamuis (ait noſter lib. de Prouid.)* id agat, vt nemo illum me-

citò oderit, erunt tamen ſemper qui oderint. *Sed hæc odia, quibus ipſe nullam cauſam præbuit, quæ vt minuta, ita ineuitabilia, contemnat oportet, & meminerit illud excelſi & erecti Principis,* REGIVM EST AVDIRE MALE, CVM FACIAS BENE. *Probis probari ſe gaudeat, & præplebiâ, poſteritatis & annalium æternam malit commendationem.*

705 Timet timentes] *Idem lib. 2. de ira cap.* 11. Quid? quod ſemper in auctores redundat timor, nec quiſquam metuitur ipſe ſecurus. Occurrat hoc ſolo tibi Laberianus ille verſus, qui medio ciuili bello in theatro dictus, totum in ſe populum, non aliter conuertit, quàm ſi miſſa eſſet vox publici affectus:

Neceſſe eſt multos timeat, quem multi timent.

Ita natura conſtituit, vt quod alieno metu magnum eſt, à ſuo non vacet. Leoni inquam pauida ſunt ad leuiſſimos ſtrepitus pectora acerrimas feras vmbra, vox & odor inſolitus exagitat. Quicquid terret, & trepidat. *Reddit rationem Ennius:*

Quem metunt, oderunt: quem quiſque odit, periſſe expetit.

vnde acceptum illud Ouidij:

——— quem metuit, quiſque perire cupit.

Nonnulla de hac re Franc. Petrarcha lib. 2. dialog 83. *& lib. de remed. vtriuſque fort.* 1. *& lib. de repub. optimè adminiſtrandâ.*

IN CHORVM.

Excuſat Oedipum chorus: & cauſam malorum refert in occiſum à Cadmo ſerpentem Marti ſacrum: & enumerat clades quas ex illo tempore paſſæ Thebæ.

713 Sidonio] *Cadmo. Nicander, in Theriacis:*

Σιδόνιοιο Κάδμοιο θεμείλιον Ἁρμονίηστε.

Harmoniæque & Sidonij fundamina Cadmi.

714 Dirce] *hunc fontem, apud quem ſerpens iſte Marti ſacer degebat, Euripid. in Phœnyſſ. ſemper* Dircen, *Apollonius lib.* 3. *Argonaut.* Aretiadam *nominat. Dirce Pauſaniæ in Boeot. ſeu lib.* 9. *eſt amnis.*

715 Natus Agenoris] *multa hoc choro noſter ex Ouidio, multa etiam ex chor. Phœniſſar. Euripid. vbi hæc:*

ἔνθα φόνιος ἦν δράκων
Ἄρεος, ὠμόφρων φύλαξ
νάματ' ἔνυδρα, καὶ ῥέεθρα
χλοερὰ δεργμάτων κόραισι
πολυπλάνοις ἐπισκοπῶν
ὃν ἐπὶ χέρνιβας μολὼν
Κάδμος, ὤλεσε μαρμάρῳ
κρᾶτα φόνιον ὀλεσίθηρος
ὠλένας δικὼν βολαῖς·

Quâ ſe draco circumtulit
Ora cruentus, Martij
Sæuus Dei cuſtos; aquæ
Fluenta qui, vireta qui

Vigilante protexit oculo:
Lauacra quam Cadmus prope
Marmore peremit beſtiam,
Iactu lacertorum truci
Crudele perfringens caput.

Agenori plures vxores fuere, ex Agriope Nili filiâ Cadmum genuit. Pherecydes lib.5. Ἀγήνωρ δὲ ὁ Ποσειδῶνος γαμεῖ Δαμνὼ τὴν Βήλου· τῆς δὲ γίνονται Φοίνιξ καὶ Ισαίη, ἣν ἴσχει Αἴγυπτος· καὶ Μελία, ἣν ἴσχει Δαναός· ἔπειτα ἴσχει Ἀγήνωρ Ἀργιόπην τὴν τοῦ Νείλου τοῦ ποταμοῦ, τῆς δὲ γίνεται Κάδμος.

716 Furta] *raptum Europæ, quem pulcrè narrat Theocritus* εἰδ' ιθ. *ſeu* 19.

719 Monitúque Phœbi] *quia hoc monitu eius factum, Phœbum Papinius vocat, auctorem Thebarum.*

—— gemit auctor Apollo Quas fecit ipſe domos——

723 Noménque] *ſequitur eos, qui Bœotiam à Cadmi boue nominant, boue inquam Cadmi duce, vt Euripides & Caſtor. ſed Euphorion & Nicocrates dictam volunt, à Bœoto Arnes & Neptuni filio, alij à Deucalionis filio, alij aliunde. Vide Leonicum libro* 1. *var. hiſtor. cap.* 95. *Nec vnum dumtaxat Bœotiæ nomen, dicitur Aonia, Meſſapia, Ogygia, Cadmeis: auctore Stephano in* βοιωτία.

731 Aut fœta tellus] *Euripides,*

δίας ἀμάτορος
Πάλλαδος φραδαῖσι,
γαπετεῖς δικὼν ὀδόντας
εἰς βαθυσπόρους γύας.
ἔνθεν ἐξανῆκε γᾶ
πάνοπλον ὄψιν ὑπὲρ ἄκρων
ὅρων χθονός· σιδαρόφρων
δέ νιν φόνος πάλιν ξυνῆψε φίλᾳ γᾷ.
Poſt Palladis, nullâ satæ
Genitrice, ſuaſu dentibus
Conſeuit agros, & ſoli
Sulcos profundos. vbere
Gleba cohortem militum,
Profundit vnde tibia:
Quos reddidit terræ quoque
Clades amicæ ferrea.

744 Recentis] *Lugdunen. fermè ſoli;* ruentis. *non placet.*

749 Herculeæ] *natus quidem iam Thebis tunc Hercules, ſed nondum Megaram duxerat. nam duxit poſt Etheoclis & Polynicis obitum.*

751 Cadmei fata nepotis] *proſequuntur fabulam Actæonis totam Ouidius* 4. *Metamorph. & Nonnus lib.* 5. *Dionyſ. & Callimachus in Lauacro Palladis. Anaximenes lib.* 2. *de picturis antiquis vult venationis ſtudio, nimiá canum multitudine, decoxiſſe Actæonem, & inde natam fabulam. quod probatur etiam Palæphato, & Hygyno. Reiicit iſta Pierius lib.* 7. *Hieroglyph.*

malens

malens cornutum fuiſſe Actæonem, teſte Plinio, & ab hoſtibus immiſſis canibus diſcerptum, idque ex Maximo Tyrio confirmat. Pauſanias in Bœot. ſcribit Thebis viâ, quæ Megaram ducit, ſaxum oſtendi, quod nuncupant Actæonis, quia ſuper eo feſſus venatione Actæon dormire ſit ſolitus. Inde Dianam, in fonte proximo lauantem, aſpexiſſe: & Steſichorum prodere, à Dianâ pelle ceruinâ circumdatum, incitatóſque ab eâ in herilem necem canes, ne Actæon Semelen in vxorem duceret. Ita tamen ſe credere furore actos canes dominum laniaſſe, ſicut alium quemuis fuerant oblatum interemturi. Idem cenſuit Iul. Scaliger Comment. in Ariſtot. lib. de plant. 1. addens ſuo tempore idipſum multis venatoribus Corſis accidiſſe. Fabulam Anulus ad paraſitos retulit, facetè. fortè non minùs, qui ad aleatores infortunatos, quibus canes nimis frequenter ſubſiliunt. Porrò ad incuſtoditi viſus pœnam, quam luit Actæon, & Callimachi Tyreſias, ſuſpicor reſpexiſſe Propertium lib. 3. eleg. 12. dicentem aureâ illâ ætate impunè licuiſſe Deas videre:

Nec fuerat nudas pœna videre Deas.

763 Nimium ſæui-pudoris] *Sæua Diana, propter Taurica ſacra, de quibus Eurip. in Taurica Iphig. & alia Triclaria, de quibus Leonicus lib. 1. var. hiſtor. cap. 40. Sed* nimium pudoris ſæui; *propterea quòd etſi viſa Deæ nuditas ex lege Saturni neceſſariò erat vindicanda, tamen licuit minus acerbas pœnas exigere, vel Palladis exemplo, quæ ob ſimilem errorem, oculorum damno, idq; penè inuita multauit Tireſiam. quare meritò Minerua ſe aſſerit mitiorem Dianâ, apud Callimachum in Lauacro, vbi hæc elegantiſſimè narrantur. ipſe quoque Actæon apud Nonnum eam ob cauſam Palladem vocat miſericordem. Vide Politianum in Miſcellan. cap. 80. vbi Nonni & Callimachi loca exhibet.*

IN ACT. IIII.

Reſciſcit Oedipus miſerias ſuas, nimiaq; curioſitate in ſummas incidit miſerias. 769 Pulſu] *primi Baſileenſ. hoc corruperant, reſcribentes;* impulſu. *quos ſecuti Lugunenſ. & Lipſienſ. prius. vt in manuſc. Moguntin. & Herbip. & Venet. continebatur*, pulſu.

770 Trifidas] *de triuio hoc iam egimus.* Pauſan. *biuium vocat in Bœot.*

Qua] *vbi. ſic ſæpiſſimè ſumunt*, qua, *Cicero, Tibullus, Propertius. vide Ciofanum in Ouidij 1. de Ponto.*

775 Inter iuuenem ſenémque] *hoc deprauarunt Lipſienſ. primi. ceteri enim;* inter ſenem iuuenémque.

Propior ſeni] *virili ætate affectâ & deſinente mediâ ætate, μεσῆλιξ: vt tres tantùm ætates cum Ariſtotele lib. de reſpiratione, agnouerit, iuuentutem, ſeu incrementum, ſenectutem, ſeu decrementum; & virilem ætatem, ſeu ſtatum. Hominis æuum dij aliter diſpertiunt: Hippocrates in ſeptem ſeptenarios, in quinque Varro; qui ſingulis, præter vltimum, annos quindecim aſſcribebat. Soloni quoque ſeptenarij placuêre, vt patet ex eius elegiâ, quam refert Philo lib. 2. de mundi opific. Galenus lib. 3. Aphor. Hippocr. Aphor. 23. quinque partes vitæ humanæ agnoſcit; pueritiam vſque ad* XIV. *annum, adoleſcentiam ſeu pubertatem vſque ad* XXV. *iuuentutem vſque ad* XXXV. *ſtatum ſeu vi-*

rilem ætatem vſque ad L, reliquum tempus ſenectutem. Noſter ſignificat fuiſſe ſtatâ ætate; quales Græci καθεστηκότας *vocant, nos* conſiſtentes *putamus: ſed vergentem propiùs ad ſenium, quàm vigorem. Multa Cenſorin. lib. de die Natali, & quædam Crinitus lib.5. de honeſt. diſcip. ca.9. Noſtri philoſophi ad illas Galeni, duas ætates addunt, partem pueritiæ vſque ad* VII. *annum infantiam vocantes; & eam ſenectutem quæ* LXV. *annum ſequitur, decrepitam ætatem. ita Tolet. noſter lib.2. de generat. q.11. Valeſius lib.1. controuerſ. cap.8. & Hangeſtus lib.2. de cauſis propriet.14.*

779 Paucos] *ſolum Polyphontem præconem, iuxta Apollod. lib.3. Bibl.*

788 Animam ſenilem] *Varro, Tithono*; Matura anima corporeum corticem facilè relinquit. *Seneca epiſt.30.* Non dubitare autem ſe, quin ſenilis anima in primis labris eſſet, nec magnâ vi diſtraheretur à corpore. Ignis qui valentem materiam occupauit, aquâ & interdum ruinâ exſtinguendus eſt: ille qui adimentis deficitur, ſuâ ſponte ſubsîdit. *Cauſam reddit Ariſt. lib.1. de vitâ & morte, quia ſenes parum habent caloris. Sophoc.* Sopit ſenilia membra momentum leue. *Themiſtius :* appulſus enim videtur ſenilis mortis, at iuuenum mors eiectio & naufragium.

Exſoluit] *ſchidæ Burdegal. continent*; exciuit.

791 Puras] *quibus manus à ſordibus (illuuie, ſanguine, Venere) mundæ non erant, eos Græci Latiniq; à ſacris arcebant. vide Briſſon. princip. Formular. & quæ Herc. Fur. act. 4. ſce. 1.*

793 Diſcutiunt] *Moguntin.* diſcutient. *idem,* Repetem. *item*; ponat mentem tremor.

800 Admonitu] *Burdegal. membranæ;* monitu.

803 Subdititij] *Moguntin. Herbipol. & Veneti ;* ſubditiui.

Regnum] *ſic Mogunt. Baſil. & Lipſienſ. Melius ceteri;* Regum.

813 Tumore] *Euripides :* Paſtoribus tradidit exponendum
Ferreis talos per medium transfigens ſtimulis
Vnde ipſum Græcia appellauit Oedipum.

Ariſtophanes, in Ranis:

——— ὅτι δὴ πρῶτον μὲν αὐτὸν γενόμενον
χειμῶνος ὄντος ἐξέθεσαν ἐν ὀστράκῳ
ἵνα μὴ ἐκτραφεὶς, γένοιτο τοῦ πατρὸς φονεὺς
εἶθ᾽ ὡς Πόλυβον ἤῤῥησεν οἰδῶν τὼ πόδε,
ἔπειτα γραῦν ἔγημεν αὐτὸς ὢν νέος,
καὶ πρός γε τούτοις, τὴν ἑαυτοῦ μητέρα,
εἶτ᾽ ἐξετύφλωσεν αὑτόν.

——— quando iam primum quidem ipſum natum
Hyeme exiſtente expoſuerunt in teſtâ,
Vt non enutritus fieret patris occiſor.
Poſtea ad Polybum iuit cum corruptione tumens pedes:
Poſtea vetulam vxórem duxit ipſe exiſtens iuuenis,
Et ad hæc ſui ipſius matrem,
Poſtea excæcauit ſeipſum. *Veteres autem à malis & vitiis*

corporis, animi, fortunæ, non minus quàm à bonis ſolitos imponere nomina, teſtantur Varro lib.2.de re ruſt.Valer.Maximus lib.vlt.Plinius lib.18.ca.1. Plutarch.in Coriolano,& Macrob. lib.1. Saturnal. cap. 6. quibus locis de nominum impoſitione accuratè diſſeritur.

817 Prima langueſc, ſenum memoria] *D.Hieron. epiſt. ad Paullum Concordienſem*: Non memoriæ tenacitatem, vt in pleriſque cernimus. antiquior ſenecta diſſoluit. *fit hoc in ſenibus, quia ſenes propter decrementum, in quodam continuo ſunt defluxu, nec rerum ſpecies queunt retinere; auctore Ariſtotele lib.de memoria & reminiſc.cap.1. Quare quæ de Laur.Bonincontrij aſtrologi memoriâ prodidit Lippus Brandolinus in lib.de humanæ vitæ conditione,& ex eo Cardanus lib.12.de ſubtilitate, ſunt prodigioſa.*

819 Facie-ac vultu] *diſtinguuntur facies, & vultus. Salluſt.* prorſus in facie vultúque verecundia inerat. *Vultum fingere poſſumus, faciem non poſſumus. Nonius*: Vultus eſt voluntas, quæ pro motu animi in facie oſtenditur. Facies, ipſa oris ſpecies. *ſignificat, vultum eſſe illam faciei & oris compoſitionem, quam pro lubito motibus animi accommodamus. Aliam differentiam Fronto tradidit, vultum hominum propriè, os omnium, faciem plurium eſſe. ſed hoc huc non pertinet.*

822 Pecus] *quadrupedes, propriè. nam latè omnia bruta complectitur, teſte Nonio. Lucretius, de piſcibus:*

Squammigerûm pecudes, & læta arbuſta, feræque.

832 Nil laceſſas] *Mogunt. Herbip. & Veneti*; nihil arceſſas.

Ipſa ſe fata explicant] *declarant. propriè,* explicant. *nam Stoicis, fatum eſt connexio & ſeries quædam cauſarum, qua fit, quicquid fit, teſte diuo Auguſtino lib.5.de Ciuit.Dei cap 8. vbi refert hos Senecæ verſus:*

Duc me pater, ſummíque dominator poli,
Quocunque placuit, nulla parendi mora eſt.
Aſſum integer. fac nolle: comitabor gemens,
Malúſque patiar, facere quod licuit bono.
Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

vidi, qui putaret eſſe ex Her. Fur. noſtri. falsò. ſunt enim ex Senecæ Cleanthe, *vt ipſemet teſtatur epiſt.* 108. *vbi in primo carmine perperam legitur;* domitor. *Quartus etiam ſic ſcribitur:*

Malúſque patiar, quod pati licuit bono;

neſcio, an melius quàm apud D.Auguſtinū Cleanthis Græca ſuggerit Epictetus in Enchirid. cap.77.

ἄγε δή με ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ ἡ πεπρωμένη,
ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος.
ὡς ἕψομαί γε ἄοκνος· ἢν δέ γε μὴ θέλω,
κακῶς γενόμενος οὐδὲν ἧττον ἕψομαι.

840 Phorbas] *Ithemalem vocat Hyginus in fab.cap.66.*

845 Lætus Cithæron] *Ioui mons ſacer in Bœotiâ, Pauſan.in Bœot.ſeu lib. 9.* Pabulo ſemper nouo] *quia, vt ſcribit Attius;*

Sanctus Cythæron frondet viridantibus fœtis.

etymon nominis diſces ex Lactantio lib. 1.*cap.* 22. ſacra Liberi patris primus Orpheus induxit in Græciam, primúſque celebrauit in monte Bœotiæ Thebis (vbi Liber natus eſt) proximo; qui cùm frequenter citharæ cantu perſonaret, Cithæron appellatus eſt.

855 Procul ſit omen] *felicia omina aiebant ſe* accipere. *vt apud Virgil. Aeneas: mala auerſabantur, & orabant Deos vt ea auerterent, vt in Philipp. Cicero & alij paßim, vel vt in hoſtium capita conuerterentur.*

862 Huc aliquis] *ſi tertius ab hoc relinquitur Phorbanti, mallem iſtum ſequenti poſtponere, ſic:*

OE. Per tam cruentas vera quærenti vias,
Huc aliquis ignem. flamma iam exc. fidem.
PH. Ignoſce, *&c. Senſus, hic pertinax ſilentium fouet, & fidem ſecreti prætexit: ſed fruſtrà. mihi per cruentas vias certum extorquere veritatem. date ergo flammas expugnabunt incendia veritatem.* PH. *ignoſce ſilentio, ignoſce ſi videor ferus, quod te expoſuerim; & impotens, quia tormentorum & flammæ metu, arcana fidei meæ commiſſa prodo. ſi cui hæc explicatio coactior videatur, fors coniecturam meam non reijciet. Legebam:*

OED. Huc aliquis ignem. flamma iam excutiet fidem.
Per tam cruentas vera quærenti vias,
Ignoſce, quæſo: ſi ferus videor tibi
Et impotens. PH. parata vindicta in manu eſt.

vt more tyrannico preces minis miſceat. Phorbas reſpondeat, facilè ſe ignoſcere, cùm eum largè & cumulatè vlciſcatur ipſa natalium & inceſti detectione. Parata, *repono ex Moguntino. idem pro,* ferus *habet;* ſerus, *inuito verſu.*

871 Infandum caput] *ceteri impreßi;* infeſtum. *ſed manuſc. Toſanus;* inceſtum (*probè*) *quem codicem cum Lud. Carrio. I. C. & alios nonnullos cum excuſo exemplari contuliſſet, excuſum, in cuius margine lectionis varietatem annotarat, liberaliter mihi dono dedit.*

878 Iam morte dignus] *Ariſtophanes in Ranis:*

μά τὸν δί' ἰοῦ δῆτ', ἀλλὰ κακοδαίμων φύσει
ὅντινά γε πρὶν μὲν ἢ φῦναι Ἀπόλλων ἔφη,
ἀποκτενεῖν τὸν πατέρα πρὶν δὲ γεγονέναι.
Per Iouem non certè, ſed infortunatus naturâ;
Quem prius quidem quam generari Apollo dixit,
Interficere patrem ante & natum eſſe.

Parens] Laie. 879. Aude] Tu Oedipe.

IN CHORVM.

Mediam fortunam optat & laudat, Icari exemplo.

888 Lene ſed modicum] *ſic Mogunt. Veneti, Herbipol. Baſileenſ. & Lipſienſ.* lenis at modicum. *Lugdun. mallem;* lenis ac modicum fluens. *vel,* lenis & modicum.

892 Vita decurrente via] *mira librorum variatio. ſic Lipſienſ. alij vt Eguian.* decurrere, *& ſic Herbip. & Veneti. Mogunt. vt Lipſienſ. ſed Lugdunenſ.* Viâ duccurrens. *omnino legendum;* Vita decurrens viâ.

897 Pennis] *non audio Herbip.& Venetos, qui*; regnis.

902 Suam] *m.ſ.Burdegal.* ſuum. *ídque magis poëticum.*

908 Exceſſit] *Burdegal.* excedit. *in ſequentibus verſibus, quot libri, tot lectiones. Lipſienſ.* —— quid hoc? poſtis ſonat Mæſtus & famulus manu Regius quaſſat caput. *& ſic multi m.ſ. Moguntin.verò*: —— hicpoſtes ſonant Mæſtus & fam.manu Regius quaſ.caput. *Herbip.* quid hic poſtes ſonat Regios quaſſans caput. *& ſic Veneti. his deeſt carmen integrum. Lugdunenſ.& ceteri*: quid hic poſtes ſonat Regios famulus manu, Mæſtus & quaſſans caput. *omnium optimè. Quaſſare caput mæſti vel irati ſignum. Lucretius*:

Iamque caput quaſſans grandis ſuſpirat arator,

Virgilius:

Ille caput quaſſans ——

IN ACT. V.

Cataſtrophe continens Oedipi excæcationem & exilium, & Iocaſtæ necem. Chorus etiam, qui in theatro remanſerat, fati vim decantat.

950 Genus] *natos ſibi ex matre liberos. ſed mallem cum quibuſdam codicib.* ſcelus: *niſi ſequeretur; ſceleris conuictum.*

926 Quid pœnas] *ipſa Oedipi verba.*

939 Male in lucem editis] *ſolus Pauſanias, quod commemini, in Bœotic. contendit nullos Oedipum ex matre liberos genuiſſe.*

946 Liceat renaſci] *quid ſi legas*: licet, ac renaſci.

956 Maritales oculi] *quibus amorem hauſiſti. Philoſtratus*: ô mali thediferi Amoris, quàm pulcrum nobis primum ignem è ſpecula oſtendiſtis. *Euripides*:

O cupido, cupido, qui per oculos
Stillas dulce deſiderium, dulcem animis
Inducens voluptatem. *Plato*: nos autem hoc oſtendemus fortè non abſurdè, quod viſus quidem eſt amoris principium: minuit verò ſpes affectionem. alit autem memoria, conſeruat conſuetudo. *Philæmon*: Primùm vident omnes: deinde ſubit admiratio:

Deinde contemplantur; & deinde ſpes venit:
Ita fit ex his amor. *Lucianus*: Amor primam habet viam oculorum. *Idem affirmat Ariſtot. lib.9.ad Nicom.cap.5.*

960 Mutus] *Eguian. Mogunt.& Bernardini*; vultus. *vnde quis ſuſpicetur*; multus. 997 Orbes] κύκλους. *Sophocles*:

Simul confodere cœpit eius pupulas orbium.

Lactantius de opificio Dei cap. 7. primùm oculorum orbes concauis foraminibus concluſit, à quo foratu frontē nominatam Varro putauit. *Statius ipſa foramina vocat orbes lib.1.Theb.*

Tunc vacuos orbes, crudum ac miſerabile vitæ
Supplicium oſtentat cælo.

rotundi ſunt & orbiculares oculi, vt magnas moles queant intueri. vide Cælium lib.16. antiq. lect.& Toledum in lib.2. de anima q.16.

970 Plúſque] *nam volenti ſe elucificare, araneæ telam vel pupulam effodere ſufficiebat, neque neceſſe habebat totum globum euellere, vt docet Lucretius lib.* 3. *Nam; quicquid Albertus Magnus ſcripſerit; non opticis neruis, ſed pupillæ viſus ineſt, teſtibus Ariſtotele lib.* 1. *de hiſt. animal. cap.* 9. & *Galeno lib.* 8. *de vſu part. cap.* 6.

971 Tantum eſt] *Moguntin.* tantum ergo.

IN CHORVM.

980 Fatis agimur] *Stoicus iſte chorus eſt, & Stoico Senecæ danda venia. Fatum Stoicorum & aſtrologorum damnant patres orthodoxi. adferre poſſum ex Græcis, Iuſtin. Martyr. in Apolog. & Orat. aduerſ. gent. Origenem in Geneſ. & Homil. in Hierem. Euſebium lib. 6. Euangel. præparat. Gregorium Nicen. lib. 6. philoſ. Epiphan. in Phariſ. Chryſoſtom. in Orat. de Prouidentiâ, Damaſcen. lib. 2. orthod. fid. cap. 7. Ex Latinis Tertullian. lib. de fato, & in Apologet. Minutium in Octau. Hieronym. in Iſa. Ambroſ. in Hexam, lib. 9. Auguſtinum toto fermè lib. 5. de Ciuit. Dei. Prudent. lib. 2. contra Symmach. Proſperum lib. 1. de vocat. gent. Gregor. in Homil. de Epiphan. D. Thomas lib. de fato cap. 1. diſertè aſſerit, fatum non eſſe Dei voluntatem. D. Iſidorus lib. 8. Orig. c. vlt. idem iiſdem ferè verbis, quod D. Auguſt. qui lib. 2. ad duas epiſt. Pelagij cap.* 5. Si autem quibuſdã omnipotentis Dei voluntatem placet fati nomine nuncupare: profanas quidem verborum nouitates euitamus, ſed de verbis contẽdere non amamus. *Euitat ergo D. Auguſtin., non amplectitur fati nomen. Idem lib. 5. de Ciuit. Dei*: Si propterea quiſquam res humanas fato tribuit, quod ipſam Dei voluntatem vel poteſtatem fati nomine appellet; ſententiam teneat, & linguam corrigat. Cur enim non hoc primùm dicit, quod poſteà dicturus eſt, cùm ab illo quiſpiam quæſierit, quid dixerit fatum? nam id homines quando audiunt, non intelligunt, niſi vim poſitionis ſiderum. *Ibidem cap. 9. tollit rem, tollit nomen. Rem, his verbis*: Nulla fieri fato dicimus, quoniam fati nomen vbi ſolet à loquentibus poni, id eſt, in conſtitutione ſiderum, quâ quiſque cõceptus & natus eſt (quoniã res ipſa inaniter aſſeritur) nihil valere monſtramus. *Nomen damnant ſequentia:* Ordinem autem cauſarum vbi voluntas Dei plurimum poteſt, neque negamus, neque fati vocabulo nuncupamus. niſi fortè vt fatum à fando dictum intelligamus, id eſt, à loquendo. *& paulo pòſt*: Hac itaque ratione poſſemus à fato fandum appellare: niſi hoc nomen iam in aliâ re ſoleret intelligi, quo corda hominum nolumus inclinari. *De Fato exſtat longum opus Iulij Sireni, in quo multa lectu digna.*

Credite] *ſic Mogunt. Eibius, Herbip. & Ven. ſed reliqui*; cedite.

987 Certo tramite] *infallibili, fixo, rato. Eguian.* ſepto. *Herbipolenſ. & Veneti*; ſecto.

889 Non illa Deo] *Stoicis enim Iupiter ſubeſt fatis. prodigia.*

1007 Senſimve raptum traxit] *In Moguntin. videtur fuiſſe*; Qui ſimne, *quod inductum alia manu. Antiquiſſimus Venet.* ſenſúmve. *aptiſſimè meo Lipſius iudicio., qui ex m. ſ. ſuo*: Senſitque raptum, dubitat. affl. &

explicat: Qualis Agaue cum filio caput abſtulit, & mox facinus ſenſit attonita ſtetit, probaret, an damnaret facinus, ſileret an loqueretur talis hîc, Iocaſta.

1009 Cupiunt] *deſidero te alloqui, ſed exhorreſco.*

1010 Gnati pudet] *vet. lib. Eguianus*; Natum pudet.

1013 Mater matris ſonus] *perſpicua ſententia. ſed tamen commodior illus*; matris en, matris ſonus.

1017 Auium] *Moguntin.* alium. *ex eorum ſententiâ, qui vt mundos, ita & ſoles plures. ſed non patitur verſus. in Lugdun. margine habetur;* alterum. *Negat, amplius licere ſimul degere aut verſari. nam coniugalem vitam viuere, nec prius licuerat. ſoli Parthi & Perſæ tales nuptias permiſère. Catullus epigramm. in Gellium, Ouidius in Metamorph. Lucanus. lib. 8. & Q. Curtius Rufus lib. 7. auctores.*

1023 Nominis fas] *Filÿ & matris.*

Nefas] *mariti & vxoris. hæc enim nomina, detecto nunc errore, nefanda: illa, & olim & nunc, quæ fari licet.*

1035 Coniux] *Laius cui prius nupſi. idem* ſocer, *quia filio eius nupſi ſecundis nuptiis.*

1047 Suſpenſa] *ſic Tibullus:*

> Et pedibus prætentat iter, ſuſpenſa timore
> Explorat cæcas cui manus ante vias.

1057 Depoſitis] *deſperatæ ſanitatis ægris. ſic exponit Seruius illud Virgilÿ Aeneid. 12.*

> Ille vt depoſiti proferret fata parentis.

ſic Cicero: maximè ægram & depoſitam reipub. partem.

1058 Mortifera] *Lyſimachus in hiſt. Thebana*: Cùm mortuus eſſet Oedipus, cúmque amici eius Thebis ſepelire vellẽt, Thebani ad præteritas calamitates, quia is eſſet impius, id facere vetuerunt. Tunc illi in locum quendam Boëotiæ, Ceum nomine, aſportantes illum ſepelierunt. Cùm verò quædam calamitates regionem inuaſiſſent; incolæ regionis eius rati ſunt cauſam earũ eſſe, quòd ibi ſepultus eſſet Oedipus. quare iuſſerunt eius amicos ipſum efferre de regione. Illi ob ea quæ contigerãt ambigui quid ſibi agendũ eſſet, eũ capientes, in Eteonum detulerunt; qui cùm vellent eum clam ſepelire, per noctẽ in loco ſacrato Cereri humarunt, qui locus eſſet ignorantes. Verùm cùm res cognita fuiſſet; incolæ Eteoni miſerunt ad oraculum, qui percunctarentur, quid agendum eſſet; quibus reſponſum fuit, ſupplicem Deæ non eſſe remouendum. quare ibi demum ſepultus eſt. *Sophocles in Oedip. Colon. fingit in Atticæ Colono mortuum: ſed vt Thebis mortuus credatur Oedipus, ſuadet Homerus, Ludorum ad Oedipi tumulum fieri ſolitorum faciens mentionem. Et Pauſanias in Atticis ſcribit ſibi compertum, oſſa eius Thebis allata, intra Areopagi ſeptum, monumento condita.*

ARGVMENTVM.

SPONTE profectus in exilium Oedipus, conatur Antigonam filiam à ſe amouere, vt poſſit ſibi vi vitam euitare: contra hæc patrem ad meliora, quâ conſilio, quâ precibus, traducit. Interea Etheocles & Polynices, impiâ regni libidine ſtimulati, in mutuam cædem feruntur. interponit ſe Iocaſta mater, & filios nititur in gratiam reducere. negat Polynices. deſunt cetera. Nolunt hanc eſſe Senecæ, nonnulli: cuiuſcunque ſit; mutila eſt fabula, ſed elegans & proba, vt quæ maximè. Florens Senecæ philoſopho tribuit, & vult geminam, Oedipo: mihi, hæc melior.

IN ACT. I.

SÆVIT *Oedipus, conſolatur & frenat impetum Antigonæ.*

1 Cæci] *Elegans repetitio,* cæco regimen, feſſo leuamen, *&* infauſtum patrem *iubetur, vt aſſolet,* deſerere, *impingunt in limine, quibus hæc culpata.*

2 Quam tanti eſt mihi genuiſſe vel ſic: deſere] *ſic rectiſſimè olim Herbip. & duo priores Veneti. & exponit Gellius Marmita:* ſum contentus genuiſſe te etiam de matre meâ turpiter. *primus Pintianus in ſuâ editione omiſit comma: hoc alij poſtea repoſuerunt, ſed loco non ſuo. Similiter ſequenti verſu Typographi Lipſienſ. per errorem ediderunt;* In tecta. *cùm edendum;* in recta *foret. neque id mendum occultum, nec huiuſmodi, vt ad id odorandum ſagâ nare opus. nam ſic habetur in Veneto Capcaſæ, & in Lugdunenſibus Griphianis.*

15 Inſtinctas Deo] *ſic legit Bernardin. vt patet ex comment. ſed in eius editionis contextu, ſicut in reliquis Venet. & Herbipolenſ. legitur;* inſtructas. *Moguntin.* inſtructa.

18 Prætulit] *notum quomodo Pentheus diſcerptus, ex Ouid. in Metam. Theocrito in Lenis ſeu Idyll. 27. Eurip. in Bacchis, & Nonno lib. 46. Dionyſ. ignorabat videlicet miſer Pentheus, multa ſimul vno impetu corrigi non poſſe: ſed ſi quid aliud in rebus humanis; ciuilem ſtatum tempore egere, & conſilio:* οὐδὲ ἔγνω καὶ τῶν ἐμπειρότατος πραγμάτων ὤν· ὅτι ἀδύνατόν ἐστι ἀθρόα τινὰ ἀσφαλῶς ἐπανορθοῦσθαι, ἀλλ᾽ εἴπερ τι ἄλλο, καὶ πολιτικὴ κατάστασις καὶ χρόνου καὶ σοφίας χρῄ; *vt inquit Xiphilinus Pertinacem reprehendens, quod multarum alioqui rerum peritus, dum ſpacio breui reip. corruptum ſtatum conatur reſtituere, ſibi exitium maturauit.*

20 Iuuen-

20 Iuuentus] *Helleniſmus; quam loquendi rationem Græci ab Hebræis mutuati, quibus frequentiſſima: vt patet in ſacris litteris. Poſſet etiam legi;* Iuuencus. *ille ſcilicet de quo Oedip. num.* 611.

—— emergit ſolo
Dextrâ ferocem cornibus taurum premens
Zethus: manúque ſuſtinet læuâ chelym,
Qui ſaxa dulci traxit Amphion ſono.

De Zetho & Amphione, & Dirce tauro alligatâ, dictum alibi, & multa Scholiaſtes Apollonij in lib. 4.*verſ.* 1092.

22 Immerſo] *Mogunt. Herbip. & Veneti;* immenſo. Immerſo *exponerem adeò edito, vt fluctus illum nunquam queant ſuperare. Suſpicor hunc verſum erronem eſſe, & emanſiſſe ex priori loco: fortè ponendus paullo antè:*

Ibo, ibo; quâ prærupta prætendit iuga,
Vel quâ alta maria vertice immerſo premit,
Meus Cythæron, *&c.*

Sed non ſuffragantibus libris, non ſum auctor, vt mutetur. 27 Alius] *alij;* altus.

29 Gnatum] *Melicertam.*

31 Montem Cyt.] *qui;* mortem, *reponunt, merè nugantur. o. l.* montem, *& hoc retinendum.*

36 Iam & matris] *valdè hic turbant, qui mutant lectionem. Senſus, nunc & matrem inceſtu cognito necem illi, imprecari, vt olim pater.*

39 Vinctum] *quid me, noxio & iniuſto amore ſic tibi colligas & aſtringis, vt adimas omnem, inuitâ te, moriendi poteſtatem? quid me manibus quoque tuis, vt hederæ ſuis quercum brachiis ſolent, vincis; & prohibes manum meam, hanc animam impiam, ex latebris ſuis extrahere? non vult, non amari à gnatâ; ſed vult non ſic amari, vt amor ipſi amaram vitam producat; vt amor illum mori prohibeat, & teneat in vitâ inuitum.*

40 Sanguineũ gerens] *ſic N. cæteri excuſi,* ſanguinẽ genus. *ſine mente*

43 Genitorem] *meum. Laium.*

44 Ego video] *In Herbipol. & Veneti nulla perſonarum turbatio, nec inſerta Antigona, ſed continenter omnia hæc ab Oedipo dicuntur. Mendi origo à Baſileenſibus. velim poſt* exue, *punctum ſtatui. nam mihi hæc Oedipi mens. Interrogat filiam, num videat auum Laium, cuius ipſe vmbram ſibi obuerſari fingit, ſéque illam videre. tum vmbram alloquens, orat; tandem, vt odium ponat. mox redit ad ingenium, ſéque ipſum caſtigat. Quid? egóne vt velim mihi parci? Deſeris me anime, & puſillus fis. amittis vim priſtinam. eriſne dumtaxat fortis in tui partem? pauebis, ad vitæ amiſſionem? Quin potiùs totus eligis perire? Omitte, &c. Quidam ex coniecturâ,* Video ego. *ſed nihil neceſſe. nam proceleumaticus Senecæ non inſolens. Quòd verò iidem poſtea pro;* prædico, *obtrudunt* perire. *reijcio, quia noſter non ſolet tot iambos continuos.* 47 Recipe] *more gladiatorum, quibus hoc proprium.*

48 Manes manibus] *quos* Manes? *an quia vult ſe ſignificare iam mortuo quàm viuo ſimiliorem? omnes libri* manes. *timeo mutare, nec tamen ſatisfacit. in vultus credo potiùs illi Laius inuolet. an ergo ſcripſerat?* & ecce

S

inanes manibus infeſtis petit foditque vultus. *inanes & caſſos, euulſis oculorum orbibus.*

57 Sceptra qui] *Etheocles. Et vide ſis, quid ſit triborias notas date: adeò cæcultiunt, vt putent de Polynice iſtud dictum.*

58 Alter] *Polynices.*

59 Non ſi reuulſo] *ſimilis Philoctetæ Sophoclei peruicacia.*

Φιλ. οὐδέ ποτ', οὐδέ ποτ', ἴσθι τόδ' ἔμπεδον
οὐδ' εἰ πυρφόρος ἀστεροπητὰς
βρονταῖς αὐταῖς μ' εἶσι φλογίζων.
Nunquam hinc mouebo,
Ne ſi coruſco ſæuus
Me fulmine vrat Iuppiter.

60 Fulmen] *Nonio,* fulmen *telum ipſum quod iacitur:* Fulgur, *ignis qui coruſcat. Vnde &* Fulgetræ. *de fulminis & tonitrus naturâ videndi Ariſtot. lib. 2. Meteor. cap. vlt. & lib. 3. cap. 1. Seneca lib. 1. nat. quæſt. Plinius lib. 2. cap. 43. Stobæus lib. 1. eclog. phyſ. cap. 29.*

62 Dirigam inuitum] *haluc natur Vindocinus Criticus reponens;* diligam, *& immerito carpit Cordubenſem. abſcedere natam volebat Oedipus,* dirigi *ab illâ nolebat:* diligi, *ſi mori ſinat, non abnuebat. imò laudat, quod amet miſerum patrem: ſed ſui ſibi imperium relinqui flagitarat. Negat Antigona ſe commiſſuram, vt ſolus queat perire. certum ſibi ſimul, ſi periturus, perire.*

64 Quouis vtere] *vnius literulæ additione, & interpunctorum tranſpoſitione reddo clariora:* Quouis, vtere duce me. duobus, *&c. ini viam quam voles cunque, dum id me duce. elige quod vis iter, certum eſt adeſſe, & præire. Non malè, q. l.* vertere.

70 Tellus] *rectius; tellurem, dixit notandæ hiatus profunditati. nam* terra, *propriè ipſa ſuperficies, à terendo:* tellus; *interior & penitior pars, quæ arborum radices ſinu ſuo fouet & amplectitur, iuxta quoſdam.*

72 Lapſi] *ſic etiam Herbip. Veneti, & Moguntin.*

78 Pectore] *Magna & vaſta pectora, fortiora vt plurimũ. ideo magnum pectus pro robuſto & forti.* pectore *omnes omnino codices, & ſic refert Erbius in Margaritâ. nec adeò inamœna repetitio,* pectus & pectore: *nec inconſueta noſtro; Et hoc mauult etiam Florens Chriſtianus.*

81 Virgo diſſimilis ſuo? Fortuna credis? aliquis eſt ex me pius] *Sẽſum & clarum & obuium reddidi mutatis notis interpunctionum. Florens ſic;* v. d. ſuo? fortuna (credis?) aliquis e. e. m. pius *non malè. & mox optimè,* vnica Oedipo eſt ſalus; *more Græco productâ mediâ, vt poſtea ver. 313.*

95 Longáſque] *ſic Ouidius:*

Et nondum nati funeris auctor eris.

ſic Optatus Milenitan. viuum homicidium *lib. 2. contra Parmenian.*

101 Nec tamen in æquo] *Seneca epiſt. 78. ſcribit;* quando dominum conſtat nolle viuere, tam mali exempli eſſe, ſeruos mortẽ impedire, quàm occidere. In æquo] *æquè peccat. Seneca conſolat. ad Polyb. cap. 32.* Vtrumq. in æquo mihi eius beneficiũ erit. *tam gratum vnũ, quàm alterũ.*

105 Regnum mei retineo] *Stoicum. nam hæc ſecta nihil homini proprium cenſebat, præter animum & voluntatem; membra, corpus, vitam aliena eſſe prorſus. qua de re & imperio ſui, pulcherrima Epictetus apud Arrianum lib. 1. cap. 29. & cap. 12. & lib. 3. cap. vlt.*

115 Præruptum] *Baſileenſ. & Lipſienſ.* prærutum. *ceteri* præruptum, *contra modulos.*

116 Deuehat] *pleríque codices cum Lugdunenſ.* ducat.

124 Soluat] *Moguntin.* ſoluet.

126 Sacra] *occulta, vel diuina. hoc fontibus Propert. lib. 1. eleg. 18. & alij tribuunt.*

129 Elim] *miror hîc cum Auantio Florentem impingere. nam Aldus olim in Statium docuit Græcos promiſcuè* ἤλιδα *&* ἤλιν. *& Euſtach. Iliad.* β'. ϖϱὸς τὴν ἦλιν. *& ex Latinis Ouidius 2. Metam.* Elim, Meſſeniáque arua. *Solet præterea noſter longas ſyllabas corripere, vt in illo, ſi non mendoſo, Hippol.* 28. vocat hunc Philipis.

131 Committens] *Mogunt. in contex.* connectens.

134 Aui pater] *Simile eſt illud in marmore Italico.*

HERSILVS HIC IACEO, MECVM MARVLLA QVIESCIT,
QVÆ SOROR ET GENITRIX QVÆ MIHI SPONSA FVIT.
VERA NEGAS, FRONTEMQVE TRAHIS, ÆNYGMATA SPHYNGIS
CREDIS? SVNT PYTHIO VERA MAGIS TRIPODE.
ME PATER E NATA GENVIT, MIHI IVNGITVR ILLA.
SIC SOROR ET CONIVX, SIC FVIT ILLA PARENS.

141 Animo-animam] *preſſè ſumit. Attius:*

Sapimus animo, fruimur animâ, ſine animo, anima eſt debilis.

Nonius: Animus eſt quo ſapimus, anima qua viuimus.

153 Nemo mortem] *Seneca epiſt.* 12. Malum eſt in neceſſitate viuere: ſed in neceſſitate viuere, neceſſitas nulla eſt. Quid ni nulla ſit? patēt vndique ad libertatem viæ multæ, breues, faciles. Agamus Deo gratias, quòd nemo in vitâ teneri poteſt. *Huc ſpectat illud Taciti lib.* 13. Deeſſe nobis terra in qua viuamus, in qua moriamur non poteſt. *Vide Arrianum de dictis Epicteti lib. 3. cap. 26. lib. 4. c. 7. &* 10.

165 Hanc] *Baſileenſ.* hac.

174 Cum paruo] *rectè Moguntin. & Venet. antiquior;* tum.

182 Miſeranda magnanimæ] *lego;* magnanime miſerandæ precor. *apage, deprauationem illam & licentioſam quartæ ſedis taminationem* miſerandæ magnanime. *claudicant etiam Lugdun.* magnanime miſeranda.

184 Specimen] *gloriam, decus, vel potius inſigne; diadema vel ſceptrum. Gloſſ.* ſpecimen δεῖγμα, *Apul. li. 4 de aſin.* ad ſæculi ſpecimen glorioſum confluebant.. *lib.* 7. ſpecimen nouum. *lib.* 8. hiſtoriæ ſpecimen. *vtitur etiam Lucret. lib. 3. & 5. & Lucilius apud Scholiaſten Iuuenalis:*

Aurum atque ambitio ſpecimen virtutis vtrique eſt.
Tantum habeas, tanti ipſe fias, tantíque habearis.

185 Pollentem inclyti] *optimè codex Capcaſæ Venetus,* pollētis inclyto.

Flore] *Bacides*: Amittet florem imperij tunc. Sparta nitentem;
Atque omni rurſus Meſſene habitabitur æuo.

186 Aut vt]*forte* aſt vt.

188 Et hoc decebat] *Attius Meleagro*:
Erat virile iſtuc, ferre aduerſam fortunam facul.

190 Non eſt virtus] *Ariſtoteles*: Mori autem, fugientem paupertatem, vel amorem, nõ eſt fortitudinis, ſed potiùs ignauiæ. Mollis enim animi eſt fugere res laborioſas, non vt honeſtum aſſequaris, ſed vt malum vites. Euripides:

Conſideraui tamen, licet maximis ſim in malis,
Ne ignauiæ ſuſpicionem præberem morte vltroneâ.
Quiſquis enim fortunæ ictus non fortiter ſuſtinet;
Is nec tela viri queat ſuſtinere.
A morte ergo me continebo.

Martialis (cuius verſus Salisberienſis lib.5. neſcio cui Sorano aſſcribit)

Rebus in aduerſis facile eſt contemnere vitam,
Fortius ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

eoſdem verſus membranæ Burdegal. continent in Senecæ lib. de paupertate: mirum, ſi liber ille Senecæ, vel verſus iſti non irrepſerunt. In hanc ſententiam multa Seneca epiſt.24.26.30.& 55. Plinius Iunior li.1.epiſt. Diu iam. *D.Hieron.epiſt.25.& Fran. Petrarcha; lib.2. de remed. adu. fort. Dial.* 118.

193 Qui fata proculcauit] *hic, cum quinque ſequentibus verſiculis, mirè vitioſus eſt. dicam lectionis varietatem, deinde caſtigabo, demum explicabo. pro;* proculcauit, *quidam lib.* procul cauit, *pro;* abſceſſit. *Lugdunenſ.* abſcidit. *Moguntin.* abſcindit, *pro;* nullo eſt opus, *quod eſt etiam in Moguntin. & vet. impreſſis; Lugdun.* nullum eſt opus: *pro;* cupiat, *quod omnes libri exhibent, quidam diuinant;* fugiat, *pro;* velle contempſit, *quidam;* vitã contempſit. *pro;* Qui concupiſcit, *quod in ceteris; in Burdegalen. membran. eſt:* Qui nõ concupiuit *veteres excuſi habent;* Qui nõ concupiſcit. *ego litterulæ v. in b. mutatione, retentâ ſcripturâ cod. Burdeg. totum locum ſic recenſeo:*

Qui fata proculcauit, ac vitæ bona
Proiecit, atque abſcidit, & caſus ſuos
Onerauit; ipſi, ceu video; nullum eſt opus,
Quare ipſe mortem cupiat, aut quare petat.
Vtrúmque timidi eſt. bellè contemſit mori,
Qui non cupiuit, *&c. hoc ſenſu; Qui ſub pedibus ſtrauit & conculcauit legem fati ſui, &c. externa vitæ huius bona, vt vilia & nihil abiecit; omniaqué hæc impedimenta, & nexus iſtos affectuum & neceſſitudinem abrupit atque abſcidit; & inſultans aduerſæ fortunæ, non modò ab illâ deprimi ſe paſſus non eſt, ſed victæ caput victor pedibus premens eam ipſe depreſſit & demerſit: addens acerbiora iis quæ à fortunâ huic, quantum intelligo, nil opus eſt, cur mente optet, vel vocet verbis aut factis mortem, cur mori deſideret aut conetur. Vtrumque alienum à forti viro. præclarè mortem deſpexit, qui mori nec deſiderauit. Hoc confirmant illa noſtri, ab aliis iam laudata:* Non vult

mori, qui optat. &, Hic mortis eſt fructus, optare deſinere. *Simile etiã Ouidianum illud:* Sed timidi eſt optare necẽ. *Florens, hoc loco nobis Deum ex machinâ: ſed nec hoc Seneca opus; nec ipſe Senecam cepit.*

198 Cuius haud vltra] *Seneca pater lib. 4. Declamat.* Hoc tantum inter miſerias ſolatium capio quod miſerior eſſe non poſſum. *Diphilus:*

πένητος ἀνδρὸς ὐδὲν εὐτυχέστερον,
πλῶ γὰρ ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὼ ὐ προσδοκᾷ.

Haud vllus vſquam paupere eſt beatior,
Haud namque peior metuitur ab eo ſtatus.

Sic Oedip. ſup. Tutò mouetur quicquid extremo loco eſt.

205 Diis quoque inuitis] *Sic Catullus:*

Et Diis inuitis deſinis eſſe miſer.

Sed hîc malè Mogunt. Herbip. & Veneti; inuiſis.

218 Nocens] *dictum ſuprà*, innocentem eſſe Diis inuitis. *ſed ab Antigonâ, quæ hoc patri perſuadere volebat. fato, non culpâ, peccarat Oedipus. ignorans fateor, in matrem. occiderat patrem, ignarus quidem eſſe patrem. an ergo ſi à parricidio. etiam ab homicidio illum vindicas? Ipſe, nec à parricidio vult excuſari. reum vbique, & morte dignum ſe clamitat: nuſquam vult innocens videri. omnino itaque loquenti Oedipo non conuenit illa coniectura;* quæ feci innocens. *rectius libri ad vnum omnes;* nocens. *& verè nocens, ſi non re, opinione ſaltem ſuâ.*

221 Ego Laticis] *Caue ſis in metrum peccatum credas. non magis quàm in Medea.* Tibi patria ceſſit, tibi pater, frater, pudor. *vtrobique in prima ſede procleuſmaticus. bonum ergo factum, quod manum abſtinuerint. vellem & Florens; qui languidulum illud;* Aut laticis.

222 Almæ patentis] *verè alma patens. ſed cur, Martianus Capella, Cererem* alumnam terrarum *vocat? an quia fruges terrâ aluntur? an quia (damno olim ſcripta, de vi vocis) Ceres homines alit? frequenter* alumni *vocabulum, ſic ſumit Martianus, ſic Plinius; cùm Italiam dicit terrarũ omnium alumnam (etſi id aliter etiam ſumi queat) ſic auctor carminis ad Meſſallam:*

—— communis alumna
Omnibus iniectâ tellus tumulabit arenâ. *& D. Auguſtin. cenſet* Iouem alumnum *dictum, quòd cuncta nutriat. viderunt hoc non Parrhaſius modò, harũ litterarum peritiſſimus, ſed & I. Cti. quos nimis contemtim Grammatici Barbaros appellant, Accurſius, Decius, Aldobrandinus, & alij. & immeritò quadam epiſt. ad Muretum, cum Vallâ, contendit Lambinus, eâ notione,* alumni, *vocabulum ſumi non poſſe. Terram quidem ſiue Cererem vocari à Platone & aliis* Δημήτερ *ſcribit Theodoretus lib. 3. curat. Græc.* ὡς δὴ μητέρα καὶ τροφὸν ὖσαν τῶν ἐν αὐτῇ διαιτωμένων ἁπάντων. quaſi matrem altricémque omnium quæ in eâ degunt. *Orpheus:*

Γῆ μήτηρ πάντων, Δημήτηρ πλουτοδότειρα.
Terra mater omnium, Ceres cuncta ſuppeditans.

Hinc factum, vt primum illam principium nonnulli putarint, & fortè Heſiodus & Pherecydes: de quo nos ſuprà in Oedip. factum quoque, vt illam tam

magnificè laudarit Plinius lib.2.cap.65. 227 Omne quo voces meant] *non modò,quà meant; ſed etiam id quò meant; ipſum interius auditus organum,vulgo vocant ſenſorium auditus:ſiue illud eſt neruus cum tympano,ſecundùm Auicennam & Albertum; ſiue aliquid in myringe, ſecundùm Toledum; ſiue aër quidam auditui innatus, iuxta pleróſque, Ariſtotelem lib. de ſenſu, & 2.de animâ. Galenum lib.7.de placitis, Simplic.& alios. Vide Valeſium lib.2.controuerſ.cap.25.*

230 Criminum es] *conſiſtet verſus ſi vox,*es,*tollatur,vel præcedenti præponatur.* 240 Eripui] *cùm oculos effodi.fruſtra intrudunt;* eripuit, *inuitis libris.* 248 Nex] *Moguntin. Herbip. & Veneti,* nox,*quod retinendum. ijdem mox,* præcoquis. *& Moguntin.* obſtruſum.

253 Egit] *accuſauit.*

254 Tranſtulit] transfero, *dictum quaſi* transforo.*ſic autem legitur in omn.quos vidi libris: præter Lugdun. qui;* tranſuit, *quod fortè germanum. ſic Celſus lib.7.* cùm toties acus tranſuet. *Columella lib.6. de re ruſt. cap. 5.* pars orbiculi eâdem ſubulâ tranſuitur.

Ferro] *candente ſubulâ.*

256 Auibus & auidis] *ſic Baſileenſ. & Lipſienſ. ſed* Auidis auibúſque *Lugdunenſ.* Auibúſque auidis. *manuſc. Moguntinenſ. & Herbipolenſ. & Veneti. corrupêre ceteri, vt hiatum vitarent.*

257 Regio] *Actæonis, Penthei, meo.*

Attractas] *inuitatas & allectas.* tractas, *Veneti & Herbipol.* cinctas, *Moguntin. ceteri manuſc.* tinctas, *vt monui in aduerſ. quodpropter conſenſum exemplarium, non repudio. vehementius tamen illud prius.*

262 Prò loqui] *Venetus Pintiani;* proloqui.

274 Qui facere poſſ.] *Etheoclen & Polynicen,quorum ſcelus parricidij grauius meo; quia crimino ſus ego, ſed neſciens: illi volentes ſcientes in mutuam cædem ruunt. an non poſsint in parentes?*

280 Pacti] *conuenerat inter Etheoclen & Polynicen filios Oedipi, vt viciſsim annuum imperium Thebis obtinerent. natu maior Etheocles, anno peracto, negauit ſe ſceptrum fratri traditurum. abit Polynices, & ad Adraſtum confugit,ductâque in vxorem filiâ, bellum fratri infert.*

287 Vt eſſe genitos] *ſic Statius lib.1. Thebaid.*

—— da Tartarei regina barathri,
Quod cupiam ſpectaſſe nefas: nec tarda ſequetur
Mens iuuenum: modò digna veni,mea pignora noſces.

291 Væcordes] væcordem *Labeo dictum putat,* quaſi ſine corde, *hoc eſt,ſapientiâ.Vnde Romanis catus ille,* corculum.

296 Auidis cruoris] *Epictetus in Enchir.* Hoc Etheoclen & Polynicen diffidere coëgit; quòd tyrannidem bonam putabant.

313 Oedipus] *Græca terminatione vltimam & penultimam produxit.*

Ægea] *mare Aegeum, quod hodie dicitur Archipelagus, infeſtum eſt & periculoſum; tum propter ſcopulos valdè exſtantes, & vnum ex his figurâ capræ, teſte Plinio lib. 4. tum quia valdè laſciuit fluctibus, caprino more, vt*

ſcribit Izacius in Lycophron. tum quia naues ſolet ſubuertere, & in breuia vada impellere, auctore Periegete, maximè circa Cyclades, vbi potiſsimùm naues affligit & ἀγνύζει, vt ait Heſychius. vocatur etiam Aegon à Valerio Flac.

Turneb. lib. 19. aduerſa. 2.

—— quanto fremitu ſe ſuſtulit Ægon.

Item: —— Nec tantas quamuis Tyrrhenus & Aegon
voluat aquas —— *& à Statio:*
—— quas ſpumifer aſſilit Ægon.

Item dicitur, Ægeon. *ab eodem Papinio* 5. *Thebaid.*

Diis Pelagi, ventíſque & Cycladas Ægeoni
Amplexo —— *per Aegeum enim Cyclades diſperſæ, Straboni, Melæ, Plinio. ſed tunc Dei marini nomen accommodatur ipſi pelago, de quo deo Ouidius lib.* 2. *Metamorph.*

—— balænarúmque prementem
Ægæona ſuis immania terga lacertis. *ſicuti è contra Claudianus huic numini tribuit maris appellationem, in Paneg. de Olyb. & Probini conſulatu:* —— tunc inſula notos
Lambit amica pedes, ridétque Ægeus alumnis
Lenior, & blando teſtatur gaudia vultu.

& in Gigantomachiâ:

Horruit Ægeus, ſtagnantibus exſilit vndis
Longæuo cum patre Thetis.

hunc Aegeona puto peculiare eſſe numen maris Aegei, non Neptunum; etſi Heſychius aliter, cui in hoc aſſentior, ab Homero ſic vocatum Briareum, addo & à Claudiano lib. 1. *de raptu. Mare Aegeum integrâ oratione deſcripſit Ariſtides tom.* 1. Tranabit] *Moguntin.* tranſibit.

318 Furto nemoris] *poma fuiſſe communis opinio eſt; & fuiſſe quidem ea, quæ* citria *vocamus, ex Comicis veteribus & Iubæ commentariis, docet Atheneus lib.* 3. *cap.* 5.

319 Regiâ ſtirpe edite] *vulgati codices, etiam Morellianus, hunc verſiculum volunt eſſe clauſulam ſuperioris ſenarij interciſi, hoc pacto:* Iubente viuet. NVM. Regia ſtirpe edite. *Sed Lipſius meus ex vet. lib. illo optimo, meo iudicio, quàm optumè; in præcedenti verſiculo imperfecto:* Iubente te vel viuet. *planè* ἐμφατικῶς. *in hoc verò,* Exemplum in ingens Regia ſtirpe edite. *diſplicet id illi qui tribus horis hanc tragœdiam receſuit, impugnat argumentis totidem. primùm qui non temerè omni lectioni vetuſtæ aut ſcriptæ fidendum putat; quod ſanè nec Lipſio, nec cuiquam cui mens non læua, vnquam cogitatum hoc loco cur non fidendum membranis tam fidis, docendum fuit? non cunctis ſimul derogandum. Itaque ſecundum argumentum id conatur, quia valdè ſit inamænus ſonus voculæ* in *repetitæ. verùm nimis delicatis auriculis eum putem, cui hoc tam inamœnum accidat; & de hoc genere in poëtis ſexcenta: quibus ego ſi immorer recenſendis, meritò Morus audiam. Vltimo loco, etſi fatetur (inquit) ipſe Oedipus appetere exempla ſuorum facinorum* "
in ſuis natis: non propterea id nuncius dixerit, aut cum malo omine Regem "
ſuum ſalutauerit. An tu (mi homo) iſta ſcribens mentem Nuncij te aſſecutum "

putas? dum nimium properas, cæcos catulos effudiſti audi, quid nuncius velit. non ad ſcelera illa aut facinora alludit, ſed ad viciſsitudinis iſtius memorandæ exemplum. quod (quæſo) fortunæ vitreæ atque fallacis exemplum maius, quàm à faſtigio regni, tam beati & tam diuturni, & tot liberorum præſidiis firmati, ſubitò in fundum hunc calamitatum ferè omnium deturbari? nónne qui Regiâ ſtirpe *in hanc fortunam* editus, in ingens *lubricæ ſortis & humanæ inconſtantiæ ſpecimen editus? At malè ominatis verbis nuncio parcendum. non illi, qui Oedipum alloquatur; cui hæc omnia, & iis grauiora, in votis, penſiculatiùs Oedipum intuêre, & loquentem attentiùs audi; in oculos & aures iſta incurrent.*

319 Iubente viuet] *mutilarunt, vt cum ſequenti vnum verſum efficerent. nam Herbip. & Veneti habent:* Iubente te vel viuet *Mogunt.* iubente vel viuet, *ex more manuſ. in quibus ſyllabæ ſimiles non iterantur. Primi deprauatores puto fuêre Baſileenſes.*

IN ACT. II.

Adeſt Nuncius obſecrans Oedipum vt ciuile bellum impediat. non vult Oedipus; ſed abſcondit ſe in ſiluis, vt inde belli rumores aucupetur, & diras filiis imprecatur.

325 Septena] *ſingulis portis oppoſita ſingula. id tibi ex Aeſchylo in Sept. ad Theb. Eurip. in Phœniſſ. Pauſaniâ in Bœot. Apollodoro lib. 3. Biblioth. Statio in 2. & 8. Thebaid. & Leonico lib. 2. var. hiſt. cap. 8. qui & ducum, & portarum nomina exhibent, petendum.*

328 Scelera] *Herbip. & Venet.* bella. *& ſanè ſequitur;* prohibe pariter bellum & nefas. *nihil tamen muto.*

331 Facinorum exempla] *Mogunt. Herbip. & Veneti;* exempla facinorum. *ſicq; legendum. In ſeq. carmine, cum prius, etiam in Venet. Herbipol. & Lugdunenſ.* Laudo & agnoſco. *Lipſienſ. deprauarunt, in;* & laudo agnoſco. *repugnantibus manuſc.*

345 Concidat] *præter morem verſus præcipitatur, iambo ſpondei in locum ſuffecto, ad notandum domus lapſum ruentis inopinum. Si non placet; repone;* conſîdat. *tota ſimul ſubſidat.*

355 Frater in fratrē] *has diras à Sophocle accepit: quibus reſpondit euentus. nam cùm in fraterno duello Etheocles vulneratus corruiſſet, mortuum ratus Polynices, ſpolia lecturus ei incubuit; ille aſſurgens gladio excepit & tranſfodit. ſic in iacentem frater fratrem ruit. vide Statium lib.* 11. *Thebaid.*

IN ACT. III.

Audito rumore Iocaſta exſilit, & ſponte ſuâ properat ad bellum dirimendum. ſuperuenit Nuncius, & orat, feſtinet. iam, iam conflicturas acies.

363 Felix] *ſecutus manuſc. meos, in his Moguntin. quibus hic initium actus noui: quod res ipſa poſtulat.*

368 Nocentes] *egregiè conſulunt ſententiæ, qui reponunt;* nocentem. *Oedipum, illum cubili dignando.*

Peperi] *Etheoclem & Polynicem.*

370 Vt & hoſtem] *Euripid. Phœniſſ.* φίλος μὲν ἐχθρὸς ἐγένετ' ἀλλ' ὅμως φίλος. *Tibullus.* Perfida, ſed quamuis perfida, cara tamen.

Bruma ter] *Rhianus*:

Seruarunt inter candentis deuia montis
Caſtra bis vndenas herbas, totidémque pruinas.

Ouidius: Hic tibi bíſque æſtas, bíſque cucurrit hiems.
Tertia meſſis erat.

384 Quo cauſſa] *quo cauſa æquitas & iniquitas fortunæ me impellunt, vt amem hoſtem.*

390 Aquiláque] *aquilarum vſum Romani à Perſis ſumsêre. de Perſis docet Xenophon Cyrsped. lib. 7. & de Cyri expedit. lib. 1. de Romanorum aquilis, vide Lazium lib. 7. comm. reip. Rom. cap. 6.*

391 Septena] *hi ſeptem Reges, Adraſtus (teſte Tyrtæo, linguâ mellifluâ) Amphiaraus, Parthenopæus, Tydeus, Capaneus, Hippomedon, Polynices: his Thebani totidem oppoſuêre duces; qui, Creon, Etheocles, Aemon, Ipsëus, Eurymedon, Dryas, Menœceus.*

392 Animo] *Herbip. & Veneti*; Animóque pari Cadmæa proles.

393 Hinc illinc] *Moguntinenſ.* hinc ac hinc. *rectè Herbip. Veneti, & Lugdunenſ.* hinc atque hinc.

402 Mater oppoſita] *Lugdun. & alij quidã*; matris oppoſitu. *vtrumque eodem ſenſu. Dicitur,* oppoſita, *quia vtrique opponebat ſe, quæ mediam interijciebat.*

403 Perge] *alij*; perge ô. *Ceterum qui non obſeruarunt eundem nuncium, qui Oedipum acceſſerat extra Thebas, ad Iocaſtam Thebis acceſſiſſe, & Antigonam diſceſſiſſe cum cæco patre, nec illum deſeruiſſe; nobis illi Antigonam hîc rurſus obtruſêre, pro nuncio. Non eſt veriſimile tam citò illam à patre abſceſſiſſe; quæ tam fortiter ſuperius, nec fulmine quidem Iouis ſe ab illo auellendam dixerat. an muliebri leuitate mentem mutauit? non video cur eò confugias, cum piæ virginis ignominiâ. an eodem tempore & patri & matri præſens? nugæ. Thebis erat Iocaſta; in Citherone infelix Oedipodes. fidenter ergo delenda* AN. *perſona, &* NVM. *ſubſtituenda hoc actu.*

412 Fiet] *Moguntin.* fiat.

414 Signac. m. v. ſignis] *Vegetius lib. 3. cap. 5. tria agnoſcit genera ſignorum*; muta, *vt ſunt aquilæ, dracones, vexilla, &c.* vocalia, *quæ voce humana pronunciantur ab iis, qui in exercitu ſummam habent poteſtatem,* teſſaras *vocant militares*; ſemiuocalia *quæ tubâ, buccinâ, lituo dantur. Vide Lazium d. lib. 7. à cap. 1. vocum verò huiuſmodi alluſio placuit multis poëtis.*

Homerus:

Φράξαντες δόρυ δουρί, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ·
ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Munientes haſtam haſtâ, ſcutum ſcuto oppoſito:
Clypeus itaque clypeum firmabat, galea galeam, virum vir.

Furius Annal. lib. 4.

Preſſatur pede pes, mucro mucrone, viro vir.

Virgilius: —— hæret pede pes, denſúſque viro vir.

Lucanus lib.1. —— obuia ſignis

Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.

Papinius, hac in re nulli inferior. lib.8. Theb.

Iam clypeus clypeis, vmbone repellitur vmbo,
Enſe minax enſis, pede pes, & cuſpide cuſpis.

417 Ecce ecce motos] *ſic Lipſienſ. & Baſileenſ. primi; antè legebatur non modo in manuſc. meis, ſed etiam in Herpib. & Venet. & etiam in Lugdunenſ. Et ecce. puto hæc tribuenda Iocaſtæ. aut ſi vis dari nuncio, vt faciunt libri; tunc in eodem verſu legendum;* credas tuis.

419 Acies] *exercitus inſtructus: ſed & procincta claſſis aliquando* acies *dicitur.* 427 Furenti ſimilis] *miram præcipitationem ſignificat: ſed aliter Statius lib. 8.* —— aniles Præcipitantem artus, & plus quàm poſſet euntem. Atque etiam] *Eguian. & Moguntin. ſcripti; Herbipolenſ. & Venet. excuſi,* aut etiam.

431 Delapſa] *ex vulgi ſententia & Epicuri loquitur, vt & alij poëtæ: Lucretius:* Non cadere in terram ſtellas & ſidera cernis?

Ouidius, paullo cautiùs: —— de cælo lapſa ſereno,

Quæ ſi non cecidit, potuit cecidiſſe videri.

Stellæ fixæ manent, nec cadunt vnquam.

432 Rumpit] *Moguntinenſ.* rupit.

434 Diduxit] *Moguntin. Herbipol. & Venet.* deduxit.

439 Ceſſátque, telum vibrat in fratrum manu] *hoc primi inuexère Baſileenſ. & ſecutus N. Senſus, telum micat in manu fratrum, & quaſi geſtit in fratrem exire. omnium dextræ quieſcunt, ſoli fratres tela quatiunt, & in mutuum ſanguinē ruunt. infra ait:* trementem haſtam & cupientem excuti. *Alij legunt,* ceſſátque telum vibratum in fratrum manu. *ſic Mog. Herbip. & Veneti. Lugdun. autem* vibratum fratrum manu. *quidam;* vibratum in fratrem manu, *mirè; ſi non foret in quartâ ſpondeus. telum inquit iam miſſum manu in fratrem, viſâ matre. quæ mediam ſe opponit, ſiſtit impetum ſuum, & quaſi ſuſtineatur, deſinit progredi, pendet in ipſo volatu. ferrum pietate mouetur, non mouentur gnati. Porrò telorum vibratio, vindictæ & vltionis exigendæ ſtudium ſignificat.*

IN ACT. IIII.

Continet preces matris, & Polynicis impium reſponſum.

448 Paſſim] ſparſim *etiam Moguntin. Herbip. & Veneti.*

450 Ac dico] audito *Mogunt. Herbip. autem & Venet.* an dico.

Ex æquo mihi dextras datis] *Sic N. cùm inueniret in Baſileenſ.* ex quo dexteras lege datis. *Moguntin. & Lugdunenſ.* ex æquo dextras matri datis? *ſed veteres impreſſi Venet. & Herbip.* ex æquo dextras matri date. *retineo N. lectionem, quia verſui conſona; non quia melior aliis.*

453 In vos] *Eguian.* in nos. *in totam noſtram familiam.*

456 Matrem pace] matri pacem, *Moguntin.*

457 Paratum] *ſic in o.l.m.ſ. & impreſſis, cùm Baſileenſ. repoſuerunt*

peractum. *quos ſecutus N. ſed ſine cauſâ melius alterum. nondum enim ſcelus peractum, ſed imminens & propinquum matre inter tela verſante.*

458 Bellum] *non tantùm petit vt prælio abſtineant, ſed pace initâ bellum finiant. hanc prœlij & belli differentiam Lucilius lib. 26. apud Nonium;* vt Pop. Rom. victus vi, & prœliis ſuperatus multis eſt ſæpè; bello verò nunquam, in quo ſunt omnia. 469 Maternum] *Euripides:*

Amplectere vlnis pectus matris, & apprime
Genas genis cupitis ——

470 Clypeus] *dictum volunt quod celetur inſculptis imaginibus* ἀπὸ τοῦ γλύφειν, *vel quod hominem tegat & oculis furetur, à* κλέπτειν. *Caper negat,* clypeus, *maſculino genere dici, ſed eum ceteri refellunt. Labienus putat neutro genere imaginem, maſculino ſcutum ſignificare: ſed hoc diſcrimen Aſinius, Liuius, & Pomponius reiecerunt. Plinius lib. 2. Dubij ſermonis, indiſtincto genere dici ſcribit, ſed litterâ differre: nam pugnatorium per i dici* clipeum; *quod eſt à clepere, id eſt, celare: imaginem verò per u clupeum à cluendo. ſed hoc etiam refellit Cariſius Soſipater lib. 1. Seruius Honoratus inter* clypeum & ſcutum *hoc diſcrimen agnoſcit, vt clypeus fuerit peditum, ſcutum verò equitum, à formâ aptius diſpeſcas. nam ſcutum oblongum, clypeum rotundum fuiſſe, docent Crinitus lib. 19. de honeſ. diſcipl. c. 3. & Turnebus lib. 11. aduerſ. cap. 27. Clypeorum vſum primi inuenere Acriſius & Prœtus, teſte Apollodoro lib. 2. Biblioth. vide Plinium lib. 35. cap. 3.*

472 Tegménque] *caſſidem.* 479 Ne matri quidem] *Eurip.*

Confido quidem matri, & non confido ſimul.

porrò quod Iocaſta interrogauit, etiam apud Statium lib. 6.

Anne times, ne fortè doli te conſcia mater
Decipiam? 482 Dum frater eſt armatus] *lego ex Mogunt. & Pariſienſi, & Lugdunenſium margine* exarmatur. *ſed alij vett. impreſſi, quibus vſus ſum,* eſt armatus. *vt fatear me ignorare quis primus mutarit; nam prima Veneta & aliæ duæ, item Herbip. habent;* eſt armatus. *Suo quoque ſenſu, ſed minus ſano.*

485 Oſcula] *baſia. nam de matre, vt & Propert.*

Me lædit, ſi multa tibi dedit oſcula mater. *nam Donatus in Terent.* oſcula (*inquit*) officiorum ſunt, baſia pudicorum affectuum, ſuauia libidinum & amorum. *Quare quando diſputant iuriſperiti, an propter oſculum mulier dotem amittat, de ſuauio intelligẽdum, quod in Feudis li. 1. tit. 5. § .11. turpis luſus nomine ſignificatur: & Gellius li. 10. cap. 29. ſcribit,* inſtitutum apud Romanos, mulieres cognatis oſculum ferre, vt odore indicium facerent, num temetum biberint. *non ſuauium, non baſium dixit, ſed oſculum, quia officij id genus, huius priuilegij expertes fuiſſe infames, neſcio an primus animaduerterim, ex fragmento Ciceronis in lib. 4. de repub.* * Atque etiam ſi qua erat famoſa, ei cognatio oſculum non ferebat. *huius inſtituti veſtigia exſtant apud Propertium lib. 2.*

* Sic repono apud Nonium in *Fama*.

Quin etiam falſos fingis tibi ſæpè propinquos:
Oſcula nec deſunt qui tibi iure ferant.

Sed illa Donati differentia etiam ab ipſo Cicerone confunditur. nam in Bruto, ſcribit; Brutus qui de matre ſuauianda ex oraculo Apollinis tam acutè coniecit. *& in epiſt. ad Attic.* Atticam noſtrâ cupio ſuauiari. *Rectius igitur Varro in libris de vita pop. Rom.* ideóque hoc ab ore dicitur oſculum, non à ſuauitate, vnde & ſuauium, quod ſimile ſit ſuauitati.

498 An vt viderem] *Mogunt. Herbip. & vnus Venet.* Non vt viderem. *ſine nota interrogationis.*

499 Incubant] *non arma, ſed ipſe armis ſolo infixis incubabat. poëticè dictum.* 505 Non te] *moris fuit vt mater ſponſos in thalamum primâ nocte duceret: eo cùm ventum, pronuba ſponſam in lecto collocabat. vide Turnebum lib.3. aduerſar. cap.13.*

506 Feſtas manu ornauit ædes]. *domus ergo ornabatur, maximè poſtes ianuarum. teſtis Iuuenalis Sat.6. Claudian. de nupt. Hon. & Mariæ:*

Hi noſtrâ nitidos poſtes obducere myrto
Contendant: pars nectareis aſpergere tecta
Fontibus & flammâ lucos adolere Sabæos.

ijdem oleo inungebantur, & laneâ vitta circumdabantur apud Romanos, teſte D. Iſidoro li.9. Orig. cap. vlt. alij non oleum, ſed adipem lupinum vel ſuillum memorant. vt Alexander lib.2. Genial. cap.5.

507 Faces vittâ reuinxit] *maternum officium, ſponſæ facem prælucere, ſupra docuimus. noſter indicat, his facibus matres ſolitas vittas ſuas circumuoluere. nam nupturis virginales vittas adimebant, & maritis ſeu matronalibus vittis redimibant. Valerius Flaccus de Medea:*

Vltima virgineis tum flens dedit oſcula vittis.

Propertius lib. 4.

Mox vbi iam facibus ceſſit prætexta maritis:
  Vinxit & acceptas altera vitta comas.

vitta ergo alia virginum & alia matronarum, ſicut de mitrâ diximus.

535 Per decem menſum] *Sap.7.* In ventre matris figuratus ſum, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine, ex ſemine hominis, & delectamento ſomni conueniente. *Huc refero ſalſum illud ſalitum Pomponij, apud Nonium in verminari, ex, Hirnea Pappi:*

Decimus menſis eſt cùm factum eſt. ita fit, ita ſemper ſolet.
Decumo menſe demum turgens verminatur, parturit.

Rarius ſolent octauo. Ideo Venerabilis Beda in Martyrolog. 7. die Martij, inquit: Dum adhuc ſeruarentur in carcere, & Felicitas parturiret, omnium ſanctorum commilitonum precibus impetratum eſt, vt octauo menſe pareret. *Turnebus lib.4. aduerſ. cap.15. putat, veteres hac in re decimum ideo menſem poſuiſſe, quia breuiores erant veterum menſes, quàm noſtri, cùm ad Lunæ curſum eos metirentur, non Solis, idq́; ex Hippocratis lib. de fœtu ſe colligere, & ſic poëtarum de decumo menſe teſtimonia intelligenda. Ego id confirmo auctoritate illâ Ouidij in ep. Canaces, vbi hos menſes Luna ortu & occaſu metitur: idem quod lib.1. Faſtor. cecinerat:*

Quod ſatis eſt, vtero matris dum prodeat infans:

Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis.

diſertè hoc lib.3. Faſtor. Lunaribus circulis accommodat:

Annus erat decimum cùm Luna receperat orbem:
Hic numerus magno tunc in honore fuit.
Seu quia tot digiti, per quos numerare ſolemus:
Seu quia bis quino femina menſe parit.

Neque huic ſententiæ refragatur D. Auguſtini interpretatio, qui lib. Euangel. quæſt.1. cap.5. Quod dicuntur decem menſes *(ait)* prægnantis, nouem ſunt pleni: ſed initium decimi pro toto accipitur. *cur non enim hoc æquè Lunaribus, atque Solaribus menſibus aptetur? vt & illud Tertulliani:* Legitima natiuitas fermè decimi menſis ingreſſus eſt. *qui alluſit, ad formulam Galli Aquilij, L. Gallus D. de lib. & poſtu. hæc adde aduerſariis: ſimul enim collata vberiorem fructum ſuppeditabunt.*

561 Aduſtas ſternis] *hoc eſt, aduris, & ſternis, ſic Virgilius;* ſubmerſas obrue puppes.

566 Has Amphionis] *Euripides:*

Harmoniæ verò ad nuptias
Venerunt cælites, citharæque cantu
Et ab Amphioniâ lyrâ
Mœnia & arx Thebana ſurrexit.

Amphion cum fratre muros Thebanos ædificauit cantu, vt canunt poëtæ: reuera (auctor Palephatus) quia hac lege auditores admittebant, vt viciſſim muris exſtruendis operam ſibi nauarent. Propertius tamen, ſicut noſter:

Saxa Citheronis Thebas agitata per artem,
Spontè ſuâ in muri membra coïſſe ferunt.

pulchrè hæc deſcribit Apollon. lib. 1. & ibi Scholiaſtes à verſu 735. multa ex Homero, Pherecyde, Antimenidâ, & Dioſcoride.

572 Vinctóſque] *multi libri;* victóſque.

584 Facient] *Moguntin.* faciant.

592 Regia frater mea habitet ſuperbus] *Moguntin. Herbip. Veneti;* ſuperbâ. *quare lego:* R. f. meus H. ſuperbâ?

596 Arbitria] *Anaxandrides:*

Dotatam enim ſi fortè pauper duxerit,
Non iam ille coniugem, ſed habet heram ſibi,
Cui ſeruit —— *Menander:*
Cùm pauper aliquis, contrahendo nuptias,
Quas vxor adfert accipit pecunias:
Seſe dat ipſe potiùs, illam quàm accipit.

Cetera pete etiam ex Tiraquello lege Connubiali quinctâ.

598 In ſeruitutem] *Non enim (vt Xenophon teſtatur) bona non accipere tam graue eſt, quàm ſemel acceptis priuari. confirmat idipſum Seneca in lib. de tranquillitate vitæ, item Ariſtoteles apud Athenæum, & Belliſarius apud Procopiū, Euripides, Cicero, & alij collecti & conſtipati à Tiraquello Connub. lege 15. num. 17. & 18.*

Lixa] *Nonio, qui ligna vehunt exercitui*, calones; *qui verò aquam ſubminiſtrant*; lixæ: *ipſæ quoque nauiculæ quæ ligna ſubuehunt*, *D. Iſidoro lib.* 19. *orig. cap.* 1.

608 Gargara] *de Gargaro ſeu Gargaris (nam vtrumque dicitur) multa quoque Stephanus; qui quod etiam Italiæ adſcribat, vereor ne in vitio ponendum, & exiguo lapſu, cum Gargano confuderit.*

609 Xanthus] *Scamander.*

611 Fauces Abydi Seſtos oppoſitæ premit] *ſic Baſileenſ. & Lipſienſ.* Fauces Abydos Seſtos op. p. *Moguntin. & Eguianus manuſc. item Herbipolenſ. & Veneti typis excuſi. Lugdunenſ.* Fauces Abydos Seſtóſque op. premunt. *Periegetes:*

σηςὸς ὅπη καὶ Ἄβυδος ἐνάντιον ὅρμον ἔθεντο.

Papius: Seſtos vbi aduerſo portu proſpectat Abydum.

612 Orienti dedit] *Eguian.* opulenti dedit. *aſcribo nonnunquam mendas membranorum, vt qui plus ingenio poſſunt pollêntque, eas felici coniectatione diluant & emaculent.*

626 Martis incerti] *ideo Mars à Latinis* Communis Deus, *à Græcis* κοινὸς, ἄρης, *& ab Homero* ἐπιάλιος (*quaſi dicas neutri parti addictum*) *vocatur. vide Lilium Syntagm.* 10. *Thucydid.* incerta namque bellorum.

630 Decernit] *Capcaſæ lib.* decreuit.

Exæquat] *Seneca lib.* 2. *de tranquill. ad Serenum cap.* 14. *vt recenſeo:* facit ſe aduerſarium qui contendit, & vt vincat, par fit. *Hinc factum, vt pugnaturi dicantur* in æquum deſcendere: *ſic fuerat locutus Seneca lib.* 2. *de benef. cap.* 13. *ſed Griph. codex, quo vtor, mendosè:* deſcendítque in equum. *Papinius lib.* 11. *Theb.*

—— tandem ſcis ſæue fidem, & deſcendis in æquum.

ab hac dubiæ fortunæ æquatione putarim hoſtes *nominatos. nam priſcis* hoſtire, *erat æquare: vnde* hoſtimentum *&* hoſtorium.

653 Aſcribo] *tandem mulieres, Iocaſta. cùm aliter nequis; conuiciari incipis.* Dummodò] *quamdiu, ſi modò. porro pro;* regna, *fortè legendum,* regnas. *hac mente; quamdiu inuiſus tuis regnabis, non rex mihi, ſed exſul videbere. ſanè vt mater inuiſum eſſe velit filium regem, non conuenit, niſi iratæ & conuicianti, vt dixi.*

654 Regnare] *ſic Lycus Herc. Fur.*

Ars prima regni eſt poſſe te inuidiam pati.

Sic Oedipus Creonti reſpondet:

—— odia qui nimium timet,

Regnare neſcit —— (*vbi vide quæ de hoc loco dicenda*) *tyrannicæ ſententiæ: quas plebis improbitas ſæpè veras, & neceſſarias efficit. Sæpè etiam odij cauſæ ex Principum impotentiâ, licentiâ, ſuperbiâ.*

656 Regis & magni] *Eibius:* Regis eſt magni, reor, *&c. non malè.*

659 Qui vult amari] *quidam lib. hunc Iocaſtæ verſum tribuunt. mallem cum ceteris Polynici adhuc dari. nam iſte cenſet eum qui velit omnino & pleno cum iure imperare, odioſum eſſe debere ſubditis; qui amari velit, eum non*

ſuo, ſed ſubditorum arbitratu regni habenas moderari; nec huiuſmodi verum regem, multo minùs magnum regem nuncupari poſſe. vult odia nihili fieri. Contra, Iocaſta; imperia dura & quæ pro libidine; non duratura, cito corruere, cito amitti. fruſtra illum & imperitè præcepta regibus præſcribere, qui rex nunquam fuerit: exſulibus conſilia meliùs daturum, qui exſilium pertulerit. Quod vltimum mordax eſt, & iratâ dignum feminâ; aptum potiùs ad irritandum Polynicem, quàm ad inducias ab eo impetrandas. Poſſet etiam interſeri Polynicis perſona, vt ille matri, ſalubria ſuadenti, ferociter ſe ſubducat, & neget feminarum eſſe præcepta regnandi tradere. virile id & Regum, non Reginarum: quod à Græcorum moribus non alienum, quibus inſolens feminarum ſceptrum. Hoc irritatam dicto Iocaſtam, in arma ſui ſexus, conuitiã prorumpere, & filio exſilium exprobrare. tum hic ordo verborum:

Qui vult amari, languidâ regnet manu.
IO. Inuiſa nunquam imperia retinentur diu.
POL. Præcepta melius imperI reges dabunt
IO. Exſilia tu diſpone. POL. Pro regno velim, *&c.*

& in diſceſſu hæc ipſe iam ſecum, non cum matre. atque ita re infectâ, non impetratis induciis, tubæ canunt, manus conſeruntur, frater in fratrem ruit. Sed hæc interiere.

663 Imperia] *Euripidis ſententiam huic affinem, mutuatur Dionyſius Halycarnaſſ. lib. 4. Orig. Roman. & impiæ Tulliæ tribuit. poſſis tyrannis omnibus, hominibus ferè. nàm vetus ac pridem inſita mortalibus imperij cupido, cunctis affectibus flagrantior, trudit & rapit; non allicit, non trahit. Ab hoc verſiculo deſunt cetera; vt & chori. Noli putare poëtam voluiſſe tragœdiam ſine choris vllis edere. quare friuolum inde argumentum petitur, ad probandum, hanc fabulam Senecæ noſtri non eſſe. Sed pergo ad alias.*

AD NOBIL. ET CL. V. IACOBVM SVSIVM DOMINVM LARÆ, &c.

ADit te V. C. cum gemino Hercule Hipolytus, vterque rediuiuus; hic à ferali voto, ille ab inferis & rogo; non tam meæ (quãquam ope etiam meâ) quàm amici noſtri, librorum illius Æſculapij εὐστοχίας beneficentiâ. Deprehendes in meis multa paſſiua; ſed tibi, tuíque ſimilibus nõ ſcripta: præterſis, & rudioribus permitte. multa occurrent perpera: veſtræ (ô qui has docti litteras!) cenſuræ cuncta ſubiicio planitùs damnate, expungite, perdelete. carus mihi & obſeruandus, quiſquis labentem erigit, deuiãtem dirigit. Morſiunculas vitilitigatorum, & ſciolorum pellicationes, nec metuo; quia vanæ & inertes, nec deprecor; quia bonorum nullus hoc æuo malum neceſſarium euaſit. mordeant, piligerent, calumnientur, vt volent: nominis tantum tui, qui genus maiorum verâ virtute nobilitaſti, prætenturam mihi concede. amicitiæ & neceſſitudinis noſtræ coniunctio id ſpondet; fides, humanitas, & eruditio tua confirmant. Poëtam bonũ te numeroſa & priſcæ elegantiæ in lucem iam edita carmina loquũtur: & paraturæ iſtius Criticæ coryphæis, Manilius & Germanicus nimis à te diu preſſi, geſtiunt, inſerere; quos niſi tandem repræſentes, vt pollicitus, multum tibi periculum, ne litteratorum chorus pipulo differat, & inſuper Patrima virgo grandem dicam impingat, nec vllam moratoriam cautionem admittat. Nunc vterque ALCIDES cum VIRBIO, te ſibi TVTANVM optant, contra inſcitiam & inuidentiam multorum: vt quantum à me vilitatis, tantum à nomine tuo ſplendoris accedat, ſæpe cui ſcriptio periculo, illi præſcriptio fuit tutamento. Vale. Leodici cIↄ. Iↄ. XCII.

COM-

COMMENT. IN HIPPOLYTVM.

ARGVMENTVM.

PEPERERAT Antiope Amazon Theſeo Hippolytum; qui, cùm venationi deditus, Dianam coleret, Venerem auerſaretur, cælibem vitam ducere decreuerat. capta illius pulchritudine Phædra nouerca, amore væſana; dum abeſt apud inferos Theſeus; iuuenis caſtitatem blanditiis & precibus expugnare conatur, impudicã à ſe feminam Hippolytus repellit. Igitur deprehenſa, mutat amorem in odium; & reuerſo Theſeo, inſimulat priuignum oblati per vim ſtupri. fugerat Hippolytus impudicam domum: ſed dum aliò properat, ecce tibi taurus marinus à Neptuno ad diras Theſei imprecationes immiſſus: qui ſe ante currum ſiſtés, quadrupedes conſternauit. hi, contemto imperio, quadrigã deturbant, cadentíſque corpus per ſaxa & vepres diſtrahunt atque dilaniant, compertâ nece, Phædra rei veritatem marito aperit, ſéque ſuper laniatos artus gladio trãsfigit. Theſeus plãgit innoxij filij caſum, ſuámque præcipitẽ iram, dirúmq; votum deteſtatur: laniatos artus colligit, &, quo meliori modo poteſt, componit.

HIPPOLYTVS.] *Vet. lib. nonnulli hanc tragœdiam vocant;* Phædram. *atque ita citat Priſcianus lib. 6. vbi ait: Seneca, in Phædra:*

Hippolyte me nunc compotem voti facis.

IN ACT. I.

Parat ſe ad venationẽ Hippolytus; mittit in varia loca venatores, & ſua cuique officia diſtribuit, & venationis Deam inuocat.

2 Cecropij] *in Atticâ Cecrops condidit opidum* Cecropiam; *quod poſtea in arcem Athenarum mutatum fuit: inde Attica dicitur* Cecropia *eique vicinus mons* Cecropius, *Plinio lib. 7. cap. 16. & Apollodoro lib. 2. Biblioth.*

4 Solo] *Deſerto. infrà:*

Quicquid ſolis paſcitur aruis.

Carpeneito] *Strabo, Ptolomæus, Plinius, Mela, Ammianus* Carcine-

tem *ſeu* Carpeneitum, *agnoſcunt. ſed fluuium & ſinum, non ſaltum; & Scythiæ, non Atticæ; quem Arrianus in Periplo maris Euxini vocat;* cercinetin. *erat in eo ſinu Triuiæ lucus, admodum indigenis religioſus, auctore Marcellino lib.22. An ergo hîc legemus,* carcineto? *Non opinor. primò quia nulli codices huc inducunt. nam omnes vel* carpanetho *vt pleri m.ſ. vel* carponeto, *vt vett. excuſi: vel,* carpaneto, *vel,* carpeneito. *Deinde quia degebat in Atticâ Hippolytus: & non niſi Dædali remigio in Scythiam cum ſuis canibus & venatoribus migrare poterat. Solus meus codex ſcriptus:*

Quæ ſaxoſa loca Parnetho.

benè, ſanè perbenè, ſi vnicam litterulam mutes; ſaxoſo. *nam Parnes Atticæ mons nobilis, Thucydidi, Ariſtophani, Luciano, Straboni, Stephano prope Hymettum: laudatus à Pauſaniâ in Attic. copioſâ vrſorum & aprorum venatione: vitibus benignum vocat Statius in Thebaid.*

5 Et quæ Thryaſij] *cùm legeretur,* Thriaſij: *repoſuêre* Thryaſij. *non rectè. Thryon ſeu Thryoëſſa, oppidum Meſſeniæ ad Alphæi fluminis vadum: de quo etiam Plinius lib.4. cap.5. & Homerus Iliad.β. Strabo lib. 8. & Statius lib.1. Thebaid. ſi ab hoc oppido deducas* Thryaſius. *ſenſus erit, & quæ loca amnis Thryaſij (videlicet Alphæi) rapida vnda, in vallibus edito ſubiectis oppido, verberat. Sed placet vet. lectio;* Thriaſij. *à Thriâ Atticâ, vico tribus Oeneidæ. Thucidid. li.1.* καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα, καὶ Θριῶσε ἐσβαλόντες. & poſtea cùm Peloponneſiis in Atticæ Eleuſinem & Thriaſium campum deſcendentes. *vbi Scholiaſtes* Θριῶσε *explicat,* εἰς τὸ Θριάσιον πεδίον, ὡς Ἀθήναζε, in Thriaſium campum apud Athenas. *idem Thucidid. ſæpius lib.2. meminit Thriaſij campi prope Eleuſinem: item Ariſtides in Leuctricis, Eleuſim, Thriaſium, & Acharnas coniungit. videndus & Plinius lib.4. cap.7. & Strabo lib.9. Portæ Thryaſiæ nihil huc pertinent, de quibus in Pericle Plutarchus. Ne quid verò diſsimulem, hoc loco legendum;* Thriaſiis vallibus; *vel dicendum nomen loci quem perfluit, ipſi fluuio tributum.*

De Thria Attica etiã Stephan.

Et hoc quoque comperi poſt Raphelengio viſum.

8 Riphæa] *Riphæi montes Scythiæ à perpetuo flatu ventorum nuncupati, de quibus nonnulla dixi Notis in Claudianum. deſcribuntur à Pomponio li.2. Plinio, Solino, Valerio Flacco, & aliis Latinis; Herodoto lib. 4. & Strabone lib. 7. & 11. Mirum quod Athenæus tradit lib. 6. cap. 4. eos eſſe Galliæ,* Obios, *& poſtmodum* Alpes *vocatos. mirum etiam Volaterranum libro 7. Geograph. ab Hyperboreis diſtinxiſſe. mirũ quod Irenicus nullibi eſſe, nec vnquam fuiſſe arbitratur lib.7. Exegeſ. cap.22.*

12 Zephyrus] *dictus quaſi* ζωήφορος *ſalutifer: idem* Fauonius *à fouẽdo:* genitalis mundi ſpiritus, *Plinio. florum pater poëtis. Catullus:*

—— quos propter fluminis vndas
Aura parit flores tepidi fœcunda Fauoni.

ideo noſter; vernas euocat herbas. *quia primus anni conceptus, eo flante,* VI. *eid. Februar. à ruſticis* catullitio *vocatur.*

13 Vbi per glacies lenis Iliſſus] *Verſus iſte non habetur in vllo Veneto, nec in Herbipolenſi, nec in Pariſienſi Badiano: ſed habetur in m.ſ. ad vnum*

omnibus, habetur in recentioribus excuſis cunctis, nec vlla variatio niſi, quod quidam; lenis, *alij* leuis. *quod placet. & Mogun. m. ſ. gloſſematio cōtaminatus:*

Vbi congelatus per glacies leuis Iliſſus.

Stephanus neſcio quam vrbem Iliſſon *facit, cùm ſit Atticæ amnis Dionyſio Afro, Platoni, Ptolomæo, Pauſaniæ, Papinio, Melæ ac Plinio. Noui alium* Heliſſon *Elidis, alium Sicyoniorum* Eiliſſon, *de quibus Pauſan. in Eliac. & Corinth. Ceterum diſplicet inſigni Critico, quod hîc habetur,* per glacies *eum fluere. quia ambigit an in Atticâ glacies vlla aut fluuij glaciati. ideo reponit ex coniecturâ;* per glareas, *contractâ in biſyllabā voce ob verſum: vt velit poëta, Iliſſum per ſcrupos & ſaxa volui, Mæandrum per æquabiles arenas. Mihi non perſuadet. nam noſter in Græciâ non vno loco frigora aſperiora facit. hîc ſanè paullo antè niues habuimus in Atticâ, mox eſt frigora. in Thyeſte de Peloponneſo:*

Si quis Taygeti conſpicuas niues;
Quas cùm Sarmaticus tempore frigido
In ſummis Boreas compoſuit iugis.

At opponitur Iliſſo Mæander. ſed quia piger hic, leuis ille. Non tamen negauerim illud; glacies, *mihi ſuſpectum. ſed quid ſubſtituas, in tanto conſenſu librorum?*

> In aduerſarijs affirmaui tantū non inueniri in antiquâ editione Pariſienſi: non autem in meis lib. ſcriptis nō inueniri: continebatur enim in omnibus. quare hoc mihi falsò tribuunt nonnulli. Cū his Atticum perperā confundunt.

14 Mæander] *totus verſus deeſt vni manuſc, vt alij aſſerunt: at ego in meis omnibus tam excuſis, quàm ſcriptis reperio, non verſum modò, ſed & integrum Mæandri nomen. nec ſcio quæ illa editio vet. in qua,* Melanes, *niſi Badiana anni 1514. Scio* Melanem, *in Achaiæ tractu magnum fluuium, qui Melas dicitur Straboni, Dionyſio & Callimacho. Sed illi nunc hîc locus non eſt. Mæandrum Phrygiæ fluuium nemo neſcit. nam de flexuoſo illius ac ſinuoſo, & anguineo planè curſu pleni ſcriptorū libri, Lucani lib. 3. Claudiani 2. in Eutrop. Propertij lib. 2. Eleg. 34. Ouidij in Metamorph. noſter in Herc. Fur. verſu* 683.

—— Qualis incertâ vagus,
Mæander vndâ ludit & cedit ſibi;.
Inſtátque dubius litus an fontem petat.

Idem epiſt. 105. Mæander poëtarum omnium exercitatio & ludus, implicatur crebris amfractibus, & ſæpe in vicinum alueo ſuo admotus, antè quàm ſibi influat, flectitur. *hæc cauſa cur ἀναβαίνοντα veteres prius vocarint, vt ſcribit Plutarchus lib. de fluminibus. Verùm vereor ne nimis laboris ſuorum ſit auidus, & neſcio an ridiculus Virbius, qui in Phrygiam ablegat venatores. ſanè: ſi non in Atticâ Mæander aliquis. Non tamen Mæander ibi vocatur, ſed Aſopus. nam Mæander in mare ad Miletum delapſus ſubit æquor, & in Peloponneſo emergens, fit Aſopus; auctore Pauſaniâ in Corinthiac. & Arcadic. Quoniam itaque idem Mæander & Aſopus, & fortaſſis æquè flexuoſus; vel quia, quod vno ei in loco proprium, in altero etiam tribuendum putauit, Aſopum Mæandri nomine ſignificat. Et amat noſter remotiora & minus nota nomina. Phrygius ille Mæander, & Marſyas, pro Diis colebantur à ſtultâ gentilitate: & fiebat (Dæmonum proculdubiò fraude) vt quæ Mæandro erant oblata,*

Marſiæ vndis illa miſceri nequirent; quæ Marſyæ, Mæander reſpuere videretur, vt teſtatur Maximus Tyrius.

Æquales] *Moguntin.* inæquales. *mendoſè.*

15 Piger] *adeò lentus, vt Marſyam, velox flumen, ei admiſtum retardet, & lentius cogat fluere. Claudianus:*

Icarium pelagus, Mycalæáque litora iuncti
Marſya, Mæandérque petunt. ſed Marſya velox
Dum ſuus eſt, flexúque carens: iam flumine miſtus
Mollitur Mæandre tuo; contraria paſſus,
Quàm Rhodano ſtimulatus Arar —— *prælucenti iſta Lucano:*
Quâ celer & rectis deſcendens Marſya ripis
Errantem Mæandron adit, miſtúſque refertur,

Pigrities autem & tarditas hæc Mæandro, ab ipsâ amfractuum multiplicitate. iccirco Strabo σκολιὸν vocat. Anna verò Alex. lib. 4. omnium amnium maximè tortuoſum, & ſe in ſpiras ſemper inflectentem.

16 Amne maligno] *nocet enim agris. nam ablunione ſuâ ex Phrygum & Carum agris tantum deterſit, vt fretum, quod inter Prienem & Miletum olim fuerat, oblimarit, & in continentem verterit. teſtis Pauſan. in Arcad. & Corinthiac.*

Radit] *eradit & euiſcerat. Attius* Oenomao:

—— ſaxum id facit
Anguſtitatem, & ſub eo ſaxo exuberans
Scatebra fluuia eradit rupem. *Fortaſſis domodalos, fragmenti adducti à Nonio in,* anguſtitatem. *Faciunt idem ceteri fluuij licet latentiùs, præter Nilum; qui benignus potiùs quàm malignus. Seneca lib. 4. nat. quæſt.* Mira natura fluminis, quòd cùm ceteri amnes abluāt terras & euiſcerent; Nilus tanto ceteris maior adeò nihil lædit nec abradit: vt contrà adiiciat vires, minimúmque in eo ſit, quod ſolum temperet. Illato enim limo arenas ſaturat & inungit.

17 Marathon] *Marathon vna ex vrbibus Tetrapoleos Atticæ, Stephano; prope quam campus Marathonius, ſiue Fænicularius Latinis, cuius imitatione μαραθῶν Hiſpaniæ appell. vt ſignificat Strabo rectè intellectus lib. 3. Atticum illum campum ſtrage Perſicâ nobilem deſcribunt Herodotus libro 6. Pauſan. in Attic. Strabo lib. 9. & Plutarch. in Parallel. hic ſus Marathonia, & taurus Marathonius Theſei gloria; ad quem fortaſſis reſpicit Hippolytus, alia quoque* Marathos *Syriæ. Dionyſio:*

καὶ Τρίπολιν λιπαρὴν, Ὀρθωσίδα τε, Μαραθῶντε.

22 Acarnan] *ſic plerique libri. quidam;* Acarnas. *Moguntin.* Aramon. *Herbipol.* Arcanam. *Venetus vnus;* Arenam. *ſed ſcribo;* Acharnan. *Acarnanes Epiri populi per κ. Græcis ſcribuntur, apud Ptolomæum in vlt. Europæ tabulâ, Pauſaniam in Arcad. Strabonem lib. 7. 8. & ſeqq. ab his adagio,* Acarnanici equi. *At noſter de Atticis Acharnenſibus; qui per χ. Thucydid. li. 2.* ἐς Ἀχαρνὰς χωρίον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς, τῶν δήμων καλουμένων. vſque ad Acharnas peruenerunt, maximum vicorum, quos Atticos vocant, &

Scholiaſt. Ἀχαρναὶ δὲ δῆμος τῆς Ἀττικῆς. Acharnæ vicus Atticæ. *ab hoc Ariſtophanis comœdia inſcribitur; ab hoc adagium* , Porcellus Acharnanicus. *Dubium, an Iulianus Imp. de his an de Epirotis agat, cùm ſe ab Antiochenſibus miſſum ait*, πρίνινον, σφενδάμνινον, οὐκ ἔτι μὲν τι καὶ Μαραθωνομάχην, ἀλλ' Ἀχαρνέα μὲν ἐξημισείας, ἀηδῆ δ' ἐς ἄνδρας παντάπασι καὶ ἀνθρώπων ἄχαριν. Ilignum, acernum, neque tamen Marathonium bellatorem, ſed ex dimidio Acharnenſem, ingratum omnibus & inuiſum. *putem de Atticis; & hoc velle, non gloriâ & laude cumulatum, vt qui in Marathone vicère; ſed ſemibarbarum, ruſticum & ſordidum, ſemiporcellum. Sic fortè in illum Antiochenſes ludebant. Nam, Suidâ teſte, Acharnenſes ridebantur tanquam agreſtes & duri.*

Qua tepidis ſubditus auſtris frigora mollit] *Acharnan (ait) incola Attici ſoli maximè Auſtralis, afflatu eius venti qui calidus & à Meridie flans, mollit frigora, hoc eſt, leniora ſentit & leniùs perfert. Suſpicor quod Acarnaniæ proprium eſt (quæ licet ad Auſtrum vergat, propter Aracynthum tamen, & alios propinquos montes editiſſimos, admodum obnoxia frigori eſt) id Atticis Acharnis Senecam tribuiſſe, eáſque locorum qualitates & conditiones, vt ſolet, confudiſſe. Sunt, qui Acharnanem montem ſomniant. quamuis ridiculè.*

23 Dulcis Hymetti] *Hymettus mons Atticæ mellis & marmoris iuxtà ferax. de melle, Ouid. 5. Triſt. Statius lib. 2. Siluar. & Valerius Flac. Argon. 1. de marmore, Horatius lib. 2. Od. 18. Plinius lib. 36. cap. 3. & Strabo lib. 9.*

24 Aphidnas] *ſic pleriquelibri Moguntin.* Athinas; *Bernardin. legit;* Apidanas. *primus Daniel repoſuit;* Aphidnas. *id ceteri ſecuti. rectè.* Aphidnæ *vicus Athenienſium, in tribu Antiochidâ, etiam* Titacides *dictus: nomen accepit à Theſei ſocio Aphidno, de quo Plutarchus in Theſeo. vide Diodorum Siculum lib. 4. Pauſaniam in Attic. & Strabonem libro 9. Stephanus docet Aphidnam differre ab Aphidnis.*

25 Sunion] *Atticæ promontorium, in cuius orâ inſignis portus. auctores Ouid. lib. 4. Faſt. Pauſanias in Atticis, & Scholiaſtes Callimachi.*

28 Philipis] *Moguntin.* Helipis. *Herbipolenſ. & tres Venetis* Philippis. *Pariſ. Baſileenſ. Lugdun. Lipſienſ. Complut.* Philipis. *Philippi Theſprotiæ, & Thraciæ mihi noti, ex Plinio, Strabone, Appiano, Diodoro: nec minùs cruore Romano nobiles Philippici campi, ſed quid illi ad hanc Hippolyti venationem? omnino quærendus in Atticâ locus. Sed nullum hoc nomine, quod ſciam, ſuggerunt Strabo, Pauſanias, Xenophon, Stephanus, Harpocration, Heſychius, ceteri, qui Atticæ loca recenſent, iuuarent fortè Atticarum rerum ſcriptores, quos Athenæus & alij citant, ſi exſtarent, Ameleſageras, Philocherus, Androtion, & Hellanicus. Fuit fortaſſis,* Philipis, *vicus vnus ex illis centum ſeptuaginta quatuor; quorum multa nomina periêre. nam Sigonius. collegit lib. 1. de repub. Athenienſ. cap. 2. & lib. 2. cap. 27. non multa: Ego apud ſcriptores Græcos nonnulla reperio, non procul ab hoc nomine recedentia; quorum fortè aliquod à Senecâ hîc poſitum. An ergo ſcripſit;* Pitthis? *nam* πιττεὺς *Suidæ, municipium Cecropiæ tribus. An;* Iappis? *nam Stephanus ibidem*

agnoſcit ἴαπιν χαράδραν *(quæ an illa, de qua prouerb. apud Heſychium* οἰνόη τὴν χαράδραν, *cuius mentio apud Strabonem lib. 9. non deſinio:) ſed hic de ſiluâ, non de ſtagnantibus & paluſtribus ſe locis (quę tamen apri non auerſantur) loqui ſignificat. Poſſent & ſe ingerere conijcienti,* πήληκες, *&* σφηττὸς *& ipſæ tribus Atticæ Stephano. Sed mihi præ omnibus placet* φλυεῦς, *Cecropiæ tribus, apud eumdem. vt legatur:*

Vocat hunc Phlyeis: vbi verſatur.

ita: ſi quid mutandum. nam ſi; Philipis, *retinetur: fateamur nos locum illum ignorare.* Inter virtutes *(inquit Fabius)* Grammatici habetur, aliquid neſcire. 31 Canibus] *de indole & generibus canum, maximè venaticorum, conſulendi Pollux li. 5. Onomaſt. cap. 5. & 6. Xenophon, & Oppianus in Cyneget. & wottonus lib. 5. de different. animal. cap. 77.*

32 Acres Moloſſos] *ſic dicti à patriâ, Epiri regione.* acres *vocat, &* tenendos *dicit, quia contumaciores & magis clamoſi quàm ceteri. Lucan. lib. 4.*

Venator leuis ora tenet clamoſa Moloſſi.

33 Creſſæ] *manuſc. quidam,* Cretes. *ſic in Herc. Oeth.* geminóſq. Cretas. *vulgata tamen lectio non repudianda. nam Virgilius:* Nemora inter Creſſia fixit. *&:* Creſſa genus Pholoë. *Propertius lib. 2.*

Sic Deus exſtinctum Creſſis Epidaurius herbis.

35 Spartanos] *Lacones.*

36 Nodo] *ſetaceo id fit hodie; olim etiam aheno vel ferreo, vt & captiuorum & fugitiuorum crura. Pacatus in Panegyr. Theodoſij:* Publicè publicus ſpoliator exuitur, nectuntur manus rapaci, nudantur crura fugitiuo. *corrigo;* nodantur.

39 Nare ſagaci] *propter odoratus acumen aptâ & idoneâ inueniendis ferarum latibulis. Plautus:*

Canem eſſe oportuit, ſagax naſum habet.

Feſtus: Sagax, multi ac ſolertis acuminis. *Item:* Sagaces canes qui ferarum cubilia præſentiunt. *Afranius, Brundiſinâ:*

Quis tam ſagaci corde, atque ingenio vnico?

Cicero lib. 1. de Diuinat. Sagire, ſentire acutè eſt, ex quo ſagæ anus, quia multa ſcire volunt.

40 Captent auras] *Ad percipiendum odorem ferarum, qui per aërem multiplicatis ſpeciebus (vt vocant) illis offertur. declarant hoc comti imprimis & politi verſus L. Varij:*

Seu canis vmbroſam luſtrans Gortynia vallem,
Si veteris potuit ceruæ comprendere luſtra;
Sæuit in abſentem, &c, circum veſtigia luſtrans
Æthera per nitidum tenues lectatur odores.

tenuia odorum ſimulacra. 42 Dum ſigna pedum] *ab hoc verſu in manuſc. Eguiano & Moguntino, & in excuſis Herbipolen. & Venet. ſequentia diſtribuuntur in Anapæſticos trimetros:*

Dum ſigna pedum roſcida tellus impreſſa tenet:
Alius raras ceruice graui portare plagas. *atque ita deinceps.*

45 Picta rubenti linea pennâ] Linea, *ſeu* Formido, *retis genus eſt. alterno plumarum verſicolorum, maximè rubricatarum, contextu ornatum: quas interdum vſtulabant, vt graui odore amplius feras terrerent: & tunc pennæ odoratæ dicebantur. comparatum id genus retis, vt feræ, maximè cerui, vel in veros caſſes vano terrore impellerentur, quos vicinis in locis occultabant (vt innuit Lycophron.) vel dum latratu canum attoniti, inſequentem à tergo haſtatum equitem fugiunt, & circum lineam vagantur, ab occultis ſagittariis certo ictu ſternerentur. quam venationem Seneca his verbis lib. 2. de Clementia ſignificat:* Sic feras lineæ & pinnæ clauſas continent. eaſdem à tergo telis eques inceſſat; tentabunt fugam, per ipſa quæ fugerant, proculcabúntque formidinem. *Idem lib. 2. de Ira cap.* 12. Nec eſt mirum, cùm maximos ferarum greges linea pennis diſtincta conterreat (*fortè; conſternet*) & ad inſidias agat ab ipſo effectu dicta formido. Vanis enim vana terrori ſunt. curriculi motus, rotarúmq; verſata facies leonẽ redigit in caueam. elephantes porcina vox terret. Sic itaq; ira metuitur; quomodo vmbra ab infantibus; à feris rubens penna. *ad quem locum fortè hic reſpexit. Formidinis texturam docet Gratius in lib. de venatione; vſum, non minus iucundè quàm fuſè Pierius lib. 7. Hieroglyph, cuius verba prolixitatis vitandæ gratia prætereo, poſſunt autem commentarÿ eſſe loco, iis quæ poëtæ de Lineâ. Nonnulla Cælius lib.* 16. *antiquar. lect. ca.* 11. *& Turneb. li.* 5. *aduerſ. cap.* 5. *& Chriſtoph. Rufus Antexegematorum. fol.* 8.

Picta] *Oppianus vocat multicolorem* πολύχροον.

Rubenti] *rubrâ, puniceâ.*

Linea] *Nemeſianus.*

Linea quinetiam magnos circumdare ſaltus
Quæ poſſit, volucréſque metu concludere prædas,
Digerat innexas non vnâ ex alite pennas.

Oppianus vocat lineam formidoloſam δειμαλέην μήρινθον.

46 Vano terrore] *inde dicta formido. ad eam refero Arriani locum li.* 2. *de vita Epicteti cap.* 1. *vbi malè interpres,* volucres *vertit pro, pennis. ſic enim* debebat; Nunc idem quod ceruis nobis accidit; qui cùm pennas fugiunt, quo ſe cõuertunt? quo abeunt, vt in tuto ſint? ad retia; atq. ita pereunt permutatis iis, quæ timenda & forti animo toleranda erant.

Cludat] *includat indagine. Lycophron:*

καὶ δευτέραν εἰς ἄρκυν ὀθνείων βρόχων
λῆιτιν ἐμπαίσασαν ἰξευτοῦ πτερῶν.
Caſſis peregrinæ in ſecundam indaginem
Vltrò incidentis aucupis pennæ dolo.

Lucanus:

—— dum pauidos formidine ceruos,
Claudat, odoratæ metuentes aëra pennæ.

Auſonius Burdegalenſ.

An cum fratre vagos dumeta per auia ceruos,
Circumdas maculis & multâ indagine pennæ?

Vet. li. Dominicanorum Burdegalen. *Sic feras lineas & pinna eclusas contineas. veniat ergo eques, telis inceßit,* &c. mendosè. ego tamen h'nc ita; *ſic feras lineæ & pinnæ cluſas contineant: at ſi à tergo eques,* &c.

50 Robur lato dir.ferro] *haſtâ breuiore, qua transfodiuntur apri. nos venabulum, illi προβόλιον, vel ζιβύνην, quod quale eſſe oporteat, docet Xenophon in Cyneget.*

52 Subſeſſor] *in inſidiis latens, ſubſidens, occaſionem captans feras occidendi, vel in laqueos agendi. ſic Seruius. ſed & bellici inſidiatores,* ſubſeſſores, *& Vegetio lib.3. de re militari, inſidiæ,* ſubſeſſæ. ἔφεδροι *&* ἐφεδρίαι. *hinc ad thalamorum corruptores traductum, quos* ſubſeſſores *vocat Valerius Maximus, vt & Iouem Arnob. lib. 5. vide Turneb. lib. 5. cap. 8. & Budæum in Comment. ling. Græc. pag. 742. Puto noſtrum ſubſeſſorem à Xenophonte vocari,* ἀρκυώρον, *retium cuſtodem.*

Clamore] *Quales ponit Xenophon:* ἰὼ κύνες ἰὼ κακῶς, σαφῶς γε ὦ κύνες, ἐπέσθε ὦ κύνες. Io. canes, io. ſegnis bene ô canes, probè ô canes. *deinde* εὖ κύνες, εὖ ὦ κύνες. bellè canes, bellè ô canes. *tum:* εὖγε, εὖγε ὦ κύνες ἕπεσθε ὦ κύνες, Euge, euge ô canes, inſtate ô canes. *denique* οὐ πάλιν, οὐ πάλιν ὦ κύνες. retrò, retrò ô canes.

55 Ades en comiti Diua] *Sollemne fuit venatoribus vt auſpicatò venationem inſtituerent, initio Dianam (nonnunquam & Apollinem) inuocare, & partem prædæ polliceri, vt docet Xenophon in Cyneg.* καὶ εὐξάμενοι τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι τῇ ἀγροτέρᾳ μεταδοῦναι τῆς θήρας, *&c.* inuocato Apolline & Dianâ venatrice venationis partem pollicendo. *Sed & Ioui pars cedebat. Virgil. 3. Æneidos:*

——ipſúmque vocamus

In prædam partémque Iouem —— *vnde* λῄστωρ *dictus prædator.*

56 Pars ſecreta] *nemora & incultæ ſiluæ. vel potiùs Inferi. nam Diana eadem Proſerpina.*

56 Petitur telis fera] *erat enim montium & venatus Dea; quare* ἀγροτέραν *etiam vocant Ariſtophanes in Theſmophor. Philoſtratus in Imagin. & Plutarch. in lib. vtra animantia prudentiora, &c. noſter* Agreſtem *inferiùs;* Agreſte placa virginis numen Deæ. *Pauſanias refert huius Dianæ fanum fuiſſe propè Iliſſum, in loco qui* Agre *dicebatur; quoniam ibi primùm venari Diana cœperit. de quo poſtea. Fuiſſe autem iaculatricem & ferarum interfectricem, cognomina quædam illius indicant. Orpheus & Homerus vocant* ἰοχέαιραν, *quaſi dicas ſagittis gaudentem; alij* θηροκτόνον *fericidam; vel* ἐλαφοφόνον *ceruicidam, vel* θηροφόνον *belluarum interfectricem nominarunt, teſtibus Suida, Heſychio, & Phornuto.*

57 Gelidum Araxem] *ſic vocauit etiam ſuprà in* Medea.

58 Stanti] *conſtricto glacie.*

59 Getulos leones] *Stephano* γαιτοῦλοι, *Artemidoro & Athenæo* γαιτύλοι, *Pomponio in intimâ Africâ; Salluſtio antiquiſſimi Africæ incolæ: equos habuere deformes optimi ipſi equites, auctore Lucano libro 4. mores eorum deſcribit Silius Italicus libro 3. & tradit aſſuetos*

Indomitíſque loqui, & ſedare leonibus iras.

ferociſſimi enim leones illarum partium. Horatius:

Nec Iubæ tellus generat leonum

Arida nutrix.

Tua dextra] *at negat Homerus eam leonum venatione delectari: ſcilicet, quia de Taygetis & Erymantho illi ſermo, quæ loca leonibus carent. Vide Pierium libro 7. Hieroglyph.) Nam quod noſter, idem quoque Claudian. in Panegyri de conſulatu Manlij.*

62 Ceruas] *Homerus etiam ſcribit Dianam capreis & ceruis delectari: & Pauſanias teſtatur in Eliac. Eleos Dianā colere* ἐλαφιαίαν: *& ſunt nō infrequentes nummi Hadriani Imp. & Galieni Imp. in quibus Dianæ nomini addita cerui effigies. Cretenſium fortè meminit; quia in Cretâ ceruorum multitudo, & illæ nobiles oſtenſo mortalibus vſu dictamni.*

63 Damas] *damæ, ſpecies ſilueſtrium caprearum; mediæ inter feras & manſueta animalia, etſi ſerò manſueſcant. Vide Wotton. libro 6. de differ. animal. cap. 94.*

65 Villoſi-Biſontes] *Biſontem lib. 6. Cæſar cerui figurâ eſſe ſcribit; à mediâ fronte inter aures vnum cornu exſtare valdè excelſum & rectum, & ab eius ſummo ramos, ſicut palmas, latè diffundi: collum iubis villíſque contectum, (vnde Plinio lib. 8. cap. 15. iubati) tradunt Strabo lib. 4. & Solin. cap. 29. Agit de iiſdem Wotton. d. li. 5. cap. 92. vbi miror quæ ex Gillio refert incerti auctoris verba dici, cùm Iulij Cæſaris perſpicuè ſint. fortaſsis quia libros de bello Gallico non eſſe Iulij Cæſaris cenſuit; nec planè ſine causâ. nam animaduerti in Iacobi magni Sophologio, lib. 3. cap. 7. lib. 4. cap. 11. lib. 5. cap. 13. lib. 6. cap. 7. & 20. multa adduci ſub nomine Iulij Celſi de bello Gallico, quæ omnia reperiuntur in vulgatis Cæſaris Commentariis. Imò & Albertus Eybius Germanus paullo iunior Iacobo Magno, in Margaritâ poëticâ; cuius antiquum cod. vidi Moguntiæ in Societatis Ieſu collegio; ex nouem Iulij Celſi de geſtis Cæſaris adducit loca pluſquam XXXIIII. quæ cuncta in illis Cæſaris Commentariis inueniuntur. & poſtea fol. 153. littera L. hæc verba addit:* Iulius Celſus hiſtoriographus ſcripſit diligenter librum de bello Cæſaris; in quo multa doctrinalia & moralia continentur: vt ſuprà in libris illius poteris comprehendere. *vt videatur non omnino de nihilo eſſe, quorūdam Criticorum ſuſpicio; cui ſtabiliendæ hæc attuli, non meæ ſententiæ præiudicio. Biſontes, Dion in hiſtor. Auguſtâ* Βίσωνες *vocat. non rectè. Irenicus lib. 7. Exegeſ. cap. 11. contendit;* Vizontes *dici debere. quod quâ facilitate illi ſine probatione licuit affirmare, eâdem poſſunt alij negare.*

De Cōment. belli Gallici.

66 Latíſque feri cornibus vri.] *Vera deſcriptio. Aimoin. li. 1. hiſt. Francor. cap. 2.* Tertium eſt genus eorum, qui *vri* appellantur: ij ſunt magnitudine paullo infrà elephantos, ſpecie & colore & figurâ tauri. magna vis eſt eorū & magna velocitas: neque homini neque feræ, quam conſpexerint, parcūt. hos ſtudioſè foueis captos interficiunt. *Et paullo poſt*: Sed manſueſcere ad homines & manſuefieri, ne paruuli quidem excepti, poſſunt. Amplitudo cornuum & figura & ſpecies, multum à noſtrorum boum cornibus differt. *quæ ſunt ad verbum Cæſaris d. loco. Eadem Strabo lib. 4. Plinius d. cap. 15. Solinus cap. 29. Seruius & alij ad 2. li. Georg. Virgil. Vide Irenicum d. lib. 7. cap. 12. Wottonum vbi ſuprà. Gloſſ. Græcolatin.* Βούβαλος, Vrus bos ſilueſt.

68 Garamas] *noti populi Africæ, egeni, & mapalibus, pecorúmque pa-ctione vagâ contenti.*

69 Pyrenes] *vide ſuprà Medeæ verſ. 745. in Comment.*

72 Vagus Sarmata] Sarmatæ & Sauromatæ *iidem, Dionyſio verſus gratiâ dicti* Samatæ; *Eudoxo* Syrmatæ, *à flauio eiuſdem nominis, apud Ste-phan.* Vagos *dicit, quia Sarmatas Nomadas eſſe, & huc illuc incertis vagari ſedibus, Pauſanias teſtatur in Attic. Alibi Seneca vocat intonſos.*

Intonſis teritur ſemita Sarmatis. *vt appareat comã aluiſſe, ſicut Franci. ſanè libertatis tuendæ quàm ſtudioſos, innuit Pomponius lib. 3. cap. 4.*

Vacuis] *incultis, ſolis, ſine opidis.*

72 Diana] *à die dicta: quia lux eius æmula diei, vt innuit Cicero libro 2. de nat. Deorum. eúmque imitatus Firmicus lib. contra Gentiles cap. 19. Luna* hæc, eadem *Lucina* à nocturno lumine nomẽ accepit: hanc etiam quidam dici voluerunt *Dianam*, quod per noctem lucens hominibus penè alterum diem faciat.

73 Tua ſi gratus numina, *&c.*] *ſi venanti adfueris, proſperè cuncta ce-dunt. ades autem illis, qui beneficij tui memores meritos honores tibi exhibent. Honores hi, opinor: initio venationis illam innocabant, & prædæ portionem ſpondebant, vt dixi: finitâ verò, prædæ caput vel pedes vel exuuias alias arboribus appendebant, vt Mycon ille poëticus;* Viuacis cornua cerui, & *docet Ariſtophanis Scholiaſt. apud Brodeum comment. in lib. 2. Epigram. fol. 216. In honorem Dianæ certis diebus, vt Aug. eidib. feriabantur; quod tum illam vacare credebant. Papinius:*

—— ipſa coronat
Emeritos Diana canes, & ſpicula tergit,
Et ſinit ire feras —— *Deinde A. D. eid. Sextil. ſpicatas faces accenſas in Dianæ nemora ferebant, canes infulis exornatos coram eâ ſiſtebant, vnà cum omni venatorio inſtrumento. docet Gratius:*

Turneb. lib. 7. aduerſ. ca. 26.

Spicatáſque faces ſacrum ad nemorale Dianæ
Siſtimus, & ſolito catuli velantur honore:
Ipſáque per flores medio in diſcrimine luci
Strauêre arma ſacris —— *quæ pertinent ad ſanos etiam canes, & ad omnia nemora, non Aricinum dumtaxat, aut ægros. Omnes enim canes in Dianæ tutelâ; omnia illi nemora ſacra credebantur; ſicut Ioui omnia montium cacumina, Iunoni omnia prata, vt ſcribit Scholiaſt. Euripid. & Seruius in Virgil. petitáque apud Callimachum à Ioue:* —— δὸς δέ μοι οὔρεα πάντα.

Hinc Diana Latinis Nemorenſis. *Græcis* νεμιδία.

—— da verò mihi montes omnes. *Horatius lib. 3. Od.*

Montium cuſtos nemorúmque virgo.

Turneb. lib. 5. aduerſ. cap. 4. & lib. 6. cap. 2.

Catullus in ſæculari carmine:

Montium Domina vt fores
Siluarúmque virentium,
Saltuúmque reconditorum,
Amniúmque ſonantium.

Scio peculiaria quædam in ſacris Aricinæ Dianæ adhibita; cuius ſacri memi-

nere Propertius lib.2. Ouid. in Faſtis, & Papinius in Siluis, & ex iis Lilius Syntagm. 12. Verùm quod de canibus Gratius dixit, commune omnibus etiam Græcanicis putauerim. De venationis autem inuentione, generibus, laude, vituperatione, nonnulla Io. Salisberienſis lib.1. Polycratici cap.4.

80 Faue] *fortè ſcrib.* fauet. *iam adeſt inuocata.*

81 Arguti canes] *latratores. ſic loquacem vocat Plautus;* ſine virtute argutum ciuem mihi habeam pro præficâ. *& Nonio, Argutari, loquaciter prologui.*

85 Magna vaſti Creta dominatrix freti] *Thucydid.* Nã Minos eorum quos audiuimus antiquiſſimus, claſſem comparauit, maximámq. partem maris, quod Græcum nunc dicitur, tenuit; Cycladum dominus, &c. *Et Minoëm Cretæ Regem omnes vicinas inſulas ſibi ſubdidiſſe ſcribit Apollodorus lib.3. Biblioth. multa addit continentis opida maritima, poſt Callimachum, Iulianus, apud D. Cyrillum Alexandri. lib. 6. contra Iulian. cauſam reddit Ariſtoteles opportunitatem inſulæ Cretæ lib.2. Polytic. c. 8. Hinc incipit Phædra Nutrici amorem ſuum detegere.*

63 Audacis Proci] *vide Apollon. lib.1. à ver.100. & ibi Scholiaſt.*

102 Palladis] *hanc nonnulli perperam cum Bellona confundunt. nam Bellona, quæ Græcis* ἐνύω. *videtur tamen & Tertullianus lib. de teſtimonio animæ, cap.2. confundere, vel (Deo dante) oſtendemus noſtris in Tertullian. & alios Latinos Patres Racemationibus; ſi tanti illæ futuræ vt lucem ferre poſſe videantur. Firmicus quinque Mineruas ſeu Pallades ponit. vnam Vulcani F. quæ Athenas condidit; aliam Ægyptiam, Nili filiam, textrinæ magiſtram; tertiam Saturno genitam, illam bellatricem & pugnacem viraginem; quartam Iouis Cretici F. quæ occiſum patri Liberum reuelauit; quinctam Titanidæ & Pallante ſatam, patricidam, & paternis exuuis ornatam, ab hac dictum Palladium, hanc coli, hanc Pontificali lege ſeruari. auctores Firmicus cap.17. Clemens Alex. in Protrept. Arnobius lib.4. contr. Gent. poſt Tullium lib. 3. de nat. Deor. Apuleius autem lib. de Deo Socratis tres agnouit, ſcribens Ægyptiam plangoribus, Græcam choreis, Barbaram ſtrepitu cymbaliſtarum & choraularum gaudere.*

103 Et inter ipſ. penſa lab. manus] *ſic Ouidius 4. Metamorph.*

Et colus, & fuſus digitis cecidere remiſſis.

104 Non colere, &c.] *ſæuus & impotens tyrannus Amor, ſeruis ſuis nec loquendi, nec agendi, nec cogitandi aliud momentum liberum relinquit. ideo amantes omnes alia omnia, præter ſua ſomnia negligunt; pietatem erga Deũ, vt hîc Phædra; caritatem & ſollicitudinem proximorum. vt Dido Æn.4.*

Non cœptæ aſſurgunt turres, non arma iuuentus
Exercet, portúſve propugnacula bello
Tuta parant. pendent opera interrupta —— *contemnunt rem familiarem vt Corydon, cui;* ſemiputata frondosâ vitis in vlmo. *nullam honoris ſui curam aut boni nominis habent, vt Sybaris adoleſcens apud Horatium Od. 8. lib.1. Salutis denique & reliquorum curam abyciunt; vt paullo pòſt væſana iſta nouerca, cui:* —— nulla iam Cereris ſubit cura, aut ſalutis ——

Meritò igitur Socrates Xenophonti dixit: ei qui ſe in amoris retia iniecerit, mox repulsâ libertate ſeruitutis piſtrino ſe mancipare, maximos ſumtus in voluptates noxias facturum; à veri & honeſti & boni indagatione vacaturum; in iis verò rebus, quas nec furioſus curarit, omne ſtudium ſuum collocaturum. ἆρ' οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος ἀντ' ἐλευθέρου εἶναι; πολλὰ δὲ δαπανᾶν εἰς βλαβερὰς ἡδονάς; πολλὴν δὲ ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναί τινος καλοῦ κἀγαθοῦ; σπουδάσειν δὲ ἀναγκασθῆναι ἐφ' οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος σπουδάσειεν. *Xenoph.* ἀπομνημον. α'.

Briſſon. li. 1 Formul. fol. 34.

Donis] *rectè. quia donum propriè quod Deo dicatur, munus & id, & quod hominibus datur. Vnde Ouidius*:

Munera, crede mihi, placant hominéſque, Deóſque:
Placatur donis Iuppiter ipſe datis.

ſed confundunt diſcrimen poëtæ. nam Tibullus lib. 1. eleg. 5. ait:

——— donis vincitur omnis amans. *& Seneca in Agam. equum Durium modò donum, modò munus nuncupat. propriè Afranius*, Fratriis *apud Nonium*; Nullam profectò acceſſi aram, quin Deos ſuppliciis, ſumtu, votis, donis, precibus plorans, obſecrans nequiquam defatigarem.

Malè Pariſ editio vltima, vatis, pro votis.

106 Iactare tacitis conſcias ſacris faces] *in Herc. Fur. ait Megara*:

tibi, frugum parens,
Secreta reddam ſacra, tibi multâ fide
Longas Eleuſi tacita iactabo faces.

vtrobique loquitur de Eleuſiniis ſacris; quæ ab Atticis virginibus & matronis honeſtis Eleuſim proficiſcentibus in Cereris honorem fieri ſolebant, quod Thelytus Methymnæus apud Theocriti Scholiaſt. docet. Dicta ſunt Eleuſinia, quia Eumolpi operâ Athenienſes ea ab Eleuſiniis acceperunt: ſiue illa inuenerit, Eumolpus; vt vult Androtion lib. 2. de ſacrificiis; ſiue Danai filiæ, vt cenſet Herodotus in Euterpe. dicta etiam Theſmophoria. de quibus quia carptim tantùm loquuntur alij; quæ ego collegi, in vnum hic faſcem, exhibebo. Fuère maiora & minora: Maiora antiquiora, & in Cereris potiſsimùm honorem; minora in Proſerpinæ, diu poſterius inſtituta, vt illis Hercules initiaretur. nam maioribus, quod peregrinus eſſet, non licebat, teſte Cælio Rhodigino. Quod ſi verum, ambo Senecæ loca de Minoribus erunt, vt & illud Ciceronis lib. 1. de nat. Deorum: Omitto Eleuſinam ſanctam illam & auguſtam vbi initiantur gentes orarum vltimæ. *& Ariſtidis in Panathenaicis, quando docet quotannis maximam multitudinem initiatorum albo aſcribi conſueuiſſe. Dixi*; potiſſimùm Cereri. *nam vtraque, Baccho, Cereri, & Coræ communia fuère, vt docet vetus inſcriptio apud Goltzium in Theſauro pag. 17, Maiora menſe Auguſto, ſeu æquinoctio auctumnali celebrabãtur, quod ſignificant Polyæn. lib. 2. Stratagem. & apertè Seneca Herc. Fur. ver. 841.*

Schol. D. Auguſtini in l. 7 de ciui. Dei, ca. 10. Alex. ab Alex l. 2. Genial. dier. ca. 14. Lilius Syntag. 14. Cælius li. 16. antiq. cap. 9. Lazius l. 10. comm. Rom. ca. 7. Natalis li. 1. Mythol. c. 10 & li. 5. c. 14. et Briſſ. lib. 1. de Formul.

Quanta; cùm longæ redit hora noctis,
Creſcere & ſomnos cupiens quietos
Libra, Phœbæos tenet æqua currus;
Turba ſecretam Cererem frequentant,
Et citi tectis properant relictis

Attici noctem celebrare myſtæ.

Etſi Plutarchus Iunio menſi id adſcribat, id eſt Boëdromioni, vt & iuxta nonnullos Thucydides, & Ariſtides, in Eleuſiniâ, vbi docet Boëdromione menſe ſolitam quoque Græciam frugum primitias quotannis Athenas, tanquam ad metropolim tum ſuam, tum frugum, deferre. Sed ſi verba illorum inſpicias, videbis nos non cogi, vt ita intelligamus; nec vetari, quo minus cum Gazâ lib. de menſib. Attic. Boëdromionem, Auguſtum interpretemur. Boëdromionis ergo XX. *die hæc myſteria peragebantur. Fauet nobis Demoſthenes Olynth. 3. Fauet Plutarchus in Camillo, & in Phocione, ſed clariùs in Demetrio, vbi,* τὰ μικρὰ μυστήρια τοῦ Ἀνθεστηριῶνος, ἐτελοῦντο· τὰ δὲ μεγάλα τοῦ Βοηδρομιῶνος. parua myſteria Antheſterione celebrantur, magna verò Boëdromione. *Sed quis menſis Antheſterioni reſpondet? Bapt. Pius ca. 65. Poſterior. annotat. Aprilem vult; Gaza, Nouembrem; Lalamantius lib. de anni ratione, Septembr. Guarinus & alij, qui cenſent fuiſſe Atticum menſem octauum, Ianuarium. Pius Macrobium teſtem aduocat li. 1. Sat. cap. 8. Guarinus Suidam. Non defuit; qui in Appendice annotation. ad vitas Plutarchi, ex eodem Plut. in Syllâ, & Appiano lib. 2. de bello ciuili, animaduertit principium Antheſterionis Martiis Kal. reſpōdere. cui, nunc quidem, aſſentior. Nam Seneca de minoribus Theſmophoriis agens in Herc. Oetæo, his verſibus:*

Nos Cadmæis Orgia ferre
Tecum ſolitæ condita ciſtis,
Cùm iam pulſo ſidere brumæ
Tertia Soles euocat æſtas,
Et ſpiciferæ conceſſa Deæ
Attica myſtas claudit Eleuſis.

Fiebant ergo iſta minora ſingulis trienniis. & fiebant æquinoctio æſtiuali, hoc eſt, ineunte vere. ſed fiebant Anthiſterione. Anthiſterion ergo Vernus menſis. Hoc tempus. Argumentum certius. Nam Clemens Alex. in Protrept. docet, in maioribus, Iouis concubitum cum Cerere; in minoribus eiuſdem inceſtum cum Proſerpinâ filiâ ſuâ, & inde natum tauriformem filium, celebratum: omniáque plena ibi impudicorum ſignorum, quæ nihil nunc neceſſe narrare: fuit, cùm ſacri Patres illa refellebant. quare explicarunt Clemens in Protrept. D. Greg. Nazianzen. in ſerm. de Epiphaniâ, Tertullianus lib. contra Valentinian. Tatianus Orat. contra Grecos, Euſebius lib. 2. præparat. Euang. cap. 3. Athenagoras in legatione, Theodoret. lib. 7. de curand. affect. Græc. Arnobius lib. 5. cont. Gent. Firmicus de Gentilium errore cap. 27. & 28. & D. Auguſtinus libro 7. de Ciuit. Dei cap. 20. Non initiatis ea reuelari non poterant; quos profanos vocabant. ideo Seneca; Eleuſim tacitam, & ſacra tacita *dixit. & Papinius:*

Túque Actæa Ceres, curſu cui ſemper anhelo,
Votiuam taciti iactamus lampada myſtæ.

Ouidius: Quis Cereris ritus audet vulgare profanis?

Horatius: Vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iiſdem
Sit trabibus ——

Arcebantur ergo profani. Profanos accipio, non tantùm qui non initiati, ſed etiam ſcelerati & crimine aliquo impurati; nam hoc clarè edici ſolitum, docet Lampridius in Alexandro, eaque de cauſâ Neronem veritum his ſacris intereſſe, docet Suetonius in Nerone: contra M. Antoninū M. philoſophum ſacrarium ingreſſum, eo quòd continentiſſimus eſſet, prodidit Capitolinus. Celebraturæ ſe nouem noctibus à Venereis abſtinebant, teſte Ouidio lib. 10. Metamorph. & 3. Amor. eleg. 9. abſtinebant etiam à vino, ſi Plauto credimus in Aululariâ, & Macrob. lib. 3. Saturn. ca. 11. & Dionyſio Halycarnaſſ. lib. 1. Antiq. Roman. qui addit Romanos ea ſacra Græco ritu celebraſſe. abſtinebant præterea à malis Punicis, iuxta Clementem Alex., quod ea ex ſanguineis guttis Dionyſi nata putarent. Igitur ita paratæ, albis veſtibus induebantur (Ouidius 10. Metam. & 4. Faſtor.) tempora cinctæ viticeis coronis, vel ſecundùm alios quernis, cubitis folia ſubſternebant, iuxta Plinium lib. 23. Deinde prodibant præcedentibus virginibus canephoris, quæ calathos ſeu ciſtas in capite geſtabant, vt ex Claudiano, Propertio, & aliis patet: Theocriti interpres in his Calathis ſacra myſteriorum verba, & libros ea continentes incluſos traditi fuiſſe; alij etiam cuncta myſtica ſymbola & ſecreta; quæ ab Eccleſiaſticis illis ſcriptoribus enumerantur. Myſtis omnibus rituale, lampades ſeu faces manu ferre in quæſitæ à Cerere Coræ memoriam, quod ex Papinio & Senecâ apparet, & ex illo Claudiani: —— ſanctáſque faces attollit Eleuſis. *Atque ſic mediâ nocte iter ingreſſæ, Proſerpinam magnâ voce inuocabant, ſéque inuicem ſcommatis excipiebant, vt docet Apollodorus lib. 1 Biblioth. & Natalis vbi ſup. Nocturna autem hæc ſacra fuiſſe, liquet ex Senecâ:*

Tectis properant relictis,
Attici noctem celebrare myſtæ.

neque mirum, quia Attici diei initium à Solis occaſu ducebant.

Symbolica verba initiatorum, ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐργασάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον, καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην. *hoc eſt, interprete Arnobio:* ieiunaui, atque ebibi cyceonem, è ciſtâ ſumſi & in calathum miſi, accepi; rurſus in ciſtulam tranſtuli. *Item,* ταῦρος δράκοντος καὶ ταύρου δράκων πατήρ. taurus draconis, tauri draco pater. *Denique, quod addunt Clemens & Euſebius,* In monte occultum bubulcus ſtimulum. *Firmicus cap. 28.* In Proſerpinæ ſacris cæſa arbor in effigiem virginis, formámque componitur: &, cùm intra ciuitatē fuerit illata, quadraginta noctibus plangitur, quadrageſimâ verò nocte comburitur. *Iuxta Athenagoram in Legatione, vera & myſtica Proſerpinæ figura fuit, mulier quadriocula; duos in vertice, duos ſub fronte oculos habens; cornibus minax. territam itaque Cererem, auerſatam filiam quam pepererat, nec illi mammam præbere voluiſſe: inde myſticè* ἄθηλαν, *hoc eſt, ablactatam vocari. Hæc Eleuſinia ſacra accepta à Græcis Romani* Cerealia *vocarunt, de quibus Politianus Miſcellan. cap. 85. & Commentar. in d. cap. 20. D. Auguſtini, vel* Ceralia. *Gloſſarium,* Ceralia Δημήτρεια ἑορτὴ Δήμητρος. *idque duobus locis. Celebrarunt ea, ſed peculiari ritu Pheneatæ, nominarúntque* κιδαρεία, *vt docet pluribus Pauſanias in Arcadic.*

Briſſon. latè initio d. li. 1.

Stephani editionis Græcæ. f. 28.

Conſcias] *ſic Propertius Romam conſciam;*

Quod faciat nobis conſcia Roma moram.

quem verſum non mutari à Criticis manelim.

108 Adiudicatam Præſidem terræ Deam] *Mineruam, quæ Neptunum iudicio vicit. vide Ariſtidem in Panathenaicâ.*

110 Geſa] *quidam lib.* geſſa. *alij;* geza. *alij;* gæſſa. *Scriptores cuncti Gallorum inuentum putant: at Athenæus lib. 6. videtur Hiſpanis tribuere, & Romanos huius teli vſum ab Hiſpanis accepiſſe. hodie ſanè, quod ſciam, geſis Galli non vtuntur; vtuntur Cantabri; quorum ego gentem;* Concanos; *ſolus apud Horatium olim in poſſeſsione ſeruaui ex Silio Italico: nunc eoſdem reſtitui velim, vnde deturbati iniuriâ, apud Strabonem lib. 3. vbi malè legitur:* κωνίακοι. *ſcribendum,* κόγκανοι *ex Horatio & Silio. hos enim domuit Auguſtus. Caue cum Coniis Polybij confundas, vt quidam. Concani ad Pyrenæum, Conij ad fretum Herculeum habitabant.*

114 Genitrix tui me] *Euripides:*

PHÆ. O miſera mater, qualis te rapuit amor.

NV. Quo taurum amauit, filia? aut cur hoc dicis?

Paſiphaës turpis nequitia cum tauro nota vel ex Ouidio in Metamorph. Diodoro lib. 4. Bibl. Porphyrio in lib. de abſtinentia à carnibus. Mythologias pete à Plutarcho in præcept. Connubial. & Luciano lib. de Aſtrologiâ.

119 Dædalus] *pro quouis ingenioſo & induſtrio artifice poni ſolet. ideo addit,* quis Dædalus; *& ſubdit;* ille. *quaſi dicat, Quæris artificem qui tuo queat amori adminiculari? ne ille quidem queat, qui artificio ſuo matri tuæ copiam amoris fecit. de Dædali in ſtatuariâ & Archytectonicâ arte atque præſtantiâ pleni veterum libri, Diodor. li. 4. cap. 13. Plato in Menone, Ariſtot. 1. polyt. vide Adag.* Δαιδάλου μάχαιρα. *&* Δαιδάλεια ποιήματα.

120 Mopſopiâ] *Atticâ. Virgilius in Ciri:*

—— ritu

Mopſopio tereti nectebat dente cicada *ſic vocati Athenienſes, non à vate Mopſo; ſed à Mopſo Rege, vel Mopſopiâ Oceani filiâ.*

122 Promittat] *lib. Moguntin.* promittet.

124 Cathenas] *Fabula notiſsima ex Ouidio, cui dediſſe cauſam Veneris & Martis concurſum prodidit Lucianus lib. de Aſtrolog.*

125 Omne Phebœum genus] *explicet Ouidius in epiſt. Phædræ*

Forſitan hunc fato generis reddamus amorem,
Et Venus ex totâ gente tributa petit,
Iuppiter Europam (prima eſt ea gentis origo)
Dilexit, tauro diſſimulante Deum.
Paſiphaë mater, decepto ſubdita tauro,
Enixa eſt vero crimen, onúſque ſuum.
Perfidus Ægides, ducentia fila ſecutus,
Curua meæ fugit tecta ſororis ope.
En ego nunc, ne fortè parum Minoia credar,
In ſocias leges vltima gentis eo.

[131 In primo obſtitit] *pulcrè Lucretius lib.4.*

Nam vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile eſt; quàm captum, retibus ipſis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

132 Repulitq.] *ſcript.li. Burd. & excuſi plerique continent;* pepulitque.

135 Vere inſolens] *Moguntin.* Veri. *& ita omnes quatuor vett. excuſi: ſic etiam citat Eib. in margaritâ. cur ergo mutarunt Baſilienſ. & ceteri?*

136 Ad recta flecti] *vt enim ſcribit lib.6.de Benefic.cap.*30. *Reges flecti, quàm vinci, non minus turpe exiſtimant. ideo in Octau. dicenti Senecæ Principem remittere aliquid, & cedere nonnumquam debere, reſpondet Nero,* fama ſed *victum feret. verſu* 577.

137 Quemcumq. dederit] *Ita Mogunt. hæc adhuc tribuuntur Nutrici: longè melius. nam non conueniunt Phœdræ: ſaltem ſubſequens verſus:*

Fortem facit vicina libertas ſenem.

Ait ergo Nutrix, non ignorare ſe quantum periculum capiti immineat, ab amante & iratâ reginâ: audacter tamen monituram quæ ex alumnæ vſu. quia fortem eſſe iubet ætatis beneficium. mors inſtans. Quod deinde ſcribitur: Obſtare primùm eſt, velle nec labi viâ: Pudor eſt ſecundus noſſe peccandi modum. *non conuenit huic loco. aptius collocetur alibi. nec inter verſus tantùm aliqua turbela; ſed ipſi etiam verſus non ſanæ mentis. Vulgò legebatur, & ita citat Eybius:*

Obſtare primum eſt velle, nec labi viâ:
Pudor eſt ſecundus, noſſe peccandi modum.

ego tamen putem hos duos vltimos verſus hinc amouendos, & inferius collocandos, hoc modo:

Quod eſſe temet autumas dignam nece:
Pars ſanitatis, velle ſanari fuit.
Obſtare primum eſt, velle nec labi viâ:
Pudor eſt ſecundum, & noſſe peccati modum.

quod ſi cui probabitur, vt facilè probabitur ſedulo rimanti: is hoc loco legat;

Fortem facit vicina libertas ſenem.
Quo miſerâ pergis, *&c.* *reliqua ſecum ipſa muſſauit Nutrix; hinc Phœdram alloqui & increpare incipit.*

Fortem] *Solon, apud Plutarchum, quærentibus quâ fiduciâ minitanti mortem tyranno ſe opponeret, & quaſi ſecurus omnem tuendæ ſalutis curam abiiceret, Nihil ſe metuere fretum ſenectute reſpondit. Quid breui moriturus metueret? quò properabat?* 142 Grauas] *Mogunt.* aggrauas.

143 Monſtra fato] *Stoicorum opinio. nam Peripatetici plerique cum Ariſtotele lib.2. Phyſic. peccata naturæ eſſe, monſtra, & à caſu naſci cenſuerunt. vide Dom. Sot. in li.2. Phyſ. q.6. Nonnullis tamen viſum, etiam quâ monſtra ſunt, ea naturā intendiſſe, vt Marſilio Germano in li.2. Phyſic. Notab.* 8.

146 Teneri crede] *ſic Lipſienſes ediderũt, aliique nonnulli. Lugdunenſ.* tum tu crede, *ſed prius illud confirmant Mogunt. & alij m. ſ. item Herb. & Bernardini editio. Recentiores Veneti;* tamen crede. *peſsimè. nam id ex gloſſ.*

157 Inter videntes omnia] *Iouem ac Solem, illum paternum, hunc maternum auum. Phœbum omnia videre aiebant, quia cuncta luſtrat & colluſtrat; Iouem, quia implet omnia. Nihil enim Deo clauſum; ſed quæ nos dicimus, gerimus, cuncta audit & videt. Tertullianus li. de pœnitentiâ cap. 6.* Quantaſcumque tenebras factis tuis ſuperſtruxeris, Deus lumen eſt. *Viderunt ergo nihil Deo occultum, nihil abditum, vt ex Orpheo, Diphilo, & aliis probant Iuſtin. Martyr lib. de Monarchiâ, & Clemens Alexandr. libr. 5. Stromat. vbi addit; iccirco à Ieremiâ Deum, dici Deum appropinquantem. Dracontius in Hexam. de Deo:*

Quem non obſcurant quacunque ex parte tenebræ:
Nec cælantur ei quæcumque obſcura geruntur.

Quid mirum, cùm ſemper nobis præſens in medio pectoris noſtri Deus habitet? vide Senecam epiſt. 25. 41 74. & 84. Deum cuncta cernere multis probat Arrianus de dictis Epicteti lib. 1. c. 14. & Lactant. lib. 6. Inſtit cap. 24.

161 Conſcius mentis pauor] *ſic m. ſ. ad vnum omnes. ſic quatuor primæ editiones. hoc ergo retinendum, nec* nox *illa iuniorum inducenda.*

163 Nulla ſecurum tulit] *legi velim quæ ab Ariſtotele in hanc ſententiam ſcripta lib. 9. Nicomach. cap. 4. & à Plutar. in lib. de tranquillitate animi. Elegantiſſimè noſter epiſt.* 106. Securitatis magna portio eſt, nihil iniquè facere. confuſam vitam & perturbatam impotētes agunt tantum metuunt, quantum nocent: nec vllo tempore vacant. trepidant enim, cùm fecerunt, hærent. conſcientia aliud agere non patitur; ac ſubinde ad ſe reſpicere cogit. Dat pœnas, quiſquis exſpectat: quiſquis autem meruit, exſpectat. Tutum aliqua res in malâ conſcientiâ præſtat, nulla ſecurum. Putat enim ſe, etiam ſi non deprehenditur, poſſe deprehēdi: & inter ſomnos mouetur: & quoties alicuius ſcelus loquitur, de ſuo cogitat. non ſatis illi oblitteratum videtur, nō ſatis tectum. Nocens habuit aliquando latendi fortunam, nunquam fiduciam. *En tibi optimum Senecæ commentar. ipſum Senecam. Vis alium? Victor Cartennenſis Epiſcopus lib. de pœnitentia cap. 5.* Conſcientia apud quam non moritur omne quod gerimus, quæ nos in factis noſtris accuſat & iudicat; quæ cùm non habeat loquendi vſum, neſcit tamen tenere ſilentium. Poteſt conſcius morte ſubduci, poteſt tibi ad tempus prodeſſe teſtis conſcientia. Nec rectum ſupereſt, & ſine te nō eſt, hęret pectori, nec vnquam te deſerit, & velut quædam pediſſequa, nullo abs te temporis interuallo diſcedit, tenet te reum, & in ſuâ ſemper ditione captiuum, *&c. Mendosè hæc legi, fateor: & quomodo caſtigari debeant, non videre me, fateor id quoque: aliquid deeſſe augurer: an ſic legendum?* Poteſt conſcius morti ſubduci: poteſt id tibi ad tēpus prodeſſe Conſcientia hęc ſemper tecum eſt, *&c. vult latere poſſe delinquentem, quia, qui id efferat, nullus; latendi fidem nocenti non poſſe contingere, quia non ſatis illi ſcelus occultum videtur. Iuſtus Lipſius corrigit.* poteſt tibi ad tempus procul eſſe: teſtis conſcientia hæc tecum ſupereſt. *nondum conquieſcit in his animus.*

167 Nec inhoſpitalis] *Moguntin.* non.

173 Aula] *Cur domus Minotauri vterini tui fratris, labyrinthus videlicet Dædali, caret inhabitante monſtro maiore?*

177 Cogit ſequi peiora] *Euripides*:

—— honeſta quidem ſcimus & cognoſcimus,
Sed non facimus ——

178 Vadit animus] *Moguntin. lib.* vadit auius. *ſcilicet furor.*

185 Regnat] *Euripides:*

Quiſquis Amorem non magnum iudicat Deum,
Et inter dæmones omnes ſupremum eſſe:
Vel rudis ac indoctus eſt, vel omnis elegantiæ boniq. inexpertus,
Maximum hominibus Deum ignorat.

Simmias ſic introducit loquentem Amorem:

γαῖα θαλάσσας τε μυχοὶ οὐρανίων πᾶς τε θεός μοι εἴκοι·
τῶν δ' ἐγὼν ἐκνοσφισάμην ὠγύγιον σκᾶπτρον, ἔκρηνα τούσφιν θέμιστας·
Tellus mariſq. receſſus, cæleſtis etiã quilibet Deus mihi cedit.
Ab his ego remoui vetus ſceptrum, & conſtitui ipſis iura.

188 Gradiuus] *Mars. Vnde ſic dictus, vide Lilium Syntagm.* 10. *& Iulianum Aurelium lib.* 1. *de cognomin. Deor. cap.* 6.

192 Figit ſagitta] *Xenophon*: hinc verò eſt fortaſſis, quod Amores ſagittarij dicuntur, quoniam formoſi etiam eminus vulnerant.

194 Turpiter vitio fauens] *Burdegalenſ. Eguianus, Moguntin. manuſ. & quatuor excuſi tres Veneti vett. & Herbipolenſ* turpi ſeruitio fauens. *quid ni?* 196 Addidit] *Moguntin.* addit. *& inter lineas,* dedit.

197 Scilicet terras] *Moguntin.* cælos & terras.

200 Minimus] *ait Næuius:*

Ædepol Cupido, cùm tam puſillus ſis, nimis multum vales.

201 Vana iſta] *Archıas:*

Nullum amor offendit, prauis occaſio ſed fit
Mentibus ille hominum; quos mala multa iuuant.

Confer hæc cum iis quæ habentur Octauiâ, *à verſu* 551.

Aſciuit] *Moguntin.* acciuit.

203 Quiſquis] *quidam libri* dum quis. *In ſequenti verſu, Moguntin.* appetit: *pro, vt alij*, appetens.

204 Hunc illa magnæ] *ſic Baſileenſ. Lugdun. & Lipſienſ. at olim vett. excuſi & Eib.* Tunc illa. *Moguntin.* & illum magnæ. *non malè quoad ſententiam, malè quoad numeros. Ex copiâ libidinem naſci certum. & Phocyllides teſtatur*:

Vtiliter nulli nimia eſt data copia victus.
Hoc ſtimulo in turpes homines pelluntur amores.

208 Cur in penates] *Euripides*: In copiâ Venus, non in inopiâ. *Athenæus lib.* 1. In abundantiâ enim Venus. In malè victitantibus non ineſt Venus mortalibus.

222 Canáſque] *ſic Lipſienſ. malè. nec melius Mogunt.* Catúſque. *quis Cattum inferis cuſtodem præfecit? ceteri;* Caniſque. *Cerberus.*

223 Inueniet] *ſoli Lipſienſ.* inuenit,

226 Antiope] *Pauſanias.* Athenienſes verò cùm ad vrbem Amazones aduentarent, à Molpadiâ confixam ſagittâ Antiopam memorãt,

Manum] *Ouidius in epiſt. Phædræ:*

> Prima ſecurigeras inter virtute puellas
> Te peperit, nati digna fauore parens.
> Si quæras, vbi ſit: Theſeus latus enſe peregit,
> Nec mater tanto pignore tuta fuit.

229 Feminæ nomen] *ſingulares ſunt Lugdunenſ. qui;* femineum nomen. *noſſe velim vnde id acceperint, alioquin non placet.*

230 Cælibi vitæ] *hanc, vel Terentio teſte in Adelph. veteres Fortunatam putabant, ſed & cælo dignam. Feſtus*: Cælibem dictum exiſtimant, quòd dignã cælo vitam agat. *idem Priſcianus putat, alÿ à Græco κοίλιψς, hoc eſt, concubitu carens, deducunt.*

235 Reſiſtet] *exſpectabit, manebit, non fugiet. ſic Herc. Fur.*

Reſiſte Theſeu —— *Liuius lib.* I. Reſtitêre Romani, vt cæleſti voce iuſſi. *Hunc ego verſum adhuc Phædræ; ſine interrogationis notâ: ſequentem tribui Nutrici, exiguâ mutatione, legendo affirmatiuè, per amaram ironiam. quaſi dicat. ita eſt. mutabitur ille tibi. caſtitate relictâ, impudicitiam ſectabitur. odium in feminas omnes, nouercæ in gratiam, amore femineo commutabit. ſtolida hæc fiducia. crediderim potiùs, tuâ illum causâ femineum ſexum exſecrari. Intelligit nutricis mentem Phædra, & ad alia conſilia ſe conuertit.*

241 Patris] *iuſti ſcelerum vindicis.*

Matris] *cuius pectus nefariÿ amoris capax.*

241 Genus omne] *ſexum femineum.*

248 Pars ſanitatis] *iam ſuprà monui hunc verſum non rectè collocatum.*

252 Hæc ſola ratio] *Crates*:

> Fames amorem ſedat. hæc ſi non poteſt;
> Hoc grande ſaltem tempus efficit. niſi
> Præſtare tempus hoc queat; reliqua ſalus
> Eſt laqueus, quem aptes tibi ——

vide Auſonium in Epigr. cuius initium: Suaſiſti Venus alma, *&c.*

255 Dignam ob hoc] *ego ſic ex coniecturâ*:

> —— dignam ob hoc vitâ reor:
> Quod eſſe temet autumas dignam nece.
> Pars ſanitatis, velle ſanari fuit.
> Obſtare primum eſt velle, nec labi viâ:
> Pudor eſt ſecundum, & noſſe peccati modum.
> PHÆ. Non omnis animo, *&c.*

Similia his D. Gregorius Nazianz. in Apologet. Magnum (*ait hominibus*) atque amplum eſſe, ſi minus id, quod rationis primũ eſt ſeruauerint, vt nullum ſcilicet in errorem delabantur: at certè, quod primo proximum, corrigere velint, & in viam, ab errore, reduci ſe patiantur.

Rectè. nam (*vt in Scholiis tradit Elias Cretenſis*) hæc vel ſola iis, qui in peccatum lapſi ſunt, medicina relicta eſt.

258 Laqueóne] *Lucilius*:

Suſpendátne ſe, an in gladium incumbat, ne cælum videat.

Incumbere ferro etiam Ouidius dixit lib. 4. *&* 14. *Metamorph. Tamen id minus Latinum eſſe voluit noſter Aluareſius, quàm incumbere in ferrum.*

259 Arce] *Acropoli de quâ Pauſan. in Att. & integro volumine. Heliod.*

260 Pro caſtitatis] *Fabric. hunc verſum malè attribuit* NVT. *ceteri omnes, Phædræ. ſunt qui emendent;* pro caſtitate, *perſpicuâ ſententiâ.*

268 Contemne] *victa alumnæ pertinacia anus, ſe ad Lenoniam accingit: & impellit in ruinam, quam retinere non poterat.*

IN CHORVM.

Amoris potentiam decantat, quaſi ius in ſuperos, inferosq́; in homines omnis ætatis & ſexus; in bruta, terreſtria, aëria, aquatilia obtineat. Initio autem ſuſpicio me ſubit vel lacunam aliquam, vel ἀταξίας quampiam ſubeſſe.

273 Diua generata ponto] *Catullus*:

Nunc ô cæruleo creata ponto.

idem tradunt Heſiodus in Theogon. Pauſanias in Corinth. & Philoſtratus lib. 2. Imagin. Ex Cicerone 3. *de nat. Deor. didici quattuor olim fuiſſe Veneres: vnam, Cæli & Lucis F. aliam, ſpumâ maris genitam, è quâ & Mercurio ſit natus Cupido: tertiam Iouis & Diones F. Vulcani vxorem, Anterotis matrem: quartam Syri & Syriæ F. Aſtarten vocatam, quæ Adonidi nupſit, de qua eſt Luciani liber de Syriâ Deâ, & multa Appuleius lib.* 8. *de Aſino. hæc Dea Sidoniorum* ἀςάρτη, *Hebræis Aſthoreth* עַשְׁתֹּרֶת 3. *Regum* 11. *&* 4. *Regum* 23. *Poëtæ vt plurimum de ſecundâ intelligendi. Hæc Cynaræ meretrix fuit, cuius digna tali numine myſteria deſcribunt Clemens Alex. in Protrept. & Arnobius libro* 5. *contra Gentes.*

274 Geminus Cupido] *Orpheus, ſiue Proclus*:

Cantamus Veneríſque genus, fontémque perennem,
De quo immortales nati dicuntur amores,
Aligeri —— *Cicero* 3. *de natura Deorum plures ponens Cupidines, duos ex Venere vult natos Erotem & Anterotem. Valer. Flaccus lib.* 7.

Tum Venus aligerûm mater ſic fatur amorum.

Silius Italicus tres ponit libro 7. *&* 11. *Papinius lib.* 1. *Siluar. & in Epithal. Stellæ multos Veneri filios amores tribuit; & in Tiburtino Maulij loquens de Venere:* —— volucres vetuit diſcedere natos.

apud Coluthum Thebæum bis, multi Cupidines vocantur Veneris filij. idem probatur ex lib. Apuleij 10. *hæc communis traditio. Nam Sapho Cupidini tribuit matrem terram, patrem cælum; Simonides, Martem & Venerem; Ibycus & Heſiodus ex Chao natum volunt: Auctor Hymni in Orpheum, Saturni F. dicit. vide Apollonij Schol. in lib.* 3.

274 Impotens] *nimis potens iuxta Donatum in Andr. act.* 5. *& Nonium, qui adducit locum Ciceronis Tuſcul.* 5. qui nihil metuant, nihil agãt, nihil concupiſcant, nullâ impotentiâ efferantur. *Nimirum ſolet;* In, *au-*

gere vim vocis cui præponitur, vt indurus, *apud Ouid. lib.* 16. *Metamorph.* inualidus, *apud Lucret. lib.* 1. *ſic Martianus de Cupidine lib.* 1. nunciauit impotentiam pharetrati volitantíſque ſuperi.

275 Acre nitens] *Moguntin.* Acre renitens. *ſupereſt ſyllaba. hinc veti impreſſi Herbipolenſ. Venet. Baſil. Lugdun. Lipſienſ. Complut.* acre nitens. *malo tamen* & renidens, *vt manuſc. plerique, & in ſeq. verſu, pro;* iaculatur, moderatur. *quod olim à me iam præmonitum.*

280 Non habet latam] *Herbipol. & quidam Veneti;* tantam, *pro;* latam. *totum verò carmen deeſt Moguntin.*

285 Quæque ad occaſus] *iam pridẽ monui in ſcriptis codicibus alium verſum contineri: poſt me, alij idem ex ſuis rurſus addo Eguian. & Mogunt. id confirmare. omnes ergo manuſc. vnanimiter habent:*

Quæque ad Heſperias iacet ora metas.

pro iſto: Quæque ad Occaſus iacet ora ſeros. *Niſi quod Moguntinenſ. vtrumque ſimul habet.*

286 Maioris] *vet. lib. nonnulli;* Parrhaſiæ. *quod magis mihi ſatisfacit.*

300 Ales] *olor, Lædæ cauſa.*

304 Pérque fraternos-fluctus] *Homericus Neptunus, ait:*

Tres enim ex Saturno ſumus fratres, quos peperit Rhea,
Iuppiter & ego, tertius autem Pluto inferis imperans.
Trifariã autẽ omnia diuiſa ſunt, quiſq. verò nactus eſt honorẽ.
Certè ego ſortitus ſum canum mare habitare ſemper,
Motis ſortibus——

Mala regna] *ſic meus m. ſ. ſic Eguian. ſic Mogunt. qui tamen inter lineas;* noua. *quod amplexi, tres Veneti, & Herbipol. Vtraque lectio poteſt defendi.* Noua, *quia tauro nouum mare, Ioui fluctus inſolitum territorium.*

308 Arſit obſcuri] *Amaſium ſuum Endymionem in Aſcelenis montibus, Latmiiſq́ ſaxis, in Caria Luna æterno ſomno conſopiuit, vt docent paſſim poëtæ, & Apollodorus lib.* 1. *Biblioth. venire eò interdiu Lunam, & in hoc antro cum Endymione quieſcere teſtatur Sappho; & Nicander lib.* 2. *de Europa, & lib.* 2. *Ætolicorum; Theopompus, Piſander, Acuſilaus, Pherecydes & Heſiodus. De Endymione à Iunone etiam adamato, & Zelotypia Iouis, quædam ex Epimenide & Magnar. Oeatum auctore refert Apollonij Scholiaſt. in lib.* 4. *verſu* 57. *vbi etiam ex Ibyco, & aliis cauſas fabulæ, & Adagionis* Ἐνδυμίωνος ὕπνος *refert varias, vt & Plinius libro* 11. *Lucianus libro de aſtrolog. & Alexander Aphrodiſ. in Problemat.*

311 Nocturnas bigas] *totam curruum Solis & Lunæ fabulam paucis complectitur Fulgentius:*

Soluerat igniuomus, mundi regione peractâ
Quadrupedes, gelidúmque rotis tepefecerat orbem
Rector, & auratis colla ſpoliabat habenis.
Iam Phœbus diſiungit equos, iam Cynthia iungit:
Quáſque ſoror liquit, frater pede temperat vndas.
Tum Nox ſtellato cælum circumlita peplo

Cærula rorigenis pigreſcere iuſſerat alis:
Aſtrigeróque nitens diademate Luna bicornis
Bullatum biiugis conſcenderat æthera tauris.

Solis equi quattuor, Ouidio, 2. Metamorph.

Interea volucres Pyroïs, Æous, & Æthon
Solis equi, quartúſque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent —— *Duo tantùm nominantur à Martiale,* Xanthus & Æthon. *Vt Soli quadriga, ſic Lunæ biga tribuitur. Tertullianus lib. de Spectaculis, cap. 9.* De iugo verò, quadrigas Soli, bigas Lunæ ſanxerunt. *Ex eo quibuſdam additis multa mutuatur Iſidorus lib. 18. Origin.* Quadrigas Soli, Bigas Lunæ, Trigas Inferis, Seiugas Ioui, Deſultores Lucifero & Heſpero ſacrauerunt: *& mox ſingulorum cauſam exſequitur. de Lucifero, ex Statio & Luctatio id aliÿs obſeruatum, ſolitum mane & veſperi equo vti mutato: addunt colores; matutinum album, veſpertinum atrũ. Dubito: num ex Iſidoro? at ille Lunæ id tribuit apertè, cum causâ quòd nocte & die conſpicua. Sanè Sulmonenſis vates fuſcum Heſpero equum; ſidereus verò ille Pedo ambos, quod vidêre, equos eidem fuſcos adſcribit. Vt planè penes me nutet illud Luctatÿ, ſideribus ſingularem equum tribuentis. nam & Iouis & Martis ſidus nemo neſcit: illi tamen ſeiuga ab Iſidoro; huic currus cum bigis vel quadrigis à poëtis datur. De Trigis etiam inferorum, non conſtat. nam Claudianus Orpheum ſecutus, Quadrigam Plutonis obtrudit. De Lunâ noſter inferius. Herc. Oetæus.*

Cuius ad primos Hecate vapores,
Laſſa nocturnæ leuat ora bigæ.

Manilius: Quadriiugis vt Phœbus equis, & Delia bigis.

Papinius: Roriferâ gelidum tenuauit aëra bigâ.

Idem docet Varro, citandus inf. verſu 843. Caſsiodorus autem lib. 3. Varior. ad Fauſtum de Circenſibus: Biga quaſi Lunæ, quadriga Solis imitatione reperta eſt. Equi deſultorij, per quos Circenſium miniſtri miſſos denunciant exituros, Luciferi præcurſorias velocitates imitantur. *Lunam modò ab equis, modò à tauris trahi ſignificauit Fulgentius. Equos tribuunt Homerus in Hymn. Manilius, & Ouidius; quorum vnum atrum, album alium ſcribit Boccatius libro 4. Genealog. Deorum: vaccas aliÿ tribuunt. Auſonius:* Iam ſuccedentes quatiebat Luna iuuencas.
Prudentius de eadem: Nunc biiugas frenare boues —— *at Auienus & Claudianus* iuuencos *ſeu boues mares; ad ſterilitatem Lunæ ſpectantes, vt & ÿ qui mulas currui eius iunxere; Qui ceruos, ad Lunæ in curſu ſuo perficiendo velocitatem attenderunt, vt Claudianus alibi:*

Dixit (*Luna*) & extemplò frondosâ fertur ab Alpe
Trans pelagus. cerui currum ſubiêre iugales.

312 Gyro] *Gyrus metæ flexus eſt. Auſonius* ἀρχαικῶς gœrum *vocauit.* Flecti] *malè quidam;* flectit.

315 Grauiore curru] *grauior currus, non quia alius, ſed quia mutatus auriga. ſolebat Luna, nunc Sol.*

316 Pharetras] *vna vet. editio Veneta;* ſagittas.

319 Rudibus] *incomtis, & nullâ lege componi vel ornari ſolitis.*

325 Deiecta] *in meo manuſc.* reiecta.

332 Cingitur] *Moguntin.* tingitur.

Quaque ætherio] *Sic Tibullus.*

Iam nox ætherium, nigris emenſa quadrigis
Mundum —— *ſic o. l. ſ. quos ego vidi, & Herbipol. Baſil. Lugdunenſ. Complut. Lipſienſ. & alij. Veneti, mendosè;* Quáque & ætherio. *Membranæ Lipſij,* Quáque per ipſum candida mundum. *Siue ſic, ſiue vt ceteri, ſenſus idem. & fortè non interpolatum id à quoquam: & vox;* ipſum *docet per ἀντονομασίαν potiùs, quàm ἁπλῶς hoc loco mundum pro cælo poni. alibi frequenter abſolutè cælum mundus dicitur, vt olim docui.*

333 Hæc regna] *cælum, mare, terram. Pintian. li.* Hic regna. *al. præfero.*

335 Grex Nereidum] *Nerei & Doridis filiæ, marinæ nymphæ quinquaginta, apud Orpheum in Hymn. Pindarum in Iſthm. Heſiodum in Theogon. qui & nominat. eædem* Nerinæ. *Aliæ,* Oceaniæ, *ſeu* Oceanitides, *Oceani & Thetyos natæ, quas ter mille tradit Heſiodus, ducentas Virg. 4. Georg.*

337 Ignes ſentit] *Nunc ad bruta. de quibus Nemeſianus eclog. 4.*

Cerua marem ſequitur, Taurum formoſa iuuenca,
Et Venerem ſenſere lupæ, ſenſere leenæ,
Et genus aëreum volucres, & ſquamea turba,
Et montes, ſiluæque, ſuos habet arbor amores.

339 Si coniugio timuere] *Caſſiodorus. 1. varior. epiſt. ad Criſpinianum.* Feris inſitum eſt copulā ſuam extremâ concertatione defendere: dum omnibus eſt animantibus inimicum, quod naturali lege damnatur. Videmus tauros feminas ſuas cornuali concertatione defendere, arietes pro ſuis ouibus capitaliter inſæuire, equos adiunctas ſibi feminas colaphis ac morſibus ſibi vindicare. ita pro copulatis ſibi animas ponunt, *&c.* 341 Mugitu] *non malè. nec peius alij appoſitiuè:*

—— & mugitus, dant concepti.
Signa furoris —— *Porrò cerui non rugiunt, niſi quo tempore ſoboli procreandæ dant operam: tunc maximè, adeò vt tempus illud à mugitu Hiſpani vocent* la brama. *Ceruorum,* bardire & rugire. *Gloſſ.* ἔλαφος κράζει, bardit, rugit. *aliàs* mugire, *boum proprium. Varro Aboriginib.* Mugit bos, ouis balat, equi hinniunt, gallina pipat, grunnit lepido lacte ſatur molâ mactatus porcus. *Sed quid prohibet ex alijs etiam alia de beſtiarū ſono addere, non vbique obuia? Ælius Spartianus, in Getæ vita;* Agni balant, porcelli grunniunt, palumbes minuriunt, vrſi ſæuiunt, leones rugiūt, leopardi rictant, elephāti barriunt, ranæ coaxant, equi hinniunt. *Addo hirundines* fritinnire, *coruos* crocitare, *turtures* gemere, *lupos* vlulare, *vt & caninum genus, cui etiam tribuitur,* nictare, latrare, gannire, hirrire, ringere, *aſini* rudunt, *hirci* hirquitalliunt, ganniunt *vulpes, cygni* drenſant, *anſeres* gingriunt, *cameli* blatterant, *gallinæ* glociunt & glocidant, *miluij* iugerunt, *grues* gruunt, *minutæ aues* minuriunt, *vt Feſtus docet.*

hæc certiora, quàm quæ auctor carminis de Philomela.

343 Virgatas Tigres] *Euripides Tigrim* ϛικτὰν καὶ βαλίαν. *variam, & maculoſam. Silius:*

Caucaſeam inſtratus virgato corpore tigrim.

India decolor] *fuſca, nigra, ſine colore. volunt nigredinem coloris eſſe priuationem poëtæ: ſed falsò. Ouidius:*

Decolor extremo quâ cingitur India Gange.

350 Lucæque boues] *Auſonius:*

Declinas, vt Lucas boues
Olim, reſumto præferoces prælio,
Fugit iuuentus Romula.

de elephantis agens in Zeuxi Lucianus, valdè memoriâ labitur, nam cùm bis dixiſſet vndecim tantùm in prælio habuiſſe elephantos Antiochum contra Galatas; quodam tamen inter duos illos medio loco ſcribit, quatuor illum in cornibus, octo in mediâ acie ſtatuiſſe, niſi fortaſſis pro ὀκτὼ *reponendum* ἑπτά. *Sed ad rem*, Luca bos, *elephas*; Lucana bos, *vacca Lucanica. Lucilius tauros Lucanicos dixit, non de elephantis, ſed veris tauris:*

Quem neque Lucanis oriundi montibus tauri
Ducere protelò validis ceruicibus poſſent.

Gloſſar. elephantus, vocluca, barrus. *rectè Lipſius legit*; Boſluca. *de elephantis copiosè wottonus lib.5. de differ. animal. cap.75.*

252 Odiúmque perit] *lectu digniſſimi ſunt de hac re Boëtij verſus lib. de conſolat. philoſoph. in Metro cuius initium:*

Quod mundus ſtabili fide, &c.

355 Sæuas nouercas] *Euri.* Inuidere ait nouercas liberis. *Idem Alceſtid.* Hoſtis nouerca antè natis liberis,
Nihilóque mitior nocente viperâ.

Item: Priuignis ſemper nouercæ infeſtæ ſunt.

Cura] *amor. effectus pro cauſâ.*

IN ACT. II.

Aggrediuntur Hippolytum primò Nutrix, deinde Phædra, & iuuenis caſtiſſimi pudicitiam blanditiis, lenociniis, fletu, lacrymis, audaciâ nituntur expugnare. ſuperat ille omnia, & repellit impudicos conatus: Ad fraudem & mendacia tandem muliebri perfidiâ ſe conuertunt.

356 Altrix] *Volunt tranſpoſitum eſſe hunc verſum, & infra inſerendum in fine ſcenæ huius: ſed nec illic aptus. Si hoc loco, cum cunctis exemplaribus, tuearis, dicendum; verba Phædræ eſſe, quæ moræ impatiens, confeſtim vt Nutricem venientem conſpexit, etſi Nutrix nondum quicquam cum Hippolyto egerat; quaſi iam diu abfuiſſet, percunctatur: quid reſponſit? vbi eſt? méne acceſſit, an ad me ille? At Nutrix videns tantam alumnæ veſaniam, antequam illi reſpondeat, ad ſpectatores conuerſa, magnitudinem furoris declarat, dicens:*

Spes nulla tantum poſſè leniri malum, &c.

359 Torretur] *Virgilius*: Interea tacitum viuit ſub pectore vulnus: Vritur infelix Dido.

360 Furor

361] *Furorem poſuit pro amore: quod Platoni placuit li.3. de repub. & Ciceroni 4. Tuſc. Eum tegi non poſſe etiam alij prodiderunt. Ouidius:*

Quóque magis tegitur, tantò magis æſtuat ignis.

Idem: ——Quis enim bene celat amorem?

Eminet indicio prodita flamma ſuo.

Antiphanes: κρύψαι Φειδία

ἅπαντα τ' ἀλλά τις δύναιτ' ἄν, πλὴν δυοῖν,
οἶνόν τε πίνων, ἐς ἔρωτά τε ἐμπεσών.
ἀμφότερα μηνύει γὰρ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων,
καὶ τῶν λόγων —— *citat Athenæus libro 2.*

——celare, Phidia,
Præter duo, quis reliqua poſſit omnia:
Amore captus ſi ſit, aut ſit ebrius.
Oculis ab ipſis etenim vtrumque proditur,
Itémque verbis ——

362 Nil idem dubiæ placet] *nulla enim animi, nulla corporis quies in hoc affectu. acutè id Hieron. Amalthæus:*

Perſpicuus vitro puluis qui diuidit horas,
Dum vagus anguſtum ſæpe recurrit iter;
Olim erat Alcippus; qui Gallæ vt vidit ocellos
Arſit, & eſt ſubito factus ab igne cinis.
Irrequiete cinis, miſeros teſtabere amantes,
More tuo, nullâ poſſe quiete frui.

363 Dolor] *amor ergo noſtro, inſania, cura, furor, dolor. veriſſ.*

366 Nec ſe quieti] *Mogunt. Herbip. & tres Veneti;* nunc ſe. *optimè.*

374 Populatur] *omnem vim ac virtutem deſtruit ac deprædatur. hæc vis verbi. noſter alibi:*

Igne furtiuè populante venas. *& Agamemn.*
Arcadij populator agri.

quid ſi ita Pacuuij illud accipias in Chryſe:

Atque ita vt promeruit pater, patriam mihi populauit meã.

quo tamen ſolo fretus teſtimonio Nonius, num nutans? populare *exponit, populi amorem conciliare.*

380 Perfuſæ niues] *ſic Papinius 2. Thebaid.*

Ibant in lacrymas: veluti cùm, vere reuerſo,
Biſtoniæ tepuere niues; ſummittitur ingens
Æmus, & anguſtos Rhodope deſcendit in amnes.

381 Pateſcunt regiæ faſtigia] *quid ſibi volunt veteres edition. in quibus* pat. reg. faſt. domus? *nam quod Mogantin.* patebunt, *vitioſum.*

384 Remouete famulæ] *ad prima Nutricis verba ſ.p. verſu 357. Phædra immemor ſuæ interrogationis, dum Nutrix populum alloquebatur, ex illius ſe conſpectu & publico proripuerat. nunc iterum prodit in ſcenam. Niſi quid ſimile dicas, valdè de loci ſententiâ laborandum.*

Purpuram] *pleríque codices* purpurâ.

385 Tyrij] *Tyrus, metropolis Phœnices; quondam ſeptingentis paſsibus à continente diuiſa mari profundiſsimo, ſed Alexandri Magni iuſſu, aggeribus congeſtis continenti iuncta. nobilis tincturâ purpuræ. Hebræis* צר *Zor.*

386 Quæ fila] *ſuſpicor hic aliquid vel ſupereſſe, vel deeſſe. an fortè leg.?*

——— muricis Tyrij rubor,
Et fila ramis quæ vltimi Seres legunt.

Seres] *de ſerico multa Tiraquellus in legib. connubial. leg. 3. num. 18. de eodem & bombycino Baifius lib. de re veſtiariâ, cap. 5. & 6. & Brodeus lib. 2. miſcellan. cap. 22. de iiſdem & biſſo Volaterranus lib. 28. Comment. Vrban. & Pet. Faber lib. 1. Semeſtr. cap. 16. Inde diſcant iuuenes: ſericum arboribus depecti, byſſum inſtar lini terrâ edi, bombycinum à vermiculis gigni. priora duo, volunt quidam penitus interiſſe. falſum id. nam ſericum illud antiquorum, in Taprobanâ, Tartariâ, Chinâque, quin & Calabriâ hodie depecti arboribus, confirmat Iul. Scalig. exercit. 158. cap. 9. Quare fallitur etiam Cardanus, qui lib. 9. de ſubtilit. pag. 363. cenſet ſericum antiquorum verè bombycum opus fuiſſe, & de arboribus confictam fabulam, vel quia hoc veriſimilius videbatur, vel quia apud Seres bombyces in ſiluis naſcerentur, vel quòd incolæ ſerici originem ſic occultare ſe commodius poſſe crederent. Scio Pauſaniæ id viſum Eliac. lib. 2. vt & Piſidæ & Suidæ, & Seruio. ſed his res minus perſpecta. de arborum lanugine docent Plinius li. 6. cap. 17. Dion. lib. μγ' Strabo lib. ιε'. Arrianus in Periplo maris rubri, Virgilius, Claudianus, & alij plurimi. Byſſum Hebræorum commendat Pauſanias, & in totâ Græciâ non niſi in Elide naſci Eliac. lib. 1. Hodie etiam apud Belgas exiſtimo byſſum naſci. quid enim aliud tenuiſsimum illud & pellucidum Cameracenſium linum? niſi fallor, hoc D. Hieronym. lib. 2. in Iouinianum Atrebatum indumenta, propter viciniam populorum, vocauit.*

387 Expeditos] *breues & ad latus apertos, vt femora nuda: vel ſinus veſtium in pectus reductos. nam vterque habitus Dianæ, eiusq́; comitum. Arnobius lib. 6.* Semitectis femoribus Diana. *Liuius Andronicus:*

Et iam purpureo ſuras include cothurno,
Baltheus & reuocet volucres in pectore ſinus,
Preſſáque iam grauidâ crepitent tibi terga pharetrâ.

Virgilius 1. Æneidos:

Namque humeris de more habilem ſuſpenderat arcum
Venatrix, dederátque comas diffundere ventis.
Nuda genu, nodóque ſinus collecta fluentes.

Claudianus libro 2. de raptu, ſic veſtit Dianam:

Brachia nuda nitent: leuibus proiecerat auris
Indociles errare comas: arcúque remiſſo,
Ocia neruus agit: pendent poſt terga ſagittæ:
Criſpatur gemino veſtis Gortynia cinctu,
Poplite fuſa tenus ———

388 Monili] *ornamenta muliebria à Prudentio enumerantur in Symmach. libro 2.*

—— crinalis acus, redimicula, vittæ,
Fibula, flammeolum, ſtrophium, diadema, monile.

389 Diducat aures] *Seneca lib. 2. de tranquill. vitæ cap.* 14. Quid refert, quantum habeat, quot lecticarios, quàm oneratas aures? *& Claudianus*: —— baccis oneret candentibus aures. *plura Faber lib.* 1. *Semeſtr. cap.* 16.

390 Donum maris] *nam in conchiliis marinis innaſcitur. norunt id Luſitani mercatores, quibus illa margariti piſcatio curæ in Indico mari.*

396 Qualis] *De Amazonibus multa Apollonius & eius Scholiaſt. in lib.* 2. *quædam nos in Claudianum.*

398 Nodo comas] *ſic Horatius* crinem nodo cohibere; *Ouidius*: in nodum colligere; *Curtius Ruffus*, nodo ſinus veſtis colligere.

401 Depone] *Moguntin. manuſc. & Herbipol. Veneti & Lugdun.* Sepone. *nec multum refert, vtrum hic verſiculus ſequenti poſtponatur.*

403 Agreſte numen] *ſic vocat. quia Græci* ἀγροτέραν ἄρτεμιν *coluerunt, teſte Pauſania in Attic. Artemidoro lib.* 2. *& Polluce lib.* 5. *Dianam inuocat, non amantium modo more; ſed etiam peculiari de cauſâ, vt patrium numen; nam Creta Dianæ ſacra propter copioſum venatum, vide Agamem.* 341. *in comment. vt etiam Hippolyti Deam, cui nihil ille negaturus.*

405 Vna ſolis montibus] *reſpicit ad Dianam* ὀρειὰν, *de qua Heſychius, ſeu* ὀρεσίφοιτον *vt vocat Phurnutus.*

414 Inuerte mentem] *Moguntinenſ. Herbipolenſ. & tres Veneti*; Innecte. *quod in tanto mànuſc. conſenſu, miror cur Baſileenſ. ni fallor, primi, mutarint. vult Hippolyti animum in amoris retia pertrahi. aptum vocabulum venatrici ac venatori.*

415 Huc vires tuas] *magnæ Hecates vires. ideo illi* potentis *peculiare epithetum. Catullus*:

Tu potens Triuia. *Virgilius*:
Voce vocans Hecaten Cælóque Erebóque potentem.

417 Cornibus] *taurino vultu Lunam vocat Syneſius*:

Σοί δὲ ταυρῶπις μήνα. Tibi taurina fronte Luna.

vel quia quando alinöides eſt, apparet cornuta; vel quia bos ei apud Ægyptios ſacra, teſte Euſebio libro 1. *præparat. Euang. cap.* 6.

420 Nullúſque] *propter Endymionem dictum, de quo paullo antè.*

422 Solemne] *agreſti Dianæ operantem.*

426 Haut eſt fac. mand. ſcelus audere] *Eibius, Herbip. & tres Veneti*; audire. *hoc ſenſu, non eſt facile obedire mandato ſceleri, ſceleſtis iuſſionibus. quidam*; adire. *hoc eſt inchoare. plerique*; audere. *eodem ſenſu.*

434 Domúſque florens ſorte] *Moguntin.* Domúſque ingẽs fronte. *hoc ego, vt & alia huius codicis pleráque menda adſcribo, vt hominibus ingenioſis verum inueniendi via patefiat.*

438 Quem fata cogunt, hic quidem viuat miſer] *ſic Eybius, ſic Moguntinenſ. & vett. excuſi, & Lugdunenſ.*

441 Queis] *Moguntin. Eyb. Herbipol. Veneti*; Qui.

442 Motibus feſtis facem] *ſic habetur in o.v.l. quibus ego vſus: ſic etiam in omnibus excuſis. ſolus Moguntin. lib.* montibus. *deprauatum ex*, motibus. *Alij valdè approbant ſui lib. lectionem;* noctibus. *vt de nocturnis ſacris Triuiæ dicantur, de quibus Propertius:*

Cùm videt accenſis deuotam currere tædis
In nemus & Triuiæ lumina ferre Deæ.

hoc de Aricinæ Dianæ ſacris; quibus operari potuit Virbius, in Latio, adhuc Hippolytus, in Atticâ, non potuit. ἀνάλογον *ergo illud Propertij.* Motibus, *hoc eſt, curſu & facis feſtiuâ iactatione.*

444 Mobili curſu fugit] *Seneca lib. de breuitate vitæ;* præſens tempus breuiſſimum eſt: adeo quidem, vt quibuſdam nullum videatur. *vnde Græcorum,* ἀμερὴς χρόνος. *aliquod tamen eſſe præſens tempus, in fluxu & continuatione præſentis, præteriti, & futuri conſiſtens, docent Peripatetici in lib. 4. Phyſ. Ariſtot. Plotinus de ætern. & tempore cap. 9. Ioan. Franc. Picus lib. 6. de Vanit. gent. doctrinæ, Eugubin. in 1. cap. Gen. & alij.*

Punctum temporis.

446 Toro viduo] *Ouidius in Epiſt.*

Nunc iacet in viduo credulus ille toro.

ſic Catullus. viduas iacere noctes.

448 Optimos vitæ dies] *iuuentam, veteres, auctore Nonio, bonam ætatem vocarunt. Cicero, in Catone:* Quod ſi ipſis voluptatibus bona ætas fruitur. *Ariſtotelis illa huc referenda; quibus teſtatur pari ratione ſe habere veſperam ad diem, quæ ad vitam ſenium; ideo rectè veſperam vocari, diei ſenium* γῆρας ἡμέρας, *& ſenium vitæ veſperam* ἑσπέραν βίου, *vel vt Empedocles vocabat* δυσμὰς βίου *occaſum vitæ: quod mutuatus Cicero in Top.* qui adoleſcentiam, florem ætatis; ſenectutem occaſum vitæ velit definire. *Pericles apud Ariſtot. lib. 3. Rhetor. cum vere confert iuuentutem. idcirco Virgilius primam diei partem, quaſi puberem ætatem, meliorem dixit 9. Æneid.*

Nunc adeo, melior quoniam pars acta diei eſt.

Senectus contra, mala ætas appellabatur, vt multis exemplis docet Nonius. reddit vtriuſque rationem Seneca epiſt. 109. Meliora præteruolant, deteriora ſuccedunt. quemadmodum ex amphorâ primùm, quod eſt ſinceriſſimum, effluit; grauiſſimum quodque turbidiſſimúmq; ſubſidit. id exhauriri in aliis potiùs patimur, vt nobis fecem reſeruemus. Inhæreat iſtud animo, & tanquam miſſum oraculo placeat:

Optima quæque dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit —— Quare optima? quia reſtat quod incertum eſt. quare optima? quia iuuenes poſſumus diſcere, poſſumus facilè animum & adhuc tractabilem ad meliora conuertere. quia hoc tempus idoneum eſt laboribus, idoneũ agitandis per ſtudia ingeniis, & exercendis per opera corporibus. Quod supereſt, ſegnius eſt, & lãguidius, & propius à fine. Itaq; hoc toto agamus animo, &, omiſſis ad quæ diuertimus, in rem vnam laboremus: * ne hanc tẽporis perniciſſimi celeritatem, quam retinere non poſſumus, relicti demum intelligamus. Primus quiſque tanquã optimus dies placeat, & redigatur in noſtrũ.

Vulgò, *nec*, malè.

Quod fugit, occupandum eſt. Hoc non cogitat ille, qui grammatici; oculis carmen iſtud legit. Ideo optimum primum quęque eſſe diem, quia ſubeunt morbi, & ſenectus premit, & adhuc adoleſcentiam cogitantibus ſupra caput eſt: ſed ait, Virgilium ſemper vnà ponere morbos & ſenectutem. Non, me Hercle, immeritò. ſenectus enim inſanibilis morbus eſt.

Dies] *tempus. quid propriè dies, & quotuplex? malo te Cenſorinus doceat.* Dies, *inquit,* partim naturalis, partim ciuilis eſt. naturalis dies eſt, tẽpus ab exoriente ſole ad ſolis occaſum; cuius contrarium tempus eſt Nox, à ſolis occaſu vſque ad ortum. Ciuilis autem dies vocatur tempus, quod fit vno cæli circumitu, quo dies verus & nox continetur: vt cùm dicimus aliquem dies tantùm triginta vixiſſe, relinquitur enim etiam noctes intelligere. *& paulo pòſt; de Ciuili:* Babylonij quidem ab exortu ſolis vſque ad exortum eiuſdẽ aſtri, diem ſtatuerũt: at in Vmbriâ plerique à meridie ad meridiem: Athenienſes autem ab occaſu ſolis vſque ad occaſum: ceterũ Romani à mediâ nocte vſque ad mediam noctem, diem eſſe exiſtimarunt. *hæc ille lib. de die Natali. Vide etiam Plinium lib. 2. cap. 77. & Gellium lib. 3. cap. 2.*

464 Prouidit] *hinc incipit elegans matrimonij commendatio; cui adiunge Auguſti oration. contra cælibes, apud Dionem.*

Mundi parens] *Deus. fatetur ergo cæpiſſe & creatum eſſe mundum.*

466 Sobole] *nimirum cùm noluerit efficere, vt idem numero perpetuo conſeruaretur; genus ipſum vt perpetuo continua reſtauratione & ſuffectione retineretur, cauit.*

467 Excedat] *quia per ipſam:*

——— genus omne animantum
Concipitur, viſitque exortum lumina ſolis:

ideo alma & omnium genitrix dicitur. Vide Plinium libro 2. Nat. hiſt. Apuleium lib. 4. de aſino, Ouidium 4. Faſtor.

468 Exhauſtum] *ſic Lipſien. & nonnulli m. ſ. melius quàm ceteri* humanum. *nam non de ſolis hominibus, ſed cunctis animantibus agit.*

478 Vnius æui turba] *vnius vitæ, vnius humanæ ætatis. ſic* αἰὼν *Græcis,* æuum, *Latini non rarò. Lucretius (vt aduertit Turnebus lib. 20. cap. 22.)*

Perdit enim, quod non proprium fuit huius in æuo. *&:*
Multáque præterea perdit, cùm expellitur æuo.

ait ergo Seneca: ſi à nullo liberi procreentur; iis qui nunc viuunt defunctis, genus humanum interibit. ſic æuum, ſeculum, tempus, ætas, dies, *à poëtis confundi ſolent. quid propriè ſit, Cenſorinus de die Natali, his verbis:* De æuo quod eſt tempus vnum & maximum, non multum eſt quod in præſentiâ dicamus. eſt enim immenſum ſine origine, ſine fine; quod eodem modo ſemper fuit, ſemper futurum eſt, neque ad quemquam hominum magis, quàm ad alterum pertinet. Hoc in tria diuiditur tẽpora, præſens, præteritum & futurum. ex quibus præteritũ initio caret, exitu futurũ; præſens autem, quod medium eſt, adeò exiguum &

Hoc refellũt noſtri philoſophi & Theologi, cùm æuum intelligẽtiarum creatarum menſuram faciũt.

incomprehenſibile eſt,vt nullam accipiat longitudinem,néque aliud eſſe videatur,quàm tranſacti futuriq. cōiunctio; adeò verò inſtabile, vt idem ſit nunquam, & quicquid trāſcurrit,à futuro decerpit. *Et poſtea*: Quicquid enim non habet finem, collationem menſuræ non recipit,quapropter æuum neque annorum,neque ſæculorum numero, nec denique vllo finiti temporis modulo metiri conabor. *Apparet æuū cum æternitate confundere. D. Hieronymus comment. in Ezech. cap.26.* αἰὼν *à ſæculo non diſtinguit, & humanæ vitæ tempus interpretatur. Cicero libro* 1. *de natura Deorum, de his ita*: Non enim ſi mundus nullus erat, ſæcula non erant. ſæcula nunc dico non ea, quæ dierum noctiūque numero annuis curſibus conficiuntur. nam fateor ſine mundi conuerſione ea effici nō potuiſſe. ſed fuit quædam ab infinito tēpore æternitas,quam nulla temporum circumſcriptio metiebatur; ſpatio tamen, qualis ea fuerit, intelligi non poteſt. quod ne in cogitationem quidem cadit, vt fuerit tempus aliquod,nullum cùm tempus eſſet. *Acutè docet,propriè, & preſſiùs ſæculum, ſi vim vocis attendas, pro certo annorum ſpacio capi: poſſe tamen pro æternitate: & fortè ſub æternitate æuum comprehendit. nam conſueuit æui nomine multum tempus ſignificare, & diuturnum, quod certo fine careat. lib.6. de repub.* Vbi beati æuo ſempiterno fruentur. *& in Tuſc. ex Ennio*: Romulus in cælo cum Dis genitalibus æuum
Degit——

481 Non alia magis] *campeſtris & ruſticæ vitæ laudes perſequitur. de quo plura habes apud Xenophontem in Oeconom. Ariſtot. lib. 6. Polytic. Varronem lib.* 1. *de re ruſtica; Columellam initio ruſticani operis, Virgilium lib.* 1. *Georg. & Horatium in Od. & alios.*

488 Imminens] *ſic rectè repoſuit N. cùm prius legeretur;* imminet. *emendationem illam Eguian. Mogunt. & alij manuſc. confirmant.*

495 Sufficit auro] *de hoc luxu dicemus alibi.*

502 Niueo] *Moguntinenſ.* iuncto.

Iliſſo] *ſic membranæ pleræq., ſic plerique excuſi: nec id vt videtur, ſyllabâ repugnante. cur illa produci non queat; cùm naturâ. ί. anceps vocalis ſit? & multis in libris Græcis* εἴλισος, *Mogunt. Herbipol. & Venet. primus;* Iliſo. *tertius;* Eliſo. *primus, quod ſciam, N.* Iſmeno. *quod Bœtiæ flumen, ab Iſmeno Pelaſgi F. vide Ouidium* 2. *Metam. & Statium lib.* 9. *Thebaid.*

504 Denſa metitur loca] *vet. excuſi in Frāconiâ & ad Hadriā;* metatur.

505 Lerna] *Fons prope Corinthum admodum gelidus, vber aquis etiam æſtu torrido, teſte Pauſan. in Corinth. ſeu lib.* 2. *ideo noſter;* gelida. *dicit etiam* pura, *quia limpidus. vnde Propertius lib.2. eleg.25. de hoc fonte:*

——— at illi
Aurea diuinas vrna refudit aquas.

Alia palus, Lerna, *in Argiuorum regione, famoſa aquarum fœditate. Papin.* 1. *Theb.* Lernæi ſtagna atra vadi ———

508 Iuuit aut amnis) *ſic N. rectè Lugdunenſ.* iuuat hic aut. *non malè. veteres impreſſi,* iuuat aut. *vitioſè.*

511 Diffundit vndas] *cùm in Herbipolenſ. & tribus Venetis legatur;* defundit. *idque manuſc. Eguian. & alij confirment, valere iubendi Lugdunenſ. & Lipſienſ. qui;* diffundit.

515 Solicito auro] *Propertius:*

Solicitas triuio peruigilare moras.

516 Captaſſe fontem] *antiquiſſ. aquæ potus, quâ mortales, ad Noachi vſq; tempora, diutiſsimè vitã produxerunt. Boëtius primam illam ætatem deſcribens:* Somnos dabat vmbra ſalubres,

Potum quoque lubricus amnis.

Nam maximè is ſalutaris, ſobrius, aptus, neceſſarius: ſitim ſedat, calorem nimium temperat, elixat alimenta, ac facillimè deducit, caput non grauat, cibos melius quàm vinum digerit, viſum acuit, totum corpus fouet, vt teſtantur Plinius lib. 34. cap. 22. Clemens Alexand. in Protrept. Athenæus lib. 2. Cælius lib. 13. antiq. lect. cap. 14. & Cardanus lib. de aquis.

Fontem] *potius quàm fluuium, quia melior fontana; quia poſt pluuiam leuiſſima, deinde amnica, poſt ex niue vel glacie liquata; grauior hauſta ex lacu, grauiſſima ex palude. vide Cornelium Celſum libro 2.*

Si, celer] *Moguntin. & plurimæ membr.* certior. *Eguian.* celeres. *praue.*

519 Verſantem] *N. ita repoſuit. membranæ;* verſantur, *excepto Moguntin. qui;* verſante.

520 Receſſu] *Eguian.* ſeſſeſu. *num;* ſeceſſu?

523 Hoc equidem reor] *fusè hanc aureæ ætatis innocentiam & felicitatem deſcribit Seneca epiſt. 91. poſt medium, adi & confer cum hoc loco.*

527 Lapis] *terminus. de termino & ritu terminorum ponendorum conſulendus Briſſon. de formul. lib. 5. pag. 480. & Lilius Syntagm. 1. pag. 44.*

530 Vrbes, lacus] *Eguian. lib.* vrbes latus. *ait, vrbes nondum latera ſua turritis mœnibus cinxerant, ſic etiam continetur in Moguntino.*

532 Baliſta] *Baliſtæ, machinæ lapidum libratoriæ, deſcriptionem habes apud Ammian. lib. 23. qui docet quid diſcrepet à ſcorpione; & apud Vitruuiũ (quem m. ſ. & Eybius ſemper Victurinum, non ſcio an rectè) lib. vlt. cap. 15. & ſeqq. cuius verba recenſet Turnebus lib. 2. aduerſ. cap. 5. de eadem Vegetius, Valturius, & lib. Notitiæ Orient. & Occident.*

534 Iuncto ferebat boue] *pleriſque in regionibus bobus olim arabatur, vt & nunc; in alijs, equis. frequens etiam mulorum aratio, quam reliquis anteponit Homerus. 10. Iliade. ex profeſſo tamen illam ſingulari opuſculo reprehendit, & bubulam cunctis præfert, Arietha Hiſpanus.*

536 Silua natiuas opes) *glandes, & poma & herbæ nondum inuento frumento, eſui fuère, teſtibus Virgil. libro 1. Georg. Tibullo lib. 1. eleg. 3. Ouidio Faſt. 4. Iuuen. Sat. 6. & Plutarcho in Coriola. Multa in hanc rem Bened. Curtius lib. 1. hortor. à cap. 4. Ceterùm videtur ſignificare, ætatis aureæ homines carnibus abſtinuiſſe, quod voluit Porphyr. in lib. de abſtinent. animat. & Pythagoras apud Laërtium, & Ouidium lib. 15. Metamorph. Et ante diluuium id verum, contendunt ex cap. 9. Geneſ. poſt Tertullian. lib. de cibis Iudaic. & D. Hieronym. libro 2. in Iouinian. Iunilius, D. Iſidorus, Strabus & Lyran.*

in d. cap. 9. Pet. Comeſtor hiſtor. Scholaſt. cap. 29. Auguſtin. Ste 1. Geneſ. cap. 48. & Genebrard. in Chronograph. imò non abſtinuiſſe illos modò, ſed etiam prohibitum tunc carnium vſum, inſinuat Alph. Toſtatus vulgò Abulenſis dictus, in 1. cap. Gen. Verum hoc alijs non probatur. Nam D. Iuſtinus Martyr ad Orthodox. q. 119. etiam ante cataclyſmum carnibus homines victitaſſe cenſuit. idq́, vt probabile admodum, receperunt aliquot ætatis noſtræ erudítiſſimi theologi, Franciſc. Victoria in relect. de homicidio. Domin. Sotus lib. 5. de Iuſtit. & Iur. & Hier. Vielmius in cap. 1. Geneſ. Thomas autẽ à Vio Caietanus, in cap. 9. Geneſ. vſum carnium eo tempore voluit nec prohibitum fuiſſe, nec tamen vſurpatum; eo quòd à Deo nondum illis diſertè conceſſus.

537 Rupere fœdus impius lucri furor] *vera bellandi cauſa, auaritiæ malum. Salluſtius hoc vidit, cùm ſcripſit in eos acerrima haberi arma, quibus victis ſpolia maxima futura: vidit Tacitus, penes quos aurum & opes, maximum illis diſcrimen bellorum imminere.*

541 Venit imperij ſitis Cruenta, factus præda maiori minor] *non improbanda lectio. neſcio cur Herbipol. & duo Veneti;* ven. imp. ſitis, Cruentum facinus præda maiori minor. *De maiorum piſcium rapacitate, quod Varro in Margopoli, idem in Apologiâ Athenagoras, idem etiam D. Baſilius hom. 7. in Hexam. & adijcit;* nil aliud agere homines cùm vim inferioribus inferunt, qui ſua improbâ & intemperanti cupiditate in inſatiabiles ſuæ auaritiæ ſinus homines imbecilles abdunt atque ingerunt. *vultures ego ſaltem velim imitarentur; qui auium innocentiſſimi volucribus ob affinitatem mortuis etiam ſe abſtinent, teſte Plutarcho in Romulo. Æſchylus omnes aues quæ auibus veſcuntur, impuras & immundas cenſet:*

Ορνιθος ὄρνις πῶς ἂν ἁγνεύοι φαγών.

Sanè non lupus lupum necat: homo homini lupus.

542 Pro iure vires eſſe] *vnde Thucydid. lib. 1. ſcribit veteres ex minorum, nec ſatis munitarum vrbium direptione ſibi neceſſaria comparaſſe, nec id dedecori, ſed gloriæ ſibi duxiſſe. ſolitas etiam potentiores ciuitates, infirmiores omnes ſibi ſubijcere. Saluianus lib. 3. de prouidentiâ, miratur potentiſſimos quoſq́, hanc viam in acquirendis diuitiis ſequi, & populorum oppreſſores eſſe: quaſi ad hoc ſe natos putent, vt in pauperibus opprimendis ſuæ potentiæ ac nobilitatis ſpecimen cunctis exhibeant.*

557 Sed dux malorũ femina] *de feminis in hanc ſententiã multa paſſim.*

Orpheus: Deterius, peiúſque aliud quàm femina nil eſt.

Homerus: Deterius, grauiúſque aliud quàm femina nil eſt.

Menander: Theſaurus malorum mulier.

Diphilus: Mulierem bonam inuenire haud facile eſt.

Euripides in Iphigen. Aulid.

Rarus autem captus eſt, vxorem talem nanciſci:
Ceterùm malam habere, eò nihil vſitatius eſt.

Lepidè Eubulus Comicus in Chryſillâ, cùm Medeæ Penelopen & Clytemnæſtræ Alceſtim, bonas coniuges malis oppoſuiſſet, & tertiam adderet improbam Phædram; queritur probarum tam ſibi deeſſe nomina, prauarum examina

mina ſupereſſe. Menander vt omnes improbas doceat: Mulier (*inquit*) à muliere haut multum diſcrepat. *Euripides*: Videte quàm infidum ſit mulierum genus. *Attius Andromachâ*: Muliebre ingenium proluuium. *Neſcio an Cicero* (*certè quidam illi adſcribunt, alij Eumolpo cuidam, ceteri vel Petronio, vel cuidam Porphyrio poëtæ; ego puto eſſe Petronij, qui Eumolpum dicentem introducat*)

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis.
  Namque eſt feminea tutior vnda fide.
Femina nulla bona eſt, vel ſi bona contigit vlli:
  Neſcio quo fato res mala facta bona eſt.

Sed verius, qui ab innocuo ſexu, generale conuicium amonent. Heſiodus:

Neque enim muliere quicquam vir ſortitur melius
Bonâ: rurſus verò malâ non durius aliud.

Simonides Amorgynus:

Muliere nulla res viro præſtantior
Bona euenire, nil malâ peius poteſt.

Theognis; Nil Cyrne bonâ ſuauius eſt muliere. *Euripides ipſe*: Nec diuitiæ, nec quicquam aliud tantum voluptatis habent, quantum vir & vxor boni. *Metrodorus*: Celebras nuptias? domus optimè erit conſtituta. Non ducis vxorem? vitam lenius tranſiges. *Contra Poſsidonius*: Ducis vxorē? non ſine curis eris. Non ducis? eo magis viues ſolitarius. *Ideo Suſarion*:

Malum mulieres; verumtamen (ô populares)
Hoc ſine malo domum inhabitare non quimus.

Philæmoni mulier: Malum neceſſarium.

Scelerum artifex] *Euripides, in Medea*:

Feminæ ſunt quidem prorſus imbelles.
Malorum verò omnium artifices ſapientiſſimæ.

Et in Oreſte: Valent enim feminæ inuenire dolos. *Scholiaſtes Euripid. in Hippol.* Sicut enim Deus prudentiā habere dedit viris, ſic maliciam & dolos inuenire dedit mulieribus. *Nicoſtratus*: Quod ad inueniendos nectendóſque dolos omnium vaferrimæ ſunt. *Propertius lib. 2. eleg. 7.*

Sed vobis facilè eſt verba & componere fraudes.
  Hoc vnum nouit femina ſemper opus.

ſi cauſam naturalem huius quæris, lege Mar. Anton. Zimaram problem. 24.

559 Bella tot] *notum decennale bellum, & Ilium propter Helenam euerſum. Duris lib. 2. hiſtoriæ prodidit propter Thenno à quodam Phocenſi raptam, decennium ſolidum Thebanos cum Phocenſibus lento duello colliſos, & tandem Phocenſium vrbem exciſam. Belli quod Cambyſes Ægyptiis intulit, Nicetis Apriæ filia cauſa fuit, auctore Cteſia. Cum Cyrrhæi Megiſthonem rapuiſſent, exarſit decennale bellum aliud Chryſæum, nec niſi euerſâ Cyrrhâ finitum, vt ex Calliſthene Athenæus libro 13. cap. 4. vbi plura narrat. Vide etiam Parthenij Erotica.*

560 Et verſa] *ſic ex manuſc. ſolus Eguianus.*

563 Cur omnium ſit culpa[*Euripides in Ione*:

Nam dura mulierum ad viros conditio:
Et bonæ computatæ cum malis
Odio habemur. vſque adeo ſorte infelici natæ ſumus.

ſimilia habet in Menalippâ.

566 Odiſſe placuit.] *apud Euripidem ait:*

Nunquam me ſaturitas capiet odij in mulieres.

575 Vnicus genitus puer] *ſolus, vel ſanè præclarus & eximius. ſic Afranius*; Ingenio vnico. *Cicero de ſenectute*. elogium vnicum. *Plautus:* poëtam vnicum. *Turpilius*: homo eſt vnicâ naturâ & ſingulariâ.

578 Vt dura cautes] *Euripides in Medea*:

——ſed vt petra vel æquoreus · Fluctus, audit——

Sed hæc & ſimiles poëtarum comparationes hyperbolicæ iuxta regulam à Senecâ traditam ſunt intelligendæ. ait lib. vlt. de Beneficiis: Quoties parum fiduciæ eſt, in his quibus imperas; amplius eſt exigendum, quàm ſatis eſt, vt præſtetur quantum ſatis eſt. In hoc omnis hyperbole excedit, vt ad verum mendacium veniat. Itaque ille qui dixit:

Qui candore niues anteirent, curſibus auras:

quod non poterat fieri dixit, vt crederetur quãtum plurimum poſſet. & qui dixit: *His immobilior ſcopulis, violentior amne*: * hoc quidem ſe perſuaſurum putauit, aliquem tam immobilem eſſe, quàm ſcopulum. nunquam tantum ſperat Hyperbole, quantum audet: ſed incredibilia affirmat, vt ad credibilia veniat.

* Scribo, ne hoc quidẽ.

585 Dimoue vocis moras] *linguam illi præpeditam ſignificat: quod vehementiſſimi amoris ſignum. Theocritus in Pharm. hoc, & quod præceſſit, poſuit:*

πᾶσα μὲν ἐψύχθην χιόνος πλέον, ἐκ δὲ μετώπω
ἱδρώς μευ κοχύεσκεν ἶσον νοτίαισιν ἐέρσαις·
οὐδέ τι φωνᾶσαι δυνάμαν, οὐδ' ὅσσον ἐν ὕπνῳ
κνυζῶνται φωνεῦντα φίλαν ποτὶ ματέρα τέκνα·

Tota quidem obrigui plus niue; ex fronte verò
Meâ, ſudor abundè defluebat, ſimilis auſtralibus pruinis:
Neque quicquam eloqui poteram, ne tantum quidem quantum in ſomnis
Murmurant clamantes caram ad matrem pueri.

exprimens nimirum hanc quaſi exanimationem & pallorem amantium. At Alcæus apud Ariſtotelem libro I. Rhet.

θέλω τίν τ' εἰπεῖν, ἀλλά με κωλύει αἰδώς·

Velim tibi aliquid dicere, ſed me prohibet pudor.

Sappho, apud Dionyſium Longinum in lib. de ſubtili genere dicendi:

Ως ἴδον σε, βρόγχον· ἐμοὶ γὰρ αὐδᾶς
οὐδὲν ἔθ' ἥκει.
ἀλλὰ καμμὲν γλῶσσ' ἔαγ'·

Item: —— χλωροτέρη δὲ ποίας
Εμμί· τεθνᾶναι δ' ὀλίγου δέοισα,
φαίνομαι ἄπνους.

quæ ſic vertit Catullus: —— nam ſimul te
Cypria adſpexi, nihil eſt ſuper mî
Quod loquar amens.
Item: —— velut herba, pallent
Ora: ſpirandi neque compos, orco
Proxima credor.

586 Tuus] tibi *dilectus. Ouidius in epiſt. Hipſypil.*
Æſonides dixi, quid agit meus? *Propertius lib.* I. *eleg.* 9.
Et nil iratæ poſſe negare tuæ.
& lib. 4. Hæc Arethuſa ſuo mittit mandata Lycotæ
Cùm toties abſis, ſi potes eſſe meus.
Catullus: Quem nunc amabis? cuius eſſe dicêris?

590 Aude anime] *mihi neceſſe non videtur inuitis libris omnibus hoc loco perſonas variari. ſeipſam, animúmque ſuum alloquitur.*

Perage] *ſoli Lipſienſ.* perge.

601 At maior tenet] *iubet amor loqui, vetat pudor. Ouidius:*
Ter tecum conata loqui; ter inutilis hæſit
Lingua: ter in primo deſtitit ore ſonus.

602 Hoc quod volo] *In Mogunt. additur;* Me nolle. *& hoc retinuerunt Herbipol. & tres Veneti; Baſileenſ. Lugdunenſ. & Lipſienſes reiecerunt. Ego exhibui, ductus auctoritate vet. librorum magis, quàm quod ſenſus exigat. potuit enim ſubaudiri. ſi recipis; erit initium verſus inchoati. nec dedecet Phædræ perturbationem hæc interruptio.*

604 Ingentes ſtupent] *hominem ita ſtupere faciunt, vt nec verbis nec lacrymis exitus vllus pateat. exemplum illuſtre Pſammenithus rex apud Herodotum in Thaliâ.*

608 Sororem] *ſic Tibullus:*
Non ſoror Aſſyrios cineri quæ dedat odores.
D. Hieron. epiſt. ad Euſtoch. virginem, cùm illam germanam *vocaſſet; ſubiungit hoc caritatis eſſe nomen. & ita ſanè etiam diuinæ litteræ vſurpant. Nam in Canticis ſponſus ſponſam* ſororem, *& illum hæc viciſſim* fratrem *nominat: & pro eo quod Septuaginta* ἀδελφίδος, *D. Hieron. vertit, dilectus. Dod* דוד *enim dilectum, vel amorem, vel dilectionem, vel amicum, aliquando & patruum ſignificat. In libro Eſther, aſſuerus Rex cap.* 15. Quid habes Eſther? ego ſum frater tuus, noli metuere. *hoc eſt, amicus, vt eo loco Ioſeph Bengerion.*

616 Regna tut. patris] *confirmatur etiam aliorum, vt video librorum fide mei cod. Lectio;* vrbium. *Si quis malit;* patris. *intellige, tui, Theſei.*

620 Miſerere viduæ] *viduam veteres omnem quæ viro caret dixere. Afranius*: O dignũ facinus adoleſcentis, optimas benè cõuenientes, concordes cum vires, repentè viduas faciat ſpurcitia patris? *Ego hæc ſic caſtigem*: O indignum facinus! adoleſcentes optimas, bene con. conc. cum viris, rep. *&c. citat Nonius in* Spurcum. *Abſente itaque marito, Latinè Phædra ſe viduam dicit. ſic Clytemnæſtra in Agamemn.*

Decem per annos vidua reſpiciam virum?

ſic Amazones nunquam nuptæ in Herc. Fur. viduæ:

Regina gentis vidua Thermodontiæ,

& ſup. Medeæ verſ.25. —— cohors

Incluſa ripis vidua Thermodontijs.

Vide quæ ibi ſcripſimus, & quæ Troad. verſu 13. *Mirare mecum Hieronym. Fracaſtorium, poëtam nunquam ſatis laudatum; à quo Putipharis viui & præſentis vxor, non ſemel* virgo *nominatur. an quod ille εὐνοῦχος? at nomen illud non vitij, ſed officij & miniſterij eſt; quo ſenſu Daniel & ſocij, Danielis cap.1., eunuchi vocari videntur nonnullis, etſi Hebræi (teſte D. Hieron.) verè eunuchos fuiſſe cenſeant. Ait autem* Miſerere viduæ, *vt augeat commiſerationem. Sanè Tertullianus libro* 1. *ad vxorem ſcribit pupilli & viduæ nomina in ſcripturâ ſæpè repeti, vt ſignificetur, quò magis deſpecta ſunt hominibus, eò magis curæ eſſe Deo.*

621 Auertat] *Ominoſum erat vocabulum viduæ: quia ſignificare videbatur Theſeũ deuixiſſe. ideo deprecatur. variæ autem deprecationis huiuſmodi olim formulæ. Octau. act.* 1.

—— quod vtinam numen auertat Deûm.

Oedipo: Procul ſit omen. *adi Briſſon. li.*1. *de formulis pag.* 103.

631 Spes amantum credula] *Ouidius in epiſt.*

Credula res amor eſt —— *P. Syrus:*

Amans, quod ſuſpicatur, vigilans ſomniat.

639 Per venas meat] *meat per venas, & ſalire nititur, atque erumpere, ſed nullum luctando pultandoq́; exitum repetit. venarum meminit, quia venis ad cor amorem transfundi putabant. vnde Virgilius:*

Vulnus alit venis & cæco carpitur igne.

641 Vt agilis altas] *Tibullus:*

Vritur, vt celeres vrunt altaria flammæ.

645 Cùm prima puras barba ſig. genas] *Attius,*

Genas lanugo flora nunc primùm irrigat,

hoc veteres vno verbo; inbarbeſcere. *pulchrè hoc deſcribit Nemeſianus; ſeu Calpurnius potius, eleg.* 2.

—— quoties molliſſima tango
Ora manu, primíque ſequor veſtigia floris
Neſcius, & gracili digitos lanugine fallo.

Et paullo pòſt:

—— etenim ſic flore iuuentæ
Induimus vultus; vt in arbore ſæpe notaui
Cærula ſub tenui lucere Cydonia lana.

649 Pingebat pudor] *hæc manuſc. librorum lectio; vulgatorum;* tingebat rubor. *non mala hæc, ſed illa melior.*

655 Genitor in te totus] *ſic Meguntinenſ. & hoc amplexus Caietanus, Baſileenſ. & Lipſienſ. ſed;* totus; *Herbipolenſ. Lugdunenſ. Bernardin. & pleriq́; m.ſ. ſic lego. toti enim mox aliqua pars opponitur. totus quidem*

virilis es vt pater. formæ tamen & pulcritudinis maternæ non prorſus expers.

657 In ore Graio] *ſic Propertius:*

Turpis Romano Belgicus ore color.

662 Corripuit duas] *Ouidiana Phædra in epiſt.*

Hoc quoque fatale eſt. placuit domus vna duabus.
Me tua forma capit: capta parente ſoror.
Theſides, Theſeúſque duas rapuêre ſorores:
Ponite de noſtrá bina trophæa domo.

Deperijt Ariadna Theſeum, ſoror Phædra Hippolytum.

666 Mittor] *Moguntin. e iam;* mutor. *hactenus omnibus intacta & innocens, tibi ſoli ac primo nocens & impudica fio.*

676 Lucem merge] *hoc ait. quia Solis obſcuratio & obtenebratio Dei iram, futuraſq; miſerias prætendere credebatur: idque confirmatur exemplo menſæ Thyeſteæ, infra Thyeſte; & pluribus, quæ congeſſit Arias Montanus lib. Ieremiæ cap. 24. idonea hæc cauſſa. ſed ad mentem Hippolyti vicinior; quia nefas ſtirpis ſuæ videre Phœbum & intueri turpe. decebat potiùs præ pudore faciem obuelare, & oculos auertere à tanta fœditate atque dedecore. Mogunt.* luge, merge, & tenebras fuge. *& paulopòſt;* tu me tona, tu me fige.

681 Dignus an ſtupris ego] *dignus qui fiam impudicus, qui ſim impudicatus? Aureis litteris ſcribenda verba, & cuiuſuis adoleſcentis Chriſtiani ac ingenui cordi inſculpenda.*

691 O térquequatérque] *Homerus in Odyſſ.*

Ter beati Danai & quater.

Oraculum Clarium apud Pauſan.

Ter felices & quater illi viri exſiſtunt.

714 Non ipſe toto] *Scienter Seneca non niſi naturalis & ingè fluentis aquæ meminit; quæ* viua *dicebatur. ſola hæc ad expiandum idonea. Maximè maris fit mentio, quia, iuxta Euripidem & Tullium pro Roſcio Amerino, omnia noſtra mare mala abluit, cunctas maculas detergit: item quia nihil in ſe ſordidum patitur, ſed confeſtim eijcit atque exputt, quicquid immunditiæ, vel caſus, vel flumina, vel homines in illud deuoluerint. Ideo cenſet Euthymius à Mychæâ Propheta mare baptiſmi nomine decorari. Purgaturi ſe, ſæpius caput aquæ viuæ immergebant. Perſius Sat. 2.*

Vide Turn. lib.17 c.13. & Briſſon. à lib.1. à pag. 7.

Vide. Pieriũ lib.31. Hieroglyph.

——— Tiberino in gurgite mergis
Mane caput, bis, térque, & noctem flumine purgas.

aliquando bis tantùm. Ouidius 4. Faſtor.

Bis caput intonſum fontanâ ſpargitur vndâ.

ſæpius ter. Idem 3. Faſtorum.

Térque ſenem flammâ, ter aquâ, ter ſulphure luſtrat.

& Faſtorum 4.

Et manibus puram fluminis hauſit aquam.
Ter caput irrorat ——— *Iuuenalis Sat. 6.*
Ter matutino Tiberi mergetur, & ipſis
Verticibus timidum caput abluet ———

Virgil.6.Æneid. —— ter ſocios purâ circumtulit vndâ,

Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

quandoque ſepties. Apuleius lib. 11. méque protinus, purificandi ſtudio, marino lauacro trado, ſepties ſubmerſo capite fluctibus. *Hoc faciebant Superis facturi, idq́; dicebant* abluere, *vt docet Macrobius lib.* 3. *Sat. cap.* 1. *Virgilius:* —— donec me flumine viuo

Abluero —— *abluebant autem manus, pedes, caput, totumq́; corpus. de manibus, Aurel. Victor lib. de viris Illuſtribus.* Prius illum viuo flumine manus abluere debere. *idem teſtatur* Scholiaſtes *Sophoclis in Aiace Lorario, à Briſſonio relatus. de pedibus vetus Horatij interpres ad Satyr.* 3. *lib.* 2. *his verbis;* ſolebant Deos precaturi manus & pedes abluere. *probatur adagione,* illotis pedibus, *& altero,* illotis manibus. *de toto corpore accipio, quando quis dicitur* ἀπλῶς *lautus, vel purus. Arnobius lib.* 7. quorum templa cùm adire diſponitis, ab omni vos labe puros, lautos, caſtiſſimóſque præſtatis. *idq́; etiam Seruius in* 4. *Æneid. notauit. Interdum ſe tantum adſpergebant, ſcilicet Dijs inferis operaturi, teſtibus Macrobio & Seruio, ſeu pura aqua circumferebant, vt Maro loquitur, vtentes aſpergillo ex oleæ vel lauri ramuſculo. Iuuenalis:*

—— cuperent luſtrari, ſi qua darentur

Sulphura cum tedis, etſi foret humida laurus.

Ridiculi homines. tanquam *(ait Lactantius lib.* 5. *cap.* 20.) libidines intra pectus incluſas, vlli amnes abluant, aut vlla maria purificent. *quod prius Cicero* 2. *de legibus dixerat. quin & Ouidius lib.* 4. *Faſtorum.*

Ah nimium faciles, qui triſtia crimina cædis,

Fluminea tolli poſſe putatis aquâ.

Flumineam à perenni videtur diſtinguere Columella lib. 12. *de re ruſt. cap.* 4. *de promicondi officio ſcribens, vbi poſtquam à Venereis abſtinentiſsimum eſſe debere dixiſſet:* quibus (*inquit*) ſi fuerit operatus vel vir vel femina, debere eos flumine aut perenni aquâ priuſquam penora contingant, ablui. *niſi reponas,* aut perenni aliâ, *& ſubaudias aquâ. Sed & reliqua elementa, ſiue ſimplicia corpora, ex quibus reliqua compoſita, ipſa verò nullis, iuxta Ariſtotelem lib.* 2. *de ortu, lib.* 3. *de cælo, & lib.* 5. *Metaphyſ.; expiationi deputata inuenias, ignem, aërem, terrã. probabo paucis. Seruius in* 6. *Aeneid. illud ſummi poëtæ:*

Explicat hoc ex mẽte Platonicor. fuſiſsimè Leonicus Thomeus in Alueroto, ſiue de tribus animæ vehiculis.

—— aliæ panduntur inanes

Suſpenſæ ad ventos: aliis ſub gurgite vaſto

Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igne;

ad tria ſollemnia expiationum genera retulit. nam aut theda, quem purgari, hoc eſt, igne & ſulphure; aut aqua ablui; aut aëre ventilari, vt fiebat in ſacris Liberi. Virgilius 2. *Georg.*

Aliter de oſcellis lac. Pamelius in Annot. ad Tertullian. lib. de Pallio, c. 1. *nu.* 18.

Et te Bacche vocant, per carmina læta, tibíque

Oſcilla ex altâ ſuſpendunt mollia quercu.

vbi oſcilla interpretor ſimulacra quædam noxiarum animarum, quæ à vento ſeu aëre impulſo eillabantur. Fauet Martianus Capella, ſi rectè intelligatur,

lib. 2. de Nup. Philolog. apud quem Philologia Athanaſiæ gratias agit, quod eam compendiariâ viâ in cælum perduxerit : quod nec Vedium cum vxore conſpexerit, ſicut ſuadebat Etruria; nec Eumenidas ac Chaldæa miracula formidarit; nec igne vſſerit, nec lymphâ ſublucrit, nec animæ ſimulacrum, Syri cuiuſdam dogmate, verberarit. *&c. innuens ex Pherecydæ Syri diſciplinâ hoc manaſſe, & Virgilianum illum locum ex Aeneid. 6. ſimul reſpiciens & explicans. Terentius Varro docet oſcilla mortuorum ſimulacra fuiſſe, in fragmento, his verbis:* Suſpendioſis, quibus iuſta fieri nõ ſit; oſcillis, veluti per imitationem mortis, parentandum eſt. *Gloſſarium,* oſcillum προσωπεῖον *aliud etiam oſcilla ſignificant. ſcio, ex Iſidoro lib. vlt. Orig. cap.* 14. Furcillæ dictæ, quod iis frumẽta cilluntur. vnde & oſcilla dicta ab eo, quod cilleantur, hoc eſt, moueantur ora. *ſed ego ad Virgil. redeo, quem explicat D. Auguſtinus lib.* 21. *de ciuit. Dei cap.*13. *& aſcriptis, quæ retuli verbis, ſubiungit :* Qui hoc opinantur, nullas pœnas niſi purgatorias volunt eſſe poſt mortem, vt quoniã terris ſuperiora ſunt elementa aër, aqua ignis; ex aliquo iſtorũ mundetur per expiatorias pœnas, quod terrena contagione contractum eſt: aër quippe accipitur in eo quod ait, *ſuſpenſæ ad ventos*: aqua in eo quod ait, *ſub gurgite vaſto* : ignis autem ſuo nomine expreſſus eſt, cùm dixit; *aut exuritur igni. Verùm, cur terram addidimus? non vt materiam ex qua, ſed vt circa quã. Nam Cicero in Somn. Scipion. eorum animos qui ſe corporeis voluptatibus manciparunt, corporibus elapſos circum terram volutari ſcripſit; & Plato in Phædone.* περὶ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους καλινδεῖσθαι. circum monumenta & ſepulcra volutari. *Quamquam & materiam ex qua luſtrationes, terram dicere fortè quis queat : tum quia ex meliori philoſophiâ, nec aqua, nec aër nobis pura ſunt, ſed terreæ ſubſtantiæ nonnihil permixtum habent, iuxta Platonem in Tymæo, Ariſtotelem* 2. *Meteor. Galenum lib.* 1. *de ſimplicib. medicam. cap.* 5. *tum etiam, quia ad has expiationes multa compoſita adhibebantur, vt ſal & lens, teſte Clemente Alexandr. lib.* 7. *Strom. canis cadauer, vnde* σκυλάκισμος, *teſte Plutarcho in Romulo; oua, caſeus, placentæ, caricæ. vide Lilium Syntagm.* 17.

Vulgò legitur, *ad Chald. mir. formidauit.* ego emendaui.

731 Mens impudicam facere, non caſus ſolet] *impudicitia enim, niſi conſentias, nulla violentia cuiquam adfertur. Non polluit libido, ſi aliena: ſi polluit, aliena non eſt. alienum verò cui noſtra voluntas non adſentitur. Vide D. Auguſtinum lib.* 1. *de ciuitate Dei cap.* 18. *&* 19. *Cogitandum id Origeni fuerat. non tam grauiter ruiſſet.*

IN CHORVM.

Laudat chorus pudicitiam & pulcritudinem Hippolyti : deteſtatur viperarum iſtarum perfidiam. Theſei reditum deſcribit.

736 Stella cum longos) *ex phyſica diſciplina dictum, vt docet Ariſtoteles lib.* 1. *Meteor. cap.* 4. *&* 5. *has traiectiones, Plinius lib.* 2. *cap.* 36. *vocat ſtellarum diſcurſus : quid portendant, petendum ex Ptolomæo in Centiloquio. Virgil.* 2. *Georg. ex Arato :*

Sæpe etiam ſtellas, vento impendente, videbis

Præcipites cælo labi, noctíſque per vmbram
Flammarum longos à tergo albeſcere tractus.

741 Clarior quando] *hac apud Græcos comparatione vſi ſunt Sappho, & Q. Smyrnæus, vt alij notarunt. apud Latinos, præter Horat. Ouid. in epiſt. Leandri:* Quantum cùm radiis fulges argentea puris,
Concedunt flammis ſidera cuncta tuis:
Tantum formoſis formoſior omnibus illa eſt.

Statius lib. 2. Siluar. ——— illius vnus
Ante decor, quantum præcedit clara minores
Luna faces: quantúmque alios premit Heſperus ignes.

742 Suos ignes] *De Luna Parmenides*: Nocte vagantem circa terram lucem alienam. *Parmenidis ſententiam etiam refert Euſebius libro 3. de præparat. Euang. cap. 3. idem voluit Orpheus, idem Stoici & Pythagorei apud Laërtium lib. 7. & 8. idem* Piſidas *in* κοσμουργ. *à verſu 228. hæc cauſa cur quam ceteri ſororem, Æſchylus & Euripides filiam Solis Lunam vocarunt. Sed noſter Chaldæos ſequitur. Tartari, teſte Vincentio Belluacenſ. & D. Antonino, diem quod Æſchylus & Euripides aſſerunt.*

Coeunte cornu] *quando plenum orbem conficit. phraſis à Virg. & Propert.*

745 Nec tenent ſtellæ faciem min.] *omnis, pleno lumine fulgente lunâ, ſtellarum nitor, omne decus euaneſcit. imitatur, vt ſæpe Boëtius:*
Vt nunc pleno lucida cornu,
Totis fratris & obuia flammis
Condat ſtellas luna minores.

lautè hanc ſimilitudinem Claudianus accepit:
Haud ſecus ac, tacitam Lunâ regnante per Arcton,
Sidereæ cedunt facies; cùm fratre retuſo
Æmulus aduerſis flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet, tunc fulua leonis
Ira perit; plauſtro iam rara intermicat arctos
Indignata tegi; iam caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem; *hoc eſt, obtenebratas & quaſi pereuntes, amiſſâ luce, quatuor ſtellas, quæ gladium & clauam illius efficiunt. Vide Higyn. 3. Aſtron.*

746 Qualis] *Papinius 6. Thebaid.*
Sic vbi tranquillo pellucent ſidera ponto,
Vibratúrque fretis cæli ſtellantis imago,
Omnia clara nitent; ſed clarior omnia ſupra
Heſperus exercet radios, quantúſque per altum
Æthera, cæruleis tantus monſtratur in vndis.

Tiberianus, apud Placiadem (vt emendo)
Aureus ſubducit ignes
Sudus ora Lucifer.

Seneca in ludo de morte Claudij; qui locus huic ſimilis:
Qualis diſcutiens fugientia *Lucifer* aſtra,

Aut

Aut qualis ſurgit redeuntibus *Heſperus* aſtris.

747 Modo lotus vndis] *plerique veterum crediderunt ſtellas & ſidera humecto quodam alimento nutriri, eisq́; ſplendorē & pulcritudinē illis augeri. ſic Empedocles, Plato, Stoici, Plinius li. 2. Homerus Iliad. χ΄. & noſtri poetæ:*

Flumina ſuppeditant, vnde æther ſidera paſcit.

Virgil. Conuexa polus dum ſidera paſcet. *quo loco Brodæus reponit,* Conuexa palus. *addubito. Lucanus:*

Nec non Oceano paſci Phœbúmque polúmque.

ſic explico Claudianum, qui cùm lib. 2. de raptu dixiſſet Solem & Lunam filios eſſe Tethyos, ſubdit de Luna:

Læuâ parte ſoror vitrei libamina potat

Vberis —— *Ideo Seneca dicit:* modo lotus vndis *quaſi reſtauratus, & ſumto alimento plenior formoſiórque. Sed contra hanc opinionem diſputat Ariſtoteles libro 2. Meteor. & diſertè errorem vocat Marius Victor Commentar. in Geneſim.*

750 Liber] *Seneca lib. de Tranquillit. vitæ ad Serenum cap. vlt. docet; inuentorem vini Bacchum, dictum eſſe* Liberum, non ob licentiam linguæ, ſed quia liberat ſeruitio curarum animum & aſſerit, vegetiorémque & audaciorem in omnes conatus facit. *Numeratur inter Deos formoſos, etiam ab illo vetere poëtâ.*

Formâ Mercurius poteſt placere.
Formâ conſpiciendus eſt Apollo.
Formoſus quoque pingitur Lyæus.
Formoſiſſimus omnium eſt Cupido.

India] *De Indiâ multi veteres ſcripsêre, fabuloſi omnes. mentiendi laudem Strabo primam Daïmacho, ſecundam Megaſteni tribuit: nec multum illis cedere Oneſicritum & Nearchum. Bella & Victorias Bacchi de Indis, deſcribit Nonnus in Dionyſiac.*

753 Cornigerum caput] *Bacchum Euripides vocat* Deum tauricornem: *Sophocles*, bouis cornua habentem. *alij*, bicornem. *Bacchi cornuum varia ratio redditur. Feſtus abiit ad ebriorum truculentiam; Plinius, ad eorum furorem lib. 23. cap. 1. Phurnutus & Porphyrion Horatian. ad eorumdem audaciā, quæ cornibus ſignificetur. Plato li. 2. de legib. Xenophon ἀναβάσ. lib. 7. Athenæus δειπνόσοφ. lib. 2. & Nicandri Scholiaſt. in Alexipharm. cauſam volunt, quòd antiquis cornua in vſum poculorum. Plutarch. in Quæſtionib. Græcanic. ſiue (vt vocat Arnobius) in Cauſalibus, q 37. & in lib. de Oſiri, & Diodor. lib. 5. Biblioth. quia primus Bacchus (qui & Oſiris) boues iugo iunxit; vel, vt idem Diodorus Siculus lib. 4, quia Bacchus Iouis Ammonis, qui arietino capite fingebatur, filius. vide Euſtath. in Iliad. θ΄. ſed fortè hoc finxere, quia de Moſe ſcriptum legerant, faciem eius* cornutam *Iudæis viſam* (Exod. 34.) *hoc eſt, ſplendentem adeo vt radios quoſdam videatur emittere; quæ vis verbi Hebræi ibi poſiti; & id confirmat D. Paulus 2. Cor. 3.*

755 Nec vultus] *melius alij*, Ne vultus.

756 Omnes per populos fabula diſtulit] *Spurium (vt cum D. Hiero-*

nymo & Optato Mileuitano loquar) vitulamen, quod nimis altas video in libris omnibus radices egiſſe. ſed ſpurium: non quia non Senecæ, ſed quòd non ſuo plantatum loco. ſic repono:

Ne vultus nimium ſuſpicias tuos,
Non vinces rigidas Hippolyti comas,
Phædræ quem Bromio prætulerit ſoror.

& poſtea verſu 774.

Quid deſerta petis? tutior auiis
Non eſt forma locis, te nemore abditum
Omnes per populos fabula diſtulit.
Cùm Titan, *&c. clarâ ſententiâ.* Differre *pro diuulgare, diſpargere, diſſeminare, non ſemel Tacitus & Tertullianus. ſed & Propertius:*

Tertu apo. c. 7 *vt diu nihil lateat, etiam quod fama non diſtulit.*

Et te circum omnes alias irata puellas
Differet —— *Ait ergo: quantumuis te celare & in penitiſſima nemora abdere coneris; lux tuæ pulchritudinis te prodidit, & fama iam traduxit per omnium ora.*

758 Anceps forma bonum] *Theocritus:*

Et roſa pulcra eſt, & tempus eam contabefacit.
Et viola pulcra eſt in vere, & ſtatim ſeneſcit.
Candidum eſt lilium, tabeſcit verò cùm decidit.
Et nix candida eſt, & liquitur cùm concreuerit.

765 Folio vt lilia pallido] *Ex fide manuſcr. vnius, ſic legunt Critici: quibus lubens adſentio.*

769 Formoſi] *antiquus grammaticus Papirianus putat* ἀπὸ τοῦ formum, *hoc eſt, calidum deduci* formoſus. *hæreo. mallem à* formâ.

772 Tempus ſed tacitum] *ſic impreſſi: at ſcripti;* te tacitũ. *Eib.* ſi tacitũ.

776 Conſtituit] *non malè Moguntin.* conſtituet. *ſole meridiano: quando cuncti æſtum fugitantes ſub arboribus vmbroſis meridiant. Hiſpani id tempus, à ſiſtendo;* la ſieſta *nominant.*

777 Naiades] Naiades, Naides, Napeæ *fontium præſides nymphæ, de quibus Porphyrius, in antrum Homeri:* Potamides, *quæ fluuios incolunt, Lutatio in 3. Thebaid. Statij* Limnades. *quæ lacus & ſtagna, Phauorino & Apollonij Scholiaſtæ. vide Lilium Syntagm.* 5.

780 Laſciuæ nemorum multiuagæ Deæ.
Panes quas Driadas montiuagi petũt] *hîc hulcus aliquod. docet varietas lectionis. ſic, vt poſui, Lipſenſ. ſed cod. Egnianus, manuſc. & vett. excuſi Herbipolenſ. & tres Veneti:*

Laſciuæ nemorum Deæ
Montiuagiue Panes.

& reliqua illis deſunt omnia. Moguntin.

Laſciuæ nemorum multiuagæ Deæ
Panóſque Driades montiuagos petunt.

Lugdun. Laſciuæ nemorum & montiuagæ Deæ,
Panes, *&c. vt Lipſienſ. Flos aut noſtri Criticorum, decus anti-*

quariorum, princeps eloquentiæ Iuſtus Lipſius ex ſuo m.ſ.in quo; Panáſque Driades montiuagos pet. *emendat*; Panas quæ Dryades montiuagos petunt. *hac mente & ordine verborum*; *Te Hippolyte laſciuæ Deæ petent ob tuam hanc formam*; *illæ ipſæ Dryades, quæ Panas & Satyros ſolitæ furtim petere. confirmatum Moguntin. ſcriptura. Ego id ſequor. nec diſplicet tamen Eguiani lectio. nam illud;* multiuagæ, *in nullo libro inueni niſi in Saxonicâ illa editione. imò putopuram putam illam, quam Herbipol. & antiquæ editiones retinuerunt, & cetera ab adtextu. ſignificat ergo, nec à Dryadibus laſciuis nemorum incolis, nec à ſalacibus Faunis ſecurum futurum. Suſpicatus ſum aliquando ex coniecturâ:*

Laſciuæ nemorum Deæ,
Montiuagíque Panes,
Panes qui Driadas montiuagas petunt.

ſed nihil affirmo.

783 Sidus poſt veteres Arcades editum] *Luna. Lycophroni Arcades*, Antelunares. *Apollonius*, Arcades: illi qui ante Lunã exſtiterunt. *Nonnus*; Arcades Antelunares qui pullularũt ſoli Antiquiores Sole, & priores ortu Lunæ. *Eudoxus*; Arcades credũtur ante Lunam geniti. *Iccirco Strabo ſcribit Græcanicarum vrbium antiquiſsimas videri Arcadicas. Primus hoc de Luna traditur à Stephano confinxiſſe Hippys Rheginus. cauſam fabulæ tradit Lucianus in Aſtrolog. propter primò deprehenſum in Arcadiâ Lunæ curſum; ſcilicet ab Arcade Endymione, vt & interpres Apollonij in lib. 4. ad ver. 264. vbi & alia multa ex Ariſtone Chio, Dionyſio Chalcidenſe, Duri, Mnaſeâ, Theodoro, & Ariſtotele; quæ non vacat aſcribere. hoc tantum, Arcades dictos ab Arcade Orchomeni F. & licet magna illorum antiquitas, non tamen conferendam cum AEgyptiorum vel Phrygum vetuſtate; quos Gentiles vetuſtiſsimos putarunt. AEgyptios quidem Coſmes libro* 1. *AEgytiacor. Cnoſſus lib.* 1. *deſcription. Aſiæ, Archemachus in Metonymiis, Apollonius* 4. *Argonaut. Xenagoras lib. de temporibus, Nicanor, Hippys & alij. Phrygios, Herodotus & Claudianus, etiam AEgyptiorum confeſsione. vide Scholiaſt. Apollonij in lib.* 4. *verſu* 262. *ſed ſacræ litteræ docent hos omnes à Chaldæis defluxiſſe.*

785 Nuper rubuit] *exiſtimabãt Lunam mago carmine ſollicitatam rubore ſuffundi, vel ob magarum impudentiam & ſcelera; vel laborantem, vi carminis. Horatius:* —— Lunámque rubentem
Ne foret his teſtis poſt magna latere ſepulcra.

In defectu, idem illi à veneſiciis euenire putabant. qua in re tam ſuperſtitioſi Athenienſes, vt eos qui veram Eclipſis cauſam adferebant, tanquam impios, viuos exuſſerint, teſte Plutarcho in Pericle, vbi hac de re fusè diſſerit. Romanos in Macedoniâ belligerantes tinnitum dediſſe, tuendæ Lunæ gratiâ, refert idem in AEmilio. Cõment. Iuuenalis; Sat. 6. Sonitus fieri aſſolet, quando Luna deficit. *Alicubi legi Indos hoc Lunæ vitium copioſo fletu proſequi ſolitos, quod arbitrarentur eam à Sole ad ſanguinis vſque effuſionem flagellatam. Ouidius:*

Quale roſæ fulgent inter ſua lilia miſtæ,
Aut vbi cantatis Luna laborat equis.

Papinius: ——— qualis per nubila Phœbes,
Athraciâ rubet arte color.

788 Theſſalicis] *Soſiphanes etiam in Meleagro, teſtatur olim creditum Theſſalicarum mulierum cantibus Lunam ab æthere deſcendere*:

μάγοις ἐπῳδαῖς πᾶσα Θεσσαλὴς κόρη,
ψευδὴς σελήνης αἰθέρος καταβάτις.

789 Tinnitus] *pelutum tinnitu & tubarum ſtrepitu deficienti Luna auxiliabantur. Tibullus*:

Cantus & è curru Lunam deducere tentat:
Et faceret, ſi non æra repulſa ſonent.

nimirum, ſi non exaudiret, minus illi verba moleſta, vt ex Manilij, Ouidij, & aliorum teſtimoniis Turnebus lib.22.aduerſ.cap 23.

795 Pario marmore] *quicquid dicat Cardanus in lib.de ſubtilit. candidum marmor Parium; candidum, fuit. Vnde Sidonius in Burgi deſcriptione*, Paron candentem *vocauit verſu* 140.*& lib.*2. *epi.*2. Si marmora inquiras; non illic quidē Paros, Caryſtos, Proconnyſſus; Phryges, Numidę, Spartiatæ rupium variatarum poſuere cruſtas: neque per ſcopulos Æthiopicos, & abrupta purpurea genuino fucata conchylio ſparſum inibi ſaxa furfurem mentiuntur. *& in epithal. Ruricij*:

Hic lapis eſt de quinque locis, dans quinque colores,
Æthiopus, Phrygius, Parius, Pœdus, Lacedæmon,
Purpureus, viridis, maculoſus, eburnus, & albus.

Prudentius etiam docet Laconicum marmor, viride; ſynnadicum, maculoſum fuiſſe: Quæ viridis Lacedæmon habet, maculoſáque Synna
Natiuum nemo ſcopuli mihi dedicet aurum.

maculas verò Synnadici ſanguineas docet Papinianus in balneo Etruſci, & Numidicum lapidem aurei coloris fuiſſe. de Pario Plinius lib. 36.*cap.*5. Candido marmore vſi ſunt è Paro inſulâ; quem lapidē cœpere lychnitim appellare, quoniā ad lucernas in cuniculis cęderetur. auctor eſt Varro.

795 Torua viriliter] *cultu fingitur à quo ſordes & immundiciæ abſint, nec tamen ſuperfluo ornatu comtus; quam mediocritatem & verè virilem habitum laudat Epictetus apud Arianum lib.*4. *cap.*11.

798 Neſcia colligi] *ſic crines in nodum colligi ab Ouidio, in ſinum veſtes à Marone dicuntur.*

802 Licet arceas] *poſsis arcere, ſi velis. ſed nihil dubito in his tribus verſibus aliquid vitij latentis eſſe: ad quod me deprehendendū non iuuant exemplaria.* 804 Iam iuuenis] *Moguntin.*Nam iuuenis.

813 At ſi] *Moguntin.& quatuor veteres edit.* aut ſi. *melius.*

821 Quid ſinat inauſum] *Valerius epiſt. ad Rufinum*: Inſani capitis & præcipitis eſt femina, indeliberatâ ſemper voluntate: præcipuū arbitratur quod vult, & quod non expedit. *habetur inter epiſt. D. Hieronymi. Feminæ etſi (vt aiunt Plato lib.* 7. *de legibus, & Xenophon in Oecon.) in*

ceteris rebus ſint timidiores; in ijs tamen quæ libidinoſè appetunt, excellant audaciâ, maximè ſi ſe deprehenſas intelligant, vt hoc loco Phædra. Iuuenalis Sat. 6. —— nihil eſt audacius illis

Deprenſis. iram atque animos à crimine ſumunt.

Plautus, in Milite glorioſo,

Neq. eques, neq. pedes præfectus quiſquam tantâ audaciâ eſt:
Qui æquè faciat confidenter, quàm mulieres faciunt.

plurima in hanc ſententiam accumulat Tiraquellus leg. 9. connub. à nu. 158.

823 Et ſceleri] *ſic Moguntin. ſic ceteri mei m. ſ. quibus ſum vſus. nec video cur non hoc germanum. ſenſus: & conatur fidem facere ſceleſto ſuo mẽdacio, comâ vulsâ & ſciſſâ, partim ab Hippolyto (qui ſuperius* impudicum crine contortto caput læuâ *reflexit) partim ab ipſamet, ad fraudem confirmandam.*

828 Paria Pirithoo] *Herbip. & Veneti omnes;* Pirithoi. *ſæpè multumq́; ſuſpicatus fui legendum;* Hippolyto, *admiſſo hiatu. nec deſpero olim aliquem id m. ſ. confirmaturum. ſanè ſenſus poſtulat. Ait enim ex Orco pallidũ veniſſe Theſeum, & in hoc Pirithoo diſsimilem. atqui id vtrique cõmune, ſi Pirithous remeaſſet nunc nec remeauit. occiſum enim à Cerbero tradunt omnes, ſolumq́; AEgæi filium ab Alcide reductum. Vide Apollonij Scholiaſt. in lib.* 1. *verſu* 100. *& deſcripſerat obitũ illius Euripides in Pirithoo, ex quo nonnulla idem Scholiaſt. in* 4. *Argonaut. Et cur, quæſo, Pirithoo ſimilem Theſeum dicat? cur Pirithoum æqualem Theſei, eius comparatione iuuenem appellet? omnia Hippolyto conueniunt. ſimillimus ille Theſeo, Phædra iudice. ſed pallidior nunc Theſeus, quia ab inferis reuerſus iuuenis Hippolytus, pater Theſeus.*

IN ACT. III.

Redit ab inferis Theſeus: decipitur à Nutrice & Phædrâ. occaſio relictus à fugiente Hippolyto gladius. iratus pater exitium filio imprecatur.

832 Vt vix cupitum] *Egnian.* Et vix cupitum *ſine nota interrogationis.*

833 Quarta Eleuſis] *ex hoc loco colligere nequeas Eleuſinia ſacra ſingulis annis fieri ſolita. ſenſus enim; Eleuſis Attica vrbs iam quartò meſſem collegit. Natus ibi Triptolemus. ideo ſubdit,* dona Triptolemi, *hoc eſt, frumentum. Triptolemum, Celei Regis Eleuſinij filium, Ceres agriculturam docuit, & ſeminandi artem, per orbem ſuo curru vectum, hominibus tradere iuſsit. Triptolemum tragœd. compoſuit Sophocles, cuius meminere Dionyſ. Halycarnaſſ. lib.* 1. *& Strabo lib.* 15. *vide Virgil.* 1. *Georg. & ibi Seruium, & Ouidium* 5. *Metamorph. ſed quia de donis iſtis Triptolemi, eorumq́; generibus, valdè controuerſatur inter ſcriptores, etiam Theologos; ad conſtituendam definiendamq́; certam Sacramenti Euchariſtiæ materiam; non ingratum ſtudioſis futurum credo, ſi quid apud veteres ſcriptores hac de re obſeruauerim, hoc loco proponam. cui diſplicent huiuſmodi emanſiones, tranſiliat aliquot paginas. Inprimis didici* fruges *diuidi in* frumenta & legumina. *de leguminibus, nunc nihil. hæc enim non computantur inter Triptolemi dona: ſed frumentum dumtaxat propriè acceptum. Nam* frumenti *vox aliquando latiſsimè ſumitur, pro omni fruge, & tunc diuiditur in frumenta hyberna & æſtiua pro ra-*

DE FRVGVM GENERIBVS diligens diſceptatio.

De frumento.

tione ſationis, & tunc etiam quædam legumina continentur. ſic ſumpſit Plinius lib.18.cap.7. quando hyberna frumenta vocat triticum, far, hordeum; æſtiua, milium, ſiſama, & panicũ, quæ tria propriè eſſe legumina docet Columella lib. 2. cap. 7. licet ipſe poſtea cap. 9. inter frumenta *(inquit)* etiam panicũ & milium ponenda ſunt, quamuis iam leguminibus ea contribuerim. *vtens ſcilicet hoc cap. 9. latiſſima frumenti acceptione: cap. autem 7. ſtrictiore. eâdem latitudine Plinius lib. 18. cap.* 10. æſtiua frumenta diximus, ſiſamam, milium, panicum. *Minus latè autem ſumitur frumentum, vt opponitur leguminibus, quemadmodum à Plinio d. cap. 7. quando dicit, prima frugum genera eſſe frumenta & legumina: & à Varrone lib.1. de re ruſt. cap. 48. quando frumentum dicit eſſe id, cuius culmus ſpicam effert. & tunc, hordeũ eâ voce continetur. ſic ſumunt, qui hordeum frumentis annumerant, vt Plinius d. cap. 7. cùm ait:* primùm ex frumentis ſeritur hordeum. *& poſtea:* hordeum ex omni frumento minimè calamitoſum. *ſic etiam ſumitur frumentum à Palladio initio menſis Nouembr. & initio Decembr. Videtur etiam inter frumenta poni à Columella cùm ait: lib. 2. cap. 9.* proximus eſt his frumentis vſus hordei. *& Iſidoro lib. 17. Origin. cap. 3. Sanè Columellam d. cap. 7. cùm hordeum ponit inter legumina, vel hallucinatum, vel mendoſum puto. Tertiò frumentum accipitur maximè preſſè & ſtrictè, vt opponatur etiam hordeo, & comprehendat ſolum triticum & far. ſic* Plinius *d. cap. 7. cùm ait:* Frumentum verò & hordeum. *item:* frumentum verò & hordeum, vitiáque. *& poſtea:* calamus frumento altior quàm hordeo. ariſta mordacior hordeo. *& ſæpius eodem cap. Item cap.* 8. Frumenti genera non eadem vbique, neque vbi eadem ſunt, iiſdem nominibus. vulgatiſſima far, quod adoreum veteres vocauere, ſiligo & triticum hæc pluribus terris communia. *deinde quarundam terrarum frumenta enumerat,* Arincam, Zeam, Olyram, Tiphen, *ſcilicet minus notas frumenti ſpecies. ita ſumitur ſtrictiſſimè Ezech.* 4. Sume tibi frumentum & hordeũ. *& à Columella l. 2. cap. 6. cùm diuidit frumentum in triticum & ſemen adoreum. & ſic videtur accipere Palladius lib. 6. cap. 1. & lib. 10. cap. 2. & 4. & lib. 11. cap. 1. & fortè Nonius cùm dicit, ador eſſe frumenti genus.* Triticum *quoque eodem modo varias habet ſignificationes. prima latiſſima, pro ſubalterna ſpecie frumenti, vt omnia illa contineat, quæ* frumentum *ſtrictè ſumtum, nempe adoreum, & omne quod triticum dicitur, vt adoreo opponitur. ſic videtur accepiſſe Varro lib. 1. cap. 45. & 48. cùm hordeum ſoli tritico opponit, non facta mentione farris: & D. Iſidorus d. cap. 3. vbi expreſſè adoreum vocat tritici genus. item, cùm:* Siligo *(inquit)* eſt genus tritici. *& Plinius d. cap.* 7. Et in tritici genere, pars aliqua pabuli eſt quadrupedum cauſa ſati, vt farrago. *vbi farraginem ponit inter ſpecies tritici; ſed farrago dicitur, quæ ex recrementis farris gignitur in vſum pecorum admixto hordeo vel vitia, iuxta Plinium d. l. cap. 16. Secunda tritici acceptio ſtrictior eſt, lata tamen; pro ſubalterna ſpecie tritici, vt comprehendat plures īfimas tritici ſpecies. ſic ſumitur in ſacris litteris Exodi 9. circa finem, vbi apertè ſeparantur far, triticum, hordeum. ſic Varro lib. 1. cap. 44. quando diſtinguit triticum, far, & hordeum. ſic Pli-*

De tritico.

...ſius...

nius d. cap. 7. quando dicit, genicula tritico quaterna, farri ſena. *ſic qui diſpeſcunt frumentum in triticum & ſemen adoreum, vt Columella vbi ſup. Plinius cap. 24. & Palladius lib. 10. cap. 2. Columella namque ſcribit tritici genera eſſe complura: præcipua, tria. primum quod vocatur robus, pondere & nitore præſtans: alterum quod dicitur ſiligo, quod pondere deficitur, (Plinius cap. 8. candore præſtare, ſed ſine pondere, ſine virtute eſſe) quare* tritici vitium *vocat: tertium, trimeſtre, quod ipſum quoque ſiliginis ſit genus. quo tamen nomine Plinius cap. 7. Columella carpit, cenſens non ſiliginis, ſed propriam, tertiamq́ tritici ſpeciem eſſe trimeſtre, & à Græcis τριμήνον vocari.* trimenſe *appellat Iſidorus. Plinius etiam quartam addit ſpeciem, tritici bimeſtris.* Reliquæ tritici ſpecies (*inquit Columella*) niſi ſi quos multiplex varietas frugum, & inanis delectat gloria, ſuperuacuæ ſunt. *Inter hás à Columella omiſſas repoſuerim, Arincam, Olyram, Tiphen: licet non deſint, qui olyram eandem cum arincâ, & vtramque cum ſiligine idem putent. vide Plinium cap. 7. 8 & 10. ſic etiam accepit D. Iſidorus d. c. 3. cùm ait:* ſiligo genus tritici à ſelecto dictum. nam in pane ſpecies eius præcipua eſt. *Et Plinius d. cap.* 8. ſiliginem dixerim propriè tritici delicias. *quia, vt inquit cap.* 9. è ſiligine laudatiſſimus panis, piſtrinarúmque opera laudatiſſima: *quem panem commendat Seneca in epiſt. non vno loco. Hiſpani, robum vocant* trigo ruuion; *Belgæ, Zeelandicum triticum. Siliginem Hiſpani,* trigo candial; *Belgæ, Hyemale triticum.* Trimeſtre *Hiſpani,* trigo tremeſino; *Belgæ, æſtiuum triticum. vnde apparet hodie his gentibus tritici ſpecies eſſe, ſiliginem, robum, & trimenſe. Vltima & maximè propria ſtrictiſſimaq; tritici acceptio eſt, pro ſpecie vt vocant infimâ ſeu ſpecialiſſimâ tritici, vt opinor pro ſolo robo; quod per excellentiã tritici nomen ſibi vendicat. ſic ſumo illa Plinij cap. 8. vulgatiſſima frumenti genera eſſe adoreum, ſiliginem, & triticum. vbi vides eum (non ſatis aptè) vnam ſpeciem ſubalternam, ſcilicet adoreum, coniungere duabus infimis, tritico, & ſiligini: vt & cap. 7. cùm diuidit in far, ſiliginem, & hordeum, & paſſim eodem & ſequentibus capitibus. & cap. 8. cùm dicit ſiliginem in quibuſdam regionibus biennio in triticũ tranſire. quibus locis apertè tritico opponit ſiliginem, quam tamen alibi tritici ſpeciem eſſe fatetur. Fortaſſis denique triticum aliquando ſumitur pro robo & trimeſtri; vt cùm Columella d. cap. 9. ſcribit omne triticum in ſolo vliginoſo poſt tertiam ſationem conuerti in ſiliginem. cur enim addit* (omne) *ſi de ſolo robo id accipiendum? Nunc de Farre.* Far *antiquis omne adoreum, teſte Plinio. alijs tamen farris ſpecies videtur adoreum, vt Seruio, Feſto, Varroni; qui iccirco far adoreum, cum addito nominant. Alijs omne far, dicitur ador vel edor, & pro eodem ſumuntur far, ador, ſemen, & quod vulgus nominat bladum, ita cenſet Ruellius lib. 2. cap 17. Columella quattuor farris ſpecies recenſet. far Cluſinum, candidius & nitidius: far vennuculum, rutilum; & far vennuculum candidum, vtrumque ponderoſius Cluſino: quartum trimeſtre ſemen (trimenſe Iſidoro) pondere & bonitate præcipuum, cui nomen Alicaſtrum, quia Alicæ ſimile ſit. ſic enim Columella, ex quo emendandus Iſidorus, cuius cap. 3. verba perturbatè leguntur. Cluſinum fortè idem cum* zeâ, *ſiue vt vulgò dicitur* ſpeltâ. *Profectò D. Hieronymus* zeam *ſigni-*

De Farre.
Gloſſ. ζέα Far & ador.

ficat populariter ſpeltam vocari, & videtur cum farre confundere, in cap. 4. Ezech. & in cap. 28. Iſaiæ. putantur etiam Herodotus, Galenus, & Dion. Halycarnaſſ. velle zeam & far idem eſſe. ſed Plinius à farre zeam (quam propriè ſemen vocari ſcribit) diſtinguit. dicit enim cap. 8. qui zeâ vtuntur, non habent far. & cap. 24. Serere in iugero temperati ſoli iuſtum eſt tritici aut ſiliginis modios quinque, farris, aut ſeminis (quod frumenti genus ita appellamus) decem, hordei ſex. &c. Gorrhæus etiam ſcribit, zeam, frumenti eſſe genus tritici ſimillimum. Sed Plinius fortaſſis ibi, far ſumſit, pro peculiari aliqua farris ſpecie, vt puta Venniculo, vel potiùs Alicaſtro; vt hoc per excellentiam far dicatur. Alica enim, cui ſimile Alicaſtrum, frumenti genus, nempe adorei ſiue farris, ex Plinio patet, & ex Palladio in Iunio cap. 12. & alicæ vitium zea, hoc eſt, quæ iuſti ponderis alica non eſt, zea nuncupatur. ſic enim Plinius cap. 11. Ex zeâ pulcrius quàm ex tritico fit granum, quamuis id alicæ vitium ſit. quod ſanè ſpeltæ noſtræ quadrat.

Gloſſ. Alica χόνδρος Spelta ὄλυρα.

Meo ergo iudicio ſpelta ſeu zea farri annumeranda: fortaſſis & Olyra, Arinca & Typhe. quamquam de his ambigo. illud mihi ſcire videor, Typhan apud Plinium pro blattâ, ſeu vulgari ſiligine, quod Sotus obtrudit non inueniri: & imperitè, à quibuſdam Lexicis zeam hordeo annumerari. Apud Plinium etiam inuenias cap. 7. in Galliis naſci ſpeciem farris; quæ (ait) dicitur illic brance (fortè legendum blanche vt habet Ruellius, & hoc hodie nomen retinet) & Latinis ſandalam dici ac eſſe nitidiſſimi grani. fortè eſt ſcindila D. Iſidori. His addo vulgum malè accipere vocẽ ſiliginis, pro eo quod Galli ſegle; Germani roggenkoren vocant. nam hoc Latinis dicitur vel ſecale, vel centenum, vel vtroque nomine, quod arbitror. Centenum dici teſtatur D. Iſidorus, quod centum grana ferat culmus, & nomen adhuc in Hiſpania ſeruat, centeno. ſecalem, Ruellius ſcribit frugis eſſe genus, quod Galli ſeclã vocãt. de quo ita Plinius lib. 18. cap. 16. Secale Taurini ſub Alpibus Aſiam vocant deterrimum, & tantum ad arcendam famem vtile: fecunda, ſed gracili ſtipula; nigritia triſte, ſed pondere præcipuum. admiſcetur huic far, vt mitiget amaritudinem eius, & tamen ſic quoque ingratiſſimum eſt ventri. naſcitur qualicumque ſolo cum centeſimo grano. fortaſſis à D. Hieron. in cap. 4. Ezech. nominatur, ſigala. Plinius à farre diſcriminat. frumentum eſſe nemo ambigit. ad quod tamen, farríſue, an tritici genus reduci debeat, ignoro. mallem ad farra. Panicum & fagopyrum ad legumina perſpicuè pertinent.

Sot. in 4. ſent.

De Hordeo.

Gloſſ. Hordeum κριθή.

Apud nullum ſcriptorem memini me legere tritici appellatione hordeum comprehendi, nec poteſt niſi prorſus impropriè & nouè triticum pro quouis frumento velis accipere. eſt enim hordeum frumentum quidem, ſed ſi frumentum non ſtrictiſſimè, ſed latè ſumas, vt opponitur leguminibus, vti diximus.

De Pane.

Ex frumento panis fit, de quo vnum verbum adyciam. Aliquando panis ſumitur latiſſimè pro quacunque farinacea maſſa decocta, ex quacunque illa ſit materia, ſiue ex herbis, vt lotometra (de qua Plinius 22. cap. 21.) vel aſphodelo (d. lib. 22. cap. 22.) ſiue ex fructibus, vt caricis, caſtaneis; ſiue leguminibus, vt fabis; ſiue frumento, & hordeo, &c. idq́; ſiue ad vſum hominum, ſiue pecorum. Secundò accipitur non ita fusè, pro maſſa

deco-

decoctâ ſolùm ex frumento. Et huiuſmodi panis, vſibus hominum deſeruit, ſiue id ſemper & vt plurimum, vt farreus & triticeus; ſiue apud quoſdam dumtaxat penuriâ melioris, vel tempore neceſſitatis apud quoſlibet, vt indigentiam ſubleuet: & talis eſt hordeaceus panis, hodie ſaltem. Nam licet Iudæis & aliis gentibus olim in vſu, non tamen niſi exigente neceſſitate, vel paupertate. quod ad Iudæos, patet id, tempore ſterilitatis & famis. 4. Reg. 4. & in deſerto ac ſolo loco, Ioan. cap. 6. vel myſterij ſignificandi causâ Num. 5. Indis olim panis præcipuus ex hordeo ſatiuo & ſilueſtri, teſte Plinio cap. 7. vbi etiam legas, antiquiſſimum in cibis hordeum, ſicut Athenienſium ritu, Menandro auctore, apparet, & gladiatorum cognomine, qui hordearij *vocabantur. & cap.* 10. Æthiopes non aliam frugem, quàm milij hordeique nouere. Sed *(vt idem ſcribit cap. 7.)* panem ex hordeo antiquis vſitatum vita damnauit, quadrupedúmque tradidit defectibus. *Vnde apparet iam Plinij tempore eius vſum deſiiſſe, vt aduertit Volaterran. Philolog. ca. 26. & propterea ignominiæ causâ ſolitos Romanos militibus hordeaceos panes dare. Eodem ſenſu Columella lib. 2. cap. 9. panibus ex milio & panico nonnunquam pro cibariis colonos vti ſolitos teſtatur. & cap. eodem hordei duo genera ponit, vnum quod vocant* hexaſtychum *ſiue* cantherinum, *quo iumenta melius quàm bono tritico paſcuntur, homines verò ſalubrius quàm malo tritico: alterum* Diſtychum *ſiue* Galathicum, *ponderis & candoris eximij, adeo vt tritico miſtum egregia familiæ cibaria præſtet. Iſidorus tertium genus addit* trimenſe, *quod dum cogit neceſſitas, verno ſeminatur, & celeriter metitur. Tertiò panis poteſt accipi, pro eo ſolùm pane, quem cunctæ nationes, & in communi hominum vſu, panem ſolent appellare, vt eſt triticeus & adoreus. Quartò ſumitur pro aliquo ſingulari pane, qui non niſi ſecundùm quid panis (de cuiuſmodi piſtorijs videndus Plinius d. cap. 11. & lib. 22. cap. 25. lib. 19. cap. 4. & lib. 20. cap. 15. & 17.) vt ſunt qui anyſo, cumino, & ſimilibus miſcentur; quod ſi fiat modicè, non propterea veri panes eſſe deſinent, dummodo communis panis eſſentia non corrumpatur. Græcis panis, ἄρτος à verbo ἀείρω (hoc eſt tollo) & dicitur quaſi εἰς ἀέρα αἴρω, teſte Euſtathio: ſed Thomas Magiſter putat dici, quòd naturam ſeu corpora noſtra eleuet. Et veriſimilius eſt ab ἀείρω formatum αἴρω per contractionem, quod ipſe Euſtathius alibi non diffitetur; quem è contra. Vnde apparet non repugnare Etymologiam, quominus azymum panem, verum eſſe panem dicamus. Hæc de donis Triptolemi, Theologis noſtris futura non inutilia. Queritur Theſeus, ſe quòd reuerſum domum tamdiu morer in limine. illum audite.*

849 Et limine in ipſo mæſta] *ſic omnes mei m. ſ. ſic tres Veneti, & Herbip. ſed N.* Et limine in ipſo vaſta. *Lugdun.* Liminéq; in ipſo vaſta. *Baſil.* & limine ipſo vaſta. *nonnulli;* in limine ipſo mæſta.

860 Poſtis lares] *Moguntin.* poſtes laris.

873 Primus ſile] *ſic manuſc. plerique & Eib. rectè. Moguntin.* primùm *Herbipol. & Veneti;* prius.

878 Dum lachrymant ſui] *ſic etiam plerique m. ſ. & ita N. ſed Mogunt. & Lugdun.* lachrymandum ſuis. *Veneti;* lachrymantibus ſuis.

896 Atthææ] *alij;* Actææ *parum refert, ſignificat aureã cicadam enſis capulo inſculptam vel infixam. hæc enim Athenienſium regum nota. Quiſquis ille eſt, in Cyri, de Niſo Pandionis Athenienſium Regis filio:*

Ergo omnis cato reſidebat cura capillo.
Aurea ſollemni comtum quoque fibula, ritu
Mopſopio, tereti nectebat dente cicadæ.

Idem teſtantur, Nonnus Dionyſ. ιγ'. Ariſtophan. Thucydid. Aelian. Philoſtratus, D. Greg. Nazianzenus, & Clemens Alexandrinus, & alij. ſolius Tertulliani verba adſcribam è lib. de velandis virginibus: Debebunt etiam (*inquit*) & aliqua inſignia ſibi defendere, aut pennas Garamãtum, aut crobylos barbarorum, aut cicadas Athenienſium, aut cirrhos Germanorum, aut ſtigmata Britonum. *Niſi valdè fallor, D. Iſidorus lib.* 19. *Origin. ca.* 30. *ſcripſerat:* Athenienſes enim cicadas aureas gerebãt, partim in vertice, nonnulli in fronte. *pro eo quod perperam poſtea editum;* Athenienſes enim cyclades aureas. *nimio profectò luxu, & miſeras feminas, ſi aureas in capite cyclades geſtabant, quas vix humeris baiulare quiuiſſent. nimis æſtate graues, nimis hieme algidas; meritò illis laneas Dionyſius ſuffeciſſet. nec dicendum,* cycladem *pro coronâ poſitam. nouum id, & falſum.*

910 Nulláque victum] *ſic m. ſ. & N. ſed Lugdunenſ.* Non vlla. *malè Veneti;* non nulla.

Lege melioris ſoli] *Metaphora à plantis ſumta, quæ in melius ſolum tranſlatæ feritatem amittunt & miteſcunt. de Attici, de quo agit, ſoli vbertate ac præſtantiâ legendus Ariſtides in Panathenaicâ.*

916 Turpibus] *ſic manuſcr. hinc vet. impreſſ. per errorem;* turbidus. *vnde Lugdunenſ.* turbidis. *fœdos* (*ait*) *animos tegi pulcrâ facie: plumbeum gladium, inauratâ vaginâ.*

914 Triſte] *ſeuerum ac graue. ſic ſumi docet Nonius ex Afranio, Terentio, Cicerone, ſic Seneca epiſt.* 36. Ariſton aiebat malle ſe adoleſcentem triſtem, quàm hilarem & amabilem turbæ. vinum enim fieri bònum, quod recens durum & aſperum viſum eſt: non pati ætatem, quod in dolio placuit. Sine eñ triſtẽ appellent, & inimicũ proceſſibus ſuis, bene ſe dabit in vetuſtate ipſa triſtitia. perſeueret modò colere virtutẽ, *&c.*

921 Ordiri virum] *virilitatem primam experiri. Attius, Amphitryone.* Non paruã rem ordibor. *Afranius, ſuſpectâ:* Tamen animo meo ordiri oportet paulla paullulum. *Claudianus:*

Ordiríque virum non luxuriante iuuentâ.

924 Antiope] *ſic omnes lib. ad normam tamen Cariſij lib.* 1. *dicendum foret;* Antiopa. *ſic autem vocat etiam Philochorus; ſed Trogus & Clydimus Hippolyten.*

929 Orbémque noſtris pedibus aduerſum] *admiſiſſe videtur Antipodes, vt & ferè omnes antiqui, Strabo lib.* 1. *Cleomedes lib.* 1. *Meteor. Manilius lib.* 1. *Mela lib.* 1. *Plinius lib.* 2. *cap.* 67. *& lib.* 6. *cap.* 66. *Solinus, Capella, Macrobius, alij. Negaſſe quidem videntur D. Auguſtinus lib.* 16. *de Ciuit. Dei cap.* 9. *& Lactantius lib.* 5. *cap.* 14. *& Lucretius lib.* 1. *& ex Neo-*

tericis Galeottus Marcius lib. de vulgò incognitis. Sed eorum opinionem refutant Albertus Magnus lib. de Natur. locorum d. 1. cap. 12. Franc. Iunctinus in Sphæram Sacrobuſti, Lucillius Philaltæus in libros Ariſtot. de cælo, & Stofferinus in Sphæram Procli à fol. 49. Nec hodie fermè quiſquam qui Aduerſipedes non admittat.

936 Abſtruſa] *Moguntinenſ. & Burdegalenſ. manuſc.* obſtruſa. *idem in Claudiani memb. obſeruaui, in Prudētij alij. cur ergo de hac voce dubitemus?*

940 Trina] *Moguntin.* terna.

942 Regnator freti] *Arnobius lib. 3.* Stygij frater Iouis, Olympiiq. germanus, tridenti armatus ferro, piſtricum dominus atq. menarum, rex ſalſorum gurgitum, & tremebundi motator ſali.

938 Vota mittam] *putabant diris & votis quem interfici poſſe. Oedipus Sophoclis; votis ſuis, alteri mortem properatam ſuſpicatur. & apud Petronium alius,* votis abſentem interficit hoſtem.

955 Ab ipſo tumidos] *ſic Veneti tres, & N. ſed tunc in quartâ ſede pes non legitimus. m.ſ. & Lugdun. & Herbipolenſ.* tumidos ipſo ab.

IN CHORVM.

Queritur, cùm cetera rectè regantur à Deo, res humanas negligi. bonis non benè, malis benè cuncta cedere. vetus, ſed iniqua querela, de qua nos alibi. Hunc chorum fermè totum imitatur Boëtius, de Conſolat. Philoſ. Metro. 1. cuius initium: O ſtelliferi conditor poli.

960 Polos] *cenſuit ergo polos eſſe mobiles. & verè cum vniuerſo mouentur, tantumq́. Mathematicâ abſtractione finguntur immoti. Vide Philaltæum in libris de Cælo, & Carpentarium 2. Phyſicor. cap. 3.*

663 Vt nunc canæ] *Annum in quatuor diuidit partes, etſi latenter. ver deſcribit, dicens:* Nunc arbuſtis redeunt vmbræ: *Auctumnum verò:* Viréſque ſuas temperat annus, *addens. Anni enim fretus, & medius inter æſtus ſummos, ſummumq́. frigus, æſtatem & hyemem, quas ſignificat, his verſibus:* vt nunc canæ frigora Brumæ nudent ſiluas: & : Nunc æſtiui colla leonis Cererem magno feruore coquant. *Elegantiſſimè has anni vices, Catullus depinxit:*

Mihi corolla picta vere ponitur,
Mihi rubens ariſta ſole feruido,
Mihi virente dulcis vua pampino,
Mihíque glauca duro oliua frigore.
Meis capella delicata paſcuis
In vrbem adulta lacte portat vbera.
Meíſque pinguis agnus ab ouilibus
Grauem domum remittit ære dexteram:
Tenérque matre mugiente vaccula
Deum profundit ante templa ſanguinem.

quid tenerius, delicatius, purius? Vide ſup. Med. verſu 714.

969 Vaſti pondera mundi] *adeo vaſti, vt infinitum cenſuerint Seleucus Erythræus, & Heraclides Ponticus, propter difficilem partium eius enu-*

merationem commenſurationemq́: Verè tamen in ſe finitus eſt. iuxta Ocellum Lucanum, Platonem in Tymæo, Ciceron. & Apuleium in lib. de Vniuerſitate. Stobæum lib. 1. *elog. Phyſic. cap.* 25.

972 Hominum nimium ſecurus ades] *cùm ſis præſens & adſis, tamen negligis humana. plus eſt negligere præſentia, quàm abſentia. ſed ſunt qui ex coniectura audent;* audis. *vt inquiat;* Cur tu ô magne Deus, cùm cetera mundi cures & dirigas, culparis tamen & audis ſecurus hominum? *hi parum aduertunt (monendi, non mordendi, dictum gratiâ. ſtringũt amicitiæ iura, monita: ſoluunt cauillationes, id fieri contra verſus legem, ſi retinent diſtributionem verſuum, quam poſt. N ponunt, & quæ m. ſ. eſt;*

—— hominum nimium

Securus, ades, non ſollicitus. *tunc enim;* Securus audis non ſollicitus *nequit inter anapeſticos conſiſtere. Nequibit etiam quamuis ſequamur Lugdunenſ. & alios, qui cùm ſuperius diuiſerint verſum illum:*

Nudent ſiluas, nunc arbuſtis: *conſequenter hoc loco habent:*

Hominum nimium ſecurus, ades,

Non ſolicitus, *&c. nã tũc ſupereſſet ſyllaba;* hom. nim. ſec. audis. *porrò hæc, ex Epicuri ſcholâ; quæ Deos curare mortalia negabat. Virgiliana Dido:* Scilicet is ſuperis labor eſt, ea cura quietos

Sollicitat —— *Imò verò idipſum Chryſippus & Stoici, & ex eorum ſententiâ noſter. Theophilus lib.* 2. *ad Autolic. teſtis,* ἔνιοι μὲν τῆς στοᾶς, ἀργοῦνται καὶ τὸ ἐξ ὅλου θεὸν εἶναι: εἰ καὶ ἔστι, μηδενός φασι φροντίζειν τὸν θεὸν, πλὴν ἑαυτοῦ: καὶ ταῦτα μὲν Ἐπικούρου καὶ Χρυσίππου ἡ ἄνοια ἀπεφήνατο. *Stoicos quidem in vniuerſum Deos tollere; vel ſi quos eſſe fateantur, eos nullius cenſere quàm ſui curam gerere. Et hæc Epicuri ac Chryſippi eſſe deliramenta.*

973 Non ſollicitus] *vetus querela. cui ſimilẽ queritur Philoct. Sophoclis:*

ἀλλ' εὖ περιστέλλουσιν αὐτὰ δαίμονες.
καὶ πως τὰ μὲν πανοῦργα καὶ παλιντρίβη,
χαίρουσ' ἀναστρέφοντες ἐξ ἅδου. τὰ δὲ
δίκαια, καὶ τὰ χρής, ἀποστέλλουσ' ἀεί.
ποῦ χρὴ τίθεσθαι ταῦτα· ποῦ δ' αἰνεῖν, ὅταν
τὰ θεῖ' ἐπαινῶν τοὺς θεοὺς εὕρω κακούς.

Rataller.

Curæ id Diis videtur eſſe atque ſtudio,
Vt ſceleribus contaminatos turpibus,
Vt fraude qui fas atque commiſcent nefas,
Illos ſpecus ſubire Tartareos vetent.
Quîs fas & animo iuſtitia ſedet, ſtatim
Mergant acerbo funere. at quid de his, cedo,
Eſſe ſtatuendum exiſtimas? quonam Deûm
Laudemus ore facta? multa perperam
Si ſtatuere, malos ſi eſſe deprehendimus.

tales tui, Philocteta: quia non Dij. ſolus Deus, & vnus, bonus. ſolus, nihil perperam. Deus (*inquit doctiſſ. ille Pœnus lib. de Pœnitent. cap.* 3.) in omnia

ſufficit. nihil à conſpectu eius remotum, vnde omnino delinquitur. Quia non ignorat, nec omittit, quominus in iudicium decernat. Diſſimulator & præuaricator perſpicaciæ ſuæ nō eſt. *cur ergo malis benè eſſe ſinit? D. Gregor. in 3. par. Paſtoralis* : Hoſtes Dei, etſi in ſiniſtrâ eius proficiunt, in dextrâ franguntur. quia plerumque vita præſens prauos eleuat, ſed aduentus æternæ beatitudinis damnat. *Alias cauſas tradunt D. Hieron. epiſt. ad Paullam de morte Bleſillæ, & eloquentiſſimus Saluianus Maſſilienſ. lib. 1. de prouidentiâ Dei.*

975 Fortuna] *Chæremon res hominum regi ait fortunâ non conſilio;* τυχὴ τὰ θνητῶν πράγματ᾽ οὐκ εὐβουλία.

976 Peiora fouens] *vide Stobæum Moral. ſerm. 104. vbi multa.*

877 Vincit ſanctos dira libido] *libidinoſi opprimunt caſtos. perperam hoc Daniel expoſuit.*

981 Virtus] *virtutis ſtudioſi præmij loco ſupplicia perpetiuntur, iniquam rectitudinis mercedem. hac de re Stobæus Moral. Serm. 105.*

987 Reſtátque mœſtus lugubrem vultum gerens] *tres m. ſ. & in his Mogúntin. cum hoc verſu etiam alium habent, quem huic præponunt:* Rigátque mœſtis lugubrem vultum genis. *Eguianus m. ſ. hunc ſolum exhibet, vulgari illo relicto. quod mihi probatur. nam ſi* citato gradu *accurrebat, quomodo nunc reſtaſſe dicit? niſi ſi quantum reſtantem, dolor citare gradū iubebat; tantundem, ire conantem, idem dolor prohibebat betere.*

IN ACT. IIII.

Fugerat impudicos amplexus Hippolytus, & in fuga perierat. obitus hiſtoriam patri nunc Nuncius narrat. deſcribitur etiam Theſei, eo audito, ſenſus medius inter patrem & iram. ſumptus hic Actus ex Euripide in Hippolyto Coronato, cum quo vtile ſit conferre, & cum Philoſtrato lib. 2. de imagine Hippolyti.

988 Nefandos] *non malè Eguian.* nefandi nuncium caſus.

990 Non imparatum] *vt perturbatione vacemus, nullum efficacius remedium, quàm ſi c. .brò fruſtrationes & infortunia quæ euenire poſſunt, præmeditemur, vt præſentia (docet Epictet. in Enchir. cap. 7. & ibi in cōmentar. Simplicius) &, vt ait Horat. lib. 2. Od. 10.*

Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem, benè præparatum
Pectus. *porrò vt Theſeus, ſic Eurydice Sophoclea caſum ſibi lugubrem narrari poſtulat, & ait ſe non inexpertam malorum: In* Antigone extrema. ἀλλ᾽ ὅστις ἦν ὁ μῦθος αὖθις εἴπατε·
κακῶν γὰρ οὐκ ἄπειρος οὖσ᾽ ἀκούσομαι.

Gero] *Moguntin.* fero. *Porrò vt hic Theſeus, ita Maronianus Æneas iactat, omnia ſe animo mala præcepiſſe, & ſecum ante peregiſſe. videlicet quia (vt ait Seneca epiſt.* 108.) nemo non fortius ad id, cui ſe diu compoſuerat, acceſſit, & duris quoque, ſi præmeditata erant, obſtitit: at contra imparatus, etiam leuiſſima expauit. Id agendum, ne quid nobis inopinatum ſit; &, quia omnia nouitate grauiora ſunt; hæc cogitatio aſſidua

præſtabit, vt nulli ſis malo tyro. *Idem de tranquill. vitæ cap.* 11. quicquid enim fieri poteſt, quaſi futurum proſpiciendo, malorum omnium impetus mollier; qui ad præparatos exſpectantéſque nihil adferũt noui: " ſecuris & beata tantum ſpectantibus, graues eueniunt. *Cuiuis poteſt* " *accidere, quod cuiquam poteſt.* hoc ſi quis in medullas demiſerit, & omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia eſt, ſi adſpexerit, tanquam illis liberũ & ad ſe iter ſit: multo antè ſe armabit, quàm petatur. Serò animus ad periculorum patientiam poſt periculum inſtruitur. *& Conſolatione ad Marciam*: Neceſſe eſt itaque magis corruamus, quòd quaſi ex inopinato ferimur. Quæ multo antè præuiſa ſunt, languidiùs incurrunt.

990 Luctifica] *luctuplena. ſic alibi*; caſtificâ mente. *item* terrificum. *quæ ſunt ἀρχαικά. ita Catullus*, mentem iuſtificam *&* voces clarificas, *pro claris & iuſtâ. poſſis tamen ea accipere, quaſi effectũ ſuum ſignificãtia vocabula.*

994 Hippolytus] *ſic Euripides*:

Non eſt amplius Hippolytus. vt rem verbo eloquar.

Letho occubat] *Mogunt.* voto occubuit. *lego cũ alijs*; voto occubat.

1001 Multa ſecum effatus] *apud Euripidem quidem iſta*:

O Iupiter, diſpeream ſi fallam, & ſons ſim ſceleris.
Pater, quàm nos indignè tractet, ſentiat
Aliquando, ſeu mortui ſimus, ſeu luce fruamur ſuperâ.

1004 Tum ſubitò] *ſic Lugdun. melius ceteri*; cùm.

Tumuit] *Moguntinenſ. vt ceteri manuſc.* tonuit.

1010 Saxa cum fluctu] *imitari fortaſsis voluit pulcherrimum illud fragmentum Attij in Argonaut. conſeruatum à Cicerone 2. de Nat. Deorum; quod exhibui, in fragmentis Attij.* 1013 Terram] *Moguntinenſ.* terras.

1017 Quæ nouum tellus caput oſtendit aſtris] *emendaui*; —— quæ nouum tellus caput Oſtendet aſtris? cyclas exoritur noua? *&c. admirantium verba ſunt, & quærentium, quid vnde illæ præ ſe voluent? quam mare molem ex profundo euomet?*

1019 Latuere nube] *Ego nil video mutandum, conſentientibus quibus vſus ſum m. ſ. & vulgatis omnibus. ait*: Nube *illâ* latuêre numẽ Epidauri Dei; *hoc eſt, templum Æſculapij*; & petræ Scironides ſcelere nobiles. *Nec neceſſe eſt Senecam rupis meminiſſe, quia meminit Euripides, cùm ipſe petræ Scironiæ meminerit, Euripides litoris tantum. Verba Euripidis iam olim exhibui in aduerſ. quorum hic ſenſus*: —— vt meis oculis

Adimeretur proſpectus litoris Scironij,
Operuit autem Iſthmum petrámque Æſculapij.

Epidaurus *verò opidum celebre, in mari Saronico ſupra Corinthum (de quo Plinius lib. 4. c. 5.) ſacrum Æſculapio; quod ibi editus fuiſſet à Coronide Phlegyæ filia, ex Apolline grauidâ & morbis omnibus illic mederi cœpiſſet: ab Epidaurijs, ad ceteras nationes cultus manauit. Pauſan lib. 2. ſeu in Corinthiac.*

1020 Scironides] *de Scirone latrone, & petris ſcironijs nota res, ex* Plutarchi *Theſeo,* Pomponio *Mela, & Notis in Claudian.* Papinius 1. *Thebaid.*

Infames Scirone petras —— *de orthographiâ incertum. nam Græci modò per* υ, *modò per* ει, *modò per* ι, *ſcribunt.*

1021 Terra] *Iſthmus Corinthius.*

1025 Spumat] *nonne melius ſitum verſiculorum ſic immutes leui traiectione?* Qualis per alta vehitur Oceani freta,

Spumat vomitque vicibus alternis aquas,

Fluctus refundens, ore Phyſeter capax.

Phyſeter] *bellua marina prægrandis, ex balænarum genere, ore maximo, dentibus ſerratis, columnæ modo ſe attollens, & ex alto velis nauiũ diluuiem quandam infundens, earumq́; alueos quandoque deprimens. eructat, non ore, ſed fiſtulis quibuſdam in vertice prope oculos poſitis. quare verſus Senecæ ſic interpungi debet;* Fluctus refundens, ore Phyſ. cap. *Nec enim credendum, erraſſe Senecam hominem Turdetanum, cùm in eo mari frequens ſit piſcis, teſte Strabone lib 3. vbi eum deſcribit, & à flando vult denominatum. quia cùm fluctus efflat, ſpeciem quandam nubis in columnæ formam effigiatæ ſpectantibus præbet. Ab Orcâ diſtinguitur, quia longior Phyſeter, & dorſuali ſpinâ caret. Oppianus lib. 1. Halieut.* φύσαλον *nuncupat. vide Arrianum lib. rerum Indicarum, qui de Phyſetere eſt intelligendus cùm ſcribit:* ὅτι κήτεα ταῦτα φερόμενα κατὰ τὸν πόντον ἀναφυσᾷ ἐς τὸ ἄνω τὸ ὕδωρ. cete eſſe quæ in mari volutantia aquam ſurſum efflent. *Ælianum libro 9. de hiſtor. Animal. Plinium lib. 9. cap. 4. Solinum in Polyh.* Wottonum *lib. 8. de Differ. animal. & Rondeletium lib. 16. de Piſcibus.*

1028 Inuexit] *ergo venilia monſtrum in litus eiecit, non autem ſalaciâ recedente deſtitutum aquis, neque vi ſuâ fluctus ſcidit.*

1030 In terras] *Moguntin.* in terrâ.

1036 Et quem feri] *mixtus illi color terreſtris tauri, & vituli marini.*

1042 Succo] *ſic Moguntin. Herbipol. Veneti, Baſilienſ. Lipſienſ. Sed credo Lugdunenſ. qui;* fuco. *fuit enim ſic initio ſcriptum, inde vitioſè quidam;* fucco. *mox alij;* fucco.

1043 Vltima in monſtrum coit facies] *totius corporis forma in monſtrum deſinit. Notum ex Nonio; faciem totius corporis formam deſignare. Pacuuius Nyptr.* facie procerâ virum. *apud Plautum Pœnulo, quidam interrogatus, Nutrix qua facie foret, reſpondet:* ſtaturâ non magnâ, corpore aquilo. *& Salluſt. hiſtor. lib. 2.* Sardiniam dixit eſſe facie veſtigij humani. *hoc eſt, forma. Porrò cod. Eguian. continet;* vltima in tergũ coit facies.

1046 Priſtis] *ingens in Indico mari bellua, piloſa, parit animal. Plinius, lib. 9. cap. 4. & 13. Secundùm quoſdam etiam* ferra *Latinè, vulgò* Niuella *vel* Caldero, *vel* Malthe: *quod vltimum nomen Suidas nouit:* πρῆστις εἶδος κήτους θαλασσίου. ἡ λεγομένη μάλθη. ὃ καὶ δυσανταγώνιστόν ἐστι, Priſten genus eſſe ceti marini, inexpugnabile, quod Malthe dicitur. *Quæri ſolet, quomodo ſcribendum. Nam in Sidonij libris modò;* priſtis, *modò* piſtrix. *de Tritone:* —— iamque ſuam parcenti piſtre flagellat.

at alibi: Priſtigeno quæ concha vehit Tritone Cytheron. *In Virgilij codicibus vtrumque inuenias, vt & hoc loco apud Senecam, vbi quinque m. ſ.*

habent; piſtrix, *vt & veteres excuſi: recentiores* priſtis. *Pedo Albinouanus* piſtres *vocat, niſi legendum* priſtes. *Dan. Caiet. hic cenſet, pro ferâ* piſtrix, *pro naui;* piſtris *ſcribendum. Ego hoc diſcrimen non admitto. Seruius libro* 5. *Æneid. ſcribit* priſtem *à ſectione dictum. ſanè Græcis* πρίειν *ſecare*, πρίσις *ſectio*, πρίστις *ſector. Et hoc animal conſtanter in Græcorum libris, Athenæi, Polycharmi, Epicharmi, Ariſtotelis, Polybij, Æliani, Oppiani, Euſtathij, Suidæ*, πρίστης, & πρῆστις: *quod Quadrigarij apud Nonium, Valerij Flacci, & Plinij codicibus confirmatur. Quare exiſtimo Latinè huic feræ non niſi* priſtis *vel* piſtricis *nomen conuenire. ſanè, vt dixi, hoc loco, quinque ſcripti libri continent;* piſtrix, *& Feſti, Ciceronis, Auſonij, Arnobij, Annæi Flori, & Auſonij codicibus aſtruitur. & Gloſſ. Græcolat.* κῆτις Piſtrix de belua. *habet. Latino Græcum verò;* Piſtrix κῆτος, καὶ ἀρτοποιός. *cur ergo apud Feſtum non poſſit legi;* piſtricem, *cunctis libris ſuffragantibus? vide de hoc piſce* wottonum *d. cap.* 195. *& Rondeletium lib.* 16. *de piſcibus. De poculo verò eiuſdem nominis Athenæum lib.* 11. *cap.* 11. *& cap.* 15.

Aut reddit] *ſincerum, ne dubita. ſed Moguntin.* frangit.

1050 Diſceſſit] *in nonnullis antiq. libris* diffugit.

1051 Solus immunis] *illuſtrantur hæc omnia Ouidiano loco, vnde ſumta* 15. *Metamorph. vbi Hippolytus ipſe ſic narrat:*

Cùm mare ſurrexit, cumulúſque immanis aquarum
In montis ſpeciem curuari, & creſcere viſus,
Et dare mugitus ſummóque cacumine findi:
Corniger hinc taurus ruptis expellitur vndis,
Pectoribúſque tenus molles erectus in auras,
Naribus & patulo partem maris euomit ore.
Corda pauent comitum: mihi mens interrita manſit,
Exiliis contenta ſuis. tum colla feroces
Ad freta conuertunt, erectíſque auribus horrent
Quadrupedes, monſtrique metu turbantur, & altis
Præcipitant currum ſcopulis. ego ducere vanâ
Frena manu, ſpumis albentibus oblita, luctor,
Et retrò lentas tendo reſupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies ſuperaſſet equorum,
Ni rota, perpetuum quæ circumuertitur axem,
Stipitis occurſu fracta ac diſiecta fuiſſet.
Excutior curru; loríſque tenentibus artus,
Viſcera viua trahi, neruos in ſtirpe teneri,
Membra rapi partim, partim * reprenſa teneri,
Oſſa grauem dare fracta ſonum, feſſámque videres
Exhalare animam; nulláſque in corpore partes
Noſcere quas poſſes. vnúmque erat omnia vulnus.

* Fortè, *deprenſa.*

1057 Seque] *Pintianus lib.* ſeſe. *at Moguntin.* Seque præcipitans ſatis Proluſit iræ. *Nec minus placet, quàm;* præluſit.

1060 Toruúſque currus] *ſic legebatur olim in omnibus excuſis. ſed quia* moles,

moles ; *præceſſit , videns ego Solœcum monui in aduerſ. legendum vel ex membran.* & torua, *vel ex coniecturâ* ; taurúſque. *Mogunt. m.ſ. quemadmodũ & alij quattuor*; & torua. *quod cur non placeat? cur nos ad coniecturas?*

1070 At ille qualis] *Euripides in Hippolyto:*

Et dominus ; vt qui iam multo tractandi equos
Vſu tritus erat ; habenas corripit
Retentátque ; ratem ſeu vir nauticus
Loris ; corpora enitens retrò.

de aurigandi arte elegantes ſunt Homerici verſus Iliad. Ψ'. *commendati Platoni in Ione.*

1073 Torto] *quidam libri* ; certo. *non placet.*

1071 Currus] *Euripides quadrigam fuiſſe tradit. quomodo ergo Philoſtrato credemus? qui , in Amphiarai imagine , negat Heroum tempore quadrigam in vſu fuiſſe , præterquam ſoli Hectori. quomodo Dionyſio? qui lib. 7. ſcribit Heroibus ſemper bigam vel trigam placuiſſe. Scio Homerũ Achilli tres equos tribuere Iliad.* XVI. *ſed alium poëtam quattuor; qui vidit;* Hectorem curru quadriiugo raptarier.

1082 In lora] *Ouid.* —— loríſque tenentibus artus. *Impreſſi variant. Lugdunenſ. & plerique vett.* Præceps in ora gnatus. *alij* ; In lora præceps fuſus. *Moguntin. ſcript.* In lora fuſus implic. cadens. *hanc Hippolyti necẽ, ex noſtro tempore vicinis poëtis ſuauiter Baltaſſar Caſtilio eleg.* 2.

1088 Indignās] *m.ſ. meus in contextu*; agnoſcēs. *ſed in marg.* indignās.

1095 Ambuſta.] *Moguntinenſ.* aduſta. *malè.*

1096 Eiecto] *ſic rectè manuſc. & excuſi ferè omnes. hoc eſt , exſtante, prominente extra ſolum.*

1099 Dominúmque rumpunt] *premi , non opprimi virtus poteſt ; ad tempus , non ſemper innocentia vexari. hic ipſe tam miſerè diſcerptus Hippolytus , poſt obitum diuinos honores conſecutus. ſcribit Pauſan. in Corinthiac. primum huic heroï Diomedem rem diuinam feciſſe , lucúmque ei eum delubro, & priſci operis ſimulacro dicaſſe : apud Trœzenios ſolitum eidem ſacerdotem anniuerſaria ſacra facere , & virgines abſciſſum ante nuptias capillum offerre: nec diſtractum ab equis , ſed in cælum tranſlatum , aurigæ ſidus eſſe. Sunt qui à Dianâ vel Æſculapio ſuſcitatum , in Aricinum nemus migraſſe, & Virbium dictum velint , vt Ouid.* 14. *Metam. & Faſt.* 3. *Higyn. in fabulis , & Plutarch. in Parallel. Staphylus etiam in Arcadic. ab Aeſculapio curatum , & propterea ſanitatis auctorem à Ioue fulminatum prodidit ; ſed repugnant Parrhaſius , Phylarchus , Teleſarchus , & alij , apud Sextum Empyricum contra Mathemat. cap.* 16. *Gloſſæ vett. in Iuuenalem dicunt Virbium vocatum , quia bis in vitam reuocatus.*

1100 Acutis aſperi vepres rubis] *non commutem cum Moguntino , qui* ; acuti aſperis vepres rubi.

1108 Formæ] εἶδος, *Cicero & alij formam , ſpeciem , figuram : quæ non tam in cutis colore, aut ſolo vultu , vt quidam putant, quàm in appoſitâ ſtaturâ ad dignitatem , & in aptâ atque decorâ membrorum compoſitione , & confor-*

matione lineamentorum poſita. Qua de re ſic iudicant philoſophi. pulcrum tunc dici aliquem (vtar verbis Daniel. Barbari, XI. Comment. in Porphyr.) cùm partium ordine congruo, & debitis earum interuallis corpus habet diſtinctum, quodq́; aptâ magnitudine conſtat, & vbique decenti colore, tractisq́; decentibus lineamentis conformatur. nam cùm membra ſitum obtinent naturalem, ſuóque loco ſunt aures, oculi, nares, pariq́; interſtitio ſingula collocantur, & modus accedit; qui debitâ proportione ſeruatâ, magnitudinem conuenienter diſponat: tunc pulcritudo ineſt, in quo hæc omnia reperiuntur. tres naſi in longum diſpoſiti faciei longitudinem protrahunt: vtriuſque auris ſemicirculi coniuncti, circularem oris hiatum implent: ſimilis eſt ſuperciliorum ratio. par verò labij, naſi, aurisq́; magnitudo. gemini orbes oculorum vni ſunt pares oris hiatui. octo capita totius corporis protenſionem complent; latitudinemq́; parem in latus brachiorum extenſio facit. His oculorum ſplendor, partium ordo, linearum tractus, & color aptus accedat. Hæc illa ſpecies eſt præſtantiſſima corporis, quam apud Athenæum & Stobæum ſerm. de pulchritudine Euripides, Ariſtoteles, & Iſocrates, & de Saule agens, Theodorus Prodromus imperio dignam cenſuerunt. rectè, ſi animi pulchritudo coniuncta. ſin: quod illa niſi putredo, vermium eſca, inferni pabulum? cui iſta corporis pulchritudo ineſt, curet animum corpori æquare; cui deeſt, animi ornamentis ſtudeat ſeſe exornare. 1111 Funeri confertur] *elegans metaphora, à ſtipis vel tributi collatione.* 1112 Quanto] *Aeſchylus*:

Potens eſt ſanguinis coniunctio; aut familiaris congreſſio.

IN CHORVM.

De inſtabilitate fortunæ, ſecuritate priuatorum, regum periculis diſſerit; breuiter Hippolytum luget, & viam ſtruit ad Phædræ necem.

1121 Minus in paruis] *proſequitur hæc latius Agamem. Chor. I. vbi nonnulla dicam. Claudianus in Epigramm.*

In breuibus nunquam ſeſe probat Æolus vndis:
Nec capit anguſtus Boreæ certamina collis:
Alpes ille quatit, Rhodopeia culmina quaſſat.
Incubuit nunquam cæleſtis flamma ſalictis:
Nec parui frutices iram meruêre tonantis,
Ingentes quercus, annoſas fulminat ornos.

Statius lib. 2. ſiluar. in Lucani Genethliaco:

O nunquam data feſta longa ſummis!
Cur plus ardua caſibus petuntur?
Cur, ſæuâ vice, magna non ſeneſcunt?

Mecænas, in Prometheo:

Ipſa enim altitudo attonat
Summa. *hoc eſt, ipſo Senecâ interprete, attonita habet ſumma. ſic Hiſpani vſurpant*; atruenar.

1112 Leuiúſque ferit leuiora] *ſæpenumerò apud Tacitum auctoritate & exemplis hoc inuenias comprobari.*

1124 Præbet ſomnos] *Herpibolenſ. & Veneti*; Præbétque ſomn.

tunc verſus deberet diuidi in duos monometros .ſanè Moguntin. præbétque ſenes.

1125 Duros] *malè Eguian.* diros.*rectè Moguntinenſ. auctior;* Euros excipiunt, excip. Notos.

1129 Humida vallis] *ſolent enim valles decurrẽtibus in eas aquis montanis eſſe humidæ. Acron & Seruius,* humidum *(aiunt) quod extrinſecus madet, vt lapides pluuiâ conſperſi*: vuidum, *quod intrinſecus humorem continet,vt veſtes;quas propterea* vuidas, *Plautus & Horatius,* vueſcere, *Lucretius dixit.addit Acron,* madidum *eſſe ,quod extrinſecus vdum. ego ſcio vuida quoque madida vocari, & frequentius* vdum , vuidum , humidum, madidum *pro iiſdem capi.nec mirum, cùm,vel Ariſtotele teſte, humidi plura genera, & in his vuidum.* φανερὸν, ὅτι τὸ μὲν διερὸν ἐστι τοῦ ὑγροῦ. manifeſtum eſt , hudorem humoris eſſe. *& poſtea:* ὑγρὸν μὲν γάρ ἐστι τὸ ἔχον οἰκείαν ὑγρότητα ἐν τῷ βάθει. humor enim eſt qui in imâ parte propriam humiditatem rei tuetur. *ait Ariſtot. lib.2.de generat.cap.2.*

1135 Plebeia domus] *omnes m.ſ. auctiores hoc loco, ita*:

> Humilis tecti plebeia domus.
> Circa regna ſonat,
> Volat ambiguis mobilis alis,*&c.*

& ſic plèrique impreſſi, niſi quod, hi; tonat, *pro,* ſonat ,*melius. vt appareat N. hæc interpolaſſe, dum reſcripſit*: Plebeia domus, volat ambiguis Mobilis alis hora, nec vlli, *&c.*

1137 Nec vlli] *Varronis loco, ex parte ego.ex parte alÿ medicinã,hoc modo:*

> Fortuna nulli currum miſſum à carcere intimo
> Labi, inoffenſum per æquor, candidum ad calcem ſinit.

1141 Morte] *Eguian.* nocte.

1148 Caſta] *Pallas.non, vt olim ſcripſi inaduertenter, Diana.*

IN ACT. V.

Occidit ſe ipſam Phædra , & Theſeo fraudem ſuam ,filÿ innocentiam aperit. mæſtus pater,filÿ artus componit,eiq; iuſta rogúmque parat; impiam nouercam in terram, ſine pompâ, defodi imperat.

1162 Amore] *nunc mei. malè Mogunt.* timore.

Odio] *Antiopes,olim cùm illam gladio traieciſti.*

1164 Scinis] *iungi ſolent, Scinis & Procruſtes & Minotaurus .Ouidius in epiſt. Phillidis*:

> Cùm fuerit lectus Sciron , toruúſque Procruſtes
> Et Scinis, & tauri miſtáque forma viri.

de his latronibus, vide Plutarch.in Theſeo, & Notas in Claudianum.

Creſſius] *Minotaurus.*

1165 Dædalea clauſtra] *Labyrinthum,opus Dædali ; à quo res omnis affabre facta,* Dædala, *vel* Dædalea.

1173 Animáque memet] *Moguntin.* animáque Fedram.*lego,* Phædram, *vt amicus Lipſius. cuius coniecturam apertè , vt vides , confirmat ille codex ſcriptus.ſed tamen, vnde illud?* memet. *puto gloſſulam.*

1177 Abſciſſam comã] *ſic inf. Troad. 805. Andromache filiolo morituro.*

—— oſcula & fletus puer
Laceróſque crines excipe —— *Item:*
—— ſume nunc iterum comas,
Et ſume lacrymas, quicquid è miſero viri
Funere relictum eſt —— *& paulo antè chorus:*
—— ſoluimus omnes
Lacerum multo funere crinem.

Moris fuit eorum, quibus cum aliqua neceſſitudo, funera honorare vel abſciſsâ, vel euulsâ comâ. euulſæ exemplum, in Troade: hic abſciſſæ. In illo, apud Ciceronem Tuſculan. 3.

Turneb. lib. 19. aduerſ. cap. 5.

Scindens dolore identidem intonſam comam,

agi de euulsâ, volunt ex verbis ſequentibus Tullij: facetum illud Bionis, perinde ſtultiſſimum Regem in luctu ſibi capillum euellere, quaſi caluitio mœror leuaretur. *idem docent Euſtathius ad verſ. 46. Iliad. ψ'. & Q. Smyrnæus lib.* 3. Detonſæ comæ *exemplum eſt Theſſalorum, qui cum ſuâ coma equorum quoque iubas totonderunt, apud Plutarchum in Pelopidâ. vt plurimum poëtæ hac in re verbis iſtis promiſcuè vtuntur ſine delectu: quod videre eſt apud eos qui moris meminerunt, videlicet Homerus Odyſſ. δ'. Euripides in Iphig. Tauricâ, Oreſte, Troadibus, Alceſtide (vbi etiam equorum iubæ tondentur, vt liqueat hoc Theſſalis in vſu fuiſſe) Sophocles in Lorario Aiace, & Electrâ, Propertius lib. 1. eleg. 17. Ouidius lib. 13. Metamorph. & lib. 3. Triſt. eleg. 3. denique Lucilius, cùm ſcripſit;*

—— mercede quæ
Conductæ flent alieno in funere præficæ,
Multo & capillos ſcindunt, & clamant magis.

Iſte, meâ ſententiâ, tonſus ille lugubris apud Attium, Amphitruone.

Sed quænam hæc eſt mulier, funeſtâ veſte, tonſu lugubri.

Officium idem in puerorum funeribus, ex laudatis Andromachæ verbis colligitur, & Ouidianâ Canace; quæ de puero, quo die natus, à feris diſcerpto:

Non mihi te licuit lacrymis perfundere iuſtis,
In tua nec tonſas ferre ſepulcra comas.

Ponebant vt plurimum comam pater & mater, vt 12. Thebaid. Statij Creon Menœcco filio crinem deſtruit; & lib. 6. cum matre Eurydice, & nutrice Hypſipile, pater Lycurgus Archemoro:

At genitor ſceptríque decus, cultúſque tonantis
Iniicit ipſe rogis, tergóque & pectore fuſam
Cæſariem ferro minuit, ſectiſque iacentis
Obnubit tenuia ora comis —— *vnde diſcamus præterea faciem defuncti ſectâ comâ tegi conſueuiſſe; ſed & ipſum quandoque corpus operiebatur, vt apud Homerum Odyſſ. δ'. & Philoſtratum in imagine Hippolyti, ſic intellige illud Ouidij 3. Metamorph.*

—— fratri impoſuere capillos Sectos ——

1182 Vindicati] *Theſei, ſed Eguianus, Herb. & vet. Veneti;* vindicato.

mihi neutrum placet. quomodo enim Phædra ſancta? aliquid latere video, quod quid ſit non video: niſi ſancta *per* ἀντίφρασιν.

1184 Sedamen] *ex manuſc. & vett. impreſſ. omnibus repoſui*; ſolamen. *mallem etiam ex iiſdem hunc verſ. præcedenti præponi.*

1192 Mucrone pectus impium iuſto patet] *Mogunt.* imperium iuſto. *conijcio legendum*; peruium iuſto. *porrò* mucrone *pro* mucroni, *more veterum, Latinum caſum. pro dandi ponentium.*

1193 Viro] *poſt hunc verſum in meo manuſc. habetur iſte:*

Nulla latus comitante quid dubitas dedit. *ſed aſcriptum in margine:* hoc carmen in originali cõmentato nõ inuenitur. *ex quo originali poſtea omiſſum. hulcus fortè aliquod latet incognitum mihi. nam vnde verſus ille erepſerit, neſcio, & cõſtat ſine illo ſententia. ideo non duxi edendum.*

1196 Auerni] *pallidum ab effectu vocat. Nam lacus eſt Campaniæ propter tetrum odorem crediti limen inferorũ dictum tradit Lucret. lib. 6. quia ſit contrarius volucribus. quod & Izacius in Lycophron. probat. nam Græcis* ἄορνος, *præter cycnos nullæ in eo audent lauari, quòd omnes emoriantur, vel tantum ſuperuolantes. tantâ eſt grauolentiâ, auctore Ariſtotele de admirand. audition. num 89. Virgilio, Strabone lib. 6. & aliis. Plinius ſimilem eſſe ſcribit in Epiro: ſed noſter hic nobilior, Baiis contiguus intra Lucrinum ſinum. quondam Styga vocatum rectè colligitur ex Silio lib. 12.*

Ille, olim populis dictum Styga, nomine verſo,
Stagna inter celebrem nunc mitia monſtrat Auernum.

plura pete ab Euſtathio, in Odyſſ. κ'. locum illum ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα.

Tænarij ſpecus] *Apollonij Schol. lib. 1. ex Pherecyde* ἐν τῇ γ'. *ſcribit Elatum Icari filium duxiſſe Erimedam Damaſicli filiam, & ex eâ genuiſſe Tænarum, à quo dicatur Tænarus, vrbs, promontoriũ & palus: ſed poſtea addit* ταίναρον *promontoriũ Laconiæ à Tænaro Neptuni filio nuncupatum. Valer. Argon. lib. 1. Tænarum vocat* ſemper patentem, *ſcilicet vmbris deſcendentibus. Lucanus lib. 9.* apertam Tænaron vmbris. *nam hic creditur Ditis eſſe ianua. ſitum, ceteraq́; cõſpectantia fuſiùs reliquis deſcribit Papinius lib. 2. Thebaid.*

Eſt locus Inachiæ dixerunt Tænara gentes,
Quâ formidatum Maleæ ſpumantis in auras
It caput, & nullos admittit culmine viſus.
Stat ſublimis apex, ventóſque imbréſq. ſerenus
Deſpicit, & tantum feſſis inſiditur aſtris.

Et poſtea: Interiore ſinu frangentia litora curuat
Tænarus, expoſitos non audens ſcandere fluctus:
Illic Ægæo Neptunus gurgite feſſos
In portum deducit equos; prior haurit * habenas
Vngula. poſtremi ſoluuntur in æquora piſces.
Hoc (vt fama) loco pallentes deuius vmbras
Trames agit, nigríque Iouis vacua atria ditat
Mortibus, Arcadij perhibent ſi vera coloni;
Stridor ibi, & gemitus pœnarum, atróque tumultu

* Omnino leg. *harenas*

Feruet ager. ſæpe Eumenidum vocéſque manúſque
In medium ſonuere diem, lethíque triformis
Ianitor agricolas campis auditus abegit.

deſcribitur etiam eleganter à Senecâ in Herc. Fur. à ver. 661. quo loco plura.

1197 Vnda miſeris grata Lethes] Lethe fluuius inferorum, cuius potus vmbris præteritarum rerum obliuionem inducere putabatur. ideo miſeris gratā. conſictū id quia mortui plurimarum rerum obliuiſcuntur, de quo nos alibi. Eſt & Lethes ſeu Lethe fluuius Hiſpaniæ Straboni ac aliis, à quibus etiam Limius & Limæa videtur dici: Salluſtius, & Mela, & Plinius, fluuium Obliuionis vocant. Epitoma Liuij, Obliuionem. de eo Silius lib. 1.

—— lucentes voluit arenas
Infernæ populis, referens obliuia Lethes.

Placet Medinæ coniectura eum eſſe, qui hodie Guadallete. Mauris enim Guadal flumen. vt Guadalquiuir flumen ingens. Guadiana pro Guadalana, flumen Anæ. propter hoc flumen Pluto apud Claudianum, inquit:
—— ſunt altera Lethes Flumina —— nam alterum de duobus. Hiſpanū, vt Latini, ſic & Græci quidā in patrio caſu, τῆς Λήθης amnem, vt Strabo; alij vſurpant in recto, ὁ Λήθης, vt Appianus. ab Hiſpanis ante inundationem Arabicæ illuuiei, Lethe, dicebatur. Torpentes lacus] Cocytus. de quo Herc. Fur. ver. 686. 1203 Noua nece] nam (vt ait Petronius) natum votis interfecerat abſentem, in ſolo, monſtrum ſali; aurigam, equi proprij. porrò in carmine præced. Moguntin. accenſor, pro, aſſenſor.

1205 Vindex] Moguntinenſ. Iudex. idem; verum nefas.

1208 Ad cælū] placet vet. Venet. & Herb. lectio in cælū, ſi tamen initio carminis, ad pro, in. ſcilicet. Ad hoc redimus. patuit in cælum via.

1211 Vt concremarem] iam ſæpius monui, veteres cadauera vel melle condire, vel concremare conſueuiſſe. Lucretius lib. 3.

Ignibus, impoſitum calidis torreſcere flammis,
Aut in melle ſitum ſuffocari ——

1213 Alcide] dederat Herculi petenti Theſeum reducendū Pluto, vt narrat Theſeus Herc. Fur. act. 3. de quo intelligendum quod Ariſtides ſcripſit, Orat. in Mineruam, Mineruæ auxilio quædā ab Hercule ex inferis reductū.

1215 Effera] frequens noſtro coaceruatio epithetorum, in exaggerationibus. malè hîc nonnulli lib. efferar. 1224 Et ceruicibus] mallem, ſi libri aſtruerent, vt ceruicibus. ſic enim artius cuncta necterentur.

1227 Alluens] ſic o. v. l. Lugdun. abluens. 1235 Caſti] non, vt olim, adulterij cauſâ. 1247 En patrio] ſic primi, ni fallor, Baſileenſ. cùm prius non malè haberetur; en patris. 1268 En hæc ſuprema vota] Mogunt. dona. rectiùs. 1274 Acquirite] ſuſpicor expulſum à ſciolis vocabulum vetus, probum, laudatum; anquirite: quod ſignificat diligenter, & omnibus excuſſis quærere. eſt quidem vt plurimum iudiciale verbum Liuio & ceteris hiſtoricis, oratoribus, legiſlatoribus. ſed tamen ad alia etiā vtuntur Lucretius, Salluſtius, Cicero. Vide Giſanij Collectanea Lucretiana.

Iſtā] Mog. Fedrā corruptè puto & ex gloſſa. aptior indignāti vulgata lectio.

Terra defoſſam premat] *iampridem multa dixeram in Aduerſ. de hoc more Græcorum, Romanorumq́: edidit eadem aliaq́, nonnullis annis poſtea B. Briſſonius V. C. lib. 1. Formul. cùm videlicet eoſdem, quos ego, ſcriptores legiſſet: ego quoq́ nonnulla poſtmodum reperi apud varios, quæ hic exhibebo ex ipſis auctoribus accepta. nam, etſi eadem ex parte alij, cur vetemur ex communi riuo in peculiares incilius aquam deducere? non nouũ id, nec vituperatione dignum, ſed frequentarium & inconſpretũ. In agro Veronenſi hæc inſcriptio:*

Functa iaces hîc, ſed viuis viuéſque Secundo
Lella tuo. debent nec benefacta mori.
Te Tellus, ſanctóſque precor pro coniuge Manes,
Vos ite ô placidi, tu leuis oſſa tege.

Item:

Opto, ſi qua fides remanet telluris amicæ,
Sit tibi perpetuo terra leuis tumulo.

Tibullus eleg. vlt. lib. 2.

Parce, per immatura tuæ precor oſſa ſororis.
Sic bene ſub * tenerâ parua quieſcat humo.

* *Hoc eſt, leui.*

Propertius lib. 1. eleg. 17.

Illa meum extremo clamaſſet puluere nomen,
Vt mihi non vllo pondere terra foret.

Ouidius in Epiſt. Didus:

Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent.

Auſonius Burdegalenſis:

Vos leuis ceſpes tegat, & ſepulcri,
Tecta defendant cineres opertos.

hæc cui benè: contra cui malè precabantur, terram grauem, pondus tumuli oneroſum, vt ex Tertulliano lib. de teſtimonio animæ cap. 4. colligitur, ait: Terram grauem imprecaris, & cineri penes inferos tormentum, *&c. vt videlicet ſic depreſſa anima non niſi laborioſè euolaret: vel forte ex Stoicorum delirio, quos Seneca refert credidiſſe animam hominis magno quopiam pondere extriti, præcluſo exitu, perire & ſtatim diſpergi. quod refellit epiſt. 58. ſub finem. hanc conſuetudinem confirmat hîc Seneca. & Tibullus lib. 1.*

Iam tua qui Venerem docuiſti Vendere primus,
Quiſquis es, infelix vrgeat oſſa lapis.

Callimachus, ſibi, ſi quid improbum laudarit, terram non leuem imprecatur:

——— μήτε σὺ κούφη
Γίγνεο ——— *hâc eadem de causâ extremâ Troade cadit Polyxena, vt Achilli grauem factura terram. Meminit olim huius moris Britannicus in Iuuenal. Sat. 10. Et fortaſsis propterea non lapidibus, lignis, aut ceſpitibus, quos repererant inſepultos, contegebant; ſed Græci quidem ter puluerem inijciebant, teſte Euſtathio; Romani verò, Varrone auctore, leuem terræ glebam. Vide Muretum lib. 10. var. lect. cap. 19. Lambinum ad Horatij lib. 1. Od. 28. Lud. Guicciardum lib. 1. & 2. de Funerib. Hæc in Hippolytum.*

COMMENTARIVS IN HERCVLEM FVRENTEM.

ARGVMENTVM.

QVERITVR Iuno multiuoli Iouis furta, & pellices enumerat, earúmq; liberos, in Herculem tamen potiſſimùm inuehitur, auctum recenti gloriâ victis inferis; Acheronta mouet, & furorem Argos reuerſo Herculi immittit. Abſente Hercule Lycus exſul Thebanus, vrbe occupatâ, Creonte Rege ac filiis necatis, confugientem ad aras Megaram Herculis vxorem, ni ſibi nubat, flammis cremare minatur. Superuenit Hercules, & debitâ Lycum ſociósque cæde vlciſcitur. deinde ſacrificaturus, vertitur in inſaniam; propriam vxorem, atque filios interficit. recedéte denique veſaniâ, & miſeriâ ſuâ cognitâ, vitæ manum inferre ſuæ ſtatuit: ſed euictus Amphitruonis precibus atque lacrymis, ignoſcit ſibi. & cum Theſeo Athenas pergit. confer cum Philoſtrato in imaginibus & Moſchi Megarâ.

IN ACT. I.

FVNGITVR *Iuno Prologi vicem, & ſeipſam incitat ad vindictam ab Hercule, de mentis ſtatu deturbato, exigendam.*

2 Iouem] *Tres Ioues numerat Clemẽs Alexand. in* προτρεπτ. *vnum Arcadem, Aetheris filium; alium quoque Arcadem, tertium Cretenſem, ambos Saturni filios. Hunc vltimum Arnob. lib. 4. Cæli F. facit. Euſebius lib. 2. Præparat. Euang. cap. 4. eundem tradit, quod plurimum robore corporis & animi viribus valeret, & in alios multa iuſtitiæ exempla ederet, vitámque humanam in multis iuuaret, poſtquam exuit hominem, Iouem vocatum, & pro Deo cultum.*

3 Templa-ætheris] *templum veteres, pro quouis tractu, & quauis hominum Deorúmve habitatione, poſuerunt. Varro id docet initio lib. 6. de ling. Lat.* Templum dicitur tribus modis; ab natura, ab auſpicio, ab ſimilitudine. Naturâ in cælo, ab auſpicio in terra, ab ſimilitudine ſub terrâ. In cælo templum dicitur;

O magna templa cælitum
Commixta ſtellis ſplendidis.

Item: Vnus erit quem tu tolles in cærula cæli
Templa ——

In terrâ, vt in Peribœa:

Scrupea ſaxa Bacchi templa propè aggreditur.

Sub terrâ, vt in Andromachâ.

Acheruſia, templa alta Orci, ſaluete infera.

Et ſubdit Varro: quaquâ intuerant oculi, à tuendo templum primò dictum: quocircâ cælum, quâ tuimur, dictum templum. *Sic Ennius.*

Contremuit templum magnum Iouis altitonantis.

Idem: Quanquam multa manus ad cæli cærula templa
Tendebam lacrymans——

& lib.6. Fumida iam cæli ſcintillare omnia templa.

Septimius Hymno in Ianum:

Iane pater, Iane tuens, diue biceps, biformis,
O care rerum ſator, ô principium Deorum;
Stridula cui limina, cui cardinei tumultus,
Cui reſerata mugiunt aurea templa mundi.

ſic enim Victorinus citat: quamuis Terentianus legerit, aurea clauſtra.
Drepanius Florus. Pſal.27.

Dum templa cæli ad ardua.
Elata tollo brachia.

Varro, Bimarco: Tunc repentè cælitum altum tonitribus templum toneſcit. *Ennius Palatium vocauit. ſic enim de Epicuro Cicero 2. de Nat. Deorum:* Qui cùm palato quid ſit optimum iudicat, cæli palatium (vt ait Ennius) non ſuſpexit.

4 Pellicibus] *rectè:*locum dedi pellicibus. *nam pellex à pellendo, quòd iuſtam coniugem thalamis pellat.*

5 Tenent] *idem conqueritur Iuno apud Ouid. lib.2. Metamorph.*

Quæritis, æthereis quare regina Deorum
Sedibus, hîc adſim? pro me tenet altera cælum.

Spurios & mœchas Iouis magno numero enumerant D. Iuſtinus Martyr Apologia 2. S.Theophilus Antiochenus lib. 2. ad Autolycum, Arnobius lib. contra gent. 4. & 5. Euſebius lib.2. præparat. Euang. cap. 4.

6 Arctos] *hîc prò vrſæ ſidere, non pro circulo Arctico, vt ſumunt Homerus, Heraclitus, & alij nonnunquam. Vide Strabon.lib.1. de Calliſto ſeu Vrſâ multa. Higyn.lib.2. aſtronom. vide inf. Herc. Oet. verſiculo* 1583.

7 Sidus] *rectè. quia vrſa, non ſtella, ſed plurium ſtellarum conglobatio eſt.*

8 Quâ tepente vere laxatur dies] *oritur enim Taurus cum Sole, menſe Aprili, quo tempore iam dies aliquanto longiores, clariores, & tepidiores. dictus enim Aprilis ab aperiendo. Virgilius 1.Georg.*

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus ——

Laxatur] *aperitur.* 9 Vector Europæ] *adductos à me Getulici verſus N. laudabiliter ſic caſtigauit:*

Non illic Aries verno ferit acta cornu,
Gnoſſia nec Geminos præcedunt cornua Tauri,

Sicca Lycaonius reſupinat ploſtra Bootes. *vide Oedip. chor.* 3.

11 Atlantides] *vide ſup. Medeæ ver.* 312.

12 Fera coma hinc] *quidam m. ſ.* Fera minax. *vnde feliciter Criticis* ferro minax. Hinc] *opponitur*, τὸ hinc; *quod verſu ſexto. Orion enim Auſtrinum ſignum, aduerſum Vrſæ, vt volunt Aratus & Theon. iccirco Manilius* : Arctos & Orion aduerſis frontibus ibant.

Exterret Orion] *etiam quia ſidus terribiliter micans, & ex horridis ſideribus, vt vocant. Plinius lib.* 18. *cap.* 28. Deos] *ſidera Deos vocat, more antiquorum, de quo alibi. Exterret autem Orion ſidera, non omnia, ſed Pleiades; quas cùm matrem illarum inſequeretur, ſimul in fugam compulit, vnam quoque illarum Meropen violauit. auctores Q. Smyrnæus lib.* 5. *Athenæus lib.* 11. *& Scholiaſtes Apollonij in lib.* 3. Orion, *Latinè* Iugula, *de Pleiadibus ſic Heſiodus* :

> Quod ſi te nauigationis periculoſæ deſiderium cœperit;
> Quando vtique Pleïades, robur validum Orionis
> Fugientes, occiderint in obſcurum pontum:
> Tunc certè variorum ventorum ſtridunt flamina,
> Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto.

13 Aureus] *pulcher. apud neſcio quem* :

> Muſa dic mihi opera planè aureæ Veneris.

Mimnermus : Quomodo mî quicquam iucundum ſine aurea Venere? *Vtuntur eodem epitheto Heſiodus & Homerus; quem D. Iuſtinus Martyr in exhortat. ſic Venerem vult vocaſſe; quod in Ægypto templum & agrum eſſe ſciret* Aureæ Veneri *dicatum.*

14 Signa clara Tyndaridæ] *Caſtor & Pollux Iouis & Ledæ filij. hodie vocamus S. Hermetem. ſed fulgor potius, quàm ſtella. Nam verum eſt quod prodidit olim Xenophanes apud Stobæum in eclog. phyſic., Dioſcoros non aſtra, ſed nubeculas ſeu exhalationes quaſdam eſſe, ex motu quodam interfulgentes. noſter poëtas ſequitur, inter quos Mercurius Triſmegiſtus, in Cratere;*

> ναῦσίτ᾽ ἐν ὠκυπόροισι διὸς κούρων ἐπιφάνεντα·

quædam Thenetus Coſmographiæ lib. 7. *cap.* 10. *Addam quiddam non multis notum. Hiſpani hunc fulgorem* S. Telmum *vocant. Vnde? quia S. Telmus, Dominicani ordinis lumen, miræ ſanctitatis, plurimis olim nauigantibus poſt obitum auxilio fuiſſe creditur: eius vitam ſat benè, Latinè & Hiſpanicè manuſcriptam legi quondam in Legione ſeu Lugduno Galeciæ, in collegio Societatis* Iesv, *à fundatore eiuſdem collegij, & vrbis Legionenſis Epiſcopo, Ioanne de Sancto Æmiliano, vltimis tabulis relictam. De Tindaridis verè Homerus cecinit, vtrumque Spartæ ſepultum; licet alij ſolum Caſtorem putent. conſule Clementem Alex. in Protrept. Nec eſt quod culpetur Seneca, quoniam hoc tempore nondum Caſtores mortui, vt patet ex Theocrito* εἰδ. 23. *Apollodoro lib.* 3. *Clemente Alex. lib.* 1. *Stromat. & Ouid. lib.* 5. *Faſtor. Defenditur enim noſter Anachroniſmi beneficio. ſic Statius* 2. *Thebaid. menſæ Thyeſtææ, diu priùs, meminit. ſic Salluſtius lib.* 1. *montis ſacri & Auentini, vt notat Diomedes lib.* 2. *cap. vlt. Non tantum Tindaridæ, ſed & ſoror He-*

lena inſidus mutata credebatur, proſperum nauigantibus; iuxta Euripid. in Oreſte; infauſtum & infelix, iuxta pleróſque. Statius huc inclinat, libro 3. Siluar. in Propemt. Celeris:

——antemnæ gemino conſiſtite cornu
Oebalij fratres, vobis pontúſque polúſque
Luceat: Iliacæ longè nimboſa ſororis
Aſtra fugate procul, totóque excludite cælo:

de his conſule Lilium lib. de re nauticâ cap. 9. & Syntagm. 5.

15 Mobilis tellus ſtetit] *Delos. explicat hoc ipſe Apollo apud Euſebium lib. 3. præparat. Euang. cap. 4. & Plinius lib. 4. cap. 12. Strabo lib.* 10. Fabulæ namque tradiderunt Latonam hoc in loco pariendi ſoluiſſe dolores, cùm Apollinem ſimul & Dianam in lucem edidit. Antea quidem, vt ait Pindarus, intolerãda erat inter vndas, variis vndique fluctibus agitata; ſed cùm vicinus doloribus aduẽnit partus, quatuor terreſtribus è truncis columnæ durâ in petrâ ſolido ex adamante continuerunt: vbi felicem enixa eſt ſtirpem.

16 Bacchi parens] *tranſlatam in cælum Semelen, etiam tradiderunt Plutarch. in vita Romuli, Apollodorus lib. 2. Biblioth. & Ariſtides tom.* 1. *Orat. in Bacch. & in vet. inſcriptione* LVCVM SEMELES *inuenio.*

18 Mundus] *cælum. Mundi varias ſignificationes, ex Diodoro Siculo, obſeruauit N. in Commentar. pereruditio in Manilij lib. vlt.*

19 Sed vetera ſero querimur: vna me dira ac fera] *ſic Moguntin. & alij manuſc. & excuſi Herbipol. & Venet. Poſtea Baſileenſ. & Lugdunenſ. rectè expunxerunt voculam*; ſero, *hoc modo*: ſed vetera querimur: vna me dira ac fera, *&c. fruſtrà (inquit) tempus tero refricandis antiquis & obductis iam vulneribus: recens vnum me peius habet. Thebæ inflixère, vt & alia multa ex Alcmenâ natus Alcides. N. maluit retinere*; ſero, *& reijcere τὸ* dira ac. *cui non ſuffragor.* Vetera] ante mala *vocat Maro.*

18 Puellæ ſerta] *Propertius*:

Teſtis ſidereæ torta corona Deæ:

vide Ouid. 3. Faſtor. Higyn. 2 Aſtronom. & ſcholiaſt. Germanici.

24 Ortu] *quædam membranæ*; ortus.

24 Impendit] *cuius generationi cælum vnum diem contribuit. cõtinuatæ enim noctes duæ nullo die intermedio. ſic alibi*: vxor impendit animam marito: *eadem ſententia ex manuſc. in quibus*; impediit. *& ſanè Moguntin. recentior aliis*; impedit: *quod exſtat in Herbipolenſ. & Venetis tribus. Vide Agamemn. verſu* 811.

26 Merſum Oceano iubar] *hoc eſt, iuſſus non lucere vnum diem. iuſſus feriari à diurno labore. Negat Oceanum Herodotus lib. 2. & lib. 4. non quod nullum mare putet, ſed quia tum temporis nondum ſatis notum nomen, ipſi non probabatur, dictus à celeritate Solino, & aliis aliunde. interdum pro ipſo Orizonte ſumitur, vt docet Strabo lib. 1. Geogr. interdum pro ipſo maris Numine, in illo* Super Oceani ſtagna alta patris
Terrarum amfracta reuiſam.

denique, apud Lampridium, pro balneorum vaſtis lauacris, de quorum amplitudine ὑπερβολικῶς *quædam Ammianus Marcellinus ſcribit.*

27 Viuaces aget-iras] *Sidonius Antipater, de Baccho & Hercule:* Iuno ambobus grauis eſt Dea. *lege Victorium lib.25.var. lect. cap.2.*

30 Horridum tellus] *vet.impreſſi;* horrendum tellus. *num ſcripſerat?* tellus horrendum. *& in eodem carmine multi libri, etiã ſcripti;* quid bella? *eſt autem acclamatio Tragica indignationis plena, quâ ſe vinci indignatur.*

32 Ferum] ἀδάλυτον.

33 Et creſcit] *putaram;* excreſcit. *ſed melius q.l.ſ.* increſcit.

36 Patrem probauit] *quæſo, quid ſibi vult Moguntin. ſcriptura?*

Patrem improbauit. gloriæ feci locum
Inde quâ lucem premit aperítque Thetis,
Quâ ſol reuertens, quâ ferens Titan diem, *&c.*

38 Binos] *vel, quia (ſi de iis, qui propriè Aethiopes) Nilo (ſeu Nigri) in duas diuiduntur partes; Orientales Aegyptum & Arabas, Occidentales Atlanticum ſpectant: vel (ſi de omnibus, more veterum, qui ad meridiem maritima incolunt, vt ſumsêre Aeſchylus, Euripides, Humerus, Ephorus) quia diuiſi à ſe inuicem ſinu Arabico, circulo meridiano æqualiter in fl[uui]j morẽ ſecto, vide Strab. lib.1. fusè de hac Aethiopum diuiſione tractantem. Homerus:*

Aethiopes bipartiti ſunt extremi hominum,
Quidam ad occaſum ſolis, quidam ad ortum.

39 Toto Deus narratur] *teneo in furto Claudianum manifeſto, cùm, in laude Herculis, ſic affatur Iunonem:*

—— licet omnia mundi
Monſtra voces, ipſámque armes ſerpentibus hydram:
Defendet natura Deum; patrémque probabit,
Quod non vis conſtare, Iouem ——

Hercules *dictus quaſi Iunonis gloria, eo quòd odio & perſecutione nouercæ magis inclaruit.*

45 Quæ timuit] *deſinite tantum* Heroi *huic tribuere, vt, contra Senecæ voluntatem, timorem illi adimatis. ſic enim libri ad vnum omnes. ſic infra* Herculi *amiciſſ. Theſeus:* Et vtérque timuit —— *tam* Hercules, *quàm Cerberus. & ſi ſpes in* Hercule, *ſanè & timor: ab inuicem illa nequeunt ſeparari. ſpem verò nec vos ipſi ab eo tollatis. eſt timor, qui cadit in fortem virum; eſt, qui in puſillanimes tantùm. ſed hæc ab Ariſtotele petenda.*

46 Armatus venit] *propter hæc arma dicitur Tertulliano* Scytaloſagittipelliger, *ſoliti autem vt* Hercules, *ita ceteri* Heroës *initio pellibus animantium veſtiri, vt docet Pierius lib.* I. Hieroglyph. *ſed & prima huiuſmodi hominum indumenta certo certius ex cap.3. Geneſ.*

47 Inferni Iouis] Homero *ſubterraneus Iupiter, Pluto. de Ioue varia traduntur. Valerius Soranus & alij prudentiores, mundum eſſe putarunt. illius carmina ſunt:*

Iuppiter omnipotens rerum, regúmque, Deúmque;
Progenitor, genitríxque Deûm, Deus vnus & omnis.

quæ à Varrone lib. de cultu Deorum, ita exponuntur (*ait D. Auguſtin. li.7.*

de Ciuit.Dei cap. 9. vt eum marem exiſtimarent, qui ſemen emitteret, feminam quæ acciperet: Iouémque eſſe mundum, & omnia ſemina ex ſe emittere,& in ſe recipere: quâ causâ(inquit)ſcripſit Soranus, *Iupiter progenitor, genitrixq́.* nec minùs cum causâ, vnum & eundē omnia eſſe. Mundus enim vnus,& in eo vno omnia ſunt. *de Iouis variis cognominibus vide eundem D. Auguſt. d. lib.cap.* 11. *& ibi Commentar.*

48 Opima regis] *rectè. nam opima non niſi hoſtium duci detrahuntur, ſiue à duce, ſiue à gregario, teſte Varrone.*

52 Erebóque] *pro inferno, pars pro toto.*

54 Sacra] *Arcana. ſic Ouid.* medicamen ſacrum. *hinc* ſacraria, *loca quibus ſolis ſacerdotibus aditus patet. Tacitus*: ſed fœdus arcanum habetur, quaſi mutuo cruore ſacratum.

57 At ille] *Moguntin.* ac ille.

56 Atrum canem] *perfamiliare noſtro Cerberum vocare* atrum. *in Menippeâ, de Claudio;* ſubperturbatur,(albam canem in deliciis habere ſolebat) vt illum vidit canem nigrum, villoſum, ſanè nō quem velis tibi in tenebris occurrere. *ita membranæ Burdegalenſ. in quibus etiam paullo antè, quod vulgò legitur de eodem Cerbero;* bellua centiceps, ſeſe mouens, villóſque horrendos excutiens: *præter τὸ,* bellua centiceps; *omnino deficit. cum causâ, meo iudicio.*

62 Terna] *Moguntin. Herbipol. & Venetus Bernardini*, tetra. *recentior Venet. Pintiani;* terra. *an hinc alij?* terna.

68 Expenſo] *Mogunt.* extenſo. *male. quidam m.ſ.* experto. *quod ipſum quoque recipi poſſet. nec deſunt exempla apud Priſcianum: ſed haut dubie;* expenſo, *melius hic eſt, librato, & verſato diligenter, quantum valeat.*

71 Immenſæ] *an non immenſa moles totius cæli? cur ergo minus hæc vera ſcriptura, quàm cod. vnius?* innifæ. *cui ; dent veniam: præfero quinque ſcriptorum, & omnium excuſorum fidem.*

77 Quid tanta mandas odia] *ſenſus, quid tu tam potens, Iouis & ſoror & coniux, Deorum regina, tam grauia, tam acerba, tam inueterata odia, aliis mandas exſequenda? cur non ipſa te vlciſceris, & manibus tuis ſæuis? Odium illa ſatis iam aperuerat, nocuerat palàm ſæpius: ſed manibus ſuis nondum, ac ne nunc quidem. Non ergo amplius;* tacita.

81 Doris] *vnde verò Achiui omnes, poſtea Dores dicti docet Plato Dialog.3. de legibus.* Gigante] *Encelado.* Excuſſo] *Eguianus ;* emiſſo.

82 Leuet] *poſt hunc verſ. in Moguntino manuſc. ſequitur:* Mouenda iam ſunt bella, iam ſecum gerat. Sublimis alias, *&c.*

83 Alias luna concipiat feras] *Pythagoræi cenſebant omnia quæ apud nos ſunt, flumina, feras, montes, &c. etiam in orbe Lunæ reperiri. vt refert Achilles Statius in Aratum, ſimul addens hinc Nemeæum leonem decidiſſe. Vide Politian. Miſcell. cap. 17. qui primus hîc repoſuit;* alias, *cùm;* altas, *habetur in Herbip. & Venetis primis. Claudianus de Tauro ab Hercule domito:*

——taurus medio nam ſidere lunæ
Progenitus, Dictæa Iouis poſſederat arua. *hinc ergo Nemeæus deciderat Leo.*

86 Tartari] *eum deſcribit lib. de iudicio Domini Tertullianus:*

Iam vaga à nullo tellus poſſeſſa colono,
Æquoris extremo preſſa, & ſub fine profundo;
Quâ Sol emenſo radio diſterminat orbem,
Et quâ tranſacto conduntur ſidera mundo;
Æther gliſcit atris obſtruſa luce tenebris.

Nota & hic obſtruſa.

Plutarchus in lib. de primo frigore: τάρταρος οὗτος ἀπὸ ψυχρότητος κέκληται· δηλοῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπὼν, τάρταρον ἠερόεντα· καὶ τὸ ῥιγοῦντα πάλλεσθαι καὶ τρέμειν ταρταρίζειν. Tartarus dicitur à frigore, quòd etiam Heſiodus docuit, tartarum appellans aërosum, & qui horrore tremũt ac quaſſantur, ταρταρίζειν dicuntur. *Plato in vltimo Gorgiâ, Tartarum vocat vindictæ ac iuſtitiæ carcerem.*

90 Mouenda iam ſunt] *Bernardin. Gellius ante annos centum, monuit hunc verſum & præcedentem :* I nunc ſuperbe, *&c. videri interiectos, quod de iſto, non de præcedenti, mihi quidem penè certum. In Moguntinenſ. hîc deeſt; ſupra etiam alieno loco poſitus, ponendus infrà, vt paullo pòſt dicam.*

65 Quâ mugit] *credo qui hoc inuexerunt, de terræ mugitu acceperunt, de quo poſtea:* —— cur mugit ſolum? *ſed malo cum m. ſ. Mogunt. & ceteris, item excuſis Venetiis, & Herbipoli*; quam munit. *quam tegit & defendit.*

99 In ſe armatus furor] *rectè Prudentius in Pſychomach.*

Ipſa ſibi eſt hoſtis væſania, ſéque furendo
Interimit, moritúrque ſuis ira ignea telis.

101 Incipite] *Euripid. in* μαινομένῳ, *act.* 3.

ἀλλ' εἶ ἄτεγκτος συλλαβοῦσα καρδίαν,
Sed age pectus durum immota arripe.

103 Agmen horrendum anguibus] *vide ſup. Med.* 14.

107 Caminis] ora, *vocat Lucanus lib.* 1: *In Aethnâ plerique ponunt Vulcani ferrariam officinam, & ibi fornaces eſſe Vulcanios. alij malunt in duabus Aeolis, vt Agathocles* ἐν τοῖς ὑπομνήμασι. *Pytheas quoque* ἐν γῆς περιόδῳ *Liparam & Strongylem hac officinâ nobiles tradit; Metrodorus & Theophraſtus ſcribunt eas ad multa in mare ſtadia ignem euomere. D. Pacianus, Orat. de pœnitentiâ :* cuius fumariola quædam maximos montes ſubterraneis ignibus decoquunt. æſtuat indefeſſis flammarum globis Aethna & Liſaniculus & Veſuuius Campanus. *Sed vbi terrarum ſecundus ille? legendum putem*, Aethna ille Siculus & Veſ. *Vide Apollon. & Scholiaſt. in lib. 4 verſ. 760. &* 834. *& Plinium lib. 3. cap. 9.*

108 Animo] *Moguntinenſ.* animum.

111 Furit] *non peius Moguntinenſ.* furis?

113 Nouerca] *odio nouercali.*

114 Iam odia mutentur mea εἰρωνικῶς.

116 Quo nos] *Moguntinenſ.* qua nos.

119 Ioue eſſe genitum] *pro*; hoc proſit, *Herpibolenſ. & Veneti*; hic proſit. *ſed quid illi proſit Ioue eſſe genitum? vt velit mori, & nequeat? quaſi non mortui multi Ioue geniti. potius, vt omnes obuios interficiat, nec quiſquam furentem valeat impedire, eive reſiſtere.*

Stabo] *pertinaciter durabo, non patiar me à propoſito vlla laſſitudine deduci, perſiſtam & euincam quicquid obſtiterit. ea vis vocabuli, vt inter ceteras ſignificationes eius tradit Rabbi Moſes lib. 1. ductoris dubitant. cap. 13. ſic accipitur illud Habacuck;* ſuper cuſtodiam meam ſtabo, & figam gradum, *&c. Statius lib. 9. Thebaid.*

——— nec enim dat terga, nec vllis
Frangitur ille minis, venientéſque obuius vndas
Intrat, & obiectâ diſpellit flumina parmâ:
Stant terrâ fûgiente gradus, & poplite tenſo
Lubrica ſaxa tenet, genibúſque obnixus & hærens.

quid magis ad viuum pictor vllus exprimat?

120 Manum] *aſſentior corrigentibus;* manu. *tela enim ſe libraturam, hoc eſt, directuram; non Herculis manum, minatur.*

122 Admittat illas genitor in cęlum manus] *tam atroci impiatas parricidio. Hęc loco magno mihi vſui cod. ſcriptus, quem Burdigalæ Simon Millangius, amicus meus, à* CL. *V. Præſide des Eguis (ſemper Eguianū nomino) commodato dedit, auctior enim, & ſuo loco erronem alium ſtatuit; hoc pacto,*

Admittat illas genitor in cælum manus.
Mouenda iam ſunt bella: clareſcit dies,
Ortúque Titan lucidus croceo ſubit.

ſequor te bone ſcriptor; cuius fidem Lipſij mei liber confirmat.

123 Clareſcit dies] *noli ergo hanc oportunitatem parandæ vindictæ omittere: noli certamen diutius differre. inſtat aurora. dies abire iubet. Nec ocioſâ hæc aure prætereunda: ex eorum ſententiâ dici videntur, qui inferos, furias, & huiuſmodi alia terriculamenta nocturno ſolum tempore inter homines vagari cenſebant; luceſcente verò die robur omne amittere, & humanis ſeſe conſpectibus ſubtrahere. Vnde apud Virgilium lib. 5. Anchiſæ vmbra ſolem oriri cauſatur, vt Aenæam dimittat:*

Et me ſæuus equis Oriens afflauit anhelis.

& ſub auroram vmbra Theodoſij apud Claudianum,

Dixit, & afflatus vicino ſole refugit.

ſic etiam audio illud Virgilij, apud quem lib. 4. Aenæas:

Me patris Anchiſæ quoties humentibus vmbris
Nox operit terras, quoties aſtra ignea ſurgunt,
Admonet in ſomnis & turbida terret imago.

Et illud Tireſiæ apud Horat. lib. 2. Sat. 5. ——— ſed me
Imperioſa trahit Proſerpina. viue, valéque.

quæ non ſinebat inferni leges, ab vmbris quibus præerat, violari; huius legis meminit etiam Propertius; *quæ eſt vera Horatiani loci, & ceterorum iſtorum interpretatio. Propertius lib. 4. eleg. 7. de vmbris agens:*

Nocte vagæ ferimur. nox clauſas liberat vmbras,
　　Errat & abiectâ Cerberus ipſe ſerâ.
Luce iubent leges Lethæa ad ſtagna reuerti:
　　Nos vehimur: vectum nauta recenſet onus.

Papinius Thebaid. 2. de vmbrâ Laij:

Dixit, & abſcedens; etenim iam pallida turbant
Sidera lucis equi —— *idem noctu lubentius ſuperos, quam interdiu inuiſere hominum domicilia ſignificat:*
—— huc & ſub nocte ſilenti;
Cum ſuperis terrena placent; tua turba relicto
Labitur cælo —— *ideo Berenyces Boſtrychus apud Catullum:*
Sed quanquam me nocte premunt veſtigia Diuûm.

Vide Parrhaſ. in Claudian. & Turneb. l. 24 cap. 4.

Confictum fortè, quia Deus, in mentis quiete, animo à curis vacuo, vt noctis ſilentio & ſolitudine fit, arcana ſua ſæpius hominibus communicat. vel potius quia Gentilium ſuperi, verè inferi & dæmones lucifugi. Memini proditum à quodam Marco Mago & hæretico, quem Pſellus immeritò laudat, lib. de dæmonib., ſex eſſe dæmonum genera, in his vnum Lucifugum, in tenebris habitans. quod vt non negauerim; ita nullo pacto tolerandum puto. quod Ioſephus *lib.* 1. *antiquit. voluerit Angelum antagoniſtam Iſraëlis* φάντασμα *fuiſſe; minus etiam Cabaliſtarum audaciam; qui Geneſ.* 32. *luctam illã Iacobi fuiſſe cenſent cum aliquo ex his malis ſpiritibus lucifugis: quia dicit:* Dimitte me, iam enim aſcendit aurora. *nam mox Iacob ſubdit, ſe Dominum facie ad faciem vidiſſe: & in Hebræo nomen Dei ponitur* Elohim אֱלֹהִים *& locus a Dei facie dictus* פְּנוּאֵל *Phenuel, iuxta D. Hieronym. in quæſtion. tradit. Hebraic. vbi exſtructam ciuitatẽ, ipſe Strabo homo Græcus lib.* 16. *Geogr.* faciem Dei *appellat, ad etymum Hebræum alludens. de qua Dei in Angelo loquentis & operantis apparitione, & ſimilibus veteris Teſtamenti, vide D. Auguſtin. contra Adamant. cap.* 9. *& lib.* 2. *de Trinit. cap.* 10. *& lib.* 10. *de ciuit. Dei. Angelũ enim fuiſſe (quibus nomen Dei Elohim paſſim tribuitur) bonum, dubitare nos non ſinit Ozeas cap.* 12. *hunc locum quaſi interpretatus. Et apparuiſſe humanâ atque virili formâ colligitur inde quod Moſes virum vocauit; quâ in viſibili effigie, quia tunc conſpici nolebat, ideo inalbeſcente aurora dimitti poſtulabat.*

IN CHORVM.

Chorus iſte totus in omnibus excuſis habetur: ſed in manuſc. quibuſdam deeſt ex parte, & incipit inde: Turbine magno ſpes ſollicitæ. *Bernardin.* hic chorus (*inquit*) non legitur hoc loco, vnde paucis annotabimus. *Daniel teſtatur, hunc chorum in vetuſtiſſimo m.ſ. eſſe mancum, & non videri conuenire hanc primam partem ſublimitati Senecæ. In Moguntin. m.ſ. totus quidem habetur, ſed alio, & prorſus turbato ordine. incipit enim à;* Turbine magno ſpes ſollicitæ; *vſque ad;* Sordida paruæ fortunæ domus, *& ibi inſerit;* iam rara micant, *&c. Siue ergo hæc prima pars Senecæ, ſiue alterius: digna certè, quæ legatur, nec cedit ſubſequentibus. Deſcribuntur vanæ diuitum & magnatum curæ. laudantur quieta & tuta plebeiorum ſtudia: illas damnat, hæc ſibi in optatis eſſe canit.*

125 Nox dicta vagos] *inſtabiles; erraticos, Lunam & ſex ſocia ſidera; quæ vocat,* Ignes] *quia ſtellæ credebantur eſſe naturæ igneæ.*

Syne-

Synesius hymn. vlt. ἁ μὲν κεροὲν σέλας
πλήθουσα ῥοὺ πυρὸς
ἀγεῖτο σελάνα.
Ipſa quidem cornutum lumen
Replens ex fluxu ignis
Præibat Luna.

126 Luce renata] *Herbipol. & Veneti;* nouata.

127 Cogit nitidum-agmen] *in ordinem redigit, compeſcit, claudit. μεταφορικῶς à more militari. at Synesius:* —— ἄστρων ἀγέλα νέμεται —— ſiderum greges paſcuntur: *quia vt paſtor oues, ita Deus ſidera, paſcit, alit, regit, conſeruat. ideo ait Hymn. 6. Christum Dominum alloquens;* τὺν δ' ἄστρων ἀγέλας ἀεὶ νομεύεις. aſtrorum greges ſemper paſcis.

129 Septem ſtellis Arcades vrſæ] *Eguian. & Mogunt.* ſtellæ Archados. *ſed ceteri, cum vulgatis. tunc, hoc diceret ſignum glaciale ſeu hybernum, Vrſæ Arcades, ſeptem ſuis ſtellis vocant lucem verſo temone, hoc eſt, curru ſoluto, peracto labore. ſed illa alia lectio duorum m.ſ. hunc ſenſum exhibet; Septem ſtellæ vrſæ Arcadiæ, ſignum hybernum Aquilonari polo vicinum, verſo temone, vt ſolent aurigæ viâ confectâ, operiuntur diem, & ipſum mane vocant ac ſuſcitant, vt veniat. eiſq. ſuccedat in laborem. ijdem in ſeq. verſu habent;* vocat, *non* vocant. *poſſes, me auctore, ſic iſta ſcribere & ordinare:*

Septem ſtellæ Arcados vrſæ,
Signum celſi glaciale poli,
Lucem, verſo temone, vocat.

frequens enim hiatus in his tragœdiis.

132 Titan ſummum proſpicit Oetham] *Moguntin.* ſummo proſpicit Oetâ. *Eguianus;* euectit Oeta. *neſcio quid ſibi voluerit ſcriptor. Oeta Theſſaliæ mons. in quo mortuus Alcides. hoc autem ait; Solis naſcentis radios iam iam ſplendorem in montium cacumina iacere. id veteres, auctore Verrio,* Manare ſolem *vnde primum diei tempus,* mane: *etſi Feſtus aliam etymologiam proferat,* mane *à* mano, *hoc eſt, bono, vnde &* Matuta.

133 Cadmeis inclyta Baccis aſperſa die dumeta rubēt] *dumeta aſperſa die, hoc eſt, radiis ſolaribus nondum perfectè conlucata; ſed tenui luce tantum apparentia, rubent inclyta baccis Cadmæis.* baccæ, *minutiores fructus quilibet, hîc opinor de baccis lauri ſilueſtris; quæ, vt tradit Lucianus in Lucio, rubro colore roſas ementiuntur. Cadmæas dicit, quia natæ in Cadmi nemore. cuius mentio alibi:* —— & Cadmi nemus
Serpente notum. *Moguntin. Herb. & Veneti longè aliter:*
Cadmeis inclyta Bacchis
Aſperſa die dumeta rubent,

niſi: aſpera, *reliqua tolerabilia. Dumeta, inquit, nobilitata Thebaidum Baccharum orgiis, die aſperſa, rubent.*

136 Labor exoritur durus] *nox homini quaſi manus adducto ſomno ligat, ſoluit eas, & labori reddit dies. Dauid Pſal.* 103. Ortus eſt ſol & con-

gregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur. Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam vſque ad veſperum. *Et hæc ratio, ſecundùm nonnullos, cur mane Hebræis, Bocher* בֹּקֶר *à verbo Bachar, hoc eſt, quærere & diſcernere: nox verò Hereb, à verbo Harab, quod ligare ſignificat; etſi aliter Hicron. ab Oleaſtro in* 1. *cap. Gen. vide ibid. Epiſcopum Argolicenſem.*

Vielmius in 1. ca. Geneſ. בֹּקֶר עֶרֶב

137 Agitat curas] *q. v. l.* curis.

139 Dimiſſo] *Tres Veneti & Herbip.* immiſſo. *paſtoritium vocabulum immittere gregem. aptum admiſſo hiatu.*

140 Nondum ruptâ fronte] *nondum enatis corniculis.*

148 Thracia pellex] *Philomela in Luſciniam mutata. nam in arboribus luſciniæ, in domibus hirundines nidificant. vt Seneca per luſciniæ antelucanā diligentiam; ſic diei ortum, per hirundinis, in quam ſoror Procne conuerſa, ſollicitudinem, deſcripſit Iul. Montanus, apud Senecam epiſt.* 123.

Incipit ardentes Phœbus producere flammas,
Spargere ſe rubicunda dies. iam triſtis hirundo
Argutis reditura cibos immittere nidis
Incipit, & molli partitos ore miniſtrat.

ex quibus illa, ſpargere ſe rubicunda dies, *& aliud*, argutis nidis, *noſter imitatus, cum dixit*: aſperſa die dumeta, *& mox;* querulos nidos, *pro ipſis auibus.* Turbáque circum] *Mogunt.* tubáque certat. *Herbip. & Veneti omnes*; turbáque circa. *neutrum recipio.*

153 Exeſis pendens ſcopulis] *ſimilia de piſcatore Theocriti* εἰδυλ. κά.

—— ἐμαυτὸν
ἐν πέτρᾳ μεμαῶτα· καθεζόμενος δὲ δοκεῦον
ἰχθύας, ἐκ καλάμων δὲ πλάνον κατέσειον ἐδωδάν.

—— meipſum Conantem in rupe piſces capere. ſedens autem obſeruabā Piſces, ex arundine verò ſuſpenſam fallacem quatiebā eſcam.

154 Deceptos inſtruit hamos] *à piſcibus. fallax enim & doloſum genus piſcium, teſte Theocrito. vnde & Moſchus eidyl.* δ'.

ὁ ἰχθὺς ἀπλανος ἄγρα. & piſcium doloſa venatio.

155 Preſſa] pondere appenſi piſcis depreſsâ.

157 Linea] *Setaceus funiculus, cui hamus appendet. Hîc tantum deſcribitur retrahens, ſiue hamatoria piſcatio, & de piſcatore hamotrahone agitur. ſunt & piſcationum genera, retinacularia, tridentea ſeu fuſcinalis, percutiens & ignifera. Plato fusè de his ſpeciebus egit in ſophiſtā ſiue de ente: inde licebit petere. retinaculariæ pulcherrimum exemplum præbet Philoſtratus in imagine Piſcatorum. Omiſit Seneca in hac deſcriptione agricolarum matutina ſtudia, de quibus Attius,* in Oenomao:

Forte, ante auroram radiorum ardentem indicem,
Cum ſono in ſegetem agreſtis cornutos cient
Vt rorulentas ferro terras perfidas
Proſcindant, glebáſque aruo ex molli excitent.

158 Quibus eſt vitæ tranquilla quies,
Et læta ſuo, paruóque domus,

Spes & in agris.
Turbine magno ſpes ſollicitæ

Vrbibus errant] *hæc multorum codicum lectio, & ita N. nec video quicquam in eâ vitij aut tenebrarum. totidem verba Herbip., Veneti, & Lugdunenſ. niſi quòd carmina aliter patiuntur, ſed minus accuratè. Mogun. eodem modo, niſi quòd corruptè;* iam ſpes in agris *pro quo fortè ponendum;* iam ſpes magnis, *aut vt Lipſij manuſc.* ſpes iam magnis, *& transponendus verſus vt ipſe indicauit:*

Spes iam magnis
Vrbibus errant, trepidíque metus,
Turbine magno ſpes ſollicitæ.

Læta ſuo paruóque] *veræ diuitiæ ſorte ſuâ contentum viuere. de quo grauiter Cenſorinus lib. de die Natali:* Igitur quoniam quiſque non quanto plura poſſidet, ſed quanto pauciora optat, tanto eſt locupletior: opes tibi in animo maximæ; eæ quæ non modò bona generis humani præcedunt, ſed quæ ad Deorũ immortaliũ ęternitatem penitus accedunt. Quod enim Xenophon Socraticus dicit: NIHIL EGERE EST DEORVM; QVAM MINIMVM AVTEM, PROXIMVM A DIIS. *Rectè Epicurum Seneca, lib. de paupertate, reprehendit:* Illa verò non iam paupertas eſt, ſi eſt læta. *in quibus verbis addidi negationem ex membran. Burdegalen. & ex epiſt. 2. vbi iiſdem verbis, referens dictum Epicuri:* Honeſta res eſt, læta paupertas, *ſubdit:* Illa verò non eſt paupertas, ſi lęta eſt. cui enim cum paupertate bene cõuenit, diues eſt. non qui parum habet, ſed qui plus cupit, pauper eſt. Quid enim refert, quãtum illi in arcâ, quantum in horreis iaceat, quantũ paſcat, aut fœneret; ſi alienis imminet, ſi non acquiſita, ſed acquirenda computat? Quis ſit diuitiarum modus quæris? primus, habere quod neceſſe eſt; ſecundus, habere quod ſat eſt.

161 Trepidíque] *q.v.l.* timidíque.

163 Superbos aditus regum, duráſque fores] *ſoliti clientes ante patronorũ fores operiri, donec ſalutatum intromitterentur. docet Nonius:* Inuenitur etiam *(ait)* apud veteres doctos, veſtibula ob hanc ſignificantiam dicta; quòd in his locis ad ſalutandos dominos domorum quicunque veniſſent, ſtare ſoleant, dum introeundi daretur copia: atque ob hanc conſtitionem & quaſi conſtabulationem, primos ingreſſus domorũ, veſtibula nominatos. *habebant autem ſuperbi iſti clientium tyranni (quos* & Reges, & Dominos *vocatos ex multis locis Valerij Martialis colligitur) libros, in quibus admittendorum erant conſcripta nomina, diſtributa per claſſes, primam, ſecundam, & deinceps: vt nimirũ eo ordine ſalutare permitterentur. ita contingebat, vt qui ſummo mane venerat, partem de ſolidâ nonnunquam exſpectando nocte demeret, antequã intromitteretur, eo quòd vltimarum claſſium eſſet. quare merito vocat,* duras fores, ſuperbos regum aditus, *& expertẽ ſomni clientulũ illas colere. conſuetudinis aſſiduus teſtis Iuuenalis, Sat. 5.*

Hæc verba poſui partim à me, partim à Turn. caſtigata.

——— ſollicitus, ne
Turba ſalutatrix iam tota peregerit orbem

Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſerraca Bootæ.

hoc eſt, nocte media. & ipſemet Seneca lib. 6. de benefic. Quid? tu libros, quos vix nomenclatorum complectitur aut memoria aut manus, tu amicorum æſtimas eſſe? nō ſunt iſti amici, qui agmine magno ianuam pulſant, qui in primas & ſecundas admiſſiones digerūtur. conſuetudo eſt iſta vetus regibus, regéſque ſimulantibus. populum, amicorum deſcribere. Eſt proprium ſuperbiæ magno æſtimare introitū ac tactum ſui liminis: & pro honore dare, vt oſtio ſuo propius aſſideas, vt gradū prior intra domum ponas: in quâ deinceps multa ſunt oſtia, quæ receptos quoque excludunt. Apud nos primi omniū Gracchus, & deinde Liuius Druſus inſtituerunt ſegregare turbā ſuam, & alios in ſecretum recipere, alios cum pluribus, alios vniuerſos. habuerunt itaq. iſti amicos primos, habuerūt ſecundos, nunquam veros. Amicum vocas cuius diſponitur ſalutatio? aut poteſt huius tibi patere fides, qui per fores malignè apertas, non intrat, ſed illabitur? *D. Hieron. in epiſt. ad Euſtochium de virgin. ſeruan. dixit*, diſponere ſalutationes; *meminit etiam, in epiſt. ad Pammachium de obitu Paullinæ. Sed & Seneca epiſt.* 4. Non eſt (*inquit*) neceſſe ſuperbis aſſidere liminibus. *vnde elucidatur alius eius locus:*

Licet omne tuâ vulgus in aulâ
Centum pariter limina pulſet:
In tot populis non vna fides.
Pauci Reges, non regna, colunt.

alludit ad multas illas ianuas, quæ in domibus potentiorum: eodem Columella Moderatus lib. 1. de re ruſt. An honeſtius duxerim mercenarij ſalutatoris mendaciſſimum aucupium, circumuolitantis limina potentiorum, ſomnúmque Regis ſui rumoribus augurātis: neque enim rogāti quid ageretur intus, reſpondere ſerui dignantur. An putē fortunatius à catenato repulſum ianitore, ſæpe nocte ſerâ ingratis foribus adiacere, miſerrimóque famulatu, per dedecus, faſcium decus & imperiū, profuſo tandem patrimonio, mercari? *Dion Nicæus (vt docet Xiphilin. in Tiberio) ſcripſerat, etiam ipſos Coſſ. primâ luce ſemper veniſſe domum Seiani cuius ſalutandi cauſâ, ſolitam quoque ad eiuſdem fores, tantam hominū multitudinem concurrere, vt ſe mutuo de loco dimouerent & expellerent, metuentes ne, aut ab eo non conſpicerentur, aut viderentur ex vltimis eſſe: quod ille obſeruaret cuncta diligentiſſimè, atque inprimis verba nutúſque primariorum hominum. Vtinam nulla hodie in aulis noſtris talia vanæ adulationis mancipia: Vtinam nulli Seiani! non eſſent illi, ſi iſti non forent. Qui tandem ambitioſo hoc aucupio ad dominium perueniebant, in Africâ* Peruentores *nominabantur, docet D. Auguſtin. lib. 2. de conſen. Euangel. cap.* 20. Tenuit conſuetudo; vt iā etiam vulgò peruētores appellentur, qui ad potentiam quorumlibet, tāquam inacceſſibiles amicos, per conuenientium perſonarum interpoſitionem ambitionis arte pertingunt. *Eâ gratiâ ſeruulos pretio corrumpebant, Commentarius Iuuenalis*: Feſto die ſuo ſer-

Suſtuli ex hoc loco Columellæ tria menda.

uis donare cogimur, vt admittamur ad ſalutationem Dominorum. *Adſcribere poſſem duo præterea de ſalutationibus hiſce loca, vnum Tertulliani lib. de pœnitentia cap. 11. & alterum D. Cypriani ad Donatum; ſed non vacat omnia deſcribere.*

105 Hic nullo] *ſic ceteri, præter Lugdunenſ. qui:* ac, *pro;* beatus, *Herbipolenſ. & Veneti duo;* beatas *beatæ opes, quòd beare videantur.* beatus *verò nullo ſine ipſe auarus, quia;* quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ. *quo quis pecunioſior, hoc auidior. nihil humanum appetitum, præter Deum, ſaturat; in nullo alio conquieſcit. Cenſorinus, de die Natali:* Munera ex auro, vel quæ ex argento nitent, cælato opere nonnunquam materiâ cariora, ceteráque hoc genus blandimenta inhiant ij, qui vulgò diuites vocantur. *vocantur & putantur, non ſunt. quare? quia ſinguli, quod vnus eorum apud Lucilium dicunt:*

Nam ſi quod ſatis eſt, homini id ſatis eſſe potiſſet,
Hoc ſat erat: nunc, cùm hoc non eſt, quî credimu' porrò
Diuitias vllas animum mî explere potiſſe?

rectè & verè Varro, Eumenidibus: —— denique auarus,
Quis ſanus? cui ſi ſtet terra & traditus orbis;
Furando tamen, ac morbo ſtimulatus eodem,
Ex ſeſe ipſe aliquid quærat, cogátque peculi.

S. Columbanus Abbas:
Semper auarus eget, nec habet, quod habere videtur.

Seneca lib. 2. de benefic. Nunquam enim improbæ ſpei, quod datur, ſatis eſt, & maiora cupimus, quo maiora venerunt, multóque concitatior eſt auaritia, in maiorum opum congeſtu conflata: vt flammæ infinito (*ſic membranæ Burdegal.*) acrior vis eſt, quo ex maiore incendio emicuit. *Lucilius, apud Nonium: ſtulti vt arbitror nomine auarum ſignificans, ita ſcripſit, vt ego quidem recenſeo:*

Denique vti ſtulto nil ſit ſatis, omnia cùm ſint, *Nonius in ſtultum.*

A Senecâ epiſt. 109. hi verſus veteris poëtæ adducuntur.
Deſunt inopiæ multa, auaritiæ omnia.
In nullum auarus bonus eſt, in ſe peſſimus.
Is minimo eget mortalis, qui minimum cupit.
Quod vult habet, qui velle quod ſatis eſt poteſt.

Suſpicor eſſe ex Mimis Laberij, vel P. Syri, vel Matij.

197 Congeſto] *ſic Seneca;* in maiorum opum congeſtu. *ſic Claudianus lib. 1. de rap.* Mens congeſta: *quo loco nos in Not. de hac voce.*

169 Fluctúque magis mobile vulgus] *de plebis inconſtantiâ pulcrè Herodotus:* Etenim populari multitudine, nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos, qui tyranni impotētiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere ſæuitiam, nequaquam tolerandum eſt. Nam tyrannus, ſi quid facit, intelligens facit: at plebi ſuū eſt, nihil intelligere. Quo enim pacto ſciat, qui neque edoctus eſt; neque honeſtum nouit, ne domeſticum quidem; qui ad res agendas, ſine conſilio

præceps ruit torrenti flumini ſimilis? *& Polybius Megalopolites*; talis eſt quælibet plebs & turba, vt facilè fallatur, & ad quiduis inducatur, vnde illi frequenter, id quod mari, accidit, quemadmodum enim mare naturâ ſuâ innoxium eſt rectè vtentibus & firmum; ſi verò violenti flatus in illud irruerint, tale redditur vtentibus, quales ſunt venti, à quibus circumquaq; impellitur: ita & multitudo talis redditur vtentibus, quales habet duces & conſiliarios. *Statius lib. 2. ſiluar.*

——non mobile vulgus. *Meritò de omni id vulgo: ſed meritiſſimè Horatius de plebe Romanâ*, Quirites mobiles. *nam (quod interpretes non aduertêre) ſcribit Herodianus*, etſi vbique vulgus ſemper ad res nouas leuiſſimum, tamen Romana plebs inprimis, quæ ex magnâ variáque peregrinorum etiam multitudine conſtat, longè ceteris mobilior eſt. *& mox apud eundem Maximinus dicit notiſſimam eſſe* Romani populi leuitatem & inconſtantiam. *De omni plebe ſic tyrannus Agrigentinorum epiſt.* 77. δῆμος ἅπασ' ἄτακτος, ἄνους, ἄπρακτος, ἑτοιμότατος ἐφ' ὅ, τι τύχοι μεταχθῆναι, ἄπιστος, ἀβέβαιος ὀξὺς, προδοτικὸς, ἐψευσμένος, φωνὴ μόνον, ἀνωφελὴς, καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ πρὸς ἔπαινον εὐχερὴς τ' οὔτ' ἐστὶ, τὸ μετ' ἐνδείξου προπηλακισμοῦ φθείρεσθαι, τὸ δήμῳ πολιτευόμενον ζηλεῖν ἀρέσκειν. Vulgus omne incompoſitum eſt, demens, inexpertum, ad quiduis mobile cum fortunâ, infidum, inconſtans, acerbum, proditorium, mendax, vox inanis, inutile, ad irã & laudem procliue. Simile autem cum glorioſâ contumeliâ peſſum ire; & in gerendâ repub. quærere vulgo placeas. 170 Voluit] *melius Moguntinenſ. & Veneti duo, & Lugdun. & Baſil.* tollit, *quam reliqui*; voluit.

171 Clamoſi fori iurgia vend.] *de quattuor cauſidicorum generibus lege Ammian. lib. 30. paullo pòſt princip. & cernes aduocatos procuratoréſque improbos ſuis coloribus ornatos. Videtur ad hunc locum reſpexiſſe Apuleius Apolog.* 1. Mercenaria (*inquit*) loquacitate effutierunt; quæ etſi poſſunt ab his futiliter blatterata, ob mercedem & authoramenta impudentiæ, deprehenſa haberi, iam conceſſo quodam more rabulis id genus, quo ferinæ ſolent linguæ ſuæ virus alieno dolori locare, *&c.*

Rabioſi] *à rabie, dicti forenſes rabulæ, teſte Nonio.*

176 Dum fata ſinũt, viuite] *indulgete genio, in vetuſto marmore Romæ;*

Sed quid ego hæc cerno, mea ſunt hîc oſſua in ollâ
Condita. viue hoſpes dum licet, atque vale.

Pœni fortè hoc Epitaphium. nam temporibus D. Auguſtini, etiam & Arnobij, in Africâ non, os, *ſed* oſſum; *nec* oſſa, *ſed* oſſua *dicebant: vt teſtatur D. Auguſtin. in Pſal.* 138. *ſignificans id Grammaticorum ſui temporis conuiciis excipi ſolitum. immeritò. nam Terentio, Gellio, Soſipatro probatur. Sed ad rem. illud poëtarum viuere, mori potius putarim. viuere erit, ſi vitam non ad Sardanapali notum illud, ſed ad Chryſippæam quandam normam inſtituamus. refert Athenæus iſta Chryſippi:*

εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε,
τερπόμενος μύθοισι φαγόντι σοι οὔτις ὄνησις.

καὶ γὰρ ἐγὼ σποδός εἰμι φαγὼν ὡς πλεῖστα καὶ ἡσθεὶς
ταῦθ' ἔχω ὅσσ' ἔμαθον καὶ ἐφρόντισα καὶ μετὰ τούτων,
ἔσθλ' ἔπαθον, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἡδέα πάντα λέλειπται.

Cum te mortalem cognoueris, excole mentem,
Lætatus ratione. cibi nil copia prodeſt.
Sæpius ipſe malis ſum læſus pluribus eſcis.
Sunt mihi quæ didici, ſunt quæ meditabar, & vnâ
Quæ bene ſum paſſus. ſunt cetera cuncta relicta.

vide Athen. lib. 8.

179 Rota præcip. voluitur anni] *N.* vertitur. *non tamen rectiùs; ſed æquè bene. nam & Papinius,*

In terga reuoluitur annus. *& Virgilius:*
Atque in ſe ſua per veſtigia voluitur annus.

vnde & dictum vult Macrobius. De humanæ vitæ periodo multa in aduerſ. addi poſſent nonnulla, ex Phlegontis lib. περὶ θαυμασίων καὶ μακροβίων, *& Cenſorino in lib. de die Natali, Crinito lib.* 7. *de honeſta diſcipl. cap.* 10. *Cardano lib.* 12. *de ſubtil. & pulcherrima ex inſigni noſtri temporis philoſopho & Medico Franc. Valleſio Hiſpano, ſacræ philoſophiæ cap.* 7.

Præcipitis] *Hippocrates*: Breuis quidem eſt vita.

180 Duræ peragunt penſa ſorores] *Auctor lib. de mundo ad Alex.* Tres enumerantur Parcæ, pro ratione temporum partitæ. Penſi enim fuſus, modò perfectus eſt, modò perficitur, modò verſatur. diſpoſitæ ſunt per tẽpora, vt prçterito vna aſcribatur, quæ Atropos dicitur; quoniam præterita omnia incommutabilia ſunt. futuro, Lacheſis: omnia enim naturaliter minantur exitu. inſtanti, Clotho: quippe quæ conficiat, & ſua cuique neat. *quod latiùs explicat Theodoretus lib.* 6. *de curat. Græcan. aff. alias mythologias comminiſcitur Plato in Timæo (quo loco multa effutiunt eius Scholiaſtæ) item Plutarchus lib. de fato, lib. de Deo Socratis. lib. de facie orbis Lunæ, &* 9. *Sympoſ. q.* 14. *Latina Parcarum nomina auctore Cæſellio Vindice in Antiquis lectionib., ſunt* Nona, Decima, Morta. *Liuius in Odyſſ.* Quando dies adueniet quem præfata Morta eſt. *exſtat de Parcis lib. Marinæi Siculi, multa Soncinus Bentius in lib. de Felicitate, & Lilius Syntagm.* 6. Parcæ *etiam* Fatæ *vocatæ.*

181 Reuoluunt] *voluere, & eius compoſita propria Parcis vocabula & Fato, vt docet Valens Guellius in lib.* 1. *AEneid Virgil.*

——— ſic voluere Parcas. *& in Georg.*
——— mollia penſa deuoluunt. *Tibullus ex caſtigatione Beroal.*
Quod nolim noſtros euoluiſſe Deos.

Parcæ voluunt, deuoluunt, euoluunt, *fata quando illa decernunt;* reuoluunt, *ſi decreta ſua reſcindunt, & retractant.*

188 Rapidis] *Moguntin.* rabidis. *non probo.*

189 Nulli ſcriptum] *præſtitutum, vt bene exponit Franciſc. Polletus libro* 1. *fori Romani cap.* 9. *Eguianus*; ſcripto. *Nulli inquit ſemel in album moriturorum relato, permiſſum extendere terminum.*

Sigon. lib. 2. de iudic. c. 12 & ca. 21 Polletus li. 5. fori. Ro. ca. 7.

190 Vrna] *Iudices ſortito coniectis in vrnam tabellis legebantur, auctore Aſconio. ſed de hac vrnâ non loquitur noſter: verùm de vrnâ quæſitoris. Quæſitor enim cuſtodiebat vrnas, quæ in tribunali paratæ, ad ſortes ducendas, & ad tabellas in quibus ſcriptæ iudicum ſententiæ, immittendas. Virgilius:*

Quæſitor Minos vrnam mouet. *Statius*: Ibimus omnes,
Ibimus immenſis vrnam quatit Æacus vmbris.

191 Alium multis] *ſimillimus locus apud Syneſium hymno* I.

τί γὰρ ἀλκὰ, τί δὲ κάλλος,
τί δὲ χρυσὸς, τί δὲ φάμα,
βασιλήϊοί τε τιμαί,
παρὰ τὰς Θεοῦ μερίμνας;
ὁ μὲν ἵππον εὖ διώκοι,
ὁ δὲ τόξον εὖ τιταίνοι,
ὁ δὲ θημῶνα φυλάσοι
κτεάνων, χρύσειον ὄλβον·
ἐτήρω δ᾽ ἄγαλμα χαίτη
καταειμένη τενόντων·
πολυΰμνος δέκει εἴη
παρὰ κούροις, παρὰ κούραις,
ἀμαρύγμασι προσώπων·
ἐμὲ δ᾽ ἀψόφητον εἴη
βιοτὰν ἄσημον ἕλκειν,
τὰ μὲν ἐς ἄλλους ἄσημον,
τὰ δὲ πρὸς θεὸν εἰδότα.
Quid enim vires, quid forma,
Quid verò aurum, quid fama,
Regiíque honores;
Si conferantur cum curis de Deo?
Alius equum citò agitet,
Alius arcum bene tendat,
Alius aceruos cuſtodiat
Opum, aureas diuitias:
Alij verò [*ſit*] Deus coma
Demiſſa ceruicibus:
Celebris admodum alius ſit
Apud iuuenes, apud puellas,
Nitenti decore vultus:
At mihi tranquillam liceat,
Vitam ignotam ducere,
Deo autem notam.

hac de re, & contemnendis omnibus, quæ præclara ſtolidus mundus opinatur, exſtat diſertiſsima D. Gregorij Nazianzeni Od. 2. *cuius initium,* τί σοι θέλεις γίνεσθαι. *Quæ ſic legi, ſic intelligi velim, vt non ad ignauum ocium quenquam excitent: ſed ad ambitionem & auaritiam duas aulicas peſtes fugiendas;*

ad

ad publicum commodum, non ſuum; ad Dei gloriam, non ſuam laudem. Præclarè D. Chryſoſtomus in vita S. Babylæ, ſcribit, Bonum virum publicâ auctoritate non priuatâ, ſua omnia metiri. Sanè qui nemini viuit, nec ſibi: niſi nullus ipſe, ſed tunc nec viuit. vide Senecam epiſtola ad Lucill. 56. Porrò locus hic alio ordine in Moguntin. Herbipolenſ. & Venetis tribus:

Cæloque parem tollat & aſtris
Alius curru ſublimis eat:
Me mea tellus lare ſecreto
Tutóque tegat.

201 Crine ſoluto Megara] *propter necem patris ac fratrum: de quo more dicam ad Chor. 1. Troad. nunc tantùm, ſic intelligi Propertium lib. 2.*

Nec toties propriis circum oppugnata triumphis
Laſſa foret crines ſoluere Roma ſuos.

de bellis ciuilibus, quibus magnam ſtragem, & penè internecionem ciuium lugere Roma coacta, & iam defeſſa.

202 Tardúſque ſenio] *Pacuuius in Hermionâ:*

Habet hoc ſenectus in ſe, cùm pigra eſt ipſa, vt ſpiſſa omnia
Videantur confieri. *cauſa Ariſtoteli, quia ſenes arido terreo abundant, vnde & carioſi & ſitu obſiti.*

IN ACT. II.

209 Antequam lætam domum] *fortè ex Sophoclis Trachiniis, vbi Deianira]* —— λέχος γὰρ Ἡρακλεῖ κριτὸν
ξυστᾶσ', ἀεί τιν' ἐκ φόβου φόβον τρέφω
κείνου προκηραίνουσα. νὺξ γὰρ εἰσάγει,
καὶ νὺξ ἀπωθεῖ διαδεδεγμένη πόνον.
Nam toro ex quo potita ſum Herculis, ſemper alius
Succreſcit ex alio pauor, & illi vt bene
Sit, cura me torquet grauis, & labor
Semper alius alium excipit. certaminum
Nullus eſt modus —— *ſic vertit vir magnus: nimis tamen licentiosè, parúmque fideliter. Moſchi Megara εἰδ. β'.*
πολλοῖσιν δύστηνος ἰάπτομαι ἄλγεσιν ἦτορ
αἰεὶ ὁμῶς· δακρύων δὲ πάρεστί μοι οὐδ' ἱερωὴ
ἀλλὰ πόσιν μὲν ὁρῶ παῦρον χρόνον ὀφθαλμοῖσιν
οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ· πολέων γὰρ οἱ ἔργων ἑτοῖμον
μόχθων, τοὺς ἐπὶ γαῖαν ἀλώμενος ἠδὲ θάλασσαν
μοχθίζει —— Multis doloribus corde crucior
Eodem modo ſemper. neque à lacrymis vlla eſt quies.
Sed maritum dum tam breui tempore conſpicio oculis
Domi noſtræ. nam illi multorum præ manu eſt opus
Laborum; quos terrâ maríque oberrans ſuſtinet.

210 Meat] *mendosè m. ſ. aliqui, & excuſi veteres;* exeat. *nam* meat *antiquæ notæ verbum, quo Lucretius ter quatérve vſus.*

211 Nec vlla requies] *Euſtathius prodidit natum Herculem quartâ Lunâ, quâ qui naſcuntur laborioſam ſint acturi vitam : & quia talis imprimis Hercules fuit; qui vel pro ſe, vel pro aliis labores multos perferunt,* Tetradiſtæ *ſeu* quartâ Lunâ editi *vocantur . ſed & quinctâ Lunâ aliquid inchoare inauſpicatum fabulantur, ex Virgilij Georgicis. vide Adag.* εἰ τετράδι γεγενῆσθαι, quartâ nati Lunâ : *quam Herculis ſidus appellat L. Florus libro* 1. *hiſtor. cap.*18.

212 Apprime] *Eguian. lib.* ad prima. *hoc eſt, ad ipſa principia. vix natus, & iam hoſtilia molitur. puto veram lectionem.*

214 Monſtra] *incipit narrare Herculeos labores, quos latè proſequuntur Euripides in* μαινομένῳ, *chor.*1. *Apollonij Schol. in lib.* 4. *Virg. Aeneid.* 8. *Ouidius* 9. *Metam. & in epiſt. Deianiræ, Claudianus in carm. de laude Herculis, & Apollodor. lib.* 2. *Biblioth. in eo diſſentiens, quod hunc furorem cunctis laboribus priorem ſtatuat, quem poſteriorem reliqui. breuiter eos complectitur Martialis lib.* 9. *Epigramm. penult. ad Domitian. laudes Herculis ornatè celebrat Ariſtides orat. in Herculem tom.*1.

215 Gemina criſtati] *rectè nuncupat criſtatos : cùm tamen draconem à Cadmo necatum non ſcribat criſtam habuiſſe. quia hic fontis accola, & Philoſtratus ſcribit angues aquatiles criſtâ carere.*

218 Remiſſo] *non turbato. imò cum riſu ſi Claudianum audimus. pugnam deſcribit Theocritus, in Heraliſco ſeu* εἰδ. 25. *quidam m. ſ. & impreſſi Venet. ac Herbipol.* Remiſſo pectore ac placido intuens. *non quod pectore intuebatur (quis hoc ſomniet?) ſed quod cùm intuebatur, pectore erat pacato, & timore vacuo. alij m. ſ.* remiſſo pectore, vultu ac placido intuens, *abundat vna vox. Lipſij liber dubio procul melius* : remiſſo lumine ac placido in.

220 Tenera manu] *Theocritus* ;

θῆρε δύω χείρεσσιν ἀπρὶξ ἁπαλαῖσιν ἔχοντα
συμπλέγδην. Belluas duas tenaciter manibus teneris prementem Conſtrictim.

223 Præluſit] *ſpecimen præbuit pugnæ cum Hydrâ conſerendæ. Hippol.* 1058. præluſit iræ. *Troad.* præluſit tuis iam Troia fatis. *Seneca epiſt.* 93. illi meliori vitæ longiorique præluditur. *Caſsiodorus lib.*1. *varior.* Ars enim bellandi, ſi non præluditur, cùm neceſſaria fuerit, non habetur. *militaris ergo vox. has autem præluſiones veteres,* battalias *quaſi* battualias *vocaſſe docuit me Adamantius Martyrius apud Caſsiodor. de Orthograph. Latinum ergo vocabulum Itali, Hiſpani, & Galli vſurparunt, ſed minus deflexum Hiſpani* ; batalla.

Mænali pernix ferâ] *à Mænalo Lycaonis F. dicta Mænalos vrbs Arcadiæ, cuius incolæ viri Mænalij, mulieres Mænaliæ & Mænalitides : apud Stephan. vitiosè legitur ;* μαιαλίτης *pro* μαιναλίτης. *ſaltum vrbis vocant* μαίναλα: *eſt & mons Mænalos, & Galatiæ vrbs Mænalia.*

222 Multo decorum] *Euripides* :

Aureo quoque decoram capite
Maculoſam capream

Vaſtatricem venatorum
Conficiens ſpiculo venatorio.

Pindarus, Auricornem ceruam. *habes autem geminum vnà in re commentum, ceruæ cornua, eáque aurea: cùm in hoc genere in pleriſque regionibus ceruæ cornibus careant. quid tamen obſtat, quominus alicubi ſint cornutæ? nam & multis Callimachus, & huic Herculeæ Diodorus Siculus, & ei quæ Telephi nutrix Anacreon cornua tribuerunt (plura Cælius lib. 7. antiq lect. cap. 15. Pierius lib. 7. Hieroglyph.) Ego tamen valde ſuſpicor per enallagen* ceruam *Grecos pro* ceruo *poſuiſſe. more Atticorum, qui* τὴν ἔλαφον, *&* αἱ ἔλαφοι, τὰ κέρατα, *articulum femineum iungunt maſculino nomini. Hebræi quoque velocitatem exprimere volentes nuſquam (quòd ſciam) in ſacris litteris* ceruorum, *ſed vbique* ceruarum *meminere, Habac. 3. Pſalm. 18. 2. Samuel. 22. & alibi.*

223 Nemeæ timor] *Nemea Arcadiæ Silua. in hac Leo, quem Hercules lacertis ſtrangulauit: dictus & Bembinæus à Bembinâ vrbe Nemeæ. Panyaſis:*

δέρματέ θήρειον Βεμβινήταο λέοντος·
Pelliſque fera Bembinatis leonis.

Item: καὶ Βεμβινήταο πελώρου δέρμα λέοντος.
Et Bembinas monſtroſi pellis leonis. *pugnam deſcribunt noſter Oetæo verſ. 1233. Claudian. in laude Herc. Theocritus* εἰδ. *26.*

226 Suiſque Regem] *iuxta hanc Aeaci legem:*
Si quod quiſque facit patitur, iuſtiſſima lex eſt.

227 Erymanthi] *montis Arcadiæ, vbi & eiuſdem nominis flumen, iuxta Pauſan. in Eliac. ſeu lib. 5. pugnam vide apud Claudian.*

228 Taurúmque] *prælium hoc idem Claudian. commemorat. Heraclides Ponticus, in Homeric. allegoriis, per aprum, intemperantiam; per leonem inconſultum & temerarium impetum; per taurum, iracundiam; per ceruam, inanem metum; per Augiæ ſtabulum, vitæ fœditatem; per Stymphalides, auaritiam; per hydram, ignorantiam; per Cerberum, tres philoſophiæ partes, intelligit.*

231 Paſtor triformis] *Geryon; qui gregis dominus: at Opilio fuit Eurytion, eius canis Orthus, Heſiodo in Theogon. Schol. Apollonij lib. 4. & Schol. Pindari in Iſthm. & Silius Italicus:*

——illatrat ieiunis faucibus Orthus
Armenti quondam cuſtos immanis Iberi.

ſic enim olim caſtigauit Laurent. Balbus Lilienſis, in annotat. & emendat. in Val. Flacci Argon. editis Compluti anno CIↃ. IↃ. XXIV. *vnà cum contextu, non indiligenter recognito. Orthus hic Cerberi frater ex Echidnâ; alij Gargittion vocant. Cur vetuſtas Geryonem tricorporem finxerit, varia Palephatus in Fabul. Arrianus li. 2. rer. Alex. Plutarchus in Politic. Lucianus in Toxari, Eunapius in vit. Sophiſt. & Iuſtin. li. 44. de gregibus eius vide Plin. li. 4. c. 2. dictæ purpureæ & aureæ propter flauum colorem. indicat Martial. Epigram. de Bethica:* Vellera natiuo pallent vbi flaua metallo,
Et linit Heſperium bractea viua pecus.

habes alia quædam apud Cælium lib. 6. antiq. lect. cap. 7.

Tarteſſij] *quidam excuſi Venet. & Herbipol. & Lugdun.* Carteſij, *& deducunt interpretes à* Carteia. *eadem quidem* Carteia *&* Tarteſſus, *Plinio, Straboni & Melæ, nec diſſentit Silius, ſi serioſe attendas. prius ergo Carteia, inde Tarteſſus, denique Gaddir dicta. vide Plin. lib. 4. extremo, Melam lib. 2. & Strabon. lib. 3. à* Carteia *non deducitur* Carteſius; *ſed à* Tarteſſo Tarteſſius, *etiam Ouidio & Silio. quare hoc loco id tuendum cum Baſileenſ. & Lipſienſib. & m. ſ. plerisque. nam ceteri;* Tarteſius. *malè, vt tamen veram ſcripturam ſtabiliant. apud Appianum mendosè* χαρτήσσος, *pro* ταρτήσσος *vrbi nomen volunt Græci dediſſe flumen* ταρτησσὸν *ortum ex Argenti montibus, vt aiunt Strabo & Stephan.; & idem Strabo poſtea natum ſcribit ex Oroſpedâ, vt videantur mihi montes illi argenti eſſe Straboni,* Oropeſæ *montes. Tarteſſus flumen Græcis, qui poſtea Bethys, teſte Strabone. Steſichorus de hoc ipſo armento agens:*

> σχεδὸν ἀντιπέρας κλεινᾶς Ἐρυθείας
> Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ πηγὰς ἀπείρονας ἀργυροῤῥίζους.
> Nata ex aduerſo ferè inclytæ Erytheiæ
> Tarteſſi amnis ad fontes immenſos argenteis radicibus.

Regio dicta Tarteſsis, Eratoſtheni, Artemidoro, & aliis. Anacreon:

> ἐγὼ τ' ἂν οὔτ' Ἀμαλθίης βουλοίμην κέρας οὔτ' ἔτη
> πεντήκοντά τε κἀκατὸν Ταρτησσοῦ βασιλεῦσαι.

Non cornu Amaltheæ mi, nō poſco quinquaginta centúmq. regnare annos Tarteſſis beatis. *Homerus:* ταρτήσσιον ὄλβιον ἄστυ. *Herodotus etiam in Clio incolas vrbis vocat Tarteſsios. Nonnulla de Tarteſſo Liuius lib. 42. & Dionyſius Afer eius opulentiam celebrat. Salluſtius ſcribit à Pœnis ſeu Tyriis dictam,* Gaddir: *ego putem ab Hebræis, quibus Geder ſeu Gader* גדר *maceriam ſeu ſepem denotat, & eo nomine vrbs in tribu Iudâ fuit, etiam* Gedera, *Stephano, Antiochia. Solin, cap. 26.* In capite Bethicæ, vbi extremus eſt noti, orbis terminus, inſula à continenti ſeptingentis paſſibus ſeparatur; quam Tyrij à rubro mari profecti, Erythræam; Pœni lingua ſua, Gaddir, id eſt, ſepem nominarunt. In hac Geryonē æuum agitauiſſe plurimis argumentis probatur: tametſi quidam putent Herculem boues ex alia inſula abduxiſſe, quæ Luſitaniam contuetur, *Solini ſententiam ex Dionyſio Feſtus Auienus aſtruit, è quo fruſtrà conantur apud Solinum, legere,* ſeptum, *pro;* ſepem. *ſed & Plinius d. lib. cap. 22.* ſepem *ſcripſit, & ex* τὸ ſepem *potuere librarij deprauare* ſeptem. *nec omne ſeptum ſepes. Vocata etiam* Cotinuſa, *teſte Dionyſio, vocata & Aphrodiſias, niſi fallit Stephanus.*

232 Ab occaſu vltimo] *Silius libro* 3.

> Armat Tarteſſus ſtabulanti conſcia Phœbo.

234 Penetrare iuſſus] *Hercules in Africam proficiſcens duas apud Gades columnas dicitur poſuiſſe, & montes, Hiſpaniam connectentes Africæ, diremiſſe. ideo ait:* Vtrimque montes ſoluit, *&c. Mela lib. 1. cap. 4.* Deinde mons eſt præaltus, ei quē ex aduerſo Africa extollit, obiectus: hunc Abylam, illum Calpen vocant; columnas Herculis vtrumque: addit

ſama nomini fabulam; Herculem ipſum iunctos olim perpetuo iugo diremiſſe colles, atque ita excluſum antea mole montium Oceanum, ad quæ nunc inundat, admiſſum. *Ptolomæus & Dionyſius* ἄλυβαι *vocăt, ſuſpicor mendo calcographorum. Euſtathius Dionyſij Scholiaſtes has columnas prius Saturni, mox Briarei, demum Herculis vocatas tradit. de his quomodo accipiendum columnæ nomen, accuratè Strabo lib.3. & Adag.* ςῆλαι Ηράκλειαι 237 Etiam ruenti] *emenda;* & iam ruenti. *hoc eſt, minanti ſe iam iam ruiturum.*

239 Aurifera ſpolia] *quomodo hæc poma, ipſius Atlantis vſus operâ, Hercules abſtulerit, lepidè narrat Apollodorus lib.2. Biblioth. eiq́; conſentit Schol. Appollonij, addens hanc rationem à nymphis edoctum, quam illæ à Nereo vinculis conſtricto acceperant. vide Scholiaſt. Apollonij in lib. 4. circa finem, & Euſtathium in Odyſſ. η. fuêre hæc poma, mala citria, vt docet Athenæus li.3. cap.5.*

Serpentis] *cui nomen Ladon, teſte Apollonio & Piſandro.*

240 Lernæ monſtra] *hydram & cancrum ſubſidiarium. vel ſanè ſolam excetram vocat monſtra, propter multitudinem repullulantium capitum; quæ Simonides* XC. *Alcæus* L. *alij* VII. *nonnulli quinque tradunt. Pauſanias contendit vnicum fuiſſe, primúmque Piſandrum multiplicaſſe, vt fera videretur terribilior, & carmini ſuo plus dignitatis accederet. ita Pauſan. in Corinthiac. formam hydræ exhibet Heſiod. in Theogon. confodit Hercules, iuxta pleróſque ſagittis, iuxta alios necauit igne. Qui à ſagittis hydræ cruore imbutis, toxicum dictum volunt, parum probabili nituntur coniecturâ. Dioſcorides & Aegynetæ etymum malunt, non ab Herculeis ſagittis, ſed à Barbarorũ ſagittis hoc veneno illini ſolitis; Pomponius Sabinus in Virgil. & Brodeus Comment. in Græca Epigramm. à taxo quaſi taxicum deriuant. ſed hoc etiam merito diſplicuit Gorrhæo in Nicandri Alexipharm. & erudito noſtræq́; ſocietatis amantiſſ. Martiali Campano in Epigr. Auſonij de toxico. differt enim taxi venenum à toxico. Ego toxicum eſſe puto, quod Hiſpani, ab ipſo vſu, ſagittariam herbam* (yerua baleſtrera) *vocant, & ceruis transfigendis vtuntur. Nam Feſtus vocat ceruarium venenum, & eo ſagittas perungi ſolitas teſtatur. Sic intelligendum, quod Iul. Scaliger lib.1. Comment. Ariſtot. de plãtis ſcribit toxico Alpinos Pyreneosq́; latrones tela inungere. ſanè Nicander in Alexipharm. tradit hunc vſum Gerrhæis & Euphratæis præbuiſſe. vt vt eſt, non ſerpentis ſanies, ſed plantæ genus eſt, vnde conficitur, teſte Dioſcor. lib.5. & Galeno lib.2. antidoti; ſeu virgulti, ſimilis arbuſto thuris Lucanus docet lib. vlt.*

Non tam veloci corrumpunt pocula letho,
Stipite quæ diro virgas mentita Sabæas
Toxica, fatilegi carpunt matura Sabæi.

240 Numeroſum] *Euripides:* —— quin & multiplicem clamoſúmque canem Lernæ, Hydram igne perdidit.

241 Non igne] *alij lib. in his Mogunt.* Num.

243 Stymphalides] *aues ad Stymphalũ Arcadiæ lacum, vnde illas Hercules fugauit: pennas iaculabantur, inſtar ſagittarum, ferreas, teſte Euripide*

in Phrixo, Claudiano, Pherecyde, Hellanico, & Timagneto; natandi quoque peritæ, vnde Ploides *dictæ, Apollonio, Charonti ac Seleuco: Mulieres fuiſſe vult Mnaſeas, vide Apollonij Schol: in li.2.ver.* 384. *& ver.*1050. *Leonicum lib.2.var.hiſt.cap.77.&* Wottonum *lib.7.de differ.animal.cap.172.*

245 Thermodontiæ] *Regina Amazonum, Hippolyta.*

247 Augiæ] *deſcribit hoc ſtabulum Theocrit.* εἰδ. *26. tradunt tria boum millia in eo ſtabulaſſe, & triginta continuis annis nunquam expurgatum à foris; quando, pactâ Hercules mercede, immiſſo Minico, iuxta Pauſan. Eliac.1. vel, iuxta alios, Penco. ſeu Pignione, aut Alpheo, omnem fimum euerrit. Vide Adag.* Augiæ ſtabulũ. Augiæ] *Mogunt.* Augei. 249 Paucis auctorem] *peperit orbi pacem Hercules, vnde in Numiſmatib. dicitur* pacifer.

250 Proſperum] *ſcelera quæ felicem exitum habent, ac impunè cedunt, virtutes vocantur. ſic Iuuenalis hortatur ſui temporis improbos:*

Aude aliquid breuibus gyaris aut carcere dignum,
Si vis eſſe aliquid —— *quando hoc verum, ſi non hoc æuo?*

256 Regium capitis decus] *coronam, vel diadema.*

257 Cum capite] *Creontis, quē vnâ cum liberis, Megaræ fratribus, Lycus interemit.* 258 Ferax Deorum terra] *Thebæ: de quibus Sophocles:*

οὗδ' ἢ μόναι τίκτουσιν αἱ θνηταὶ θεοὺς. Non ſolæ (*ſcil. Thebanæ*) Deos pariunt. *Dij Thebani, Bacchus, Palæmon, Leucothea, Hercules. ideo Manilius:* —— florentes oris Athenæ,
Sparta manu, Thebæ diuis —— *Iuſtin. lib.* 11. *ſcribit: Thebas non viros tantum, ſed etiam Diuos genuiſſe. Ariſtides in Panathenaicâ; Thebanos, dicit, Deorum ortu ſibi placere.*

Quem Dominum] *quàm vilem, quàm improbum: Lycum.*

261 Natus Amphion Ioue] *hic lyrâ vel cytharâ acceptâ à Muſis, ſecundùm Apollon. & Pherecydem; aut Apolline, iuxta Dioſcoridem; aut Mercurio, iuxta Philoſtratum (quam lyram in cælum tranſlatam, fingunt Homerus & Aratus) à Mercurio etiam muſicam didicit, teſte Antiopes auctore, apud Pauſan. in Boeot. & Horatio, & artem cytharœdicam homines docuit, auctoribus Plutarcho in lib. de Muſicâ, & Plinio lib.7.cap.56. qui addit alios id Orpheo, alios Lino tribuere. imò ipſe Plutarchus paullo pòſt Terpandro aſcribit. Amphionis carmine Thebas conditas Euripid. in Phœnyſſ. Philoſtratus in Imagin. & alij tradiderunt. Horatius:*

Mercuri, nam te docilis magiſtro,
Mouit Amphion lapides canendo.

265 Fecit] *propter Bacchum dicit, quem Thebani indigetarunt, præeunte Narceo, eius ex Phyſcoâ F. Vide Pauſan. Eliacor.1. Antiqua Scholia in illud Iuuenal.* Deſcendere iuſſit in cælum, *exponunt,* Deum fecit.

267 Ophionius cinis] *in magnâ lectionis varietate amplector iſtã multorum codicum: cuius ſententia; Thebani oriundi ex dentibus draconis, à Cadmo terræ mandatis, florentes olim, nunc penè ad exitium perducti, quidam libri* atque Ophionius cinis Quo recidiſtis? *ita Moguntin. & omnes veteres impreſſi. Baſileenſ. & Lugdun.* Ciuis atque Ophionius. *ſunt qui pro,*

Ophionius, *habent;* Amphionis. *Oblanca*; cinis atque Amphionis. *perperam. Baſileenſ. & Lugdunenſ. codicum lectio, non mihi improbatur, ſed meis manuſc. non probatur.*

272 Fértque quæ ferri] *ſuſtinet mala, quæ auertit ab aliis; patitur, quæ facit ne alij patiantur. ſic rectè Lugdun. & multi manuſc. & placet. non malè tamen Lipſienſ.* fértque quæ fieri. *Baſileenſ. corruptè;* fert quæ fieri vetat.

278 Depulſas] *ex veſtig. membranar. lego;* diſpulſas.

280 Diducto] *Eguian.* reducto. *Mogunt. & Herbip.* deducto.

282 Iugis] *Oſſæ atque Olympi.*

283 Flumini] *Peneo; qui iuxta Strabonem Macedoniam à Theſſaliâ ſeparat: ſed Cæſari, id Halyacmon præſtat.*

284 Dediſti] *ſic Herbip. & Veneti; Mogunt.* feciſti. *Lugdun.* ſtetiſti.

285 Huc mons & illuc] *continui montes, Oſſa & Olympus, diuiſi, admiſerunt aquarum fluenta, vt per medium ſpacium fluerent. Apollodor. lib.* 1. *putat hanc diuiſionem factam diluuio Deucalioneo; Seneca lib. 6. Nat. quæſt. terræmotu accidiſſe. ídque valde veriſimile.*

287 Theſſalus torrens] *multa quidem Theſſaliæ nobilia flumina, ſed poſtulant adiuncta, de Peneo intelligi: alioquin etiam per excellentiam ei hoc nomen competit. Apollonij Schol. in* 3. *ſcribit multa quidem Theſſaliam ornare influentia flumina, præcipua tamen cenſeri quattuor, Peneum, Apidanum, Paniſum, & Enipeum; excellere autem & nobiliorem reliquis Peneum, obſcurare aliorũ nomina.* ὁ Πηνειὸς τῷ ὀνόματι καὶ ἀκρατῶν, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιεῖ.

289 Afferens] *ſic primus Caietan. rectiùs ante illum, vt continent Mog. Eguian. & alij tres m.ſ. Herbip. etiam & primus Venetus;* efferens.

291 Oblitos ſui] *plerique mortuos omnium, quæ in vita egerant, obliniſci putabant, potatâ Lethes aquâ.*

292 Lucíſque pauidos *Manes lucifugos. vide ſup. in fine act.* 1.

295 Illum] *vnus Mog.* vnum. 297 Reditúſq. lentos] *fortè ad illud Penelopes:* —— lento tibi mittit Vlyxi.

299 Centena tauri colla] *vouet Ioui Taurorum Hecatomben, ſi ſibi detur adhuc Herculis conſpectu & coniugio frui: quod quia conſecuta non eſt; appoſitè irrito voco, & non impetratis optatis, improbatas etiam victimas illam fingit polliceri. quemadmodum apud Virgilium lib.* 3. *Aeneas cælicolum regi taurum mactat in littore,* cõmittens rem inſolitã & piacularẽ, vt mõſtro locum faceret ſecuturo, *inquit Macrob. li.* 3. *Saturn. c.* 11. *notans vetitum, Ioui taurum immolare: quod & Seruius annotauit li.* 3. *&* 9. *Aeneid. Atteius Capito li.* 1. *de iure ſacrificiorum, ait:* Ioui itaq. tauro, verre, ariete immolari non licet. *& poſtea:* Si quis fortè Ioui tauro fecerit, piaculũ eſto. *Labeo lib.* 68. *innuit etiam Neptuno, Apollini & Marti taurum non immolari. ſicut ergo Maro ad futura reſpexit, vt oſtenderet, non litatam; ſed ſecutum* horrendum dictu & mirabile monſtrũ: *ita noſter pari acumine ad euentum reſpiciens, vt oſtenderet Megaram mariti reditu, non modò non conſecutam miſeriarum, quem ſperabat, finem; ſed in maiores multo miſerias incidiſſe, hoſtiam fecit contrariam, votum improbum.*

Donatus tamen etiam taurum Iouis ſacrificio adhibet, & apud Ouid. lib. 4. Metamorph. Perſeus occiſo ceto, & Andromedâ liberatâ:

Diis tribus ille focos totidem de ceſpite ponit,
Læuum Mercurio, dextrum tibi bellica virgo,
Ara Iouis media eſt. mactatur vacca Mineruæ,
Alipedi vitulus, taurus tibi ſumme Deorum.

Iulianus etiam apoſtata ſuperſtitionis Ethnicæ diligentiſſimus quadam ad Libanium epiſt. ſcribit Berrhoeæ ſe in arce, more regio, taurum immolaſſe, & Silius lib. 15. *Scipionem idem factitaſſe:*

——— cadit ardua taurus
Victima Neptuno pariter, paritérque Tonanti.

Et eodem ſenſu Chor. Medeæ 59. Primus ſceptiferis colla Tonantibus Taurus celſa ferat tergore candido, &c. *An ergo iure id Pontificio priuatis interdictum, regibus Deorúmque filiis licuit dumtaxat, iiſq; omnibus qui ſuperiorem in terris non agnoſcebant? ſuſpicor. mira aliàs ſcriptorum diſſidentium pugna. Nec illud quidem Iuuenalis patitur ſubſiſtere, qui Sat.* 12. *in prin. priuatis quoque ſacrificiis Taurum tribuit. Sed quid ſi Satyricum dicam id reprehendere?*

299 Frugum parens] *non reiicio. nam ſcio, fruges Cereri ſacræ, vt inuentrici. Petronius Arbiter:*

Agricolas primos Cereri dare meſſis honores,
Palmitibus plenis Bacchum vincire, Palémque
Paſtorum gaudere manu: latet obrutus omni
Neptunus demerſus aquâ, Palláſque tabernas
Vindicat —— *ſic legunt. atqui tabernæ Bacchi, ſanè vinariæ, ceteræ Mercurii:** cauernas *virgo reſpuit, &, ſi quæ virginales, illas Dianæ venatrici permittit. reddantur litterariæ Deæ;* lucernæ *quas illi tribuerat Petronius, ſed ſenſu ambiguo. ſic Arnobius vocat,* Mineruam lucernarum modulatricem. *Porro pro;* parens: *non malè, Moguntin. Herbipolenſ. & Veneti;* potens. *& niſi fallor hoc Senecæ.*

*Sic reponũt nonnulli.

300 Secreta reddam ſacra] *de ſacris Cereris agit. Vide Hippolyt.* 106. *in Comment.* ſecreta. *quia non initiatis reuelare non licebat.*

301 Eleuſi] *Moguntinenſ.* Eleuſis.

305 Clauſum] *Moguntin.* claſſum. *ſecundus Venet.* claſum. *num ſcripſit?* caſſum. *mortui enim caſſi. non hoc vt amoueam illud;* clauſum. *ſed vt quid videri queat, indicem.*

308 O ſocia] *Initium colloquii faciunt mei manuſc. & Moguntinenſ. & Herbipolenſ. Non tamen ſuperuenit in ſcenam prodiens Amphitryo; prius enim prodierat vnà cum Megarâ, vt ex fine præcedentis Chori conſtat. quare putem non eſſe à ſuperioribus ſeparanda.*

310 Meliora mente concipe] *melius ominare, ſpera ſortem alteram. faciendum id quamdiu viuimus. Theocritus* εἰδ. δ'

θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε· τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον·
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.

Fidere

Fidere decet care Batte. forſan cras melius erit,
Spes inter viuos ſunt, expertes autem ſpei ſunt mortui.

312 Quod nimis] *ſic Menander cenſet, homines miſeros, credulos. & in Heliogabalo, Lamprid.* vt ſe habent (*inquit*) vota hominum ad credulitatem feſtinantium; quicquid optant, verum eſſe deſiderant.

315 Prona eſt timori ſemper] *ſic Lucanus lib.* 1.

——— ſic quiſque pauendo
Dat vires famæ: nullóque auctore malorum,
Quæ finxêre timent ——— *ſic Statius lib.*3. *Thebaid.*
——— tunc plurima verſat
Peſſimus in dubiis augur timor. ———

Fides] *credulitas.* 316 Demerſus] *In Moguntino verſus hic Megaræ; precedens etiamnum Amphitruoni datur. optime.*

320 Biſque diſcedens fretum] *Syrtes duæ, maior minorq; in mari, quod Africam Aegypto proximam alluit, fluxu & refluxu pelagi, quibus quotidie fit, naues ad ſe tractas (vnde & nomen ſortitæ) in cæca & vada, quibus abundant, compellunt: modò enim arenoſa ſunt loca modò profundiſſima, & impetuoſis fluctibus cooperta. vide Salluſtium in Iugurth. Pomponium libro* 1. *cap.* 7. *Lucanum libro* 1. *Dionyſius Perieget.*

ἐξείης δ' ἐπὶ Σύρτις ἀγάῤῥοον ὁλκὸν ἀλύσσει
βαιοτέρη μετὰ τήνδε πρὸς αὐγὰς ἔρχεται ἄλλη
ἄπειτος, εὐρυτέρῃσι βαρυνομένη προχοῇσιν·
ἔνθα κορυσσομένης Τυρσηνίδος ἀμφιτρίτης,
ἄλλοτε μὲν πλημμυρὶς ἐγείρεται, ἄλλοτε δ' αὖτε
ἄμπωτις ξηρῇσιν ἐπιπροχέει ψαμάθοισι·

Papius: Nec procul inde minor rapido cum gurgite Syrtis
Altera inſequitur maior quàm Solis ad ortum
Altera, collectis gremio prægnantior vndis.
Quâ mare Tyrrhenum magno verſante tumultu,
Nunc grauido exundans pelagus ruit impete, nunc ſe
Fert retrò, ſiccáſque fugâ relinquit arenas.

vltimum illud proprium ad noſtri mentem, Priſcianus, ita:
Acceſſúſque furit, ſiccíſque receſſus arenis.

323 Pedes] *Apollodorus lib.* 2. *Biblioth. fabulatur aureum poculum ab Apolline Herculem accepiſſe dono, atque eò Oceanum tranaſſe: quia (vt docet Macrob.) vſus nauigio, cui nomen,* Scyphus, *alij volunt vſum æreo lebete, pro velo, leonis pelle; pro malo, clauâ; pro rudentibus, pharetræ loris; pro remo, arcu. vnde manauit prouerbium ἄλλο γένος κώπης.* aliud remi genus. *refert Plutar. in Collectan.*

323 Nemo ſe tuto diu] *veritas ipſa teſtatur, eum qui periculum amat, in eo periturum. & Sapiens,* Qui malum quærit, id ipſi eueniturum. *Prouerb.* 11. *quærit autem, qui amat ῥιψοκινδυνεῖν, temerè & inconſultè caput periculis obiectare. Med.* 519. ——— caſus ſæpe iam expertos time.
fieri nequit, vt qui ſæpe fortunæ aleam iacit, non aliquando infortunium lu-

cretur. ſcitè Ariſtoteles lib.2. de Cælo cap. 12. οἷον πολλοὺς ἀστραγάλους κώους βαλεῖν ἀμήχανον, ἀλλ' ἕνα ἢ δύο ῥᾷον, veluti multos talos Coos iacere difficile, vnum aut alterum facile. *Vbi plerique interpretes admodum infeliciter,* Chienſes; *quos Simplicius errare fecit de magnis illius inſulæ talis mirifica ſomnians Philalteo Lucilio ibidem tenebræ, & aberrat à vero, ferreos neſcio quos talos ludicris illius inſulæ commiſcens: quaſi eburnei vel oſſei ſatis æuum non ferrent. Inuitat me magnorum virorum hæc ignoratio; de talis Cois & toto talorum ac teſſerarum genere, quæ partim lectione, partim diuinatione mihi compararam, aliis non inuidere. multa de iis alij; ſed ſtrictim, nec accuratè ſatis aut plenè, vt Sipontinus Epiſcopus in lib.2. Martial. Philip. Beroaldus in Propert. & in Sueton. Cælius Rhodig. lib.* 20. *Antiq. cap.* 17. *& lib.* 4. *cap.* 11. *&* 12. *Nicolaus Leonic. in Sanneto, Galeottus Martius de promiſc. doctrinâ cap* 36. *Scaliger in exercitat. contra Cardan. Turnebus lib.* 5. *aduerſ. cap.* 6. *Lambinus Comment. in Aſinariam Plauti; & Polydor. Virgilius lib.* 2. *de Inuentorib. rerum cap.* 13. *Pauca, ſed meliora Lipſius in lauto illo Conuiuio lib.* 2. *Antiq. Inprimis differunt teſſera & talus. conuincit auctoritas ſcriptorum, & ratio. Auctoritas, Ciceronis in lib. de Senectu. Clementis Alexandr. lib.* 3. *pædagogi. cap.* 11. *Martialis, & Onidij, qui omnes apertè diſtinguunt. Confunduntur tamen non rarò, vt à D. Iſidoro lib.* 18. *Etymol. vbi* ſuppum *&* planum *teſſeræ tribuit, quæ tali propria: & Senecâ in ludo, vbi datâ operâ id fecit, ioci gratiâ, vt ex æquo Claudium illis delectatum ſignificaret.* Tum Æacus iubet illum aleâ ludere, pertuſo fritillo, & iam cœperat fugientes ſemper teſſeras quærere, & nihil proficere:

Nam quoties miſſurus erat reſonante fritillo
Vtraque ſubducto fugiebat teſſera fundo:
Cúmque recollectos auderet mittere talos,
Luſuro ſimilis ſemper, ſempérque * petenti
Decepere fidem refugi, digitóſque per ipſos
Fallax aſſiduo dilabitur alea furto.

* An rectiùs, *petentis.*

vtrique per turriculam *ſeu* pyrgum *iaciebantur, ne teſſeræ aut aleæ componi poſſent. apud Martialem Pyrgus inquit lib.* 14.

Quærit compoſitos manus improba mittere talos?
Si per me miſit, nil niſi vota facit.

hoc eſt, mea fit opera, vt quamuis velit dolis vti nequeat. ſed tamen peritiores fraudem adhuc nouerant in pyrgo. cur enim alioqnin Perſius Sat. 3. *diceret in voto ſibi fuiſſe:* ——anguſtæ collo non fallier orcæ? *D. Iſidorus:* Iactus teſſerarũ ita à peritis aleatoribus componitur, vt adferat quod voluerit. *imò;* quod voluerint. *mendoſus etiam fortè, cùm ait.* Tabula luditur pyrgo, calculis, teſſeriſque. *opinor mens eius, in tabula talis, calculis, & teſſeris ludi ſolere. hi enim tres tabuliſantium ludi. vel potiùs legendum:* In tabula luditur cũ pyrgo talis, teſſeríſque. *nam calculi manu tantùm, non per turriculam iaci ſoliti. Commentar. Iuuenalis antiquus Pythæi in Satyr.* 14. Apud antiquos in cornu mittebant teſſeras, mouẽtéſque fundebant: aut fritillũ pyrgum dixit. *præceſſerat;* fritillus pixis cornea qui

finius dicitur Græcè: *corrigendum cenſet Lipſius; φιμὸς. Ratio differre probat, quia diuerſa nomine, formâ, ſitu, numero, ornatu, iactu.*

Teſſera, *ſiue* lepuſculus, *ſiue* iaculum *(hæc illi antiqua nomina, teſte D. Iſidoro) Græcis* κύβος, *nobis* cubus *vel* quadrantal, *olim &* numeri, *æqualia ſex latera habet, angulos rectos bis quattuor. falſus Cardanus lib. de Subtilit. diſtinguens cubum à teſſerâ. fallitur etiam Foquelinus in Perſium, cubum confundens cum aſtragalo. nam* ἀστράγαλος, *quem poetæ vocant* ἄστριν, *Galli* oſſelet, *Hiſpani* carnicol, *Belgæ* pickelſteen, *Latini* talum *vel* taxillum; *vnâ ex parte ſinuatus & extuberans; alterâ paullo planior & quodammodo concauus, totúſque aduncæ in fibulæ morem conformatus; ſex illi latera valdè inæqualia. anguli quattuor inflexi & incurui. Non ago nunc de oſcillis quæ in homine & animalibus, quibus in digitos pedes deſinunt; quæ incertum tali ſint, nec ne, &; ludi ſaltem illis nemini conſuetum: ſed loquor de luſoriis talis, qui animalium biſulcorum & ſolidangulorum. differunt ergo nomine & figura.*

Differunt ſitu & poſitione. quia teſſeræ, *quouis modo cadat, ſitus firmus, & æquè idoneus ad conſiſtendum: nihil in illâ concauum, nihil conuexum, planæ facies omnes.* Talo *nulla facies perfectè plana, quædam extuberant, quædam anguſtiores, aliæ latiores, quædam ad conſiſtendum aptæ, quædam minus, nonnullæ prorſus ineptæ. In cornua ſi cadat, nequit conſiſtere; in latera minus lata, ſtat quidem, ſed minus ſtabilis, quàm ſi in latiores duas ſuperficies; hoc eſt, quàm ſtaret, ſi ſuppus aut planus foret. poſitiones has accepi ab Ariſtotele lib. 2. de hiſt. animal. cap. 1.* πάντα δὲ τὰ ἔχοντα ἀστράγαλον, ἐν τοῖς ὄπισθεν ἔχει σκέλεσιν· ἔχει δὲ, ὀρθὸν τὸν ἀστράγαλον ἐν τῇ καμπῇ, τὸ μὲν πρανὲς ἔξω τὸ δ' ὕπτιον εἴσω· καὶ τὰ μὲν κῷα ἐντὸς ἐστραμμένα πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ χῖα καλούμενα, ἔξω, καὶ τὰς κεραίας ἄνω. Omnia enim talum habentia, in poſterioribus eum cruribus habent, erectum illum in ſuffragine planâ ſui parte foras, ſuppâ verò introrſum ſpectante: ita vt Coa quidem, intus ex aduerſo inuicem oppoſita ſint; illa verò quę Chia appellant, foris; quæ cornua antennarum, ſupra habeantur. *ergo hæ tali partes,* πρανὲς ὕπτιον, κεραῖα. planum, ſuppum, cornua. *Cornua, ſic dicta, quod ab iis tuberculum, ſeu vt alij vocant mons, aſtragali, eo modo dependeat, quo velum vento ſinuante ab antennis. de Chio & Coo mox agemus.*

Quæ ad Coliade venire Cælius d. ca. 12. planè præter rem ſunt. Hæc vera lectio.

Numero in ipſâ luſione differebant. quia talis quattuor vel pluribus; teſſeris duntaxat tribus ludebatur. De talis nota res. inde enim Venerius iactus talorum: inde Plautinus miles quattuor iacit vulturios: hinc Cicero lib. de diuinat. ſi quadringentos talos ieceris. *Martialis:*

Non ſim talorum numero par teſſera: dum ſit
Maior quàm talis alea ſæpe mihi.

Ouidius:

Parua monere pudet talorum dicere iactus
Vt ſciat, & vires teſſera miſſa tuas.
Et modò tres iactet numeros: modò cogitet aptè
Quam ſubeat partem callida, quámque vocet.

quo loco, numeros, *interpretor* teſſeras; *& in vltimo verſu præſtaret forſitan legere;* Quam fugiat. *Idem Ouidius*:

Seu ludet, numeróſque manu iactabit eburnos,
Tu malè iactato, tu bene iacta dato:
Seu iacias talos (victam ne pœna ſequatur)
Damnoſi facito ſtent tibi ſæpè canes.

Siue inquit illa teſſeras iactabit; ſiue tu talas, fac vincat & vincaris. D. Cyprianus lib. de aleatorib. vt paternas ſuas hereditates, ſub hoſtium ſuorum multiformi numero diſpergant? *& paullo poſt (nam* aleam *promiſcuè etiam pro teſſerâ & talo ponit)* ille (*inquit*) cum ſe in ſtatunculis & ſimulacris formaret, aliud crimẽ adinuenit, quo ſe ab imitatoribus ſuis colendum, & ſibi ſacrificandum inſtituit, ita vt qui vellet ſtudio eius adhærere, non ante manum in tabulam porrigeret, niſi auctori huius prius ſacrificaſſet. *quod mea ſententia, de imaginibus idolorum in teſſeris depingi ſolitis, & earum nominibus accipiendum; & quia nominatim luſuri Herculem ac Venerem inuocabant, vt poſtea docebo. idq́; paullo prius Cyprianus apertè indicauit, dicens:* Cùm enim quidam ſtudio litterarum bene eruditus, multum meditando hoc malũ & tam pernicioſum ſtudium adinuenit, inſtinctu ſolius Zabuli, qui eũ artibus ſuis repleuerat; hanc ergo artem oſtendit, quam & colendam ſculpturis cum ſua imagine fabricauit, *&c. quæ de inuentione huius ludi ſubiungit; ſignificans philoſophum aliquem auctorem. Herodotus tamen teſſerarum, & aleæ inuentum tribuit Lydis Aſiæ populis lib.* 1. *Sed ad ornatum redeamus.*

Ille, Zabulo diabolus.

Quis ille? Steſichorus? an Euripides, aut Midas?

Ornatus *ergo non idem teſſeris & talis. teſſeræ punctis diſtinguebantur; vnà in facie vnio erat, in alia binio, atque ita deinceps ad ſenionem vſque. Martial.* Hæc mihi biſſeno numeratur teſſera puncto:

Calculus hic gemino diſcolor hoſte perit.

Inde, vt docet Etymologici magni ſcriptor, teſſeræ dicuntur ὀςᾶ ςιγμώδη, oſſa punctis diſtincta: *vnde &* numeri *dictæ, vt Turnebus obſeruauit. Talis nulla puncta, nulli numeri inſcripti: ſed iis ipſa figura, poſitura, ipséque caſus (auctore Polluce) pro punctis numerorum. Sed an tali pingebantur? dicam dubitanter. fuère multimodi. quidam naturales, quibus etiam nunc pueri & feminæ in Belgio luſitant varicoloribus: quidam artificiales, ex ebore, argento, vel alia materia. naturales aliquo fortaſsis colore, nigro puta, rubrôve imbuebant, nullis tamen figuris exornabant. artificiales rurſus alij Romani & Friſci, alij Græci & Aſiatici. Romani fortè veteres, nullis ſimulacris ornati. ſuadet Romanorum parſimonia: ſuadet, quòd Latini ſcriptores talorum effigiem aliquam præferentium, hominum, vel brutorum, vel Deorum, memoriam non præſtent. certè ex Plauto id non colligitur; nam Græco illic more ludebatur: neque ex D. Cypriano, quia verba eius de teſſeris accipi queunt, &, ſi de talis, de Barbaris, non Romanis. De poſterioribus, Græcis & Aſiaticis, vt fors fuiſſe non negem, facit Pollux; qui teſtatur, quoſdam talos Steſichorios dictos, qui octonarij erant; quoſdam Euripideos, qui* ✝ *quadragenarij: fuiſſe & Midam, cuius ſignum omnium fortunatiſſimum.*

✝ Puto hos diuerſis imaginibus diſtinctos: non verò tot pũctis, nec etiã tot numero iactatos: ſed tot nummos auferre ſolitum qui ieciſſet.

Deniqueiactu diſcrepant. nam propriè loquendo tali iactus, ſunt Cous, Chius, planus, ſuppus, Venus, canis, baſilicus. Hercules, vulturius *Teſſeræ iactus ſunt*, vnio, binio, ternio, quaternio, ſenio. Coum *&* Chium, *vt docent Ariſtoteles loco citato, & Ariſtarchus ad illud Ariſtophan. in Ranis:*

Aliter Polydorus et alij: ſed hæc puto veriora.

πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ χῖος, ἀλλὰ κῷος.

Euolauit è malis, non Chius, ſed Cous.

& Pollux in Onomaſt. qui tradunt in talis Chium ſemper Coo contrarium; illum damnum, hunc lucrum adferre. Nominis ratio ab vtriuſque gentis ducta moribus. Coos inſula prudētes multos, gnauos, & reip. viros vtiles genuit: Chij vt ſcurriles, leues, ac odio digni peſſimè ſemper audiuerunt, teſte Didimo Ariſtophanis Scholiaſte. vnde Strattidis illud prouerbiale; χῖος παραςὰς κῷον οὐκ ἐᾷ λέγειν. Chius hic aſtans non ſinit Coum loqui. *Et Lacedæmonij olim per præconem edixerunt, Chiis licere intemperanter agere. vide Plutarch. in apophthegm. Laconic. & adag.* χιῶς δεσπότης*, & aliud* χῖος πρὸς κῷον*, quod quo loco Suydas refert mihi non integer videtur, & ex Ariſtotelis verbis d. cap. 2 ſuppleri vel corrigi poſſe. Latinis* Cous *vocatur* Venus, *vel* ſuppus. *nam ſuppum, quod ex animi ſententiâ contingit. Lucilius apud Sex. Pompeium:* Si das id quod rogat, & ſi ſuggeri' ſuppum. *Suppus talus, qui ſic cadit, vt tuberculum eius ſupra ſit, hoc eſt, ſupinus.* Chius *verò, Latinis* planus *vocatur, &* canis, *nempe ſuppo contrarius, quando pars tali appoſita tuberculo, quæ nec plana prorſus eſt, nec planè caua, ſupra conſiſtit, talo prono.* Baſilicus *opinor idem cum Venere;* vulturius *cum cane: etſi Polydorus diſtinguat. Teſſerarum nomina non indigent interprete.* Vnio, *canis Latinis, Græcis* κύων*; ſenio* ἑξίτης*. fuêre hæc numerica nomina, propria, vt dixi, teſſerarum; ſed tamen* μεταφορικῶς *etiam talis accommodari ſolita. non quod ea puncta vel numeri in talis picta, fixáve: ſed quia quod in teſſeris puncta, hoc in talis poſitura ac ſitus præſtabat. erat enim Chius in talo, æquè damnoſus ac vnio in teſſerâ; & Cous tali æquè felix ac ſenio teſſeræ: inde factum, vt Chius ſæpe vocetur vnio, & econtrà; ſenio Cous, & Cous ſenio. ſic intelligendi Pollux, & Heſychius volens Coum ſex, Chium valere vnum. Binionem & quinionem quod in talo inueniri negant, fateor: quod ternionē, quaternionémque talo, vt proprium, aſcribunt; veniam dent, non credo. fefellit eum qui primus excogitauit,* πτέρνον *humanum. nam in humano talo (vt cum Herodoto & Iul. Celſo dicam) tuber illud quod Graij* πτέρνον*, noſtri* quatrionem *vocant; quia quatuor coſtis ſeu lateribus fermè quadrangulum; inueniri ſcio; idémque talis luſoriis nomen fortaſſis attribui putabant poſſe: verùm hoc à punctorum illis quatrionibus, de quibus agitur, nimis quam alienum. Multò etiam amplius quod ſcribunt, ſenionem vocari quaternarium nō magis profecto, quàm ternarius, quinio; vel equus, mulus vocitetur: æquè enim ſpecie differunt. apertum id in vnâ teſſerâ, in qua ſemper quaternioni, ternio opponitur. ſimiliter in vno talo; ſiquidem vnum vni tantum contrarium; quatrio vnioni non poteſt opponi, cui tamen* ἑξίτης *opponitur. Dico igitur in talis ſolum vnionis & ſenionis nomen tranſlatum à teſſeris inueniri. Sed aiunt*, qui Chium iactabit trîs nummos, qui ſenionem quattuor lucrabatur: qui

Sipōtin. Leonic. Cælius, Polyd. alij.

Lege Veſaliū lib. I de huma. corporis fabri. cap. 33.

coum ſeu venerem, ſex; *aiunt, ſed aiunt tantùm, non probant, & coum ſeptenariũ putãt, ſed putãt, quod ego dixi; Polluci & Suetonio, poſtea citando, magis conſentaneum. aliquid illi veriſimilius dicerent, ſi vellent ternionem nuncupari poſſe latus tali anguſtius, planum ferè quatrionem verò latus tali huic oppoſitum, & litteræ (S) in morem excauatum. Nunc probandum tali nomina ſæpè ad teſſeram, & huius ad illum tranſlata. D. Iſidorus, de teſſerâ loquens:* Iactus quiſq; apud luſores veteres à numero vocabatur, vt vnio, binio, trinio, quatrio quinio, ſenio [*hoc de teſſeris verum, non de talis*] poſtea appellatio ſingulorum mutata eſt, & vnionem canem *trionem ſuppum, quatrionem planum vocabant. *quibus verbis docet præterea, nõ fuiſſe quaternionem eundem cum ſenione. Senio, vt illi fatentur, felix ac dexter: quatrio infelix, teſte Iſidoro; qui planum dicit vocari. planus autem chius, vt vidimus. Quare ſi quatrio planus & planus damnoſus; quomodo quatrio ſenarius? ſenio enim lucroſus. Eſt quidem tam ſenarius numerus planus, quàm quaternarius, ſi Pythagoræorum myſteria ſpectemus: ſed id verum, quâ planus numerus opponitur ſolido & lineali; non quâ planum opponitur ſuppo in veterum luſionibus. In his quatrio planus vocatur, vel quia planorum more iacienti imponebat, eiusq́; ſpem fallebat; vel quia ſuppo contrarius. ſuppo namque ſemper planus opponitur, vnioni ſenio. Quòd ſi vnicâ teſſerâ, vel ſingulari talo ludebant (nam vno vel pluribus luſiſſe docet Euſtathius in Homerum) tunc ſenio felix, vnio damnoſus & tunc vnio, canis vel canicula. Quando verò pluribus, tunc vnio vel canicula dicebatur, quando vno ſitu omnes, vel iiſdem numeris teſſeræ. D. Iſidorus ſcribit,* canem vitari ab aleatoribus, quia damnoſus eſt, & vnum ſignificat; optari ſenionem, quia bonum iactum adfert. *Perſius Sat.* 3.

* Triobouẽ ſignificat: mallem; *trionem.*

Celius lib. 22. antiq. cap. 15.

——quid dexter ſenio ferret
Scire erat in voto; damnoſa canicula quantum
Raderet; anguſtæ collo non fallier orcæ.

Martialis:

Senio nec noſtrum cum cane quaſſat ebur.

Quem verſum non intellexit, qui putat ex eo, ſenionem quotieſcunque cum cane coniungebatur, iactum efficere infelicem. Cedo enim an venerius iactus *infelix? at hic iaci non potuit, niſi concurrente cane & ſenione. Venerius vno talo iaci non potuit: potuit pluribus, nempe quattuor: tunc quando ſic omnes cadebant, vt omnibus diuerſæ ſuperficies eſſent,* venus iacta *dicebatur. De quaternario numero teſtis eſt locuples Cicero lib.* 1. *de diuinat. & Lucianus. Quibus addo non arbitrari me,* τῆς κυβείας *fuiſſe venerem, ſed* ἀστραγάλισμοῦ *dumtaxat. Sane nondum legi venerium teſſeris tributum: & teſſeris ſolebant tantùm tribus ludere. omnes in hoc iactu ſuperficies oportere diſſimiles eſſe, optime docet Lucianus, veſanum illum adoleſcentis Cnydij erga Veneris ſtatuam amorem deſcribens*: τῇ δὲ τραπέζῃ τέτταρας ἀστραγάλους Διβικῆς δορκὸς ἀπαριθμήσας, διεκύβευε τὴν ἐλπίδα· καὶ βαλὼν μὲν ἐπὶ σκοποῦ, μάλιστα δ' εἴ ποτε τὴν θεὸν αὐτὴν εὐβολήσειε, μηδενὸς ἀστραγάλου πίπτοντος ἴσῳ σχήματι, προσεκύνει, τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων· εἰ δ' ὁποῖα φιλεῖ, φαύλως

Auctor adagior. in prouerb. *Chius ad Coum.*

κατὰ τῆς τραπέζης ῥίψειεν, εἰ δ' ἐπὶ τὸ δυσφημότερον ἀναπέσοιεν, ὅλῃ Κνίδῳ καταρώμενος, ὡς ἐπ' ἀνηκέστῳ συμφορᾷ κεῖσθαι. &c. Super menſâ quattuor talos Lybicæ capræ componens, ludendo experiebatur; quid ſibi ſperandũ foret, & ſcopum quidem iaciendo attingens, maximè ſi Deam ipſam (*Venerem*) iaciendo ſortitus erat, nullo talorum æquali effigie cadente, pronus illam adorabat, ſpei plenus ſe illam potiturum; ſin autem (vt fit) negligentius talos iecisſet in menſam, & illi abominabilius ſubſiluiſſent (*nempe canes exhibendo*) vniuerſæ Cnido diras imprecabatur, velut ob cladem aliquam ingentem. *& Martialis Bilbilitanus:*

Cùm ſteterit nullus vultu tibi talus eodem,
Munera me dices magna miſiſſe tibi.

tunc (inquit (munus meum (talos hoſce) magni facies, cùm iis iactis, Venerem fixeris. & in quicquid luditur, abſtuleris. εὔστοχος *ergo iactus, venus;* ἄστοχος καὶ δυσφημότερος *Canicula. Propertius lib. 4.* *Malè hæc intellecta Merula & Calderino, benè Leonico.*

Et mihi per talos Venerem quærente ſecundos,
Damnoſi ſemper ſubſiluere canes.

Id ea ratione, vt Galeottus Martius cap. 36. de Promiſcuâ doctrinâ notat: quia Veneris ſidus putatur ſalutiferum & benignum; caniculæ maliuolum & lethiferum. Et fortaſſis hi canes olim Actæonis patrimonium deuorarunt, vt nimis quam multorum hodie. Vt autem in ſingulari talo, ſenioni canicula, apud Perſium Satyr. 3. ſic in pluribus talis, Veneri canes opponuntur, in iſto Ouidij, vt explico:

Quid valeant tali, quo poſſis plurima iactu
Figere, damnoſos effugiáſque canes.

nam τὸ plurima, *non ad numerorum puncta referendum, quæ in talis nulla; ſed ad diuerſas facies talorum, quæ plurimæ in iactu Venerio. docet ergo neceſſarium illi* ἀστραγαλοπαίκτῃ *tenere, vt norit Venerem iacere, & canes non iacere. Itaque ſi Veneri canes oppoſiti: rectè Lambinus canes eſſe prodidit, quando figuræ omnes ſimiles ſubſiliunt, etiamſi in teſſeris (ſi modo ibi hæc nomina; & ſi non nomina, certe euenta ſimilia) omnes ſeniones forent, vel in talis omnes ſuppi. Aliud enim* ſenio, *aliud* venus; *contra quam plerique, ſed minus eruditi. Suetonius namque in Auguſto:* Luſimus, mi Tiberi, γεροντικῶς heri & hodie, talis enim iactatis, vt quiſque ſenionem, aut canem miſerat in ſingulos talos ſingulos denarios in mediũ conferebat, quos tollebat vniuerſos, qui Venerem iecerat. *Viderunt hoc alij: cur verò hic ſenio ſcæuus, qui aliàs dexter, non viderunt. Arbitror in talo ſingulario, ſemper fauſtum, in multis ſemper infelicem, niſi quando omnes facies diſſimiles. Nimirum, quando vno talo vel teſſera luditur, ratio habetur ſitus, vel numeri, qui plenior aut ſolidior, qualis in illo ſuppus, in hoc ſenio: at quando pluribus talis vel teſſeris, tunc non vnius tali vel teſſeræ numeri aut poſituræ ratio habetur, ſed omnium. Luſerat ergo Auguſtus talo ſingulari, & etiam talis pluribus, ideo inquit:* vt quiſque ſenionem (*ſcilicet in plurium iactu*) aut canem (*in iactu vnius tali*) miſerat. *Ex his apparet hallucinari illos, qui Venerem ſeptenarium putant, vt ſunt Eugentius in Perſium, Beroaldus in*

Sueton. Polydorus Virgil. & alij. Hoc præterea inter Venerem & canes intereſt; quod illam vnius tantùm; hos vnius quando vno talo ludimus, & plurium numero, quando plures iaciuntur appellemus. Sed dices, quomodo talis Venus figi potuit, ſi priſcis talis nec puncta, nec effigies erant depictæ? explicat Leonicus; ſed ita, vt Chium à pronâ parte, Coum à ſuppâ diſtinguat, contra eorum rationem, quæ iam docuimus, & ipſe paullo antè ſcripſerat. opinor, eo ſitu conſiſtere debuiſſe, vt vnus talus ſuppus iaceret, alter pronus, reliqui duo lateri incumberent; diuerſimodè tamen, vt vnius tuberoſa, ſeu ſuppa pars foras, alterius introrſus ſpectaret. In talis pictis, picturæ diuerſitas, Venerem conſtituebat.

Sed qui Vulturij, qui Hercules? an in talis hæ depictæ effigies? fortaſſis in aliquibus, vt & in teſſeris ſeu cubis, quæ non punctis numerorum, ſed iconibus diſtinctæ idolorum vel hominum, qualis haut dubiè Midas, & fortè Euripides, ac Steſichorus, ludi alicuius aut ſpeciei teſſerarum vel talorum inuentores: & tunc hæ effigies certæ erant æſtimationis, quare vna octonarius, alia quadragenarius dicebatur, prout ea iacta tollere vel ponere iubebat. Sanè D. Cypriani verba ſuperiùs citata ſatis clarè indicant in ipſis ſuperficiebus teſſerarum vel talorum (quos ille generico nomine, alearum, complectitur) imagines aliquas exſtitiſſe. quæ enim in illis aliæ ſtatunculæ aut ſimulacra? & doctiſſimo Turnebo (qui tamen Cypriani locum non viderat) ita viſum, quoſdam talos vulturis & reguli imaginibus exornatos, atque ita Plautina verba intelligenda. Græcis ſanè & Aſiaticis ſeu Barbaris id ferè proprium ex Polluce diximus, qui tamen Pollux, nec alius quiſquam vulturij vel reguli vel aliarum auium inſculptarum, ſi bene memini, meminit: & in pictis iſtis teſtatur, non Herculem baſilicum, ſed Midam fuiſſe fortunatiſſimum. Vt vt ſit in pictis; certè in non depictis talis aliò recurrendum. Vulturium Lambinus infeliciorem baſilico, cane feliciorem autumat; & baſilicum ac vulturium medios eſſe canem inter & Venerem. id ſi recipias; non video quomodo Plautinus miles quatuor vulturios potuerit iacere: ni vulturium dicas planum latus vnum anguſtius; baſilicum oppoſitum tali latus anguſtius alterum illud quod in ∽ conformatur. ſed hoc vt nouum, fortè & falſum. Putarim potius canes & vulturios eoſdem, quia vulturius à Plauto opponitur baſilico: at baſilicus (vt bene Iuſt. Lipſius) idem qui Venerius; ita dictus, quia cùm regna vini talis ſortiebantur, tunc (Horatio teſte) iacta Venus arbitrum bibendi dicebat, hoc eſt, conuiuarum primus qui Venerium iecerat conuiuij magiſter, & rex conſtituebatur. Opponi baſilico vulturium ex Plauto deprehendi, apud quem in Ciſtellar. miles talos poſcit ſibi in manus: paraſitum prouocat ad aleam. iacit vulturios quattuor. paraſitus arripit talos, & Herculem iactat baſilicum, quem eumdem iactum in Curculione ἁπλῶς baſilicum vocat, & qui eum iecerat, mox, vt victor, & proinde rex conuiuij potationem inchoans, victo magnum poculum propinat. Cur ergo Herculem baſilicum vocat? latet iocus non ſine felle. nam ì feſtiuo ſcurrâ lepidè, cùm miles canes, ipſe verò iecisset Venerem, ſibi baſilicum Herculem, militi aſcribit vulturios. facetè. quaſi vaticinans ſibi quidem poſt exantlatas ærumnas paraſiticas, iugem ac

perpetuam

perpetuam conniuij & vini dictaturã, pro præmio; quod adoleſcenti cupido rei ſperatæ copiam paraſſet; vt Herculem poſt XII. *labores Poëtæ canunt in cælum tranſlatum: contra militi, propter abactas prædas, latrocinia, rapinas, malam crucem, cui affixus à vulturibus laceretur, vt Prometheus ad Caucaſum. fortaſſis etiam militem ſignificare voluit quendam eſſe ſagatum vulturem: quomodo forenſes harpyiæ Apuleio* togati vulturij *dicuntur. vel ſanè quod miles ſpe ſuâ præclarè deiectus fuiſſet: nam qui auidius aliquid appetebant, maximè heredipetæ, veteribus* Vulturij *vocabantur. quoduis horum probabilius puto, quàm cum Cælio lib.* 8. *antiq. lect. cap.* 18. *vulturium dicere talum nominatum; quia tali opes, vt vultures vorant cadauera. niſi ſi Cælius de infelicibus tantùm talis loquitur; alioquin etiam paraſitus quatuor vulturios ieciſſe dicendus, ſi omnes tali vulturij. præterea non omnis iactus infelix, vulturius; vt nec felix omnis, Venerius: ſed ij tantùm qui ſummo gradu.*

Talorum vſus antiquiſſimus fuit, & prior vſu teſſerarum, notus Heroicis temporibus: minus etiam infamis, quam teſſera *ſiue* alea. *proprie enim teſſera alea eſt: & hæc ſemper legibus vetita. cõmune quidem nomen* alea *iis ludis omnibus, in quibus maximam ſibi partem fortuna & caſus victoriæ vindicant; & omnibus ludis opponitur, in quibus prudentia & conſilium, vel corporis robur & agilitas dominantur; quo ſenſu aleæ ludus Romanorũ iure prohibetur. D. tit. de aleator. & l. vlt. C. de religioſ. & ſumt. fun. Auth. interdicimus. C. de ſacroſ. Epiſc. & cler. & grauiſſime reprehenditur à D. Cypriano d. lib. de aleator. & ceteris patribus, & à Ioanne Salisberienſi li.* 1. *Polycrat. cap.* 5. *& ab hoc ſenſu dubij caſus quibus homulli in varia diſcrimina impellimur, ſolent vocari* alea hominum. *ad Epheſ.* 4. ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων. *Sic Varro circa initium lib.* 1. *de re ruſt.* vbi ſalubritas non eſt, cultura non aliud eſt, atque alea Domini, vitæ ac rei familiaris. *ſic etiam ad hũc locum reſpiciens D. Ambroſ. in epiſt.* germanæ tuæ non ius, ſed ſollicitudo deceſſit; non fructus, ſed culturæ labor; non reditus, ſed incerti euentus quædã, vt vulgò dicitur alea. *Propriè tamen loquendo* alea *teſſeram ſeu cubum ſignificat, vulgo nimis notum. & ideo Ammianus lib.* 28. *mihi videtur teſſerã pro aleâ poſuiſſe:* Quidam ex his, licet rari, aleatorum vocabulum declinantes, ideóque ſe teſſerarios appellari cupientes; inter quos tantum intereſt, quantum inter fures & latrones. *cùm enim aleâ luderent, tamen ab honeſtiore nomine eiuſdẽ inſtrumẽti appellationem aucupabãtur. Solent falli nonnulli, etiam ex doctoribus,* ἀστραγαλίσιν *cum* πεττεία *confundentes. nam ex Euſtathio in Homerũ & Athenæo lib.* 1. *manifeſtum,* πέσσον *vnde* πεττεία *longiuſculum oſcillum eſſe, quod Aduatici* een koote *nominant. De calculis nõ eſt quod moneam. notum ex Martiali lib.* 14. *Ouidio, Petronio, ceteris; vulgò,* furunculorum ludus, *cuius inuenio à quodam philoſopho. Vide Polydor. d. cap.* 13. *& Schaccheidem Hieronymi Vidæ & Cælij Calcagnini, cuius in lib. de talorum, teſſerarũ & calculorum ludis (nunc demum nactus fui) cõperi quædam nobis etiam notata, quædam non animaduerſa. Lege & compone cum noſtris: Videbis quæ ad ludi intelligentiam aptiora. ſed à fritillo hoc innocuo tandem manum tollamus.*

329 Qualis animo talis inceſſu] *mores enim & habitus exterior, interiorem animi diſpoſitionem ac ſtatum ſignificant. ſic Medeâ:*

Fert odia præ ſe, totus in vultu eſt dolor.

Oetæo: Ecce præcipiti gradu,
Secreta mentis, ore confuſo, exerit.

Item: —— licet ipſa neges:
Vultus loquitur, quodcumque negas.

Thyeſte: —— multa ſed trepidus ſolet
Detegere vultus. magna nolentem quoque
Conſilia produnt ——

Agam. Licet ipſa ſileas, totus in vultu eſt dolor.

333 Obliqua Phocis] *litus inflexum & tortuoſum, & altero latere ſinum Corinthiacum efficiens. deſcribunt Pauſan. lib.*10. *& Strabo lib.*14.

Iſmenus] *flumen Bœotiæ, ab Iſmeno quodam dictum, ſacrum Apollini. Vide Scholiaſt. Apollonij in lib.*1. *ver.*538. *& ſup. Hippol. ver.* 502.

334 Cithæron] *Mons Bœotiæ, quicquid Seruius dicat, à Parnaſſo alius, & ipſe ſacer Apollini, Muſis, & Baccho; ab eo Muſæ* Citheriades. *at Venus* Cytheræa, *ab inſulâ*, Cythere. *Vide Strabon. & Euſtathium.*

335 Iſthmos] *Cherſonneſus, terra ſic mari cincta, vt exigua ſui parte continenti adhæreat. illi πορθμὸς ſeu fretum opponitur, maris ſcilicet inter duas continentes anguſtiæ. Iſthmos ſex vidi legendo, hunc Peloponneſiacum; in quo Corinthus, de quo perpetuò noſter intelligendus. Secundus eſt iuxta Rhodum, in Cariâ; tertius in Helleſponto, obiacens Phrygiæ; quartus in Tauris, Mæotim ab Euxino ſeparat; quinctus, Cymbricus; vltimus, inter Gangeticum & magnum ſinum, quem nominant auream Cherſonneſum.*

336 Non vetera] *prius tamen dixerat Euripides*:

—— vetúſque inter Cadmæos ſermo eſt
Prius Dirces coniugem Lycum
Hanc ſeptem inſignem arcibus vrbem tenuiſſe,
Quam huius terræ principatum arriperent
Amphion & Zetus nepotes Iouis:
Cuius filius, eodem quo pater dictus nomine,
Non quidem ſtirpe Cadmæa ortus, ſed profectus
Ex Eubœâ, iugulat Creonem, iugulatóque eo terræ imperat,
Seditione morbidâ irrumpens in mœnia.

339 Clara virtus] *Nam, iuxta Attij Diomedem*:

Non genus virum ornat. generi vir fortis loco.

340 Qui genus] *&c. Claudianus*:

—— & quæ non fecimus ipſi.
Vix ea noſtra puto ——

Idem: —— virtute decet, non ſanguine niti.

rectiſſ. Epictetus in Enchir. Non ſunt in nobis corpus, poſſeſſio, gloria, principatus, &, vno verbo, quæcunque noſtra opera non ſunt. *Vide Ciceronem pro Plancio, & Iuuenalem. Sat.*8.

Aliena laudat] *quia (inquit Seneca epiſt.*8. non eſt tuum, quod fortu-

na fecit tuũ. *cuiuſmodi nobilitas. Idẽ epiſt.* 44. Non facit nobilẽ, atrium plenum fumoſis imaginibus. nemo in noſtrã gloriam vixit: nec quod ante nos fuit, noſtrũ eſt. animus facit nobilẽ: cui ex quacunque conditione ſupra fortunam licet ſurgere. *Dionyſius etiã Halycarnaſſ. hominis nobilitatem non niſi virtute cenſet. & Phalaris*; ἐγὼ δὲ μίαν εὐγένειαν, ἀρετὴν οἶδα· τὰ δ' ἄλλα πάντα τύχην· καὶ γένοιτ' ἂν ὁ μὲν ἐκ φαύλων ἀγαθὸς, καὶ βασιλέων καὶ πάντων εὐγενέστατος· ὁ δὲ ἐξ ἀγαθῶν, φαῦλος, αὐτός τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν ταπεινοτάτων δυσγενέστατος. Ego verò vnam tantùm generoſitatẽ noui virtutẽ: cetera verò omnia, dona fortunæ. Et fieri poteſt, vt ex malis prognatus, euadat bonus, & regibus omnibúſq. hominibus generoſior: & vt prognatus ex bonis, euadat malus, & ſemetipſo atque omnibus abiectiſſimis ignobilior. *Epiſt.* 120. *Et Velleio iudice lib.* 2. *Optimus quiſque nobiliſſimus. Non tamen negandum illud philoſophi.* 5. *Polit.* ἀνὰς βελτίους εἶναι τοὺς ἐκ βελτιόνων. *vnde Horatianũ hoc.* Fortes naſcuntur fortibus & bonis.

341 Omnis in ferro eſt ſalus] *quàm vana ſit hæc tyrranni ſentẽtia, grauiter oſtendit Petrarcha lib.* 1. *de remediis vtriúſque fortunæ*: G. Ferro mihi tyrannidem acquiſiui, ferro quæſitam, ferro etiam ſeruaturus. F. Ferro forſitan etiam amiſſurus. Præclaras ſanè tibi diuitias comparaſti, eſſe omnibus odioſum atque terrificum; quódque hinc ſequitur, tibi te perpetuo grauem metu, &c. *dialog.* x c v.

342 Ciuibus tenere te inuit. ſcias, ſtrictus] *Moguntin. Herbipol. & Venet. Bernardini*: ciuibus tenetur inuitis ſcias ſtrictus, *&c.*

346 Megara] *cùm Hercules Ergynum Minyarum regem crudeliſſimum fudiſſet Thebanos infeſtantem; Thebanorum rex Creon, vt animi grati beneuolentiam teſtaretur, Herculi filiam ſuam Megaram deſpondit, conceſſâ etiam regni* [illegible]*tate. ſed dubium an hic ille Creon Iocaſtæ frater, de quo in Oedipo noſtro, & apud Sophoclem in Oedipo vtroque ex Antigonâ. videtur. nam ſuprà dixit Megara, Creonte & filiis interemtis, occidiſſe ſtirpem vltimam Cadmidarum. & infrà verſ.* 495. *clarè meminit Oedipi vt. iam defuncti. quare hæc tragœdia foret poſtponenda Oedipo. ſed quia id non conſtat, & fortè hic Creon alius. videtur etiam Oedipi calamitas iam mortuo Hercule obtigiſſe. quomodo enim ille non interfuiſſet prælio illi nobili ad Thebas? quomodo ad ipſum non potiùs confugêre ſupplices, quam ad Theſei filium? ſunt & alia multa huic coniecturæ fauentia. ſed res non tanti.*

Ducet nouitas colorem] *ignobilitas noſtra ornamentum accipiet, & quaſi nouo colore inducto illuſtrabitur. ducta opinor hæc tranſlatio, à parmis albis ingloriorum militum, quæ pingebantur patrato aliquo facinore egregio. Noui homines, quorum maiores publicis honoribus & functionibus caruerunt: inde* nouitas, *huiuſmodi conditio.*

352 Poſſe te inuidiam pati] *Mogunt. Herbipol. Venet.* poſſe inuidiam pati *ſi hiatum recipias, probum. Burdegal. ſchedæ, & Egnianus*: poſſe ad inuidiam pati, *& ita citat Eibius. alterum magis placet, qui enim non aduerterunt ad frequentes huius poëtæ hiatus, pars, &, pars;* ad, *intruſerunt.*

353 Igitur] *membranæ Burdegal. & Egnianus*; ergo.

354 Triſtis veſtis] *pullæ vel atræ.*

Obtentu] *ſic quidam manuſc. & omnes vett. impreſſi, item Baſileenſ. & Lugdunenſ. primus opinor N.* obtectu, *ex Baſileenſ. cod. margine, vnde & alias multas nouandi cauſas mutuatus.*

355 Præſides aſtat Deos] *ſignificat more ſupplicum ad aras confugiſſe. nam mox dicet:* complectere aras, *&c. ſtabant ad aras & ſtatuas Deorum, vel conſidebant, vel illas amplectebantur; & inhærebant: ſicut in ſacris litteris Ioab altaris cornu prehendit.*

361 Odia agant] *ſic m. ſ. mei omnes. ſed Herbip. & Veneti tres, & Eib.* agent: *cet. excuſi,* agant. *Lipſius ex vno cod. reponit;* gerãt. *quia hoc Latinius.*

367 Victo neceſſe] *vetus dictũ: Pacem & concordiã victis vtilia, victoribus tantùm pulcra. ſed melius noſter. nam victis minus animorũ, & neceſſitati parendum: victori amplum & ſpecioſum pacẽ dare; & victoriæ lætitiæ facili momento luxuriat, & vana euadit. quoniã ex aduerſis ſecũda, & ex ſecundis aduerſa vt plurimũ naſcuntur. ſæpè qui viuit, vincitur; & triumphãs triũphatur; &, qui perimitur, interimit perimentem, & perdit pereundo eũ à quo perditur.*

371 Adſperſam] *q. v. l.* ſparſam,

372 Prius] *adſcribam quæ apud ceteros poëtas huiuſmodi alia notaui, vt iuuentuti exempla ſuppetant, & acceſſio non exigua fiat adagiorum centuriis.*

Ennius: Prius pariet locuſta Lucam bouem.

Propert. lib. 1. Multa prius vaſto labentur flumina ponto,
Annus & inuerſas duxerit ante vices.

Idem lib. 2. Tu prius & fluctus poteris ſiccare Sicanos,
Altáque mortali diligere aſtra manu.

Idem: Quærebam ſiccâ ſi poſſet piſcis arenâ;
Nec ſolitus ponto viuere, toruus aper.

& lib. 3. Flamma per incenſas citius ſedetur ariſtas,
Flumináque ad fontis ſint reditura caput.
Et placidum Syrtes pontum, & bona litora nautis
Præbeat hoſpitio ſæua Malæa ſuo.

Horatius autem: Sed iuremus in hæc. ſimul imis ſaxa renarint
Vadis leuata; ne redire ſit nefas.
Neu conuerſa domum pigeat dare lintea; quando
Padus Matina lauerit cacumina,
In mare ſeu celſus procurrerit Appenninus:
Nouáque monſtra iunxerit libidine
Mirus amor, iuuet vt tigres ſubſidere ceruis,
Adulteretur & columba miluio:
Credula nec flauos timeant armenta leones:
Amétque ſalſa lenis hircus æquora.

Idem alibi: Priúſque cælum ſidet inferius mari,
Tellure porrectâ ſuper.

Ouid. lib. 1. noxæ: Vere prius volucres taceant, æſtate cicadæ,
Mænalius lepori det ſua terga canis,

Lib.1.Triſt. Eleg.7.

In caput alta ſuum labentur ab æquore retrò
Flumina conuerſis ſólque recurret equis.
Terra feret ſtellas: cælum findetur aratro:
Vnda dabit flammas, & dabit ignis aquas.
Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt:
Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter.

& lib. Dirarum in Ibin:

Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor:
Iunctáque cum Lunâ lumina Solis erunt.
Parſque eadem cæli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,
Et noua fraterno veniet concordia fumo,
Quem vetus accensâ ſeparat ira pyrâ.
Et ver auctumno, brumę miſcebitur æſtas:
Atque eadem regio veſper & ortus erit.

Claudianus, In Olybrij & Probini conſulatum:

Ante dabunt hiemes Nilum: per flumina damæ
Errabunt, glaciéque niger damnabitur Indus.
Ante Thyeſtæis iterum conterrita menſis
Interciſa dies, refugos vertetur in ortus.

& de bello Gildonico:

——prius aſtra chaos miſcebit auerno.

& ad Olybrium, in Epigrammat.

——lucem iam condat Hydaſpes,
Et Tarteſſiaco Sol oriare vado.
Candeſcat Geticis Meroë conuerſa pruinis,
Claráque ſe vetito proluat vrſa mari.

apud eundem lib. 1.in Eutrop. illa noua, ſed mordaciſſima;

——procacior alter: ſi talibus (inquit)
Creditur, & nimis turgent mendacia monſtris.
Iam teſtudo volat. profert iam cornua vultur,
Prona petunt retrò fluuii iuga: Gadibus ortum
Armenij texêre diem. iam frugibus aptum
Æquor, & aſſuetum ſiluis Delphina videbis:
Iam cocleis homines iunctos, & quicquid inane
Nutrit, Iudaicis quæ pingitur India velis.

Videtur iam tunc in vſu fuiſſe imaginoſum illud picturæ genus: quo noſtris temporibus Hiero. Boſcius & diſcipulus eius Bruegelius, Aduatici, excelluerunt.

Sidonius Aruernorum Epiſcopus in Panegyr. Maioriani, plura congeſſit:

—— tua viſcera ferro
Maioriane petam: Phœbus ſi nocte refulget,
Luna die: duplex pontô ſi plauſtra nouatur
Parrhaſis: Atlantem Tanais, ſi Bagrada cernit
Caucaſon: Hercynij nemoris ſi ſtipite lintris
Texta Nabathæum pro* remo ſulcat Hydaſpen:

*Omnino legendum; pro Rheno.

Si bibit Hiſpanus Gangen, tepidíſque ab Erythris
Ad Tarteſiacum venit Indus aquator Iberum:
Si ſe pollucis perfudit ſanguine Caſtor:
Theſea Pirithoi, Piladem ſi ſtrauit Oreſtæ
Vel furibunda manus; raperet cum Taurica ſacra
Matricida pius —— *hæc Latini: addam nonnulla ex Græcis.*

Nazianzen. in carmine de vitâ ſuâ:

πρόσθεν ῥυήσετ' εἰς ἄνω πηγῶν φύσις,
καὶ πῦρ ὁδεύσει τὴν ἐναντίαν φορὰν,
ἤ τι προδώσω τῆς ἐμῆς σωτηρίας.

Billius: Natura ſurſum fontium tendet prius,
Parteſque ad imas flamma labetur vorax;
Quam quid ſalutis perfidus prodam meæ.

Ariſtophanes, in pace:

πρὶν κὲν λύκος οἶν ὑμεναιοῖ. Antequam lupus ouem ducat vxorem
mox: οὔ ποτε ποιήσεις τὸν καρκῖνον ὀρθὰ βαδίζειν.
Nunquam facies cancrum recta progredi.
οὐδέποτ' ἂν θείης λεῖον τὸν τραχὺν ἐχῖνον.
Neque vnquam leuigaris aſperum echinum, *Euripid. Medea:*
ἄνω ποταμῶν ἱερῶν χωροῦσι παγαὶ,
Surſum ſacrorum fluminum feruntur fontes.

Palladas: θᾶττον ποιήσει μέλι κάνθαρος, ἢ γάλα κώνωψ.
Citius faciet mel ſcarabeus, aut lac culex.

Theocritus, in Thryſide, ſeu εἰδ. α.

νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαι,
ἁ δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκεύθοισι κομάσαι.
πάντα δ' ἔναλλα γένοιντο, καὶ ἁ πίτυς ὄχνας ἐνείκαι,
Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει· καὶ τὼς κύνας ὤλαφος ἕλκοι,
κἠξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο.

Nunc violas feratis rubi, vos ſpinæ feratis:
Iuniperi pulchro narciſſo floreant:
Omnia denique contraria fiant, & iam pinus pira ferat.
Daphnis poſtquã moritur: iam ceruus canes trahat captiuos,
Et ex montibus vlulæ cum luſciniis cantu certent.

ſimilia quædam ex Critiâ Athenæus lib. 13. *cap.* 26. *Ex Philippo & aliis. Fuluius Vrſinus in* 1. *Virgilij eclog. ad illud :* Ante leues. *Ariſtides orat. in Romam;* donec, *ait,* laminæ ferreæ mari innatent, aut arbores vere florere deſinant. *& orat. pro Quattuor viris;* ad vmbram verba eructare, anthericum metere, funiculum ex arena nectere telam retexere.

Diem] *Solem. ſic in Herc. Oetæo* ab occaſu dies
Naſcetur *Lucretius de Solis radiis:*
lucida tela diei. *Ouidius*
Siue die merſatur humus *Claudianus*
Merſerat vnda diem.

Diem] *Baſileenſ.* dies. 373 Pax ante niuibus & flammis erit] *hoc noſter inter* ἀδυνατά. *Strabo tamen, Plinius, Solinus, Seneca ipſe & Claudianus narrant, in Æthnæ cacumine inter vaſtos illos flammarum fluctus, niues intactas perdurare, miro naturæ miraculo.*

376 Scylla] *vide Medeæ verſ.351. & Thyeſt.580.*

377 Euripus] Mare [*inter Atticam & Euboeam*] rapidum, & alterno curſu ſepties die, ac ſepties nocte fluctibus inuicem verſis, adeo immodice fluens, vt ventos etiam ac plenis velis nauigia fruſtretur, *inquit Pompon. lib. 2. cap. 7. Plinius tamen, Seneca, Strabo, & alij tantum die ac nocte ſimul ſepties fluere contendunt. Liuius autem lib. 38. ita ſcribit*; fretum ipſum Euripi, non ſepties die, ſicut fama fert, temporibus ſtatis reciprocat; ſed temere in modum venti nunc huc nunc illuc verſo mari, velut monte præcipiti deuolutus torrens rapitur. *cauſam huius fluxus & refluxus, cum nequiſſet Ariſtoteles aſſequi, mœrore contabuit. auctores D. Iuſtinus Martyr in Admonitor. ad Gentes, & D. Gregorius Nazianzenus orat. 1. in Iulianum apoſtatam.*

383. Dominare tumidus] *ſcide Burdegal.* dominare dum licet.

384 Sequitur ſuperbos] *Nemeſis, quæ & Adraſtia, & Rhamnuſia, vltrix ſuperbiæ & vaniloquentiæ, de qua ex veteribus multa Ammianus Marcellinus lib. 14. ſub finem, explicans eius habitum; & Pauſanias in Atticis, Strabo lib. 9. Artemidorus in Onirocrit. Græcor. Epigramm. lib. 4. & Macrobius 1. Saturnal. cap. 17. ex recentioribus auctor Adag. in adag.* Adraſteia Nemeſis. *Cælius lib. 11. cap. 9. Crinitus lib. 19. de honeſ. diſcipl. cap. 6. Baptiſta Pius cap. 70. poſterior. annotamentor. Lilius Syntagm. 16. Budæus in lib. de contemtu rer. fortuitar. Brodæus commentar. in lib. 1. Epigr. edition. Frobenianæ fol. 57. & Pintianus in Not. ad Melæ lib. 2. cap. 3..*

Vitor] *Veneti membranæ, Eguian. & Moguntinenſ.* Victor, *quod etiam extat in Herbipolenſ. Venetis, & Lugdun. & Baſileenſ. & ita legit Eyb. melius tamen alij codices; vltor. ſic Tibullus:*

Neſcius vltorem poſt caput eſſe Deum.

Ouidius: Exiget at meritas vltrix Rhamnuſia pœnas.

Deus] *pro Dea, ex Stoicorum ſententia, qui Deos vtriuſque ſexus ſingulos putabant. teſtatur id Pomponius, Sabinus in Cirim Virgilij, & adducit ex* Antimacho *verſiculum:*

Fluminis Aſopi gelidas Adraſtus ad vndas

Templa Deo poſuit, *videlicet Nemeſi. exprimere voluit Sabinus iſta, quæ ex Antimacho Suidas:*

ἔστι τὶς Νέμεσις μεγάλη θεὸς· ἣ τάδε πάντα

πρὸς μακάρων ἔλαχε. βῶμον δὲ οἱ εἵσατο πρῶτος

Ἄδρηστος, ποταμοῖο παρὰ ῥόον. *vbi quæ apud Suydam ſequuntur mutilauit magna ex parte Latinus interpres, vt alia paſſim. Caluus quoque & Virgilius* Venerem Deum *vocarunt, imitatione Homeri; qui Iliad. γ'. dicitur* δαίμων, *vt & aliis Græcis ſæpe* ἡ θεὸς. *non vero tantum* ὁ θεὸς. *Leuinus:* Venerem igitur almum adorans. *Valerius Soranus Iouem dixit*

mulierem verſibus ſuprà allatis; Tu genitor genitrixque Deum. *Varro Palem* Deum *nuncupauit*, *Ægypij* Lunam, *vt docet Crinit. lib.* 23. *de honeſt. diſcipl. cap.* 6. *Spartianus in Caracallâ, prodidit Carrhis Dei Luni templum fuiſſe; incoliſq́; perſuaſum, & à doctiſſimis quibuſq́; traditum; eum qui* Lunam *femineo nomine & ſexu nominaſſet, ſemper muliebri dominio pariturum; qui verò marem credidiſſet, hunc liberum à muliebribus inſidiis, viris etiam imperaturum. vnde quamuis Ægyptij, eo genere quo feminam hominem, etiam Lunam* Deam *dicant, myſticè tamen* Deum *vocare. Hoc ſenſu capio illud Næuij lib.* 2. *de bello Punico, etſi Priſcianus aliter interpretetur:*

Prima incedit Cereris Proſerpina puer.

& illud Cornelij Seueri, apud Soſipatrum,

Ignea nam Phœbe ducebat ſidera cælo
Fraternis ſucceſſor equis———

Eodem ſenſu Ouidius de Venere:

Sponſor coniugij ſtat Dea picta ſui. *quæ ritualia eſſe Grammatici non aduertunt, vt nec iſtud de Nemeſi, & Venere. alioquin minime inſolens antiquis, genera nominum cõmutare. ſic Ennius* cupreſſos rectos, à ſtirpe ſupremo, Ilia dia nepos, lupus feta, nulla metus: *Cato*, recto fronte: *Lucretius*, funem auream: *Catullus*, ebrioſam acinum: *Varro*, hunc ſpicum: *Commentarij Pontificiales*, hic ouis, hæc agnus, hæc porcus. *Vide Feſtum in* ſpicum. & recto fronte. *Nec abſonum foret, ſi ſcriptum;* vltor ſup. ſeq. à ter. Dea. *ſicut Ouidio*, Dea ſponſor, *& Cornelio*, Phœbe ſucceſſor.

387 Nati, patris] *nonnulli lib.* nati & patris.

388 Fratrum] *Eteoclis & Polynicis. vide Thebaid.*

Totidem rogos] *cum Polynicis cadauer in rogum, quo cremabatur mortuus Eteocles, iniectum fuiſſet, ſubitò flamma diſſiluit in duas partes. ita vt ſuus cuique cadaueri ignis luceret. vide Oedip.* 321.

389 Superba Tantalis *Niobe Tantali filia, Amphionis vxor numero liberorum elata, Latonam præ ſe contemſit, in vltionem Phœbus filios, filias Diana ſagittis transfixerunt, miſera mater præ dolore obiit, & in lapidem transformata qui diu poſtea lachrymare viſus. Callimachus Hymn. Apollin.*

καὶ μὲν ὁ δ' ἀκρύσεις ἀναβάλλετε ἄλγεα πέτρος
ὅστις ἐνὶ Φρυγίῃ διερὸς λίθος ἐστήρικται
μάρμαρον ἀντὶ γυναικὸς οἰζυρόν τι χανούσῃ.

Differt petra ſuos pariter lacrymoſa dolores
Humida, quæ quondam Phrygiis induruit oris.
Nunc quoque marmor hiat, triſte & lachrymabile quiddam:

Ideo Sophocles in Electra Niobem dixit in ſaxeo ſepulcro lacrymari, ſepulcrum vocans corpus ſaxeum: quod videtur imitatus Agathias illo ænigmate:

ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν.
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον.
ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

& interpretatus Auſonius Epitaph. 29.

Habet

Habet ſepulcrum non id intus mortuum:
Habet nec ipſe mortuus buſtum ſuper:
Sibi ſed ipſe hic eſt ſepulcrum & mortuus.

habes de eadem Græca epigrammata Leonidæ & Antipatri lib. 3. *Antholog. Vide Auſon. epigramm.* 147. *cuius initium:* Thebarum regina ſui. *& Pauſaniam in Attic. & inferius Agamemn. verſ.* 374.

390 Manat in Sipylo lapis] *ex Callimacho & Ouidio, quos infrà in Agamemn. citabo. Leonides:*

πέτρος ἔτ' ἐν Σιπύλῳ Νιόβη θρυνόισιν ἀϊάζει,
Eſt lapis in Sipylo Niobe lacrymas iuge fundens.

Sipylus vrbs & mons Phrygiæ: hîc de monte loquitur. nam vrbs euerſa terræmotu, viuo Tantalo, teſt. lib. Ariſtot. in Meteor. Strabone li. 1. *& Plin. li.* 11. *ca.* 41.

391 Subrigens] *erigens. à* ſubrigo, *quo Virgil. vtitur* 4. *Aeneid. Seneca lib.* 5. *de benefic.* ſubrectis vexillis. *Plinius de vpupa;* criſtâ viſenda plicatili, contrahens eam, ſubrigénſque per longitudinem capitis. *vtitur etiam Tertullianus ſubrigendi verbo.*

396 Efferatas] *Veneti;* effrenatas. *Moguntinenſ.* effrenas, *ſed inter lineas;* efferatas, *vt ceteri.*

399 Reramque] *Moguntin. Herbipolenſ. Veneti;* gerámque. *amplectere quod libet. nam non inſuauis iſta repetitio.*

405 Sed ille] *Creon. eſt autem antiphora.* Vos] *Lycus cum ſociis. melius tamen Moguntin. Herbipol. Veneti, Lugdun. & Baſileenſ.* nos. *nam ipſe de ſe loquitur.*

Vos improba] *Salluſtius profundam imperij & diuitiarum cupidinem vnam & veterem bellandi cauſam eſſe confirmat.*

406 Queritur] *quid neceſſe partâ victoriâ diſceptare, vtra pars iuſtam belligerandi cauſam habuerit? iuſtè cenſendus pugnaſſe. qui vicit, fauêre huic Dij. non cauſæ, ſed euentus inſpiciendus. eò pertinet illud Lucani:*

Victrix cauſa Diis placuit, ſed victa Catoni.

& illud: —— hæc acies victum factura nocentem eſt.

Vulgus enim ab euentu cenſet cauſæ iuſtitiam: ſapientiores à bonâ cauſâ bonum euentum ſperant, non verò ſibi pollicentur perpetem. gnari ſæpè vnde ius ſtabat, ei victoriam non dari.

410 Adores] *Perſis mos fuit genuflexo reges adorare,* προσκυνεῖν *teſte Lampridio in vitâ Alexandri Seueri: vbi addit Halagabalum eum cultum admiſiſſe, Alexandrum verò prohibuiſſe. Græci id deteſtabantur. apud Herodot. in Polyhim. Lacedæmonij cum morem ſibi eſſe negant: apud Probũ Athenienſis Conon ſuæ id ciuitati, probro futurum aſſerit: apud Aelianum lib.* 1. *var. hiſt. Thebanus Iſmenias callidè Perſarum regi imponit, ſimulans ſe adorare, cùm annulum ſuum ante pedes deiectum humo ſuſtuliſſet. De Alexandro Macedone Iuſtinus lib.* 12. Non ſalutari ſed adorari ſe iubet. Acerrimus inter recuſantes Calliſthenes fuit: quæ res & illi & multis Principibus Macedonum exitio fuit. Retentus eſt tamen Macedonibus mos ſalutandi Regis, exploſâ adoratione. *Igitur meritò Lycus negat*

hoc loco à matronâ Thebanâ, ſe hanc demiſſionẽ exigere. At exigunt hodie Hiſpanæ mulieres. vbi vix vlla nobilior aut paullo opulẽtior femina, quæ nõ iubeat vel patiatur, famulos & ancillas potum ſibi præbentes, humiliter προσκυνεῖν. *ô ſuperbiã! maritorum iſta puſillanimitas, qui ſuperbo ſexui, nimiùm indulgent.*

420 Noſtra] *melius Moguntinenſ.* noſtram.

422 Vt ſupera] *ſcripti Mogunt. & Burd.* ſuperna. *& ita Ven. & Herb.*

425 Cogi qui poteſt, neſcit mori] *ex ſententiâ Stoicâ. quorum hoc effatum:* qui non timet mortem, cogi nequit. *Seneca epiſt.* 71. Ego cogitem in eo, qui viuit, omnia poſſe fortunam; potius quàm cogitem, in eo qui ſcit mori, nihil poſſe fortunã? *& epiſt.* 92. Non ſumus in vllius poteſtate, cùm mors in noſtra poteſtate ſit. *Efficaciſſima ſunt illa Epicteti de Laterano, Thraſeâ, Agrippino in hanc ſententiam. Vide Arrianum lib. 1. de vita Epicteti, cap. 1.*

432 Imperia dura tolle] *virtus enim circa ardua, dura, aſpera verſatur: nec ad ſolidũ robur vlla perueniat, niſi huiuſcemodi diũ exercita ſit. Arriani Epictetus li. 1. c. 6. docet dura imperia Herculeæ virtutis materiam fuiſſe.* In quem (ait) virum euaſurum fuiſſe putas Herculẽ, niſi leo talis exſtitiſſet, & hydra, & ceruus, & aper, & iniuſti quidam homines ac feri, quos ille expulit & expugnauit? quidnam feciſſet, ſi nihil huiuſmodi exſtitiſſet? nónne ſtragulis inuolutus dormiſſet? Itaque primũ non factus fuiſſet Hercules, in talibus deliciis & otio ſtertens per omnẽ ætatẽ Deinde, vt factus eſſet, quæ fuiſſet illius vtilitas? quis vſus brachiorũ eius? quis tanti roboris? quis tolerantiæ & animi generoſi; niſi tales cõflictationes eũ ad talia certamina excitaſſent, atque exercuiſſẽt? *&c.*

433 Obiici] *lego:* obici. *ſicut* ſubici, adici, *& ſimilia.*

Feris, monſtríſque] feræ, *naturâ volente formantur:* monſtra, *ipſius naturæ errores ſunt, non valentis efficere quod deſtinarat, auctor Ariſtoteles 2. Phyſ. cap. 8. & 4. de Generat. animal. cap. 4. & Galen. lib. de definit. medic. Vide noſtrum Benedict. Pererium lib. 9. Phyſic. cap. 10.*

434 Virtutis eſt] *mutili Mogunt. & vett. excuſi, qui;* virtus eſt.

436 Non eſt] anguſtum *enim* eſt iter quod ducit ad vitam: regnúmque cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

437 Penetrat] *nondum, nec tam citò. an non ergo melius legas?* penetret. *at quidam manuſc.* ſperat. *ſed alij, quòd coniectura ſuggeſſerat.*

441 Pacatum manu] *fuit Alcides per totum fermè orbem* εἰρηνοποιός. *Ouid. in epiſt. Deianiræ.*

Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam Nereus cærulus ambit humum.

Claudianus, de Hercule:

Thracia pacifero contigit arua pede.

vnde quædam inſcriptiones: HERCVLI PACIFERO.

443 Phlegram] *Phlegra Thraciæ, prope Pallenem, vbi Gigantes contra Deos pugnarunt, & victi ope Herculis. vide Schol. Apollonij, Strabon. Pauſaniam, ceteros.*

447 Mortale cælo non poteſt iungi genus] *vno verſu omnẽ Heroum genealogiam refellit, totam poëſim & theogoniam veterum ſubuertit. ſecutus Platonem, qui in Sympoſ.* θεὸς δὲ ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται. *Apuleius de Deo Socratis:* Vt Plato ait, nullus Deus miſcetur hominibus, *aſſentitur Plutarchus in Numâ: vbi contendit, quæ de Deorum erga homines amore narrantur ad morum ac virtutum dilectionẽ referenda. nunquam enim Deos vel Genios humani corporis, formæve vſu delectatos. Ægyptij tamen, vt ipſe refert & refellit, exiſtimabant fieri poſſe, vt ſpiritus cum feminis rem habeant, eique ſobolis quædam principia ingenerent: cum viro tamen id non accidere. Plato in Cratylo ſcribit, omnes Heroës vel ex amore Deorũ erga mulieres mortales, vel virorũ erga Deas eſſe progenitos. Nec mirum: erant enim illorũ Dij, dæmones. Et quãuis nonnulli exiſtimarint hos mulieribus cõmiſceri non poſſe vt Chryſoſt. hom. 22. in Geneſ. Caſsianus in Patrum coll. 8. ca. 21. Eugubin. lib. 8. de peren. philoſoph. cap. 32. Scalig. contra Cardan. exercitat. 355. & præcipuè id pertinaciter negent Agrippa Magus, & Wierus Caluiniſta: certum tamen rectè ſentientibus, poſſe illos eſſe incubos, ſuccubosq́, & ſæpe eſſe ſolere, vt docent D. Auguſtin. lib. 15. de Ciuit. Dei cap. 23. & Iſidorus lib. 8. Origin. planè in fine; quo loco cenſeo pro;* iniui, *reſcribendum;* Inui. *ſic enim Pan vocatur, teſte Macrobio lib. 1. Satur. cap. 22. vel* incubi, *nam Gloſ.* incubus, *Pan, incubo,* ἐφιάλτης. *& Arnobio lib. 4. & paullo priùs, pro;* panitæ, *legendum;* paniſci, *quæ vox nota Ciceroni. 3. de Nat. Deor. & Suetonio in Tiberio cap. 43. Idem docent Innoc. 8. in Bulla quæ præfigitur malleo maleficar. Scot. & alij in 2. d. 8. & confeſsiones damnatorum per totam ferè Europam, vt de maleficis Germaniæ narrant Sprenger in Malleo, & Nider in Formicario; de Italiæ maleficis, Grillandus lib. de Sortileg. & Ioannès Franciſc. Picus lib. de Prænotione: de Hiſpaniæ, Torquemada in Horto florum; & de Galliæ, Meierus annal. lib. 16. anno 1459. Et licet Succubus dæmon verè cõcipere & parere nequeat, quæque huiuſmodi narrantur præſtigioſa & illuſoria ſint; qualia illa apud Vincent. Speculi lib. 3. cap. 26. & Polydor. Virgil. lib. 13. Hiſtor. Anglic. tamen ex incubo naſci filium poſſe, operâ quidem eius, ſed ſemine humano, & ita vt verus pater ſit is à quo id deciſum fuerat, & a dæmone collectum, docent Theologi, vt S. Thom. in 2. d. 8. & ex eo Sprenger in Mall. p. 1. q. 3. Vlricus Moliter in Dialog. de Pythonic. mulierib. cap. 5. 6. & 10. & Bartholom. Spinæus in q. de ſtrigib. cap. 6. eaq́. Scholaſticorũ ſententia auctoritate Patrum confirmatur, quos recenſent Xiſtus Senenſ. lib. 5. Biblioth. annotat. 73. & 77. & Eugubin. vbi ſup. fuit & veteris Synagogæ ſententia, vt patet ex Philone lib. de Gigantib. & Ioſepho lib. 2. antiquit. Iudaic. cap. 3. &, vt malo nodo malum cuneum immittam, ex ipſis nouantibus hereticis id contendunt Thom. Eraſtus in Furnio, Lamb. Danæus Dialog. de Sortiariis, & Ioãnes Bodinus, libro de Dæmonomaniâ. hic quoque regnum eorum diuiſum. Nec Chryſoſtomus, Caſsianus, & alij Patres, aliud negare voluerũt; quàm dæmones naturali animalium more, ſemen ex propriâ ſubſtantiâ decidẽdo, congredi, quia ſenſitiuæ & nutritiuæ facultatis ſunt expertes. Vide Pet. Binsfeldium tractat. de Confeſsionib. Sagar. 5. conc.*

448 Communis] *Diis ac Deabus. vide Arnobium lib. 4. contra gent. cuius verba in codice quo vtor, non ſatis rectè ſunt diſpuncta, lego:* Proſerpinam, in Adonim; matrem eius Cererem, in Iaſionem, *&c.*

Diis] *Deos multitudinis numero appellat, vulgum ſecutus. nam ferè quotquot Ethnici ſapientiores, vnicum eſſe Deum, non ignorabant: ſed multitudine, variam ac multiplicem eius potentiam conabātur ſignificare. indicat hoc Ouidius in Faſtis:*

Scilicet alterno voluit rudis illa vetuſtas
Nomine, diuerſas ſignificare vices.

apertiùs Iuppiter ſic Deos alloquens apud poëtam:

Cælicolæ, mea membra Dei; quos, noſtra poteſtas
Officiis diſtincta, facit —— *idem mihi ex pluribus obſeruationibus videor colligere.* Tellurem *Pontifices (teſte Varrone) ita colebant, vt quattuor terræ Diis ſacra facerent,* Telluri, Tellumoni, Altori, Ruſori: *quia vni eidémque terræ, ſecundùm multiplicem eius poteſtatem, hæc quatuor nomina conuenire indicabant, vt Parrhaſius annotauit. Solinus Briareum & Aegæona, vt diuerſos celebrauit; quos Homerus vnum eſſe docet: quia Eubœenſes duplicem eius poteſtatem venerabantur. Stella Veneris, quaſi duplex ſidus, Lucifer & Heſperus dicebatur; quòd idem lucis & tenebrarum præcurſor. ſunt qui eadem de cauſa Plutoni Iouis, Proſerpinæ Iunonis nomen aptatum cenſent. Macrobius Ianum, etiam Apollinem & Dianam eſſe, & omnes Deos ad Solem referri docuit, lib. 1. Saturnal. cap. 9. & cap. 17. cum ſeqq. Vnicum certè Deum & non plures eſſe cenſuerunt Stoici (iuxta nonnullos) ſed multis nominibus appellari ſecundum ſuas proprietates,* δία *quod per ipſum ſint omnia;* ζῆνα, *quod vitæ omnium ſit auctor:* ἀθηνᾶν, *quòd in æthere diſtentum ſit eius imperium;* ἥραν, *quòd in aëre;* ἥφαιστον *quòd in igne artificiali;* ποσειδῶνα, *quòd in humore;* δήμητραν, *quod in terrâ, &c. vt commemorat Laërtius lib. 7. & apertè affirmat Ariſtoteles in lib. de mundo ad Alex. & Apuleius lib. de mundo ad Fauſtum: idem aſſeruint apud D. Iuſtinum in lib. de monarchiâ & in Exhortatorio, poëtæ vetuſtiſſimi, Sibyllæ, Orpheus, Aeſchylus, Sophocles, Euripides, Philemon & alij; apud Clementem Alex. lib. 5. Stromat. Xenophanes, Melanippides, Theatrides, Parmenides, Heſiodus, cæteri.*

449 Famulíne] *Panyaſis:*

Paſſa Ceres, paſſúſque inſignis Mulciber, éſtque
Paſſus Neptunus, paſſus eſt Phœbus Apollo
Mortali ipſe ſuas operas mercede locare;
Paſſus Márſque ferox irato à patre coactus.

452 Erranti] *Delos, etiam Ortygia & Aſterie dicta, teſte Scholiaſte Apollonij in libro 1. Porrò mira hic varietas in omnibus lib. hæc N. mihi viſa optima.*

453 Num monſtra] *Herbipolenſ.* haut. *Moguntin. & Lugdun.* non.

454 Draco] *hunc verſum ordine conuerſo ſequenti poſtponendum puto, ſic:* AM. Quam grauia paruus tulerit ignoras mala.
Primus ſagittas imbuit Phœbi Draco.
E matris, *&c.*

ceterum de hoc Dracone, Pythone, legendus Apollodorus lib.1. Biblioth. ab conecato ſagittis, Symnias in ouo Apollinem vocat ὀφιοβόλον: hunc draconem nonnulli Græci, Delphinem vocarunt, vt Leander, Callimachus, & Apollonius lib. 2. vbi conſule Scholiaſtem ver. 708. Sunt qui exiſtiment, ab hoc Pythone, ſpiritum, quo afflati futura quidem prædicebant, Pythonem cœptum vocari, & Pythonicos afflatos ipſos, non Phytonicos. Act. 16.

459 Latuit] *& auidus Saturnus, pro filio, obiectum lapidem vorauit, cui iuxta Scalig. nomen* Bætylon; *iuxta Priſcianum*, Abaddir. *in hoc verſu mallem;* Non, *pro;* Num.

462 Hominem ſcias] *nam à diuina natura prorſus eſt miſeria aliena. Ariſtides, contra Homerum in Iſthmica.* Etenim mala, ærumnæ, calamitates, nec ſunt inter Deos, nec eſſe poſſunt: cum in hunc terreſtrem locum relegata ſint: nedum immortalitatis alicui initiũ præbere poſſint. mala enim ex malis oriuntur, Deorum verò opera bona ſunt, nec hæc aliter ſe poſſunt habere. *Illa impij Epicuri;*

Omnis enim per ſe Diuûm natura neceſſe eſt
Immortali æuo ſumma cum pace fruatur.
Nam priuata dolore omni, priuata periclis,
Ipſa ſuis pollens opibus, nil indiga noſtri.

ſi de vno vero Deo, pia hactenus. nã quæ addit aut interſerit, impia, blaſphema.

463 Miſerum neges] *rectè. quamuis ſchidæ Burdegal.* hominem neges. *quaſi nequeat homo fortis eſſe.*

464 Fortem vocemus] *hanc ſeruitutem fœdiſſimam deſcribit OEtæo verſ. 373. & Ouidiana Deianira, in epiſt.*

Vna recens nobis referetur adultera crimen:
 Vnde ego ſum Lydo facta nouerca Lamo.
Mæander; toties qui terris errat in iiſdem,
 Qui lapſas in ſe ſæpè retorquet aquas;
Vidit in Herculeo ſuſpenſa monilia collo;
 Illo cui cælum ſarcina parua fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
 Et ſolidis gemmas appoſuiſſe toris.
Auſus es hirſutos mitra redimire capillos.
 Aptior Herculeæ populus alba comæ.

Et mox: Mæonias inter calathos tenuiſſe puellas.
 Diceris, & dominæ pertimuiſſe minas.
Non fugis Alcide, victricem mille laborum
 Raſilibus calathis impoſuiſſe manum?
Craſſáque robuſto deducis pollice fila,
 Aequáque formoſæ penſa rependis heræ.
Ah quoties digitis dum torques ſtamina duris
 Præualidæ fuſos comminuere manus.
Diceris, infelix, ſcuticæ tremefactus habenis,
 Ante pedes dominæ pertimuiſſe minas.

Nec immeritò Lycus hæc exprobrat. ſummum enim crimen viſum veteribus, & tetrioris notæ, vt docet diſertiſsimè Saluianus Epiſcopus lib. 7. de Dei gubernat. Cùm enim muliebrem habitum viri ſumerent, & magis quàm mulieres gradum frangerent; cum indicia ſibi quædam monſtruoſæ impuritatis innecterent, & femineis tegminum illigamentis capita velarent, atque hoc publicè in ciuitate Romana, vrbe illic ſumma & celeberrima: quid aliud quàm imperii Romani dedecus erat vt in medio reip. ſinu execrandiſſimum nefas liceret admitti? poteſtas quippe magna & potentiſſima, quæ inhibere ſcelus maximum poteſt, quaſi probat deberе fieri, ſi ſciens patitur perpetrari. *& D. Hieronymus ſcribit:* caſtitatis amatori fugiendos viros, quibus fœminei contra Apoſtolum crines. hæc enim eſſe argumenta diaboli. *in epiſt. ad Euſtochium de cuſtodienda virgin. Martialis ſimili crimine li. 12. quendam Calliſtratum pulſat. cui infamiæ latam legem Scantiniam Reuardus cenſet, in libris Variorum. aſſentior. tamen puto impoſitam pœnam, non quà femineis veſtibus viterentur dumtaxat; ſed quà ad vlteriora, ad quæ veſtitu illo inuitabãt & quorum hoc habitu quaſi profeſſionem faciebant, vt nonnihil ante citata verba Saluianus ſignificat, dicens* per publicam ſceleris profeſſionem, *&c. quorum vindictam nouiſsima lex* [l. cum vir nubit. C. ad leg. Iul. de adult.] *capitalem eſſe voluit. De ornatu viris indigno, multa egregia Epictetus Arriani lib. 3. cap. 1. quæ vtinam & legeret & audiret nimis comta & cirrata iuuentus huius temporis.*

468 Nardo] *oleo nardino. Prudentius:*

> Vt mitra cæſariem cohibens aurata virilem
> Combibat infuſum croceo religamine nardum.

de nardo herba, Dioſcorides lib. 1. de vnguenti generibus. vide l. 21. §. 1. D. de aur. arg. leg. Plinium lib. 13. cap. 2. & lib. 12. c. 12. Clementem lib. 2. pædagogi, Athenæ. & alios.

469 Tympani] *exiſtimo de illo loqui, quod Hiſpanis,* pandero, *non bellis, ſed laſciuis apto tripudiis. Iuſtinus lib. 30.* inſtrumentum luxuriæ *vocauit, vt & antiquus poëta,* arma pruriginis. *noſter ſonum eius* non virilem *dicit. vide Iſidor. lib. 3. Orig. extremo cap de Muſicâ.*

470 Mitra ferocem] *ſic Moguntinenſ. & vet. excuſi. ſic omnia, quæ vidi exemplaria ſcripta, impreſſa: vt hæc Lyci adhuc verba de Hercule ſint, quorum mihi conſenſus non aſpernandus.*

475 Laxari] *Moguntinenſ.* laſſari. *minus benè.*

476 Hoc Euryti] *Iolen ſignificat & ſocias: de quibus in Octæo. ſed nonne Hercules Euryti Oechaliam, poſt furorem, euertit? certum id, vt quod maximè. quare vel per anticipationem hæc dicta, vel de Theſpiadibus, vt & ſequens verſus accipienda, & locus corruptus. ſane Moguntin. & alij quidam:* Teutantis teſtatur. *mendoſe, ſed fortaſsis emendandum,* Teuthrantis hoc fatetur euerſi domus. *Ouidius de his virginum gregibus oppreſsis:*

> Nec tibi crimen erunt, Teuthrantia turba, ſorores;
> Quarum de populo nulla relicta tibi.

has numero quinquaginta vna nocte deuirginauit, & Sardoûm heroum matres fecit, auctore Simplicio in lib. 8. Phyſic Ariſtotelis.

481 Eryx] *huius cum Hercule pugnam deſcribit Lucan. lib. 4. Butæ F. fuit, cæſtuum certamine victum in Siciliâ Hercules necauit. Pauſan. auctor in Laconic. ſeu lib. 3.*

Antęus] *de hoc alibi.* Libys] *Afer. Sillius:*

——ceditque loco Libys aſper, & omnis,
Latè cedit Iber—— *Lucanus:*
Cùm iaculum parua Libys amentauit habenâ.

Mythologiam quandam phyſicam de Antæo habes apud Chriſtophor. Rufum Antexegemator. fol. 15.

486 Gëryonem] *ſic Herbip. tres Veneti, & Lipſienſ.* Geryonas. *Lugdunenſ.* Geriones *Baſilienſ. Moguntin. & Eguian.*

487 Eſt victus] *ſic Lipſien. ſed ex ceteris omnibus delendum;* eſt. *vt legatur:*

Mortem coactus ante Geriones pati,
Nec vnus vnâ Gerion victus manu.

tres fratres erant, vnus ante reliquos necatus; victus vnâ manu non vnus, nempe tricorpor.

488 Licet] *malè ſchidæ Burdegal.* decet.

494 Creontis] *Menoetÿ filius mortuis Oedipi filiis regnum accepit, ſecundum nonnullos.* Labdaci] *Labdacus Phœnicis F. Laÿ pater, Oedipi auus.* 496 Solita] infauſta.

497 Ægypti] *quinquaginta Ægypti filÿ, totidem Danai filias duxerunt, & ab iis vno excepto necati. ab hoc AEgypto Beli F. AEgyptios dictos, cum prius Melampodes dicerentur, Lucillius & Apollodorus tradiderunt. Verius prius Aëriam vocatam, vt ſcribit Euſebius in Chronicis; & adhuc prius Miſraim* מצרים *ſeu Meſrim, vt refert Ioſephus lib. 1. antiquit. Iudaic. cap. 12. à Meſraim Chami filio. Danaidum & maritorum nomina commemorat Apollodorus lib. 2. Biblioth.*

505 Congerite ſiluas] *ex Euripide, qui:*

Iubete lignatores truncos quercuum
Incidere, qui vbi in vrbem fuerint deportati,
Circum altaria aptè ligna conſtruite,
Eáque accendite, & ipſorum corpora comburite
Omnium —— *& apud eundem Hermione, fugatum ab aris Andromachen, minatur ſe ignem admoturam. quodam Plauti loco idem aſtruit Turnebus lib. 9. aduerſar. cap. 12. ſolebant etiam templi valuas obſtruere, & egreſſu præcluſos ſupplices fame expugnare; & interdum tectum demoliri, quo citius aëris iniuria interirent. ita Lacedæmonÿ Pauſaniam Regem ſuum necarunt, vt ſcribunt Lycurgus orat. in Leocratem, Plutarchus in Pauſan. Diodorus lib. 11. & Aelianus lib. 9. var. hiſtor.*

511 Neſcit tyrannus eſſe] *Agamemn. 990.*

Rudis eſt tyrannus morte qui pœnam exigit.

Seneca li. 2. de Beneſic. Quemadmodum acerbiſſima crudelitas eſt, quæ

trahit pœnam,& miſericordiæ genus eſt citò occidere: quia tormentum vltimum finem ſui ſecum adfert: quod antecedit tempus, maxima futuri ſupplicij pars eſt. *In Medea; cùm Iaſon fractus miſeriis diceret,* Infeſta memet perime, *reſpondet illa:* miſereri iubes. *Euripides:*

Cita enim mors facillima homini infelici.

Sophocles in Electra; Mori, graue eſſe negat; ſed, cum mori deſideres, non poſſe illud aſſequi.

520 Templa] *expònit D. Iſidorus, ampla tecta.*

522 En eſt] *Lugdunenſ. & plerique:* En, en ſonitus.

IN CHORVM.

Quæritur de fortunæ iniquitate, propoſitis Herculis & Orphæi exemplis, quorum geſta celebrat, & deſcribit vtriuſque deſcenſum ad inferos.

523 Quam non æqua] *Pacuuius, Duroleſte.*

Fortunam, inſanam eſſe, & cæcam, & brutam perhibent philoſophi,
Saxóque inſtare globoſo prædicant volubili,
Id quò ſaxum impulerit fors, eò cadere fortunam autumant,
Cæcam ob eam rem iterant, quia nil cernat quò ſeſe applicet.
Inſanam autem eſſe aiunt, quia atrox, incerta, inſtabilíſque ſit.
Brutam, quia dignum atque indignum nequeat internoſcere.

Iniquitatis in numerum ſuorum diſtributione cauſam etiam Ariſtoteles problem. 8. ſeſſ. 29. refert in cæcitatem. colebatur quidem ante Platonis æuum vt Dea, ſed tunc demum illi templa dicari cœpiſſe, ſcribit Simplicius in lib. 2. Phyſic. tex. 47. elegans fortunæ deſcriptio exſtat apud Galenum in orat. Parænet. ad bonas artes: multa de ea philoſophica, Bened. Pererius, lib. 9. Phyſic. cap. 5. hiſtorica & poëtica Lilius Syntagm. 16. Imitatur hoc choro Seneca Euripidis in μαινομένῳ. *Chor. 1. Teſtatur etiam Pauſan. in Corinth. fortunam viris bonis iniquam eſſe exemplo Homeri & Demoſthenis: teſtantur idem alij: ſed vt communis, ſic iniqua mortalium de fortuna querela, ac Chriſtianis hominibus indigna. iuſtiſſima enim hæc Dei lege eueniunt. docuerat id olim Seneca in lib. cui titulum fecerat,* Quare bonis viris multa mala accidant, cùm ſit prouidentia? *è quo Lactant. lib. 5. cap. 23. hoc fragmentum ſuppeditat.*

Deus homines pro liberis habet. ſed corruptos & vitioſos luxurioſè & delicatè patitur viuere: quia non putat emendatione ſua dignos. Bonos autem, quos diligit, caſtigat ſæpius, & aſſiduis laboribus ad vſum virtutis exercet, nec eos caducis ac mortalibus bonis corrumpi ac deprauari ſinit. *horum verborum ſententia exſtat in lib. de prouidentiâ ad Luciliũ. hæc ipſa verba in eo non exſtant: & ipſe titulus à Lactantio, ex primis huius libri verbis, conflatus videtur. vt ambigam verbáne ſua Lactant. poſuerit, an alium Seneca lib. de prouidentia ſcripſerit, præter eum quem habemus.*

527 Cæliferam] *humeros quidem cælo ſuppoſuit, ſed an humeros ſine manibus nec nouum vnum corporis membrum pro alio poni: & robur maius, ſi dicat manus cælum ſuſtinuiſſe. Deinde quid quæſo peculiare* in manu teliferâ? *ſolu'ne telis vſus Hercules? ſequor ergo cunctos codices, ſcriptos, excuſos, quos inſpicere potui; qui* cæliferam manum.

532 Mul-

532 Multiuagas] *delectatur huiuſmodi compoſitis*, multiuagus, montiuagus, *&c. de Scythis Herodot. in Melpom.* Siquidem nullæ ſunt eis vrbes, nulla mœnia exſtructa: domos ſecum ferunt ſinguli, equeſtréſque ſunt ſagittarij, non pane victitantes, ſed ex pecoribus; pro domibus plauſtra habentes. *Horatius*: Campeſtres melius Scythæ

Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos.

Suidas eos vocat ἁμαξοφάρετας. *vide Iuſtin. lib. 2.*

Hoſpitas] *quia vbi vno die, alio non ſunt: ſed aſſiduè habitationem mutantes, noua quærunt paſcua.*

535 Mutis tacitum] *glaciale mare, quia conſtrictum, fluctibus non agitatur, nec alliſum litori ſonum vllum edit. ideo vocat tacitum, & litora muta. malè Moguntinenſ. & vett. excuſi* multis: *etſi verè multa ibi litora, tot fluuiis influentibus.*

537 Qua plena rates] *quâ prius nauigarant, nunc currus agitant. Virgilius:* Puppibus illa prius patulis, nunc hoſpita plauſtris.

Plinius in Panegyr. Danubius ripas gelu iungit, duratúſque glacie, ingentia tergo bella tranſportat.

538 Intonſis] Sarmatis *libertatis auidis. ſic Tibullus*: —— intonſos Taurus arat Cilicas. *vide ſup. Hippol. verſ. 71. horum admirabilem induſtriam in loricis conficiendis narrat Pauſan. in Attic. Intonſos etiam poſsis interpretari, capillatos, quomodo Plinius Arabes intonſos dixit; & quos Liuius lib. 1. belli Punici Inalpinos vocauit intonſos & incultos, eos Plinius capillatos. coma enim promiſſa, quibus intonſa.*

546 Suſpiciens] *Hyppolyte vel Antiopa regina Amazonum, de quibus multa Stephanus.* Genu] *genua inclinare obedientiæ & obſequij habitus, ideo malo*; ſuſpiciens *cum Venet. Lugdun. Pariſ. Baſileenſ. Lipſienſ. & Complut. quàm cum Moguntin. & Herbip.* ſuſcipiens. *etſi hoc tolerabile.*

548 Siculæ Proſerpinæ] *Simonides canit, Vulcanum & Cererem coram Aethnâ, de Siciliæ dominio litem conteſtatos; Aetnam Cereri addixiſſe. Plutarchus auctor eſt, Siciliam à Cerere Proſerpinæ in dotem datam. Ceteri Proſerpinæ & Cereri ſacram inſulam fuiſſe volunt; quòd in ea ambæ natæ, & fruges repertæ. Cicero in Frumentariâ, Claudianus, Diodorus, &c. ideo ait* Siculæ, *&* regna.

552 Timidis] *hoc malo, quàm;* miſeris. *quia manuſc. corruptè,* tumidis. *quo*, timidis, *confirmatur.*

558 Non reuocabiles] *ſic Mogunt. ſed Herbip. & tres Veneti;* non remeabiles. *ceteri;* irreuocabiles, *vel;* irremeabiles *eâdem ſententiâ: ſic Tertull. lib. de pœniten. dixit;* moras irreuocabiles.

559 Populis pluribus] *inferis. maior enim mortuorum quàm viuentium numerus. quare Herc. Oetæo Plutonem vocat;* dominũ turbæ maioris: *& inferos, ſeu mortuos vocabant antiqui abſolutè* plures. *&* πλείονες. *Plautus Trinummo*: Quia ego ad hoc genus hominum duraui, quin prius

Me ad plures penetraui —— *hoc eſt, cur non prius deuixi. vide Pet. Victoriũ li. 1. var. le. c. 7. cuius explicationẽ malâ fide ſibi alij adſcripſerũt*

563 Tenui vulnere] *egregij Dij, qui vulnerati; quorum ex vulnere ſanguis, vel, ſi Homerum audimus ſanies, manauit. Vulnerata hoc eodem tempora ab Hercule, Iuno, aliô Venus & Mars, à Diomede; Pallas, ab Ornyto; ipſe Hercules, ab Hyppocoontidis. Clemens in Protrept. & Arnobius lib. 4. cont. Gent. teſtantur.* Saucius] *narrant Arnobius lib. 4. Apollodor. lib. 2. Biblioth. & Homerus Iliad. δ'. addit Heſiodus eodem itinere Herculem Marti multa vulnera inflixiſſe.*

564 Mortis Dominus] *Pluto Dominus omnium infernorum Deorum, Iupiter ſuperorum, Neptunus marinorum. hi tres dicti Ioues, vt alibi docui; & quia Domini credebãtur, vno ſub nomine à Samaritis, & Moabitis & ceteris Aſiaticis coli ſoliti, Baal.* בַּעַל *hoc eſt, dominans, poſsidens, ſubijciens: & quia ab eo, idolorum cultus propagatus, eâdem voce omne idolum ſignificatur. Porrò* Mortis *Dominus, quia Morti imperat.* Mors *Heſiodo Dea, Filia Noctis, morti præſidens. hanc inuocat Tibullus:*

Abſtineas Mors atra precor. non hîc mihi mater.

Gadibus aram Morti ſacratam prodidit Arrianus lib. de Prouidentia.

565 Triſtibus inferis] *mæſtis. verè. non tamen malè Mogunt. Herbip. & Veneti*; triſtis & inferis Proſpectus pat. lucis. *ipſis enim triſtis, quia lucifugæ: nobis lætus, quia lucis filij.*

570 Eurydicen] *vide hac de re elegiam Hermeſianactis apud Athenæ. lib. 13. cap. 25.* Repetit] *Moguntin. Herbipol. & Veneti*; dum recipit. *non contemnendum. repetiit, recepit, ſed amiſit.*

571 Siluas] *Euripides, Bacchis:* —— vbi quondam
Orpheus cytharam pulſans
Carmine duxit arbores
Duxit & immites feras.

Calpurnius eclog. 2.

Adfuit omne genus pecudum, genus omne ferarum,
Et quæcumque vagis alitum ferit aëra pennis:
Conuenit vmbroſa quicumque ſub ilice lentus
Paſcit oues, Faunúſque pater, Satyríque bicornes:
Adfuerunt ſicco Driades pede, Naiades vdo:
Et tenuêre ſuos properantia flumina curſus.
Deſiſtunt tremulis decurrere frondibus euri,
Altáque per totos fecêre ſilentia montes.
Omnia ceſſabant, illis certantibus. auſa eſt
Dædala nectareos apis intermittere flores. *non quidem hæc de Orpheo, ſed ab eius fabulâ petita. de Orpheo verò eſt illud quod Victorinus adduxit:* Alius citharâ ſonitúque potens volucres pecudéſq; mouere.

Sidonius in Panegyr. Anthemij:

Qui cantu flexit ſcopulos, digitiſque canoris
Compulit auritas ad plectrum currere ſiluas
Cùm ſtarent Hebri latices, curſúque ligato
Fluminis attoniti carmen magis vnda ſitiret.

575 Surdis reſonat] *non quia non audiant, quomodo enim illos carmine oblectaſſet? ſed quia perpetuum illic ſilentium. In quibuſdam libris poſt hunc verſum ſequitur, non qui vulgò proximus; ſed qui quartus. Moguntinenſ. etiam mirè conciſus. nam continet.*

Surdis reſonat clarius in locis.
Deflent Eurydicen vmidi ſedent.

Meâ ſententiâ, ſic diſponendi verſiculi:

Surdis reſonat clarius in locis.
Deflent Eurydicen Threiciæ nurus,
Deflent & lachrymis difficiles Dei;
Et, qui fronte nimis crimina tetricâ
Quærunt, ac veteres excutiunt reos,
Flentes Eurydicen iuridici ſedent.

Nurus] *quæ apud inferos. quorſum enim quæ in Thraciâ, huc accerſantur? deerant videlicet inferis præficæ.*

578 Excutiunt] *diſcutiunt & inquirunt, quod quiſque deliquerit. ſic quod Vlpianus lib. 2. ad Edict.* excutere vires hereditatis, *Seneca in lib. de Benefic.* inquirere in fortunas, *dixit. Sed quia quo plus temporis à commiſſi ad diſcuſſi criminis diem interceſſerit; hoc maior quæſitori diligentia adhibenda; iccirco addidit,* veteres reos.

581 Tandem] *narratur hic deſcenſus & Orphei fabula etiam à Virgilio 4. Georg. & Ouidio 4. Metamorph. Mythologiam tradit Lucian.* περὶ ἀστρολογ. *Licet quoque exponere has feras cum Clemente in Protrept. vt volucres denotent, homines leues; ſerpentes, deceptores; leones, iracundos; ſues, libidinoſos; lupi, rapaces; lapides verò & ligna, bardos ac ſtupidos. Ex eo quod Orpheus dictus feras attrahere citharæ modulamine; factum, vt qui in leporariis varia animantium genera, cornu, bucina, vel quo alio inſtrumento norunt conuocare;* Orphei *vocentur, vt indicat Varro lib. 3. de re ruſt. cap. 13.*

585 Deos] *Solem & ſidera, & ſuperos quibus dies ſacra; vt nox Manibus.*

Obtulerit] *Egman.* attulerit.

IN ACT. III.

Actu ſuperiore narrata Megaræ, in renuendo Lyci coniugio conſtãtia; tyranni cum eadem & Amphitryone altercatio; victi, impotentes minæ. nunc ecce, dum congeritur ſtrues lignorum, vt ab aris fugentur ſupplices; aduenit Argis Hercules cum Theſeo. cognitis; quæ geſta; occiditur Lycus ab Alcide. interea Theſeus Amphitryoni, quæcumque apud inferos viderat, & de Cerbero victoriam, recenſet.

592 Qui alterna] *vtrumque hemiſphærium.*

595 Iuſſus] *propterea dignus veniâ; quia non ſponte.*

596 Secreta] *Cerberum: quem videtur Deus damnaſſe tenebris, ne lucem videat. ideo ſup. dixit;* illicitum.

601 Portenta] *reuera* monſtrum *erat Cerberus, non* portentum, *ſi vera Feſti differentia: ſed* portentum *vocat; quia veteres omnia monſtra aliquid putabant portendere; & quia voces hæ ſæpe confunduntur.*

602 Iuſſit] *Iuno. ſed Mogunt.* qui. *Euryſteus.mendoſi hîc Lugdunenſ.* Qui aduexit & iuſſit. *cui lectioni nec ſententia, nec verſus leges fauent.*

605 Omnibus] viuis. 606 Deterior polus] *Antarcticus: qui deterior, quia Stygi ſubiectus, iuxta Virgil.*

612 Offendi] *ſic Lugdun. offenderat quidem Plutonem. ſed nihil hoc ad Dionyſum. audacter ſequere reliquos;* oſtendi. *nempe Cerberum, inferorum ianitorem, & Theſeum qui iam inter plures.*

613 Da] *dic, ſuggere. Virgil.*

Sed tamen iſte Deus, qui ſit da Tityre nobis.

Papinius: Aſopus genuiſſe datur —— *ſic Græci* δίδεται.

Vltra] *id ſcilicet quod vici & domui.*

616 Verúmne] *in manuſc. non diſtinguitur hîc noua ſcena, ſed continuatur præcedenti.* Viſus vota] *ſic apud Maronem, non exſpectato Aeneæ aduentu, ſtupefacta Andromacha, hæret initio, & quærit an ipſus ſit, quem videt. Ait* vota decipiunt viſus; *quia quos iugi cogitatione & deſiderio fantaſiæ impreſſimus; facilè illi oculis videntur aduerſari.*

619 Silentûm] *Moguntin. & primæ quattuor edition.* ſilentem. *& ſequenti verſ.* iſte. *melius ſaltem hoc.*

623 Agnoſco toros] *Herculem Athenagoras in legatione, planè ænigmaticè, ex Orpheo, depinxit; draconem ſpiris inuolutum, tricipitem, vno capite leonino, alio draconino, medio humano, id, quia Hercules illis tempus ſignificabat; & tria capita tres temporis viciſſitudines, humanum præſens, anguinum præteritum, leoninum futurum. Vide Macrob. li. 1. Saturnal. c. 20. & ex eo Pet. Suffridum in Comment. Athenagoræ. Porrò in verſu præcedenti, neſcio quid latet: Nam Herbipol. vna voce, ſcilicet;* tuâ, *caret & mutilus eſt; Duo manuſc. aliorum vno verſu auctiores:*

Tenéone in auras editum, an vanâ fruor:

Ego ſic legerim:

Verúmne cerno corpus, an vanâ fruor

Deceptus vmbrâ? —— *appoſitè* corpus verum vanæ vmbræ oppoſuit. *Et vt illud;* Verúmne cerno corpus, *rectiùs, quàm* teneóne in auras editum; *ſic rurſus;* an vanâ fruor, *meliùs quàm;* an fallor tua. *Vidi, poſtquam hæc à me ſcripta, idem præoccupaſſe Raphelengium Iuniorem, bonæ & ſpei & indolis iuuenem: ſed nec hoc, nec alia nonnulla in his Commentariis, quæ vtrique eadem placuere me ab illo ſumſiſſe, teſtis mihi eſſe poteſt Reuerendiſ. Torrētius, apud quem mei Commentarij fuēre, priuſquam prodirent in lucem Raphelengij notæ; teſtis, ſi viueret, auus eius Plantinus, qui ante mortem & ante morbum, accepto Syntagmate hoc noſtro, illius editionem in ſe receperat: teſtis gener Plantini Moretus, qui propter morbum ſoceri, ne, vt fit in domo funeſtâ, chartacea hæc deperirent, ad Torrentium detulit cuſtodienda; & qui exemplar Raphelengianum ad me demum hoc anno* CIƆ.IƆ.XC. *menſe Febr. tranſmiſit, mihi prius non viſum.*

624 Alto trunco] *oblongâ & altâ clauâ.*

625 Squallor] *Lugentes; ſiue rei, ſiue ſupplices, ſiue funeſtati; neque vn-*

gebantur, neque lauabantur, neque vllam corporis aut munditiarum curam habebant. Terentius: capillus paſſus, nudus pes, ipſa horrida. *Idem:* pannis obſita, neglecta, immunda inluuie. *Varro, Manio;* æger (*ſi hoc melius quam ager*) derelinqueretur, ac periret ſquale, ſcabréque, inluuie, & vaſtitudine. *Lucilius lib.* 26. Squalitate ſummâ, ſcabre ſummâ, in re ſummâ obrutam, neque inimicis inuidioſam, neque amicis exoptabilem. *Idem lib.* 36. Hic cruciatur fame, frigore, inluuie, inbalnitie, inprofundie, incuriâ. *Plura Nonius in* illuuies, *in* inuidioſum, *in* ſqualor, *in* lauit, *& in* ſtolam.

Lugubribus amicta coniux] *hoc eſt, atratis veſtibus. nam color hic lugentibus Græcis ſemper in vſu fuit; vt apparet ex multis locis Euripidis, Homero Iliad.* ώ *Plutarcho lib. de ſanitate tuenda, & in Apophthegm. Pauſania in Arcadic. ſeu lib.* 8. *Romanæ vero feminæ, non ſemper, vt falsò Blondus & Polydorus autumant, ſed aliquando in luctu candidatæ, vt ex Tibullo lib.* 3. *ſtatim initio deprehendi, & ex Varrone, Dionyſio, Valerio, Ouidio, & Iuuenale docuit Hieron. Magius lib.* 3. *miſcellan. cap.* 14. *qui ſatis conuincit florente repub. atris veſtibus vſas confirmato poſtea vnius imperio, etiam albatæ luxerunt promiſcuè feminæ, vt ex Plutarchi Romaic. problem.* 26. *& Seueri funere apud Herodian. lib.* 4. *docuit Iuſtus Lipſius Commentar.* 2. *ad Annal. Taciti. Hodie etiam in multis Hiſpaniæ locis viduæ albatæ incedunt, velo albo à capite ad ſolum dependente. ſimiliter in Franciâ, vbi præterea latum clauum ex murium Sarmaticorum pellibus albis ſtolæ præfigunt: qui habitus quod reginarum viduarum olim proprius erat, etiam nunc regum viduæ,* reginæ albæ, *vocantur. Quo tempore nondum Romanæ mulieres in funeribus candidam veſtem receperant, aduerti illas etiam pullis vſas. nam etſi vt plurimum pullus cum anthracino ſeu nigro confundatur: differt tamen. Niger, tinctorius eſt; pullus, natiuus; nec vllo tincturæ veneficio imbutus. Vidit hoc Nonius dum ſcriberet:* Pullus color eſt, quem nunc Hiſpanum (*ſic lege*) vel natiuum dicimus. *rectè* Hiſpanum. *nam illo Hiſpani maximè vſi, & vtuntur. ruffo obſcurior, nigro clarior, leonato proximus.* bethicus *etiam dictus, vnde ſic veſtiti Martiali* bethicati. *Quod autem dixi pullo vſas, apertè Varro docet lib.* 3. *de vita pop. Romar. ſi duo fragmenta, diſperſa apud Nonium, congreges, & corrigas, vt arbitror debere;* Vt dum ſupra terram eſſent, ricinis lugerent, funere ipſo, vt pullis pallis amictæ, propinquæ adoleſcentulæ etiam anthracinis; amiculo nigello, capillo demiſſo, proximæ ſequerentur luctum. *deſcribit pompam funebrem, & ſignificat matronas, ſiue illæ propinquæ, ſiue alienæ, ſed honoris & beneuolentiæ causâ præſentes; amiculum dūtaxat nigrum, pallem pullam indutas: propinquas verò adoleſcentulas, non amiculo tantum, ſed etiam pallâ nigra amictas, capillo demiſſo, proximè cadauer ſubſequi ſolitas. De ricinis idem Varro lib.* 1. *de vita pop. Rom.* Ex quo mulieres in aduerſis rebus ac luctibus, omnem veſtitum delicatiorem ac luxurioſum poſtea inſtitutum ponunt; ricinia ſumunt. *ſcilicet, non in funeris pompa, nam tunc pallis vſæ; ſed poſtea, & ante funus durante luctus tempore breue hoc palliolum, idq; prius atrum vel pullum, poſtea album.*

In Iphig. Aulid. Phœniſſ. Oreſte Alceſtide,

geſtarunt. nam pallam ſimul cum palliolo, non videtur. Viri ſine diſcrimine pullati vel atrati, niſi quod pauperiores vt plurimum pullati. ita factum vt pulla veſtis cum atrâ, & pullus color cum nigro paſſim confundantur: vnus tamen Varro teſtis locuples diſcriminis. Tonderi etiam mulieres in luctu ſolitas colligo ex iſtis Attij, Amphytrione:

Sed quænam hæc eſt mulier funeſtâ veſte, tonſu lugubri.

627 Pedore] *propriè pro pedum ſquale, frequentius pro quibuſlibet ſordibus.*

Nati] *videntur in luctu cum parentibus tonderi ſoliti. Seneca monet li. 5. de benefic.* Regiam clauderet, & filium, quod in rebus aduerſis & luctu moris eſt, tonderet. *huc ego retulerim illud Siſennæ li. 3. hiſtor.* cum complures menſes barbâ immiſsâ, & tonſo capillo, lugubri veſtitu, populum vicatim flens cum liberis circumiret. *Comam ergo detondebant, barbam demittebant, & creſcere ſinebant lugentes.*

631 Videt] *ſic Moguntinenſ. Herbipolenſ. & primus Venetus. primus Daniel videtur intruſiſſe;* vidit.

633 Hanc ferat virtus notam] *vt poſt tot tam laudatas pugnas, tam vili & dedecoroſo hoſte tuam virtutem dehoneſtes. turpe forti, ignauum & degenerem ſanguinem haurire: glorioſum fortes ſuperare, vel ab iis ſuperari. ſic Aeneas Lauſum conſolatur lib. 10. Camilla Orſytum lib. 11. Aeneid. Achilles Cygnum lib. 12. Metamorph. contra Opis indignatur Aruntem Dianæ ſagittis oppetere Æneid. 11.*

636 Reſiſte] *Mane, ſta. Pomponius Comicus:*

Iamne abierunt? iamne obtundunt? iamne ego ſum in tuto ſatis?
Num quis hic reſiſtit, qui nondum labias lirarit mihi?

Ingruat] *à tergo. ſumta vox à gruibus, quæ hoc ordine volant, vt vna alteram à tergo conſequatur.*

643 Eſt lentum] *ſchidæ Burdegal.* lentum eſt. *Ciceronis fragmentum me primum emendaſſe putabam, ſed poſtea præoccupatum alijs comperi.*

644 Votum ſecundet] *ad formulam reſpicit, quâ veteres cunctis rebus inchoandis vtebantur. conſule Briſſon. lib. 1. formular. fol. 73.*

655 Quod fuit durum pati] *valde hic mutilus integro verſu Mogunt. Euripides:* Vt iucundum eſt viuenti meminiſſe laborum. *Xenophon:* Et multa de præteritis laboribus commemorantes. *Idem:* Illud ſanè ſciendum eſt, & bona maiorem adferre lætitiam, quo magis quis labore antecedente ad ea perueniat. labores enim obſonium ſunt ſtrenuis. Nam niſi quis re illa opus habeat, quam conſequitur; nihil adeò apparari queat ſumtuosè, vt ſuaue ſit. *Seneca epiſt. 79.* Deinde quod acerbũ fuit, retuliſſe iucundum eſt. naturale eſt mali ſui fine gaudere. *poſſem ſimilia ex Ariſtotele. Homero, & Euripide; ſed illa Guellius ad 1. Aeneid. Virgil.*

655 Fas omne] *Narraturus abdita inferorum arcana, prius à Diis inferis veniam petit, vt, ſi qua erat in reuelando culpa, eam euitet. exemplum præbuit Virg. 6. Aeneid.*

658 Irrita] *caſſo labore. ſed præit aliam mentem Mogunt.* eruta. *nam nihil inſcrutatum tota* Aethna *reliquit. omnes angulos luſtrauit. vide Claudian. lib. vlt de raptu.*

659 Enna] *nota Enna, vel ex Parrhaſij commentariis, vel Scholiis noſtris in Claudian. ſed manuſc. omnes & antiquæ editiones hoc loco;* Æthna. *multo veriùs. omnem enim Siciliam, Aethnam montem maximè, non Ennam ſolam, anxia mater eruit.*

660 Eloqui] *Moguntinenſ.* loqui.

662 Tænarus] *in Maryandinis extractum canit Dionyſ. Periegetes. ex Speleo Heracleæ vicino, volunt Plato in Phædone, & Aretades Cnidius, & Apollon. lib. 2. Nicandri Scholiaſt. Mela lib. 1. cap. 19. Plinius lib. 27. c. 2. & Solinus c. 55. Pauſanias in Laconicis, ita ſcribit:* Hecatæus quidē Mileſius rem non abſurdam commentus eſt, in eâ cauernâ immanē ac tetrum ſerpentem luſtrum habuiſſe: qui ſit iccirco inferorum canis dictus, quod quem morſu impetiiſſet, ſubitò eum vi veneni mori ſtatim neceſſe eſſet. eum ſerpentem ab Hercule ad Euryſtheum pertractū. Homerus verò (is enim primus, quem Hercules extraxiſſet, *Ditis canem* appellauit) neque nomen ei impoſuit, neque de eius figurâ eſt fabulatus, vti de chymæra. Poſteriores & Cerberum appellarunt, & cùm cetera cani feciſſent ſimilem, tria dixerunt capita habere. cùm tamen Homerus, vt homini familiare animal, *canem* dixerit: vel quia draco fuiſſet inferorum, *canem* appellaſſe videri poſſit. *Quod Pauſaniæ; Eumæi ſubulci verba, apud Homerum Odyſſ. ό. ſeu lib. 15. confirmant, quæ laudauit Ariſtoteles lib. 3. Rhetor. ad Theodect. cap. 11. Petronius, in Euſcio:* Cerberum ait fuiſſe forēſem cauſidicum. *ſolus (quod ſciam) Nonnus Scholiis in D. Nazianzen. tradidit Cerberum ab Hercule interemptum.*

663 Inuiſi] *æque bene Mog. & vett. imp. quattuor;* inuicti. *inſuperabilis.*

669 Afflicti] *per tenebras quaſi periclitantis & penè extincti: porrò vocauit hanc viam* cæcam, *quia ipſa non videtur, vt Lucretio* cæca corpora, *alijs* vada *vel* ſaxa cæca. *Græci* ἀπόπτα, τυφλά, ἀλη.

672 Vacua-ſpacia] *Stoicis intra mundum nullum, extra eundem infinitum vacuum. Ariſtoteles omnino nullum eſſe vacuum contendit, li. 4. Phyſic. lib 1. de ortu. li. 2. de cælo. ſed contra Ariſtotelem Cleomedes, finitum mundum in ſpacio ſeu vacuo infinito conſiſtere, nititur probare: quod vacuum in Hymno æternitatis pulcrè deſcripſit poëta Gallus: & admiſerunt etiam Pythagorei; vide Theodoret. lib. 4. Curat. Græcan. affect. Plutarch. lib. 1. placitor. cap. 18. & Aetium in hiſtor. qui duo poſtremi faciunt, vt vehementer ambigam, an alicubi Ariſtoteles ſibi contrarius, extra mundum infinitum illud vacuum poſuerit; ambo enim id illi tribuunt: an verò ipſi oſcitanter in Ariſtotelis mente inquirendâ ſint verſati. Stobæus lib. 2. phyſic. eclog. cap. 22. Ariſtotelis producit auctoritatem, vt probet vacuum reipſa non dari, ſed cogitatione tantùm, vt & Hermes in Catholico, & Plato in Tymæo volunt. Verùm hæc diſſenſio tantùm fortaſſis eſt, inanis de nomine contentio, quis enim ſomniet vacuum, reale quid negatiuum, vt vocant, eſſe? Ego nec Epicureos, nec Stoicos id voluiſſe crediderim, nec Cleomedi, nec cuiquam in mentem veniſſe. Rurſus, quis priuatiuum vacuum extra vltimum cælum, niſi contentioſè, queat negare? Vacuum namque bifariam ſumitur. primo modo vt omnem*

omnino plenitudinem negat: ſecundò, vt conſideratur priuatum omni corpore contento, ſed proximè tamen aptum, illo repleri, ídque ſuſcipere: priuatum inquam vel actu, vel potentiâ. Vide Scaligerum in Exercitat. contra Cardan, Exercit. 5. cap. 2.

676 Agger] *Mogunt. tres Veneti, & Herbip.* aër. *ait ab aëre ipſo quem, quaſi præcipitem, agi, & à Chao attrahi: vt citius deſcendat. auxeſis poëtica.*

Chaos] *baratrum, confuſio, quæ ibi maxima.*

678 Immenſo] *Moguntinenſ.* immerſo.

677 Gradúmque] *Anacreon:*

Orci enim eſt horrendus
Specus, & grauis in ipſum
Deſcenſus. nam patet ei
Qui deſcendit, nullus aſcenſus.

Propterea Elei Plutonis ſimulacrum effinxêre; cui aſtans Nympha clauem manu tenebat. clauis enim, Plutonis inſigne, ſignificat ſic ab eo ſub ſerâ vmbras claudi, vt nulli liceat redire. ita Pauſan. Eliacor. 1. ſeu lib. 5.

681 Flexibus] *nouem.* 683 Mæander] *deſumtum hoc ex Ouidio in Metamorph. vide Hippol. 15.* 687 Strigis] *Vide ſup. Medeâ.*

690 Tabido] *Herbipol.* rapido. *Moguntinenſ. & vnus Venetus*: rabido. *ceteri;* tabido. *melius. fames enim, quaſi tabes, conficit.*

691 Tegit] *mallem;* tegens. *malè veteres impreſſi;* gerit.

694 Extremo abdita] abdito, *Moguntin.*

695 Baculo] *ſcipione; quam vocem vtitur Catullus, ſed non vt quidam augurantur; verùm, vt arbitror, pro titione, in Epigram. ad Contubernal.*

696 Ferax] *Scidæ Burdegalen.* tenax.

698 Non vlla ramos] *ait apud inferos nullam felicem arborem eſſe, ſed omnes (vt Cato loquitur) infelices.*

708 Eſt in receſſu] *Moguntinen.* ſeceſſu. *idem paullo pòſt:* Manat hinc vno latex Alter, *&c. hoc ſenſu; ab vno eodémque fonte duo manant latices, hinc quieto ſimilis & ſtagnans, ſtyx; inde turbulentus, & ſpumans, Acheron.* Alter *etiam habetur in Herbipol. & ſic legit Marmita. primus Daniel poſtea repoſuit;* ater. *hoc ſenſu, ex profundo erumpit ſtyx diſcors ſuo fonti. nam fons ille non adeo ater eſt, & inquietior.*

710 Tacente] *quia ferè immotus: & propter inferna ſilentia. Simonides:* Silentium inter vmbras eſt.

Styga] *Styx Apollodoro lib. 20. de Diis, dicta* ἀπὸ τοῦ στυγεῖν τοῖς πένθεσι, καὶ στυγνάζειν τὰ ἐν ἅδου, *ab inuiſo inferorum luctu. Fuſiſsimè de Styge ex Porphyrio & aliis Stobæus Eclog. Phyſ. penè extremâ.* Sacram *vocat, hoc eſt, inuiolabilem. quia, vt ſubiungit,* hunc iurant Dij. *& Thyeſte. 666.*

——talis eſt diræ ſtygis
Deformis vnda, quæ facit cælo fidem: *huius Dij, iuxta poëtam, iurare timent & fallere numen. Lucanus lib. 6. vocat* timorē Superûm. *peieranti nouennio nectare & ambroſiâ carendum, decimo verò anno à Deorum conſortio exulandum, vide Homer. Iliad. ο. & Odyſſ. ε. Apollonium Argonaut.*

gonaut: & eiusq́ Scholiaſt. Heſiodum in Theogon. & Virgilium li. 6. 9. & 10. *Aeneid. Tributus hic honor Stygi, vel quia tres eius gnatæ, Victoria, Vis, & Robur; Ioui bello Titanis auxilium tulerunt, vel quia Deorum coniurationem Ioui patefecit (vide Natal. Mytholog. lib. 3. cap. 2.) Ariſtoteles lib. 1. Metaphyſ. cap. 3. cenſet hac fictione poëtas innuere voluiſſe, aquam primum eſſe rerum principium. alias etiam rationes Cælius lib. 27. cap. 5. Sed vnde oritur Styx? quidam cenſent ex Oceano, vt in Theogon. Heſiodus: nonnulli ex petrâ quadam apud inferos, vt idem Heſiodus, & Apollodorus lib. 1. & fortaſſis hoc voluit noſter: alij ex Baiano ſinu prope paludem Acheruſiam: plerique in Arcadiâ prope Nonacrin oppidum, vt Herodotus in Erato, & Pauſanias in Arcadicis.*

714 Acheron] *De Acheronte & palude Acheruſiâ multa Stobæus à loco fol. 129. & Scholiaſtes Apollonij ad lib. 2. ver. 353. & ſeqq. & ver. 731. & 748. vbi etiam multa de hoc Herculis ad inferos deſcenſu. At Arrianus lib. 3. de dictis Epicteti cap.* 13. Nullus (*inquit*) Orcus eſt, nullus Acheron, nullus Cocytus, nullus Pyriphlegeton, ſed omnia plena ſunt Deorum & Geniorum.

716 Ditis] *de Plutone quæ ſcire cupis, à Lilio petas Syntagm. 6. quod eſt de inferis, valdè copioſum.* 720 Digerit] *Moguntin.* dirigit.

725 Aſpectum] *non malè Moguntin. tres Veneti, & Herbip.* aſpectus.

726 Veráne eſt fama] *Mogunt.* vera éſtne fama, *non quærit autem, an vlla ſint inferorũ ſupplicia (vix enim quiſquam de hoc dubitabat gentilium) ſed an illa, quæ rumor diſtulerat ita ſe habeant, ſicuti ferebantur. ideo enim paullo pòſt, hoc ipſum quærit, dicens:*

—— certus incluſos tenet
Locus nocentes, vtque fert fama, impios
Supplicia vinclis ſæua perpetuis domant?

nimirum de loco, & illis ſuppliciis ambigebat, quæ vulgò narrabantur, quæ poſtea Theſeus ſingulatim exponit. quo modo accipienda multorum auctorum loca, inprimis Arriani ille, iam aſcriptus, & Platonis, quando lib. 1. de repub. quæ dicuntur de inferis, fabulas vocat; quæ apud Salluſtium Cæſar contra Catonem diſputat; multa Ciceronis, pro Roſcio Ameri. vltimâ Catilinariâ, 2. de Nat. Deor. & Tuſcul. quæſtion. illud etiam quod pœnis inferorum ſubiungit Propert. lib 3. Eleg. 4. alludens ad locum illum Platonis:

An ficta in miſeras deſcendit fabula gentes
Et timor? *& multa noſtri. epiſt.* 24. Non ſum tam ineptus, vt Epicuræam cãtilenam hoc loco perſequar, & dicam vanos eſſe inferorum metus: nec Ixionem rotâ volui, nec ſaxum humeris Siſyphi trudi in aduerſum, nec vllius viſcera, & renaſci cotidie & carpi. nemo tam puer eſt, vt Cerberum timeat, & laruarum habitum nudis oſſibus cohærentium. *Lib. de conſolat. ad Martiam cap.* 19. illa quæ nobis inferos faciũt terribiles, fabulę. Nullas ſcimus imminere mortuis * tenebras, nec carcerem, nec flumina flagrãtia igne, nec Obliuionis amnem, nec tribunalia & reos, & libertate rerum tam laxa, vllos iterum tyrannos. *Hoc falſum, & contra fidei veritatẽ.*

luſerunt iſta poëtæ. *Nam huiuſmodi, quæ de Pyriphlegethonte, Lethe, Aeaco, Plutone, Charonte, Tantalo, Danaidibus, &c. iactabantur, ſemper ſapientioribus viſa ſunt anilia deliramenta, & ludicra puerilia. Ideo (vt obſeruauit Muretus lib.10. var. lect. cap.17. & lib. 11. cap. 6.) grauiſsimi quique poëtæ, ſic ſemper de illis loquuntur, vt ſimul occultè vanitatem refellant, quàm apertè impugnare non audebant; memores non alia de cauſſa Socratem pro impio habitum. Iccirco putat idem, à matre Vlyſſem apud Homerum moneri, vt quæ penes inferos viderat, ad focum vxorculæ narrare meminerit: Cumq; à poëtis duæ inferorum portæ conſtituantur, vna cornea, qua vera ſomnia emittantur; altera eburnea, qua falſa euolent, vt produnt Homerus Odyſſ.19. Coluthus de raptu Helenæ, Virgilius 6. Aeneid. Horat. lib.3. Od. 27. & Papinius lib. 5. Siluar. in Epicedio patris: ideo fingit poëta Aeneam ſatiatum mirifico illo ſpectaculo, non per corneam, ſed per eburneam portam emiſſum: etſi alij aliò trahant. Virgilianæ fictioni ſimilem inueni apud Auſonium, in εἰδυλ. de ſupplicio Cupidinis;*

Quæ poſtquam multa perpeſſus nocte Cupido
Effugit; pulſa tandem caligine ſomni,
Euolat ad ſuperos, portáque euadit eburna.

voluit enim hoc corollario teſtari, quæcunque de Amoris cruciatu cecinerat, fictitia, & inania eſſe ſomnia. Poteſt huc etiam referri illud Iuuen. è Sat. 2.

Eſſe aliquos Manes, & ſubterranea regna,
Et contum, & ſtygio ranas in gurgite nigras,
Atque vna tranare vadum tot millia cymba:
Nec pueri credunt; niſi qui nondum ære lauantur.

727 Sera] *optimè Diphilus apud Theodoretum lib.6. Curat. Græcan.*

μηδὲν πλανηθῇς, ἔστιν ἐν ᾅδου κρίσις,
ἥνπερ ποιήσει θεὸς ὁ πάντων δεσπότης.

Ne te error habeat, eſt ius inferis;
Quod ille dicet rerum omnium dominus.

730 Alta ſede] *tribuendi, non ſubſellio. tribunal altius, & fixum: minorum iudicum ſubſellia inferiora, & loco mouebantur. ſubſelliis, iudices delegati vtebantur: tribunal, erat iudicum ordinariorum, maximè eius, qui inter cæteros primus, & quaſi præſes. vide Polletum lib. 1. Fori Romani cap. 6.*

Quæſitor] *Quæſitores, qui iudicio præerant: ideo illi tribunal tribuit. Cicero pro Fonteio:* quid mihi opus eſt ſapienti iudice? quid æquo quæſitore? *Quærere, nonnunquam ſignificat iudicio præeſſe. Cicero pro Rabirio:* Accuſaui de pecuniis repetũdis, iudex ſedi, Prætor quæſiui. *porro quæſitorum genus duplex, de quo Broideus in Corollar. ad Polletum lib. 5. cap.7. num. 2. vide Polletum lib.3. de foro Rom.*

Sedens] *ſedere ſollemne iudicibus dum iudicabant, de quo alibi: interea conſulere potes Pollet. lib.1. cap.5.* Sortitur] *vide ſup. num. 109.*

732 Auditur] *triplex auditorium inferorum proponit, ſuum cuiuſque quæſitoris. In vno ait Aeacum cauſas* audire; *in ceteris Minoem & Rhadamantum ſententiam proferre, & proinde* audiri: *vtrumque videlicet iudicis*

officium, cauſas audire, & ſententiam recitare. ab audiendo, iudicij locus, auditorium *l. lecta D. ſi cert pet. ſeruant id Hiſpani, nam* Audientiam *vocant, & quos ceteri Senatores vel Conſiliarios; ipſi* Oydores, *hoc eſt*, Auditores, *ipſum q́; militarium cauſarum diribitorem Latinâ voce* Auditor *appellant.* Hoc audit] *perperam quidam m. ſ.* hoc agit.

Foro] *ſex fori ſignificationes recenſet Sex. Pompeius. Et Victorinus inquit*: Forus, ſtatus tam in foro, quàm in naui & torculari.

732 Minos] *Minos Cretenſium Rex, iis leges tulit, ſed poſt Talum; quem Lycurgus imitatus. huius Tali nomen apud Sex. Empyricum contra Mathemat. cap. 18. degenerauit in nomen* Thaletis, *vitio Typographorum: & fortaſſis ipſius Thaletis apud D. Cyprianum in libro contra Aleatores, in;* talis Dei. *vehementer enim ſuſpicor D. Cyprianum, aleæ & talorum inuentionem Thaleti aſcribere.*

733 Auctorem ſcelus repetit] *apud D. Matthæum Dominus:* In quo iudicio iudicatis, in eo iudicabimini, & in quâ menſurâ mẽſi fueritis, remetietur vobis. *leges ciuiles Roman. vnumquemque eo iure vti iubent, quod in alium prius ſtatuerit. D. quod quiſq. iur. &c. Aeſchylus, quod quiſque patrauit, hoc illum & pati aſſerit oportere.*

δράσαντι γὰρ τοι καὶ παθεῖν ὀφείλεται

& alius: εἰ δεινὰ ἔδρασας, δεινὰ καὶ παθεῖν σε δεῖ. *Et ita fit. in auctores ſcelera redeunt. nocent auctori conſilia improba, quod optimè explicuit Claudianus lib. 1. in Eutropium, eo quòd cùm Fl. Habundantius; cuius apud D. Hieronym. mentio in epiſt. de morte Nepotiani, & de quo poëta loquitur: Eutropium magno Reipub. malo ad ſumma euexiſſet, primùm hic ſemiuir auctorem ſuæ dignitatis perdidit:*

Quàm bene diſpoſitum terris, vt dignus iniqui
Fructus conſilij primis auctoribus inſtet!
Sic multos fluuio vates arente per annos,
Hoſpite qui cæſo monuit placare tonantem,
Inuentas primùm Buſyridis imbuit aras,
Et cecidit ſæui: quo dixerat, victima ſacri.
Sic opifex tauri, tormentorúmque repertor,
Primus inexpertum, Siculo cogente tyranno,
Senſit opus; docuítque ſuum mugire iuuencum.

734 Suóque premitur] *Etbius legit;* punitur. *malè.*

741 Animóque parcit] *non contaminat crudelitate. ſed malo, quod eſt in Burdegal. & Eguiano, & vt legit Etbius;* animæque *ſcilicet ciuium. Pulcrè Salluſtius, quod dignum vt ſæpius ingeratur: ſibi pro vero conſtare omnium mortalium vitam diuino numine inuiſi; neque bonum, neque malum facinus cuiuſquam pro nihilo haberi; ſed ex naturâ diuerſa bonos maloſque præmia ſequi.*

743 Nemoris Elyſij] *Subterranea loca apud inferos, vbi iuſtorum animæ magnâ felicitate frui putabantur, Elyſium vocauerunt, teſte Platone in Gorgiâ. Alij Elyſios campos in orbe Lunæ, alij in circulo lacteo ponebant;*

quidam in Hiſpaniæ continente, nonnulli in inſulis, vel fortunatis, vel Atlanticis, vel Britannicis. ſic enim in varia diſcedunt Homerus, Heſiodus, Euripides, Dion, Plutarchus, & Philoſtratus. Fictum id propter amœniſſima quarundam prouinciarum loca; quæ quod pulchritudine & amœnitate ſua hominum animos curis ſoluerent, veteres Elyſios campos vel nemora vocarunt. talia loca in Aegypto ponunt Herodotus & Duris; in Græcia Virgilius, idque vel in agro Thebano, iuxta Lycophronem, vel in Arcadia iuxta alios, vel prope Lesbum, teſte Suidâ; in Bethica Hiſpania Strabo ſtatuit, vt arbitror, vel in ea quæ nunc Eſtremadura, *vbi Placentia amœniſſima, vel propè fretum Herculeum & vrbem Xereſium, vbi Sidonia Guzmanæ familiæ patrimonium. Elyſij elegans deſcriptio apud Prudentium hymn. Cathemer. 5.*

Illic purpureis tecta roſariis
Omnis fragat humus, caltháque pinguia,
Et molles violas, & tenues crocos
Fundit fonticulis vnda fugacibus.
Illic & gracili balſama ſurculo
Deſudata fluunt, raráque cinnama
Spirant, & folium, fonte quod abdito
Prælabens fluuius portat in exitum.
Felices animæ prata per herbida
Concentu parili ſuaueſonantibus
Hymnorum modulis dulce canunt melos,
Calcant & pedibus lilia candidis.

Sed illa de Elyſio poëtæ finxerunt, ex iis quæ de Paradiſo terreſtri (de quo nos aliàs fusè) inaudierant.

745 Ampt. certus] *neceſſaria perſonæ interpoſitio ſi per interrogationem iſta. ſed* Mog. *hæc omnia Theſeo tribuit, & abſque interrogationis nota. non deterius.* 749 Rapitur-Ixion.] *incipit recenſere nobiliores inferorum pœnas, quas breuiter perſtrinxit Tibullus lib. 1. eleg. 3.*

Illic Iunonem tentare Ixionis auſi
Verſantur celeri noxia membra rota:
Porrectúſque nouem Tityus per iugera terræ,
Aſſiduas atro viſcere paſcit aues.
Tantalus eſt illic, & circum ſtagna: ſed acrem
Iam iam poturi deſerit vnda ſitim.
Et Danai proles, Veneris quòd numina læſit,
In caua Lethæas dolia portat aquas.

Incertus auctor Axiochi; ἔνθα χῶρος ἀσεβῶν καὶ Δαναΐδων ὑδρεῖαι ἀτελεῖς, καὶ Ταντάλου δίψος, καὶ Τιτυοῦ σπλάγχνα, καὶ Σισύφου πέτρος ἀνήνυτος οὗ τὰ τέρματα αὖθις ἄρχεται πόνων. vbi impiorum eſt locus, inexplebiléſque Danai filiarum vrnæ, vbi Tantali ſitis præcordia Titij, Siſyphi inexplicitum ſaxum, cuius finis ab alio incipit rurſus labore.

Ixion] *hunc præter alia ſcelera, primùm humanum ſanguinem fudiſſe volunt (quod tamen falſum) & Iunoni vim inferre conatum, & nube oblata*

deluſum Centauros genuiſſe; & à Ioue ἐν πτερόεντι τρόχῳ vt ait Pindarus, vt noſter, in volucri rota *ſuffixum. fuse narrant Pindarus Pyth. Od.2. Scholiaſtes Apollon. in lib.3. Euſtath. in lib. 1. Iliad. & Didymus in lib. 21. Odyſſ. veram verò hiſtoriam Ixionis texit Tzetza Chiliad. 9. prolixiſsimè ad nauſeam.*

750 Siſyphia] *Lucretius hoc ſupplicium accõmodat ambitioſis hominibus:*

Siſyphus in vita quoque nobis ante oculos eſt:
Qui petere à populo faſces ſæuáſque ſecures
Imbibit, & ſemper victus triſtiſque recedit.
Nam petere imperium, quod inane eſt, nec datur vnquam,
Atque in eo ſemper durum ſufferre laborem;
Hoc eſt aduerſo nixantem trudere monte
Saxum, *&c.*

huius, vt hominis vafri, verſipellis, infidi meminerunt Homerus Iliad. 6. Sophocles in Philoct. Pindarus Olymp. Od. 13. Theognid. in Sentent. & Hygin. Fabular. cap. 201. *Eius ſupplicium facetiſsimè Seneca in aleatores deriuat, in ludo de morte Claudij.*

752 Abluit] *Eguianus;* obluit.

755 Volucri] *Mog.* vulturi. *ſed hoc patet eſſe ex gloſſulis interlinearibus.*

755 Tityus] *Lucretius:*

Sed Tityus nobis hic eſt, in amore iacentem,
Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor,
Aut alia quauis ſcindunt torpedine curæ.

eleganter hæc explicat Pierius lib. 18. *Hieroglyph.*

758 Phineas] *Phineus iuxta Hellanicum Agenoris; iuxta Heſiodum, Pherecydem, Antimachum & Aſclepiadem, Phænicis & Caſsiopeæ filius, in Paphlagoniâ, vel, vt alij malunt, in Salmydeſſo Thraciæ regnauit. Vide quæ in Med. verſ.782. dixi, & Scholiaſt. Apollonij.*

766 Squallent genæ] *Moguntinen. & quattuor primæ edition.* lucent: *ex ſententia eorum, qui pupillam igneam eſſe cenſent, vt Plato in Tymæo, Galenus 3. de placit. & Valleſius lib.2. controuerſ. cap.23. idq́; valde probabile, etſi Ariſtoteleis minus probatum.*

767 Portitor] *vel quia portitorium capit, quo reſpexit Propertius:*

—— vbi portitor æra recepit: *vel quia vehit. nam pro vectore ſimpliciter vtuntur Columella, Lucanus, & Martialis.*

770 Charon [*Arbiter vocat;* Prothea. *ſed ei omnes ceteri repugnant; niſi fortè Iuuenal. Sat.3. ſcripſerit.*

—— tetrúmque nouitius horret
Protea —— *non, vt legitur;* Porthmea. *ſed hoc non eſt temerè affirmandum. nam,* Porthmeus, *optimè Charonti quadrat, ſignificat enim portitorem, quod nec Tortellium fugit, & v. l. Iuuenalis, & antiqua ſcholia continent;* porthmea. *quare mallem quod Arbitrum repudiato Proteo legere* vix nauita porthmeus: *nec fruſtra geminentur hæ voces. aliud enim nauitæ, aliud ſæpè potitoris officium.*

Vacuam] *Moguntin. Herbipol. & Veneti tres*; vacuus.

Vndas] *An Charon trepidus fugit? non credo. ſequitur enim reſtitiſſe, ſeq. Herculi oppoſuiſſe. Veriſſimè ergo emendat Lypſius ex m. ſ. ſuo*; vmbras *& explicat; vacuatâ cymbâ, nouum onus repetiiſſe.*

771 Siſte] *duplici de cauſa, & quia viuus, & quia naulum non perſoluiſti. credebant neminem tranſuehi niſi portorio perſoluto; quod Iuuenal. Satyr. 3. vocat* trientem, *Græci* δανάκην, *Callimachus, Suydas, Plutarchus. Lucianus verò in Menippo, Charonte & alibi obolum fuiſſe ſignificat. hunc obolum veteres morituri ori imponebant, vt teſtantur Lucianus, Etymologyſ. & Apuleius in Pſyche: addebant mellitam placentam (Suyd. in voce* μελιττοῦτα*) placando Cerbero, & ſertum floreum, iuxta Polyb. lib. 2. & Clementem Alexandrin. Hermionæi ſoli ſe ab hac neceſſitate immunes putabant, auctore Strabone lib. 8. quia à regione ſuâ ad inferos faciliorem, quàm per cymbam Charontis, viam eſſe iactabant. vide Alex. ab Alex. Genial. dier. lib. 3. cap. 7. Cælium lib. 10. cap. 2. & Victorium lib. 2. var. lect. cap. 7. Mortuorum ergo pretium vecturæ vnus obulus; viuentium duo, vt ſignificat Hercules apud Ariſtophan. in Ranis. Hos ergo fors voluit Charon auferre, cùm exclamauit:* Quò pergis audax? ſiſte, *&c.*

775 Succumbit] *Lugdun. & plerique*, ſuccubuit.

Sedit] *Pintianus lib.* cedit. *reijciendum. Moguntin.* ſedítque.

776 Latere titubato] *ſic Moguntinenſ. Baſileenſ. Lipſienſ. at Lugdun. Venet. Herbipolenſ.* latere titubante, *vel,* titubanti, *quod optimum.*

778 Centauri truces] *Centauros nec fuiſſe, nec generari, aut viuere poſſe contendunt non tantùm poëtæ, vt Lucretius lib. 4. & Ouid. 4. Triſt. eleg. 7. ſed & medici, & philoſophi, & theologi, D. Chryſoſt. in cap. 3. ad Coloſſ. Oroſius lib. 1. hiſtor. cap. 14. Galenus lib. 3. de vſu part. cap. 1. Ariſtoteles 2. Phyſic. Ammonius in lib. Ariſtot. de interpretat. & Cicero lib. 1. de Natura Deorum. Idem tamen Ariſtoteles lib. 8. de hiſt. animal. cap. 28. & lib. 2. de generat. animal. cap. 5. & lib. 4. cap. 3. admittit animalia diuerſi generis aliquando, ſi coierint, poſſe generare: & Plutarch. in lib. an brutis ratio inſit, videtur cenſuiſſe Centauros, Aegypanes, Minotauros, Sphynges, & ſimilia monſtra ex promiſcua hominum ac brutorum mixtione naſci: & viſum olim Hippocentaurum ſcripſit Plinius lib. 7. Nat. hiſtor. cap. 3. idem voluerunt, adiungentes, more ſuo, impias quaſdam de Protoplaſto fabellas, Rabbini in lib. Hyobamud in 2. cap. Geneſ. In hanc rem plura Magius lib. 1. Miſcellan. cap. 20.*

778 Multo bella] *ſic Moguntinenſ. Herbipolenſ. & tres Veneti, & Lipſienſ. Lugdunenſ. verò;* ad bella. *quidam;* in bella.

783 Terna] *Moguntin.* trina.

785 Lambunt colubri] *Eguian.* colubræ; *& veteres etiam feminino genere;* colubra, *vt ex Lucilio docet Nonius.*

Viperis]. *Quod de viperarum partu traditur, prolem eroſa matris aluo in lucem emergere, matrémque in patris necati vltionem occidere, etſi Philoſtratus & Albertus Magnus reijciant, vt & Greuinus; à ſummis tamen viris*

proditum, Nicandro & eius Scholiaſt. in Theriac. Plutarcho, Horo, & D. Baſilio, item Plinio, Apuleio, Prudentio, & D. Hieronymo.

786 Longúſque] *ait Cerbero, pro caudâ, draconem dependiſſe: quare poſtea caudem eius vocat*, anguiferam. *Vide Greuenum lib. 1. de venen. & Cælium lib 6. antiq. lect. cap. 13. & 16.*

789 Miſſumque captat] *aure terræ appoſita ſonum ex longinquo captat quod probat experientia, ſed id hominum proprium: at Cerberus canis inferorũ & canes ſurrigunt aurem. quare licet in o. l. legatur* ſubiecta, *mallem cum Lipſio legere;* ſubrectâ *quod canibus ſonum captantibus familiare fatebuntur quibus erectæ & patulæ ad veram admittendam aures.*

791 Cedit] *nunquam tam citò; poſtmodum fortè cederet dira bellua. an ergo;* cedit, *quod habent Lipſienſ. & Veneti omnes, ſignificat cedere cœpit; præfero lectionem Eguiani, & Moguntini, & Herbipolenſ. & Lugdunenſ.* ſedit *qui iacebat, Hercule aduenientе non dignatus in pedes ſurgere, ſed dumtaxat anteriori corporis parte paulиſper ſeſe erigere, poſteriore ſedere. & hoc moloſſicum.* 798 Clepit] *Pacuuius, Hermione:*

Sermonem hic noſtrum ex occulto clepit, quantum intelligo.

Cicero: rapere pueri, & clepere diſcunt.

799 Dextera robur] *malè Lipſienſ.* dextrâ.

804 Duci iubet] *iuridicum vocabulum, de illis, qui à magiſtratu iuriſdictionem habente in carcerem vel vincula duci iubentur ad ſupplicium, quæſtionem, vel inquiſitionem, vel cuſtodiam. Seneca in ludo;* Febrim duci iubebat. *& epiſt.* 4. victor te duci iubebat. *ſic Græcis* ἀπάγω. *Actor.* 12. ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι. *rectè vulgata verſio:* examinatis cuſtodibus iuſſit eos duci. *ait ergo Cerberum Herculi addictum, vt quò velit pro arbitrio illum rapiat. ab hac verbi;* duco, *ambiguâ ſignificatione natus ille ſalſiſſimus Næuij iocus inter ridicula à Cicerone 2. de Orat. laudatus:*

Quanti addictus? mille numum. Nihil addo. ducas licet.

nam emtor quando licitatione ſuperabat, mancipium; & creditor nexum, ducere iubebatur.

805 Me quoque] *deſcenderat cum* Pirithoo *vt Proſerpinam raperent, ſed occiſo Pirithoo manſerat captus. tunc Hercules eum in libertatem vindicauit.* 807 Adamante texto] *frequens hæc phraſis, apud Dionyſ. Halycarn. lib. 7. & illos quos citaui Notis in Claudianum lib. 2. in Rufin.*

809 Componit] *prius ſurrectas, nunc adulantium more canum demittit, quod apertè ſequens verſus indicat:*

——ore ſubmiſſo obſequens
Vtrumque caudâ pulſat anguiferâ latus. *ſic motitant canes dum heris blandiuntur.*

813 Lucis ignotæ, bonos reſumit animos] *Nullus codex ab hac ſcriptura diſſidet, ſenſus eſt; poſtquam clara diei lux oculos Cerberi nitore incognito præſtrinxit, non ferens ille & indignans, animum audaciamq́ ſolitam reſumſit quod cur diſpliceat? aut cur ad coniecturas abeamus, & non neceſſarias nouationes?*

815 Vectorem] *v.l. plerique*; victorem, *& quadrat præcedentibus, vbi pro*; Reſumit animos vinctus: *tres Veneti*; victus. *victus victorem.*

817 Reſpexit] *vt auxiliares, ope mea ſe indigere profeſſus.*

IN CHORVM.

Laudes Herculis canit Chorus, & redeuntis victoriam Pæane excipit.

829 Properante partu] *Apollodorus li. 2. Biblioth. narrat Sthenelo Euryſtheum natum, qui Mycænis imperauit. fortè quo tempore Hercules erat naſciturus, Iuppiter Diuis dixerat; Qui è Perſei poſteris nunc oriturus eſt, Mycenis regnabit. quare Iuno per inuidiam Ilithyiæ perſuaſit, vt Alcmenæ partum retardaret, curaretque vt Euryſtheus, Stheneli filius tantum ſeptimeſtris, in lucem prodiret.*

830 Mundi penetrare fundum] *inferos: quos plerique in mundi centro, ſeu infimâ terræ parte collocant; qui locus iuxta Phyſicos, fundus reliquorum; iuxta Mathematicos, omnium medius. Vide D. Thomã p. 3. q. 97. à. 7. & Theologos in 4. ſent. d. 44. ex quibus nonnulli diſtare infernum accuratâ & Geometrica dimenſione volunt à terræ ſuperficie extima, mille centum & nonaginta tribus leucis. At D. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 42.* hac de re *(inquit)* temerè definire non audeo. *& D. Auguſtinus li. 20. de Ciuitate Dei, cap. 16. id ſcire neminem, in qua mundi parte infernus ſit arbitratur, niſi cui diuinus Spiritus reuelauit. Alibi tamen, vt li. 12. in Geneſ. ipſe D. Auguſt. & D. Gregor. d. cap. 42. probabiliorem opinionem eorum putant, eamq́ rationibus firmant, qui inferos ſub terra eſſe credunt, & hoc confirmat Philippus presbyter lib. 2 in Iob his verbis:* Gigantes ſub aquis ita inquit gemere, velut ſi dixiſſet ſub terrâ, id eſt, in inferioribus terræ, vbi inferi eſſe perhibentur. vnde & ipſi inferi nominati ſunt. Aquæ ergo eius naturæ sũt, vt ſine terrâ eſſe nõ poſſint. Sicut ergo inferi in profundo terrarum ſunt: ita terræ in profundo aquarum. *&c. Et ex D. Paullo ad Epheſ. c. 4. id colligitur iuxta expoſitionem D. Hieron. D. Ambroſ. D. Chryſoſt. Theophilact. Theodor. Euthym. & Oecumen. Primaſij; & aliorum. Vide Theſes Ioan. Buſæi de deſcenſu Chriſti ad inferos fol. 7.*

Alexius Vanegas lib. d. Agonia mortis, pũct. 4. cap 8.

839 Eleum] *concurrit ad ludos Iouis Olympici qui prope Piſam Elidis vrbem celebrantur. Elidi annumerat Strabo, quicquid inter Achaiam & Meſſeniam, vſque ad mare iacet.*

Ludos] *certamina. Lydi cum in Hetruria conſediſſent, Romanos ritus omnium ferè ſuperſtitionum, & ſpectaculorum artificia, & paraturam, docuerunt. ab his Tymæus prodidit* ludos *dictos, idq́ amplexi Tertullianus lib. de ſpectaculis, & D. Iſidorus lib. 18. Orig. cap. 10. cuius verba non prorſus ſana, corrigenda ex Tertulliano, niſi putes ab eo, cuius verbis vtitur, quemque ſequitur, diſſentire. At Varroni,* ludi *à ludo vel luſu dicti.*

840 Quincta cum ſacrum reuocauit æſtas] *difficilis locus, & ab interpretibus propterea intactus, cauſa difficultatis: tum quod falſum videatur Olympia circa æſtatis initium celebrari conſueuiſſe: tum quia non videntur quincto quoque anno ſolita. nam Izacius in Lycophronem, putat quoque menſe quinquageſimo. D. Cyrillus Hieroſolym. Catecheſi Myſtagog. l. 12. ſic ſcribit*

ſcribit: Olympias apud Græcos vocatur, quod ſingulo quadriennio peracto fieri ſolet certamẽ; propter quattuor annorum curſum Solis, in quibus ſingulis annis tres horas adiiciens diem quarto anno addit. *& verè quattuor annorum ſpacium fuiſſe Olympiadem, olim Glareanus & Budæus, & nunc nouiſsimus auctor lib. de emendatione temporis docet in præfat. lib.1. & lib.5. Nec Cyrillus tantùm, ſed & Suidas,* πενταετηρικὸς ἀγών. *& paullò antè de Olympiade, ſic vocari à Græcis* ὁ κατὰ πέντε ἔτη, *&c. Plutarchus etiam in Apophthegmatib. de Agi, & pleniùs Solinus, & Euſebius. vide N. in theſauro linguæ Græcæ tom. 2. & Budæum in Pand. Alij tamen vt Brodeus Comment. lib.1. Epigramm. Græcor. & Lonicerus in Pindarum ſpacium quinquennij tuentur. Pugnam ita concilio, vt exhibiti quarto expleto; quincto ineunte. Poëtas verò qui Troianum bellum duob. luſtris duraſſe canunt; eo quòd luſtrum ineunte anno quinto, quod eius initio conueniebat, id anno toti accommodarunt. ſic quinto fieri die dicimus, quod quarto die deſinente, & quinto incipiente luceſcere, factum ſcimus. Sic etiam gloſſarium vetus, Luſtrum* πενταετηρίς. *Auctumnali id ſolſtitio contigiſſe pugnacisſimè contendit Ioan. Lucidus lib. 1. de emendat. temp. cap. 8. & lib. de vero die Paſſionis Christi hypoth. 7. & 8. cuius rationibus adducio, quòd anni initio exhiberi ſolitos prodiderunt Scholiaſt. Græcus in Pindari Olymp. & Glaucippus in lib. de ſacris Athenienſium: Græcos autem ab auctumnali ſolſtitio annum inchoaſſe prodidêre, Alphonſus Caſtellæ Rex in Tabulis, & Rogerius Bacconus in epiſt. ad Clementem V. Igitur credo Senecam loqui de æſtate confectâ, & quincto anno, ſed inchoato; hoc eſt, de quincto autumno incipiente. Confirmatur, quia libræ meminit auctumnalis ſigni, ac proinde de auctumnali ſeu hiemali æquinoctio ſe agere oſtendit; in quod æquinoctium hos ludos incidiſſe teſtantur Onufrius Comment. lib.1. Faſtor. & Pererius lib. 4. phyſ. princip. cap. 3. Atque ita omne diſsidium tolli videtur. his adde dicta ad Hippol. ver. 106.*

Æſtas] *annus, ſed inchoatus peractâ æſtate, cœpto auctumno. ſic æſtas ſumitur Her. Oet 597. ſic* hiemes *à Catullo, & aliis. vide Corradum in lib. 1. Aen.*

842 Et ſomnos] *Herbipolenſ. & Veneti.* in ſomnos. *Manilianũ verſum huc pertinentem, in Notis Claudiani, ante Commentar. nouum viri docti in Manilium, pluſquam ſeptennio recenſueram.*

844 Cererem] *Eleuſinia ſacra, non, vt putat lib. de emendat. temp. Dionyſia.* 846 Noctem] *nam mistæ noctis initio ad templum Cereris feſtinabant, eo quod Atticis dici initium ab occaſu ſolis.*

852 Comis nondum poſitis] *Ephebi ad annum vſque quartum decimum cirrati, cincinnati, capillati; poſtea detonſam ſeu poſitam comam Deorum aris conſecrabant, præſertim Apollinis vel Amnium (quia capilli calore & humore potiſsimùm nutriuntur) ſic apud Homerum Iliad. 23. Achilles; apud Plutarch. in vitis, Theſeus; apud Pauſaniam in Arcadic. Leucippus; apud Philoſtratum in Imagin. Memnon; alij apud Statium in Thebaid. li. 8. & Ambraciotæ, apud Varronem: id plerique ad bonam corporis valetudinem impetrandam faciebant, teſte Cenſorino de die Natali. Ponebant & Numinibus barbam ipſam, teſte Suetonio in Calig. cap. 10. & in Nerone cap. 12.* *Vide Pet. Victor. li. 6. Var. lect. cap. 22.*

n

Qui comam alebant, eos exiſtimo ſic illam plectere nonnunquam ſolitos, vt Sueuorum virgines ſolent. Suboluit mihi ex quodam fragmento Varronis lib. 1. *de vita pop. Rom. quod Nonius in* apertum *refert, & eſt huiuſmodi*: Minores natu capite aperto erant, capillo pexo vtique, innexis crinibus. *pro quo lubēs reſcripſerim*; capillo pexo, vtrimq; innexis crin. *vel*; cap. plexo.

853 Matris & nomen] *infans qui modò deſiit matrem vocare mām am, & patrem tatam, & pultes papas; vt Afranius & Martialis loquuntur; ſed iam ſuis quæque nominibus nouit compellare.*

854 His datum ſolis] *ait pueris, ephebis, & virginibus cereum concedi ſeu candelā, vt per iter illud tenebricoſum eant intrepidi. dictum, vel ex vulgi opinione, vel ex priſca conſuetudine, pueros dubio adhuc die, prælata candela efferendi, vt ex Tacito & Euſtathio docuit Muretus lib.* 13. *var. lect. cap.* 2. *ſed cur noſter idem priuilegium ephebis & virginibus tribuit? an quia qui pari fermè pudore & innocentia, æquali prærogatiua digni? Perſius videtur & adultis dare, Sat.* 3. *nam de adultis loqui docet adiuncta tibia*:

Hinc tuba, candelæ, tandémque beatulus alto
Compoſitus lecto, craſsíſque lutatus amomis.

ſed hic candelarum meminit, hoc eſt, multarum funalium, quæ maiorum natu: vnicus cereus puerorum. fortè & diſcrimē in tempore. interdiu illis hæc præferebantur; cereus pueris noctu. Tubam maiorum natu funeribus propriam, & alij obſeruarunt, nunc in memoria hærent Nebriſſenſis in Perſium, Brodeus lib. 4. *Miſcellan. cap.* 30. *Magius lib.* 1. *Miſcell. cap.* 13. *& Victorius lib.* 9. *var. lect, cap.* 14. *ſic tuba in funere Pallantis apud Virgilium; tibia, quæ puerorum, in funere Archemori apud Statium* 6. *Thebaid.*

Cùm ſignum luctus, cornu graue mugit adunco
Tibia; cui teneros ſuetum producere manes.
Lege Phrygum mœſtâ. Pelopem monſtraſſe ferebant
Exſequiale ſacrum —— *fuit ergo hoc Phrygum inſtitutum: ſed Phryges ab Hebræis mutuati. nam & Iudæorum fuiſſe, patet ex D. Matthæi cap.* 3. *de puella, quam Dominus noſter* IESVS *ſuſcitauit: è quo loco, & alio illo Statij, colligo etiam ditiorum puerorum funeribus tibiam adhibitā. Nam puella hæc Archiſynagogi filia, teſte D. Marco cap.* 5. *& Archemorus Lycurgi Regis. Igitur primò ad ætatem attendebatur; & quoad pueros puerásque, nullum inter inopes & locupletes diſcrimen; ſed tantùm illud inter prouectioris ætatis homines. in his, diuitum funeribus tubicines adhibebantur. patet ex Plutarcho in li. vtræ animantes prudentiores ſint &c. & ex illo Perſij beatulo, hoc eſt, diuite delicato, & ex Propertio lib.* 4. *de Corneliæ funere*:

Sic mœſtæ cecinere tubæ, cùm ſubdita noſtrum
Detraheret lecto fax inimica caput.

In pauperiorum funerib. tibicines. Propertius, cùm non ſumtuoſo, ſed tenuiorum funere efferri vellet, ait:

Nec mea tunc longâ ſpacietur imagine pompa,
Nec tuba ſit fati vana querella mei. *idem alibi tibiam à tuba diſtinxerat*: Tibia funeſta triſtior illa tuba.

Sed de nuptiali tibia loquebatur, non de exſequiali: de hac autem Ouidius lib. 5. Triſt. eleg. 1. Tibia funeribus conuenit iſta meis.

Haut ſcio tamen an perpetuò hoc diſcrimen obſeruatum. Nam Higynus in Fabulis cap. 274. docens vnde iſta conſuetudo manarit; Tyrrhenus (inquit) Herculis F tubam primus inuenit hac ratione, quod cùm carne humana comites eius veſcerentur, ob crudelitatem incolæ circa regionem diffugerunt. tunc ille, quia quidam ſociorum (ſic ſuppleo lacunam) deceſſerat, concha pertuſa bucinauit, & pagum conuocauit, teſtatúſq; ſe mortuum ſepulturæ dare, nec conſumere. Vnde tuba Tyrrhenum melos dicitur. Quod exemplum hodie Romani ſeruant: &, cùm aliquis deceſſit, tubicines cantant, & amici conuocantur, teſtandi gratia, eum neque veneno, neque ferro interiiſſe. hæc ille nullum inter diuites & pauperes diſcrimen ponens. Ego tamen credo tubã in inopum iuſtis nunquam adhibitam: tibiam in diuitum funere, puto vnà cum tuba, & tibiam næniæ ſolitam præcinere, in pauperum, tibiam tantùm comitari. Cicero lib. 2. de legibus propè finem ſcribit moris fuiſſe honoratorum virorum laudes in concione memorari, & cantu ad tibiam celebrari; & ſancitum legibus XII. tab. vltra decem tibicines neminem conducere. Et apud Xiphilinum in Seuero, funeri Pertinacis tibia adhibetur, & flebiles threni ad tibiam; καὶ τινες ἐκόπτον το ἑτέρων πένθιμόν τι ὑπαυλοῦντων· Tam tubicines, quàm tibicines à Catone & Atteio dicuntur ſiticines; quia, vt Nonius ſcribit, iam ſitis (hoc eſt ſepultis) ad cantus lamentabiles concinendos adhibebantur. Minus notum quod Dionyſius Halycarnaſſ. lib. 7. tradit, in locupletum & illuſtrium virorum funebribus pompis, feretrum præcedere conſueuiſſe ſaltatores quoſdam Satyricos, indutos tunicis hirſutis, quas ſcorteas nonnulli nominãt, & amiculis quibuſdam ex omni florum genere conſertis; vel etiam opertos hirſutis tergoribus, & horrentibus in vertice ſetis terribiles; qui Sicynnim Græcanicam ridiculè per ludibrium ſerias ſaltationes Pyrrhicas deprauantem, imitabantur.

Igne prælato] interpretatus ſum candelam ſeu cereum, non facem. quia obſeruaui (quicquid aliis viſum ſcribere) adultis faces prælatas, cereum pueris. perſuadet mihi Seneca extremo lib. de Breuitate vitæ ad Paullin. At, me Hercle, iſtorum funera tanquam minimum vixerint, non ad faces, ſed ad cereos deducenda ſunt. hac de cauſſa lib. de tranquillitate vitæ ad Serenum cap. 11. faces à cereis diſtinxit. toties præter limen immaturas exſequias, fax, cereúſque præceſſit. vbi, caue erres, immaturæ dicuntur tam ſenum bis puerorum, quàm verè puerorum. illas fax, has cereus præceſſit. mordaciter immaturas dixit, quia qui, non vt oportuit, vixêre, non vixiſſe videntur. Perturbat me tamen Perſius, qui adoleſcenti candelam: quem, ſi hæc Senecæ traditio vera, vt puto; moneo alium aduoçatum quærere. cauſam eius non tueor.

857 Qualis animus] mæſtus, triſtis, nubilus, loco illi caliginoſo & flebili perſimilis.

860 Tenebræq; turpes] de quibus apud Spartianum Imp. Hadrianus:

Animula vagula, blandula

Hoſpes, coméſque corporis,
Quæ nunc abibis in loca
Pallidula, rigida, nudula,
Nec, vt ſoles, dabis iocos.

citantur à Petrarchâ lib. 2. de ocio religioſo, non ſatis emendatè.

861 Color noctis malus] *tenebræ nocturnæ coloris expertes ſunt, ſed colorem illis tribuit atrum, poëtico more. quam malum vocat: quia Romani mala* nigra *vocabant. Horatius:*

—— hic niger eſt, hunc tu Romane caueto:

hoc ſenſu Apuleius lib. de philoſophiâ, deteriores animas, vocat fuſciores. *Idem lib. 1. Floridor.* nec quod iiſdem Indis ibidem ſitis ad naſcentem diē, tamen in corpore color noctis eſt. *& Petronius deſcribens Æthiopē:*

Tinctus colore noctis
Manu puer loquaci
Ægyptius choreutes.

862 Vacuæque] *non omnino inanes, ſed corporis contenti expertes. ſic Virgilius:* Pérque domos ditis vacuas & inania regna.

867 Omnis] *Seneca alibi:* Omne humanū genus morte damnatum eſt, omnes ea conditio deuinxit, cui naſci contigit, mori reſtat. *Steſichorus*: Planè nullus innocens eſt, nullus immortalis. *Idem docet Phanocles. de hac neceſſitate moriendi multa Epictetus apud Arrianum lib. 2. lib. 2. cap. 5. & 6. & lib. 3. cap. 24.*

874 Thebis] *hortatur populum, vt ſoſpite Hercule Diis gratias agant.*

875 Tangite] *ſacrificate. nam ſacrificantes manu aras tangebant. Briſſ. videndus li. 1. Formul. pa. 45. hunc autem & duos verſus præcedētes, vt Senecæ, laudat Terentianus Maurus, vt dubitare deſinant hanc fabulam eſſe Senecæ.*

883 Sol medium tenens] *de Syene explicui in Aduerſ. adductâ auctoritate Macrobij, & Lucani: apud quem non eſt quod laborent quidam,* numquam *reponere, pro;* nuſquam. *tantum enim voluit certo tempore, nullā corpora erecta vmbram iacere: quod etiam teſtantur Plinius lib. 2. cap. 75. Strabo lib. 17. & Cleomedes in Sphæra. quædam habet Brodeus li. 5. Miſcellan. ca. 17.*

893 Populo] *cur populus Herculi ſacra, fuſè & doctè Pierius Valerianus lib. 52. Hieroglyphicor. Ouidius:*

Aptior Herculeæ populus alba comæ.

IN ACT. IIII.

Occiſo Lyco, ſacrificaturus Hercules incipit furere: occidit coniugem, cum liberis: offert ſe morti Amphitruo, ſed abducitur à Theſeo. defatigatus parricida inuoluntarius, in ſomnum labitur, & ſæua volutat corde ſomnia.

895 Petiuit] *tres manuſc. & Lugdunenſ. cum veter. excuſis* cecidit. *Solus fortè Ariſtides Orat. contra proditores myſteriorum, ea negat Herculi contigiſſe, quæ de furore illius hoc actu narrantur.*

898 Meritas aras] *quibus pro accepto beneficio victimæ debentur. ſic ſumunt Ouidius & alij: quos congerit Briſſonius lib. 1. Formul. pag. 114.*

899 Laborum ſocia] *Pallas Herculi, ſe ad omnia certamina ducem præbuit, & Hercules quandocumque ſibi contra hoſtes, quorum metuenda vis videbatur, tela dirigenda, in Mineruæ auxilio ſpem ponebat. auctor Ariſtides orat. in Mineruam. cò reſpicit.*

901 Ægis] *ſcutum Palladis, cui Meduſæ caput infixum contectum pelle capræ Amaltheæ; quam poëtæ modò Ioui, modò Palladi tribuunt. Martialis ait fuiſſe thoracem Palladis, Muſæus & Homerus Iouis thoracem: Lactantius Iouis clypeo; Seneca & Pauſanias Mineruæ ſcuto inducunt. Palladis autem hic habitus pro lorica, ei pellis Pallantis necati, in caſide, Typhon cælatus; in dextra, haſta pluſquam cubitûm quatuor; in læua ſcutum cum eburneo Gorgonis capite; in talis, pennæ eiuſdem Pallantis & ponè cubans draco. dicitur è Iouis capite haſtam vibrans, vnde & nomen ſortita, proſiluiſſe. Eadem belli præſes & olei inuentrix fingitur: quia videlicet iuſtis bellis pax inuenitur, & bella ad pacem ſtabiliendam geri debent.*

902 Lucurgi] *vide Oedip. verſ.* 471.

910 Exſudet] *vt ceteri m.ſ. Mogunt.* exundet.

914 Dij conditores] *ſuſpicor delendam Theſei perſonam, & omnia adhuc Herculi relinquenda, vſque dum Amphitryo;* Nate manantes, *&c. præterea pro,* Dij, *ſcribendum;* Qui: *vt adhortetur Thebanos ad ſacrificandum; vos, ait, qui colitis vrbis huius conditores, & qui colitis antra zethi trucis & larem regis à Tyro aduenæ, &c.*

915 Zethi] *hoc reponendum monui, pro;* Ceti. *nec nouum mendum. c. pro z. ſic enim apud Melã li.3. vrbs Carmaniæ* Cethis *dicitur, quæ Plinio* Zethis.

Dirces] *de hoc fonte illa Attij à me caſtigata:* Cùm è Dircæo fonte adueniunt mundulæ, nitidantur. *huius fontis etiam meminit Epictetus Arriani lib.2. cap.16.*

916 Larémque regis qui aduenæ Tyrium colis] *ſic recèns excuſi; ſed Veneti veteres excuſi omnes,* Larem qui regis aduenæ Tyrium colis. *Moguntin. & Herbipol.* Larémque regis aduenæ Tyrium colis, *rectè, ſi ſuprà,* Qui, *non* Dij; *vt cenſui.*

917 Date thura] dare thura. *ſollemne ſacrificantium verbum, quo etiam vſus Octau. act.4. vide Briſſon. lib.1. Formular. fol. 29. veteres in ſola Sabæa naſci putabant. Nicander etiam in Syria, in Alexipharm.*

πολλάκι δ' ἐν θρύψιαις ἐν ὀπταλέῃσιν ἀνοσαῖς,
Γερραίης Λιβάνοιο χύσιν περιπηγέα θάμνοις.
Illam etiam ptiſanâ perſepe liquato Sabæi
Quæ Libani ramos concreſcit lacryma circum.

*Petrus Anglerius in Indicis Decadib. apud Ciaconitas in Pa ia regione thus prouenire teſtatur. de tempore & modo colligendi multa Plinius lib.*12.*cap.*14. *&* 15. *Quod verò idem lib.*13. *cap.*1. *ſcribit:* Iliacis temporibus vnguenta non erant, nec thure ſupplicabatur: cedri tantum & cytri, ſuorum, fruticum, in ſacris fumo conuolutum nidorem, veriùs quàm odorem, nouerant. *id Senecæ noſtro repugnat, ſed Arnobij auctoritate confirmatur, qui ſic ſcribit:* Nam neque heroicis temporibus, vt perhibetur;

quidnam eſſet thus ſcitum eſt: neque genitrix & mater ſuperſtitionis Hetruria opinionem eius nouit, aut famam. *ſed poëtæ, iure ſuo, quæ ſuis temporibus in vſu erant, antiquioribus aſcribunt. ſic enim Virgil. li. 5. Aeneid. ſic Ouidius* 1. *Metamorph. & 3. Faſtor. & alij, qui facilè noſtrum tuebuntur exemplo. Solebant autem, cognito iam thure, priuſquam ex iſſicium facerent, illud flammis adolere, earumq; fumum, motum, ſtrepitumq; notare, & cum ceteris victimæ portentis conferre, vt ſcribit ex lib. ſignorum & prodigiorum thuris Luctatius in li. 4. Thebaid. Statij. Thuris verò minuti pollen,* manna *illis dicebatur, vt ſcribit vetus ille & doctus auctor Commentarij in Iuuenalis Sat. 9. Gloſſarium Græcolatinũ,* Turſpollen. *μάνα· & poſtea:* Tuſpollinc *μάννα· legerem vtrobique* Turiſpollen, *vel* Tuſpollen, *& in comment. Iuuenal. Græcis litteris, μάννα· accepere Græci ἀναλογικῶς ab Hebræorum* manhu.   918 Et hoſtili] *Mogunt.* ex hoſtili.

Expia] *Anticlides lib. Reditnum*: Erat enim mos antiquorum, qui nunc etiam aſſeruatur, vt qui cædem hominum vel aliorum animalium commiſiſſent, perenni aqua manus abluerent, ad commiſſi piaculi luſtrationem. *idem docuit Theophraſtus in lib. Caracterum; quem refert Robortellus in lib. de Elegiâ, poſt Scholiaſten Sophoclis in Aiacem lorarium. vide ſuprà Hippolyt. act. 3.*

920 Victima] *quid ſignificet victima, nemo neſcit: fortaſſis tamen nimis patienter hactenus tolerata apud Senecam lib. 4. de beneficiis cap.* 18. quid ſumus præda animalium & victimæ ac belliſſimus & facillimus ſanguis. *reſcribendum enim*: quid ſumus? præda animalium, belluis viliſſimus ac facillimus ſanguis. *quis enim audiuit vnquam homines victimas belluarum? nec poëtæ dixerint.*

921 Opima] *ſicut oues pinguiores & candidiores*, lectæ; *& porci maximi, excepti ad ſacrificia* eximij; *ſic boues totius armenti pulcherrimi & electiſſimi*, egregij, *vel* opimi. *ideo ritè ait*, victima opima; *vt & Seneca* 1. *de benefic. & in Oedip. & Plinius lib.* 10. *& Ouid.* 4. *de Ponto Eleg.* 9.

Albáve opimorum colla ferire boum.

„ *Varro lib.* 2. *de re ruſt.* Boues altiles ad ſacrificia publica ſaginati, dicun-
„ tur opimi. *Feſtus autem*: Hoſtiæ, *inquit*, opimæ; præcipuæ, pingues: &
„ ſpolia opima, magnifica & ampla. *Græci κάλλιςα λάφυρα vocant, vt Plutarch. in Marcello Etymologiam nominis Plutarchus tradit, in Romulo* ὀπίμια δὲ τὰ σκῦλα φησὶν Οὔαρρων, καθότι καὶ τὴν περιουσίαν, ὄπεμ λέγουσι· πιθανώτερον δ' ἄν τις εἴποι διὰ τὴν πρᾶξιν· ὄπους γὰρ ὀνομάζεται τὸ ἔργον· αὐτουργῷ δ' ἀριστείας στρατηγῷ στρατηγὸν ἀνελόντι, δίδοται κατέρασις ὀπιμίων. Opima verò ſpolia Varro dicta ſcribit, quòd affluentiam, opem vocant. Veriſimiliùs eſt à rei geſtę opere nũcupata. opus enim ἔργον vocant: & quæ ſua manu cæſo hoſtium Imperatori auferebat Imperator, ſpolia opima poſteri appellarunt. *hæc Græcorum verborum ſententia eſt. ſed quis vnquam Latinorum*, opem *diuitias ſignificare ſomniauit. perſpicuus error vel librarij, vel Plutarchi; & legendum*; ὄπες λέγουσι· *ſimile mendum, in Marcello, exſtat, vbi cùm de ouatione agatur, inter cetera*; ὄβας

δὲ τὰ πρόβατα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. ouan pecora Romani vocant. *nihil certius, quam caſtigari debere,* ὄβες δὲ *hoc enim verum, & ſunt plerique ridiculi Græci in Latinarum vocum originibus explicandis. Nemo qui vel Liuium, vel Dionyſ. vel Plutarchum legerit, vnde fauſtuli coniugi* Lupæ *nomen fuerit inditum, ignorat: Cedrenus tamen fol.* 120. *non veretur ſcribere* ἔθιστο δὲ τοῖς ἐγχωρίοις, λυκαίνας τὰς τοιαύτας (*ſcilicet quæ oues paſcebant*) καλεῖν γυναῖκας διὰ τὸ ἐπίσαι ἐν τοῖς ὄρεσι μετὰ λύκων διατρίβειν. διὸ καὶ τοὺς ὑπὸ λυκαίνης ἀνατραφῆναι μυθολογεῖται. *crede, ſi lubet,* ouium cuſtodes femineas lupas dictas ab antiquis illis locorũ incolis, quod perpetuò in montibus inter lupos agerent. *cur ergo mariti & filij earum, qui magis aſſidui erant ad greges, Non lupi dicti? Idem neſcio quam mixo-barbaram vocem commentus;* Capitolium, *quaſi* κεφαλὴν πόλεως, *dictum cenſet. lepida verò vox;* Caputpolcõn *vel* Caputpolcorum. *actumde Arnobiana & aliorum narratione, de inuento, cum fundamenta iacerentur, Oli capite. Suauiſſimus porrò eſt, quando Sextilem, à quodam Februario, Manlij Capitolini inimico, Februarium nuncupatum confirmat. Dies me deficeret, ſi Cedreni floſculos pergam legere. Vetus quidem poëta apud Terentianum:*

Opima adpoſui ſenex
Amori arma Feretrio.

927 Aſtra inoffenſos] *illæſa & inconcuſſa maneat cæli machina.*

929 Ferrum] *omnia arma in vomeres, ligones, raſtra conflentur.*

932 Ignis] *Fulmen.*

939 Cinxere] *lib. Moguntin.* Tinxere: *quod colorum proprium.*

947 Rutilat] *proba vox, hoc eſt, rutilam iubam iactans, quaſi micat. rutilat autem quia ſidus. nam ſidera propriè rutilantia.*

948 Quicquid] *ait videre ſe leonem ad ſaltum paratum, vno ſaltu cuncta auctumnalia & hiemalia ſimul ſigna, medium zodiacum, tranſmiſſurum, vt Taurum, ſidus vernale inuadat. pro;* verni, *tamen Mogunt.* iterum.

Grauis] *nam admodum morbifer.*

952 Huc & huc] *ſic pleriq́; libri. Herbipol. & Veneti;* huc illuc. *ſed natũ quia mendoſè quidam m. ſ.* huc & illuc, *vt etiamnunc Moguntinen.*

953 Acieque falſum] *furentibus ſæpè mediâ luce tenebræ ſuboriri, & ſol ſudus obnubi videtur: quod, imaginatione læsâ, ſenſationumve rum eſſe iudicium nequeat.*

956 Immune cælum] *ſuprema illa pars vniuerſitatis,* οὐρανὸς καὶ ὄλυμπος. *de variis cæli ſignificationibus Ariſtoteles lib.* 1. *de cælo cap.* 9.

Immune] *intentatum meis viribus.*

959 Non capit] *fortè Varronis illud imitatur, in Meleagris, apud Nonium, de Hercule;* Iccirco quem terra non cæpit, cælum recepit. *ſic recenſeo, in* cap.

960 Superis reddit] *loquitur ex ſententia Platonicorum, qui putabant animas prius in cælis fuiſſe, quàm in corpora demittantur.*

964 Saturno] *aptas haſce Ioui terrendo minas, imitatione Senecæ, Statius & Claudianus crediderunt. apud illum* 5. *Thebaid. ait Pluto;*

——habeo iam quaſſa Gigantum
Vincula,& æthereum cupidos exire ſub axem
Titanas,miſerumque patrem——

apud hunc Idem ——patefacta ciebo
Tartara:Saturni veteres laxabo cathenas.

Saturni ſepulcrum in Sicilia fuiſſe,ſcribit Philochorus.

966 Titanes] *hi fuêre primi terræ cultores,Cretæ incolæ, ex Cælo & Titæâ nati:qui cum Iouis parentes in vincula coniecißent, ab eodem victi fuêre.ita Euhemerus,Eumelus,Diodorus,Lactantius: reliqua quæ de Gigantibus narrantur, fabulæ.*

970 Sub oſſa Pelion] *Virgilium ſequitur,qui Oſſæ Pelium imponit, & huic frondoſum Olympum,ſitus (opinor) rationem habens.nam Herculi Thebis agenti proximus Pelius,inde Oſſa, denique Olympus. At Homerus ad magnitudinem attendit,& quaſi pyramidem conſtruit. nam illi trium maximus Olympus,infimus;& huic mole proximus,impoſitus.Oſſa,& ſupremus vtroque minor Pelius.Vide Strabon.lib.1.De ſitu diſſentiunt Herodotus in Polyhimn. & Ptolemæus tab.10.loquitur autem de Oſſa Theſſaliæ non Elidis.*

Chiron] *Suidas in Theſſalicis prodidit Chironem,vt & ceteros Centauros, ab Ixione genitum:atqui Gigantomachiam compoſuit Græcus ſcriptor,ex Philyra Oceani filia,& Saturno (conuerſo vtroque in equinam effigiem) natum. vxor ei Cariclo. humaniſsimus Cētaurorum & iuſtiſsimus fingitur. Achillis & Iaſonis pædagogus,muſicam,medicinam,toxobolíam eos docuiſſe.hæc communis traditio. longè tamen alia Daimachus & Dionyſius Chalcidenſis, apud Scholiaſt.Apollonij in lib.1. Argonaut, à verſu. 553.*

Suum] *eius enim incola.*

971 Olympus] *Olympi (Straboni li.8.& 10.) quatuor,vnus prope Antandrū diuerſus ab Idâ,alius in Myſiâ,alius in Elide,alius Theſſaliæ, de quo noſter. Alios alij numerant.Heſychius quatuordecim.Lucillius Tharræus ſex. Euſtathius ſcribit à Græcis omnem montem paullo altiorem, vocari vel Idam: vel Olympum,idq́ propter Idam Phrygiæ,& Olympū Theſſaliæ.Olympus ſanè Theſſalicus (cui hoc nomen per excellentiam competit) adeo celſus eſt,vt in eius vertice, nec venti, nec niues, nec nymbi cernantur, vt ſcribunt Homerus Odyſſ. 6. & Philoſtratus in Imagin. ideo Plutarchus in lib. de defectu Oraculorum vocauit,aulam ſuperum.*

978 Pallene] *Pallene vna ciuitas Achaica, alia ciuitas & mons Macedoniæ ſeu Thraciæ,item Theſſaliæ. item Arcadiæ: vt teſtatur Apollonij Scholiaſtes in lib. 1 ſignificans Achaicam ſcribi tantum per* ε, Πελλήνη, *Arcadicam per* α, Παλλήνη, *vt & Thraciam;Theſſalicam verò etiam per* ε, Πελλήνη. *Thraciæ Pallene (de qua noſter) à multis cum Phlegrâ confunditur. ſed Plinius diſtinguit lib. 4. cap. 10. & Scholiaſtes Apollonij* Φλέγρα πεδίον Θράκης περὶ Παλλήνην. *confundere videntur Stephanus in* Παλλήνη *vbi multa ex Theogene in Macedonicis,& Hegeſippo,in Palleniacis,Diodorus Siculus li. 5. & Dionyſ. Halycarn.li.1.fortaſsis mendosè Ptolomæus vocauit Patalenen.*

980 Mimas] *perperam hoc loco Oblanca reponit;* minans. *& Marſus*

apud

apud Silium lib.12. Numanta. *eſt enim* Mimas *Gigantis nomen Heſiodo, Euripidi, Claudiano, Sidonio. Scholiaſtes Apollonij*; Μίμας δὲ τὸ κυέιον τοῦ Γίγαντος. *alterius cuiuſdam Mimantis meminit Ammianus lib. 31.*

981 Flammifera] *vt tubarum vſu nondum inuento ab anteſignanis in bello, pugnæ initium coniectis in inuicem facibus fiebat, teſte Parrhaſio; ſic in hac imaginariâ pugnâ Hercules att furias flammâ prælij ſignum proponere. Sic Papinius lib.3. Thebaid.*

Prima manu rutilam de vertice Lariſſæo
Oſtendit Bellona facem —— *& Claudianus*:
Tiſiphone quatiens infauſto lumine pinum
Armatos ad caſtra mouet pallentia manes.

989 Tela ſic mitti decet Herculea. AMPH. quo ſe cæcus inuergit furor] *nihil video cur hæc lectio diſpliceat. Moguntin. tamen*:

—— tela ſic mitti decet.
AMPH. Quo, nate, ſic ſe cæcus inmergit furor.

non dubito quin multis hæc placeat.

Tela Herculea] *Propertius*:

Quis facta Herculeæ non audit fortia clauæ,
Et nunquam adnatas irrita tela feras?

iccirco Virgilius amoris tela nimis certa, Tirinthia *dixit, vt interpretor illud in Ciri*: —— tela pharetrâ.

Heu nimium tereti, nimium Tirinthia niſu
Virginis in tenerâ defixerat omnia mente.

Inuergit] *antiquum, pro ruit, ſe ingerit, influit.*

993 Medio ſpiculum collo fugit] *idem ſcribit Philoſtratus in Herculis Furentis imagine.*

996 Mycenis] *A Myceneo Spartonis F. Phoronei nepote dictas ſcribit Euripid. Scholiaſt. ſed Ocarum magnarum auctor (vulgò putatur Heſiodus) à Mycene Inachi regis filia: Cteſias ab vlulatu ſororum Meduſæ occiſæ, mugitu ſimili; alij à mugitu Iûs: Chryſermus lib.1. Peloponneſiacorum ſcribit Gorgophonum Epidaurium, inuento ibi Perſei capulo, iuſſu oraculi, vrbem inde nominaſſe. Vide Pauſaniam.*

Cyclopea] *Mycenas ædificarunt Cyclopes. hos Strabo docet fuiſſe ſeptem numero è Lyceâ dictos* γαστερόχειρας, *quia ſuo artificio alebantur. alij Vulcani fabri. Vide infer. Thyeſt. verſu* 405.

699 Columen] *hoc eſt, culmen. ſic paſſim capit noſter.*

1000 En blandas] *Riccius lib. 1. de imitat. omnia putat in Scenâ coram geri. Melius Oblanca; Amphytruonem tanquam introſpicientem iſta loqui; ſic tamen, vt cùm hæc intus gerantur, quandocunque loquitur, quaſi per tranſennam populum adſpiciat, Hercules verò iſta gerens non videatur à populo, ſed audiatur tantùm.*

1006 Sonuit] *plerique libri*; ſonat.

1015 Vultus tuos] Imprimis (*inquit Sphintys*) honeſtum eſt matronæ, pudicitiam ſuam erga virũ, per formã liberorum ſuorum teſtari;

quod fit ſi liberi referant typum ſimilitudinis ſui genitoris. *de cauſis verò phyſicis iſtius ſimilitudinis videndi Ariſtoteles lib.4.de generat animal. cap.3. Plutarchus lib. 5.de placit.philoſ.cap.11.& 12. Cenſorinus in lib. de die Natali, Valerius Maximus lib. 9. cap.14. & Plinius lib. 7. cap. 12. & omnia adducens Tiraquellus 7.lege connubiali à num.50.*

1017 Renuo] *monueram olim hanc poſſe tolerari, ſed meliorem eſſe multorum librorum*; teneo. *ait v.eſanus, ſe tenere manu comprehenſam Iunonem, eámque ratus ſe necare, vxorem interficit.* Teneo, *habetur etiam in Venetis. & Herbipolenſi editione.*

1021 Igneo vultu] *Homerus:*

Oculi autem ſibi igni lucenti ſimiles erant. *Lucretius lib.3.*
Eſt enim calor illi animo, quem ſumit ab irâ
Cum ferueſcit, & ex oculis micat acribus ardor.

vel reſpicit Seneca ad id quod docet Euſtathius Iliad. ἑ. homines quoſdam, occultâ naturæ proprietate, ſcintillare oculis, felium inſtar, quod de Hercule Ion Chius prodidit. Vide dicta ſup.act.3.verſu 623.

1025 Nec vſquam eſt] *in tot particulas & tam minutas clauæ ictu diſperſum, planéque contritum.*

Nefas] *hoc primus N. repoſuit; cùm prius legeretur*; nimis. *& vtrumque in libris inuenitur.*

1029 Conuerte] *ô nate inquit ſtipitem hunc, quo puerum mactaſti, nunc torque in me. Neſcio quid N. in mentem vt contra lib. omnium fidem reponeret*; euerte.

1031 Genitor] *parens Herculis: affectui id mouendo magis idoneũ, quàm* ſenior. *minus ſenem occidere, quàm patrem ſenem.*

1034 Bene] *nunc intus peractâ cæde foras progreditur.*

1035 Tibi hunc] *decorum ſeruat. nam furioſus non attendit, quàm ſibi contraria loquatur. En Iunoni ſacrificium parat, quam paullo priùs ſe tenere & occidere exiſtimabat.*

1037 Victimas alias] *Euryſtheo minatur necem.*

1038 Nondum litaſti] *abſolutè poſitum, nec referendum ad ſequentia, vt ſit*; litaſti ſacrum. *ait, non exſacrificaſti. non enim conſummatum putabant ſacrificium, quo non litatum. Eſt verò* litare, *ſacro facto, Diis placatis, poſtulata impetrare. Virgilius*: Tu modò poſce Deos veniam (*ſacrifica*) ſacríſque litatis (*feliciter conſummato ſacrificio, votis potita*) indulge hoſpitio. *Litaſſe ſe rebantur, ſi exta proſpera & læta. vide de litatione Briſſonium lib.1. Formular. à fol.32. cui addo id quod Grammatici nonnulli notãt, dici non poſſe* lito exta, *ſacra, ſacrificia, neque id vnquam Romanis placuiſſe: non planè verum videri. frequentius quidem*; lito Deos extis, *ſed & hoc nonnunquam. In primis Seruius fatetur ſic vſum Maronem loco citato, etſi reprehendat. Propertij verò verſus apertior eſt, quàm vt deprauari debuerit fictâ*, excalatandi *voce*: Paſtor & ad calamos exta litabat ouis. *Suetonius in Aug. cap. 96.* circa Peruſiam ſacrificio non litante. *Idem alibi*: Nam victimas Diti patri cæſas litare. *quod & Budæo placuit;*

Seruius in Virgil. & Galeottus Martius cap. 39. de promiſc. doctrina.

*& Lactantius lib.*4.*cap.*27.Nam cùm Diis ſuis immolant, ſi aſſiſtat aliquis,ſignatam frõtem gerens, ſacra nullo modo litant. *Niſi accipias ſacra in recto, quod non minus contra mentem Galeotti. Denique Græcorum* χαλλιερῶ,*tam datiuo quàm accuſ.iungitur, vt docet Budeus in Com.fo.*744.

1039 Stat] *rituale*, ſtat hoſtia ad aram; *& explicat ſubiungens*,exſpectat manum ceruice pronâ, præbeo, *&c.*

1041 Errat acies luminum] *hoc Steſichorus & Panyaſis tradidere. addunt Thebani, præ inſaniâ ipſum quoque Amphitryonem fuiſſe occiſurum, niſi lapide à Mineruâ iacto ictus ſomno ſe dediſſet, eumq́. lapidem vocant*; auctorem reminiſcentiæ.*ita Pauſan.in Boeot.ſeu lib.9.*

1044 Feſſa] *nimij labores ſomnum conciliant. nam illis vehemens calor excitatur; quo liquantur humores; hi cerebrum petentes ibi refrigerantur, & denſati ſomnum adferunt: vel cum labore nimio vitales ſpiritus conſumantur, refrigeratum corpus vim ſomni proferre non valet, ſed opprimitur. Vide Argenterium lib. de ſomno. vnde mirari non oportet tam laborioſum furorem Herculi ſomnum excitaſſe.*

1049 Aut portus] *quæ tanta, vt decidens in mare, ſecurũ portum queat efficere.* 1046 Reciprocos] *ſomni periphraſis.*

Motus] *arteriarum.*

IN CHORVM.

Plangit miſeriam Herculis, ſomnum eius deſcribit, & ſomni numen laudat & precatur, vt vel illum furore ſoluat, vel ad mortem vſque detineat. Denique pueros occiſos lugubri næniâ proſequitur.

1054 Æther] *quicquid vltra ignis ſphæram (ſi certa aliqua huius elementi ſphæra) vel vltra ſupremum corpus ſimplex (ſi ignis certum locum eſſe neges) cælum vel æther vocatur; ſecundùm Anaxagoram,* ἀπὸ τοῦ αἴθειν, *quod ardeat; iuxta Platonem, quòd aëri circumfuſus ſemper currat,* ἀεὶ θεῖ ἀέρα ῥέων; *iuxta Ariſtotelem, à perpetuo motu,* ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θεῖν. *Vide Auctor. lib. de mundo ad Alex. cap.*1.

1055 Aetheris] *antiquos*; Cælum Iouem, *hoc*; pro iiſdem ſolitos, *rectiſſimè monui, quicquid dicant. nam Ennius, Thyeſte:*

Aſpice hoc ſublime candens, quem inuocant omnes Iouem.

& alius apud Ciceronem:

Cui,quod in me eſt, exſecrabor hoc quod lucet,quicquid eſt.

oſtendit idipſum augurum formula, qui volentes ſignificare Ioue fulgente tonantéve quid actum, dicebant; Ioue tonante, Cælo fulgente. *Euripides etiam vt multa præclarè, ſic hoc breuiter, inquit idem Cicero 2. de Nat. Deor.*

Vides ſublime fuſum immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumuectu amplectitur,
Hunc ſummum habeto Diuûm, hunc perhibeto Iouem.

Quare fortè rectè hic ætherem ſumas pro Ioue; vt Chorus iubeat Iouem eiusq́. patrem Saturnum lugere filij, nepotisq́. calamitatem. ſed in ſacris quoque litteris; cælum *pro*, Deo. *Lucæ cap.*15. peccaui in cælum.

1064 Soluite Superi] *quidam v.l. pro*; tantis *continent*, tantum.*quid ſi*

ſcribas? Animum monſtris ſoluite tantum,

Soluite Superi —— *nihil aliud poſcimus, quàm vt ſanæ ipſum menti reddatis, liberetis ab inſaniâ: hoc bene erit: ſatis erit.*

1065 Malorum] *ſic Moguntinenſ. Herbipolenſ. & Veneti, & Lipſienſ. at Lugdunenſ.* laborum. *parum refert. vtrumque ſomno conuenit, conuenit legi numerorum. ad curarum & laborum intermiſſionem ſomnus nobis à Deo datus. Ideo Sicyonij ſomnum pingebant leones domantem: quia, teſte Pauſaniâ in Corinth., nullus tam ſæuus dolor eſt, qui ſomno non ſopiatur. Homerus Odyſſ.* 20.

Noctes autē ſomn⁹ habet. hic enim obliuiſci facit omnes homines.
Bonorum & malorum, poſtquam palpebras complexus eſt.

Ideo vocatur Homero, dulcis; *Apollinari,* melle dulcior; *Theognidi,* curator malorum; *Pindaro,* comes dulcis. *Euripides;* ſomno dulciſſimum ferenti gaudium. *Item:* quietem ſomni dulcem. *& alibi:* ô amicum ſomni delinimentum, ô auxiliatorem morborum, *Orpheus in hymnis:*

ὕπνε ἄναξ μακάρων, πάντων θνητῶν τ' ἀνθρώπων,
καὶ πάντων ζώων, ὅποσα τρέφει εὐρεῖα χθών.

& poſtea: λυσιμέριμνε κόπων ἡδεῖαν ἔχων ἀνάπαυσιν·
καὶ πάσης λύπης ἱερὸν παραμύθιον ἱερόν.

Somne rex Deorū felicium, & omninū mortalium hominū
Et animantium, quotquot latè patens nutrit tellus.
Qui liberas omni ſollicitudine adferēs dulcem laborū quietē,
Sacroſanctum doloris omnis ſolamen.

multa huic rei Sophocles in Philoctete, & Hermes Termaximus lib. ad Tatium, in eclog. phyſic. Stobæi, & Lilius Deorum Syntagm. 9.

1066 Pars melior vitæ] *quia qui dormit, nihil neq; agit, neq; patitur mali.*

1067 Volucre] *plerique lib.* volucer, *melius.*

Genus Aſtrææ] *Aſtræa dicta Iuſtitia, quia gigantis Aſtræi filia, auctore Arato, cuius interpres Germanicus (huius enim verba aſcribam, vt quattuor fœda menda tollam) ait, vt ego reſcribo:*

Iuſtitia inuiolata malis placidiſſima virgo:
Siue illam Aſtræus genuit; quem fama parentem
Tradidit aſtrorum: ſeu vero intercidit æuo
Ortus fama tui; mediis te læta ferebas
Sublimis populis, nec dedignata ſubire
Tecta hominum, & puros mores ſine crimine ——

Fortè etiā meliùs, *olim*, pro, *illam*.

legas etiam paulò pòſt, pro vulgatis verbis:

Tantum cùm trepidum vulgus, cœtúſque notauit
Increpitans: Patrum ſoboles oblita priorum
Degener, *&c.*

1068 Frater d. l. mortis] *vtérque enim Noctis & Erebi filius. quod confictum propter eorum ſimilitudinem; de qua Coluthus:*

ἐπεὶ θανάτοιο συνέμπορος· εἰ γὰρ ἐλύχθη
ἔμφρ' ἀναγκαίη ξυνήια πάντα λάχοντα,

ἔργα παλαιοτέροιο κασιγνήτοιο διώκειν.

Somnus morti ſimilis eſt, vtpote frater eius
Simul ſemper incedens. ideo neceſſe eſt minorem natu
Opera & effectus fratris ſenioris imitari.

Lucretius lib. 4. hanc ſimilitudinem, per effecta ſomni declarat;

—— ſenſus abit, mutatis moribus altè.
Et quoniam non eſt, quaſi quod ſuffulciat artus,
Debile fit corpus, langueſcunt omnia membra,
Brachia palpebræque cadunt, poplitéſque procubant.

Ariſtoteles lib. 5. de animal. hiſt. docet ſomnum medium quid eſſe inter mortem ipſam & vitam, Pauſanias in Eliac. ſcribit in Cypſeli tyranni monumento, fuiſſe ſimulacrum Noctis, *duos infantes geſtantis, vnum nigrum, alium candidum, cum elogio.* Mortis & ſomni. *Paſſim ergo fratres vocantur.*

Orpheus: Qui mortis formam inducens animalia ſeruas.
Nam germana tibi, cum Lethe, pallida Mors eſt.

Homerus: Tum Mortis fratrem ſomnum conuenerat ipſa.

Heſiodus: aut etiam Somnum ad manus fratrem Mortis. D.

Baſilius: temulentia enim Somnum quidem adducit, fratrem Mortis. *Gorgias moriens amicis*: Iam (*inquit*) ſomnus incipit me tradere fratri ſuo. 1069 Veris miſcens falſa] *in ſomnia alia vera, alia falſa, alia ſemiuera.* Futuri certus & peſſimus auctor] *Artemidorus lib. 1.* ὄνειρός ἐστι κίνησις ἢ πλάσις ψυχῆς πολυχήμων, σημαντικὴ τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν ἢ κακῶν. Somnium eſt motus, vel figmentum animæ multiforme, ſignificans vel bona, vel mala futura. *hæc dicit noſter aliquando verè, aliquando falsè præſignificari, & vt plurimum mendaciſſimè. Quare facetè impius Lucianus lib. 2. verar. narration. fingit ciuitatis Somni incolas (hoc eſt Inſomnia) perrarò vera loqui, & mendaciis vt plurimum homines circumuenire, eſſéque natura mendaces ac ſubdolos: eodem ſenſu Tibullus ſomniis pedes tribuit incertos & labundos, quales ebriorum ſunt, qui officium nequeunt facere.*

Póſtque venit tacitus fuluis circumdatus alis
Somnus, & incerto ſomnia nigra pede. *vide Troad. 437*

1070 Pater rerum] *digeſtionem namq. iuuat, alit, reficit, reparat corporis vires, & ſic quaſi genitalis.*

Portus] *refugium.* Lucis] *laboris diurni.*

1076 Cogis diſc. mortem] *Xenophon*:

Cogitate prætcrea nihil morti eſſe ſomno ſimilius.

Longam mortem] *Recti ingenij iuuenis, & ſpei bonæ, Douza filius, pro;* morte, *reponit;* noctem: *vt mors dicatur noſtro;* nox longa, *ſicut Propertio & Silio Italico.*

1077 Torpore] *nam ſomno torpeſcimus. Attius Telepho*:

Iam iam ſtupido Theſſalia ſomno
Pectora languent ſenéntque.

1081 Sæua feroci] *quia humor ille ater & acer, quo Hercules abundabat,*

talia ſomnia ſolet excitare, vt ſanguineus placida, teſtibus Hippocrate & Ariſtotele in libris de Inſomniis. accedit, quod furioſi & melancholia perciti flatibus abundant, à quibus immodicè concitati humores, monſtruoſas & confractas reddunt imagines, vt in aqua commota videmus.

1090 Vento ceſſante tumet] *Seneca de tranquillit. vitæ ad Serenum cap.* 5. ſic eſt quidam tremor etiam tranquilli maris; aut lacus qui ex tempeſtate requieuit. *& de vitæ breuitate ad Paulin. cap.* 2. ſi quando aliqua quies fortuitò contingit, veluti profundo mari; in quo, poſt ventum quoque volutatio eſt, fluctuantur. *Statius lib.* 1. *Thebaid.*

—— ventis vt decertata reſidunt
Æquora, laxatíſque diu tamen aura ſuperſtes
Immoritur velis ——

Claudian. lib. 1. *in Ruffin.* —— ſeu murmurat alti
Impacata quies pelagi, cùm ſtamine fracto
Durat adhuc, ſæuitque tumor dubiúmque per æquor
Laſſa recedentis fluitant veſtigia venti.

α Officinā textoriam ſomniabāt, qui curarunt edi, *ſtamine.* lege, *flamine.*

Ouidius lib. 2. *Faſtorum.*

Vt ſolet à magno fluctus langueſcere flatu,
Sed tamen à vento, qui fuit, vnda tumet.

hoc noſter imitatus.

1096 Inſontem] *culpam furor tollit, quia libertatem arbitrÿ vincit, iuxta Theologos. Dionyſ. Halycarnaſſ. lib.* 1. Omne peccatum inuoluntarium veniam meretur.

1114 Regina] *Moguntinenſ.* Regia. *hoc eſt, aula Plutonis. at* Regina, *hoc eſt, Proſerpina.*

1117 Date ſæua] *crudelia. at Herbipol. & Veneti;* ſera.

1122 Sæuo vulnere] *Moguntin.* ſæuos. *non malè.*

1123 Argiuâ palæſtrâ] *palæſtram à quodam Mercurÿ filio inuentam & nominatam, prodidit Philoſtratus in Imaginibus. Horatius ipſi Mercurio hanc laudem tribuit lib.* 1. *Od.* 10. *Pauſanias in Attic. Theſeo. erat exercitatio liberalis, iuxta illud Terentÿ:*

Fac periculum in literis; in palæſtra, in muſicis;
Quæ liberum eſt æquum ſcire adoleſcentem, ſollertem dabo.

In Arcadiâ inuentam ſcribit Philoſtratus; noſter vocat Argiuam *communi nomine, pro Græcâ, vt in illo:* —— qua vecti Argiui delecti viri.
Palæſtra propriè luctationem ſignificat; ſed hîc, vt aliàs ſæpè, integrum Pentathlum, ſeu Quinquertium; quo tota puerorum ingenuorum exercitatio conſtabat: nempe diſci iactum, curſum, ſaltum, luctum, iaculationem.

1125 Scythici] *hoc ait, quia Scythæ puerulos adhuc filios ſagittis aſſueſaciebant: ita ſingularem dexteritatem ſibi parabant, & eâ genti ſuæ laudem. quare Lucanus de Parthis, Scytharum ſobole, lib.* 8.

Nec puer aut ſenior lethales tendere neruos
Segnis, & à nullâ mors eſt incerta ſagittâ.

Seneca epiſt. 36. Si in Parthia natus eſſet, arcum infans ſtatim tenderet;

ſi in Germaniâ protinus puer tenerum haſtile vibraret,ſi auorum noſtrorum temporibus fuiſſet,equitare & hoſtem cominus percutere didiciſſet.Hæc ſingulis diſciplina gentis ſuæ ſuadet & imperat.

1124 Flectere docti] *Moguntinenſ.* flectere fortes ,forti cæſtu,Forteſque manu. *Herbipolenſ.& Veneti*; flectere forti , fortes cæſtu , Forteſque manu. *dixi olim,quid ſentiam.*

1136 Noti] *ob patris claritatem.*

1136 Viſite] *etiam Moguntinenſ.* viſere.

Reges] *Platonem & Proſerpinam.*

IN ACTV. V.

Hercules,recedente furore,accedit ad malorum ſuorum lamentationem. ea primò fert impatienter,vſque adeo vt vix ſe à ſibi inferendis manibus,paternâ prece & minis deduci patiatur.tandem parcit ſibi,vt patri parcat; viuit , vt ille viuat:& à Theſeo purgandus Athenas deducitur.

1143 Exuit] *non malè.ſed nec malum*;exiit.*nam in Mogunt.* exiuit.

1150 Tegmen] *Moguntinenſ.* tegimen.*& ſic editio Metamorph. vetuſtior centum annis lib.3.non vt recens*;tegmen,

——Tegimen cui fulua leonis Pellis erat.

1153 Abſtulit] *Moguntinenſ.* abſtrahit.

1157 Inceſtu] Inceſtare,*vitiare & corrumpere,inde* , inceſtus. *latè pro quouis ſtupro vel adulterio.*

1164 Pelopis regna] *Peloponneſum Pelopi Phrygio regnatam.*

Dardanij] *Phrygem fuiſſe docebo poſtea:tamen Appollonius lib.2. Paphlagonem facit; Euphorion,Lydum.*

1165 Auctorem] *Baſileenſ.* actorem.

1169 Thracis] *Diomedis.* 1168 Vindicas] *vlciſceris.*

1170 Libyæve dominos] *Athlantem,cùm hortum ſpoliaui;& Antæum, cùm eum in luctâ peremi.*

1180 Dominator] *Euryſtheus Argiuorum tyrannus.*

1181 Pereuntis] *Lugdunenſ. perperam*;parentis.

1182 Per te] *ſic paullo poſt.* Per ſancta generis ſacra , per ius nominis, *&c. hic ponitur*,per,*pro* ὑπ *vt apud Virgilium:*

Per ego has lacrymas,dextramque tuam te;
Per connubia noſtra,per incœptos Hymenæos.

Vide Cariſium lib.2. & luctuoſa bonis litteris morte raptum Godſchalcum Steenvvyckium annotat.in Apuleium.vbi de hac formulâ.

1184 Numen ſecundum] *à Ioue.*

1185 Cui præda iacui] *quis arma me præſente diripuit?ſic Claudian.*

——cui præda feror? Tacita] *ſic Euripides.*

Tantum quidem ſcito malorum,reliqua amittito.

1190 Quota] *in Moguntino erat*;quanta,*ſed ab aliquo poſitum* quota.

1192 Manus refugit] *manus refugit contactum patris.vt inf.ver.*1318.

Hic errat] *Herbipolenſ.* hic erat. *Vnus Venetus*;hoc erat.

1196 Quæ potuit] *Moguntinenſ.* non queram manum. Quis po-

tuit,*&c. Baſileenſ.* non quæro manum.quis potuit,*&c.*

1197 Vix recedentem]*magna hic diuerſitas,clarâ tamen mente, quidam v.l.vt Eguianus;*vix iam cedentem.*hoc eſt,quem nunc ira tumens vix ipſe queo adducere.minus bene Mogunt.*vix pene cedentem.*Herbipol.*pene vix cedentem.*Veneti;*vix cedentem,*ceteri;*vix recedentem.

1199 Tacuere.noſtrum eſt]*ideo Sophocles in Trachiniis:*

Cur tacitum te hinc proripis?ſilentio hoc
Fateris huius te ream eſſe criminis.

Euripides,Oreſtæ,

Fatetur tacens,ego verò loquens tibi ſuffecero.

Apud eundem Theſeus:

Ad mutos teſtes confugis?manifeſtè
Res ipſa non loquens,te indicat malum.

Apule. Apolog. Qui ſedulò laboro,vt ne quid maculæ aut inhoneſtamenti in me admittam,videar cuiquam,ſi quid ex friuolis præteriero id agnouiſſe potius, quàm contemſiſſe.

1205 Caſpiæ] *de his montibus,qui Tauri pars ſunt, conſule Plinium & Strabonem.* 1206 Pontum Scythen] *Euxinum mare, in quo Symplegades.Lucanus lib. 1.*—— ſtringit Scythicum glaciali frigore pontum.

1208 Abruptum]*Moguntinenſ.* obruptum.

1213 Actis]*Moguntinenſ.*arctis.

Medium mare]*quatuor veteres impreſſi,*& medium mare.

1216 Cremem] *Herbipol.*crement. *Lugdunenſ.* cremo,*quod amplius arridet:etſi non reÿciam;*cremem,*quod in ceteris.*

1220 Sæuit]*Herbipol.& Veneti;*furit.*ſed tunc claudicat verſus,niſi ſyllabam adiicias cum emendantibus;*furit.HER. O dira.

1235 O nouercales manus] *crudeles erga liberos,qualis erga me nouerca* Iuno. 1236 Errori dedit] *ſic Moguntinus & prima Veneta edit. reliquæ duæ cum Herbipolenſi & Eguiano;*addidit. *Lugdunenſ. indidit. rectè omnes.puto germanum;* dedit. *Confirmat hanc ſententiam noſtri, Thucydides* : Non enim(*inquit*)inuiti læſerunt,ſed ſcientes inſidiati ſunt.quod autem præter voluntatem fit,id dignum eſt veniâ. *Æſculapius quoque ad Ammonem*: τὰ γὰρ ὑπ' ἀνθρώπων τολμώμενα, ἢ πλάνη, ἢ τολμῇ, ἢ ἀνάγκη ἣν καλοῦσιν εἱμαρμένην, ἢ ἀσέβεια ταῦτα πάντα παρὰ θεοῖς ἀνεύθυνα. μόνη δὲ ἡ ἀσέβεια, δίκῃ ὑποπέπτωκε. Nec hominum facinora, vel error, vel audacia,vel neceſſitas,quam fatum appellant, vel ignorantia:cuncta hæc apud Deos reprehenſione vacant. ſola impietas eſt quam vindicta iuſtitiæ vlciſcitur

1246 Altorem]*verè.Mogunt.tamen Herbip.& tres Veneti*; autorem.

1253 In toto furit]*plerique editi;*fuit.*ſed Veneti;*furit.*& ſic multi m.ſ.*

1255 A me timetur]*ſic omnes libri ſcripti, excuſique quos vidi.quare non credo;*nobis,*reponendum.*

1256 Fructum tui,tactúmque & aſpectum] *ſic Herbipol. duo Veneti, & Lipſienſ. & Baſileenſ.* fructumque tui, tactum & aſpectum, *primus Venet.*

Venet.& Moguntin. fructum tui, contactum & aſpectum, *Lugdunenſ.*

126 Peto] *aſſentior amico corrigenti;* pete, *& rectè explicanti; dele & delue inquit aſpectu aliarum gloriarum vnam hanc noxam. tibimet hoc vnum crimen condona & ignoſce.*

1274 Solito] *malè N.* ſolido.

1276 Herculem iraſci veta] *iram, animumq́ tuum doma. ſic Ouidius:*

Vince animos irámque tuam, qui cetera vincis.

1280 Oberrat] *verſatur in pectore meo immanis iracundia, dirum reuerà monſtrum, quauis truculentius ferâ.*

1285 Mecum cremabo tota cum domibus ſuis Dominíſque tecta, cum Deis] *Herbip. & Veneti,* cremabo aut tota cum d.ſ. D.tecta, cum Diis. *ceteri vt poſui. niſi quod Mogunt. etiam;* Diis.

1292 Media qua] *quicquid inter terram & ſupremum cælum interiacet.*

1296 Hoc Iuno telum manib. emiſit] *frequens apud I. C.* telum fugiſſe: *& eum dicendi modum Cicero 3. de Oratore commendat. hoc telo nunc minatur Amphitryo, ſe ſibi vitam euitaturum. Alij illud,* vox eſt digna genitore Herculis, *&c. ironicè dictum volunt, hoc ſenſu; digna ſcilicet verba paternis auribus, vt filio ſuo arma, necis inſtrumenta ſubminiſtret. Hoc me dignius, vt quibus telis nepotes mei iacent, ijſdem nunc in meam vtar perniciem. Sed nonne hæc frigent, & iacent? Quin dicat Amphitryo; ſe ſui memorem, quod Herculis patrem deceat dicturum, ſcilicet:* Hoc en, *&c. ſic enim ſuperiùs quoq́ affatur Lycum ver.* 509. Hoc munus à te genitor Alcidę, *&c.*

1301 In tuto] *quia ſtat mori.*

1304 Miſerum, &c.] *quia iam ſum miſer, & animo mortem præcepi. Porrò perſonæ his locis variæ in libris. ſecutus ſum pleróſque, & quos rectiùs indicaui diſtribuiſſe nomina.*

1305 Sic ſtatue] *Ad Herculem, iam deliberata morte ferocior ſe conuertit: non ſupplicans, vt prius; ſed minitans.*

1311 Ferro pectus impreſſo induam] *ſic Lipſienſ. & plerique vett. libri. Excuſi pleriq́;* ferrũ pectori impreſsũ. *Caietani lib.* ferrũ pectus impreſſ.

1310 Tarde] *hoc addit, quia multum beneficio detrahit, qui cunctatur. bis dabis, ſi citò dederis. Vide Senecam lib. 2. de benefic. c. 1. 2. & ſeqq.*

1315 Labor] *ſeruati parentis, & victoriæ meimet animi,*

1318 Nixus] *v. l.* niſus.

Ego] *ſoli Lugdunenſ.* ergo.

1323 Tanaïs] *Scythæ* Sylin *vocant, vt & Mæothin* Temerinda. *id eſt, matrem maris, ait Plinius. ſanè Dionyſ. docet vocari,* μητέρα Πόντου. *veriùs tamen Scythicum nomen ſignificare* maris finem. *plura iam de Tanai dicta.*

Nilus] *Aethiopes, teſte Dionyſio,* Sirin *vocant; deinde apud Syenem incipit dici,* Nilus. *fortaſsis de hoc Claudianus:*

—— Siris notiſſimus amnis Æthiopum.

vel monoſyllabâ voce; Et Sir. not. a. *Dicitur etiam* Niger *ídque ſignificat Hebræum vocabulum, quo appellat Iſaias cap. 23. Sihor* שִׁחֹר *alibi* שִׁיחוֹר *vocatur etiam*

cap.2.Geneſ.Gihon גיחון *nam Ioſephus docet eſſe Nilum; de cuius ortu & incremento philoſophorum, hiſtoricorum, & poëtarum veterum hiſtorias prolixè commemorat Scholiaſtes Apollonij lib. 4. ad verſ.269. Conſulendi etiam Pierius lib.46.Hieroglyph. Ludouicus Nugarola in Dialog.de Nilo,& Franciſc. Rhamnuſius in epiſt. ad Fracaſtorium, ipſúmque Fracaſtorium conſule integro libro ei reſpondentem. Ex antiquis optimè diſſeruit de Nili origine & excreſcentiâ, Ariſtides Orator in Aegyptiacâ tom.3.*

1324 Tigris] *natus in loco edito, qui dicitur Elongoſine, in Armeniâ maiore, Mæſopotamiam amplectitur, & Euphratem cum Choaſpe in ſinum Perſicum defert, auctore Solino. Violentum vocat, quia rapidiſſimus. indicat nomen Hebraicum Syro mixtum, vnicam velocitatem ſignificans, vel etiam velocitatis acumen Geneſ. 2. Hidekel* חִדֶּקֶל.

Rhenus] *non Ciſalpinum illud ignobile, ſed Germaniæ flumen clariſſimum, quod deſcribit Dio Caſsius lib. 39. hiſtor. & Irenicus Exegeſeos lib. 8. cap. 28. 29. & 30. cuius ſcrinia non compilabo: monebo potius valdè corruptum de hoc fluuio & aliis Sidonij carmen in Panegyr. Maioriani:*

—— rigis hunc abluit vndis
Rhenus, Arar, Rhodanus, Moſa, Matrona, Secana,
Clitis, Elaris, Arar, Vacalis, Ligeríque bipenni, Ledus
Exciſum per fruſta bibit ——

ſic vulgò in Vineti editione leguntur, emendo:

—— riguis hunc abluit vndis
Rhenus, Arar, Rhodanus, Moſa, Matrona, Sequana, Ledus,
Clitus, Elauer, Arax, Vacalos, Ligeríſque * bipenni
Exciſum per fruſta bibit —— Ledus, *in ſecundum carmen tranſtuli, ex fide m.ſ. Sidonij bibliothecæ S. Victoris, quem mihi oſtendit noſter Iacobus Syrmondus, cui etiam aſſentior;* Clitum, *eſſe qui vulgò,* Clanis. *cetera reſtitui ex coniectura.* riguis *pro;* rigis, & Sequana, *pro* Secana; Elauer *ex Cæſare pro* Elaris, *vulgo nunc* Allier: Vacalos *poſui, pro* Vacalis, *vocatur etiam* Vahalis; *denique* Ligeríſque *pro* Ligeríque, *mox poſui aſteriſcum, notam lacunæ cuiuſpiam. nam non cohærent ſequentia: & quis Ligerim vnquam ſic constrictum glacie vidit, vt hauriri eius aqua nequeat?* Clitus *me monet, vt reſtituatur in Regis Alexandrini libro 2. Europæ tab.7. vbi in Lugdunenſi Gallia collocatur vulgò;* Titus, *flumen. Ad Rhenum redeo. eum veteres credebant ſpurios infantes gurgitibus ſuis abſorbere, legitimam ſobolem innoxiam non demergere. quare recèns natos accolæ in eum deferebant ſcuto impoſitos. Claudianus:* Et quos naſcentes explorat gurgite Rhenus. *tribuit hoc Celtis auctor Epigramm. libro 1.* θαρσαλέοι κέλτοι ποταμῷ, *&c. & Iulianus epiſt. ad Maximum, & Ariſtoteles in Polytic. Germanis, Galenus lib. 1.* ὑγιεινῶν, *Cæſar & Mela. nec mirum; Germani enim dicti Græcis (vt docet N. in Batauia, poſt Irenicum) Celtæ, vnde Theophilactus Rhenum* Celticum flumen, *dixit: & ſic eam vocem acceperunt Nicolaus Damaſcenus apud Stobæum Serm.42. multa referens de illorum iuſtitia; & audaciam miram celebrantes Strabo lib. 7. Arrianus lib.1. Alexandri hiſtor. & Ariſto-*

Vide Irenicū lib.1. Exegeſ. cap.17.

teles lib. 3. Ethic. ad Nicomach. quem immeritò, more gentis ſuæ loquentem, Geneſius Sepulueda, in Comm. Polyt. reprehendit. Rhenus δίστομος eſt, Aſinio Quadrato apud Strabonem lib. 4. Melæ lib. 3. Hegeſippo, Panegyriſtæ Conſtantini, Tacito, Claudiano, & aliis, quia ad Druſi vſque tempora talis fuit, & oſtia eius naturalia bina tantùm: Plinio & Ptolomæo τρίστομος, quoniam foſsâ Druſiana, improbo labore militum, excauata, & artificiali vno oſtio addito, tribus iam cornibus Oceanum ferire cœpit.

1325 Tagúſve Ibera] *De aurifero Tago dicta nonnulla: nunc de Iberis; qui partim Aſiatici, partim Europæi. Priſcianus, illos ab his ortos tradidit: reÿciunt nonnulli, vt teſtem ſingularem. ſed ſolus non eſt. nam Dionyſius Alexandrinus id docuit, & Strabo apertè lib. 1. etſi alibi, propter linguæ & ſermonis diuerſitatem, hæſitet. Appianus quoque tres ſententias refert: primam, Europæos ab Aſiaticis deducentium; ſecundam, Aſianos ab Hiſpanis; tertiam nihil illis præter nomen commune volentium.*

Gaza] *qui veteris Hiſpaniæ theſauros, auri, & argenti, neſcit, peregrinus eſt in litteris. Vide quæ ex Poſsidonio & aliis Strabo lib. 3. Iuſtinus ex Trogo lib. vlt. Panegyriſta Theodoſÿ, & aliÿ.* Gaza *Perſicum vocabulum, pecunias ſignificans, auctore Stephano in γάζα. vnde &* Gazophylacij *nomen manauit, quod in domo Sacerdotum ſeu Leuitarum templo viciná, triclinium illud ſignificat ſeu exhedram in qua theſauri aſſeruabantur, Ierem. 35. & 36. Ezech. 40. 41. 42. & alibi; aliquando etiam arcam oblatæ pecuniæ cuſtodem; vt Lucæ 21. & Marci 12. aliquando denique locum iſtius arcæ, vt Ioan. 8.*

1326 Mæotis] *palus Scythiæ ad Phaſidis oſtiũ, diſtincta à Boſphoro Cimmerio, & Ponto Euxino, etſi maxima flumina recipiat, hyeme tamen cõgelatur.*

1336 Amas] *malè apud Lugdunenſ.* amat.

Gratiam refert] *obuia hæc phraſis apud Ciceronẽ. falſas ergo qui ſolius Victoris putat, nec probam ſatis.* 1342 Illa te] *Euripides:*

Ergo relinque Thebas, implendæ legis gratia,
Nóſque ſequere ſimul ad vrbem Palladis;
Illic purgatis manibus tuis à piaculo, *&c.*

de hoc auxilio & conſilio Theſei accipe iſta Ariſtidis Orat. priore de Societate: Cùm Hercules amicum requireret, Theſeus eum Athenas ductum refocillat. 1343 Facere innocentes terra quæ ſuperós ſolet] *Athenis multi quidem fuêre iudiciorum conceſſus, quos enumerant Leonicus lib. 2. var. hiſt. cap. 31. & Sigonius li. 1. de repub. Athenienſ. cap. 3. præcipuus Areopagi; cuius vocis penultimam ex Homero, Euripide, & Suida corripiendam potiùs putem, quàm producendam. Nam etſi mihi aliquando id dubium, non quidem propter vulgare illud à fonte deduci; ſed propter Dionyſ. Halycarn. auctoritatem, qui in Origin. diſertè tradit, Latinos* pagi *vocem à Græcis mutuatos; vnde ſic argumentabar, Latini à Græcis vocem ſumsêre, Latini producunt; ergo & Græci ſic olim: attamen dubitare deſij, quia nec argumentum illud prorſus ſtringit, & obſeruaui, ſæpiſsimè Latinos Græca, & Græcos Hebræa, vel accentus ratione, vel ignoratione, vel quapiam alia de cauſa, vitiosè pronunciare. In* Areópago *igitur Mars de Halirrhotÿ cæde cauſam dixit,* *Vide Eman. Aluarez.*

teſte Pauſaniâ in Atticis, omniùmque iudicum calculis fuit abſolutus, vt ſcripsêre Apollodorus lib. 3. Biblioth. Dinarchus in Orat. contra Demoſthenem, & Ariſtides in Panathenaicâ. Herculem traditur ſumto Anticyræo helleboro morbo liberatum, à nece verò filiorum Athenis expiatum etiam Sozomenus tradidit: & Menecrates, eum qui expiauit Cybalum vocat. Vidimus Furentem; ſpectemus & morientem in Oetâ.

COMMENTARIVS IN HERCVLEM OETÆVM.

ARGVMENTVM.

REDIBAT ab Oechaliæ expugnatione Hercules, Iolen ſecum adducens, cuius amor belli ſuſcepti cauſa Non tulit thori ſui violationem, & ante oculos pellicem, Deianira: ſed primò quidem, furore feminco, venena & ferrum cogitat; mox, lenita à Nutrice, reuocat in memoriam Neſſi Centauri conſilium & donum. nam hic moriens, cruorem vngulæ inditum Deianiræ dederat, monens phyltrum efficaciſſimum eſſe, ſi eo veſtes tingerentur. Tunicam ergo hac ſanie imbutam, ad maritum trâſmiſit. detulit Lichas comes Herculis, iam iam ſacrificaturo. induit, & mox vt calor eam attigit, ardêtiſſima febris, & æſtus immodici, doloréſque grauiſſimi inuadunt. paulatímque vis morbi, carnem & interiora abſumit. Iubet ergo, dolore victus Hercules intellecto Neſſi dolò, pyram in Oethâ monte exſtrui, quâ ſe ipſum cremet: Lycham tamen prius occidit. Deianira ſeipſam conficit, vt marito præmoriatur. Accurrit Alcmena & Hyllus, & adſtât morienti Heroi: eiúſque poſt obitum Alcmena cineres; Philoctetes, mercedem ſuccenſæ pyræ ſagittas & arcum, refert. Tandem eiulanti matri apparet Hercules, iam Deorû numero aſcriptus. Ceterùm calidè nimis, qui totam hanc damnant; totam fremitum, tumorem, faſtum eſſe volunt. multa in ea huiuſmodi, & quæ patiêtem lectorem poſtulant: ſed non pauca rurſus, lectu & imitatione digniſſima, multa erecta, acuta, do-

ꝰa,abſtruſa.ſed eſt præ ceteris mirè deprauata, nec erat tota in meo manuſcripto, nec in Burdegalen. ſed in Eguiano, Moguntino,& VVinckeliano integra.

IN ACT. I.

NARRAT *res à ſe geſtas Hercules, & preces ſacrificaturus concipit viro forti, ſed gentili accommodatas.*

1 Sator Deorum] *Valerius Soranus de eodem Ioue:*

——genitor genitrixque Deûm. *ceteris etiam poëtis*, Diuûm pater. 4 Porrigi terras vetat] *cingens & coërcens mare terram inſtar cinguli dicit*; quacunque. *nam Hercules orbem peragrauit, vt pacem orbi pararet. Seneca lib.* 1 *de benefic.* Hercules nihil ſibi vicit. orbem terrarum tranſiuit, non concupiſcendo, ſed vindicando. Quid vinceret malorum hoſtis, bonorum vindex, terrarum mariſque pacator?

8 Parui] *apparui vide verſ.* 497.

14 Cùm ceſſet] *Mogunt. Herbipol. & Venet.* cùm eſſet. *Eguian.* cùm ceſſit. *hinc natum illud;* cùm ceſſet: *meliùs & rectiùs conieciſſent;* cõceſſit. *priſcum & elegans verbum: cuius ſenſus, planè abiit, ſimul ceſſit. Lucret. lib.* 4.

Vis animæ, partimque foras eiecta receſſit,
Et partim contruſa magis conceſſit in altum.

& lib. 1. Omnis enim locus ac ſpacium, quòd inane vocamus,
Per medium, per non medium concedat oportet.

& lib. 5. Inque dies magis in montem ſuccedere ſiluas
Cogebant, intráque locum concedere cultis.

& alius poëta de Sole exoriente:

Conceſsêre Deo tenebræ.

19 Hebro] *Thraciæ amnis, cui Homerus Iouem patrem tribuit cùm ceteri fluuij decantur Oceani filij. vide verſ.* 623.

20 Thermodontiæ] *Amazones propè ripas habitarunt Thermodontis; qui Themyſchiræ fluuius eſt, in confiniis Cappadociæ, ſexagintaquinque oſtiis in mare prorumpens, teſte Apollonio lib.* 2. *Negat Seruius triſyllabum eſſe: ſed Græci contrarium conuincunt. nam Aeſchylus, Apollonius, Plutarchus, & ceteri in ſecundâ ſede agnoſcunt ω. quare cenſeo apud Latinos poëtas, Senecam hîc, Virgilium Aen.* 11. *Ouid.* 2. *Metamorph. Valerium lib.* 4. *&* 5. *Argonaut. expunctâ voce quadriſyllabâ, reſtituendum trium ſyllabarum.*

21 Vidi regentem fata] *Lugdunenſ.* ſilentum. *meliùs ceteri de Plutone*, regentem fata. *talem vocat, & fatetur Lacheſis apud Claudian. in lib. de raptu. in Herc. Fur. dictus eſt* Mortis Dominus.

26 Taurúſque] *de quo Pauſanias in Atticis*: Taurum enim Cretenſes Neptuni ira immiſſum memorant: quòd Minos latè mari toto imperans, nihilo quàm ceteris Diis Neptuno maiorem honorem habuiſſet: è Cretâ verò eundem taurum in Peloponneſum traieciſſe, vnúmque fuiſſe de XII. Herculis laboribus.

27 Infeſtum] *Moguntinenſ.* infeſta.

29 Fuſum dextera] *Mogunt.* fuſum eſt dextera.

30 Iratis Diis] *omnia, vbiuis locorum genita, monſtra necauimus, fruſtrà Dij irati mala hæc populis immittebant: nam nos ſuſtulimus. fruſtrà iraſcebantur: minas eorum & flagella diſcuſsimus. Quare, ſi orbis nullas feras audet amplius producere, ipſaq́; Iuno incaſſum ſæuit, nec vllo mihi pacto placari vult: quid eſt (genitor) cur vltra cælum conferre differs? quin potiùs filio, vt hereditatem; forti viro, vt præmium, aſtra largiris? digna mercede, virtus: dignus paternis bonis, gnatus.*

36 Inuadet mala] *languidum certè, nec aptum ſententiæ. ſed nec illud quod reponunt verſui ſatis accommodum. fugit tragœdia, noſter maximè, quinctâ in ſede iambum: ne verſus præcipitet. ego cenſeo,* inuideat mala, *legendum. non tamen planè hoc arridet, & ſuſpicor quid aliud ab auctore ſcriptum.* 39 Redegi] *Eguianus lib.* recepi.

40 Scythicæ] *Herbipol. & Venet.* Scythiæ. *cetera vt reliqui libri ad vnum omnes, quibus Arctoi populi vocantur genus Scythicæ vrſæ. hoc ordine, hac mente. Meas experti vires, populi ſub vrſâ nati, me Indus ſubditus Soli, & Afer ſubditus Cancro. aptior quidem illa coniectura,* frigidum Scythes genus. *ſed coniectura tantùm, contra fidem librorum.*

46 Defecit gradum] *magis hoc antiquitatem redolet, quàm* gradu. *idcirco manum abſtinui.*

51 Quacunque] *Mogunt.* quamcunque.

59 Leue eſt] eſt, *non eſt in Moguntinenſ.*

61 O quanta] *conſentit verſ.* 1793 *vbi nos nonnulla.*

69 Annum fugatæ] *vide Thyeſt. chor.* 4.

70 Cælo iubam] *malè Lugdun.* collo. *quâ quæſo parte, niſi collo? at mirum: quod in cælo.* 71 Trahit] *haurit, bibit.*

79 Irata] *ſoli Lugdunenſ.* iurata.

80 Siculus Heſperium latus] *Sicilia tribus promontoriis in mare excurrens, litteræ Δ. effigiem præbet. ea ſunt Pachynus, Pelorus, Lylibæum. de quibus paſsim Græci, Polybius, Diodorus, Strabo, Dionyſius Stephanus, & Latini, Mela, Marcianus, Plinius, Silius, Claudianus, ex quibus diſcant ſcribendum in recto* Pelorus & Pachynus, *non* Pelorum, Pachynum. *Iuuimus autem hos verſus Senecæ aptâ diſpunctione, & puto, iis quæ dixi in aduerſar. intricata, inepta eſſe omnia deſiiſſe. ſi cui non probatur leuis illa mutatio ex;* iam, *in* cum; *is Lugdunenſ. & nonnullos alios ſequatur, qui;* & vna iam tellus erit. *Sanè non nego, N. valde hæc deprauaſſe. Similis huic loco alius in lib. de conſolat. ad Martiam:* Videbis primùm ipſam inſulam, ab Italia, anguſto interciſam freto, quam continenti quondã cohæſiſſe conſtat. ſubitũ illô mare irrupit, & Heſperium Siculo latus abſcidit.

82 Iungi iubes] *Venet. vnus;* debes. *Herbipol.* debet.

93 Serpente] *Pythone, quem præter ſuprà laudatos etiam Tertullianus,* Delphinem *vocauit, & ſunt qui hinc Apollinem* Delphinium *dictum cenſent. vide Iulian. Aurelium lib. 1. de cognominib. Deor. cap. 4.*

96 Gorgon] *Meduſa.* 100 Præfer] *Mogunt.& vett.excuſi;* perfer.

102 Cenoei Iouis] *diſſentit ab aliis Scholiaſtes Sophoclis tradens tum demum templum Cenoeo Ioui ab Hercule erectum: cùm tamen ipſe Sophocles ſignificet iam prius ædificatum. Ouid.9.Metamorph.*

Victor ab Oechaliâ Cenæo ſacra parabat
Vota Ioui——

Sophocles, in Trachiniis:

——eſt litus Euboici ſinus
Aras ibi ſtatuit odoratiſque Cenæi Iouis
Incenſa faciet frugibus—— *Aeſchylus:*
Euboicum flexum iuxta Cenæi Iouis litus,
Apud ipſum miſeri Lichæ ſepulcrum.

113 Aſtro] *Arturo, vt dixi, & ſic mei lib. ſcripti: aliorum,* Auſtro. *atq; ita Veneti & Herbipol.*

In chorvm.

Plangit Iole *patriæ excidium, affectuum internecionem, ſuam ſeruitutem: dominam iuuant comites captiuæ, quas ab Oechaliâ adduxerat Hercules.*

104 Ille] *Mog.* iſte. 108 Puppem] *cymbam Charontis. vitam finiuit.*

110 Ferculum] *hoc eſt, non ducetur captiuus in triumpho. ait* Ferculum pompæ. *fercula namque pomparum propria. Cicero.* vt ſimiles pomparum ferculis videamur. *D. Ambroſius lib.1. de officiis;* quaſi quædam fercula pomparum. *Ferculum ergo idem quod geſtamen pompaticum: vt in illo Cantic.*3. Ferculum fecit ſibi Salomon. *hoc eſt geſtatorium tentorium in quo thronus Regius.* φορεῖον *Septuag. in Heb.* אַפִּרְיוֹן *apirion. Chaldaic. Thargum* templum ſanctuarij, *alij vertunt* ædificium, *vt Pagnin. alij* tentorium, *alij* lectum *vel* thalamum, *vt Agathius. & D. Ambroſ. optime noſtra verſio* ferculum; *peſſimè heretici;* eſſedum, *Angliam ſomniantes. ſic etiam pompam vſurpauit Prudentius:*

Fertur per medias vt publica pompa plateas.

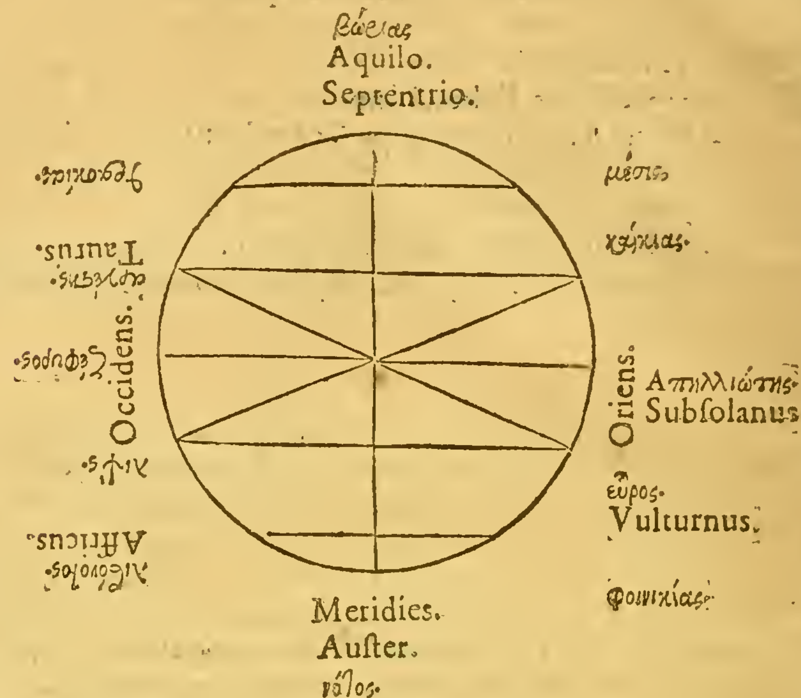
D. Iſidorus lib 17. Origin. cap. 2. Pompa dicta Grecâ ſignificatione, ἀπὸ τοῦ πομπεύειν, hoc eſt publicè oſtentare. *Videtur Seneca alluſiſſe ad illud Paulli Æmilij dictum, qui miſerè deprecanti ſe Perſeo, ne in triumphum duceretur, reſpondit: hoc quidem & prius & tunc eius in poteſtate ſitum, ſi mortem turpitudini præferret:* τοῦτό γε, ἦν καὶ πρότερον ἦν ἐπ' αὐτῷ καὶ νῦν ἔστιν, ἂν βούληται· δηλῶν τὸν πρὸ αἰσχύνης θάνατον.

111 Nunquam eſt ille miſer cui facile eſt mori] *nam ſupplicij & pœnæ euaſionem confeſtim cum morte paciſcatur. præſtat citò emori, quàm lentè diu cruciari. multis tamen contrarium perſuadet dirus amor vitæ, vt C. Cilnio Mecænati, cuius verſus refert & grauiſſimè inſectatur Seneca epiſt.* 102.

112 Decipiat] *nempe deſtituens fracta vel hians.*

114 Cùm mare diuidunt] *ſuſpicor alicunde hæc irrepſiſſe. Senſus tamen; cum victores venti Eurus & Africus, mare ſcindunt, eiúſque ſibi dominium vindicant. Eurus ab Oriente in Occidentem tendit, alter à Meridie in*

Septentrionem; ita ſimul flantes, vnus decuſſatim, ſcamnatim alter, iuxta quorumdam poſitionem hoc pacto mare ſcindunt. Sed vt ſemel hi flatus intelligantur, notanda hæc deſcriptio ventorum Ariſtotelea, ceteris melior, & accuratior, & aptior poëtis explicandis: alij Geographi Eurum Zephyro &

Argeſtem Apellioti ſcamnatim opponunt. vide Strabon. lib. 1. Notandum verò ſæpe à poëtis collaterales ventos pro præcipuis poni, vt hic ſuſpicor. nam Senecæ contrarios ſimul flare non refugit in poëſi, quare tunc Eurus pro Subſolano, & Africus pro noto accipi deberet, & mare diuiderent in crucis formam †. ſi propriè; tunc vt dixi. De ventis olim ſcripſerunt Bion aſtrologus, Eraſtothenes, Poſidonius, Timoſthenes, & Thraſyalces; qui omnes interierunt. nunc vide Ariſtot. lib. 2. Meteor. & de mundo ad Alex. Senecam lib. 5. nat. quæſt. Plinium lib. 2. cap. 46. Stobæum lib. 1. ecclog. Phyſ.

116 Speret] *Mogunt.* ſperat, *& ſeqq. duobus verſib.* potuit, pro poterit.

Æquore] *æquor propriè ipſa maris planicies. Vetus poëta apud Victorinũ:*

Mare non amo, quod modo placido cùm ſtetit æquore, litora cædit.

122 Felices] *idem in Troade dicit Hecubâ.*

126 Dolops] *Theſſaliæ populi Dolopes. Schol. Apollonij* Δόλοπες γὰρ ἔθνος Θεσσαλίας. *dictos à Dolope quodam Mercurij filio refert Cleon lib. 1. Argonaut.*

127 Oechaliæ] *Oechaliæ plures, Euſtathio quinque, hic de Eubœæ, quæ dicta Euryti, vide Strabonem lib. 10.*

Cinis] *ſic ſuprà:* Ophionius cinis. *Claudianus:* Mygdonij cineres. *P. Sabinus:* Iam cinis & tantum flebile Troia ſolum.

Porrò

Porrò eorum quæ paullo antè : Stamus, nec patriæ mœnibus (heu) locus Et ſiluis dabitur. *totus locus corruptus eſt. in vet. edit.* nunc *pro;* nec. *ſententia eſſe debet iſta ſtamus; nec cum cadente patria cadere licuit. nec tamen relictus locus vllus recidiuis patriæ mœnibus. inculta omnia & ſola; ſiluis ſuccreſcentibus ceſſura, non ciuibus. quare pro*, & ſiluis *malo*, ſed ſiluis.

129 Indocta fiſtula] calamo agreſti, *vt ait Virgilius paſtoritiam fiſtulam Tibullus.* garrulam; *alij* ſtridulam *vocant; à Græcis* σύριγξ *propter ſibilum; ex cicutis, auenis, calamis, vel arundinibus conficiebatur, ſingulis primò tubulis, mox binis, tandem ſeptenis cohærentibus, & conglutinatis cera & lino vel ſetis; ita, vt qua ori inferebantur, æquales eſſent; qua ſonus & ſpiritus efferebatur, alæ inſtar, inæquales ita Scalig. ars. poët. lib.* 4. *Porrò delicias & curas paſtoritias deſcribens eleganter elegantiſſimus Nazianzenus, nec fiſtulam, nec cantilationem omiſit; in Apologet. quo loco Elias Scholiaſt. fiſtulam ſcribit oblongam & concauam eſſe tibiam; quam cùm paſtores ex calamis aptarint, ac deinde inflarint in eas, paſtorale carmen modulantur; amatorium, vel ſibi ipſis, vel bobus aut pecudibus. Nam & cantus eſſe quoſdam qui bruta animantia ad Venerem excitent; quorum vnum ab incitandis equis* ὑπποθόρον *appellent. hæc ille.*

131 Sæcula] *Varro*: Sæculum ſpacium centum annorum vocarunt, à ſene, quod longiſſimum ſpatium ſeneſcendorum hominum id putarunt. *lib.* 5. *de ling. Lat. Cenſorinus, de die Natali, poſtquam ſæculum definiuit eſſe* ſpatium vitæ humanæ longiſſimum, partu & morte definitum, *primò reprehendit eos, qui ſæculum putant eſſe ſpacium annorum triginta; hoc enim ex Heracliti & Zenonis ſententia* γενεὰν *potiùs eſſe. mox ſubiungit ex ſententia Heracliti annos* XXV. *eſſe* γενεάν: *& ſubdit in ſingulis ciuitatibus variam fuiſſe ſæculi menſuram, & confirmat ex Ritualibus Hetruſcorum. concludit denique, maiores, quòd, natura quantum eſſet ſæculum, exploratum non haberent, ad certum modulum annorum centum ſtatuiſſe, eamq́; Piſonis in Annalibus ſententiam fuiſſe. Equidem apud Senecam epiſt.* 75. *in fine ſæculum pro ſpatio quinquaginta annorum deprehendi: quo modo in diuina ſcriptura ſumi docet D. Iſidorus lib.* 5. *Orig. c. de ſeculis, vbi addit à ſequendo dici ſeculũ, ex monophthongo* é, *facta* æ *diphthongo, vt prior licitè producatur.*

132 Quæretur patriæ quis fuer. locus.] *ante non multos annos ſitus Oechaliæ ignorabitur. elegans euerſæ vrbis deſcriptio; qua vſus Seneca epiſt.* 72. *& Tertullianus in lib. de pallio.*

135 Trachyna] *vocat*, ſaxa rigentia, *& infr. aſpera* Trachyn. *& etymum Græcum id ſonat: & Cynethon teſtatur, vrbem fuiſſe ab Hercule conditam in aſpero & ſaxoſo ſolo, poſt dicta Heraclea. Plinius lib.* 4. *cap.* 8.

137 Montiuago] *frequens noſtro & Lucretio vocula.*

140 Dircæa mœnia] *Thebas Bœotiæ, à fonte Dirce ſic dictas:*

Fugit] *vera lectio, quæ in Baſileenſ. margine excuſa*, fluit. *nam Iſmenus languidum opponitur Iaccho volucri; fugit hic, ille fluit.*

143 Quæ cautes] *Aeſchylus*:

Ferreum & lapideum cor coërcens.

Homerus Iliad. π'. idem dicendi genus vſurpat. & Tibullus Eleg. 4. lib. 3.

Nam te nec vaſti genuerunt æquora Ponti;
 Nec flammas voluens ore Chymæra fero;
Nec canis anguineâ redimitus terga cathenâ,
 Cui tres ſunt linguæ tergeminúmque caput;
Scylláque virgineam canibus ſuccincta figuram:
 Nec te conceptum ſæua leæna tulit;
Barbara nec Scythiæ tellus horrendáve Syrtis.

Propertius lib. 1. Eleg. 17.

Sit licet & ſaxo potentior illa Sicano,
 Sit licet & ferro durior & chalybe.

Ouidius in epiſt. Didus:

Te latus & montes innatáque rupibus altis
 Robora, te ſæuæ progenuêre feræ,
Aut mare —— *& in Epiſt. Ariadnæ:*
Nec pater eſt Ægeus, nec tu Pytheidos Æthræ
 Filius, auctores ſaxa fretúmque tibi.

144 Titana] *Vſurpatur hoc nomen pro robuſtis, & fortibus, & inexpugnabilibus; etiam in Cantico Iudith:* Non enim cecidit potens eorum à iuuenibus, nec filij Titan percuſſerunt eum, nec excelſi Gigantes impoſuerunt ſe illi. *vbi Græci:* οὐδὲ υἱοὶ τιτάνων ἐπάταξαν αὐτὸν, οὐδὲ ὑψηλοὶ γίγαντες ἐπέθεντο αὐτῷ. *Athenagoras horum nobis Genealogiam & etymum præbet in legatione:* ἦν γὰρ ὕδωρ ἀρχὴ κατ' αὐτὸν τοῖς ὅλοις, ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος ἰλὺς κατέστη, ἐκ δὲ ἑκατέρων ἐγεννήθη ζῶον δράκων, προσπεφυκυῖαν ἔχων κεφαλὴν λέοντος, διὰ μέσου δὲ αὐτῶν θεοῦ πρόσωπον, ὄνομα Ἡρακλῆς, καὶ Χρόνος οὗτος ὁ Ἡρακλῆς ἐγέννησεν ὑπερμέγεθες ᾠὸν, ὃ συμπληρούμενον ὑπὸ βίας τοῦ γεγεννηκότος ἐκ παρατριβῆς εἰς δύο ἐῤῥάγη. Τὸ μὲν οὖν κατὰ κορυφὴν αὐτοῦ, οὐρανὸς εἶναι ἐτελέσθη· τὸ δὲ κατενεχθὲν, γῆ· προῆλθε δὲ καὶ θεὸς Γῆ διὰ σώματος· Οὐρανὸς δὲ Γῇ μιχθεὶς, γεννᾷ θηλείας μὲν, Κλωθὼ, Λάχεσιν, Ἄτροπον· ἄνδρας δὲ ἑκατόγχειρεις, Κόττην, Γύγην (*ſic lege*) Βριάρεων· καὶ Κύκλωπας, Βρόντην· καὶ Στερόπην, καὶ Ἄργων· οὓς καὶ δήσας κατεταρτάρωσεν, ἐκπεσεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν παίδων τῆς ἀρχῆς μαθών· διὸ καὶ ὀργισθεῖσα ἡ γῆ τοὺς Τίτανας ἐγέννησε. Κούρους δ' Οὐρανίωνας ἐγείνατο πότνια Γαῖα οὓς δὲ καὶ Τιτῆνας, ἐπίκλησιν καλέουσιν Οὕνεκα τισάσθην μέγαν οὐρανὸν ἀστερόεντα. Fuit enim aqua secūdùm ipſum principiū omnium. ab aquâ ſubſidente creata eſt Ilys, his parentibus ortum eſt animal draco, cui adnatum erat caput leonis, corpus verò medium continebat faciem Dei, Herculis aut Chroni dicti. ab Hercule natum eſt ouum immenſæ magnitudinis, quod dum fouetur, vim paſſum ex attritione à ſuo parente, in duas partes diſſiliit, & ſuperior quidem, in Cæli formam perfecta eſt; inferior verò delapſa terram conſtituit. Itaque terra iam integro corpore, iámque dea prodiit. Huic miſtus eſt Cælus, & genuit ex eâ fœminas, Clotho, Lacheſin, Atropon: mares verò, centimanos Cottum, Gygen, Briareum, & Cyclopes, Brontem, Steropem, Argum.

quos etiam vinctos in Tartarum præcipitauit, cùm ſe regno pellendum à filiis intellexiſſet. quamobrem irata ei terra Titanes peperit:

Tum tellus peperit cæleſtes Vraniones, Quos & Titanes alij cognomine dicunt. Quod cæli fuerint vltores ſtellimicantis.

quam de ouo fabulam, ex quo cælum & terra idem mendacij Pater multis in America perſuaſerat.

Ferunt] *ſic in Lipſienſ. lib. & aliis nonnullis rectè. Lugdunenſ. & plerique*: Titana ferum te Rhodope tulit. *quaſi Titanes Rhodopeij.*

149 Commiſitque] *continuatis nullo die intermedio noctibus, loco Luciferi, qui mane debebat oriri, manſit Heſperus dux noctis, eius vices fungens. loquitur quaſi de diuerſis ſtellis, cùm vna ſit, pro diuerſis functionibus diuerſa nomina ſortita. dicerent Scotiſtæ: Luciferum differre ab Heſpero non realiter, ſed formaliter.*

151 Monſtra] *quæ hæc;* peruia monſtra? *nulla, nulla prorſus, quare ante triennium Burdigalæ degens, ex coniectura reponebam,* membra. *neque magno aut claro ingenij Sole, in re tam clara fuit opus. quis non videat, hoc velle; nullam Herculei corporis partem ſauciari poſſe? Sed bene ſit libro, qui idipſum, vt Lipſius teſtatur, confirmat.*

152 Senſit] *ex manuſc. iam pridem recenſui;* ſentit.

Chalybs] *non diſtincta metalli ſpecies, vt peruersè quidam, ſed ferri, purioris, ſincerioris; & durioris ſpecies, certa quadam temperatura conſtans: nonnihil vt puto diuerſum à ϛόμωμα, quod ipſum quoque certa ferri temperatura eſt, iuxta Ariſtotelem lib. 4. Meteor. etſi Daimachus apud Euſtathium putet ſtomomatis ſpeciem eſſe chalybem vtiliſſimam fabrilibus operibus. Chalybs Damaſci præſtat omnibus, Hiſpanienſem laudat Iuſtinus lib. 43. & nomen deducit à Chalybe fluuio propè Bilbilim, & accolas ait Chalybas vocari, quo nomine etiam alij ſunt Scythæ populi, vberi ferro nobiles, quas nationes optat perire Callimachus apud Scholiaſt. Apollonij in lib. 1. ver. 1323. & lib. 2. verſ. 375. & quia non vno loco chalybes, ideo Catullus, ex Politiani emendatione;* Chalybum omne genus pereat. *Chalybs dici videtur ab Hebræo chalamiſch* חַלָּמִישׁ *ſi vera, quæ Forerius tradit ad cap. 50. Iſaiæ. quo tamen loco D. Hieronymus maluit* petram *cum Septuaginta reddere.* Vide Magiũ lib. 2. Miſcellan, c. 8.

156 Poterant] Mo*guntinenſ. & veteres excuſi ſic habent; alij,* poterunt. *vtrumque recipi poteſt.*

159 Suppoſitus] *Herbipolenſ. & Veneti;* ſupponitur.

160 Vicino Nabatæ] *Dionyſ. & alij Græci ſine aſpiratione* ναβαταῖοι. *Tamen quia & hæc vox ab Hebræis manauit, dicti enim Nabathæ à Nebaioth ſeu Nabaioth* נְבָיוֹת *filio Iſmaëlis Geneſ. 25. & tota regio ab Euphrate vſque ad mare rubrum. magna ſcilicet Arabiæ portio, Nabaioth ſeu Nabathena.* נְבָיוֹת *Iſaiæ 60. non vereor non ſequi Græcos, & conſuetudinem vulgatam retinere. Porrò cùm ad Euphratem vſque Nabathæi ſe porrigant, meritò illis vicinos dixit Parthos. Moguntin.* vicinus. *non muto.* Vide D. Hie. in Traditio. Hebraic. in Geneſ.

165 Patuit] *ſic Moguntin. & ſic repoſ. N. ſed meliùs ceteri vulgati & excuſi;* potuit. *mortis, inquit, vicem habet, iracundum Herculis vultum*

vidiſſe, vt enim quis videt, perit. nec opus eſt ad victoriam magnis ſudoribus, minari ſufficit. verba eius debellant, quos vix aliorum arma & verbera. ideo ſubiungit. nil ſupereſt mali. Iratum miſeræ vidimus Herculem.

Et viciſſe] *placet magis v.l. in quo,* & vidiſſe ſat eſt H. minas.

167 Briareus] *Cæli & Terræ F. Heſiodo, Ponti & Terræ Eumelo; & , ſi eidem Eumelo, Cononi, Virgilio, Papinio, Claudiano & Senecæ credimus, Ioui vnà cum reliquis Gigantibus bellum intulit: iuxta Homerum verò, Valerium Flaccum, & alios, à Thetide perſuaſus, è Ponto in cælum aſcendit, vt Ioui, contra Neptunum & coniuratos Apollinem, Iunonem, & Palladem, iret ſuppetias. Homerus à ſuperis Briareum, à mortalibus Aegæona vocari teſtatur eius frater Gyges, de quo ſtatim. Vide Pierium myſticè hæc explicantem lib.* 35. *Hieroglyph. Porrò pro;* quo, *bis in hoc carmine, ceteri ferè codices;* qui v.B, qui t.G. *ſed Georgius maluit;* quo, *& non deſunt m.ſ. qui habẽt;* quo. *& ſententia non incommoda. Quid mirum, inquit, nos victos irato Herculis aſpectu, timidas mulierculas; quo aſpectu ipſimet Briareus, eiúſque frater Gyges præ metu obriguerunt, quando vidêre Gigantes, ſocios ſuos, in Phlægra ſuperantem.*

170 Commoda cladibus] *Vide Agamemn. chor.* 1.

173 Templa] *direptæ vrbis deſcriptio pulcra Meleagri exſtat apud Ariſtotelem lib.* 1. *Rhetor. cap.* 7.

184 Sipyli] *Aeſchylus:* Sipylum Idæam prope terram. *his autem duabus comparationibus vtitur, ſed aliter, Statius lib.* 5. *Siluar. Vide Agamemn. verſu* 675.

185 Figat] *ſuſpicatus fui olim ſcribendum;* figite. *idq́; eo nunc de magis, quia Lipſienſ. liber ſcriptus habet;* fingite.

186 Eridani] *Padi. notiſsimus amnis, Italiæ fluuiorum rex. cuius in ripis ſorores Phaëtontis caſum deflere creduntur: eſt & alius Eridanus Atticæ, teſte Pauſan. in Att.*

187 Phaëtontiadum] *Phaëtontis ſorores iuxta pleróſque tres; ſeptem, iuxta Higyn. cap.* 154. *; dum immodicè fratrem lugent, in populos vel alnos conuerſæ electri guttas lacrymantur. ita poſt Pherecydem & Heſiodum Apollonius li.* 4. *& Q. Smyrnæus lib.* 5. *Philoſtratus in Imagin. Virg. Aeneid.* 10. *& Ouidius Metamorph.* 2. *Iuuenalis Sat.* 5. *pocula ex electro vocat* Heliadum cruſtas. *vbi licet Gloſſæ vett. legerint* Beliadum, *nihil mutem. Dionyſius etiam de Eridano agens, ſcribit nocturno tempore Heliades mæſtis querelis Phaëtontem fratrem ſuum planxiſſe: & inde fieri vt ibidem accolæ Celtæ auricoloria electra legant, lacrymarum in morem, à populeis ramis defluentia.*

Ἡλιάδες κώκυσαν ὀδυρόμεναι Φαέθοντα,
κεῖθι δὲ κελτῶν παῖδες ὑφήμενοι αἰγείροισι
δάκρυ ἀμέργονται χρυσαυγέος ἠλέκτροιο.

Priſcianus: Hîc electra legunt alnis ſtillantia Celtæ,
Sucina quæ memorant, mellis viníve colore;
Quæ paleas rapiunt tactu, frondéſque caducas.

Addit paullò pòſt apud Aldeſci & Panticapæ flumina, ex Ripheis nata, ele-

ctrum candidiſsimum, nitidiſsimumq́ gigni. Strabo lib.3. ſcribit in Hiſpania Electrum fieri ſolere: nam auro effoſſo, & aluminoſâ terrâ abluto, id quod tunc purgando reÿcitur, electrum eſſe, ex auri argentíque mixturâ conſlatum. vnde Silius: Electri gemino pollent de ſemine venæ. Gemino, *auri argentíque. His ergo metalli ſpecies partim natiua, partim artificioſa, & de hoc electro apud Virgilium atque alios quoque mentio. hîc de ſuccino; de quo commentitia multa refert Plinius lib.vlt. cap. 2. Verùm, quod ſcribunt Tacitus in Commentar. de Morib. Germanorum; Germaniæ proprium eſſe, gleſſum & ſuccinum vocari, & inter maris eiectamenta numerari: cui conſentit Plinius & Caſsiodorus lib. 5. variar. epiſt. 2. ÿ quoque qui Phaëtontiadum fabulam refellunt, Lucianus in Dialog. Deorum in Dial. Iouis & Apollinis, in lib. de electro vel cygnis, & in lib. de aſtrologia, Sidonius lib. 1. epiſt. 5. Strabo lib.5. Scalig. de Subtilitate contra Cardanum, & fusè Fran. Irenicus lib. 7. Exegeſ. à cap.2. vſque ad 8. Noua quædam & rara de ſuccino ſuggerit Lud. Guicciardinus in vltima editione deſcriptionis Belgicæ: videndus etiam de Eridano & Phaëtontis ſororibus Goropius in vlt. lib. Origin.*

194 Aſpera Trachyn] *talis re, & nomine. nam Gloſſar.* τραχὺς, ὁ πετρώδης τόπος. *ſentes, cautes.*

195 Cyprias] *Myrrha, Cinaræ Regis Cypri filia, ex ignari inceſtu patris prægnas; vbi reſciuit pater, vix manus eius fuga euaſit, in Arabiæ quoddam arbuſtum conuerſa; è cuius hiante cortice Adonis natus. ſacrum Veneri arbuſtum* myrrham *ſudat, inde dicitur retinere lacrymas Cyprias.*

196 Coniux] *Alcyone, Ceycis regis Traſciniæ vxor, propter mariti naufragium, dolore victa, ſe in mare abiecit, & in Alcyonem auem abiit. Ouidius* 11, *Metam. & Lucian. in huius nominis Dialogo. plura in Agamemn.*

197 Tantalis] *Niobe.* Sibi ſuperſtes] *ſic vtuntur Plautus & Terent.*

199 Philomela] *Procnen conuerſam in luſciniam volunt plerique. Homerus*:

Sicuti autem quando Pandarei filia Chloreis luſcinia
Bene canit vere recens orto
Arborum in foliis ſedens denſis;
Quæ frequenter vertens fundit perſonantem vocem,
Filium lugens Itylum dilectum.

Tzetzes: Dij verò illas
In aues transformarunt, Procnen in luſciniam,
Philomelam verò rurſus in hirundinem.

Ariſtophanis Scholiaſtes: Procne in luſciniam, Philomela autem in hirundinem mutata fuit. *Idem tradit auctor Rheſi cho. 3. & ſic accipit quædã Ouidÿ, Horatÿ, Catulli Pierius. Ouidius.*

Sola virum non vltra prius mœſtiſſima mater
Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.

Horat. Nidum ponit Ityn flebiliter gemens
Infelix auis, & Cecropiæ domus
Æternum opprobrium; quòd malè barbaras
Regum eſt vlta libidines.

Catullus: Qualia, ſub denſis ramorum concinit vmbris
Daulias, abſumti fata gemens Ityli.

Sed Catulli locus non multum, Horatij nihil omnino, ad id confert, cui Pierius adducit. tam de Procne, quàm Philomela; tam de hirundine, quàm luſcinia, poteſt intelligi: hirundo magis veris nuncia, prouerbio vulgari & experientia. ideo potiùs Horatius innuit Ityli matrem in hirundinem conuerſam, non tamen exprimit Philomeláne an Procne mater. Sed idem quod Ouidius, Homerus & alij, cenſuit; apud Ariſtotelem lib. 3. Rhetor., Gorgias; qui ab hirundine ſuperuolitante, quod Tobias, minore incommodo, paſſus, exclamauit, αἰσχρῶς γε ὦ Φιλομήλα· turpe hoc quidem Philomela. *& Varro lib. de Ling. Lat.* Luſcinia, quòd luctuosè canere exiſtimatur, atque eſſe ex Attica Progne in luctu facta auis. *idem tenent Ioan. Grammaticus, Schol. in Heſiodum, & Apollodorus lib. 3. Bibl. & Pauſan. in Att. qui propter auium iſtarum flebilem cantum fabulam confictam putat; quam tamen reijcit Plato in Phædone.* 205 Quærulo-queſtus] *ludit vocabulo.*

214 Thoxeu] *Moguntinenſ.* Theſeu, *ſed inter lineas*; Toxeu. *& hoc verum fratris Ioles nomen.* Colos] *hoc enim ancillæ officium, iuxta Plautum, texere, molere, ligna cædere, penſum facere, ædes verrere, &c.*

219 Pro ſæpe dolor, *&c.*] *olim monui*; ſæue, *legi in m. ſ. amplector nunc etiam*; decor, *quod Lipſius ex ſuis. itaque ait* ſæuum decorē, *quia ſibi, quam decorabat, vitam videatur ademturus. itaque Sophocles*:

——formæ decus, cùm intenſiùs conſidero,
Quæ miſeræ ademit vitam.

221 Cuncta domus] *alludit ad cauſam, quā ex Higyno aſcripſi in Aduerſar. Pauſanias tamen in Corinth. ſcribit Eurytum aliam ob cauſam ab Hercule in Iſthmiis interfectum.*

228 Patiens quiſquis] *quicumque æquo fert animo, ſe ex regni culmine, in ſeruitutem decidiſſe, & vultum fortunæ ſcit adaptare. variè autem hæc leguntur in libb. Lipſienſ. vt exhibui, atq; ita quidem ſcripti. Lugdunenſes*:

Patiens quiſquis nouit famulum
Regémque pati, vultúſque ſuos
Variare poteſt, pepulit vires
Pondúſque mali: nec ſeruit inops,
Caſus animo qui tulit æquo.

Moguntinenſ.

Felix quiſquis nouit fam.
Regémque pati vultúſque ſuos
Variare poteſt:
Patiens quiſquis nouit famulum
Regémque pati, pepulit vires
Pondúſque mali caſus animo qui tulit æquo.

Herbipol. & Veneti.

Patiens quis no. fam.
Regémque pa. vul. ſuos variare poteſt,

Pepulit vires, pond. mali caſus animo
Qui tulit æquo.

Baſileenſ. Pat. q. n. f. R. p. vires pepulit Pont. m. c. a. Qui tulit æquo, *Quare illud;* nec ſeruit inops, *delendū. nec ad rē, quod de inopia ſuggeritur.*
Qui tulit] *hoc eſt, quia tulit.*

IN ACTV II.

Deſcribitur vis zelotypiæ in Deianira: mittitur Herculi venenata veſtis per Licham.

233 O quàm] *dictum de hac re Med. verſ.* 581.

238 Innubis dies] inubilus, *Lucretio & Ouidio.*

241 Armento] *non dubitandū quin rectius;* Armeniâ: *ſed in meis libris omnibus;* armento, *& ſic omnes excuſi, etiam Marmitæ. quis ergo primus perverſè mutauit? quibus in libris erat aliter? Sciebam in Margine Lugdunenſium haberi;* Armeniâ: *ſcibam ſic Badium emendaſſe omnium primum; ſed neſciebam ex coniectura, an ex codicibus. quare fuit religio mutare, quod vbique inueniebam.*

246 Lymphata] *lymphatus, qui mente abalienatâ furere cœpit,* Romani (*inquit Nonius*) ceritos vel laruatos vocarunt, quòd Cereris aut Laruarum incurſione animo vexarentur. *Græcis* νυμφόληπτος. *Latini L. ex N. fecerunt.* Lymphatos enim (*Varro ait*) quaſi Nympharū ſpiritu correptos. *ſcilicet credebant Nymphas iratas, ſi conſpicerentur, perpetuo hominem furore multare, vt docent Feſtus* in Lymphæ, *& Heſychius in* νυμφόληπτοι: *quare, vt refert Scholiaſtes, à Theocrito* δειναὶ θεαὶ, potentes diuæ *dicuntur. vnde* lymphationes *morbi. de quibus Plinius lib.* 25. *cap.* 5. *lib.* 28. *cap.* 16. *lib.* 34. *cap.* 15. *li.* 37. *cap.* 3. *&* 4. *vbi interpretatur,* vanos metus. *lib. tamē* 30. *cap.* 10. *nō obſcurè diſtinxit lymphatos, ab iis qui à nocturnis diis Faunisq; agitantur, hoc eſt, à vexatis vano metu, ſeu Panico terrore; de quo Polyænus lib.* 1. *Stratagem. Politianus Miſcellan. cap.* 28. *& Adag,* Panicus caſus. *ex his fit manifeſtum cur Ouidius lib.* 4. *Faſtor. cecinerit:*

Nec Dryadas, nec nos videamus labra Dianæ,
Nec Faunum medio, cùm premit arua die.

Peccant, qui lymphationē *cum* hydrophobiâ *confundunt; hæc enim aquæ ſimul cupiditatem & fugam generat. de quâ Dioſcorides lib.* 7. *cap.* 2. *Cornel. Celſus lib.* 5. *& Gorrhæus in Definitionib. medicis. A* lymphatione; *dictum,* lymphare *apud Plinium lib.* 24. *cap.* 17. *& Valer. Flaccum lib.* 3.

254 Sonuere poſtes] *apud Cenſorinum, quidam:*

Quis repens ſemipulſus onere grauifores ſtrepitu terrent?

Granius; Peliadibus; Sonat impulſu (*hoc malo quàm impulſa*)

Regia Cardo. *Plutarchus in Poplicolâ:*

Prȩterea cùm eo tempore ȩdium fores omnes introrſum ductȩ aperirentur, fecerūt vt huius ſolius ianua foras propelleretur: nimirūquod is (vt erat eius honoris dono indicatum) ſemper reipub. curā gereret, Græcorū ianuas omnes olim ſolitas foràs reiici tradūt, teſtimonio à

comœdiis ſumto: ibi enim foras prodituri, intus oſtium pulſant, vt qui ad domum accedunt, aut aſtant, ſtrepitu exaudito, caueant ſibi ne lædantur à foribus in vicum deiectis. quod teſtatur etiam Dionyſ. Halycarn. lib. 5. Antiq. qui in nomine Poplicolæ primicos. cum Plutarcho cenſet, Marcum dictũ. Vide Alexand. ab Alex. lib. 5. Genial. cap. 24. Muretũ lib. 1. var. cap. 17. & Turnebum lib. 4. Aduerſ. cap. 16. & lib. 11. cap. 12. vbi docet ex hoc more Athenienſibus ſolemne, cùm exirent, ψοφεῖν; cùm ingrederentur domum, κόπτειν; & illud ſignificari, quando oſtium dicitur concrepuiſſe; hoc verò, quando pultari. addo ad vtrumque promiſcuè referri, quando legimus valuas, cardinem aut oſtium ſonere, ſtridere, percuti, vel impelli, & ex adiunctis colligendum de ingreſſu an egreſſu ſit ſermo.

264 Poſſit] ſic N. cùm legeretur; poſſum. at ego mallem; poſſim

270 Accipe] vtere me, in Herculem, vt telo miſſili.

271 Ego ſum nouerca] liberis, quos iam ex pellice Hercules.

272 Perfer manus] ſic Lugdun. & quidam alij, ceteri; profer.

273 Quod iubes fiat] ſic N. Lugdunenſ. quod iubes fiet nefas. non ſequor Moguntinenſ. lectionem, retentam ab Herbipolenſ. & Venetis, quod iubes fieri nefas, Reperiri, quid? melius Lipſienſ. ſi diſpungas, vt curaui excudi. —— quid ceſſas Dea? Vtere furente. quod iubes, fiat nefas; Reperiri quid heres. Hortatur Iunonem, iratâ vtatur. tum quærit, quid imperet ſceleris. Tu, inquit, ſedulò excogita, quare, inueni, quid Moraris? &, moræ prætesa; ceſſes atque deſiſtas (ſubdit) per me licet. ipſa per me exigam vltionem. poſſet pro illo imperatiuo, reperi. etiam legi; reperis? vt interroget Iunonem, an aliquid inuenerit, quod imperet.

274 Hæres] malè vett. impreſſi; habes.

280 Non flamma] ſic o.l. ſed cum nonnulli in ſequenti carmine pro; &c, habeant vt, hoc retineo, & ad priorem quoque verſiculum appono, leniter etiam tempora mutaui hoc modo:

Vt flamma curſus pariter, & torrens ferant;
Vt v. p. ſ. c. bibat; Non ibo, &c. hæc potius contingent; & licet contingerent, tamen non fiet, quin vindictam ſumam.

287 Præripiet] Moguntinenſ. præripiat.

295 Coniux tumentis] ſolus N. ſic legit, ceteri omnes codices; timentis. & probant, qui alio loco timuiſſe hunc Heroëm negant.

296 Ceſſere captæ] verſa in Pellicis captiuæ commodum, nam inciſum non ante, ſed poſt, captæ, ponendum. ſic Virgilius:

Et patrio Andromacham iterum ceſſiſſe marito.

Pellici felix fui] ſic Hypſiple Ouidiana:

Votis ergo meis alii rediture rediſti:
Hei mihi, pro dirâ pellice blanda fui.

299 Pro me gerebas bella] quæ ſic deſcribit Claudian. in laud. Serenæ:

Herculeas vidit, fluuio luctante, palæſtras
Mœnibus ex altis Calydon; præmiúmque laboris
Deianira fuit: cùm pectore victor anhelo

Alcides

Alcides fremeret, retróque Acheloïus iret
Decolor, attonitæ ſtringebant vulnera Nymphæ,
Saucia truncato pallebant flumina cornu.

in vltimo verſu lego; lumina.

300 Achelous] *amnis Acarnaniæ, prius* Thoas *dictus, ab Acheloo Theſſalo nomen accepit. hic pro Deianirâ cum Hercule conflixit. vide infer.* 585.

301 Cum lenta] *Sophocles*:

Procus obtigit mihi (Achelous inquam) in triplicem
Mutatus os habitúmque formam: is à patre
Conſortia thalami ambiit diu mei.
Nunc euidenti obambulabat imagine
Tectus bouis: nunc variis tinctus notis
Terga, vt draco horrebat: figuram etiam hominis
Bouis capite ſumebat ——

ita Ratallerus V. CL. cuius ego vt plurimũ interpretatione vtor in Sophocleis.

313 Non erit] *ſic refertur ad ſequentia; alij malunt ad præcedens. nam ediderunt*; erat.

320 Sæua iamdudũ faces] *valdè hîc vel mutili quidã codices, vel redundantes alij. Moguntin. Herbipolenſ. Veneti, Baſileenſ. & Lugdunenſ. non habent multa quæ alij. nam tantùm exhibent*: nam tuum gens Herculẽ Defendet omnis, vna quot pœnas, *&c. at N. edidit*: —— ſæua iamdudum faces In te ferentur. Vindicẽ tellus ſuum Defendet omnis. vna quot. *multo meliùs; ſed optimè liber vet. Iuſ. Lipſij*: ſaxa iamdudum & faces in te, *&c. optimè, inquam, ſi pro*; ferentur, *reſcribas*; feruntur. *vult enim illi hæc ante oculos iam, quaſi præſentia, verſari. vt infrà*:

Iam, iam minaces ire per cælum faces
Specta, *&c.*

326 Tonantem fulmine excuſſo diem] *ſignificat tonitru fulmine poſterius, quia ſic apparet: quod mulierculam decuit dicere. contrà tamen fieri ſciebat Seneca, vt patet ex 2. lib. Nat. quæſt. & docuerat Ariſtoteles, vbi de fulmine & tonitru ex profeſſo lib. 2. & 3. Meteor. quin & ipſe poëta Epicureus cecinerat*: Tonitrum poſt fit vt auribus accipiamus,

Fulmina quàm cernant oculi. quia ſemper ad aures
Tardius adueniunt, quàm viſum quæ moueant res.

nimirum, iuxta multos, viſiles illæ imagines, motus non indigæ, in inſtanti percipiuntur: at ſoni ſimulacra, quia per motum fiunt, ſucceſſiuè ad aures & tractim perueniunt. 336 Scytháſve] *ſuſpicor rectiùs*; Scytháſque.

344 Herculi nuptam licet] *ſic N. alij repenunt*; Herculis nuptam libet. *ſed omnes mei manuſ. & Herbipol. & Veneti, & Pariſienſ. Compluten. & Lugdun.* Herculi iunctam libet. *Baſileenſ. in contex.* victam, *in marg.* nuptam. *Nihil cenſeo contra conſenſum tot exemplarium. Senſus; mori opto, ſed iuncta meo Herculi; ſine illo viuere non poſſum; mori potero, & placet, cum illo: ſed non ſine vindicta. necanda prius pellex, & quicquid ex meo in illa.*

348 Feriat]*proprium victimis vocabulum. Briſſ. lib. 1. Formul. pag.* 19.

350 Vaſtum foues] *quidam libri;* paſtum foues. *primò nutris, & adultum dolorem ſouere pergis.*

352 Caſum times] *optimè Herbip.& Veneti omnes;* caſſum times. *fruſtrà ortus error quod in m.ſ. rarò ſuo loco litteræ geminantur, non ſuo ſæpe.*

357 Illicita amantur, *&c.*] *ſic audi illud Taciti:* Fato quodam, an quia præualent illicita, abhorrebat. *Annal.* 13. *& ſimile Petronij:* Vile eſt quod licet, & animus errore lētus iniurias diligit. *ſic ſacræ litteræ* Aquas furtiuas *dicunt* dulciores. *ſic Ouidius:*

Quicquid ſeruatur cupimus magis, ipſáq. furē Præda vocat,
Quod licet ingratum eſt, quod non licet acrius vrit.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimúſque negata.

ſic Græcis; dulce pomū cùm cuſtos abeſt. γλυκεῖ ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος.

358 Fortunæ amorem, *&c.*] *ſic apud Papin.* 8. *Thebaid.*

——ſponſam cui caſtus amanti
Squallor & indigni commendat gratia luctus.

multum auget amorem commiſeratio. docet id Iocaſta in Thebaid. quæ licet vtrumque natum pari affectu diligebat, in illum tamen, qui exulabat, non qui regnabat, vehementius propendebat.

359 Vel ipſam] *vel iccirco illam amat, etſi non forent aliæ amoris cauſſæ, quia exulat, &c.*

362 Nut. hoc vſitatum] *Ego verò, ſi locus coniecturæ, opinor hunc adhuc verſiculum relinquendum Deianiræ: ſequentem verò Nutrici dandum. Solet (inquit illa) Hercules amare captas. Reſpondet Nutrix, ſolere, ſed breui ſpacio, & mox abijcere: idque probat exemplis Heſiones, Auges, Theſpiadum, Omphalæ. quæ ſanè nullo modo ab ipſâ Deianirâ dici conuenit. cogitate Critici, & adſentemini.*

363 Soror] *Heſione, Priami germana, neſcio an ab Hercule fuerit adamata, liberatam ſcio & ereptam Ceto, &, captâ Troiâ, Telamoni, quòd primus murum occuparat, conceſſam; ex Ouidio lib.* 11. *Metamorph. & Virgilio* 8. *Aeneid. Et quidam tunc Herculem, cùm balænam inuaſiſſet, principio quidem ab eâ deuoratum, ſed euaſiſſe glabro dumtaxat & caluo capite, præ coloris belluini magnitudine, pilis defluxis, ſcribit Sex. Empyricus contra Mathemat. cap.* 16. *quo pacto intelligendum, quod eadem de re obiter Theophilactus prodidit Commentar. in Ionam, triduo Herculem in ventre ceti fuiſſe, & pilorum tantùm iactura facta incolumem emerſiſſe.*

364 Conceſſa famulo eſt] *Iouis nepos, vt Herculis famulus dicatur. non opinor. Mallem,* famula eſt. *vt enim* Dominæ, *ſic &* Famulæ *nomen inter* ἐρωτικά. *ſic Phædra ſe* famulam *vocari maunlt, ſup. Hippol. vel* famulum *intellige ſocium, comitem. fideliſsimus enim Herculi Telamon & Argonautarum omnium amiciſsimus; qui multa cum eo prælia & labores confecit. Vide Scholiaſt. Apollonij in lib.* 1. *verſu* 1289.

366 Arcadia virgo] *Augen Hercules, Aloëi Arcadis filiam Mineruæ ſacerdotem, vi conſtuprauit, ex eaq́, Telephum genuit: ſed neglexit poſtea. nam ab irato patre in arcam ligneam ſimul cum puerulo, quem pepererat, incluſa,*

& mari expoſitæ, opem nullā tulit. Vide Andocydem in accuſatione Palamedis, Strab. lib.13. Diodorum lib.5. Apollodorum li.2. Bibl. & Hyginū cap. 99. Fabul. hic autem Senecæ locus videtur expreſſus ex Ouid. in epiſt. Deianiræ:

Et mater de te quælibet eſſe poteſt.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus Ormeni Nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt, Teuthrantia turba, ſorores;
Quarum de populo nulla relicta tibi.
Vna recens nobis referetur adultera crimen:
Vnde ego ſum Lydo facta nouerca Lamo, *&c.*

dixi plura in Herc. Fur. verſu 464.

369 Theſpiades] *Tenthrantis neptes, Theſpij filiæ quinquaginta, quas vel totidem noctibus, teſte Apollodoro lib.2. vel ſeptem noctibus, iuxta Herodorum referente Athenæo lib.13.cap.2. vel vnicâ, vt ſcribunt Arnobius, & plerique, cunctas matres fecit.*

370 Breuiſque] *encliticam addiderunt, vt hiatum vitarent; ſed illa mentiloquentis maculam aſpergit. dele.*

371 Tymoli] *Tmolus mons Lydiæ, triſyllabus vel diſyllabus antiquis, vt & noſtro, Thebaid:* Hinc nota Baccho Tmolus attollit iuga. *Virgilius 1. Georg.*—— nonne vides croceos vt Tmolus odores. *Ouid. 4. de Ponto*: Africa quot ſegetes, quot Tmolia terra racemos. *Plinius lib.5.c.29.* ſcribit fertilem eſſe croci & vini. *quare apparet vitioſè apud Martianum Capellam lib. 6. cap. de Phrygiâ, editum*: Dehinc Tmolus loco florens. amníſque Pactolus. *emenda*; croco florens.

373 Vdum feroci] *Excuſi omnes & Moguntin.* Vnum. *male. deterior quoque expoſitio interpretum, quaſi texuiſſet, non neuiſſet ad colum. In quatuor m.ſ. legitur.* Vtrúmque forti ſtamen. *pellucet mihi quiddā in his verbis, aptum menti Omphales, & zelotypiæ Deianiræ.* μεταφορικῶς, *ſtamen alterum; ipſe amor Herculis, & labor Mineruæ. Sed longè hoc peritum. Quare mallem,* vtrimque forti, *hoc eſt, fuſum in omnem partem forti manu intorquens: vel,* vtraque. *Videmus enim, dum fuſum torquent, ſæpe vtramq; manum adhiberi: minusq; mirum id in Heroë nendi imperito. Retinui tamen, eruditi & amici coniecturam. nam fit nentium ſtamen vdum ſalinâ vel digitis aquæ immerſis, vel tanti aſini ſudore madefactis, vt noſter;* ſtamē vdum. *ſic Virgilius vdum librum:* —— vdóque docet inoleſcere libro. *citatur à Nonio, ſed ſine interpretatione nec ſuo loco, in* delibratum. *inde, meo iudicio, expellendum. Repetitur enim aptiùs, in* librum. *Niſi Nonius illic explicuerat verbum;* inoleſcere, *& interpretatio perierit. tunc poſt,* diſciſſum, *lacunæ nota ponenda, ante Virgilij verſum. Leue hoc (fateor) & obuiū: ſed quòd, poſt tot Argæos oculos, remanſit, & ne in vltimâ quidem Nonij editione, nec aliis alibi, me conſcio, fuit animaduerſum.*

375 Crinémque mitra] *docet nos hæc Herculis ſeruitus, quam ſæua & impotens ſit tyrannis amoris: de qua multa eloquentiſſimus, & inprimis pius Hiſpaniæ ſcriptor Lud. Granata, lib. 1. Ducis Peccator. par. 2. cap. 9. §. 2.*

quem librum vtinam cuncti valdè ſibi facerent familiarem. Ignominioſam hanc Herculis obiectionem deſcribunt, Propertius lib. 4. eleg. 10. Ouid. in epiſt. Deianiræ, Albinouanus Pedo in eleg. de obitu Mecænatis, Papinius lib. 1. Achilleid. Lucianus lib. de ſcribend. hiſtor. ex Theologis Origenes lib. 3. contra Celſum, Tertullianus lib. de Pallio cap. 4. & Lactantius lib. 1. diuin. Inſtit. cap. 9. Certum eſt reginam illam petulantem, vocatam Omphalen. Nam quod aliter Prudentius, inquiens:

Fuſos rotantem cernimus Tyrinthium,

Cur? ſi Neæræ non fuit ludibrio? hoc vulgari modo dictum, quo meretrices omnes, bene habitæ, & ſucci plenæ, quas Attici pugiles, Romani Neæras. ſic enim idem Ariadnam, lib. 1. contra Symmach.

Hanc iubet aſſumtam feruens poſt vina Neæram,
Secum in deliciis fluitantis ſtare triumphi.

376 Myrrha] myrrha gummi genus odoriferum, in Trogloditide, Arabia, Sabæa naſcens: Sabæa viliſsima ferè, teſte Plinio lib. 12. cap. 15. & 16. vnguentum ex ſola myrrhæ gutta, στακτὴ dicebatur.

377 Leui] inconſtanti, & citò exſtinguendâ.

378 Hærere] rectiſsimè Critici aduertunt hæc tribuenda Nutrici, non Deianiræ. 381 Inueſtit] veſtibus ornat, & contegit omni ex parte. elegans vocula.

384 Deforme foliis] prius excuſum; ſolis, vt in Herbipol. & Venetis, & retinuêre Lugdunenſ. primi Baſileenſ. folia nobis, ſed non Sybillæ. Nudum nemus ſignificat, vacuum foliis, exſtantibus tantùm truncis arborum; ita tamen vt trunci ramos complecti intelligantur. quis enim tantum brumæ rigor, vt ramos etiam cunctos deiiciat? neque id vult noſter. comas tantùm ſignificat decidiſſe: & comæ, folia ſola. Legendum aliquando putaui: Deforme foliis aſpicis truncum nemus. nam arbores truncæ poëtis, quæ ſine foliis. ſic Ouidius lib. 8. Metamorph. Truncat olus foliis. Verùm, quare ad coniecturas, cùm æquè bona quæ exſtant?

388 Et partu] peruersè Lugdunenſ. ex partu.

390 Eripuit] æquè fluet verſus, æquè conſtabunt omnia, etiamſi retineamus, quod omnes libri ad vnum exhibent. nimiæ iſtæ deliciæ; quibus iam defluimus. 391 Perdat] Moguntinenſ. perdit.

397 Totis gentibus] offendit me hoc, & perplacet quod in marg. Baſileenſes exhibent; notis. vel ſanè; cunctis.

385 Sic noſtra longum] Sophocles:

——— ad hæc talis ætas eius eſt,
Magis, magiſque quæ venuſtatem augeat:
Mea indies flacceſcit: illa eſt lubrici
Decerpere à quà oculi ſolent florem: aſt ab hac
Pedem retrò ferunt. 399 Quo nimis quiſquis Deos orabat

vllos] ita plerique lib. ſcripti. vnus; quéve mens quicquam Deos orabat. Eguian. quæ nimis quiſquis Deos o. illos. Mogunt. quç mẽs quidq. Deus o. vllos. ſed poſtea in eo recentiori charactere emendatum: quæ quic-

quicquid. *Primus Venetus;* Quæ enim quiſque Deos. *alij duo Veneti, & Herbipol.* Quo nimis quiſquis Deos orabat vllos. *Quis mihi nunc Oedipum aliquem, qui hæc Sphingea enodet? hæreo, non ſolus: hærent & reliqui. aliquid olim ex coniectura in Aduerſariis, & vt video, eam Raphalengius in contextum recepit, etſi nihil in Notis ea de re: nec an coniecturæ meæ dumtaxat, an codicum etiam approbatione. Mihi quidem, niſi libri ſuffragentur, certum in contextum illum non recipere. vidi qui in Suſpicion. lib. 6. legeret;* Cominus quiſquis Deos, *&c. hoc ſenſu quæcumque mulier ardentiùs aliquid à Diis, nimis optabat meum coniugem ſibi; veterum illa ſuperſtitione Deos de proximo & cominus adorandi; quaſi eminus minus exaudirent: laudant de ritu Senecam epiſt. 41. & Arnob. lib. 6. adferam & aliam, æquè incertam. quid ſi? ——* quid niſi? quiſquis Deos, *&c. hoc ſenſu; quid aliud Deos oraret, quàm thalamos meos, quæcunque nurus aliquid orabat? Afranius apud Feſtum ſimili phraſi vſus:* me auctore mater abſtinebis. quid niſi? *Sed Feſtus ipſe ibidem, ſi non ſcalpro, luce ſaltem indiget. Quare fortaſſis tutiùs, hoc totum ſine quo ſententia & moduli ſibi conſtant, præterire, vel manum abſtinere; & ignorantiam meam fateri. vtinam non in grauioribus. nugæ ſunt iſtæ, quarum ignoratio leuis.*

405 Meruiſſe] *minus eſt honoris & commodi in matrimonio Euryſthei, quàm dedecoris & damni in repudio Herculis. non emam toros regios, vt thalamis Herculeis priuer.* meruiſſe regnantis. *omnes libri quos videre potui. Poſſet etiam recipi, quod ex vno libro Lipſius:* caruiſſe regnantem, *& explicari; vile mihi & leue coniugium Euryſthei, ſi non maritus Hercules: præ quo, deſpicio mortales omnes.*

407 Conciliat] *Quinctilianus Senior Declamat.* 1. Maritum & vxorem, niſi liberis initiarentur, non fortiſſimis corporum vinclis inhærere. *Claudian. 1. in lib. Eutrop.*

Femina cùm ſenuit, retinet connubia partu,
Vxoríſque decus matris reuerentia penſat.

422 Oechalia] *non illa, quæ poſtea Chalcis, nec ea quæ in tractu Meſſeniaco, de quibus Stephanus & Plinius lib. 4. cap. 9. & 12. ſed tertia Boeotiæ, Euryti, iuxta nonnullos, Regia, quam Oechalius amnis alluebat, quámque funditus propter denegatam Iolen, Hercules euertit. conſule Euſtath. in Iliad.* ε.

427 Furit] *ſic Moguntinenſ. ſed in eo emendat.* ferit.

431 Sic] *propter Megaram hoc dicit.*

438 Perimam dolo] *priuatis in odiis, nec ferro, nec dolo liceat: ſed, cùm iuſtum bellum ſuſcipitur, D. Auguſtino iudice q. 10. ſuper Ioſue; vt apertè quis pugnet, aut ex inſidiis, nihil ad iuſtitiã intereſt: hoc Xenophontis in Hipparcho, Thucydidis lib. 5. Homeri, Virgilij, ceterorum probat auctoritas.*

440 Quem nec Nouerca] *ſic Ouidius in epiſt. Deianiræ.*

Quem nunquam Iuno, ſeriéſque immenſa laborum
Fregerit ——

Peremit] *ſic Lugdunenſ. & Lipſienſ. ſed Herbipol. & Veneti;* perimit. *melius ſchidæ Burdegalenſ.* potuit.

441 Deia. cæleſtis] *hunc verſum qui* NVT. *tribuunt, turbant planè. nam cùm* NVT. *quæreret illáne Herculem perimeret, quem Iuno non potuerat: Reſpondet irata mulier: Ego verò perimam: etſi Iuno non peremerit. Nimirum quia, ſuperi quos volunt vlciſci, miſeros faciunt; homines, quos vlciſcuntur, occidũt & nullos eſſe volunt.* NVT. *ſi illi non vis, parce tibi, & time tam ſæuum facinus, vel tua cauſa.* DEIA. *Cur timeam? expuli metum omnem, nihil timeo. non poteſt non omnes contemnere, qui ante omnia mortem contemſit. mihi mors futura ſolatio, vita ſupplicium eſt. opto mori, non metuo. Ideo ſubiungitur.* DEIA. Contemſit omnes, *&c. pro,* omnes, *malim;* omnia.

446 Cur ſæua modicis] *cur exiguo errori & modicæ culpæ, crudelia & atrocia ſupplicia paras?* Modicis. *eſt in o. v. l. in Heibipol. Venetis, Lugdunenſ. primi Baſileenſ. deprauarunt;* ſæua modicè. *paullo minùs; qui,* ſæua immodicè *legebant.*

448 Paſcit] *nutrit continuò & fouet, nec ſinit intermori.*

452 Artibus magicis] *in dæmonis aut magorum, qui per illum ſua operantur, poteſtate non eſſe, hominem inuitum ad amorem aut lubricæ Veneris conſenſum impellere ex D. Iuſtinæ virginis & martyris, & D. Cypriani illius, qui primò maleficus, poſtea Chriſti athleta fuit, apud Laurent. Surium, vitâ patet, & certo certius eſt. poteſt his artibus ad inſaniam homo perduci, perturbatione phantaſmatum, vel organorum capitis diſturbatione & functionibus impeditis; poteſt memoria vitiari, ſed non poteſt hominis voluntas, dummodo nolit, vnquam efficaciter in peccatum, & proinde nec in huiuſmodi amorem pertrahi. Fidelis enim eſt Deus, qui non patitur nos tentari ſupra id quod poſſumus, teſte D. Paullo, & docent hoc D. Hieron. in hiſtor. S. Hilarion. D. Gregor. Nazianz. orat. 29. In Cyprian. & Epiphan. hær. 30. Fateor tamen poſſe ſenſitiuum appetitum cogi & neceſſariò ad appetendum induci; & ſic his artibus artius ligari coniuges; vt è contrario vſus quoque matrimonij iis impediri poteſt. c. fin. 33. q. 1. vide Silueſ. verb. maleficium. 46. & Canoniſt. in tit. de frigid. & maleficia. & in d. c. fin. Paluda. & alios Theolog. in 4. d. 34.* 454 Vernare] *frondeſcere, virere. Propertius;*

Dum vernat ſanguis, dum rugis integer.

455 Fulmen] *Ouidius:*

Illa refrenat aquas obliquáque flumina ſiſtit.

lege; fulmina, *quæ propriè obliqua.*

Concuſſi] *non minora iactitat Simon Magus apud D. Clement. Rom. lib. 2. recognit. tempeſtates & procellas magos excitare poſſe, communis ſententia eſt, nixa ſcripturæ & legum auctoritate. vide Binsfeldium Confeſsion. maleficar. concluſ.* 11.

457 Fontibus] *Fontana enim aqua rariſſimè à fluminibus vel mari manat, rarò etiam è pluuiis colligitur, frequentius ex terræ cauitatibus ſua ſponte erumpit. ideo noſter ad cauſam crebriorem reſpexit. videndi Seneca lib. 3. Nat. quæſt. Georg. Agric. lib. de ortu. & cauſ. ſubterran. 1. Anton. Galatæus lib. de fluuiorum origine.* 460 Manes] *Empedocles:*

Exſtinctúmque hominem nigro reuocabis ab orco.

ſed falluntur venefici. non enim necromantia ipſas animas defunctorum euocat vi ſua, nec etiam dæmoniis; ſed ſi verè damnati anima appareret, per miraculum id fieret; ſi beati, diuinâ virtute & permiſſione. vt plurimum dæmon earum loco apparens decipit. vt docet ex D. Auguſtin. & Chryſoſtom. D. Thomas. 1. p. q. 117. art. 4. ad 2. At legimus in ſacris litteris Samuelis defuncti animam à Pythoniſſâ excitatam. 1. Reg. 28. & Eccleſiaſt. 49. ſcio. ſed diuina permiſſione. & adhuc diſſentio inter Theologos, vtrum hæc vera apparitio, an illuſoria, & per dæmonis fraudem? ita volunt D. Iuſtin. q. 52. ad Chriſtian. Raban. Maurus lib. de præſtig. dæmon. Iſidorus lib. 8. Orig. D. Auguſtin. in lib. quæſtion. vet. & noui Teſtam. q. 27. & c. fin. 26. q. 5. Cyrillus lib. de adorat. ſpirituum, & Anaſtaſius Epiſc. Nicenus in lib. quæſtion. q. 37. qui liber perperam Athanaſio aſcribitur. tamen veram eſſe potuiſſe ex permiſſione diuinâ, fatetur ipſemet D. Auguſtin. lib. de curâ pro mortuis cap. 10. & pulcrè docent Abulenſ. in d. cap. 28. q. 28. & Alfonſ. Caſtrius lib. 1. de iuſtâ hæret. punit. & Franc. Valleſius de ſacra philoſophia cap. 33. & veram fuiſſe tenent multi Catholici cum Rabbinis. vide D. Thom. 2. 2. q. 95. a. 4. ad. 2. & hoc videtur ſecuriùs. nam ſcripturæ magis conſentaneum, & à pluribus Patribus receptum. vt docet ex Societate noſtra Robert. Bellarminus lib. 4. de anima Chriſti, cap. 11.

463 Leges] *hic pro naturâ rerum ponit. Hippolyt.*

Nec vlla lege victum melioris ſoli.

aliquando vſurpat pro fato, aliquando pro iure.

470 Sit] *rectè corrigunt*; ſtet. *& huic mox opponitur*; fugerit. *quare non mouendum loco.*

472 Vicit & ſuperos] *Sophocles*:

Inuictæ Veneris magna potentia eſt.
Namque vt illa quæ Deos contingunt
Facta omittam, vtque ſuperum patrem
Ludificatus ſit Iouem, furuique
Regem Tartari,
Dominúmque maris; cuius magno,
Terra tremuit concuſſa tridente
Neptunum—— *Idem:*
Inuictus enim Deus Venus.

481 Interim ſcelus] *hoc eſt, interdum. ſic fortè ſumitur à Volcatio Gallicano, in Caſſio:* Fuit his moribus, vt nonnunquam trux & aſper videretur, aliquando mitis & lenis; aliquando religioſus, aliàs contemtor religionum; auidus vini, interim abſtinens. *hoc eſt, aliquando temeto deditus, aliquando abſtemius. ſuadent, quæ precedunt. Vide inf. verſ. 928.*

Interim ſcelus eſt fides] *hoc eſt quod D. Ambroſ. lib. de Offic. 3. ſcribit:* eſſe nonnunquam contra officium fidem ſeruare. *& quod D. Auguſt. cenſet c. ſi ad peccatum. 22. q. 4.* Si ad peccatum committendum fides exhibeatur, fidem appellari non debere. Fidem *hic pro ſilentio poſuit, cum extra ſcelus commendat pulcrè Anaxandrides:*

Ὅτις λόγους γὰρ, παρακαθήκην ὥς, λαβὼν
ἔξειπεν, ἄδικός ἐστιν ἢ ἀκρατὴς ἄγαν·
ὁ μὲν διὰ κέρδος ἄδικος· ὁ δὲ τούτου δίχα
ἀκρατής· ἴσως δὲ γ' εἰσὶν ἀμφότεροι κακοί·

Commiſſa cui ſunt verba,ſeu depoſitum;
Si retegit,eſt iniquus aut garrulus.
Si ſpe lucri,eſt iniquus:hac ſine, garrulus.
Cenſendus autem vterque pariter improbus.

Dionyſius Halycarnaſſ. lib. 11. Pactiones ſi quas inter vos feciſtis arcanas,fidéque dediſtis,ſponſores faciẽtes Deos ſeruatas eas putato impias,vt aduerſus ciues & patriã:at ſolutas, pias. Dij enim ſe ad pulcros honeſtóſque cõſẽſus adhiberi gaudẽt,nõ ad turpes atq.iniuſtos.

486 Eſt in remoto regiæ ſedis loco] *ſic videtur etiam legiſſe Bernardin. Gellius.* 490 Latet] *primus N. mutauit,repoſito*;manet.

492 Theſſalo] *Ixioni;cui nubes Centauros genuit:vnde à Claudiano vocantur*,nubigenæ.

493 Celſus] *hoc malo,quàm illud vnius lib.*trepidus.

496 Achelous] *amnis Acarnaniæ in Epiro,teſte Strabone, olim Thoas, poſt Theſtius,& Axenus auctore Plutharco lib.de fluminibus dictus;oritur ex Pindo,& diu perplaniciem lapſus,tandem in Ionium è regione Echinadum, influit,vt docent Thucidides lib.*2.*& Plinius lib.* 11.*cap.*85.

497 Turpis] *alij corrigunt ex vno manuſc.* turpæ.*hanc pugnam deſcribit eleganter Nonnus Dionyſiac.* μγ'.

Cornu] *cunctis fluminibus veteres cornua tribuerunt, vt docui in Not. Claudiani.& notum eſt,& optimè de eo diſſerit Pierius cauſas referens libro. 3. Hieroglyph.*

501 Altum gurgitem] *ideo Sophocles Euenum vocat* profundifluum flumen.*Non placant aures meas qui hic reponunt* & pontum.*Nuſquam legi,tum refluxum maris,vel æſtum ſolere vndas Eueni replere & repellere. ſanè non arbitror, nec tam litoralis Euenus,qui prius in Cephiſſum influit, & nomen amittit;Cephiſſus mari illabitur quomodo ergo refluxus per totum Cephiſſum in Euenum vſque?nec indicant Sophocles aut Ouidius, ſed vberiorem ſolito fuiſſe,quod nimbis hiemalibus eſſet auctus.*

504 Vagum] *non malè vagus vortex flumen:& noſter etiam ſuprà vocat Euenum vagum:neque tunc peruius,aut vadari poterat:quare parum proderat ſolitum eſſe vadis tranſire.igitur ſequor meorum omnium tam excuſorum,quã ſcriptorum ſcripturam.non tamen pugnarim,ſi quis malit,*vadis.*nam & Ouid. ſignificat,cùm ait Neſſum* ſcitum vadorum.

Precium popoſcit] *Sophocles*:

Ab hoc viator Eueni per gurgites
Stata ſolet mercede quiuis traiici.

Strabo: Neſſum hac in parte deſignatum portitorẽ fuiſſe, occiſum ab Hercule vulgatur,cùm inter traiiciendũ Deianirã violare conaretur.

505 Equo] *De Centauris abundè ſuprà egimus,& videndi præter citatos,*

tatos, Lucianus in Hermotimo, & in Antiocho, Plutarchus in Conuiuio ſap. & lib. de vitando ære alieno, Strabo lib.9. Plinius lib. 7. cap. 58. & Tzetza Chiliad. 7. hiſtor. 99. & 273.

508 Medióque adhuc] *Ouidius ſcribit etiam Herculem exiſſe, Archilochus neutrum, in medio enim Eueno vult occiſum Neſſum, vt docet Schol. Apollonij in lib. 1. aptiùs vtroque noſter rem totam.*

511 Tu præda] *rapina enim & præda Neſſo, quæ præmium Herculis. ideo* raptam *vocat Ouidius:*

Dat munus raptæ velut irritamen amoris.

525 Monuit] docuit, *alij. Moguntin. deeſt, ſed inter lineas aliena manu;* monuit. *Porrò de Mychale etiam Nemeſianus Eclog. 4.*

Et mille ignotas Mychale circumtulit artes,
Cantauit quod Luna timet, quo rumpitur anguis,
Quo currunt ſcopuli, migrant ſata, vellitur arbos.

526 Magam] *olim Perſis* Magi *ſiderum, & phyſicæ totius periti, vt ex Cicerone lib. 1. de diuinat. & Plinij lib. 6. & 20. colligitur, dicti Mechaſphim* מכשפים *Perſicâ voce ab Hebræis. poſtea cùm plerique relicta ſapientia rerum verarum ac naturalium, ad ſuperſtitioſas, & dæmonum cultum delaberentur; hoc nomen ſolis cœpit maleficis, Goëtiæ ſtudioſis, tribui. Duplex enim Magiæ tum ſpecies conſtituta. Vna, vetus illa, intimæ philoſophiæ nucleus, ipſa naturæ ſecreta callens: altera malorum ſpirituum inuocationibus & familiaritate, & malis carminibus infamis & inauſpicata. Hæc vltima,* Goëtia *mera cùm ſit; audent illam tamen homines impij* Theurgiam *vocare. nec deſunt qui vim illi bonos etiam angelos cogendi & ligandi aſcribant; & quæ hoc poteſt,* albam *magiam nuncupant; quæ malis euocandis dat operam,* nigram. *Sed hæc opinio, vt orta ab Iamblicho, Plotino, Porphyrio, Iuliano, iuratis fidei hoſtibus, Chriſtiano prorſus exſecranda. Semper enim ſiue atra, ſiue candida ſpecioſo vocabulo, cacodæmoni honorem exhibet, & humanis diuiníſque legibus ſupplicia dira debet. Nunquam bonæ beatæq́; mentes magis cõmunicant, nec eorum ſceleribus vllam opem ferunt, vt rectè docet Bernard. Baſinus de artib. Magicis concl. 8. Hæc ego nunc, & ſæpe de his malis artibus, quod (proh dolor) nimis hodie notæ, nimis, etiam teneræ ætati, familiares.*

Vide Cæliũ li. 3. variar. lect. ca. 43. et Michaelem Medinã lib. 2. de recta in Deum fide cap. 1. & 7.

537 Sinus] *ſanè;* tactus ſinus, *non quadrat. ſed quia v. l.* tactus imas; *legam;* tectus imas. *ſi verſus patiatur. latenter (ait) intima & penita cordis penetralia penetret, ſemel artubus receptus. nunc aſſentior Lipſio reponenti;* tactu intimas. *Herbipol. & quidam Veneti;* tractus ſinus. *vitioſè.*

545 Neruo] *arcu.* 552 Rapidum] *Mogunt.* trepidum.

553 Puellæ] *Europæ Agenoris filiæ, à qua volunt tertiam orbis partem nominatam. Andron Teius tamen prodidit, Oceano nupſiſſe duas nymphas; ex quarum vna, natæ Aſia & Africa; ex altera, Europa, & has orbis partibus nomina dediſſe.*

559 Furua] *Moguntinenſ.* fulua. *an ſceptrum Ditis aureum? fuliginoſum potius & anthracinum.*

569 O quod ſuperbæ, &c.] *Ariſtoteles lib. 1. Polyt. cap. 11. ait tyrannis*

paucos eſſe veros amicos, quòd ab iis adulatores diligantur. & Seneca lib. 6. de benefic. de iiſdem: vix eſt, qui illis verum dicat, ſed vnum omnibus adulandi certamen, vnum amicorum omnium ſtudium, vna contentio, quis blandiſſimè fallat. *Aeſchylus*:

Ineſt enim hic omni tyrannidi
Morbus; amicis non confidere.

quis ergo illis fidat? quis fidus futurus? fides fidem prouocat, diffidentia perfidiam. 571 Noſtra quos neuit] *Sophocles*:

—— tunicam vt hanc dexterâ textam meâ
Donum Herculi meo feras ——

commendat ſeipſam à lanificio, cuius quàm ſtudioſas eſſe feminas oporteat, docet And. Tiraquellus in leg. connubial. 10. à num. 38.

574 Iecur] *huius meminit, quia in eo ſedes amoris. iuxta illud tritum.*

Cor ſapit, & pulmo loquitur, fel commouet iras,
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Iul. Firmicus lib. de errorib. profanar. religion. cap. 5. Tertia pars conſtituitur in iecore, vnde libido naſcitur & voluptas. Illic enim genitalium ſeminum collecta fœcunditas, naturalibus ſtimulis deſiderium cupiditatis exagitat. *Lactantius lib. 6. Inſtitut. cap. 15.* Quod ſi (vt medici dicunt) lætitiæ affectus in ſplene eſt, iræ in felle, libidinis in iecore, timoris in corde. *Claudianus in Panegyri de 4. conſulatu Honorij elegantiſsimis verſibus humanam deſcribens animam, cupiditates omnes in iecore collocauit: aſcriberem, niſi multi forent. ideo & Horatius*:

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérve.

rectè iſta. Amor enim ex bile flaua gignitur, cùm calidæ arideq́; ſit naturæ, & ignis locum in homine poſsideat. Nam veteres, vt hoc obiter dicam, quatuor humoribus hominem, quaſi elementis conſtare volunt, quæ totidem mundi elementis reſpondeant; ſanguine, pituita, bile flaua, bile atra: ſanguinem quidem, qui calidus & humidus eſt, ex corde oriri, & aëri reſpondere; pituitam ex cerebro manare, humidam & frigidam, aquæ; bilem atram ex ſplene, frigidam & ſiccam, terræ; flauam verò bilem, ex iecore, aridam & calidam, igni. Propter has autem qualitates ſeu ποιότητας *magni mundi elementis tam conſentaneas, hominem* μικρόκοσμον *dictum autumant medici. Quod ipſum ex Theologis nonnulli, vt D. Cyprianus, ex quattuor Græcis characteribus nominis protoplaſti* τὸ ἄδαμ *eliciunt, quibus credunt totidem cardines orbis ſignificari, per prius* τὸ ά, *Orientem* ἀνατολὴν: *per* τὸ δ', *Occidentem* δύσιν; *per poſterius* ά, *Aquilonem*, ἄρκτον; *per vltimum* μ', μεσημβρίαν, *Meridiem: qua de re multa Eugubinus in epiſt. apologetica contra Eraſmum, Picus Mirandulan. in Orat. & lib. 5. Heptapli cap. 4. Franciſ. Georg. Harmoniæ mundi cant. 1. tom. 6. & Pontus Thyardeus in lib. de vniuerſita. addo Marij Victorini carmen Geneſ. lib. 2.* —— Deus omnia noſſe

Quæ bona ſunt, cum luce, dedit; mundóque minori (*homini*)
Quicquid maior habet, ſacro innoteſcere ſenſu,
Sique per hæc, voluit —— *ad Dei nos ergo iſta cognitionem*

laudem, amorem inuitant. & tamen hunc hominem videas pecudum potiùs vitam viuere, & quaſi belluina mens ei foret, ſtupidum ac vagum, huc illuc circa terram rapi, ſolo inhærere, nec aſſurgere aut erigi in cælum. Queſtus id Antidamus in Moralibus his verbis Fabrè compactũ animal hominem, quis ferat * ſic eſſe pecuatum? quis auerruncaſſit tam Aretinas hominum mentes? *ſic vulgati libri Placiadis hoc fragmentum contribuunt, & ipſe* Aretinas, *interpretatur teſteas vel argillaceas: veteres tamen libri habent;* Aricinas. *fors, an ſcripſerat Antidamus;* arietinas? *hoc eſt, ſtolidas & fatuas. euincit vocula,* pecuatum, *ſed vereor, ne cui petulco hædo, in hanc coniecturam lubeat arietatier.*

* Hoc repono, pro ex re.

582 Calydoniæ] *alij Calydonij, alij Caledonij: qua in re multum in editis libris peccatur; & legi virum eruditum non ita pridem luculentè cæcultientem.* Caledonij, *Ptolomæo & ceteris Græcis* χαλνδόνιοι; *ſecunda producta; Scoti in Britannia, tertiam corripiunt, Lucano, Martiali, Auſonio, Claudiano. apud Statium lib. 5. Siluar. in Propemt. Criſpini, vbi de Albione, & apud Sidonium in Panegyr. Auiti verſu 89. hos repono. apud Martialem verò vel repono, vel retineo lib. 1. in his:*

Nuda Caledonio ſic viſcera præbuit vrſo: &
Quincte Caledonios Ouidi viſure Britannos.

Calydonij *contra ſecundam corripiunt, tertiam producunt, & ſunt in Aetoliâ, hoc loco, & in Troade:* An ferâ notam Calydona ſæuâ. *Claudianus:* Mœnibus ex altis Calydon. *idem confirmant Manilius lib. 5. Ouidius in Metamorph. Lucanus lib. 6. Pharſal. Statius 4. Thebaid. Silius lib. 15. & ante omnes Homerus Iliad. β'.*

Χαλκίδα τ' ἀγχίαλον, καλυδῶνά τε πετρήεσσαν.
Chalcida maritimámque & Calydona petricoſam.

ſic etiam ſcribunt Ptolomæus in tab. Thucydides lib. 3. Strabo. ceteri.

IN CHORVM.

Mulieres Calydoniæ deflent Deianiræ ſortem, ſe illi vt fuêre in proſperis, ſic in aduerſis comites fidas ſpondent: in ambitionem & auaritiam præpoſteram mortalium & tyrannorum ſtudia inuehuntur, & priuatã fortunam extollunt.

585 Acheloi] *tres ſunt amnes huius nominis, vnus in Phrygia, apud Homerum, à Sypilo defluens; alius Arcadiæ, ponè Lyceum montem, Pauſaniæ in Arcadic. tertius noſter, de quo iam egimus verſ. 496. quem idem Homerus fluuiorum Regem vocat; à quo aquæ omnes vocantur,* Acheloides vndæ, *vel* Acheloia pocula *Maroni 1. Georg. vt obſeruarũt Euſtathius in 2. Iliad. Macrobius li. 5. Saturn. cap. 18. & Brodæus Comm. in lib. 1. Epigr. huius fluminis deſcriptionem à Thucidide poſitam lib. 2. commendat Demetrius Phalereus.*

591 Flauus Lycormas] *Strabo:* Euenus, Lycormas priùs vocatus. *Archelaus:* Lycormas Ætoliæ fluuius, qui poſtea alio nomine dictus eſt Euenus, radicem producit quæ Zariſa nominatur, haſtæ ſimilem, & obtuſæ oculorum aciei vtiliſſimam. *vnde dictus Euenus, vide Apollodorum lib. 1. Biblioth.*

594 Nos Cadmeis,*&c.*] *conſueuimus tecum Bacchi ſacra celebrare, ea ſcilicet; quæ Trieterica, tertio quoque æſtiuali ſolſtitio (hoc eſt, anno tertio) veris initio celebrabantur, vt apertè indicant ſequentia*: Cùm iam pulſo ſidere Brumæ (*hoc eſt, finita hyeme, fugato Piſcium ſidere*) Tertia ſoles euocat æſtas (*tertij anni æſtiuum ſolſtitium calores incipit adducere*) Et ſpiciferæ conceſſa Deæ Attica myſtas claudit Eleuſis:: *quo tempore apud Eleuſim Atticæ oppidum, myſtæ Cereri initiati, minora Theſmophoria celebrant; quæ hoc tempore fieri antea docui. De his Trietericis agit Plutarchus lib. 4. Sympoſ. Problem. 5. & Latini Poëtæ paſsim, nullus tamen tam perſpicuè tempus, quo celebrabantur, expreſsit, vt noſter. Ariſtides ſimpliciter Dionyſia videtur vocare, & primo vere celebrari docet*: Primo vere. cùm aguntur Dionyſia, ſacram Baccho triremim per forum circumferri, ſignum rei geſtæ. Aliquando Chios vrbem (*Smyrnam*) inuaſiſſe, vt vacuã, quod ciues abeſſent Dionyſiis operantes; ſed eos, re cognita, vt erant Bacchico cum ſchema, latrones fudiſſe, & naues eorum occupaſſe, & Pyrrhicam vere Baccho ſaltaſſe, & in hoſtium corporibus Dionyſia peregiſſe. *Orat. 15. & 22. tom. 1.* Cadmeis ciſtis] *calathis Thebanis.*

Orgia] *ſic Græci, quas Latini* cærimonias. *commune enim id nomen omnibus Bacchi ſacris, vel* ἀπὸ τῆς ὀργῆς, *quia Bacchantes non ſine furore, vel* ἀπὸ τῶν ὀρῶν, *quia in montibus præcipuè celebrabantur, vnde & Bacchus Feſto* ὄρεος. Nyctelia *etiam dicta hæc orgia, quia Bacchus noctu colebatur. Virgilius*: —— vbi audito ſtimulant Trieterica Baccho

Orgia, nocturnúſque vocat clamore Cythæron.

ideo faces & lampades ad templa deferebant (vnde auctore Pauſania Bacchus apud Pallenenſes φαλήριος *&* λαμπτὴρ) *& paſsim per plateas vini crateres ſtatuebantur. ita per noctis & vini licentiam nihil turpitudinis & ſceleris omittebatur, vt narrant Clemens Alexandr. in Protrept. Arnobius lib. 5. & Euſebius lib. 2. Præparat. Euangel. cap. 5. & de Romanorum Bacchanalibus ſeu Liberalibus Liuius lib. 39. Tacitus Annal. 11. Valerius Max. lib. 6. cap. 3. Tertullian. in Apolog. & lib. de Spectaculis, & D. Auguſtin. lib. 6. de Ciu. Dei cap. 9. & lib. 18. cap. 13. Geſtabant autem Bacchantes varia, vnus quidem vitem, alius hircum, alius cophinum, ſeu ciſtam, iuxta Plutarchum, caricis plenam; omnes autẽ phallos, vt ex Plutarcho docet Cælius lib. 7. c. 16. omnes etiam thyrſigeri, & pampinis, hederaq́ coronati; taurum dentibus laniabant, & per ſiluas clamoribus diſſonis vlulantes vagabantur: tibiarum quoque cantu, & cymbalorum tinnitu cuncta perſonabant, & (teſte Firmico d. lib. cap. 6.) quidam ibant nigro amictu tetri, quidam oſtenſo angue terribiles, alij ora cruenti viui pecoris membra lancinabant: & Clemens tradit etiam ſerpentibus coronatos* Euan Euian *vlulaſſe: laceraſſe dentibus virides chelydros addit Prudentius*: ——quod & ebria iam tunc

Ante oculos regis ſatyrorum inſania fecit,
Et feciſſe reor ſtimulis furialibus actas
Mænadas, inflammante mero in ſcelus omne rotatas.

Signum ſanè Orgiorum fuit ſerpens myſteriis initiatus, & Deus ſinum per-

uadens,& Draco initiandorum ſinu extractus; ſymbola quoque, talus, ſphara, nux pinea, mala aurea, trochus, ſpeculum, vellus, turbines, volubiles rotulæ, pilæ teretes. collegi ex Clemente in Protrept. Euſebio d. cap.5. Arnobio lib.5. puto etiam in Orgiis ſymbolicos fuiſſe verſus illos apud Firmicum cap.19. & 20. ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μυστικός: ex tympano edi, ex cymbalo bibi, & myſteria religionis perdidici. *Item:* χαῖρε νύμφιε, χαῖρε νέον φῶς. Salue ſponſe, ſalue nouum lumen. *Notãdum etiam duos fuiſſe Bacchos, vnum Cretenſem, alium tyrannum Thebanum, vt explicat accuratè Firmicus d. cap.6. & quidem quæ de Lycurgo & Bacchis Thebanis referuntur ad Thebanum pertinere; quæ de Ioue patre & ſacris Trietericis ad Cretenſem ſpectare: & poſtea multis verbis vtriuſque hiſtoriam narrat. Sed mirè poëtæ amborum geſta confundunt, vt etiam Clemens, Euſebius, & Arnobius. Omnia quæ Græci Baccho tribuunt eiúſque Orgia, ab Aegyptiis Oſyridis ſacris Orpheus ad Græcos tranſtulit, vt docent idem Euſebius lib. 2. Præparat. cap.1. & Theodoretus lib.1. Curation. Græcan. affect. Inueniuntur autem plura quoque Bacchi Orgia; quæ commodè ſic diſtribuentur, vt quædam ab ipſo Baccho nomen acceperint, vt* Dionyſia, *quæ vel menſe Elaphebolione, iuxta Suidam, vel Boëdromione iuxta Plutarchum in Alexandro, fiebant; vt* Theoinia *Athenienſium;* Leneïa, *apud Græcos;* Bacchanalia *ſeu* Liberalia *apud Romanos. Alia dicta à tempore quo celebrabantur, vt* Trieterica *iſta;* Antiſteria, *apud Suidam & Thucid. lib.2.* Protygia, *teſte Heſychio;* Nyctelia, *Virgilio & Plut. in Problem. Quædam à vaſis & inſtrumentis, quorum vſus; vt* Choa, *à Themiſtocle inſtituta, de quibus Ariſtoph. in Acharn. & eius Scholiaſ. in Equitib. & Suidas;* chytra, *Suidæ & eidem Scholiaſ.* Lagænophoria, Pythegia, Aſcolia, *Athenæo, Suidæ, Platoni in Sympoſ. & Plutarcho in Problem. 71. Sympoſ. 3. quæ* Aſcolia, *Romani* Vinalia *vocabant, & iis per vtres vnctos ſaltabant, apud Virgil. lib.2. Georg. Nonnulla à re, in cuius memoriam celebrabantur, vt* Apaturaria, *Tertulliano Apologet. cap.39. Cetera ab epulis & comeſſationibus, quæ in iis; vt* Phageſia, *&* Phageſipoſia, *apud Athenæum lib.7. &* Omophagia *apud Arnobium. de quibus omnibus fuſiſſimè N. lib.1. Conuiuial. antiquitat. cap.33. Fuère etiam quædam Bacchi ſacra, dicta* Sagræa, *quæ in Sagris Italiæ, & Alymunte Atticæ fiebant; quorum (vt puto) poëtæ, qui exſtant, nuſquam meminerunt, omnium fœdiſſima; quæ meritò proſcindunt Clemens Alexand. in Protrept. Arnobius lib.5. & Theodoretus lib.8. Curat. Græcanicar.*

595 Spiciferæ] *Cereri, magiſtræ agricolandi.*

602 Vbi iam melior] *Pindarus:* perit honos viro qui priuatur amicis, paucique mortalium in ærumna ſunt fideles, ita vt ſint participes laboris. *hanc in rem Petronij verſus refert Saliſberienſis lib.3. Polycratici. cap.7. quorum quatuor iam poſui in Aduerſar. illis annectuntur iſti:*

Grex agit in ſcena mimum. pater ille vocatur,
  Filius hic: nomen diuitis ille tenet.
Mox vbi ridendas incluſit pagina partes;
  Vera redit facies, diſſimulata perit.

** Correxi primùm, nã mendoſè vulgati.*

noti huic rei confirmandæ Ouidiani loci lib. 1. *Triſtium, & lib.* 6. *de Ponto.*
*Iſocratis in Parænesi, & Ariſtotelis lib.*7.*moral.ad Eudem.*

606 Centum-limina] *Vide ſup. Herc. Fur. verſ.*164.

613 Comes inuidia] *comitatur inuidia felicitatem, & quæ magis edita, hac flamma vaporant. aduerſæ fortunæ comes miſeratio. Vnde fingebant fortunam cum inuidia colligatã. Statius Papin. lib.*5.*Silu. de Abaſcantij pietate.*

Quiſnam impacatâ conſanguinitate ligauit
Fortunam, Inuidiámque Deus? quis iuſſit iniquas
Æternùm bellare Deas? nullámne notabit (*ſic lego*)
Illa domum, toruo quam non hæc lumine figat
Protinus, & ſæuâ perturbet gaudia dextrâ?

& paullo poſt confirmat à ſimili: —— ſic plena maligno
Afflantur vinera Noto. ſic alta ſeneſcit
Imbre ſeges nimio. rapidæ ſic obuia puppi
Inuidet, & velis adnubilat aura ſecundis.

619 Clarus claras] *m.ſ. Moguntinenſ. & Burdigal.* clarúſque datas. *Eguian. Veneti, Herbipolenſ. & Bib.* clarúſque latas. *hinc Lugdunenſ.* clarus latas. *primus N.* claras. *quod mihi amplius placet. ſic enim alij m.ſ.*

621 Implere] *aduocãda, quæ de inſatiabili opum fame dixi ad Her. Fur. chor.*1. 622 Gemmiferi] *gemmiferum eſſe Iſtrum docet Dionyſ. Perieg.*

624 Lydia] *ſic omnino Claudianus:*

Non Tarteſſiacis illum ſatiaret arenis
Tempeſtas pretioſa Tagi, non ſtagna rubentis
Aurea Pactoli: totúmque exhauſerit Hermum;
Ardebit maiore ſiti —— *& mox:*
Quo væſane ruis? teneas vtrumque licebit
Oceanum: laxet rutilos tibi Lydia fontes:
Iungantur ſolium Cræſi, Cyrique thyaræ:
Nunquam diues eris —— *Lydia fluminibus aurea ramenta voluentibus nobilis eſt, Hermo ſcilicet & Pactolo. de Pactolo, dictum alibi: de Hermo, Papinius* 3. *Siluar.*

—— Hermíque vadum, quo Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit ſua cornua limo.

(*hoc ait, quia Bacchi cornua fingunt aurea poëtæ*) *Claudianus lib.*2. *de raptu:*

—— referunt Baccho ſolennia nymphæ
Mœoniæ; quas Hermus alit, ripáſque paternas
Percurrunt auro madidæ —— *Virgilius* 2. *Georg.*
Nec pulcher Ganges, atque auro turbidus Hermus. *Lucanus lib.* 3. Paſſáque ab auriferis tellus exire metallis
Pactolon, quâ culta ſecat non vilior Hermus.

Lydia, prius Græcis Mæonia dicta, deſcribitur à Strabone lib. 13. *& Plinio lib.*5.*cap.*29. *de Etymo nugantur Græci, verè ab Hebræo Lud. deſcendit, illis enim Lydia* לוד *Habes hîc aurifera flumina vel gemmifera Iſtrum, Hermum, Pactolum, Hebrum, Tagum, Hydaſpen (qui mendosè Ptolemæo* ὐδάσ-

ωτες) *& Gangem Indiæ: qui vltimus prius Chliares dictus, teſte Plutarcho, de cuius fontibus Strabo & Plinius altercantur, vt de hodierno eius nomine Gaſtaldus & Theuetus apud Ortelium in Synonimiâ, antiquiſſimum illi nomen Phiſon* פישון *Gen. 2. iuxta Euſebium & D. Hieron. quamuis Rab. Salomon diſſentiat. vocatur & Getha Ioſepho lib. 1. antiquitat. De his auriferis fluuiis accipio illa Senecæ lib. de conſolat. ad Martiam:* quid lapidum gemmarúmq. fulgor, & inter rapidorum torrentium harenas aurũ interfluens. *& li. 4. de beneſic. vt ego membranarum Burdig. beneficio legendum & diſpungendũ didici:* tot metalla defodit, tot flumina emiſit in aëra, ſuper quæ decurrunt ſola, aurum vehentia, argenti, æris *&c. corrupêre, qui vocem,* ſola, *neſciebant. at Seruium audiuiſſent affirmantem,* vnicuiq. rei quod ſubiacet ſolum eſſe ei, cũi ſubiacet. *Iſidorus lib. 14. Orig. cap.* 8. Solum eſt omne quod ſuſtinet, à ſoliditate dictum. *vtuntur Cicero Anteq. iret in exil. & pro Cornelio, Ennius Annal. 3. Lucretius lib. 2. & 5. Catullus in Galliambo, & antiquorum verborum ſtudioſius conquiſitor Prudent. in Apotheo.*

626 Zephyro ſubdita tellus] *Hiſpania zephyri flatibus obnoxia, quia occidua. ἱσπάνια Græcis rarã ſeu precioſam denotat, inquiunt. ſed ſi quaſi ἰσοσπανία, indiga potius & pauper. Verum id per antiphraſin.*

627 Hebrus] *an aurifer? neſcio. non memini. fortè pro tota Thraciâ poſuit quæ fertilis magnâ ex parte. vel corruptum nomen, ex;* Hermus.

628 Ruráque *Moguntinenſ.* vndáque. *ſed carmen reſpuit.*

640 Quota] *Moguntinenſ.* Quarta. *vitioſè.*

648 O ſi pateant pectora ditum] *Eguian.* ducum. *Boëtius lib. 3. de conſolat. philoſoph. vt legitur in membranis D. Mariæ Siluæmaioris:*

Quos vides ſedere celſos *Vulgò, celſo*
Solij in culmine reges,
Purpura claros nitente
Septos triſtibus armis,
Ore toruo comminantes
Rabie cordis anhelos;
Detrahat ſi quis ſuperbis
Vani tegmina cultus;
Iam videbit intus artas
Dominos ferre cathenas.
Hinc enim verſat libido
Auidis corda venenis:
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens:
Mæror aut captos fatigat,
Aut ſpes lubrica torquet;
Sæuos caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos.
Non facit quod optat ipſe,
Dominis preſſus iniquis.

650 Bruttia] *mare Bruttium, à Bruttiis Italiæ populis, Coro valdè infeſtatur.* βρούττιοι *quibuſdam Græcis rectè dicti, auctore Strabone, quia oriundi à fugitiuis, Lucanorum; Lucani verò fugitiuos* βρεττίους *appellabant. Stephanus etiam ſic nominat. nam in* βρέττος *& in* βρουτία *tradit, Brutios dici qui in Siciliâ Brutian vrbem incolunt; Brettios autem in Italiâ dictos ab vrbe* Bretto, *quam condidit Brettus Herculis filius. & ab hac totam Italiam Antiocho dictam Brettiam.* βρέττιοι *etiam Ariſtophani noti, & Dionyſio Periegeti. ſic enim rectiùs quidam libri, quàm alij; qui,* βρέττιοι.

953 Patula pocula fago] *nam, vt hodie, & olim pocula ex fago fiebant. Virgilius:* —— tibi pocula ponam
Fagina——
Tibullus: Faginus aſtabat cum ſcyphus ante dapes.
Ouidius: fabricataque fago Pocula——
Idem: Terra rubens crater, pocula fagus erant.

656 Non ſtrictos] *alludit ad conuiuium paraſito exhibitum Dionyſij Syracuſani iuſſu, ſuſpenſo de ſetâ equinâ ſupra caput gladio. narrant Cicero 5. Tuſcul. & Macrob. in ſomn. Scipion. & Ammianus Marcellin. lib. 30. qui loquitur ita, quaſi ſæpius à Dionyſiis hoc factum fuerit.*

660 Pelagi rubentis] *Erythræi maris.*

662 Lapis] *ſic vocat margaritum, vt & Ammian. Marcellinus lib. 23. vbi ortum & naturam vnionum latè proſequitur: qua de re fusè Arrianus lib. rerum Indicarum.*

667 Ser] *Dionyſius de ſerum operibus, vt vtar Papij verſibus, nam grata mihi recordatio:*
Quis nec cura boum, pecorum nec paſcua cordi,
Florea ſed vaſtæ pectentes gramina terræ
Arte parant variâ veſtes, ſumtuque ſuperbo,
Florida diuerſis quæ prata coloribus æquent.
Non illis operum certarit aranea laude.

672 Quorum] *Moguntinenſ. Herbipolenſ. & Veneti.* Quarum, *dixit ante* illa. 678 Puer] *Phaëthon.*

683 Sulcat] *ſchedæ Burdegal.* pergit. *Baſileenſ.* cùm pergit. *Mogunt.* percurrat. *Venetus primus:* peregerat. *alij duo,* peregit. *Lugdunenſ.* peragrat. *Lipſienſ.* dum ſulcat. *quod ceteris melius, vt & illud;* dum pergit.

684 Tenuit Latias Dædalus oras] *Lucianus lib. de aſtrolog. hæc vanis aſtrologis pulcrè adaptat. fabula ipſa nota ex Diodoro lib. 4. Biblioth. cap. 19. Seruio in 6. Aeneid. & Ouidio in Metamorph. & Arte. Veniſſe tunc Dædalum non in Sardiniam modò. & in Siciliam quod Salluſtius & Ouidius; ſed etiam in ipſam Italiam, Cumas & alia loca, præter Virgil. lib. 6. Aeneid. docet Stephanus:* Δαιδάλεια πόλις Ἰταλίας, Δαιδάλου κτίσμα, ἥτις Ἰουλία νῦν καλεῖται. *Iulia ergo vrbs exſtructa à Dædalo in Italia, olim Dædalea. ſed an in Latio propriè dicto fuit? non puto. ſed Latium, ſumitur pro totâ Italiâ, vt ſolet pars præcipua pro toto. Nec deeſt huic acceptioni idoneum acumen. alluſit ad Saturni latebras, & etymon Latij. nam his ſe primum oris Dædalus credidit: hîc tutus latuit.*

689 Pon-

689 Ponto] *Icarium mare lapſu ſuo nominauit.*

695 Phaſelos] *phaſelus, breue nauigium, celebratum Catullo. vide Seruium Honoratum.*

698 Medióque rates quærit in alto] *vnde Clitomachus:*

Fortuna ſpirans aduerſa proſperè agentibus
Omnia confundit.

702 Fertur rap. Regina gradu] *mei o. l. ſic continent. Criticorum lib. alius*; fertur medio Regina gradu. *magis arridet mihi*; rapido. *hoc enim timentium : gradum citare. nec de alio cogitandum vocabulo.*

IN ACT. III.

Commemorat Deianira metus ſui cauſas, narranti ſuperuenit Hyllus, & refert quantum mali & miſeriæ munus eius Herculi attulerit. illa graui dolore & deſperatione percellitur; ſeq; interimit.

708 Cor-ſalit] *videtur ſubſilire, vel, vt Comici loquuntur, lienoſum eſt, artem facit hiſtrionicam. hinc ſumebatur diuinatio* ſalitoria.

711 Languidis ventis dies] *Moguntinenſ.* languidus.

714 Vrget] *ſic Philoctas:*

Nec mihi Parca malorum finem adfert, ſed manet
Conſtanter, & præſentibus accreſcunt alia.

pro ſemel, *quod legit & expoſuit Daniel, eſt in Moguntinenſ. Herbipol. & primo Veneto;* ſimul.

717 Thalamíſque demens] *dementem ſe vocat, quòd pallam miſiſſet, hoſtis ſui ſecuta conſilium, neque priùs re exploratâ. confirmant Mogunt. & omnes veteres excuſi, qui;* amens, *minùs benè. ſed optimè m. ſ. qui;* mærens.

718 Struit] *ſic etiam Mogunt. & Herbip. Lugdunenſ. autem;* aſtruit.

720 Oſtendi arcuit] *ſic emendant, & aſſentior. nam;* oſtendi, *inuenitur etiam in Moguntinenſ. Herbipol. & trib. Venet. facilè etiam fuit, ex;* arcuit, *facere* arguit. *c. in g. affinem litteram.*

727 Abiectus horret ſanguis] abiectum horret virus. *Moguntinenſ. Herbipol. & Veneti; ſed iidem ſeq. verſ.* tepefactum. *Sophocles interpres huius loci:* —— nam lana ea

Qua tunicam inunxi puta, & albo vellere
Detonſa, prorſus in nihilum redacta iam
Euanuit; nec tacta ab vllo, intus qui erant,
Conſumta per ſe periit, & ſummâ petrâ
Dilapſa in auras, tabuit. *& mox:*
Lanam ante paullò, qua togam perunxeram,
Cùm fortè conieciſſem in ignes fulgidos
Solis micantis, mox ea (horreo eloqui)
Feruore vbi eſt correpta, tota neſcio
Quo diffluit modo, ac humi exaret cadens:
Perinde ſerrâ ligna dum ſecantur, ac
Tenuem ſcobis ſi conſpicere puluerem.

Terráque ibi ſpumoſus ebullit liquor;
Haud aliter quàm aduenientе auctumno è botris
Expreſſa Bacchi muſta feruent pinguia,
Effuſa humi ——

730 Mimas] *mons Ioniæ, perpetuis obſeſſus nimbus, Homero, Ariſtophani, Thucydidi, Ouidio, Lucano, Silio, Solino.*

Salo] *Mare ſalum, ſiue quod fluctuet,* ἀπὸ τοῦ σαλεύεσθαι· *ſiue quia ſalſum.*

735 Comam] *ipſam illam lanam, qua inunxerat pallam. declarat Sophocles, ſi aduertitis.*

739 Tuménſque] *veriſsimè* ἀταξίαι *hîc eſſe monent. dicam poſtea vbi verſus iſte ponendus. Si omnino hîc manere vis. audi m. ſ. Moguntin. & Venetos, in quibus,* timénſque, *& lege,* Timens quæ tacita ſequitur, *vt hoc dicat Deianira, veniente mœſtâ nutrice, cum Hyllo mœſto, & properante. Verùm huic lectioni lex carminis repugnat.*

747 Regia triumphi tēpla Iunonis pete Hæc tibi patent, delubra Præcluſa omnia] *habentur hæc carmina in nonnullis m. ſ. vt in Moguntino in quo tamen legitur,* Regina triumphi, *&* recluſo omnia. *non dubito verſus germanos eſſe. & illud* Regina *coniecturam Lipſij confirmat, qui ſic legit:*

Neſcio quod animus grande præſagit malum.
HYL. Regna; triumpha, templa Iunonis pete,
Hæc tibi patent. delubra præcluſa omnia.
DEIAN. Effare qui me caſus inſontem premat.
HYL. Decus illud, *&c. & interpretatur commodiſsimè: vt iubeat Hyllus matrem agere triumphum, re tam præclarè confectâ: ſacrificare Iunoni, non aliis Diis. quia ceteris Diis mors Herculis mœrorem, ſoli nouercæ voluptatem ſit allatura. ſic enim inferius Chorus, verſ.* 1547.

Soláque obductis foribus Deorum
Templa ſecuræ pateant nouercæ. *obitu ſcilicet Herculis.*

750 Vrit lu. neſcio quæ] *etiam Moguntinenſ. Herbip. Veneti ſic habent. Nec iuuant hilum qui ſe iuuare verſus legem profitentur.*

749 Obiit] *deſperat de Herculis vitâ, nondum mortui,* obiit, occidit, interiit, deuixit, mortuus eſt, δυσφημίας *verba; quæ in familiari colloquio veteres refugiebant; tragici conſectantur.* vixit, abiit, fuit, εὐφημίας, *vnde &* abitio, *pro morte, apud Feſtum.*

765 Vaſtum nefas] *Burdegalenſ. lib.* magnum ſcelus.

768 Timet] *Moguntinenſ.* ſtuuet. *an voluit ſcribere;* ſtupet.

Infandum] *malè vett. impreſsi cum Mogunt.* nefandum.

769 Eat] *malè N.* iit. *contra fidem codicum.*

771 Tu illum dicis] tu *deeſt Lugdunenſ.*

774 Omni parte] *hæc verò Eubœæ deſcriptio non eſt ad verum, nec ad Geographiæ legem, ſiue totam Eubœam, ſiue (vt Sophocles) Cenæum dūtaxat promontorium metari voluerit. Eſt quidem Caphareus, etſi ad ortum, magis Auſtralis, quàm Cenæum; Euripus tamen minas Aquilonis pati nequit. Vide Sophiani Græciam. Sophocles ait;*

——litore maris
Eubœi eminens
Locus eſt, vtrimque quod fretum, pulſat, vocant
Cenœum. 777 Inſtabiles vagus] *Mogunt.* inſtabilis vagus.

778 Septémque] *conſentit in numero Strabo, ſi rectè intelligatur: Antiphilus Byzantius quodam Epigramm. ſenarium prodidit: alij alium, & fortaſſis ab his omnibus certus pro incerto poſitus.*

779 Iuga] laſſum iubar. *etiam Mog. & omnes olim excuſi, Ven. & Herb.*

781 Rupe celsâ] *ſollemne id fuit. poëta quidam:*

Ingentem Iouis humentis tunc exſtruit aram,
Et ſacra imponit in montibus—— *Herodotus:* Iſtis verò lege ſancitum eſt, vt in altiſſimis montium verticibus eò aſcendẽtes ſacrificent. *Melanthes:* Omnis autem mons, Iouis mons dicitur: quoniam mos fuit antiquorum, vt ſupremo Deorum, in ſublimi loco ſacrificarent. *Ariſtides Orat. 1. ſcribit, homines, poſtquam vrbes condere cœperunt, Ioui arces conſecraſſe: tum quod in mundi ſummo culmine habitet, tum quia vltrò cedebant munitioribus locis ei, qui ſolus Regum optimè noſſet imperare.* 791 Sabæis] *de thuris collectione conſule Plinium & Solinum. videtur Sabæos ab Arabibus diſtinguere. ſed ea de re nos ſuo loco.*

796 Fugax] *qui conatur fugere manus ſacrificulorum, vno iam ictu ſecuris exſternatus. non indecora hæc comparatio. quia mugienti tauro Alcidem gementem confert.*

801 Calpe] *ſequor emendationẽ Lipſij* Chalcis. *quæ omninò aureola correctio eſt. Euripo Chalcis iungitur & loco & more noſtri. de loco Strabo docet. de more, conſtat. ſic mox:* Semper Euripo properante Chalcis.

Cyclas] *nouem, teſte Higyno & Strabone, inſulæ Sporades vel Cyclades dictæ, quia Delum coronæ & circuli inſtar cingunt. auctor Ammianus lib. 22. multa de his Theuetus lib. 7. Coſmograph. cap. 12. & 14.*

807 Licham] *ſolitus in bello Herculem ſequi Lichas; à quo volunt militares lixas dictos. Feſtus in* Lixæ.

809 Parum ſui] *quidam lib.* paulum ſui.

811 Hac manu] *peritè narrat, quod ſine flagitio repræſentari non poterat. Secutus autem hoc loco ſum Lipſium; cuius ex m. ſ. illo præclaro præclaræ caſtigationes magno mihi hîc & ſæpè poſtea, in hac potiſſimùm, in qua meus manuſc. mutilus, tragœdia, vſui fuêre. ſed prolixum nimis ſingula repetere. profiteor, quæ non dicam me ex coniecturâ meâ vel codicibus meis repoſuiſſe; ex eius Animaduerſionibus deſumta.*

812 Herculem perimit] *vt à forti vinci ſpecioſum, ita ab imbecilli turpe & flagitioſum. Attius Armor. iudic.* ——nam
Trophæum me ferre à forti pulcrum eſt viro:
Si autem & vincar, vinci à tali nullum eſt probrum.
ſic numeris reſtitue, minimâ mutatiunculâ. Virgilius:
Aut ſpoliis ego iam raptis laudabor opimis,
Aut letho inſigni. *Vide Herc. Fur. 663.*

817 Getica] *Getas arcu & ſagittis vſos neſcit nemo, qui vel Pontica, vel Triſtia Naſonis legerit. Dionyſius Getas ad Iſtrum ſtatuit, & mox illos cum Dacis & Germanis mirè confundit. Apollonius etiam, iuxta Iſtrum collocauit. Thraces eſſe voluit Herodotus, eúmque ſequuntur Latini poëtæ. nam & noſter alibi* Hebrum Geten, *vocat ab accolis, & Ouidius ſemper cum Beſſis (qui Thraces origine) & Sauromatis coniungit. & Virg. lib. 4. Georg.*

——flerunt Rhodopeïæ arces
Altáque Pangæa, & Rhæſi Mauortia tellus.
Atque Getæ, atque Hebrus—— *Silius Italicus lib. 2. Punic.*
—— curſúque fatigant
Hebrum innupta manus, ſpreti Ciconéſque Getæque,
Et Rhæſi domus, & lunatis Biſtones armis.

ſcilicet quia vt Tanaim, ita & Hebrum accoluerint. teſtatur Tibullus lib. 4.

Quáque Hebrus, Tanaíſque Getas rigat atque Moſynos.

Plinius & Appianus confundunt cum Dacis, de quibus alibi. Melius diſtinxêre Strabo, & Stephanus, vt Getæ magis Orientales ſint Ponto vicini; Daci ad Iſtri fontem, & Germaniam vergant. Stephanus: οἱ Δάκοι οὓς καλοῦμεν Δάους. Γέτας γὰρ τοὺς πρὸς τὸν Πόντον κεκλιμένους, καὶ τὴν ἕω· Δάους δὲ, τοὺς πρὸς τἀναντία πρὸς Γερμανίαν, καὶ τὰς τοῦ Ἴστρου πηγάς καὶ παρ' Ἀττικοῖς δὲ, τὰ τῶν οἰκετῶν ὀνόματα, Δάοι καὶ Γέται. *vbi illud, Dacos etiam Daos vocari, & hos populos (quia vicini ſibi) cauſam præbuiſſe Athenienſibus, vt ſeruis ſuis nomina Dauorum & Getarum imponerent. Getas tradit Spartianus in Caracallâ poſtea Gotthos dictos, & Ioannes Magnus lib. 1. hiſtor. Gotthorum Gotthos eſſe gentem Gethicam probat. Mihi probatur præ ceteris, Originem gentis ex Schandiâ fuiſſe inſulâ, & inde erumpentes, partem propè Pontum, partem propè Cymbricam Cherſonneſum conſediſſe, hos propriè* Gotthos *vocari; illos primò quidem* Getas (*quo nomine Claudianus, vt vſitato magis, vtitur*) *poſtea etiam, quòd ſe iſti aliis adiunxiſſent, eorumq́ue facti acceſſio, omnes* Gotthos *nuncupatos. hoc accuratè confirmat Fran. Irenicus Exegeſeos lib. 1. Hebræis Getæ, vt ceteris Scythæ Magoh à filio Iapheth* כְּגוֹג, *vt volunt Arias & alij recentiores linguæ Hebraicæ periti: ſed id videtur non concedere D. Auguſtin. negat enim.* גוֹג & כְּגוֹג *ſic accipi debere, tanquam ſint aliqui in aliquâ parte terrarum conſtituti, & de Getis ac Maſſagetis expreſſè reijcit. Vide lib. 20. de Ciuit. Dei cap. 11.*

Vide epiſt. Viuis ante Commētar. in D. Augu. de Ciu. Dei, hac de re, ſatis agentem ambiguè.

818 Cydon] *incola & vrbs eodem nomine in Cretâ, arte ſagittandi celebres. Virgilius:* Parthus ſiue Cydon telum immedicabile torſit. *hodie fortaſsis* Ciſamus.

Inferius tamen & tela fugient] *tam altè in cælum proiecit Licham, vt tam altè iaci nequeant à Getis vel Cydoniis tela: coq́ue iactu caput auulſum in ſaxa, truncus corporis in mare decidit. immane mendacium.*

822 Malum eſt] *foret concinnius;* ira'ſt malum.

830 Nunc ore] *Sophocles:*

Dolore iterum fero victus ſe humi ſternit. *& addit:*

οὐδεὶς ἔτολμα τ' ἀνδρὸς ἀντίον μολεῖν

ἔσπατο γὰρ πέδονδε, καὶ μετάρσιος βοῶν ἰύζων.

Nunc humum ore extenſus ferit, nunc in pedes
Erectus, horrendo eiulat ſono ——

833 Vnda non vincit] *Nonnus Schol. in D. Nazianzenùm etiam aquam perpetuum calorem accepiſſe, & inde exſtitiſſe Thermopylas refert.*

834 Et nota] *quæ frequenter adierat.*

837 Nunc puppis] *ſacrificabat in Eubæa ad Cenæi Iouis, ſed inde nauiculâ illatus continenti ad Oetham, vbi exſpirauit.*

839 Deſtituit] *ipſum Herculem relinquit animus, vires deſerunt. paulatim emoritur. non eſt neceſſe hunc verſiculum dare Deianiræ. ſino, vt fuit.*

845 Tantis] *ſceleribus.*

846 Leui telo] *poſſidebant & alij Dij præter Iouem fulmina, vt alibi dictum. ſed duplicem obſeruaui differentiam vtriuſque fulminis. Prior, ex Acrone, quod aliorum Deorum fulmen, album, vel nigrum; ſolius Iouis, rubrum. Vnde Horatius:* —— & rubente

Dexterâ ſacras iaculatus arces.

Altera, quod alij Dij tantùm poſſidebant grauius *fulmen, quo noxij puniuntur: illud verò quod* ſecunda *ſeu* fauſta *tela vocat Ouidius*, minus *&* leue *noſter, & de quo Claudianus:*

Pacificas rubri torſiſſet fulminis alas;

hoc ad ſolum Iouem pertinebat, & ab eo tantum nonniſi monendi homines gratiâ mittebatur: quia (vt Seneca docuit) ad regem maximè ſpectat iuuandorum ſubditorum cura & ſollicitudo. Stabiliuntur hæc Feſti ruderibus: Manubiæ Iouis tres dicuntur eſſe, quarum vnæ ſunt minimæ, quæ moneant, placidæque ſint. Alteræ, quæ maiores ſunt ac veniant cum fragore, diſcutiántque aut diuellant; quæ à Ioue ſint, conſilióque Deorũ mitti exiſtimentur. Tertiæ his ampliores, quæ cum igne veniant, & quamquam nullum ſine igne fulgur eſt, hæ propriam differentiam habeant quòd aut adurant, aut deforment fuligine, aut accendãt, quæ ſtatum mutent Deorum cõſilio ſuperiorum. *poſtulat ergo Deianira iaci in ſe has vltimas manubias. Sed quid ſibi volunt Gloſſarij Græco-Latini ſcriptores;* Fulgurium, κεραυνοβόλιον ἡμέρινον. Bidentale κεραυνοβόλιον. fulgur ſub manum κεραυνοβόλιον ἀπὸ πρωΐ νυκτερινόν. *An vltimum iſtud Platonis, & legend.* Summanum? *primum verò Iouis, & ſcrib.* Fulgur, Dium? *nam antea;* Diumius Ζεὺς κεραύνιος. *&*, Dium ἀστράπη. *idem ergo, fulgetrum, fulgurium, & Dium: vide infrà Agamemn. verſ. 524.*

851 Telum] *Herodotus*: telum immiſit Deus. *Sophocles*: immitte telum pater fulminis. 852 Perdidi] *Phaëtontem cremaſti, quia mundum incendio corrumpebat: in Hercule mundi ſecuritas & ſalus. perdidi Herculem & eripui mundo. orbem ergo non minus quàm Phaëton perdidi. quare par cauſa par ſupplicium exigit: ſatis acuta hæc, non quæro acumina aliena. non quicquid ſubtilius, & verius. Eadem inf. explicat verſ. 870. & ſeq.*

857 Cur? deme fer.] *cur occupem ferrum? deſit ferrum, vndique tela ad mortem ſuppetent quicquid occurret, in mortem trahet. non deerunt rupes,*

vnde me præcipitem. ſic Baſileenſ. & Lipſienſ. & confirmat vitiata ſcriptura Moguntin. & Herbipolenſ. & Venetor. cur demum ferrum? *Non tamen improbo aliud*: Cur deinde ferrum? *ſimili enim phraſi inſer.*

Cur deinde latebras, aut fugam vecors petam?

863 Aſperi montis] *malè Moguntin.* aſperi ponti. *rupes aſperæ, non pelagus.* 874 Aræ] *Buſyridis.*

884 Haud eſt nocens] *Sophocles:* —— leuior

Peccata punit pœna, quæ non ſpontè ſunt

Commiſſa.

885 Facto] *qui ſibi parcit, commiſſo ſcelere. At Moguntinen. Herbipol. & Veneti;* fato. *& poteſt, hac mente; Quicumq; ſcelera ſua in fatum reiicit, & vt fati neceſsitate coacto ignoſcit ſibi. Sic ſua ſcelera Phalaris paſsim excuſat, fati neceſsitate ſe compulſum.*

892 Vinci Hercules nō potuit, hinc cœpit mori] *Et ego minus probam hanc credo, quam (niſi fallor) primus N. intruſit. nam cuncti lib. ſcripti, vett. excuſi & Lugdunen. continent,* Vinci Her. cùm potuit. *nec malè Daniel explicat:* Quando Hercules potuit vinci (*veneno ſcilicet Neſsi, & veſte miſsâ*) & retineri à famulis, credendum eſt illum incepiſſe mori. *nec vnquam reiecta hæc à me. teſtor aduerſaria.*

894 Natum ſepelit] *rectè cenſet Hyllum à ſe occiſum, quia patrem eius occiderat. nam, vt ait P. Syrus:*

Homo toties moritur, quoties amittit ſuos.

896 Sceleris te] *ſic Burdigal. Moguntin. Herbip. Veneti & Lugdunenſ. ceteri;* ſcelere *prius elegantius; ſed lex verſus reſpuit; niſi verſus exlex, vt in hac tragædia fortè ſæpè.*

Nemo nocens] *fati culpam, non ſceleris agnoſcebat Deianira. non (inquit) icci rco nocens videbor, quia pœnam non cogitati ſceleris à me expoſco. nullus enim pœnas à ſe expoſcit eius, quod patrare voluit; ſed eius, quod cùm nollet patrare, per imprudentiam conſciuit. Reſpondet Nutrix; Idipſum te potiùs ab infligenda tibi pœna dimouere deberet. plerique enim quibus animus innocens, manus nocens, homines ignouerunt. Et quis adeo demens vt fata ſua damnet, quæ in ipſius ſita non ſunt poteſtate? Acutiora ſanè hæc iis quæ ſubſtituunt.*

900 Fata iniqua] *quæris: quis damnet fata? ille damnat cui fata iniqua obuenerunt. mihi talia. iccirco mortem peto, vt fata effugiam.*

902 Indolem] *ſpem pulcram virtutis futuræ, quam ex puerorum vultu colligimus. Indoles enim* καλὴ ἐλπὶς ἐν νεωτέρῳ *in vet. gloſſario, quæ etiam* χαρακτὴρ *dicitur. Porrò in Mogunt. & quatuor primis excuſis;* indoles.

903 Flectens] *Figuntur in corporibus tela, ſed poſtquam flexus arcus. in corpora miſſuri, arcum flectimus: nec nouum, quod arcus proprium, accommodare telis. ideo retineo cum quatuor manuſc. & omnibus excuſis;* flectens. *ſup. Herc. Fur. hac eadem de re:*

Vaſtum coactis flexit arcum cornibus.

905 Fonte Cyniphio] *Cynips vel Cyniphs Africæ fluuius inter duas*

Syrtes ortus. Per Macas in mare Libycum labitur, auctore Herodoto. Pintianus monuit in recto debere ſine aſpirationis nota ſcribi quam exigat in obliquis. ab hoc flumine Silius lib. 3. Macas *vocat* Ciniphios. *Quid ſi fontem Iouis Ammonis, qui arietis ſeu hirci formâ colebatur,* cinyphium *vocarit? is enim Libyæ propriè dictæ. Vide Herc. Fur. in fine.*

909 Fraudem] *Neſſi; à quo licet decepta credulitatis ſtolidæ pœnas à me lubet expoſcere.* 913 Immenſa[*Mogunt.* Immerſa.

922 Cum Alcide] *quid enim deſideret aut quærat in mundo mundi vindice ſublato? an mala perpeti, à monſtris, tyrannis, & feris? Mogunt, Venet. & Herbipolenſ.* quicunque Alciden. *non placet.*

923 Per has aniles] *ita in Hippol.*

Per has ſenectæ ſplendidas ſupplex comas
Feſſúmque curis pectus & cara vbera
Precor —— *& apud Ouidium:*
Inſtat anus, canoſque ſuos, & inania nudans
Vbera, per cunas alimentáque prima precatur.

Iuſtinus lib 16. cùm vitam etiam per vbera materna deprecaretur.

924 Materna] *Moguntinenſ* mater obſecro.

928 Interim] *ſecus hæc olim accepta à me. melius Lipſius diſpunxit; vera quidem, quæ de exſpectatione mortis dixeram, & quæ ex multis probari facilè poſſunt, Claudiano in Rufin. D. Hieron. in vitâ S. Malchi, Lactantio lib. de falsâ ſapient. cap.* 8. *Senecâ epiſt.* 105. *Seuero Caſſio apud Senecam ſeniorem lib.* 2. *declamat.* 5. *ſed aptior fors interpretatio, vt* NV. *volenti mori, & aſſerenti crudelem eſſe qui miſerum mori non ſinit; imò verò, inquiat; qui ſinit. nam mori ſemper pœna eſt, ſiue miſer, ſiue felix, qui moritur. Poſſit etiam ſic legi:* —— crudelis ille eſt interim. NV. Pœna eſt mori. *interea dum diſſuadet. & diſtinet moriturientem, crudelis eſt.* NV. *imò mors eſt ſupplicium. Verũ fatebor. nec hoc planè ſatis facit. Sic Tertullian. apolog. c.* 19. non tam difficile eſt nobis exponere, quàm enorme; nec arduum, ſed interim longum. 931 Sciat] *ipſe Hercules; qui, ſi moreris, noxiam putabit: ſi viuis expurgandi occaſionem tibi non adimis.* Sciat; *habent Moguntin. Herbipol. & Veneti tres: primi Baſileenſ. mutarunt in;* ſcias.

Vide etiam ſuprà ver. 481.

938 Iuno non auſa Herculem eſt eripere terris] *totum hoc mihi ſuſpectum, vt alieno loco poſitum.*

944 Theſſalum] *Ixionem Phlegiæ, vel, iuxta Higynum, Leontei filium: alius Ixion II. Corinthiorum rex.* 946 Vacet] *ſic o. l. tam ſcripti, quàm excuſi. cur mutatis? iubet enim earum vnam quæ labore irrito aquam hauriebant vacare: ſe obituram vices eius. Illa quæ numero deerat quinquageſima nõ vacat; nũquam apud inferos cum ſororibus forato vaſe vndas; quas perderet, repetiit.* 948 Coniux] *Medea.* Mater nocens] *ſup. Medea necat liberos.* Soror] *prius, diſcerpto Abſyrto fratre.*

958 Belias] *Beli neptis, Danai filia. Ouid.* 4. *Metamorph.*

Moliriquе ſuis lethum patruelibus auſæ,
Aſſiduè repetunt, quas perdant, Belides vndas.

ſed videſis hominum ſtultitiam: non defuêre, qui mariticidas, poſtea ducerent; quod quâ induſtriâ perfecerit Danaus, narrant Pauſan. in Lacon.

966 Titan] *Sol, Hyperionis, qui Titanum vnus, F.*

973 Si poteſt] *An armata manus tua telis ſolitis, valet arcum intendere in hoſtem? an verò arma tibi exciderunt, & imbecillam, vi morbi victis viribus, manum arcus contemnit? ſi valet manus tua tela mittere, intrepida coniux. &c. ſic Ouidius:* ——— nec quæ magis audiat arcum. *hoc eſt, quæ promptiùs & fideliùs obediat, & iuſſum vulnus infligat.*

976 Licham] *ab hoc tres inſulæ, Lichades dictæ, Straboni lib. 9. de morte eius, Ouid, 9. Metamorph.*

Sic illum validis iactum per inane lacertis
Exſanguémque metu: nec quicquam humoris habentem,
In rigidos verſum ſilices prior edidit ætas.
Nunc quoque in Euboico ſcopulus breuis. eminet altè
Gurgite, & humanæ ſeruat veſtigia formæ:
Quem, quaſi ſenſurum, nautæ calcare verentur.
Appellántque Lichan ———

978 Arcadiæ nefas] *Mænalium ſuem.* 982 Hylle] *Cornutus, antiquiſſimus ferè artigraphus*, Ymetthus, Yacinthus, Yllus, *& ſimilia, vult ſine* H, *ſcribi. Sed Eutyches orthographus lib. de aſpiratione:* Omnis vox ſeu Græca ſeu Barbara ſuum ſeruat apud Romanos, tam in vocalibus, quam conſonantibus ſpiritum, vt Hannibal, Rhenus. *quare retineo* Hyllus. 994 Alcidæ] *ſic dictus Hercules, vel ab auo Alcæo, vel* ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, *fortitudine.*

995 Nec peragens mala] *ſic excuſi m. ſ. variant. In Moguntin. eraſum quod prius, & repoſitum vt hic. lego;* nec peragens, (*ſ. iuſſa*) malè Erres, *&c.*

999 Parcant] *plures membranæ;* parcunt. *& ſic etiam Mogunt.*

1001 Quænam] *Deo laus, videor inueniſſe, quo errorem reuocē; hoc pacto:*

Quænam iſta torquens angue vipereo comam,
Tuménſque tacita ſequitur. & quaſſans caput,
Temporibus atras ſquallidis pinnas quatit?

huic ille ſecundus verſus loco natus; qui ſup. verſ. 729 cuncta interturbabat.

1005 Sedere] *hoc Iudicum. Propertius:*

Et Veij veteres, & vos tum regna fuiſtis,
Et veſtro poſita eſt aurea ſella foro.

In ſacris etiam litteris: Rex qui ſedet in ſolio iudicij. *Vide Iacob. Menochium lib. 1. de arbitrar. iudic. q. 61.*

1012 Suſtine] *Propertius:* Flumina Threiciâ ſuſtinuiſſe lyrâ.

1022 Moritura] *Trachyne ſe interfecit Deianira, non Argis, eiusq; tumulus ad radices Oetæ montis, adhuc Pauſaniæ temporibus. vide in Corinth.*

1024 Auferre] *hoc numeris aptius. iam antè docui fugere noſtrum iambos in penult. ſede. hoc ait reſtat, impedire morientem. Mox ſe reprehendens Me miſerum, inquit, ſaluâ pietate nequeo. Nam ſi matrem mori non ſino, impius in patrem cui illa mortem: ſi mori matrem non veto, matri debitā violo pieta-*

pietatem. Nil ergo ſalua pietate piè facere queo: ſed ipſa pietate impius ſum futurus.

IN CHORVM.

Commendaturus Orphei dictum, in geſta & muſicam illius digreditur; & tandem ex diuerticulo regreditur ad γνώμην omnibus rebus neceſſe emori, homini, animantibus, inanimis, cælo, ipſi morti.

1031 Threiciam chelym *cur hoc improbum? ſic Propertius,* Threiciam lyram, *vocauit. ſic o.v.l. omnes etiam impreſſi quos vidi. ſcio,* Pieriam *dici rectè. nam Schol. Apollonij;* Πιερία ὄρος Θρᾴκης, ἐν ᾧ διέτριβεν Ὀρφεύς. *ſed Pieria, Thraciæ: quare non patior illud tolli;* Threiciam. *&, reddo eandem vocem Gloſſario Latino-Græco; vbi malè ſcriptum,* Græcanicum βίθυνον. *Creticum* ἑλληνικόν. *reſcribo.* Threicium, βίθυνον. *Græcanicum* ἑλληνικόν. *docet Claudianus:* Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.

1033 Æternum] *hic ponitur pro eo, quod finem nullum habet; aliàs pro eo quod finem quidem exſpectat, ſed quem, & quando, neſcitur. vt apud Horatium lib. 1. epiſt.* Seruiet æternum. *quæ explicatio latuit erуditulos noſtri æui, non latuit D. Auguſtinum, ſic explicantem illud Exo. 21. & ſeruiet in æternum, lib. 2. locutionis de Exodo. tom. 3. & lib. 1. quæſtionum ſuper Geneſ. cap. 31. tomo 4. vbi Horatij verſum interpretatur: & fuere profectò Hieronym. Auguſtinus, Ambroſius, Oroſius, Iſidorus omnium litterarum peritiores; quam scioli quidam ſuſpicantur; quorum audacia & ſupercilium illa Eccleſiæ lumina loliginis ſuco aſpergere conantium, vix vlterius ferenda bonis & Chriſtianis auribus videntur.*

1036 Sequi fugas] *cuius, aut quas? an per* fugas, *curſum ſuum intelligit? an legendum cum quibuſdam;* fugax. *vt ſit,* Oblitúſque ſequi, fugax amiſit liquor imp. *hoc amplius placet, quàm quod coniiciebam:* Oblitúſque ſtetit fugax Amiſſo liquor impetu.

1047 Centauris obitum ferens] *quos ruina opprimit. Mogunt.* Centaurus orbiter fer. *Tres Veneti, & Herbip.* Centauros obiter ferens, *ſecum deferens dum caderet Centauros. ſed placet illa prima.*

1048 Iuxta Rhodope] *Rhodope acceſſit & ſtetit prope Orpheum auſcultatura: hoc confirmat Claudianus. ſed Marmita monuit melius legi;* Rhodopen, *vt videlicet Orpheus in Rhodope, & huic aſtiterit Athos, pro,* iuxta, *Herbipol. & Veneti continent;* victa.

1050 Suam] *Seruius ſcribit Dryades eſſe, quæ inter arbores habitent: Hamadryades quæ ſimul cum ſua arbore naſcantur & moriantur, vt nomen indicat: & Apollonius recenſens hiſtoriam Perabij & Nymphæ arbori ſuæ commorientis, vocat Hamadryadem, lib. 2. verſu 479. vbi in hanc rem multa Scholiaſtes, ex Pindaro, Charonte Lampſaceno, & Mneſimacho: idem de Hamadryadibus prodidit Heſychius; & de nymphis cum quercubus ortis teſtatur Callimachus in hymno Delio, hoc vſus argumento, quòd gaudeant, quãdo quercus copioſo imbre irrigantur; mœreant, quando coma ſpoliantur. has Latini* Querquetulanas *vocarunt, vt docet Feſtus. reprehendit grauiſſimè huiuſmodi deliria Sedulius verſibus, quorum initium:*

Arboreis alius ponit radicibus aras   Inſtituítque dapes, *&c.*

V

quod enim de Dryadibus loquatur, nomen ſuadet. δρῦς *namque non glandiferam modo, ſed omnem arborem ſignificat, propriè tamen quercum. Ideo Seneca dixit:* Quercum fugiens ſuam. *Gallorum ſapientes quia Syluicolæ,* Druidæ, *quaſi* Dryidæ *dicti.*

1054 Iuxtáque] *alludit ad illud Ouidij:*

Sæpè canes, leporéſque vmbrâ iacuere ſub vnâ,
Et ſtetit in ſaxo proxima cerua leæ.

1058 Oblita veneni] *ſoli Lugdunenſ.* mali ſui.

1059 Tænarias] *Moſchus:* ——quòd ſi poſſem
Vt Orpheus, qui deſcendit ad inferos, ſicut quondã Vlyſſes,
Et ante eum Alcides: ita ego fortè venirem ad domum
Plutonis ——

1060 Commonitos] *Moguntinenſ.* illi mitos, *ego cenſeo;* non domitos. *tales tunc, quia primus illos flexit cantu Calliopes F.*

1069 Volucres tenet] *mei libri omnes;* volucres: *& Ouidium imitatur, laudatum alias à me: & plures volucres noſter agnoſcit & alibi: Ideo mihi non placet, quod placet amico, vt ex vno cod.* volucrem *reponamus.*

1070 Nauita] *Charon, quem D. Iſidorus lib. 8. Origin. videtur confundere cum Plutone. à Charonte dicta* Charonia. *Laberius in ſtaminariis:* Tollet bonâ fide vos Orcus nudas in Charonium. *quod rectè retinuit apud Gellium lib. 16. cap. 7. Badius, etſi in explicando halucinetur, quemadmodum & Moſellanus: corrupère recentiores ſecuti Cælium Rhodigin. lib. 10. cap. 18. & lib. 12. cap. 17. Vide, ſi placet, Pet. Victorium lib. 16. var. lect. cap. 16.*

1072 Nullo remigio] *aduolante naui ſponte ſua, ad cantum Orphei.*

1066 Nec pomis] *quia famem ſitimq́ non potus aut cibi ſuauitate, ſed concentus dulcedine excuſsit.*

1087 Nata eſt] *ſic Mogunt. cum cunctis impreſsis.*

1095 Colo] *hoc repoſui. legebatur;* polo. *ſenſu nullo.*

1097 Quod natum eſt poterit mori] *Triſmegiſtus, ad Tatium,* πᾶν τὸ γενόμενον, φθαρτόν, quicquid natum eſt interire poteſt.. *Ariſtoteles lib. 1. de cœlo; omnia quæ generantur, corrumpi docet. Arrianus lib. 2. vitæ Epicteti cap. 5.* Norim ei quod natum ſit, etiam eſſe pereundum*: & multa c. 6. & lib. 3. cap. 24. Statius etiam lib. 2. Silu.*

——omnia functa
Aut moritura vides. obeunt noctéſque, diéſque,
Aſtráque, nec ſolidis prodeſt ſua machina terris.
Nam populos mortale genus, plebiſque caducæ
Quis fleat interitus? hos bella, hos æquora poſcunt,
His amor exitio eſt.
Vt ſileam morbos; hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido lethalis ſirius igni,
Hos manet imbrifero pallens auctumnus hiatu.
Quicquid habet ortus, finem timet.

1103 Libyam] *Africam. hæc Libya dicta à Græcis: & à Salluſtio apud*

Pontium Paullinum; qui locus fragmentis aliorum poteſt addi:

> Europámque, Aſiámque duo vel maxima terræ
> Membra; quibus Libyam dubiè Salluſtius addit,
> Europæ adiunctam, poſſit cùm tertia dici.

nodum ſoluit Lucanus lib. 9.

> Tertia pars rerum Libyæ, ſi credere famæ
> Cuncta velis: at ſi ventos cælúmque ſequaris,
> Pars erit Europæ —— *Arator:*
> Europæ, atque Aſiæ, Libyæque tenebitur orbis.

D. Hieronymus duas Libyas ponit, vnam Cyrenaicam (Act. 2.) alteram Aethiopicam, vſque ad meridianum Oceanum pertingens: illa prior Aegypti porta eſt, & mari Libyco nomen dedit. Hebræis Africa ſeu Libya פוט *Put, vel* פול *Pul.* 1112 Deos] *vel interpretare ſidera, more Stoicorum; vel fatere Deos Stoicis mortales.*

1114 Et mors fata nouiſſima in ſe conſtituet ſibi] *An hæc eſt illa ſententia quam Senecæ tribuit Tertullianus lib 1. de Reſurrect. carnis? ſimilis quidem, non eadem. nam illam Seneca protulerat his verbis:* poſt mortem omnia finiuntur, etiam ipſa. *patet ex Tertulliani lib. de animâ cap. 42. Porrò hoc dixit, Mortem fati dominam, poſtquam cunctis manum iniecerit, ſeipſam necaturam.* 1116 Mundum] *ſphæras cæleſtes: alioquin quomodo mundum capiant elementa eorumq́ [illegible], quæ ipſa pars mundi?*

1123 Fati] *Mogunt.* fatum. *melius alij;* fratrum. *& rectè explicant: Quis trium fratrum, qui orbem diuiſerant, Iupiter, Neptunus, Dis, capiet omnia, cùm vnum erunt omnia?*

IN ACT. IIII.

Muliebriter eiulanti Herculi ſuperuenit Hyllus. narrat matris obitum, & Neſſi dolum. his ille compertis, oraculi olim accepti memor effectus, legit mortem in Oetæâ pyrâ.

1132 Obſta nouerca] *ſic Lipſicus, peſſimè.* obſtat nouerca, *Lugdunen.* obſtat nouercæ, *Veneti, Herbipolenſ. & Baſileenſ.* obſta nouercæ. *alij: ſequor manuſc. Moguntinen. qui;* obſtet nouercæ. *polus atrâ nube horridus obſtruat Iunonis oculis, ne me morientem aſpiciat.*

1140 Patri] *Saturno, contra fratrem Iouem.*

1137 Gigas] *Gigantum etymon confirmatur, his Homericis in βατραχομ.* γηγενέων ἀνδρῶν ἔργα Γιγάντων. virorum terrigenarum opera Gigantum *& Orphei, quibus Gigantes vult natos ex Terrâ, & Cæli ſanguine; ideoq́ nomen ſortitos:* οὓς καλέουσι Γίγαντας ἐπώνυμον ἐν μακάρεσσιν

> οὕνεκα γῆς ἐγένοντο καὶ αἵματος οὐρανίοιο.

Fabulam plerique transferunt ad eos qui naturæ duci reluctantur; vel etiam qui magiſtratibus reſiſtunt & aduerſantur, quos Cicero lib. 3. de legibus, retulit, Platonem laudans auctorem. reprehendit Ciceronem Victorius lib. 13. var. lect. cap. 9. quaſi alia mens Platonis: ſed arbitror Platonem id voluiſſe, vt indicant eius verba, à Turnebo in Comment. ad eum Ciceronis locum, adducta. Macrobius lib. 1. Saturn. c. 20. Quid aliud fuiſſe *(Gigantes)* creden-

dumeſt,quàm hominum quandam impiam gentem, Deos negātem, & ideo exiſtimatam Deos pellere de cæleſti ſede voluiſſe: horum pedes in draconum volumina deſinebant;quod ſignificat,nihil rectum, nihil eos ſuperum cogitaſſe, totius vitæ eorum greſſu atque proceſſu in inferna mergente. *mallem*; vergente. *Ouid. lib.5. Faſtor.*

Terra feros partus, immania monſtra Gigantes
  Edidit, auſuros in Iouis ire domum:
Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues.

in Metamorph. ———cùm centum quiſque parabat
Iniicere anguipedem captiuo brachia cælo.

Seuerus, in Ætnâ:

His natura ſua eſt aluo tenus; ima per orbes
Squammeus intortos ſinuat veſtigia ſerpens. *Sidonius Apollinaris:*
Non hîc terrigenam loquar cohortem,
Admixto mage viuidam veneno;
Cui, præter ſpeciem modo carentem,
Angues corporibus voluminoſis
Altè ſquammea crura porrigentes
In veſtigia fauce deſinebant.

ex his intelliges pleraque è Gigantomachiâ Claudiani, & cur Seneca in Medea de Typhæo dixit: Membra qui diſcors tulit. *Alcymus Auitus Archiepiſcopus Viennenſ. egregius poëta, lib. 4. de Orig. mundi, hæc omnia, quæ de Gigantibus produntur, turris Babyloniæ ædificatoribus adaptat:*

Tempore quin etiam peccatrix terra ſub ipſo
Nutribat ſæuos immania monſtra Gigantes;
Nec tamen effari ſolitum, quo ſanguine cretos:
Communi cunctis ortum de matre ferebant:
Qui genus,vnde patres,prohibent arcana fateri.
Si ſpeciem quæras; humani corporis illis
Plus vultus,quàm forma fuit. ſic linea membris
Conueniens hominem monſtrabat, diſſona molem.
Quapropter deinceps commentis Græcia fictis
Dedecus infandum maſſis informibus auxit,
Et portentoſis deſcripſit corpora membris;
Pubetenus cum forma viri, cùm corporis ima
Supplerent vaſti mixto pro crure dracones;
Artus ſemihominum,patulis qui faucibus, imo
Integros viuóſque homines,crudo ore vorarent.
Tunc etiam aiebant diro terrore Tonanti, *&c.*

Arcana; quia diſſentiunt patres ex angelorũne an virorum concubitu geniti. neq. id,tunc ſaltem, definitum.

& paullo pòſt:

Montibus impoſitos nec enim fas credere montes.
Hoc tamen & deinceps illos tentaſſe putabo;
Qui coctos lateres, lentóque bitumine iunctos
In ſublime rati manibus ſic poſſe ſuperbis
Suſtolli, *&c.*

alia habes, diuerſa ab his, apud Pierium lib. 16. & lib. 25. Hierogliph.

1154 Inarimen] *ſunt qui Virgilium & ceteros loqui velint de quadam inſula in ora Campaniæ, quam prius Pythecuſas vocabant, de qua Suidas, Harpocration, Strabo. Pherecydes apud Apollonij Scholiaſt. lib. 2. prodidit eam Typhæo impoſitam, idq; Latini poëtæ, vt hic noſter, ſequuntur. Quod ſi verum, errauit Ouidius lib. 14. Metamorph. Inarimen, Prochytan, Pythecuſas, tres inſulas faciens. Vide Turneb. lib. 20. Aduerſ. cap. 8.*

1160 Stadia] *ſic pro;* ſtagna, *Mog. Herb. & tres Veneti. primi Baſileenſ. mutarunt.* 1161 Trepidis] *non cecidere Solis equi, nec illis excidit Sol; alioquin periiſſet dies. ſed trepidarunt ſonipedes, titubauit currus, ideo ferè decidit Phœbus. quid opus (ferè dixerã labi)* lapſis *reponere? quatuor mei m.ſ. & ad vnum excuſi;* trepidis. *verè bonum: hoc, bonum: ſed & germanum.*

1163 Per meum] *Sophoclæis Ciceronis, ſeu Attij explicatio addita ſufficit, etſi non ad verbum. Euripidis, iſta ſunt;*

——neque ab oculis
Exſtillaui guttas, neque arbitrabar
Eò rem venire poſſe vt ora rigarem lacrymis.

1165 Inſtar] *nónne melius* inſtat. *Non imminet nec ingruit iam iam obruturum me latus abrupti montis.*

1166 Gigas] *ſic ad vnum libri omnes. & fruſtra ſunt qui;* Gygen *ſubſtituunt. imitatur enim Sophoclem, cuius ego iam olim & Attij verba in aduerſar. exhibui. Et ſic ſuprà* Ne quis Gigas Theſſalica, *&c. an &* Gygẽ *eo relegent. miſerum qui tot incommodas ſedes ſubire cogitur. ſup. ver. 167.* Gyges *legendum ſatis fusè docui quondam adoleſcens; & illud etiam Apollodori codicem mendoſum videri. Nec vidi qui illic;* Gyas, *ſubſtitueret. videsint quibus hoc aſcribant; quos non nominant, ſed ſuggillant; ne quid per calumniam.* 1169 O miſera virtus] *Dion:* Ipſe etiam ad mortem confugit, altáq; voce recitato Herculi iſtos dicto. O infelix virtus! itáne, cùm nihil quàm nomen eſſes, ego te tanquã rem aliquam colui, cùm tu fortunæ ſeruieris. *cuius etiã Zonaras meminit li. 2. & quod paullo aliter refert Plutarchus initiò lib. de ſuſpicione. Lege Pet. Victor. li. 23. var. lect. c. 2.*

1179 Potuiſſem mihi] *Herbip. & Veneti;* potuiſſet mihi. *Mogunt.* potuiſſe. *quidam reponit,* potuiſſem, hei mihi, Iunonis odio. *Senſus: Vtinam mi miſero licuiſſet Iunonis odio occumbere. Suſpicabar;* prodeſſet mihi.

1175 Femina] *Ouid. 9. Metamorph.* Túne meæ necis auctor eris?

1181 Sed nimis] *Moguntinenſ.* ſi nimis.

1183 Amazon] *Titinnius, auctore D. Iſidoro, Amazones, vocat* Vnimammas. *hinc Plauti;* Vnimammia.

1185 Quid tale] *Moguntin.* ſcelere. *fors an ex;* ſimile.

1187 Exceſſit] *ſic etiam Moguntinenſ.*

1188 Ferebas] *ægrè quidem, ſed ferebas tamen; non malè ſic connectitur: nec mihi nexus ſuadet vllam nouitatem.*

1193 Centauris] *quo tempore in Pholoë monte eos vel occidi, vel profligaui. narrat Polyænus in Stratagem. & Diodor. in Biblioth.*

1194 Vinctus] *ſic tres m.ſ. & Lugd. ſed Mog. Herb. Ven. Baſil.* victus.

1196 Tunc] *Mogunt. Herbip. Ven.* nunc.

1199 Pro feræ] *Moguntinenſ.* ô feræ.

1210 Monſtriferum] *ipſi potius toti monſtrum Titanes. malè Mogunt. & Eguian.* mortiferum. *placet;* montiferum.

1216 Eheu quis intus] *legunt ex manuſc. ſuo:*

Heu qualis intus Scorpius quis feruidâ
Plaga reuulſus. *placet, niſi quod retineo;* plagâ reuerſus, *cum ceteris omnibus libris, quia ſemel tranſlatus è terrâ in cælũ, nunc putat rediiſſe in ſolum.* 1222 Primam] *aliàs;* primum. *in ſequ. verſu placet emendari;* latus. *ſtatim enim dixerat, ardere iecur.* 1230 Fateor] *cui mala maxima ſemper exilia, minuta, contemtibilia videbantur.*

1233 Lacertis] *ſic teſtantur interfectum Theocritus* εἰδ. 26. *Euripid. in Herc. Fur. & Apollodor. lib. 2. Biblioth. errant pictores, qui Herculē manibus leonis os deducentem pingunt. Aduertit Pet. Victor. lib. 4. var. lect. cap. 22.*

1235 Detulit] *Moguntinenſ.* retulit. *Eguian.* abſtulit. *alij;* detulit. *quidam, quos ego non vidi;* depulit.

1238 Calpe] *Calpen montem Paullinus* bimarem *vocat. deſcribũt Strabo lib. 3. & Mela in deſcript. Hiſpaniæ. Eſt & vrbs Calpe Straboni ibidem, quam in Itinerario Antoninus docet à Carteia diuerſam.*

1241 Oppoſui] *de præpoſitione,* ob, *tradit Papirianus, ſequente vocali vel* u, *vel* i. *quando habent vim conſonantium, vel littera* r, *ſemper integram manere; ſin verò* f, m, p, *ſequantur, tunc* b, *in illas ipſas migrare, vt* obeo, obuius, obiicio, obruo; offulgeo, ommuteſco, oppono.

1243 O vires prius in me ſepultæ?] *aliquis his verbis ſenſus. ſed quanto melior ex caſtigatione Lipſij.* Vbi vires priùs in me? ſepultæ. *ſubaudi; quæ priùs erant in me.*

1246 Credetur] credatur *Mogun. primis editionibus totus verſus deeſt.*

1258 Effera es] *Moguntinenſ. Herbipolenſ. & Veneti;* es effecta. *quare ſcribo:* Quæcunque peſtis, ſæua quæcunque es fera.

1259 Palam timeres] *nõ auderes aperto me Marte aggredi. in ipſis viſceribus lates & crucias. rectè ſe locus habet. deprauãt, qui;* timori es, *ſupponũt.*

1262 Simile] *inuictum, indomitum, inſuperabile.*

1267 Vidit] dedit *Moguntinenſ.*

1269 Et ante omnes] *hoc eſt, & coram omnibus, in cunctorum etiam oculis oculos meos prima lacrymari coëgiſti.*

1270 Abſtuliſti] *eripuiſti, extorſiſti.*

1270 Durior ſaxo & chalybe] *Moſchus de Hercule, dixit:* ex ſaxo aut ferro animum *habere* fortem in pectore. *Ennius Andromacha:*

Sed quaſi ferrum aut lapis dura'ſt,
Rarenter gemitum conatur.

Ouidius in epiſt. Ariadnæ:

Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Vt te non tegeres, pectore tutus eras.

Illuc tu ſilices, illuc adamanta tuliſti:
Illic, qui ſilices Theſea vincat, habes.

Tibullus lib. 1. *Eleg.* 2.

Flebis, non tua ſunt duro præcordia ferro
Vincta, nec in duro ſtat tibi corde ſilex.

1272 Extulit] *quidam*; extudit. *in eodem carmine pro* rictus, *nonnulli libri, in quibus Danielis*; ritus.

1273 Pro rector] *Mogunt.* proſpector. *emendant*; prò rector.

1279 Parrhaſio axe] *axe plauſtri ſeptentrionalis. quod agit Bootes; Calyſtho in vrſam conuerſa fuit, ſeu plauſtrum. A Parrhaſiâ vrbe Arcadiæ; quam Pelaſgus Neſtoris filius ædificauit, & in honorem Parrhaſi Lycaonis F. nominauit, teſte Charace lib.* 1. *Chronic. tota Arcadia dicta Parrhaſia. Itaque* Parrhaſio, *hoc eſt, Arcadico, propter Calyſtho. vel quia potius videtur* axis *pro ipſo tractu & ora poni*; lentior, *opponitur* duriori. *tam durus, inquit, quam ipſæ rupes Arcadicæ. vide inf.* 1557. 1278 Gethico] *Thracio. nam poëtæ Getas cum Thracibus confundunt. oſtenſum ſuperius.*

1283 Reſoluit] *à niuibus ſumta metaph. ſicut ſolis tepor niues in aquam. ſic luctus fletũ reſoluit in lacrymas, ita ſi cum Mogunt. & m. ſ. legas*; luctus. *ſin cum impreſſis*; virtus. *mens iſta; ſæpenumero fletum ipſum fluere paratum, abſumit virtus, & robur animi abſorbet. Vereor ne quid mendi ſubſit; nam quidam lib.* & lætum virtus ſæpe reſoluit. *alij* fletum vir. ſ. reſ. *alij* fletũ luctus ſ. r. 1286 Vincitqne faces] *ſic Lipſienſ. plerique*; vincitque (nefas) ſolis aduſti glaciale iubar.

1287 Glaciale iubar] *ſplendor in glaciem induratarum niuium vel aquarum. miram duritiem niuium. quam calor ſolis nequeat diſſoluere: facilè credãt qui cryſtallum exiſtimant tenuiſſimarum aquarum glaciem concretam, vt Seneca lib.* 3. *Nat. quæſt. cap.* 25. *ſed cryſtallo multum terrenæ ſubſtantiæ ineſſe crediderim, cum Platone in Tymæo; & mineralibus adſcribendum, cum Theueto lib.* 5. *Coſmograph. cap.* 8.

1291 Implicaret] *hoc Daniel repoſuit, prius legebatur vt adhuc in Mog. Eguiano. Herb. primo Veneto, & Lugd.* explicaret, *extenderet, & porrigeret. placet tamen magis,* implicaret, *circumuolueret, amplecteretur, quod ſerpentũ.*

1300 Non minus verum mihi] *optimè reponunt*; cælum. *potui (ait) cælũ mihi vindicare æquè atq; Gigantes. robore præſtiti, non ceſſi audaciâ. retinuit pietas. dum patrem puto; quæ tibi ſorte obtigit, partem non eripui.*

1313 Tantum] *tamtus & quamtus,* m; *debent habere medium, vt tam & quam auctores Cæſellius, & Cornutus.*

1 Ex parente] *patre. Pallas ex ſolo Ioue nata ſine matre, quare εὐπατέρειαν καὶ ἀμάτεραν vocant, Latini patrimam. Catullus:*

Qualecumque, quod ô patrima virgo
Plus vno maneat perenne ſæclo.

1324 Subtrahitis] *Papirianus cenſet,* ſub, *quando præcedit* m, f, p, *tunc* b, *in eas conſonas mutare,* ſummitto, ſuffero, ſuppono: *ſequentib. verò* c, t, *in* ſ, *migrare, vt* ſuſtineo, ſuſpicio. *dicendum ergo foret,* ſuſtraho; *niſi vſus repugnaret.*

1325 Ita nulla] *Moguntinenſ.* iam nulla. 1332 Si me] *hoc perperam. Lipſienſ. cùm legeretur in omnibus excuſis & calamo exaratis;* Ni me.

1333 Excipite] *eripite. ſæpe enim hoc ſignificat.*

1330 Ingrate] *Sophocles*:

O gens nimis ingrata Pelaſgi,
Vbi nunc eſtis?
Veſtri dum ego æquora turgida pelagi,
Dum nemora altis obſita ſiluis
Omnia purgo: pereo infelix.

1337 Corde anhelanti] *cor per arteriam venoſam, aërem refrigerantem, quem pulmones miſère, recipit, teſte Ariſtotele lib. 3. de partib. animal. quare cùm ſuperius dixerit pulmones vi veneni exaruiſſe, profectò conſequebatur, quod ſubiungit, æſtuantis cordis ſuſpirium: & quaſi ſuffocatio.*

1339 Spiritus fugiens meo legatur ore] *ex veterum conſuetudine, apud quos proximiores parentes, eorumq́ defectu, vt quiſquis amicior, exſpirantem deoſculabantur, & corpus corpori, vultum vultui imponebant; quaſi excepturi ore fugientem animam. meminit moris Alexand. ab Alex. lib. 3. Genial. c. 7. ſed non probat. id præſtabo. Cicero, de Suppliciis in Verrem:* Filiorum ſuorum ſupremum ſpiritum ore excipere liceret. *Virgil. 4. Aeneid.*

——& extremo ſi quis ſuper halitus errat
Ore legam—— *quo loco Donatus.* hoc dixit quia hunc cariſſimi colligere ſe poſſe àrbitrantur. *Ouidius Carm. de morte Druſi*:

At miſeranda parens ſuprema nec oſcula fixit,
Frigida nec mouit membra tremente ſinu;
Non animam appoſito fugientem excepit hiatu,

& mox à filio mater hoc officium requirit:

——excipias hanc animam ore pio.

Quinctilianus ſenior declamat. 6. Non morienti pater aſſedi, non ægri caput molliori ſede compóſui, non fatigatum latus mutaui, nō ſpiritum excepi. *apud Iuſtinum lib. 23. vxor Agathoclis, ait:* ſe nec inuitam periculo ſpiritus ſui empturam, vt extremos viri ſpiritus exciperet. *Denique tria teſtimonia inuenies apud Statium lib. 2. Siluar. Epiced. in Glaucū. lib. 5. Pietatis in Priſcill. & lib. 5. Thebaid. verſu 52.*

1342 Stelligera] *Moguntinenſ.* ſtellifera.

1344 Vmbræ ſimile] *dilapſa membra. neſcio quid illorum reſtat vero corpori diſſimile, vmbræ corporis ſimile; quod eſſe videatur, non ſit. Non video cur hoc damnes.* 1357 Credo] *alij;* crede.

1360 Lemnos ardens] *Lemnos Aegæi maris inſula Vulcano ſacra, de qua multa Valerius lib. 2. Argonaut & Statius lib. Thebaid. crebra eius incendia, fumoſum, nigrantemq́ aërem deſcribentes. ſunt, qui veterum quoſdam ſecuti, putent etiam vocari, Aethalen, Hypſipilæan, Berenicen, Macrim, & Chium. neſcio an rectè. nam, quod ipſi non diffitentur, Liuius libro 37. Chium, Aethaliam, & Macrim, totidem diuerſas inſulas facit; & Dionyſius Periegetes Macrim & Chium à Lemno apertiſſimè diſtinguit. Vulcani offici-*

officinam in Lemno ponit Cicero lib. 3. de Nat. Deor. Ex hac adfertur terra illa nobilis, quam ſigillatam *vocant, de qua multa Thenetus lib. 8. Coſmograph. lib. 11. & meminerat olim Myrſilus lib. 1. Lesbicorum, teſte Natali lib. 2. Mytholog. cap. 6.*

1360 Inferni poli] *alij*; ignifera. *mallem*; igniferi. *ſi* inferni, *non probum: ſed nondum video mentem. quæ hæc plaga ignifera poli, vel igniferi poli, quæ vetat flagranti currere diem in zona? intelligitis Critici? relinquam* inferni, *donec vos extricetis. ſenſus interea; Quænam hæc tanta vis caloris, & inteſtinæ flammæ? quam non æquet vel ignis Siculæ Aethnæ pluuias abſorbens; vel fornaces Vulcani, qui in Lemno; vel ipſe Pyriphlegethon, aut alia plagæ illius inferorum incendia; quæ (vt maius lumen offuſcat minus) ita illæ æſtu ſuo ac tenebris arcent, vel opprimunt radiatum iubar ſolis; impediunt ne in plaga illa & tractu ardente ſol ſuas queat vires exercere. Tantos ibi ergo calores, tam denſis mixtos tenebris, eſſe ſignificat; vt Solis Meridiani lumen refutent.* Zona] *non vna ex quinque, ſed inferorum territorium.*

Flagrante] *ignibus, quibus noxij puniuntur.*

1362 Pro comites] *ſuſpicor librarios, verentes ne* ô, *non poſſet non abſumi, pro eo ſæpe in his fabulis obtruſiſſe,* prô, *vt ſuperiùs paullo antè verſu 1199. nunc multo aptiùs:* ô comites.

1364 Terris Oceanus maior] *quia putabant mare tellurem circumcingere, quæ fuit opinio Ariſtotelis in lib. de mundo ad Alex. Q. Metelli & Cornelij Nepotis apud Melam lib. 3. cap. 5. vide inf. Oedip. verſu 504.*

1370 Herculem] *Sex. Empyricus lib. 8. contra Mathemat. pag. 261. ſcribit Herculem prius vocatum Alcæum, ſed Herculis nomen ſibi vſurpaſſe, quia is eo tempore Deus exiſtimabatur. Vnde & famam viguiſſe, Thebis olim inuentam propriam Herculis ſtatuam, cum hac inſcriptione:* ALCÆVS AMPHITRYONIS AD GRATIAS AGENDAS ALTERI.

1377 Scythia Gementem] *mallem profectò,* Scythiâ gemẽte. *etiamſi duri illacrymaſſent Scythæ, non tamen ego.*

1380 Athos] *de hoc monte nos tam nonnulla. vide Stephan. & Apollon. 1. Argonaut. & Adag.* Athos adumbrat terga Lemnij maris.

1382 Fulmen excipiẽs] *quia* feriunt ſummos fulmina mõtes, *Athos verò celſiſſimus: multo Mimas humilior, minúſque noſtro in ore, etſi aliquando. omnes manuſcr. quos vidi, & omnes excuſi hunc verſiculum purum & germanum deputant.*

1388 Hinc & taurus] *flagitante verſu, reieci* τὸ &.

1389 Quidquid furit] *imo (retractare non pudet) etiam Lugdunen. & plures omnino excuſi, nonnulli etiam, ſed pauciores m. ſ. habent;* furit.

1390 Solum quoque ingens] ſolúmque ingens, *Moguntin.*

1392 Excutient] *Moguntin.* excutiant.

1396 Sed] *principiò Latini,* ſedum; *deinde;* ſet, *tandem* ſed *vſurparunt, vt docent Phocas & Victorinus.* Dura ſeries operis] *retineo. ſed quid ſibi volunt quædã exemplaria in Lernam cogitatione defixa? Mog. enim;* ſed durus ſerpens operis. *Herbip. & Veneti quidã;* durus ſerpens ophis.

1397 Fauet] *ſic Baſileenſ. & Lipſienſ. non malè.* fouetur *Moguntinen. reijcule.* fouet, *Herbipol. & Veneti.* fauet *plerique omnes m.ſ.*

1399 In orbe] *alij lib.* In orbe veniat, veniat huc. *orta hæc varietas, quia in quibuſdam manuſc. tantùm;* In orbem veniat huc aliquis mihi. *vnde typographi, tibicinem addidere carmini, alij alium.*

1400 Hei mihi] *Pintianum exemplar:* Eſt mihi ſenſus quoque excuſſus. *mendoſè* 1401 Nimius impulſus] *vet. excuſi;* nimis impulſus. *legebam:* nimius impulſu. 1407 Meruit] *rectius etiam in Eguian. & Mogunt. & Herbip. & Venetus tribus;* meminit.

Alcmene] *Scribit Victorinus lib. 1. veteres nunquam c, & m, coniunxiſſe, vſque ad Iulium Cæſarem; qui primus* Alcmæon, Alcmena, Tecmeſſa; *quos priùs,* Alcumenam, Tecumeſſam, Alcumæonem, *ſcribebant. Cariſius lib. 1. vult dici Andromacha, Alcmena, Danaa, &c. omnia in a, quia Græcè tantummodo in e, producto.*

1414 Gnatum] *teſtatur Victorinus, veteres ſcribere ſolitos* gnatus, gnauus, *& ſimil. Theodoſij verò Imp. tēpore cœpiſſe tolli g. & dici* natus, nauus.

1417 Pro cap. ſcelerū dolor] *iuuarim interpunctione;* pro capax ſcelerum! dolor! *deteſtatur diem ſeu lucem vt acerbam, & capacem ſcelerum. mox erumpit in exclamationem. qualis illi frequens, nefas! ſcelus! & ſimiles. omnino non auſim ſine librorum auctoritate aliud verbum ingerere.*

1422 Eripiet] *Sophocles:*

——eò iam redactus eſſet, vt
Parente ſeſe vtroque momento breui
Videret orbatum ——

1425 Compeſce] *Sophocles.*

—— tace filij. *Item:*
Sed tu querulas comprime voces.

1426 Nato ſimilis] *Moguntinenſ.* fato *ſimilis, rectè. omnes tamen reliqui mei codices ſcripti;* nato. *& ſic omnes editiones quas vidi veteres (præter Badianam) ſic tres Veneti, ſic Herbipolenſ. ſic Baſileenſ. ſic Complutenſ. Lipſienſ. & ſic legêre olim Gellius & Daniel.*

1428 Laſſam] *Moguntinenſ.* lapſam.

1431 At inter] *Eguian. & Mogunt.* aut inter, *& ſic excuſi multi.*

1435 Generum] *Heben mihi deſpondet. vide Heſiod. in Theogoniâ.*

1436 Nitentem] *Herbipolenſ. & Veneti;* intentam. *hinc ego, etſi;* nitentem. *non improbem: ſuſpicabar,* micantem, *vel* patentem.

1437 Zonam] *torridam. de hac & aliis Eratoſthenes:*

πέντε δὲ οἱ ζῶναι περιηγέες ἐσπείρηνται.
αἱ δύο μὲν γλαυκοῖο κελαινότεραι κυάνοιο,
ἡ δὲ μία ψαφαρή τε καὶ ἔκπυρος οἷον ἐρεϱή,
τυπτομένη φλογμοῖσιν ἐπεὶ ῥᾶ ἑμοῖραν ἐπ' αὐτὴν
κεκλιμένην ἀκτῖνες ἀειθερέες πυρόωσιν·
αἱ δὲ δύω ἑκάτερθε πόλοιο περιπεπηγυῖαι,
αἰεὶ κρυμαλέαι, αἰεὶ δ' ὕδατι μογέουσαι.

Quinque autem zonæ rotundæ circumuoluuntur,
Duæ quidem glauco ſunt obſcuriores cyano:
Vna verò ſabuloſa torridáque & rubens,
Verberata flammis, quoniam eam partem
Sibi ſubiectam perpetuò ardentes radij torrent.
Reliquæ duæ, ad vtrumque polum extenſæ,
Perpetuâ torpent glacie, pluuiiſque grauantur.

hunc ergo imitatur noſter, & ſentit non habitari, nimio calore cuncta exurente. contrarium conſtat experientiâ, & nauigationibus Hiſpanorum. qua de re conſule Albert. Magnum lib. de Natura locor. diſt. 1. cap. 6. Contarenum Cardinalem lib. 2. de elementis, Clauium noſtrum Commentar. in Sacroboſci ſpheram. de zonis, ex antiquis, egêre Cleomedes in ſphera, & lib. 1. Meteor. Ptolomæus in Quadrig. tract. 2. Strabo lib. 1. & 2. Cicero in Somn. Scipion. & ibi Macrob. lib. 2. Firmicus Aſtrolog. lib. 1. cap. 4. & vlt. Plin. lib. 2. cap. 70. Capella lib. 6. Virgil. 1. Georg. Tibullus lib. 4. Eleg. 1. Ouid. lib. 1. & 2. Metam. aſcribam ſolum fragmentum Varronis, à me numeris redditum:

Mundus domus eſt maxima rerum,
Quam quinque altitonæ fragmine zonæ
Scindunt; per quas limbus pictus
Bis ſex ſignis ſtellimicantibus
Altus in obliquo æthere, Lunæ
Bigas acceptat.

adduxit Turnebus lib. 20. Aduerſar cap. 29. ſed longè aliter.

1440 Deducor] *ſubitò deijcior. Cicero pro Cæcina,* deduci fundo.

1441 A leto] *à morte. vett. excuſi;* à lecto. *& exponunt ab Hebes coniugio. ſincerius m ſ. quidam;* à cælo. *& rectè exponit Lipſius.*

1445 Hanc vocem] *ſcilicet* (cogis fateri.) *nam quis Herculem queat cogere? aut quis tantus dolor cui ſubcumbat Alcides? qui aliò amandant, hunc ſenſum non ſensêre. Nec mihi liquet, cur Hyllo tribuam. quid enim in Hylli verbis, quod fateri cogatur? an quòd minas Herculis diras vocarit? & quam vocem iubet illum occupare? an quod de ſummo labore dixerat? ſed prius illud parum Latinum, fateri, pro dicere ἁπλῶς. poſterius verò ſubfrigidum.*

1446 Hylle] *de huius robore quædam Pierius lib. 1. Hieroglyph. ab eo deſcendiſſe reges Aegypti Ptolomæos docet Satyrus in hiſtoria Alexandrinâ apud Theophilum lib. 2. ad Autolicum, vbi tamen in Græco contextu nomen Hylli mendoſum.*

1448 Quale] *vett. excuſi,* quare. *Moguntinenſ.* quas.

1456 Suo] *Sophocles:*

Ab alio nemine, ſuâ ipſa concidit interempta dexterâ.
HER. Heu cur meâ non occidit illa dexterâ

1467 Extulit] *ſic Mogunt. ceteri;* expulit. *num ſcripſerat;* expuit.

1470 Habet] *ſatis eſt ſic exponit Non. illud Virgilij:*

Hoc habet, hæc melior magnis data victima diuis. *& ſic exponere debuit illud Terentij Andr.* certè captus eſt, habet. *Apud Sophoclem*

Hercules: Hei mihi, miſer perij, perij ego funditus,
Lux fulget hæc nouiſſima hei mihi,
Video.

1274 Perempti] *Sophocles:*
—— olim à patre hoc ſummo Ioue
Oraculum accepi: ſuperſtitis Herculem
Nullius occiſum manu iri: vitam ei
Apud inferos Stygij incolam Orci aliquem fore
Qui ei eriperet.

1475 Olim] *ſic Tacitus Annal.* 15. Quod ad omina ſui exitus *olim verteretur.* 1480 Hunc] *Moguntinenſ.* hanc.

1485 Herculea] *vni manuſc. totus verſiculus deeſt:*

1487 Inclytum] *inſpice Aduerſar. olim à me hæc reſtituta comperies: alij eodem modo, ſed occupatum.* Regnúmq.] *totus hic verſus deeſt Venetis.*

1499 Nox] *duplicata ad me gignendum.*

1504 Quamquam Iupp. credi] *Moguntinenſ.* quicquam. *N.* quamquam. *ceteri excuſi;* quoque. *mallem, ſi libri ſuffragarentur;* tantum. *vel credi pater meus gaudet, etſi non ſit.*

1505 Meis] *mihi impenſis, pro me fuſis.*

1507 Tale Iuno peperit] *ſic om. cod. quos vidi, ſiue à typographis vulgatis, ſiue à librariis deſcripti. ſed alij ex ſuo lib. reponunt:* Quid tale genuit, peperit. *quia deſignari tantùm Iunonem elegantiùs videatur. Diſplicet mihi illa inutilis repetitio,* genuit, peperit. *an quæ peperit, non genuerat? quid addit altera vox alteri, quoad ſententiam? Efficaciùs etiam hæc dicentur, ſi nomen exprimatur, quàm ſi deſignetur.* 1510 Perage] *Mogunt.* perge.

1530 Tuus comes] *Herbipol. Veneti, Baſileenſ. Lipſienſ.* veſter. *Moguntinenſ.* noſter. *Pariſienſ. & Lugdunenſ.* tuus.

IN CHORVM.

Herculis mortem & luget, & mundum conſolatur prædicens Deorum numero adſcribendum; Iouem quoque precatur vt mundi vindici ſublato ſufficiat alium, vel deſinat feras & monſtra producere.

1516 Radiate Titan] *Attius:*
Dextrorſum orbem flammeum radiatum Solis liquier curſu
Nouo. *Item:*
—— oculis poſtremùm lumen radiatum rape.
Papinius: Sidereique orbes radiatáque lumina cæli.

1518 Laſſa] *quo incipiente calorem fundere, equos Luna defatigatos nocturno penſo diſiungit.* Bigæ] *Vide Hippol.* 311. *porrò ſic ſingulario numero Liuius lib.* 28. *penatem, Pacuuius plagam, Horatius Quiritem, Plinius & Macrobius groſſum dixere.*

1525 Vnde non vnquam] *Philetas Cous:*
—— iter feci ad inferos,
Per quod nullus retrò viator rediit.

1526 Quos nubes radios ſequantur] *nō illud lucidum iubar, quo mundus amœnatur, ſed nubilam faciem; qualis quando pluuias attrahis, & nubes quaſi conuocas, quæ grauidatæ, in imbres diſſoluantur.*

1522 Plauſtro] *has ſeptem ſtellas docent ab Homero & Græcis* ἅμαξαι *dici, & propinquum ſidus* βοώτην; *illas à Latinis* ſeptem triones *vocari, à boum ſimilitudine, quia Romani olim boues terræ cultores*, triones, *quaſi* teriones *nominabant: ipſæ verò ſeptem ſtellæ ita locatæ ſunt, vt ferè duos trigonos faciant, & quandam cum Boote axis vel temonis ſpeciem exhibeant. ita Varro lib. 6. de Ling. Latina, & Gellius lib. 2. cap. 21. de his Ennius, Iphigenia, vt N. emendat:*

Quid nocti videtur? in altiſono
Cæli clipeo temo ſuperat
Stellas, ſublime etiam
Atque etiam cogens noctis iter.

1530 Alium] *quando futurus alius, vir æquè fortis, qui tyrannos & monſtra tollens, tanta terrarum orbem celeritate peragret, vt Sol eius ægrè veſtigia ſubſequi videatur. ait* Alium Herculem. *quia hoc nomen omnibus viris ſtrennuis tribuebant, vt docet Cælius lib. 6. antiq. cap. 7. Sex Cicero, at Varro quadraginta tres Hercules nouit; omnium geſta vni huic aſcribi ſolent.*

1537 Durior terris Helices] *hoc eſt quod ſup. dixit:* Nec Parrhaſio lentior axe. 1543 Immenſas] *Eguian.* intenſas. *non placet.*

1556 Aeacúmque] *Herbipolenſ. & Veneti;* Aeacóſque.

Geminos] *Rhadamantum & Minoëm.*

1557 Fata diſcernens] *Mogunt. vt alij mei manuſcr.* facta diſcernes. *quod placere, aliàs ſignificaui. Iudicum enim facta reorum diſcernere, & pro factis inſligere pœnas: quas ſi* fata *vocari contendis. eſto. parum refert. vide inferius verſu* 1988. *quæ ex Stobæo.*

1561 Fatis] *perperam Lugdunenſ.* factis. *ceteri omnes* fatis. *dixit enim alibi:* Iratis Diis non licuit eſſe.

1563 Locum virtus] *Scipio apud Ciceronem 6. de repub.* Omnibus qui patriam conſeruauerint, adiuuerint, auxerint; certum eſſe in cælo ac definitum locum, vbi beati æuo ſempiterno fruantur.

1565 Tepido] *Moguntinenſ.* rapido.

1568 Recepto tu. Alcide] *Mogunt.* recepti tutus Alcidæ.

1570 Leone] *quem in Hemeâ præfocauit.*

Cancro] *quem ſimul cum hydra ſuſtulit.*

1581 Fretum] *amittet mare ſalſuginem; quam, cùm terreo multo ſit commixtum, nequit in totum deperdere. hinc pendet ſolutio problematis attributi Alex. Aphrodiſæo lib. 1. Problem. 53.*

1583 Ponto vetito] *cauſam cur nequeat mari mergi veriorem putant; quia circulus Arcticus altior eſt noſtro Orizonte, ideo ſidera illa Arctica nobis nequeunt occidere. vide Brodeum lib. 5. miſcell. c. 25. & inf. Thyeſt. 472.*

1588 Habeat nec vlla] *Moguntinenſ.* habeat, nullâ *aſſentior legenti;* Horreat nulla.

Qui poteſt] *hoc eſt, quo pacto poteſt. ſed melius Lugdunenſ. & Herbip.* cui poteſt. *quamuis;* qui, *ſit in Venet. Baſileenſ. & Lipſienſ. Moguntinus:* qui putet ſolum, *&c.* poteſt eſſe, *pro* eſt. *ſumitur. vide Canteri nouas.*

1590 Intenſum] *lego ex Mog. Herbipol. & Venetis;* impenſum.

1593 Ecquid hoc] *alij;* en quid hoc: *quidam;* Hem quid. *nonnulli,* heu quid hoc. *Secutus ſum Herbip. vnum Venetum & Lipſienſ.*

1593 Mundus] *cælum.* 1597 Laſſus an pondus] *refero* pondus *ad* laſſus, *non ad* titubauit. ἀρχαϊκῶς, *vt captus mentem, &c.*

Atlas] *tres Atlantes inuenio apud Seruium; primum Italiæ regem, Electræ patrem, ſecundum regem Arcadiæ, Maiæ patrem; auum Mercurij; tertium Promethei fratrem Afrum; hic dicitur primus artem nauigandi, ſpheram, & aſtrologiam inueniſſe, Diodor. lib. 4. Plinius lib. 2. cap. 8. & lib. 7. cap. 56. D. Auguſtin. lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 8. & Iſaacius in Lycophr. ideo dictus ſuſtinere cælum ab Homero 1. Odyſſ. Pindaro 4. Pyth. & ceteris: & cùm Perſeo hoſpitium denegaſſet, oſtenſo Meduſæ capite, in montem induruiſſe, auctoribus Pauſaniâ in Attic. Plinio lib. 5. cap. 1. Ouidio 4. Metam. & Herodoto in Melpome. vel ſanè ſuaſu Iunonis ferentem Titanibus auxilium, Iuppiter in montem transformauit, vt ſcribit Higyn. in fabulis cap.* 150.

IN ACT. V.

Cataſtrophe; continens obitum Herculis, & luctum Alcmenæ & Apotheoſim Alcidæ.

1610 Docuit indomita] *Mogunt. Herbip. & Veneti* indomita docuit.

1617 Fagus] *Theocritus:* vmbroſâ ſub fago.

1621 Loquax] *Sophocles:* Et multiloquæ quercus.

1622 Stat vaſta late] *ſic Herb. & Ven. quos ſequor. alij codices;* ſtat lata vaſti. 1626 Totos] *omnes. ſed amplius arridet quod Raphalengius;* totum. *quamquam parum Latina in hac fabulâ nonnulla.*

1627 Lenta mora duxit ruinam] *ipſæ ſyllabæ non verba modò denotant, quàm ægrè & vix tandem collapſa.*

1630 Diem] *hoc eſt, loca iam clara & à ſole illuſtrata. ſed Mogunt. Herbip. & Veneti;* domus. *ſuſpicatus ſum quandoque legendum:*

Volucres pererrant nemore ſucciſo nemus,
Quærúntque laſſis garrulæ pinnis domos.

vt ludat in voce nemus, primo loco ponens pro vaſtâ illâ arbore.

1635 Alternæ trabes] *alternatim poſitæ.*

1656 Anguſtum] *ſic etiam Veneti & Herb. ſimile mendum inſedit carmina Sidonij ver. 355. in Paneg. Auiti. nam legendum:* —— & anguſtus pennas non explicat aër. *Porrò cùm dicit* tollunt in aſtra, *altitudinē pyræ deſcribit. quia veteres, quo quis ditior opibus, dignitate celſior, virtutibus præſtantior, hoc illi pyram celſiorem erigebant. Virg. 4. Aeneid. de pyra Didus:* ——ſic fata gradus euaſerat altos. *vbi Seruius:* rogi pro qualitate fortunarum fiebant. *& lib. 6. de rogo Miſeni:* —— arámque ſepulcri
Congerere arboribus, cælóque educere certant. *vbi Donatus*

hoc factum ait: vt robur & meritum viri ſic appareret. *eaq; cauſa eſt cur de Patroclo Homerus:*

ποίησαν δὲ πυρὴν ἑκατόμποδον ἔνθα καὶ ἔνθα·

Fecerunt autem pyram centum pedum vtrimque.

Dionyſ. Halycarn. lib. 11. Antiqu. Rom. ſcribit milites Sicinium virum fortiſsimum ſepeliſſe, & honeſtiſsimè extuliſſe, regumq; maximũ aggeſſiſſe: aliaq; pro viribus impleſſe, quæ, in ſupremum honorem, ſtrenuis viris lex fieri iubet.

1646 Sate Pæante] *vbique noſter Philoctetem facit Pæantis filium, & heredem telorum Herculis, ſuperius*

—— læto venit ecce vultu
Quem tulit Pæas, humeriſque tela
Geſtat & notas populis pharetras
Herculis heres. *idq; prodiderunt Cicero lib. 2.*

Tuſcul. & omnes ferè tam hiſtorici quàm poëtæ quos citant Brodæus lib. 1. miſcellan. cap. 15. & Hercules Ciofanus in Ouidij Metamorph. addo Simmiam in Arâ cui vocatur idcirco Philoctetes, Trinoctis vſtor τριεσπέροιο χαύτας· *vt appareat temerè reprehenſum Ciceronem à Petro Victorio lib. 2. var. lect. cap. 14. Quod ad Briſſoniũ lib. 1. de formulis pag. 37. hæc noſtri verba de Apolline accipientem; facilè crediderim typographorum, vel librariorum errore, Apollinem pro Philoctete poſitũ. nam in virum illũ hic error non cadit.*

1650 Numquam irritas] *felicitas in eo, quòd nunquam fruſtrà iaciantur. vide dicta Herc. Fur. verſu 983.*

1658 Facem extremam] *quo rogus incendebatur. nam fax duplex, prior in nuptiis, de qua actum initio fermè Medeæ; altera in funere. ſic accipio illud Corneliæ eleg. vlt. Propertij:*

Mox vbi iam facibus ceſſit prætexta maritis. *nuptialibus.*
Item: ——— cùm ſubdita noſtrum
Detraheret lecto fax inimica caput. *funebris.*

poſt de vtraq;: Viximus inſignes inter vtramque facem. *à die nuptiarum, vſque ad funus. Fuit autem (vt exiſtimo) maritus huius Corneliæ (ſi quid ad rem) Paullus ille, cuius meminit Seneca lib. 1. de Clementia cap. 9. Funebrium tædarum præter Tacitum & Virgilium, relatos à Lazio lib. 3. comm. reipub. Rom. cap. 18. meminit, Seneca de Tranquillitate vitæ ad Serenum cap. 11.* toties in viciniâ meâ conclamatum eſt: toties præter limen immaturas exſequias fax cereúſque præceſſit. *malè lib. excuſus quo vtor,* preſſit. *Vt fax, ita & lectus duplex alter genialis, alter funebris, de quo verſiculus ille Perſij Sat. 3.* —— tandémque beatulus alto Compoſitus lecto —— *& modo citatus Propertij. de vtroque, Seneca pater lib. 6. Declamat. 6.* verſæ ſunt in exſequias nuptiæ, genialiſque lectus mutatus eſt in funebrẽ. ſubiectæ ſunt ergo infelices faces, *&c. de hoc funebri alia quædam Lazius d. cap. 18. De vtraque face inſignis eſt locus Iuſtini lib. 11.* Nonnulli facem nuptiis filiæ accenſam, rogo patris ſubditam dolebãt. *& Ouidij 2. Faſt.*

Conde tuas Hymenæe faces, & ab ignibus atris
Aufer, habent alias mœſta ſepulcra faces.

1659 Hic nodus] *ligneam tradit Seneca clauam Herculis: trinodem addunt fuiſſe & ex oleaſtro. vide Pauſan. in Corinthiac. vbi addit illã refloruiſſe. Herculis arma, varia: lanceam memorant Heſiodus in ſcuto, & Sophocles in Trachin. thoracem aureum à Vulcano acceptum, peltam à Mineruâ & gladium Apollodorus lib. 2. Biblioth. ſed ordinaria pellis, arcus, claua; & quidem hæc illi peculiaris. Vetus poëta:*

Fulmen habet mundi dominus, tenet illud apertè:
Nec datur æquoreo fuſcina tecta Deo:
Nec Mauors illum, per quem valet, occulit enſem;
Nec latet in tepido Palladis haſta ſinu.
Num pudet auratas Phœbum portare ſagittas?
Clámne ſolet pharetram ferre Diana ſuam?
Num tegit Alcides nodoſæ robora clauæ?
Sub tunicâ virgam num Deus alex habet?
Quis Bacchum gracili veſtem prætendere thyrſo?
Quis te celata cum face vidit Amor?

& alibi: Fulmina ſub Ioue ſunt, Neptuni fuſcina telum,
Enſe potens Mars eſt, haſta Minerua tua eſt;
Sutilibus Liber committit prœlia thyrſis:
Fertur Appollineâ miſſa ſagitta manu:
Herculis armata eſt inuicta dextera clauâ.

1670 Voce feminea] *D. Cyrillus:* Amans lachrymarum ſemper eſt muliebre genus. *Vetus poëta:* Fletus muliebri ingenio eſt additus.

1672 Dolor femineus] *Archilochus:*
Patientes eſtote muliebri luctu depulſo.

1674 Pellicis &c.] *prior hoc Ouidius:*
——— pellex lachrymis lætabitur iſtis.

1675 Comprime infirmum] *Mogunt. Herbipolenſ. & Veneti;* contine firmum iecur. *mallem;* contine infirmum.

1682 Illo] *tam læto & ſereno.*

1683 Tyrannus] *accipio in bonam partem, pro quouis Rege priſco more: vt Virgilius.* Pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe tyranni.
& Valerius Flaccus.
Duc precor ad veſtri, quicunque eſt, ora tyranni.
Cornelius Nepos, ſeu Probus; in Miltiade: Tyrannúſque fuerat appellatus, ſed iuſtus. non enim erat vi conſecutus, ſed ſuorum voluntate, eamque poteſtatem bonitate retinuerat. omnes autem & habentur, & dicuntur tyranni, qui poteſtate ſunt perpetuâ, in eâ ciuitate quę libera fuit. *Lucianus in 1. Phalari. ſcribit, tyranni nomen videri potiùs, quàm eſſe odioſum.* 1695 Commiſſa] *coniuncta, addita. Virgilius:*
Delfinum caudas vtero commiſſa luporum.
Manilius: Pars hominis tergo pectus commiſſus equino.
Auſonius: Scylla triplex, commiſſa tribus; cane, virgine, piſce.
Claudianus: ——— qua priſtis commiſſa viro ———

Seneca.

Seneca, Thyeſte: —— penitus premens
Iugulo manum commiſit,

1697 Vtrumque] *Oriens & Occidens.* Scythiæ genus] *Septentrio.* Ardens ora] *Meridies. ſic totum deſcribit mundum; quod vno verbo, omnis plaga.* 1701 Si ſcelera] *Moguntinenſ.* & ſcelera.

1703 Conterrent] M*oguntinenſ.* conturbant.

1710 Approba] *incertum quomodo in compoſitione,* ad, *ſcribi debeat. Cæcilius Vindex*: Si ſequatur (*au*) *F.* non eſt mutandum, vt adfluo, adfari, adfore. *Papirianus verò*; ſi ſequatur m, migrat in m. vt ammoneo, amminiculum. *Priſcianus*: ſequente g, migrat in g, vt aggero, aggregor. *Cæcilius, Cornutus & Papirianus conſentiunt etiam mutari, quando ſubiunguntur t,p,c,ſ,l,n, accedo, attuli, aſſideo, appareo, alligo, annuo.* Approba *ergo. hoc eſt, fac periculum, experire, tenta: faxo, me dignum iudices.*

1719 Ignaue, iners. inermis eſt] *ſic multi. ſed Herb. & Veneti:* Ignaue, iners, inermis. eſt noſtros, *&c. pulcrè caſtigant;* en, noſtros. *ironicè dictū.*

1723 Rogat *inuitat, quaſi ad conuiuium, vbi nectar & ambroſia. ſunt alia quoque in hac fabulâ nimis hyperbolica. ideo non eo, quô quidam vocat. Nullum vidi codicem, in quo non*; rogat.

Iam me] *Herbipolenſ. & Venetus Bernardini*; me iam.

1725 Pinum ardentem impuli] *moris, vt qui defuncto maiori neceſſitudine deuincti, auerſi rogo flammam inferrent, vel facem impellerent. Virgilius de funere Miſeni*:

—— pars ingenti ſubiêre feretro
Triſte miniſterium, & ſubiectam, more parentum,
Auerſi tenuere facem.

Lucretius lib. 6. de conſanguineis agens:

Subdebántque faces multo cum ſanguine ——

Meminere moris, de Valeriorum & Fabriciorum funeribus agens Plutarch. in Problemat. Romaic. q. 79. & Dion, qui in Seueri funere, filios eius ſcribit pyram accendiſſe. Denique Herodianus eſt auctor, in magnificâ illâ Imperatorum conſecratione, principio facem ab imperij ſucceſſore tabernaculo admoueri ſolitam, mox à ceteris ignem ſubdi. Hîc noſter Philoctetæ, heredi & ſucceſſori armorum Herculis, hoc munus tribuit.

1730 Ad durum iecur] *ſic ſolet vocare iecur Herculis.*

—— ſed iecur fors horridum Flectam emerendo —— *& fortè etiā difficilius iecur, quàm reliqua interna comburitur. nam in Thyeſte 784.* —— ſtridet in verubus iecur. *ingemiſcit ergo ignis, quia cum difficultate illud vrit: vel ſynecdoche, quòd ipſum iecur videtur ingemiſcere, ſtridere, & quaſi queri.* 1537 Sic] *ſiccis genis. vide ſup. verſ.* 1686.

1740 Adhortatur, monet] *Mogunt.* membra, hortatur, monet, Gerit aliquid. 1754 Sinu gerentem] *vtriuſq; parentis, præſertim matris officium fuit, cremata oſſa, & reliquias legere, & collectas aſportare. Tibullus*: —— non hîc mihi mater,

Quæ legat in mœſtos oſſa peruſta ſinus.

Seneca lib. 2. de ira cap. 33. Dignus fuit, cui permitteret ad oſſa filij legenda à conuiuio diſcedere. *& lib. de conſolat. ad Elbiam cap. 2.* Modò in eundem ſinum ex quo tres nepotes emiſeras, oſſa trium nepotum recepiſti. *legebant ergo & in ſinum collecta referebãt matres. Parentum oſſa, ſi deerant parentes, filij legebant. Propertius lib. 4.*

Oſſáque legiſti, non illâ ætate legenda,
Patris, & in tenues cogeris ire lares.

vel eorum penuriâ, alij heredes. Martialis lib. 8. Epigr. 56.

Oſſáque defuncti licet olim non legat heres,
Hoc ſibi iam Picens præſtitit officium.

vel alij propinquiores, amicioresq́ue, vt Patrocli Achilles Iliad. ψ'. Hectoris fratres & ſocij Iliad. ω'. Virgilius de Miſeni funere:

Oſſáque lecta cado texit Corynæus aheno.

vbi Donatus id aſtruit. Propertius lib. 1. eleg. 17. Hoſtiæ, ait:

An poteris ſiccis mea fata reponere ocellis?
Oſſáque nulla tuo noſtra tenere ſinu?

Tibullus Neæræ lib. 3. oſſa
Incinctæ nigrâ candida veſte legant.

Principum & Imperatorum reliquias legebant Conſules vel maiores Ordines, vt ex Herodiano conſtat & Sueton. Vide Lazium li. 3. Comm. reip. Rom. c. vlt.

1755 Crinémque iactans ſqualidum] *agnoſco habitum lugentis matris & comam puluere aſperſam vento committentis. & tu credis, dilecti filij cineres Alcmenam iactaſſe? quid hoſti queat crudelius? ſequor meos codices & excuſos ad vnum omnes: qui conſtanter etiam retinent,* gemit. *rectè. nam ſuperiori verſiculo dictum reliquias geſtaſſe. Dices, oſſa lecta: nunc cinerem. verùm; ſi gerit cinerem, quomodo iactat? cenſeo ſimul & oſſa & cineres tuliſſe, & ſqualidam luctu comam per humeros eius expanſam, & crebro motu capitis, quod dolore vel irâ ſui impotentes ſolent, iactaſſe.*

1757 Gigas] *fuit ſtaturâ talis, ſecundum quoſdam: & apud Indos etiam cognomine, vt tradit Megaſthenes.*

1760 Ille] *ſic perperam N. rectè Herbipolenſ. Veneti, Lugdunenſ. & ceteri;* illi, *Herculi.*

Vix totam] *Propertius lib. 2. de Briſeide:*

——— tanti corpus Achillis
Maximáque in paruâ ſuſtulit oſſa manu.

Idem lib. 4. de Cornelia:

En ſum quod digitis quinque leuatur onus.

Hortenſius Commentar. in Lucan. tradit Pompeij Magni tumulo hoc carmen inciſum:

Templi pondus erat, modicâ qui clauditur vrnâ.

vereor ne quis verſificator docto homini impoſuerit. Sanè Dion ſcribit Hadrianum de Pompeio dixiſſe: τῷ ναοῖς βρίθοντι πόση σπάνις ἔπλετο τύμβου. Oſſa viri magni tenui quàm clauſa ſepulcro. *Dio idem prodidit Seuerum Imp. cùm vrnam porphyreticam, quâ oſſa ſua & cineres condi volebat, ad ſe*

perlatam contemplaretur, in hæc verba erupiſſe: χωρήσεις ἄνδρα ὃν ἡ οἰκουμένη οὐκ ἐχώρησε. Tu virum capies, quem totus terrarum orbis non cepit. *Apud Plutarchum in vita Scipionis habes pulcrum epigramma eiuſdem ſententiæ.*

1763 Totus æther] *cælum & elementa.*

1772 Vnum] *vnicum, non remeabile, nec iterabile: vel* vnum, *æquè diſtans. nam omnes regiones ſupremæ terræ æquali ab inferis interuallo diſtant, vt Anaxagoras & Ariſtippus morituri reſpondent, apud Ciceronem 1. Tuſculan. & Stobæum de exilio ſerm. 38. contra Hermioniorum commentum, qui ſe compendium quoddam viarum callere iactitabant, teſte Strabone lib. 8. vel,* vnum, *idem & commune omnibus. nam vt ait Herodianus lib. 2.* οὐδὲ γὰρ μία οὐδ' ἡ αὐτὴ πᾶσιν ἀνθρώποις θανάτου αἰτία. διάφοροι δὲ οὖσαι, εἰς ἓν τέρμα βίου ξυντελοῦσιν. Cùm non vna eadémque cunctis hominibus mortis ſit cauſa, ſed aliæ aliis: cunctæ tamen ad eundem vitæ terminum tendunt. *Seneca igitur & Aeſchyli Telephus reſpexere, vnam viam ponentes, ad hunc communem vitæ terminum; Ariſtophanes verò in Ranis, ad varias mortis cauſas, ſpectauit.*

1774 Poſſum] *Moguntin.* poſſem. *Lugdunenſ.* poſſim. *ceteri* poſſum.

1777 Thebane coniux.] *traditur enim Alcumena Amphitryoni Thebano ſuperuixiſſe, & ſecundis nuptiis Rhadamantho coniuncta; à quo volunt quidam Herculem ſagittandi peritiam didiciſſe; quod alij Teuthari bubulco aſcribunt.*

1785 Buſiris] *de huius crudelitate & nece, D. Auguſtin. lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 12. Oroſius lib. 1. cap. 11. & alia quædam ex Eratoſthene Diodorus lib. 2.*

1786 Antæus] *de quo nonnulla dicta Herc. Fur. verſu, ni fallor, 481. dicitur Lybs, vel Lybis, non à Lybia propriè dicta; ſed à lato Africæ nomine. nam in Mauritania natus, & regnauit in eadem, oppidúmque Tingi ab illo conditum ſcribit Mela, lib. 1. cap. 4* exſtátque rei ſignum, parma elephantino tergo exſecta, ingens. *ſic enim legendum cenſeo: de eiuſdem regno & ſepulcro in Mauritania, idem Mela lib. 3. cap. vlt. & confirmant Plutarchus in vita Sertorij, & Strabo lib. vlt. pugnam cum Hercule & mortem deſcribunt eleganter Pindarus Iſthm. 4. & Philoſtratus in Imaginib.* *Pintianus aliter, ſed puto fruſtrà.*

Perfidæ] *Afris olim hoc vitium peculiare: vnde,* Punica fides. *nec minus hodiè.* 1790 Totus vretur dolor] *omnem in me indignationem & iram effundet. ſæuiet quantum volet & valebit: nec ceſſabit, donec ſedet dolorem ſuum, & ſibi vleiſcendo ſatisfaciat. victus eſt totus ignis, Metaphoricè; quando deficit, ſublato fomento conſumtaq; omni materia. Vretur ergo, conſumetur & in vltionem impendetur.*

1798 Euryſtheus] *cauſam quæ Herculem coëgerit Euryſtheo parere, iam narraui: addo, detrectaſſe ſeruitium initio, ſed Iouis iuſſu & oraculo Delphico compulſum. Non omnia tamen bella & labores præcepto illius, ſuſcepit: ſpontè multa obiuit, vt canunt Pindarus, Callimachus, & noſter ſup. ver. 61.* O quanta fudi monſtra, quæ nullus mihi, *&c.*

Laréſque miſeros] *domum patris mei Electrionis. vide Heſiod. in Scuto, vbi*: ἤοι ἡ προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν

ἤλυθεν Θήβας. μετ' ἀρήιον Ἀμφιτρύωνα,
Ἀλκμήνη θυγάτηρ λαοσσόου Ἠλεκτρύωνος.
Aut qualis relictâ domo aut patriâ tellure
Venit Thebas, ſecuta maritum Amphitryonem,
Alcmena, filia ſeruatoris populorum Electryonis.

1800 Et ipſa] *vt Semele.* 1804 Exſectus] *melius hoc, quàm quod Moguntinenſ.* exceptus. *verè enim Bacchus* cæſo.

1811 Hic dira] *in Arcadiâ occisâ Lernæ hydrâ.*

Ales] *in eadem Arcadiâ Stymphalis victa.*

1812 Rex] *multis in locis occiſi ab eo tyranni, in Ægypto, Mauritaniâ, Thraciâ, alibi.* 1816 Hæc] *Thracia liberata ſæuo Diomede.*

1819 Vbi enim negata] *ſic o.l. omnino, niſi quod quidam addunt voculam* eſt. *Quid, inquit, defatigem me commemorandis regnis, quibus gnatus meus pacem peperit? toti mundo præſtitit, quem totum peragrauit: nec vlli fuit iniurius: nulli bono noxæ. Ain, Alcmena? mater es. non credo. negat Eurytus, negant alij innumeri. Acutior coniectura Lipſij*; vbi ei negata eſt. *nec enim pax Thraciæ dari potuit, quamdiu in pace Diomedes. pereundum huic, vt illa non interiret.*

1830 Debitos] *ſic o. v.l. & Herbip. Veneti, Baſileenſ. Lipſienſ. ſoli ferè Lugdunenſ.* indebitos. *Debiti quidem Herculi ſunt luctus. quis non mæreat terris vindicem deceſſiſſe? quæ mater filium talem non lugeat? Tamen, ſi rectè cogites, quis ille & qualis, & maternum exuas affectum; videbis illum non eſſe lacrymis vel eiulatu plangendum. graue hoc illi. nec decet virtute præditum; qui viuit & viuet in ore omnium.*

1833 Æterna virtus] *Euphorion:*

Et tum quiſpiam moderatè defuncti nomine triſtetur
Et moderatè lugeat. nam omnino à lacrymis alienum
Parcæ læſerunt. *& Euripides*: Neque ſupra modum dole.

—— μηδ' ὑπέρμετρος ἄλγει. *Philetas*: ἐκ θυμοῦ κλαῦσαι μέγα μέτρια. ex animo lugeas omnino mediocriter. *Veriſſimè Homerus totum mare, ſi in lacrymas verteretur, ne vnum quidem mortuum ſuſcitare poſſe ſcribit. de inanibus lacrymis & luctu multa Stobæus ſerm.* 121. *apud quem elegans ille Sophoclis locus, huic Menandreo perſimilis eſt.*

εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακα,
ἀεί θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο·
ἠλλαττόμεσθ' ἂν δάκρυα, δόντες χρυσίον.
νῦν δ' οὐ προσέχει τὰ πράγματ', οὐδ' ἀποβλέπει
εἰς ταῦτα, δέσποτ', ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν,
ἐάν τε κλαίῃς, ἄν τε μή, πορεύσεται.
τί οὖν πλέον ποιοῦμεν; οὐθέν· ἡ λύπη δ' ἔχει
ὥσπερ τὰ δένδρα καρπὸν τὰ δάκρυα.
Malis mederi ſi valerent lacrymæ,

Et cogeretur mœror illis cedere;
Auro parandæ quolibet nobis forent.
Nunc res acerbæ nil morantur lacrymas:
Sed, ſiue plores, ſiue non plores, ſuam
Vno tenore ſemper inſiſtunt viam.
Quid ergo prodeſt flere? nil, ſed lacrymas
Fert mœror: arbores ſuum vt fructum ferunt.

Quomodo Christianis mortui lugendi, diſce ex D. Hieronymo epiſt. 25. to. 1.

Gemendus] lugendus, *Mogunt.* 1838 Gnatos] *veteres excuſi cum Mogunt.* nato. 1854 In ſaxa] *vt Nioben.*

1860 Genas] *Herbip. Baſil. & Veneti,* genus. *& ſic N. magis placet, vt m. ſ.* genas. Aduoca. *deeſt Moguntino. & neſcio quid vitij in hoc verſu, vel phraſi. credidi quandoque;* aduoca humanum genus. *mox enim gentes aduocat. & hiatus creber noſtro.*

1868 Mandans] *ſic corrupit N. nam antea omnes libri etiam Lugdun.* madens. *ſcilicet cruore humano.*

1874 Curetes] *Curetum & Corybantum idem officium armorum ſtrepitu, cantu, choreis Iouis vagitum à Saturni auribus abſcondere. parentibus & patriâ differebant. Curetes, qui &* dactyli Idæi *fuere; Hercules Idæus, Pæonius, Epimenides, Iaſius, Idas, teſtibus Leonico lib. 2. var. hiſt. cap. 57. & Parrhaſio in Claudianum. Corybantes fuere, Baulo, Diſaul, Triptolemus, Eumolpus, Euboleus, Euſebio lib. 2. de Præparat. Euang. cap. 5. In Corybanthum ſacris fraternum parricidium celebrabatur, vt docet Firmicus cap. 12. Cabyro ſcilicet à fratribus illata mors. De Telchinis, Cabyris, Corybantibus, & Curetibus, qui volet, conſulat Clement. Alexandr. in Protrept. Arnobium lib. 5. Euſeb. d. cap. 5. Apollonij Scholiaſtem in lib. 1. ver. 1125. & 1129. Cælium Rhodig. lib. 16. Antiqu. cap. 20. Cælium Calcagnin. in lib. cui tit. Equitatio, & Lilium Syntagm. 1.*

1885 Setiger] *aper Erymanthius, Mænalius, Arcadius, Phææ Scrofæ filius, apri frater Calydonij.*

1887 Totum pinnis velata diem] *Moguntinex ſ,* totum pin. valuat. *num ſcriptum fuit;* vallata. *hoc ordine; alesq́ue valiata pinnis iuſſa ſagittas ſequi totum diem: vt coëgerit illam Hercules integro die fugere, continuè ſagittis inſecutus. & ſit ſynecdoche. eodem ſenſu cape aliam lectionem.*

1888 Cleonæ] *Cleonæ media inter Corinthum & Argos vrbs à Cleone Dolopis F. dicta. vel à Cleone filia Aſopi, Pauſan. in Corinthiac. ibi Hercules leonem præfocauit, alium à Nemeæo, iuxta quoſdam, eundem iuxta alios. vide Pierium lib. 1. Hieroglyph. & quæ nos ſup. ver.* 1233. *&* 1809.

1891 Sitoniæ] *Threſſæ. Horat.* Monet Sithoniis non leuis Euhius.

1894 Veſcitur] *ſic omnes lib. ad vnum: & expoſui ſenſu non prorſus incommodo. adfirmant alij legendum;* naſcitur. *aptiùs. ſed quis prudens meras coniecturas toties in contextum refcrat? Bernardinus exponit:* Stabula, id eſt, equi non veſcuntur veſtris infantibus. *Daniel Caietan.* aut *(inquit)* paſſiuè poſitum, aut per hypallagen, veſcitur. *vtrumque dici poteſt. Sic*

enim dicimus mare nauigatur, campus curritur, & ſimilia, de quibus Fabius lib.1.cap.4. Diomedes Tindæ in Thracia regnans, fingitur equos humano ſanguine & carnibus pauiſſe, etiam auctore Plinio lib. 4. cap. 11. hic cùm Herculis catamitum Abderum equis epulandum appoſuiſſet, vbi ſuperuenit Hercules, ſuo ipſe ſupplicio periit: equi clauâ necati, vt tradit Tatianus in Orat. ad Græcos, & Philoſtratus in Imaginib. Higynus conſentit, ſed vult Abderum fuiſſe famulum Diomedis, & addit equorum nomina, cap. 30. feritatem eorum Euripides in Alceſtide deſcribit. Philoſtratus equas fuiſſe contendit, quæ furiatæ maribus ferociores: idq́ illorum traditioni aptiùs, qui volunt has fuiſſe equas κατ' ἀναλογίαν, veras Diomedis filias, ſcorta nobilia, quæ hoſpites pecuniis denudare, & exſpoliare conſueuerāt, & propter effrenatam libidinem equas appellatas. Palephato placet fabulæ locum datum, eo quòd Diomedes equis alendis, & præſepiorum multitudine, ſubditorum opes exhauriret.

1897 Fero] *de feritate nihil, de iuſtitia Geryonis multa legi. ſed anus, præ luctu, verba effundit.*

1915 Ad quod populos] *Aeſchylus:*

Mori, ſimiliter omnium portus eſt, quò appellimus.

Iuncus: homini quoque & aliis omnibus, manſuetis, feríſque animalibus, è vita migrare omnino neceſſarium eſt.

1919 Monſtra] *Monui olim æquè bene in manuſcr. legi*; fatâ. *& ſic poſtea reperi in ſcriptis Burdigalenſ. & Moguntinenſ. ſic excuſi Herbipoli & Venetiis. Numquid (ait) te morantur in ipſo veſtibulo leges fatorum; vel Parcæ fati præſides; quæ aditu arcent. Alij libri*; monſtra. *non prorſus malè. quis neſcit illa in foribus inferorum ſtabulare? illic ſtatuunt Maro, & ceteri, & ipſe Seneca Hercul. Fur. & tertio ab hoc verſu. valent ergo aliquid hoc loco monſtra.*

Morantur] *Ingredi prohibentia.*

1934 Teláque] *totum carmen abeſt à Moguntino.*

1936 Tenentem] *quidam Herculem putant Engonaſim, alij Martis ſtellam.*

1945 Non ſemel. *ſic apud Papinium lib. 3. Siluar. in Propemtico Celeris, ait Hercules:*

——— Parcarum fila tenebo
Extendámque colos. duram ſcio vincere mortem.

1959 Vmbra] *nudum Herculis ſimulacrum: ſic ſumit ſup. ver. 1829. 1919. 1936: & paſſim. Nam credebant non animas ipſas à corpore ſeparatas, minus vnitas; ſed nuda quædam ſimulacra & imagines, τύπους καὶ εἴδωλα, ſeu ſpectra, ad inferos deſcendere; animas, in alia potius corpora migrare. de qua opinione ſatis copioſè ſæpè Plotinus diſputat; & Timæus Locrus in lib. de animâ mundi; Ennio tribuit Lucretius:*

——— eſſe Acheruſia templa
Ennius æternis exponit verſibus edens:
Quo neque permanent animæ, neque corpora noſtra,
Sed quædam ſimulacra modis pallentia miris.

Fuit in eadem Virgilius, cùm cecinit:

Morte obitâ quales fama eſt volitare figuras.

Item: Et nunc magna mei ſub terras ibit imago: *fuêre ceteri poëtæ, quando non animas, ſed* ſimulacra, vmbras, figuras *nominant. Cn. Matius Iliad.* 13. An maneat ſpecii ſimulacrum in morte ſilentum.

Tibullus: Vidit vt inferni Plutonis ſubdita regno

Magna Deûm ſoboles leuibus diſcurreret vmbris.

Claudianus, quãdo de Platone: Vmbrarúmq; potens. *& Homerus Iliad.* ψ *animas vocat,* εἴδωλα καμόντων. ſimulacra mortuorum. *& de hac ipsâ Herculis vmbra alibi:*

τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἡρακληείην,
εἴδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
τέρπεται ἐν θαλίῃς, καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην.

Poſt hunc vidi vim Herculeam,
Simulacrum: ipſe verò apud immortales Deos
Oblectatur in conuiuiis, & habet pulchrorum talorũ Hebẽ.

de quibus verſibus ſentiebat Seruius in 4. *Aeneid. ſic ſcribens:* Valdè quæritur apud philoſophos, quid illud ſit quod inferos petat. Nam tribus conſtamus, animâ, quæ ſuperna eſt, & originem ſuam petit; corpore, quod in terram deficit; vmbrâ, quam Lucretius ſic definiit; ſuperi ſpoliatus luminis aër. Ergo vmbra, ſi ex corpore creatur, ſine dubio perit cum eo, nec eſt quicquam reliquum in homine, quod inferos petat. ſed deprehenderunt eſſe* quoddam ſimulacrum, quod ad noſtri corporis effigiem pictum petat inferos; & eſt ſpecies corporea, quæ non poteſt tangi, ſicut ventus. hinc in *6*.

* Deſcribit quid ſit ſimulacrum, reiecta ſententia volentiũ eſſe vmbram, ſed vult differre vmbram à ſimulacro.

Corpora viua nefas ſtygiâ vectare carinâ.

Hanc autem rem etiam Homerus requirit, ſimulacro Herculis apud inferos viſo. Et ſciendum ſimulacra hæc eſſe etiam eorum, qui per Apotheoſim Dij facti ſunt. * vnde aut viſi eſſe apud inferos, aut deſcendiſſe dicuntur. Horatius de Libero:

* Hoc pertinet ad explicationẽ loci Tibulliani.

Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum.

Sciendum tamen abuti poëtas, & cõfusè, vel ſimulacrum vel vmbrã dicere. *Hæc Seruius, cuius philoſophia mira eſt, nec ſatis vulgò intellecta. Ego non poëtas tantum ſed & philoſophos iſta confundere, facile euincerem: ſed pudet in re tam putidâ immorari. apertè noſter vmbram pro ſimulacro ponit, & ſic Pomponius Sabinus:* Vmbra *(inquit)* ex homine petit inferos, anima quæ è cælo eſt, vt ſcribit Seneca, petit cælum: corpus terra abſumitur. *Hæc mihi viſa idonea ad noſtri explicationem: nam quæ de tribus animæ vehiculis, & de animâ rationali, quæ ſentiendi principiũ eſt; dici poſsũt & ſolent, ex Platone lib.* 4. *de legib. ea mihi præter rem & mentem poëtarum videntur: & Platonici ipſi non ſatis ſecum conſentiunt, in explicando, quò poſt mortem animæ deueniant; quomodo, quando, in quæ demigrent, quando denique corpori reſtituantur. de quibus latiſsimè D. Auguſtin. lib. 9. de Ci-*

Vide Naſcinbenium & Hortenſium in 4. Aeneid.

uitate Dei cap. 11. *lib.*10.*cap.*30.*&* 31.*lib.*12.*cap.*20.*& ſuccinctè ſed accuratè ſententias philoſophorum explicans Sermone de Tempore* 139. *&* 143. *vbi quendam Virgilij verſum è* 6. *Aen.interpretatur,quod alij non aduertunt.*

1961 Furua] *Moguntinenſ.*fulua.*ſed librarius ille fortè blæſus erat, ſæpe l, pro r, ponens.*

1965 Paterna flammis] *Arrianus lib.* 3. *de dict. Epictet. cap.* 13. Cùm verò ea,quibus opus eſt,non ſuppeditat(*Deus*)receptui canit,ianuam aperit,teque venire iubet.Quò?non in malam rem:ſed eò vnde ortus es,ad amica & cognata ad elementa.Quantum ignis in te fuit ad ignẽ redit;quantum terræ,ad terram;quantũ aëris,ad aërem,quantũ aquæ, ad aquam.*Idẽ in Hermotimo tradit Lucianus: & cauſam conatur Lucretius:*

Cedit item retrò,de terra quod fuit ante,
In terras:&,quod miſſum eſt ex ætheris oris,
Id rurſum cæli relatum templa receptant.

*Xenophanes,apud Theodoretum lib.*4.*contra Græcan.affect.*

ἐκ γῆς γὰρ τὰ δὲ πάντα, καὶ εἰς γῆν πάντα.
Omnia de terra ſunt hæc,in terrámque feruntur.

D. Cyprianus in lib. de Idolor.varietate: Caſtor & Pollux alternis moriuntur,vt viuant:Æſculapius,vt in Deum reſurgat,fulminatur:Hercules,vt hominem exuat,Oetæis ignibus concrematur.*Quæ verba eadem inueni in Minucij Felicis Octauio.Suſpicor vnum ab alio accepiſſe;vel in alterutrius librum inſerta à philogloſſarijs.Arnobius lib.*4.*ita ſcribit:* Plutarchus Herculem poſt comitialis morbi ruinas in cineres diſſolutum prodidit. *Quod nonnulli, completo nondum trigeſimo ætatis anno, volunt accidiſſe: & ab hac eius miſeriâ natum prouerbium:* Ardens tunica. *Manethon autem, Euſebius & D. Iſidorus, ſunt auctores, Herculem anno vitæ* LII. *cùm in morbum peſtilentem incidiſſet,ſanitate deſperatâ,ob cruciatus acerbitatem,ſeſe in flammam inieciſſe. Ariſtoteles bile atrâ agitatum violentas ſibi manus cenſet intuliſſe.*

Flammis tua] *putabant,vt quis immortalis fieret,terrenum omne corpori admixtum,igne prius comburi oportere.ſic Ceres* 4. *Faſtorum. volens Triptolemo immortalitatem conferre:*

Inque focos corpus pueri feruente fauillâ
Obruit,humanum purget vt ignis onus.

Martianus Capella, de Philolog.à in cælum transferendâ, lib. 2. formæ ac ſubſtantiæ cœpit formidare corporeæ. Quippe perferendos flãmarũ cęleſtiũ globos,& ignes ardentium ſiderũ mortalibus adhuc artibus, & gracilenta macilitate ſiccatis,non incaſſũm tremebunda formidat.

1965 Planctus] *an ad flendum & lugendum anui opus magno apparatu? credo illi ad manum,ad nutum lacrymæ,& clamores feminei. quos ergo planctus parabat;docet D.Hieronym.epiſt ad Paulam de obitu Bleſillæ.cum ſcribit* planctum aliquando ſignificare,non ipſas lacrymas aut plangentium exanimationem:ſed pompam funeris,& exſequiarum ornatum. *hunc planctum recuſat Alcides.nam alter præceſſerat.*

Pro-

Proinde planctus pone, quos gnato paris
Genitrix in ortu. luctus in turpes eat.
Virtus in aſtra tendit; in mortem timor.

In Moguntino hi tres verſus deſunt; qui habentur quo aſcripſi modo in Lugdunenſ. In Eguiano ſolo ex manuſc. quos vidi, continentur, ſed ita, quemadmodum Lipſienſes ediderunt, & prius Baſileenſ. & Herbipolenſ. & Venetinam olim non ſatis diligens inſpector fui. Quidam legunt, gnato paret; *à ceteris abſtinent. Mihi videtur*

——quos nato paras
Genitrix in ortu. luctus in tur. eat. *Hanc mortem putat Natalem diem, quo regeneratus ad immortalitatem; vel ſanè* quos nato pares Gen. inerti luctus in turpes eat.

1968 Virtus in aſtra] *hoc eſt, virtute præditi & fortes in cælum transferuntur: timidi & puſillo animo, cùm nihil præclari geſſerint, vnà cum corpore in poſterorum memoria viuere deſinunt.*

1970 Pœnas iam] *Strabo lib.* 8. Cùm autem Euryſtheus apud Marathonem, aduerſus Herculis filios & Iolaum, duxiſſet exercitum, auxilium ferentibus Athenienſibus, in ipſo prœlio fertur occubuiſſe, reliqua ſanè eius membra Gargetti ſepulta eſſe, caput autem Corinthi ſeorſum; quod ab Iolao circa fontem Acariam ſecus ſemitam, abſciſſum fuerat. *At Apollodorus lib.* 2. *Biblioth. Euryſtheum vult ab Hyllo interemtum prope petras Scyronias, & caput Alcmenæ allatum, ab eaq; oculos radio textorio erutos.*

1973 Vinco] *non malè Moguntin.* vito. *nunc non vicit, quæ non adiit, nec liquit etiam vbi iterum non fuit. vitauit tamen iterum.*

1976 Miſera mens eſt credula] *Eguian.* miſera mens incredula eſt, *& ſic Mogunt. ſed meliores m. ſ. & primæ editiones, vt poſui.*

1977 Mundus] *more antiquo ponit pro cælo mundum. Sed cur addit æternus? an putabat reliquis conſumtis incendio, cælum duraturum? docet vbique fermè in his fabulis contrarium. vereor ne ſcripſerit:* mundus æternum. *iam immortalem. & perſuadent triumphi tui tot tam nobiles. pro;* credo triumphis. *Moguntinenſ.* ordo triumphus. *mendosè ex vno m. ſ. reponunt;* Io triumphe. *mihi, tot reliquis tragœdiis, necdum concinendum; nec ſcio an ſatis ad mentem Alcmenæ. certè ex abrupto.*

1976 Nouúmque] *ſcribit Pauſanias Æliac.* 1. *ſe à Thaſiis accepiſſe, Thaſi eſſe Tyrium Herculem, iam initio ab illis cultum; qui cùm ſe Græcis adiunxiſſent, ſimul Thebanum Herculem eo honore proſequi cœperunt. Marathonios tamen affirmare ſe mortalium primos Herculi diuinos honores exhibuiſſe. ſed Ariſtides id Athenienſibus adſcribit, in Panathenaica. In quibuſdam Thaſiorum nummis argenteis vidi Herculis ſimulacrum cum claua & leonis exuuiis.*

1988 Nunc quoque] *etiam mortuus puni ſontes, ſcribit, opinor ex Porphyrio, Io. Stobæus; Herculem adhuc apud inferos punire noxios, & iaculantis horrendam opinionem inferre; & quod inter viuos ſolebat, apud plu-*

res adhuc ſolere; & Ariſtarcho auctore, non illic ſupplicium pendere, ſed ſumere. τιμωρεῖσθαι δὲ ἐκτὸς ὄντα καὶ τὸν Ἡρακλέα τοὺς ἀδίκους, φαντασίας φοβερὰς ἐμποιοῦντα τοῦ βάλλοντος καὶ τοξεύοντος, ὥσπερ ζῶν ἠμύνετο· ἀμυνομένου καὶ ἐν ᾅδου τοὺς ἀξίους κολάσεως· οὐ γὰρ δὴ καὶ οὗτος τῶν κολαζομένων ἐστὶ, ὡς Ἀριστάρχῳ ἐδόκει, ἀλλὰ τῶν κολαζόντων.

1976 Miſera mens eſt credula] *ita plerique mei manuſcr. pleri etiam impreſſi. nec falsè. timori prona in peius fides (dixeram id ipſis Senecæ verbis) aſt miſerorum, vbi nil metuunt, ſed ſperant, in ea quæ ſperant atque deſiderant, fides promtor.* quod *enim, noſter ait,* nimis miſeri volunt, hoc facilè credunt. *Miſera Alcmena, nil tamen Herculi metuebat, etſi ſibi nonnihil; ſed hunc ipſum apparens natus metum ademerat. optabat nati immortalitatem, & inaudierat. aſſentiri vix audebat: quia verebatur, ne quod optabat amans, ſibi ſomnium fingeret. Statim tamen poſtea dubitare deſinit, reuocatis in memoriam præclarè geſtis.* Es numen, *&c. hæc ego confirmandæ huic lectioni, non damnandæ alteri; quæ multorum quoque codicum;* incredula eſt.

1993 Mittens] *ſic manuſc. meliores, in his Eguian. ſed Moguntinenſ. & veteres impreſſi Herbipolenſ. ac Venet. & Pariſ.* Mittes. *poteſt etiam recipi; ſed alterum malo. Vale Hercules: magno me ſanè tædio affeciſti.*

AD V. CL. PETRVM ORANVM, SERENISSIMI PRINCIPIS LEODIENSIS Conſiliarium, & ciuitatis Scabinum.

——δέξαι τὴν δὲ τὴν μετανιπτρίδα
μεστὴν Δίος σωτῆρος, ἀγαθοῦ δαίμονος.

DVOBVS *libaui: ſupereſt tertius.* τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι. *tibi, V.C. tibi: ſed more priſco: Tribunalium & Sacrorum. illic pluribus patronis cauſſæ difficiliores demandabantur: hîc tribus crateribus variorum Numinum fauentia conuiuis conciliabatur. Muſicum iſtud conuiuium* Orcheſtræ *Latiæ, magno Muſarum & verorum Sacrorum* Antiſtiti *noſtro dicatum, claudat iſte*

γλυκὺς κρατὴρ ἀναφθέγκτων ἀοιδᾶν,

trium Tragœdiarum Thyeſtæ, Troadum, Agamemnonis *pactili ſerto coronatus: vltimus ordine; quia non omnes eodem tempore primi potuere; non meritis, non affectu. nulli cedit vel amor in me tuus, vel mea erga te obſeruantia. primus me* Iuriſprudentiæ *(agnoſco & glorior) præceptis tinxiſti, puram adhuc lanam, planè puerum; ad Themidis illud templum conanti per iter tenebricoſum primus præluxiſti. Iam inde beneficiorum tuorum, & obſeruantiæ meæ nexus cœpit. tam antiqui meriti, tam dudum debitæ gratitudinis, hoc pignus cape. olim* Auditoris, *nunc* Clientis *cum Clariſſ.* Torrentio *&* Lipſio, *patrocinium ſuſcipe. Tibi, qui ad* Iuris ſcientiam, *eloquentiæ ſtudia, & morum probitatem præclarè adiunxiſti, vt Patriæ tuæ meritò* Papinianus *audias;* cauſſæ, *quam non rei ipſius naturâ, ſed æui huius inuidia facit difficilem, perorandæ munus reſeruatum. & alioquin;* φθόνος ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται. *Leodici* cIↃ. IↃ. XCII. *Kal. Iulij.*

Bibius in Margari. hanc vocat Tantalum.

COMMENT. IN THYESTEM.

ARGVMENTVM.

VICISSITATE regnandi pactâ, annis alternis Pelopis filij, Atreus & Thyeſtes, Argis imperabant. Interea Thyeſtes aureum arietem, regni fatum, auertit, & Aëropen vxorem fratris in adulterium pellicit: mox pœnas metuens fratri dare, fugit in exſilium. ſic euaſiſſe dolens Atreus, quod vi nequibat, dolo conatur. in gratiam redire ſe ſimulat; oblatâ regni parte, fratrem inuitat, & perſuadet. ei conuiuanti, liberos tres, ante aras immolatos inſtar victimarum, & partim aſſos, partim elixos ignoranti epulandos proponit, ſanguinémque potandum propinat. ſic fit filiorum parens ſepulcrum. denique capita illi & manus crudelis Atreus offert; &, quid comederit, quid biberit, enarrat. Luget Thyeſtes, & deflet calamitates ſuas; lætatur è contrà frater, & exultat in tam ſæuo parricidio, quod ipſe Phœbus videre non ſuſtinuerat. Vide Pauſan. in Corinthiacis.

IN ACT. I.

Tantalum Megæra compellit nepotum diſcidia nutrire.

1 QVIS me furor] *quo furore nouo (ô Megæra) percita, quâ veſaniâ ab inferorum ſede me expellis? ſic omnes quos vidi codices: niſi quod Mogunt. deeſt;* ab. *concinnius tamen alij;* Quis me inferorum ſede ab infauſto abſtrahit?

2 Captantem] *Moguntinenſ.* temtantem.

3 Quis male Deorum] *familiare poëtis, Diis mala ſua imputare, vt ex Callimacho in lauacro Pallad. & Aeſchylo in Perſis patet. Archilochus;* Diis omnia aſcribit. *Euripides:*

Aut Deus, aut homo, aut
Quid aliud, iniuriatum
Viam inuiam orditur.

Afranius, Togatâ:

Neſcio qui noſtri miſeritus tandem Deus?

Liuius Andronicus, in Odyſſea:

Inferus an Superus tibi fert hæc funera Vlyxes.

8 Differens] *optimè. tamen Moguntin. Herbipolen. & Veneti;* deferens.

9 Aut pœna Titij ſemper accreſcens iecur] *ſic mei libri omnes. monet Lipſius in ſuo manuſc. eſſe:*

Aut pœna Titij, qui ſpecu vaſto patens
Semper accreſcens iecur
Viſceribus, *&c. & quærit an defectus hic aliquis? an hemiſtichium ab adtextu? hoc poſterius mihi magis veriſimile. nam etiam Bernardin. agnouit illud:* ſemper accreſcens iecur, *& appoſitè dictam; nec quicquam ad ſententiæ plenitudinem, ſine illis,* (qui ſpecu vaſto patens) *neque ad carminis integritatem deſideratur. Præfidenter alij; vnius libri lectionem ſecuti:* ſemper accreſcens iecur, *expungunt: cùm in ipſorum, & meis codicibus cunctis, hæc verba contineantur. friuolum verò; illud deſumtum à gloſſariis, ex ſimili Hippolyti loco. quaſi non ſcriptores paſſim quod alibi dixere: quia placuit, ſoliti repetere. Nec ſatis Latinum illud;* patens vaſto ſpecu. *meliùs foret,* iacens. *ſed recepta lectio tuenda.*

10 Viſceribus] *Herbip. & Veneti, & Moguntin.* vulneribus. *minus rectè. Tibullus:* Aſſiduas atro viſcere paſcit aues.

13 Tranſcribor] tranſmittor: *à coloniarũ deductione tranſlatũ vocabulũ.*

31 Creſcat] *Clytemnæſtra ſe Aegiſtho proſtituit, & eo iuuante maritum occidit, filium ad necem quæſiuit; qui poſtea matrem interemit, Agamemnon & Menelaus, decennali & tranſmarino ad Troiam bello, Aſiam & Europam grauibus damnis affecerunt: in eo bello maior Atrides, Chryſeidis & Caſſandræ amori ſuccubuit: hæc vaticinij iſtius ſumma.*

40 Fratrem] *Atreus Thyeſtem, & hic illum.*

Natum parens] *Clytemnæſtra Oreſtem.*

41 Natúſque patrem] *quis? quem? cùm de futuris ſceleribus loquatur, & de Clytemnæſtra & Oreſte mentio ſit, puto caſtigandum;* natúſque matrem. *hanc enim fugit.*

Liberi] *Thyeſtæ filij, occiſi ab Atreo patruo, vorati à patre.*

Naſcantur] *ex inceſtu patris cum filia.*

42 Viro] *Clytemnæſtra Agamemnoni. cetera explicui verſu 31.*

53 Accerſe] *Moguntinenſ. & vet. edition. arceſſe.*

54 Culmen] *ſic ſolus Lipſienſ. alij omnes;* altum columen. *ſic manuſc. ſic editi, etiam Lugdunenſ.*

62 Epulæ] *multæ ſunt voces, quæ huic ſynonimæ videntur, nec tamen ſunt, ſi purè & preſſè loqui velimus. Donatus; Cibus (ait)* qui etiam delicatis præbetur: *victus*, in paruis aridíſque alimoniis eſt conſtitutus. *Seruius autem: Dapes (inquit)* regum ſunt; *epulæ*, priuatorum. *Idem: Dapes* Deorum ſunt, *epulæ* hominum. *D. Iſidorus lib. 20. Orig. cap. 1. Epulæ*, ab opulentiâ rerum dictæ, de lautis, & nõ in quotidianum vſum paratis, intelligendæ ſunt, dum tamen à priuatis parẽtur. nam ſi à regibus, *dapes* vocandæ. *Cibus*, eſt omne id quo veſcimur, dictus quia ore capitur: ſicut *eſca*, quia eam os capit. *Eſt autem & eſca generale nomen, vnde argentum eſcale vocatur à Modeſtino in l. cum quidam, D. de ſupellect. lega.* Victus *quoque latiùs ſumitur, & omnes id quod eſui, potui, cultui, & vita*

l. verbo victus. cũ ſeq. D. de Verb. ſignific. l. legatis alimẽtis. D. de alim vel cib. leg. l. vlt D. de alim. vel cib. leg. l diariis, d. tit.

neceſſitatibus ſeruit, complectitur Iſidoro, ſicuti & alimentum Vlpiano, Cato & Iaboleno. Ideoq; Paullus li. 4. ad Neratium cenſet, eum qui rogatus ſit, vt quendam educet, etiam ad præſtandum veſtiarium & habitationem teneri, perinde ac ſi alimentorum legato (quale hoc eſt) nominatim ea forent adiecta. Nerattus verò credebat, alimentorum legatum, cibos tantum comprehendere, ideo alia debere exprimi, id Paullus reprehendit. Vtique quando generaliter educatio, vel alimenta legata. Nam ſi cibaria, vel diaria tantùm relicta, vera foret Neratij ſententia, teſte Vlpiano. quia de cibo tantùm ſenſit teſtator, & cibus communi acceptione, nec habitationem, nec veſtiarium, nec calciarium complectitur. Aliud ergo alimentum ſeu victus, aliud cibus. hic illius pars dumtaxat. Quid ergo ſi dapes, ſi epulæ legatæ? cibus dumtaxat debebitur, ſed lautior, & ſplendidior, pro modo tamen facultatum. Confundi hæc ſcio à ſcriptoribus; & carpi, non intellecta, à Laurentio Vallâ, & Florido Sabino; ſed illis reſpondere iampridem Alciatus & Forcatulus: reſponderam & ego in Antiſabino, verùm liber ille vnà cum ψευδαντινομιῶν codice à perfidis depoſitariis in Galliâ olim, ante quàm lucem aſpiceret, auerſus intercidit.

Non noui] nam filium Pelopem Diis appoſuiſti.

63 Liberum] vacuum à pœnis & curis aliis. ſic à Cicerone ſumitur, tempus liberum.

66 Dapes] magnificas & lautas epulas. de Thyeſteis loquitur, quæ propter immanem crudelitatem celebratæ Euſebio lib. 5. Hiſt. Eccleſ. in epiſt. Lugdunenſium Martyrum, Athenagoræ lib. de reſurrect. mortuor. & Oppiano κυνηγ. lib. 3. vide Adag. cæna vel menſa Thyeſtea.

67 Fugeres] Moguntinenſ. Fugies.

82 Pœnas] quas patimini.

86 Pati pœnas] quantumuis graues & laborioſas, ſeu (vt illas vocat Lucilius apud Nonium) laboſas.

87 Vt dirus vapor] vaporem cum exhalatione confundit, more poëtico. nam philoſophis ille ex aquâ calefactâ, hæc ex humefactâ terrâ: Ariſtoteles lib. 1. Meteor. cap. 4.

88 Vel grauem] vnus Venet. & habetur in Baſileenſ. marg. vt grauem.

91 Noſtérque] docet hoc vet. fragmentum:

Ioue prognatus eſt, vt perhibent, Tantalus:
Ex Tantalo Pelops, ex Pelope autem ſatus
Atreus; qui noſtrum porrò propagat genus.

Pudeat] te mei: non, me tui.

92 Taxata lingua] Euripides:

Quod homo exiſtens, cum Diis
Communi menſâ dignus habitus;
Incontinentẽ habuerit linguam, morbũ longè deterrimum.

Cornelius Gallus:

Qui ſatur ante fuit felix conuiuia Deorum
Nectare; quæ ſuperis pocula grata Deis,

Nunc cupit humanas epulas: ſed ſemper ab ore
Vnda fugit mediis ſtat ſitibundus aquis.
Vnda, bibe, affſicur, & diſcito iura ſilentû:
Conuenit iſta pati lingua proterua quibus.

94 Violata] *volunt legi*; violatæ. *confirmat Bernardini editio vetuſtiſ. in qua*, violatæ.

100 Sequor Meg. Furorem diuide] *ſic Lipſienſ. Lugdunenſ. autem:* MEG. Sequor nunc ô furorem, *&c. tres Veneti, Herbipol. & Moguntin.* tò; ſequor; *addunt verſui præcedenti, & tribuunt adhuc Tantalo. deinde alium inchoant:* MEG. Nunc furorem diuide in totam domum. *ſola lectio Lipſienſ. ex his tolerari poteſt nam vt Megæra dicat ſe ſequi, apertè mendoſum: nec minus, vt vtatur deprecatoriâ voce*; ô *vt verò*; ſequor: *addatur verſui præcedenti, contra carminis legem. redundabit prius. mutilum erit poſterius. vel ergo ſequamur N. vel ex coniecturâ meâ:* MEG. Sequere. furorem diuide, *&c. quid ſtas, quid pedem retrò fers? me ſequere.*

114 Phoronides] *Argiuæ Inachi, vel fontis cuiuſpiam. vox verò*; latus *in præcedenti verſiculo Ariſtarchi obelo indiget, etſi inueniatur in o. l. quomodo*; latus, *ſi vicina vada gracili terrâ diuidit? noluı tamen malæfidei inquilinum expellere, alio nondum inuento, qui potiori iure, & meliore ſententiæ bono, locum occupet. ſed feliciter Lipſius emendat*; lætus: *quia ſcilicet remoto mari, iam mergi non verebatur.*

118 Argi ſitim] *ſic Moguntinenſ. Herbipolenſ. & tres Veneti. perperam Lugdunenſ.* agri ſitim. *Heſiodus.*

Argos inaquoſum Danaus fecit aquoſum.

120 Periturum] *quem ſcit obtenebratū iri, ne videat tam immane facinus.*

IN CHORVM.

Monet Argiuos Diis ſupplicent. vt mala & ſcelera imminentia velint auertere: & excurrit in Tantali ſupplicium.

Achaïcum [*Stephanus*, Argos, *vndecim enumerat: imò cenſet Euſtathius quamlibet vrbem litoralem*, Argos, *vocari poſſe. vt de Peloponneſio intelligamus, addit*; Achaïcum. *Achaia initio dicta Aegialea, à primo Sicioniorum rege Aegialeo, qui vixit anno Nachor. 74. poſtea Danaã, denique Achaia, vt auctor eſt Euſeb. Cæſarienſis. peninſula eſt Aegeo & Ionio cincta, ab Iſthmo Corinthio incipiens, deſcribunt Strabo lib. 8 Ptolomæus lib.* 3. *Plinius lib. 4. Pauſanias, Mela, &c.*

122 Turribus] *nihil ego hîc mutandum duxi, ſed quid in libris contineretur monui. cur illi ad coniecturas? aut quæ neceſſitas turſuum?*

Portus] *hinc inde, pars ad Aegeum, pars ad Ionium.*

Diſſidens] *diuiſum Iſthmo interiecto.*

128 Eteſis] *aeſtiuos eſſe ventos. conſtat ex Ariſtot. lib. de mundo ad Alex. Plutarcho in Dion., & Gellio lib. 2. cap. 22. item de genere Aquilonum ex Plinio lib. 2. & lib. 18. & D. Iſidoro* [illegible] *Lucretius dixit:*

Eteſia flabra Aquilonum.

De ſtatu eorum aliqua apud ſcriptores diſcidia, quidam flare per dies quadraginta putant, Timoſthenes apud Schol. Apollonij in lib. 2. per quinquaginta; alij totâ fermè æſtate vſque ad III. Kal. Septemb. vt Columella li. 2. de re ruſt. Verius quotannis certis tantùm diebus (quodtempus ab Ariſtæo à Diis ad Icarum expiandum fuiſſe impetratum, fabulatur Higynus) exoriri, & nomen indicat. dicti enim Eteſiæ: quaſi anniuerſarii. Quando flare incipiunt; quod Cæſar & Plinius ad XVIII. *Kal. Auguſt. fieri cenſent; tum* Prodromi, *nominantur, vt docet Ariſtot. in Problemat. Flant ex alia & alia cæli parte, vt Gellius tradidit. ſecundùm Plinium quidem, in Aſiâ ab Oriente, item in Hiſpania; quare non mirum ſi Strabo in lib. 3. cum Euro videatur confundere: in Ponto flant ab Aquilone, ad quod Lucretius, Plinius, & Iſidorus referendi: in reliquis partibus, à Meridie. de Oriente, teſtatus eſt apud Strabonem lib. 3. Poſidonius. de Aquilone, quos dixi & Polybius lib. 4. & Schol. Apollonij. In noſtro mari ab Occidente flare, docent Ariſtoteles, & Diodorus Sic. lib. 2. Biblioth. Quando ab Oriente flant, in Eurum tranſeunt, vel ijdem cũ Euro potius quando ab Occidente in Thraſciam, Caurum. & Fauonium migrant. Ita fit; cum in diuerſis partibus, ex diuerſis lateribus mundi ſpirent, vt ſcriptores pro ratione locorum quæ deſcribunt, aliquando ſecundos & iuuare nauigationem dicant, aliquando aduerſos eſſe, & eam morari, vt Tacitus lib.* 18. Veliferos *vocat noſter, quia cùm per ſe ſint ventorum omnium conſtantiſsimi, etiam nauigantibus exoptatiſsimi. Cicero lib. 2. de Nat. Deor.* Quam tempeſtiuos dedit, quam ſalutares, non modo hominum generi, ſed etiam pecudum. iiſque omnibus, quæ oriuntur ex terrâ, ventos Eteſias. quorum flatu nimij temperantur calores, ab iiſdem etiam maritimi curſus celeres & certi diriguntur, *quare merito* nauales *nominat Varro in Ephemeride* : Nauales Eteſiæ diutius & huberius flauerant, & auctumnum ventoſum fuerat.

Veliferis] *ſic Propertio & Ouidio* carina velifera : *ſic Valerio Flacco* mare veliferum.

130 Stadio] *curriculo; ita dicto quòd ſtadij menſuram expleret: ſtadij inquam Olympici de quo Gellius lib. 1. Noct. Attic. cap. 1.* Nam cum fere conſtaret curriculum ſtadij, quod eſt Piſis apud Iouem Olympium, Herculem pedibus ſuis metatum: idque feciſſe longũ pedes ſexcentos, cetera quoque ſtadia in terra Græciæ ab aliis poſtea inſtituta, pedũ quidem eſſe numero ſexcentum; ſed tamen eſſe aliquantulum breuiora. *Cenſorin. verò in lib. de die Natali:* Stadiũ in hac mundi menſurâ id potiſſimum intelligendũ eſt, quod Italicum vocant; pedũ ſexcentorum viginti quinque. Nam ſunt præterea & alia, longitudine diſcrepantia, vt Olympicum, quod eſt pedum ſexcentum, Pythicũ quod eſt mille pedum. *Teſte Plinio ſtadium efficit paſſus centum viginti quinque noſtros, hoc eſt pedes ſexcentos viginti quinque, lib. 2. Nat. hiſt. cap. 23. octo vero ſtadia conficiunt vnum milliare, Polybio lib. 3. & Plutarcho in Gracch. & hæc dimenſio Romanis hiſtoricis in vſu eſt. Vnde apparet Plinium de Italico ſtadio locutum : & D. Iſidorum lib. 15. cap. 16. (quando ſtadium definit octauam*

mil-

liaris partem, viam ſcilicet centum vigintiquinque paſſuum; eoq; modo dicit Herculem id terminaſſe, cùm illud vno ſpiritu confeciſſet, ac proinde ſtadium appellaſſe, quòd in fine reſpiraſſet, ſimulq; ſtetiſſet) vera quidem tradere, ſed non diſtinxiſſe inter Olympicum, quod Herculis ſtadium, & Romanum, ſeu Italicum quod CXXV *paſſuum. Gellium denique Pythici ſtadij vel ignarum vel immemorem fuiſſe. Eſt & naturale ſtadium, quod Tzetza Chil. 6. hiſt. 3. definit.*

πρὶν στάδιον ὠνόμαζον τὸν δρόμον τὸν ὁπλίτην·
ὁ τρέχων μετὰ ὅπλων δὲ, ὄρθιον εἶχε δρόμον.
Prius ſtadium vocatum ſpacium illud quod vir armatus
Armis onuſtus ſine quiete vno curſu queat decurrere.

ſubiungit deinde ſtadij curſum & recurſum δίαυλον; *tres verò curſus & recurſus cum dimidio,* δόλιχον; *at illam decurſionem quæ duodecim ſtadij decurſus itu & reditu haberet,* τέθωρον, *vocari.*

133 Neu] *Moguntinenſ. Herbipol. & Veneti* nec.

134 Minoribus] *vt* maiores *generali nomine cuncti, à quibus orti ſumus; propriè tamen, qui ſupra tritauum l. quiſque D. de in ius voc. l. Iuriſconſultus.* 10. *D. de gradib. & affin. ſic, arbitror, quotquot à nobis deſcendunt poſteri,* poſteriores, & minores *nuncupantur, propriè tamen qui vltra trinepotes. Lucretius lib.* 5.

——— quas lacrumas peperere minoribus noſtris,

Valer. Flaccus lib. 3. ——— noſtri luent ea facta minores,

Sortes Claudianæ, apud Trebellium:

Tu qui nunc patrias gubernas oras,
Et mundum regis arbiter Deorum,
An ——— veteres tuis nouellis.
Regnabunt etenim tui minores,
Et reges facient ſuos minores.

ſupplendum reor lacunam tertij verſiculi ex coniecturâ; Annectes veteres, *&c. Arnobius lib.* 3. Falciferum vetuſtas edidit priſca, & minorum tranſmiſit ætati.

139 Fide qua tulerat] *malè Lipſienſ.* quam, *ex margine Baſileenſ. Petenda hiſtoria ex Pindaro & Scholiaſte Olymp.* 1. *Apollonio & Scholiaſte, qui admodum prolixè in lib.* 1. *verſ.* 753. *Philoſtrato in Imag. Pelopis, & in Imag. Hippodamiæ, Luciano in Charidemo; Izacio in Lycophron. & Sidonio in Panegyr. Anthemij Aug. breuiter, ſi res geſta. Oenomaus rex Elidis ex Euadne Acriſij F. ſuſcepit Hippodamiam; quam (quia reſponſum acceperat à genero ſibi mortem imminere) detractabat vlli in matrimonium collocare. ſed victus turbâ & pertinaciâ procorum; legem tulit, confiſus equorum velocitati, ei ceſſuram filiam, qui curſu quadrigarum vinceret, qui à ſe vinceretur moriturum. Itaque proco certanti Hippodamiam auferendam in curru tradebat; ipſe inſequebatur, manu lanceam quatiens, & ſi aſſequebatur conficiebat. multis ſic necatis, quorum nomina refert Scholiaſtes Pindari; tandem ipſe à Pelope vincitur. Qui, vel Hippodamiæ opera quæ iuuenem deperibat, vel pro-*

miſſâ dimidiâ regni parte Myrtilo, Mercurij & Cleobules filio, Oenomai aurigæ, perſuaſit, vt ſublata fibula, qua modiolis axis affigitur, currum euerteret. Ita Oenomaus, dilapſis in ipſo curſu rotis, ab equis ſuis in partes diſtractus, miſerè interiit. Vnde Claudianus de laude Serenæ:

—— curru Piſæa marino
Fugit tela Pelops. nam * prouidus obice regis
Prodidit Oenomai, deceptus Myrtilus axem.

* Mallem *nã perfidus.* vel *male prouidus.*

Accepta Pelops coniuge, ſiue falsò ab ea perſuaſus interpellatam ſe de ſtupro à Myrtilo, ſiue vt ſolus regno potiretur, Myrtilum è Geræſto in mare præcipitauit, quod inde Myrtoum fuit vocatum. Pierius lib. II. *Hieroglyph. longè diuerſa tradit; Amphionem Thebanum Pelopi quædam malefica dediſſe, quæ in ſtadij ſolum defoderet; quibus Oenomai ſonipedes conſternati, dominum occiderint: poſtmodum etiam cunctos equos illâ tranſeuntes externari ſolitos, vnde loco ταράξιππου appellationem inditam.*

142 Fabula] *rumore & ſermone omnium trita traditio, ſiue illa vera ſiue falſa, Græco more. ſic Hipp.* Omnes per gentes fabula diſtulit. *ſic lib.3. de Beneſi.* Sic ſeruata nobilis fabula, & duarum vrbium exemplum fuit. *quæ lectio non debuit à Pintiano peruerti. continetur enim etiam in membran. Burdigalenſ. & per duas vrbes Romanam & Crumentinam intelligit.* fabulam, *pro vera narratione etiam Tertullian. in Apolog.*

143 Nauibus] *ipſis nautis & vectoribus. nam quod quidam lib. in margine;* nauitis, *gloſſema.*

146 Diuulſúſque] *ſic N. ceteri;* diuiſúſque.

148 Proſequitur] *alij;* perſequitur. *& in ſeq. Mogunt.* Os æterna ſitit.

147 Hoſpitibus Deis.] *Eguian.* diuitibus Diis. *non placet.*

151 Et curuata] *lego ex Moguntin.* Incurnata.

156 Illudit] *Eguian.* alludit. *& ſic Moguntinen. Herbipolenſ. Lugdun. & ceteri. N. primus, ni fallor,* illudit. *ſic Tibullo, ima palla talis illudit.*

157 Nec quamuis] *ſic Lipſienſ. Moguntin. & Veneti.* hæc quamuis. *idem Eguian. Herbip. & Lugdunenſ. rectè.*

156 Obliquátque] *deflectit, ne aſpiciat; aut ſaltem non niſi limis, & obliqua tuentibus hircis.*

171 Petens] *ſic quidam ex m. ſ. melius, pro;* vocans. *ſic Agamemn.*

Et inter vndas feruidâ exuſtus ſiti,
Aquas fugaces ore decepto apetit,
Pœnas daturus cælitum dapibus graues.

173 Conantémque] *quidam v. l.* conatúmque.

174 Gurgite] *ex aluco fugitiui gurgitis.*

IN ACT. II.

Conſultat Atreus de vindicta à fratre exigenda, & repudiatis monitis ſalubrioribus ad inſidias conuertitur.

199 Indocile] *indomitum; quia humanitate aut precibus flecti & molliri nequit. vi autem & malo ſubigi & domari poteſt.*

203 Fama te] *hoc argumentum accaratè pependit Heſiodus:*

—— δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην·
φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κούφη μὲν ἀεῖραι
ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται ἥντινα πολλοὶ
λαοὶ φημίζουσι ——

—— grauem verò mortalium euitato famam.
Fama enim mala, eſt leuis quidem leuatu,
Moleſta verò portatu, difficiliſque depoſitu.
Fama verò nulla prorſus perit, quam multi
Populi diuulgant.

205 Domini] *Iulian. Apoſtata in Miſopog. tam vehementer ſe Domini appellationem ſcribit auerſatum, vt ad exemplum ceteris idem faſtidientibus illud penè interierit. Et ſanè hoc nomen Dei myſticum* אדני, *de quo D. Hieronym. epiſt. ad Marcellam; primum ſibi falſi Dij gentium vſurparunt, deinde humana adulatio in promiſcuum vſum deduxit, non hodie tantùm, ſed & olim. id enim Seneca epiſt. 3. teſtatur*: Itaque ſic priore verbo, quaſi publico vſus es, & ſic illum *amicum* vocaſti; quomodo candidatos, *bonos viros*, dicimus; quomodo obuios, ſi nomen non occurrit, *dominos* ſalutamus. *de eadem voce Briſſon. nonnulla lib.* 8. *Formular. Vidi, qui auſi ſunt ſcribere Hiſpanorum olim peculiare nomen* Domini, *& inde illorum prænomen* Don *profluxiſſe. vtique non magis, quàm* patris patriæ, *aut* boni viri, *quæ Romanis nata. Vnde verò illud* Don *manarit, potuerunt illi ex Moralij & Garibaij Chronicis diſcere.*

208 Gloriam] *Cicero in Tuſc.* Gloria eſt ſolida quædam res, non expreſſa aut adumbrata, & eſt conſentiens laus bonorum, incorrupta vox bene iudicantium de excellenti virtute. *hanc definitionem etiam Fabius ex parte fuit mutuatus, & iuxta eam hîc gloria ſumitur.*

217 Priuata] *propria priuatæ fortunæ.*

219 Fas eſt in illo quicquid in fratre eſt nefas] *ſic primi libri, & ſic Eibius citat. Mogunt. eodem modo, niſi quod omiſit;* eſt. *Herbip. & Veneti;* f. e. in illo, q. in fratrem e. n. *hinc Lugdunenſ.* f. e. in illum q. i. fratrem e. n.

220 Quid enim reliquit crimine intactum, aut vbi ſceleri pepercit] *ſic o. l. præter Lipſienſ. in quo N. iuſſit ex Baſileenſ. marg. edi?* Quod enim rel. crimen int. aut cui ſ. p. *non malè, ſi m. ſ. confirment.*

222 Specimen] *pro indicio & argumento poni ſolet. Lucretius libro* 4. Hoc etiam imprimis ſpecimē verum eſſe videtur. *& lib.* 5. Si non ipſa dedit ſpecimen natura creandi. *quoniam verò omina & portenta earum, quas præſignificant, rerum quædam indicia ſunt, rectè arietem aureum, noſter* ſpecimen *nuncupauit; quem Attius* prodigium portento miſſum *vocarat.*

224 Eſt Pelopis] *Athenæus lib.* 6. *cap.* 4. *refert ex Herodoro phialam argenteam fuiſſe, quæ in medio agnam auream celatam haberet. Pierius lib.* 10. *Hieroglyph. ex Platone & Pauſania narrat Thyeſti quoque agnam auream natam fuiſſe. ſed quod Seneca memorat, communius traditur.*

228 Tantalici] *ſic o. mei libri; at meus (aiunt) vet. lib.* Tantali. *labat verſus. an ergo?* tantalei, *mallem ſi mutandum;* Tantalidæ. *ſic inferius:*

Hinc auſpicari regna Tantalidæ ſolent.

Sceptra] *ait huius arietis lanâ aureâ ſolitos Pelopidas ſceptrum ornare; de quo Pauſan. in Bœot. ſcriptum reliquit Deorum omnium maximè conſueuiſſe Cherronenſes illud ſceptrum colere, quòd Ioui fabricaſſe Vulcanum Homerus cecinit, à Ioue acceptum Mercurium dediſſe Pelopi, Pelopem Atreo reliquiſſe, Atreum Thyeſti, à Thyeſte per manus traditum tenuiſſe Agamemnonem: & hoc illos præcipuè ſceptrum veneratos, & haſtam nominaſſe. plura deinde de huius ſceptri cultu & ſacris ſubiungit. Vnde manifeſtum fit hoc ſceptrum haſtæ ſimile fuiſſe, nec mentitum Iuſtinum lib. 43. cùm tradidit, adhuc Romulo regnante, reges haſtas, pro diademate habuiſſe, eáſque Græcos* ſceptra *nominaſſe. quod intelligendum puto de haſtis breuioribus, qualia ſunt pila Romanorũ, vel venabula Theſſalorum, ferro tamen minus lato; non de oblongis illis Macedonum ſariſſis, quibus hodie pedites vtuntur.*

229 Poſſeſſor] *purpurei coloris oſtentũ confirmat etiam Spartianus. nam in vita Diadumeni inter imperij apiſcendi omina recenſet, in agro patris eius oues purpureas natas duodecim. Putarim hoc omen non ouis, ſed coloris purpurei proprium, quia purpura Regum propria. Aelius enim Lampridius in Seuero oui palumbini purpurei; Vopiſcus in Aureliano, vituli & roſarum; & in Tacito, vini & vitis albæ ſubitò purpuraſcentium; Iul. Capitolinus in Maximino Iuniore, vitis & loricæ meminerunt, & huius quidem verba aſcribam, ſed emendata:* poſita ab eo vitis, intra annum ingentes vuas purpureas attulit. *Item:* Lorica patris eius, non, vt ſolet, ferrugine, ſed tota purpureo colore infecta à plurimis viſa eſt. cùm Grammatico daretur quondam, parens ſua libros Homericos omnes purpureos dedit litteris aureis ſcriptos.

234 Conſorte] *vxore. nam matrimonium* conſortio *dicitur, l.* XCVI. *§. 3. D. ſolu. matr.*

244 Expuat] *vide inf. Troade verſ.* 1168.

247 Impetretur] *ſic N. interrogatiuè. perimant (inquit) alij, qui tyranni eſſe neſciunt, egóne vt patiar, vel precibus tribuam in meo, hoſtes meos, regno, leni morte defungi? Nec reijcienda lectio aliorum codicũ:* lenis in regno meo mors impetratur. *mihi mors pœnæ non imputatur, ſed gratiæ & clementiæ: quibuſcum in gratiam redij, precibus exoratus, lenis mortis facio poteſtatem. reſpicit ad Tiberij dictum.*

262 Mugit] *mugitus terræ, prodigium noſtro & aliis. Oedipo:*

Rupiſſe canem fama & noſtris
Erraſſe locis, mugiſſe ſolum.

Item: —— terra ſe retro dedit, Gemuítque penitus ——

Troadibus; Cùm ſubito cæco terra mugitu fremens
Concuſſa cæcos traxit ex imo ſonos.
Mouêre ſiluæ capita, & excelſum nemus
Fragore vaſto tonuit ——

Virgilius: ——magno cum murmure montis
Circum clauſtra fremit.

Item: Sub pedibus mugire ſolum & iuga celſa moueri.

Claudianus: Ecce repens mugire fragor. *at Ariſtoteli ex cauſis naturalibus prouenit. ait enim lib. 2. Meteor. ſub terra omnes vocum differentias emitti: adeo, vt videatur ſæpè ὥσπερ λέγουσιν οἱ τερατολογοῦντες, μυκᾶσθαι τὴν γῆν.* Vt portentorum ſcriptores aiunt terram mugire. *& in Problemat. ait in paludibus quæ iuxta flumina ſunt fieri ſones qui vocantur* bomugi, *quos ſacros Dei tauros eſſe fabulantur. Plinius etiam lib. 2. nat. hiſt.* Præcedit verò *(terræmotum)* & comitatur terribilis ſonus, aliàs murmur, ſimilis mugitibus, aut clamori humano, armarúmve pulſantium fragori, *&c. nam duas ſubdit cauſas.*

264 Moti lares vertere vultum] *Lares Mercurij & Laræ, ſeu Lalaræ iuxta Ouid. 2. Faſtor. ſeu Larundæ iuxta Auſon. in Monoſyllabis filij, domus genij putati; in ſingulis, ſui. Auſonius:*

Nec genius domum Larundâ progenitus Lar.

hi priuati *& familiares, alij verò* publici *& communes vrbis cuſtodes, qui* Præſtites *dicti; de his Ouidius lib. 5. Faſtor.*

Præſtitibus Maiæ Laribus videre Kalendæ
Aram conſtitui, paruáque ſigna Deûm:
Vouerat illa quidem Curius, ſed longa vetuſtas
Deſtruit, & ſaxo longa ſenecta nocet.
Cauſſa tamen poſiti fuerat cognominis illis,
Quòd præſtant oculis omnia tuta ſuis.
Stant quoque pro nobis, & præſunt mœnibus vrbis,
Et ſunt præſentes auxiliúmque ferunt.
Et canis ante pedes ſaxo fabricatus eodem
Stabat. quæ ſtandi cum Lare cauſa fuit?
Seruat vtérque domum, domino quoque fidus vtérque:
Compita grata Deo, compita grata cani.
Exagitant & Lar, & turba Diania fures.
Peruigilántque Lares, peruigilántque canes.

Præſtites *ergo etiam* Compitales *viarum cuſtodes; initiò duo tantùm pingebantur; poſt, cùm hæ ſtatuæ interiiſſent, pro duobus illis coli cœperunt, in vicis ſingulis, tres Lares; duo quidem illi priores, & tertius* Auguſti Genius. *ſignificat idem Ouidius:*

Bina gemellorum quærebam ſigna Deorum,
Viribus annoſæ facta caduca moræ:
Mille Lares, geniúmque ducis, qui tradidit illos
Vrbs habet & vici numina trina colunt.

& lib. 2. Faſtor. ——geminóſque pares, qui compita ſeruant,
Et vigilant noſtrâ ſemper in æde Lares.

Compitalium Larûm ara in Circo maximo ſtatuitur, etiam à Pyrrho Ligorio in eius imagine. Fortaſſis & Tertullianus lib. de Spectaculis, compiti-

potentes, *vel* compitalipotentes *vocauit, vbi vulgò* comitiopotentes *legitur, vel vt Pamelius cenſet* compitalitij potentes, *quod in eorum honorem* compitalia *celebrata.* Compitales *vocauit Suetonius in Aug. cap. 31.* Compitales Lares ornare bis anno inſtituit, vernis floribus & æſtiuis. *Nec vrbana tantùm compita, lares habebant, ſed omnes etiã publicæ viæ; Indicat Arnobius de Laribus agens lib. 3.* Quos arbitratur vulgus vicorum atque itinerum Deos eſſe, ex eo quòd Græci vicos cognominãt λαύρας, *hi dicuntur in Catalectis Virgilij:* Semitales Dij. *& Plauto* viales lares, *in Mercatore. Eorum nomen incertum fuit: Opinor hos à Præneſtinis* Digitios *vocatos. Nam Arnobius tradit, ex Nigidio, nonnullos cenſuiſſe Latinis Lares eſſe; quos Græci Dactylos Idæos vocant. hoc nomen Præneſtini voluerunt exprimere: vel Digitios dixêre, quòd viam quaſi digito viatoribus indicarent. Fortaſſis etiam digito protenſo ſculpebantur, quemadmodum nunc etiam multæ prouinciæ in viis ambiguis crucibus aut cippis, manus ferreas vel ligneas affigunt, indice extento, iter viatorum dirigentes. Quod ſi verum eſt: non eſt quod Solini lectionem, quam omnes Belgici, Celtici, Germanici m. ſ. confirmant, quantumuis probabili & ingenioſâ coniectatione commutemus.* Digitiorum *hoc nomen ſuſpicor corruptum in Gloſſario Græcolatino, vbi nunc editum.* Κυρῆτες οἱ περὶ τὸν παιδάνα· Corybantes Indigites. *mallem* Idæidigiti, *vel* Digitij. *niſi fortè fuerit*, Idæ indigites. *nec Arnobius inſinuat* κατ᾽ ἐξοχὴν, Indigetes *dictos, ſed cum addito:* Samothracios. *Lari priuato quiſque domi dicatum* Lararium *habebat, vt de Alexandro Mammæâ teſtatur Lampridius. Orta geniorum & familiarium Larûm ſuperſtitio, inde, quòd antiquitus quiſque ſuos domi mortuos ſepeliebat, eóſque vt Deos domeſticos colebat. de his Plautus, Mercatore:*

Dij Penates meûm parentum, familiæque Lar pater,
Vobis mando meûm parentum rem benè vt tutemini.
Ego mihi alios Penates perſequar, alium Larem.

Arnobius de iiſdẽ in lib. 3. In diuerſis Nigidius ſcriptis, modò tectorum domuúmque cuſtodes, modò Curetas illos; qui occultaſſe perhibẽtur Iouis æribus aliquando vagitum; Indigetes Samothracios, quos quinque iudicant Græci Idæos dactylos nuncupari. Varro ſimiliter hæſitans, nunc eſſe illos Manes, & ideo Maniam matrem eſſe cognominatam Larum; nunc aërios rurſus Deos & Heroas pronunciat appellari; nunc, antiquorum ſententias ſequẽs, Laruas eſſe dicit Lares, quaſi quoſdam Genios, defunctorum animas mortuorum: *quibus verbis Lares cum Manibus confudiſſe docet Varronem. Lari huic Cato, de re ruſtica, villicam, pro copiâ, certis diebus, coronâ in foco iubet facere; & Tibullus menſtrua ſacra tribuit, hoc verſu:*

Gloſſar. *Lares* ἥρωες.

Redderet antiquo menſtrua tura Lari. *Iuuenalis Sat. 12.*
—— Laribúſque paternis,
Tura dabo, & omnes violæ iactabo colores; *purpureas, aureas, niueas, apud Plautum Euclionis filia, etiam quotidiana:*
Ego Lar ſum familiaris, ex hac familiâ.

Vnde exeuntem me aſpexiſtis. hanc domum
Iam multos annos eſt cum poſſideo & colo,
Patríque, auóque iam huius, qui nunc hic habet.
Huic filia vna eſt, ea mihi cotidie
Aut thure, aut vino, aut aliquî ſemper ſupplicat,
Dat mihi coronas—— *familiari ergo Lari facere licebat, quando lugebat: vialibus, bis in anno, Præſtitibus, kalendis Mai. Domeſtici etiam* grundules *dicti Arnobio lib. 1. puto vel à ſuggrundis æd. ij, vel à porci grunnitu qui ipſis mactabatur. Horatius:*—— immolet æquis
Hic porcum laribus—— *hoc enim de domeſticis audio: at illud Propertij, de vialibus ſeu compitalibus:*

Parua ſaginati luſtrabant compita porci.

Præter hos, inuenio apud Feſtum, Lares hoſtilios; *à quibus hoſtes arceri putabant. Falli, qui putant Lares mortuorum maiorum omnium animas dictas; &* Lemures *cum Laribus confundere, docuit ſatis Martianus à nobis citatus in Oedip. 559. docuit etiam Apuleius lib. de Deo Socratis, cum ait:* Lar dicitur familiaris; qui ex Lemuribus, poſterorum ſuorum curam ſortitus, pacato & quieto numine domum poſſidet. *Quidam ergo Lemures, non omnes Larum nomine comprehenſi, boni ſcilicet & propitij, auerſis vero & noxiis, Lemurum commune nomen, factum proprium. Lemuribus hiſce* Feralia *menſe Februario fiebant, à feritate illorũ opinor, dicta; quo tempore illis parentabatur tegula in mediâ viâ relictâ; cui violæ ſolutæ, & panis meraco vino maceratus; fruges ſparſæ, & ſalis mica, cum coronâ imponebantur, teſte Ouidio lib. 2. Faſtorum, iiſdem inſtituta Lemuria eidib. Maij, vt canit Ouidius lib. 5. Faſtor.*

Lares effingebantur duo iuuenes ſuccincti pelle caninâ (quare Perſius Satyr. 5. vocauit ſuccinctos) aſtante cane, vt ex Ouidio docui, & docent etiam Plutarchus in Problemat. & Pierius lib. 5. Hieroglyph. Solebant iis ſuſpendere varia, in primis mundum muliebrem, qua de re Nonius in Strochinum *& in* reticula, *adducit hoc fragmentum Varronis Sexquivlixè.* Suſpendit Laribus marinas molles, pilas, reticula ac ſtrophia. *quæ hæ* molles mari næ? *an ſpongiæ? Gloſſar. Græco-Latinum:* δέσμη, marina faſcis. *ſed probabilius ibi Lipſius conijcit,* Manua; *quæ vox Gloſſariis Latino-Græcis licet corrupta ſemel in* Mannæ, *& ſemel in* Manue, *id ſignificat. An ergo potius;* molles marinæ *ornamenta ex lana ſuccidâ? nam Gloſſar. Græco-Latinum;* πίνινον, marinum. *&* πίνερον ἔριον, lana ſuccida. *Hippocrati* πινόεν ἔρια, *videtur ergo marina æſypus, vel lanæ ſuccidæ ſordidus floccus. aliquando malui reſcribi, ſuſpendit Laribus;* arſinias, bullas, pilas *&c. item pilæ, pro numero ſeruorum, qui in familiâ; & effigies viriles muliebreſq; pro numero liberorum domeſticorum, vt Feſtus ſcripſit. Ingenuos puerilem veſtem coram Laribus deponere ſolitos quodam Propertij loco confirmatur; & quando virilem togam ſumebant, eos Laribus bullam donaſſe Perſius docuit Sat. 5.*

Bulláque ſuccinctis Laribus donata pependit.

Serui quando pileo donabantur, cathenas eis ſuſpendebant

*Horat.lib.*1.*Sat.*5.——donaſſet iamne cathenam
Ex voto Laribus,quærebat——

Differunt Lares,à Geniis,etſi Cenſorinus prodidit * *C. Flaccum in lib. de Indigitamentis ad Cæſarem,& multos alios putaſſe eoſdem: nam Genij non ædium tantùm & familiarum, ſed & aliorum locorum; & hominum, & plantarum fuerunt: Lares, Genij quidem, ſed domibus tantùm, & vrbibus, & viis præpoſiti: vnde* domus genium, *Larem vocat Auſonius.*

* Puto vocatum C, *Granium Flaccum*

Penatum *quoque nomen preſsè ſumtum differt à* Larium *nomine: etſi Penates omnes Lares quoque. Nam D. Iſidorus lib.*8. *Orig.cap. vlt. ſcribit:* Penates, Gentiles dicebant omnes Deos, quos domi colebant: & penates dicti, quòd eſſent in penetralibus, id eſt, in ſecretis. Hi Dii quomodo vocabantur, vel quæ nomina habuerint, ignoratur. *Cicero lib.*2. *de nat. Deor. dictos vult, vel à penu, vel ab eo quod penitus inſideant, vnde &* penetrales *vocari. Extra domum ergo, nulli Penates, ſed Lares non tantum in domo: rurſus non omnes domeſtici Lares, Penates. Quare videmus propriè loquentes ſcriptores, hæc ab inuicem nomina diſtinguere, vt Plautum in Mercatore, Martianum ſæpe lib.* 1. *de nupt. Philog. & alios, & ritus, ac diuerſæ cerimoniæ, atque conditio illorum hoc conuincit, nam Romæ diuerſas illis ædes dicatas, docet Solinus cap.* 2. *Polyhiſt. Penates, ſanctiores habebantur, & à Troianis accepti; Lares ex maiorum funeribus delecti, ſæpe contemti & violati. Sueton. in Caligula:* Lares à quibuſdam familiares in publicũ abiecti. *Tertullian. in Apologet.* Domeſticos Deos, quos Lares vocant, domeſticâ poteſtate aliquando tractatos, demutãdo aliquando in cacabulum, aliquando in trullum. *Simulacra quoque & effigies longè aliæ. de Laribus vidimus, nunc de Penatibus videamus; qui & quales. Dionyſius Halycarn. lib.* 1. *ſcribit, à Dardano Troianos ſacra magnorum Deorum accepiſſe ſimulacra: eaq; vrbe captâ, ab Aeneâ erepta; eſſe autem Deos, quibus Samothracij initiantur, & à Romanis* Penates, *à Græcis non vno nomine appellari, ſed dici* πατρώους *vel* γενεθλίους, *vel* κτησίους, *vel* ἑρκίους, *vel* μυχίους, *quia patrij, gentilitij, hereditarij, conſepti, & maximè ſecreti atque penetrales ſunt. Et traditum à Timæo, nihil aliud eſſe; quam caducea partim ferrea, partim ærea, & Troianum fictile vas. quod Dionyſio non probatur. mauult enim, propè forum Romanum, fuiſſe delubrum, in quo Troianorum Deorum imagines erant poſitæ cum inſcriptione;* DENATES, *quæ* Penates *ſignificat; cum veteres D, pro P, vſurparint. eſſe autem duos iuuenes haſtatos, habitu ſedentium, antiqui admodum operis. In aliis quoque vetuſtioribus templis, ſemper horum Deorum imagines duos iuuenes militari habitu conſpici. Plutarchus verò, in Camillo, duo dolia eſſe non ita magna ibi repoſita, vnum apertum & vacuum, alterum plenum & obſignatum; ſolisq; ſacris virginibus ea conſpicere licitum; aliaq; de his doliis ſubiungit. Arnobius d. loco multorum refert ſententias his verbis:* Nigidius Penates Deos; Neptunum eſſe atque Appollinem tradidit, qui muris quondam Iliũ conditione adiuncta cinxerunt. idem rurſus in lib. ſexto exponit & decimo diſciplinas Hetruſcas ſequens, genera eſſe Penatium quatuor; & eſſe

Iouis

Iouis ex his alios, alios Neptuni, inferorum tertios, mortalium hominum quartos, inexplicabile neſcio quid dicens * Cæſius, & ipſe adſequens, Fortunam arbitratur, & Cererē, Genium Iouialem ac Palem; ſed non illam feminam, quam vulgaritas accipit, ſed maſculini neſcio quem generis miniſtrum ac villicum. Varro, qui ſunt introrſus atque in intimis penetralibus cæli, Deos eſſe cenſet, quos loquimur: nec eorum nomina, nec numerum ſciri. Hos *Conſentes* & *Complices* Hetruſci aiunt & nominant, quòd vnà oriantur & occidāt vnà, ſex mares & totidē feminas nominibus ignotis, & iis nationis barbariſſimæ: ſed eos ſummi Iouis Cōſiliarios ac Principes exiſtimari. Nec defuerunt qui ſcriberent Iouem, Iunonem, ac Mineruam, Deos Penates exiſtere, ſine quibus viuere ac ſapere nequeamus; ſed qui penitus nos regant ratione, calore, ac ſpiritu. *Martianus Capella lib.* 1. *aliam rationem nominis Deorum Conſentium reddit, de his agens hoc pacto:* Præcipuéque Senatores Deorum, qui Penates ferebātur Tonantis ipſius; quorúmque nomina quoniam publicari cæleſte ſecretum nō pertulit, ex eo quod pariter omnia repromittunt, nomen eis ex conſenſione perfecit. *Statimq́; hos Conſentes à magnis Diis diſtinguit, & Magnos Deos* x 11. *Iouis Conſiliarios vocat. Non grauabor etiam Macrobij verba aſcribere, eo quòd Arnobianis iſtis multam lucem præferant, ex lib.*3. *Sat.cap.*4. Nigidius enim de Diis lib. x i x requirit, num Dij penates ſint, Troianorum Apollo & Neptunus, qui muros eis feciſſe dicuntur: & num eos in Italiā Æneas aduexerit? * Cornelius quoque Labeo lib. de Diis Penatibus, eadem exiſtimat: Hanc opinionem ſequitur Maro, cùm dicit.

*Ex Macrobio lego; Caſsius.

Sic vocat Samothracas: vnde orti Phryges, qui propriè Barbari.

* *Hic putē deſiderari Nigidij reſponſionem; quā attulit Arnobius.*

Sic fatus, meritos aris mactabat honores,
Taurum Neptuno, Taurum tibi pulcher Apollo.

Varro rerum humanarum ſecundo, Dardanum refert Deos Penates ex Samothrace in Phrygiam, & Æneam ex Phrygiâ in Italiā detuliſſe. Qui ſint autem Penates in lib. memorato Varro non exprimit: ſed qui diligentiùs quærunt veritatē, Penates eſſe dixerunt, per quos penitus ſpiramus, per quos habemus corpus, per quos rationem animi poſſidemus. Eſſe autem medium aëra, Iouem; Iunonem verò, imum aëra cum terrâ; & Mineruam, ſummū ætheris cacumen: eo argumento vtuntur. quòd Tarquinius Demarathi Corinthij F. Samothraciis religionibus myſticè imbutus, vno tēplo ac ſub eodem tecto numina prædicta coniungit. Caſſius verò Aemina dicit Samothracas Deos, eoſdémque Romanorum Penates, propriè dici θεοὺς μεγάλους, θεοὺς χρηστοὺς, θεοὺς δυνατούς. Noſter hoc ſciens, ait:

Cum ſocio, natóque Penatibus & Magnis Diis.

quod exprimit θεοὺς μεγάλους, ſed & omnia hæc nomina, cùm in vno de ſupradictis nominibus ſeruat, doctrinā proculdubiò ſuam, de hac omni opinione confirmat. cùm enim ait:

Iunonis magnæ primùm prece numen adora;

τὴν μεγάλην nominat.

Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno;

τὴν ϰρείσιν· *Dominamq́; potẽtem,* τὴν δυνατὴν· Eodem nomine nominauit & Veſtam, quam de numero Penatum, aut certè comitem eorum eſſe manifeſtum eſt: adeo vt & Conſules & Prætores, ſeu Dictatores, cùm ineunt magiſtratum, Lauinij rem diuinam faciant, Penatibus pariter & Veſtæ. ſed & Virgilius, vbi ex perſonâ Hectoris dixit:

Sacra, ſuoſq́; tibi commendat Troia Penates. Mox adiecit:
Sic ait, & manibus vittas Veſtámque potentem
Æternúmque adytis effert penetralibus ignem.

Addidit Higynius in lib. quem de Diis Penatibus ſcripſit, vocari eos θεοὺς πατρώους· nec hoc Virgilius ignoratum reliquit: *Dij patrij ſeruate domum, ſeruate nepotes.* & alibi: ——*patriiq́; penates. Hæc Macrob. Hinc patet vt Lares duplices publici & priuati: ſic &* Penates publici, *qui Magni Dij, & Dij patrij: &* priuati, *vnicuique crediti vitæ, ſpiritus, animæ, corporis auctores. quod à Laribus alienum. itaque Lares à Penatibus verè differre; etſi ſæpenumero ſcriptores confundant, vt videtur Cicero in Orat. pro Quinctio. Martianus vt ad Lares redeam, ſingulis Diis ſuum Larem tribuit, æquè ac Genium, & meminit etiam* Laris Cæleſtis & Laris militaris. *Hæc ſi iungantur iis quæ de Genio in Medeam, & de Manibus in Oedipum dixi, non omnino inaccurata futura eſt vocum iſtarum obſcurarum tractatio. Poſtquam ea ſcripſeram, incidi in Fernelij lib. de abditis, & in Lilij Syntagm.* XV. *vbi multa de hiſce rebus; ſed cur ſententiam mutarem, aut me hæc ſcripſiſſe pœniteret, nihil cauſæ inueni.*

Lares vertere vultum] *ſic Lucanus lib. 1.*

—— vrbiſque laborem
Teſtatos ſudore Lares —— *ſcilicet Præſtites. Noſter, de domeſticis locutus.* 262 Tumet] *Moguntinenſ. Herbipol. & primus Venetus;* timet. *inferius quoque ait*: quid rurſus times?

273 Odryſia] *de his Anacreon*:

Agite, date, nec ampliùs ita
Strepitu & fremitu
Scythicam potationem, inter vina
Exerceamus; ſed pulcros
Potantes inter hymnos.

275 Animum filio inſpira parens, ſorórque. cauſſa eſt ſimilis] *de ſententiâ inueſtigandâ, exiguus hic labor; de verbis quibus illam expreſſerit, non exiguus exhauriendus. etſi enim omnium lectionũ optima iſta, in quam cùm optimi m.ſ., tum etiam excuſi accuratiores. vt Baſileenſ. Lugdun. Lipſienſ. & alij conſentiunt, niſi quod Baſileenſ.* filij, *non,* filio; *tamen vocula illa mihi valde ſuſpecta. Moguntinenſ.* animum filio inſpira parens. Soror eſt cauſæ ſimilis. *Primus Venet.* animum agnati inſpira parens, Soror eſt. en cauſa ſimilis. *Duo alij Veneti cum Herbipol.* Inueniet. animum gnati inſpira parens, Soror eſt: en cauſa ſimilis. *in marg. Lugdunen.* animum mî inſpira gnatus, parens. *Duas videtur aliis fabulas commiſcere, & rei quam*

molitur accommodare. Tantali qui Pelopen appoſuit Diis; & Terei, cui vxor & ſoror, Ityn dedere conciſum in fruſta & coctum. *Sed ego ad vnicam tantùm puto alludere. Nam vult Thyeſti filios apponere epulandos. fecerat in ſimili iniuria idem Procne, vxor Terei. inuocat ergo Procnen & Philomenam, animum ſibi vt trucem illum & crudelem inſpirent, quæ tale facinus auſæ. & clara omnia, ni foret vocula;* filio. *quæ turbat. an enim Terei, vel Procnes, vel ſororis filius Atreus? quis hoc vnquam ἐν ὀνείροις? an per; parens, intelligendus Pelops, & huc referendum τὸ,* filio, *ſcilicet mihi? ita cenſet Bernardin. ſed quomodo tunc connectuntur* parens & ſoror*? ego, ſi liceat, caſtigarim:* ——animum ſimilem inſpira parens, ſorórque cauſa eſt ſimilis. aſſiſte, *&c. & ſimilem animum interpreter, æquè impium, æquè iratum, æquè crudelem & ſceleſtum, robur & audaciam parem. porrò hac vſus locutione alio ſenſu Apuleius:* Quod ſi animam inſpires, *hoc eſt, ſpiritum.*

Parens] *Procne mater Ityli.*

Soror] *Philomela.*

Cauſa eſt ſimilis] *nam tu vltæs mariti adulterium cum ſorore commiſſum: ego vlciſcar thori mei iniuriam. nam Thyeſtes Aëropen, vxorem fratris ſui Atrei, conſtuprarat.*

284 Subſidis] *deficis, & decidis, qui erectus antea. porrò in eodem verſu ſolus Moguntinenſ.* audendum age.

290 Ioui] *hoc nomen multi deducunt ab Hebræo,* יְהֹוָה, *ineffabili & tetragrammato: & illud admiratione dignum annotant, apud pleraſque gentes Dei nomen quadrilitterum. dictum de Hebræis, quibus etiam totidem litterarum eſt Elohe vel Eloha* אֱלֹהִי *Deus, item* אדֹנָי *Adonai, Dominus: Græcis* Θεός; *Latinis*, Deus; *Hiſpanis*, Dios; *Gallis*, Dieu; *Belgo-Germanis*, Godt. *addunt & idiomata mihi ignota (quorum penes Ioannem Eckium hom. 3. de ſalutari nomine* IESV. *& Pontum Thyardæum lib. de vniuerſit. fides ſit) Indis & Antarcticis dici Deum* Topa & Zime; *Medis*, Orſe; *Arabibus*, Alla; *Turcis*, Agdi; *Aſſyriis*, Adad: *Aegyptiis*, Thout, *vel* Theut, *Perſis*, Syre; *Hetruſcis antiquis*, Eſer; *Croatiis; & Sclauis*, Doeg.

288 Inimica credit cuncta *ſic Theognis:*

ἐχθρὸν μὲν χαλεπὸν καὶ δυσμενῆ ἐξαπατῆσαι·
Κύρνε, φίλον δὲ φίλῳ ῥᾴδιον ἐξαπατᾶν.

Fallere difficile eſt inimicum: at amicus amicum
Fallere, non magno, Cyrne, labore, poteſt.

ideo Cæcilius, in Suppoſititio:

Nam hi ſunt inimici peſſimi, fronte hilaro,
Corde triſti, quos neq. vt apprehendas, neque vt mittas, ſcias.

Lucilius Satyr. lib. 5.

Improbior multo, quàm quo de diximus ante:
Quanto blandior, hoc tanto vehementiu' mordet.

Publius Syrus:

Grauior inimicus qui latet ſub pectore.

Quos amicos remur, ab iis nobis non cauemus: ita facilè decipimur.

305 Iam tempus] *omni enim tempus ægritudini medetur, vt ait Diphilus:* λύπης δὲ πάσης γίγνετ' ἰατρὸς χρόνος.

309 Peiora] *D. Ambroſius, explicans illud Iob* 13. conſumere me vis peccatis adoleſcētiæ meæ, *ita ſcribit*: Pulcrè id ætatis arripuit ad querelam, quę magis ad vitium lubrica eſſe conſueuit. Habet enim pueritia innocentiam, ſenectus prudentiã, ipſa vicinæ adoleſcentiæ iuuentus bonæ exiſtimationis intuitum, & verecũdiam delinquendi. Adoleſcentia ſola eſt inualida viribus, infirma conſiliis, vitio calens, faſtidioſa monitoribus, illecebroſa deliciis. In tanto igitur, confragoſo & ſcopuloſo mundi huius turbine cur tam crebra naufragia improuidæ aſcribuntur ætati? Vnde præclarè Dauid totius temporis eius veniam ſibi à Domino poſtulauit, dicens. *Delicta iuuentutis meæ, & ignorantiæ ne memineris Domine.* quia tunc maximè calor corporis feruet, & æſtu ſanguinis vaporantis igneſcit. *Lib.* 1. *de interpellat. cap.* 7. *vbi D. Ambroſius initio adoleſcentiam à iuuentute diſtinguit, vt medium ſit ſpacium inter pueritiam & virilem ætatem. cuius initium vocat iuuentutem: poſtea tamen iuuentutis nomine ipſam adoleſcentiam comprehendit, ſicuti hîc Seneca.*

310 In patre, in patruo] *ſic plerique lib. & ſic Eibius. ſed Herbipol. & Venetus primus;* in patrem f.q. in patruum.

311 Sæpe in mag.] *dixi aliqua in Her. Fur. verſu* 736. *quibus addo laudatiſſimum illud Heſiodi:*

οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων
ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Sibi ipſi mala fabricatur vir, alij mala fabricans.
Malum verò conſilium conſulenti peſſimum.

quod dictum Pauſanias in Corinthiac ſiu lib. 2. *valdè commendat agens de Philippo Macedonum rege, qui, cùm alios veneno necare conaretur, à filio penè veneno fuit ſublatus. veriſſimum ſanè illud veteris tragœdiæ:*

——qui alteri exitium parat,
Eum ſcire oportet, ſibi paratam peſtem vt participet parem.

huc pertinent multa à diuino dictata Spiritu Pſal. 7. *&* 9. *quæ ſic elegantiſſimè vertit Apollinarius Hiſpaniarum prælatus:*

ἀλλ' εἰς ὃν περ ἔτευξε πέσοι κακοεργέα βόθρον·
κὰκ κεφαλῆς οἱ ἄλγος ἐπιστρέψειεν ἑτοῖμον
καὶ οἱ ὑπὲρ κορυφῆς ἐπιβήσεται ὕβρις ἀεικής.
Sed in eam quam fecit incidit maleficam foueam.
Et ex capite ipſi dolor retorqueat paratus,
Et ipſi in verticem aſcendet iniuria immanis.

& Pſal. 9. ἡ δὲ πάγη, κρύπτεσκον, ἐκ ξυνέργετο πέζα.
Quem verò laqueũ abſconderunt, ſuus cõprehenſus eſt pes.

314 Naſcuntur] Facilè *enim (teſte D. Greg. Nazianz. in Apologetico)* & ſine duce ac magiſtro malum fieri. *Et hoc prior D. Cyprianus, in prologo ſerm. de Natiu. Domini.* Facile eſt pronum eſſe ad malum: & hac ſine magiſtro, ſine exemplo doctrina ſtatim à pubeſcentibus annis imbui;

ſnur, & docemur. *hoc de omnibus hominibus verum; de ſupremo illo faſtigio fortunæ, veriſsimum.*

315 Dire] *Lugdunenſ. & Eib.* durè: *ceteri*, dirè.

330 Turbatus] *Moguntinenſ. & alij m.ſ. Item Herbipol. Venet. Lugdun.* ſed trepidus: *& ita legit Eibius. Nota hîc artificium poëtæ. non decebat illos eſſe conſcios. quare? an vt expertes ſceleris? aliena hæc impio Atreo pietas. imò moribus eius conſentaneum, vt nati impietatis paternæ ſint participes, nec ideo tantùm, verùm etiam vt ex inſito erga patres liberorum affectu, deprehendat, ſuíne an alieni. Cur non ergo conſilij ſui facit participes? quia veretur, ne prodant. ſibi conſulit, ſuo conſilio & crimini conſulit. quid accommodatius tyranno impio?*

Vultus] *Euripides, in Ione, ex vultu cenſet cognoſci, quis generoſus, quis degener ſit. Ouidius:* Heu quàm difficile eſt, crimen non prodere vultu!

335 Fides] *hoc dicere decebat. ſed an ita erat? non opinor. imò tyrannis nulli fidi: timent omnes, & quos timent odêre. an ergo melior lectio?* timor. *non arbitror. nam quamuis hoc verum, dici tamen coram tyranno non oportuit, nec tutum muſsitare.*

IN CHORVM.

Gratulatur ſibi chorus, quòd fratres in amicitiam redierint, &, vt ſolet apud noſtrum, in ambitioſæ & auidæ vitæ vituperationem; & modicæ ac ſuâ ſorte contentæ laudẽ exſpatiatur: & docet, in quo vera regnandi ratio poſita. Quam vno tibi verſiculo Auſonius:

Qui rectè faciet, non qui dominatur; erit Rex.

Et puerorum nænia apud Horat. quo alluſit: Rex eris, aiunt, ſi rectè facias.

339 Alternis] *Moguntin. Herbipolenſ. Venet. primus,* alternum. *Eibius;* alterius, *vitio typographico pro* alternis.

342 Cupidi arcium] *nam antiquitus, teſte Lucretio, Reges in arcibus habitabant, & arces ideo à Græcis, tyrannorum niduli vocabantur. cupidi ergo arcium, hoc eſt, cupidi tyrannidis.*

344 Regem non faciunt opes] *Imitatur hæc Boëtius lib. 3. de conſolat. philoſ. vt legitur in membran. Burdegalenſ.*

Qui ſe volet eſſe potentem,
Animos domet ille feroces,
Nec victa libidine colla
Fœdis ſubmittat habenis.
Etenim licet Indica longè
Tellus tua iura tremiſcat,
Et ſeruiat vltima Tile:
Tamen atras pellere curas,
Miſeráſque fugare querelas
Non poſſe, potentia non eſt.

345 Tyriæ color] *purpura; quam ſoli Reges, &, qui regiæ poteſtatis ſucceſſores videbantur, Coſſ. geſtabant. quare Claudianus in lib. de raptu* reges *vocat*, purpureos: *& Virgilius ait*, purpura regum, *& Statius:*

——— cultúſque inſignia regum Purpureos.

& Lactantius lib. 4.*cap.*8. Sicut nunc Romanis indumentum purpuræ, inſigne eſt regiæ dignitatis aſſumtæ, ſic illis vnctio ſacri vnguenti, nomen ac poteſtatē regiam conferebat. *Ideo Optatus lib.*5.*vocat* regalem purpurā. *Sed nouum quod à D. Dorotheo, doctrina.* 1. *ſiue de renunciatione traditur:* Habet vnuſquiſque Regi militans, purpuram in lenâ ſuâ. Ex quo enim rex purpuram ferre cœpit, omnes eius milites togulis ſuis purpurea ſigna appoſuêre, vt ex his appareat regios eos eſſe, & regi militare. *Purpurea ergo ſcruta vel clauos ceteri (ſcilicet Duces & milites regij) integram verò veſtem purpureã, Imperatores, Cæſares & Reges ferebant. ſic Dorotheus cum ceteris conciliandus.*

346 Nota] *Diadema, vel gemma illa regij generis propria, de qua D. Macarius hom.*23. ὁ μαργαρείτης, ὁ μέγας, καὶ πολύτιμος καὶ βασιλικὸς ὁ εἰς διάδημα βασιλικὸν προσχαρῶν, βασιλέως μόνου πρέπει, καὶ βασιλεὺς μόνος τοῦτον τὸν μαργαρείτην δύναται φορεῖν· ἄλλῳ δὲ ἀνθρώπῳ φορεῖν τὸν τοιοῦτον μαργαρείτην οὐκ ἔξεστιν. *Picus: Inſignis illa ac pretioſa margarita quæ facit ad diadema regium ſoli regi conuenit, ſolusq; rex illam geſtare poteſt, nec licet vlli talem ferre margaritam.*

347 Auro nitidæ] *Seneca de Clemen.lib.*4. tectum nitidius auro aut colore ſparſum. Trabes] *non ex auro ſolidæ, ſed inauratæ.*

348 Rex eſt] *qui regit animum ſuum, qui ſibi imperat, qui perturbationibus ſuis dominatur. Sedulius operis Paſchal. lib.*2.

——— ſi iure queat rex ille vocari,
Qui pietate caret, propriam qui non regit iram.

Seneca epiſt. 37. *docet Regem eſſe, qui ſe rationi ſubdit, qui ſuo animo imperat. & ſacræ litteræ, Deo ſeruire dicunt eſſe, regnare.*

354 Tagus] *notus lippis & tonſoribus, aurifer & gemmifer Pomponio lib.* 3. *cap.*1. *Caſtellanis* Taio, *Luſitanis* Teio: *aliud ante Karthaginenſium in Hiſpaniam aduentum nomen habuit, niſi fallit D. Iſidorus lib.*13. *Orig. cap.* 21. *ſic ſcribens:* Tagum fluuium Hiſpaniæ Carthago nuncupauit, ex quâ ortus procedit fluuius arenis aureis copioſus, & ob hoc ceteris fluuiis Hiſpaniarum Prælatus. *Sed quomodo illum nuncupauit Carthago: vel quomodo prius dicebatur: antequam ſic nuncuparetur? aut quæ iſta Carthago, ex qua Tagus ortus? noua, an vetus? an quæ alia? Mihi de mendo liquet, de caſtigatione non liquet. Conijcio:* Tagum fl. Hiſp. Celtiberia nunc. ex qua ortus. *nam Tagi fons inter Priegum & Toraluam, ad radices montium Celtibericorum, vel ex ipſis montibus ortus, Deus bone! quàm procul à nouâ Carthagine. nec de veteri quiſquam ſomniet, quæ extra Europam: de tertiâ, nihil comperior. Si tamen pertendas, Carthaginenſes Tagi nomen inuexiſſe; tūc cenſeo poſt;* nuncupauit, *loco nominis loci, vbi Tagi fons, quod intercidit, aſteriſcum, defectus ſeu lacunæ notam, ponendum;* nuncupauit * ex quo, *&c. Sed quod illi nomen prius? niſi fallor, repperi apud Ariſtotelem,* Theodorus. *Ariſtoteles lib. de admirand. auditionibus:* καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ δὲ τὸν καλούμενον Θεόδωρον ποταμὸν ἐμβεβάσειν τε πολὺ περὶ τὰ χρυσίον χίλη, ὁμοίως δὲ καταφέρ

rev. Et in Iberia flumẽ Theodorus vocatum, circa litora multum arenæ aureæ voluit, vt fertur. *fruſtrà quæras* Theodorum, *alium amnem in Hiſpania, præter beatum & ſalutarem Tagum: quem propter aquæ præſtantiam, & quas fert diuitias, opinor à Græcis, qui vel Vlyxe duce, vel quo alio, Olyſipponem condiderunt, Theodorum vocatum; verè donum diuinum, & Dei munere accolis conceſſum. Porrò an in Aethyopiâ, Tagus? affirmare videtur Sidonius in Panegyr. Auiti:*

Indorum Ganges, Colchorum Phaſis, Araxes
Armeniæ, Tagus Æthyopum, Tanaiſque Getarum.

ſed non affirmat. indignus tam docto Aruernorum Antiſtite error tantus. ſcripſerat, me iudice: Araxes Armeniæ, & Gis Æthyopum, *&c. Aethyopiæ flumen;* Gis, *notum Claudiano & aliis, quod &* Niger.

355 Claro] *in vno cod. vetuſto, habetur*; caro.

356 Area] *vocat feruentem, & terendi voculam addit: quia, teſte Varrone, area eſt*, vbi frumenta teruntur & areſcunt.

359 Obliqui] *omnes ignes cœleſtes maximâ ex parte in obliquum feruntur, maximè fulmina: vt docet Ariſtot. in Meteor.*

362 Ventoſi Hadriæ] *mare Adriaticum vt ventis & tempeſtatibus obnoxium damnat Horatius lib.1. Od.33. & lib.3. Od.9. & 27.*

363 Lancea] *Romana vox, ſi Diodoro Siculo credimus, à Gallis; ſi Varroni, ab Hiſpanis accepta.*

365 Tuto poſitus loco] *eiuſdem ſententiæ ſunt iſta incerti:*

Non eſt, falleris, hæc beata non eſt;
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut teſtudineo iacere lecto.
Aut pluma latus abdidiſſe molli,
Aut auro bibere & cubare cocco,
Regales dapibus grauare menſas,
Et quicquid Libyco ſecatur aruo
Non vna poſitum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere caſus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et ſtricto nihil æſtuare ferro.
Hoc quiſquis poterit: licebit illi,
Fortunam moueat loco ſuperbus.

Huc ſpectant illa Saturnini grauiſſima, cum ad imperij habenas regendas eũ ſuſtuliſſent, in hiſtoriâ Vopiſci: Neſcitis amici, quid mali ſit imperare, nam & gladij & tela noſtris ceruicibus impendent, imminent haſtæ: vndique ſpicula: ipſi cuſtodes timentur, ipſi comites formidantur. non cibus pro voluptate, nõ iter pro auctoritate, nõ bella pro iudicio, non arma pro ſtudio. adde quod omnis ætas in imperio reprehẽditur. ſenex eſt quiſpiam, inhabilis videtur: ſin minùs (*forte legendũ ſi iuuenis*) ineſt furor. Nam quod Imperatorem me cupitis, in mortis neceſſitatem me trahitis. ſed habeo ſolatiũ hoc mortis, ſolus perire non potero.

366 Infra ſe] *minus bene ſcidæ Burdigalenſ.* iuxta ſe.

367 Nec queritur mori] *Horatius*:

—— hic murus aëneus eſto;
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpâ.

Idem de viro bono & ſapiente:

Hoc ſentit. moriar. mors vltima linea rerum eſt.

& lib. 3. Iuſtum & tenacem propoſiti virum,
Od. 3. Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida; neque Auſter
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.

huc pertinet, quod D. Hilarion latronibus mortem minantibus animosè reſpondit, apud D. Hieronymum in eius vita.

370 Sparſos] *palantes: & facilè mutantes ſedes, vt* Scytharum *progeniem decebat, qui* νόμαδες καὶ ἁμαξοφόρετι.

Dacas] *quidam lib.* Dacos. *quid inter hos & Getas interſit docui: nunc quomodo Daci diſtinguantur à* Dahis *& à* Danis. Daci *&* Dacæ *ijdem, Iuſtino à Getis oriundi, teste Strabone, Philoſtrato & Stephano. Græci ſæpè vocant* Δαοὺς. *Strabo tamen lib. 7. à Dahis Dacos ſeparat: à Germanis, Danubio diuidi ſcribit Tacitus. Ptolemæus hos fines aſcribit Daciæ. ad Aquilonem diuidi Carpatho monte, à Sarmatiâ; ab occaſu Tibiſco flumine, ab Iazygibus Metanaſtis, à Meridie & Ortu, vſque ad Danubium extendi. Iornandes putat olim Gothiam dictam Daciam. varia nomina diuerſis eſt nacta temporibus, quæ habes apud Abrah. Ortelium in Synonimiâ: diuidebatur in Ripenſem & Mediterraneam ſeu Alpeſtrem, vide Lazium lib. 1. Comment. Rom. cap. 5. ſunt qui putant Dacos fuiſſe olim, qui nunc Dani incolæ Cymbricæ Cherſoneſi, ſed falluntur, & iuniorum errorem ſequuntur, qui magno lapſu Danos & Dacos eoſdem faciunt.* Danorum *mentio non exſtat apud veteres ſcriptores: nunc* Dacorum *nomen periit, & ſedes eorum tenent Tranſiluani,* Walachi, *Moldaui, Herdelij, ſeu Sibenburgij, teſtib. Broderitho, Lazio, & Sambuco; nec vnquam Daci in Cymbricâ Cherſoneſo habitarunt, vt fusè docet Irenicus lib. 1. Exegeſ. cap. 30. vt mirer quid docto viro in mentem venerit ſcribere, ab Albinouano hos Cymbros intelligi.* Daci *à Scythis oriundi. nam Plinius, Tzetza, Sudas, Zonaras, Michaël Glycas, & Ioannes Curopalates, vel apertè Scythas, vel Patzinacitas vocant; quos eſſe Scythicam gentem non eſt dubitandum. Scythæ, inquam, Daci, ſed Europæi. nam ſcriptores qui ſeparant à Scythis, de Scythis Aſiaticis intelligendi, vt Paullinus de Nicetâ Epiſcopo*: Ad tuos fatus Scytha mitigatur,

In comment. in Appendicem Virgilianum.

Et Getæ currunt, & vterque Dacus
Qui colit terræ medio. *& Fortunatus*:
Thrax, Italus, Scytha, Perſa, Indus, Geta, Daca, Britannus.

& Horatius lib.1. Od.35. Te Dacus aſper, te profugus Scytha,
& lib.3. Od. 8. cùm dixiſſet: Occidit Daci Cotiſonis agmen,
ſtatim ſubiungit: Iamq; Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

& Suetonius in Aug. & Florus lib. vlt. qui cùm tradant ab Auguſto victos, pulſosq; trans flumen Dacos, aſſerunt tamen Auguſti tempore Indos & Scythas auditu tantùm fuiſſe cognitos. quod verum eſſe nequit, niſi de Aſiaticis accipias. Intimæ Scythiæ Aſiaticæ populi ſunt Dahæ *ſeu* Daæ, *ſeu* Daſæ, *ad extremum fere veteribus cognitum Orientem Stephano* περιπολεῶν, *Straboni lib.7. Pomponio li.1. cap. 8. & lib.3. cap. 21 & Plinio lib.16. cap. 17. Grammatici aliud diſcrimen commenti,* Dahas *primam corripere,* Dacas *producere: alij* Dacas *quando maſculina declinatione inflectitur nomen producere priorem, quando femininâ corripere; quod Hortenſius & Glareanus, in Lucanum, explodunt, & exſibilant, & verſu illo Fortunatiani refellitur. Quare plerique cenſent vbicunque prima huius nominis corripitur;* Dahas, *pro* Dacis *ſubſtituendos. ſed mihi non niſi ægrè perſuadent. hîc enim Seneca & paullo pòſt, vnanimi exemplariũ conſenſu,* Dacas *non* Dahas *primâ breui poſuit: & illorum nemo Senecæ commeminit. apud Lucanum quoque lib. 2. adiuncti Getæ faciunt vt malim* Dacas *quàm* Daas, *in illo verſu:*

O Superi, motura Dacas vt clade Getáſque.

vicini enim populi, & libri ſiue impreſſi ſiue ſcripti variant, & ſolet illos coniungere, eodem lib. Hinc Dacus premat, inde Getes. *& lib.3.*

——iuncto Sarmata velox Pannonio, Dacíſque Getes admiſtus,

eos etiam Martianus lib. 6. in quarto Europæ ſinu coniungit. Lucani quoque lib.7. veteres multi continent: Nec vetitos errare Dacas in mœnia ducat. *Nec magis vnũ poſtulat ſententia quàm alterum. nam quamuis Indiæ in præcedenti verſu, Sarmatiæ meminit in ſubſequente. Apud Virg.8. Aeneid.*

Indomitíque Daæ, & pontem indignatus Araxes,

cum Seruio & Pomponio, propter Araxem cui viciniores Daæ. *& apud Silium lib.13. quia de intimis Orientalibus agit:*

——cui peruia Bactra, Daæque.

non Dacas, ſed Daas tueor in poſſeſſione. Fateor etiam Dacos vt plurimum primam producere apud poëtas, apud Horatium, Lucanum, Paulinum, Fortunatum dictis locis, Virg.1 Georg. Pedonem Albinouanum in Elegia; Statium lib. 4. Siluar. & 1. Thebaid. Iuuenal. Sat.6. Martialem lib.6. Claudianum lib.1. in Rufin. & de III. conſulatu Honorij, Paulinum in carm. Natali, Sidonium in Paneg. Maioriani. Qui conſenſus facit, vt ſi quis apud Senecam mallet reponere vtroque loco Daas, *hîc:*

Qui ſparſos agitant Daas; *& poſtea:*
Et Daæ Parthis equitem minati. *cum eo non pugnem.*

371 Qui rubri vada litoris] *Non Daci nec Daæ, ſed alij reges qui iuxta mare Erythræum.*

375 Danubium] *Annianus ille Cato in Originib. Danubium vult ab accolis Danis cognominatum. quaſi tunc Dani noti, aut Dani ad Danubium*

*vlli. D. Iſidorus lib.*13. *Orig. cap.*21 .*vocatum putat à niuium copiâ, quibus magis augetur; oririq́ à Germanicis iugis, & ſexaginta in ſe fluuios recipere, & ſeptem oſtiis in Pontum influere: quæ à Pomponio mutuatus ex parte. nam nec hic iugorum illorum nomen poſuit, lib.*2. *cap.* 1. *fortè quia non ſatis adhuc notum id Romanis. vnde Horatius lib.*4 .*carm.*

Te fontium qui celat origines

Nilúſque & Iſter. *& ideo Tertullian.* Iſtro fallacior, *dixit, iuxta Pamelium: rectiùs fortè tranſtuleris ad accolarum perfidiam: Omiſit etiam Solinus cap.*18. *Scio Pintianum apud Melam ex coniecturâ reponere:* in Abnobæ Germaniæ monte, *&c. pro eo quod omnes codices habent:* apertis in Germania fontibus. *ſed nimium recedit à contextu. Ego Martianum arbitror lib.* 6. *quando quartum Europæ ſinum deſcribit; montis nomen poſuiſſe, ſed id vel inſcitiâ librariorū, vel audaciâ, vel temporum iniuriâ, obliteratum legitur hodie:** Hiſter fluuius, ortus in Germaniâ, de cacumine montis ad nouem, ſexaginta amnes aſſumens etiam Danubius vocitatur. *Sed Martianus ſcripſerat*, de cacumine montis Adnouæ, ſexaginta, *&c. hoc enim cùm quidam mutaſſent in;* Adnoua, *alij ſtatim in peius;* Adnouem. *In Taciti & Plinij exemplaribus modò* Adnoba, *modò;* Abnoba, *modò;* Arnoba *inuenitur. Ptolomæi libri & Dionyſij libri*, Annubam, *vel* Abnubam *vocat, Rhemnius Fannius*, Abnobam. *Hunc ergo fontem prius occultum, poſt Druſorum in Germaniâ victorias notum, patet ex Plinio, Tacito, Martiano, Dionyſio & Ptolemæo: & neſcio an errarit Auſonius, aut ad priora illa tempora reſpexerit, ſcribens:*

*In editione Baſilieſi vltima Pernæ, vnà cum Iſidoro ex emendatione viri eruditi.

Danubius penitus caput occultatus in oris.

Item: Et fontem Latiis ignotum annalibus Iſtri.

*De Danubio, oſtiis, magnitudine, incremētisq́ eius quædam dixi in Solinum, plurima Irenicus lib.*8. *Exegeſ. à cap.*18. *vſque ad* 26.

Audet qui] *qui Danubium gelu induratū pedibus calcare non expaueſcūt.*

379 Seres] *de his alibi multa, ex Dionyſio & aliis.*

386 Machinis] *Baliſtis. vide Veget. lib.*4. *Valtur. & alios. caue bombardas interpreteris, cum Marmita. nam nondum tunc inuentæ, vt docet Hieron. Magius lib.*1. *miſcel. cap.*1.

390 Rex eſt quíque cupit nihil] *Verſum hunc ex duobus vet. lib. inſeruunt, & aptus certè. Tamen in meis libris ſcriptis non inueni; nec Eibius eum agnoſcit, nec agnouêre vlli interpretes, ante N., non Bernardinus, non Daniel, non Badius, non ceteri, nec vlli hactenus edidêre Typographi, quod ſciam. quis ergo deleuit, nondum receptum, vel editum in lucem? porrò ſequentia ſunt ex Euripide, qui in Ione:*

Regni autem, rei multis laudatæ perperam,
Facies quidem amœna; ſed intra ſe triſtia
Condit. quis enim beatus? quis felix?
Qui ſemper metuit, vitámque ſuſpectam habens,
Æuum exigit? priuatus ego potiùs
Velim viuere beatus, quàm Rex eſſe.

400 Illi] *Euripides, in priore Iphigenia:*

Nam beatum æſtimo, quiſquis ſecuram abſque periculo
Tranſegit vitam ignotus atque inglorius:
Qui verò in honoribus obierunt, minus beatos iudico.

402 Ignotus mor. ſibi] *Tertullian. lib. de Pallio cap.* 5. Vitâ meliore magis in ſeceſſu fruare, quàm in promtu. ſed ignauâ infamíque ſcilicet patriæ, & imperio, reíque publicæ viuendum eſt. Errat olim iſta ſententia. Nemo alij naſcitur, moriturus ſibi.

IN ACT. III.

Allectus promiſsis Atrei, redit in patriam, non ſine diffidentia & prænotione quadam imminentium Thyeſtes; ſuaſu & adhortatione liberorum compulſus. exit obuiam frater, & eam falſa pacis atque obliuionis præteritorum ſimulatione circumuenit. Notat Higyn. hunc Philiſthenem, eiusq́; fratres putatos Thyeſtæ filios, verè tamen Atrei fuiſſe, atque ita Atreum proprios filios fratri obtuliſſe in menſa. Higyn. fab. cap. 86.

405 Tactum ſoli natalis] *cunctis cariſsima & gratiſsima patria; cuius videre fumum Vlyſſes maluit, quàm immortalis fieri; maximè tamen exſulibus: quia negata ardentius concupiſcuntur. Vide Lucian. in Encomio patriæ.*

405 Patrios Deos] *Dionyſius vocat* θεοὺς πατρώους, Penates *Latini.*

406 Si ſunt Dij] *vel illi patrij, vel vlli omnino. digna impio Thyeſte dubitatio; digna irato, propter miſerias in quas illum paſsi incidere. Eſt autem hîc Diagoricus Thyeſtes: ille alius in Attij Antigonâ; qui negat Deos regere, vel curare omnibus, Epicureus eſt. Nam Diagoras & Theodorus tollebant Deos, Protagoras & Epicurus, non Deos, ſed Diis prouidentiam, vt docent Cicero de Nat. Deor. & Lactantius lib.* 5. *c.* 22. *& de Ira Dei cap.* 9. *vnde Claudianus in Rufin.* —— quæ numina ſenſu

Ambiguo, vel nulla putat, vel neſcia noſtra.

Cyclopum ſacras turres] *Græci Scholiaſtæ tria Cyclopum genera agnoſcunt, Vulcani ſocios, de quibus Heſiodus in Theogoniâ; alios in Sicilia, ex quibus Polyphemus Homericus; tertios quoſdam fabros, de quibus nunc ſermo. Ariſtoteles prodidit turrium conſtruendarum inuentores fuiſſe Cyclopes; ſed Theophraſtus id Phœnicibus aſcribit; verè ſacri ſcriptores Nemrotho, & Babylonicis illis, vt notat Fran. Georgius Harmon. mundi lib.* 1. *cap.* 14. *cantu* 1. *Mycenæ tamen Cyclopum opus. ſup. Herc. Fur.*

Bellum Mycenis reſtat, vt Cyclopea
Euerſa manibus ſaxa noſtris concidant.

Euripides Troad. —— ἵνα τείχεα
λάϊνα κυκλώπει᾽ οὐράνια νέμονται.

vbi opus ſaxeum, Cyclopea mœnia, in aſtra ſurgunt. *& in Iphigenia Taurica*: O Cyclopei lares, ô cara patria, Mycenæ. *& Mycenas numerat inter opera Cyclopum Statius lib.* 1. *Thebaid. item Argos. ſed & Pauſanias in Corinthiac. Luctatius ad illud Statij*: Celſa Cyclopum tecta, *prodidit ea ſic vocari, aut quod à Cyclopibus exædificata; aut quod magnæ molis eſſent. Ea namque quæ mole cenſebantur, Cyclopum opera credi ſolita. Strabo*

lib.8.ſcribit, ſeptem fuiſſe hos Cyclopes ex Lyceâ, qui fabrilis artis egregiè periti, variis ædificiis exſtruendis victum ſibi comparabant. Tatianus Aſſyrius fabrilis artis inuentionem aſcribit: τυῤῥηνοὶ σάλπιγγα, χαλκεύειν κύκλωπες, *&c. in Orat. contra Græcos. quapropter poëtæ Vulcano tres illos alios Cyclopas famulos addiderunt, Bronten, Steropen, Pyracmona, ſeu (vt vocat Heſiodus hunc tertium) Argen.*

Tyrrheni inuenere tubam; fabrilem artē Cyclopes.

408 Nobilis] *vnus m.ſ.* nobilem. *de ſenum iactantiâ ait Ariſtoteles:* Semper enim præterita referunt, quòd ipſa recordatione delectãtur.

412 Denſos] *Eguianus;* preſſos. *& poſtea;* qui oculos, *quomodo etiam legerunt Eibius, Bernardin. & Daniel, & ſic Herbipolenſ.*

415 Cùm quid datur ſpectabis & dantem aſpice] *ſic Lugdunenſ. & Lipſienſ. bene: tamen Eib. Moguntinenſ. Herbipol. & Veneti;* cum quod ſpect. & tandem aſpice, *mendosè.*

427 Deflecte] *placet ex manuſc. aliorum;* reflecte.

441 Potes regnare] *ſecutus ſum lectionem membranarum. nam in excuſis mira turbela. Senſus: Cur, inquit, non redeas pater; cui diadema merces.* THY. *magna ſcilicet* (ironicè) *merces, magna poteſtas offertur; quæ cum ſummo mortis coniuncta periculo. tu mercedem vocas, quæ fortaſſis interitus & exitium? Sed filij ſubſequens reſponſum facit, vt potiùs arbitrer, hoc dicere Thyeſtem. Inquis, me regnare poſſe poſſum, atque adeo iam regno. cùm enim mortis meæ me penes poteſtas ſit, quod maius regnum optem aut putem? ſi fratri me credo, hoc regnum amittam, atque in illum transferam ius vitæ ac necis meæ; quod ego nunc poſsideo. Cur ergo regnum aliud, tanto cum damno cupiam?* PLYS. *Si non tua, noſtra ſaltem cauſa; qui, niſi regnum Mycenarum accipis; in egeſtate perpetua conſeneſcemus. Si nil cupis, nil ad filios hereditario iure tranſmittes.* THYEST. *Erras. non ille mihi regni partem concedet. regnare duo ſimul nequeunt. regna ſocium non ferunt.*

444 Mauult-poteſt] *Mogunt.* mauis-potes. *ſed Eib. ceteris conſentit.*

447 Ipſum mei] *corporis mei ſtipatores, & gladium quo accingebat. de hoc pauore tyrannorum multa in Phalaridis epiſt. vt* 34. 49. & 67.

448 O quantum] *Euripid. in Iphigen. Aulid. Agamemnoni dicenti, eos qui ingloriã & quietam vitam peregêre, beatos ſibi videri; infelices verò qui ambitioſam & publicis functionibus implicatam, ait Senex:*

Atqui iſtud decus eſt vitæ: *Reſpondet Agamemnon:*
Illud verò decus res eſt lubrica.
Dulcis quidem res honor;
Sed vbi acceſſerit, tum diſcruciat.

450 Caſam] *Eibius, Moguntinenſ. Herbipolen. & duo Veneti;* iacentes ſ. n. i. caſas. *ceteri;* caſam.

454 Malam bonæ] *quidam v.l.* præſtare, *pro;* præferre.

456 Splendidum tectis ebur] *lacunaria domus ebore ornari ſolita, ex veteri quoque Tragœdiâ patet:*

Tectis cælatis, laqueatis
Auro, ebore inſtructam magnificè.

Sed & auro ſolido laquearia Cleopatram impleſſe, canit Lucanus; & de ſui temporis luxuriâ, idem confirmat Statius lib.1. Thebaid. quomodo fortè accipiendum illud Horatij, quando negat in ſuâ domo aureum lacunar renidere. Plinius alicubi Colchis argenteas trabes attribuit. Immanis luxus, & cui Deus meritò rependat, tales vt trabes domorum in capita ſuorum dominorum incumbant. Pro; ſplendidum, *ſchidæ Burdegal.* ſplendidè. *Ceterùm hoc argumentum eleganter etiam proſequitur Claudianus in Rufin. lib.1.*

——tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemtas
Terra dapes. rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatæ ſaturantur murice veſtes:
Hìc radiant flores, & prati viua voluptas
Ingenio variata ſuo. fulgentibus illic
Surgunt prata toris: hic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas ibi perſtrepit ædes:
Hic auium cantus, labentis murmura riui.
Viuitur exiguo melius. natura beatis
Omnibus eſſe dedit: ſi quis cognouerit vti.

Narrauit elegantiſsimè Seneca, quam hic deſcribit diuitum inſaniam, luxum, prodigalitatem, ſuperbiam, epiſt. 90. adſcribam verba, hinc enim nonnulla poëta noſter deſumſit: Quouſque fines poſſeſſionum propagabitis? ager vni domino, qui populum cœpit, anguſtus eſt? Quouſque arationibus veſtris fines veſtros porrigetis, ne prouinciarum quidē ſatione contenti circūſcribere prædiorum modum? Illuſtrium fluminū per priuatū decurſus eſt, & amnes magni, magnarúmq; gentium termini vſque ad oſtium à fonte, veſtri ſunt. Hoc quoque parum eſt, niſi latifundiis veſtris maria * cinxiſtis, niſi trans Adriam, & Ionium, Aegeúmq; veſter villicus regnet: niſi inſulæ, ducum domicilia magnorum, inter viliſſima rerum numerentur. Quàm vultis, latè poſſidete: ſit fundus, quod aliquādo imperium vocabatur: facite veſtrū quicquid poteſtis; dum plus ſit alieni. Nunc vobiſcū loquor; quorum æquè ſpatioſè luxuria, quàm illorum auaritia diffunditur. Vobis dico: quouſque nullus erit lacus; cui non villarum veſtrarum faſtigia immineāt: nullum flumen; cuius non ripas ædificia veſtra prætexant? vbicunque ſcatebunt æquarum calentium venæ, ibi noua diuerſoria luxuriæ excitabuntur? Vbicunque in aliquē ſinum litus curuabitur; vos protinus fundamenta iacietis? nec contenti ſolo, niſi quod manu feceritis, maria agetis introrſum? Omnibus licet locis tecta veſtra reſplendeant, alicubi impoſita montibus, in vaſtum terrarum, maríſque proſpectū, alicubi ex plano in altitudinem mōtium educta; cùm multa ædificaueritis, cùm ingentia: tamē & ſingula corpora eſtis, & paruula. Quid proſunt multa cubicula? in vno iacetis, Non eſt veſtrum, vbicunque nō eſtis. Ad vos deinde pertranſeo, quorum profunda & inſatiabilis gula, hinc maria

* Mallem *cinxeritis.*

„ ſcrutatur, hinc terras. Alia hamis, alia laqueis, alia retium variis gene-
„ ribus, cum magno labore perſequitur. Nullis animalibus, niſi ex faſti-
„ dio, pax eſt. Quantulū enim eſt, quod ex iſtis epulis, quas per tot cō-
„ paratis manus, feſſo voluptatibus ore libatis? Quantulum, ex iſtâ ferâ
„ periculosè captâ, dominus crudus ac nauſeans guſtat? Quantulum
„ ex tot conchyliis, tam longè aduectis, per iſtū ſtomachum inexple-
„ bilem labitur? Infelices etiam, quod non intelligitis, vos maiorem fa-
„ mem habere, quàm ventrem. *Multa quoque elegantiſsima in eandem ſen-
tentiam ſequente epiſt. 91. poſt medium, proponit.*

458 Retrò] *exemplū præbet Surrentinū Pollionis, apud Papiniū li. 2. Silu.*

459 Iacta fugamus mole] *Seneca lib. 5. Declamat.* maria agetis intror-
ſum. *& poſtea:* maria ſubmouentur proiectis molibus.

Ventrem improbum alimus tributo gentium] *vili ſumtu paſcimur: non egemus, nec abutimur tributis aut publicis vectigalibus explendæ ingluuiei, vt apud Athenæum lib. 4. Xerxes, & alij apud Boyſteum hiſt. prodig. cap. 25. huc pertinent iſta Satyrici:*

Atque ita defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſſiduis, penitus ſcrutante macello
Proxima, Tyrrhenum patitur nec creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focū prouincia.

Seneca epiſt. 61. Quamdiu ergo fationibus implebimus magnarum vrbiū campos? quādiu nobis populus metet? quamdiu vnius menſæ frumentū multa nauigia, & non quidem ex vno mari, ſubuehent? taurus pauciſſimorū iugerū paſcuis impletur. vna ſilua elephantis pluribus ſufficit: homo & terrâ paſcitur & mari. quid ergo? tā inſatiabilem nobis aluum natura dedit, cùm tam modica corpora dediſſet, *&c. Vix autem dubito, quin noſter hoc loco Caij gulam notare voluerit. ſic enim de illo; lib. de Conſolat. ad Helbiam matrem cap. 9.* Caius Cæſar; quem mihi videtur natura edidiſſe, vt oſtenderet, quid ſumma vitia in ſummâ fortunâ poſſent: cēties ſeſtertio cœnauit vno die, & in hoc omnium adiutus ingenio, vix tamen inuenit, quomodo prouinciarum tributum vna cœna fieret.

462 Meæ excluſo Ioue] *malo ad eiuſdem Caligulæ veſaniam referre, de qua Sueton. lib. 4. quàm ad Auguſti ambitionem; quam inſectatur Prudentius, & narrat Tacitus lib. Annal. 1.*

464 Culminibus me. imp. nutat ſilua] *Seneca lib. 5. Declamat.* Alunt in ſummis culminibus mentita nemora, & nauigabilium piſcinarum freta. *hæc parens: at filius epiſt. 123.* Non viuunt contra naturam, qui pomaria in ſummis turribus ſerunt: quorum ſiluæ in tectis domorum ac faſtigiis nutāt; inde ortis radicibus, quô improbè cacumina egiſſent, *& Tibullus de iſtis hortis, lib. 3. Eleg. 3.*

Et nemora in domibus ſacros imitantia lucos.

tales fortè illi Babylonij penſiles, & alij Thebis, apud Plinium lib. 36.

465 Nec fumant manu ſuccenſa multa ſtagna] *mendosè vnum m. ſ.* nec fumant manu ſuccenſa flammis ſtagna, *vnde tamen non temerè con-*

ejcias.n.f.mari ſuccenſa flammis ſtagna.*nam thermas in ipſo mari, docet ipſe Seneca d. epiſt.* 123. Non viuunt contra naturam, qui fundamenta thermarum in mare iaciunt,nec delicatè natare ipſi ſibi videntur niſi calentia ſtagna fluctu ac tẽpeſtate feriantur.*Nihil tamen mutaui in contextu,quia nullam meam coniecturam in eum recipere conſtitui: & quia vulgata lectio ipſa quoque egregia,de vaſtiſsimis illis thermis Romanorum intelligenda.nam Ammianus Marcellin. lib.* 16. *ſcribit in vrbe lauacra ad modum prouinciarum exſtructa,quæ dicebantur* Oceani. *Suetonius de Nerone (quem noſtrum puto perſtringere)* Stagnum (*inquit*) maris inſtar circumſeptũ ædificiis ad vrbium ſpeciẽ.*& poſtea*:Balineæ marinis & * albulis fluentes aquis. Præterea inchoabant piſcinã à Miſeno ad Auernũ lacum, contectã,porticibúſque cõcluſam,quo,quicquid totis Baiis calidarum eſſet,committeretur. *Oceanos ergo illos ſeu lauacra priuata, vocat* ſtagna,*ob magnitudinem,quæ quot manibus caleſieri debuerint ,ſatis patet. Dixeram de piſcibus aliàs;ſecutus Aſcenſium, virum probum, quem mentitum non reor.Minus tamen id huic loco explicando idoneum.*

* Num legendum? *Albula.*

Nec ſomno dies] *Seneca epiſt.* 123.Lucet,ſomni tempus eſt:quies eſt, nunc exerceamur,nunc geſtemur,nunc prandeamus. *ad has luxuriæ peruerſæ voces alluſit.Non deſunt, nec defuere temporibus antiquiſsimis tales,qui tenebras verterunt in lucem,& diem in noctem.quibus* Væ *illud Propheticum imminet, Eſaiæ* 5.

466 Peruigili] *Moguntinenſ.* peruigil.

467 Immane] *obſcurè dictum.Mens iſta:Maximum ille & præſtantiſſimum,& incredibile imperium obtinet, latiſsimè dominatur; qui priuatâ, & tenui fortunâ contentus,tyrannorum & potentiorũ ſuperbiam æquo animo poteſt perferre.Non malè legeretur;*immune,*hoc eſt,ſine noxâ aut periculo, tutum,ſecurum:eodem propè ſenſu.vtrumque dictum verè, nam patientia non ſui modo,ſed illorum ipſorum à quibus patitur, victoriam illi & principatum quendam largitur. Docent adoreæ Laurentij, Vincentij, Clementis Ancyrani & aliorum Dei martyrum; à quibus ſe crudeliſsimi & impotentiſsimi tyranni vinci & ſuperari fatebantur.*

470 Nec appetendum]*viro probo munus & opera, nonnumquam; dignitas & honos per ſe nunquam. hoc ambitioſum, illud Reipub. neceſſarium. nam quod fieri neceſſe, id vt quàm optimi præſtent optimum, huiuſmodi ſunt imperia.quare prudenter Nazianzen.in Apolog.æquè ſibi pernicioſum videri, neminem imperium ſuſcipere,ac omnes imperare velle. Prouerb.* 11. Vbi non eſt gubernator,populus corruet.*propter* ἀναρχίαν,*peſtem,in quam grauiter Plato epiſt.*8.*&* 12.*de legib.*

472 Rogat?timendum]*Inimicus rogans,& præter morem ſe tibi amicum ſimulans,& blandiens,vt fertur Italico prouerbio,vel decepit, vel conatur decipere. Dion cum ſcripſiſſet Didium Iulianum integro biduo nihil eorum prætermiſiſſe quæ ad deliniẽdos conciliandosq; ſibi Senatus animos pertinerent, addit:* οὐ μήν τοι καὶ πιθανὸς ἦν, ἀλλ' ὡς ἀκράτῳ τῇ θωπείᾳ χρώμενος ὑπωπτεύετο· πᾶν γὰρ τὸ ἔξω τει τοῦ εἰκότος, κἂν χαρίζεσθαί τισι δοκῇ,

ἀδολερὸν τοῖς νοῦν ἔχουσι νομίζεται. Sed nemo noſtrum ei fidebat, erátque ſuſpecta omnibus eius aſſentatio. nã quod extra modũ fit, licet putetur quibuſdã eſſe gratũ, tamen prudentibus fraude carere nõ videtur.

Errat] *Bardegal. membranæ*, regnat.

476 Perfundet arctos] *Eguianus.* effundat. *de hoc* ἀδυνάτῳ *Vitruuius lib. 9. cap. 7. & Oethæ.* 1583.

477 Conſiſtet] *Eguian.* Conſiſtat.

Ionio] *vel ab Ius errore nomen accepit, vt vult Lycophron. & Aeſchylus ſentit: vel ab Ione Xuthi aut Apollinis aut Dyrrachi filio, vel ab Ione quodam Illyrico patre Adriæ (à quo mare Adriaticum dictum) iuxta Euſtathium; vel ab Ionum naufragio, iuxta nonnullos, vel ſecundum Solinum, à quadam extrema Italiæ ora. Eſt autem propriè extrema maris Adriæ pars, qua inter Epirum & Italiam Mediterraneo coniungitur, quod quidam* Auſonium *appellant: veteres tamen frequentiùs totum Adriaticum, nominarũt Ioniũ. Seneca peritè vtrumq; ſeparauit ep. 90. inuenias etiã dici* Adriã, Adrianũ, Adriacum, Saturniũ; *&* Chronium, *& ſæpiùs* Superum. *Plutarchus in Camillo*: τὴν μὲν γὰρ βόρειον θάλασσαν, Ἀδρίαν καλοῦσιν, ἀπὸ Τυῤῥηνικῆς πόλεως Ἀδρίας. τὴν δὲ πρὸς νότον κεκλιμένην, ἄντικρυς, Τυῤῥηνικὸν πέλαγος. Et mare quidẽ ad Boream ſpectans Adriam vocãt, ab Adriâ Tyrrhenicâ vrbe: quod verò illi oppoſitum noto obnoxium eſt Tyrrhenicum mare. *Hoc* inferũ *vocari ex ioco ſo dicto Craſsi apud Ciceronem li. 3. de Orat. probatur.* Hæc autẽ, vt ex Apennino fluminũ, ſic ex cõmuni ſapientiæ iugo doctrinarum facta diuortia: vt Philoſophi tanquam in ſuperum mare Ionium defluerent, Græcum quidem & portuoſum: oratores autem in inferum hoc Tuſcum & Barbarum, ſcopuloſum atque infeſtum laberentur; in quo etiam ipſe Vlyſſes erraſſet.

483 Quantum poteſt, tantum odit] *ſic quidam manuſc. & Veneti & Lipſienſ. alij;* Tantum poteſt, quantum odit.

486 Serum eſt] *Non enim adhibenda cautio, poſtquam accidit quod timebatur; ſed patientiâ in damno atque ægritudine opus eſt, vt rectè ait Lud. Maynus lib. 2. de action. hunc verſum citans.*

488 Ego] *proteſtor vos mihi duces præiuiſſe; me inuitum ſubſecutum.*

496 Sic cum feras] *Homerus*:

——cor autem ei intus latrabat:
Sicut autem canis teneros circum catulos iens,
Virum ignorans latrat, cupítque pugnare.

498 Lento] *nihil muto, etſi q. v. l, contineant,* leni.

500 Geſtu] *ſic Herbipolenſ. Venet. Baſileenſ. & Saxonici: ſic etiam m. ſ. omnes, ſed in Mogantini margine eſt;* gennitu. *inde Lugdunenſ.* gemitu. *ſcio gannitum canum, &, vt D. Hieronymus vtitur, vulpium: ſed verſus leges non patiuntur: & quis non nouit motum illum ac conatum canum, ceruice tota, & corpore ſe dominorum manibus eripere luctantium? hunc,* geſtum *vocat.*

503 Spirat] *in marg. Baſileenſ.* ſperat. *& ſic legit Eibius. pulchrè autem hoc*

hoc explicat Seneca ipſe lib.1.de Irâ in principio: Cetera licet abſcondere & in abdito alere: ira ſe profert & in faciem exit, quãtóque maior eſt, hoc efferueſcit manifeſtius. Non vides, vt omnium animalium, ſimul ad nocendum inſurrexerũt, præcurrant notæ, ac tota corpora ſolitum quietúmque egrediantur habitum, & feritatem ſuam exaſperẽt? Spumant apris ora, dentes acuuntur attritu: taurorum cornua iactantur in vacuum, & harena pulſu pedum ſpargitur: leones fremunt: inflantur iratis colla ſerpentibus: rabidorũ canum triſtis aſpectus eſt. Nullũ eſt animal tam horrendum, pernicioſúmque naturâ, vt non appareat in illo, ſi ira inuaſit, nouæ feritatis acceſſio. Nec ignoro ceteros quoque affectus vix occultari; libidinem, metúmqne, & audaciam dare ſui ſigna, & poſſe prænoſci. neque enim vlla vehementior intra cogitatio eſt, quæ nihil moueat in vultu. Quid ergo intereſt? quod alij affectus apparent, hic eminet. *adde quæ diximus Med.*386.

506 Præſtetur] *Moguntinenſ. præſtatur.*

514 Pietas] *hæc tua.*

517 Iniectæ] *ſic Saxonica editio & quidam m.ſ. Mogũtinus verò & Herbipolenſ. & Veneti*; iunctæ. *Burdigalenſ. m.ſ. & Lugdunenſ.* intactæ, *ſed in marg.* iniunctæ. *mihi primum plus placet. poſt* intactæ. *cur* intactæ? *quia nullos pedes tetigerant, vt etiam inquit Andromacha in Troadibus. reliquarum lectionum vna & clara ſententia.*

518 Tumor] *ex iracundia conceptus. Herbipolenſ. & Venet.* timor. *hoc eſt, diffidentia priſtina.*

522 Senum præſidia] *ſic numerum liberorum Auguſti*; aulæ adminicula *alibi vocat; Tacitus verò 5.hiſtor.* firma imperij munimenta, *Euripid*; *Tyrannorum filij*, ἔρυμα δώμασι· *munimen domus. Alexander Magnus apud Curtium queritur orbitatem ſuam deſpici & ſperni; quod ſine liberis eſſet.*

536 Quàm facile] *Herodotus*: Illud inprimis diſcito humanarũ rerum circulum eſſe, qui rotatus, eoſdẽ ſemper fortunatos eſſe nõ ſinit.

541 Iura & arma] *omnia ſiue ad pacem ſiue ad bellum pertinentia.*

543 Vincla] diadema.

IN CHORVM.

Gratulatur fratrum concordiæ, & pacis quietem, cum bellico tumulto, allata maris ſimilitudine, deſcribit & componit.

552 Genuitque bellum] *ſic vnus m.ſ. melius reliqui*; cecinitque.

556 Mauors] *Orpheus non Lebethrius, ſed Ciconæus:*

Mars, Rex, perpetuâ ſaniéque & cæde cruente,
Horrendè, humano gaudens & ſanguine Numen;
Qui gladiiſque, haſtiſque cupis contendere ſemper.

562 Timuere natis] *Lugdunenſ.* tremuere natis. *Moguntin. Eguian. Herbipolenſ. & Veneti omnes*; tenuere natos. *mutat N. in*; timuere natis. *ex illa Lugdunenſi.*

569 Pinnis] *notæ murorum pinnæ, quas Virgilius & non ſemel Ammian. lib.*24. minas murorum *vocant.*

571 Peior eſt bello timor ipſe belli] *Seneca epiſt.* 24. nihil in terris terribile eſt, præter ipſum timorem. *acutè: non verè. nam timore timentur timenda, non timetur timor.*

573 Claſſicorum] *claſſicum olim bucinâ ſeu cornu ſolitum cani, & conuocationis militum ad bellum inſtans ſignum: ſed prœlij conſerendi ſignum, tubâ dabatur: litui opinor ipſam bucinam comitabātur vel præcedebant. ſignificat hoc Lucanus lib. 7.* ——— ſtridulus aër

Eliſus lituis, conceptáque claſſica cornu:

Tunc auſæ dare ſigna tubæ ——— *apertè etiam Iſidorus lib. 17. Origin. cap. 4. cui Lucanus, & ipſe Lucano lucem aliquam; his verbis:* Inter tubam autem & bucinam veteres diſcernebant. nam bucina inſonans ſollicitudinem ad bella denũciabat. Virgilius: ——— *qua bucina ſignum Dira dedit.* Tuba autem prœlia indicabat, vt: *At tuba terribilem ſonitum dedit ære canoro.* Cuius ſonitus varius eſt. nã interdum canitur vt bella committantur, interdum vt inſequantur eos, qui fugiunt, interdũ receptui. nam *receptus* dicitur, quo ſe exercitus recipit: vnde & ſigna receptui canere dicuntur. *Claſſica* ſunt cornua, quæ cõcinendi cauſa erãt facta, & à calando claſſica dicebãtur. de quibus Virgilius: *Claſſica namque ſonant.* Apud Amazonas autem non tubâ ſicut à regibus, ſed à reginâ ſiſtro vocabatur feminarum exercitus. *Gloſſar. Græco-Latinum,* περιφερὴς σάλπιγξ. Claſſica. *De claſſicum canendi modo, nonnulla Dion Caſſius lib. 47. hiſt. Auguſtæ ita tamen, vt tubæ & claſſici differentiam apertè confundat ſi rectè N. interpretatur. nam Græcum exemplar nunc non habeo, quod conſulam. Etſi generali vocabulo bucinator, tubicinem & cornicinem comprehendat; propriè tamen tuba æneatorum eſt, bucina cornicinum. Cornua lituis plerúmquẽ coniungunt, vt hîc Seneca, & Lucanus loco citato, & Horatius quando minaci cornuum murmuri addit lituos ſtrepentes; etſi etiam lituo tubæ ſonitum permiſcuit.*

579 In portu] *ingens tempeſtas, quæ timenda vbi ſecuritas ſperatur: ingens malacia, quæ in truculento elemento & infido ſecuritatem inſultanti cymbæ præſtat.*

580 Charybdis] *Homerus & Virgilius eam celebrarunt. pleríque fabulantur anum fuiſſe voraciſsimam, & ab Hercule, quòd eius boues abegiſſet, in mare proiectam, freto periculoſiſſimo Taurominitano nomen indidiſſe; alij malunt à Ioue fulminatam, in eodem pelago in ſaxum ſui nominis commutatam. Allegoricè Anulus, in pictâ poëſi:*

Inuidia obtrectans monſtris eſt Scylla caninis.
Funditus at mergens paupertas, vaſta Charybdis.
Incidet in Scyllam, qui vult vitare Charybdin.
Allatrat liuor mordax, ablórbet egeſtas.
Ex vtroque malo minus elige. qui ſapit, optat
Inuidioſus enim magè, quàm miſerabilis eſſe.

Ideo apud Homerum Cyrce monet Ithacum, vt ad Scyllam potius flectat.

581 Cyclops-parentem] *Polyphemus, de cuius magnitudine Lucilius:*

Multa hominum portenta in Homero verſificata
Monſtra putant: quorum inprimis Polyphemu' ducentos

Cyclops longu' pedes. huic porrò maiu' bacillum,

Malus maximu' ſit quàm in naui, aut corbita in vlla. *putatus Neptuni filius. quia, vt ſcribit Ioan. Tzetza*: Omnes animoſos & viriles, filios & amicos Eraſtus ait Neptuni. *nā pro* ἑραστὰς φασὶ, *lego*: Ἔραστος φασὶ.

584 Ætnæis caminis] κρατῆρες, *ſeu fauces Aetnæ vt vocat Lucretius lib. 6*:

In ſummo ſunt vertice item κρατῆρες vt ipſi

Nominitant; nos quas fauces perhibemus & ora.

de his Cornelius Seuerus in Aetnæ deſcriptione, & Strabo lib. 6. Plinius, Solinus, &c. ex crateribus euolant ῥύακες, *hoc eſt fauillæ. non* κρατῆρες καὶ ῥύακες *Aethnæi idem. Ariſtoteles in li. de mundo indicat rationem horum incendiorum*, multæ ſpiracula habent emiſſariáque vaporis, vt Lipara, vt Aethna, vt Aeoliæ inſulæ; quæ quidem ſæpe & ipſæ fluminum more fluūt, ignitáſque ferri glebas euomunt. *De his Tertullianus lib. de pœnitentia extremo; vocans*, Fumariola. *de iiſdem & D. Pacianus in Paræneſi, qua cum Afro illo quem imitandum ſibi ſumſerat, grauitate & eloquentia certauit.*

589 Stagnis] *ideo quietū Oceanum vetus poëta ſtagnū dixit*: Super Oceani ſtagna alta patris. Sic è contrario ſtagnū Genezareth quod deſcribit Egeſippus lib. 3. de Excid. Hieroſol. cap. 26. *Stagnum* vocatur Luc. cap. 5. alibi verò Marc. dicitur. Math. 14. Marc. 6. & Ioan. 16. quia ventis agitatus vt maria crebrò procelloſus.

591 Strata] *tranquilla æquora & iacentia.*

595 Dolor ac voluptas] *Plinius in Panegyr.* At ſicut maris cælíque temperiem turbines tempeſtatéſque commendāt: ita ad augendā pacis tuæ gratiam illum tumultum præceſſiſſe crediderim. Habet has viciſſitudines conditio mortalium; vt aduerſa ex ſecūdis, ex ſecundis aduerſa naſcantur. Occultat vtrorúmque ſemina Deus, & plerúmque bonorum malorúmque cauſæ ſub diuerſa ſpecie latent.

597 Ima permutat breuis hora ſummis] *Plutarchus*: Quod rectè Phalereus Demetrius, dicente Euripide: *Non ſunt opes ſtabiles, ſed durāt in diem. Vel minima nos euertunt. vna adeò dies, Deiÿcere ſumma, extollere infima queat.* rectè quidem hæc omnia ſe habere dixit: melius tamē dictum fuiſſe, ſi pro vno die momentum temporis poſuiſſet. *Similia dixerat (nam à Plutarcho paucis mutatis poſita Euripidis verba quæ Demetrio non prorſus probabantur, credo) Eurip. in Hecuba*:

Nec quibus ſecundæ res ſunt perpetuo ſic futuras fidere.

Etenim & ipſa quondam eram, ſed nunc non ſum amplius:

Opes at omnes vnus mihi rapuit dies.

Celerrimam eſſe rerum viciſsitudinem, docet Simonides:

Etenim celeris muſcæ præpetis

Inſtar, rerum fit mutatio.

quia, vt idem canit: Nulla res inter homines perpetuò firma manet. *Cui non aliquid accidit aduerſi? Pindarus*: Sed enim vita extra periculum poſita non contigit nec Æacidæ Peleo, neque diuino Cadmo. Dicūtur tamen illi mortalium felicitatem ſupremam habuiſſe:

Simonides.

Neque enim ij qui ſuperiore ſeculo exſtiterunt
Et Deorum dominorum nati ſunt filij
Semidei, laborum expertes & vitij,
Periculiſque carente vitâ
Ad ſenectutem peruenerunt tranſactâ.

ratio reddita à Pindaro;

Nam alias alij ſunt flatus
Alteuolantium ventorum:
Felicitáſque hominum non accedit in longum permanſura.

Eleganter in Nelei carmine ſcriptum fuit:

Topper fortunæ commutantur hominibus.

Quare beatus nemo ante mortem, de qua Diphilus:

Non vlla vita eſt, quæ omnino caret malis,
Curis, doloribus, & ægritudinibus:
Cùm apparuit. ſed mors, eorum vt medicus
Dat requiem iis quibus mala eſt, hos ſopiens.

& prior Euripides, in Andromachâ:

Nemo beatus antè dici mortalium
Debet, quàm videris defuncti vltimam diem;
Quo pacto eâ clausâ migrarit ad inferos. *& in Creſſis:*
τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦτε, πρὶν
θανόντ' ἴδῃ τις, ὡς ἐφήμεροι τύχαι.
Tanquam beatus nemo laudetur prius
Quàm luce careat. fors enim eſt mutabilis. *& in Heraclidis:*
βροτοῖς ἅπασι λαμπρὰ κηρύσσει μαθεῖν
τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦν πρὶν ἂν
θάνοντ' ἴδῃ τις——
Mortalibus omnibus clarè enunciat, vt diſcant
Eum qui beatus videatur, non beatum iudicare prius
Quàm viderint mortuum——

Item in Troadib.—— è beatis
Neminem ſolidè felicem dicite, antequam extremum obeat diem. *Sophocles in Oedipo Tyranno:*
Proinde tu, quicumque mortalis ſatus, ſemper diem
Vltimum conſidera, atque neminem, antequam vltimum
Non dolore vllo fatigatus, nec ærumnis feris
Vitæ egreſſus terminum eſt, vnquam beatum prædica.

598 Diadema] *Græca vox, Hebræis* נֵזֶר *neſer, quaſi ſanctificatam dicas: quod Reges ſanctos eſſe deceat. hoc Imperatorem Cæſarémque diſtingui, quod illi Diadema peculiare, tradit D. Athanaſius in libris de Trinitate. Diadema* (*Latini* faſciam *vocant*) *regiæ dignitatis inſigne eſt, vt ex lapidum inſcriptionibus, & numiſmatibus patet, & fusè docet Pierius lib.* 41. *Hieroglyph. in prin. eſt etiam genus ornamenti feminei, apud D. Iſidorum lib.* 19. *Origin. cap.* 31. *ad terræ ornatum traduxit Alcymus Auitus:*

Et naturali campos diademate pingunt.

602 Dacæ] *vide ſup. verſ.* 370. Minanti] *malo Dacos Parthis minatos, vt quid m.ſ. continent;* minati, *& ſic Lugdunenſ. & ceteri omnes (ni fallor) præter Saxonicum exemplar. Dacæ Scythæ ſunt, Parthi Scytharum exſules & profugi. Porrò multi vet. lib. hic;* Daci, *non;* Dacæ.

603 Mouentes cuncta diuitias [*ſic omnes mei & Carionis m.ſ. ſic excuſi Herbip. tres Veneti, Baſileenſes, & Lipſienſes. quorum auctoritas opponi poteſt vni illi Batauico codici & Badiano exemplari. Vult ipſum Imperatorem, qui Reges creët; quem flexo poplite metuunt & adorant populi, cuius arbitrio arma ponant Medi, Indi, Dacæ, Parthi: hunc ipſum, in tanta potentia, ne minimo quidem temporis momento metus expertem degere; ſed anxietate plenum pauida trementeq́; manu ſceptrum tenere; & timidè; metuentem ſemper ne quis eum de ſolio deturbatum opibus ſpoliet; diuitias ſummas, quamuis diuitiæ quiduis mouere, perrumpere, & debellare ſoleant, nō ſine cura & amittendi metu, poſſidere. quia caſus mobiles rerum, incertasq́; temporis vices formidat. Quid hac mente rectius? illā qui approbant, cur non ſapiunt?* Mouentes cuncta diuitias *vocat; quia nihil tā ſanctum, quod non violari; nihil tam munitū quod non expugnari pecuniâ poſſit. Sed & Salomon Eccleſ.* 10. *pecuniæ obediunt omnia; ſiue, vt alij legunt, pecunia obtinet omnia. Seneca eodem. Pythia Philippo reſpondit:* Argenteis haſtis pugna, & omnia vinces. *& ſapiens Æſchylus:* Omnia aurum perfringit & perficit. *Ariſtodemus inquiebat:* Pecunia vir eſt: egenus verò nullus eſt bonus, neque honoratus. *hominum videlicet opinione. Menander;* Aurum omnia aperit, etiam inferni portas. *Archidamus lib.* 1. *Thucyd.* Et bellum ferè non minus ſtat ſumtibus, quàm ope armorum; per illos enim vtilia ſunt arma, præſertim hominibus mediterraneis aduerſus maritimos. *De pecuniæ vi hos Iambos ex Euripide verſos Seneca epiſt. ad Lucilium inſeruit:*

Sine me vocari peſſimum, vt diues vocer.
An diues omnes quærimus, nemo an bonus.
Non quare, & vnde; quid habeas tantum rogant.
Vbique tanti quiſque, quantum habuit, fuit.
Quid habere nobis turpe ſit, quæris? nihil.
Aut diues opto viuere, aut pauper mori.
Bene moritur quicumque, dum lucrum facit.
Pecunia ingens generis humani bonum;
Cui non voluptas matris, aut blandæ poteſt
Par eſſe prolis, non ſacer meritis parens.
Tam dulce ſi quid Veneris in vultu micat,
Meritò illa amores cælitum atque hominum mouet.

pulchri & culti verſus, ſed impij & nefarij, & qui meritò Euripidi noxæ.

611 Omne ſub regno grau. regnum eſt] *veriſſimum. nam Eccleſiaſtes ille mortalium ſapientiſſimus:* Si videris calumnias egenorum & violēta iudicia, & ſubuerti iuſtitiam in prouinciâ, nō mireris ſuper hoc negotio: quia excelſo excelſior eſt alius, & ſuper hos quoque eminentiores

ſunt alij: & inſuper vniuerſæ terræ rex imperat ſeruienti. *Eccleſ. cap. 5.* *& Dauid Pſal* 81. Deus ſtetit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat. *vbi κατ' ἀναλογίαν Dij vocantur iudices & Principes. huc etiam pertinet quod iudicibus à ſe conſtitutis ait Ioſaphat Rex*: Videte quid faciatis: non enim hominis exercetis iudicium, ſed Domini, & quodcunque iudicaueritis in vos redundabit. 2. *Paralip.* 19.

613 Hunc dies vidit] *Commodi temporibus Cleander Phryx è ſeruili conditione ad eum dignitatis gradum fuit euectus, vt & Imperatoris cuſtodiam, & cubiculi curam, & militum præfecturam ſolus obtineret, & imperium animo iam ac ſpe deuoraret: is tamen leuiſsimo momento, cum dignitate, diuitiisq́, liberos inſuper & vitam ignominioſiſsimè amiſit: quod narrans Herodian. lib. 1. ſubdit:* τοιούτῳ μὲν δὴ τέλει Κλέανδρός τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐχρήσαντο, φιλοτιμησαμένης (ὡς ἄν τις εἴποι) τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν ἑνὶ δεῖξαι, ὅτι ἐκ τῆς ἐσχάτης εὐτελείας εἰς τὸ μέγιστον ὕψους ἄρξαι, καὶ πάλιν τὸν ἀρθέντα εἶναι ὀλίγη, καὶ ἀνέλπιστος δυνάται τύχης ῥοπή. Hæc finis Cleandri fatorum fuit. quaſi in vno illo veluti ambitioſius oſtentaret natura (vt ſic dixerim humana) poſſe ex infimo loco ad ſummũ faſtigium euehi hominem; atque auectum, dein rurſum deturbari quamlibet exiguo atque inſperato fortunæ momento. *Meritò Claudianus:*

Summis ſtare diu Parcarum lege negatur;
 Magna repentè ruunt, ſumma cadunt ſubitò.

619 Craſtinum] *Euripides in Alceſti:*

Omnes mortales mortis trahit neceſſitas:
Nec quiſquam eſt qui certò nouerit,
Num ſit in lucem victuris craſtinam.

Seneca: ep. 92. Nemo altero fragilior eſt: nemo ſui in craſtinum certior.
Theognis: —— οἶδε γὰρ οὐδεὶς:
ἀνθρώπων ὅ τι νὺξ χ' ἡμέρα ἀνδρὶ τελεῖ.
Nouit enim nemo hominum, quid nox & dies viro perficiat.

IN ACT. IIII.

Narratio eſt crudelitatis, quam Atreus in fratris filios exercuit, & paratarum Thyeſti epularum.

622 Turbo] *turbo celerior & concitatior eſt vento. de turbine Seneca libro 7. nat. quæſt. cap. 9.* mira velocitas eius & mira breuitas eſt. *quid ſit docet, inquiens:* efficit turbinem, plurium ventorum inter ipſos luctatio.

632 Effare] *Hinc chorus loqui incipit non à præcedenti verſu, vt in vulgatis. paullo poſt Mogunt.* remittat *pro* remittet.

639 Quis ſit, ſed vter] *ſic manuſc. plerique, ſic Herbipolenſ., duo Veneti & Lugdunenſ.: in tertio Veneto eodem modo, niſi quod vitioſè,* ſit, *pro* ſit. *Moguntin.* Non quid ſit, ſed vter effa. *omiſſâ dictione;* quæro, *ſine quâ ruit verſus. vitioſè edidere Lipſien.* Quis, ſed vter. *illa alia lectio clara & aperta, vacat caligine & nubilo. Non dubito (inquit) hoc ſcelus, quod horres referre, ab altero fratrum commiſſum; nullus enim auſit alius: ſed ambigo vter illorum, æquè namque ſceleſti ſunt.*

649 Seceſſu] *Lugdun.* receſſu. Arcana, *quia non omnibus ad illam acceſſus;* patet. *quia capax & patula, hoc eſt vaſta. Et quærunt, ſi arcana, quo modo patet? Reſponderat olim Bernardinus: Vltra loca illa omnibus patentia alium eſſe ſecretiorem ſolis regibus conceſſum; qui* patet, *quia erat amplus; non quod omnes ingrediantur. Arcana illa regiâ patulâ, ſed non in propatulo.*

651 Penetrare] *vbi Lararium & Dij Penates.*

657 Lapſis] *ſic Lipſienſ. ſed plerique lib.* laſſis. *non quæ corruerint iam, ſed quæ ruinam minantur.* 662 Tiaras] *tiara. Valer Flaccus lib. 6.*

Subligat extremâ patrium ceruice tiaram.

Iuuenal. Phrygia veſtitur bucca tyarâ. *vbi Schol.* Tyara galea ſacerdotis eſt, quæ per malas veniens mento ſubligatur. Tyara eſt Phrygiũ quod dicunt. 670 Emiſſa buſtis turba] *ſæpe apparere defunctorum animas, nec illuſorias omnes huiuſmodi apparitiones, & quomodo veræ à falſis aliquatenus dignoſci queant, docerem niſi id præſtitiſſet, noſter Pet. Thyræus in Theſibus fuſiſſimis de apparitione ſpirituum, quæ ante annos aliquot Moguntiæ editæ; & ea de re nos fortaſſis aliàs.*

680 Adito] *Moguntin.* abdito.

686 Purpurea] *quia regales victimæ, Thyeſtæ filij.*

687 Salſa] *Eguian.* fusâ, *& ſic vnus Venet. & Herbipolenſ.*

694 Accendit] *Mogun.* attendit. *nimirum illa obſeruat omnia, quæ in extiſpicio ſolita, vt doctum in Oedippo. Herbip.* attendit, *hinc ceteri excuſi;* accẽdit. *prima enim earum quas vidi impreſſionũ illa Herb. & ante annum* 1500.

695 Lucus] *nam & hoc ominoſum. Tibullus lib. 2.*

Atque tubas, atque arma ferunt ſtrepitantia cælo
Audita, & lucos præcinuiſſe fugam.

de lucis creditum potiùs, quàm aliis ſiluis, quia illi ſacra nemora.

697 Læuo etheræ] *cæli parte ſiniſtra. nam in Græcia hæc gerebantur: & Græci ſiniſtra omina à ſcæua de cælo dari, Romani à dextra putabant. Cicero lib 2. de Diuinat.* Quæ autem eſt inter augures conueniens & coniuncta conſtantia? ad noſtri augurij conſuetudinem dixit Ennius:

Cùm tonuit læuum bene tempeſtate ſerenâ,

At Homericus Aiax, quærens apud Homerum de ferocitate Troianorum, neſcio quid hoc modo nunciat:

Proſpera Iuppiter his dextris fulgoribus edit.

Ita nobis ſiniſtra videntur, Graiis & Barbaris dextra meliora. *Memoria labitur. non enim Aiax, ſed Vlyſſes dixit lib. 9. Iliad.*

Ζεὺς δὲ σφὶν κρονίδης ἐνδέξια σήματα φαίνων
ἀστράπτει. Iuppiter autem ipſis Saturnius dextera ſigna oſtendens fulgurat. *Hinc apparet cur Cicero 3. de legib.* Magiſtrum populi aue ſiniſtrâ *dici voluerit. ſcilicet quia hæc Romanis bona. vnde Ennius de Romuli augurio:* Exin candida ſe radiis dedit icta foras lux,

Et ſimul ex alto longè pulcherrima præpes
Læua volauit auis. *& Cicero, in Mario:*
Partibus intonuit cæli pater ipſe ſiniſtris.

Romani hac in re diſciplinam Hetruſcam ſunt ſecuti, vt docet Feſtus in ſini-ſtræ aues. *& cauſam refert Dionyſ. Halycarnaſſ. lib. 2. Orig. Cur ergo Cicero in lib. de Diuinat. ad comitia negauit bonum auſpicium, ſiniſtrum fulmen? ſanè neſcio: niſi, quia in mendaciis & ritu fallaciſſimo nulla conſtans veritas. Illud addo, hanc Græcorum & Romanorum diſſenſionem, imaginariam tantum fuiſſe; nam vtriuſque ab Oriente ſigna ſecunda, ab Occaſu infelicia. ſed illis Oriens ad dextram, his ad ſcæuam. quod paucis docebo. Geographia & philoſophia melior dextram cæli partem Orienti, ſiniſtram tribuit Occidenti: eo quod naturalis motus viuentium à dextra cœptus ad ſiniſtram fertur; cæliq́ pars dextra Oriens, ſiniſtra Occidens vocetur, & ſol quotidie communi cælorum motu rapidiſſimo, hunc curſum diurno curriculo conficiat, vt Plinius & Hyginus obſeruarunt, eaq́ Pythagoræ, Platonis, Ariſtotelis; Ptolomæi, Calcidij & aliorum ſententia fuit. Iccírco cecinit Orpheus, Solem cum dexter eſt, Auroram, cum læuus, Noctem gignere: hoc eſt (vt rectè Parrhaſius) ab ortu diē, ab occaſu noctem producere. Iccirco Seuerianus prodidit, à Deo in Orientali plaga Solem, in Occidua Lunam fuiſſe creatam: & Claudianus lib. 2. de raptu, fingit à matre Phœbum dextro lacerto, Dianam ſiniſtro portari. Et his antica pars Septentrio, poſtica Meridies: quæ Græcorum & Barbarorum ſententia eſt veroſimilior. Sed Aſtronomi, quia nō vt Geographi ad polarem ſtellam reſpiciunt; ſed Meridiem potius inſpiciunt, vt ſtellarum Planetarumque motus notent; Mundi læuam Orienti, dextram Occidenti: Septentrionem poſticam, Auſtro anticam aſſignant. Sed & Hetruſci, & ex eorū diſciplinâ (teſte Varrone) Romani; quia ipſis in augurio captando dextra cæli pars ab Occaſu, ſiniſtra verò ab Ortu eſſet, & antica ad Meridiem, poſtica ad Septentrionem, vt auctores ſunt Varro & Plinius: factum vt læua vocarēt exortiua; dextra vero occidua, & illa ſecunda, iſta aduerſa putarent. Interdum dextri & ſiniſtri vocabulum accōmodatur Auſtro & Aquiloni. Solebant enim Romani in Auguriis captandis ita ſedes deligere, vt licet anteriori corporis parte ad Meridiem verſi eſſent (hæc enim antica) tamen faciem verſus Orientē deflecterent, vt docet Dionyſ. d. lib. 2. ſicq́ Orientem aſpicientibus, Oriens anticus, Occidens poſticus, Borealis cæli pars erat dextra, Auſtralis vero ſiniſtra, conſiderata nō corporis eorū, ſed cæli ſitus ratione. & ſic vti his nominibus Pythagoram, Platonem & Ariſtotelem Galenus teſtatur; ſic etiam Empedocles & Cleomedes: & ſic Lucanus de Arabibus:*

Vide Pier. li. 3. Hieroglyph. Turneb. li. 18. aduerſ. cap. 15. quorum ille fuſius, hic breuius, vterque obſcurè.

Vmbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.

quia, vt Solinus ſcribit: vmbræ quæ nobis dextræ, illis ſiniſtræ. *In felici enim Arabia vnde venerant, vmbræ (vt rectè Dodonæus cap. 4. Sphæræ) æſtiuo ſolſtitio in ſiniſtram, hoc eſt Meridiem cadunt; in Italia & citeriore Aegypto ſemper in dextram ſiue Septentrionem. Sed ſi te conuertas ad partem occiduam, tunc cæli pars Aquilonaris erit ſiniſtra, Auſtralis dextra, atque ita vocaſſe Aegyptios teſtatur Galenus; & ſequi videtur Feſtus, quando cæli anticam partem vocat dextram, poſticam ſiniſtram. Nam Romanis antica Auſtralis. Hæc vera quoad cæli ſitum. Nam quoad noſtram poſitionem, nobis ad Occaſum conuerſis, noſtræ dextræ reſpondet Septentrio, ſiniſtræ Meridies: contra*

contra conuerſis nobis ad Orientem, ſiniſtræ Aquilo, dextræ opponitur Auſter. Quare Hebræi, qui ad ortum faciem conuertebant, Auſtrum ſeu Meridiem, per dextrum ſignificant. vt Pſalm. 88. verſu 12. vbi Deus dicitur creaſſe צָפוֹן וְיָמִין *hoc eſt, vt D. Hieron. vertit,* Aquilonem & dexterum; *ſiue, vt Felix,* Aquilonem & Meridiem; *& Paraphraſtes Chaldæus*, deſertum Aquilonis habitatoreſque Auſtri. *Et in idem incidit, quod Septuaginta reddunt,* τὸν βοῤῥᾶν καὶ τὴν θάλασσαν; *& noſtra vulgata*; Aquilonem & mare. *mare enim Hebræis* יָם *ſeu maria* יַמִּין *addito dages, ſumitur pro* יָמִין, *Meridie, vt P*ſal. 106. *verſu* 4. A ſolis ortu & occaſu, ab aquilone & mari. *Non ſolum, quia mare mortuum illis ad Auſtrum, quod homini docto viſum; ſed etiam, quia in Auſtrali cardine proprius Oceani locus, vt rectè Genebrardus. Vnde conijcere nequeo cur alius Reuerendiſſ. & doctiſſ. vir in d.* P*ſal.* 88. mare, *interpretetur Occidentem.*

699 Libata] *frequens in ſacrificiis libationum vſus: eaque vt plurimum ex puro vino (purũ, quod nec ſpurcum, nec alia labe, ſordibuſve impuratum) aliquando, aqua, vel lacte. de prodigio vini in ſanguinem mutati, dixi in Oedip.*

701 Fleuit in templis ebur] *docet hoc & ſimilia prodigia eſſe naturalia, Plutarchus in Coriolano:* ἱδίοντα μὲν γὰρ ἀγάλματα φανῆναι καὶ δακρυῤῥοῦντα, καὶ τινὰς μεθιέντα νοτίδας αἱματώδεις, οὐκ ἀδύνατόν ἐστι. καὶ γὰρ ξύλα καὶ λίθοι πολλάκις μὲν εὐρῶτα συνάγουσι γόνιμον ὑγρότητος πολλὰς δὲ χρόιας ἀνιᾶζιν ἐξ ἑαυτῶν καὶ δέξονται βαφὰς ἐκ τοῦ περιέχοντος. οἷς ἔνια σημαίνειν τὸ δαιμόνιον, οὐδὲν ἂν δόξειε κωλύειν. δυνατὸν δὲ καὶ μυγμῷ καὶ στεναγμῷ ψόφον ὅμοιον ἐκβάλλειν ἀγάλματα, κατὰ ῥῆξιν ἢ διάστασιν μορίων βιαιοτέραν ἐν βάθει γενομένην. ἔναρθρον δὲ φωνὴν καὶ διάλεκτον οὕτω σαφῆ καὶ περιττὴν καὶ ἀρτίστομον ἐν ἀψύχῳ γενέσθαι πάντα πᾶσιν ἀμήχανον· εἰ μηδὲ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν θεὸν ἄνευ σώματος ὀργανικοῦ καὶ διηρμοσμένου μέρεσι λογικοῖς γέγονεν, ἠχεῖν καὶ διαλέγεσθαι. Sudare ſimulacra & lacrymari, guttaſque ſanguinolẽtas emittere, non id quidem omnino fieri non poteſt. Ligna enim lapidéſque ſæpe rubiginem cõtrahunt, quæ in liquorem diſſolui poſſit: colores ex ſeſe edunt varios, aut inficiuntur ab eo, quod eſt circũpoſitum: quominus etiam aliquid jis Dij nonnunquam portendant, nihil videtur obſtare. Edere etiam ſonitum, gemitus ſuſpiriique aſſimilem poſſunt, cùm interiores eorum fortè partes rumpuntur, aut violentiùs à ſeſe diducuntur. Articulatam verò vocem, itaque expreſſam & integram, & quæ intelligi omnino poſſit, ab inanimato corpore edi, creditu eſt perquã durum: quando neque Deus, neque anima, ſine corpore, inſtrumentis & partibus animi capacibus, aptè loqui poſſit.

696 Regium decus] *Diadema.*

703 Deos] *Baſileenſ.* Deas. *quod de Eumenidib. foret intellig.*

716 Primus locus, ne] *ſic mei manuſc. omnes, etiam Moguntinenſ. & ſic Herbipol. & Veneti duo. & Lipſienſ. Alij habent*: Primus pietati ne. *quod non placet. nam verſus non patitur.*

717 Tantalus] *hic celebris illius Tantali pronepos; cui Clytemnæſtra, atenquam Agamemnoni nuberet, fuerat deſponſa, cuius etiam oſſa Argis*

in cippo quodam aſſeruabantur. Pauſan. in Corinthiac.

719 Stetit] *Solemne victarum verbum.*

722 Commiſit] *non prius premere & fodere deſiit, quàm penitus demerſo ferro manum iugulo apprimeret. Eguian.* manus.

723 Hac parte an illâ] *nam & hoc extiſpices obſeruabant. lege Briſſon. lib.*1. *de* F*ormul. & hunc locum adde.*

728 Querulum] *ſuperius* Med. *ver.*361. *idem diximus de Orpheo, & hic locus Senecæ ex illo (quem ibi citauimus) Ouidij videtur deſumptus. ſed hæc ex vulgi opinione dicta. nam vt præciſâ arteriâ & ſine pulmonis motu, truncatũ caput loquatur, fieri non poſſe docet Ariſtot. li.*3. *de partib. animal. cap.*10.

730 Puerône] *tres ergo nepotes ex fratre iugulauit.*

732 In cæde multa victor] Mog. In cęde multa meat victor. *ſuperfluè.*

738 Fureret] *Moguntinenſ. Herbipolenſ. & Veneti;* ruerer. *ijdem mox:* exſtitit. *vtrumque germanum.*

742 Vtrumque] *pectoris & dorſi.*

746 Obiecit feris] *crudeliſſimũ veteres iudicabant cadauer feris obijcere, vel arcere ſepulturâ, vt alibi docui, & poſtea fuſiùs* Guichiardus *lib.* 1. *de Funeribus cap.* 3. *fortè quia ex Platonis opinione centũ annis inſepultorũ vmbræ errare credebantur, neque à Charonte in cymbam recipi. Vnde Virg. Æn.* 6. Hæc omnis quam cernis inops, inhumatáque turba; *quibus ideo ait:* Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluenta

Tranſportare prius, quàm ſedibus oſſa quierunt.

Centum errant annos volitántque hæc litora circum:

Tum demum admiſſi ſtagna exoptata reuiſunt.

Tertullianus in lib. de anima: Creditum eſt inſepultos non antè ad inferos redigi, quàm iuſta perceperint, ſecũdùm Homericum Patroclum funus in ſomnis ab Achille flagitantẽ: quòd non aliàs adire portas inferorum poſſet, arcentibus eum longè animabus ſepultorũ. *Non ergo inuentor* Plato *huius delirij; ſed fortè Homerus, quem cæcum mirum non eſt à vero deflexiſſe. nam viſu carentes magna pars veri latet.* Ideo *etiam Lucanus lib.*1. ——— Vmbráque erraret Craſſus inultâ.

erraret, non quia inultus, ſed quia inſepultus. nã inſepulti errabant, inulti vexare tantũ occiſores credebantur, qua de re dicam in Octau. ideo ſup. in Oed. Laius, non queritur errare ſe, quia ſepultus; ſed minatur occiſori, quia inultus:

Te, te cruentâ ſceptra qui dextrâ geris,

Te pater inultus, vrbe cùm tota petam. *&c.*

hæc Lucani interpretibus ſeparanda. Tanti ergo veteribus ſepultura, vt nec maleficis putarent denegandam. Nam Hebræis diſertè Moſes vetuit, vltra vnum diem cadauer in patibulo relinquere, Deuteron. 21. *& meminit* Ioſephus *lib.*4. *Antiquitat. cap.* 6. *ideo fortè tam ſolliciti* Iudæi, *ne corpus Domini & latronum cadauera ſabbato in cruce permanerent, quia cùm magnus ille dies eſſet, eo tollere non potuiſſent, & ſic vltra præſcriptum in ligno manſiſſent. Ioan.* 20. *Græcis præter humanum morem viſus facere Creon, cùm Polynicis carpus inſepultum relinqui iuſſiſſet, apud Eurip. in* Phœn. Sophoclem

in Antig. & Statium extremâ penè Thebaid. Apud Romanos etſi cadauera damnatorum petebantur ab amicis ad ſepulturam, negari tamen non poterant. l.1. & vlt. D. de cadauer. damnat. l. obnoxios C. de religioſ. & ſumpt. fun. In Braccarenſi concilio primo, ſtatuitur, vt non contriti à ſepultura arceantur: ſed ſi confeſſi fuerint & egerint pœnitentiam, non arceri voluit ſecundùm concil. Moguntinum, vt refertur c. quæſitum. 11. q. 2. & c. placuit 23. q. 5. Hodie tamen ſingulæ prouinciæ ſuis ac in re moribus vtuntur. Nec deſunt homines, neſcio quam impiè de corporum reſurrectione ſentientes, quibus in animo & ore, illud Mecœnatis apud Senecam epiſt. 93.

Nec tumulum curo, ſepelit natura relictos.

749 Nec ſoluat] ſic Lugdunen. & plerique excuſi; ſed Lipſienſ. & mei m. ſ. Ne ſoluat. 751 Sub hoc] deeſt Mogunt.

754 Erepta] multi m. ſ. eiecta. alterum malo.

755 Spirántque] Mogunt. ſtrepitántque. num? trepidántque. ſequitur autem pulchra deſcriptio extiſpicinæ, quam confer cum ijs, quæ in Oedipo.

759 Epulis] ideo vocatur ab Attio; epularum fictor, ſcelerum fratris delitor. 763 Datas fidei] Vide Med. verſ. 248.

765 Flämmatus latex] apud Euripidem in Cyclope parantur Polyphemo elixa & aſſa. Valerius Flaccus de Argonaut. in nuptijs Medeæ:

Pars verubus, pars vndanti deſpumat aheno.

770 Gemant, gemuere] vidi poſtea in Munguntinenſ. ſic haberi, & ſic omnes excuſi; & tolerari poteſt, etſi aliam lectionem præferam.

776 Ruptum] duo manuſc. raptum.

777 Lancinat] ſolus Mogunt. ex lib. ſcriptis; laceret. Herbipol. & Veneti; laniat. probum tamen; lancinat, qua voce vſi Plinius, Prudentius, Seneca, & alij. ſup. vſus verbo; lacerat, eodem ſenſu: liberos auidus parens

Gaudenſque laceret, & ſuos artus edat.

783 Curſus] currus Mog. Herbipol. & Veneti.

787 Patefient] ſic ceteri meliùs, quàm N. qui; patefiant.

IN CHORVM.

Obſtupefactus ſubita lucis meridianæ obſcuratione, queritur mundi vicem; cui iam nutantibus, & officij ſui oblitis ſideribus, antiquum chaos inſtare metuit, & auguratur. Multa hîc aſtronomica occurrunt; quæ attingam, quæ ad mentem poetæ eruendam neceſſaria.

788 Terrarum] hominum in terris degentium, metonymicè.

790 Decus] ſidera & ſtellæ.

793 Nondum] quid (inquit) cauſæ eſt, cur nondum noctis tempus cùm aduenerit, iam nox fit? cur medio die, abeſt dies?

799 Tertia miſit] nondum datum ſignum vltimæ partis diei. ſingulas olim vigilias noctis, tubæ vel buccinæ ſigno indicatas docent Liuius lib. 7. & Vegetius lib. 3. idem fiebat interdiu. & ipſe dies in totidem partes diſtinguebatur, in quot nox. Quomodo accipiendum illud Lucani lib. 2.

——neu buccina diuidat horas. Et has partes, docente natura, Gallina-

*naceos prænunciare videmus. Plinius li.*10. quos excitandis in opera mortalibus, rumpendóque ſomno natura genuit. norunt ſidera & ternas diſtinguunt horas interdiu cantu. *Democritus putat accidere, quòd cùm calidiſſimæ naturæ ſit animal, citò cibum decoquat, eóque toties à pectore in omne corpus diſtributo, cantu famem teſtetur, teſte Ciceron. in lib. de diuinat. Aliò poetæ referunt, vt Auſonius:*

——— ter clara inſtantis Eoi
Signa canit ſerus, depreníſo Marte, Satelles.

Cōtra Marrangelum in Diatri. *nempe gallinaceus ales, non vt volunt coruus.* * *hic enim Phœbi, non Martis ales; etſi coruo idipſum Sidonius tribuere videtur*: Oſcines (inquit) coruos voce triplicatâ puniceam Auroræ ſurgentis faciem conſalutantes. *ſic enim lego, vel*; facem. *nam qui* vocem, *repoſuerunt, illi malas Apollinari, ſublatâ luce, tenebras reliquerunt.* Vide Troad. 437. *Singulæ ergo partes diei Græcis quatuor horarum, ſi dies in tres partes diuidebatur. Hebræi & Romani in quatuor ſtationes diem (ſicuti noctem in quatuor vigilias) diſtribuebant, & ſingulæ ſtationes erant horarum trium. prima à diluculo incipiebat; ſecunda à finitâ hora tertia diei; tertia, à diei ſexta exacta; quarta, à confecta nona. vt docet Cornel. Ianſenius in Concordant.* Euang. *at Græcorum prima ſtatio inchoabatur ipſo diluculo, ſecunda, ab hora quinta: tertia ab octaua finita, & incipiente nona. Senſus ergo, nondum nona eſt diei hora; ſuperſunt adhuc horæ diurnæ pluſquam quatuor.*

816 Roſcida] *Moguntin.* torida. *Lugdunenſ.* roſida. *ceteri*: roſcida.

819 Mergere ponto] *Hiſpani veteres fabulantur apud Cleomedem li.* 2. Solem ſe Oceano mergentem quendam ſtrepitum edere exſtinctum, qualem à ferro candenti aquæ immerſo fieri videmus. *Poſſidonius quoque apud Strabonem lib.* I. *vt vulgi fabulam refert apud ſacrum promontorium, in extrema Hiſpania, ſolem occidere & magnum edere ſtrepitum, quaſi ſi mare ſtrideret ſibilarétque, Sole dum in fundum defertur exſtincto. Huc alluſit Auſonius ad Paullinum ſcribens:*

Stridebátque freto Titan inſignis Ibero.

Confirmant eam fabulam Anaxagoras, Democritus, *&* Metrodorus *qui Solem ferrum ignitum, aut lapidem flamma ſuccenſum exiſtimant: nec procul abit Xenophanes, qui Solem & Lunam nubes igneas eſſe cenſet: nec ij, qui rotam accenſam, vna in parte apertam, & inde flammas vomentem. maxima enim de Solis & Lunæ, vt magnitudine, ita & ſubſtantia & figura, veterum diſſenſio. Vide Theodoretum lib.* 4. *contra Græ. affect. col.* 4. *&* Ioann. *Stobæum in Eclog.* Phyſic.

821 Auroram] *ſic dicta temporis Dea, quia ortum Solis antecedit. nam, vt ait Varro,* ab igne Solis aureo tum aër aureſcit. *Ait: Miratur Sol occidens, aſſuetus apud Iberos nocturnum hoſpitium ſubire; nunc ſe ab Indis inuitatum & exceptum, quibuſcum prandere & ientare, non cœnare ſolebat.*

823 Tenebráſque] *Iubet Sol meridianus abiens, tenebras ante tempus ſibi ſuccedere: quare Noctem imparatam, & nocturno labori, per diurnam quietem, ſe præparantem, ſemiſomnem ſtratis expellit. cui tamen ſurgenti, &*

filias vocanti, natæ, aſtra, non obtemperant vt ſolent, nec matris currum ſequuntur: Luna quoque non prodit è thalamo ſuo. ita denſiſſimæ tantùm tenebræ ſunt. nullâ Lunæ, nec ſiderum luce conlucatæ.

Parata] *ſic Moguntinenſ. Eguian. Herbipolen. Veneti, & Baſileenſ. primus M.* peractâ *intruſit. mendosè.*

825 Graues vmbras] *non lucet. ideo nullas vmbras facit. nam ſine luce nulla vmbra.* Graues, *hoc eſt, noxias & corporibus minus ſalutares quàm ſolares vmbræ. Poëtæ vmbram poſitiuum quid, non lucis priuationem eſſe volunt: & fuit illa ſententia Procli in lib. de mundi æternitate. Et reuera non eſt vmbra vlla ſine aliqua entitate reali, licet valde imperfecta, recepta ab illo luminoſo corpore, cuius eſt vmbra: Tamen quatenus prouenit à corpore opaco, mera tantùm priuatio eſt, vt docet Pererius noſter in phyſ. lib. vlt. ad tertium argum. Procli.* 827 Trepidant, trepidant] *ſic plerique m. ſ. & veteres impreſſi. minus rectè Lugdun.* trepidant noſtra.

835 Dux aſtrorum] *Plinius*: Sol non modo temporum terrarúmque ſed ſiderum etiam ipſorum, cælique rector.

838 Timores] *quos inducunt & augent tenebræ, minuit lux* Lunæ.

840 Curuo breuius] *Lunæ namque menſtruus, annuus Solis curſus. huius loci fortè memor Boëtius, cecinit:*

Tu frondifluæ frigore brumæ,
Stringis lucem breuiore rotâ.
Tu cùm feruida venerit æſtas,
Agiles noctis diuidis horas. Sui fratris] *Eguian.* ſuis, fratris.

842 Turba Deorum] *ſiderum, elementorum, mundíque, quæ omnia Deos cenſebant Stoici, vt apud Ciceronem diſſerit Lucilius Balbus.*

843 Hic qui ſacris Peruius aſtris] *ſequitur Zodiaci deſcriptio, cui nomẽ hoc ab animalibus, quorum in eo ſigna: vnde &* Signifer. *de quo Ariſtoteles lib. 2. de generat. Cleomedes 1. Meteor. Proclus de Sphera, Aratus, & eius interpretes in Phœnum. Manil. lib. 1. aſtronom. Virg. 1. Georg. Ouid. 2. Metam. & Lucanus lib. 9. Plinius li. 2. c. 4. 8. 16. & 77. Iulius Firmicus lib. 2. aſtron. c. 1. Higynus lib. 1. cap. de Zodiaco, & Macrob. lib. 1. in ſomn. Scipion.*

Peruius aſtris ſacris] *quia per illum decurrunt* Sol *& Luna; vel quia per illum duodecim illa ſigna* exercent varias naturæ lege choreas, *& ſingulis ſingula numina* Pythagorici *præficiebant, teſte Marſilio Ficino li. 4. Theolog. Platon. ex quâ ſectâ Manilius lib. 2.*

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur,
Formoſos Phœbus Geminos, Cylleniu' Cancrum:
Iuppiter at cum Matre Deûm regit ipſe Leonem.
Spiciferæ eſt Virgo Cereris; fabricatáque Libra
Vulcano: pugnax Mauorti Scorpius hæret.
Venantem Diana virum, ſed partis equinæ
Atque anguſta fouet Capricorni ſidera Veſta.
At Iouis aduerſum Iunonis Aquarius aſtrum eſt,
Agnoſcítque ſuos Neptunus in æquore piſces.

844 Obliquo tramite] *ideo obliquus vel inflexus ſolet vocari. Virgil.* 1. *Georg.* —— & via ſecta per ambas

Obliquus quâ ſe ſignorum verteret ordo.

Ouidius 2. *Metamorph.*

Sectus in obliquum eſt lato curuamine limes.

Manilius 1. *aſtronom.*

Sic per tres gyros inflexus ducitur orbis.

Obliquus autem, quia cum æquinoctiali & tropicis facit obliquos angulos, & ſemper eius aliqua ſigna obliquè in vtraque ſphera oriuntur & occidunt. Et reuera, ſi non ad proprios, ſed ad totius mundi polos reſpicias, ab iis inæqualiter diſtat. Eam obliquitatem primus deprehendit Pythagoras, licet ſibi laudē Chius *Oenopides conetur aſcribere, teſte Stobæo in Phyſic. Eclog.*

Zonas] *faſcias quinque ſiue cingula, quibus terras, cœlumque aſtringi quodāmodo, vel ſcindi aut diuidi fingunt, polares duas algidas, æquinoctiali vicinā torridam, & medias temperatas. vide Herc. Fur.* 1437.

845 Longos] *ad differentiam annorū Solariū, qui duodecim ferè menſibus perficiuntur. Sed quis hic longus annus? puto non ille magnus Platonicus, quia cur hunc tribuat Zodiaco? ſed potius ſpaciū triginta ſex milliū annorum communiū; quo, iuxta Ptolemæum, nona ſphæra & inferiores ab Occidente in Orientem mouentur. quam periodū & circumuolutionem tribuit Zodiaco. quia motus iſte non ſuper mundi polos, vt diurnus; nec ſuper vertices correſpondentes arieti & libræ, ſecundæ ſpheræ, vt ille quem vocant trepidationis; ſed ſuper ipſos Zodiaci polos fit.*

Signifer] *nunc ordine incipit recenſere Zodiaci ſigna, de quibus actum ex Q. Cicerone Herc. Oetæi act.* 1. *& Manilius lib.* 1.

Aurato princeps *Aries* in vellere fulgens
Reſpicit admirans aduerſum ſurgere *Taurum*,
Summiſſo vultu *Geminos* & fronte vocantem.
Quos ſequitur *Cancer*, cancrum *Leo*, *Virgo* leonem.
Æquato tum *Libra* die cum tempore noctis
Attrahit ardenti fulgentem *Scorpion* aſtro;
In cuius caudam contentum dirigit arcum
Mixtus equo, volucrem miſſurus iamque ſagittam.
Tum venit anguſto *Capricornus* ſidere flexus.
Poſt hunc inflexam defundit *Aquarius* vrnam,
Piſcibus aſſuetas auidè ſitientibus vndas;
Quos *Aries* tangit claudentes vltima ſigna.

In Appendice Virgilianâ. XII. *ſcolaſticorum poëtarū deſcriptiones leguntur: quas cum inuicem, & cum hoc* Senecæ *choro, & citatis Q. Ciceronis & Manilij verſibus, non erit inutile conferre. his ſignis primus impoſuit nomina Cleoſtratus, teſte Plin. li.* 2. *c.* 8. *multa de illis Sex. Empyricus aduerſ.* Mathemat. *cap.* 21. 848 Reddit Zephyro] *ineunte verè rurſus vult nauigare, ſed tamen iterū mergetur. alludit ad Phryxi fabulam, de qua alio loco. Zephyrus calidus eſt, vtpote naturam aëris habens, vide Ariſtot. lib.* 2. Meteor.

Nondum benigno vere] *hoc dicit propter Martij aſperitatem & inclementiam. Poſsis etiam melius explicare, quod Aries reddit Zephyro vela, hoc eſt, Zephyrum ſlare iubet, quo ſlante nauigationis tempus aperitur. nam aſtrologi volunt aſtra ventis imperare.*

848 Aries] *longũ foret omnes de ſingulis his ſignis fabulas referre. indicabo fontes, vnde curioſi ſitim ſuam expleant. legendi, de ariete Schol. Apollonij lib. 2. Higynus lib. 2. aſtron. c. de ariete. Lucianus in aſtrolog. Galenus in Orat. ſuaſoria ad artes, Plinius lib. 2. cap. 8. 16. 19. & lib. 18. cap. 24. & 25.*

851 Taurus] *de hoc dictũ ad Herc.* Fur. *de Hyadibus & Pleiadibus ad Medeã. Vide Ouidiũ lib. 5. Faſt. Higynũ d. lib. 2. cap. de tauro, Pliniũ lib. 2. cap. 16. & 42. & lib. 18. cap. 28.*

852 Geminos] *ſiue hi Caſtor & Pollux, ſiue Iaſon & Triptolemus, ſiue Hercules & Apollo, vt ambiguunt Higynus & Ouid. dictis libris,* Baſſus *in Phænom. in ſigno Geminorum, Plinius lib. 18. Nat. hiſt. cap. 24.*

853 Cancri] *de hoc Higynus cap. de Cancro, & Calpurnius in illud Germanici:* Quâ media eſt Helice ſubiectum reſpice Cancrum.
& Plinius lib. 2. cap. 16. & 19. & lib. 18. cap. 25. 26. 28. & 35.

854 Leo] *de hoc Higyn. & Baſſus ille cap. de Leone ad iſta Germanici.*

Horrentéſque iubas & fuluum cerne Leonem:
Hunc vbi contigerit Phœbi violentior axis,
Accenſa in Cancro iam tunc geminabitur æſtas:
Tunc lymphæ tenues, tunc eſt triſtiſſima tellus.

ideo noſter ait æſtibus flammiferis ardere. Maximianus:

Æſtifer inde Leo ſequitur cum Virgine fulgens.

Vide Macrobium *lib. 1.* Saturnal. *cap. 21. &* Plinium *lib. 2. cap. 49. & lib. 18. cap. 24. & 28.*

Iterum] *ſemel deciderat ex Lunari globo in montẽ propè Nemeam, vt teſtãtur Nigidius, & Arati Latinus interpres, & Luctatius in lib. 2. Thebaid. & Claudianus in præfat. ad* Florentin. *ideo Callimachus & Pindarus nuncupant* ἀπέζαντα. *videantur quæ dixi ad* 83. *Herc.* Fur.

856 Virgo] *Aſtræa: & hoc explicui. conſule Aratum, Germanicum, & eius interp. Higynum cap. de Virgine, & Plinium lib 2. cap. 16.*

857 Iuſtæque Libræ] *Lucan. lib. 4.* —— ad iuſtæ pondera Libræ. *iam dixi, Noctes illam diebus æquare.* Iugum, *vocat Cicero lib. 2. de Diuinat. Higynus c. de Scorpio, docet hoc ſidus propter magnitudinẽ in duo ſigna diuidi, & vnius figuram vocari libram; eam intellige, quam chelæ ſeu brachia extenſa figurant, vt indicat Baſſus ad illud Cæſ. Germanici:*

Inſignes cælum profundunt lumine chelæ.

Libram Euſthenius vocat, momentum; *Baſilius,* trutinæ ſpeciem; *Euphorbus,* æquale iugum. *Cũ verò ſit pars Scorpij prior, meritò dicit noſter;* ſecúmque trahent. *vide Plin. lib. 2. cap. 16. & 19. lib. 18. cap. 24. 25. 26.*

858 Scorpion] *Latinis,* Nepa. *Aſclepiadeus, poëta Scholaſticus (nam nomen hoc etiam Poëtis, & Oratoribus olim tributum; nec recens aut Barbarum à Theologis excogitatum, vt ineptè quidam garriunt) ipſum Scorpium*

vocat Chelas; *cùm tamen confundi non debeant*, Chelæ *&* Nepa. *nam* Chelæ *etſi, vt dixi, quaſi pars quædam videantur* Nepæ; *tamen duo diuerſa ſunt ſigna.* Chelæ *namque ipſum* Libræ *ſignum. Aratus*:

παρθένος αἰδ᾽ ἐπὶ οἱ χηλαὶ καὶ σκόρπιος αὐτός.

Virgo & prope eam Chelæ, & Scorpius ipſe.

Videndi Baſſus d. loco, Higyn. cap. de Scorpio, Firmicus lib. 2. cap. 12. Plinius lib. 18. cap. 24. & 26. aſcribam ſolius Nicandri locum ex Alexipharm.

τὸν δὲ χαλαζήεντα κόρη Τιτηνὶς ἀνῆκε
σκορπίον ἐκ κέντροιο τεθηγμένον, ἦμος ἐπέχρα
Βοιωτῷ τεύχουσα κακὸν μόρον Ὠαρίωνι,
ἀχράντων ὅτε χερσὶ θεῆς ἐδράξατο πέπλων.
αὐτὰρ ὁ γε στιβαροῖο κατὰ σφυρὸν ἤλασεν ἴχνευς
σκορπίος ἀπροΐδης, ὀλίγῳ ὑπὸ λαῒ λοχήσας.
τοῦ δὲ τέρας περίσημον ἐν ἄστρασιν ἀπλανὲς αὔτως,
οἷα κυνηλατέοντος, ἀείδελον ἐστήρικται·

At verò algificum Titania virgo creauit
Scorpion, armatum ſtimulo, caudaque timendum,
Bœoto pœnas ex Oarione repoſcens,
Sacram auſo manibus veſtem temerare Dianæ:
Qui latitans parui cæco ſub fornice ſaxi,
Duram improuiſo violauit vulnere calcem:
Cuius ob id, tanquam venantis in aſtra relatum
Sidus, & immotum magno fulgore coruſcat.

quo loco mox Nicander octo ſcorpiorum genera deſcribit, vulgò ſatis ignota.

860 Pennata ſenex] *de ſidere Centauri ſiue Sagittarij, multa vobis Baſſus in Germanicum, Higynus cap. de Sagittario, Ouid. 5. Faſt. Plin. li. 2. c. 8. & li. 18. c. 29. Firmicus li. 2. cap. 12. &* Macrobius *li. 1. Saturn. cap. 21.*

862 Referens hiemem ægoceros] *primum ſidus hiemale Capricornus; cur in aſtra relatus, varia memorant Higynus c. de Capricorno, & Baſſus in Germanicum, Macrob. d. cap. 21. & Plinius lib. 2. cap. 16. &* 19. *necnon lib.* 18. *cap.* 25. *Euphorbus vocat* Neptuniam prolem, *fortaſſis quia media parte piſcis; aut ad occultam aliquam fabulam reſpiciens.* 865 Quiſquis es] *de Aquario, vide Higynum in ca. de* Aquario, *&* B*aſſum d. loco. Catullus vocat* Hydrochoon; *Hilaſius*, Vrnigerum; *Iulianus*, aquæ fuſorem; *Palladius*, aquæ geſtatorem; A*ſclepiadius*, nimbiferũ; *Maximianus*, cui nomẽ aquæ faciunt; *Vitalis*, fundentem amnem; *Vomanus*, Deucalionis aquas; *Euphoribus*, quique refundit aquas; B*aſilius Scholaſticus poëta (cuiuſmodi &, præter Catullum, reliqui qui præceſſère)* Quique vrnam gerit. *Manilius & Q. Cicero, ſuo nomine*, Aquarium; vrnam qui tenet, *Auſonius, &* iuuenem qui regit aquas, *Ouidius* 1. *Faſtor. de hoc ſidere etiam Macrobius d. cap.* 21. *& Plinius lib.* 18. *cap.* 24. *&* 26.

864 Tecum excedent] *ſic Venet. & Lipſienſ. & alij, rectè. at Lugdunenſ. cum Eguiano*; excident. *ſed tum verſus nutat. fortaſſis*; tecumque cadent. *de ſubita enim ruina mundi agitur.*

865 Vltima] *Euphorbus*: —— & Piſces vltimus ordo. *Vomanus*: —— Piſces poſtrema figura. *Aſclepiadius*: —— Piſcéſque nouiſſima forma. *Palladius*: Piſcéſque ſupremi: *loquuti omnes ad normam antiquorum, quibus anni initium à vere. Qua causâ, in cælo Piſces, narrant ex Nigidio Baſſus, & ex Diogenite Brithraco Hyginus, & elegantiſſ. Ouidius lib. 2. Faſtorum. Videndi præterea Macrob. d. cap. 21. & Plinius cap. 16. lib. 2. cap. 29. 13. 55. lib. 18.*

De Boote, Vrſis, *&* Angue *multa nos alibi, & plura Baſſus in Germanicum, & Higyn. d. lib. 2. Item de* Angue *Firmicus lib. 8. cap. 17. De* Vrſa vtraque *Ptolomæus lib. 7. Almageſt. & tracta. 1. quadri. Manilius lib. 1. & Plinius lib. 2. cap. 42. & 72. & lib. 6. ca. 22. De* Boote, Arturo, ſeu Arctophylace, *Ptolomæus d. lib. 7. Manilius li. 1. & 5. Firmicus c. 14. li. 8. Plin. d. cap. 42, 49 62. lib. 7. & lib. 8. cap. 47. lib. 17. cap. 18. li. 18. cap. 24, 27, 28, 29, & 31. Quæ ſigna, & reliqua hic non enumerata, ſic breuiter Auſonius complectitur*:

Ad Boreæ partes Arcti iunguntur, & Anguis,
Poſt hos Arctophylax, paritérque Corona, Genúque
Prolapſus, Lyra, Auis, Cepheus ac Caſſiopeia,
Auriga, & Perſeus, Deltoton, & Andromedæ aſtrum,
Pegaſus, & Delphin, Telum, Aquila, Anguitenénſque:
Signifer inde ſubeſt, bis ſex & ſidera complent,
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo.
*Libra. Scorpius; Arcitenens, Capricornus, & vrnam
Qui tenet, & Piſces. Hi ſunt in partibus Auſtri,
Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, Thuribulum quoque, Piſcis, & ingens:
Hunc ſequitur Piſtrix, ſimul Eridaníque fluenta.

**Libráq. lego vel; Libra &*

828 Pereunte mori *Moguntinen. in margine*; aliàs, moriente.

IN ACT. V.

Mirus hic vltimus actus: exſultat in facinore ſuo nefario nefarius Atreus. Epulatur vnguentis delibutus & coronatus infelix Thyeſtes; ſibiq; gratulatur, & miratur non poſſe ſe in tam magnis lætitiæ cauſis non mærere. Tandem occulti mæroris cauſas frater illi aperit, & quàm diræ dapes illius in viſceribus ſaliant, & cur ſole meridiano non luceat, allatis capitibus oſtendit. hinc remotâ nube, & quaſi velo fictæ reconciliationis, in conuicia & exſecrationes mutuas erumpunt. Non cedit (meo iudicio) hic actus Medeæ, nec Thebaidi, vt ſi ſit iſta Senecæ, queant & illæ ipſius eſſe.

884 Vertice attingens polum] *De impoſſibili conditione I. C. dicunt,* ſi digito, *vel* manu, cælum contigero: *ſed poëtæ de felicibus & ſuperbis, capite aut vertice cælum attingere. Propertius, de ijſdem lib. 1. Eleg. 6.*

Nunc mihi ſumma licet contingere ſidera plantis.

tam inquit felix ſum, vt calcare videar Deos ipſos, & ſub pedibus habere ſummum cælum. Vbi per me quidem viro docto palmas continere licet.

890 Dies receſſit] *odêre lucem peccaturi, amant noctem: & (vt ait lib. 7:*

Controuerſ. Senecæ Iul. Baſſus) Maiore licentiâ, quæ non videmus, agimus: & quamuis nō minor ſit atrocitas facinoris, formido minor eſt.

895 Tenebras] *erroris & ignorantiæ.*

896 Iaces] *ex more conuiuiorum priſcorum. nam in his iacebant ſeu recumbebant.* 898 Sobrio] *nam malorum ſenſum ebrietas adimit, & lætitiam potiùs quàm mœrorem animo inſerit.*

902 Primus dolor] *quia primi motus tam violenti, vt eos extra hominis poteſtatem poſuerint Philoſophi.*

904 Spiritu expulſo] *non verè, ſed ſopitis ſenſibus, vt in deliquio animæ videmus.* 906 Multa face] *multus enim veterum luxus accendendorū in conuiuiis luminarium, candelarum varij generis, lucernarum ſumtuoſarum, quæ vel aureis & argenteis candelabris, lychnuchis & aliis inſtrumentis fultæ per ſe conſiſtebant, vel puerorum ancillarùmve manibus geſtabantur; de quibus D. Iſidorus lib. 20. Orig. cap. 10. Crinitus lib. 17. de honeſt. diſciplin. cap. 6. & N. lib. 3. Conuiuial. antiquit.*

908 Vino grauatum fulciens læuâ caput] *Veteres namque tam Græci quàm Latini, primis temporibus ſedentes comedere ſolebant, vt ex Homero. Iliad. λ. Odyſſ. α. η. & υ. Apollonio li. 2. Argon. & aliis poëtis facilè probatur, & apertè docent Athenæus lib. 1. 5. & 11. Seruius in 7. Aeneid. ad illud Virgilij:* Perpetuis ſoliti patres conſidere menſis.

Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 6. & D. Iſidorus lib. Origin. 20. cap. 11. poſtea inualuit, vt conuiuæ potiùs ſolerent apud Græcos, ἀνακλίνηναι, κατακέκλισθαι, κατακεῖσθαι, ἀνακεῖσθαι, ἀναπίπτειν, ἀναπίζειν; *apud Romanos, diſcumbere, accumbere, recumbere, accubare, cubare; reclinatâ videlicet ſuperiore corporis parte in læuum latus, inferiore in longum porrectâ & extensâ & iacente, capite leniter erecto, dorſo à puluillis modicè ſuffulto: qua de re conſulendi Philander in Vitruuium, Lambinus in Horatianis Commentar. & omnium dicta congerens N. in Conuiuialib. Antiq. lib. 2. cap. 34. Notum etiam quoſdam veterum ſtantes cibum ſumſiſſe, vt de Hannibale, Catone Vticenſi, Varrone refert Alexander ab Alex. lib. 5. Genial. dier. cap. 21.* ſtatarium prandium *vocat Mamertinus Panegyriſta; alij maluêre deambulando cibum ſumere, vt de quodam monacho refert Suidas, Apuleius lib. 1. de Aſino vocauit* ambulatorium ientaculum. *De Hebræis idem dicendū initiò illos aſſediſſe menſis. nam de Ioſepho patriarchâ conuiuio fratres excipiente, legimus:* ſederunt corā eo, primogenitus iuxta primogenita ſua. *Geneſ. 43. vbi in Hebræo eſt* וַיֵּשְׁבוּ. *& Exod. 16.* quando ſedebamus ſuper ollas carniū & comedebamus, *& cap. 32.* ſedit populus manducare & bibere. *Vbi in Hebræo,* וַיֵּשֶׁב הָעָם. *Sedit populus. idem patet ex Gen. 37. Prouer. 23. 1. Reg. 20. ſed poſtea diſcumbendi conſuetudinem vt ceteræ nationes receperunt, docet hoc Philo Iudæus, nam de conuiuio illo Ioſephi agens, cùm ſcripſiſſet eum iuſsiſſe fratres aſsidere, ſubdit:* μήπω τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς συμποτικαῖς συνουσίαις κατακλίζειν χρωμένων. Non enim ab hominibus diſcumbendi mos receptus erat. *Ideo videmus in nouo Teſtamento non ſeſsionis, ſed diſcubitus mentionem fieri. Luc. 7.* Et ingreſſus domum Phariſæi diſcubuit. *& mox:* vt co-

gnouit quòd accubuiſſet. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου ἀνεκλίθη. *&* *mox*: ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται. *& manifiſtum ex eo, quòd ſteterit retrò ſecus pedes eius. nam ſi ſediſſet Dominus, in ſolo illos oſculari ſtans nequiuiſſet.* καὶ στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, *&c. Mar.* 14. Et cùm eſſet Bethaniæ in domo Simonis leproſi, & recumberet. κατακειμένου αὐτοῦ. *& poſtea*: diſcumbentibus eis. ἀνακειμένων αὐτῶν. *& Ioan. cap.* 12. *dicit Lazarum fuiſſe vnum ex diſcumbentibus*; τῶν ἀνακειμένων. *& cap.* 13. *dicitur vnus ex diſcipulis fuiſſe recumbens in ſinu Domini*; ἀνακείμενος ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ. *Idem probatur ex vltima cœna Lucæ* 22. *Mar.* 14. *& Mat.* 26. *vbi Dominus cùm diſcipulis traditur diſcubuiſſe.*

907 Reſupinus] *iam ſignificat ſaturum & mero plenum, plus quàm par erat, & conſuetudo honeſtè accubantium ferebat, ſe exporrexiſſe, & tantum non omnino iacuiſſe, modicè tantùm eleuato capite, & in cubitum læuum depoſito: qualis eſt habitus conuiuarum ebriorum, apud Horatium*:

Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet, *& quem ex marmoribus Philander repræſentat. Aptè autem vtitur verbum*; incubat, *vt accubitus indecentiam & conuiuæ ſaturitatem exprimat. nam ſcriptores hac in re vocabulum iſtud vſurpare non ſolent. Quare ex hoc Senecæ loco infirma ratione probes, cum docere Heroum temporibus diſcumbendi morem in vſu fuiſſe, contra Homeri ſententiam & Athenæi. quamquam dici poſſet, reſpexiſſe poëtam ad ſui temporis conſuetudinem. Ebrij porrò, & conuiuatoris adſidui* χαρακτηρισμὸν *pulcherrimum qui volet, eum Lyconis inueniet accuratiſſimum apud Rutilium lib.* 2.

Purpura atque auro] *non ſtibadio, vel toro, ſed lecto pretioſis aulæis & ſtragulis purpureis inſtrato; quæ ſtragula Philo Iud. & Clemens Alex. vocant* στρωμνὰς ἁλουργάς. *Cicero*: Conchiliata periſtromata. *Horat.* rubro cocco tinctam veſtem. *de hoc Virgilius*:

Stratóque ſuper diſcumbitur oſtro.

910 Voca tranſcendi mea] *plus quàm optaui ſum conſecutus. non leuiter modo de filiis guſtauit, aut primis labris attigit; ſed ad ſaturitatem vſque illos vorauit, & in intimum penetrale corporis demiſit.*

911 Ducit] *ducere, bibere tractim.* ἕλκειν. *Horat. lib.* 3. ducere ſucos nectaris. *lib.* 4. ducere Liberum. *&*: ducere pocula Leſbij.

Capaci-argento] *patera vel alio vaſe argenteo. nam de facto argento loquitur: quo vaſa contineri Mucius & Vlpianus volunt. l. cùm aurum. l. Q. Mucius. D. de aur. & arg. legat.* Capaci. *quia principio maiora & capaciora Heroum pocula fuere & Principum; plebis & vulgi, minora & anguſtiora, vt docet Athenæus initio li.* 11. *ſed paullo poſt vulgus hac quoque in parte luxum Principum ſequi cœpit, etiam Romæ, teſte Galeno lib.* 1. *Therapeut.*

Merum] *meri potationem,* ἀκρατοποσίαν *veteres probro vertebant, vt docet Athenæus lib.* 10. *eamque* Scythicam potationem *appellabant, vnde iactatum in Roman. Imperatorem ridiculum illud nomen* Caldius Biberius Mero. *Semper enim modeſtis & temperantibus in more fuit, vinum aquâ diluere, & temulentum Bacchum ſobrijs Nymphis temperare: quod à quo, &*

quando cœperit, quot etiam modis & quantâ aquâ vinum veteres temperare ſint ſoliti, petendum ex Hier. Mercuriali lib.1. Var. lection. cap.18. & N. libro 3. Conuiu. antiquit. cap.11.

912 Veteris] *rubro ergo vino vtebantur, nam id proprium celando ſanguini.* Bacchi] *ſic vinum vocatur ab inuentore, vt volunt poëtæ, Bacche. Nos à Noë inuentum ſcimus, ex Gen. cap.9. & D. Auguſtino lib.18. de Ciuitate* Dei *cap.13 Athenæus ex Hecatæo, ex Melanippo tradit ab Oenæo in Aetolia primum vites inuentas, & inde vinum* τὸ οἶνον *dici, lib.2. Conuiuij ca.1. & fieri poteſt, vt Oenæus in Græcia vites primus ſeuerit. Varro* vinum *à vi deducit, quòd menti vim faciat, ſiue quòd ad bonum vel malum vim maximam obtineat: & multi Varronianum etymon Græca vocabuli origine confirmant, dici* τὸ οἶνον παρὰ τὸ οἴω τὸ νομίζω καὶ τὸν νοῦν. *quaſi* prudentiores nos faciat, & mentem dirigat, *ſi moderatè ſumatur; vel quaſi,* οἰόω νοῦν, mentem vaſtet, & prudentiâ priuet, *ſi ſine modo. Vide Euſtathium Iliad.* ζ'. *& N. li.3. Conuiu. antiq. c.7. qui etiã c.8. & 6. recenſet incommoda ebrietatis.*

914 Abſcondit] *Moguntinenſ.* abſcondat.

Menſâ claudatur ſcypho] *ſolebant veteres cœnam potu terminare, & poculum illud,* poculum boni genij; bonæ fortunæ; boni dæmonis *vocabant; patet ex Euſtathio Odyſſ.* π'. *Schol. Ariſtophan. in Equitib. & in Pace, & fuſiſsimè Athenæus docet lib.15. Vtrum verò illa conſuetudo naturæ humanæ vtilis, nec ne, diſputat Chriſtoph. Vega lib.2. de arte medica ſect. 4. & N. d. li.3. Quod verò poculi genus ſit ſcyphus, & Reges ex eo bibere ſolitos, & qui ſcyphi laudatiſsimi, & de hoc vaſe alia multa Athenæus lib. 11. cap. 17.*

919 Iam cantus ciet] παροινίαι, *ſic enim vocatur cantio potantium. eſt autem hic effectus vnus ebrietatis, vt ex Panyaſide, & Eubulo docet Athenæus lib.2. cap.1.*

918 Longis hebetata] *Burdigalenſ. memb.* tantis obſeſſa.

935 Veterem] *triſtem, afflictum, calamitoſum, pauidum.*

942 Nulla ſurgens dolor ex cauſa] *mox ait:* Imber vultu nolente cadit. *hæc illi magnæ & imminentis, ſed ignotæ calamitatis prænuncia ſigna opinabantur. Sic Ceres Claudiani; lib.3. de raptu Proſerp.*

—— nullúſque dies non triſte minatur
Augurium. quoties flauentia ſerta comarum
Spontè cadunt! quoties exſudat ab vbere ſanguis!
Larga vel inuito prorumpunt lumina fletu,
Iniuſſæque manus mirantia pectora tundunt:
Si buxos inflare velim, ferale gemiſcunt.
Tympana ſi quatiam, planctum mihi tympana reddunt.
Ah vereor ne quid portendant omina veri.

944 Vincire] *floribus ſertis, vel corona ſutili aut plexili.*

945 Vernæ-roſæ] *Propertius lib.3. Eleg.4.*

Me iuuat & multo mentem vincire Lyæo,
Et caput in vernâ ſemper habere roſâ.

De roſis Chæremon, in Thyeſte tragœdia: ῥόδ' ὀξυφεγγῆ κρίνοισιν ἀργέννοις ὁμοῦ

Πολλὴν ὀπώραν κύπριδος εἰσορᾶν παρῆν. Roſas nitentes liliis cum cādidis. Licet videre plurimum fructum Veneris. *alludit ad fabulam Adonidis & ortum roſarum Chæremonis verſus in Græco Athenæo lib. 13. ſub fin. non disiunguntur, vt Natalis diſiunxit. Idem Chæremon in Vlyſſe.* Κόμαισιν ὡρῶν σώματ' εὐάνθη ῥόδα Εἶχεν τιθήνη μ' ἔαρος ἐκπρεπεστάτη. Roſas habebam Floridum corpus Horarum, & ipſa me ſimul decens alumna Veris. idem in Io. flores omnes vocat ἔαρος τέκνα, *veris filios vocauit.*

945 Pingui] *Pomponius lib. 6. ad Sabinum docet veteres vſos vnguentis vel voluptatis, vel ſanitatis cauſa:* Vnguentis legatis, non ea tantùm legata videntur, quibus vngimur voluptatis cauſa, ſed & valetudinis: qualia ſunt comagena, glaucina, crina, roſa, myrrha, coſtum, nardum purum; hoc quidem etiam quo elegantiores ſint & mūdiores vnguntur feminæ. *hæc ille d. l. cùm aurum in fine. vnde intelligitur quale fuerit vnguentum illud, quod alabaſtro fracto effudit ſuper caput Saluatoris Magdalena;* vnguenti nardi piſtici pretioſi, *Ioan. 12.* μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου. *vbi piſticum nardum id quod I. C. vocat purum: & vt rectè Alcuinus, fidelis nec extraneis ſpeciebus adulterati, & Euthymius, puræ, & ad puritatem ac munditiem ordinatæ, vtrumque vſum à Pomponio ſignificatum complectens. Quibuſdam vnguentis ſtatim balneo egreſſi ante cœnam ſe inungebant. Vnde Terentius.*

Téne aſymbolum venire, lautum vnctum à balneis.

& Apuleius Aſini lib. 4. calidáque perfuſi, & oleo peruncti in menſas dapibus largiter inſtructas incumbunt. *& vngebantur vel ante focum, vt ſignificat illo loco Apuleius; vel in ſole. Perſius:*

At ſi vnctus ceſſes, & figas in cute Solem.

Iuuenalis:

Noſtra bibat vernum contracta cuticula Solem.

& teſtatur Galenus lib. de ſanitate tuendâ. Aliis vnguentis perfundebantur, poſtquam accubuerant in ipſo conuiuio, vt docet Ariſtophan. Scholiaſt. & Athenæus lib. 12. cap. 31. & lib. 15. à cap. 14. & N. d. lib. 3. cap. 15.

Amomo] *ſpiſſum id fuit. Tertullianus:*

Spiſſo lætum folio confragrat amomum.

plura de vnguentis, Clemens Alex. lib. 2. pædagog. Seneca lib. 2. de irâ. cap. 33. Athenæus d. d. locis. & Pet. Faber lib. 1. Semeſtr. cap. 6.

962 Sera] *ſerò.* 966 An habet lacrymas] *habet verò gaudium lacrymas. ſed hoc diſcrimen. quæ præ gaudio effluunt, frigidæ; quæ præ mærore, calidæ videntur. quod notandum, ne malè accommodes epitheta. diſcriminis huius apparentis tantùm rationem (nam reuera eodem ſe ſemper modo habent) reddit Fran. Toledus lib. 2. de anima q. 30.*

969 Firmet] *Mogunt.* firmat, *& poſtea,* alligat, *& denique,* ſatias.

970 Saties] *ſic Iuuencus:* —— populíque replentur

Ad ſatiem dapibus —— *ſed Moguntin.* ſatias. *idq; antiquius. nam eo vtuntur Lucretius & Lucilius apud Nonium.*

Bacchi] *Vini. ſic etiam ſuperius ſumſit.* Prodicus Chius Solem) *inquit)*

& Lunam, & fontes, & fluuios, & in ſumma quæcunque proſunt vitæ noſtræ, veteres Deos exiſtimarunt, propter vtilitatem, quæ ex eis accipitur: quomodo Ægyptii Nilum. Et ideo panem quidem exiſtimatum Cererem, vinum verò Bacchum, aquam Neptunum, ignem Vulcanum. *hæc ex illo Sex. Empyricus lib. 8. contra Mathemat.*

975 Nulla pars prolis tuæ] *ea de cauſâ ſolum epulari iuſſerat, apud Attium*: Ne cum tyranno quiſpiam epulandi gratiâ

Accumbat menſam, aut eandem veſcatur dapem.

977 Implebo] *Ventrem truncis corporum expleui: nunc manus & oculos, allatis manibus, pedibus & capitibus implebo.*

981 Paternis diis] *quos ſupra*, patrios. *Laribus ſcilicet. nam vina memoriæ defunctorum libabant, teſte Apuleio Lucij lib. 4. nec vina tantùm, ſed dapes etiam, vt monet Horatius; vnde Plauto Lares, dicti* Dij patellarij. *Vide N. lib. 2. Conuiu. antiq. ca. vlt.* Libabant *autem dando, & effundendo vinum. nam pauxillum in terram effundebant Græci & Romani, &, quod ſupererat, ebibebāt, ideo ait*: vina libentur Diis (*hoc eſt, effundantur*) tunc hauriantur. *fiebat id in honorem Iouis, Cereris, Veneris, Bacchi, Solis, Oceani, Neptuni, Larium & Mercurij; cui etiam peculiariter diſcedentes à cœnâ linguam ſacrificabant, vt multis docet N. d. ca. vlt. Iudæi verò libamina integra Deo offerebant, neque guſtabant ex eis quidquam. Exod. 25. Leuit. 6. & paſſim.* 987 Subſiluit] *Eguiān.* ſubſidit.

988 Ignis] *cœnationi adhibitus.*

989 Deſertus] *à Sole, Lunâ, ceteris ſideribus.*

991 Spiſſior Denſis coit caligo tenebris] *hæc eò conficta quòd Atreus primus animaduertit curſum Solis lationi cælorum violenter renitentis, vt indicat Strabo lib. 1. & ipſemet Atreus Euripidis apud Achillem Statium.*

δείξας γὰρ ἄστρων τὴν ἐναντίαν ὁδὸν
δήμοις.

Oſtendens namque aſtrorum contrariam viam
Populis. *Vide Lucian. lib. de aſtrologiâ.*

996 Eripiet] *conuerſi iam ſunt in alimentum.*

1002 Vnde] *videbatur ſibi in viſceribus loquentes obaudire.*

1003 Ecquid agnoſcis] *Moguntin.* vt quis.

1004 Fratrem] *imo te agnoſco: fraterno nomine ſcilicet dignum.*

1016 Igneus totas] *ſic o. l. ſed mallem*; igneus tortas. *vel ſalè igneus totas figuratè poſitum, pro*; igneas totus, *verſus causâ.*

1019 Immota tellus] *at terram eſſe mobilem, ex antiquis Pythagoræi & Nycetas Syracuſius, apud Ciceron. in Lucullo; & Cleanthes Samius, apud Plutarchum in lib. de formâ quæ viſitur in orbe Lunæ voluerunt, & putant nonnulli Platonem in Tymæo id ſignificaſſe, vt Ariſtoteles & Victorius lib. 22. var. lect. cap. 3. eamque ſententiam latè patrum noſtrorum memoria conati defendere Cælius Calcagninus, & Nicolaus Copernicus, eorumque argumenta probabilia cenſuit Pontus Thyardeus in lib. de Vniuerſitate. egit ea de re Cælius in li. de perenni motu terræ, & Nicolaus Copernicus lib. de reuolutio-

nibus. & videtur voluiſſe Gemma Friſius in præfat. Tabularum Bergenſium Ioannis Stadij, ipſeque Stadius in eam propendebat. Sed contrarium, nempe immobilem eſſe terram, docent philoſophi ceteri, & Mathematici & Theologi, vt Ariſtoteles li. 2. de cælo cap. 13. & 14. & ibi Lucilius Philalteus, ipſe Plato in Phædro & apertè in Phædone (de quo mox) Ptolomæus li. 1. Almageſ. cap. 5. & 6. Cicero lib. 1. de Nat. Deor. Plinius lib. 2. nat. hiſtor. cap. de terra. Macrobius lib. 1. in ſomn. Scipion. cap. 22. Manilius lib. 1. Alfragan. differ. 4. Sacrobuſtus cap. 1. Sphæræ, & in eũ fusè Capuanus & noſter Clauius, ex Theologis D. Damaſcenus li. 2. Orthodox. fid. cap. 10. Quod ad Platonem attinet, difficultas oritur ex Tymæi verbis obſcuris. ἰλλομένην περὶ τὸν πόλον: *Quod Platonici contendunt exponendum* σφιγγομένην. *nam* ἴλλομαι *ſignificat tam* σφίγγομαι *vinciri, ſeu* συνέχομαι *contineri, quam moueri & volui, vt docent Apollonij Scholiaſtes in li. 1. & 2. & Heſychius in* ἰλλάς, & ἰλλάζω, & ἰλλούμενος *Ariſtoteles Platonicum illud in Timæo exponit* κινουμένην *verti & volui terram circa polum. Laborat vehementer Simplicius in d. lib. 2. de cælo vt Platonem contra Ariſtotelem tueatur; & expoſitionem quæ placuit Proclo tenuerunt etiam Alcinous, Iamblichus & Laërtius: & recentiores plerique rentur, malâ fide Ariſtotelem in reprehenſione præceptoris verſatum. Ego cenſeo primo quidem, non reprehenſum hic Platonem, non ſuggillatum ab Ariſtotele; quia apertè ait, quoſdam in Timæo hoc putare, nec nominat Platonem, nec ſententiam refellit, ſed præterit & contemnit. Deinde in Timæo Platonem non ex ſua (nam fixam eſſe tellurem cenſebat, in quo vera dixere Platonici citati) ſed ex Tymæi Locri ſententia locutum. qui Pythagoricus fuit, & Pythagorici in hac opinione fuere plerique, etſi pauci diſſenſerint, vt patet ex Plutarch. li. 3. de Placit. philoſ. Denique cum ex Pythagoreæ ſectæ decretis illa dicantur à Platone, rectius Timæi locum acceptum ab Ariſtotele, quàm à Platonicis. nam* τὸ πρέπον *ſuadet, vt verba loquentis id ſonent, quod ſectæ eius decreta dici iubent: & alioquin etiam vocabulum* ἴλλω *apud Nicandrum in Theriac. ad orbicularem motum refertur. vt vt eſt, ſacræ ſcripturæ magis conſentanea communis traditio, & proinde veritati. Pſal. 23. dicitur Deus* orbem terrarum fundaſſe ſuper maria. & 101. initio terram fundaſſe. *hoc eſt, firmaſſe & ſtabiliuiſſe. & apertiſſimè Eccleſ. cap. 1.* terra autem in æternum ſtat. *vbi eſt in Hebræo gomadeth,* עֹמָדֶת; *quem mihi locum indicauit Leonardus Leſsius Societatis* IESV *Theologus. Sed & Iſaiæ* 44. ſtabiliens terram, *vt noſtra verſio. nam in Hebr. eſt* רקע *quod quidam* deduco, *alij expandens vertunt; ſed Septuaginta;* ἐστερέωσα· *& Chaldæus Paraphraſtes, fundaui. Ruſticus Elpidius:*

——cærula ponti
Diffudit, ſolidauit humum. ſuſpendit Olympum.

1022 Tribus] *in tres ſic enim loquitur etiam libro 2. de benef.* in multos diuidenda liberalitas.

1034 Hoc eſt] *ex facinoris cognitione, deprehendit cauſam ſolaris deliquij. Et iſta, vt arbitror, eſt cognitio ex aſtris, de qua Ariſtoteles in Poet. & quam ſcribit à Carcino in Thyeſte memoratam. cùm enim* ἀναγνώσειν, *vel*

per dubitationem fieri dixiſſet, vel per ſigna, & horum alia eſſe aduentitia, alia ingenita, horum exemplum ponit aſtra, vt in Thyeſte Carcini. hæret tibi vir doctus Robortellus, ego verum puto, quod dixi.

1038 Veſtigia] *pedes.*

1042 Sanguinis] *Liberos ſanguinem ſuum vocat, quia prolis materia ſanguis puriſsimus eſt teſtibus Hippocrate, Ariſtotele, & Galeno. vide Tiraquellum* 15. *lege connub. num.* 12, 13, & 14. *& Valleſium lib.* 2. *Controuerſ. Medicarum.*

1046 Vmbris] *quæ inſepulta corpora comitantur. comederat natos, non ſepelierat. In præcedenti carmine Eguian.* Contuſa planctu.

1048 Heniochus] *hos pars ad Caucaſum, pars ad Pontum ſtatuit. noti Ptolomæo, Plinio, Stephano; Straboni; ex quo And. Scottus recte apud Pomponium lib.* 1. *cap. vlt.* Choraxi, Heniochi, Phthirophagi.

1052 Non vbi reponas] *nam cum ſceleſta eſt vindicta ſceleris; ſi ſcelus modo carebat; vindictæ modus eſt, nullo modo terminari. ſupra iuſsit Megera:*

——nec ſit irarum modus,
Pudórve: mentes cæcus inſtinget furor:
Rabies parentum duret & longum nefas
Eat in nepotes. nec vacet cuiquam vetus
Odiſſe crimen; ſemper oriatur nouum,
Nec vnum in vno: dúmque punitur ſcelus,
Creſcat——

æquè impiè, in Ione Euripides:

Pietatem colere proſperè agentes decet:
Sed quando quis hoſtes malo afficere cupit,
Huic nulla lex obſtiterit——

Imò verò obſtat lex Chriſti; quæ iubet iniuriam condonare, odia ponere, vindictam Deo permittere, beneficium pro noxâ reddere, malum (vt ait Apoſtolus) in bono vincere. Obſtat recta ratio. quis enim futurus iniuriæ modus? quæ finis ſcelerum aut crudelitatis; ſi grauiore ſemper vindictâ damnum læſus perſequatur? quanto rectiùs, in Furente Lycus:

Si æterna ſemper odia mortales agant;
Nec cœptus vnquam cedat ex animis furor;
Sed arma felix teneat, infelix paret:
Nihil relinquent bella, &c.

Ea eſt cauſa, cur, Athenienſium exemplo, ſapientiſsimæ quæq; & laudatiſsimæ reſpub. amplecti legem maluerunt.

1054 Debui vt] *nihil elidendum, vt nec in illo Virgilij:*

Iſmarus aut Rodope, aut extremi Garamantes.

plura exempla hiatus adfert Giſanius in Collectan. Lucretianis pag. 436. *& in litt. A, E, I, O, vbi tamen perperam aliqui verſiculi, in quibus neceſſariò vocalis exteritur, quos facilè deprehendetis.*

1055 Verba ſunt iræ data] *fraus iræ facta, quæ, quod ſperabat & putabat, nondum ſibi ſatisfecit. ideo ſubdit;* cecidit incaſſum dolor. *quia expe-*

ſitam

titam vltionem nondum eſt adeptus; 1057 Votiua] *rectè. non placet*; nociua, *quod vnus m.ſ. continet.*

1062 Traiectas *plerique libri*; traiecto.

1075 Proſpicient] *Herbipolenſ. & duo Veneti*; proſpiciunt. *in tertio, deeſt totus verſus. Moguntin.* proficient.

1076 Te ſumme] *ſic ſæpè accuſandi caſus pro recto ponitur, Virgilius 9. Aeneid.* Me, me adſum qui feci. *Lucretius lib.* 1.

Sciſne etiam quàm multa tibi me fingere poſſum?

etſi apud hos putare quis queat παρέλκως *poſitum, Vide Giſanium in Collectan. Lucret. in voce*; ſe.

1079 Cōmitte] *veteres impreſſi quatuor*; commiſce. *iidem mox*; creptum, *vt manuſc. & in Moguntinenſ. margine*; exceptum. *Lugdunenſ.* exemtum.

1091 Si nihil ſup. mouet] *ex Epicuri & Protagoræ mente.*

1095 Perſeueras] *Latere.*

1101 Piorum præſides Deos] *Iouem Hoſpitalem, & ſupplicum præſidem Hiceſium vel Hiceteſium. Vide Lilij Syntagm. 2. Cùm verò dicit*; certos, *communem ſequitur traditionem. nam, vt dixi, non defuere, qui Atrei liberos putabant. Nec etiam,* certi, *reuerâ. nam pater verè incertus. & iura non aliam certitudinem agnoſcunt, quàm quæ à nuptiis demonſtratur; vt is pater eſſe cenſeatur, qui maritus.*

1102 Coniugales] *quos violaſti adulterio. Vide ſup. Medeæ act.* 1.

1107 Liberos] *Agamemnonem & Atreum meos filios.*

Matre] *Aërope. ſed peperciſti, quia non ſine cauſa tuos credebas. ideo ſuperiùs dixit*: prolis incertæ fides ex hoc petatur, *&c.*

COMMENT. IN TROADES.

Hanc Tragœdiam bis Probus vocat HECVBAM; & ſic citant Deſpauterius & alij; omnes eam Senecæ tribuentes. Latini de rebus Troicis veteres ſcripſere, Attij duo, vnus nobilis ille Tragicus, alter ſcriptor Iliadis, quam ridet Perſius Sat. I. Attius Labeo; quem gloſſæ veteres dicunt fœdiſſimè verſibus Iliadem & Odyſſæam reddidiſſe, ad verbum; & referunt ex eo: *Crudum manduces Priamum Priamique piſinnos*.. Gloſſæ teſtantur Neronem ſcripſiſſe *Troicon*. & Comment. in Iuuenal. Sat. 8. *libros Troados*. De C. Matio & Næuio addidi in Aduerſar.

ARGVMENTVM.

EXciso Ilio, cùm Græci patriam cogitantes, aduerſo flante vento, ſoluere nō poſſent; noctu apparuit Achillis vmbra, & Polyxenæ ſacrificium, Manibus ſuis offerri, imperauit. Negabat Agamemno, ſe, vt regia virgo in inferias mactaretur, permiſſurum. conſultus Calchas, reſpondit, omitti non poſſe. vnam hanc claſſis morā; ſed alteram potiorem, Hectoris filium Aſtyanactem; hunc quoque necandum. Vlyxes ergo Aſtyanactem è latibulis producit & de Scææ portâ deiicit. Pyrrhus, abductam ab Helenâ Polyxenā, & connubialibus veſtimentis ornatam, ad tumulum parentis ſui mactat.

IN ACT. I.

Nil continet præter Hecubæ querelas.

4 Troia] *Propriè regionem ipſam ſignificat, in qua Ilium vrbs. Frequenter tamen pro ipſa vrbe. Res ita ſe habet, à Teucro Scamandri F. è Creta in Aſiam profecto, regio illa* Teucria *dicta, & inde Troiani Teucri. Poſtea Dardanus, ex Samothracia, vel metu diluuij, vel fratris infortunio perculſus, in Teucriam peruenit, & ibi Teucri filiam in vxorem duxit, & oraculi monitu in colle Scamandrio, colli Atæ ſeu Noxæ oppoſito, vrbem condidit Dardaniam, vnde & Teucria dicta* Dardania. *Dardanus genuit Erichtonium. Erichtonius pater fuit Troïs; à quo Dardania,* Troia *nuncupata. Huius Troïs filius Ilus fuit; qui, victor certaminis, iuſſus ſequi cum delecta iuuentute vaccam errantem, & vbi illa primùm procumberet, vrbem condere, ea in Atæ colliculo quieſcente, à quo loco recedere Dardanum Apollo iuſſerat, oppidum exſtruxit, quod* Ilium *vocauit, vt docent Apollodorus in Biblioth. & Izacius in Lycophron. Vide Canter. lib. I. nou. lect. c I.* 5 Fors] *Moguntinenſ.* ſors.

7 Aſiæ] *Aſia duplex, maior, quæ pars orbis tertia; & minor, quæ maioris Aſiæ pars non maxima: quæ, teſte D. Hieronymo, continet Phrygiam, Pamphiliam, Ciliciam, Lycaoniam, Galatiam, Cariam, & nonnulla præterea;*

quam ſuſpicantur hodie Turciam vocari. Orta hæc nominis confuſio, quia Græci transmarina omnia verſus Orientem, Aſiam vocabant. Sicuti & Latinis maior & minor Libya. minor propriè dicta, vbi erat Carthago: maior impropriè, tota Africæ regio. Eodem modo à parte totum denominant Itali & Hiſpani, cùm ridiculè Belgas omnes, Flandros nuncupant: contrà Luſitani, totius regionis nomen parti tantum tribuunt, cùm ſe Luſitanos, Caſtellanos autem Hiſpanos nuncupant, quaſi non ipſi Hiſpanorum portio. Imperauit autem Priamus minori Aſiæ, & parti maioris. nam ſic de hoc bello loquuntur ſcriptores vt totam eo Aſiam afflictam, & quaſi euerſam velint. Ideo hic locus & ſimiles, potiſsimum quidem de minori; aliquo tamen modo de maiori queant accipi. Pollentis] hoc eſt, potentis.

Cælitum labor] exſtruxerat quidem Ilus, ſed Neptunus & Apollo mœnibus cinxerunt Ilium, teſtes Homerus, Euripides, Ouidius, Statius, & reliqui, vnde & Triphiodorus vocat, opus immortalium, ἔργον ἀθανάτων; & Simmias, in ſecuri, de turribus eius agens, πύργων θεοτεύκτων, turrium à Diis ædificatarum. Notandum tamen non omni ex parte illa mœnia à Diis exſtructa. nam cùm fata ſtatuiſſent (loquor ex mente ipſorum) Troiam dirui, & crederent inexpugnabilem futuram, ſi muros integros Dij ædificarent; Aeaco partem laboris demandarunt. Pindarus auctor Olymp. 8.

—— ἐξ Αἰακοῦ
τὸν παῖς ὁ Λατοῦς, εὐρυμέδων τὸν ποσειδᾶν
Ἰλίῳ μέλλοντες ἐπὶ στέφανον
τεῦξαι καλέσαντο συνεργὸν
τείχεος, &c. —— poſt Æacum,
Quem filius Latonæ, & latè dominans Neptunus
Cum Ilium eſſent coronaturi
Mœniis aduocauerunt cooperatorem Muri ——

10 Prorſus] apud Terent. fortè legendū; rurſum. prorſum. nam prorſum, non opponitur ſurſum, ſed, rurſum. curſare rurſum prorſum, eſt recurrere & procurrere. Nonius ait; Rurſus, retrò. Virgil. 3. Georg. Rurſus cura patrum cadere. Ennius Andromeda:

Rurſus prorſus reciprocat curſus feram.

Varro, Andabatis: Mortales multi rurſus ac prorſus meant. Arruntius, ſiue Donatus, in Terentium: Rurſum propriè retrò; prorſum, ante ſignificat. *lego retrò verſum.
& alio loco, Rurſum eſt * intro verſum: prorſum, prius verſum. ſiue, vt Feſtus ait, porrò verſum. Sed poſsis melius hoc loco Senecæ, prorſus, interpretari, confeſtim: vt in illo Catonis de feneratione legis Iuliæ: Camerini ciues noſtri opidum pulcrum habuêre, agrū optimum atq; pulcherrimum, rem fortunatiſſimam cum Romam veniebāt, prorſus deuertebantur pro hoſpitibus ad amicos ſuos, Vide N. Comment. in Feſtum.

11 Rubenti] rubrum mare Oceani ſinus eſt, quem Erythræum ab Erythrâ rege appellant. Dion in Traiano.

Tigrim] dictum à velocitate, docent Periegetes, D. Iſidorus lib. 14. Orig. cap. 21. & Pierius lib. 21. Hieroglyph. Porrò D. Iſidorus videtur errare

cum aliis, cùm ſcribit, Tigrim in mare mortuum influere.

14 Pergamos] *alij;* Pergamus, *alij;* Pergamum; *alij* Pergamos. πέργαμος, *ab altitudine dicta, clariſsima Troadis ciuitas, ipſum ſcilicet Ilium, de quo Martianus li.6.* ibi inter omnes Aſiæ ciuitates, Pergamum clarius. *hoc ſanè loco Eguian. & Moguntinenſ. & Lugdunenſ.* Pergamum. *Alia Pergamus, Attalicis regibus nobilitata, & inuentione Pergameni, teſte Plinio: aliud etiam Pergamum Idæ promontorium, de quo Strabo: Seruius etiam auctor eſt ipſas arces Troiæ, atque adeò alta loca omnia,* Pergama *olim vocata. ad quod alludens noſter, ſubdit:* En alta muri, *&c.*

18 Aſſaraci domus] *Ilium, vbi Ili filius Aſſaracus regnauit.*

22 Lentum Ilium] *vix decennali bello debellatum. ſic Cicero ad Atticum,* lentum negotium *vocat. de bello iſto Attius:*

Annos malos multóſque longinque à domo
Bellum gerentes ſummum ſummâ induſtriâ.

ſic numeris reddo, apud Nonium.

28 Teſtor Deorum numen] *iuro per Deorum numen: ſic teſtandi verbum ſumitur non ſemel extremâ Octauiâ.*

29 Patriæque cineres] *veteres per, quæ ſibi gratiſsima, iurabant. hîc Hecuba per patriam, maritum, liberos lib.9. Aeneid. Aſcanius per proprium caput, per quod pater ante ſolebat: quo loco multa Guellius in Commentar. eruditione plenis. Antiqui Chriſtiani, etiam per Principum ſalutem; Tertullian. Apolog. cap.32.* Sed & iuramus, ſicut non per Genios Cæſarum; ita per ſalutem eorũ, quæ eſt auguſtior omnibus Geniis. *Qui mos durat etiamnum in Hiſpania,* Por vida de, *&c.*

31 Stetit] *Virgilius:* ——— ſtetit Ilium & ingens
Gloria——— *Ilium, vt dixi, ab Ilo, Apollinis iuſſu, conditum; vnde Apollo Maroni 3. Georg.* Troiæ auctor. *nam Latinis* auctor, *qui iubet vt ſe auctore aliquid fiat. vnde apud Liuium ſæpe;* vt patres fiant auctores. *hoc eſt, fieri iubeant. nam ad iuſsionem malo, quàm ad ſolam ratihabitionem referre.* 32 Liberum magni greges] ὑπέρβολικῶς. *duntaxat enim vel ſeptendecim, vt tradit Cicero 1. Tuſcul., vel quatuordecim, vt Apollodorus lib. 3. vel viginti, vt Theocrit. Idill.15. vel, teſte Homero, viginti duos, Hecuba ex Priamo peperit: ceteri huic ex concubinis nati, ſimul omnes quinquaginta ſecundùm Homerum, Virgilium, Dictyn, & Euripidem, aut quinquagintaquatuor, iuxta Apollod. li.3. & Higynum in Fabulis c.90. vbi nomina recẽſent.*

35 Credi Deo vetante] *Caſſandra, cùm ab amatore Phœbo, concubitus pollicitatione, vaticinandi artem accepiſſet, eum feſellit: quare iratus, quod donum auferre nequibat, irritum reddidit, addita Caſſandræ oraculis lege, vt nemo illis crederet. Vide Apollodor. lib.3. Hyginum Fab. cap.93. Plutarchum in Polytic. præcept. Izacium in Lycophron. Propertius lib.3.*

Certa loquor, ſed nulla fides. neque enim Ilia quondam
Verax Pergameis Mænas habenda malis,
Sola Parin Phrygiæ fatum componere, ſola
Fallacem patriæ ſerpere dixit equum.

Ille furor patriæ fuit vtilis, ille parenti.
Experta eſt veros irrita lingua Deos.

38 Comes] *Diomedes.* 39 Sinon] *de hoc Virgil. 2. Aeneid. & Triphiodorus.* 42 Viuax ſenectus] *trium mulierum ſenectus celebris, Hecubæ, Sibyllæ, Cumææ, & Aethræ, matris Theſei. Antiquus poëta:*

Quædam haud iunior Hectoris parente,
Cumææ ſoror (vt puto) Sibyllæ,
Æqualis tibi; quam domum reuertens
Theſeus repperit in rogo iacentem.

ab eodem tres viri, ad æui ſummam metam progreſſi memorantur, Tithonus, Priamus, Neſtor. 45 Ipſáſque ad aras] *Triphiodorus:*

Æacides verò ſenem, Pyrrhus regem
Ærumnis confectum apud Hercæi Iouis occidit aram.

Noſter Agamemn. Sparſum cruore Regis Hercæum Iouem. *Eam aram deſcribit Virgil. 2. Aeneid. & Hercæum Iouem, patrium Priamo numen, trioculum fuiſſe ſcribit Cælius lib. 11. lect. cap. 36. & apertè traditur à Philoſtrato in imagine Herculis Furentis. Meminit huius Iouis Plato in Euthydemo. Hercæum vocatum cenſet Pollux, quia inter aulam & ſepta parietum in domus penetrali colebatur; qua de cauſa Penates à Græcis ἑρκίους Deos vocatos ſcribit Dionyſius lib. 1. Origin. Romanar. Pauſanias verò in Meſſeniac. prodidit, in ſceleris iſtius pœnam ipſum Pyrrhum poſtea Delphis ab Oreſte ad Apollinis aram cæſum.*

46 Sæua] *læua, quam veteres ſcæuam dicebant.*

50 Tinctus] *caſtigo:* Enſis ſenili vix tinctus iugulo redit, *ſententia poſtulante, ſic in Agamemn.*

Vidi, vidi ſenis in iugulo
Telum Pyrrhi vix exiguo
Sanguine tingi —— *Tam parum erat ſenili in corpore ſanguinis, vix vt tingere gladium potuerit, quem penitus receperat.*

52 Æui cardinem] *qui ad exitam ætatem peruenerat.*

53 Quondam ſacrum] *Poteſt intelligi vel de Geniis Troiæ, vel de Palladio. Nam cùm Deus dederit ſingulis particularibus Eccleſiis populis ſeu prouinciis ſuos Angelos à quibus cuſtodiantur, vt ex cap. 10. Daniel & Ioſuæ 5. Deuteronom. 32. & aliis Scripturæ locis colligunt Patres, Clemens Roman. lib. 2. recognit. Clemens Alex. lib. 6. Stromat. Theodoſius Orat. 10. in Daniel. & D. Iſidor. lib. 1. de ſummo bono cap. 2. & ex Philone & Nazianzeno Arethas in 1. & 2. cap. Apocal. Et priuſquam Hieroſolymæ caperentur, auditam vocem, quæ teſtabatur migrare Numen vrbis, ſcribunt non Tacitus modo lib. 5. hiſtor. ſed & Ioſeph. lib. 6. de bello Iudaico, & Nicephorus lib. 3. hiſt. Eccleſ. cap. 4. Gentiles eam ſententiam, ad lubitum peruertêre. nam quoſdam Genios Fatales ſunt commenti, ſingularum vrbium, coloniarum, & prouinciarum, vt teſtatur Tertullianus lib. de Idololat. & Symmachus in libel. ad Theodoſium Imp.* Varios (*inquit*) cuſtodes vrbibus mens diuina diſtribuit: vt animæ naſcentibus, ita populis Fatales Genij diuidūtur. *quod*

refellit Prudentius. Hos credebant Genios, vrbes expugnandas vel ſponte deſerere, vt de Troiâ ſignificat hîc noſter, & Petronius Arbiter: Peritura Troia perdidit primùm Deos. *vel ſolemni prece euocatos, vt de Veiis tradidit Liuius lib. 1.* * *Decad. 1. & de prece iſtius euocationis ſumendum illud Petronij, de Græcis:* Contráque Troas Troia inuocant ſacra. *Formulam ex Sammonico Sereno proponit Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 9. Conſule varias lectiones Mureti & lib. 14. Aduerſ. Turnebi, Guellium in 2. Aeneid. & Briſſonium lib. 1. de formulis pag. 70 & ſeqq. Vel poteſt Senecæ locus æquè commodè explicari de Palladio, quod fuit præcipuum Troiæ fatum, & Martianus Capella lib. 2. vocat;* Secretum Troiæ: *quod Vlyxes & Diomedes ante excidium vrbis nocturno furto aſportarant. Id Clemens Alex. in Protrept. & Arnobius lib. 4. contra Gent. & contra eoſdem Firmicus cap. 16. tradunt fuiſſe Palladii ſimulacrum ex Pelopis oſſibus confectum, & à Scythis Troianis venditum, dicentibus inexpugnabilem vrbem fore, in qua illud aſſeruaretur. Argiui aſſerebant ad ſe tranſlatum; ſed ab Aenea in Italiam tranſuectum communius traditur, & verius vult Pauſanias lib. 2. plura de Palladio Apollodorus lib. 3. Biblioth. & longè alia, quàm diximus Dionyſius Halycarnaſſ. lib. 1. antiquitat. ex hiſtoria Calliſtrati de rebus Samothraciæ, & antiquarum fabularum, collectore Satyro, & Aratino vetuſtiſſimo poëta; Chryſen Pallantis filiam cùm Dardano nuberet, munera Mineruæ dono accepta, in dotem illi dediſſe, duas Deæ effigies & ſacra Magnorum Deûm. Poſtea Dardanum, cùm vix è diluuio effugiſſet, in Samothraciâ conſediſſe: mox deductâ in Aſiam coloniâ effigies illas ſecum detuliſſe; ibi redditum conſulenti Oraculum.*

* *Citantur Decades Liuij in antiquiſſimo Martyrologio in vita D. Sebaſtiani, quod adeo antiquũ, vt ex eo Beda & Vſuardus multa deſumſerint.*

εἰς πόλιν ἣν κτίσητε θεοῖς σέβας ἄφθιτον αἰεὶ
θεῖναι, καὶ φυλακαῖς τε σέβειν θυσίαις τε χοροῖς τε
εὖ τ' ἂν γὰρ τάδε σεμνὰ καθ' ὑμετέραν χώραν ᾖ
δῶρα Διὸς κούρης ἀλοχυσέθεν, ἡ δὲ πόλις σοι
ἔσται ἀπόρθητος τὸν ἀεὶ χρόνον ἤματα πάντα.

Fata dabunt vrbem poteris quâ condere ſacra,
Cælicoláſque illic feſtis colere atque choreis.
Munera namque Deæ ſeruabis arce repoſta
Palladis. hæc quondam cœpit tua regia coniux,
Seruatura tuam duris procul omnibus vrbem.

Ita illas Dardanum effigies in vrbe ſui nominis Dardania repoſuiſſe, ibi aſſeruatas donec Ilium habitari cœpit: eò tranſtuliſſe Reges, & in templo, quod cum adyto in arce conſtruxerant, poſuiſſe. Tandem Troiano bello, Græcos vnum noctu ſurripuiſſe, quod Diomedes ſecũ in Italiam detulerit: quo etiam Aeneas alterum cum magnorum Deorum ſimulacris deportarit; cuius cuſtodia Romæ penes Veſtales & Nautiam familiam fuit, vt idem lib. 6. docet. De Penatibus ſeu Magnis Diis, non æquè commodè locus accipiatur; hos enim non perdidit, niſi exciſa.

55 Caret ſepulcro] *proprium ſepulcrũ Priamus non habuit, ſed truncus eius, cùm aliquãdo in litore abiectus iacuiſſet, tandẽ Hectoris ſepulcro illatus.*

Auſonius.

Hic Priami non eſt tumulus, nec condor in iſtâ
Sede: caput Danai diripuêre meum.
Aſt ego cùm lacerum ſine nomine funus haberem,
Confugi ad cineres Hectoreos genitor.
Illic & natum, Troiamque, Aſiamque ſepultam
Inueni, & noſtrum quicquid vbique iacet.

Item: Qui tumulum Priami quærit, legat Hectoris antè.
Ille meus, nato quem prius ipſe dedi.
Hectoris & patris ſimul eſt commune ſepulcrum,
Amborum quoniam iuncta ruina fuit.

56 Superi] *Mogunt. Herbipolenſ. & Veneti,* ſuperis.

57 Domum] *ſic Moguntinenſ. Herbipolen. Veneti, Lipſienſ. alij concinnant;* donum ecce Priami è nuribus. *verius & ſimplicius Lugdunenſ.* Dominum. *de hac ſortitione inferius:*

Verſata dominos vrna captiuis dedit.
AN. Cui famula tradar ede, quem dominum voco?

Item: Eligere dominos neſcit.

Item: —— Domini pudet
Non ſeruitutis. *Mox etiam:*
—— dominum ſequor.

58 Sortitur vrna] *Sortes Græcorum erant calculi, vel ex humo ficti globuli, mittentium nomina inſcripti; qui in vrnam mittebantur, & verſabantur doli vitandi gratiâ; vt, cuius primum ſors exibat, commodi vel periculi primas ferret, vt docuit Brodæus lib. 3. Miſcellan. cap. 25. Hîc autem agitur de ſorte diuiſoria, quam etiam Chriſtianis licitam aliquando eſſe conſtat ex Patrum ſanctionibus: diuinatoriam & conſultoriam verò improbari vt plurimum cap. ſortes 26. q. 5. vide D. Thomam 2. 2. q. 95. a. 3. & 8.*

60 Heleni coniugem] *vxor Hectoris, Andromacha; ſecundis nuptiis Heleno coniuncta fuit: ſed de priore vxore mentio fit; quam, vt arbitror, illarum aliquam fuiſſe, quas Pauſanias recenſet in Bœot. poſt medium; ita non deſinio, quænam illarum fuerit. Antenoris vxorem, Theano vocant bis Homerus, & ſemel Tryphiodorus.*

66 Fatalis Idæ iudicis diri domus] *diſſenſio illa de loco iudicij Paridis nata, ex vicinia Idæ & Antandri. ſatis id accuratè deſcribitur à Coluthо lib. de raptu Helenæ, & Ouidio in epiſt. Paridis, Apuleio etiam in Lucio, Luciano in Dialogo* θεῶν κρίσις, *Plutarcho in Homeri vita; Darete initio hiſtoriæ, Izacio in Lycophronem, & Fulgentio lib. 2. Mytholog. Nec Macrobio aſſentior, qui Saturnal. lib. 5. cap. 16. negat Homerum meminiſſe: nam ipſe immemor eorum quæ in vlt. Iliade. Athenæus lib. 12. cap. 1. contendit, illud iudicium virtutis voluptatisq́; comparationem eſſe: & quia Venus potior iudicata, hoc eſt virtuti prælata voluptas, meritò cuncta confuſa & perturbata fuiſſe. Totius rei hiſtoriam (ni fallor) verè tradidit Suidas in* πάριον. *Eruditum Paridem omni ſapientiâ Græcorum orationem in laudem Veneris compoſuiſſe;*

eamq́; Iunoni & Palladi in eo prætuliſſe; & in Venerem quoque hymnum ceciniſſe, quem κεστὸν *vocarit: poſtea à patre in Græciam ſacrificandi Diis gratiâ miſſum, Helenam rapuiſſe: & bello dediſſe cauſam. ficta. hinc reliqua. Vide etiã Cælium Rhodigin. lib. 19. lect. antiq. cap. 19.*

IN CHORVM.

Chorus iſte, ſollemnis leßi formula. cui ſimilem nondum reperi apud vllum Latinorum. fungitur Hecuba officio præficæ: imitatur autem Chorum. 1. Troad. Eurip. 67 Non rude] *inexpertum lugendi.* 69 Hoſpes] *Paris,*

70 Graias Amyclas] *Laconiæ Amyclas, in quibus nutriti Caſtor & Pollux, & Tindari regia; de quibus Pauſan. in Laconic. & Polybius lib. 15. Aliæ ſunt Italiæ Amyclæ, inter Caietam & Tarracinam, quas* tacitas *vocat Virgilius, quia taciturnitate & ſilentio perierunt. vide Adag.* Amyclæ tacendo perierunt.

74 Sigeis] *Pintianus in lib. 1. cap. 18. Melæ, ex Homero, Herodoto, Thucydid. & Stephano docet,* Rhæteum *&* Sigeum, *ſine diphthongo in media ſcribendum.* 79 Leua Regina manum] *ad pectus tundendum. In ſeq. carmine; Mogunt. Herbip. & Veneti,* ſequamur.

81 Indociles lugere] *ſic Horat.* indocilis pati. *Claudian.* indocilis flecti.

84 Tepido puluere] *cinere nondum frigefacto, ex recenti Ily incendio. ſic enim mox chorus:* Sparſitque cinis feruidus ora.

Mos vetuſtiſſimus in luctu & funeribus caput cinere conſpergendi, vt paſſim in ſacris litteris: & apud Eurip. in Hecuba & Supplicib. Homerum Iliad. ψ. Smyrnæum lib. 7. Nonnum Dionyſ. lib. 46.

86 Veſte reuulſa] *ſic Lipſienſ. ſed ceteri omnes Mogunt. Herbip. Veneti, Lugdunenſ.* remiſſa. *Lacerabant etiam veſtimenta, vt apud Homerum Briſeis Iliad. τ'. quo loco moris memor Euſtathius, & Lucianus* περὶ πενθοῦ.

87 Subſtringe ſinus] *veſtem ſub pectore prope vterum necte faſciâ interiore. iubet corpora vteritenus nudare.*

88 Cui coniugio] *antipophora.*

90 Cingat tunicas Palla ſolutas] *etiam Argiuarum hæc conſuetudo in luctu: Papinius lib. 12. Thebaid.*

—— orbæ viduæque ruebant
Inachides, ſeu capta manus. ſua vulnera cuique
Par habitus cunctis. deiecti in pectora crines,
Accinctíque ſinus. manant lacera ora cruentis
Vnguibus, & molles planctu creuêre lacerti.

91 Manus] *faciem & pectus vnguibus lacerabant, verberibus etiam & palmis: tumore & liuore variabant. caput pugnis contundebant, & interdum parieti illidebant, vt apud Catullum prædicunt de Troianis Parcæ, & fit apud Euripid. in Andromach. in Troad. Phœnyſſ. & Supplicib. & Artemidor. lib. 1. Oneirocryt. cap. 30. Complodebant preterea manus, vna alteram ferientes, teſte Euſtathio Iliad. ψ. verſu* 102.

100 Hoc ex Troia] *Habitus illarum ergo hic fuit. primum crinem nodo ſoluebant, & cinere aſpergebant: tum pectus nudabant & humeros: & veſtem*

veſtem non manu, ſed chorda vel faſcia aliqua ſupra vterum nectebant, ne decideret, ne pateſierent quæ natura operuit: ſic vtera tenus nudæ, eiulabant, & vnguibus, palmis, pugnis, in ſe ipſas ſæuiebant.

103 Suffulta] *ſubſibulata.*

107 Echo *Sophocles in Philoctete:* —— βαρεῖ-

α δ᾽ ἀθυρόστομος
ἀχὼ τηλεφανὴς πικρᾶς
οἰμωγᾶς ὑπόκειται.
Neſciáque loquacem comprimere
Garrula vocem luctus Echo
Ingeminat graues.

Cur verò præcipuè iis qui mœrent, dicatur Echo reſpondere, id fortè cauſſæ, quia genus hoc hominum ſolitudines montium quærunt, in quibus inter ſaxa & rupes, & vallium concaua, voces faciliùs reuerberantur: longo etiam tractu & lento ſonos lugubres edūt, quare vox clariùs & apertiùs repercuſſa reſilit.

124 Tu murus] *Philoſtratus in Imaginibus, ſcribit Hectorem vocatum fuiſſe manum Troianorum, Aeneam verò mentem. Pindarus eum ſolidam & inexpugnabilem Troiæ columnam vocat. Sic Theocrit. Achillem turrim belli vocat* εἰδ. *23. Theognis bonos viros, turres & arces populi. Tyrtæus Eleg. 2. Omnes ait bonum & fortem virum intueri, vt turrim quandam, & propugnaculum patriæ.* 126 Hectoris idem] *Auſonius:*

Hectoris hic tumulus, cum quo ſua Troia ſepulta eſt:
Conduntur pariter, qui periêre ſimul.

127 Priamo] *Herbipol. & Veneti;* Priamo noſtro. *prius Podarces vocabatur, ſed quia ab Heſionâ ſorore, dato Herculi, in lytrum, aureo flammeo, redemptus, & in libertatem reſtitutus fuit, Priamus nominari cœpit. Apollod. li. 2. Bibl. Bis autem captus, ſemel ab Hercule, & iterum auſpiciis Attridarum.*

133 Bis pulſata] *quidam cod.* pulſata. *præter legem verſus,*

Bis pulſata Dardana Graio.

alij; pulſari, *præter mentem. ſubuenio incommodo vtrique reſcribendo:*

Dardana Graio bis pulſata Mœnia ferro, *&c.*

ſemel ſub Laomedonte, iterum ſub Priamo.

134 Biſque pharetras] *apud Sophoclem ait Hercules;* Secundò namque meis illam oportet ſagittis vaſtarier. *Valerius Flaccus:*

Namque bis Herculeis deberi Pergama telis
Audierat —— *Vides vndè Valerius ſumſerit.*

137 Funera cludis] *Sic Seneca ſenior lib. 5. Declamat. 1.* Domus meæ fata claudo, nullo miſerior, quàm quòd vltimus morior.

144 Vincta] *Moguntin. Herbipol. & Veneti;* Victa. *ſchidia Burdigal.* victus. *nil muto.*

146 Fallacem] *hoſtis loquitur, ideo prudentia fallaciæ nomine obſcuranda: contra Ariſtoteles, vt Græcus de Græco:*

ἄνερα τὸν πολύμητιν ἐπὶ χθονὶ τῇδε θανόντα,
κλεινότατον θνητῶν, τύμβος ἐπεσκίασεν.

Canterus ita:

Prudentem celebrémque virum poſt aſpera fata,
Hoc gratus tumuli ceſpite cælat honor.

152 Aurea dextra] *num hoc regibus ſollemne, aureis manicis captos in triumphum duci? ſuſpicor. in cathenis ductos, de Perſeo confirmat Liuius Decad.5.lib.5. ſed non addit, ex qua materia.*

153 Pompa] *proprium triumphi vocabulum, patet ex Liuio, Plutarcho, & aliis.* 160 Videt] *ſic omnes codices, quos vidi, & ſic Eibius citat. videt omnia ſecum conſumta, qui nil videt ſibi ſupereſſe.*

IN ACT. II.

Narrat Talthybius, quid apparens vmbra Achillis à Danais poſtularit. Iurgantur Atrides & Neoptolemus: litem dirimit Calchas reſpondens, Polyxenam immolandam, & Aſtyanactem de turris faſtigio præcipitandum.

Talthybius] *hic Agamemnonis præco, ab Achille apud Homerum vocatur Iouis & hominum nuncius. ſepultus Mycenis in patria. Ariſtoteles*:

Ταλθύβιον θεράποντα θεῶν κήρυκα καὶ ἀνδρῶν
Τόνδε Μυκηναίων δῆμος ἔθαψεν ἅπας.

Talthybium famulum & præconem hominúmque Deúmq;
Hoc ciues cuncti compoſuêre loco.

167 Pauet animus] *mirè exaggerat.*

168 Titan iuga] ὅραμα *vigilanti ſibi oblatum narrat, ipſo diluculo. vt autem diſcat iuuentus propriè vti vocabulis diei partium; aſcribam verba Macrobij & Cenſorini, qui dumtaxat in eo diſſentire videntur, quod aliis verbis vtantur, & plures vnus alio partes faciat. D. Iſidorus quoque, ſed minus*
» *accuratè ea de re; & ponit quoddam tempus inter* Conticinium *&* dilucu-
» lum, *quod appellat* matutinum. *adſcribam verba in gratiam ſtudioſæ iuuen-*
» *tutis: Cenſorinus lib. de die Natali: Incipio (inquit) à nocte media, quod tem-*
» *pus principium & poſtremum eſt diei Romani, tempus, quod huic proximum*
» *eſt, vocatur,* de media nocte. *ſequitur* Gallicinium, *cùm Galli canere inci-*
» *piunt; deinde* Conticinium, *cùm conticuêre. tunc* ante lucem, *& ſic* dilu-
» culum *vocatur*: Mane, *cùm lux videtur Solis. poſt hoc,* ad meridiem. *tum*
» meridies. *hinc;* tempeſtas ſuprema. *poſt* ſupremum, *dicitur* veſper. *inde*
» *porrò* crepuſculum, *fortaſsè ſic appellatum, quòd res incertæ,* creperæ *di-*
» *cuntur; idq; tempus noctis an diei ſit, incertum eſt. poſt id, ſequitur tempus,*
» *quod dicimus,* luminibus accenſis, *antiqui* prima face *dicebant. deinde,*
concubium, *cùm itum eſt cubitum. exinde* intempeſta *(id eſt, multa)* nox; *quia nihil agi tempeſtiuum. tunc* ad mediam noctem *dicitur, & ſic* media nox. *Agellius ex Varrone,* mediæ noctis, *&* primæ facis *meminit lib. 3. Noct. Attic. cap. 2. Macrobius autem lib. 1. Saturn. cap. 3. & Gelliana (donec enim quid certius habebo, vt in calamum venerit vocabo) ponit, & alia*
» *addit, his verbis: Primùm tempus diei* (ſcilicet, ciuilis) *dicitur* mediæ no-
» ctis inclinatio: *deinde* gallicinium: *inde* conticinium; *cùm & galli conti-*
» *ceſcunt, & homines etiam tum quieſcunt. deinde* diluculum, *id eſt, cùm in-*

cipit dignoſci dies. inde manè, cùm dies clarus. manè autem dictum, aut quod ab inferioribus locis, id eſt, à Manibus, exordium lucis emergat, aut (quod verius mihi videtur) ab omine boni nominis. nam & Lanuuini, manè, pro bono dicunt: ſicut apud nos quoque contrarium eſt, immane: vt immanis belua, vel immane facinus, & hoc genus cetera, pro non bono. Deinde à manè ad meridiem, hoc eſt, ad medium diem. inde iam ſupra vocatur tempus occiduum, & mox ſuprema tempeſtas, hoc eſt, diei nouiſsimum tempus. ſicut expreſſum eſt in XII. tabulis, SOLIS OCCASVS SVPREMA TEMPESTAS ESTO. deinde, veſpera; quod à Græco tractum eſt. illi enim ἑσπέραν, à ſtella Heſpero dicunt, vnde & Heſperia Italia, quod occaſui ſubiecta ſit, nominatur. ab hoc tempore; Prima fax dicitur: deinde concubia; & inde intempeſta; quæ non habet idoneum tempus rebus gerendis. diſſerit de noctis & diei diuiſione etiam D. Iſidorus lib. 5. Origin. ſed minus diſtinctè quàm Cenſorinus & Macrobius: ſic enim ſcribit; Matutinum eſt inter abſceſſum tenebrarum, & Auroræ aduentum; & dictum matutinum, quod hoc tempus tempus inchoantes manè ſit. Diluculum quaſi iam incipiens parua diei lux. hæc & Aurora, quæ Solem præcedit. hæc ille. ſed puto mendoſum locum, & caſtigo; quod hoc tempore inchoante maneſcit. vel, quod hoc tempus opus inchoant, & maneſcit. Nondum enim eſt mane. & tempeſtas illa ante diluculum.

169 Cæco] ludit in cæci voce: cæci autem mugitus & ſoni, ſunt incerti ſoni; ſoni dubij, occulti, ἀόρατοι. ſic Liuius; Ione:

> Dirige odoriſequos ad cæca cubilia canes.

Lucretius lib. 1. pro opertis:

> Sunt igitur venti nimirum corpora cæca:

& ne dubites opponi apertis, paullo pòſt ſubiungit rationem:

> Quandoquidem factis ac moribus æmula magnis
> Amnibus inueniuntur, aperto corpore qui ſunt.

Idem:

> At primordia gignundis in rebus oportet
> Naturam clamdeſtinam, cæcámque adhibere.

& lib. 4. ignem obrutum, vocat cæcum: & lib. 6. ſepulta ſordi & abſumta nominat, viſcera cæca. ſic Virgil. 12. Aeneid. cæcum murmur. ſic etiam Ouidius & Horatius. pro; cæcos, Megunt. totos. ſed reliqui omnes cæcos.

Mugitu] de mugitibus terræ actum à me ſuperius. Thyeſte:

> —— imo mugit è fundo ſolum.

170 Sonos] Nullus à me viſus lib. in quo non; ſonos, haberetur. vnum alij laudant, qui; ſinus; congrua ſententia, fateor, de ſpecu; quem mox ſignificat verſu 176. Sed cùm poſt de ſpecu, cur iam hic dicat? an vt τοῦ λεπτολογεῖν occaſiones quærat Talthybius? non. ſed quia terram voces aut ſonos emiſiſſe negant. Verùm de ſonis emiſsis aperta res, non cæca, niſi cæcis. an vllus, quæſo, mugitus ſine ſono? terram mugitu fremuiſſe dixit; quid mirum ſi nunc addat, traxiſſe cæcos ex imo ſonos, quaſi laborantis & dolentis gemitus; quam vi perrumpebat Pelidæ vmbra? prius auditus ille mugitus, mox ſoni iſti incerti. De voce emiſſa, nihil eſt: nihil de illa, hîc noſter. videntur idem credere,

vocem & ſonum. ſed paullo poſt docebo, quid interſit. 178 Theſſalici] *malè N. repoſuit;* Theſſali. *nam;* Theſſalici, *Moguntin. & Eguian. & Herbip. & Veneti & Lugdunenſ. & aptior in quinctâ ſede anapæſtus, quàm iambus. Porrò Achilles prius fuit vocatus* Ligyros: *poſtea dictus* Achilles, *quòd labra mammis non admouerit, teſte Apollodoro lib. 3. Bibliot. vel quòd, quando mater illum immortalem reddere conabatur iniectum in ignem, teſte Apollonio, vel in lebetem bullientem, teſte Aegimione: & extraxit Peleus filio formidans, vt narrat Sophocles* ἐν Ἀχιλλέως ἐρασταῖς; *tunc non potuit tam citò extrahi; vt iam labrum ſuperius flammæ non ambuſſerint, vt volunt Agameſtor & Lycophron: vel quòd cibis ſolidis & ſucculentis fuerit nutritus, carne videlicet ferinâ, vt ſcribit ex quorundam ſententia D. Nazianzenus; aut leonum viſceribus & vrſorum aprorumq; medullis, iuxta Apollodorum; vel melle & ferarum medullis, iuxta Philoſtratum lib. 2. Imagin. vel denique omni cibo ſolido, & qui mandi poſſet, non ſugi, vt narrat Phœnyx apud Homerum Iliad. 9. Eius vmbram dicit;* emicuiſſe, *apto vmbris vocabulo. de his vmbrarum apparitionibus ſiue veris, ſiue falſis, multa Sybillianus peregrinat. quæſtion. Decad. 1. & Pet. Boyſteaus in hiſtoriis Prodigioſ. & quem prius citaui Pet. Thyræus. Meritò autem vocat* ingentem *vmbram. Nam & ipſum Achillem ſcribit Lycophron altitudinem æquaſſe nouem cubitorum; quare Virgiliana Dido lib. 1. Aeneid. quærit, quàm vaſto corpore Achilles fuerit, vt notat Parrhaſius: & credebant vmbras apparere maiores, quàm viuorum ſtatura fuiſſet. hinc ſup. Oedip.*

Vide Schol. Apollonij in lib. 4. & Lycophron. in Caſſand.

—— vaga per lucos ſimulacra virûm
Maiora viris —— *& Thyeſte:*
Maiora notis monſtra.

hinc Virgilius (vt explico) lib. 2. Aeneid.

—— atque ipſius vmbra Creuſæ
Viſa mihi ante oculos, & notâ maior imago.

ſcilicet, quia metu perculſi ſic ſibi perſuadebant. Præterea, quo quiſque maior corpore vel dignitate, hoc ἀναλογικῶς *vmbram illius vaſtiorem putabant. Quare ſuperiùs de Priamo & liberis eius agens, horum vmbras, præ illius,* minores *vocauit ver. 33. & apud Maronem lib. 4. Aeneid. Dido Regina:*

Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.

De hac ipsâ Achillis vmbrâ ſcripſit Philoſtratus lib. 3. de vita Apollonij, eam Thyanæo duodecim cubitorum longitudine apparuiſſe.

185 Tardus] *nec hoc tantùm, ſed etiam à Vulcano ambuſtus Xanthus, teſte Luciano, Homero, Philoſtrato in Imaginib. Recentiori nomine dictus,* Scamander, *fluuius Troadis, nauigiis aptus ab Idæ radicibus defluit, & iunctus Simoenti in Helleſpontum influit, teſtibus Homero & Plinio.* θεῖον *vocat Heſiodus, non tantùm communi fluuiorum epitheto, ſed etiam quia peculiari ritu, diuinis honoribus colebatur. Nam Homerus Iliad. ε. Sacerdotem illi tribuit, & Aeſchines in epiſt. prodidit, Troianas virgines nupturas eo ſe flumine abluere, & ſic quaſi virginitatis ſuæ delibationem offerre ſolitas. alius eſt Xanthus Lyciæ Homero Iliad. ζ. alius Boeotiæ Plutarcho quæſt. Græcan.*

quæſt. 41. *de cadauerum iſtâ multitudine in Scamandrum impulsâ. Attius (ni fallor)* Scamandriam vndam ſanctam ſalſo obtexi ſanguine,

Atque aceruos altâ in amni corpore expleui hoſtico.

187 Habenas] *Homerus, Iliad.* χ.

Hectorem & Troiam] *hoc ſpertinet, quod Higynus ſcribit exclamaſſe Achillem cùm Hectorē raptaret,* Expugnaui Troiam, *nec immeritò, vt dictum.* 188 Sonus] *vox propriè de humanâ & articulatâ dicitur, teſte Ariſtotele lib. de interpret. ceteri dicuntur,* ſoni. *Interdū tamen etiam animalia bruta dicuntur voces emittere; ſed minus propriè. Imò Sextus Empyricus, vocem putat rectè definiri, vt ſit proprium ſenſile auditus; ſed reuerâ hæc ſoni, non vocis definitio eſt, vt & illa Victorini lib.* 1. *Grammat. ſed quid requiratur ad* ſonum, *vt* vox *dici mereatur, petendum non à Grammaticis, aut Pyrrhonicis, ſed à veræ philoſophiæ magiſtris Ariſtotele lib.* 2. *de animâ, & lib.* 5. *de hiſt. & Galeno lib. de vocis inſtrument. & lib.* 7. *de vſu partium. Vmbræ & dæmones, teſte Plutarcho in Coriolano, ſonum edere poſſunt, vocem non poſſunt. ideo rectè Seneca;* ſonus.

191 Noſtra-maria] *nam maternam originem ſe ab Oceano docere iactitabat; cùm tamen verè illi non* Thetis *mater, ſed Philomela Actoris Filia, vt ex Staphylo docet Scholiaſtes Apollonij in lib.* 4. *verſu* 816.

192 Manibus] *rebus geſtis, victoriis manu partis.*

193 Græcia] *Recentiores Græci nolebant vocari Græci, ſed Hellenes. Romani illos non Hellenes, ſed Græcos vocare malebant. adeo hoc illis nomen inuiſum, vt nec traducto Byzantium imperio Græci audire optarint; ſed ſe Romanos, alios Latinos dicere cœperint: & nugetur Heſychius Romanos, ad vetus nomen* ῥαικοὶ, τὸ γ´. *addidiſſe, vt* γραικοὶ *vocarentur. falsò. nam nomen agnoſcunt antiquiſsimi ſcriptores, Lycophron, Thucidides & alij. Ariſtoteles ſanè docet prius tantùm* γραικοὺς *dictos, qui propriè dictam Hellada incolebant; & poſtea eoſdem dici cœpiſſe Hellenes, à quodam Hellene, quod Apollodorus lib.* 1. *confirmat. Antiqua autem & propriè dicta Hellas vel Græcia, in Theſſaliâ fuit, vbi Dodone & Acheloi fontes: hîc pro totâ illâ, quæ poſtmodum Græcia. Hebræis Græcia dicta Iáuan* יָוָן, *& Græci Ieuanim* יְוָנִים *à Iauan filio Iapheth.* Ab hoc *Iauan* dicti Iones.

At magno luet] *Moguntinenſ. Herbipolenſ. Veneti;* ac magno luet. *porrò hæc Ouidius ita Metamorph.* 13.

Immemoréſque mei diſceditis (inquit) Achiui:

Obrutáque eſt mecum virtutis gratia noſtræ?

Ne facite. vtque meum non ſit ſine honore ſepulchrum,

Placet Achillæos mactata Polyxena manes.

195 Voce] *Herbipol. & Veneti;* nocte. Dimiſit] *Veneti omnes;* diuiſit. *ceteri;* dimiſit. *hæc (inquit) locutus condidit ſe ſub tenebras.*

196 Specum] *quem egreſſu aperuerat, clauſit regreſſu.*

200 Triton] *Tritones vocari Deos marinos minutos, tradit Plutarchus lib. de Oſyride. eos autem ſemiuiros, & ſemicetos eſſe, & verè reperiri docent, Demoſtratus in Halieut. Pauſanias in Bœoti. Plinius lib.* 9. *cap.* 5.

Alexander ab Alex.lib.3.Genial.dier. cap.8. Wotonus lib. 8. de differ. anim. cap.196.Gilius in addition. ad Aelianum, & alij. Illum tamen maris buccinatorem & ſermonis humani peritum aſſerant plerique, quem Neptuni filium diximus, & de quo ſolo noſtrum loqui exiſtimo: ceteros Tritones, humanæ vocis expertes indicant, qui de illis egêre: quomodo igitur Hymenæum cecinerũt? Quos nobis Tritonum choros in Orcheſtram inducunt? credo vt cum Nereidibus Aeſchyli concinant & tripudient. legendum puto: Cecinit ab alto Triton Hymenæum thoris. *confirmat Mogunt. qui habet,* thoro. *Ab ipſo mari vult Tritonem in Thetidis gratiam hymenæum futuris nuptiis præcinuiſſe.*

201 Cùm læta] *Hoc iurgium magna ex parte deſumtum ex iurgio Teucri & Atridarum in Sophoclis Aiace.*

Τευ. φεῦ, τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις βροτοῖς
χάρις διαρρεῖ, καὶ προδοῦσ' ἁλίσκεται·
εἰ σοῦ γ' ὅδ' ἀνὴρ οὐδ' ἐπὶ σμικρῶν πόνων
Αἴας ἔτ' ἴσχει μνῆστιν, οὗ σὺ πολλάκις
τὴν σὴν προτείνων προὔκαμες ψυχὴν δορί.
ἀλλ' οἴχεται δὴ πάντα ταῦτ' ἐρριμμένα.

Teu. Heu quàm citatim mortuorum gratia
Ingrata cedit, atque partes deſerit.
Siquidem hic nec etiam ob parua dictu munia
Meminit tui Aiax, cuius olim gratiâ
Tuo periclo tot pericla exhauſeras:
Sed omnis iſte fluxit ingratus labos.

ſic noſter, excidit Achilles, *&c.*

202 Cuius vnius] *ſimilem ibidem Teucer ſimili in ingratitudine Agamemnonis rerum ab Aiace geſtarum narrationem texit.*

οὐ μνημονεύεις οὐκέτ' οὐδὲν, ἡνίκα
ἑρκέων ποθ' ὑμᾶς οὗτος ἐγκεκλεισμένους.
ἤδη τὸ μηδὲν ὄντας ἐν τροπῇ δορὸς
ἐρρύσατ' ἐλθὼν μοῦνος· ἀμφὶ μὲν νεῶν
ἄκροισιν ἤδη ναυτικοῖς ἑδωλίοις
πυρὸς φλέγοντος..

Oblitus adeò es, quando nos in prœlio
Periculoſis impeditos caſſibus,
Nullâ ſalutis ſpe, atque vorſos in fugam
Eripuit iſte vos ſuo aduentu; foris,
Cùm fureret ardens ignis in naualibus.

204 Obiecit] *ſic Lipſienſ. rectè. nam Moguntinenſ.* abiecit. *ex quo mendo aliud, Lugdunenſ. & aliorum excuſorum manauit*; adiecit,

205 Scyros] *dum illic latuit inter virgines Lycomedis.*

Lesbos] *relicta Scyro Achilles, in Lesbum priuſquam ſe reliquæ claſſi Ilium petenti adiungeret, contendit, eamq́; inſulam occiſo prius Trambelo Telamonis filio, qui illic habitabat ex quo Apriatem puellam diligere cœperat, & Achilli ſe oppoſuerat, occidit; vt ex Euphorione narrat Parthenius Ero-*

ric. cap. 26. expugnauit. ibi illi Methymna vrbs moram obtulit, nec illam potiri poſſe videbatur, niſi Piſidice Regis filia ipſius amore correpta vrbem, nuptias pacta, prodidiſſet; quam tamen meritò poſtea ſupplicio affecit, milites iubens vt proditricem lapidibus obruerent. hoc narrat poëta ignotus, qui Lesbiaca ſcripſit, cuius fragmentum dabo ex Parthenio:

ἔνθα δὲ Πηλείδης κατὰ μὲν κτάνε Λάμπεδον ἥρω,
ἐκ δ' Ἱκετάονα πέφνεν Ἰθαγένεος Λεπιτόνου
υἱέα, Μηθύμνης τε καὶ ἀλκηέστατον ἄλλων,
αὐτοκασίγνητον Ἑλικάονος ἔνδοθι πάτρης
τηλίκον Ὑψίπυλον, θαλερὴ δέ μιν ἄασε Κύπρις.
ἡ γὰρ ἐπ' Αἰακίδῃ κούρης φρένας ἐπτοίησε
Πεισιδίκης, ὅτε τόν γε μετὰ προμάχοισιν Ἀχαιῶν
χάρμῃ ἀγαλλόμενον θηέσκετο· πολλὰ δ' ἐς ὑγρὴν
ἠέρα χεῖρας ἔτεινεν, ἐελδομένη φιλότητος.

* * * *

δέκτο μὰν αὐτίκα λαὸν Ἀχαιϊκὸν ἔνδοθι πάτρης,
παρθενικὴ κληῖδας ὑποκλείσασα πυλάων
ἔτλη δ' οἷσιν ἰδέσθαι ἐν ὀφθαλμοῖσι τοκῆας,
χαλκῷ ἐληλαμένους, καὶ δούλια δεσμὰ γυναικῶν,
ἑλκομένας σὺν νῆας· ὑποσχεσίης Ἀχιλῆος,
ὄφρα νυὸς γλαυκῆς Θέτιδος πέλοι· ὄφρα οἱ εἶεν
πενθεροὶ Αἰακίδαι, Φθίῃ δ' ἐνὶ δώματα ναίοι,
ἀνδρὸς ἀριστῆος πινυτὴ δάμαρ. οὐδ' ὅγ' ἔμελλε
τὰ ῥέξειν, ὀλοῷ δ' ἐπαγάσσετο πατρίδος οἴτῳ,
ἔνθ' ἥγ' αἰνότατον, γάμον εἴσιδε Πηλείδαο
Ἀργείων ὑπὸ χερσὶ δυσάμμορος. οἵ μιν ἔπεφνον,
πανσυδίῃ θαμινῇσιν ἀράσσοντες λιθάδεσσιν.

N. Hic vbi Pelides Heronem occidit & ipſum
Poſt Hicetaonem Ithageneo natum Lepetynno
Methymno, & cunctum germen qui robore vicit,
Fratrem vterinum Lycaonis, in medio vrbis,
O qualem Hypſipylon? Veneris ſed facta malignæ
Qualia ſunt; namque Æacidem conſpexit vbi ipſum
Piſidice: hic primos inter fuit altus Achiuos
Viribus exſultans, & fortis robore dextrę;
In cęlum extenſis manibus cupit eſſe maritum.

* * * *

Excepit populum reſeratis vndique portis
Stulta puella intra patriam, dulcéſque parentes
Suſtinuit mactari, oculis & cernere ſiccis
Ferrea femineam geſtantem vincula turbam,
Diſtrahi & ad naues, promiſſis læta in Achillis:
Scilicet vt glaucę Thetidis nurus ſit, & exſtent
Æacidæ affines, Phthiorum & regna gubernet,

Magni victoris coniux. ſed neſcia quod non
Hæc facturus erat. nam cladi innexuit atræ
Vna hanc cum patriâ. thalamum ſic intrat Achillis,
Argiuum infelix manibus proſtrata iacens nunc,
Cunctorum vnanimi conſenſu, & adobruta ſaxis.

hæc mora in Lesbo. de qua me nihil memini alibi legiſſe.

212 Pylij ſenis] *Aeolus genuit Salmoneum, qui Tironem; quæ peperit Neleum Nectoris patrem.* Pylius *dicitur etiam Ariſtoteli in Peplo in vtroq; epigrammate. Auſonius quatuor ætates vixiſſe ſcribit:*

Hoc tegor in tumulo quarti iam prodigus æui
Neſtor, conſilio clarus, & eloquio.

214 Faſſus] *prodidit ſeipſum viſâ galeâ & ſcuto, vt refert in Achilleide Statius. iccirco Homerus ait à ferro attractum virum.*

216 Myſię] *duplex Myſia, Europæa & Aſiatica; de hac hoc loco ſermo, cui nomen inditum ſcribit Scylax Cariandenus à Myſo fluuio, qui eam perfluit. Vide Apollonium & eius Scholiaſt. in lib* 1. *prope finem.*

218 Mitem] *quod retulimus de Telepho ſanato ab Achille, fuſius commemorat Higynus fab. cap.* 101. *& Anton. Mizaldus Cent.* 7. *Memorab. aphoriſ.* 4. *putat fabulam natam inde quod vel Ariſtot. auctore, vulnera telis æreis inflicta, quia cauſticam & ſiccam exhalationem in vulnere relinquunt, facilius curentur. Id confirmari videtur eo, quod cuſpis haſtæ Achilleæ, vt & enſis Memnonis, & cetera Heroum arma tradita ſint ærea fuiſſe: ex Pauſaniâ docet lib.* 1. *var. hiſtor. cap.* 51. *Leonicus; & æs illos eam ad rem temperaturâ quadam indurare ſolitos, ſed eâ amiſſâ ad vſum ferri homines rediiſſe, referunt Proclus & Zezes in Heſiodum. Medicinam Achilles à Chirone didicit, & vt veriſimile eſt Chirurgicam, quæ tunc fortè ſola in vſu. Sanè de Chirone D. Iſidorus lib.* 4. *Origin.* Medicinam (*inquit*) iumentorum quidam Chiron Græcus inuenit, inde pingitur dimidiâ parte homo, dimidiâ equus. dictus autem Chiron ἀπὸ τοῦ χειρίζειν, quia chirurgus fuiſſe dicitur, vnde appellatus.

220 Eetion] *hic non ille frater Dardani, filius Electræ, de quo ex Idomeneo, & Hellanico, Scholiaſtes Apollonij in lib.* 1. *ſed Andromachæ pater, Thebarum Aſianarum rex. Vide Homerum Iliad.* 6.

221 Lyrneſſos] *oppidum Troadis. patria Briſeidis. Ouidius:*

Fertur & abductâ Lyrneſſide triſtis Achilles.

vide Homer. Iliad. 1. *Ouid. in epiſt. Briſeid. Turnebum lib.* 13. *Aduer. cap.* 15.

224 Tenedos] *inſula. Græcorum inſidiis, qui illic, qua nocte ſimulabant reditum, latuerunt, nata; iacens inter Lesbum & Helleſpontum.*

Quæ paſcuo fœcunda pingui] *vtcumq; terminos Thraciæ extendas, nunquam illi ad Cillam vel Tenedum pertingent. quid ergo Tenedo vel Cillæ cum Threiciis gregibus commune? Quare arbitrarer eo decennio, quo Troiam obſederunt, Danaos armenta equorum bellicorũ (quales ſunt Threicij) illic, propter paſcuorum vbertatem, aluiſſe. Sed vtra,* Tenedos, *an* Cilla? *neſcio. nam neutri videtur ſatis rectè cohærere quod dicitur: & Meguntin.*

manuſc.

manuſc. aliiq́; nonnulli; mittit, *continent, pro;* nutrit. *vt ſuſpicio me ſubeat, hic aliquid deeſſe, nomen ſcilicet loci, qui equos vel ſul miniſtrabat, vel alebat.*

226 Cilla] *Ciliciæ ciuitas à Pelopis aurigâ ibi ſito nominata, teſte Strabone lib.13. Sacra eſt Apollini, ab eâ Cillæo. Pro* ſacra, *Mogunt.* cara.

227 Caycus] *Myſiæ amnis, ideo à Virgilio in Georg.* Myſius dicitur.

229 Tot vrbes] *duodecim maritimæ, vndecim mediterraneæ, vt gloriatur ipſe Achilles Iliad.9.*

231 Iter eſt Achillis] *fortè etiam alludit ad ſummam velocitatem eius, vnde κοῦφος, ποδάρκης, πόδας ὠκὺς cognominatur. Pind. de Achille Nem.3.*

κτείνοντ᾽ ἐλάφους ἄνευ κυ-
νῶν δολίων θ᾽ ἑρκέων·
ποσὶ γὰρ κράτισκε.
Interficientem ceruos ſine canibus
doloſiſque ſeptis.
pedum enim excellebat velocitate.

& alibi dicit eum: ——— Ἄρει
χεῖρας ἐναλίγκιον
στεροπαῖ σίτ᾽ ἀκρὰν πόδων. Marti
Manibus æqualem,
Pedibus verò fulmini.

233 Merita] *non eſt quod hanc vocem tollant, proba & ſincera.*

235 Vicit] *expugnauit. vnde etiam ipſe Achilles ab Homero vocatur πτολίπορθος, non ſemel Iliad. ὀ· φ´ ·ώ· quamuis vel ſemel tãtùm, vel nunquam ſic vocatum putent, Cicero, Strabo, & Euſtathius: frequẽtius tamen hoc Vlyſsi tribuit, cuius conſilio vult captam Troiam. at Maroni;*

Priami regnorum euerſor Achilles,

238 Patruíque] *ſic Moguntinenſ. & pleriquem. ſ. & ſic Veneti, Herbip. Lugdun & aly. probè. nam Priamus iuxta nonnullos Memnonis patruus.*

239 Pallente] *idem tradit Triphiodorus.*

241 Diis natos] *Moguntinenſ.* Deæ, *Herbipolenſ. & Veneti,* Deâ. *vtrumuis rectum. vt primus reſtitui in Aduerſar.*

242 Amazon] *Penthaſileam Amazonum reginam Troiano bello, inter fortiſsimos viros, egregia virtutis edidiſſe documenta ſcribit Iuſtin. lib.2. Triphiodorus admodum bellicoſam fuiſſe, & Græcos vſque ad naues fugaſſe ſcribit; quod Cointus copioſius enarrat. Euſtathius refert, ex quorumdam relatione, ab eâ primo Achillem interemtum, & maternis precibus in vitam reuocatum, eam ipſam occidiſſe. Dares à Neoptolemo ſcribit interfectam. id verius, ſi Achillem illa necauit.*

247 At tuam] *Iphigeniam in Aulide à patre immolatam ad ventos propitiandos tradidere Theognis initio operis, Eurip. in Iphigen. priore, Virgil. 2. Aeneid. & Ouid. 12. Metamorph. Auctor etiam eſt Demarathus lib. 1. Rerum Tragicar. Erecbteum ſuam filiam Proſerpinæ immolaſſe; ſuam quoque Marium Dijs Auerruncanis, tradit Dorotheus lib. 4. rer. Italicar. Vide Clementem Alex. in Protrept. De Iephte ex voto filiam ſacrificante,*

*cap.*11. *Iudic.conſule D. Greg. Nazianzen. orat.*20. *D. Ambroſ. lib.* 3. *offic. cap.* 12. *& D. Hieron. in* 7. *cap. Hierem. & D. Epiphan. hæreſ.*55.

248 Et facta] τὸ, &, *deeſt Moguntin. idem;* impetus.

253 Quo plura] *hunc verſum Pyrrho aſcribunt: Sed contra fidem librorum omnium. Nec malè inter ſe nexa, ſi continues. reddit enim Atrides rationem pulcherrimam, & Regum Rege, iam ſene, digniſſimam; cur ſuperbiam Achillis patienter tulerit. At Pyrrhum hoc dicere, minus conuenit. contumelias ille, non modeſtiam cogitat: ira & iuuentæ feruore effertur. nihil illi nunc ſanæ, nihil pacatæ mentis: qui conſilium nec datum recipiat, minus rectè conſulat aliis.*

262 Magna mométo obrui] *Iſocrates;* Quod cógregare ſeu colligere omnium difficillimũ ſit: diſſoluere & diſpergere omnium facillimũ. *Seneca epiſt.*92. Longam moram dedit malis properantibus, qui diem dixit non horã momentúmq; temporis euertendis imperiis ſufficere. *quibus verbis Euripidem reprehendit, ſecutus Phalereum. vide Thyeſt.* 597.

263 Tumidos] *Moguntin.* Timidos. *vterque quidem affectus ab Ilio. Superbia, quia euerterant: pauor, quia monebat exemplo, & ipſorum potentiam momento obrui poſſe. Sed de pauore infra commodius, cùm de Priamo: nunc ſolam ferociam Pyrrhi, qua efferebatur vult compeſcere.*

270 Ego eſſe quicquam ſceptra] *ex illis Polynicem dehortantis Iocaſtæ apud Eurip. in Phœnyſ.*

τί τὴν τυραννίδ' ἀδικίαν εὐδαίμονα
τιμᾷς ὑπέρφευ, καὶ μέγ' ἥγησαι τόδε;
περιβλέπεσθαι τίμιον; κενὸν μὲν οὖν
ἢ πολλὰ μοχθεῖν, πόλλ' ἔχων ἐν δώμασι
βούλει; τί δ' ἐστὶ τὸ πλέον; ὄνομ' ἔχει μόνον.

Quid regna, felicis quid iniuſti Deam
Veneraris, ac tanti facis? honore an putas
Summo colendam? Vanius nihil eſt eâ.
Vis plura corradere? bonis cùm polleas,
Quid profuerit? inane nomen opes gerunt.

271 Falſo vinclo] *videtur (ait) diadema capitis ornamentum, cùm re verâ cathena ſit, & vinculum verticis noſtri: cùm nos capite minuat, veram tollens libertatem, in veram compingens ſeruitutem. Rectè etiam dixit* Vano fulgore tectum nomen. *nam vt ait lib. de diuinâ prouid.* Iſti, quos pro felicibus aſpicitis; ſi non qua currũt, ſed qua latẽt videris; miſeri ſunt, ſordidi, turpes, ad ſimilitudinem parietum ſuorum extrinſecus culti. non eſt iſta ſolida ac ſincera felicitas, cruſta eſt & quidem tenuis. Itaq; dum illis licet ſtare, & ad arbitrium ſuum oſtẽdi, nitent & imponũt. Cum aliquid inciderit quod diſturbet ac detegat: tunc apparet quantum altæ ac veræ felicitatis alienus ſplendor abſconderit. *tam parũ, vt nomen non res vocetur, & fulgore tectũ vano non vero. vide Her. Oet. v.* 648.

272 Caſus hoc rap. breuis] *Euripides ibidem:*

ὁ δ' ὄλβος οὐ βέβαιος ἀλλ' ἐφήμερος.

Nec ſtabilis eſt niſi in diem felicitas,

In Moguntin. hic; caſus hoc rapit. *melius Herbipol. & Veneti*; hoc rapiet, *quam Lugdun. & Germani alij*; hæc rapiet.

278 Arcuiſſem] *aſſentior Lipſio ſcribenti*; arcuiſſem. prohibuiſſem. *ſic, eodem errore, cum rectè inferius legeretur*; vna ab interitu arcuit, *librarius Moguntinenſ. ſcripſit*; Arguit.

287 Dono] *melius Moguntinenſ.* donum.

290 Qui non vetat] *Thucydid. lib.* 1. Non enim tam is, qui redigit alium in ſeruitutem quàm is, qui cùm poſſit hoc prohibere contemnit, id facere exiſtimandus eſt: maximè ſi præclarum titulum Græciæ in libertatem aſſerendæ præ ſe ferat. *Ad hunc verò Senecæ locum videtur alludere Saluianus li. 7. de Prouidentiâ*: Poteſtas quippe magna & potẽtiſſima, quæ inhibere ſcelus maximũ poteſt, quaſi probat debere fieri ſi ſciens patitur perpetrari. In cuius enim manu eſt, vt prohibeat, iubet agi, ſi non prohibet admitti. *huc etiam pertinet illud Prudentij:*

Nil refert, auctor fuerit factorque malorum:
An opera in vitium ſceleris pulcherrima verti,
Cùm poſſit prohibere, ſinat ———

294 Leuatur *Moguntinen.* leuetur. *pro*; infuſo, *Burdigal.* effuſo. & *pro*; homini, *Mogunt.* hominis.

299 Pœna] *indigno virginis regiæ ſupplicio.*

300 Tumide] *inflate, arrogans, tumide, vt veteres dicebant.*

312 Supplex paternus] *vehementer hoc auget crudelitatem. nam Plato lib. 5. de legib. ſcribit omnium, tam in peregrinos quàm in ciues peccatorum maximum eſſe, quod in ſupplices committitur. Quare meritò Triphiodorus hoc ipſum exaggerauit, cùm enim narraſſet Pyrrhi facinus; addit illum neque æqualem Priamo Pelei caniciem reueritum; neque ipſum Priamum, cui* καί περ ἐὼν βαρὺ μῆνις, ἐφείσατο τὸ πρὶν Ἀχιλλεύς etiam grauiter iratus exſiſtens Achilles ante pepercerat. *& propterea Neoptolemum vocat* σχέτλιον impium. 313 Hoſtéſque] *pepercit parens meus ſupplici, ego hoſti non peperci. peruicatia in hoſtem, beneficentia aduerſus ſupplices vtendum ſcio. horum vitæ conſulendum, illi exitandi.*

315 Aiaci] *Iliad.* ι. 323 Theſſalis] *in hoc carmine malo*, Theſſalicis, *in ſequ.* Theſſalis. *vt habent Lugdunenſ. ceteri vitioſi.*

329 Nunc miſericors] *ironicè. nam ſenſus poſtulat vt neget miſericordem eſſe. Moguntin. eodem ſenſu*; non, *pro*, nunc. *Porrò loquitur ex aliorum conſuetudine. nam Stoici miſericordiam animi vitium ex altera extremitate crudelitati oppoſitum exiſtimabant. quod probare nititur Seneca li: 2. de Clementia. ſed miſericordiam tollere, humanitatem eſt tollere: & delirium illud Stoicæ confutatum iampridem à Patribus Lactantio lib. 6. cap. 10. & 14. & D. Auguſtin. lib. 9. de ciuit. Dei cap. 5 & de moribus Eccleſiæ lib. 1. cap. 27. in fine. Miror hodie qui Chryſippum defendant, Lactantium reprehendant. Si de voce miſericordiæ contendunt; audiant quid cap. illo 5. de Græculis Auguſtinus, ne vocem culpent ſeculis omnibus receptam. ſi res diſplicet; quam vo-*

cula notat: tunc, ſi virtutem eſſe negant, ſanè impij; qui, vel Deo adimunt, quod illi proprium cuncta ſacræ ſcripturæ volumina proclamant; vel Deo tribui volunt aliquid minus perfectum, & reprehenſione dignum. damnant Eccleſiam; quæ miſericordiam & miſerationem laudat, ſuadet, amplectitur. Chriſtum Dominum damnant, qui non ſemel miſertus & miſeratus aliena mala, non ſemel ingemuit, & fleuit. At inquiunt, de animi affectu loquimur Diſcite ergo rectius tutius philoſophari: & animi has affectiones ſeu paſſiones per ſe nec bonas nec malas eſſe, ſed virtutis aut vitij rationem, ex recto vel obliquo vſu accipere. Ariſtoteles 2. Ethic. cap. 5. & D. Thomas 2. 2. q. 35. a. 1. docebunt; quos ad vnum omnes hîc ſequuntur, qui ſanè ſapere & ſobriè à ſanis & ſobriis iudicantur.

332 Lex nulla capto parcit] *nam quod bello capti non occidantur, non legis ciuilis ſanctione, ſed hominum magis clementiâ initio receptum, qui captiuos ſeruare, quàm occidere maluerunt. Vnde & dictos ſeruos Iuſtinianus cenſuit §. ſerui autem. de iure perſon. alij malunt à ſeruiendo dictos: & Iuſtinianum rident. idem tamen Pomponio viſum prius;* Seruorum (*ait*) appellatio ex eo fluxit, quod Imperatores noſtri vēdere captiuos, ac per hoc ſeruare, nec occidere ſolent. *l. pupillus. 139. D. de rer. & verb. ſignif. Quaſi, non antequam ſeruiant, ſeruati ſint. Ait Seneca, licere captos occidere. ita initio creditum Barbaris, Græcis, & Romanis: ſed Romani poſtea ſuſtulere iniquam illam poteſtatem l. 1. D. de his qui ſunt ſui vel al. iur.*

336 Iactas] *alij* iacta. *in præced. verſic. Eibius:* Minimum debet libere.

338 Scelere quæ fratrum] *apud Sophoclem Teucer Agamemnoni:*

Ἀτρέα δ' ὃς αὖ σ' ἔσπειρε δυσσεβέστατον
προθέντ' ἀδελφῷ δεῖπνον οἰκείων τέκνων:
Tuum ſatorem autem Atreum ſacerrumum
Fratri vorandos appoſuiſſe liberos.

340 Atrei &c] *Teucer quoque hanc ignobilitatem non reticuit:*

οὐκ οἶσθα σοῦ πατρὸς μὲν, ὃς προὔφυ πατὴρ,
ἀρχαῖον ὄντα Πέλοπα βάρβαρον Φρύγα;
Neſcis tui qui proſator patris fuit
Pelops vetuſtus, eum fuiſſe barbarum?

341 Ex virginis] *viciſſim ſic Agamemnon Teucro:*

σέ τοι τὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωτίδος λέγω.
ἦ που τραφεὶς ἂν μητρὸς εὐγενοῦς ἄπο,
ὑψήλ' ἐκόμπεις, κἀπ' ἄκρων ὡδοιπόρεις.
Tibi dico captæ matris ancillæ genus.
Ingenua quòd ſi ſuſtuliſſet te parens,
Quantum tumeres, téque celſum attolleres.

Furtiuo ſtupro] *hoc Agamemnoni Teucer ingerit:*

αὐτὸς δὲ μητρὸς ἐξέφυς Κρήσσης, ἐφ' ᾗ
λαβὼν ἐπακτὸν ἄνδρ' ὁ φυτεύσας πατὴρ,
ἐφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν διαφθοράν.
Te mater autem Creſſa protulit, ſuus

Quam deprehendit viro cum alieno pater
Mutiſque iecit pabulum natantibus.

342 Sed nondum viro] *Quærebat apud Suetonium Tiberius, quomodo id temporis Achilles fuerit vocatus? reſpondet Hygin. in fab. cap. 96. à capillorum colore tunc* Pyrrham *dictum. ſic explico & caſtigo iſta Sidonij in carmine ad Felicem:*

Inde Scyriadum datus parenti,
Falſę nomina pertuliſſe Pyrrhæ:
Atque inter tetricæ choros Mineruæ, &c.

deſcribit elaborato ſermone, vt ſolet, Tertullianus lib. de pallio cap. 4. Naturam concuſſit Lariſſeus heros in virginem mutando. ille ferarum medullis educatus, vnde & nominis conſilium, quandoquidem labiis vacuerat ab vberum guſtu: ille apud rupicem, & ſiluicolam, & monſtrorum eruditorē ſcrupeâ ſcholâ eruditus. Feras in puero matris ſollicitudinem. patiens certe iam vſtricolas, certè iam virum alicuius clanculo functus, adhuc ſuſtinet ſtolam fundere, comam ſtruere, cutē fingere, ſpeculum conſulere, collū demulcere, aurē quoque foratu effeminatus: quod illi apud Sygeum ſtatua ſeruat. planè poſtea miles eſt. neceſſitas enim reddidit ſexum. de prœlio ſonuerat, nec arma longè. Ipſum (*inquit*) ferrum virum attrahit. Ceterum ſi poſt incentiuū quoque puella perſeueraſſet, potuit & nubere. Ecce itaque mutatio: mōſtrum equidem geminū, de viro femina, mox de femina vir. *Hæc Septimius, vnde apparet turpitudo transfigurati ſexus, quam hîc Pyrrhi natalibus aſpergit. Nondum virum, veteres* improlem *vocabant teſte Victorino libro* 1. *artis Grammat.* [Alludit ad Homeri locum.]

346 Paridis] *ſed ex inſidiis iuuante Apolline Paridem, & eminus ſagittâ miſsâ, vt docent Smyrnæus lib. 3. Dictys lib. 4. Pauſanias in Attic. Ouidius in Metamorph. & alij. ideo ſubdit:*

Quem nec Deorum cominus quiſquam petiit.

352 Rati] *quædam ſchedæ*; ratis.

354 Mundi fragor] *terræmotum; cuius mira deſcriptio apud Xiphilin. in Traiano, genera, quæ ſint tradunt Ariſtot. lib. 2. Meteor. cap. 7. Seneca, li. 6. Nat. quæſt. & Plinius lib. 2. cap. 79. & ſeq.*

355 Stella] *cometes, quem Seneca ſtellam eſſe cenſuit lib. 7. Nat. quæſt. Verius tamen, ſtellæ differunt à cometis, vt docent, Ariſtot. li. 1. Meteor. c. 7. Plinius lib. 2. c. 22. & eſt communis opinio philoſophorum & aſtronomorum.*

Longâ flammâ] *extento & diffuſo crine.*

358 Calcha] *de quo recondita quædam Leonicus lib. 3. var. hiſt. cap. 63.*

362 Ionidéſve] *virgines Argiuæ. de Ionia diximus nonnulla alibi, eam deſcribit Plinius lib. 5. cap. 29. Quis primus Ionas in oppida compulerit, cùm nuſquam legiſſem, docuit me hoc fragmentum Nicæneti, apud Parthenium; de Cauno, Biblidis fratre:*

* αὐτὰρ ὅγε προτέρωσε κιὼν οἰκούσιον ἄστυ [Miletus.]
κτίσσατο Τραγασίη δὲ χαλαινέες ἔχετο παιδὶ,

ἢ οἱ Καῦνον ἔτικτεν, ἀεὶ φιλέοντα θέμιστας·
γείνατο δ' ἐρασδαλῆς ἐναλίγκιον ἀρκεύθοισι
Βιβλίδα, τῆς ἤτοι ἀέκων ἠράσατο Καῦνος·
βῆ δὲ Φερένιδιος φεύγων ὀφιώδεα Κύπρον,
καὶ Κάπρεζυληγενές, καὶ κάρια ἱερὰ λοετρά,
εἶθ' ἤτοι πτολίεθρον ἐδείματο πρῶτος Ἰώνων.

N. Longius inde abiens vrbem conſtruxit: at ipſi
Tragaſiæ vxori ſemper coniunctus ab illâ
Suſcepit Caunum gaudentem legibus æquis,
Atque etiam excelſis ſimilem ſuſcepit ab illâ
Biblida iuniperis; quam inuitus Caunus amauit.
Quare abiit fugiens Cyprum ſerpentibus auctam,
Siluoſúmque Caprum, Carum quoque balnea ſacra:
Poſtque vrbe incluſit conſtructâ primus Ionas.

Hoc loco Ionides dicuntur Inachides ſeu Argiuæ.

367 Turre de ſumma] *Moguntin.* turre de durâ. *Herbipol. & Venetiis* turre recluſus cadat. *an voluerunt edere;* turre detruſus: *nihil muto, à Baſileenſ. Lugdun. & Lipſienſ. lectione;* turre de ſummâ.

IN CHORVM.

Hic chorus impius eſt, & animam humanam aſſerit perire cum corpore: quæ Stoicorum ſententia fuit, vt docet Stobæus in Phyſic. eclog. pag. 109. *&* 106. *Zenonis vt tradit auctor lib. de ſpiritu & animâ. tom.* 3. *Aug. & Senecæ, vt patet ex epiſt. ad Lucilium & Conſolat. ad Martiam, & ei meritò hanc ſententiam tribuit Tertullianus lib. de reſurrectione carnis; quæ fuit Stoicis cùm Epicureis communis; & paucis philoſophis, quos recenſent Ariſtot. lib.* 1. *de animâ, & Plutarchus lib.* 4. *placid. cap.* 7. *& Theodoretus lib.* 5. *Græcan. affection. ſed hi inferioris ſubſellij omnes, vt & Plinius lib.* 7. *Nat. hiſt. & Lucretius Epicureus, lib.* 3. *de rer. Nat. Nam Galenus non ſatis ſibi ipſi conſentire videtur. modò dubitare ſe oſtendit, modò videtur in Epicureorum errorem delabi, ſi Cano credimus lib.* 12. *de locis cap.* 15. *modò apertè immortalem fatetur eam quâ intelligimus, vt lib.* 9. *de placit. cap.* 16. *& li. de vteri conceptu. Ariſtotelem, etſi quidam velint eum impietatis crimine onerare, etiam grauiſſimi ſcriptores; verius tamen eſt, animam humanam immortalem eſſe credidiſſe, vt mox docebo. De Platone nihil dubitandum; nec fuere, qui dubitent. Non tamen defuere olim hæretici, qui ad reijciendos Moſis libros contenderent ipſum animam noſtram mortalem ſtatuiſſe, dum dixit: Animam omnis carnis eſſe in ſanguine. Leuit.* 17. *Et eſſe poſſent minus prudentes, qui ex Patribus idem ſe colligere crederent, quorum nonnulli animam humanam (de hac enim ſola nunc loquimur) corpoream eſſe ſignificant; eo quòd ſolus Deus illis incorporeus* [*], *& in ſacris litteris anima ſanguis vocetur, & animæ membrorum mentio fit, Lucæ* 16. *& alia nonnulla quæ adducunt. Verùm hi Patres tantùm voluere, eas Dei comparatione, non poſſe ſic abſolutè incorporeas dici, quemadmodum Deus eſt incorporeus, vt docet Xiſtus Senenſis lib.* 6. *annot.* 35.

[*] Tertull. in lib. de anim. Orig. lib. 1. περὶ ἀρχῶν, c. 8. et tract. 30. in Ioan. Caſſian. in collat. Gennadius in lib. de Eccleſ. dogma. Paſcaſius Diaconus lib. 2. de Spiritu ſancto. Fauſtus lib. 2. de creatur. & alij.

Et quod anima in ſanguine dicitur, vel ſanguis ei tribuitur, vt Gen. 9. Sanguinem animarum veſtrarum requiram : *ſimilitudine quadam (vt vult D. Aug.) anima dicitur ſanguis, quia vt inter humores omnes potiſſimùm viuit animal ſanguine: ſic etiam intelligimus animam id eſſe, quâ vitam ducimus.* Et eſſe in ſanguine animam nihil aliud eſt (D. Epiphan. teſte hær. 59.) quàm quod ſine ſanguine viuere non poſſumus. Animæ autem membra tribuuntur, vt Deo; quia officiis membrorum fungitur. Nulli ergo Theologi, nulli ſani philoſophi hoc opinati, quod vult Seneca; niſi fortaſſis Alexander Aphrodiſæus; qui ex quattuor elementis componit. Quomodo igitur anima habet poteſtatem quarundam actionum, quæ nunquam fuerunt in poteſtate vllius elementi, vt mouendi antrorſum, retrorſum, dextrorſum, læuorſum? nihil enim in vllo compoſito, quod actu non fuerit in principiis eius eſſentiam conſtituentibus: nam principia huiuſmodi ſunt actus eorum, quorum ſunt principia. Hanc hæreſim, quibuſdam Arabibus tribuunt Euſebius lib. 6. hiſt. & D. Auguſtin. hæreſ. 83. quatenus ſemel animas mori contendebant; & poſtea reſurgere non amplius morituras: quod etiam videntur voluiſſe Neopſychitæ apud Damaſcenum lib. de hæreſibus. Et vereor, ne non ſatis longè ab illa receſſerint recentiores quidam Ariſtotelei, qui conantur in eam philoſophorum principem pertrahere, vt Pet. Pomponat. in lib. de animæ immortal. & Simon Portius in lib. de mente humana. Pomponatij argumenta diſſoluit Contarenus editis contra illum, etſi non nominat, libb. de animæ immortalitate. Portij argumenta omnia refellunt Mar. Antonius Natta in lib. de animæ immortal, & Iacob. Ant. Marta. Neapolitan in Apologia contra Portium. & Anton. Mirandulan. in ſingula. certam. lib. 11, 12, 34. vſque ad 39. Fusè etiam Naclantus tomo 2. in diſp. de animæ immortal. & Iulius Caſtellanus Fauentinus in tribus libris de animæ immortalitate; noſtri quoque Fran. Toletus in lib. 3. de anima. Ariſtot. & Ben. Pererius lib. 6. Nat. princip. cap. 19. & ſeqq. dicam & ego nonnulla, ſed breuiter.*

D. Aug. lib. 2. cont. adu. legis cap. 6. vide Xiſt. Senen. lib. 8. bibl. c. vlt.

Inprimis animam hominis incorpoream eſſe & immortalem voluêre præſtantiſſimi quique philoſophi, Mercurius Triſmegiſtus in epiſt. ad Aeſculap. & dial. 1. & poſt eum Pherecydes Sirus eius diſcipulus (errauit Cicero putans hũc primum auctorem) cui illam tribuit præter Ciceron. 1. Tuſculan. Lactantius lib. 6. cap. 3. tenuit idem Thales Mileſius, teſte Laërtio lib. 1. & Pherecydæ diſcipulus Pythagoras, teſte Cicerone, & omnes diſcipuli Pythagoræ, vt Timæus apud Platonem, & Archytas apud Iamblichum in lib. de myſter, quamuis hi errarunt; quoniam de brutorum animabus idem exiſtimabant.

Tenuit Plato conſtantiſſimè in Phædro, Phedone, Timæo, Philæbo, Menone, lib. de repub. & epiſt. cuius loca recenſent Fauentinus in d. opere, & Pererius d. lib. 6. cap. 18. Tenuit Galenus, vt dixi; & Hippocrates in lib. de carnibus. Tenuere, magiſtrum ſecuti, Platonici omnes non Chriſtiani modò, vt D. Greg. Nyſſenus, D. Auguſt. D. Iuſtinus, Aeneas Gazæus; cuius manuſcr. exemplar Græcum (nondum puto excuſum eſſe Græcè) habetur Louanij in collegij noſtri Bibliotheca; dialogo, de animæ immortalitate. Sed & pagani quoque Platonici, Plotinus, Iamblichus, Porphyrius, Proclus, Pſellus, Gemiſtus

Phleton, Alcinous, Apuleius, & reliqui. de brutorum animabus etſi in Phædone valde inſinuet eas quoque æternas; verius tamen puto mortales poſuiſſe, vt docent Philopon. in proœm. lib. de animo, Beſſarion lib. 2. contra Trapezunt. & Marſil. Ficin. in Theolog. Platon.

Tenuit Ariſtoteles, etſi Gazeus & alij nonnulli cum Plutarcho, & Aphrodiſæo, Ariſtotelis mentem ſequius interpretentur: vel, cum Scoto, Heruco & Nypho dubiam fuiſſe putent: tenuit tamen, vt communius hodie plerique cum D. Thomâ, Albert. & omnibus ferè Scholaſticis; cum Themiſtio, Simplicio,
Contaren. in lib. 2. de immortal. ani. Mocenicus in lib. 1. de trāſ. homin. ca. 18. 19. & ſeq. Mirandulan. in euerſ. ſingular. certami. ceteri in 3. de anima. tex. 65. & 65.
Philopono, Theophraſto, Olympiodoro, & vtroque Ammonio, nobiliores Peripatetici, Contarenus, Mocenicus, Anton. Mirandulanus, Mar. Ant. Ianua, Montecatinus, & alij eum ſunt interpretati. Quid aliud illa ſonant? λείπεται δὲ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ τῇ ἐνεργείᾳ κοινωνεῖ σωματικὴ ἐνέργεια: *niſi, ſolam mentem extrinſecus aduenire, diuinam eſſe ſolam, & nullam actioni mentis noſtræ, cum corporeis actionibus communionem intercedere? lib. de animal. gener. cap. 3. Deinde nonne in lib. de animo apertè id ſe ſentire inſinuat?* ὁ δὲ νοῦς, ἔοικεν ἐγγίνεσθαι, οὐσία τις οὖσα, καὶ οὐ φθείρεσθαι· μάλιστα γὰρ ἐφθείρετ' ἂν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ γήρᾳ ἀμαυρώσεως· νυνὶ δ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων συμβαίνει· εἰ γὰρ λάβοι ὁ πρεσβύτης ὄμμα τοιονδί, βλέποι ἄν, ὥσπερ καὶ ὁ νέος, ὥστε τὸ γῆρας, οὐ τῷ τὴν ψυχὴν πεπονθέναι τι, ἀλλ' ἐν ᾧ, καθάπερ ἐν μέθαις καὶ νόσοις· καὶ τὸ νοεῖν δὴ καὶ τὸ θεωρεῖν μαραίνεται, ἄλλου τινὸς ἔσω φθειρομένου, αὐτὸ δὲ ἀπαθές ἐστι, τὸ δὲ διανοεῖσθαι καὶ φιλεῖν ἢ μισεῖν, οὐκ ἔστιν ἐκείνου πάθη, ἀλλὰ τουδί, τοῦ ἔχοντος ἐκεῖνο, ᾗ ἐκεῖνο ἔχει· διὸ καὶ τούτου φθειρομένου, οὔτε μνημονεύει, οὔτε φιλεῖ, οὐ γὰρ ἐκείνου ἦν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ, ὃ ἀπόλωλεν· ὁ δὲ νοῦς ἴσως θειότερόν τι καὶ ἀπαθές ἐστι. Intellectus autem extrinſecus aduenire videtur, & ſubſtantia quædam eſſe & non corrumpi. Maximè enim corrumperetur, ab eâ debilitatione quæ ſenio contingit. Nunc verò non aliter euenit, quàm in ſenſuum organis. Si enim ſeni iuuenilis oculus daretur, cerneret vt iuuenis. Quamobrem nihil anima à ſenio patitur, ſed quia id in quo eſt patitur, ſeneſcere videtur. ſicut in ebrietatibus & morbis fit. Ipſum igitur intelligere ac contemplari marceſcit, alio quodam interius corrupto: ipſa verò mens impatibilis eſt. ratiocinari autem, & amare, & odiſſe, non ſunt illius affectiones, ſed eius quod mente præditum eſt, vt eâ præditum. Quare hoc corrupto, mens nō amplius recordatur, nec amat; non enim hæc mentis erant, ſed compoſiti communis quod interiit. Intellectus autem ſeu mens fortè diuinum quid eſt, & paſſionis expers. *Ad quæ verba Philopon. & alij monent addidiſſe* τὸ ἴσως, *non quòd dubitaret, ſed quòd nondum id perfectè demonſtraſſet. & manifeſtum eſſe eum de noſtra rationali anima loqui; ineptos verò & vanos eſſe qui aliud exiſtimarunt. Nam mox ſubdit* εὐλογώτατον γὰρ εἶναι
Lib. 1. tex. 82. τοῦτο προγενέστατον καὶ κύριον κατὰ φύσιν: rationi maximè conuenit eſſe nobiliſſimum quiddam mentem, & quando naturæ ordo retinetur,
Lib. 2, tex. 11. tunc illam ceteris partibus dominari. *Lib. deinde ſequ. ſcribit* nihil vetare quaſdam animæ partes eſſe ſeparabiles à corpore, cùm corporis

nullius

nullius ſint actus: etſi partes eius aliquæ ſeparabiles non ſint. οὐ μὴν, ἀλλ' ἔνιά γε οὐδὲ κωλύει, διὰ τὸ μηθενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας, *& cet.* tex. 21. *poſtea,* ſpeculatiuum aliud genus animæ & ſeparabile eſſe ab aliis, ſicut perpetuum à corruptibili *docet*: ceteras autem animæ partes ſeparabiles non eſſe, vt quidam voluerunt. περὶ δὲ τοῦ νοῦ καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως, οὐδέπω φανερόν, ἀλλ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι. καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεται χωρίζεσθαι, καθάπερ τὸ ἀΐδιον τοῦ φθαρτοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ μόρια τῆς ψυχῆς, φανερὸν ἐκ τούτων, ὅτι οὐκ ἔστι χωριστὰ καθάπερ φασίτινες. *Et lib. 3. affirmat mentem eſſe ſeparabilem, immiſtam, & impaſsibilem,* ἀπαθὲς ἄρα δεῖ εἶναι. *item* ἀμιγῆ εἶναι, *&* οὐδὲ μεμίχθαι εὔλογον αὐτὸν τῷ σώματι, *& ſubiungit organis carere. & poſtea,* ſenſitiuum non eſſe ſine corpore; intellectiuum verò prorſus à corpore ſeparari. τὸ μὲν γὰρ αἰσθητικὸν οὐκ ἄνευ σώματος, ὁ δὲ νοῦς χωριστός. *& addit,* intellectum eſſe per ſe intelligibilem & intelligentem, quoniam in his quæ materià carent idem eſt quod intelligit, & intelligitur. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄνευ ὕλης, τὸ αὐτό ἐστι τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον. *& clarius,* καὶ οὗτος ὁ νοῦς χωριστὸς καὶ ἀμιγὴς καὶ ἀπαθὴς τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνεργείᾳ. *&* hic intellectus eſt ſeparabilis, & immiſtus, & impatibilis ſubſtantia ſemper actu exiſtens. *& mox,* χωρισθεὶς δὲ ἐστὶ μόνον, τοῦθ' ὅπερ ἐστί, καὶ τοῦτο μόνον ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον. Segregatus eſt animus ſolus, quicquid eſt, & hoc ſolùm eſt immortale & ſempiternum. *Nec difficile id ipſum ratione probare. Nam (vt dictum) animus natura Ariſtoteli diuinum quid: & eidem nullum cœleſte ſeu diuinum corruptibile. Item negabat Ariſtoteles, ex nihilo aliquid produci poſſe; quod ſequeretur, ſi anima mortalis. nam eſt illi anima quid ſimplex & incompoſitum. ergo non habet principia in quæ redigatur. idcirco ſi interit, redigitur in nihilum. fit ergo ex aliquo nihil. cur non igitur ex nihilo aliquid? Præterea eſt Ariſtoteli actus,* ἐντελέχεια, *& principium eſſendi & agendi. ſed ſi eſt actus, eſt quid ſimplex, non compoſitum. nam compoſitum eſt potentia, partes eius ſunt actus. Rurſus ſi eſt principium eſſendi & agendi; non eſt quid compoſitum. tunc enim partes eius eſſent principium. ſed nullum eſt principium eſſendi, cui præter Deum aliud ſit principium. ergo non eſt Ariſtoteli aliquid compoſitum. ergo illi anima eſt ſimplex. ſed huiuſmodi, ex nullis principijs componitur. ergo nec in vlla poteſt reſolui. Vnde apparet omiſsis aliis, quæ adduci poſſent, eos qui volunt Ariſtotelem animam rationalem interitus non expertem cenſuiſſe (vt ait Michaël Epheſ. in lib.* 10. *ad Nicomach.)* οὐδέν τι λέγουσιν ἀληθές. *Quare facilè crediderim, quod refert Themiſtius in 3. de anima, ſcripſiſſe philoſophum* Dialogum *quendam ad Eudemum Ciprium, in quo fusè immortalitatem animi probarit; cum id ipſum non obſcurè à Cicerone lib* 1. *de* Diuinat. *& Plutarch. in Conſolat. ad Apollonium, & in vità* Dionis *confirmari, iam alij monuerint. Tenuerunt idem philoſophi, quos refert Theodoretus lib. 5. curation. Græcanicar. Eugubinus lib. 9. de perenni philoſoph. cap.* 12. *&* 13. *conatur eam Stoicis aſcribere, maximè* Senecæ, *& cap.* 16. *&* 17. *Epicteto, eo quòd à* Deo *creatam, Dei partem, abſciſſum quid & emanans à Deo eſſe dixerint, & poſt mortem quietem homines manere, & ſimilia: ſed non aduertit, hæc*

Hugo de ſancto Victore lib. de ſpir. & anima c. 38. *Triplicẽ vim animæ id eſt, ſenſualẽ, rationalem & intellectualem, philoſophi partes vocant, nõ integrales, ſed virtuales, quia potẽtiæ ſunt.*

tex. 1.4.
tex. 6.
tex. 7.
tex. 15.
tex. 19.
tex. 10.

explicanda ex Stoicorum ſententiâ, quibus ipſe Deus mortalis, & finem habiturus, & quies illa, nil niſi ad nihilum penitus redactio: quare Tertulliano, Theodoreto & Stobæo aſſentior. Animæ verò immortalitatem illi crediderũt; quos propterea occidiſſe ſe, vt perpetuò viuerent, legimus apud Lactãtium li. 3. diuin. inſtit. cap. 18. D. Hieronymum in lib. contra Iouinian. & D. Auguſt. lib. 1. de Ciu. Dei cap. 2. etſi de Vticenſi Catone, quia Stoicus fuit, non immeritò dubites; niſi eâ in parte Academiæ ſectator, cetera Stoicus. Defendunt eandem Cicero 1. Tuſc. Plutarchus lib. de fortitud. & lib. de ſerâ Numinis vindicta, Macrobius in ſomn. Scipionis, & alij: Poetæ quoque Latini, qui partim inferni pœnas ſceleribus propoſitas, partim hanc animorum durationem celebrarunt; vt Seneca, ex perſonarum quæ loquebantur, non animi ſui ſententia, in Herc. Oetæo & Furente, & in Thyeſte, & auctor Octauiæ; & Virgilius, etſi hîc fortè animum ex igne velut materiâ compoſuerit: Ouidius, nón tam quidem in Metam. 15. inquiens: Morte carent animæ, *loquitur enim Pythagoras tranſmigrationis auctor, & de brutorum quoque, quam in Triſtibus:*

——nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis, ingeniique bonis.

Manilius lib. 4.

An dubium habitare Deos ſub pectore noſtro,
In cælumque redire animas, cælóque venire.

Sed hoc quoque ad Stoicorum mentem dictum. Claudianus, de anima rationali:

Hæc ſola manet buſtóque ſuperſtes
Euolat —— *denique Silius Italicus lib. 15. & Horatius, poſtquam deſeruit Epicurum; Iuuenalis, Lucanus & alij. Ex Græcis Homerus, Euripides, Æſchylus, Theognis, ceteri innumeri. paucorum teſtimonia adſcribam, ſed illuſtriora. Phocylides:*

ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήρειοι ἐν φθιμένοισι.
πνεῦμα γάρ ἐστι θεοῦ χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών.
σῶμα γὰρ ἐκ γαίης ἔχομεν κἀ πάντες ἐς αὐτὴν
λυόμενοι κόνις ἐσμὲν, ἀὴρ δ' ἀνάπνευμα δέδεκται.
Nulla lues animas defuncto corpore tangit.
Spiritus ille Dei eſt homini conceſſus imago.
Corpus terra dedit; verſi, niſi puluis, in ipſam
Nil ſumus: aſt animæ ſpiracula ſuſcipit æther.
ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διαπαντός.
Morte carent animæ, & ſenij expertes ſemper viuunt.

Pythagoras:
ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἄριστην.
ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς,
ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.
Optima dux ratio aurigæ te more gubernet.
Æthereum poſito cùm liber adiueris orbem
Corpore, tum viues æternum, more Deorum.

Apud Clementem Alexandrin. in Stromat. li. 4. Epicharmus: εὐσεβὴς ὢν ὑπεφυκὼς, οὐ πάθοις οὐδὲν κακὸν καταθανών, ἄνω τὸ πνεῦμα διαμένει κατ' οὐρανόν.

ψυχαὶ δὲ ἀσεβῶν ὑπουράνιοι ἐπὶ γαίᾳ πετῶνται ἄλγεσι φονίοισι, ὑπὸ ζάγλαις ἀφύκτοις κακῶς. εὐσεβῶν δ' ἐπουράνιοι ναίουσι κόλποις μακάρων, μέγαν ἀείδουσιν ἐν ὕμνοις. Si pietatem animo coluiſti, nil mali poſt obitum patieris. ſuperius manet in cælo ſpiritus: impiorũ verò animæ ſub cælo vagæ, doloribus ſummis cruciatibuſque æternis malè exagitantur. Piorum animi cæleſtes, ſinu beatorũ recepti, magnũ celebrant hymnis. *Sophocles:*

Ἔσται γὰρ ἔσται κεῖνος αἰώνων χρόνος,
ὅταν πυρὸς γέμοντα θησαυρὸν χάσῃ
χρυσωπὸς αἰθὴρ, ἡ δὲ βοσκηθεῖσα φλὸξ
ἅπαντα τἀπίγεια καὶ μετάρσια
φλέξει μανεῖσα, ὅταν δὲ ἐκλίπῃ τὸ πᾶν,
φροῦδος μὲν ἔσται κυμάτων ἅπας βυθὸς,
γῆ δ' ἑδράνων ἔρημος, οὐδὲ ἄρ' ἔτι
πτερωτὰ φῦλα βαστάσει πυρουμένη.
καὶ γὰρ καθ' ἅδην δύο τρίβους νομίζομεν,
μίαν δικαίων, χ' ἀτέραν τῶν ἀδίκων,
εἶναί τε ὅρον, κ' ἅπειτα σώσει πάνθ' ἃ προσαπώλλεν.

Hos tres citat D. Iuſtinus lib. de monarchia.

Erit enim, erit illud ſeculorum tempus,
Cùm plenum ignis theſaurum laxabit
Igneus æther, paſtuque flamma
Omnia & terreſtria & ſublimia
Comburet inſaniens. Vbi deinde deſierint omnia,
Nuſquam erit fluctuum omnis gurges,
Eritque terra ſedibus deſerta, nec amplius
Volucrum genus portabit dum ardebit.
Nam ad inferos duas ſemitas exiſtimamus,
Vnam iuſtorum, alteram iniuſtorum,
Eritque terminus. deinde ſeruabit omnia quæ perierint.

Philemon.

Οἴει σὺ τοὺς θανόντας, ὦ Νικόστρατε,
τρυφῆς ἁπάσης μεταλαβόντας ἐν βίῳ,
καὶ γῆν καλύψειν, ὡς ἀπὸ τοῦ πάντ' εἰς χρόνον
πεφευγέναι τὸ θεῖον ὡς λεληθότα;
ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.
εἰ γὰρ ὁ δίκαιος καὶ ἀσεβὴς ἕξουσιν ἕν,
ἅρπαζ' ἀπελθὼν, κλέπτ', ἀποστέρει, κύκα.
μηδὲν πλανηθῇς, ἔστι κ' ἂν ᾅδου κρίσις,
ἥνπερ ποιήσει Θεὸς ὁ πάντων δεσπότης,
οὗ τοὔνομα φοβερὸν, οὐδ' ἂν ὀνομάσαιμ' ἐγώ.

Reſpicit ad nomen ineffabile tetragrammatum.

Putaſne tu mortuos, ô Nicoſtrate,
Omnibus deliciis in vita potitos,
Terra ita tectum iri; vt deinceps in omne tempus
Effugerint numen: tanquam latuerint?
Eſt æquitatis oculus, qui omnia videt.

Si enim iuſtus & impius eadem conditione futuri ſunt;
I, rape, furare, frauda, miſce, ſed
Errare noli. eſt & apud inferos iudicium.
Quod faciet Deus omnium Dominus;
Cuius nomen formidabile ne nominare quidem auſim.

Euripides:

ἄφθον βίου μῆκος δίδωσι πρὸς κρίσιν·
ὅς τις δὲ θνητῶν οἴεται τοὐφ' ἡμέραν,
κακόν τι πράσσων τὸν θεὸν λεληθέναι ὕστερον,
δοκεῖ πονηρὸς, καὶ δοκῶν ἁλίσκεται
ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ δίκη.
ὁρᾶθ' ὅσοι νομίζετ' οὐκ εἶναι Θεὸν,
δὶς ἐξαμαρτάνοντες οὐκ εὐγνωμόνως.
ἔστιν γὰρ, ἔστιν· εἰ δέ τις πράσσει κακῶς,
κακὸς πεφυκὼς, τὸν χρόνον κερδαινέτω,
χρόνῳ γὰρ οὗτος ὕστερον δώσει δίκην.
Satis longam vitam dat ad iudicium.
Quiſquis verò mortalium putat, dum interim
Malum aliquod facit, ſe latere Deum,
Is videtur malus: & dum videtur, capitur
Cùm ocium agit iuſtitia.
Hæc perpendite, quicumque exiſtimatis non eſſe Deum.
Bis peccantes non ritè.
Eſt enim, eſt. quod ſi quis malè facit,
Et eſt malus; tempus ſanè lucretur:
Nam tempore poſtea dabit pœnas.

Atqui ſic putandum, ſi ſit anima mortalis. interit enim corpus: ſi & illa; quid reliquum? niſi vt cum Simonide impio, canamus:

τοῦτο κενεῖς ἀΐδαν, κενεὰ διαίνεται ἀχώ·

Item:

πάντα γὰρ μίαν ἱκνεῖται λαπίδα χάρυβδιν,
αἱ μεγάλαι ἀρεταί, καὶ ὁ πλοῦτος.
βιότης μὲν γὰρ χρόνος ἐστὶ βραχὺς, κρυφθεὶς δὲ
ὑπὸ γῆς κεῖται θνητὸς τὸν ἅπαντα χρόνον.
Nihil ad inferos præter ſonum tranſit inanem.
Item: Omnia enim perueniunt ad vnam voraginem diram
Et magnæ virtutes & diuitiæ,
Tempus enim eſt breue viuendi. ſemel verò ſitus
Sub terrâ iacet mortuus per omne æuum.

quid, niſi vt cum Sardanapalo felicitatem in rebus fœdiſſimis collocemus? Nam ſi cum corpore perit anima; pro operibus nullum vel præmium ſperandum, vel pœna pertimeſcenda. quod videns D. *Auguſtinus meritò profeſſus eſt: ſe, ſi mortalis eſt anima, palmã Epicuro tribuere, & in eius ſententiam mente ſtatim conceſſurũ, lib. 6. Confeſſ. cap. vlt. Sed quid teſtimoniis Genti-*

lium colligendis lectorem moror? Omnes ferè nationum omnium ſapientiſſimi ſic olim ſunt arbitrati. de Chaldæis id certum eſt Zoroaſtris, & multorum teſtimonio; item de Iudæis (præter Sadducæos) & Ægyptijs, vt docent, adductis teſtimonijs, etiam Oraculorum, Ioſephus lib. 1. contra Appion. Euſebius lib. 1. de præparat. Euangel. & Lactantius lib. 7. & Philoſtratus in vita Apollonij lib. 8. De *Græcis iam docui, & teſtis Plato lib. 10. de repub. & in Apolog.* De *Perſis &* Medis, *Xenophon in Cyropæd. de Romanis Cicero* 1. *Tuſculan. & lib. de Senect. & in ſomn. Scipion. De Thracibus, Theodoret. lib. 5.* De *Gallorum Druidibus, &* Maſilienſibus, *Cæſar lib. 6. bell.* Gall. *& Valer. Maximus lib. 2. cap. 1.* De *Bracmanis & Gymnoſophiſtis, Philoſtratus in Apollonij vita, &* D. *Antonius 1. par. hiſt. tit. 4. cap. 2.* Et *epiſtolæ Indicæ, & Iaponicæ noſtri ordinis hominum teſtantur, Chinarum, Iaponiorum, & Indorum maximâ ex parte hanc eſſe ſententiam. vt verè Plato in libb. de legibus, & in Apolog. dixerit hunc eſſe ſermonem conſtantem, vnanimique omnium teſtimonio corroboratum, quem fontem aliquem magnum vnde fluxerit, auctoritatemque maiorem, quàm humanam habuiſſe, neceſſe ſit. verè. nam habuit ipſum lumen naturæ, & lumen certius fidei diuinitus cælo miſſum. Vtrumque non difficulter oſtendam, non quòd non plerique iam oſtenderunt, ſed quia vel me ſcribentem iſta delectant, vel vtilitas ipſa rei tantæ, in quâ beatitatis noſtræ ſita fundamenta, ſæpius repetita & inculcata, operæpretium pollicetur.* Fidei *lumen præferunt ſacræ litteræ, concilia, & conſcripti illi Eccleſiæ patres. docent enim non obſcurè, primò animam humanam eſſe ſpiritum, vt opponitur corpori & carni. Pſal.* 30. In manus tuas commendo ſpiritum meum, *ſiue vt eſt in Hebr.* אַפְקִיד רוּחִי deponam ſpiritum meum, & *in* Græco παραθήσομαι· *ſanè* Dominus *dixit Lucæ* 23. In manus tuas commendo ſpiritum meum, & *Eccleſiaſtæ cap. vlt.* reuertatur puluis in terram ſuam vnde erat, & ſpiritus redeat ad Deum qui dedit illum. *vbi eſt pro ſpiritus* רוּחַ *ruah, Chaldæus autem* Paraphr. *exponit* ſpiritus animæ tuæ. *in Græco* πνεῦμα, & *frequentiſſime* D. *Paulus ſpiritum ſeu* πνεῦμα, *ponit pro anima ad Rom.* 8. *ad Gal.* 1. & *prior ad Cor.* 5. & 7. & *poſter. c* 7. & D. *Stephan. etiam Act.* 7. *Et* Dominus *monet Ioan.* 4. *Deum eſſe ſpiritum, & propterea in ſpiritu adorandum; quod argumentum nihil valeret, niſi animus quoque noſter, quo Deum vult adorari ſpiritus eſſet. in ſuo ergo genere animus noſter ſpiritus eſt, quo vt Deus in ſuo, hoc eſt, materiæ & corporis expers. Nec ſanè memini* τὸ ἁπλῶς *in ſcripturâ ſpiritum poni pro animâ brutorum, ſed cum adito,* ſpiritus vitæ, *Gen.* 7. *vel iumentorum, aut quid ſimile, vnde colligi poſſit, agi de anima brutorum, non vt re ſubſiſtente, ſed tanquam de aëre, qui ſtatim euaneſcit. ſecus autem de hominis ſpiritu, quem abſolutè ſic vocat, & cui tribuit proprias actiones, vt velle, intelligere, etiam poſt mortem. Tradunt hoc ipſum ex profeſſo communiter Patres, vt* D. *Hieron. in* 10. *cap. Matth. & in epiſt. ad Pammachium, vbi ſententiam Originis, qui corpus aëreum animæ dabat, damnat; vt D. Auguſtin. contra Tertullian. hæreſ.* 86. & *lib.* 10. *ſuper Geneſ. ad litt. & in epiſt. D. Gregor. Magnus* 1. *Moral.* D. *Chryſoſt. D. Nazianz. & alij. Et deſinitur in epiſt. Sophronij approbata*

רוח
חַיִּים

per Sex. Synod. & in Lateran. conſil. ſub Innoc. 3. *c. firmiter. de ſumm. Trin.*
Secundò docent eandem animam eſſe immortalem, nec vnquam interituram.
ψυχαί. *Scripturæ quidem, Sap. 3. vbi dicuntur* Iuſtorum animæ in manu Dei, nec tanget eos tormentum mortis, & ſpes eorum immortalitate plena. *capite* 4. Iuſtus ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. *&; placens* ψυχὴ αὐτοῦ. *Deo*, raptus eſt, ne fictio deciperet animã illius. Conſummatus in breui expleuit tempora multa. placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properauit illum educere de medio iniquitatum. *Tobiæ* 12. Eleemoſyna à morte liberat, & facit inuenire vitam æternam. *non à corporis morte, ſed animæ. Lucæ* 10. *narratur anima Lazari fuiſſe in ſinu Abrahæ, epulonis autem in inferni cruciatu. Matth.* 10. *dicit Dominus homines non poſſe animam occidere, quem locum ibi bene ponderant Chryſoſt. Theoph. &* D. *Hieronym. Denique Matth.* 22. *non reſurrectionem modò, quamuis illam præcipuè, ſed & animæ immortalitatem* Dominus *probat ex illo Exodi* 3. Ego ſum Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob. Non eſt Deus mortuorum, ſed Deus viuentium. *Quaſi diceret: Ego ſum ille* Deus *quem nunc pro vobis exorant; alioqui reſpondere potuiſſent Sadducæi, eſſe* Deũ, *quem illi, quando erant, adorabant. & ſic Domini argumentatio foret inualida: nec quiſquam Patrum de hoc dubitauit: accuratè potiùs nonnulli cõprobarunt, vt Clemens lib. 4. Stromat. D. Ireneus lib. 2. cap. 64.* D. *Iuſtin. in Dialog contra Triphon. & in Apolog. ad Antonin. Tertullian. lib. de Reſurrect. carn. & lib. de anima,* Gregor. *Niſſenus lib. de anima. Lactantius lib. 7. cap. 8. & ſeqq.* D. *Chryſoſtom. homil. 4. de prouidentia.* D. *Ambroſius lib. de bono mortis cap. 9.* D. *Auguſtinus lib. de immortalitate animæ, & lib. de quantitate animæ, & alibi. Hugo Victorinus, ſi ipſe auctor, lib. de ſpiritu & anima, in tertio tomo operum* D. *Auguſtini. Æneas Gazæus lib. de immortal. animorum, & alij. Et hoc deciſum eſt in Conc. Viennenſi ſub Clemente V. & in Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ. 8. Adeo vt qui non verentur id in dubium vocare, aut à philoſophia alienum aſſerere, ab Eccleſia damnati cenſeri debeant.*

Tertiò docet eadem Eccleſiæ auctoritas, animam hominis immortalem, non tantùm ex priuilegio, aut per gratiam, vel miraculum; ſed natura ſua. Nam concilium Lateranenſe expreſſè tradit, verè, & per ſe, & eſſentialiter eſſe talem: & Scripturæ loca citata id videntur inſinuare maximè Lucæ 12. vbi traditur nullos homines vltra corporis necem quicquam poſſe. Et probatur ratione. Nam natura ſua ſunt ſpiritus: ſpiritus autem natura ſua eſt immortalis. Quod verò hæc immortalitas in conc. Conſtantinop. 8. act. 11. dicitur à Sophronio non natura, ſed gratia ſeu beneficio & dono Dei conceſſa, qua phraſi multi etiam ſancti Patres ſunt vſi; hoc ſic accipiendum eſt: vt velint hoc animam non de ſuo habere & ex ſe, quaſi non acceptum à Deo. *Nam donum dici poteſt aliquãdo generaliter quicquid ab alio quis accepit: quo pacto ipſa etiam natura noſtra, & quicquid Deus non eſt,* Dei *donum eſt; & ipſum quod eſt,* Dei *hoc gratia eſt. Et ſic Patres voluerunt Animæ immortalitatem* Dei *donum, & animam diuina gratia immortalem eſſe; quemadmodum eadem gratia, eſt anima. Solum namque* Deum *habere immortalitatem ex ſe & à nullo acce-*

ptam. & ſic D. Paulus 1. *Timoth. ult. dixit de* Deo, qui ſolus habet immortalitatem. A*lio modo donum dicitur, quicquid naturæ & eſſentiæ rei ſuperadditum eſt; & quod non natura rei poſtulabat, ut ſibi neceſſarium; ſed quod gratuita liberalitas auctarij loco illi gratioſè fuit elargita. hoc pacto, negandum animam eſſe immortalem* Dei *dono. Natura enim ſua, & per ſe, ſecundùm eſſentiam, talis eſt. Nam ſi hoc ſecundo modo foret expers interitus; moreretur anima uſque ad iudicij diem perinde ac corpus. Quia (Rom.* 5.*) propter peccatum mors introiuit in orbem terrarum. ergo ſicuti propter peccatum, beneficium, corporibus ut non morerentur conceſſum, ſublatum, & proinde mox corporum mors ſubſecuta fuit: ita etiam beneficium illud ab animis ſublatum foret, & ſubſecuta foret mors animorum. At fides nos docet, animos interitus expertes eſſe. docet ergo eadem, tales eſſe natura (hoc ultimo modo) non gratia, aut peculiari beneficio.* D*onum ergo Dei, quia naturaliter acceptum à* Deo; *qui libera eſt omnium efficiens cauſa. Poſſet tamen* Deus *hanc animæ eſſentiam mutare, & animam corrumpere. Omnia enim dependent à Deo, qui ſolus primum principium cunctorum. quare poſſunt omnia alia ab illo corrumpi. ſunt animi quidem, entia abſoluta à ſubiecto ſuo & à termino; ſed non à cauſa: quare ſunt ab alio & per aliud. At omne quod ab alio eſt, ſi id à quo dependet principium liberũ eſt, mutari poteſt.* A*nimus igitur humanus mutari à* Deo *poteſt, & deturbari ab illa, quam habet immortalitate. Nam ſi non poſſet, ideo non poſſet, quod in ſe haberet aliud principium reſiſtendi diuinæ omnipotentiæ infinitæ. At illud principiũ à* Deo *dependere non poſſet. Deus igitur primum principium non foret, nec ab illo cetera cuncta dependerent. quo quid abſurdius?*

Reſtat naturæ luce idem comprobare. poteſt enim, & quidem efficaciſſimè: ſed breuior ſum futurus, quia copioſiſſimè id D. *Thomas q. de anima. & in ſumma contra* G*entes li.* 2. *& lib. de potentia q.* 3. *& alibi. & ex noſtris Toletus hoc prolixè præſtitit in li.* 3. *de anima. q.* 15. *& Pererius dicti lib.* 6. *c.* 20. D*uas tantùm rationes proponam. Prima ratio deſumitur ex eo, quod diximus pleraſque gentes omnes ſolo naturali inſtinctu ductas, præcipuos etiam philoſophos quibus fidei Sol non illuxerat, animæ immortalitatem cognouiſſe: ſed huiuſmodi iudicium cunctis inſitum, cùm à naturæ lumine naſcatur, non poteſt non eſſe certum & uerum. quocirca reliquum eſt, naturæ faces ſatis hominibus ad hoc ipſum intelligendum præluxiſſe. Quæ ratio eleganter & robuſtè deducitur à Cicerone* 1. *Tuſculan. & mihi inter Platonicas rationes uidetur præcipua, cum illa, quæ de diuina prouidentia eſt. Nam ceteræ partim falſæ, ut quæ de reminiſcentia eſt; partim non rectè propoſitæ & explicatæ, ut quæ de anima ſeipſam mouente; partim probabiles tantùm ſunt. ſed mihi nunc non uidentur examinandæ. conſule, ſi lubet, Nicolaum Leonicum in* Bembo, *Pet. Nicolaum* F*auentinum in lib. de animæ immortàl. & Iacòb.* C*arpentar. Comment. in Alcinoum digreſſ.* 10. *Secunda ratio meo iudicio conuincens ſanã, & proteruia uel pertinacia non obcæcatam mentem eſt, illa quã* D. *Clemens Roman. lib.* 3. *recognit. ait ſe accepiſſe ex ore* B. *Petri Apoſtoli; ſi Deus iuſtus eſt, anima immortalis eſt: quamque* D. *Chryſoſt. hom.* 4. *de prouidentia, & Lactantius lib.* 7. *cap.* 10. *cenſent tam eſſe claram & certam, quam certum*

Negat ea uti philoſophos.

eſt & euidens, meridiano ſplendente ſole diem eſſe, non noctem. Quâ ratione etiam (quicquid dicat Scotus) vſi ſunt in Phædone, & in libris de repub. Plato, & Plutarchus in lib. de ſera numinis vindicta, & Cicero 1. *Tuſcul. ego illam ſic deduci reor commodius; Si homo habet liberum arbitrium (vt nunc ſuppono, & habet re vera) actionibus ſuis pœnam, vel præmium meretur. Si meretur præmium vel pœnam; ad diuinam ſpectat prouidentiam (hanc nullus niſi ἄθεος negare poteſt) pœnam illam pro meritis, vel præmium reddere ijs, quorum curam gerit: & ſi negligit, iniuſtus eſt. ſed ſi anima hominis cum corpore interit, ſæpe negliget: eſſet ergo iniuſtus. ſæpe negligere, manifeſtum foret. Nam videmus non rarò multos improbè & ſceleratè viuentes; quibus per totam vitam nihil ferè mali contingit, dignũ ſceleribus: contra nonnullos iuſtiſſimè & ſanctiſſimè vitæ curſum per agentes, continuis ſemper cladibus & ærumnis premi ac affligi. Si tales multi; vt iuſtus ſit Deus, nec ſuæ curæ commiſſos negligenter habere videatur; neceſſe eſt, hos aliquando præmiũ, illos pœnam & ſupplicia manere. Sed non manet vllus infligendi, vel largiendi locus; ſi cum corpore perit animus. tunc enim nihil vel boni vel mali poſt mortem ijs, qui nullà ſui parte ſunt, poteſt euenire. Nec aliter diuinæ literæ diuinam iuſtitiam tuentur. Luc.* 16. Recordare fili, quia recepiſti bona in vita tuá, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris. *Iob* 21. *&* 22. *Pſal.*36. *&* 72. *Eccleſiaſtæ.* 3. *Sap.* 3. *Hierem.* 12. *& Abac.* 1. *Nec ſanè ſufficiens eſt virtutis retributio, ipſa delectatio; nec pœna ſceleris, conſcientiæ remorſus. Multi enim in peccando callum obduxerunt, ita vt vix illos vnquam conſcientia remordeat; qui tamen pœna digniores. Et virtus quâ virtus eſt, premium; peccatum, qua peccatum, pœnam meretur. Et ſi nulla boni ſunt præter præſentia, cur illa diligere, vitio potius quàm prudentiæ aſcribitur? Quis plures gaudij fructus, quis maiores percepit ex virtutis operibus, quàm vas electionis, gentium Apoſtolus? ille tamen Corinthiis ſcribens.* 1. *epiſt. cap.* 15 Si in hac vita tantùm, in Chriſto ſperantes ſumus; miſerabiliores ſumus omnibus hominibus. illi enim (*ait* D. *Hieron.*) vel in præſenti gloriantur: nos autem tribulationes hîc quotidie ſuſtinemus. Vt quid (*ait auctor commentar. qui* D. *Ambroſio tribuuntur*) ieiunia, vigiliæ, exitus, munda vita, iuſtitia, miſericordia, mors, ſi pro his nulla merces erit in futuro? Increduli autem vel hac vita fruuntur. *Et Oecumenius*: Si * hac (*inquit*) vita dumtaxat durant noſtra, & in hanc ſolam concluſa ſunt nobis, quæ ſperamus, miſeri ſumus. ſiquidem totum perdidimus, dum futura perdidimus. Et quid dico, inquit, quod in hac vita ſperare miſerandos facit? nam ſi etiam in Chriſtum ſperamus in hac tantùm vitâ, hoc quoque modo miſeri ſumus. Si enim poſt tantos labores & pericula, huius tantum vitæ habebimus bona, * etiam hæc erunt laborum retributiones. *his ſimilia* D. *Chryſoſt. in* 1. *ad* Cor. *hom.* 39. *Similia Theodoretus, Sedulius, ceteri Patres: vt appareat omnem Scoto & Henrico, eorumque ſequacibus viam præcluſam, vim argumenti huius, prorſus apodictici, eludendi. Quod mihi inſtar omnium videtur, & de quo non immeritò dicas: hoc robur, & æs triplex, hic murus aheneus. Omitto demonſtrationes*

Eſſe euidẽs vnum eſſe Deũ rectorem omniũ, & ſecundũ leges iuſtitiæ retribuere & punire latè probat D. Tho. lib. 3 cõt. Gent. à c. 64 max. cap. 140.

* Male vulgò legitur.

* Repono, *exiguæ*; vel quid ſimile.

ſiones alias; quæ à potentiis & operationibus animæ ducuntur: partim ab intellectu, qui res corporeas cognoſcit, ideo corporeus eſſe nequit, qui cognoſcit & verſatur circa ſimplicium & ſpiritalium rerum naturam & eſſentiam: cognoſcit Deum & intelligentias; cognoſcit per cauſas vniuerſales, effectus; vtitur argumentatione, diſcurrit affirmando & negando; reflectitur ſupra ſe ipſum & ſuas operationes; percipit ſe & ſuas actiones; abſtrahit à loco, tempore, & omnibus accidentibus ſenſilibus; iudicat inter corpus & ſpiritum; non entia & impoſſibilia, cognoſcit; quorum nihil poſſet, ſi non eſſet abſtractus, & à materiâ ſeiunctus: nec vllum habet organum corporeum ſibi peculiare. partim à voluntate, quæ iiſdem prædita dotibus, eiuſdem eſt ordinis & gradus cum voluntate angelicâ. eſt enim libera, vt illa; non ſubijcitur vllis orbium cœleſtium diſpoſitionibus; eſt capax virtutum multarum, ad quarum actiones ſe vires corporeæ nequeunt porrigere, religionis, timoris Dei, amoris Dei; verſatur circa bonum, vt bonum, habet appetitum quendam altiorem, & victorem eius, qui cum brutis communis eſt nobis; per quem reſpuimus delectationes, & quæcunque iucunda ſunt corpori, & quæ præſentia ſunt; concupiſcit dolores & acerba quæque præſentia, amore abſentium æternorum: quo naturaliter appetimus immortalitatem, non vt ceteræ res; ſed vt nobis debitam ac propriam. aliæ appetunt tantùm, quia nollent eſſe deſinere; aut ſaltem, quia in præſenti eſſe cupiunt: nos appetimus eſſe, non tantùm vt nunc ſimus, vel ne eſſe deſinamus; ſed vt ſemper & in æternum ſimus. nequit autem hic appetitus in hac vitâ ſatiari: erit ergo quando ſatiabitur. Non enim fruſtrà Deus illum nobis inſeuit. An tu Deum ſimilem putas auaro hoſpiti, qui menſam opiparam conuiuis apponat: nec vnquam illos appoſitis veſci ſinat? vexare hoc eſſet, non reficere; maleficus ille, non beneficus videatur. hæc inquam, & huiuſmodi multa prætereo. etenim iam pro Commentar. inſtituto nimis multa dixi; pro rei dignitate & vtilitate vix pauca delibaui.

Valeat ergo Seneca cum ſuis animæ necatoribus. durius hoc vobis fortaſſis in illum dici videtur, & minus verè. Sensêre hoc mihi credite, Stoici: ſensêre, quantumuis ornata verba, velut phaleras, ad populum. tribuit hoc illis Tertullianus, & quos diximus; ſed cunctis clarius doctiſsimus Theodoretus, cuius propterea verba adſcribam: Zeno (*inquit*) Citieus, à quo Stoicorum ſecta defluxit, ea ſectatores ſuos atq; diſcipulos, de animâ opinari inſtituit. Genitale ſiquidē hominis ſemē, quod humore ac ſpiritu præditum eſſe cernitur, partē eſſe animæ, quandámque velut abſciſſionem putauit, cōfuſaneámque mixtionem ſeminis patrum maiorúmq. noſtrorum de cunctis animæ particulis in vnam collectā, eiúſq. rei causâ corruptibilem eam dixit. Numenius autem Pythagoricus contra hos inuectus, hæc inquit: Τὴν δὲ ψυχὴν γεννητὴν καὶ φθαρτὴν λέγουσιν, &c. hoc eſt: Animam verò iſti generabilem, corruptibilémque affirmant: non tamen eam inquiunt, ſimulátque corpore ſoluta ſit ilicò interire, ſed ſuis opibus innixā perdurare ad quædam temporis ſpatia. Proborum quidem virorum animas ſuperfore, vſque dum vniuerſus orbis incēdio abſumatur: ſtultorum verò hominum ad neſcio quæ tempora eſſe

duraturas. Longinus quoque ſic eos manifeſtè accuſat: Ζήνωνι καὶ Κλεάνθῃ νεμεσήσαιεν ἄν τις δικαίως, &c. hoc eſt, Zenoni quidem ac Cleanthæ iure optimo ſuccenſere quis poſſit, qui de animâ quidem ita cõtumelioſè locuti ſint. vterque enim eſſe animã ſolidi corporis euaporatum quendã, exhalationémq. dixerunt. *hæc ille lib. 5. de Græc. affection. curat. quæ vtinã nonnullorũ affectum in Stoicos minuant. Redeo ad noſtri explicationem.* 371 Vmbras] *ſepultis corporibus animas ſupereſſe.*

372 Oculis Imp. manum] *tam Græcis quàm Romanis ſolemne, vt coniuges, parentes, liberi, & proximi quique morientium oculos conderent, & labia, quæ dolor diduxerat, decenter componerent. Propertius:*

At mihi non oculos quiſquam inclinauit euntis.

Idem: Condita ſunt veſtrâ lumina noſtra manu.

Ouid. epiſt. Penelop.

Dij precor, hoc iubeant vt, euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

& mox: Reſpice Laërtem, vt iam ſua lumina condas.

In epiſt. Ariadnæ:

Nec mea, qui digitis lumina condat, erit.

De morte Druſi, eleg.

Lumina cæruleâ iam, iámque natantia nocte,
Lumina fraternas iam ſubitura manus.

Et paullo pòſt ait Liuia.

Soſpite te ſaltem moriar, Nero: tu mea condas
Lumina. *P. Sabinus in epiſt. Demophoontis:*

Et quod non condant nati ſua lumina palmæ.

Valerius Flaccus 3. Argonaut.

——Serâ componunt lumina dextrâ.

Statius Papin. lib. 8. Thebaid.

Tunc, quià nec genitrix iuxtâ, poſitúſque beatâ
Morte pater: ſponſæ munus miſerabile tradũnt,
Declinare genas ——

Et lib. 5. Siluar. de Abaſcantie:

——ſocióſque amplectitur artus,
Hærentémque animam non triſtis in ora mariti
Tranſtulit, & carâ preſſit ſua lumina dextrâ.

Idem confirmant Homer. Iliad. λ. & Odyſſ. λ' Euripides in Hecubâ & in Phæniſſ. Sophocles in Aiace, Stobæus in ſermone de exilio, Plutarch. in conſolat. ad Apollon. & aliâ ad vxorem, Fabius, Plinius, & alij citati à Guicchiardo lib. 1. Funer. cap. 11. vbi, contra Criniti & aliorum ſententiam, rectè explicat quomodo capienda ſit lex Mania, de qua ex Varrone Nonius in ſuggillare; *quæ ſanciebat,* Ne filij parentibus oculos luci claro ſuggillarent.

373 Solibus] *luci vitali.*

375 Non prod. anim. tradere funeri] *imò verò nunquam illa funere traditur, non rogo vritur, non ſandapila tegitur, & vt verè Propertius:*

Sunt aliquid Manes, lethum non omnia finit,
Luridáque euictos effugit vmbra rogos.

375 Miſeris] *ipſorum ergo felicitas in ipſo interitu. nam vitam animæ, poſt funus, ἁπλῶς, miſeriam rebantur Stoici.*

379 Immiſtus nebulis ceſſit in aëra] *putabant animam eſſe quid compoſitum, ex elementis vapori & exhalationi ſimile, & proinde in aërem, poſt certum tempus conuerti.*

380 Nudum] *cadauer crematum in rogo.*

385 Biſſena] XII. *Zodiaci animalia ſeu ſigna.*

382 Aſtrorum Dominus ſol. Hecate] *Luna qua velocitate voluuntur duodecim menſes anni; qua celeritate Phœbus & Phœbe peragunt curſum ſuum; eá properamus ad mortem. tantum enim vitæ, quantum tempori decedit.*

390 Nec amplius] *qui ſemel ad Stygem peruenit, non remeat amplius ad ſuperos.* 391 Fumus] *hanc comparationem ſumſit, vel ab Homero, vel à Platone. Homerus enim:*

ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς ἠΰτε καπνὸς
ᾤχετο τετριγυῖα ——— *ait*, animam in terram ſimilem fumo fugere turbatam. *volens, non interire, ſed per terram ad inferos deſcendere. Plato verò in Phædone:* εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος, καὶ ἐκβαίνουσα ὥσπερ πνεῦμα. ſtatim abſolutam à corpore & egredientem inſtar ſpiritus.

Vſquam] *nullibi eſt, quia tanquam nunquam fuiſſet. impiè. ridicula verò ratio. celerrimè ad mortem properamus; vt nubes à vento diſſipantur, vt fumus citò perit; ſic vita hominis. anima igitur hominis moritur. Miſeri, ſi hæc conſequi neceſſariò Stoici rebantur: impudentes, ſi cum ſequi non viderent, vt rationi tamen conſentanea, obtrudebant. Decent mulierculas, dices, ex quibus hic chorus. Minus fateor illas dedecent. ſed cur illi mares philoſophi; illi ſuis in oculis ſoli fortes, ſoli conſtantes, ſoli ſapientes & boni; in aliis operibus philoſophicis eadem? ibi certè non mulierculæ loquebantur: ſi non ipſi mulierculis nugaciores. Nobis quidem vitæ ſumma breuis: inſtar aquæ & fumi dilabimur, ſed nos, homo noſter; non animus, non mens noſtra. hominem voco, perſonam, ipſumque compoſitum. hoc nos ſumus. anima noſtri pars melior.*

Ab ignibus] *ſignificat materiam animæ exhalationem eſſe. ideo mallem legere,* calidus fumus ab ignibus, *quàm,* calidis. *quos tu mihi frigidos ignes? ſcio Lucano ignem calidum dici, & pruinam gelidam: ſed vbi natura vtriuſque erat explicanda. quod hic minimè neceſſarium: ſed fumi potiùs ſeu exhalationis huius, cui comparat animam; quem vult eſſe ſiccum & calidum, non frigidum & humidum. Nam Ariſtoteli vapor duplex, vnus ex aquâ, alter ex terrâ. illum (licet verè calidus quoque, ſed minus alio) ſæpè frigidum eſſe ſignificat: hunc perpetuò calidum nuncupat lib. I. Meteor. cùm dixiſſet ἀναθυμίασιν, vaporem duplicem gigni, non ſimplicē; τὴν μὲν (ſubdit) ἀλμιδωδεστέραν, τὴν δὲ* πνευματωδεστέραν· τὴν μὲν τοῦ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐπὶ τῇ γῇ ὑγροῦ ἀλμίδα, τὴν δ᾽ αὐτῆς τῆς γῆς οὔσης ξηρᾶς, καπνώδη, καὶ τούτων τὴν μὲν πνευματώδη ἐπιπολάζειν διὰ τὸ θερμὸν, τὴν δ᾽ ὑγροτέραν, ὑφίστασθαι διὰ τὸ βάρος. vnam quæ vapor magis ſit, alteram quæ magis ſpiritus ac vaporem quidē eam exhalationem

eſſe,qui ex humore eſt, qui intra & ſupra terram continetur: quæ autem terræ exſiccatæ eſt, fumidam: quarum ea, quæ ſpiritus naturam habet, ob calorem emineat: quæ autem humidior, præ pondere ſubſidat. *quod ita breuiter Pontanus in Meteor.*

Terra etiam duplicem exhalat ſaturata vaporem.
Humidus hic, craſſóque madens ſe corpore vix fert:
Aridus & calido ſuffimine proſilit alter:
Accipit hos latè in gremium circumfluus aër.

vult ergo ſpiritum egredi, qualis ἀναθυμίασις καπνώδης καὶ πνευματώδης *non qualis* ἀτμὶς ὑγροτέρα.

392 Sordidus] *fumi epithetum ab Horatio lib. 4. Od. occupatum.*

393 Grauidas] *pluuiâ prægnantes.*

394 Diſſipat] *ita libri, quotquot inſpexi.*

395 Spiritus] *rector noſtri & moderator animus. Vix enim Stoici admiſiſſent animam eſſe actum informantem corpus, ſed vt ſummum cum Platonicis eſſe formam, qualis eſt nauta in naui, quod ex Peripateticis multi ſunt ſecuti; quibus, informamur ab intellectu quodam ſeparato, quod in non Chriſtianis minus mirandum, quàm in Chriſti fide inſignitis. & minus quàm in Origene (quam ceteri Patres improbant) & Auctore quæſtionum ad Antiochum, q. 10. vbi ſcribit, Animam eſſe in corporis domicilio inſtar columbæ cuiuſdem, intra quatuor parietes elementorum concluſam, quibus diſſolutis euolet, quod* ἀλληγορικῶς *accipiendum: minus inquam reprehendendum, quàm in Catholicis, vt profitentur, qui re iam ab Eccleſiâ definitâ, adhuc audent oblatrare: Animam enim rationalem eſſentialiter eſſe formam informantem corpus decreuit concil. Vienneſe ſub Clemente V. & Lateranenſe ſub Innoc. 3. & in Sex. Synod. Quare ſibi caueant iuuenes, ne phraſes illas parum piè philoſophantium Achillini in lib. de intelligentiis, Ianduni in 3. de animâ, Cardani, Anton. Mirandulani, & ſimilium vſurpent; vnum fidei, alterum rationi, vel philoſophiæ conſentaneum eſſe; ſenſitiuam informare corpus, aut ſimilia. nunquam enim fides cum ratione naturali nec verum cum vero pugnat, ſed ſi vnum verum, contrarium falſum ſit oportet. Diſcant iuuenes Ariſtotelem potiùs ſequi, quàm Platonicos aut alios Ethnicos; illius enim pauciores errores, etſi nonnulli. hîc quidem nullus. nam, quicquid Iandun. & alii, etiam M. Ant. Ianua in 3. de anima; & Perſius Teleſianus poſit. 1398. tradidêre; verius eum, quod ſentiendum, ſenſiſſe, vt docet Pererius lib. 6. Phyſ. cap. 21. & cenſuerunt olim D. Iuſtinus Martyr in Parænet. ad gentes, Nemeſius lib. 2. de Philoſ. cap. 4. D. Ambroſ. lib. 5. epiſt. 21.*

Spiritus] *animus. In homine enim duæ tantùm partes eſſentiales, anima & corpus: & anima eadem eſt cum ſpiritu. Scio varia ab antiquis dicta fuiſſe. Fuêre qui hominem putarent eſſe ſolùm corpus, animam nihil eſſe, niſi quid fantaſticum & commentitium. ita Dicæarchus Meſſenius apud Sex. Empyricum in lib. Hypotipoſ. nec alienus ab eo Sextus ipſe cap. 22. lib. cõtra Mathemat. ita hodie Hæretici, quos Libertinos vocant proles H. Riſuuichi. Fuêre qui ſolâ animâ humanam conſtare naturam crederent, corpus verò vehi-*

culum aut veſtem dumtaxat animæ videri: placuit hoc Platoni in 1. *Alcibiad. & Dialog. de morte, ſi ipſe auctor; & Fortaſsis Tertulliano lib. de teſtimonio animæ; cum inquit,* animam eſſe id quod ſumus, *niſi, malis legere*; quo ſumus. *quo nihil verius. dat enim forma eſſe rei. ſed voluit fortaſsis auctor operis imperfecti in Matth. hom.* 25. *& Georg. Venetus in libris Problem. ſcripturæ ſacræ. verum hoc repugnat deciſioni Concilij Vienneſis. (Vide Six. Senenſ. lib.* 5. *Biblioth. annot.* 25.) *Nec fauet ſcriptura huic errori, quando totum hominem nuncupat animam. facit hoc more ſolito, vt hominem ſpiritalibus ſtudiis deditum, vocet animum, eum verò qui carni vacat, carnem. ſed vt ex eo non ſequitur eſſe dumtaxat carnem, ita nec eſſe animum tantum. Fuêre, qui præter corpus & animam in homine tertiam partem agnouerunt ſpiritum, moti quibuſdam ſcripturæ locis; quibus ſpiritus ab anima vel mente videtur ſeparari; & ſpiritui immortalitas, animæ mors videtur tribui. Sed hoc verè nihil eſt; & à Theologis, qui rem exactius perpenderunt, meritò fuit reprobatum. Nam quod ad Roman.* 8. *dicitur ſpiritus reddere teſtimonium ſpiritui noſtro; non vult eſſe duplicem in homine ſpiritum, ſed ſpiritum Dei gratiæ auctorem, dum gratiam nobis largitur, talem nobis ſui guſtum præbere, vt ipſum nobis quodammodo experiri videamur, & ſenſu percipere. Quod verò* 1. *Cor.* 2. *dicit*: Quæ ſunt in homine, nemo ſcit, niſi ſpiritus hominis, qui in eo eſt. *non eſt aliud, quàm quæ cogitat humanus animus, ipſummet ſolum intelligere. Iam cùm ſpiritum mentis nominat, Epheſ.* 4. *Hebraiſmo vtitur, pro mente ſpirituali vel ſpiritu mentali vſurpans, mentis ſpiritum. At cùm ſpiritu orante mentem dicit infructuoſam.* 1. *Cor.* 14. *ſpiritum pro aëre accepit. nam pro eedem illi tunc, ſpiritu orare & linguâ orare: hoc eſt, voce tantum orare, & ſine mente ſonum dare. quid autem vox, niſi tali modo verberatus aër? cùm ſic ſolâ voce oramus, & aërem in aëra fundimus; quid vtilitatis inde mens percipit? quid animo lucri apponitur? Præterea notandum inter ſpiritum & animam conſiderari poſſe diſcrimen quoddam, non rei, ſed rationis. Eadem res, quæ eſt hominis forma, quâ informat ipſum corpus dicitur in ſcripturis, anima; quâ verò res quædam eſt omnis materiæ expers, nominatur ſpiritus. Hinc oritur ſanctitatis triplex aſcenſio. Primus gradus, vt ſuperiore animi parte Deo adhærentes, peccatum fugiamus: ſecundus, vt etiam inferiore, quod honeſtum eſt, appetamus: tertius denique vt præterea ipſo corpore ſancti ſimus, & toti à turpitudine alieni. Fuit hæc in Chriſto ſanctitas; ad cuius imitationem D. Paulus nos hortatur, cùm vult nos integros ſpiritu, animâ, & corpore in aduentu Domini noſtri* IESV CHRISTI *ſeruari.* 1. *Theſſal.* 5. *ea diſtinguens, non quaſi ſpiritus ab animâ reipſa diuerſus ſit, ſicut eſt à corpore, ſed vt expleat pulcherrimam illam gradationem, quâ vtebatur. Denique quod nonnunquam in diuinis litteris anima mori dicitur, ſpiritus nunquam: id non ideo fit, quia vt res à re diſtinguuntur; ſed quia ſignificatio nominis vtriuſque diuerſa eſt. ſignificat enim ſæpe* anima *totum ipſum hominem, qui quando peccat, in mortem incurrit, hoc eſt, æternæ damnationi ſubijcitur, anima quoque ipſa excidit à diuinâ gratiâ. & in locis vbi corporeũ quid aut totius compoſiti tribuitur animæ, tunc ſolet poni Nephes* נֶפֶשׁ,

Gen. 46. Exod. 1. ad Rom. 7.

quæ vox admodum generalis eſt, & tribuitur tam animali, quàm animæ: ipſi quoque corpori, vt patet Ezech. 18. Leuit. 4. Geneſ. 12. 14. 37. 46. & paſſim. At quando de Dei ſpiritu vel hominis anima vt de re ſpirituali agitur, tum vel ponitur ruah רוח*, ſine addito, quod non ſignificat corpus, vt Gen. 1. 6. 7. & alibi: vel ſanè Neshama, quæ vox de ſola anima hominis vſurpatur, Pſal. vlt. & Gen. 2. Apparet autem verè dictum, animam & ſpiritum vnam eandemq; rem in homine. Nam ſcriptura, eam; quæ poſt obitum ſupereſt; tam animam, quàm ſpiritum ſolet nuncupare. Igitur reſtat, duabus tantùm partibus hominem componi, animâ, & corpore: ſpiritu & carne. Quod ipſum D. Hieron. ſatis apertè ſignificat ſe ſentire in cap. 3. Danielis.*

נשמה Vide Genebrard. ad Pſal. 150. vbi ex Rabbinis hoc docet.

395 Ipſaque mors nihil] *nam vitæ priuatio.*

398 Auidi] *cupidi mortis; vt, quam credunt, beatitudinem conſequantur.* Sollicitι] *qui pœnas ſcelerum poſt mortem metuunt. ſic ſublatâ ſpe & metu futororũ nugabatur Epicurus ſe genus humanum incomparabili beneficio affeciſſe: eò reſpicit; vel id ſentit potiùs, quemadmodum Zenon, vt docui ex Theodoreto.* 399 Quo iaceas] *Moguntinenſ.* quo iaceant.

400 Quo non nata] *Eris poſt obitũ, quaſi nunquã fuiſſes editus. impiè.*

401 Chaos] *ſucceſſu temporis omnia in priſtinum Chaos reuolui cenſebant Stoici; & nouos deinde mundos iterum interituros ſecundùm cunctas ſui partes; naſci iterum, mori iterum, nullumq́; circuli iſtius finem agnoſcebant. hæc illorum æternitas.* Indiuidua] *non ſeparabilis. Tertullian. de patientiâ cap. 5.* indiuiduas in vno patris ſinu adoleuiſſe.

402 Eſt.] *deeſt Moguntino. Porrò vocat mortem indiuiduam, hoc ſenſu: fieri nequit vt mors parcat animæ, non parcens corpori, vincatur ab illâ, victrix iſtius. ſic enim diuidi mors deberet. at indiuidua. Lepidè; ſi quis lepos in tam excordi ſtultitiâ. Quaſi non tota vis mortis in corpore conſumatur: aut priuatio quid aliud ſit, quàm eius, cuius eſt, priuatio & deſitio. Diuiditur morte, animus à corpore: nec tamen mors ipſa diuiditur. Parcit mors animæ, quia nihil illi poteſtatis, nihil iuris in animam. Compoſitum humanũ diuidi poteſt, pars altera interimi poteſt: anima nec diuiſioni, nec interitui obnoxia. Vnica illa & vno in homine, non in omnibus hominibus vna, vt impiè cũ impiis plerique recentiores Auerroiſtæ, Reginaldus Odo in lib. de animæ immort. Portius lib. de huma. mente. Achillinus lib. de intelligentiis, Anton. Mirandulanus lib. 32. ſingular. certam. Peruunia lib. 4. & lib. 13. Compendij Natural. philoſ., & malo exemplo conatur excuſare Buratellus lib. 4. conciliation. minus, vnica in cunctis viuentibus, ſiue dicas vnicam ſpecie, quod voluerant Plotinus, & Manichæi apud D. Epiphan. hær. 66. &, vt arbitror, Stoici, ex relatis à Stobæo in Eclog. phyſ. & verba quædam Cardani vehementer inſinuant, in periculi pleno opuſculo de immortal. animæ; ſiue vnam numero, vt Orphici, & Amelius apud Stobæum d. oper. pag. 111. & 112. Sed vnica eſt, in ſingulis hominibus anima; quæ ſimul ſit cum homine ſimulq́; cum eodem multiplicatur, vt quot fuerant, ſunt, erunt, homines, tot etiam, nunc ſint, & erunt olim animæ: vt definitũ eſt in Conc. Lateran. ſub Leone 10. Vnica in toto viuentis corpore, & in ſingulis partibus ad ſubſtantiam eius pertinentibus exſiſtit; vnica, in-*

Hi recentiores plerique ſic ſe conantur excuſare, vt dicant non hoc eſſe verum, ſed Ariſtotelem tenuiſſe: quod nec ipſum verum.

quam numero, à quâ tria munia intelligere, ſentire, vegetari, per tres potentias procedunt, quæ D. Hieron. epiſt. ad Eldin. D. Auguſtini, D. Damaſceni & aliorum Patrum ſententia eſt, & à Scholaſticis omnibus ferè defenſa. & haut dubiè ipſius Ariſtotelis videtur, etiam Alexandro, & Plutarcho teſtibus. quare cauendū; ne quis in homine vnam bonam, alteram malam admittat, cum Manichæis, contra quos D. Auguſtin. li. 6. contra Fauſt. cap. 8. & de hæreſib. cap. 46. & alibi, & ex hæreticis huius temporis videtur renouaſſe Illyricus: vel ne duas animas admittat, vnam ſpiritualem, aliam animalē, cū Triſmegiſto in Claue, & Iacobitarum patre apud Gennadium in lib. de dogmat. Eccleſ. cap. 14. Vel ne cum Ochamo quod lib. 2. dicat eſſe duas animas rationalē & ſentientē; vegetatiuam verò tantum formam corporis: vel duas corruptibilem & incorruptibilem, cum Ant. Mirandulano d. lib. 32. vel ne tres numero diſtinctas, cum Philopono in 1. de animo. &, vt videtur, Tignoſo ibid. pag. 129. & Pernumia lib. 4. cap. 3. qui dicit eſſe tres ſpecies eſſentiâ diſtinctas. Philoponum quoq; ſecutus Montecatinus li. 3. de animâ tex. 1. Omnes hi periculosè ſentiētes.

Et videtur hoc decidi in 8 Synod. General. act. 10.

Et hæc vna numero anima tres illas potentias, quas animas vocare ſolemus, & aliquando philoſophi partes nuncupant, continet; vt docent cum Ariſtotele plerique omnes. Non tamen ipſa diuiſibilis eſt, aut ad corporis extenſionē extēſa: vt cenſuerunt Chryſippus & Cleanthes apud Greg. Nicenum lib. 2. de anima cap. 2. (nam & hoc Stoici) & ex recentioribus non ſatis piè loquētes Pomponatius lib. de Nutritione & Pernumia lib. 4. philoſ. cap. 2. Sed indiuiſibilis tota in toto corpore, & tota in qualibet corporis parte exiſtens, vt docent D. Auguſtin. li de quantit. animæ lib. 6. de Trinit. & ep. 22. D. Chryſoſt. hom. 5. de Nat. Dei. D. Nicenus d. cap. 2. & Tertullian. lib. de animâ, & Caſsiodor. lib. de animâ, & omnes Theologi in 1. d. 8. & in 2. d. 6. & D. Tho. paſsim. Et verò negari nequit, ſi immortalem eſſe conceſſeris. Nec in octo partes diuiditur, vt imperitè Stoici, apud Laërtiū lib. 7. exiſtimarunt. Sed de his alibi. hîc nōnulla inſerui, vt iuuenes diſcāt paulatim quomodo de animâ loquendū: nam Ethnici vt plurimū ita loquuntur, vt eorum loquendi ratio fugienda ſit, non imitanda Catholico. 407 Rumores vacui] *Tænara, quidem, & Cerberus: non tamen pœnæ & ſupplicia æterna; quæ, mirum, ni tu nunc tam impiæ ſententiæ cauſâ perſentiſcas Annæe.*

IN ACT. III.

Andromacha viſu perterrita, filiolum abſcondit Aſtyanacta, ſed matrem decipit Vlyſſes, & infantem abducit moriturum.

408 Comas] *deeſt Herb. ſed Mog. & Ven. vnus;* manus. *minus elegāter.*

412 Mea membra] *mei Hectoris.* παθητικῶς: *& ſanè viri corpus vxoris eſt, & è conuerſo.* 419 Aliquid] *Moguntin. Herbip. & Veneti.* aliquos.

421 Maximum fructum] *vbi enim tanta calamitas, nihil illi vt queat accedere; ſecuritas menti inſeritur; quæ fructus maximus.*

424 Miſerrimum eſt timere cùm ſperes nihil] *timor enim, cui nihil ſpei admiſtum ſit, deſperationem, malorum maximum, gignit. nam deſperans meliorem ſortem, iacet omnino, neque ſe conatur erigere: & quia illis omnibus abſtinet, quæ ſalutem poſſent adferre, nunquam ex miſeriâ eripitur. huiuſcemodi nobis hominem deſcribit Terentius cùm ait:*

Vt animus in ſpe atq. in timore vſque antehac intentus fuit:
Ita poſtquam ademta ſpes eſt;laſſus,curâ confectus,ſtupet.

Ita viuendum ergo, ſic animus temperandus eſt, vt & mala timeant, qui fortunati ſunt; & miſeri, meliora non deſperent: durent, & rebus ſecundis ſemet ſeruent: hoc eſt ſpem timori miſceant. Sed aduerſantur ſibi ſpes & timor, vt quæ maximè. aduerſari fateor: ſed ita quoq; coniuncta contendo fuiſſe ſemper, & à natura quaſi colligata, vt cui nihil ſpei reliquum ſit plerumque ne timeat quidē; & cui metus omnis ademtus fuit, is quoque ſperare deſinat; ſi putat hunc ſibi fortunæ ſtatum ſtabilem futurum. Vnde Hecatho apud Senecam: Deſines timere (*inquit*) ſi ſperare deſieris. *Nimirum, quia qui nihil cupit, ſuaq; ſorte contentus viuit; metu eorum, quæ deſideraret, non adipiſcendorum, planè vacat. Qui tamen graui calamitate premitur, nec vllum ſperat exitum vel finem; ſperare quidem deſiit fortaſſis; cur tamen grauiores calamitates metuere nequeat, non intelligo: niſi ſuas omnium grauiſſimas iudicet. Poteſt igitur ſimul quis ſperare & timere: poteſt nec ſperare nec timere? poteſt timere & non ſperare, vt hic Andromacha: ſed ſperare, abſque omni penitus metu, vix poteſt.*

425 E malo malum] *q.v.l.* è magno malum.

435 Viſa] *de viſorum, ſeu ſomniorum generibus, & eorum diuinatione, non pauca Auctor lib. de ſpiritu & animâ cap.25. D.Gregor.lib.8.in Iob.c.18. Saliſberienſis lib.2.Polycrat.c.15. Mich. Medina de rectâ in Deum fide lib. 2. cap.1. Tibullus:* —— falſúmque auertite viſum.

Propertius: Ne qua tibi inſolitos portarent viſa timores.

Macrobius lib.1.in ſomn.Scipionis. Omnium quæ videre ſibi dormientes videntur, quinque ſunt principales diuerſitates, & nomina: aut enim eſt ὄνειρος, ſecundùm Græcos, quod Latini *ſomnium* vocant; aut ὅραμα, quod *viſio* rectè appellatur; aut χρηματισμός, quod *oraculum* nuncupatur; aut eſt ἐνύπνιον, quod *inſomnium* dicitur; aut eſt φάντασμα, quod Cicero quoties opus hoc nomine fuit, *viſum* vocauit, *& latius de his poſtea diſſerit. conſule quoque Nicephorū Gregoram in Comm. de inſom. Syneſij*

437 Partes] *nox Romanis in quattuor ſtationes diuidebatur. nam ſingulas Plinius lib.10. ternarum horarum fuiſſe indicat, & confirmat Cenſorinus de die Natali, & Propertius lib.4. Eleg.4.*

Si iam quarta canit venturam bucina lucem.

Sed alia Græcorum conſuetudo videtur fuiſſe vt ex Homero aliàs docui, & hîc confirmatur, quia ſignificat Andromacha poſt mediam ipſo diluculo ὅραμα *oblatum ſibi: unde conſiderandum an rectè vir doctus morem illum quadripartitarum vigiliarum Græcis tribuerit Commentar. in Aimilium Probum in vita Eumenis, cùm ipſemet Probus eo loco trium tantùm vigiliarum meminerit, eamq; conſuetudinem militum Græcorū fuiſſe non obſcurè ſignificet; idem quoque Diodorus li.19. Biblioth. & Polyænus lib.4. Stratagem. confirmant, verbis quæ paulo ante in ipſis illis Comment. referuntur. Noſter Vigilias, vocat* noctis partes, *Aemilius primam vigiliam nuncupat* primā noctem. *Vult ergo Andromacha ex ipſo tempore inſomnij veritatem probare.*

Theo-

Theocritus:

Europæ Venus olim dulce ſomnium immiſit,
Cùm tertia pars noctis ſtabat, & Aurora prope erat;
Cùm ſomnus melle dulcior in palpebris ſedens,
Membra reſoluens oculos dulci vinculo ligat,
Cùm & veracium paſcitur turba ſomniorum.

Ideo Moſchus in Megarâ, poſtquam Alcmenam ſomnium narrantem induxiſſet, ſubdit, vix finito ſomnio, ſtatim Auroram illuxiſſe, & Tibullus li.3. Eleg. 4. fingit oblatam viſionem, cùm ſummo Phœbus proſpexit ab axe.

Ouidius in epiſt. Herus:

Namque ſub Auroram iam dormitante lucernâ;
Tempore quo cerni ſomnia vera ſolent.

Horatius:

Poſt mediam noctem viſus, cùm ſomnia vera.

Antiquis par Fracaſtorius lib.1. Ioſephi.

—— haud vani ſpeciem referentia ſomni.
Namque ſub Auroram, cùm ſeſe ſidera condunt,
Caſurâ iam nocte, & Solis nunciat ortum
Lucifer —— *Quæ antea ſe offerrent,* ὀνειροπόλοι *attentione indigna indicabant, teſte Philoſtrato lib. 2. de vita Apollonij, eoq; referebantur Oneirocritica decreta, quæ complexi olim Artemidorus, Geminus Pyrius, Phœbus Antiochenus, Aſtampſychus, Artemon, Antiphon, & Alexander Myſidius, qui mira omnes de inſomniis ſomniarunt. Nec veritus etiam Pet. Pomponatius lib. de incantationib. cap. 8. ſcribere matutina ſomnia veriora, quaſi à defecatione humorum illa veritas dependeret. Stulti, qui putent harum nugarum, habendam eſſe rationem. numquam illos crediderim vera vidiſſe ſomniantes, quos appa ret vigilantes ſomniaſſe. Docent quidem ſacræ litteræ aliqua nonnumquam à Deo inter dormiendum reuelari. vnde & Georg. Piſidias:* Vide D. Auguſt. lib. 12. ſup. Geneſ. D. Greg lib. 4. Dial. cap. 27. Medinā d. lib. 2.

—— καὶ παραινεῖ πολλάκις Φόβοις, ἀπειλαῖς, εὐβοπαῖς, ἐνυπνίοις.
—— monetq ſæpius Terroribus, minis, pudore, inſomniis:

quis neſcit? ſed illam diuinationem per ſomnia, qua veteres vtebantur, & quæ ſuperſtitioſis etiam nunc familiaris, affirmo diuinis litteris damnatam, Deut. 3. & Leuit. 19. nugatoriam prorſus, incertam per ſe, ac fallacem, licet aliquando ex accidenti vera ſit, vt docet Ariſtoteles lib. de diuinat. per inſomn.

Nox alma] Nox *veteribus Dea, teſtibus Orpheo, Heſiodo, Arato; hymnum illi canit Statius 2. Thebaid. eiusq; effigiem ponit Pauſan. in Eliac. laudat hymno peculiari Orpheus. ſiderum alumna Euripidi:* O Nox (*inquit*) nigra, aureorum aſtrorum alumna.

Tranſmiſerat] *adduxi olim in Aduerſar. ex Macrobio verba Peſtani Vibonenſis. Nunc vereor, ne liber mendoſus mihi impoſuerit. poſt incidi in epiſt. 6. lib. 16. ad Atticum, vbi Cicero,* Duo ſinus fuere, quos tranſmitti oporter, Peſtanus & Vibonenſis vtrumque pedibus & equis tranſmiſimus. *hoc eſt, partim equitando, partim eundo. Credidi ſtatim Macrobij locum ex Cicerone deſumtū; & à librariis Ciceronis nomen omiſſum, verba retenta;*

& ſic ex duplici ſinu nomen & cognomen ficti ſcriptoris concinnatum: vt videatur mihi Macrobius ſcripſiſſe: ſed & Cicero ait —— Peſtanus & Vibonenſis, vtrumque pedibus & equis tranſmiſimus. *lacunæ notulas indices reliqui, nam quid deſit ignoro. Hanc meam coniecturam anno* 1580. *Lutetiæ memini me cum Lud. Carrione I. C. communicaſſe, & tunc illam ei placuiſſe; niſi quod Ciceronis quoque verba credebat medici egere.*

438 Clarúmque ſeptem] *nocte affectâ, vrsâ ſe condente. ſic Lucanus intelligendus lib.* 2.

Parrhaſis obliquos Helice cùm verteret axes.

& Ouidius 1. *Triſt.*

Iámque moræ ſpacium nox præcipitata negabat,
Verſáque ab axe ſuo Parrhaſis Arctos erat.

441 Si ſomnus] ὅραμα *igitur oblatum ſtupore potius mentis, quàm ſomno conſopitæ. Non fruſtra hoc additum. nam, auctore Iamblicho, lib. de myſter. Aegyptior, exiſtimabant diuinitus immiſſa viſa, ad aliquid futuri indicandum, vigilantibus; vel ſaltem medio quodam modo ſeſe habentibus, offerri; non verò vt vulgaria ſomnia, ſopore grauatis. Propterea volunt apud Homerum Odyſſ.* 19. *Penelopen Vlyſſi dicere ſuum illud viſum, non ſomnianti ſibi, ſed (vt aiunt) videnti ac palpanti accidiſſe; & Pindaricam Palladē Olymp.* 13. *Bellerophonti iam euigilanti & cernenti frenum aureum dare. Superſtitiosè ergo noſter accuratus, & accuratè ſuperſtitioſus. à quo lubens quærerem, quid ſibi voluerint, qui quo ſomnus profundior, hoc ſomnia certiora iudicarunt; vt Triſmegiſtus, in Pimandro, qui ſe dium illud in ſomnium tum accepiſſe narrat, cùm tali ſopore eſſet oppreſſus, quali qui ob ſatietatem vel defatigationem indormiſcunt, quorum ſomnus non leuis, ſed grauiſsimus eſſe ſolet; vt Homerus, qui* 2. *Iliad. Agamemnoni Somnum Deum, ſopitis planè ſenſibus, ſcribit apparuiſſe; vt Iamblichus eodem illo opere, qui ſententiæ etiam huius rationem reddit. Niſi fallor, vt ſomniantium ſomnia ſæpe contraria; ſic Iamblichus & Homerus de ſomniis ſecum pugnantia commenti ſunt.*

444 Facibus Idæis] *ſic Attius in Antenoridis facit Hectorem deliberantem, citante Marcello*:

Qui aut illorum copias in campo fundam, aut naues
Vram, aut caſtra mactabo in mare.

461 Spes vnica Phrygibus] *Eguian.* Spes, vita Frigibus. *rectè Lugdunenſ. & ceteri, præter Saxonicum lib.* Spes vna Phr.

473 Immemor] *ſic mei libri omnes. non malè. Memor, illa timebat: ſed immemor, vota fecerat nimis magna, nimis felicia. refer ergo ad præcedentia, & notâ Periodi ſeiunge à ſubſequentibus. videbis non eſſe neceſſariam contextus mutationem.*

479 Puluis altus] *Moguntin.* puluis alta.

482 Sacer] *religioſus. Feſtus ex Gallo Aelio*: Sacrum ædificium conſecratū Deo: ſanctum murū, qui ſit circa oppidum: religioſum ſepulcrū, vbi mortuus ſepultus aut humatus ſit. *tamen ſæpe confunduntur hæc, & ſepulcrum ſacrum, ſanctum, religioſum dicitur. Vide Feſtum in* religioſus.

483 Parens] *Priamus ad mœroris ſolatium nullis parcens ſumtibus.*

485 Feralis] *de feralis ſignificatione, quæ diximus, locus iſte adſtruit. Saluianus etiam Cayni & Abſalonis crimina vocat,* feraliſſima *lib.1.& 2.de prouid. hoc eſt, morte digniſsima; vulgò lethalia, vel mortifera vocamus.*

487 Arcuit] *frequenti mendo Moguntin.* arguit. *ſequentia autem puto perſonarum incongrua interpoſitione vitiata. vellem ſic legi:* Et hocquoque probatũ Raphelẽgio.

> SE. Hæc cauſſa multos vna ab interitu arcuit,
> Credi periſſe. AN. Vix ſpei quicquam eſt ſuper.
> Graue pondus illum magna nobilitas premit.
> SEN. Ne prodat aliquis, amoue teſtes doli.
> AN. Si quæret hoſtis? SEN. Vrbe in euerſa perit.

Verebatur mater filium in ſepulcro recondere, ne verè illi ſepulcrum id fieret. Imò (inquit SEN*) non eſt quod metuas, hoc ipſum illi futurum ſaluti.* AN. *Fruſtra id ſperamus, nimia eius nobilitas incurret in oculos omnium. erit illi exitio, quæ metuenda hoſtibus.* SEN. *latere poterit, ſi conſcius nemo qui prodat. recedere omnes à te iube.* AN. *faxo. ſed quid hoſti quærenti ſum reſponſura?* SEN. *in manu id. periiſſe in vrbe pereunte.*

496 Occupet] *primum quod offertur, feſtinanter arripiat, vt naufragi tabulam.* Legat] *ſingulis libratis, quod videtur commodiſsimum deligat.*

501 Victurum] *boni ominis gratiâ adiectum. nam in ſepulcris non niſi qui deuixerunt.*

511 Habes ſepulcrum] *Rutilius Geminus in Aſtyanacte ſuadet illi* ſuggrundarium *quærat.*

> Melius ſuggrundarium miſer quæreres, quàm ſepulcrum.

quod referens Placiades lib. de Priſco ſermone. Suggrundaria antiqui dicebant ſepulcra infantium, qui necdũ quadraginta dies impleſſent, quæ nec iam buſta dici poterant; quia oſſa quæ comburerentur non erant; nec tanta cadaueris immanitas qua locus tumeſceret. *quibus vltimis verbis putet aliquid deeſſe. ſunt enim ratio cur non dicerentur tumuli. nam tumulus à tumore telluris dictus videtur: Et buſta vocari illa non poterant, non quia deërat quod vreretur: ſed quia nefas fuit homines, quibus nondum dentes enati, cremare, vt docet Plinius lib.7. Nat. hiſt. quod ſi voluit Fulgentius, rectè; ſin aliud, non rectè. ſic intelligendum hoc Iuuenalis:*

> —— nec terra clauditur infans, Et minor igne rogi.

hoc eſt, neque crematur, neque ſepelitur; ſed reconditur in ſuggrundario. Sed an commune nomen ſepulcri illis competit? negat Rutilius. cur autem? opinor, quod huiuſmodi non ſub puluere aut terra (vt Satyricus ait) humabantur; ſed in vrnulis vel ſimilibus vaſculis, & in ipſis locabantur ſuggrundiis. Aptius noſter ſepulcrum Aſtyanacti tribuit, tum quia inter Græcos verſabatur, tum quia iam puerulus aliquot annorum. Videtur autem loci huius memor fuiſſe D. Hieronymus omnis litteraturæ peritiſsimus, cùm in vita S. Malchi, de ſanctis ſpeluncam ſubeuntibus, ſcriberet; Si iuuat miſeros Dominus, habemus ſalutem: ſi deſpicit peccatores, habemus ſepulcrum. *Et in epiſt. ad Principiam de Epitaph. Marcellæ;* cúmque & te & illam ad Apoſtoli

D. Petri baſylicã deduxiſſent; vt vel ſalutẽ oſtenderẽt vel ſepulchrũ.

518 Dehiſce] *diſcede, & pande ſinus tuos, vt puero latebras præbeas.*

520 Dubio] *ancipiti, cunctabundo, ruſpanti ſimilis. talem pingit Sophocles in Aiace.*

521 Vlyſſes] *Plutarchus, & Latini Grammatici, & manuſc. docent, Latinè ſcribendum;* Vlixes. *ſed ſequor conſuetudinem communem.*

523 Primum peto] *Talthybius Euripidis:*

Ne me oderis, inuitus enim nuncio;
Quæ in commune decreuerunt Danai & Pelopidæ.

Sophoclis nuncius:

Primùm tibi id de me affero;
Nec hoc ſcelus patraſſe me, nec ſcire quis patrauerit.

534 Dicebat Hector] *rebus præclarè geſtis, non verbis; vel verbis etiam, paterno affectu blandiens & bene ominans nato.*

535 Generoſa] *Euripides, non Heraclidis:*

Res enim formidanda eſt hoſtibus, ſurgentes ſeu germina
Generoſi iuuenes, & iniuriarum memores patris.

Idem: Infeſti leonis catulos Non perſecuta fuiſſes malis?

Staſimus:

Stultus qui patrem occidens natos ſinit euadere.

Iulianus in Miſopog. ſcribit; quemadmodum in plantis veriſimile eſt diffundi qualitates quàm longiſſimè latiſſiméque, atque etiam in totum ea quæ gignuntur ſimilia naſci, iis vnde orta ſunt: ſic etiam in hominibus credendum, nepotum mores auitis affines eſſe ſolere.

543 Male relictus] *ſumtum ab Ouidio 7. Metam. vt monuit Herc. Ciofanus. Horatius:* —— neglecta ſolent incendia ſumere vires. *Q. Curtius Rufus lib. 6.* Parua ſcintilla contemta magnum ſæpe excitauit incendium.

545 Tecum exigas] *ſi rectè putes omnia.*

546 Poſt annos] *verè aureola correctio, quam ſuggerit Lipſius ex membranis;* poſt hiemes decem, Totidémq; meſſes. *hoc eſt, exacto decennio.*

551 Tenet] *moratur. dixerat idem in Aſtyanacte Atreus. Vide primam partem Syntagmatis.*

560 Latus] *Syneſius inter tormentorum genera collocat, digitalia, pedum luxationem, torcular, naſi & aurium diſtorſiones & labiorum vexationem. Quæ de* fidiculis *olim puer ætatis anno* XIX. *contra doctorum virorum ſententiam ſcripſeram in Aduerſariis anno* LXXV. *editis, ea, veriſsima vt putem facit; quod videam idem placuiſſe Cæſari Baronio de facie, non de eruditione mihi ignoto, in Notat. ad Martyrologium 22. Ianuar. anno 1589. à Plantino noſtro, piæ memoriæ excuſis, confirmantur enim viri eruditi iudicio, quæ tam diu ante puero mihi in mentem & calamum venerant. addo gloſ.* fidicula, ὄργανον βασανιστήριον. 563 Vapor] *fumus mixtus incendio.*

568 Vlyſſem] *quem Homerus vocat gnarum doli omnis, & conſiliorum abſtruſorum; & multorum mentes hominum & mores vrbium vidiſſe ſcribit.*

575 Nam mori] *Eguian.* iam mori.

577 Verberibus] *non vnum genus verberum fuit: ingenui, fuſtibus & virgis; ſerui, flagris aut loris: martyres etiam cathenis; plumbatis, boum neruis, & ſcorpionibus verberabantur.*

580 Neceſſitas plus] *Aeſchylus in Prometheo vincto:*

Neceſſitatis robur inexpugnabile.

Idem: Artificio neceſſitatis debiliora longo.

Euripides. Neceſſitati validæ nil reliquorum quit reſiſtere.

Simonides. Neceſſitati neque Dij queunt repugnare.

Thales: Fortiſſimum quid eſt neceſſitas; vincit enim omnia. *Plato in libb. de Repub. neceſſitatem facit Parcarum matrem. Triſmegiſtus in Aſclepio, Fatum & neceſſitatem copulat indiuiduo vinculo, & Fatum quidẽ vult omnium rerum initia parere, corumdem verò exitum à Neceſſitate pendere, quòd illa effectum ſortiri cogat. Democritus, Parmenides, & Epicurus Fatum ac Neceſſitatem vnum idemq́; putabant, teſtes Plutarch. lib. 3. de placit. & Stobæus lib. 1. Phyſic. cap. 8. Qualis autem hic Andromacha, talis à Dione pingitur Porcia Bruti vxor li. 44. ſe non adeò muliebri naturâ eſſe inquiens, vt ad arcana efferenda, flammæ, flagra, ſtimuli eam poſsint adigere.*

581 Fides] *ſilentium ſecretum. ſic ſumitur Herc. Fur.*

—— tibi multâ fide.

Longas Eleuſi tacita iactabo faces.

Oetæo; —— fide tacitâ premas. *Item;* Præſtare fateor poſſe me tacitam fidem. *Thyeſte;* —— tacita tam rudibus fides Non eſt in annis. *Oedipo;* Quis fuerit infans edoces. EN. Prohibet fides. *Hippolyt.* Negata magnis ſceleribus ſemper fides. *& alibi.*

608 Auſpicium] Omen.

615 Et huc] *q.v.l.* Sed huc.

618 Alloqui] *conſolari. ſic olim Oblanca expoſuit. Catullus:* Qũa ſolatus es allocutione. *Horatius:* Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis. *Ouid. lib. 1. Triſt. Eleg. 4.* Auſus es alloquio ſuſtinuiſſe tuo. *& Eleg. 7.*

—— alloquij parte leuare tui.

622 Reliquit] *In Moguntin. Herbipolenſ. & Venetis hæc adhuc cum ſequentibus tribuuntur Vlyxi, vſque ad;* Vtinam timerem. *melius quàm in ceteris.* Pro, En tremuit, *Moguntinenſ.* Intremuit. *Herbipolenſ. & Veneti duo;* En timuit. *tertius;* En tumuit, *malè.*

624 Quærenda] *ſcrutanda.* 633 Luſtrale] *purgatorium. ſic in Agamemn.* Luſtrale claſſi Doricæ peperit caput.

640 Sedibus ſacris] *Cicero lib. 4. de Repub.* Eoſdem terminos hominũ curæ atq. vitæ. ſic Pontificio iure ſanctitudo ſepulturę. *citat Nonius.*

646 Deóſque veros] *Præcipuo enim honore veteribus Dij domeſtici, Manes ſuorum, vt docui.*

654 Hic] *Aſtianax.* 655 Illum] *Hectorem.*

658 Senſu potens] *viuus. Eguian.* ſenſus potens.

668 Buſta] *Feſtus, vel potiùs ex Feſto Paulus docet,* buſtum *propriè*

dici locum in quo mortuus eſt combuſtus; quaſi benè vſtum: ſi in eodem loco ſepeliebatur tunc vocari, ſepulcrum; *ſin alio loco*, vſtrinam *dici. Sed Seruius iſta diſtinctius. nam prodidit, propriè cadaueris cremationem, dici* buſtum, *locum*, vſtrinam; *operis exſtructionem*, ſepulchrum; *inſcriptionem*, monimentum; *exſtructionem lignorum*, rogum; *ſubiectionem ignis*, pyram; *apparatum mortuorum*, funus. *Verùm iſta ſæpè confunduntur. hîc* buſtum *pro ipſo ſepulcro.*

Tranſierat furor] *vos adhuc à ſepulcrorum violatione abſtinueratis: & ſanè Ariſtoteles hoc crimen grauiſſimum iudicat lib.* περὶ ἀρετῆς, *cap. de Iuſtitia: & ſepulcrorum dirutores vel ſpoliatores, vt plurimum infeliciſſimè mortuos didici. Pyrrhum Epirotam mulier tegulæ iactu occidit. Strabo lib. 8. Plutarch. in Pyrrho; Sullam pediculi comedere Serenus de re medica, Plinius lib. 7. & 26. Plutar. in Sulla; Lyſimachus ardentiſſima febri interiit, Pauſan. in Atticis, Plutar. in Alexandro; Alexium Imp. fœdiſſimus hydrops præfocauit, Nicetas lib. 1. Annal. alij aliter periêre. Vide Guicciard. lib. 1. de Funerib. cap. 4.*

672 Amazon] *Penthaſilea.* Mænas] *Agaue, quæ Pentheum.*

683 Ignes] *vt cùm rates excuſſit.*

685 Gnatum] *Scamandrium, Neſum, Aſtyanactem. hæc enim tria eius nomina.* 696 Miſero datur] *diſtinguebam;* Miſero datur quodcunque fortunæ datur. *hoc ſenſu. quicquid miſeris conceditur, fortunæ conceditur. illa vt in ſe collatum, fert acceptum, par pari relatura. Parce miſeris, ſi vis tibi fortunam eſſe propitiam. ſed melius Lipſius;* Miſeræ datur quodcumque fortunæ, datur. *ab illis enim beneficiis, quæ in egenos, miſeros, ærumnis oppreſſos conferuntur, beneficij nomen merentur. abeſt aucupij ſuſpicio, abeſt ſpes retributionis.* 697 Coniugis] *Penelopes.* 701 Auum *Laërtem.*

703 Exhibe gnatum] *iuridicum & ſollemne vocabulum. vide D. de liberis exhibendis.*

706 Terror] *iam enim à Græcis metuebatur, Auſonius:*

Flos Aſiæ, tantáque vnus de gente ſuperſtes
Paruulus; Argiuis ſed iam de patre timendus,
Hîc iaceo Aſtyanax, Scæis deiectus ab altis.
Prô dolor! Iliaci, Neptunia mænia, muri
Viderunt aliquid crudelius Hectore tracto.

715 Funera] *ſic Mogunt. & alij m. ſ. Quidam excuſi;* vulnera.

717 Pueri] *Etymologias & gradus ætatum, ſic ex Varrone tradit Cenſorinus in lib. de die Natali;* Varro quinque gradus ætatum æquabiliter putat eſſe diuiſos vnumquemque ſcilicet; præter extremum, in annos quindecim. itaque primo gradu vſque ad annum quartumdecimum. PVEROS dictos, quod ſint puri, id eſt, impubes: ſecundo, vſque ad triceſimum annum, ADOLESCENTES, ab adoleſcendo ſic nominatos. In tertio qui erant, vſque quinque & quadraginta annos, IVVENES appellatos, eo quòd remp. in re militari poſſent iuuare. In quarto vſque ad ſexageſimum annum, SENIORES vocatos, quod tunc pri-

mum corpus ſeneſcere incipiat. Inde vſque in finem vitæ vnicuiuſq. quinctum gradum factum, in quo qui eſſet, SENEX appellatur, quod ea ætate corpus ſenio laboret.

730 Sola] *non virtutes, ſed ira & ſæuitia.*

736 Pelaſgæ] *non Theſſalæ tantum (etſi hæ propriè* Pelaſgæ) *ſed Græcæ omnes; ſic enim, vt plurimum ſumitur. In magnâ Græcia Pelaſgi dicebantur homines ruſticani. Vide Victorium lib.*1.*var. lect. cap.*10. *De gente ipsâ, quædam Dionyſ. Halycarnaſ. lib.*1.

737 Luctus] *quædam membranæ;* metus.

738 An has ruinas] *Euripides:*

——μὴ τροίαν ποτε
πεσοῦσαν ὀρθώσοι; ——númne olim Troiam
Subrutam inſtauraret?

743 Tractus] *raptatus curru, vet. poëta:*

Vidi, videre quod me paſſa ægerrumè,
Hectorem curru quadriiugo raptarier,

*Virgilius & Latini poëtæ ter circum muros Ilij, Homerus lib.*22.*&* 24.*Iliad. vſque ad naues, & poſtea ter circum Patrocli tumulum raptatum ſcribit.*

745 Famulare] *iugum vocat famulare ſicut alibi* turbam famularem, *Herc. Oetæo; ſicut & Statius* 2. *Achilleid. & Tertullian. cap.* 21. *Apologet.* populum famularem.

749 Machinator] *hoſtes hoſtiles virtutes vitijs aſcribunt. nam Vlyſſes non verſipellis aut deceptor, ſed prudens & concilio pollens fuit. vide Strabon. lib.*1. *Ariſtidē in Iſthmicâ, & Salisberienſem ex Darete lib.* 1. *Polycrat. c.* 4.

756 Virtus Vlyſſis] *pulchrè laudat ſeipſum, laude & iudicio ſuorum, mærore & luctu hoſtium, vtrumque expreſſerat Attius in Philoctete:*

Inclyte, paruâ prædite patriâ,
Nomine celebri, claróque potens
Pectore, Achiuis claſſibus* auctor:
Grauis Dardaniis Gentibus vltor,
Laërtiade——*adſui quartum verſiculum ex Victorino, apud quem male quattuor verſus in duos coaluerunt.*

* *Sic Victorin. & Saliberienſis ex Apuleio lib.* 6. *Polycra. ca.*28. *ſed mallē;* claſſib⁹ ductor.

758 Anchoras] *Anchoram putat Ephorus ab Anacharſi Scytha inuentam: ſed eâ diu prius vſi Argonautæ. Vide Schol. Apollonij in lib.* 1. Legere anchoras *claſſicum vocabulum eſt, pro retrahere in nauem, & adducere.*

763 Arbitrio] *arbitratu, quantum & quomodo voles. ſolemnis formula.*

764 Fletus ærumnas leuat] *Iuſtin. lib.*8.*Hiſtor.* creſcit diſſimulatione ipſa dolor: hoc altius dimiſſus, quo minus profiteri licet.

In Agamemnone:

Lachrymas lachrymis miſcere iuuat,
Magis exurunt; quos ſecretæ
Lacerant curæ. iuuat in medium
Deflere ſuos. *idem confirmat Ariſtoteles lib.* 9. *ad Nicoma.*

765 O dulce pignus] *Euripides.* Ω φίλτατε, *&c.*

769 Medios] *inuenis ab Hercule, expugnata Troia, Priamus hoſtium potitus; ſenex calamitatis & miſeriæ omnis nobiliſſimum fuit exemplum, ſtatam ætatem florens opibus, regno, liberis tranſegit.*

776 Luſtri] *nam fiebant ſingulis quadrienniis expletis.*

777 Troici luſtri] *ſi rectum hoc; Ludus Troianus vocabatur*, luſtrum. *ambigo an legendū;* Troici ludi. *deſcribitur à Dione lib.* 43. 48. *&* 51. *& vocabatur* Troia, *vt Dion & Feſtus ſcribunt. erat equeſtris, & à nobilibus pueris peragebatur.*

779 Inter aras] *choreas ergo in ipſa æde, Deorum in honorem Phryges ducebant, vt & alij. quod etiā Socrates poëta ſignificat apud Athenæū l.* 14. *c.* 12.

780 Flexo cornu] *Tibullus curuam tibiam vocat, lib.* 2. *eleg.* 1. Obſtrepit & Phrygio tibia curua ſono. *puto fuit, qualis* corneta *vulgaris.* Phrygiam *vocat Tibullus, quod ſit inuentum* Phrigium ſonum *Pelopis Phrygis, vt indicant Theleſtas verſibus mox citandis, & Statius lib.* 6. *Thebaid. vide Herc. Fur.* 854.

Vide Cæliū lib 9. *antiq. c.* 3. *Scaligerum lib.* 1. *artis poet. cap.* 9.

Concitos modos] *Harmoniæ Græcanicæ, & Aſiaticæ quinque fuere genera*, Doricum, Aeolicum, Ionicum, Phrygium, Lydium. *de Græcanicis illis tribus, fuſiſſimè diſſeruit Heraclides, lib.* 3. *de Muſica, apud Athenæum lib.* 14. *cap.* 10. *De Barbaricis iſtis duobus, alij. Per Phrygiam, afflatos numine Iſchiacos ſanari, prodidit Theophraſtus lib.* 1. *de afflatu numinis. Addit Clemens Alexandri.* mixolydiam *&* mixo-Phrygiam, *& inuentores ſingularum nominat lib.* 1. *Stromat. Aduerti Ionium etiam vocatum* Iaſiū. *hinc apud Apuleium lib.* 1. *Floridorum ſic legitur:* Tibicē quidā fuit Antigenidas, omnis voculæ mollis modulator, & idem omnis modi peritus modificator, ſeu tunc vellet *Aeolium* ſimplex, ſeu *Iaſium* varium, ſeu *Lydium* querulum, ſeu *Phrygium* religioſum, ſeu *Doricū* bellicoſum. *Apud Martian. lib. vlt. vbi quindecim harmoniæ tropos numerat, quinque principales, & duos ſingulis cohærentes, mendoſè legitur;* Iaſtius, *quemadmodum etiam apud Caſſiodor. lib.* 2. *variar. ep. ad Boëtium:* Hoc totum inter homines quinque tonis agitur, qui ſinguli prouinciarum, vbi reperti ſunt, nominibus vocitātur. *Dorius*, pudicitiæ largitor eſt, & caſtitatis effector. *Phrygius*, pugnas excitat & votū furoris inflammat. *Aeolius* tēpeſtates animi tranquillat, ſomnúmque iā placatis attribuit. *Iaſtius* intellectū obtuſis acuit, & terreno deſiderio grauatis, cæleſtiū appetentiam bonorum operator indulget. *Lydius* contra nimias curas animæque tædia repertus, remiſſione reparat, & oblectatione corroborat. *Lucianus in Harmonide, Phrygio modo tribuit ſonum* ἔνθεον, *Lydio* βάκχικοι, *Dorio* σεμνὸν, *Ionio* γλάφυρον. *Iccirco noſter vocauit* cōcitos modos: *Propertius inſanos. l.* 2

Et Phrygis inſanos cæditur ad numeros.

de his Teleſtas Selinuntius:

Primi apud Græcos inter bibendum in tibiis
Aſſeclæ Pelopis, matris montanæ
Phrygium cecinerunt modum;
Iſti verò acutiſonis citharæ cantibus

Lydium

Lydium hymnum perſonarunt. *Idem ergo inuentores barbaricæ harmoniæ tam Lydiæ quàm Phrygiæ, vt Athenæus docet d. c.10.*

781 Barbarica] *Phrygia. nam propriè Phryges dicti Barbari. Sophocles.* Πέλοπα βάρβαρον Φρύγα. *Catullus*:

Barbaráque horribili ſtridebat tibia cantu.

Priſco ſaltatu] *de quo tripudio Phrygio, Euripides*:

Libyſque tibia, & Phrygiæ
Cantiones perſtrepunt, ac virgines
Alacri cum plauſu pedum
Lætis dabant operam cantionibus.

*vide Athenæum lib.*14.*cap.*12.*vbi de generib. ſaltationum fuſiſsimè.*

783 Flebilius aliquid Hectoris magni nece muri videbunt] *nonne à Bethyco, hoc poëta Burdegalenſis ſumſit? verſus paullo antè retuli.*

790 Quid meos] *Euripides*:

Quid me manibus prehendis? quid inhæres peplis?

707 Talis] *ex Euripideis his*:

Nam me ceu catulum leonis, aut vt vitulam
Montibus alita miſera miſeram·
E tuâ manu abſtrahi aſpicies.

803 Iugo] *ſic recentiores codices excuſi: at Moguntinenſ. manuſc. & impreſsi Franconicus & Hadriani tres*; viro.

805 Sume nunc iterum] *nato, quem occidendum tradit, vino iuſta perſoluit. ſeruabatur enim hic ritus; vt primo mortui Manes vocarentur; lotis tum manibus oſſa legerent; lecta vino & lacte perfunderent; mox ventis cillanda & ſiccanda exponerent; ſiccata demum aromatibus & odoribus commixta in vrnam reponerent: reliquiis deinde lacrymas ſuperfunderent. teſtes Propertius, Ouidius, Tibullus; qui vnus omnia confirmat lib.*3.

Præfatæ ante meos Manes, animámque rigatæ,
  Perfuſæque pias ante liquore manus
Pars, quæ ſola mei ſuperabit corporis, oſſa
  Incinctæ nigrâ candida veſte legant:
Et primùm annoſo ſpargant collecta Lyæo,
  Mox etiam niueo fundere lacte parent:
Poſt hæc carbaſeis humorem tollere ventis,
  Atque in marmoreâ ponere ſicca domo.
Illic quas mittit diues Panchaïa merces,
  Eoïque Arabes, diues & Aſſyria.
Et noſtri memores lacrymæ fundantur eodem,
  Sic ego componi verſus in oſſa velim.

*vide Guichiardum lib.*1.*de Funerib. cap.*7.

810 Quicquid hic cineris] *oſculabantur cineres, & ſi quos alicubi reſtare opinarentur, ore ſcrutabantur, vt labris legerent. Ouid. lib.*3. *Faſtor.*

Térque vale dixit, cineres ter ad ora relatos
  Preſſit. & eſt illis viſa ſubeſſe ſoror.

Ariolantur captiuæ Troades, & conijciunt quo quæque aſportandæ, & cũ domino ſeruituræ?

813 Quæ] *apud Euripidem ipſamet Hecuba quærit, ad quam angulum Theſſaliæ, vel Phthiotidis, vel Cadmæi ſoli ſit deportanda.*

814 Montes] *Othrys, Oſſa, Olympus, alij.*

816 Phthie] *Phthiotis vna ex quatuor Theſſaliæ partibus.*

819 Maris domitrix] *ſic vocat propter Iaſonem Argonautarum ducem, de quo in Medea:* —— mare qui ſubegit.

818 Trachyn] *malè quidam lib.* Trace. *non de Thracia ſermo, ſed de Trachyne. indicat res ipſa, indicat epithetum lapidoſa. hoc enim ſonat ipſum vocabulum.* 820 Gortyne] *Cretæ oppidulum à Gortyo Heroë vocatum dictum Gortyne, Gortyna, Gortys, & Lariſſa, teſte Stephano.*

821 Frequens ruſcis leuibus Methone] *Bernardin. legit;* rubis. *Egui. lib. habet,* rutis. *Herbipol. & Veneti;* riuis. *ceteri* ruſcis. *quod retineo. Pro,* Methone, *legit Bernardin.* Melibœa: *& ſanè Melibœa vrbs Theſſaliæ Athenæo, vel litoralis potiùs (teſte Herodoto lib. 6.) Magneſiæ; fuit patria Philoctetæ, de quo hic agitur. Lucanus:*

—— pretióque nefandæ
Lampadis Herculeis fortis Melibœa ſagittis.

Methone Straboni lib. 8. Stephano, Dioni lib. 11. Pauſan. in Meſſeniac. & Ptolomæo Meſſeniæ vrbs, à multis Græcis Mothone *nuncupata. Sed cùm ſubdat Seneca;* Quæ ſub Oethæis, *&c. & conſtet Philoctetem Troiam ſecundo iiſdem ſagittis expugnaſſe, quibus prior Hercules; planè arbitror, vel hîc legendum;* ruſcis Melibœa lentis. *vel ſi lectionem priſtinam retines, dicendum Senecam putaſſe Philoctetem Methonenſem, vel Methonem cum Melibœa confudiſſe.*

823 Troïæ] *ſcribendum* Troïæ *triſyllabum. nam aliàs i, vocalis eſſe deſinit. ſicut in* Aiax *&* Graius. *quod vt conſtet, iubent Terentianus & Victorinus ſcribi;* Troija, Aijax, Graijus, Aiio, *& ſimilia.*

825 Olenos] *Elidis vrbs, quam initio paucis incolis habitatam teſtatur Hermeſianax, apud Pauſan. in Eliac. & Strabo ſcribit lib. 8. etiã ſuo tempore deſertã fuiſſe; multa de ea Stephanus. Scholiaſtes Apoll. duas Olenos agnoſcit.*

826 Pleuros] *ſic omnes libri. miror tamen, & conſenſus ſcriptorũ aliorum ſuadet.* Pleuron. *ſic enim Græci omnes* Πλευρών. *Statius* Meleagria Pleuron. *Silius:* —— regia Pleuron. *ſic Ouidius & alij. Nota Aetoliæ vrbs, à quâ Strabo partem Aetoliæ, Pleuroniam dictam teſtatur. Helenam Lycophron Pleuroniam nominat. an ergo Aetola? aut in Argiuo agro Pleuron vlla, vnde id nominis ſortita? putat Izacius, ſed toto cælo aberrat. à proauo ſic nominata. Helena Ledæ filia fuit. Leda Theſtij, Theſtius Agenoris, Agenor Pleuronis. vide Pauſaniam in Laconicis.*

837 Sinuoſa Trœzen] *litoralis Peloponeſi ciuitas, Theſei patria, auctore Ouidio.* 838 Pelion regnum Protei] *De Proteo Licentius Hipponenſis cecinit:* Protea namque ferunt veterum commenta Pelaſgum;

Qui dum ſollicitis non vult aperire futura,
Spumat aper, fluit vnda, fremit leo, ſibilat anguis:
Captum aliquando tamen in munera parua volucrum.

Regnauit prius in Aegypto, poſt in Theſſaliâ, vt indicat hîc noſter, & Valerius Flaccus lib. 2. Argonaut.

Proteáque ambiguum Phariis referebat ab antris.
Huc rexiſſe vias. *Euripides in Helena:*
Πρωτεύς δ' ὅτ' ἔζη, τῆς δὲ γῆς τύραννος ἦν
Φάρον μὲν οἰκῶν νῆσον, Αἰγύπτου δ' ἄναξ.
Dum viueret Proteus, tyrannus finium
Iſtorum erat, rex Aegypti colens Pharum.

teſtatur & Nonnus in Schol. in D. Greg. Nazianzeni Orat. 1. contra Iulianum: ſed rem totam explicat Izacius in Lycophron. Proteus, *inquit*, Ægyptius genere, Neptuni filius, ex Thraciâ in Phlegram Pallenes venit, ductâ Aegyptiâ puellâ Torone, ex qua ſuſtulit Tmylum & Telegonum; qui cum hoſpites luctâ victos occiderent, offenſus eorum inhoſpitalitate Proteus, à patre poſtulauit, vt rurſus in Aegyptum ſiſteretur: quo imperato, apertis à Pallene, ſub ipſo mare in Aegyptũ vſque cuniculis, in antiquam patriam fuit reuerſus.

829. Hic] *in Theſſaliâ.* 830 Montis exeſi] *ocri. ſic Liuius Andronicus, quò fortè Seneca reſpexit;* Vt quem Chiro in Pelio docuit ocri.

831 Iam trucis] *naturâ enim & indole trux, ferus, iracundus. Dictys lib. 1. ſcribit primis adhuc adoleſcentiæ annis Achilli vim quandam inconſultam & efferam morum impatientiam fuiſſe. Philoſtratus lib. 2. & 3. Imag. Achillem puerũ pingit feroci facie, truci, magnanimoq́ vultu, vnde Ouidius canit:* Phillyrides puerum cytharâ perfecit Achillem,
Atque animos molli contudit arte feros.

Horatius in Arte poet.

Scriptor honoratum ſi fortè reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Iura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.

Chironem fuiſſe magiſtrum Herculis, Iaſonis, Aeſculapij, Caſtorũ & Achillis, in muſicis, medicis, politicis tradunt Plutarchus in lib. de Muſica, Xenophon in Hippar. Apollonius lib. 3. & 4. Pindarus in Pythicis item in arte equitandi iuxta Philoſtratum lib. 2. Imagin. cuius quod peritiſsimus eſſet, Centaurum creditum vult Tzetzes Chiliad. 7. hiſt. 94. Hermippus eum vocat κένταυρον σοφὸν *Centaurum ſapientem, & auctor Titanomachiæ de illo, ὡς* πρῶτος οὗτος εἴς τε δικαιοσύνην θνητῶν γένος ἤγαγεν δείξας ὅρκους καὶ θυσίας ἱλαρὰς, καὶ σχήματα ὀλύμπου.

Primus & ad iuſtum duxit mortalia ſæcla,
nimirum docens,
Iuſiurandum, & ſacra Deûm, cælique figuras:

ita Clemens Alexandr. lib. 1. Stromat. cenſuit ergo legum, theologiæ, & aſtronomiæ inuentorem, hoc eſt, totius philoſophiæ auctorem fuiſſe. verum

exemplar, & idea perfecti Principum educatoris & magiſtri.

833 Acuebat iras] *ſtudio laudis & gloriæ ad bellum excitabat.*

835 Varij lapidis Caryſtos] *Lucanus lib.5. vocat* ſaxoſam: *eſt enim ferax multi & pretioſi marmoris, de quo Stephanus legendus. apud Martianum lib.6. ſic caſtigo:* Huius oppido Chalcidi, ex aduerſo Aulis & Caryſtos marmoreis fluctibus (*mallem* fruſtis) concolorá. *Diſtinxerunt etiã Chalcida à Caryſto, Strabo, Mela, Plinius, vt ſuſpicer Solinum erraſſe. nam Chalcis Euboeæ eſt.* Varij] *ſic Moguntin. & Veneti.* rari, *Herbipol. & Lugdun.*

838 Echidnæ] *mallem, vt aliàs docui.* Echinæ *ſic etiam Apollodorus.*

839 Genoëſſa] *mallem cum aliis* Gonoëſſa, *Stephano.* Gonoyſſa.

841 Attica pendens Peparethos ora] *ſi hæc lectio Germana, non habeo quomodo excuſem poëtam: qui volet tueri, quærenda illi Peparethos in ora Athenienſium. quærenda, non inuenienda. Si,* Peparethos, *legendum: puto vocem,* Atticâ *mendoſam, poſitam pro;* Arcticâ, *hoc eſt, Boreali ora Græciæ, ſpectat enim Magneſiam, vbi Acte promontoriũ, à quo quis ſuſpicetur,* Actiâ. *Apud Stephanum exſtat Peparethos vna Cycladum cum vrbe eiuſdem nominis: Ortelio* πεπάρηθος *Macedoniæ inſula eſt in mari Aegeo; quondam Plinio dicta* Euonus; *nunc Nigro Mario,* Lemene; *Caſtaldo,* Saraquino; *Beniamino Iudæo* Opula. *Seneca tamen ſignificat in Attica, vel prope, tale oppidum fuiſſe; quia Salamina & Eleuſin coniungit. quare ſuſpicatus ſum aliquãdo reponendum;* Perithædos, *vel potiùs* Sypalettos; *qui ambo Atticæ vici, teſte Stephano, Pauſania, & aliis. vide Sigonium lib.2. de repub. Athen. cap.2.*

843 Aiacis Salamina veri] *Dicitur Aiax Telamonius in hyacinthum mutatus. Plinius lib.21.cap.11. de hyacintho:* Quem comitatur fabula duplex, luctum præferens eius quem Apollo dilexerat, aut ex Aiacis cruore editi, ita diſcurrentibus venis, vt Græcarum litterarum figura legatur inſcripta. *quam explicat Ouidius lib.10. Metamorph.*

Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit, & αἰ αἰ
Flos habet inſcriptum, funeſtáque littera ducta eſt.

de quo Virgilian. paſtor:

Dic, quibus in terris inſcripti nomina regum
Naſcantur flores?

Quem vulgò hyacinthum florem appellant, in eo vix eſt veſtigium harum litterarum. Dioſcorides, quem Seruius ſequitur, pro vaccinio accipit: Pauſanias in Corinthiac. cum comoſandylo confundit. Ouidius verò ita deſcribit:

Ecce cruor, qui fuſus humi ſignauerat herbas,
Deſinit eſſe cruor, Tyrióque intenſior oſtro
Flos oritur, formámque capit; quam lilia, ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.

vt appareat eſſe, noſtrum lilium rubrum. nam & Plinius lib.21. cap.26. radicem bulbaceã affirmat. Igitur, quia primis nominis ſui litteris, optimè exitus vitæ Aiacis reſpondit, verum *vocat: vel ſignificat rectum & veracem fuiſſe, minimeq́; ſolitum mentiri, qualis ab Homero pingitur: vel,* veri, *id eſt, veracis vatis, quia Teucro fratri regni amiſſionem prædixit, apud Sophoclem. Dicit*

etiam Salamina Aiacis: *quia in illa Telamonius Aiax fuit natus, vt ex Aretade Cnidio Plutarch. in Parallel. meminit. de hac eadem eſt illud à Lucano dictum obſcuriſsimè lib.3.*

Tréſque petunt veram credi Salamina carinæ.

quo loco, vt, quæ interpretes, mihi non placent; ita, quod mihi placeat, ipſe non inuenio. Venit in mentem hanc Atticam Salamina veram *vocari ſolitam, ad diſtinctionem alterius Cypriæ, quam Teucer ædificauit, cùm hanc Salamina patrémque fugeret, & quæ ab eodem Horatio vocatur* ambigua. *Vt fortaſsis apud Senecam debeamus reponere:*

Nunquid Aiacis Salamina veram?

ſi non mauis Hypallagen dicere.

844 Calydona] *vrbem Aetoliæ, de qua & apro vide Ouid. 8. Metam.*

845 Titareſſos] *Titareſſus (vt vocat Lucanus lib.6.) vel Titareſius, vt Græci videntur malle, amnis Theſſaliæ tam pingues habet aquas, vt Peneo, cui influit, non admiſceatur, ſede olei inſtar ſupernatet, auctore Homero Iliad.2. & Lucano lib. 6. ideo vndas eius vocat ſegnes. Plinius lib. 4. cap. 8. videtur nonnullis vocare* Euroton, *Strabo* Eurotam, *Epytoma eius* Europum. *Homero aquas habet ſuaues. admiſcetur Peneo, ſed vix, vt patet ex Athenæo libro 2. cap. 2. cauſa, pinguedo iuxta Strabonem; leuitas, iuxta Athenæum & Plinium; fluit per Locros, quorum ſunt vrbes, Beſſa & Scarphe. apud Stephanum Heracleo Glauci F.*

Βησσάντε Σκαρφῆντε ϗ Αὐγειὰς ἐρα·

alia etiam Beſſa Phocidis, & alia Scharphæ Euboeæ. Scarphæ & Scharphia Euſtathio eadem. Sed falli puto. nam vna eſt Scharphia Locrorum diſtincta à Scharphe, de quâ Pauſan. in Corinthiac. & Achaic. alia Scharphia Bœotiæ Straboni. Pylon ſenilem] *hoc addit, vt de Neſtoris Pylo intelligamus. ſic Ouidius.* Nos Pylon antiquam Neleia Neſtoris arua. *Homerus Odyſſ. γ'. Pyli nomine omnem ditionem Neſtori ſubditam comprehendit, Strabone teſte. Homeri Scholiaſtes tres Pylos numerat, vnam Meſſeniæ, quæ regnum Neſtoris, & Coryphaſia: ſecundum Arcadiæ, Neſtoris patriam, quæ & Leopreatica & Triphyliaca; tertiam Eleæ, propè Oleniam petram. Ego Senecæ & Ouidij loca de prima puto accipienda: Pauſanias in Meſſeniac. non videtur tot Pylos agnoſcere.*

848 Pharin] *Pharis vrbs Laconiæ Homero Iliad. 2. & Stephano: Pharæ, oppidum Achaiæ Laconum Colonia, teſte Aemilio Probo in Conone, deducta fortè ab iis, qui Pharin incolebant.*

Piſam Iouis] *Elidis vrbs Piſa, Oenomao regnata ſemper ſingulari numero profertur, Pindaro, Straboni, Diodoro, Stephano, Lucano, Statio, Plinio, Martiano, dicta teſte Schol. Pindari à Piſâ Endymionis filiâ. Sed Hetruriæ ciuitas multitudinis numero profertur,* Piſæ, *vt notat Pintianus in lib.2. Melæ. cur ergo apud Nonium Attius Oenomao de Græcanicâ,*

Coniugium Piſis, patet eo te itiner tendere?

arbitror non fuiſſe Attiũ ſingularem, ſed ſcripſiſſe; Piſæ. Coronis] *propter Olympia, quibus victorum capita olea coronabantur, vt docebo in Agam. act. vl.*

853 Sparte] *Sparte ſemper pro verbi ipſa ponitur; Lacedæmon aliquando vrbem, aliquando totam prouinciam ſignificat. Pauſanias. teſtatur Lelegem in Laconiâ regnaſſe, & ab eo Leleges dictos; huic quinctum ordine Lacedæmonem Heroëm ſucceſsiſſe; hunc Spartam Eurotæ fluminis filiam duxiſſe, & à ſe regione, nomen Lacedæmoniam, ab vxore vrbi, quam in eâ condiderat, Spartæ nomen indidiſſe. Spartiatas, ſacræ litteræ teſtantur fuiſſe de ſtirpe Abraham* 1. *Machab.* 12.

855 Neritos] *Stephano* νήριτος *&* νήρικος *inſula Acarnaniæ, quæ & Leucadia; & etiam mons Ithacæ, vide Plinium lib.*4.*cap.*1. *&* 12: *vbi docet etiam Zacynthum eſſe Ionij inſulam.*

IN ACT. IIII.

Nunc Helena primò, fraude; mox apertè ſuadet Hecubæ & Andromachæ, Polyxenam vt ſinant à Pyrrho immolari. priùs ſimulat nuptias: mox coacta, iurgio Andromachæ, verum fatetur: accurrit tandem Pyrrhus, & abducit regiam virginem, non reluctantem. mater ad arma muliebria confugit, diras & conuicia.

860 Illætabilis] *mœſtus, triſtis, luctificus, omnis expers lætitiæ. Virgil. lib.*3. murmur illætabile, *& lib.* 12. oram illætabilem, *Statius lib.*5. *Thebaid.* pondus illætabile *dixerunt.*

862 Helena] *de Helenæ morte, & poſt mortẽ cum Achille nuptiis, aliisq́; nonnullis raris, adi Philoſtratum in vita Apollonij; Protei vaticinium apud Homerum Odyſſ.* δ'. *aut Dioſcurorum apud Euripid. extremâ Helenâ, Iſocratem in Encomio Helenæ ſub fin. Leonicum lib.* 2. *var. hiſt. cap.* 31.

867 Fraudetur] *Primus Venet.* fallatur *Moguntinenſ. & duo alij Veneti;* fidenter, *idq́; Daniel ait ſe in vetuſtiſsimo & antiquiſsimo Cod. repeciſſe; ego reperi;* fraudetur, *in aliis præter Moguntinenſ. Herbipolenſ. Baſileenſ. Lugdunenſ. Lipſienſ. quod non video, cur non retinendum.*

873 Coniugium] *ſic ſumſit Propertius:* —— quæ viua ſequatur Coniugium. *hoc eſt coniugem.*

875 Petit] *Burdegal. membranæ;* vocat.

877 Thetys] *poſtea ſequitur. hîc legendum;* Tethys. *deprauarũt Saxones.*

878 Suam vocabunt] *magnum id videbatur, ideo poëta ille in Lesbiacis, cuius fragmentum ſupra dedi, ait Piſidicen ſperaſſe futuram ſe Glaucæ Thetidis nurum:* ὄφρα νυὸς γλαυκῆς Θέτιδος πέλοι.

893 Totis] *in Baſil. margine habetur:* nuda cutis.

896 Læta] *ſic mei omnes codices, ſcripti, impreſsi: ſed, inquiunt Critici, enorme & nimium hoc eſt, vt cum gaudio aſpexerit pugnantes Paridem & Menelaum. ſatis ſi abſque acri dolore. Enorme fateor, & nimium, vt aſpexerit. ſed, an propterea nimium, vt ab irata & hoſte dicatur, et improperetur ab enormiter læſa muliercula? non tam illæ quid verum attendunt, quàm quid dolor imperat. nil illis nimium, minora omnia quàm velint, docet experientia. quis conuictis muliebribus frenum, quis modum imponat? nolim periculum facere, ne meo cum malo.*

901 Digni] *q. v. l.* dignè. 905 Iudice infeſto] *magnum innocentiæ*

argumentum, vt & alia huius defenſionis; qua haut ſcio an quicquam neruoſius, aut ſplendidius, in Helenæ defenſionem, dici queat.

909 Seruitia] *ſeruitium propriè multitudo ſeruorum, ſeruitus conditio ſeruiendi: ſed veteres (vt auctor eſt Cariſius lib. 1.) indifferenter ſeruitium etiam pro ſeruitute poſuerunt. Virgilius;* Seruitio enixæ tulimus.

917 Teucris] *q. m. ſ.* Teucrū, *nempe Eguian. paullo poſt Mog.* quæ ſecuit.

919 Sin rapta] *ſum ait, innocens; quia non ſpontè Troiam veni, ſed vi compulſa. quia non adulteri blandas perſuaſiones, ſed Deæ Veneris mandata ſecuta ſum, illius pollicitationem nolui falſam reddere. Vtrumque argumentum à Gorgia Rhetore ſumtum; qui in Oratione pro Helenâ, culpâ vacuam docet; quia vel fortunæ imperio, Deorum iuſſu & Neceſſitatis nutu fecit ea quæ fecit, vel vi rapta, vel perſuaſa verbis, vel amore capta; ſingula deinde diſcutit, priora duo potiſſimum, quæ hic abutitur. Non (inquit) ſpontè Troiam veni, ſed rapta à Paride, Paridis potiùs, quàm meo peccato. Nec tamen illius; qui datū ſibi à Deâ munus, iure ſuo vindicauit. Dignus ille, cui tu, ſoror, ignoſcas. Sed eſto. mea tota culpa, meum facinus, quid te iudicem eſſe poſtulas? an vereris ne beneuolò iudice abſoluar? non eſt quod metuas. idem mihi iudex, qui læſus, maritus adulterio laceſſitus, Menelaus. illi futurum curæ, ne impunè abeat. hæc ſententia ſi;* iratū *legas, cum Moguntinenſ. Burdegalenſ. & Eguiano & aliis m. ſ. item cum Herbipol. Venetis. Pariſ. & Lugdunenſ. & aliis. Neſcio vnde N. inuexerit;* irritū. *cui nec deeſt ſententia. An tu, inquit, putas me futilem & caſſum iudicem ſortitam; qui iniuriam ſuam vel nolit, vel non poſſit vlciſci? &c.*

921 Iratum puta] puta. *ſic omnes quos vidi, codices, & Priſcian. docet lib. 15. de aduerb. ſignificare, ſcilicet: vt hic ſit nota irriſionis. Non malè tamen manuſc. qui* mea.

941 Polyxena] *tragœdiam Polyxenam ſcripſit Sophocles; vt citat Apollonij Scholiaſt. in lib. 2.*

944 Viden animus] *Euripides:*

Te quidem miſera mater
Omnigeno luctu defleo;
Meam autem vitam, exitium, calamitatem
Non lamentor. cùm mî mortis obeundæ
Caſus vita potior contigerit.

verba ſunt Polyxenæ. porrò melius hic Mogunt. Herbip. Venet. Lugdunenſ. Vide vt animus ingens lætus audierit necem.

946 Admouēri] *ornari, componi, diſcerni acu, cnaſone, redimiculo ab ornatricibus, ciniflonibus, commotriis.*

958 In tot oſcula] *vide ſup. Thyeſt.* 1022.

976 Caſſandra] *alio nomine dicta Alexandra, teſte Pauſania in Lacon. Natarum Priami pulcherrima, ſi credimus Homero Iliad. γ'. nam cæcus ille idem, non idoneus formæ iudex, Iliad. ζ'. hanc laudem tribuit Laodice, cui Triphiodorus aſtipulatur; de cuius Laodices impudicitiâ quædam ex Hegeſippo lib. μιλησιακῶν ά. narrat Parthenius cap. 16.*

970 Sedibus patriis] corrupere Baſileenſ. qui primi poſuere, patris, quos Chemnicenſis ſecutus.

979 Breuis] pro breuiter. ſic ſuprà prior, proprius; ſæpè ſerus, pro ſero & ſimilia. porrò quod ait nolenti obtigiſſe, ſumtum à Naſone, qui 13. Metam.

> Nunc etiam prædæ mala ſors: quam victor Vlyſſes
> Eſſe ſuam nollet ——

980 Dirus] Herbipolenſ. & Venet. Durus.

981 Regibus reges] ſæpe ſic ludit, vt ſupra; Liber liberos Troas vide. variant autem hoc loco excuſi: ſecutus ſum Lipſ. Herbipolenſ. Venet. Baſileenſ. nam Lugdunenſ. addit; haud. malè: Moguntinenſ. regem. porrò ſequentes verſus mallem tranſponere:

> Quis arbiter crudelis & miſeris grauis,
> Quis tam ſiniſter diuidit captas Deus?
> Eligere, &c. paullo tunc clariora.

986 Armis Achillis] quæ Vlyxi obtigere, iudicibus vel Græcis, iuxta Ouidium. Antipatrum, Aſclepiadem, & Sophoclem; vel captiuis Troianis, iuxta Homerum, Q. Smyrnæum & alios.

989 Spolium] veſtis corpori detracta, ſpolium dicitur; induta verò, à Salviano lib. 1. de prouiden. induuium vocatur: Plinius id arbori accommodat. Gloſſar. ſpoliatorium ἀποδυτήριον & ἐκδυτήριον.

990 Tellus] Ithaca.

Num capit] Moguntin. nunc. Lugdun. Baſil. & Lipſienſ. num. æquè bene Herbip. & Veneti, non, ſine interrogatione.

992 Sequentur] Moguntin. ſequantur.

996 Interim hæc pœna] Dæmonax philoſophus felicem cenſebat, qui liber eſſet; liberum, qui nec ſperet aliquid, nec pertimeſcat: nihil illi ſperandum vel metuendum, qui ſciat cuncta, ſiue iucunda ſiue acerba, iuxta finem citò capere. Boëtius pulcrè:

> Nec ſperes aliquid, nec extimeſcas,
> Exarmaueris impotentis iram:
> At quiſquis trepidus pauet vel optat,
> Quod non ſit ſtabilis ſuique iuris,
> Abiecit clypeum, locóque motus,
> Nectit, quâ valeat trahi, cathenam,

adde quæ dixi Herc. Oet. 928.

996 Sortem occupaui, præmium eripuit mihi] ſic omnes libri, obſcura tamen verba, & arbitror mendoſa. Daniel explicat: Sors mihi præmium eripuit. nempe mortem, quia mori mallem, quàm ſeruire ſeruitutem. Bernardinus; Voluiſſem potius ſponte eum abire, vt nocerem quam per ſortem. vellem „ autem hoc, quia tunc omnes Troiani mihi eſſent obligati. Hoc amplius „ mihi placet, ſed dicendum clarius. Interea vos (ait) mora & expectatione di- „ rarum, quas imprecari non deſinam, cruciemini. Vellem ſpõtè mea vos eſſem „ conuiciis & diris inſecuta: vellem arbitratu meo, non ſortis, Vlyxem male dictis onerare licuiſſet; proſcindere, configere licuiſſet iratæ linguæ telis. fuiſſet

hoc

hoc mihi præmium miſeriarum mearum. cœpiſſem hunc fructum ex tantâ calamitate. ſed hoc præmium ſors mihi eripuit, præoccupauit illa. ſequar nunc Vlyſſem & inſequar; ſed non ſponte, non arbitrio meo. An ergo legendum: Sors occupauit, *& c. vel an Synechdoche?*

1000. Reclude] *idem petit apud Euripidem:*

Me verò, deductam ad Achillis pyram,
Immolate, ne parcite——

IN CHORVM.

Laudat illud dictum, Communia mala minus angunt: & quod vulgo dicitur, Solatium eſt miſeris ſocium habere in pœnis; & agit deinde de profectione, & diſperſione futura.

1010 Lenius luctus] *m. ſ. Burdegal.* lentius fletus. *non placet.*

1014 Patuiſſe] *Moguntinenſ.* placuiſſe. *non diſplicet. idem paullo poſt:* remoueto multum. *Porrò querentibus ſe ſolos eſſe miſeros poſſit quis dicere, quod Epictetus querenti:* Méne igitur ſolum ſecuri percuti? Quid ergo? velléſne (inquit) omnes ſecuri percuti, ne conſolatio tibi deeſſet? *Arrian. lib. 1. de vita Epicteti.*

1030 Et nihil] *multa olim fuêre diluuia. primum generale temporibus Noachi, de quo in ſacris litteris Geneſ. 7. ad perdendam tollendamq́ ex orbe terrarum malitiam, vt ait Lactantius lib. 2. quod pulchrè deſcribit Alcymus lib. 4. cetera peculiaria, primum in Aegypto, Promethei & Herculis tempore menſtruum apud Diodorum lib. 1. ſecundum in Achaiâ & Atticâ bimeſtre rege Attico Ogyge, Pauſan. in Attic. & Diodor. lib. 6. Tertium in Theſſaliâ ætate Deucalionis, quod integra hyeme durauit, Ariſtot. in Meteor. Virgilio in Georg. Ouidio, & ceteris poëtis; & de hoc noſter, & ferè ſemper ceteri poëtæ intelligendi; etſi de eo loquantur, quaſi generale fuiſſet. Quartum Pharonium in Aegypto imperante Proteo, de quo Lucanus lib. vlt.*

Tunc, clauſtrum pelagi, cœpit Pharum. inſula quondam
In medio ſtetit illa mari, ſub tempore vatis
Protheos; at nunc eſt Pellæis proxima muris.

Accuratiſſimam diluuij deſcriptionem inuenies apud Senecam lib. 3. Nat. quæſt. cap. 27.

1041 Queſtum] *Moguntinenſ. Herbipol. & aliqui Veneti;* cætum.

1043 Tuba] *Euripides in Rheſo* Nam accinctos laboribus oportet Tyrrhenæ tubæ ſomnum exſpectare. *& Heraclidis:* Signũ dedit Tyrrhenica tuba. *vide Agamemn. verſu 424.*

IN ACT. V.

Narrantur cædes Aſtyanactis & Polyxenæ, & Troades captiuæ, ad ſuos quæq́ dominos, rapiuntur.

1055 Dira] *Moguntinenſ. Herbipolenſ. Ven.* dura. *& in ſequentibus, Baſileenſ. in marg.* quid. *pro,* quod.

1060 Sua quemque] *Sophocles:*—— at ægritudinem

Hanc nemo veſtrûm eſt æquè qui, vt ego, ſentiat.
Namque omnium veſtrûm dolor redundat huc.
Omnis me in vnum confluit, me ille, me
Excruciat, & neminem alium. animus meus
Vrbiſque, veſtrámque, & meam ſimul gemit
Vicem ——

1064 Seriem cædis] *habes vtrăque apud Ouidium lib.* 13. *Metam. ſub fi.*

1068 Aſſueta Priamo] *hoc narrat Homerus Iliad.* γ'. *qua porta Scaa dicta, quod ad ſiniſtram eſſet, hoc eſt, Occidentem, vt explicui Thyeſt.* 697.

1075 Turre in hac] *Ouidius.*

Mittitur Aſtyanax illis de turribus; vnde
Pugnantem pro ſe proauitáque regna tuentem,
Sæpe vidêre patrem monſtratum à matre ſolebat.

1085 Nefas] *ſepulcri violati.*

1098 Non flet] *Ex illo Ouidij:*

At populus lacrymas quas illa tenebat,
Non tenet ——

1100 Vlyſſes] *De Vlyſſis morte, hæc Sex. Empyricus cap.* 16. *contra Mathematicos: quidam ſcribunt eum à Telegono filio per imprudentiam interemtum; alij à Laro, qui marinæ turturis ſtimulum immiſerat, occiſum; alij in equi formam mutatum. Sanè in Italia ſepultum docet Ariſtoteles in Peplo, vbi illum collocat in Tyrrhenia;* ἐπὶ Ὀδυσσέως κειμένῳ ἐν Τυῤῥηνίᾳ: *quo peruenerat, poſtquam eum Neoptolemus, ne à cognatis occideretur, Cephallenia & Ithaca cedere iuſſerat. vide Izacium & Canterum in Lycophron. De perfidia in hoſpitem Aeolum, & de parricidio, quo proprium ex Euippa filiũ Euryalum ſuſtulit Vlyſſes, ex Phileta & Sophocle Parthenius* ἐν ἐρωτικ. *c.* 2. *&* 3.

1012 Et ora] *quanta maieſtas oris vel in puero Scamandrio fuerit, neſcio quis apud Attium, inquit:*

——abducite intrò. nam mihi
Miſeritudine commouit animum excelſa aſpecti dignitas.

Notas] *ſimilitudinem patris exprimentia lineamenta.*

1113 Imam] *Mogunt.* vna. *inſequ. carmine, Mogunt. Herbip. & Veneti;* incurſu. *Baſileenſ. Lugdun. Lipſienſ. & ceteri mei;* incuſſu.

1115 Cerebro pen. expreſſo] *Turpe viſum Euripidi, hac in re cerebrum nominare, in Troadib.*

Quam ſtudioſè coluit mater cæſariem
Sæpéque deoſculata eſt; ex illâ patet
Confractis oſſibus vulnus, ne turpia loquar.

ſed nec ipſe hoc alibi, nec alij refugêre. Euripides, in Cyclope:

Alterum verò correptum neruo extremi pedis
Illiſit acuto aſperæ cautis fragmini,
Cerebrúmque diſperſit —— *Sophocles, Trachiniis:*
—— ſciſſóque capite
Miſtum cerebrum ſanie per comas fluit.

Homerus Odyſſ. ι.

τῷ κέ οἱ ἐγκέφαλός γε διὰ σπέος ἄλλυδις ἄλλῃ
θεινομένου ῥαίοιτο πρὸς οὔδει.

Profectò ei cerebrum per ſpeluncam huc & illuc
Verberato flueret ad ſolum.

& Iliad. γ'.

ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι ὡς ὅδε οἶνος.

Sic ipſorum cerebrum ad terram fluat, ſicut hoc vinum.

idem vſurpat Iliad. λ'. Iliad. ρ'. Iliad. υ'. Athenæus lib. 2. cap. 27. his addit Ariſtophanem & Philoclem. Sed & Lucanus lib. 9.

—— raptóque cerebro
Exſiccata cutis putríſque effluxit ab alto
Humor. *Sidonius epiſt. vlt.*
Vt per abruptum boue concitato
Spargeret curſus lacerum cadauer,
Cautibus tinctis calidâ ſoluti
Pulte cerebri.

1120 Tumulúmque] *Achillis tumulum ſtatuunt in Propontide Homerus Odyſſ. ω. & in Peplo Ariſtoteles.*

1113 Face] *Moguntin. Herbipol. & Veneti;* modo.

1138 Magíſque ſolito] *ſic Philetum ſub mortem formoſiorem pingit Papinius, lib. 2. Siluarum:*

Attendit toruo triſtis Rhamnuſia vultu,
Ac primùm impleuítque thoros, oculíſque nitorem
Addidit, & ſolito ſublimius ora leuauit;
Heu miſero lethale fauens——

1143 Peritura laudant] *Moguntin. & alij codd. ſcripti, item Herbip. & Veneti;* perituram laudāt. *rectiſsimè, ſi vnica litterula.* m, *tollatur. deterius Lugdun.* Vt peritura laudant. *Viderunt hoc alij, & repoſuêre;* Perituram adulant. *fateor eleganti vocabulo, quo & Attius, & Lucretius vſi. ille:*

Pinnatâ caudâ noſtrum adulat ſanguinem.

hic verò: Longè alio pacto gannitu vocis adulant. *& more Græco ſolet cum accuſatiuo iungi, vt Turnebus notauit lib. aduerſ. 2. c. 9. ſed mihi religio coniecturas meras, non fultas exemplarium auctoritate, ſi non cogat neceſsitas, recipere.* 1148 Miſerentur ac mirantur] *ſic Baſil. Lugdun. Lipſien. & pleriquè m. ſ. Mogunt. verò, Herbip. & Venet.* Miſerātur ac mirantur.

1150 Audax virago] *Ouidius:*

Fortis, & infelix, & pluſquam femina virgo,

& mox verba animi plena ponit:

Vtere iamdudum generoſo ſanguine, dixit,
Nulla mora eſt. aut tu iugulo vel pectore telum
Conde meo. iugulúmque ſimul, pectúſque retexit, *&c.*

Veteres feminam etiam viram *vocabant teſte Pompeio Feſto; ſicut & Hebræis* Iſſa *femina*, Iſ. *vir, Gen. 2. à* virâ virago; *quaſi viram agens.*

1153 Pyrrhus ad cædem piger] *Sophocles.*

Hic verò volens non volens miſeratus virginem
Animæ ferro meatus ſecat.

Ouidius autem:

——ipſe etiam flens, inuitúſque ſacerdos
Præbita coniecto rupit præcordia ferro.
Illa ſuper terram defecto poplite, labens,
Pertulit intrepidos ad fata nouiſſima vultus.

de illa cadente Euripides:

—— ipſa autem licet moriens,
Tamen ſollicita eſt, vt decenter cadat,
Cælétque ea, quæ cælare conuenit
Oculos virum—— *imitatus hoc Ouidius, omiſit noſter: ſed de gemitu vicit Ouidium, ille tantùm Troës gemuiſſe refert; hic etiam hoſtes. De Cornelia Veſtali Plinius lib.* 4. *epiſt.* 11. *Euripidis verſum retulit.*

1163 Abduxit ſtatim] *ſic o. l. quos vidi. ſed Mar. Anton. Muretus ex coniectura reponit;* obduxit. *hoc eſt, abſorpſit, hauriuit, ebibit. ſic Cicero, ſic alij. Vide Muretum lib.* 9. *var. lect. c.* 10. *& Pet. Victor. lib.* 15. *var. lect. c.* 17.

1564 Tumulus] *noſter vult in Troade ad buſtum Achillis immolatam Polyxenam, vt Virgilius: ſed Euripides in Cherſoneſo ad tumulum honorarium. vide Turneb. lib.* 11. *aduerſar. cap.* 19. *de illa Auſonius:*

Troas Achilleo coniuncta Polyxena buſto,
  Malueram nullo ceſpite functa tegi.
Non bene diſcordes tumulos miſcetis Achiui;
  Hoc violare magis, quàm ſepelire fuit.

1168 Expuam] *Seneca lib.* 3. *de ira cap. vl.* Iam ipſum ſpiritum expuimus, interim dum trahimus. *Lucretius lib.* 2. expuere ex animo rationem: *Martialis tuſſim dentes expuiſſe, dixit. Porrò hanc Hecubæ querelam, pulcriùs proſequitur Ouidius d. lib.* 13, *in fine:*

Nata, tuæ quid enim ſupereſt? dolor vltime matris
Nata iaces; videóque meum tua vulnera pectus, &c.

1170 An omnia? an me? ſola mors votum meum] *ſic plerique rectè. ſed Herbip. & Ven.* An omnia? an méne ſolam? m. v. m. *non placet. vt nec quod poſtea Moguntin.* & Virginibus meis.

1173 Me ſolam times] *Ouidius:*

—— quo ferrea reſto?
Quídve moror? quo me ſeruas damnoſa ſenectus?
Quo Dij crudeles, niſi vt noua funera cernam,
Viuacem differtis anum?——

COMMENTARIVS IN AGAMEMNONEM.

ARGVMENTVM.

VIVVM Thyeſtes Atreum vlciſci non potuit; nunc, excitatur ab inferis, & Ægiſtho perſuadet, vt, quemadmodum Clytemnæſtram ad adulterij conſuetudinem pertraxerat, etiam in mariti cædem inducat. potitur votis impia vmbra. nam Agamemnonem, à Troiâ, victorem, domi reducem, in ipſo conuiuio, ſinuosâ ſed imperuia veſte irretitum; vxor & adulter occidunt, mox & Caſſandram ab aris auulſam; Electram verò, quæ Oreſtem fratrem abſconderat, carceri obſcuro mancipant.

IN ACT. I.

Vmbra Thyeſtæ fungitur prologi vice.

4 Fugio inferos, ſuperos fugo] *ſimile eſt illud Sidonij*:

—— nec eſculentam
Fletus pangimus ad dapes Thyeſtæ:
Fratris crimine, qui miſer voratis
Viuum pignoribus fuit ſepulcrum:
Cùm poſt epulas repentè flexis
Titan curribus occidens ad ortum
Conuiuam fugeret, diem fugaret.

Aſſiduus noſter in hoc antithetico alluſionis genere. Thyeſte:

Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur ſibi.

Item: Quis influentis dona fortunæ abnuit?
Expertus eſt quicunque quàm facilè effluant.

Idem: Quem dies vidit veniens ſuperbum,
Hunc dies vidit fugiens iacentem.
Nemo confidat nimium ſecundis,
Nemo deſperet meliora lapſis.

Thebaide:

Quoties neceſſe eſt fallere aut falli à ſuis,
Patiaris potius ipſe, quàm facias ſcelus.

& paſſim.

5 Pelopeæ] *ſic Moguntin. & reliqui manuſc. malè Lugdunenſ. & plerique impreſſi*; Pelopeiæ.

14 Trigemina] *Moguntinenſ. Herbipol. & Veneti*; tergemina.

15 Euinctus rotæ] *ſic Eguian. Moguntinenſ. Herbip. Veneti, Baſileenſ. Pariſ. Lugdunenſ. Lipſienſ. & poteſt intelligi* euinctus, *hoc eſt, valde vinctus. nam,* e, *littera auget, vt euinco, edurus, & ſimil. vbi ſignificat* per.

19 Exuſtus] *ſunt qui*; exhauſtus, *non malè.*

24 Quæſitor] *ex Virgilio*; Quæſitor Minos vrnam mouet.

31 Cœpi] *vix Delphicum oraculum iuſsit incæſtum, vt ex eo naſceretur vindex futurus*; *cùm impauidus rui in amplexus natæ.*

33 Nata] *Pelopeia.* 32 Irem] *Mogunt.* Veni.

35 Auo parentem] *ſic m.ſ. omnes, quos vidi, ſic Lugdunenſ. & alij nonnulli; ſed Veneti tres, Herbipolen. & quidam alij.* Auo nepotem. *quare non eſt, quod exclament, & intemperiem mutantium accuſent, nihil à me quidem nec à Saxone Critico mutatum. à quo igitur? etenim ſic legêre N., ſic Daniel, ſic Bernardinus; nimirum vt in m.ſ. ſuis inuenêre. ſolent enim, ſi quid mutarunt, indicare. Non tamen hoc mihi probatur. ſed retineo*; Auo parentem. *nepotum namque meminit ſecundo verſiculo*; *& hoc voluit: Genui, ex filia mea, Aegyſtum, qui mihi filius & nepos; cui ego, pater & auus. auus, quia ex filia; pater, quia genui: nam filiæ meæ, pater ego & maritus: Pelopeiæ Aegyſtus, filius & frater: huic illa, mater & ſoror.*

36 Nocti diem] *ſup. Thyeſte actu.* 4.

38 Poſt fata demum ſortis inceſtæ fides] *ſic ad vnum libri omnes. hac ſententia: Aliquando tandem exitus docet verum fuiſſe oraculum Phœbi; quò reſponſum mihi, filium quem ex filiâ genuiſſem, iniuriarum mihi à fratre illatarum vindictam exacturum. nunc fides oraculo, ab euētis; ſed me mortuo, mortuo etiam Atreo fratre. igitur* poſt fata, *hoc eſt, poſt obitum vtriuſque.* ſortis incæſtæ, *hoc eſt, oraculi ſuadentis incæſtū. apta hæc & germana planè.*

39 Rex ille regum] *ſic vocant Cicero in epiſt. ad Familiar. & Auſon. in Epitaphio*: Rex regum Atrides fraternæ coniugis vltor,

Oppetiit manibus coniugis ipſe ſuę.

Quid prodeſt Helenes raptum puniſſe dolentem;

Vindicem adulterij cum Clytemæſtra necet?

Ductor ducum] *Ouidius, de eodem:*

—— dux erat ille ducum.

hanc verò loquendi formam, vulgus Grammaticorum haut rectè capit: ſignificat illa geminatio, nihil aliud quàm excellentiam eius quod geminatur. quaſi dicas Regum potentiſsimum, vel ducum fortiſsimum aut nobiliſsimum. mutuati à Græcis Latini, ſic enim iſti δειλαία δειλαίων, miſerias miſeriarum; *& Patres de Euchariſtiâ* τελετὴ τελετῶν; *Dionyſ. Areop. & de Feſto Dominicæ Reſurrectionis* ἑορτὴ ἑορτῶν. *Nazianzenus: Sed & hoc Græci ab Hebræis. nam Salomonis liber Cantica Canticorum, & Nahum 3. locuſtæ locuſtarum. & Apoc. 17. & 19. & 1. ad Tim. 1. c. 4. Dominus dominantium & Rex Regum.* βασιλεὺς βασιλέων, κύριος κυρίων. *vel* κύριος κυριευόντων, βασιλεὺς βασιλευόντων. *Salomonis* שִׁיר הַשִּׁירִים *Nahum*; כְּגוֹב גּוֹבָי *quo loco Septuaginta ſimpliciter locuſtam.* ὡς ἀκρίς. *& Chald. Paraphraſ. vermes locuſtarum.*

42 Poſt bina] *ſic quidam repoſuêre, ſpecioſè & ſcilicet ex hiſtoriæ fide. veteres tamen libri, & excuſi ferè omnes ante Lipſienſ.* poſt dena. *& vt hoc verum credam facit addita vox* Phœbi. *nam ſolare luſtrum; videtur vocari curſus ſolis annuus, quia decennio Troia expugnata. Ciuile quidem luſtrum, poſt exactum quadriennium; de quo non poteſt intelligi locus: nec etiam ciuile illud luſtrum ſatis concinnè vocetur,* Phœbi *luſtrum. cur enim Phœbi? aut quid illi ſol præſtat?*

48 Cauſa] *necandi Agamemnonis, turbandæ domus Atrei.*

52 An deceat hoc te, reſpice. At matrem decet] *ſic Lipſienſ. Lugdunenſ. autem:* hoc te? reſpice an matrem. *& ſic Mogunt. ſed rectiſsimè tres Veneti & Herbipol.* rogas An deceat hoc te? reſpice ad matrem. decet. *ex matre enim & auiâ (quæ filium ſibi & fratrem, patri ac marito peperit) natum; quid queat dedecere? ita eſt pulchræ vitæ & probæ, ſtimulus ingens vera nobilitas. Veram voco, non terrenam hanc; quæ, vt non contemnenda, haut magni tamen æſtimanda: ſed illam veram, illam communem, illam certam: de qua egregiè Epictetus:* Si quis illud *(inquit)* ſedulò cogitaret, ſe à Deo creatum, Deum patrem eſſe hominum: facilè nihil abiectum, atque vile admitteremus. Nunc quia ad alterã noſtram originem, corporis ſcilicet, qua beſtiis ſimiles ſumus, magis attendimus: fit quoque vt alij lupis ſimiles fiant, infidi, inſidiatores, noxiique; alij leonibus, agreſtes, feroces, immanes; alij vulpeculis, maledici & ſubdoli. *hæc Arrianus lib. 1. de dict. Epicteti cap. 3. & 9.*

53 Noctis æſtiuæ, &c.] *Dies naturalis æſtate longior, hyeme breuior; contra nox æſtiua breuior, productior dies: ſed ciuilis dies vtroque tempore duodecim horarum. Veteres itaque vt ſemper dies ciuilis in duodecim horarũ eſſet, hanc rationem excogitarunt, vt æſtate diurnas illas horas extenderent, hyeme contraherent: & è contrario hyeme extraherent nocturnas, contraherent diurnas, vt docet Paullus Manutius Comment. in epiſt. Famil. lib. 7. epiſt. 30. hinc intelliges illud Ouidij lib. 2. de Ponto in Aduerſar. poſitum: hunc etiam locum Senecæ, qui miratur quod ſit æſtiua nox æquè longa atque foret, ſi eſſet hyberna. loquitur enim de naturali: vt & Propertius:*

Tu quoque qui æſtiuos ſpatioſius exigis ignes
 Phœbe, moraturæ contrahe lucis iter.

& Horatius; lib. 2. Sat. 6.

——ſeu bruma niualem
Interiore diem gyro trahit—— *hoc eſt breuiore.*

Boëtius verò partim de naturali die, partim de ciuili nocte intelligendus, dum canit: Tu frondifluæ frigore brumæ,
Stringis lucem breuiore rotâ.
Tu cum feruida venerit æſtas,
Agiles noctis diuidis horas.

55 Cadentes] *occidere iam parentes, quod curſum ſuum compleuerint.*

56 Phœbum moramur] *impedimus ortum eius præſentiâ noſtrâ; quam fugit*

IN CHORVM.

Mediocrem fortunam cum excelsâ confert & præfert.

57 O regnorũ magnis fallax fortunâ bonis] *idem dixit Eurip. in Ione:*

τυραννίδος δὲ τὴν μάτην αἰνουμένης
τὸ μὲν πρόσωπον ἡδύ, τἀν δόμοισι δὲ
λυπηρά· τίς γὰρ μακάριος, τίς εὐτυχὴς
ὅστις δεδοικὼς, καὶ παραβλέπων βίαν
αἰῶνα τείνει;

Iucunda geſtat ora, quam laudant nimis
Regia poteſtas: at moleſta quæ latent.
Quis enim beatus, aut potens cenſebitur
Semper timore qui prematur: ne qua vis
Inimica vitam rapiat & regnum ſibi?

59 Locas] *E ib legit*, loco, *atque ita Ven. & Herb.*

64 Libycis Syrtibus] *Lucanus:*

Reppulit à Lybicis immenſum Syrtibus æquor.

66 Euxini] *hoc mare principiò propter accolarum inhoſpitalitatem, vel, (vt Theophilus tradidit) latronum frequentiam* ἄξενον *dictum, poſtea operâ Herculis expurgata latrociniis regione, &, accolarum animis, ceterarum gentium commercio aliquantulum emollitis, Euxinum, quaſi* εὔξενον *nuncupatum, teſtibus Ouidio, Melâ, Theophilo, ceteris.*

70 Verſat plauſtra Bootes] *videtur enim quaſi manu plauſtrum regere, vt ſæpe diximus. Anacreon,* στρέφεται ὅτ' Ἄρκτος ἤδη κατὰ χεῖρα τὴν Βοώτου.
Cùm iam rotatur vrſa, circa manum Bootæ.

81 Fugiunt aulas] *non de nihilo eſt, quod aulæ vt impiæ, infidæ, impuræ audiunt. ferè enim tales. notum illud Lucani:* —— exeat aula
Qui volet eſſe pius. —— *Exſtat elegans libellus Antonij Gueuaræ Epiſcopi Modonedenſis, de Aulæ vituperatione; qui diuturnâ experientiâ multorum annorum, Syrtim illam nouerat.*

85 Sidunt] *Latinè Latina vox, etſi præteritum cogatur à* ſedeo *mutuari, teſte Priſciano lib.* 10. *Virgilius:* ſubſidunt vndæ. *Lucanus;* Sidentia paſſim corpora. *Statius:* —— ſummiſque inſiditur aſtris.

93 Nubibus ipſis] *ſupra Hippolyt.*

Admota ætheriis culmina ſedibus
Euros excipiunt, excipiunt notos,
Imbriferúmque corum.

96 Feriunt] *ſic Hippol.* —— humida vallis
Raros patitur fulminis ictus.
Tremuit telo Iouis altiſoni
Caucaſus ingens Phrygiúmque nemus,

Herodotus: Vides vt prægrandia animalia, fulmine Deus ferit, nec ſinit inſoleſcere, parua verò nihil lædit? vides vt magna ſemper ædificia, magnáſque arbores huiuſmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim Deus eminentiſſima quæque deprimere, &c. *Phy-*

Phyſiologicam cauſam inquirit Lucretius lib.6.

Altáque cur plerumque petit loca? plurimáque huius
Montibus in ſummis veſtigia cernimus ignis? *&c.*

99 Placet in vulnus maxima ceruix] *deliguntur & eximuntur à reliquo grege pulcherrimi quique & maximè opimi boues: conſule Macrobium lib.3.Sat.cap.5. Huc pertinent illa ex Nelei carmine, non ita pridem Criticorum induſtriâ rediuiua:*

Namq.nullum peius macerat humanum, quàm de mare ſæuum.
Vires quoi ſunt magnæ, topper confringent importunæ vndæ.

102 Modicis rebus, *&c.*] *pulchrè hæc Apollodorus Comicus:*

Habent perampla dona fortunæ metum,
Periculóque non carent præluſtria,
Nec vlla celſa tuta ſunt mortalibus;
Quæ euertere vel inuidia, vel tempus ſolet,
Felicitatis culmen vbi quis attigit.
At tutior mediocritas in omnibus.
Neq.mente deprimente ſeſe ad humum nimis,
Neq.contra in altum ſeſe offerente ſuperbius.
Namque minus altè ſi quis è gradu cadat,
Celabitur facilè eius infortunium:
Ingentis ac molis ruina ingens erit.
Nam rebus obſtat inuidia præluſtribus:
Subuertit & fortuna quos euexerit.

Apud Euripidem nutrix Medeæ;

κρεῖσσον ἔμοιγ' οὖν, εἰ μὴ μεγάλως,
ὀχυρῶς τ' εἴη καταγηράσκειν,
τῶν γὰρ μετρίων πρῶτα μὲν εἰπεῖν,
τοὔνομα νικᾷ, χρῆσθαί τε μακρῷ
λῷστα βροτοῖσι· τὰ δ' ὑπερβάλλοντ',
οὐδένα καιρὸν δύναται θνατοῖς·
μείζους δ' ἄτας, ὅταν ὀργισθῇ
δαίμων, οἴκοις ἀπέδωκεν.
Iudice me libertas
Par, & vitæ æquatio præſtat,
Séque aſſueſcere legibus æquis,
Si non regifico ſplendore: at, at
Tuto conſenuiſſe licebit:
Nam popularius æqui iuris
Primum eſt nomen, & experiundo &
Vſu longè præſtabilius.

Prouerb. 17. Qui altam facit domum ſuam, quærit ruinam. *vt noſter vertit ex Græcâ editione; non ex Hebræâ.*

103 Felix quiſquis] *Euripides in Ione:*

δημότης δ' ἂν εὐτυχής

ζῆν ἂν θέλοιμι μᾶλλων ἢ τύραννος ὤν.

Popularis autem mauelim feliciter

Traducere æuum, quàm tyrannidem aſſequi.

107 Legit] *minus bene Mogunt.* Ligat.

IN ACT. II.

Queritur Clytemnæſtra de marito, & meditatur illi exitium; diſſuadet Nutrix & hortatur ad meliora: ſed ſuperueniens Aegiſthus, rurſus illam in præceps rapit.

114 Pudor] *fieri enim nequit, vt impudica non fueris, quantumuis poſtea pudicitiam colas. ſed ſanè deletur hæc nota, ſequentis virtutis ſplendore. De virginitate verius dixiſſet: ſed loquebatur mulier coniugata, multorum iam liberûm parens.*

115 Incita] *vtitur metaphora ab equis ſumta; quos cùm currere volumus, frenum illis permittimus, vt prono, non erecto, collo inciti euolent. quare non placet Moguntini lectio,* excita. *falſum autem quod ſequitur, ſed perſonæ loquenti accommodatum.* 119 Impia] *Medea.*

122 Socio] *thalami, & pericli. ſic illam paullo pòſt Aegiſthus ſociā vocat.*

124 Soror] *Helena Paridem ſecuta.*

128 Licet ipſa] *vide Medeæ* 446.

129 Proin quid eſt] *ſic Baſilienſ. Lugdunenſ. Lipſienſ. Sed Moguntin. Herbip. Veneti, & Eib.* proinde quicquid eſt. *quo confirmatur vera Lipſij emendatio,* Proin quicquid eſt. *vt prima vox contrahatur in monoſyllabam.*

130 Quod ratio nequit] *In Euripid. Alceſtide Hercules:*

χρόνος μαλάξει, νῦν δ᾽ ἔθ᾽ ἡβᾷ σοι κακόν.

Tempus leuabit, quod recens nunc eſt malum.

141 Regimen] *clauum: hoc eſt, rectam rationem.*

143 Dedi] *Moguntinenſ.* dedam.

148 Perlucet omne] *Seneca lib.* 1. *de clement.* Alia eſt conditio eorum, qui in turbâ, quam non excedunt, latent; quorum & virtutes, vt appareant, diu luctātur, & vitia tenebras habent: veſtra facta dictáque rumor excipit, & ideo nullis magis cauendum eſt, qualem famam habeant; quam qui, qualemcunque meruerint, magnam habituri ſunt. *Et paullo pòſt eundem Neronem compellans*: Tibi non magis quàm Soli latere contingit. multa contra te lux eſt, omnium in iſtam conuerſi oculi ſunt. prodire te putes, oriris, loqui nō potes, niſi vt vocem tuam quæ vbique ſunt gentes, excipiant. *Iuuenalis:*

Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe

Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur.

C. Plinius in Paneg. Traiani; Habet hoc primum magna fortuna, quòd nihil tectum, nihil occultum eſſe patitur: principum verò non modò domos, ſed cubicula ipſa, intimóſque receſſus recludit, omniáque arcana noſcenda famæ proponit, atque explicat.

151 Quod metuit] *ſic quidā alij, vt Burdegalenſ. Baſileenſ. Lipſiēſ.* quod meruit. *itē, pro;* obruit, *nōnulli;* obſtruit. *item pro;* capiēda, *habent;* rapiēda.

154 Capienda] *in bellicis hoc conſiliũ vtibile: non ad peccandũ. Liuius li.* 25. In rebus aſperis & tenui ſpe, fortiſſima quęq. cõſilia tutiſſima ſunt.

155 Coniugij nomen] *malo cum membranis Burdeg.* coniugis.

158 Equidem & iugales] *hoc fuit* πρόσχημα *Clytemnæſtræ, quo velabat parricidij ſui turpitudinẽ, vt etiam ipſamet inquiebat Electræ apud Sophoclem:*

ἐπεὶ πατὴρ οὗτος σὸς ὃν θρηνεῖς ἀεὶ
τὴν σὴν ὅμαιμον μοῦνος Ἑλλήνων ἔτλη
θῦσαι θεοῖσιν, οὐκ ἴσον καμὼν ἐμοὶ
λύπης ὅτ' ἔσπειρ', ὥσπερ ἡ τεκοῦσ' ἐγώ.

Quando parens iſte tuus vllo quem ſine
Fine, aut modo luges, ſororem olim tuam
Solus Pelaſgûm dedere ſuſtinuit neci
Diiſque immolare: non pari mecum iugo
Subactus is, dum gigneret; quo ego fui
Dum eniterer. *Euripides in Iphig. priore deſcribit, quomodo Agamemnon, vt Iphigeniam poſſet immolare, Clytemnæſtræ ſcripſerit, ſe filiam Achilli deſpondiſſe, nuptias ad exercitum celebrari oportere, confeſtim eam mitteret. Fingitur autem morti erepta Dianæ beneficio, vnde &* Soſpita *dicitur Diana in veteri inſcriptione*: ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΑΥΛΙΔΙ ΚΩΤΕΙΡΙ.

162 Tyndaris Cæli genus] *Iuppiter ex Taigeta genuit Lacedæmonem, qui Amyclum, qui Argæum, qui Oebalum, qui Tyndarum, qui Helenam & Clytemnæſtram, quæ peperit Iphigeniam. Dictys lib.* 1. *vel ſanè Tyndaris, quia Tyndari filia putatiua, vera (vt poëtæ) Iouis filia, vel ex Leda vel Nemeſi: nam ſic Helenæ matrem vocat auctor Cypriacorum:*

Τοῖς δὲ μετὰ τριτάτην Ἑλένην τέκε θαῦμα βροτοῖσι
Τὴν ποτὲ καλλίκομος Νέμεσις φιλότητι μιγεῖσα
Ζηνὶ θεῶν βασιλῆϊ τέκεν κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης, *& quæ ſequuntur apud Athenæum lib. 8. cap. 3.*

Natalis: Hinc Helena admiranda viris eſt tertia nata;
Quam Nemeſis commiſta Ioui pulcherrima virgo
Cælicolûm regi peperit vi fortè coacta, *&c.*

165 Pelopeia] *rectè Mogunt.* Pelopea. *& mox*; ſacrilego.

178 Indomitus] *ſic Moguntinenſ. & Lipſienſ. ſed Lugdunenſ. & plerique excuſi*; indomitis minis. *quod minus arridet.*

179 Ille ſolus] *Homerus*:

Calchas Theſtorides augurum longè optimus,
Qui ſciebat præſentia, futura, & præterita. *De Auguriorum verò generibus, quid in iis naturale, quid ſuperſtitioſum, egregiè (alibi hoc ponere ſum oblitus) diſſerunt Conradus* Wipena *à fago opere de* Diuinatione, *& Auguſtinus Marius lib. cui titulus Bubo Marianus.*

181 Relucentes rogi] *Homerus*:

Semper autem pyræ mortuorum incendebantur frequẽtes.

182 Græciæ] *Artemidorus*: Soli ex Boëotiis Thebani non bellarunt ad Ilium. *an falsò cùm dicat Homerus*: Quique ſub Thebis habitabant

bene habitatâ vrbe. *ſic olim credidi, & Artemidorū reprehendi. non meritò. agnoſco errorē, malè intellecti Homerici loci, & impoſuerat exemplar mendoſum. Inuenerat Artemidorus, non ὑπὸ Θήβας, ſed Ὑποθήβας, vt teſtatur Euſtathius multos legiſſe, & parui oppidi nomē eſſe, Hypothebas: quos interfuiſſe teſtatur Homerus, nō Thebanos. Tamē Iuſtinus lib. 28. ſolos Acannanas ſcribit Græcis ad Troiam non iuiſſe ſuppetias: nec eos in Bœotiâ expreſſos inuenio.*

188 Hem] *Moguntinenſ.* en. *idem;* trophæa Troia.

193 Occupandum] *Varro Ephebo*: Crede mihi, plures ſerui dominos comederunt, quàm canes. Quod ſi Actæon occupaſſet, & ipſe prius ſuos comediſſet. *Iuſtinus*: Nec feciſſe ſe, ſed occupauiſſe inſidias. *vſitatum verbulum Ciceroni.*

201 Perde pereundo] *elegantes ſunt tales traductiones Ouidianæ; in ep. Didus*: Perdita ne perdam timeo, nocéamve nocenti.

In epiſt. Deianiræ:

Huic victo victor nempe pudendus erat.

In epiſt. Cydippes:

Si lædis quod amas, hoſtem ſapienter amabis:
Me precor, vt ſerues, perdere velle velis.

Idem: Verba quid exſultas tua ſi mihi verba dederunt.

203 Commori quî cum] *emendabam;* quo cum. *miror non intelligi. dicam planius*, commori quo cum velis, *hoc eſt*, commori *cum illo quem perire expetis. Locus ille epitomæ Liuianæ, docere id potuit, ſi conſuluiſſent. Quod verò ipſi adferunt, niſi vitium operarum ſubſit*, & cùm mori, *mendoſè excuſum: nulli rei. ſi* commori *ſcripsêre, eadem ſententia cum emendatione noſtrâ: niſi quod non neceſſariò verba tranſponant pro lubito.*

210 Melior Aiax.] *Homerus*:

Locrenſibus autem dux erat Oileus velox Aiax,
Minor, non tantus quantus Telamonius Aiax,
Sed multo minor —— *minor robore, gloriâ, ſtaturâ. Homerus Iliad.* β'. ρ'. ν'. *& Odyſſ.* λ'. *forma & factis vno Achille deteriorem dicit, ſtatura quoque maiorem. Et Pauſanias in Attic. ſcribit tam vaſtum fuiſſe, vt genu patella puerilis diſci magnitudinem æquaret. Vlyſſes Naſonis, vt detrahat hoſti, Oileum vocat, Aiacem moderatiorem.*

213 Memnon] *conſule de Memnone Q. Smyrnæum lib. 2. Memnon Auroræ & Tithoni F. pulcherrimus fuit (teſte Homero Odyſſ.* 11.*) eorum qui Troianis auxilio venerant; ab Achille lanceâ cōfoſſus obiit. Pindarus Nem. 6.*

—— καὶ ἐς Αἰθίοπας
μέμνονος οὐκ ἀπονο-
στάσαντος, ἔπαλτο βαρὺ
δέ σφιν νεῖκος ἔμπεσ' Ἀχιλ-
λεὺς χαμαὶ καββὰς ἀφ' ἁμάρτων ἀοῦς
φαεννᾶς υἱὸν εὖτ' ἐνάρι-
ξεν Ἀοῦς αἰχμᾷ
ἔγχεος ζακότοιο.

——quin & ad Aethiopes
Memnone non reuer-
ſo proſiluit. grauis
autem ipſis concertatio incidit cùm Achilles
in terram deſcendens ex curribus
illuſtris filium occideret Au-
roræ cuſpide
haſtæ iracundæ.

Idem latius tradunt Ouid. lib. 13. Metamorph. & Philoſtrat. lib. 1. de imagin. ſed homo leuis à ſe ipſo diſſentit. nam lib. 6. vitæ Apollon. ad Troiam mortuum negat. Verùm Strabo lib. 13. in Troade ſepultum affirmat. Ex Aethiopia profectum communiter omnes ferè conſentiunt. Pauſanias tamen in Phocaic. mauult Suſis è Perſide Ilium veniſſe. Cineres in aues Memnonides trãſformatas, fabulantur Ouidius, Plinius, & Aelianus. de ſtatua & ſepulchro mira ſunt, quæ referunt Ioſephus in antiquitat. Pauſanias in Atticis, Tacitus Annal. lib. 2. & Plinius lib. 36. cap. 7. & antiqua commentaria in Iuuenalis Sat. 15.

213 Xanthus] *de hoc in Troad. actum. vide Homerum Iliad. φ.*

217 Rheſus] *qui ad amnem ſui nominis fuit interfectus, in quem etiam ſe vxor Arganthona, deſiderio mariti proiecit. Vide Parthenium Narration. ſuarum cap. vlt.* 218 Amazon] *de qua Virgilius:*

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penthaſilæa furens, mediiſque in millibus ardet.
Aurea ſubnectens exertæ cingula mammæ
Bellatrix, gaudétque viris concurrere virgo.

Peltam ſic deſcribit Pierius Hieroglyph. lib. 42., vt circulus deſcriptus lineâ diametrali diſſecetur: pars altera, quantum cubiti, manúſque miniſterio deſeruiat, relinquatur altera duobus à lateribus excauetur: ita vt in medio ſpatium ſit inſertando brachio, cuius hoc ſit propugnaculum. extrema ad ſcuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exemti, inſertandæ ſi opus ſit haſtæ, alter commodus, alter ad inſpectandum inſeruiat.

224 Comprime] *Lib. Eguian.* opprime.

233 Ægiſte] *nimis ſæua primo congreſſu Clytemn. an adhuc hoc carmen Aegiſtho tribuendum?*

244 Quem pœnitet] *imò vera pœnitentia nobis Chriſtianis culpa planè liberat. c. magna. de pœn. d. 1. Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 4.*

259 Nec regna] *Ouidius:*

Non bene cum ſociis regna Venúſque manent.

Homerus: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω
εἷς βασιλεύς.

Non bonum eſt multos eſſe, qui imperẽt, vnus ſit imperator,
Vnus dux. *Hanc cauſam eſſe voluit Muſæus (teſte Ariſtotele) cur aquila tres pullos excludens, duos deturbet nido, vnum educet.*

261 Excitas]*Moguntin.* incitas. *idem pro;* captam, *habet cum Herbipolenſ.* captas. *Venetus primus;* raptam.

263 Dominam] *matremfamiliæ. Plutarchus in Lycurgo ſcribit; Lacones vocaſſe vxores ſuas κυρίας. Menander:*

Me quidem, vt conſtat, habet vxor domina.

vtrumq. illic ingeminat; quemadmodũ virum dominum Ouid. in ep. Briſeid.

Si mihi pauca queri, de te dominóque viróque
Fas eſt, de domino pauca viróque querar.

ſic vſurpat idem in epiſt. Hippodamiæ. Heſychius: Dominas Theſſali vxores vocant. *Epictetus.* Mulieres à viris poſt XIV. ætatis annum rectè dominæ vocantur. *Quinctilianus ſenior declamat. 2.* Tu facere potes occaſionem vxor & domina. *viciſſim ſic mariti vel ſponſi, domini; M. Brutus lib. de officio;* Itaque patresfamiliæ domini ſumus. *Virgilius:*

——connubia noſtra
Reppulit, & dominum Aeneam in regna recepit.

Ouidius in epiſt. Hermion.

Hæc tibi ſub domino eſt Pyrrhe puella ſuo.

Idem: Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras. *Ad hunc locum maximè proprium, quod ex Plutarcho dixi. nam hîc loquitur Spartana.*

267 Det ille veniam] *Proſper Aquitanus:*

Det peccatori veniam peccator, & æquâ
Conciliet Dominum conditione ſibi:

Idem iubet Saluator & Dominus IESVS CHRISTVS, *Matth. 6. & 16. Mar. 11. Idem Apoſtolus ad Epheſ. 4. ad Coloſſ. 3. idem Eccleſiaſt. c. 28.*

268 Paciſci] *Seneca lib. 1. de Clementia;* Securitas ſecuritate mutua paciſcenda. 269 Haut noua] *quantumuis diu regina & regi nupta, regni & tyrannidis naturam nondum habes perſpectam. Certè* noua *illi regnorum iura non erant.*

280 Fit nocens] *non inquiritur an innocens, ſed fingitur eſſe nocens. vnde & factum crimen in Octau. pro* ficto. *corrumpunt, qui;* fit, *inuexerunt.*

294 Auctore Phœbo] *ad hoc oraculum refero illud Liuij in Aegiſtho; apud Nonium, in* Solemnitus, *ſed caſtigatum:*

Solennitus à Deo tali lauder lubens.

porro quod præcedenti verſu dixit, & nepos. *explicat Sidonius:*

Non hic Tantaleam domum retexam,
Qua mixtum Pelopeia per parentem
Prolis facta ſoror, nouóque monſtro
Infantem genuit (*ſic lego*) pater nepotem.

297 Quid Deos probro] *ſic Sophocleus Philoctetes reprehendit Vlyſſem prætexentem diuina:*

Οδ. Ζεύς ἐσθ᾽ ἵν᾽ εἰδῇς, Ζεὺς ὁ τῆς δὲ γῆς κρατῶν·
Ζεύς, ᾧ δέδοκται ταῦθ᾽, ὑπηρετῶ δ᾽ ἐγώ.
Φιλ. Ὦ μῖσος, οἷα κἀξανευρίσκεις λέγειν,
θεοὺς προτείνων, τοὺς θεοὺς ψευδεῖς τίθεις.

VL. Iouis iſta,ſi neſcis, Iouis terra regitur
Arbitrio, auctor eſt rei huius Iuppiter,
Iſtius imperio obſequens facio hæc ego.
PHIL. Scelerate, tune hæc diſcere? dolis tu, tuis
Mendaciis prætexere audebis Deos.

301 Hæc vacat] *Moguntinen. Herbipolenſ. & Veneti*, hæc vacat regia viro. *ſi legas*; Hæc vacat Regi ac viro, *ſenſus, ſe viduam, viro ſolo, & quidem Regi nuptam, non admiſſuram viliores nuptias. viduas quidem* vacuas & vacantes mulieres *olim dictas, aliis obſeruatum.*

302 Quæ inuita peccat, debet & culpæ fidem] *ſic plerique lib. etiam m. ſ. nullo quantum intelligo, ſenſu. æquè exſenſa lectio Herb. & Venetor.* Quæ inuita peccat, oſtendit & culpæ fidem. *& cæci hic aliàs Lyncei, muti aliàs arguti: iuuat Moguntin. cod. qui*, Quę iuncta peccat, debet & culpæ fidem. *quæ (ait) cum aliis facinus perpetrauit, ſocio culpæ fidem debet. non licet fide ſaluâ eum, quo cum ſceleſta fuit, deſerere vel prodere. Secedamus ergo, & quod iuncti deliquimus, iunctis conſiliis diluamus.*

IN CHORVM.

Canit Pæanem: qui partâ victoriâ Apollini cani conſueuerat; initiò Apollini tantùm, teſte Suydâ: poſtea tamen pæanes facti Marti & Diis aliis communes; adeo vt omne carmen quo Deorum, vel hominum etiam laudes continerentur, Pæan *dictum fuerit. Nam teſte Athenæo, Hermippus Cyzicenus Pæanes compoſuit in Antigonum & Demetrium, Pindarus in varios, vt tradunt Horatij interpretes.*

311 Coronat] *lauro, teſte Apollonio, laurus enim Apollini ſacra, propter Daphnen in laurum mutatam, vt narrat Parthenius cap.* 15. *ex Diodoro Eleenſi in elegiis, & Philarcho in hiſtor.*

313 Innuba] *in citato Varronis fragmento mallem legere;* veteres pueraſcunt. 314 Stirps Inachia] *Inachi genus, virgines Argiuæ.*

315 Thebana manus] *ſic quinque manuſc. mei: ſic ad vnum omnes excuſi. & quid in hac lectione reprehendendum* ὀ καταλαμβάνω.

316 Eraſini] *Eraſini plures, vnus in Arcadiâ ex Stymphalo gignitur, qui aliquandiu ſub terrâ occultatus, rurſus in Argiuo agro erumpit, de quo Ouidius libro* 15. *Metamorph. alius in Corinthiacum ſinum illabitur, de quo Pauſanias in Corinthiac. alius Eubœæ propè Erythræam, alius Atticæ Straboni lib.* 8. *de Attico noſtrum loqui opinor.*

317 Eurotam] *Eurotas Lelegis N. Mileti F.; cùm in Laconiâ ſtagnantem in campis aquam, alueo facto in mare deduxiſſet quod fuit aquarum reliquum in iuſti amnis morem defluens, de ſuo nomine nuncupauit Eurotam. Pauſan. in Laconic.*

322 Arcus victor pace relata Phœbe relaxa] *Moguntin.* Arcus vinculo Phœbe relaxa. *Herbip. & Veneti*; Arcus victor Phœbe relaxa; *quibus omnibus deeſt*, pace relatâ, *quod eſt in ceteris, delendum, nec ne; neſcio. nam vt ſpurium ſit vel germanum ἐνδέχεται καὶ οὐκ ἐνδέχεται. Apollo qui-*

dem cantaturus arcum ſoluere credebatur. Dionyſius Perieget. ait eum, cùm ſe Delphos recipit, id facere : ἰςῶμενος χρυσέης ἀναλύεται ἅμμα φαρέτρης. vinculum auratæ pharetræ ſoluit.

328 Lyra] *Lyram, citharam, chelim, barbytum, & phormingem ſolere confūdi aſſentior, Polluci, Suidæ, Guarino, Budæo & aliis, & colligitur ex Homero in hymn. Mercurij & Odyſſ. 8: Martiano libro vlt. & aliis. Sed tamen illi oportet mihi viciſsim aſſentiantur, propriè loquendo eſſe diuerſa. nam ille ipſe Martianus eodem lib. vlt. apertè chelim à barbyto, & à tetrachordo diſtinxit. Pauſanias prætereа in Attic. loquens de Memnonis ſtatuâ,* τῆς κιθάρας ἢ λύρας, *inquit: & Anaxilaus apud Athenæum lib. 4.*

ἐγὼ δὲ βαρβίτους, τριχόρδους, πηκτίδας
κιθάρας, λύρας, σκινδαψούς.

Et Euripides Phœniſſis:

Φορμιγγί τε
τείχεα Θήβας
τᾶς Ἀμφιονίας τε λύρας, *&c.* phormingis ſono
Muros Thebarum,
Et Amphioniæ lyræ.

Prudentius etiam in Apotheo.

Quicquid caſta chelis, quicquid teſtudo reſultat.

Sunt qui differre velint ex Ammonio κιθάριν *&* κιθάρας, *hanc idem eſſe cum lyrâ, & ab ea eoſdem* λυρῳδοὺς καὶ κιθαριστὰς *vocari; illam à lyra diuerſam, & ab ea* κιθαρῳδοὺς *tantum dici. Sed amplio. D. Iſidoro lyra citharæ ſpecies eſt lib. 3. Orig. nam de cithara cùm agit;* paulatim (*inquit*) plures eius ſpecies exſtiterunt, vt pſalteria, lyræ, barbita, phænices, & pectides, & quæ dicuntur Indicæ, & feriuntur à duobus, ſimul. *vbi ſuſpicor reponendum ex Anaxilao, & Euripide,* phorminges, & pectides, & quę dicuntur ſcindapſi. *fortè reiecerant; qui Fiſto crediderunt ſcindapſum nihili vocem eſſe, nec quicquam ſignificare, qui error Dialecticorū ſcholas occupauit, etiam Græcum Scholiaſtem Magentinum in lib. Ariſtot. de interpretat. quos refellit vt videtis, Athenæus, refellit Scholiaſtes Apollonij, & Homerus. De* σκινδαψος, *ergo falſi; de* βλίτυρι *neſcio an veri, nam etſi confirmet Laërtius lib. 7. tamen qui vtrumque affirmarat Suidas, idem Iubæ teſtimonio docet blityri* τῆς χορδῆς μίμησιν *eſſe, hoc eſt, vt vertit N. Chordæ imitationē; ego mallem accipere de tinnitu illo, quem percuſſæ fides, mox ſponte edunt ſuâ, quaſi ſubſilientes. addit Ammonius aliam vocem nihil ſignificantem* κνάξ, *pro qua Mogentin.* κνὰξ, *ſed hæc titiuillitio & tippulis leuiora.*

331 Chorda] *ſcribendum* corda, *ſi credimus Caſſiodoro, qui à corde deducit;* quia (*inquit D. Iſidorus*) ſicut eſt pulſus cordis in pectore, ita pulſus cordæ in citharâ. Has primus Mercurius excogitauit: idem prior * in neruos ſonum ſtrinxit.

* Caſtigo. *neruos in ſonum.*

338 Pelion Oſſa] *Antipater:* Non Oſſæ Pelion imponens.

340 Regia Iuno] *alludit ad cognomen eius,* Regina.

Reginę Iunonis ſupremæ coniugi templum. *ait poëta vetus.*

de

De Iunone Reginæ multa Liuius lib. 5. meminerunt etiam Cicero, Plinius, P. Victor, & Iuuenalis Sat. 12.

—— niueam reginæ cædimus agnam.

Tua-turba Mycenæ] *Mycenas ſunt qui dictas putent à quodam Myceneo Spartonis filio, quos Pauſanias refellit: alij malunt, quia Perſeus, qui eam à Cyclopibus curauit conſtrui, humo ibidem fungum ſuſtulerit, vnde repentè fonte ſcaturiente ſitim depulit. nam fungus Ephippo apud Athenæum lib.* 2. *μύκης dicitur, ſed quia hoc nomen capulo quoque conuenit, Nicander à capulo enſis Perſei, eo in loco lapſi, deducit Mycenas, in Alexipharmac. Homerus Mycenes mulieris meminit; quam Oearum magnarum ſcriptor canit fuiſſe Areſtoris vxorem, Inachi filiam, hæc pleriſque videtur nomen vrbi indidiſſe. Vide Pauſan. in Corinthiac. Mycenæ Iunoni ſacræ & peculiares. ait antiquus poëta:*

Dodone tibi Iuppiter ſacrata eſt,
Iunoni Samos & Mycenæ diti:
Vndæ Tænaros æquoríſque regi:
Pallas Cecropias tuetur arces;
Delphos Pythius orbis vmbilicum;
Creten Delia, Cynthióſque colles;
Faunus Mænalon, Arcadúmque ſiluas.
Et tutela Rhodos beata Solis;
Gades Herculis, tumidúmque Tybur;
Cyllene celeri Deo niuoſa;
Tardo gratior æſtuoſa Lesbos.
Aetnææ Cererem nurus frequentant;
Raptam Cyzicos oſtreoſa Diuam;
Formoſam Venerem Cnidos, Paphóſque.

Ouidius 3. *Faſtor.*

Pallada Cecropiæ, Minoïa terra Dianam,
Vulcanum tellus Hypſipilæa colit.
Iunonem Sparte, Pelopeïadeſq. Mycenæ;
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
Mars Latio venerandus erat.

Nam ſingulæ ciuitates ſuos quoſdam Deos habebant; quos Tertullian. in Apologet. cap. 10. proprios *vocat, & nonnullos cap.* 24. *enumerat*: Vnicuique etiam prouinciæ & ciuitati ſuus Deus eſt, vt Syriæ Aſtarte, vt Arabiæ Diſares, vt Norici Belenus, vt Africæ Celeſtis, vt Mauritaniæ reguli ſui. *& paullo poſt*: Cruſtuminienſium Beluentinus, Narnienſium Viridianus, Aſculanorum Ancaria, Volſinieñſium Narſia, Ocriculanorum Valentia, Sutrinorum Nortia, Faliſcorum in honore eſt pater Curis.

342. Suppléxque tui numinis Argos] *infrà act.* 4.

Argos iratæ carum nouercæ.

Creditur enim Iuno ibi nata, vnde & Argiua *Homero & aliis, eius effigiem refert Pauſan. Argis illi Hecatombâ fiebat, vt prodiderunt Pindari Scholiaſ. Palæphatus in Incredibilib. & Hyginus in Fabulis. Refert Dionyſ. Haly-*

carnaſſ.lib. 1. apud Faliſcos templum Iunonis fuiſſe perſimile Argiuo, & vtrobique ſacrorum ritus ſimiles, & cultrices templi ſacrificulas, & puellam innuptam, quam vocant Canephoron, ſacrificium ſolitam auſpicari, & choros virginum patrios hymnos canentium. Homerica Iuno:

Sunt mihi tres vrbes longè cariſſimæ,
Argóſque, Spartéque, & latis viis inſtratæ Mycenæ

Pindarus vocat Argos, Iunonis domum. *Euripides ait*; per reginã Deam Argiuam. *& in Heraclidis*:

———diis non inferioribus,
Socij vtimur, quàm Argiui, ô Rex,
Hiſce enim Iuno præſidet, vxor Iouis:
Nobis verò Pallas.

344 Lauros Agamemnonias] *hoc ait, quia mos fuit, vt Ioui ſic & Iunoni tropæa dicandi, vnde & à Lycophrone Iuno tropæa vocatur. malè hîc Mogunt. Herbip. & Ven.* claros *pro*; lauros.

346 Multiforâ tibia buxo] *hanc deſcribit Statius lib. 8. Theb. his verbis*:

Et moderata ſonum vario ſpiramine buxus.

nam buxus ἁπλῶς *tibia ex buxo. ſic Claudianus*:

Si buxos inflare velim ferale gemiſcunt.

de variis tibiarum generibus & diuerſitate conſule Ariſtot. lib. 8. Polit. Theophraſtum lib. 4. de cauſis plantarum, Pollucem li. 5. Onomaſt. Athenæum lib. 14. cap. 5. & 15. & Solinum in Polyhiſt. Cælium Rhodigin. lib. 9. cap. 7. & Iul. Scalig. artis poët. lib. 1. cap. 20. cum quo mihi de tibiæ inuentione non conuenit. ille Oſyridi tribuit, ego aliis potius. nam Martianus Mineruæ, & Marſyæ lib. vlt. his verbis: Pythagoræi etiam docuerunt, ferociam animi „ tibiis aut fidibus mollientes, cum corporibus adhęrere nexum fœdus „ animarum: membris quoque latentes interſerere numeros non con- „ tenſi. Hoc etiam Ariſtoxenus, Pythagoráſque teſtantur. Denique be- „ nignitate largiſſimâ ſenſim ipſam notionẽ meę obiectationis aperui. „ Nam fides apud Delphos per Deliacam citharam demonſtraui: tibię „ per Tritonidem noſtri comitem & Marſyam Lydium ſonuerunt. ca- „ lamos Mariandini & Aones in laudes inflauêre cęleſtium. Panduram „ Aegyptios attemtare permiſi. *quo loco vel ex Iſidoro d. lib. 3.* Pãdorium, *reponas, vel ex Martiano apud Iſidorum*, Pandura *legendum: niſi dicas (quod vehementer ſuſpicor verum)* Pandorium, *eſſe fiſtulæ ſeu calami paſtoritij genus vt Iſidorus apertè tradit*; Panduram *verò tympani genus, vtrimque membranâ extensâ coopertum, Hiſpanis adhuc hodie*, Pandero, *vocati. Quædam tibia*, Libys *dicta fuit*; *apud Nomades Libys adinuenti, vt ex Duri Samio docet Athen. e. d. cap. 5. Iſidorus Phrygibus laudem tribuit.* Ti- „ bias (*inquit*) excogitatas in Phrygiâ ferunt: has quidem diu funeribus „ tantùm adhibitas: mox & ſacris gentilium. Tibias autem appellatas „ putant, quòd primùm de ceruinis tibiis, cruribúſque hinnulorum fie- „ rent: deinde per abuſionẽ ita cœptas vocari etiam quę non de cruri- „ bus oſſibúſq. fierent. *Buxeas tibias Phrygum inuentum eſſe Iuba prodidit*,

earumq́; mentionem Sophocles, in tympaniſtis, & alibi facit, apud Athenæum lib.4. cap.24. Phrygibus autem inuentio tribuitur, neq; quia apud illos primò tibia ſit reperta; ſed quia Minerua inuentam propè Tritonida paludem, in Phrygiam abiecit; auctore Propertio lib.2.

Hic locus eſt in quo tibia docta ſones.
Quæ non iure vado Mæandri iacta nataſti,
Turpia cùm faceret Palladis ora tumor.

& Plutarcho in Alcibiad. & Claudiano lib. 2. in Eutropium, quo loco nonnulla dixi. 350 Lampada iactant] *in quamplurimis ſacris & ludis ſollemne fuit* λαμπαδουχεῖν; *idq́; diſcurrendo & tradendo ſibi inuicem lampades, vt in Panathenaicis, Vulcaniis, & Prometheis ludis, & in Mineruæ ſacris, teſtibus Herodoto, in Vraniâ (qui à Perſis acceptum morem ſcribit) Pauſaniâ in Atticis (qui, cum plerisque, à Prometheo acceptum cenſet) Platone lib.1. de repub. & Scholiaſte Ariſtophan. in ranis; & Harpocratione in voce* λαμπάδων: *aliquando continuò diſcurrentes facem ferebant, nec defatigati alteri tradebant, vt fiebat in ſacris Eleuſiniis in memoriam Cereris, quæ, duabus facibus in Aethnæ crateribus accenſis, filiam quæſiuerat. Herc. Fur. ver.* 300.

—— tibi multa fide
Longas Eleuſi tacita iactabo faces.

Simile, quid voti damnatas Argiuas feminas in Iunonis honorem præſtitiſſe, noſter hoc loco ſignificat.

350 Coniux candida tauri] *Porphyrius apud Euſebium lib.4. de præparat. Euang. cap.4. refert Apollinis verſus quos citaui in Oedipum.*

352 Coniux tauri] *iuuenca. Virgilius:*

—— Iunoni cæde iuuencam. *vide Seruium.*

357 Matrona] *omnes, iunior & ſenior. Meliſſus lib. de propriet. ſermonis, matronam dici putauit, quæ ſemel; matremfamilias; quæ ſæpius peperiſſet. ſed hoc ab aliis meritò reiicitur. de hoc diſcrimine egêre Seruius, Nonius, & alij. omnium apertiſſimè Gellius lib.*18.*cap.6.* Matronam (*inquit*) eſſe propriè quæ in matrimonium cum viro conueniſſet, quoad in eo matrimonio maneret, etiamſi ſibi liberi nondum nati forent: dictámq. eſſe ita à matris nomine, non adepto iam, ſed cum ſpe & omine mox * adipiſcendo, vnde ipſum quoque matrimonium dicitur. Matrem autem familias appellatam eſſe eam ſolam, quæ eſſet in mariti manu mancipióque. aut in eius in cuius maritus manu mancipióque eſſet, quoniam non in matrimonium tãtùm, ſed in familiam quoque mariti, & in ſui heredis veniſſet locum. *Ex quibus verbis apud Seruium puto legi debere;* quæ in familiam mariti, & ſui heredis locum veniſſet. *Feſtus, nec Viduam, nec quæ ſine liberis ſit, matremfamil. dici poſſe tradit. vtrumque falſum. Liberos enim non re requiri, ſed ſpe ſufficere, docent Gellius & Seruius. Viduam quoque hoc nomen retinere, ſi in familiam mariti & ſui heredis locum venerat, patet ex iiſdem, & apertius ex Vlpiano l. pronunciatum.*47.*D. de verb. ſignific. & Cicerone, qui in Orat. pro Cælio, Clodiam viduam, vocat matremfamilias. Hos Nonium arbitror ſecutum, & propterea apud illum*

* Mallem, *adipiſcẽdi.*

addita negatione cenſeo reponendum, etſi in mariti matrimonio nõn eſſet. *Volunt ergo Seruius*, *& qui eum ſecuti*, *non omnem matronam eſſe matremfamil.*; *ſed eas dumtaxat*, *quæ per coëmtionem*, *non verò vſu vel confarreatione*, *in matrimonium conuenerunt*. *de quo valde dubito*. *D. Iſidori de hac re loca li.9.Orig. cap.de coniugiis, & c.de affinitatibus illuſtrari debent A. Gellij verbis*, *& Seruij*: *alioquin vix queunt intelligi*. *vide Paulli Manutij Commentar. in Ciceron. Familiar. lib.5.epiſt.10.*

359 Nexilibus] *coronæ, vel ſertæ, vel pactiles, vel ſutiles, vel nexiles ſeu plectiles; ita vocatæ quod innectebantur, vel è ramulis aut ſurculis plectebantur, vide Turneb.lib.18.aduerſar. cap.29. hîc de Oleaginis mentio. nam frondes hæ Palladiæ. Horatius;*

> Sunt quibus vnum opus eſt intactæ Palladis vrbem
> Carmine perpetuo celebrare, &
> Vndique decerptæ frondi præponere oliuam.

369 Coronis] *nota ſignificatio, quæ hîc vſui: minus alia. nam vt Græcis* ςεφάνη, *ſic & Latinis coronam pro veſte muliebri* (*ſuſpicor crocottâ*) *poni, infrequens; vt apud Virgil.in Cyri*:

> Quæ prius in tenui ſteterat ſuccincta coronâ.

Quæ de Etymo nominis prodidit D. Iſidorus, ambigo an proba. nam lib.19. Orig.cap.30. Nomen (*ait*) coronæ hâc de cauſâ vocatum; quòd initiò circum aras curreretur, atque ad imaginem circuitus, vel chori eſt formata & nominata coronâ.

362 Compote voto] *citat hoc Priſcianus, & tribuit Senecæ. ergo & hæc tragœdia Senecæ.*

370 Reſpuit] *Moguntinenſ.* reſpicit. *vnde quis conijceret.* deſpicit.

374 Et adhuc] *vide ſup. Herc. Fur.389.*

381 Cape dona] *Sollemne verbum* cape. *vide Briſſon.* formulas. *pa.37.*

386 Lauream] *Romani victoriâ partâ multis rebus laurum alligabant, vel præferebant, vel mittebant teſte Plinio lib.15. Nat. hiſt. cap.30. præferebantur Imperatori* laureæ virgæ *&* faſces laureati, *Cicerone teſte lib.2.de diuinat. Capitolino in Gordiano, & Lazio lib.2. Comment. reip.Rom.cap.4. mittebantur ad Senatum* laureatæ litteræ, *de quibus Capitolin.in Maximi. Marcellin. Cicero, Ouidius, & alij citati à Pierio lib.50. Hieroglyph. & Lazio d.cap.4. vbi docet has etiam vocatas* tabellas laureatas. *Sed & lictores laurô ornabantur, vt patet ex epiſt. Ciceronis ad Atticum. Mittebatur ad Senatum* laurea *in Iouis Capitolini gremio reponẽda. nam Gethicæ laureæ Claudianus meminit, Pannonicæ Plinius Iunior, & confirmat Pacatus in Theodoſij Panegyrico. Redimibantur* haſtæ *lauro, vt docet Papinius, de pietate Abaſcantij lib.5. Siluar.*

> Omnia nam lætas pila attollentia frondes.

vt expono, lauri. & ad hunc morem alluſit hîc Seneca. Item ſigna militaria, *ex illo Sidonij*, Atque ſuas ad ſigna iubet reuireſcere lauros.
docet Lazius lib.7.comment.cap.4. idem li.9.cap.19. docet de ſtatuis *&* imaginibus Principum, *ex Tacito & Cicerone. differebant autem hæ à ſtatuis*

& imaginibus illis, quæ in Actis ſecundæ Synodi Nicenæ nuncupantur laura-tæ, *ſolitis ab Impp. mitti in prouincias, quas obire nolebant, vel non poterant, l. 1. vt publ. lætit. vel Conſulat. &c. lib. 12. Ornabantur præterea lauro* ſubſellia & tabernacula, *teſte Lazio lib. 9. cap. 20. &* fores Cæſarij palatij, *quod videor deprehendiſſe in Conſolat. ad Polyb. cap. 36. Coronabantur etiam lauro* victrices naues, *niſi malè interpretor illud Propertij li. 3. eleg. 23.*

Ecce coronatæ portum tetigêre carinæ.

Quare mirandum non eſt, ſi pro ipſo triumpho & victoriæ præmio, laurea *vſurpetur. Fuit denique laurus vt victoriæ, ita cuiuſuis proſperitatis nota; adeò, vt qui inſidias vel periculum aliquod effugerant, dicere ſolerent ſe laureum baculum geſtare,* δαφίνην φορῶ βακτηρίαν, *refert Suidas; quò fortaſsis iſtud Senecæ referendum. nam euaſerat Eurybates, de quo multa apud Homerum mentio, cum hero ſuo Agamemnone, naufragium. Porrò quod lauri genus triumphale fuerit, à Plinio petendum d. cap. 30.*

IN ACT. IIII.

Narrat Eurybates reditum Agamemnonis, & ira Palladis, doloque Nauplij illatam Græcis cladem per naufragium. deindè parantur victimæ Diis, & conuiuium reduci marito: Adducuntur Troades captiuæ, & cum iis Caſſandra.

388 Delubra & aras cælitum] *poſtquam, quæ in aduerſariis olim, edita; prodiit in lucem vtile & eruditum opus Bar. Briſſonij de Formulis, vbi lib. 1. pag. 40. multis hanc conſuetudinem ſalutandi* Topicos *hos* Deos *confirmat; de quibus nonnulla Tertull. in Apolog. multa Lilius Syntagm. 1. à pag. 58. cò referendæ variæ inſcriptiones antiquæ, vt* GENIO LOCI, NYMPHÆ LOCI *& ſimiles.*

401 Frater] *quærit de Helena & Menelao. Menelaus vnà cum Helena, euaſit quidem hoc naufragium, ſed diu admodum in Aegypto, & aliis orbis partibus errauit; & tandem in patriam peruenit, vbi tamen fingunt non interiiſſe, ſed viuum in beatorum inſulas translatum, propter nobilitatem, & quia Iouis gener ducta Helena, ita Homerus Odyſſ. δ'. Euridip. in Helena, & Ariſtot. in Peplo.*

408 Exiguas trahens] *paucas & malè multatas naues. de reliquis ait Liuius Andronic.* Partim errant, nequinunt Græciam redire.

412 Acerba fatu poſcis] *ſumtum hoc à Virgilio, vel Aeſchylo in Agamemn. vterque enim idem dixit. Equidem grauiſsimum plerique iudicarunt, mala præſentia, vel non bene cōpoſita, vel non planè depulſa dicendo refricare. Et videmus quàm grauatè ægri valetudinis & dolorum ſuorū cauſas iterent. Philemon non dubitat eiuſmodi moleſtiam ipſa ægritudine mæſtiorem vocare;*

> πολὺ μεῖζόν ἐστι τοῦ κακῶς ἔχειν κακὸν
> τὸ καθ' ἕνα πᾶσι τοῖς ἐπισκοπουμένοις
> δεῖν τὸν κακῶς ἔχοντα πῶς ἔχει λέγειν.

417 Dubia plus] *rectè Tacitus lib. 3. hiſt. tradit, nuncios qui clades occultant, ſtulta diſsimulatione, remedia potiùs malorum, quàm mala differre. Non enim, quod Oedipus ait, malorum ignorantia iners modò remedium eſt,*

ſed prorſus nullum, qui medeare latenti noxæ? vbi ſciueris, remedia quæres: & dum inuenis, calamitatis aliquod ſolatium ſit (ſi Curtium audis lib.5.hiſt. Alexandri) ſortem tuam haut ignorare.

423 Regiâ vt fulſit rate] *ſignum flammæ: in cuius hodie locum bombardæ tonitru ſucceſsit. Plurima priſcæ nauigationis legum veſtigia ſeruamus. ſic, vt niſi regia nauis, vel quæ vice illius ſit, diſceſſus ſignum dederit, nulli reliquarum anchoras legere liceat. Item quod hodie, qui magis pij trierarchæ, ſanctorum effigies in puppibus affigunt, & harum imaginum, ſeu, quos referunt, Tutelarium Diuorum nomina nauibus indunt: quem honorem falſis Numinibus ſuis Gentiles exhibebant, vt docet Nicephorus lib.2. Eccleſ. hiſt. cap. 23. nam ea Numina in puppibus pingebant vel ſculpebant, & iis naues dicabant, vnde petenda interpretatio poëtarum, quando de picturis vel cælaturis naualibus agunt. Horatij inprimis,*

Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit —— *præceſſerat enim,*
Non tibi ſunt integra lintea,
Non Dij, quos iterum preſſa voces malo.

& illa Virgilij tertio Æneid. vbi nauium nomina, Priſtis, Centaurus, *&c. & illa Silij lib.14. fol. 361.*

Ardet nota fretis Cyane, *&c. vſque* Nec mora.

nam olim quidam Deorum, quidam fluminum, vrbium, ferarum nomina malebant & effigies, ſic hodie Dianas, ſtellas, delfines, leænas, aquilas, ceruas inter noſtras triremes. Hæ ſunt nautum Tutelæ, παταίκοι παρασήματα. *de quibus Commentar. vetus in Perſium. & Ouidius 1 Triſt. eleg.9.*

Eſt mihi, ſitque precor flauæ tutela Mineruæ
Nauis, & à pictâ caſſide nomen habet.
In epiſt. Paridis:
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Quâ tamen ipſe vehor, comitata Cupidine paruo,
Sponſor coniugij ſtat Dea picta ſui.
Silius lib.14.
Scuta virum, criſtæque, & inerti ſpicula ferro,
Tutelæque Deûm fluitabant.

* Mallem, *aquilâ figuratam, vel, in tutela hab. aquilã fig.*

ſic accipio illud Lactantij lib. 1. Diuinar. Inſtit. cap. 11. de Ioue rapiente Ganymedem; aut nauis in quâ eſt impoſitus tutelam habuit in aquilâ figuratam; ſicut taurum, cùm rapuit & tranſuexit Europam. *Seneca ep.77.* Nauis bona dicitur, non quæ pretioſis coloribus picta eſt, nec cui argenteum aut aureum roſtrum eſt, nec cuius tutela ebore cælata eſt. *Feſtus Pompeius;* Nauem quæ Iouis tutelam effigie tauri habuerit. *D. Luc. cap. vlt. Act. meminit nauis cui erat inſigne Caſtorum* παρασήμῳ Διοσκούροις. *vbi Oecumenius;* Perpetuò moris eſt nauibus (*inquit*) potiſſimum Alexandrinis, ad proram dextrâ ac ſiniſtrâ, huiuſmodi eſſe picturas. ἔθος ἀεί πως ἐν ταῖς Ἀλεξανδρέων μάλιστα ναυσὶ περὶς γε τῇ πρώρᾳ δεξιά τε καὶ εὐώνυμα γραφὰς εἶναι τοιαύτας. *Quæ eadem prorſus verba habes*

apud Theophilactum ibidem: quare opinor eſſe Chryſoſtomi, à quo vterque. Valerius quoque Flaccus & Perſius, apud Turnebum lib. 19. Aduerſar. ca. 2. Arbitror omnem nauem alicui Numini conſecratam dictam θεωρίδα, *etſi peculiare id nomen certæ nauis Athenienſium, de qua Schol. Aeſchyli, & Suidas & auctor adagior. in* Nauis Salaminia. *nam Philoſtrato in Imagin. Bacchi nauis dicitur* θεωρὶς ναῦς, *& Aeſchylus in Sept. ad Theb. ſic appellat cymbam Charontis.* 424 Monuit] *ſic plerique m. ſ. ſed Moguntin.* euonit. *Herbipol.* emomit. *Veneti*; emouit. *Lugdunenſ.* emonuit.

Tuba] *meminit moris Euripides in Troad.*

—— ὄρθιαι ὅλαι
σάλπιγγος ἠχὼ δῶσιν ἀρχηγοὶ στρατοῦ
πρὸς ναῦς Ἀχαιῶν.
—— cùm clangorem tubâ
Clarum dederint ductores exercitus
Ad naues Achæorum. *vide ſup. Troad.* 1043.

425 Aurata] *cuius roſtrum auratum. Aurei roſtri etiam Seneca meminit epiſt. 77. decebat hoc nauem regiam. nam vulgus æratis vtebatur, vt docent Plinius, Vitruuius, Suidas: & has vocabant* naues ęratas, *vt Cæſar li. 2. de Bello ciu.* puppes æratas, *vt Horatius*; puppes æneas, *vt Virgilius libro 9. æratæ ergo &, auratæ, eædem quæ* roſtratę, *præfixo ære vel nudo vel inducto auro.* Ceratæ *aliæ, nempe cerâ & pice oblitæ. Roſtratis Heroas vſos negant. Vide* Ioan. *Brodeum lib. 3. Miſcellan. cap.* 13.

434 Lentare] *flectere, ducere. Virgilianum vocabulum.*

435 Niſu] *ſic omnes v. l. ſcioli*; nixu, *ſubſtituunt: ſed non hîc tantum, verùm & apud Lucret. Virgil., Horat., Flaccum, & Prudentium idem fecêre, inuitis m. ſ., vt docet Giſanius in Collectan. Lucretianis.*

437 Cærulum] *ſic Moguntinenſ. Herbipolenſ. Baſileenſ. & Lipſienſ. rectè. Aratus ait*: cæruleo ſeruatæ Oceano.

439 Tonſas] *palmulas, imas remorum partes, quibus aqua tunditur. Virgilius*: lento luctantur marmore tonſę. *niſum ipſum remigantium expreſſit Ennius*: Pone petunt, exin referunt ad pectora tonſas. *de his & plerisque nauis inſtrumentis, ſic Lucretius*:

Sed quaſi naufragiis magnis multíſque coörtis.
Diſiectare ſolet magnum mare tranſtra, guberna,
Antemnas, proram, malos, tonſáſque natantis,
Per terrarum omnis oras fluitantia apluſtra.

aliud Tonſillę. *D. Iſidorus lib. 19. cap. 2.* Tonſillæ vncini ferrei vel lignei ſunt, ad quos in litore defixos nauium funes alligantur.

440 Fulúſque tranſtris miles] *plerique codices pro*, miles, *exhibent*, nauita. *æquè bene.* Tranſtra, *loca in quibus ſedent remiges: ſpacium verò ſeu iter per quod ad remiges hortator ſolet accedere, quod à puppi ad proram portenditur, vt arbitror, ab ipsâ adhortandi voculâ, dicebatur* Agæïum. *Ennius*;

Tranſtra, forom, pontes, & agęia longa replentur.

ſic emendo apud Iſidorum d. cap. 2. nam quod exſtat, mendoſum; ſed & vereor

argutum iri,quod ita emendem. Verùm Feſto nitor.

Terras procul,quamtum recedunt vela,fugientes. *Virgil.z. Aeneid.*

Prouehimur portu,terræque vrbeſque recedunt.

Videmus per axem viſualem:ideo cùm hic mouetur,res viſa videtur moueri. extenditur ille & longior fit receſſu; ideo recedentibus, vrbes videntur recedere:acceſſu ad portum contrahitur axis ſeu radius, & fit breuior. ideo vrbes ipſæ videntur ad nos accidere & appropinquare. Vide Cardanum lib. 4. *de ſubtilit.Toletum in lib.*2.*de animâ.q.*16.

444 Hercæum] *Ouidius de Priamo:*

Cui nihil Hercæi profuit ara Iouis.

malè Moguntinenſ. Herbip.& Veneti; Herculeum.*primus hoc reſtituit Daniel.Vide Harpocrationem,& Pollucem,& quæ nos alibi.*

446 Tranſilit] *velociſſimus enim Delfin. Attius;*

Sicut inciti,atque alacres roſtris perfremunt Delfini.

*de piſcium iſtorum pronoſtico accipe,quæ ex Pacuuio Tulius lib.*1.*de Diuinat. ſcribit, Achiuorum exercitum,& tot nauium rectores lætos piſcium laſciuiam intuitos,nec tuendi ſatietatem capere potuiſſe: ad quem Pacuuij locum noſter hîc videtur reſpexiſſe.*

451 Milleſimam] *Aeſchylus* claſſem Græcorum mille nauium. *idem. Eurip.Virgil.Propertius.ſed Dictys naues autumat* MCCXCV.

453 Parent] *Herbip.* patent. 454 Peruicax] *Mogunt.* perſpicax.

460 Suſpecta varius] *Aratus:*

Siquidem obſcuret nigricanti ſimilis

Solem nubes;circum ipſam autem hinc inde

Radij interuoluti findantur:

Certè adhuc in Auroram impedimento indigus eſſes:

At ſi hic,*&c.* *Lucan.lib.*1.*Pharſal.*

Multa quidem prohibent nocturno credere ponto,

Nam Sol non rutilas deduxit in æquore nubes,

Concordéſque tulit radios:notom altera Phœbi,

Altera pars borean producta luce vocabat.

Orbe quoque exhauſtus medio languénſque receſſit,

Spectantes oculos infirmo lumine paſſus.

463 Murmur graue] *mugitus ille maris,taurino ſimilis. ob quem Neptunum* μυκητὰν ϗ ταύειον *vocabant,eiq́; taurum immolabant,de quo murmure quædam Ariſtot. in Meteor.ex eo verò quod additur,* collibus ſummis,*patet illum loqui de alio quoque murmure ſeu fremitu arborum & ſiluarum, de quo Virgilius* 10. *Aeneid.*

——flamina prima

Cùm deprenſa fremunt ſiluis,& cæca volutant

Murmura,venturos nautis prodentia ventos.

465 Agitata ventis vnda venturis tumet] *Virgilius:*

——freta ponti

Incipiunt agitata tumeſcere——

Luca-

Lucanus: ——niger inficit horror
Terga maris: longo per multa volumina tractu
Aeſtuat vnda minax, flatúſque incerta futuri
Turbida teſtantur conceptos æquora ventos.

Siſenna lib. 3. *Hiſtoriar.* Subitò mare ſubhorréſcere, cæcóſque fluctus in ſe prouoluere. *M. Varro epiſt. ad Cæſarem;* Interea propè ad occidentem ſolem horreſcit mare. *quod ille ad verbum ferè à Pacuuio ſumſit, cuius verſum dedimus in Aduerſar. Cicero lib.* 1. *de repub.* vt ille qui nauigat, cùm ſubito mare cœpit horreſcere. *hoc eſt, intumeſcere. Cicero lib.* 1. *de Diuin.*

Atque etiam ventos demonſtrat ſæpe futuros
Inflatum mare; cùm ſubitò penitúſque tumeſcit,
Saxáque cana ſalis niueo ſpumata liquore
Triſtificas certant Neptuno reddere voces,
Aut denſus ſtridor cùm celſo è vertice montis
Ortus adaugeſcit ſcopulorum ſæpe repulſu.

Quem locum noſter videtur voluiſſe exprimere, nam omnia tria pronoſtica poſuit: ——tum murmur graue
Maiora minitans, collibus ſummis cadit,
Tractúque longo litus ac petræ gemunt:
Agitata ventis vnda venturis tumet.

ille celſo montis vertice, *hic* collibus ſummis; *ille* triſtificas voces, *hic* gemere *dixit: hic* longo litus de petræ tractu; *ille*, adaugeſcit ſcopulorum ſæpe repulſu. *Vegetius lib.* 4. *cap.* 41. *teſtatur Varronem in Naualibus iſta diligenter excoluiſſe.*

466 Stellæ] *Fabio teſte, ſunt qui putent dictas, quaſi ignis ſtillas. nam ex igne ſtellas putabant compoſitas Thales, Anaxagoras, Democritus, & Anaximander. conſule Theodoretum lib.* 4. *Græcan. affection. col.* 4.

466 Stellæ cadunt] *ſic legitur in cunctis libris quos vidi. malunt alij ex vno codice; latent. quia verius. fateor verius* κατὰ λόγον: *non verius, ad ſcripturam Senecæ. Non ignorabat ille neque ſtellas neque vllum cæleſte corpus vel totum, vel per partes decidere, vt docet Ariſtoteles lib.* 2 *de cælo, & communius plerique volentes cæleſtia corpora natura ſua eſſe incorruptibilia, & quinctæ cuiuſdam eſſentiæ, ex Patribus D. Dionyſius, D. Chryſoſtom. Didymus, & D. Baſilius, & Philo Iudæus, omnes etiam ferè cum D. Thoma* 1. *p. q.* 66. *Theologi, & cum Ariſtotele plerique Peripatetici. in his Contarenus lib.* 5. *primæ philoſophiæ, Gab. Zerbus lib.* 8. *Metaphyſ. q.* 3. *Pernumia li.* 2. *philoſoph. & Eugubinus lib.* 10. *de perenni philoſoph. qui conatur illa Timæo & Platoni aſcribere, vt puto non verè. Sed* ſtellas cadere *inquiebat, vulgi more. quod accenſas quaſdam & emiſſas exhalationes, ſtellas tranſcurrentes vel decidentes vocare conſueuit. Ariſtoteles lib.* 1. *Meteor.* ἐὰν δὲ τὰ μήκη τῆς ἀναθυμιάσεως κατὰ μικρά τε καὶ πολλαχῇ διεσπαρμένα ᾖ, καὶ ὁμοίως κατὰ πλάτος καὶ μέγεθος, οἱ δοκοῦντες ἀστέρες διάττειν, γίνονται. At ſi exhalationis longitudines, per partes exiguas & frequentes, ęqualiſque latitudinis & magnitudinis ſparſæ fuerint, ſtellæ fiunt, quæ videntur proſilire

Deinde ſubdit earum ortum eſſe duplicem,ex accenſione, & eliſione ſeu iactu. Ex accenſione fieri,cùm exhalatio quæ in longum multo magis, quàm in latum portenditur, non continuata, ſed in frequentes particulas ſparſa & diſſipata. Ex eliſione verò,quando exhalatio in aëre denſo concluſa, frigore denſante & cogente exprimitur. Ideo aliquæ,vt flamma (*inquit*) à lychno accenduntur,& aliquæ eliſione quadam, perinde ac è digitis nuclei iaciuntur,vt & in mare,& in terram,tam noctu,quàm die ac cælo ſereno cadere viſantur.Deorſum autem iaciũtur,quod dẽſitas quæ propellit, in inferum locum iaciat. καὶ γὰρ οὕτως ὡς ἡ ἀπὸ τοῦ λύχνου γίνεται. καὶ ἔνια διὰ τὸ ἐκθλίβεσθαι ῥιπτεῖται ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πυρῆνες, ὥστε καὶ εἰς θάλασσαν καὶ εἰς γῆν φαίνεσθαι πίπτοντα καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ αἰθρίας οὔσης. κάτω δὲ ῥιπτεῖται, διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν εἰς τὸ κάτω ῥίπτειν τὴν ἀπωθοῦσαν. *Fallitur ergo Plinius,dum,hæc malè accepta imitans,ſcribit lib.2.cap.* 8. *videri ſtellas decidere;quia,cùm humore alantur; aliquando nimium humidi alimenti hauriunt:& propter hanc redundantiam humoris, vis igneas ſtillas quaſdem accenſas expellit: ſicuti videmus in lampadibus olei accidere, propter liquoris igniti copiam. Sed ille falſo illo fundamento de alimento ſiderum, quod à ibi refutaui, nititur. Philoſophatur etiam Ammianus lib.* 25. *hiſtor. de his ſtellis labentibus*; flagrantiſſimam facem cadenti ſimilem viſam, aëris parte ſulcata euanuiſſe exiſtimauit,horroréque perfuſus eſt; ne ita apertè minax Martis apparuerit ſidus. Erat autem nitor igneus iſte quem διάισσοντα nos appellamus,nec cadens vnquam,neque terram contingens. Corpora enim qui credit cælitus poſſe labi, profanus meritò iudicatur,& demens. Fit autem hic habitus modis compluribus,è quibus ſufficiet pauca monſtrare. Scintillas quidam putant ab æthereo candentes vigore,parúmque porrectius tendere ſufficientes exſtingui:vel certe radiorũ flãmas iniectas nubibus denſis, acri ſcintillare contactu, aut cùm lumen aliquod cohæſerit nubi. Id enim in ſtellæ ſpeciem figuratum,decurrit quidem dum viribus ignium ſuſtẽtatur, amplitudine verò ſpatiorum exinanitum, in æſtum ſoluitur corpus ad ſubſtantiam migrans, cuius attritu incaluit nimis. *Subiungit deinde nonnulla ex Tarquitianis libris de rebus diuinis. Huiuſmodi traiectiones inter tempeſtatis prodigia numerant Arat. in Phænomen. Plinius lib.* 18. *cap.* 35. *& Virgilius* 1. *Georg.*

Vide Cæliũ li.11. antiq. lect.cap.5.

Sæpè etiam ſtellas cęlo impendente videbis
Præcipites cælo labi———

& Lucanus: ———lapſa per altum
Aëra diſperſos traxêre cadentia ſulcos
Sidera——— *cur ergo putant hîc minus rectè legi*; cadunt, *quàm* latent? *nimirum quia ſæpè tenebræ ſoli Criticorum offenduntur, & labuntur aliquando quantumuis clara in hoc freto coniectationis ſidera.* Cadunt *ergo* ſtellæ, *ſi de veris accipias,quia vt cecinit Lucanus:*

———ſummis etiam quæ fixa tenentur
Aſtra polis, ſunt viſa quati———

467 Cælum perit] *vocula*; &c, *deeſt Moguntin. Herbip. & Venetis. has autem tenebras eleganter deſcripſit Pedo Albinouanus apud Senecam lib.* 1. *Suaſoriar.* ——— atque aliquis prorâ ſe dat ſublimis ab alta

Aëra pugnaci luctatus rumpere * niſu, — † Mallem *viſu.*
Vt nihil erepto valuit dignoſcere mundo;
Obſtructo tales effudit pectore voces:
Quo ferimur? ruit ipſe dies, orbémque relictũ
Vltima perpetuis claudit natura tenebris.

nec minus. cuius cum eloquentiâ eruditio, cum eruditione ſanctitas certabat, Gregorius Theologus; carm. de vitâ ſuâ.

——— καὶ ςάσις τῶν πνευμάτων
ἔθραυσε τὴν ναῦν, καὶ τὰ πάντ' ἦν νὺξ μία
γῆ, πόντος, αἰθὴρ, οὐρανὸς ζοφούμενος·
βρονταὶ δ' ἐπήχουν ἀςραπῶν πτάγμασι,
χαλοι, &c. ——— cùm turbinis
Puppim repentè vis quatit, nóxque omnia
Inuoluit vnà, non humus, non & fretum
Ætherve cerni, vel poteſt cælum, ſtrepunt
Permixta denſis fulgetris tonitrua, *&c. ita Billius*

472 Aduerſus Euro Zephyr.] *Homerus*:

——— omnes autem concitauit procellas
Omnium ventorum: nubibus autem operuit
Terram ſimul & pontum: ruit autem è cælo nox
Simul autẽ Eurúſq. Notúſq. incidit, Zephyrúſq. vehemẽs
Et Boreas ſerenus ingentem fluctum prouolens.

Ennius Annal. 17.

Concurrunt veluti venti, cum ſpiritus Auſtri
Imbricitor, Aquilóque ſuo cum flamine contra
Indumari magno fluctus extollere certant.

Virgilius:

Diuerſi magno ceu quondam turbine venti
Confligunt, Zephyrúſque Notúſque & lætus Eöis
Eurus equis. *Seneca lib. 8. Declamat.*

Subitò inhorruit mare, ac diſcordes in perniciem noſtram flauere venti: demiſſa eſt nox cælo, & tantum fulminibus dies redditur: inter cælum terrámque dubij pependimus. *Quæ de ventis ab Ariſtot. Theophraſ. Strabone, Vitruuio, Plinio, Vegetio & aliis tradita, congeſſit Rob. Valtarius in lib. de re milit.*

475 Strymonius] *poſuerat prius Zephyrum, ſed nunc omittit, & eius loco Caurum ponit, quia procelloſior & vehementior: Eurum retinet, quia ſeuus & tenebricoſius quodammodo, quare* nigrum *vocant. Secundus* ὁ μέλας οὖτ εὖρος ἐπίπνει. *& Horatius:*

Niger rudentes Eurus inuertens mari,
Fractóſque remos differat.

Boreas dictus Strymonius, non ab vrbe Thracia, ſed à flumine Strymone, teſte Stephano. Græcus poëta Στρυμονίου βορέαο.

477 Manet in Auſtro] *non manet maris aut tempeſtatis aut procellæ dominium penes Auſtrum; deijcitur ille & deturbatur ſtatim à poſſeſſione occupata. Puto nauticum vocabulum*, manere in Auſtro. *alludit ad naturam vtriuſque venti. nam Notus pluuius eſt, ideo ait;* fit grauis nimbis, *&c. Auſter ſudificus, & aquas abſumens.*

479 Nabathæa] *quod de contrariis ventis diximus, ſic ſe habet, qui ex diametro oppoſiti, ſimul flare nequeunt; alter enim ab altero reprimitur: ceteri, nihil obſtat, quo minus ſimul excitent tempeſtatem & mare turbent. ſic Ariſtot. lib. 2. Meteor. cap. 6. Quod rectè monet Vicomercatus ſic accipiendum; non quaſi nullo modo ſimul ſpirare illi nequeant: id enim falſum eſſet, cùm Aquilone & Auſtro ſimul ſpirantibus, excitatâ inundatione Helice & Buris demerſæ fuerint; & aliàs quoque experientia refragetur; ſed quia flatus illi contrarij diu durare non poſſunt, neceſſe eſt alterum illorum alteri cedere.*

483 Atrum chaos] *hoc eſt, fuſcum, obſcurum. non quod vllus color illi; ſed quia nullus certus, ſicut poëtæ* μέλαν ὕδωρ, *& Varro,* fluctum aquilum.

490 Excidunt ignes tamen] *Albutius in Senecæ Declamationibus.* Emicabant denſis vbique nubibus fulmina, tempeſtates horridæ abſconderant diem, intumuerat mare iuſtis quoque nauigiis timendum. *Seneca;* Demiſſa eſt nox cælo, & tantùm fulminibus dies redditur.

494 Prora proræ] *hoc ex Aeſchyli Agamemnone ſumſit.*

497 Sidit] cedit *Mogunt. placet quod Herbip. & Veneti.* ſedit. *non à ſedeo, ſed à ſido, hoc enim Priſcianus dicit mutuari præteritum illius; cùm proprio careat. Pedo Albinouanus*:

—— Iam ſidere limo
Nauigia, & rapido deſertam flamine claſſem.

498 Decimus] *Euripides*: Ægæi maris vada
Vt fluctibus decumanis furant.

499 Omni decore] *vexillis & aplustris omnibus.*

501 Antemnas] *antemna à gloſſulis quibuſdam dicitur* κέρας πλοίου. *ſed minus rectè. nam illa verè lignum eſt decuſſatim malo oppoſitum, à quo vela dependent: cornuum verò nomen, maximè apud Latinos ſolis extremitatibus antemnæ conuenit, vt patet ex Ouidio, Lucano, D. Iſidoro: nec aliter capiendum illud Horatij, quicquid velint;* —— Sidonij cornua nautæ.

502 Trunca] *non malè ſic quidam, ſed plures libri;* fracta. *perperam Mogunt.* ſtructura. 503 Audet] *quidam libri m.ſ.* audent.

Ars ceſſit malis] *ita quidam excuſi, videtur ab N. intruſum, cui ego explicando multa olim in aduerſar. ſed præſtat manuſc. ſequi & vett. excuſos Venet. ac Pariſ. qui continent*; in magnis malis.

513 Pontus atque vndæ ferent] *deteſtabātur hoc genus mortis, vt quod maximè, quia animam eſſe igneam & prorſus aquis exſtingui putabant, ſicq; ſe totos interire, vt ex Homero docet Syneſius epiſt. 3. ideoq; Seruius li. 1. Aen. putat heroëm non mortem, ſed mortis genus extimeſcere. vide Pet. Nannij*

Miſcellanea lib. 7. cui adde præter hunc Senecæ locum, alium Pedonis Albinouani: Séque feris credunt per inertia fata marinis

Tam non felici laniandos ſorte relinqui.

& Alexandri Aetoli in Apolline alium de demerſo in puteum aquâ plenum Antheo: καὶ τὸ θ' ὁ μὲν ξείνων πολλὸν ἀπὸ στόματος

ἧελον ὀγκάσσει τὸ μεμορμένον· ἡ δ' ὑπὸ δειρὴν

ἀψαμένη, σὺν τῷ βήσεται εἰς ἀΐδην.

Sicque ruit præceps hoſpes in exitium,

Infelix vndas tumulum ſortitus: at ipſa,

Collum fune ligans, huic comes Orcum adiit.

refert Parthenius cap. 14 ex Ariſtotele & Mileſiacis.

Ignaua fortes fata] *optimum hoc. ſic Pedoni dicuntur,* inertia fata. *non aſſentior Moguntin. qui;* freta.

515 Pudenda] *hoc rectum ſine interrogatione. nec diſplicet cum interrogatione, quod Moguntinenſ. & Veneti:* Perdenda mors eſt? *mors ſine hoſte, ſine vindicta, iactura forti.*

517 Cladibus noſtris daret] *Paræmiam eſſe docet hanc locutionem Suidas. eamq́; vſurpauit præter citatos etiam Sophocles in Oed. Tyranno, & in Aiace, vbi ait:* Miſerandum eſt ipſis hoſtibus ſpectaculum.

non diſsimile illud: Laudaret faciem liuor quoque. *Sic Claudianus;*

——— lugenda Getis & flenda Sueuis

Hauſimus, ipſa meos horreret Parthia caſus. *nam Roma loquitur. eandem phraſim bis inuenio apud Dionyſ. Halycarnaſſ. lib. 4. & 6. Orig. ſemel apud Saluianum lib. 7. de prouidentia.*

524 Ecce] *vt in re inopinata, & admiranda. ſic enim Cicero & Virgilius vtuntur, vt notat Aſconius Pedianus.*

Fulmine irati Iouis] *Virgilius:*

Ipſa Iouis rapidum iaculata è nubibus ignem

Diſiecítque rates, euertítque æquora ventis.

Illum exſpirantem transfixo pectore flammas

Turbine corripuit, ſcopulóque infixit acuto.

huc reſpicit Seneca, & fingit fulmen à Ioue accepiſſe, quia Romani duos tantùm Deos fulminare putabant, interdiu Iouem, noctu Sumanum, teſte Plinio lib. 2. quibus confirmatur validè coniectura noſtra ſuperius indicata de fulgure Dio, & fulgure Sumano. ſuperius Herc. Oet. 852. vel ad maiorem & vehementiorem iracundiæ expreſſionem.

525 Haſta] *Grammatici, & Plato, in Cratylo, dictam innuunt* Πάλλαδα, παρὰ τὸ πάλλειν δόρυ, *ab haſtæ vibratione. ideo Pauſanias in Attic. teſtatur haſtatam pingi. haſtam illi Homerus tribuit; & Claudianus tam longam, vt nubes ſuperet.*

526 Ægide] *Diodorus ſcribit Palladis clypeum contectum Aegide, hoc eſt, Amalthææ capræ pelle fuiſſe, & in medio caput Gorgonis habuiſſe infixũ. Apollodorus quoque lib. 2. Biblioth. & Albricus in lib. de Deor. imagin. volunt Meduſæ caput in medio clypei geſtaſſe. Nec repugnant Ouidius in Me-*

tamorph. aut Virg. 8. Aeneid, aut Baſſus in Germanicum, aut Firmicus li. 2. Aſtronom. cap. de Perſeo; qui tradunt in pectore Diuæ Gorgona deſecto vertentem lumina collo, *aptatam, hoc enim intelligo dictum, quia ſcutum pectori prætenditur. Ariſtides in orat. 2. ſcribit Palladem ſolam perpetuò armari Aegide & paternis armis vti. hoc eſt, Aegide & fulmine. propterea Maro:* Aegidáq. horrificā turbatæ Palladis arma. *vide Pier. lib. 16. Hierogl.*

528 Solus inuictus] *pulchre hoc deſcripſit Cointus Smyrnæus lib. 15.*

534 Et Aiacem] *ſic Moguntin. & Saxonica editio, rectè: alij;* Aiacis. *quomodo ſi partem ſecum Aiacis tulit,* Nil ille motus, *&c. niſi capillos fortè, aut exiguum quiddam.*

535 [illegible] *Thebaid.*—— hæret

Arduus Hippomedon,, ceu fluctibus obuia rupes;
Cui neque de cęlo metus & fracta ęquora cedunt,
Stat cunctis immota minis; timet ipſe rigentem
Pontus ——

540 Furibundum] *Mogunt.* furibundus, *Homerus hæc ita deſcripſerat Odyſſ. δ'.* Αἴας μὲν μετὰ νήυσι δάμη δολιχηρέτμοισι.
Γυρῇσι μὲν πρῶτα Ποσειδάων ἐπέλασε
πέτρῃσι μεγάλῃσι καὶ ἐξεσάωσε θαλάσσης·
καὶ νύ κεν ἔκφυγε κῆρα, καὶ ἐχθόμενός περ Ἀθήνῃ
εἰ μὴ ὑπερφίαλον ἔπος ἔκβαλε, καὶ μέγ' ἀάσθη·
φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης·
τοῦ δὲ Ποσειδάων μεγάλ' ἔκλυεν αὐδήσαντος
αὐτίκ' ἔπειτα τρίαιναν ἑλὼν χερσὶ στιβαρῇσιν,
ἤλασε Γυραίην πέτρην, ἀπὸ δ' ἔσχισεν αὐτήν
καὶ τὸ μὲν αὐτόθι μεῖνε, τὸ δὲ τρύφος ἔμπεσε πόντῳ·
τῷ ῥ' Αἴας τὸ πρῶτον ἐφεζόμενος μέγ' ἀάσθη,
τὸν δ' ἐφόρει κατὰ πόντον ἀπείρονα κυμαίνοντα.
ὣς ὁ μὲν ἔνθ' ἀπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ.
Aiax quidem in naue domitus eſt longos remos habente,
Ad Gyras quidem primum Neptunus aduexit
Petras ingentes, & ſeruauit è mari.
Et ſane effugiſſet mortem, quantumuis inuiſus Palladi,
Niſi impium dictum protuliſſet, & graue facinus patraſſet.
Dixit, inuitis Diis, effugere ingentes fluctus maris.
Hunc Neptunus magnifica audiuit iactantem:
Statim deinde tridente arrepto manu forti,
Percuſſit Gyræam petram, abſciditque ipſam,
Et vnum quidē illic manſit & alterum fruſtū incidit mari:
Huic ſane Aiax primum inſidens valde lęſus eſt.
Hunc ferebat per mare ingens vndoſum.
Sic quidem ille ibi periit, poſtquam bibit ſalſam aquam.

Periſſe volunt omnes poëtæ cum Homero. idem teſtatur Ariſtoteles in Epitaphiis. & vult in Mycono inſulâ maris Aegæi ſepultum. Verius tamen eua-

ſiſſe naufragium, vt docet Timæus Locrus lib. 2. Hiſtoriar. qui ſcribit, poſt captam Troiam, multos Locrenſium naufragio ad Geræas petras interiiſſe, reliquos cum Aiace per ſummas difficultates & pericula tandem in patriam rediiſſe. Sed anno poſtea tertio, quod eorum ditionem fames & peſtilitas; ſimul inuaſerant, propter facinus ab Aiace cum Caſſandrâ nefariè patratum, oraculum conſuluere Locri, quibus reſponſum, debere Troianam Palladem ab illis per mille annos placari; miſſis ſortito quotannis Troiam duabus virginibus Locriis. Manſit illa conſuetudo diu poſtmodum, & Troiani virgines miſſas obuij capiebant & iugulabant, & iugulatas agreſtibus & ſterilibus lignis comburebant. ad bellum vſque Phocenſe retenta hæc conſuetudo & ritus. tunc demum ſacrificij vel impiæ crudelitatis potius immunitas Locrenſibus conceſſa. Timæus his verbis: μετὰ τῆς Τροίας ἅλωσιν πολλοὶ τῶν Λοκρῶν περὶ τὰς χοιράδας ναυαγησάντων ἀνῃρέθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ σὺν Αἴαντι μόλις εἰς Λοκρίδα διεσώθησαν· φθορᾶς δὲ καὶ λοιμοῦ τὴν χώραν αὐτῶν μετὰ τὸν τρίτον ἔτος ἐχόντων, διὰ τὴν μίξιν ἀθέμιτον Αἴαντος τῇ Κασάνδρᾳ, ἔχρησεν ὁ θεὸς, δεῖν εἰς ἔτη χίλια τὴν Ἀθήνην τὴν ἐν Ἰλίῳ ἱλάσκεσθαι, πέμποντας δύο παρθένους ἐπὶ κλήρῳ καὶ λοχήσει· καὶ μετὰ ταῦτα ἔθος ἦν τοῖς Τρωσὶ πεμπομένας προϋπαντοῦσι καταχεῖν καὶ ἀναιρεῖν, καὶ τοῖς ἀκάρποις καὶ ἀγρίοις τῶν ξύλων καίειν· ὅπερ ἐποιοῦν μέχρι τοῦ Φωκικοῦ πολέμου· τότε γὰρ ἐπαύσαντο ταύτης τῆς θυσίας, μᾶλλον δὲ ἀσεβείας. *Quod Timæi Siculi fragmentum moneo, vt lector conferat cum Plutarchi, ex li. de Sera numinis vindicta verbis, adductis in deſcriptione peſtis. vt Timæus Plutarchi, & hic illius viciſſim verba ſatis, in re non cuiuis nota, breuiter & obſcurè poſita, interpretetur.*

544 Et Hectorem] *quando, quæſo? nam Iliad. γ'. ipſe cum Telamonio vix ægrè ſolum Hectorem ſuſtinet. mera iactatio, & apta furenti.*

546 Tandem] *ſic omnes libri quos vidi: nec ſententia inconcinna, etſi vehementior illa Criticorum emendatio*: Téne horream? Aliena inerti tela mittis dextera, Aliena. *fulmen Iouis. paullo antè*; Fulmine irati Iouis armata Pallas, 556 Fallax Caphareus] *Euripides in Helena.*

Multos prætereа ſublatam præferens facem
Flammeam, ad mari circumfluam
Euboeam, Græcos ſuſtulit
Vir vniremis, cum Caphareis petris
Ægæíque ſcopulis ſali,
Quaſſas illideret rates
Doloſo prçlucens iubare. *vide ſup. Medeâ. 659.*

557 Alterna] *ad Euripum reſpicit.*

562 Lemnon] *nota Lemniarum crudelitas vel ex Valerij Flacci Argonauticis, & Apollonio, cuius Scholiaſt. lib. 1. à verſu 908. multa ex Myrtili lib. 1. Lesbicor. Theolyto, Cleone Curio, & Aſclepiade Myrleano.*

Et hinc Chalcida] *ſic legendum ex nonnullis manuſc. nam* Chalcis *Euripo vicina ſæpè nominatur à noſtro, & verſus poſtulat. perperam Eguian. & Moguntin. Herbipolenſ. & Veneti*, & hinc Calcedona. *Lugdunenſ. omiſſa coniunctione*, hinc Calcedona.

563 Tardam]*propter moram quam in eâ Graci traxêre.*

572 Voluntq. maria]*ſic mei lib. o.præter Lipſienſ.qui malè;* voluúntq.

Cedit in luctum furor] *ſic Baſileenſ. Lugdunenſ. & Lipſienſ. perperam. recte Burdegal. Moguntin. Herbipol. & Veneti;* cecidit in lucem furor. *procellæ inquit, detumuerunt, & ceſſare cœpit tempeſtas, vt cœpit aurora illuceſcere.*

581 Cadat]*ſæpe hoc verbum victimis tribuit; vt ſup. chor. præcedente, & in Octau. & eſt ſollemne. vide Briſſon. lib. 1. de Formulis.*

585 Laurus quatit] *Moguntin.* lauros. *ſic ſup.*

Lauros Agamemnonias.

IN CHORVM.

Miſeriam ſuam, & quod non illa nocte, quæ Ilio extrema, cum ruente patriâ interierint, lugent; Ilÿ ἁλῶσιν *narrant, & tandem Caſſandram arripit furor Phœbeius, & quæ Agamemnoni imminent vaticinatur.*

585 Heu quàm dulce malum] *contra Euripides, vt loquenti perſonæ inſeruiat, etſi fateatur, omnibus inſitum vehemens vitæ tuendæ deſiderium, tamen ait infelicem vitam, felici morti præferendam. ibi Iphigenia loquitur, cui mors pœnæ, vita ſolatio; hîc Troades, quibus mors ærumnarum finis, vitæ miſeriarum aditus. ait illa:*

τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν
τὰ νέρτε δ' οὐδεὶς. μαίνεται, δ' ὃς εὔχεται
θανεῖν. κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ θανεῖν καλῶς.

Aſpectus huius lucis eſt mortalibus
Dulciſſimus, verum profunda Manium
Haud vllus eſt, qui concupiſcat cernere.
Neque mente ſana eſt quiſquis exoptat mori.
Male viuere autem ſatius, ac mori bene.

Sed veriora, quæ noſter. nam Iamblichus quoque cenſuit; Non eſſe vitam multa diúque agere, ſed bene & feliciter viuere.

586 Effugium]*hoc illud eſt, quod Perſeo Palus Aemilius reſpondit, ipſi & ſeruitutem & ignominiam licere effugere, ſi vellet, qua de re plura iam dixi.*

Miſeros]*Moguntinen.* miſeras. *idem;* æternus. *ſed non placet.*

598 Non vrbe cum tota]*poſtulant numeri vt caſtigemus;* vrbe non tota pop. cad. *Senſus eſt, pax caret cunctis belli incommodis: nihil eorum metuit. mox enumerat belli mala, quæ pax non timet. 1. ait non timet ciuium conuenticula, ne quid in publicam perniciem coitione factâ moliantur. 2. non timet victoris crudelitatem. 3. nec feras acies, aut ab hoſtili globo puluereas nubes excitatas. 4. nec timet neces ciuium cum totius reip. exitio coniunctas. 5. nec incendia vrbium ab hoſtibus excitata. 6. nec metuit indomitum bellum. ſolus* (aliò progreditur) *qui Inferos Maneſq. contemnit, &c. omnia perrumpet, cuncta illi cedent.* 599 Hoſtica muros]*igne hoſtili. ſic Prudent.*

Quem non fragor hoſticus.

Item: ——hoſtica quos iam
Damnatos cohibent ergaſtula.

Si

Si auſim tranſponerem verſum vnum, atque legerem

Non acies feras
Indomitúmve bellum
Puluereámque nubem
Motam barb. equi. cat. *&c.*
Perrumpet omne
Solus, *&c.*

603 Videt] *Schidæ Burdegalen.* adit.

606 O quàm miſerum eſt neſcire mori] *quia, vt dixit; mors malorum effugium & portus æterna placidus quiete. Seneca conſolat. ad Polyb. cap.* 28. Si velis credere altius veritatem intuẽtibus, omnis vita ſuppliciũ eſt. *& ſtatim;* In hoc tam procelloſo & in omnes tẽpeſtates expoſito mari nauigantibus, nullus portus, niſi mortis eſt. *multa in eandem ſentẽtiam eodem cap. & conſolat. ad Martiam cap.* 19. *lib. de prouidentia ſub fin. epiſt.* 24, 26. 30, 36, 55, 71, 72, 78, 81, 83, *&* 100. *Multa etiam Plutarch. in Conſolator. ad Apollonium, & alia ad vxorem, & lib.* 1. *de Fortuna Alexandri.*

608 Cùm Dardana tecta Dorici raperent ignes] *ſic recentiores excuſi: nam antiquiores*; raperetis. *m. ſ. quidam hoc confirmant*; in quibus, cùm Dardanica t. D. & aperetis ignes. *ſic Moguntin.*

616 Saltu] *Herbip. & Venetis* ſaltum. *Lucianus lib.* περὶ ὀρχήσεως *ſcribit Ilium inexpugnabile fuiſſe, donec Achilles (de ipſo enim, non de Pyrrho intelligendũ) ſaltauit, poſt eius verò ſaltum, fuiſſe captũ, direptum, ſolo æquatum.*

622 Molis immenſæ] *Izacius ſcribit Panopei filium Epeum equum Durium fabricaſſe; in quo quinquaginta, vel ter mille, vel, vt putat, viginti tres viri Græci ingreſsi latuerint. profunditatem ſignificat Homerus, cùm ait mox ipſos in equum deſcendiſſe. Deſcripſit equum elegantiſsimè Triphiodorus pluſquam triginta verſibus. plerique poëtæ volunt equũ fuiſſe, alij ex robore, vt Petronius; alij ex abiete, vt Virgilius & Propertius; alij ex corno, vt Pauſanias in Laconicis. idem tamen in Corinthiac. prodidit non equum fuiſſe, ſed machinam ſubruendis muris idoneam, quod Vitruuio non diſplicet. Sunt qui velint portam, cuius inſigne pictus equus, ab Antenore Græcis apertam; ſunt qui malint à Græcis equeſtri prælio victos Troianos, in eam calamitatem incidiſſe: nec deſunt qui Græcos poſitis in Hippio monte inſidiis, interceptóque Troianorum exercitu, in vrbem irrupiſſe contendãt, vt videre eſt apud Vitruuium, Palephatum, Higynum, & Fulgentium.*

623 Fatale munus] *notat Seruius ter equorum gratia Ilium exciſum vel expugnatum. primò, cùm Laomedon promiſſos equos Herculi non tradidiſſet: ſecundò per hunc equum ligneum: tertiò cùm Ilienſes Cinnam* III: *Coſ. in vrbem recipere abnuerunt. tunc enim equus valuis interceptus claudendi facultatem ademit. ideo putabant equum Troiæ fatalem. Lugdunenſ. Herbip. Ven. & Mogunt.* Danaúmque fatale munus duximus noſtra.

626 Conditos reges]*quos recenſent Smyrnæus, Coluthus & Virgilius.*

628 Pelaſgi] *De his, dictum alibi. vide Strabonem lib.* 5. *& lib.* 13. *Dionyſ. Halycarnaſſ. lib.* 1. *& Thucidid. lib.* 1.

630 Murmur] tacitum, *ſecretum, incertumq́, non vox, ſed muſſatio quædam.* Percuſſit aures] *verberauit. nam Stoicis, vt Archedemo in lib. de voce, Chryſippo lib. 2. Natural. Antipatro, & Diogeni apud Laërtium lib. 7. vox corporatum quid eſt: quia (inquiunt) omne quod facit & patitur corporatum: vox & ſonus patiuntur. cùm à locis ſolidis & læuibus repelluntur, vel refringuntur; faciunt cum auribus, vt ceræ annulus; imprimuntur. Idem cenſuit Epicurus, vt docet diſcipulus eius Lucretius lib. 4.*

Principiò auditur vox & ſonus omnis, in auris
Inſinuata ſuo pepulêre vbi corpore ſenſum.
Corpoream quoque enim vocem conſtare fatendum eſt,
Et ſonitum, quoniam poſſunt impellere ſenſum.

Contra Cyrenæi & Pyrrhonici ſonum nihil eſſe putabant, & Sex. Empyricus hoc conatur Platoni & Democrito tribuere lib. contra Mathemat. fol. 114. *Peripatetici non perfectum, ſed imperfectum quoddam corpus eſſe volunt, nempe qualitatem quandam ſenſilem ex violentâ corporum vel aëris colliſione ac motu natam, nam non eſt propriè motus ipſe, ſed motus conditio eſt, ſine quâ ſonitus non ederetur, & hoc ſenſu à Platone in Timæo, & ab Ariſtotele li. 2. de anima dicitur vox aut ſonus, aëris plaga vel motus aëris reſultantis. Quæ definitio prius placuit Archelao, ſi credimus Laërtio lib. 1. Diogeni quoque Babylonio, in lib. de voce. Quod verò Themiſtius in lib. 2. de anima, & alij Græci interp. Ariſtotelis cenſent, poëtas quando dicunt ſonum, vocémve, aures pellere, ferire, &c. tunc ſonitum & vocem pro percuſſione & plagâ ſumi ab illis; hoc de iis tantùm poëtis recipio, qui Stoici vel Epicurei non ſunt. hos enim potiùs credo loqui ex ſectæ ſuæ diſciplinâ. Videndus hac de re Ariſtoteles in prolixo illo & eleganti fragmento ex lib. de audibilibus* περὶ ἀκουςῶν, *quod nobis conſeruauit Porphyrius commentar. in Muſicen Ptolomei, & exhibuit Fran. Patritius Venetus in Diſcuſſionib. Peripatet. De hac etiam aëris & auditus percuſſione, & de vocis magnitudine, perculſis & deiectis in Nemeæ ſtadium coruis, diſputat Plutarchus in vitâ Quincti Flamin.*

631 Pyrrhus] *qui neſciebat fingere, ſic enim apud Sophoclem Vlyſſem allequitur:* Quæ facta Vlyſſe audire animus horret, eadem
Patrare, morte acerbius duco.
Nil fraude facere didici nec ego, neque quo ſatus
Sum patre Achilles. vi virum abducam, à dolis
Abhorreo. *Ipſe Euripideus Achilles ait:*
At ego educatus in ædibus viri iuſtiſſimi
Chironis, moribus inſueui ſimplicibus.

633 Secura metu] *Moguntinenſ.* metus.

634 Gaudet tangere] *ardet trahere equum. hoc ſtudium & alacritatem Troianorum accuratè explicat Triphiodorus.*

641 Feſti patres] *inſolens hoc. mallem* feſtíque patres.

644 Ignes] *poſt rogo mandatum Hectorem. ſic ignem pro rogo Horatius lib. 4. Od. 12.* Nigrorúmque memor dum licet ignium.

647 Mœnia] *muros. propriè tamen ſunt murorum munitiones. Cæſari*

ædificata ab exercitu noſtro in muris mœnia. *vide Pinpontium in 2. Aeneid. verſu* 234. 653 Vix exiguo ſanguine] *ſicut Ouidius:*

Exiguum ſenis Priami Iouis ara cruorem
Combiberat —— *nam ſenes fere ſanguine caſſi.*

Tingi] *aliâs;* tingui, *qua voce vtuntur Plinius & Tertullianus.*

666 Nobile carmen] *celebrat hoc carmen etiam Callimachus in λουτ. Palladis.* 667 Querula edonis] *ſic Lipſienſ. & ſi bene commemini Baſileenſ. Moguntin. autem Herbip. & Veneti;* triſtis Edonis, *inuitis modulis: Lugdunenſ.* triſtis ædon. *Bionis Epitaphio Moſchus:*

Neque adeo cecinit vnquam in rupibus luſcinia,
Nec tanto luctu queſta eſt in altis montibus hirundo,
Neque Halcyon deplorauit tanto dolore Ceycis interitum.

Homeri locum retuli Herc. Oet. ver. 199. *Euripid. in Hecuba:*

—— πάσας ὥς τ'
ἀηδόνος στόμα
φθογγὰς ἱεῖσα —— Omnes ſeu os luſciniæ voces emittens.

vtitur eadem comparatione Theognis, & in Trachin. Sophocles, item Oppianus & Smyrnæus relati à Gaellio ad 4. *Georg. ridicula quædam Pierius ex Ioanne Grammatico, lib.* 22. *Hieroglyph. de Philomela & Procne; de quibus fragmentum illud vetuſtæ tragœdiæ apud Victorinum:*

Struunt ſorores Atticæ dirum nefas.

669 Tectis ſiluis] *ſic Moguntinenſ. Herbip. Veneti, Baſilienſ. Lipſienſ. magis tamen ad veram Lugdunenſ.* Tectis ſummis. *in domo enim, & ſub ſummo tecto nidificant hirundines.*

Biſtonis] *Thracia. Philoſtephanus:* Βίστονες ἔθνος Θρᾳκῶν, ἀπὸ Βίστονος τοῦ κίκονος. 675 Iſtrum cygnus] *Moſchus vbi ſuprà.*

Στρυμόνιοι μύρεσθε παρ' ὕδασιν αἴλινα κύκνοι.
Strymonij cygni miſerabiliter lugete apud vndas.

has ſimilitudines pleraſque, quaſi remouens, callidè poſuit Papinius lib. 5. *Silu.*

Non ego quas fati certus ſibi voce canorâ
Inferias præmittit olor; nec rupe quod atrâ
Tyrrhenæ volucres voce prædulce minantur,
In patrios adhibebo rogos; non murmure trunco
Quod gemit & duræ queritur Philomela ſorori.
Nota nimis vati. quis non in funere cunctos
Heliadum ramos, lacrymoſáque germina dixit?
Et Phrygium ſilicem, atque auſum contraria Phœbo
Carmina —— *Lucretius de cloribus:*
Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam.

676 Halcyones] *in Octauiâ:* —— atque æquoreas
Vince Halcyonas. *Pacuuius in Teucro:*
Halcyonis ritu litus peruolans feror.

Has volucres earumq́; luctum omnium elegantiſſimè olim deſcripſit Sappho, teſte Demetrio Phalereo in lib. de elocutione. comparationem earum vſurpa-

runt quoque Moſchus,& Euripides. Femella Damar, maſculus Cerylus vocatur, teſte Pauſania,& Antigono Caryſtio, & Wottono*, quibus non placet Cerylum ab Halcyone diſtingui. quod Ariſtoteli viſum. Nidificant tempore hyemis, quod tempus,* Halcydonia, *dicitur, durat fœtura diebus, vel ſeptē iuxta Demagoram, vel nouem iuxta Philochorum, vel vndècim iuxta Simonidem, vel quatuordecim iuxta pleróſque, ſeptem ante brumam, ſeptem à bruma, eo tempore mare ſternitur & pacatur, poſtmodum rurſus hiemat. hoc innuit Theocritus:* χ' ἀλκυόνες στορευσεῦντι τὰ κύματα τάν τε θάλασσαν

τόν τε νότον, τόν τ' εὖρον. Halcyones ſternunt fluctus & mare, & Notum & Eurum *. de natura & nidificatione illarum videndi Ariſtoteles lib. 5. de hiſtor. anim. cap. 8. Plutarch. lib. quæ animal. magis rat. vtantur, Plinius lib. 2. cap. 49. & lib. 10. cap. 32. wottonus lib. 7. de differ. animal. cap. 143. Quod ad fabulam, Hegeſander & Izacius volunt, in eas mutatas fuiſſe ſeptem Alcyonei gigantis filias: plerique malunt (vt noſter) Ceycem regem Trachiniæ, & Alcyonem eius vxorem. vide Lucianum in Alcyone, & Ouid. lib. 11. Metamorph. Græci codices, quidam vocem aſpero ſpiritu, alij leni afficiunt: mallem cum pleriſque minus hiare.*

676 Fluctu-plangente] *Lucretius lib. 2.*

Nec mare nec fluctus plangentes ſaxa crearunt.

682 Imitata] *fragmento Varronis citato in Aduerſar. addendum exiſtimo hunc quartum verſiculum:*

Phrygios per oſſa cantus liquida canit anima.

liquidam animam, Horatius liquidam vocem *dixit: & prius Lucretius* liquidas auium voces, & liquidum carmē citharæ. Oſſa *verò vocat tibias ex oſsibus fieri ſolitas, teſte D. Iſidoro. Hos Gallos etiam Seneca* ſemiuiros *vocat epiſt.* 109. Nec aliter concitantur, quàm Phrygij ſolent tibicinis ſono ſemiuiri, & ex imperio furentes. *Mulieres videtur vocaſſe Diogenes in Semele, apud Athenæum lib. 14. cap. 14.*

καὶ τοι κλύωμεν Ἀσιάδος μιτρηφόρους
Κυβέλας γυναῖκας παῖδας ὀλβίων Φρυγῶν,
τυμπάνοισι καὶ βόμβοισι καὶ χαλκοκτύπων
βόμβοις βρεμούσας ἀντὶ χερσὶ κύμβαλων, &c.
Certè audiamus Aſiadis mitras ferentes
Cybeles mulieres filias beatorum Phrygum
Cum tympanis & ſonitibus & æreorum
Strepitu frementes manibus cymbalorum, &c.

Hi tamen ſemiuiri Phryges, Dindymenes vaga pecora, cicurabant ſæuiſsimos leones, ſi Varroni credimus, in ὄνος λύρας, *ſcribenti:* Non vidiſti ſimulacrum leonis ad Iſidem, eo loco, vbi quondam ſubitò cùm vidiſſent quadrupedem Galli, tympanis adeò fecerunt manſuem, vt tractarent manibus. *corruptiſsimè hæc apud Noniū in* māſuetè; *caſtigaui ex cōiecturâ.*

684 Turritæ parenti] *Cybelli* turrigeram *vocat Propertius li. 3. eleg. 16.* turritam. *lib. 4. eleg. vlt. quia cùm Midæ ciuitas clauſa eſſet, capite muros ſubleuauit, & ita fuit ingreſſa, vel quia,* primis turres vrbibus illa dedit: *ideo*

turriferâ caput eſt ornata coronâ. *prior cauſa ab Arnobio lib.5. contra gent. poſterior ab Ouidio in Faſt. redditur.*

Laceret brachia] *ſæuitiæ cauſam aſsignat Ouid. 4. Faſtor. nec in brachia tantum crudeles. Lactantius lib. 5. cap. 9.* qui virilia ſua ferro metant, &, id, quod eſt ſceleratius, vt ſint religionis antiſtites. *de Gallis enim loquitur: quod verò addit;* qui ne vitæ quidem ſuæ parcant, ſed exſtinguendas publicè animas ſuas vendant: *hoc ad liberos homines, munere gladiatorio operas locantes referendum.*

685 Buxum ferit] *buxeas tibias inflat, ſic Statius, ſic Claudianus, & alij;* buxi, *voculâ ſunt vſi: buxo illi canebant, ſed pinu pectora illidebant, & hoc Statius, Claudianus, Lampridius docent.*

986 Atym] *de Aty & Cybele, vide Ouid. li. 4. Faſt. cuius fabula videtur profluxiſſe ex hiſtoriâ Stratonices & Cambali, quam narrat Lucian. in li. de Syriâ Deâ. vide Lilium Syntag. 4. Antiquæ inſcriptiones geminant* t, Attis.

688 Quia vicere modum] *Apud Sophoclem Electra, dicentibus illam luctui modum adhibere debere, reſpondet:*

καὶ τί μέτρον κακότητος ἔφυ φέρε·

At noſtri rogo quis modus eſt mali?

689 Sacratas] *Apollini.* Infulas] *filamenta lanea, quibus Caſſandræ caput velabatur, ex Feſto.* Diripis] *quia promiſſo & fuſo capillo vaticinabantur. Plautus:*

Hariolus fiam, capillum promittam.

Tibullus lib. 2.

Hæc cecinit vates, & te ſibi Phœbe vocauit:
Iactauit fusâ ſed caput ante comâ.

690 Miſeris] *Albutius apud Senecam lib. 8. Declam. 1.* Magis Deos miſeri, quàm beati colunt. *& poſtea;* Diligentius Dij coluntur irati.

703 Induit vultus] *mutata fuit in canem: confictam fabulam volunt Plautus in Menæchm. & Cicero 3. Tuſcul. propter eius in Græcos maledicta & diras: quod ſignificare voluit Auſonius, his verſibus:*

Quæ regina fui, quæ claro nata Dymante,
Quæ Priami coniux, Hectora quæ genui,
Hic Hecuba iniectis perij ſuper obruta ſaxis:
Sed rabies linguæ me tamen vlta prius.
Fidite ne regnis, & prole, & ſtirpe parentûm,
Quicunque hoc noſtrum σῆμα κυνὸς legitis.

Hæc Hecubæ Metamorphoſis, & ſimiles mutatorum in bruta vel dæmonum vindictâ, vel operâ magorum, fuêre non veræ, ſed præſtigioſæ tantū, & oculis hominum apparentes: læsâ namque fantaſia illorum, qui ſe transformatos putabant, & aliorum deluſis oculis, tales videbantur. Sic enim intelligenda, quæ de Lycanthropis, & aliis mutatis in iumenta, vel alia animalia prodiderunt, Clemens Roman. lib. 1. & 7. recognit. Nicephorus lib. 2. cap. 27. D. Iſidorus lib. 8. Origin. cap. de Magiâ, Apuleius in Apologet. Lucianus in Lucio, Plinius lib. 8. cap. 22. Saxo in Danicâ hiſtor., Olaus in Aquilonari, Guilhelm.

Tyrius in Hiſtor. belli ſacri; Campo Fulgoſ. lib. 8. exemplor. cap. 11. Vincentius Belluacenſ. lib. 3. ſpeculi cap. 109. Trithemius in Hiſtor. de Baiano Iudæo, Faius in Energumeno, & Fernelius lib. de abditis rerum cauſis. Nam verè dæmones virtute ſuâ formam propriam & naturalem hominis in aliam tranſmutare non poſſe, & ſoli hoc Deo reſeruatum, non eſt dubitandum. communis enim Theologorum ſchola hoc docet, cum D. Auguſtino lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 18. & lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8. D. Thom. in quæſt. diſputatis q. de dæmon. & in 2. ſent. d. 7. & D. Bonau. eadem diſtinct. a. 2. q. 2. num. 78. Albert. Magnus ibid. ar. 7. Sprenger in malleo maleficar. Spina q. de Strigib. Henricus Colonienſ. tract. de Lamiis, Petrus Mamoreus in lib. de Sortileg. Fran. Victoria in relectione de arte magica circa fin. Alf. Caſtro lib. de iuſtâ hæret. punit. 1. c. 14. Binsfeldius de confeſſ. maleficor. concl. 2. & 3. Nam quæ de hac re N. in Dæmonomaniâ, non ſatis ſecurâ.

712 Leuat caput] *flexibile caput fanatici iactabant. vnde Viuianus I.C.* Si ſeruus inter fanaticos non ſemper caput iactaret *l. 1. D. de ædilit. edic.*

715 Impatiens Dei] *Vates dicebantur* Deo pleni. *Imitatur Virgilianum locum 6. Aeneid:*

At Phœbi nondum patiens; immanis in antro.
Bacchatur vates, magnum ſi pectore poſſet
Excuſſiſſe Deum. tanto magis ille fatigat,
Effera corda domans, fingítque premendo.

conatur enim excutere Caſſandra cùm inquit:

Quid me furoris incitam ſtimulis noui, *&c.*

720 Cui bacchor furens] *ex Viuiano Vlpianus:* quamuis aliquis aliquando circa fana bacchatus ſit, & reſponſa reddiderit.

724 Gemino ſole] *Cur ebrij & enthei, quæ ſingula ſunt, gemina ſibi cernere videantur, vt apud Nicandrum in Alexipharm. Philoſtratum lib. 2. de vitâ Apollonij, & alios; cauſam reddunt Ariſtoteles ſect. 3. problemat. q. 10. Lactantius lib. de opific. Dei cap. 9. Hieron. Fracaſtorius lib. de Intellectione fol. 193. Toletus lib. 2. de animâ q. 16. de hac phraſi vide Muretum lib. 7. var. lect. cap. 24.* 732 Ferrum Amazonium] *ſecurim. Horat. lib. 4.*
——— Amazoniâ ſecuri Dextras obarmet——— *ipſi Clytemnæſtræ videtur eam tribuere voluiſſe. nam cur Sat. 1. lib. 1. cecinit:*

——— at hunc liberta ſecuri
Diuiſit medium fortiſſima Tindaridarum;

niſi ad hoc Clytemnæſtræ ſcelus reſpiciens?

733 Alta] *Moguntin. Herbipol. Veneti* aliæ.

739 Frater] *Hector.* 744 Troile] *Auſonius:*

Hectore proſtrato, nec Diis, nec viribus æquis
Congreſſus perij Troilus Aeacidæ.
Raptatus bigis, fratris coniungor honori:
Cuius ob exemplum nec mihi pœna grauis.

750 Victámque] *meam, & Agamemnonis.*

765 Senex] *Tantalus.* 768 Mœſtus] *propter pronepotis necem.*

770 Pater] *tritauus. nam Dardanus genuit Erichtonium, hic Troem, Tros Ilum, Laomedontem Ilus, Laomedontis filius Priamus genuit Caſſandram, Homerus Iliad.* 20. *& Dionyſ. Halycarnaſſ. lib.* 1. *vide de Dardano Schol. Apollonij lib.*1.*ver.*916.

776 Coniuxque pariter] *multo ſane rectius cod. ille aliorum*; Et feſta coniux. *obuiam enim prodiiſſe marito decet, lætitiam facie & ornatu veſtium præ ſe ferentem; vt incautum opprimeret.*

In Act. IIII.

Furentis Caſſandræ & Agamemnonis reducis colloquium: hic illam cum ceteris captiuis præmiſerat in regiam, quaſi donū Clytemnæſtræ, reipſa pellicem.

784 Gelido latice] *putabat paſſam* λειποψυχίαν, *cui gelida adhibebatur, auctore etiam noſtro lib.*4.*Nat.quæſt.cap.*13.

789 Helena eſt] *non aderat ibi, ſed furens Caſſandra videt, quæ non erant. Helenæ impuri mores noti. rapta à Theſeo, pòſt nupſit Menelao; huius thorum reliquit, adulterum Paridem ſecuta. nec Paridi fida, ſed in Ilio cum priuigno Corytho, Paridis & Oenones filio, commiſit inceſtum, iuxta Hellanicum in Troicis & Cephalonem Gergithium; vel cum proprio filio, iuxta Nicandrum, quem his verſibus, hoc docuiſſe, cenſet Parthenius cap.*34.

ἠρίατ᾽ ἐν ἀΐδαο κατοιχομένου Κορύθοιο,
ὅν τε καὶ ἁρπακτοῖσιν ὑπὸ δμηθεὶς ὑμεναίοις,
τλωδαεις αἴν᾽ Αχέουσα κακὸν γόνον ἤρατο βούτεω.

Hic tumulus Corythi, nuper qui miſſus ad orcum
Eſt, patrium obſcuris thalamum fœdare hymenæis
Auſus, amore Helenes; genitus qui eſt ante bubulco.

Sed mihi videtur Nicander potiùs ſignificare, genitum à Paride, cùm adhuc paſceret armenta patris, quo tempore Helenam nondum nouerat.

794 Nullum eſt periculum tibi. caſ. at magnum tibi eſt] *ſic Lugdun. ſed ceteri omnes*; n.e.p. tibimet. *quod verò dixit:*

Mors mihi eſt ſecuritas, *ab Ouidio eſt, qui:*
Mors mihi munus erit.

800 Ad quem triumphi] *Ioui deferebantur & dicabantur triumphalia ſpolia, Romæ* Feretrio, *in Græcia* νικηφορίῳ; *de quo Liuius belli Macedonici lib.*2.*& Spartianus in Hadriano: vel alludit ad Iouem* Prædatorem, *cui pars aliqua prædæ debita, teſte Seruio* 3. *Aeneid. vel denique ad Iouem* Σκοπαῖον *ſeu* Σκοπαιοῦχον, *cuius mentio apud Plutarchum, Pauſaniam & Ariſtidem. Sed & Romanis Iupiter* Triumphator, *de quo Iuſtus Lipſius, mihi & eruditionis (quæ cunctis nota, quibus litteræ non ignotæ) & pietatis & religionis Catholicæ ardoris, (qui mihi perſpectus) nomine gratiſſimus, me monuit.*

In Chorvm.

Canunt Argiuæ Pæanem Diis auxiliariis & patriis.

812 Geminauit] *duæ noctes in vnam coaluere, teſtib. Ouidio, & D. Hier. contra Vigilantium; vel tres, iuxta D. Gregor. Nazianzenum Orat. contra*

Iulianum.& in Orat. de feſto luminum; Ariſtidem Orat. in Herculem, & Senecam li. de breu. vitæ cap. 16. Nouem, vt Clem. Alexandrinus, ita & Tatianus in Orat. contra Græcos. quare nugas ſit opinor; qui Arnobium, ſolitum ſequi Clementis traditiones, duabus noctibus ſubſtitutis, hac quidem parte, putans emendare, deprauauit. nam Clemens ait; Iuppiter ille tot cum Alcmenâ noctes libidini impendit. nõ enim illi libidinoſo nouẽ noctes longæ. 815 Senis] *Tithonum, Laomedontis vel filium vel fratrem potius, Aurora rapuit, vt ſibi maritus eſſet, & fecit immortalem, ſed vitæ pertæſus, exuit hominem, induit cicadem. conſule Hygini fabulas cap. 189. & 270. & Apollodorum lib. 3. Biblioth. & Lylium Syntagm. de Aurora. ſenectus huius Adagioni cauſa fuit. Et, ſi aduertiſtis, trium ſenum à Græcis commemoratorum, iam hac & præcedenti tragœdia Seneca meminit.*

826 Fulmineus] *rapidus. ſic vtuntur: quia fulmen celerrimè decidit. ideo Pauſanias putat Ptolomæum vocatum κεραυνὸν, vt docet fusè de hoc diſſerens Pierius lib. 43. Hieroglyph. ſuſpicor Scipiadas ob eandem in bellicis exſequendis, & victoriis obtinendis velocitatem, more Græco, nuncupatos,* duo fulmina belli. *deciderat hic leo ex orbe lunæ. Nam Epimenides quoque inducit quendam dicentem, ſe ferum leonem, pulchricomæ lunæ genus, terribilem, iuba, & fortem viribus, in Nemeam duxiſſe ad venerandam Iunonem.*

> καὶ γὰρ ἐγὼ γένος εἰμὶ σελήνας ἠϋκόμοιο
> ἃ δεινὸν φρίξασ' ἀπεσείσατο θῆρα λέοντα,
> ἐς Νεμέειαν ἄγουσ' αὐτὸν διὰ πότνιαν ἥραν.

831 Morte fœcundum] *Hydram, quæ moriens augeſcebat, renatis duobus pro vno capitibus.*

833 Fratres] *ſimul natos vno in corpore, tres fratres Iberos.*

840 Non pauit] *Lipſ. addidêre negationem; quæ in reliquis libris deeſt.*

842 Sæuis] *Moguntinenſ.* ſæuum.

845 Spolium] *baltheum militarem, quem gerebant virgines illæ vnimammæ. Virg. Aeneid. 5.*

> Alter Amazoniam pharetram, plenamq; ſagittis
> Threiiciis; lato quem circumplectitur auro
> Balteus, & tereti ſubnectit fibula gemmâ.

Hippolytes ergo Hercules cum baltheo pharetram accepit, ſi vulgatam lectionem retinemus, rapi ſpolium & ſagittas: *ſed ſi malles emendari;* rapi ſpolium. & ſagittis Nube percuſſa *&c. vt ex ipſis nubibus Stymphalidas ſagittis petierit, tunc ſolum baltheum eripuit.*

847 Decidit] *quidam m. ſ.* cecidit. 851 Lamna] *ſic Valer. Flaccus.*

> —— iam pinus gracili diſſoluere lamnâ.

852 Frigidus cuſtos] *Draco, noxius & veneno plenus. ſic Virgilius frigidum anguem vocauit.* 857 Colorem] *ipſa lux colorata non eſt, ſed color ſine luce cerni non poteſt, teſte Ariſtotele lib.* περὶ αἰσθήσεως, *& Lucretio lib. 2. hoc ſenſu color luci à poëtis tribuitur, quia colores illa prodit, quos celant tenebræ.* 860 Totidem diebus] *decimo igitur die Hercules Troiam expugnauit, quod non memini alibi legere.*

IN

Foris exiſtens Caſſandra prophetizat, & quæ intus gerebantur, abſens, vt præſens, narrat. Fugit Electra, & abſconſo traditóque Strephio, paruulo Oreſte fratre ſuo, ſe Caſſandræ in ara adiungit; ſed inde ab adulteris detrahitur, iugulaturq́. Mænas Priameïa.

865 Vicimus victi] *poëta quidam*; —— victos vincere poſſe putet. *tales victorias Græci* Cadmæas *vocant. Latini*, pugnas Oſculanas, *quo adagione Feſtus ait ſignificari victos vincere. Titinnius*:

Hæc quidem quaſi Oſculana pugna eſt, non ſecus.
Quia hinc qui fugere impulſi, ſpolia colligunt.

nã ſpolia legere, victoriæ adeptæ ſignũ. Huc poteſt referri Delphicũ Oraculũ apud "
Gemiſthum Plethonim in fine lib. 2. Victum flere: ſed, cum qui vicit, obiuiſſe. "

871 Epulæ] *ipſe Agamemnon Odyſſ. λ' ſic narrat.*

ὡς ἀμφὶ κρητῆρα τραπέζας τε πληθούσας
κείμεθ' ἐνὶ μεγάρῳ δάπεδον δ' ἅπαν αἵματι θῦεν: &c.

vt circa crateras menſaſque plenas iacebamus in ędibus, pauimentum autem totum ſanguine maduit, *& cetera. deſcripſerat idem conuiuium in Aegiſtho Andronicus, vt patet ex fragmento*:

——In ſedes collocat ſe regias
Clytemnæſtra iuxtim, tertias natæ occupant. *occiſus ergo inter epulas; quæ reuerendæ ſunt vel in Euxino ponto, inquit Marcellinus li.* 30.

885 Inuij [*ideo hanc veſtem vocant* ἄπειρον, *Sophocles in Polyxenâ, Euripides in Electrâ, & Philoſtratus in Caſſandræ imagine, vbi hanc cædem & conuiuium ornatè deſcribit.*

887 Adigit] *Moguntin. Herbipolenſ. & Veneti*, agit.

888 At ille] *ſic Herculem apro comparat Heſiodus in Scuto.*

892 Diſiicere] *Moguntinenſ. Herbip. & Venetus*; Diſſicere, *ſed plerique m. ſ. & alij excuſi*; diſijcere. *& puto melius hîc conuenire, quam vetus illud & probum, Priſciano & aliis notum paſſim in Virgilij, Valerij, Ouidij, Prudentij & Lactantij membranis, à mercium iſtarum propolis inuentum.*

Hoſtem quæiit] *apud Homerum ait*:

——αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ γαίῃ χεῖρας ἀείρων
βάλλον ἀποθνήσκων περὶ φασγάνῳ——

ceterum ego à terra manus ſublatas iactabã moribundus ad gladium.

893 Bipenni] *Nonius*: Bipennis ſecuris anceps & ex vtraque parte acuta. *Iſidorus lib.* 19. *Origin. cap.* 19. *Securis* vocatur eo quòd eá arbores ſuccidantur, quaſi *ſuccurris*. item *ſecuris*, quaſi *ſemicuris*: ex vnâ enim parte acuta eſt, ex alterâ foſſoria: hæc & apud veteres *pēna* vocabatur, vtramque autem habens aciem *bipennis*. nam, *bipennis* dicitur, quòd ex vtraque parte habeat acutam aciẽ, quaſi duas pennas. *pennum* autem antiqui acutum dicebãt: vnde & auium pennæ, quia acutæ. & ecce nomen quod reſeruauit antiquitatem, quia veteres dicebant, *pennas*, non *pinnas. Hæc ille. ex quibus primùm animaduerto veteres anceps ferrum, adiectiuè vocaſſe* bipenne, *& ſic ſumi à Varrone, quem Nonius citat*; Ferens

(inquit) ferream humero bipennem ſecurim. *ſicut & in illo eiuſdem Varronis;* Quarum bipennis fulminis plumas vapos Peruſſit —— *Secundo noſtras hallebardas verè bipennes eſſe. nam Vegetius quoque lib. vlt.* Bipennis, ſecuris eſt, habens ex vtraque parte laitiſſimum & acutiſſimum ferrum. *Tertiò diſſentire D. Iſidorum à Fabio, nam Fabius, vt vulgò legitur, videtur opinionem illam refellere, his verbis;* Nec miretur, cur ex *ſcamno* fiat *ſcabellum;* aut à *pinna*, quod eſt acutum, ſecuris vtrimque habens aciem, *bipennis*: ne illorum ſequatur errorem, qui quia à pennis duabus hoc eſſe nomen exiſtimant, *pinnas* auium dici volunt. *lib. 1. cap. 5. vbi legendum puto;* pennas auium dici volunt. *vt Fabius cenſuerit,* pennas *dici non debere; ſed* pinnas.

894 Colla taurorum] *Agamemn. Odyſſ. λ'. ſe tauro immolato comparat.*

896 Librat] *Eguianus;* vibrat. 897 Habet] *videtur prouerbium ſumtum à ludo gladiatorio. Prudentius in Pſychoma.*

Hoc habet, exclamat victrix regina. ſupremus
Hic tibi finis erit ——

901 Fodientem adiuuat] *ſic in huius auxilij vindictam apud Sophoclem Electra Oreſti auxiliatur:*

OR. Ego quidem oculis pallio
Obiectô, matrem aggreſſus ſum,
Enſem in ceruicem adigens.
EL. Ego autem hortatu tibi inſtiti
Simúlque adiutaui gladium.

910 Furabor] *tegam. nam fures rem tegunt, vnde furari & clepere, idem quod tegere. vide Thebaid. ver. 470.*

914 Strophius] *malè Lugdun.* Strophilus. *nã Anaxibia ſoror Agamemnonis Criſo marito Strophium hunc peperit; cuius alius Strophius ex Pylade nepos fuit. Pauſanias in Corinthiac. Scholiaſti Apollonij fons quidam Thebanus* στρoφίη. 915 Elea inclytus palma] *palma ponitur aliquando pro ipſa victoria, quod plebeculæ litterariæ non ignotum eſt: aliquando pro palmæ arboris ramuſculo, qui in victoriæ ſignum dabatur (cuius ritus cauſam reddidit ex Ariſtotele & Plutarcho Picrius lib. 50. Hieroglyph.) in Olympiis quidem palmæ ramus cum oleagina corona. quod non*

Difficile eſt ratione docere & vincere verbis.

Apuleius de Olympionica; Ibat tertius (*inquit*) attollens palmã auro ſubtiliter foliatam. *Vitruuius li. 9.* Athletis, qui Olympia, Pythia, Iſthmia, Nemea viciſſent, Græcorũ maiores ita magnos honores inſtituerunt: vti non modò in conuentu ſtantes cum palma, & corona, ferant laudes, *&c. coronam in capite, palmam manu ferebant. innuit Seneca; paulo poſt:*

Cape hoc decorum ludicri certaminis
Inſigne frontis; læuâ victricem tenens
Frondem virenti protegat ramo caput,
Vt iſta donum palma Piſæi Iouis
Velamen eadem præſtet atque omen tibi.

Et de hoc ramo putarim intelligendum illud Virgilij 3 Georgic.

Seu quis Olympiacæ miratus præmia palmæ.

& Horatij Od. 1. *lib.* 1.

Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegiſſe iuuat, metáque feruidis
Euitata rotis, palmáque nobilis, *&c.*

& lib. 4. *Od.* 2. —— quos Elea domum reducit
Palma cæleſteis —— *& Propertij*:
Eſt quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ.

denique Statij lib. 10. *Theb.*

Natus ad Elæas melior qui ſurgere palmas.

Eoſdem Pindarus ſignificat aureâ quoque coronâ inſignitos: ſed auream eo loco arbitror vel pro foliatâ auro, vel pro pulcrâ, & gloriosâ poſitam.

920 Electra] *de hac ita ſcribit Aelianus lib.*4. ποικίλης ἱστορίας. Xanthus auctor carminum, qui fuit legatus Steſichori Himeræi, dicit Electrã Agamemnonis filiam antea nõ eſſe appellatam hoc nomine, ſed Laodicem. Poſtquam verò de medio ſublatus eſt Agamemnon, & Aegiſthus vxorem accepit Clytæmneſtram, regnúmq; gubernauit, ipſam caruiſſe coniugali lecto, & in virginitate conſenuiſſe. Quamobrem ἠλέκτραν Græci eam nominarũt, quòd expers mariti vixerit, & lectum coniugalem non cõgnouerit.

930 Poſcunt fidem ſecunda, at aduerſa exigunt] *amico felici non niſi gratuita fides reddatur; amico afflicto & oppreſſo planè debita, quam non prece impetrare, ſed ſuo iure exigere poſſit. Apud Euripidem Oreſtes ait:*

—— τοὺς φίλους·
ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν
ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί χρὴ φίλων
ἀρκεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ θεὸς, ὠφελεῖν θέλων.

—— amicos in malis
Prodeſſe amicis conuenit. nam quàm diu
Fortuna ridet, quidnam amicis eſt opus?
Solus fauentis ſufficit ſortis fauor.

932 Inſigne frontis] *Oleaginam coronam, teſtibus Ariſtotele, Pindaro, Plutarcho: conſuetudinis cauſam reddit Pierius lib.* 53. *Hieroglyph.*

933 Protegit] *lego*; protegat. *ex Eguiano, in quo*; proteguat.

934 Et iſta] *malo*; vt iſta domum.

944 Et ſigna] *totum carmen deficit Moguntin.*

950 Quo more] *Virgines Græcas rarò in publicum prodiiſſe intelligimus etiam ex Euripide, apud quem cùm in Oreſte rogaſſet Electram Helena, vt pro ſe capillorum inferias & libamina offerret ad Clytemnæſtræ ſepulcrum; illa verò moneret vt Hermionam potius filiam ſuam eò mitteret, ſi ſic ipſamet Græcorum conſpectum formidaret; reſpondet Helena, honeſtum non eſſe virgines cœtus ſequi:*

εἰς ὄχλον ἕρπειν παρθένοισιν οὐ καλόν.

D. Hieronymus ſcribens ad Chriſtianam virginem, ei præcipit, Nunquam exeat foras, ne inueniant eam, qui ciuitatem circumeunt, ne percutiant, vulnerent, auferantq́; pudicitiæ theriſtrum, & nudam in ſanguine derelinquant. Nec ipſas quidē maritatas diſcurſatio inutilis vnquam decuit: οἰκουρία *ſemper laudata ab omnibus, & à D. Paulo. Aſcribam vetus epigramma Italicum Fabricæ marmori inſculptum, quo materfamilias laudatur, quod cùm illi & pedes ad vagandum, & lingua ſuppeteret ad garriendum, voluntas defuit.*

Hoſpes quod deico paullum eſt, aſta & pellege.
Heic eſt ſepulcrom haud pulchrum pulcrai feminai,
Nomen parentes nominarunt Claudiam:
Suom marcitum corde deilexit ſouo:
Gnatos duos creauit. horunc alterum
In terra linquit, alium ſub terrâ locat.
Sermone lepido, tum autem inceſſu commodo
Domom ſeruauit, lanam fecit. dixi. abei. *Matronis Romanis olim in primâ domus parte* ἐν τῷ προθύρῳ *ſtare licebat, & per totam domum vagari; non Græcis, quæ in parte tantum interiore verſabantur domus, quo nemo niſi cognatus accedebat,* quæ (*inquit Cornelius Nepos*) Gynæconitis appellatur*: de qua multa Vitruuius lib. 6. cap.* 10. *Pars ædium altera, in qua viri degebant,* Andronitis *nominatur, à Laërtio in Diogene Cynico, & Xenophonte in Oeconom. Vide Lambinum in Præfat. Aemilij Probi.*

Virgo] ἐμφατικῶς· *nam Græci* παρθένον *nominant,* ἀπὸ τοῦ παρὰ θέειν τῇ μητρί, *quod apud matrem cuſtodita manere debeat. contra Chaldæis ſcortum placuit vocare, foras prodeuntem* בְּרָא נַפְקָא *quod meretricium ſit foris vagari.*

952 Natam tuam] *Peleus apud Euripidem in Andromacha:*

—— imitantur enim
Materna probra. & id videte mihi ô proci
Bonâ prognatas matre vt ducatis filias.

Et Hebræis notum Adagium, Qualis mater, talis filia· *de quo multa Dauid Cimhi, ad Ezech. cap.* 16. *Iuuenalis:*

Scilicet exſpectas vt tradat mater honeſtos
Atque alios mores, quàm quos habet? vtile porro
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.

953 Pietatem doces] *Moguntin. Herbipol. Veneti;* eia tandem doces.

954 Animos viriles] *idem tribuit Electræ ſoror eius Chryſothemis apud Sophoclem in Electra:*

ποῖ γάρ ποτ᾽ ἐμβλέψασα, τοιοῦτον θράσος
αὐτή θ᾽ ὁπλίζῃ, κἄμ᾽ ὑπηρετεῖν καλεῖς·
οὐκ εἰσορᾷς, γυνὴ μὲν, οὐδ᾽ ἀνὴρ ἔφυς·

Qua freta tandem ſpe ipſâ tam temerariâ
Te audaciâ armas, atque me in periculi
Conſortium vocas? parum te feminam
Expendis eſſe, non virum ſatam.

957 Et eſſe demens] *ibidem:* σθένεις δ᾽ ἔλασσον τῶν ἐναντίων χεροῖν.

Viribus hoſtibus longè & potentiâ imparem.

958 Nobis] *repetit dictum ipſum Clytemnæſtræ.*

959 Indomita] *turpe enim verbis cum eo contendere, quem reipſa coërcere valeas. hoc ait apud Sophoclem in Aiace:*

ἄπειμι καὶ γὰρ αἰσχρὸν, εἰ πύθοιτό τις,
λόγοις κολάζειν, ὧ βιάζεσθαι πάρα.
Abſcedo. nam quæ turpido, velle eum
Sermone caſtigare, qui cogi poteſt.

960 Regina frangam] *mira hîc varietas lectionis. notat Lipſius in vno ſuo manuſc. deeſſe multa, hoc modo:*

Regina frangam. citius interea mihi
Ediſſere vbi ſit gnatus. *& addit alia illa eſſe frigidula, eſſe & quæſita. Mihi videntur aptiſſima iurgantibus mulierculis, quæ non tam quid decet, vel rationi conſentaneum eſt, quàm quod impotens ira in buccam protrudit, effutiunt. Quare non tollenda penitus, ſed ſuo loco reponenda ſunt, vt habentur in Moguntin., vnius præterea litterulæ tranſpoſitione, cuncta concinnanda, hoc pacto:*

EL. Nobis? quis iſte eſt alter Agamemnon tuus?
Vt vidua loquere. vir caret vitâ tuus.
CLYT. Indomita poſthac virginis verba impiæ
Regina frangam citius. interea mihi
Ediſſere vbi ſit natus, vbi frater tuus?

EL. Exiit —— *Senſus cùm Clytemnæſtra quæſiuiſſet, quomodo illa putaret, ſe duobus parem eſſe, & vteretur vocula iſta,* Nobis. *parum memor interfectum à ſe maritum, & adulterum, non maritum, adeſſe: Reſpondit Electra; quid, ais,* Nobis? *quis iſte alter tuus maritus, occidiſti maritum tuum, & tàm cito tibi alium iunxiſti? iacet cæſus vir tuus. vidua es. vt vidua loquere, nō vt iuncta viro.* CLY. *non immemor ſum me viduam: ſed memor etiā, reginam: quam nequeo animi tui ferociam, materno iure flectere, frangam ſceptro, domabo malo, idq́; citius, quàm verbis tecum velitando. licentia tua conuiciandi, neque frenum neque modum admittit vllum. Interea, hoc vnum quæro, vbi, &c. Retineo igitur;* Nobis. *tranſpono verſiculum ſecundum ex Moguntin. muto;* tu, *in* vt, *ex coniectura. malo cum reliquis,* poſthac, *quam cum Lipſienſib.* poſt hæc. *& cum omnibus aliis,* frangam citius, *quam cum eodem Saxonico lib.* mitius. *cetera confirmant omnes m. ſ. vt olim in Aduerſ.*

966 At iratæ] *membranæ Burdigal.* iniuſtæ.

972 Peractum] *reſtat vt impuratam manum ſanguine maritali, filiali cruore abluas. tunc facinus patraſti, nunc eris miſericors. ablue ergo cruorem illum meo ſanguine. non placet, quod Mogunt.* paratum.

973 Obſoletam] *male Moguntinenſ. Veneti, & Herbipolenſ,* abſoletam. *hinc Tertulliano,* abſoletare manum ſanguine.

983 Aut animam] *ſic Lucretius dixit,* vitam reddere.

991 Rudis eſt tyrannus] *Chryſothemis apud Sophoclem in Electrâ:*

οὐ γὰρ θανεῖν ἔχθιστον, ἀλλ' ὅταν θανεῖν

χρήζων τις, εἶτα μηδὲ τοῦτ᾽ ἔχῃ λαβεῖν.

Neque graue mortem cenſeo, ſed cùm mori
Deſideras, non poſſe te illud aſſequi.

quibus ſimilia quædam exſtant apud Euripidem in Hippol. & ideo Troad. ait Pyrrhus: Mortem miſericors ſæpe pro vitâ dabit.
vide Herc. Fur. 511.

996 Vt inquietam virginem] *putarem ἀταξίαν, quæ in præcedentibus fuit, aliquo modo componi; ſi poſt hunc verſiculum ponantur ſex illi, qui ſuperius habentur, poſt* 983. *hoc modo*

——fratrem reddat aut animam ſtatim
Abſtruſa cęco, *&c.*

& legatur, illic quidem:

——fratrem reddat aut animam ſtatim.
EL. Concede mortem, *&c.* *hîc verò:*
Vt inquietam virginem carcer domet:
Abſtruſa cæco carcere, & ſaxo, exigat
Æuum, per omnes torta pœnarum modos,
Inops, egens, incluſa, pædore obſita,
Vidua ante thalamos, exul, inuiſa omnibus,
Æthere negato, ſerò ſuccumbet malis:
Referre quem nunc occulit, forſan volet.

1000 Præcedam] *Mogunt.* præcedens.

1001 Perferre] *Putabant veteres, animos hominum ſeparatos à corporibus, cùm ad Elyſium veniebant, ſuos agnoſcere, ſermones conferre, & quæ hîc gererentur nunciare. Hinc apud Ciceronem lib.* 2. *de Orat. illud L. Craſsi:* Brute quid ſedes? quid illam anum nũciare patri vis tuo? quid illis omnibus, quorum imagines duci vides? quid maioribus tuis? quid L. Bruto, qui hunc populum dominatu regio liberauit? quid te facere? cui rei? cui gloriæ? cui virtuti ſtudere? *& Pyrrhus apud Virg.* 2. *Aeneid.*

——Referes ergo hęc, & nuncius ibis
Pelidæ genitori, illi mea triſtia facta
Degeneremque Neoptolemum narrare memento.

Sed hæc gentilium commenta. Nos arbitramur verius, mortuos naturaliter, & cognitione ordinariâ non cognoſcere quæ viuentes agunt, nec ſollicitos eſſe de rebus noſtris, ſicut erant quando nobiſcum in vita verſabantur, quod tradunt Origenes lib. 2. *in Epiſt. ad Rom. & D. Auguſtin. lib. de cura pro mort. cap.* 13. *Beatos tamen alio modo ea cognoſcere conſtat poſſe, ſiue ex reuelatione illis factâ, vt inſinuat. D. Auguſt. d. operis cap.* 15. *& D. Thom.* 1. *p. q.* 89. *a. vlt. ad* 1. *ſiue ea videntes in Deo: in verbi enim lucidiſsimo ſpeculo intuentur omnia, quæ ad illos queunt pertinere, ex ſententia D. Gregorii lib.* 12. *Moral. cap.* 13. *& D. Thom. d. ar. vlt. certè ſanctos videre & intelligere quid agamus, & nos precibus ſuis iuuare, docent omnes patres, etiam Origenes li.* 8. *cont. Celſum, homil. in Num. & in Ioſue, D. Gregorius Nazianzenus Orat. in Athanaſ. D. Auguſtin. d. operis cap.* 15. *&* 16. *Hieron contra Vigilant.*

Vide etiam D. Thom. in addit. 3. *p. q.* 72. *a.* 1.

& ceteri paſſim, & ex ſacris litteris non difficulter comprobatur, quicquid aduerſarij ganniant, garriant, grunniant. Sed hæc aliunde latius petenda. Mei inſtituti eſt, inſinuare duntaxat, & lectores paulatim à ludicris iſtis poëtarum, ad ſeria diuinæ Scripturæ excitare, & aſſuefacere, ſaniſq́; opinionibus puerorum nudas mentis tabulas imbuere. Cur ſi licet illis perfidiam ſuam inſpargere, nos ſalutari antidoto non medicemus?

1068 Furibunda] *ſic Euripides Caſſandram vocat* Baccham, *Virgilius Furentem lib. 2. Aeneid. cum tamen furorem laudat effuſè Plato in Phædro.*

Veniet] *dictum hoc ex illâ veterum opinione, de qua olim tam multa in Aduerſar. Ideo huiuſmodi morientium minas, quaſi fanatico quodam ſpiritu prolatas, diligenter auribus aucupabantur, & memoriâ retinebant, vt annotarunt Seruius, Donatus & alij citati à Guichiardo lib. 1. de funer. & lib. 2. cap. 2. vbi illa etiam adducit, quæ tot annis prior ego in Aduerſar. Addo nonnulla reperiri apud D. Gregor. Magnum lib. 4. Dialog. cap. 26. & Fran. Petrarcham. lib. 1. rerum ſenilium. epiſt. ad Boccatium.*

Priſcianus lib.10.docet à C.Cilnio Mecænate poëma conſcriptum, cui nomen, *Octauia*, & ex illa fragmentum hoc adducit: *Pexiſti capillum naturæ muneribus gratū.* Sed illa Octauia de qua ibi alia à noſtrâ, vt alibi oſtendi. Hanc *Octauiam*, Iul. Scaliger lib.1. Poët. cap.8. *Neronem* vocat contra librorum fidem, contra rationē: quid enim hîc Nero patitur tragœdiâ dignum? Senecæ illam eſſe, docent libri omnes, quotquot vidi. Nec ante hoc æuum quiſquam, quod ſciam, negauit. Senioris tamen vel philoſophi eſſe non poſſe, adeò mihi firmum ſemper & certum, vt eâ potiſſimùm de causâ, ceteras philoſopho quondam ademerim, ne hanc illi cogerer adſcribere: quod neceſſariò cōſequi putabam, cum omnes decem vnius ſcriptoris arbitrarer. Nunc, comperto errore, reliquas philoſopho reſtitui: hanc vnam, nondū. quæ etſi multò illis aliis inferior, nec ſatis idonea: quæ, vt claſſici ſcriptoris, in ſcholis iuuentuti prælegatur, non tamen prorſus indigna priuatâ curâ & ſtudio. Sed cuius iſta Senecæ? certi nihil habeo, ſed coniecturam, mihi probabilem, donec quiſpiam certiora. Vixit temporibus Traiani & Hadriani, poëta quidam Annæus Florus, opinor ille, qui iocosè in Hadrianum, & in illum iocoſius Imp. Hadrianus: hunc Cariſius citat aliquando quidem: *Florus. ad Hadrianum*, aliquando: *Annæus Florus ad Hadrianum*: quem ego vix dubito Hiſtoricum illum eſſe, qui vulgo L. Florus vocatur, Camertis, Vineti, & Stadii labore illuſtratus: quem cum membranæ nonnullæ nominent *L. Annæum Senecam*: veriſimile mihi fit, vocatum fuiſſe: *L. Annæum Senecam Florum.* Si patiantur Critici, me quidem iudice *Octauiam* ille domum ducere, & ſibi vindicare poterit. Sed hoc dictum, non quaſi κριτικὸν quiddam vel ὁριστικὸν, ſed vt ἐνδεικτικὸν & ὑπομνηστικὸν duntaxat.

ARGVMENTVM.

CLAVDIVS primis nuptiis Meſſallinam duxit: vltimis Agrippinam, quæ ex Domitio Neronem pepererat. Neroni à Claudio deſponſa fuit Octauia Meſſallinæ & Claudii filia. Nunquam concordes aut beneuoli coniuges vixerunt, multis odiorum fomites ſuggerentibus. Tandem Neroni, cum votis ſuis, liberè potiūdi Poppæa (quam efflictim deperibat), eámque in vxorem ducendi, Claudiâ repudiatâ, obſtare populi fauorem videret; qui ſummo ſtudio Octauiam in ſolio & coniugio Neronis tueri contēdebat; populi impetū multorū cæde repreſſit, Octauiam in Pandatariā deportari, & denique ibidē necari iuſſit.

IN ACT. I.

Flebiles hic actus querelas Octauiæ, & nutricis allocutionem continet. 4 Eia age] *Moguntin. etiam* age tot tantis, *quod recepto hiatu placet. Herbipolenſ. & Veneti*; age tot annis *Hinc Baſileenſ. hoc correcturi*; eia age tantis. *Lugdunenſ.* age tot tantiſque. 7 Alcyonas] *vide Agamemn.676.*

8 Pan-

8 Pandionias] *Luſciniam & hyrundinem. confer has Octaniæ, cum querelis Electræ Sophocleæ:*

οὐ πικιολέτειρ' ὥς τις ἀηδὼν
ἐπὶ κωκυτῷ τῶν δὲ πατρῴων
πρὸ θυρῶν ἠχὼ πᾶσι προφωνεῖν.

Non aliter quàm amiſſis puellis
Daulias āles
Triſtes fundam gutture cantus,
Vt noti tandem omnibus
Reſonent patrias gemitus ad fores.

Virgil. Qualis populeâ mœrens Philomela ſub vmbrâ
Amiſſos queritur fœtus; quos durus arator
Obſeruans, nido inplumes detraxit: at illa
Flet nocte, ramóque ſedens miſerabile carmen
Integrat, & mœſtis latè loca queſtibus implet.

Ariſtophanes, in Ranis:

ᾗ χείλεσιν ἀμφιλάλοις
δεινὸν ἐπιβρέμεται
Θρηκία χελιδὼν,
ἐπὶ βάρβαρον ἑζομένη πέταλον
κελαδεῖ δ' ἐπίκλαυτον ἀηδόνιον
νόμον, ὡς ἀπολεῖται,
κἂν ἴσαι γένωνται.

Iam labris loquacibus
Graue reſonat
Threicia hirundo,
Supra barbarum ſedens ſolium.
Canit autem luctuoſa aëdoniam
Legem, quod perit,
Etſi æqualia ſuffragia ſint.

12 Si quis remanet ſenſus in vmbris] *ſic Seruius Sulpitius apud Ciceronem;* ſi quis inferis ſenſus eſt. *dubitauit etiam Iſocrates, in Orat. Aegyneticâ, & in Euagorâ, & Cicero lib. 15. epiſt. 16. ad Familiar. & videtur hæc formula priſca in hac re fuiſſe: quod multis ex Ouidio, Cicerone, Senecâ, & aliis oſtendit Briſſon. lib. 8. de Formulis fol. 841. Contra Virgil. Aeneid. 6. affirmat apud inferos memoriam & ſuorum affectus manere agens de Dido. Quid dicendum? altioris quidem hoc indagationis. ſed verius videtur, Animam à corpore ſeparatam, vim vegetatricē & ſenſitiuam, earumque ſimulacra, & habitus ipsâ ſeparatione deperdere; non tamen habitus & ſimulacra voluntatis aut intellectus, præter illos qui ſtatui beatorum vel damnatorum repugnant. Amant ergo, & intelligunt animæ à corpore ſeiunctæ. Vide D. Thom. 1. par. q. 89. a. 5.*

16 Vulnera vidi] *Meſſalina cùm fruſtrà ferrum pectori ac iugulo admouiſſet, à tribuno tandem confoſſa interiit.*

27 Britanni] *Incertus ille poëta in Aduerſariis:*

Conſpectu deuicta tuo Britannia Cæſar.

ſic enim legendum. nam quod paſsim in inſcriptionibus & nummis vocatur GERMANICVS, *propter leuiculas victorias à ducibus eius partas, fit more iam tunc ab Impp. recepto. Vnica namque Claudij expeditio in Britanniam. Nec repugnat prima ſyllaba, quod olim credidi. Nam communis illa. plerique corripiunt: ſed producunt non pauci. Lucretius lib.6.*

Nam quid Britannis cœlum differre putamus.

*Iuuenal. Sat.*5. neque Britones vnquam.

*Martialis lib.*11. Quam veteres braccæ Britonis pauperis ——

In m.ſ. ſæpe, Britto, & Brittannus. *Græci plerique βρεττανὺς vocant. de hac victoria Seneca in ludo Claudij: cuius verſus mallem reduci ad dimetros, hoc modo*: Fundite fletus, edite planctus,

Fingite luctus, reſonet triſti

Clamore forum: cecidit pulcrè, *&c. deinde*

Ille Britannos vltra noti

Litora Ponti, & cæruleos

Scuta Brigantas dare Romuleis

Colla cathenis iuſſit, & ipſum

Noua Romanæ iura ſecuris

Tremere Oceanum. *Vbi ſignificat Brigantum ſcuta cæruleo colore non minus tincta fuiſſe, quàm corpora.* Scotobrigantas, *quos inuehunt, non admitto. ſi nota illa gens Senecæ; non omiſiſſent Plinius, non Solinus, non ceteri ſcriptores diligentiſsimi, ad Ammianum vſque quem primum habent antiquitatis ſuæ teſtem Scoti, lib. 20. & 27. antiquiorem paullo Claudiano, quem illi primum vocant. malè. nam & Prudentius Claudiano ſenior aliquanto meminerat; etſi parum laudabili encomio; eò tamen reſpiciens, quo eodem tempore D. Hieronym. Meminêre victoriæ iſtius etiam Mela lib. 3. cap. 6. etſi Claudium, quo imperante ſcribebat, non nominet; Suetonius in Claudio, Beda lib. 1. Anglicæ hiſt. Hector Boëthus Scot. hiſt. lib. 3. & Galfridus Monomutenſis lib. 1. hiſt. Britonum commentitiæ narrationis auctor.*

30 Coniugis, heu me, Pater inſidiis] *hoc etiam in Atridæ nece exaggerat Chorus Sophoclis:*

τάκεις ἀδ' ἀκόρεστον οἰμωγὰν,
τὸν πάλαι ἐκ δολερᾶς ἀθεωτάτας
ματρὸς ἁλόντ' ἀπάταις Ἀγαμέμνονα,
κακᾷ τε χειρὶ πρόδοτον.

Sine fine patrem fraudibus impiæ
Implicitum matris Agamemnona, ac
Turpi ploras dextrâ proditum.

32 Tyranno] *in malam partem. nam de Nerone.*

39 Paruit liber diu] —— iuſſit & ipſum
Noua Romanæ iuſſa ſecuris
Tremere Oceanum, *inquit Philoſophus Seneca.*

40 Ora Tanais] *De Tameſi, quæ olim ſcripſeram, illa ſcio me ſibi vindicantibus non debere, neque hoc nomine conſponſionem quinquagenariam recuſarim. Deſcribitur hoc flumen accuratè à Laonico Calchondila; lib. 2. hiſtor. Turcicæ: Stephanus* Tameſim *vrbem & flumen Italiæ, vel ſuo, vel librarij errore maximo, prodidit. Sed fateor aliena ab hoc loco diſputatio de Tameſi. aſſentiendam magni Critici caſtigationi;* En qui Britannis. *quis enim non intelligit, minimo negotio, exeſa ſuperiore parte litteræ B. & ſecundo n. inferius clauſo; natam deprauationem* oritanais? *coniecturam ergo illam non ſatis elaudandam vnquam puto. fruge reperta, glandem deſero, fluuiumque illum, qui ex diuidiculis nō ex ſacro ortus in Senecæ agrū, influebat, quoniā auſpicatò tranſiri nequit, penitus vindicanti cedo, vel potiùs è memoria exareſcere ſino.*

41 Ignota tantis] *viderunt alij vitium, & emendarunt;* Ignota & ante claſſ. texit freta. 45 Soror] *Octauia.* 46 Ira] *Herbip. & Veneti:*

Illa coacta tegere crudelis viri,
Quem ſecreta refugit —— *mendoſè. ſequor Criticos distinctione iuuantes:* Ira c. tegere. crudelis viri ſecreta refugit.

51 Mutat] *ſic Herbip. Veneti & Lipſienſ. & m. ſ. multi; Mogunt.* inmittit. *Lugdun* mittit. *vult Octauiam non ſequi, ſed negligere conſilia ſua. dolor enim vindictā & vltionē ſpirare cōgebat; vel odiū ſaltem & diſcidiū fouebat.*

58 Electra] *ſumtum à Sophocle, apud quem ipſa Electra mœrere affatim & deflere miſerias ſuas cupiens; Niobes adfert exemplum; eámque laudatis prius mœſtis illis aniculis, felicem prædicat, cui, quantum libuit, flere licuerit:*

ἀλλ' ἐμέγ' ἀςονόεσσ' ἄραρε φρένας,
ἃ Ἴτυν αἰὲν Ἴτυν γ' ὀλοφύρεται,
ὄρνις ἀτυζομένη Διὸς ἄγγελος.
ἰὼ παντλάμων
Νιόβα, σὲ δ' ἔγωγε νέμω θεὸν,
ἅτ' ἐν τάφῳ πετραίῳ
αἰεὶ δακρύεις.

Sed mihi mœſta placet auis
Iouis altifremi nuncia
Quæ plorans Ityn,
Ingeminat Ityn.
Eheu Niobe miſera,
Diuis te immortalibus æquo;
Quæ perpetuis tumulum ſaxeum
Lachrymis irrigas.

64 Prohibet lugere timor] *acerbum hoc & crudele. Cicero in Piſonem.* Quis hoc fecit vllâ in Scythiâ tyrannus, vt eos quos luctu afficeret, lugere non ſineret? mœrorē relinquis, mœroris aufers inſignia. eripis lacrymas, non conſolando, ſed minando.

69 Magni reſto nominis vmbra] *ſimilia ſunt illa Laberij;*

Sepulcris ſimilis nil niſi nomen retineo. *Propertij lib. 2.*
Non ego ſed tenuis vapulat vmbra mea.

Lucani de Pompeio ſeneſcente lib.1.

—— ſtat magni nominis vmbra
Qualis frugifero quercus ſublimis in agro
Exuuias veteres populi, ſacratáque geſtans
Dona ducum, nec iam validis radicibus hærens.

hinc ergo acceptum, vt Ouidianum illud 5. Faſtorum:

Nunc ſum elapſa rogi, flammis, & inanis imago,
Hæc eſt ex illo forma relicta Remo.

Virgilianæ Didus dicto reſpondet.

71 Ceſſat] *q. v. l.* ceſſas. *interrogatiuè.*

77 Qui me ſtygias] *ſic Electra Sophoclis:*

ἀλλ' οὐ μὲν δὴ λήξω θρήνων
στυγερῶν τε γόων, ἔστ' ἂν
λεύσσω παμφεγγεῖς ἄστρων
ῥιπὰς, λεύσσω δὲ τόδ' ἦμαρ. ——
Nunquam diri finem gemitus
Nec lacrymarum faciam,
Dum rutilantia cernam ſidera,
Dum iubar iſtud ſplendidum
Sum viſura diei.

affirmant ambæ ſe quamdiu vixerint in luctu futuras.

88 Superbos humiléſque] *hoc eſt, omne genus hominum. ſed labat verſus: legerem ex coniectura;* ſuperos hominéſque ſimul. *contemtor (ait) Deorum hominúmque.*

89 Capit] *non valet ſe continere, nec moderari habenas influentis fortunæ. Lucretius:* Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.

99 Toleranda quamuis] *hoc dicere voluit; non eſſe huiuſmodi mala ſua, quæ cuiuſquam patientia pati, aut tolerantia tolerare queat. ne tempus quidem mederi poſſe, ſed morte duntaxat emoritura: ceſſaturum dolorem, cùm eſſe quod doleat deſierit. quare, meo iudicio, feliciter caſtigant;* quæuis.

100 Triſti] *amara, acerba.*

105 Crimen] *nullius criminis conſcia ſimulet. nullum meæ neci crimen prætexatur. nam adulterij cum Anyceto inſimulabant.*

113 Morte] *gaudebat morte, quia ſors eius ipſi per mortem Britannici obtigerat. nam niſi Britannicum Nero occidiſſet, imperij partem, quæ Britannici ſors, non fuiſſet adeptus.*

117 Modo facibus armat] *Credebant veteres, vmbras iniuſte occiſorum redire, & nocturno tempore homicidas vexare ac perſequi. vnde Virgiliana Dido Aeneid. 4.*

Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.

& Platonis auctoritate confirmatur lib. 1. de legib. & à Plutarcho in Cimone, exemplo puellæ à Pauſaniâ necatæ; & Caligulæ, in Suetonij Auguſtâ hiſtoria; & Rufini, apud Claudianum: & nonnulla hanc in rem Marſilius Ficinus lib.16. de immortal. animar. cap. 5. Quid? in hoc defunctorum erga

occiſores odium multi celebratiſſimum illud, quod traditur cadaueribus accidere, vt ſi propius accedat vel ponè tranſeat occiſor, intra certum tempus, vulnera rurſus ſanguinem fundere incipiant, vt fuit obſeruatum à latrunculatoribus frequenter admodū, vt referunt Iuris interpretes, Neuizanus in Silua Nuptiali, Boërius in deciſion. Caſonus lib. de indiciis, Paris de Put. Angelus. Marſil. & alÿ relati à Magio lib. 3. Miſcellan. 5. Et fuit olim teſtatus de Euphorbi cadauere Homerus in Iliad. Non tamen ſatis aptè, vt ex iis quæ præcedunt, & ſubſequuntur apparet, cò trahunt iſta Lucretÿ lib. 4.

Namque homines plerúmque cadunt in vulnus, & illam
Emicat in partem ſanguis, vnde icimur ictu;
Et ſi cominus eſt, hoſtem ruber occupat humor.

De viuis enim loquitūr, vbi præſens anima ſanguinem ipſum impellit & agit in eam partem. Sed quid in mortuo fluxus iſtius cauſa eſſe poteſt? an relicta aliqua ab anima recedente in læſis membris hoſtilis odÿ veſtigia, & antipathiæ notæ, quæ ſucceſſu temporis euaneſcant? an Deus id detegendæ noxæ gratiā fieri conſtituit? an quid aliud latentis, & ab ipſa cadaueris forma, aut illa aptitudine, ſeu relatione, quam anima abſens, cum corpore ſuo retinet, energiæ mirificum hunc effectum producit? digna certè quæſtio, quæ exerceat ingenioſos & doctos; conati iam ex Theologis Henricus & Aegydius Roman. in Quodlibet. Ioan. Maioris in 4. d. 15. & Sibillanus Peregrinar. quæſtion. 13. ex Iuriſconſultis, Magius d. cap. 5. Ex medicis Thadæus Florentinus in Iſagogen Ioannit. Ioan. Langius epiſt. 40. & Leuinus Lemnius lib. 2. de occult. nat. miracul. Philoſophi denique, Gaudentius Merula lib. 4. Memorab. cap. 18. & Galèottus Martius lib. de doctrina promiſcua cap. 22. A vero propius abire crediderim eos, qui ad antipathiam confugiunt; cuius alias quoque monſtruoſas penè effectiones complures ſcimus, quas eleganter non exiguo volumine complexus Hieron. Fracaſtorius. Citātur hi, & plures à Magio.

132 Iuſtæ] *veræ vxoris, ad diſtinctionem concubinæ; quam quis non habet animo vxoris.*

137 Emergere vndis] *Moguntinenſ.* emerge vndis, *vt ſit hiatus.*

140 Genitámque fratris coniugem captus ſibi] *hiſtoriæ veritas compellit me caſtigare;* Gnatámque fratris coniugem captam ſibi. *alÿ reponunt;* Genitámque fratre. *eodem ſenſu.*

141 Face] *vide Med. 27.*

148 Factus reus] *conieceram olim in Aduerſar.* criminis ficti reus. *quod alÿ poſtea ſibi adſcripſerunt: occupent præoccupata: non imitabor mores eorum, qui nugas iſtas veris amicitiis præponunt. Nec muto, quod olim quoque plus placuit;* facti reus. *ſic enim vetus ille ſcriptor in Cyri:*

Aëriaſque facit cauſam ſibi viſere turres. *hoc eſt, prætexit & fingit. ſic Auſonius, in libris incorruptis:*

Bucula ſum celo genitoris facta Myronis
Aërea; nec factam me puto; ſed genitam.

Facere artificis eſt, gignere naturæ. eò reſpicit Auſonius; quem nollem hîc doctus Xanto vitiaſſet. Alius quoque oculatiſſimus homo in Tibulli m. ſ. peropti-

mis monuit lib. 4. Crimina non hæc ſunt noſtro ſine facta dolore. *pro*, ficta. *nec debuit, non excudi.*

149 Intrauit hoſtis] *Nero. ſed Moguntin. de ipſamet Octauia;* Intraui hoſtis. *male, nam loquitur nutrix.*

161 Polluit Stygia face] *ſic etiam loquitur inf. ver.* 588.

162 Iura naturæ] *nam patrui nuptiis ad omne flagitium exercita, ardore retinendæ potentiæ, eouſque immanitatis prouecta fuit, vt ſe temulento filio comtam & ad incœſtum paratam obtulerit; & commiſſum facinus, niſi Senecæ aſtu diſiectum fuiſſet, vt ex Cluuio & ceteris, vno Fabio Ruſtico diſſentiente, Tacitus commemorat.*

167 Sidus orbis] *Poſſidonius:*

οὗτος τοι Ῥώμης ὁ μέγας ξένε πατρίδος ἀστὴρ
Μάρκελλος κλεινῶν Κλαύδιος ἐκ πατέρων.

Claudius hic Romæ quondam memorabile ſidus
Marcellus, patrum ſtirpe ſatus veterum.

Commentar. antiquis in Iuuenal. legitur, Locuſtam, nobilem veneficam, à Nerone increpitam, quod Britannico lentum venenum paraſſet, tam efficax dediſſe, vt antequam Britann. poculum exhauriret, in conuiuio Neronis expiraret. qua de re citatur ibidem fragmentum Turni Arunci, ex Satyris, quod ita recenſeo; Et quæ Cæſareas ſoboles horrenda Locuſta
Occidit, curis dum liberat arte Neronem.

169 Cui lacrymas dedit] *nam ignaram necis, ægerrimè tuliſſe ſcribit Cornel Tacitus.* 170 Cum rogis artus tuos] *Fuit ergo combuſtus; non tamen exprimitur in Campo Martio, an alibi; puer adhuc, &* IVVENTVTIS PRINCEPS, *vt ex quodam Numiſmate didici.*

171 Membráque & vultus Deo] *Homerus:*

Oculos atque caput ſimilis Ioui fulminatori,
Marti verò ventrem, pectus autem Neptuno.

Rufinus in Epigramm.

Oculos habes Iunonis, Melite, manus Palladis,
Mammas Veneris, talos Thetidis.

His comparationibus abſtinendū monet ipſe Lucianus in li. ὑπὲρ τῶν εἰκόνων

198 Volucer cupido] *Moſcho dicitur* pennata auis. *Proclo*, immortales, alati celebrantur amores. *Orpheus ait;* Iucūdum, magnum, gratum cantamus amorem, Arciferum, alatum, celerem, flammiſq; potentem.

206 Fulſit] *Moguntin. & Burdegalenſ* fluxit. *vide inf. ver.* 765.

207 Sidera Lædæ] *Dioſcori, Caſtores; quos ſignificare duo hemiſpheria, & hoc Homerum indicare dicentem:*

Alterníſque alias vicibus viuunt, aliáſque
Mortem obeunt, æquum Diis nanciſcuntur honorem.

& pileos eis imponi, & ſtellas ſuperponi, ad ſignificādam hemiſpheriorum conſtitutionem, ſcribit Sextus Empyricus lib. 8. *cont. Mathemat.*

209 Heber] *Hebe, Priſcis Ganymeda dicebatur; eo quod nectar Diis funderet. huic Polyaſij multos honores exhibebant, eumq; maximum quòd qui*

ad Hebes aram confugiebant, omnium criminum veniam conſequebãtur, teſte Pauſaniâ in Corinthiac. ilcirò ante Ganymedi templum compedes & cathenæ captiuorum ſuſpendebantur: ipſa pingebatur formoſæ puellæ habitu, veſte variegata, floribus coronata. Iuuentutis namque Deam credebant, & Diis ipſis Senium auertere, auctoribus Agrætio, Ouidio, & Strabon e lib. 8. *item Philoſtrato in Imagine Atlantis. Venerabiles Dij, qui niſi Hebe pocillaret, ſicut veſtimentum veteraſcerent. Iunonis & Iouis filia fuit, & Herculi fratri, ad matris exemplum nupſit, vt referunt Homerus* 11. *Odyſſ. Pindarus* 7. & 10. *Iſthm. Heſiodus in Theogon. Euripides in Oreſte, & Pauſan. in Attic. vide Vincentium Chartarium li.* 2. *de Deor. imag. & Lilium Syntag.* 10.

212 Obſequium] *comitas, cultus, & obſeruantia. ſuperius:*

Vince obſequendo potius inmitem virum.

oportet enim maritum vxor colat, obſeruet, eiq; obediat & obſequatur, vt enim ſerui ad miniſterium, ſic ad officium vxor habetur. Seneca lib. 3. *de benefic.* Sunt enim, qui ita diſtinguãt, quædam beneficia eſſe, quędam officia, quædam miniſteria. Beneficium eſſe, quod alienus det. (alienus eſt, qui potuit ſine reprehenſione ceſſare) officium eſſe filii, vxoris * earum perſonarum, quas neceſſitudo ſuſcitat, & ferre opem iubet. Miniſterium eſſe ſerui, quem conditio ſua eo loco poſuit, vt nihil eorum quæ præſtat imputet ſuperiori. *Obſequium ergo, vxoris officium.* *ſic membr. Burdegalenſine coniunctione.*

213 Altæ, preſſúſque dolor] *ſic Lipſienſ. melius ceteri*, altè preſſúſque dolor *ſic Marc, altum dolorem corde premere.*

230 Vidimus] *ex fide hiſtoriæ dictum, nam Tacitus* XIV. *Annal. de his temporibus agens;* Inter quæ (*inquit*) Cometes effulſit: de quo vulgi opinio eſt, tanquam mutationem regis portendat. *& Seneca li.* 7. *nat. quæſt. cap.* 17 nec hunc, qui ſub Nerone Cęſare apparuit, & cometis detraxit inuidiam, illi ſimilem fuiſſe, qui ſub necẽ D. Iulij Veneris ludis genitricis, circa vndecimam horam diei emerſit, *& cap.* 21. Sex enim menſibus hic, quem nos Neronis principatu lætiſſimo vidimus, ſpectãdum ſe præbuit, in diuerſum illi Claudiano circumactus. Ille enim à Septentrione in verticem ſurgens Orientem petiit, ſemper obſcurior: hîc ab eadem parte cœpit, ſed in Occidentem tendens ad meridiẽ flexit, & ibi ſe ſubduxit oculis. *& cap.* 29. Intra ſextum menſem dimidiã cæli partem tranſcurrit hic proximus, à Septentrione motus ſui initium fecit, & per Occidentem in Meridiana peruenit, erigenſque ſuum curſum obliruit. 232 Qua plauſtra] *in Septentrione.*

236 Minantur] *nam Cometes credebatur nunquam impunè videri. Pontanus in Metcor.*

Ventorum quoque certa dabunt tibi ſigna cometæ,
Illi etiam bellis motus, feráque arma minantur,
Magnorum & clades populorum & funera regum.

238 Irata tellus] *Heſiodus:*

Aſt vbi Titanes è cælo expulit Iuppiter
Minimum natu peperit filium Typhonem terra magna

Tartari in amore per auream Venerem.

239 Hoſtis Deum] *Euripides:*

Hoſtis Deûm, cunctique humani generis.

248 Nero ipſe diuo Domitio genitus] *ingenitâ Claudiæ genti (auctore Cornelio) ſuperbiâ, exprobrat Neroni natales. non ortum ex Claudiâ vel Iuliâ gente, quæ Imperatoriæ; ſed irrepſiſſe, & vt ſpurium ſtolonem inſertum in meliorem ſtirpem, genitum Cneio Domitio Ahenobarbo; cui non quadrat,* Diui, *prænomen: ſed vult illud nec Neroni conuenire: ideo legendum opinor;* Nero iſte Diuus. *ironicè. vel;* Nero iſte, Cneio Domitio. *Moguntinenſ. & Veneti habent;* Nero diuo Dom. gen. pa. *ſed claudicat verſus.*

253 Violenti] *Moguntin.* violentam. *hinc Herbip. & Veneti,* violenta. *deprauatè.* 259 Genitricis] *Meſſallinæ.*

260 Legum] *quæ non permittunt eodem tempore duos maritos habere. de portentoſa fœditate Meſſallinæ Iuuenalis Sat.* 10. *Plinius lib.* 10. *cap.* 63. *Tacitus, Sueton. & Sex. Victor.*

267 Truſit] *Moguntin. etiam Herbip. & Veneti,* traxit.

270 Manes parentis néve ſollicita] *credebant Manes nimio planctu & luctu offendi. ideo ſup. Herc. Fur.*

——— planctu iubes
Sentire fatum? parce——— *Tibullus:*
Tu manes ne lęde meos, & parce ſolutis
Crinibus, & teneris Delia parce genis;

Sollicita. *offende, moleſta ſup. Medea:*

Aliâ ſedens tellure ſollicita Deos.

286 Virginitas] *virginitas in matrimonium allata, quam non ineptè in maritata ſponſi exigunt: commendant hanc ſacræ litteræ & eius à parentibus ſponſæ veſtigia ſeruari iubebant: hanc ereptam imputant Neroni. quare non eſt cur hunc verſum expungant.*

288 Ducis] *Claudij Imperatoris.*

292 Martis genus] *propter Romulum & Remum Martis ac Iliæ filios Romæ conditores. conſule Liuium lib.* 1. *Dionyſ. lib.* 1. *& Plutarchum in Romulo, varia tradentes.*

295 Virgo] *Virginia. narrat Dionyſius lib.* 11. *& Liuius lib.* 3.

Dextera] *caſtigo ad legem numerorum;* dextrâ.

301 Nata Lucreti] *nota Lucretiæ, Tricipitini Lucretij filiæ Collatini vxoris mors ex Dionyſ. lib.* 4. *Plutarcho in Poplicola, Liuio lib.* 1. *& Ouid. lib.* 4. *Faſtor.*

305 Parentis] *Seruij Tullij Regis optimi minor natu filia, narrant Liuius lib.* 1. *& Ouid.* 6. *Faſtor.*

307 Rogos] *non caruit rogo, ſed ſollemni ſepulturæ ritu & monumento. docet Dionyſ. Halycarnaſſ. lib.* 4.

308 Hoc quoque] *conferatur hic chorus cum initio lib.* 14. *Annal. Taciti.*

311 Miſit] *nam nauis ita compoſita fuit ab Anyceto, vt eius pars in ipſo mari artificioſè ſoluta, in mare Agrippinam effunderet. auctor Tacitus.*

312 Por-

312 Portus] *Baulos.id villæ nomen : Miſenum promontorium inter & lacum Baianum, flexo mari alluitur. ita Tacitus, Xiphilinus, & Martialis. primùm ab Herculis bobus ibi ſtabulatis*, boalia, *mox* boauli, *tandem* bauli, *teſte Seruio.* 329 Ardens ira] *at Tacitus docet Agrippinam ſilentio & diſſimulatione crimen tranſmittere conatam.*

362 Satelles] *Anycetus libertus claſsis apud Miſenum præfectus, & pueritiæ Neronis educator, vnà cum Herculeio trierarcho, & Oloarito centurione claſsiario miſſus ad matrem Neronis occidendam.*

365 Miniſtrum] *Oloaritum, Tacitus vocat.*

370 Per fera triſtem vulnera] *multis vulneribus confoſſam, per ſingula ſpiritum tradit emiſiſſe, ex eorum ſententia; qui confoſſos vulneribus, non per os, ſed ipſa vulnera exhalare animam putabant: illi videlicet, qui animam eſſe ipſum ſanguinem credebant, quos Ariſtoteles in libb. de animo refellit.*

IN ACT. II.

Introducitur Philoſophus Seneca ſæculi ſui mala commemorans: & incaſſum monens, *vt ait Sidonius*, ſuum Neronem. *Nam impius Imperator, reſpuit ſana conſilia, & proximum diem, nuptiis cum Poppæâ, deſtinat.*

375 Melius latebam] *Burdegalenſ. membranæ;* iacebam.

376 Rupes maris] *ſcopuloſa enim eſt Corſica, & præfractis rupibus aſpera. Cl. Claudianus:* —— cæcis vitatur Corſica ſaxis.
Seneca de conſolat. ad Elbiam; deſerta loca, & aſperrimas inſulas Sciathum & Seriphum, Gyaram, & Corſicam pete. *& cap.* 8. *vocat Corſicum mare* impetuoſum, *ipſam inſulam* ſpinoſum atque aridum ſaxum. *& in epigr. de ſuo exilio, dicit ſe* ſcopulo inſigendũ, *quod in Corſicam mitteretur.*

379 O quàm iuuabat] *Lactantius li. 6. docet philoſophos ſtudioſè in cæli contemplatione verſari ſolitos, & veram in eâ voluptatem oculorum poſuiſſe;* Aiunt multo eſſe præclarius & homine dignius, cælum potiùs, quàm cælata intueri, & hoc pulcherrimum opus intermicantibus aſtrorum luminibus, tanquam floribus adornatum, quàm picta, & ficta, & gemmis diſtincta mirari. *Stoici fuêre huic contemplationi quaſi affixi, vt præ ſe ferebant: quibus mundus quiddam vndique perfectum, omnia vndique complexum, nec quicquam eſſe quod non inſit in eo (nam Deos, mundi partes putabant) hominem natum ad mundum imitandum, contemplandumq́, vt diſſerit Lucilius Balbus apud Ciceronem lib. 2. de nat. Deor. Ipſe Seneca hoc ſibi ardentiſsimum fuiſſe ſtudium, talemq́ vitam, qualis hic deſcribitur, narrat epiſt. 65. & conſolat. ad Elbiam cap. 9. & vlt.*

Quo nihil maius] *Seneca de conſolat. ad Elb. cap.* 8. Mundus hic quo nihil maius, neq; ornatius natura rerum genuit: animus cõtẽplator, admiratórque mũdi, pars eius magnificentiſſima, *&c.* Parens natura] *Deûm pater Iuppiter. nam Senecæ* Natura *ſummus Deus eſt. Lactantius docet lib. 2. cap. 9. ita ſcribens;* Melius igitur Seneca omnium Stoicorum acutiſſimus, qui vidit nihil aliud eſſe naturam, quàm Deum. *Ergo (*in- ‟
quit*) Deum non laudabimus, cui naturalis eſt virtus? nec enim illam didicit* ‟
ex vllo. Imò verò illum laudabimus: quamuis enim naturalis illi ſit, ſibi illam ‟

dedit. quoniam Deus ipſa natura eſt. Cùm igitur ortum tribuis naturæ, ac de-
" *trahis Deo, in eodem luto hæſitans verſuram ſoluis Geta. à quo enim mundum*
" *fieri negas, ab eodem planè fieri mutato nomine confiteris. Hæc Lactantius*
" *ex Senecâ. Ipſe Seneca fuſius mentem ſuam explicat lib. 4. de beneſic. cuius verba adſcribam fideliter, vt in membranis Burdegal. inueni. nam vulgò aliter leguntur;* Quid enim aliud eſt Natura, quàm Deus, & diuina ratio toti mundo & partibus eius inſerta? Quoties voles, tibi licet aliter hunc auctorem rerum noſtrarum appellare, & Iouem illum Optimum ac Maximum ritè dices, & Tonantem & Statorem; qui non (vt Hiſtorici tradiderunt) ex eo quòd poſt votum ſuſceptum acies Romanorum fugientium ſtetit, ſed quòd ſtant beneficio eius omnia, ſtator, ſtabilitórque eſt. Hunc eundẽ & Fatum ſi dixeris, non mentieris. nam cùm Fatum nihil aliud ſit, quàm ſeries implexa cauſarum, ille eſt prima omnium cauſa ex qua ceteræ pendent. Quæcunque voles nomina ei propriè aptabis, vim aliquã effectúmque cæleſtium rerum continentia. Tot appellationes eius poſſunt eſſe, quot munera. Hunc & Liberum patrem, & Herculem, & Mercurium noſtri putant. Liberum patrem, quia omnium parens ſit; à quo primum inuenta ſeminum vis eſt conſultura per voluptatem. Herculem, quia vis eius inuicta ſit, cúmque laſſata fuerit operibus editis, in ignem

Ecce: Deum vult igne periturum.

receſſura. Mercurium, quia ratio penes illum eſt, numerúſque & ſcientia. Quocunque te flexeris ibi illum videbis occurrentem tibi. nihil ab illo vacat. opus ſuum implet. Ergo nihil agis ingratiſſime mortalium; qui te negas Deo debere, ſed Naturæ. quia nec natura ſine Deo eſt, nec Deus ſine naturâ: ſed idem eſt vtrumque, nec diſtant, niſi officio. *& paullo pòſt:* Sic nunc Naturam voca, Fatum, Fortunam, omnia eiuſdem Dei nomina ſunt variè vtentis ſuâ poteſtate. *idem, ſed breuius, perſtringit lib. 2. Nat. quæſt. cap. 46. veris pauculis multa falſa permiſcens. Triſmegiſtus in ſacro ſermone;* ὁ θεὸς καὶ νοῦς καὶ φύσις. Deus & mens & natura. *Quare cùm Orphici illi veteres, & Pythagorici, & Stoici, & Platonici, idem eſſe Naturam & Deum cenſerent, & Deum vt omnia continere, ſic etiam implere cuncta ſentirent; omnium entium generibus, & formis, & indiuiduis, Naturæ nomen accommodarunt, vt licet videre apud Triſmegiſtum, Hippocratem, Occllum, Timæum, & Platonem. Et ſanè recentiores etiam nonnulli, non ſatis propriè & diſtinctè loqui videntur, cùm nolunt, quando de efficientiâ aut creatione agimus, Naturam à Deo diſtingui; ſed nunc locus non eſt accuratiùs eos refellendi. Semper Deus naturæ auctor eſt, & Dominus, & Natura pars ipſarum rerum creatarum, à ſuo diſtincta creatore. Manichæi duas naturas affirmabant, vnam Dei, alteram nec Dei, nec ex Deo; regnum lucis & regnum tenebrarum, teſte D. Auguſtino lib. 2. de moribus Manichæor. cap. 3. & lib. 2. de ſermone Domini in monte, & lib. contra epiſt. fundamenti cap. 24. & huius malæ naturæ, quinque alias naturas, vt idem D. Auguſt. docet, ibid. cap. 28. & bonam quidam illam dicebant eſſe ipſum Deum, vt tradit D. Auguſtinus lib. de naturâ*

Frãc. Georgius Harmon. mũdi cantu. 1. lib. 1 cap. vlt.

beni contra Manich. cap. 41. *vt hic quoque deprehendamus hæreticos hoc delirium, quâ Naturæ dominum cum Naturâ confundunt, ab antiquis philoſophis mutuatos. Nec enim, qui propriè loqui velit, hæc nomina temerè confundere debere. Rectè enim D. Auguſtin. d. lib.* 2. *de moribus Manichæor. cap.* 2. Nã & ipſa natura nihil eſt aliud, quàm id quod intelligitur in ſuo genere aliquid eſſe. Itaque vt nos iam nouo nomine, ab eo quod eſt eſſe vocamus eſſentiam, quam plerumq; ſubſtantiã etiam nominamus: ita veteres, qui hæc nomina non habebãt, pro eſſentiâ & ſubſtantiâ, naturum vocabant. *& ſtatim:* cùm in Catholicâ dicitur omnium naturaram atque ſubſtantiarum eſſe authorem Deum, *&c. & lib.* 7. *de Trinit. ſub finem:* veteres, qui Latinè locuti ſunt, antequam haberent iſta nomina, quæ non diu eſt quod in vſum venerũt, id eſt eſſentiam, vel ſubſtantiam; pro his naturam dicebant. *Auctor lib. de ſpiritu & anima. c.* 42. Natura ſiquidem eſt quædam vis & potentia diuinitus rebus creãdis inſita: quæ vnicuique rei omne ſuum tribuit eſſe. *hoc eſt, perfectionem vltimam eſſentiæ: Quæ quatenus ex eâ aliquid proprium naſcitur,* natura; *quatenus definitione explicatur,* quidditas; *quatenus per eam & in eâ res exiſtit,* eſſentia *vocitur, vt rectè Fonſeca in lib.* 4. *Metaph. cap.* 2. *Hanc & alias naturæ ſignificationes tradunt Ariſtoteles lib.* 5. *Metaphyſ. cap.* 4. *D. Thomas* 3. *p. q.* 2. *a.* 1. *& Boëtius in lib. de duabus naturis; quem fusè explicat addens reliquas naturæ ſignificationes, Bened. Pererius lib.* 7. *de rerum Natural: Princip. cap.* 1. *poſt Themyſtium & Simplicium.*

A tẽporibus Auguſti, vt patet ex Fabio.

381 Curſus] *De Sole veterum ſententias coaceruauit Stobæus lib.* 1. *Eclog. Phyſ. cap.* 24. *De Lunâ cap.* 25. *de reliquis aſtris cap.* 26. Curſus *vocat perpetuum iter per Zodiacum.*

382 Mundíque motus] *ordinatiſsimam illam rerum omnium circumactionem: de quâ Seneca lib.* 4. *de benefic.* quomodo mundi officium eſt circumagere rerum ordinem; quomodo ſolis loca mutare, ex quibus oriatur, in quæ cadat.

Alternas vices] *neceſsitatem & viciſsitudinem oriendi occidendiq́; ſubuereor ne hæc verba;* Solis & curſus ſacros, mundíque motus, *alicunde irrepſerint, legendumq́; ſit;* Cælum intueri, ſolis alternas vices. *ſed nihil ex contextu reieci. quia coniecturas liberas, ſed Criticorum manus legibus ligatas eſſe oportet, ne quid ex ſolâ coniecturâ delere, cradere, expungere audeant.*

Qui ſeſe neſcit] *mundus vel potius æther. omnes quidem libri, vel ſic continent, vt Lipſien. & pleri m. ſ. vel;* Qui ſe ſeneſcit, *vt Moguntin. Veneti, Herbipolenſ. Baſileenſ. & Lugdunenſ. quod germanum reor, non quia ſatis purũ, ſed quia in hac tragœdiâ multa non pura. hoc eſt, qui ſuis viribus, nullo extrario corrumpente corrumpit & conſumit ſcipſum: qui veteraſcit in ſe. ſic Pſal.* 101. Omnes (*cæli*) ſicut veſtimentum veteraſcent. כַּבֶּגֶר יִבְלוּ, *quod confirmat paraphraſis Chaldæa; &* παλαιωθήσονται· LXX. *D. Hieron.* atterentur. *Si veteraſcent, quomodo igitur ſtulti Rabbini quidam volunt mundum in perpetuum duraturum; quod ſtultè eos colligere ex Geneſ.* 8. *cap. & pacto ibi à Domino cum Noacho inito; notat Hieron. ab Oleaſtro. Cùm tamen*

pactum illud ad ſolum interitum per diluuium, ſit referendum, vt docet Eucherius lib.1. in Geneſ. Ipſum ſignum (*ait*) in aquâ & in igne oſtenditur: quia ex parte eſt cæruleus (*ſcilicet arcus cæleſtis*) & ex parte rubicundus. quia vtriuſq; iudicij teſtis eſt, vnius videlicet facti, & alterius faciẽdi. Quod teſtamentum poſuit Deus inter ſe & homines, atque omnem animam viuã, ne perdat eã diluuio, arcũ qui apparet in nubibus, *&c. & mox de mundi ſenio. ſic ſcribit:* ſex ætatibus finiendus eſt hic mundus. cuius prima ætas fuit ab Adam vſque ad diluuium, quæ rectè infantiæ comparatur, &c. *Dixerat autem paullo antè, ſextam ætatẽ* ſenium *vocari. D. Chryſoſtomus idem refert ad diluuium, cuius verba habes in Cathena Lipomani, ipſe quoque Lipomanus ſic exponit. Sed & alij quoque multi veterum, vt Hipparchus, Columella, & Varro, cenſuerunt diuturno æui ſenio cæli ſtatum ac qualitatem mutari. qua de re multa Hieron. Magius lib.1. de mundi exuſtione cap.3. & 10. & lib.2. cap. 6. & nos alia ver. 390.*

In cæcum chaos] *omnia corpora* συγκεχυμένα, *confuſa, compoſita, & in vnum quaſi conflata; in eadem, ex quibus coaluerunt, reſoluenda aſſerebant: ex chao igitur, ſeu indigeſta potius eius mole (vt ſcribit Ouid. 1. Metamorph.) ortum mundum, in Chaos iterum ait rediturum. Propter hanc omnium in elementa ſua reſolutionem, Aegyptij mundum figura ſerpentis caudam ſuam deuorantis, ſignificabant. Vide Pierium lib. 14. Hieroglyph.*

386 Caſurus iterum] *dixerat idem Lucanus lib. 1.*

——ſic cùm compage ſolutâ
Secula tot mundi ſuprema coëgerit hora,
Antiquum repetens iterum Chaos; omnia mixtis
Sidera ſideribus concurrent, ignea pontum
Aſtra petent: tellus extendere litora nolet,
Excutiétque fretum. fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poſcet ſibi: totáque diſcors
Machina diuulſi turbabit fœdera mundi.

Exſtitere de ortu mundi variæ philoſophorum ſententiæ, ſed de illis nunc non agendum. Seneca enim de interitu loquitur. De quo, non conueniunt philoſophi. Eorum præcipuas ſententias ſic paucis complectitur Arnobius lib. 2. Mundum, quidam ex ſapientibus exiſtimant, neque eſſe natum, neque vllo tempore periturum: immortalem nonnulli, quamuis eum conſcribant eſſe natum & genitum. tertiis collibitũ dicere eſt, & eſſe natum & genitum, & ordinariâ neceſſitate periturum. *Quarum prima Ariſtotelis eſt, altera Platonis; tertia Epicuri: Eſt & Stoicorum hæc tertia, item Anaximenis, Anaximandri, Anaxagoræ, Archelai, Democriti, Leucippi, & Empedoclis. Primæ ſententiæ auctores vt Xenophanes, Parmenides, Meliſſus, Philolaus, Ariſtæus & Ocellus; antiquus adeo ſcriptor, vt Plato, & Archytas in Ocelli tantum Nepotum ætatem inciderint; (vide epiſt. Platonis & Archytæ, inter opera D. Ambroſij) & eum in hoc & pleriſque ſecutus fuit Ariſtoteles, cenſebant ex natura ſua mundum eſſe huiuſmodi, Plato verò*

cum ſuis ex Dei tantum placito permanſurum, vt docet Stobæus in Eclog. phyſ.lib.1.ca.24. Nos finem per incendium imminere mundo credimus; quod & veteribus pleriſq; perſuaſum fuit, vt Sibyllæ lib.3. Oraculor.apud D. Auguſtin.lib.18. de Ciuit. Dei. & Hyſtaſpi apud Iuſtinum martyrem apolog.2. & Sophocli apud eundem in lib. de Monarch. & innominato poëtæ apud Clement.lib.5. Stromat. Mundum inquam vel exurendum ſecundum illas partes, quæ diluuio fuere demerſæ, iuxta Primaſium & Anſelmum; vel duo elementa conſumenda, duo relinquenda, iuxta Bedam; vel elementa omnia exurenda, & ipſos etiam cælos ſuperiores, iuxta pleroſque, vt docet Magius lib.2. de mundi exuſtione cap.6. & 7. vel iuxta D. Auguſt. non modica pars inferiorum orbium, vnà cum ſuperioribus exuſtionis expers futura, lib.20. de Ciuit. cap.18. Nondum hoc, quoad cælos ſatis definitum; niſi quod mundus exurendus, vt renouetur in meliorem faciem. Non enim amplius cælum poſtea mouebitur; & elementa mutabilitate cui nunc ſubiacent, carebunt, expertia quoque futura qualitatum corruptibilium, quibus nunc ſunt prædita, licet illorum ſubſtantia eadem ſit futura: quæ D. Auguſtini d. lib. 20. cap.16. Primaſij in Apocal. D. Hieron. D. Thomæ, Ludolfi, & communior ſententia eſt. Vide Magium lib.4. de mundi exuſt. cap. 4. & 5. & Eugubinum lib. 10. de perenni philoſophia. Nollem verò quenquam exiſtimare, vt video nonnullos, quoad hanc Ecpyroſim veteres philoſophos nobiſcum ſenſiſſe. eo quòd Ecpyroſes quædam illis notæ. Multiplex enim diſcrimen eſt. Illis enim huiuſmodi exuſtiones, non vna ſed frequentes; nobis vna. illis certis temporibus & determinatis: nobis incertum planè tempus. illis neceſſariæ, & à naturalibus cauſis: nobis, ex Dei beneplacito, & liberâ Dei voluntate. illis mutui cataclyſmi, & ecpyroſes: eluuio nobis iam præterita, reſtat ſola exuſtio. Illis poſt talem viciſſitudinem, ſemper alius & alius futurus mundus; nobis vnus, idemque. Plerique tamen illorum mundi æternitatem tuentes, has exuſtiones admittebant, & ad æternitatem hoc ipſum pertinere credebant, mundum recoquentes vt Medea Aeſonem. Facilè hoc patebit, ſi dicta gentilium adſcripſero. Hermes itaque Triſmegiſtus in lib. de Mundo, Deum ad amouendam mundi ſenectutem, & ſcelera hominum vindicanda, nunc cataclyſmum, nunc exuſtionem inducere cenſet. Plato in Tymæo, ex Aegyptiorum ſententiâ, idem refert; quod illi nimirum à Triſmegiſto acceperant. Chaldæi cauſam futuri incendij, & excidij mundi, referebant in concurſum quorundam calidiſſimorum aſtrorum. Ariſtoteles inſinuat eandem viciſſitudinem per κατακλυσμὸν *ſeu mundi hyemem, &* ἐκπύρωσιν *mundi æſtatem, lib. 1. Meteor. & voluit certis annorum curriculis & ſiderum traiectionibus contingere: lib. tamen 2. negat ex eo mundi interitum, ſed durationem potius ſempiternam; colligi. Euſebius eandem ſententiam tribuit Heraclidi & Empedocli; Athenagoras, Stoicis. Fuit ſanè Senecæ, qui lib. de Conſolat. ad Martiam ſcribit:* inundationibus quicquid habitatur obducet, necabitque omne animal orbe ſubmerſo, & ignibus vaſtis torrebit incendétq; mortalia. Et cùm tẽpus aduenerit, quo ſe mũdus renouaturus exſtinguat, viribus iſta ſe ſuis cædent, *&c. & lib. 3. Nat. quæſt.* Arſura enim terrena omnia contendit, quando

Vide D. Tho. in 4.d. 47. q.2. & opuſc. 60. cap. vlt.

omnia ſidera, quæ nunc diuerſos agunt curſus, in cancrū conuenêre, *& eodem lib. ſæpius. Epictetus quoque mundum conflagraturum, etiam ipſos Deos inquiebat, apud Arrianum lib. 3. cap. 13. Apuleius in Triſmegiſto:* malignitatem omnem vel alluuione diluens, vel igne conſumens. *Ouidius lib. 1. Metamorph.*

Eſſe quoque in fatis reminiſcitur adfore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptáque regia cæli
Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.

Iul. Firmicus lib. 2. Aſtrolog. Tercentum mille annorum maior apocataſtaſis per ecpyroſim, aut per cataclyſmum fieri conſueuit. *Item:* tunc ergo ecpyroſim cataclyſmus ſequitur. *apertius Cenſorinus de die Natali:* Prætereа annus, quem Ariſtoteles maximum potiùs, quàm magnum appellat; quem Solis & Lunæ vagarúmque quinque ſtellarum orbes conficiunt, cùm ad idem ſignum, vbi ſimul quondam fuerunt, vnà referūtur: cuius anni hyems ſumma eſt κατακλυσμὸς, quam noſtri diluuiōnem vocant: æſtas autem ἐκπύρωσις, quod eſt mundi incendium. nam in his alternis temporibus mundus, tum exigneſcere, tum exaqueſcere videtur. *Hoc ergo Stoicis viſum, & ſic omnia putabant interire & renaſci. Renaſci quidem, vt paullo pòſt, inquit,* rurſus vt ſtirpem nouam Generet renaſcens, melior —— *cadere enim poſt hanc deflagrationem noua de cælo ſemina, quibus hominum genus inſtauretur, vt diſputat Stoicus ille apud Ciceronem in lib. de Nat. Deorum, & fortè referendum eò illud Maronis:* Iam noua progenies cælo demittitur alto.

Seneca lib. 3. Nat. quæſtion. in fine: Nec ea ſemper vndis licentia erit, ſed peracto exitio generis humani, exſtinctiſque pariter feris, in quarū homines ingenia tranſierant; iterum aquas terra ſorbebit. terra pelagus ſtare, aut intra terminos ſuos furere coget, & reiectus è noſtris ſedibus in ſua ſecreta pelletur Oceanus, & antiquus ordo reuocabitur. Omne ex integro animal generabitur, dabitúrque terris homo inſcius ſcelerum, & melioribus auſpiciis natus. *adſcripſi ex fide membranarum Burdegalenſium. Similia Plinius lib. 7. cap. 16. cui tamen mundus æternus, ſimilia Macrob. lib. vlt. in Somn. Scipion.*

386 Nunc adeſt mundo dies ſupremus ille] *extremum mundi diem, qui in aſtrorum concurſum reÿciebant, vt Chaldæi, Aegypÿ, Pythagoræi, Stoici, Ariſtoteles, & citati philoſophi omnes, illi quoque definitum tempus eius ſe poſſe prædicere putabant, ſicut Beroſus, Plato, Plinius, Seneca d. lib. 3. cap. 29. & alÿ; nempe poſt annum magnū, ſeu maximum: quos refellit Aegidius Colomnius Roman. tract. de prædeſtinat. & præſcien. cap. 2. Alÿ confugerunt ad Hebraicam illam traditionem, de ſex millibus annorum, ex quodam Heliâ, non Thesbite; quam refutarunt præclarè, Genebrard. in Chronic. & Hier. Magius lib. 3. de exuſt. mundi cap. 16. Certum enim Catholicis eſſe debet, à nulla * pura creatura, nec horam, nec diem, nec tempus illud ſciri poſſe; quia tempus illud pater poſuit in ſua poteſtate, Act. 1. vt docet D. Auguſtin. lib. 18. de Ciuit. Dei, & epiſt. 78. ad Heſychium, & in Pſal. 6. & Primaſius*

** Dico, pura creatura, quia quod nec Angeli, nec Apoſtoli ſciuerunt, Chriſtus Dominus ſciebat, non tamen vt aliis indicaret, vel eos ſcire faceret*

in Apocal. & ſacræ ſcripturæ eſt omnino conſentaneum. Ipſa tamen mundi fini vicina tempora ſciri poſſe ab hominibus multi existimarunt, & in his Magius lib.3.cap.16. Ex qua ſententia, orta eſt illa communis multorum opinio; cuius etiam veſtigium hîc apertum in poëta; ſuis temporibus finem illum instare. Ex quibus quidam indefinitè. Non longè iam abeſſe, vt Amadeus in ſua Apocalypſi, & quidam Ioan. Monachus, quem reliquiſſe orat. de occaſu mundi, & de venturo mundo nouo teſtatur Bar-Cepha p.1. S. Vincentius Ferrerius & multi Patres. Quorum pleroſque nihil aliud arbitror voluiſſe, quam quod Apoſtolus dixit, fines ſeculorum in nos deueniſſe 1. *Cor.* 10. *& quod D. Ioannes, ait, Nouiſſimam horam veniſſe.*1.*epiſt. cap.* 2. *hoc eſt, vltimum tempus, ſeu ſeculum, ſeu ætatem, quæ à Chriſti aduentu cœpit adeſſe, vt exponunt Ambroſ. in d.cap.*10. *& D. Auguſtin. in lib.* 83. *quæſtion. & epiſt.* 80. *ad Heſych. Et, ſi temporis ſpacium à condito mundo ad Chriſti vſque aduentum, cum eo quod ad D. Ioannis; vel etiam patrum illorum ætatem, imò & noſtram effluxit compares, quantulum eſt iſtud? vt ponderat Oecumenius poſt Chryſoſtomum, ad locum illum D. Ioannis. Præterea voluêre hoc modo excitare homines, ad piè & religiosè viuendum, fugienda vitia & virtutes amplectendas, ab incertitudine diei incertæ, & ſemper imminentis, quæ Apoſtolorum mens fuit, non ignorantium ſuis diebus iudicij diem non futurum, vt cenſet D. Auguſt. d.ep.*80. *vtq. Hieron. Sedulius, Theodoretus, Ambroſ. & communiter omnes in* 7. *&* 10. *cap.* 1. *ad Cor. ferè interpretantur. Et hoc voluiſſe D. Chryſoſtom. apertiſſimè colligitur ex Homil.* 21. *ſuper Matth. & Hom.* 33. *&* 38. *in Ioan. item Hom.* 34. *&* 48. *oper. imperfect. D. quoque Baſilium ex Hom.* 2. *in Pſal.* 7. *patet, vt & D. Cyrill. Hieroſolymitanum Catecheſi Myſtagog.* 15. *& D. Nyſſenum orat. in* 6. *Pſal. ex iis quæ alibi tradiderunt, commendantes irremiſſum huius diei metum atque memoriam. quod idem voluêre D. Hilarius lib.* 9. *de Trinit. ferè extremo, & in Pſal.* 118. *& Cano.*26. *in Matth. Ambroſ. lib.*25. *de fide cap.*8. *& ſuper Pſal.*118. *ſer.*3. *&* 7. *Leo* 1. *Ser.*5. *de ieiunio* 7. *menſ. D. Gregorius in Hom. erunt ſigna. & D. Bernardus Ser.*3. *de Vigil. natiuit. & ep.*64. *Igitur fruſtra nituntur qui tempus iſtud præſciri poſſe exiſtimant: & præclarè ſcripſit Venerabilis Beda cap.* 6. *de ratione temp. Omnes quidem Sanctos horam aduentus Domini diligere, ac vt propè ſit deſiderare: ſed eos ſatis periculosè agere; qui eam propè eſſe aut longè, putare, aut prædicare præſumunt. Multoq. magis vituperandos illos; qui annum ipſum ad certum calculum reducere tentarunt. cùm tamen, vt ait D. Auguſtin. lib.*18. *de Ciuit. cap.*53. Deus omnium de hac re calculantium digitos reſoluerit, & quieſcere iuſſerit. Quod enim Apoſtolis quærentibus noluit indicare, nec aliis reuelabit. vnde omnes illi, qui tempus hoc voluerũt numerare; hactenus falſiloqui ſunt inuenti. *poſt quam D. Auguſtini ſententiam, à Theologis pleriſque cum D. Thom. in* 4. *d.*43. *receptam, & huiuſmodi vanorum augurum infelici coniectatione cõprobatam, mirari ſatis nequeo; nunquam deeſſe nouæ temeritatis auctores. Circa Domini annum* 1200. *Abbas Ioachim certùm annorum numerum definiuit, teſte Tritthemio: de quo D. Thom. ait, illum non prophetico ſpiritu, ſed*

coniecturâ mentis humanæ de futuris aliqua vera prædixiſſe, & in aliquibus deceptum fuiſſe. Circa annum 1300. *quidam Ioannes Pariſienſis ordinis Prædicatorij, cuius liber flammis traditus fuit, mundi finem coniecit in annum* 1569. *Arnoldus de Villanoua, futurum voluit circa annum* 1326. *Vbertinus à Caſali Franciſcanus lib. de ſeptem statibus Eccleſiæ, ferè in idem tempus cum Arnoldo conſenſit. Teleſphorus quidam Eremita in lib. de magnis Eccleſiæ tribulationibus, certum quid de tempore illo, ex vaniſſimis perſonati cuiuſdam Cyrilli, Merlini, & Danduli vaticiniis; quibus etiam nitebatur Vbertinus; ſe tradere finxit. Mox poſt annum* 1400. *viſus id nonnullis velle D. Vincentius Ferrerius, quadam epiſt. de Antichristi natiuitate, etſi mihi de illâ epiſt. nihil certi ſit: facilius crediderim de Manfredo quodam Vercellenſi, de quo poſt Antoninum, id refert eiuſdem ordinis Hieron. Vielmius, lect. 6. in* 1. *cap. Geneſ. Petr. de Halyaco in tract. de concordiâ aſtronom. veritatis & narration. hiſtor. obtrudit annum* 1789. *Nicolaus Cuſanus, longâ diſputatione incidit in annum* 1700. *prorogandum tamen diuinâ clementiâ, in annos pauciores triginta quinque; in lib. de diebus nouiſſimis. Ioannes verò Picus Mirandulanus ſe putat ex Cabalâ & numeris, diem deprehendiſſe, concluſione* 9. *& in quæſtionibus, ad quas per numeros reſponſurus erat loco* 38. *& incidit ſupputatio illius in annum* 1994. *Poſt annum* 1500. *Cardanus Mediolanenſ. lib* 2. *de varietate, ſcripſit anno Chriſti nati* 1800. *futuram magnā in lege Christi mutationem. fortaſſis ad Antichristi aduentum reſpiciens. Et paullo antè Franciſ. Meletus, ſub Leone* 10. *ediderat, Quadriuium temporum prophetatorū; quo voluit diem iudicij futurum intra annum* 1530. *&* 1540. *ex cuius delirio forte Lutheranus ille Pſeudopropheta vaticinium ſuum hauſerat; quo miſeris Germaniæ rusticis perſuaſit, ne agros colerent, vt narrat Ioan. Cochleus lib. de Actis Lutheri. Quare cùm videamus pleroſq. omnes manifesti mendacij damnatos; quid de Pico, Cardano, Cuſano, & Haliacenſi, quorum dies non venit, aliud exſpectandum? maximè cùm rationes illorum omnes friuolæ & plumis leuiores ſint, vt oſtendit Vielmius d. lect. 6. cuius in hac quæſtione ventilanda diligentia iubet me manum de tabula tollere; ne actum agam: neque hæc ipſa fuiſſem adſcripturus, niſi meminiſſem annis ſuperioribus multos hæreſeōn ſectatores, in vulgus ſparſiſſe, per Germaniam, vbi tunc Moguntiæ degebam, Criticam hunc annum eſſe, vnum ex denario aliquem anni* 1580. *vſque ad* 1590 *qui iam impendet. Certe hoc proniores eſſe debemus ad ignoſcendum poëtis, ſi falsò cecinerunt adeſſe diem illum: & ideo retineo,* adeſt.

De his vide D. Antonini 3. p. ſumm. hiſt. tit. 21. & ſeq.

389 Vt quondam] *Aetates mundi deſcribunt Oracula Sibyllarum, Heſiodus in ἔργ. Virgil. lib.* 1. *Georg. Ouid. lib.* 1. *Metamorph. Aratus & Germanicus in Phænom. hic, noſter auream; poſt, verſu* 400. *argenteam; deinde* 401. *æream; denique* 410. *ferream deſcribit. Porrò quæ de Saturni regno, & eius æui hominibus, & noui mundi ortu ſcribuntur, eorum interpretatio à Platone, in Ciuili petenda.*

390 Iuuenis] *Ipſum mundum homini conferebant veteres; & huius imitatione, florentis & marceſcentis ætatis nomina illi tribuebant. Origenes tract.*

tract. 28. *in Matth.* Sicut ægrotant corpora ante mortem eorum, qui vim non extrinſecus patiuntur: & quemadmodũ in omnibus per infirmitatẽ fit via, ad ſeparandum animã à corpore ſuo: ſic talis ac tanta creatura mundi, cùm corrumpi cœperit, quaſi initium habens & finẽ, neceſſe eſt ante corruptionem, vt langueat, *&c. D. Gregorius Homil.* 1. *ſuper Euang.* Sicut in iuuentute viget corpus, forte & incolume manet pectus, toroſa ceruix, plena ſunt brachia. in annis autem ſenilibus ſtatura curuatur, ceruix exſiccata deponitur, frequentibus ſuſpiriis pectus vrgetur, virtus deficit, loquẽtis anhelitus verba * intercidit; nam etſi languor deſit, plerumque ſenibus ipſa ſua ſalus ægritudo eſt: ita mundus in annis prioribus, velut in iuuentute viguit, ad propagandã humani generis prolem robuſtus fuit, ſalute corporum viridis, opulentiâ rerum pinguis. At nunc ipsâ ſuâ ſenectute deprimitur, & quaſi ad vicinam mortem, moleſtiis crebreſcentibus, crebriùs vrgetur. *D. Ambroſius lib. de bono mortis cap.* 10. Defecit multitudine generationis, hoc ſeculum. tanquam vulua generantis, & tanquam ſeneſcens creatura, robur iuuentutis ſuæ, velut iam marceſcente viriũ ſuarũ vigore deponit. *& cap.* 21. *in D. Lucam:* Quia in occaſu ſeculi ſumus, præcedũt quædam ægritudines mundi. ægritudo mundi eſt fames, ægritudo mundi eſt peſtilentia, *&c. D. Cyprian. tract.* 1. *contra Demetrianum*; Canos videmus in pueris: capilli deficiunt, antequam creſcant: nec ætas in ſenectutem deſinit, ſed incipit à ſenectute: ſic in ortu adhuc ſuo ad finẽ natiuitas properat, ſic quodcunque nunc naſcitur mundi ipſius ſenectute degenerat: vt nemo mirari debeat, ſingula in mundo cœpiſſe deficere; cùm totus ipſe iam mũdus in ſenectute ſit, & in fine. *Item*: Illud primo in loco ſcire debes, ſenuiſſe iã mundum; non illis ſtare viribus quibus prius ſteterat, nec vigore & robore eo valere quo antea prȩualebat; *& cùm id elegantiſſimè partium mundi exemplis comprobaſſet, ſubdit:* Putáſne tu tantam poſſe ſubſtantiam ſeneſcentis rei exiſtere, quantâ priùs potuit nouellâ adhuc & vegetâ iuuẽtute pollere? *&c. multa enim ſunt, & talia, vt cùm illa lego, mei me pigeat, quòd tam ſero ad ſacram iſtam virorum ſanctiſſimorum eloquentiam deguſtandam animum adiecerim.*

Leg. intercipit. vel interſcindit.

397 Communis vſus] *nullius tunc labor erat, quare nec vllius proprietas, ſed commune dominium, communis vſus eorum, quæ ſponte tellus cuiuis volenti ſuppeditabat, vt docent Aratus & Ouidius. Virgilij quoque carmen ſic intellexit Seneca ep.* 91. *Quare nequeo Lactantio aſſentiri, de Virgiliano illo:*

Nec ſignare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat. in medium quærebant —— *ita ſcribenti lib.* 5.

Quod poëtæ dictum ſic accipi oportet; non vt exiſtimemus nihil omnino tunc fuiſſe priuati, ſed more poëtico figuratum; vt intelligamus *tam liberales fuiſſe homines, vt natas ſibi fruges non includerẽt, ſed pauperes ad communionem proprij laboris admitterent. *Scimus quidem poſt lapſum, ſemper tellurem, pro ſudore vultus humani fruges protuliſſe, & cuique ceſſiſſe, quæ ſuo labore & induſtriâ perceperat: ſed illam interpre-*

Sic legendũ.

tationem contendo à Maronis mente prorſus alienam. ſequitur enim:

—— nulli ſubigebant arua coloni. *Item:* —— ipſáque tellus

Omnia liberiùs nullo poſcente ferebat. *Sed verſabatur fortaſsis ante Cælij oculos primorum Chriſtianorum in commune mobilia bona conferentium, de qua apud D. Lucam Actor.* 4. *liberalis caritas: à qua quàm nunc procul!*

398 Et ipſa tellus] *Heſiodus:*

Fructum autem ferebat fertile aruum
Spontè ſuâ multúmque & copioſum.

400 Alia ſed ſoboles] *argentea ætas, de qua Heſiodus:*

δεύτερον αὖτε γένος πολυχειρότερον μετόπισθεν
ἀργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα

Secundum inde genus multo deterius poſtea
Argenteum fecerunt cæleſtium domorum incolæ,
Aureo neque natura ſimile neque intellectu.

401 Tertium] *Heſiodus æreum vocat* χαλκεῖον, *& bellorum ei initia tribuit. credo quia initiò arma ærea.*

402 Sanctum tamen] *initiò: ſed quod mox degenerauit: vel poſsis ad Heroas referre, quibus quartam ætatem tribuit Heſiodus, ſed magis placet prior interpretatio, de tertio genere.*

405 Rete vel calamo leui] *quod de lectionis varietate olim dixi in Aduerſariis, dicere volui in omnibus m. ſ. quæ tunc videram legi:*

—— fluctibus tectos graues
Extrahere piſces rete, vel calamo leui
Decipere volucres crate: ceruos aut leues
Tenere laqueo, premere ſubiectos iugo, *&c.*

& ſic etiam in excuſis quibuſdam, ſed non omnibus haberi, etſi in omnibus inueniantur omnino illa verba, quæ N. ſuſtulit: in ceteris, aliqua varietas eſt. M. ſ. Aquitanici quibus ſum poſtea vſus eadem verba habent. Mogunt. autem:

—— reti vel calamo leui:
Decipere volucres crate, calamos queant leui
Tenere laqueo. *Herbip. & Veneti,*
—— reti vel calamo leui:
Decipere volucres crate aut leui
Tenere laqueo —— *Lugdunenſ. & alij quidam:*
Extrahere piſces rate, vel calamo leui,
Decipere volucres crate vel calamo aut leui
Tenere laqueo. *Sed in margine;*
—— crate, ceruos aut leues, *&c.*

Vides, quid inſcitia cum audacia queat? voluit ergo hoc dicere tantum, ſtudium tunc ſummum fuiſſe brutis inſidias tendere, hominibus abſtinere: vel inquit tauros aratro iugabant; vel ceruorum velocitatem plagis morabantur; vel aues craticula decipiebant; vel pinguiuſculos piſces & abdomine graues, retibus & leui linea extrahebant. duarum ergo piſcationum meminit, nam

quod Lugdunenſ. de, rate, *nihil eſt. mendosè*; a, *pro*; e, *excuſum. retiariæ, & hamotrahoniæ meminit Plato in Parmenide.* Calamo leui] *calamus non ſignificat hîc ſagittam; vt apud Virgilium*: Vulnera dirigere & calamos armare veneno. *ſed piſcatoriam cannam, de qua Theocritus Idyll. 22.* ἐκ καλάμων δὲ πλάνον κατέπειον ἐδωδάν. *vide Herc. Fur. 154.*

405 Laqueo] *etiā laqueis teneri maiores feras docet Hip. ver. 44.* Alius raras portare plagas. Alius teretes propter laqueos. *omne id quo feræ illaqueantur, laqueus. quare & caſſes; laquei. cur non æquè ſic, ac viſcū fugarum, & lineam compedem? Sed & apud Senec. lib. 3. de ira; laqueis artantur feræ.*

408 Vulnere] *Mog.* vouere. *an ergo*, vomere? *vt eſt in Lugdun. marg.*

410 Interius] *Moguntinenſ. Herbipol. & Veneti*; interior.

412 Eruit ferrum graue] *Herodotus primam ferri inuentionem Scythæ cuidam aſcribit; alij ex Idæis Dactylis vni. Thraces primi gladios incuruos, Illyrij peltam, Amycus cæſtus, Canos clypeum, Noropes gens Norica ferri purgandi artem excogitarunt. ita Clemens Alexand. lib. 1. Strom. Caſsiodor. lib. 1. variar. ſcribit* pugnam *dictam, quod principio pugnis homines conflixerint: poſtea à Belo gladium ferreum inuentum, & inde* bellum *nuncupatum.*

422 Luxuria] *nouiſsimam mundi ætatem, bonorum omnium ſterilem, ſed vitiorum fæcundiſsimam futuram diuinum eloquium teſtatur Matt. 10. & 24. Lucæ 18. 1. Timoth. 4. 2. Timoth. 3. & ſancti Patres non omiſerunt, duorum duntaxat aſcribam verba. D. Cyprian. lib. de ſimplicitate Prælator.* Adimplentur quæcunque prædicta ſunt, & appropinquante iam ſæculi fine, hominum pariter ac temporum probatione venerūt; & magis aduerſario veniente, error fallit, extollit ſtupor, liuor incendit, cupiditas excæcat, deprauat impietas, ſuperbia inflat, diſcordia exaſperat, ira præcipitat, *&c. D. Hippolytus Epiſcopus & Martyr, lib. de conſummat. mundi, ſcribit vltimâ eius ætate; omnes ſuo arbitratu victuros, non legibus; filios manus iniecturos in parentes, ab vxore virum neci tradendum, à viro rurſus coniugem capitali iudicio ream peragendam; dominos in famulos futuros inhumanos; ſeruos erga dominos animo contumaci; ſenis canos neminem reueriturum; iuuenilis formæ neminem miſeriturum: diuinas ædes, priuatorum domorum inſtar habendas; Eccleſias omnibus locis ſubruendas: hoſtis illius cantica vbique decantanda. Poſt ſtupra, adulteria, periuria, ſortilegia, incantationes magna cura & ſtudio cunctis fore.* In ſumma *(inquit)* ex iis qui Chriſtiani videntur, tunc exſurgent falſi prophetæ, falsíque apoſtoli, homines impoſtores, corruptores, malefici, mentientes alius in alium, adulteri ſtupratores, rapaces, auari, periuri, detractores. Paſtores fient quaſi lupi; monachi expetent quæ ſunt mūdi: diuites, animū expertem miſericordiæ induēt: pauperi non ſuccurrent Principes, potentes miſerationes abiicient, iudices iuſtum auferent ex iuſto, muneribúſque excæcati iniuſtitiam probabunt. διὸ πάντες τῷ ἰδίῳ θελήματι ἐμπαθεῖ πατήσουσι· καὶ τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν ἐπιβαλοῦνται χεῖρας· γυνὴ τὸν ἴδιον ἄνδρα παραδώσει εἰς θάνατον, καὶ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐπὶ κριτήριον ἄξει ὡς ὑπεύθυνον· δεσπόται εἰς τοὺς ἰδίους, δούλους ἀπάνθρωποι αἴθει;

τήσονται, καὶ δοῦλοι πρὸς τοὺς δεσπότας ἀνυπότακτοι διαθέσει περιβαλοῦνται· πρεσβυτέρου πολιὰν οὐδεὶς αἰδεσθήσεται, καὶ νεωτέρου κάλλος οὐδεὶς οἰκτειρήσεται· οἱ ναοὶ τοῦ θεοῦ ὡς οἶκοι ἔσονται, καὶ καταστροφαὶ τῶν ἐκκλησιῶν πανταχοῦ γενήσονται· αἱ γραφαὶ καταφρονηθήσονται, καὶ τοῦ ἐχθροῦ τὰ ᾄσματα πανταχοῦ ἐξᾴσουσι· πορνεῖαι, καὶ μοιχεῖαι, καὶ ἐπιορκίαι καὶ ἐπαοιδίαι, καὶ μαντεῖαι ὀπίσω τούτων σφοδρῶς καὶ προθύμως ἐξακολουθήσουσι· καὶ καθόλου ὑπὸ τῶν δοκούντων εἶναι χριστιανοὶ, τό τε ἐγερθήσονται ψευδοπροφῆται, ψευδαπόστολοι, γόητες ἄνθρωποι, φθοροποιοί, κακοποιοί, ψευδόμενοι κατ' ἀλλήλων, μοιχοί, πόρνοι, ἅρπαγες πλεονέκται· ἐπίορκοι κατάλαλοι· οἱ ποιμένες ὡς λύκοι γενήσονται· οἱ μοναχοὶ τὰ τοῦ κόσμου ποθήσουσιν· οἱ πλούσιοι ἀσπλαγχνίαν ἐνδύσονται· οἱ ἄρχοντες πτωχῶν οὐ βοηθήσουσιν, οἱ δυνάσται οἰκτίρμονας ἀποβαλοῦνται· οἱ κριταὶ τὸ δίκαιον ἐκ τοῦ δικαίου ἀροῦσι, καὶ τοῖς δώροις ἐκτυφλούμενοι, ἀδικίαν ἐπιτάσσονται. *Num hi alij ſunt, quam hominum ætatis noſtræ mores? quos ipſa quoque Sibyllarum oracula graphicè exprimunt: adſcriberem, niſi vererer tædium adferre feſtinantibus.*

423 Cui vires dedit] *mirè enim augeſcunt vitia, ſi cõſuetudine nutriantur, erroreq; foueantur. nam quod aſſueuimus, vix relinquere poſſumus; quod putamus fieri debere, vel decere, vel ſaltem licere, deſerere non facilè volumus.*

425 Sæculo] *ætate* graui. *quia vergens, & deprimens tanto tot flagitiorum pondere: quod quàm graue bonis, vel in alie videre, ſciunt qui boni, qui Chriſtianæ caritatis micam aliquam poſſident.* Sæculum. *hîc nullum annorum numerum ſignificat: aliàs centum annorum numerum. quemadmodum &* generatio, *l. an vſusfructus D. de. vſufr. & l. legatum, D de vſuf. legat. ſæpe tamen accipitur pro tempore triginta annorum, vt Græcorum* γενεὰς *ſumi docent Polybius lib. 4. & Euſtathius in Homerum, & alij.*

433 Abſciſſum caput] *hoc ait, quia reipſa Centuriones cæſorum capita ad Neronem retulêre, quibus Nero crudeliſſimè illuſit; auctore Tacito lib. 14. Annal. Præfectus autem, quem hîc alloquitur, non eſt Burrus Afranius, iam veneno ſublatus, teſte Tacito lib. 12. & Suetonio in Nerone cap. 35. ſed alter è duobus, qui Burro, more antiquo, ſucceſſerunt, Fenius Rufus, vel Ophonius Tigillinus, &, vt opinor, hic potiùs, quia validior in animo Principis, teſte Cornelio lib. 14. Præfectus prætorio hic erat, hoc eſt, præfectus aulæ, vt multis docet Pet. Faber lib. 1. Semeſtr. cap. 1.*

434 Caſtra confeſtim petam] *militum vocandorum gratiâ. tunc ergo habitabant Prætoriani milites in caſtris Prætorianis, à Tiberio in extremâ vrbis parte conſtitutis, vt ex Dione, Tacito, Suetonio docent Onufrius, Lazius, Faber. De his Caſtris ſic legitur in Commentar. vet. Iuuenal. Sat* 10. (*vbi illa Iuuenalis* domeſtica caſtra *vocat, quia in vrbe*) iuxta aggerẽ primus caſtra poſuit Seianus, id eſt, ſuper Diocletianas; quæ dicta ſunt caſtra prætoria *& in Sat.* xi. A Suburrâ frequentiſſimâ regione migrare ad Diocletianas vbi ſolitudo eſt. *habebant tamen ſtationem in ipſo palatio, & more militari excubias ſinguli viciſsim tribuni agebant, vt docet Tacitus lib. 6. ideo infra verſu* 774.

Onuf. in Vrbe Rom. Lazius lib. 6. comm. Rom. c. 1. Pet. Fab. d. 6. 1.

Quicunque miles tectis exſultat Ducis,

Defendat aulam —— *hîc verò, ne quenquam à Statione Palatinâ abducat, ad caſtra properat præfectus, vt inde mittat, qui Neronis imperium exſequantur.*

443 Cùm faciam Deos] *cùm ipſe illos indigetem & conſecrem, cuius apotheoſis ritum ex Herodiano & Dione proponunt Pierius lib. 9. Hieroglyph. & prolixius Guicchardus lib. 1. de Funerib. cap. 13. quibus addi poterũt hæc Iunioris Plinij, in Panegyr.* Dicauit cælo Tiberius Auguſtum, ſed vt maieſtatis numen induceret; Claudium Nero, ſed vt irrideret; Veſpaſianum Titus, Domitianus Titum; ſed ille, vt Dei filius, hic vt frater videretur. Tu ſideribus patrem intuliſti, non ad metum, *&c. Vnde patet, cur Nero dicat;* cùm faciam. *patet etiam primum Auguſtum à Tiberio in Deorum numerum relatum. ideo poſtea dicet, ver.* 525. Pietate gnati factus eximiâ Deus. *id veteres* diuinare *vocabant: ſi verè Gloſſ. Græco-Lat.* ἀποθεῶ diuino. *Videtur autem* faciendi *verbum hac in re ſolenne & Briſſonianis formulis addendum. ſic enim etiam Herc. Furente dixit:*

—— hæc quæ cælites
Recepit, & quæ fecit, &, (fas ſit loqui)
Fortaſſe faciet ——

ſic Manilius lib. 4.

Iam facit ipſe Deos, mittitq; ad ſidera numen. *vt & Iuuenalis, de fortuna: & Vulcatius inferiùs citandus. Id alij* dare Deos *dicunt. Valerius Maximus initio operis:* Deos enim reliquos accepimus, Cæſares dedimus. 446 Leuis eſt Dea] *Aureum illud Publij;* Fortuna vitrea eſt, tunc cùm ſplendet frangitur.

449 Iacentem] *remiſſum, lenem, manſuetum, clementem. ſequens* τὸ inuiſum, *videtur ſuadere, vt hîc legatur;* placentem. *ſed nihil muto. En duo tibi, Odium, & Contemptus, exitia Principum, ſcopuli naufragiis regnorum infames. alterum illud prius ſemper tyrannis adiſſe, ſed poſterius rarius, ſed longè maiorem ad euerſionem habere vim docet Ariſtoteles lib. 5. Polit. cap. 10. Inefficax ferè odium, niſi contemtus accedat. Qui odit, optat noua, non audet: qui contemnit, quia non metuit, aggreditur cõtemtum, ſolio deturbat, & ſolo calcat. hoc Nero ſignificare voluit.*

450 Ferrum tuetur] *Xenophon;* Quare; quod etiam te, Cambyſes, minime latet, non eſt aureum hoc ſceptrum, quod regnum ſeruat; ſed amici fidi ſceptrum ſunt regibus fidiſſimum, maximéque tutum. Verùm ne putes homines naſci naturâ fidos; omnibus enim iidem fidi conſpicerẽtur, quemadmodum etiam alia quæ naturâ gignũtur, omnibus conſpiciuntur eadem: ſed fidos oportet ſibi vnuſquiſque faciat; quorum acquiſitio nullo modo fit vi, ſed beneficẽtia potius. *Herodiani Marcu.;* Neque enim; aut pecuniæ vis tyrannidis luxuriam explere, aut ſtipantia ſatellitum agmina tueri principem poſſunt: niſi illi ipſi, quos regas, animum imperanti, beneuolentiámque accommodent. Quippe ij demum diu tutóque imperãt, qui non metum ex crudelitate, ſed amorem ex bonitate, ciuium ſuorum animis inſtillant. neque

enim quos ſeruire neceſſitas coëgit, ſed quos obtemperare ſua quemque voluntas adegit, ij ſunt in agẽdo patiendóque à ſuſpicione omni aſſentationéque vacui, & nunquam imperia detrectant, niſi violenter imperioſéque ſint habiti. Eſt autem difficile in maxima licentia moderari ſibi, quaſique frenos imponere cupiditatibus. *Plurima in eãdem ſententiam Dion iuniori Dionyſio conſulit apud Plutarchum in Dione: & AemiliusProbus, poſtquam narraſſet hunc ipſum Dionem, nõ tam ſuis copiis, quàm odio tyranni fretũ maximo animo duabus onerariis nauibus quinquaginta annorum tyrannidẽ, quingentis longis nauibus, decem equitum, centum peditum millibus munitam, aggreſſum, adeo facile perculiſſe, vt poſt diẽ tertium quàm Siciliam attigerat, Syracuſas introierit; pro coronide addit;* Ex quo intelligi poteſt, nullum eſſe imperium tutum niſi beneuolentiâ munitum. *Cicero lib. 2. de Offic.* Rerum (*inquit*) omnium, nec aptius eſt quicquam ad opes tuendas, quàm diligi, nec alienius, quàm timeri. *Elegantiſsimè noſter lib. 1. de clementiâ cap. 12.* Interim hoc quod dicebam clementia efficit, vt magnum inter Regem tyrannúmq; diſcrimẽ ſit, vterque licet non minus armis valletur: ſed alter arma habet, quibus in munimentum pacis vtitur; alter vt magno timore magna odia compeſcat. Nec illas ipſas manus, quibus ſe cõmiſit, ſecurus aſpicit. Contrariis in contraria agitur. Placido tranquilloq; Regi fida ſunt auxilia ſua, quibus ad communem ſalutem vtitur, glorioſúſque miles, publicæ enim ſecuritati dare operam videtur, omnem laborem libens patitur, vt parẽtis cuſtos. at illum acerbum & ſanguinarium, neceſſe eſt grauentur ſtipatores ſui. *& cap. 13* Non poteſt habere quiſquam bonæ ac fidæ voluntatis miniſtros, quibus tormentis, & eculeo, & ferramẽtis ad mortem paratis vtitur; quibus non alter quàm beſtiis homines obiectat, omnibus reis noxior ac ſollicitior, vt qui homines Deóſq; teſtes ac vindices facinorum timeat. *cap. 19.* Errat enim ſi quis exiſtimat tutum eſſe ibi Regem, vbi nihil à Rege tutum eſt, ſed ſecuritas ſecuritate mutua paciſcenda eſt. Non opus eſt inſtruere in altum editas arces, nec in aſcenſum arduos colles emunire, nec latera mõtium ſcindere, multiplicibus ſe muris, turribúſque ſepire. Saluum Regem in aperto clementia præſtabit. vnum eſt inexpugnabile munimentum amor ciuium; *&c. Vereor enim ne me delectatio, quam huius auctoris lectione capio, longius abripiat, & nimium multa aſcribere cogat. Nil ſapit, cui Seneca non ſapit.*

452 Cæſarem] *negat Ioachim. Fortius, Cæſarem à cæſo matris vtero dictum; ſed defendit etymon commune Miſaldus centu. 1. memorab. aphor.* 100. *& ego repperi etiam apud Spartianum in Aelio Vero*: Cæſarem (*inquit*) vel ab elephanto; qui lingua Maurorum, *cæſa* dicitur; in prælio cæſo, eum qui primus ſic appellatus eſt, doctiſſimi viri & eruditiſſimi putãt dictum: vel quia mortua matre ventre cæſo ſit natus, vel quod cum magnis crinibus ſit vtero parentis effuſus, vel quod oculis cæſiis, & vltra humanum modum viguerit.

456 Deſpectus enſis] *eum innuit, quem Imperatores inſignum ſummæ poteſtatis gerebant, de quo ex Senecâ, Suetonio, Tacito, & Dione Pet. Faber d. lib. 1. cap. 3. hunc, inquit, contemnunt quia rarò ſtringitur; nondum in ceruices nobilium promiſcuè ſæuit, faxo; ne contemnant amplius iuſſa mea: vt quod volo velint, quod nolo nolint quoque. Latuiſſe hunc enſem volunt Critici; & nunc minari; detegendum. quomodo, tot interfectis, latuit? an fortè tectus vaginâ tot necauerat? paucos interemiſſe ſe Nero putabat: plures minatur. Omnes, quos vidi, codices;* deſpectus. *& ſtatim ſe* contemtum *vocat.*

464 Enſe] *rectè. nam viri nobiles iam tum gladio, ſecuri ignobiles feriri ſolitos, docet idem Faber cap. 4. Nec ſatis rectè, qui contrà nituntur.*

465 Carum] *v. l.* & carum.

471 Hæc ſumma virtus] *clementia: in cuius laudem integrum Senecæ opus ad Neronem.*

471 Petitur hac cælum via] *Arrianus;* Sed pergite vt cœpiſtis Macedones & ſocij. viros enim fortes & labores ac pericula non recuſãtes, præclara & illuſtria facta ſequuntur; eáque demum vera & ſolida voluptas eſt; ſi cùm vixeris honeſtè, mortuus immortalẽ gloriam poſteritati relinquas. An ignoratis Herculem progenitorem meum, nunquam ad tantam gloriam venturum fuiſſe, vt in Deorũ referretur numerum, & ex homine Deus haberetur; ſi vel Tirynthi, vel Argis, vel in Pelopõneſo, aut Thebis ſegnis ſediſſet? Quin etiam ne Dionyſi quidem; qui Deus Hercule maior habitus eſt; exigui labores memorãtur. *Tertullianus in Apologetico teſtatur, maledicti genus fuiſſe, ſi quis antè* ἀποθέωσιν *Imperatorem vocaſſet Deum. Multos tamẽ Imperatores, vt Caligulam, Domitianum, & alios, hoc nomen vſurpaſſe, vel ab inuitis, memini. M. Antoninus Imp. Fauſtinæ vxori in hæc verba ſcripſit:* Non enim eſt quicquam, quod Imperatorem Romanum melius commendet gentibus; quàm clementia: hæc Cæſarem, Deum fecit: hæc Auguſtum conſecrauit: hęc patrem tuum inprimis Pij nomine ornauit. *citantur à Vulcatio, in Caſſio. Seneca in Ludo de morte Claudij,* Principes pietate & iuſtitiâ Dij fiunt. *quæ tamen omnia deſunt in membran. Burdegalenſ. Cicero lib. 1. de legib.* & illos, quos in cælo merita collocauerunt, Herculem, Æſculapium. *&c. Et lib. 2. de Nat. Deorum:* Suſcepit autem vita hominum, conſuetudóque communis, vt beneficiis excellentes viros in cęlum famâ & voluntate tolleret. hinc Hercules, hinc Pollux, *&c. prolixè hac de re Lactantius lib. 1. cap. 15.*

479 Nutúque] *Moguntin. Herbipolenſ. & Veneti;* Nutuíque.

480 Inuidia] *Si vulgatam plurium lectionem tuearis; ſenſus erit: victam pio totius reip. conſenſu inuidiam. Senatum Neroni, vt digniori, ceſſiſſe: nec minori affectu iudicium Senatus ſecutos reliquos. hunc conſenſum vt exprimat, ſuum cuique ordini decenter attribuit; votum plebi, fauorem equeſtri ordini, iudicium patribus. Alij tamen ſuggerunt:*

Inuidia t. v. conſenſu pio
Ceſſit. Senatus, Equitis accenſus fauor.

Plebíſque votis, atque iudicio Patrum

Tu pacis auctor —— Pro; accenſus, *quod ceteri Lugdunenſ.* aſſenſus, *idem habet;* votis, *& ſic Moguntinenſ. Herbip. & Venet. omnes tamen, quos vidi codices, habent,* Plebíſque v. eſt atque iudiciúmpatrum; *vel;* Plebíſque v. a. iudicium patrum eſt. *vt quod ſequitur;* Tu pacis, *&c. à præcedentibus non pendeat: ſed nunc, bla ndimentis illum aggrediatur.*

484 Orbem tu ſacra ſpecie regis] tu, *deeſt multis libris, & Eibius omiſit. Herbip. & Veneti;* ſpecie ſacrâ *Moguntin.* orbem ſapientiâ ſacrâ. *Sanè iſtud,* ſpecie, *me offendit; ſed non habeo, quod ſubſtituam.*

485 Patriæ parens] *Seneca lib.* I. *de clementiâ;* Hoc, quod parenti, etiam Principi faciendum eſt; quem appellauimus PATREM PATRIÆ, non adulatione vanâ inducti. cetera enim cognomina honori data ſunt. Magnos, & Felices, & Auguſtos dicimus, & ambitioſæ maieſtati quicquid potuimus titulorum congeſſimus, illis hoc tribuentes. Patrem quidem patriæ* appellauimus, vt ſciret ſibi datam poteſtatem, quæ eſt temperantiſſima, liberis conſulens, ſuáque poſt illos reponens. *Agit de hoc nomine, quaſi in liberâ repub. degeret. Nam tunc meritis tantùm deferebatur. vnde illud:*

*Sic membr. Burdigal.

Roma PATREM PATRIÆ Ciceronem libera dixit.

Sed tranſlato in Monarchas imperio ceſſit dignitati; & ſimul cum imperio in ſucceſſores à Senatu initio imperij deferendum migrabat. Teſtem producam Plinium Iuniorem in Panegyr. Traiani, ſic loquentem: At tu etiam nomen PATRIS PATRIÆ recuſabas. quàm longa nobis cum modeſtia tua pugna? quàm tardè vicimus? Nomen illud, quod alij primo ſtatim Principatus die, vt Imperatoris & Cæſaris receperũt: tu vſque eo diſtuliſti, donec tu quoque beneficiorum tuorum parciſſimus æſtimator, iã te mereri fatereris. Itaq; ſoli omnium contigit tibi, vt PATER PATRIÆ eſſes, antequam fieres.

486 Quicquid excelſum] *conſilium Periandri. Ariſtoteles* 5. *Polyt. cap.* 10. ex quo fonte conſilium Periandri Thraſybulo datum manauit, ſpicarum ſupra alias eminentium mutilatio, & quaſi decurtatio, perinde quaſi ciues excellẽtes ſemper de medio tollere oporteat. *Sed exſtat epiſtola Thraſybuli, qua hoc ipſum Periandro ſuadet, & apertè conſilium ſuum explicat.* Tu ergo (*inquit, vt D. Ambroſij vtar interpretatione*) ſic facito, ſiquidem tyrannidem tutò tenere cupis, atque in ea conſtabiliri. Ciuitatis Principes tolle, ſiue illi amici, ſiue inimici videantur: quippe tyranno amici quoque ſæpe ſuſpecti ſunt.

490 Ciues] *Moguntin. Herbip, & Veneti, & Eibius;* viros.

498 Ille qui meruit pia] *Seneca lib.* I. *de Clementiâ:* Hęc Auguſtus ſenex, aut iam in ſenectutem annis vergentibus. In adoleſcẽtiâ caluit. arſit irâ, multa fecit ad quæ inuitus oculos retorquebat. *& paullo poſt:* Fuerit moderatus & clemens. nempe poſt mare Actiacum Romano cruore infectum: nempe poſt fractas in Siciliâ claſſes, & ſuas, & alienas; nempe poſt Peruſinas aras, & proſcriptiones. *His dictis nunc Nero*

Sene-

Senecam inuadit, proprio illum, quod dici ſolet, gladio: propter hæc ſimilia Auſonius ait illum ſæuitiam Neronis armaſſe.

505 Expoſita] *Ciceronis, L. Paulli & aliorum, qua de re Cornelius Seuerus diſertiſsimè, lib.1. Suaſoriar. ſenioris Senecæ:*

Oráque magnanimûm ſpirantia pæne virorum, *&c.*

511 Philippi] *vel, iuxta Ptolemæum vrbs vicina Thraciæ, vel ipſius Thraciæ iuxta Plinium; vel Theſſaliæ, iuxta Ouidium, Florum & Seruium: vel, quod certum omnino, Macedoniæ, teſte D. Lucâ Act. 16. ad Stridonem fluuium à Philippo condita. Theodoretus totam prouinciam, Macedoniæ partem, cenſet Philippos dictam, eiúſque metropolim Theſſalonicam fuiſſe; ſed vereor ne falsò. nam 1. Theſſal. cap. 2. diſtingui videntur Philippi à Theſſalonicâ, & apertiùs Act. 17. vbi à Philippis, Amphipolim, & Apolloniam, & inde Theſſalonicam D. Paullus proficiſcitur: & cap. 16. apertè ſcriptum;* inde Philippos, quæ eſt prima partis Macedoniæ ciuitas colonia. *&, ne vocem,* ciuitas, *ſic dici putes, vt Latinè veteribus, ciuitas Treuirenſium, ciuitas Heduorum, &c. in Græco;* κἀκεῖθεν τε εἰς Φιλίππους· ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις κολώνια. *In campis Philippicis pugnatum à Caſsio & Bruto, contra Octauium & Antonium. Qui putant, in iiſdem à Cæſare & Pompeio acie decertatum, quamuis vti queant auctoritate Virgilij, Ouidij, Lucani; falluntur tamen. nam Pharſalici, qui exitiales Pompeio, à Philippicis, qui Bruto, magno abſunt interuallo. Vide Glarean. in annot. ad lib. 1. Lucani.*

512 Cædentes] *ſic N. alij;* cedentes. *malè. ait ciues à ciuibus ſæpe necatos in mari. parum tamen Latinè.*

517 Aegyptus] *incæſtam vocat, quia nupta ſoror fratri, Cleopatra Ptolomæo. de Aegypto, ſcribit Apollonij Scholiaſtes in 4. veteres diſſenſiſſe. nam quoſdam Aſiæ, alios Libyæ aſcripſiſſe. litem Dionyſius Alexandrin. dirimit. nam tradit Nilum diuidere Aſiam ab Africa, & ab occaſu quidem Africam, ab ortu Aſiam eſſe. pars ergo Aegypti maior, quæ citra Nilum, ad Mauritaniam, Africa; quæ vltra Nilum minor, ad Arabiam, Aſia: & hoc manifeſtè conuincunt, quæ de Pelluſio poſtea ſubiungit. Atque ita concilio ſcriptores, qui modò Aſiæ, modò Africæ annumerant.*

538 Quod] *quia decreuit ita vlciſcendum contemtum hunc mei; quæſiui vxorem me dignam, & inueni.*

539 Inueni] *ſic o. l. præter Lugdun. qui;* inuenit. *ſcilicet dolor.*

541 Ferox] *Pallas.* 542 Probitas] *videtur deſumtum ex Ariſtotele lib. 2. Oeconom. vbi docet in vxore, animi quàm corporis dotes eſſe laudabiliores: qua de re etiam Lucianus* ἐν εἰκόσι.

546 Omnes in vnam] *de Poppæa Tacitus;* Huic mulieri cuncta alia fuere, præter honeſtum animum. quippe mater eius ſuæ ætatis feminas pulchritudine ſupergreſſa, gloriã pariter & formam dederat. opes claritudini generis ſufficiebãt. ſermo comis, nec abſurdum ingenium modeſtiam præferre, & laſciuiã vti. rarus in publicum egreſſus, ídque velatâ parte oris. *Comment. vetus tradit hanc adeo diligentem colendæ formæ fuiſſe, vt eam in exſilium quinquaginta aſinæ ſint ſubſecutæ, quarum*

lacte candorem corpori conciliabat. Inuentrix etiam medicamenti, quod ab ea Poppeanum, de quo Iuuenalis Sat. 6.

550 Cæli tyrannum] *de eodem Anacreon.* Hic verò Deûm dynaſta. *Menander;* Amor præ Diis omnibus pollet robore. *Sophocles;* Ille enim imperat, & Deos quaſi frenat.

551 Freta] *nam Nereides ibi figit, Tethym, Thetidem, ipſum Neptunum; de cuius amoribus & laſciuiis Ouidius in epiſt. Heronis.*

552 Ditíſque] *in Proſerpinam, vide Claudian.*

554 Arcúſque] *quomodo? an facem arcu iaculatur? miror non exuri neruum. Eibius legit;* Artúſque, *hoc eſt, manus.*

557 Otio] *otio & luxu nutriri amorem docet Alexander Aphrodiſ. in Problemat. & alij citati à Lilio Syntag. 13. & Tiraquello in legibus connubialibus.* Otio *addit* lętæ fortunæ bona: *quod veriſsimum. nam ſe comitari ſolent. quoniam fortuna ſecunda, niſi labore diſtraharis, negligentiam gignit, otij matrem. Cato quadam oratione;* Scio fortunas ſecundas negligentiam prendere ſolere: quod vti prohibitum item, quod in me eſſet, meo labori non parſi.

560 Hanc eſſe] *Hæc Neroni non Senecæ tribuenda olim monui. ſequentia non videntur mendi expertia.*

564 Qui truces] *Argentarius:*

Quid video in gemmâ hac? Amor eſt, auriga leoni
  Inſidet, & frenis ora ſuperba regit.
Vna manus flagro cædit; moderatur habenas
  Altera. nulla magis ſigna placere queant.
Sed metuo immitem puerum. Mortalibus ægris
  Quid faciet qui ſic corda ferina domat?

566 Iugétque] *nonnulli m. ſ. & vet. impreſſi;* iungátque.

567 Vix ſuſtinere] *emendaui hunc locum in Aduerſar. & video idem probari poſteà aliis: ſic etiam Eguian. Moguntinenſ. & Veneti. malè autem Lugdunenſ. Baſileenſ. & Lipſienſ.;* Deus *pro,* dolor.

570 Maiora] *multa ſibi populus permitti vult, quæ Principi tamen ipſe non permittit. Seneca conſolat. ad Polybium cap. 26.* Cæſari quoque ipſi, cui omnia licent, propter hoc ipſum multa non licent. *nam rectè Tragicus,* Οὐ τοὺς κρατοῦντας χρὴ κρατεῖν, ἃ μὴ χρεών. Non licere ea imperantibus, quę fas nō eſt fieri. *Theodahadus rex apud Caſsiodor.* Cùm poſſit omnia, profitetur perſuaſum animo ſuo, ſola ſibi licere laudanda. *Apuleius quod ad hunc Senecæ locum lib. 1. Florid.* Tantum habet vilitas excuſationis, quantum dignitas difficultatis.

571 Furor] *Moguntin. & Veneti, cum Eguiano;* Fauor.

576 Negare] *aſſentior corrigenti:* Necare. *In ſequenti carmine, Herb. & Veneti;* remittat. *ſed ceteri excuſi cum meis m. ſ.* permittat: *vide quæ ſuprà Hipp. ver. 135. dicta.*

579 Carpit tamen] *cùm enim (teſte Thucydide 1. hiſt.) præſens imperium ſemper ſubditis graue ſit: multum operæ pleri ponunt, vt queant*

—— humili læſiſſe veneno *detractionis* ſumma. Nec *ferè volunt*, impoſitos vnquã ceruice volenti Ferre duces, *vt ait Parthenopæus vates.*

586 Cum] *pro* quando, *per*, qu. *ſcribendum, diſtinctionis cauſa, voluit Cæcilius vindex, vt in illo Ennij*: Caſſiodorus lib de Orthograph.

Cùm legionibu' quum proficiſcitur Induperator.

Huic Curtius Valerianus aſſentitur. Sed Annæus Cornutus, apud Caſſiodorum, ſemper. Q. recipit, etiam cùm præpoſitio eſt; & Iulium quendam laudat eius ſententiæ ſuffragatorem; quem puto non eſſe Iulium Cæcilium vindicem, cùm diſſentiat: fortè, Cæſar eſt.

586 Diem] *videtur intercidiſſe chorus; vel alium in locum irrepſiſſe.*

IN ACT. III.

Prodit ex inferno Agrippina, & dirum finem filio impio, ipſiq́ Poppææ minatur; cui eadem in ſomnis dormienti per viſum apparent. Deinde Octauiæ querelis excitati Romani ſæuiunt in ſtatuas Poppeæ.

592 Vertet] *vt nuptialis fax mutetur in funebrem & feralem. Mogunt.* vertat.

595 Nox] *idem tradit Tacitus. Lugdun. & alij nonnulli*; Vox.

599 Comitum] *Crepereij Galli, & Acceroniæ.*

602 Intra penates] *in villa Auguſta lacus Lucrini.*

604 In nomen] *titulos, nomen, memoriam damnare conabatur.*

606 Mortis metu] *Minatur mortem iis, qui nòmen vel titulos meos non traſerint; qui mei memoriam coluerint. Vel*, mortis metu; *quia timet ſe tutò regnare non poſſe, quamdiu mei memoria parricidium eius in memoriam reuocabit; non laturis impij & prophani parricidæ imperium.*

611 Tumulúmque gnati, poſcit auctorem necis] *Claudius, inquit, apud inferos exprobrat mihi necem ſuam, & necem filij Britannici; & petit occidi Neronem auctorem duplicis parricidij. hic ſenſus lectionis huius, quæ quorumdam m. ſ. eſt. Baſilienſ. & Lipſienſium: Alij, vt Herbipol. Veneti, & Lugdunenſ.* —— fatum mihi, Tumulúmque naſci poſcit auctorem necis. *mendoſè. Moguntin.* Fatum mihi, Tumulúmque, Vlciſci p. a. necis. *ſententia congrua. imputat (inquit) mihi, necem, & tamdiu, ne mors innoteſceret, dilatam ſepulturam (quod Suetonius narrat) vtriuſque ſceleris pœnas me à Nerone exigere, poſtulat. Sed huic lectioni verſus ratio repugnat.*

626 Sceleribus] *ſuppliciis, quæ debentur ſceleribus tantis.*

633 Meus occidiſſes] *an non occidet alienus? an quia malus, nòn tuus? recipe lectionem m. ſ. Moguntini*; Mecum occid. *mihi commortuus, nec ſupplicia perferres in inferno, nec vllo terrore perturbareris. Fuit hæc opinio Gentilium de infantium vmbris. vnde ſup. habuimus.*

His datum ſolis, minus vt timerent
Igne prælato releuare noctem. *vbi dicta quædam.*

640 Coniunx.] *cum N. in ſecundâ ſyllabâ ſcribi placuit Velio Longo; ſed*, coniux, *ſine N. tuebatur Niſus Grammaticus antiquiſſ.*

642 Feſto] *propter nuptias Neronis & Poppeiæ.*

648 Mortem] *ſic Moguntinenſ. ſed retineo*; vel morte.

656 Socerum diri miſerāda viri, Potes hæc demēs ſperare memor?] ſocerûm, & ; hæc *omnes libri, quos ego vidi. alÿ reſtituunt alia. nihil muto. ſenſus: Quid tu vitam tibi polliceris? potéſne huiuſmodi ſperare, demens, quoties recordaris Claudÿ patris mei, qui ex me Socer Neroni, & Appÿ Silani, qui pater Iunÿ Silani, mihi deſponſi; quos ambos Nero ſuſtulit? eum, qui talis in ſoceros; clementiâ vſurum arbitraris in te, quam præcipuè odit. Diſtulit te in ipſum nuptiarum cum Poppæa diem. cæderis victima coniugÿ: vt olim Silanus Iunior, ſponſus tuus, tuis ne fieret Hymenæis potens. ſanè ſup.* 145: *victimam hunc Silanum vocauit.* 665 Claudia] *Octauia Claudÿ F. ſic illam vocat frequenter, propter gentis Claudiæ nobilitatem; quæ ante Imp. Tiberium Conſulatibus* XXX. *Dictaturis V. Cenſuris.* VII. *Triumphis.* VI. *Ouationibus* II. *fuit illuſtris, teſte Suetonio, in Tiberio.*

679 Affigat humo] *Eguian. lib.* affligat. *probè ſic inf.* 789. ara fulgens ora Poppeæ gerens Afflicta vulgi manibus. *Lucretius lib.* 2.

Præterea quamuis animantem grandior ictus,
Quam patitur natura, repente adfligit ——

Horatius: —— affligit humo diuinæ particulam auræ.
quod qui Latinum negant, in Latium ablegandi. Idem Horat.

Aut alius caſus lecto te adflixit. *Silius lib.* I.
Adfligunt proni ſquallentia corpora terræ.

Suetonius, de Domitiani ſtatuis; ſolo affligi videret: *quod de iiſdem Plinius iunior;* iuuabat elidere ſolo ſuperbiſſimos vultus. *Item;* imagines eius detrahi, & affligi ſolo iuberet.

IN ACT. IIII.

Narrat Poppæa nutrici ſomnium, quod illa vana interpretatione conatur eludere. Chorus formam Poppeæ laudat, & furorem Romanæ plebis narrante nuncio, dira minatur plebi.

686 Madent] *plerique v. l.* manant.

690 Culpa Senecæ] *an potius inſimulat Senecam mortis Agrippinæ, quæ vna maximè his nuptiis obſtabat (vt ex Taciti Hiſtoria patet) qua ſublata de medio, Senecam feciſſe viam, & aditum quaſi amori Neronis ac Poppeæ aperuiſſe, ſignificat? an denique, quod fieri ſolere Plutarchus ſcripſit, diſcipuli delicta in magiſtrum retorſit? quod Auſonium feciſſe comperior, in Gratiarum actione pro Conſulatu, his verbis?* Diues Seneca, nec tamen conſul, arguetur rectius, quàm prædicabitur, non erudiſſe indolem Neronis, ſed armaſſe ſæuitiam.

691 Maximum numen Venus] *vis ſcire, quam magnum, quamq́; ſanctum numen. audi Firmicum Chriſtianum cap.* 10. Audio *(inquit)* Cyniram Cyprium templũ amicæ meretrici donaſſe, ei erat Venus nomen: initiaſſe etiam Cypriæ Veneri(*ſic legendum)* plurimos, & nouis cõſecrationibus deputaſſe: ſtatuiſſe etiã, quicũque initiari vellet, ſecretè Veneris ſibi tradito aſſe, manũ mercedis nomine Deæ daret. Quod ſecretum quale ſit, omnes taciti intelligere debemus: quia hoc ipſum propter turpitudinẽ manifeſtius explicare non poſſumus. Bene ama-

tor Cinyras meretriciis legibus ſeruit: conſecratæ Veneri à ſacerdotibus ſuis ſtipem dari iuſſit, vt ſcorto. *In quibus verbis, putem, paucis mutatis, caſtigari debere*: Secreto Veneris ſibi tradito, aſſem in manum, mercedis nomine, Deæ daret. *Idem fœdiſſimos ritus docet, quibus Aſſyrij ſuæ Veneri faciebant, cap. 4. Arnobius autem lib. 4. contra Gent.* Quis à rege Cyprio, cuius nomen Cynitas eſt, ditatam meretriculam Venerem, Deorum in numerum conſecratam? *cui conſentit Theodoret. lib. 3. curation. Græcar. affection.* Maximum *ergo* numen.

Bion: Magna quidem Venus. *Theocritus*: Venere ex magnâ.

Sophocles: Magnum ſanè robur Veneris,

Semper refert victoriam. *Ita quando non vult nec conatur homo reſiſtere. Nam qui vult, cum Dei gratiâ, vincit.*

693 Thura] *de more aquæ & ignis adhibendorum in nuptiis natum, vt* aqua & igne accipere *dicatur quis, quam matrimonio ſibi coniungit. l. Seraio Sempronio. §. Virgini, D. de donat. int. vir. & vx. Varro apud Nonium, ſi rectè recenſeas, confirmat morem, lib. 2. de repub.* Contra nouo marito cùm ignis è foco in titione ex felici arbore, & in aquali aqua allata eſſent. *& Lactant. lib. 2. Inſtit. cap.* 10. ideóque à veteribus inſtitutum eſt, vt ſacramento ignis & aquæ nuptiarum fœdera ſanciantur: quod fœtus animantium calore & humore corporentur atque animentur ad vitam. *Sollemnem fuiſſe ab Romuli æuo probat Dionyſ. lib. 2. antiq. Roman. alludit Ouidius lib. 4. Faſtorum.*

An, quod in his vitæ cauſa eſt, hæc perdidit exſul?
His noua fit coniux. hæc duo magna putant.

Vide Feſt. Pompeium in voce Facem.

695 Aras mero] *Sacrificantes vinum è paterâ aris, vel prunis, vel thuri dato ſuperfundebant: ideo ritè hic datio thuris vini libationi præmittitur. Vide Briſſon. lib. 1. Formular. fol. 30. & ſeq.*

697 Læta omina] *malè vnus cod. antiq.* agmina. *loquitur de Ominibus nouæ Auguſtæ bene precantium. de quibus acclamationibus nuptialibus diximus ſup. Medeæ 58. de his etiam Tacitus Annal.* 15. Iam Senatus (*inquit*) vterum Poppeiæ commendauerat Diis, votáque publicè ſuſceperat; quæ multiplicata exſolutáque, & additæ Supplicationes, templúmq; Fecunditati, *&c. Initio quoque anni pro ſalute Principis vota à Sacerdotibus & magiſtratibus nuncupabantur, de quibus ex Horatio, Plinio, Suetonio, Tacito, Lazius lib. 2. Commentar. cap. 5. Fiebant & acclamationes fauſtæ initio imperij (vide Lazium li. 9. cap. 2.) etiam in adoptionibus Imperatorum, & nominis Patris patriæ vel Auguſti, aut ſimilium datione, vt ex intimâ antiquitate docet plurimis Pet. Faber lib. 1. Semeſtr. cap. 14. Suſpicor idē in nuptiis eorum factum, & ſolemnem illum verſum præmiſſum,* Quod bonum, felix, fauſtum, fortunatúmque ſit; *quem Cicerone teſte lib. 1. de diuinat. rebus omnibus præfabantur. Hæc,* fauſta omina, *à Suetonio in Caligula,* fauſta nomina, *vocari notatum iam aliis. videndus de ominibus huiuſmodi Briſſonius lib. 1. de Formul. à pag.* 100.

706 Confuſa noctis metu] *Ouidius*:

Nec minus heſternæ confundor imagine noctis.

715 Sparſa] *Scio ſanguineas inferorum thedas, & ſcio ſanguineas fingi umbras violenta morte ſublatorum: ſed quia alterum mox epithetum tribuitur Agrippinæ*, ſæua: *ideo hic mallem* ſparſam.

716 Diducta] *non malè. ſed Mogunt.* ſubducta. *& ſic etiam Eguian. ſed plerique v. l.* diducta.

725 Criſpinus &c] *ſenſus conſtat: vix carmen. & vereor ne quid mendi lateat. nam quidam lib.* Feſtinus. *Mogunt. Herbip. & Veneti,* Priſtinus. *in Baſileenſ. margine*; priſtinos.

726 Mea] *noua ſcilicet illa, quæ apud inferos nacta. mallem*; meus, *ſi quis lib. confirmaret. ſuum vocat Neronem.*

734 Quæcunque] *Nonnus dicit*; ſomnum eſſe exemplar operis peracti. qualia enim quis interdiu perfecit, talia noctu cernit. Bubulcus dormiēs cornutos agit boues in paſcua. Retia venatoris oculus ſomnians videt: Terræcultores autem quieſcentes aratro terrā ſubigunt. *De Ennio & Homero idem confirmat, teſtimonio Ciceronis, Plutarchus in Hannibale, & eo fortaſſis ſenſu dictum ab Ennio*:

Nec quiſquam σοφίαν, Sapientia quæ perhibetur:
In ſomnis vidit prius, quam ſam diſcere cœpit.

quia ſcilicet niſi interdiu illam animo verſes, ſomnianti fātaſia nō obijciet. unde Adagio, Anus quod volt ſomniat. *D. Gregor. Nazianzenus*: Somnia cùm curas referāt nocturna diurnas. *exſtat huic rei locus inſignis apud D. Ambroſ. lib. I. de Virginib. in principio ferè. & non deſunt, qui eo ſenſu interpretentur illud à diuino Spiritu dictatum*: Multas curas ſequuntur ſomnia. *Neque mirandum, cùm inſomnium Ariſtoteli nihil ſit aliud, quàm affectio & opus interni ſenſus, ex aſſeruatis in ſanguine & ſpiritibus vitæ imaginibus; quibus liberius & diligentius mens intendit, quàm interdiu, utpote ſolutior & magis vacua à perturbationibus, & curis, & laboribus diurnis. Ideo Herodotus*: Conſueuerunt (*inquit*) ipſa ſomniorū viſa plerumque fruſtrari, ob ea quæ quis interdiu mente agitauit. Eccleſ. 5.

749 Tuus] *rectius quidam*; tuo.

751 Numen Deum] *ſimiliter in Ranis Ariſtophanis, poſtquam Aeſchylus narrauit terribilem ſomnij ſpeciem ſibi oblatam, mox fluuiâ aquâ parat expiationem*: Ω νυκτὸς κελαινοφαὴς

ὄρφνα, τίνα μοι δύστηνον
ὄνειρον πέμπεις ἐξ ἀφανοῦς
Αΐδα πρόπολον
ψυχὰν ἄψυχον ἔχοντα
μελαίνας νυκτὸς παῖδα
φρικώδη δεινὰν ὄψιν
μελανονεκυείμονα,
φόνια φόνια δερκόμενον
μεγάλους ὄνυχας ἔχοντα.

ἀλλά μοι ἀμφίπολοι λύχνον ἅψατε
κάλπισί τ' ἐκ ποτάμων δρόσον ἄρατε·
θέρμετε δ' ὕδωρ
ὡς ἂν θεῖον ὄνειρον ἀποκλύσω·
ἰὼ πόντιε δαῖμον,
τοῦτ' ἐκεῖν'. ἰὼ ξύνοικοι
τάδε τέρατα θεάσασθε·

O noctis nigræ
Tenebra, quod mihi infelix
Somnium mittis ex latenti,
Infernum miniſtrum,
Animam inanimatam habentem
Nigræ Noctis filium,
Horridum grauem aſpectum,
Nigrâ mortui veſte,
Crudeliter, crudeliter aſpicientem
Magnos vngues habentem,
Sed mihi famulæ lucernam accendite.
Vrnis ex fluuiis rorem eleuate.
Calefacite autem aquam,
Vt diuinum ſomnium abluam.
Heu marine Deus,
Hoc illud, heu cohabitantes,
Hæc Monſtra videte.

vbi etiam Neptunus ponitur: vt Deus ſomniorum malorum medicus, ſeu auerruncus. Romani aliter expiabant. vt ſtatim docebo. Sacrificabant autem, vt ex Plauto colligitur, Ioui prodigiali, qui fortaſsis Sophocli dicitur ζεὺς ἀλεξήτωρ. *malorum depulſor.; Luciano, in ſomnio,* τεράσιος. *Heſychius* τερασίους θέους *agnoſcit, qui ab auertendis & depellendis malis etiam* ἀλεξίκακοι ἀποπομπαῖοι, ἀποτρόπαιοι σωτῆρες *à Græcis; à Latinis Auerrunci, Auerruncani, & Tutani, vt docet Varro, &, Depellentes vocabãtur, de quibus Lilius Syntagm. 1. Hi fuere, teſte Luciano.* Iuppiter; *Ariſtophane*, Appollo; *Platone, Varrone, & Lactantio,* Hercules; *nauigantibus verò,* Caſtores, *vt Clemens Alexandrin. in* προτρεπτ. *ſcribit. Budæo, in commentar. etiam* φρύξιοι *dicuntur. Sanè dæmones ſomnia & morbos immittere, & expiationibus luſtrationibuſque placari, Laërtius tradit in vita Pythagoræ. Tibullus li. 1. eleg. 5:*

Ipſe procuraui ne poſſent ſæua nocere
Somnia, ter ſalſa deueneranda mola. *ſcilicet matutino tempore. Papinius lib. 9. Thebaid.*

Ante diem gelidas ibat Ladonis ad vndas
Purgatura malum fluuio viuente ſoporem. *& ſubiungit id fieri ſolitum ter merſis in aqua crinibus. Ouidius in epiſt. Herus:*

Nec minus heſternæ confundor imagine noctis,
Quamuis eſt ſacris illa piata meis.

Tibullus rurſus lib.3.eleg.4.

At natum in curas hominum genus omina noctis,
Farre pio placant & ſaliente ſale.

Ex quibus omnibus colligo Romanos ſomnia expiaſſe mola ſalsâ; Græcos verò & Barbaros, ablutione viui fluminis. nam & apud Apollonium lib. 4. Circe ſummo mane terrores nocturnos aquâ ſumtâ expiat. ideo Senecam & Tibullum de Romanorum expiatione, Ouidium verò & Papinium de Græcanica loqui cenſeo; atque ita intelligenda, quæ Lactantius lib. 2. cap. 15. & Cælius Rhodigin. lib. 1. cap. 23. & ſeqq. & lib. 27. cap. 27. ſcripſerunt. Ad pacatum verò quietumq́; & terrore vacuum ſomnum impetrandum, eiſdem Diis linguas comburere ſolitos, docent Scholiaſt. Apollonij & Pierius lib. 33. Hieroglyph. Apud Delum Briſo Dea ſomniorum præſes & interpres colebatur. Vide Athenæum lib. 8.

753 Terrorq; in hoſtes] *ergo non tantum auerſabantur viſum nocturnum, ſed etiam hoſtibus imprecabantur, vt apud Euripidem Hecuba. itaque Alcmena poſtquam triſte ſomnium narrauit apud Moſchum in Megara, ait:*

——τὰ δὲ πάντα πρὸς Εὐρυσθῆα τρέποιτο
οἴκου ἀφ' ἡμετέροιο——
——ſed hæc omnia ad Euryſthea vertantur
A domo noſtrâ. *Vide Briſſon. lib. 1. de Formul. pag. 124.*

754 Precibus adora] *ſollemnis formula* precibus adorare. *Briſſonius docet eodem lib. 1.*

755 Manet] *Moguntinenſ. Herbipol. Veneti.* maneat. *improbè.* Manet, *procul eat, vanus ſit. diffluat. Tibullus:*

——quicquid triſte timemus,
In pelagus rapidis euehat amnis aquis.

758 Ledæ] *Theſtij filiæ, iuxta Lucilium, qui apud Nonium;* Theſtiados Ledæ; *item Eurip. in Iphig. Aulidenſi, Theocritum in Dioſcoris, Apollodorum lib. 3. Biblioth. & Higyn. in fab. cap. 77. non Thyeſtæ, vt vel auctor Commentar. in Auſonium, vel (quod arbitror) operæ, quamuis accurati & diligentis Typographi Milangij. vide Troad. 862.*

766 Fluxit] *ſic primi m. ſ. mox alij per errorem;* fulxit. *inde deniq; quidam* fulſit. *Pindarus Pyth. 12. ait Perſeum Danaës filium, ex auro ſponte fluente, natum:* υἱὸς Δανάας, τὸν ἀπὸ
χρυσοῦ φαμὲν αὐτορύτου
ἔμμεναι —— *Euagrius Diaconus in vita D. Antonij;* ille in Dianæ fluxit ſinum. ipſe amator & pretium. *caſtigo;* in Danaës. *nec aliter legas in Græcis D. Athanaſij codicibus. Alius autem eſt (vt hoc obiter moneam) Euagrius iſte à Græco hiſtorico. nam tempore hic recentior: Diaconus autem Theodoſij ſenioris tempore vixit, & tres libros de vitâ ſanctorum Monachorum, quos in Aegypto vidit, conſcripſit; quos vidi Burdigalæ in bibliothecâ Collegij Societatis Ieſu, perantiquis characteribus in membranis deſcriptos, ſatis eleganti, licet nudo ſtylo: in quorum lib. 3. ſe à Narbona in Aegyptum nauigaſſe ſcribit, & Bethleemi D. Hieronymum conueniſſe. dignus*

ſcriptor,

ſcriptor, qui lucem aliquando aſpiciat. alius omnino ab illo cuius feruntur à nonnullis Patrum vitæ. ſed ad rem redeo. P. Sabinus in epiſt. Paridis:

Imperat ille Deus, cùm vult in cornua tauri;
Cùm vult in pennas * deſtruit ille Iouem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tindaris: heu, flammis nata puella meis,
Si ſua non cycno mutaſſet Iuppiter ora;
* Fluxerat in Danaës aureus ante ſinum,
Piniferámque Iden falſus luſtrauerat ales,
Inter Agenoreas conſtiteratque boues.

** Emenda diſtrahit, vel detrahit.*

Hoc videtur imitatus Euagrius.

Statius, in Epithalamio Stellæ;

Falſus huic pennas, & cornua ſumeret æthræ
Rector, in hanc verò cecidiſſet Iuppiter auro.

C. Sollius Sidonius:

——— cui Iuppiter eſſet
Delia, taurus, olor, ſatyrus, draco, fulmen, & aurum.

Fabulam Lactantius explicat lib. 1. Inſtit. cap. 11. Danaën violaturus Iuppiter, aureos nummos largiter in ſinum eius infudit. hæc ſtupri merces fuit. at poëtæ qui quaſi de Deo loquebantur, ne auctoritatem creditæ maieſtatis infringerent, finxerunt ipſum in aureo imbre delapſũ: eâdem figurâ quâ imbres ferreos dicunt, cùm multitudinem telorũ ſagittarúmque deſcribunt. *Atque hoc ſanè non obſcurè ſignificauit Lyræ Latiæ princeps Horatius.*

774 Quicunque tectis] *quotquot in Palatio ſtationem habent.*

775 Aulam] *Prætorium, Palatium.*

776 Trepidi cohortes] *Tigillinus & Rufus metu pauidi, pauidos etiam & cunctantes Prætorianos, qui in caſtris (vt dixi) degebant, non tam adducunt quam vi trahunt. Poſſis etiam per* præfectos *intelligere tribunos prætorianos, quibus ſingulis mille milites parebant. lege Fabri Semeſtria, li. 1. c. 3.*

777 Præſidia ad vrbis victa] *ad cohortes vigilum; quas Auguſtus ſeptem conſtituerat, vt binas quæq; vrbis regiones tueretur l. 3. D. de offic præfec. vigil. de quib. Statius li. 1. Silu. in Sotir.* *Vide Fabrũ, c. 5. d. lib. 1.*

Ergo alacres quæ ſigna colunt vrbana cohortes.

Tiberij tempore tres tantùm erant, cùm Prætoriæ plures eſſent: poſt Tiberium rurſus auctæ vrbanæ, vt ex Tacito, qui apertè Prætorias ab vrbicis diſtinxit, docet Lazius lib. 6. Comment. cap. 1. Has vrbanas cohortes nunciat victas: & iis ſuppetias ire latum Prætorias, quæ in caſtris erant; quin iam propinquas eſſe conſternato populo; qui licet videat illas inſtructis ordinibus ſigna inferre, reſiſtit tamen, nec metu cedit: ſed magis ac magis furore accenditur.

783 Claudiæ Diui] *Octauiæ Neronis.*

788 Aut ara] *in aris non ſculpebantur Auguſtarum ora, quod quidem nunc ſciam. Moguntin.* Aut auro fulgens ora. *pulcrè ſi carminis norma patiatur, concinno igitur;* Autóve fulgens. *omnes, ait ſtatuæ Poppeæ imaginẽ referentes; ſiue marmoreæ, ſiue aureæ eliduntur in ſolo, & conculcantur*

Bernardin. videtur legiſſe ; autæte. *quod ſibi tamen alij aſcribunt.*

791 Diducta laqueis] *nullum vidi codicem, qui non,* diducta. *nec muto. nam etſi ſtatuis altioribus ſoliti reſtem inijcere, atque ita detrahere: ſæpe tamen per partes diffringebātur, & diffractæ membratim huc illuc in varia loca laqueis trahebantur. & vidimus vtrumque hiſce temporibus ab Iconomachis Belgij noſtri fieri.*

793 Quæ timor recipit meus] *appoſitè hæc tribuūt choro interloquēti, & admiranti ad mira iſta, & nō præuiſa. Legebā;* quæ timor reticet meus. *quæ me timor vetat eloqui: tam impia ſunt & contumelioſa in Principem.*

794 Parant populi, niſi iræ] *diſtingue;* parant, populi niſi iræ, *&c. niſi permittat Poppæam iratis ciuibus. mallem quoque;* cōiugem tradat nouam.

804 Læſi triſtes] *mallem, ex coniecturâ;* cæſi.

IN ACT. V.

Iubet Nero Octauiam deportari in pandatariam.

814 Olenta] *rectè monet Marmita, hîc incipere quinctum actum.*

823 Exſtinguat] *Ceſellius & Papirianus orthographi docent verba, quæ ab S. incipiunt, cum præpoſitione,* Ex, *compoſita, S. litteram retinere, vt* exſtinguo, exſpecto, exſultó.

837 Nutu] *Moguntin.* nutui.

838 Quem] *Tigillinum, cui Nero propter morum ſimilitudinem amplius fidebat, quam Fenio Ruſo.*

839 Caſtris] *Prætorianis. nam præfectus prætorio, dicebatur etiam caſtrorum præfectus, vt hic & apud Herodianum lib.* 3. *&* 5.

842 Audiſti] *obtemperaſti, & mandata es exſecutus. ſic enim ſumitur.* audire *vt &* ἀκούειν.

Miles ducem] *auget crimen. quia militaris diſciplinæ vinculum, promptâ & fidâ conſtat obedientiâ. nec ferè grauius vllum militare delictum cenſetur contumaciâ erga ducem. l. omnes. 6. D. de re milit.*

844 Impio ferro] *tu quod Nero iuſtiſsimum vult videri, in os illi voces impium: opinor caſtigandum;* Cecidere motus impij ferro duces. *hoc enim ad vtriuſque mentem. Vidit hoc etiam Raphelengius.*

846 Coniugem caram] *ſic omnes mei libri. at vnus ille Lipſij;* tantam. *quod probant. miror. melius alterum & magis exaggerat dolorem Neronis. ſi quid mutandum; mallem* ſanctam, *quàm,* tantam. *ſic ſup.*—— ſanctos coniugis vultus meæ. *verum, vt dixi, cur mutemus, quod probum?*

853 Ne parcat] *ſic omnes, præter Lugdun. qui;* peccet. *nec male.*

861 Quis concitare potuit. PRÆ. Haud quenquam reor.

NE. Mulier, *&c.*] *ſolus Moguntinenſ. præit veram lectionem:*

NE. Qui concitare potuit. PRÆ. Haud quenquam, *&c. ſic loquuntur;* PRÆ. *quis queat concitatum plebis iratæ furorem placari?* NE. *qui valuit concitare.* PRÆ. *Non arbitror ſeditionem factam hortatu cuiuſquam, ſed ſubitâ quadam conſternatione.* NE. *Non ita eſt. ſed mali auctor mulier; cui mala mens, malus animus, &c. ſimpliciora hæc fateor, ſed puto veriora. cert... citra auctoritate librorum.*

862 Dedit natura] *de muliere Simonides Amorgynus:*

Neminem beneficiis demeretur:ſed illud ſpectat.
Et hoc quotidie conſultat ſecum
Vt malum aliquod facinus,idque maximum edat.

866 Quæ tam ſera damnatam premit diu nocentem] *Omnia ego ab illis* Mulier cui,*&c. Neroni tribuo. inuehitur in muliebrem maliciam, hæc (ait) non niſi timore & pœnâ, frangi poteſt. Et pœna quidem iam diu debita Octauiæ,nimis ſerò damnatæ : ſed licet ſera pœna,nunc ſaltem illam premat. Hæc mens; verba menti reſpondebunt optimè, ſi legas:* —— quæ tam ſero damnatam,premat diu nocentem.

868 Interim] *Moguntinenſ. Herbipolenſ. & Veneti* ; interimi. & ſane poſtea interimi iuſſa.

875 Fleuit] *proſequitur finem multorum, quibus aura popularis exitio: peſtilens ventus,ſi vacua cerebro capita, aut mentes ambitione atque ſuperbiâ turgidas, ſubeat. Adſcribam vero ſiue M. Ciceronis, ſiue Cornificij verba, quæ ad chori huius interpretationem faciunt ex lib. 4. ad Herennium, vbi de* ANNOMINATIONE *agens, ſic ſcribit*: Plura nomina caſibus commutatis ita facient ANNOMINATIONEM: Tiberium Gracchũ rempub.adminiſtrantem prohibuit indigna nex,diutius in ea commorari. C.Graccho ſimiliter occaſio eſt oblata;quæ virũ reip.amantiſſimũ ſubitò de ſinu ciuitatis eripuit. Saturninum fide captum, maiorũ natu perfidia, vita priuauit. Tuus, ô Druſe,ſanguis,domeſticos parietes,& vultũ parẽtis adſperſit. Sulpicio,cui paullo ante omnia concedebant, eũ breui ſpatio,non modo viuere,ſed etiam ſepeliri prohibuerũt. *His enim omnibus funeſtus P.R.fauor fuit. Porrò pro;* Gnatos, *Herb.& Ven.* Gracchos.

878 Lingua claros] *Q. Mucius apud Ciceronem, lib. 1. de Orat. Omnium ſe, quos meminit eloquentiſſimos, excepto Craſſo & Antonio audiſſe.ait, Tib.& Caium Sempronios: mox etiam illos diſertos vocat, & omnibus vel naturæ,vel doctrinæ præſidiis ad dicendum paratos.*

879 Legibus acres] *fuere enim multarum patriciis timendarum legum auctores.nam Velleio teſte,legibus ſuis ciuitatem largiebantur omnibus Italis,diuidebant agros,vetabant quenquem ciuium plus D. iugeribus poſſidere, conſtituebant portoria,nouis coloniis prouincias replebant, iudicia ad Equites à Senatu transferebant,plebi frumentum dari inſtituebant, nihil immotum, nihil tranquillum, nihil in eodem ſtatu relinquebant. Nec eſt quod mireris* leges *dici, quæ tantum* Plebi ſcita *erant. nam neque hoc Liuio,neque aliis probatis ſcriptoribus inſolens eſt;nec caret ratione. Quia quo tempore Gracchi rempub.vexabant,iam ante multos annos lege lata fuerat ſancitum, vt Plebiſcitis etiam Patricij tenerentur:quã legem,quia prius à L.Valerio Potito,& M.Horatio Barbato coſſ.rogatam,poſtea Q. Publilius Philo Dictator, & poſt Publilium etiam Q. Hortenſius Dictator,renouauit,ideo illam Dionyſius,Horatio & Valerio;Liuius,Publilio;Gellius,Hortenſio tribuit; Pomponij quoque, I.C.locus li.2.D.de orig. Iuris,in exemplar.excuſis,& calamo exaratis, modo Horatiam, modo Hortenſiam præfert.*

880 Te quoque leuis] *M. Liuius Druſus trib. pleb. conatus Senatum cum plebè in concordiam reducere, iudicia vt æquâ parte penes Senatum & Equites eſſent, lege tulit. vnde in Senatus, qui ad ſe illa in ſolidum transferri malebat, odium incurrit, incertumq́ à quo, domi ſuæ fuit interfectus. teſtantur Liuius lib. 70. & ſeq. Appianus lib. 1. Seneca ſiue quis alius, in lib. de conſolat. ad Martiam capite 16. & libro de Tranquillitate vitæ ad Paullin. Porrò,* leuis *ad mentem probum, & in m. ſ. omnibus: ſed verſus claudicat. ideo primus Badius repoſuit;* leuir, *quem ſecuti Lugdunenſ. Baſileenſ. autem maluêre;* lenis, *quos ſecutus N. præter mentem Octauiæ, quæ crudelem potius fortunam cenſet. Opinor caſtigandum.* Te quoque Liui, ſimili letho.

881 Fortuna] *vulgi more fortunæ cuncta tribuit, quem morem grauiter arguit Plinius lib. 2. cap. 7.* Inuenit ſibi ipſa mortalitas numen quo minus etiã plana eſſet de Deo coniectatio. Toto quippe mundo & locis omnibus, omnibúſque horis, omnium vocibus Fortuna ſola inuocatur, vna nominatur, vna accuſatur, vna agitur rea, vna cogitatur, ſola laudatur, ſola arguitur, & cum conuiciis colitur. Volubilis à pleriſque etiam cæca exiſtimata, vaga, inconſtans, incerta, varia, indignorum fautrix. Huic omnia accepta, omnia feruntur expenſa, & in tota ratione mortalium ſola vtramque paginam facit: adeóque obnoxiæ ſumus ſortis, vt ſors ipſa pro Deo ſit; quâ Deus probatur incertus.

Alludit ad Pacuuij verſus quos Cicero refert.

881 Faſces] *non quidem lictorij faſces, tribuni enim lictore carebant, auctore Plutarcho in Problemat. ſed ipſa magiſtratus dignitas. fuit enim tribunus plebis magiſtratus, vel inuito Plutarcho, vt ex Cicerone, Salluſtio, Aſconio, & aliis docet Paullus Manutius in Comment. lib. 1. epiſt. ad famil. epiſt. 7. ſic faſces ſumſit ſup. ver. 672.* 889 Poſſis] *optimè Moguntin.* —— flentem miſerã Cernere poſſunt. 894 Fortuna iubet] *Eguian. Mog. Herbip. Veneti;* regina. 895. Si mihi] *hîc & mox; ſi ponitur pro, ſiue & ſeu.* 898 Cur] *ambigebant veteres, an* Quur *ſcribendum, ſed, teſte Curtio Valeriano, vſus obtinuit, vt,* Cur *ſcribatur.*

919 Nec ſibi quicquam] *Euripides in Ione;*

Surſum deorſúmque
Agimur rebus modo proſperis, modo afflictis.
Mutantur autem flatus. *Bathon in Aetholo;*
Aduerſa tibi, cùm ſis homo, ſors ingruit.
Eſt nempe monſtrum perpetua felicitas.

Vitam, gloriam, formam, cetera huius vitæ bona, fluxa, incerta, precario tantùm conceſſa mortalibus, vt docet Venantius Fortunatus lib. 7. de miraculis D. Martini, iis verſib. qui etiam lib. 3. de vitâ hominum referuntur. quẽ nobis ſcriptorem mutilum, quàm integrum edere Baſileenſes maluerunt: ſed vtinam hunc ſolum ſcriptorem, non alios multos ſimili perfidià laceraſſent Catholicæ Eccleſiæ, & ſacræ Antiquitatis hoſtes! Porrò locus iſte ab Eibio. citatur hoc modo: Nec ſibi quiſquam ſpondere poteſt
Firmum & ſtabile, pérque caſus
Voluitur varios, *&c. planè mendoſè. Lugdun. etiam* per quę caſus.

ceteri pleriquè; perquàm. *latet aliquid mendi. nam Veneti quoque habent,* quiſquam, *&*; voluitur. 956 Iulia] *à Claudio pulſa in exilium. Tacitus lib.*14. 939 Genitrix] *Meſſallina.* 945 Cui] *Agrippina Claudij vxor.*

946 Non funeſta] *ſic omnes ferè libri, nec mutandum interrogatoriè dictum, non negatoriè. N. ex margine Baſileenſ primus (puto) inuexit,* Num.

951 Me quoque triſtes] *fingebatur Octauia mitti in exilium propter adulterium cum Aniceto, & cum tibicine quodam Alexandrino, & delictum inſuper abacti partus. falſa & cõmentitia omnia:* Paucis autem interiectis diebus *(vt ait Tacitus)* vinculis reſtringitur, venæq; eius per omnes artus exſoluuntur: &, quia preſſus pauore ſanguis, tardius labebatur, præ feruidi balnei vapore enecatur. additúrq; attrocior ſæuitia, quod caput amputatum latúmque in vrbem, Poppæa vidit. *De Octauiâ accipio, quod Nicephorus lib.*2. *hiſt. Eccleſ. cap.*37. *ſcribit Neronẽ eò crudelitatis proceſſiſſe, vt matrem, fratrem, & coniugem ferro ſuſtulerit. nã Poppæã inuitus calce necauit.* 960 Tandem Phariæ] *ſic omnes excuſi, & m. ſ. Vaticanus quem ſemel tantùm inſpiciendi mihi Romæ otium fuit, & alij m. ſ. Belgici tres. Moguntin.* tandẽ variæ. *Eguian,* tandem phare. *quæ ambo ex illo priore deprauata conſtat.* Phariæ, *ſi retines, duplex occurrit explicatio. Vna, quòd iuſſu Neronis ſe in Aegyptum mitti credebat, vt ait Bernardin. nec mirum, ſi conſternata muliercula Pharum pro Pandatariâ intellexerit, vel etiam quia nauis fortè Alexandrina, quâ deuehebatur; vel mortem ſibi ominata, à Pompej nece, & oraculo illo Sibyllino apud Lucanum lib.*6.

Haud equidem immeritò Cumanæ carmine Vatis
Cautum, ne Nili Peluſia tangeret ora
Heſperius miles. *& clarius apud Dionem lib.*39. *Altera* Phariam terram *dici ipſam Pandatariam, vicinam Capreis, vbi fuiſſe Pharum, Suetonius & Papinius teſtantur. Non ignota mihi Pharus Siciliæ, & Siciliam olim ſolitam diuidi, in Siciliam citra Pharum, & vltra Pharũ, & Neapolitanum regnum, cuius Pandatariaportio, Siciliam citra Pharum dictam. ſcio, ſed hæc diuiſio, opinor, diu poſt Neronis ætatem cæpit, rectiúſque diceretur Sicilia citra & vltra fretum. Fuit & alia Pharus, Dalmatiæ oppoſita, Straboni; quæ Ptolomæo & aliis Pharia, hodie Liſna. Fuit & Hiſpaniæ quædam, teſte Aethico, & Strabone lib.*3. Pharum, *quaſi* φανὸν *dici, vult Egyſippus lib.*4. *ipſius rei vſu, eo quòd longè à nauigantibus conſpiciatur. De huiuſmodi lumine, mira quædam & paucis cognita Beniamin Iudæus in Itinerario, penè extremo, Tertullianus lib. de pœnitentia extremo, Reges illuſtria pœnitentiæ exempla vocat duos* humanæ ſalutis Pharos. *Ingenioſa tamen eſt Critici optimi coniectura, qui reponit* Pandotariæ. *ad fidem hiſtoriæ.*

968 Seuæ virginis] *Dianæ. reſpicere videtur ad iſta Lucretij lib.*1.

Aulide quo pacto Triuiai virginis aram
Iphianaſſai fœdarunt ſanguine fœdè
Ductores Danaum —— 969 Triuiæ] *cur ſic dicta Diana? Vide Varronem lib.*6. *de Ling. Lat.* 972 Maurorũ] *nouum non eſt Afros omnes, Mauros dici. Africæ portia Aegyptus, ſaltem quæ cis Nilũ in Aegypto*

Buſyris hoſpites immolauit, de quo Minucius in Octauio: Tauris Ponticis & Aegyptio Buſyridi ritus fuit hoſpites immolare. *de quo etiam D. Auguſt. lib.18. de Ciuit. cap.12. Euſebius, Diodorus, Ouidius, Statius, Claudianus, &c. &,* Quis illaudati neſcit Buſyridis aras? *Fuit in Africa Antæus, qui hoſpites luctâ victos necabat. Fuit in Aegypto Heliopolis, in qua Manethos teſtatur, tres quotidie homines Iunoni immolatos. vt ex illo referunt Theodoretus lib.7. curat. Græcan. affect. & Euſebius lib.4. præparat. Euangel. qui paullo pòſt etiam teſtatur in Lybia, non minus quàm in Arabia, puerum necari ſolitum, & ſub ara ſepeliri. Quis verò credat Heliopolitanos ciuibus potius quàm alienigenis litaſſe? citò illis defuturi ciues, ſi tres quotidie immolandi. Pœni etiam humanam hoſtiam vel Herculi iuxta Plinium; vel potius Saturno immolarunt, initiò quidem liberos proprios, poſtea verò alienos, vt colligitur ex Sanchoniatonis, Dionyſij, & Diodori verbis ab Euſebio relatis; & quia* ἁπλῶς *puerorũ, vt Auguſt. lib.7. de Ciu. Dei cap.9. & Oroſius lib.4. vel etiam abſolutè humanæ hoſtiæ meminere, vt ex Peſcennio Feſto Lactantius lib.1. cap.21. Theodoret. lib.7. & Tertullianus in Scorpiaco; qui ſignificat etiam ſua ætate occultè perſeueraſſe hunc morem, etſi Tiberius crucifixis ſacerdotib. eum ſuſtuliſſet: Auguſtus primùm ciuibus interdixerat; vetuerat Tiberius reliquis; &, ſi Suetonio credimus, Claudius: Sed crudelitas ea demũ Hadriano Imp. toto penè orbe, publicè ſaltem, ceſſauit. in cuius fortè gratiam hîc noſter L. Annæus Florus Seneca meminit Africæ. Imò Tertullianus non de Pœnis tantùm, id ait; his verbis:* Scytharũ Dianam aut Gallorum Mercurium, aut Afrorum Saturnum, hominum victimâ placari apud ſæculum licuit. *Quid ergo? an non in Africa hoſpites vulgò immolati; ſi non à Pœnis: (hoc enim facilè fatear) certè à Buſyride? certè ab Heliopolitis? De Tauris tamen notius id, non diffiteor. teſtantur Eccleſiaſtici ſcriptores, quos retuli, & præterea Clemens Alexandrin. in Protrept. & Euripides cum poëtis ferè omnibus: aptius etiam hoc loco: quia Aulidis & Iphigeniæ meminit, cuius ſors Octauiæ in votis; & quo illam chorus à ventis ferri deſiderat. Triuiæ namq; in Africa, talis ara nulla. An ergo recipiemus ingenioſam illam coniecturã Lipſij;* Taurorum Barbara tellus? *fidẽter reciperẽ, ſi vel vnum exemplar faueret. nunc me timidũ dici, vel ſuperſtitioſum perfacilè patior, cum vulgata lectio, quod oſtendi, explicari non incommodè poſſit. Moguntino totum carmen deeſt. Et ſanè ſuſpicor intruſum ab aliquo. Addiderim iſtud Iuuenalis Sat. xv.*

——Mæotide ſæuior ara Ægyptus —— *quia ſcilicet Tauri homines immolabant; Aegyptij occiſos epulabantur. ſic Seneca iſte Mauris vel Tauris Romanos ait crudeliores, quia Romani ciues, hoſtes illi vel hoſpites necabant. Ad locum iſtũ Iuuenalis de ſacris Tauricis multa vetus Scholiaſtes cui Thoantis nomen reddendũ, ibi deprauatum, & notandum fragmentum iſtud Salluſtianum:* Namque omnium ferociſſimi ad hoc tempus Achæi atq; Tauri ſunt, quod quantũ coniiciò locorũ egeſtate rapto viuere coacti. *adde collectis aliorũ labore, & de his Achæis Periegetem cõſule.*

977 Hoſpitis] *peregrinorum & aduenarum.*

978 Ciuis] *crudelior Roma Afris, & Aulidenſibus. illi peregrinos im-*

molant: Remi nepotes, ciuicis victimis Deos placant. Ciuis *enim legitur in Eguiano & Moguntino & ceteris m. ſ. & in Lugdunen. ſed Veneti, Herbip. Baſileenſ. & Lipſienſ. legunt;* cuius: *quod recipi nequit, niſi interrogatoriè legas* cuius gaudet Roma cruore? *nempe filiæ Imperatoris ſui. Sed ne ſic quidem placet. nam ciuis peregrino opponitur.*

VALE LECTOR, *quiſquis es: & his fruere, quæ tibi conſcripſi; graſſante anno 1586, ſæuiſſimâ peſte, Burdigalæ; quando per quartanæ febris moleſtias licebat; quæ me anno tunc integro tenuit, & à grauioribus Theologiæ, philoſophiæq; ſtudiis, ad leniora hæc auocauit; vt aliquo bono proximorum tempus tranſigeretur, & nunc anno* CIↃ. IↃ. LXXXIX. *Louanij ſubſeciuis horis recognoui: vt veriſsimè & aptiſsimè cum Terentiano, queam, abſoluto Commentario, dicere;*

Forſitan hunc aliquis verboſum dicere librum
Non dubitet: forſan multo præſtantior alter
Pauca reperta putet. cùm plura inuenerit ipſe:
Deſes & impatiens nimis hæc obſcura putabit.
Pro captu lectoris habent ſua fata libelli.
Sed me iudicij non pœnitet, hæc bene vobis
Commiſi, quibus eſt amor, & prudentia iuxta,
Et labor in ſtudiis ſemper celebratus inhæret:
Vos ſequar: in veſtro ſatis eſt examine cautum.
Hæc ego conſcripſi bis ſenis menſibus æger
Pendebam ambiguum trutinâ ſub iudice corpus,
Alterutrum nutans, & neutro pondere ſidens.
Nam neque mors auidè nigros pandebat hiatus,
Nec vitam forti retinebant ſtamine Parcæ.
Sic varios tam longa dies renouando dolores
Duxit ad hoc tempus, ſemper ſine fine minando:
Quom potui tamen obrepens incœpta peregi,
Quo vitę dubius vel ſic vixiſſe viderer;

imò potius tibi, cui nequibam aliter, vel ſic, prodeſſem. Ignoſce igitur mihi, quæ peccata comperies; quæ rectè ſcripta Deo tribue datori bonorum omnium, cui laus & gloria in ſæcula ſæculorum. Denique quicquid à me dictum, ſcriptum, dicetur, ſcribetur; totum id Sacræ Romanæ, Catholicæ & Apoſtolicæ, Eccleſiæ cenſuræ atque iudicio ſubdo, ſubijcio: quam mihi mentem quæſo, Deus Opt. Max., vti hactenus tribuiſti, perpetuam vt eſſe velis.

FINIS.

INDICES TRES, SYNTAGMATIS Tragœdiæ Latinæ.

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

VT commodior tibi fiat & fructuoſior vſus SYNTAGMATIS huius, tres Indices curaui concinnandos.

Primus RERVM & VERBORVM Grammaticus *ea complectitur quæ ad* POESIM, HISTORIAM *& ſcribendi dicendíque præcepta, omnem denique* ANTIQVARIAM *pertinent.*

Secundus totus CRITICVS, *continens ſcriptorum omnis generis nomina, quorum locis vel explicationis Lux vel correctionis Medicina adminiculatur.*

Tertius ceteris dignitate præſtantior & emolumentis ad DIVINÆ *& humanæ* PHILOSOPHIÆ *viam, hoceſt, veram* SAPIENTIAM *prælucet, ſuggerens* MATHEMATICA, PHYSICA, MORALIA & THEOLOGICA, *quorum in vniuerſo opere mentio facta. Vale.*

INDEX PRIMVS,

GRAMMATICVS, ORATORIVS, POETICVS, & HISTORICVS.

A

ACATALECTICA, catalectica, hypercatalectica, & brachycatalectica. Pag. 74
Acatus. 24
Achæi duo, 23
Acrobatica. 19
Actus quot & quales tragœdiæ, 8
Adonij leges. 90
Aegra ſanitatis. 94
Aequiter. 94
Aeſchylus. 21
Aeſchynes. 25
Affluens ornatu. 95
Afranius Burrus Præfectus Præt. & cum Senecâ moderator Neronis. 45
Afranius Burrus occiſus. 45
Agathon. 24
Alcaici Dactylici leges. 90
Alcæus. 22
Alceſtis tragicus. 23
Alcimenes ſeu Alcimedes. 25
Alexander Aetolus. 23
Alexandrinorum in Magiſtratus laſciua dicacitas & petulantia. 34
ἀναβαθμοὶ, ſeu gradus imus. 19
ἀναγνώρισμος. 10
Anamioſtropha. 73
Ananias. 78
Anantiades ſeu Acantides. 23
Anapæſticum aptiſſ. tragœdiæ. 86
Anapæſticorum leges. 84
Anaxandrides. 23
Anaximander, 26
Anculare. 95
Annæus ſcribendum non Annius. Annæi Hiſpani, Annii Romani. 30
Antiphon 24
Antiſtrophica 73
Antonii Delrii & aliorum præmatura canicies. 30
Aphe ἁφὴ. 48
Apollodorus 25
Apollophanes. 22
Appollinaris. 26
Apparatus tragœdiæ qualis nunc adhibendus. 19
Aqua Virginis Romæ. 57
Archilochus. 78
Arion. 26
Arion. 75
Ariſtius Fuſcus. 28
Ariſtones tres. 25
Ariſtophon. 25
Ariſtonymus. 26
Ariſtarchus. 23
Ariſtodemus. 24
Arius. 78
Artabazes. 26
Aſclepiades. 25
Aſclepiadeum vnde dictum, quomodo differat à Choriambico. 7
Aſinius Pollio. 28
Aſtydamantes duo. 22
Auent auidè. 96
Auguſtani Equites ſub Nerone. 45
A. Gellius, an Agellius. 59
A. Gellii iniquum iudicium de Senecâ 60
αὐτόματα. 19
Autocrates. 26

B

BAIAE. 48
Baſſus. 29
Bedæ ſcanſio Trochaicorum. 84
Bion 22
βροντεῖοι. 19
Bucolici hexametri. 77

C

C. Cilnius Mæcenas. 28
C. Cæſar Dictator. 27
C. Iulius. 27
C Næuius etiam tragicus, 27
Callias. 25
Callimachus. 24
Cantarus. 25
κεραυνοσκοπεῖοι. 19
Carcinus. 25
Carcheſium. 95
Carcini duo. 23
Caſsius Seuerus alius. 27
Caſsius Seuerus Parmenſis. 27
Cataſtaſis. 10
Cataſtropha. 10
Ceroma 48
Cephiſodorus κλέμμα. 22
Cecides. 75
Chærilus. 22
Chæremon. 25
Chærephon. 23
Charoniæ ſchalæ. 19
Chori an conueniant Comœdiæ. 3
Chori officia. 14
Chori veterum. Ibid.

Chori tragici, quid. Ibid.
Chori cur inſtituti. Ibid.
Choricæ perſonæ quæ. Ibid.
Chori perſonæ quot, & in quos ordines diuiſæ, & qui modi progrediendi, ſtandi, regrediendi. 15
Chori motio, & ſaltationis forma atq. lex. 16
Chorus an loqui poſſit aliquando, & an plures quàm vna perſona, 16
Chori Strophe, Antiſtrophe, Ode ſeu Epodos. 16
Choragus. 16
Chorus an olim ad tibiam cecinerit. 16
Chorus an ex pueris conficiendus. 17
Chori partes, πάροδος, ἐπιπάροδος, ἄφοδος, μετάστασις. vel πάροδος, στάσιμος, κόμμος. 16
Choræus & Chorius quomodo differant. 80
Choriambici leges, 87
Cleomenes. 75
Cleophon. 25
Codrus ſeu Cordus, & de tragœdia eius Theſeo, vel Theſeide. 28
Comœdia Prologos Tragœdia verò προφάσις habet, & cur. 5
Confluges. 94
Conlatrare. 54
κονιτὶ & ἀκονιτί. 48
κονίζειν. 48
Conſecuta dictio, pro intellecta. 94
Controuerſiæ, Declamationes & Suaſoriæ non Philoſophi, ſed patris eius. 31
Corduba Colonia Patricia. 31
Coryphæus, πρωτοστάτης & τριτοστάτης. 16
Cornutus ſtorius. 28
Cothurnus, an Hiſpanorum *chapin.* 18
κράδης. 19
Crates Thebanus. 23
Criſin habere. 57
Criſpinus ſeu Criſpilius 29
Cubilia certa. 95
Cumæ. 45
Cyliſcus vel Phyliſcus. 25

D

DACTYLICI carminis leges. 86
Demologus. 26
Deus ex machinâ loquitur. 13
Diagoras Melius. 75
Dicæogenes. 24
Dij. vel cælites an in ſcenam inducendi. 13
Diodorus. 26
Diogenes duo. 24
Dion. 24
Dionyſiades. 26
Dionyſides. 26
Dionyſius Iunior. 24
Dipodia & monopodia. 74
Diſpoſitiones ſeu affectiones verſuum. 74
διθυραμβώδης. 75
διθυραμβεῖν τῶν ἰάμβων ἐλάττονα. 75
Dithyrambica poëmata. 6
Dithyrambi auctor primus & alij Dithyrambographi. 75
Dithyrambi natura, lex & modus. 74
Dithyrambi exemplum chorus Oedipi, cuius ſcanſio inueſtigatur. 76
Dithyrambus cur. βυλατής. 75
Dithyrambus vnde dictus. 74
Diſtropha, triſtropha, & tetraſtropha. 73
Dorillus. 26
Dramatica. 1

E.

EARINVS puer Senecæ. 57
Ebutius. 60
Elbiæ fratria, Senecæ matertera. 31
Elbiæ ingenium; & virtus. 31
Elbia Romam venit. 33
Elegiaci an in tragœdiâ. 78
Elocutio ſeu dictio qualis eſſe debeat. 11
ἐμβάτα ſeu ἐμβάδα. 18
Empedocles. 25
ἰώραι. 19
Ephippus. 26
Epicharmus. 26
Epigenes Sicyonius. 20
Epigenes. An dederit occaſionem Prouerbio, οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον. 22
Epiſodium. 9
Epitaſis. 9
Epiſtolæ D. Paulli & Senecæ ad inuicem an aliquæ fuerint, & an quæ exſtant. 61
Epodica. 73
Eteſiæ manè neſciunt ſurgere. 37
Eubulides. 25
Euphantus. 25
Euphorion. 22
Euripides Iunior. 22
Euripides, quot eius fabulæ. 21
Euripi. 57
Exegematica. 1
Exodus. 9
Exodium, 10
Extemplò. 94
ἐξώστρα ſiue ἐγκύκλημα. 19
Ezechielus. 26

F.

FABVLA. 10
Fabulæ Græcanicæ. 6
Fabulæ patheticæ. 11
Fabulæ ſimplices. 11
Fabulæ connexæ. 11
Fauces Neapolitanæ. 48
Fauſtus tragicus. 29
Fligo. 94
Flos Liberi. 95
Flore Liberi ſe fauciare. 96
Frigutire. 96
Fuam. 94

G

GALLIO Iunior & Mela fratres Senecæ, vtriuſque mores, & mors. 34
Gallio alius Plinio 38
Gallioni cuidam tributa Rhetorica ad Herennium. 38
Gallionis ſenioris obitus. 34

Galliones duo, Senior & Iunior. 36
Gauſapatus. 47
Geſtatio lecticaria ſalutaris imbecillis. 52
γελοῖος. 19
Glaucus. 20
Glyconij leges. 88
Gorgias. 24
Gracchus. 28
D. Gregorius Nazianzenus. 26

H

HARMONIA. 3
Heliodorus. 25
Heraclides Ponticus. 25
Hercules Licymnius. 6
Herillus 16
Herois. 94
Heroici etiam Iambici. 77
Hexametri verſus leges & exempla. 77
Hilarotragœdia. 6
Hilarotragœdiæ noſtri temporis an probandæ. 7
Hilarotragœdiarum inuentor. 25
Hipparchia. 26
Hippias. 23
Hira, & Hiera. 57
Homerus. 26
Homerus Iunior 23
Humus maſcul genere. 93
Hymnus. 74
Hypæpus. 74

I

IAMBICI carminis, inuentio, natura, lex. 78
Iamdiu. 94
Iamdiu. 96
Imito. 93
Inauritus. 60
Includere ſuras cothurno. 94
Inferi an introducendi in ſcenam. 13
Inhumigo. 94
Inoris. 60
Inorata res. 96
Innixus luna. 96
Ion Chius 23
Iſocrates duo. 25
Iulij tragœdia. 27
Iul. Maternus, ſeu Mamercus. 28
Iolus, ſeu Vlus. 74
Iunius Gallio frater Senecæ, idem Ann. Nouatus. 36
Iunius Gallenus Gallio, quidam. 38
Iuxtim. 94

L

LÆTARE. 93
Lampridius Tragicus. 29
Laſſus. 75
Leonteus 26
Liberalium cantoribus præmia. 1
Limare caput. 95
Lithyerſis. 74
Linterni villa Scipionis. 48
λογίζειν. 18
Lucanus Mellæ filius. 35
Lucianus Paſiphontes. 26
Lucilius Senecæ amicus an Parthenopæus, an de Parthenope ſcripſit. 47
Lucilij duo, Balbus, & Iunior, qui cum Satyrico quandoque fors confunditur. 60
Lucii prænomen. 30
L. Afranius etiam Tragicus. 27
L. Annæus Seneca. 24
L. Annæi Flori hiſtoria an noſtri Senecæ. 64
L. *Attius*, An *Actius*, an *Accius*. 27
L. Liuius Andronicus. 26
L. Pomponius ſcriptor Atellanarum. 28
L. Varius. 28
L. Verus Antoninus tragicus. 29
Luctatius Grammaticus. 67
Luna arcus. 96
Lyſippus. 25
Lycophron. 23

M

M Æmilius Scaurus. 28
M Annæus Lucanus. 28
M. Attilius. 27
M Pacuuius. 27
M. Terentius Varro. 27
Martia filia Cremutij. 62
Martini Dumienſis opuſcula. 65
Melanippides. 75
Melantheus. 24
Meliſſus Mecænas. 28
Melitus. 24
Melopia. 12
Menippeæ an ad Tragœdias. 7
μηχανή 19
Mimi ὀρχηστοδιδάσκαλοι. 17
Monocoli, dicoli. 73
Monometri, dimetri, trimetri, &c. 73
Monometrorum varia genera. 90
Monoſtrophica. 73
Monſtra & terrifica an in ſcenam inducenda. 20
Mores & perſonæ quomodo exprimendæ. 11
Morychus. 24
Morſimus. 22

N

NAVCRATES. 24
Neanthes. 25
Nearchus. 25
Neophron ſeu Neophon. 25
Nequino. 95
Nero Imperator. 28
Nero quando cœperit Senecam contemnere, & remp. peſſundare. 45
Neronem ab inceſtu compeſcuit Seneca. 44
Neronem Seneca à cæde multorum compeſcuit. 45
Neronis reſponſum. 46
Neſis. 47
νευροσπαστική. 19
Nicolaus Damaſcenus. 26
Nicomachi duo. 24
Nothippus. 25
Nouatilla à Senecâ adoptata. 39
Numerus. 3

O

OBITO miſerulo. 95
Obuarare. 96
Ocius. 95
De Mæcenatis Octauiâ. 28
Octauij Auguſti tragœdiæ. 27
Octauia, non eſt philoſophi: reliquæ ſunt. 64
Odoriſequi canes. 95
Opitulo. 94
Optabile. 93
Orcheſtra. 18
Orcheſtræ hemicyclus. 19
Ordo iſtarum Tragœdiarum, quis, 68

P

PACCVS tragicus. 29
Pæan & Philelias. 74
Palliatæ. 6
Parapetaſmata. 19
παρηγόρημα. 17
Parthenius. 26
Parthenope. 47
Paſtoritiæ noſtri temporis tragœdiæ. 7
πάθος. 10
Paullina vxor Senecæ. 38
Paullina conatur mori cum marito. 50
Paullinus Pompeius. 38
Pecus, de piſcibus. 94
Perbitere. 95
Pericommata. 73
Pericletus. 75
περίακτοι. 19
περιπέτεια 10
Phalencij leges. 89
Philocles. 22
Philocles περκίφαλος. 23
Philiſcus Corcyræus 23
Philoſtratus. 26
Philoxenus. 26
Philoxenus. 75
Pindarus. 26
Phrinichus. 21
Phrynichi duo. 22
Phormus ſeu Phormys. 22
Piſonis coniuratio. 47
Plato. 23
Pleiadis Tragicæ, qui auctores. 23
Planipedes. 37
Plena Deo. 36
Podium ſeu epiſcenium. 18
Poëmata κοινά. 1
Poëmata μιμητικά. 1
Poëmatis nomen quàm latè pateat, & comprehendere etiam fabuloſa quæque ſolutis numeris ſcripta. 3
Poëſis eſſentia, non in metro, ſed in imitatione poſita. 3
Poëſis imitatio quibus fiat 3
Poëſis & picturæ differentia. 2
Poëtices genera tria, δραματικὸν, ἐξηγηματικὰ, μικτά. 1
Poëſis ſpecies. 3
Polyphradmon. 22
Polyides. 24
Polyidus. 75
Pompeius Paullinus. 61
Pomponius Mela an ex hac Annæorum familia. 30
Porcius Latro. 36
Præceps præcipis. 94
Prætextatæ. 6. & 8
Pratinas. 23. 75
Procare. 94
Procitum, à procio. 95
Progymnaſius. 57
Prologus. 9
Proſcenium. 18
Protaſis. 9
Pſychroluta. 47
Pſychrolutes. 57
P Nouanius Gallio. 36
P. Ouidius Naſo. 28
P. Statius Papinius Agauen vendidit. 28
P. vel Q. Pomponius ſecundus. 28
Pulueris conſperſio duplex athletis. 48
Puppius an tragicus. 27
Purum putum. 56
Puteolanæ pylæ. 56
Pythangelus. 25

Q

Q. Ennius. 27
Q. Catulus. 27
Q. Cicero. 27

R

RARENTER. 95
Regredere. 96
Rheſi auctor. 22
Rhinton. 25
Rodolphi Agricolæ lapſus. 36
Rubrenus Lappa. 29
Ruminari. 93
Rutilius Geminus. 27

S

SACÀS ſeu Sacadas. 26
Sannion. 24
Sapphici leges. 89
Satyri qui antiquis, ſicynniſta, caneſcens, impubis, pubeſcens, ſilenus & papposilenus. 6
Satyri quomodo admoti & amoti à tragœdia. 6
Satyros Latini an tragœdiis miſcuerint. 7
Satyrotragœdiæ Latinorum. 7
Scæua Memor Auruncus. 29
Scazon ſeu χωλίαμβος, eiúſque norma. 79. & 82
Scazontis inuentor. 82
Scena nunquam nuda relinquenda. 13
Scenica pars. 8
Scenicæ perſonæ quæ, & quoties ſcenam ingredi, loqui, quótue eſſe poſſint, aliquando remaneant in theatro. 13
Scenæ forma. 18
Seneca vnde dictus. 30
Senecæ Maiores. 31
Senecæ pater eodem nomine & prænomine. Mater *Elbia* ſeu *Helbia*, non *Albina*. 31
Senecæ pater & mater quales. 31
Seneca quando pulſus in exilium. 33
Senecæ maternus auus. 33

Senecæ frater, non filius Mella. 36
Senecæ vxores duæ, prior ignota, poſterior nobilis. 38
Senecæ filiolus infans mortuus. 39
Seneca quomodo Romam & quando venit, an captiuus. 39
Seneca primo Pythagoræus, poſt Stoicus, vſus Socione & Attalo præceptoribus. 40
Seneca à balneis calidis, & vino, & vnguentis, & molli culcita abſtinuit, & aliquamdiu ab eſu animalium. 40
Senecæ adoleſcentia quomodo tranſacta. 40
Seneca cauſas egit, & eloquentia illi ferè exitialis. 41
Senecæ de Motu terrarum liber, quando ſcriptus. 41
Senecam ſimulatio tabis morti eripuit. 41
Senecæ an alius Conſolatio ad Marciam, quãdo. 41
Senecæ quæſtura. 41
Seneca in exilium pellitur in Corſicã, & quam fortiter illud tulerit, & quæ cauſa. 41
Senecæ Conſolatio ad Polybium. 42
Senecæ abiecta adulatio. 42
Seneca ab exilio reuocatus. 42
Seneca Neroni additus præceptor. 43
Senecæ ſomnium. 43
Senecæ ἀποκολοκύντωσις. 43
Seneca, quos libros in exilio ſcripſerit. 43
Senecæ Prætura & Conſulatus. 43
Seneca Senator. 43
Senecæ geſta ſub Nerone. 44
Senecæ liber de Clementiã, quãdo ſcriptus 44
Seneca & Burrus diu ſæuitiam Neronis compeſcuerunt, & Agrippinæ ambitionem infregerunt. 44
Seneca an auctor patricidij Neroni contra Dionem Caſſium. 44
Seneca liberatur aliquot calumnijs Dionis. 44
Senecæ orationes à Nerone dictæ iuſſu Senatus columnæ argenteæ inſcriptæ. 44
Seneca an auctor ſeditionis Britannicæ. 44
Senecæ defenſio apud Neronem, & petitio miſſionis. 45
Senecam accuſantium calumniæ. 45
Senecæ Campana peregrinatio. 47
Seneca venenum effugit. 47
Senecæ Nomentanum. 51
Senecæ ſeceſſus. 47
Senecæ liber de Beatâ vitâ, quãdo ſcriptus. 47
Senecæ epiſtolæ ad Lucilium, & Naturales quæſtiones quando ſcriptæ. 48
Senecæ liber de breuitate vitæ. 48
Senecæ mors. 48
Senecæ ætas. 50
Seneca defenſus à Dione. 50
Senecæ corporis habitus, & morbi. 51
Senecæ mores & vita à calumnijs Dionis vindicantur. 53
Seneca an Chriſtianus. 52
Seneca quã contraria ſenſerit fidei noſtræ. 52
Senecæ diuitiæ quantæ, & quo in illas animo fuerit. 54
Senecæ virtutes verè philoſophicæ. 55 & 56
Senecæ exercitatio. 57
Senecæ modus ſtudendi, viciſſim legere & ſcribere. 58
Senecæ itinerandi ratio. 58
Seneca liuidus aliquantulum. 58
Senecæ ſcripta, de ijs iudicium Fabij. 59
De Seneca veterum præclara iudicia. 59
Senecæ operum ſyllabus, quę vel reliqua ipſa, vel memoria tantum. 60
Senecæ mater Heluia, non Elbia. 61
Seneca Hieroſolymitanus quidam Epiſcopus 30
De ingenti vi memoriæ Senecæ ſenioris. 31
Senibus quoque diſcendum. 56
Sententiæ quæ. 12
Septenarij. 74
Septuosè. 94
Setenus. 61
Sermo. 5
Seruilij Vaciæ villa. 47
Similiter diſſimilia carmina. 73
Simmias. 78
Simonides. 26. 28
Solennitus. 94
Sophocles. 21
Sophocles tres. 22
Soſitheus. 23
Soſiphanes ſeu Soſicles. 23
Spectatio. 12
Spintharus 24
Studia philoſophiæ ad morbi vim ſuperandam profuere Senecæ. 51
Statius Annæus. 50
Stephanus Monachus. 26
Sthenelus. 24
Stichica poëmata. 73
Strattis. 24
ϛερφῶν. 19
Subices. 96
Succeſſor nequit interfici. 45
Sulpitius trib. pl. 27
Suſpirium ἆσθμα, meditatio mortis. 51
Syſtematica poëmata. 73
Syrma. 18

T

TABELLARIAE naues Alexandrinæ. 56
Tabernariæ. 6
Tabernariæ. 14
Tæniæ. 96
Teleſtas. 75
Terga crepitent pharetrâ. 95
Theodectes. 24
Theodorus. 25
Timotheus. 26
Titus Veſpaſiani F. 26
Theatri ſtructura & ornamenta. 18
Theodectes. 26
Theodotus. 24
Theognis. 24
θεολόγιον. 19
Theophilus. 25
Theopompus 24

Theſpis. 20.22.75
Thymile ſeu pulpitum. 18
Timeſitheus. 24
Timones duo. 26
Togatæ. 6
Trabeæ, duo. 28
Tragica ἐμμέλεια. 17
Tragicæ perſonæ quæ, & de actoribus primis, ſecundis, tertijs. 12
Tragicarum perſonarum formæ variæ, & veſtis ornatúſque. 17
De modis tragicorum verſuum. 73
Tragicus an aliquid poſſit comminiſci & fingere. 5
Tragicus apparatus. 27
Tragœdia quid & vnde dicta. 1
Tragœdia vnde dicta τρυγῳδία. 2
Tragœdia an admittat aliqua humilia, falſa, iocoſa. 4
Tragœdia olim cum Satyris mixta. 4
Tragœdia an ſoluta oratione poſſit ſcribi. 7
Tragœdia quotuplex. 8
Tragœdia vetus & noua. 8
Tragœdia quomodo ſolita ſaltari. 17
Tragœdia ſaltatoria, & gradaria ſeu ambulatoria. 17
Tragœdia an admittat Hexametros. 77
Tragœdiæ analogiæ 12
Tragœdiæ antiqua præmia. 1
Tragœdiæ definitio. 2
Tragœdiæ diſcrimen à comœdia & dithyrambo. 2
Tragœdiæ nomen olim cõmune comœdiæ. 2
Tragœdiæ nota præcipua. 3
Tragœdiæ quæ communia cum alijs poëmatis 3
Tragœdiæ grauitas quibus comparari queat. 5
Tragœdiæ exitus an lætus eſſe poſſit. 5
Tragœdiæ vtilitates. 5
Tragœdiæ partes ſecundùm quantitatem. 8
Tragœdiæ duratio terminanda vno die. 9
Tragœdiæ partes ſecundùm qualitatem. 10
Tragœdiæ Muſica ſeu tonus. 17
Tragœdiæ iſtæ decem an Senecæ philoſophi, an alterius, latè quæſitum. 64
Tragœdiæ iſtæ à viris doctis laudatæ, Petrarcha, Politiano, Riccio, Mureto, Lipſio & alijs. 69
Tragœdiam quis inuenerit, & qui eam excoluerint, Græci Latiníque ſcriptores. 20
Tragœdiarum iſtarum optimæ Thebais, Medea, Thyeſtes: ſecundas tenent, Oedipus, Hyppolytus Hercules Fur. & Troades; vltimum Agamemn & Oetæus. 68
Tranſitio. 17
Trochaici verſus leges. 82
Troſſuli. 56
τρὺξ & τρυγικός. 1
Tullij. 96
Turanius. 28
Turnus Satyricus. 29
Tyrunculorum impetus quàm vtiles in virtute capeſſenda. 40

V

VARII an Virg. l. Thyeſtes. 27
Varij plagium. 27
Varro. 29
Veliuola maria. 94
Verba quæ lecta, quæ inuſitata, & quæ peregrina. 11
Verba quæ nouata, quæ tralata. 12
Virgilij adulterium. 27
Virgilius an tragœdiam compoſuit. 27
Vpingus. 74

X

Xenocles. 26

FINIS INDICIS PRIMI.

INDEX SECVNDVS CRITICVS

Locorum in varijs auctoribus correctorũ vel explicatorum.

ACHAEI Alcmæon Satyricus, & Vulcanus Satyricus. 7
Agathonis ἄνθει. 8
A. Gellius. 60
Anaxandrides. 23
Apollophanes. 22
Ariſtarchus. 23
Ariſtophanis, Acharnenſ. 1
Ariſtophanes. 22.23
Ariſtoteles. 4.15.16
Aſtydamantis Hercules Satyricus. 7
Athenæus 75
D. Auguſtinus. 24.62
Auſonius. 43

B

Boëtius. 84.85.& 88

C

Callias. 25
Cantarus. Ibid.
Carcinus. Ibid.
Cenſorinus. 79.83.84.
Cephiſodorus. 22
Chæremon. 25
Clemens Alex. 75
Commentarium vetus Iuuenalis. 28

D

Diomedes. 3.·6.79
Dion Caſſius. 39.53
Dion & Xiphilinus. 41
Donatus. 18.27

E

Euripidis Cyclops. 7
Euſebius in Chron. 37
Eutropius. 68
Etymologicum Græcum. 15

H

D. Hieronymus. 37.40.62
Hegeſander. 75
Hephæſtion. 23
Horatius. 75

I

Iacobus Magnus. 61.62.& 63
Iuuenalis. 29

L

Lactantius. 63.64.& 66
L. Annæus Florus. 64
L. Attius. 27
Luciani. 1

M

Mæcenas. 28
Martialis. 61.40.66
Martialis an Cocus dictus. 65

N

Nicomachus. 24

O

Ouidius. 23.24.27.28.36.48.79

P

Parthenius. 26
Paullus Diaconus. 68
Pauſanias. 26
Philiſcus. 23
Philocles. 22
Phormys. Ibid.
Pindarus. 75
Placiades. 29
Plautus. 23
Plinius. 25 48
Plutarchus. 24.26
Pratinas. 75
Priſcianus. 28.79

Q

Quinctiliani locus. 36

R

Rheſi auctor. 22

S

Salisberienſis. 63
Seneca multis locis. 31.32.33.34.35.36 37.38. 39.40.47.48.51.57.58.
Seruius. 27
Sidonius Apollinaris. 67
Sophoclis. 14
Statius Papinius. 37.66
Suetonius. 27

T

Tacitus. 46.49
Tacitus ſeu Quinctilianus de claris Oratoribus, 37
Terentianus. 79
Terentianus Maurus. 67
Theocriti Schol. 23
Theodectes. 24
Theſpis. 75
Tertullianus. 52.62

V

Virgilius. 24.27.36
Victorinus. 27
Vitruuius, an Victurinus. 18
Vlpianus. 43

X

Xiphilinus. 30.31.61

Z

Zonaras. 43

INDICVLVS TRAGICORVM,

quorum fragmenta collecta, correcta, conlucata.

PARTE PRIMA.

Livii Andron. Tragœd. 93. & 161.

- Achilles. 93. 161
- Adonis. Ibid.
- Aegyſthus. Ibid.
- Aiax. 94. 162
- Andromeda. Ib.
- Antiopa. Ibid.
- Centauri. Ibid.
- Equus Troianus. Ibid.
- Helena. Ibid.
- Hermiona. 94
- Ino. 94. 162
- Laodamia. 95. 162
- Proteſilaus. Ibid.
- Tereus. Ibid.
- Incertæ. 95

Q. Ennii Tragœd. 96. & 163.

- Achilles. 96. 163
- Aiax. Ibid.
- Alceſtis. Ibid.
- Alcmæon. Ibid.
- Alexander. Ibid.
- Andromacha. 97. 164
- Andromeda. Ibid.
- Athamas. 98. 164
- Creſphontes. Ibid.
- Creſſæ. 167
- Duloreſtes. 99
- Erechteus. 99. 164
- Eumenides. Ibid.
- Iliona. 99. 165
- Iphigenia. Ibid.
- Hectoris Lytra. 100. 165
- Hecuba 101. 165
- Medea. 101. 167
- Menalippus. 103
- Nemea. 166
- Phœnix. 103. 166
- Scipio. 104 166
- Telamon. Ibid.
- Telephus. 104. 167.
- Thyeſtes. 105. 167
- Incertæ. Ibid.

Cn. Naevii Tragœd.

- Ægyſthus. 108. 167
- Alceſtis. 108. 168
- Danaë. Ibid.
- Duloreſtes. 108
- Heſiona. Ibid.
- Iphigenia. 109. 168
- Lycurgus. Ibid.
- Phœniſſæ. 110. 168
- Proteſilaus. 110. 168 169
- Telephus. 110
- Incertæ. 110. 169

Pacuvii Tragœd. 111. & 169.

- Anchiſes. 111. 169
- Antiopa. Ibid.
- Armorum iudicium. Ibid.
- Atalanta. 112. 169
- Chryſes. 113. 170
- Duloreſtes. 114. 170
- Hermiona. 116. 171
- Iliona. 118. 171
- Medea. Ibid.
- Medus. 119. 172
- Nitra. Ibid.
- Paulus. 120. 172
- Periboea. Ibid.
- Tantalus. 122. 173
- Teucer. Ibid.
- Thyeſtes. 123
- Incertæ. 123. 173

L. Accii Tragœd. 125. & 174.

- Aeneadæ, ſeu Decius. 125. 174
- Achilles. 126
- Ægiſthus. 126. 174
- Agamemnonides. 126
- Alceſtis. 126. 175
- Alcmæon. Ibid.
- Alpheſibœa. 127. 175
- Amphitryo. Ibid.
- Andromacha. 128. 176
- Andromeda. Ibid.
- Antenoridæ. 128. 176
- Antigona. 129. 176
- Argonautæ. Ibid.
- Armorum iudicium. 130. 176
- Aſtyanax. 130. 177
- Athamas. 131. 178
- Atreus. Ibid.
- Bacchæ. 132. 178
- Brutus 133. 178
- Chryſippus. Ibid.
- Clytemnæſtrâ. 134. 179
- Deiphobus. 134. 179
- Diomedes. Ibid.
- Epigoni. 135. 179
- Epinauſimache. 135. 179
- Erigona. 136. 179
- Eriphila. 137. 180
- Euriſaces. 137. 180
- Hecuba. 138
- Heleni. Ibid.
- Iliona. 138. 180
- Ion. 138. 181
- Medea. 138. 189
- Meleager. 139. 189
- Melanippus ſeu Menalippus. 140. 189

L. ACCII.
- Minotaurus. 141. 181
- Myrmidones. Ibid.
- Neoptolemus. 141. 181
- Niptræ. 142
- Nyctegreſia. 142. 182
- Oenomaus. Ibid.
- Pelopidæ. 143 182
- Perſidæ. 143. 183
- Philoctetes. Ibid.
- Phinidæ. 145. 183
- Phœniſſæ. Ibid.
- Prometheus. 146. 184
- Telephus. 147. 184
- Tereus. 148. 184
- Trachiniæ. Ibid.
- Thebais 149. 185
- Troades. Ibid.
- Incertæ. 150 185

ILII. Theutras. 151. 183

GRANII. Peliades. 151. 186

MEMORIS vel MVMMII. Hercules. 151. 185

IVLII CAESARIS. Adraſtus. 151

GRACCHI. Thyeſtes. 151. 186 — Atalanta, 151

Q LVTATII CATVLI. Alcmæon. 186 151. 163

L. VARII. Thyeſtes. 152 186

MAECENATIS Octauia. 152

OVIDII NASONIS vel OSSIDII GETAE. Medea. 152

P. POMPONII SECVNDI Incerta. 152

RVTILII GEMINI Aſtyanax. 152

INCERTORVM TRAGOEDIAE. 152 & ſeqq. 186.

FINIS.

INDEX
RERVM ET VERBORVM
PARTIS I. SYNTAGMATIS.

Abdico, pro abnuo. 112
Abhinc. 111
Abiugat. 119
Abnueant. 104
Abnuto. 156
Abſtabula. 115
Abſtulo. 172
Abſyrtum Medæa obtruncat & ſpargit. 155
Accepſo. 123
Accidere. 112
Accidit vox ad aures. 140
Accius altus & fortis. 169
Accommodo. 132
Accumbere menſam. Ibid
Acheron. 154
Achilles Hectoris corpus Priamo reddidit. 156
Amphiaraus terrâ abſorptus. 156
Acrimonia acris. 110
Acritas. 142
Acritudo. 141
Actij, ſeu Accij ſeu Attij præconia. 174
Acturum. 109. 142. 116
Adagio, Sciò ſapiunt. 162
Adauctare. 125
Adcido. 101
Aditus. 139
Adiugare. 114. 118
Adiurare. 116
Adiutem. 128
Adſpecti in Genit. 131
Aduereor. 127
Aduerſa nulla fortem animum deiiciunt, vel bonum ingenium turbant. 143
Adulo 147
Adulteria Reginarum quàm grauia. 155
Aduolatus. 146
Aeges 115
Aegiſthus potius Liuij, quàm Næuij. 167
Aemulus virtute. 130
Aequiperare merito. 116
Aequipero. 123
Aequiter. 113
Aequiter pro æquales. 129
Aequor cæli. 132
Aeſculapij liberi. 154
Aeſti. 114
Aeſtuat. 130 fortè legendum, *æſtudat*.
Aetas mala. 127
Aeternabilis. 133
Aethra. 151
Aethra nitens. 160
Aeuum agere in armis aſſuetus. 120

Agnota. 117
Agnus aureus Pelopidarum. 155
Aibant. 138
Alcmæonis hiſtoria. 163
Alexandra tragœdia. 164
Alexandri ſeu Paridis mors. 163
Algu. 128
Alligat vultum mœror. 113
Alpheſibœa hiſtoria. 175
Altiſonum. 99
Altiſpex regionum. 131
Altus pro celſo & pro profundo 103
Amfracta terrarum. 137
Amiciter. 116
Amicorum errores ferendi fortiter. 103
Amicus certus in re incerta. 106
Amnis femin. 135
Amnis alta. 136
Amolior. 117
Amolior me. 111
Amplare. 123
Amyclæ. 134
Ancillans. 140
Anguinum. 123
Anguſtitas. 127.143
Animæ ventorum. 141
Animalis ſonus. 123
Animatus, 140
Animi 141
Animus & anima quomodo differant. 135
Anni mali multique. vt ſuprà. 142
Anni multi & mali, *contrarium eius quod in Scriptura dicuntur*. Dies vitæ pauci & mali. 128. 34
Antiſtita. 131
Annis. 101.166
Anxiferi. 149
Anxitudo. 117.137
Apollinis oraculum de Paride. 153
Apollo crinitus. 151
Delphicus. 157
Sanctus. Ibid.
Applicare ad manſuetum victum ex immani. 138
Applicauiſti. 125
Apta pennis. 106
Aptus. 117. 140. 150
Aquilonis ſtridor horrifer. 144
Arationis deſcriptio. 142
Arcu iaculantis deſcriptio. 157
Areopagitica petra. 99
Argi. 158
Argutis linguis. 109
Arietari. 133
Ariolatio. 153
Armentæ. 123
Arrigere arma. 99
Articulatim. 155
Aruæ. 109
Aruas. 125
Aſpecti in Genit. 127
Aſſentio. 136. 141
Aſpellor. 147
Aſpernabilis. 144
Aſſectari. 107
Aſſiduus cuſtos. 138
Aſſimilare. 152
Aſtrologorum, augurum & ſimilium deteſtatio. 106
Aſtu. 139. 142
Atalanta. 140
eius hiſtoria. 169
Athamantis inſania, 178
Atra ſaxa. 134
Atreus. 158
Atta in Gratulatione. 179
Attendere aurem. 134
Attendo petere. 135
Attigas. 137
Attollere. 111
Aucupo. 114. 130. 138
Audibo. 104
Auerruncaſſo. 119
Auerrunco. 113. 121
Audire minus eſt, quàm auſcultare. 113
Augificare. 97
Anguium ſpiræ. 137
Augures, & extiſpices damnantur. 113
Augures reprehenſi. 131
Augura. 147
Auguro. 105. 127. 143
Augurum deteſtatio. 156
Aiutamini. 114
Aures & auditus differunt. 129
Aurora candens. 158
Aurora & aura differunt. 124
Aurora index ſolis. 142
Auroræ pater. 188
Aurum ſqualidum. 143
Auſere. 128
Axenum fretum Ponti, 158. de Euxino.
Axim. 121

B

BACCHAE thyrſigeræ. 109
Bacchus, Deus Cadmo generatus. 148
Balare. 134
Balenarum & Phocarum deſcriptio. 108
Barba horrida pedore, nidoris ſitu, & intonſa infuſcans pectus. 156
Barbaricæ opes. 154
Benefacta male locata, malefacta ſunt. 106
Betere. 119. 120
Bicorpor. 137. 149
Biformatus. 148
Blandiloquentia. 155
Blitea lectio. 182
Bona omnia à Deo. 130
Boni nimium, cui nihil mali. 105
Bonorum pericula multa. 160
Bount. 128

C

CABYRVM delubra. 144
Cæli caua, 97

Cœli clypeus. 99
Cæli clypeus altiſonus. 157
Cælo atque terræ proloqui. 101
Cæmentæ. 107
Callere. 112. 126
Calui. 119
Caluitur. 116. 125
Caluor. 138
Calypſonem. 123
Camo. 135
Camilla. 119
Camœnæ. 160
Campter. 113. 112
Canis icta lapidem petit, non iacientem. 112
Caperata frons. 108. 115
Capiſſam. 112
Caprigenum pecus. 120
Capſit. 140
Captare. 155
Cardo. 151
Cardo in Maſcul. 154
Cardo altiſonus.
Caritatis operibus nihil exhibendi decedit. 106
Caſabundus. 109
Caſſus ſanguine. 123
Caſtitudo. 146
Caſtra in Sing. 125
Caſta ſacra. 144
Caua cęrula candent. 103
Cauatio. 164
Caucaſus. 147
Cauſari. 139
Cautim. 117. 143
Celebrare. 139
Celebreſcit. 135
Celebri, & accelebraſſe, pro celeri & accelераſſe. 126
Celeranter. 129
Celerè. 120
Centaurus. 148
Cerberus. 149
Cernere, pro certare. 111
Cernere armis. 136
Cernere de victoria. 100
Cernere vitam ſub armis. 102
Cerniſſent. 114
Cette. 102. 109. 113. & 140
Cidere. 137
Citum. 153
Circuli annui. 128
Circumueſtire. 159
Clangor. 147
Clarere pro lucere. 104
Cl.po. 144. 155
Clepere auribus verba. 135
Cluentur. 118
Clupeare. 117
Cogitata, dicta, facta interdiu, recurrunt in ſomniis & ſe offerunt dormienti. 133
Coire, pro ſimul ire. 152
Colchi. 158
Collocare nuptias. ibid.
Collum. 135
Comitaſſet. 136
Comiter. 105
Commiſereſceret. 115
Commiſereſcite. 103
Commiſſum. 119
Compara. 136
Comparare & agitare ſecum 148
Comparo. 138
Componere. 130
Compoſita dicta. 126
Compos malis. 134
Compos opprobriis inuenta. 108
Conciere. 99
Concio. 129
Concorditas. 117
Concubium, pro coniugij actu. 101
Conferre ſe in pedes. 100
Confieri. 117
Confingere facinus. 148
Conglomerare mala in aliquem. 105
Coniector. 153
Conlocare ſe in locum. 140
Connectere caput cum coronâ. 139
Conſentire & diſſentire partem. 113
Conſido. 104
Conſiptus. 102. 166
Conſolari lapſum facilè, ſed ſi ipſe labaris non triſtari & vti ſuis monitis difficillimum & rariſſimum. *hoc eſt quod voluit Terent. Omnes cùm valemus*, &c. 159
Conſolationis egregia ratio. 142
Conſpicere in aliquam. 148
Conſpiritûm animæ ſuauitas. Ibid.
Conſpiritus & conſpiritans. 184
Conſternari. 116
Conſul, à rectè conſulendo 135
Contemplo. 108
Contendere. 148
Conuiſo. 146
Copem diem. 121
Cornifrontes. 174
Corona. 139
Cornuare. 157
Cornuti. 142
Corporare. 97
Cerritus. 132
Crambis & Parthenius Phinei filij. 183
Creperares. 166. 147
Crepo. 167
Creſphontis hiſtoria. 164
Crocotæ. 109
Cuiatis 126
Cuiatis eſſet. 147
Cunctare. 100 127
Cupida cupienter cupere. 103
Cupido cepit. 102
Cûpienter. 145
Curæ quàm noxiæ. 136
Curare omnibus. 129
Curuifrôntes 123
Cur volubilis, cur cæca, cur ſaxo inſiſtens, inſana, bruta? nullam eſſe. 117

Cythæron 160
Cythæron ſanctus. 132

D

DANVNT. 118
Dari ad caſum. 133
Dat, pro dicit. 115
Delebiliter. 125
Decolor ſanguis. 148
Dedico, pro dico. 127
Dedolare ad amuſſim. 182
Defit. 137
Deflagrata fana. 101
Deianira edita partu Oenei. 148
Dei deſcriptio. 113
Deos eſſe, ſed humana non curare, dicit impius apud Ennium neſcio quis. 106
Moneo verò hoc loco quod in Notis non occurrit, Ciceronē in lib. de Nat. Deor. 1. Pacuuio in Teucro tribuere verſum quo dicti ratio redditur, qui cum his aliis optimè cohæret, ſiuè ſint Ennij ſiue Pacuuij, hoc pacto: Ego Deûm genus eſſe ſēper dixi & dicam cælitûm; Sed eos non curare opinor, quid agat humanū genus. Nā ſi curent; bene bonis ſit, male malis. quod nunc abeſt. *Priores duos habes* 106 *vltimum verò* 22.
Deiugare. 114
Delectare pro extrahere. 105
Delicare. 116
Delicatè & doctè. 158
Delitor. 131
Delphini. 119
Delphinorum laſciuia. 161
Delphis primum oraculum fudit Apollo. 157
Demetrius Attij comœdia. 179
Depoſitus. 148
Depoſitus. animus in malis. 127
Deprecor. 98. 99
Derepentè. 100. 103 131 153
Deſpicere ex alto in altum. 103
Deſubitò. 108. 137
Detexere aliquem. 153
Deuago. 133
Dèuorabo. 125
Deuotare & deuorare. 174
Dia. 139
Diabathra. 109
Diana. 151
Dictio. 177
Dictio, pro Oraculo. 121
Dignare. 117. 118. 140
Digner domo. 132
Dignor. 141
Dilemma contrarium duplex. 98
Dilemma, fruſtrà accuſare aliquem. 153
Dionyſus, pater vitiſator, Semelâ genitus, Euhius. 132
Dirce fons. 185
Diſcobinatè. 179
Diſcorditas. 117
Diſertim. 137
Diſpicere. 102
Diuidiæ diſcordes. 145
Diuidos. 128
Diuitare. 131
Diuitia. 133
Domiporta. 123
Domutio 118. 131
Draco Heſperidum. 149
Dracontem. 145
Dracontis. 146
Duce pro duc. 100
Duis pro des. 119
Duo, pro duos. *Sic Cicero quoque in Epiſt.* 135
Duplicare. 110
Duriter. 103
Duûm. 151

E

ECCOS. 114
Ecfare. 121
Efformo. 138
Egregiiſſima. 118
Elimino. 115
Eliminor. 140
Elimina. 145
Eliminare extra ædes. 102
Eliminat. 150
Em. 139
Enitere. 154
Ennij, Creſſæ, Ambracia. 167
Enodari. 104
Epicroco. 109
Epicrocum. 168
Eraſmi audacia. 161
Erigonæ mors. 179
Eriphile mors. 180
Erumpit ſe. 135
Erymanthia bellua. 149
Eſſis. 125
Euenat. 101
Euenta rerum mediis quibus eo nitimur correſpondent. 155
Euhoë. 98
Euitare vi vitam. 97. 154
Eumenides ſeu Furiæ cæruleæ. 152
Euiſcerata. 123
Euiſceratum. 149
Euiſceratus. 155
Euripidis Melanipparum argumentum inueſtigatum. 181
Europa. 143
Eurotas. 157
Euryſaces. 180
Euryſtheus. 148
Exalbeſcere metu, id eſt, palleſcere. 106
Examen initiûm. 153
Exanclari. 97. 99. 121
Exanclo. 134. 148
Exanclo an exantlo. 185
Excalpere. 164
Excetra tetra. 149
Excitare glebas ex aruo molli. 142
Exerciti. 135
Exin. 133
Exorſus. 114

Expectorare. 135. 146. 160.
Expectorare ſapientiam ex animo. 105
Expedibo. 99. 112. 121. 142
Expendere pœnas. 144
Expergite. 129
Expers liberûm. 138
Expes, & expers. 139
Experta bona. 150
Expeto. 118
Exputando euoluere. 152
Exercitu in Genit. 130
Exſacrificare. 153
Exſcuſa mente. 108
Extemplò. 138
Extiſpicium. 139
Extiſpices. 156
Extollere genus liberorum. 155
Extûm, prodigiûm, horriferûm, portētûm. 113

F

FACERE modi aliquid. 158
Faceſſi. 122
Faceſſo. 99
Facul. 122
Famulanter. 148
Famulitas. 112. 128
Fartus & ſatiatus. 146
Fata fari. 153
Fatiſcam. 136
Fatiſcere. 116
Fatum ſupremum. 144
Fauentia. 142
Fauſta omnia. Ibid.
Faxim. 104. Faxit. 144
Fax obuoluta ſanguine atque incendio. 153
Feminata virtus. 149
Ferocitas & Ferocia differunt. 123
Ferox. 148
Fertilitatis magnæ deſcriptio. 156
Fetum feroci contundendum ſæuiter. 131
Feruat. 126
Feruere. 109. 147
Feruit. 140. 142
Fidelitas. 141
Fides, pro fidei. 152
Finis fæmin. 145
Flacent. 126
Flexamina. 117. 122
Flexiuicè. 115
Fligi. 126. 136
Flora flammis. 110
Florere in ſignibus. 147
Flori crines. 111. 133
Flos Liberi. 121
Flos Liberûm. 140
Flucti. 114. 134. 148
Fluctuū marinorum ſtrepitus deſcriptio. 145
Fluuia. 143. Fœnis. 136
Fœtis, pro fœtubus. 132
Fonticolæ. 160
Fors differt à fortuna. 128. 130
Fortaſſe an. 129
Fortunæ deſcriptio. 116
Fortuna ferri. 100
Fortuna opes, non virtutem quit auferre. 147
Fræni. 139
Fretum cæli. 105
Frageſco. 137. 150. 126
Frater pro patruele. 130
Frendere. 111
Frendere fruges ſaxo. 149. 169
Frigit. 139
Frondentes comæ. 108
Fruges, phryges. 106
Fuam. 100
Fuat. 115. 131
Fulgère. 119
Fulgere tædis. 132
Funeſto more colloqui. 132
Fungi officium. 115
Furialis veſtis. 148
Furiarum caſtrum. 146
Furiarum deſcriptio. 152
Furiarum vna, de muliere noxia. 153
Furor vitæ prodigus. 160
Fuſcina. 129
Futile. 103

G

GALLANTI voce. 175
Gelus. 146
Gemina. 118
Geminitudo. 112
Genâ genua comprimere arta. 107
Genam genæ imprimere. 106
Generibus, pro generis. 127
Genus non ornat virum, ſed vir fortis ipſum genus. 135
Gerere amicitiam atque inimicitiam promptam in frontem. 107
Gigantes. 148
Gliſcere. 120
Glomerata ſæclis clades. 147
Gnarula. 134
Gracilens. 110
Gracilitudo. 118
Grandæuitas. 117. 126. 132
Grandeſcere. 140
Grandinat. 120
Grandiri. 115
Gratulari re male geſta. 101
Graue beneficium. 131
Greſſio. 120
Grumum. 143
Guttatim. 101

H

HABERE. 144
Habet campus. 106
Hecubæ ſomnium de Paride. 153
He, he. 105
Helenæ periphraſis. 155
Helenæ raptus. 162
Helleſpontus. 158
Hem. 130
Herbam conferre. 139
Herculis in Oeta cruciatꝰ & lamētationes. 148
Heu. 157
Hilum. 142

Hippocrene. 160
Hiſcere. 130
Hoc,cælū,æther,Deus conditor omnium. 113
Hoc quod lucet, quidquid eſt. 107
Homerum quomodo ſoliti citare veteres. 165 *illi citabant à materia nomine dato, nos à litteris numeralibus.*
Hominis deſcriptio,ſqualidi,mæſti,& horridi. 156
Honeſtitudo. 141.143
Horia. 168
Horreſcere tela. 99
Horrificalis. 147
Hoſtificè. 128
Hoſtificus. 127
Hoſtimentum. 98
Hoſtio. 122
Hoſtiris. 100
Humus humida. 151
Humus, Maſcul. 186. 186
Hydra Lernæa. 149
Hyemes turbinum. 139

I

ICIT in præter. 108
Identidem. 150
Ignauire. 125
Ilico. 138
Ilionæ ſceptrum. 171
Iliones ſeu Laodicæ hiſtoria. 165
Ilium nomen. 142
Ilius,quis. 185
Illuuies. 156
Imbuere manus morte. 140
Imbutus ſanguine. 130
Initiari. 157
Immane. 128
Immanis contrarium manſueto. 138.145
Immittere peritè frenos feris. 139
Immune facinus. 150
Impendio fit. 108
Imperare ſibi. 145
Implicare ſe in turbam. 131
Impos. 135
Improbatus. 102
Inachus,antiquus,rapidus,abundans. 135
Inaudire. 111
Incertare. 114
Incicorem. 124
Incilare. 216.134
Incilare probris. 140
Increpo. 105
Incurſio acris. 136
Incuruiceruicum. 122
Incuruiſcere. 156
Indecorabiliter. 133
Indecorare. 140
Indecoris vita. 131
Indelictum. 138
Indomito more. 148
Inenodabile. 127
Infabrè. 119
Infans. 131
Infantes quadrupedes. 136
Inferni deſcriptio. 97.154
Inferorum rigida craſſa caligo, via alta & ardua. 154
Inflacebunt. 105
Inflatu. 147
Infrenare iram. 141
Infrenari 100
Infrenus. Ibid.
Infuſco. 156
Ingenium. 120
Ігratificus. 160
Inibi. 118
Inito. 121
Iniuria differt à contumelia. 121
Iniuriosè. 109
In mundo eſt. 107
Innata frons. 125
Innocentiæ & puritatis commendatio. 103
Inorabili. 177
Intimari. 113
Inſiſtere iugo legum, *actiuè.* 158
Inſolentia 135
Inſolentiá facit vt auidius quid & obſtinatius intueamur. 135
Inſomnia. 111
Inſtillo. 147
Integrare. 114.128
Interfectus, de inanimatis. 139
Interuentum eſt. 212
Inuado. 131
Inueſtio. 98
Inuideo. 140
Inuolare. 135
Io, Ionis. 150
Ioca. 110
Ioni. 138
Ionium mare. 158
Iouis aries. 136
Iouis iuſiurandum,fides. 106
Iouis ſatelles 146
Iracundiæ medetur oratio tempeſtiua,intempeſtiua verò nocet. 159
Iraſci ob ſuſpiciones falſas,futile. 103
Iſiaci coniectores. 106
Iſthmos. 158
Itiner. 104.113.115 119.140.& 143
Itera dum. 99
Itere. 143
Iteris. 110.125
Iteris ignoti. 109
Iugare. 100
Iugatus. 109
Iuno implacabilis. 148
Ius melius virtute, ſeu fortitudine. 100

L

LABOR neceſſarius ad bona conſequenda. 160
Lacænarum virginum ſtudia virilia. 157
Lacerta in Plural. 131
Lacerti quæ pars brachij. 185
Lacrymis indulgere turpe & infructuoſum. 142
Lactans & Lactens differunt. 162

Lactare.

Lactare. 139
Lactar error. 118
Lætare. 143
Lætificus. 156
Lætitudo. 127
Lamentas. 117
Lanugo flore genas opacat. 124
Laodamiæ variæ. 162
Lapire. 121
Largi 134
Latex Femin. 151
Lauabantur olim pueri recens nati in clypeis. 97
Lauere. 97 101. 108. 139. 160
Laudari à laudatis bonum. 111
Laus parta, ſeruanda. 136
Lautus. 151
Lelius poëta. 162
Lembus. 134
Lemnus. 143. 144
Leo Nemeæus. 149
Leuare 140
Leuare laudem. 142
Leuius poëta. 162. 163. 168
Leuij Sirene & Erotopegnia. 163
Leuinius, ſeu Leuius, ſeu Liuius. 168
Liber cultor cythæronis. 160
Libriſpices. 183
Limare caput 163
Linguæ biſulcis actu criſpo. 119
Lingua promontorij. 111
Lingua morem gerere. 108
Liquatæ guttę. 147
Liuius Andronicus primus Tragicus Latinus, Romæ prælegi ſolitus, non probatus Horatio. 161
Lucam-bouem locuſta prius pariet. 105
Lucifera lampas, Sol. 136
Lucti. 142 143
Luctifica. 147
Lumen de lumine. 106
Luſtrari. 108
Luſtrauit manus. 149
in Luſtris quieſcere. 107
Luteum. 123
Lycurgus Dryantis filius. 109
Lycurgi exitium. 168
Lymphæ flauæ. 120
Lytra & luſtra idem. 165

M

MACOR. 121
Mactabo. 129
Mactaſſint malo. 104
Macte, macte. 145
Madefactum. 115
Magnatè. 113
Magniſonans. 145
Magnitas. 132
Mala ætas. 120
Malaciæ. 109
Malæ. 154
Malè parta malè dilabuntur. 110
Malum parans alteri, ſibi exſpectet. 154
Manciolis tenero. 100
Mandere malis. 155
Manſues. 140
Manticulari, & manticulator. 124
Manubiæ. 108
Maro interbibere. 110
Marſus Augur. 106
Mattes. 135
Matreſcere. 116
Matutini temporis deſcriptio. 142
Medea Draconem ſopiuit, draconigenas domauit. 159
Medicina. 146
Medus Medeæ filius. 172
Mehe. 186. 158
Melanippa quæ. 181
Melanippi varii & eorum hiſtoria. Ibid.
Meleagro fatalis torris. 139
Melo. 129
Melos. 109. 150
Melus. 121
Me norabilis. 147
Me norabis. 112
Memordiſſe. 138
Menelaus. 158
Mente tranſuerſa. 155
Mertaret. 141
Mertet. 129
Metus nulla. 107
Minerua. 159
Minitabiliter. 111. 125
Minitas. 108
Mira meta. 180
Miſcere molem maiorem, & maius malũ. 155
Miſerarent. 131
Miſereri, miſerari, & commiſerari. 138
Miſerete. 101
Miſeretur. 125
Miſeri cupiunt miſerias ſuas aliis eſſe ignotas. 137
Miſeritudo. 127. 130. 131
Moderat. 120 135
Modicus gradus. 132
Mœna. 107
Mœrare. 182
Mœrus pro muro
Mœſtitudo.
Molitur.
Molliitudo.
Mollitur mare montibus.
Moneris & moneriut.
Monſtrificabilius.
Monſtrum eſſe.
Morabilioni. 130
Morares. 107
Moro. 118
Mortalia. 109
Mulciber. 144. 146
Mulieres vim ſuam contendunt ad maieſtatem viri. 148
Multi, pro malis. 136

Multimodis, 121 160
Multiplicabilis, 149
Munculæ, 149
Mundus virginalis, 150
Munerare 181
Muneres, 167
Munificus nemo, niſi volens, 116
Mutire, pro ſeditioſè loqui, vnde noſtrum Belg. Muten, & Gall. Mutiner. 104
Mutum, *de belluis.* 136
Myrtilli mors cauſa exitij Tantalidarum, 159
Myſteria concepta, 144
Myſtica vada, 150

N.

Næuius melior Comicus quàm Tragicus. 167
Nati lugendi, mortuis congaudendum, 159
Naturæ munera, 152
Nauci habere 106. 167
Nauis aduenientis deſcriptio. 129
Nebulum. 180
Neptunus omnipotens. 157
Nequitum. 124
Neruus equinus ad arcum. 144
Nerei filii piſces cetacei. 98
Neximus. 134
Nigrere. 114
Nigrere nimbis. 132
Niſus leues iacere. Ibid.
Niteſcit cælum. 156
Nitidantur. 149
Nitiditas. 132
Nitido. 98
Niuit. 110
Nobilitare. 148
Nobilis pro noto. 234
Nobilitas miſerias nobilitat. 148
Nobilito. 115
Noctis iter. 99
Noctis tranquillę & quietæ deſcriptio. 104
Nomen & numen. 148
Nomina veteribus ominoſa. 177
Nominum ratio in victimis & ſacris. 178
Nox Erebo creata, fuſcis crinibus. 158
Noxitudo. 130
Nuditas corporum vitanda. 106
Numerare, pro donare. 139, ſic *Numerus pro dono ſeu munere.*
Numero. 143
Numero ſcire. 110
Numerus. 129
Nuncupare nomen. 156
Nuptiæ innuptæ. 157
Nyctegreſia, nyctegerſia, nyctegrærcia. 181

O.

Obduco. 110, 125
Obediens cui fiat, non quis faciat conſiderat 136
Obeſo corpore & pectore. 108
Obeſſe. 128
Obiacere. 100
Obire Acherontem. Ibid.
Obitum. 129
Obiiterare. 126
Oblitus cum accuſ. 142
Obnoxius. 117
Obnoxius & innoxius oppoſita. 103
Obnoxius noxæ. 140
Obſcæna dicta. 142
Obſcænum. 131, 178
Obſcænum quid, aues obſcænæ, fames, dicta, nomina obſcæna. 177
Obeſſe. 176
Obſidio. 101, 104
Obſitum. 109
Obſtinatius. 135
Obtinatus. 110, 124, 127
Obtinet. 158
Obſtruſum. 181
Obſtupida. 113
Obterere artem. 156
Obtui. 136
Obuallatum. 128
Obuiolare. 150, 185
Oceanus pater. 137
Occupo. 100, 115, 148
Occupo impetum facere. 138
Odium ex metu, ex odio imprecatio. 106
Oeta. 142
Offendere ad vnum ſcopulum & telum. 151
Offerre ob mœnia. 138
Ogygia mœnia. 135
Oneratus cum genit. 121
Opere magno. 142
Opinio. 137
Opino. 99, 114
Ops. 150
Ora obuertere ob os (*i. eloquentiâ*) alicuius. 156
Oratio nobilis & plebeij æqua non æque valet. 101
Orbificor. 139
Orbitudo. 115, 127
Ordibor. 128
Oreſtes. 157
Oreſtis accuſator quis. 164
Oſſum vocabulum ab Africanis retentum, vt patet ex Auguſtino & Arnobio. 114
Oſtentum. 119
Oſtentum ſe obtulit. 132, 133
Otij incommoditas quanta. 100

P

Pacuuius doctus. 169
Pædagogandus. 118
Palatium cæli. 107
Pallæ. 109
Pallas Gigas. 137
Pango, pegi. 119
Paſſum. 168
Paris, vocatus Alexander. 107
Pariter. 146
Pariter, vt. 120
Paricidium, de nece fratris. 155
Parti in genit. 113
Partire. 133
Partiuit. 104
Partus tribuitur viro, vt cauſſæ. 148

Paragia vox etiam Tertulliani 109
Patientiâ poſſunt omnia ferri. 158
Patria eſt, vbicunque bene eſt. 123
Pauſa. 135
Pauſam dare. 104
Pectus ſcabrum illuuie. 156
Pecua. 131, 134
Pecuda. 109, 139
Pedetentim. 120
Pegaſus almus. 160
Pelei exilium. 166
Pelops. 158
Pennigerum. 144
Pentheus, 132
Perbitere. 101, 121
Percepſet. 152
Percipit. 119
Perdoleſcit. 136
Perennes amnes. 104
Periboe Lelantis vxor 172
alia Eurymedontis filia. Ibid.
Perpes. 117, 118
Perpetrare 119, 123
Perpediat. 135
Perpropinquum. 133
Perrogitare. 122
Perrimefactus. 121
Peruicacia & pertinacia quomodo differant. 141, 181
Peruicus. 130
Peruiuo. 139
Peruolgans. 122
Peruolgare. 105
Peſtis textilis. 148
Petendum non eſt, quòd nefas concedere. 135
Philoſopha ſententia. 123
Philoſophandum factis, non dictis. 173
Philoſophandum paucis, non omnino. 107
Phinei hiſtoria. 183
Phœbæ alma. 132
Pietatem cauere impium. 154
Pigraſſe. 133
Pigrem. 136
Pigrent. 134
Pinnata cauda. 147
Pinſere humum cubitis cadendo. 97
Plaga. 113
Plera 123
Pleros. 114
Ploratus virginalis. 149
Pœnitebant. 111
Pœnitudo. 122
Pœniturum. 136
Poluis femin. 167
Polydorus vltima proles Hecubæ. 157
Pomponij ſecundi laus. 186
Populare. 114, 131
Porcent. 136
Porcet. 104, 113
Poteſtas motus, pro poſſe mouere. 99
Poteſtur. 107, 114
Poti, pro potiri. 118
Potior cum nominat. vel potius cum accuſ. 121
Potiri eum. 150
Potiri ſceptrum. 146
Præceps præcipis. 162
Præſidens. 158
Prægradare. 113
Prægrandi. 112
Præſente his. 140
Præter propter vitam viuere. 100
Prætextatæ quæ. 174
Pretium præſens ferre pro factis. 108
Priami mors. 154
cadauer. Ibid.
Hectoris raptatio. 154
Probis probari præſtat quàm multis. 136
Probrum. 138
Procedere gradum. 99
Procne tragœdia recens. 184
Proferre pedem. 99
Profetæ. 151
Proficiſcor exilium. 145
Progenij. 120
Prolixitudo. 116
Prologium. 124
Proluuium. 128
Prometheus doctus ignem clepſit cæleſtem, & mortalibus diuiſit. 144
Promicanda oratio. 111
Promethei ſupplicium & lamenta. 146
Propagare. 158
Propages. 111
Properiter. 123, 147
Propexi. 133
Propinquitas. 113
Propria. 130
Propter. 104
Propteruitas. 122
Proteſilaodamia fabula. 168
Prouegere. 173
Prouideo. 122
Pubeſcere pampinis. 156
Pugnare cum forti, vtrumuis contingat, vinci vel vincere præclarum. 130
Puluis craſſa. 105
Puluis flauus. 120
Putare. 151
Purpurei capilli. 160
Putare. 105
Putrere. 122
Putret annis corpus exſangue. 136

Q.

QVADRIGAE irarum. 107
Quadrupedantis. 101
Quæſere. 98
Quamuis. 157
Quaſſu. 120
Ques, pro qui. 119
Queſdam. 142
Queuntur. 150
Quie dicati. 110
Quit 147
Quita ſum. 149
Quis in Feminin. 102, 107, 119

R

RADIATVM. 133.146
Rarenter. 97
Ratum eſt. 140
Reapſe. 112. 117
Reciprocare. 98
Reciprocus & reciprocare. 122
Reciproca tela. 144
Recludere iram. 155
Redantruare. 114
Redantruare, an redandruare, an redamptruare. 170
Redhoſtire. 127
Reflo. 129
Regibus multi infideles, pauci boni. 151
Regni nec fides nec ſocietas ſancta. 106
Religio. 140
Reliquiæ Priamei cadaueris, ſacræ Phrygibus. 154.
Reliquias cadauerum vexare fœdum. 154
quid martyrum?
Remiſſa vita, pro obita. 156
Remus. 122
Repens. 159
Repentibus ratibus. 115
Repagula. 155
Repandiroſtrum. 123
Repedare. 119. 124
Repotia. 118
Repotialis liber. 171
Repudium. 150
Reſarrire 125. 174
Reſiduus & reſes 150
Reſonunt. 134
Reſpergo. 129
Reſtibilet. 122
Reſtinguere. 153
Reſupinare. 129
Riſito. 110
Robor. 111
Rodus. 134. 140
Rogitarum. 102. 160
Rorulentus. 142
Roſidus. Ibid.
Rudentiſibilus. 123
Rumitant. 110
Rurſus prorſus. 98
Ruſpans. 139
Ruſpari. 142
Rutilare. 150

S

SACER. 158
Sæuiter. 131
Sæuum Aduceib. 103
Sagmina. 1 0
Salacia. 124
Salluſtii verba ex Pacuuio, ſi ſidus Marcellus qui refert. 170
Salmacidus, Salmacidum. 167
Salmacis. 167
Salmacis ſpolia. 165
Salmacis. 167
Salti. 140
Salum vndantem. 101
Sanctescere. 130
Sanctitudo 146. 148
Sanguen. 101. 125. 128
Sanguen metu exalbeſcat. 160
Sanguen timido refugit. 106
Sanguis ater. 155
Sanguis ſalſus. 98
Sapit fruſtrà, qui non ſibi. 103
Sas, ſapſa. 122
Satias. 131. 159
Satu. 143. 147
Satullo. 182
Scamander. 179
Scamandri vnda ſancta, corporib⁹ expleta. 136
Scapere. 122
Scapreo. 164
Scatebra. 143
Scatere fontes. 156
Sceleſtum facere, quod tale dicis. 104
Schema. 109
Scibas. 104
Scindere comam. 150
Scirpea claua. 110
Sciſciderit. 103
Scius. 122
Scrupea. 140
Scrupuloſi.
Secordia.
Secundo lumine, id eſt die. 102
Seges. 128
Segnitas. 125. 128
Semela. 184
Senectus differt à ſenio. 121
Senectus tarda. 156
Senere. 121. 122. 147
Senium. 121. 127
Senium acerrimum. 136
Sentes orarum vltimę. 157
Sepulchrum, portus corporis & requies. 156
Sermone differre. 140
Serila. 120
Seueriter. 100
Sibi non ſapiens ſemitam, alteri viam monſtrat. 106
Signitenens. 97
Silentii ſecuritas & laus. 99
Siſtis 160
Sliſco. 125
Socerus Maſculin. 132
Solis Currus & lumen 146
Solitas. 137
Som. 139
Somniorum ſortes. 153
Somnium Tarquinii eiúſque explicatio. 133
Somno curam ſuſpenſam leuare. 154
Somnus ſtupidus. 147
Sonere. 97. 100. 132. 142
Soniti. 116
Sonores melliflui. 160
Sonunt. 138
Sortes & vaticinia ex numeris nominum, ſuperſtitio peruetus. 177

Sortes Pythagoricæ. 177
Sortio. 98
Sparta. 134
Sparrici. 184
Species. 138
Spectus. 115
Specus Femin. 114
Specus inferum vaſti. 100
Spernere pro ſeparare. Ibid.
Spiræ Sparteæ. 124. 174
Spiſſum. 117
Splendet & horret campus haſtis. 104
Spolia ex laudibus capere. 149
Squala veſtis. 104
Squalo. 122
Squalitas. 147
Squalitudo. 138
Stabilimen. 155
Stagna maris. 137
Stirps maſc. 112. 122
Stirps liberûm. 105
Stolà. Ibid.
Stola ſæua. 106
Strepitr. 100
Stridere inferorum prop. 175
Struere nefas. 160
Stultum nimis cupiditates cupere. 103
Suauiſſonum. 168
Subaxet. 117
Subiecto. 122
Sublimæ. 145
Sublimare. 103
Sublimen candens. 105
Subſcus. 120
Succuſſet. 145
Succuſſu. 120
Sudat terra ſanguine. 100
Sufferam. 134
Suggrundarium. 152
Summa 125. 126
Summum pro maximo. 128
Summuſſare. 97. 164
Superbiloquentia. 155
Supereſcit. 134
Super ſatis agere. 113
Superſtitare. 103
Superſtitioſus. 153
Suppetias ferre. 151
Suppliciis explere cælitum aras. 135
Suſcitare ſententiam. 106
Suſpirantes cutæ. 253
Syluani melos. 129

T

TABERE. 97
Tabifica. 142
Tabificabili. 139
Tæniæ. 141
Tagere. 117. 122
Tamen. 121
Tantalus 158
Tardigenulum ſenium. 108
Tardigrada. 123
Tardities. 135
Tarditudo. 126
Tauria ara. 180
Taurigenum ſemen. 138. 141
Telamonis exilium. 166
Telamonis laus. 156
Telegonus. 172
Telephi miſeria, vulnus, mendicitas. 167
Temeriter. 127
Temeritudo. 116
Temo plauſtri Bootis. 99
Tempeſtates. 113
Tempeſtatis deſcriptio. 116
Templa cęlitum magna. 101. 125
Templa inferni, ſeu Acheruſia. 97
Tenacia. 100
Tenebrica. 149
Tenſatii. 150
Terei dramata multorum. 184
Termen. 141
Terra exhalat auroram. 124
Terricula. 136. 147
Teſea loca. 143. 144. Saxa teſca. 144
Teſtudinis deſcriptio. 123
Tetinerim. 117
Tetinerit. 134
Tetiniſſe. 119
Tetrare. 121
Tetritudo. 144
Tetuli. 99. 128. 157
Texitur claſſis. 153
Texta. 142
Texus. 137
Thębais fortè Pomponii II. 186
Thælis pro Thetis. 167
Theſauri mortis. 100
Theſaurus mortis, Orci, incendiorum. 165
Theſprotus. 158
Thoas. Ibid.
Thyaſiati. 173
Timiditas. 181
Timos. 110. 168
Tolerantia virilis virtus. 139
Tollere. 153
Tonſilla. 119
Tonſillæ. 145
Tonſu. 127
Topper. 107. 110. 124
Torto diſtrahere. 115
Tortu. 149
Trabes in ſing. 101
Trabica. 125
Tralitans flammam. 101
Tranſdo. 137
Tranſuerberatus. 146
Trionum moderator Bootes. 110
Tripudians, 132
Triſtis. 148
Triſtitias. 113
Triuia Titanis, Hecate. 105
Troiæ excidium. 154
Tueor. 123
Tumulti. 100. 125 142
Turba. 131. Tutare. 109. 121
Tyndareo gnata. 148

V.

VAGVVS à telis. 134
Vagare. 118, 121, 139, 148
Vagare vento. 100
Valentia. 108
Vanans & lactans. 126
Vanitudo. 115
Vapos. 110, 128
Varij laus. 186
Vaſtam vrbem ferro facere. 150
Vaſteſcere. 145
Vaſtifica. 149
Vaſtitates. 131
Vaſtitudo. 122, 137, 13[illegible]
Vber frugum. 136
Vecors. 148
Veliuolæ naues. 97
Veliuolantes naues. 153
Veliuolum. 162
Venenum *pro pharmaco.* 146
Venor, paſſiuè. 102
Venus. 157
Vereri cum genit. 117, 127
Vereor eſſe. 137
Veritatem profari aut cernere amor & ira impediunt. 97
Verruncare. 125, 133
Verſutilocus. 158
Veſci arce. 114
Veſci armis. 112, 130
Veſci dapem. 132
Veſci præmiis. 146
Veſcuntur oculi facinus. 131
Veter. 138
Viam erranti monſtrare. 106
Vicanus aruſpes. 106
Viciſſitas. 145
Viduus. 147
Vi nequis? clam conandum. 124
Vinulum. 166
Vinum, Deus maximus. 158
Viperino morſu. 145
Virginal. adiectiu. 155
Viſceratim. 98
Viſum. 133
Vitalis pro viuente. 105
Vita nulli eſt in vitâ propria. 139
Vitulari. 107, 109
Viciſco. 99
Vlto. 135
Vlyxis laudes. 145
Vlyxis mors. 172
Vmbræ obſcuræ animarum, falſo ſanguine imagines mortuorum. 154
Vmbilicus terrarum Delphi. 157
Vnanimitas 114
Vnda latrat, cachinnat. 145
Vngulus. 112, 118
Vnosè. 118
Volatilis. 144
Volcani templa in locis in quos delatus quando à Ioue cælo deiectus. 144
Volucres bipedes. 109
Vruare ſe circum ad pedes. 98
Vſura Solis. 143
Vulgus. 135, 137

Z.

Zeuxis riſu mortuus. 158

L E C T O R S.

PRO *bellariis Orcheſtricis breue apophoretum deguſta; cui non plauſum, ſed veniam peto; trilingue, triſyllabum, trilitterum vno in nomine* ERRORES, *pars mei; qui crebris lituris, adnotamentiſque nebulas offudi; pars præli, quod præfeſtinâ, me vrgente, properatione non cæcos (vt aiunt) ſed maculoſos catulos effudit. Vt, vt eſt: dona, non damna: prudentiæ fuerit, notare & agnoſcere; ſedulitatis corrigere, & recognoſcere; comitatis & clementiæ, miſereri & ignoſcere. Notaui, non omnes, quid opus planè conſpicuos? ſed præcipuos; qui meâ taciturnitate vel tranſitione tua, moram adferre, & nauigio litterarium hoc æquor deſiderij velis expanſis ſulcanti remorã poſſent adfigere. cur culpes; qui malum comiter piſciculum oſtendit, vt tollas? cur damnes Pharaon, intempeſta in nocte claris ignibus cæca vada & abruptos fluctibus ac æuo ſcopulos illuſtrantem? cur vulnerum iraſcaris medico; quæ fugiente autographi atramento Typographi medicinam fugerunt? tuam quoque fortaſſis, niſi, quem ſubiunxi,* Indiculus *præiret. Nunc tibi facile ſanare; ſi vis vti, & quæ legis probè capere. Negligis, & mauis carpere petulcè ac ſubſannare? licet, non moror, ad hanc menſam non inuito, nec inuito beneficium obtrudo. tantùm obtendo contra liuoris hirrientem caniculam hoc triplicis caninæ litteræ textu ſcutum horridum, non mutum; ſed oblatrans, & garrulum qualis Argûs carinæ compages.*

Conſtat vocula r Latino ρ Græco, & ר Hebraico.

LOCA SCRIPTORVM
in hac ſecunda Parte elucidatorum, in Aduerſariis.

Primus numerus paginam, ſecundus denotat verſum.

ABRONI Silonis. 238.121
Aeſchyli. 198.1771
Agathiæ. 78 515
Albinouani. 116 1275
D. Ambroſij. 171.661
Ammiani Marcellini. 40. 133
Antipatri. 119. 22
Anacreontis. 211. 273. 313. 863
Apollodori 158. 167. 262 1115. 266. 102
Apollonij. 8. 89. 276. 465. 294. 115.
Apuleij. 101. 643. 240 218. 287. 826
Ariſtotelis. 44. 266. 79. 535. 97. 526. 183 220. 597. 281. 631. 303. 465.
Ariſtophanis. 198. 1771
Arnobij. 131. 1098. 286. 811
Artemidori 268. 182
Athenæi. 37. 175
Attij. 11. 202. & 208 65. 1051. 73. 324. 99. 557. 133 500. 161. 254. 207. 110. 224. 765 235. 16.
Auctoris Creticorum. 194 1583
D. Auguſtini. 220. 597
Auicennæ. 79. 535
A. Sabini. 246. 459

B

Bathonis 314. 918
Boëtii Seuerini. 135. 581. 180. 1033. & 1056

C

Cæſaris. 193. 1518
C. Cilnij Mecenatis. 283. 684
Callidemi. 255. 835
Callimachi. 238. 133
Calphurnij Baſſi. 117. 9
Capitolini 158 167
Canſij. 553
Caſſij Parmenſis. 181. 1056
Catonis Cenſorij. 206 92
Catulli. 6. 37. 8 89. 9. 109. 72. 277. 98. 557 103. 742. 122 132. 237. 76. 2,0. 262. 172. 769.
Cenſorini. 18. 186 188
Ciceronis. 98. 557. 133. 512. 136. 643. 101. 129. 144. 162. 178. 183. 184. 186. 187. 188 151. 1199. 15. 1245. 210. 224. 211. 264. 235. 15. & 16. & 34. & 36.
Cinnæ. 144. 915
Claudiani. 8. 82. 9. 109. 16. 375. 32 862. 44. 266, 90, 274, 95, 417, 104, 775, 120, 71, 123, 179, 126, 165, 137, 672, 143, 895, 166, 455, 180, 103, & ſeq. 183, 1160, 230, 1022, 240, 2, 8, 258, 989, 275, 460, 287, 826.
Clementis Alexandrini. 143, 867, 181, 1028
Cod. Theodoſiani li. 3. tit. 14. l. nulli. 78. 515,
Cæcilij. 79, 535, 161, 254
Columellæ. 52, 518
Criſpini. 172, 769

D

Dauidis. 87, 172
Demetrij Phalerei. 219, 597
Didymi 108, 143
Diodori Siculi. 234, 11
Diomedis. 277, 475
Dioniſij Catonis. 207, 92
Donati. 79, 535

E

Egnatij. 225 86
Ennij. 14, 298, 8[illegible], 36, 187, 1270, 223, 711, 314, 893.
Epicteti. 270, 262
Euripidis. 5, 1, 114, 1177, 116, 1275, 128, 336, 136, 685, 208, 143, 219, 597, 220, 597, 262, 1115, 269, 216, 278, 524, 295, 141.
Euſebij. 208, 143

F

Fabij. 186, 187
Firminiani Simphoſij. 113, 1139
Fulgentij Placiadæ. 163, 172, 769

G

Galeni. 255, 820.
Gellii. 39, 91, 98, 557, 99, 134, 549, 164, 3 7
Germanici. 15, 354
Garciæ Laſſi. 134, 549
Getulici. 117, 9
Græci adagii de Malæa. 9, 149
Gracchi. 161, 254

H

Heliodori. 255, 820
Herodoti. 54, 687 234, 11, 244, 435, 303, 465
Heſiodi. 33, 880, 54, 613, 158, 167, 207, 118
D. Hieronymi. 87, 205, 234, 11, 187, 851
Higyni. 128, 336, 158, 167
Homeri. 8, 89, 79, 535, 118, 14, 119, 37, 124, 179, 208, 43, 233, 244, 435, 268, 182, 276, 465, 294, 115.
Horatii. 12, 215. 97, 526, 105, 796, 158, 167, 208, 143 211, 273 266, 96, 272, 322.
Hugonis Falcandi. 8, 81.

I

Incerti poëtæ. 291, 27
Inſcriptio vetus. 191, 1475
Inſtitut. Iuſtiniani, de Nuptiis in princip. 78, 515.
Ioann. Diaconi. 208, 143
Ioan. Næuizani. 144, 910
Ioan. Tzetzæ. 13, 252. 208, 143,
Iobi. 87, 172

Ionis.

Ionis Chij. 146.1021
Ioſephi. 234.11.307.647
D. Iſidori. 249.560
Iul. Firmici. 262.1150
Iulij Obſequentis. 46.361
Iuuenalis. 116.1275

L.

Lactantij. 271.267
L. an vſufructus. D. de vſuf. 123. & ſeq.
L. municipiis D. de vſu & vſuf. leg. Ibid.
L. final. C. de ſacroſ. Eccleſ. Ibid.
L. 1. D. de dolo malo. 246.441
L. 101 D. de reg. iur. 79 535
Lex 12. tabularum. 97.526
L. ex emto. 11 §. qui autem D. de act. emp. 301, 405.
L. Gallus de lib. & poſtu. 79,535
L. 96. l. 112. D. de verb. ſign. §. flumina. Inſt. de rer. diuiſ. 277.479
L. 4. D. de inoffic. teſtam. 92.350
L. malum D de verb. ſignif. 234.13.234.11
Lex Numæ. 97,526
L. qui tacet. D de reg. iur. 151,1199
L. Si filiusfamilias, & l. ſi tamen. D. de S. C. Macedon. 151,1199
L. ſi vxor. §. iudex D. ad l. Iul. de adult. 271, 267.
L. vt ponum D. de ſeruitut. 206,92
Libanij. 34,933
Liuianæ epitomæ. 269,202
Liuij. 123.169.157.110
Lucani. 9,149,121,107.143,883, 256,868,276, 465,177,479,290,1008.
Lucani Medea. 5,1
Lucilij. 153,1309,192, & 1475
L. Pomponij. 264
Lucretij. 44,166,137,672,237,107
Lud. Dulcis. 144,920
Lycophronis. 104 783

M.

Macrobij. 65,1028, 178,109, 205.141,220, & 221,245,237.
Manilij. 27, 657
Martialis. 287, 826
Martirani Coriolani. 155, in prin.
Maximi. 98, 557
Maximiani. 93 360
Melanthis. 172,780
Menandri. 98,557,270,262
Meſſallæ Coruini. 298,280
Metel'i Numidici. 98, 557
Metrodori. Ibid.
Mimographi. 257 868
Moſchi. 8,81,79,535
Muſæi. 165,452, 243 361

N

Nelei carmen. 210,597
Nemeſiani. 180,1055
Neophronis. 34,933
Nonij. 6,37,15,312,37,101,109,115,130. 161, 164, 166,167, 168, 169, 170, 174,175, 179,180, 186, 108,914, 136, 643, 149,1126, 268,193,264.
Octauij Auguſti. 71,122
Oraculi Pythici. 210,603
Originis. 48,422
Orphei. 118,16, 194, 115,297,198
Ouidij. 11,209,79,535,100. 608,104,764. 150,1163. 158,167,166,455, 167,502, 176,867 185,206,92,220, 597, 272, 319, 273,374, 276, 465,287,816.307,646.
Ouidij Medea, an ex centonib. 5,1

P.

Pacuuij. 147,1053,161,254,268,191
Palephati. 144,913
Palladæ. 100,608
Parmenidis. 103,742
Pauſaniæ. 203,1970
Pedonis Albinouani. 159,192
Petronij Arbitri. 140,770,281,623
Phanoclis. 143,867
Philæmonis. 98,557
Philiſci. 204
Philoſtrati. 234,11,263,1166
Philœtæ. 172,713
Pindari. 208,143,219,597
Platonis. 7,771,165,452
Plauti. 98,557,100,616
Plinij. 42,187,79,535,161,254
Plutarchi, 103,742,161,254,219, 597
Pompeiorum epitaphia. 182,1103
Pomponij Sabini. 117,9
Porcii Lucini. 164,377
Poſſidonij. 98,557
Priſciani. 103,129, 163,167, 168,169,172 158,167.
Probi. 117, 9
Propertij. 7.77,17,709,116,1265,165,452,238, 133, & 140,218.
Pythagoræ. 208,143

Q

Quinctiliani. 11,203,14,276,16,30,135, 512,142,852,196.182.
Q. Curtii. 217,536,234,11
Q. Smyrnæi, ſeu Calabri. 269,217
Q. Tullii Ciceronis. 156,69

R.

Raph. Cumani. 95,464

S.

Saleii Baſſi. 81,596
Salluſtii. 133.512,151,1199,157,80
Sapientiæ Salomonis. 79,535
Saxonis Grammatici. 143,895
Scholiaſtæ Apollonii. 158,167
Scholiaſtæ Euripidis. 260,1043
Scholiaſtæ Sophoclis. 260,1043
Scribonii. 42,187
Secundi philoſophi. 98,557
Senecæ. 78,515,188,193,1525,107,110,234.8, 238.121,277,479.
Seruii. 15,312,42,187,127,299,134,541, 149,1126,224,765.
Silii Italici. 147,1046,234,6,287,586
Simonidis. 219,597
Sophoclis. 118,14,191,1470,155. in prin. 195 1621.

Solini. 123,179,255, 835
Solonis. 220,597
Srafimi. 8,89
Statij Papinij. 66,1,123,179,149, 1126,239 185,276,465,287,826.
Stephani. 157,102,164
Stobæi. 34,933
Strabonis. 105,783,134,549
Sueronij. 133,512,239,159,249,560
Suſarionis. 98.557
Suydæ. Ibid.& 183
Sydonius Apollinaris. 120,72,122,132
Symmachi, 172,769

T.

Taciti. 133,500,300.365
Terentiani Mauri. 177
Terentii. 47,402,66,9,79,535,98,557,99,563, 147,1053.
Tertulliani. 5,1
Themiſtii. 266,75
Theocriti. 8, 89
Theodectæ. 219,597
Theſſali. 244,435
D. Thomæ Aquinatis. 144,920
Thucydidis. 220,603
Tibulli. 58,753,100,609,123,179
Titinnii. 108,914
Trogi Pompeii. 121, 107
Turpilii. 42,178,150,1163,563,357

V.

Valerii Flacci. 12,227,276,465,307,695
Valerii Maximi. 249,560
Varronis. 9,110,92,350,101, 102,109,115,1139, 195,1518,313.880.
Varronis Attacini. 182,1103,277,475
Vegetii. 134,545
Velleii Paterculi. 174
Vibii Sequeſtri. 167,502
Virgilii. 5,13,& 20,6,37,8,82,16,351,21,554, 42, 187, 46, 336,& 341.58, 753,65,1028 , 72, 277,79, 535 , 93 , 360, 103,747, 105, 796, 118,14,123,179,132, 481,134,547,147,1053, & 149,1126, 150, 1163.157,103,165,452.183, 1155,192,1475,211,263,218, 562, 235,16,279, 622.
Vlpiani. 78,515,

X.

Xenophontis. 136,655.

INDEX.

RERVM ET VERBORVM

PARTIS II. SYNTAGMATIS.

Prior numerus paginam, poſterior verſum denotat.

ABDERE penitus ferrum exactâ dexterâ. 263, 1154
Abdico, abiuro, abnuo. 20, 507
Abduxit terra cruorem. 263, 1162.
Abies enodis. 52,541
Abnuere bella. 212, 327
Abolere luem ferro. 10,183
Abrumpere clauſtra. 188,1309
Abſcondere enſem in vulnere. 223,724
Abſoluere manus alicuius. 55,662
Abſtrahere natis. 9,145
Abſtrahere reuulſam ſolio. 85,94
Abſyrtus frater à ſorore Medæa diſſectus. 6.
Abſyrti laceratio 9, 132
Abſyrtus. 19,473
Abydus. 81, 610
Acarnan durus. 83,23
aſper & ſtrennuus. 83, 22
Acaſtus Rex Theſſaliæ. 13,257
Acaſtus. 18,415.21,521
Acciſâ ferro. 147,1046
Achelous cuius filius. 24.635
Achelous. 169,586
Achelous mutari ſolitus in varias formas, ſerpentis, tauri viri, tauricornis. 162,301
Achelous ab Hercule victus, vno cornu exutus, ceſſit Deianirâ. 167,495
Deſcriptio Acheloi victi. 167,495
Acheron 53, 578,203,1948,230, 1017
Acheron, vnus in Bruttiis, alter in Epiro; & iſte tribuitur inferis. 138.714
Acheron mœſtus. 205. 16
Acheron imus. 85 97
Deſcriptio Acherontis. 138 714
Acheron inuius retro ſeu renauigari. 85, 92
Acheron vnde profluat, & quo impetu. 138.714
Acheruſia palus. 138.714
Acheruſia templa alta pallida. 142.760
Achilles Thetidis filius, Nerei nepos 239, 174
Theſſalicus dux. 239 179
de matre eius varia. Ibid 191
Achilles Telephum vulnerat, Thraces & Myſos fudit. 239, 180
Achillis vmbra apparet, & Polyxenam ſibi poſcit mactari. 239.175
Hectorem traxit. 239,187.

Achilles medicinā didicit à Chirone. 240,218
Achillis iter, alterius foret gloria & ſummum decus. 240,210
Achillem nullus Deorum cominus petiit. 243,345.
Achilles occiſus à Paride. 243346
Achillis genus ex { mari / inferis / cælo. } 243,315
Achillis tumulus 262,1120
Achilles indomitus. 268,178
Achilles toruus armauit manum procacem. 269,208.
Achilles celer curſu & ſaltu, déque ſaltu eius admirandum exorto fonte. 280,616
Acies oculorum turbida. 145 953
Acies ſtat in armis nudatis. 75,388
Acierum diſpoſitarum, & ruentium in pugnā, deſcriptio. 75,385
Acriſius. 311,765
Acrotonis incolæ longæui. 123,179
Acta pro litore. 550,1163
Actæon citus. 58,755
Actæonis interitus. 57,751
Actæonis Mythologia. 66 14
Actæon celer. 66,15
Actæon iacuit præda ſuis canibus. Ibid.
Actæus. 150,1163
Actæus Rex. Ibid.
Acuere ſe & iras parare. 111,1056
Acutè vlulare. 216,496
Accumulatio, terribile, dirum, peſtilēs, atrox, ferum. 119,32
Accumbentis menſæ habitus. 227,910
Actum eſt abundè. 206,104
Actutum aderit. 100,621
Adagium, 237. 865. { vicimus victi. / victores victi. / victa vinces, euerſa reſurges. / victor à victoria perditus. }
Adagium, 227, 884. { vertice ſeu capite cælum aut ſidera tangere, attingere, ferire, / cælitum excelſiſſimus. / æqualis aſtris gradior. }
Adagiales formæ celeritatis. 76,427. { Sagitta Parthica. / Ratis impulſa vehementi vento. / Stella cælo delapſa. }
Adagia celeris curſus. 76,419. { Vētus vehens agit procellæ turbine. / Sphinx vel ſtymphalis fert ſuis pinnis. / Harpyia rapiet per vias altas aeris. }
Adagia, de re valdè contaminatâ. 102 714. { non eluat { Tanais, aut Mæotis, aut totū mare. }
Adag. cui forma cedat Venus. 305 539
Adag. de craſtino nemo ſecurus, & ſimilia in eandem ſententiam. 220,619
Adagialia de crudeli facto qui s hoc fecit. 262,1103. { Colchus. / Scytha. / Caſpij accola. / Buſiris. / Diomedes. }
Adag. domus Pelopeia, vel Pelopidarum genus 205,22.
Adagia duri & immitis. 187, 1270. & 1278. { durior ſax o. / chalybe. / ſymplegade. / freto. / ferro. / Hæmo. / Parrhaſio axe. }
Adagium, fugacior Harpyis. 208,153
Adag. fulmen hos nexus non ſoluat. 67,60
Adagia, ſeu prouerbiales locutiones ad exprimendam fugā vel receſſum valde lōgū: licet. 108, 927. { 1. vltimo mundo Oceani plagis te terra dirimat. / 2. habites apud antipodes. / 3. poli verticē tranſſcenderis. / 4. vltra nubes ſublatus, ſupra hiemes, & niues, & ventos. }
Adagia, de homine duro & ſæuo. 158, 141. { genuit Caucaſus, aut Cautes Scythiæ. / tulit te Rhodope. / Tigris eum lactauit / an eſt aliquis Titanum. }
Adagia Impoſſibiliū. 68, 89. { Amnis regeret aquas in fontem. / Sol noctem adferet, Heſperus diem. / Flumina in caput ſuū retro labētur. / Sol equis conuerſis recurret. }
Adagia impoſſibiliū. 216. 477. { Arctos prius mare perfundet. / Siculi æſtus vnda conſiſtet. / Ionio pelago matura ſeges ſurget. / Nox atra dabit lucem terris. / Fœdus iungent cū { flammis aquæ. / morte vitâ. / mari ventus. } }
Adagia impoſſibilium. 163. 335. ante. { ab occaſu dies naſcetur Indis / Phœbus glacialem polum tepida afficiet rotâ. }
Adagia impoſſibilium. 296, 220. iungentur ante. { Sæua ſideribus freta. / Ignis vndæ. / Tartaro triſti polus, / Lux alma tenebris, / Roſcidæ nocti dies. }
Adagia impoſſibilium. 194, 1580. { Seges naſcetur in profundo. / Fretū dulci vnda reſonabit. / Viſa fruetur ponto vetito. }
Adagium de impoſſibili, Prius pariet locuſta lucam bouem. 92, 350
Adagia impoſſibilium pro nūquā fiet; 993 565 { Citius iūges aquas ignibus. / Syrtis præbebit amica ratibus vada. / Sol orietur ab occaſu. / Lupi damis præbebunt ora blanda. }
Adagia impoſſibilium. 161, 280. { Flamma & torrens pariter fluent. / Vrſa bibet Pontum. }
Adagia impoſſibi- { 1. Dies orietur ab occaſu, claudetur ortu. / 2. Pax fida erit niuibus & flāmis. / 3. Sicilia coniungetur Italiæ. }

Nilum nunquam aliquid fore indicātia. 129, 372. ante
- 4. Euripus quieſcet & ſtabit.
- 5. Arctos mare perfundet.
- 6. In Ionio mariſegetes naſcētur
- 7. Nox lucem dabit.
- 8. Flammæ cū aquis cum morte vita, cum mari ventus fœdus iungent.
- 9, Syrtis erit amica nauibus.
- 10. Lupi damis ora præbebunt blanda.
- 11. Freta ſideribus iūgētur, Tartaro polus, lux tenebris, roſcidæ nocti dies.
- 12. Glacialis polus & Scythæ vicino ſole æſtuabunt.
- 13. Mare dulci aqua reſonabit.
- 14. In æquore cerui paſcentur.
- 15. Freta deſerent nudos piſces in litore.
- 16. Ararim Parthus, Tigrim Germanus bibet.

Adagialis locutio, vix vnam implet. 198 1760
Adag. Maſculus malus, femina bona. 98 557
Adagium, de magnis malis, vel hoſtis miſeratur. 278, 518
Adag. Monſtrum Sphinge magis perplexum. 54, 641.
Adag. Neſcis quid veſper vehat. 220, 614

Adagia perpetuitatis; tādiu, quam 194, 1594.
- Vere flores naſcentur,
- Hieme folia decident,
- Folia æſtate renaſcentur,
- Poma auctumno fugiente cadent.

Adagia ſignificātia in perpetuum aliquid fore, dum 51, 503.
- Sidera mundi current.
- Oceanus orbem ambiet.
- Luna ex corniculante implebitur.
- Lucifer diei prænūci⁹ erit.
- Arctus nō mergetur mari.

Adagiū prompti animi quiduis faciendi & patiendi pro alio 73, 313.
- Tranare fretum Aegæum.
- Aethnę ignes oreexcipere
- Offerre ſe Draconi Heſperidum furenti.
- Præbere iecur alitibus.

Adag. Quot ſerui tot hoſtes. 209, 207

Adagia remoti loci. 173, 742.
- Fuge vltra Herculis labores
- Quære ſi quid patet vlterius terris, freto, ſideribus, Oceano, & inferis.

Adagium, Sæuior pelagi fretis. 294, 128

Adagia de re valde ſæuâ. 160, 235.
- Scylla & Charybdis minus timendæ.
- Nulla nō fera eſt melior.

Adagia de magno ſcelere & inexpiabili? 154, 1320.
- Quis Tanais aut quis Nilus, &c. aut alid flumen eluet?
- Non Arctoum mare, non Mæotis, non ipſe Oceanus pōſſit.

Adagium, ſequi per omnia. 102, 597.
- per mare.
- per ignes.
- per rupes & amnes.
- circuire mare & ari dam.

Adagia vetuſtatem exprimentia. 144, 916.
- Iam inde à Belidis.
- Iam à natali Athenarum.
- Iā ab altâ origine Cadmi.

Adagium, Vultus Deo ſimilis. 295, 172
Adagium timoris vehementis, Metuere plumas zephyris motas. 58, 758 *quamquam hic ad formidinem venatoriam reſpexerit.*
Adamante texto vincire. 141, 807
Adducto nodo crines reuocare. 48, 417
Ad hæc exempla manus poſcuntur. 210, 242
Adhortatio lenonia ad voluptates. 95, 437, cum ſeqq.
AdIce. 14, 277, 19, 470, 294, 124
Adire mentem per artus. 168, 537
Aditum venenis dare. 189, 1354
Admetus. 131, 450
Admittere totam mortem. 67, 47
Admouere victimam. 46, 334
Admouere verba alicui. 77, 460
Admugire. 195, 1641
Adoleri. 101, 641
Adoleſcentia feruida eſt regenda. 302, 438
Adoro, pro honoro. 130, 410
Adorare manu. 144, 913
Adraſti regnum. 75, 374
Adria ventoſus. 213 362
Adriaticum. Ibid.
Aduerſa capere Regium, & quo ſtatus magis ſit dubius, & moles imperij cadentis labat; hoc fortem certo gradu preſſius ſtare, 39, 81
Aduerſa ſuperis regna. 5, 10
Aduertere placidum numen. 207, 131
Aduocati ſeu Cauſidici officium. 11, 199
Aduocati ſeu Cauſidici, vel potiùs rabulæ forenſis ſtudium. 123, 171
Aduoca genas in planctum. 200, 1860
Aduocare Deos probro. 271, 297
Adytum. 222, 678
Aeacus. 193, 1555
Aeacus ſocer Thetidis. 138, 733
Aeactæ pignus à Sole datum. 22, 571
Aëdon. 314, 899
Aedituens, æditiuus, æditumus. 42 199
Aeëtes pater Medeæ. 11, 209
Aegea freta. 73, 313
Aegęum & Ionium Iſthmo diſpeſcitur. 157, 80.
Aegæum pelagus vaſtè longum. 83, 25
Aeger animus videt falſa pro veris. 42, 204
Aegis. 143, 900, 278, 526
Aegiſthi origo ex oraculo. 271, 294
Aegoceros. 226, 866
Aegyptus Rex. 132, 497
Aegyptus inceſta. 304 515
Aemonius arcus. 226, 863
Aemus Arctæus. 277. 475
Aenigma de Oedipi calamitate & fortuna. 69, 124.
Aeoli inſulæ. 219, 583
Aequatur hoſti, qui campo ſtetit. 82. 630
Aequa ſpacia carpere. 112 1074
Aequęuus grex. 281. 635
Aequior tulit. 260. 1028

Aequor tumidum. 257, 879
Aequor ventoſum. 309, 699
Aër peruins ventis. 96, 472
Aërope vxor Atrei. 210, 229
Aëra cient bellum. 75, 389. Virg. *are ciere viros.*
Aera Ephireïa. 215, 454
Aerumnæ bene collocatæ. 215, 428
Aes Corinthium 31, 797
Aeſopi commentum. 163, 357
Aeſculapius. 28, 698
Aeſculapius Deus Epidauri. 110, 1019
Aeſtus lethiferi. 38, 37
Aeſtuat ſcopulis fretum. 279, 556
Aetas inter iuuenem ſenémque, ſed ſeni propior. 58, 776
Aetatis cuiuſque propria officia & gradus. 95, 447
Aetate fruere mobili curſu fugit. 95, 445
Aetas fluit per tacitum. 214, 398
Aetas mollis. 263, 1144
Aetatum mundi deſcriptio. aureæ. 97, 524, 301, 393
argenteæ. 301, 400
æreæ. 301, 401
ferreæ. 97, 538, 301, 411
Aether pro aere ſeu luce. 106, 845
Aether clarus. 191, 1436
Atheris parens quis, & ęther quid. 147, 1053
Aetheris nomine vſi veteres, pro ſummo Deo, cuius nomen neſciebant, ſed eſſe putabant aliquem alium à Ioue. 147, 1053
Aetherio ſonitu gemere (hoc eſt tonare.) 15 344.
Aeternum nihil fit. 180, 1033
Aethiopes bini. 119, 38
Aethiopes Macrobij, quamdiu viuant. 123, 179
Aethna cui Giganti impoſita. 18, 410
Aethna flammarum voluens globos. 73, 314
Aethna vertex Siculus, ſub quâ Titanes. 120, 80.
Aethna vertex Siculus. 188, 1306
Aethna mons, eiúſq; incendij cauſæ. 219, 582
Aethnęum antrum. 85, 101
Aethnæi ignes, camini, crateres, cauernæ, ora, cauſa incendiorum. 121, 107
Aethnæi camini. 183, 1155
Aeuum primum, item fractum. 58, 775
Aeuum melius, iuuentus. 141, 850
Aeuum velox. 123, 174
Afer ventus. 277, 475
Affectus contrarii amoris & odij. 33, à 905
Affectus duros mollire. 73, 310
Affectu pati duci, 77, 461
Affectus ſani. 88, 211
Afficere diem. 163, 337
Affictus ſolo. 154, 1316
Afflat Sol. 191, 1440
Afflictus Sol. 137, 668
Afflictos piget gaudere licet fortuna felix redeat. 228, 940
Affligere humo. 308, 677, 311, 789
Africa, plaga perfida. 199, 1786
Africanum fretum bis diſcedens, & bis recurrens. 128, 320. *duplex ergo Venilia & duplex Salacia.*
Affuſa amplexu tegam corpus totum. 77, 475
Agamemnon. 212, 325
Agamemnon, drama à quibus editum. 264
Agamemnon exemplum prębet moderati regis, & dat præcepta regnandi, & vtendi victoriâ clementer. 241. & 242
Agamemnon quomodo à Ioue ortus. 273. 382
Agamemnon Rex Regum, ductor Ducum, 265, 39
Agamemnonis & Pyrrhi iurgiū amariſſimum & mordaciſſimum. 242, 309
Agamemnonis laudes, & quibus hoſtibus ſuperſtes ac inuiolabilis. 269, 204
Agauen. 62, 952
Agaue furibunda. 54, 615
Agaue Pentheum diſcerpſit. 66, 17
Agaue Pentheum filium occidit. 74, 363
Agenor. 56, 714
Agenor virum ſtrenuum ſignificat. 56, 747
Agere exulem. 54, 648
Agere diem auerſum in ortus. 230, 1038
Agere feminam. 289, 955
Agere populos in bella. 73. 325
Agere reum. 72, 251
Agere ſemet in ortus, & regerere matri fœtus 54. 638.
Aggeratio ſimilium, deteſtor, horreo, fugio, exſecror. 99, 564
Aggerere flammas. 231, 1068
Aggeſtis nodis 27, 689
Agit tellus motus ſpumeos. 173, 737
Agitare choros. 142, 878
Agner. 143, 895
Agreſte numen Dianæ. 94, 402
Agrippina Claudio nupſit. 291, 21
Agrippinam quomodo duxerit Claudius. 294, 141.
Agrippina occiſa à Nerone filio. 294, 125
Agrippinæ Diræ & querelæ. 306. & 307
Agrippinæ memoria damnata. 306, 602
Agrippinam Germanici vxorem quomodo afflixerit Tiberius. 314, 929
Agrippinæ naufragium & mors. 299, 309
Agrippinę Neronis matris mors. 314, 945
Agriope vxor Orphei. 135, 570
Ahenum ſpumans. 205, 60
Aiax Oileus Caſſandram in æde Palladis vitiauit. 251, 668
Aiax verus. 255, 843
Aiax melior, pro maior. 269, 210
Aiacis Oilei, temeritas & mors. 278, 529
Aiacis Oilei mors. 26, 660
Aidoneus Rex Moloſſorum. 137. 662
Alani feri & deformes. 220, 629, & 631
Alceſtis pro marito Admeto mortua, reuixit. 26. 663.
Alcides magnus. 286, 809
Alcon. 216, 454
Alcyones. 282, 676
Alcyones æquoreæ. 291, 8

Alexander Moloſſus. 138,714
Alia ſidera,alius Sol. 64,1017
Aliena rogorum. 38,64
Alienigena membra. 167,505
Alienus maritus,qui adulteriis deditus. 117,2
Aligerûm genus. 91,357
Alite querula blandius murmur. 96,506
Allabi genubus. 101,664
Alleuare. 134,1316
Alligare famem dentibus. 208,160
Alligare ſolidam pacis certæ fidem. 229,972
Alloqui. 250,618
ALLUSIO. amore captæ captus. 268,175
Alluſ. Agros nobile nobilibus ciuibus 285,804
aſpectus timet,quicquid timetur. 138,725
aut perdet,aut peribit. 209,202
audit auditur. 138,733
bene ne malis eſſe videret, in te bona nequam eſſe. 215,416
capi non poterit,niſi vellet capere. 211,289
capitis decus raptum cum capite. 126,256
captiua capiet. 263,335
clarus claras. 170,619
Alluſio contrariorum,apertus opertus. 54,623
Alluſiones contrapoſitorum, cum repetitione eleganti. 79,520,& 523
Alluſio,credula credet. 300,351
Alluſio cum repetitione, quem gemis, cuncti gemunt. 174,759
Alluſio dilemmatica, fata ſi iuuant,habes ſalutem;ſi vitã negant,habes ſepulcrũ. 247,509
Alluſio,Dominus mortis timuit mori, 134,564
dum falſum nefas exſequor incidi ſceleſtus vindex in ſcelus verum. 115,1205
dum miror,perit mirandi cauſa. 173,735
durus mollit. 83,22
eat ad labores hic labor. 153,1315
exoritur maius è malo malum. 245,426
fert quæ vetat fieri. 127,272
Item,victor ad victam domum. 127,277
ferre quo fertur. 221,639
florum flori flores mittere. 101,758
fracta frangit. 279,571
fugio inferos,fugo ſuperor. 264,4
fugiens ſcelus nouúmque faciens. 67,23
funere funus. 40,132
genitor gnatis premor,premóque gnatos. 231,1053.
Geryon victus ante Geryones, vna manu non vnus. 132,485
Herculem perimit Lichas,Hercules perimit Licham. 175,812
Herculis iræ,Herculis arma,minor illo ſupplice ſupplex. 253,728, & mouet ac mouent.735.nullas ſpes habet,ſi tales habet. 749.
hoſtis eſt quiſquis hoſtem non monſtrat. 150,1166.
inauſa audere. 205,19
inermes offeram armatis manus. 251,670
indomitum domare. 73,307
lacrymas lacrymis miſcere iuuat. 281,660
lapſa videbit ſidera labens. 226,849
Alluſio,linqueret cùm iam nemus omne fuluo Plenus Alcides vacuum metallo. 287,855
lethi facies letho grauior. 42,180
lethi genus letho triſtius. 254,782
leuius leuiora. 113,1122
leuis mihi cui totus mundus leue pondus incubuit. 198,1762
magna magnis. 159,170
malum in malis. 68,78
metui cupiunt,metuíque timent. 266,74
me decet pœnas pati, nõ eſſe pœnã. 206,86
meum pectus gemitu non meo. 229,1002
meis armis peras inermem. 150,1170
minoribus placeat culpa maior. 207,134
miſerũ videre nolo,ſed dũ fit miſer. 227.908
miſer ex potẽte fiat,ex miſero potẽs. 205,36
& ob ſcelera pulſi,redeant in ſcelera. 205,37
montes montibus. 272,334
minor,maior,regnum ſub regno. 220,611
quem dies vidit veniens ſuperbum, hũc dies vidit fugiens iacentem. 220,614
nemo confidat nimium ſecundis, nemo deſperet meliora lapſis. Ibid.
mortis locus peior ipſa morte. 138,705
nate ſerò Phrygibus,matri citò. 246,468
nati per nefas nullũ putant nefas. 73,300
nec vnum in vno. 205,31
nocens eſt prorſus, quicunque tã bono fratri viſus eſt nocens. 217,517
Alluſio in,vicit palam nulla peſtis, & omnem peſtem vicit palam. 192,1514
non flet,qui fletur. 262,1098
non eſt lacrymis modus,quia quæ patimur, vicêre modum. 282,688
notus omnibus ignotus ſibi. 214,402
nullum relinquam facinus,& nullum eſt ſatis. 210,25
pœnas dabit,dat,dedit. 136,643
par parem. 193,1541. *prius autem, par, aduerbij vim habet,hoc ſenſu, æquè omnibus occidit,quem æqualem tellus Ioui fuderat.*
paruos parua. 254,786. liber liberos Troas vide. 254,790.
patris è regno pars pater. 67,55
pater gnatum obruat, premátque patrem gnatus. 252,689
pectus pectori coïre. 77,470
perde percundo virum, bonæ virginis boni coniugator amoris. 289,201
Phœbus & Phœbi ſoror; ſoror ſagittis aptior,Phœbus lyræ. 144,905
piè facere ſaluã pietate. 75,380
prora proræ nocuit & lateri latus. 277,494
qui eſt pius,qui non eſt pius. 75,409
quicquid ſupereſt, habebis: quódque non ſupereſt,habes. 230,1035
quiſquis comes tyranni cecidit & pœnæ comes. 143,896
quo ſtante ſtetit. 235,31
referre queſtus murmure querulo. 160,205
Regibus reges dedit. 259,981
Regum relicto rege 271,291
Rex regum, ductor ducum. 265,39

Alluſio, ritus caſtos non caſta Venere exuet. 88,239.
ſceleris precium magis ſcelus. 71,269
ſcelus ſcelere obruit. 268,151
ſcelera ſemper ſceleribus vincens. 268,169
ſed neſciens,ſed neſcientes. 231,1069
ſede ſedens. 138,731
ſparſim ſpargite. 26,448
tanta geſſit bella dum bellũ parat. 240, 232
terra decreſcet,pelagúſq; creſcet. 260.1047
terra ſenſere abeſſe terris. 126,249
te tibi reſtituit. 215,414
Tethys, Thetis. 256, 879
tranſit Aiacem & ratem,ratíſque partem ſecum & Aiacem tulit. 278,533
tumidus ſecũdis,timidus aduerſis. 242,100
vera ex Achille ſpolia ſimulato tulit. 245,446
victor vincitur 173,751
victor ſimilis victo. 274,408
virum ſimulacra viris maiora. 41,175
viuit & viuat precor. 60,855
vlciſci inultum. 68,91
Allusio vocis. 39,108,& 109
Alluſio vocis poſſe. 88,214
Alluſio,vrere ardentem putes. 198,1742
Alluſio, vultus tuæ Phœbes, aut Phœbi mei, tuúſque potius. 101,652
Alnus. 52,540
Alnus alta. 83,10
Alpheus cur ſacer, ſub mare perſequitur Arethuſam. 8, 81
Alpheus celer. 96,503
Alphei laus. 207,130
Alphei vndæ ſacræ. 207,115
Alta humus. 50, 494
Alta pax. 243, 323,& 325
Alta ſubiacent periculis,fulminibus ventiſque. 266,496.
Altè cadere. 164, 406
Alternis nomen mutare. 286, 816
Altheæ fratres. 25, 644
Althea,pia ſoror, impia mater, eiúſque fax.30, 780.
Althæa mater Deianiræ. 178,952
Altiſonus. 113,1131,168,530
Altiſona regna. 279,578
Altiuago ſpeculo.30,790, Si auſim, corrigam; *altiuaga è ſpecula*,poſtea melius; *ſpeculoque*.
Altum. 172,697
Altum pro abſcondito. 46,330
Amãtibus exoptata ſtella Heſperus, ſero videtur oriri. 7,72
Virginibus pariter metus & votum. Ibid.
Amantes cur in oculos intueantur. 62,956
Amantes poſt vagos ignes ſolẽt hærere. 64,378
Amantes nequeunt dormire,cibos auerſantur. 93,366,93,370. defecti viribus. 93,372
Amantes pallent. 903,373
Amantes nulli vident quid deceat. 101,664
Amantes furentibus ſimiles. 206,56
Deſcriptio fuſa,ſimul amantis & odientis. 33,900.
Amantium mira inconſtantia, nihil idem diu volentium. 92,362
Amantium oculi quomodo ſaſcinent 165,452
Amãtur illicita,excidit quicquid licet 163,357
Amare in filio vultum patris. 161,643
Amazones. 12,213
Amazonum deſcriptio. 50,478
Amazonium genus. 88, 229
Amazones connubia vitant. Ibid.
Amazon torua. 1 1 655
Amazon. 185,1183
Amazones. 234,13
Amazon peltata,picta pharetras,& manu ſecurigera. 269,217
Amazones primæ equo vſæ. 94,397
Amazonum expeditio in Atticam. Ibid.
Amazones ſentiunt iugum Veneris 99,574
Amazonum regina non potuit Herculem vincere: dicitur celibis ſemper tori & vidua. 126 244.
Amazones armigeræ, vnde dictæ; quod vnâ vel vtraque mammâ careant. 108, 907
Solent aliquamdiu colere caſtitatem, & poſtea corpus vulgare. 108,908
Amazonum regina Herculi ſe victam dedidit baltheo & armis depoſitis 134,541
Amazones viduæ, 134,541
Amazonius cultus. 284,732
Amazonum arma. 269, 217
Ambage flexâ. 42, 214
Ambeſum. 146,1261
Ambitio prodiga. 139,758
Ambitio impotens. 213,350
Ambitioſi deſcriptio. 123,168
Ambitioſi hominis cõditiones& pœna. 225,808.
Ambitioſi hominis deſcriptio. exitus infelix 139,749
Ambiguus infans, *de monſtro*. 102,690
Ambigua voce verba perplexè iacere. 101,636
Amentum. 105, 809
Amici falſi cum fortunâ mutant. 170, 602
Amicitia in vtraque fortunâ colenda. 226,849
Amicitiam atque inimicitiam in fronte promptam gerere. 281,631
Amnis pronus. 87,180
Amnes rapidi. 18,411
Amnis vagus. 96,509
Amnes ignei inferorum. 114,1175
Amomum,craſſum, ſpiſſum,pingue. Aſſyrium optimum. 228,946
Amoris carnalis violenti,deſcriptio. 85,99
Signa ergo moralia hæc enumerat.
1. Fuga quietis & ſomni.
2. Curæ continuæ.
3. Ardor inextinctus ſemper augeſcens.
4. Neglectus omnium ſolitorum ſtudiorũ.
5. Tædium in quotidiano penſo.
6. Auerſio quædam à cultu diuino, & omni pietate. 7. Imitatio ſtudiorum quibus quem amas deditus eſt.
8. Scire meliora,ſequi deteriora.
9. Sana conſilia ſequi cupere & rapi in præceps. 10. Deſperatio,& conſultatio de nece ſibi conſciſcendâ. 89,257

11. fruſtrà conari tegere flammam ſe nimis claris ſignis prodentem. 92,359
12. tenebris gaudere, ſolem fugere, & oculos demittere mæſtos 93
13. ſumma inconſtantia & mutabilitas in corporis habitu & actionibus omnibus.
14. cibi & ſalutis incuria.
15. virium, coloris, decoris iactura.
16 tremor greſſus.
17 aſſiduę lachrymæ.
AMAT ISTA, QVI MALE AMAT.
Amor nullum agnoſcit modum. 17,396
Amoris ſeu Cupidinis potentia & commendatio. 87,184, & 88, 185
Amor verus nihil timet, ſecura ſibi putat omnia. 18,416
Amoris ſagittę certiores Phœbi ſagittis. 88, 192.
Amori cur ſagittæ attributę. Ibid.
Amore etiam feri vincuntur. 89,239
Amoris numen finxere opulenti libidini deditι. 88,194
Amor odium tollit. 92, 352
Amori ſeu concupiſcentiæ naſcenti obſtandū, nam quo ſerius, hoc ægrius ſuperes. 86,130
Amorem quidam oculatū pingi volūt. 97,526
Amor oculis hauritur. 61,956
Amor gignitur ciborum copiâ. 88,205
Amoris remedia, fames, tempus, mors. 89,252
Amoris ſeu cupidinis vituperatio, & quomodo pro Deo habitus. 88,194. & 201
Amorum gens mollis. 90, 274
Amor nouercas vincit. 92,355
Amor vultu detegitur, nec poteſt abſcondi, 92,360.
Amor nihil niſi furor. 93,360
Amor horridus. 169,580
Deſcriptio vehementis amoris. 101,637
Amoris vis deſcribitur per omne animantium genus; 1. hominum qui ſub quatuor mundi cardinibus degunt. 2. iuuenum, ſenum, virginum. 3. Deorum, Phœbi, Iouis, Lunæ, Herculis, Nereidum. 4. regnat amor, in æthere, terrâ, mari. 5. imperat auibus, tauris, ceruis, tigribus, apris, leonibus, balęnis. elephantis. 6. vincit odia nouercalia. 99, cum ſeqq.
Amor ſæpè obſtinatis induit frenos & mutat odia. 99.573
Amor cur cæcus veræ cauſæ. 97,526
Amor iuuenilis impetu primo furit. 296,188
Amoris faces, quas fingebant. 164,377
Amor fallax. 100,631
Amor ſuperos vicit. 167 467
Amor perit flammis. 254,802
Amor non poteſt cum timore. 209 207
Amor, Deus inuictus, certa tela eius 168,538
Amor verus quos tenuit, tenebit. 218,552
Amor iuſtus reparat amiſſas vires 216,476
Amor verus odit nec patitur moras, 135,587
Amor vulgaris, alius à diuino. 99.274
Amor iratus, eſt magnus dolor. 165 452
Amor coniugalis perennis manet. 296,190
pellicis amor, cum formâ perit. Ibid.
Amor igneus & amantes ardere, cur? 164,377
Amor tyrannus cæli mare penetrat, & omnia peruadit. 305, 549. feras mulcet, 565
Amor quid, vnde gignatur, nutriatur; cur Deus creditus, vis eius cur arcus & ſagittæ illi datæ; Veneris & Vulcani filius. 305,551
Amor eſt cauſa bellandi. 165,425
Amphion chelym tenens, traxit ſaxa ſono. 53, 611.
Amphion mollis. 144.915
Amphionii canes. 41,178
Amphion carmine ſaxa aduocans muros Thebanos conſtruxit. 126,262, natus Ioue, vel Theoboonte.
Amphion humanior Zetho. 66,20
Amphionis moles, mænia Thebana. 90,566
Amphitryo. 186,1246
Amyclæ Graiæ. 236, 70. armiferæ. Ibid.
Anachoriſmi figuræ exempla. 118,14
Anchiſes vates fuit. 46,328
Ancæus. 24,645
Ancæus ab apro interfectus. 25,643
Andromache luctus ſuper filio morituro. 253, 765.
Anguis caput cęruleum. 56,729
Angues cæleſtes duo, maior & minor, 27.694
Angues criſtati. 125,215
Anguis maximi ſe erigentis, deſcriptio. 56,725
Anguis medius inter vrſas, lubricus 226,872
Angues torti. 206, 97
Anima dura, inexpugnabilis. 70, 165
Animam diu cum morte luctantem effundere. 69,141
Animam hominis cum corpore interire. 244 toto choro.
Animam in ore primo, vel primoribus labris tenere. anima cucurrit ad labia. 153,1309
Anima leuis, feſſa ſenio, malis quaſſa. 153,1307
Animę tenues. 166,460
Animos bonos reſumere. 141, 814
Animi dubii cupientis & timentis eruere veritatem, deſcriptio. 43,206
Deſcriptio diuerſitatis animorum vulgi. 262, 1128.
Animi iacentes ſurgunt. 260,1021
Animum mirum gerere alicui, 99,571
Animus nulli malo impar. 153,1264
Animos magnos magna mala frangunt. 253, 742.
Animus precibus, ferro minis non ceſſit: ſed corpus vim tulit. 107, 888
Annus climactericus, maximè LXIII. valdè periculoſus 124,179
Anni pręcipitis rota volucri die voluitur. 123, 179.
Annum poëtæ aſſimilant rotæ, vel ſerpenti caudam voranti. Ibid.
Deſcriptio annorum 75,371. { Bruma ter niues poſuit. Ceres tertiâ falce decubuit. Vndenæ herbæ, totidem pruinę. Meſſor decies ariſtas ſecuit. Ide decies canuit niuibus. }

Deſcri-

Deſcriptio quatuor anni temporum. 109 963.194 1594.
Deſcriptio anni per niues & meſſes. 236 74
Annoſa templa. 174.781
Annumerare membra. 116 1259
Anquirere. 116 1274
Antæus. 199 1786, 101. 1066
Antæus Lybis. 132.481, 115. 2
Antæus, cur terræ filius. 155 24
Antemnæ. 277, 500
Antenoris coniux. 236, 60
ἀντέρως quomodo naſcatur. 169 452
Antiope vxor à Theſeo occiſa. 88, 216
Antiope capta à Theſeo. 94 397
Antiopem Theſeus occidit. 108 924
Antiopa vexata a Dirce. 144 915
Antiſtare. 174 769
Antonii fuga. 304, 513
Antonii Bologaii & Ducis Amalphitanæ infelix connubium. 118, 12
Antonomaſiæ exempla, 233. Troas. Poëta. Pontus, Prudentia & prudentes.
Antipodes. 108.929
Anus grandæua. 200, 1857
Anxitetus. 183, 1163
Aonius latex. 8, 80
Aonia virgo. 8 105
Aper ſpumeus, ſpumiger, Spumans. 92, 346
Aper Arcadius, 286, 828
Aprorũ dentes cur fulminei, quia reuera vrũt, ſcitum hoc antiquis. 287.826
Aper Mẹ'anius. 125, 228
Apri indici. 28 -, 826
Aperite lucem, promere ortum. 40, 121
Aperire ſaltus. 83. 18. *principium ſaltubus dare, ſic aries dicitur annum aperire in Herc. Fur.*
Aphydaæ paruæ 83.24
Appata inſonti crimina. 105 812
Apparare officium. 193, 1484
Apparare bella. 268 192
Apparitiones ſpectrorum malorum tempore peſtis. 21, 174
Apparitionis terrificæ deſcriptio. 239 165
Appellere greges aris. 144, 907
Appetere exempla facinorum. 74, 331
Appetere priſca. 105.796
Applico puppim litori. 140 768
Apprime itatim. 125, 212
Apollo, qui Tripodas mouet. 8.86
Apollo & Bacchus, idem, 43, 227
Apollo cur λεξίας. 43.214
Apollo formoſus, & cæſarie compta 105, 798
Apollo pauit Admeti greges. 131, 450
Apollinis in ſacris coronæ laureæ. 272.311
Apta canis vinclo. 216, 496
Aptare formam lacrymis. 159, 194
Aptare digitis ſmaragdos. 91, 917
Apum examen denſum nectitur alto globo. 53.602
Aqua frigida prodeſt deliquium animi paſſis, calida timentibus vel defeſſis. 285, 784
Aqua ſacra, 96 508
Aquales nubes, 275, 859
Aquarii vena. 226, 867. qui ſit. 227. 864
Aquila bellica. 5. 90
Aquila mora pugnam vocare mos. 75, 390
Aquilo frigidus. 54.651
Aquilo niuoſus, & niualis. 174. 776
Aquilonarium pugilum robur. 143, 895
Aquilo ſtrymonius. 276, 475
Arabia εὐδαίμων ſeu beata. 40. 110 eadem quæ felix ab indoctioribus.
Arabs diues. 174, 790
Arabum beatæ ſiluæ. 40, 117
Arabum donis colore. 285 803
Arabes Phœbum colebant. 174. 790
Arabes diuites, ſeu beati. 28, 712
Arabum odore arbores. 144.909
Arabum ſilua diues. 84. 68 *cinnamis beata, vt dicit alibi.*
Aræ magnæ. 279, 581
Aræ ſacrificę. 309 693
Aræ pię. 96.416
Aræ ſanctè colendæ, & ab innoxiis. 209, 93
Aras inter. 85, 105
Arator curuus 170.634
Araxes gelidus. 17, 373. 84, 57
Araxes niueus. 48, 427
Arbiter. 167, 483
Arbitri inferorum. 179, 1005
Arbiter pœnarum. 70, 166, 204, 14
Arbiter æqui. 138, 729
Arbitria dura felicis thalami. 81, 596
Arbitria gregis ſub illo. 60, 839
Arbitria, 257, 924
Arbores funeſtæ, taxus, cupreſſus & ilex. 221, 655
Arboris magnæ & annoſæ quàm ægrè ſuccidatur, deſcriptio. 195, 1622
Arboris magnæ & opacæ, deſcriptio. 52, 542
Arboris annoſæ deſcriptio. 51, 536
Arbuto ſub leui membra ſtratus. 96, 508
Arcades ante ſolem geniti. 201, 1881
Arcades ſole vetuſtiores. 105, 783
Arcades luna antiquiores. 104, 783
Arcades populus vetuſtus. 193.1434
Arces cælitum. 38, 47
Arcitenens Dea. 102, 706
Arctos frigida. 292, 27
Arctos alta. 51 507
Arctos agit claſſes Argolicas. 1.7, 7
Arcticus polus nobis celſus, Antarcticus ſub pedibus. 122.128
Arctophylax. 15, 314, 226, 876
Arcturus. 15, 314
Arcus non audit. 178, 975
Areyæ. 85, 75
Ardens plaga. 136, 67
Ardere (*amare*) & odire. 22, 583
Ardeſcit mundus triſulca face. 102, 678
Ardoris maximi deſcriptio. 189, 1359
Arenæ an Latinum. 193, 1318
Argi nobiles eorum antiqua ſitis ex ſiccitate maxima. quis puteos adinuenerit. 207, 118

Argiui genus Inachi. 212. 336
Argiuę vrbis laudes. 285,804
Argo audax. 23, 607
Argos. 72,283.111.1054.147,1037
Argos Achaicum. 207, 121
Argos Iunoni ſacrum. 272,342
Argo compacta manu Palladia, 17,365
Argo carina vocalis, metu obmutuit. 15,349
Argolici. 201,1888
Argonautarum varia encomia, adeo vt & Dij dicti. 12, 227
Argonautarum fere omniū diri exitus. 23,607
Arguere ſceleris, *conuincere*. 177, 896. *ſic recte ſumitur in vulgata noui Teſtamenti verſione;* arguet de peccato.
Ariadne à Theſeo rapta, & in Naxo relicta Baccho nupſit. eius mythologia. 50,489
Ariadnæ mitis Minos, 88,243
Ariadnæ in cælum relata ſydus, 101, 660
Ariadnæ corona inter ſidera 118, 18
Aries aureus vel purpureus portendit imperium poſſeſſori. 210,229
Aries aureo vellere. 19 471
Arietis cæleſtis fabula. 226, 849
Aries radiante villo aureo. 260. 1034
Arimaſpus diues. 170,622
Arma vincunt leges. 130,400
Arma non ſeruant modum. 130 402
Arma nudata, *int blanck harnas*. 75,389
Armentarius. 41, 147
Armenta fortia. Ibid. 149
Armenia ſilua. 223,734
Armentorum tria genera antiquis. 273,353
Armitori. 140, 794
Ars feminea. 105, 825
Artes auctoribus obſunt. 35,70
Artibus magicis tincta & illita. 22,576
Ariſtæ, pro anno. 136, 76
Ariſtoteles tertius. 233
Artus ignaui. 42,181
Arturus dominatur mari Eubœæ. 157,103
Aruales fratres Iudices Terminalium. 97,527
Arundo. 159, 157
Arundo fortis, pro ſagitta 149,1115
Arundo pro ſagitta. 151, 1194
Aſciſcere ſibi vana. 88,200
Aſellus pandus, turpis. 48, 429
Aſia pollens. 234.8
Aſpergi dic. 122,134
Aſperat caput nubes mœſtiſſima. 138. 721
Aſſarici domus, tellus. 234,17
Aſſaracus vetus. 287 874
Aſſerere ſibi cælum. 188, 1301
Aſſenſor facilis iræ. 115, 1202
Aſſonare. 49,461
Aſſyria tellus. 85, 86
Aſſyrij odores. 94 394
Aſſyrium venenū. 215,454. Aſſyrius color. Ibi.
Aſtra noctiuaga. 225, 816
Aſtræa. 136,69
Aſtræa terras reliquit. 302,418
Aſtra credita Hiſpanico mari ſe condere, & currus ſuos equoſq; tingere, potiſſimum Sol. 225,818
Aſtra vaga. 300,385
Aſtrepere. 110.1023
Aſtricæ choreæ. 275, 459
Aſtruere fraudem. 172, 718
Aſtus callidi. 247,522
Aſtu dolóque tegere. 86,152
Aſtyanax. 281, 635
Aſtyanax præcipitatus ab Vlyſſe. 261,1069
Athalanta. 132, 481
Athamas. 67, 23.226,849
Athenis arx Palladi ſacra. 89, 239
Athos. 180,1046,183, 1151,189,1382. 197,1728
Athos Aemonius. 28,720
Athos præruptus. 158,144
Atis Cybeleius. 236.72
Atlas. 194,1597,202 1905
Atlas maximus, gigas. 120,72
Athlas cælum humeris ſuſtinet. Ibid.
Athlas cælum ferens, 155, 12
Atlantides Eoæ. 118, 10
Atlātides ſtellæ tempeſtatem denūciant, ideo vocantur ponto ac ratibus timendæ. tres earum à Ioue conſtupratæ. Ibid.
Atratinus 233
Atreus ferus, acer, truculentus, nec potens mentis. 218, 547
Atreus iugulat & cōſcindit in fruſta, & apponit patri epulandos filios ipſius, nepotes ſuos 223.722
Atrum pro triſti. 115,1212
Attalicæ opes. 215, 454
Atthex gentis inſigne, 107, 897
Atthæa gens. 113. 1146
Atthidum chori. 85,105
Atthis, & Atthæus, 150,1163
Atthius & Atthis. Ibid.
Attica prius Acte. Ibid.
Attica terra innocentes ſuperos facere ſolita. 184,1342
Attollere facem feſtis motibus. 95, 443
Attonitum regno pectus furit. 73,302
Atys Phrygius. 282,686. noua mulier. 283
Auaræ mentis furor inflammat. 96.483
Auaritia. 120,59
Auaritia nullo poteſt auro expleri. 170, 622
Auaritia fugienda. 139, 758. deſcribitur
Auarorum hominum deſcriptio. 208,143. Auaritia vnde gignatur, impedit orationē, filias gignit inſomnes curas, indurat, & monita reſpuit, prohibet vti bonis, metu paupertatis iugiter cruciat. 208,143
Auarus nullo fine beatus eſt: pauper in auro congeſto. 123,167
Auari deſcriptio. 123,165
Auctorem ſcelus repetit. 138, 734
Auctor futuri, 148,100
Auctumnus grauis. 145,948
Aucupari verba. 74,361
Audaces iuuat fortuna. 10, 159
Audaces ſenes vicina libertate. 86,137
Audax ire. 134, 546
Audax quid propriè ſignificet. 134, 547

Audire illi preces. 162,294
Audire, & audiri iudicium proprium. 138,733
Audiri. 133, 511. vox ritualis.
Auernus. 251,680
Auerni pallidi fauces. 115. 1196
Auerno flebilius. 113,1144
Auerruncatores Dij. 310,750
Auerſus dies. 230,1038
Auertere 19, 472
Aues auidæ. 72, 256
Aues garrulæ. 47, 454
Aues fremunt. 96,506
Aues obſcenæ. 29, 732
Aues querulæ. 96, 506
Auferre fletum. 187,1270
Auge vim paſſa ab Hercule. 163, 366
Augeſcit dolor. 26, 671
Auget cumulus hic voluptatem. 219, 975
Augiæ ſtabulum. 126, 247
Auguſtus quomodo in cælum putatus aſcendiſſe. 303,471
Auguſti bella ciuilia. 304,500
Auidis natura parum eſt. 170 631
Aula alta, *cælum.* 296, 217
Aulæ regum (*domus ſuperba*) non habent vnquã, vel raro fideles miniſtros. 169,169
Aulæ fallacis facile bonum. 292, 34
Aulas fugiunt, iura, pudor, fides cõiugij. 266,79
Aulica vita inquieta & miſera. 122, 163
Aulicorum ſtudia & prætenſiones variæ & vanæ. 170, 617
Aulicorum ſtudiorum & ſcelerum ambitionísque, &c. deſcriptio. 170, 617
Aulis. 23,623,268,171,314, 970
Aulis tarda ratibus. 279, 563
Aura populi. 96, 486
Auras trahere. 55,599
Auræ leues. 14, 304
Aure ſubiectá ſonum captate. 140,389
Aures oneratæ. 171, 661
Aurium deſcriptio. 71, 226
Aureus aries Pelopidarum. 210, 224. & 229
Aureum pro pulcro. 118,13
Auri cæcus cupido. 97, 524
Auri vis & potentia. 311,765
Aurium ſonores. 42, 188
Auriga carinæ 5, 2
Aurigæ qui fertur equis, nec audit currus habenas, deſcriptio 111,1065
Aurigæ periti deſcriptio, 110,997, & 111, 1068
Auro ſolicito ſuperbi bibunt. 97,515
Aurora roſcida, Pallantias. 225,816
Aurora luxit Memnonem filium & obſcura meauit. 241, 239
Auroræ maritus Tithonus. 286, 820
Aurum textile. 22,572
Auſpex dextera, quæ auſpicatas faces præfert. 7, 68
Auſpicari regium decus capiti. 261,8
Auſpices nuptiis adhibiri. 256, 862
Auſpicia metuũt, qui nihil mai⁹ timẽt. 250,609
Auſter luctificus. 54,632. Auſter Libycus. 276,476. pluuius. 277, 479
Auſter nebuloſus. 22, 584
Auſter madens. 136,71
Auſter dominatur in mari Siculo. 110,1008
Auſtri calidi. 38,37. Auſtri tepidi. 83,21
Aſſueta turris Priamo. 261 1068
Αὐτόχθονες cur Arcades & Attici. 105,783
Autumnus. 208,167
Axis Scythicus. 185,1182

B

Bacca conchæa. 216,454
Baccæ lauri amaræ, baccæ olearum. 52,538
Baccæ Cadmeæ. 122,133
Baccharum deſcriptio. 49, 436
Baccatum. 94,383
Bacchus. 296,208
Bacchi deſcriptio. 48, 405, 132, 471
Bacchus cur coronetur. 48, 414
Bacchi cornua. 48,408
Bacchus corniger, & de eius cornibus; ταυρόκερον, δίκερον, βούκερον, Græci. 103, 753
Bacchus cur Mænala dicatur. 48, 422
Bacchus domitor Lycurgi & maris rubri. 145, 902
Bacchus duxit Ariadnam. 50,489
Bacchus exonerat graues curas. 95, 444
Baccus fulmine eiectus vtero matris. 131 456
Bacchi geſtorum mythologia. 49, 465
Bacchi habitus. 132,471
Bacchi laudes. 48, per totum, & ſeq.
Bacchus lentâ viâ cælum petiit. 120, 66
Bacchus, Liber, perpetuum iuuenis comâ intõsâ, cuſpide pampineâ, & mitratus, & capite cornigero. 103,750
Bacchus liquidus. 52 566
Bacchi luci. 153,1285
Bacchi miraculo vinum & lac ſubitò effluxit è ſolo Naxi. 50, 495
Bacchicus modus. 51, 508

Bacchi varia nomina ſeu epitheta. 50,492.
- Bacchus pater. } vnde?
- Bromius. } vnde?
- Lyæus. } vnde?
- Eleleus parens. } vnde?
- Ignigena.
- Iterum ſatus.
- Bimater.
- Niſæus.
- Thyoneus.
- Lenæus.
- Vuæ genialis conſitor.
- Indetonſus.
- Nyctileus.
- Iacchus.
- Euan.
- Euius.

Bacchi & Ariadnes nuptiarum deſcriptio. 50, 490. cum ſeq.
Bacchi ornatus, forma, comitatus. 48, 411
Bacchus proles fulminis. 8, 84
Bacchus puer virgineo amictu latuit Iunonem. 48,418

Bacchus Semelis filius; cur quidam malunt Proſerpinæ. 118,16

Bacchi victoriæ de 49. & 50.
- Indis.
- Getis.
- Maſſagetis.
- Thracibus.
- Zedacis.
- Mæotidis, & Scythis Nomadibus.
- Gelonis.
- Amazonibus.
- Penteo.
- Prœtidibus.

Bacchus pro vino. 229,974,984,988,52,566
Bacchus virginea figura pingebatur. 48,408
Bacchus tener. 132 472
Bacchus à Tyrrhenis raptus. 49,449
Bætis, flumen lentum & languidum. 29,727
Baiæ litus Euboicum. 147,1046
Barba prima puras genas ſignat. 101,645 primum opacat flore lanugo genas, barbula prima, prima iuuenta genas flore veſtit. Ibidem.
Barbæ graues. 198,1750
Barbaricus triumphus. 222,666
Barbarici poſtes, opes. 234,16
Barbarica templa. 254,781
Baliſta petraria. 97,533
Baliſtæ deſcriptio. 97,532
Ballaris. 74,365
Baſſarides. 49,432
Belicis. 178,958
Belidæ. 144,916
Belligerum caput. 77,472
Bellicum canere. 209,187
Bella cruor delectat. 130,405
Belli exitus incertus ſemper, 82,626
Belli exitus attendendus, non cauſa. 130,406
Belli fortuna 82 629
Bella ferro cincta. 137,694
Belli fortuna ſemper in ancipiti loco eſt. 825 629
Bello impio vinci optimum. 77,492
Belli incommoda. 129 364
Bellum mortiferum 138,689
Bellorum origo & cauſa prima à cupiditate & libidine. 97,538
Bella prima qualia nondum inuento apparatu militari. 98,543
Bellum ſanguineum. 95,464
Bellona. 183,1310
Bellona triſtis. 266,81
Bellua maris. 92,350
Bene eſt, peractum eſt. 36,1018
Bene eſt, abundè eſt, iam ſat eſt. 227,890
Bene eſt, abunde eſt. 211,279
Bene habet. 64,998,147,1034
Beſſa. 256,847
Biarco. 143,895
Bicorpor. 183,1163
Bidentes tardæ. 40,13
Biformis. 114,1167
Biformi nota crimen exhibent. 101,688
Biformatus. 183,1163
Bigæ 286,814
Bigæ, an biga dicendum. 193,1518
Biuges 112,1098
Bimaris Corinthus. 45,282
βὶς βεϱχὺς. 114,179
B peune. 275,439
Biſontes villoſi, 84,64
Biſtones ales. 281,670
Biſtones vltimi. 180,1040
Blandiloqua vox. 271,290
Blandiloquentia. 289
Bœotia, dicta à boue. 56,719
Bœotiæ ſolum vber. 69,130
Boëtus, 216,454
Bœota loca 55,666
Bonum ingenium nulla humilitate infirmatur. 39,82
Bona mentis atque animi, ſubiecta ſunt nulli, perpetuo manent. 305,545
Boreas Arctous. 244,393
Boreas gelidus. 108 933
Boreas inſanus. 113,1127
Boreas. 276, 472 horrifer. 277,479
Bootes. 15,315,297.230
Bootes immunis à mari. 266,71
Boreas Sarmaticus. 207,126
Boreas ſiccus. 182,1107
Bos innupta. 47.373, iuuenca ſiue geniſa.
Bos Italis maxima quadrupes. 92,350
Bouis iniugis deſcriptio. 56,719
Boues lucæ. 92,351
Boues vtriuſque ſexus immolari auratis cornibus ſoliti, 41,137
Breuis, pro breuiter. 259,979
Breuia vada. 279,568
Briareus vaſtus. 159,167
Briſeis. 240,222
Briſeis Achilli ablata. 268,186
Britannis. 292,27
Britanni victi à Claudio. 292,27
Britannia ante Claudium planè libera, Ibid.
Britannicus veneno locuſtæ necatus. 293 45
Bromius. 103,754
Bruma cana. 109,964
Brutus. 304,391
Bruttium fretum, 171,658
Bruttium mare. 218,578
Bubo luctifer. 137,686
Bubo mœſtus. 29,733
Bucina, non buccina, 215,799
Buſiris. 199,1785
Buſtalorum domus Romæ. 205,22
Buſiridis feriatæ 262,1104
Buſiris hoſpites immolare ſolitus. 131,481

C.

CADAVER, *de viuo corpore.* 67,36
Cadere terra repente 99,583
Cadmeides. 139,757
Cadmus Aſſyrius, ſeu Phœnyx. 69.124
Cadmus aduena, Tyrius; 144,916

Cadmus in anguem mutatus. 130,392
Cadmi domus effera, ſemper læta cruore cognato. 54,626
Cadmi hiſtoria mythologicè explicata. 57,847
Cadmeum nemus. 41,176
Cadmus nobilis. 116,255
Cadmus Sidonius. 56,713.
natus Agenoris. 715
Caducus. 53,600
Caducum naufragium. 275,459
Cæcare. 215,416
Cæci gradientis deſcriptio. 65,1047
Cæci modi. 39,92,69,132
Cæcus pes. 66,11
Cæcum iter. 252,724
Cædes fera. 314,913
Cædere gregem. 147,1036
Cælites equi. 100,626
Cælifera manus. 133.527
Cælo nil maius natura genuit. 300,379
Cælum non petitur molli via 131,436
Cælicolæ ſeu ſpiritus non poſſunt Venerij iūgi hominibus. 131,447
Cælum ſacrum 187,1297
Canæ ſpumæ. 274,437
Cælum trahere, hoc eſt, ſidera & numina. 26,670
Cælibis vitæ incommoda & deteſtatio 96,475
Cępta exſequi. 99,594
Calamitatū, quæ expugnatas vrbes inuoluunt, deſcriptio. 159 173
Calamitatum magnarum maximè ancipitis & magnæ viciſſitudinis ſceptri, deſcriptio. 205,33
Calais. 140,758
Calamus impar. 90,297
Calchas interpres Deûm. eius peritia vaticinandi, augurandique, vaticinium de nece Polyxenæ & Aſtyanactis. 243 352
Calchas augur. 247.532
Calchas ſolus fata mundi videt. 268,179
Calere leui face. 164,377
Caligo cæca. 79,516
Caligo ſpiſſa alligat grauibus vmbris, verum: nam ibi tenebræ palpabiles. 138,709
Calliſtûs fabula, & allegoria. 117,6
Calpe 194 1565
Calpe bimaris. 45.282
Calpe Ibera, 186,1251
Calpe ab Hercule fracta. 186,1238
Calydoniæ, 169,582
Calydon. 255,844
Cancer curuus. 226,856
Cancer feruens. 99,286
Cancer præclarus. 136,69
Cancer ſidus Libyæ. Ibid.67
Cancri ſidus. 194.1571
Candere pallore. 106,828
Candida ſęcula. 15,329
Canere bellum. 218,255
Canes arguti. 85,81
Canes taciti. 84,31
Cauens gurges. 309,699
Canis cæſi domino adulantis deſcriptio. 141,809
Canis Stygius. 88,222
Cani ſplendent. 88,245
Caniculæ ſidus æſtiferum. 38,39
Cani piis venerandi. 152,1247
Canthus. 24, in prin.
Cantibus ſolamina quærere. 181,1088
Cantus placat inferos. 134,569
Capere animos. 118,1057
Capere brachia in amplexus. 188,1340
Capere fortunam ſuam. 293,89
Capere minas. 161,266
Capere, pro perferre. 39,81
Capere ruinas magno animo. 130,411
Capeſſere partem imperij. 217,527
Caphareus. 174,775
Caphareus fallax. 279,156
Capharides petræ. 175,802
Capilli flagrantes picti ſtorace. 94,383
Capilli rudes. 91,918
Capi multis profuit. 257,881
Capit aſſueti doloris modum. 210,254
Capita duo iecoris ominis mali. 46,360
Capit frenos dolor. 216,497
Capricorni iubar. 136,69
Captare. 294,133
Captare fontem manu. 97,518
Captis ſat eſt viuere. 246,474.
Capto lex nulla parcit aut pœnam impedit. 243,332
Captus animum animo. 121,108
Capulo manum reddere. 77.481
Caput abeſt, nec vſquam eſt, de minutim confracto & attrito. 146,1024
Caput arx corporis. 42,184
Caput iecoris non apparere ominoſum. 40,361
Caput lene aquæ. 96,508
Caput proximum Phœbo. 45,291
Carcer cæcus, 249,585
Carcheſia. 49,456,52,565
Cardo maſcul. 10,177
Cardinem extremum mortalis æui premens. 236,53
Carmen magicum voluere. 52,561
Carmen nobile, non ignobile. 282,666
Carnabon Getarum rex. 28,698
Carpere vitam ætatem. 143,873
Carpeneitus ſolus. 83,4
Caſæ ſordidæ. 158,125.
Caſſia. 215,454
Caſpia iuga. 213,376
Caſpiæ rupes. 151,1105
Caſpium mare. 262,1103
Caſſa conſilia. 249,569
Caſſa præſidia occupas. 254,792
Caſſo ſidere. 31,790
Caſſum timere. 163,352
Caſſus 251,678
Caſtalius fons. 43,228
Caſtalium nemus. 56,712
Caſtalia ſancta, *Delphi*. 44,276

Caſtifica mens. 87,168
Caſtitas & pudicitia paupertatis & ſobrietatis comes aſſidua. 88,203 & 208
Caſtor eques. 105,807
Caſtor & Pollux. 12, 230
Caſtor & Pollux lucida ſidera. 297,207
Caſtor Tyndarei filius, Pollux Iouis. 118,14
Caſto pectore nefanda ocyus exturbare. 86, 129
Caſtos mala paupertas ſequitur, adulteri verò regnant. 109,983
Caſtus, incæſtus, *oppoſita*. 114, 1179, & 1190
Caſtus, intactus, rudis. 108,920
Caſus culpa caret. & hæc duo differre. 151, 1200
Caſus & furor conantur. 74,355
Caſus impotens. 172,715
Caſus rotant humana. 113,1120
Caſus ſæpe experti timendi. 21,519
Caſum ſequi optimum, vbi animus errat. 267, 145
Caſum ducem quæ petit, cęca temeritas eſt. 267,146
Caſus varius. 22,569
Cato Vticenſis reprehenſus. 70,190
Caucaſus. 151,1208,158,142,197,1728
Caucaſus. 189,1376. horridus, 189,1375
Caucaſus inhoſpitalis. 6,43,231, 1047
Caucaſus ingens. 113,1131
Caucaſus niualis. 191,1449
Caucaſus ſparſus cruore Promethei, & opertus niue perpetua. 28, 709
Cauda, lunata, falcata. 49,465
Cauſa bona, ſed in modo aliquando culpa. 75, 379
Cauſari. 11,102
Cauſſam tueri infeſto iudice. 257,905
Cauendi tempus ſerū in mediis malis. 216,488
Cauum rupis. 74,360
Caycus. 240, 227
Cecidere ventris ſuæ vires. 219,589
Cecrops in Aquarium mutatus. 227,864
Cecropius mons. 83, 2
Cecropis vrbs. 144,916
Cedit labor in vanum. 87,181
Cedricnodes 52, 541
Celebrare choros. 170,593
Celebrare toros. 309,701. talamos 309,712
Celeritatis magnæ deſcriptio. 76,419
Celeritatis magnæ deſcrip. 111, 1058, vix ſummam humum gradu tangens citato.
Cenæus Iupiter 157, 102
Cenęum promontorium & templum. 174, 773. & 780.
Centauri. 145, 968, 185, 1193
Centauri truces. 140,777
Centauri deſcriptio an vlli tales vel hippocentauri eſſe queant, adfabulatio, & nomina eorum vnde ducta, latè diſcuſſum. 167,505
Centum pro multo. 260, 1019. perfectiſſimus numerus.
Cephalenûm dux Vlyſſes. 247,517
Cerberus. 53, 581, 187, 855
Cerberi deſcriptio. 140,782, 264,12
Cerberus ater 155, 23
Cerberus canis. 41,172
Cerberus, canis inquietus. 293, 1524
Cerberus canis triceps, anguineam caudā habens. 136, 648
Cerberus cauet ne animæ inferis regredi queant. 244, 405
Cerberum Hercules extractum per Græciam deduxit oſtentui. Cerberus canis quid ſignificet 120, 59
Cerberus ſecundùm quoſdam canis regis Moloſſorum, ſecundùm alios ſerpens. 137, 662
Cerberus quis, & qualis. 140, 782
Cerbero viſo dies labans. 120,60
Cerberi terna colla. 120,62
Cerberus triceps. 264,15
Cerberus tria capita habuit, alij volunt quinquaginta, alij centum. 53,581
Cerberus triformis. 185, 1200
Cerberus vinctus. 148,1106
Cerebrum album molle lacteum, concretum, diſperſum, penitus expreſſum. 262, 1115
Cerebri expreſſi etiam veteres plures meminiſſe. 262, 1115
Ceres. 30,761
Ceres alma, frugum parens. 71, 222
Ceres Eleuſinia, ſecreta 142, 844
Ceres frugifera. 71, 219
Ceres pro frugibus. 109,966
Ceres frugum parens, poténſque. 127,299
Ceres humerum Pelopis comedit. 208, 143
Ceres ſpicifera. 170, 598
Certa deſcendi ad preces. 101, 667
Cerua aureis cornibus. 186, 1236
Ceruæ Cretæę. 84,60
Cerui fugaces. 14, 149
Cerui *furca ruſticorum quædam.* 58,753
Cerui timidi, efferantur amore. 91,341
Cerui tuti. 149, 1128
Cerui viuaces, quàm diu viuant. 57, 752
Ceſpes mollior oſtro Tyrio. 171,644
Ceſpite nudo ſomnos ducere. 96, 510
Ceſpes ſanguineus in Magicis. 31,798. *hoc eſt ara ex ceſpite tincta ſanguine immolatitio & ſuo.*
Ceſſet in pœnas furor. 18,406
Ceſſere vultus. 164,390
Ceu video, 70, 195
Ceyx. 159, 197, & 677
Chalcis. 255,835,255,837, 279,562
Calcis vaſta. 174, 800
Calciope ſoror Medeæ. 11,209
Chalcodoris. 255, 835
Chalybs. 158, 151
Chaos. 182,1112,244,399
Chaos atrum. 276, 485
Chaos atrum. 137, 677
Chaos cæcū. 29, 741, 53, 572, 300, 375, 172, 1132
Chaos æternę noctis. 5,9,135, 609
Chaos dirum. 116, 1233
Chaos deforme, olim creditum etiam Deos preſſiſſe. 225,834
Chaos extremum. 156, 47

Chaos inane. 230,1007
Chaoniæ arbores. 56,728
Chaonis quercus loquax. 195,1621
Charentonium. 237,107
Charondæ lex de lucta reiecta. 200,1833
Charon. 41,168,139,752
Charontis deſcriptio. 41,166,139,762
Charon dirus. 140,770
Charon vox Aegyptia Portitorem ſignificat. inde χαρώνια. 181,1070
Charybdis. 18,407,218,582
Charyſtos marmore nobilis. 255,835
Chelys canora. 242,320
Chelys dulcis. 19,461
χιλιάρχος. 68,71
Chimeræ hiſtoria & mythologia, 31,828
Chimæræ mediæ flamma. Ibid.
Chimæræ flamma. 64,20
Chiron Pelij incola. 145,970
Chironis parentes, iuſtitia, in cælum tranſlatio, mors, aſtrum ſagittarij. 226,859
Chironis antrum quale. 255,830
Chiron fuit Achillis pędagogus, docuit bellica & muſicam. 255,833
Chironeum vulnus. 240,218
Chlamys picta. 222,666
Chori. 85,105
Choros nectere. 163,367
Chryſe. 240,223
Chryſes dux Phœbæus. 268,176
Cibi faciles viléſque. 171,655
Ciere bellum 75,389
Ciere cantus feſtáſque voces: 227,919
Ciere flumina. 136,69
Ciere nomen. 47,392
Ciere queſtus. 75,387
Ciere ſuperos ad ſacra. 262,1100
Cilla. 240,226
Cinis Ophionius, item Mygdonius. 127,266
Cinis rebellat. 39,107
Cinnama. 40,117
Cinnus. 182,1098
Circinus. 42,187
Cirrheum oraculum. 191,1472
Cirrhæa templa Phœbi. 157,92
Cirrhææ vates. 44,269
Ciſtæ Cadmeæ. 170,595
Citæ vndæ. 97,510
Citatus. 201,1900
Citatus irâ. 32,852
Cithæron. 66,13,126,233,128,334,145,978, 153,1285,207,126
Cithæron in accuſatiuo. 67,31
Cithæron. 60,844. lætus ſemper nouo pabulo. 845
Cithæronis iugum niuoſum. 59,808
Cithæron noxius. 72,256
Cithæron ſacer, capax ſcelerum. 62,930
Citimus, 31 790
Citra. 62,951
Citus mundus. 109,958
Clamore cælum complere. 174,795
Claeſcit dies. 121,124
Clarifico. 113,1139. Claritas. 220,614
Claſſicum cornu canebatur. 56,733
Claſſicorum graue murmur. 218,577
Claua grauis. 146,1023,148,1084
Claudere menſam ſcypho. 227,914
Claudij Cæſaris domus fata 292,43 { ipſe occiſus ſcelere coniugis. coniux occiſa parricidio. filius veneno ſublatus. filia miſè vexata }
Claudij Imp victoria de Britannis. 291,26
occiſus veneno ab Agrippina vxore. 292,30
Clementer acto colle. 45,281
Clementes Principes cælum petunt. 139,743 diúque feliciter viuunt. Ibid.
Clementiæ eſt quo celſum ſuperi altius leuarint, mitius lapſos premere. 252,694
Clementię laus. 138,738,194,1560
Clementia magnum timoris remedium eſt. 302,436
Cleonæ. 199,1809,201,1888
Cleoneum caput. 141,797
Clepere. 10,155,210,224
Clepere ingenti tegmine ſe. 141,798
Cloatius Verrius. 207,110
Clothocolos manu proiecit. 174,767
Clotho grandæua. 291,15
Cludere enſem vagina. 77,467
Cludo. 69,148,84,47,191,1439
Cluſerit. 88,221
Cluſi, pro clauſi. 19,458. cluſam, 464
Cluſus. 31,820,72,246
Clypeus Argolicus, rotundus. 68,87
Clytorius amnis. 54,486. aqua pota reddebat abſtemios. Ibid.
Cnoſius rex, 61,892
Cnoſſiaci ictus. 159,161
Cnoſſius Labyrinthus. 101,647
Coactę locutioni pœna nulla infligenda. 51,529
Coacta omnia grauia.. 303,452
Coactis cornibus arcum flectere 146,991
Cocyti inertis fœda palus. 137,685
Cocytus iners. 142,869
Cocyti rigentis ſtagna. 203,1960
Coërcere ſe. 95,452
Cogere. 122,127
Cogi qui poteſt, neſcit mori. 131,425
Coit in monſtrum vltima facies. 111,1044
Cognoſcere ſuas manus. 178,959
ſororem. 178,952
Coït ſanguis frigidus. 43,224
Colchus. 262,1103
Coli leues. 163,372
Coli pœna inuidioſum & odioſum. 242,299
Collocare ærumnas. 215,428
Color malus pro nigro. 142,861
Columen altum. 205,53
Columen impulſum labet. 146,999
Columen occidit. 234,7
Columnæ nobiles variis maculis. 221,650. *de marmoreis agit ſic alibi,* maculoſáque ſynna.
Colus Parcarum. 63,987
Colu Palladia. 169,563

Coma ignis. 45,311
Coma nullâ lege iacens. 105,801
Comæ ſplendidæ, *de canis.* 88,245
Coma ſiluarum. 194,1594
Comæ temerè iactæ colla perfundunt. 94,391
Comare caput. 98,546
Comantia colla. Ibid.
Comas nodo cogere, & emittere. 94,398
Coma veneni. 173,735
Combibere. 50,494
Cometa tempore Neronis in Septentrione. 297,230
Cometa longâ ſemitam flammâ trahens. 243,355
Comminij fabula. 83
Commiſit Lucifer Heſpero vices. 158 148
Commiſſus. 194,1564
Commiſſa nox. 197,1695
Committere. 6,36
Committere curas auribus. 100,605
Committere bella. 233,1082
Committere manum iugulo. 223,724
Committere verba 69,152
Commoda effigiem parem dolori. 161,265
Commodare manum. 188,1303
Commodare ſcelus. 33,906
Commodes ſecretus aures, 99,597
Commonitus. 180,1060
Communio rerum an vtilior, quàm diuiſio. 301,397
Comparatio arboris ambiguè quò cadat. 93,362
Comparatio arboris non acciſæ, 95,455
Comparatio æquoris poſt tempeſtatem adhuc tumentis vento iacente. 172,710
Comparatio æſtus naues ſorbentis. 137,675
Comparatio Aetnæ. 162,226
Comparatio Aethnæ incendiorum, 121,107
Comparatio Aethnæ ignis. 85,102
Comparatio Amazonis vel Mænadis. 251,672
Comparatio Amazonis pugnantis. 94,396
Comparatio apri. 288,888
Comparatio auis metuentis pullis ſuis ab accipitre. 61.903
Comparatio aurigæ cum nauta. 111,1069
Comparatio cum Baccho. 17,382
Comparatio Bacchæ furentis. 171,700
Comparatio canis venatici. 216,496, Ibid. 498
Comparatio catuli alicuius feræ generoſæ iraſcentis. 261,1092
Comparatio cautis vel ſcopuli marinos fluctus contemnentis. 99,578
Comparatio Deorum. 295,171
Comparatio diei & lunæ. 160,238
Comparatio Euxini ponti. 266,65
Comparatio flammarum Aethnæ & Lemni. 189,1359
Comparatio flammæ inferni. 189,1361
Comparatio flammæ trabes exurentis. 101,645. item ſtipularum, vel ſepium ardentium.
Comparatur fletus ingens prouerbiali modo lacrymis. 159,186 — Niobes. Phaëtontiadum. Sirenum. Myrrhæ. Halcyones. Phylomelæ.
Comparatio florum vernorum. 53,601
Comparatio fluctuum maris Ionij. 53,603
Comparatio fluctuum ſpumantium. 173,731
Comparatio foliorum decidentium. 53,600
Comparatio formæ cum floribus & foliis. 103,758
Comparatio freti Bruttij 171,650
Comparatio velocis fugæ cum — procellæ. coro. flamma ſtellæ labentis. — 103,733.
Comparatio fulminis. 174,799
Comparatio fumi & nebularum. 75,394
Comparatio fumi euaneſcentis. 244,394
Comparatio furentis cum Mænade. 17,382
Comparatio gruum ex Thracio in Aegyptum commigrantium, vt Pygmæos bello laceſſant. 53,605
Comparatio Harpyiæ. 76,424
Comparatio ignis in cinere malè relicti. 248 543
Comparatio Iridis. 45,315
Comparatio iuuenci abrepti à leone fruſtrà matri ſe applicantis. 254,793.
iuuenci creſcentis. 248,526
lactis vel liquoris cribro expreſſi & ſtillantis. 262,1115
leonis. 62,919, 223, 734
leonis ægri. 195,1641
Comp luctus cum fletu. 291, 8 — Alcyonum. Luſciniæ & Hirundinis.
lunæ. 8,96,49. 465
cum lunâ plenâ 103,740
querulæ luſciniæ, cycni, halcyonis & hirundinis. 282,665,675,676
Mæandri. 137,684
maris adhuc tumentis tempeſtate ceſſante. 148,1088
tranquilli maris poſt ingentem tempeſtatem. 218 577
maris poſt ventum tumidi. 283,706
Mœnadis entheæ. 162,244
montium celſorum & ſcopulorum. 37,8
montium igniuomorum. 88,205
mulieris iratæ cum flamma, vento, Iſtro, &c. 22 579
nauis actæ contrariis vento & æſtu. 34,938
nauis ab æſtu repulſæ. 215 439
nauis à vento impulſæ. 76,429
nautę remigantis à fluctibus victi & rapti in præceps. 87,180
nebularum. 53,598
niuium defluentium calore. 93,378,380
liquatarum niuium cum fletu. 187,1284
ſolutarum niuium. 173,729
nubium fugatarum. 244,392

Comp

Comparatio orni vel molis cadétis 147,1047
Comparatio oſtri ſeu purpuræ, 8,99
Comparatio Phaetontis. 122, 087
Comparatio Phyſeretis 110,1026
Comparatio piſtris. 111, 1047
Comparatio popę immolantis. 288, 894
populi ad ſpectacula vel ludos concurrentis. 142 737
procellæ fluctuantis. 267, 139
procelloſi turbinis. 76,420
pulchritudinis cũ marmore Pario. 105.794
ſagittæ emiſſæ. 175,816
ſagittæ Parthicæ. 76,428
Scyllæ & Charybdis 160, 235
ſegetis luxuriantis liberè 95,454
ſiderum. 48,409
volantis ſphingis vel ſtymphalidis. 76, 412
ſiluarum foliis decidentibus deturpatarum, & formæ mulierum ſeneſcentium. 164,379
Solis. 93,376
Solis cadentis & afflicti. 163,1199
Solis exorientis. 8,100
Solis & ſtellarum. 8,94
ſtellæ cælo decidentis. 76, 430
Syrtium. 265,64
tauri accepto vulnere fugientis & furentis. 174, 796
tauri cadentis ad aras. 285, 773
Thetidis. 309 699
thuris liquati. 173, 734
Tigridis fœtæ. 161, 242
Tigridis Furentis. 31, 862
ieiunæ Tigridis. 222, 763
turbinis. 240,229
leuis vaporis. 296, 190
velorum vento expenſorum. 61 885
Veneris & Palladis. 305,539
virgæ teneræ, & arboris ſurgentis. 248,540
vulgi & fluctuum fluminis, vel maris procellæ. 123,269
Compendii deſcriptio. 85,83
Componere aures. 141, 806
Componere minas, diem, arma. 212, 338
Componere niues in iugis. 207,127
Componere opes. 123,166
Componere parem diem, 106, 836
Compoſitis armis. 76,418
Compoſituræ. 215,416
Compote voto. 273,362
Compreeatam oportuit. 310, 750
Comunt cornua. 136, 69
Concedo, 155,14
Concedere. 225,816
Concedere iniuriæ, 70,190
Concepto orbe. 169, 415
Concipere & preces. 144, 925
Concipere verba & preces. 262,1099
Conceptum Lyæum ferre, 162,244
Conclamare Deo. 63,975
Condere diem atris nubibus, 101, 672
Condiſcere. 289,937
Conduplicatio pulcra, 244,9?5
Conferre. 201, 1864
Conferre decus cælo. 192, 1509
Conferre in aras. 144, 910
Conferri funeri. 112, 1111
Conflare lares. 74 345
Conſligere, certemus fine. 21.517
Confuſa proles. 87, 171
Congemo. 147,1046
Congeſti aceruí donorum. 144,916
Congeſto in auro pauper. 125, 167
Congredi. 64.1014
Coniugales Dii. 232,1105
Coniugator amoris. 269, 201
Coniugum amor ligari ſolet magicis 165,452
Coniugi donum dari. 81, 595
Coniugi fides ſacrata. 266,79
Coniuges modicis viris nuptæ quàm felices, præ diuitum coniugibus. 171 à 658
Coniuges malæ, Medea, Procne, Althæa, Beliades. 178, 951
Coniugis nomen ſacrum. 268, 911
Coniugis probitas, fides, mores, pudor, placeant marito. 305, 541
Coniux ſancta. 252. 697
Coniux tauri. 272.350
Connubii illegitimi liberi matris conditionẽ ſequebantur. 78,515
Conſcia fax. 85, 106 *nempe myſteriorum arcanorum.*
Conſcientia peccati præſens pœna. 87, 161
conſcius mentis pauor, animus ſemet timẽs. Ibid. 162
Conſcientiæ affligentis deſcriptio. 87, 161
Conſcius dies noxæ. 66,9
Conſcium iubar ſacris tacitis præbere. 5,6
Conſcius laudis. 185,1205
Conſcius pauet omnes ſtrepitus. 96, 493
Conſecrari poſt fata. 305,523
Conſequi externa, 78, 511
Conſequi telo fugam. 168. 516
Conſilium malum conſultori peſſimum. 139, 734, 257, 868
Conſilia magna nolentem quoque produnt, 272,330
Conſors, & conſortium. 211, 234
Conſors thalami. 210,234
Conſpectus, 79, 524
Conſuetudo an ex vno actu. 104.778
Conſuetudine mala fiunt leuiora. 307,646
Conſulere natis quàm thalamis. 19, 443
Conſultor quis. 257, 868
Conſummare ſacrum. 147, 1038
Conſtat numerus. 113, 1230
Conſtruitur lues ratibus. 110, 1014
Contactus, pro raminatus. 102, 711
Contemnere merita. 9, 120
Contemnit mori qui non cupiſcit. 75, 197
Contentus. 162, 295
Contigit fructus ex te. 152, 1251
Contingere manum. 129,370. & 373
Cõto aſſiduo laſſata brachia vix refert. 41,179
Conto longo ratem regere. 140, 767
Contrahere pauca ſæcula. 158, 131
Contruſa penitus caſis corpora. 41,147

Conuexa. 83,12
Conuexa ſupera. 88,219
Conuictus ſcelere. 62 916
Conuictus, pro victo. 18,417
Conuicium in bonam partem. 9,109
Conuitiorũ ratio Euripis comparatur. 123,169
Copulari tædis. 132, 492
Coquere & excoquere mentem & animum, de irâ, dolore, curis. 121,106
Cor capax ſcelerum. 70,159
Cor palpitat & ferit ſollicitum corpus. 153, 1298.
Cor ſalit attonitum. 172,708
Corinnus. 233
Corinthus. 6,35
Corinthus ἀμφιθάλαττος. 45,282
Corinthus, bimares terræ Siſyphi. Ibid.
Corinthus premens fauces gemini maris. 220 630
Corneæ haſtæ. 98,544
Cornibus iunctis arcum parate. 168,548
Cornibus primis cutem findere. 248,537
Cornigeri greges. 59 810
Corniger ponti horridus. 112,1079
Corpus nitidum. 93,375
Coronæ laureæ. 272,311
Corona oleagina, & populea. 144,911.912
Coronari an ſoliti primis an ſecundis menſis. 228, 945
Coronæ veterum in cõuiuiis ex quibus herbis, ſeu coronariæ herbæ. 228,945.
- roſis in capite.
- myrto, Naucratites corona dicta.
- vitice.
- loto.
- palmâ.
- hyacintho.
- aci, anyſa, coriandria, &c.
Cornua arcus. 146.991
Cornu bellicum. 56,733
Cornu copiæ ſeu Amaltheæ. 7,65
Cornu flexum. 254,780
Cornu leuis. 98,544
Corſica ſaxoſa. 300,376
Corus. 18,412,260,1032.218,578
Corus aſper. 280,594
Corus dominatur in ponto Euxino. 110,100
Corus imbrifer. 113,1128
Corus nubes glomerat. 103,734
Corus rapidus. 276,480
Corybantes. 201.1875
Corymbis lyncem flexura. 74,375
Corymbus nutans. 48,403
Corytus Scythicus. 149, 1126. quomodo ſcribendum, & quomodo differat à *Corythus*.
Cratæis. 129,376
Crate venatio, quomodo fit. 301,406
Craſtinum nemo ſibi poteſt polliceri. 220,622
Credere carbaſa ventis. 122 150
Credere ſe cælo. 76,424
Credere vitam. 14 304
Credi periſſe, cauſa multis ab interitu arcuit. 246,488
Crepuere arma. 218,564
Creſcit æquale latus monti. 221,645
Creſſa. 87,176
Creſſæ canes pugnaces. 84,53
hirſutæ. Ibid.
Creſſius. 114,1166
Creta dominatrix maris. 85,84
Cretæ centum populi. 125,229
Cretæus labyrinthus, domus cæca. 86,121
Cretes. 193,1555
Cretes boni ſagittarij. 105,812
Crete cærula. 201, 1872. clara Tonante tellus centum populi. 201,1873
Crete ſpacioſa centum vrbibus. 255,817
Cretenſibus immiſſus à Neptuno Taurus. 156,26
Creticum fretum. 101,658
Creuſæ veſtes ardentes. 31,817
Crimen ſæculi vagor. 60,875
Crines effuſos ſpargere. 132,473
Crines effuſi ſine lege. 48,418
Crinis horret, & ſtat territis. 172,707
Crinis ſordidus patrio puluere. 158,120
Criſtatus radijs. 95,417
Criſtæ galeatum. 98,546
Croceus color ſolis orientis. 121,125
Crudi rictus. 286,843
Crudus pro crudeli. 115,1215
Cruor lentus irrigat altas plagas. 46,346
Cui BONO, Caſſianum dictum. 14,276
Culter coruus venatorum. 84,53
Culpa par odium exigit. 165,45
Culpa trahit inſontes. 14,283
Cuncta pollens. 285,802
Cupidini cur alæ tributæ. 297.198
Cupido geminus. 51,509
Cupido geminus filius Veneris. 90,274
Cupido præfert tædas in nuptiis Bacchi. 51
Cupidines plures vnius Veneris filij. 90,274
Cupido cur puer, pharetrâ plenâ, & cur nudus. 90,276
Cupido nec matri parcit, ſed illi timendus teliger puer. 168 543
Cupido teliger, & duplicia eius tela. 169,538
Cupido turpis premit animum iugo, & vinci vetat. 267,135
Cupidinis vis & victoriæ. 311,800
Cupido volucer. 296,198. leuis & fallax Deus. Ibid.
Cupiſco. 71,197
Cupreſſus. 51 532
Cura acrior domat feritatem. 41,149
Cura artus populatur. 93,374
Curæ leues loquuntur, ingentes ſtupent. 100, 604
Curæ ſecretæ magis exurunt. 281,661
Curæ ſollicitæ. 228,982
Curæ vltrices. 138,689
Curetes. 201 1874
Curiæ habendæ locus. 264,11
Curioſitas ſciendi occulta noxia. 51,514
Curioſitas noxia. 59.825
Curioſitas quàm noxia. 59,825
Curriculum. 136,69
Curru aliti. 36,1024

Currus candidi Lunæ. 104,784
Currus pro naui. 5, 2
Currus trepidantes. 111, 1061
Cybele mater. 236,72,113,1132
Cybele turrita parens. 282,684
Cyceon ſeu cinnus quid. 181,1098
Cyclas. 110,1018,174 800
Cyclades. 219,596
Cyclopea ſaxa. 146,906
Cyclops Neptuni filius ferus ſedens in Aetnâ. 218,583
Cyclopum turres. 214, 408
Cycnus Neptuni filius ab Achille occiſus, canâ comâ iuuenis nitebat. 239,181
Cycnus niuea proles Neptuni. 269, 215
Cydon. 175,817
Cygni colunt Iſtrum & Tanaim. 282,674
Cygni morientes canunt. 91,301
Cyllarus equus Caſtoris, Spartanus. 105,807
Cymbia. 52,565
Cynereia virgo, *Scylla*. 93,362
Cyniphius fons in Libya. 177,905
Cynoſura minor frigida. 226, 874
Cynoſuram Pœni, Helicen Graij ſequuntur. 27, 657
Cynthia. 171,640
Cythæron ſacer. 50,483
Cytheriacæ aquæ. 90,273
Cytheron Rex Platæenſium Iunonem decipit. 163, 357

D

DACAE minati equitem Parthis. 219,594
Dacę ſparſi. 213,372
Dędalus. 61,900,86,119
Dædaleus labyrinthus in Creta. 114,1166
Dædalea ope. Ibid.
Dędali volatus. 172,684
Damę veloces. 84,61
Dami timidæ. 14,149
Danaë. 310,765
Danaës hiſtoria, & mythologia. 311,765
Danaidæ. 250,606
Danaides. 139,756
Danaides cruentæ 132, 497. facinus earum, ſupplicium & mythologia. 29,749
Danaidum vrnæ foratæ.
Danais longa ſemper mora in portu. 239,162
Danaus puteos Argis inuenit. 207,118
Dantem aſpice cùm donum ſpectas. 214,417
Danubius. 28,723,213,378
Dapes, *carnes immolatitia*. 45,307
Dardanus. 284,770
Dare credulum animum rebus lætis. 233, 3
Dare in cineres. 69, 113
Dare Diti 58,770
Dare iugulum. 265 43
Dare lumina in terram. 141,821
Dare modum. 149, 1140
Dare in medium. 250,628
Dare in præceps arces. 266,78
Dare in planum, 74,343.
Dare ſe aliquo. 99,582
Dare ſe retrò. 70,191
Dare ſibi ſpacium ac tempus. 267, 128
Dare ſpolium. 167 468
Dare telum. 178,976
Dare terras. 191,1442
Dare thura flammis. 144,916
Dari in omnes ſpecies. 167,495
Dari temolis
Dat ſe ſtrua pharetrę. 94,193
Datum ſatis forti letho. 198,1745
Daulias ales. 159,192
Debere lucem. 198,1767
Debere necem ferę. 185 1211
Debita tulit datus tumulo. 250,602
Decentior. 208,150
Decimeſtres plerique partus, & quo ſenſu dicunt ſcriptores decem menſibus matres vterum ferre. 79,535
Decircino. 27,657
Declamatores olim egregij Hiſpani. 11,203
Decolor. 92,344
Decolor ſanguis. 183,1163
Decor incomtus magis refulget. 101, 654
Decor tener corporis. 83,375
Decreſco. 198,1757
Decretum. 1, 194
Decretum eſt mihi. 177,921
Decreta morte ſeu deliberata, 269,210
Decumanus fluctus, τρικύμια. 277 498
Decus collo. 149, 1115
Decus regum. 13, 243
Decus & pręſidium. 173,749
Dediſcere captam. 256,883
Dediſcit animus ſerò, quod diu didicit. 250, 632
Dedita morti. 41,147
Deducere fila fuſo properante. 91,323
Deducere orgia 48,431
Deducit aures lapis. 94, 389
Deductas naues tenere. 248,551
Defecta ſenſu. 309,707
Defectus. 93,372
Defendere ſomnos. 216,459
Deferre ab aſtris. 186,1235
Deficio gradum, & gradu. 156,46
Defigere amorem. 168,524
Deflectere in recta gradum errantem. 66,3
Deforme lethum fletu facere. 196, 1671
Defundit fons largus vndas citas. 97, 510
Degenerare. 41,142
Degere ætatem in malis. 85, 89
Deianira Oeneis. 169,583
Deianiræ pater quis. 167,502
Deiectus mente. 121,111
Deinde. 190,1406
Deintegrare. 27,672
Deioneus à genero occiſus. 139 749
Deiphobus. 284,745
Delia. 158,149
Delicatæ domus. 88,209
Deliquium animi patientis deſcriptio. 99, 583

Delius. 131,450
Delos, errans terra, profugæ Latonæ latebra, & puerperij locus. 131 452
Delos erratica ſtetit natis in eâ Phœbo & Dianâ. 118,15,
Delos Latonia. 273,365. prius errans, firmata.
Delphicæ laurus. 37,16
Delphinum deſcriptio. 49,466
Delphinorum laſciuientium deſcrip. 275,445
Delubra ſancta, 41,199
Demetere caput ferro. 290,983
Democrit⁹ Abderites quomodo ſe excæcarit. 215 416
Dentes auidi. 114,554
Dens degener. 96, 392
Dentes vulnifici. 92,345
Deponere minas. 177,926
Deponunt comam arbores ſuccisæ. 28,722
Depoſiti. 65,1055
Deprecans. 288,1320
Deprecor. 68,74
Deprehendit quies verba. 168,533
Deprehenſum fulmen ſtat. 166,470
Deprendere curſu. 125,223
Deſcribitur euocatio Manium ab inferis. 47 393
Deſidere ab omni turbâ. 54,620
Deſperatio ſæpe cauſa ſpei. 249,180
Deſperet nihil qui nil poteſt ſperare. 10,163
Deſſet, pro deeſſet. 78,514
Deſtinare diem thalamis. 306,586
Deſtinare locum vulneri. 70.157
Deſtinatæ victimæ. 218,546
Deſtituunt poma famem. 139,754
Deſtructus, *de homine* 307,625
Deterius ſeruare inuitum, quam volentem occidere. 68,101
Deteſtabilis. 205,23
Detinere animam in luce. 152,1157
Detrahit aures lapis. 171,661
Deucalion & vxor diluuio ſuperſtites. 260, 1038
Deucalion factus Aquarius. 417,864
Deuocare. 166,460
Deus pro Dea. 129,384
Deus dat puri ætheris hauſtus tutos. 43, 220
Deus cùm ſemel cœpit felices premere, vrget. 172,713
Deus hic finit florere malos, affl gi bonos 109 970
Deus mitis dabit meliora tempora. 293 81
Deus mundi parens maximus. 95,464
Deum naſci ſemper magno conſtitit 131.460
Deum parum curare res humanas, *querela impia*. 109,968
Deo vni Stoici varia nomina pro diuerſis officiis tribuebant. 119,47
Dij credebantur vrbes deſerere exſcindendas, & euocari. 236,53
Dij communes quatuor qui. 286,807
Dij coniugales. 232,1105
Dij & Deæ gentilium humanos talamos amplexi 131,448
Dij ferales. 29.740,222,671
Dij hominibus ſeruiuerunt. 141,449
Dij Inferorum difficiles. 133,575
Dij immites, & Dij veri. 251,644
Dij leues. 233,2
Dij Magni duodecim, nominantur. 285,807
Dij Nuptiales enumerati. 5,1
Deos omnes mors perdet & chaos. 181,1112
Dij pallentes, *inferi*. 53,583
Dij piorum præſides. 232,1104
Dij præſides. 129,355
Dij qui in proſperis, qui in aduerſis adiri ſoliti ſupplicationibus, 350 750
Deos recipere, facere, iubere. 126,265
Deos ſatiare. 42,200
Dij ſelecti, octo nominantur. 285,807
Dij ſeu Genij locorum ſingulorum. 273,388
Dij (Sol & Iupiter) omnia vident. 87,147
Diis veteres tam mala quàm bona tribuebant. 204,3
Deuota capita iræ. 223,714
Dexamenus. 167,502
Dexteræ fidei pignus, & cur. 13,248
Dextra fidei pignus. 119,369
Dianæ inuocatio & laudes. 84,54,94,404
Diana nimium ſæui pudoris, 58,703
Diana regina nemorum, cultos montium, & nemorum. 94,404
Diana, ſæua virgo. 314,966
Diana, virgo aſpera. 8,87
Dicata altaria. 6,39
Dictynna. 30,795
Diducere acies. 26,434
Diducere pectus. 196,1667
Diducit variam nunc huc nunc illuc. 34,937
Diduco. 127,280
Diducta tellus. 309,718
Dies dubius effulſit. 37,1
Dies hic faciet finem dolori aut vitæ, 101,668
Dies lucidus. 108,943
Dies pro luce. 122,134
Deſcriptio naſcentis diei. 122,124,291,1
Dies nuptialis. 163,348
Diem orbi diuidere. 5,5
Dies optimi vitæ, in adoleſcentia. 95,448
Dies purpureus. 200,1836
Dies religioſi. 64.1028
Dies & nox olim in tres partes diuidebantur. & hæ partes buccinarum ſono indicabantur 225.799
Deſcriptio diei in noctem vergentis, 275,456
Deſcriptio diei triſtis & peſtilentis. 37.à lin. 1
Dies pro vltimo die. 181,1101
Differre fauillam longe. 219,582
Differre membra. 204,6
Differre per populos. 103,756
Difficile in medio ſiſtere: facile ab extremo in aliud extremum ruere. 13h 758
Difficilis. 134,575
Diffuſa ramis arbor. 52,544

Digerere animas. 158,720
Digito longè notare. 260,1052
Dignus eſt bona perdere, qui neſcit vti, 95,439
Dij, pro diei. 136,69
Dilectus an delectus ſcribendum? 143,893
Dilemma. 152, 1242
Diligenti manu librare tela. 21, 534
Diluuium ſub Deucalione. 260,1037
Dimittere ſuperos. 227,889
Dimittere tela manu. 168, 539
Dimouere moras vocis. 99,585
Diocletiani bonum dictum. 51,520
Diogenes Cynicus an Tragicus 37
Diogenis Oenomai fabulæ. Ibid.
Diomedis equi. 199,1787,286,838
Diomedis greges. 262, 1106
Diomedes, Ithaci comes nocturnus. 235,39
Diomedes rex Thraciæ ab Hercule necatus. 125,225
Diomedis Thracis truces currus. 150, 1168
Dionyſius Cato. 206, 92
Diræ, Gentilium apud varios ſcriptores. 44, 258
Diræ Hecubæ. 255,993
Diræ Herculis. 151,1205, & 1210
Diræ Megaræ. 132,493
Diræ quas Medea Iaſoni imprecata. 5, 19
Diræ Theſei. 115,1218
Diræ Thyeſtæ. 231,1079
Dircea mœnia. 158, 139
Dircea vallis. 51,531
Dirce. 58,42,41,178,56,714
Dirce diſcerpta à tauro. 60,20
Dirce Iſmenis. 43,234
Dirces mors, & allegoria. 144,915
Dirce ſacra. 69, 126
Diruere facilius quàm ædificare. 241,262
Dis. 85 1197
Dis auidus. 284, 748
Dis auarus. 140,781
Dis ferus. 53, 598
Dis horridus. 108, 948
Dis implacabilis. 47,397. *Horatij epithetum.*
Dis infernus. 264,1
Dis inuictus. 137, 663
Ditis vmbræ æternæ. 71,234
Dis vmbroſus. 29,741
Diſcedit domus in multa ſpatia. 221,651
Diſcere ab aliquo, & ex aliquo. 130,397
Diſcuſſa nox. 163, 333
Diſcuſſa oſſa. 186,1226
Diſcutere fores. 166,458
Diſcutere tenebras. 227, 897
Diſicere. 288, 892
Diſpello. 274,411
Diſpenſum ſidus. 136,69
Diſpeſco. 31,790
Diſpoſitio. 104,762
Diſponere ſupplicia. 204,15
Diſponere, verbum militare. 75 391
Diſpoſitum monile. 171,659
Diſſentire cum aliquo. 187,263
Diſſeptus mundus. 15,335
Difficit. 244,393
Diſtinctum aurum. 91,320
Diſtinguere acu. 171, 665
Diſtinguere crinem. 256, 884
Diſtinguit aurum nitor gemmarum. 22,573
Diuerſam te amoue. 247,512
Diuerſum. 108,935
Diuidere amplexus, oſcula, 230, 1022
Diuido orbi, & in orbem. Ibid.
Diuidere in domum. 106,100
Diuidere in oſcula. 258, 958
Diuidere mare. 158, 114
Diuidiæ diſcordes. 73,324
Diui, qui Laconibus 295, 171
Diuinatio χειρωματικὴ. 745,436
Diuiſio rerum cur inſtituta. 301,397
Diuiſum caput. 265,45
Diuites pleni curis & inſomniâ. 171,646
Diuitiæ cuncta mouent. 220,603
Diuitiæ ad veram gloriam vtiles. 120,59
Diuus Domitius. 297, 248
Docta fila mouere. 271,348
Docta manus. 256,884
Docta manus frenis moderandis. 116,1254
Docti flectere, ludere. 149,1124
Dodonea quercus multiloqua. 195, 1621
Dodonia quercus fatidica 191, 1471
Dole, vt paſſus. 165, 446
Doleo morte. 185,1207
Dolops gelidus. 158, 125
Dolor accendit ſemet, 26,672
Dolor altè merſus exundat. 62. 924
Dolor pro amore. 93,363
Dolor cuncta ſuperat. 187, 1277
Dolor dubius. 21, 554
Dolor errat per omnes formas. 161, 252
Dolor eſt leuis, qui capax conſilij. 10,155
Dolor eſt iniuſtus æſtimator rerum. 248,544
Dolor eſt in tuto. 153, 1300
Dolor eſt in vultu. 19,446
Dolor facit tela. 98,547
Dolor frendens. 137, 692
Dolor, ira. 70,153
Dolor pro ira. 74, 348, & paſſim.
Dolor pro ira. 98,547
Dolor magnus nequit ratione flecti, aut regi. 257,902
Dolor magnus ſibi ipſi finem non facit. 254, 785
Dolor miſeros non leuat. 94,401
Dolor nulla pœna contentus. 162,295
Dolor omnis proceſſit in vultus. 162, 247
Dolor rabidus, 65,1060
Dolus quomodo differt à fraude. 246,481
Domare indomitum prece. 73,307
Domare malo. 243, 348
Domare malis. 312,832
Domare profundum aduerſo pectore. 91,306
Domina, materfamilias. 270, 262
Domini nomen, ſuperbum, à multis reiectum Impp. 209, 205
Domini ſuperbi ſeruos ſibi hoſtes faciunt. 209 207

Dominos rarò iuſtè carpimus, aut contemnimus. 9,109
Dominus eſt ſuper omnes dominos. 220,607
Dominus pro marito. 257,916, 271,280
Domito. 95,463
Domus interioris deſcriptio. 221,648
Domus læta ſuo & paruo 122,158
Domus pudenda Pelopi & Tantalo. 220,627
Domus, quarto caſu. 202,1914
Donare aliquem pace. 77.456
Donare cuicunque terræ. 256,851
Donare, pro condonare. 64 1001
Do... tus ſuppoſititius. 205,3
D...aco Heſperidum. 73,316
Draconis Heſperidum deſcriptio. 73,317
Draconigenæ. 57,736
Draconigenæ Thebani. 53 587
Draco peruigil Colchicus ſoporatus. 19,472
Dryades ſingulæ arboribus connatæ & comites. 180,1050
Dubius dies premitur nocte vicinâ. 263,1141
Dubius fulgor. 137,668
Dubius gradus & vultus 247,521
Dubij thori. 169,585
Ducere cælum nebulâſque. 91,299
Ducere enſem. 62,936
Ducere in nefas. 280,90
Ducere merum argento capaci. 227,914
Ducere noctem querelis. 93,367
Ducere rimas. 53,575
Ducere ruinam cadentem lentâ morâ. 195, 1623
Duces cruenti. 138,737
Duci iubere. 140,804
Dumeta horrida. 158,135
Dumeta rubent adſperſa die. 122,134
Dumoſa auia. 65,1060
Dura fruſtrà timentur. 215,448
Durate. 116,1257
Duro. 199,1773
Dux ducum. 13,233
Dux, pro principe. 297,236, 298,288
Dux, pro ſacerdote. 268,176

E.

EAT huc & illuc aula diſiecto obice. 146,998
Ebrietas ex inferno nata. 118 16
Ebrij & Enthei cuncta quæ ſingula ſunt, vident quaſi gemina. 283,724
Ebrij inſanis ſimiles. 66,18
Eſchinæ faciles vento. 255,838
Echo quid. 237,107. Fabula eius Aenygma mirus locus in Gallia. Ibid.
Eclypſis vera cauſa: 31,790
Ecquando. 205,59
Edera Bacchifera. 48,414. *non minus rectè dicatur*, baccifera.
Edere viuaces. 49,455
Edere carmen. 51,499
Edere vitam. 38,54
Edocco: 70,153
Edonæ ſiluæ. 159,191
Edonis querula. 281,167
Eetion. 240,219
Efferare. 71,206
Efferre in apertum vultus opertos. 54,623
Efferre lacrymas. 187,1272
Efferum. 17,385, & 395
Efflictim amare. 101,635
Effrena. 279,584
Effrena coniux. 8.103
Effrena mens. 89,255
Effreno impetu. 289,940
Effringere animam. 191,1448
Effundere modos dulces. 279,580
Effuſa coma. 48,403
Egeſtas comes exilij. 228,924
Egeſtas triſtis. 212,303, 228,924
Egeſtas turpis. 158,689, 312,826
Elatus, mortuus. 42,194
Elea palma. 288,914
Electra. 118,10
Electra, 288,920, dicta prius Laodice. 289
Electræ luctus. 292,58
Elephanti vnde boues lucæ. 92,350. quando primum viſi in Italia. Ibid.
Elephanti turrito corpore, tætri anguimani. 92,350
Elephãtorum vulgò dicti dentes, cornua ſunt. Ibid.
Eleus amnis. 45,285
Eleuſinia ſacra: 142,843
Eleuſinia ſacra tacita, 85,106
Eleuſinia ſacra ſecreta, cur? 127,300
Eleuſis Attica, 170,599
Eleuſis gaudens tacitis ſacris. 255,842
Eleuſis quarta. 106,835
Eleuſis tacita *femina operans ſacris.* 127,301
Elidere cantus ære adunco ſtridulos. 56,33
Elim. 69,129
Eliminare. 65,1051
Eliſæ. 163,340
Elis clara coronis. 256,849
Eleucificare exitum vitæ. 215,416
Elyſium nemus. 238,155
Elyſius campus. 258,943
Elyſij nemoris loca læta. 139,743
Elyſij nemoris luci. 178,955
Emerendo flectere. 169,575
Emeriri longinqua, cluſa, obſtruſa, diuerſa & inuia. 208,935
Emeritus dies. 288,905
Emoliri fretum. 276,474
Enceladus. 182,1238
Enceladus ferox, 183,1143, 183,1157, 198, 1733
Enceladus ſub Aethna. 18,40
Endimionis & Lunæ fabula. 91,308
Enectus, 177,914
Eniſpæ expoſitæ Boreæ. 255,840
Ennius vetuit mortem ſuam lugeri. 100,1833
Enodis. 52,541
Enſem trementem, iamque cupientem excuti. 77,468
Enſis eat per artus. 175,843

Enſis Erichti furor nec reprimi nec temperari facilè poteſt. 130,402
Enſis tranſmiſſus per latus ſtridet. 183,1164
Enthea manus. 54,628
Enthea lauri. 279,584
Enthei artus, 285,774
Enthei curſus. 17,382
Entheus gradus. 251 672
Eoa terra. 48,426
Eoæ arbores. 171,668
Eoum mare. 171,662
Eos. 201,1864
Eos ſummouet noctem. 170,614
Ephebi. 142,852
Epidaurus. 110,1019
Epinicium. 141,850
Epithalamium. 6,56
Equi luciferi. 79,555
Equitate per vndas. 5,2
Equo primæ vſæ Amazones. 94,397
Equus Troianus quàm magnus & quot in eo duces incluſi. 280,622
Eraſinus. 272,316
Eraſmi ridicula verſio. 34,923
Erebus. 47,39448,409.120,54
Erebi clauſtra. 188,1309
Erebi Deæ vltrices ſcelerum. 314,957
Erebus profundus 41,160
Ergynus alius ab Atynno. 24, in prin.
Ergynus ſucceſſor Typhios. 23,618
Eridanus. 159,187
Erinnys diſcors. 210,250
Erinnys flammifera. 145,981
Eriones pronubæ. 54,644
Erinnys tenet limen auratum. 170,609
Erinnys torua. 53,591
Erinnys triſtis. 291,24,314,906
Erinnys vltrix 297,262
Erinnys vrens ſuperbos. 266,82
Eripere. 67,53
Eripere ſidera & cælum, *oculis, nocte inductâ.* 109,953
ἔριν & ἀντίφωε. 90,174
ἔρως vnde. 166,452
Errare incerto curſu. 122,144
Errare meruit, qui facto ſcelere per errorem, poſtea ſibi parcit. 176,885
Errare tortis flexibus. 49,461
Errat hìc aliquis dolus. 216,474
Error auius. 248,562
Error cæcus. 148,1094
Error à culpa vacat. 179,981
Error ingens ſæpe ſceleris locum habet. 152,1237
Error à ſcelere differt. 152,1236
Eruditio ſignificata per fabulam Danaës,& aureæ pluuiæ. 311,765
Erycina. 88,198
Erymanthus. 125,227
Eryx. 53,600
Eryx ceſtibus fractus ab Hercule. 131,481
Eryx inuius ſaxis. 21,708
Eſſe ſub dolore. 70,189
Eſt impetus. 97,516
Et ecce. 76,417
Eteocles & Polynices, cuius filij. 9·,274
Eteſiæ veliferi. 207,128
E turba omnium. 262,1099
Euboeæ deſcriptio. 174,773
Euboicum mare Auſtro timendum. 157,103
Eubuli Oedipus. 37
Euenus. 167,500, 170,591
Euentus nuſquam minus quàm in bello reſpõdent. 82,629
Euictus. 20,491,147,1046
Euincere. 169,562
Euincere iura. 134,557
Euincere precibus. 10,184
Euincit nemus arbor celſo vertice. 95,455
Euinctus corpus rotæ. 264,15
Euiſceratus. 184,1163
εὔλινα Diana. 5,2
Eumenides. 179,1000
Eumenidum deſcriptio. 5,13,284,755
Eumenides, Deæ vltrices σεμναὶ θεαί. 5,13
Eumenidum domicilij deſcriptio. 121,92
Eumenides ignem comâ ſpargentes, & manu viperea verbera incutientes. 120,87
Euocare herbas. 83,12
Euoluti fluctus. 173,731
Euphratis ortus,& finis. 234,10,11
Euphrates. 291,27
Euphymiæ exemplum. 58,785
Euripidis Medea, an falsò illi tributa? 5,1
Euripus fugax vicibus alternis. 129,376
Euripus inſtabilis. 174,775
Euri Phebæi. 171,667
Euripus properans. 255,237
Euripus ſepties fluit & ſepties refluit. 174,775
Europa, puella Aſſyria. 169,551
Europa rapta à Ioue in figurâ 91,302
Europa Tyria. 117,9
& eius raptus hiſtoria. Ibid.
Europa, veram gloriam. 56,747
Europe. 310,759
Eurotas. 272,317
Eurotes. 69,127
Eurus. 276,472
Eurybates. 273,387
Eurydice. 181,1082
Eurydice vxor Orphei mortua marito reddita, ſed iterum amiſſa. 134,570
Euryganea. 72,274
Euryſtheus. 150,1179,199,1795
Euryſthei exitus calamitoſus. 203,1970
Euryſtheus & Iuno feſſi imperando, Hercules inde feſſus agendo. 120.78
Euryſtheus natus properante partu. 141,830
Euryſtheus triſtis. 183,1163
Eurytion. 167,502
Eurytus. 157,100,192,1487
Eurytus cur occiſus. 160 206
Exactus enſis per artus. 175,843
Ex æquo date. 26,453

Exagitare manum monſtris. 133,528
Exanimatus, 38,54
Exantlare. 183,1163
Exarmari. 77,482
Excetra terra. 183,1163
Excidere. 240,202
Excidit dies cælo. 205,50
Excidit dolor. 191,1445
Excidere ſibi. 99,588
Excidunt regna. 205,32
Excipere malis. 188,1332
Excipere ſecreta thalami. 59,805
Excipe prima bellum. 75,406
Excubitor. 216,459
Excuſſi artus. 172,707
Excuſſis telis. 133,516
Excuſſo flagello. 35,960
Excuſſo verbere ſonat. 145,981
Excutere cælo lucem. 6,28
Excutere Deum pectore, *oraculum fundere.* 45,298
Excutere ignem digitis. 9,112
Excutere veteres reos. 134,579
Excutit membra pauor. 264,5
Exemplum facere. 56,697
Exemplum in ingens editus. 73,320
Exemplo ſuo puniti. 138,735
Exequias viui ducere, 68,95. Funus viuo videntíque ducere. Ibid.
Exequi nefas. 115,1205
Exhibere crimen, detegere. 102,688
Exhibere gnatum. 252,703
Exigere ferrum hac parte. 36,1005
Exigere ferrum in aliquem. 9,126
Exigere ferrum vltra corpus. 223,742
Exigere mortem quâ voles. 70,158
Exigere ſecum. 248,545
Exigere ſpiritum ferro. 64,1027
Exilij aut fugæ remotiſſimæ, deſcriptio. 108, 977
Exilium trepidum. 228,924
Exilium vlterius Erebo. 151,1223
Exitium iuris ſacri. 60,876
Exoleta memoria. 59,821
Ex parte regere. 211,298
Expellere ex animo. 21,557
Expellere diem inuiſum. 141,823
Expellere vitam. 191,1467
Expenſo robore tumere. 120,68
Expers iuris gens. 262,1105
Expertus. 21,519
Expiare manus. 144,919
Explicare arma longè ac latè. 82,628
Explicare ſtatum rerum dubium. 271,306
Explicant fata. 191,1470
Explicent ſe odia. 211,323
Explicui mare. 166,456
Explicare iugum. 166,458
Explorare inſidias circum ouilia. 41,149
Exprimere animam reluctantem. 46,344
Expuere moram lethi animam. 263,1168
Exruere ſpiritum. 210,244
Exſtutare dolorem. 65,1060
Exſequi ſupplicia. 67,37
Exſertare linguam. 27,687
Exſerta vterotenus. 196,1667
Exſilit polo fulmen. 176,846
Exſilium exſuli imperare. 459
Exſpectat hoſtia manum ceruice pronâ, 147, 1040
Exſtat enſis in tergo receptus in pectore. 223, 743
Exſulis mœſti deſcriptio. 217,506
Externas nuptias ſeu peregrinas contrahere vetitum Thebanis, Romanis, Athenienſibus & Hebræis. 78,515
Externis inimica iurgia durant. 218,552
Extrahere animam. 70,165
Extrema mala ſecuritatem præſtant. 71,199
Extrema primo nemo tentauit loco. 268,153
Extrema tellus dat modum Oceano 149,1140
Extremus decor magis ſolito ſplendet. 262, 1198
Exuere animâ & ſcelere. 134,1173
Exuere fidem. 248,560
Exundans ſolum alto ſanguine. 269,222
Exundat vapor. 144,910
Exuo, *pro exero & manifeſto, quia qui ſe exuunt nudant & manifeſtant membra.* 67,44

F

FABVLA par ſomnio ſollicito. 244,407
Facem in nuptiis mater præferre ſolita. 294,141. item pueri. 295
Facere cælum timendum. 137,76
Facere inſidias ſomno alicuius. 104,779
Facere laus eſt, quod decet, non quod licet. 302,448
Faces de medio ſepulcro raptæ in Magicis. 21,779
Faces Eleuſiniæ longæ. 127,301
Faces furiarum de rogis ſumptæ. 145,982
Faces iactari ſolitæ in Eleuſiniis. 85,106
Faces iugales. 163,339,268,158
Faces nuptiales. 32,838,78,507,44,272, 262,1131,91,24,132,495
Faces nuptiis præferebantur, ſpineæ, &
Faces rogo detractas furię ferebant. 121,104
Facies pro corporis parte extrema. 111,1044
Facies & vultus differunt. 59,819
Facies nitens igne ſidereo. 116,1264
Faciem pulcram induere animis turpibus. 108, 916
Faciles cibi. 97,515
Facilis dari. 167,496
Facilis excipe verba aure patienti. 129,359
Facilis pati 134,540
Facinoroſi ſe inuicem perſequuntur, nec tutum illis quicquam. 206,56
Facinus altum hęrebit. 154,1328
Facit animos. 131,421
Facit idem occidenti. 68,99
Facit manus. 35,986
Facit criminis reus. 295,148
Factus ſeptimo menſe ſimilitudinem parentum

tum induit. 146,1015
Fæcunda pœnis pectora. 139 755
Fagi veteres. 96,508
Fagus patula. 171,653
Fagus vmbras perdit. 195,1657
Falces magicę. 28,722. ahenæ. 29,722
Fallere Syrium. 104,775
Falli, vnum è cladibus. 258,935
Fama annus. 160,206
Fama cælotenus erecta habet terras ſuppoſitas. 162,314
Fama garrula. 124,193
Fama leuis & vana, multos notat, metuit excelſa carpit tamen. 306,579
Fama loquax. 310,755
Fama loquetur. 160,206
Fama, miratrix ſenioris qui. 103,739
Fama vix vero fauet, peius merenti melior & peior bono. 90,268
Fames auri. 302,419
Famis dolor & vis. 249,583
Famis quęſtio, 250,583
Fames hians. 204,4
Fames maleſuada. 312,826. ſæua. 712,82
Fames mœſta, tabido rictu. 137,690
maleſuada. 138,695
Fames remedium amoris primum. 89,252
Familiares. 209,205
Famulare iugum. 253,746
Famularis manus. 169,564,175,835
Famularis turba. 227,902
Famulatus grauis ſors dura & acerba. 110,988
Fari. 45,292
Fari, προφητεύειν. 46,328
Fas aut commune nefas. 207,138
Fas & nefas nominis. 64,1023
Fas, fides & ius omne perit. 205 47
Fas omne mundi. 136,655
Fata dira Numinum. 116,1265
Fata inuicta. 185,1177
Fatalis arbiter. 283,726
Fatale malum. 86,113
Fata e munus, fatalis equus. 281,623
Fata viam inueniunt; vt nil laceſſas ipſa ſe explicant. 59,832
Fato fit nemo nocens. 64,1019
Fatidici. 46,328
Fatidicus vates. 262,1099
Fati minę rapaces. 95,467
Fatigare ſaxa amplexu. 42,193
Fati vis quanta Stoicis. 63,980. cum ſeq.
Fatum [illegible]idum. 48,411
Fatum Chriſtianis, nihil. 63.980
Fatum ferre. 36,999
Fatum pręcox. 72,250
Fauere ritè. 7,58
Fauor. 303,461,307,645
Fauor, Latinum. 296,182
Fauor fortunę. 241,268
Fauor fragilis. 96,487
Fauor nunquam ſtabilis. 213,351
Fauor ſecundus. 87,158
Fauoris veri gloriam qui petit, animo magis, quàm voce laudari volet. 209,208
Fax atra. 5 15
Fax funebris. 38,54.115,1211
Fax pro titione. 30,779
Fecimus cęlum nocens. 38,38
Fel. 186,1220
Felices qui cum conuerſione fortunę ex bona, in malam, ſtatim moriuntur. 157 104
Felices, qui domi in patriâ manent, paucis contenti. 15,330
Feliciſſimus, qui minimo contentus, 15,333
Felicitatis eorum qui proximo apud reges ſunt loco, deſcriptio. 55,687
Felicitas humana ſimilis rotę, fumo & vmbrę; & cur. 219,597
nulla certa niſi à morte. 220,597
Felicitas non eſt concutienda. 59.833
Felicitas temporis longi nulla. 288,924
Felix iacet, quicunque quos odit premit. 163.310
Felix priuatę vitæ deditus. 266 101
Felix quiſquis bello moriēs, omnia ſecum conſumta videt. 238,159
Felix raro, ſenex. ſed felicitas breuis vitę comes. 171,643
Felix ſibi pauper non videtur, donec videat felices cecidiſſe ex alto. 171,673
Felix ſupplici vicem redde. 20,482
Femina 98,557.
- Dux malorum.
- Artifex ſcelerum.
- Cauſa
  - Incœſtuum.
  - Bellorum.
  - Euerſionis regnorum.
- Dirum genus.
- Malâ nil peius, nec grauius.
- Haut facilè inuenitur bona.
- Theſaurus malorum.
- Omnes vno ludo doctæ.
- Vna ab alia nihilum differt.
- Infidum genus.
- Quędam malę, quędam bonę.
- Bonâ nil melius aut ſuauius: malâ nil amarius aut triſtius.
- Felicius nil viro vxorem habente piam & bonam.
- Femina bona.

Femina (bos) intentata iugo. 6,61
Femina non capit nomen hoſtis. 313,857
Feminæ ad mala conſilia, dolos, fraudes, technas aptiores & callidiores viris. 99,557
Feminæ furor caſſus. 251,678
Feminæ furor præceps nil inauſum ſinit. 105,821
Feminę iratæ dolor maximus. 189,1352
Feminæ miſerę quot propter aliquot malas omnes inuiſæ malè audiant. 99,563
Feminea nequitia, robur virile. 13,267
Feminæ pronæ & doctæ flere, vnde femineus dolor, clamor, vlulatus, ciulatus, querelæ. 196,1670
Feminei doli. 267,116
Feminei ſexus deteſtationes. 98,557
Feminas non decet regnare. 100,616

Feminata virtus. 184,1163
Feminis olim, maximè virginibus, indecorum in publico verſari, laudabile domi manere, ideo in publicum protrahi vetitæ. 289,950
Feneratoris nummos ſimia extra feneſtram ſpargebat. 211,229
Feræ fœtæ nocturno tẽpore pabulantur. 83,19
Ferale arcanum. 167,465
Feralis, de quibus dicatur. 150,1145
Feralis ignis. 52,558
Feralis ratis. 299 310
Ferale ſaxum. 139,761
Fera, mors. 150,1 45
Ferant tactus, h. queant tangi. 32,835
Ferculum. 157,110
Ferox pro fero. 67,21
Ferre pro auferre. 146,1010
Ferre ex alto in planum. 266,85
Ferre facinus occultum. 45 207
Ferre ſcelera. 153,1277
Ferre in tutum. 160,216
Ferro ſe induere. 46 3 0
Fer te huc. 34,945
Fer ugo dulcis. 83,12
Feſcennini. 8,86,9,109.& 113
Feſſa ceruix labat. 147,10 4
Feſſus quid. 147,1044
Feſta conuicia. 9 113
Feſtæ matres. 281,639
Feſti patres. 281,640
Feſtinatio noxia. 135,588
Fibra ſupplex. 285,803
Fidem quærere in ſcelere. 105,823
Fidem ſecunda poſcunt, at aduerſa exigunt. 289,930
Fidem tacitam decet præſtare, ſi ſcelus abſit: in ſceleſtis autem, fides eſt ſcelus. 167,480
Fidere ſuæ virtuti nemo debet. 131,464
Fides admittit arcanis. 168,136
Fides iuſtitiæ fundamentum. 301,92
Fides longa præſtat aditum nocendi perfidis. 55,686
Fides materna. 248,560
Fides matris. 77,477
Fides negata ſemper magnis ſceleribus. 8 ,160
Fides rara, vbi ceſſit melior fortuna. 170,602
Fides regium limen nunquam intrat. 271,285
Fides precio parata, precio vincitur. 271,287
Fides ſtulta, celare quod prodas ſtatim. 249,581
Fides tacita non eſt in annis rudibus. 212,317
Fides tuetur melius principem, quàm ferrum. 303 450
Fidiculæ pro vngulis 249,560
Fidiculæ quid. 248,560
Fige me ſaxum. 1,9,186
Figere faces luminibus. 35,964
Figere mortem. 168,519
Figere ſigna primo mundo, 40,115
Filij parentibus, filiæque matribus vt plurimũ ſimiles moribus. 289,952
Filius pars patris. 306 585
Filij pro nepotibus. 222,682
Fine demto, h. *ſine modo.* 98,551
Fine nullo beatus, 123,166
Fingere & ſoluere comas. 93 369
Finis ſenſus malorum. 106,840
Firmamen. 152,1249
Fiſtula indocta, paſtoritia. 158,129
Fit nocens, non queritur. 271,281
Fixis vnguibus lacerare. 70,162
Flagitij principium nudare corpora. 7,77
Flammæ aſſurgentis deſcriptio. 45,309
Flamma comprendit dapes. 4 ,307
Flammæ coronales. 14,298
Flammæ furunt in cælum pluribus minis. 203,1955
Flamma rapax. 158,121
Flamma vndis augeſcens. 375,833
Flammatum pectus amore ſubito. 242,303
Flammatus. 17,387
Flammatus latex. 224,768
Flammeum. 309.695
Flauus rubor. 101,650
Flectere carmen. 272,329
Flectere mentem. 68,77
Flentis iugiter deſcriptio. 93,378
Flere quis non poteſt honeſtè, quod voluit accidere. 112,1115
Fletum virtus reſoluit. 187,1283
Fletus inſequitur genas. 161,249
Flexum. 43,214
Flexura rotæ. 225,798
Florem decoris ſinguli carpunt dies. 305,544
Flos Græciæ, flos iuuenum, Heſperiæ, virûm, ἄνθος ἥβης, Πιρτῶν. &c, 12,226
Flos iuuentæ primæuus. 100,617
Flos regni. 70,185
Flos rerum, flos pueritiæ venuſtiſſimus ad intuentium iucunditatem. flos æui, flos Liberi, Bacchi, veteris vini. 100,617
Flos veteribus, dictum quodque optimũ. Ibid. vt flos ætatis.
Fluctuat ſeges zephyro. 138,698
Fluctuatur meum cor. 34 942
Fluctus ſolo alludere. 44,266
Fluuij Deûm genus. 8,81
Fluuij exundantis deſcriptio. 467,500
Fluctuum plangor, clangor, cachinni. 282,678
Fœdera mundi. 15 335.23,606
Fœdum pro ignobili. 20,511
Fœdus vmbrarum & viuorum. 119,49
Fœta per ſe arua. 97,535
Fœta tellus. 56,731
Fontis amœni deſcriptio. 97,510
Fons piger. 52,547
Fons placidus. 58,759
Foratum ferre. 59,812
Foratus. 29,749
Fores ſuperbæ. 215 454
Forma eximia periculi & noxæ vt plurimum plena. 105,817
Formæ facinorum. 295,156
Forma nec in auiis locis tuta. 104,774
Forma quàm fugax. 104,767. vtendum dum licet. 773

Forma vagans nullum colorem ſeruat. 32.859
Formica morbus. 42, 187
Formido venatorum qualis. 84,46. *punicea*,
Formidinis venatoriæ deſcriptio. 84,46
Formis rex Medorum. 26,428
Formoſi apud antiquos, Iaſon, Phœbus, Bacchus Caſtor Pollux. 8, 82
Formula benè precandi. 252,697
Formula deprecationis. 292.55-293.78
Formula deprecandi malum omen 100,620
Formulę deprecandi. 229, 998. { quicquid hoc eſt, parcat fratri & natis. In vile hoc caput abeat procella
Formula imprecandi terram grauem, & formula precandi terram leuem. 116,1175
Formula iuſiurandi per Iouem & Solem. 107, 885.
Formula leſſus lugubris. 158, & 159
Formula obſecrandi. 14,285. 20,478,107, 865,150,1182 288,925
Formula obſecrationis. 151.1245
Formula obſecrandi, per comas aniles, per vbera materna. 177,914
Formula precandi terrã ſine puluere. 116.275
Formula, quâ ſe homicidæ ſoliti excuſare. 153, 1295
Formulæ, victimam contrectare, componere, attendere, ferro admouere. 222,690
Fors. 233,5
Fortem decet nõ eſſe ſub dolore, nec dare terga malis. 70,189
Fortem quemcumque videris, miſerum neges. 132,463
Fortes metuit & iuuat fortuna. 10,159
Fortior debet imperare imbecilliori. 98,542
Fortitudinis eſt, ingentibus malis obſtare, nec ſe vertere, ac retrò dare. 70, 191
Fortitudini coniungenda iuſtitia. 56,747
Fortitudini locus non eſt, ſi ſpei nihil. 10, 160
Fortitudo & deſperatio in quo differant. Ibid.
Fortitudo magna eſt lapſum ex alto culmine, in plano ſtabilem greſſum figere; & malorum ingenti ſtrage preſſum, pondera regni fracti non inflexâ ceruice pari, & non degenerem, neque malis victum, impoſitas ruinas rectum ferre. 228,927
Fortuna belli. 82, 629
Fortunæ cedendum. 297,251
Fortuna cæca malè diuidit ſua munera. 109, 975
Fortuna cui vltima eſt, nil dubium timet. 267, 147
Fortuna, dicta hera. 314, 893
Fortuna & regnum quit auferre, virtutem nequit 39,82
Fortunæ inconſtantia. 220,617
Fortunæ influentis dona abnuit, quicumque expertus eſt, quàm facilè effluant 217,537
Fortuna leuis, cito repoſcit quæ dedit, tenenda preſſis manibus, lubrica eſt, teneri non poteſt, verſatilis nemo diu felix. 217, 536
Fortuna iniqua raró maximis virtutibus parcit. 128,324
Fortuna inuida viris fortibus, præmia bonis iniqua diuidit. 133,525
Fortuna iuuat, metuitque audaces & fortes, celebris ſententia; & quis auctor primus. 10, 159
Fortuna leuis eſt Dea, obſequenti parcius credo. 302, 446
Fortunæ leuitas. 313,882
Fortuna maris. 274,412
Fortunam malam licet præferre bonæ. 215, 455
Fortuna maximè dominatur in bellis. 82,629
Fortuna minus furit in paruis. 113,1121
Fortuna multos liberat pœnâ, metu neminem. 87,163
Fortuna mutabilis, haut quaquam quemquam ſemper ſecuta. 143, 1539
eius deſcriptio. Ibid.
Fortuna non poteſt animum aut virtutem auferre. 10, 176
Fortuna prior amorem magis inflammat. 163, 358
Fortuna premit ignauos, repellit timidos. 10, 159
Fortuna probanda, ſi ſuperſit locus virtuti. 10 160
Fortuna ruitura leuat, quicquid in altum tulit. 266,100
Fortuna ſtat intra me. 21,520
Fortuna ſuperba & impotens flatu nimis magnos, dat tumidos ſpiritus. 270, 247
Fortunæ terga dare, non eſt virile. 39, 86
Fortuna tranſit humiles & modicos, potentes & altos quærit & perdit. 172,698
Fortuna velox nulli fidem præſtat. 113,1139
Fortuna vires ipſa conſumſit ſuas. 282,694
Forum clamoſum. 123,171
Fraga dumetis paruis vulſa. 97,514
Fragmina laceræ puppis colligere. 158, 115
Fragor bellicus. 130,415
Fran. Martini, commendatio & epitaphium. 93,360
Frangere flumen, 48,427. *remis & contis*,
Frangere minas fluminis. 168,511
Fraus non idem quod dolus. 246,481
Fraus pro delicto, & pro pœna. 246, 481
Fraus regnat in aulis. 109,978
Fratri malo nocere nefas. 210, 218
Fremitus flebilis aures pepulit. 108,847
Frena dare. 267, 114
Frenare ratem. 5,3
Frenare ſemet. 269, 203
Freno propiore Luna cælum legit. 30,791
quia timet detrahi contrahit habenas.
Frenos induere obſtinatis. 99,573
Freta ſæua. 296,220
Fretum vaſtum. 85, 84
Frigidum arctoum. 297,233
Frigora pigra. 136.69
Frigus pigrum. 29, 736
ab effectu, & quæ cauſa. Ibid.
Frondes caducæ. 53, 600
Frons plagæ. 99,280

Frons prima aciei 75,399
Frons turbida. 95,430
Fructus aduentitius crediti. 100,617
Fructum tui peto. 152, 1257
Fruge ſacra ſparſi boues. 96,497
Frugis. 28,706
Frui ætate. 95,444
Frui irâ alienâ. 119,34
Frui vita. 297, 243
Fucus rubens. 111, 1042
Fugæ longinquæ deſcriptio 173,742
Fugare ex oculis vultum flebilem. 136, 639
Fuga trepidus celeri pede concitus. 107,898
Fugiat vultus fortuna prior. 160, 227
Fugit ſpiculum medio collo. 146,994
Fulgurare. 277.475
Fulmen Aethnæum. 87, 155. *à Cyclopib. fabricatum in Æthna, auctore Virgilio.*
Fulmen Aethnæum. 168, 541
Fulmen bipenne. 275,459
Fulmen Iouis duplex, maius & minus. 231, 1084
Fulmen obliquum. 213,360
Fulmen triſulcum. 88,188
Fulminum duo genera, quædam grauiora & magis noxia, quædam leuiora. 176,846
Fulminum iactum qui Dij poſſideant. 278,524
Fulmina triſulca. 204,1991
Fulmineus, leo, pardus, dens, 286, 827
Fuluus. 62,920
Fumant vrbes ſtupris. 98,557
Fumus ſerpit in cælum. 260, 1053
Functi. 204,14
Functos humus tegit, aut ignis ſoluit. 223,751
Fundare vires. 128,345
Fundere carmina. 181, 1078
Funebris manus. 112,1102
Funerea Roma. 312,765
Furari vultus veſte. 141, 798,288,910
Furens ardore ſacræ virginis. 268, 177
Furens in luctum. 196, 1666
Furenti ſimilis, aut etiam furit. 76, 427
Furere amore caſto. 101,642
Furere, & mente excidere incipientis, deſcriptio. 144,938
Furere incipiens putat omnia tenebreſcere. 144,938, ſéque videre quæ non videt.
Furere incipientes, videntur ſibi videre furias inuadentes. 179,1001
Furiæ, agmen horrendum anguibus. 121, 102
Furiæ pro amore. 91,337
item furor. 92,343
Furiarum deſcriptio. 179,1001
Furiæ, Ditis famulæ. 121,100
Furiæ Medeam ſtimulantes. 35,957
Furiale. 183, 1163
Furialis. 10,157
Furiarum flagellum ex anguibus. 25,960
Furiis penates agere. 205, 24
Furit incenſus amore 268, 189
Furor pro amore, & amantes furunt. 93, 360
Furor attonitus. 311.778
Furor cæcus. 146,990
Furor cogit ſequi priora. 87,177
Furor impotens. 31, 851
Furor in ſe armatus, in ſe ſæuit. 121, 99
Furore perculſa & efferata, 311, 780
Furor vrit animos. 311,785
Furor poteſt inſontem præſtare. 148, 1095
Furoris proprium in ſeipſum ſæuire. 151, 1219
Furtim lacrymas fundere. 150,1178
Furtiua oſcula ancipiti gradu carpere. 104,775
Furtiuè venas populari. 90,279
Furtum pro adulterio. 97,520,282,671
Furtum bonum. 247,500
Furtum, in bona parte. 252,705
Furtum pium. 289,927
Fuſum. 91,323

G.

GALEA tegmen triſte belligeri capitis 87 473
Galli cultris brachia lacerabant. 282,684
Galli Sacerdotes Cybeles, turpes & fœdi. 282, 682
Ganges. 48,427,168,515,170,630
Gangeticum nemus. 32,862
Gangeticæ ſiluæ. 223, 709
Ganymedes tranſlatus in Aquarium. 227, 864
Garamas inops. 84, 67
Garamas ſparſus. 182,1104
Garamantes. 158,142
Gargara grata Cereri. 81,608
Gaudens malo 66,18
Gazis famem implere. 170,621
Gazis inhiare. 123.167
Geloni diſperſi. 50,477
Gelu torpeſcunt membra. 34,925
Geminatio cum correctione, Nullum me teſte fiet nefas, Aut ſi quod me teſte, non fiet vnum. 76,412
Geminatio, nempe, nempe. 202,1908
Geminatio, totus totus. 201, 1870
nunc, nunc. 201, 1877
Gemmiferæ aures. 171,661
Gemit ſilua. 92, 348
Gemit minax arbor impreſſo vulnere. 195, 1625
Gemitus terræ. 53,577
Gemini. 226,855
Gemmantes. 216,454
Genæ. 80,538
Genæ concauæ lucent. 140, 766
Genæ minaces ardent igne truculento. 63,959
Genæ quid ſignificent. 93, 373
Genæ rubentes flagrant. 32,857
Genæ ſuffuſæ igne ſcelus minantur. 190,1403
Generis ſacra. 152,1245
Generoſa. 271,291
Generoſa ſemina exſurgunt in ortus ſuos: & liberi necatorum metuendi occiſoribus. 247,535
γυναικεῖαι Deæ. 5, 2
Gentile. 93,377

Gentile poculum. 229.984
Gentilis. 152, 1245
Gentilitia ſacra. 152, 1245
Gentilis frons. 144,912
Genubus aduolui. 93,306
Genus frigidum vrſæ 156, 40
Genus pro ſexus. 88, 242
Genus redit ad auctores, & degener ſanguis primam ſtirpem refert. 107,904
Genus Scythiæ. 197, 1697
Genus ſuum iactans, aliena iactat. 128, 339
Genus terrum nullá victum lege melioris ſoli 108,909
Geræſtus. 207,139
Germani fratres. 161, 278
Gerere odia. 912,328
Gerere pectus non imparatum ærumnis. 110, 991
Geryon. 150, 1169
Geryon ferus. 201,1097
Geryon non vnus. 132,485
Geryon paſtor Iberus. 185, 1201
Geryon triformis paſtor & Rex. 125, 230
Geryon triformis. 286, 833
Geryonis tripectora tergemini vis. 126, 231
Geſa rigida. 85, 110
Getæ. 216,463
Geta vagus campis. 87,166
Getæ populi centum. 155,26
Getica manu harundo miſſa. 175,816
Gigas. 183,1166. terra editi. 183,1163
Giganta crede. 188,1300
Gigantes. 185,1208
Gigantes an aliquando fuerint quod ita vnus auctori viſus. 39,91
Gigantes feri. 39,90
Gigantes, in inferno. 225, 808
Gigantes pares montibus. 231,1084
Gigantes peſtiferi. 145, 975
Gigantes qui, & Mythologia. 182,1137
Glaciale. 187,1287
Glacialis. 99, 287
Gladii victoris ſemel ſanguine infecti vecors, libido eſt. 242,283
Glebæ vber. 41,156. *hoc eſt, gramine & herba. hæc enim vbertas gl. var. ü. fortaſſis tamen rectius legeretur*; vbere glebâ. *ſenſu eodem, ſed clariore.*
Globus vndarum inhorruit, & ſeſe ſoluit. 111, 1029
Glomerat vis cauernas. 2·9, 583
Gloria vera & æterna paranda habitu virtutis acquiſito. 125,221
Gloriam veram quærentis typus Cadmus. 57, 747
Gloriæ veræ iter laborioſum, 56,757
Gonoëſſa ventoſa. 255,834
Gorgon. 157, 96
Gortyne parua. 255, 821
Gracchorum exitus. 313,870
Gracile flumen. 169,589
Gradiuus. 184, 1341
Gradiuus belliger, vnde hoc nomen Marti. 88, 187
Gradiuus trux. 188,1310
Gradibus quibus in cælum conſcendatur, 303, 470
Gradus vaſtus. 168,509
Græci nō habuere Aquilas inter ſigna militaria. 75, 590
Græcorum naues ad Troiam quot numero. 274,451
Gramen molle. 215, 454
Gramen tenerum. 216, 454
Gratari. 61,881,288,915
Gratia. 230,1026
Gratia improba. 87,161
Gratiam meritis referre. 184, 1336
Gratiam rupit ira. 218,254
Gratia ſontem eripit vindictæ. 44, 273
Grauantur terræ pedem. 207,105
Grauata ratis, 87,180
Graue eſt de regno in ſeruitutem cadere. 81, 598
Grauem terram facere cadendo. 263,1158
Greges opimi. 60,843
Deſcriptio paſcentis gregis, iuuenci, vaccæ, hœdi. 122,141
Greges virginum. 132, 477
Grex *de pueris.* 133, 106
Grues hyeme Aegyptum petunt, æſtate Thraciam incolunt, bella cum Pygmæis gerunt. 53, 605
Gyas. 159, 167
Gyges tumidus. 159,167. centimanus.
Gyrus breuior Lunæ, 91, 311. *quia menſtruus ſolis annuus.*

H.

HABERE cælum. 185,1181
Habere coniugem. 167,499
Habere motum 166, 458
Habere populum ſub ictu. 221,647
Habet ex nobis, 192,1494
Habet, peractum eſt. 64,998, 191, 1455, & 1470,288,896
Habetur ſibi felix. 171, 673
Habitus impatiens ſui mutatur. 93,370
Habitus regni. 70, 185
Hædus petulans, petulcus. 122,144
Hæmus. 23,590,189,1381
Hæmus Geticus. 187, 1278
Halcyone. 159, 196
Halitrothius. 154, 1343
Hamos deceptos inſtruere, 122, 154
Harmonia Cadmi vxor in anguem mutata. 13., 392
Harpyia. 30, 782
Harpyia auis auida. 139,759
Harpyia obſeruans famem Phinei. 76, 425
Haſtile Theſſalicum. 94,394
Haurire genas. 80,540
Haurire latus. 288,886
Hebe. 296, 209, 144, 902
Heben Hercules duxit. 286,807
Hebraiſmus & Helleniſmus, Zethi iuuenius

pro Zetho. 16.20. *vide tamen, an non aptius de comitibus Zethi in patrando facinore.*
Hebrus. 155, 20,170,627, 199,1816, 286,840
Hebrus fluuialis. 24,627
Hebrus gelidus. 201,1893
Hebrus Getes. 180,1040
Hebrus rapidus. 69, 116,81,607
Hecate. 22,577,129,376. 193,1517, 244,388
Hecate audax. 32,841
Hecates canûm latratus. 53,569
Hecatæ latratus & canes. 32.840
Hecate cuius filia. 31 814
Hecatæ faces. 32, 841
Hecate triformis. 5,7,94, 410
Hecatombe. 96,498, 127,199
Hecatombes deſcriptio. 96,498
Hector cuius filius, an Priami. 284,739
Hectoris forma. 246,463
Hector Græcorum naues incendit, Patroclum occidit. 245,447
Hector magnus. 242, 321
Hectoris laudes. 238,121. & 123
Hector ſola mora bello & Danais. 269,211
Hecuba in canem. 282,703
Hecuba quot liberos habuerit. 235,32
Hecubæ ſomnium de Paride Troiæ exitiali. 235,36
Helenæ defenſio. 257,926
Helenæ mater Nemeſis an Leda: & cur dicta ex onomata. 256,862
Helenæ Menelaus ignouit. 271, 273
Helena formoſa. 310,766
Helena quot malorum cauſa. 257, 891
Helena turpis. 262,1134
Heleni coniux. 236, 60
Helice niuoſa. 193, 1537
Helle. 260,1033
Helles fabula. 226, 849
Helleſpontus. Ibid.
Heniochus. 231,1051
Herbæ colos tinxere. 171, 668
Herbæ gemmantes. 216 454
Herba grauis tumeſcit ſuco. 144 954
Herbæ ſætæ. 41, 145
Herbæ pubentes. 29 722
Herceus Iuppiter, 274, 444
Herculeæ preces. 144,926
Hercule eſt opus, Herculem veta iraſci. 152, 1238
Hercules ἀλεξίκακος Deus toto orbe. 119, 39
eius arma, quid ſignificent. 119,45
Herculis amicæ. 163, 363: Heſiona. Auge. Theſpiades. Omphale.
Herculis anima à Ioue, immortalis; corpus ab Alcmena, ſolum igne conſumtum. 203, 1965
Hercules an vnquam fleuerit. 183,1163
Hercules aprum occidit. 125,217
Hercules Augiæ ſtabulum expurgauit. 126, 246
Hercules cælum tulit. 157,96
Hercules Cerberum canem extraxit è Tartaro. 106,841
Hercules ceruam Mænaliam, æripedem & auricornem curſu cepit. 125,221
& quid fabula ſignificet.
Hercules Charontem domuit. 141,773
Herculis claua qualis. 196,1659
Herculi cur claua & pellis leonis ſint attributa. 196,1664
Hercules Diomedem propriis equis veſcendum appoſuit. 125,225
Hercules diruptis montibus Theſſaliæ Peneo viam præbuit: alij Neptuno adſcribere malunt. 127,282
Hercules domitor ferarum, & orbis pacator. 204,1986
Hercules duos angues, infantulus adhuc, manibus præfocauit; mythologicè quid? 125, 215
Hercules Europam ab Africâ diuiſit; & per medium ruenti oceano viam patefecit. 126, 236
Hercules Eurytum occidit, & familiam oppreſſit. 132,476
Herculis & Cerberi pugna. 141,795
Herculis filij ab eo occiſi quot & qui. 150 1159
Herculis forma ac facies, fuiſſe valde toroſum, an puſillus ſtatura. 136.625
Hercules furore actus liberos & vxorem ſuam clauâ & ſagittis necat. 146,1004
Herculis gemina nox. 158,147
Hercules genitus duabus noctibus continuis, die nullo intermedio. 119,24
Hercules Geryones occidit. 132,485
Hercules Geryone occiſo eius greges abegit aureo vellere ornatos. 125,231
Hercules horridus. 167,495
Hercules Hydram vicit. 126, 240
Hercules inuulnerabilis. 158,150
Hercules interfecit Taurum Cretenſem 125, 229
Herculis labores. 155,16: Leo Arcadiæ. Stymphalis. Mænalius aper. Serpens Heſperidum. Hydra. Diomedis equi. Hippolitæ baltheus. Cerberus extractus ab inferis. Anteus, Buſiris, Geryon necati. Taurus Cretenſis domitus.
Herculis labores & monſtra domita corruptos motus animi compreſſos notant. 125, 225
Herculis primus labor leo necatus. 144,944
Herculis laudes & labores. 286 811
Herculis laudes 141,830. cum ſeq.
Hercules leonem Nemæũ ſuffocauit. 125,224
Hercules magnus. 131, 438
Hercules magnus, antiſtans diuinis virtutibus. 174,769

Hercules magnanimus. 128,309
Hercules mala aurea Heſperidum ſuſtulit. 126,238
Hercules mare Africanum pedes vel poculo, ſeu olla vectus traiecit. 128,323
Herculis manu pax data Orienti, Occidenti, & Meridiei. 143,882
Herculi monſtra deerant cunctis domitis; lætus imperia Iunonis excipiebat: armatus leonis pelle, & ſagittis imbutis Hydræ veneno. 119,45
Plutonē domuit Tartaro expugnato. Ibid. 47
Herculis morbus, & interitus, & querelæ lamentabiles. 175. & ſeq.
Herculis mors. 24,637
Hercules nens & ſeruiens Omphalæ. 163,372
Herculeus nodus. 196,1659
Hercules orbis domitor, Graiûm decus. 136, 618
Hercules occidit ceſtibus Erycem, luctâ Antæum, ad aras Buſiridem. 132,481
Hercules occidit Draconem Heſperidū horti cuſtodem & mala tetulit. 133,529
Herculis Omphalę famulantis deſcrip. 91 316
Hercules Omphalæ Reginæ turpiſſima inter colos & penſa ſeruiuit, & paſſus fuit ſe meretricio ornatu ac habitu femineo excoli 132, 465 quid nos doceat. 464
Hercules Omphalæ ſeruiuit, 163,371
Herculis ſeruientis Omphalæ deſcrip. 132,464
Hercules Omphales ſeruitio ſe ſubdidit, & inter ancillas neuit. 91, 316
Herculis opera Gigantes in Phlegra à Ioue victi. 131,443
Herculis peregrinationes, laudes, virtutes. 156,40
Hercules populea coronatus. 144,911
Hercules pro Atlante cælum humeris tulit. 120,72
Hercules Pylon expugnauit. 134, 560.
& Plutonem vulnerauit. Ibid 563
Hercules quas amauerat, adeptas ſtatim reiicere ſolitus. 163 362
Herculis querelæ. 183,1160
Hercules quot noctibus genitus. 286,811
Herculei rogi, & eius mortis per ignem, deſcriptio. 195,1635
Herculis ſagittæ nunquā fallebant. 196,1647
Hercules ſpoliauit nemus Heſperidum. 73, 316
Hercules Scythiam & mare glaciale penetrauit ac calcauit. 133,534
Hercules Stymphalides peremit. 126,243
Hercules ter parricida. 177,904
Herculis tela quàm certa. 145,989
Hercules Theſeum ab inferis reduxit. 115, 1213
Herculei tori. 105,804
Hercules tumidus. 158, 141
Hercules vicit Amazones. 134, 542
Herculis vultus & ira pro morte. 159, 165
Hercynia ſilua etiam Orcinia. 28,713
Hermione. 262,1133
Hermus. 115,355
Heroës tam elixis, quàm aſſis vſi. 224,765
Herpes. 42, 187
Heſiona rapta ab Hercule conceſſa Telamoni ſocio in vxorem 163,364.
Heſperidum aurea poma, an mala, an oues. 73, 317
Heſperidum aurea mala. 287, 848
Heſperidum mala, & Draco. 133,528
Heſperidum cuſtos ſerpens vigil. 126 239
Heſperidum draco. 287,851
Heſperium nemus. 73, 316
Heſperi deſcriptio. 103, 746
Heſperugo dux noctis, idem Heſperus, Veſperus, Veſperugo, Lucifer, Eous, Phoſphorus. 33,877
Heſperus. 7,71.158,148.286,817.103,746
Heſperus noctis nuncius, lauatur vndis. 1703 747. Lucifer. 103,749
Hic conſentio, illic diſſentio. 87, 163
Hippodamiæ ſcelus 207.139
Hippolyta ſecundùm quoſdam vxor Theſei. 88, 226
Hippolytes balteus. 287,844
Hippolyti mors. 111,1065
Hippolytum, qui tragœdiam ediderint. 83
Hippolytus etiam dictus Demophon, Tyndarides, Virbius. 85,97
Hippolytus oſor mulierum, cultor cælibatus. 88, 228
Hirtæ comæ angue vibrato. 140,788
Hirundinis, & pullorum fritinnientium deſcriptio. 122, 145
Hirundo ſtridula, pellex Thracia. 122,145
Hiſpani gens ſobria & minimi potus. 233
Hiſpania ſubdita zephyro. 170, 625
Hiſpanorum mira & vetus de ſole fabula. 225 818
Hoc age, & faxo. 33,904
Hoc, pro cælo. 147,1053
Homero, qui ſcriptores antiquiores de rebus Troianis præceſſerint. 233
Hominem ſcias quemcunq. videris miſerum. 132, 462
Homines immolarunt variæ gentes 242,297: Carthaginenſes. Celtæ. Scythæ. Leucadij. Albani. Achæi Lacedæmonij. Ariſtomenei. Pellæi. Phocenſes, Lesbij. Lycij. Rhodij. Salaminij. Gothi.
Honor Bacchi & lactis. 52, 565
Honores vani. 96, 489
Horæ hybernæ & æſtiuæ. 265, 53
Horridum viſu & auditu. 43, 223

Horridus cultu & aſpectu. 139,163
Horriſonus arcus. 155,17
Horti penſiles. 216,465
Hoſtem amare. 75,370
Hoſtiarum cornua ſolita inaurari. 40,137
Hoſtiæ obſcœnæ, ſeu infauſti & ominoſi ſacrificij deſcriptio. 40,135
Hoſtię ſimiles colenti. 176,874
Hoſtile latus in victimis. 47,363
Hoſtis Deûm hominúmque. 297,239
Houtingus. 143,895
Humanas res fortuitò regi. 109.976. *Epicurum ſequitur.*
Humanum genus nihil ſibi ſpondere poteſt firmum & ſtabile: dies ſemper nobis metuenda perquam varios caſus voluit. 314,908
Humare & igni tradere extremo. 232,1093
Humilia & parua longè ſecuriora & optabiliora, magnis ac editis. *hoc oſtenditur exemplis petitis à natura rerum.* 113,1120
Humilitas, pro depreſſione violentâ. 39,81
Hyades. 14,311,30,769,226,855
Hybla. 53,601
Hydaſpes diues. 170,628
Hydaſpes gemmifer, aqua eius tepida. 29,725
Hydra anguis quę pullulat. 155,19
Hydra. 28,701. reparans ſe ſua cæde. 702
Hydrę angues centum. 185,1191
Hydræ caput fœcundum. 187,1290
Hydræ capita fœcunda. 140,780
Hydra Lernæa 73,317,116,240,286,831 quid ſignificet. Ibid.
Hydrę virus. 177,912
Hydrę vis. 66,20
Hyemis deſcriptio. 28,715
Hyemes permutare. 53,605
Hylæ raptus. 104 778
Hylę mors. 25,647
Hyllus filius Herculis & Deianiræ. 179,982
Hymen. 257,894
Hymenęus. 5,1 9,110.72,262
Hymenęi deſcriptio. 7,67
Hymenæum canere. 240,200
Hymenęus Bacchi filius. 9,110
Hymenæus nuptiis faces præferebat. 7,67
Hymettus dulcis. 83,24
ὕπαρ. 244 435
Hyperborei viuunt annis mille. 123,179
Hyperionius, Sol. 95,417
Hyperion. 277,475
Hypocriſis & fictæ animi virtutes, pulcrè depinguntur. 108,915
Hypocritę deſcriptio. Ibid.
Hyrcani ſaltus. 85,70
Hyrcana tellus niuibus perpetuùm operta. 221,633
Hypſipile. 279,261

I

IABOLENVS an motę mentis. 12,215
Iacchus Ogygius. 49,437
Iacchus pro vuis. 41,157
Iacet in titulos. 292,27
Iactantior gloria. 221,629
Iactare crinem. 198,1755
Iactetur manu poſt fata. 251,654
Iactum facere, iactu nauigia exonerare. 260,1036
Iacui prędа. 150,1184
Iamdudum. 11,191
Ianuam trahere. 145,963
Ianuæ Gręcorum foras aperiendo reijciebantur. 161,154 contra Romanorum.
Iapyx, pro medico. 25,652
Iaſonis mors. 23,614
Ibera gaza. 154,1324
Iberi ſub occaſu poſiti. 193,1520
Icari fabula. ad longum; 61,892
Icarium pelagus. 61,898. vnde dictum.
Icari ſubmerſio, nomen dedit Icario freto. 172,686
Ictus ſceleris. 79,530
Ida Cretę. 238,133
Ida mons. 122,132
Ide. 236,73
Ide celſa. 260,1048
Ide niuoſa. 81,609,71,371
Idem cum tertio caſu. 68,99
Idmon, augur, Argonauta, cuius filius, mors. 25,651
Idmon pro vate. 25,652
Idyïa mater Medeę. 11,209
Iecur capax tumidi ſanguinis. 186,1218
Iecur pauidum palpitat. 172,710
Iecur ſedes amoris. 169,574.196,1670
Ignarus vinci. 161,260
Ignis aquâ auctus. 33,888
Ignis clari deſcriptio. 45,309 item obſcuri & fumidi. 312
Ignis immugit aris. 47,383
Ignis ſupremus, rogus. 38,60
Ignis ſacer. 91,329
Ignei oculi. 146,1021
Ignes pro amore. 87,172
Igneſcit mare. 219,583
Ignorantia eſt iners remediũ malorum. 51,515
Ignotus pro hoſte. 5,20
Ilex breuior. 195,1638
Ilex nigra. 221,653
Iliades. 279,583
Ilij fata tria Palladij furtum, mors Troili, Scęę portę euerſio. 284,743
Ilij laus. 246,477
Iliſſus lenis. 83,13
Iliſſus. 96,502
Iliſſus niueus. 96,502
Ilium columen Aſiæ, cęlitum labor, ab Apolline & Neptuno mœnibus circumdatum. 234,8
Ilium & Ilion. 235,22,& 31
Ilithyïa. 5,2
Illitæ purpura & auro veſtes. 94,383
Illitæ auro veſtes. 215,454
Illuſtris. 135,593
Imbuere nigro colore. 83,12

Immane

Immane. 216,471
Immane quantum. 26,671
Immenſæ peſtis 177,913
Immenſum dolor feruet. 74,352
Immenſus. 193,1543
Imminere morti. 106,852
Imminere parte tecti præcipiti. 35,994
Imminere regno. 96 488
Immiſcet veſtis cutem. 177,829
Immittere gregem paſcuis. 122,138
Immoti manibus. 102,709
Immoritur manus vulneri. 65,1040
Immugire. 47,383
Immugit totum mare. 110,1023
Impellat lapis humeros. 178,941
Impendere in inferias. 242,298
Impendere vitam in facta. 185,1170
Impensè colere. 275,376
Impenſum ferrum tenere. 194,1590
Imperare menti. 227,920
Imperandi cruenta ſitis 98,540
Imperia excelſa fortunæ obiacent. 37,11
Imperia ſoluere. 112,1080
Imperia violenta nemo diu continuit, moderata durant. quóque fortuna altius euexit, hoc ſe magis decet ſupprimere felicem, & varios caſus tremere 241,257
Imperitare. 73,324
Imperator bonus calliditatem audaciæ & potentiæ prudentiam debet coniūgere. 119 45
Imperatur malè cùm regit vulgus duces. 306, 573
Imperium nec appetendum, nec, ſi dat Deus, abnuendum. 216,472
Impetus eſt. 97,516
Impietas lambens ſuum ſanguinem. 121,98
Impetu aduerſa perſtringere. 153,1263
Impietatis in patrem vltio, & exemplum 288, 901
Impiatus facinore. 114,1181
Implexi doli. 39,101
Implicare caput per artus. 187,1290
Implicare corpus tenaci laqueo. 112,1083
Implicitus. 206,79,288,892
Imponere ferrum victimę. 46,340
Impoſſibilia, citius. { dies hyberna erit longior. & nox æſtiua longior. } 104,765
Impotens. 60,865
Impos ſui. 267,117
Impotens animus. 129,349
Impotens puer Cupido. 90,275
Impotens regnum. 145,965
Imprimere bipennim. 174 796
Impuberes ſoliti comam alere. 14 ,852
Impudicam mens, non caſus facit. 103 732
Imputare. 13,234.86,143
Inachus antiquus, priſcus. 212,336
Inachus rapidus. 69,116
Inachus volucer. 158,138
Inachia ſtirps. 272,313
In æquo eſt. 68,99.& 101
Inanes vultus. 67,403
Inane & vacuum an aliquid in rebus. 137,672
Inarime Tyrrhena. 183,1154
Inauditi damnati, necari non poterant. 11,199
Inauditum damnare tyrannicum. 11.199
Inaures. 171,661
Inauſpicatum. 56,723.64,1012
Inceſta fax. 297,259
Incaſſum. 6,26,288.890
Incaſſum dolor cecidit. 231,1068
Incerta proles. 212,327
Inceſſere. 13,136
Inceſtificus. 71,223
Inceſſu talis, qualis animo. 128,329
Inceſtus, pro non caſto. 114,1179.& 1190
Inceſtum cum parente vitant etiam feræ, & inſcius earum pudor naturæ leges ſeruat: *h. parent legi naturæ quam non nouerunt.* 108,910
Inceſtus cum matre, & criminis deteſtatio grauiſſima, deſcriptio. 54,637
Inceſtus pro quauis illicita copula. 150 1157
Incipientis lanugine malas conueſtiri, deſcriptio. 101,645
Incidere in regnum. 37 14
Incita. 283,715
Incitatus gradus. 259,998
Incitati ictus. 70,161
Incita prona omnem nequitiam. 267,114
Incitus curſus. 67,28
Inclytus, nobilis. 246,462
Inclytus palmâ. 288,914
Incogitatum. 162,297
Incognita cauſa nemo damnandus. 53,695
Inconſtantiæ & æſtus amantium deſcriptio. 93,362
Incubare telo. 176,865
Incubare ferro. 89,258
menti. 90,268
Incubare pinnis anxię nocti. 218,571
Incubat armento in multâ cæde. 223,735
Incubant arma haſtæ defixæ. 78,500
Incubat illi. 214,402
Incubat mœſtæ dolor. 85,908
Incubo pratis. 41,145
Incumbere in iras. 33,901
Incumbit ſibi. 234,14
Incurrere. 162,247
India decolor. 92,344
Indiæ populi peruſti. 20,484
Indica aromata. 144,908
Indicium ſalutis publicæ. 51,516
Indicum mare gignit baccas vnionum. 94.385
Indoles. 247,503
Indoles generis. 216,493
Indoles generoſa. 74,334
Indoles natorum. 107,866.177,902
Indoles recta. 95,452
Indociles lugere. 236,81
Induere ferrum pectori impreſſum. 153 1311
Induere manum cerebro. 70,180
Induere pectus in tela. 246,1027
Indus Araxim potat. 17,372
Indus Phœbi propioris. 219,593

Indus ſubditus Phœbo. 156,41
Inertis eſt neſcire quid liceat ſibi. 302,447
Inexpugnabilis. 70,165
Inextricabile. 69,135
Infamia & contumelia multos deterret à peccando. 209,203
Infans modo doctus nomen matris. 142,853
Infantium apud inferos priuilegium vti prælato lumine. 142,857
Infantia primum limen vitæ. 149,1132
Infelix qui ſe neſcit. 214,402
Inferias dare. 70,172
Inferias ſoluere. 115,1193
Inferni deſcriptio. 134,550.138,698
Inferi, Dij triſtes. 135,610
Infernus domus ſilens nocte perpetuâ. 88,220
Infernus domus ſilens triſti nubilo. 136,618
Inferni epitheta { Dira furiarum loca. / Carcer inferorum. / Sonti turbæ plaga decreta. } 151,1220
Inferna facies. 38,49
Inferorum faces cruentæ. 35,959
Inferi, fundus mundi. 141,830
Inferis holocautoma fiebat. 52,564
Inferorum iter ab Hercule patefactum, retrò cæcum. 252,724
Inferorum iudices fronte tetricâ. 134,578
Inferorum iudices, & forum iudiciale. 138,730
Inferorum monſtra, mundi ſecreta. 135,595
Infernus, mundus obſcurus. 91,307
Inferno nox perpetua, ſed flammea. 189,1361
Inferis occidente ſole ſacrificabatur. 52,549
Inferni pœna. 138,734
Inferorum pœnæ præcipuæ. 307,615 { Tantali ſitis. / Labor Siſyphi. / Titij ales. / Ixionis rota. }
Inferi, populi leues. 138,707
Inferi præcipites. 134,145
Inferos qui ſemel adiit, nunquam redit. 88,219
Inferos adire facile, redire difficile. 137,674
Inferno nullus remeauit. 193,1525
Inferi regnum triſte. 5,11
Inferi, regnum tenax; quia nulla inde redemptio, nec datur reditus. 100 622
Inferi rerum mœſtus finis, & mundi vltima. 138,701
Infernus Rex. 85,94
Inferis ſacrificantes nigra veſtiti pallâ ad pedes vſque demiſſa. 52,551
Inferorum ſupplicia & carcer. 139,747
Inferorum tenebrę quantę & quales. 142,860
Inferum caligo craſſa rigidáque, mala, turpis
Inferis tribuuntur faces cruentę. 309,715
Inferna tetigit, poſſet vt ſupera aſſequi. 131,422
Inferi triſtes, eorum limes inuius. 134,565
Inferni veſtibulum quibus incolis habitarum, eiúſque deſcriptio. 137,687
Inferorum victimę retro trahebantur. 52,557
Inferis nigræ victimæ ſacrif. 51,556
Inferorum victimæ inuergebantur, lac, mel, vinum, & aliquando oleum. 52,565,566
Inferos vltra nil iacet. 143,891
Inferi vnâ via an pluribus adeantur. 198,1771
Inferi, vocantur plures populi. 134,559
Inferre ſe Deis. 157,95
Inficere oculos irâ. 221,629
Inficit flammâ ſol Indos. 40,122
Infirmiori parti ſemper animus fauet. 75,385
Influentis fortunæ dona. 217,537
Infringere. 187,1272
Infuſos artus coniungere. 34,945. *ſic Maro,* Coniugis infuſus gremio.
Ingellus. 143,895
Ingeminatio ſeu ἀναδίπλωσις. 64,1009
Ingenerare. 166,465
Ingenia recta ſe melius in laudes ferunt, ſi nobilem animum vegeta libertas alit. 95,457
Ingenium indocile flecti non poteſt, frangi poteſt. 209 199
Ingerit ſe manus clypeo. 77,481
Ingratis & hoſtibus benefacientes à Deo coronam accipiunt. 50,489
Inhærens manus. 66,10
Inhorreſcere. 182,1131
Inhorreſcit mens malis. 274,414
Inire pro incedere. 51,508
Iniugis vacca immolabatur Iunoni. 273,350
Iniqua imperia non durant. 11,196
Iniuſtitiæ regnantis typus, ex quatuor. 1. ſcelera habentia exitum felicem virtutes vocantur. 2. boni ſontibus parent. 3. ius eſt in armis. 4. leges timor opprimit. 126,250
Innectere mentem. 94,414
Inobſequentes frenis equi. 111,1066
Innocens tibi ſit, quiſquis pro te eſt nocens. 20,503
Innocens Diis inuitis. 71,205
Innocentem mors ſola eripit fortunę. 62,934
Innocuus. 149,1130
Innocuus & innoxius quî differant. 121,157
Innocuus errat aperto æthere. 96,500
Ino. 49,446. Bacchi matertera.
Ino. 226,849
Inocciduæ ſtellæ. 292,27
Inops mentis. 283,716
Inores oſtreę. 150,1163
Innuba, ἄγαμος. 272,313
Innubis. 160,238. innubilus.
Inus ſeu Inonis hiſtoria, ſcelera & fuga. 67,23
Inſania ſolâ morte ſanatur. 152,1261
Inſerere ferrum pectori. 114,1172
Inſerere ſceleri. 212,323
Inſcius vitę. 95,459
Inſideo ſaxum. 69,122
Inſociabilis. 305,535
Inſolens veri. 86,136
Inſolet. 79,535
Inſopitis tractibus. 19,473
Inſpirat ventus ſalo. 110,1005
Inſtant certatim eruere. 147,1046
Inſtruere cibos. 232,1109

Inſtituere fruges mortalibus. 127,299
Inſtinctus Deo. 66,18
Inſtinctus Venere. 91,338
Inſulæ ſacratæ. 282,689
Inſultare, pro tripudiare. 50,508
Inſuper. 38,64,39,98
Integrare. 26,672
Intendere dextram. 21,532
Intenta rabies. 193,1533
In tempore occurrere. 45 288
In tempore ipſo occurrit. 169,567
Interim. 167,481
Interim hæc pœna in loco eſt. 255,997
Intonare aere vel magnũ modis altis. 272,327
Intonare magnum. 111,1062
Intono. 147,1046
Intractabilis. 88,128,90,270,99,578
Introrſus actus. 207,106
Intueri ſerenis vultibus. 121,219
Intuor. 107,896, 288,912,309,721
Inuadere Deos. 18,424
Inuergere. 52,565
Inuergere ſe. 146,990
Inueſtire nemora. 164,381
Inuidet nemo mala. 156,36
Inuidiæ capax. 246,476
Inuidiam Diis lugendo facere. 200,1859
Inuidia comes regni. 170,613
Inuidia peſtilens. 96,487
Inuidia lethalis liuido. 56,747
Inuidere malis. 47,387. *tam leuia præ aliis ducere, vt felicitati imputes,*
I, nunc. 70,153
Inundare ſanguine. 50,485
Inuiſam me ſubit voluptas. 35,999
Inuita quæ peccat, debet & culpæ fidem, 271, 307
Inuitum ſeruare, occidere eſt. 68,99
Inuius renauigari. 138,715
Ioannis de Stampis longæua vita, 124,179
Iocaſta. 64,1005. ſe occidit. 65,1040
Iocaſte. 130 385
Ioculares caſus. 38,50
Iolæ mors. 160,220
pulcritudo. 160,217
Iole. 192,1488
Ioles pertinacia. 160,206
Iolchos parua. 19,457
Iolcos. 254,818
matis domitrix. ibid.
Ionides. 243,363
Ionium mare. 55,603
Ionium ſalum. 173,732
Iphigenia. 314,966
Iphigeniæ immolatio. 268,158
Iphigeniæ parentes, mactatio, & mutatio. 241, 247
Ira amori iuncta, violentiſſ. affectus. 32,867
Ira cæleſtis quos premit miſeros facit; humana, nullos. 165,441
Irati deſcriptio. 32,852
Valde irati deſcrip. 62,921
Iræ data. 21,556
Iræ & cupiditatis vlciſcendi deſcriptio. 17,386
Iræ vehementis, & infanda molientis animi deſcriptio. 211,260
Ira neſcit regi cùm ſanguinem ſpirat. 217,505
Ira nihil putat veritum. 205,39
Iram deponere Regibus difficillimum. 11,203
Ira par formæ. 140,787
Ira præceps. 97,539
Irati optant ſimul perire cum hoſte. 209,190
Ira tecta nocet. 10,153
Iratorum vultus ac oculi ardere videntur. 146,1021
Iracundiam vincens, hoſtem maximum vincit. 251,1258
Ire in enſes. 165,444
Ire in hoſtes. 6,27
Ire tacitis tenebris. 9,114
Irremeabiles viæ. 134,546
Irreuocabilis. 134,558
Iridis deſcriptio. 45,315
Iris imbrifera. 45,315
prænuncia nimborum.
Irrorat vultur aperto roſtro. 28,709
Iſmariâ vmbra. 159,192
Iſmarius. 199,1787
Iſmarus. 158,142
Iſmenon tacitus virente ripà. 272,318
Iſmenos. 38,42
Iſmenus. 128,333, 150,1162
Iſmenus languidus tenui flumine. 158 140
Iſter. 22,584, 137,85, 168,515, 189,1363, 220,631
Iſter ſtans. 84,57
Iſter (conglaciatus) præbet fugam. 221,631
Iſter gemmifer. 170,621
Iſter multa ora habet, nempe ſeptem. 30,763
Iſthmi circumlocutio, terra quæ duobus fretis comprimitur. 110,1021
Iſthmos. 75,375, 128,335, 137,83, 207,111
Iſthmi deſcriptio. 44,266, 207,111
Iſthmus. 279,560
Iſthmus Corinthius. 6,35,207,123
Ithaca. 219,588
Ithace nocens ſaxis doloſis, hodie *Compare* aut *val de compagno*. 256,856
Itineris qua itur ad inferos, deſcriptio. 137, 663
It magnus. 165,418
Ityn. 282,668
Itys ſeu Itylus. 159, 199, & 200
Iubar glaciale. 187,1287
Iubar ſolis. 275. 459
Iubatæ feræ. 149,1129
Iudex amputare debet ſuperfluas cauſidicorum velitationes. 11,199
Iudex futurus ſanguine humano abſtine. 139, 745
Iudex odio vacare debet. 233
Iudicia ſortiri. 138,732
Iudicis eſt cognoſcere, regnãtis iubere. 11,194
Iudicum proprium ſedere. 179,1005
Iugales tedæ. 309,688
Iugali face crimen abſcondere. 99,595

Iugalis vnda & ignis. 309,693
Iugare. 305,565.309,699
Iugari. 243, 361. Iugum ferre, iugum imponi ſolitum ſponſis, Iuno iuga. Ibid.
Iuga, pro vnico curru. 6,34
Iugari thalamis. 142,851
Iuga torrida. 158,135
Iugum curuum. 56,721
Iugum geminæ ſtirpis, 95,431
Iuliæ mors. 314,936
Iul. Cæſar occiſus. 304,494
Iulij Cæſaris Oedipus. 37
Iunia Caluina. 295,148
Iungere ſpecum terra coëunte. 239,197
Iuno Argolica. 285,802
Iuno Bacchum coluit. 50,488
Iuno irata Ioui quomodo lepidè illi fuerit reconciliata. 163,357
Iunonis ira implacabilis Herculi & Baccho. 119,22
Iuno Iouis coniux & ſoror. 117,1
cur hoc fictum. Ibid.
Iuno Iouis ſoror & coniux. 272,338
Iuno maxima. 296,215
Iuno Regia. 272,340
Iuno τέλεια. 5,1
Iunonis templa regia. 173,746
Iunoni vacca candidâ fiebat. 272,350
Iuno vult furere, vt poſſit Herculem furore percellere. 121, 110. *an imitatur illud Horatianum, Si vis alios mouere ad flendum, prius ipſi tibi flendum eſſe?*
Iunonis zelotypa querela de Ioue & Hercule. 117,1
Iunonis zelotypia. 296,200
Iupiter altiſonus. 113,1131
Iupiter ętheris parens, cur. 147,1053
Iupiter amore victus, mutatur in cycnum, & in taurum. 91,297
ducit cælum & nebulas. Ibid.
Iouis amores. 310,756
Iupiter Cenæus. 157,102.174,773
Iupiter cæleſtium rector parenſque. 133,515
Iupiter creator cęlitum. 107,885
Iupiter in cycnum, taurum, aurum. 296,204
Iupiter ductor Deorum. 127,298
Iouis filij, qui. 181,1137
Iupiter Fulminans. 138,724.169,558
Iouis furta. 56,716
Iupiter latuit infans in antro Dictęo. 131, 458
Iupiter Magnus. 238,138
Iupiter magnus Olympi rector, & mundi arbiter. 125,204
Iupiter mundum concitans. 64,1028
Iupiter mundum quatit, & fulmen vibrat. 86, 154
Iupiter mutatus in { Cycnum. Taurum. Aurum. } 310,757
Iouis Neptuni & Plutonis ſortes. 119,49
Iupiter niger. 197,1703
Iupiter nutu mundum tremefacit. 273,379
Iouis pellices & liberi. 117,4
Iupiter Piſæus. 289,934
Iupiter Prodigialis. 310,750
Ioui ſacra ſolita fieri in montibus. 174,780
Iupiter ſator Deorum. 87,156
Iupiter τέλειος, nuptialis ſeu patrator. 5,1
Iupiter in taurum mutatus. 169,551
Iouis in forma tauri Europam rapientis & mare tranantis, deſcriptio. 91,302
Ioui tauros immolare licuit. 127,299
Iupiter triumphator, ad quem ſpolia deferri à victoribus ſolebant. 285,2800
Ioui Troiani cur tres oculos affinxere. 119,47
Iupiter vbi natus. 238,133
Iura naturæ in tuto ponere. 37,24
Iuridici ſedent. 135,581
Iuris cura. 210,215
Iuſſum omne, leue eſt. 136,59
Iuſta facere. 236,65
Iuſta functis habere. 36,998
Iuſta perſoluere. 64,998
Iuſta ſoluere. 116,1240
Iuſta, vnde? 71,215
Iuſta & iniuſta vxor. 294,132
Iuſtitia cælum incolens. 19,440
Iuſtitia conſeruat regna. 210,215
Iuſtitia quondam à terris in cælum euolauit. 301,392
Iuſtum eſſe facilè eſt cui vacat pectus metu. 302,435
Iuuat ordinare ſcelus. 223,718
Iuuat ire, libet ire, eſt impetus ire. 85,109
Iuuencus nondum ruptâ fronte, *incornis*. 122 141
Iuuenem lætitia decet. 95,452
Iuuenes facile audiunt peiora præcepta. ſunt cerei in vitium. 212,309
Iuuenes ſenum parentum præſidia. 217,514
Iuuenile vitium eſt regere non poſſe impetum 241,249
Iuuenta. 95,447
Iuuentam triſtem colere. 95,460
Iuuentam triſtem ſoluere. 95,447
Iuuentus, teneris in annis non ſatis clara eſt fides, Pudore victus cùm tegit flammas amor. 305,533
Ixion. 29,744
Ixionis pœna. 115,1230
Ixionis rota. 178,944.181,1066,264,15
Ixion. 139,749. quid ſignificet fabula. Ibid.

L.

LABANT ſubito agitata motu templa. 133, 520
Labdaci clara domus. 67,55
Labdacidę. 56,710
Labeo cur inſanus. 12,215
Labes pudoris. 107,890
Labias. 153,1309
Labores matrúm. 80,536
Laborum fructus optimus, eos poſtea narrare, & meminiſſe. 138,654

Lacedæmoniæ virgines exercentur ſtudiis virilibus. 7,77
Lacheſis. 63, 986
Lac niueum. 50, 494
Lachrymis dolor leuatur,& exhauritur. 233, 764
Lachrymas continere interdum lethale. 253, 764
Lachrymis dolor minuitur. 281,661
Lachrymæ in ſummis malis pereunt. 38,59
Lacus pro foſſis. 97. 530
Lacus torpentes. 115, 1197
Laërta. 252, 698
Laërtes pauper 219,588
Læta prata viridi facie germinant. 138, 698
Lærifica. 249, 595
Lætitiâ ſtupent membra. 136, 620
Læua, dicta ſcæuâ 236, 46
Læuus an leuus ſcribendum. 222,697
Laius. 54,623,67.41
Lambunt colubri caput. 140,783
Lambunt flammæ, 198,1752
Lamia. 129 376
Lamna. 287,831. differt à bracteâ
Lampades igniferæ. 215,454
Lampada votiuam iactare. 272,349
Lana mollis bibit ruborem. 171,665
Lancinare. 224,780
Laniatus efferus. 116 1241
Languifici calores. 136,69
Languor piger. 42,181
Laniger. 40,134
Lanuginis primæ ætas. 101,645
Lapis lubricus. 204,5
Lapis quærit relabi. 179, 1008
Lapithæ ebrioſi. 140,778
Laqueata tecta. 216,454
Laquei teretes. 84, 245
Lares. 211, 264
Laſſa membra. 168, 535
Laſſus tumor. 173,732
Latebræ curuæ. 41,152
Latebram rebus occultis negare. 46.362
Latex ſacer in Magicis, proprius ſanguis. 31, 811
Latinæ confectæ. 45,321
Latona peperit in Delo. 273 365
Latini inter ciues Romanos poſt Antonin. 78, 515
Laudandus nemo ante obitum. 210, 597
Laudant cuncti ferè magis peritura. 263,1143
Laudari præſtat animo quàm voce. 209,209
Laus vera etiam humili contingit, potenti non niſi falſa. Ibid 210
Laude certare Ioui. 199,1805
Laudes ſuas in tutum recipere. 156, 39
Laudis eſt. 194,1560
Laurus amara baccis. 32,538
Laurus carum nemus Phœbo. 49,453
Lauro fores vireſcant 205, 55
Laurum in haſta gerebant nuncij victoriæ. 275,786
Laurus in plurali. 37,16
Laurus Phœbea. 43,227
Laurus victoriæ Iunoni offerebantur 272, 345
Laura bis vellera. 215, 454
Laxare diem. 173,723
Laxatur dies repente vere. 117, 8
Laxare humeros pharetrâ. 174,785
Laxatur thus. 173,734
Lea. 284,736
Lecticarij. 171, 661
Leda. 310,358
Leda etiam Nemeſis. 256,862
Ledæ genus. 167,116
Ledæ ſidera. 296,207
Legem dare rudibus capillis. 91,918
Legere anchoras. 253, 758
Legere dominæ colos,fuſóſque. 160,218
Legere locum fraudi 246, 478
Legere mortem. 192,1479
Legere ore ſpiritum fugientem. 188, 1339
Legere ripam fluuij. 96,503
Legere terras remo propiore. 266,106
Leges aſtrorum. 194,1572
Leges inter arma ſilent. 130,400
Leges naturæ. 166 463
Legiſlator legi pareat. 130.399
Lembus. 87,180
Lemnos ardens. 189,1360
Lemnos nobilis ſcelere. 279,556
Lenonia adhortatio ad voluptates. 95, 457 cum ſeq.
Lentare remos. 275,434
Leni Dij. 274, 399
Lenti portus. 23,623
Lentum. 235,22
Lentus 136, 643
Lentus audis & vides ſcelera. 101, 669
Lentus odor. 217,501
Lentus reditus. 127,296
Leo æſtiuus. 109, 966
Leonis cæleſtis irati deſcriptio. 144,939
Leo fuluus. 62,920
Leones Getuli. 84,59
Leo Herculeus de cælo deciderat. 226,855
Leo Idæus. 49, 457
Leo iubatus. 223,734
Leo Libycus. 61,619
Leo Marmaricus. 180, 1055
Leo mota cauda iram concipit. 39,96
Leo Nemæus. 38.40
Leones Pœni. 92,347
Leones ſæui. 293,84
Leonis ſidus. 136,69, 144, 944,194, 1570
Leonis ſidus ardens æſtibus flammiferis. 226, 857
Lerna. 207,114
Lerna puro gelida perlucet vado. 96,505
Lernæa ſpicula. 30, 784. hoc eſt Herculea tincta veneno hydræ.
Lesbia vina. 50,495
Lesbos. 240,205
Leſſus Hectoris. 237, 95
Priami. 238,129
Lethæi amnes. 185. 1205

Lethes deſcriptio. 137,679
Lethe. 140,776,183,1160,193,1548
Lethæum profundum 86,146
Læthea vates. 43,230. *ſic dicitur Pythia, fortè quia poſtmodum oraculi à ſe dati non meminerat.*
Lethe immemor. 178 934
Lethe quieta labitur vado placido. 137, 679
Lethes vnda grata miſeris. 115,1197
Lethi pauidum genus humanum. 148, 1075
Letum 73,304
Lethum carpit, trahitque mortalem turbam. 96,473
Lethum dare. 5, 17
Leuare aſpectu nefandi cælum & terram. 66,7
Leuare. 77.472
Leuaſhen. 21,548,258,960
Leuamen feſſi 66, 2
Leuamen malis. 276,487
Leucas Leucates, Leucadia. 173, 732
Leucates. 110,1011
Leucothoë. 49,446. Cadmeïa. 446
Leuiora Deus leuius ferit. 113, 1122
Lex ætheris. 30,757
Libare. 144,920
Libare manu vina. 273,363
Libare paruo hauſtu. 70,175
Libare vina paternis Diis. 229,985
Libelli, qui Cato de Moribus dicitur, quis auctor. 206, 92
Libere minimum decet cui multum licet. 243, 354
Liberi dicuntur ſanguis, viſcera, pars parentum. 239, 1042
Liberi, de filiis & aliis deſcēdentibus. 222,682
Liberi patrem referentes magnum bonū, quia teſtes maternæ pudicitiæ. 146,1015
Liber inſtituit liquoris vitigeni laticem. 127 299
Liber ſpei metúſque, 96. 490
Libertas vegeta. 95,458
Liberum diem dare. 206, 63
Libido cohabitat diuitibus & luxui, 88 203
Libido dira, comes magnæ fortunæ. 88,205
Libido dira ſanctos vincit. 109. 977
Libido quæ agit mentes ſuccenſas. 97,539
Libra æquat diem nocti. 106,835
Libra iuſta, 226, 860
Libræ ſignum æquat dies noctibus. 142,843
Librare clauam. 146, 1023
Librare manum alienam. 121, 120
Librare medium iter. 62,900
Librare ſummos pedes 261, 1081
Librato pendula tuum pondus. 136,1275
Libya & Arctos ſerpentum feraces 27, 682
Libya, pro Africa. 150, 1170,182, 1103
Libycæ meſſes. 213,355. areæ. 356
Libys. 132, 481
Libys ſubditus Cancro. 156, 41
Licere, & decere quomodo differant. 302,448
Licens turba, hoc eſt, licentioſa. 104, 777
Licet admittat in cælum. 121, 122
Licet numeret. 163, 341
Licet ire. 163,344
Licet petas. 150,1171
Licium magicum. 27.680
Ligare nodo propiore. 84, 36
Limitem agere ad ſuperos. 145,969
Lina (pro velis) toto ſinu tendere. 15,320
Linea pennarum pictarum. 84,47
Linea ſentit piſcem. 122,156
Lingua refrenanda. 206,92
Lipare. 219, 583
Litare. 147, 1038
Litare dolori aliqua. 56, 1019
Litare numen. 310,750
Litatur numen ſuperûm. 314,972
Litem mūdus ater. 704 mortis locus. 138,705
Litem ſummo in loco religare. 15,323
Lituus. 56, 734
Litui deſcriptio. Ibid.
Litus in medio æquore ſperare. 158,116
Litus pro fluctibus, qui illiduntur litori. 6,35
Lituis ſtrepentis ſtridor, ſonus acutus, inſtrumentum incuruum. 218,574
Liuiæ Druſi vxoris mors. 314,915
Liuor niger edáxque petit degeneri dente. 96, 491
Lixa. 81, 597
Locare iras & verba. 123,173
Loci horribilis & infeſti ſpectris deſcriptio. 221,670
Loci ſterilis, à defectu pomorum, herbarum, frumenti deſcriptio. 138,700
Loci ſurdi. 134,575
Locus vacat liber ab omni arbitrio. 99,599
Loquacitas vitanda. 206,92
Loqui iuſſus, ſi taceat, ſoluit imperium. 51,527
Loquuntur, *narrari poſſunt.* 100,604
Loris implicati & decidui aurigæ deſcriptio. 112. 1083
Loqui volentis, ſed non audentis, quod proprium inhoneſtis narrationibus, deſcriptio. 99, 600
Lucanus defenſus à Scaligero. 65,1060
Lucifer. 158,148
Lucifer prædicit diem. 51,506
Lucina. 273,366
Lucina Iuno. 5. cuſtos genialis tori. 5,2
Lucis color. 287,857
Lucis redditæ munus dulce. 99,589
Lucretiæ mors. 298,302
Lucri furor impius. 97,538
Luctamen. 155, 27
Luctari eripere ſe iugo. 112, 1081
Luctifera flamma. 37,3
Luctifica lingua negat vocem dolori. 110,992
Luctifica manus. 121,103
Luctifica ſacra. 22,577
Luctifica verba. 29,132
Luctus ater. 157,693
Luctus auellens comam. 53, 592
Luctus exit in turpes. 203,1967
Luctus in luctu nouus exoritur. 38, 62
Luctus, lacrymæ, dolor, & lamentatio digna hoſpite inferno hoſpitia, 106, 850

Lucus vmbrans. 138, 717
Luci ſacri & antiqui deſcriptio. 51, 530
Ludit aciem. 137, 670
Ludere cruore. 249, 565
Ludi Olympici fiunt quinto anno. 142, 840
Ludi Troiani. 254, 777
Lues conſtruitur. 110, 1014
Lues generis. 107, 902
Lugentis feminæ deſcriptio. 193, 1545
Lugendi mos. 237, 83
Lumen afflicto malis. 152, 1150
Lumina tumida. 36, 1019
Lunæ deſcriptio. 44, 253
Lunæ amantis Endymionem, deſcriptio. 91, 307
Lunæ biga. 193, 1518
Lunę bigæ. 286, 814
Lunę cornua, cur Diana cornuta. 94, 417
Luna deperiens End. currus ſuos tradidit regendos fratri. 91, 309
Lunares feminæ ouiparę. 256, 862
Lunę in orbe omnia, quæ ſub lunâ, inueniuntur. 120, 83
Luna iunxit ignes ſuos coëunte cornu. 103, 743
Lunę lumen alienum. 8, 97
Luna an proprium lumen habeat, an alienâ luce luceat, & inde dicta. 103, 742
Luna à Magis vexatur, & detrahitur. 30, 792. & in aduerſ. 790
Lunæ plenę deſcriptio. 103, 741
Luna plena recolligit ignes dimiſſos. 51, 505
Lunam precabantur amantes feminę, vt Solem viri. 94, 404
Luna roſcida. 225, 816
Luna rubens, cenſebatur fatigari Magico carmine, laturi ſuppetias laboranti, tinnitus dabant æreis peluibus. 104, 785
Lunam Theſſali cantus detrahebant. 94, 419
Lupi damis infeſti. 99, 570
Lupi rapaces. 41, 149
Luſtrale caput. 268, 163
Luſtra quęrere preſſo roſtro. 84, 39
Luſtrale ſacrum. 250, 633
Lutea veſtis. 48, 421
Lux alma 283, 722, 296, 223
Lux, adſpicit. 168, 531
Lux atra. 115, 1212
Lux dubia. 84, 41
Lux mala. 277, 492
Luxuria peſtis blanda, maximum malum. 301, 421. rapit & perdit. 428
Luxuria Romanorum in piſcationib. & villis extruendis prope Baias 216, 458
Luxuriat ſeges tenera lętis ſatis, 95, 455
Luxu diffluentium deſcriptio. 216, 455
Luxus rapere. 95, 447
Luxus regius. 97, 515
Lyæus formoſus. 51, 507
Lyęus thyrſiger. 9, 110
Lychas. 191, 1458
Lichas ab Hercule occiſus. 175, 812
Lichas gnauus. 169, 567. fidelę nomen regibus. 570
Lychas ſocius Herculis. 157, 99
Lycia tuta crebris portubus. 81, 613
Lycus ab Hercule occiſus. 143, 894
Lyci parentes an ignobiles. 128, 336
Lyci tyrannis deſcribitur. 127, 268
Lycormas flauus. 170. 591. Satiſam herbam gignit, dictus poſtea Euenus, ab Eueni morte. 170, 591
Lycurgus. 143, 902
Lycurgus an rectè vetuerit Spartā cingi mœnibus. 126, 261
Lycurgus ſecuriger. 49, 471
Lydia. 170, 622
Lydia ferax ditis regni. 91, 324
Lymphatus. 162, 246
Lymphatus furor. 17, 386
Lynceus quam acuti viſus. 13, 232
Lyra leuior. 272, 328
Lyrneſſos parua. 240, 221

M.

Machina ſtridens tardum opus ducit. 80, 570
Machinæ, quid. 214, 387
Macies turpis. 158, 119
Maculę leues caput ſparſere. 42, 183
Maculare patrem. 264, 28
Maculati lares. 74, 344
Mactare. 147, 1041
Mactatur victima. 144, 922
Madidantes pennas nouo nectare. 83, 12
Męandri ambiguus fluxus. 83, 15. & 16
Mæandros flexuoſus. 81, 605
Męander, piger & malignus, arenas radit. 83, 15
Męander vagus incertâ vndâ ludit, &c. 137, 685
Mænas. 74, 363. 162, 245
Mænas cruenta. 32, 848
Męnas impatiens Dei. 283, 715
Męnibus ciuitates circūdare an vtile. 126, 261
Mæoniâ acu. 171, 665
Męotis barbaris vndis mari Pontico incumbens, gelida. 102, 714
Mæotis frigida. 50, 474
Mæotis gelida. 157, 1326
Magarum mos pedem nudare & cinem ſoluere. 29, 752. & in aduerſar.
Magica an vim habeant ad alliciendū in amorem? ſæpe adferre inſaniam. 165, 452
Magici effectus miri à Medea. 29, 753. & ſeq. & in aduerſ. 773
Magici effectus miri, 166, 453. & ſeq.
- Conciliare amorem coniugum.
- Hieme virides frōdes producere.
- Fulmina ſiſtere.
- Fretum cōcutere ceſſante vento.
- Mare turbidum pacare.
- Fontes nouos è terra elicere.
- Saxa mouere & ſiluas.
- Fores clauſas aperire.
- Vmbras euocare, & Manes cogere loqui, eoſdem fugare.

Mari, terræ, inferis, cælo, imperare.
E nocte diem, & die noctem facere.
Leges naturæ vincere.
Lunam deducere.
Bruma meſſes producere.
Flumina in caput reuocare, & eorum curſum refrenare.
Terram arefacere.
Pabula ſanguineis guttis cruentare.
Facere vt lapides mugitus raucos edant.
Oſſa rogo tepido deuocare.

Magica precatio ſeu incantatio Medeę. 29, 740
Magici ritus varij. 29,728
Magici ritus. 30. & 31. per totum.
Magicis ſacris quæ ſigna exauditarum & efficacium precum. 53, 570
Magicus ſtridor. 166,460
Magiſter iuris & pij amoris. 74,329
Magna commoda patent magnis cladibus. 159, 170
Magna difficiles habent exitus. 172, 714

Magna & celſa non eſſe tuta probat exemplo. 266,90:
Nauium & venti.
Turrium altarum.
Roborum annoſorum.
Collium celſorum.
Corporum maiorum.
Victimarum electarum.
Remigantis prope litus.

Magnus & maior humano. 182, 1103
Magnū eſt quod magna mole petitur. 59, 829
Magna malè penſantur ruinis. 172,691
Magna momento obruuntur. 241, 262
Magna placent falſis nominibus. 215,447
Magna ſidunt ipſo pondere. 266,87
Magum carmen. 166,467
Maia. 118,10
Maiores hoſtiæ. 41,137
Maiorum dumtaxat hoſtiarum cornua inaurabantur. 41,137
Malum alitur & creſcit. 85, 100
Mali alterius finis eſt gradus futuri. 125,207
Malum acceſſit propius, iam non ſunt minæ. 73, 323
Mala cælo ac terris pariter metuenda. 6, 46
Malis cedendum eſt. 247,507
Mala communia minus tangunt. 260, 1013
Malis creſcere. 119,33
Malorum cumulus maximus, ſi caſus efficit abominanda, quæ optaſti. 113,1116
Mala dubia plus torquent. qui refugit ſuas clades ſcire, grauat timorem. 274,415
Malum eſt in malis vinci. 68,78
Mala extrema timorem omnem abijciunt, & tutum faciunt. 71 200
Mala iam vicere metus omnes. 282,691
Malis in rebus via præceps capienda. 268,154
Malum maius timore. 111, 1030
Malum maius Medea. 102,694
Malis mandare. 131,455
Malè natis pœna non eſt mori. 270, 253
Mala magna non latent. 10,156
Mala ſuprema faciunt ſecuros. 47,386
Malus nemo gratis. 14, 276
Male parta male dilabi. 210,229
Mala tria Græcis, ignis, mare, mulier. 9,121
Malum quid. 207, 110
Mala tria Græcorum. 17,362
Malea flectens moras nauibus. 9,149
Malefica mens. 253,751
Maligna manus. 95 456
Malum pro veneno. 168,524
Manat metus. 310, 754
Mandare odia. 120,77
Mandare queſtus ſecreto abditos dolori. 10,150
Mandere vulnera conciſa. 140, 770
Manere in auſtro. 276,477
Manere pro refertum eſſe. 42, 199
Manent te exempla. 130,394
Manes detinere ſuos. 71, 235
Manes diri. 194,1598
Manes æterni. 193 1523
Manes imi. 35,967
Manes impij. 5, 10
Manes inferûm. 309 731
Manes obliti ſui, luciſque pauidi. 127, 292
Manes, populi & Dij leues. 138,707
Manes remoti. 141, 834
Deſcriptio Sacri Manium Euocatorij. 52, à verſu 550
Manium Euocatorum & aduenientium ad iuſſa ſacriffci incantantis deſcriptio. 53, 572
Manſueta & victa mala. 215, 427
Manſurus ad quas eris. 202,1934
Manto fatidica filia Tireſiæ. 272,319
Manto filia Tireſię. 45, 290
Manubiæ. 278,524
Manus coruſca. 87, 155
Manus ſuas in alio cognoſcere & laudare. 178, 959
Marathon. 83, 17
Marcent Tempe. 145,979
Marcens viſus. 285,785
Marcet taurus. 41,145
M. Liuij Druſi mors. 315,880
Marcidus. 7, 69
Marcidus comam. 164,376
Mare cæruleum. 114,1155. 274 437
Maris congelati deſcriptio. 133 534
Mare dubium. 152,1252
Mare glaciale, mutis littoribus tacitum. 133,535
Mare inſanum. 102,698
Mare malum. 91, 304
Mare Perſicum. 234, 11
Mare procelloſum. 18,411
Mare regnum Neptuni. 91, 304
Mare rubens. 234, 11
Mare rubrum. 143,902
Mare rubrum gemmiferum. 171. 660
Mare ſæuum. 69, 114
Maris tumeſcentis & procelloſi ſine vento deſcriptio. 110,1004

Mare tumidum. 49,450
Mare tonuit ex alto. 110,1904
Maria Dei genitrix Virgo, quamdiu vixerit varia opinio. 124,179
Maritare glebas. 83, 12
Maritimis moribus experlri. 93,362
Mariti ſæpe vxorum preces debent reijcere. 205,56. cauere occaſiones adulterij, & oculos continere. Ibid.
Mariti vis in quo conſiſtat. 142,852
Maritus vxori debet præſtare continentiam, quam ab illâ exigit. 271, 267
Marmaricus leo. 284,735
Marpeſſa. 170, 591
Marpeſia cautes. 99,578
Marte aperto, an inſidijs iacet. 44, 275
Mars bellicum ſpirans, Gradiuus: pacem colẽs Quirinus. 88,187
Martis dubiæ incerti vices. 82, 626
Martis & Veneris catenæ. 86,123
Mars ob cædem Halerrothij in Areopago causâ dictâ abſolutus. 154, 1343
Mars pater. 292,27
Martis pectore latior. 105,805
Martem quæ Dea cohibeat. 6, 63
Mars quomodo genitus. 143,902
Mars ſæuus. 79,527. 95,464
Maryandini. 138,714
Maſculus malus. 98,557
Maſſagetæ miſcent pocula equino cruore. 49, 470
Maſſagetes. 46,470
Materia facilis ſceleri. 102,682
Materiale. 171,661
Mater, coniux, pro affectu coniugali & materno. 34,927
Mater, *de arbore.* 248,541
Matris ſimul & vxoris ambigentis natum an maritum præferat, deſcriptio. 251,641
Matris nomen potens & cum dignitate. 100, 606
Matrem qui violat, nullam non auſit. 67,48
Matrimonio contrahendo quæ ætas congrua. 243,342
Matrimonij & propagationis animalium neceſſitas ac bona: & damna quæ ſubſequentur, ſi ceſſet. 96, 468
Matrimonio pariter durum carere, & potiri. 98,557
vxor malum neceſſarium. 98,557
Matrona maior & minor. 273,357
Mauors bellicus. 98,548
Mauors ſeu Mars homicida & amans ſanguinis recentis. 218,556
Maurorum tellus barbara. 314,971
Maurum litus. 186,1250
Medeæ declamatio quædam, non eſt Libanij, ſed alterius. 34,933
Medeæ Diræ. 11,208
Medeæ & Magorum Dij. 5, 6
Medea ferox. 19,442
Medeæ filij quot. 35,955 quomodo vocati. 956. quomodo occiſi. 955.
Medea impotens iræ & amoris. 32,864
Medeæ pharmacum. 33,889
Medea peior mari. 17,362
Medea pro quauis mala femina. 17,362
Medea reddit feminas dirum genus. occidit pharmacis Creontem & Glaucam, gladio Mormorum & Phereten; Athenis Aegeo nupſit, ſed ab eo quod Theſeo inſidiaretur in exilium pulſa. 99,561
Medeas tragœdias qui ſcripſerint Græci & Latini. 5, 1
Medentes cadunt. 39,70
Medeus. 99,561
Mediâ viâ incedendum: ne ex altiore præcipitere. 171, 675
Medicinæ loco ſæpe ferrum & ignis. 268, 152
Mediocris ſeu medij ſtatus laudes. 61, 883. & 892
Meduſæ fel. 32,830
Meduſa ſignificat ignorantiam. 311,765
Medus. 219,593
Medus pugnax pharetra. 28,710
Megera. 179,1004
Megaram cum liberis Hercules occidit. 146, 100
Megera diſcors Dea. 121, 93
Megæræ domicilium. 121,92
Megæra quatiens geminas faces. 210, 251
Megæra vnde dicta 35,962
Megiſtho Cetei filia Lycaonis neptis in ſtellam polarem verſa. 117,6
Melampus Prœtidas expiauit, & piamina in Clytorium abiecit. 50,486
Meleagri mors. 25,645. 30,779
Meliora ſciens, ſequitur deteriora. 87,176
Membratim perire. 70,170
Memnon. 234,10
Memnon niger. 269,212
Memnon. 240, 238. ob eius mortem Aurora diem negauit. 241,239
Melior memoria ſubeat. 21,555
Memoria obruta & exoleta. 59,820
Memoria redit tenue per veſtigium. 58,768
Memoria rerum aſperarum præteritarum eſt dulcis. 136,655
Memoria ſenum prima langueſcit. 59, 817
Memoriam ſpacio obrutam leuis nota ſæpe reuocat. 59, 821
Menala. 201,1883
Mendeſius hircus. 206,56
Menelaus. 212,326
Menelai caſtitas. 271,275
Menſæ ſacra colunt. 229,982
Mentis generoſus ardor, regi non poteſt, ſed malis vires capit. 292,52.
Mens intus agitat. 6,47
Mente inducere Caucaſum. 6, 43
Mens præſaga ſui mali, ante mittit ſigna. 228, 958
Menſûm. 79,535
Menſurâ qua menſi alij, nobis Deus remetitur. 288,901
Mercurius Tegeæus, nepos Atlantis ſolus ha-

bebat ius degendi apud ſuperos & inferos, & faciebat gemino mundo commercia. 120,49
Meretricius amor & illecebra quàm noxia, & quomodo ſuperare oporteat. 126,243
Mergere lucem. 102,676
Meritæ aræ. 143, 898
Merita etiam malos vincunt. 169,575
Meritis ſuis quiſque ſpectandus. 99,563
Merope. 44 272.55,660
Meſſalina nupta Claudio nupſit C. Silio. 297, 259. occiſa ferro. 298, 265
Meſſalinæ mors. 314,940
Meſſes pro anno. 237,76
Metæ Herculis. 156, 45
Metella ſacrificata & mutata. 241,247
Metere flammâ frugem ſoli. 74,341
Metu ante vulnus perire. 146,1022
Metus belli deſcriptio. 218, 1555.
- leues turmæ ſonant frenis.
- enſis hinc illinc fulſit agitatus.
- pallidæ matres tenuêre & pectoribus adpreſsêre natos.
- vxor armato marito timet.
- hic turres ſtabilit.
- ille muros renouat.
- ille portas cohibet plauſtris.
- vigil pinnis de nocte incubat.

Metus feminei. 6, 42
Metus frigidus. 111,1050
Metus ignaui. 39,88
Metus magni ſeu conſternationis, deſcriptio. 111,1048
Metus pars fieri. 15,338
Metus pendens. 53, 594
Metus quàm torqueat. 259,996
Metus reddit inimicos, quos cogit laudare. 209,207
Metus trepidi. 128,162
Met *ſuperfluum.* 285, 794
Memet, pro me. 60,847
Methones laus. 255 821
Micant artus. 47, 376
Micat cruor citatus anguſto vulnere. 46,345
μῆλα, ambiguum. 73,317
Miles noua. 79,535
Mile colonis arua ſecare. 171, 635
Mimas. 145,980
Mimas lubricus. 173,730
Minas concipere. 39, 97
Minas tollere inanes, & morſu tentare. 262 1095
Mineruæ & Neptuni certamen de Athenarum nomine. 144,912
Minor præda maioris. 98,541
probatur ex piſcium & accipitris.
Minor quicquid à te expaueſcit, maior hoc tibi dominus minatur. 220,611
Minoïs. 86,126
Minoïs ſella. 279,1005
Minos. 61,892.205,23.264,24
Minos Cnoſſius. 138.733
Minos latè mari & centum populis imperans. 86, 149
Minos Scyllam malè tractauit. 88,241
Minotaurus. 114,1166
Minyæ. 13,233
Miſcere decus ex æquo. 101,656
Miſereo. 253,761
Miſericors amat ipſas ærumnas. 163, 361
Miſericors ſępe dabit mortem pro vitâ. 243, 328
Miſeriores ſunt nobiles miſeri. 253,746
Miſeris animos ſpiritúſque magnos oportet fugere & ſumere quos caſus dedit. 247,504
Miſeris colendos maximè Deos reor. 282,690
Miſero datur quodcunque fortunæ datur. 252, 696
Miſeris dira libido eſt flendi. 228,954
Miſer eſſe mauult, eſſe qui felix poteſt. 215, 444
Miſeri facilè credunt. 203,1976
aliquando meliora, aliquando peiora. Ibid.
Miſerias ferre leue eſt, perferre graue. 211,307
Miſerię fortiter ferendæ. 226,849
Miſeros hoc vitium proprium ſequitur, rebus lætis nunquam credere. 228,939
Miſeros magis fortuna conciliat ſuis 75,386
Miſerorum mos querendi, nullum ſibi locum ſupereſſe ſecurum. 199,1795
Miſerum neges, virum fortem. 132, 463
Miſer nemo, niſi comparatus. 260, 1022
Miſeris nil morte melius. ideo tyranni miſeris mortem negant, felices necant. 133,512
Miſer nunquam eſt, cui facilè eſt mori, 157, 111
Miſeris nullus pudor. 38,64
Miſeri properant audire ſuas miſerias. 173, 752
Miſeri quod nimis volunt, facilè credunt. 128, 312. & quod metuunt, hoc putant nunquam poſſe tolli aut amoueri. 128,315
Miſeri ſponte reprehendendi, ſed miſeri fato miſerandi & veniâ digni. 95, 438
Miſerrimi tuto nouant ſtatum. 59,834
Mitrâ barbarâ (*h. Phrygiâ*) frontem premere. 132, 470
Mitra. 164,375
Mitra Tyria. 48,413
Mitra virilis. 107 753
Mitto pro dimitto. 33,873
Moderari tela certo ictu. 90, 276
Modicis rebus longius æuum eſt. 266,102
Modeſtæ menti deditus. 74,350
Modeſtiam in conſcientiam ducere. 151, 1199
Modi cęci. 69,132
Modi muſici. 272,327
Modicus maritus. 171,658
Modulans. 24, 615
Modulata in varios ſonos. 282,668
Modulatus canorus. 126, 262
Modum excedentia, pendent inſtabili loco. 61 909
Modum pati. 209,195
Modus pro termino. 149, 1140
Mœror lacrymas aſſuetas amat. 228,953
Mola ſalſa taurorum colla aſpergere. 46,335
Moliri manu tela. 88,199

Mollire ferum pectus precibus. 69,140
Molles viti. 282,682
Moloſſi acres. 84,32
Moneta cur mater muſarum. 32,765
Moneta ſeu Mnemoſyne muſarum mater. 312, 765
Monilia baccata. 94,583
Monile diſpoſitum. 171,659
Monile. 22.573
Monſtrum eloqui. 173,728
Monſtra fato imputantur. 86,143
Monſtrum imptum, ſæuum, immite ac ferum. 153,1279
Monſtri ingentis marini deſcriptio. 110, 1019
Monſtra in aditu inferni, centauri, hydra. 202,1923
Monſtri irati deſcriptio. 39,95
Monſtri loco eſſe. 136,55
Monſtro maiore impleri. 210,253
Monſtra noua. 297. 230
Monſtrum paruulum. 146,1019
Monſtrifera Paſiphaë. 102,685
Montibus aut abietibus pares homines. 231 1082
Montes omnes dicti montes Iouis. 174,780
Montes opaci. 41,155
Montiferus. 185,1209
Montigena Dea. 283,684
Montiuagus. 104,781
Montiuagum pecus. 158,136
Mopſopia. 116,1271
Mopſopia ars. 86,120
Mopſus Apollinis & Mantus filius. 25,653
Mopſus Ampyci filius vates & Argonauta. eius mors. 25,653
Mora fatorum. 238,121
Moras graues pedibus addere. 55,655
Mora omnis eſt nimium longa properanti. 274,422
Moras non patitur amor. 135,587
Mora ſæpe ſanauit quod ratio nequiit. 267,150
Morbus ægrè ſuſtinens caput. 53,593
Morbus auxilium trahit. 39,70
Morbus tremens. 137, 693. pallens. 138,689
Mormorus. 99,561
Mori cui facile, nunquam miſer. 157,111
Mori cupientem vetare, eſt occidere. 68,100
Meridies noctis. 275,459
Moriendum cunctis. 202,1915
Mori & interire omnia. 244,380
Mori miſero diſſuadens, crudelis eſt. 177, 928
Mori neſcire miſerum. 280,606
Moriendum omnibus. 142,867
Mori pœna, interdum donum. 177,930
Mori poſſe, poteſtas ſumma. 215,443
Moritur, quicquid natum. 181,1097
Mori quis non poteſt impediri, vbi conſtituit mori, & par eſt emori. 90,264
Mori qui ſtatuit, fruſtrà tenetur. 177,920
Mori qui non vult mundo ſecum moriẽte, eſt vitæ nimis auidus. 227,884
Mori ſi cupias, vita eſt durior morte. 290,992
Moriuntur multi ſingularum ætatum, ſenes, iuuenes, infantes, &c. 142,850
Mors amoris modus aut requies. 93,362
Mors amoris vltimum remedium. 89,252
Mortis deſcriptio. 41 164
Mors aut naturæ neceſſitas, aut laborum ac miſeriarum quies. eam qui damnatis præſtat, indulget. 133,502
Mortem contemnere fortium. 70,190
Mors cucurrit per colos turpes. 185,1173
Mors æqua tulit in turum. 160,216
Morte dirá triſtius lethi genus. 254,782
Mors dura, 148,1068
Mors eſt æqua. 245.437
Mortis encomium, felices facit miſeros. 157, 106
Mors eripi nequit. 69,153
mille ad eam aditus. Ibid.
Mors eſt vbique. 69,151
Mors facit fortes vicina. 86,137
Mors felices ſequitur, miſeros fugit. 158,122
Mors, finis pœnæ, non pœna. 210,245
Mortis formæ mille. 98,549
lethi viæ mille. Ibid.
Mors grauis illi, qui notus nimis omnibus, ignotus moritur ſibi. 214,402
Mors horrida. 203,1945
Mors innocentes liberat iniuriis fortunæ. 62, 934
Mors innocentes ſola deceptos facit. 176,888
Mors ipſa vltimo loco moritura. 182,1113
Mors libera vocat miſeros, effugiũ malis, portus æternâ placidus quiete. 280,586
Mors libertate donat 86,137
Mors malorum medicina. 220,593
Mortem metu conſumere, & parum ſui pœnæ relinquere. 175,810
Mors mihi eſt ſecuritas. 285,793
Mors minus pœnæ habet, quàm mora mortis. 177,928,259,996
Mors miſera non eſt, commori quî cum velis. 269,201
Mortem non licet nobis properare. certo venit ordine, nec differri poteſt. 124.185
Mors non poteſt deeſſe, nec auferri volenti mori. 107,875
Mors nulli properanda. 142,866
Mors nunquam ſera. 142,864
Mors optanda, ſine metu mortis mori. 256, 868
Mors optima eſt perire dum lacrymant ſui. 107,878
Morti os vaſtum & alæ expanſæ tribuebantur, 41,165. *illud, quia nunquam dicit*, Sufficit. *hoc quia repens & inopina inuadit.*
Mors pallida, 134,554
Mors perit. 185,1174
Mortem perdo. 1203
Mortem poſt nihil, ipſáque mors nihil. 244, 396
Mors prima miſeros fugit. 258,953
Mors propè admota excutit magnifica verba. 249,574

Morti plures ſe offerunt, quam dolorem fortiter ferant. 70,190
Mortem qui contemſit, omnes contemſit. 165, 443
Mors rapit ætatis & ſexus omnis homines. 142,848
Morte ſcelus ſanandum. 152,1261
Mors ſenes facit audaces, hoc eſt quod ait; Fortem vicina facit libertas ſenem. 47,386
Mors ſenum ſimilis igni ſponte extincto, aut pomis caducis maturitate; iuuenum, flammæ vi oppreſſæ, vel pomis crudis vi auulſis. 38,788
Mortem ſibi velle inferre, aut eam optare victum infortuniis, non virtus, ſed imbecillitas, 70,190
Mors ſola votum miſerorum. 263,1170
Mors ſqualida. 29,742
Mortem timentes multi in mortem incurrunt. 63,993
Mors vna ſolamen mali amoris, & pudoris læſi maximum decus. 114,1184
Mortis varia genera, mare, ferrum, doli. 96, 474
Morientium vaticinia ſæpe vera. 290,1008
Mors velocis ſpacij meta nouiſſima. 244,397
Mori volens ob errorem, indicat ſe nocentem fuiſſe. 176,887
Mortale cælo non poteſt iungi genus, 131,447
Mortifera. 287,883
Mortuos cremari inſtituit Heraclitus, in melle ſeruari Democritus. 223,747
Mortui fortiter, non ſunt lugendi. Charondæ lex de non lugendo dura: ſeruandus ea in re modus. 200,1853
Mortui non facilè ad vitam reuocantur. 89, 269
Mortuis oculos claudendi mos. 244,372
Mores ad bonos nunquam eſt via ſera. 270 243
Mos cadentium virginum curam honeſtatis gerere. 263,1157
Mos comburendi cadauera. 223,747
de more. 272,312
Mos miſerorum addubitare quo ſe recipiant, & opinari vias omnes ſibi præcluſas. 19,451
Mos in nuptiis & lætitia columen domus ornandi, & fores lauro coronandi, & lętos ignes accendendi. 205,54
Mores priſci. 105,796
Mos pulſandi ianuam antequam aperiretur ne adſtantes læderentur. 161,254
Mos vt regionem aliquam ingredientes, Deos locorum illorum prius conſalutent. 273, 388
Moris ſani. 88,207
Morum ſenium triſte. 195,796
Cæleſtis motus, quem Raptum vocant, deſcriptio. 109,958
Mouet claſſis. 263,1178
Mouere iram. 297,253
Mouere gradu. 141,816
Mouere ſeu iacere caput in magicis. 31,80
Mouetur tutò, quicquid extremo eſt loco. 59, 834
Mugitus ceruorum. 91,342
Mugiunt fibræ. 231, 1066
Mulcere aures cantu. 49,454
Mulciberi ignes. 31,825
Mulieres ægerrimè ferunt thalami iniuriam. 22,581
Mulieris conſternatæ metu deſcriptio. 309,728
Mulieris læſæ quanta iracundia. 206,56
Mulieri natura pronum animum malo dedit, pectus ad nocendum dolis inſtruxit: ſed vim negauit, vt ne inexpugnabilis eſſet, ſed ægras frangeret vires timor & pœna. 313,861
Muliebre non eſt regna tutare vrbium. 100 616
Mulierum ornamenta. 171,661
Mos mulierum Troianarum in luctu crinem ſoluere: ſed & Græcarum, Gallic. & Italicarum. 237,83
Multifida pinus. 9,111
Multifora tibia, multiforatilis. 272,346
Multiplicabilis. 183,1163
Multitudinis deſcriptio ab 53,598 { Nebulis. / Frondibus caducis. / Floribus vernis. / Fluctibus maris. / Gruibus Aegyptum petentib.
Multitudinis deſcriptio. 142,837
Multitudinis ingentis morientis deſcriptio. 38, 67, & 40,125
Multiuagæ Deæ laſciuæ nemorum. 104,780
Multiuagi flatus. 219,583
Mundus ætherius. 91,332
Mundus annoſus. 51, 503
Mundus citus, cælum ſtellatum. 109,958
Mundi fœdera. 119,49
Mundus interiturus, vt pulcrior renouetur. 300,388
Mundus nitidus, pro cælo. 18, 402
Mundus pro cælo. 120,68, & 70,145,957, & 963. 148,1100, 157, 96, 194, 1593, 201, 1900, 202,1907 & 203,1077
Mundus pictus, pro cælo. 225,835
Mundus pro cunctis eius partibus, etiam pro inferno. 118,18
Mundus, pro inferno. 91,307
Mundus poſtquam interierit, quò deueniet, aut quo loco capietur. 182,1116
Mundus quomodo interiturus. 181, 1100
Mundi quatuor cardiuum deſcriptio. 99,284 193, 1520
Mundus ſanctus. 23,605
Mundus ſedet. 193,1292
Mundi ſignificatio pro certo Romæ loco. 64, 1018
Mundus ſtelliger. 151,1204
Munus dum properat cernere, perdidit. 135, 588
Munus indictum. 95,461
Munus pro promiſſione. 108,941
Murex Africanus. 171,664
Tyrius. Ibid.

Murex Tyriis, 94, 385
Murmur altum. 62.922
Murus patriæ. 238, 123
Muſicæ vis. 134,571
Muſcus tenax. 111,1041
Muta loca, 140,793. muta ſepulcra.
Mutor vni tibi. 101, 666
Mycale maga. 168, 525
Mycenæ. 146, 996, 209, 188, 218, 563, 230, 1009
Mycenæ Iunoni ſacræ. 272. 340
Mycenæ Pelopis ſæui. 256, 854
Myrrha Sabæa. 164, 376
Myrrhæ lacrymæ. 159,196
Myrtili ſcelus, falſa accuſatio, mors. 207,139
Myrtoum mare. 208, 140
Myrto puella. Ibid.
Myrtoum mare. 221, 662
Myrtus Paphia. 52, 539
Myſia ferox. 240,216
Myſtæ. 142,845, 170,599
Myſtæ Bacchi laſciui. 48, 430

N.

NABATHA. 159, 160
Nabathæa regna, 276.479
Nænia Hectoris. 237, 95
Priami. 258 129
Naiades improbæ, æſtuantes. 104,778
Nardo madent comæ. 132,467
Nares patulæ fremunt hiulcis hauſtibus, 111, 1040
Narratur Deus. 119,40
Naryciæ domus. 238,146
Naſamonium nemus. 195, 1640
Nata cuncta, morti obnoxia. 181, 1097
Natalis cauſa. 265, 45
Natales magni ſollicita habent precia. 151,460
Natales Principum celebrari ſoliti. 171, 672
Natat domus ſanguine. 265. 44
Nati ex iuuenibus minus fortes. 243,342
Natura cedit ſuis legibus. 87, 175
Natura concepit Herculem in laudes Iouis. 192,1503
Naturam ducem vitæ ſequi. 96,479
Natura magna parens Deûm. 109,956
Natura omnes ſibi vendicat. 92,351
Natura parens immenſi operis artifex. 300, 380
Natura tenet parentes potenti ſanguinis vinculo, vt inuiti etiam doleant amiſſos liberos quos perire optabant. 112,1112
Naturam vertere nefandis ignibus. 87,172
Naualia, 243, 323
Naufraga tabula. 260,1030
Nauigantium audacia & pericula; & quis primus? 14, 301
Nauigantibus litus & terræ recedere videntur, ſtante autem naui ſtare 260, 1045
Naui fatiſcentis & naufragij deſcriptio. 299, 315
Nauita dubius vitæ credit carbaſa ventis. 122, 150
Nauplij mors. 25, 658
Nauplius Græcos in naufragium duxit. 279, 556
Naxos. 50,489
Ne, an Nae *ſcribendum.* 147,1052
Nebris ſacra Baccharum. 49,458
Nebulæ leues. 53, 598
Nebulæ turpes. 260,1053
Nec. 162.314
Necare rectam indolem. 95, 452
Neceſſitas plus poſſe, quàm pietas ſolet. vis eius maxima. 249, 580
Nectere aſtus pectore. 147, 522
Nectere dolos & ſcelera. 257,928
Nefas Arcadiæ, *de apro.* 170,978
Nefas eſt deterius monſtris. 86,142
Nefas longum eat in nepotes. 205, 28
Nefas nullum exemplo caruit, 98,552
Negare poteſt, qui diu dubitat. 26,442
Nemæa. 155,16, 201,1882
Nemeæa peſtis. 185,1191
malum. 186, 1233
Nemeæus leo. 186,825. fulmineus.
Nemeſis. 129,384
Nemeſis dicta Leda. 256,862
Nemoroſus. 174, 795
Nempe. 202, 1908
Nemus aureum Heſperidum. 155, 18
Nemus vmbrâ ſpoliare. 23,609
Nemus gemit tantis armentis. 174,783
Nendi deſcriptio. 91,323
Nephele. 226,849
Neptuni deſcriptio. 44,253
Neptuni filij, qui & quales. 128, 336
Neptunus magnus pater. 102, 714
Neptunus mari imperat. 91,304
Neptunus pater, & quare. ex aqua qui voluerint philoſophi nata omnia. 44,266
Neptunus pater. 279,550
Neptunus profundi freti ſæuus dominator. 114, 1154
Neptuni ſceptrum ſecundum. 135.598
Neptunus, ſpiritus eſt mare commouens: cur dictus pater Polyphemi. 218,1581
Nequitiæ modus, res eſt ſtulta. 268,150
Nereus, 49,450, 256, 881, 85, 87
Nereus cæruleus. 5.507
Nereus pater. 292.27
Nereus pro mari 51,507
Nereus vetat terras porrigi. 155, 4
Nereidum grex cærulus. 91,335
Nerite 173,732
Neritos breuis. 256.855
Neronis ad imperium eligendi conſenſus & concordia totius Pop. Rom. 303.477
Neronis ſcelera. 297, 239
Neronis ſcelera in matrem. 306,592
Neruus grauior. 168, 544
Neruus ſagittas excutit. 141, 989
Neſcire Latiniùs, quàm non ſcire. 32,865
Neſcire nefas eſt ſors proxima puris manibus. 148, 1098
Neſcire quædam vtilius. 59,827

Neſciſſe cupies, noſſe quæ nimium expetis. 51. 514
Neſſus centaurus, filius Ixionis & Nubis. 167, 492
Neſſi mors & facinus & officium. 167,502. 504
Neſſus perfidus vector. 30, 776
Neſſi ſanguis ſolis radiis efficacitatem nocendi conſequebatur. 173, 720
Neſſi ſanguis venenatus. 177. 918
Neſſus ſemifer. 191, 1466
Neſtor Larandenſis. 233
Neſtor, Pylius ſenex. 240, 212
Nexiles coronæ. 273, 359
Nictare. 216, 496
Nictare & vlulare acutè. 84, 36
Nidificum ver. 28, 714
Niger gurges paludis infernæ. 134, 553
Nigra pro malis. 208, 143
Nigrans polus. 284, 753
Nilus tepidus. 53,605
Nimis imperare pennis. 61,897. *hoc eſt, nimis magna ab alis petere, nimia conari.*
Nimius impulſus dolor. 190, 1401
Nimium puta, quicquid dolorem paſcit. 165, 445
Niobes filij, quot. 54,613. variæ ſententiæ.
Niobe in ſaxum lacrymans mutata. 273,372
Niobe in ſaxum flebile mutata. 159,184
Niobes mors,& allegoria fabulæ. 130,389
Niobe, ſeptem mater liberorum. 35,954
Niobes ſuperbia. 54,614
Nitere vnguentis. 224, 779
Nitidæ auro trabes. 213, 347
Nitor lucis percuſſis oculos. 141,813
Niualis. 191, 1449
Niues Arctoæ. 53,606,187, 1284
Niues canæ. 108,932. *Ennianum epithetum.*
Niues Idææ. 81.609
Niues pro anno. 236, 75
Niuoſa. 193, 1537
Niuoſus & niualis. 174, 776
Nixans. 139, 750
Nix Riphæa. 83, 8
Nobilior manu, *celerior & aptior.* 105, 806
Nobilis ſcelere. 110,1020, 279.562
Nobilitare. 253.746
Nobilitas in mala parte. 74, 339
Nobilitas magna, graue pondus premit. 246, 490
Nobilitas miſerias nobilitat. 253,746
Nobilitas vera à factis propriis, non à ſanguine vel maioribus. 128, 337
Nocens eſt, cui ſcelus prodeſt. 14, 276
Nocens nemo ſe iudice abſoluitur. 87,161
Nocens nemo ſibi ipſe pœnas irrogat. 177, 897
Nocens nemo. qui inuitus peccat. 152,1236
Nocens non eſt, qui non ſponte peccauit. 176, 884
Nocentium proprium trepidare. 87, 163
Noctes æſtiuæ hybernis breuiores. 104,764
Nocturnus æther. 94, 418
Nocturnus obambulat. 41,149
Nodi ſequaces. 112, 1084
Nodoſa verba. 39, 101
Nodus pro clauâ. 196,1659
Nomina humilia, ſoror, famula. 100 608
Nomina propria quomodo ex vnâ linguâ in aliam vertenda. 34,923
Nonacrinæ vertex gelidus. 194, 1593
Noſſe pati famulum regémque. 160,228
Noſſe ſeipſum ſumma ſapientia. 214,402
Notæ, iræ diuinæ. 46.331. viſcerum. 352
Notæ manus laude. 132,468
Naute nobilis patris. 262,1112
Notat viſus certa. 188, 1336
Nothi ſeu ſpurij vt plurimum improbi: interdū tamen fortes ac boni. 283, 728
Noti ſoluti. 164, 382
Notus 276,472
Notus fuluus acérque. 277, 475
Notus pro amico, ignotus pro hoſte. 5, 20
Notus tepidus. 173, 719
Noua nupta. 51, 497
Nouare. 62, 945
Nouenarius numerus Magicus. 30, 772
Nouena ſerpens, hoc eſt, nouies intexta ſeu innexa ſerto. 30,772
Nouercas amare priuignos, monſtri ſimile. 101, 635
Nouercâ dignum, NOUERCALIS manus, NOUERCÆ nomen impium, NOUERCARUM ſæuitia & perfidia. 92,355
NOUERCÂ dignum aliquid facere. 121 113
NOUERCÂ funeſtâ peior pater. 114,1188
NOUERCALES manus. 152,1235, 267, 118
NOUERCARUM quantum in priuignos odium. 92,355
NOUERCA ſæua. 92, 355. iniuſta, terribilis. Ibid. crudelis, pertinax.
NOUIS rebus ſtudere tuto poſſunt, quorum in extremo loco res eſt. 59,834
NOUITAS colorem ducit ex inclyto genere per nuptias. 118, 345
NOUIT quies paucos, h *pauci fruuntur & agnoſcunt quietem.* 123,174
NOXA. 66, 9
NOXIJ deprehenſi & dimiſſi ſine punitione, odere omne id quod dubium putant. 56, 702
NOCTIS æternæ plagæ, *inferi.* 47, 393
NOX æſtiua & nox hyberna. 295, 54
NOX alma, quia alit, vel quia mater ſiderum. 245, 437
NOX alma. 266.73
NOX alta. 69,144
NOX cæca. 65, 1049
NOCTIS color malus. 142,861
NOCTIS cubile. 191, 1437
NOX in quatuor, aliquando in tres partes diuidi ſolita, illud à Romanis, hoc à Græcis 245, 437
NOX oculos premit. 175,840
NOX pro nece. 72, 248
NOX roſcida. 286,811, 296, 223
NOCTIUM ſidus, Luna. 29,750

Nox ſilens. 41,178
Nox tenebroſi ſpecus. 290,995
Nox vera. 53,585
Nubere. 234, 13
Nubes feriunt rupem. 174, 780
Nubis puluereæ excitatæ deſcriptio. 75, 394
Nubilum. 38 44
Nudæ palæſtræ Lacedæm. 7, 77
Nudare corpora meritò reprehenſum. Ibid.
Nudare toros ſinus viſcerum. 70, 160
Numa religioſus. 292, 27
Numen ſecundùm tui nominis. 150,1183
Numinum vis ſumma 133, 515
Numerare prędonem ſuum. 56,718
Numeroſa. 193,1552
Numeroſus. 126,240
Numerus par inferis ſacer. 53, 569
Nuncij malorum ſolent antè à ſe amoliri cauſam criménque. 247,523
Nupta pro vxore. 189,1350
Nupta, *vxor.* 191,1465
Nuptæ vltimum malum, palàm mariti poſſidens pellex domum. 270,257
Nupta tua. 136, 53
Nuptiales aræ. 268, 166
Nuptijs auſpices adhibiti à Troianis, Græcis, Romanis. 256, 862
Nuptiæ cum fratris filia illicitę. 294,141
Nuptiæ cum multo maioribus noxiæ. 118,12
Nuptię ſecundę periculoſæ & noxię. 226,849
Nuptię ſolebant à ſacrificio inchoari. 309,693
Nuptiales tædę, faces, ignis. 257,889
Nuptię vtiles ad firmandas vires tyrannis, & ignobilibus ad nobilitatem ſibi parandam. 128,315
Nutrices, *mammæ,* 309, 690
Nutu parere. 312 836
Nux quid. 207.110
Nyctileus latex. 50 492
Nyphates. 52, 862
Nyſa. 17,384

O.

OAxes rapidus. 69, 116
Obducit ora color morti ſimilis. 99,584
Obducta longo temporum tractu moues. 60, 851
Oberrare contra obuium. 112,1076
Oberrat mihi, pro in me. 153,1281
Oblatas ſperno illecebras. 163, 357
Obliquare oculos. 208, 159
Oblita veneni ſerpens. 280,1058
Oblittero. 21,557
Obloqui. 230,1005
Obnubilum. 142,860
Obruere iudicium, celare. 51, 516
Obruta. 173, 755
Obſcœnus. 29,732
Obſequendo potius vince immitem virum. 295, 176
Obſequium amicos, veritas odium parit. 51,520
Obſidet animum femina. 98,557
Obſitum tenebris. 142,860
Obſoleta dextra. 290,973
Obſtinati. 99 573
Obſtinatum conſilium tenere. 106,851
Obſtrepere laudi, 246,1030
Obſtrictus animus coniugi. 271, 276
Obſtruſa. 108, 936
Obſtruſum. 72,251
Obſtutu languido iacens vultus ſtupet. 270, 238
Obtectus lare. 146,1032
Obtegere agros cadaueribus. 82,635
Obtentu veſtis velata. 129,354
Obuium contra oberrare, obuium ore incurrere. 112,1076
Obuius letho animus. 263, 1145
Occaſus pro morte. 198,1609
Occaſu tepidus. 194, 1565
Occidere cum vrbe totâ. 40 111
Occultarum rerum ſecreta non ſunt curioſè rimanda. 59,825
Occupare. 176,882
Occupo. 268, 193
Occupare arcana. 167, 482
Occupandum eſt ſcelus. 165, 435
Occupare laudem. 188,1304
Occupare luctum. 174, 761
mortem. 772
Occupare preces. 76, 416
Occupanti ſcelus in medio poſitum. 209,203
Occupaui ſortem. 255 997
Oceanus æſtu fallax. 292,27
Oceanus genitor Nympharum. 154, 1327
Oceanus genitor vndarum. 102, 714
Oceanus omniuomus. 277,475
Oceanus orbem clauſum ambit. 51, 504
Oceanus pater rerum. 44,266
Oceanus vterque. 200,1837
Ocium facere. 218,562
Ocius ac dico. 26,449
Octauia quomodo Neroni coniugata 294, 132
Oculis amor hauritur. 166,452
Oculi δαδοῦχοι, & ſedes amoris. 62 956
Oculi duces in amore. Ibid.
Oculos ſuos eruentis deſcriptio. 63, 962
Oculi, fax ignea. 175,806
Oculi ferunt ſigna Phœbææ facis. 93,376
Oculorum flamma & lux. 140,766
Oculi fulgore magno excæcantur. 214,413
Oculi maritales. 62,956
Oculi micant gentile & patrium. 93, 377
Oculi, noſtrum ſidus. 114,1169
Oculorum rubedo, & rigor. 42, 187
Oculi venientium ex locis vmbroſis diem vix ſufferunt. 106, 834
Odium Deorum. 60,876
Odium debet victus deponere, cùm victor arma poſuit. 130,408
Odia finienda, non æterna agenda. 129,362
Odij fraterni, & ſcelerum grauiſſimorum deſcriptio. 105,40
Odij, & exſecrationis vehementis deſ. 99,564

Odores Aſſyrij. 94,390
Odryſij. 211,273
Odryſia menſa. Ibid.
Oearum quis auctor. 30,779
Oechalia. 159,162,158,127
Oechalia vno die expugnata & diruta. 165, 423
Oedipodes. 62,943,64,1003
Oedipodes impius. 132,494
Oedipodæ ſoli datur noſcere ambigua. 43, 216
Oedipus. 130,386
Oedipus antè Iocaſtus vocatus. 59,806
Oedipi comitatus. 54,653
Oedipus dictus à pedum vitio. 59,805
Oedipi Diræ in ſeipſum. 60,868. & 61,990
Oedipum mala & peſtes comitabantur. 65, 1058
Oedipus pelli iubetur in exilium. 54,647
Oedipi preces, quibus inuocat. 1. omnes cælites. 2. Iouem. 3. Solem. 4 Lunam. 5. Neptunum. 6. Plutonem. & poſtea ſubiungit imprecationes diras. 44, 247
Oedipum tragœdiam qui ſcripſerint Græci & Latini. 37
Oenomai mors. 207,139
Oeſtrus. 49,443
Oeta. 24,639.122,132.176,859
Oethe. 145,980.195,1616
Oethe nemoroſa. 174,795
Oetæum nemus. 192,1481
Oetæus rogus. 30.777
Officium ſupremum reddere. 253,760
Officium triſte, *funus.* 192,1484
Olea primum nata Athenis. 144,912
Olenia capella. 14,313
Olenia arua. 45,283
Olenos, rarus reſtis an habitata. 255,825
Oleum pingue. 52,566
Olim, *de futuro.* 192,1475
Oliuum liquiduum. 215,454
Olympus. 145,971
Olympus ignifer. 109,957
Olympus igniuomus. 88 205
Olympus pinifer. 272,338
 frondoſus, 337
Olympus pro cælo. 215,794
Olympus ſtelliger. 202,1904
Olympicum ſtadium. 207,103
Omen feralis loci tremiſco. 246,487
Omina imminentis mali, 214. 419. & 215. 437 { metuere cùm cauſam neſcias. | hærere animo. | cupere reuerti. | mouere nolentem gradum. | vultum verſare. | ſtupere pigro ingreſſu. | ſe in incerto tenere. | aliò quam nitaris retrahi, genua labare. }
Omenta. 47,370
Omina nuptialia. 309,697
Omen fit procul. *formula Diſphymia auertenda.* 60,855
Ominoſus canum vlulatus. 41,179
Ominoſum ſi hoſtia ante ictum rueret. 40, 135
Ominoſum ſi ex atrâ plagâ turpis ſanies loco cruoris proflueret. 40,140
Omiſi regimen è manibus. 267,140
Omnis pro nullus. 101,664
Omphale Lydia, 163,372
Oneratus frugum & floris Liberi. 100,617
Opes fluxæ. 96,489
Opes optare ſolas quas donet. 171,636
Opima colla gregis. 242,295
Opimæ diuitiæ. 73,324
Opimi greges. 144,907
Opima victima. 45,303
Opima victi regis. 119,48
Opimum, pro ſimpliciter pingui. 111,1039
Ophiuchus ſeu Anguitenens. 27,698
 quis? Ibid.
Ophionij, *Thebani.* 50,486
ὄφις ἐνυπνιν. 244,435
Opponere caput obuium. 75,408
Opponere ſe medium. 77,457
Oppoſitus. 75,402
Oppoſita commoda & incommoda paupertatis & priuatæ fortunæ. 171,653
Oppoſito fulmine tege vultus. 135,597
Opus eſt nullo. 70,195
Oraculum datum Creonti ab Oedipo miſſa. 43,233
Oracula Delphica ambigua. 43,214
Oraculi Delphici deſcriptio. 43,227
Oraculum de nece Herculis. 192,1474
Oraculum Laio redditum de Oedipo 43,235
Oraculum à Phœbo redditum Cadmo de Thebis condendis. 56,720
Orandum cum fide. qui timidè rogat, docet negare. 99,591
Oratione à Deo nil niſi quod æquum petendum. 118,16
Orantes pias manus ſummittunt. 43.226
Ora tingens nitida purpureus rubor. 93 373
Orbes. 63,967. κύκλους, cur oculos vocent. 967
Orbem circuitis cornibus luna alligat. 8,97
Orbis & ſpiræ ſerpentium. 27,690
Orbes mundi, *h. cæleſtes orbes.* 109,969
Orbis ſeu mundus ignotus & nondum inuentus. 27,657
Orbitas fractis annis malum triſte. 116,1248
Orci veſtibulum & fauces. 138,689
Ordinare ſcelus. 113,718
Ordiri virum. 108,922
Ore ſecreta mentis exercere. 161,155
Oreſta. 288,913
Oreſtes ſimilis patri. 269,196
Origo alta. 144,916
Orgia condita. 48.431
Orgia Bacchi. 170,596. celebrari ſolita ſingulis trienniis verno tempore. 170,597
Orientis & Occidentis deſcriptio. 119,36
Orion quomodo genitus ex pelle bubula. quomodo & cur occiſus variæ ſententiæ. Dianam

nam præſumſit attentare. iactantia eius punita, à Diana amatus. 118, 12
Orionis ſidus exterret alia ſidera. Ibid.
Orpheus. 15, 348. 16, 357. cantu Syrenes ſuperat.
Orphei antiqui opera quibus tributa. 24, 643
Orphei cantus flumina, ſaxa, arbores, feras, inferos demulſit: & quid ſignificet hęc fabula. 134. & 135
Orphei duo. 24, 643
Orphei fabula de vi Muſicę eius, quid ſignificet. 181, 1098
an aliquando fuerit? an ſcripſerit? Ibid.
Orpheus inferos adiit, & cantus ſuauitate impetrauit vxorem ſibi reddi; quam retroſpiciens iterum amiſit. 13', 570
Orpheus Iunior auctor Argonauticorum. 25, 643
Orphei laus & geſta. 12, 229
Orphei laus & mors. 24 625
Orphei opera ſalui Argonautę 12, 229
Orpheus Rhodopeïus. 135, 571
Orpheus, ſacer, Calliopes filius. 180, 1030 vis Muſicæ eius; Torrentes ſiſtere, nemora attrahere, volucres cęlo detrahere, montes aduocare, Dryades, arbores, ſpeluncas cum feris & ſerpentibus, inferos mulcere, & vxorem ſuam ad ſuperos reducere. 180, 1034. & ſeq. Thracius vates vel Threïcius. 181, 1098
Orphei vxoris mortem deflentis & cantu celebrantis deſcriptio. 134 570
Ortus diei deſcriptio. 121, 124
Oſcula infigere. 14, 289
Oſcula ſororia. 100, 608
Os nitidum. 93, 373
Oſſa. 145, 970, 188, 1509, 272, 337
Oſſa mortuorum ſancta. 38, 66
Oſſa Theſſalica. 183, 1150
Oſſa Threſſa. 225, 814
Oſtentatium. 210 229
Oſtrum. 8, 99
Oſtrum Iliacum. 287, 873
Oſtrum Tyrium. 171, 644. 228, 956
Othrys. 182, 1138. 183, 1166
Othrys eductus vltra nubes. 167, 494
Otio amor fouetur & nutritur. 305, 556 quomodo creditus Deus, & quæ ficta de eo. 305, 551
Oua, cœnacula *ὠϊα*. 256, 862
Ouare ſcelere. 115, 1201

P.

PABVLVM. 72, 254
Pacifica tibimetipſa mentem tuã. 269, 225
Pactolus aurifer. 81 604
Pactolus auro rura inundat. Ibid.
Pactolus Lydius. 49, 467
Pæan. 157, 92
Pęanis exemplum. 272, 310
Pędor fœdus. 54, 625
Pædore fœdo obſitus. 136, 626
Pædor ſedet. 164, 390
Palamedis mors. 279, 564
Palęmon Bacchi cognatus numen non vile. 49, 448
Palear. 111, 1041
Palęſtra Argiua. 149, 1124
Palla. 189, 1354
Palla caſta. 113, 1149
Palla Medeæ. 22, 570
Palla tenuis. 91, 328
Pallas. 273, 355
Pallas adiudicata Dea pręſes Atticę. 85, 108
Pallas belligera adiutrix Herculis. 143, 900
Pallas Herculis conſanguinea ſoror. 188, 1313
Pallas prçfecta lanificæ & textoriæ. 85, 102 item & bellis. Ibid.
Pallas præſes arcium. 89, 259
Pallas veneranda Athenis. 113, 1146
Pallene. 145, 978
Palma. 82, 638
Palma Iouis Piſęi. 289, 934
Palus limoſa. 52, 547
Pan pineus. 48, 430
Pandoſia. 138, 714
Pandum dorſum. 275, 446
Panes montiuagi. 104, 781
Pangęus. 28, 721
Pangæus Edonus. 49, 434
Panther. 301, 405
Papa quo caſu occidi poſſit. 145, 920
Parare ſe in exitium toto furore. 6, 51
Para ſic re. 33, 898
Paraſitorum mores & exitus. 24, 635
Parcarum coli. 181, 1081. & 1096
Parcarum coli irreuocabiles. 134, 558
Parcæ dederunt fœderum leges Ioui & fratribus. 119, 49
Parcarum fila. 124, 180
Parcarum trium nomina quid ſignificent. 124, 180
Parcere animo. 139, 740
Parcere cælo. 188, 1302
Parcite diffundere. 99, 563
Parce ſenectę deſertæ. 152, 1248
Parcere ſuo muneri. 9, 142
Parcere voto. 108, 950
Parcis, vbi votum eſt mori. 188, 1322
Parectatus. 101, 645
Parentibus contra Deum non licet obtemperare. 132, 497
Parentum crimina filijs noxæ non debent eſſe. 118, 16
Parentum cura ſagax. 86, 150
Parens it per omnes liberos. 265, 34
Parentum philoſtorgia. 112, 1112
Parentum præſagia non vana. 27, 278
Parentes pro cunctis aſcendentibus. 222, 682
Parentum ſcelera quando in liberis punienda. 232, 1099
Pareo pro appareo. 155, 8
Paret, paruit. 167, 497
Pare colores, *facito*. 227, 905
Parére. 275, 453

Paria humanis naturæ iure cuncta. 98,541
Pariat tibi. 192,1494
Paris dirus iudex. 236, 66. hoſpes Priameius Phrygius. 236,70
Paridis iudicium in Idâ, an Antandro. 236, 66
Paridis tela certa. 269,211
Parium marmor. 105,795
Parnaſſi deſcriptio. 44,280
Parnaſſus biceps. Ibid.
Parnaſſi duo vertices, alter Baccho, alter Apollini ſacer. 43,227
Parnaſſus niualis. Ibid.
Parrhaſius axis. 187,1280
Parrhaſis cerua. 286,827
Partem mei exiguam mihi reliquit. 188, 1342
Parthi. 307,621
Parthus certior Cretenſi ſagittario. 159,161
Parthi fallaces à tergo iaculantur in fugâ. 40, 118
Parthus fugax. 292,27
Parthi leues. 28,710
Parthus lingua Scythica fugax. 26.428
Parthico modo tela ſpargere. 105, 813. *hoc eſt, miſſis poſt tergum ſagittis cæcis.*
Parthus tela ingerit fugiens. 213 385
Parthi vnde dicti. 26,428
Partus à ſeptimo ad decimum menſem naturalis: imo, vndecimum annum, XIII. menſem. 79,535
Partus conciliat fere animos coniugum. 164, 407
Paſcere flammas, & dolorem ſuum fouere. 163,381.
Paſcere minas. 188,1317
Paſiphaës fabula. 86,114
Paſcuum fatale. 210,232
Paſſus, pro relinquens. 73,317
Paſtorum officium. 122,137
Patalis, εὐρυμέτωπος. 84,65
Pater commune epithetum Deorum, & mater Dearum. 24,635
Paterfamilias. 209,205
Patris imperium perfer. 153,1314
Patet in medio. 175,830
Patet pectus mucrone, pro mucroni. 115.1192
Patuit peractis omnibus feris. 167,497
Patent terræ in labores & in pœnas. 135,604
Patitur inulta mala, qui timet maiora. 151, 1188
Pati iuſſa dominum terra. 97, 533. *videlicet quando dictum Adæ, In ſudore vultus tui veſceris pane tuo.*
Patimur leuia, ſi flenda patimur, hoc eſt, quæ fletu mitigari queant. 245, 410
Pati Phœbum. 43,231
Patiens vlciſcendi copiam habet. 10,153
Patienter plura feras quo plura poſſis. 241,253
Patientiæ laus. 226,849
Patientia lenit mala. 160,228
Patiẽtia neceſſaria in ærũnis ferendis. 130,389
Patria liberis præferenda Regi. 243,331
Patriæ parens. 303,471.304,484
Patriæ patri maior virtus ſeruare ciues. 302, 437
Patriam perdere eſt graue, ſed grauius timere. 257,912
Patriæ tactus ſummũ bonũ exſulibus. 214,406
Patroclus. 280,612
Patroclus ſimulat Achillem armis. 245,446
Paucarum crimen in omnes diffundere iniquum, ſed ſuis quæque meritis ſpectandę. 99,563
Pauidus lucis. 127,292
Pauor rapuit ſpiritum. 146,10
Paupertas & morbus lethalia. 41,147
Paupertas horrida. 38,64
Paupertas humili tecto contenta, benè latet: quatiunt altas ſæpe procellę aut euertit fortuna domus. 313,878
Pauperum ſecuritas. 171,645.& 652
Pauperum ſomnus certior. 97,518
Pax alat gentes. 144,928
Pax placida. 74.348,351
Pax quanta tulit obitus. 196,1683
Pax quieta. 218,566
Pacem reduci velle, victori expedit, victo eſt neceſſe. 129,367
Pacis ſecuritas & bona. 280,592
Peccantis ex fragilitate, cùm ſciat ſe peccare & nollet, deſcriptio. 87,177
Peccare non vetans, cùm poſſit iubet. 242,290
Peccaſſe, prima & maxima peccantium pœna. 87, 163
Peccata grauia, quę quis horret, mutuenda, etiamſi fieri non poſſe putes. 37,26
Peccatum nullum niſi ſit voluntarium. 152, 1256
Peccatũ omne debet eſſe voluntariũ. 176,884
Peccato ſic reſiſtitur, primò nolle habi & obſtare: ſecundò noſſe grauitatem & pudere. 86, 138
Pectus conſcium omnium ſcelerum. 71,217
Pectus ferum, durum, ſæuum in iras. 81,582
Pectus nudare & ſe cultris vulnerare in Magicis. 31,808
Pectore remiſſo ac placido ferre. 125,218 *nam iſtud, tulit, pectori; præcedens verè; intuens, vultibus eſt accommodandum, licet verſus cauſa retrogrado collocarit ordine*
Pectus trepidum gemino euentu labat. 43,207
Pecuniæ nihil inperuium, inuiolabile, ſanctum, vel occluſum. 220,603
Pedes nautici. 15,322
Pede prolato Notos trãſuerſos captare. 13,321
Pede ſupplici. 43,225
Pegaſeo gradu, volatu. 244,384
Πειθὼ Suada, Lepor, Suadela. 5,1
Pelagus recumbit ſtagno mitius. 219,590
Pelei & Thetidis nuptiæ. 309,699
Peleus Thetidis maritus, cur exſularit. 25,687
Peliæ membra decocta. 9,134
Peliæ mors. 26,664
Peliæ mortis hiſtoria. 13,259
Pelias. 20,476
Peliacus. 245,414

pelides ferox. 280,612
pelion. 145,970,185,1150,271,337
pelion habitata à proteo. 255,918
pelium nemus. 25,609
pelion Theſſalicum, 225,814
pellere pondus & vires mali. 160,231
pellit cor horror. 34,925
pelopea. 268,165
pelopeus. 264,8
pelopeiæ domus ſcelera, 205,22
pelopea ſceptra. 269,194
peloponneſus centum vrbes habuit. 156,26
pelopidarum arcis deſcriptio. 221,643
pelopidarum aries aureus. 210,224 & 229
pelops Dardanius, Peloponneſo imperauit. 150,1164
pelopis & Tantali fabula moribus accommodata. 208,143
pelopis humerus eburneus. 208,143
pelopidæ, tragœdia à diuerſis edita, quo argumento fuerit. 204, in prin.
pelorus Siculus. 137,80
pelta lunata. 94,393
pelues ſolitæ pulſari ad iuuandam lunam laborantem. 30,795, & in aduerſ.
penates. 211,264
penetrales Dei. 44,265
penetrales Dij, 74,340
penſa. 85,103
penſate. 172,691
penſare merita. 188,1334
penſo. 198,1746
penthaſilæa. 241,242,169,217
pentheus. 49,442,66,18
penthei fabula moraliter explicata. 66,18
pentheus lacer. 54,617
peparethos. 255,841
pepulit aures facinus. 130,413
peracta eſt pars matris. 180,1024
peracta vis eſt. 32,842
peractum eſt. 64,998, 188,1338
perage, dum faciunt manus. 35,986
peragere feras. 167,457
peragere fatum. 174,768
peragere mortem. 70,180
peragratus. 66,14
perarare pontum. 25,650
perhibere flammas alicuius. 169,557
perculſus & percuſſus ſæpe pro eodē. 225,828
perdere ſcelus. 232,1099
perdere virtutem in occulto. 33,975
peregrino nubere illaudatum. 5,115
perempta perdit. 39,108
pererrare diem. 195,1630
pererrare locum roſtro tacito. 217,502
pereunti licet ſecum trahere. 18,428
perfidiam pati præſtat, quàm facere. 77,293
perfundit imos pedes palla. 52,553
pergamos. 234,14
periclymenis mors, mutatio & allegoria. 24,635
periculis ſe nemo diu tutus poteſt offerre: quē caſus ſæpe tranſit, aliquando inuenit. 128,325
perire preces pati. 223,755
perithous. 106,828
perit mors. 185,1174
perdo mortem. 185,1103
perit ſcelus. 35,993
peritura ferè cuncti magis laudant. 263,1143
perlucere. 267,149
permiſcere ſibi aliquid. 270,262
pernox. 30,790
perpetuum. 103,751
perplexitas Hylli. 180,1018
perquam. 314,908
perſei fabula & Mythologia. 118,12
perſei fabula moribus accommodata. 311,765
perſes. 91,314
perſeis Luna. 31,814
perſeus aureus. 118,13
perſeus relatus in cælum. 157,94
perſtrinxit flamma. 278,530
per te. 150,1184
per te, *pro*, te per. 288,925
pertinax & pertīcax quomodo differant, illud vitio, hoc laudi datur. 135,500
peruagatus furor ſe ipſe frangit. 284,771
peruincere. 136,653
peruoluunt rotæ membra. 112,1094
perurere. 35,965
peruſtum pectus curis. 21,548
pes ardens. 175,750
peſtis atra. 65,1060
peſtes. 184,1163
Peſtilentiæ deſcriptio. 37, & ſeq.
Peſtis deſcriptio. 37,38, & 40. per totam pag. cum ſeq
Peſtis ac mortalitatis tempore credebāt inferna monſtra terris vagari. 41,160
Peſte correptorum conditiones ac ſigna. 42,180. 1. ignauus languor membrorum. 2. rubor in vultu. 3. leues in capite maculæ. 4. caput adurens vapor flammeus. 5. genæ quaſi tinctæ ſanguine. 6. oculorum rigor. 7. ignis ſacer corpus exedens. 8. ſonores aurium. 9. naribus cruor niger ſtillans. 10. gemitus quaſſans intima viſcera, creber & ſtridulus. 11. æſtus & ſitis inexpleta, ſed potu creſcens.
Peſtis cur æſtiuo tempore ſæuior. 38,50
Peſtis malum auidum. 53,589
Peſtiferæ manus. 134,561
Peſtes pro ſerpentibus. 27,681
Peſtis pro veneno. 14,152
Peſtis ſparſura luem populis. 206,89
Peſtis tempore cur prius pecudes quàm homines corripiantur. 40,133
Petitus ambitu tanto. 18,400
Peto pœnas. 35,964
Pet. Vellei contra Vlpianum repreſſum conuicium. 12,215
Phædra peperit Theſeo, Demophoontem & Antigonum. 95,432
Phaëton. 176,852
Phaëtontis audacia & lapſus. 171,677

Phaëton cuius filius, & quid ſignificet eius fabula. 23,600
Phaëton falſus Sol, eius ruina. 112,1087
Phaëtontis ſorores. 159, 188
Phaëton vſtus fulgure. 31, 827
Pharetræ leues. 149, 1116
Pharetra pro neruo. 146, 992
Pharia terra. 314 963
Pharos æmula Lynæ. 44, 254
Phaſeli. 172, 696
Phaſiaca coniux. 178, 948
Phaſiaca regna. 167, 120
Phaſis. 6,44,30,762,11,211
Pharis. 256, 848
Phaſis Colchus. 107,904
Phaſma. 244,435
Phemius Ithacenſis. 233
Pheres. 99,561
Philipis. 84,28
Philippi Secundi ſymbolum, Nec ſpe, nec metu. 259, 996
Philippi triſtes. 304,510
Philoctetes genus Pæantium. 192, 1483
Philoctetes hæres Herculis pharetræ & telorum, filius Pæantis. 195,1602
Philomela in quid conuerſa. 159,199
Philomenæ ſtuprum, mutilatio, vltio, 206,56
Philtra. 165,452. iis dementati Lucretius. Antiochus, Caligula Ibid,
Phineæ menſæ. 139, 758. quid ſignificent.
Phlegethon. 4.,162,106,845,115, 1222. 206, 73,230,1018
Phlegethon ater. 284,749
Phlegra. 131,443
Phlegræi hoſtes. 225, 812
Phocea regio. 58, 772
Phocis grata Baccho. 44, 279
Phocis obliqua. 128 335
Phœbi & Dianæ adhuc infantium, deſcriptio. 95,417
Phœbus canit epithalamium in nuptiis Bacchi & Ariadnes. 51, 499
Phœbas effrena. 279,584
Phœbi encomium ſeu inuocatio. 135,591. almus rector lucis, decus cæli, flammifero curru, illuſtre caput lætis terris exſerens. 135,592
Phœbæum genus vlta Venus nefandis amoribus immiſſis, Paſiphaë & filiabus. 86,125
Phœbus intonſus. 103, 751
Phœbi nitentis rota flammea. 179, 1020
Phœbe noctiuaga. 44, 254
Phœbus pauit armenta Admeti, captus amore eius. 99,295
Phœbe præſes ſacri magici. 30,770
Phœbe rubicunda. 103, 744
Phœbi ſeu Solis domus duæ. 155, 2
Phœbes vultus. 101, 652
Phœniceum & puniceum an idem. 8, 99
Pholoë, ſeu Pholus Theſſal. 158, 134
Phorbas Triope F. 28,698
Phorbas. 60,840
Phoronides venæ. 207,114
Phoſphoros. 121, 127
Phrygij modi conciti. 254, 780
Saltatus. Ibid. 781
Phryxus. 260, 1035
Phryxeum mare. 174, 775
Phryxi & Helles fabula explicata. 226,849
Phyſeter refundit aquas hauſtas. 110, 1026
pia officia nullus metus debet impedire. 44, 245
piæ auderent impium nefas. 13,261
pietas in regno adipiſcendo non colenda. 82, 645
Pietas redire ſolet vnde ſummota eſt. 216,475
Pietas ſancta. 298,285
Pietate vera nulla vis maior. 218,550
Pietas opprimit ferrum, & abnuentes ducit ad pacem manibus iunctis. 218,559
Pignora pacis, filij Principum. 314, 920
Pilos ſenilis. 256, 847
Pindus, 145, 979, 166,466,183, 1151, & 1167, 188, 1308, 189, 1380, 197, 1728
Pindus celſus. 167,493
Pindi gelata iuga. 100,612
Pindus ingens. 28,721
Pindus niualis. 17,384
Pindus Thrax. 153, 1284
Pindus Threïcius. 49, 435
Pineæ, & ex corylo. 6, 37
Pingitur æther ſtellis. 14,310
Pinus. 52, 541
Pinus enodis. Ibid.
Pinus minans aſtris. 195, 1618
Pinus pronuba. 6,57
Pinus pro face pinea. 121,101
Pinus pro naui 15, 336
Pinus ſacra Cybelli. 236,72
Pirenides vndæ. 29,745
Pirithous. 88, 243
Pirithoi pater. 115, 1230
Piſa Iouis. 256, 848
Piſcari claſſibus. 216,458
Piſcatoris deſcriptio, pendentis ab exceſo ſcopulo. 122,152
Piſces. 226,868
Piſcium ſignum obſcuro lumine. 136, 69
Piſcis tremulus.. 122, 155
Piſeæ domus inclitæ turribus & curribus. 207 121
Piſtrix ſorbet qui reddit rates. 111,1047
Placare focos. 231, 1060
Placido vultu pati admotam manum & ſacrae 46, 336
Plagæ. 301,405
Plaga montis. 60, 844
Plagæ raræ 84,43
Plangente leniter fluctu. 282,678
Plangentiũ habitus feminarum. 237,83 — crines ſoluti per colla fluentes. puluere ſeu cinere conſperſum (caput. lacerti exerti. corpus vterotenus nudatum. ſolutæ tunicæ pallâ ſuccinctæ. manus pectora tundentes, & crinem vellentes.

Platæa Aſopi filia. 163,357
Platanus virens. 104,775
Platonis & Lycurgi leges quædam notatæ. 7, 77
Plauſtrum cæleſte. 15,315,121, 130,126, 875, 245.438,266,69
Plauſtrum gemens. 85,77
Plauſtrum tardum. 56,721
Plautus. 302, 431, 303,459
Plectrum leue. 142,320
Pleiades. 14,311,118,10
Pleiadum greges. 8 95
Pleuros Dianæ inimica. 255, 826
Plexippus. 25.644
Ploratus virginalis. 184,1163
Plutonis deſcriptio. 44,256,138,721
Pluto, dictus Iupiter. 119, 47 { infernus, ſtygius. profundus. dirus.
Pluto, dirus Iupiter. 135,607
Pluto dominus regni tenacis. 100, 622
Pluto dominus turbæ maioris. 169, 560
Pluto & Proſerpina vmbratum domini. 134, 569
Plutonis forma 138, 721
Pluto, Iupiter infernus, ſortitus pari Ioui. 119, 47, & 53
Plutonis manus peſtifera, telum præferens cuſpidem tergeminam. 134,561
Pluto mortis dominus. Ibid. 564
Pluto pluribus imperat. 134, 559
vulneratos. 563
Pluto rapax. 113,1149
Pluto regens fata. 155, 22
Plutonis regia, ſolium, forma. 178,768
Pluto rex tertiæ ſortis. 141,851
Pluton ſuperbus. 183,1140
Pluto vmbrarum arbiter, noctis arbiter, potēs vmbrarum, qui vitam lethúmque regit. 135, 581
Pocula fagina. 171,653
Pœnæ. 5, 13
Pœnæ nobiliores inferorum, Siſyphi ſaxum, vnda Tantali, rota Ixionis, vultur Tityi, vrnæ Danaïdum. 178,940. & 181, 1067
Pœnæ grauiſſimæ deſcriptio. 204,16
Pœna ſera damnatam premit diu nocentem. 313,865
Pœni quæſiuere iam olim orbem ignotum. 27, 657
Pœnitet quem peccaſſe, penè eſt innocens. 270,244
Pœnitentia & contritio. 1:0 389
illi peragendæ ſolitudo montium aptiſſima. Ibidem.
Pollens domus. 209, 189
Pollui viſo monſtro. 135,600
Pollux, pugillator, cæſtibus aptior. 8, 89
Polus ater. 148, 1103
Polus Auſtralis. 181. 1102
Arctous. 182,1105
Polus deterior, inferi ſeu Antarcticus. 135,606
Polus glacialis. 117, 6
Poli inferni deſcriptio. 106, 832
Polus niger, inferi. 169,559
Polus nigrans. 178,935
Polus nitidus, Arcticus. 141, 820
Polus niualis. 266,70
Polus peior. 174,770
Polus præceps. 44, 249
Polus purus. 6, 30
Polus ſtellifetus. 104, 782
Poli verſantur celeri cardine. *ipſi tamen immoti, moto hoc circa ipſos.* 109,960
Polybus. 44,272,55,661,58,783
Polynices gener Adraſti. 75,374
Polyphemi quis pater. 218,581
Polyxena deſponſa cineribus Achillis. 239, 193
Polyxena deſponſa Aemonio rogo. 281, 636
Polyxena deſtinata Achilli ſponſa in campis Elyſiis. 258,941
Polyxenæ immolatio facta à Pyrrho, 262, 1121
Polyxena quando mortua. 263. 1166
Polyzelus Rhodius, 28, 698
Poma mitia. 208,163
Pomum quid. 207, 110
Pompa. 157, 110
Pompa exequialis. 40,126
Pompa fieri. 238,153
Pondera mouentia cæleſtes orbes. 109,970
putat cælum non ab intelligētiis; ſed ſuo quodam pondere libratum in mundo moueri, hoc eſt, ipſa cuiuſque cæli, vel totius potius mundi anima.
Ponatur ira, tumor ex animo eraſus abeat. 217,520
Pone. 111,1043
Ponere ferrum. 77, 483
Ponere ferrum madens. 201,1868
Ponere minas. 17, 391
Ponere odium alicui. 88,236
Ponere væſanos tumores animi. 81,584
Ponere vires. 155,19
Ponere vndas tumidas. 169, 588
Ponticum mare cur dulceſcit. 11,213
Pontus. 6,44, 166,465
Pontus inſanus. 92,349
Ponti mobilis vaga vnda. 147,1055
Pontus Scythes. 151,1210
Pontus vitreus. 114,1166
Poppea. 305,565, 306,570
Poppeæ ſomnium & falſa interpretatio. 309
Poppeæ ſtatuæ deiectæ. 308,676.311,787
Populare, & populares, quid. 47, 402
Populatur artus cura. 93, 374
Populatur lapis ora. 112,1092
Popularis ſermo, 129,351
Populato decore. 277,499
Populus cana. 169,578
Populus cana. 174, 787
Populus cogitur facta domini tam ferre, quàm laudare. 209, 205
Populi fauor quàm noxius multis. 313, 860
Populus gaudet magiſtratus indignis cōferre,

colit & odit eoſdem. 109,980
Populus Herculi dilectus. 143,893
& cur ei ſacra.
Plures populi apud inferos, quàm ſuperos. 134, 539
Populus ſemper exigit maiora à ſummo. 306, 569
Populea ſilua Herculi ſacra. 195,1639
Poreuticum ſeu Nomion poëma. 4
Portentum pro monſtro. 135,602
Poſitiæ Bruti mors. 70,153
Po co cauſam. 179,1011
Poſſeſſus atrâ nocte. 187,1292
Poſſidet fortuna, locus. 248,562
Poſteriores non ferre. 139,758
Poſteritas ſemper tardè credula. 300,351
Poſtes vatij pulcra teſtudine. 215, 454
Poſtes ſonat. 61,911
Potentes aggredi periculoſum. 18, 430
Potens mei non ſum. 102,696
Potens placidè, 138, 738
Potens ſæuire. 261,1094
Potens tenebrarum. 60,869
Potens ventorum. 44,254
Poteſtas omnis impatiens conſortis. 235,443
Potuiſſem mihi cadere. 185, 1180
Potuit pro fato vultus iniquior. 159, 165
Præbere moras fluminibus. 134, 572
Præbet vultus lacrymas malis. 187, 1165
Præceps cadit in ora. 112,1083
Præceps pars tecti. 35,994
Præcludere fatis. 239, 180
Præcoquis & præcox. 72, 250
Prædatur flamma dapes. 52, 557
Prædita mulier. 30,790
Prærutum ſaxum. 69, 115
Præferre fraudi Deos. 55,669
Præferre, prænunciare. 157, 100
Præfulgens. 234, 6
Prægredi. 177,895
Prælucere thalamis. 257, 889
Præludere. 125, 221
Præludere iræ. 111, 1058
Hydræ, fatis Troiæ. Ibid.
Præluſit per iſta dolor. 33, 906
Præpeti curſu euolare. 111, 1058
Præpes nimbus. 279,550
Præpetes pennæ. 76, 424
Præſagit animus malum. 150, 1147
Præſagia interna luctus futuri. 228, 944. & 129, 966
Præſagit mala paternus animus. 71, 278
Præſcriptum nomen ferre. 75, 400
Præſes Dea. 85,308. *ſic in Oedipo, Bacchum Naxi præſidem vocauit*; Preſidem Bacchum coluit nouerca.
Præſidia miſer occupet, ſecurus legat. 247,495
Præſtare 70,179
Præſtare fidem. 72,259
Præſtare inſontem. 148.1091
Præſtare tacitam fidem. 59, 799
Preſtringere aciem boni ingenij obiecto ſplendore falſi honoris. 235, 414
præſtringo vnde dictum, an dicendum preſtinguo. 248,559
prætendere, 253,753
pretendere iuga prerupta. 66,13
prætentare iter baculo. 55,657
pretentare ſe. 111,1057
prætoriani milites. 311,775
precarium. 210,214
precibus caſtis adiri. 85,106. *caſta, quia ſe Venere abſtinebant (vnde Caſtum Cereris) etiam Palladi operatura. quia virgo Dea.*
precibus colere. 169,580
prece iuſſi. 166,459
preces ſupremæ. 192, 1486
premere dextram introrſus. 70,173
premere & aperire lucem. 119,36
premere pelagus. 274, 395
Premere ripas. 96,509
premere tacitâ fide. 167,477
pendere. 8,104,& 105
pendere altum remo. 260, 1044
preſſis frenis ora conſtricta trahere. 112,1073
priamus à pyrrho occiſus. 281,652
priamus cur felix iudice Tiberio. 239, 159
priamus iacuit truncus inſepultus. 238, 138
bis captus. 238, 130
primus mundus, Oriens, maxime India. 40, 115
priami pueri preces flexêre Herculem. 252 719
priamus totâ Troiâ ſepultus. 235, 30
occiſus à pyrrho ad aram Iouis. 236,44
priamus ſupplex Achillis, 242,312
principis artes precipuæ, eminere inter illuſtres viros, conſulere patriæ, parcere afflictis, ferâ cede abſtinere, tempus iræ orbi quietem ſeculo ſuo pacem dare. 303, 466
principem iacentem vulgus calcat, inuiſum opprimit. 302, 449
quid tueatur eum, 303,450
principi infirmum præſidium timeri, & ferrum. Ibid.
princeps malus cauſa cur populus affligatur nonnunquam, 297, 235
princeps obſequatur placidè ciuibus, 306,572
principem cogi nefas. 306, 576
princeps qua lege ſolutus, & qua non. 130, 399
principem timeri decet, at plus diligi, 303, 451
principes vera neſciunt, quia gaudent palpari, veritatem odêre. 51,520
principis vis maior quàm populi. 296,184
principis vita cenſura perpetua eſt. 109,112
prior pro prius. 252,718
procax, & procari. 269, 208
procacitas & procacia. 269,209
procellæ inſanæ turbo. 76,410
procella inſana, *vt ſupra mare inſanum.* 103, 733
procne. 178,953. 282,670
procne an in luſciniam. 159,190
procruſtes. 114,1165
procruſtes metus Cecropius. 231,1052

Prodere armo prono. 14,144
Proditores odio quibus proſunt. 207,139
Prodigia & oſtenta aduerſa. 212, 693.
- lucus tremiſcit.
- aula nutat ſolo ſuccuſſo.
- à læuâ ſidus currit ducens atrum limitem.
- vinum libaminum in cruorem mutatur.
- Diadema bis térve lapſum.
- flet in templis ebur, ſeu ſimulacra.

Prodigia. 211, 261.
- Solum mugit ex imo.
- Tonat dies ſerenus.
- Domus vt fracta crepuit.
- Lares mori vultum vertére.
- creſcit pondus ſcyphi.

Prodigia varia 219, 986.
- vinum fugit ab ore.
- menſa ſubſilit ſolo trepido.
- ignis vix lucet.
- tenebreſcit dies.

Prodigium, ſi dies ſerenus tonet. 21, 263
Proetides. 50,487
Proetides de formâ cum Iunone contendere auſæ. 50,486
Proetides mutatę in vaccas opinione ſuâ ob ſuperbiam à Melampo expiatę. 50, 486
Proficiſci exilium. 65,1051
Proficit cura. 69, 150
Proflare calores ore. 236,69
Profundi lati patens vnda. 149, 1108
Prognes crudelitas. 206,56
Prologium, proloquium. 247,523
Promethei furtum ignis, & pœna, & ars ignis Magici temperandi. 31,822
Promethei herba. 28,709
Promethei ſcopuli. 151,1206
Promontorij deſcriptio. 68, 67
Pronuba. 261,1132
Pronus Deus. 108,940
Prope à cælo. 145,978
Prope à letho. 174, 763
Prope fui à cælo. 191,1441
Properare. 144,937.156,35
Properare & feſtinare quomodo differant. 142, 866
Properato eſt opus. 106,860
Properatur ordo longus Agminis mœſti 40, 126
Propius. 78,498
Propter aquæ riuum. 215,454
Prora aurata. 274, 425
Prorſus. 234, 10
Prorſum. Ibid.
Proſerpina dicta Iuno inferna & profunda. 119,47
Proſerpinam mater tota Aethna quæſiuit. 137, 659
Proſerpinæ nomen Domina Ditis. 5, 11
Proſerpina Sicula. 134, 548
Proſpera animos efferunt. 270, 252
Proſpectus lucis. 134,566
Proteſilaus. 280, 616
Proteus. 215, 1200
Proteus portitor inferorum. 140,770
Proteus in Theſſalia, & Aegypto regnauit. 155, 818
Proruit. 277,475
Prorutus tumulo cinis. 571,648
Protrahatur mors lenta. 131,419
Protuli tibi pacem. 155, 3
Prouidentiâ Dei omnia quę patimur aut facimus diriguntur. 63,983
Prouidentia Dei, circa perpetuandam generatione hominum gentem. 93,463
Proximus à primo, longe à primo. 79, 555
Pruina gelida. 122, 137
Pterna. 49,456
Puberes effecti comam ponebant, & præterea nudabantur coram iudice. 142, 852
Publica commoda priuatis præponenda. 124, 195
P. Valerij Poplicolę priuilegium. 161,154
Pulcritudo formæ, anceps bonum, exigui temporis breue donum, citò perit. 103, 758
Pulcritudo Hippolyti deſcribitur. 103, & 104
Pulchritudinem minuunt ætas & partus. 164, 388
Pulcritudo noxia Iolæ, & alijs. 160,210
Pudor, cùm perijt, redire neſcit. 267,113
Pudor nullus miſeris. 38, 64
Pudor rebus afflictis grauis, eſt comes. 228,925
Pudor ſerus tegens conſcios vultus. 137, 691
Pudor tui. 185,1185
Pudor vetat fieri, quod lex non vetat. 243,353
Pueris conuenit mitem ſenem præcipere. 302, 435
Puellaſcere. 272, 313
Puerperæ ſimili prole laudantur. 146, 1015
Pugnaturus fretis. 147, 1046
Pulmonis fibræ. 186, 1219
Pulmo ſanguineus. 47, 368
Pulſare vadum fluuij. 169,587
Pulſare Iouem vocibus. 196, 1669
Puluere atra nubes diem abſcondit. 75, 394
Puluis pro cinere. 158,120
Pumex ſiccus. 50,491
Puppius poëta. 200,1835
Puræ genæ, lana pura, argentum purum, locus purus, chartæ puræ. 101, 645
Purpura dibapha. 171,664.215,454
Purpura, venenum Aſſyrium. 215, 454
Purum ferrum. 192, 1560
Pygmæi. 53,605
Pylades. 289,937
Pylos Neſtorea. 134,560
Pyrene ferox. 84,69
Pyrrha. 260, 1038
Pyrrhus occidit Priamum ad aras Iouis Hercæi. 236,45
Pyrrhus ingenio aperto & ſimplici. 281,631
Pyrithous procus audax. 85, 93
Pythiæ oraculum edentis deſcriptio. 43,230
Python. 28,700
Python ab Apolline occiſus. 157,95
Python ab Apolline primò necatus. 131, 454.

Q.

QVA cœpit error eat. 148, 1094
Quadriga an Latinum. 193,1518
Quærere diem vel lucem. 168, 519
Quæſitor. 138,730
Quæſitor Cnoſſius. 264, 24
Quam iuuat. 97,517
Quando læta duris miſta in ambiguo latent, animus incertus cùm cupiat ſcire, timet. 43, 207
Quanquam, pro tantùm vel ſaltem. 192,1505
Quantulum. 66, 8
Quaſſare caput. 61,912.246,450
Quaſſa domum ſors aggrauat. 110.993
Quaſſa fides imperij. 210,238
Quatere frontem. 52,552
Quercus annoſæ. 51,533
Quærentes ſtare. 23, 624
Queſtu mala grauare nil iuuat. 39,81
Quid ſæuior. 314,913
Quicquid potes, quicquid non potes. 22, 567
Quieſcere laudes. 194,1584
Quies alta prçſtatur rebus paruis. 216,470
Quies miſerias lenit. 21,559
Quies placida. 309,710
Quies pro morte. 168, 534
Quies ſecura paucos nouit, qui tenent tempora nunquam reditura. 123,174
Quietem æternam obtinet, pro obiit. 58,785
Quietem ſæpe ſimulant inquieti. 55,684
Qui nimium poteſt, vult poſſe quod nõ poteſt. 88,214
Quirinus. 88,187.292,27
Quis Deus fecit. 218, 562
Quis locus fuerit quçretur. 158,132
Quis malè Deorum. 204, 3
Quiſquis pro quæcunque. 165, 399
Quocunque manus profer. 168,271
Quod debet, vt fiat nefas. 74,356
Quod quiſque fecit viuus, hoc apud inferos patitur, auctorem ſuum ſcelus repetit: nocens exemplo ſuo punitu. 138,734
Quod volo, nolo. 100, 602
Quò parat ictus. 35,958
Quo ſe dabit fortuna. 99,583
Quoties neceſſe eſt fallere aut falli à ſuis; patiare potius ipſe quàm facias ſcelus. 77,493

R.

RABVLAE deſcriptio. 123, 171
Radians frons. 186, 1237
Radiatus Titan. 201,675.193,1516
Radices torrç. 28,718
Rami *cornua ceruorum*. 58,753
Ramus ſine aſpergillum cum aqua ſtygis in magicis. 31, 805
Rami lene tremunt ventis percuſſi. 96,507
Rapere in præceps. 270,260
Rapere, pro auellere, caput. 34,910
Raptor nefandi ſtupri. 103,723
Raptus Deo odioſus. 118, 12
Raptus vitandus, eiúſque ſupplicium. 139, 755
Rata verba. 53,571
Rates credulæ. 97, 528
Rauennate prçlium. 287,865
Rebellare. 39,107.258,955
Recedit animus. 162,307.212,324
Recedens mihi. 151,1196
Recens. 204,12
Recens anima. 138,721
Receptores perinde plectendi ac facinoroſi. 209, 188
Recidiua Pergama ponere. 246, 471
Recidere hoſtium ſtirpem. 262, 1128
Recidere ſiluis comam. 194,1594
Recipere diem. 285,784
Recipere pectus turbatum. 18, 425
Recipe preces placidus patiens. 252 694
Recipere in tutum. 156,39
Reciprocus. 275,445
Reciprocos motus agit ſpiritus. 147,1049
Reclinis. 188, 1338
Reclinis haſta. 78, 499
Reclini pectore. 195,1641
Reclinis ſolio. 94, 383
Reclude ferro pectus. 259, 1000
Recondere ſe multiplici domo. 97,521
Rectus in pedes. 112, 1082
Rector veri. 138,729
Recuſant lucem oculi. 93, 362
Reddere dolori. 99,587
Reddere fidem pactam. 109,950
Reddere iræ populi. 34,795
Reddere ſpiritum dolori. 312,822
Reddere patrem gnato. 156, 31
Reddere vitam, mori. 158,117
Reddere vitam. 178,969
Redimere ſe parte. 70,170
Redire in iura Veneris. 94, 415
Reductâ manu tortum excutere. 278,532
Referre gratiam, Latinum. 196,182
Refert magis vnde cadas, quàm quo. 228, 926
Reflectere caput læuâ crine contorto. 102, 704
Regerere aquas in fontem. 68, 85
Regerere crimen. 102,716
Regum aditus ſuperbi, fores duræ. 122, 164
Regis alti eſt ſpiritum regi dare. 243, 326
Regum certa & ſumma virtus, miſeris prodeſſe, ſupplices protegere, 12,223
Regi curat. 23,592
Regem decet patriam liberis prçferre. 243, 331
Regiæ domus omne vitium perlucet, Regum peccata occultari nequeunt. 267,148
Reges donis capi ſolent. 33,880
Reges δωροφάγοι. Ibid.
Reges dubia pro certis timent. 56,698
Reges duri & ægre flecti volunt vbi intumuerint. 86, 136
Regum exempla vulgus ſequitur. 209,212

Regiæ frontis nota. 213,346
Regum imperia æqua & iniqua ferenda. 11, 195
Regij imperij pudor malus eſt miniſter. Reges qui timet, pudorem debet exuere. 95, 426
Regum ira ſemper eſt grauis. 20,494
Regi licet, quod Ioui. 132,488
Regis magni eſt odia premere. 82,656
Regium magno animo ruinas ſuas capere 39, 82
Regum miſeriæ, & pericula continua. 170, 609
Regia nota capitis. 217,533
Regi nefas vmbras inuiſere. 47,398
Reges odere dicta quæ iubent dici. 51 520
Reges pauci non regna colunt. 170,616
Reges quâ iuuat eant. 210,217
Regem quid propriè faciat, regũ & regni infelicitas, periculáque, rex quis dici mereatur *fuſiſsimè*. 213 fere per totum.
Reges Roma pulſi. 298,292
Regi Regum ſalus maximè tuenda. 43,242
Regum repudia non dant exitum. 271,283
Regum rex. 227,913
Regum ſecreta non aperienda. 134 750
Reges ſibi iudices æqui, aliis maligni, id eſſe regni maximum pignus putant; ſi quicquid alijs non licet, ſibi licet. 271,270
Regia ſuperba. 81,593
Regum ſuperbam liberi aſtringunt fidem. 59, 804
Reges ſuos Perſæ & Aſſyrij adorabant, non verò Græci. 130,410
Reges timendi. 10,168
Reges timere furtiuum genus. 283,728
Reges veri inſolentes 86,136
Rex iniquus gratiſſima Ioui victima mactatur. 144,923
Rex volet honeſta, nemo non eadem volet. 209,212
Regeſta fata. 269,223
Regimen. 23,618,267,140.282,701
Regimen parentis cęci 66,1
Regnandi gratia iâus violandum. 82,645
Regnandum languidâ manu ei qui vult amari. 82,858
Regnantem multa vetat amor ſuorum. 82, 657
Regnare, & inuiſum eſſe duo neceſſariò coniuncta. Deus odium & regnum ſimul poſuit. 82,655
Regnare eſt pœna. 81,645
Regnare neſcit, qui timet nimis odia. Regna cuſtodit metus. 56,703
Regnare non vult, eſſe qui inuiſus timet. 82, 654
Regnare volenti, certiſſima via ſimulare modica, & ocium ac ſomnum ſequi. 55,682
Regnator magnus Deûm. 101,668
Regnum Aeethæ quantum. 11,211
Regna ad te ſecundum reſpiciunt. 47,400
tnes ſecundus hæres regnorum,
Regni ars prima, poſſe inuidiam pati. 119, 352
Regni clarus nitor fulgore falſo oculos auferre ſolet. 214,416
Regnum docet vias fraudis & ſcelerum. 212, 313
Regno excidere in ſeruitutem graue. 81,598
Regnum, fallax bonum, blandâ fronte multa mala tegit. 37,6
Regnorum fortuna quam fallax ſit & dubia. 265 57, & ſeq.
Regnum habere, caſus eſt; virtus, date. 217, 530.
Regno imminere. 96,488
Regnum ingens poſſe pati ſine regno. 216, 471
Regni inſignia & potentia vana & falſa. 241, 270
Regni inſigne. 67,41
Regnum inſtabile eſt, vbi non eſt pudor, nec cura iuris, ſanctitas, pietas, fides. 210 215
Regna inuiſa non diu retinentur. 82,659
Regna miſeris donat & celſis rapit. 164,412
Regnum non capit duos, nec regni ſociis vlla fides. 215,443
~~Regna~~ non ferunt ſocium. 270,159
Regni nulla ſancta ſocietas, nec fides eſt. 82, 664
Regnum omne ſub grauiore regno. 220,612
Regnum pollens inclyto flore. 70,185
Regnum precarium, vbi tantùm honeſta licent dominanti. *tyrannica ſententia.* 209,213
Regna poſtponenda priuatæ fortunæ, quia minus tuta. 55,674
Regna, quæ. 302,413
Regna quolibet precio bene conſtant. 82, 664
Regna ſcelere parta omnibus ſunt exilijs grauiora. 82,624
Regna ſecunda. 23,598
Regno ſeruire. 96,488
Regnum ſui retinere. 68,105
Regnum ſui, verum regnum. 213. per totum.
Regnorum ſtatus fortuna agitat vice incertâ. 14 286
Regna ſubiacent fortunæ inconſtantiæ; nec ijs confidendum. 12,221
Regnum vſurpatum non eſt ſtabile. poteſt firmari coniugio ſtirpis Regię. 128,344
Releuate mari flammam. 91,336
Releuare noctem igne prælato. 142,855
Religare funem. 23,613
Religare ilia baltheo. 134,542
Reliquiæ, *de cineribus.* 200,1827
Remaneant vt ſunt. 103,729
Remedia periculis peiora. 19,433
Remedijs turpibus abſtinendum. 51,517
Remeemus illuc, vnde non decuit prius abire. 270,240
Remetiri diem. 6,31
Remex. 314,9
Remi ex alno. 52,540
Remex inferorum vnus. 134,555

Remigium. 181, 1072
Remi lenti. 91,305
Remiſſæ membra œſtro. 49,443
Remittere longè aquas laceſſentes. 99,579
Remitte metum. 95,432
Remolitus. 133,503
Renidere. 17,390
Renidens. 90, 275
Renidet auro domus. 215, 454
Reparare amores. 268, 184
Reparare vbera vacua. 121,142
Repens, pro repentè. 31, 318
Repenſans. 240, 204
Repens ſonus. 35, 970
Repetitio, accidat, accidat. 259, 1006
ſemper ah ſemper. 1012
Repetitio, dulce, dulce. 259,1009
maculate, maculate. 259,1004
Repetita lana. 171,665
Repetitio, mare cùm viderēt,& nihil præter mare cùm viderent. 260, 1038
Reponere. 77, 471
Reponere animo æſtus. 99,587
Reptare incertum viæ. 55, 656
Reptauit infans. 125, 217
Reſcindere vulnera. 70,163
Reſerare polum arte. 243,353
Reſeruari alicui malo. 38, 31
Reſidentem iram flammis excitare. 270,261
Reſoluere manum à corpore. 67,53
Reſoluere membra ſomno feſſa. 104, 775
Reſoluere, pro ſoluere. 145,966
Reſonant greges. 47, 382
Reſperſus nube. 173,722
Reſpicere. 204,1988
Reſpiciat Deus benè cogitata. 216,490
Reſpicere Iouem in vota. 197,1690
Reſpicere manus. 141, 817
Reſpondere ſuis ſcelere. 288,902
Reſiſtat rota. 29,744
Reſiſtere. 88, 235. *arreter.*
Reſiſtere. 17,381.175,821
Reſiſtens rota. 115,1230
Reſtitit. 24,627
Reſtagnare. 52, 546
Reſultat caput illiſum ſcopulis. 112, 1090
Reſumit animam. 155,26. *mallem tamen hoc loco legere*, animum. *quia Antæus cadens non animam, ſed vires & robur reſumebat.*
Reſupinus. 227,910
Reſuſcitari difficile. 89, 263
Retento animam exiguam. 65,1055
Rete. 301, 405
Rete nexile. 85, 75
Rete viſcum fugatum, linea compes. Ibid.
Retrò, pro antea. 252, 724
Retro vnde nemo rediit. 136, 48
Retortus. 101, 674
Reuinci comam. 174, 787
Reuocare crines nodo adducto. 48, 417
Rhadamantus. 138,733
Rhadamanti lex. 126, 226
Rhegium vnde dictum. 157, 80
Rhenus ferox. 154, 1525
Rhenus rapidus. 292, 27
Rheſus. 234, 9
Rhodanus. 23, 587
Rhodope. 158, 143
Rhodope Threſſa. 180,1030
Rhodope Thracia. 193,1536
Rhœſus bellicoſus. 269,216
Rhœtęum litus. 237,105.262,1120
Rictus, *hominis.* 229,989
Rimari tranſitus itineri. 153, 1309
Rimoſa ſaxa. 219,583
Ripa torrens. 45, 468
Ritè dare victimam. 243,364
Ritè fauere. 6, 58
Ritualia extiſpicinę. 224,757. { Exta viuis pectoribus eripere, notare, an tremant. & an venæ ſpirent. & cor ſaliat. notare calentes venas viſcerum, fibras tractare, & fata inſpicere, poſtquam hoſtię placuēre, diuiſim eas ſecare.
Ritualia Manium euocandorum, 1. locus obſcurus. 2. ſcrobs effoſſa. 3. ignes rapti rogo. 4. Sacerdos amictus atrâ pallâ. 5. quaſſatio capitis. 6 coronatus taxo ſacerdos. 7. victimæ nigræ. 8. retrotractæ. 9. viuæ flammis impoſitę. 10. Manium, & Plutonis, & Cerberi inuocatio. 11. carminis Magici velox ingeminatio. 12. ara & focus ſanguine conſperſus, & ſcrobs ſanguine impleta. 13. pecudes ſolidæ exuſtæ. 14. libamina lactis & vini affuſa manu lęua. 15. vox ſemper intenſior donec rata verba.
Ritus antiquus eis, à quibus affecti beneficiis magnis, aras erigendi. 119,39
Ritus dandi munera ſponſæ. 131, 426
Ritus in ſacrificiis. 222,683. { victimæ caput vitta purpurea ligare. thus & vinum adhibere. culter victimam ſalsâ molâ tangens. Sacerdos canebat carmē lethale.
Ritus in ſacrificio. 222,687. { Sacerdos ſtabat ad aras, victimam contrectabat, componebat, ferro admouebat, Attendebat.
Ritus nuptiales. 78. 503. { Mater ducebat in thalamum primum. Aedes feſtas ſua manu ornabat. Suâ vittâ faces reuinciebat.
Ritus pius. 85, 106
Ritus placandi vmbras cæsâ ad ſepulcrum comâ 214, 1167
Ritus priſcos colere. 96,482
Riui garruli. 50,493
Riuales, qui. 69,134
Robora annoſa. 56,726
Robur tenax. 195,1637
Rogare ſcelera. 116, 1238
Rogus accreſcit cremandis trabibus. 133,543
Rogus regius. 116,1272

Roma quando condita, 298, 280
Romani populi vis. 308, 663
Rorare nebulas. 136, 69
Rorat cacumen ſummũ expulſo ſalo. 110, 1024
Roriferum. 83, 11
Roſæ capiti gratæ, cur. 104, 766
Roſans ſpeculum. 31, 790
Roſarum coronis veteres cur in conuiuiis vſi. 228, 945
Roſarum ſplendor ſanguineus. 83, 12
Roſcidum. 225, 816
Roſcida tellus. 84, 42
Roſci alumni. 95, 417
Roſtra canum. 85, 77
Roſtris pontum ſecare. 85, 87
Rotat caſus. 172, 715
Rotatum circa bis ter, mittere. 146, 1004
Rotare dextram aſſiduo verbere. 141, 800
Rotari miſſum. 251, 652
Rotare ſaxa. 68, 72
Rota volucris. 139, 749
Rubicunda ſuppara. 15, 327
Rubor contrarius amantibus color, 93, 373
Rubor flauus. 101, 650
Rubor purpureus. 93. 373
Rubrum litus. 213, 373
Rubrum mare. 40, 120
Rudes anni. 212. 317
Rudis ad partus. 79, 535
Rudis dextra. 240, 117
Rudes manus. 33, 907. dextra. 33, 914
Rudes rami pro armis. 98, 543
Rudes ſpiritus haurire. 61, 877
Rude vulgus. 236, 67
Rudens. 278, 530
Ruere in furias. 91, 337
Ruit in pronum. 223, 730
Ruere in ſemet. 96, 478
Rufrius Criſpinus ſubmerſus. 309, 723
Ruinâ iter quærere. 120, 67
Ruinâ latâ porrectus. 147, 1046
Ruinâ proſternere. 252, 685
Ruinam trahere. 147, 1046
Rumores vacui. 244, 406
Rumor vagus. 74, 361
Rupes ætheria. 176, 858
Rupes excelſa. 74, 359
Rupta fides. 82, 649
Rurſum volui à ſummo vertice. 139, 750
Ruſticæ & in agris vitę cōmēdatio. 96. à 480.
- ab antiquitate.
- à vitiis & peccatis quib° liberat.
- à libertate.
- à ſtudiis innocuis.
- à iucunditate, &c.
Rus innocuum. 144, 929
Rura rorifera. 83, 11
Rus vacuum. 96, 500
Ruta quæ optima 52, 538
Rutilans auro cornu. 40, 137
Rutilare. 145, 947

S.

SABAEI ſub aurorâ poſiti. 193, 1519
Sabæi truncis. 174, 790
Sacra cædes, 206, 94
Sacra fames auri. 72, 177
Sacra nuptialia. 14, 299
Sacra pro arcanis. 120, 56
Sacra ſpecie orbem regere. 305, 483
Sacer cruor. 72, 278
Sacris & diuinis ahenea ſolita adhiberi. 29, 722
Sacer ignis artus paſcitur. 42, 187. an idem quod ἱερὰ νόσος. eius vis.
Sacer ignis, quid morbi, 42, 187
Sacer libellus. 72, 277
Sacer pro malo. 91, 329
Sacrificæ preces. 6, 38
Sacrificare pollutis cæde manibus olim nefas, ideo ſe prius expiabant. 144, 918
Sacrificij fatidici deſcriptio. 45, 300
Sacrificiis inferorum culter victimæ collo ſupponebatur: in ſuperorum verò quaſi imponebatur. 46, 341
Sacrificus. 143, 892
Sacrificij infauſti ſigna, *Ex igne*; ſi ſubito flamma occidat ſubito refulgens, ſi non rectus ignis circa latera obſcurus ſerpat, ſi varicolor, ſi in partes ſe ſcindat, ſi aris immugit. *Ex libamine*; ſi vinum in ſanguinem permutari videatur. *Ex victima*, 1. ſi lucem fugiat & ſolem orientem auerſetur 2. ſi non vno ictu, vel nõ rectè concidat, & ægrè moriatur. 3. ſi ſanguis lentè, vel non rectè effluat; ſed retrorſum itinere obliquo. 4. ſi exta non leui motu trepident, ſed totas manus quatiant. 5 ſi venis inſolitis cruor effluat. 6. ſi cor merſum lateat, aut ægrũ marceat. 7. ſi venæ liuent 8. ſi fibris pars deſit. 9. ſi iecur tabidum felle nigro ſpumet. 10. ſi iocinoris capita duo. 11. ſi hoſtile latus robuſtius. 12. ſi turbata inteſtina non ſuis in locis exiſtant, & vtero lex nulla. 13. ſi victima miniſtros cornu petat, aut iam cæſa, trunco corpore gradum tentet. 14. ſi viſcera manu fugiant. 45, 300 cum ſeq. *Ibidem oſtenditur contraria his ſigna, fruſtra fuiſſe credita.*
Sacrum fatidicum. 45, 302
Sacrum regni. 236, 54
Sacrum, pro materia ſeu inſtrumentis Magicis. 27 680
Sæculi feliciſſimi deſcriptio. 144, 326
Sæculo graui premimur. 302, 425
Sæua manus. 236, 46
Sagaci nare aures captare. 84, 38
Sagittæ Geticæ. 49, 469
Sagittantis deſcriptio. 146, 991
Sagittipotens. 136, 69
Sagittarij ſidus. 226, 863
Sagittas veneno quæ gentes imbuant. 28, 711
Salamis. 255, 843
Salit cor pauidum. 224, 758
Salum altum. 91, 330
Salutantum vnda. 215, 454
Salus certa & ſera. 136, 620
Salutem dubiam afflictis dare, eſt negare. 43, 215

Saluti perpetuæ potius, quàm breui voluptati conſulendum. 98,557
Salus vnica, ſi quam ſalutis.&c.
Salus vnica victis, deſperatio. 68,89
Sanari piger turpi medicinâ. 51,517
Sancire munus iureiurando. 108,941
Sanguine iram exſtinguere. 312, 823
Sanguis pro liberis. 128, 308, 146, 1020,230, 1042
Sanguis retrò verſus redit per ora. 46,348
Sanguis tumidus 186, 1218
Sanguine ſuo aram tingebant Magi. 31,808 *id adhuc hodie ſolent.*
Sanguis viridis calidúſque. 45,297
Sanitatis pars velle ſanati. 89,248
Sanus. 88, 207, 211
Sapiens bonum ferre poteſt modicè, & malum fortiter ac leuiter. 270,252
Sapiens ſolus felix. 214,401
Sapientia peregrinando, quàm domi deſidendo citius acquiritur. 56,747
Sarmatæ fortes. 213, 377
Sarmata frigidus. 159, 160
Sarmatæ intonſi. 134, 538
Sarmata vagus. 85, 71
Sata læta. 95,453
Satiatus longâ vitâ. 242,849
Saties me tenet. 229,974
Satis præſidia erunt. 200, 1828
Sator generis. 6,28
Saturæ veſtes oſtro. 228, 956
Saturare ſpecum cruore. 52,564
Saturnus cur Iouis & Iunonis pater, pro tempore ponatur. 117, 1
Saturni filiorum ſortitio. cælum Ioui, Neptuno mare, Plutoni inferi. 91,304
Saturnus Iouis pater vinctus apud inferos. 182, 1140
Saturni regnum. 301, 391
Saturni vincula. 145,964
Sauromatæ vagi. 85,71
Saxa frigida. 42,193
Saxificus. 143.900
Saxum horridum, quod viuâ radice tenetur. 187,1270
Saxum noctis æternæ. 19,464
Scæa porta. 261, 1068
Sceleris coacti culpa ad auctorem redit. 256 870
Scelus eſt in propinquo. 76,416
Scelus facile aut medium. 17.392
Scelus fecit, cui prodeſt. 20,500
Scelera frangere 136,57
Sceleris fructus, nullum ſcelus putare. 22,564
Scelus hic errat. 151, 1192
Scelus horridum. 35,978
Scelera in magiſtrum tedeunt, 257,868
Scelera inter populos atque vrbes ſita 96.492
Sceleris in ſcelere ſupplicium. 87,163
Scelus inuiſum. 121,97
Scelus mandatum audere non facilè. 95, 425
Scelera magna poſteritas nulla probat, ſed nulla tacet. 209,191
Scelera magna nunquam latent. 87,166
Sceleris magni deſcriptio exaggeratoria, ignotum, efferum, inuſitatum, quod populi horreant, quod factum omnis ætas neget, quod pudeat parricidam. 72, 264
Sceleri modus debetur vbi facias ſcelus (*hoc verum*) non vbi reponas (*hoc impium*) 231,1054
Scelera moribus imputantur. 86, 143
Scelus morte ſanandum. 152, 1261
Scelus nefandum, triſte, & aſpectu horridum. 146, 1002
Scelera non intrant caſam humi iacentem. 215, 452
Sceleris nomen errori non dandum. 152,1236
Scelus non vnum in vno. 20,474
Scelus nullo in æuo credibile, & quod poſteritas neget. 224. 756
Scelus nunquam ſecurum. 87,165
Scelus paucarum fit omnium culpa. 99,563
Sceleribus per ſcelera ſemper tutum eſt iter. 267, 115
Scelus pro ſceleſto. 66, 9
Scelere qui penſat ſcelus. 232, 1105
Sceleſti ſeculi deſcriptio. 98,551
Scelera ſæpe in magiſtrum redeunt. 138,734
Scelera ſæpe redierunt in magiſtrum. 212 311
Scelus ſcelere qui obruit, auget quod meruit. 268,151
Scelus ſceleri ingerere. 223, 735
Scelerati ſemper timent prodi fruſtrà. nam ſcelera nunquam permanent occulta 206, 56
Scelera taxantur modo maiore noſtra. 139, 745
Scelere velandum eſt ſcelus. 102,718
Sceptra furua. 169,559
Scharphe. 256,847
Schironis villa. 132, 481
Scindere pontum. 172, 696
Scinis ſæuus. 114,1164
Scironia ſaxa. 115, 1220
Scironides petræ nobiles ſcelere. 110,1020
Scholiaſtæ Græci quàm neceſſarij. 233
Scopuli exeſi. 122, 153
Scorpius acer. 226.862
Scriptores de fluminibus olim varij: 170.591
Scrobs ſeu ſpecus in ſacris inferorum effodi ſolita. 52,550
Scrupea vada. 279,554
Scrutari lumina. 63.563
Scylla. 15,350, 16,351, 18,407, & 218,580
Scylla. 129, 375. fabula eius quid ſignificet quæ mater eius, quæ forma. 376
Scyliæ fames. 66,20
Scyros. 240,205
Scyros regnum Scyrium. 243, 338
Scythica arundo. 159, 157
Scytharum domus multiuagæ. 133, 532
Scythæ opes ab Indis petebant. 20,483
Scythæ paſſim vagi. 221, 633
Scythes pontus. 186, 1249
Scythicus rigor. 101, 657

Scythes. 151, 1209
Scythes ſpatſus. 87, 167
Scytha ſedis incertæ. 261, 1103
Scythæ vagi. 234, 12
Secreta claudunt in pectore, fides & timor, ſed magis fides. 212, 335
Secreta & arcana inferorum detegentiū mos, veniam precandi. 135, 594. & 136, 656
Secreta mundi. 135, 595
Secreta principum non euulganda, quámque id periculoſum. 206, 92
Secretum vitiis dari. 267, 148
Secundæ res carent modo. 55, 694
Secundis in rebus modum pati. 209, 195
Securiger. 49, 471
Securus à tuto differt. 87, 163
Sed. ſed. 231, 1064
Sedamen. 114, 1183
Sedere ad colos. 163, 372
Sedere iudicum. 135, 581
Sede ſedens iudex. 138, 730
Sedet animo. 69, 140
Sedit cymba 140, 774
Seditionibus quomodo occurrendum, 66, 18
Seges dat agricolæ magnum fenus. 95, 454
Seges metitur decima, pro anno x. 58, 783
Segnis it dies. 18, 399
Segregem ſpargere. 115, 1204
Semele Bacchi mater, à Ioue amata fulminata & in cælum tranſlata, quid allegoricè nos doceat. 118, 16
Semele. 202, 1913
Semina flammæ. 32, 831
Semina ignis. 215, 416
Seminiverbium.. 6, 26
Semiuir. 288, 886
Senecæ contradictio. 65, 1040
Senecæ culpa. 309, 689
Seneca defenſus à Riccio. 65, 1060
Senecæ exilium & reuocatio. 300, 371
Seneca ſtudioſè Ouidium exprimit. 117, 1
Senecta tarda. 142, 848
Senectus cana venit ad pigros: & ſordida fortuna paruæ domus, humili loco ſed certa ſedet. 124, 197
Senectutis incommoda. 59, 817
Senectus iners adiuuat baculo gradū. 137, 695
triſtis. 138, 689
Senectus nimis viuax. 146, 1026
Senectus ſibimet grauis. 53, 594
Senectus tarda, tardos & graues homines reddit. 125, 203
Senectus viuax. 235, 42
Senem frons triſtis decet. 95, 452
Senum memoria laſſa longo ſitu ſublabitur. 159, 818
Senilem animam mollis exſoluit ſopor, 58, 788
Senilis iactantia. 214, 408
vnde. Ibid.
Senium. 108, 914
Senium deforme. 105, 820
Senium molle ducere. 44, 270
Senſus ſacer, arcanus, velox. 310, 734
Sepes denſa. 74, 361
Sepoſitum mare. 15, 338
Sepire flammis. 311, 794
Septentrionales populi ſemper vagantes. 99, 288
Septentrionis, Meridici, & Occidentis deſcriptio. 194, 1563
Sepulcra ſacra. 250, 640
Sepulcrum. ſedes ſancta. 247, 508
Sequeſter, ſequeſtrum, ſequeſtratio, ſequeſtrare. Latina. 296, 182
Sequitur manum enſis inuitus, vitio pacis ſordidus. 218, 166
Ser, & de Serum ſiluis ſericiferis. 171, 667
Serere moras fando. 14, 281
Serenum. 83, 12
Seres ducentis viuunt. 123, 179
Seres Euro ſubditi. 171, 667
Seres nobiles vellere. 213, 381
Seres vltimi, ad Orientem. 94, 386
Seres vltimi. 164, 414
Serici depectendi mos. 171, 667
Sericum texendi artificium. 94, 386
Seri victoria, præclatiſſima. 152, 1238
Serò nemo ad id venit, vnde nuſquam, cùm ſemel venit potuit reuerti 142, 864
Serpere æquo vado. 169, 589
Serpens latebroſa. 41, 152
Serpens lenta. 162, 301
Serpentum lingua trifida. 27, 687
Serpentium oculi ignei. 125, 217
Serpens peſtem perdidit, cui non deeſt, ſed torpet venenum. 14, 152
Serpentis vaſti deſcriptio. 27, 686
Serta pampinea. 48, 430
Se ſibi non credere. 38, 27
Seſtos. 81, 610
Seruire Cupidini modicè ac parcè. 163, 357
Seruitia ferre, durum, inuiſum & graue. 257, 908
Deſcriptio offerentis ſe ad omne ſeruitium. 100, 610 { ire per ignes. / ire per montes gelatos & niuoſos. / ire per hoſtium agmina.
Seruit latus Auſtro. 174, 776
Serui manſuetè tractandi. 209, 307
Seruitium omne ferre. 100, 609
Seruitium turpe amoris. 88, 194
Serus pro ſero, adiectiuum pro aduerbio. 27, 686
Setiger. 201, 1885
Sicaniæ nubes. 189, 1359
Sicca mors. 171, 640
Siccus ærumnas tuli 187, 1267
Sicilia cur tellus Doris, & cur Doricâ maximè dialecto Siculi vſi. 120, 81
Sicilia olim Italiæ iuncta, poſt abrupta fuit & mari diuiſa. 157, 80
Sicula ſaxa. 159, 187
Siculum bellum nauale ab Auguſto geſtum. 304, 510
Sicyonia. 94, 383

Sidera aquis paſci, & lotione pulcriora. 103, 747
Sidera candida. 91, 331
Sidera Dei vocantur. 118, 12
Siderum modo fulgere. 112,1109
Sidus noſtrum. 114, 1169
Sidera verſa retrò retorta agant obliquos curſus. 101 673
Sidit onere. 277,497
Sidonium ahenum. 171,664
Sidoniæ vndæ. 41, 163
Sidus orbis, ſidere pulcrior. 295,167
Sidunt. 266, 87
Sigæon. 274,432
Sigeon altum. 258, 931
Sigei campi. 236,74
Sigeum litus. 238, 138
Signa clari corporis. 262,1111
Signa exauditæ incantationis Magicæ. 53, 569
Signa vicinis micant collata ſignis. 76,414
signifer. 75,389,226, 847
Signum ſoluendi naues dabatur face accensâ, in naue præcipuâ & tuba. 274, 423
Silanionis Iocaſta. 37
Silenus. 48, 429
Sileni deſcriptio. Ibid.
Sileni à Satyris an diuerſi? 49, 429
Sileni Mythologia. Ibid.
Silenus ſenior. 48,429
Sileni vnde dicti. 49, 420
Silentium aliquando plus nocet regno, quàm locutio. 51, 525
Silentia muta. 138,689
Silentûm vulgus. 29, 740
Sileri quod vis ab alio, primus ſile. 107, 813
Silicernium ſilentum domus, ſilentes Dij. 138 712
Silex dura. 99, 578
Silius defenſus à Sigonio. 65,1060
Siluæ comæ decoratæ. 41, 154
siluatum decor ſeu honor; folia. 54 651
siluæ pars ſecreta terrarum. 84, 55
silua pro arbore. 52,543
siluæ ſuper tecta. 216,465
siluæ vmbroſæ. 85, 1
simia nummos feneratoris extra feneſtram diſpargens: ſymbolum. 211,229
semifer. 178, 964
simois agens fluctus purpureos cæde. 269, 214
simplex carmen. 272, 329
simulabant ſe ad ſanam mentem rediiſſe, qui malum meditabantur. 21, 554
simulacra candelabrorum vice. 215, 454
singularis, ſingula, ſingularia. 260, 1026
sinis ſupplicium, pinu incuruata homines diſcerpere, ſublatus à Theſeo. 115,1218
sinister Deus. 255, 82
sinon fallax. 235, 39
sinuare neruum. 151, 1196
sinus cæci & vndique fluentes. 288, 891
sipylus. 159, 185. *non Sypilus,*
Sipylus. 273, 375
sipylus Phrygius. 130, 389
sirenes, meretriculæ, vel deſidia, vel voluptas. 16, 355
sirenum parentes, nomina, cõtentio cum Muſis, ſupplicium, odium & inſidiæ hominibus tenſæ, Muſica, Hiſtoricus, & Mythologicus ſenſus. Ibid.
siren Theſſala. 159, 190.
sirus. 275, 459
siſte. 206, 67
siſtit. 162,247
siſyphus. 20, 512, 29, 747, 179, 1008
siſyphus 139, 749. quid ſignificet. 750
siſyphus Cous. 233
siſyphi pœna. 204, 5
siſyphi pœna apud inferos. 115,1126
siſyphi ſaxum. 278,940, 264,16
sitis arens. 204, 6
sitis feruida. 264, 19
sitis ſæua. 249, 583
Sitoniæ matres. 201, 1891
sit ratio, ſit natura, ſit furor. 99, 565 *quia omne odium vel ex irâ, vel ex antipathiâ quadam, vel ex iuſtis cauſis ſuſceptum.*
situ æterno torpet. 138, 701
situ quaſſæ turres. 218,569
situs ſquallidus. 96, 469
smynthea ſpolia. 268, 176
sobole noua ſemper damna reparantur. 96, 466
socia pro vxore. 128,308
socios malorum habere ſolatium. 259, & ſeq.
soccus luteus. 91, 321
sola. 49, 434
sola arua. 94, 66
solamen. 21,539, 293, 67
solamen afflictæ domus. 34,944
solamen vnicum annis feſſis. 90, 267
solatæ domus peſte. 37, 4
solatium luctus, ſocios habere. 259, 1008 & per totum chorum.
solis deſcriptio. 44,250
sol auus Medeæ. 11, 210
soles candidi. 79.516
sol coruſcam lucis æthereæ iubar. 107, 886
sol cuncta videt. 6, 28
sol dominus aſtrorum. 244, 387
sol dux aſtrorum. 226,835
solis equi cærulei, *non colore pilorum ſed aſpergine maris.* 122, 152
solis & Lunæ curſus. 226, 838
solifera plaga. 159, 160
solis iugales equi, an gryphes. 225,817
solem quotidie interire & ruſus naſci, Epicurus cum antiquis aſtrologis credidit. 225, 818
sol, Lampas Phœbæa. 68, 87
solio lex alia, alia priuato toro. 270,263
sol lumen rebus infundit. 86, 153
sol medio die obſcuratus refugit epulas. Thyeſteas. 224, 787

Sol occidens rotam mergit Oceano. 167, 488
Sol oriens cur dicatur deſerere, vel adſpicere montium cacumina. 122, 132
Soles, pro diebus. 79, 516
Sol radiatus. 193, 1516
Solis vtraque domus. 147, 1061
Solenne canere, 272, 347
Solenne carmen *Epithalamium*. 51, 498
Sollemnis ignis. 9, 112
Sollicitare Deos. 13, 271
Sollicitare manes. 298, 270
Sollicitum aurum, ſollicitæ fores. 97, 516
Sollicitum pendere. 59, 795
Solium rude. 138, 721
Solon ſe lugeri iuſſit. 200, 1833
Solſtitij deſcriptio. 141, 842
Solue manum inhærentem. 66, 10
Soluere curis. 85, 100
Soluitur curis pectus vel animuc. 266, 75
Soluere iocos. 9, 114
Soluere monſtris animum. 147, 1062
Soluere ream. 177, 932
Soluere reſponſa. 45, 292
Soluit ignis membra. 223, 751
Solum. 83, 4
Solum quid. 251, 663
Solum mugit. 41, 173, 133, 520
Somnia poſt mediam noctem, vera credebant. 245, 437
Somnia ſunt, quales diurnæ cogitationes. 309, 734
Somnia terrifica veteres ſacrificiis expiabant. 311, 754
Somnia vana, eorum ſedes. 138, 689
Somnus certior premit ſecura duro verſantem toro membra. 97, 518
Somnus curarum domitor pectora ſoluit. 266, 74
Somnus domitor malorum, requies animi, humanæ vitæ pars melior, mortis frater; miſcens vera falſis, certus & ſimul peſſimus auctor; futuri, comes noctis, rerum pater, portus vitæ, requies lucis par regi famulóque, placidus leniſque feſſos fouens, cogens longam mortem diſcere, perfugium laborum & ſollicitudinum, pax animi, rerum quies, &c. 148, 1064
Somnus leuis. 96, 510
Somnus morbo leuat. 147, 1051
Somni multę laudes & epitheta. 148, 1064
Somnus Noctis & Erebi filius. cur dicatur genus Aſtrææ. 148, 1067
cur frater mortis, & docere mortem. 148, 1068
Somno ſubito oppreſſi & cadentis furioſi, deſcriptio. 147, 1041
Somnus ſoluit membra, vnde λυσιμελής. 294 115
Sonipedum conſternatorum deſcriptio. 112, 1079
Soniti. 161, 254
Sopor. 244, 435
Sopor conſanguineus leti. 138, 689
ſopor dolorem vincit. 190, 1427
ſopor infert mortem. 168, 535
ſopor ſegnis. 137, 689
ſororia oſcula. 100, 608
ſororis & fratris nomen, cur inter Amatoria. Ibid.
ſors ex æquo mala cùm ſæuit & cùm parcit. 10, 433
ſors melior. 158, 137
ſortem nemo recuſat ferre, quam omnes patiuntur. 260, 1015
ſortis nodoſa verba & implexi doli. 39, 101
ſors nulla longa. ima permutat breuis hora ſummis. fusè explicatur. 219, 597
ſors Phœbeia, Oraculum Phœbi. 45, 288
ſors pro ęnigmate. 39, 101
ſors, *oraculum*. 191, 1471
ſors tertia. 135, 608
ſortiebantur captiuos vrnâ. 259, 973, 981
ſortiebantur victores captiuos, vt & alia multa ſorte decidebant. 236, 58. *huc à nonnullis refertur ad Græcam ſignificationem illud Dauidis; ſi dormiatis inter medios cleros.* Pſal. 67.
ſortitio filiorum Saturni. 119, 49
ſpacia inferorum ampla locis vacuis. 137, 672
ſpacia vel ſtadia Lethes. 183, 1160
ſpacioſa nauis fuſis velis. 219, 592
ſpargi litus naufragâ tabulâ. 260, 1030
ſparſim. 26, 448
ſparta muris carebat. 8, 79
ſparta nobilis gemino fratre, *Caſtoribus*. 69, 128
ſpartani, audaces & feræ auidi. 84, 35
ſparte. 201, 1882
ſpecimen. 68, 80. 70, 184
ſpecimen fratrum & gentis gerere. 138, 722
ſpecimen imperij. 210, 222
ſpecimen omnis affectus capere. 17, 390
ſpecus. 167, 483
ſpecus exeſæ rupis. 131, 459
ſpecus gelidus. 104, 775
ſpelunca temporis. 123, 179
ſpes amantũ credula. Spei deſcriptio. 100, 631
ſpes cur ſollicita. ſperari bona & mala. ſpes pro timore, & ſperare pro triſtari, & ſpes pro mœſtitia. 122, 161
ſpes & metus ſollicitę parentis filij 79, 516
ſpes improba eſt credula. 211, 295
ſpe, maxima quis & difficillima aggreditur. 211, 296
ſpem ponant auidi, ſolliciti metum, 244, 398
ſpes quam torqueat. 259, 996
ſpes ſata ex caligine, nutricem habet credulitatem, ſuſtentat veſtigia tereti ligno, à tergo illi plaudunt comites gaudia, præit ore timor pallidulo; cęlum intento lumine ſuſpicit (quia hinc compos voti fiet) ſereni vultus eius nubilantur, (quando irrito voto cruciatur) baculo innixa vetula, (quia ſenium obrepſit dum cæcæ opinioni fidit) pedibus titubat (quia ſpes lubrica ſępe fallit) viridis color eius, analogiâ herbarum & frugum. 100, 631

Spes ſollicitæ. 122,161
Sphinx 76,422
Sphingis ęnigma. 39,102.& de eadem quis plurima. Ibid.
Sphinx cæcis modis verba nectens. 39,92
Sphinge magis perplexum. 54,641
Sphinx ore ſemifero, dolos nectens. 69,120
Sphingis peremtæ merces. 39,105
Spicula pennata. 226,863
Spina deficiens equo qua iungit hominem. 167,505
Spiritum ex alto ciere. 17,387
Spiritus rudis. 61,877
Spiritus truces. 241,251,& 267
Splendeſcit ignis. 205,56
Spolium. 183,1146
Spolij & muneris differentia. 139,760
Spolium quid. 258,989
Sponſæ munus dari ſolitum à nouo marito. 131,426
Spurij iure infames. 284,728
Spurij nullum peccatum verentur. 73,300
Squallet ager vaſtis aruis. 129 365
Squallida nubes. 37,1
Squallidi crines ſerpentibus. 5,14
S.T.T.L. 116.1275
Stamen vdum intorquere. 164,373
Standi vox quid ſignificet. 121,119
Stantes comæ. 143,892
State cum fato, pro pugnare. 187,1292
Stare, famulorum. 164,375
Stare, ſtat grauis ſtrages. 40,131
Stat cauſa famáque in arcto & ancipiti. 153,1306
Stat hîc finis cædis. 304,508
Stat hoſtia ad aras. 147,1039
Stat nefas. 223,747
Stat pecus ad aras. 174,782
Stat tollere. 129,350
Stat victima ante aras. 45,303
Statue ſic, quicquid ſtatuis. 135,1305
Statuere modum & finem cladi ac ærumnis. 125,205
Status felix non eſt concutiendus. 59,833
Statum rerum dubium ac minacem conſilijs iunctis explicare. 271,307
Stellæ cadentis deſcriptio. 76,430
Stellæ, ignes vagi. 122,125
Stellæ minores non tenent faciem Lunâ plenâ. 103,745
Stellæ quomodo decidant. 76,430
Stelligera ceruix. 188,1342
Sternere tergum ludo virginum. 91,303
Sterni ſuâ mente. 179,994
Sternuntur venti & vndę. 180,1039
Stillare lentis ignibus. 231,1064
Stipes letifer. 160,208
Stirps vltima. 126,255
Storax Idæus. 94,383
Strata. 219,593
Strepit cælum. 110,1006
Stridet arundo. 146,993
Stridet enſis. 183,1264
Stingere litus. 171,694
Stringere polum. 26,430
Strix infauſta ominosáque. 137,687
Strix rauca. 29,733
Strophius. 288,914
Struere menſes. 208,147
Stuere nouum crimen. 268,149
Strues funebris. 69,112
Strues populi. 38,33
Strymonium flumen. 186,839
Strymon gelidus. 53,605
Studiorum & curarum quibus homines exorto ſtatim die occupantur, tam eorum qui rure degunt, quàm qui in palatijs & vrbibus, deſcriptio. 122,& 123
Stuprum pro adulterio. 210.221.298,301
Stymphalis. 30,783.201,1887,287,846
Stymphalides. 186,1235
Stymphalis ętheria. 190,1388
Stymphalis atra nube diem ſubtexens. 76,423
Stymphalides ſolitæ pinnis obductis diem condere. 126,243. quid ſignificet fabula. Ibid.
Styx. 41,163.185,1196.1200
Stygis aqua. 31,805
Styge Dij ſua promiſſa ſanciebant. 108,941
Styx fera. 134,557
Styx inferna. 47,396.230 1008
Stygis lacus ſuperis iurati. 181,1065
Stygem perpetuam ferre. 86,147
Stygiæ preces. 54,621
Styx profunda. 47,402
Styx tacita. 100,623.138,712
Stygis vnda facit cælo fidem, cuius dij iurare timent & fallere numen. 222,669
Styx vnda ſuperis iurata. 284.751
Subdit ſtimulos timor dolori miſtus. 267,133
Subditiuus gnatus. 59,803
Subducere ſinum bonis. 215,432
Subducere velo. 275,459
Subictu. 79,530
Subigere remigijs. 87,180
Subinde. 71,232
Subire animo pari. 75,392
Sublabi ſitu. 59,818
Sublaqueare. 215,454
Sublimus. 36,1025
Subrigens. 130,391
Subſedit ſilua. 53,574
Subſeſſor. 84,52
Subſidit animus ante rem. 211,284
Subſtrictis frenis ora ligare. 110,1000
Subtexere diem atrâ nube. 76,423
Subtexere noctem atra nubila ventis impellentibus. 109,952
Succeſſus facit quædam ſcelera honeſta. 99,596
Succiduo genu. 285,784
Succincta canes. 16,351
Succiſa mater fœtu toto. 200,1848
Sucus nociturus. 144.934

Sudes

Sudes aduſtæ 145,481
Sudor gelidus. 61,922
Sueuorum venena: fines olim latiores. 28,713
Suffigit inſolens trabes multo auro. 96,495
Suffigere nouos ſtimulos dolori. 71,206
Summum bonum in Dei contemplatione. 56, 747
Summiſſum caput. 147,1044
Summittere gregi prata æſtiua. 60, 846
Sunion. 83,25
Supera. 133,504
Supera opponitur, Infernis. 131,422
Supera loca. 86,144
Super circáque vigent. 136,69
Superbè mouerat. 262,1097
Superbia commune nobilitatis malum. Superbi pro nobilibus. 234,6
Superbię vindex Nemeſis. 118,12
Superbia vitanda. 130,389
Superbifica manus. 120,58
Superbos ſequitur à tergo Deus victor. 129, 384
Superbi ſtant fragili loco. 233,5
Supercilia vetula, priſca; pondus, nubes ſupercili, notę grauitatis. 105,796
Superficies quid. 251,663
Superi ſæui. 262,1100
Suppara. 15,328
Suppara feriunt nubes. 172,699
Supplices ab aris fugandi ritus igne circumſtructo. 133,505
Supplices genua tenebant. 217,519. & 522
Supplicum lugentium habitus. 136,625
Supplicum mos genua tangendi. 13,247
Supplices pedibus manus admouebant. 252, 691. 1708
Superſtes ſibi. 283,705
Superſtitio inferûm regnat in mediâ luce. 222, 675
Suppoſitus. 191,1444
Suppoſitus malis. 188,1331
Suppoſitum mare. 111,1055
Supremus dies; ſolibus obſtitit. 244,372
Surdus locus. 134,575
Surdum verber. 87,161
Surrectis telis. 75,398
Surripere fraude genitales toros. 271,298
Sus Erymanthius. 155 17
Suſtinere. 179 1012
Suſtinere viam. 105,791
Suſtine manum. 231,1048
Sutilis cymba. 140,775
Suus. 103,742
Syagrus. 233
Syene negat corporibus vmbram, *an verum?* 143,883
Syderites. 240,218
Sylla. 302,431,303,459
Syllani mors iniuſta. 294,147
Syllani tres. 295
Symplegas. 151,1211. eius deſcriptio.
Symplegadis deſcriptio. Ibid.
Symplegades. 19,455
Symplegades profundi clauſtra. 15,342
Symplegadum concurſus & compulſatio 15, 341
Symplegades, ſcopuli vagantes. 23,610
Symplegas vaga. 187,1271,189,1378
Syrius torrentior. 104,775
Syrma barbaricum auro decorum. 132,474
Syrma fluidum. 48,423
Syrtis incerta. 99,568
Syrtium deſcriptio, arenæ fluctuantes more maris turbati, &c. 128,320
Syrtes Libycę. 211,292,263,64

T.

TABES cruoris. 24,641
Tabeſcere in riuos ſolutis niuibus. 23,590
Tabidi iuuenci. 41,148
Tabifica cæli vitia. 39,79
Tacendi libertas minima quæ à rege peti poteſt 51,523
Tacere multis diſcitur viæ malis. 212,319
Tacere vbi non licet, nil licet. 51,526
Tacitum pro occulto. 32,851
Taciturnitas an, & quando indicium fatendi. 151,1199
Tacitus æſtus, tacitum vulnus, de amore. 93, 360
Tænara. 244,403
Tænarus. 137,662,141,812
Tænariæ fores, fauces, porta. 180,1059
Tænarus Spartanus. 135,586
Tænarei ſpecus. 115,1196
Tænaris vincula ſeu ferrum Tænarium. 41, 170
Tagus clarus radiat aurato flumine. 176,625
Tagus turbidus fluens gazâ Iberâ. 154 1324
Tagi vnda aurea. 213,354
Talionis lex. 125,226
Talionis lex apud inferos. 138,734
Tameſis. 292,27
Tanais frigidus habens ſeptem oſtia. 234,10
Tanais rex Scytharum. 26,428
Tangere animum. 215,454
Tangere colla, *Rituale verbum.* 40,134
Tangit pudor. 73,301
Tantalus. 28,698,29,745,284,763
Tantali cruciatus. 206,97
Tantalus cur punitus. 206,51
Tantali fames & ſitis deſcribitur. 208,149
Tantali fames. 264,19
Tantalus filium ſuum Pelopem occiſum Diis appoſuit epulandum. 208,147
Tantalus Phrygius & eius pœna. 181,1073
Tantali pœna. 115,1227,139,751
Tantali pœna vnde conficta. 159,996
Tatali ſupplicium. 204,2
Tantalicus. 210,228
Tantalidæ lucus eorum ſacer. 221,653
Tanti eſt mihi. 66,282,651
Tartara. 230,1013
Tartarus. 69,145
Tartara profunda. 108,948

Tartari quanta profunditas. 120, 86
Tartarus triſtis. 296, 222
Tarteſſium litus. 126, 231
Taurorum bella pro vaccis. 91, 338
Taurus cęleſtis vector Europę. 117, 9
de eo variæ opiniones. Ibid.
Taurus Cretenſis. 125, 229. 286, 830
Taurus flammiuomus. 32, 829
Tauri igniuomi Colchis. 19, 466
Taurus inhoſpitalis. 87, 167
Tauri marini deſcriptio. 111, 1033
Taurus Scythes. 107, 903
Taurus ſidus. 226, 854
Tauri ſidus vernum. 145, 950
Tauri torui. 86, 116
Taurus trux. 162, 302
Taxus mortifera. 52, 555
Taxus nigram comam habet. funeſta. 137, 686
Taygete. 118, 10
Taygeti iuga. 7, 77
Taygeti niues. 207, 124
Tecta aurea. 171, 646
Tedæ iugales. 305, 564
Tedæ non ferunt ſocium. 270, 259
Tædæ nuptiales. 51, 500
Tegi mille columnis. 96, 494
Telæ Palladis. 85, 102
Telemachus. 249 592
Telephi vulnus & ſanatio ab Achillis haſtâ Peliade. 240, 218
Telephium vulnus. 240, 218
Tellus & Heroës malorum auerruncatores. 350, 750
Tellus ferax. 147, 1054
Tellus florida. 216, 454
Tellus leuiter premat. 250, 602
Telum abundè eſt, quicquid in mortem trahit. 176, 857
Tela certa. 84, 56
Tela dolor facit. 98, 547
Tela exeunt certo neruo emiſſa. 121, 119
Telum manibus ab alio emiſſum, vel effugit manum. 153, 1295
Tela neruo regere. 88, 191
Tela proterua. 88, 199
Tela ſecunda. *fulmina.* 176, 846
Teli ſignificatio, quàm lata. 176, 851
Temerè in propinquos nil decet conſtitui. 302, 434
Temet, pro te. 99, 586
Tempe. 127, 285. 145, 979
Tempe frigida. 215, 454
Tempe opaca. 255, 814
Tempe Theſſala. 19, 457
Temperare populos. 138, 707
Tempeſtatis admodum accurata & longa deſcriptio. 274. & ſeq.
Tempeſtatis & naufragij deſcriptio. 276, 465
Tempeſtatis prognoſtica. 275. 445. & 460 {
Delphini per mare laſciuientes.
Sol occidens maculoſus & varius.
Mergi reuolantes.
Cornix in litore gradiens.
Luna liueſcens & obſcura.
Stellarum traiectiones.
Ortus ſtellarum horridarum. { Hędorum. Arcturi. Orionis.
Mugitus & murmur maris. }
Templa collapſa ſuis Deis. 159, 172
Templis Deos obruere. 74, 344
Templa laqueata. 215, 454
Templa Orci. 142, 860
Templa ſummi ætheris. 117, 3
Tempus amoris remedium ſecundum. 89, 252
Tempori aptari decet. 10, 175
Tempora canentia. 91, 301
Temporis elabentis velocitas tanta, vt nullum eſſe quidam cenſuerint. 95, 444
Tempus facit ęrumnas leues. 212, 305
Tempora non reditura tenere h. *vti tempore, frui vita, non ſinere elabi.* 123, 175
Tempus nos auidum deuorat & chaos. 244, 399
Tempus nullum breue malis ad nocendum. 142 92
Tẽporis perpetui per varia adagia deſcriptio.
Dum terra erit in cæli medio.
Dum certas vices mundus euoluet.
Dum numerus deerit arenis.
Dum ſolem dies, noctem aſtra ſequentur.
Dum ſiccas polus verſabit Arctos.
Dum flumina cadent in Pontum. 18, 401
Tempore ſenſus malorum accreſcit. 212, 306
Tempus tacitum ſubruit, & deterior ſemper horâ ſubit prætéritâ. 104, 772
Tempora turgida. 48, 430
Tenebræ æternæ. 53, 592
Tenebris ſe furor irritat. 241, 282
Tenebricoſum iter. 142, 860
Tenebrarum ſubitarum deſcriptio, & præter naturæ ordinem claro die. 144, 938
Tenedos famâ nota. 240, 224
Teneat labor ruris omne ferrum. 144, 930
Tenentis firmiter, ſeu nexus indiſſolubilis deſcriptio. 67, 59
Tenere ad cantus. 166, 463
Tenere faciem. 103, 745
Tenere fugam. 168, 518
Tenent lacrymæ. 158, 119
Tenere oras. 172, 684
Tenere, pro imperare. 270, 255
Tenere ſe in incerto, animus pendet. 214, 424
Tenere vota. 32, 859
Tenes grauius animos incertos. 221, 640
Tentare irrita bella. 141, 819
Tenui ligno nauigans à morte diſſitus. 14, 308
Terentius defenſus à Nauagerio. 65, 1060
Tereus. 211, 273
Terei fabula & hiſtoria, & ad mores applicatio. 205, 56
Terga maris. 133, 534
Tergemina moles. 231, 1085

Tergeminum, an trigeminum dicendum, an vtrumque potius? 44, 278
Tergus. 111, 1043
Terminus cur ſacer, Termino Deo quomodo fieret, & quo loco, & de termino lex Numæ non XII. tabularum. 97, 526
Termini deſcriptio. 97, 525
Térque, quatérque felices. 102, 691
Terræ filij qui. 182, 1137
Terræ dehiſcentis ſcelerato deſcriptio. 230, 1006
Terræ hiantis deſcriptio. 68, 70
Terra nobilis. 199, 1810
Terram ore petebant viri ſortes morientes. 143, 893
Terram principium rerum omnium, poſt Ariſtotelem aliqui, ante nulli cenſuerunt. 45, 266
Terra ſe retrodat, & gemitus. 53, 577
Terræmotus & hiatus deſcriptio. 53, 576
Terrificant. 21, 527
Terrigenæ ex draconis dentibus. 19, 470
Terrigenæ ex draconis dentibus nati mutuis concidunt vulneribus. 57, 736
Terror armorum obſidet. 135, 616
Terrore conſternati deſcriptio. 172, 706
Teſtudo. 2·5, 454
Tethys. 114, 1156, 143, 885, 154, 1327, 186, 1250
Tethys magna. 256, 879
Tethys placidum numen. 256, 880
Tethys premit & aperit lucem. 119, 36
Tethys vtraque, 201, 1099
Texitur nemus alno. 83, 10
Deduci in thalamos. 71, 270
Thebæ Cadmeæ. 43, 234
Thebæ Ciliciæ. 240. 219
etiam numero ſingulari, *Thebe*.
Thebæ, ferax Deorum terra. 126, 258
aliæ quoque laudes.
Thebarum portæ ſeptem. 40, 130, 153, 1291
Thebarum ſceptrum gerere nulli impunè. 82, 648
Thebas ſeptem duces obſedere. 74, 326
Thebæ ſolum opulentum & vber. 129, 331
Thebaides qui ſcripſerint Græci vel Latini. 66, 1
Thebani an apud Troiam militarint. 268 182
Thebani, Cadmea progenies & proles. 75, 392
Thebani cum Baccho ad Indos extremos profecti. 40, 114
Thebanorum laudes. 40, 110, cum ſeq.
Thebana mœnia ad citharæ ſonum coëuntibus ſaxis exſtructa. 80, 569
Thebani muri quomodo exſtructi modulatu: & quare id fictum. 126, 261
Thebani oriundi à Cadmo. 40, 110
Thebani Reges omnes calamitoſi, & ſcelerati. 130, 385, 395
Terrigenæ Thebani. 126, 259
Thermodon. 12, 215
Thermodontia gens, 126, 245
Thermodontiæ. 155, 21
Theſauri & diuitiæ non demunt curas, 266, 75
Theſei apud inferos pœna. 115, 1223
Theſeus, œſtrum. 28, 698
Theſeus & Pyrithous inferos petiêre, Proſerpinæ rapiendæ gratiâ. 85, 903
Theſea fides. 150, 1175
Theſei perfidia erga vxores. 85, 91
Theſeus Labyrinthum ingreſſus, longa fila collegit curuâ viâ. 101, 648
Theſeus occidit Minotaurum, & taurum Marathonium. 111, 1064
Theſeus oleâ coronatus. 144, 912
Theſei reditus ſemper dirus, ſemel Aegeo patri, iterum Hippolyto filio. 114. 1160
Theſei tria vota ſeu optata, quæ illi Neptunus promiſſa præſtitit: quorum vltimum mors Hippolyti, optanti luctuoſa. 108, 946
Theſpiades. 163, 369
Theſſalia ſterilis. 158, 134
Theſſalicum haſtile. 94, 394
Theſſali venefici. 159, 190
Thoas. 279, 262
Thoxeus. 160, 214
Thraces in conuiuiis præliabantur. 211, 273
Thracium nefas. 205, 56
Threicia chelys. 180, 1031
Threſſa. 225, 814
Threſſa phalanx. 269, 216
Thriaſiæ valles. 83, 5
Thule vltima. 17, 379
Thus Eoum, thure aræ exſtruebantur, *hoc eſt, cumulo thuris augebantur & attollebantur*. 45, 305
Thuris collectio. 174, 790
Thuræ flammas ſpargere. 169, 577
Thyas ſaucia Baccho. 172, 701
Thyades. 49, 442
Thybris. 28, 698
Thyeſta 224, 785
Thyeſtis adulterium, & incæſtus. 205, 31
Theſtij filiæ quinquaginta. 286, 811
Thyeſtæ filij, Tantalus, Plyſtenes, & tertius adhuc infans. 223, 720, 728, 733
Thyeſtes oraculo monitus Pelopeïam filiam ſuam oppreſſit. 265, 33
Thyeſtes qui ſcripſerint. 204, in prin.
Thyeſteæ preces. 231, 1079
Thyeſtes tragœdia Caſſi Parmenſis, an L. Varij fuerit; Diogenis an Philiſij. 204. in prin.
Thyeſtea via. 288, 906
Thymum odorum. 50, 496
Thyrſus Bacchi. 144, 903
Thyrſus leuis. 49, 440, 132, 474
Thyrſi Niſæi. 48, 404
Thyrſiger. 9, 110
Tiberij dictum de Priamo. 239, 159
Tiberij dictum & factum tyrannicum. 133, 512
Tibia ex buxo. 272, 346
Tibia ſacrifica. 279, 580
Tigris ablatis catulis furit. 32, 860
Tigris Armenia. 62, 920

Tigris in mare rubrum influat. 234,11
Tigris Caſpia, virgata. 158, 145
Tigrides concipiunt vento. 32,862
Tigridis famelicæ inter duos iuuencos, dubiæ quem aggrediatur, deſcriptio. 223, 710
Tigris Gangetica. 49,458
Tigris Perſica vnda violentus. 154, 1323
Tigris premens altum gurgitem. 28, 723
Tigrides ſpeculis propoſitis tardantur ab inſequendo, dum putant ſe catulos videre. 32, 861
Tigres truces. 293, 85
Tigres variæ. 84,62
Tigres virgatæ. 91,343
Tilia leuis. 52, 538
Timens vanos metus, veros fatetur. 56, 699
Timentes non ſolent vera videre. 75,397
Timent timentes tyranni. 56,705
Timere, cùm ſperes nihil, miſerrimum eſt. 245.424
Timere nihil, malorum eſt fructus maximus. 245.422
Timere ſolet leuius, qui propius timet. 247, 514
Timeri malum: quia peremtum nemo queritur, quem incolumen timuit. 44, 243
Timet multos quem multi timent. 56, 706
Timor belli eſt peior bello. 218 573
Timor & pauor augent omnia mala. 75, 397
Timor matrem detexit. 250, 625
Timor præcludit locum fraudi, confidentia expoſita inſidiis. 22,565
Timor ſemper coget à tergo reſpicere. 247, 530
Timor ſemper fides prona in peius. 128,319
Timoris ſigna. 171, 706,
- tremunt ſeu trepidant artus.
- crinis horrore erigitur.
- terror in animo firmus.
- cor-ſalium.
- iecoris palpitatio.
Timore ſtupentis deſcriptio. 250. 622
Timor tendit in mortem. 203, 1968
Timori tutiſſimum ſpem ſimulare, tutiſſimum eſt inferre, cùm timeas gradum. 102. 719
Timor vltimus in vota cogit. 278, 506
Tingit aras liquor. 144,921
Tingit rubor ora. 93,373
Tingitanorum antiquitas. 155, 24
Tinguo. 31, 817
Tinnulæ chordæ. 255, 832
Tiphys 5, 3
Tiphys audax. 15, 346. & 318
Tiphys mortuus vbi. 23, 617
Tiaras Pelopis Phrygius. 221, 664
Tireſias cur cæcus factus. 45, 290
Tireſias vates, ſenex, cæcus, tremulus, 45, 289
Tiſiphone dira. 179, 1010
Tiſiphone pallida. 41, 160, 140, 770
Tiſiphone ſæua caput vallata ſerpentibus. 145,983
Titan. 158, 143
Titanes. 145,966
Titanes auſi imperium Iouis rumpere Aethna oppreſſi. 120, 79
Titan feruidus. 147,1039
Titanes inceſti. 120, 49
Titan medium conſtituit diem. 104 776
Titan montiferus. 185, 1209
Titan radiatus, ſiderum caput. 101, 675
Titanes ſub Aethna ardentes. 188, 1306
Titan ſubit ortu croceo. 121, 125
Titareſſos ſegnis. 256, 826
Tithonus. 286, 820
Titubare pondus. 194, 1597
Titubans latus. 140,776
Titulum dare. 88, 196
Titulus extremus. 185,1205
Titulus quis tragœdiæ imponendus. 233
Titus Ollius. 308, 654
Tityus. 145,976, 225,808
Tityus. 139, 755, quid ſignificet. 139, 755
Tityi pœna, vultur, 115,1128
Tityi pœna. 204. 8, 205,10
Tityi volucres & iecur depaſtum. 181,1069
Tityi vultur. 264, 18
Tollere ignibus ſubditis membra aheno. 205 59
Tollere minas. 261, 1094
Tollere parem cælo & aſtris. 124 194
Tonare ab omni parte. 151, 1304
Tonantes ſceptriferi. 6, 59
Tonat fulmen. 174, 799
Tondere iecur. 139, 755
Tondere iecur fecundum. 264, 18
Tondeo, ſeu κείρω de terra & aliis. 69,130
Tonitus tympana. 283, 684
Tonſæ. 275,439, 277,490
Toper fortunæ commutantur hominibus. 219, 597
Toreuma. 215, 454
Tori ardui. 111, 1039
Tori fortitudinis indicium. 136, 623
Tori ſtygij, *infelices*. 297,262
Tormentorum ſeu quæſtionum diuerſa apud veteres genera. 248, 60.
- vincla, robur, mala manſio.
- flammæ, ſeu tædæ, ſeu laminæ, pix,
- Eculeus.
- vngulæ.
- fidiculæ tum quæ funiculis, tum quæ vngulis fiebant.
- pondera plumbea.
- flagra, verbera, taureæ, rota.
- hyſtriches, &c. aliáque Græcorum ex Syneſio.
Torquere vultus. 175, 806
Torrens adiect. 22,584
Torrens rapax. 68, 71
Torrens rapidus. 180, 1034
Torrens vnda. 102, 698
Tortor animus. 87, 161
Tortâ caudâ. 140,385
Tortus 207,96
Torta vada ducere. 60, 116

Torti flexus. 49, 461
Tortum telum. 22, 580
Torto verbere frequens terga coërcet. 112, 1073
Torus regius. 264, 9
Toruitas. 86 116
Toruum intueri. 160,240
Totus. 201, 1865
Totos flatus optare. 15 325
Toxeus. 25,644
Trabs pro face, trabale telum, trabales claui, trabalis haſta, ſceptrum trabale, trabs pro haſta. 121, 104
Trabs pro telo magno. 35, 962
Trabs Theſſalica, Cypria, pro naue. 267, 120
Trachelon. 49,456
Trachyn lapidoſa generat bonos equos. 255, 816
Trachyn rigenti iugo. 191, 1430
Trachyn, rigentia ſaxa. 158, 134
Tractare totas ærumnas. 261, 1066
Tradere annum *dicitur ſidus ſideri.* 136, 69
Tradere pennas nouo ſoli. 122 146
Traducere cymbâ. 140, 770
Trahere. 127,306, 254,773
Trahere auras. 149, 1141
Trahere cæleſtes auras. 177,891
Trahere domum impulſam. 176, 882
Trahere nimbos. 136,71
Trahere noctes vigiles. 171, 647
Trahere ſpolia. 155, 21
Trahitur tibi famula. 164, 409
Trahere ſepulcrum è ſummo aggere. 251,664
Trahe ſegnis. 67, 47
Trames ſerpens cauâ conualle 45, 283
Tranſactum ferrum per pedes ligabat artus. 62, 857
Tranſactus ignis. 101, 680
Transferre pedes ferro. 72, 254
Tranſcribi in malum. 104, 13
Tranſmittere enſem. 183,1164
Tranſmitte telum per pectus 222,1092
Tranſmitto, pro tranſeo. 245,437
Tranſtra. 275,440
Tremiſco. 246, 487
Tremor vagus errat per artus. 172,706
Tricce. 254,8-0
alia à Trachyne. Ibid. ſterilis. Ibid.
Trieterica Delphica. 43, 227
Trifida via. 58, 772
Trigemina & tergemina. 264, 14
Triopas Theſſalus. 28, 698
Tripodes Medeæ. 30,787
Triptolemi dona 106,835
Triptolemus iudex inferorum. 139, 732
Triſtis. 183,1163
Triſulcum fulmen. 231,1091
Tritonis genus, forma, officium. 240, 200
Triuia. 273,364, 314,969
Triuiæ curtus. 30,789
Triuij deſcriptio. 45, 277
Triumuiratus & proſcriptio. 304,500
Troas, Troades, an Hecuba, tragœdia v 1 1 1. ſit inſcribēda· & defenſa vulgata inſcriptio, 235
Troiades, Troes, Troiana qui ſcripſerint. Ibid.
Troezen ſinuoſa. 255, 827
Troia bis expugnata ſagittis Herculis. 238, 135
Troiæ excidium nocte, & quâ? 280,607
Troia nunquam bene iacens. 248,549
Troiam expugnauit Hercules decem diebus. 287,862
Troiani incendij deſcriptio. 2'5, 16
Troicum luſtrum. 254, 777
Troici ſoli. 246,470
Troili mors. 284,743
Truncus tenet per medium inguen eiecto ſtipite. 112, 1095
Trux regnum: 138, 724
Tuba ſignum dabatur nauticum. 260,1043
Tubæ vocales. 221, 661
Tuba vſi Troiani belli tempore. 260,1043
Tuens acerba. 73, 317
Tueri munus. 251, 666
Tui dextra, pro tua. 186, 1215
Tumidæ domus. 266, 84
Tumor innatus vulneri. 60, 858
Tumulus ſacer. 246,482
Turbo rerum imminet. 269,197
Turbines rotæ. 178, 944
Turbo vehet præcipitem per auras. 220, 625
Turget humus in herbas. 83, 12
Turpis manus. 190, 1411
Turpe non eſt, quicquid miſeros fortuna iubet. 252, 709
Turris decus muri. 261,1074
Tuta eſt, perire quæ poteſt, debet, cupit. 249, 573
Tutus, & ſecurus differunt. 87,163
Tutus eſt, qui miſerior nequit fieri. 71,198
Tutum præterire. 105, 819
Tuum ex illo, de liberis. 34, 920
Tulliæ facinus & mors. 298,303
Tymolus 163,371
Tympani ſonus non virilis. 132, 469
Tyndaris. 262, 1132
Tyndaris cæli genus 268, 162
Tyndaridæ, ſeu Dioſcori. 118,14
eorum ſignum ſeu ſidus clarum, & album dicitur, cur dicti alterna morte defungi. Ibid.
Tyndaridæ ſidus geminum ſuccurrunt nautis. 134, 551
Typhœus. 18, 410,30,773,183,1153
Typhœi, ſeu Typhonis fabula & adfabulatio moralis, de ambitioſo homine. Typhœi deſcriptio, parentes, ſupplicium. 225, 808
Typhon ferus cuius filius. 297,238
Typhon immanis. 198,1730
Tyrannidis deſcriptio. 126, 250
Tyrannidis deteſtatio. 194, 1560
Tyrannidis lex, excelſa demetere. 393,465
Tyrannus eſſe neſcit qui cunctos morte vlciſcitur; ſed qui miſeros vetat, felices iubet perire. 133, 510
Tyrannus eſt rudis, morte qui pœnam exigit. 290,991

Tyrannus impotens. 138, 737
Tyrannis nemo fidus, quia fidunt nemini. 169,569
Tyrannus opponitur Regi,. 270, 252
Tyrannorum pœna. 137,737
Tyrannos quos liceat occidere,quos nõ liceat, deciſum. 144. 920
Tyranni, Regéſque multis ſtipati populis; vix vno fido. 170, 605
Tyrannus Regum. 242, 302
Tyranni rentur ſibi maximum probrum ſi ſint inulti. 209,175
Tyrannorum ſalus omnis in ferro, & enſe ſtricto. 128, 340
Tyranni vt plurimum violentâ nece moriuntur. 171,640
Tyrium ſtamen. 91, 328
Tyrrheni piratæ in feras, nauis in nemus commutantur à Baccho. 49,450
Tyrrhenum, 299, 309

V.

VACAT locus tutus ab omni arbitro. 167, 485
Vaccinia nigro imbuta. 83, 12
Vacuo mundo regnare. 120,67
Vacuum aliquod vtrum in mundo, vel extra mundum, ex ſententiis philoſoph. 137, 672
Vadum pronum. 87,182
Vagans. 37,13
Vagi ignes. 164, 378
Vagum funus de corpore diſcerpto. 6,46
Vagus fertur in orbem. 169,571
Valeriæ Meſſalinæ mors. 291,10
Valerij Poplicolæ domus depoſita. 215,454
Vallatus caput. 145, 984
Vallis humida. 113, 1129
Vapor dirus tellure ruptâ. 206,87
Vapor grauis & ater.. 38, 47
Vapor lentus. 186, 1221
Vapor leuis. 296,190
Vapor, pro flamma. 249,564
Variare vultus ſuos. 160, 230
Variabilis. 113, 1139
Varius ſol. 275,460
Varronis Oedipothyeſtes. 37
Vareſcunt agri ſcelere. 65,1051
Vaſtifica bellua. 183, 1163
Vaſtus gradus. 273, 384
Vaſti planctus. 196, 1668
Vaſtum (*pro magno*) nefas. 174,765
Vaticinium de Nouo orbe detegendo. 17, 378

Vaticinia morientiũ. 290,1008
- Hectoris, de Achille.
- Aiacis, de Agamẽnone & Vlyſſe.
- Orodis, de Mezentio.
- Dryadis, de Eriſichtone.
- Domitij, de Cæſare.
- Calani, de Alexandro Magno.
- Socratis, de Anyti filio.
- Caſſandræ, de Clytemnæſtra.

Vaticinia morti proximorum ſolet exitus confirmare, probatur exemplis. 290, 1008
Vaticinium per viſum, quaſi interſis. 287, 868
Vatis entheæ Deo plenæ deſcriptio. 283, 706
Vbera cara. 88, 246
Vber glebæ. 41, 156
Vbique calere. 164, 377
Vector. 168, 515
Vel. 131, 493, 199, 1780, 200, 1829, 209, 190
Vel exaggeratiuum 39,81,51, 514, 66,3
Vela facere. 142,869
Velata pinnis totum diem. 201, 1887
Veliferus. 207,128
Velis maria regere. 265,41
Veliuolantes naues. 235, 34
Venabuli deſcriptio. 84, 49
Venabula corpore fixa gerere. 174, 796
Venaticæ canes cathenis ligabantur. 84,36
Vendere rabioſa iurgia. 123, 172
Venenorum feracia loca, Pontus, Theſſalia. 166, 465
Venena magica quibus locis naſci credita. 28, 707
Venenum pro colore. 215,454
Venenum non fictilibus, ſed auro bibitur. 215, 453
Venerearum rerum damna. 97, 526
Veneti ſpurios in conſilium non admittunt. 284,728
Veniam facile det, cui venia eſt opus. 271, 267
Venire in medium imperium. 292,27
Venire in orbe. 196, 1399
Ventrem improbũm gentium tributo alere. 216,461
Venti contrarij an poſſint eodẽ tempore flare. 277,479
Venti contrarij, boreas & africus, eurus & zephyrus. 158, 113
Ventus igneus. 207,108
Ventus inſanus. 26, 429
Venti phrenetici filij Septentrionum. 275, 459
Ventus quomodo gignatur. 219, 582
Ventus volucer. 76, 420
Venus. 5, 1
Venus cur fingatur mari edita. 90 273
Venus mari genita. 90, 273
Venus Martem domat. 7,63
Venus numen maximum. 309, 690
Venus potens Deus. 167, 472
Venus ſæua. 168, 543
Venus ſancta. 88, 210
Venus ſupplet ac reſtituit exhauſtum genus. 96,468
Venus teſtudinem calcans. 289,950
Vepres aſperi rubis acutis. 112.1100
Vera dicentes pro accuſatoribus habentur. 51 520
Vera gloria, ſordidis latebris eſt præferenda; & illa ſola vera, quæ Dei. 124,195
Verba conueniunt factis. 311,793

Verba ſunt iræ data. 251,1058
Verber ſurdum. 87,261
Veritas cognita aliquando nocet. 59,827
Veritas nunquam latet. 250,613
Veritas odit moras. 60,850
Vernare. 166,454
Ver floriferum. 54,649
Ver tepens. 194,1594
Vernus. 145,950
Vernus color. 83,12. *viridis.*
Verſare dolos. 281,623
Verſare res celeri citatas turbine. 220,623
Verſare reos vrnâ. 264,24
Verſat oculos facies. 284,733
Verſâ vrbe. 153,1289
Verſum Ilium. 268,190
Verſum pro euerſo. 99,560
Vertere ſolum infeſtis armis. 80,560
Veſcor ſtabulis. 201,1894
Veſperi deſcriptio. 167,488
Veſper ſtella nuncius horæ feræ. 225,797
Veſtis picta. 287,875
Veſtis Sidonia, *purpurea.* 131,466
Veſtitus genas, veſtis pro barbâ. 160,213
Veſuuius. 88,205
Vetat arbor ſolem. 195,1622
Veterum mores. 105,796
Vetita & illicita amantur magis, 163,357
Vexant frigora partius faciem. 105,792
Vexata Noto vnda. 148,1089
Vexilla litteris aureis nomina ducũ inſcripta. 75,400
Vexilla, vela, vexillationes equitum. 75, 400
Via ad inferos triſtis & metuenda. 141,835
Via nota & communis tuta, ignota ſemper periculoſa & obnoxia. 23,600
Via ſe ſpargit in campos, ſecat ſolum. 44, 278
Vibrata tela continere. 26,437
Vibrans thyrſus. 66,18
Vibrat telum in manu. 26, 439
Vices mortis habet. 157,105
Vices retroreuerſæ generis & ſtirpis. 60, 870
Vices vagæ rerum. 263,1144
Viciſſitas. 73,324
Viciſſitudo anni temporum. 109.963
Viciſſitudo fortunę quanta. 219,597
Viciſſitudo rerum. 220,617
Victima ampla & opima. 144,922
Victimas annuere popæ bonum omen, reluctari malum. 46,336
Victima opima, bos iniugis & candens, ſtans ante aram. 45.299
Victimę pingues. 142,876
Victima reſpicere debebat ad ortum. 46, 338
Victima vno vulnere debebat cadere. 46, 340
Victis vna ſalus deſperatio. 68,89
Victor feroces impetus primos habet. 247, 494
Victori licet facere quodcunque libuit. 245, 334
Victor timere quid poteſt? quod non timet. 285,795
Videre nos putamus, quæ optamus. 136,617
Viduæ dicuntur omnes mulieres viro carentes, vt virgines, item nuptę ſed abſenti vel ſeni. etymum nominis. 12,215
Viduæ terræ. 40,111
Viduæ virgines. 269,195
Vidua ante thalamos. 290,988
Viduare dextram enſe, 107,864
Viduata tedis coniux. 22,582
Viduus, & vidua, etiam de virgine, & coniugata dici ſolere. 234,13
Viduare, viduertas. Ibid.
Viduus torus. 95,446
Vigor. 6,42
Vilitas ſui. 70,190
Vim vi licet repellere. 154,1345
Vincere ærumnas. 188,1329
Vincere obſequio blando virum. 293,83
Vincibilis. 31,790
Vinci fortiter eſt in malis decus extremum. 280,920
Vincor duobus. 185,1189
Vindicatus. 114,1182
Vindicta leuis eſt quam ferunt paruæ manus. 33,900
Vindicta ſæpe obfuit. 150,1186
Violę pictæ dulci ferrugine. 83,12
Violenta vix. 311,812
Violentus animus. 119,28
iuuenis. 119,44
Violentus. 286,822
Violentus maritus. 297,253
nata. 299,305
Vipereas manus inſerere cælo, 159,168
Virago audax, quid. 263,1150
Virago Diua. 84,54
Virago dura. 282,664
Virgatum. 158,145
Virginia à Patre occiſa ne ſtupro violaretur. 298,295
Virginibus pudor quanta cura ſeruandus. 117,6
Virgines, quamdiu tales in pretio & felices; poſt, miſeræ. 129,376
Virgo ſidus. 226,859
Vires eſſe pro iure. 98,542
Viriæ. 171,661
Viriliter. 105,796
Virorum proprium, dura tolerare, equos domitare, bellare. 95,462
Virtus animoſa altè cadit. 115,200
Virtute à vera nullis periculis quis deterreri debet. 124,195
Virtutis eſt domare quæ cuncti pauent. 131, 434
Virtus fecit iter in aſtra & ſuperos Herculi. 202, 1940
Virtus ferit notam ab hoſte degenere. 136, 633
Virtus habet locum inter aſtra. 194,1562

Virtus in aſtra tendit. 203,1968
Virtus inſtat forti. 136,62
Virtus laudis conſcia: 185,1205
Virtuti locus ſemper & vbique. 10, 161
Virtus miſera, dictum Herculis. 185,1169
Virtus miſera. 183,1169
Virtus nihil erit, ſi ceſſent imperia dura. 131, 432
Virtus nunquam fertur ad vmbras ſtygias. 203, 1980
Virtus poſt multa opera ſolet laxari. 132, 475
Virtus, pro fortitudine. 39, 88. & 82
Virtus pro fortitudine. 70, 190
Virtus pro fortitudine. 131,432. & ſeq.
Virtus pro fortitudine. 136. 633
Virtus triſtis perfert recti præmia peruerſa. 109,983
Virtus vetat defleri mortuum fortem, degenerem iubet. 200,1831
Virtute vinci docuit indomita omnia. 195, 1610
Virus languet & comam perdit. 173,735
Virus ſatum in veſtes. 168,536
Viſcera atra. 204 10
Viſcus fœtum Promethei. 31,820
Vis fidem vincit. 131, 420
Viſu carentem magna pars veri latet. 45, 295
Viſus hebetes vix ferunt inſuetum diem, torpet acies luminum. 136,651
Viſus noctis. 309,706
Viſorum tria genera. 245,436
Vita aliena à curis & prorſus priuata ſui tantum curam gerens laudatur à poetâ, *ſed id non omnino rectè.* 124,195
Vitæ aulicę deſcriptio. 122,164
Vita citato curſu properat. 123, 178
Vitæ cunctis amor ineſt. 280, 586
Vita decurrens media via tuta. 6',890
Vitâ dignus peccator, qui ſe morte dignum eſſe autumat. 89, 256
Vita eſt ingrata cuius acceptę pudet 20, 505
Vitam hora prima quæ dedit, carpſit. 142, 873
Vitę humanæ terminus, quot annorum? variæ ſententię. 123 179. plerique centeſimum annum, alij octogeſimum: multi tamen viuaciores. Ibid.
Vitę innocuę quies tranquilla. 122.157
Vitæ priuatæ ac pauperis comparatio cum vitâ Principum ac potentum. 171. per totum.
Vitæ priuatę comparatio cum vita Principum, & pauperum cum locupletibus, fuſe. 215. à verſ. 448
Vitę priuatę & ocioſę laus & votum. 214, 394. & 215, 448. cum ſeq.
Vitam quilibet eripere poteſt, mortem nemo. 69, 152
Vitę ſumma breuis nos vetat ſpes longas inchoare. 124, 179
Vita tenet miſeros in luce blandâ. 178,967
Vitę tuendæ cauſa quemuis inuadentem licet occidere. 145,910
Vitellius. 295,148
Vitia cæli. 39,79
Vitigenus liquor. 127.299
Vitium impotens virtus vocatur. 165,421
Vitis curuat brachia. 41,158
Vittæ. 289, 948
Vitta funebris, in Magicis: 31,803
Vittæ nuptiales. 78,507
Vittæ viriles. 101,649
Viuax flamma. 31, 825
Viuax ira. 119, 22
Viuendum lætè, dum licet. 123, 176
Viuere teſte cælo. 97.523
Viuit animus. 6, 41
Viuo animali fibræ extrahebantur. 47,391
Vixit bene, qui bene vixit. 214, 395
Vix indicat, & ſæuit. 175, 823
Vlmus opaca. 138, 689
Vltima fortuna, vltimum bonum, vltimum malum. 267, 146
Vltima ſtrages ruentis Græcię. 268, 182
Vltionis occaſionem prodit, qui odium profitetur. 10, 154
Vltrices Deæ. 35, 966
Vlyſſem decipere difficile. eius aſtus. 249, 568
Vlyſſes fallax. 238,146
Vlyſſes Ithacus cautus. 235,38
Vlyſſes ſubdolus. 281,631
Vmber ſagax. 216, 498
Vmbræ deſcriptio. 193,1552
Vmbra magni nominis. 293, 69
Vmbrę amplexum & contactum fugientes, deſcribuntur à poëtis. 246,459
Vmbræ mœſtæ apparentis deſcriptio. 246, 449
Vmbræ homicidas ſuos perſequuntur. 35, 964
Vmbræ graues. 225,828
Vmbrę quales. 193, 1552. viles. 1555
Vmbræ quid ſimile. 189,1344
Vmbras ſeu ſpiritus mortuorum non apparere viuis. 244. ferè per totum.
Vmbræ tenaces. 137,678
Vmbrare. 106,833
Vmbrans 138 717
Vnanima coniux. 58,773
Vnda inops. 38, 43
Vnda ſalutantum. 215.454
Vnda torrens. 102, 698
Vnguentis ſoliti inungi in conuiuiis. 228,946.
- amomo, in capite & comâ.
- Metopio, Mendeſio: in cruribus & pedibus
- Phœnicino, in malis & mãmis.
- Herpyllino, in genub⁹ & collo.
- Siſymbrino, in brachio.
- amaracino, in ſuperciliis & comâ.
- commagenum, nardinum, crininum, &c.

Vnio.

Vnio. 216, 454
Vnius æui turba. 96,476
Vocare pinum de mediâ nube. 195, 1619
Vocare pugnam. 75, 390
Vocalis camœna. 24, 625
Vocale ſonet chelya. 272, 326
Vocant te fata ſolita regni 130, 395
Vocat aliò lacrymas. 159, 178
Vocat ſors famulas. 158, 137
Volucer. 148, 1071
Volucres garrulæ. 193, 1651
Volucres pictæ. 91,337
Voluere amnem præcipitem. 169, 590
Voluptas carnis quàm noxia. 129, 376
Voluptas & dolor inuicem ſuccedunt, & colligatæ fuerunt à Ioue. 219,595
Voluptas magna habet lacrymas. 229, 969
Voluptas nuda in ſtudiis fugienda. 66,14
Vomer. 170, 633
Vortex rapax. 168,509
Vortex vagus. 167, 503
Votiuis donis templa colere. 85, 104
Votiuum pecus. 174, 782
Votiuo ſacro rogare, 153, 514
Vota deſtruere, 254, 768
Vota emitti à naufragis ſolita. 278, 506
Voto erit hæc manus. 176, 855
Votum eſt ſub hoc, quod eſſe ſupplicium ſolet. 224, 754
Voti formula, vouemus bouem inauratis cornibus tibi futurum. 41,137
Votum impiorum, ſecum perire omnia. 18, 428
Voto locus, dum timentur peiora. 71,200
Votum manus ſpopondit. 187, 1296
Voti menſura eſſe. 164, 400
Vota mittam quo tela mitti nequeunt. 108, 937
Votum, mori. 188, 1322
Vota mortis ſera demens facis. 39, 103
Voto numen placare. 42,200
Votis omnibus petitus. 42, 205
Vota parentum. 254,770
Vota prono Deo concipere. 108, 940
Votum ſecundet, qui poteſt, noſtrum Deus. 136, 644
Votorum ſumma attingere. 227,889
Vota tranſcendere. 913
Vota ſunt in manu. 200, 1844
Vota viſum decipiunt. 136, 617
Vrbes occidunt. 40,111
Vrbibus errant ſpes ſollicitæ trepidíque metus. 122, 161
Vrgere mortuum graui nece. 200, 1831
Vrgeri irâ. 297,217
Vriferi latis cornibus. 84, 65
Vrit gloria miſerum pectus. 170, 620
Vritur totus dolor. 199, 1790
Vrna inferorum citatos populos recipit. 124, 190
Vrna inferorum, 264,24
Vrna prætoris. 87, 161
Vrſæ. 30,759
Vrſæ Arcades ſignum glaciale. 122, 127
ſeptem ſtellas continent. Ibid.
Vrſæ duæ, Cynoſura & Helice. 27, 657
Vrſæ duæ nunquam mari perfuſæ. 216, 869
Vrſa glacialis. 149, 1137
Vrſa mari non tingitur. 51, 507
Vrſa Parrhaſia. 99, 287
Vrſa Scythica. 156, 40
Vrſæ ſidus Arcadium. 50, 476
Vrſæ ſidus non mergitur Oceano, & quare. 194, 1583
Vrſi villoſi. 14, 151
Vteri cluſi moras ſoluere. 72, 246
Vt *pro*, ex quo. 75,372
Vt *pro*, licet. 36,1009
Vtraque pars æquo iudici audienda. 11, 199
Vulcani deſcriptio. 88, 188
Vulcanus Iunonis filius. 143, 902
Vulcanus opifex fulminis. 88, 188
Vulcania tellus. 88,205
Vulgaris notæ ſcelus. 33,905
Vulgus bonis infidum. 96.486
Vulgus æquoreum, *monſtra marina*. 109 455
Vulgus fluctu mobilius. 223, 169
mari ſolere comparari & fluctibus.
Vulgi loca legentis ad ſpectandum noui aliquid, deſcriptio. 261, 1077
Vulgus medium. 88, 211
Vulgus præceps. 213, 352
Vulnificus. 92, 345
Vulneri patuit locus. 21,550, Sic S. Leo Serm. 4. De ieiun. ſept menſ. *Nec vulneri facilè locus patet.*
Inuulnerabilis deſcriptio. 158, à 150
Vulſa è ſinu. 268, 187
Vultus boni redeant ad læta. 228, 937
Vultus cadit in ſomnum. 147, 1043
Vultu crimen & affectus animi ſolet prodi. 92,360
Vultus fortunæ aptandus. 160, 227
Vultus furoris. 17,396
Vultus incendens flammeum iubar. 245, 447
Vultus loquitur quodcunque negas. 172, 705
Vultus nec ignotus, nec ſatis notus. 60, 842
quod alij videor hunc vultum noſſe.
Vultus præ ſe ſcelera truculenti ferunt. 289, 945
Vultus peſſimos induere. 29,751
Vultus riget, 32, 852
Vultus ſidereus, ignis ſidereus. 48, 409
Vultu totus dolor ineſt, licet ſileas. 267, 128
Vultus turbatus multa ſolet detegere: eſt index paſſionum animi. 212, 329
Vxores caſtæ ſolent viros ad mortem pręgredi. 177, 895
Vxor diues vult imperare marito. 81, 596
Vxoris iratæ dolor peior hydra. 161, 284

X.

XANTHVS. 81, 609
Xanthi curſus cadaueribus impeditus. 239, 183
Xanthus gerens armis corpora immiſta. 269, 213
Xerxes mari plagas infligi iuſſit, 15, 337

Z.

ZACAE. 50, 472
Zacynthos parua. 256, 855
Zedaci. 50, 472
Zelotypiæ affectus quàm vehemens in vxoribus. 160, 233
Zelotypiæ affectus varij & contrarij, mixti ex Zodio & amore. 161, 251
Zephyrus. 276, 472
Zephyrus lenis. 138, 698
Zephyri leues. 38, 38, 314, 964
Zephyrus maritus Tigridis. 32, 862
Zephyrus pater veris, & florum. 83, 12
Zephyrus tepens. 226, 848
Zephyrus vernas herbas euocat mulcens aurâ roriferâ. 83, 11
Zethes. 140. 758. quid re ſignificet,
Zethes, & Calais filij Boccæ & Orithyæ. 13, 231
Zethis & Calais mors. 24, 634
Zetus. 30, 782
Zetus in Muſis deditus & muſicæ. 144, 915
Zethus Dircen tauro alligauit. 66, 20
Zethi iuuentus. Ibid.
Zetus premens taurum. 53, 610
Zethus trux agreſtis, durus cum fratre Dircen tauro indomito diſcerpandam alligauit 144, 915
Zodiacus ſeu ſignifer. 226, 847
Zodiaci & ſignorum eius deſcriptio, 226, 846
Zodiaci ſigna XII. 136, 69.
- *Piſces.* cient flumina verna.
- *Aries*, noctis dieiq; curriculum æquat.
- *Taurus*, prænuncius florum.
- *Gemini*, pandunt æſtatis primordia.
- *Cancer*, minuit lumina longa.
- *Leo*, languificus calores ore proflat.
- *Virgo*, fugat vaporem.
- *Libra*, æquat diurnis nocturna tempora.
- *Nepa*, denudat ramos.
- *Sagittipotens*, iaculatur frigora.
- *Capricornus*, brumam adducit.
- *Aquarius*, rorat nebulas.

Zona ignea, Phœbi iter. 191, 1436
Zona morbus. 42, 187
Zoſter. Ibid.

INDEX SCRIPTORVM QVORVM LOCA HAC III. PARTE

Vel lucem explicatione, vel medicinam caſtigatione accipiunt.

LECTOR S.

Numerus vnicus paginam denotat: ſed vna ſæpè pagina frequentiùs ſcriptor idem iuuatur.

EX SACRA SCRIPTVRA.

GENESIS, 183. 224. 298, 327. 410. 439. 445. 453
EXODI, 193. 198. 337. 410. 446 453
LEVITICI, 438 439
NVMERORVM, 201
IVDICVM, 434
REGVM, 172. 201. 235. 339. 410
TOBIAE, 446
IVDITH, 306
ESTHER, 35. 187
IOB, 78. 380
PSALMORVM, 59. 225. 235. 398. 401. 415. 445. 531
PROVERBIORVM, 87. 241. 410. 471
ECCLESIASTIS, 415. 445. 550
CANTICORVM, 187. 303
ECCLESIASTICI, 319
ISAIAE, 23. 67. 297. 307. 415
IEREMIAE, 59. 67. 169 299
EZECHIELIS, 124. 198. 299
DANIELIS, 81. 188
HOSEAE, 224
MICHAEAE, 189
NAHVM, 478
HABACVC, 223. 235
B. MATHAEI, 81. 411. 446
B. MARCI, 81. 299. 411
B. LVCAE, 291. [illegible]. 410. 438. 439
B. IOANNIS, 201. 299. [illegible]. 411. 413. 445. 478. 535
ACTA APOST. 81. 339. 445. 494. 534 538. 545
B. PAVLI, 34. 249. 445. 447. 448. 453. 478. 535. 545.

EX CONCILIIS ET CANONIB. ECCLESIAE.

Concilij Niceni 2. 492
Conc. Conſtantinopol. 446
c. quæſitum. 11. q. 2. *In Thyeſte.*
c. ſi ad peccatum. 22. q. 4
c. placuit. 23. q. 5. *In Thyeſte.*
c. Epiſcopi. 26. q. 1. 81

EX PATRIBVS ANTIQVIS, GRAECIS.

Anaſtaſij Niceni, qui auctor Queſtionum in Scripturam. 319. 452
Auctoris operis imperfecti in Matth. 452
Baſilij. 553
Caſſiani. 259. 438
Chryſoſtomi. 259. 535
Clementis Alexandr. 325. 467
Clementis Romani. 509
Cyrilli Hieroſolym. 535
Dorothei Abbatis. 382
Euſebij Pamphili. 72. 325
Gennadij. 438
Gregorij Nazianzeni. 232
Greg. Niceni. 535
Nicephori Calliſti. 509, 557
Oecumenij. 448. 494
Originis. 68. 108. 191. 438. 537
Seueriani. 400
Syneſij. 225. 232
Theodoreti. 545
Theophylacti. 298. 314. 494
Theophili. 347

EX PATRIBVS LATINIS.

Alcymi Auiti. 340
Amadei. 535
Ambroſij. 249. 380 535. 537
Antonini Flor. 11
Aratoris. 318
Arnobij. 193. 260. 325. 374. 377. 512. 532
Auguſtini. 95. 131. 134. 149. 221. 230. 332. 337. 442
Bedę. 24. 87. 148
Bernardi. 535.

Caſſiodori, 23. 40. 174. 464 547
Cipriani, 52.244.248 360.537
Claudiani Mamerci, 42
Euagrij Diaconi, 552
Fauſti, 438
Gregorii Magni, 22. 535. 557
Gregorij Turonenſis, 24
Hieronymi, 20. 23. 106. 178. 182. 199. 200. 262.
Hilarij. 59. 535
Iſidori, 6. 9. 19. 23. 34. 40. 44. 121. 123. 174. 175. 199. 200. 242. 246. 259. 338. 368. 382. 386. 394. 426 427. 488. 490. 492. 495. 509
Iulij Firmici Chriſtiani, 11. 162. 325. 548. 549.
Lactantij Firmi. 48. 164. 291. 435. 494. 509. 529. 537. 552
Leonis, 535
Marij Victorini, 322
Minucij Felicis, 360
Optati Mileuitani, 22. 106. 138 382
Paciani, 222, 395
Paſchaſij Diaconi, 438
Paullini, 339. 384
Philippi Presbyteri, 87
Prudentij, 73. 89. 316. 435. 522.
Saluiani Maſſilienſis, 262. 435
Sedulij, 337
Seuerini Boëtij, 55. 192. 203. 327. 405. 479
Sidonij Apollinaris, 14. 24. 40. 62. 196. 207. 208. 253. 298. 323. 350. 383. 404. 437. 477. 486. 492
Tertulliani, 5. 22. 52. 115. 149. 163. 194. 215. 220. 302. 335. 339. 370. 373. 386. 437 438. 453 557
Venantij Fortunati, 384. 556
Victoris Cartennenſis, 169
Vincentii Ferretij, 535

EX HEBRÆIS.

Cabbaliſtis, 224
Rabbinis, 531

EX IVRISCONSVLTIS.

Attel Capitonis, 239
Labeonis, 239
L. 2. D. de orig. iur. 555
D. tit. de aleator. 249
L. an vſusfructus D. de vſufr. 542
L. 96 §. 3. D. Sol. matr. 372
L. legatum. D. de vſufr. lega. 540
L. legatis alimentis. L. diariis. L. vlt. D. de alim. vel cibar. lega. *Thyeſte.*
L. cum aurum. D. de au. & arg. leg.
L. Seruio Sempronio §. virgini. D. de donat. int. vir. & vxo. 549
L. 1. & vlt. D. de cadauer. damn. *Thyeſte.*
L. pupillus. 139. D. de rer. & verb. ſig. 436
L. verbo victus. cum ſequ. D. de re. & verb. ſign. *Thyeſte.*
Auth. Interdicimus C. de ſacroſ Epiſ. 249
L. cùm vir nub. C. ad leg Iul. de adult. 262
L. obnoxios, & l. vlt. C. de relig. & ſumt. fun. 249
L. 1. C. vt publi. læti. vel conſul. lib. 12. 492
§. Serui autem. Inſt. de Iure perſ. 436
Feudorum, 147

EX MEDICIS, GRÆCIS.

Aetii, 68. 271
Galeni, 200. 293. 400. 438
Nicandri, poëtæ, 511
Tralliani. 68

EX PHILOSOPHIS, GRÆCIS;

Alexandri Ægei, 56
Alex Aphrodiſæi, 349
Ammonii, 488
Ariſtotelis, 68 114. 241. 243. 271. 298. 299. 382. 400. 415. 440. 441. 498. 500. 506. 508. 533
Artemidori, 485
Cleanthis, 131
Epicteti, 441
Epicuri, 227
Hecathonis, 29. 456
Iamblici, 458
Magentini, 488
Nicolai Damaſceni, 298
Pherecydis, 141
Platonis, 339. 400 414. 415. 506
Plutarchi, 165. 193. 238. 271, 395. 503
Porphyrii, 72. 119
Pſelli, 224
Sexti Empyrici, 429
Simplicii, 241
Themiſtii, 506
Xenophontis, 160

LATINIS;

Apuleii Madaurenſis, 509
Ciceronis, 34. 86. 89. 93. 102. 148 180. 182. 185. 212. 242. 243 339. 399. 400. 407. 433 439. 457. 496. 518
Columellæ, 115. 190. 198. 199. 228
Lucretii, 173. 359. 368. 427. 525
Marci Terent. Varronis, 8. 10. 13. 16. 30 41. 80. 147. 198. 211. 215. 249 152. 269. 347. 368. 375. 487. 497. 500. 508 513. 514. 549
Martiani Capellę, 9 77. 96. 141. 173 191. 315. 360 386. 422. 464. 468. 490.
Palladii, rei ruſt. ſcript. 198 199
Plinii Senioris, 84 102. 107. 110. 141. 147. 161. 198. 199. 200. 214 297. 299. 311. 368 386. 404. 468. 499. 501. 509. 534. 556
Saliſberienſis, 140. 315. 451
Senecæ, 5. 25 28. 39. 44. 45 51. 60. 90. 98. 101. 150. 159. 131. 138. 140 180. 186. 221. 227 228. 229. 242. 264. 297. 305. 327. 351. 370. 389. 434. 441. 456. 499 522. 527. 529. 5 4. 543. 544
Vegetii. 29

EX MATHEMATICIS; GRAECIS.

Cleomedis. 400
Eudoxi, 162
Ptolomæi, 65. 237. 298. 299. 326. 186

LATINIS,

Germanici Cæſ. 39. 292.
Higyni 73, 85, 407.
Iulij Firmici Aſtrologi. 502,
M. Manilij poëtæ. 238, 405, 442, 541
Vitruuii Pollionis. 183

EX ORATORIBVS ET RHETOR. GRAECIS;

Andocydis. 56
Antidami. 323
Ariſtidis. 165, 214, 299, 314
Iuliani Apoſtatæ. 157. 240, 298
Luciani Samoſat. 12, 176, 293, 505, 509
Philoſtrati. 209, 485

LATINIS.

Ciceronis, inter Philoſophos
Latini Pacati. 158
Plinii Iunioris. 68
Quinctiliani. 47, 371, 514

EX GEOGRAPHIS, GRAECIS;

Dionyſii Alexandrini. 65, 100, 200, 209, 555
Stephani. 64, 65, 150, 155, 234, 523
Strabonis. 61, 65, 156, 167, 224, 136, 298, 299, 368, 433

LATINIS;

Pomponii Melæ. 114, 214, 298. 299, 355, 386, 416
Rhemnii Fannii. 386
Solini. 88, 136, 374, 468

EX HISTORIOGRAPHIS, GRAECIS;

Arriani. 159, 207, 298
Diodori Siculi 105
Diogenis Laertii. 488
Dionis Coccei. 161
Dionyſ. Halycarnaſſei. 65, 100, 200, 209, 555
Herodoti. 210, 219, 244
Ioſephi Iudæi. 224
Laonici Chalcondylæ. 23
Myrſili Lesbii. 110
Polybii 65, 167
Thucydidis. 165
Timæi Locri. 503
Xenophontis. inter Philoſophos.

LATINIS.

Aemilii Probi. 60. 456
Ammiani Marcellini. 6, 48, 52, 98, 249, 328
Aymoini, ſeu Annonii, 161
Cornelii Taciti. 91, 93, 299, 368, 386
Guilhelmi Tyrii. 509
Hegeſippi. 51, 299
Iulii Capitolini. 372
Iulii Celſi. 161
Iulii Cæſaris, 161, 298
Iuſtini. 34, 307, 372
Lucii Flori. 234, 385, 520
Olai Magni, 509
Quincti Curtii. 45
Saxonis Grammatici. 509
Salluſtii. 214, 218, 484
Siſennæ. 270
Suetonii. 247, 209, 385, 391, 437
Titi Liuii. 64, 102, 420, 422, 555
Epitom. Liuianæ. 214, 484
Trebellii Pollionis. 89. 369
Valerii Maximi. 102
Volcatii Gallicani. 319, 541
Vopiſci. 24, 383

EX POETIS, GRAECIS;

Aeſchyli 93, 192, 355
Agathiæ. 236
Alexandri Aetoli. 501
Appollodori. 341
Apollonii. 33, 110
Ariſtophanis. 157, 160, 315
Auctor Lesbiacorum. 470
Callimachi. 407
Carcini 415, 416
Chæremonis, 413
Diogenis Tragici. 508
Euripidis. 15, 93, 192, 209, 474
Heſiodi 141, 289, 428
Homeri. 35, 38, 161, 203, 218. 222, 255, 271 351, 359, 394, 402, 432, 451, 458, 471, 483, 525
Lycophronis. 466
Moſchi Siculi. 457, 552
Nicandri. inter Medicos.
Nonni. 15, 271
Oppiani. 207, 407
Parthenii. 501, 511
Philemonis. 443
Pindari. 407, 458, 515
Sapphus. 187
Secundi. 499
Symmiæ. 260, 314
Socratis Iunioris. 56
Sophoclis. 6, 85, 256
Triphiodori. 435
Tzetzæ ſeu Tzezæ fratres { Ioannes. 395 / Izacius ſchol. 466 }

SCHOLIOGRAΦI GRAECI.

Apollonii Scholiaſtis 105
Euſtathii. 215, 433
Nicandri Scholias. 36
Sophoclis Scholias. 303
Tzetza in Lycophron. ſuperius poſitus.

EX LATINIS POETIS;

Actii, ſeu Accii, ſeu Attii. 30. 37, 109, 156 212. 331, 414, 420, 429, 403, 469, 474
Afranii. 164, 187
Arruntii. 419
Auſonii. 8, 215, 256, 376, 381, 380, 404. 462, iuncta 465, 525, 545, 548
Calui 255
Catulli. 14, 106, 116, 162, 187, 206, 224, 307, 310
Cinnæ, 112
Claudiani. 8, 15, 19, 20, 62, 143, 174, 192, 193

OO ij

214,220, 223,253, 294,297, 298, 299, 313, 333, 370, 381, 387,400,490,501.
Cornelij Seueri. 256
Ennij. 8,34,110,359,329,495,547,550
Furij. 40
Getulici. 217
Granij. 311
Gratij. 162, 163
Horatij, 6, 7, 18, 42 46, 78, 80, 162, 167, 223, 230, 310, 333, 337, 375, 385, 389, 457, 467, 469, 479, 494, 510, 515
Iulij Montani. 226
Iuuenalis, 227, 238, 240, 308, 390, 459, 540, 541, 558
Laberij, 6,338
Leuini. 255
Liuij Andronici. 32, 513
Lucani. 40,54,93,103, 213, 257, 272, 294, 378, 385, 394, 400, 402, 403, 451, 458, 469, 473, 524, 526
Lucilij. 30, 139, 176, 212, 229
Lucretij, inter Philoſophos.
M. Manilij, inter Mathemat.
Martialis, 140, 235, 242, 243, 246, 247, 262, 269, 323
C. Matij. 359
Mecænatis. 210,520
Næuij. 85, 256
Ouidij Naſonis. 5, 13, 14, 15, 16, 45, 58, 61, 90, 100,101, 148,173,208,212, 215,240,,243,244, 247, 256, 260, 295, 301, 311, & in Indice, verbo, *Faunorum terror*. 318, 333, 336, 341, 360, 442, 457, 458, 468, 469, 479, 494, 502, 524, 549, 552.
Pacuuij. 5,177
Pedonis Albinouani. 207,284,499,501
Perſij. 242, 246, 351, 375, 418
Petronii Arbitri. 13, 185, 240, 325, 422
Plauti. 6,10, 15. 197, 244, 248, 265, 374, 414
Pomponii Comici. 59,148
Pomponii ſecundi. 94
Propertij. 13, 46, 53. 117, 129, 147, 167, 180, 182, 215,223, 233, 247, 290, 351, 375, 409,490, 493, 515
Prudentii, inter Patres.
Rutilii Gemini. 459
P. Sabini. 553
Septimii. 217
Silii Italici. 61,80, 111, 114, 214, 235, 236, 239, 289, 309,332, 385, 494
Statii Papinii. 12,13,14, 18,45, 77, 106, 115. 119, 125,128, 143, 162, 182, 212, 213, 218, 219, 224, 323, 326, 490, 491, 507, 515, 552
Terentii. 46, 110, 347, 419
Tiberiani. 192
Tibulli, 6, 8, 11, 36, 58, 90, 106, 141, 215, 255, 266, 293, 359, 399, 457, 465, 526, 552.
Titinnii. 512
Tutni Aurunci. 526
Turpilii. 27
Valerii Catonis, *qui auctor; Ciris*, 67, 525
Valerii Flacci. 11, 16, 56, 89, 143, 213, 235, 301, 425
Valerii Sorani. 216
Virgilii Maronis. 29. 67. 81. 82. 93. 101. 106, 110, 149, 180, 188, 190, 191, 193, 207, 208, 223, 238, 239, 255, 260, 289, 290, 295, 301, 323, 341, 359, 360, 374, 381, 385, 402, 420, 428, 442, 468, 494, 496, 502, 515, 518, 525, 534, 537.

EX POETIS SCHOLASTICIS.

Antimachus quidam. 235
Aſclepiadeus. 407, 408
Baſilius. 407
Euphorbus. 407
Euſthenius. 407
Hilaſius. 408
Iulianus. 408
Maximianus. 408
Palladius. 408
Vitalis. 408
Vomanus. 408

EX COMMENTARIIS IN POETAS LATINOS.

Calpurnii Baſſi in Germanicum, 73, 84, 502
Donati, in Terent. 147, 240, 419
Incerti, ſed veteris in Iuuenalem. 24, 97, 243, 308, 526. 558
Luctatii, in Statium. 174
Pomponii Sabini in Virgilium. 255
Seruii in Virgilium. 8,106, 239, 290, 301, 359, 491

EX GRAMMATICIS ANTIQVARIIS ET RHAPSODIS, GRAECIS.

Athenæi. 53, 154, 413, 508
Gloſſaria vetera Græcolatina & Latinogræca, 24, 100, 110, 176, 333, 337, 374, 375, 500
Heſychii. 143, 158, 245, 429
Pollucis. 244,245
Suydæ. 245, 255, 488

LATINIS.

A. Gellii ſeu Agellii. 40, 147, 338, 369, 491, 555
Capri. 147
Cenſorini. 6, 182, 376, 426
Diomedis. 38
Dominici Flocci, ſeu Feneſtellæ. 104
Feſti Pompei. 121, 208, 317, 400, 488, 491
Inſcriptiones antiquæ. 230, 354, 493
Labieni. 147
Macrobii. 112, 239, 340, 377, 423, 426, 457. & ſeq.
Martiani Capellæ, inter Philoſophos,
Nonii Marcelli. 10, 13, 16, 30, 32, 40, 41, 62, 80, 85, 112, 115, 147, 148, 156, 164, 177, 187, 198, 208, 227, 229, 269, 315, 347, 375, 420, 450, 469, 491, 508, 513, 549
Papiriani. 194
Placiadis. 192, 323, 459
Priſciani. 123, 153, 520
Probi Gramm. 94, 418
Terentiani. 217
Victorini. 217, 266, 429, 463. 507.

TERTIÆ PARTIS
INDEX RERVM ET VERBORVM.

Numerus vnicus paginam notat.

ABADDIR. 261
Abderus ab equis deuoratus 358
Abitio. 330
Abluere quid. 189
Abnoba, ſeu Abnuba, ſeu Adnoba, ſeu Adnoua, ſeu Arnua. 386
Abſyrti varia nomina, vbi & qua ætate à Medea occiſus neſcitur. 79
Abydus 150. Abyla. 236
Achaïa, quomodo prius dicta. 367
Acharnæ. 156. an frigori obnoxiæ. 157
Acarnan, & Acharnan, quomodo differant. 156
Acarnanes non iuerunt ad Troiam. 484
Adag. Acarnanici equi. 156
Adag. Acharnanicus Porcellus. 157
Acharnenſes ruſtici, ſordidi, duri. 157
Acaſtus Alceſtim rapuit. 57
Acaſtus Theſſaliæ rex. 35
Accidere quod vni poteſt, etiam omnibus. 206
Acclamationes ſolemnes initio imperii, in adoptionibus Impp. in nuptiis. in datione titulorum ac Nominũ Augti. Pat. Pat. &c. 549
Accipiendum non eſt, quod pudet debere. 50
Accubitus antiquorum in conuiuiis qualis. 410
Accuſatiuus pro recto caſu. 417
Aceronia. 547
Achæi feri. 558
Acheloi amnes tres, & qui, aquæ Acheloïdes vnde, à quo eorum dictæ, & Acheloïa pocula. 323
Acheloi cum Hercule pugna. 320
Acheloi nomina & ſpacia. 320
Achelous Theſſalus à quo fluuius dictus Achelous; huius cum Hercule lucta, & variæ in varia transformationes. 315
Acheron ſpumans & turbulentus. 272
Achilles alienus à ſimulando. 506
Achilles, ante dictus *Ligyros*, & quare: labra mammis non admouit: à matre volente immortalem reddere in ignem cõiectus. à patre extractus, ſed labro ambuſto: nutritus in infantiâ non lacte, ſed ſolido cibo, ferinâ, & leonum viſceribus, vrſorum, aprorúmque medullis, & melle: magnus ſtaturâ, quantaque eius vmbra. 428. vera ei mater quæ. 429
Achillis arma Vlyſſi obtigerunt. 472
Achillis currus an quadriiugus. 209
Achillis haſta medicinã didicit à Chirone. 432
Deſcriptio Achillis in habitu puellari. 437
Achilles iuſtè ſupplicium de proditrice ſumpſit 431
Achilles Lesbon expugnauit Tranbelo occiſo. 430
Achilles occiſus ab Amazone, ſuſcitatus à matre, Amazonem occidit. 435
Achillis probrum cum latuit quaſi virgo inter virgines. 437
Achillis pueri formæ & morum ferocia. 467 artem muſicam & equeſtrem didicit à Chirone centauro. 467
Achilles quomodo deprehenſus ab Vlyxe. 432
Achilles quomodo vocatus in aulâ Lycomedis, 437
Achillis ſtatua apud Sygæum aure foratâ. 437
Achilles Troili occiſi cadauer, vt & Hectoris traxit bigis alligatum. 510
Achillis tumulus vbi. 475
Achilles turris belli. 425
Achilles vrbes in itinere ad Troiã cepit viginti tres. 433. eius ſumma celeritas & epythera ob eam. 433. ceruos ſine canibus aut laqueis curſu ſolo aſſequebatur; Manibus Marti, pedibus fulmini par. 433. expugnator vrbium dictus. 433
Acies, de claſſi. 146
Acinus ebrioſa. 256
Acropolis. 172
Actæon. 484
Actæonis fabula, vnde nata, an quod ille venationis ſtudio & ſumptibus decoxerit. 128
Actæonis hiſtoria: mors: an cornutus: ſaxum eius: feriná indutus. occiſus à Diana, vel quod lauantem vidit nudam, vel ne Semelen duceret. ſignificat fabula paraſitis deditum vel infelices aleatores. 129
Actæonem qui canes deuorarint. 247
Acte, Actium. 468
Acus crinalis. 179, 471
Ἀδαμ quattuor elementa, quid myſticè deſignent. 322
Adagiale, Non dimittam etiam ſi fulmen medium intercidat. 138
Adagia, pro es durus & ſæuus. 342, & 343. { durior es ſaxo aut chalybe, habere animum ex ſaxo aut ferro, ferrea præcordia, fers tecum ſilices, & adamanta, vincis ſilices. præcordia ſunt tibi duro ferro vincta. ſtat tibi duro corde ſilex. durior axe Parrhaſio. }

Adagialia { exſequias viuo ducere. / auctor funeris nondũ nati / viuum homicidium. } 138
Adagia eiuſdem ſenſus 513 { Victoria Cadmea. / Pugna Oſculana.
Adaſiæ. 119
Adaugeſcit 497
Adeſſe. *fauere.* 11
Adferia, & arferia, 122
Adice. 49
Adiectiua pro aduerbiis. 472 { ſerus pro ſerò. / prior pro prius. / breuis pro breuiter.
Ad in compoſitis quomodo ſcribendum. 353
Adiutoria exta. 99
Admiſſiones. 228
Admouere victimam. 99
Adnubilare. 326
Adoleſcentia ætatum omnium maximè periculoſa, & in peccata pronior. 380
Adoleſcentes à xv. vſque ad xxx. ab adoleſcendo. 462
Adoleſcens triſtis melioris ſpei, quàm hilaris. 202
Adonai nomen Dei, dæmones vſurparunt. 371
Adonis. 309
Adonis amatus à Proſerpinâ. 260
Adonis maritus cuius Veneris. 172
Ador & adus. 103
Adorare precibus. 552
Adorandi cominus Deos ritus Gentil. 317
Adorandi Reges mos. 257
Adoreum ſeu Ador. 198, 199
Ad prima. 234
Adraſtia. 255
Adria, Adrianum, Adriacum, Adriaticum. 392
Adrias, à quo mare Adriaticum. 392
Adria vrbs. 392
Adria turbidus 384
Adriaticum mare ventoſum. 383
Adſpergere quid. 190
Adulare. 475
Adulta lacte vbera. 203
Aeacus. 232
Aeaci lex de talione. 235
Aeacus partem mœnium Ilij ædificauit. 419
Aëdon. 507
Aegæon 260
Aegeon idem cum Briareo. 308
Aegeon Aegeus mare & numen. 143
Aege inſula, Aegeum mare, Aegeus Neptunus. 115
Aegeum mare, periculoſum, & vnde dictum 142
Aegeus. 306
Aegis Palladis quid. 501, 502
Aegon, mare. 143
Aegyalea. 57
Aegyaleus. 79
Aegialeus, & ab eo Aegialea Achaia. 367
Aegris graue dolorum cauſas iterare. 493
Aegyptus an Aſiæ an Africæ aſcribenda. 545
Aegyptiorum antiquitas. 195
Aegyptii cur Mundum ſignificarint notâ ſerpentis caudam ſuam deuorantis. 532
Aegypti filij quinquaginta à Danaidibus ſuis vxoribus, vno excepto, necati omnes nocte nuptiali. 263. eorum nomina. Ibid.
Aegyptii occiſos homines epulabantur. 558
Aegypti Reges Ptolomei ab Hyllo deſcendũt. 347
Aegyptus vnde dicta. 263
Aegyſthus ſororis ſuæ filius, patris ſui nepos. 478
Αἰγυνέται. 6
Aemidus, pro tumido. 435
Aemonius non Hæmonius. 63
Aemus ingens. 177
Aenæ Gazæi exemplar Græcum vbi inueniatur. 439
Aeneas Troianorum mons 425
Aeneatores. 394
Aeneorum armorum vetuſtiſſimus vſus quomodo deſierit. 432
Aenygma de ortu Aegiſthi. 486
Aeolus. 21. 210
Aeoliæ inſulæ. 222, 395
Aeolius ſeu Aeolicus modus, ſimplex; effectus eius. 464
Aequabiliter. 462
Aeque confidenter, quàm. 297
Aequor propriè quid 304
Aequum in æquum deſcendere. 150
Aeratæ naues. 495
Aeratæ puppes ſeu æneæ. 495
Aeria. 263
Aerope vxor Atrei à Thyeſte conſtuprata. 379
Aeſculapii mors. 360
Aeſculapii patria. 206
Aeſculapius ſuſcitauit Hyppolytũ, & ideo fulminatus. 209
Aeſculapii templum. 206
Aeſtigerus. 84
Aetati æreæ cur bellorum principium tribuatur. 538
Aetatis aureæ deſcriptio. 183
Comparatio ætatis cum amphorâ. 180
Aetatis gradus & etymologiæ ex Varrone. 462
Aetates hominum, & quot & quæ: ſecundùm varios, variæ. 129
*A*etas media μεσῆλιξ. 129
*A*etatem pati 202
*A*etates quatuor mundi. 536
*A*eterni ſignificatio. 317
*A*eternitas. 182
*A*eternitas Stoicorum qualis. 454
Aeteſiæ, qui, & quales & quomodo, ac quando fiant, quibus propitii. 367, 368, cur veliferi & nauales 368
Aethale, ſeu Aethalia. 344
Aether bullatum 174
*A*ether immoderatus. 291
*A*etherius mundus. 175
*A*ether nitidus. 158
*A*ether obliquus. 347
*A*ether pro Ioue. 291

Aether, quid, & vnde dictus. 291
Aethiopicum marmor purpureum. 196
Aethiopię diuiſio in duas partes duplex, vnde dicti Aethiopes bini. 220
Athna. 270
Aethnæ camini. & ora. 222. & fumariola. 222
Athnæ camini, fauces, crateres. 395. cauſa 395
Aethnę in vertice inter incendia niues durant. 255
Aethna iudex inter Cererem & Vulcanum. 265
Aetna ſacra Cereri. 489
Aethra. 421
Aethra Pithëis. 306
Aeuum differt ab æternitate. 182
Aeuum pro vita, ſed propriè aliud. 181
Affectus omnes animi in faciem apparent, ira autem eminet. 293
Affligo, afflictus; humo, ſolo, terræ, planè Latina, contra quoſdam. 348
Africa an tertia pars orbis. 339
Afri olim & hodie perfidi. 355
Afri omnes Mauri dicuntur. 357
Afri qui crudeles in peregrinos 558: Buſyris, Antæus, Heliopolitani, Arabes, Lybij, Pæni.
Afri Saturnum humanis victimis placabant. 558
Agęium. 495
Agamemnon inter epulas quomodo ab vxore & adultero occiſus. 513
Agamemnon qua fraude obtinuit ab vxore, vt Iphigeniam ad exercitum mitteret. 483
Agamemnon Rex Regum, ductor ducum. 478
Agaue. 124. 462
Agaues facinus & luctus. 111
Agenoris multæ vxores Damno, Iſæa, Melia & Agriope. 128
Agenor leuronis filius, 466
Agere ocia. 178
Agiles horæ. 479
Aglas Areas feliciſſimus oraculo Apollinis, quia patrium agellum nunquam exceſſerat. 40
Agere locus. 160
Agricolarum matutina ſtudia. 226
Agriope. 128
Agrippina. 557
Agrippina cò ambitione prouecta vt filio ſe ad inceſtum obtulerit. 526
Agrippinę interfectores qui. 529
Agrippinę nex. 529
ἀγρότιρα Diana. 179
Aiax. 466
Aiax Melior, Telamonius. 484
Aiax minor, Oileus, Locrenſium dux moderatior. 484
Aiax Oileus naufragium euaſit. 503
Aiacis Oilei mors & impietas. 502. & ſepulcrum. 502
Aiax Salaminius, ex Atticâ. 469
Aiacis Telamonii forma & corporis magnitudo. 484
Aiax Telamonius in quem florē mutatus. 468
Aiax Telamonius veri amator & vates. 468
Aijo. 466
ἀίπλκρα. 235
αἰών. 181
Albeſcere. 192
Albis. 44
Alboinus cur ab vxore necatus? 114
Alcæus Amphitrionis. 345
Alceſtis an & quomodo pro marito mortua ab Hercule vitę fuerit reſtituta. 57
Alcides. 336
Alcimedæ dux. 21
Alcippus conuerſus in cinerem, qui clepſydræ inditus horariæ. 177
Alcmenę crudelitas in caput Euryſthei mortui. 361
Alcmena cuius filia. 356
Alcmęon an Alcumæon. 346
Alcumena an Alcmena. 345
Alcumena ſecundis nuptiis Rhadamento nupſit. 355
Alcyone in auem ſui nominis. 309
Alcyone: eius filię ſeptem. 508
Alica, & Alicaſtrum. 199 200
Alea hominum. 249. Domini, vitę ac rei familiaris alea euentus. 249
Aleæ nomen commune, ſed strictè teſſeram ſignificat. 249. Vetita alea legibus, & improbata Patribus, & viris bonis. 249
Alea promiſcuè pro talo & teſſerâ. 244
Aleator ardens Veneris ſtatuam. 246
Alecto. 13
100
Alexandri Aphrodiſęi ſententia de animæ immortalitate. 439
Alexander Magnus adorari voluit. 257
Alexandrinæ naues in prora ad dextram & ſiniſtram habebant pictas tutelas. 494
Alexander Seuerus prohibuit ſibi genu flecti. 257
Alexius Imp. Hydrope periit. 462
Alimentum. 366
Aloëus Areas. 314
Adag ἀλλόγιος κώπης 241
Alloqui, conſolari, *alloquium*, conſolatio. 461
Alludere. 370
Alluſiones antitheticæ. 476. & 484: fugio inferos, ſuperos fugo. notus omnibus, ignotus ſibi. Influentis fortunæ dona, facilè effluunt. Quem dies vidit veniens ſuperbum, hunc dies vidit fugiens iacentem. Nemo confidat nimiū ſecundis, nemo deſperet meliora lapſis. Neceſſe fallere aut falli. Patiaris potiꝰquā facias ſcel, Perdis quod amas; vt ſerues, velis perdere.

Alluſiones in nomine 472. { liber vide liberos, / Reges regibus dedit,
Alluſiones ſeu Traductiones 484. { Perde pereundo, / Perdita perdam, / noceam nocenti, / Victo victor pudendus, / Verba dederunt verba.
Alluſiones ex vocum cōploſione 145. & 146 { Signa vicina ſignis / pede pes, mucro mucrone, vito vir } preſſatur / δόρυ δουρὶ, σάκος σακεῖ, ἀσπὶς ἀσπίδι, κόρυς κόρυν ἄντεχ᾽ ἀνήρ. / clypeus clypeis, vmbone vmbo, enſis enſe, cuſpide cuſpis, pila pilis.
Alpheus, amnis Eleus per excellentiam. 96
Alpheus cur ſacer. 20
Ioui amicus. de eius cinere, & itinere ſub mari. 21
Alphæus. 238
Alpes. 210
Alpis frondoſa. 174
Alta & magna ſunt periculis obnoxia; humilia & exigua ſunt tutiora. 210
Altiora ventis & fulminibus magis obnoxia. 480
Altiſonus. 347
Altitudo attonat ſumma. 210
Altor, *Dei nomen*. 260
Alumna quid. 141
Amalthæa capra. 39
Amalthæę cornu. 236
Amantes creduli, & nimię ſpei. 188
Amantes nunquam quieti. 177
Amantes vri & torreri dicuntur. 176
Amatoriæ voces 187 { meus, / tuus, ſuus. / ſoror, / frater,
Amazones. 179
Amazonides. 485
Amazonum habitus & arma. 512
Amazonum ſedes. 301
Amazones ſiſtro vtebantur pro tubâ. 394
Amazones vnimammes. 341
Ambage. 94
Ambens. 52
Ambulatorium ientaculum. 410
Amethyſtina purpura. 24
Amici pauci miſeris manent fidi. 325
Amicus. 371
Amicus creditus facilè fallit, & nocentior eſt inimico manifeſto. 379
Amicitiæ iura monitis ſtringuntur, cauillationibus ſoluuntur. 204
Amnes ſonantes. 162
ἀμνηστίας lex. 416
Amomum ſpiſſum. 413
Amores brutorum omnium, ſed & arborum. 175.
Amor commiſeratione augetur. 314
Amor cur modum neſciat. 46
Amores, cur ſagittarij. 178
Amor Diis imperat, cæli dynaſta. 546
Amor, eſt furor: regi nequit. 177
Amor ex bile flauâ gignitur. 322
Amor leones ſubiugat. 546
Amoris libido ex copiâ naſcitur. 170
Amoris numen fictum, vana eſt hominum mētibus imaginatio inſita. 170
Amorem oculis hauriri, ſpe minui, ali memoriâ, conſuetudine conſeruari: viſum ſequitur admiratio. hanc ſpes, hanc amor. 133
Amor otio & luxu nutritur. 546
Amor per venas ad cor meat. 188
Amores plures ex Venere fratres. 172
Amoris potentia. Ibid.
Amoris principiis obſtandum. 168
Amoris quàm potens numen. 170
Amor, Senecæ dolor, furor, inſania. 177
Amoris ſeruitus quàm dura: & amantes, quomodo omnem ſui, virtutis ac ſalutis curam penitus negligunt 163. & 164.
Amoris tria, ſucceſſiua ſibi, remedia, 1. fames. 2. tempus. 3. ſuſpendium. 171
Amoris tyrannis impotens. 315
Amoris vehementis ſigna. 186. 187. { velle ac conari loqui; nec poſſe, / frigore obrigeſcere, / frōtem frigido ſudore diffluere, / pallere, / pudêre loqui, / difficulter ſpirare.
Ampelinus color. 24
Amphion. 137
Amphion maleficus. 370
Amphion muſicâ muros ædificauit. 149
Amphion quem in muſicis magiſtrum habuerit: quomodo Thebanos muros cantu ædificarit, cytharœdicę auctor. 238
Amyclus. 483
Amyclę duæ, Laconicę & Tacitæ ſeu Italæ. 424
Anachroniſmus figura frequens ſcriptoribus. 218
ἀναγνώρισις quotuplex. 416
Anarchiæ peſtis. 391
Anaxibia ſoror Agamemnonis. 514
Ancaria. 489
Ancæus. 53
Ancæus ab apro occiſus. 55
Ancillę officia. 310
Anchorá qui primi vſi. 463
Andri fons vinaceus. 117
Andromacha. 346
Andromachę pater. 432
Andronitis pars ædium. 516
Angeli cuſtodes hominum exrectâ fide. 7
Angeli cuſtodes Eccleſiarum & prouinciarum. 421
Angeli Magis nunquam communicant nec opitulantur. 321
Anguis cæleſtis, quàm vaſtus, eius ſitus, & forma, an fuerit draco Cadmi, an Heſperidum, an Python. 60
Anguis cæleſtis. 409

Anguicla. 80

Anguina. 112

Animæ à corpore ſeiunctæ an functiones aliquas potentiarum ſuarum retineant; & quas 521

Anima à ſpiritu non differt in homine. 452

Anima cęlum petit. tria eius vehicula. 359

Anima corpore egreditur inſtar fumi vel ſpiritus. 451

Anima forma corpus informans, etiam ſecundùm Ariſtotelem 452. quibus locutionibus hac in re Catholico abſtinendum. 452

Animam fugientem appoſito hiatu excipere. 344

Anima humana in genere ſuo ſpiritus eſt. 445 & ſic abſolutè in Scripturâ datur ei hoc nomen ſpiritus. 445

Anima humana quomodo quibuſdam Patribus dicatur habere membra & eſſe corporea. 439

Animæ hominum, quo poſt mortem deueniāt, quomodo & quando, & in quæ demigrent, & quomodo corpori reſtituantur. 359

Animā immortalem cenſuerunt omnes omnium natiōnū ſapientiſſimi: 445
- Chaldæi,
- Iudæi, præter Sadducæos,
- Ægyptii,
- Gręci,
- Perſæ ac Medi,
- Romani,
- Thraces,
- Galli Druydæ, & Maſſilienſes,
- Bracmanæ,
- Gymnoſophiſtę,
- Chynæ, Indi, Iaponii plerique.

Animam immortalem eſſe qui tenuerint. 438, 439

Animæ immortalitas probatur. 439 etiam ex ipſo Ariſtotele. 439, 440

Anima immortalis pleriſque Philoſophis. 441 442

Animæ immortalitas quomodo Dei donū 447

Animas impiorum circum terram volutari, ſeu circum monumenta. 191

Animas ipſas putabant non deſcendere ad inferos, ſed ſimulacra quædam. 358

Animam in ſanguine eſſe, quomodo intelligendum. 439

Animam mori cum corpore tenuerunt Stoici. 438

Animam mortalem poſuêre, 438, 439
- Epicurei,
- Stoici, &
- Aphrodiſæus,
- Pauci alii philoſophi,
- Arabes hæretici.

Anima nec vna numero in omnibus hominibus, nec vna ſpecie in cunctis viuentibus, ſed vna numero in ſingulis hominibus, ita vt non ſint plures nec pauciores ipſis hominibus. 454. in ſingulis inquam non plures animæ, ſed vna ſola tria per tres potētias munera exercens. refelluntur multi, periculosè de hac re loquentes ſentientéſve. 455

Anima noſtra ex naturâ ſua immortalis, non tantùm ex gratiâ ſeu priuilegio. 446

Anima noſtra indiuiſibilis tota in toto, & tota in ſingulis partibus. errores circa hoc. 455

Anima noſtra immortalis etiam ſecundùm poëtas. 442, & ſeq.

Animam ore pio excipere. 344

Anima quomodo ſanguis vocetur. 439

Anima ſeparata à corpore an ſuos adhuc agnoſcat, eorum recordetur, & curam gerat? ponitur ſententia Ethnicorum, & Chriſtiana veritas. 518

Animi affectiones & paſſiones per ſe nec bonę nec malæ ſunt, ſiunt ex vſu vel abuſu. 436

Animi & Animę diſcrimen. 139

Animus & voluntas, ex Stoicorum ſententiâ, ſola homini propria. 139

Animus pro conſtantiâ & fortitudine. 30

Adagialia quibus exprimitur crudelitas & ſæuitia animi, 306
- eſt durior
  - ſaxo Sicano,
  - caute,
  - ferro,
  - chalybe.
- Non genuêre te, quos parētes tuos nominas, ſed progenuêre
  - Mare ſeu fretum,
  - Chymæra,
  - Cerberus,
  - Scylla,
  - Scythia,
  - Syrtis,
  - Leæna,
  - Saxa,
  - Robora,
  - Feræ.

Animi ſtatus ac diſpoſitio, exteriore habitu & moribus ſignificatur. 249

Animalia cuncta produnt notas irę ſuæ. 393

Animalium variæ voces. 175.
- *Ceruorum*, bardire, & rugire, & mugire.
- *Boum*, mugire.
- *Ouium*, balare.
- *Equorum*, hinnire.
- *Gallinarum*, pipare, glocire, glocidare.
- *Porcorum*, grunnire.
- *Palumborum*, minurrire.
- *Vrſorum*, ſæuire.
- *Leonum*, rugire.
- *Leopardorum*, rictare.
- *Elephantorum*, barrire.
- *Ranarum*, coaxare.
- *Hirundinum*, fritinnire.
- *Cornorum*, crocitare.
- *Turturum*, gemere.
- *Luporum*, vlulare.
- *Canum*, vlulare, nictare, latrare, gannire, hirrire, ringere.
- *Aſinorum*, rudere.
- *Hircorum*, hirquitallire.
- *Vulpium*, gannire.
- *Cygnorum*, drenſare.
- *Anſerum*, gingrire.
- *Camelorum*, blatterare.
- *Miluiorum*, iugere.
- *Gruum*, gruire, & clangere.
- *Minutarum auium*, minurire.

Annominatio. 555
Anni diuiſio. 63
Annus magnus quis,& quis maximus. quis vertens. vnde dictus annus. alius lunaris, & alius ſolſtitialis. 44
Annus maximus quis. 534
Anni partium deſcriptio. 63
Annus Solaris, magnus & longus quomodo differant. 406
Anni tempeſtates quatuor. 203
Anni tempeſtatum deſcriptio. 203 { Veris, Aeſtatis, Auctumni & Hyemis.
Annus vnde dictus. 231
Anquina. 112
Anquire re. 214
Antęus. 295
Antęus in Africa hoſpites lucta victos necabat. 558
Antæus in puteum demerſus. 501
Antæus Lybis ab Hercule victus. 263
Antæus vnde dicatur Lybis, vbi regnarit, & de eius morte ac parmâ. 335
Ἀνταναχλασις, ſeu figura contrarię ſignificationis. 36
Antarcticus, polus deterior. 268
Antedecor, quantum præcedit. 192
Antemnæ & cornuum diſcrimen. 500
Antemala. 219
Antenor quomodo Troiam prodiderit. 505
Anteros filius Veneris. 172
Antheſterion quis menſis. 165
Anthracinus color. 269
Anticanis 84
Antigenidas. 464
Antiochia. 236
Antiopa, an Antiope. 202
Antiopa à Molpadiâ occiſa, ſecundùm alios à Thæſeo. 171
Antipodes eſſe, licet multi negarint. 202
Aduerſipedes. 203,
Antiquiſſimi populi Chaldæi, Phrygij, Ægyptij Arcades. 195
Antiſabinus auctoris interiit fraude depoſitarij. 366
Antiſteria. 325
Anus feſtinantis deſcriptio. 146
Adag. Anus quod volt ſomniat. 559
Anycetus. 524, 557
Anycetus libertus. 529
Aonia. 128
Aonia, de Bœotia. 20
Aones. 490
Aonium, Barbato opponitur. 24
Aonius pro Thebano. 20
Apparitiones an aliquæ defunctorum. 399
Apparitiones veteris Teſtamenti, quales. 224
Appaturaria. 325
Aper Calydonius frater Erymanthij. 357
Aper Erymanthius frater vterinus Calydonij. 357
Aphidnę. 157
Aphidnus ſocius Theſei. 157
Aphidna differt ab Aphidnis. 157
Aphrodiſius. 236
Apidanus. 239
Apis Dædala. 266
Apluſtra. 495
Apocaſtaſis. 534
Ap. & Iunij Silanorum mors. 548
Apollini an licebat Tauro facere. 239, 240
Apollo cantaturus arcum ſoluit. 488
Apollo cur auctor Troię. 420
Apollo formoſus. 193
Apollinis oracula ambigua, vnde λοξίας dict. 93
Apollo quomodo auctor Thebarum. 128
Apollines ſex, & quis eorum Phœbus. 87 Apollo.
Ἀπόοπτα. 271
Apotheoſis ritus. 541
Aprilis ab aperiendo. 217
Apri comparatio. 513
Aquam colebant ſub nomine Neptuni. 414
Aquarum leuiſſimæ & optimę. 1. pluuia. 2. fontana. 3. amnica. malę ac graues, 1. ex niue aut glacie liquata. 2. deterior ex lacu. 3. peſſima omnium paluſtris. 183
Aquale. 549
Aqua nigra. 500
Aqua nulla poteſt peccata detergere. 190
Aqua principium omnium. 306
Aquâ vinum miſcere, olim in vſu apud ſobrios 411
Aqua viua & fluens iugiter ſola purificationi idonea. 189
Aquæ potus in vſu vſque ad Noacchum. ſaluberrimus. eius commoda. 183
Aquæ ſacrę { fluuij Deorum filij. fontes, paludes & ſtagna. 20
Aquarius aduerſum Iunoni aſtrum. 405. dico, „ *Iunoni*, quia cùm Ganymedes vulgò credatur; ſic ambiguum Manilij carmen accipio: „ & ſi auſim, corrigerem; *At Iouis aduerſum Iunoni Aquarius Aſtrum eſt*, producta licentiosè prima ſyllaba, *Aquarij*.
Aquarius quis. 408. eius varia nomina & epitheta. Ibid. { Hydrochous, Vrniger, vrnam qui tenet aut gerit, Aquæ fuſor, geſtator, rector. Refundens amnem, Aquæ Deucalionis.
Aquila cur tres pullos excludens, è nido duos deturbet, vnum educet. 485
Aquilarum ſignis in bellis vſi Perſę & Romani. 145
Aquilones. 367
Aquilonaris pars ſiniſtra. 400
etiam Hebręis. 401
Aquilo Strymonius. 499
Aquili. 121
Aquilus. 207
Aquili fluctus. 500
Arabes Eoi. 465
Arabes intonſi. 265
Arabes puerũ necabant & ſub ara ſepelibãt. 558

Arabia vnico r ſcribendum. deſcriptio Arabiæ felicis. 62. triplex, Petræa, quæ etiam Nabathæa. Deſerta quæ etiam Scenites; & Felix, quæ Saba & Sabæa Arabes latrociniis infames. inde Hebræis Arabs pro latrone. 63
Arabiæ vmbræ. 400
Arachna. 58
Aracynthus. 157
Areopagus, an dicendum penultimâ correptâ an productâ. 299
Aratum beneficiū ſupplicibus quomodo Gentiles inutile reddebant. 263
Arar. 298
Arar Rhodano mixtus fit velocior. 156
Aratio quæ melior; quæ equis, quæ mulabus, an quæ bubus fit. 183
Araxes. 383, 385
Araxes fluuius. 17
Araxes gelidus. 160
Araxes non idem cum Thermodonte. 44
Arbiter bibendi. 248
Arcades antelunares cur dicti. & de eorum antiquitate. 195. vnde dicti. 195
Arcadiæ ſiluæ ſacræ Fauno. 489
Arcanum pro ſacro, 221
Arcas. 195
Arces niduli tyrannorum. 381
Archipelagus. 142
Α᾽ρκυώρος. 160
Arctophylax. 39, 409
Arctos. 192, 217, 480
Arctos Parrhaſis. 458
Arcturus. 192
Adag. Ardens tunica. 360
Area quid. 383
Arenarum numerus an infinitus. 46
Areſtor. 488
Aretiadas. 127
Argeus. 483
Argantona deſiderio mariti in flumen ſe præcipitem dedit. 485
Argenteis haſtis pugnandum. 397
Argenti montes in Hiſpania. 236
Argi ciuitates vndecim 367
& de qualibet vrbe litorali nomen. 367
Argiuæ ex voto Iunoni lampades iactabant. 491
Argiui propriè Pelaſgi. 34
Argiuus pro Græco 294
Argo carinam habebat vocalem, ex quercu fago, tiliáve. vnde dicta. 42. quę eius materia,
Argonautæ quâ & quomodo in patriam redierint, mira varietas. 32
Argonauticorum ſcriptores. 38
Argo prima nauis. 10
Argos cur ſacra Iunoni. 489. Argiuæ Iunonis effigies, & Hecatomba. 489. ritus illi ſacrificandi, & chori canentium. 490
Argus inaquoſum prius. 367
Argus materia ex Pelio nemore. 53
Arguti nidi. 226
Argutus de cane, & de homine argutari. 163
Argynnus Agamemnonis catamytus. 53
Ariadnæ corona, ſidus 219
Ariadna à Theſeo abducta in Diam, quam vocant Naxum. de eius coronâ ſeu ſidere multa. 115
Ariadna Theſeo per amorem prodidit fratrem Minotaurum. 167
Aricinæ Dianæ ſacris quædam peculiaria 162
Aricinum nemus. 209
Aries aureus Pelopidarum. 372
Aries cæleſtis 407
Aries non poterat mactari Ioui. 239
Arietis ſidus. 217
Arietina, vel Aricina, vel Aretina mens. 313
Ἀρήυκσις. 23
Arinca. 198, 199
Ariſtonis dictum de ſeueris adoleſcentulis. 102
Ariſtoteles animam humanam immortalem conſtituit probatur locis & auctoritate, & librum olim ea de re ex profeſſo ſcripſit, qui periit. 441
Ariſtoteles cur mortuus. 255
Ariſtotelis ſequentia quæ de animæ immortalitate contra multos. 340
Arma variorū Deorum. 353.
Iouis, fulmen.
Neptuni, fuſcina.
Martis, enſis.
Palladis, haſta.
Phœbi, ſagittæ.
Dianæ, pharetra.
Alcydæ, claua.
Mercuri, virga.
Bacchi, thyrſus.
Amoris, fax.
Armorum quorundã inuẽtores. 539.
Bellus gladium ferreum inuenit.
Thraces, gladios incuruos.
Illyrij, peltam.
Amycus, cęſtus.
Canos, clypeum.
Arctos. 218
Arſinię. 375
Artes ex occaſionibus repentinis naſcuntur. 23
Artos ab ἀίρω. 201
Arturus fluu. 17
Arturus. 409
Aruſpicina. 104
Aſcolia. 325
Aſeleni montes. 173
Aſia Maior, & Minor, quæ. 418
Græcis omnis tranſmarina regio, Aſia. 418
Aſilus, aſilio. 110
Aſininum lac candorem cuti conciliat. 546
Aſopus, alibi Mæander. 155
Aſpergi die. 225
Aſphodeli panis. 200
Aſſaracus. 410
Aſſyria diues. 465
Aſſyrij Reges ſecuritatis notam, ſceptrum porrigebant ſeu virgam auream. 35
Aſſuetudo & aſſiduitas malorum lacrymas adimit. 86
Aſtarte. 172, 489
Aſterie. 260
Aſthoreth. 172

Aſtra an pars cæli, an infixa tantùm, pro Diis habita. 57
Aſtrorum parens quis. 292
Aſtræa. 407
Aſtræa in cælum fugit relictis terris. Aſtræus gigas parens aſtrorum. 292
Aſtræa, in cælum recepta. ſancta. 47
Ἀστραγάλοις. 249
Aſtragalus ſeu Aſtrios, quid Hiſpanis, Galliſque. 243
Aſtyanactis laus, & mors 462
Aſtyanax qua turre deturbatus. 474
Aſtyanactis tria nomina. 462. Scamandrius. Neſus. Aſtyanax.
Atæ collis. 418
Athanaſio falsò tributus liber Anaſtaſij Niceni. 319
Athenæ florentes oris. 238
Athenæ ſacræ Palladi. 484
Athenis varij conceſſus iudiciales. 299
Athenienſes Cereri & Proſerpinæ diuinos honores decernunt. 11
Athenienſium mos ingrediendi & egrediendi domum. 312
Athenienſium Regum ſymbolum, cicada aurea, in enſis capulo, aut in fronte aut occipitio. 202
Athos. 337, 345
Athos. 64. eius altitudo.
Athracia ars, *hoc eſt magica.* 195
Athlas. Ibid.
Athlas quomodo deceptus ab Hercule. 237
Athlantes tres. 350 quis eorum aſtrologiæ artis nauigandi & ſpheræ inuentor. cur cælum ſuſtinere dictus & in montem obriguiſſe 530
Atlantides. 218
Atrebatum telæ. 178
Atreus pater Pelopis, huius Tantalus, huius verò Iupiter. 366
Atreus primus aduertit aſtrorum motum proprium, contrarium motui raptus. 414
Atreus putans necare filios fratres, ſuos occidit. 387
Atreus tres nepotes iugulauit. 402
Atropos. 14, 231
Atticarum rerum ſcriptores qui periêre. 157 Ameleſagoras. Philochorus. Androtion. Hellanicus.
Atticæ vici centum ſeptuaginta quatuor. 157
Atticis diei initium à Solis occaſu, 166
Attici ſoli præſtantia. 202
Attius Labeo. 418
Attonare. 210
Atys, ſeu Attis. 509
Auaritia belli cauſa. 184
Auari inſatiabiles auro. 326
Auari ſemper egentes, ſemper auidi: non habent, quod videntur habere. auaro omnia deſunt. 229
Auctor. 420. patres auctores fieri. Ibid.
Auctor reminiſcentiæ, quis lapis dictus. 291
Auctrix. 79
Auctumnum. 368
Aucupium mendaciſſimum. 228
Audire, obtemperare. ἀκούειν. 554
Audiri. 122
Auditæ preces. Ibid.
Auditus organum, quod. 142
Auernus vbi. pallidus. 213. vnde vocetur, omnibus auibus lethalis præterquam cycnis. duplex. olim ſtyx vocabatur. 213
Auerroiſtarum recentiorũ Italiæ improbi modi loquendi de animâ. 452, 454, 455
Aues quæ auibus veſcuntur immundæ. 184
Auge ab Hercule vitiata, quomodo interierit. 314. 315
Augia. 469
Augiæ ſtabulum quantum, & quomodo ab Hercule mundatum. 238
Augurium. 104
Auguriorum genera, & quid in iis naturæ conſentaneum, quid ſuperſtitioſum. 483
Auguribus Græcis & Barbaris proſpera ſigna dextrâ cæli à parte; Latinis autem à læuâ. 399
Augurum ſitus in Auguriis captandis. 400
Augusti ambitio diuinorum honorum. 390
Auguſtus in adoleſcentiâ ſæuus & crudelis. 544
Auguſtus primus à Tiberio Deus factus. 541.
Aula. 553
Aulicæ peſtes duæ, ambitio & auaritia. 232
Aulæ vituperatio. pio ab eâ exeundum. 480
Aulis. 468
Aulis Euonymi filius. 54
Aulis ſæua. 557
Aulis vnde dicta, & cur remora, 54
Auratæ proræ, 495
Aures decentes quantæ. 210
Aureſcere. 404
Aures gemmis onerabant veteres. 179
Aureum pro pulcro, 218
Aurigæ ſidus. 209
Aurigandi ars. Ibid.
Aurigeri boues. 89
Auritæ ſiluæ, 266
Aurora Tithonum rapuit. 512
Aurora vnde dicta. 404
Aurum etiam inferni portas aperire, 397
Aurũ virtutis ſpecimen. tanti habeberis, quantum habes. 139
Auſonium mare. 392
Auſter. 499, 500
Auſter dux turbidus Adriæ. 384
Auſtralis pars dextra. 400
etiam Hebræis. 401
Auſtri ſpiritus imbricitor. 499
Axenus Acarnaniæ. 320
Azymus panis, verus panis. 201

B.

BAAL nomen Iouis, Plutonis, & Neptuni. 266. & omnis idoli.
Babylonia turris. 340
Babylonij ſeruis ſeruiebant quinque diebus. 25
Baccæ candentes, *perle*. 179
Baccæ quid. 215
Bacchanalia. 324
Bacchantiũ ornatus, clamor, ſymbola. 324 325
Bacchari. 510
Bacchifera, & Baccifera. 108
Bacchi apotheoſis. 238
Bacchi cognomina varia. 116
- Bromius à ſtrepitu.
- Iacchus à vociferatione.
- Lyæus à curarum abſolutione.
- Liber ſeu Eleutherius à liberãdo.
- Mænoles ab inſaniâ penitâ.
- Bryſæus ab vuis exprimendis.
- Byrſæus à pelle qua in prœliis vſus.
- Maſaris à nutrice Maſa.
- Oſyris.
- Phanoces.
- Adoneus.
- Pantheus.
- Bicornis.
- Phleonas, &c.

Bacchus comatus. eius victoriæ & laudes. 105 eius veſtitus. Ibid.
Bacchi comites hederâ & corymbis coronati. 105
Bacchus corniger, tauricornis, bicornis. & cur illi cornua tributa, rationes variæ. 193
Baccho cur mitra tribuatur. 106
Bacchus de Scythis triumphauit. 113
Bacchi duo, Cretenſis & Thebanus. 325
Bacchus hederâ nigrâ ſolitus coronari. 106 inde hedereus Deus. 107
Bacchus & Bacchæ Nebridibus cingebantur. 109
Bacchus Florens ſeu Ἄνθιος, cultus Athenis & Pataris. 106
Bacchus formoſus, Iouis fulmine occiſa matre Semele extractus. 21
Bacchus formoſus. 193
Bacchus inuentor cereuiſiæ. 117
Bacchus Lydius. 326
Bacchus, Mænala. 108
Bacchi miracula quædam. 116, 117
Bacchus nauem in vites, nautas in belluas mutat. 111
Bacchus ὄρειος. 324
Bacchus Orientem ſubiugauit. 112
Bacchi opera Iuno Vulcano reconciliata. 114
Bacchi orgiorum ritus, & genera diuerſa 324, 325
Bacchus φαύστειος & λαμπτὴρ. 324
Bacchus primus iunxit iugo boues. Iouis Ammonis filius. 193
Bacchus pro vino. 412, 413
Bacchus pro vite. 85
Bacchica ſaltatio quam Bacchæ tripudiabant. 109
Bacchus thyrſiger, cur. thyrſigeræ Bacchæ. Bacchicum ſchema. floribus coronari ſolitus Bacchus & hedera. 106
Bacchus veſte virgineâ, & ſub hœdi ſpecie delituit: illud vt Iunonem falleret, hoc vt Typhonem lateret 108
Bacchi victoria de Indis. 108
Bacchus vinitorum numen. 240
Bacchus vitis inuentor. 193
Bacchus vnde fictus in femore Iouis celatus. 45
Bactra. 385
Bætica. 64
Bætys non Bæthys, vnde dictus. etiam Certis, Percis, & Tarteſſus. 64. nobilis oliuetis & auro, & pecorum lanis. Guadalquiuir. 65
Bætylon. 261
Balineæ maximæ Romæ. 391
Balnea veterum vaſta. 220
Baliſta. 183
Baltheus, 178
Baltheus Amazonum 512
Barbæ incipientis deſcriptiones. 188
Barbarus & Barbaricus pro Phryge & Phrygio. 465
Barbari qui, vnde dicti: à vocis formatione, non à barbâ, nec loco, ſtrictè. Phryges Barbaria. Barbaricum pelagus. Barueria. Barbareſcos. 27
Barbytos. 488
Bardire. 175
Barrire. Ibid.
Baſilicus iactus 245, 248
Baſſara quid. Baſquina Hiſpanica. 109
Baſſares, Thracicè vulpes. 109
Baſſaris & Baſſarides. Ibid.
Batalia, quaſi batualia, Latina vox ad alias linguas migrauit. 234
Bauli, ante Boauli & Boalia. 529
Beatis omnibus eſſe licet per naturam, dummodo poſſeſſis bene vtantur. 385
Beatus ante mortem nemo dicendus. 396
Belenus. 489
Belgicus color. 189
Belias, Belides. 335
Bellandi cauſa auaritia & cupido regnandi. 257
Bellona. 289
Bellona, Ἐνυώ. 163
Belli & prœlij differentia. 147
Belli iuſtitiam vulgus ab euentu æſtimat. 257
Belli mala, quibus pax caret enumerata. 514
Bellorum prima & vera cauſa, auaritia. 184
Bellum vnde dictum. 539
Belluæ in nonnullis corporis & ſenſuum dotibus hominem vincunt. 90
Belus. 263
Beluentinus. 489
Bembina, vnde Bembinæus leo. 235
Beneficia dantem delectant, & ſemel collata cauſa ſunt rurſus conferendi. 28
Beneficia in egenos & miſeros, verè beneficij nomen merentur. 462

Beneficium morâ minuitur, augetur celeritate. 297
Benefacta non debent mori, 215
Beneficium quomodo diſcrepet ab officio, & miniſterio. 527
Beneficiis ſuis parci cupiunt homines, 28
Berenice inſula. 344
Berrhœa. 240
Beſſa. 469
Beſſi. 332
Bethys. 236
Bethicus color. 269
Biblis. 438
Bicornis. 89
Bidentale. 333
Bidentes, bimæ oues. 119
Biga. 348
Bilis atræ folliculus inſpectus. 102
Bimeſtre triticum. 199
Binio 245, 246
Bionis dictum ſalſum de comam in funere vellente Rege. 212
Bipennis, adiectiuum. 513
Bipennis quid & vnde dicta, item quid bipenne. 513
Biſontium deſcriptio. 161
Biſſones. 161
Biſtones armis lunatis. 332
Biſtones, vnde Biſtonis. 507
Biſtoniæ niues. 177
Bithynia. 337
Biuira. 32
Bladum. 199
Blatta. 200
Blatta idem cum purpura. blattia, blattatum. blattela. 24
Blatterare. 175
Blaterata. 238
Βλίτυρι. 488
Boas fluu. 17
Bocherà verbo bachar, dies. 226
Boëdromion, quis menſis. 165
Bœotia prius Aonia. 20
Bœotia vnde dicta, eius varia nomina. 128
Bœotij dicti, Aones, Ectines, Tembyces, & Hyantes. 20
Boiorum crudelitas. 114
Bombardæ. 386
Bombycinum. 178
Bomugi. 373
Bona huius vitæ fluxa & inſtabilia, 556
Bona iucundiora, quæ maiori parta labore. 270
Bonincontrij memoria prodigioſa. 131
Bonus vir, 371
Boreas. 210. 500
Bootæ plauſtrum. 480
Bootes. 349, 409
Bootes Lycaonius. 218
Bootes piger. 227
Bootes tardus, piger, ſegnis. 39
Boeotus Neptuni & Arnes filius. 128
Bos innupta, 103
Boues pulcri & opimi ad victimarios ducuntur. 481
Boum genera. 90
Bractealis. 89
Brama. 176
Brennerus mons. 68
Brettia. 328
Brettus F. Herculis, Brettus vrbs, Brettij, qui. 328
Briareus. 260, 306, 308
Briarei columnæ. 237
Briarei parentes, diſſenſio an in Gigantomachiâ pro Ioue, an contra Iouẽ pugnarit. 308
Brigantes vſi ſcutis cæruleis. 522
Brimo dicta Hecate cur. item vnde Perſeis 74
Briſeidis patria. 432
Briſo apud Delum Dea ſomniorum præſes, & interpres. 552
Britannica purpura. 24
Britanni. 323
Britannicum Nero ſuſtulit. 524. veneno. 526
Britannicus Princeps Iuuentutis. cadauer eius combuſtum. 526
Brito, Britannus, Britannia, habent primã ſyllabam communem; licet ſæpe in manuſc. ſit Britto & Brittannus, Græcique Βριττανὺς vocent.
Britomartys. 73
Britonum ſtigmata. 202
Bruma frondiflua. 405
Brutia. 328
Bruttij populi vnde dicti; Bruttium mare. Ibid.
Bubalus. *ſed falsò auctor Gloſſarij Græcolatini eũdem cum vro poſuit; vri nulli in Italiã, ſed apud Sarmatas & alios Septentrionales, at Bubalis ſcatet Italia.* 161
Bubo obſcœna auis. 65. in eam mutatus Aſcalaphus. 65
Bucinæ, litui, cornuum, tubæ, differentia. 394
Buccinum. 22
Buccina, buccinæ. Ibid.
Bulbus agreſtis. 36
Bullatum. 174
Burdigalenſis peſtis anni CIƆ. IƆ. XXCVI. 559
Burrus Afranius. 549
Buſiris. 355
Buſiris hoſpites necabat. 558
Buſtum. 461, & 462
Buſtum ab vſtione cadaueris. 459
Butes. 263
Buxus. 509
Buxus pro tibia. 490
Byſſus quid, etiam hodie. 178. an in Græcia, an in Belgio.

C

C, & M, nunquam immediatè coniunxiſſe in vnâ voce veteres, & ideo dixiſſe Alcumena, Tecumeſſa, Alcumæon. 346
Cabyrus, Cabyri. 357
Cabulus. 376
Cæca via, cæca ſaxa, cæca vada. 271

Cæcus de { ſonis, & mugitibus, & murmure. | cubilibus. | corporibus. | naturâ. | ignibus. | viſceribus. } 427
Cadauer infantis, cui nondum dentes enati, nefas fuit vrere. 459
Cadauera feris obiici aut ſepulturâ prohibere, habitum ſemper crudeliſſimum. 402
Cadaueribus profluens ſanguis indicium præſentiæ occiſoris: & cur. 525
Cadauera vrebãtur, vel melle condiebãtur. 214
Cadere 504
Cadmea, dicta Boeotia. 84
Cadmeis. 128
Cadmęum nemus. Cadmeæ baccę. 225
Cadmus feliciſſimus 395
Cadmi mater Agriope Nili filia. 128
Cadmus Sidonius, Thebas condidit. 90
Cadmus Sidonius. 127
Cęlebs vita antiquis dicta Fortunata & cælo digna. vnde deductum nomen cælibis. 171
Cæleſtis. 489
Cæli an igne conſumentur. 533
Cęli contemplatio præcipuum philoſophorum ſtudium. 529
Cælum & terra ex ouo. 306
Cęli iter difficile & vi occupandum. 258
Cælorum materia incorruptibilis ex quinctâ quadam eſſentiâ. 497
Cæli partium poſitura; dextra, ſiniſtra, antica, poſtica; quę Naturalis, quę Barbarorum & Græcorum; quæ aſtronomorum, Hetruſcorum, & Romanorum. 400
Cælum pro Ioue. 291
imò pro vero Deo. Ibid.
Cælum quibus gradibus petatur. 543
Cęlorum ſenium & atritio. 531, 532
Cęlus ex Terrâ genuit Parcas & Gigantes. 306
Cærimoniæ. 324
Cæſa, linguâ Maurorum elephas. 542
Cæſaris nomen vnde. Ibid.
Cęſar primus dixit Alcmæon, Tecmeſſa, Alcmena. 346
Cęſtuum certamen. 21
C Gracchi exitus. 555
Calais & Zethes à quo & cur occiſi. 55
Calami duplex ſignificatio. 539
Calamitoſos ac pauperes nemo deſpiciat, quia eorum iniurias Deus vlciſcitur. 35
Calamitoſum frumentum. 198
Calamos qui primi inflauerint. 490
Calathi. 166
quid in illis. Ibid.
Calathi raſiles. 261
Calathiſci virgati. 14
Calchas. 457
Calchas augur. 483
Calcem ad candidum. 211
Calciarium. 366
Calculantes. 535
Calculus. 249
Calculis ludere. 242
Caldius Biberius Mero. 411
Caledonius. 325
Caligulæ prodiga gula, & impietas. 309
Καλλιπῶ. 290
Calliſtheni libertas cauſa mortis. 257
Calliſto. 217
Calliſto in vrſam. 345
Calones. 150
Calor vitę indicium. 67
Calpe. 236, 331
Calpe bimaris. 342
eſt & vrbs alia à Carte Iâ. Ibid.
Calydon. 469
Calydon & Calydonius. 323
Cambalus. 509
Cambyſes cur bellum intulerit Ægyptiis. 185
Camelorum continentia. 125
Cameracenſis byſſus. 178
Cananæus pro mercatore. 63
Canæthoræ. 166
Cancri ſidus. 407
Canephoros virgo. 490
Canes alcę. 129
Canis ęſtifer. 84
Canum genera & indoles. 158
Canes in aleâ & talis. 244. 245, 246, 247, 248
Canis luctantis & gementis comparatio. 392
Canum nares ſagaces. 158
Canes olim ligabantur nodo aheno, ferreo, aut ſetaceo. 158
Canes omnes in Dianę tutelâ. 162
Canis ſagacis deſcriptio. 158
Canis ſidus ſeu caniculę. Caniculares dies. caniculæ effectus. canis & caniculæ nomina ſępe confunduntur. differunt tamen, & quomodo. 84, 85
Canes ſuos dominos laniarunt. 92
Canum vlulatus inter portenta. 129
Caniculam iacere. 246
Caniculæ ſignum maliuolum. 247
Cantabri. 167
Canticula. 59
Capellę ſidus. 39
Capere. 492, 524
Caphareus. 57, 330, 303
Capreæ. 557
Capricornus hiemale ſidus & varia eius nomina. 408 { Aegoceros. | Neptunia proles. | Capricornus. }
Capricorni ſidus anguſtum. 405. 406
Captus. 438
Caput extorum nullum, vel cæſum; nota triſtis 103
Capita duo in extis, minax monarchę nota. 102, & de his.
Capitis quaſſatio iræ vel triſtitię nota. 133
Capris parci non ſcriptâ, ſed naturæ lege receptum. 436
Carbaſei venti. 465 *forſan, quia lintea nauium ex carbaſeâ materia; quæ ventis ſoliti inflare?*

Carcheſium. 112
Cardinei tumultus. 217
Carnium eſus an ante diluuium cœperit, & ſaltem an licitus fuerit. 183
Carpere. 93
Carpinitus, Carcinites. 153, & 154
Carrhis templum Luni Dei, vbi Lunam dicere nefas. 256
Carteia. 236, 342
Carteſius. 236
Carum balnea. 438
Caryſtos fert marmor. 196
Caryſtos marmorifera, ſaxoſa. 468
Caſpii montes. 296
Caſſandra Apollinem decepit: eius vaticiniis legem addiderat Apollo, Ne quis crederet. 420
Caſſandra etiam dicta Alexandra, quàm fuerit formoſa. 471
Caſſandra furens, Baccha; 519
Caſſandræ ſtirps. 516: Iupiter, Dardanus, Erichtonius, Tros, Illus, Laomedon, Priamus, Caſſandra.
Caſſandræ ſtuprum quàm ęgrè expiatum. 503
Caſtigare ſermonem velle, quem poſſis re coërcere turpe. 517
Caſſi, mortui. 240
Caſtalius fons ſacer Muſis. 95
Caſti corpore eſſe debent qui ſericum charmeſino tingunt. 23
Caſtificus. 206
Caſtor. 218
Caſtor & Pollux. 360
Caſus ſæpe experti timendi. 241
Caſus vocandi pro nominatiuo. 31
Cataclyſmi gentilium. 533, 534
Καϑιςηκοται. 130
Catonis Vticenſis ſententia de animæ immortalitate. 442
Cattus an cuſtos inferorum. 170
Caucaſus inhoſpitalis. 17
Caucaſus, quæ Tauri pars. venenis fœtus. vnde dictus. 59
Caudex. 38
Caudicariæ naues. Ibid.
Caunus. 438
Caurus. 499
Cauſſæ bonorum & malorum plerumque ſub diuersá ſpecie latent. 395
Cauſſidicorum vitia, & vituperatio. 230
Cauſſidici vndè dicti. 37
Cautio ſera poſtquam accidit quod timebatur. 392
Comparatio cautis, aut fluctus & ſimiles Hyperbolicæ, quomodo capiendæ. 186
Cautis fluctus contemnentis comparatio. 502
Catullitio. 154
Caycus. 433
Cecropia. 489
Cecropia opidum, & regio. Cecropius mons. Cecrops. 153
Cedere alicui. 312
Celerina, & celerinus. 19
Celeritatis qua flamma aſcendit, comparatio. 188
Celeritatem ſignificans ſacra Scriptura in Hebræo contextu ceruæ non cerui ſolet mentionem facere. 235
Celtarum propria quædam, filios in flumine explorare an ſpurii. quam audaces, iuſtique. 298
Celtarum ſęuitia. 114
Cenœum. 330
Cenœi Iouis templum & ara. 303
Centauri. 321
Centauri ab Hercule in Pholoë ſuperati. 341
Centauri nubigenæ. 320
Centenum. 200. Hiſp. *centeno.*
Cephiſſus. 320
Cerberus. 223 306
Cerberus an ſerpens? ab Homero primùm dictus canis inferorum. ab aliis poſtea triceps. ſecundùm quoſdam ab Hercule occiſus. ſignificat forenſem cauſſidicum. 271
Cerberus canis niger & villoſus. 221
centiceps. Ibid.
ſuperturbari. Ibid.
Cerberus vnde ab Hercule extractus. 271
Cerebrum calidum. 475
Cerebri effluentis perfracto capite mentio frequens & deſcriptio. 474, 475
Cerealia ſeu Ceralia ſacra. 166
Ceres Actęa, item arcana. 165
Ceres amauit Iaſonem. 260
Ceres Athenienſes docuit frumenti ſationem. 11
Ceres cur alumna dicta. 141
Cereri fruges ſacræ. 240
Cereris labor in quærendâ filiâ. 270
Ceres pro frumento. 85
Cereuiſię inuentor. 117
Ceriti, qui Cereris irâ mente alienati. 311
Certis. 64
Cerua ęripes & auricornis ab Hercule curſu victa. 235
Ceruæ an cornua habeant. 235
Cerua pro ceruo ſolet à Latinis more Græco & Hebræo poni. Ibid.
Ceruarium venenum. 257
Cerui. 90
Cerui etiam laqueis teneri ſoliti. 539
Cerui quo tempore mugiant & ament. 176
Cerylus. 508
Ceyx. 309, 507, 508
Chalcis. 323, 331, 468, 503
Chaldæorum antiquitas. 195
Chaldæa miracula. 191
Chaldæus pro mathematico. 63
Chalybs an ferrum an ſpecies diſtincta. 307
Chalybs fluuius Hiſpaniæ, eiuſdem regionis chalybs opt. 307
Chalybes populi Aſiatici & Europæi. 307

Chaos

Chans. 272, 532
Chaos aliquando pro Orco, & aëre. quid verò ſit propriè 11
Chaos atrum cur dicatur. 500
Character. 334
Charmen. 23
Charon, Charonia. 338
Carybdis. de meretrice. 42
Carybdis hiſtoria, & allegoria. 394
Chelæ, cum Nepa non ſunt confundendę. 407
Chelys. 488
Chermes. 23
Charmeſina. 24
Cherroneuſes ſceptrum Pelopis venerati. 372
Cherſonnenſi ſex; præcipua, aurea. 250
Chienſes, tali. 242
Chimęra ignuoma, eius forma. ſcortum ſignificat & laſciuiam. 74. & Rhetoricam. Mons Lycię eſt. 75
Chymæra. 306
Chimæræ montis flammæ aquâ accendebantur, fœno aut terrâ extinguebantur. fabulæ de eo vnde natæ 75
Chiron an Bacchi preceptor. 108
Chiron centaurus peritus muſicæ, medicinæ, & ... ſcientiæ; artis equeſtris, vnde & Centaurus creditus; ſapiens. ad iuſtitiã homines induxit, docens illos iuſiurandum, ſacra Deorum, & cæli figuram; hoc eſt aſtronomiam, theologiam, & leges. ſic philoſophię totius auctor & inuentor. Philyrides dictus. 467. idea perfecti principum educatoris. 468
Chiron magiſter. 467 { Herculis, Iaſonis, Aeſculapij, Caſtorum, Achillis.
Chiron vir iuſtiſſimus. 505
Chiron vnde dictus, auctor veterinarię, Achillem docuit chirurgica. 432
Chirurgia antiquiſſima. Ibid.
Chius & Cous qui iactus. 243 & 245
Chius. 344
Chij malis moribus, & adagiis notati. 245
Chliares. 327
Chloris vnde dicta. 124
Chloreis. 309
Choa. 325
Choaſpes. 298
Choreæ à Phrygibus in honorem Deorum in ipſis templis. 464
Χρηματισμοί. 456
Chronium mare. 392
Chronus. 306
Chryſaor. 75
Chryſe vxor Dardani, quam dotem attulerit. 422
Chytra. 325
Cibaria. 366
Cibus, epulę, dapes quomodo differãt. 365, 366
Cibus primus mortalium è terrá, fruges & herbę. 183
Cicada Atticorum regum inſigne. 167
Cicada Atticorum inſigne. 202
Cicones. 55, 332
Cidaria ſacra Phenecatarum. 166
Cilices intonſi. 265
Cillari. 190
Cillere. 191
Cilla vnde nuncupata, ſacra Apollini. 433
Cillęus Apollo. 433
Cilni Mecęnatis verſus nimis molles. 303
Cinctus geminus. 178
Cinis, pro reliquiis vrbium dirutarum. 304
Cineres legebant labris, ore ſcrutabantur, oſculabantur ter. 465
Cineribus caput conſpergendi mos in luctu. 424.
Cinifiones. 471
Cinna Ilium diripuit. 505
Cinnamum, cinnamolgus. 88
Cinthij colles. 489
Cinxia. 9
Circenſes. 174
Circumlita peplo. 173
Circumuectus. 291
Cirrha, vnde Appollo Cirrhęus 96
Cirrhi Germanorum. 202
Ciſamus. 332
Ciſus Bacchi comes in hederam. 107
Ciſta Eleuſinia. 166
Ciſta in origiis Bacchi 109
Cithara. 488
Cithæron, mons Ioui ſacer. pabuloſus & virens. 131 vnde dictus. 132
Cithæron. 250
vnde Muſæ Citheriades. Ibid.
Citria poma, Heſperidum. 143
Ciuilis ſtatus tempore & conſilio indiget. 136
Ciuitatis accepio varia. 545
Clarificus 206
Claros vnde dicta. 97
Claſſicum quid, vnde, quomodo & quando dabatur. 394
Claua Herculis, qualis. 352
Claudiæ gentis nobilitas. 548
Claudiæ gentis ſuperbia. 528
Claudij Imp. expeditio & victoria Britannica. 522
Cl. Marcelli laus. 526
Claudius quomodo apud inferos teſſeris luſerit. 242
Cleandrum Phrygem quomodo repente ſublatum in altum, mox ad ima fortuna deuoluerit. 399
Clementię laus. 542, 543
Cleonęus leo, an idem cum Nemæo. 357
Cleon vir, Cleone feminâ, Cleonę vrbs. Ibid.
Cleopatra fratri Ptolomæo nupta. 545
Cleopatræ luxus in laquearibus. 389
Clepere, κλέπτειν. 29
Clepere. 514
Clepſedra ſymbolum amoris. 177
Clientes & amici patronos ac dominos ſalutare quotidie ſolui, ſed non niſi admiſſi. 227

Clitus flumen. 298
Clitus ſeu Clauis. Ibid.
Clotho. 14,231
Clypeus quid, vnde, an maſculinum, an neutrum, clipeus & clupeus an differant, quomodo differat à ſcuto. quis primus vſus. 147
Clytemnęſtræ crudelitas & impudicitia. 365
Clytemnæſtræ mantellum quòd prætendebat parricidio mariti, vltio filiæ. 483
Clytorius fons, vnde eius aquæ noxiæ. 114
Cnaſo. 471
Cn. Domitius Ahenobarbus. 528
Cnidos ſacra Veneri. 489
Coa & Chia in talo. 243
Cous & Chius. 245
Κοὰξ vel κνὰξ. 488
Cocco cubare. 383
Coccus quid. 23
Cocytus. 214
Codices. 38
Cogere vocabulum militare, ad multa refertur. 225
Cogi nequit, qui vult & ſcit mori. 258
Cognitio ex aſtris, quę Ariſtoteli in Poët. 415
Colchorum trabes argenteæ. 389
Colorem ducere. 251
Color ſine luce inuiſus. 512
Coloris varij quę cauſæ. 24
Columbę Dodoneæ quercus quales, quæ reſponſa reddebant. 42
Columen. 289
Columna ſolita moueri flante Borea. 55
Columnæ, Saturni, Briarei, Herculis quomodo ſint accipiendæ. 237
Coma in funere, ſcindi, euelli, aut detonderi ſolita. 212
Comedere ſoliti quidam ſtantes, quidam etiam ambulantes. 410
Comedere veteres ſoliti initiò ſedentes, poſt cœpti accubitus, iterum poſtea reditum ad ſeſſionem: & hac in re mores Romani, Græci, Hebrai. Ibid.
Comere 25
Cometa à ſtellis differt. 437
Cometes tempore Neronis, qualis. 527
portendit regis mutationem. nunquam impunè viſus, quid minetur. Ibid.
Commentarij de bello Gallico Cæſaris, an Celſi? 161
Comi 10
Comiſſum, pro coniuncto, addito, adhærente. 353
Comitialis morbus. 93
Committere. 17,402
Committo 353
Commori cum quo velis. 484
Comoſus. 108
Commotriæ. 471
Comoſandylum. 468
Communia mala minus angunt. 473
Communi & publicâ, non ſuâ & priuatâ vtilitate cuncta metienda viro bono. 235
Communio rerum qualis aureâ ętate. 537
qualis primitiuorum Chriſtianorum. 538
Compitipotentes, Compotalipotentes, Compitalitij potentes. eorum ſacra. Compitalia. Compitales lares, etiã vicorum & viarũ 374
Complices. 377
Complices delictæ, culpæ fidem debent. 487
Componere teſſeras. 242
Compoſita omnia, in elementa ſua reſoluenda. 532
Compote voto. 492
Comprendere luſtra ferarum. 158
Conari gemitum. 342
Concani Hiſpaniæ. 167
Concedere. 292,301
Conchiliata periſtromata. 411
Conchylio fucata. 196
Concolora. 468
Concubium. 426
Concubia. 427
Conditio impoſſibilis, *Si digito manúve cœlum attigero.* 409
Conferre. 210
Congeſtus. 229
Coniicerę ferrum. 476
Conij Hiſpanię. 167
Coniugales Dij vnde dicti. effigies eorum cur in geniale cubiculum inferri ſolitæ. fere infiniti. 6
Coniugatorum connexio. 36
Coniugum amor parum firmus, ſi liberi deſint. 317
Coniugium pro Coniuge. 470
Coniugia ſua defendũt & vlciſcuntur feræ. 175
Coniux an Coniunx ſcribendum. 547
Coniux Tauri, pro vaccâ. 491
Conon. 257
Conſcientia non ſinit noxios eſſe ſecuros. eius teſtimonium & tormentum. 169
Conſcius. 167,236
Conſentes. 77,377
Conſiliarij Iouis. 377
Conſilia fortiſſima in aſperis & deſperatis rebus tutiſſima ſunt. 485
Conſilium malum danti peſſimum. 380
Conſiſtentes. 130
Conſolationis genus ſuperari à forti viro. 270
Conſors & conſortio. 372
Conſtabulatio. 227
Conſtitio. Ibid.
Conſulere, extiſpicinæ verbum. 101
Contentus arcus. 406
Conticinium. 426
Contribuere. 198
Contruſum. 301
Contumacia in ducem dilectum militiæ grauiſs. 554
Conuenientes perſonæ. 228
Conuiuæ ebrij accubitus qualis. 410
Conuiuæ olim iacebant. Ibid.
Conuiuij quo cæſus Agamem. deſcriptio. 513
Adag. Coos multos iacere difficile, vnum aut alterum facile. 242

Coï benè olim audiebant. 245
Coï & Chii tali. 242
Copia victus parit libidinem 170
Κόπτειν. 312
Copulatus. 175
Cora. 11
Corbita. 395
Corculum. 142
Corda, *non* chorda. 488
Cordax. 110
Cordis inſpectio quando cœpit apud Romanos. 101
Cor quomodo anhelum fiat. 344
Cor ſalit, lienoſum eſt, artem hiſtrioniam facit. 329
Cor ſedes ſapientiæ: 322
ſed & timoris. Ibid.
Corinthus in Iſthmo. 16
Corinthus Iouis filius vrbi nomen dedit. 17
Corneliæ veſtalis obitus honeſtatis memor. 476
Cornua antiquis in vſu poculorum. 193
Cornu, & cornicen. 394
Cornu flexum, *corneta vulgò*. 464
Cornua fluminum. 320
Cornu in quod teſſeræ mittebantur. 242
Cornua nauium. 500
Cornua nauis. 112
Cornualis concertatio. 175
Cornibus ſignificatur, ebriorum truculentia, furor, audacia, 193
Cornutum pro reſplendenti. 193
Cornua victimarum inaurata: 89
& paxillo aureo iuncta. Ibid.
Lacedæmonii cornua victimarum non inaurabant. 89
Coronari victimæ ſolitæ: 89
ſed & in Cerealibus. Ibid.
Corona, στέφανη. Veſtis muliebris. 492
Coronæ ſunt vel { pactiles. ſertæ. ſutiles. nexiles. plectiles. } 492
Coronæ vnde dictæ. 492
Corporari, 549
Corporis totius quanta protenſio & proportio. 210
Corpus vterotenus nudabant in luctu. 424
Coruus ales Phœbi. 404
Corybantes, qui. 357
eorum officium, & ſacra.
Corybantes. 374
Corymbi. 105
Coryphaſia Pylos. 469
Corythus filius Paridis. 511
Cotinuſa. 236
Cothurnus purpureus. 378
Cottus. 306
Cotiſon 385
Cranii occiſorum nationes multæ pro poculis quondam vſæ. 114. Eſſedones, Boii, Longobardi, Celtæ.
Craſtinum nemo poteſt ſibi promittere. 389
Credere vitam, ratem. 38
Creduli bonorum ſunt, qui optãt: creduli malorum miſeri & qui timent 241
Creon Iocaſtæ frater, an Herculis ſocer, Megaræ parens. 251
Creon ſucceſſit Oedipodis liberis in regno. 263
Creperæ res. 426
Crepereius Gallus. 547
Crepitant terga pharetrâ. 178
Crepuſculum 426
Creta dominatrix maris. 163
Creta ſacra Dianæ. 489
Cretæus. 21
Cretenſes cerui. 161
Cretenſes Domini Mercurialibus ſeruiebãt. 25
Cretes & Creſſæ. 158
Creuſa. 49
Crios, hoc eſt aries, nomẽ pædagogi Phryxi, 43
Criſpatur veſtis. 178
Criſſa an diuerſa à Cirrha. 96
Criſtâ carent angues aquatiles. 244
Criſtati qui angues ac dracones. Ibid.
Criſus Strophii pater. 514
Criticorum Cacoëthes. 69
Criticorum rixæ de præoccupatis coniecturis exploſæ. 28
Crobyli Barbarorum. 202
Croceus ortus Solis. 223
Crocotta. 492
Cronia Athenienſium. 25
Cruda ſenectus. 91
Cruſtæ rupium. 196
Cryſtallus ex qua materiâ. 343
Cubus 243
Cui præda? 295
Cuiuis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt. 206
Culmoſi fratres. 48
Culpæ, fidem debere. 487
Cum, *an* quum ſcribendum diſſenſio. 547
Cunctalis. 96
Cunina. 8
Cupido cuius filius variæ ſententiæ. 172
Cupido Deorum formoſiſſimus. 193
Cupiditatis & flammæ comparatio. 229
Cupidines plures vnius filii Veneris. 172
Cupido volucer, pennatus, arcifer, celer, iucundus, magnus, gratus, flammis potens. 526
Cupidus eſt pauper. 227
Cupreſſus. 118
Cura pro amore. 176
Curę magnę mutum reddunt. 187
Cur *an* quur ſcribendum. 556
Cures Rex Pieczenigorum. 114
Curetes. 374
Curetes qui. 357 eorum officium, & nomina. Ibid.
Curis. 489
Curitis. 9
Curritur campus. 358
Curſus Solis & Lunæ comparatio. 451

Cyaneæ. 41
vagantes, coëuntes. Ibid.
an hæc vera. Ibid.
Cyane patula. Ibid.
Cyaneus. 17
Cybalus Herculem expiauit à parricidio. 300
Cybele turrita turrigera, quia muros capite ſubleuauit, vel quia inuentrix turrium, 508
Cyclades inſulæ quæ. 114
Cyclades nouem. 331
Cyclas, geſtamen muliebre. 202
Cyclopes { Brontes, Sterops, Argus. } 306
Cyclopes fabri ſeptem, dicti γαστεροχειρες, ædificarunt Mycænas; alij à fabris Vulcani. 289
Cyclopum genera tria. 387
Vulcani ſocij { Sterops, Brontes, Pyracmon, ſeu Arges.
Monoculi illi in Sicilia, quorum Rex Polyphemus
Fabri quidam peritiſſimi architecti ſeptem.
Cyclopum opera credita, quæcunque vaſta & molis magnæ. 387
Cycni ſtrymonij. 507
Cydonia cærula. 188
Cydon. 332
Κύσις. 85
Cyllene niuoſa, ſacra Mercurio. 489
Cymbri. 384
Cynips. 334, 335
Cyniras. 309
Cyniræ amica Venus, ab eo conſecrata & facta Dea. 548
Κυνοσῆμα. 509
Cynoſura. 60
Cypreſſus rectus. 256
Cyprus. 118
Cyprus ſerpentum altrix. 438
Cypſeli monumentum. 293
Cyrrha cur euerſa. 185
Cytharœdicam quis primus docuerit. 258
Cythere inſula vnde venus Cytheræa. 250
Cyzicos oſtreoſa ſacra Proſerpinæ. 489

D.

D. pro P. veteres vſurparunt. 376
Daæ, Daſæ, Dahæ. 385
Daca, in nominatiuo. 384
aſper. 385
quantitas. Ibid.
Daciæ termini & diuiſio. 384
Daci. 113. 332
Daci etiam Dani. 332
Daci, Dahi, & Dani quomodo diſtinguantur. 384
Daci & Dacæ idem. 384
qui à Scythis ali . 384
Dacus quantam habeat primam. 385
Dactyli Idaci, qui. 357
Dactyli Idæi. 374
Dea ſponſor. 256
Dædala, & Dædalea. 211
Dædali fabulæ mythologia. 328
Dædali fuga, an in Italiam, an in Latium, 328
Dædalus ſtatuarius. inde ceteri Dædali, & opera Dædalea. 167
Dæmonactis ſententiâ quis felix. 472
Dæmones an poſſint corpora de loco in locum celeriter mouere 80
Dæmones diem odêre, & lucifugæ. 223
Dæmones incubi an queant gignere, & ſuccubi an concipere aut parere. 259
Dæmonia vnde. 7
Damæ. 161
Damar. 508
Danaa. 346, 347
Danaën ſub auri ſpecie Iupiter grauidam fecit. 552, 553
Danaës fabulæ allegorizatio. Ibid.
Danai filiæ quinquaginta. 263
earum nomina. Ibid.
Danaus. 336
Danaus Argiuis aquam tribuit. 367
Dani & Getæ nomen in comœdiis vnde natum. 332
Dani qui, 384
Daniel & ſocij an verè Eunuchi. 188
Danubius. 385
vnde dictus, & quo fonte. 386
Danubius, Iſter, Matoa vnde dictus Danubius, eius ortus & curſus veteribus incognitus. 64
Danubius quàm durus gelu. 265
Dapes, quid. 365
Daphne in laurum. 487
Dardanus. 511
Dardanus ex Samothracia, Dardaniam condidit, inde Dardania, Troia. 418
Dardanus Penates attulit in Phrygiam, inde in Italiam Aeneas. 377
Dare. 268
Dare comas, diffundere ventis. 178
Dare Deos. 541
Dare vocabulum rituale. 97
Dat ſe bene. 202
Daulias ales luſcinia. 309. 310
De. 462
Debrix. 113
Decertata æquota. 294
Decima, nomen Parcæ. 231
Alluſio Decus per dedecus. 228
Decolor. 176, 313
Decumanus fluctus. 500
Deducere fila police. 261
Deducor. 347
Defundere. 183
Deianira vbi ſe occiderit, & de tumulo eius. 336
Delia. 174, 489
Delicata capella. 203
Delfines velociſſimi, tẽpeſtatẽ prænũciant. 496

Delitor ſcelerum. 403
Delos errans. 260
Delos mobilis, Latonæ partu firmata. 219
Delphi orbis vmbilicus an ſit? quomodo oraculum ibi reddi ſolitum. quomodo inchoatum adiri. 94
Delphinius Apollo, vnde. 302
Delphin, pro Dracone. 261
Delphi ſacri Apollini. 489
orbis vmbilicus. Ibid.
Delus. 331
Denares. 376
Depoſitus. 135
Deſcendunt montes in amnes. 177
Deſerta claſſis flamine. 500
Deſperatione ſæpe victoria gignitur, & audacia. 29
Deſultorii equi. 174
Detondere comam. 212
Deucalion. 35
Deucalionis aquæ. 408
Deucalionæum diluuium. 239
Deucalionis tempore diluuium, in Theſſaliâ, per totam hyemem. 473
Deus animam humanam poteſt necare. 447 id etiam colligitur ex ſacra Scriptura, cùm Chriſtus negat hominibus vim animas occidendi.
Dij, ἀλεξίκακοι, ἀποπομπαῖοι, ἀποτρόπαιοι, σωτῆρες, φύξιοι, Depulſores, Auerrunci, Auerruncani & Tutani. 551

Deorũ commendabantur quædam membra. 526
- Oculi { Iouis. & Iunonis.
- Caput, Iouis fulminantis;
- Venter, Martis.
- Pectus, Neptuni.
- Manus, Palladis.
- Mammæ, Veneris.
- Tali, Thetidis.

Dij Coniugales Græcis ac Latinis, 6. & ſeq.
- Iupiter, γαμήλιος.
- Iuno, γαμηλία, Natalis.
- Venus.
- Hymenæus.
- Pitho.
- Diana, Euclia.
- Genius.
- Neptunus Genethlius.
- Dij Genitales, Nixij & alij plures. 8

Dij credita veteribus quæcunque vtilia, Sol, Luna, fontes, &c. 414
Dei cum Noëmo fœdus ſeu pactum de mundo non perdendo amplius quale. 531, 532
Deus cuncta videt & malefacta etiam poſt hãc vitam punit in inferno. 441, 444
Deum cur vocent διὰ, ζῆνα, ἀθήναν, ἥραν, ἥφαιστον, ποσειδῶνα διόνυσον. 260
Dij depulſores malorum quomodo Græcis ac Latinis dicti. 551
Dij, dicti Iudices & Principes. 398
Dij domeſtici præcipuo in honore. 461
Dij & Deæ quos homines amauerint. 260

Deus & Natura idem Stoicis. 523
non nobis. 530
Deum excutere, 510
Deos facere. dicare cælo, inferre ſideribus, inducere maieſtatem. 541
Dium Fulgur. 333
Deus gaudet eminentiſſima quæque deprimere. 480
Dij Genitales. 8

Dij Gentilium ab hominib⁹ vulnerati. 266
- Pluto. } ab Hercule.
- Iuno. } ab Hercule.
- Venus, } à Diomede, Mars quoq. ab Hercule:
- Mars } à Diomede, Mars quoq. ab Hercule:
- Pallas { ab Ornyto.
- Hercules { ab Hippocoontidis.

Dij Gentiũ quarũdam peculiares. 115
- Iſis Aegyptiorum.
- Iuba Maurorum.
- Cabyrus Macedonum.
- Vranus Pœnorum.
- Faunus Latinorum.
- Sancus Sabinorum.
- Quirinus Romanorum.
- Minerua Athenienſium.
- Iuno Samiorum.
- Venus Paphiorum.
- Vulcanus Lemniorum.
- Bacchus Naxiorum.
- Apollo Delphorum.

Dii gentilium ſenii expertes, operâ Hebes. 527
Dii irati diligentius coluntur. 505
Deorum iram extis & fibris denunciari putatum 498
Dii locorum, ſeu Topici. 493
Diis mala bonáque cuncta adſcribebant. 364

Dii malorum ſomniorũ depulſores. 551
- Neptunus.
- Iupiter prodigialis ſeu ἀλεξήτωρ, ſeu τεράστιος.
- & omnes Dij Auerrũci. { Apollo. Hercules. Caſtores.

Comparationes cum peculiaribus Deorum membris pulcris. 526
Deus, mens, natura idem Triſmegiſto. 530
Dii mortales Stoicis. 339
Deo, negligere mortalia, Epicurei & Stoici volunt. 204. quia videbant in hoc mundo bene malis eſſe, male bonis. quare Sophocles Deos ait malos eſſe, & perperã multa ſtatuere. 204. Sed nos Chriſtiani ſcimus in omnia Deum ſufficere, omnia videre, & iudicare, perſpicaciæ ſuæ præuaricatorem nõ eſſe, cui Deus aliquando malos hîc toleret, & ſinat abundare? 205
Deorum, nihil egere, Diis proximum quàm minimum egere. 227
Dei nomen apud omnes fere gentes quadrilitterum 379
Deos non commiſceri hominibus. 259
Dei non peccare, hominis ſe corrigere, mali prorſus ſe non cuſtodire ab iterum labendo. 125

Deorum notæ propriæ. 108
- Phœbus comoſus.
- Hercules lacertoſus,
- Bacchus virgineâ formâ.
- Minerua lumine flauo, Venus (pæto.
- Fauni criniti.
- Mercurius decentibus plantis.
- Vulcanus claudicans.
- Aeſculapius barbâ intonsâ.
- Mars pectoroſus.

Deus omnia videt, vbique præſens eſt, & in medio pectoris noſtri habitans. vocatur Deus appropinquans. nihil ei abditum aut occultum. 169
Deus pater communis; quod ſi ſemper cogitaremus, beſtiis ſimiliores nos non exhiberemus. 48
Dii Paterni, item Patellarij. 414
Deo pleni vates. 510
Dii præſides piorum. 417
Deûm proles, filij. 32

Dij proprij prouinciarum & vrbium. 489
- Aſtarte, Syriæ
- Diſares, Arabiæ.
- Belenus, Norici.
- Cæleſtis, Africæ.
- Reguli ſui, Mauris.
- Beluentinus, Cruſtuminienſium.
- Viridianus, Narnienſium.
- Ancaria, Aſculanorum.
- Narſia, Volſinienſium.
- Valentia, Ocriculanorum.
- Nortia, Sutrinorum.
- Curis pater, Faliſcorum.

Deos quidam negabant. 387
- eſſe vt { Diagoras, & Theodorus.
- regere humana, vt { Epicurus, & Protagoras.

Dij qui ſaucii ab hominibus vel eorum ſerui. 260
- Ceres.
- Mulciber,
- Neptunus.
- Phœbus: Mars.

Deus ſidera ducit, & paſcit inſtar ſui gregis. 225
Deos Stoici & Poëtæ vtriuſque ſexus putant. Ibid.
Dii ſunt exaudibiles & viſipotentes. 97
Dii vicorum & itinerum. 374
Deum vocari ante apotheoſim, genus maledicti. 543
Deum vnicum eſſe etiam Ethnici, qui ſapientiores, crediderunt. plures Deos vulgus arbitrabatur. ſapientiores Deorum multiplicitate dumtaxat voluerunt ſignificare multiplicem Dei vnius potentiam & efficacitatem. 260
Dei voluntatem aut iuſſa ſceleri prætexere nō nouum ethnicis; Aegyſtho, Vlyſſi. 486
Dextræ ſolitæ dari firmandæ promiſſioni, & pignus fidei habitæ. dextras aureas argenteaſve Romani ſoliti mittere ſignum pacis. Dextra vnde dicta. 34. dextram etiam porrigebant Apoſtoli. hoſpites. ſupplices apprehendebant, datam à recipientibus eos in fidem. firmabatur ea iuſiurandum. dabatur in fœderibus & ſalutationibus. 35
Dia. 114
Diaboli poſſunt morbos & ſomnia immittere. 551
Diabolus vocatur Gigas. 87
Diadema femineum. 179
Diadema naturale campi. 397
Diadema, quid. 396 quoddam femineum. 397
Diagoras & Theodorus Deos tollebant. 387
Diali flamini illicitum mortuum attingere. 104
Dianam amantes inuocabant. eadem Numen Cretenſium patrium. 179
Diana ceruorum venatrix, ἐλαφιαῖα. ab Elæis colitur 161
Diana cur ſæua, aut ſæui nimium pudoris. eius ſacra apud Tauros. 129
Dianam delectari leonum venatione. 161
Diana eadem Proſerpina, montium & nemorum præſes. venatus Dea ἀγροτέρα. Agreſtis. eius fanum in Agre. cognomina eius quædam à venatione ducta, ὑλοχέαιρα, θηροκτόνος, ἐλαφοφόνος, θηροφόνος. 160
Dianæ Epheſiæ templum combuſtum qua nocte natus Alexander magnus. 9
Diana eripuit Iphigeniam, inde Soſpes dicta. 483
Dianæ & comitum deſcriptio. 178
Dianæ & comitum eius habitus. Ibid.
Dianæ Eucliæ ſponſi ſacrificabāt, de eius templo & ara. 6
Dianæ honores exhiberi ſoliti, ante venationem inuocatio & ſponſio partiariæ prædæ: poſt venationē prædæ caput, pedes, aut aliæ exuuiæ arboribus aut aris eius adfixæ. item feriæ Aug. eidib. eid. ſextil. ferre thedas ſpicatas in Dianæ nemora. 162

Dianæ in dominio putabant eſſe. 162
- canes.
- nemora, ſiluas, ſaltus.
- amnes.
- montes.

Dianæ in honorem eid. Sextil. coram eâ (*in nemore aliquo, ad aram ipſius*) canes infulis ornatos vna cum omni venatorio inſtrumento ſiſtebant. Omnia nemora Dianæ ſacra, vt & montes. 162
Dianæ labra. 311
Diana Lucina, Lucifera. 9 cur. Ibid.
vnde dicta. 10
Diana montana, ἐρημὴ vel ὀρειφοῖτιν quam Græci. 179
Diana nocte inuocari ſolita. vnde dicta Hecate & triuia, de tribus eius capitibus. 10
Dianæ numen Agreſte ἀγροτέραν Græci. 177
Diana omniuaga vnde. 9
Diana ſeu Proſerpina. Maga. Domina dicta. 11
Dianæ tria nomina, facies, inſtrumenta, munera, colores. 72 vnde Dictynna. 75

Diana virgo aſpera. 21
Diana vnde dicta. 9,162
Diaria. 366
Dictamnus vbi innotuit, 161
Dictynnæ, Britomartys, & Diana. 73
Δίκτυον. 73
Didij Iuliani blanditiæ ſuſpectę. 391
Diducere aures. 179
Dies alius ciuilis, alius naturalis: naturalis æſtate productior quàm hyeme: ciuilis, ſemper duodecim horarum. 479
Diei maneſcentis deſcriptio. 226
Diei pars melior quæ, & dies optimi, qui. 180
Dies pro locis claris. 350
Dies pro Sole. 254
Dies quid, & quotuplex naturalis, ciuilis. diem vnde variæ nationes auſpicabantur. 181
Dies rubicunda incipit ſe ſpargere. 226
Dies vltimus mundi ſciri non poteſt, & quotquot prædicere conati falſi vates. 534, 535 & ſeq. quomodo capienda quę ſancti Patres de hac re videntur dixiſſe. 535
Differre, pro diuulgare. 194
Differre remos fractos. 499
Differentia inter { buſtum, vſtrinam, ſepulchrum, monimentum, roguin, pyram, funus. } 462
Differentia inter ſacrum, ſanctum, religioſum. 458
Digerere pennas inneras. 359
Digitij. 374
Dignitas quantum difficultatis, tantum vilitas habet excuſationis. 546
Dignus an ſtupris, ego? *aurea ſententia.* 189
Diluculum. 426. 427
Diluuia, quæ olim fuêre in orbe. quatuor. eius deſcriptio accurata. 463
Diluuia philoſophorum, alia à noſtro diluuio de quo in Geneſi. 533, 534
Diluuiones. 534
Δημήτηρ vnde Ceres. 141
Diocletianæ. 540
Diomedes. 295
Diomedis equorum mythologia. 358
Diomedes primus ſacrificauit Hippolyto. 209
Dion quam paruâ manu Dionyſium Syracuſis expulerit, fretus amore ciuium. 254
Dionyſia ſacra. 324, 325
Dionyſias. 114
Dionyſij conuiuium prudens paraſito exhibitum. 328
Dioſcori, ſeu Caſtores, ſignificant duo hemiſpheria, & cur pilei eis imponantur, & ſtellæ capiti appingantur. 526
Dioſcurorum vaticinium. 470
Dirce alligata tauro. 137
Dirce fons, & amnis. 127
Dirce fons Muſis ſacer. 20
Dirce. 305
Diſares. 489
Diſpellere flumina. 225
Diſponere ſalutationes. 128
Diſpulſus. 239
Diſſeptus, diſſepio, diſſepimentum. 40
Diſſicere probum, ſed & Diſiicere. 515
Diuinare, pro Deum facere. 541
Diuina natura omnis mali expers. 261
Diuinationum genera quędam deſcripta. 97, & 98. { Pyromantia. Capnomantia. Hieroſcopia & aliæ. }
Diuinatio ſomniorum. 456
an vlla? 457
Diuites extrinſecus videntur felices; interius ſi videas, infeliciſſimi. 327
Diuitiæ bellis expoſitę. 184
Diuitum inſania, luxus, prodigalitas, ſuperbia, 389
Diuitiarum modus primus, habere quod neceſſe eſt: ſecundus, habere quod ſat eſt. 227
Diuitiæ non ſatiant, ſed quo quis ditior hoc cupidior. 229
Diuitiæ res vana. 434
Diuitiæ veræ, ſorte ſua contentum eſſe. 227
Diumius. 338
Dod Hebr. quid ſignificet. 187
Dodonea quercus. 42
Dodonea ſacra Ioui. 488
Dolopes, vnde dicti. 304
Dolops Mercurij filius. 304
Dolor pro ira. 47
Dolor diſſimulatione creſcit, lacrymis leuatur. 463
Dolor femineus. 353
Dolus in bello licitus; extra bellum, illicitus. 517
Domiduca. 9
Domiducus. 8
Domina, cognomen Proſerpinæ. 11
Domini dicti patres, & Dominæ matres familiarum ſeu vxores. 486. ideo coniungi ſolita iſta, *Domina vxor, Dominus vir.*
Domini nomē, odioſum multis. non fuit proprium Hiſpanorum. 371
Domini quibus diebus ſeruiebant ſeruis. 25
Dominus. 227, 425
Dona & munera propriè quomodo differant. 97
Don Hiſpanicum prænomen, vnde; 371
Doni & muneris differentia. 164
Donum Dei aliquid duobus modis dici. 446, 447
Dores. 221
Dorius, ſeu Doricus modus bellicoſus, ad quos aptus effectus. 464
Draco Colchicus an occiſus ab Iaſone. 48
Draco filius Illys. 306
Draco frigidus. 512
Draconem Marti ſacrum Cadmus occidit. 129
Draco vnde dictus. animal inſomne, peruigil. Palladis ſtatuæ adiectus à Phidia. 493
Drenſare. 175
Driades. 166

Druſiana foſſa. 299
Druydes, quaſi Dryides. 338
Δρῦς. Ibid.
Dryades. 311
Dryades quomodo differant ab Hamadryadibus. 337
Adag. Dulce pomum cùm cuſtos abeſt. 314
Ducere ἕλκειν. 411
Dummodo. 150
Adag. Durior terris Helices. 349
Durius equus, ex qua materiâ. 505
Dymas. 509

E

E, in compoſitione aliquãdo auget, vt euinco, edurus, euinctus 478
Ebrietas adimit malorum ſenſum & tollit omnem mærorem gignens ſtolidam lętitiam. 410
Ebrietatis effectus vnus παροινίαν canere. 412
Ebriis cur ſingula viſu duplicentur. 510
Ecce. 581
Echinades. 320
Echinę, non Echidnę. 468
Echo garrula. cur dicatur præcipuè mœrentibus reſpondere. 425
Eclipſis cauſſam veram proferre Athenis capitale, falſę & ridiculæ cauſæ gentilium, & pręcipuè Indorum. 195
Alluſio ἐκ φόβου φόβοι. 233
Ecpyroſis quam Chriſtiani credunt, multis differt, ab Ecpyroſi quam multi gentiles cognouerunt; ponuntur differentiæ, & eorum opinio explicatur. 533
Ecpyroſis tempore Phaëtontis. 52
Ectines. 20
Edera an hedera. 107
Ederæ genera, Nigra quę Dionyſias & Nyſſæa, alba. helix, recta, ſeu dendrociſſos ſerpens, ſeu chamæciſſos, ſelenitia. Bacchica. cur Baccho ſacra. 107
Edor. 199
Edonis. 507
Educatio legata. 366
Educatoria numina. 9
Eduſa. 8
Etiones duo. 432
Egere humanum, ſed Diis proximum quàm minimum egere. 227
Eiliſſos. 155
Elæei colunt Dianam Elaphiæan. 161
Elauer. 298
Electra. 350
Electra animo virili fuit. 516
Electra cùm prius Laödice diceretur, cur vocata nouo nomine. 515
Electrum vnde, & quid. 308
eſt duplex. 309
Electryon. 356
Elementa qualia futura poſt mundi incendium. 533
Elementa nulla nobis nunc pura. 191
Elephantes porcina vox terret. 159
Eleuſiniis Cereris ſacris initiati tantum admittebantur, prophani arcebantur. nefas ea vulgare. pœna gentilis excommunicatio (ex illo loco Horatij) 165. prophani omnes criminoſi. celebraturi nouem noctes abſtinebant à Venere, vino & malis Punicis. habitus, veſtitus, & geſtamina ac Symbolica verba initiatorum, & pompa ſacri. facium latio & iactatio. inuocatio Corę, & mutua ſcommata. 166
Eleuſina maiora ſacra, quomodo differant à minoribus. quibus Diis ſacra. quo tempore celebrata maiora. quod argumentum maiorum minorumque. ſigna eorum impudica. non initiatis nefas referre. ideo Eleuſis tacita, & ſacra tacita. 165
Eleuſinia Romani ritu Græco celebrarunt. 166
Eleuſinia ſacra. 491
Eleuſiniorum ſacrorum deſcriptio. vnde dicta. duplicia fuere. 164
Eleuſis. 154. 197
Elidis. 96
Elim & Elida in accuſat. 139
Elongoſine. 298
Emenſo radio. 222
Emicare. 428
Emmelia. 110
Emunire. 542
Enceladus. 221
Adag. Ἐνδυμίωνος ὕπνος, & de amore in eum Iouis ac Iunonis Zelotypiâ. 173
Endymion amaſius lunæ, in Cariæ montibus ſopitus longiſſimo ſomno. 173
vnde fabula ficta.
Endymion Arcas primus Lunæ curſum deprehendit, inde fabula amaſium eſſe Lunæ. 195
Engonaſis. 358
Enipeus. 239
Enna. 270
Ennenſes Proſerpinam indigetarunt. 11
Enodus. 118
Enſis Imperatorię poteſtatis Nota, iam olim. 543
Entheus. 45. Enthei curſus. Enthea limina. Entheatus. 45
Adag. ἐνταυθάδι γεγεννῆσθαι. 234
ἐνίσπειν. 456
Eon arbor. 42
Eöus. 77
Epeus. 505
ἐφιδρύει & ἐφιδρῦσαι. 160
Ephemerum. 36
Epidaurus. 206
Epilimia. 88
Epulę etiam in Euxino Ponto venerandæ. 513
Epulę, quid. 365
Adag. Equę Theſſalicę, mulieres Lacedęmoniæ. 20
Equus machina bellica. 505
Equus pro naui, equiſones pro nautis ſeu remigibus. 10

Equus Troiæ ter fatalis. 505
Equus Troiani auctor, magnitudóque, & an verus equus? & variæ de hac re traditiones. 505
Eradere. 156
Eraſini plures fluuij: vnus ſub terram ſe recondens alibi ruiſus emergit in Argiuo agro. 487
Erebus. 811
Erebus maritus noctis, pater ſomni & mortis. 292
Erechteus propriam filiam Proſerpinæ immolauit. 433
Ergynus ab Hercule occiſus. 251
Ergynus Neptuni filius ſucceſſor Typhis occiſus ab Hercule. 53
Eridani duo. 308
Erinnys. 13
Erymanthus caret leonibus. 161
Erymanthius ſus. 235
Erytheia. 236
Erythræa. 236. *ſuſpicor apud Steſichorum citatum à Strabone, ex Solino legendum ἐρυθρείας; vel ex Strabone apud Solinum Erythiam: ſed placet magis prius.*
Erythræum mare. 328, 385, 419
Eryx ab Hercule cæſtu victus. 263
Eryx ab Hercule victus. Mons Siciliæ, cuius deſcriptio breuiter. 61
Eſca, quid. 365
Eſcale argentum. 365
Eſcarlatte. 23
Eſſedones. 114
Eſſentia. 531
Etheoclis, & Polynicis mutua cædes. 144
Etheoclis perfidia. 142
Eteoclymene. 21
Euadne. 369
Euagrij duo Hiſtoricus & Diaconus, Diaconi lib. tres M. S. de vitâ ſanctorum. 552
Euan Euius. 324
Euboea. 330
Euellere comam. 212
Euenus 323
Euenus profundifluus, nomen amittit in Cephiſſo. 320
Eueſtra. 121
Euicti rogi. 451
Euippa. 474
Eumenides. 213
Eumenides, deæ vltrices, dictæ Pœnæ. 12
Eumenides ſeu furiæ tres. 13
Eumenidum viſu & verbere audito ad inſaniam credebant homines adigi 78
Eunuchus officij nomen. 188
Euocandorum ex hoſtili vrbe Deorum ritus. 422
Euocare, quibus proprium. euocati milites. 70
Euonus. 468
Euphemus. 53
Euphratæi ſagittas veneno linunt. 237
Euripus. 330
Euripidis verſus, qui illi fuere damno, 397
Euripus Euboicus quoties fluat & refluat. 255
Euripi fluxus & refluxus quot. 331
Euripideus iactus. 248
Europa. 217
Europa an dicta ab Agenoris filia, quæ hoc nomine. 321
Europa à Ioue rapta tauriformi. 167
Eurotas, fluuio Eurotæ fluxum & nomen dedit. 487
Eurotos, Eurotas, Europus. 469
Euri. 266
Eurus & Africus quomodo oppoſiti. 303. & 304.
Eurus lætus Eois equis niger. 499
Eurus nubifer. 78
Euryalus Vlyſſis filius. 474
Eurybates. 493
Eurydice. 266
Euryſtheus à quo occiſus & vbi ſepultus. 361
Euryſtheus. 355
Eurytus cur cæſus. 310
Euryti domus euerſa ab Hercule. 262
Eurytion opilio Gerionis. 235
Euxinum. 31
Euxinus pontus. 17
Euxinus pontus prius Axenus vocatus, & quæ vtriuſque nominis cauſa. 480
Exaqueſcere, & exigneſcere. 534
Exarmare iram. 472
Exaudibilis. 97
Excalitare, vos fictitia. 290
Excelſo excelſior alius. 397
Excingere. 14
Excutere reos. excutere vires hæreditatis. 267
Exempla non excuſant crimen. 126
Exercitatio puerorum ingenuorum corporalis conſtabat. 294 { diſci iactu, curſu, ſalto, luctâ, ſagittatione } *hoc apud Græcos, nam Romani natationem in flumine adiecerunt, equitare quoque & cominùs ferire.*
Exhalatio, quid. 366, 451
Exhibere. 462
Exilium cum egeſtate peſſima imprecatio. 14
Exortiua ſigna. 400
Expenſum ſeu expertum robur. 221
Explicare. 131
Expoſitum mare in omnes tempeſtates. 505
Expirare flammas. 501
Expuere ſpiritum. 476. expuere rationem ex animo. expuere dentes. 476
Exſtaſes magicæ. 81
Exſtinguo, exſulto, exſpecto ſcribendum. 554
Extra viuis eripiebantur ex ritu. 104
Extiſpices intuebantur quam in partem hoſtia caderet. 402
Extiſpicinæ diuinatio latè deſcribitur. 98, & 99
Extorum caput, quid, quotuplex, verum imaginarium, verum, ſi duplex, ominis peſſimi. Imaginaria ſemper duo. Exortum pars, Fa-

miliaris, & pars Hoſtilis ſeu latus hoſtile. Duplex etiam Fiſſum, hoſtile & noxium, Amicum & vitale, item Familiare. 102
Exta nimis læta, quę. 102
Extorum nomine quæ veniant. 101
Deſcriptio extorum ominoſorum. 101
Extorum ominoſorum deſcriptio. 101
Exta peſtifera, quæ. 103
Exta quæ triſtia, irata, ominoſa; quę contra læta, bona, felicia. 99. Exta, adiutoria, & muta. ibid.

F

Fabula, pro verà narratione. 370
Facere Deum. 238
Facere ſibi cauſam. 525
Facere verbum ſolemne in indigetatione. 541
Facies. 207
Facies & vultus quomodo differant. 131
Faciei longitudo decens quæ. 210
Facinora, ſunt pignora malè natorum. 142
Factum crimen, pro confìcto. 525
Fænicularius campus. 156
Faginus. 328
Fagopyrum. 200
Fagus patula. 328
Fagus vmbroſa. 350
Faliſca Iuno quomodo coli ſolita. 490
Falſiloqui. 535
Famę cura habenda. 371
Fama vitrea. 78
Fames maior quàm venter. Belgæ dicimus, habere.
Famulæ nomen, amatorium. 314
Famulare iugum. famularis turba. famularis populus. 463
Famulus, pro comite. 314
Fanaticus. 98
Fanatici caput iactabant. 510
Far 199 eius genera quatuor, Cluſinum, vemmiculum candidum, & rubrum; & trimenſe. 199
Fari, propheticum vocabulum. 98
Farrago. 168
Faſces pro dignitate. 556
Fatæ. 231
Fatidicus. 98
Fatilegus. 237
Fatum an differat à neceſſitate, & quomodo. 461
Fatum ignauum, & iners. 501
Fatum, quid Stoicis. 131
Fatum quid. 530
Fatum, quo ad rem, & quo ad vocem Orthodoxis Patribus diſplicere; etiam ipſi D. Auguſtino, 134. Stoicis Iuppiter ſub Fati lege. 134
Fauni caput pinigerum. 489
Faunus pater. 266
Fauonius, florum parens. 154
Fauor. 171, 383
Fax duplex; vna in nuptiis, alia in funeribus. 351
Fax funerea. 15
Fax nuptialis in morte alterius exſtingui ſolita. 15
Facem nuptialem apud Romanos in nuptiis ingenuis puer matrimus patrimuſq; in ſeruilibus ſeruus pręferebat: apud Gręcos, mater. 15. ancillę, Vulcanus, aut Hymenæus. 16
Fax nuptialis. 13. quinque. à puero Daducho patrimo matrimoque. 14
Faces olim pugnæ ſignum. 289
Fax pinea in nuptiis, quomodo potuerit etiam eſſe ſpinea. 17
Fax rutila. 289
Februalis & Februa. 9
Fecunditatis templum. 549
Feliciſſimi hominum dicuntur fuiſſe Peleus & Cadmus. 395
Adag. de magnâ felicitate. 409. } cælū attingere { vertice, manu, plantis.
Felicitas Stoicorum, prorſus interire. 451
Felix, qui liber: liber, qui nec ſperat quicquam nec optet; nec ſperare nec optare quicquam illum, qui nouit proſpera & aduerſa citò mutari. 472
Fel ſedes irę. 322
Femina bona, nil melius; nil mala, peius. 185
Feminâ dux malorum. nihil ea grauius, deterius, peius. theſaurus malorū. bonam inuenire rarum & difficile; malam habere vſitatiſſimum. vix duę bonæ poſſunt nominari Penelope & Alceſtis; malę innumerę 184
Feminæ imbeciles, ſed peritiſſimę in malotechnis, dolis ſceleribus; & in fraudibus ac malitiâ, vitiis pręſtant, & cur. 185
Feminæ in libidinoſis audaces, maximè ſi deprehenſę. 197
Feminę laus lanificium. 322
Femina, infidum genus, omnes ſimiles, muliebre ingenium, proluuium. nulla bona, aut ſi bona, miraculum. puellis non credendum. vndæ fides tutior, quàm feminæ. 185
Feminarum temeritas & pertinacia. 196
Fenius Rufus. 540
Feræ & monſtra quomodo differant. 258
Ferarum nomine quid in fabulis ſignificetur moraliter. 267
Feralia ſacra. Lemurum. 575
Feraliſſima peccata, *hoc eſt lethalia.* 459
Ferculum pompæ. 303. Salomonis ferculum. 503
Ferina lingua. 230
Ferire, vox Ritualis. 313
Ferre accepta alicui, ferre expenſa. 556
Comparatio ferri, & cautis. 305, 306
Ferri inuentor quis. 539
Ferrugo, Hiſpaniæ purpura. 23
Feſcenninorum ritus. 25. & 26. exemplum. ſcriptor. vnde dicti Feſcennium. 26
Fibræ pulmonis & iecoris quot. 104
Fibula. 179
Fides amicis, afflictis & aduerſa fortuna preſ-

ſis debita magis quã beatis ac felicibus. 515
Fides citharę Delphis inuentæ 490
Fides fidem, diffidentia perfidiam prouocat. 322
Fides non ſeruanda in ſceleribus. 319. extra ſcelus diligentiſſimè ſeruanda. 320
Fides pro crudelitate. 241
Fides pro ſecreto. 319
Fides, pro ſilentio. 461
Fidiculæ quid. 460
Fiſſum. 102
Fiſtula paſtoritia, indocta ſtridula, garrula quomodo confecta, & quid eã cani ſolitum 305
Fit nocens. 486
Flamen. 294
Flammeolum. 179
Flammeum ſacrum. 106
Flandri lato nomine, qui Hiſpanis. 419
Flexiloqua, 93
Flora lanugo. 188
Flos Aſiæ. 462
Flos Græciæ. gloriæ pubertatis. generis humani. 32
Flores nectarei. 266
Flores omnes veris liberi, 413
Flumina aurifera & quædam gemmifera. 326 { Iſter. Hermus. Pactolus. Tagus. Hydaſpes. Ganges.
Flumina cur cornuta. 320
Fluonia. 9
Fluuij, excepto Hebro, Oceani filij. 301
Fluuij plerique radunt terras & exulcerant. 156
Foliata palma auro. 514
Fontanæ aquæ origo. 318
Fontium capita ſacra. 139
Fontes latentes quibuſdam notis cognoſcuntur 35. Forda bos 103
Formam eſſentialem hominis ſoli Deo licet in aliam commutare. 510
Forma, ſeu εἶδος corporis in quo poſita. 209
Formidabilius Medæâ & Phædrâ *Adag.* 44
Formidinis, & venationis per Formidinem, ſeu pennas varicolores deſcriptio. 159
Formido venatoria deſcribitur. 159
Formoſior formoſis *Alluſio.* 192
Formula benè mortuis precandi (*terram leuem*) malè autem imprecandi (*terram grauem*, aut quid ſimile) multis aſtruitur. 215
Formula bene precandi, Votum ſecundet. 270
Formulæ deprecandi dicta ominoſa. 188 { Auertat Deus. Procul ſit omen &c.
Formum, vnde formoſus. 194
Forom. 495
Fortes cito naufragium faciunt. 481
Forti cum hoſte contẽdere, vel à forti ſuperari glorioſum, à vili & ignauo, turpe. 270
Fortes & ſtrenui debent contra fortunam ſpei inſiſtere: timidi ſolent deſperare. 86
Fortes fortuna metuit à Diis iuuari. 29
Fortes in cælum transferuntur. 361
Fortunæ deſcriptio, cæcitas, iniquitas & horum cauſæ. templa ei Platonis æuo cœpta dicari. nulla eſt huiuſmodi fortuna, ſed ea cuncta Dei fiunt voluntate. 264
Fortunæ aleam qui ſæpè iacit, aliquãdo infortunium lucratur. 241
Fortunæ aduerſę expoſita magna & alta: ſecura verò humilia & parua. 210
Fortunæ colligata Inuidia. 326
Fortunæ cuncta tribuendi prauus vulgi mos. 556. eius numen. 556
Fortuna, inter Penates. 377
Fortuna, leuis, & vitrea, cùm ſplẽdet frangitur. 541
Fortunam loco mouere. 383
Fortuna modica & priuata tutior & diuturnior. 481
Fortunæ mutatio fit momento. 395, 396
Fortuna non poteſt animo nocere. 30
Fortuna nihil poteſt in eo, qui ſcit mori. 258
Fortuna nulli à principio ad finem felix. 211
Fortuna proſperè agentibus aduerſa ſpirat 329
Fortunâ res hominum regi. 205
Forum clamoſum. 230
Franci olim comam alebant. 162
Fratris nomen dilectionem indicat. 187
Fraudatores ſuâ fraude corruunt. 380
Frenare nauem. 10
Fretum. 250
Frigidus, pro noxio. 512
Frigoris efficacitas maximè ad torporẽ & pigritiam. frigoris incommoda, frigidum pro noxio & mortifero. 67
Fritillum reſonans. 242
Fritinnire. 175
Frondiflua bruma. 479
Frondifluus. 405
Frons rectus. 256
Frons vnde dicta. 133
Frugum quæ genera diligenter diſputatũ. 197 & ſeq.
Frumẽti vox quot modis capiatur. *latiſſimè*, pro hybernis & æſtiuis, & quibuſdam leguminibus. 197 *ſtrictius*, vt excludit ſola legumina. *ſtrictiſſimè*, vt hordeum excludit, & complectitur ſolummodo far & triticum. 197
Fulgetræ, fulgur, & fulmen, quomodo differãt 138
Fulgur. 137
Fulgur Dium, & fulgur humanum. 501
Fulgurium. 333
Fulgur humanum. 333
Fulmen. 137
Fulmina & ceteri ignes cælo in obliquum decidunt. 383
Fulminare, quorum Deorum. 501
Fulmineus. 512. fulmen belli. 512
Fulminum iactus Iupiter, & alij quoque poſſidebant; ſed duplici diſcrimine, vno, coloris; alio ponderis. fulmen, album, nigrum, rubrum. vnum punitorium grauius, aliud propheticum leuius. 333

Fulmina montes ſummos feriunt. 345
Fulmen obliquum. 318
Fulmen poſterius tonitru. 313
Fumariola. 221, 395
Fumi Comparatio. 451
Fumus ſordidus. 452
Fundus, priuatum, imperium, publicum. 389
Funebris pompæ ordo. 269
Funeralis ritus comam abſcindendi, & ſuper mortuum ponendi. 212
Fungi virum. 437
Funis aurea. 256
Funus. 462
Fura, Futina. 121
Furari pro tegere. 514
Furere credebantur, qui Eumenidum, vel Bellonæ aſpectu aut verberum ſono fuerant externati. 78
Fur furem ſaxa mentiuntur ſparſum, *ſcilicet* maculis albis. 196
Furiæ. 12. earum deſcriptio & habitus, anguibus comatæ, cum face ſanguineâ & flagello, anus macilentæ. 12. ritus eis ſacrificandi. 13
Furiæ facem nuptiis infelicibus præferebāt. 13
Furiæ prælii ſignum proponere facibus dicebantur. 289
Furioſi cur putent duo ſe videre. 510
Furor pro amore. 177
Furor culpam excuſat. 294
Furor vatum laudatur à Platone. 519
Furtiuę aquæ dulciores. furtiuum pomum dulce. 314
Futunculorum ludus. 249
Futiliter. 230

G.

Gades. 236
Gades ſacræ Herculi. 489
Gadibus fuit ara mortis. 266
Gaddit. 236. à Gader Hebræo, quid ſignificet. 236
Gigantum nomen, ortus, fabula, & variæ Mythologiæ. 339. & 340. forma. 340
Gigantum vox quid ſignificet propriè 86, & 87
Galli Cybeles, tibicines, ſemiuiri, vel feminæ dicti, ob turpem morbum. eorum deſcriptio. 508. cicurabant feras, maximè leones. 508
Gallicinium. 416
Gallinacei diſtinguunt tria noctis & diei tempora, & quę cauſa vel naturalis, vel fabuloſa, 403. Sunt Martis ſatellites. 404. *hodie etiam num Alemānis, iam olim bellicoſa genti, ſollemne eos in caſtris habere.*
Galli Mercurio homines immolabant. 558
Galli Phryges corpora ſua ſecabant. 509
Galenus dubius de animæ immortalitate. 438
Ganges. 383
Ganges pulcher, 326. qui eius fontes, & quomodo prius vocatus, quomodo nunc. 327
Gannire. 175
Gannitus canum & vulpium. 392
Gannitu vocis. 475
Ganymeda. 526
Garamantum inſigne, pennæ. 202
Garamas. 162
Garganus. 150
Gargara, & gargarus. 150
Gargettus. 361
Gargittion. 235
Gaza quale vocabulum. Gazophylacii multiplex ſignificatio in ſcripturis, 299
Gazii. 113
Gedera. 236
Gelida animi deliquio adhibita. 511
Gelonum vrbs. Geloni gens. Gelonus Herculis f. 114
Gemina apparent ebriis & furioſis, quæ tantum ſunt ſingula, 510. & quare?
Geminata vox excellētiā ſignificat eius quod geminatur 478
- Latinis: Rex Regum. Ductor vel dux ducum.
- Græcis: δειλαία δειλαίων, τελετὴ τελετῶν, ἑορτὴ ἑορτῶν, βασιλεὺς βασιλευόντων, ſeu βασιλείων, κύριος κυρίων ſeu κυριευόντων.
- Hebræis: Canticū Canticorū. Locuſtæ locuſtarum.
Gemini, qui. 407
Geminorum ſidus. 217
Genuinum conchylium. 196
Genarum nomen quæ ſignificet. 76
Γενα. 305
Genera nominum antiquis commutare 256
Generationis actio viris, perpeſſio ſola feminis ab Ariſtotele tributa. 8
Generatio quot annorum tempus. 540
Γενεάδης. 6
Genialis torus, ſeu lectus, à Genio dictus. 9
Geniculum. 199
Genius Deus coniugalis, à gignendo dictus, Deorum filius, hominum parens, Natalis Deus, Deus coniugatorum in quorum ędibus duo genij culti. genialis torus & epulę geniales. cunctis dati cuſtodes. munus Geniorum & doctrina de iis veterum Philoſophorum. 6. duo ſingulorum genij. quotidie Genio ſacrificabatur. non animatis, ſed mero fuſo. floribus, thure non porco. Genium placare & curare quomodo differant. Geniales homines. Genio indulgere. Geniū defrudare. Genius Deus voluptatis. fortuna quoque Genius. Genij dæmones dicti. 7. Genium. à viris colebatur. an & à feminis? feminas quoque Geniū habuiſſe creditas. 8
Genij & lares, quomodo differant. 376
Genij fatales vrbium, & prouinciarum. 421
Genij expugnandas vrbes crediti deſerere, vel ſponte; vel euocatos certo ritu. 422
Genius loci. 493
Genitales Dii. 7
Genitales Dii. 8. etiam Gręcorum. 8
Genitalis ſpiritus. 354

Genua amplectebantur, ſupplices. mons ratio. & exempla. 34
Genua quid, & vnde dicta. 34
Genua inclinare habitus obſequij. 265
Genus non ornat virum: ſed vir genus. 250
Genus pro ſexu. 171
Geræſtum. 370
Germana nomen caritatis. 187
Germaniæ ſuccinum. 309
Germani olim Celtæ vocati Græcis. 298
Rheni duo an tria oſtia, cōciliata diſſentio ſcriptorum. 299
Germani pueros docebant vibrare haſtilia 294
Gerræ. 114
Gereæ ſiue Gyreæ petræ. 502
Gerrhæi veneno ſagittas linunt. 237
Geriones. 263
Geryon. 235 cur tricorpor. 235
Geryonis iuſtitia. 558
Geryonis pecus vnde abactum. 236
Geſa vel Geza, Gallorum, & prius Hiſpanorum ſecundum Athenæum. 167
Geſtus canum. 392
Getæ. 501
Getes. 385
Getha. 327
Gethæ. 543
Getæ ſagittarii, vbi ſiti, quomodo à Gotthis ſint diſtinguendi, & quomodo à Dacis. 332
Getuli in penitâ Africâ, antiquiſſimi incolæ, equites optimi, cicurare leones ſæuiſſimos periti. 160
Gibbarin, 87
Gigantes ope Herculis ſuperati. 259
Gihon. 298
Gingrire. 175
Glaciale Mare, cur mutum. 265
Gladio nobiles, ſecuri ignobiles necabantur. 543
Glauca. 49
Glauca oliua. 203
Glaucus. 17
Gleſſum. 309
Glocire & glocidare. 175
Gloria, quid. 371
Glorioſum cum forti pugnare, turpe cum degenere & timido. 270
Goëtia. 321
Gogh. 332
Gonoëſſa, *non* Genoëſſa. 468
Gorgones tres quæ, vnum oculum tres habebant, earū forma. 75. Gorgonides inſulæ 75
Gorgophonus Epidaurius. 289
Gortynia canis. 158
Gortynia veſtis. 178
Gortys, Gortyna, Gortyne, à Gortyo Heroë. 466
Gotthi an Getæ. 332
Gracchorum eloquentia, & acres leges. 555
Gracchus primus diſpoſuit ſalutationes. 228
Græci auerſabantur genuflexionem coram regibus, Lacedæmonij, Attici, Thebani, Macedones. 257
Græcia hyeme niues nouit & glaciem. 135
Græcia propriè dicta, quæ. 429
Græci non ſemper Hebręa rectè pronunciant. 299
Græci recentiores *Græci* dici nolebant: ſed potius, *Hellenes*. imò & poſtea *Romanorum* nomen vſurparunt. 429. *hinc intelliges, cur & quo ſenſu lexicographi quidā & ſcriptores dimiſſi iam Imperij tempore, tradiderint*, Sibyllarum *nomen Romanam analogiam habere.*
Gradiuus vnde Mars. 170
Gradum frangere. 262
Gradus quid. 86
Graiius. 466
Grammatici virtus, aliquid neſcire, 158
Gramen latè ſumitur, ſed quid propriè ſactum quod victori porrigebatur corona graminea. 63
Grana, Granitum, Granarium. 24. Granata. 24
Grando quomodo gignatur. 52
Groſſus. 348
Gruire. 175
Grundules vnde dicti. 575
Gruum migrantium comparatio. 125
Guadellete. 214
Guadalquiuir. 214
Guadiana. 214
Gubernæ. 495
Gula quanta quorumdam, cui vectigalia publica non ſufficiebant. 390
Gyara. 529
Gyaris dignum. 238
Gyges. 341, 306, 308
Gynæconitis pars ędium. 516
Gyrus, olim goerus. 174

H

HAbenæ pro clauo. habenæ animæ. 41
Hęmon. 35
Habet. 514
Habet, hoc habet. 347
Adagium, Habet. *vel*, Hoc habet. 514
Habilis arcus. 178
Halcyon. 507. de his auibus multa. 508
Halagabalus genuflexo ſe adorari permittebat. 257
Halcydonia quando. 508
Hallebardæ noſtræ. verè bipennes. 514
Hallitum extremo ſuper ore legere. 344
Hallirhotius à Marte occiſus. 299
Halyacmon. 239
Hamadriades, & de earum arboribus vitæ ſociis. 337
Hamotrahones. 226
Hariolus. 509
Harmonię Græcanicæ & Aſiaticæ quinq; genera. 464 { Doricum. Aeolicū. Ionicum. Phrygiū. Lydium. } { ad hæc reducēda } { myxoLydium & mixo-Phrygiū }
Harmonia. 127
Harpiæ quales, 71

Hebe. 359,346
Hebes ante templum compedes & cathenæ cur à captiuis ſuſpenſæ. eius ſtatuæ habitus, Iuuentutis Dea, & quæ ſenium Diis auerteret. cuius filia Herculi fratri ſuo nupta 527
Hebe pocillatrix Deorum; quos illi honores Phlyaſij exhibuerint. 526. aſilum eius templum. 527
Hebrus. 266, 332
Hebrus Iouis filius. 301
Hebrus Oeagrius. 54
Hebtus, pro Thracia. 327
Hecate. 174
Hecates comites canes crediti. 75. eâ aduentante terra tremere, & thedæ fulgere. 75
Hecates cur Triuia latè. 72
Hecate cuius filia. 74. cui nupta. eius ſtudia. 74
Hecate, peculiari epitheto, potens. 179
Hecate quam iracunda 75. dicta Brimo, & Perſeis. 74
Hecate triformis an Aecate ſcribendum vnde dicta. trifacies. triuia. trigla ei ſacrificabatur. cur hæc omnia. 10
Hector quoties & vbi raptatus. 463
Hector tractus. 462
Hector Troianorum manus, columnáque 425
Hecubæ filij, quot, 420
Hecuba in canem mutata, cur fictum. 509
Hecuba, quæ Senecæ Tragœdia. 418
Hecubæ vita, ſupplicium, mors, votum. 476
Helena ab auo Pleurone, dicta Pleuronia 466
Helenæ accurata defenſio. 471
Helena cauſa belli Iliaci. 185
Helenæ mors & poſt mortem cum Achille nuptiæ. & de iis vaticinia Dioſcurorum vel Protei potiùs. 470
Helenæ ſidus metuendum nauigantibus. 218 219.
Helenæ ſtupra & incæſtus cum 511 { Theſeo. Paride. Corytho, filio Paridis; cum proprio filio. }
Heleni coniugis prioris nomen ignotum; poſterioris Andromacha. 423
Heliades, Heliadum cruſta. 308
Heliadum rami. 507
Helice. 60
Hèlice niuoſa. 349
Helice Parrhaſis. 458
Heliopolitani Aegyptij quotidie tres homines Iunoni immolabant. 558
Heliſſos. 155
Hellas, quæ vera. 429. Hellen. 429
Hellenismus iuuentus Zethi, pro Zetho. 137
Henricus ſeu Hermannus Riſvvich. 451
Heniochi. 416
Hera, terra. 121
Heraclæa. 271
Heraclea. 305
Herbam porrigere. *Adag.* 63
Hercæus Iupiter. 496
Hercules à balænâ deuoratus, triduo in ea ſepultus, quarto die incolumis, pilorum tãtum iacturâ. 314
Hercules an mortuus ante Oedipum. 251
Hercules an poculo traiecerit Oceanum. 241
Hercules apud inferos; ſontes punit, non vero illic ſupplicia pendit 361,362
Hercules à quo didicerit ſagittare. 355
Herculis arma, exuuiæ leonis, arcus, claua. 220
Herculis arma varia recenſentur, ſed ordinaria; pellis, arcus, claua. 352. ideò à Tertulliano vocatur, *Scytaloſagittipelliger.*
Hercules Athenis à parricidio expiatus. 299, 300
Herculis claua an lignea. 352
Herculis columnæ apud Gades. 236
Hercules dictus PACIFER, quod orbem pacarit. 258
Herculis dictum, de virtute. 341
Herculis & Acheloi lucta pro Deianira. 312
Herculis forma & habitus. 268
Herculis furorem primi Steſichorus & Panyaſis finxere. 291
Herculis generationi mundus diem impendit. 219
Hercules helleboro ſanatus inſaniâ. 300
Hercules Hiſpaniam ab Africâ diremit. 236
Herculem iacere, ſeu, Herculius iactus, 248
Hercules infans duos angues necauit. 234
Herculis labores & laudes. 234
Herculis labores moraliter quid ſignent, 235
Hercules lapidis ictu liberatus à furore. 291
Hercules leonem quomodo necauerit. 342
Herculis mira forma. 306
Herculi nulla à labore & certamine quies. 233
Hercules natus quartâ Lunâ. 234
Herculis oculi ſcintillabant. 290
Herculis ope Gigantes ſuperati. 259
Hercules orbis pacator, PACIFER. 258
Hercules, quæ ſtella. 358
Hercules quando & quomodo mortuus. 360
Herculem quâ de causâ, & vbi Argonautæ deſeruerint. 56
Hercules quadraginta tres; quin & ſic dicti omnes viri fortes. 349
Herculem quid impulit ſeruire Euryſtheo. multos labores etiam ſpontè ſubiuit. 355
Hercules quomodo impeditus à Pallade ne Amphitruonem occideret. 291
Hercules quot noctibus genitus. 511 512
Herculi redditum oraculum à mortuo occiſum iri. 348
Herculis ſeruitus quam Omphalæ impendit, deſcribitur. 261, 262
Herculis ſeruitus. 315,316
Herculis ſidus, pro quartâ Lunâ, 234
Hercules ſtaturâ & cognomento Gigas. 354
Herculis ſtupra aliquot recenſita. 315
Herculea tela quam certa. 289
Hercules terram circuiuit, malorum & monſtrorum hoſtis & domitor, bonorum vindex, terræ mariſque pacator. 301
Hercules Troiam decem diebus expugnauit. 512
Herculis Tyrij ſtatua. 361

Hercules vbi primùm coli cœptus. 361
Herculis verum nomen Alcęus. 345
Herculeæ virtutis materia fuere dura imperia. 258
Hercules vnde dictus. 220, 530
Hercynia. eius quædam aues pennis ſplendent. 63
Hereb, à verbo Harab, nox. 226
S Hermetis fulgor exoptatus naufragantibus. 218
Hermionij iactabant ſe compendioſam ad Inferos viam ſolos noſſe, & ire. 355
Hermus. 326
Heroës. 374
Heroum arma ænea. 432
Heroës an vſi quadrigis. 209
Heroum generatio fabuloſa & de mēdacio 259
Heroës non vſi nauibus roſtratis. 495
Heroës vnde & qui. 121
Heiſili epitaphium & Marullæ. 139
Heſione data Telamoni coniux. 314
Heſione Priamum redemit. 425
Heſperia, vnde Italia. 426
Heſperidum mala, citria fuère. quomodo ea Hercules per Atlantem met ſuſtulerit. 237
Heſperidum poma, qualia. 143
Heſperi & aliorum ſiderum comparatio. 192
Heſperugo. 76
Heſperus. 77, 192, 260
Heſperus & Lucifer, quomodo differant. 307
Hiatus apud poëtas exempla. 416
Hidaekel. 298
Hilarius poëta alius ab Epiſcopo. 39
Hilarus, pro hilaris. 81
Hippius mons. 505
Hippocrene. 95
Hippodamię certamen, & curſus, proci, victoria. 369
Hippolyta Amazonum regina. 238
Hippolytes baltheum rapuit Hercules, an & pharetram. 512
Hippolytus à morte diuinos honores conſecutus. primus coluit Diomedes. eſſe ſidus aurigę. ſuſcitatus à Diana vel Æſculapio Aricino nemori præpoſitus, Virbius dictus, & vnde. 209
Hippolyti currus quadriga. 209
Hippolyti mors deſcripta. 208, 209
Hippolyti odium in feminas inſaturabile. 186
Hippus. 17
Hirquitallire. 173
Hirtire. 175
Hirundinis deſcriptio pullos nutrientis. 226
Hirundinis ſtercus incidit in Gorgiæ faciem. 310
Hirundo triſtis. 226
Hiſpal, & Hiſpalis. eius laus. 64, 65
Hiſpanarum mulierum ſuperbia, quę ſe adorari volunt; maritorum ignauia qui ſinunt impotenti ſexui tam largas habenas. 258
Hiſpanię electrum. 309
Hiſpania quondam Africæ coniuncta. 236
Hiſpanię theſauri olim quanti. 299
Hiſpania Zephyris obnoxia, vnde dicta. 327
Hiſpanienſes Chalybes. 307
Hiſpani, pro Caſtellanis, impropriè. 419
Hiſpanicum; *Por vida de tal*, vnde. 420
Hiſpanus color quis. 269
Hoc age, formula loquendi in ſacrificiis. 51
Hoc, pro cęlo aut Ioue. 291
Hœdi. 39
Homicidas vexari credebant à ſpectris occiſorum. 524
Homines ad imaginem Dei creati, belluinam amant vitam. 323
Homo an mutari queat in aſinum, lupum, canem &c. 509, 510
Homo animal fabrè compactum. 323
Hominum audacia. 37
Homo conſtat tantum animâ & corpore. 452
Homo homini lupus. 184
Homo non conſtat ſolo corpore, nec ſola anima; nec corpore, anima, & ſpiritu. 452, 453
Hominis partes tres, anima, vmbra, corpus. 359
Homo quatuor humoribus conſtat, quæ quatuor elementis, ſed & quatuor mundi cardinibus reſpondent: vnde & paruus mundus vocatur. 322
Homines quibus à belluis ſuperentur. 90
Homo ſibi nullam ſortem diuturnam ſpondere poteſt. 556
Honor aſpectu dulcis, adeptu cruciat. 388
Horę, Deæ. 11
Horę pręſides anni. 63
Horatius deſertor Epicuri. 442
Hordearij dicti gladiatores. 201
Hordeaceus panis quando & vbi in vſu. 201
Hordei genera, hexaſtychum ſiue canterinum; diſtychum ſiue Galathicum; trimenſe. 201
Hordeum comprehēditur media ſignificatione frumenti. non vero ſtrictiſſima. non eſt legumen. 198, 200
Horreſcere. 497
Horti Babylonij. 390
Adag. hoſtē amare. *exemplum & deſcriptio amoris pulchra apud Valerium illum in Cyri, & Propertium, de amica illa Tatij.* 145
Hoſtia, vnde dicta, & quid propriè. 19
Hoſtiæ ſuperorum candidę. 97. iniuges ibid.
Hoſtiæ Superûm & Inferûm contrario ſitu. 101
Hoſticus fragor, hoſtica flamma, hoſtica ergaſtula. 504
Hoſtile latus & fiſſum. 102
Hoſtilij Lares. 375
Hoſtis Deûm. 528
Hoſtis, Hoſtimentum, Hoſtorium, Hoſtire. 150
Humani fœtus in vtero poſitura. 34
Humidum quomodo differat ab vuido & vdo. 211
Hyacinthus ex cuius natus cruore flos, eiuſque deſcriptio. Hyacinthus Apollinis cura.

468. quis flos hodie Hyacinthus. 468
Hyades. 407
Hyades etiam Hœdi, & Suculę, quot & quæ ſtellæ. 39
Hyantes. 20
Hydaſpes. 64
Hydra Lernæa quot capitum, & quomodo victa ab Hercule. forma eius. 237
Hydrochous. 408
Hydrophobia. 311
Hylæ raptus & in eum amor Herculis. Hylę pater quis: an Hercules? 56
Hylus. 347
Hylus, an Yilus. 336
Hyllus occidit Euryſtheum. 351
Hyllus Herculis filius. 56
Hymenæus Bacchi & Veneris filius, eius laudes & officia. 25
Hymenęum concinebant pater aut mater, quod miſſum mali ominis putabant. vnde hoc nomen nuptiali carmini inditum. hiſtoria de Hymenæo iuuene Athenienſi & eius amoribus ac nuptiis. 26. Ab Atticis orta conſuetudo eius nomen inuocandi. Hymen etiam dictum carmen alternis canebatur. ſcriptores Hymenæorum varij, quorum quidam interiere, quidam exſtant collecti 27
Hymenęus, Deus nuptialis, 13
Hymenæi genus, deſcriptio, & officium. 19, 20
Hymettus melle & marmore inclytus. 157
Hyperboles natura, & Hyperbolicę comparationes quo pacto intelligendę. 186
Hyperborei. 154
Hyperion. 336
Hypothebę. 484
Hypſipilęa. 344
Hypſipilæa tellus, Lesbus. 489
Hyrcani datâ dextrâ iuſiurandum firmabant. 35

I.

IActatio vitioſa ſui faſtidium & odium adfert. 28
Iaculum, *teſſera*. 243
Ianitor catenatus. 228
Iani laudes. pater. tuens. biceps, biformis. catus rerum ſator &c. 217
Ianthina purpura. 24
Ianuę Græcorum olim ſolitæ foras reiici, Romanorum verò introrſus reduci in aperiendo. 311
Ianuam aperturis intus ſtrepitum excitandi conſuetudo. 312
Ianuæ multæ in domibus diuitum. 228
Ianuam pulsari, concrepuiſſe, ſonere, ſtridere, impelli, percuti, an differant. 312
Iapis. 157
Iaſion amaſius Cereris. 260
Iaſius modus an Ionius dictum varium, & γλάφυρον, eius effectus qualis. 464
Iaſon iuſſu Pelię nauigauit. 57
Iaſon mare ſubegit. 466
Iaſonis per Aeſon, mater quæ dubium. 21
vnde dictus, medicinæ peritus. 21
Iaſon quæ beneficia acceperit à Medæâ. cuius draconis dentes ſeminarit. 48
Iauan. 429
Iberi Europęi & Aſiani, & vtri ab aliis orti. 299
Ibylla. 64
Icarium mare. 329
Idæi Dactyli, ſeu Digiti. 374
Idmon vbi mortuus. 56
Iecur difficilius vritur 353
Iecur ſedes amoris. 322. ſed & omnium cupiditatum. 322
Iephte filiam ſuam ſacrificauit. 433
Deſperatio ignauorum propria. 86
Ignis & aqua quomodo nuptiis adhibita. 549
Igne & aqua accipere. 549
Ignis pro rogo. 506
Ignem veteres coluerunt ſub nomine Vulcani. 414
Ignorantia nullum eſt remedium mali. 493
Iliaci muri, mænia Neptunia. 462
Illætabilis, de 470. { nuptiis, murmure, orâ, pondere.
Illicita vehementius cupiſci. 314
Illigamenta capitis. 262
Ilij męnia, quomodo à Neptuno & Apolline exſtructa, non tota. 419
Illiſſos. 155
Illiſſus, an primam poſſit producere. 182
Illiſſus fluuius Atticę. 155
Illithyæ pro naſcentibus numus dabatur. 10
Ilium. 418, 420
Ilium ter equi gratiâ expugnatum. 505
Illudere. 370
Illus, à quo Ilium. 418
Ilys. 306
Imago inanis. 524
Imago noctis. 551
Imber ferreus pro multitudine telorum, aureus pro quantitate magnâ numorum. 553
Imbricitor. 499
Immanis, pro non bono. 426
Immedicabile. 332
Immoderata omnia prudentibus ſuſpecta. 392
Immolare. 99, 100
Immortalis vt quis fiat, prius omne terrenum ex eo igne conſumendum. 360
Immittere gregem. 226
Impatientia auget miſerias & dolores. 50
Impendere. 219
Imperantis omnis ætas culpatur. 383
Imperatoris & Cęſaris diſcrimen in quo. 396
Imperia appeti poſſunt, propter munus & operam

operam; propter dignitatem & honorem, non poſſunt. 391
Imperia dura qui tollit, virtutem tollit. 258
Imperium neminem ſuſcipere, aut omnes velle imperare, pariter perniciosum eſt, 391
Impietatem ſolam Deus punit. 296
Implicare. 343

Adagia, rei impoſſibilis. 254.
- ceruus trahet captiuos canes,
- vlulæ cum luſciniis cantu certabunt.
- laminæ ferreæ innatabunt mari,
- arbores deſinent vere florere,
- *talia etiam*,
- ad vmbram verba eructare,
- Anthericum metere,
- funiculum ex arena nectere,
- telam retexere.

Adagia, impoſſibilium; ſiue negādi vnquā futurum. 252. *Prius*
- pariet locuſta Lucam bouem,
- flumina ex mari exibunt,
- Annus à fine incipiet,
- Siculos fluctus ſiccabis,
- Manu aſtra cælo detrahes,
- poterit piſcis viuere in ſicca arenā & aper in mari,
- flamma ſedetur per ariſtas incenſas,
- flumina ad caput ſunt reditura,
- Syrtes placidum pontum prębebunt,
- Malæa erit fida nautis ſtatio,
- ſaxa imis va lis leuata renabunt,
- Padus lauabit cacumina Marina,
- Apennius procurret in mare.
- Tigres ſubſident ceruis,
- columba miluio adulterabitur,
- armenta non timebunt leones,
- hircus amabit oceanum,
- Tellus erit ſupra mare, & mare ſuperius cælo.
- Volucres vere, cicadæ æſtate tacebunt.

Adagia impoſſibilium, quib' ſignatur aliquid nunquā futurū. 253.254 *Prius*
- canis terga dabit lepori.
- Sol conuerſis equis recurret.
- Terra feret ſtellas.
- cęlum aratro findetur,
- Vnda flammas, ignis aquas dabit,
- humor deſinet eſſe contrarius igni,
- lamina Solis erunt coniuncta cum Luna.
- Zephyrus & Auſter ſpirabunt ex eadem cæli parte,
- Notus flabit ex Septemtrione,
- Thebani rogi fumus concors erit & vnitus,
- Ver auctumno, bruma æſtati miſcebitur,
- Oriēs & Occidens erunt eadē regio
- Nilus orietur ex parte Boreali,
- Damæ errabunt per flumina,
- Indus damnabitur glacie,
- Dies quæ tempore Thyeſtis fugit in occaſum, redibit in ortum.
- chaos miſcebit aſtra Auerno.
- Hydaps percondet lucem,
- Sol orietur vado Tarteſſiaco,
- Meroë candeſcet pruinis Geticis,
- Vrſa ſe mari proluet,
- Teſtudo volabit,
- vultur proferet cornua,
- fluuij prona iuga retro petent,
- Armenij texēre diē ortum Gadibus,
- Æquor erit aptum frugibus,
- Delphin aſſueſcet ſiluis,
- coeleis homines erunt iuncti,
- Phæbus nocte refulgebit, Lunâ die,
- Vrſæ ponto mergentur,
- *Prius* Tanais per Atlantem, Bagrada per Caucaſon fluet,
- Germani pro Rheno Hydaſpen ſulcabunt,
- Hiſpanus Gangen bibet, Indus aquabitur in Ibero,
- Caſtor Pollucem occidet, Theſea Pirithous, Oreſtes Piladem,
- flamma tendet ad partes imas, vnda ad supernas,
- Lupus ouem ducet vxorem,
- Leuigaueris echinum.
- Scarabeus mel, lac culex faciet,
- Rubi violas, iuniperi narciſſum, pinus pira feret.

Improles. 437
Impotens & impotentia. 172
Impudicum facit ſola mens. 191
Inachia. 213
Inachus volucer. 305
In æquo. 138
Inalpini intonſi. 265
Inarime. 341
In auget, vt inualidus, indutus, impotens. 172
Inbalnities inluuies inprofundies, 269
Inbarbeſcere. 188
Incendiaria auis. 65
Incendium magnum oritur ex ſcintillulâ. 460
Inceſſus mentem detegit. 249
Inceſtare, inceſtus. 295
Inciliæ. 215
Incicta veſte. 465
Incinctæ mulieres oſſa legebant. 354
Includere ſuras cothurno. 178
Increſcere. 220
Incubare. 410
Incubo, & Incubus. 259
Incubi an vlli dæmones 259
Incumbere ferro, & in ferrum. 172
Incumbere in menſas. 413
Incumbere ſalictis. 210
Indago. 159
Indeliberata voluntas. 196
India decolor. 176
India à Baccho domiti. 108
Indiæ ſcriptores plerique fabuloſi, vt Daimachus, Megaſthenes, Oneſicritus, Nearchus, 193
Indicæ. 488
Indifferenter. 471

Indiuidua. 454
Indocilis. 370
Indocilis cum infinitiuo. 424
Indoles. 334
Indoſcythę. 49
Indumari. 499
Indus piceus. 14
Induuium. 472
Infantes quomodo & vbi ſepeliri ſoliti. 459
Infantium vmbrę metus & ſupplicij apud inferos expertes. 547
Infernum veteres νύκτα vocarunt. 69
Inferus. 364
Inferorum ianua vbi & qualis. 213
Inferi dicti plures, quare. 265
Inferorum Dij, Magicis ſacris inuocabantur. 11. eorum arę. 11
Inferis facturi non abluebantur ſed aſpergebantur. 190
Inferis fiebat effoſsâ humo, igne de rogis rapto. 118. veſte obſoletâ & furuâ & demiſſa ad pedes victimâ nigrâ. 119
Inferorum ianitor triformis, *Cerberus*. 214
Inferorum iter vnum, Inferi ęqualiter ab omni terræ ſuperficie diſtant. 355
Inferum mare. 392
Inferis nemo rediit. 348
Inferis nulla felix arbor. 272
Inferorum pallentia caſtra. 289
Si quis inferis ſenſus, *Formula vetus*. 521
Inferorum terriculamenta nocte vigent, & clareſcente die euaneſcunt. 223
Inferis trigæ, aliquando quadrigæ datæ. 174
Inferi triſtes. 21
Inferi triſtes. lucifugi. 266
Inferos viui adierunt & inde redierunt in fabulis. 338. { Orpheus, Vlyſſes, Hercules.
Infigere ſcopulo acuto. 501
Infinitum an aliquid, ſaltem Dei potentiâ. 46
Infulæ. 509.
Ingerere vocabulum ſollemne. 97
Ingratus maximè, qui obliuiſcitur 48
Ingruere. 270
Inhoneſtamentum. 296
Inhorreſcit mare. 499
Inimicorum blanditiæ, vt plurimum doloſę. 391
Inimicum non facilè decipias. Inimici qui peſſimè noxij. 379
Innectere mentem. 179
Innectere ſigna impuritatis. 262
Innubilus. 311
Inoffenſus. 211
Inoleſcere. 315
Inopia victus mater caſtitatis. 170
Ino ſubmerſa & Dea putata. 111
Inquirere in fortunas. 267
Inſepultorum vmbræ creditæ centum annis errare, nec recipi apud inferos. 402
Inſequire 175
Inſidię quæ latent, magis nocent. 29
Inſiditur. 213
Inſomnium. 456
Inſomnium quid. 550
Inſopibilis. 74
Inſpicare. 25
Inſpirare animum, vel animam, 379
Integrare carmen. 521
Intemperiæ. 121
Intenſior oſtro flos. 468
Intentatas iugo, iniuges, iugum non paſſas, intactâ ceruice, iugum nondum expertas, rudes operum, ἀζύγες, ἀκεντρίστες. 18
Interduca. 9
Interfectorum vmbræ vexabant occiſores viuos ex corporibus in præſentia occiſoris ſanguinem emanare docet experientia. de cauſa diſputatum. 525
Interim, pro interdum. 319
Interim. 335
Intermittere. 266
Interrita mens. 208
Interrogationum ſpecies variæ. 47
Intonſus, pro auido libertatis, vel capillato. 265
Inuergere. 101, 289
Inuertere mentem. 179
Inueſtire. 316
Inui. 259
Inuidia Scyllæ. 394
Inuidia ſemper comitatur felicitatem. ideo fingebant colligatam inuidiam fortunæ. 326
Inuidioſior. 93
Inuidioſum eſſe melius, quàm miſerabilem. 394
Adag. Inuitis Diis. 141
Inulti credebantur vexare necis ſuæ auctores. 402
Inuoluntaria merentur veniam. 294 296
Iolaus occidit Euryſtheum. 361
Iolcos maris domitrix. 466
Iolchos, non Hiolcos vel Hiolchos. 47
Iones. 429
Iones primus quis in oppida coëgit. 497
Iones varij. 372
Ionium mare quodam loco dulceſcere. 31
Ionium mare vnde dictum, & quid propriè. 392
Ionium vnde dictum. Ionius Illyrius. 47
Iouialis Genius. 377
Iphianaſſai. 557
Iphigenia in Aulide à patre immolata. 433
Iphigenię genus 483 { Iupiter, ex Taigeta, 1
Lacedæmon, 2
Amyclus, 3
Argæus, 4
Oebalus, 5
Tyndarus, 6
Clytemneſtra, 7
Iphigeniâ. 8
Ira, furor, irę ſigna & deſcriptio luculenta. 45
Ira grauis conſilium reſpuit & rationem. 29

Iræ iniquitas facit pertinaciores. 31
Ira in ſe ſæuit. 221
Iras locare. 230
Ira non poteſt vultu tegi. 393
Iram vincere oportet eum, qui cetera vincit. 297
Irati ruinis ſimiles 47
Iratorum oculi videntur ignei. 290
Ire in leges ſocias. 167
Iris agreſtis. 36
Iridis nomen, etymologia, colores, cauſæ. 98 Irim de cælo mitti cur poëtæ finxerint. Iris portendit auræ permutationem. 98
Irreuocabilis. 265
Irritamen. 321
Iſchiaci ſanantur harmonià. 464
Iſidis ſtella 84. 85
Iſidis templum. 508
Iſis vela inuenit vel Icarus. 40
Iſmeniæ Thebani factum callidum. 257
Iſmenus, à quo flumen vocatum. 250
Iſmenus flumen & vir. 182
Iſmenus languidus. 305
Iſſidæ. 115
Iſter. 64. aurifer. ibid.
Iſter, eiúſque brachia. 32
Iſter Iſtro fallacior. 386
Iſtri fontes. 332
Iſtri oſtia quot. 70
Iſtmos. 250. ſex commemorantur, 250
Iſthmus Corinthius. 16, 17
Italia terrarum alumna. 142
Ithemales. 131
Ἶθυς. 255
Itylus. 309. idem; Itys. ibid.
Iudæi quando veſcebantur hordeacco pane. 201
Iudæis vltra diem vnum corpora in patibulis
„ relinquere ſuſpenſa non licuit. 402. *Gabao-*
„ *nitæ, qui Iudæi non erant, ſed reliquiæ Amor-*
„ *rhæorum, id in Saulis liberis nõ obſeruarunt; ſed*
„ *eos reliquere in crucibus donec ſuper eos ſtillaret*
„ *aqua de cælo. 2. Reg. 21. vbi cauſas huius facti*
„ *multas Dionyſ. Rickelius collegit.*
Iudaica vela imaginoſa. 253
Iudicia mala in iudices redundant. 398
Iudicium extremum de malis & bonis poëtæ cognouérunt. 443 444
Iuga. 9
Iugatinus. 8
Iugalis Iuno. 9
Iugere. 175
Iugula. 218
Iugum nuptiale. 6
Iulia vrbs Italiæ, Dædalea vocata, opus Dædali. 328
Iuliæ pœna. 557
Iulianus nomen domini deteſtabatur. 371
Iul. Celſus quis ſcriptor. 161
Iuno à Iuuando. 9
Iuno dicta 9. { Iugalis. Opigina. Vnxia. Cinxia, χυνιζόιν. Socigena. Interduca & domiduca. Lucina & Luceia. Februa, ſebrualis, fluonia, Curiis, &c. }
Iuno Diues. 488
Iuno, Lucina, & Iugalis. 9
Iunoni mactabatur vacca candida intentata iugo. 18
Natalis Iuno. 7 & 8
Iuno Natalis à feminis colebatur. 8. à viris etiam. 8
Iunonis odium tenax profuit Herculi ad gloriam. 220
Iunoni prata ſacra. 162
Iuno, Regina. 488
Iuno Soſpita. 96
Iupiter vir & femina 256
Iupiter, æther, cælum, hoc, pro iiſdem. 291
Iuppiter aluminus. 141
Iupiter Amoris vi mutatus in 553 { Taurum. Cycnum. Aurum. Aquilam. Dianam. Satyrum. Draconem. Fulmen. }
Iupiter Ammon arietino capite. 193
Iouis Ammonis fons. 335
Ioui an licuerit tauro facere. 239, 240
Iouis altaria in montibus locari celſa. 331 *ſacræ etiam litteræ teſtantur, Iſraëlis idola in excelſis coli ſolita, quæ ſuſtulit Ioſias. 4 Reg. 23. & 2. Paral. 24.*
Iupiter à iuuando. 9
Ioui cacumina montium dicata. 162
Ioui ceterorum Deorum nomina cuncta conueniunt. 530
Iuppiter cur dictus omnia videre. 169
Iupiter Deorum ſator. 301
Iupiter dictus Romanis 540 { Optimus, Maximus. Tonans. Stator, & vnde. Fatum. Fortuna. }
Iuppiter Europam tauri decepit formâ. 167
Iupiter Hercæus 421
Iuppiter Hoſpitalis & Hiceteſius. 417
Iouis manubiæ, trini generis. 333
Iouis mœchæ & ſpurij. 217
Iupiter niger, *Pluto*. 213
Iupiter, nomen trium fratrum filiorum Saturni. 266
Iouis nomen vnde 379
Iupiter Prædator, vnde dictus. 160
Iupiter progenitor Deûm Regúmque, genitrix quoque eorundem, vnus & omnis Deus, cur mas & femina dictus eſt mundus. 221. eius cognomina. 221
Ioui ſciuga ſacra. 174

Ioui ſpolia triumphalia dicabantur, & prædæ pars cedebat. 511
Ioues tres. duo Arcades, & tertius Cretenſis. iſte præcipuus & cur habitus pro Deo. & cuius filius. 216
Iupiter Triumphator, Prædator, & Feretrius Romanis; Græci colebant τροπαιοῦχον, & νικηφορῖον, & τρόπαιον. 511
Ioui verre aut ariete non immolabatur. 239

Iurabant veteres per res quaſque ſibi gratiſſimas, vt per. 420
- patriam.
- maritum.
- liberos.
- caput.
- Genios.
- Salutem Principum.

Iuſta nauigia. 500
Iuſti & boni conſtantes ſunt, nec mortem aut tyrannos metuunt. 384
Iuſtificus. 206
Iuſtitia cur Aſtræa dicta. 292
Iuuenes, quia bello remp. iuuare poſſunt, ab anno XXX. vſque ad XXXXV. 462
Iuuenis inbarbeſcentis deſcriptio. 188
Iuuentus, optimum vitæ tempus, & cur. bona ætas. dies. flos ætatis. optima dies.
Vt veſpera ad diem, ſic ſenium ſe habet ad iuuentutem. 180
Iuuentus, Zethi, vel Iuuencus Zethi. 137
Ius in viribus. 184
Ius mugitus. 289
Ixion. 320
Ixiones duo. 335
ὑππόβοϱον. 305

L.

LAbdacus. 263
Labor & laſſitudo quomodo cauſa ſomni. 291
Labor præcedens iucundam facit memoriam, & boni adoptionem dulcorat. 270
Labores obſonium ſunt ſtrennuis, 270
Labyrinthus opus Dædali. 211
Lacedæmoniæ deditæ ſtudijs virilibus. earum forma. 20
Lacedæmon. 483
Lacedæmon Herōs regioni nomen à ſe indidit, vrbi vero Spartæ ab vxore. 470
Lacedæmonium marmor, viride. 196
Lacerare. 403
Lacertoſus. 108
Lacheſis. 231
Lacrymæ fructus mœroris, vt poma arborum. 357
Lacrymæ gaudentium an frigidæ, triſtium calidæ. 413
Lacrymas memores condere ſepulcro. 465
Lacrymentur cur homines cùm ad genua concidunt. 34
Lacunaria ſeu laquearia ebore & auro ornata. 388. imo & ex ſolido auro. 389
Ladon. 551
Ladon ſerpens cuſtos horti Heſperidum. 217
Læua manus inferis ſacra. 112
Læuâ manu Dij aduerſa dare crediti, homines in triſtibus rebus vti ſoliti. 57
Lagenophoria 325
Laius Chryſippum rapuit, quæ cauſa necis. 94
Laijus. 263
Laij oraculum. 95
Laij vmbra apparens Tyreſię. 124
Lalara ſeu Lara ſeu Larundo, mater Larum. 373
Lamiæ, aliæ à Strigibus, inania terriculamenta: quam varia de illis ſcriptores tradiderint breuiter recenſitum. Lamiæ ſecundum quoſdam Empuſæ. Lamia Regina Pontica, quàm ſæua: 66. & alia ad Automolas. Lamię feræ & de illis an ſcripturæ quædam loca capienda. 7
Lamna gracilis. 512
Lampades tradere λαμπαδουχῶν, multis in ſacris ſollemne, & vnde mos natus: lampades iactare nec alteri tradere ſollemne in aliis ſacris. 491
Lamus Herculis filius ex Omphale. 315
Lamus Lydus. 261
Lancea, an ab Hiſpanis, an à Gallis accepta vox. 383
Lancinare. 403
Lanugo irrigat genas. 188
Laodices filiæ Priami pulcritudo & impudicitia. 471
Laomedon promiſſos equos Herculi abnuit. 505
Laqueus quid. 539
Lararium priuatum cuique. 374
Lariſſa Cretæ. 466
Larnax heros & arca. 94
Lares. 414
Lares etiam Deorum, Lar cæleſtis, Lar militaris. 378
Lares, Laruæ. 121
Lares porco placabantur. 7
Lares, quid, *priuati*, qui innumeri; & *publici*, qui *Præſtites* dicti, & eorum ara, & ſtatuæ ſignificatio; & *Compitales*, olim duo, poſtea tres; 373
Larum ſacrificia. 374, 375

Lares varij quidam 374. & 375
- familiares ſeu priuati.
- Præſtites.
- Compitales.
- Viales.
- Grundules.
- Hoſtilij.

Laruæ. 374
Laruati, à Laruis dementati. 311
Larum ſimulacra & habitus, & quæ illis ſuſpendi & à quibus ſolita. 375, 376. ſæpe contemti. 376
Latus. 474
Laſciuia inuadit ſaltu leonino, procacitatem igneam inducit, venenum ac pœnitentiam vltimò infundit. 75
Laſſus pondus. 358

Latini Græca non ſemper rectè pronunciant. 299
Latium pro totâ Italiâ. 328
Litium ſacrum Marti. 489
Latonæ in partu mirum. 219
Latrones Alpini & Pyrenæi ſagittas veneno imbuunt. 257
Lauitis. 95
Laurea. 492, 493
Laureatæ. 492
Laureatæ litteræ, & tabellæ 492
Lauri bacculum geſtare *Adag.* 493
Lauri genus quod triumphale. 493
Laurus in accuſat. plurali. 504
Laurus nota victoriæ, & cuiuſuis proſperitatis. 493.
Lauro partâ victoria Romani ornabant. 492, & 493
- virgas & faſces lictorum.
- lictores ipſos.
- litteras ad Senatum.
- haſtas militum, ſeu pila.
- Iouis Capitolini gremium.
- ſigna militaria.
- ſtatuas & imagines Principum.
- ſubſellia & tabernacula, fores Palatij Cæſarij.
- naues victrices.

Laurus ſacra Apollini cur. 487
Lauri ſilueſtris baccæ. 225
Lauti, puri, caſti, *ritualia.* 190
Lecticarii. 179
Lecti conuiuales quomodo inſterni ſoliti. 421
Lectus duplex, genialis & funebris. 351
Lectus teſtudineus. 383
Leda. 218
Leda mater Clytemnæſtræ. 483
Leda Theſtij filia. 466
Leda Theſtii filia. 552
Ledus. 298
Legere anchoras. 463
Legere, & occupare oppoſita. 459
Legere oſſa, *rituale.* 353, 354
Legumina { milium. ſiſama. panicum. } 198.
Λειποψυχία. 511
Lencia. 325
Leleges dicti Lacones à Lelege. 470
Lemene. 468
Lemniæ crudeles. 503
Lemures. 121
Lemuria. 375
Lemurum & Larum differentia. 377
Lemnos Vulcano ſacra, eius incendia, & varia nomina. 344
Lena, acutè Sphinx dicta. 87
Lentare. 495
Lentum; negotium, bellum. 420
Leones Getuli. 160
Leo genus lunæ. 512
Leonem Hercules ſuffocauit. 235
Leones ſe cauda ad iram acuunt, 87
Leo preatica Pylos. 469
Leonis ſidus. 407. Aeſtiferum cum Cancro. 407 deciderat iſte leo ex cælo, quò rurſus illatus. 407
Leo terretur facie rotarum verſatarum. 159
Leones tympanis cicurantur. 508
Lepuſculus, *teſſera.* 243
Lerna fons, & palus. 182
Lesbium vinum. 117
Lesbos. 430
Lesbos grata Vulcano, æſtuoſa. 489
Lesbos ſacra. 54
Leſſi ſollemnis forma. 414
Lethæa ſtagna. 223
Lethe fluuius inferorum, obliuionem inducens. item Hiſpaniæ. 214
Lethes aqua obliuionem adfert. 239
Lethe ſomni ſoror. 293
Lethum non finit omnia. 451
Leuana. 8
Leucadia. 470
Leucothea. 10
Leucothea. 111
Leuiora leuius feriuntur. 210
Lex Mania de oculis claudendis. 450
Lex, quid ſignificet. 319
Libabant vina memoriæ defunctorum. 414
Libatio ſequebatur thurificationem. 549
Libationes in ſacris, & materia earum. 401
Libationum ritus, & quorum Deorum. 414
quomodo libarint Iudæi. 414
Libellorum fata pro lectoris captu. 559
Liberalia. 324
Liberalia ſtudia, litteræ, Muſica, palæſtra. 294
Liberalitatis affectus, velle beneficia ſua perpetua. 28
Liberi conciliant & conſeruant coniugum amorem. 317
Liberi præſidia & munimen parentum. 393
Liberi ſimiles patri pudicitiæ matris teſtes. 289
Liber pater, vnde dictus. 530
Liberi ſidus. 115
Liber vnde nominetur Bacchus. 193
Libertini, proles cuiuſdam H. Riſvvich. 452
Liberum tempus. 366
Libitinæ (ſeu Veneri ſeu Proſerpinæ) pro morientibus nummus pendi ſolitus. 10
Libra cur iuſta dicta, ſideris eius magnitudo, habet varia nomina. 407 { iugum, chelæ, momentum, trutina. }
Libya. 338, 339
Libya feruens, æſtifera, ſitiens, peruſta, nimio calore munita, ſqualens, anhelans, ſemper ſolibus torrida, vnde dicta, omnigenûm ſerpentium ferax. 57
Libya, Maior & Minor, quæ. 419

Libya pro Mauritaniâ. 355
Libyæ vnde tanta ſerpentium multitudo, an ex Meduſæ, vel Typhonis, vel Titanum cruore, an ex Phalangio & Arachnâ. 58
Libys, *pro* Libs. 263
Libys tibia. 465
Libys tibia ab auctore cognomine. 490
Licentia iuſta in Dominos rara. 25
Lichas. 331
Lichæ mors. Lichades inſulæ. 336
Licita vilent. 314
Lienoſum cor. 329
Ligare funem. 53
Lilium rubrum noſtrum, Hyacinthus Ouidij. 468
Limæa ſeu Limius flum. 214
Limina ſtridula. 217
Limnades. 194
Linea formidoloſa. 159
Linea piſcatoria. 226
Linea venatorum. 159
Linus. 238
Lipara. 222
Lipara. 395
Liquida anima, & vox, liquidum carmen. 508
Litare labias. 270
Liſæniculus. 222
Liuius Druſus diſpoſuit ſalutationes. 228
Liuij Druſi mors. 555. 556
Liuij in Decades diſtributio antiquiſſima. 412
Liuor quoque laudaret. *Adag.* 501
Litare, quid. inueniri etiam apud ſcriptores probos, litare cum accuſatiuo, contra Grammaticos quoſdam. 290
Lituorum quis vſus. 394
Litus & petræ maris gemunt, quando tempeſtas imminet. 497
Lixæ. 150
Lixæ vnde dicti. 331
Locare verba & iras. alieno dolori linguæ ſuæ virus locare. 230
Loco mouere. 383
Locrenſes Soliti Troiam quotannis duas virgines mittere, quæ ſtuprum Caſſandræ necc ſuâ expiarent. 503
Locuſta venefica quam præſens venenum pararit. 526
Loquacitas mercenaria. 230
Loquacitas Tantali punita. 366
Loqui caput truncum à corpore non poteſt, 402
Loricæ admirabiles Sarmatarum. 265
Lotometra. 200
Loxias Apollo. vnde. 93. & 94
Luca bos. 176. Lucana bos. 176
Luccia. 9
Lucifer. 77 260
Lucifer. Sudus & aureus. 192
Lucifer idem cum Heſpero, quomodo. 307
Lucifer vehitur equo ſingulari, ſed mutato bis in die. 174
Luci incædui veteris deſcriptio. 118
Lucina. 9
Lucina, Iuno & Diana. 9
Lucina vnde dicta. 162
Lucretiæ mors. 528
Lucri faciendi, vel iacturæ vitandæ cauſâ cuncta cunctos facere. 37
Luctificus. 206
Luctu, filij cum parentibus tondebantur. 270
Luctum fletu prohibere, tyrannicum. 523
Lugentes comam tondebant, barbam ſinebant creſcere. 270
Lugentes feminæ crinem ſoluebant. 233
Lugentes manus complodebant, & iis pectus feriebant capútque, faciem vnguibus lacerabant, caput parieti illidebant. 424
Lugentium ritus; nec vngi, nec lauari, nec vllam curam habere munditiei aut corporis. 268
Lugentium veſtitus ater. interdum feminæ Romæ albatæ. ſed & in Hiſpaniâ hodie & Galliâ: item pullus color. 269
Lumen purpureum. 10
Luminarium & lucernarum luxus in veterum conuiuiis. 410
Lunæ ac ſiderum minorum comparatio. 192
Lunæ ad cetera ſidera comparatio. 192
Luna à lucendo. Lucifera. 9
Luna annumeratur planetis. 9
Luna an propriam lucem aliquam habeat. 192
Luna argentea. 192
Luna bicornis biga ei tribuitur, vel equorum vel taurorum, vel vaccarum, vel iuuencorum, vel mularum, vel ceruorum, curſus eius breuior ſolari. 174
Lunæ bigæ. 347
Lunam carmine deduci. 195
Lunæ cornua, à quibus illa tauriformis dicta. 179
Lunæ currus & ſubiugales, qui & quales. 173 & 174
Lunæ deficienti, ſonitu. 195. & tinnitu peluium, ac tubarum ſubueniebant. 196
Luna dicta νυχία, & quare, noctium Dea. 69
Luna Endymionem amat. 173. & fabulæ Mithologia 173
Lunæ in orbe feræ, ſiluæ, flumina, & quæ alia apud nos. 221
Luna præſes veneficiorum. 65
Luna pulchricoma. 512
Luna putata rubore ſuffundi à magis. 195
Luna quarta editi infelices. 234
Luna quid. 531
Luna quomodo ex corniculante plena fiat, & facierum eius nomina. 117
Lunæ rubentis ſeu deficientis comparatio. 195
Lunus Deus. Luna, cur maſculino genere. 256

Lupus fœta. 256
Lupi 90
Luſciniç & hirundinis comparatio. 521
Luſcinia vnde dicta. 310
Luſtrale. 461
Luſtrum ciuile quadriennii exacti, ſed luſtrum ſolare ſeu hœbi eſt annuum. 479
Luſtrum ſingulis quadriennniis expletis. 464
Lutea palla. 108
Lux colorata an ſit, & quo ſenſu poëtæ illi dent colores. 512
Lucis pauidus. 239
Luxus & auiditas inexpleta diuitum. 389
Lyçum annoſum. 465
Lybes puerum necatum ſub arâ condebant. 558
Lybica capræ. 247
Lycanthropi. 509
Lychnitis lapis. 196
Lycormas flauus. 33
Lycurgi in Bacchum iniuriæ, & punitio. 112 113
Lyrcus Creontem & liberos eius occidit. 238
Lycus Dirces maritus Thebas ante Amphionem & Zethum tenuit: ab hoc ortus Lycus tyrannus quem Hercules occidit. Seneca tamen facit ignobilem. 250
Lycus fluuius. 17
Lydia diues, vnde habeat nomen, & quomodo prius vocata Græcis, & Hebræis. 326
Lydiç & Phrygiç harmoniç inuentores Pelops ac ſocij. 465
Lydius modus, querulus, effectuſque eius. 464
Lybæum. 302
Lymphate. 311
Lymphatio morbus. 311. differt à terrore Panico. ibid.
Lymphatus. 311
Lyncei perſpicax viſus. 32
Lyncei ſeu Zahuris an vllihodie. 33
Lyra cæleſtis, quæ, aut cuius. 238
Lyræ & aliorum ſimilium inſtrumentorum diſcrimen, & confuſio. 488
Lyrneſſos. 432
Lyſimachus ardenti febre periit. 462

M

M, nunquam antiquos in eadem voce poſuiſſe immediatè poſt C. litteram. 346
Machinę. 386
Macris. 344
Mactare caſtra in mare. 458
Maculæ, genus retis. 159
Madidum quid. 211
Mæander. 261
Mœander. 272
Mæander, flexuoſum flumen. 155. miraculum fraude dæmonis in eo quoddam. 156
Mçander oblata Marſyæ reſpuit. malignum eſt flumen. & cur. 156
Mçnala ſacra Fauno. 489
Mænalus Lycaonis F. à quo Mænalos vrbs. vnde Mçnalij, Mænaliæ & Mænalitides. Mænala ſaltus, Mænalos mons, Mænalia vrbs. Mænaliam ceruam Hercules vicit. 234
Mæotis hyeme glaciatur. 299
Magæ Hecaten non ſine prçfatione inuocabant. 74
Magia duplex. 321. alba, & nigra. ibid.
Magiæ vis & efficacitas quanta ſecundum veteres. & an veri tales effectus. 69. & 70. Magiæ Diabolicæ an aliqua, quæ ſine præſtigiis contingant. effici ab ipſo dæmone. & quç poſſit quibus ea modis operetur. An tempeſtates excitare queat &c. 70
Magica carmina an Lunç colorem mutent. 195
Magicç exſtaſes. 81
Magicæ herbç quædam. 61
Magicæ herbæ lucente luna legebantur & cur. 65
Magici Dij & foci. 11
Magicis artibus ſenſitiuis appetitus cogi, & homo perturbatione phantaſmatum ad mentis inſaniam perduci; voluntatis tamen libertas ad amandum neceſſario, aut efficaciter non poteſt, poſſunt artius coniuges affectu & ardore quodam; liberâ tamen voluntate ſemper, colligari; & ex aduerſo etiam ipſe vſus coniugij poteſt impediri, de facto. ſed cum peccato. 318
Magicis æs potius quàm ferrum adhibitum & quare. 64
Magici ſacri deſcriptio. 73
Magicis verbis an vlla vis inſit & efficacitas 68.
Magi an poſſint animas mortuorum euocare, & conſpiciendas prçbere. 318, 159
Magi aut dæmones an poſſint formas animalium verè mutare, vt ex homine in lupũ &c. 509 510
Magi nomen, quid ſignificet. 321
Magi tẽpeſtates & procellas poſſunt excitare. 318
Magicis cantibus an ſerpentes attrahi & rumpi conſueuerint. affirmatur. 59. ſed à dæmone fit effectus. 60
Magna momento obruuntur. 434
Magna repente ruunt. 398
Magni Dij, alij à Conſentibus. 377
Magiſter populi aut ſiniſtrâ legendus. 399
Magiſtris imputantur delicta diſcipulorum. 548
Magoh. 332
Maia. 350
Maiæ. 335
Maiores, qui. 369
Mala malis accreſcunt alia. 329
Mala maxima metum tollunt. 103

Mala non bene compoſita dicendo refricare omnes horremus. 493
Mala tria, ignis, mare, mulier. 44
Maleæ caput formidatum. 213
Maleficæ an vnquam verè corpore transferantur in alia loca. 81
Maleficiis equos exſternari. 370
Mali cur ſemper pauidi & inquieti. 169
Mali Cydonij lanuginoſi, cum prima barbula comparatio. 188
Malorum impunitas perſuadebat Ethnicis Deos non eſſe. 81. punitio, Deos eſſe. 82
Mali ſibi ipſis nocent. 380
Mali ſui fine gaudere, naturale eſt. 270
Malthe. 207
Malum quærens, inuenit. 241
Malus quis ſponte fit, nec ad malum magiſtro indigemus aut doctrinâ. 380
Manare Solem, quid. 225
Manere in Auſtro. 500
Manes. 374
Manes an carmine euocentur. 123
Manes diem fugiunt. 223
Manes ite placidi. 215
Manes luctu nimio offendi. 528
Manes ſunt aliquid. 451
Mane. 426. 427. mane pro bono. 427
Mane vnde dictum. 225
Mania lex de ſugillandis oculis. 450
Mania, Manus, Mani. 121
Maniæ. Manes. Mana. Manuana. 121
Mania mater Larum. 379
Manſues. 508
Manto Tireſiæ filia, Rhacio nupta, Mopſum genuit. ab eius lacrymis Claros dicta. 97
Mamurna. 8
Manua. 375
Manubiæ Iouis, quotuplices. 333
Manum, bonum. 225
Marathon Marathonius campus. Marathos. 156
Marathonij primi Herculem vt Deum coluerunt. 361
Marathonius taurus, & ſus. 156
Marcidus quid. 20
M. Antoninus, ingreſſus ſacrarium Cereris. 166
Mare cædit litus. 304
Maris poſt tempeſtatem adhuc inquieti & tumentis comparatio. 294
Mare horreſcit, cùm tumeſcit. 497. inhorreſcit. 490
Mare nequit totum dulceſcere. quare. 349
Mare ſordes omnes eiicit, & maculas abſtergit 189
Mare terram ambit. 258
Mare totam terram an cingat. 117
Margariti piſcatio, ex conchis Indici maris. 179
Margaritum. 328
Mariandini. 490
Marina. 375
Marithi thori, marita ſacra. 9
Marius ſuam filiam Auertuncanis Diis ſacrificauit. 435
Marmoris Parij comparatio. 196
Marmorum genera & colores. 196
Marſæ magę. 59
Martis & Veneris adulterium cur fictum. 167
Marti an licebat taurum immolare. 239. 240
Mars causâ dictâ in Areopago abſolutus. 299
Mars incertus, Communis Deus, neutri parti addictus. 150
Mars quam crudelis & malus. 19
Martis ſtella. 358
Marſyax flumen, oblata Mæandro reſpuebat, 156
Marſyas Lydius. 490
Marſyas Mæandro mixtus tardior fit. 156
Martius Draco à Cadmo interemptus. 127
Mariandini. 271
Maſſagetarum feritas, & cibus. 112
Materfamilias quæ. 491, 492
Matheſis diuinatoria. 104
Matth. Flacij Illyrici error de animâ. 455
Matoa. 64
Matricida. 254
Matrimonij commendatio. 181
Matrimonio ineundo iuſiurandum apponi ſolitum. 11
Matrimonium, quaſi omen matris fiendæ. 491
Matrona flumen. 298
Matronę & matrisfamil. differentia. 491
Matronis Romanis licuit per totam domum vagari & in veſtibulo domus ſtare; Græcis, non egredi extra Gyneceum. 516
Matrum mores filiæ imitantur. 516
Matuta. 111
Matuta. 225
Matutinum. 426, 427
Mechaſph.m. 321
Meare. 233
Meda. 57
Medea Cholchis, an Corinthia. 76
Medeę currus ab anguibus vectus. 80
Medeæ deliberatio. 78
Medea dicta Anguicia. 80
Medeæ exhibiti honores diuini. 82
Medeę filij duo. 78
Medeæ herba, quæ. 36
Medeæ mater Hecate. 74
Medeę mater ſecundum diuerſos, vel { Idyia. Ephire. Hecate. Eurylite. Neæra. Aſterodia. Antiope, } 30.

Medeæ

Medeæ proci. 32
Medea poſt obitum Achilli nupſit. 81
Medeę Trag. argumentum. 5
Medea vbi nupſerit Iaſoni, ſententiis certatur. 26
Medicamentum aliquando capiti in malam partem. 60
Mediæ noctis inclinatio. 426
Medi ſagittiferi. Media non dicta à Medo, nec Medeâ, ſed à Madai. 62
Meduſæ caput Perſeus abſcidit, eius ex ſanguine Pegaſus, Chryſaor, & genimina anguium, aſpectu homines lapideſcebant. 75
fabulę explicationes. Ibid.
Meduſę ſororum vlulatus. 289
Megara cur nupſerit Herculi. 251
Megiſtho cauſa libelli Chryſæi. 185
Melampodes, Ægyptij, 263
Melas. 155
Melanes. Ibid.
Melanthii Medea. 5
Meles. 64
Melibœa. 124, 466
Melicerta. 111, 137
Memnon, Auroræ & Tithoni filius, formoſiſſimus, ab Achille lancea perfoſſus. 484
ex Æthiopia an ex Perſide venerit, ad Troiã: cineres in aues Memnonides. de ſtatua ac ſepulcro eius mira. 485
Memnoſis enſis. 432
Memnonis ſtatua vocalis. 123
Memoria preteritorum malorum & laborum eſt iucunda. 270
Memoria ſenum cur labilis. 131
Menę. 203
Menelaus effugit naufragium Grecanicum, & in Ægypto & aliis orbis partibus diu errans, tandem in beatorum inſulas viuus tranſlatus. 493
Menſis vnde dictus. 9
Menſes veterum lunares. 148
Mercurialia Cretenſium. 25
Mercurius formoſus. 193
Mercurius cordas citharę inuenit. 488
Mercurius palæſtræ inuentor. 294
Mercurio vitulus mactabatur. 240
Mercurius vnde dictus. 530
Meridiari. 194
Meri potatio olim vitio data. 411
Mero mons. 105. ibi Bacchus nutritus.
Thyrſi vbi inuenti. 105
quid fuerint 106
Merope. 125
Merope vna Pleiadum. 218
Meſrim aut Meſraim. 263
Meſſallina. 557
Meſſallinę libido. 528
Meſſalinæ mors. 521
Meſſapia. 128
Meſſis, pro anno. 145
Metalla latentia ſub tellure notis deprehenduntur. 35
Metamorphoſes plæreque quales. 509
Metari loca. 181
Methone. 466. etiam Mothone.
Methymnam vrbẽ proditione obtinuit Achilles. 431
Metus nulla. 256
Meus. 187
μικρόκοσμος cur homo dicatur. 322
Midę ciuitas. 508
Midas iactus. 244, 248
Militaris diſciplinę vinculum obedientia. 554
Militaris pœna, panis ex hordeo. 210
Milium. 198
Mimantes duo. 289
Mimas mons. 330
Mimas. 345
Minaces notæ fibrarum. 99
Minæ murorum. 393
Minięus. 238
Minerua adiudicata præſes Athenarum. 167
Minerua iactu lapidis Herculem ſopori dedit & furore liberauit. 291
Mineruę ſacra. 491
Mineruæ vacca mactabatur. 240
Alluſio, Minimum eget, qui minimum cupit. Quod vult habet, qui velle quod ſatis eſt poteſt. 229
Miniſterium quid. 527
Minores, omnes deſcendentes. 369
Minos. 232, 301
Minos latè mari imperauit, & cur. 163
Minotaurus. 211
Minurire & Minurrire. 175
Minyades { Leucippe, Alcippe, Alcithoe. } infantulum quẽ credebant hinnulum diſcerpsêre. 111
Minyę qui, & vnde dicti. Minyeus fluuius. 33
Minyas Rex. 34
Miſenum. 529
Alluſio, Miſereri ac mirari. 475
Miſerię extremę beatitudo: miſeriorem non poſſe fieri. 141
Miſeriæ fructus maximus, nihil timere. 455
Miſerias auget & exaſperat impatientia. 50
Miſeri Deũ colunt amplius, quàm felices. 509
Miſerrimi, iam ſecuri. 103
Miſeri ſunt creduli & facilè ſperant. 241
Miſer nunquam, qui poteſt & vult mori. 303
Adag. Miſerandus hoſti, vel hoſtem miſerear. 501
Miſericordia verè virtus, contra Stoicos, non autem vitium. 435
Miſcitus. 364
Miſſi. 174
Mithridath. 106
Mitra aurata. 262
Mitra ſacratum Nonnarum. 106
Mitra Tyria, Ludiáve, an Hebraica, an Syriaca vox virginum, & matronarum. 106
Mitrella. Ibid.
Modificator omnis modi. 464
Mœnetius. 263
Mœnia quid propriè. 506

Mola. 100
Molatio & Molator. 100
Moloſſi; acres & clamoſi. 158
Monarchiæ ſtatus optimus. 485
Monile. 179
Monimentum. 462
Mons nullus mediam aëris regionē ſuperat. 62
Montes ipſi ſacri Dianæ, ſed cacumina Ioui. 162
Montifer. 342
Monſtra quomodo diſcrepent à feris. 258
Monſtrorum generatio an à natura intenta, an fortuita tantum. 168
Monſtruoſa impuritas. 262
Montiuagus. 305
Moſopij vnde Athenienſes. 167
Mopſus vates. 56
Morientium proximi os ori imponebant, quaſi animam excepturi egredientem. 344
Morientium vaticinia ſæpe non vana, & ideo illa veteres diligenter aucupabantur. 519
Morimur toties quoties noſtros amittimus. 333
Mori neſcire, miſerum. 505
Mori omnia. 337
Mori ſibi, vt aliis naſcaris ſtultum. 387
Morituri formoſiores videntur. 475
Moritur, quicquid natum. 338
Mori volens nequit impediri. quia mortis viæ innumeræ. 139
Mori volentem impedire æquè iniquum, ac nolentem occidere. 138
Mortis cauſæ multæ, terminus vnus. 355
Mors communis portus. 358
Mors Dea, noctis filia, aram habuit Gadibus. 266
Morte durior, mortis exſpectatio. 335
Morte euadimus miſeriam. 303
Mors filia Erebi & Noctis. 292
Mors grauis non eſt deſideranti mori, ſed huic dilatio dirum ſupplicium. 518
Mors, longa nox. 293
Mors moritura Stoicis. 339
Mors non timenda iuſto. 384
Mortis nulla euaſio. 56
Mors portus. 505
Mortem qui non timet, cogi nequit. 258
Morti quid ſuperſit. quid illa non adimat. 231
Mors ſenum prompta & facilis. 130
Mortem ſibi inferre, imbecillis non robuſti eſt. 140
Mors ſine hoſte ac vindicta, perditur. 501
Mortis ſolatium. non perire ſolum. 383
Mortem tyranni inuiti concedunt pro beneficio. 263, & ſeq.
Morta 231
Mortui exſpertes ſpei. 241
Mortui moderatè lugendi, maximè qui præclarè vixerunt. 356
Mortuos omnium obliuiſci. 239
Mortuorum oſſa, cineres, & reliquias parentes legebant, & aſportabant. 353, 354. Imperatorum Magiſtratus. 354
Mortuis plerique ingrati, & beneficia ab iis accepta cito effluunt. 430
Mortui, qui duum viuerent maximi quàm parui. 354
Mortui rogum proximi cognatione incendebant. 353
Mortuis viuentium lacrymæ inutiles. 356
Moſa. 298
Moſis facies cornuta quomodo. 193
Moſis libros cur quidam hæretici reiecerint. 438
Moſyni. 332
Motator. 203
Motus feſti. 180
Muctone pro mucroni. 215
Mugit aliquando terra 372. ſed cauſa naturalis. 373
Mugitus maris. 496
Mugitus terræ ominoſus quibuſdam, ſed naturalis. 92
Muliebrem habitum viris ſumere nefas. 262
Muliebria ornamenta quædam 176: acus crinalis. redimicula. vittæ. fibula. flammeolum. ſtrophium. diadema. monile.
Mulieres bonæ propter malas odio habentur 186
Mulieres cauſæ multorum bellorum. 185
Mulieres fletus amantes. 353
Multa cadunt inter calicem ſupremaq; labra. *Adag.* 55
Multifidæ faces, ſeu ſpicatæ. 25
Mulier ſemper malum machinatur. 555
Mundi ętas alia aurea, alia argentea, alia ęrea, vltima ferrea. 536
Mundi ætas nouiſſima, fœcundiſſima futura ſcelerum omnium, virtutum ſterilis. 539 540
Mundus an ſex mille annis ſtabit. 534
Mundus, cælum. 175
Mundi creatio ridicula ſecundùm Theologiam gentilium. 306
eadem Americorum. Ibid.
Mundus creatus & cœpit iuxta Stoicos. 181
Mundi de æternitate & interitu, varię ſententiæ philoſophorum. 532
Mundi comparatio cum ęgro, ſene, & muliere quæ ſæpe periit. 537
Mundus & ei grata contemni debent. 232
Mundi finis futurus per incendium, & qui ex antiquis hoc cognouerint: & an interiturus ſecundum omnes ſuas partes. 533
Finis mundi quando futurus neſcit vllus, qui pura creatura: quomodo nec Filius hominis? 535
recenſentur qui conati prędicere certum annum, pſeudoprophetæ inuenti omnes hactenus. 536

Mūdi finis tēpus Hariolantium Catalogus; qui annum auſi definire., 536 — Abbas Ioachim. Ioannes Pariſienſis. Arnold⁹ de Villanoua. Vbertinus à Caſali. Teleſphorus quidam Eremita. Cyrillus quidam perſonatus. Merlinus. Dandulus. Manfred⁹ Vercellēſis Franciſ. Meletus. Lutherani varij. — horum tempus iam effluxit.
Petrus de Halyaco. Nicolaus Cuſanus. Ioannes Picus Mirād. Hieron. Cardanus. — horum tēmpus adhuc fluit.
Mundum Græci diuidebant in Pelaſgos & Barbaros. 27
Mundum incendio conſumendum ex Sophocle. 443
Mundo laudes quas dent Stoici. 529
Mundo pereunte aſtrorum omnium curſus & leges turbabuntur. 532
Mundus pro cælo & aliis. 219
Mundus quàm vaſtus, an infinitus. 203.204
Mundus Serpens caudam ſuam vorans. 532
Mundum veteres homini comparabant, ideo illi iuuentutem & ſenectutem tribuebant, etiam ex Patribus nonnulli, ſed Metaphoticos. 537
Mundo vno exuſto aut ſubmerſo, Philoſophis nouis, ſemper ac alij. 533, & 534
Munus à dono quomodo diſtinguatur. 97
Munus quo pacto differat à dono. 164
Murex. 22. Tyrius, Phocaïcus. 23
Muſicâ ferociam animi mollibant Pythagoræi. 490
Muſti aſperi comparatio. 202
Muta exta. 99
Mycenæ dictæ vnde? variatum ſententiis, à Mycenæo, à fungo, à capulo, à Mycene muliere Areſtoris vxore, vrbs ſacra Iunoni. 488
Mycenæ opus Cyclopum. 387
Mycenæ Pelopeïades, ſacræ Iunoni. 489
Mycenæ Inachi F. 289
Mycenæus, quis. Mycenæ vnde dictæ. 289
Mychale maga, & mira quæ fecit. 321
Μύκης. 488
Myconos. 502
Myops. 110
Myronis. 525
Myrrha, mulier, arbor, fucus. 309
Myrrha Sabæa viliſſima. 316
Myrtili, parentes, fraus, mors. 370
Myrtoum mare. 370
Myrtus Veneria. 118
Myſia duplex. Myſus flumen. 432
Myſus flumen. 433
Myſtæ, initiati. 165
Myſteria vnde dicta Bacchi & Cereris. 109

N.

NAPAIOTH. 307
Nabathena & Nabatha, & Nabathæi ſcribendum cum aſpiratione. 307
Naiades & Naïades. 194
Naiades. 265
Napeæ. 194
Narceus Bacchi ex Phyſcoâ filius patrem indigetauit. 238
Nardum piſticum ſeu purum. 413
Nardus, nardinum oleum. 262
Narſia. 481
Naſi quæ decens magnitudo. 219
Naturæ duæ ab hæreticis Manichæis inductę. 530
Natura quod veteribus Philoſophicis, Orphicis, Pythagoræis & aliis. 530
Natura ſubſtantia, eſſentia, quidditas ſæpe pro iiſdem; differunt tamen mentis conſideratione diſtincta. 521
Natura, ſummus Deus Senecæ. 529.530
Natus & nauus dici cœptū temporibus Theodoſij, prius gnatus & gnauus dicebatur. 346
Naualia, liber Varronis. 407
Naualis. 368
Naues Græcorum ad Troiam, quot. 496
Naues per Metaphoram equi. 10
Naufragium Græcorum pone Euboeam. 57
Nauigandi cauſa auiditas. 40
Nauigandi ritus aliqui vetuſti, etiā hodie in vſu. 494 — Facultas diſcedendi & ſignum olim flammâ ex naui principe; hodie bombardæ ſono; datur. Turelariū Deorum effigies puppibus inſculpebant vel pingebant: hodie Sanctorum. Quidam olim fluminū, aut animantium malebant nomina & picturas; id nunc multi, nautæ imitantur.
Nauigantibus cur quantum portu prouehuntur terræ videntur recedere; quantum accedunt ad potum, videntur accedere vrbes. 496
Nauigarit quis primus. 38
Nauigationis laus. 40
Nauigatur mare. 358
Nauis ab æſtu & vnda contra ventum impulſæ contrario agitatæ comparatio. 78
Nauis machina quam Nero matri pararat. 528
Nauium partes ſeu inſtrumenta quædam ex Lucretio & Ennio. 495. — fori, tranſtra, guberna, antemnæ, pontes, prora, mali, tonſæ, apluſtria, agaëia.

Nauplius an pauper, an Rex? quomodo vltus de Græcis filij necem. 56
Nauplij mors. 57
Nautarum primorum quanta audacia. 59
Nautæ regentis nauem, & aurigæ comparatio. 209
Naxius fons vini ſtatis diebus manans. 117
Naxos, eius varia nomina. 114. cur Bacchica dicta. fons in ea vini. Naxiæ feminæ octauo menſe cur pariant, inſula Baccho ſacra. 114
Neæræ dictę meretrices omnes robuſtæ. 316
Neapolitanum regnum Sicilia citra Pharum. 557
Nebris. Nebrotes gemma. Nebriſſa Hiſpan. 109
Neceſſitatis vis maxima, vincit omnia. Parcarum mater. fato indiſſolubiliter iuncta. quomodo differant ſecundùm quoſdam. nam ſecundùm alios idem ſunt. 461
Necromantia & an Manes euocet. 123
Nefaſti homines vulgatores ſacrorum, Cereris vetabantur domo. 165
Nemea, vnde leo Nemæus. 235
Nemeæus leo ex orbe Lunæ deciderat. 221
Nemeſis, cur Deus dicta. 355
Nemeſis mater Helenæ ex Ioue. 483
Nemeſis vlciſcitur ſuperbiam & iactantiam. 255
Nemorale ſacrum. 162
Neoptolemus Vlyſſem expulit regno. 474
Nepa, ſeu Scorpius. 407
Nephez. 453
Nepos dia. 256
Nepotes pro poſteris. 50
Nepotum mores auitis affines, vt plantarum qualitates. 460
Neptunus. 240
Neptuno an licebat taurum immolare. 239, 240
Neptunum cur μυκτὰι καὶ ταῦροι. 496
Neptuno cur taurum immolarint. 496
Neptunus cur vltus Minoëm 301
Neptunus equos feſſos abluit ad Tænarum. 215
Neptunus & Apollo, Penates. 376
Neptuni filij, omnes animoſi & viriles. 395
Neptunus Genethlius. 8
Neptuni laſciuia. 546
Neptunus pater. putatus genius omnium quæ genita. Lar cunctalis, eius Genius. 96
Neptunus pro piſcibus. 85
& pro mari 86
Neptuni ſors mare. 173
Neptuni tituli & officia. 203
Nequinunt. 493
Nereides, cuius filiæ, quinquaginta, differunt ab Oceaniis. 175
Nereus cærulus. 258
Nereus docuit rationem qua poſſent Heſperidum mala auferri. 237
Nericos & Neritos. 470
Netinæ. 175
Nero non auſus intereſſe ſacris Eleuſiniis. 166
Neroni occiſorum capita relata, & illuſa ab eo. 540
Nero Octauiam priorem ferro, Poppeam vxorem poſteriorem calce necauit. 557
Neronis pater. 528
Nero ſcripſit Troica. 418
Neronis ſtagna & piſcinæ. 391
Neshama & ruah quomodo differant. 454
Neſſus centaurus portitor ab Hercule occiſus. 520. vbi 321
Neſſi cruor. 71
Neſſus flumen. 91
Neſtoris genealogia, & quamdiu vixerit. 432
Neſtoris ſcyphus. 38
Nexiles coronæ. 492
Nicetis Apriæ filia cauſa belli Aegyptij. 185
Nictare. 175
Nidi pro pullis. 126
Niger. 297
Niger color, pro nullo certo colore. 500
Nigredo an coloris priuatio. 176
Nilus Aegyptiorum Deus. 414
Nilus. 297. de eius ortu & incremento. 298
Nilus benignum flumen non nocet, ſed prodeſt terris ſuis. 156
Nilus ſeparat Africam ab Aſia. 545
Niobes liberi an omnes occiſi. 124
Niobe felix cui licuit flere quantum libuit. 523
Niobe ſuperba, Latonam contemſit vltio quæ ſecuta in lapidem manantem verſa. eius epitaphia ænigmatica. 256
Niſu, paſſim ſcioli expungunt & malè; *nixu* ſubſtituunt. 495
Niuella. 207
Nix quomodo gignatur. 52
Niuis ſolutæ, & aquæ inde defluentis comparatio. 177
Nixij Dij. 8
Nobilem quid faciat. 250, 251
Nobilitas maiorum, aliena laus. 250
Nobilitas vera quæ, & quam vtilis. 479
Noctifer. 77
Nocturnus, quis. Ibid.
Noctiuago. Ibid.
Nodis ferreis crura fugitiuorum adſtringebantur. 158
Nodus capillorum. 179. nodo cohibere, nodo colligere, & in nodum colligere. 179
Nomades. 113
Nomenclatores. 228
Nomen Dei tetragrammatum. 443
Nomen ſolum retineo. 523
Nomina fauſta. 549
Nomina olim à bonis, & etiam à malis imponi ſolita. 131
Nominito. 395
Nona, nomen Parcæ, 231
Nonna. 106
Noropes gens Norici ferri expurgandi magiſtri. 539
Norinæ. 489

Noſtra non ſunt principatus, gloria, poſſeſſio, corpus. 250
Notus. 499, 500
Nouelli. 369
Nouenarius numerus ſacer. 71
Nouercæ ſemper priuignis infeſtę. viperis non mitiores. 176
Noui homines, Nouitas. 251
Nox Dea, alumna ſiderum. 457
Nox Dea pronuba. 8
Noctis deſcriptio ac habitus. 173
Noctis diuiſio in quatuor ſtationes Romanis, non tamen Gręcis, ſed in tres tantùm. 456
Nox Erebi vxor. 292
mater noctis & ſomni, Ibid.
Nox & dies in tres partes diuidebantur. 403
vel in quattuor. 404
Nox & dies quid viro perficient, nemo nouit. 398
Intempeſta nox. 426, 427
Nox mater mortis. 266
Nox media. 426
Ad mediam noctem Ibid.
Noctis ſimulacrum cum duobus infantibus, albo & candido h. Morte & Somno. 293
Nox ſoluit manus, dies accingit operi. 225
Nubes grauidæ. 452
Numeri. 243, 244
Numidia arida nutrix leonum. 160
Numidicum marmor aurei coloris 196
Numiſmata Hadriani & Galieni habentia effigiem Dianæ iunctam ceruo. 161
Nupta noua aſpergebatur aqua pura, quare. 14
Nuptiæ auſpicato inibantur. 60
Nuptialem ignem præferebant affines. 15
Nuptiarum ſuaſio & diſſuaſio. 185
Nuptiis adhibebantur thus, ignis, aqua, vinum, & bene precantia omina 559
Nuptiis infelicibus credebantur furiæ pronubæ. 13
Nuptiis preces & ſacrificia ſollemnia ſolita adhiberi. 17
Nuptiis principum fauentiam fauſtis acclamationibus populus adhibebat 18
Ritus nuptiales. 148 { Sponſos in thalamum ducere. Sponſam in lecto locare. Domum, maximè poſtes ornare ramis, odoribus adſpergere, vittâ laneâ circumdate, adipe aut oleo inungere facē pręferre, vittis cingere.
Nuptialia mala omina, ſi furiæ Pronubæ. ſi fax ex rogo ſumpta, vel accenſa. ſi flamma obſcura, ſi aquâ non purâ aſperſa nupta. ſi vitta non recta impoſita. ſi abſens Hymenæus. 13. Fauſta, ſi Iuno vel Hymen adeſſet. Ibid. vel etiam Parcæ bono notantes vellere. 34
Nyctelia, 324, 325
Nympha loci. 493
Nymphæ cum quercubus natæ. 337
Nymphæ, cur potentes Deæ dictæ. 311
Nymphæ iratæ, iis qui conſpexerant furorem immittebant. Ibid.
Νυμφόληπτοι. Ibid.
Nyſa mons. 105
Nyſiæ decem. Ibid.
de Indiæ plerúmque mentio. Ibid.
Nyſſæ vrbes & montes variis locis. Meros mons. 45

O.

OARION ſeu Orion occiſus à ſcorpio iuſſu Dianæ. 408
Ob, præpoſitio quando in compoſitione mutat conſonantem in f, m, vel p. 342
Obducere pro haurire. 476
Obiiacere. 83
Obici, ſubici, adici. 258
Obiectatio. 490
Obij montes. 154
Oblita frena ſpumis. 208
Obliuio ſeu obliuionis flum. 214
Obnoxiæ ſortis ſumus. 556
Obſcœnæ aues, ferales, bubo & ſtrix. 65
Obſequio leniora fiunt imperia & onera, detrecta ione aſperiora. 51
Obſequium & officium vxor debet marito. 527
Obſoletus, & obſoletare. 517
Obſtruſum 142, 222, 203
Ocarum auctor, quis. 289
Oceaniæ, & Oceanitides. 175
Oceanus an terram ambiat. 117
Oceani, dicebantur lauacra. 391
Oceanus Herodoto non ſatis notus. vnde dictus. ſumitur pro Orizonte, pro maris Numine. 219. & pro magnis balneis. 220
Oceanus pater. 395
Oceani proprius locus in Auſtrali cardine. 401
Oceanus terram cingit. 345
Oceanus terrarum vinculum. 44
Oceani vxores duę, tres filias pepererũt, Aſiam, Africam, & Europam. 321
Occultare clades, eſt differre remedia, non ipſa mala. 493
Occupare. 459, 484
Ocelli Philoſophi laus & antiquitas. 532
Ocits. 467
Octauia adulterij & abacti partus inſimulata, & miſſa in exilium, tandem necata ſanguinis miſſione. 557
Octauia inſimulata adulterij cum Aniceto. 524
Octauias, qui ſcripſerint, & quis auctor noſtrę 520
Oculis an inſit internus ſplendor. 33
Flaui oculi. 108
Oculi lenones, & traduces amoris. 133
Oculi mortuorum claudebantur à coniunctiſſimis qui aderant exhalanti. 450
Oculorum orbes quanti. 210

Oculi quorundam hominum ſcintillant, vt felium. 290
Oculos ventre maiores: Ibid.
Odia aperta facilè euitati, occulta magis noxia 29
Odia contemnere debent Reges. 150
Odor fratrum per aërem fertur, & à ſagâ canum nare percipitur. 158
Odorum ſimulacra ſequi. 158
Odryſiorum menſæ crudeles. 378
Oebalus, 483
Oebalij fratres. 219
Oedipodarum pactum. 142
causâ diſſidij quæ: 142
Oedipi cadauer noxium Thebanis, alio aſportatum iuſſu oraculi retentum. vbi mortuus, & quo oſſa tranſlata. 135
Oedipus à vitio pedum dictus. 130
Oedipus expoſitus feris veſtigiis foratis. profectus Corinthum in exſilium. 83
Oedipodis & Oedipodæ, & Oedipo mediâ productâ. 94
Oedipus, mediâ productâ. 138
Oedipum nullos ex matre liberos ſuſcepiſſe. 133
Oechalia diruta. 262
Oechaliæ plures, præcipua Euryti. 304
Oechalię variæ. 317
Oechalius amnis. Ibid.
Oenomai conditio & mors. 369
Oenone ex Paride Corythum genuit. 511
Oeſtrus. 110
Oeſtro perciti qui. & exempla, Lacænarum, Sicyoniarum, Thebaidum, Minyadúmque. 111
Oeta. 225
Officium quid. 527
Ogyges, Ogygius. 109
Ogygia. 128
Ogygis tempore diluuium in Achaia bimeſtre. 473
Οἰκεῖα. 516
Oleaginæ coronę Palladis. 492
Oleaginæ coronæ in Olympiis ratio. 515
Olenos, Olenia capra Iouis nutrix. 39
Olenos. 466
Olim pro futuro. 348
Oliua arbor pacis & iuuentæ. 14
Oloaritus. 529
Olympicis ludis victori dabatur oleagina corona cum palmæ ramo, & aurum palmæ interſerebatur. in aliis ludis idem factum videtur ex Vitruuio. 514
Olympionicæ an aureâ donati coronâ. 515
Olympiorum victores oleâ coronabantur. 469
Olympus & Oſſa quomodo diuiſi ab inuicem. 239
Olyra. 198, 199
Olyſippo, cognita Straboni & Stephano. eius laus. 65
Omina & vota ſolita interponi in nuptiis maximè Principum. 549
Ominis fauſti ſollemnis præfatio, *Quod felix, fauſtum, fortunatúmque ſit.* 549
Omina felicia, accipere ſe; infauſta, auerſari aiebant. 132
Omina impendentis magni mali. 412: dolor ex nullâ cauſa conſurgens, lacrymæ inuito effluentes, ſerta comis decidentia, vbera ſanguinem ſudantia, manus iniuſſæ pectora ferientes, buxi ſonus feralis, tympana planctum imitantia.
Omina mala abominandi formæ, imprecari hoſtibus; item amnis in pelagus euehat. 552
Ominis mali ſi ægrè accenſa. 16. apud Barbaros etiam pater vel, frater prælucebat. 16
Romani in foco ſponſæ accendebant. Ibid.
ex ſpinu albâ. Ibid.
Ominoſum, audire tubæ & armorum ſtrepitus in lucis. 399
Omophagia. 325
Omphale. 316
Omphalæ quomodo ſeruierit Hercules. 261, 262
Oneirocryticorum ſcriptores. 457: Artemidorus. Geminus Pyrius. Phœbus Antiochenus. Aſtampſychus. Artemon. Antyphon. Alexander Myſidius.
Ὄνειροι. 456
Adag. Οἰτόν τὴν χαράδραν. 118
Opera noſtra ſola noſtra. 250
Opertanij Dij. 77
Opes maximæ, virtutes animi. 217
Ophelites. 57
Ophionius. 238
Ophir, an Perura. 44
Ophonius Tigillinus. 540
Opigina. 9
Opima. 221
Optata facilè credimus. 241
Opula. 468
Opulentia mater laſciuiæ. 546
Opuleſcere. 40
Oracula omnia ambigua & obſcura. 93
Oraculum. 456
Oraculum Dardano redditum. 422
Oraculum Laïo redditum. alterum redditum Oedipo. 83
Oraculum Laïo redditum. 95
Oraculorum vox maior humanâ. Ibid.
Ὅραμα. 456
Orbes oculorum cur rotundi. 135
Orbiculus. 142
Orbis nouus an veteribus cognitus. 44
Orbis partes tres, vnde nominatæ. 321
Orbitas deſpectui obnoxia. 393
Orca. 207
Orca anguſta. 242
Orchomenus fluuius. 33. & oppidum. 34
Orcus. 338
Orcus, ad eum deſcenſus patet, aſcenſus ab eo, nullus. 272
Alluſio, Ordiri paulla paullulum. 201, 202

Ordiri virum, rem, paulla. Ibid.
Orgia, quid ſignificent, vnde dicta, quomodo & quando ſolita peragi; quę illorum ſigna & myſteria; quanta diuerſitas. 324, 325
Orgia vnde dicta. 109
Origenis error animam conſtare corpore aëreo. 445
Orionis ſidus. 192
Orionis ſidus minax. 218
Oris hiatus decens quantus. 210
Ormenis. 315
Orni. 210
Oroſpeda, hodie Oropeſa. 236
Orpheus. 238
Orpheus ad inferos deſcendit. Orphei in leporariis qui. 267
Orpheus in Pieriâ monte. 337
Orpheus Muſicâ feras & inama attraxit. 266
Orphei muſica. 32
Orpheus, Phœbi filius occiſus à feminis Biſtonidibus. caput eius abſciſſum abiectum in Hebrum lugubre cecinit. 54. teſtudo in eius tumulo. Ibid.
Orpheus ritus Orgiorum ab Ægyptiis accepit. 325
Orpheus Sirenum cantum vicit. 43
Orpheus vnus Libethrius, alius Ciconæus. 393
Orthographia apud Latinos in vocibus mutuatis ſeruanda, quæ apud Græcos, Barbaros 336
Orthoſia. 155
Orthus canis Geryonis. 236
Ortygia. 260
Oſcilla quid. 190
Oſcines corui. 404
Oſculi, baſij, & ſuauij differentia. oſculum offerendi ius cognatis, ſi non infames. 147
Os Graium, os Romanum. 189
Oſiris idem qui Bacchus. 193
Oſſa. 488
Oſſa ab Olympo quando diuulſa. 239
Oſſa pro tibiis. 508
Oſſidius Geta. 6
Oſſum & oſſua. 230
Oſtrum. 22, 23. ὄστρακον.
Oſyris idem, qui Bacchus. 106
Oſyridis ſacra. 325
Otium fomes amoris. 546
Otium quod ſequendum. 232
Oues Geryonis cur dictæ aureo vel purpureo vellere. 235
Ouidij Medea an cento. 5
Οὐλαι & οὐλοχύται. 100
Ouum ex Hercule natum. 306
Ozolæ vnde dicti. 71

P

Pachynvs, non Pachynum. 302
Pactolus rubens. 326
Pacuuius Medum & Medeam compoſuit. 5
Pæan, Pęean, ſeu Pęon. 88
Pæanes initio proprij Apollinis, poſt facti cōmunes Diis & hominibus. 487
Pænitentia liberat à culpâ. 485
Paginam vtramque facere. 556
Pagus Latinum, Græco ſumptum. 299
Palæmon. 111
Palamedis mors & vltio. 56
Pallas alia ab Bellonâ. 163
Pallas ἄτλας dicta caſta. 211
Pallas Dea lucernarum præſes ſeu modulatrix. 240. nec tabernarum, nec cauernarum. 240
Pallas, mitior Dianâ, contenta Tireſiam excæcare. 129
Pallas patrima, matre carens. 343
Pallades quinque, quæ. 163. vel tres, Ibid.
Pallas Troiana, quam vindictam templi ſui profanati à Locris exegerit. 503
Palladis ſimulacrum ex Pelopis oſſibus confectum. 422
Pallas vnde dicta 501. cur haſtata fingatur. 501 eius ſcutum quale. 501 arma patris ſumit. 502
Palladis ſtatua à Phidiâ facta. 49
Palladium à qua Pallade. 163
Palladium. 421. quid, qualeque. 422
Alluſio, palato, palatium. 217
Pallene. 497
Palles à paſtoribus colebatur. 240
Pales, Deus. 256
Pales, vnus vir, alia femina. 377
Palæſtra, quid ſignificet, vbi inuenta, cur Argiua dicatur. 254
Palæſtræ quis inuentor. 294. exercitiū liberale.
Palma Elea. 514
Palma pro victoria. palmæ ramus cur victori dari ſolitus. 514
Panathenaica ſacra. 491
Panchaia diues. 465
Pandareus. 309
Pandataria inſula. 557
Pandero Hiſp. 262
Pandiorum, Pandurâve? & an *Pandero* Hiſpanienſium. 490
Pagga alta. 352
Panicum. 198, 200
Adag. Panicus caſus. 311
Panicus terror. Ibid.
Pan Inuus & Incubus. 259
Pannonius. 385
Panopeus. 505
Panis creditus eſſe Dea Ceres. 414
Panis ex caricis, caſtaneis, fabis &c. 200, 201
Panis hordeaceus vbi, & quando in vſu. 204
Panis quid latiſſima voce, & quid ſtricta. 200 201
Paniſus. 239
Paphos. 118
Paphos ſacra Veneri. 489
Paraſiti canes Actæoni noxæ. 129
Παραχιμάτα, παταῖκοι. 494
Parcæ dicuntur voluere, deuoluere, euoluere & reuoluere penſa, fuſum, fata, colos. 231
Parcæ credebantur felices nuptias pręſentia ſua honeſtare, & vellere aurato vel albo notare. earum deſcriptio. 14
Parcę neceſſitatis filiæ. 461
Parcarum numerus, nomina, etymum. 231

Parcę quomodo colebantur. 13
Parcæ quos parentes habeant. 306
Parentare. 191
Paridis iudicium vbi, & vnde nata controuerſia. an eius Homerus meminerit. quale fuerit. veritas quæ. Paris vir doctus, & poëma eius. 423
Paris Achillem quomodo occidit. 437
Parium marmor, candidum. 196
Parmę tyronum albæ. 251
Parnaſſus à quo dictus. prius Larnaſſus. duo eius vertices, Nyſſa & Cyrrha, vel Tithoreus & Hyampeus. 94
Parnaſſus. 250
Parnes. 154. mons copioſus vitibus, apris, vrſis.
Thria, Thriaſius. 150
Paros ferax marmoris. 195
Parrhaſis. 458
Parrhaſus, Parrhaſia, axis Parrhaſius. 343
Parſa. 62
Παρθένοι vnde Gręci virginem. 516
Parthia. 501
Parthi. 385
Parthi equites boni, & ſagittas veneno imbuẽtes. Parthia, quę Regio, quomodo à Perſis diſcriminanda. confuſa ſępe nomina, ſed poſterius. 62
Parthis & Perſis ſolis connubia cum matre legitima. 135
Parthi, ſoboles Scytharum, boni ſagittarij. 294
Parthus. 332
Partunda. 8
Partus menſes varij, pręcipuè decimus & cur. 148
Paſcitur. 93
Paſiphaë ex tauro peperit. 167
Paſiphaës fabula & mythologia. 167
Patcinazitę. 584
Pater, pro tritauo. 50
Patientia dura mitigat, quæ corrigi nequeunt. 50, 51
Patientia in damno opus. 392
Patientia (maximè martyrum) vincit tortores. 391
Pati remedium vnicum malorum ingentium. 51
Patres orthodoxi omnium litterarum periti. 337
Patria cuique gratiſſima. 387
Patriæ conſeruatoribus in cælo locus paratus. 349
Patrij Dij. 387
Patrima. 343
Patris Patrię nomen quibus, & quando dari ſolitum. 544
Paulli Aemilij dictum ad Perſeum. 303
Pauperem ex diuite fieri; miſerum. 149
Pauper lætus, diues. 227
Pauper eſt qui plus cupit, non qui parum habet. 227
Paupere nullus beatior, quia peiorem ſtatum non metuit. 141
Paupertas, Charybdis. 393
Paupertas læta, non eſt paupertas. 227
Pauſaniæ Regis mors. 263
Pax ſeu concordia Martem cohibet. tenet Copię cornu. Pluti nutrix & gerula. 18
paci quando ara primùm Athenis. 19
pacis ara ſanguine non poterat aſpergi. ouis illi immolabatur Ibid.
Pax victo neceſſaria, victori vtilis. 252
Peccatum cauendum in quod ante incideras. 125
Peccaturi cur noctem deligant. 409, 410
Peccati excuſationem præbent vel 296: error, temeritas, neceſſitas ſeu fatum, ignorantia.
Peccatum inuoluntarium meretur veniam. 294, 296
Peccati remedia. 1. nolle labi & obſtare. 2. pudere. 3. noſſe magnitudinem peccati. 4. velle ſanari. 171
Peccator vitâ dignus, qui ſe nece dignum putat. 171
Pectides. 488
Pectore claro potens. 463
Pectoroſior. 108
Pectus durum dicitur. 342: ferreum, lapideum, adamantinum, chalybeum, Siliceum
Pectus magnum, roboris indicium. 138
Pecuatus. 323
Pecudes. 90
Peculi aliquid cogere ex ſeipſo. 229
Pecuniæ vis quanta. ſuperat, vincit, & perrumpit omnia. 397
Pecus propriè quadrupes; latè omne brutum. etiam piſces. 131
Pedor. 270
Pegaſus. 75, 95
Πεδὰ coronam nuptialem nectere credita. 6
Pelaſgi. 505
Pelagi, dicti ruſtici. ſed qui propriè. Pelaſga pro quauis Græca, propriè pro Theſſala. 463
Pelaſgi, qui. Pelaſgia. Pelaſgus Argiuus. 34
Peleus feliciſſimus. 395
Pelias. 35. eius filiarum quatuor nomina. 35
Pelices. 158
Pelion. 488
Pelios. 53
Pellex à pellendo. 217
Pellęi muri. 473
Pelopea domus, ſed Pelopeia filia Thyeſtæ. 478
Pelopidarum fatum, an phyala, an agna, an aries fuerit. 371
Pelops, cuias fuerit. 295
Pelops diras Laio imprecatus tandem ignouit. 94
Pelops inuentor tibiæ curuę, ac modi Phrygij & Lydij. 454, 466
Pelopis & Hippodamiæ hiſtoria. 369, 370

Pelopis regnum Peloponneſus. 295
Peloria Theſſalorum. 25
Pelorus, non, Pelorum: 302
Peltæ Amazonicę deſcriptio. 485
Pellucent ſidera ponto tranquillo. 192
Penatem. 348
Penates, 374
Penates dicti Dij. { Magni, Boni, Potentes. } 377, 378.
Penates duplices, alij à laribus. 378
Penates, & Lares quomodo differant. vnde dicti Penates, nomen illorum & origo an nota. dicti & Penetrales. in maiore honore quàm Lares. 376
Penatum genera, & qui Dij tales. 376
Penatum nomina quæ apud Gręcos, & quare ſic vocarint. 376. { πατρώους, γενεθλίους, κτησίους, ἀρχίους, μυχίους, }
Penatum origo Samothracia & Troiana, & quę illorum ſimulacra. 376
Penei aquæ vix permiſcentur aquis Titareſij, ſed diu ſubſidunt illis 469
Peneus. 238, 239
Penna, quid veteribus; item quid *pennum* 515 *pennas* veteres dixere, non *pinnas*. Ibid.
Pennæ odaratæ. 159
Penora. 190
Penſa rependere. 261
Penſiles horti. 390
Pentathlus. 294
Penthaſilæa. 462, 485
Penthaſileæ geſta, & mors, Achillem occidit, à Neoptolemo occiſo. 433
Pentheus diſcerptus ab { Agaue matre ſuâ, Autonoë, Ino. } { matertcris. } 111.
Penthei error, in repub. regendâ. 136
Peparethos. 468
Per, pro νὴ ſollemne in precando. 295
Perębius. 337
Percis. 64
Peregrinæ malè audiebant, pro ſcortis, cum iis nuptię prohibitæ. 26
Perficere cytharâ. 467
Pergamenum vnde. 420
Pergamos, Pergamus, Pergamum, Pergama. 420
Pergus, ſeu Percus lacus. 11
Perennis aqua differt à flumineâ. 190
Peribœa. 115
Periculum amans, in eo tandem perit. 241
Periculorum ad patientiam ſerò animus poſt periculum inſtruitur. 206
Periclymeni tranſmutationes & mors. 55
Perithœdos. 468
Perſeis. 74
Perſei capulus. 289
Perſeus ex auri pluuia natus. 552
Perſeus Meduſæ victor. 75
Perſeus Mycenas curauit à Cyclopibus extrui, & extracto ex terrâ fungo fontem elicuit. 488
Perſię fines, Perſæ auctores caſtrandæ iuuentutis. 62
Perſis mos genuflexo Regem adorare. 257
Pertinacior ira, quo iniuſtior. 31
Pertinacis error. 136
Perturbationum remedium optimũ eas præuenire, & animo ſecum ante peragere, 205
Peruentores, qui. 228
Perura olim Ophir. 44
Peſtis affecti corporis notæ. 92
Peſtis tempore apparere ſpecta varia, & terribiles formas cacodęmonũ, ac vmbrarũ 91. *Adde* huc pertinẽs exemplum apud Gregor. Niſſenum in vitâ D. Gregorij Taumaturgi. in D. quoque Gregorij Magni geſtis habet de Angelo gladium recondente, cùm peſtis ceſſauit. denique ſacræ litterę teſtantur in magnâ illâ Iſraëlis peſte viſum à Dauide Angelum percuſſorem. 2. *Reg.* 24.
Pectanus ſinus. 457
Pes veli, lecti, carminis, hominis. 39
πεττεῖα, 249
Phæa ſcrofa. 357
Phaëton, à pulcritudine. 9
Phaëtontis fabula vnde confictá Phaëton Solis curſum deprehendit. eius tempore fuit ecpyroſis. 52
Phaëtontis ſorores quot, quomodo mortuæ, & in quid mutatæ. 308
Phagedaina. 93
Phagetia & Phageſipoſia. 325
Phalangius 58
Phalaris ſcelera ſua fato imputabat. 334
φάσματα. 456
Pharæ, & Pharis. 469
Pharas. 62
Pharetra Amazonia. 512
Pharetræ grauidæ. 178
Pharia, hodie Liſna. 557. Pharia tellus propriè Ægyptus, ſed extendi nomen poteſt, ad prouincias vbicumque Phari. 557
Phari olim multis in locis Ibid.
Pharos quondam inſula in medio mari 473
Pharos vna Capreis, alia Alexandrię, alia Sicilię, alia oppoſita Dalmatiæ, alia in Hiſpania. Pharos vnde dicta. Pharus humanæ ſalutis, Rex pœnitens. 557
Pharſalici campi alij à Philippicis. 545
Phaſelus. 329
Phaſis. 383
Phaſis vrbs & fluuius, ortus & finis. etiam Arcturus & Boas. 17
Phaſys non labitur in Oceanum. 32
Phidias ſtatuam Palladis ſculpſit. 49
Philetus. 475
Philippi, an prouincia tota. 545
Philippi duplices Teſprotiæ & Thraciæ Philippici campi. 157
Philippi vrbs vbi, à quo condita. Philippici campi & ibi ciuile prælium an bis. 545
Philippis. 157

Philippus Macedo, parans aliis venenum penè eo ſublatus. 380
Philomela Actoris filia, mater Achillis. 429
Philomela in hirundinem. 309
Philomela in luſciniam mutata. 226
Philoctetes Pæantis filius & heres telorũ Herculis. 351
Phiſon. 327
Phlegethon Deus, & fluuius 90
Phlegra. 467
Phlegra Thraciæ, in qua Gigantomachia. 258
Phlyaſij quanta in veneratione Heben habuerint, & quomodo pinxerint. 527
Phlyeis. 158
Phocenſes cur à Thebanis exciſi. 185
Phocidis litora obliqua. 249
Phœbe ſucceſſor. 256
Phœbus, quis Apollo. 87
Phœbus cur dictus omnia videre. 169
Phœbæum genus vlta Venus impio amore. 167
Phœnices. 438
Pholoë. 341
Phorminx. 488
Phoronides vndæ. 367
Phoſphori ſonipes. 10
Phoſphorus. 77
Phrygum antiquitas. 195
Phryges beati 508. & mitras ferentes. Ibid.
Phryges cur dicti tibiam inueniſſe. 491
Phryges propriè Barbari. 27, 465
Phryges ſacras choreas in templis agebant 464
Phrygia tibia. Phrygij. modi. 464. ſonus eius entheus, concitus, inſaniæ concitator. 464. ſanat Iſchiacos. Ibid. modus religioſus. eius effectus. Ibid.
Phrygij cantus. 508
Phrygium marmor, maculoſum. 196
Phrygium tripudium. 465
Phryxi aries vel aureus, vel candidus, vel purpureus mythologia fabulæ. 43
Phthie ſeu Phthiotis. 466
Phyſeteris deſcriptio & nomina. fiſtulis eructat & non ore. vnde dictus. differt ab Orca. 207
Φύσαλις. 207
Phytonici. 261
Piare noctis imaginem 551
Piaculare ſacrum. 99
Picturę genus imaginoſum Hieronymi Boſchij & Bruegelij, antiquis in vſu. 253
Picumnus, Pilumnuſque Dij coniugales. 8
Pieres. 54
Pieria. 337
Pietas & pius. 56
Pignio. 238
Pindus. 45
Pinea fax, in nuptiis. 25
Pinnæ murorum. 393
Pinnas dici debere ſecundùm Fabium. 514
Pipare. 175
Pirene Corinthi fons Muſis ſacer. 24
Pirene fons, aquas habens leuiſſimas, in cuam conuerſa nympha Pirene. Pallida. primam producit. &c. 68
Pirithous non rediit ab inferis cum Theſeo. 197
Piſa Endymionis filia nomen dedit vrbi Piſæ: differentia inter Piſam & Piſas. 469
Piſander primus Hydræ plura tribuit capita. 237
Piſcatio duplex, retiaria & hamotrahonia. 539
Piſcationis ſpecies 226. { hamatoria ſeu retrahens. retinacularia, fuſcinalia ſeu tridentea, percutiens, ignifera.
Piſcatoris deſcriptio. 226
Piſces doloſi. 226
Piſces maiores minorum comeſtores. 184
Piſcis pro purpura. 22
Piſces, vltimum ſidus Zodiaci. 409
Piſcium & tyrannorum comparatio. 184
Piſidice, 470
Piſidice nuptias pacta, Achilli vrbem prodidit, ſed ab eo poſtea iuſſa lapidibus obrui. 431
Piſinni. 418
Piſtoria. 201
Piſtrix an differat à priſte. 208
Pitthis. 157
Placare noctis omina. 552
Placentę olim in ſacrificiis. 100
Plaga. 348
Planctus, quid. 360
Planetæ an dictæ Symplegades. 41
Plangens fluctus. 508
Plantæ tranſlatæ in melius ſolum miteſcunt. 202
Plantarum compartio. 460
Planus iactus. 245 246
Platonicorum ſententiæ de animæ migratione variæ. 359
Platonis ſententia quę verè de animæ immortalitate. 459
Paluſtrum. 349
Paluſtrum cæleſte. 192
Plebiſcitis legum nomen vt auctoritas. 555
Plebis inconſtantia & leuitas, inſipientia. 229
Plebis vitia in ſimul coaceruata. 230
Pleiades. 218, 407
Pleiades, Pleiones, Peliæ, Peliades cuius filię, quæ ſtellę, cur columbæ dictę. 38
quot, nomina. 39
Pleiades. etiã Pleiones. vnde dictæ. quàm multæ 21. cur denſæ & ſpiſſæ. 22
Pleides. 238
Pleuron; ſeu Pleuros. 466. Meleagria, regia. Pleuronia. 466 Pleuron vir. Ibid.
Pliſthenes filius Atrei. 387
Ploſtra (*cæleſtia*) ſicca. 218
Plures, hoc eſt inferi. 265
Pluto, Dominus mortis cur dictus. 266
Plutonis inſigne clauis. 272. ſimulacrum eius quale apud Elæos. Ibid.

Pluto, Iupiter. 260
Pluto, regit fata,& morti dominatur. 301
Pluto ruſticus Proſerpinæ raptor, ſeipſum cum illa ſubmerſit. 11
Pluto ſeu Plutus cur in vlnis pacis, vnde dictus. 19
Plutonis ſors, Inferi. 173
Pluuia quomodo gignatur. 52
Pocula fagina. 328
Poculum boni Genij.bonæ Fortunæ,boni dęmonis, quod. 412
Pœnæ an aliæ ab Eumenidibus. 12
Pœnas dat, quiſquis exſpectat;exſpectat, quiſquis meruit. 169
Pœni immolabant Herculi vel Saturno primò ſuos, poſtea alienos liberos; & non ſublatæ hæ hoſtiæ penitus vſque ad Hadrianum. 558
Pœnus lapis. 196
Poli an immobiles. 203
Pollux pugillandi peritus & fortis. 21
Pollux. 218
Polybus educator Oedipi. 83
Πολυχροος linea. 159
Polynicis vltio. 142
Polypheme. 21
Polyphemus, Neptuni filius, eius moles. 395
Polyphontes præco. 130
Polyxenæ cura vt honeſtè cadat. 476
Polyxenæ fortis animus in nece ferenda. 475, 476
Polyxenæ tumulus vbi. 476
Pompa. 303, 426
Pompei tumultus ſeu ſepulcrum. 354
Ponere in vſurâ. 30
Pontes nauis. 495
Pontus Euxinus cur dulcis, & an paluſtris. 31
Poplicolæ primicos. cognomen.M. ſecundum quos. 312
Poppeæ forma & mores, & luxus. 545
Poppeæ mors. 557
Poppeanum vnguentum. 546
Populare, ſacrum, carmen. 104
Populares feliciores tyrannis. 482
Popularis auræ fauor quàm noxius ambitioſis, vt Gracchis, Saturnino, Druſo, Sulpicio. 555
Populari. 177
Populona. 9
Populus alba Herculis arbor. 261
Populus amicorum. 218
Populus multa ſibi vult permitti, quæ Principi non permittit: à quo ſemper maiora exigit. 546
Porciæ Bruti virilis animus. 461
Porcina vox terret elephantum. 159
Porrectiùs tendere. 498
Portentoſus. 340
Portentum in Capnomantia ater ignis,& flammæ diuiſio. 98
Portentum quomodo à monſtro differat. 261
Portunus. 117
Poſteriores. 369
Poſtumus à Boiis occiſus. 114
Potamides. 194
Potentes ſolent opprimere eos qui minus pollent poſſúntque. 184
Potentia & vires pro iure & iuſtitiâ habitæ. 184
Potentia vera.animo imperare. 381
Potentiorum tyrannis. 104
Poteſtas quæ ſciens patitur perpetrari nefas, & poteſt inhibere; quaſi probat debere fieri. 262
Poteſt eſſe. 350
Potina. 8
Potorum cantio dicta παρρινία. 412
Potu menſam veteres claudebant. 412. vtrum ſalubre.
Percoquis. 142
Præfatus Manes animámque, 465
Præfectus caſtrorum. 554
Præfectus Prætorio, pro aulæ Præfecto. 540
Præferox. 176
Præfica. 163
Præficæ conduci ſolitæ. 212
Pręlij à bello diſcrimen. 147
Pręludere vox à militiâ, ad alia multa tralata. 234
Præmeditatio vtilis cõtra perturbationes. 205 & contra omnes aduerſitates ſcutum optimum. 206
Præneſtinorum Lares, Digitij. 374
Præpes pulcherrima. 399
Præportat frons ignes pectoris. 12
Præſeminati. 48
Præſtare, præſtationes. 49
Pręſtites, qui, quótque. 373
Prætoriana caſtra vbi. 540. ſeu Prætoria. 540
Pretoriani milites. 540
Præuiſa antè, languidiùs incurrunt. 206
Prata omnia ſacra Iunoni. 162
Preces matrum & nutricum, per canos & vbera. 335
Prema. 8
Premere pro excedere 192
Prendere verbum obſcœnum. 24
Priamus bis captus. 425
Priami corpus vbi & quando ſepultum. 422, 423
Priamus cur ita vocatus, cùm prius Podarces diceretur. quomodo redemptus à ſorore. 425
Priami filij quot. 420
Priamus iuuenis & ſenex calamitoſiſſimus, ſtatâ ſeu mediâ ætate feliciſſimus. 464
Priami mors. 421
Priami regnum. 419
Priapus. 8
Primâ face, ſeu luminibus accenſis. 426, 427
Princeps non poteſt prorſus odia effugere. & quæ contemnenda, quæ non. 127
Principem tutũ ſola præſtat clementia. 542
Principibus & dominis etiã malis, obtemperãdum. eorũ improbitas vt cetera naturę mala

ferenda quæ faciunt indigna, habenda ſunt digna. ſubditur iis qui ad eos venit licet liber venerit. 31
Principium rerum. 96
Principum nec virtutes, nec vitia, etiam ſecretiſſima, latere queunt. 482
Principum pocula olim capaciora, quàm vulgi. 411
Principum naufragia duo, odium & contemptus. 541. eis præſidium optimum non ferrum aut latrunculatores, aut milites, ſed fides, amor, beneuolentia ciuium. 541, 542
Priſtis deſcriptio. dicta Serra, Niuella, Chaldero, Malthe. an ſcribendum priſtis, in piſtris. 207
Proceſſus. 202
Prochyta. 341
Procne conuerſa in luſciniam. 309
Proconnyſſus marmoris ferax. 196
Procruſtes. 211
Procubo. 293
Procurare ſomnia, rituale verbum. 551
Procyon. 84
Prodigia. 401.
- Vinum in ſanguinem mutari.
- Simulacra in templis
  - ſudare.
  - lacrymari.
  - guttas emittere ſanguinolentas.
  - edere ſonitũ, gemitum, vocem articulatam.
- Opinio Plutarchi de his.

Proditrix patriæ occiſa contra fidem datâ. 431
Prodromi venti. 367
Produnt aperta odia locum vindictæ. 29
Proetidarum ſuperbia, inſania, expiatio Melampus. 114
Profani, qui veteribus. 165
Proferre pedem. 39
Prohibere negligens, quando poteſt, mali reus. 435
Proludere, 208
Proluuium. 185
Promethea herba. 61
Promethei pœna vnde ficta. 62
Promethei frater Athlas. 350
Prometheus ignem furatus cur fingatur. 74 quia ignis vſum & ſapientiam docuit. Ibid.
Promethei ludi. 491
Promethei tempore vno menſe diluuium in Aegypto. primum diluuiorum particularium. 437
Promethei vultur ſeu aquila ab Hercule interemtus. 61
Propes. 39
Prophanarum narrationum incertitudo. 32
Propheta. 98
Propria homini bona animi. 30. proprium nemo nil habet. Vitæ fructus nulli proprius Ibid.
Προσκύνειν. 257
Proſcriptorum capita in triumuiratu expoſita. 545
Prorſus & prorſum. 419
Proſerpina. 121
Proſerpina Adonim amauit. 260
Proſerpina, Iuno. Ibid.
Proſerpinę lex vetat vmbras die vagari aut conſpici, permittit nocte. 223
Proſerpina puer. 256
Proſerpinę raptus hiſtoria vera, vnde origo fabulæ Plutonem rapuiſſe. 11
Proſerpinæ ſacra. eiuſdem vera & myſtica figura. cur ablactata dicatur, ἄθηλα. 166
Proſerpina ſpiritus qui per fruges fertur. 85
Protagoras & Epicurus prouidentiam Dei adimebant, non verò Deos negabant eſſe. 387
Protei tempore diluuium Pharonium in Ægypto, quo Pharos propior facta Alexandriæ. 473
Protelo. 176
Proteus, qua forma. 466, 467. quod regnarit, in Ægypto, poſt in Thraciâ; denique aperta Pallene redierit in Ægyptum, non ferens filiorum crudelitatem. 467. ambiguus. Ibid.
Protei vaticinium. 470
Protygia. 325
Pſalteria. 488
Pſammenithus ſubitò obmutuit. 187
Ψευδαπαρομίων liber auerſus à fraudulenta depoſitario. 366
Ψόρειν. 312
Pterna. 112
Ptolomeus cur dictus fulmen. 512
Publica priuatis præferenda. 233
Pueri, vſque ad annum XIV. quòd ſint puri. 462
Pugnæ ſignum olim coniectę ab anteſignanis vtrimque faces. 289
Pugna Oſculana. 513
Pugna vnde dicta. 539
Pulcra facie ſępe fœdus animus tegitur. 202
Pulcritudinis caducæ comparatio cum roſâ, violâ, lilio, &c. 194
Comparatio pulcritudinis cũ 22.
- oſtro ſeu purpurâ & ebore.
- aurorâ.
- ſponsâ erubeſcente.
- roſarum cum liliis, aut in lacte.
- Lunæ laborantis ac deficientis.
- amaranthorum mixtorum liliis.
- malorum candidorum rubentiũ.
- niuis & minii mixtorum.

Pulcritudo corporis imperio digna, quomodo intelligendum hoc vetus dictum. 210
Pulcritudo corporis quæ requirat. 209. & 210
Pulmo via & inſtrumentum loquelæ. 322
Pullus color quis. 269
Pulſare pede. 110
Puls cerebri. 475
Pupilli Deo curæ, ideo hoc nomen toties in ſacris litteris inſcritur. 188
Puræ manus eſſe debent ſacrificantium. 130
Purare. 98
Purgatoriæ pœnæ. 191

Ritualia Purificationis gentilium ſeu expiationis. 189. & ſeq.
aqua viua { bis vel / ter / ſepties } vel { adſpergere. / mergere. / ſpargere. / irrorare. / circũferre. / ſubmergere / abluere. } { corpus totum. / pedes, vnde *Adag.* Illotis pedibus. / caput, manus. }
ſulphure,
ramo oliuæ,
lauri ramuſculo,
thedis, ſale, lente, ouis, placentis, caſeo, &c.
reliquis etiã elementis nempe;
igne,
aëre ſeu ventis,
terra ſeu puluere.
Purpurare. 40
Purpura conchilium, & color quomodo conficiatur & colligatur. eius vſus, precium. 22. inuentio, tinctio, genera, & colores varij. 23, 24
Purpuræ porrectio ſecuritatem promittebat Romanis. 35
Purpura Regum propria. 381. milites tamen illam veſtitui inſerebant. 382
Purpurea, ſanguis mare. 24
Purpureus capillus. 95
Purpureus color omen imperij. 372
Purpureus de albo. 43
Purum vinum, quod. 401
Purus impubes. 462
Puſula. 93
Puta, nota irriſionis. 471
Putiphar qualis Eunuchus. 188
Pygmæi an in rerum natura. 123. an cum gruibus pugnent, & an homines. 124
Pylos patria Neſtoris; verbum aliquot nomen variis in locis, ſed & totius territorij. 469
Pyra. 462
Pyræ viris excellentibus celſiores erigi ſolitæ. 350
Pyram incendebant neceſſarij. 353
Pyrene. 162
Pyrene mons vnus Hiſpaniæ, alius Tyrolis in Germania. 68
Pyrgus ſeu turricula teſſeraria. 242, cornu. Ibid.
Pyrrha. 35
Pyrrha nomen Achillis. 437
Pyrrhus neſcius ſimulare. 506
Pyrrhus Priamum occidit, & occiſus, in templo. 421
Pyrrhus, regulæ iactu interiit. 462
Pyrrus. 24
Pythagoræorum ſententia de animæ immortalitate in quo erret. 439
pytheculæ. 341
pythegia. 325
pythia. 94. quomodo ſolita vaticinari. 95
pythiæ oraculum Philippo redditum, quomodo vinceret. 397
pythius. 419
python, etiam Delphin dictus. 302
python ab Apolline necatus. 261. inde pythonici, qui afflantur à Dæmone. 261

Q

QVA pro vbi. 129
Quadrantal. 243
Quadrigæ an Heroum tempore in vſu. 209
Quadrimeſtres partus infelices. 234
Quæſitor, & quæſitoria vrna. 232
Quæſitor. 478
Qualis mater talis filia. *Adag.* 516
Quaternio. 245, 246
Quatrio humani corporis. 245
Quercus loquax. 351
Quercus ſenio exeſæ & nutantis *Compar.* 524
Quercus ſpecies quinque. 42
Quercus viuax, roboris ſymbolum. 118
Queretur vbi fuerit locus. *Phraſis.* 306
Querquetulanæ. 337
Querulatum auium comparat 507, 508 { luſciniæ, / hyrundinis, / alcyonis, / cycni. }
Qui, pro quis. 364
Quidditas. 531
Quies miſerias lenit. 50
Quid niſi? *phraſis vetuſta.* 317
Quinqnertium. 294
Quiris. 348

R.

RABBINIS mundus æternus. 531
Rabioſus. 230
Rabulæ. Ibid.
Racemationes in Patres, conceptæ & ſpetatæ. 163
Radiatus Sol, radiatum lumen. 348
Rarenter. 342
Rata verba. 122
Recedere, ſuccedere, concedere differunt. 301
Receptus, quid. 394
Recipere in ſecretum. 228
Recipere verbum laniense. 137
Reddere animam, vitam. 517
Redigere in ſuum. 180
Redimicula 179
Redire alij. 312
Redire Græciam. 493
Referre gratiam, Ciceronis. 299
Reges adorandi flexo genu mos, à quibus receptus, & à quibus repudiatus. 257
Reges anxij & formidoloſi 126
Reges debent vlciſci anteceſſorum necem. 96
Regum eſt odia contemnere. 151
Regum & tyrannorum vita periculoſa & miſerrima. 383
Reges flecti, ſibi turpe putant. 168
Regibus hoc ipſo quod cuncta licent, multa non licent nempe quæ fas non eſt fieri. 546

Reges in triumphum duci ſolitos vinctos manicis aureis, *ſuſpicio*. 426
Regum ira grauis & noxia. 49
Reges mortui indigetabantur. 104
Reges olim in arcibus habitabant. 381
Regum peculiare vitium, quo cœperunt iras fouere temere conceptas, & ſententiam pertinaciter tueri. 31
Reges ſacris inferorum non poterant intereſſe. 104
Reges ſancti eſſe debent. 396
Reges ſimulantes. 228
Reges verum odêre. 117
Regia dignitas, ſceptrum & diadema, res fragiles & vanæ. 434
Regiæ dignitatis nota olim diadema; ſed & gemma quædam pretioſa in capite. 382
Regiæ vitæ infelicitas. 386
Regimen. 482
Reginæ albæ Francorum. 269
Regius ſtatus infelix, quia ſemper pauidus. 480
Regna quouis pretio emunt tyranni. 151
Regna ſemper odiis obiecta. 126
Regna ſocium non ferunt. 485
Regni bonis ſine curâ frui, feliciùs quàm regnare. 126
Regium eſt rectè facere, Rex qui rectè faciet. 381
Regnum omne eſt ſub grauiore regno. 397
Religare. 53
Religioſum, de ſepulcro. 458
Relinquitur intelligi. 181
Remigium de equis. 10
Reminiſcentiæ lapis. 291
Remiſſum. 234
Renidere. 46
Reſido. 294
Reſinæ media communis. 25
Reſiſtere pro manere. 171
Reſiſtere. 270
Reſolutio rerum fit in ea elementa, vnde coaluerant, corporis in terram, anima migrat in cælum. 560
Reſurgere non poteſt, quod non prius interierit, & de mortuum. 360
Reſupinare. 218
Reuocare ſinus in pectore. 178
Reuoluere penſa quid. 231
Reus ſe purgat crimine, qui criminis cauſam nullam ſibi fuiſſe oſtendit. 37
Rex. 227
Rex qui rationi imperat, qui animum ſuum ſubdit. 381, 382
Rex tutus non eſt vbi nihil à Rege tutum. 542
Radamanthus Herculē docuit vti ſagittis. 355
Rhæſus. 332
Rhamnuſia. 255
Rhamnuſia triſtis. 475
Rhea vxor Saturni trium filiorum mater. 175
Rheda. 80
Rhæteum ſine diphtongo in ſecunda ſyllaba 424
Rheni duo. 298
Rhenus 44
Rhenus explorator pudicitiæ matrum. 298
Rheſi mors & vxor, Rheſus flumen. 485
Rhodanus, quot hoſtia habeat, quàm rapidus influat in mare. 52
Rhodanus. 298
Rodope Deis damnata. 55
Rodope. 177, 332, 357
Rodopeïa culmina. 210
Rhodos ſacra Soli. 439
Ricinis lugere. ricinia. 269
Rictare. 175
Ringere. Ibid.
Riphæi montes. 154
Ritè fauere. 18
Rituale, Dearum nomina maſculino genere efferre, aut maſculino epitheto iungere. 256
Rituale ferire cultris brachia ſacerdotibus. { Baal, Cybelles, Bellonæ, & Hecates. 74
Ritus apud morientes. 344
Ritus, auerſâ manu rogum funebrem incendendi. 353
Ritus, cineres, & oſſa colligendi & aſportandi. Ibid.
Ritus funebris, cineres oſculandi, & ore ſcrutandi vt labris legerent. 465
Ritus funebris infantium. 459
Ritus funebris, mortuorum oculos claudendi. 450
Ritus funebres varij. 465 {
Mortui manes & animam præfari;
Rigare & perfundere manus;
Nigrâ veſte ſe incingere;
Oſſa, quæ ſuperant vſtioni, legere;
Lecta vino & lacte ſpargere ac fundere;
Ventis cillanda ac ſiccanda exponere;
Sicca aromatibus condire;
Condita in vrnam reponere;
Lacrymas ſuperaddere.
Ritus lugentium. 269
Ritus in luctu crinem ſoluere. 235
Ritus ſalutandi Deos loci illius. 493
Robus. 139
Rogus. 461
Romæ Cynædi aſſumto habitu muliebri criminis nefandiſſimi quaſi profeſſionem faciebant. 262
Romanæ plebis inſignis leuitas & inconſtantia. 230
Romani genus Martis. 528
Romani Impp. purpuram porrigebant, ſignum ſecuritatis. 35
Romani ſeruant in nominibus propriis accentum gentis cuius eſt nomen. 356
Romulenſis. 65
Romulus & Remus Martis & Iliæ filij Romæ conditores. 528
Romulus in cælo. 8

Rotifera biga Lunæ. 174
Roſę vernæ. 412
Roſę, fructus Veneris nitens, floridum corpus Horarum, alumnę decentes veris. 413
Roſimundæ parricidium 114
Roſtratę. 495
Ruach. 454
Rubeta in magicis. 67
Rudis. 175
Rumina. 8
Rupex. 437
Rurſus & rurſum. 419
Rurſus prorſus. Ibid.
Rufio. 260
Rutila fax. 289
Ruſticæ vitę encomia. 182

S

S, pro arbitratu veteres nominibus propriis addebant vel demebant 65
Sabææ virgæ thus Sabæi ſatilegi. 237
Sabæi ab Arabibus diſtincti. 331
Saca, Sacij. 113
Sacę. Ibid
Sacę feſtum. 25
Sacer ignis, ἱερὰ νόσος, ſacer morbus, ἱερὰ ἐπιληψία, epilepſia. 93
Sacrificandi ritus. 99
Sacrificia inferorum, terreſtrium, & cæleſtium quomodo & quibus differebant? tempore, loco, victima, poſitura, materia & aliis. 118 119, 120, 121, 122
Sacrificiis ritus, inaurare hoſtiæ cornua. 89
Sacris arcebantur, impuri. 130
Sacrum, de templis. 458
Sacris Græcorum hordium ſolidum inſpergebatur. 200
Sacrum, ſacrarium. 221
Sęculi acceptio triplex. 540
Sæculum quid. 182, 305
Sæuire. 175
Sagæ. 113
Sagax quis, ſagaces canes qui, ſagire, ſagę anus vnde dictæ. 158
Sagittæ Threïciæ. 512
Sagittaria herba Hiſpanorum, baleſtrera. 237
Sagittarij ſeu Centauri ſidus. 408
Sagræ Italiæ oppidum, vbi Sagræ celebrari ſolita fœdiſſima Orgiorum. 325
Salacia. 207
Salamis. 118
Salamis Cypri, ædificata à Teucro, dicta ambigua. 469
Salamis duplex, quæ ex his dicta vera. 469
Salitoria diuinatio. 329
Salmantica Polybio ἀλμάντικα, Stephano ἐλμαντίκη. 65
Salum. 330
Saltationis genera. 110. { Cordax, Comicorum / Sicinis, Satyrorum / Emmelia, Tragicorũ. } propria.
Saltationum genera. 465
Saltus Achillis Troiæ fatalis. 505
Saltus reconditi. 162
Salutandi reges mos apud Græcos. 257
Salutantes ſoliti genua contingere. 34
Salutare & adorare differunt. 257
Salutationes antiquorum quales. 227
Salutatorum claſſes & ordines. Ibid.
Sam pro ipſam. 550
Samos Iunoni ſacra. 488
Samothraces Dij, Principes & conſiliatij Iouis. 377
Samothracii Indigetes. 374
Samuel an verè apparuerit. 319
Sandala. 209
Sanguis pro liberis cur. 416
Sanctitas in quibus poſita. Deo propria. 47
Sanctitatis gradus ſeu aſcenſiones tres.. 453
Sancti in cęlis quomodo cognoſcunt quæ hic agimus, intelligant preces noſtras, & pro nobis apud Deum patrocinentur. 518, 519
Sanctitudo. 461
Sanctum, de muris ac mœnibus. 458
Sar ſeu Satra, Tyros. 23
Saraquino. 468
Sardanapali felicitas. 444
Sardoi Heroës Herculis ex Theſpiadibus filii. 263
Sarmatæ, & Samatę, & Sauromatæ, & Syrmatæ, vagi ac intonſi auidi libertatis tuendæ. 162
Sarmata velox. 385
Sarmatæ intonſi. 265
eorum loricę, Ibid.
Saronicum mare. 206
Sarrana purpura. 23
Satellitum Regis & tyranni differentia. 542
Satias & Saties. 413
Saturnalia Romanorum. 25
Saturni columnæ. 237
Saturnini mors. 555
Saturni filii tres, & eorum ſortitio. 173
Saturni lex iubebat puniri hominem, qui Deam nudam vidiſſet. 129
Saturnus pro liberis, lapidem vorauit. 261
Saturni regnum futurum, quomodo intelligendum. 536
Saturnium mare. 392
Satyri an fuerint vnquam. 109
Satyri bicornes. 266
Satyri filii Sileni, ebrii depinguntur. 108
Sauconna. 52
Sauromatæ. 332
Scabies. 269
Scææ altæ 462
Scæa porta ad Occidentem. 474
Scæua. 421
Scamander fluuius, cur dictus diuinus. ei virgines Troianæ nupturæ virginitatem ſuam offerebant. ſacerdotem habebat peculiarem. 428
Scamandrii pueri dignitas oris. 474

Scantinia lex. 262
Scarphe. 469. etiam Scharphia.
Scatebra fluuia. 156
Sceleribus Deus infenſus ſterilitatem immittit. 85
Scelus dum punitur creſcit. 365
Sceleſtus gratis nemo. 36
Sceptriferi Tonantes. 240
Sceptra antiquiorum regum haſtę breuiores. 372
Sceptrum Pelopis, quàm antiquum, à quo factum, eius veneratio & forma. Ibid.
Sceptrum porrigere Aſſyriis promiſſio ſecuritatis. 35
Schandia. 332
Schiſte. 96
Scholaſticus antiquum vocabulum. 407
Seiani ambitio in ſalutationibus. hodie Seiani multi. 228
Sciathus. 529
Scindapſus. 105
Scindapſus vox ſignificatiua, & cuius rei. 488
Scindere comam. 212
Scindila. 200
Scinis. 211
Sciolorum ſupercilium Patres Eccleſiæ laceſſentium non ferendum piis auribus. 337
Sciomantia. 123
Scipiadæ cur duo belli fulmina. 512
Scipio pro titione. 272
Sciron. 211
Scironides petræ. Sciro latro. 206
Scorpij ſidus, & genera ſcorpionum, & fabula. 408
Scortum Chaldęi vocant, foras prodeuntem. 516
Scoti. 323
Scotorum, quis primus ſcriptor nobis meminerit, 1. Ammianus, 2. D. Hieronymus, 3. Prudentius, 4. Claudianus. 522
Scotobrigantes exploſi ex libris Senecæ. 522
Scutum quomodo differat à clypeo. 147
Scylla. 306
Scyllę allegoria. 394
Scylla Phorci filia. eſt eminens promontorium, & vnde conficta de eius forma ex noxa fabulatio lepidæ mythologiæ meretrices dictæ Scyllæ. 42
Scyphus. 412
Scyron. Sceiron, & Sciron. 207
Scyros. 430
Scytaloſagittipelliger Hercules. 220
Scythę Aſiatici & Europæi. 384. profugi 585
Scytharum laus ſagittatio, cui à pueris aſſueſiebant 294
Scythę multiuagi, Nomades, campeſtres, in plauſtris degentes. 265
Schythæ Nomades, & plauſtriferi. 284
Scythæ Palladium Troianis vendiderunt. 422
Scythię tellus barbara. 308
Scythica potatio. 378, 411
Scythicus pontus. 31
Scythicum mare. 296
Secale. 200
Securis Amazonia. 510
Securis quid, & vnde dicta. 513
Securitas ſecuritate mutua paciſcenda. 486
Securitas ſecuritate paciſcenda. 542
Securum non eſt idem quod tutum. 169, *ex verbis Senecæ colligitur*. tutum, *quod vltionem externam euaſit*, ſecurum, *quod metu vacuum*.
Securus eſt pauper. 141
Sedere, Iudicum. 336
Sedochi aut Sedochezi. 113
Sedum, ſet, ſed. 345
Seiuga Ioui ſacra. 174
Semele in cælum tranſlata. SEMELES LVCVS. 219
Semen. 199, 206
Semihomo. 340
Semina flammæ, ardoris 75
Semper. 84
Semipulſus. 311
Semitales Dij. 374
Senecæ vaticinium. 44
Senectus an onus grauiſſimum. 50
Senectus celebratur trium. 421 { Virorum { Tithoni. Priami. Neſtoris. } Feminarū { Hecubæ. Aethræ. Sibyllæ Cumææ. } }
Senectus facit hominem ſecurum & mortis contemtorem. 168
Senectus facit liberos & fortes. 103
ſenectus pigra, omnes pigros facit. 233
cur? Ibid.
Senere. 293
Senes ab anno ſexageſimo, quia tunc ſenio laborent. 465
Senes cur iactabundi. 388
Senes facilè moriuntur. 130
Senes pauci ſanguinis. 507
Senio. 245, 246, 247
Seniores à XIV. vſque ad LX. quia tunc primùm corpus incipit ſeneſcere. 463
Senium vitę veſpera, occaſus vitę; mala ætas. morbus inſanabilis; cum morte poni ſolet. 180
Sepelienda an cadauera maleficorum. 402
Sepeliendi mores ac ritus. 465
Septemtriones. 349
Sepulcra ſacra, ſancta, religioſa. 458
Sepulcrorum violatio atrociſſimum ſcelus. 462
pœnæ grauiſſimę eorum qui violarunt. Ibid.
Sepulcrum. Ibid.
Sepultura cur à veteribus tantopere optata. 402
Sepulturam (*maximè ſacram*) contemnere, impium. 403
Sepultura & ſepulcrum religioſa ac ſacra. 461
Sequana. 298

Seres

Seres. vnde ſericum. eius confectura quomodo differat à bombycino & byſſo. adhuc hodie inueniri. an fabula, vt vult Cardanus 178
Seriphus. 529
Serpens Cadmi cur non criſtatus. 234
Serpentarius. 61. idem anguitenens. eius figura. 61
Serpentuũ ſpecies 58
- aſpis.
- dipſas.
- hæmorrhois.
- cherſydrus.
- chelydrus.
- cenchris.
- hammodites.
- ceraſtes.
- ſcytala.
- amphisbæna.
- natrix, ſeu hydrus.
- parea.
- iaculum.
- preſter.
- ſeps.
- baſiliſc' ſeu regul'
- ſolpuga.
- ſcorpius.
- draco.
- vipera, phalãgia.

Settaca. 227
Serra piſcis. 207
Seruis dominorum clientuli munera ſolebant dare vt admitterentur ad dominos. 228
Seruius Tullius caruit ſolemni funere. 528
Seruitium & ſeruitus quomodo differant. 471
Serui à ſeruando dicti. 436
Serui licentiam in Dominos certis diebus habebant apud varias nationes Mercurialibus, Peloriis, Croniis, Saturnalibus &c. 25
Serũm lanificium. 328
Seruum fieri ex Rege, graue. 149
Seueri Imp. dictum de ſua vrna. 355
Seuilla ſeu Sibylla. 64
Si pro ſiue. 556
Sibyllę oraculum, Italo militi Peluſium vitandum. 557
Sicilia Cereri & Proſerpinę adiudicata. 265
Sicilia duplex citra & vltra Pharum. 557
Sicilia triquetra, eius promontoria quæ, quondam Italiæ continua, nunc interciſa fluctu. 302
Sicinnys Sicinniſtę. 110
Sicyonij quo ritu Furiis ſacrificabant. 13
Sidace vnde Sidaci. 113
Sidera alitu, ore, & aquis lota fieri pulcriora credidère gentiles. 193
Sidera amittunt lucem luna lucente. 192
Sidera cæleſtia ſecũdum Auſonium. 409.
- Duodecim Zodiaci ſigna iam enumerata.
- Arcti ſeu vrſę.
- Anguis.
- Arctophylax.
- Corona.
- Engonaſis.
- Lyra.
- Auis.
- Cepheus.
- Caſſiopeia.
- Auriga.
- Perſeus.
- Deltoton.
- Andromeda.
- Pegaſus.
- Delphin.
- Telum.
- Aquila.
- Anguitenens.
- Orion.
- Procyon.
- Lepus.
- Sirius.
- Argo.
- Hidrus.
- Chiron.
- Thuribulum.
- Piſcis.
- Piſtrix.
- Euridanus.

Sidera, Dij. 11
Sidera horrida quæ. 218
Siderum paſtor Deus. 245
Sidera pro Diis habita. 218
Sido, in præterito ſedi. 500
Sido, ſubſido, ſidens, inſiditur 480
Sidoniorum Dea Aſtarte, & eius myſteria. 172
Sidus orbis, ſidus Romæ. 526
Sidus quid. 217
Sieſta Hiſpan. 194
Sigeum abſque diphthongo. 424
Sigala. 200
Sigillata terra. 345
Signifer cęleſtis. 405
Signa belli vocalia. 394.
- bucina,
- tuba,
- cornu,
- lituus.

Signorum bellicorum genera tria. 145 quædam muta, aquilę, dracones, vexilla &c. quædam vocalia, vt teſſaræ militares. quædam ſemiuocalia, vt tubæ, litui, bucina &c.
Signa duodecim Zodiaci, & quib' Diis ſacra. 405. ſacra
- Aries — Palladi.
- Taurus — Veneri.
- Gemini. — Phœbo.
- Cancer. — Mercurio.
- Leo. — Ioui & Cybeli.
- Virgo. — Cereri.
- Libra. — Vulcano.
- Scorpius — Marti.
- Sagittarius. — Dianę & Veſtę,
- Capricornus — Veſtæ.
- Aquarius. — Ioui.
- Piſces. — Neptuno.

Sihor. 297
Sileni an iidem cum Satyris. 109
Silentium pro confeſſione 296
Silenus Bacchi præceptor ebrioſus. 108
Siligo. 198, 199
Siligo tranſit in triticum. 199
Siluanus lacte piabatur. 7
Siluarum & arborum fremitus & cęcum deprenſi venti murmur, prognoſticum tempeſtatis. 496
Similitudinis liberorum ac parentum cauſæ vnde petendæ. 290
Simonides animam mortalem cecinit. 444
Simon Magus. 318
Simplicitas Achillis & Pyrrhi. 506
Simulacra mortuorum ſeu imagines, quæ. 358
Singularia. 186
Siniſtrum fulmen cur malum auſpicium comitiis. 400
Sinon. 421
Sinum veſtium remiſſarum infra pectus ſuccingebant in luctu. 424
Sinoſus. 466
Sinus volucres, & fluentes. 178
Sipylus. 308
Sipylus mons in quo Niobes ſepulcrum. 257 eſt & vrbs eodem nomine, ſed euerſa terræ motu. 257
Sir. 297
Siraci. 113

Sirenes, aues, voluptates. 43
Sirenum forma, genus, cantus; ab Orpheo victæ. 43
Siris fluuius. 297
Sirius. 84, & 85
Siſama. 198
Sithonij. 357
Situs. 214
Soanorum diuitiæ. 49
Socigena. 9
Socius in pęna ſolatium. 473
Socrates varij, vnus in his poëta & quis. 56
Sodomorum incendium. 52
Sol cuncta videt. Iouis oculus. commune lumen. Gymnoſophiſtę pro ſummo Deo colebant. eius laudes. 16. eius curruum deſcriptio. 16
Sol cur dicatur dextro matris lacerto, luna ſiniſtro ſuſtineri. 400
Sol cur dictus in Orientali parte, & Luna in occidua creari. 400
Sol cur fictus tempore Atrei obtenebratus. 414
Solis currus. 10
Solis currus & ſubiugales. 173
Sol, idem Ianus, Apollo, Diana. 260
Solis obſcuratio Dei ſignum iræ. 189
Sol occidens obſcurus aut maculoſus tempeſtatis nuncius. 496
Soles plures nonnullis. 135
Soli quadrigæ tribuuntur. 174
Sol quare dictus dexter cum eſt Auroram, cùm ſiniſter Noctem gignere. 400
Sol quid. 531
Solem prope Hiſpaniam freto mergi, & inſtar rotæ candentis in aqua, ſtridere 404. Solis figura & materia, quæ veteribus Phyſicis. 404
Sol rector. { temporis, ſiderum, cæli. } 405.
Sollennia fundere, ſolennia inſanire. 26
Sollennitus. 486
Sollicitare. 36, 528
Sollicitior. 542
Solicitum aurum, ſolicita mora. 183
Sollicitus. 125
Solum. 153
Solum, quid. 317
Somnia cuique referunt imagines conformes curis & ſtudiis diurnis. 550
Somnij anima inanima. 550
Somnij deſcriptio Ariſtophanica; infernus miniſter, amictus atro mortui pallio; Horrido graui, crudeli aſpectu, Magnos habens vngues. 550
Somnia diuina an ſopore graui preſſis immitti ſolita, ſibi contrarij ſcriptores. 458
Somnia quę vera cenſebantur Ethnicis, & quæ interpretatione digna. 457
Somnia quædam an vera. 293
Somniorum malorum expiationes fiebant, mane fluuialis aquæ adſperſione aut lotione, eaque calefacta. 550, 551
Somniorum malorum immiſſores dæmones à gentilibus placabantur, mane ter ſalſa mola, fluuio viuente, ter merſis in aqua cr inibus; farre pio & ſale ſaliente. item linguis combuſtis 551, 552
Somnia vnde terribilia vel placida. 293, 294
Somnia vulgaria dormientibus immittebantur. 456
Somnium. 456
Somnium quid. 293
Somni ciuitas. 293
Somnus cuius filius. 292
Somnus cur quaſi genitalis & rerum pater. 293
Somni & mortis ſimilitudo. 293
Somnus frater mortis & quare. 292, 293
Somno marcidus. 20
Somnus quomodo oritur ex labore. 291
Somnus ſolutor malorum & laborum. ideo Sicyonij pingebant ſomnum leones domantem. varia eius epitheta & laudes à variis effectibus. 292
Somnus torporem adfert. 293
Soni à voce differentia. 427, & 429
Soniuium. 122
Sonitus ad auxiliandum Lunę ſolitus fieri. 195
Sonores mellifiui. 95
Sopor, venenum ſomniferum. 60
Sorix, vel Saurix. 66
Saurum vocabulum amoris. 187
Sors pro Deo, qua Deus probatur incertus. 556
Sors incæſta. 478. oraculum ad incæſtum hortans.
Sors pro oraculo. 97
Sortes Claudianæ. 369
Sorte ſua quiſque diues, ſi contentus. 217
Sortem ſuam non ignorare, aliquod ſolatium eſt cladis. 493
Sortes diuiſoriæ. 423. Græcorum ſortes, quales. 423 conſultoria, & diuinatoria ſors reproba. 423
Sortitio iudicum coniectis in vrnā tabellis. 232
Sothis. 85
Sotigena. 9
Sparſim. 146
Spartę & Lacedæmonis differentia. 470
Spartæ filia Eurotæ vxor Lelegis nomen indidit vrbi. 470
Sparta florens manu. 238
Sparta muris carens. 20
Sparte ſacra Iunoni. 489
Spartiatæ ab Abrahamo oriundi. 470
Spartiatæ, Sparti, pręſeminati. 48
Sparton. 289
Spartus, Sparta, Spartani. 49
Species ſacra. 543
Specimen. 139
Specimen pro indicio, & prodigio. 371
Spectra ad inferos deſcendentia. 358
Spelta. 199
Sperandum quamdiu ſpiramus. 240
Sperate in aduerſis fortium. 66

Spes & metus cauſæ omnis infelicitatis. 472
Spes & timor coniuncta. 456
Spes & timor vna cathena vincti. 29
Sphertos. 158
Sphingis Aenygma & ſolutio. 87
Sphingis parentes, forma, crudelitas, mors. 87
Spicus hic. 256
Spinturnix. 65
Spiritum ſupremum ore excipere. 344
Spiritus an diſtincta pars hominis ab ipſa anima: & quomodo intelligendi Patres, qui id videntur voluiſſe. 453
Spiritus Eurorum. 40
Spiritus in ſacris litteris ſolitariè non ponitur pro anima brutorum, ſed cum addito vt Spiritus vitæ 445
Spiritus quomodo poſſit dici differre ab anima. 453. quomodo Spiritus nomen Apoſtolus ſoleat ſumere. 453
Splen ſedes riſus. 322
Spolium & Spoliatorium. 472
Sponſos in thalamum prima mater nocte ducebat, ſed pronuba ſpōſam in lecto locabat. 148
Sporades. 331
Squales, ſqualities. 269
Stabilitor. 530
Stabulans. 236
Stacte. 316
Stadij ſpacium & ſpecies. Olympicum, Italicū, & Pythicum. 368. conciliati de menſura varij ſcriptores. 369
Stadium naturale, quantum? Stadij curſum eſſe triplicem.
Græcis nominibus nuncupatum 369. { δίαυλος. δόλιχος. τέτρωρος.
Stagnum, pro mari quieto. 395
Stantis in flumine vorticoſo deſcriptio. 223
Stare. 88, 420
Stare quid propriè, tàm in ſacris litteris, quàm prophanis. 222
Stare, vox ritualis. 291
Stare, *rituale*. 402
Stare ſolemne vocabulum in victimis, quid ſignificet. 97
Stata ætas. 130
Statarium prandium. 410
Stationes diurnæ & nocturnæ, Hebræis, Græcis, Romanis. 404
Statunculæ. 244
Statuta hoſtia, ritualis vox. 89
Stellæ an cadant. traiectiones earum, & vnde fit vt videantur moueri, ac labi. 497, 498
Stellæ an alantur humore. 498
Stellæ diſcurrentis comp. 191
Stellæ videntur cadere Epicureis, ſed non cadunt. 146
Stellæ vnde compoſitæ, & vnde dictæ. 497
Stellans. 192
Stellantes ſinus. 8
Stellarum ſubſtantia ignea. 224, & 225
Stellarum traiectiones ſeu diſcurſus & ſignificatio. 191. & ſeq.
Stellatum peplum noctis. 173
Stellimicantes. 347
Sterilus, pro ſterilis. 81
Steſichorius iactus. 248
Stibadium. 411
Στιγμὴν χρόνου. 180
Stirps ſupremus. 256
Stoici animas hominū mortales ponebant 438
Stoicis anima mortalis, non immortalis. 441. 449. aliique errores eorum de anima. 445, 447. 451, 452, 454, & ſeq.
Stoicorum Chaos quod. 454. item, æternitas. 454
Stoicis Dij 405 { ſidera. elementa. mundus.
Stoici Naturam Deum putant. 529. CHRISTIANIS, Deus auctor naturæ: Natura, pars creaturarum. 531
Stoicorum opinio de interitu & renouatione mundi. 534
Stoici quid putarint eſſe animam. 451, 452
Stoicis ſidera Dij. 339
Stoicis vnus Deus Iupiter, quem pro diuerſis muneribus, varia ſortiri nomina volebāt. 530
Stoici, vt laudent Mundum. 529
Stomoma an idem quod chalybs. 307
Strata. 395
Stratonice 509
Stridon fluuius. 545
Stringere vulnera. 313
Strix, ſeu ſtridula. 66. quid, & qualis auis diſquiſitum. an noceat pueris, & quomodo, duæ ſententiæ. an in eas ſagæ commutentur & cur ſtriæ vel ſtriges dictæ. 66
Στρωμναὶ ἄλουργαι. 411
Strongyle. 114, 222
Strophij parentes, item duo Strophii, & Strophie fons. 514
Strophium 179
Strymon vrbs & flumen. 500
Stupor oritur ex magna cura. 187
Stygia vis ſoporifera. 74
Stygiæ herbę veneficæ. 74
Stygis aqua metallum erodit, muli vel aſini vngula poteſt aſſeruari 91
Stygis aqua quam venenata. 90. frigore lethifera. 91
Stygis flexus. 272
Stymphalus Heros, & lacus, Stymphalides & earum forma. 72
Stymphalus lacus, Stymphalydes aues quales, & quomodo ab Hercule victæ. 237. feminæ. 238
Styx lenta, quieta, ſtagnans palus, atra, vnde illi nomen, dira, facit cælo fidem, numen eius peierare Dij timent, peierantis pœna nouennio nectare & ambroſia carere, decimo anno exſulare à conſortio Deorum. 272
Sub præpoſitio quando in compoſitis retineat b & quando mutet. 343
Subhorreſcere. 497
Subigus. 8

Sublimus, pro ſublimis. 81
Sublucere. 191
Submerſio in aquis genus mortis ab antiquis deteſtatum, & quare. 500
Subrigo, ſubrigens. 257
Subſeſſor, quid. ſubſeſſe, de venatione, ad bellum, & ad thalamum tranſlatæ voces. 160
Subſidere. 379
Subſtantia. 531
Subulâ 142
Suburra. 540
Succinum. 308, 309
Succubi an dæmones. 259
Succubitana purpura. 24
Suculæ. 39
Subditis ſemper graue præſens imperium. 546
Sueui. 501
Suffigere auro. 182
Sugillare oculos. 450
Suggrundarium. 459
Sui imperium quiſque habet. 139
Sullam pediculi exedere. 462
Sulpicius occiſus & ſepulturâ prohibitus. 555
Summa nequeunt diu ſtare, ſubitò cadunt. 398
Sumanes. 121
Sumanus. 121, 501
Summitti. 177
Sunion portu nobile. 157
Suppara, Syparia, Sipara. veli & ornamenti. 40
Superantior. 52
Superat mei pars. 465
Superbi aditus & limina potentium. 228
Superciliorum ratio decens. 210
Superinuergere. 101
Superſtes aura. 294
Superſtes de gente tantâ. 462
Superſtes ſibi. 309
Superſtitio ominandi ex face pineâ nuptiali. 17
Superſtitioſa vox. 93
Superus. 173, 364
Superum mare, quod. 392
Supplices ad aras confugientes, non auellere, ſed lignis circumdatis cremare, vel templi fores obſtruere, & intus poſitos ſic fame, interdum & demolito tecto aëris quoque iniuriis necare ſolebant. 263
Supplices ad aras ſtabant, vel eas prehendebant, maximè cornua. 252
Supplicibus non parcere impium. 455
Suppus. 245
Suppum, felix. 245, 246
Surdi loci. 267
Surrentinum Pollionis. 390
Suſpendioſus. 191. iis nôn fiebant iuſta. Ibidem.
Suſpenſus. 135
Suſpirium vnde. 344
Suſtinere. 336
Suus. 281
Sydrachi. 115
Sylis fluuius. 297
Syluæ in tectis domorum. 390
Symplegades. 41. an inter ſe collidi ſolitæ. vnde orta fabula, ab Argonautis tranſmiſſæ duce columbâ. 41
Symplegades. 296
Synna 196
Synnadicum marmor. Ibid.
Syndromides. 41
Sypallettos. 468
Syrtes duæ, & earum deſcriptio ac natura. 241
Syrtes Libycæ. 480
Syrtis horrenda. 306

T.

TAxi venenum aliud à toxico. 237
Tabulâ luditur cum teſſeris, taliſque. 242
Taciris tenebris ire. 26
Taciturnitas arguit conſcientiam. 296
Tænarus viri, vrbis, promontorij, & paludis nomen. eſt Ditis ianua, ideo dicitur patens aut apertus. eius deſcriptio. 213
Tagus. 326
Tagus, an in Aethiopiâ quoque. 385
Tagus flumen, priſcum eius nomen, Theodorus. 382. qui hoc nomen indiderint, & eius laus. 383
Taigeta. 483
Tali & Teſſeræ in quibus conueniant, & in quibus differant. 242
Talorum iactus, qui. 245
Tali, quidam naturales; & artificiales, Romani vel Græcanici ſeu Aſiatici; qui vel Steſichorij, vel Euripidei, vel Midæi. 244. 248
Tali ſitus. 243. eius poſitionum ſex nomina. tam Græca quàm Latina πρανὲς, ὕπτιον, κεραῖα. planum, ſuppum, cornua. vnde ſic dicta. 243
Talorum ornatus & figuræ. 244
Talorum ſpecies & modi. 242. cum ſeq.
Talorum vſus quàm antiquus. 249
Talus. eius forma. 243
eius numerus. Ibid.
Talthybius quis, & eius ſepulcrum. 426
Tameſis. 523
Tamtus & quamtus cum m. 345
Tanaïs. 297, 332, 383
Tantalici, & Tantalidæ. 372
Tantalus Iunior, pronepos illius famoſi, ei deſponſata Clytemnæſtra, & ſepulcrum vbi. 401
Tantalus ob loquacitatem punitus. 366
Tarandus. 114
Ταράξιππος locus. 370
Tarentina purpura. 24
Tartari deſcriptio. 222
Ταρταρίζειν vnde dictus. Ibid.
Tartari putant Lunam Solis filiam. 192
Tarteſſiacæ arenæ. 326
Tarteſſius. 236. eorum opulentia. Ibid.

Tarteſſus. 64
Tarteſſus. 236. an flumen hoc nomine. 236
Tarteſſis regio. Ibidem. flumen argentiferum. Tarteſij beati. Ibid.
Tauanus. 110
Taurus Cretenſis ex orbe lunæ. 221
Taurus Cretæ immiſſus à Neptuno, cùm in Peloponneſum traieciſſet, ab Hercule occiſus. 301
Tauri Deo ſacri in imâ terrâ. 373
Tauri icti comparatio. 331
Tauri immolati comparatio. 514
Taurum immolare Ioui & Neptuno licuit ſolis Regibus, Deorúmque filiis, & quibus in terris ſuperior nullus 240
Tauri Ioui an potuerint ſacrificari. 239
nec Neptuno, Apollini, vel Marti. Ibid.
Tauri nomen veteres omnibus rebus magnis dabant. 59
Taurus mons, rigens frigore, vnde dictus. quàm magnus, quot habeat nomina, & vbi propriè Taurus. Ibid.
Tauri Pontici. 557. eorum crudelitas in hoſpites. 558
Tauri ſidus. 217, 407
Taurus. 265
Taxillus. 243
Taygetâ carent leonibus. 161
Taygeti altitudo. 20
Tecumeſſa, an Tecmeſſa. 346
Tænaros ſacra Neptuno. 488
Tegimen Latinum, vt tegmen. 295
Tela ſecunda ſeu fauſta. 333
Telamon. 314
Telchines 357
Telegonus & Tmylus hoſpites luctâ victos necabant, filij Protei. 467
Telegonus parricida. 474
Telephus. 314
Telephus quomodo ſanatus ab Achille. 432
Tellus & Tellumo. 260
Tellus leuis oſſa tege. terra ſit tibi leuis. 215
Telluris & terræ diſcrimen 138
S. Telmus Hiſpanus, nautarum patronus. 218
de eius vitâ. Ibid.
Telum fugit, *formula*. 297
Tembyces. 20
Temerarij facilè in malum incidunt. 241
Temetinda. 297
Tempe, quid, quibus locis. 47
Tempeſtas ſuprema. 426, 427
Tempeſtatis futuræ indicia. 496, & ſeq.
Templi Troiani profanatio, quam dirè & quàm diu humanis hoſtiis expiata. 503
Templum pro quouis tractu & quauis Deorum hominúmve habitatione. 216, in cælo, in terrâ, ſub terrâ. templum à tuendo dictum. 217
Tempora luxus confundit, vertit tenebras in lucem, & diem in noctem. 391
Tempore quædam corrigi, quæ vi nequeunt. 136
In tempore ipſo. 57
Tempus omni morbo medetur. 380
Tempus præſens breuiſſimum, aliquod tamen. 180
Tempus ſanat, quod nequit ratio. 482
Tempus triplex, præteritum, præſens, futurũ. 181
Tenebrarum ſubitarum deſcriptio. 499
Tenedos. 432
Tenera mons Fortunatarum. 64
Tenuare aëra. 174
Ter, quater beati. *Adag.* 189
Ter pro ſæpe. 187
Termini. 183
Ternio vel Trinio. 245, 246
Terpander. 238
Terra an mobilis, vt quidam; an verò (*quod verum*) firma & immobilis, etiam ex Platonis ſententia, & Scripturæ ſacræ. 414
Terra an rotunda 117
Terra communis altrix. 141
Terra cur putata à quibuſdam primum rerum principium. 141
Terræ Dij quatuor. 260
Terra & mare vnum globum conficiunt. 117
Terræ & telluris differentia. 138
Terram grauem imprecari. 215
Terræ motus & mugitus ſolent peſtem anteire. 92
Terræmotus genera. 437
Terræ mugitus inter prodigia. 372, 373
Terrigenæ nati ex draconis dentibus à Cadmo ſeminatis, eodem die mutuis vulneribus necati. 128
Terrigenæ quot & qui ex dentibus draconis nati. 48
Terrigenæ ſeu terræ filij. 87
Faunorum terror, ſecundum pleróſque idem cum Panico terrore: differt à mentis alienatione Laruarum incurſu genitæ: *patet ex locis Plinij, & Ouidij, & aliorum illic citatis, nam Plinius tres terrores agnoſcit, Lymphationem à Nymphis immiſſam, vnde Lymphatici; nocturnorum Deorum, nempe Laruarum, vnde Laruati: Faunorum agitationem, quam Ouidius diurnam eſſe vult; medio cùm premit arua die. Sanè Nocturnum, & etiam Meridianum dæmonium ſacra Scriptura teſtantur.* Pſal. 90. *Non timebis à timore nocturno: A ſagitta volante in die: à negotio perambulante in tenebris: ab incurſu & dæmonio meridiano.*
Terrores immitti credebant. 511 à { Cerere, Nymphis, Laruis, Faunis, Pane.
Terroris vanis vana. 159
Teſſerarum & aleæ quis inuentor. 244
Teſſera minus antiqua & magis infamis, quàm tali. 249
Teſſeris modus ludendi, qui in vſu veteribus. 242
Teſſeræ nomina varia, forma, ſitus. numerus. 243. ornatus. 244. iactus. 245.

Teſſeræ quomodo conueniant & diſcrepent à talis. 242
Teſſerarij, honeſtiori vocabulo vocati aleatores. 249
Teſtor. 420
Teſtudo. 488
Tetrachordum. Ibid.
Tetradiſtæ. 234
Tetrapolis Atticæ. 156
Tetroron humanum. 245
Teucer Scamandri F. 418
Teucria. Ibid.
Teucro exiliū Aiax prædixit; ille fugiens iram patris in Cypro Salaminem exſtruxit. 469
Theutrantis filiæ ab Hercule violatæ. 262
Theutras, eius neptes ab Hercule vitiatæ. 315
Thalami ſocium nemo fert. 485
Theano vxor Antenoris. 423
Thaſij ſe Græcis adiungentes, etiam Thebanum Herculem cum Tyrio colere cœperunt. 361
Thaſiorum nummi. 361
Thebæ Ægyptiæ. 123
Thebæ Aſianæ. 432
Thebæ Cadmeæ. 84
Thebæ Herculeæ. 128
Thebæ feraces Deorū. Thebani, Dij qui. 238
Thebarum ædificatio. 149
Thebarum portæ & nomina. 88
Thebarum, ſeptem portæ, à totidem ducibus obſeſſæ, & à totidem defenſæ. 144, & 145
Thebani non iuerunt ad Troiam. 483
Thebanorum fratrum rogi flamma in duas diuiſa. 256
Themiſcyra. 301
Thenno cauſa belli decennalis. 185
Theognite. 21
Theoïnia. 325
Θεάρις, nauis an peculiaris Athenienſium. 495
Thermæ in ipſo mari. 391
Thermæ Romanorum vaſtiſſimæ. 391
Thermodon. 31
Thermodon vbi, & triſyllabum potius. 301
Thermopylarum origo. 333
Theſeus euaſit labyrinthum ope Ariadnę. 167
Theſeus inuentor palęſtræ. 294
Theſeus Mineruę auxilio ab Hercule reductus ex orco. 214
Theſius flos. 115
Theſpiades. 262
Theſpis, Theſpiades. 315
Theſides. 189
Theſmophoria. 164
Theſmophoria minora. 324
Theſſalia, dicta, Pyrrha, Pyrrhodia, Hęmonia, diuiditur in quatuor partes, Theſſalicam, Pelaſgicam, Iolchicam, & Phthioticam. 35
Theſſaliæ precibus flumina quę. 239
Theſſalici cantus, Magici. 196
Theſſali duo. 35
Theſſali etiam equos in funeribus tondebant. 212
Theſſali in Peloriis ſeruis ſeruiebant. 25
Theſſali propriè Minyæ. 33. & Pelaſgi. 34
Theſſalonica. 545
Theſtius Agenoris filius. 466
Theſtius flumen. 320
Thetidis nurum eſſe, magnum quid. 470
Theurgia. 321
Theutaris bubulcus præceptor Herculis, 355
Thoas flumen. 313
Thoas. 320
Thraces Thyni, & Bithyni. 337
Thracia fertilis. 727
Thracia tellus Rhæſi Mauortia. 332
Thraſybuli & Periandri tyrānicum conſilium. 544
Threicia chelys, lyra. 337
Thryon, Thryoëſſa, Thryaſius portæ Thryaſiæ. 154
Thule. 44
Thuris collectio. 331
Thuſci. 111
Thyades. 110
Thyeſtæa cœna ſeu menſa. 366
Thyeſtæ dapes. 476
Thyni. 337
Tiaras & Tiara, quid ſit. 399
Tiberij Gracchi finis. 555
Tiberij quæſtio ſoluta. 437
Tibia burea. 490. tibiarum diuerſitas. 490
Tibia curua Pelopis inuentum. 464
Tibiæ inuentum cuius. 490
vnde dictæ. Ibid.
Tigres virgatę. 176
Tigridis amor in fœtus, ſurreptio catulorum, mora per ſpecula inſequentis, furor in litore. 76
Tigridis fluuij curſus, rapiditas, nomen vnde. 298
Tigris. 419
Tigris Caucaſea. 176
Tigris vnde dictus, cur Hebræis Hidekel. 64
Timendus de patre. 462
Timent quem multi, timeat multos neceſſe. 127
Timere deſinere, qui nihil ſperat. timorem & ſpem ſimul gradiri 29
Timere deſinit, qui deſiit ſperare. 456
Timere timentes neceſſe. 127
Timidorum memoria cum vitâ finitur. 361
Timolus, vel Tmolus, floret croco & vino. 315
Timor duplex, vnus puſillanimium, fortium alter & Heroum, etiam Herculis. 220
Timor & odium ſe conſequuntur. 127
Timor & ſpes quamuis aduerſantia ſemper tamen coniuncta.
Timor peior eſt eo quod timetur. 394
Timor ſpe omni carens malum maximum. 455
Timore timemus, non timorem. 394
Timori prona fides in peius. 241
Timoris vacuitas magnum bonum. 455
Tinda. 358
Tindaridæ. 510

Tinguere. 507
Tiphe. 198, 199
Tiphys domitor profundi. 10
Tiphys quando & quomodo mortuus. & quis eius in regimine ſucceſſor. 53
Tireſias ad Halyartum fato functus. 97
Tireſiæ cæcitas, quia Palladem vidiſſet nudam in lauacro. 129
Tireſias pro cæco. 97
Tireſiæ viuacitas. 118
Tirinthia tela pro certis. 289
Tiſiphone. 13 289
Tiſiphone importuna. 12
Titacides vicus. 157
Titan. 336
Titan lucidus. 223
Titanes montiferi. 342
Titan, quid ſignificet, & qui Titanes. 306
Titareſſus, ſeu Titareſius, vndas habet ſupernatantes Peneo, & vbi fluat. 469
Tithoni cum Aurora amores ſenium, immortalitas repudiata, mutatio in cicadem. 512
Tithonis frater vel Laomedontis, vel Priami. 512
Tmylus filius Protei hoſpitum necator. 467
Tonantes ſceptriferi. 240
Toneſcit. 217
Tonitribus. 217
Tonitrui natura. 138
Tonitru prius fulmine. 313
Tonſæ. 495
Tonſillæ. Ibid.
Topper. 481
Tormentorũ ſpecies quędã 460. — digitalia, pedum luxatio, Torcular, naſi ac aurium diſtorſio, labiorum vexatio.
Torone puella amata Proteo. 467
Toxeus frater ſoles. 310
Toxicum quid, & vnde dictum. 237
vnde conficiatur. 161
Trachelon. 112
Trachyn aſpera & ſaxoſa. 305, 309
Trachyn quid ſignificet. 466
Tractus longi. 192
Tragaſia. 438
Traiectiones ſtellarum notę tempeſtatis. 498
Trambelus Telamonis filius, ob amorẽ Apriatis ſe Achilli opponens ab eo occiſus. 430
Tranſactus mundus. 222
Tranſcribi. 365
Transferie. 142
Tranſmittere. 457
Tranſtra. 495
Tranſuere. 142
Tribuni plebis lictore carebant: fuit magiſtratus poteſtas Tribunitia. 556
Tribuni Pretoriani mille militibus pręerant. 553
Tribuni ſinguli excubias in Palatio viciſſim agebant. 540
Trietericorum tempus, origo, locus. 324
Triga. 174
Trimenſe, ſiue trimeſtrum. 199
Trio. 549
Triphyliaca Pylos. 469
Tripolis. 156
Tripos Delphicus. 72, 94
Tripos quid. 21
Tripres Deorum. 121
Triptolemi, Celei filij, à Cerere docti, beneficio fruges acceptæ ſeminatæ. 197
Triſtes ſeu minaces notæ. 99
Triſtis, quid propriè. 202
Triſtificas voces reddere. 497
Triticum *latiſſimè* ſumptum continet omnia quæ frumentum in ſtrictiſſima ſeu tertia ſignificatione, & excludit legumina & hordeum. 198. *latè*, pro omnibus tritici ſpeciebus infimis, vt excludat far & hordeum; contineat, robus, ſiliginem & trimenſe; *ſtrictè*, pro ſola tritici ſpecie, quæ robus dicitur. 199
Triticum tranſit in ſiliginem. 199
Triton. 207
Tritones qui, qua forma, & an in rerum natura. 429. Triton Neptuni filius ſolus, loquendi peritus & maris bucinator. 430
Tritonis (Pallas) inuenit tibias. 490
& abiecit. 491
Triuia cur Diana. 557
Triuia, Hecate ſeu Diana, cur ſic dicta. & quę tres eius facies, & tria munera & inſignia. 72
Triuiæ lucus, in Carcinitico ſinu. 154
Triuię nocturna ſacra lampadifera. 180
Trullum. 376
Truncum nemus, quod ſine foliis. 316
Trœzenij quo cultu proſecuti Hippolytum. 209
Trœzenij ſeruis ſeruiebant quodam die. 25
Trœzen ſinuoſa. 466
Troia. 418
Troia ab Hercule totidem diebus, quot ab Atridis annis eſt expugnata. 512
Troia bis capta ſagittis Herculis. 425
Troię Genij. 421
Troia, nomen. 464
Troiia triſyllabum. 466
Troianę portę cuiuſdam cuius inſigne equus. 505
Lugentiũ Troianarũ deſcriptio. 425, & 425. — crinem nodo ſolutæ, & cinerem inſperſæ. pectus nudæ & humeros vteritenus, veſtem ſolutam ſuperius, & dependentem chorda vel faſcia ſupra vterum nectebant, ne quid vltra pateret, manus complodebant, caput parieti illidebant. capillos vellebant, faciem vnguibus, pectus & caput pugnis palmiſque vulnerabant, eiulabantur, & leſſum canebant.

Troiani ludi quales. 464
Troilum occidit & raptauit Achilles. 510
Tropæa Ioui & Iunoni dicari ſolita. 490
Tros, à quo Troia. 418
Tuba ſignum nauticum. 495
Tuba Tyrrhena. 473
Tubæ vſus, inuentio: tubicen. 394
Tumor maris præcedit tempeſtatem. 496
Tumulus à tumore telluris dictus, quaſi tumens tellus. 459
Turbo quid. 398
Turcia. 418
Turdetanorum argentea præſepia. 49
Turdetanum mare belluoſum. 207
Turrium ędificandarum inuentores qui. 787
Turtur marina. 474
Tuſcum mare. 392
Tutela Lemni, Vulcanus. 108
Tutelæ nauium. 494
Tutum differt à ſecuro. 169
Tuum non eſt, quod fortuna fecit tuum. 250
Tuus. 187
Tybur ſacrum Herculi. 489
Tympanum, arma pruriginis, inſtrumentum luxurię non virilis ſonus. 262
Tyndaridarum ſidus. 262
Tyndarus. 483
Typhis primus nauigationi apta ſidera obſeruauit. 38
Typhœus ſepultus ſub Inarime. 341
Typhonis antrum. 91
Typhon, ſeu Typhœus an venenatus eius forma. bellum cum Ioue. cubile in Cilicia. 71
Typhon Tartari & terræ filius. 527
Tyranni amant adulatores, ideo paucos habēt ſibi verè amicos. 322
Tyrannicum morte contentum non eſſe, ſed lentum ſpatium vltionis per cruciamenta ducere. 263
Tyrannidem ſuſcipere liberum, deponere non liberum, retinere neceſſarium: imò ſi Chriſtianè loquaris, ſuſcipere illicitum, retinere illicitum, deponere neceſſarium. 125
Tyranni iras ſemel conceptas nunquam vel tardiſſimè deponunt; vltioni ſemper intenti. 31
Tyranni nomen pro iuſto Rege. 353
Tyrannis Dionyſij firmiſſima quàm exiguis copiis peſſundata. 542
Tyrannis tollendi potentiores ciues. 544
iiſdem amici quoque ſuſpecti. Ibid.
Tyrannorum ſalus, ferrum; ſed infida & inſecura. 251
Tyrannorum timor quantus. 388
Tyrrheni dicti Pelaſgi. 34
Tyrrheni in Delphines mutati. 111
fictum ex re. 112
Tyrrhenum mare. 392
Tyrrheni qui & vnde. pyratæ. 111
Tyros dicta Sar. 23
Tyrus. 178
Tyri an iidem cum Satyris. 109

V

VACALOS ſeu Vahalis. 298
Vęcors. 142
Vaccinium. 468
Vacua ſeu vacans mulier. 487
Vacula. 203
Vacuere. 437
Vacuum an aliquod intra vel extra mundum. vacui deſcriptio. quo ſenſu vacuum admitti poſſit, quo non. 271, 272. vacuum duplex. 272
Vagitanus 8
Valentia, Dea. 489
Valere multum. 170
Valerij Poplicolę priuilegium ianuam aperiendi more Græco. 311
Vani metus, morbus. 311
Vanis vana terrori. 159
Vapor duplex, ex terra & ex aqua. 451
& quo ſenſu vapor aliquis dicatur frigidus. 451
Vapor materia pluuię, niuis, grandinis. 52
Vapor, quid. 366
Vaſtitudo. 269
Vaticinantes capillum ſoluebant. 509
Vdum. 315
Vdum quid. 211
Vedius. 191
Veliferus. 368
Velorum deſcriptio. 40
eius inuentio. Ibid.
Vemmiculum far. 199
Venabulum, Β...ιον vel ζιβύνην, Græci. 160
Venę ſalientes in extis ſignum prœliorum 103
Venationis laus. 163
Venatio per formidinem. 159
Venatores Corſi à canibus laniati. 129
Venatorum voces ſolemnes. 160. ſollemnis eorundem ritus, initio Dianam, aliquando & Apollinem inuocandi & pollicendi prędę partem. Ioui quoque partem dare. 160
Vendere iura fori clamoſi. 230
Venena & animalia venenata naſci ſolita in locis æſtu vel frigore ſqualidis. 58
Venenatæ herbæ an mundi initio creatæ. 60
Venenum de bono, ſed rarius. Ibid.
Veniam peccator peccatori dare debet, illam vt à Deo ipſe promereatur. 486
Venilia. 207
Venus dicta, Deus. 255
Venus almus. 255
Veneris aſſis ei initiatis dabatur. 548
Veneris aureæ templum in Ægypto, hinc Venus dicta aurea. 218
Venus cur alma & genitrix omnium. 181
Venerem iacere. 246
Venus Martem cohibet. 18
Veneris myſtæ quomodo initiabantur ei. 548
Venus Aſſyria quę. 549
Veneris numen quàm infame, quod tamen poëtæ Maximum & Potentiſſimum canunt. 548, 549

Vene-

Veneris potentia. 319
Venus ponto generata. Veneres quatuor, & quæ. Venus mater plurium Cupidinum. 172
Venus, quæ poëtarum. Ibid.
Veneris ſignum benignum. 247
Veneris ſtatua adamata. 246
Veneris ſtella. 260
Veneris ſtella eadem quomodo Veſperus & Lucifer 77
Venerius iactus. 243, 245, 246, 247, 248
Venti collaterales ſępe ponuntur pro præcipuis. 304
Venti contrarij quomodo ſimul queant flare. 500
Ventos contrarios ſimul flare poëtæ contendunt. 304. imò qui in Americam nauigant, dicunt ſolere ibi ventorum quandam ex quatuor orbis cardinibus pugnam naues certo interitu demergere; quam ventorum colliſionem vnius venti nomine illi nuncupant, *Huuincam*. de quo habes in libello Miraculorum S. Virginis DEIPARAE, quæ in illius ędẽ MONTIS SERRATI quotidie ſolent contingere, *Miraculo* CCCXVI.
Ventorum deſcriptio & natura, *remiſſiuè*. 499
Ventorum in tempeſtate pugnantium deſcriptio. Ibid.
Ventorum ſitus & oppoſitio qualis Ariſtotelis, & qualis aliorum. 304

Verba, εὐφημίας, 330: vixit, abiit, fuit.

Verba infauſta, δυσφημίας. 330: obiit, occidit, interiit, deuixit, mortuus eſt.

Verba quæ ab S. incipiunt, poſt ex in compoſitione retinent S. vt, exſtinguo, exſpecto; exſulto. 554

Verberum ſpecies variæ 461:
- Ingenuorum: virgæ, fuſtes.
- Seruorum præterea: flagra, lora.
- Martyrum præterea quoque: cathenæ, plumbatæ, bouum nerui. ſcorpiones & huiuſmodi.

Verbis Magicis, Barbaris nihil ſignificantibus an vis vlla inſit; & an quam in vna, eandem in alia vim habeant lingua. 68
Verſificatus. 395
Veris laus & deſcriptio. 63
Vermiculus quid. 23
Verminari. 148
Vernare. 318
Vernifera ſerta. 25
Verres non inmolandus Ioui. 239
Veſcitur ſtabulis. 357
Veſper. 426
Veſpera. 427
Veſperus, & Veſperugo. 76, & 77
Veſta vna Penatum. 378
Veſtem lacerare mos lugentium. 424
Veſtiarium. 366
Veſtibula vnde dicta. 227
Veſtis impura. 119
Veſtis pura. Ibid.
Veſuuius. 222
Via cęli anguſta. 258
Viales Lares. 374
Vibonenſis ſinus. 457
Vibrat telum in manu. 146
Vibratio telorum nota vltionis. 146
Vibratur imago cęli fretis. 192
Vicatim. 270
Viciſſitudo eſt rerum humanarum. 393
Viciſſitudo, vt aduerſa ex ſecundis, ſecunda ex aduerſis naſcantur. 395
Victimæ coronabantur. 89
Victimæ humanæ quot locis olim in vſu. 558
Victoria Cadmęa. 513
Victorum in quatuor Græciæ ludis præmia. 514
Victus, quid. 365, 366
Vidua. 32
Viduæ Deo curæ. 188
Viduæ dictæ vacantes ſeu vacuę mulieres. 487.
Vidua omnis quæ caret viro præſente. 187 188
Viduæ matrisfamil. nomen retinent. 491
Viduæ nomen cur toties in Scriptura ſacra repetitum. 188,
Viduus torus, viduę noctes. 180
Vigilia prima. 456
Vigilię noctis ſingulę olim bucinis vel tubis indicabantur, vt & diei partes. 403
Vigilum cohortes ſeptem ab Auguſto in vrbe poſitæ; Tiberius ad tres redegit, poſt iterum auctæ: dicebantur vrbanæ cohortes, alię à Prætorianis ſeu Pretoriis, quæ in caſtris. 553
Vilitas excuſationem præbet. 546
Vinalia. 325
Vincite mentem multo vino. 412
Vinci à forti pulcrum, turpe à timido & imbecillo. 331
Vindicta Chriſtianis fugienda, & modus nullam ſumere priuata auctoritate Ethnici hac in re impij plerique, ſemper volentes in ea ſumenda maiora ſcelera licita eſſe. 416
Vini diluendi quis auctor. 412
Vini & vitium quis inuentor. Ibid.
Vinum à vi dictum, quod vim faciat bibenti. Ibid.
Vinum quod recens, durum & aſperum, poſtea fit bonum. 202
Victima vnde dicta, & quid propriè. 19
Victimæ annuere debebant popę, & ideo aquã auribus earum infundebant. 100

YY

Vinum ſub nomine Bacchi colebant. 414
Vira, & virago. 475
Virbius, vnde dictus. 209
Vir fortitudine, malitia mulier potior. 185
Virgiliæ. 39
Virgo, de vxore Eunuchi. 188
Virginenſis Dea. 8
Virginia. 528
Virginibus honeſtum domi manere, inhoneſtum foris vagari. 515, 516
Virginis aſtrum. 407
Viri boni turres, arces, & propugnacula patriæ. 425
Viridianus. 489
Virilis habitus & comptura. 196
Viris nefas muliebrem habitum accipere. 262 erat nota ſeu profeſſio cynędici criminis. 262. virilis comptus & habitus quis. 262
Formulæ de magnis viris mortuis, dicere eos { manu poſſe leuari, onus eſſe quinque digitorum, vrna modica claudi, tenui ſepulcro claudi, capit tumulus quem orbis terrarum non capiebat. } 354
Virtutes, gradus ſunt ad cęlum. 545
Virtus infelix. 341
Virtus non poteſt opprimi, nec tolli nobis. virtutes ſolę homini propriæ. 30
Virtus nulla vbi non ſunt aſpera & dura. 258
Virtus premitur non opprimitur. 209
Virtus pro fortitudine ἁπλῶς 30. quære?
Virtus pro fortitudine. 258
Virtutis vera nobilitas. 250
Viſa diuina vigilantibus immitti, ſeu ſemiſopitis tantùm. 458
Viſio. 456
Viſio emiſſione, an receptione fiat. 33
Viſipotens. 97
Viſorum genera, nomina, diuerſitates. 456
Viſu an terræ aut alia ſolida queant penetrari. 33
Viſu cur celerius res quàm auditu percipiantur. 313
Viſum. 456
Viſum nocturnum malum, auerſabantur & hoſtibus imprecabantur. 552
Viſus ineſt pupillæ, non neruo. 134
Vita omni ex parte proſpera nulli vnquã contigit. 395, 396
Vitę beatæ deſcriptio. 383
Vitę dies optimi. 180
Vitæ diuitum collatio, cum vita ſobria pauperum 389
Vitæ felicitas non diuturnitate: ſed meritis & bene actis æſtimanda. 504
Vitæ humanæ periodus. 231. breuitas quanta. 232
Vita infelix felici morti præferenda. 504
Vitę infelici, mors præferenda. Ibid.
Vitæ norma quę iuxta Chryſippum. 230
Vitæ noſtræ fugacitas. 451
Vitæ priuatæ & latentis felicitas. 387
Vitæ ruſticæ laudes. 182
Vitę ſupplicium. 505
Vita tranquilla & ſoli Deo nota pręferenda omni gloriæ ac diuitiis humanis. 232
Vittæ. 179
Vita duplex nuptarum & innuptarum. 106
Vittæ duplices, virginales & maritales. 148
Vitia. 198
Vitium mirè alit conſuetudine; fouet error. 540
Vitium tritici. 199
Vitruuius an Victurinus. 183
Vitulę vel catuli rapti comparatio: 465
Vitulamen. 194
Viuacem anum differre. 476
Viue, dum licet. 230
Viuitur exiguo melius. 389
Vizontes. 161
Vlyſſes prudens & cõſilio pollens, non verò deceptor aut verſipellis. 463 eius laudes. Ibid.
Vlyſſes prudens potius quàm fallax. 425
Vlyſſes quibus iudicibus retulit arma Achillis. 472
Vlyſſes quomodo mortuus, varię ſententiæ. eius Metamorphoſis in equum. ſepultus in Hetruria. iuſſus ire in exilium perfidia eius in Aeolum. Euryalum filium occidit. 474
Vlyſſis ſapientia & aſtus. 460
Vlixes ſcribendum. 460
Vmbilicus orbis, Delphi. 489
Vmbra. 523
Vmbræ & ſimulacri differentia. 358, 359
Vmbra lurida fugit rogos. 451
Vmbra magni nominis reſto. 523
Vmbra metuitur ab infantibus. 159
Vmbrę mortuorum apparent maiores, quàm erant viuentium corpora. 428
Vmbras mortuorum apparere prodigij loco habitum. 91
Vmbrę noctu apparent, die non ex lege Proſerpinę. 225
Vmbra quid. 405
Vmbras redire. 524, 525
Vmbrę violentę necatorum ſanguineę. 550
Vndæ virides. 40
Vnguentis veteres vſi, quà ſanitatis, quà voluptatis gratia; quibuſdam vtebantur ante cęnam, mox à balneo, aliis in cæna; quibuſdam vngebantur ante focum, aliis in ſole. 41
Vnguentorum genera quędã { comagenum, glaucinum, crinum, roſa, myrrha, coſtum, nardum purum, amomum. } 415
Vnimammis, & vnimammia. 347
Vnicus. 186
Vnio. 245, 246
Vnionum ortus & natura. 328
Vnum pro multis perire æquum. 117
Vnxia. 9
Vocis magnitudine deiecti ex aëre corui. 506

Voluminoſus. 340
Volutatio, *marinum vocabulum.* 294
Voſſen German. 109
Vota ſolita ſuſcipi pro fœcunditate Auguſtę. & initiò anni pro ſalute Principis. 549
Votis poſſe aliquem interfici putabant. 203
Vox & ſonus quomodo dicantur à poëtis aures ferire, percutere, pellere. 506
Vox & ſonus, an corporata. 506. explicatæ de hac re variorum philoſophorum ſententiæ. 506
Vox feminea. 353
Vraniones. 307
Vrbes dicuntur interire cum hominibus 88
Vrbis euerſæ deſcriptio. 305
Vrbium direptionis deſcriptio. 308
Vrna ſortiaria. 425
Vrnæ iudicum. 231
Vrorum deſcriptio. 161
Vrſa cæleſtis. 217
Vrſæ cęleſtes. 409
Vrſę duo. 60
Vrſa Scythica: 302
Vrſæ ſidus. 218, 225
Vrſę ſidus cur nequeat occidere ſeu mergi. 349
Vrſi. 90
Vſtriculæ. 437
Vſtrina. 462
Vſura pro vſu. 30
Vulcania ſacra 491
Vulcanus cum Cerere contendit de dominio Scilicię. 265
Vulcani ignes inſopibiles. 74
Vulcani officina vbi. 222
Vulcani officina in Lemno: 345
Vulcanus pro flamma. 85
Vulgi, cum torrentis aqua, vel procelloſo mari comparatio. 230
Vulgi inconſtantia, & leuitas, & inſipientia. 229, & 230
Vulgus mobile. 230
Vulgo vt placeas quęrere in gerenda republica, eſt cum glorioſa contumelia peſſum ire. 230
Vulnera telis æneis inflicta citius ſanantur. 342
Vulneratos per vulnera animam non exhalare 529
Vulnus vnum erat omnis. 208
Vulturius iactus. 243, 245, 248, 249
Vulturij, auari. 249
Vultur ſe abſtinet cadaueribus volucrum 184
Vultures ſagati & togati. 249
Vultus certa præbet animi iudicia. 47
Vultu crimina & animi ſenſa prodi. 381
Vultus & facies quomodo differant. 131
Vultu mens proditur. 149
Vuidum quid. 211
Vxor ad quid marito teneatur. 527
Vxoris bonę commoda, malæ incommoda maxima omnium. 185
Vxorum decus domi manere, & linguam premere. 56
Vxorem ditiorem capere, eſt ſe in ſeruitium dare. 149
Vxoris dotes animi, quàm corporis potiores 545
Vxoris furor propter pellicem. 52
Vxor iuſta. 525
Vxores Lacedæmonij, Theſſali, Romani, Dominas vocarunt. 486
Vxor malum, ſed neceſſarium. 185
Vxor poſtem vngebat axungia vel adipe. 9
Vxores quaſi vnxiores. Ibid.

X

XANTHVS. 485
Xanthus fluuius, vnus Troiæ, alius Lyciæ, al. Boeotię: 428
Xerampelinus color. 24

Z

ZABVLVS. 244
Zababus & Zabaſius. 113
Zabij. 113
Zacynthos. 470
Zahuris qui. 33
Zariſa radix, vtilis oculis. 323
Zea. 198
Zea. 199; Græcè ζέα, 199, 200
Zelotypia ferarum. 175
Zephyrus idem, qui Fauonius. 154
Zephyrus. 499
Zetes & Calais Boreæ & Orithiæ filij. 32
Zethes & Calais à quo & cur occiſi. 55
Zethus. 137
Zodiaci ſigna, & inſignorum præſides. & ordor 405
Zodiacus obliquus & inflexus. 406
Zodiacus vnde dictus. 406
Zona, inferorum. 405
Zona & puſula quomodo differant. 345
Zonæ cęli quinque deſcriptæ. 93
Torridam eſſe habitatam contra veteres. 346, 347
Zonę quinque mundi. 406
Zor. 178

FINIS.

JAN 3 1 1934

Cleaned & Oiled

John Adams
Library,

IN THE CUSTODY OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY.

SHELF Nº
ADAMS
160.4